BIBLIOTECA NAZIONALE
13
4 F
23
M
13-12.G.17
Digitized by Google

Digitized by Google

DISCEPTATIONVM FORENSIVM Judiciorum

STEPHANI GRATIANI ROMANI V.I.D.

Tomus Secundus,

IN QVO CONTINENTVR DEFINITIONES variarum quæſtionum in iure Canonico, & Ciuili quotidie occurrentium iuxta communes, & approbatas Doctorum ſententias, ac receptam & veram praxim, præcipuè Sacra Rota Romana:

Huic Nouiſſimæ Editioni acceſſit INDEX GENERALIS Rerum, & Materiarum notatu dignarum locupletiſſimus.

sel.

[redacted]

Sumptibus Samuelis Chouët.

M. DC. LXIV.

MATTHÆO BVRATTO
SACRÆ ROTÆ AVDITORI
INTEGERRIMO

Stephanus Gratianus Fœlicitatem.

ANNVS fere nonus eſt, cum Deciſiones Marchiæ, iuris in eo Rota dicundi perfunctus officio, publico dedi, ex eoque tempore Diſceptationum Forenſium Iudiciorum otij non infructuosè collocandi ſtudio lucubraui; quæ ante triennium vna cum Deciſionum earundem auctario prodierunt. Hos tu fœtus ingenij mei, Præſul Ampliſſime, tanta vltro benignitate, támque obuia patrocinij fide complexus es, vt ego me tam citra ambitum quàm vltra meritum ornatum ſentiens, nullam ſatis gratiam haberi à me tibi poſſe non iniuria exiſtimauerim. Etſi autem, quod in me fuit, intra domeſticos fines hactenus operam dedi ſedulo, vt conſcius promeritorum in me tuorum, gratæ viciſſim meæ voluntaris neſcius ne eſſes; tamen hæc relatio officii ſanè quam familiaris, & breuis nimium memoriæ videri poterat, niſi obſeruantiæ in te meæ confeſſio, publici iuris tabulis, & manſuræ fidei teſtimonio ſanciretur. Eſt nimirum gratiarum actio priuata, circumſcripta nimis gratia atque obſcura, & ob quam ſæpe beneficium, hoc eſt res inter humanas optima, tanquam ſementis in maligno ſolo, damnatum tenebris ſilentij ſterileſcit. Quo mihi accuratius enitendum fuit, vt in apertum mitterem obligati ſenſum animi, & ſi ſperare liceret, etiam in poſteriores ætates. Ergo veſtigiis paribus inſiſtens, cauſas de quibus fora diſceptant, altero volumine (in tuo appareret nomine vindex obliuionis, & accepti index) digeſſi; audacia fortaſſe maiore, quam viribus, verum, vti ſpero, non irrito conatu, & hoc vno ſaltem nomine laudabili, quòd auctore te, & hortatore te ſuſceptum opus & effectum eſt. Patieris proinde illud, qualecunque eſt, venire in iſtas manus beneficentia, & fide præſtantes, & eò referre exitum, vnde habet originem, & incrementum; immo in cuius tutela natum, & educatum eſt, immo à quo ſperat maximè approbationem & commendationem ſui. Mihi nouum erit beneficij genus atque adeo ſors extra aleam periculi poſita, te præferre Patronum, cuius vel Scientiæ nobiliſſimæ cognitio, vel Auctoritas Ampliſſimæ proxima, ſecuritatis auſpicium, famæ præſidium eſt. Sed hoc ipſum magna me nimirum debiti mole circumuenit, & dum ſcite omnes volo quid acceptum tibi feram, noua nomina facio prudens & volens. Illa porro difficiliorem ſatiſdationem eo reddunt, quo te magnarum gloria Virtutum, Prudentiæ, Probitatis, Integritatis non modo circa vitæ interioris actus, ſed etiam circa publicum bonum, rerúmque officia gerendarum tot iam annos admirationi exponit, imitationi ſubducit, fama cumulat laudum plurimarum, quæ cum ſummæ ſint omnes, eminentiæ iudicium ſuſtulerunt. Viuam igitur prorſus extra ſpem reponendæ gratiæ, qui me, quo munere aſſerere quodammodo in libertatem volo, vinciri arctius tenaciúſque profiteri neceſſe habeo. Profitebor enimuero dum viuam, & dum mihi, Superis fauentibus, tuo in hoc opere ſuperſtes ero. Tu ex arce iſta meritorum, atque virtutum, quibus fœlicitatis ſumma contingit, PAVLO V. Summo Principum placuiſſe, atque eo auſpice ad Sacræ Rotæ Senatum, hoc eſt ad faſtigium dignitatum ac Doctiſſimorum Virorum conſeſſum aſcendiſſe, qua cepiſti me meaque aſpicere luce humanitatis, perge porro benignitare pari fouere, habiturus eundem ſemper nexum non ære, ſed iure tuo, Vale, Romæ Kalend. Aprilis M. DC. XIII.

CAROLVS AMORINVS
ROMANVS
Studioſo Iuris Vtriuſque Lectori.

QVOD olim Dionyſius Senior interroganti, Ocioſus ne eſſet, reſpondiſſe fertur; Abſit verò, vt hoc vnquam mihi contingat, idem omnes qui ſe Reipublicæ humanæ partem eſſe, & eo productos in hanc lucem ſciunt, vt vires operamq́; conferant ſuam ad commune emolumentum, non modo ſentire, ſed palam etiam profiteri longè pulcherrimum & optimum eſſe, nullus niſi expers omnis humanitatis inficiabitur. Nam cùm nemo vnus per omnia ſibi ſufficiat, ſed aliis atque aliis aſſiduè neceſſe habeat vti miniſteriis aliorum ad vitam ſuſtentandam atque degendam, iniquus, ne dicam amens & improbus profectò ſit, qui ceteros actuoſæ vitæ, ſe nulli rei niſi ceſſationi & inertiæ genitum putet. Sed omittamus iſtos, qui neſcio qua frõte audent ſe inter homines vllo tandem numero cenſeri velle, cum artificio nullo aut induſtria redemptum ſibi velint ignauiſſimi & inertiſſimi nomen, atque adeo glorioſum ducerent ocij damnari quaſi liberaliſſimi & ingenio digniſſimi criminis. Eam verò vocem Viri Sapientis quis non approbauit ſemper, qui Naturæ hominis conſentaneum eſſe aiebat ad mortem vſque quà agendo quà dicendo occupari, & Patriam hoc in nos habere iuris, vt opis indiga ſemper ad ſeſe nos reuocet retrahatq́? Hæc porrò vox tametſi in omni ferè genere functionum vera eſt, multò tamen æquiore iure pronunciatur de iis officiis, quæ ad animi conatus, & ciuilia ſtudia atque conſilia referuntur, Nauigationi, Militiæ, cæteriſq́; id genus laboribus, non ætas omnis, non vires idoneæ ſemper ſunt. At ſi quis vt nauigandi, vt militandi, ita etiam ciuile bonum quæ licet animi exercitatione promouendi finem aliquem ſtatuat, vt eo cum peruentum ſit actio deſinere in ceſſatione impunè poſſit, is nimirum, vel cum Aetolo aliquo Philopœmeni, vel cum Lucullo libertorum vni ſaginandus, aut denique pædagogi curæ bis puer, iterum remittendus & permittendus eſt. Nimirum verè dicitur & ſapienter, Ita Rempublicam non modo geſſiſſe, ſed gerere oportere, vt veraecem eſſe non fuiſſe tantum, vt non coluiſſe modo iuſtitiam aut amaſſe Patriam & Ciues, ſed colere & amare. Omni tempore faciendum eſt, quod nunquam non laudabiliter & opportunè fit, quæ proſus lege Magiſtri & Arbitri beneficiorum nullum beneficiis modum tempúſve præſcribunt, & in quos conferas habeas, & facultas conferendi non deſit. Ne te, inquit ille, exiſtimato ſacrorum tibi ciuilium Principi atque Interpreti deſerendos eſſe Forenſi, atque Vrbium Vindicis Iouis honores, quibus curandis iampridem addictus & quodammodo conſecratus es. Præclarè enimuero. Nam vt propitiando Numini colendoq́; nullus non redit dies, nullus non animos noſtros admonet Pietatis (ſiue quod hominibus præcellenti ea natura beneficia tribuit non pauciora quàm momenta, ſiue quod imminentia pericula penè plura momentis aſſiduè auertenda ſunt,) Ita cognoſcendis componendiſq́; cauſis hominum, quæ in horas ſingulas noua exoriuntur, occupatos in horas ſingulas eſſe decet eos in primis, qui Ciuilis & Iuris & Prudentiæ conſulti ſunt. Immo verò liberum à foro tempus, foro tamen vt ſeruiat, qui huiuſmodi eſt, imperabit ſibi, ne tum quidem vacuus eum vacabit. Seret non arbores, quæ alteri ſeculo proſint, at egregia ſemina rationum & veritatis omni æuo probaturo, vel ipſi Iuſtitiæ fœcunditatem ſuam Sed hoc tentare laudis, conſequi felicitatis eſt. Ego, Studioſe Lector, cum prodeſſe non poſſim meo, nitar, vti ſoleo, alieno: DISCEPTATIONVM FORENSIVM, IVDICIORVM magnum numerum impetraui ab Auunculo, vt olim alia id genus. Eas, cum iuſtum alterum volumen implerent, non debui otio tenebriſq́; damnare, ſed publici boni ſtudia compoſitas, vtendas fruendáſq́; publico reddere. Hoc igitur nunc praſto fide bona, prolixa voluntate. Tu, ſi quid opis & lucis, vti ſperamus hinc hauriri poſſe in rem tuam & alienam animaduerteris, ita arbitrabor. Auunculum meum, otij non male poſiti ſibi conſcium eſſe voluiſſe, me, bona niſi fallor opera fructum inuidere foro & Populo noluiſſe. Vale.

De mandato Reuerendiſſ. D. Viceſgerentis ac Reuerendiſſ. P. M. S. P. A. Ego Nicolaus Caſſianus Sacræ Theologiæ, Philoſophiæ, & V. I. D. vidi & perlegi totam hanc Secundam Partem Diſceptationum Forenſium *admodũ Illuſt. D. Stephani Gratiani Romani, in qua per ducenta capita varios, & multiplices caſus, ac tractatus legales ita clarè doctè, & ingenioſe diſcurrit & decidit, vt maximè proficuum, ſi imprimatur, fore cenſeam non tantum pro ipſis forenſibus & I.C. ſed etiam omnibus ſtudioſis, præſertim cum nihil ſanctæ Fidei, ac bonis moribus repugnans continere videatur, & in fidem me ſubſcripſi hac die 4. Maij 1612.*

Ego Nicolaus Caſſianus qui ſupra manu propria.

Imprimatur. Si videbitur Reuerendiſſ. P. M. S. Pal. Apoſtol.

Cæſar Fidelis Viceſg.

Imprimatur. Fr. Thomas Palauicinus Bononien. Magiſt. & Reuerendiſſ. P. F. Ludouici Yſtellæ S. P. Apoſtolici Magiſtri ſocius Ord. Prædicat.

INDEX
SINGVLORVM CAPITVM,
IN QVIBVS CVIVSLIBET DISCEPTATIONIS MATERIA
breuiter continetur.

CAPVT CCI.

PRocvrator vnus ex pluribus in quibus caſibus poſſit ſolus agere, vel conueniri tam de Iure Ciuili, quàm ſecundùm diſpoſitionem *cap. ſi duo, de procurat. in 6.* ¶ Clauſula In ſolidum quando cenſeatur appoſita, & per quæ verba, & de illius effectu, & quid ſeruetur in curia Romana, & inter Mercatores, & quid ſi apponatur in ratihabitione. ¶ Teſtamentum, ſeu Mandatum primum quo caſu ſit reuocatum per ſecundum. ¶ Induſtria perſonæ an ſit electa in facto certo, & determinato, ita vt Executur, & Procurator habeat facultatem inſolidum. ¶ Clauſula *cum libera adminiſtratione* non facit Procuratorem inſolidum, Dictiones, *aut, ſaltem, &, etiam, id eſt, veluti*, ac ſimiles quando ſint diſtinctiuæ, & verificentur in vno, in mandatis, ſententiis, & aliis diſpoſitionibus. ¶ Procuratores duo in ſolidum ſi ambo conteſtentur litem, an alius ſolus poſſit proſequi, & præoccupatio vnius alterum impediat ¶ Et quid operetur clauſula *quod non ſit melior conditio occupantis.* ¶ Procuratores in quo differant à Iudicibus circa præoccupationem. ¶ Poſt litem conteſtatam cui incumbat probare nullitatem mandati. ¶ Notarius quando poſſit apponere, in inſtrumento publico clauſulam *inſolidum*, quæ erat dubia in notula, ſeu matrice. ¶ Mandatum an intelligatur cum poteſtate ſubſtituendi, ſi non fuerit ſpecialiter in eo data facultas per dominum, ſi poſtea in releuatione procuratoris ab onere cautionis dictum ſit procuratorem, ſeu eius ſubſtitutum releuat.

CAPVT CCII.

Conſtitutio prohibens Regularibus, & aliis largitates, & munera an comprehendat donationes, quæ fiunt ob cauſam meritorum. ¶ Et quid in Iudicibus, & ſimilibus, qui illa accipiunt. ¶ Et quid in rogante, vt donet conſanguineo, quæ ſibi donantur. ¶ Cepiſſe quando dicatur qui capit vt alteri acquirat, vel reſtituat. ¶ Solemnitas quando ex interuallo poſſit interuenire, & illius defectus per quem allegetur. ¶ Venditione facta ſaluo beneplacito Apoſtolico pro pretio æſtimando ſecuta æſtimatione an ſit locus pœnitentiæ quamvis beneplacitum non fuerit obtentum. ¶ Deuolutioni an ſit locus, ſi cenſus impoſitus ſuper re prohibita alienari extinguatur ante declaratam caducitatem. ¶ Regulares prohibiti poſſidere bona immobilia quando poſſint illa accipere ad effectum vendendi pro ſuis neceſſitatibus, & in tali diſtractione requiratur ſolemnitas. ¶ Retentione prohibita an prohibeatur adeptio. ¶ Relictum ſocietati Ieſu quando valeat, & an æquiparetur Religioni Capuccinorum.

CAPVT CCIII.

Creditor ſi ſuccedit debitori, vel econtra an confundatur actio, & pro qua parte, ita vt talis confuſio habeat vim ſolutionis, & quando petendo ſuum creditum cenſeatur renunciare hæreditati. ¶ Et an impediatur deducere, quod ſibi debeatur quamvis non confecerit inuentarium. ¶ Et quibus actionibus ei ſuccurrendum ſit, & an ei competat condictio incerti, & indebiti, ſeu traditio poſt reſtitutam hæreditatem. ¶ Grauatus reſtituere dimidiam hæreditatis retinendo quod ſibi debetur, ſi reſtituat dimidiam eius quod reſtat an dicatur reſtituiſſe dimidiam. ¶ Vſufructuario emente à domino proprietatem, ſi retractetur emptio per vicinum vigore retractus an vſufructus reuiuiſcat. ¶ Actionum confuſio quæ reſultat ex aditione hæreditatis facta per creditorem an duret poſtquam per eum fuit vendita hæreditas, ita vt contra emptorem non poſſit deducere ſuum creditum, quamvis omiſerit facere inuentarium.

CAPVT CCIV.

Adminiſtrans quando videatur ſoluiſſe de negotio quod gerit, & expenſa dicatur facta ſumptibus facientis. ¶ Et quid in hærede grauato per fideicommiſſum ſoluente æs alienum an ſit præſumendum quod de proprio ſoluerit, quamvis non confecerit inuentarium. ¶ Stante actione hypothecaria an fiat confuſio actionum vigore ſucceſſionis, & quando hæres creditor detrahat ſuum creditum & illi competat actio, quæ prius competebat, ſeu præſcriptia verbia reſtituta, vel vendita hæreditate. ¶ Hæres an teneatur creditoribus hæreditatis ſi hæreditatem vendidit, & quæratur actio eiſdem creditoribus contra emptorem, & quid de æquitate canonica, in ſubſidium, & ſtante ſtipulatione per notarium, ſeu debitorem pro omnibus, quorum intereſt.

CAPVT CCV.

Vicino retrahente venditionem vigore ſtatuti quando poſſit agi contra vendentem, ſeu fideiuſſorem, filium, vel hæredem ad euictionem, meliorамenta, pretij reſtitutionē, damna, intereſſe, expenſas

litis fructus perceptos ante, vel poſt litem, & quid in ſimilibus. ¶ Ratione iuris ſuperuenientis quo caſu licita ſit recuperatio rei venditæ. ¶ Quem de euictione tenet actio quando eundem agentem repellat exceptio. ¶ Conuentiones & pacta an reformentur à ſtatutis ciuitatis. ¶ Hæres quando dicatur contrauenire facto defuncti. ¶ Euictio an debeatur ſi ex natura negotij res ſit euicta, & ſit imputandum ementi, qui ſciuit talem qualitatem. ¶ Filius primi matrimonij ſi aufert aliquid à filio ſecundi tori an id conſequatur vt hæres, vel ex legis diſpoſitione.

CAPVT CCVI.

Exceptio ſpolij, quando admittatur ſtantibus clauſulis *ſummarie, manu regia, ſola facti veritate, inſpecta* & ſimilibus. ¶ Et quid dictæ clauſulæ importent, & an illis ſtantibus attentata debeant reuocari in primis & ante omnia. ¶ Sententia nulla defectu iuriſdictionis an confirmetur. ¶ Fructus quando percipiantur data dilatione ad ſoluendum, & facta interim reſeruatione dominij, & ad quem ſpectet periculum rei venditæ, in qua illud fuit reſeruatum. ¶ Spoliator quando ſit condemnandus in fructibus & à quo tempore. ¶ Et quid ſi agatur principaliter ad fructus vt in præſtationibus annuis, & pro illis an detur ſaluianum. ¶ Valor rei aſſignatæ pro pecunia quando faciat contractum venditionis, ſeu permutationis. ¶ Concluſio in cauſa in prophanis an requiratur, & illi poſsit tacitè renunciari. ¶ Et ſtatutum de ea loquens verificetur in tacita concluſione. ¶ Et aſſignatio termini illi æquipolleat.

CAPVT CCVII.

Emens nomine alieno quando teneatur transferre dominium rei emptæ in mandantem, vel poſsit pro ſe retinere, ſi non ſoluatur pretium in tempore conſtituto, quo caſu illam præſcribat ſi per 30. annos poſſedit. ¶ Purgatio moræ an detur in eo, qui eſt in conditione poſitus. Promittens reuendere intra certam diem quando poſt illam cogatur ad vendendum. ¶ Terminus appoſitus promiſſioni an ſit adiectus cauſa limitandę obligationis. ¶ Suſcipiens mandatum emendi portionem aliorum an debeat etiam partem ſuam vendere mandanti. ¶ Fructus an ſint reſtituendi à die reſolutionis actus, vel motæ litis. ¶ Et quid ſi contractus reſoluatur ex facto alieno, vt in donatione ob natiuitatem filiorum. ¶ Inquilinus, qui retraxit domum alteri venditam ad vitam, an reſtituat penſiones à die mortis ſeu motæ litis, ſiue ſciuerit, ſiue ignorauerit obitum, & an talia ſcientia obſter fratribus ſimul habitantibus.

CAPVT CCVIII.

Titulus quando præſumatur ex præſtatione decennali, & an idem ſit in cenſu, emphyteuſi, & ſimilibus. ¶ Ex pluribus præſtationibus quo caſu præſumendum ſit obligationem præceſſiſſe. ¶ Manutentio poſſeſſionis an debeat impediri donec controuertitur de validitate cenſus. ¶ Nullitas proueniens ex iuramento calumniæ petito, & non præſtito quando obſtet. ¶ Et an ſufficiat reſponſio iurata ad poſitiones, & in caſu, in quo, eſt plene probata intentio. ¶ Clauſula *non aliter* an inducat formam, & decretum irritans. ¶ Sententia an poſsit confirmari ſtante defectu iuramenti calumniæ, ¶ Monitio ad ſententiam pro prima die, & poſtea ſingulis diebus, & horis, an valeat.

CAPVT CCIX.

Ciuilitas, vel ſimilis qualitas ſuperueniens tam poſt traditionem, quam ante an reconualidet alienationem prohibitam in forenſem. ¶ Ius acquiſitum trahens cauſam aliundè, quàm ex ipſo contractu quando poſſit tolli. ¶ Reſtitutus an recuperet iuspatronatus, & bona tertio quæſita. ¶ Statutum reſpiciens publicam vtilitatem quando recipiat reſtrictionem ſtabilitatis perſonæ, & talis habilitas quo tempore debeat interuenire. ¶ Legatum quo caſu reconualeſcat, ſi remoueatur impedimentum acquiſitionis illius, & quid in teſtamento Vſurarij, quod erat nullum non præſtita cautione de reſtituendis vſuris, ſi poſtea caueatur. ¶ Ad matrimonium contrahendum quando quis poſsit inuitari metu pœnæ, vel ſpe lucri.

CAPVT CCX.

Sepultura laicia in eccleſia an poſsit concedi, & per quem. ¶ Et an pro illa aliquid licitè percipiatur tam de iure, quam de conſuetudine, & ad eam ſeruandam detur actio. ¶ Et quomodo talis conſuetudo debeat probari. ¶ Et quando in iſtis ſpiritualibus, & eis annexis, & electione ſepulturæ committatur ſimonia. Laici an poſſint acquirere in eccleſia ius habendi ſepulchrum, capellam, arma, inſignia, recipiendi prius pacem, offertum, & ſimilia, & quid in fœminis, & an quo ad iſta poſsint dici patronæ. ¶ Et an habens ius funerandi dicatur habere ius ſepulchri. ¶ Et an pro dictis ſedibus, & aliis detur actio iniuriarum contra impedientes, & amouentes, vel officium iudicis, defenſio armata manu, interdictum recuperandæ, vti poſsidetis, vnde vi, & manutentio. ¶ Et per quos actus poſſeſsio ſit acquiſita. ¶ Et ſi ſit apprehenſa pro vna re an intelligatur quoad omnes, & an ſufficiat tacita licentia Epiſcopi. ¶ Actio iniuriarum quo caſu detur contra eum, qui non patitur alicui honorem decerni. ¶ De more in funeralibus ponendi inſignia domus, & illorum deletio quando concedatur.

CAPVT CCXI.

Plures patroni quando debeant ſimul conuenire ad præſentationem faciendam, vel poſsint illam ſeparatim facere. ¶ Et conſenſus maioris partis an præiudicet minori. ¶ Et quo caſu iuspatronatus competat pluribus vt ſingulis, vel vt vniuerſis. ¶ Minus dignus quando præferatur magis digno tam in præſentationibus factis à laicis, & eccleſiaſticis, quam à procuratoribus patronorum, & in officiis iuriſdictionem habentibus. ¶ Et eligentes an teneantur in conſcientia ad reſtitutionem. ¶ Et quid in paupere magis digno, an ſit præferendus in eleemoſyna, in legatis, & ſimilibus. ¶ Et tales collationes quando ſint validæ, retractentur in cauſa appellationis. ¶ Et quid in pluribus præſentatis à patronis æqualem vocem habentibus quis eorum per Epiſcopum ſit eligendus. ¶ Examinatores an poſſint ſe referre, ad iudicium Epiſcopi. ¶ Monaſteria, collegiatæ, hebdomadariæ, & ſimiles an comprehendantur ſub diſpoſitione *concil. ſeſſ. 24 cap.* 18.

CAPVT CCXII.

Abbates, & alij exempti quando poſſint conferre ordines, & concedere litteras dimiſſorias. ¶ Et quid in hoc operetur conſuetudo immemorabilis exercendi iuriſdictionem confirmata à Sede Apoſtolica. ¶ Ordinarius, & Diœceſanus quis propriè dicatur. ¶ Præſcriptio meri imperij, cognitionis cauſarum matrimonialium, certæ partis territorij, & ſimi-

& ſimilium quando ſit valida. ¶ Viſitatio Eccleſiarum an permittatur Abbati, & quomodo talem iuriſdictionem exerceat. ¶ Abbas an poſſit diſpenſare in interſtitiis, beneficia conferre, & interponere auctoritatem in reſignationibus & permutationibus, habere lectiones & ſtudia ſacræ Scripturæ, & ſeminaria. ¶ Modus prouidendi Eccleſiæ parochiali vacanti an intelligatur in Abbate & ordinatio. ¶ Præſcriptio an ſubſiſtat, vt quis faciat ordinare ſuos ſubditos per alium Epiſcopum, quàm per ordinarium.

CAPVT CCXIII.

Statutum vt contrahens matrimonium clandeſtinum incurrat pœnas exhæredationis vel ſimiles an procedat ſtante Concilio annullante talia matrimonia. ¶ Princeps ſecularis quo caſu poſſit coadiuuare legem Romani Pontificis per adiectionem pœnæ. ¶ Ex actu nullo quando quis puniatur. ¶ Beneficium an amittat clericus qui nulliter matrimonium contraxit. ¶ Mater an perdat tutelam filiæ per tranſitum ad ſecunda vota inualida. ¶ Filia quando poſſit exhæredari ſi cum vno tantum concubuit, & luxurioſè viuat, licèt non ſit ab aliquo cognita, & an ſit neceſſaria monitio parentum, & an talis inhoneſta vita debeat eſſe in lupanari. ¶ Et quid ſi contraxit nuptias cum perſona vili an priuetur ſucceſſione patris, & dote. ¶ Differentia inter viuere luxurioſè & eſſe luxurioſam. ¶ Nomina ſignificantia delictum, probitatem, negotiationem, aut ſimilia an verificentur in vnico actu. ¶ Legatum factum cum connubio, & infamia legatarij an ſubſiſtat. ¶ Relictum cum conditione non nubendi alicui an valeat, & amittatur per nuptias inualidas, & quid ſi cum eo inhoneſtè viuat.

CAPVT CCXIV.

Adminiſtrator, Creditor, & ſimiles quando præſumantur ſibi ſoluiſſe de fructibus, & bonis debitoris, cui ſucceſſerunt. ¶ Et in quibus caſibus fructus computentur in debito, & quaſi debito, & quid ſi non fuit factum inuentarium. ¶ Valor bonorum quando inſpiciatur in ſolutione ficta, ſeu imaginaria, quam præſumit lex factam à creditore ſuccedente debitori. ¶ Sententia an dicatur nulla, ſi fuit proceſſum ad contradictas non intimata morte, vel abſentia procuratoris. ¶ Modus citandi per contradictas quando dicatur in ſubſidium, & ad eum ſit recurrendū, ſi procurator, & principalis venerunt ad cauſam. ¶ Procurator ſuſcipiens mādatum ſolum ad effectum ſubſtituendi quando teneatur ad expenſas notarij.

CAPVT CCXV.

Hæres grauatus quomodo poſſit cogi ad faciendum inuentarium ſolemne, ſeu deſcriptionem per ſubſtitutos. ¶ Et cui incumbat onus probandi dominium, & poſſeſſionem bonorum defuncti, & quod illa peruenerint ad manus hæredis ſi inuentariū fuerit omiſſum, & quæ probationes ſufficiant. ¶ Et quid in bonis mobilibus, & quæ vſu conſumuntur. ¶ Remiſſio inuentarij quando poſſit fieri. ¶ Et an ſaltem tunc deſcriptio requiratur. ¶ Fideicommiſſarius in quibus caſibus iuret in litem contra hæredem non conficientē inuentarium. ¶ Vſufructuarius quando amittat vſumfructum non deſcribendo bona mobilia. ¶ Hæres an teneatur medio iuramēto patefacere bona defuncti, & an tale iuſiurandum poſſit recuſari & referri. ¶ Et quid in vxore circa bona relicta à marito, Ita vt ſi nō iurauerit perdat dotem, & lucra nuptialia. ¶ Et quid in actione rerum amotarum, & ſimilium. ¶ Et an talia iuramenta deferentes poſſint cogi prius ad iurandum quod illa non deferant per calumniam. ¶ Et quid in Patrono, Parente, Filio, & Fiſco.

CAPVT CCXVI.

Per prohibitionem factam vſufructuario de non alienando quando cenſeatur relicta proprietas tam in vltima voluntate, quam in contractibus, & ſtantibus dictionibus taxatiuis, & clauſula *omni meliori modo*, & in ſubrogatione in locum alterius, cui fuerat vſusfructus relictus. ¶ Et quid in cōceſsione affirmatiua de alienando. ¶ Et an operetur nondum facta alienatione cum effectu, & in quibus bonis. ¶ Vſufructuarius cum facultate diſponendi quando poſsit arbitrio ſuo diſponere. ¶ Et quid in hærede rogato per fideicommiſſum reſtituere. ¶ Mandatum *cum libera* quando inducat facultatem donandi. ¶ Relictum prædij ad vſum, gaudimentum, vſumfructum, & pro alimentis in quibus caſibus contineat proprietatem. ¶ Et quando per legatarium poſsit vſusfructus, ſeu proprietas eligi. ¶ Coniunctio poſita inter incompatibilia an reſoluatur in diſiunctiuam. ¶ Sententia in cauſa ciuili contra procuratorem ſubſtitutum in cauſis criminalibus an ſit nulla, ſi poſtea verus procurator proſequitur ſimpliciter caſum appellationis. ¶ Conſtitutio procuratoris ad cauſam iam motam quando operetur ratificationem eorum quæ geſta ſunt per eundem procuratorem. ¶ Principalis appellans, ſeu petens reſtitutionem in integrum an videatur agnoſcere iudicium falſo agitatum, ita vt ceſſet conditio, ſuper qua fuit interpoſita ſtipulatio intereſſe. ¶ Approbatio actus tāquam geſti & reprobatio tanquam ſic geſti quando ſit admittenda. ¶ Filius intentando contra tabulas quomodo dicatur approbare teſtamentum. ¶ Sententia lata prætextu falſorū inſtrumentorum an confirmetur per appellationem.

CAPVT CCXVII.

Ciuitatis appellatione quando veniat territorium, ita vt illa damnata cenſeantur damnati comitatenſes. ¶ Diœceſis an priuetur Epiſcopo ſi ciuitas eo fuit priuata. ¶ Diſpoſitio pœnalis quando ſit perpetua, & debeat ſubintelligi in ſententia dicta perpetuitas, & quid in pœna impoſita pro contumacia, & an cenſeatur quis potius propter eam condemnatus, quam propter delictum. ¶ Sententia in contumaciam an noceat filiis quo ad pœnas *l. quiſquis C. ad l. Iul. maieſtat.* ¶ Condemnatus ad deſtructionem Caſtri an poſsit illud reficere, & Ciuitas deſtructa quando retineat iura quæ antea habebat. ¶ Salis aſperſiones ob quas cauſas fierent ædificiis dirutis ob crimina enormia. ¶ Sal quare adhibe³retur in conuiuiis & coniugiis, & de multiplici vſu, & poteſtate ſalis. ¶ De adagiis Salem & menſam ne prætereas, Vicinia ſalſuginoſa ſale, & Sale nil vtilius, Salem, & oleum emere, Salis vana ſatio, Sale emptum mancipium, Salem & caſeum edere, Salis onus vnde venerat, Ordeum ſale conſperſum. Ignis fulguris & ſal diuinum, Menſa ſine ſalino, Sal cum aceto; Iuxta ſal cuminum, ſeu fabam, & alia de ſimilibus prouerbiis. ¶ Panis quare vetabatur frangi. ¶ Vxor Loth quare in ſalem conuerſa, & illius ſtatua cur ſemper integra. ¶ Lapis ſeu arena, ex qua Chriſtus eleuatus eſt in cœlum cur retineat eadem veſtigia impreſſa, Et de ligno S. Crucis & lapide ſepulchri nō recipientibus

diminutionem. Et ſanguine Zachariæ ſilicibus impreſſo indelebili. ¶ Sal an validum ad pinguefaciendum corpora,& de ſale lignorum ad Rhenum. ¶ Domus criminoſi communis cum non delinquente an poſsit deſtrui. ¶ Et quid in ea, in qua vxor ſeu alij habent hypothecam pro ſuis iuribus. ¶ Pœna dirutionis domorum an imponatur mortuo reo criminis. ¶ Nomina punitorum quare deſcriberentur in marmoribus,& linteaminibus Eccleſiarum. ¶ In conditionibus quando implementum momentaneum ſufficiat. ¶ Conditio, *ſi legibus ſtudueris*, an dicatur adimpleta ante aſſecutionem doctoratus, & debeat præſtari cautio, & ſit præferendus, qui exercet excluſo altero non exercente,& quando in vno, vel alio collegio ſit ſumendus talis gradus. ¶ Conditio adiecta vni legato quando cenſeatur repetita in alio,& quid in teſtamento primo reuocato per ſecundum an qualitas cenſeatur in eo repetita.

CAPVT CCXVIII.

Illegitimi quando ſint capaces iuris patronatus, penſionum, emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & ſimilium diſpoſitionum, quamvis non ſint legitimati. ¶ Baſtardi legitimati & Naturales quo caſu dicantur de familia & agnatione. ¶ Meretrix quando poſſit acquirere ius patronatus, & ex lucro meretricio facere eleemoſynam. ¶ Promittens aliquid pro delicto, aut fornicatione an in foro conſcientiæ teneatur adimplere. ¶ Filiorum, & deſcendentium appellatione quando veniant illegitimi in iure patronatus. ¶ Et an naturales legitimentur in præiudicium legitimorum tam ex reſcripto Principis, quam per ſubſequens matrimonium. ¶ Emphyteuſis eccleſiaſtica quo caſu comprehendat extraneos,& tranſeat ad legitimatos ex reſcripto,& ad naturales, ſpurios, Iudæos,& ſimiles. ¶ Illegitimus diſpenſatus ad clericatum an poſſit obtinere penſionem abſque alia diſpenſatione. ¶ Naturales monaſticam diſciplinam profeſsi, expoſiti,& ſimiles an ſint capaces ordinum, pēſionum,& dignitatum. ¶ Capacitas an attendatur tempore delationis,& admiſsionis ad ius præſentandi duraturum in ſucceſſores. ¶ Fœmina quando ſuccedat in feudo & deficientibus maſculis reintegretur. ¶ Ius patronatus relictum ſeniori de parentela, ſi ille decedat quo caſu trāſeat ad eius deſcendentes, vel reuertatur ad alium de parentela, in quo concurrat illa qualitas ſenioris.

CAPVT CCXIX.

Mater & alij ad quos ſpectat ſucceſsio pupilli quādo teneatur curare, vt tutores cum effectu dentur,& adminiſtrent. ¶ Et quibus caſibus priuētur ſucceſsione,& incurrant in pœnas non petentium tutores. ¶ Et quid in matre tranſeunte ad ſecunda vota an reuocet donationem factā filiis primi matrimonij, & tutelam reaſſumat, ſi pœniteat tranſire ad ſecundas nuptias, & quando priuetur relictis ſibi per maritum,& excludatur à ſubſtitutione fideicommiſſaria,& pupillari. ¶ Statutum prohibens matrem teſtari niſi pro anima ſua an habeat locum, ſi diſponat inter liberos, vel illis donet. ¶ Et quando tale teſtamentum inter liberos ſit propriè teſtamentum, ita vt legata, quæ in eo relinquuntur extraneis ſint valida, vel accreſcant filiis, ſi interuenerint quinque teſtes. ¶ Priuilegia teſtamenti inter liberos an procedant, ſi pater diſponat in præiudicium vnius,& commodum aliorum. ¶ Mulier quo caſu poſsit relinquere liberis ſecundi matrimonij pluſquam filiis primi. ¶ Donatio facta per matrem filiis naſcituris ex ſecundis nuptiis quando valeat. ¶ Quæſtio diſputata inter Baldum, Ioan. de Lignano,& Franciſcum de Albergot. ad cuius fauorem fuit deciſa.

CAPVT CCXX.

Per ſpecialem executorem teſtamenti, quando eximatur hæres à pœna non adimplendo iuſſa per teſtatorem. ¶ In vltimis voluntatibus reſpectu commiſſionis pœnæ quo caſu recedant à perſona. ¶ Arbitri duo ſi aligantur ſub pœna, & tertius cum vno ex duobus pronunciet an committatur pœna compromiſſi, ſi non pareatur. ¶ Executor quo caſu ſit incitator hæredis,& poſſit per eum præueniri. ¶ Non adimplens iudicium defuncti quando priuetur hæreditate,& monitio ſit neceſſaria tam in facto affirmatiuo quam negatiuo,& an hæres excuſetur nō adimplendo præceptum imperfectum. ¶ Inſtitutio hæredis ſecundum conditiones infraſcriptas an valeat, ſi illæ poſtea non apponantur. ¶ Et quid in legatis, locationibus, ſubſtitutionibus, & ſimilibus, & quid quando verba referuntur potius ad executionem, quam ad ſubſtantiam actus. ¶ Trāſlatio legati quando poſſit fieri in pœnam vnius propter culpam alterius. ¶ Diſpoſitio teſtatoris quo caſu ſit imperfecta, ſi morte præuentus illam non potuit perficere. ¶ Executio teſtamenti tranſacto anno quando deuoluatur ad Epiſcopum. ¶ Et an talis terminus poſſit per teſtatorem prorogari executoribus. ¶ Repudians hæreditatem an poſſit dici contrauenire præcepto defuncti, ita vt ſubſtitutus in caſu contrauentionis admittatur. ¶ Similia in deciſionibus quando ſint allegenda. ¶ Mandans conſtrui capellam ſub pœna cum aſſignatione introitus pro capellanis per eum eligendis an dicatur immutare ſuam diſpoſitionem, ſi non elegerit dictos capellanos, & hæres non adimplens an ex hoc excuſetur.

CAPVT CCXXI.

Officia empta & poſita per patrem ſuper vita filiorum quando præſumantur donata,& quid in hoc operetur reſeruatio dominij. ¶ Et quid ſi fuit declaratum fructus officiorum ſpectare ſolum ad ementem in vita ipſius. ¶ Per inſtitutionem hæredis quando quis poſſit dici diſpoſuiſſe de rebus ſuis. ¶ Emphyteuſis Eccleſiaſtica quo caſu tranſeat ad hæredes extraneos. ¶ Dominium officiorum quando dicatur reſolubile non facta diſpoſitione, & quid in emphyteuſi,& ſimilibus.

CAPVT CCXXII.

Creditoribus quando competat electio concedendi dilationem debitori volenti cedere bonis, & quo caſu maior pars præiudicet minori in dicta dilatione concedenda. ¶ Et an debeant ſimul conuenire, & in hoc æquiparentur creditores chirographarij,& hypothecarij. ¶ Maior pars an ſit conſideranda habito reſpectu ad cumulum debiti, ſeu perſonarum. ¶ Exceptio ceſſionis bonorum quibus caſibus competat debitori ſtante inſtrumento guarantigiæ, Iureiurando, debito ex cauſa penſionis domorum, & ſimilium. ¶ Beneficio ceſſionis an poſſit renunciari. ¶ Priuilegium fori, &c. *Odoardus* quando competat clerico. ¶ Debitor ſtatim

petens

petens beneficium ceſsionis an poſsit carcerari. ¶ Ceſsio bonorum an retardet executionem quo ad expenſas trium conformium. ¶ Conſentiens reſeruationi penſionis ſub cenſuris, & pœnis, quando illas incurrat ſine litterarum intimatione. ¶ Creditor ex cauſa dotis an poſsit cogi ad concurrendum in dilatione conceſſa per maiorem partem creditorum. ¶ Clericus quando petat remiſsionem ad Iudicem eccleſiaſticum in concedenda dilatione quinquennali.

CAPVT CCXXIII.

Emphiteuta quando poſsit priuari emphyteuſi ob non ſolutum canonem pro tempore, quo non poſſedit, vel ſi fundus fuerit inundatus. ¶ Et quid in Vaſallo non petente inueſtituram, vel domino feudi illam negante. ¶ Prælato quando currat tempus conferendi beneficium, ſi poſſeſsio ſit apud alium. ¶ Promittens ſoluere canonem de fructibus quo caſu excuſetur ſi fructus non percipiantur. ¶ Poſsidens quando æquiparetur cum illo, qui non recuperat poſſeſsionem. ¶ Inſtitutio an habeatur pro pura ſi adeſt conditio poteſtatiua. ¶ Beneficia an vacent per promotionem ad epiſcopatum, vel poſt adeptam poſſeſsionem. ¶ Poſsidens ſemel an præſumatur poſsidere & cui probatio incumbat. ¶ Commenda ad annum à die habitæ poſſeſsionis quando currat ſtante alio poſſeſſore, & an requiratur diligentia Commendatarij in auocando poſſeſsionem. ¶ Obligatio conditionalis, & pura quando debeat adimpleri.

CAPVT CCXXIV.

Solutiones factæ per debitorem in quam cauſam debeant cedere, & quæ dicatur magis antiqua, dura, & grauior, & an electio ſit facienda præſente debitore, & quando poſsit fieri per procuratorem, ſeu per hæredem, vel ſit facienda incontinenti, & quomodo hoc intelligatur. ¶ Solutio poſita contra vnam partitam quo caſu ſit præſumendum factam fuiſſe ad computum illius partitæ. ¶ Debitor quando præſumatur potius ſoluere pro debito proprio, vel pro quo fideiuſsit, & quid in teſtatore mandante ſolui ſuis debitoribus. ¶ Fructus percepti an extinguant potius debitum ſortis, quam vſurarum, & quid in alio acceſſorio, & pœnali, & in pluribus cauſis vſurarijs, & quod tempus ſit conſiderandum, vt vſuræ dicantur liquidæ. ¶ Emptor re non tradita an poſsit petere pretium vt pretium, vel tanquam intereſſe. ¶ Soluenti quo caſu competat poteſtas adijciendi legem ſuæ ſolutioni. ¶ Debitor an habeat electionem in quam cauſam ſolutio conuertatur, quando ſumus in pecunia redacta ex venditione pignoris. ¶ Compenſatio an fiat in cauſam grauiorem ſicut ſolutio, & quando admittatur de liquido ad non liquidum de proximo liquidandum. ¶ Ordo ſoluendi an procedat in ſententiis, & ſimilibus diſpoſitionibus, & reſtitutionibus pecuniarum. ¶ Et coniunctis an conſideretur antiquitas cauſæ, & in his quæ in eodem inſtrumento fiunt. ¶ Debitor ex vna tantum cauſa in centum, ſi pro quinquaginta ſolum dedit fideiuſſorem in ſoluendo aliquid præſumatur cedere in partem pro qua aderat fideiuſſor. ¶ Et intellectus *l. ob triginta, de ſolut.* ¶ Per proteſtationem quando declaretur in quam cauſam debeat conuerti ſolutio, & diuiſio confeſsionis in tali materia an admittatur. ¶ Præſumptio iuris quod ſolutio ſit facta in cauſam grauiorem an retardet executionem cameralem, & quando talis præſumptio indigeat allegatione, & reus admittatur ad illius exceptionem poſt terminum, & quid in actore, & ſimilibus præſumptionibus iuris. ¶ Et multa alia quando, & in quibus caſibus ſolutio ſit præſumenda potius ad fauorem creditoris, vel debitoris ad intellectum *l. 1. de ſolut.* cum cõcordantibus.

CAPVT CCXXV.

Pater an poſſit dare curatorem filio in teſtamento, & requiratur confirmatio iudicis, & repetitio adulti tam de iure ciuili, quam canonico. ¶ Et an detur inuito, & quid in minoribus habentibus iuriſdictionem. ¶ Et in curatore dato furioſo, ſurdo muto, & aliis ſimili infirmitate detentis. ¶ Et an tutor, & curator in eodem teſtamento poſſit dari, & quid de ſtylo male ſeruetur. ¶ Tempus ad excuſandum à cura teſtamentaria quando currere incipiat. ¶ Curator ad lites an detur minori inuito, & an debeat eſſe generalis, & an poſſit dari à Iudicibus Maleficiorum, Vicariis Forauceis ordinariis, delegatis & ſimilibus. ¶ Et quando onus curæ ad lites quis cogatur accipere. ¶ Decretum iudicis an faciat curatorem reuocabilem, & requiratur decretum contrarium pro reuocatione. ¶ Maritus an poſſit eſſe curator generalis vxoris. ¶ Interlocutoria quando ſit reuocanda cum cauſæ cognitione. ¶ Bona curatoris an ſint tacite hypothecata ad fauorem minoris, & quid in bonis hæredum, & an teſtator poſſit illorum bona obligare. ¶ Curator ad lites an intelligatur ſolum de illis, quæ tunc temporis exiſtebant. ¶ Geſta per curatores non confirmatos ad petitionem minorum in quibus caſibus ſint nulla.

CAPVT CCXXVI.

Clericus ſi efficiatur laicus an poſſit puniri per ſecularem pro delicto commiſſo tempore clericatus. Et quid è contra in laico effecto clerico. ¶ Iuriſdictio Rectoris collegij quando poſſit recuſari per eos, qui deſierunt eſſe de collegio, & quid in mercatore, notario in curia Epiſcopali, ſcholari, & alijs, qui conueniuntur pro geſtis tempore mercaturæ, notariatus & ſtudij. ¶ Sacerdotium ſuperueniens quando tollat onus publicum iam iniunctum. ¶ Cardinalatus priuilegio an gaudeat, qui commiſit crimen antequam ſit effectus Cardinalis. ¶ Et quid in milite pro delicto commiſſo dum erat paganus. ¶ Suſcipiens ordinem dolo, vel fraude, occaſione declinandi forum Iudicis ſecularis coram quo debeat conueniri pro delictis. ¶ Teſtes deponentes contra Cardinalem quot debeant eſſe. ¶ Mutatio ſtatus poſt ſententiam quando mutet iuriſdictionem prioris Iudicis. ¶ Delegatus poſtquam ſententiauit an habeat iuriſdictionem ſuper nouiter attentatis. ¶ Relegatus effectus clericus infrà tempus relegationis non ſeruans exilium an debeat puniri per eccleſiaſticum, & quid in clerico relegato effecto laico. ¶ Iudex quando poſſit ſe intromittere pro defenſione ſuæ ſententiæ.

CAPVT CCXXVII.

Sciens ſe poſſe cõpelli ad aliquid faciẽdum an dicatur cõpulſus facere, ſi illud ſponte faciat. ¶ Emptor an agat de euictione, ſi de re empta fecerit cõpromiſſum, & per ſentẽtiã Arbitri res euincatur. ¶ Et quid in coacto ad cõpromittẽdũ tã per ſtatutũ, quã per Iudicẽ. ¶ Teſtis omittẽs allegare exceptionẽ ſibi cõpetẽtẽ an dicatur ſpõte deponere, & quid in fideiuſſore, qui

ſoluit tam vſuras, quam ſortem an repetat ſolutum, & habeat actionem mandati contra principalem.

¶ Compromiſſum faciendum vigore ſtatuti quando dicatur neceſſarium, ſeu voluntarium, & liget ad compromittendum exiſtentes extra territorium.

¶ Appellatio an ſit neceſſaria, vt quis dicatur coactus facere compromiſſum, ſi allegetur exceptio, & per Iudicem non ſit admiſſa. ¶ Euictioni an ſit locus ſi fuit delatum iuramentum, & an illud poſſit per emptorē recuſari. ¶ Debitor allegans ſuum creditorem minorem, ſi compulſus ſit per Iudicem ad ſolutionem eidem faciendam ſine curatoribus an excuſetur, vel debeat appellare. ¶ Emphyteuſis ſi alienetur vigore motus proprij Gregorij Papæ XIII. an inducatur aliqua deuolutio non requiſito Domino. ¶ Et an ex tali alienatione debeatur laudemium.

CAPVT CCXXVIII.

Arbitratoribus duobus electis diſcordantibus Iudex an debeat eligere tertium. ¶ Æſtimatio facta per peritos omiſſa certioratione partium quando ſit nulla, vel detur appellatio. ¶ Sententiæ ſolius tertij electi quo caſu ſtetur, licet diſcrepet ab aliis duobus. ¶ Tertius peritus an debeat reddere conſilium in ſcriptis; & cogantur alij duo electi illi adhærere. ¶ Arbitris diſcordantibus in ſumma quando ſtandum ſit illis, qui diſcordant in minori. ¶ Et quid in ſententia continente plus tempore, licet minus quantitate. ¶ Peritorum electio ad ſpectet an Iudicem, vel ad partes, & an in diſcordia partium Iudex poſſit dare tertium. ¶ Æſtimatores, & teſtes an debeant reddere rationem dicti ſui. ¶ In diuerſis ſententiis latis ab æſtimatoribus an fiat coaccruatio ſummarum, & diuiſio in tres partes, & tertia ex illis ſit vera æſtimatio. ¶ Periti quomodo debeant deponere circa læſionem, & an dicantur arbitratores, & ad eorum officium quid pertineat antequam referant, & quomodo æſtimatio rerum ſit probanda. ¶ Electus tanquam arbiter, & arbitrator an poſſit eligere ex qua poteſtate velit procedere.

CAPVT CCXXIX.

Creditor agens contra plures fideiuſſores, qui promiſerunt de defendendo in quibus cauſis poſſit illos compellere ad conſtituendum vnum procuratorem. ¶ Reſcriptum in quo eſt data poteſtas citandi in locis vicinis an adimpleatur, ſi in vno tantum loco vicino fiat citatio. ¶ Et quid ſit dictum fuerit de tribus locis. ¶ Singularitas quando reſoluatur in pluralitatem, & contra. ¶ Hæres an poſſit dare duobus, vel pluribus, ſi teſtator mandauit diſtribui cuicunque voluerit. ¶ Et quid ſi mandetur dare pauperibus an poſſit dari vni. ¶ Aliud pro alio quando ſolui poſſit inuito creditore. ¶ Promittens aſſignare reditum ſuper vno fundo an ſatisfaciat aſſignando ſuper pluribus. ¶ Statutum exigens plures fideiuſſores, an verificetur in vno, & an ſatisfiat dando pignora.

¶ Clericus ſi debet deferre veſtes clericales, vt gaudeat priuilegio fori, an debeat habere veſtem clericalem tam interiorem, quam exteriorem. ¶ Obligatus dare vnum fideiuſſorem, quando poſſit dare duos. ¶ Inſtrumentum ſi debeat confici à duobus notariis an ſufficiat vnus. ¶ Pretium ſi eſt reinueſtiendum in vna re immobili pro euictione, an poſſit reinueſtiri in pluribus. ¶ Res emphyteotica, ſeu feudalis ſi concedatur alienari an poterit vendi pars: Et ſi pars vendatur an ſit nulla venditio, & incurratur caducitas. ¶ Diſpenſatus permutare cum vno an poſſit permutare cum pluribus. ¶ Licentia vendendi vni an comprehendat venditionem factam duobus.

CAPVT CCXXX.

Pretium reinueſtiendum pro euictione quando poſſit reinueſtiri in alio loco, quàm vbi fuit celebratus contractus. ¶ Et quid in fideiuſſore an poſſit dari in prouincia, & quæ dicatur ſatiſdatio neceſſaria.

¶ Fideiuſſor an poſſit ſe tueri exceptione diſcuſſionis, ſi principalis habet bona extra territorium, in quibus eſſet difficilis executio. ¶ Spoliatus an ſit ante omnia reſtituendus, ſi agatur de poſſeſſione rei, quæ cum difficultate poſſit recuperari. ¶ Fiſcus an opponat excuſſionem eſſe faciendam in bonis extra territorium exiſtentibus, quando ſumus ſub diuerſis Principibus, & an audiatur volens dare nomen debitoris.

¶ Plures quando ſimul conueniunt an poſſit vnus pro alio fideiubere, & quid in clericis forenſibus, & cauſis criminalibus. ¶ Tutor pupilli an poſſit eſſe tutor, & fideiuſſor contutoris. ¶ De Ciuitate an iudicetur ſicut de prouincia tam inter laicos non recognoſcentes Præſidem prouinciæ, quam inter clericum, & clericum, aut inter dominum & clericum poſſeſſorem, & in præſcriptione, & ſimilibus.

CAPVT CCXXXI.

Bona aſſignata per patrem filio quando præſumātur donata. ¶ Et quid ſi vſus eſt verbis *donauit*, aut ſimilibus diſpoſitiuis, vel ſtante iuramento, & ſequuta traditione, & conſignatione. ¶ Et quid ſi adſit clauſula *pleno iure, in perpetuum, & ad libitum, ad habendum, & quidquid placuerit faciendum*. ¶ Inſinuatio an requiratur in donatione iurata. ¶ Pater an cenſeatur donare filio eunti ad caſtra, vel ad ſtudium res pertinentes ad diſciplinam militarem, ſeu litterarum.

¶ Peculium quaſi caſtrenſe quando conſideretur in filio ſcholari, vel doctore. ¶ Donatio librorum facta per patrem filio ſcholari an ſit nulla, & conualidatur patre viuente propter aſſumptionem doctoratus, & quid in filio ſcholari in ſacris conſtituto, ſeu primæ tonſuræ. ¶ Filiæ an poſſint dici æqualiter tractari à patre quamvis vna habuerit maiorem dotem, quàm alia. ¶ *Paragium* quid ſignificet. ¶ Verba *dare, & concedere* an importēt donationē, & trāſferāt dominiū.

CAPVT CCXXXII.

Sequeſtratio quando poſſit fieri contra poſſeſſorem appellantem pendente appellatione, tam per Iudicem litis, quam per Ordinarium iuxta formam *clem. 1. de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fruct.* ¶ Et quo caſo impediatur per tertium, quia venit ad cauſam pro ſuo intereſſe. ¶ Iudex primæ inſtantiæ quando poſſit reuocare ſequeſtrum de conſenſu illius, ad cuius inſtantiam fuit appoſitum. ¶ Appellatio an admittatur à decreto ſequeſtri, & quibus caſibus in ea ſit exprimenda cauſa, & quid in aliis interlocutoriis, quando iniquitas illarum detegitur tam ex allegationibus iuris, quam facti. ¶ Sequeſtrum an ſit concedendum quando condemnatus poſſedit beneficium triennio, & quid in eius ceſſionario.

CAPVT CCXXXIII.

Donationes minorum an ſubſiſtant, ſi in eis interuenerit decretum iudicis, & auctoritas tutoris. ¶ Et quid ſi donentur immobilia ob cauſam remunerationis, aut fiat renunciatio per puellas ad fauorem fratrum. ¶ Conſenſus quando poſſit adhiberi ex interuallo. ¶ Donatio cauſa mortis quo caſu permitta-

tur

tur minori. ¶ Venia ætatis quando efficiat minorem habilem ad donandum, vel ſolum ad contrahendum. ¶ Iuramentum an liget minotem etiam Iudæum. ¶ Fideiuſsio, & donatio minoris iurata quando valeat. ¶ Iuri prohibitiuo an poſsit renunciari præſtito iureiurando. ¶ Fideiuſſores dotium, quando poſsint dari. ¶ Et quid ſtante iuramento, & vbi attenditur ius ciuile. ¶ Mulier quando fideiubeat ob cauſam dotis. ¶ Ius canonicum corrigens ius ciuile in quibus caſibus ſit attendeudum. ¶ Statutum laicorum diſponens contra iuramentum quando ſit validum.

CAPVT CCXXXIV.

Euictio an debeatur ſi res ſit euicta ob iniunctum fideicommiſſum, & quando ſcientia vtriuſque diuidentium ſit neceſſaria, & quid ſi res ſpectet ad tertium ex alia cauſa, quam legati, ſeu fideicommiſsi. ¶ Euictioni an ſit locus ſi res euincatur ex facto auctoris, vel ex natura rei, ſi illa fuerit partium conſenſu alterata, vt quia fuerit remiſſum fideicommiſſum, vel ab eo receſsum ex conſenſu alienationis, & ex quibus verbis talis alteratio colligatur. ¶ Hæres quo caſu poſsit venire contra factum defuncti, & poſsit retrahere ex forma ſtatuti. ¶ Venditio an ſit nulla & euictio debeatur, ſi ſtatutum non admittit ad retractum ſimpliciter conſanguineum, ſed vlterius mandat per venditorem fieri denunciationem vicinis, & venditor illam facere omiſerit. ¶ Et an talis nullitas poſsit allegari per hæredem petentem retractum.

CAPVT CCXXXV.

Teſtamentum patris, ſeu matris inter liberos quádo valeat ſine teſtibus, & requiratur locus, dies, mẽſis, annus, locus loci, & nomen regnantis. ¶ Et an debeat legi, & publicari à notario. ¶ Et quæ requirantur ad illius validitatem, & quid in teſtamento ad pias cauſas. ¶ Scriptura priuata quando requirat tempus. ¶ Et an pro illius recognitione opus ſit, quod teſtes fuerint præſentes, & viderint ipſum ſcribi, & an ſatis ſit quod dicant habere notam manum. ¶ Periti quando ſint proprie teſtes, & poſſint teſtificari per relationem ad alios, & recipi die feriata, & duo ſint adhibendi, & quo caſu vnus tantum ſufficiat, & quid in Iudice, Notario actorum ſciente interpretari, & ſimilibus, & quando in talibus honeſtas, & probitas vitæ requiratur & meliores ſint eligendi. ¶ Obſtetrices an veniant in numero peritorum, & medicorum. ¶ Dictio vnius quando ſit ſtandum, & quid in re graui, & in eo qui eſt à publico deputatus, vel à patribus eligeretur, & vbi commode plures haberi non poſſunt. ¶ Peritorum numerus ſi eſt taxatus, & non ſint in loco, an vocentur ex locis vicinis. ¶ Onus probandi non adeſſe plures peritos in loco ad quem ſpectet. ¶ Et an ſufficiat probatio præſumptiua. ¶ Scriptura an dicatur condita inter liberos, ſi in ea facta fuerit ſubſtitutio filiis per fideicommiſſum de perſona extranea. ¶ Et an dicta ſcriptura debeantur legata extraneis.

CAPVT CCXXXVI.

Filius agens ad bona patris, vel aui quando conſequi debeat alimenta, & expenſas litis, & quid in emancipato, adoptiuo, legitimato, exiſtente in vtero, & filia habente virum, & tam in prima, quam in ſecunda inſtantia, ſiue agatur poſſeſſorio, ſeu petitorio, & in qualibet parte iudicij. ¶ Maritus an poſsit expellere vxorem ob dotem non traditam, & ei negare alimenta. ¶ Et quid ſi accepit nomina debitorum in dotem, & filiorum exactio cuius expenſis ſit facienda, & de cautela mariti quando voluit circa hoc ſibi præcauere. ¶ Accipiens vxorem ſine dote an poſſit agere, vt illa ſibi conſtituatur tam contra patrem, quam vxorem. ¶ Sumptus litis, & alimenta quo caſu debeant reſtitui per ſuccumbentem in lite. ¶ Et quomodo illa taxentur, & quod tempus attendatur ad cognoſcendum an ſit præſumptio pro eo, qui petit tales expenſas. ¶ Et an requiratur quaſi poſſeſsio filiationis ad hoc vt illæ debeantur. ¶ Et quid in filia, quæ renunciauit, dum pendet cauſa renunciationis. ¶ Pactum quod dos integra reſtituatur nulla facta diminutione expenſarum neceſſariarum an valeat. ¶ Vſufructuarius quas expenſas debeat facere de ſuo, & quid in marito in cauſa dotis. ¶ Teſtium reprobatio an ſit admittenda, ſi filius petat alimenta à patre. ¶ Et an illi poſſint recipi patre non citata. ¶ Cauſa priuilegiata in ſpecie an comprehendatur ſub conceſſione generali. ¶ Hæres ratione alimentorum an ſit conueniendus intra tẽpora confectionis inuentarij. ¶ Iudex an poſsit ſe informare à teſtibus nõdũ publicatis, vt litis expẽſas & alimẽta decernat.

CAPVT CCXXXVII.

Fideicommiſſum de locis montium vacabilibus quod erat inutile an efficiatur validum facta ſubrogatione in rebus non vacantibus. ¶ Et quid in legato vſusfructus debiti ex re aliena an ſuperueniente proprietate reconualeſcat, & ex eo cõſtituatur vſusfructus formalis, & cauſalis. ¶ Et quid in legato rei feudalis, dotalis, emphyteuſis, & ſimilibus. ¶ Et in legato alimentorum, quod euaneſcit propter diuitias an reſurgat adueniente neceſsitate. ¶ Legans fundum emphyteoticum, etiam eccleſiaſticum quid cenſeatur legare, & an debeatur æſtimatio, & an ſi superuenerit proprietas cadat commodo legatarij. ¶ Teſtator ſi legat quod habet in potentia an intelligatur de iure competente in ſpe perituro illius morte. ¶ Hæres quando teneatur rem alienam legatam præſtare, & quę actio competat legatario tam contra eum, quam aduerſus dominum. ¶ Legans rem, in qua hæres habet aliquod ius an cenſeatur legare ius hæredis. ¶ Legatum vſusfructus an valeat, ſi ius quod habuit teſtator tranſeat ad hæredem etiam alio titulo, quam hæreditario. ¶ Teſtator ſciens rem per eum poſſeſsã ſubiacere cõditionibus extinctiuis an videatur eam tanquam alienam legare, & hæres teneatur eam præſtare. ¶ Et quid ſi legetur cõiunctæ perſonæ, vel iure inſtitutionis, ſeu legitimæ. ¶ Pater legãs dotem filię quãvis nullum ius habeat in re niſi in caſu, quo decederet ſine filiis, an videatur illud ius cõditione legaſſe.

CAPVT CCXXXVIII.

Iudicium poſſeſſorium decimatum adipiſcendæ, retinendæ, & recuperandæ an debeat cognoſci per ſeculares, ſeu eccleſiaſticos. ¶ Et quid ſi contendatur de qualitate fructuum decimalium, furto illarum, vel quando eſt dubium an illi fuerint ſoluti, vel in laico conductore decimarum, & in caſibus mixtis, & in quibus ſolùm de illarum facto quæritur & an ſit locus præuẽtioni. ¶ Cauſa iuramenti, & vſurarum ad quem Iudicem ſpectet. ¶ Laicus quando cõueniatur coram eccleſiaſtico ex locatione, legato & actione perſonali concernente rem eccleſiæ. ¶ Conceſsio decimarum facta Regibus quomodo intelli-

gatur. ¶ Et quis Iudex ſit competens, & quid in decimis permutatis. ¶ Reditus ſpirituales, & oblationes an poſsint laicis concedi, & locatio eis facta valeat. ¶ Facultas percipiendi decimas quo caſu poſsit in ſecularem transferri. ¶ Fructus decimarum, ſeu beneficiorum an valide locentur ad vitam, ſeu vltra triennium, & quid in illis ex quibus vnicus tantum fructus percipitur quolibet triennio. ¶ Conſenſus partium an poſsit tribuere iuriſdictionem ſeculari in cauſis decimarum, & an ſuper eis valeat compromiſſum. ¶ Laicus quando ſit arbiter & Iudex in cauſa matrimonij, & ſpirituali. ¶ Et quid in hoc operetur conſuetudo, aut priuilegium, vel licentia ſuperioris. ¶ Clericus ſpoliatus quando poſsit allegare priuilegium fori. ¶ Propter negligentiam Iudicis eccleſiaſtici an detur recurſus ad laicum, & talis recurrens ſit excommunicatus, & incapax fructuum beneficij, & quando concedatur abſolutio, & an probetur recurſus per iura minus formiter extracta. ¶ Mulier an poſsit eſſe arbitrix, & cognoſcere de cauſis decimarum, & eſſe procuratrix quando agitur de ſalute animarum. ¶ Ius decimandi an poſsit compromitti. ¶ Et tranſactio ſuper decimis valeat. ¶ Clericus ſi adeptus fuerit poſſeſsionem decimarum cum decreto Iudicis ſecularis cum clauſula *ſaluo iure* an ſit conueniendus coram eodem, quando prætenditur reuocatio dictæ immiſsionis. ¶ Delegatus ad cognoſcendum de iure alicuius rei an cognoſcat de poſſeſsione, & dominio.

CAPVT CCXXXIX.

Electio quando deuoluatur ad creditorem, ſi debitor non eligat in termino ſibi præfixo. ¶ Permiſſum ad tempus quo caſu poſt illud cenſeatur denegatum, & contra. ¶ Temporum interpretationes non determinatæ an intelligantur de decennio, ſeu de vlteriori termino. ¶ Variationi quando ſit locus, ſi electio eſt data ab homine. ¶ Et an requiratur communicatio, vt non poſsit vitiari, & quo caſu à dicta comminatione ſit appellandum. ¶ Terminus ad eligendum, vel ſimilis an ſit peremptorius. ¶ Legatum quando ſit indiuiduum, & poſsit in parte eligi, & in alia repudiari. ¶ Et quid in legato alternatiuo. ¶ Creditor operarum, vel pecuniæ pro illis an poſsit partem in operibus partem in pecunia prætendere. ¶ Et quando cenſeatur declaratum quod voluerit pecuniam vel operas. ¶ Cogi quando poſsit quis præciſe ad factum, vel ad totum intereſſe ſi fecerit partem domus & poſtea offerat intereſſe, in reliquo. ¶ In alternatiuis electio ad quem ſpectet, tam in ſoluendo quam in repetendo ſolutum. ¶ Res integra quando dicatur ad hoc vt electio non habeat amplius locum. ¶ Et quo caſu illa conualidetur, ſi fiat ante terminum datum ad eligendum.

CAPVT CCXL.

Vſuræ pupillares vt præſtentur quæ probatio requiratur. ¶ Intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis quando incipiat. ¶ Et quibus caſibus debeantur, & quomodo probetur. ¶ Vxor ſoluto matrimonio quando poſſit petere vſuras dotis, ſeu alimenta. ¶ Tutor an excuſetur ſi habet iuſtam cauſam credendi ſe non fuiſſe tutorem. ¶ Pecuniæ pupilli quo caſu ponendæ ſint ad honeſtum locum. ¶ Fructus dotis an debeantur mutata perſona mariti. ¶ Hæres primi viri an teneatur dare alimenta ſecundo viro, cui vidua nupſit. ¶ Maritus recipiens pignus pro dote an debeat excomputare fructus pignoris in ſortem, & an illi debeantur recepta ſorte. ¶ Tutor qui negotiatur cum pecunia pupilli an cogendus ſit illi reſtituere omne lucrum. ¶ Et quando teneatur ad intereſſe & fructus, qui percipi potuiſſent ex re, quam debebat emere, & non emit. ¶ Et qualiter huiuſmodi intereſſe ſit taxandum. ¶ Emptum de pecunia pupilli inuenta in hæreditate an ſit eius, vel tutoris, & quid in alia pecunia redacta ex venditione bonorum minoris. ¶ Vendens prædia, quæ vendere non debebat an habeatur pro poſſeſſore, & fructus reſtituat. ¶ Caſus in quibus intereſſe non debet probari certitudinaliter, vt in fructibus rei quæ debebat reinueſtiri per adminiſtratorem, & in legato fructuum, qui erant conuertendi in locis montium, vel ſimilibus.

CAPVT CCXLI.

Debitor quando excuſetur à mora irregulari, ſi non adſit perſona legitima, cui pro minore poſſit ſolui. ¶ Et quid ſi ad eum pertineat tutela, ſucceſſio. ¶ Et an hoc caſu ſufficiat admonere minorem, vt curatorem petat, vel etiam debeat facere illum realiter dari, & an requiratur actualis oblatio. ¶ Minores quando gaudeant priuilegio, vt abſque interpellatione debeant eis reſtitui pecuniæ cum vſuris, & intereſſe. ¶ Fructus legitimæ an debeantur ſtatim à die mortis, ſicut ipſa legitima, & quando illam non reſtituens teneatur ad fructus etiam conſumptos bona fide. ¶ Mora an incurratur ob non ſolutionem canonis hæreditate iacente, & quando ſit opus reſtitutione. ¶ Excuſandi an ſint debitores ab vſuris, quando non adeſt perſona, cui poſſit ſolui, quamvis illæ eſſent debitæ propter moram regularem contractam per interpellationem. ¶ Et in quo differant vſuræ conuentionales ab illis, quæ debentur ex officio. ¶ Et quo caſu ſufficiat proteſtatio debitoris, quod ſolueret, ſi adeſſet perſona legitima, cui poſſet ſolui. ¶ Vſuræ conuentionales an debeantur propter moram irregularem. Et quid in pœna legali, & conuentionali, & in vſuris debitis ex officio Iudicis. ¶ Propter moram quando quis teneatur de fructibus perceptis, & percipiendis. ¶ Et quid in venditione rei ſterilis, & an in ea conſideretur perceptio alterius vtilitatis, vt veniens vſuræ compenſatiuæ. ¶ Mora quamvis ſit delictum an tranſmittatur. ¶ Adminiſtratores Reipublicæ, Eccleſiæ, & Fiſci an teneantur ad intereſſe ex mora irregulari. ¶ Maritus an poſsit conſequi vſuras dotales quamvis eadem die non fuerit in loco deſtinatæ ſolutionis. ¶ Alimenta quando ſint præſtanda etiam nulla data mora.

CAPVT CCXLII.

Tutor & Minor an obligentur etiam ſine decreto ſi apponant pactum de retrouendendo incontinenti in emptione per eos facta. ¶ Et multa de intellectu *leg. 1. in fin. de rebus cor.* ¶ Obligatio minoris an valeat ad fauorem fiſci. ¶ Minor accipiens ſine decreto emphyteuſim cum onere ſoluendi canonem an teneatur ad illius præſtationē, & quando aduerſus eam reſtituatur. ¶ Obligatio annui reditus an reputetur inter immobilia. ¶ Eccleſia, Minor, Mulier, & ſimiles perſonæ, quæ lęduntur in pretio, an reſcindant in totū cōtractū, vel agatur ad ſupplementū pretij. ¶ Filiusfamilias emēdo prædiū quando faciat valide pactū retrouēdendo, ita vt pater teneatur illi ſtare. ¶ Eccleſia an poſsit facere pactū addictionis in diē in re

per

per eam empta, & quo caſu habeat reſtitutionem in integrum. ¶ Habens facultatem redimendi cum pacto an præferatur vicinis, & conſanguineis, qui vigore ſtatuti poſſunt retrahere & vindicare rem venditam.

CAPVT CCXLIII.

Æſtimatio quanti plurimi vt habeat locum, quæ ſint probanda. ¶ Et in quibus caſibus debitor illa oneretur. ¶ Et quid ſi ſuperueniat penuria inſolita, in fure, in interpellatione facta intra nouem dies luctus, Tempore quo ducitur vxor, Vel auditur miſſa, in contractu vſurario, in debito principali recepto abſque proteſtatione, ſi interpellato debitore ſtatim ſuperueniat difficultas ſoluendi, Quando fructus sũt conſumpti, vel præſumantur conſumpti, poſt triennium ex præſumptione legis, ſi creditor non adimpleuit, Et ſi eodem modo res fuiſſet peritura in manibus creditoris. ¶ Sententia lata contra mortuum an ſit valida, & competat reſtitutio. ¶ Dies luctus tres, ſeptem, nouem, & triginta, & quadraginta ſecundum modum regionum. ¶ Et dilationes quæ in d. diebus conceduntur à quo tempore incipiant, & an tunc poſſit nunciari nouum opus. ¶ Sepultura defuncti an poſſit impediri pro debitis, & de reuerentia mortuis exhibenda & fideiuſſoribus coniunctorum non moleſtandis intra dies luctus, & matre excuſanda ob non petitionem tutoris, ſi infra annum deceſſerint plures propioqui. ¶ Implementum ſolum quando conſtituat debitorem in mora. ¶ Et quid in marito qui ſtatim ſuſtinet onera matrimonij, & an talis præſtatio onerum ſit facta cum diuiſione annorum pro rata cuiuſlibet anni, ita vt per hoc implementum contrahatur mora irregularis. ¶ Vſuræ in materia *l. curabit, C. de act. empt.* quando ſint debitæ ceſſante mora vel data dilatione ad ſoluendum. ¶ Illicite quęſita an ſint communicanda in ſocietate omnium bonorum. ¶ Et Epiſcopus quando cogat ad reſtitutionem talium lucrorum. ¶ Onus probandi conſumptionem fructuum cui incumbat, vt incurratur mora. ¶ Fructus quando connumerantur inter ea quæ ſeruando ſeruari poſſunt. Frumentum quo caſu poſſit durare vltra triennium. ¶ Et an probatio renouationis illius faciat, vt veniat intereſſe. ¶ Æſtimatio quanti plurimi an augeatur ex mora vſque ad executionem ſententiæ, & quouſque durat officium Iudicis tam exiſtente bona fide, quam mala, & probatione priuilegiata.

CAPVT CCXLIV.

Soluto matrimonio quando debeantur mulieri fructus dotis, ſeu alimenta ob illius retardatam ſolutionem. ¶ Et quid intereſſe tam lucri ceſſantis, quam damni emergentis, & quę probatio in eo requiratur, & an ſufficiat præſumptiua, vel illa quæ reſultat ex qualitate loci, in quo paſſim ponuntur pecuniæ ad lucrum. ¶ Sponſus quo caſu acquirat fructus ex dote perceptos, & an requiratur decretum in dote ſibi à minore tradita. ¶ Recepta ſorte principali an poſsint peti tam acceſsiones ciuiles, quam naturales, & an proteſtatio in hoc aliquid operetur. ¶ Interpellatio an ſit facienda ad effectum vt ſit debitum interuſurium dotis taxatum per ſtatutum. ¶ Et an per illud poſsit taxari certa quantitas. ¶ Vidua an prohibeatur petere alimenta, ſi illius exactio differatur ex conſuetudine, ſeu ſtatuto. ¶ Pater ſuſtinens onera matrimonij quando acquirat fructus dotis, & illi tranſeant ad hæredes. ¶ Maritus an priuetur vſuris dotalibus, ſi non ſuſtineat onera matrimonij culpa vxoris.

CAPVT CCXLV.

Fideicommiſſarius ante reſtitutionem verbalem, an habeat aliquod ius in hæreditate. ¶ Et quid de æquitate canonica, & vbi competit aliqua retentio. ¶ Trebellianica, & legitima an poſsit prohiberi filiis, & per quæ verba cenſeatur prohibita tam illis, quam hæredibus extraneis & quid in hoc operetur aditio hæreditatis. ¶ Verba *pleno iure & plenarie*, & ſimilia quid ſignificent, & quando faciant ſubſtitutionem directam, ſeu fideicommiſſariam, ita vt ſubſtitutus cum talibus verbis ſit legitimus contradictor & impediat immiſsionem hæredis, & quo caſu huiuſmodi immiſſio impediatur. ¶ Conditiones appoſitæ in primis ſubſtitutionibus quando cenſeantur repetitæ in ſequentibus. ¶ Statutum prohibens alienationem in forenſem an ſit validum, & poſſit confirmari, & comprehendat alienationes vel vltimam voluntatem, & ſucceſſionem ab inteſtato. ¶ Domini Ciuitatum an valide confirment ſtatutum contra ius commune, & quo caſu poſſint augere pœnam conſtitutionum ſuperiorum. ¶ Dos conſiſtens in creditis iuribus, & actionibus an habeatur pro vniuerſitate bonorum, & ex ea ſit debitum lucrum dotis marito, ſi adſit fideicommiſſum, vel quid ſimile.

CAPVT CCXLVI.

Legatarius quando dicatur contrauenire præcepto teſtatoris prohibentis, ne aliquid poſsit tendere vltra ſibi relicta ſi impetrauit Iudicem & iudicium mouit, vel porrexit ſupplicationem. ¶ Et quid ſi hæc fecerit euentualiter, vt poſsit deliberare, an expediret accipere legatum, & an ex hoc reddatur indignus commodo eiuſdem legati, & ab illo ceciderit vel potius requiratur conſecutio relicti ſibi facti, vel recuſatio acceptionis illius. ¶ Exceptio adimplementi contra hæredem an poſsit opponi per legatarium. ¶ Agens de acquirendo, ſeu conſeruando ius quæſitum quando debeat ſoluere, vel ſufficiat realis, ſeu verbalis oblatio. ¶ Pœna contrauentionis quo caſu cenſeatur remiſſa per interpellationem de adimplendo. ¶ Priuatio ob moleſtias prohibitas inferri quomodo intelligatur, & de variis modis turbãdi, & moleſtandi. ¶ Periurium incurſum quãdo poſsit remitti.

CAPVT CCXLVII.

In cõtractibus & donationibus cauſa mortis quãdo poſſint fieri ſubſtitutiones fideicommiſſariæ & detrahatur trebellianica, & legitima, & acquiratur vtilis actio abſẽti ſubſtituto ſine ſtipulatione, & detur reuocatio, & trãſmittatur ad hęredes conditione pendente. ¶ Feudum conceſſum pro ſe, filiis, ac deſcẽdentibus an ſit vnica conceſſio, & quid in emphyteuſi, & donatione cum fideicommiſſo. ¶ In detrahenda trebellianica, & falcidia quæ requiratur, & in quibus caſibus ſit locus illarum detractioni. ¶ Grauato dilapidanti quando bona ſint in totum auferenda. ¶ Filius an poſſit grauari in legitima ex fideicommiſſo reciproco, & illi cõpetat querela inofficioſæ donationis, & quãvis illam tacitè acceptet an ſibi præiudicet tam in legitima, quam eius ſupplemento, & quid in agnitione hęreditatis, & fideicõmiſſi, & renũciatione facta in vita patris. ¶ Donatarius, vel hæres quãdo ex eadẽ donatione poſsit vnã partem capere,

Digitized by Google

& aliam repudiare. ¶ Patronus quo caſu reuocet donationem factam per libertum,& an in hoc æquiparetur filio.¶ Querela inofficioſæ donationis ad quid fuerit inducta, & quando habeat locum, & quid in teſtamento inofficioſo. ¶ Legitima an ſit quota bonorum, & quomodo eius quantitas conſideretur ſecundum tempus mortis, & an minuatur per alienationes, & contra eas habeat locum querela inofficioſi. ¶ Ius petendi ſupplementum legitimæ quanto tempore duret. ¶ Legitimati quando habeantur pro veris legitimis,& ſint ſui hęredes,& iudicentur quoad omnia tanquam filij legitimi, & naturales.

CAPVT CCXLVIII.

Repudiatio, & acceptatio legati quando pro parte poſſit fieri, & illius diuiſio admittatur, & quid in conditione poſita in legato, ſeu onere illi adiuncto, & quando relinquatur à diuerſis perſonis & ſub diuerſis clauſulis, & orationibus, & quid in hæredis inſtitutione,legato alternatiuo,& pluribus ſubrogatis loco vnius,& ſimilibus.¶ Salarium debitum officiali remoto an ſit debitum pro parte. ¶ Maritus quando poſſit repudiare legatum in præiudicium filiorum primi matrimonij,ſi mater inſtituit filium ex ſecundo viro, & plus relinquat marito quam dict. filiis prioris tori.¶Variatio an concedatur circa vnum vel circa plura,quæ habentur loco vnius.¶ Executor quando debeat ſatiſdare, & poſsit legatum repudiare,vt euitet ſatiſdationem.¶Legatum tutori relictum an cenſeatur contemplatione tutelæ,ita vt ſit admittenda illius repudiatio. ¶ Diſpoſitiones an intelligantur eſſe tot,quot ſunt ſummæ.¶ Legatarius ſi decedat conditione non impleta an tranſmittat ad hæredem tam legatum,quam facultatem implendi conditionem.¶ In hæreditate an poſsit fieri repræſentatio tam quoad bona,quam circa tempus.

CAPVT CCXLIX.

Filius quando habeat querelam inofficioſi, ſi aliquid accepit ex eadem, vel diuerſa voluntate quam nititur impugnare. ¶ Et an poſsit acceptare legitimam ſibi relictam per viam contractus, & reſpuere hæreditatem patris ¶ Et an d acceptatio ſit facienda cum ſua cauſa,& oneribus.¶ De legitima quando ſit eiiciendum omne grauamen ; & an requiratur expreſſa renunciatio,vt filius in ea ſibi præiudicet.¶ Et an agnoſcendo hæreditatem patris in qua fuit ſibi prohibita legitima cenſeatur illi renunciaſſe. ¶ Et quid,ſi in euentum contrauentionis, ſit ſolum inſtitutus in legitima.

CAPVT CCL.

Legatarius quando conſequatur fructus rei legatæ ante acceptationem,& moram hæredis. ¶ Et quid in legato partis bonorum,aut in diem,vel ſub modo, aut conditione tacita, & expreſſa, & quando hæres eſſet paratus ſoluere, & in caſibus, in quibus non transfertur dominium recta via in legatarium, vt in legato rei alienæ,vel hæredis,ſeu quantitatis.¶ Hæres percipiens bona fide fructus rei legatæ an debeat illos reſtituere à die aditæ hæreditatis. ¶ Et qualiter iſta bona fides hæredis colligatur. ¶ Et ius controuerſum, ac dubium legis falcidiæ ad hunc effectum an excuſet. ¶ Dictio *cum*, vel *ſi*, quando impediat tranſmiſſionem legati. ¶ Fructus ſati, & pendentes tempore mortis teſtatoris an veniant in legato fundi. ¶ Implementum poſt ſolutionem dotis quando dicatur modus, vel conditio. ¶ Legatum factum pro omni,& toto eo,quod quis prætendere poſſet an impediat,quod ſtatim fructus non debeantur,& qualiter ſit adimplendum. ¶ In legato duarum rerum alternatiuè facto an veniant fructus ante electionem. ¶ Et quid in legato ſub conditione, *ſi legatarius voluerit*. ¶ Et quando illius negligentia in petendo, vel interpellatio in non acceptando,vel contrauentio ei noceat circa dictorum fructuum acquiſitionem.

CAPVT CCLI.

Ademptio legati an ſit fauorabilis,vel odioſa. ¶Et quando illud cenſeatur reuocatum per alienationem rei legatæ voluntariam,ſeu neceſſariam pignorationem,locationem ad longum tempus,conſtitutionem vſusfructus,vel cenſus, permutationem,exactionem debiti ſponte,vel coactè factam,aut receptionem in ſolutum,& in ſimilibus caſibus.¶ Et quid ſi eius loco alia ſubrogetur, vel fuerit depoſita, aut vtiliter conſumpta, vel ſi mutata forma in materiam, vel quantitas in rem;aut ſpecies in aliam ſpeciem tam per teſtatorem, quam per hæredem.¶ Legans fructus ſibi debitos ex locis montium, & inueſtituram ipſorum poſtquam ſint exacti, an videatur legaſſe etiam exactionem debiti.¶ Transferri an dicatur legatum, vel adimpleri quando pro quantitate dotis legatæ traditur ſpecie,& è cõtra. ¶ Teſtator ſoluens in vita legatum an poſſit illud reuocare cum fructibus perceptis.¶ Et an talis repetitio fructuum vltra rem detur in donatione cauſa mortis tradita in vita donantis. ¶ Et quando legatum ſolutum in vita æquiparetur donationi cauſa mortis.¶ Mulier an poſſit teſtari de dote,vel donare cauſa mortis quando eſt ad alium applicata vigore contractus. ¶ Creditor cui fuit legatum verum debitum à ſuo debitore an actionem habeat tam ex teſtamento, quam ex contractu, ita vt ſuccumbens in vna ad aliam poſſit recurrere. ¶ Procurator an cenſeatur reuocatus per comparitionem domini.¶Ex alienatione cum pacto de retrouendendo an cenſeatur receſſum à legato. ¶ Serui ſubiecti reſtitutioni ratione contractus quando poſſint manumitti.¶ Legatum nominis debitorum conceptum verbis reſpicientibus præteritum, vel commodum an per exactionem extinguatur. ¶ Retrouenditio partis cenſus facta venditori quando inducat ademptionem legati.

CAPVT CCLII.

Deſcriptio nominum debitorum ad fauorem alicuius quando habeat vim donationis ſeu adminiſtrationis. Et quid ſi fuerit ſimulate facta. ¶ Et quomodo talis ſimulatio ſit probanda. ¶ Per reſignationem locorum montium, & officiorum, ſeu deſcriptionem in perſonam alicuius quo caſu ſit tranſlatum dominium. ¶ Et quid ſi pretium dictorum locorum ſit deſcriptum ad creditum patris reſignantis, Et fiat alienatio per filium reſignatarium de eiuſdem patris conſenſu ; Vel per patrem fructus percipiantur an cenſenda ſit retrodonatio.¶ Et quando de illis pater teneatur reddere rationem filio, & poſſit conueniri actione negotiorum geſtorum.¶ Dominium quando probetur per æſtimum,ſeu cataſtum. ¶ Mulier an cẽſeatur dare nomina debitorum primi viri ſecundo marito ſi non interueniat ceſſio.¶ Vtilis actio an detur ſi fuit relictum quod alius mihi debet, & an dicatur

catur

catur legatum nomen debitoris. ¶ Et ceſſio quando debeat interuenire. ¶ Tranſlatio dominij quibus modis inducatur, & conſenſus Domini quando ſit cauſa tranſlationis illius.

CAPVT CCLIII.

Donatio facta per Romanum extra vrbem abſque inſinuatione quando ſit valida, quamvis donans expreſſè profiteatur ſe viuere lege Romana. ¶ Et quid ſi poſtea ratificetur in vrbe. ¶ Statutum quo caſu liget perſonam ſibi ſubditam, & ſequatur quocunque vadat, & ſit trahendum ad bona extra territorium. ¶ Forenſis quando comprehendatur in ſtatuto inhabilitante perſonam ad contrahendum. ¶ Et quid ſi agatur de ſolemnitatibus inſinuationum, & ſimilium, quæ requiruntur in contractibus.

CAPVT CCLIV.

Legatum ſub conditione ſi mulier nupſerit, vel vt nubat Titio an poſsit peti ante nuptias, & an requiratur cautio ¶ Bibliotheca relicta ad vſum ſtudij an contineat proprietatem, & pro tali legato quando ſit præſtanda fideiuſſio ſtudendi per quinquennium. ¶ Poſitus in conditione in legatis an cenſeatur poſitus in diſpoſitione. ¶ Frater Doctor an debeat reſtituere libros, vel æſtimationem aliis fratribus. ¶ Contractus quando corruat collato pretio in arbitrium tertij non adminiſtrantis. ¶ Et quid in dote ſeu illius augmento quo caſu recurrendum ſit ad arbitrium alterius non facta æſtimatione per eum, cui fuit commiſſa facultas declarandi. ¶ Vxor ſecundo nubens an cenſeatur dare augmentum dotis factum ſibi à primo viro, vel ab alio. ¶ Et quando tale augmentum dici poſſit donatio propter nuptias. ¶ Pro legatis an detur via executiua. ¶ Legatum ob cauſam nuptiarum an contineat tempus, vt pręſtatur poſt triennium à pubertate puellæ, intra quod ſi nuptiæ non ſequantur cōditio deficiat, & ſit locus ſubſtitutioni & an poſsit purgari mora. ¶ Et an iſtud triennium ſit ſeruandum etiam in inſtitutione hæredis, & conditione ingrediendi monaſterium. ¶ Agens de acquirendo an debeat prius adimplere, & quando oblatio ſufficiat, tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus. ¶ Conditiones ingrediendi monaſterium an ſint validæ, ita vt debeatur quod pro d. ingreſſu relinquitur. ¶ Feſtiuitas nuptiarum an ſit intelligenda tam de contractu matrimonij, quàm de lætitia conuiuij. Scholaris non faciens feſtiuitatem iuxta formam ſtatuti in doctoratu an male faciat.

CAPVT CCLV.

Donatio omnium bonorum, vel maioris partis an arguat donationem ſimulatam. ¶ Et quid in coniunctione ſanguinis, & quando donans remanſit in poſſeſſione rerum donatarum: Et quid in hoc operetur conſtitutum, aut iuramentum. ¶ Et de aliis præſumptionibus, & clauſulis inſolitis, iudicantibus contractum ſimulatum. ¶ Et an ſufficiat vnica coniectura, vel requiratur probatio perfecta, & plena. ¶ Cauſa & ſpecies ſimulationis quando ſit probanda, & ſit neceſſaria oppoſitio. ¶ Et an debeat interuenire à principio contractus, & quid ſi poſtea ceſſauit. † Statutum an poſſit tollere ſimulationem, & an detur recurſus ad iudicem eccleſiaſticum. ¶ Simulatio quando reddat contractum ipſo iure nullum.

CAPVT CCLVI.

Adiectio loci quando cenſeatur appoſita demonſtratiue, vel taxatiue in legatis, donationibus, & ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Et quid in dubio ſit cenſendum. Appellatione rationis banchariæ quid veniat, & quando illius donatio extendatur ad lucra futura ad fauorem donatarij, & poſſit dici vniuerſalis, vel particularis, vt ſciatur, ad quem ſolutio debitorum ſpectet. ¶ Nomina debitorum, an veniant in donatione omnium bonorum, quę quis habet in tali loco. ¶ Legatum ſoluendum ex fructibus talis rei quando ſit præſtandum, ſi fructus non extent, & onus probandi illos non extare ad quem pertineat. ¶ Subreptio quando noceat in iis, quæ ſint expreſſa circa qualitatem beneficij, ſeu in litteris iuſtitiæ cauſa demonſtrationis, vel limitationis. ¶ Mutuum deducens in reſcripto an poſsit poſtea agere ex alia cauſa. ¶ In adimendo legato an conſideretur, quod illud fuerit relictum taxatiue, ſeu demonſtratiue. ¶ Tempus adiectum ſubſtantię legati quando faciat conditionem, & impediat tranſmiſsionem. ¶ Numeri appoſitio an dicatur eſſe loco demonſtrationis, ſeu diſpoſitionis. ¶ Venditio fundi cum doliis tot, quæ ibi reperiuntur quomodo ſit intelligenda, ſi dolia non adſint. ¶ Penſiones ſuper fructibus beneficiorum an dicantur impoſitæ demonſtratiue, vel taxatiue. ¶ Hypotheca tam generalis, quam ſpecialis an inducatur per verba *ſemper*, vel ſimilia. ¶ Legatum de pecunia exiſtente in certo loco, ſeu apud talem, quando ſit debitum, ſi ibi non reperiatur. ¶ Et multa alia ad intelligentiam eorum, quæ occurrunt in variis diſpoſitionibus taxatiue, vel demonſtratiue loquentibus.

CAPVT CCLVII.

Vicarij Epiſcoporum quando habeant ſalarium non conuentum. ¶ Et an ſucceſſor in Epiſcopatu ad illud teneatur. ¶ Et quid in habente redditus audientiæ Vicariatus, & ſimilia emolumenta. ¶ Salarium non conuentum vt debeatur, quid ſit probandum. ¶ Et an pro eo detur hypotheca, & Saluianum interdictum. ¶ Recuperans rem à litibus quando ſit præferendus in eadem re pro ſuo ſalario cæteris creditoribus. ¶ Et an debeat præſtari cautio de reſtituendo. ¶ Conſuetudo quid operetur circa ſolutionem ſalarij. ¶ Et an in eiuſdem cauſis ſit admittenda appellatio, & valeat tranſactio, prout in alimentis. ¶ Et quid in Procuratoribus ad negoria. ¶ Locator & creditor poſterior qui ad rem conſeruandam locauit, & impendit an præferatur doti. ¶ Vicarij Cardinalium Epiſcoporum, & eorum Auditores generales, qui recipiunt certum quid pro ſalario, & expenſis, quo caſu poſſint dici familiares, & continui commenſales ad effectum, vt intret regula reſeruatoria. ¶ Salarium an ſit præſtandum adminiſtrantibus bona debitorum.

CAPVT CCLVIII.

Præſumptio vſurarum, an inducatur ex modicitate pretij, & pacto de retrouendendo elapſo certo tempore, & non ante, vel neceſſe etiam, quod emptor ſit ſolitus fœnerari? Et an ſufficiat rem eſſe delectabilem, quamvis non fructuoſam ad arguendum vſuras. ¶ Et quo caſu dicantur percipi fructus per oblectationem habitationis. ¶ Cenſus an ſit nullus ſtante pacto, vt non poſsit redimi, niſi poſt certum tempus, vel quod ſit licitum repetere ſortem, ſi non ſoluatur in tempore, vel bona cenſuata repetiantur obnoxia. ¶ Conuentio, vt res non redimatur, niſi propriis pecuniis an ſit valida. ¶ Et

Digitized by Google

quæ ſit propria pecunia. ¶ Pretij modicitas an probetur ex pacto, vt non redempta re intra certum tempus augeatur pretium, & an hoc pactum ſit contra naturam contractus. ¶ Læſio in præſumendo pignore qualis eſſe debeat. ¶ Et quando pactum de retrouendendo ſit pars pretij. ¶ Onus gabellæ, laudemij, & ſimilium an faciat exceſſum, & computetur ad reſcindendam venditionem, ita vt ſit contrauentum ſtatuto taxanti pretium certum rei venditæ. ¶ Iudex quando poſsit ex officio verum valorem inquirere etiam poſt publicationem in cauſa, ſi in termino dato ad probandam læſionem nihil fuerit probatum. ¶ Et quid in obligationibus faciendi reſpectu eius quod intereſt, & in iudicio reddendarum rationum, & in aliis quorum certa quantitas non probatur. ¶ In venditione domus pro quadringentis aureis cum onere ſoluendi cenſum impoſitum in eadem domo an debeatur gabella, tam reſpectu cenſus, quàm pretij dati in pecunia.

CAPVT CCLIX.

Neptis in quibus caſibus ſit dotanda ab auo tam paterno quàm materno. ¶ Et quid ſi ipſa ſit diues, vel emancipata, & habeat matrem diuitem. ¶ Statutum quod filia dotata ab auo, vel patre non habeat regreſſum ad bona paterna, ſeu auita an illam impediat, vt non poſſit habere recurſum ad eorum bona, ſi fuit dotata de bonis vxoris. ¶ Conſtitutio loquens per verbum *dotare* quomodo ſit intelligenda. ¶ Neptis defuncto patre quando incipiat tenere primum locum ex perſona propria, & conſequatur legitimam in bonis aui, ſi à patre fuerit illi aſsignata dos, qua deberet ſtare contenta ſecundùm formam ſtatuti tam Vrbis, quàm aliorum locorum.

CAPVT CCLX.

Conditio extrinſeca, & intrinſeca quæ ſit, & quando illa rejiciatur in depoſito, reſponſione ad poſitiones, & ſimilia, & quid operetur circa abdicationem dominij pretij oblati, vel depoſiti. ¶ Creditor an poſſit cogi ad faciendam liberationem generalem. ¶ Taciturnitas quando inducat conſenſum, vel requiratur proteſtatio. ¶ Depoſitum de moneta reprobata, vel de proximo reprobanda an valeat. ¶ Et in quo loco debeat fieri, ſiue ſit depoſitum iudiciale, ſiue extraiudiciale. ¶ Pœna contra vendentem frumentum qui ſciebat eius æſtimationem eſſe minuendam. ¶ Et de eo qui vendit vinum quod ſcit certo tempore corrumpi. ¶ Et de feſtinantibus ad delinquendum, qui ſentiunt remiſſionem proximè promulgandum. ¶ Et de ſcientibus fœminam periſſe diſſimulato partu, ſi prouocauit aliquem ad reſponſionem.

CAPVT CCLXI.

Dominium quando ſit probandum per mutuantem qui agit ad repetitionem mutui, tam contra debitorem, quam aduerſus alium poſſeſſorem non habentem vllam cauſam ab eo. ¶ Et an tertius prætendens ſe dominum poſsit impedire reſtitutionem rei mutuatæ cõmmodatæ, depoſitæ, & precario conceſſæ. ¶ Et quid in mutuo conſumpto, an admittatur exceptio, quod res mutuata erat aliena, & hoc mutuans fateatur; vel potius tanquam mutuum reconciliatum ſit reſtituendum. ¶ Tertius an impediat executionem ſententiæ iam latæ, & quando is, pro quo facienda eſt executio debeat cauere de reſtituendo rem illi tertio opponenti, in caſu in quo vincat. ¶ Agens hypothecaria an teneatur probare dominium vel poſſeſſionem. ¶ Filiis agentibus contra parentes transeuntes ad ſecunda vota, an ſufficiat probare bona ad eos peruenta fuiſſe apud defunctum coniugem, vel potius requiratur probatio dominij, & quo caſu talis exceptio contra eos opponatur.

CAPVT CCLXII.

Intereſſe ad effectum exhibitionis, & exiſtentia rei, cuius exhibitio petitur quando probetur, & de quo tempore de illo debeat conſtare, & quo caſu detur actio ad exhibendum, & quando ad hoc requiſitus poſſit admitti ad iuramentum circa amiſſionem ſcripturarum. ¶ Et quid in eo, qui tenetur ad illarum cuſtodiam, & in tertio, ac notario, eorumque ſucceſſoribus. ¶ Et de differentia inter eum, qui tenetur actione, vel officio iudicis ad dictam cuſtodiam. ¶ Nobilitas, & vitæ honeſtas an conſideretur circa iuramentum, quod ſcripturæ ſint deperditæ. ¶ Delictum, aut damnum quando præſumatur factum ab eo, qui habet intereſſe. ¶ Cedula producta in officio an ſit de actis. ¶ Et an notarius, ſeu eius ſucceſſor teneatur ad illius exhibitionem. ¶ Et an poſsit dici conſtare de intereſſe, ſi aliunde creditum probetur. ¶ Et an ſit conſiderabile præiudicium, quod tollatur via executiua per non productionem dictæ cedulæ quamvis poſſit ordinariè agi.

CAPVT CCLXIII.

Prædia, parietes, & ſimilia, quæ ſunt in medio quando præſumantur eſſe illius, cuius ſunt extremitates. ¶ Ex feneſtra exiſtente in muro quo caſu colligatur dominium parietis. ¶ Sententia lata ſecundum relationem periti communiter electi, vel per Iudicem an admittat appellationem. ¶ Peritorum dicta quando poſſint corrigi, & ab illorum relatione detur reſtitutio in integrum. ¶ Appellatio an prohibeatur in caſibus, in quibus non eſſet admittenda ſtante notoria iniuſtitia, & nullitate. ¶ Relatio periti, & ſententia Iudicis iuxta conſilium alterius an valeat. ¶ Ratione notorij an poſsit omitti iudicium peritorum, quamvis ſtatutum prohibeat ſine illis iudicari.

CAPVT CCLXIV.

Hæres promittens ſoluere legata an cenſeatur renunciare beneficio inuentarij. ¶ Et quid ſtante clauſula *in ſolidum, obligatione omnium bonorum præſentium, & futurorum, promiſſione de indemnitate, vel de integre ſatisfaciendo cum renunciatione iurata, & omni legum auxilio*, & ſimilibus clauſulis. ¶ Verba quando ſint intelligenda ſecundum diſpoſitionem iuris, vel naturam rei. ¶ Hæres promittens ſoluere, vel ſoluens vnum ex legatis inutilibus, vel ante diem an teneatur ad ſolutionem aliorum, & quid reſpectu loci. ¶ Approbatio actus ſeu teſtamenti, vt valeat in vim pacti, quid debeat continere, & an requiratur præſentia partis. ¶ Et quando noceat hæredi reſpectu perſonarum incapacium quibus relictum eſt. ¶ Et an debeat eſſe actus non omnino nullus, vt confirmatio operetur. ¶ Et an poſt approbationem ſemel factam detur amplius reprobatio. ¶ In iudicio poſſeſſorio quando ſit permiſſum opponere capacitatem hæredis, vel teſtatoris. ¶ Exceptio dominij an admittatur in poſſeſſorio ſaluiani. ¶ Executio inſtrumenti an retardetur per exceptionem ſimulationis, & enormiſſimæ læſionis. ¶ Defectus legitimitatis quando ſit reſeruandus in iudicio petitorio. ¶ Filius inſtitutus tanquam legitimatus an debeat immitti in poſſeſſionem,

Digitized by Google

ſeſsionem,& ſufficiat ei oſtendere priuilegium legitimationis.

CAPVT CCLXV.

Ius excipiendi competens principali quando tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem etiam ſine clauſula ceſſionis. ¶ Hæres pendente conditione fideicommiſſi an poſsit alienare res fideicommiſſarias, & quando cauſa detractionis Trebellianicæ, & legitimæ ſit conſiderabilis pro confirmatione alienatorũ. ¶ Priuilegium non imputandi fructus in legitimam, & Trebellianicam an competat nepotibus. ¶ Et in quibus nepotes, & filij æquiparentur. ¶ Differentia quæ ſit inter detrahere Trebellianicam,ac aliquid in eam imputare, & inter eligere rem in Trebellianicam imputandam,illamque alienare. ¶ Alienatio ob cauſam Trebellianicæ an valeat, ſi hæres alienans percepit tot fructus, qui implerent dictam Trebellianicam. ¶Et quando illius detractio ſit facienda in vna re,vel in ſingulis rebus hæreditariis. ¶Filius grauatus quo caſu poſsit detrahere Trebellianicam, & legitimam ante conditionis euentum.¶Tutor emens nomine pupilli prędia ex pecunia hæreditaria quando dicatur elegiſſe, legitimam & Trebellianicam in dicta pecunia.

CAPVT CCLXVI.

Verba *plene, & integre* poſita in ſententia ſaluiani interdicti an faciant mixturam, vel intelligatur ſolùm ad effectum poſſeſſorij. ¶ Ægidiana an habeat locum in quacunque inſtantia. ¶ Sententia an ſit appellabilis, in qua pronunciatur actorem eſſe hæredem hæredis. ¶ Saluianum interdictum an detur pro rebus cuiuſvis debitoris. ¶Appellatio an admittatur à ſententia de aſſociando in poſſeſſionem ſtāte clauſula illam ingrediendi auctoritate propria. ¶Immiſſio auctore prætore an idem operetur quod expulſio violenta quo ad perdendam poſſeſſionem. ¶Hæredis appellatione quando veniant omnes in infinitum. ¶Sententia lata ſine probationibus an ſit nulla tam in criminalibus,quàm in ciuilibus.¶Suſpenſo petitorio an remaneat iudex ſolùm in poſſeſſorio ita vt non ſit opus reuocare ſententiam primam,à qua fuit appellatum. ¶Mandatum de manutenendo quando poſſit dari non obſtante poſſeſſione aduerſarij antiquiori. ¶ Laudes Rotæ Romanæ ex diuerſis auctoribus.

CAPVT CCLXVII.

Ius filiationis & ſeruitutis quando amittatur,ſi pater & patronus filios, & ſeruos exponunt. ¶ Et quo caſu agnitio de eis poſtea facta operetur poſſeſsionem d. filiationis etiam ſecuta thori ſeparatione inter coniuges. ¶ Natus ex vxore poſt diuortium quando præſumatur filius mariti,& ab eo ſit alendus.¶Parricidij reatus an conſideretur in filio expoſito occidente patrem. ¶ Legitimatio an valeat quamvis non probetur certa mater legitimati. ¶ Expoſiti an habeantur pro vulgo quæſitis,vel legitimis; & an ſint capaces ordinum, ſucceſſionum,ac dignitatum. ¶Et quid ſtante ſtatuto, quod ad beneficia non admittantur, qui deſcendunt ex Iudæis, vel Mauris, aut ſunt ali qua macula infecti. ¶ Agnitio patris facta de filio quado conſtituat illũ in quaſi poſſeſſione filiationis etiam contra illos ſic tractantes patre vita functo.¶Mater an iudicetur in quaſi poſſeſsione maternitatis mortuo filio. ¶Poſthumus an præſumatur filius ex ſolo nomine patris. ¶ Dotandi neceſſitas an expiret in patre exponente filiam quamvis non habeat patriam poteſtatem. ¶ Alens ſeruum,vel filium expoſitum quando repetat à patre, vel domino alimenta, & alias expenſas factas pro illo erudiendo. ¶ Natus in domo ex vxore an præſumatur filius mariti non obſtante aſſertione parentum in contrarium ¶ Expoſiti antiquitus vbi alerentur.

CAPVT CCLXVIII.

Temporis antiquitas in tranſumptis quando faciat præſumere interueniſſe citationem, & alias ſolemnitates. ¶ & an requiratur illarum enunciatio. ¶ Et quo caſu debeant eſſe triginta,vel centum anni. ¶ Et quid in præſumendis ſolemnitatibus ſententiæ, ſeu decreti. ¶ Inualiditas tranſumpti an poſsit à Iudice opponi ex officio. ¶ Clauſula *generalia contra* quid operetur, & an habeat vim oppoſitionis in ſpecie. ¶ In poſſeſſorio quando generantur plenæ probationes,vel ſufficiant leuiores. ¶Immiſſio in poſſeſſionem vigore *l.fin.C.de edict.diu.Adr.toll.* an detur vigore tranſumpti.¶Notario tranſumptanti ſcripturas alienas an ſit fides adhibenda. ¶ Solemnitas extrinſeca in antiquis an pręſumatur contra minorem, & quando agitur de ſubſtantia actus. ¶ Copia, & ſcriptura in formis iunctis adminiculis an probet,& qualia debeant eſſe tam in probando matrimonio, quàm in ſimilibus caſibus. ¶ Præſumptiua probatio in antiquis an ſufficiat, ſi vigore ſtatuti debeat eſſe plena, & perfecta. ¶ Exemplum ſumptum in vim compulſoriæ an probet ſine citatione, quando pars fuit citata in Curia Romana ad videndum decerni compulſorias ad partes pro extrahendi iuribus.¶Legata,& teſtamenta ad pias cauſas per quem notarium debeant exemplari, & coram quo Iudice. ¶ Laicus an poſsit eſſe Vicarius Epiſcopi. ¶ Inſtrumentum, & teſtamentum probatum per teſtes an habeat executionem paratam,& priuilegium immiſsionis in poſſeſsionem. ¶ Varij caſus,in quibus tranſumpta probant ſine citatione, & ſolemnitatibus, quæ pro illorum validitate requiruntur.

CAPVT CCLXIX.

Soluens pro debitore quando debeat actionem perſonalem, & hypothecariam competentem illi creditori,cui fuit ſolutum. ¶ Et quid in fiſco,& tertio omnino non extraneo; ſed creditore debitoris quamvis poſteriore in tempore. ¶ Conuentio vt tranſeat hypotheca qualis debeat eſſe,& an requiratur,vt Iudex actiones transferat. ¶ Ius excipiendi ſeu retinendi an acquiratur ſine aliqua conuentione emptori, cuius pecunia ad priorem creditorem peruenit,& ei qui credidit debitori pecuniam,quàm nullo pacto intercedente, ipſe debitor ſoluit priori creditori. ¶ Et an ſi cadat à poſſeſsione pignoris retenti poſsit illud recuperare à poſſeſſore ſine excuſſione. ¶ Prohibita petitione an prohibeatur retentio. ¶ Hæres ſoluens debita hæreditaria an acquirat iura creditorum, & prælationem, ita vt excludat legatarios. ¶ Emptor quando dicatur factus dominus rei emptæ ita vt hoc reſpectu non poſsit rés ſua ſibi eſſe obligata. ¶ Ius retentionis an tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem ſine ceſsione tam in prophanis, quàm in beneficialibus. ¶ Bona hæreditaria empta per hæredem à creditoribus an ſubiaceant oneri hypothecæ ſi alij poſteriores velint illa petere.

Digitized by Google

CAPVT CCLXX.

Epiſcopus io eccleſia cathedrali regulari quando ſit loco Abbatis monachorum, & habeat iuriſdictionem in eos priuatiuè & poſsit illorum exceſſus punire abſque Abbatis conſilio, & conſenſu. ¶ Archiepiſcopus Montis Regalis quam iuriſdictionem habeat in Monachos monaſterij Montis Regalis. ¶ In eccleſijs cathedralibus regularibus Clerici ſeculares an teneantur intereſſe diuinis officiis ſimul cum monachis, & illis ſe conformare. ¶ Et qualis ſit iſta conformatio. ¶ Et an Epiſcopus poſsit mutare ſtatum, & ritum monachorum circa diuina officia, & facere choros ſeparatos inter clericos, & monachos. ¶ Commiſſio cauſæ per Papam monacho habenti adminiſtrationem in eccleſia Cathedrali an valeat ſi de monachatu nõ fiat mentio. ¶ Monachus, Epiſcopus, ſeu Canonicus Eccleſiæ cathedralis an poſsit eſſe delegatus Papæ. ¶ Iuriſdictio, ſeu donatio iuris præſentandi quando cenſeatur cumulatiuè, vel priuatiuè. ¶ Fundator beneficij nominans extraneum in patronum an præſumatur eum nominaſſe cum ſe ipſo, & propriis ſuis hæredibus. ¶ Vnio an ſit declaranda ſine præiudicio tertij, & iuriſdictionis alterius. ¶ Menſa ſeparata monachorum canonicorum, vel ſecularium an inferat ad non iuriſdictionem Epiſcopi. ¶ Diſpoſitio Concilij *ſeſſ.21.c.8.* an comprehendat monachos canonicos. ¶ Verba *debet, oportet, ſecundùm voluntatem, inſimul, vna cum,* & ſimilia quomodo intelligantur. ¶ Choragus, & Choragium quid ſignificet. ¶ Et quomodo chori antiquitus erant diuiſi in duas partes. ¶ Taciturnitas quando habeatur pro conſenſu. ¶ Statuta monachorum an poſsint reuocari per Epiſcopum.

CAPVT CCLXXI.

Hæreditas paterna, legitima, ſupplementum, legatum, & ſimilia iura quando poſsint repudiari in præiudicium creditorum & fiſci. ¶ Et quid in foro conſcientiæ. ¶ Et an huiuſmodi debitores, & illis talia conſulentes peccent mortaliter. ¶ Legitima ante petitionem an tranſmittatur, & publicatis bonis filij publicetur. ¶ Ius adeundi an veniat in generali obligatione, & tranſeat ad creditores, vel ad fiſcum, & pro eo competat Saluianum interdictum. ¶ Filius ſuus, & in poteſtate an tranſmittat hæreditatem non aditam ad quoſcunque extraneos hæredes. ¶ Pater an poſsit in præmium emancipationis remittere vſumfructum filio ex bonis aduentitiis ſibi debitum in præiudicium creditorum. ¶ Et an tale dominium acquiratur patri ignoranti, & inuito. ¶ Renunciatio iuris quærendi cum quæſito an admittatur.

CAPVT CCLXXII.

Ius accreſcendi tam legale, quàm conuentionale an habeat locum in emphyteuſi, & illius reuocatione. ¶ Et quid in conceſſione facta à Principe, ſeu inferiore ab eo. ¶ Et poſt ius alteri quæſitum. ¶ Et ſtantibus verbis quod pars præmorientium ad ſuperſtites ſuperueniat. ¶ Vel vſque in tertiam generationem, & cuiuſlibet ipſorum. ¶ Vel pro ſe & hæredibus ex ipſis, ſeu eorum altero. ¶ Vel poſt mortem ipſorum, & cuiuſlibet ipſorum. ¶ Vel poſt obitum aliorum, & nepotum. ¶ Vel pro ſe, filiis & hæredibus, & in ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Emphyteuta vno renunciante quando alius conſequatur portionem illius. ¶ Laudemium an debeatur ab illis qui ſunt comprehenſi in contractu. ¶ Et an pro eo competat tacita hypotheca, ſicut pro tributis. ¶ Patronus an poſsit donare ſuum ius patronatus compatrono ſine conſenſu Epiſcopi. ¶ Simplex relatiuum eorum, an addat, vel tollat ius accreſcendi ſi non adiiciatur verbum omnium. ¶ Dictiones diſtributiuæ quando vnicuique tem diſtribuant. ¶ Donatarius cui fuit donatum poſt mortem an poſsit petere cautionem de vtendo & fruendo arbitrio boni viri. ¶ Et an requiratur mors amborum. ¶ Et an talis donatio poſt mortem comprehendat bona futura.

CAPVT CCLXXIII.

In dubio an intelligatur potius depoſitum quàm mutuum. ¶ Et quæ actio competat contra mercatorem exigentem pecunias alicuius, & illas in ſuo banco deponentem. ¶ Depoſiti priuilegium an ceſſet ſi mihi dederis pecuniam, eamque apud te depoſuerim. ¶ Et an tali caſu detur retentio, & compenſatio. ¶ Obligatio vnius correſpectiua ad obligationem alterius quando corruat prima deficiente. ¶ Pecunia depoſita ad emptionem prædiorum an habeat priuilegium depoſiti. ¶ Ceſſio acceſſoria ad contractum nominatum an requirat ſolemnitates, quæ debent interuenire in actu principali. ¶ Et quando dicatur ceſſio acceſſoriè facta. ¶ Procurator non reſtituens inſtrumenta ſibi tradita qua actione teneatur. ¶ Contractus ſecundus accedens primo an ſit nouus, vel informatio ipſius prioris. ¶ Gabella debita ex omnibus contractibus excepto depoſito an ſit ſoluenda, ſi quis depoſuerit cum pacto vt pro eo aliquid facias. ¶ Societas an dicatur diuerſa à prima facta per filium in poteſtate, ſi in ea perſeueret poſt emancipationem. ¶ Et quid in ſocietate arrogati, vel ſerui. ¶ Mandatum an dicatur, vel depoſitum ſi committatur ſeruari rem ab alio eius nomine receptam. ¶ Contractus an aſſumat nomen à donatione in eo admixta. ¶ Et quando inſinuatio requiratur in donationibus factis in contractibus venditionum, aut ſimilium. ¶ Epiſcopus an poſſit habilitare ſpurium ad canonicatum, quamvis in eo poſſit eſſe præbenda habens annexam eccleſiam parochialem, cuius eſt incapax. ¶ Dignitas quæ habet parochialem annexam acceſſoriè an requirat examen concurſus. ¶ Permutatio an dicatur, vel venditio ſi pro fundo empto detur alter fundus & pecunia. ¶ Statutum quod non petens ſuum creditum non audiatur poſt certum tempus an habeat locum in credito calculato. ¶ Donatio an egeat inſinuatione, ſi teſtator legat cum promiſſione non reuocandi, & caſu quo reuocaret ex nunc donat inter viuos. ¶ In eodem teſtamento an poſſit diponi, quod non reuocetur legatum. ¶ Donatio cauſa mortis, quando ſit ſimilis legato, & vltimæ diſpoſitioni, & reuocetur per pœnitentiam. ¶ Depoſitum ob cauſam mutui, quo caſu reguletur ſecundùm naturam mutui, & intellectus, *l. fin. C. depoſit.* cum aliis quando initium contractus ſit ſpectandum.

CAPVT CCLXXIV.

Legatum quando cenſeatur relictum animo compenſandi cum debito teſtatoris tam voluntario quàm neceſſario. ¶ & de variis coniecturis ad inducendam talem compenſationem. ¶ Et quando potius dicatur computatio, quàm compenſatio. ¶ Et an in illa ſit admittenda, quamvis legatum fuiſſet factum cum onere reſtituendi. ¶ Mandatum cum clauſula quod poſſit extendi à quocumque notario cum aliis facultatibus procuratori bene viſis an ſit generaliſſimum, & perinde ac ſi eſſet appoſita clauſula pro expreſsis. ¶ Procurator conſtitutus ad cauſas in Romana Curia

Digitized by Google

deuolutas an intelligatur etiam ad deuoluendas.¶ Et quando verba ad cauſas meas poſita in mandatis comprehendant tam lites præſentes quàm futuras.

CAPVT CCLXXV.

Inſtitutus in re certa an ſit loco legatarij, vel hæredis. ¶ Subſtitutio pupillaris quando extendatur de perſona ad perſonam,& de caſu ad caſum. ¶ Et quid ſtantibus coniecturis, & quales debeant eſſe. ¶ Et quando adſunt verba *tunc & eo caſu*, in hæreditate, & bonis,vel in aliis bonis aut ſimilibus.¶ Vel ſi ageretur de priuanda matre à ſucceſſione filij. ¶ Vel de conſeruanda agnatione. ¶ Legatum pro dote an tranſmittatur ſi legataria decedat ante nuptias tam ſi fuerit factum ab extraneo,quam pro legitima.¶ Hæres vniuerſalis an dicatur inſtitutus in bonis exceptis. ¶ Mater quando excludatur per ſubſtitutionem pupillarem à legitima.

CAPVT CCLXXVI.

Per obitum vnius ex ſociis quando ſocietas expiret, vel tranſeat ad hæredes & eorum hæredes. ¶ Et quid in ſocietate vectigalium & ſimilium rerum publicarum. ¶ Et ſtante conuentione iurata de continuanda ſocietate cum hæredib. ¶ Diſpoſitio mixta quando comprehendatur ſub ſimplici. ¶ Fideiuſſor qui acceſſit ſocietati ad ſex menſes an poſſit conueniri ſi fuerit diſdicta infra dictum tempus.¶ Solutio an poſſit fieri vni ſoli ſi mandetur fieri duobus. ¶ Ius accreſcendi quando habeat locum in diuerſis hæreditatibus.¶ Compendium perceptum ex re communi quando poſt finitam ſocietatem ſit communicandum. ¶ Conductio pro certa fructuum quantitate an diſſoluatur morte,vel tranſeat ad hæredes.¶ Per obitum fideiuſſoris an ſit extincta ſocietas.¶ Electio ſociorum an debeat fieri de voluntate locatoris, & cum præſentia ipſius.¶ Pactum inter ſocios,vt capitale non poſsit repeti iuxta triennium an intelligatur ſi interim per mortem alicuius ſocij non ſit finita ſocietas. ¶ Hæres ſocij an debeat perficere negotium cœptum cum defuncto, & lucra ex eo communicare. ¶ Iuriſdictio Vicarij an expiret per obitum Epiſcopi quod ad cauſas cœptas. ¶ Et quid in poteſtate tutoris; & actoris finita tutela. ¶ Officia Romanæ Curiæ an tranſmittantur ad hæredes, & priuilegia conceſſa ratione dictorum officiorum tam perſonalia, quàm realia expirent per obitum officialis. ¶ Et quomodo iudicentur talia.

CAPVT CCLXXVII.

Exceptio amicitiæ,affectionis,intereſſe,paupertatis,ludi, affinitas, & ſimilium inhabilitatum quando repellat teſtes. ¶ Probatio per rei euidentiam an ſufficiat quamvis teſtes non concludant.¶ Repetitio teſtium ad declarandum eorum depoſitiones quando poſsit fieri. ¶ Dictio *incerta* quo caſu referretur ad modicam quantitatem, vel ad paruum tempus, & ſtetur arbitrio Iudicis. ¶ Depoſitio teſtium per verba, *plus, vel minus, circa, fere, vltra*, cum ſimilibus quando valeat.¶ Et quid ſeruetur in materia liquidationis. ¶ Et an libellus continens d. verba ſuſtineatur.

CAPVT CCLXXVIII.

Vniones de beneficiis reſeruatis quando poſsint fieri per Ordinarium,& inferiorem à Papa.¶ Et præſumantur factæ in fraudem Sedis Apoſtolicæ.¶ Et ex quibus talis fraus colligatur. ¶ Poſſeſsio decennalis beneficij an deſeruiat pro titulo. ¶ Defectus conſenſus capituli in vnionibus per quem poſsit opponi. ¶ Vicarius & Archidiaconus an validè veniant beneficia.¶ Et an talis prouiſus ab eis agat ſpolio.¶ Præbendæ an debeant eſſe diſtinctæ, vt valeant vniones factæ per Epiſcopum, & quæ requirantur pro illarum validitate.¶ Minor fraus an conſideretur tam in beneficio affecto vnito ratione perſonæ,quam in reſeruato. ¶ Prohibitio generalis an tollat vniones vigore Concilij. ¶ Et propter augmentum Eccleſiæ, & cultus diuini. ¶ Beneficia reſeruata quando poſsint vniri Seminario ante illius erectionem, & receptionem ſcholarium.

CAPVT CCLXXIX.

Socius quando poſsit obligare conſorcium inſolidum, & cum obligatione camerali, & ſimilibus clauſulis. ¶ Et an talis obligatio intelligatur tantum pro rata eius portiunis, quam habet in ſocietate. ¶ Et an ſit probandum merces, quarum occaſione fuit contractum eſſe verſas in vtilitatem dictæ ſocietatis. ¶ Pupillus quando poſſit obligari per tutorem etiam perſonaliter,& in forma cameræ.¶ Confeſſio facta ad alium finem non animo obligandi an præiudicet. ¶ Productio tituli inualidi quando excludat producentem, vt poſſit allegare alium titulum validum.¶ Approbatio an inducatur ex productione iurium, & capitulorum in eis contentorum. ¶ Impugnans iura contra ſe producta an poſſit ſe ex illis iuuare.¶ Et an Iudex valeat ſe fundare ſuper probatione impugnata ad fauorem impugnantis. ¶ Appellatione pendente ſuper excuſatione tertiæ tutelę,ſi appellans eligatur ad quartam tutelam an poſſit ſe excuſare ex tertia, quam impugnauit. ¶ Obligatio minoris exercentis mercaturam an valeat ſine ſolemnitatibus. ¶ Et præſumatur in dubio contractum in cauſa mercaturæ, & quod ſit in eam verſum. ¶ Appellatio an prohibeatur tam quando Iudex committit executionem, quam ſi pronunciat eſſe exequendum.¶ Inter Mercatores an attendatur diſcuſſio. ¶ Socius an obligetur ſolum pro quantitate poſita in ſocietate. ¶ In negocio ad vnum ſpectante quando correus videatur interceſſiſſe tanquam fideiuſſor.

CAPVT CCLXXX.

Fideicommiſſum an inducatur per prohibitionem alienationis ſine cauſa tam reſpectu rei, quam temporis,& reſpectu exceptionis,& liberationis & quid ſi fuerunt plures prohibiti alienare. ¶ Verba *nullo modo*, & ſimilia quando inducant præceptum, ſeu conſilium.¶ Prohibitio alienationis habens cauſam annexam, quod bona remaneant in familia quando ſit extendenda, & debeat reſpicere fauorem certæ perſonæ, vel ſufficiat ſolus fauor teſtatoris. ¶ Ex prohibitione alienationis rerum de ſui natura prohibitarum an colligatur tacita cauſa, quæ veſtiat ipſam prohibitionem. ¶ Diuiſio quando poſſit à teſtatore prohiberi ad tempus. ¶ Prohibitio nuda an inducat fideicommiſſum, & habeat in ſe tacitam cauſam fauore filiorum, vel ſi poſſit colligi ex verbis teſtamenti, quod fuerit facta contemplatione alicuius. ¶ Alienatio rerum prohibitarum quando valeat ſtante conſenſu eius, cuius fauorem prohibitio continet. ¶ Onus appoſitum in

legitima an valeat reſpectu temporis appoſiti ad commodum filij. ¶ Confeſſio, obligatio, diſpenſatio, & ſimilis diſpoſitio an ſine cauſa ſuſtineatur.

CAPVT CCLXXXI.

Actiones quæ in ſolidum ſunt apud cedentem quando debeant etiam inſolidum cedi fideiuſſori ſoluenti. ¶ In remiſſione pignoris quo caſu requiratur expreſſus conſenſus. ¶ Et quando remiſſio hypothecæ debeat extendi ad alias res, & perſonas. ¶ Et quid in muliere remittente. ¶ Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum relictæ an ſibi præiudicet in pretio, vel æſtimatione illius. ¶ Fideiubens in venditione an cenſeatur cōſentire contractui pro quo fideiuſſit. ¶ Et quid in minore conſentiente cum iuramento, & in contractu conditionali. ¶ Pater fideiubens pro filio an dicatur ſatisfeciſſe ſtatuto prohibendi filium non poſſe obligari ſine cōſenſu patris. ¶ Promittēs de euictione nō poteſt euincere quidquid aliud ſit in hærede illius.

CAPVT CCLXXXII.

Cura delata à Iudice præſente adulto an faciat præſumere petitionem illius præceſſiſſe. ¶ Curator quando poſſit confirmari inuito adulto. ¶ Durante tutela ſeu cura an poſſit agi ad reddendam rationem adminiſtrationis. ¶ Et quid ſi agatur pro emendatione damni particularis. ¶ Tutor de facto adminiſtrans an incurrat pœnas ſtatuti loquentis de tutore. ¶ Fideiuſſor promittens pro cuſtode caſtri ad tempus an teneatur de cuſtodia poſt d. tempus. ¶ Contractu principali ſublato an acceſſoria cum guarantigia, & pacto executiuo tollantur. ¶ Declaratio an requiratur, quod quis non ſit tutor antequam poſſit agi ad reddendam rationem contra eum tanquam tutorem putatiuum.

CAPVT CCLXXXIII.

Diſtributiones quotidianæ an veniant appellatione fructuum, & reddituum. ¶ Reſidentia ficta quid operetur, & an fingat in præiudicium iuris alteri quæſiti. ¶ Diſpoſitio loquens de fructibus quando comprehendat futuros. ¶ Decretum irritans an liget ignorantes, tollat poſſeſſionem, ac titulum, conſuetudinem præteritam, aut futuram, & præſcriptionem. ¶ Priuilegium abſentiæ cauſa ſtudiorum an comprehendat diſtributiones quotidianas. ¶ Clerici ſtudentes in iure ciuili, vel ſimilibus ſcientiis an percipiant fructus beneficiorum, vel requiratur, vt incumbant ſtudio Theologiæ, ſeu Canonum. ¶ Poſſeſſorium an poſſit omitti, & pronunciari ſuper petitorio ſtante decreto irritanti. ¶ Diſpenſationes de non reſidendo occaſione ſtudij etiam per ſedem Apoſtolicam conceſſæ an valeant ſine conſenſu Ordinarij loci, in quo beneficia conſiſtunt.

CAPVT CCLXXXIV.

Honor an conſiſtat in ſalutatione, & quando in ea ſit deferendum Adminiſtratoribus Ciuitatum, Nobilibus, Iudicibus, Principibus, Mulieribus, & ſimilibus. ¶ Et de pœna contrafacientium. ¶ Honoratorum appellatione qui veniant. ¶ Omittens ſalutare quando præſumatur inimicus. ¶ Et an talis cauſa ſit iuſta recuſandi iudicem. ¶ Salutationes an ſint appetendæ, & petendæ. ¶ Et quod caſu ſint probibitæ. ¶ Exempla varia indignationis ob honorem ſalutationis, & ſimilis obſequij non exhibitum. ¶ Prout è contra ſpretus, & contemptus illius. ¶ De more antiquo ſalutandi Magiſtratus, ac Potentes viros, admouendi manum ori, aſſurgendi, & deſcendendi de curru, & quid hodie ſeruetur. ¶ Pater quando debeat ſalutare filium, & è conuerſo. ¶ Veſtes pulchræ quibus conueniant, & quis honor illis debeatur. ¶ Conſuetudo nautica qualis ſit circa ſalutationem nauium inuicem occurrentium. ¶ Subrogatus quando aſſumat qualitatem principalis in honore, & reuerentia. ¶ Oſculandi mos pro ſalutatione vnde introductus. ¶ Detecta capita an ſint firmiora cōtra vim algoris, & caloris. ¶ De variis modis ſalutandi apud diuerſas gentes. ¶ Et de Nomenclatore quare antiquitus habito. ¶ Sternutantes ob quam cauſam ſalutabantur, & illis genua flectebantur. ¶ Et vnde hoc originem ſumpſerit. ¶ Reuerentia an ſit exhibenda etiam ab exemptis. ¶ Salutis augurium, & templum apud Romanos quale fuerit. ¶ Modus ſalutandi per verba, Deo gratias, à quibus inuentus. ¶ Salus & Apoſtolica benedictio à quo primo poſita in præfationibus. ¶ Salutatio in litteris quibus non ſit danda. ¶ Et cur à multis fuerit omiſſa, & inter præſētes denegata. ¶ Princeps quē honorē exhibeat Iuris peritis, & ſuis Cōſiliariis, ac Officialib. ¶ Doctores quādo debeāt ſedere cū Iudicibus.

CAPVT CCLXXXV.

Fideicommiſſum reciprocum, vel vulgaris ſubſtitutio quādo inducatur inter deſcendentes. ¶ Et quid in vocatis per compendioſam verbis communibus, ſeu collectiuis. ¶ Proximior vltimo defuncto, vel teſtatori an præferatur in fideicommiſſo, feudo, & emphyteuſi. ¶ Fideicommiſſum expreſſum quando colligatur, & quod debeat dici reale, vel in perſonam. ¶ Vocatio maſculorum cum excluſione fœminarum quo caſu dicatur facta, vt bona conſeruentur in familia, & inducant fideicommiſſum, & tractum ſucceſſiuum etiam inter deſcendentes. ¶ Conſeruatio bonorum appoſita in prima inſtitutione an ſit referenda ad ſubſtitutos. ¶ In relictis ſingularibus an ſit differentia, vt ponantur verba directa, vel obliqua. ¶ Fideicommiſſum quando ad omnes propagetur, ſi fuerit relictus fundus poſteris, deſcendentibus, liberis, agnatis, coniunctis, conſanguineis, & ſimilibus.

CAPVT CCLXXXVI.

Ceſſio poſt ſolutionem, & ex interuallo quando poſſit fieri, & ſit valida pro pretio confeſſato non interueniente pecunia. ¶ Intellectus *l. per diuerſas. Cod. mandat.* & in qua ceſſione locum habeat. ¶ Fideiuſſores plures dati in executionem promiſſionis prius factę an dicantur fideiuſſiſſe contemplatione mutui periculi, & obſtet exceptio cedendarum. ¶ Confeſſio creditoris de recepta pecunia à fideiuſſore an ſufficiat, vt detur actio contra debitorem. ¶ Cedens creditum quando debeat conſignare iura, & ſcripturas quæ inſtrumento enunciantur. ¶ Et quid in legato nominis debitorum. ¶ Et an ſufficiat indicare notarium. ¶ Et cuius ſumptibus ſint tradenda talia inſtrumenta. ¶ Fideiuſſor ſoluens quando poſſit contra alios confideiuſſores agere, & pro qua portione.

CAPVT CCLXXXVII.

Actiua in vna cauſa contra vnum quando noceat tertio, & quo ad alias perſonas. ¶ Recognitio, & calculum an idem ſit quod confeſſio. ¶ Sententia

contra

contra Aduocatum quo caſu præiudicet patri. ¶ Cõfeſſio in cauſa criminali quando noceat in ciuili. ¶ Impugnans inſtrumentum an poſſit ſe fundare in impugnatione, & in qua inſtantia, & cum quibus perſonis. ¶ Renunciatio iudicialis an proſit, & præiudicet parte abſente. ¶ Recognitio priuatæ ſcripturæ quando probet contra tertium reſpectu temporis, quamvis procurator illam confeciſſet, & de ea re conficienda appareret anterius mandatum per publicum documentum. ¶ Probationes receptæ in iudicio ſummario an iuuent, & noceant in plenario. ¶ Generalis, & tacita renunciatio quando referatur ad aliam inſtantiam. ¶ Sententia lata contra auctorem quo caſu præiudicet ſucceſſori.

CAPVT CCLXXXVIII.

Vulgaris ſubſtitutio vt habeat locum quæ requirantur, & an facta per negatiuam, neque, aut copulatiue, vel, ſimpliciter intelligatur in tota hæreditate. ¶ Verba *ſi hæredes non erunt*, an poſſint reſolui in ſingularitatem. ¶ Plures ſimul inſtituti quando ſimul cenſeantur vocati. ¶ Pupillaris tacita an excludat matrem. ¶ In ſubſtitutione facta cum aliquo onere, ſi deficiant aliqui ex inſtitutis, an admittantur alij, vel potius veniant ſubſtituti. ¶ Natura verbi collectiui *deſcendentes* an ſit vt omnes vocentur ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſum. ¶ Subſtitutio facta pluribus indefinitè, & coniunctim an debeat intelligi in defectum totius corporis. ¶ Et ſi fiat in caſu voluntatis, an extendatur ad impotentiam. ¶ Et quando Vulgaris expiret per aditionem vnius ex pluribus hæredibus. ¶ Et vna deficiente an euaneſcant aliæ, quæ ſubſequuntur, ac dependent ab ea. ¶ In inſtitutione plurium diuerſorum graduum quando detur ſimul concurſus omnium in eodem tempore, & fideicommiſſum inducatur. ¶ Subſtitutio an valeat cum certus de incertis eſt vocatus. ¶ Subrogatus in litem & ius defuncti an ſubrogetur ad poſſeſsionem, & proſecutionem ſpolij. ¶ Inſtituens hæredem monaſterium ædificandum an dicatur incertum inſtituiſſe. ¶ Et quid ſi requireretur ſpecialis determinatio, & proprium nomen perſonarum vt in priuilegiis Fabricæ Sancti Petri. ¶ Ex conditione aſſumendi nomen & arma familiæ an ſit inductum fideicommiſſum. ¶ Et quando intelligatur de primogenito.

CAPVT CCLXXXIX.

Conuentio relata ad aliquam diſpoſitionem quãdu intelligatur conditionaliter, ſeu cauſatiue. ¶ Et quid ſi adſint verba *prout*, *iuxta*, & ſimilia. ¶ Vel ſi agatur de damno vitando. ¶ Fideiuſſio vt dicatur idonea an Iudex arbitretur. ¶ Permutatio rei in fideicommiſſo an debeat eſſe talis, vt non violetur cauſa, propter quam teſtator prohibuit alienationem.

CAPVT CCXC.

Iuramentum in ſecunda obligatione interpoſitum an intelligatur cumulatiuè, vel extinctiuè ad primam obligationem. ¶ Nouatio quomodo hodie fiat tam iure actionis quam ope exceptionis, ſi interuenerit diuerſa perſona in promiſſione, ſeu ſequatur tranſactio, ſententia, laudum, prorogatio termini, longior dilatio, aſſecuratio cum pignoribus, vel fideiuſſoribus, temporis adiectio, vel detractio cum ſimilibus. ¶ Per ſtatutum, vel conſuetudinem, aut conſenſum partium an poſſit induci vt fiat nouatio non ſeruata forma *l. ſi. C. de nouation.* ¶ Clauſula *circa præiudicium*, vel *Iura iuribus addendo* quando excludat nouationem. ¶ Per incompatibilitatem an nouatio fiat ſine aliqua expreſſione. ¶ Obligatio ſecunda idem continens cum prima an ſit nulla, & detur ſolum actio ex prima, & quo caſu concedatur pluralitas obligationum. ¶ Dilatio conceſſa reo quando proſit fideiuſſori etiam ad impediendam obligationem cameralem. ¶ Tranſactio an ſit contractus, vel diſtractus. ¶ Diſpoſitio reſtricta ad vnam perſonam an extendatur ad aliam, ſi perſona incluſa non gauderet dicta diſpoſitione.

CAPVT CCXCI.

Beneficium vnitum an dicatur tale poſt vnionem, & de eo ſit neceſſaria mentio in impetratione. ¶ Epiſcopatus duo vniti quomodo regantur per vnum Epiſcopum, & debeat fieri denominatio, & remaneant priſtina iura, & præeminentiæ. ¶ Quod caret effectu quomodo careat nomine. ¶ Eccleſia parochialis an dicatur curata ſi habeat curam habitu, & non actu. ¶ Comes quis proprie poſſit dici, & an bonis fortunę lapſus retineat dignitatem. ¶ Conſtitutio de qua in *c. licet canon. de electi. in 6.* an habeat locum in Eccleſia quæ habuit parochianos, & tunc habere deſinit. ¶ Nomina appellatiua ſiue ab euentu an durent ſtante habitu quamvis ceſſet exercitium. ¶ Impetrans beneficium an teneatur facere mentionem de primo quod habebat nomine, & non re. ¶ Priuilegia Aduocatorum, clericorum & ſimilium an dentur illis qui deſierunt exercere. ¶ Parochialis an debeat eſſe Eccleſia actu & habitu ceſſante regula de idiomate. ¶ Cura habitualis tantum an ſit exprimenda in gratia ad euitandam ſurreptionem. ¶ Cathedralis Eccleſia an deſinat eſſe talis ſi careat clero & populo. ¶ Conſtitutiones Imperiales an ligent ciuitatem rebellem, quæ incipit obedire. ¶ Renuncians Epiſcopatui an retineat ordinem & dignitatem epiſcopalem, & an careat abſolutè iuriſdictione, & an conferat indulgentias, ſi alius Epiſcopus ei delegaret talem poteſtatem. ¶ Et an in reſignatione Epiſcopatus titulus, & denominatio reſeruetur. ¶ Legatum Scholari, Doctori, & Mercatori an debeatur ſi tales non exerceant. ¶ Epiſcopi titulares, & nullaten. & qui renunciarunt epiſcopatui, vel fuerunt eo priuati, & quorum loca occupantur ab infidelibus an ſint vocandi ad Concilium. ¶ Et quid in ſimilibus Commendatariis, Abbatibus, & Protonotariis. ¶ Habentes cathedrales plures ad inuicem annexas quando habeant plures voces in Concilio. ¶ Prohibitio facta legatis vt ſe non intromittant in Eccleſiis collegiatis an comprehendat etiam eas quæ ſunt habitu collegiatæ. ¶ Epiſcopi habentes nomen ſine adminiſtratione quomodo differant ab aliis, & an ſint proprie Epiſcopi, & eorum beneficia vacent per aſſecutionem ſimilium Epiſcopatuum, Et an tales Eccleſiæ dicantur cathedrales. ¶ De Anna, qui dicebatur Pontifex cum tamen non eſſet anni illius, ſed Caiphas, Et quare Ieſus ductus ad Annam, cum non eſſet Pontifex.

CAPVT CCXCII.

Renunciatio, & remiſſio pignoris tam per Virum quam fœminam quando porrigatur vltra res, perſonas, cauſas & contractus quibus renunciatum eſt. ¶ Intellectus *lege iubemus Codice ad Velleian.* ¶ Et

an in ea contineatur ius ſpeciale. ¶ Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum ſibi reſtituendæ an præiudicet ſibi tam in re, quam in eius pretio. ¶ Iuramentum quando habeat vim ſpecialis expreſſionis. ¶ Donatio aliquarum rerum cum clauſula generali, quo caſu comprehendat alias res vltra donatas. ¶ Quietatio vniuerſalis de omni, & quocunque debito an referatur ſolum ad ſpeciem contractus, cuius contemplatione illa fuit facta. ¶ Alienatio rei dotalis, quando poſſit confirmari ſoluto matrimonio cum res pleno iure pertinet ad mulierem, ſeu maritum.

CAPVT CCXCIII.

Inquilini, coloni, adſcriptitij, & ſimiles quando ſint idonei teſtes pro domino. ¶ Et quid in cauſa, in qua eſt mixtum commodum & incommodum ipſorum. ¶ Identitas qualiter ſit probanda, & an ſit præſumenda pluralitas. ¶ Dominus alicuius rei an præſumatur aliarum, quæ ſunt intra fines ipſius, & an præſumptio reſultans ex aliis bonis, quæ actor poſſidet in aliquo loco, ſufficiat vt poſſit iudicari ad fauorem ipſius quo ad illa bona, de quibus eſt controuerſia. ¶ Dominium quando probetur ex teſtibus deponentibus vidiſſe aliquem poſſidere ſpatio quadraginta annorum quamvis non conſtet de titulo ex quo præſcripſerit. ¶ Et de variis modis probandi dominium, & an ſola poſſeſſio, coniecturæ, & iudicia admittantur. ¶ Teſtes de fama an probent ſtante temporis diuturnitate, ſi prætendatur mutatio confinium, vel nominum.

CAPVT CCXCIV.

Legata, collectæ, & debita annua quando ſint ſoluenda per vſufructuarium, vel hæredem. ¶ Et quid ſi viuens vſufructuarius illa non ſoluit. ¶ Hypothecaria an detur pro legato quantitatis ad fauorem legatarij in bonis teſtatoris. ¶ Grauatus fideicommiſſo ſi bona dilapidat an debeat reſtituere hæreditatem ante diem, & conſequatur alimenta. ¶ Succeſſor in beneficio an teneatur ad debita non ſoluta per anteceſſorem. ¶ Redditus ſi non ſufficiunt ad ſolutionem legatorum annuorum an ſint vendendæ res hæreditariæ. ¶ Onera realia extrinſeca, & quæ imponuntur gratia fructuum, quando pertineant ad vſufructuarium, & tranſeant ad ſucceſſorem. ¶ Legatarius an ſoluat inueſtituram, & cenſum ſuper re legata impoſitum. ¶ Introitus maturi, & non exacti in vita inſtituti an ſpectent ad eius hæredes, vel ad illum, cui eſt facienda reſtitutio, & quando remaneant ſub onere fideicommiſſi, vel cedant lucro percipientis, & accreſcant perſonæ, & non hæreditati. ¶ Intellectus *l. deducta. §. qui poſt, ff. ad Trebellian.* ¶ Fideicommiſſarius, vel hæres primo loco inſtitutus an teneatur ad intereſſe decurſum pendente tempore reſtitutionis faciendæ creditoribus hæreditariis.

CAPVT CCXCV.

Generatio maſculina quæ dicatur, ita vt in emphyteuſi pro ea conceſſa veniant tam maſculi deſcendentes ex maſculis quam fœminæ deſcendentes ex maſculis. ¶ Et quid ſi emphyteuſis concedatur pro illis, qui ſunt de generatione maſculina, vel pro deſcendentibus per lineam maſculinam an comprehendantur neptes ex filio. ¶ Taxatiua quando excludat omnes alias perſonas, & caſus. ¶ Opinio vulgi an ſit attendenda in iudicando, & conſulendo. ¶ Maſculinum an concipiat fœmininum in præiudicium Eccleſiæ.

CAPVT CCXCVI.

Epiſcopus vnius Eccleſiæ tranſlatus ad aliam an dicatur mortuus ab illa hora, qua transfertur quantũ ad primam Eccleſiam, ita vt canonicatus, & præbendæ vacent; & ſint reſeruatæ vigore ſecundæ regulæ Cancellariæ. ¶ Et an requiratur confirmatio, conſecratio, & adeptio poſſeſſionis & quid ſeruetur de ſtylo Curiæ Romanæ, & quomodo d. ſtylus intelligatur. ¶ Penſiones, & beneficia an vacent per promotionem Cardinalis ad Papatum. ¶ Soluens penſionem nomine alterius quando præſumatur de mandato eius ſoluiſſe. ¶ Et quid in aliis facientibus expenſas, & ad hunc effectum quæ impenſæ dicantur modicæ. ¶ Epiſcopatus primus an ſtatim vacet per tranſlationem per Papam factam, & requiratur conſenſus tranſlati, & operetur proteſtatio, & pactum Epiſcopi quod conſenſerit tranſlationi ſub tacita conditione ſecundæ Eccleſiæ adipiſcendæ. ¶ Vicarij geſta an valeant poſt tranſlationem Epiſcopi ab eo ignoratam. ¶ Iuriſdictio in officio quando duret vſque ad ſucceſſoris aduentum. ¶ Adeptio maioris partis rerum temporalium an ſufficiat, vt eccleſia prior dicatur vacare. ¶ Abſolutio à vinculo prioris Eccleſiæ an ſit pura, vel conditionalis, ſi tranſlatus ſciuerit, vel conſenſerit. ¶ Penſiones quando vacent per Epiſcopatum ſicut beneficia. ¶ Ius regaliorum quod percipit Rex Franciæ ſede Epiſcopali vacante quale ſit, & quando habeat locum, & an aperiatur per tranſlationem Epiſcopi in alium Epiſcopatum ante diem præſtiti conſenſus tranſlati. ¶ Pronunciatio ſecreta in Cardinalem factam per Papam an acquirat ius abſenti, & ignoranti ante pilei rubei tranſmiſſionem. ¶ Epiſcopus aſſumptus ad Cardinalatum an ſit abſolutus à vinculo ſuæ Eccleſiæ. ¶ Clauſulæ *Ex certa ſcientia, non obſtantibus*, vel *de plenitudine poteſtatis* quid operentur in tranſlationibus Epiſcoporum, & ſimilium. ¶ In retentione penſionum ſi non exprimatur facultas transferendi quam aliquis habet an cenſeatur data retentio eiuſdem facultatis. ¶ Familiaritas Papæ an proſit ante notitiam illius. ¶ Indulta epiſcoporum retinendi beneficia, & penſiones an ſuffragentur litteris non expeditis. ¶ Miles tranſlatus de vno numero in alium quando incontinenti gaudeat priuilegio militari non expectando quod ſit aggregatus numero alterius. ¶ Dilatio debitori danda antequam fiat ſubhaſtatio an currat ante diem notificationis. ¶ Donatio, beneficium, priuilegium, & ſimilia quando effectum operentur antequam ſint acceptata.

CAPVT CCXCVII.

Pactum appoſitum ante, inter, vel poſt contractum an informet actionem naſcituram, natam, & naſcentem. ¶ Iuramentum quando faciat actum irreuocabilem, & addat robur circa accidentalia, & naturalia contractus. ¶ Donatio facta à patre filio ob cauſam matrimonij, vel clericatus an ſit ſimplex, & debeat conferri, & imputari in legitimam, & requirat inſinuationem, & poſſit reuocari, quamvis non fuerit facta acceptatio in vita donantis. ¶ Actus correſpectiui qui dicantur, & de eorum effectu. ¶ Bona donata à patre filio, vt ordines ſuſcipiant, quo

caſu

caſu poſſint alienari.¶ Donatio quando recipiat modum, aut conditionem, vel aliam qualitatem inuito donatario.¶ Intellectus *l.perfecta, Cod.de don.quæ ſub mod.* ¶ Dominium aut poſſeſſio an requiratur in donatione facta abſenti non ſecuta ratihabitione.

CAPVT CCXCVIII.

Parochi an debeant præcedere Canonicos,& beneficiatos in aſſociatione defunctorum ſiue cœtum Collegarum.¶ Et multa de officio eorumdem,tam in funeralibus, quàm in aliis caſibus. ¶ Diuerſitas ſtatuum,& officiorum in eccleſia quomodo conſideretur. ¶ Statutum an valeat, vt Canonicus poſt ſeruitium quadraginta annorum ſit exemptus à reſidendo, & acquirat diſtributiones quotidianas. ¶ Et quando illæ dentur abſentibus. ¶ Vna & eadem res ac perſona quo caſu poſſit dici maior, & minor, ac diuerſo iure cenſeri.¶ Liber Pontificialis,& Ritualis an ſit authenticus,& faciat fidem.¶ Rex quando præcedat Cardinales. ¶ Auditor Rotæ factus Epiſcopus an præferatur aliis Auditoribus.¶ De Vicecancellario, Pœnitentiario, Camerario, Correctore litterarum Apoſtolicarum,Abbreuiatore,Vicario, Archidiacono, Archipreſbytero, Canonicis, Parochis, & ſimilibus,quomodo inter eos ſit concedenda prælatio.¶ Actus ſepeliendi,& baptizandi an faciat eccleſiam curatam.¶ Parochus in quibus actibus ſubſit Capitulo. ¶ Canonicus exemptus ab Epiſcopo per concordiam an efficiatur ſubditus illius, ſi habeat curam animarum. ¶ Stola,orarium, & pallium quid ſignificet,& quando,& per quos deferatur. ¶ Cardinales in ſuis titulis quam iuriſdictionem habeant, & quale munus ad eos pertineat.¶ Diſtinctio inter parochos titulares, & Vicarios perpetuos, & quis eorum ſit magis honorandus. ¶ Funus an poſſit leuari de parochia abſque licentia curati, quamvis concedatur fratribus libera ſepultura. ¶ Verbum *aliis* ad quæ referatur.¶ Vna ſola cruce an ſit deferendum funus,& cuius Eccleſiæ illa debeat eſſe.¶ Rector in ſua propria Eccleſia quam iuriſdictionem habeat. De præcedentia Archipreſbyteri,& Vicarij eccleſiarum Parochialium,& canonicorum S.Mariæ de Cruce,ac Rectorum, & Preſbyterorum diœceſis Boianen.
¶ Parochi an ſint magis honorandi,quam Canonici, & quis eorum habeat maiorem adminiſtrationem, & poteſtatem,& cui concedatur facultas excommunicandi. ¶ Verba *quando funus ad eius eccleſiam defertur* an ſtent demonſtratiue,vel taxatiue.¶ Conſuetudo in præcedentia quando attendatur,& in ea quo caſu ſucceſſori poſſit præiudicari per anteceſſorem. ¶ Parocho an competat reſtitutio, ſi fuerit ſpoliatus corpore iam ſepulto. ¶ Cadauera defunctorum an ſint deferenda ad Eccleſiam cum cantibus. ¶ Subrogato quando debeatur idem honor, qui ſubroganti. ¶ Statutum an ſit validum, quod pro exequiis non poſſit expendi,niſi certa pecunia taxata, & quod pro nuptiis non detur Parocho, niſi certa ſumma. ¶ In materia præcedentiæ an dentur remedia poſſeſſoria, & quæ actiones competant.¶ Sepultura an magis accedat ad communionem Sacramentorum, quam ad communionem diuinorum officiorum. ¶ Compromiſſum ſuper iure prælationis an poſſit fieri.

CAPVT CCXCIX.

Pluralitas in ſubſtitutionibus quando reſoluatur in ſingularitatem. ¶ Et quo caſu ſubſtitutus ſuccedat ad portionem præmortui.¶ Verba *poſt mortem* an ſint conditionalia,& requirant concurſum omnium, ad hoc vt ſubſtitutio habeat locum.¶ Et quid in ſubſtitutione reciproca,vulgari, & ſimilibus. ¶ Renunciatio fideicommiſſi, vt ſit valida,quæ requirantur. ¶ Fideicommiſſarius emens rem ſubiectam fideicommiſſo conditionali ad ſui fauorem an cenſeatur illi renunciare,& eo purificato poſſit ſibi mutare cauſam dominij,& repetere pretium.

CAPVT CCC.

Legitima quando poſſit tolli per ſtatutum, & an ſit iuſta cauſa, vt viduæ maritum facilius inueniant. ¶ Vxor an poſſit relinquere marito pluſquam vni ex filiis primi matrimonij.¶ Et an huic diſpoſitioni valide derogetur per ſtatutum tam expreſſe,quam tacite,& per quæ verba fiat talis derogatio.¶ Statuta excluſiua fœminarum quo caſu illas excludant etiam à legitima. ¶ In Conſtitutionibus derogantibus iuri communi, vel præter illud an ſit admittenda interpretatio.¶ Argumentum de pacto ad ſtatutum quando valeat. ¶ Conuentio, vt ſecundus vir aliquid habeat ex bonis vxoris quomodo intelligatur ſtantibus filiis primi matrimonij. ¶ Statutum deferens dotem ſecundo viro an ſit validum in præiudicium legitimæ filiorum primi thori. ¶ Quod defertur filiis ex diſpoſitione *l.hac edictali,Cod.de ſecund.nupt.*& quod aufertur coniugi an confundatur cum legitima, & imputetur illud, quod fuit relictum per matrem eidem filio. ¶ Confirmatio ſtatutorum quando ſit valida,& trahatur ad contraria iuri communi,& poſſit fieri per Legatum de latere.¶ Filij primi matrimonij an deducant eorum legitimam, & poſtea diuidant, quod ſupereſt cum vitrico quando per ſtatutum ſecundus vir debet habere dimidiam dotis vxore præmoriente cum filiis primi thori. ¶ Et quid ſi mulier teſtamentum feciſſet æqualiter inſtituendo dictos filios,& ſecundum virum iuxta formam ſtatuti.¶ Legitima an debeatur matri in bonis filiæ,quando ſtatutum defert dimidiam dotis marito, & qualis, & quanta ſit eius portio.

CAPVT CCCI.

Pretium quando repetatur tanquam intereſſe re euicta.¶ Et pro eo poſſit agi executiue.¶ Societatem officij an lucretur,qui promiſit dare fideiuſſorem,& non dedit,vel aliud ſimile non adimpleuit.¶ Et quid ſi fructus ſocietatis fuerint poſtea recepti non obſtante dicto non implemento. ¶ Interpellatio quando ſit neceſſaria, & poſſit purgari mora. ¶ Exceptio non adimplementi quibus caſibus locum habeat, & qualiter cenſeatur remiſſa. ¶ Contractus ob pacta non ſeruata quomodo reſoluatur. ¶ Dictio *proximus, infra,* & *poſt*, quid ſignificet. ¶ Dilatio quando debeat eſſe conſumpta,vt actus valeat,& an illa pendente detur præuentio. ¶ Terminus ad ſoluendam dotem, aut pretium rei emptæ à quo die currat.
¶ Actus ad fauorem alterius quādo intelligatur parte petente. ¶ Contractus an dicatur approbatus per receptionem, ſeu petitionem pretij tam in iudicio, quā extra,tam validam,quam nullam.¶ Obſeruantia petita reſpectu vnius modi quando extendatur ad alios modos.¶ Remiſſio tacita non adimplementi an operetur circa inobſeruantiam futuram,ſicut præteritam. ¶ Locatio quomodo recipiat interpretationē ex conſuetudine, & inducat tacitam renouationem

¶ Approbatio contractus an detur pro parte. ¶ Recipiens, vel ſoluens debitum ex aliquo inſtrumento an ignorantiam illius poſſit allegare. ¶ Pœnæ *leg. ſi quis maior. C. de tranſact.* quando cenſeatur renunciatum. ¶ Remedio vno electo an alterum ſit ſublatum. ¶ Pœna incurſa ex periurio quomodo poſſit remitti. ¶ Filia iurans non habere regreſſum ad bona patris an poſsit petere, quod ſibi debetur ex teſtamento patris. ¶ Collegium & vniuerſitas deliberans aliquid contra ſtatutum quando videatur remittere iuramẽtum. ¶ In cenſu an poſsit peti ſors principalis loco damnorum, & intereſſe ſi non adimplentur promiſſa. ¶ Et an fructus currant ſuſcepto mandato pro reſtitutione ſortis ob inobſeruantiam conditionum. ¶ Purgatio moræ quando admittatur præſtando intereſſe. ¶ Oppoſitio an ſufficiat contra admiſsionem exceptionis, vel requiratur appellatio. ¶ Iurantes cõtrahere matrimonium, ſi contrahunt poſtea cum aliis, quando videantur ſe abſoluere à iuramento.

CAPVT CCCII.

In eadem materia ſocietatis officij quando cenſeatur remiſſa datio fideiuſſorum per receptionem fructuum, licet non adſit incompatibilitas. ¶ Et quid ſtante iuramento, & clauſula *rato manente pacto.* ¶ Fructus ſocietatis officij quando cedant loco damnorum, & intereſſe. ¶ Dominus recipiens penſionem præteriti temporis ab emphyteuta an remittat caducitatem. ¶ Exceptio non impleti contractus quando cenſeatur remiſſa per eum qui perſeuerauit in contractu. ¶ Declaratio non implementi an cohæreat perſonæ, ita vt facultas competens principali non proſit fideiuſſori. ¶ Agens aut excipiens an audiatur ſine intereſſe. ¶ Per actum contrarium quando quis videatur renunciare iuri ſuo. ¶ Per clauſulam *rato manente pacto* an ſit admittenda receptio, & reſolutio contractus propter inobſeruantiam. ¶ Probatio quomodo ſit facienda vt debeatur. ¶ Promiſsio de aliquid faciendo an intelligatur ſi pars voluerit, aut ſi petierit.

CAPVT CCCIII.

Vicarius an poſsit conſentire donationi iuriſpatronatus, & collationi beneficiorum, quæ ſpectabat ad Capitulum cum conſenſu Epiſcopi. ¶ Et quid ſtante abſentia eiuſdem Epiſcopi in remotiſsimis regionibus. ¶ Et quando Vicarij poteſtas ex dicta abſentia confirmetur & amplietur. ¶ Molis Prælati cathedralis eccleſiæ ſi nuncianda ſit Regi, an ſufficiat illam nunciare Vicem gerenti. ¶ Confirmatio, & creatio iuriſpatronatus an pertineat ſolum ad Epiſcopum, vel etiam ad Vicarium. ¶ Enunciatio cum iuramento, quod in donatione iuriſpatronatus fuit habita licentia ab Ordinario Epiſcopatus an intelligatur de Epiſcopo, vel de Vicario. ¶ Solemnitas quando præſumatur interueniſſe ex longæua poſſeſſione, & diuturna patientia. ¶ In probationibus an verba ſint accipienda in potiori ſignificatu, vel ſecundum ſubiectam materiam. ¶ Vicarius Cardinalis abſentis habentis indultum præſentialitatis an poſſit præſtare conſenſum.

CAPVT CCCIV.

Pretium quando ſuccedat loco rei in hypothecaria. ¶ Per clauſulam *ſola facti veritate inſpecta* an poſſit omitti excuſſio. ¶ Creditores recipientes pecunias à debitore an ſtante conſumptione teneantur eas reſtituere prioribus, & potioribus. ¶ Et quid in fiſco, & in pecuniis ſolutis ex cauſa lucratiua, ſeu onoroſa, & an debeat præcedere diſcuſſio. ¶ Fiſcus an vtatur priuilegio contra creditores pro pœnis, quæ ex maleficio debentur. ¶ Exactor Principis qui pecuniam exactam in proprium, vel alium vſum conuertit, quam pœnam incurrat. ¶ Pignus obligatum pro ſorte an poſſit retineri pro acceſſorio, & pœna, & quid in iudiciis bonæ fidei, vt in dote, & ſimilibus. ¶ Fideiuſſor de præſentando reum, condemnatus ad ſolutionem pœnæ an præferatur in bonis dicti rei, ſi contingat illa confiſcari. ¶ Theſaurarij Principum noſtri temporis in quo differant ab antiquis, & an incidant in crimen peculatus, vel dicantur potius argentarij, & lucrum ab eis factum quibus acquiratur. ¶ Receptoribus publicarum pecuniarum an permittatur cambium, & mutuum, vel contractus cum ſubditis illius prouinciæ.

CAPVT CCCV.

Monaſterium an habeatur loco filij, & hæredis ad effectum excludendi ſubſtitutum. ¶ Intellectus §. *ſed & hoc præſenti auth. de ſanctiſs. epiſcop.* ¶ Interpretatio paſſiua ſurgens à lege an admittatur in exorbitantibus, & quando verba nullam debent recipere interpretationem. ¶ Conditio *ſi ſine liberis* tacita quando operetur eoſdem effectus, quos expreſſa. ¶ Monaſterium an excludat ſubſtitutum quando teſtator grauauit hæredem pure, vel poſt mortem, vel poſt diem certum non facta mentione conditionis liberorum. ¶ Conditio *ſi ſine filiis deceſſerit*, ſi non eſt appoſita in teſtamento, an ſuppleatur per legem, & excludat ſubſtitutum. ¶ Et quomodo concordentur Doctores in hoc contrarij.

CAPVT CCCVI.

In eadem materia quando conditio *ſi ſine liberis deceſſerit*, ſubintelligatur, ſi teſtator mandauit hæreditatem reſtitui pure, vel poſt mortem, vel in diem certam, & an tunc excludatur ſubſtitutus tam per filium verum, quam per monaſterium, qui habetur loco filij. ¶ Intellectus *c. in præſentia, de proba. & §. ſed & hoc præſenti auth. de ſanctiſs. epiſcop. & l. cum auus. de cond. & demonſt. l. cum acutiſſimi, C. de fideic.* ¶ Tacitum quo caſu ſit æqualis virtutis cum expreſſo, & de vno ad aliud inferatur, & fiat extenſio. ¶ Teſtator an præſumatur habere eandem pietatem erga monaſterium, quam habet erga filios, & deſcendentes. ¶ Dolus futurus quando remitti poſſit tam tacitè, quàm expreſſe. ¶ Multa de opinione Emanuelis Coſtæ *in c. ſi pater de teſt. in 6.* circa ſubſtitutum an excludatur per monaſterium in ſubſtitutione facta poſt mortem ſine conditione *ſi ſine liberis.* ¶ Et quando d. conditio, *ſi ſine liberis*, à teſtatore non appoſita debeat per legem ſubintelligi.

CAPVT CCCVII

Conditio appoſita ſolutioni, & ſubſtantiæ actus quando illum ſuſpendat. ¶ Clauſulæ reſolutiuæ quid operentur. ¶ Verba ablatiui abſoluti an inducant conditionem. ¶ Obiiciẽs exceptionem inobſeruantiæ an teneatur reſtituere partem pecuniæ ſolutam in tempore. ¶ Et quid in pacto legis cõmiſſoriæ. ¶ Interpellatio an requiratur contra eum, qui

qui tenetur adimplere certa die. ¶ Exceptio inobſeruantiæ an obſtet, ſi pars pretij fuit ſoluta, & recepta in tempore, & quando audiatur volens ſoluere reliquum extra tempus. ¶ In contractibus nominatis an ſit locus reſolutioni ſub prætextu non implementi. ¶ Tempus, quando dicatur adiectum cauſa differendæ ſolutionis, vel finiendæ obligationis, ita vt detur petitio poſt terminum. ¶ Intellectus *l. naturalis. §. ſed ſi ſcyphos. ff. de praeſcri. verb. & l. fi. Cod. de condict. cauſ. dat. cauſ. non ſecut.* ¶ Res danda ei, qui aliam rem debet dare, cuius periculo pereat & quando liceat pœnitere, & detur repetitio eius, quod datum eſt.

CAPVT CCCVIII.

Dos data per extraneum quando cenſeatur donata. ¶ Et ad hunc effectum quis dici debeat extraneus. ¶ Nominatus in alternatiua an ſit ſolum adiectus ad ſolutionem recipiendam, vel etiam ad quærendam obligationem. ¶ Promittens reſtituere dotem quando poſſit detrahere quartam lucri ſibi à ſtatuto delati. ¶ Appellatione iuris ciuilis, & iuris communis an veniat ſtatutum, & conſuetudo. ¶ Stipulans dotem ſibi reſtitui, vel cui de iure an acquirat ſibi eiuſdem dotis reſtitutionem. ¶ Et quando tale pactum poſſit ex interuallo apponi.

CAPVT CCCIX.

Declaratio iudicis an requiratur ſuper adimplemento in reſtitutione conceſſa bannito poſtquam pacem habuerit. ¶ Bona confiſcata an ſtatim acquirantur fiſco, etiam ſine illorum apprehenſione. ¶ Et quid in fructibus, & poſſeſſione. ¶ Confiſcatio an includat bona præſentia & futura condemnati. ¶ Hæreditas delata bannito quando illi acquiratur. ¶ Pater an priuetur ſucceſſione filij quamvis patre bannito illius tutelam non ſuſceperit. ¶ Et an ſit illi dandus curator ad inſtar eius, cuius pater eſt apud hoſtes. ¶ Amita quando veniat appellatione agnatorum. ¶ Bannitus toleratus an includatur in ſtatuto loquente de bannitis. ¶ Et qualis iſta patientia debeat eſſe. ¶ Patria poteſtas an amittatur, ſi pater per bannum poteſt impune offendi. ¶ Condemnatus, quando habeat teſtamẽti factionem actiuam, & paſſiuam. ¶ Inteſtatus an dicatur decedere etiam is, qui nõ poteſt facere teſtamentum. ¶ Bannitus an poſſit ſibi acquirere, & retineat in loco iura gentium, & ciuilia.

CAPVT CCCX.

Poſſeſſio quando transferatur per ſolam ceſſionem tam in incorporalibus, quam in corporalibus, ita vt ceſſionarius poſſit ex illa manuteneri. ¶ Et quid in ſtatutis, contractu Principis, traditione clauium, ceſſione in præſentia rei ceſſæ tactu portæ, inueſtitura per annum, retentione vſusfructus, rei vendicatione, & ſimilibus. ¶ Obligatus inſolidum quando dicatur fideiuſſor, ſiue principalis. ¶ Solutio facta a debitore an conſtituat creditorem in quaſi poſſeſſione, quæ illum iuuet contra fideiuſſorem. ¶ Poſſeſſio an dicatur extincta per ſpacium decem annorum, & in dicto tempore ſit inducta obliuio ad impediendum mandatum de manutenendo. ¶ Solutiones metu mandati, quando proſint ad quaſi poſſeſſionem. ¶ Et quid in hoc operetur proteſtatio, & quo caſu cenſeatur repetita in ſubſequentibus ſolutionibus. ¶ Pro obtinenda manutentione, quando ſit probanda poſſeſsio de tempore litis motæ. ¶ Mandatum de manutenendo an concedatur ex ſolutionibus factis anteceſſori. ¶ Et quando in hoc remedio detur appellatio de iure Canonico, & concedatur reſtitutio, aut repulſa teſtium, & debeat probari titulus, & quomodo de illo dicatur conſtare. ¶ Partitæ librorum Archiepiſcopatus, & ſimilium Curiarum an probent in iudicio manutentionis. ¶ Præſentatio vnica ſecuta inſtitutione an ſufficiat ad probandam poſſeſsionem iuriſpatronatus. ¶ Et quid ſi de eo controuertitur. ¶ Et an tunc requiratur titulus, & inſtrumentum poſſeſsionum continuatatum per ſpatium centum annorum. ¶ Iuſpatronatus quando probetur per famam, & prouiſiones Apoſtolicas, & ſententiam Ordinarij, in qua enunciantur inſtrumenta præſentationum. ¶ Probatio immemorabilis cum præſentationibus continuatis, quando ſit neceſſaria in iure patronatus plurium familiarum, ſicut potentium. ¶ Fama an dicatur probata per teſtes, qui deponunt audiuiſſe publice dici, quamvis non ſpecificent à quibus audierunt. ¶ Et quando tales teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores.

CAPVT CCCXI.

Vſufructuarius quando habeat remedium can. reintegrandæ cum alijs poſſeſſorijs, & an dicatur naturaliter poſsidere. ¶ Proprietarius an poſsit auctoritate propria ingredi poſſeſsionem finito vſufructu. ¶ Et quando naturalis poſſeſsio ad eum ipſo iure redeat per mortem vſufructuarij. ¶ Condictio *can. reintegranda* an competat pro quaſi poſſeſsione rerum incorporalium, & quæ ſint iſta incorporalia. ¶ Remedium *l. fi. C. de acquir. poſſeſſ.* an detur contra tertium, in quem proprietarius alienauit rem, ex qua vſusfructus percipiebatur. ¶ Libellus quomodo debeat concludere vſufructuario agente tam contra dominum, quam contra tertium. ¶ Et de cautela, vt nunquam vitietur libellus in materia ſpoliationis. ¶ Contra vſufructuarium finito vſufructu qualiter, & qua actione ſit agendum.

CAPVT CCCXII.

Princeps an poſsit facere teſtamentum ſine ſolemnitatibus, & quando illud coram eo factum ſit validum abſque teſtibus. ¶ Et quid in eo quod fit coram Auguſtino, Dominis inferioribus, Cardinalibus, Epiſcopis, Vicariis, in foro publico, in Parlamento, Conſilio, & in actis iudicij, & an hoc caſu decretum Iudicis requiratur, & debeant interuenire ſaltem duo teſtes, vel nullus ſit adhibendus. ¶ Mandatum procuratoris factum in partibus apud acta ſine teſtibus an faciat fidem, & Teſtamentum carens ſolemnitatibus an conualidetur, ſi fuerit productum & repetitum coram Iudice. ¶ Intellectus *l. omnium. Codice de teſta. & l. publicari. Cod. eod. tit.* ¶ Actus publicus, & authenticus in quo differat à Iudiciali. ¶ Scriptura quando dicatur eſſe in actis, & de actis, & remaneat publica per admiſsionem factam a Iudice, ita vt poſsit dici iudicialis. ¶ Perempta inſtantia acta quæ perierunt an renouentur per repetitionem, & recipiant nouam ſolemnitatem. ¶ Teſtium præſentia an ſit neceſſaria in actibus iudicialibus; & quid in actis alienis incertis inter acta iudicialia. ¶ Confitens teſtamentum, vel eſſe vera, quæ in inſtrumento continentur quando ſibi præiudicet, ſi appareat illud eſſe non ſolemne. ¶ Donatio an ſit

Digitized by Google

noua, quæ inſinuatur in actis iudicis, & quæ propriè dicatur inſinuatio. ¶ Iura producta, & eorum tenor an ſit de actis. ¶ Repetitio actorum an ſit prorogatio. ¶ Teſtamentum ſecundùm inſinuatum apud acta an habeat vim tollendi clauſulam derogatoriam, quæ erat in prima. ¶ Confirmatio actus in vltimis voluntatibus an oriatur per repetitionem, & an per eam âlteretur ſtatus validitatis, ſeu inualiditatis actus.

CAPVT CCCXIII.

Nomen hæredis ſtrictè an comprehendat ſolum liberos tam de iure ciuili, quam iuxta communem vſum loquendi. ¶ Legitimi hæredes qui propriè dicantur. ¶ Et an conditio ſi quis deceſſerit ſine hæredibus legitimis debeat intelligi de filio, & alio ex ſuo corpore deſcendente, vel de hæredibus ſucceſſionis in contractibus, & in vltimis voluntatibus, & vbi fit mentio de eis diſpoſitiue, ſeu conditionaliter. ¶ Et quid ſi apponatur iuueni apto ad generandum, vel ſeni. ¶ Verba in ſubſtitutionibus, *de iure ſuccedentes*, an idem ſignificent quod legitimi hæredes.

CAPVT CCCXIV.

Poſſeſsio tam ciuilis, quam naturalis, & vſusfructus an amittatur per occupationem, & per inundationem, & alluuionem, & an debeat in totum mutari figura, & facies rei. ¶ Plantare an liceat prope ſolum vicini ſine certo ſpatio dimiſſo. ¶ Spoliatio, ſeu turbatio an dicatur quando quia impeditur vti iure ſuo per murum, ſepem, aut quid ſimile. ¶ Et quæ actiones dentur contra turbantem. ¶ Et an illarum electio turbato competat. ¶ Manutentio an ſit danda, quamvis petatur reintegratio, ſi illa eſſet turbida, & conſtaret prætendentem ſe ſpoliatum intellexiſſe de turbationibus abſque animo amittendi poſſeſsionem ciuilem. ¶ Reintegratio an competat ſi teſtes probent poſſeſsionem, vel quaſi iure piſcandi, quando talis poſſeſſio eſt perempta propter loca exſiccata, & redacta ad culturam, in quibus erat ſolitum piſcari. ¶ Præſcriptio an ſit interrupta, ſi terra arida efficiatur lacus, vel ſtagnum. ¶ Turbatus an poſsit tollere omnia impedimenta ad tuendam ſuam poſſeſsionem. ¶ Socius ſciens, vel ignorans ædificium quando habeat actionem ad demoliendum ædificatum.

CAPVT CCCXV.

Data facultate diſponendi, & alienandi prout de re propria an attendatur ſcientia, vel ignorantia fideicommiſsi in caſu renunciationis. ¶ Hæres grauatus reſtituere quidquid ſupererit tempore mortis an habeat facultatem extinguendi fideicommiſſum tam per alienationem inter viuos, quam per inſtitutionem hæredis. ¶ Conſentiens alienationi fideicommiſsi quando ſibi præiudicet etiam in pretio.

CAPVT CCCXVI.

Ademptio legati an dicatur facta ex retrouenditione cenſuum, ſeu ex re inſolutum accepta, vel permutata per teſtatorem. ¶ Fructus an debeantur legatario ante acceptationem, vel moram hæredis. ¶ Priuatio legati an detur ſi non conſtat de acquiſitione illius. ¶ Et quando monitio debeat præcedere antequam non adimplens iuſſa defuncti priuetur commodo ſibi relicto. ¶ Legatum quo caſu debeat ſolui, vel realiter offerri per hæredem. ¶ Legatarius an dicatur ſucceſſor, & hæres ita vt ei quoque cenſeatur facta ſtipulatio. ¶ Relictum pro dicendis miſsis infra annum à morte teſtatoris an debeatur priuſquam illæ dicantur. ¶ Et à quo tempore incipiat dies currere.

CAPVT CCCXVII.

Nullitas contractus, ſeu ſimulatio quando impediat acquiſitionem naturalis poſſeſsionis, & an in illa transferanda requiratur cauſa. ¶ Traditio poſſeſsionis ex interuallo facta ei, qui emit fundum tanquam procurator an debeat intelligi nomine proprio. ¶ Et an potius ipſi, quam domino ſit quæſita poſſeſsio. ¶ Ex contractu conditionali quo caſu cenſeatur poſſeſsio tranſlata. ¶ Acquiſitio poſſeſsionis an ſuſpendatur, ſi illa fuerit tradita cum clauſula ſine præiudicio alicuius, & quando dicatur conditionalis. ¶ Et quid ſi fuerit facta cum proteſtatione, vel exiſtente alio poſſeſſore. ¶ Et quomodo in hoc concordentur deciſiones Rotæ.

CAPVT CCCXVIII.

Venditio ad menſuram quando dicatur conditionalis, ita vt ſi illa non fiat, competat remedium ſpolij contra ingredientem poſſeſsionem. ¶ Et quid in ſubhaſtatione facta per iudicem ante d. menſurationem aut ſimilem conditionem. ¶ Agens remedio reintegrandæ quando teneatur probare non implementum conditionis contra illum, qui poſsidet. ¶ Patientia, & ſcientia debitoris cum antiquitate temporis an faciat præſumere creditorem fuiſſe ingreſſum poſſeſsionem ſeruatis ſeruandis, quamvis ſimus in contractu conditionali, tam in rebus corporalibus, quam in ſeruitutibus, & aliis incorporalibus. ¶ Et quid in titulo, vel ſubſtantia actus. ¶ Cautela ad transferendum periculum in emptorem. ¶ Remedium reintegrandæ an detur contra tertium etiam cum titulo, & bona fide. ¶ Et in eo an ſufficiat conteſtatio ſola litis, & contradictio facta conuentioni in iudicio. ¶ Poſſeſsio diuturna Rectoris in ſpiritualibus, & beneficialibus an inducat præſumptionem tituli. ¶ Donatio facta abſenti ex lapſu longi temporis quo caſu poſsit dici acceptata per donatarium. ¶ Patientia quando habeat vim tranſlationis poſſeſsionis.

CAPVT CCCXIX.

De pœna contra eum qui pannum rubrum oſtendit, & fugauit pecus. ¶ Et quare armenta timeant veſtes rubras. ¶ Spira quid ſignificet. ¶ Cõpitum, compitalia, dies compitalitij, pilæ, pannoſæ, veſtes lacinioſæ, lacidæ, pannicularia, lacinia, laciſma, lacinitatim, veſtes pilares, & purpureæ, quæ tauris obiiciebantur. ¶ Intuitus rubentium quare agitet ſanguinem. ¶ Spolia monachorum an pertineant ad monaſterium, ſeu ad arendatorem fructuum. ¶ De Stymphalidibus auibus, & earum aucupio. ¶ De occultis quarundam rerum proprietatibus. ¶ Color rubeus quid in homine ſignificet, & de eius nobilitate, & veſtibus illius coloris prohibitis.

CAPVT CCCXX.

Societas incidens, impropria, ex occaſione, te ſola, & ex conuentione quæ dicantur, & qui ſint vere ſocij, & conſortes. ¶ Et quando ementes, ſeu conducentes

ducentes communiter aliquam rem poſsint dici contraxiſſe ſocietatem. ¶ Et quid in illis, quibus ſimul donatur, vel mutuatur. ¶ Et an ſtatutum loquens de ſociis habeat in eis locum. ¶ Communi diuidundo, vel vti poſſidetis, ſeu pro ſocio quo caſu agatur contra ſocium prohibentem refectionem, & demolitionem refici. ¶ Inter quos ſocios competat actio negotiorum geſtorum, mandati, vel pro ſocio. ¶ Vnus ex hæredibus exigens partem ſuam pecuniatum per teſtatorem depoſitarum an poſsit conueniri à cohæredibus, vt communicet exactum, ſi depoſitarius efficiatur non ſoluendo. ¶ Et quid in rebus quæ non recipiunt commodam diuiſionem. ¶ Et tam in actione reali, quàm perſonali. ¶ In venditione facta pluribus an emptores debeant conueniri ſolum pro parte. ¶ Et quid in emphyteuſi, ſententia, euictione, & ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Obligatio quando intelligatur pro virili. ¶ Dotis debitum an ſit vniuerſale, & recipiat augmentum, ſeu diminutionem. ¶ Socius quàndo poſsit eſſe teſtis pro ſocio.

CAPVT CCCXXI.

Superſeſſoria quando poſsit à Iudice reuocari abſque citatione. ¶ Subhaſtationes an valeant non præſente pecunia. ¶ Societas officij, quam quis ſuſcepit cum onere ſoluendi fructus, & illam poſtea extinguendi an habeatur loco ſolutionis, & numerationis pretij. ¶ Datio in ſolutum an habeat vim emptoris. ¶ Debitum ex vna cauſa quando in alium poſsit conuerti, ita vt non dicatur ſimulatum. ¶ Depoſitum confeſſatum quo caſu ſit priuilegiatum ſicut verum. ¶ Confeſſio mutui an ſubiaceat exceptioni non numeratæ pecuniæ, ſi debitum ex alia cauſa eſſet conuerſum in cauſam eiuſdem mutui. ¶ Conſtitutum aut precarium an transferat veram poſſeſſionem. ¶ Redemptio cenſus an poſsit fieri in aliis rebus, quàm in pecunia numerata. ¶ Cenſus an valeat ſi loco pretij detur verum debitum. ¶ Licitator quando habeatur pro renunciante, & poſsit per Iudicem repelli.

CAPVT CCCXXII.

Commiſſio cauſæ cum clauſula ſola facti veritate inſpecta an comprehendat, vt poſsit procedi manu regia. ¶ Et quomodo loquantur Doctores in hac materia. ¶ Verba *de iure*, & *de facto* qualiter debeant intelligi. ¶ Et an differant à verbis *ſola facti veritate inſpecta*. ¶ Clauſulæ *manu regia*, & *de facto*, quid ſignificent. ¶ Et in quibus æquiparentur. ¶ Habens facultatem procedendi de facto, quomodo debeat procedere. ¶ Et an poſsit proferre ſententiam ſine ſcriptis ¶ Et an hæc ſolemnitas proferendi ſententias in ſcriptis ſit de iure ciuili. ¶ Teſtes an poſsint recipi die feriata, & iuris ordine prætermiſſo per iudicem habentem poteſtatem procedendi de iure, & de facto.

CAPVT CCCXXIII.

Cenſus an poſsit redimi pro parte inuito creditore. ¶ Intereſſe quando diuidatur inter hæredes pro portione hæreditaria. ¶ Et quid ſi veniat in iudicium per viam executionis. ¶ Via executiua an competat pro eo quod virtualiter ineſt. ¶ Statutum concedens paratam executionem inſtrumento quando intelligatur illam concedere etiam reſpectu tacitæ hypothecæ. ¶ Contra vnum ex hæredibus quo caſu poſsit agi inſolidum. ¶ Et quid ſi fuerit relictum opus, vel mille pro opere faciendo. ¶ Hæredes quamvis debeant extinguere cenſum inſolidum non facta illius extinctione an teneantur ad intereſſe pro virili.

CAPVT CCCXXIV.

Diuiſio ex falſa cauſa, quando poſsit reuocari non obſtante clauſula euictionis, & promiſſione de non moleſtando. ¶ Et an incurratur pœna, aut intereſſe promiſſum de non contraueniendo. ¶ Et quid ſi tractaretur de lucro captando. ¶ Et an attendatur tam error iuris, quàm facti. ¶ Dominium quando poſsit transferri per errantem ſiue principalem, ſiue procuratorem cum libera. ¶ Et an errore detecto reſcindatur translatio condictione indebiti. ¶ Et an iuramentum talem repetitionem excludat. ¶ Vendens rem quàm credebat ſuam ex vna cauſa an transferat dominium, ſi eſſet ſua ex alia cauſa. ¶ Dominium an transferatur per diuiſionem extraiudicialiter factam. ¶ Et quid ſi fieret diuiſio de bonis communibus in vniuerſitate. ¶ Error in ſubſtantia facti an influat in omnes clauſulas quomodocunque conceptas. ¶ Diuiſio facta per iudicem, vel extra iudicium, quando poſsit retractari.

CAPVT CCCXXV.

Oblatio quando requiratur, tam in eo qui vult conſequi actionem, & illius executionem, quam in illo qui vult excludere ius iam quæſitum ab aduerſario. ¶ Emptor an poſsit agere ad rem venditam ſi non offerat pretium etiam non petitum. ¶ Et quid in contractibus innominatis, vel in ſtatutis requirentibus oblationem. ¶ Iudex an poſsit ex officio opponere defectum non adimplementi, & non ſolutionem pretij. ¶ Oblatio an validè fiat pendente iudicio per eum, qui tenetur adimplere. ¶ Exceptio pretij non ſoluti an poſsit opponi poſt concluſionem in executione ſententiæ per condemnatum ad tradendam rem emptam. ¶ Et an executio impediatur quamvis contractus ſit iuratus. ¶ Iudex an poſsit condemnare iuxta formam inſtrumenti emptionis, quamvis non expreſſerit pretium non eſſe ſoluendum. ¶ Iuramentum an excludat exceptionem, quæ prouenit ex natura contractus.

CAPVT CCCXXVI.

Creditor an habeat actionem ad pretium, de quo fuit habita fides in ſubhaſtationibus, ſi tam ipſe, quàm executor ad eius inſtantiam vendidit. ¶ Subhaſtatio an poſsit fieri non præſente pecunia cum promiſſione de accollando cenſus, ſeu aliud debitum. ¶ In creditore vendente quando conſideretur eadem ratio, quæ in executore, ita vt factum illius cenſeatur factum partis. ¶ Executor in ſubhaſtatione an habeat poteſtatem limitatam, vt conuertat pretium in cauſam iudicati. ¶ Et an illa adimpleatur habendo fidem de pretio. ¶ Et quid in procuratoribus, adminiſtratoribus, & ſimilibus deputatis ad vendendum. ¶ In ſubhaſtatione an attendatur depoſitum poſtea factum. ¶ Creditori fatenti habuiſſe pretium rei ſubhaſtatæ, quod apud eum perpetuo non remanſit quomodo ſuccurratur. ¶ Et an illi detur eiuſdem rei vendicatio.

CAPVT CCCXXVII.

Poteſtas data per patrem filio donanti bona, in quibus habet vſumfructũ an intelligatur tam reſpe-

ctæ proprietatis, quàm vſusfructus. ¶ Et quid ſtante clauſula *pleno iure*, ceſsionis iurium, & actionum, vel ſimili in donatione expreſſa. ¶ Proprietarius an dicatur habere plenam poſſeſsionem, ſi alius habet vſumfructum. ¶ Verba *pleno iure, integre, & ſine diminutione* quid importent. ¶ Per pactum an poſsit impediri acquiſitio vſusfructus legalis in perſonam patris. ¶ Poſſeſſio plena an intelligatur tam de ciuili, quàm naturali. ¶ Hæres institutus pleno iure an concurrat in vſufructu cum vſufructuario. ¶ Res tradita cum oneribus hypothecę reſtitutionis, & euictionis an dicatur tradita pleno iure. ¶ Vſusfructus an acquiratur patri inuito, & ignoranti. ¶ Portio debita Rectori an ſit excepta, ſi præſtetur conſenſus de ſubmittendo Eccleſiam aliquibus pleno iure. ¶ Conſentiens venditioni pignoris an videatur ius ſuum remittere. ¶ Libertatem ampliſsimam an quis dicatur habere, quamvis alius ſit patronus, & poſsit ob ſuperuenientem ingratitudinem reuocari. ¶ Suffraganei, quibus fuit conceſſa plena libertas an cenſeantur exempti à iuriſdictione Diœceſanti. ¶ Statutum diſponens quod donationes factæ pleno iure debeant valere an permittat, quod ſit renunciatum diſpoſitioni *l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat.*

CAPVT CCCXXVIII.

Arbitrio Iudicis quando ſit ſtandum, vt quis dicatur ſenex. ¶ Sexagenarij, & ſeptuagenarij an poſſint carcerari pro debito. ¶ Et quid ſi ſe obligauerint cum iuramento dum eſſent talis ætatis. ¶ De priuilegiis ſenibus conceſſis, & quibus illi æquiparentur. ¶ Et de eorum excuſatione à tutelis, & muneribus perſonalibus. ¶ Conducens domum tempore belli an videatur renunciare beneficio remiſſionis. ¶ Mortuo mederi, Senem admonere, & Senis mutare linguam, & ſimilia in eis adagia. ¶ Nobilis an poſsit tacitè renunciare priuilegio, ne carceretur conducendo redditus, & gabellas.

CAPVT CCCXXIX.

Legatum pium an dicatur cum aliquid relinquitur pro emendandis foris factis, & male ablatis, vel pro ſoluendis debitis teſtatoris. ¶ Et quæ veniant appellatione ſatisfactorum. ¶ Executor quo caſu poſsit agere, & conueniri. ¶ Et an ſi vnus non vult exequi, alius habeat poteſtatem in totum. ¶ Et an poſsit vendere habita fide de pretio, ac ſine requiſitione hæredis, & quid in hoc operetur poteſtas libere, & plene data à teſtatore. ¶ Procurator habens mandatum certo pretio quando poſſit habere fidem de eo, & an valeat ſtatuere terminum ad ſoluendum. ¶ Et quando differendo exactionem etiam à fratribus pupilli teneatur de periculo debitorum, qui effecti ſunt non ſoluendo. ¶ Habens mandatum cum libera à lege vel ab homine an poſsit domino præiudicare. ¶ Et an talis clauſula *cum libera* intelligatur de executione contentorum in teſtamento. ¶ Vnus executorum debitor defuncti quando poſsit ab altero conueniri etiam exiſtente hærede, & in cauſa alimentorum, & ſimilibus. ¶ Deputatus ad ſoluendum foris facta an poſsit ſoluere debita ex contractu, vel agere contra hæredem, vt illa ſoluat.

CAPVT CCCXXX.

Hæres vnus eius, qui rem depoſuit quando inſolidum poſsit illam repetere præſtita cautione de dando partem cohæredi. ¶ Et an talis cautio poſsit præſtari in executione ſententiæ. ¶ Mandatum procuratoris an ſufficiat producere poſt ſententiam. ¶ Filius ergo hæres quomodo intelligatur. ¶ Vnus ex venditoribus, ſeu hęredibus quo caſu poſſit cogere emptorem ad retrouendendam totam rem. ¶ Ex pluribus qui eundem gradum obtinent, quando alter poſsit totum fideicommiſſum petere.

CAPVT CCCXXXI.

Alienatio bonorum fideicommiſſi materni quando permittatur tam pro reſtitutione, quàm conſtitutione dotis facienda vxori filij defuncti. ¶ Et quæ ſit ratio finalis, & impulſiua iſtius permiſſionis. ¶ Dotare filias, & deſcendentes an ſit officium tam paternum, quàm maternum. ¶ Verbum *ſi quis* quo caſu comprehendat maſculos, & fœminas. ¶ Parentum appellatione quando veniat tam pater quàm mater. ¶ Probatio cui incumbat, quod alia bona libera non eſſent tam ante, quàm poſt alienationem, cum agitur de dote repetenda.

CAPVT CCCXXXII.

Actio an acquiratur ſubſtitutis abſentibus in donatione vocatis per ſtipulationem donantis, ſeu donatarij. ¶ Et in illos an tranſeat dominium ipſo iure etiam ſine traditione, ita vt eis competat rei vendicatio. ¶ Et an talis actus ſit potius ſubſtitutio, quàm donatio. ¶ Et quando poſsit reuocari tam reſpectu primi donatarij, quàm ſecundi. ¶ Pupillus, vel Abbas interpoſitus ad emendum, ſeu alium contractum faciendum quando poſsit remittere iura ſibi quæſita, vel transferre in alium ſine decreto ſuperioris. ¶ Stipulatio pro altero quando valeat. ¶ Et quid fauore exercentis liberalitatem in caſu *l. quoties, C. de donat. quæ ſub modo.*

CAPVT CCCXXXIII.

Iudex declarans bona, ſuper quibus eſt facienda executio an dicatur inferre nouum grauamen, à quo ſit licita appellatio. ¶ Et quomodo in hoc concordentur Rotæ deciſiones. ¶ Defectus liquidationis quando obſtet executioni ſententiæ. ¶ Et qualiter in iudiciis vniuerſalibus petitionis hæreditatis, familiæ erciſcundæ, & ſimilium ſit probanda liquidatio poſt ſententiam. ¶ Cauſa an ſit exprimenda quando appellatur ab exceſſu executionis. ¶ Sententia & executio facta extra horam, ad quam quis fuit citatus quo caſu ſit nulla. ¶ Et Iudex poſsit illam prorogare in ſequentem diem. ¶ Mandatum ſpeciale an requiratur ad appellandum ab executione.

CAPVT CCCXXXIV.

Trebellianica, aut legitima an poſsit detrahi in re particulariter prohibita alienari, ſeu alteri legata. ¶ Fideicommiſſum an imminuatur per æs alienum debitum ipſi hæredi etiam non conficienti inuentarium. ¶ Res prohibita in ſpecie alienari an poſsit vendi per ſolum hæredem pro ſoluendis debitis defuncti, vel requiratur decretum iudicis, & quod creditores vrgeant, & non adſint alia bona. ¶ Prohibitio alienationis, quamvis nuda, & ſine cauſa ſi eſt veſtita à pœna an valeat contemplatione eius, in quem transfertur. ¶ Et quid ſi adſit pœna extrinſeca pecuniaria. ¶ Et an comprehendat alienationem per modum ſubueniendi neceſsitatibus hæredis.

CAPVT

Digitized by Google

Epitome Capitulorum

CAPVT CCCXXXV.

Agens ex certo contractu celebrato à tutore nomine tutorio an audiatur ſi neget illum eſſe tutorem, ¶ Et quando debeat approbari factum cum ſua qualitate. ¶ Et quid ſi approbatio fuerit limitata. ¶ Et quomodo in hoc intelligatur *Rot. deciſ. 22. de procurat. in nou.* ¶ Generales deciſiones an concludant viris doctis, vel requirantur doctrinæ in puncto, vt melius de iure reſpondeatur. ¶ Et an deciſio Doctoris in terminis habeat vim legis. ¶ Tutor an poſſit conueniri ad certam rem ante generalem rationem totius adminiſtrationis. ¶ Actio directa, ſeu vtilis negotiorum geſtorum quando competat contra tutorem, ſeu curatorem, & detur cumulatio ad actionem procuræ, ſeu protutelæ.

CAPVT CCCXXXVI.

Præſumptiones, & coniecturæ quales debeant eſſe ad probandam tacitam ſocietatem. ¶ Et an ſufficiant confeſſiones, teſtes ſingulares, libri rationum, actus poſitiui, dimiſſiones pecuniarum apud ſocium, communis reputatio, publica vox, & fama cum ſimilibus. ¶ Mandatum vel ſocietas an dicatur ſi mandetur emi frumentum communi nomine. ¶ Cancellatio ſententiæ, ſeu inſtrumenti facta ad fauorem vnius quando obſtet, vt alius, non poſsit ex illis agere. ¶ Tutela an probetur ex communi reputatione. ¶ Habentes conductiones de publico an poſsint inſolidum conueniri, vel inſolidum conuenire. ¶ Et quid in illis qui aſſumpti ſunt in conſocios poſt conductionem à principalibus factam. ¶ Et an tales aſſumpti poſſint alios conſocios obligare. ¶ Socius an teneatur ſolum pro ea quantitate, quam in ſocietate poſuit.

CAPVT CCCXXXVII.

Indefinita quando æquipolleat vniuerſali tam in probationibus, quàm in vltimis voluntatibus. ¶ Teſtes deponentes Abbatem, & Monachos conſtituiſſe procuratorem an probent mandatum totius capituli. ¶ Et quid ſi deponant ſuper diſpoſitione collectiua an tunc intelligantur depoſuiſſe de omnibus, & de tota re. Mandatum contra omnem perſonam an comprehendat collegium, & Rempublicam. ¶ Reſtitutio in integrum quo caſu peti poſsit ſine ſpeciali mandato, & quando dicatur incidenter poſtulari. ¶ Conſtitutio procuratoris an probetur per teſtes. ¶ Producēns mandatum nullum an poſsit ſe iuuare ex valido.

CAPVT CCCXXXVIII.

Electio quando ſpectet ad creditorem, ſeu debitorem in alternatiua rerum, perſonarum, remediorum, in iudiciis ſtricti iuris, exactionibus, & in illis quibus ordo iuris datur, vel ſimilibus caſibus. ¶ Promiſſio ſoluendi, vel præſentandi debitorem in carceribus an ſit pro ſecuritate creditoris, ita vt potius ad eum ſpectet electio, quam ad promittentem, ſeu illum qui pro eo fideiuſſit. ¶ Et obligatione dandi vnum vel duos capones an poſſint peti duo. ¶ Suſcipiens alienam obligationem an habeatur pro fideiuſſore.

CAPVT CCCXXXIX.

Relatio executoris, quod fuerit eiectus de poſſeſſione, Titius illicitus detentor an debeat in totum approbari, ita vt dicatur conſtare de illicita detentione. ¶ Confeſſio quando ſit in totum reiicienda, vel admittenda cum ſua qualitate. ¶ Et quid ſi adeſt præſumptio iuris in contrarium. ¶ Executori an credatur in concernentibus ſuum officium circa immiſſionem in poſſeſsionem, etiam ſi deponeret, quod bona in quibus fuit facta executio ſpectarent ad debitorem. ¶ Detentator iniuſtus an ſit expellendus abſque citatione. ¶ Et quando habens facultatem ſe informandi de intruſione ſummariè, & de plano poſſit aliquid facere contra non citatum. ¶ Et quo caſu ſufficiat citatio per edictum. ¶ Legitimus contradictor quis dicatur ad impediendum immiſſionem in poſſeſſionem.

CAPVT CCCXL.

Notarius Epiſcopi quando gaudeat priuilegio fori. ¶ Et quid ſi non viuat expenſis illius & non delinquat in officio. ¶ Familiarum appellatione qui veniant. ¶ Et an debeant eſſe continui commenſales. ¶ Arbitrium Iudicis an attendatur in cognoſcendo quis ſit familiaris. ¶ Priuilegia Inquiſitoribus conceſſa an competant Epiſcopis. ¶ Conſuetudo quod clerici ſubiiciantur Iudicibus laicis quando valeat. ¶ Seruientes in exercitu quo caſu habeant exceptionem hoſticam, & alia militum priuilegia. ¶ Familia laicorum quando gaudeat priuilegiis dominorum. ¶ Scriptores, notarij, & bidelli ſcholarium an ſint ſub eodem foro, ſicut Scholares. ¶ Familiares inquiſitionis an debeant puniri per Inquiſitores. ¶ Materia fori quando debeat reſtringi. ¶ Habentes litteras familiaritatis Epiſcoporum an gaudeant priuilegiis illis conceſſis.

CAPVT CCCXLI.

In eadem materia quando notarius Epiſcopi gaudeat priuilegio fori etiam ſi non ſit perpetuus; ſed temporalis, & quamvis delinquat extra officium. ¶ Familiares & ſubditi titulis Cardinaliū an debeant remitti ad eorum Vicarios, ita vt Vicarius Papę non poſſit de delictis per eos commiſſis cognoſcere. ¶ Seruientes alicui & ſimiles officiales an debeant conueniri pro criminibus coram eo cui ſeruiunt.

CAPVT CCCXLII.

Mandatum procuratoris in rem ſuam quo caſu expiret morte mandantis. ¶ Et quid ſi mandans relinquat hæredes pupillos, & furioſos. ¶ Vel nullum habeat hæredem. ¶ Vel quando ſumus in mandatis neceſſariis, & inſtitorum, ſeu vniuerſalibus. ¶ Clauſula in rem propriam, & verbum aſſigno an transferat dominium. ¶ Alienatio fructuum an ſit valida ſolum viuente vaſſallo, ſeu emphyteuta. ¶ Donatio cum reſeruatione fructuum in vita donantis an ſtatim poſt eius mortem tranſeat ad donatarium. ¶ Diſpoſitio *l. 2. C. de pignorib.* quando habeat locum.

CAPVT CCCXLIII.

Donatio an requirat inſinuationem ſi res donatæ aſcendant ad ſummam quingentorum aureorum; ſed deductis expenſis neceſſariis non remanent quingenti aurei. Et an conſideretur onus dandi, vel faciendi aliquid, quod tranſcendit vltra, vel æquiualeat d. ſummæ. ¶ Emens facta redhibitione quas expenſas recuperet. ¶ Et quid ſi ſoluit proxeneticum tam coacte, quàm ſponte. ¶ Solutio ſpontanea an dicatur ſi fiat ab eo, qui poteſt compelli. ¶ Expenſæ neceſſariæ quales ſint. ¶ Gabella

an exigatur ſolum reſpectu eius quod remanet apud venditorem, vel etiam expenſarum, quæ factæ ſunt cauſa venditioois. ¶ Statutum annullans contractum mulieris vltra decem libras an comprehendat illum, qui fuit pro vndecim libris, ſi deberet detrahi vna libra pro mediatoribus, vel aliis expenſis.

CAPVT CCCXLIV.

Emphyteuſis quando dicatur hæreditaria. ¶ Clanſula ad habendum, &c. an ampliet diſpoſitionem, & inducat facultatem alienandi. ¶ Et quid ſi huiuſmodi poteſtas alieoationis permittatur ſolum conductori. ¶ Vel poſt d. clauſulam ſubſequatur pactum prohibens alienationem irrequiſito domino. ¶ Bona feudalia, & empbyteotica quo caſu veniant in reſtitutione.

CAPVT CCCXLV.

Pater in ſtipulatione emphyteuſis pro filiis, & hæredibus quando cenſeatur adhibitus tanquam nudus miniſter, ita vt illa non dicatur hæreditaria. ¶ Conceſſio emphyteuſis facta filiis tam nominibus propriis, quàm appellatiuis, quo caſu cenſenda ſit contemplatione illorum, vel patris. ¶ Dos relicta ab auo nepti an dicatur conſtituta intuitu ipſius, vel filij. ¶ Principium acquiſitionis quando incipiat habere effectum à patre, qui ſtipulatus eſt emphyteuſim filiis non admixta perſona ſua. ¶ Et quando in ea filius cenſeatur oominatus vt filius, vel vt hæres.

CAPVT CCCXLVI.

Per renunciationem generalem quando cenſeatur remiſſum ius ſuccedendi ex pacto, quod quis habet io emphyteuſi. ¶ Scientia implicita iuris futuri an operetur, vt renunciatio ad illud extendatur. ¶ Ius accreſcendi an habeat locum in empbyteuſi quamvis nulla adſit portio. ¶ Et an potius debeat dici ius ſuccedendi, quam accreſcendi. ¶ Renunciatio an in dubio ſit præſumenda perſonalis, vel realis, & de illarum differentia.

CAPVT CCCXLVII.

Pater acquirens emphyteuſim pro ſe, & filiis, quando cenſeatur illam ſtipulaſſe ordine ſucceſſiuo. ¶ Et quo caſu nepotes in ea concurrant cum patruis, & ſuccedant in locum patris, tam quando ſumus io emphyteuſi priuati, quàm eccleſiaſtica. ¶ Et quid ſi filiæ ſint excluſæ per ſtatutum. ¶ Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi.

CAPVT CCCXLVIII.

Fideiuſſor iudicatum ſolui quando teneatur in cauſa appellationis, tam ſi fuerit ſatiſdatum proprio nomine, quàm officij. ¶ Et quid ſi ſe obligauerit tanquam principalis, & inſolidum. ¶ Vel quando ſumus in tribunali ſubordinato ad illud, à quo fuit appellatnm. ¶ Reſeruatio melius agendi quo caſu poſſit fieri per iudicem. ¶ Abſolutio ab obſeruatione iudicij an ſit ſententia definitiua, vel interlocutoria, & conſeruet iuriſdictionem iudicis etiam delegati.

¶ Sequeſtrnm quando duret in cauſa appellationis, & quo caſu renocetur per ſatiſdationem de iudicio ſiſti. ¶ Fideiuſſio data ad effugiendum carceres an reſpiciat inſtantiam, vel duret vſque ad finem litis. ¶ Cautio neceſſaria quæ dicatur ¶ Sententia abſoluens reum reſeruans ius actori melius agendi an ſit abſolutio ſimplex, vel qualificata, ita vt allegans huiuſmodi abſolutoriam debeat etiam recipere contra ſe talem reſeruationem, ſiue ſimus in fideiuſſore contractus, ſiue iudicij. ¶ Iurameotum an faciat, vt quis obligetur quamvis principalis oon teoeretur. ¶ Diſpoſitio *l. per hanc C. de tempor. appell.* an procedat in interlocutoriis ante ſententiam. ¶ Et an in eis durent ſatiſdatiooes prius præſtitæ, vel nouæ requirantur.

CAPVT CCCXLIX.

Appellatione peodente à definitiua quando permittatur taxatio expenſarum Iudici à quo ſibi illam reſeruanti. ¶ Et quid poſt inhibitionem, & ſtante clauſula ſine præiudicio litterarum Apoſtolicarum. ¶ Expenſæ an debeant taxari in fine litis, & poſt tres conformes. ¶ Et an illarum taxatio ſit ſimplex declaratoria, & ab ea detur appellatio, quamvis illa prohiberetur in negotio principali.

CAPVT CCCL.

Generi per ſpeciem qnando derogetur. ¶ Vſufructuarius quo caſu concurrat pro dimidia cum legatario in vſufructu rei particularis legatæ. ¶ Et quid in boc operentur coniecturę, quando videlicet teſtator mandaret, quod legatarius nou expelleret inquilinum. ¶ Vel aliquod onus ei imponeret celebrandi miſſas, vel ſimile. ¶ Vel ſi vſusfructus eſſet relictus cum verbis pleno iure. ¶ Vel ſi in vno legato eiuſdem teſtamenti eſſet exceptus vſusfructus. ¶ Vel adeſſet prohibitio de non moleſtando. ¶ Vel concurreret prædilectio potius reſpectu vnius, qnam alterius cum aliis coniecturis. ¶ Hæres inſtitutus in omnibus bonis an habeat partem vſusfructus cum vxore relicta vſufructuaria omnium bonorum. ¶ Legatum pro miſſis quando valeat. ¶ Et cui incumbat probatio illas fuiſſe celebratas.

CAPVT CCCLI.

Reounciatio generalis, quando comprehendat emphyteuſim eccleſiaſticam. ¶ Et quid ſi fuerit promiſſum non petere de bonis. ¶ Verbum hæres quando accipiatur, pro deſcendentibus. ¶ Emphyteuſis eccleſiaſtica acceptata pro ſe, filiis, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque an dicatur hæreditaria. ¶ Et quid ſi dictum fuerit pro hæredibus maſculis. ¶ Et acceptata ſit à patre pro filiis tanquam eorum miniſtro. ¶ Et an magna penſio, quæ pro ea ſoluitur, faciat illam potius eſſe locationem. ¶ Et an propter multa melioramenta in ea facta ſit tranſitoria ad hæredes, quæ aliàs noo tranſiret.

CAPVT CCCLII.

Liberi poſiti in conditione quando cenſeantur vocati. ¶ Et quid operetur qualitas quod ſint legitimi, & naturales, & ex legitimo matrimonio nati. ¶ Et quando vocantur per ablatiuos abſolutos. ¶ Et in caſibus in quibus non poſſent ſuccedere ſoli ab inteſtato. ¶ Et ſtante progreſſu ad plures gradus ſubſtitutionnm, & vocatione collectiua, & prohibitione alienationis. ¶ Vel conditione negatiua. ¶ Et clauſula maſculinitatis, & omni meliori modo, & geminatione conditionis, & excluſiooe fœminarum & illarum vocatioue non exiſtentibus maſculis, & ſubſtitutione vltimo loco facta de extraneis, cum ſimilibus coniecturis in hac materia. ¶ Et quando leuiores præſum-

ptiooes

Google

ptiones ſufficiant. ¶ Et quo caſu ſtetur arbitrio Iudicis circa huiuſmodi coniecturas.

CAPVT CCCLIII.

Debitores tributorum fiſcalium & pœnarum an poſſint conueniri, & exigi de facto, nullo iuris ordine ſeruato incipiendo a perſona omiſſa excuſſione bonorum. ¶ Dilatio quæ ſolet concedi condemnatis an habeat locum tam in ciuilibus quam in criminalibus. ¶ Ordo adiudicationis, de quo in *l. a diuo pio. §. in venditione, de re iud.* in quibus caſibus ſeruetur. ¶ Et an peruerſio illius inducat nullitatem, vel debeat appellari, ſiue ſimus in Nuncio, ſiue Iudice. ¶ Termini qui ſolent dari ad reluendum, alias ad tradendum, & adiudicandum rem creditori an ſint de iure, vel de ſtylo. ¶ Nullitates an attendantur quando ius dicitur per Notarios iuris ignaros.

CAPVT CCCLIV.

Conductor quando debeat denunciare locatori incendium vicinum domui ſibi locatæ, vel ſimilia damna & impedimenta. ¶ Et quo caſu dicatur habere tacitum mandatum pro expedientibus ad rem conductam, & ſi negligat ſibi caueri de damno infecto à vicino an teneatur domino ex conducto. ¶ Incendium quando ſit caſus fortuitus tam reſpectu inhabitantium, quam vicinorum. ¶ Gerens negotia pupillorum an debeat notificare eorum coniunctis receſſum à geſtione. ¶ Et quid in conductore volente recedere à domo conducta. ¶ Debitor & inquilinus per vim exactus ſoluere alij quam creditori quando liberetur, & quid ſit probandum, vt violentia excuſet. ¶ Petens remiſſionem mercedis an debeat denunciare domino ſterilitatem. ¶ Penſio an debeatur per inquilinum, qui non certiorauit dominum de incendio. ¶ Euictio an habeat locum contra venditorem non facta denunciatione litis ab emptore. ¶ Damnum incendij quando ſit reſarciendum per vicinos. ¶ In iactura mercium ob ſaluandam nauem an debeant contribuere damnum paſsis, qui merces ſuas ſaluas habuerunt. ¶ Locatio accidentalis quæ dicatur. ¶ Emens domum, & donec pretium ſoluerit illam conducens an dicatur dominus, & periculum interitus ſpectet ad eum, vel ad venditorem, qui ſibi dominium reſeruauit. ¶ Et an talis res vendita cum dicta reſeruatione dominij poſſit alteri vendi non ſoluente emptore pretium debito tempore, & an ei detur remedium recuperandæ contra ſecundum emptorem.

CAPVT CCCLV.

In donatione plurium rerum, quæ ſimul iunctæ excedunt ſummam prohibitam donari abſque inſinuatione, an requiratur inſinuatio. ¶ Stipulatio annua an ſit vna, & tranſeat ad heredes quamvis de illis non fuerit facta mentio. ¶ Donatio certæ quantitatis annis ſingulis ad vitam donatarij, ſeu donatoris, quo caſu requirat inſinuationem. ¶ Et an dicatur vna, vel habeatur pro pluribus. ¶ Et quomodo fiat coaceruatio, vt appareat quam ſummam excedat. ¶ Hypotheca an extinguatur ſtante reſolutione actus ob defectum inſinuationis. ¶ Contractus nominati, quando reſcindantur ob defectum cauſæ. ¶ Donatio propter benemerita, & affectionem ſanguinis an dicatur ob cauſam, & debeat inſinuari, quamvis merita probentur. ¶ Statutum requirens inſinuationem an extendatur ad caſus, in quibus illa de iure non erat neceſſaria.

CAPVT CCCLVI.

Compenſationis exceptio quando poſſit opponi ceſſionario. ¶ Et ſi fuerit facta ceſſio antequam ſit oppoſita d. compenſatio an tunc tranſeat actio libera, & non eliſa tam in creditore chyrographario, quam in hypothecario, & de differentia inter iſtos creditores, & an illis concedatur exactio contra debitorem debitoris. ¶ Solutio quando poſſit fieri cedenti poſt ceſſionem factam. ¶ Retentio an ſit excluſa, ſi excludatur compenſatio. ¶ Et an dicatur excipere qui vult retinere. ¶ Exceptiones competentes contra principalem quando dentur contra ſingularem ſucceſſorem. ¶ Creditor ſuccedens debitori an poſſit vti retentione. ¶ Soluens non oppoſita compenſatione an prohibeatur poſtea petere, quod ſibi debetur. ¶ Teſtis vnicus in facto proprio an plene probet. ¶ Debitor ceſſus quando obligetur non facta denunciatiune per ceſſionarium, & non tranſmiſſo inſtrumento ceſſionis. ¶ Et quo caſu illius copia ſit exhibenda. ¶ Proteſtatio quando conſeruet ius proteſtantis quo ad retentionem, quæ ſibi competit. ¶ Et an ſufficiat ſemel proteſtari, vt conſeruetur ius in futurum.

CAPVT CCCLVII.

Nouus conductor quando præferatur antiquo tam in prædiis ruſticis, quàm vrbanis, & pactum in hoc quid operetur. ¶ Et quid in conductoribus fiſci, eccleſiæ, Communitatum, municipij, & rerum publicarum, ſcholaribus, & Magiſtris, ac ſimilibus. ¶ Augmentum locationis in quibus verſetur. ¶ Coloni quando poſsint cogi continuare locationem. ¶ Cauſæ legitimæ quæ ſint, vt potius vni, quam alteri res locetur, & vendatur. ¶ Expenſæ in diſhocando an pertineant ad conductorem. ¶ Et an propter melioramenta facta in locatione inquilinus ſit aliis præferendus. ¶ Ius in re conducta quibus conductoribus concedatur tam in locationibus ad modicum tempus, quàm ad longum. ¶ Singularis ſucceſſor an poſsit expellere conductores fiſci, & Reipublicæ, & eccleſiæ. Et quando ab illis conducens efficiatur verus dominus, & poſſit arbores plantatas transferre in præiudicium locatoris, & quomodo in hoc ei ſuccurratur.

CAPVT CCCLVIII.

Eccleſiæ conſtituendæ ex collegio, ſeu hoſpitali futuro, quando poſſit hæreditas relinqui, & aliquid legari. ¶ Et fructus medij temporis ad quem pertineant. ¶ Et quid in hoc operetur dilatio facta per Epiſcopum hæredi ad dict. eccleſiam ædificandam. ¶ Et in quo æquiparentur Monaſterium futurum, & poſthumus circa acquiſitionem huiuſmodi legatorum. ¶ Et an illa ſint conditionalia, vel pura. ¶ Ciuitas, & quilibet de populo an poſsit petere, quod relinquitur ad conſtruendum eccleſiam, vel illam reparandam. ¶ Prædium relictum alicui poſt decem annos vel cum pubes erit an illi ſit debitum cum fructibus à die facti legati. ¶ Vnio beneficiorum an valeat ſeminario futuro. ¶ Et quid in ſimilibus diſpoſitionibus factis futuris locis an ſint validæ. ¶ Reſtitutio in integrum an competat monaſterio ædificando aduerſus negligentiam proſequendæ appellationis. ¶ Caſus impediens conſtructionem eccleſiæ abſque culpa hæredis, cui præiudicet circa ac-

quiſitionem fructunm medij temporis. ¶ Montio quando requiratur, vt hæres adimpleat præceptum teſtatoris. ¶ Donatio an valeat Eccleſiæ ædificandę. ¶ Poſita in templo ad eius ornatum an illi acquirantur, quamvis nemu recipiat. ¶ Allegationes partium in textu per Iuriſconſultos narratæ quo caſu faciant ius, & liceat ab eis arguere. ¶ Statua poſita in municipio an poſſit inde remoueri. ¶ Mora an contrahatur ſine interpellatione in relictis ad pias cauſas.

CAPVT CCCLIX.

Per petitionem contra omnes debitores, ſiue contra vnum quando intelligatur facta diuiſio debiti, vel electio. ¶ Et quid in hoc operetur proteſtatio creditoris. Et an illa debeat fieri in actu ſolutionis. ¶ Et an obſtet clauſula quod vna via electa, altera tollatur, vel ſi eſſet renunciatum beneficio epiſtolæ Diui Adriani. ¶ Vel quando aliqui correi non eſſent ſoluendo. ¶ Recipiens fructus cenſus vnius anni pro rata an ſibi præiudicet quo ad futuras præſtationes. ¶ Et facta diuiſione fructuum an dicatur diuiſa ſors principalis. ¶ Et quid ècontra an diuiſis fructibus tanquam acceſſoriis cenſeatur etiam diuiſum capitale. ¶ Adminiſtratores, tutores, & ſimiles habentes mandatum cum libera an poſsint diuidere creditum agendo, ſeu recipiendo pro rata debitores tangente.

CAPVT CCCLX.

Tutor & pupillus quando poſsint contrahere ſocietatem tam expreſſè, quam tacitè. ¶ Et quid ſi fuerit facta ad commodum ipſius tutoris. ¶ Vel non fuerint ſeruatæ ſolemnitates requiſitæ per ſtatutum in contractibus minorum. ¶ Vſura an dicatur, quod ponens operam participet de lucro, non de capitali. ¶ Impubes doli capax an poſsit carcerari, mulctari, & excommunicari. ¶ Et quando obligetur ex contractu tutoris, & ſocietatibus officij pro eo factis perſonaliter, & cum obligatione camerali, & ſimilibus clauſulis. ¶ Pecuniæ quo caſu dicantur verſæ in vtilitatem pupilli. ¶ Et quando verſio præſumatur ſine alia probatione. ¶ Contractus geſti per tutorem qui publicè pro tali habebatur an ſint validi. ¶ Et ex illis impubes obligetur. ¶ Et quid ſi ei fuiſſet datus adiunctus, ſine quo tutor adminiſtrabat. ¶ Vel non fuiſſet factum inuentarium. ¶ In ſocietate in qua vnus ponit operam, alter capitale an fiat communicatio capitalis, & illius dominium transferatur.

CAPVT CCCLXI.

Intereſſe quando ſit præſtandum emptori, qui non fuit certioratus à venditore de qualitatibus rei venditæ, ob quas minoris fuiſſet empturus. ¶ Poſt emptionem ſi ſuperueniat notitia alicuius ſeruitutis debitæ rei emptæ, ob quam reddatur maioris æſtimationis quo caſu ſit augendum pretium venditori. ¶ Commodum proueniens à caſu, & augmentum rei venditæ tam intrinſecum, quàm extrinſecum an cedat lucro emptoris. ¶ Contrahens quando excuſetur non perquirendo conditiones rerum, & perſonarum, cum quibus contrahit. ¶ Æſtimatio circa reſtitutionem quanti minoris quomodo ſit facienda. ¶ Et quod tempus conſideretur. ¶ Emptor & conductor de quibus ſit certiorandus à locatore, & venditore. ¶ Et quid in decreto publicando, ob quod diminueretur pretium rei venditæ.

CAPVT CCCLXII.

Conſtitutio dotis an probetur ex coniecturis. ¶ Et quales debeant eſſe. ¶ Confeſſio mariti de dote recepta, quo caſu probet mulierem fuiſſe dotatam. ¶ Et an ex ea acquiratur jus vxori illam exigendi ex actis inchoatis per ſuum virum, executiue, & ſine vlla ceſſione ¶ Vxor an præſumatur habuiſſe notitiam dotis promiſſæ, vel traditæ marito. ¶ Filia quando poſsit petere iterum ſe dotari. ¶ Confeſſio mariti de dote recepta quando præſumatur ſimulata, vel vera, ita vt præiudicet tam ſibi, quàm creditoribus. ¶ Et quid ſi tempore confeſſionis erat grauatus ære alieno. ¶ Et quomodo de hoc debeat conſtare.

CAPVT CCCLXIII.

Hypotheca an extinguatur ad fauorem poſſeſſoris ſpatio decem annorum. ¶ Sententia ratione exceſſus, & ob defectum obligationis in qua erat fundata an ſit nulla. ¶ Exemplum exempli, & teſtimonium de auditu auditus an faciat fidem. ¶ Clauſula *generalis contra* an habeat vim oppoſitionis in ſpecie etiam poſt terminum citationis. ¶ Executio quo caſu debeat iuſtificari ex eiſdem actis, non ex nouiter deducendis. ¶ Monaſterium quando teneatur ad debita Monachi tam ante quam poſt ingreſſum. ¶ Hæreditas delata monacho an poſſit abſque eius miniſterio adiri, vel repudiari per monaſterium. ¶ Et quid in hoc ſentiant Legiſtæ, & Canoniſtæ. ¶ Equites Hieroſolymitani an poſsint facere teſtamentum, & ſint vere religioſi. ¶ Et an comprehendantur ſub diſpoſitione *Concil. ſeſſ. 25. c. 18. de regular.* ¶ Et quid in aliis militibus militiarum ſecularium, & oblatis, ac ſimilibus. ¶ Oblatio Cameralis quomodo debeat extendi, quando ſucceditur alicui mediante perſona alterius.

CAPVT CCCLXIV.

Contumax verius quis dicatur. ¶ Et an prohibeatur appellare de æquitate canonica. ¶ Negligentia procuratoris in appellando an præiudicet Domino. ¶ Proceſſus per affixionem contra ſubſtitutum non habita ratione ſubſtituentis an ſit validus. ¶ Appellatio quo caſu debet interponi à die latæ ſententiæ, vel ſcientiæ. ¶ Et quid in perſonaliter citato admiſſo à iudice ad appellandum, quamvis pars non opponat an debeat audiri, vel remitti ad primum iudicem. ¶ Et an illi ſit concedenda reſtitutio niſi pario iudicato, & refectis expenſis etiam in vnica ſententia lata per contradictas. ¶ Excommunicationes, & ſuſpenſiones, quando ligent ignorantes, & abſentes ſtatim cum proferuntur. ¶ Et quid in pœna tam deſcendente à dicta excommunicatione, quàm in ea, quæ venit in conſequentiam propter contemptum. ¶ Contumax verus an dicatur conſtituens procuratorem, qui ſubſtituit alium, pro ſubſtituto recedente docto de abſentia proceſſum fuit ad contradictas. ¶ Sententia excommunicationis, & ſimilia, quæ ſolent fieri ſub conditione an attendantur quo ad appellandum à die ſententiæ, vel exiſtentis conditionis.

CAPVT CCCLXV.

Coniuncto an poſſit ſolui pro coniuncto, quam-

vis

Digitized by Google

uis habeat communionem, & offerat cautionem de rato. ¶ Penſiones, & redditus beneficij an ſint loco peculij caſtrenſis, vel quaſi, ita vt in eis pater non habeat aliquam adminiſtrationem, neque poſsint ei ſolui; & ſi ſoluantur an debeant attendi ad effectum acquirendæ poſſeſsionis. ¶ Et quid ſi filius eſſet minor, impubes, vel non ſanæ mentis. ¶ Et an tunc pater ſit legitimus adminiſtrator, vel datiuus, & teneatur facere inuentarium, & rationem reddere ſicut extraneus. ¶ Pater an poſsit acquirere vtilem actionem filio in caſtrenſibus, vel quaſi. ¶ Abſens expulſus à poſſeſsione ſibi acquiſita antequam illam ratificet an habeat remedium recuperandæ, & operetur ratificatio poſt ſpolium facta. ¶ Poſſeſſio an poſsit acquiri ignoranti per tertiam perſonam, & quomodo hoc intelligatur. ¶ Et quid in filio ſeruo, procuratore, & ſimilibus. ¶ Speciale an ſit in mutuo, vt ignoranti quæratur actio. ¶ Scientia ex cohabitatione quo caſu præſumatur. ¶ Et quando debeat concurrere actus poſitiuus. ¶ Spatium longi temporis an faciat præſumere ratificationem. ¶ Solutiones factæ anteceſſori per confeſsionem an præiudicent ſucceſſori ad effectum mandati de manutenendo. ¶ Et quid ſi adſint verba incontanti, vel probetur ſtylus partium faciendi ſimiles quietantias, vel quando ſumus in actibus conditionalibus. ¶ Exercitium actionis in agendo, vel defendendo filium an competat patri ſine eius conſenſu. ¶ Tutor verus non tamen adminiſtrator an poſsit acquirere pupillo actionem, & obligationem, vel recipere ſolutionem.

CAPVT CCCLXVI.

Hypotheca, quando competat in bonis patris etiam à tertio poſſeſsis pro alimentis, & legitima ac eius ſupplemento. ¶ Dotis conſtitutio facta à patre debitis inuoluto an valeat. ¶ Vicarius an ſit præferendus pro congrua portione aliis, qui bona ſuæ Eccleſiæ habuerunt. ¶ Et an ſit ſoluenda in primis per eos, qui percipiunt decimas ſurgentes in parochiali, vel potius ſit petenda ab illis, quibus ſacramenta adminiſtrantur. ¶ Et an facta tranſlatione decimarum intelligatur tranſlatio cum d. onere congruæ portionis. ¶ Et an illi obſtet contraria conſuetudo.

CAPVT CCCLXVII.

Dos etiam inæſtimata an poſſit conſtitui per tutorem, vel minorem ſine decreto, & aliis ſolemnitatibus. ¶ Et quid ſtante pacto, ſeu ſtatuto lucri dotis. ¶ Vel quando eſſet relicta à patre in teſtamento. ¶ Et in rebus quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. ¶ Et quid ſi nupſerit pari, vel benemerito. ¶ Et an in hoc conſideretur læſio. ¶ Feudum an poſſit dari inæſtimatum pro dote. ¶ Maritus minor recipiendo dotem an obligetur pro illius reſtitutione. ¶ Lucrum dotale an ſit conſiderandum ſtante nullitate dotis. ¶ Matrimonium an poſſit contrahi per minorem ſine ſolemnitatibus. ¶ Et detur ei reſtitutio, quamvis nupſerit indigno. ¶ Dos conſtituta per tutorem, quantumcunque ampla an cenſeatur ratificata per mulierem ex matrimonio poſtea contracto, ita vt etiam in genere hæc cogitatio videatur ſufficere. ¶ Conuentio, vel ſtatutum lucrandi dotem an inducat alienationem.

CAPVT CCCLXVIII.

Litteræ officialium, quando probent collationem ordinum, & ſimilium diſpoſitionum voluntariæ iuriſdictionis ſine notario, & teſtibus. ¶ Clericatus collatus abſque diſpenſatione an valeat ſi pater clerici fuiſſet condemnatus de crimine læſæ maieſtatis. ¶ Et an obſtet ſi talis ſententia fuerit lata à laico ſine declaratione iudicis eccleſiaſtici. ¶ Crimen læſæ maieſtatis an incurratur reſpectu Principis non recognoſcentis ſuperiorem. ¶ Et quando filij incurrant pœnas de quibus *in l. quiſquis. Codice ad legem iuliam maieſtatis.* ¶ Succeſsio quæſita alteri antequam quis efficiatur clericus, quo caſu tollatur ex ſuperuenientia clericatus. ¶ Ex præſentatione inualida an ſit conſumpta facultas poſtea valide præſentandi. ¶ Et quid in nominatione, inſtitutione, & electione. ¶ Effectus quando ſit conſiderandus ita vt illo non ſequuto actus dicatur nullus. ¶ Præſentationes, quo caſu poſsint dici habere effectum, & quæ requirantur ad acquirendum poſſeſſionem iuriſpatronatus. ¶ Præſumptio effectuationis an reſultat conſtito de collatione, & opponenti an incumbat onus probandi illam non fuiſſe ſortitam effectum.

CAPVT CCCLXIX.

Prælegata an veniant in reſtitutione fideicommiſsi, quamvis nihil dictum ſit de portione. ¶ Subſtitutio reciproca, quando contineat ſolum vulgarem, & pupillarem. ¶ In teſtamento inter liberos an ſubintelligatur clauſula codicillaris. ¶ Et an illa operetur, ſicut expreſſa reſpectu inducendi fideicommiſſum. ¶ Subſtitutio quando referatur ad eos quibus fuit ſpecialiter prouiſum. ¶ Vulgaris ſubſtitutio, quo caſu non deficiat propter aditionem primi. ¶ Clauſula codicillaris, quando conuertat ſubſtitutionem directam, & reciprocam, & compendioſam in fideicommiſſum. ¶ Et quomodo debeat eſſe concepta. ¶ Et an ſolum confirmet voluntatem teſtatoris, vel illam alteret, aut extendat. ¶ Et an poſſit operari ſi teſtamentum iam habuit effectum, & ſubſtitutio euanuit per aditionem.

CAPVT CCCLXX.

Status vltimus, vel conſuetudo longi temporis an debeat attendi in conuentionibus dubiis & ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Generalis conceſsio, quando extendatur ad fructus, & decimas futuras. ¶ Diſpoſitio quo caſu non reſtringatur ad primum actum. ¶ Augmentum pretij an faciat, vt contractus dicatur nouus. ¶ Habens arbitrium ſuper facto an illud habeat ſuper termino facti. ¶ Clauſulæ manu regia, ſola facti veritate inſpecta, & ſimiles quid ſignificent. ¶ Impediens examen teſtium, & extractionem ſcripturarum an faciat, vt in eius odium teſtes habeantur pro examinatis, & quod ſtetur ſcripturis informibus cum earum ſimplici copia.

CAPVT CCCLXXI.

Inueſtitura pro ſe, & filiis ſuis an intelligatur, vt filij cuiuſlibet ſint vocati ad partem patris, non ad portionem patrui. ¶ Teſtator ſi inſtituat plures hæredes, & eos ipſorumque filios inuicem ſubſtituat,

filij vnius an debeant eſſe ſubſtituti ad inuicem reſpectu portionis paternæ, vel aliorum inſtitutorum. ¶ Subſtitutio fideicommiſſaria de qua parte hæreditatis intelligatur. ¶ Filij poſiti in conditione in caſu, in quo vocantur an debeant intelligi ſubſtituti proprio eorum patri per fideicommiſſum, & tantum vocari ad portionem illius; vel etiam ad partem alterius tranſuerſalis. ¶ Et quid ſtantibus coniecturis, & quales debeant eſſe, & an leuiores ſufficiant. ¶ Et quando vnica portio in perſona parentum conſideretur ad iſtum effectum. ¶ In diſpoſitione, quod bona poſt mortem filiorum deueniant ad eorum filios, & quod cuilibet ſubſtituto ſint ſubſtituti ſui deſcendentes an ipſi ſoli de linea dicantur ſubſtituti, vel alij de altera linea.

CAPVT CCCLXXII.

Noua inueſtitura, quando poſſit fieri in præiudicium eius, qui in prima eſt comprehenſus. ¶ Et quo caſu præualeat primæ. ¶ Acquirens emphyteuſim titulo oneroſo an poſſit præiudicare aliis gratioſe vocatis. ¶ Hæres particularis an admittatur ad bona emphyteotica hæreditaria, & quando in eo verificetur qualitas hæredis, ſiue ſucceſſoris. ¶ Habens emphyteuſim pro ſe, & deſcendentibus cum poteſtate alienandi, ſi alienauit ſecundo acquirenti pro ſe, & ſuis hæredibus, an inueſtitura ſit renouanda pro ſe, & deſcendentibus ſecundum formam primæ, vel pro ſe, & hæredibus ſicut fuit facta emptio. ¶ In emphyteuſi hæreditaria, an debeat admitti ille cui fuit delata hæreditas, non conſiderato, quod poſſit eſſe, vel non eſſe hæres. ¶ Verba quod patris hæreditatem habuerit, vel poſſideat qualiter intelligantur. ¶ Inueſtitura dubia, quomodo declaretur.

CAPVT CCCLXXIII.

Dignitas, & multitudo occupationum ſuperueniens in arbitro, quo caſu faciat ceſſare compromiſſum. ¶ Et quid ſi fuerit factum ſub nomine officij an tranſeat ad ſucceſſorem. ¶ Ratio finalis compromiſſi in quo conſiſtat. ¶ Qualitas ſuperueniens an plus operetur, quam qualitas à principio inhærens. ¶ Dignitas quando faciat nouum hominem.

CAPVT CCCLXXIV.

Exceptio familiaritatis quando repellat teſtem, quamvis non fuerit oppoſita tam in familiaribus nobilium, quam aliis. ¶ Et de quo tempore ſit probanda. ¶ Actus alimentandi in domo an ſit de illis, in quibus teſtes actu, vel habitu non interueniunt præter domeſticos. ¶ Teſtes ex natura facti, quando dicantur non potuiſſe interuenire. ¶ Probatio coniecturalis an ſufficiat in alimentis. ¶ Et an in eis ſit probanda qualitas, quod expenſa fuerit facta de re propria. ¶ Animus repetendi alimenta quando præſumatur tam in extraneo, quam in fratre, vitrico, & ſanguine coniunctis, & in aliis, qui ſperant ſuccedere. ¶ Et quo caſu fiat compenſatio cum ſeruitiis, & operis præſtitis. ¶ Appellatio an admittatur à ſententia Vicarij ad eum, cuius eſt Locumtenens. ¶ Fideiuſſor de iudicatum ſoluendo quando poſſit appellari. ¶ Contractus geſti apud acta an habeant executionem paratam.

CAPVT CCCLXXV.

In ſubhaſtatione pignorum, & adiudicatione, quando citatio requiratur. ¶ Et an ſtetur iudicis arbitrio, quantum tempus dandum ſit tam in bonis priuati quam Eccleſiæ, minoris, & fiſci. ¶ Præſentia in actu quo caſu ſit præſumenda. ¶ Et quid in ſimilibus ſolemnitatibus. ¶ Debitores fiſcales an ſint in mora ipſo iure abſque interpellatione. ¶ Et an debeant exigi ſine vllo ordine iudiciario. ¶ Patiens ſecundum decretum an videatur bona ſuper quibus illud paſſus eſt habuiſſe pro derelicto ſine ſpe recuperandi quamvis ab alio non occupentur. ¶ Iudex non ſeruans ordinem iudiciarium in adiudicatione bonorum, an executio vitietur, vel ſolum liceat ſit appellare. ¶ Reus habens exceptionem, quod non fuit ſibi intimatum tempus ad reluendum pignora an ſibi præiudicet, ſi hoc non oppoſuit, quando actor agit ad ſecundum decretum. ¶ Venditio bonorum debitoris fiſci ceſſantis in ſolutione quomodo debeat fieri.

CAPVT CCCLXXVI.

Conductor ſtipulans ſibi remiſſionem ſi locator non obſeruat promiſſa, an poſſit petere damna, & intereſſe. ¶ Et quid è contra ſi ſtipuletur damna an poſſit agere ad ea, quæ de iure communi ſibi debentur. ¶ Prouiſio hominis in quibus caſibus faciat ceſſare prouiſionem legis. ¶ Penſiones ſolutæ, quando repetantur per conductorem condictione indebiti, vel actione ex conducto, ſi impediatur vti frui re locata. ¶ Maritus, & vxor per hypothecam expreſſam an videantur à tacita receſſiſſe. ¶ Diſpoſitio prohibens minorem vigintiquinque annis non poſſe alienare ſine ſolemnitate an tollat prouiſionem legis, vt non ſit ſecunda ſolemnitas requiſita vſque ad annum vigeſimumquintum. ¶ Hypotheca quando detur pro legatis tam ex officio, quam ex teſtamento ſi ſpecialiter aliqua res fuerit obligata per teſtatorem. ¶ Pœna appoſita in emphyteuſi, locatione, & ſimilibus contractibus ob inobſeruantiam, quando operetur, vt cenſeantur ſublatæ aliæ pœnæ de iure communi competentes. ¶ Penſiones an ſint ſoluendæ anticipatè. ¶ Damnum in locationibus an intelligatur reſpectu fructuum, vel penſionum. ¶ Locator quando teneatur conductori ad damna, & intereſſe, & remiſſionem mercedis.

CAPVT CCCLXXVII

Pro legato, & donatione emphyteuſis an debeatur laudemium. ¶ Et quid in ea, quæ fuit conceſſa pro ſe, & hæredibus & quibuſcunque ſucceſſoribus. ¶ Facultas exigendi laudemium an ſit perſonalis, vel realis. ¶ Et laicus ſuccedens Eccleſiæ an illud poſſit exigere, ſicut exigebat Eccleſia. ¶ Laudemium an debeatur pro conſenſu, vel inueſtitura, & traditione poſſeſſionis. ¶ Et an illius præſtatio ſit exhibitio obſequij reuerentialis, & de natura contractus, & illius ſolutio videatur excepta per quamcunque conceſſionem, & immunitatem ¶ Et an pro eo competat hypotheca. ¶ Et an obſeruantia attendatur in illius ſolutione. ¶ Emphyteota, quando poſſit legare, & donare rem emphyteoticam ſine conſenſu domini. ¶ Et an priuetur iure ſuo non-

non ſecus ac ſi illam alienaſſet. ¶ Æſtimatio laudemij qnomodò ſit facienda; & ſecundum quod tempus, ſiue transferatur emphyteuſis ex cauſa lucratiua, ſiue onerosa.

CAPVT CCCLXXVIII.

Declaratio deuolutionis an debeat fieri viuente emphyteuta. ¶ Et quando mora poſſit per illum purgari poſt factam executionem ab homine. ¶ Et an debeat eſſe celeris ſatisfactio. ¶ Et quando dicatur talis, & ſit in arbitrio iudicis illam admittendi etiam poſt ſex menſes. ¶ Pactum ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate, quomodo debeat intelligi, & an illud operetur expulſionem ſine citatione. ¶ Iuramentum an excludat purgationem moræ. ¶ Declaratio domini volentis emphyteutam eſſe priuatum ob non ſolutum canonem an ſit valida non præcedente citatione. ¶ Et quid ſi adſit ſtatutum, quod non ſoluens canonem ſit ipſo iure priuatus. ¶ Et an ſufficiat declaratio tacita. ¶ Procurator quando poſſit declarare deuolutionem ad fauorem domini. ¶ Emphyteuta an priuetur iure ſuo locando ad longum tempus ſicut alienando. ¶ Et an contractus ſit ſolum nullus abſque eo, quod incurratur in aliam pœnam.

CAPVT CCCLXXIX.

Auctoritas adhibenda vice confirmationis, quando poſſit interuenire ex interuallo. ¶ Et an valeat tantum ex tempore auctoritatis præſtitæ, vel debeat retrotrahi ad tempus ipſius actus. ¶ Conſenſus qnando dicatur de ſolemnitate, & forma. ¶ Laudum an ſit nullum ſi feratur per laicum ſuper rebus eccleſiaſticis, quocunque poſſeſſorio agatur. ¶ Et an conſenſus Epiſcopi, ſeu Vicarij habilitet tale compromiſſum. ¶ Et an debeat adhiberi in actu electionis. ¶ Et an poſſit in eo poni facultas procedendi de iure, & de facto & ſententiandi de iure. ¶ In alienatione bonorum Eccleſiæ an ſufficiat conſenſus Epiſcopi, ſeu Vicarij. ¶ Actus voluntariæ iuriſdictionis an poſſit ſine ſpeciali mandato exerceri. ¶ Et quando ille excludatur per nominationem Epiſcopi. ¶ Bona incorporata Eccleſiæ, & effecta de eius menſa an poſſint alienari inconſulto Romano Pontifice. ¶ Et an bonis ſoluis locari requiratur tempus quadraginta annorum poſt primam conceſſionem ad hoc, vt ſolemnitas aliqua non ſit neceſſaria. ¶ Et an debeat adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ conſiderato tempore nouæ vel primæ conceſſionis. ¶ Et quando alienatio ſit nulla non probata conſuetudine, quod ſimus in bonis Eccleſiæ ſolitis locari.

CAPVT CCCLXXX.

Decoctores fraudulenti, & doloſi an gaudeant immunitate Eccleſiaſtica, priuilegio ceſſionis, dilationibus debitoribus conceſſis, & qualiter puniantur, & quibus pœnis. ¶ Et quid in debitoribus ex cauſa publicorum tributorum. ¶ Nexi qui dicerentur apud antiquos. ¶ Dies triginta, qui dabantur debitoribus, quare vocentur iuſti. ¶ Latrones publici, qui ſint, & in quo differant à furibus. ¶ Et à quibus iudicibus poſſint puniri. ¶ Crato Philoſophus, quare reprehenſus a Ioanne Apoſtolo, & eius conuerſio. ¶ Exceptio aliquorum caſuum, quando firmet regulam in contrarium. ¶ Proditor an dicatur tam is, qui occidit aliquem colore amicitiæ, quam ille, qui inimicum à tergo interfecit. ¶ Et quis propriè debeat dici proditor ad effectum, vt non gaudeat immunitate eccleſiaſtica iuxta Bullam Gregorii XIV.

CAPVT CCCLXXXI.

Clericus an præſumatur conſumpſiſſe fructus beneficij in alimenta, & redditus patrimonij conſeruaſſe. ¶ Et an poſſit libere diſponere de redditibus beneficiorum cõſiſtentibus in diſtributionibus quotidianis, ſicut de bonis patrimonialibus. ¶ In donatione maioris partis bonorum an debeant donanti ſubminiſtrari alimenta. ¶ Dominij retranſlatio an fiat ipſo iure in donatorem ob pacta non ſeruata. ¶ Et quid ſi medio tempore eſſet ius tertio quæſitum. ¶ Onus probandi bona clerici beneficiati fuiſſe quæſita ex redditibus eccleſiaſticis, non patrimonialibus ad quem ſpectet. ¶ Et an idem ſit in filio ſi ignoretur an illa acquiſiuerit ex bonis paternis, vel aliunde. ¶ Donationis effectus an ſuſpendatur poſt mortem clerici, qui donauit cum pacto illum alendi. ¶ Et an talis donatio ſit ſimilis illi, quæ ſit reſeruato vſufructu. ¶ Subſtituti in donatione quando poſſint agere rei vendicatione ad acquirendum bona donata. ¶ Onus deferendi arma, & ſumendi nomen donantis an faciat donationem ob cauſam. ¶ Et quando dominium, & poſſeſſio acquiratur donatario ante implementum ſimilium conditionum.

CAPVT CCCLXXXII.

Dos filiæ an ſit peculium profectitium, ſiue aduentitium. ¶ Filius familias an poſſit donare cauſa mortis, & in ea ſubſtituere. ¶ Conſuetudo an poſſit dare facultatem teſtandi filiis, & monachis. ¶ Et an operetur in bonis extra territorium. ¶ Vidua an reincidat in poteſtatem patris ſtante conſuetudine, quod filia nupta ſit ſui iuris. ¶ Decedere an quis poſſit pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. ¶ Filiafamilias an valide teſtetur de dote, & donatione propter nuptias etiam cum conſenſu patris. ¶ Emancipatio an iuuet filium, vt poſſit facere teſtamentum, ſi conſtat de fraude. ¶ In ſtatutis an liceat arguere à contrario ſenſu. ¶ Prohibitio facta per ſtatutum, quod filia non diſponat in vltima voluntate in præiudicium filiorum an cenſeatur permittere, vt poſſit teſtari in illorum commodum. ¶ Conſuetudo habilitans filiam ad teſtandum an habeat locum ſi nubat fœnenſi.

CAPVT CCCLXXXIII.

Inhibitio obtenta per appellantem, quando operetur effectum tam deuolutiuum, quam ſuſpenſiuum. ¶ Remedio attentatorum an ſit locus, ſi tacite, vel expreſſe fuit renunciatum appellationi. ¶ In poſſeſſoriis an admittatur appellatio de iure canonico, & ſit exprimenda cauſa. ¶ Statutum denegans appellationem in poſſeſſoriis an ſit extendendum ad remedium *legis fin. Cod. de edict. diu. Adr. tollend.* ¶ Ciuitatis appellatione an veniat diœceſis, vel prouincia. ¶ Iuriſdictio ciuitatis alicui conceſſa an debeat intelligi de caſtris. ¶ Ægidiana in quibus locis ſit ſeruanda, & excuſet à pœna attentatorum. ¶ Appellatio ab interlocutoria ſine ſcriptis an valeat abſque inſertione cauſæ ſi per ſtatutum poſſit appellari non ſeruatis ſolemnitatibus iuris, & ſine ſtre-

pitu,ac figura iudicij.¶ Et quid in ſententia diffinitiua. ¶ Subrogatio io locum alterius qualiter fiat tam per modum ſuppletionis,quam ſubſtitutionis,& cumulationis.

CAPVT CCCLXXXIV.

Per ſatiſdationem quando tollatur nunciatio noui operis, ſi nuncians vellet incontinenti probare tam de iure canonico,quàm ciuili. ¶ Et quid in praxi ſeruetur,& ſecundum ſtatutum Vrbis.¶ Et quando ſit in arbitrio nunciantis, vel nunciati huiuſmodi ſatiſdationem admittere. ¶ Terminus in iudiciis datus vni quando ſit communis alteri, & quo caſu poſſit reſtringi. ¶ Exceptio incontinenti probanda an impediat executionem ſententiæ,& ædificium. ¶ Nunciatus an fiat poſſeſſor per ſatiſdationem præſtitam à nunciante. ¶ Decretum manutentionis an transeat in iudicatum. ¶ Et an in ea ſit admittenda reſtitutio,& repulſatio teſtium.¶ Opus factum contra nunciationem ao reuocetur per viam attentati. ¶ Mandatum de manutenendo an concedatur non probata poſſeſſione de tempore litis motæ, & ſufficiat probatio quaſi poſſeſſionis anterioris.¶ Mandatum ſuper noui operis nunciatione an reo comparente reſoluatur in vim ſimplicis citationis.¶ Poſſeſſio an poſſit dici extincta per lapſum decem annorum quo ad effectum manutentionis.

CAPVT CCCLXXXV.

Negotiorum geſtor adminiſtrans ſciente, & patiente domino eius negocia, quando cenſeatur illum obligaſſe. ¶ Et an coniecturæ ſufficiant ad probandum quod contrahens cum adminiſtratore voluerit dominum obligare.¶ Pupillus, Eccleſia & Ciuitas an teneantur ex facto adminiſtratorum. ¶ Et an ſit probandum, quod negotium fuerit conuerſum in eorum commodum. ¶ Et quid in aliis non priuilegiatis an iſta probatio requiratur. ¶ Adminiſtratores, qui ſcribunt ſe debitores in libris quando poſsint nomine proprio conueniri. ¶ Actio an detur contra dominum, in cuius vtilitatem negotium verſum eſt.

CAPVT CCCLXXXVI.

Inſinuatio an requiratur in donatione facta cum onere alendi donantem.¶ Et in quibus perſonis meritorum æquiualentia ſit conſideranda ad effectum vt illa valeat. ¶ Et probatio meritorum quo caſu ſit facienda.¶ Et an hujuſmodi merita debeant producere efficacem obligationem ad agendum. ¶ In donatione reſtricta ad deſcendentes naſcituros ex corpore donatarij, vel ad deſcendentes maſculos tantum an bona donata debeant reuerti ad donantem, & eius hæredem, vel ad ſucceſſorem donatarij. ¶ Et an cenſeatur vnica donatio in quolibet perſonarum gradu, & perinde ſit ac ſi donatum fuiſſet vltimo ſine aliquo onere, ſicut in fideicommiſſo. ¶ Donatio ob cauſam an requirat inſinuationem,vel aliam ſolemnitatem ſtatuti de donatione loquentis.

CAPVT CCCLXXXVII.

Aſſertio notarij, quod pecuniæ fuerint numeratæ, quando poſſint verificari per traditionem cedulæ banchariæ. ¶ Et quomodo in hoc concordentur Rotæ deciſiones.¶ Vera numeratio ex quibus verbis colligatur tam quando agitur pro validitate actus, & falſitate euitanda, quam pro concordia teſtium deponentium de ſolutione per cedulam. ¶ Conſtitutioni Pij V. an ſit ſatisfactum per dationem cedulæ, quãvis per eam requiratur vera,& realis numeratio. ¶ In mutuo quando à principio poſſit taxari certum intereſſe veriſimile abſque fraude, & dolo palliandi vſuras. ¶ Lucrum ceſſans quo caſu ſit magis vicinum damno emergenti, quam lucro ceſſanti. ¶ Creditor qui non poteſt paciſci de certa quantitate ſoluenda ratione intereſſe an poſſit taxare aliquam partem honeſti lucri attenta conditione perſonarum, ſi poſtea probetur, quod vere tantum ſua intererat. ¶ Pecunia habita induſtria an dicatur fructifera. ¶ Intereſſe an probetur per confeſſionem partium, & quomodo de eo debeat conſtare. ¶ Taxatio à principio quo caſu admittatur in terminis *l. curabit. C. de act. empt.* ¶ Dilatione pendente an detur mora, & debeatur intereſſe. ¶ Inſtrumentum continens certum, & taxatum lucrum an dicatur vſurarium. ¶ In cambiis an ſit prohibita taxatio intereſſe à principio. ¶ Et an requiratur mora, vt illud ſit debitum. ¶ Et quando in eo taxatio vniformis ſit reiicienda. ¶ Conuentio quomodo dicatur iuſtificata, & quales debeant eſſe circumſtantiæ, & probationes, vt intereſſe poſſit dici veriſimile,& proportionatum & abſque labe vſurarum.

CAPVT CCCLXXXVIII.

Debitor offerens debitum creditori nolenti recipere quando liberetur, ſi res oblata perdatur. ¶ Et quid ſi fuerit ſolutum creditori creditoris, & debitor nolit habere ratum.¶ Acceptatio litterarum pro honore ſcribentis quid operetur. ¶ Et qualis in hoc ſit obſeruantia mercatorum.¶ Per ſolutionem determinatam, quando excludatur electio ſoluentis, ita vt non debeat attendi cauſa leuior, vel antiquior. ¶ Acceptans litteras ſub proteſtatu an debeat ſub tali proteſtatu ſoluere ad hoc, vt ſibi non præiudicet.

CAPVT CCCLXXXIX.

Sententia ab vno lata, quando ſit exequenda per iudicem alterius territorij. ¶ Et an requiratur pronunciatio, quod actor ſit immittendus in poſſeſſionem bonorum vbicunque exiſtentium. ¶ Et quid in citationibus, receptionibus teſtium, interlocutoriis, & ſimilibus. ¶ Et an hujuſmodi decreto licita ſit appellatio.¶ Statutum prohibens non vocari in ius aliquem extra ſuum dominium, quomodo intelligatur.¶ Transferens domicilium, quando poſſit conueniri de contractibus factis in primo domicilio,& in loco contractus.¶ Iudex generaliter decernendo immiſſionem, quo caſu videatur, & poſſit decernere de bonis alterius territorij. ¶ In executione contractuum an exigantur litteræ requiſitoriæ iudicis, vel ipſum inſtrumentum habeatur pro litteris. ¶ Requiſitus exequi ſententiam alterius an debeat habere merum imperium, & territorium, & iuriſdictionem in condemnatum.

CAPVT CCCXC.

Statutum contra emptorem quando debeat locum

cum in venditore. ¶Et priuilegium conceſſum clericis quo caſu trahatur ad laicos. ¶ Gabella impoſita emptori vini an comprehendat venditorem, & tollat immunitatem eccleſiaſticam, & præiudicet Clericis ¶Et an in hoc obſeruantia iuuet. ¶ Et vtilitas publica aliquid operetur. ¶ Conditionem meliorem quando quis poſsit facere in aliorum præiudicium.

CAPVT CCCXCI.

Apocha priuata ſine ſubſcriptione teſtium quando præualeat publicis inſtrumentis, ſi probetur veritas temporis, & an ſufficiat iuramentum ſuppletorium cum adminiculis, & coniecturis. ¶ Et quid in computatione, ſeu ſaldo facto in libro Mercatoris continente ſcripturam ſucceſſiuam. ¶ Qualitas teſtium quod ſint bonæ conditionis, & famæ quo caſu ſit probanda per eum, qui ſe fundat in anterioritate hypothecæ. ¶ Confeſſio, & contractus debitoris decocti ad fauorem vnius ex creditoribus quando præiudicet aliis. ¶Et quod tempus requiratur ante decoctionem. ¶ Et an debeat adeſſe dolus, & fraus creditoris. ¶ Et quales ſint actus repugnantes decoctioni, & quis dicatur decoctus. ¶ Argumentum à ſubordinatione an valeat ad probandum non fuiſſe conſenſum in tempore. ¶Apocha priuata an ſit ſubſcribenda tam in creditore, quàm à debitore, ſi ſolum agatur de præiudicio debitoris. ¶Subſcribens apocham abſque mentione hypothecæ an cenſeatur ſe obligaſſe cum hypotheca bonorum, quæ in dict. apocha continebatur. ¶Examen teſtium factum ſine interrogatoriis, quo caſu poſsit repeti, & detur reſtitutio. ¶ Notarius an debeat eſſe rogatus ab vtraque parte. ¶ Socius an obligetur ex contractu conſocij, & poſſit obligari cum pœnis, & aliis clauſulis in forma Cameræ. ¶ Dolus an conſideretur in eo, qui aliquid agit iuris ſui conſeruandi cauſa, quamvis cedat damno tertij. ¶ Executio an detur pro computatione. ¶ Iudex quando concedat executionem antequam extendatur obligatio Cameralis.

CAPVT CCCXCII.

Probatis extremis quando dicantur probata media. ¶ Et quid in mandatis, in tempore requiſito ad præſcribendum. In cauſa ſtudij, præſentationibus, In bonis feudalibus, In actibus, & ſolemnitatibus iudicij, In commiſſione iudicis de citando, In ſolutione decimarum, & in ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Vocatio beneficij, & inſtitutio, quo caſu faciat præſumi præſentationem præceſſiſſe. ¶ Media an præſumantur eſſe illius cuius ſunt extrema. ¶ Proteſtatio voluntaris addendi, quando ſit præſumenda per notarium qui dimiſit ſpacium chartæ albæ cum punctis.

CAPVT CCCXCIII.

Prædicatio an concedatur Epiſcopis, ſeu Legatis extra ſuam diœceſim abſque conſenſu ordinarij. ¶ Acceſſus, & ingreſſus ad monaſteria Monialium, & illarum allocutio, an permittatur Epiſcopis in aliena diœceſi ſine licentia ſuperioris. ¶ Et quando, & quibus debeat concedi, & ob quam cauſam, & quis de ea cognoſcat. ¶ Epiſcopus committens crimen in iuriſdictione alterius Epiſcopi an poſſit ab eo puniri. ¶Et quam pœnam incurrat per exercitiū pontificialium in aliena diœceſi. ¶Statutum Epiſcopi an valeat, vt ſint excommunicati accedentes ad monaſteria monialium exempta ſubdita regularibus, qui non ſubſunt iuriſdictioni ipſius Epiſcopi exiſtentia intra ſuam diœceſim. ¶Delictum, quando dicatur factum in loco non exempto, licet ſit conſummatum in loco exempto.

CAPVT CCCXCIV. [J]

Petitio hæreditatis an debeat prius terminari, quam cauſa libertatis dependens ex teſtamento. ¶Et an iudex poſſit ex officio tale iudicium differre parte non opponente. ¶ Et quando ſuppleat in illis, in quibus iuriſdictioni præiudicatur. ¶Et quo caſu efficiatur competens ad cognoſcendum de exceptionibus præiudicialibus, de quibus aliàs non habeat cognitionem. ¶Iudicium prius motum quando retardet illud, quod poſtea fuit intentatum. ¶Cauſa criminalis an ſit præiudicialis ad ciuilem, & è contra. ¶ Quæſtio vicinitatis quando faciat præiudicium cauſæ retractus. ¶Et quo caſu currat tempus anni ad faciendum depoſitum, ſi pendente iudicio ſuper retractu negata fuerit qualitas vicinitatis, & de ea diſcutitur. ¶In cauſis præiudicialibus quando ſententia ſit nulla, ſi non definitur illa, quæ prius debet terminari.

CAPVT CCCXCV.

Ratio adminiſtrationis bonorum Confraternitatum, & locorum piorum, quando debeat reddi per laicos, & eccleſiaſticos Ordinario, ſeu deputatis iuxta *Concil. Trid. ſeſſ. 22. c. 9. de reform.* ¶ Et quid in ſubſtitutis à principali adminiſtratore. ¶Tutor an exigat rationes à ſuis factoribus, vel potius illæ debeant reddi pupillo. ¶ Subſtitutio quando fiat periculo Procuratoris, vel domini. ¶Et ſatiſdatio cuius nomine debeat præſtari. ¶Depoſitarius an liberetur à reſtitutione depoſiti, quamvis rem apud ipſum depoſitam penes alium depoſuerit & contra eundem ſit paratus cedere actionem ad fauorem deponentis. ¶ Et an talis ceſſio aliquid operetur in actione negotiorum geſtorum, ita vt principalis gerens non teneatur. ¶ Adminiſtratio bonorum Eccleſiæ an ſpectet ad Epiſcopum, vel Capitulum. ¶Actus quando dicantur potius geſti protectorio, quàm procuratorio nomine. ¶ Confeſſio abſente parte an plene probet. ¶ Alienationes, & contractus an debeant fieri nomine Rectoris, quamvis Epiſcopus in eis auctoritatem præſtet.

CAPVT CCCXCVI.

Merum, & mixtum imperium, iuriſdictio, ſtatuta, conſuetudines, & priuilegia an amittantur deſtructo, & fundato caſtro. ¶Et ex quibus cauſis talis deſtructio poſſit contingere. ¶ Et cui incumbat onus probandi dictam cauſam deſtructionis. ¶ Ius exigendi pedagia an ſit amiſſum deſtructo ponte, ita vt tranſeuntes per aquam teneantur illud ſoluere. ¶ Iuriſdictio quando poſſit eſſe ſine territorio. ¶ Et an illius tranſlatio de vno loco ad alium concedatur ſine Superioris conſenſu. ¶ Et ad quem illa debeat reuerti propter deſtructionem Caſtri. ¶ Reædificatio, & reſtauratio quando fiat ſine licentia domini.

CAPVT CCCXCVII.

Habens facultatem transferendi penſionem, an poſſit illam transferre in filium illegitimum. ¶ Et

quando penſio veniat appellatione beneficij. ¶ Filij illegitimi an poſſint obtinere beneficia in eccleſia, in qua patres habent, vel habuerunt beneficium, vel capellaniam non intitulatam, ſeu collatiuam, ſeu penſionem, & in ea aliquo modo miniſtrare. ¶ Et quid in nepotibus legitimis ex filio illegitimo. ¶ Et quando eis obſtet *Concil. ſeſſ. 25. c. 15. de reform.* ¶ Et an tales ſint ipſo iure priuati, & debeant ab eccleſia amoueri quacunque poſſeſſione non obſtante abſque iudiciario proceſſu, non docto de Apoſtolica diſpenſatione in ſpecie cum derogatoria conſtitut. Clem. VII. & Concilij, & an iudex ex officio ſuppleat. ¶ Habens reſiſtentiam iuris an iuuetur poſſeſſione longiſſimi temporis. ¶ Capellania, quando dicatur beneficium eccleſiaſticum. ¶ Et qui ſint Manſionarij, Aſſiſij, capellani, Portionarij, Beneficiati, habentes præſtimonia, & opera miſſarum, & ſimiles. ¶ *Et* an in eis verificetur diſpoſitio loquens de obtinentibus beneficia eccleſiaſtica, quamvis non ſint de corpore Capituli, nec habeant vocem inter canonicos. ¶ *Et* an in illis cadat propriè vacatio, ſeu extinctio tituli, & ſufficiat ceſſatio illius iuris percipiendi fructus loco vacationis, & militent reſeruationes, & aliæ diſpoſitiones. ¶ Per tranſlationem penſionis an extinguatur penſio antiqua, & poſſit dici noua. ¶ Illegitimus an ſit habilis ad obtinendas penſiones, ſicut ad beneficia. ¶ *Et* in eis, quæ ætas requiratur.

CAPVT CCCXCVIII.

Præterito filij quando reddat teſtamentum nullum, quamvis pater teſtatus fuerit etiam inter aliquos ex liberis. ¶ *Et* an ſuſtineatur per clauſulam codicillarem, ita vt filius præteritus cenſeatur rogatus reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto detracta ſua legitima. ¶ Legata an debeant ſortiri effectum cum omnibus diſpoſitis per teſtatorem in teſtamento nullo tam ex cauſa præteritionis, quàm ſolemnitatis. ¶ Et quid in poſthumo ſcienter, ſeu ignoranter præterito.

CAPVT CCCXCIX.

Congrua portio quare debeatur Rectori, & quomodo, & per quem ſit taxanda. ¶ Et an illi obſtet, quod acceptauerit beneficium tenue. ¶ Parochus quando poſſit aſſumere ſibi ſocium in adiutorium ſuæ curæ. ¶ Et qualis debeat eſſe. ¶ Oblationes, Funeralia, & Diſtributiones quotidianæ an computentur in congrua portione. ¶ Et an veniant in locationibus beneficiorum, & illorum valore, ac obligatione generali, & in condemnationibus. ¶ Conductor fructuum an acquirat munera, quæ dantur Domino per vaſſallum. ¶ Præſcriptio à quo tempore incipiat in annuis præſtationibus. ¶ Et ad hoc, vt purgetur mala fides, an requiratur, vt obierint omnes de Capitulo, qui tunc temporis cœperunt habere ſcientiam eius quod præſcribitur. ¶ Obuentiones an cedant Capellæ, ſeu eccleſiæ parochiali.

CAPVT CCCC.

Fructus an debeantur in legato quantitatis, & ſpeciei. ¶ Et in relictis pro hoſpitali conſtruendo ante ædificium illius. ¶ Et in pecunia legata ad effectum reinueſtiendi. ¶ Dominium quando tranſeat recta via in legatarium. ¶ Mora an incurratur, ſi non adſit perſona legitima, cui debeat ſolui, vel debitum ſit conditionale. ¶ Et an conditionis euentus ſit certiorandus. ¶ Intereſſe, & fructus an ſint debiti recepta ſorte. ¶ Solemnitates quando ſint adhibendæ alienatione Confraternitatum, & hoſpitalium. ¶ Tranſactio an valeat pro lite in ſpe probabili. ¶ Et an extendatur ad fructus, & acceſſoria, & ad pœnam.
¶ Mora irregularis an currat contra minorem pro legatis piis. ¶ Alimenta an ſint præſtanda ex lucro, vel ex ipſa ſorte. ¶ Modus, & conditio quæ dicatur, & quando ſuſpendat ſubſtantiam legati. ¶ Maledici quare ſint fugiendi, & certamen cum eis quando impar dicatur.

FINIS.

Digitized by Google

[illegible] by Google

DISCEPTATIONVM

FORENSIVM

Iudiciorum

STEPHANI GRATIANI

ROMANI V. I. D.

TOMVS SECVNDVS.

EPITOME.

PROCVRATOR vnus ex pluribus in quibus caſibus poſſit ſolus agere, vel conueniri tam de Iure Ciuili, quam ſecundum diſpoſitionem *cap. ſi duo, de procurat. in 6.* ¶ Clauſula. In ſolidum quando cenſeatur appoſita, & per quæ verba, & de illius effectu, & quid ſeruetur in curia Romana, & inter Mercatores, & quid ſi apponatur in ratihabitione. ¶ Teſtamentum, ſeu Mandatum primum quo caſu ſit reuocatum per ſecundum. ¶ Induſtria perſonæ an ſit electa in facto certo, & determinato, ita vt Exequatur, & Procurator habeat facultatem inſolidum. ¶ Clauſula *cum libera adminiſtratione* non facit Procuratorẽ inſolidum. ¶ Dictiones, *aut, vel, ſaltem, &, etiam, ideſt, vt*, ac ſimiles quando ſunt diſtinctiuæ, & verificentur in vno, tam in mandatis, ſententiis, & aliis diſpoſitionibus. ¶ Procuratores duo in ſolidum ſi ambo conteſtentur litẽ, an alius ſolus poſſit proſequi, & præoccupatio vnius alterum impediat. ¶ Et quid operetur clauſula *quod non ſit melior conditio occupantis* ¶ Procuratores in quo differãt à Iudicibus circa præoccupationem. ¶ Poſt litem conteſtatam cui incumbat probare nullitatem mandati. ¶ Notarius quando poſſit apponere in inſtrumento publico clauſulam *inſolidum*, quæ erat dubia in notula, ſeu matrice. ¶ Mandatum an intelligatur cum poteſtate ſubſtituendi, ſi non fuerit ſpecialiter in eo data facultas per dominum, ſi poſtea in reuelatione procuratoris ab onere cautionis dictum ſit procuratorem, ſeu eius ſubſtitutum releuat.

SVMMARIVM.

1. *Quilibet ex pluribus Procuratoribus conſtitutis ab vno quando audiatur ſine alio tam de Iure Ciuili, quam Canonico, num. 2. & quid hodie ſeruetur ſecundum diſpoſitionem.* c. ſi duo, de procurat. in 6. *& quid ſtante clauſula* in ſolidum. *num. 6.*

4 *Procuratores quando æquiparentur pluribus arbitris, & iudicibus.*

5 *Procurator vt dicatur conſtitutus in ſolidum ſufficiunt verba æquipollentia.*

6 *Conſtitutio Procuratorum cum clauſula* promittens habere ratum quidquid ab eis, vel ab aliquo eorum geſtum fuerit *intelligitur inſolidum. Amplia quamuis dicta clauſula eſſet poſita in parte executiua num. 7.*

8 *Declaratio intentionis permittitur in executiuis.*

9 *Clauſula* vtrumque ipſorum, *facit Procuratores inſolidum, & quid in eius diſpoſitionibus iſta dictio importet. num. 10.*

11 *Verba non ſunt iudicanda ſuperflua,*

12 *Dictio* quilibet *eſt diſtributiua, & actum vnicuique Procuratorum tribuit, & quando in mandato dicitur* & quemlibet eorum, *& æquiparatur dictioni* inſolidum. *num. 13. & 62.*

14 *Mandatum cum clauſula* alterum ipſorum *ſignificat vnum ex duobus.*

15 *Procuratores primi quando videntur reuocati per dationem ſecundi, & num. 17.*

16 *Teſtamentum primum rumpitur per ſecundum quamuis ex ſecundo nullus hæres factus ſit, aut eſſe noluerit.*

18 *Procurator vnus ſine altero quando poſſit exercere parte conſentiente. & num. 19.*

20 *Procurator, ſeu Executor teſtamentarius vnus ex pluribus poteſt ſolus exequi, quando eſt faciendum aliquid certum, & determinatum. & nu. 21. & hoc venit ex natura negotij. num. 24.*

22 *Procurator qui aliàs non poteſt ſubſtituere poterit tamen hoc facere in actu certo, & determinato.*

23 *Induſtria perſonæ non dicitur electa quando datur certa forma, & talis electus ad hoc faciendum non dicitur Procurator, ſed Executor voluntatis conſtituentis & de ratione. num. 6.*

25 *Procurator vnus nihil poteſt ſine alio ne fraudes fiant contra Dominum.*

27 *Executores, & Procuratores æquiparantur, & amborum officium nullam habet neceſſitatem.*

29 *Procuratores conſtituti cum libera adminiſtratione*

Digitized by Google

facultate cenſentur dati in ſolidum. contrarium eſt verius nu.30. & ita ſeruat Rot.nu.31. Amplia quamuis vtrique fuerit datum mandatum,num.32.

33 *Mandatum vt reſtituatur depoſitum Titio aut Seio intelligitur inſolidum, & vnus ſine alio poteſt recipere ſolutionem.*

34 *Dictio* aut *an ſit diſtinctiua, & verificatur in vno, & quid in dictione,*vel.*nu. 35. & quando accipiantur pro, &c,* ſaltem, etiam, id eſt, ac, veluti, *& quid in alternatiua rerum, aut perſonarum, num. 36. & 40.*

37 *Promittens pro ſuo Procuratore, aut ſubſtituendo ab eo tenebitur pro vtroque.*

38 *In legato pecuniæ quā quis habet Romæ, ſeu Paduæ venit vtraque pecunia.*

39 *Damnum reſarciendum per conſanguineos, vel communitatem an debeat reſarcire per ambas partes.*

41 *Conſtitutio Procuratoris ab initio debet eſſe certa, & de perſona determinata.*

42 *Mandatum Procuratoris de Titio, & quem ille fecerit an valeat.*

43 *Mandatum de Titio, vel Seio valet, & dictio,* vel, *reſoluitur in copulatiuam.*

44 *Iudex debet ferre ſententiam certam, non loqui disiunctiuè.*

45 *Sententia non eſt nulla, quando fuit pronunciatum, cum alternatiua poſita inter genus, & ſpeciem.*

46 *In cauſis ſpiritualibus & beneficialibus Procuratores dicuntur conſtituti in ſolidum, & Iudex eliget magis idoneum, & quando valeat proceſſus cum vno tantum aliis non opponentibus, quaſi videatur Iudex elegiſſe cum quo fuit actitatum, num 47.*

48 *In mandato non poteſt prohiberi vt vnus Procurator non poſſit ſe intromittere ſine alio, quando ſumus in cauſis ſpiritualibus. & nullus ex eis admittetur, & procedetur contra dominum tanquam contumacem. Intellige vt num. 49.*

50 *Procuratores duo ſi dati ſint inſolidum, & ambo conteſtentur litem, poterit tamen vnus poſtea illam ſolus proſequi. Limita quando fuit actiua contra minorem qui fuit reſtitutus, num 51.*

51 *Iudex non debet admittere ad conteſtandum litem, niſi alterum ex Procuratoribus datis inſolidum.*

53 *Procuratores plures ſi fuerint conſtituti in ſolidum cum clauſula* quod occupantis conditio melior nō exiſtat, *ſi per vnum fuerit lis conteſtata an poſſit alter citare. & nu.54 & quando Dominus talia acta poſſit ratificare, num.55.*

56 *Per clauſulam* quod non ſit melior conditio occupantis *quando alius Procurator ſe ingerat, & poſſit ſubſtituere, & num. 57.*

58 *Clauſula* in ſolidum, *etiam abſque dictione* quemlibet ipſorum *facit vt melior ſit conditio occupantis, dummodo aliter non ſit expreſſum, quod iſta melior conditio non ſint occupantis, & eſt verior opinio & ſeruatur in Rota num. 56.60 & 61.*

63 *Non exiſtente clauſula* in ſolidum *quilibet non poteſt exigere, nec conueniri in ſolidum, ſecus ſi illa adſit: Inducitur tamen præoccupatio per litis conteſtationem, num 64. Intellige vt num. 68.*

65 *Procuratores tam in litibus, quàm ad negotia in quo differant à Iudicibus circa præoccupationem, & quando attendantur etiam actus inualidi. & num.66.*

67 *Procuratoribus datis in ſolidum ad præſentandum, ſi vnus præſentauit, & præſentatus renunciet, non poteſt alter procurator præſentare.*

69 *Mandatum rogatum in curia Romana nunquam datur ſine clauſula,* in ſolidum.

70 *Clauſula* abſentes *&c. &* promittens &c. *quomodo extendantur iuxta ſtylum curiæ.*

71 *Obſeruantia quando declaret mandatum fuiſſe inſolidum. & num. 73.*

72 *Procurator intelligitur approbatus per citationem de eo factam tanquam de procuratore.*

74 *Procurator poſt litem conteſtatam præſumitur habere mandatum ſufficiens. & contrarium alleganti incumbit onus probandi.*

75 *Iudex ex officio poteſt exigere procuratorem ad exhibendum mandatum.*

76 *Notarius qui in notula ſcripſit verba dubia circa clauſulam mandati* in ſolidum, *poteſt conficiendo inſtrumentum publicum illam declarare, & ſtatur d. inſtrumento extenſo, non matrici, & quid in aliqs caſibus. nu.77. & quomodo intelligitur, num 78.*

79 *Plenieri ſcripturæ ſtandum eſt.*

80 *Omiſſio per Notarium ſuppletur & quando poſſit declarare inſtrumentum per ſe rogatum, & quid in notario extraneo. & quid ſeruetur in Rota num. 81. & 82. & quid in correctione 85.*

83 *Notarius præſumitur feciſſe declarationem incontinenti, & ſecundum intentionem partium. numero 84.*

85 *Præoccupatio vnius procuratoris quādo alium excludat & opus ſit noua citatione ad reaſſumendum.*

87 *In plures aduerſarios non debet litigans diſtingui.*

88 *In clauſula ratihabitionis ſi dictum fuerit per alterū ex eis* poterit vnus procurator procedere, *quamuis mandatum fuerit ſine clauſula* in ſolidum.

89 *Mandatum non intelligitur cum poteſtate ſubſtituendi ſi non fuerit ſpecialiter in eo data facultas per dominum, quamuis poſtea in releuatione procuratoris ab onere cautionis dictum ſit* procuratorem, ſeu eius ſubſtitutum releuat.

90 *Verba, quæ non ſunt diſpoſitiua, non operantur, & ſi ſupponunt non diſponunt.*

91 *Clauſula ratihabitionis quando ampliet poteſtatem.*

92 *Clauſula executiua, quamuis non extendat, tamen declarat.*

93 *Tutores ſindici, procuratores, & ſimiles, quando diuiſim habeant facultatem, & vnus ab alio poſſit exigere.*

94 *Mandatum factum pluribus per Mercatores intelligitur inſolidum.*

95 *Mercatorum verba debent intelligi vulgari modo, non prout à iuriſtis accipiuntur.*

CAPVT CCL.

AD interpretationem *cap. ſi duo, de procurator. in ſexto.* cum quæſitum fuiſſet quando quis illius diſpoſitio haberet locum, Dixi diſtinguendos eſſe multos caſus cum infraſcriptis declarationibus.

Primo, Pluribus procuratoribus conſtitutis ab vno de Iure Ciuili quilibet poteſt admitti pro parte,
1 † & vnus ſine alio non auditur, etiam quod ſint diuerſis temporibus conſtituti, dummodo prior, vel priores non reuocentur, ſed confirmentur, *l. pluribus, l. qui procuratorio, §. fin. cum duabus legib. ſequentibus de procurat. Aſo eodem tit. in princ. verſ. quid ſi plures, num. 9.* vbi intelligitur quando non adeſt clauſula *inſolidum*, cum aliud ſit ſtante dicta clauſula *vt in l. creditor, § duo, Cod mand.* De
2 Iure autem Canonico † pluribus procuratoribus ſimul

Digitized by Google

ſimili conſtitutis melior eſt conditio occupantis,
vel Iudex vnum eligere debet, nec videtur referre,
an dicatur inſolidum nec ne, cap. nonnulli, de proc.
& iſtam differentiam inter leges, & canones ponit
Praſidos. de Comes in tract. de diff. iur. ciuil. & canon.
col. 4 ad med. n. 19. tom. 1. fol 192. & Hieron. Zanne-
tin. in eod tract. col. antepenult. in fin. in diff 254. n. 331.
tom. 1 fol. 208 & latius declarat Oldrad. conſ. 130. col.
penult. in princ. verſ. ad ſecundum dubium, n. 8. poſt Inno.
noc. & Hoſtienſ. in cap. in noſtra, §. ergo ſi duo, de proc.
Hodie tamen per diſpoſitionem text. in cap. ſi duo, 6. de
procur. in 6. ſi plures procuratores ſint dati ſimpli-
3 citer, † vnus nihil poteſt ſine alio, ſecus ſi daren-
tur inſolidum, quia hoc importat illa clauſula in-
ſolidum, id eſt quod quiſque habeat ſolidam po-
teſtatem, & quod quiſque poſſit facere id, quod
poſſet dominus ex ſe, quatenus tamen ſe extendit
mandatum, prout declarat Abb. in c. penult. in 3. no-
tab. n. 3. de procurat. & eſt verior opinio quidquid
Oldrad. Praſdorum Zannetin, & caeteri ſupra allegati
contrarium ſenſerint, vt per Bald. & alios in l. ſi plu-
rium, de recur. Butr. in cap. inter dilectos, col antepen.
de fid. inſtrum. quos refert & ſequitur Alex. conſ. 124.
viſo proceſſu cauſa, col. 2. in princ, n. 4. lib. 7. vbi am-
pliat non ſolum ad procuratores, ſed ad arbitros,
notarios, & ſimiles: Idem Alex. conſil 92 videretur
prima conſideratione, num 6. per tot. lib. 7. & conclu-
4 dunt omnes in d. cap 4. ſi duo de proc. in 6 † Vbi Ant.
de Butr. num. 1. aequiparat tales procuratores pluri-
bus arbitris, & Iudicibus cap. 2. de arbit. cap. pru-
dentiam, de offic. deleg. ſequitur Anchar. in d. c ſi duo,
in 2. notab. num. 1.

Secundo idem eſt dicendum quando adeſſet clauſu-
la ſimilis clauſulae inſolidum; ſufficiunt enim ver-
ba aequipollentia, vt quis dicatur conſtitutus pro-
5 curator ex pluribus inſolidum, †, & poſſit ſolus
exercere, prout dicimus de duobus reis, & ſimili-
bus, vt per Bart in auth. hoc ita, oppoſit. 5. n. 1. & q. 5.
num 2. C. de duobus reis & ibi Salic. quaſt. 1. Aret. in
l. 2. col. 3. ff. eod Bertazzol. clauſ. 39. gloſſ. 7. num. 4.
Domin. in c. ſi duo col. 2. in princ. num. 7. verſ. quan-
do procedat. de procur. in 6 & ibi etiam Io. Andr. in
princ. Maſcard. concl. 1.08. num. 4. lib. 3.

Quare cum quis plures conſtituit procuratores, &
non dixit inſolidum, ſed addidit illa verba promit-
6 tẽs habere ratum quidquid ab eis † vel ab aliquo eorum
geſtum fuerit, tunc omnes intelliguntur inſolidum
conſtituti, quia ſatis aperte conſtituens hoc decla-
rauit per verba aequipollentia clauſulae inſolidum,
Put. deciſ. 48. lib. 3 quam ſequitur Cardin. Mant. de
tacit. & ambig. conuẽt. lib. 7. tit. 17. n. 7. verſ. quintus
caſus. Quibus adde Mand. ad Lap. alleg. 22. in verb.
inſolidum, col. 12. in fin. verſ. rurſus quaero, & col. 2. ante
med. verſ. pro opinione affirmatiua. vbi quod ita obti-
nuit in Rota 30. Ianuarij & 7. Februarij 1548. coram
Puteo in cauſa Ciuitaten praſtimonij, cuius deciſionis
7 fit mentio per Achill. deciſ. 62. alias 1. de proc. † Quam-
uis huiuſmodi clauſula, promittens habere ratum,
&c. eſſet poſita in parte executiua, quae licet tunc
non amplier clem. 1. in fin. de praebend. Tamen in hoc
caſu non dicitur extenſio, aut ampliatio, ſed decla-
8 ratio; & intentionis demonſtratio, quae permitti-
tur etiam in executiuis, Iaſ. in l. quis Romae, §. duo fra-
tres, col. antepenult. in princ. n. 73. verſ. item nec etiam
inter ſcientes, de verb. oblig. cum aliis per Mandoſ. in
ſpecie ad Lap. alleg. 22. in verb. inſolidum, in fin.
Idem eſt ſi conſtituat quis duos procuratores, &
vtrumque ipſorum. Nam cenſetur conſtituti am-
bo inſolidum, quia illa dictio vtrumque accipitur
9 diuiſim, † & cuilibet diſtribuit officium inſoli-
dum, vt concludit in puncto Bald. in l. ſuſte, 14. in
vlt. not. de inuſt. rupt. & irrit. fact. teſt. & ibi Imol. in
fin. Idem. Bald. in l. ſi appel. 17. C. de appell. & in l.
plur. ad med. verſ. nec admittitur ad agendum de proc.
ſequitur Rebuff. in l. rectè dicimus, 25 in fin. verſ. item ſi
fuerint inſtit. de verb. ſignif. per text. in l. creditor, §.
10. duo ff. mand. & in l. plurib. de leg. 2. † Quidquid alias
iſta dictio accipiatur collectiuè, & vnum & alte-
rum requirat Gloſſ. in §. ne autem, in verb. ſi quis au-
tem, auth. de iud. & in l. ſi duae, in verb vtrumque, de
excuſ. tut. Doct. in l. cum quidam C de imp & aliis ſub-
ſtit. & in l. qui duos, de reb. dub. Cum in caſu noſtro
11 aliud ſit, † ne illa verba reddãtur ſuperflua contra l.
ſi quando, de leg. 1 prout notat in terminis Imol in. d.
l. ſi ita. in fin. de iniuſt. teſtam. & iſta eſt verior opinio,
quidquid Bald in l. fin §. ipſum autem filium, n. 2. C. de
bon. quae lib. videatur in ſpecie procuratorum cum
clauſula vtrumque aliud ſentire, quem non eſſe ap-
probandum dicit Franc. in d. cap. ſi duo, col. 1. in fin.
num. 3. Maſc. concl. 1108. num. 6.

Quemadmodum etiam ſi dictum fuiſſet in conſtitu-
tione plurium procuratorum, & quẽlibet eorum
12 † iſta enim dictio quilibet eſt diſtributiua, quae
actum vnicuique inſolidum tribuit, Butr. conſil. 29.
viſis puncto & quaeſitis, num. 2. Bart in l non diſtingue-
mus §. cum in plures, de recept arbit. & in l. hoc artic.
26. n. 3. verſ. oppono & videtur ff. de hared. inſtit. Pa-
riſ. conſ. 49. lib 2. n. 4. Socin. conſ. 56. viſo inſtrumento
emphyt. n. 1. lib. 1. & notat in ſpecie Card. Mant.
de tacit & ambig. conuent. lib 7. tit. 17. n. 6. vbi allegat
Beſign. deciſ. 7. de procur. in antiq. Quod etiam prius
voluit Prob. ad Monach in c ſi duo n. 5. de procur. in 6.
13 † Nam idem eſt dicere quilibet, & inſolidum A-
lex. conſ. 92. n. 4. col. 1. poſt med. verſ. quod autem iſtud
ſit verum, lib. 7. & conſ. 135. videretur n. 1 lib. 4. Rebuff.
in l. creditorum, 11. col. 1. ad med. de verb. ſignif.

Prout quoque eſſet in ſimilibus verbis denotantibus
diuiſionem, & actum vnicuique inſolidum tri-
buentibus, de quibus, per Bart. & alios in l. hoc
14 art. de hared. inſtit. † & quando dictum eſſet alterum
ipſum procuratorem conſtituo ſignificaret vnum ex
duobus, Rebuff. in l. oſtentum, 38. col. vlt. in princ. de
ver. ſign. Aret. in l. 3. §. vbi duo, n. 13. & ibi Roncag. ff.
de duob. reis. Doct. in l ſi ex toto. de leg. 1.

Tertio declara quando ſimul conſtituti ſunt procu-
15 ratores, Aliud ſi diuerſis temporibus † tunc enim
priores videntur reuocari per dationem ſecundi
l. ſi quis cum procuratore, § ſi. de proc. non iniuſte eod.
tit. gl. in c. ſi duo, in ver. ſimul etiam, eod. tit. in 6. vbi
intelligit dummodo non exprimat ſe nolle pri-
mum reuocare l. ſi plurib. de leg. 1. quod etiam pro-
cedit quamuis ſecundus procurator nolit ſuſcipe-
re mandatum arg §. poſteriore, inſtit. quib. mod. teſta.
16 infirm. † vbi quod ſecundum teſtamentum rumpit
primum, licet ex ſecundo teſtamento aliquis hae-
res factus non ſit, vel eſſe noluerit late Menoc. conſ.
17 1137. n. 81. cum ſeq † & ita in ſpecie de procuratore
concludit gloſſ. in d. c. ſi duo, in ver. ſimul. ad med. v.
& hoc verum. & facit tex. in l. plane vbi transferre 34.
in princ. ff. de leg. 1. & §. praeterea, inſtit. de verb. oblig.

Intellige quando vnum ex procuratoribus Iudex ad-
miſit parte cõſentiente l. quod ſi nolit, §. in factum, de
18 adil. edict. † Dato enim quod vnus ſine altero non
poſſet exercere, & quod geſtum cum vno poſſet
rationabiliter impugnari; Tamen hoc habet lo-
cum in eo qui conſtituit illum procuratorem, in

cuius fauore hoc videtur inductum, vt vnus ſine
altero non admittatur, quaſi de vno tantum non
fuerit confiſus, *l.1.§.plures, de exercit. l. ſed ſi pupil-*
lus, ti.§ item ſi plures, de inſtit. action. Innoc.& hoſt.
19 *in c.in noſtra, de procur.* † Quod non eſt in caſu, in
quo vnus tantum procurator admiſſus eſt parte
conſentiente, cum in eo ceſſet cauſa dicti fauoris,
ideo aliud ſtatuendum eſt, & imputet ſibi pars, quæ
admiſſioni vnius non contradixerit, & in ſpecie
ita concludit *Oldrad. conſ. 130. col. 3. ad med. n. 9. verſ.*
ſed quid ſi iudex, arg. l. ſi ret. §. ſimiliter ff. de iur.
dot. Gloſſ. magna in l. eleganter, in princ. ff. de dol.
Quarto limita, vt non procedant prædicta in procu-
ratoribus habentibus mandatum ad faciendum ali-
20 quid certum, † & determinatum, tunc enim vnus
ex pluribus poteſt ſolus exequi, & quod ipſe fecit,
valebit, ac ſi omnes conſenſiſſent, *Iacob. Butrig. in l.*
nulli, col, 11. in fin. verſ. ſed quid ſi aderant duo, & ibi
Sal. q. 7. in fi. verſ. fall. in caſibus, n. 15. C. de epiſc. & cler.
vbi quod quãdo factum eſſet incertum, & arbitra-
rium, tunc vnus non poſſet ſine altero, ſed vbi ſu-
mus in re certa, & non arbitranda, & certæ perſo-
næ facienda, tunc licet malè faciat, ſi ſocios non
requirat, tamen factum tenet, cum ipſi compelle-
rentur ſic facere, *Io. Andr. in c. vlt. §. ſane, n. 6. de teſt.*
in 6. & ibi Anchar. in fin. Et de communi opinione
teſtatur *Capr. de execut. vlt. volunt. memb. 6. n 135.*
verſ. ſexto fallit. Mich. Graſſ. eod. tract. q. 4. in fin. n. 7.
vbi etiam de communi, *Iaſ. conſ. 110. in fin. lib. 1. Ri-*
min. ſen. cõſ. 435 n. 6. & 7. lib. 3. Frãc. deciſ. 621. n 3. & 4.
Nec obſtat, quod prædicti Doctores loquantur in
executoribus teſtamentariis, non in procuratori-
21 bus † Quia in vtriſque militat eadem ratio, cum
enim ſit collata certa poteſtas, & datum certum
mandatum limitatum, non eſt facienda per pro-
curatores, niſi nuda executio, vnde ſolus poterit
exequi, nec refert per quem fiat, cum contradictio
aliorum non poſſit impedire, neque illum trahere
22 in ſuam ſententiam, † adeo vt procurator, qui alias
non poteſt ſubſtituere ex hoc ſolum poſſit *c. is cui.*
vbi gloſſ. vlt. de offic. deleg. Iaſ. in l. 1 col. 5. vlt. in fi. verſ.
vera concluſio. n. 24. de offic proc. Cæſar. Quaſi tunc
propter datam formam certam non ſit electa ali-
23 qua induſtria perſonæ, † & tali caſu non procura-
tores, ſed executores voluntatis conſtituentis dici
poſſint, quod etiam voluit *Bart in l. vſucapione,*
§. 1 de diuerſ. & tem. præſcript. & in l. quod quis, C.
de procur. Caſtr. in l. ſi cum dotem, §. tranſgredia-
mur, in princ. ff. ſolut. matrim.
Immo natura ipſa negotij hoc admittit, vt cenſean-
tur inſolidum in ſupradicto caſu procuratores
24 conſtituti, † & quilibet poſſit exequi, *Anchar. in d.*
c. ſi duo, n. 1. de teſt in 6. Bart. in l. fideicommiſſ. 25. §.
ſeruum peculij, de fideicommiſſ. liber. Cum præſertim
ratio, ob quam debent plures procuratores inter-
25 uenire ſit illa, † ne fraudes fiant, ſimul enim illis
concurrentibus alter poterit alium impedire *cap.*
26 *prudentiam, §. 1 de offic. de leg.* † Quæ ratio ceſſat in
mandato certo, & in limitata poteſtate, & quando
nihil eſt commiſſum arbitrio procuratorum, vnde
nihil refert, per quem fiat; Ideo merito cenſetur
data facultas inſolidum, *Butr. in cap penult. num. 3.*
de elect. in 6.
Præterea executores, & procuratores æquiparantur,
27 *Bart. in l. ſi plures, in princ. n. 1. de admin. tut.* † *& in*
l. ſi tibi, §. vnus, de opt. legat. & in l ſi quis proprio, §. ſi
duobus, de proc Soc. cõſ. 11. circa præſentem, col. 2. in pr.
verſ. hæc concluſio, lib. 2. Burſ. conſ. 199. n. 6. lib. 3. Lap.
alleg. 91. col. penult. in princ. n. 6. Rimin. Sen. conſ. 435.
28 *num. 7. lib. 3.* † Cum amborum officium nullam
habeat neceſſitatem, & latius explicat *Roncagal.*
l. eandem, in princ. num. 251. in princ. de duob. reis.
Quinto quamuis in mandato non fuerit appoſita
clauſula *inſolidum*, tamen ſi procuratores ſint con-
29 ſtituti cum libera adminiſtratione, † & facultate
idem eſſet, ac ſi inſolidum conſtituerentur, quia
aliàs non poſſet dici plenitudo, aut libertas, *Gloſſ.*
in l. cum in vna, § tutor, de appell. & ita in ſpecie
concludit *Bald. in rubr. C. de exercit. act. ante fin.*
verſ. ſed eſt contra, num. 13. quem ſequitur *Maſc.*
concl. 1308. n. 4. verſ. vnde dicebat, lib. 1.
Iſtud tamen non eſt tutum, quia licet ſit data pote-
ſtas cum libera adminiſtratione intelligitur reſpe-
30 ctu illorum plurium, † qui fuerunt conſtituti pro-
curatores, non autem quod ſeparatim poſſint a-
gere, vnde coniunctim habebunt iſtam liberam
facultatem, & in ſenſu compoſito, non diuiſim,
prout contra *Bald.* hanc eſſe veriorem opinionem
dicit *Aret. in l. eandem, col. 5. in fin. verſ. & aduerte*
diligenter, & col. 6. ad med. verſ. & ad argumentum,
ff. de duob. reis. & illum ſimpliciter refert, & ſequi-
tur *Rõcag. in d. l. eandem, in princ. n. 239. verſ. demum*
circa illud. Idem Aret. conſ. 66. viſo puncto & dub. is,
col. 4. ad med. verſ. commodius autem. Put. deciſ. 71.
quando quis conſtituit, lib. 1. Dec. in c. prudentiam, col.
7. ad med. verſ. & prædicta concluſio limitatur, de offic.
deleg. vbi quod ſubtiliter *Aret.* reprobat *Bald.* quem
etiam non eſſe ſequendum teſtatur *Card. Mant. de*
31 *tacit. & amb. conuent. lib. 7. tit. 17. n. 9.* † vbi quod ita
fuit deciſum *in Rota* ſubdens hoc etiam habere lo-
cum, quamuis vtrique fuerit datum mandatum,
quia id factum intelligitur, vt quilibet ſciret ſe
32 procuratorem fuiſſe conſtitutum, † non autem,
vt quilibet poſſet in iudicio experiri, *Io. Paul. de-*
ciſ. 104. in manuſcriptis.
Sexto quando in mandato dictum fuit, vt reſtituatur
depoſitum Titio, aut Seio videtur cuilibet com-
miſſum officium procurationis inſolidum: cen-
ſentur enim iſti eſſe loco procuratorum, *l. ſi cum*
33 *Cornelius ff. de ſolu.* † Et ex mente loquentium ſuf-
ficit, vt vnus ſine altero recipere poſſit ſolutionem
prout in puncto explicat *Bald. in l. vlt. col 2. ad med.*
verſ. item facit ad aliam quæſtionem n. 5. C. de verb.
34 *ſignif.* † Dictio enim iſta, *aut*, eſt diſtinctiua, quam
ſufficit in vno verificari, *l. ſi hæred plures, de cond. in-*
ſtit. Rebuff. in l. oſtentum, 38. col. 4. in fin. de verb. ſignif.
35 Prout idem eſt in dictione, *vel*, † quæ propriè diſ-
iungit, & ſumitur pro, aut, *l. triplici, de verb. ſignif.*
Rebuff. in l. verbum oportere 47. in fin. ff. eod. tit. Quid-
quid alias iſtæ, vel ſimiles dictiones accipiãtur pro
36 *&*, † *ſaltem, etiam, idest, ac veluti,* & quando ſumus
in alternatiua rerum, aut perſonarum quid ſignifi-
cent *Rebuff. in d. l. verbum oport Bald. in d. l. vlt. n. 4.*
37 *& 5. C. de verb. ſign.* † vbi etiam de eo, qui promittit
pro ſuo procuratore aut ſubſtituendo ab eo, quia
tenebitur pro vtroque. Et de legante pecuniam,
38 † quam quis habet Romæ, ſeu Paduæ, quod vtra-
que pecunia veniat in legato, Et de ſtatuto man-
39 dante reſarciri damnum per conſanguineos, † vel
per communitatem an ſit emendandum per am-
bas partes. *Nicol. de Matar. & Bald. in l. fin. C. de*
40 *verb. ſignificat* † & de ſimilibus dictionibus *late Al-*
ber. de Pergam. de præpoſitionib. in fi. n. 125. tom. 18. fol.
277. Roland. de teſt. rubr. 34. n. 13. Iaſ. ad Port. inſt. de
codicill. l. in princ. in verb. vtrumque. late, Felin. in c.
inter cæteras, 4. col. penult. num. 16 de reſcript.

Neque

Neque aduerſatur, quod conſtitutio procuratoris
41 ab initio debeat eſſe certa, † & de certa, & deter-
minata perſona, *l. 2. de procurator.* Vnde ſi conſti
tueretur procurator Titius, & quem ille fecerit du-
42 bitant Doctores, † an valeat conſtitutio, tanquam
de incerto, de qua quæſtione *Franc. in c. 1. §. licet, ad fin. num. 7. de procur. in 6.*

Nam verius eſt, quod valeat mandatum, quamuis
43 fiat procurator alternatiuè, Titius, † vel Seius,
quaſi tunc illa dictio, *vel*, licet ſit diſiuncta, reſol-
uatur tamen in coniunctam, *l. fin. C. de verb. ſignific.*
prout in terminis concludit *Ang. in l. 2. in princ. n. 3 ff. de procur. Franc. in c. 1. §. licet, ad fin. n. 7. eod. tit.*
44 *in 6.* Quemadmodum dicimus de ſententia † in
qua Iudex debet eligere, & non diſiunctiuè loqui
tanquam obligatus ad ferendam ſententiam cer-
tam, & claram, *Bald. in l. 1. col. vlt. C. ſi plur. vn. ſent.*
Tamen quando Iudex pronunciauit cum alterna-
45 tiua poſita inter genus, † & ſpeciem, ſententia non
eſt nulla, quia diſiunctiua non retinet vim diſiun-
ctiuæ, ſed reſoluitur, vel in dictionem, *id eſt*, vel
ſimilem, prout ita concordando opiniones diſtin-
guit *Alexand. conſil. 96. viſis narratis, col. 3. num. 10. & 12. lib. 4.*

Septimo. In cauſis ſpiritualibus procuratores viden-
46 tur inſolidum conſtituti † vt in electionibus, po-
ſtulationibus; & ſimilibus, in quibus Iudex poteſt
magis idoneum eligere; & ille ſolummodo pro-
ſequeretur, & quidquid cum eo geſtum fuerit va-
lebit, ob rationem celeritatis, quæ in huiuſmodi
cauſis requiritur *cap. fin. de elect. in 6.* Ne propter
concurſum plurium cauſæ implicentur, & retar-
dentur *cap. ſuam, de ordin. cognit.* cum in hoc adſit
fauor ſpecialis, vt plures procuratores repellantur,
quamuis velint concordare, quidquid alias admit-
terentur, *Dec. in c. prudentiam col. 7. ad med. verſ. & prædicta concluſ. etiam fallit. de offic. deleg. Ioan. Monac. in c. ſi duo, in princ. verſic. & fallit hæc regula, de*
47 *procur. in 6. & ibi Gemin. in §. ſane, in princ.* † Adeo
quod ſi in cauſa beneficiali ſint conſtituti plures
procuratores ſimpliciter, & non inſolidum, & cum
vno tantum fuerit proceſſum, aliis ſe non opponen-
tibus, valebit proceſſus, quaſi Iudex videatur illum
elegiſſe, cum quo fuit actitatum, *Rot. deciſ. 107. item ſi in cauſa alias, 3. de procur. in nou.* & ita ſeruari te-
ſtatur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 17. in fin.* & eſſe notabilem declarationem dicit
Franc. in c. ſi duo, §. ſane num. 2. verſ. vltimo nota, de proc. in 6. & ib. Gemin. in fin. verſ. ſed pone quod Iud.

Amplius quamuis in mandato prohibeat conſtituens
ne alter procurator ſine altero poſſit ſe intromit-
48 tere, † non valeret huiuſmodi prohibitio, & man-
datum, cum in iſtis cauſis ſpiritualibus non poſſit
dominus aliquid facere contra prohibitionem iu-
ris *arg. cap. penult. de elect. in 6.* Vnde nullus procu-
rator ita datus admittetur, & poſſet procedi con-
tra dominum tanquam contra contumacem, *Gemin. in cap. ſi duo, §. ſane, ad med. verſ. ſed poſſet dubitari. de procur. in 6. & ibi Franc. in fin. verſ. ſed tertia alia ratio, num. 3.*

Intelligentur tamen prædicta quando plures procu-
ratores ſimpliciter ſunt ab vno conſtituti, ſecus ſi
49 à diuerſis, † quia tunc omnes admitterentur,
quamuis ſimus in cauſis ſpiritualibus *arg. c. exhibita, 19. de iud. Franc. in c. ſi duo, §. ſane, num. 4. verſ. intellige quando plures, de procur. in 6. & ibi Domin. in fin. verſ. oppono & videtur.*

Octauo ſi duo procuratores dati ſunt inſolidum, &
ambo ſimul conteſtantur litem, poterit tamen v-
50 nus poſtea ſolus proſequi litem ſecundum *Ioan. Andr. poſt Innoc. in cap. præſentium, ſuper verb. oblata, de teſtib. Franc. in c. ſi duo in princ. col. 1. n. 6. verſ. quid ſi duo, de procur. in 6.* Quamuis Iudex non
51 debeat admittere ad conteſtandam litem † niſi al-
terum, vt euitetur prolixitas, *Gloſſ. in d. cap. ſi duo, in verb. inſolidum, in vlt. reſpon.*

Iſta tamen litis conteſtatio per vnum procuratorem
facta non attenditur, quando fuit actum contra
52 minorem, † ſi enim procurator conteſtetur litem
confitendo, & aduerſus illam confeſſionem mi-
nor reſtituatur, alius procurator admittetur, nec
primus quamuis dominus litis effectus per conte-
ſtationem amplius poterit proſequi, cum per ean-
dem reſtitutionem proceſſus ſit repoſitus in ſtatu,
in quo erat ante litem conteſtatam, prout in ſpe-
cie concludit *Capell. Tholoſ. quæſt. 99.* ſequitur
Mauritius Dolan. de reſt. in integr. c. 271. tom. 3. fol. 181.

Quibus adde quod ſi in aliqua cauſa fuerint conſti-
tuti plures procuratores inſolidum cum clauſu-
53 la † *quod occupantis conditio melior non exiſtat*, ſi per
vnum fuerit lis conteſtata, alter an poſſit citari
diſtingue vt per *Socin. de citat. art. 5. col. 6. in princ. n. 6. verſ. ſed iuxta prædicta quæro.* vbi dicit notan-
da, quia nouiſſima licet prius tacta ſint per *Bald. in l. ſi quando, 15. ante fin. n. 10. verſ. octauo quæritur. C. de teſtib.* vbi in iſtis procuratoribus cum dicta clau-
ſula, *quod non ſit melior cõditio occupantis*, ſi vnus eſt
litem conteſtatus, alter autem producit teſtes, vel
fuit citatus in productione aduerſæ partis vale-
bunt geſta patiente aduerſario, & non contradi-
cente ſecundum *Ioan. Andr. in cap. in nomine Domi-*
54 *ni de teſtib.* † licet enim non deſinat eſſe funditus
procurator propter occupationem alterius, tamen
apud illum non eſt interim exercitium contradi-
cente aduerſario, & tanquam multum notandum
ſequitur *Felin. in cap. nomine Domini, in fin. n. 36.*
55 *de teſtib.* † vbi ſubdit quod dominus ratificando
poteſt talia geſta validare, ſicut dicitur de geſtis
etiam à carente penitus mandato, *l. licet, C. de proc.*
etiam contradicente aduerſario *Imol. in d. cap. in nomine Domini.* Quamuis enim *in cap. ſi duo, de proc. in ſexto.* ſtante clauſula *quod non ſit melior conditio*
56 *occupantis*, † non ingerat ſe alius, quando eſt litem
conteſtatus, niſi quando ille impeditur; Tamen,
etiam ceſſante impedimento primi actus, poſte-
rior valet parte non opponente. Et eſt ratio, qua-
ſi altero præoccupante eſſet alius reuocatus; non
poſſet primo impedito ſubſtituere vigore primi
mandati, & tamen poteſt *cap. ſi duo, de procur. in 6.*
57 Ergo remanet habitus mandati. † Verum eſt quod
ſi pars opponat non admittitur actus ab illo geſtus
Felin. in cap. in nomine Domini, 2. in fin. n. 36. de teſtib. & ibi late Abb. col. vlt. n. 18. cum aliis per Socin. de citat. art. 5. col. 6. n. 6. & per Nicell. concord. gloſſ. 103. n. 359. & 360. tom. 18. fol. 212. Rom. ſing. 246. conſtituuntur duo procuratores, num. 1.

Nono. Ex procuratoribus pluribus conſtitutis cum
clauſula *inſolidum* quilibet ſeparatim admittitur,
58 † & melior eſt conditio occupantis, dummodo
aliter non ſit expreſſum, quod iſta melior conditio
non fiat occupãtis, *c. ſi duo, in princ. de proc. in 6. Bal.*
59 *in l. plurib. eod. tit. Alex. cõſ. 92. in fin. lib. 1.* † & ita ſer-
uari in Rota teſtatur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 17. n. 2.* Et quamuis ſecundum ali-
quos vltra dictionem *inſolidum* requiratur etiam
60 dictio, *& quilibet ipſorum*, † Tamen verius eſt ſuffi-

cere clauſulam *inſolidum*, vt notat, *Frã. in d. c. ſi duo, in prin. col. 1. ad fin. poſt Domin. ibi. col. 2. ad med. verſ. quid ſi dicatur. n. 8.* vbi allegat *Rot. dec. 257. vel 174. alias 13. de procu. in antiq.* Et quicquid alij ſentiant
61 † ita concludendum eſſe dicit *Beſignet. dec. 7. eod. tit. de procur. in antiq. Mand. ad Lap. alleg 22. in ver. inſolidum. poſt Lamb. de iur. patr. art. 5. q. 4. p. 1. lib. 2.*
62 *nu. 3 fol. mihi 31.* † Quia paria ſunt dicere, *quilibet, & inſolidum l. ſi plur. in princ. de legat. 2. Prob. in d. c. ſi duo, num. 4. in verb. Inſolidum,*
Ex quibus infertur quod non exiſtente clauſula *inſolidum*, aut ſimili ſicut *quilibet*, non poteſt inſoli-
63 dum agere, † ita nec conueniri inſolidum, *Bar. in l. ſi plures, de cur. bon. dand.* ſecus quando ſunt conſtituti cum d. clauſula, Nam quilibet inſolidum, & agit, & conuenitur *d. l. ſi plures.* Inducetur tamen præoccupatio inter eos per litis conteſtationem
64 † *cap. ſi duo, de procur. in 6.* Et in hoc differunt à Iudicibus, in quibus per alios actus inducitur præoccupatio, *Gloſſ in cap. cum plures. 8. in verb. inchoante, de offic. deleg. in 6.* In procuratoribus vero ad negotia inſolidum datis eodem modo inducitur
65 etiam præoccupatio † per quemlibet actum, *Ioan. Andr. in cap. penult de electiom. in 6.* Quamuis talis actus de iure non habuerit effectum. & in hoc etiam differunt à Iudicibus, in quibus per actum
66 inualidum non inducitur præoccupatio iuriſdictionis † *cap. penult. de foro compet. Franc. in cap. ſi duo, in princ. col. 1. ad med. de procur. in 6.* vbi ex hoc infert quod ſi ſint duo procuratores inſolidum dati ad præſentandum, & vnus præſentauit, &
67 præſentatus renuntiet, † non poterit alter procuratorpræſentare, ex quo primus præoccupauit, *Lap. alleg. 22. an ſufficiat, n. 2. cum alis per Mandeſ. ibid. in addit. in verb. ſecundo,* & declarat. *Lamber. de iure. patro. q. 4. part. 1. lib. 2. art. 5. fol. mihi 33.*
Nec facit quod melior conditio præoccupantis fiat
68 per litis conteſtationem, † quia procedit in iudicijs, Aliud in procuratore ad negotia, in quo res deſinet eſſe integra ſtatim quod aliquid per eum factum fuerit, *Franc. in cap. ſi quem, 8. in princ. n. 3. de proc. in 6. per text. in l. 1. §. cepiſſe de pollicitat. Mandeſ.* in ſpecie *in addit. ad Lap. allegat. 22. in verb. occupantis.*
Decimo. Mandatum quando eſt rogatum in Curia Romana nunquam datur ſine clauſula *inſolidum*,
69 † prout de huiuſmodi ſtylo docet *Rot. coram R. P. D. Ludouiſio Rom. datis ſeu teſtamenti, 4. Decembris 1606.* vbi quod in huiuſmodi mandatis apponitur illa clauſula Abſentes &c. quæ iuxta formularium Curiæ extenditur ad abſentes tanquam præſentes,
70 & quemlibet eorum inſolidum &c. † prout etiam apponitur clauſula *promittens*, &c. quæ iuxta idem formularium extenditur *promittens habere ratum, & gratum quicquid ab eis, ſeu altero eorum*, &c. ex quibus verbis declaratur mens conſtituentis fuiſſe, vt eſſent procuratores inſolidum. *Put. deciſ. 98. lib. 3. Achill. deciſ. 62. alias 1. de procurat. Mandoſ. ad Lap. alleg. 21. in verb. inſolidum.*
Quæ magis adiuuarentur ex obſeruantia ſubſecuta,
71 puta quia ſemper ſolus comparuit † & per conſequens, ita intellexit mandatum, *Roland. conſ. 53. in fin. n. 32. lib. 4. poſt Cephal. conſ. 220. n. 36.* & in ſpecie ita concludit *Rot. per R. P. D. Ludouiſium d. Rom. datis ſeu teſtamenti.* vbi etiam conſideratur obſeruãtia ex parte aduerſariorum, qui illum ſolum pluries
72 citando tam in prima, † quam in ſecunda inſtantia habuerunt eundem pro procuratore inſolidum, & tanquam talem approbarunt *cap. cum iure de offic. deleg. l. Pomponius, §. rati, de procur. Natt. conſ. 262. n. 7. Felin. in c. quoniam contra, col. penult.*
73 *verſ. ſeptimo quæro, de probat.* Et ita in ſpecie clauſulæ *inſolidum* id etiam voluit, *Rot. coram R. P. D. Lancell. Bononienſ. fideicommiſſi de Mauris, 24. Nouembr. 1606. & coram Card. Seraphino Papien. pecuniar. 22. Nouemb. 1606. per Card. Plut. Seracnſ. Quarta 29. Iunij 1586. poſt Neuizan. conſ. 1. n. 2. Cott. in memora. in verb. citatio habilitat perſonam.*
Et facit quia procurator poſt litem conteſtatam præ-
74 ſumitur habere mandatum ſufficiens † adeo, vt ſi negetur incumbat onus probandi ei, qui dicit illum non eſſe legitimum procuratorem, cum enim fuerit admiſſus ad conteſtandum, videtur etiam approbatus, & probatus in quaſi poſſeſſione ſui officij, *Alex. in l. licet. n. 5. C. de proc. Felin. c. cum iur. n. 16. de offic. delegat.* & contra *Bart. & Abb.* hanc eſſe veriorem opinionem teſtatur *Card. Mant. de*
75 *tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 4. n. 15.* † Quidquid alias ex officio poſſet Iudex procuratorem cõpellere ad exhibendum mandatũ, vt enitetur nullitas proceſſus *Gloſſ. in c. 3. de elect. in 6.* dixi late 7. 106.
Ex prædicto ſtylo Curiæ, vt intelligantur mandata
76 inſolidum, ſequitur, † quod ſi notarius, qui ſcripſit in notula, ſeu matrice verba dubia, ſeu cæterata circa iſtam cauſulam *inſolidum*, & conficiendo inſtrumẽtum publicum illa declarauit, verius eſt, vt ſtetur inſtrumento extenſo, non notulæ, cum verè iſta ſit aſſertio, & declaratio notarij, *Soc. conſ. 94. præſtantiſſ. & iuſtiſſim, col. 3. in princ. verſ. vnde dicit, n. 4. lib. 2. poſt Bald. l. cẽtraſimo. 16. col. 2. in princ. verſ. ſed quæro nunquid poſſet, n. 4. C. de fid. inſt. Rot. coram R. P. D. Robuſterio Caietan iuriſdict. 1561. & latius coram eodem Rom. Caſtri Iuliani, 4. Iulij 1584.*
77 † Etenim vbi nota originalis non eſt adeo clara, quæ non poſſit recipere aliam interpretationem ex notitia quam habuit notarius rogatus, tunc bene poteſt conficere inſtrumentum publicum, per quod illam declaret, abſque eo, quod notam originalem corrigat, aut redigat conformem inſtrumento extenſo, *Albeuſ. conſ. 59. n. 4. cum alijs per Rot. in d. Rom. Caſtr. Iul. verſ. nec dum ſi inſtrumẽtum*
78 *extenſum Calcan, conſ. 48. n. 24.* † Poteſt enim notarius declarare matricem ſub verbis dubiis, & cæteratis factam conficiendo inſtrumentum publicum, & exprimere intellectum, quem habuerũt contrahentes in eum rogando, & ipſe in ſcribendo, quidquid aliud ſit circa ſubſtantiam negotij, in qua nihil poteſt addere, *Bald. in rubr. C. de fid. inſt. col. 6. verſ. quarto quæritur. n. 22. Guid. Pap. deciſ. 129.*
79 *ad med. & ibi Addit. in verb. extendere.* † Quamuis enim plus ſcripſerit in inſtrumento extenſo, quàm in matrice, tamen ſtandum eſt pleniori, & ſuæ ſcripturæ extenſæ, *Bald. in l. Imper. la prima, col. 3. poſt med. verſ. ſed nunquid per vnum inſtrumentum, n. 4. ibi aut non poteſt reduci, de ſtat. hom.* Quaſi hæc non
80 ſit variatio, aut repugnantia, ſed omiſſio † quæ poteſt ſuppleri *Gemin. conſ. 76. col 3. in princ. verſ. ſufficit ergo.* Cum etiam ſtetur dicto iurato notarij ad deponendum pro ſuo inſtrumento, & illud declarandum, *Imol. in capit. cum Ioan. col. 2. de fid. inſtrum. Neniz. in conſ. 47. n. 3. Aret. in l. Domitius, ante fi. de teſt. Menoch. de arbitr. caſ. 99. n. 3. & conſ. 195. n. 17.* cum alijs quos adduxi *deciſ. 166. num. 11.*
81 † Quidquid aliud ſit in notario extraneo, qui nihil poteſt addere, aut minuere, ſed ſolum tranſumptare, quod eſt in matrice, *Bartol. in l. ſi librarius,*

col. 1.

col.1.de regul. iur. Bald.in rubr. C. de inſtrum. n. 22. quaſt.4.in fin.verſ.ex hoc apparet,cum aliis per Doct. in cap.n. pirabellio,eod.tit. Natt. conſ. 319. n.2 cum declatatlonibus, de quibus pee *Iaſ. in l. gallus, §. idem credendum, n.10.& 11.col.penult.de liber.& poſt.*
81 † Et de notario quod poſſit declarare verba, quæ propter dictionem,&c. non ſunt clara, quamuis poſſint præſumptiuè recipere aliam interpretationem vltra prædicta; eſt etiam *deciſ. Rot. coram R. P. D. Iuſto Roman. donat. de Luraghu, Nouemb.*
83 *1599. Aret conſ.89 col. vlt. in princ. n.5.* † Vbi etiam quod præſumitur notarium feciſſe illam declarationem incontinenti,& ſic tempore licito, *Bart. in l. non ſolum.§. ſed vt probari, n. 5. de nou. oper. nun-*
84 *ciat. Alciat. de præſumpt. reg.3 præſumpt.1.n.2.* † Et quod intelligatur facta illa extenſio ſecundum intentionem partium, de qua erat notarius informatus voluit, *Bald.in l. ab executione, §. col.vlt. in fin. verſ. pone ſtatuto cauetur, n.16. C. quor. appell. non*
85 *recip. Dec. conſ. 450. apertiſſime,in fin. num. 2* † Et quando notarius poſſit corrigere inſtrumentum dixi latius *deciſ. 163 per tot.*

Vndecimo. Procuratores plures quando ſunt con-
86 ſtituti inſolidum † occupatio vnius excludit alium, *cap ſi duo,de procur. in 6. l.pluribus.11. eod. tit. Bellam.conſ. 12. n.15* Ideo ſi vnus cauſam ſuſcipiat, reliqui ſine nouo procuratorio non admittuntur, & eſt opus noua citatione ad reaſſumendum. Nam plurium procuratorum conſtitutio ab initio operatur, vt ſi vnus cauſam ſuſcipere nolit alteri id ſit integrum, Quam primum autem vnus ſe intromittit reliquorum mandata expirant, in ſi forte vnus alterum caſum mortis ſit ſubſtitutus & ita in practica ſeruari teſtatur *Heringius de fideiuſſor. cap. 20. §. 37.n.5. & 7* Quod ideo eſt, ne quis in
87 plurea aduerſarios diſtringatur † *Socin. conſ. 18. proſequendo ordinem col. 5.in fin. verſ. non obſtant allegata in contrarium, num. 15. lib. 1. poſt. Gloſſ. in c. non iniuſte, 4 in verb. temporibus, de procur. Bart. & alij in l. tam tamen, §. penult. ff. iudic. ſolu.*

Duodecimo. Si in clauſula ratihabitionis dictum fuerit per alterum ex eis, *poterit vnus procurator*
88 *procedere,* † quamuis fuerint conſtituti plures procuratores ſine clauſula, *& vnum quemlibet inſolidum,* clauſula enim ratihabitionis eſt quodammodo mandatum, & propterea ipſum de per ſe eſt in conſideratione, cum ratificatio retrotrahatur, vnde ſicut ab initio conſtituiſſet ambos coniunctim, ſeu diuiſim, valeret conſtitutio; Ita etiam quando ex poſt facto, prout in ſpecie concludit *Put.deciſ. 58 n.1. lib. 1. Achill.deciſ.61.alias 1. de procur.* Quicquid ſecus ſit in clauſula indemnitatis circa pote-
89 ſtatem ſubſtituendi, † quæ ſi non fuerit ſpecialiter data per Dominum, ſed poſtea quando releuatur procurator ab onere cautionis dictum ſit *procuratorem, ſeu eius ſubſtitutum releuat.* &c. non per hoc tamen videtur datum mandatum ſubſtituendi, *Gemin. in cap. 1. §. licet, n. 5. de procur. in 6. Alex.conſ.17.viſis & opportune conſideratis,col.2. in fin.n.6.verſic.per hoc bene facit, lib. 2. Rom.ſing. 214. vlt.verſ.in fcit. Felin in cap.licet in corrigendis.col. 4. ad med contrarium deced.n.7.de offic. ordin.* cum
90 aliis quas adduxi *deciſ. 106. num. 10.* † Quaſi tunc illa verba non ſint diſpoſitiua, ideo non operantur *cap. ſi Papa, de priuil. c. ſi ſumus, de ſent. excommun.* Cum etiam verba prolata, quæ ſupponunt aliud, nil diſpenant ſuper eo quod ſupponunt, *l. ex facto, la prima, de hæred.inſtit. clem. 1. in fin. de præbend.*

Nec obeſt quod clauſula ratihabitionis non ampliat poteſtatem, *Iaſ.in l.1.col.vlt.in pr.verſ.ſecundo quæ-*
91 *runt Doctores, n. 21. de offic. procur, Ceſar.* † Quia procedit quando nullo modo verba præcedentia poterant importare liberam poteſtatem, ſecus in caſu noſtro, in quo ex prædictis verbis colligebatur libera facultas, vel ſaltem erat dubia, Vnde cum ſubiiciatur, quod voluit habere ratum, quod ab altero eorum factum fuerit, ſatis dicitur mens declarata, quod voluit illam conſtitutionem inſolidum facere,& ita in ſpecie reſpondet *Put. deciſ 98,n.1.lib.1. ſequitur Achill. deciſ. 1. n. 4. de pro-*
92 *cur* † Cum etiam clauſula executiua, licet non extendat, tamen declaret *Mandoſ. ad Lap. allegat. 22. in verb. inſolidum, in fin.* cum aliis, de quibus ſupra in ſecunda concluſione.

Alia de præoccupatione vnius ex pluribus procuratoribus,& quid in ſyndicis, tutoribus,& ſimilibus
93 † quando habeant diuiſim, ſeu coniunctim facultatem & vnus poſſit à comprocuratore exigere cum reliquis, quæ ſpectant ad interpretationem *cap. ſi duo,de procur.in ſext*, dicam in aliis capitibus particularibus, cum eſſet nimis longum illa complecti in præſenti capite. Et multa tradunt *Bart.& alij in l. 1.§.ſi plures.ff.de exerc.action. Franc. in cap.vlt.§ ſane,de teſt.in ſexto.* Et quid in mandatis mercatorum, *Put deciſ.19. lib. 1.* vbi fuit excuſatus faciens quod ſibi erat iniunctum ab vno ex pluribus conſtitutis per mercatores, quamuis per eos dictum fuiſſet, vt faceret, quod dicerent tres eo-
94 rum procuratores. † Cum de ſtilo mercantili mandatum factum pluribus intelligatur inſolidum, non autem coniunctim, quidquid aliud de iure communi diſponatur. Quaſi verba à mercatoribus prolata ſint declaranda prout ab eis intelliguntur, *Corn.conſ. 319. col. 11. n. 12.& 13. lib. 3.* Et non ſicut iuriſtæ accipiunt, *l. ſi cum ante, C. de don.*
95 *ante nupt.* † Et notat *Bald.in cap.1.in princ.column. 3. n. 6. verſ. præterea communis vſus, de ſucceſſ. feud. Alex. conſ. 101. viſo themate ſuprascripto in fin. verſ. vnde verba prolata, n. 12. lib. 6. & conſil. 9. viſis verbis teſtamenti, col. 3. num. 3. & 4. lib. 1.* vbi tamen requirit probationem huiuſmodi vſus communis loquendi, & multa alia adducit *Euerard. loco argumentor. ab opinion. vulgi 12. num. 1.*

EPITOME.

Conſtitutio prohibens Regularibus, & aliis largitates, & munera an comprehendat donationes, quæ fiunt ob cauſam meritorum. ¶ Et quid in Iudicibus, & ſimilibus, qui illa accipiunt. ¶ Et quid in rogante, vt donet conſanguineo, quæ ſibi donantur. ¶ Cepiſſe quando dicatur qui capit, vt alteri acquirat, vel reſtituat. ¶ Solemnitas quando ex interuallo poſſit interuenire, & illius defectus per quem allegetur. ¶ Venditione facta ſaluo beneplacito Apoſtolico pro pretio æſtimando ſecuta æſtimatione an ſit locus pœnitentiæ quamuis beneplacitum non fuerit obtentum. ¶ Deuolutioni an ſit locus, ſi cenſus impoſitus ſuper re prohibita alienari extinguatur ante declaratam caducitatem. ¶ Regulares prohibiti poſſidere bona immobilia quando poſſint illa accipere ad effectum vendendi pro ſuis neceſſitatibus, & in tali diſtractione requiratur ſolemnitas. ¶ Retentione prohibita an prohibeatur adeptio. ¶ Relictum ſocietati Ieſu quando valeat, & an æquiparetur Religioni Capuccinorum.

SVMMARIVM.

1 *Statutum prohibens donationes non comprehendit illas quæ fiunt ob cauſam meritorum.*
2 *Donatio ob benemerita æquiparatur permutationi, & compenſationi.*
3 *Tutor, Curator, Procurator, Ciuitas, Prælatus, & ſimiles, qui prohibentur donare non intelliguntur ex cauſa remunerationis.*
4 *Iudex prohibitus munera accipere poterit ob benemerita illa ſuſcipere.*
5 *Regularis quamuis non poſſit donare poterit tamen ex cauſa remunerationis.*
6 *Remunerare benemeritos tendit ad vtilitatem Eccleſiæ.*
7 *Stante ſtatuto vt non poſſint donari bona Ciuitatis niſi concordent ſex partes conſilij, poterunt tamen quatuor partes ex ſeptem donare ob cauſam meritorum.*
8 *Conſtitutio Clementis VIII. interdicens largitates ob beneficia recepta quomodo intelligatur. & num. 11.*
9 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
10 *Statuta debemus interpretari, vt minus lædatur ius commune etiam contra proprietatem verborum.*
12 *Pœnam non meretur qui aliquid facit legis auctoritate.*
13 *Velle non dicitur qui obſequitur imperio parentis, vel domini.*
14 *Pœna eſt mitiganda etiam in grauioribus quando quis obedit ſuperiori.*
15 *Initium, & origo negotij debet conſiderari.*
16 *Cauſa originalis in pœnis eſt ſpectanda, vt illa euitetur.*
17 *Conſtitutio vſu non recepta non ligat. Et quid ſtante decreto irritanti. num. 18.*
19 *Regulares Sancti Dominici, Sancti Auguſtini, & mendicantium vſque ad ſummam ducatorum centum habent facultatem alienandi pro vtilitate Monaſterij.*
20 *Solemnitas in alienationibus rerum Eccleſiæ poteſt ex poſt facto interuenire.*
21 *Alienatio ſine conſenſu domini conualeſcit ſi ex interuallo præſtetur.*
22 *Contractus ad fauorem Eccleſiæ poteſt claudicare, & imputet ſibi, qui beneplacitum non impetrauit prout tenebatur.*
23 *Defectus ſolemnitatum in alienationibus bonorum Eccleſiæ non poteſt allegari per eum qui cum eccleſia contraxit.*
24 *Venditione facta ſaluo beneplacito Apoſtolico pro pretio æſtimando à peritis, ſecuta æſtimatione non erit locus pœnitentiæ, quamuis beneplacitum non ſit obtentum ſi Eccleſia velit contractum valere.*
25 *Nullitas actus ad fauorem vnius quando poſſit allegari ab alio.*
26 *Caducitas incurritur propter impoſitionem cenſus in re expreſſe prohibita alienari: ſi tamen fuit extinctus ante accenſatam caducitatem non eſt locus deuolutioni. & num. 28.*
27 *Excuſatio admittitur quando non eſt factum deterius ius Eccleſiæ.*
29 *Per pœnitentiam nemo deſinit eſſe nocens.*
30 *Emphyteuta magis ſuccurritur tanquam tractanti de damno vitando, non domino qui de lucro acquirendo.*
31 *Priuilegiatus tractans de damno præfertur priuilegiato tractanti de lucro.*
3 *Cauſa etiam iniuſta excuſat à dolo.*
33 *Ceſſante dolo non tractatur de pœna, maximè in ſtatutis pœnalibus. num. 34.*
35 *Non acceptans munera, ſed rogans, vt illa dentur ſuo conſanguineo non incurrit pœnas ſtatuti contra recipientes dona.*
36 *Cepiſſe an dicatur qui capit, vt alteri acquirat, vel reſtituat.*
37 *Regulares qui prohibentur poſſidere bona immobilia an poſſint illa capere ad effectum vendendi pro ſuis neceſſitatibus, & in tali alienatione requiratur ſolemnitas. num. 38. & 39.*
40 *Alienatio neceſſaria non venit appellatione alienationis.*
41 *Ingrediens monaſterium ſi mandet bona ſua alienari non ſeruabitur ſolemnitas in diſtractione talium bonorum.*
42 *Retentione bonorum prohibita non prohibetur adeptio.*
43 *Relictum ſocietati Ieſu quando valeat.*
44 *Societas Ieſu æquiparatur Religioni Capuccinorum.*
45 *Perſona capientis non conſideratur, ſi ad eum emolumentum non reſpicit.*

CAPVT CCII.

COncludendum eſt nullam pœnam poſſe infligi N. ob prætenſa munera contra formam
conſtitutionis fel. record. Clementis Papæ VIII.
Cum enim appareat illa fuiſſe data Protectori,
Aduocato, & Auditori ob benemerita & in aliqualem recognitionem laborum ſuccedit conclu-
1 ſio, † quod ſtatutum prohibens donationes, non
comprehendit illas, quæ fiunt ob huiuſmodi cauſam meritorum: *Alexand. conſ. 43. viſis & ponderatis hiſque continentur, col. 6. in fin. n. 31. verſ. non obſtat quod ſtatutum communis redigij. lib. 4.* Cum iſtæ
2 non ſint propriæ donationes, † ſed potius permutatio, & titulus oneroſus, *l. aquilius regulus, de donation. l. ſed & ſi lege, §. conſuluit, in fin. de petit. hæred. Abb. in rubr. de donation. & in cap. per tuas, eod. tit.* cum aliis per *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent.*
3 *lib. 13. tit. 2. n. 7. & tit. 15. n. 17.* † Prout generaliter
omnes qui prohibentur donare poterunt tamen ex cauſa remunerationis hoc facere vt in Tutore, Curatore; Prælato, Decurione, Ciuitate, Procuratore, & ſimilibus multa adducit *Tiraquell. in l. ſi vnquam, in verb. donat. largitus, n. 26. vſque ad num. 32. C. de reuoc. donat.* Quemadmodum è contra Iudices, Præſides, Officiales, & alij qui eorum officio
4 durante non poſſunt munera accipere † iuxta *l. 1. §. prouinciæ C. de contract. iudic.* non debent prohiberi ex cauſa remunerationis ſuſcipere, *Iaſ. in l. principalibus. num. 2. limit. 6. & ibi Dec. col. vlt. fall. 4. ff. ſi cert. petat.*
Quæ etiam procedunt quamuis ſimus in Regularibus *Rota coram R. P. D. Ludouiſio V ſellen. ſp. liorum*
5 *ſeu donation. 15. Februarij* 1609. † & in ſpecie conſtitutionis Clementis VIII. de qua agimus nouiſſime ita concludit *Roder. quæſt. regul. 47. art. 6 p. 7.* ex adductis per *Nauarr. in cap. non dicatis, 12. quæſt. 1. n. 25. comment. 2. verſ. duodecimo infert. de regular.*
6 † Quaſi in vtilitatem eccleſiæ redundet remunerare benemeritos, *Bero in c. nulli, col. 8. de reb. eccleſ. non alien. Redoan. eod. tit. rubr. 21. de cauſa incommod.*
7 *n. 24. tom. 15. p. 2. fol. 429* † Ita vt ſtante etiam ſtatuto, vt donum aliquod non poſſit fieri de bonis Communitatis niſi ſex partes conſilij concordarent poſſint

Digitized by Google

poſſint tamen quatuor partes ex ſeptem donare
cauſa remunerationis non obſtante tali ſtatuto
Alber.in c.p.ſtat.q 122. & tanquam pulchram deci-
ſionem notat *Tiraq. in d.l.ſi vnquam, in verb. don.
largitus, n.42.verſ.& hoc maiorem. C. de reuoc. don.*
Neque obſtat quod conſtitutio, de qua agimus etiam
8 interdicat largitates ob beneficia recepta, † & ſpe-
cimen gratitudinis, quia ſolum hoc eſt expreſſum
in capite particulari hoſpitandi, & expendendi
pecunias in honorem introitus, & aduentus ſupe-
riorum, vt clare legitur in eadem conſtitutione,
quæ non eſt extendenda ad primum caput dona-
9 tionis, † Ita vt in hoc iſta exceptio potius firmet
regulam in caſibus non exceptis, *l.quæſitum, §.deni-
que, de fund.inſt.§.vt autem, auth.de non alien. Alex.
conſ.22.clariſſime domine, n 4.verſ tert.probat. lib.7.*
vt etiam minus lædatur ius commune, quam fieri
poſſit, prout ſemper ſtatuta ſunt interpretanda
10 † etiam contra proprietatem verborum, *c.cum dile-
ctus, de conſ. Rom. conſ.328 præſens conſultatio, col.fin.
verſ.tertio principaliter. Aym.cõſ 197.n.6.col.2.in fin.*
Præterea quamuis etiam conſtitutio comprehende-
ret donationes ob benemerita, prout vere com-
prehendit quidquid *Roder.in d.quæſt.regular.* dicat,
cum noſtrum non ſit interpretari Conſtitutiones
Pontificum, & illorum mentem, Tamen non pro-
11 hibet, † immo permittit illas quæ fiunt per capitu-
lum generale, ſeu ſimilem congregationem, vel
cum conſenſu ſuperiorum, qui conſenſus, cum in
caſu, de quo agimus, interuenerit, ceſſat omne du-
12 bium, neque aliquam pœnam meretur, † qui au-
ctoritate legis aliquid facit, *l.ſancimus, la prima, C.
de adminiſtr.intor.c. inde in fin.26.diſtinct.l gracchus,
C. de leg. Iul. de adult, l. 1. C. de confirm. tut.*
Accedit quod excuſandus eſt N. tanquam omnia fe-
13 cerit de mandato ſuperioris, † cum non dicatur
velle qui obſequitur imperio patris vel domini, *l.
liberorum, §.excuſantur, de his qui not.infam. l. liber
homo, la 2.in princ. ad leg.Aquil.* Ita vt etiam in gra-
14 uioribus pœna ordinaria non infligatur, † ſed ſit
mitiganda, *l. ſeruos, & ibi Bald & Salic. C. ad leg.
Iul.de vi publ* quod dicit notandum *Dec.in l. velle
non creditur ff.n.7.verſ.vltimo notandum, de reg.iur.
& in l.is damnum 129 § eius vero, num.3. eod. tit.*
Quibus adde quod N. emit de mandato Protectoris
ſuppellectilia de quibus agimus animo repetendi
pretium expenſum, prout poſtquam illa ad ean-
dem tranſmiſit cert orauit ſuperiorem ad effectum
idem pretium recuperandi, quod tamen non po-
tuit ſtante obitu protectoris, & iuſſu ſuperioris
prohibentis dictam exactionem & mandantis illa
poni ad computum donationis Vnde non poteſt
dici aliqua donatio, cum à principio aliud fuerit
actum, neque ſit attendendum quod præter inten-
15 tionem partium accidit, † cum ſit potius conſide-
randum initium, & origo negotij, *c. factum legiti-
me, de reg.iur in 6, l.nam origo ff quod vi aut clam.* Et
ſemper debet attendi cauſa originalis, *l.tutor datus,
70. de fideiuſſor. Aym.conſ 144.n.2.Surd. deciſ.212. n,
16 15* † Maxime in pœna ad quam euitandam ſemper
initium eſt inſpiciendum, *l quod ait. §.quod ait lex.
vbi Bart in 2.notab de adult. Dom. in c. auaritia, in
gloſſ. in ipſo, de elect in 6. Del.in l. factum cuique
ſuum 197 §. in pœnalibus, num. 7. de reg. iur.*
Vltimo etiam facit obſeruantia contra dictam con-
ſtitutionem, quæ reſpectu ſuperiorum non fuit vſu
17 recepta † vnde non ligat, conſtitutio enim tunc
inſtituitur, cum promulgatur, tunc confirmatur,
cum moribus vtentium approbatur, tunc abroga-
ta, ſeu abolita cenſetur, cum non ſeruatur, *c.in iſtis
§.leges, diſt. 4. Felin.in c.1.n.12.de treug.& pac. Rol
cõſ.99.n.5.lib.2.Surd.cõſ.58.n.9.late Rot.coram. Card.
Lancell Valliſoletan. præmiſſ.cẽſuarum 23. Maij 1608.*
18 vbi ampliat quamuis adſit decretum irritãs, † cum
aliis clauſulis ampliſſimis, maxime quando non
ageretur de tollenda lege iam per obſeruantiam
firmata, cum ſufficiat conſtitutionem non eſſe vſu
receptam, aut obſeruatam quando vſus non fuit
illi conformis, vel contrarium fuit obſeruatum,
Iaſ. in l. rem non nouam, in fin. C. de iudic.
Quoad ſecundum de pœna prætenſa ob cenſum, ſo-
cietates officiorum, & pecunias acceptas ad cam-
bium per N. concludendum eſt etiam nullum de-
lictum extare, Ideo neque vllam pœnam poſſe in-
fligi Etenim conſtat omnes iſtas pecunias conuer-
ſas fuiſſe in vtilitatem, & neceſſitatem eccleſiæ, &
monaſterij, vltra auctoritatem, & conſenſum ſu-
perioris, & capituli, & totius congregationis dan-
tis facultatem N. omnia prædicta faciendi. Cum
etiam fuerit ſemper reſeruatum beneplacitum a-
poſtolicum quatenus opus eſſet, quod neque erat
neceſſarium, cum huiuſmodi monaſterium ha-
19 beat omnia priuilegia à ſummis Pontificibus † quæ
conceduntur omnibus Mendicantibus & præter-
tim Regularibus ſancti Dominici, & ſancti Augu-
ſtini, in quibus adeſt facultas alienandi, hypothe-
candi, imponendi cenſus, & alia ſimilia faciendi
pro vtilitate monaſterij vſque ad ſummam reddi-
tus ducatorum centum pro quolibet anno ſine
alio beneplacito ſummi Pontificis, ad quam ſum-
mam non aſcendunt fructus prætenſi ex ſocietati-
bus, & aliis de quibus agimus.
Vlterius ſtante d. vtilitate Eccleſiæ poterat ex poſt fa-
cto interuenire ſolemnitas requiſita in alienationi-
20 bus † & obligationib. rerum Eccleſiæ, *Barbat conſ.
61.* quem refert & ſequitur *Redoan.de reb.eccleſ.non
21 alien.rubr.de cauſ.vtilit.n.182.* † Cum etiam aliena-
tio ſine conſenſu domini confirmetur, & conua-
leſcat, ſi conſenſus ex interuallo ſubſequatur, *Bald.
in l quæcũque, 4.n.2.C.de bon.quæ liber. Rol.conſ.197.
n.32.lib.1.Card. Mant.de tacit.& ambig.conu.lib.22.
22 tit.28.n.9.* † Et imputandum eſt illis qui contraxe-
runt cum monaſterio non adhibendo beneplaci-
tum apoſtolicum, cum fuerint hypothecata bona
ſaluo d.beneplacito per eos expediendo, & in hoc
contractus bene poteſt claudicare ad fauorem ec-
cleſiæ, & in optione ſuperioris eſt contractum va-
lere nec ne, *c.ſi quis, 12 q.2. Dec.con.142.c.3. ad med.
v.& ſecundum iſtam regulam, n.4. Redoan.d. rub.de
cauſ.vtil.n.193.poſt Iaſ.in l cum ij, §.eam tranſactio-
23 nem.ff de tranſa.* † Cum enim fauore eccleſiæ con-
ſtitutum ſit, vt ſeruentur ſolemnitates, non debet
in odium retorqueri, Ideo ſtatur ei an velit vendi-
tionem eſſe nullam nec ne, ſi enim noluerit ratifi-
care ſuſtinebitur, neque is qui cum eccleſia con-
traxit poterit obiicere talem contractum ſine ſo-
lemnitatibus fuiſſe nullum, *Rum.conſ.40.viſis alle-
gationib.n.7.lib.5. Put. deciſ.310. vbi quis contraxit,
lib 1. Rot.coram Card Seraph. Cortonen. bonorum 4.
Maij 1575.* cum aliis deciſionibus relatis *per Card.
Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.2.tit.16.n.12.&
24 lib. 4 tit. 8. n.13.* † vbi etiam ex hoc infert, quod
ſi vẽditio facta fuerit reſeruato beneplacito ſum-
mi Pontificis pro pretio æſtimando à duobus peri-
tis eligendis ab ipſis contrahentibus, facta æſtima-
tione non erit amplius locus pœnitentiæ, tametſi

beneplacitum non fuerit ſubſecutum, ſi eccleſia
voluerit venditionem valere, quia hæc ſolemnitas
requiritur ad fauorem eccleſiæ, & pro eius vtilita-
te, cui poteſt renunciare, vt reſoluit *Rot. coram ea-*
25 *dem Card. Mant. Rom. domus, 4. Decemb. 1592.* † Ita
vt quando contractus eſt nullus in fauorem vnius
nullitas non poſſit allegari ab alio cuius fauore
non vitiatur dummodo lex ipſa ab initio non reſi-
ſtat venditioni: *Idem Card. Mant. d. lib. 3. tit. 16.*
n. 12. in fin.

Et quatenus etiam propter expreſſam prohibitionem
alienandi, & obligandi eſſet incurſa aliqua pœna.
Tamen cum hypotheca, & obligatio fuerit extin-
cta ob reſtitutionem pecuniarũ ex quadam æqui-
26 tate venit excuſandus N. † prout dicimus de eo
qui cenſum imponit ſuper re emphyteotica, qui
propter expreſſam prohibitionem alienandi in-
currit caducitatem; *Caput deciſ. 17. part.* Tamen ſi
cenſus fuit extinctus ante acceptam caducitatem
excuſabitur à deuolutione *Rot. coram Card. Seraph.*
Roman. Caſalis Marcellani, 19 Iunij, 1587. & coram
eodem Rom. vineæ, 16. Iunij, 1598. Quia ius eccleſiæ
27 non eſt factum deterius, † ideo intrat excuſatio
Bald. in l. qui crim. 11. C. qui accuſ. non poſſ. Seraph. pri-
uil. iuram. 48. n. 17. Capiciaq. deciſ. 230. n. 4. lib. 2. Et
quod ſtante redemptione cenſus ſubſecuta quod
28 ſit locus excuſationi, † quamuis illius impoſitio
eſſet etiam comprehenſa ſub prohibitione aliena-
tionis concludit etiam *Honded. conſ. 58. nu. 10. lib. 1.*
per deciſ. Rot. quam ibi allegat & eius tenorem ad-
ducit *Peruſina hereditatis ſeu fideicommiſſi de Ame-*
riciis, 26. February 1586 contra *Curt. Iunij conſ. 210 n.*
21. cum loquatur in alienatione ab initio libere fa-
cta, ſecus ſi fuit redimibilis iuxta allegata per *Ca-*
gnol. in l. 2. num. 174. C. de pact. in c. empt. & vend.

Nec facit quod nemo per pœnitentiam deſinat eſſe
29. nocens *l. qui ea mente. de furt.* † *l. quid ſit fugitiuus,*
in princ. de adilit. edict. Vnde quamuis emphyteuta
redemerit ante factam declarationem. Tamen in-
currit pœnam *Alexan. ſi inſulam. n. 45. de verb. oblig.*
Quia de æquitate ſi domini non interſit, admit-
titur excuſatio, & euitatur pœna, licet enim ſemper
adſit intereſſe domini propter ius ſibi acquiſitum
30 ratione caducitatis, † Tamen hoc intereſſe verſa-
tur in lucro amittendo, cum emphyteuta agat de
damno vitando, Ideo facilius illi ſuccurretur *Rim.*
Iun. conſ. 285. n. 125. Card. Mant. de tacit. & amb. con-
uent. tit. 18. n. 31. in fin. verſ. ſecundo ſublimitatur, lib. 12.
argumẽto *l. precibus, de damn. infect. l. ſi is cui, §. fin. de*
31 *furt.* † Prout etiam priuilegiatus tractans de dam-
no præfertur priuilegiato tractanti de lucro, *Bald. in*
aut. perpet. in fin. C. de ſacroſ. eccleſ. Rot. diuerſ. deciſ.
557. & 558. p. 1. Lambert. decõ. tract. mulier. in fin. n. 125.

Ex quibus patet non conſtare de aliquo delicto cum
32 omnia fuerint facta ex cauſa, † quæ etiam iniuſta
excuſat à dolo *l. igitur §. ſuperest, de lib. cauſa gloſſ. in l. 1.*
in fin. de abig. & in l. plagij. 3. C. ad leg. Fab. de plagiar.
Alex. conſ. 91. perſpectis his, quæ in themate, col. vlt. in
33 *princ. verſ. & ideo, lib. 1.* Et ceſſante dolo de vlla pœ-
na non eſt tractandum, *Bart. in l. 2. §. non autem. ff. ſi*
quis teſtam. lib. eſſe iuſ. fuer. Corn. conſ. 205 col. 2. n. 6.
lib. 2. Maxime in ſtatutis pœnalibus, quæ non ha-
34 bent locum ceſſante dolo, † quamuis ſimpliciter
loquãtur *Bald. in l. fin. per gloſſ. ibi quod quiſque iuris.*
Decian. conſ. 83. col. 2. poſt med. verſ. tertio reſpondetur.
Aym. conſ. 319. num. 15. col. 8. in fin. verſ. videmus.

Alterum de quo dubitabatur an ſit contrauentum
eidem conſtitutioni Sanctiſſ. Clementis VIII. ex
quo Religioſus in caſu de quo agimus rogauit, vt
donetur conſanguineo quod ſibi aliquis voluit
35 donare, † Verius eſt non conſtare de prætenſa con-
trauentione, quia nec expreſſe, nec tacite accepta-
uit donum ſibi oblatum petendo poſtea dari con-
ſanguineo, cum ſolum dixerit ſe ea re non indige-
re, ſed gratum ſibi fore, ſi dederit conſanguineo;
Tunc enim nulla eſt acceptatio, & ſic nihil donat,
ſed ſolum intercedit, vt alteri donetur, cum aliud
ſit quando acceptaret, & mitteret per manum do-
nantis conſanguineo, Quo caſu aduerſaretur d.
conſtitutio. Ita in ſpecie eiuſdem conſtitutionis
concludit *Sanchez de matrim. diſput. 4. n. 6.* poſt
Soſa per eum allegatum *in libello quo expoſuit di*
motum proprium Clementis num. 73.

Quare non eſt quærendum an dicatur cepiſſe, qui
alteri acquirit, cum, vt dictum eſt, iſte non ceperit
36 neque acceptauerit: † quamuis ſi de acceptatione
conſtaret verius eſſet, quod dicatur capere is, qui
aliis acquirit, quaſi eum tanquam principium ac-
quirendi conſideremus in quem pure, & ſimpli-
citer fuit tranſlatum dominium abſque vllo gra-
uamine alteri reſtituendi, cum aliud ſit quando
quis capit, vt alteri reſtituat, tunc enim talis non
videtur cepiſſe, non enim per eum alteri acquiri-
tur, ſed per illum ex cuius præcepto grauatur reſti-
tuere, quaſi capiens hoc caſu ſit medius reſtituen-
di miniſter, & acquiſitio propriè veniat ab eo qui
tradere iuſſit, prout bene explicat *Rebuff. in l. ce-*
piſſe, 140 ff. de verb. ſignif. & in l. aliud eſt capere, 71.
ff. eod. tit. Aym. conſil. 144. num. 2. & 3.

Obſeruandum tamen eſſet, quod quamuis alicui ec-
37 cleſiæ ſeu Regularibus, † puta mendicantibus non
liceret poſſidere bona immobilia tanquam pro-
pria, nihilominus licebit eis capere ad effectum
vendendi, & prouidendi eorum neceſſitatibus,
Exceptis Fratribus minoribus, quorum Religio
fundata eſt in altiſſima paupertate, vt fuit reſolu-
tum per *Rot. coram Cardin. Mant. Rom. hereditatis*
5. May 1593. & refert *idem Card. Mant. de tacit. &*
38 *ambig. conuent. lib. 25. tit. 6. n. 58.* † vbi etiam quod in
horum bonorum alienatione nulla requiritur ſo-
lemnitas, Quia cum ea non poſſint tanquam pro-
pria retineri, non intelliguntur data neque relicta,
vt debeant permanere perpetuo apud monaſte-
39 rium ad diſtribuendum pauperibus, † quæ fuit
principalis ratio, cur non poſſint alienari bona ec-
cleſiarum ſine iuſta cauſa, & ſolemnitatibus, *Bald.*
in c. 1. in princ. col. 4. ad med. verſ. dicit, n. 14. de his qui
feud. dar. poſſ. Vnde ceſſante hac ratione in huiuſ-
modi bonorum alienatione nulla ſolemnitas re-
40 quiritur, † quaſi tunc iſta alienatio ſit neceſſaria,
quæ non venit appellatione alienationis argumen-
to *l. fin. de reb. eor.* & in ſpecie ita declarat *Nat. conſ.*
441. col. pen. ad med. n. 29. Rol. conſ. 15. n. 6. lib. 1. poſt
Bald. in auth. hoc ius porrectum, n. 9. & in auth. ſi qua
41. *mulier, n. 6. C. de ſacroſ. eccleſ.* † Prout dicimus de
ingrediente monaſterium & profitente Religio-
nem, ſi enim præcipiat bona ſua alienari pro debi-
tis ſoluendis, fieri poteſt alienatio ſine aliqua ſo-
lemnitate, quaſi tunc illa bona non ſint acquiſita
ſimpliciter monaſterio. *Lap. allegat. 25. incip. diſput.*
ni. m. 4. & ibi Mand. in verb. ſolemnitate Rebuff. de
alien. rer. eccleſ. num. 19. Franc. in cap. 1. num. 25. limit.
9. de reb. eccleſ. non alien. lib. 6.

Adde quod quamuis prohibeatur retentio bonorum
42 regularibus, † non tamen dicitur prohibita ade-
ptio, quia poſſunt acquirere, vt vendant cum illud
domi-

domin'um momentaneum tanquam non conſi-
derabile non infringat regulam mendicantium, prout ex ſententia quadraginta trium doctorum
43 defendit late *Menoch. conſ.* 1014 18. & 19. † Vbi ex hoc concludit valere relictum Societati Ieſu, quamuis ſit vna ex mendicantibus, & æquiparat
44 tur Religioni Capucinorum, † prout æquiparata *Molin. de iuſt. & iur. tom. 21 tract. 1. diſput. 139. col. 2. in fin. verſ. tam profeſſi quam eiuſadiutores. fol.* 466.
45 Quaſi non conſideretur perſona capientis † quando ad eum emolumentom non reſpicit *l. 4. § item. ſi quis, de legat. preſtand,* & in ſpecie etiam declarat *Natt. conſil.* 441. *num.* 29. & 34.

EPITOME.

Creditor ſi ſuccedit debitori, vel è contra an confundatur actio, & pro qua parte, ita vt talis confuſio habeat vim ſolutionis, & quando petendo ſuum creditum cenſeatur renunciare hæreditati. ¶ Et an impediatur deducere, quod ſibi debetur, quamuis non confecerit inuentarium. ¶ Et quibus actionibus ei ſuccurrendum ſit, & an ei competat condictio incerti, & indebiti, ſeu traditio poſt reſtitutam hæreditatem ¶ Grauatus reſtituere dimidiam hæreditatis retinendo quod ſibi debetur, ſi reſtituat dimidiam eius quod reſtat, an dicatur reſtituiſſe dimidiam. ¶ Vſufructuario emente à domino proprietatem, ſi retractetur emptio per vicinum vigore retractus an vſufructus reuiuiſcat ſi ¶ Actionum cõfuſio quæ reſultat ex aditione hæreditatis facta per creditorem an duret poſtquam per eum fuit vendita hæreditas, ita vt contra emptorem non poſſit deducere ſuum creditum, quamuis omiſerit facere inuentarium.

SVMMARIVM.

1 *Actio, & paſſio non poſſunt ſtare in eodem ſubiecto.*
2 *Hæres, & defunctus cenſetur eſſe vna, & eadem perſona.*
3 *Creditor ſi ſuccedet debitori, vel èconira confunditur actio in totum, vel pro parte pro qua eſt hæres. & talis confuſio habet vim perfectæ ſolutionis. num.* 4.
5 *Creditor inſtitutus hæres à debitore quando petendo ſuum creditum cenſeatur renunciare hæreditati, & numero* 6.
7 *Actiones confunduntur per aditionem hæreditatis, non tamen grauatus fideicommiſſo impeditur, vt non poſſit deducere, quod ſibi debetur etiam non facto inuentario. num.* 10. & 11 *in debito ſolum naturali. num.* 12. & *de omni ære alieno. num* 14.
8 *Relictum non præſumitur animo compenſandi.*
9 *In fideicommiſſo vniuerſale non veniunt bona grauati.*
15 *Grauatus reſtituere dimidiam hæreditatis, licet retineat quod ſibi debetur, reſtituendo dimidiam eius, quod reſtat non dicitur minus reſtituiſſe dimidiam, quamuis reſtituat inutilem.*
16 *Teſtatore mandante vendi fundum pro ære alieno, hæres qui ſolus de proprio fundum retinet.*
16 *Hæres creditor ad effectum deducendi ius ſibi debitum poteſt petere ſibi caueri ante aditam hæreditatem, vel in actu reſtitutionis retinere, vel poſt reſtitutionem agere condictione indebiti. & n.* 18. & 19. & *an actio ſit extincta, & poſſit reuiuiſcere, n.* 20. 21. 22. & 23. & *dabitur etiam condictio incerti, n.* 25. 28. & 32. & *quomodo hoc intelligatur. num.* 42.
17 *Hypotheca non tollitur per aditionem hæreditatis factam ab hærede per fideicommiſſum.*
24 *Creditor poſtquam adiuit hæreditatem debitoris, ſi illam reperet oneroſam, an poſſit in conſcientia computare quod ſibi debetur à defuncto, & de reſiduo ſoluere vſque ad quantitatem.*
26 *Condictio certi generalis ſeu incerti quando cõpetat.*
27 *Condictio incerti an concurrat cum actionibus ſpecialibus, vt depoſiti, commodati & ſimilibus.*
29 *Ius retinendi an tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem, etiam ſine ceſſione.*
30 *Creditori quando ſuccurratur ſi reſtituat pignus debitori non facta retentione, & quid in commodatario, depoſitario, & aliis, num.* 31.
33 *Actionum confuſio quæ reſultat ex aditione hæreditatis facta per creditorem durat quandiu apud eum eſt hæreditas, quæ ſi vendatur, actio reuiuiſcit. & per eum poteſt agi contra emptorem pro ſuo credito, & quomodo intelligatur, num.* 34. 35. 36. & 37.
38. *Actiones confuſæ quando reſtituantur hæredi, ſi euicta ſit hæreditas per querelam inofficioſi, & datur cõpenſatio, ſeu retentio debiti ſiue ſciuerit, ſiue ignorauerit. n.* 39. & *quid ſi adiuiſſet ex delicto. num.* 41.
40 *Vſufructuario emente à domino proprietatem, ſi retractetur emptio per vicinum, vſufructus an reuiuiſcat.*
43 *Creditor hæres debitoris vendens hæreditatem an poſſit deducere ſuum creditum contra emptorem non confecto inuentario, & quid in grauato reſtituere hæreditatem. num.* 44 & 45. *Et quando agitur contra alios creditores, & legatarios. num.* 48.
46 *Conceſſa hæreditate cenſetur etiam conceſſum onus tranſlatum in eum, cui hæreditas conceditur.*
47 *Perſona loquentis quando intelligatur incluſa in generali ſermone.*
49 *Hæres ſtatim vendita, vel reſtituta hæreditate æquiparatur aliis creditoribus hæreditariis.*
50 *Legitima non amittitur per non confectionem inuentarij.*

CAPVT CCIII.

Colligendo infraſcriptas concluſiones apparebit veritas eorum, de quibus in caſu mihi propoſito fuit quæſitum.

Prima ſit concluſio. Quotieſcunque creditor ſuccedit debitori, vel è contra, actio confunditur ratione contrarietatis,
1 † quia actio, & paſſio, non poſſunt ſtare ſimul in eodem ſubiecto. *Bald. in l. ſi vxor, C. de bon. aut ind. poſſit.* Et quia hæres, & de-
2 functus cenſentur eſſe vna, † & eadem perſona. *§. 1. auth. de tureiur. à mor. præſtit.* Vnde ſi in totum
3 ſuccedit, confunditur in totum † *Menoch. conſ* 89. *num.* 41. Si in parte confunditur pro illa portione, pro qua eſt hæres *l. debitori ſuo* 7. *C. de pact. l. licet, C. ad leg. falcid. Gez. ad cõſ.* 94. *n.* 46. *Iaſ. in l. frater à*
4 *fratre,* 38. *n.* 39. *in* 3. *not. de condict. indebit.* † Ita vt talis confuſio trahat perfectam ſolutionem *l. Mutiana* 7. *in fin. & l. mau. iu, de condit. & demonſtrat. Purp. in addit. ad Iaſ. in l. debit. in verb. confunditur C. de pact.* Adeo quod creditor inſtitutus hæres à debitore petendo debitum videatur renunciare
5 hæreditati, † cum iſta ſimul ſtare non poſſint, vt ſibi debeatur, & hæres ſit, dummodo creditor non proteſtetur, quod non intendit renunciare: *Gloſſ. in l. vt debitum,* 5. *C. de hæred. action. & ibi Bald. ad med. verſ. oppono quod eo ipſo. Iaſ. in d. l. debit. n.* 10. *in fin. verſ. item adde. & ibi Purp. col.* 2. *ad med. n.* 12.

verſ. ex hac ratione, & ibi Curt. Inn. in fin. n. 34. Fel. in c. cum M fer. col. 25. vbi. Dec. col. 7. de conſt. Bald. in l hæres, 3. verſ quid ergo, num. 3. C. de impub. & aliis ſubſt.

6 † Quamuis etiam ſine proteſtatione, ſi hæres non erat certus de hæreditate, ſed d bitabat, non cenſeretur repudiaſſe petendo debitum. *l. nec nos, 4. de capt. & poſtlim. reuerſ.* & notat. *Bald. in l. vt debitum, 5. ad med. verſ. in contrarium, C. de hered. act.*

Secunda ſit concluſio, Per aditionem hæreditatis
7 quamuis confuſæ ſint actiones † *l. Stichum, § aditio, de ſolut. Socin. Iun. conſil. 8 n. 5. lib. 2. cum aliis ſupra allegatis.* Non tamen iſta confuſio impedit, vt grauatus fideicommiſſo non poſſit deducere id quod ſibi debebatur à teſtatore tempore mortis, *l. ab omnibus § fin. de leg. 1. Alexand. conſil. 124. viſo proceſſu cauſa, in fin. lib. 7. Aym. conſil 36. n. 4. Pariſ.*
8 *conſil. 25. num. 63 in 8. dub lib. 3.* † Nunquam enim præſumitur relictum aliquid fuiſſe animo compenſandi, niſi expreſſe dicatur *l. creditorē, de leg. 2. Bald. in l debitorē, C de pact. l. ſi cōpenſandi, C. de he-*
9 *red. inſtit.* † Neque in fideicommiſſo vniuerſali veniūt bona grauati *l. cohe edi, §. cum filiæ, verſ. nec fideicōmiſ. de vulg. & pup Iaſ. conſ 20. c. 2. ad med. l 3.*

Quæ adeo vera ſunt, vt procedant non ſolum facto
10 inuentario per hæredem inſtitutum † *l. cum herede, ad Treb. l fin. §. vlt C. de iur. delib. Rom. conſil. 276. viſis dubiis, n 2. & conſil. 28. ad fin. & ibi Ma id. in verb. hæres & in verb contra late Surd deciſ. 310.*
11 *n. 12. cum ſeq* † ſed etiam ſi hæreditas fuerit agnita abſque inuentarij beneficio, in hoc enim per ius nouum non corrigitur ius antiquum, cum ſolum proſpexerit contra hæredem, qui recuſat integra legata, aut debita ſoluere creditoribus ſob prætextu, quod hæreditas non ſit ſoluendo, Iure enim veteri hæres tenebatur in ſolidum creditoribus, & tamen aduerſus fideicōmiſſarium poterat deducere, quod ſibi erat debitum, cum bona & iura hæredis non veniant in fideicommiſſo, Aliud enim eſt quod hæres teneatur vltra vires creditoribus, & legatariis non confecto inuentario; Aliud eſt quod debeat reſtituere fideicommiſſario iura ſua, cum enim non veniat in reſtitutione, niſi ipſa hæreditas, per conſequens non obeſt omiſſio inuentarij, vt non poſſit deduci totum ipſius creditum licet videatur confuſum, quemadmodum poterat hoc facere ſecundum ius vetus, prout late explicat *Iaſ. con. 28. col 2. verſ. ſecundo ex quo iſta mulier, & verſ, nec obſtat ſecūdum, l. 3.*
12 *Roland conſil. 65. num. 1. lib 1.* † vbi etiam ampliat poſſe deduci non tantum debitum ciuile, & naturale, ſed etiam debitum ſolum naturale *Ang cōſ. 64 quoniam nihil eſt, in fin. & ſuper ſecundo dub Aymon, conſ. 144. num. 5. Honded. conſ. 58. n. 26. lib. 1.* vbi de communi *Card. Mantic de coniect vlt. volunt. lib 1. tit. 8 num.* 15 Iſta enim deductio nihil minuit fideicommiſſo, cum conſiſtat potius in
13 iure, † ſi enim eſt grauatus reſtituere dimidiam hæreditatis, licet deducat, aut retineat, quod ſibi debet reſtituendo dimidiam eius, quod reſtat, non dicitur minus reſtituiſſe dimidiam, ac ſi nihil detraxiſſet, cum hæreditas conſiſtat in iure, non in corporibus, & ſi nihil remaneret, adhuc poſſet reſtituere dimidiam, licet inutilem prout eſſe valde notandum, quia vidit multos errare, quamuis excellentes dicit *Caſtrenſ. in l. ab omnib, 107. §.*
14 *ſi ſocero, n. 1 ff. de legat. 1.* † Et de omni ære alieno quod poſſit deduci *Bertaz Rol. conſ. 207. num. 65*

Peregrin. de fideicommiſ. art. 35. num. 1. cum aliis per Socin. conſ. 44. non eſt parua difficultas, n. 2. lib. 3. late Alexand. in l. ita tamen 27. §. ſi ex trebell. num. 3.
15 *ff ad trebell.* † Ita vt ſi teſtator mandat fundum vendi pro ſoluendo ære alieno, hæres, qui illud ſoluit de proprio poſſit fundum pro ſe retinere, *Surd. conſ. 290. num. 37. lib. 2.*

Tertia ſit concluſio. Hæres creditor ad effectum deducendi ius ſibi debitum habet triplex remedium:
16 † Primum, vt ante aditam hæreditatem ſibi caueri petat; ſecundum, vt in ipſo actu reſtitutionis retineat, & deducat, quod ſibi debetur; tertium vt poſt reſtitutionem agat cōdictione indebiti, prout omnia declarat *Purpur. in l debitoris. 7 num. 24. col. 5. in fin. verſ & ideo hæres creditor. C. de pact. Alexan. in l. ita tamen. 27. §. ſi ex trebell n. 1. ff. ad treb.* vbi etiam quod cum hoc caſu licita ſit retentio, non poterit dari actio fideicommiſſario aduerſus hæredes ad repetendum illas res retentas, & minor eſſet dubitatio quando bona defuncti
17 eſſent obligata pro debito hæredis, † quia per aditionem hæreditatis factam ab hærede grauato per fideicōmiſſum non tollitur hypotheca. *Alex. in d. §. ex trebelliano, & in l. ſi ex ſ. x auie. § latius de ex epi. rei iudicat.*

18 Nec facit quod actio videatur confuſa quantum ad finem agendi, ideo iſta conditio non poteſt competere hæredi reſtituta hæreditate aduerſus fideicommiſſarium pro recuperando ſuo credito, quidquid aliud ſit quo ad effectum retinendi, antequam reſtituat hæreditatem, *Caſtr. conſ. 9. vltra ea quæ tāguntur, in princ. verſ. ſecundo quæritur, l. 2.*
19 † Quaſi facilius deſit retentio poſtquam confuſa eſt actio pro conſeruatione debiti hæreditarij, quam vt de nouo debitum efficiatur hæreditarium argumento *l. patre furioſo ff qui ſunt ſui vel alien. iur.* & in ſpecie ita concludit *Ruin. conſ. 68. in fin. n. 14. lib. 2. poſt. Caſtr. in l. ab omnib. 107. §, ſi ſocero, de leg. 1. Pancir. conſil. 126. num. 7.*

Quia verius eſt non ſolum poſſe hæredem retinere ſuum creditum in computatione facienda, ſed etiam dari eidem actionem. Quāuis enim confundantur ſubſtātialiter actiones adita hæreditate, tamen in effectu habentur pro non confuſis, quoties hæres damnificatur, & ſatis eſſet in damno, ſi agendo non poſſet conſequi ſuum creditum, & de eo diſponere poſtquam hæreditas eſt
20 ſubiecta oneri reſtitutionis; † Ideo merito non debet negari actio, quæ quāuis ſit extincta, etiam de æquitate, vel reuiuiſcit, vel agitur condictione indebiti, *Imol. in l. Stich. §. aditio, in princ. verſ. nota tres effectus, de ſolut. Cum. conſ. 37. num. 3. in fin. verſi.*
21 *quamuis autem actio* † & de veriori opinione teſtatur *Honded. conſ. 58. n. 53. lib. 1.* quod etiam voluit *Caſt. conſ. 387. pro declarat. col. 1. n. 3. verſ ſi vero bona poſſideātur, l. 1. Rom conſ. 276. viſis dubiis, n. 7. col. 2. in fin. in 7. dub* & latius declarat *Curt Iun. in l. debi. in princ n. 3. col. 2. n. 1. fall. 5 C. de pact. Aym. conſ. 16. n. 1. & conſ. 144 n 5. Peregrin. de fideicommiſ. art. 55. n. 3. verſ ſed male.* Vbi etiam quod contraria procedunt in debitis naturalibus, pro quibus daretur tantum retentio, non actio *Roland. conſ. 65. nu. 12. lib. 2. Card. Mant de coniect. vlt. volunt. lib 7. tit. 8. n. 15. in fin.* iuxta diſpoſitionem *l. Stichum, 96 §.*
22 *aditio ff de ſolut.* † licet etiam poſſe condici debitum ſolum naturale per hæredem verum, non putatiuum, & malæ fidei concludat *Arg. in l ſi is qui heredis. 45. in fin. de condict. indeb.* Adeo vt etiam

creditor

creditor poſtquam adiuit hæreditatem debitoris,
ſi illam repetit onerofam poſſit in conſcientia cõ-
23 putare,† quod ſibi debetur à defuncto, & de reſi-
duo ſoluere vſque ad quantitatem virium hæredi-
tatis, quando tamen hæres non cogitauit adeſſe
tot debita. Nam forus conſcientiæ nunquam tol-
lit naturalem obligationem, niſi conſentiat verè
is,cui quæſita eſt obligatio,vel vbi ius diuinum re-
fragatur,prout in puncto concludit *Purp. in l. de-
bitoris 7. col. 2. in fin. verſ. quarto ampliatur. num. 17.
C. de pact.*

Quibus adde quod vltra d. actionem competeret e-
tiam hæredi reſtituta hæreditate cõdictio incerti,
24 † quæ eſt actio generalis competens ad omnia in-
certa *l. ſed etſi § fin. de condi. ind. Ang. in prim. inſtit.
de verborum obligationib. n. 4. in glo. in verb. ſtipula-
tio.* Quando enim certum petitur datur condictio
25 certi generalis † *l. certi cond. & ff ſi cert. petat.* ſi au-
tem petatur non certum quale, quantumque ſit,
ſed tantum quid ſit,competit condictio incerti *l.
ſi ff ſi quis in ius vocatus non ier. l. ſi qui ſine de condi. ſin.
cauſ. l. in cauſa 2. § 1. de miner. Rebuff. in l. ſubſignat.
25. § incertas verſ. decimo octauo ff. de ver. ſign.* Ita vt
iſta condictio incerti poſſit concurrere cum alijs
26 actionibus ſpecialibus,† vt depoſiti,commodati,
& ſimilibus,in quibus agitur ad reſtitutionem rei,
& ſic ad factum,quod eſt incertum *l. ſi binarum. in
fin. de ſeru. vrb. præd* & de veriori opinione teſtatur
*Ang. in princ. inſt. de ver. oblig. n. 4. verſ. ſed dominus
meus. poſt Caſtr. in l. ſed. & ſi me. § 1. de condic. indeb.*
dixi ſup. c. 193 num 40.

Neque obſtat quod potius competat condictio in-
debiti, & non condictio incerti,vt in *l. indebiti §.
27 ſed etſi autem. de condict. inde.* † Quia ibi condicitur
poſſeſſio,quę eſt certa,hic autem condicitur retra-
ditio, vt habeat retentionem propter ſuum credi-
tum,vel impenſas,quod eſt incertum, prout mul-
tum notandum dicit *Bart in l. qui exceptionem. §. ſi
pars in ſi de condic. indeb* Vbi quod non condicitur
res, aut poſſeſſio rei,ſed ſolum petitur retraditio,
28 et h. petitur retentio propter impenſas;† Ita vt i-
ſtud ius retinendi tranſeat etiam ad ſingularem
ſucceſſorem ſine ceſſione,vt notat ibi *Alex. ad Bar.
in verb. hanc gloſſam.* Quod etiam voluit *Sal in d §.
ſi pa s in fin. ep. poſt Ang. ibi n. 3. verſ. ſequitur. Caſtr.
in princ. Tutrig. in ſ. ver. ſed ſi ex perſona hæredis Cu-
iac obſer. l. 8. c. 1. colum. 2* cum alijs quos adduxi ſu-
pra *c. 91. nu 25. vſque ad nu. 41.* Vbi etiam de cre-
29 ditore,† qui reſtituit pignus debitori nõ facta re-
tentione pro pecunia chyrographaria *Bal in l. vni-
ca nu 2 C etiam ob chyrograph. pecun.* Et de com-
30 modatario, depoſitario, hærede, †. & ſimilibus
*Gloſ. in l. & ideo. §. neratius in verneris in fi. de con-
dic. furt. Hermand. de libell. forma. d. l bell. 14. not. in
fin. Tiraq. d. c. 1. lib. 8. colum. 2.* Et dari etiam in hoc
31 caſu condictionem incerti concludit † *Aym. con.
144. n 5. verſ. & non ſolum poteſt hæres. poſt Bal. conſ.
421. quod domina conteſſina in fin. verſ. & ſi non reten-
to debite. lib 5.*

Quarta ſit concluſio, Actionum confuſio, quæ reſul-
tat ex aditione hæreditatis facta per creditorem
defuncti eatenus durat, quatenus hæreditas in ef-
32 fectu eſt apud illum qui adiuit, † ſi trãsferatur in
alium mediante venditione actio ſemel extincta
de æquitate reuiuiſcit, & creditor poteſt agere
contra emptorem hæreditatis pro ſuo credito,
Emptor enim hæreditatis obtinet vicem hæredis,
& tenetur actione, qua prior debitor tenebatur,
cum omnia ſint perinde,ac ſi non fuiſſet hæres *l. 2.
§. fin. ff. de hæred. vel act. vend. & ibi Gloſ. in v. tener.
33 & Bald. in verſ. ſi initus. & verſ. cum quis.* Vbi quod
obtineret ab emptore hæreditatis, quod conſe-
queretur à quolibet extraneo hærede, quia actio
confuſa per aditionem hæreditatis reſtituitur hæ-
redi vendita hæreditate, non vi primæ obligatio-
nis, ſed ex natura iſtius contractus venditionis,
34 quando debitum à principio erat petibile;† quod
etiam ſequitur *Salic. ibid. in §. ſi initus. & in §. cum
quis in fi.* vbi quod actio ſemel extincta,vel reſuſci-
tatur ex iure ſpeciali in hoc caſu,vel ſi non reuiui-
ſcit, ſaltem de nouo ad imponendum cogitur,
35 quia hoc tacite actum videtur,† Idem voluit *Cur.
Iun.* dicens ſingulare in *l. debitori, colum. 1. in princ.
verſ. ad iſtam regulam dantur. n. 3. C. de pact. & ibi
Dec. in 2. not. col. 2. in fin. num. 8. Bart. Bald. Ang. Iaſ.
Caſtr. & Salic. in l. ſi is qui hæreditatem 45 ff. de cond.
indebit. poſt Glo. ibi in verb. repetere. Iaſ. in l. frater à
fratre 38. col. 2. ad med. in 3. not. n. 9. eod. tit. & ibi Io.
36 Cret. num. 7.* vbi quod eſt multum notandum,&
ſequitur *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent.
tit. 10. lib. 4. nu. 16. Corn. conſ. 14. quatuor dubia. col. 4.
in 2. dub. verſ his tamen non obſtantibus, & v. ſed da-
to quod eſſet. num. 11. lib. 3.*

Idem eſt in ſimilibus caſibus in quibus reſtituuntur
hæredi actiones confuſæ,prout quando eſſet eui-
cta hæreditas per querelam inofficioſi ab eo, qui
37 fuit hæres inſtitutus.† perinde enim obſeruari o-
portet,ac ſi hæreditas adita non eſſet. Vnde rema-
net integra petitio debiti hæredi inſtituto aduer-
ſus eum,qui vicit & datur compenſatio debiti in-
ter eos,ſeu retentio,ſi inuicem ſit debitum, niſi i-
pſe dolo fecerit,aut fuerit in mala fide, quia tunc
perdit,quod ſibi debetur *l. enim qui 21. §. fi. vbi Gloſ.
in ver. competere. & in verb. compenſationem. ff de i-
noff teſtam. & ibi Caſt. in fi. & Bal. ver. idem reſpon-
38 dit Salic. in l. ſi maritus 21. Cod. eod tit.* Vbi *Caſtrenſ.*
quod reſtituuntur actiones priſtinæ, ſiue ſciuerit,
ſiue ignorauerit *l. dominis 63. in princ ff. de vſufruct.*
Exemplo Vſufructuarij, qui emit proprietatem
à Domino, ſi enim retractetur emptio per vici-
39 num vigore retractus, † vſufructus extinctus re-
uiuiſcit ſiue ſciret poſſe retractari, ſiue ignoraret,
argum. *l. 2. in fi. ſi ex nox. cauſ. agat. Gloſſ. in dict. l. do-
minus in verb. apparuit.* Quidquid aliud ſit, quan-
40 do hæres adiuiſſet ex delicto, † tunc enim non
ceſſat cauſa extinctiua, cum non deſinat eſſe hæ-
res, quamuis fiſcus ei auferat hæreditatem tan-
quam ab indigno, *Iaſ. in d. l. ſi maritus in fin. C. de in-
off. teſtam. per l. ex facto. §. Inſanus Longinus de vul.
& pupil.*

Neque obſtat *l. qui exceptionem 40 §. ſi pars de condi.
41 indeb.* Quia ibi fuit ſoluta certa ſpecies,† hic au-
tem vendita quædam iuris vniuerſitas, vt puta
hæreditas, quæ continet omnia debita, & credi-
ta & ſimilia. Vnde non mirum ſi debet æs alie-
num deduci de hæreditate, *Bart. in l. ſi is qui hære-
ditatem 45 in fin. ver. contra prædicta de condict. ind.*
ſequitur *Ang. ibidem in princ.* Vbi quod ſi trada-
tur vna ſpecies deductione non facta, tunc agen-
dum eſt incerti condictione, quicquid aliud ſit in
vniuerſitate, quæ continet corpora, iura, & actio-
nes; Hæreditas enim non dicitur valere, niſi illud,
quod ſupereſt deducto ære alieno, ſicut eſt dos,
quæ eſt vniuerſitas, quæ minus valet propter im-
penſas neceſſarias, quàm valeant bona hæredi-
taria, cum debitum deducatur de vniuerſitate

non de rebus ſingularibus? Vnde ſi vendidi hære-
ditatem,non tenebor dare totum quod erat in bo-
nis,ſed illud ſolùm,quod erat in hæreditate,& ſic
meritò repetitur id, quod datum eſt vltra debi-
tum; Quidquid aliud ſit quando agitur ad retra-
ditionem rei, non ratione proprietatis & poſſeſ-
ſionis. ſed nudæ retraditionis, quo caſu agitur
condictione incerti iuxta *l. qui exception. §. ſi pars
de condict inde* ex ſuperius allegatis, & clarius ex-
plicat *Caſtr. in d. l. ſi is qui 45. n. 2. ff eod. tit.*

An autem hodie hæc deductio habeat locum, ſi cre-
ditor hæres non fecit inuentarium *Salic.* relinquit
43 cogitandum † *in d. l. ſi is qui in fi. de cond. indeb.* Et
videbatur negatiue reſoluendum: quia ſaltem mi-
litat illa ratio occultationis bonorum, & ſubtra-
dictionis rerum hæreditariarum contra hæredem
non conficientem inuentarium, quaſi præſuma-
tur, quod hæres tot bona ſubtraxerit, de quibus ſi-
bi ſatisfecerit pro ſuo credito, prout etiam in ſpe-
cie notat *Cur. Iun. in d. l. debitorie col. 3. in fi. n. 13. vſ-
que ad n. 15 C. de pact.* vbi quod aliud eſt ingrauato
reſtituere hæreditatem, qui poteſt deducere illud,
44 quod ſibi debetur † etiam non confecto inuenta-
rio, cum diuerſum ſit in ſupradicto caſu, in quo
hæres omiſſo inuentario tenetur legatariis, & cre-
ditoribus etiam vltra vires, vnde ex hac generali-
tate videtur colligi, quod hæres non poſſit dedu-
cere quod debetur, & ſic nullam habebit prærroga-
tiuam, ſed ſimilem fortunam debet habere cum a-
liis creditoribus *Dec. in d. l. debitores. col. 4. in princ.
nu. 17. verſ ſi vero creditores.*

Verius tamen eſt non conſiderari inuentarium reſ-
45 pectu eius, qui emit hæreditatem, † Nam venditor
poterit etiam creditum ſuum deducere, & repete-
re, quidquid aliud ſit reſpectu creditorum hæredi-
tatis, vt dictum eſt ſupra *in ſecunda concluſione*, &
late concludit *Soc conſ. 44. non parua eſt difficultas.
n. 1 & per tot. l. 3 Gabr. conſ. 114. n 3. l. 1.* quaſi ſolum
videatur vendita per hæredem creditorem hære-
ditas deducto iure ſibi competente, cum ad iſtum
effectum eadem ratio militet in eo, quod debetur
aliis creditoribus, & eo, quod eſt debitum ipſi hæ-
redi venděti, cum de natura actus ſit, vt conceſſa
hæreditate cenſeatur etiam tranſlatum onus ad
eum cui hæreditas conceditur *l. 1. & 2. C. de hered.*
46 *vel act. věd* † Et ſic erit reſarciendum omne illud,
quod debebatur, antequam actio eſſet confuſa, &
quod expenſum eſt pro hæreditate, ita vt foret cre-
ditor, ſi non fuiſſet hæres *Corn. conſ. 14 in 2. dub. nu.*
47 *11. verſ hic tamen non obſtantibus lib. 3.* † vbi etiam
quod in hoc caſu perſona loquentis intelligetur
incluſa in generali ſermone ratione ſubiectæ ma-
teriæ ut per *Cyn.* in ſpecie *in l. inquiſitio. C. de ſolut.*
Et ita loquuntur omnes doctores, dum conclu-
48 dunt obſtare omiſſionem inuentarij, † vt poſſit
hæres retinere creditum ſuum, quando agitur
contra creditores, aut legatarios, ſecus autem ad-
uerſus fideicommiſſarium vniuerſalem, *Aim. conſ.
300. num. 7. poſt Caſtr. conſ. 19. num. 2. quaſt. 3. lib. 2. &
conſ. 77. in pri. & 186. eod. li. Idem Caſtr. in l. ita ta-
men §. ex trebelliano. vbi Alex ff. ad trebell.* Et eadem
ratio militat contra emptorem hæreditatis, quæ in
49 fideicommiſſario vniuerſali, vt dictum eſt, † cum
hæres ſtatim, quod vendidit hæreditatem, ſeu il-
lam reſtituit, æquiparetur aliis creditoribus hære-
ditariis, *Soc. Iun. conſ. 170. n. 3. verſ. & pro hoc bene fa-
cit l. 2.* quod etiam voluit *Raph. Cum. conſ. 126. pro-
ponitur. col. vlt. in fi. v. & hanc opinionem.* vbi quod

non eſt æquum, vt perdatur verum creditum, cum
neque per omiſſionem inuentarij amittatur legi-
50 tima, † quæ non eſt propriè debitum ſecundum
communem ſententiam, de qua per *Doct. in auth.
ſed cum teſtator ad leg falcid.*

Ex prædictis patet non potuiſſe negari deductionem
petitam; Nam quo ad portionem hæreditatis ven-
ditam non fuit venditori præiudicatum; cum ha-
beat repetitionem, ſeu retentionem ſui crediti vt
dictum eſt in 3. & 4. *concluſione* quidquid aliàs per
aditionem confundatur actio hæredis contra de-
functum, vt in 1. *concluſione* idem quo ad aliã por-
tionem, quam hæres reſtituit ex fideicommiſſo,
quia neque minus in ea aliquod præiudicium po-
teſt inferri hæredi reſpectu ſui crediti, vt dictum
eſt *in 2. concluſione.* Quo vero ad alia per hæredem
expenſa dicam *in ſeq. cap.* vbi etiam de cuius pecu-
niis præſumatur facta ſolutio, & an poſſit agi pri-
mæua actione, vel ex vendito, aut ex alio contra-
ctu, & per quæ verba cenſeatur facta venditio iu-
rium, & creditorum hæredi competentium.

EPITOME.

Adminiſtrans quando videatur ſoluiſſe de nego-
tio quod gerit, & expenſa dicatur facta ſumptibus fa-
cientis. ¶ Et quid in hærede grauato per fideicom-
miſſum ſoluente æs alienum an ſit præſumendum
quod de proprio ſoluerit, quamuis non confecerit
inuentarium ¶ Stante actione hypothecaria an fiat
confuſio actionum vigore ſucceſſionis, & quando
hæres creditor detrahat ſuum creditum & illi com-
petat actio, quæ prius competebat, ſeu præſcriptis
verbis, reſtituta, vel vendita hæreditate. ¶ Hæres an
teneatur creditoribus hæreditatis ſi hæreditatem
vendidit, & quæratur actio eiſdem creditoribus con-
tra emptorem & quid de æquitate canonica, in ſub-
ſidium, & ſtante ſtipulatione per notarium, ſeu debi-
torem pro omnibus, quorum intereſt.

SVMMARIVM.

1 *Hæres grauatus per fideicommiſſum detrahit quod ſi-
bi debetur a teſtatore, & omne æs alienum per eum ſo-
lutum.*
2 *Adminiſtrãs videtur ſoluere de negotio, quod gerit. n.
9. & 13. & de ratione n. 11. 12 & 12 & an cenſeatur
acquiſiuiſſe de bonis adminiſtratis. n 10.*
3 *Expenſa facta præſumitur ſumptib. facientis etiam in
ſocio omnium bonorum. n 4.*
5 *Debita hæreditaria an præſumantur ſoluta per hæredẽ
grauatum de bonis ipſius, vel hæreditariis. n. 6. & 7 Et
an hoc probetur eo ipſo quod appareat debitum ſolutum.
num. 8. intellige quando fecit inuentarium. num. 14.
16. & 17. Dummodo illud non fuerit remiſſum per te-
ſtatorem. num. 18.*
15 *Omiſſio inuẽtarij facit præſumptionẽ ſubtractionis, ita
vt excludatur etiam præſumptio quod bona mobilia
ſint vſu conſumpta.*
19 *Teſtator quando poſſit remittere confectionem inuenta-
rij, & num 21.*
20 *Limitatio fideicommiſſi eſt in poteſtate teſtatoris.*
23 *Confuſio vigore ſucceſſionis non fit quo ad actionem
hypothecariam, quæ competit creditori, vnde dab-
itur retentio pignoris, quo non extante poterit agi con-
tra tertios poſſeſſores. num. 24. Declara vt num. 25.
26. 27.*
28 *Hæres non poteſt detrahere ſuum creditum quando
conſtat*

conſtat de contraria mente teſtatoris , & ex quibus verbis colligatur.num.29.

30 *Hæredi creditori an competat pro ſuo credito act.quæ prius ſibi competebat , vel potius prima ſit extincta per confuſionem.ſi hæreditas apud alium reperiatur vigore emptionis , vel ſimilis cauſa,num.32.33.& 34. & an poſſit agi præſcriptis verbis.n.35.*

31 *Emptor hæreditatis obtinet vicem hæredis , ac ſi creditor non fuiſſet hæres.*

36 *Hæres quamuis vendiderit hæreditatem à ſe aditã,an teneatur creditoribus hæreditariis,& quid ſi illam reſtituat ex fideicommiſſo.num.38.& an creditori actio aliqua competat contra emptorem.num.39.& quid in ſubſidium,& de æquitate canonica.num.40.Et ſi ſtipulatio fiat per notarium , vel actio à debitore cedatur.num.41.*

37 *Creditores non coguntur mutare perſonam hæredis quamuis voluerit dare magis locupletem.*

45 *Stipulatio valet pro omnibus quorum intereſt, & acquiritur actio ſine ceßione.*

CAPVT CCIV.

VLtra ea , quæ adducta ſunt in præcedenti capite,Addendum eſt pro reſolutione eorum , de quibus iterum fuit quæſitum , quod Hæres grauatus per fideicommiſſum purum,aut conditionale non ſolum detrahit , quod ſibi debetur à teſtatore quamuis non confecerit inuentarium,
1 vt ſupra latius dictum eſt †ſed etiam omnia debita hæreditaria per ipſum ſoluta *l.cum hæres §.& ibi Gloſſ.in v.deducet.ad ſenat.conſult.trebellian.Paris.conſ.25 nu.63.lib.2.Socin. conſ.44.per tot.lib.3.*& de omni ære alieno ſoluto notant *Doct.in l.deducta.§.qui poſt ad trebell. Ruin.conſ.135.colum.6.in fin.num.50 verſ.quo ad aliud dubium.lib.3.* vbi etiam quod ſoluiſſet de fructibus bonorum,*Gabr.conſ.124.n.4.lib.1.*

Verum quia dicebatur iſta debita hæreditaria præſumi fuiſſe ſoluta de bonis hæreditariis non de pro-
2 prio ære hæredis grauati,† quaſi adminiſtrans videatur ſoluere de negotio quod gerit,*l.neſennius.de neg.geſt.*Dubitandum fuit quæ ſit verior opinio Et dicendum eſt potius pro hærede præſumendum eſſe,vt de ſuo ſoluerit, niſi appareat in hæreditate extitiſſe pecunias. vel niſi conſtet de diſtractione bonorum immobilium, vnde pecunia de-
3 duci potuiſſet, † cum in dubio ſemper præſumatur factum expenſis facientis,*Bald.in l.fi.§.in computatione.n.2.v.& adde quod probatur.C.de iur.delib.Bart.in l.cum proponas.C.pro ſoc. Alexand.c.78.diſcenſſis his de quibus.colum.vltim.ad fi.nu.4.v.tamen in propoſito.lib.5. Aym.conſ.131.num.12.in 2.dub.Maſc.concluſ.1319.num.15. Decian.conſ.99.col.1. ad med.num.2.Caſſan.in conſuetud.Burgund.rubr.4.§.*
4 *14.in tex ibi Meuble,num.4.fol.710.* † vbi ampliat quamuis ſit ſocius omnium bonorum, *Rom.conſ.174.*vbi latè *Mandoſ.in verb.præſumantur,*& in ſpe-
5 cie de hærede †ita concludit *Idem Rom.c.176.col.penul.ad fin.num.7.verſ.quo ad nonum.Socin.c.19.in cauſa quæ vert.nu.1.cum ſeq.lib.4.* Quidquid contrarium ſequatur *Barbat.conſ.63.lib.3.poſt Caſtr.c.212.ſuprascripta colum.1.in fin.num.3.v.ſecunda ra-*
6 *tio.lib.1.*Quia contraria opinio eſt verior,†vt multis comprobat *Per.de fideicom.art.45.n.29.vſque ad n.40.Dec.conſ.257.proponitur quod mobilis col.vl.in fi.n.4* vbi de hærede,qui recuperauit bona vigore pacti de retrouendẽdo,quod præſumatur de pro-
priis pecuniis recuperaſſe, qui à fideicommiſſario erunt reſtituendæ,ſequitur *Tiraq.de retract.conuẽt.*
7 *ad fin.n.88.q.11.verſ.ſubdit tamen.* †Et quod debeat probari ſolutionem fuiſſe factam de hæreditariis bonis voluit etiam *Socin.Iun.conſ.109.num.21.lib.1. Rum.conſ.152.in fin.n.18.lib.5.*Et hoc probabitur eo
8 ipſo quod conſtat rem venditam eſſe, †& apparet debita ſoluta,*Bart. in l.fi.§.& ſi præfatam in fin.v.item hoc quando dicta.C.de iur.de liber.Surd.decif.55.n 6.verſ.& dicit idem.*

Neque obſtat quod iſte hæres potius videatur ſoluiſſe de negotio hæreditatis ,exemplo adminiſtrato-
9 ris neceſſarij,†qui non dicitur ſoluere de ſuo ſed de re,quam adminiſtrat *Bart,& Ang.in l.c.poſt §.1.de adminiſtratione tutor.Bal.in l.fi.C.de dot prom.colum.penult.in fin.num.13.v.licet enim dicant Aym.*
10 *conſ.120.n.3.Maſc.concl.53.n.1.*†Ita vt etiam per adminiſtratorem acquiſita cenſeantur de bonis adminiſtratis,*Bald. l.2.n.12 C.de hæred.vel act.vendit* cum diſtinctionibus tamen de quibus per *Menoch.præſumpt.52.lib 1.*

Quia adminiſtrator non eſt dominus fructuum pro-
11 ut eſt hæres grauatus ſub conditione:†Vnde non eſt mirum , quod videatur impendiſſe de fructibus dominorum quorum negotia gerit , non autem de ſuo *l.fi.de pec.t.hæredit.§.item ea.inſtit de rerum d.l.in fideicommiſſariam ad trebell.Socin Iun.conſ.109 num.22 lib.1.Peregr.de fide.com.art.35.n.38.*
12 vbi etiam ſubdit, † quod præſumptio illa accipitur fauore adminiſtratoris ne de ſuo videatur donaſſe,promiſiſſe,aut dotaſſe. *Ang.& alij in l.neſennius de neg.geſt.& in l fi.de petit.hæred* Quamuis etiam non ita paſſim admittendum ſit vt adminiſtrator præſumatur ſoluere de pecuniis eius,cuius
13 bona adminiſtrat , † cum etiam de proprio aliquando cenſendum ſit expendiſſe : prout latè declarat *Maſc.concluſ.52.nu.6.verſ.aduertendum.poſt Cupr.conſ.16.nu.33.Grat.conſ.188.nu.16.lib.1.Aym.conſ.129.n.3.& 4.per l.ſi ventri,in fin.de priuil.cred.l.ſi defunctus.C.arbitr.tut.Anchar.conſ.31.quia qu.2.Corn.conſ.167.col.2.lib.1.*

Iſta tamen ſunt intelligenda quando hæres confeciſſet inuentarium , tunc enim præſumitur ſoluiſ-
14 ſe de proprio ,† Nam alias ſi de eo non conſtet cenſetur ſolutio potius facta de bonis hæreditariis.Etenim præſumptio eſt contra non conficientem inuentarium , vt ſubtraxerit bona hæreditaria , Ita vt neque admittatur probatio præſumpti-
15 ua ,†quod bona mobilia ſint vſu conſumpta iuxta doctrinam *Bart.in l.quo ad præſ.num.3.Cod.de muril.eg.lib.10. Alexand.conſ.45.num.3.lib.1,* Quaſi probatio contraria præſumptiua inſurgat contra non conficientem inuentarium quod illa occultauerit , & vſurpauerit, *Canalcan.de tut.n.60.poſt Ruin.conſ.69.n.4.lib.2.* Qua præſumptione ſtante circa ſubſtractionem bonorum hæreditatis fingitur ſoluere de hæreditate,non de proprio patri-
16 monio. †Ita in terminis cõcludit *Bald.in l.filium quem habentem. col. penult.in princip.verſ.item hoc probat.n.27.C.famil. hercisc. poſt Bar. in l.in ratione*
17 *la.§.quod vulgo ff.ad leg falc.* † Et tanquam ſingulare refert,*Caſtell.Cot.in memor.in verb. hæres grauatus de reſtituendo ad fi.v. an autem hæres in dubio* de quo etiam meminit *Mozar.de fideicom.p.2.q.6.in fi.Raph.Fulgoſ.conſ.81.punctum.c.1.ad med. v.*
18 *ſed & magis.*† Dummodo non fuerit remiſſa per teſtatorem confectio inuentarij iuxta *l.ſi. in arbit. tut.& l.cum tale §.Titius de con.& demon.* Quãuis

enim teſtator non poſſit remittere inuentarium
19 in præiud. creditorum† *Bald. in l. fin. §. cum agi-*
tur. C. de iur. deli. Tamẽ hoc potuit in præiudicium
20 legatariorum, & fideicommiſſariorum,† cum eſ-
ſet in poteſtate teſtatoris limitare fideicommiſ-
ſum, *l. videamus § iur. delib. lit. iur. Caſtr. in l. nemo po-*
21 *teſt de leg. 1. Rum. conſ. 64. n. 12 lib. 1.* † & ita in ſpecie
declarat *Alex. conſ. 82. perſ. his quæ in themate. col.*
vlt. nu. 13. vſque ad nu. 16. lib. 2. vbi quod tanto magis
procedunt prædicta, quia quantitas pecuniæ po-
22 tuit percipi ex fructibus poſſeſſionis, † vel ſaltem
ex fructibus hæreditatis, qui ſpectabant ad hære-
dem, vnde magis coadiuuatur præſumptio quod
de bonis propriis ſilentio facta videatur, *Socin. Iun.*
conſ. 109. num. 22. lib. 1.

Secundo quo ad actionem hypothecariam quæ
competit creditori, verius eſt quod non fuerit fa-
23 cta confuſio vigore ſucceſſionis † *l. ex ſextante. §. la-*
tonius de except. rei iudic. Bald. in l. ſi vx. 7. num. 2 col. 1
verſ. iſta quæſt. non hab. dubium. Cod. de bon. auth. iud.
poſſid. Gozad. conſ. 94. n. 47. In ea enim hæres repræ-
ſentat defunctum, Ideo ſi pignus reperitur in hæ-
24 reditate poteſt illud retineri, † & ſi non adeſt po-
terit agi contra tertios detinentes, *l. debitor 59. ad*
Treb. Grat. conſ. 91. num. 12. lib. 1. Menoch. conſ. 89 n 31
li. 1. Raphael Cuman. conſ. 37. quidam legauit n 3. in fi.
verſ. hypothecaria vero.

Hoc autem intelligitur in creditore qui habet hypo-
thecariam, & ſuccedit ipſi debitori per fideicom-
25 miſſum, † & bona hypothecata eueniente caſu re-
ſtitutionis reperiuntur in bonis, quæ debent reſti-
tui. Hoc enim caſu creditor hæres poteſt reſtituẽ-
do fideicommiſſum retinere hæc bona ſibi hypo-
thecata, Nam per talem ſucceſſionem nihil conſe-
quitur à teſtatore, ſed quod habet ob trebelliani-
cam conſequitur à lege, & ideo non eſt effectus v-
na & eadem perſona cum teſtatore, vt non debeat
remanere actio ſua integra & ſalua in caſu reſtitu-
26 tionis fideicommiſſi. † Aliud eſt quando quis di-
rectè ſuccedit in bonis alicuius, tunc enim tan-
quam hæres directus ratione ſui crediti non habet
actionem realem, nec perſonalem, neque hypo-
thecariam & per conſequens nihil poteſt recupe-
rare à poſſeſſore qui voluntate teſtatoris factus eſt
dominus, tũc enim confuſa eſt omnis actio, quam
habebat in bonis illius & effecta eſt vna perſona
cum defuncto, & ideo extinguitur omnis hypo-
theca, ſiue bona hypothecata reperiantur in bo-
nis teſtatoris, ſiue apud alterum de voluntate i-
pſius, qui illa in eum alienauit, & tranſtulit, quem-
admodum enim non poſſet teſtator reuocare ſi
viueret, ita nec eius hæres directus, qui eſt loco il-
lius, & ita diſtinguendum eſſe inter iſtas actiones
hypothecarias cõcludit *Menoch. conſ. 89 num. 152.*
vſque ad n. 156. poſt Rom. conſ. 140. hac venditio in fi.
verſ. hoc igitur verifi. per tex. in l. ſi. C. de euict. l. ſeruũ
27 *ff. eod. l. venditrici C. de reb. eo. non alienan.* † In hoc
enim caſu dominium remanet apud hæredem cre-
ditorem irreuocabiliter, cum in fideicommiſſo
perueniat ad eum dominium reuocabile, ideo nõ
mirum ſi tunc duret hypothecaria & non ſit con-
fuſa actio per aditionem, *Imol. in l. deb. ſub pignore*
col. 1. ante med. num. 2. v. item nota quod hypothecaria
& col. 2. in prin. num. 5 ff. ad Treb. poſt Bart. ib. in fi. v.
oppone quando dominium.

Tertio non darentur detractio æris alieni ſoluti per
hæredem, aut alterius ſui crediti quando poſſet
28 colligi ex verbis teſtatoris, † vt per hæredem iſta
non detraherentur cum poſſit per eum hæres gra-
uari etiam in re propria, & tacite ei præcipi vt re-
mittat quod debet, *l. ſi deb. ad leg. falc. l. cum pater*
29 *§. Titio de l. 2. Nat conſ. 110. n. 8.* † vbi colligit iſtam
voluntatem teſtatoris quando prohibuiſſet alie-
nationem, & interdixiſſet hæredibus ne contra-
uenirent fideicommiſſo ſub pœna priuationis aut
moleſtiam aliquam afferrent fideicommiſſario
nec de iure, nec de facto, tunc enim cenſeretur e-
tiam prohibuiſſe detractionem æris alieni debiti
ſui hæredi. quæ quando procedant, & ex quibus
verbis iſta voluntas colligatur latè declarat *Peregr.*
de fideicom art. 15. n. 4. vſque ad n. 9.

Quarto An hæredi creditori competat pro ſuo credi-
30 to actio quæ prius ſibi competebat vel alia, † quaſi
prima fuerit extincta per confuſionem hæredita-
tis, *l. omnibus de ſolut.* Verius eſt actionem primæ-
uam non eſſe extinctam ex quo hæreditas apud a-
lium reperitur, *l. 2. § penult. in. de hered. vel act. vend.*
& in ſpecie ita cõcludit *Dec. in l. debitori col fin ad*
med. nu. 23. verſ. ſed reſpondetur C. de pact. vbi de cõ-
31 muni. † Nam emptor hæreditatis obtinet vicem
hæredis & omnia ſunt ac ſi creditor nõ fuiſſet
hæres, *l. 2 § vlt. & ibi gl in v. teneri. de hered. vel act.*
vend. Vnde venditor rectè aget actione primæua
32 quæ ex d. cauſa reintegratur, † & omnia in priſti-
num ſtatum reponuntur, *l. enim qui §. fi. de inoff. te-*
ſtam & concludit *Corn. conſ. 14. quatuor dubia in 2.*
dub. l. b 4. Cardin. Mant. de iac. & amb. conuent. lib.
4. tit. 10. num. 27.

Neque obſtat quod immo grauatur actione ex ven-
dito cum præceſſerit contractus venditionis. A-
liud enim eſt quod hæreditas tranſferatur in alte-
rum ex diſpoſitione legis ſiue facto hominis, quo
caſu reuiuiſcit actio, quaſi tunc nihil ſit imputan-
33 dum hæredi, † Aliud quando tranſit hæreditas in
emptorem ex facto hæredis vendentis, cui eſt im-
putandum, ſi non prouidet, vt emptor ſibi, & cæ-
teris creditoribus ſatisfaciat, *Curt. in l deb tori ad*
fi. n. 23. verſ. & iſtum intellectum C. de pact.

Quia licet agatur ex vendito immediatè, vel ex alio
contractu interueniente; Tamen talis contractus
34 facit, vt emptor ſit in locum hæredis † Vnde cõ-
tra illum tanquam contra hæredem videtur actio
prima competere, & ex tali contractu dicta actio
videtur reſtituta & ſuſcitata *Dec. in d. l. debitori in fi.*
v. non obſtat quod agatur. Ita vt poſſit agi præſcri-
35 ptis verbis, † quaſi vendens hæreditatem videatur
feciſſe tacitum pactum de ſatisfaciendo ſibi & a-
liis creditoribus hæreditariis, cum iſtud importet
hoc nomen hæreditaria, adeo vt hoc tacitum pa-
ctum veſtiatur cohærẽtia traditionis, ſicut expreſ-
ſum *Curt. Iun. in d. l. debitori in fin. verſ. niſi ſuſti-*
nendo commun. n. 23 Imol. in l. hæred. 24 de donat.

Quinto Hæres qui vendidit à ſe aditam hæreditatem
36 tenetur creditorib. hæreditariis ſatisfacere †. *1. C.*
de hær. vend. l. cum res 21. C. de donat. Non enim eſt
in poteſtate hæredis per vẽditionem hæreditatis
transferre in alium actiones paſſiuas, quæ oſſibus
eius hærẽt *l. ſi mulier §. ex aſſe de iur. dot. l. 3 ff. pro ſoc.*
37 † Quaſi non cogantur creditores mutare perſo-
nam hæredis debitoris etiam ſi voluerit dare ma-
gis locupletem pro eo, *l. ſi mandato meo. ad ſi princ.*
ff. mandat. Quidquid aliud ſit quando reſtituitur
38 hæreditas ex fideicommiſſo, † quæ transfertur in
fideicommiſſarium vniuerſalem, qui eſt hæres ex
diſpoſitione teſtatoris, *l. ſi. filius fam. §. 1. ff. quod cum*
eo. Curt. Iun. in l. 2. num. 5. & 9. C. de pact.

Immo

Digitized by Google

Immo neque creditori hæreditario actio vlla poſſet competere contra emptorem hæreditatis, quamuis pactum interueniſſet in emptione, vt emptor ſatisfaciat d.creditoribus, *l.1.C.de hære.vel act.vẽd.*
39 †Etenim nulla actio acquiritur tertio quando aliquod onus extrinſecum pacto includitur: quidquid aliud ſit quando pactum reſpicit ipſam rem cui cohæret, & cum re cõiunctum eſt, & onus intrinſecum continet, *Bald.in l.cum res 22.ad med C. de don.l.quoties C.de don.quæ ſub mod.l.ſi genere 26. de C.de iur.dot.*

Ex æquitate tamen, & benignitate canonica in ſubſidium creditori conceditur vtilis actio ex hac ſti-
40 pulatione debitoris, † etiam ſine ceſſione, *Socin.* qui de communi *conſ.236.placet concluſio firmata in prin l.3.Gloſ.in l.ſi genere.in verb.actionem.C.de iur. dot.Iaſ.in l.ſtipulatio iſta 38.§ alteri.nu.7.c. 7.in fin. verſ fallit etiam in caſu donationis de verb. obl. per l. catus.in fi.ff.ſol.matr.poſt Bart.ibid.in §.ſi ſtipul.col. verſ.octauo fallit.Tiraq.de retract.lign.§.1.glo. 14.nu. vlt.verſ.ſi autem ſcire vis.Petr.Peck.*licet dubitet *de iur ſiſtinc.ad fi.verſ.ſunt autem qui exiſtimant Ang, in l.quoties ad med. verſ.ſed hodie iure benigno. C. de donat.quæ ſub mod.*

Prout quando Notarius ſtipulatus fuiſſet nomine il-
41 lorum quorum intereſt, vel niſi actio ab ipſo debitore cedatur, tunc enim etiam creditoribus hæreditarijs aduerſus emptorem hæreditatis actio acquiritur, *Iaſ.in l.quis Roma.§.flau us,de ver.ob.Deci. in l.ſtipulatio iſta §.alteri col.11.Petr.Peck.de iur ſi-*
42 *ſtend.cap.45.in fi Roman conſ.76.in princ.*† Cum etiam valeat ſtipulatio pro omnibus & ſingulis quorum intereſſe poterit, *Bar.in l.2.rem pup.ſal.for. Pariſ.conſ.82.num.3.lib 1.* Quo caſu acquiritur ius, & actio etiam ſine ceſſione, *Soc.conſ.125.in fi.Dec. conſ.407. num. 14.* & de veriori opinione teſtatur *Bertaz clauſ.18 glo.5.n.8.*

Ex quibus colligitur quod bene fuit actum actione primæua *vt in quarta concluſione* tam pro creditis quam pro omni alio ære alieno, ita vt præſumatur ſolutio facta de bonis hæredis ſtante inuentario *vt in principio præſentis capituli* dictum eſt, cum neque colligatur aliqua voluntas teſtatoris vt hæres cõpenſaret ſuum creditum, aut æs alienum ſolueret de proprio *vt in tertia concluſione*. Maximè ſtante actione hypothecaria, quæ non dicitur confuſa quo ad reſtitutionem fideicommiſſi *vt in ſecunda concluſione*. Quo vero ad creditores hæreditarios dictum eſt poſſe agere emptorem hæreditatis ex ſtipulatione, & aliis de quibus *in quarta & vltima concluſione*.

EPITOME.

Vicino retrahente venditionem vigore ſtatuti quando poſſit agi contra vendentem, ſeu fideiuſſorem, filium, vel hæredem ad euictionem, melioramenta, pretij reſtitutionem, damna, intereſſe, expẽſas litis, fructus perceptos ante, vel poſt litem, & quid ſimilibus. ¶ Ratione iuris ſuperuenientis quo caſu licita ſit recuperatio rei venditæ. ¶ Quem de euictione tenet actio quando eundem agentem repellat exceptio. ¶ Conuentiones & pacta an reformentur à ſtatutis ciuitatis. ¶ Hæres quando dicatur contrauenire facto defuncti. ¶ Euictio an debeatur ſi ex natura negotij res ſit euicta; & ſit imputandum ementi, qui ſciuit talem qualitatem. ¶ Filius primi matrimonij ſi auferre aliquid à filio ſecundi tori, an id conſequatur vt hæres, vel ex legis diſpoſitione.

SVMMARIVM.

1 *Exactio an poſſit fieri vltra duplam ſecuta euictione nu.2.& 3.*
4 *Euictio nulla debetur ſi vicinus retrahit venditionem vigore Bullæ, neque eſt locus refectioni melioramentorum n.11 nec damnorum, & intereſſe aut expenſarum litis, vel fructuum, nec pretij data ſcientia ementis, n. 38.& in ſimilibus caſibus n.39.Amplia quamuis fuerit promiſſum facere conſentire omnem perſonam habentem intereſſe n.5.& 7.fallit vt n.10.*
6 *Ius vicini oritur poſt contractum.*
8 *Venditor promittens euictionem non prohibetur recuperare rem venditam ratione iuris ſuperuenientis.*
9 *Renuncians iuri quod habet, vel habere ſperat non intelligitur renunciare iuri ſuperuenienti ex noua cauſa.*
12 *Emens poteſt proſpicere, quod vicinus poterit cogere ad vendendum.*
13 *Emptor non debet meliorare niſi prius certus ſit, quod domus per vicinum non auferetur.*
14 *Emens fundum alienum non agit de euictione, niſi expreſsè ſibi prouiderit.*
15 *Fideiuſſor non tenetur de euictione, quando res vendita euincitur ex beneficio ſtatuti admittentis vicinum ad retrahendum.*
16 *Quem de euictione tenet actio, quando eundem agentem repellat exceptio, & nu 28.*
17 *Conuentio qualibet à ſtatuto ciuitatis reformatur & n.19. Amplia vt nu.26.*
18 *Hæres venditoris qui redimit non dicitur improbare factum defuncti.*
20 *Euictio non debetur ſi competat ex legis permiſſione ſine culpa vendentis.nu. 21.*
22 *Euictio non debetur ſi ex natura negotij res ſit euicta, niſi ſpecie promittatur nu.23.*
24 *Imputatur illi, qui ſciens qualitatem rei non ſibi proſpexit.*
25 *Scire, vel ſcire debere paria, iudicantur.*
27 *Fideiuſſor ad fauorem emptoris quando ſubmoneatur à vindicando rem venditam.*
29 *Filius, & hæres venditoris an teneatur de euictione, & ad pretij reſtitutionem, ſi ipſimet retrahant, ita vt ex hoc dicantur impugnare factum defuncti. num. 30. & 32.*
31 *Nullus eſt proximior agnatus ſicut filius.*
33 *Hæres quando non dicatur contrauenire facto defuncti, & talis contrauentio quo caſu admittatur.nu. 34. quamuis ſit pœnalis, nu.35.& quando competit ex perſona propria, n.37.*
36 *Filius primi matrimonij ſi auferat aliquid à filio ſecundi tori id non conſequitur vt hæres, ſed ex legis diſpoſitione, neque in hoc dicitur contrauenire facto defuncti.*

CAPVT CCV.

OB euictionem ſequutam, de qua in caſu mihi propoſito agebatur contra fideiuſſorem, prætendendo etiam poſſe exigi vltra duplam,
3 † cum actum fuerit ex ſtipulatu iuxta opinionem, *Glo.in l.vnic.in verb duplicẽ in fi.v.vel verius aliud enim agitur C.de ſent.quæ pro eo quod inter.* quam ſequitur *Rot.coram Cardin.Lancellotto Burgi S.Sepulchri bonorum 9.Ianuarij 1593.& per Cardin.Pamphil,*

ſimilia adducit, quando pacta recipiant interpre-
tationem ex iure municipali.
Præterea euictio in caſu noſtro competit ex legis per
miſſione, & ex perſona emptoris extranei, non ex
20 facto, aut culpa vendentis, Vnde non eſt æquum,
vt contra venditorem poſſit agi de euictione, *l. ſi*
per imprudẽtiam 51. de euict. l. ſi fundum. & l. ſi manci-
21 *pium ff. eod. tit. Bart. in l. exceptioẽm. de fideiuſſor.* † Ita
vt ſufficiat etiam ex perſona vtriuſque rem euinci,
Tunc enim neque euictio debetur *l. ſed & ſi. de eui-*
ction. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 9. nu. 34. v. quia
& ſi ex perſona.
Accedat quod hic fuit res euicta ex natura rei & ne-
22 gotii, quo caſu non debetur euictio, † quaſi impu-
tandum ſit ei, qui ita contraxit, quia ſimplex ſtipu-
latio de euictione debet intelligi ſecundum quod
eſt de natura actus, ſuper quo interponitur *l. ſi ſti-*
pulatus. in pr. de vſur. l. ſi legat ſeruũ nomine. de leg. 1.
23 † Vnde ſpecifice in hoc caſu debet promitti eui-
ctio, quia alias præordinatio auctoris, aut natura
rei impedit hanc actionem, *Bart. & alij in l. ſi fami-*
lia C. famil. erciſcund. poſt Glo. fin. ibid. v. item quod ſi
vnt. Alex. conſ. 21. viſo compromiſſo. col. 2. poſt med. ver.
tertio principaliter. num 6. lib. 5. Ruin. conſ. 75. num. 5.
24 *lib 5. Aret. conſ. 3. conſultatio. num. 1.* † Maximè in
ſciente qualitatem, & naturam rei, quia debuit ſi-
bi proſpicere, *l. ſi quis domum. §. penul. ff. locat.* prout
explicat *Salic. in d. l. ſi familia. in fin. v. ſecundo quod*
vbi res euincitur n. 6. C. famil. erciſc. Quæ ſcientia
præſumitur, cum concedatur retractus ſecundum
25 ſtatuta, † & conſuetudines, quorum ignorantia
non admittitur, cum paria ſint ſcire, vel ſcire debe-
re, *l. quod te in §. ſi c. petat. Ang. in l. ſi duo. de acquir.*
hæred. Ita vt neque emptor excuſetur, quamuis
26 venditor promiſerit ei tradere rem liberam, † &
expeditam: Quia intelligitur ſecundum conſtitu-
tiones municipales, *Bart. in l. hæredes mei 57. §. cum*
ita n. 4. colum 1. verſ. & per hoc dico. ad Trebell. Ideo
eius rei expreſſio nihil mutat iuris, & conſtitutio-
nis diſpoſitionem *l. non, vt ẽx C. de fideiuſſor.* Niſi in
ſpecie fuerit aliter promiſſum, prout in terminis
retractus concludit *Tiraqn. de retract. lignag. §. 1. gl.*
9. num 57.
Vnde etiam qui fideiuſſit ad fauorem emptoris,
27 quamuis ſubmoueatur † à vendicando rem ven-
ditam, *l. exceptionem. C. de euict.* Tamen hoc fallit,
quando res euincitur ex natura, & qualitate rei,
vel ex præordinatione auctoris, ſi videlicet res ſit
feudalis, emphyteotica, vel reſtitutioni ſubiecta,
Bec. conſ. 14. num. 36. Surd. conſ. 79. num. 17. Ita enim
28 limitatur regula illa, † quod quem de euictione
tenet actio eundem agentem repellat exceptio, *l.*
vendicantem C. de euiction. Alex. c. 3 viſo proceſſu in
princ. num 1. lib. 1. Quia non procedit, quando res
euincitur ex natura rei, vel qualitate inhærẽte rei,
vel ex præordinatione auctoris, *Aret conſ. 3. in pr.*
Grat. conſ. 29. n. 37. & 38. lib. 2.
Idem eſt in filio, & hærede venditoris, qui non tene-
29 tur de euictione ad intereſſe emptoris, † quando
res eſt euicta non propter defectum dominij, ſeu
iuris ipſius vendentis, ſed alia de cauſa proximita-
tis, & retractus, cum ſolum teneatur ad pretij reſti-
tutionem, quod quidem pretium iam habet per
ipſum retractum prout in ſpecie concludit *Henric*
Boscan cap. conſtitutus 8. in princ. num. 1. ad med. v. &
ad argumẽta & iura in cõtrarium. de reſtit. in inte. vbi
Bellam. c. col. 2. in princip. v. petrus autem de quer. v.
vbi etiam ſubdit quod talis ſuccedens non impu-
30 gnat factum patris, † & eius qui ſuccedit; cum
contractus valeat, licet retrahat, hoc enim facit
non tanquam hæres, ſed vt alius, videlicet tan-
quam proximior, ſeu vicinus, argumento *l. ſi. ff. de*
euiction. l. rem alienam. §. 1. de pignor. act. Gloſſ. fi. in l.
31 *ſi tutor. de pignor. l. ſi quis alienum. de act. empt.* † Ne-
que enim vllus eſt proximior agnatus, ſicut filius,
l. ſi filius. de ſuis & legit. Cuiac. obſeruat. lib. 14. cap. 11. v.
quid enim eſt certius. Et filius poteſt petere tanquam
filius, & tanquam agnatus, *l. 1. §. ſed videndum. de ſuc-*
32 *ceſſ. edict. l. 2. in princip. vn. legit.* † Et ita etiam in ſpe-
cie retractus ſequitur *Euerard. in loc. arg. à corre-*
ſpectiuis, ſeu de tanquam. colum. 13. in princip. n. 29.
verſic. trigeſimo tertiò facit Galer. concl. 11. num. 29. li-
mit. 12. verſ. infertur igitur de reg. iur. vbi etiam alle-
gat *Ioan. Nicol. in l. generaliter part. 2. nu. 34. C. de ſe-*
cund. nupt.
Nec obſtat quod hæres non poſſit contrauenire fa-
33 cto, & voluntati defuncti † *l. cum à matre. C. de rei*
vendic. Quia non dicitur in hoc caſu contrauentio
cum non teneretur defunctus de huiuſmodi eui-
ctione procedente ex poſt facto ex virtute legis,
non culpa ipſius, *l. Lucius titius. de euict. Dec. con. 61.*
lib. 5. cum aliis ſupra allegatis.
Immo quamuis poſſet conſiderari contrauentio,
34 Tamen illa permittitur, † quando ius competit
ex perſona propria, prout in caſu noſtro, cum con-
trarium procedat, quando ex perſona defuncti
obligatio deſcendit in hæredem, *l. ab eod. Cod. lib.*
cauſ. Doct. in l. rem alienã de pignor. act. Caſtr. in l. 5. in
princ. n. 2. v. nec etiam quod veniat Cod. ſi in fraude
35 *patron.* † Vbi ampliat, quamuis promiſſio defuncti
fuiſſet pro ſe, & hæredibus ſub pœna, non enim
incidit in pœnam, quemadmodum enim reuocat
principale, ita etiam ipſam promiſſionem, quæ eſt
acceſſoria, *Glo. in l. ſi patronus ex debita. §. patroni. ff.*
ſi quis in fraudem patroni.
Quare dicimus quod filius primi matrimonij, ſi au-
36 fert aliquid a filio ſecundi tori, † id non conſe-
quitur, vt hæres ſed ex legis diſpoſitione, & alio
iure, quam hæreditario. Vnde in hoc non dicitur
contrauenire facto defuncti, *Cephal conſ. 411. num.*
37 *27. cum ſeq. lib 3. Hond. conſ. 14. num. 3. lib. 1* † Quan-
do enim ius competit ex perſona propria licita eſt
contrauentio facto defuncti, *Alexand. Corn. Iaſ. &*
alij per Aym. conſ. 200. num. 7. in fin. v. poſtremo con-
ſidero. Burſatt. conſ. 91. num. 22. lib. 1. cum multis ſi-
milibus, de quibus per *Natt. conſ. 470. num. 3. vſque*
ad num. 18. Menoch. conſ. 89. num. 11. vſque ad num.
16. lib. 1.
Vltimo adde, quod quando euictio ſequitur ex na-
tura ipſius rei, non ſolum non poterit agi contra
venditorem ad pœnam euictionis, vt ſupra di-
38 ctum eſt, † ſed neque ad damna, neque ad intereſ-
ſe, nec ad expenſas litis, ned ad fructus perceptos
ante, vel poſt litem cœptam tanquam acceſſorios
ad rem principalem, quamuis etiam promiſſum
fuerit de euictione, niſi ſpecialiter quoque de il-
lis fuerit dictum, Quidquid aliud ſit in pretio,
quod erit reſtituendum, niſi ſcienter voluerit eme-
re rem illam, quam ſciebat aliquando debere re-
ſtitui, & in caſu in quo teneretur reſtituere pre-
tium, ſolum tenebitur ad illud, quod tempore ven-
ditionis accepit, cum augmentum & diminutio
non conſideretur, ſed ſolum bonitas, & ſtatus
tempore contractus, prout in omnibus prædictis
caſibus late conſuluit *Menoch. conſ. 418. per totum,*
lib. 5. vbi idem concludit in locatione, feudo, &

Digitized by Google

36 † ſimilibus, de quibus per *Goz. ad conſ. 25. c. 1. verſ. quarto reſpondeo. Nat. conſ. 183. num. 8. l. 1. Dec. conſ. 411. num. 4.*

EPITOME.

Exceptio ſpolij, quando admittatur ſtantibus clauſulis *ſummarie, manu regia, ſola facti veritate inſpecta* & ſimilibus. ¶ Et quid dictæ clauſulæ importent, & an illis ſtantibus attentata debeāt reuocari in primis & ante omnia. ¶ Sententia nulla defectu iuriſdictionis an confirmetur. ¶ Fructus quando percipiantur data dilatione ad ſoluendum, & facta interim reſeruatione dominij, & ad quem ſpectat periculū rei venditæ, in qua illud fuit reſeruatum. ¶ Spoliatus quando ſit condemnandus in fructibus & à quo tempore. ¶ Et quid ſi agatur principaliter ad fructus vt in præſtationibus annuis, & pro illis an detur ſaluianum. ¶ Valor rei aſſignatæ pro pecunia quando faciat contractum venditionis, ſeu permutationis. ¶ Concluſio in cauſa in prophanis an requiratur, & illi poſſit tacitè renunciari. ¶ Et ſtatutum de ea loquens verificetur in tacita concluſione. ¶ Et aſſignatio termini illi æquipolleat.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ſpolij an admittatur ad impediendum proceſſum ſtantibus clauſulis* ſummariè, ſola facti veritate inſpecta, manu regia *& ſimilibus.*
2 *Attentata non reuocantur in primis, & ante omnia quando proceditur, manu regia, & ſola veritate inſpecta.*
3 *Clauſula* ſola veritate inſpecta, manu regia, *& ſimiles faciunt, vt Iudex poſſit procedere vt Princeps, & Deus, & ſecundum voluntatem.*
4 *Sententia nulla ex defectu iuriſdictionis confirmatur à Iudice nullitatis quando conſtat de bono iure.*
5 *Arbitrio Iudicis ſtatur, quæ cauſa ſint breuiores, & minimæ.*
6 *Iudicis informationi ſtandum eſt in leuioribus.*
7 *Iudex tenetur in conſcientia, ſi in modicis ordinariè procedit.*
8 *Indagatio non debet eſſe maior, quàm pœna.*
9 *Fructus poſſunt percipi per venditorem data dilatione ad ſoluendum pretium, & facta interim reſeruatione dominij donec illud ſoluatur. Intellige vt num. 12.*
10 *Dominij reſeruatio an faciat contractum purum, vel conditionalem, vel locationem.*
11 *Periculum rei venditæ, in qua fuit reſeruatum dominium ad quem ſpectet & num. 13.*
14 *Spoliator tam violentus, quam non violentus an ſit condemnandus in fructibus à die motæ litis, vel ſpolij, & nu. 15. & quid ſi non conſtat de valore fructuum, & de tempore occupationis, nu. 16. & 17. Et quid ſi agatur principaliter ad ipſos fructus, vt in præſtationibus annuis, num. 18. & 19.*
20 *Fructus quando conſiderentur vt ſors principalis, & pro illis detur ſaluianum, & quid in fructibus conſumptis, n. 21.*
22 *Valor rei aſſignatæ quando ſuperat quantitatem pecuniæ an ſit contractus permutationis, ſeu venditionis & quid ſi vtrinque ſint pares ſpecies, & pecunia, nu. 23. Et quomodo procedat num. 24.*
25 *Si permutatur res cum alia, quæ fuit expoſita venalis quando detur condictio rei traditæ, ſi ex aduerſo non tradatur & n. 27.*
26 *Pretij mentio facit emptionem.*
28 *Permutatio, & emptio quando ſint ſimilia.*
29 *Concluſio in cauſa requiritur in prophanis, & quando aſſignatio termini æquipolleat dictæ concluſioni.*
30 *Concluſioni in cauſa quando tacite renuncietur.*
31 *Concluſio in cauſa tacita, an ſit vera, ita vt includatur in ſtatuto de ea loquente.*
32 *Concluſio in cauſa excludit omnes probationes, & quid in allegationibus iuris. n. 33.*
34 *Poſt concluſionem in cauſa quando aliquid poſſit produci.*

CAPVT CCVI.

IN cauſis breuioribus infra ſummam ſcutorum quinquaginta ſecundum ſtatutum proceditur *ſummariè, ſola facti veritate inſpecta & manu regia, etiam ſine ſcriptis.* vnde iſtæ nullitates, quæ op-
1 ponuntur, non ſunt attendendæ, † prout dicimus in ſpolio, cuius exceptio non admittitur ad impediendum proceſſum ſtantibus dictis clauſulis, *Dec. conſ. 419. n. 21. & 4. Aym. conſ. 299 col. pen. v. quarto reſpondeo n. 8. Surd.* qui de veriori opinione teſtatur *conſ. 166. n. 8. lib. 2. Menoch. conſ. 2. n. 190. dixi in additio. ad deciſ. 68. & 197. n. 6.*
Idem in attentatis, quæ nō reuocantur in primis, &
2 ante omnia ſtantibus clauſulis prædictis † *Mand. de commiſſ. form. 14. quæſt. 4. Lancell. de attentat. p. 1. in præfat. Handed. conſ 94. nu. 97. l. 1. Reginell. pract. quæſt. cap. 1. nu. 162.* † Et ratio eſt, quia huiuſmodi
3 clauſulæ faciunt, vt Iudex poſſit procedere vti princeps, & ſicut Deus. *Mandoſ. conſ. 65. nu. 10. Oſaſc. deciſ. 1. num. 20. Handed. conſ. 94. num. 32. lib 1. Bertaz. in l. ſi quis maior. qu. 4. num. 60. & 61. Cod. de tranſact.* & ſecundum ſuam voluntatem *Vgo de clauſul. num. 89.* Vnde debet pronunciare ſuper incidentibus, & emergentibus, *Bald. in l. ait prætor. §. permittitur, num. 1. verſic. item nota ff. de minorib.*
Amplius etiam ceſſantibus dictis clauſulis quando
4 conſtat de bono iure, † prout ex infra dicendis apparet in caſu de quo agimus, ſententia etiam nulla defectu iuriſdictionis à Iudice nullitatis confirmatur, *Alexand. conſ. 67. viſo themate l. 6. & conſ. 3. lib. 5. & conſ. 122. in fi. lib 2. Vant. de nullita. 131. vlt. n. 131.* vbi de communi, & ita ſeruari debere per Iudices concludit *Alex. conſ 181. in cauſa & lite c. viſ. verſ. tertio reſpondeo nu. 15. lib. 6. poſt Butr. in c. dilecto colum 9. de appellat.* cum aliis per *Menoc. conſ. 361. n. 35. lib. 4.*
Et quāuis ſtetur arbitrio Iudicis, quę cauſæ ſint bre-
5 uiores, † & minimæ *Decian. in authen. præterea nu. 25. Cod. unde vir & vxor. Menoch. de arbitr. caſ. 72. num. 10.* tamen ſatis eſt, quod per ſtatutum iſtæ à ſumma quinquaginta infra habentur pro minimis, & breuioribus ad effectum, vt Iudex in illis procedat ſecundum veritatem omiſſis ſolemnitatibus iuris ciuilis, & ſine ſcriptis, ex quo videtur data facultas, vt magis credatur in iſtis leuioribus
6 Iudici, † & ſtetur eius informationi, *Bart.* qui dicit perpetuo notandum *in authent. niſi breuiores in fin. Cod. de ſentent. ex breui. recitand.* Ita vt teneatur etiam in conſcientia Iudex, qui in ſimilibus cau-
7 ſis modicis ordinarie procedit, † & illas quamcitius non cognoſcit, ac definit, *Rebuf. in l. locum 60 column. penultima, verſic. nec tamen prætereundum, de verborum ſignificatio.* Cum ſæpe ob longos proceſſus impenſa excedat valorem cauſæ, & materiam ſuperet opus, † & maior ſit indagatio quam
pœna

poſita, quod non eſt ferendum, *Bart. in l. mediterra-*
nea. C. de anno. & trib. lib. 10. Dec. in l. pactum curato-
ris. n. 5 C. de pact. Menoch. de arbitr. caſ. 71. n. 6.

De bono autem iure conſtat; quia in caſu noſtro po-
9 tuerunt iuſtè percipi fructus, † ſeu iſtæ modicæ
peciones domus per venditorem data dilatione
ad ſoluendum pretium facta interim reſeruatione
dominij, donec illud ſoluatur, *Abb. conſ. 66. duo ad*
clariam. n. 4. lib 1. Alexand. conſ. 121. viſis & pondera-
tis ad fin. verſ. & licet fuerit etiam. num. 6. lib. 5 Soc.
conſ. 176. colu. vlt. in 6. dubio lib. 2. Cagnol. in l. cu-
rabit. nu. 61. Col. de act. empt. Conar. lib. 3. var. reſo-
lut cap. 4. nu. 6. lato Claud. ad Bertazol. conſ. crimin.
10 *540. lib. 2. dixi dec 13. & in addit.* † Siue iſta reſer-
uatio dominij contractum facit purum, & ve-
rum; ſeu conditionalem, vel potius dicatur con-
tractus locationis, prout dixi ſupra *cap. 179. num. 9.*
& 11.

Quæ magis procedunt quia in inſtrumento, de quo
11 agimus fuit ita reſeruatum dominium, † vt peri-
culum rei venditæ, ſi quod eueniet, pertineat ad i-
pſum venditorem, quidquid aliud ſit, quando non
reſeruaretur niſi ſolum dominium directum, quod
nihil continet, niſi quandam recognitionem, cum
omne commodum, ſit vtilis dominij, tunc enim
12 fructus non poſſunt percipi, † cum ad hunc effe-
ctum reſeruatio ſit facienda abſolutè tam de do-
minio directo, quam de vtili, vt in ſpecie declarat
Menoch. conſ. 361 in fin. n. 43. lib. 4. poſt Siluest. Prier.
in ſum. in verb. vſura. il 2. q. 11. nu. 11. verſ ego autem
dico. Quamuis etiam poſſit dici quod facta reſer-
13 uatione dominij damnum ſit emptoris † per tex.
in l. ſicut emptio 23. §. interdum ff. locati. de quo dicit
miratum fuiſſe *Boſſ. de remiſſ. merced. conduct. n. 102.*
Surd. dec. 158. num. 18. de quo ſunt videnda quæ
dicentur infra in capite particulari.

Ad ſecundum breuiter dicendum eſt ſpoliatorem
non violentum condemnandum eſſe in fructibus
14 à die moræ litis, † non autem à die ſpolij, quaſi tūc
incipiat habere malam fidem *Do. in c. grauis, de re-*
ſtit. ſpoliat. Rot. coram. Card. Lancell. Iac. beneficij 16.
Ianuarij. 1577. & per R. P. D. Lucium Placentina
parochialis de mal partida 20. Octob. 1595. quidquid
aliud ſit in ſpolio violento, & quãdo conſtaret de
15 mala fide detinentis, † puta quod ab initio ſcien-
ter poſſeſſionem receperit iniuſtè, quibus caſibus
condemnaretur in fructibus à die occupationis,
Rot. dec. 4. cum dubitatum de reſtit. ſpoliat. in nou. De-
ctor. in c. grauis eod. tit. Caputaq. deciſ. 27. p. 2. Quam-
uis non eſſet probatum tempus occupationis, nec
16 quantitas, † ſeu valor fructuum, de quibus poterit
conſtare coram executore, quaſi in acceſſoriis poſ-
ſit ferri huiuſmodi ſententia generalis declaranda
poſtea per executorem tempore executionis per
eum faciendæ, iuxta notata per *Inno. in c. tanta de*
exceſſib. prælator. Rot. dec. 4. nu 2. verſ licet nondum
17 *ſit probatum de reſtit. ſpoliat. in nou.* † Quidquid a-
liàs tutius eſſet, quod tam de tempore, quam de
valore Iudex ſe informaret, vt ſic clatam ſenten-
tiam ferret, *vt ibi d.* dicitur.

Hæc tamen dixi eſſe intelligenda, quando agitur
principaliter ad rem aliquam, cuius fructus acceſ-
18 ſoriè veniam reſtituendi, † ſecus ſi principaliter
ageretur, ad ipſos fructus, prout in caſu noſtro, in
quo tractatur de annuis præſtationibus, in quibus
ſpoliatus poteſt petere iudicio poſſeſſorio ipſos
fructus ſubtractos, ita vt fiat condemnatio ad o-
mnes penſiones decurſas, & ſubtractas, *Rot. per Bi-*
ſignet. dec. vltim. incip. præcepter & capitulum in ſi. de
reſt. ſpoliat. Gig. de penſion. quæſt. 47. num. 8. verſicul.
tertio ſciendum eſt circa præmiſſa. tom. 15. part. 1. fol.
19 *346.* † quos ſequitur *Rota coram R. P. D. Gipſio Ca-*
ſar auguſtana penſionis 15. Maij 1580. poſt Card. Pa-
leot. dec. 336. quæ eſt inter *dec. Rota diuerſ. 589. par 3*
fol. 313. Quaſi tunc illa annua præſtatio ſit ſors
principalis, non autem fructus acceſſorij ad lega-
20 tum, † ſed ipſummet legatum *tot. tit. de ann. legat.*
Vnde etiam pro tali ſorte principali dabitur ſal-
uianum, quicquid aliàs iſtud tanquam reſpiciens
hypothecam non competeret pro fructibus præ-
21 teritis perceptis † & conſumptis vt per *Paleot.*
dicta dec. 336. n. 3. & 4. in cauſa ſorolinen. bonorum
10. Martij 1562.

Ad tertium verius eſt, quod ſi valor rei aſſignatæ ſu-
perat quantitatem pecuniæ eſt potius contractus
22 permutationis, † quam venditionis, in dubio e-
nim inſpicitur quod plus valet; vnde ſi valet plus
res quæ datur pro re, quam pecunia erit permuta-
tio, *Bart. in l. ariſto ait in princ. num 2. verſicu. quid*
in aliis contractibus ff. de donat. Guid. Pap. quæſt. 92.
de conſuetudine. ad med nu. 2. cum alijs per *Conar.*
qui de communi teſtatur *lib. 2. var. reſolut. cap. 4.*
23 *nu. 9. ante med verſ nec tamen conſuetudinem eſt.* † V-
bi quod aliud erit quando æquales ſunt vtrinque
ſpecies, & pecunia, tunc enim erit venditio, &
permutatio pro media parte, *Alciat. in l. 2. n. 18 ff.*
de verborum ſignificat. Alexand. conſ. 61. l. 7. de qua
tamen quæſtione plura *Tiraq. de retract. lign. glo. 1.*
num. 16 §. 30.

Iſtud tamen fallit quando ſpecies fuit æſtimata &
24 pretium taxatum, † tunc enim eſt emptio licet
res æſtimata detur in ſolutum pro pretio conuen-
to, Nam videtur breui manu ſolutum, & retro ſo-
lutum pretium, *Caſtrenſ. in l. 1 num. 10. colum. 2. in*
fin. verſ. adhu. oppono ff de rerum. permut. vbi ſi per-
mutetur aliqua res cum alia, quæ fuit expoſita ve-
25 nalis pro certo pretio, non datur condictio, † &
repetitio rei traditæ, ſi ex aduerſo non fuerit res
tradita, ſed ſolum agi poteſt, vt res tradatur, ſicut
in contractu emptionis, cui aſſimulatur iſte poſt-
quam fuit expoſita res venalis; Diceretur tamen
contractus permutationis, quando tradita eſſet
res non æſtimata; Aliud enim eſt ſi detur res æſti-
mata, nam tunc videtur empta illa res pro decem,
26 & pro illis decem data alia res in ſolutum, & † ſic
pretij mentio faciet emptionem *l. final. vbi Gloſſ. C.*
de præd. decur. l. 10. Bal. in l. ſi inter C. de iur. dot. cum
27 aliis per *Surd. dec. 257. num. 1.* & † ita etiam in ſpe-
cie ſequendo *Caſtrenſ.* reſoluit *Rot. coram Cardinal*
Lancellott. Roman. bonorum de lenis 27. Nouembris
1598.

Ex quibus colligitur quod cum ſimus in emptione
non intrat ſtatutum, neque eius diſpoſitio loquens
28 de permutatione tanquam ſtricti iuris, † ideo non
erit locus intentioni, quidquid alias permutatio,
& emptio ſint ſimilia *l. fin. ex quibus cauſ. in poſſeſ-*
ſio eat. l. 2. C. de rerum permutat. l. 1. ff. eod. tit. Tiraqu.
de retr. lignag. §. 1. glo. 1. num. 18.

Ad vltimum quamuis in prophanis requiratur con-
29 cluſio in cauſa *Rot. dec. 1. nu. 1. de teſtib. in nou.* † ta-
men aſſignatio termini ad probandum, & proba-
tum habendum habet vim dictæ concluſionis, &
illi æquipollet quo ad probationes facti, non quo
ad allegationes iuris, *Alex. c. 101. viſo proceſſu cau.*
colum. 1. ad med. nu. 4. lib. 1. prout etiam idem exci-
tatione facta ad audiendam ſententiam, quæ nun-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTOR. EMANUELE

quam fit, niſi poſt concluſum in cauſa, cum enim quis conſenſerit in hoc, quod eſt poſterius, tacitè per prius ſecundum communem ordinem intelle-
30 ctus conſenſit dictæ concluſioni, cui poteſt tacitè & expreſſè renunciari, ita vt dicatur concluſio vera & propria ſtante dicto tacito conſenſu, *Rom. conſ. 176. iſta ſunt reſponſiones. col. 5. in prin. v. ſecundo expreſſius nu.* 8. ſequitur. *Rot. coram R.P.D. Sacrato Mediolanen. reſtitutionis tranſactionis* 14. *decembris* 1601. *Rom. conſ. 6. de validitate. in fi. n. 13. l. 4.* Ex quibus ſequitur non obſtare ſtatutum requirens con-
31 cluſionem in cauſa, † cum verè iſta interuenerit, quamuis non fuerit facta expreſſè, quaſi ſufficiat tacita, quæ dicitur vera & propria, ita vt etiam ſtatutum licet ſtricti iuris in ea verificetur ex ſupra allegatis, *Roman. conſ. 17. col. 5. in princ. nu.* 8. *& 9. ad med. verſ. ſupereſt ergo.*

Non poterant igitur alia produci cum concluſio in cauſa ſit terminus excluſiuus omnium probatio-
32 num, † intelligendo de iure partis, quod conſiſtit in inſtrumentis, & alijs actitatis, non de iure cōſiſtente in allegationibus legum, *Alexand. conſ.* 101. *nu. 4. lib. 1. Gemin. in c. pia. colum. 3. de excep. in 6. Bal in c fi. verſ. quare hic verum poſt concluſionem. de pro.*
33 † Quidquid aliud ſit quando dilatio fuit petita ad iſtas allegationes iuris producendas, quo caſu non admittuntur poſt concluſionem, *Cardinal. conſ.* 75. *colum. 3. in princ. verſ. ſed quod dicunt prædicti nu.* 9. *in fi. in 4. dub.* ſequitur *Mandoſ. ad Rom. conſ. 177. in verb. allegationibus. Felin. in c. cum dilectus 9. colū 6. ad fi. verſic. vel melius dici poteſt vt per dominum, n.*
34 *16. in fi. demiſ. coluim. de fi. inſtrum.* Vbi † etiam multa quando poſſit aliquid produci poſt concluſionem in cauſa.

EPITOME.

Emens nomine alieno quando teneatur transferre dominium rei emptæ in mandantem, vel poſſit pro ſe retinere, ſi non ſoluatur pretium in tempore conſtituto, & quo caſu illam præſcribat ſi per 30. annos poſſedit. ¶ Purgatio moræ an detur in eo, qui eſt in conditione poſitus. ¶ Promittens reuendere intra certam diem quando poſt illam cogatur ad vendendum. ¶ Terminus appoſitus promiſſioni an ſit adiectus cauſa limitandæ obligationis. ¶ Suſcipiens mandatum emendi portionem aliorum an debeat etiam partem ſuam vendere mandanti. ¶ Fructus an ſint reſtituendi à die reſolutionis actus, vel motæ litis. ¶ Et quid ſi contractus reſoluatur ex facto alieno, vt in donatione ob natiuitatem filiorum. ¶ Inquilinus, qui retraxit domum alteri venditam ad vitam, an reſtituat penſiones à die mortis ſeu motæ litis, ſiue ſciuerit, ſiue ignorauerit obitum, & an talis ſcientia obſtet fratribus ſimul habitantibus.

SVMMARIVM.

1 *Emens prædium de mandato alterius cum pacto vt die præfixa ſibi redderetur pretium cum vſuris, ſi illud poſt tempus conſtitutum offeratur non tenetur dominium prædij in mandantem transferre, ſed poteſt pro ſe retinere. Amplia, vt num. 2. & 3. declara vt num. 6. 23. & 25.*

4 *Mandatarius poteſt conueniri actione mandati, & ſi illud præceſſerit facit præſumi quod factum eſt geſtum fuiſſe nomine mandantis.*

5 *Dominium, & poſſeſſio transfertur in ementem quādo nomine ſuo, non mandantis fuit facta emptio. num. 9. & 11.*

Emens prædium pro alio, & illud non reſtituens domino quando præſcribat, ſi per triginta annos poſſedit, & num. 8.

10 *Simulatio probatur à priori, & poſteriori.*

11 *Contractus reſoluitur non impleta conditione in tempore, ſecus in modo.*

12 *Implemento non ſecuto faciliùs datur retentio, & exceptio ad non tradendum,*

13 *Mora non purgatur per eum, qui eſt in conditione poſitus, nec fauore libertatis, & n. 20. Intellige vt n. 14.*

15 *Terminus appoſitus promiſſioni quando videatur adiectus cauſa limitandæ obligationis & num. 16.*

17 *Promittens reuendere intra certum tempus, elapſo tempore non tenetur amplius ad vendendum. Amplia vt n. 17. Intellige vt n. 9.*

21 *Mitius agendum eſt cum eo, qui partem ſoluit, quàm cum eo qui nihil dedit,*

21 *Conditio reddit actum indiuiduum.*

24 *In contractibus nominatis quando non adimplenti detur actio & n. 26.*

27 *Pactum vt reſtituatur res intra certum tempus inducit tacitam conuentionem, vt poſt illud non poſſit cogi ad reſtitutionem, & an hoc ſit pactum legis commiſſoria, num. 28.*

19 *Pœnitentia an ſit locus in conuentione, vt emas domum, & cedas partem illius.*

30 *Res empta nomine alterius ignorantis poteſt pro ſe retineri.*

31 *Suſcipiens mandatum emendi portionem aliorum quādo cogatur etiam partem ſuam tradere mandanti.*

32 *Exemplum in alijs approbatum non debet quis in ſe detrectare.*

33 *Emens pro alio quando teneatur præciſè tradere.*

34 *Fructus ſunt reſtituendi à die reſolutionis actus, non mota litis quāuis cōtractus reſolueretur ex facto alieno, vt in donatione ob natiuitatem filiorum num. 35. 37. & 38.*

36 *Æquitas ſuadet vt reſtituatur quidquid ex re mea perceptum eſt.*

39 *Bona fides facit, vt fructus acquirantur ante motam litem.*

49 *Eccleſia ſi conceſſit ad vitam domum, quam inquilinus retraxit. penſiones an debeant per eum reſtitui à die mortis, vel mota litis ſiue ſciuerit ſiue ignorauerit obitum, & an iſta ſcientia noceat fratribus ſimul habitantibus.*

CAPVT CCVII.

EX actis, de quibus in caſu mihi propoſito colligitur, quod fuit emptum prædium de mandato Antonij, & inſuper conuentum, † vt per totū mēſem ſeptembris omne pretium cum vſuris redderetur ipſi ementi, quod cum non fuerit factum in tempore conſtituto, quamuis multo poſt fuerit oblatum ſolui, tamen non eſt amplius quærendū, vt emens teneatur dominium prædij in mandatorem transferre cum iuſte poſſitidem emptor recuſare pretium & retinere prædium; Appoſitio enim diei operatur ſolutionem contractus, ſi ei multo interuallo non ſatisfaciat, ita in ſpecie concludit *Zaſ. in l. ſi ita quis promiſerit 134. § Seia cauit. in fi. n. 5. v. hac doctrina. de verb. obl.* & ſequitur *Alc. ibid. num. 4. verſ. quod ſi longius tempus, & num. 11. in fine. ver. ſi non multo poſt obtuliſſet.* † vbi ampliat etiam ſi non intereſſet, vel quando etiam actor offerret ſe id quod

Digitized by Google

id quod eius intereſt reſtitutum, cum æquitas,
3 † quæ purgationi moræ ſufficit, ei datur per ſolum
curſum temporis *l. obligationum fere, 43. § & plane. de act. onib. & obligationib.*

Neque obſtat quod emens poſtquam acceptauit
mandatum non poteſt dicere ſe velle retinere pro
4 ſe, cum poſſit conueniri actione mandati, quia
aliàs fidem falleret, quod non eſt permittendum,
l. 1. in fi. C. de dol. Si enim præcedit mandatum de aliquid faciendo, & poſtea tu id facis, licet non exprimas te facere mandato illius, tamen præſumitur quod nomine illius feceris, ita vt detur actio mandati contra facientem, & facienti contra eum in quidquid aliud ſit contra illum, cum quo contrahitur, niſi hoc ſenſerit *Bart. in l. ſi in aliena. §. ſi is qui, poſt med. n. 1. v. ex hoc reſponſ. de acq. her. per l. ſed Iulianus. §. 1. in 2. reſponſo ad mand. ed. Idem Bar. in l. is qui ſi. 11. §. vnde quæri. de manum. per l. edicto. §. cum an. e. de tut. fi. dato Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 7. tit. 18. n. 6.*

Quia in caſu noſtro emens dixit ſe emere prædium
ſimpliciter, & ſic nomine ſuo, vnde ex hoc fuit
5 tranſlatum dominium in ementem, † & non in
mandatorem, *l. res ex mandato de acq. rer. dom.* Aliud
enim eſſet, ſi dixiſſet ſe emere nomine mandantis,
& eodem nomine recepiſſet prædium, tunc enim
dominium recta via, & etiam poſſeſſio eſſet translata in mandantem *l. ſi procurator de verb. obl. l. procurat. rem. C. de acq. poſſ.* Cum igitur non ſit translatum & non appareat de ſolutione facta in tempore præfixo, nõ ſufficit, quod quis velit ſoluere poſt
6 longum interuallum, † Ideò non mirum, ſi non
poteſt cogi emens ad tradendum, cum videatur
receſſum à contractu, quaſi aliud ſit quando terminus non eſſet appoſitus, & fuiſſet facta emptio nomine mandantis, tunc enim faceret contra fidem mandati ſuſcepti retinendo, & non tradendo rem emptam. ita in ſpecie diſtinguit *Caſtr. in d. l. ſi ita quis pro in ſerit. §. ſi ita cauit. n. 2. verſ. per quod dicitur de verb oblig.* vbi quod eſt ſingulariter notandum poſt *Raphael. l. b. ... in 1. ... n. 4. col. 3. verſ. quinto diligenter nota ibi, ſed in iſto textu erat ... n. 9.* & ſequitur *Aret. ib col. 3 in prin. v. in gl. ſ. poſita ſuper ve ... tranſlaturam & Zaſ. ibi. in fi. n. 5. verſic. tamen in effectu.*

Et multum differt, quod quis emendo pro alio quærat poſſeſſionem ſibi, vel domino, ſi enim acquiſi-
7 uiſſet domino, quamuis ei res fuiſſet tradita, † licet
illam poſſederit, per 30. annos tanquam propriam,
nec reſtituit domino, non tamen præſcribit, quia non potuit mutare ſibi cauſam poſſeſſionis, *Io. Andr. ad Specul. d. emp. v. ſi pars. Alc. de præſum. reg. 2. præſumpt. 23 n. 2. v. & dicis to 4. f. 315.* Dummodo poſtquam conſtituit ſe poſſidere nomine ſuo non fecerit actum, per quem priuaret dominum ſua
8 poſſeſſione, ſecus ſi feciſſet talem actum, † vt puta
quia volentem ingredi poſſeſſionem non admiſerit, tunc enim ſpoliaret dominum, & poſſet præſcribere de iure ciuili vt diſtinguit & declarat *Aret. in l. 3. § illud in fi. verſ per iſtam reg. de acq. poſſ.*

Immo etiam ſi quis emerit aliquam rem nomine al-
9 terius, & pretium ſoluerit, † dominiũ dicitur quæſitum emptori, ſi poſſeſſio ſit ei tradita, quia nomẽ eius pro quo fuit res empta debet intelligi ſimulate ſcriptum, *Bar. & Sal. in l ſi filij. 16. C. de do. inter vir. & vx. Ang. in l. quamuis. C. ſi quis alt. vel ſibi.* Nã ſimulatio probatur à priori, quia emptor nume-
10 rauit pecuniam, & à poſteriori, † nam ei fuit tradita poſſeſſio, & ſic ille, pro quo fuit res empta, & cuius nomen ſcriptum eſt in inſtrumento præſumitur nudum miniſterium præſtitiſſe, maximè ſi
11 emptor fructus perceperit, † quidquid aliud ſit
quando poſſeſſio eſſet tradita alteri pro quo fuit facta emptio vt reſoluit *Rot. coram R. P. D. Babal. Romana fideicom. 29. aprilis. 1593.* quam ſequitur *Card. Mant. de tacit. & amb. conuen. l. 4. tit. 22. n. 22.* & bene declarat *Soc. conſ. 119. tota difficultas col. 4. ad med. verſ. ex qua conclusione infero n. 12. lib. 4. poſt Bal. in l. multum intereſt. C ſi quis alter. vel ſibi.*

Quæ magis procedunt in caſu, de quo agimus, quia
pactum ſoluendi pretium fuit per modum condi-
12 tionis, † tunc enim non impleta conditione in
termino, ſine dubio contractus non habet locum, ſed reſoluitur, quidquid aliud ſit in modo appoſito emptori per venditorem, vel è cõtra, quaſi multo fortius debeat competere exceptio ad non tra-
13 dendum, & retentio implemento non facto † per
regulam *l. inuitus. §. cum damus. de reg. iur* & notat in ſpecie *Ar. in l. ſi ita quis promiſerit. 134. §. ſi ita cauit. col. pen in fi. v. extra gl. dixit hic ff. de verb obl. & ibi Alc. n. 5. verſ. ſed ſecundum.* Vbi etiam *n. 7.* ampliat vt nec fauore libertatis poſt lapſum diei, qui in conditione poſitus eſt, admittatur purgatio mo-
14 ræ *l. ... §. infra de fideic. libert.* † Niſi quatenus
verba conditionis non repugnarent, vt quia dies continua non ſit in conditione poſita, ſed diuiſa, & interpolata iuxta *l. ſeruus. § de ſtat. lib.*

Neque obſtat quod in dubio terminus appoſitus
promiſſioni non videatur adiecta cauſa limitan-
15 dæ obligationis, † *l ſi mandata tuy. §. pen ff. mand. Bar in l. eum qui ita. 55. §. qui ita de v. obl.* Quia hoc procedit niſi ax parte eius, cui ſit promiſſio deberet aliquid implere ex natura diſpoſitionis, tunc e-
16 nim videtur actum, † quod ſi ille non implet infra
terminum, debitor non ſit vltra obligatus, *Ang. cõſ. 196. alias 200. titius rem quam emit nu. 1 & 2.* vbi ex hoc concludit quod ſi tibi promiſi reuendere rem intra certum tempus elapſo termino non teneor
17 amplius ad vendendum † ſi non obtuliſti pretium
in tempore debito *l. 2. C. de pact. in. em. & vend.* cuius textus diſpoſitio procedit, quamuis aliqua cõditio non fuerit expreſſa, videlicet ſi dictum ſit, ſi pretium non ſoluerit; Nam etiam ceſſante conditione ex natura primæ promiſſionis de vendendo
18 videtur intelligi, † quod ille, qui vult ſibi vendi
offerat pretium, & ita etiam declarat *Aret. in l. ſi ita quis promiſerit. § ſi ita cauit. in fi. v. & ſecundum hanc diſtinctionem de verb. obl* dixi latè *ſupra c. 26. Tir. de retract. conuen. § 1. glo 2. n. 53. Men. de arb. c. 217. n. 1.* & hanc eſſe veriorem opinionem, & magis communem teſtatur *Card. Mant. de tacit. & ambig. con-*
19 *uent. l. 4. tit. 31. n. 34. vſq; ad n. 41.* † Quidquid aliud
ſit quando res fuit vendita modico pretio, quo caſu etiam tranſacto tempore venditor reſtituto pretio poterit redimere *Soc. Iun. conſ. 104. n. 3. lib. 3. Bertrau. conſ. 88. ponitur in facto n. 3. & 5. li. 1. Caſſan. conſ. 11. n. 40.* cum aliis de quibus ſupra c. 26.

Amplius cum impediatur in caſu noſtro purgatio
moræ propter euentum conditionis pœnalis, *l. 5. §. fi. de verb. ob eum alios ſup alle.* Idem erit dicendum ſi per mandantem fuerit cœptum ſolui partem pretii prædij empti. Quamuis enim humanius a-
20 gendum ſit cum eo, qui partem ſoluit, † quam
cum illo, qui nihil prorſus dedit, *c. ſuam, de pœn. l. ſi fundus de leg. commiſſ.* Tamen ita dicitur eueniſſe ſi totum ſolutum non ſit, ac ſi nihil ſit datum,

Digitized by Google

conditio enim reddit actum indiuiduum, quo ca-
22 ſu nihil feciſſe cenſetur,† qui ſolam partem fecit
l.penult.in fin.Cod.de his quib.vt indig.& ita in ſpe-
cie declarat *Alciat.in d.§.ſcia cauit.in fi.*vbi quod
hæc opinio eſt verior.*& in l.interdum §. vlt. de v.
oblig.*

Non obſtat quod in caſu de quo agimus potius vi-
23 deatur peti poſſe duotaxat pretium ab eo, † qui
fundum emit contra mandatorem,non autem quod
ſit receſſum à contracto ſtante mora non ſoluen-
tis,& ſit locus retentioni prædij,*l. ſi fundus,de leg.*
24 *commiſſ.* † Cum in contractibus nominatis etiam
implenti detur actio, quamuis executioni obſtet
exceptio,ſi non adimpleat *l. iulianus. §. offerri.de
act.empt.*& ita concludit *Caſtr.& Aret. in dict. §.
ſcia cauit.*

Quia iſta procedunt quando eſſet res tradita man-
danti, puta ſi eius nomine fuiſſet emptum præ-
dium,tunc enim habet ius in re, vnde non poteſt
ab eo nuda conuentione auferri *l.traditionibus.C.*
25 *de pact. Ang.cons.*179.† Cum enim res non fuit tra-
dita,probabilior eſt opinio vt poſſit recedi à cō-
tractu; Neque enim mandatori non ſeruanti fi-
dem debet emptor ſeruare,*l.cū proponas.C. de pact.*
Et etiam in contractibus nominātis ſi non ſeruan-
tur pacta quæ dederant cauſam contractui,omnia
26 infirmantur,*l.cum 10.Cod.de pact.inter empt. Bald.
conſ.*375.*l.*1.*Alciat.*in ſpecie *in d.§.ſcia cauit.n.*4.
verſ.ergo ſi res emptori. Eo enim ipſo quod fuit fa-
ctum pactum vt deberet ſolui pretium infra cer-
tum tempus,& tunc reſtitui res,tacita videtur agi
27 † quod poſt tempus non teneatur reddere rem li-
cet pretium reddatur,*Imol.in d.§.ſcia cauit.in fi.v.
item nota bene per tex.in l.ſtatu liberum.§ ſtichum ff.
de l.2.* Neque in hoc caſu poteſt dici pactum legis
commiſſoriæ,cum dominium eſſet penes debito-
28 rem,tunc enim iura magis fauent debitori † *Idem
Imol.in d.§.ſcia cauit.in fin.v.& ſic videtur.* Intelli-
gendo quando tempus adiectum eſt ad extin-
guendam obligationem, quidquid aliud ſit quan-
do opponitur ad conſtituendum in mora, *Alci. in
l.enim qui ita.de verb.oblig.*

Quibus adde quod quando eſſemus in contractu in-
nominato, & fuiſſet conuentum, vt tu emas do-
29 mum, † vel fundum vicini,& cedas mihi partem
aliquam,hoc caſu tu potes poſtea pœnitere, & par-
tem mihi non cedere, niſi in contractu ſocietatis
id actum eſſet, prout eſt textus *in l.cum duobus ia-
in pr.ff.pro ſoc.*Et notandum dicit *Zaſ.in l.ſi ita quis
promiſerit.§.ſcia cauit.in fi.de verb.oblig.*Vbi etiam
ſubdit alium caſum in quo dabitur retentio quan-
do videlicet emi fundum nomine Titij hæc igno-
30 rātis,† & mihi tradita ſit poſſeſſio,tunc enim poſ-
ſum retinere pro me ſi volo *l.multum 6. in fi.& ibi
Gloſſ.in verb tradita.C.ſi quis alt.vel ſibi.*

Quando autem fundus eſſet pro aliqua parte alicu-
ius,& ille ſuſcepiſſet mandatum aliorum portio-
31 nem emendi,† cogeretur etiam iuſto pretio man-
datori partem ſuam tradere, neque poſſet pro ſe
retinere *l.ſi fundum.cum l.ſeq.ff.mandat.*Quod ſpe-
ciali iure receptum eſt,ne exemplum quod in aliis
32 approbauit in ſe † quis detrectet *l. cum in eo.ff. de
pact. Alciat.in l.ſi ita quis promiſerit.§. ſcia cauit n.
9.v.ſane ſi fundus,de verb.oblig.*dixi *ſup.cap.*160.vbi
multa quando quis teneatur præciſè tradere rem,
33 † quam pro alio emit *cum aliis per Card.Mant.de
tacit.& ambig.conuent.lib.7.tit.18.per tot.*

Ex prædicta ratione reſolutionis contractus cum a-
lias quæreretur de fructibus reſtituendis à quo
tempore veniant, Dixi verius eſſe quod ille debe-
34 antur à die, † quo reſoluitur actus,non autem à
die motæ litis,cum enim titulus poſſeſſionis an-
nulletur,& reducatur ad non titulum, fructus re-
ſtituuntur à die annullationis,neque amplius ille
titulus inducit bonam fidem quo ad fructuum ac-
quiſitionem,*Nat.conſ.*51.*n.*125.*Rom.conſ.*434.*n.*27.
Rot.coram Card.Lancelloto Romana vigentimillium
11.*&* 14.*Maij* 1581.& voluit *glo. in Auth de incest.
nup. in prin.in ver.remittere.in fi.*cum aliis per *Surd
dec.*25.*n.*21.*Tiraq.in l.ſi vnquam.in verb.reuertatur
num.*258.*C.de reuoc.donat.*

Fortius prędicta procedunt non ſolum quando con-
tractus eſt ipſo iure reſolutus ex facto proprio i-
35 pſius † qui fructus percepit poſt reſolutionem, vt
in emphyteuta, & vaſſallo,qui tenetur reſtituere
fructus à die commiſſæ felloniæ; confeſtim enim
efficitur malæ fidei poſſeſſor; ſed etiam quando
cauſatur ex facto alieno,vt in donatione,quæ re-
ſoluitur ob natiuitatem filiorum, & in ſimilibus
caſibus, non enim expectatur, quod donans velit
reuocare donationem, ſed ſtatim fructus ſunt re-
ſtituendi. Quia quando aliquid fit ipſo iure, non
eſt neceſſaria petitio,aut mora ad conſtituendum
in mala fide,eſt enim contra æquitatem,de qua *in*
36 *l.ſi me & Titium ff ſi certi.pet.*† quod quidquid ex re
mea percepiſti,mihi reſtituatur; quæ æquitas ita
militat in facto proprio,ſicut in alieno,cum etiam
faciens aliquem actum cenſeatur ſe confirmare
cum legibus de illo actu loquentibus,& ſic vt ſta-
tim reſoluto contractu fructus reſtituantur *Rom.*
37 *Iun.conſ.*333 *n.*13 *lib* 3 *Surd.dec.*15.*num.*24.† Quid-
quid aliud ſentiait *Rip in l.ſi vnquam,n.*103. *& ibi
Tirag.in verb.reuertatur n* 275. *&* 274.*C. de reuoc.*
38 *donation.*† Quia contrarium eſt verius,& ſequitur
Rot.coram R.P.D. Manzanedo Rom.domus 13.*no-
uem.* 1609. licet aliàs ſtante bona fide fructus ac-
39 quirātur ante litem motam † *l. bona fides in pr. de
acquir.rer.dom. Alex.conſ* 44. *viſa facti narratione.
col* 2.*in fi,verſ.ſecundo probatur.lib.*3. *Menoc.de rec.
poſſeſſ.remed.*15. *n.*591. *Abb.in c.grauis. n.* 5.*de reſtit.
ſpoliat.Peregr.de fideicommiſſ.art.* 49.*n.*110.

Ideo *Rot. in d causa Rom. domus coram R.P.D. Man-
zanedo* reſoluit quod Eccleſia ſi conceſſit in loca-
tionem prædium, ſeu domum ad vitam alicuius,
40 † adeo vt illa finita deberet reuerti ſtatim cū om-
nibus iuribus, & melioramentis, & inquilinus il-
lam retraxit cum iiſdem pactis,& conditionibus,
penſiones eiuſdem domus, & fructus recepti de-
bent reſtitui à die mortis,non motæ litis cum fue-
rit ipſo iure deuoluta ad eccleſiā; Ita vt iſta ſcien-
tia noceat fratribus inſimul habitantibus, cum i-
gnorantia non præſumatur in factis conſangui-
neorum,& domeſticorum *l de tutela.C.de in integr.
reſt.Bald.in l.quicunque n.*3.*C.de ſer.fug.* Quamuis
etiam in prædicto caſu reſolutio iſtius contractus
veniat ex facto proprio ipſius inquilini,qui ſciens
domum eſſe ſolum ad vitam retraxit illam cum d.
qualitate;vnde non eſt attendenda ſcientia, vel i-
gnorantia obitus,cum in hoc bona fides non con-
ſideretur,ſed ſatis ſit titulum redactum ad non ti-
tulum,& per conſequens fructus reſtituendos eſ-
ſe ſtatim reſoluto contractu nulla expectata peti-
tione,aut litis conteſtatione, *Felin.in c.Rodulphus
col.penult.verſ.limita tertio,de reſcr.Tir.in l. ſi vn-
quam.in verb reuertatur nu.* 268.*de reuocand. donat.
cum aliis ſupra allegatis.*

EPITO-

EPITOME.

Titulus quando præſumatur ex præſtatione decennali,& an idem ſit in cenſu,emphyteuſi,& ſimilibus. ¶ Ex pluribus præſtationibus quo caſu præſumendum ſit obligationem præceſſiſſe. ¶ Manutentio poſſeſſionis an debeat impediri donec controuertitur de validitate cenſus ¶ Nullitas prouenieus ex iuramento calumniæ petito, & non præſtito quando obſtet. ¶ Et an ſufficiat reſponſio iurato ad poſitiones, & in caſu, in quo eſt plene probata intentio. ¶ Clauſula *non aliter* an inducat formam& decretum irritans. ¶ Sententia an poſſit confirmari ſtante defectu iuramenti calumniæ. ¶ Monitio ad ſententiam pro prima die, & poſtea ſingulis diebus, & horis, an valeat.

SVMMARIVM.

1 *Titulus præſumitur ex præſtatione decennali.*
2 *In præſumenda emphyteuſi requiruntur triginta anni.*
3 *Titulus non præſumitur in eo,qui habet præſumptionem iuris contra ſe, quamuis longo tempore ei fuerit ſolutum.*
4 *In cenſibus non ſufficiunt decem anni ad præſumendum titulum, & n. 5.*
6 *Argumentum valet de emphyteuſi ad cenſum.*
7 *Scriptura requiritur in cenſu,& emphyteuſi,& n.8.*
9 *Emphyteuta ſoluens canonem ad futuras præſtationes an teneatur.*
10 *Ex pluribus præſtationibus præſumitur iſtam cauſam obligationis præceſſiſſe, non tamen debet eſſe vnica ſolutio pro pluribus annis n. & 12.*
13 *Alimenta ſunt ſoluenda in futurum ſi probetur præſtatio illorum per triennium, dummodo non ſit facta vna vice.*
14 *Manutentio poſſeſſionis non debet impediri, dum controuertitur de contractu cenſus.*
15 *Nullitas proueniens ex iuramento calumniæ petito, & non præſtito, debet attendi, quamuis procedatur manu regia, vel de leuato, & ad voluntatem, & arbitrium iudicis cum ſimilibus clauſulis. Amplia quamuis tales nullitas non ſit ex illis tribus reſeruatis in Bulla, n. 16.*
17 *Ex præſtatione iuramenti de veritate, & reſponſione facta poſitionibus, non excuſatur quis à iuramento calumniæ.*
18 *Iuſiurandum delatum in reſponſionibus ad poſitiones non impedit litis deciſionẽ tãquam ſolum credulitatis.*
19 *Non cogitur quis ad iurandum de calumnia ſi intentio plene probetur.*
20 *Nullitas aliàs prouenientis ex forma non ſeruata non tollitur per Bullam, quæ mandat ſolum oppem tres nullitates.*
21 *Præpoſteratio ordinis, ne dum omiſſio reddit actum nullum.*
22 *Clauſula* non aliter, &c. *formam inducit, & decretum irritans, & ei non poteſt renunciari, n. 23.*
24 *Decretum irritans dat formam.*
25 *Sententia eſt nulla, ob non præſtitum iuramentum calũniæ,ita vt non poſſit confirmari parte opponente. Amplia in criminalibus, n. 26. limita in procuratore fiſci. num. 27.*
28 *Monitio ad ſententiam pro prima die, & poſtea ſingulis diebus & horis. an valeat.*
29 *Temporis antiquitas quando faciat præſumi validitatem ſententiæ.*
30 *Non poteſt tractari de præſumptione validitatis aliquando ex præſumptione apparet de illius iniuſtitia*

CAPVT CCVIII.

PRo declaratione caſus mihi propoſiti, Prima ſit concluſio, quod ex præſtatione decennali præſumitur titulus, Nam diuturna ſolutio facit præſumi cauſam obligationis ei ſimilem ſubeſſe.
1 Neque enim eſt veriſimile diuturno tempore aliquem ſoluiſſe, niſi ita eſſet obligatus, Vnde talis præſumitur origo qualis eſt ſecuta præſtatio, *l. cum de in rem verſo, de vſur. Bald. in l. ſi certis annis, nu. 7. C. de pact. Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib 3. tit. 15. n. 52. cum ſeq.* latiſſimè *Maſc. de probat. concluſ. 1571. per tot. lib. 3* & multa etiam adducit *Flores pract. quæſt. lib. 1. q. 2. n. 7.*
Secunda concluſio. In emphyteuſi præſumenda
2 ſunt neceſſarij triginta anni,aut quadraginta,† neque enim ſufficit præſtatio decennalis, vt faciat præſumi titulũ emphyteuſis eccleſiaſticæ propter iuris reſiſtentiam &prohibitiones extrauagantiũ, & conſtitutiones ſummorum Pontificum, quæ requirunt in eis ſolẽnitates,quia aliàs de facili poſſet fieri fraus eccleſiæ, quod non eſt tollerandum, vnde non æquum eſt, vt tam modicum tempus ſuffragetur, *Menoch præſumpt. 108. n 5. & 9. lib 3.* cum aliis per *Flores lib. 1. q. 2. n. 40.* Prout enim dicimus
3 de eo † qui habet contra ſe iuris præſumptionem, quamuis enim longo tempore ei fuerit ſolutum, non eſt præſumendus titulus, veluti ſi laicus perceperit decimas de rebus Eccleſiæ, qui non poteſt ſe tueri ex ſola præſtatione decennij, niſi probauerit ſe ab Eccleſia in feudum recepiſſe, *Butr. in c. cum apoſtolica, num. 17. in fin. de his quæ fiunt à præla. ſine conſenſ. capi. Iaſ. in l. ſi certis annis, n. 15. verſ. vndecimo C. de pact. Card. Mantic. d. tit. 15 n. 58.*
Tertia concluſio. In cenſibus non ſufficiunt decem
4 anni ad præſumendum titulum, † ſed in priuatis erunt neceſſarij triginta, in Eccleſiis vero quadraginta, maxime de iure canonico, *Guid. Pap. deciſ. 407. & ibi Addit. Anton. Rambaude. & Franciſci Piſardi, & Stephani Ranchini* cum aliis per *Maſc. de proba. concl. 179. Aret. in l. ſciendum, n. 12. de verb. oblig* Et quamuis alii contrarium ſentiant etiam in
5 cenſu, vt ſufficiant decem anni, † Tamen poſt conſtitutionem Pij V. verior eſt ſupra dicta opinio, quia iura reſiſtunt d. contractui, niſi forma ſeruata de qua in d. conſtitutione, & ſic eſt præſumptio contra poſſidentem qui ſe fundat in d. præſtatione. Daretur enim occaſio mille fraudibus, cum poſſet quis contractum cenſus manifeſte vſurarum habere, vel de nono facere, & occultare, atque ex ſolutionibus factis in futurum ſibi vendicare faciendo cenſum de ſuppellectilibus, & aliis rebus prohibitis in d. conſtitutione, quæ certam formam mandat ſeruari, & ita in ſpecie cenſus
6 latè concludit *Flores pract q. lib. 1. q. 2.* † Præſertim, quia valet argumentum de emphyteuſi ad cenſum *c. conſtitutus. de relig. domib* Ita vt poſt motum proprium Pij V. requiratur etiam ſcriptura in im-
7 poſitione cenſus ad illius ſubſtantiam, † vt concludit *Felician. de cenſib. lib. 1. c. 9. num 8. in fin. verſ. prima conditione. poſt Petrum Salazar. de vſu & conſuet. c. 9. n. 11. verſ. ſed non puto ceſſare.* Sicut dici-
8 mus de emphyteuſi quæ requirit ſcripturam, † *l. 1. C. de iur. emphyt.* Quod tamen non impedict, vt qui ſoluit cenſũ per triginta ãnos non poſſit cogi in fu-

Digitized by Google

Accedat etiam nullitas ex defectu citationis ad ſen-
tentiam, Iudex enim monuit pro prima die iuri-
28 dica,† & poſtea ſingulis diebus & horis, quæ mo-
nitio tanquam nimis vaga & ſpeciem ſeruitutis
imponens ſuſtinetur ſolum pro prima, vel ſecun-
da die, non autem quando eſſet lata poſt menſem,
prout in caſu noſtro *Put.decıſ.152. coram domino,
to. 1.* dixi ſupra *ae.156.n.31.&56.* & ſepè ita deciſum,
& ſeruari teſtatur *Rot. coram Card. Lancellotto la-
nuen. iurispatronatus 25. Iunij 1607. verſ. hæc citatio
29 fuit affixa.* Vbi etiam ampliat, †quod neque tem-
poris antiquitas faciet præſumi validitatem iſtius
ſententiæ, Quia ex inſpectione harum citationū
vna cum ſententia quæ exhibetur, conſtat de eius
nullitate, cum melius ſit titulum non producere,
quàm infectum exhibere, *Creſc. deciſ. 21. de probat.
Aegid dec.1.187.&395.n.1.* Quaſi non poſſit tracta-
ri de aliqua præſumptione pro ipſa ſententia,
30† quando ex productione appatet de iniuſtitia, vel
nullitate ipſius, *Soc.conſ. 46. eleganter & ſubtiliter.
col antep. ante med. verſ. ſed clarè etiam reſpondetur,
nu.41.lib. 4. Aret. conſ.62. ex facto ad fin. verſ. licet
communior opinio. Iaſ. Felin. & alij per Aym. de an-
tiq. temp. par. 2.n.53. verſ. quarto limitatur, & latius
par. 3. in princ. n.27. verſ. ſeptimo limitatur, Bart.
in l. hi quis ad ciuilia C. de appell. & in l. fin. vt cauſ.
poſt pubert. adſit tut. Caſtr. conſ.81. in cauſa quæ ver-
titur, col. 3. in fin. lib.2. Dec. conſ.8. col.1. in princ. n. 1.*

EPITOME.

Ciuilitas, vel ſimilis qualitas ſuperueniēs tam poſt traditionem, quam ante an reconualidet alienationem prohibitam in forenſem. † Ius acquiſitum trahens cauſam, aliunde, quam ex ipſo contractu quando poſſit tolli. † Reſtitutus an recuperet iuſpatronatus, & bona tertio quæſita. ¶ Statutum reſpiciēs publicam vtilitatem quando recipiat reſtrictionem habilitatis perſonæ, & talis habilitas quo tempore debeat interuenire ¶ Legatum quo caſu reconualeſcat, ſi remoueatur impedimentum acquiſitionis illius & quid in teſtamento Vſurarij, quod erat nullum non præſtita cautione de reſtituendis vſuris, ſi poſtea caueatur ¶ Ad matrimonium contrahendum quando quis poſſit inuitari metu pœnæ, vel ſpe lucri.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio alienandi rem in genus certum perſonarum non habet locum ſi ille in quem facta eſt alienatio ſit paratus ſubire qualitatem, propter quam alienatio permittebatur.*
2 *Tranſeuntes ad aliam dignitatem retrahuntur ad propriam dignitatem, & res alienata per eos reuocantur, niſi emptor velit ſubire illam conditionem.*
3 *Contractus ſi annulletur tanquam geſtus à non ciue an poſſit confirmari propter ciuilitatem ſuperuenientem, & quid poſt bona alteri acquiſita.*
5 *Ius acquiſitum trahens cauſam aliūde, quā ab ipſo contractu & alienatione facta in forenſem an poſſit tolli.*
6 *Patronus reſtitutus recuperat ius patronatus quod ipſo facto per deportationem amiſerat.*
7 *Reſtitutus quando recuperat bona tertio acquiſita.*
8 *Statutum applicans res alienata, ipſo facto intelligitur ſi fuerit ſubſecuta traditio.*
9 *Cōtractus alienationis non dicitur perfectus, niſi ſecuta traditione.*
10 *Alienatio ſi per vnum ſtatutum permittitur propter publicam vtilitatem valebit, quamuis per aliud quis prohibitus ſit habere poſſeſſionem tanquam forenſis. & num. 12.*
11 *Statutum reſpiciens publicam vtilitatem non recipit ſtrictionem habilitatis perſonæ. Intellige ſn. 13.*
14 *Habilitatem ſufficit interuenire tempore realis traditionis, quamuis illa non adeſſet tempore contractus, & num. 15.*
16 *Habilitas quando attendatur tempore aditionis hæreditatis, & n. 17.*
18 *Statutum prohibens legatum fieri forenſi non attenditur, ſi legatarius fiat ciuis poſt teſtamentum. Idem in ſimili impedimento, quo ſublato reconualeſcit legatum. num. 19. & 20.*
21 *Teſtamentum Vſurarij qui non cauerat de vſuris reſtituendis reconualeſcit, ſi poſtea detur cautio.*
22 *Emphyteuſis ſi concedatur ſub pacto, quod tranſeat ad fœminam, quæ nubat ſubdito concedentis an poſſit retinere ſi nubat extraneo qui vult effici de illius iuriſdictione, & n. 23.*
24 *Ad matrimoniū non poteſt quis inuitari metu pœnæ ſed ſpe lucri poterit, & n. 25.*
26 *Statutum concedens libertatem matrimonij excipiendo ſolum certum genus perſonarum an valeat.*

CAPVT CCIX.

VT veritas in caſu mihi propoſito faciliuſ
percipiatur firmandæ ſunt infra ſcripturæ
concluſiones.
Primo, ſtatutum prohibens alienari rem in aliquod
certum genus perſonarum non habet locum ſi
ille, in quem facta eſt alienatio ſit paratus poſt
factam alienationem ſubire illam qualitatem,
1 † propter quam permittebatur alienatio. Quare ſi
forenſis vellet effici ciuis confirmaretur alienatio
in eum facta, quaſi tunc conditio perſonæ non
mutetur, vnde neque rei quidem ſtatutum con-
uenit mutari, *l. 1. ad med. v. quilicet inter extraneos,
C. de imponen. lucrat. deſcrip.* & ita in ſpecie conclu-
dit *Aret. in l ſi ita quis promiſerit 135. §. ea lege, col. 4.
in prin. verſ. tertio adde ad prædictā materiā de verb.
oblig.* per doctrinam *Bart in l. murilegulı, C. de muri-*
2 *leg. lib. 10.* † vbi qui ad illam dignitatem tranſierūt.
retrahuntur ad propriam dignitatem, & res alie-
natæ per eos reuocantur, niſi emptor voluerit ſub-
ire illam conditionem, quod ſequitur etiam *Cor-
ſett. ſing. 98. in verb. emphyteuſis, quod incipit mona-
ſteria. Io. de platea in d. l. murilegulı anſi. in verb. quod
ſi alienigena, Ruin. conſ. 139. viſo themate, & omnibus
ſcripturis, col. fin. n. 23. verſ. non omitto etiam lib. 5.
Menoch. conſ. 1140. n. 37. lib. 12.*
Secundò, Quando ſimpliciter annullaretur contra-
ctus, poſſet confirmari alienatio propter ciuilita-
3 tem ſuperuenientem, † ſecus ſi publicaretur ipſo
iure in fiſcum ſpreta qualitate requiſita in aliena-
tione, tunc enim non videretur poſſe admitti pur-
gatio moræ facta executione, ſiue à lege, ſiue ab
homine per text. *in l. ſi is cui 19. de leg. 2. & ibi Bart.
in fin. & in l. ſi inſulam, q. 4. de verb. oblig. Cern. conſ.
25. in fin. n. 23. lib 2.* cum aliis per *Seraph. priuil. iu-
ram. 38 n. 21.* & in terminis ita declarat *Aret. in d.
§. ea lege col. 4. poſt princ. verſ. quod poſſet concedi.* ſed
quitur *Ruin. d. conſ. 139. n. 23. v. ſecus ſi res ipſo iure.*
Tertio, Etiam ſi bona eſſent acquiſita, & confi-
ſcata communitati, nihilominus ſi ante traditio-

4 nem quis efficiatur ciois, † connalidabitur con-
tractus etiam in præiudicium commonitatis, licet
enim in præiudicium iuris acquiſiti hoc oon ſit
cōcedēdum, *Gloſſ. in c. fin. de confirmat. vtil. vel. inut.*
Bald. in prælud. feudor. col. 14. Tamen hoc proce-
dit quando ius quæſitum communitati traheret
5 cauſam alionde, quam ab ipſo contractu, † & alie-
natione facta in forenſem, ſecus vbi trahit cauſam
6 ab ipſamet alienatione, *l. fine patronus, de iur. patr.*
† vbi patronus reſtitutus recupetat ius patrooatus,
quod ipſo facto per deportationem amiſerat, per
quem text. ita concludunt *Ang. Alex & Aret. in l.*
7 *gallus, §. & quid ſi tantum, de lib. & poſth.* vbi dicunt,
† quod reſtitotus recuperat etiam bona tertio ac-
quiſita ex ſolo banno, & delicto, ſecus ſi ex con-
tractu principis prout in ſpecie ſtatuti applican-
tis ipſo facto alienationem in foreoſem concludit
Rip. reſponſ. c. 2. tit. de leg. & long. conſuet. col. pen. in
8 *fin. n. 25. verſ. ſed fortius dici poſſet, lib. 1. fol. 27.* † vbi
etiam *n. 27.* quod huiuſmodi ſtatuta applicantia
rem alienam ipſo facto intelliguntur, ſi fuerit
ſubſecuta rei traditio, *Caſtr. conſ. 342. videtur quod*
9 *ſententia lib. 2. Soc. Iun. conſ. 3. num. 24. lib. 3.* †
Cum noo dicatur contractus alienationis per-
fectus, niſi ſecuta traditione, *c. cum Ioannes de fid.*
inſtrum. §. vendita, inſtit. de rer. diuiſion.

Quarto, Magis confirmaretur alienatio, quando illa
eſſet permiſſa ex forma alterius ſtatuti propter vti-
10 litatem publicam, † licet enim ſecundum a-
liud ſtatutum forenſis non poſſet habere poſſeſ-
ſionem, quaſi illud eſſet intelligeodum de habili
ad habeodum, *l. vt gradatim, §. & ſi lege, de muner.*
& honor. Tameo cum hoc vtilitatem publicam reſ-
piciat, ſtatutū non recipit ioterpretationem ſeu
11 reſtrictionem de habilitate perſonæ † vt per *Bart.*
in l. ſi quis in graui, §. vtrum, in fin. n. 4. verſ. venio ad
ſecundum, ff. ad Syllan. Vbi quod ſi forenſis ooo
poſſit emere in aliquo loco prædia, & poſtea fiat
reformatio, quod qui dederit aliquod caſtrum
12 debeat habere à communitate tale prædium, †
forenſis poſſet habere ob reſpectum publicæ vtili-
tatis, & ſequitor *Aret. in d. §. ea lege, col. 4. in*
princ. verſ. dixit etiam. Intelligendo quando actus
erat in toto licitus, tunc enim non attenditur
13 habilitas, cum ſecus ſit quando quis ex toto non
licitè faciebat, † vt explicat *Alex. in l. ſi ab hoſtibus,*
in princ. verſ. nec prædicta deciſion. ff. ſolut. matrim.

Quinto, ſufficit qood forenſis, in quem facta eſt alie-
natio per ſtatutum prohibita, ſit effectus habilis,
& ferat onera tempore perfectæ acquiſitionis per
14 realem traditionem, † quamuis noo adeſſet ha-
bilitas tempore contractus, quaſi mens ſtatoeo-
tium ſit vt bona immobilia noo vadant penes
non ſuſtinentes onera, vnde videtur poſſe ſatis-
fieri quod quis ſe faciat habilitare etiam poſt cōn-
tractum ante realem traditionem, cum illud quod
quis ſit ciuis non ſit pro forma contractus, ſed pro
15 indemnitate communitatis, † Quare non eſt in-
conuenieos vt quandocunque poſſit ſuperuenire
habilitas, Ita in ſpecie concludit *Caſtren. conſ.*
286. videtur quod dicta ſententia, col. 2. in princ. verſ.
præterea quid aliud, n. 2. in fi. lib. 2 ſequitor *Menoch.*
conſ. 1140. n. 34. lib. 12. poſt Ambroſ. Opizon. in repet.
l. filius familias §. diui. n. 114. de leg. 1. Idem Menoch.
conſ. 791. n. 5. lib. 8. Berret. conſ. 49. n. 6. Alciat. conſ.
734. n. 3. ſecuodum editionem Lugdunenſem.

Sexto, Idem dicimus ſufficere, quod ſit ciuis ante a-
16 ditam hæreditatem ſibi declaratam, † ſi enim ta-
lis forenſis, & non ſubditus ante aditam hæredi-
tatem licet delatam ſubiiceret ſe iuriſdictioni, &
oneribus cioitatis, adhuc ſuccederet, cum in non
ſuis hæredibus in cauſa inteſtati inſpiciatur habi-
litas, & incapacitas tempore aditioois, *l. ſi aliena,*
17 *§. in extraneis, de* † *hered. inſtit.* † & ita in terminis
coocludit *Cuman. conſ. 84. præſuppoſito caſu, n. 3. verſ.*
item dato. Brun. in tract. quod ſtant. maſc. fœm. non
ſucced. art. 7. n. 8. verſ. ſubdit etiam poſſe defendi, &
verſ. ad illud quod dixit, tom. 13. p. 2. fol. 196.

Septimo, Idem eſt in ſtatuto probibente, quod lega-
18 tum factum forenſi non valeat, † ſi enim legata-
rius erat forenſis tempore teſtamenti, & poſtea
effectus eſt ciuis, certe capiet oon obſtāte regula
caoonica, *Bart. in l. vlt. in fin. verſ. eodem modo, de*
reg. canonian. Caſtr. in l. cætera 43. num. 2. verſ. &
ſcias quod non habet locum, leg. 1. Socin. conſ. 81. non
eſt dubium quod licet, col. 5. in princ. n. 11. verſ. ſeptimo
ſi toto tempore, l. 3 latè *Alex. conſ. 29 viſo themate &*
dubitatione, col. pen. ad med. num. 4. verſ. ſed ita eſt
19 *quod legata, & nu. 5. in fin. lib. 4.* † Vbi etiam ex
hoc concludit quod ſi ſtatutum diſponat, vt mari-
tus, qui habuerit aſcendentes, vel deſcendentes
maſculos, aut fœminas non poſſit relinquere ali-
quid in vltima voluntate vxori præter ſexdecim
florenos quamuis non potuiſſet valere legatum
vſusfructus in perſona vxoris propter deſcen-
20 cendentes teſtatoris, qui extabant tempore teſta-
menti, ſeu mortis, † Tamen ceſſante impedimen-
to, hoc eſt deficientibus aſcendentibus, & deſ-
cendentibus reconoaleſcere debet legatum con-
ditionale, *Bald. in l. qui filiabus, §. ſi vni. & ibi Imol.*
in princ. verſ. & ſic nota quod ex poſt facto de leg. 1.

Quemadmodum dicimus de vſuratio teſtante, qui
tempore teſtamenti non cauerat de vſuris reſti-
21 tuendis, † quamuis enim videretur nollum teſta-
mentum, tameo ſi poſtea cauit reconualeſcit, &
retrovalidum declaratur *Io. Andr. in c. quamquam,*
de vſur. in 6. Bart. in l. filio præterito, in fin. de iniuſt.
teſt. Bald. in l. poſthumo, de contr. tab. Caſtr. conſil.
286. videtur quod dicta ſententia, col. 2. ante med.
n. 3. lib. 2 dixi latè ſup, *c. 79. nu. 13.*

Octauo, ſi fuit conceſſa emphyteuſis ſub pacto,
quod tranſeat ad fœminam, quæ tamen nubat a-
22 licui ſubdito concedentis, † ſi contingat illam
tradi nupti extraneo qui vult effici de illius iuriſ-
dictione dabitur retentio emphyteuſis, *Bart. in l.*
murilegulos, C. de murileg. lib. 10. & ibi Menoch. in ad-
dit. & Io. de platea, in fi. verſ. facit etiam ad quæſtionē,
Corſett. ſing. 98. monaſteria. in verb. emphyteuſis. Se-
quitur *Ruin. conſil. 139 num. 22. col fin. verſ. non omit-*
to etiā lib. 5. Pariſ ad Bart. in l. etiam, in princ. in ver.
etiā filios, ver. quid antē ſi Eccleſia dedit, ff. ſolut. ma-
trim. Io. Petr. Molin. de retent. quæſt. 129. Gulielm. Be-
ned. in c. rainutius p. 3. in ver. eidā petro tradiderūt,
nu. 4. de teſtam. Alciat. reſponſ. 181. ſeu 81. in fin. ſe-
cundum antiquam impreſſionem Logdunenſem,
quem refert & ſequitur *Menoch. conſ. 1140. nu. 38.*
23 *lib. 12.* vibi † ex hoc infert quod forenſis in hoc ca-
ſu poteſt purgare moram offerendo ſe paratum
eſſe conferre domum, & habitationem in loco iu-
riſdictioois, & eius onera ſubire cum aliis ciuibus,
& oppidanis ex adductis *Franc. Aret. in l. ſi ita quis*
promiſerit. §. ea lege, colum. 4. verſ. tertio adde de
verbor. obligat.

Nono, In matrimonio valida eſt pœna conſiſtens in
24 lucro noo comparando, † quamuis enim non
poſſit quis inuitari ad matrimonium metu pœnæ

c. gemma

t. gemma, de ſponſalib. l. titia cẽtum, §. de cond. & dem. Tamen ſpe lucri poteſt quis allici, Nam vere non irrogatur pœna per quam aliquid abſit aut abſuturum ſit, vnde ſi alicui legetur ſi nupſerit, cum tali, vel adimatur ſi matrimonium contrahat cum non ſubdito, vel non ciui, parendum eſt conditioni, alioquin datur exclnſio à legato & ſimili lucro, *Bart. in l. ſi ſeruus teſtamẽto, circa med. de cõd. inſt. Grat. conſil. 108. n. 9. lib. 2.* latè *Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 18. n. 2. & 3 Ludouic. Molin. de iuſt. & iur. tract. 1. diſpu. 107. col. 1. in fin. verſ. ſi hereditas*
25 *aut legatum* † ſiue ſit per modum conditionis, ſiue per viam modi, vt per *Tom. Sanchez de matrim. lib. 1. tit. de ſponſalib. diſput. 33. n. 6. & 8.* Cum etiam valeat ſtatutum concedens libertatem contrahendi
26 matrimonium, † excipiendo ſolum certum genus perſonarum, ſi poſſunt cum aliis honeſtè nubere iuxta doctrinam *Bart. in l. ediximus, C. de muril. legul. lib. 10.* quod tamen non ita ſimpliciter eſt firmandum, cum multa requirantur, de quibus per *Felin. in c. de francia, n. 20. col. in princ. verſ. ſexto fallit prædicta regula, de ſponſalib. & in Eccleſia S. Mariæ, num. 62. col. 21. in fin. verſ. ſecundus effectus quod non valet, de conſtit.*

Ex iſtis colligitur non eſſe locum priuationi emphyteuſis ob nuptias contractas cum foreoſi ſtante habilitate poſtea ſuperueniente, & ſubmiſſione in iuriſdictione domini, qui emphyteuſim conceſſit, *vt in prima, quarta, quinta ſexta, ſeptima, & octaua concluſione*, maxime cum non fuerit facta publicatio ipſo iure, *vt in ſecunda, & tertia concluſione.* Prout etiam conſtat verius eſſe, quod prohibitio amiſſionis lucri ob matrimonium cum non ſubditis contractum valeat, *vt in nona concluſione* dictum fuit.

EPITOME.

Sepultura laicis in Eccleſia an poſſit concedi, & per quem. ¶ Et an pro illa aliquid licitè percipiatur tam de iure, quam de conſuetudine, & ad eam ſeruandam detur actio. ¶ Et quomodo talis conſuetudo debeat probari ¶ Et quando in iſtis ſpiritualibus, & eis annexis, & electione ſepulturæ committatur ſimonia. ¶ Laici an poſſint acquirere in eccleſia ius habendi ſepulchrum, capellam, arma, inſignia, recipiendi prius pacem, oſſertum, & ſimilia, & quid in fœminis, & ao quo ad iſta poſſint dici patronæ. Et an habens ius funerandi dicatur habere ius ſepulchri. ¶ Et an pro dictis ſedibus, & aliis detur actio iniuriarum contra impedientes, & amouentes, vel officium Iudicis, defenſio armata manu, interdictũ recuperandæ, vti poſſidetis, vnde vi, & manutentio. ¶ Et per quos actus poſſeſſio ſit acquiſita. ¶ Et ſi ſit apprehenſa pro vna re an intelligatur quoad omnes, & an ſufficiat tacita licentia Epiſcopi. ¶ Actio iniuriarum quo caſu detur contra eum, qui non patitur alicui honorem deferri ¶ De more in funeralibus ponendi inſignia domus, & illorum deletio quando concedatur.

SVMMARIVM.

1 *Sepultura laicis erat prohibita primitiuis temporibus, & quid hodie ſeruetur n. 2.*
3 *Legatus poteſt concedere ſepulturam, ſicut Epiſcopus.*
4 *Sepultura Chriſtianorum qualis eſſe debeat.*
5 *Sepelire mortuos intra Vrbem, & in domo ſua antiquis an prohibitum eſſet, & n. 6.*
7 *Pro ſepultura an aliquid poſſit capi, & an illius alienatio permittatur, & ſuper ea creditores ſatisfiant, & quid ſtante neceſſitate, n. 8. 9. & 10.*
11 *Conſuetudo aliquid accipiendi pro ſepultura an valeat, & annexa ſpiritualibus quãdo vẽdantur & n. 12. & an ad talem conſuetudinem ſeruandam laici poſſint cogi, n. 13. 14. 15. 23. 24. 26. 28. & 36.*
16 *Simonia nõ dicitur, ſi quis recipiat aliquid gratis oblatum ex poſt facto, nõ ex conuentione tam in matrimonio, quam in miſſis, & ſimilibus. n. 17. & 18.*
19 *Electio ſepulturæ in certo loco vbi quis alius deberet ſepeliri an valeat, & in lucat ſimoniam, n. 20 Et quid in capiente fideicommiſſum iſto onere, n. 21.*
22 *Conditiones, & pacta honeſta poſſunt apponi in traditione rei ſuæ.*
23 *Conſuetudo non poteſt introduci per actus extorſiuos, neque in ea habet locum præſcriptio.*
27 *Quod datur vigore laudabilis conſuetudinis eſt perpetuò dandũ, & per contrariũ ſtatutum non poteſt tolli.*
29 *Probatio qualis requiratur ad hoc vt valeat cõſuetudo de accipiendo aliquid pro ſepultura, & ſimilibus, & an in dubio præſumendum ſit illam fuiſſe inductam cauſa auaritiæ, n. 30.*
31 *In exactione temporalium in dubio contra clericos eſt iudicandum, ne notentur auaritia.*
32 *Laicus an poſſit acquirere ius habendi ſepulchrum, capellam, arma, inſignia in Eccleſia, & cõtra illa amouentes an competat actio iniuriarum, officium Iudicis, defenſio armata manu, & remedium recuperandæ, n. 39. & manutentio, n. 40. & an per vnicum actum, n. 41. Interdictũ Vti poſſidetis, & vnde vi, n. 56. & 57.*
33 *Sacrilegus dicitur qui debitum ſibi honorem vſurpat.*
34 *In ſpiritualibus & eis annexis an acquiratur prælatio, vt in recipiendo pacem, offertum, & ſimilia, etiam per mulieres, & an per illas poſſit induci conſuetudo, numer. 35.*
37 *Ius ſepulchrorum an tranſeat ad hæredes, n. 38. & 45.*
42 *Poſſeſſione apprehenſa vnius rei, quando aliarum quoque capta intelligatur, & quid in iudicio recuperanda, num. 43.*
44 *Poſſeſſio dicitur quæſita conſtruenti ex ipſa ſola conſtructione ſepulchrorum.*
46 *Patronus ex gratia habet ius patronatus in Eccleſia.*
47 *Ius ſedendi in Eccleſia poteſt concedi per Epiſcopũ quo ad vſum, non reſpectu dominij, n. 48.*
49 *Inſignia familiæ in Eccleſia poſſunt concedi laicis.*
50 *Ius quoad bancos, & ſedes in Eccleſiis non poteſt dici ius patronatus, nec dicitur habere ius funerandi habens ius ſepulchri.*
52 *Licentia tacita Epiſcopi ſufficit, vt iura ſedium ſepulchrorum, & ſimilium in Eccleſia poſſint vendicari ab illis, qui aliquando ea habuerunt.*
53 *Licentia præſumptiua ſufficit ad fauorem Clerici ſubiecti Epiſcopo ordinato ab alio eo ipſo, quod eum non inquietat.*
53 *Actio iniuriarum quando detur contra eum, qui non patitur honorem alicui deferri, & n. 54. 59. & 60.*
55 *Mos in funeralibus vtendi zona lugubri, & ſuper ea pingendi arma.*
58 *Armorum deletio in Eccleſia quando concedatur.*

CAPVT CCX.

Non concedebatur ſepultura laicis primitiuis temporibus in Eccleſia, cum talis locus
1 ſpecialiter ſit Deo dedicatus, † cui mors vltra non dominabitur *ex præcipiẽdum 15. vbi Gloſ. in verb.*

ſepeliantur 23.q.2.Rot.coram R.P.D.Decano Pampi-
2 *lonen. ſepulturæ de ſparta* 30. *maij* 1591.† Tamen iſte
rigor mitigatus eſt *c.nullus,vbi Gloſſ.in verb.fideles*
13. quæſt.2.Gulielm.Redoan.de ſimon.mental.p 3.c.16.
n.38.tom.15.p.2.fol.93.in ſilu.de benef.p.2.quæſt.5. n.
102.tom.15.p.1.fol.15. latè *Laurent. Belus in repet. di.*
*c.nullus,quæſt.*1.& notat *Rot.coram R.P.D.Cauale-*
3 *rio Pampilonen.ſepultura de Artaxana 23.ianua.*1600.
† vbi etiam quod legatus poteſt concedere ſepul-
turam, ſicut Epiſcopus cum poſſit omnia, quæ
Epiſcopus *Gamb. de auct.legat.de latere tit.de diſ-*
4 *membration.lib.5.n.7.&*8. † Et qualiter eſſe debeat
ſepultura Chriſtianorum *Ia. Lup. de libert. Eccleſ.*
q. 10. tom.13.p.2.fol.10.

Quemadmodum etiam antiquitus *lege duodecim ta-*
bularum intra vrbem mortuos ſepeliri vetitum e-
5 rat† *l.3.de ſepulchr.violat.Cicer.lib.2.de leg.* Licet o-
lim in domo ſua quiſque ſepeliretur, vt teſtatur
*Iſid.Origin.lib.15.c.11. Card.Baron. in martyrolog.*10.
6 *februar.in verb.via lauicana,*†vbi etiam quod *d. lex.*
*12.tabul.*de non ſepeliendo intra vrbem contrario
vſu abolitam reſtituit Theodoricus Rex Italiæ,
quæ tamen omnia irrita prorſus reddidit *Leo im-*
*perator nouell.conſt.*53.

An autem poſſit aliquid accipi pro ſepultura, verius
7 eſt de iure nihil eſſe exigendum,† niſi quis viuens
aliquid iuſſerit pro ea dari poſt eius mortem,
quod neque poterit exigi niſi ſponte fuerit da-
tum, *c.præcipiendum 13 qu.2.c.abolenda 13.de ſepul.*
Cum iſta pretio commutari, aut diſtrahi ne-
queant, quidquid aliud ſit quando talia ſepul-
8 chra non ſunt effecta religioſa,† quia tunc habe-
rentur tanquam res profanæ, quæ in commer-
cium cadunt & quouis titulo alienari poſſunt, *l. ſi*
monumento, C. quæ res pignori obligari. Firman. de
9 *Epiſcopo,q.3.lib.*4.†Et ſuper eis creditores poterunt
ſatisfieri, *Pannucci de inuent. p. 6.n.68.tom.8.p 2. f.*
10 299. Et quidquid aliud ſit in caſu neceſſitatis,†
quaſi tunc liceat terram, in qua fuit Eccleſia
vendere, aut emere ſicut materiam ſacrorum va-
ſorum D. *Thom.* 2. 2. *q.* 100.

Sed quoniam alias ſupra *cap.*110. *num.*9. dixi iſta de
21 conſuetudine non ſeruari,† quod aliquibus vi-
debatur non poſſe ſubſiſtere, quaſi talis conſue-
tudo non ſit admittenda, viſum fuit infraſcripta
iterum adnotare, quod videlicet ſit licita rece-
ptio pretij pro capella, ſeu ſepultura ratione ſitus,
vel melioris loci, cum hoc non videatur concer-
nere ſpiritualitatem. Vnde tanquam non neceſ-
ſarium ad ſepulturam permitti debet, & eius ven-
ditio valebit. Iſta enim præeminentia poteſt pre-
tio æſtimari, cum hoc caſu non vendatur ſepul-
tura, quæ gratis eſt defunctis præſtanda, quaſi illa
quæ ſunt annexa ſpiritualibus à patre ante vendi
poſſunt, cum remota illa annexione nihil ſpiri-
tualitatis remaneat, quod ſecus eſt in annexis &
coniunctis à parte poſt; quæ nullo modo poſſunt
ſeparari à ſpiritualibus, prout in ſpecie concludit
Spin.de teſtam.gloſſ.2.in princ.tit.de elect.ſepult.n. 4.
22 † quidquid contrarium ſequatur *Ludou. Molin.de*
hiſpan.primogenit.lib.1.cap 24.*num.* 40. Cum con-
tra eum ſit verior opinio ex his quæ adduxi ſupra
cap.110.num. 8. & 10. & deciſ. 26. num. 1. vſque ad
num.15.Sot.de iuſt.& iur. lib. 9.quæſt.7.art.1.Pet.de
Arag. ſuper D. Thom.2.2.quæſt.100.art. 40. & ſe-
quitur *Rot.coram Card. Lancellotto Tiraſonen.ſepul-*
turæ 17.maij 1572.poſt Turr.Crema.in c.dictum eſt 1.
quæſt.1.Perez de anniuerſar.& capellan.lib.1.c.25.n.

17.poſt Humad. in addit. ad l.partit.tit.6. p.1.l. 55.
gloſ.5.Petr.Salazar.de vſu & conſuetud.c.10.n. 24.
Quare dixit *Gloſſ.in c.abolenda 8.in verb.exigere de ſe-*
13 *pult.* † quod licet Clerici non poſſint aliquid pe-
tere pro loco ſepulturæ, tamen ſi laici ex conſue-
tudine laudabili aliquid ſint ſoliti ſoluere poſ-
ſunt compelli ad illius obſeruantiam iuxta *c.ad a-*
poſtolicam, de ſimon. Multa enim inhoneſtè petun-
tur, quæ honeſte recipi poſſunt, *c. de eulogiis* 18.
diſt.l.1.§. eſt quidam,de var.& extraord.cognit.

Idem notat *Ang.de teſtam.gloſſ.8 in verb.item ſepultu-*
14 *ram ſibi elegit, n. 2.& 4.tom.8.p.1.f.*39. † vbi quod
ita vidit ſæpius obſeruari *Abb.in c.abolenda 13.col.2.*
ad med.ver.nota hanc particulam,n.6.de ſepult.Gab.
conſ.190.quamuis licite,in princ.lib.2. vbi atteſtatur
25 de communi opinione,† & quod Romæ viget
huiuſmodi conſuetudo, & eſt obſeruanda cum
licitè recipiatur ratione loci, non curæ, *Hoſt in d.c.*
abolenda,ad med.ver.hoc autem intelligas vbi quod
16 poteſt recipi gratis oblatum ex poſt facto,† non
ex conuentione, quia tunc eſſet ſimonia, & ſequi-
tur *ibi Anch.nu.4.verſ.tertio caſu,Card.oppoſ.2.n.1.*
in fin. Butr.n.4.verſ.quæro an aliquo modo. Prepoſ.
17 *Alex.in c.bis ergo in ſi.verſ.adeo tunc ſi datur 23.diſt.*
† & ibi *n.*9. loquitur tam de pecunia data pro ſe-
pultura, quam pro matrimonio, & ſimilibus.

Ideo quamuis ſacerdotes etiam à ſponte dantibus
non poſſint quicquam recipere pro miſſis cele-
18 brandis † *c.cos & c emendaſi 1.q.1.Rip.de peſt. lib.*
ult. rem.3. tamen hoc procedit quando adeſſet
pactum, ſecus illo non exiſtēte *Ioan. Andr.& Abb.*
in c ſignificatum, de præbe ad Surd.conſ. 295 *n.7.lib.*
2. & de veriori opinione teſtatur *Perez de anni-*
uerſar.& capell.lib.1.cap.15 n.7. vbi etiam allegat
Altamiran. de viſitat. in verb.etiam teſtamentorum,
n.61. Lelis.de Zanch.de priuileg.Eccleſ.priuil.40.n.18.

Amplius quamuis electio ſepulturæ, quæ fit ex pacto
etiam in loco, vbi quis alias deberet ſepeliri in-
ducat ſimoniam, cum hoc ius ſepulturæ non ſit
19 firmum † ſed variabile, & per pactum non eſſet
tale, quaſi per illud inducatur quid plus, quod non
erat de iure communi, *Felin.in c.ad audientiam,il.*
2. col. 8. ad med. verſ.exprimere,num.9.fall. 1. de
reſcript. poſt Domin. in c. 1. num. 6. in verb. apud
quos, & in verb facienda de ſepultur.

Tamen ſi hoc pactum, ſeu iuramentum de obligan-
do ſe ad aliquam certam ſepulturam fuerit libe-
20 rum, & non ad ſuggeſtionem Regularium aut
Clericorum valeret, & poſſet quis cogi ad ob-
ſeruantiam, non enim ſimpliciter prohibetur pro-
miſſio, ſed conuentio, & inductio ad inſtantiam
religioſorum, *Vital.in. in clem.cupientes 3.in ſi.num.*
83.de pœn. Franc.in cap.1.in princ. colum.2. ad med.
nu 3.verſ.tu aduerte de ſepultur.in 6.& ibi Anch. n.
2.Aym conſ.10.num.12. & 13.& ſequitur *Rot.per Ca-*
ſar.de Graſſ.deciſ.2.num.11.vſque ad nu.16. de ſepul.
21 † vbi etiam ex hoc infert quod accipiens fidei-
commiſſum, Maioricatum, aut donationem, &
aſtringens ſe cum iuramento ad eligendam ſe-
pulturam ſecundum voluntatem teſtatoris tene-
tur ad obſeruantiam, quaſi imputandum ſit ei,
qui cum illa conditione ſe obligauit, cum res
22 tranſeat cum ſuo onere,† & poſſit donator in
traditione rei ſuæ apponere conditiones, & pa-
cta honeſta, quæ ſunt implenda per ſucceſſorem,
l.mænius,& l.quis hæredi,de condit.& demonſtrat.l.1.
condition.inſtit. Ludouic.Molin.de primogenit.hiſpan.
c.12. lib.2.num. 34.

Ne

Nec facit quod iſta conſuetudo non ſit admittenda
vt per *Redoan.de ſimon.mental p 3.c.4.num.9.tom.*
23 *15.p.2.fol.87.* vbi † loquitur de ſepulturis,bene-
dictionibus nubentium,exequiis mortuorum,pul-
ſatione campanæ, clauſione hoſtij, & ſimilibus
annexis ordini *Io.de Anan.in c.abolenda.per illum
text.in princ.verſ.nota clericos,de ſepultur. Molin.
de primogenis Hiſpano.lib.1.c.24.n 40.*

Quia prædicta procedunt in conſuetudine proue-
niente ex coacta ſolutione, cum aliud ſit in ea,
24 quæ fuit introducta ex pia, † & laudabili deuo-
tione fidelium, quæ eſt ſeruanda, & populus, ad
illius obſeruationem poteſt cogi,ſi non iure actio-
nis ſaltem officio Iudicis *c.ex parte, de cenſib.§ pro
cōſuetudinib.auth.de ſanctiſſ.Epiſ.Gloſ.in c ſua, & c.
cum Eccleſia.de ſimon.* Et eſt text.*in c.ad apoſtolicā,
eod.tit.* Et in ſpecie ita declarat *Caſtr.conſ. 363 cir-
ca primum quæſitū,in princ.lib.* 1. Quādo enim præ-
cedit coactio eſt ſimoniacum. & contra ius natu-
rale, & ſic præſcribi non potuit, & per conſe-
25 quens neque dicitur conſuetudo, † quæ non po-
teſt introduci per actus extorſiuos, qui habebant
in ſe peccatum,&ſimoniam *c. ſi.de conſuetud* & in
puncto docet *Idem Caſtr.conſ.40.viſo proceſſu vna
cum ſententia, col.penult.n.4 lib.* 1. & ita etiam de-
clarat *Guilel.Redoan.de ſimon.mental.p.3.c.16.n.31.
vſque ad n.48 tom.15.p.2.f 95.* vbi etiam quod niſi
ſeruetur huiuſmodi laudabilis conſuetudo laici
peccant mortaliter,niſi ex aliqua rationabili cau-
26 ſa deſiſtant. † Idem in ſpecie ſepulturæ conclu-
dit etiam late *Rom.conſ 344.in caſu propoſito cō ul-
tationis,nu.1.& 2.ibi Mandoſ.in verb. priuilegia.* vbi
etiam allegat eundem *Roman.ſing.433.alias eſt 438.
pone quod populus, & Dec.*qui de eodem *conſ.Rom.*
facit mentionem *in cap. auaritia, numer. 10. de
prebend.*

Ita vt quod datur vigore iſtius piæ,&laudabilis con-
27 ſuetudinis perpetuò ſit dandum, † nec per con-
trariū ſtatutum poſſit reuocari *Bart.in l priuilegia
ad fin.C. de ſacroſ.Eccleſ Roman.d. ſing.438.& in
auth.ſimiliter.verſ.nono,C.ad leg.falcid.Gemini.in c.
1.colum.7.de conſtit.in 6.Sand.in cap ad apoſtolicam,
de ſimon.* cum diſtinctionibus tamen,de quibus per
*Alex.conſ 209 ſtatuiſs accurate colum.4. in fin.verſ.
nec ad hoc obſtat. n.14. lib.2. Felin.in c.Eccleſia S.
Marci, col. 38. verſ.duodecimo quæro, de conſtit. &
ibi Dec.col.21. Socin.conſ.241.circa primam, colum.
3.lib.2. Alciat.præſump.33.ad fin.reg.3.Imol.Iaſ & alij
in l.non amplius, de leg.1. Caſtr. conſ.363.colum.8. in
princip.verſ.quinto videtur, requirit,lib.1.* Quamuis
enim non valeat conſuetudo inducens ſimoniam
*Abb.in c. non ſatis num.5.de ſimon.Neuiſ. conſil. 55.
num 9.* Tamen intelligitur, dummodo non habe-
ret cauſam ſpecificam, puta quia ſolueretur loco
decimatum, cenſuum cathedratici,vel diuini cul-
tus,non in vtilitatem clericorum, quo caſu non
poſſet ab inuito exigi *Præpoſit.in c.dictum eſt in prin.
1.qu.1. Ant.Prat.de conſuet. q.6.n 105.*

Et ita intelliguntur omnia iura dum prohibent ali-
28 quid exigi pro ſepultura, † quia aliud ſeruatur de
conſuetudine, vt dictum eſt, & omnes Doctores
loquuntur de iure vt *Io. Sil.de beneſ.p.1.q.7.nu.69.
tom.15.p.1 fol.18. Pauin.de viſitat p.2.q.1.in fin.n.93.
tom.14.fol.196.Redoan.de ſimon.mental.p.1.cap.30.n.
4.cum.ſeq.tom.15.p.2.fol.56.latius p.3.c.16. num.25.
vſque ad n.33.eod.tom.f.94.Guilel.Durand.de mod.
celebr.concil general.rubr.20.in fi.n.7.tom.13.p.1.fol.
162.Io.Calder.de interd.p.2.in fin.n.21.verſ.circa hoc
primo quæro tom.14.fol.332.Ioan.Caraſ de ſimon.in fi.
n.140.tom.15.p.2.f.32. Petr.de Vbald.de canon.epi-
ſcop.c. 18. nu. 5 tom.15.p.2.fol.239.Henri.Boic.in c.a-
bolenda in fin.nu.4.verſ.aut.quæritur de ſecūdo.de ſe-
pultur.Præpoſ.Alex.in c.his ergo 4.nu.9.verſ.ſed non
ratio.diſtinct.23.Bart.in l.1. §. ne eius nomine, ff.de
oper. publ.*

Quando tamen dubitaretur de huiuſmodi conſue-
tudine, non ſufficeret probare ſolutionem,
29 † ſed requireretur probatio, quod gratis & gra-
tanter parochiani ſoluerint, non ad importuni-
tatem, & requiſitionem clericorum, ſed ſponte,
& nulla cogente neceſſitate, & quod purè & ſim-
pliciter fuerit oblatum, quod ſolutum eſt nulla
præcedente pactione, vel pignore, Ita vt prius
dentur ſpiritualia, antequam aliquid temporale,
vel ſpes de ipſo habeatur,cum potius eo caſu cen-
ſeretur facta ſolutio non vigore conſuetudinis,
ſed pro redimenda vexatione. Et quod ſoluitur
ſit taxatum arbitrio parochianorum, non cleri-
corum, quaſi tunc illud habeat manifeſtam ſpe-
ciem cupiditatis, & ſimoniæ: Et quod totus po-
pulus,vel maior pars permanſerit in ſeruanda hu-
huiuſmodi laudabili conſuetudine;Iſtis enim non
probatis non poteſt dici rationabilis conſuetudo,
& pia deuotione fidelium introducta; Vnde non
ſufficiet quem probare ſe fuiſſe in poſſeſſione per-
cipiendi, niſi etiam probetur, quod ſolutio fuit
facta ex eorumdem deuotione cum aliis requiſi-
tis ſupra adductis, cum hoc poſſeſſorium habeat
admixtam ſecum cauſam proprietatis, vltra quod
etiam iſta poſſeſſio habeat contra ſe ius cōmune,
Quare non ſatis erit probaſſe,ſe ſpoliatum,neque
enim releuat poſſeſſio quando contra poſſiden-
tem extat ius commune, quia tunc debet probari
etiā iuſtus titulus,nec agens reſtituitur ſi conſtat
de non iure agentis in prætorio. Ita vt horum o-
mnium cognitio, & an valeat nec ne huiuſmodi
conſuetudo ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum,
non ſecularem. Ita prædicta omnia in ſpecie ſe-
pulturæ de qua agimus late declarat *Caſtrenſ. conſ.
363.& 401.lib.1.Aſidemes in Matheſ.ſingul.75. n.
16. Bellam conſ. 31.Sebaſt Sapia ad Abb.in c.abolēda
13.in verbo conſuetudo,de ſepultur.Redoan.de ſimon.
mental.p.3.quæſt.16.num.33.& 17.tom. 15 p. 1.fol.95.*
30 † Qui etiam omnes concludunt in dubio præſu-
mi talem conſuetudinem inductam cauſa auari-
tiæ.vel cupiditatis, Cum enim agitur de ſolutione
temporali facienda clericis in dubio contra eos
31 eſt iudicandum,† ne notentur auaritia in exactio-
ne temporalium,*c.quanto,de cenſib. Abb.in c.u verſ.
vltimo nota.de decim.Bellam.conſ.31.col.7. poſt med.
verſ.ſed etiam quia in ſe continet,n.13.*

Quæ autem dicta ſunt de ſepulchris omnia appli-
32 cantur ad capellas,& ſimilia, † pro quibus etiam
erit licitum aliquid accipere, ita vt laici poſſint
acquirere ius ſepeliendi in eminentiori loco, ca-
pellam conſtruendi, arma, & inſignia domus
retinendi, & habendi offertum à ſacerdote, &
ſimilia, Adeo vt pro iſtis detur actio iniuriarum,
& officium iudicis contra amouentes ſcamna, &
ſedes, & ſit licita quoque defenſio etiam armata
manu *Gevar.ſing.33.Auēda.de exeq.mādat.2.p.c.10.
nu.20.Perez.de anniuer. & capell.cap.24 lib.1.n.23.*
vbi etiam in aliis præcedētis *Guilel. Bened.in c.rai-
nutius,in verb.duas habēs filias,n.21.de teſtam.Par-
33 lador.3.p.differ.66.§.2.n. 8.* † Ita vt etiam qui ſibi
locum indebitum vſurpat ſacrilegus dicatur,*l.1.C.*

vt dignit.ard.ſeruet. Menoch.de arbitr.caſ.320.n.15.
cum aliis quos adduxi ſupra c. 110. n. 10. Quibus
adde Lara in l.ſi quis à liberis,in princ.n. 31.ff.de lib.
34 agnoſcendis † Vbi quod in iſtis ſpiritualibus, & eis
annexis acquiritur huiuſmodi prælatio, vt in re-
cipiendo prius pacem cum ſimilibus, Io: Garz. de
expenſ.c.8.n.5.verſ.adeoq Franc. Marc.deciſ.275.p.
1.Bened.in c.raynutius in verb.duas habēs filias,n.11.
de teſtam Et de ſcamnis in Eccleſia. Parſ.conſ.149.
lib.4.Rebuff.in tract.in quib.cauſ.ſecul.cogn poſſ.n.33.
Immo etiam mulieres poterunt cōſuetudine acqui-
rere ius ſedendi in eccleſia,&prius offerendi, Ioan.
Fab.in § aliam vero,inſtit.de honor. poſſeſſ. Perez de
35.annu.& capellan.lib.1.c.24.n.12.† Quamuis enim
per mulieres non poſſit induci conſuetudo Bart.
in l.1 ff. de legib. Tamen intelligitur de cōſuetudine
generali,quæ habet vim legis, Soc. conſ.7.n.8.lib.1.
Abb.conſ.53.n.1.lib.1.& in c.fi.n.7.de conſuetud.Ser-
36 uanda † igitur erit talis conſuetudo multo magis
in viris, vt late dixi ſupra c.110.nu 10.cum ſeq. Vbi
etiam, quod huiuſmodi ius ſepulchrorum tranſit
37 ad hæredes extraneos † l ius ſepulchri,l.ſi ſepulchri,
C.de relig.& ſump.funer. Io.Thō.Marin. de gener.&
qualitatibus feud. tit.1.n.8.tom.1.p.1.fol.140. Parſ.
conſ.149.lib.4. Molin de primog.hiſp.c.23 n.35.lib.
38 1.†Dummodo non ſimus in iuribus ſepulchrorū
filiorum,& ſic ſanguinis, Lamber.de iur.patron.lib.
1.p.1.art.4.q.1. in fi.f.131.Roc.eod.tit.in verb.in Ec-
cleſia,Dec.conſ.119.in 1.prob. Cum etiam pro iſtis
39 ſedibus & area,†quam quis habet in eccleſia cōpe-
tat remediū recuperandæ, Franc. Marc.de.275.quē
ſequitur Menoch.de recu.poſſeſſ.remed.15 q.7.n.45.
Prout etiam dabitur mandatum de manutenendo
in poſſeſſione ſedendi in altiori, ſeu digniori loco
40 in Eccleſia, † & ante alios offerendi primitias,&
recipiēdi pacem, Rot.coram R.P.D.Gypſi.Calagu-
ritana præheminentia 26. Iuny 1590. Poſſunt enim
laici acquirere iſtas prærogatiuas in Eccleſia, Parſ.
conſ.149.nu.1.lib.4.Rot.coram Card.Pamphilio Ca-
lagaritana capella 18. May 1586. Anchar.conſ.113.n.
4. Anan conſ.86.in fi. Port.in § apium inſtit.de rer.de.
Cordub.in l.ſi quis à liberis in princ.n.32.ff.de liber.
41 agnoſc.Io.Fab.in §.aliā inſtit.de bonor.poſſeſſ. † Ita vt
iſta poſſeſſio etiam acquiratur vnico actu, Marz.
conſ.vlt.lib 1. Menoc.conſ.116.n.6.lib.2.& conſ.902.
n.78.lib.10 Rot.diuerſ.de. 122.n.7. lib.1. Vbi etiam
quod iſte vnicus actus poſſeſſionem quod ad om-
42 nia,† Ita vt apprehēſa poſſeſſione vnius rei intel-
ligatur capta reſpectu aliarum, quæ ad eius vſum
ſunt deſtinatā, Dec.conſ.17.n.19.Tiraq.de retract.li-
43 gnag.§.16.gl.3.n.12.† Quidquid aliud ſit in plu-
ribus rebus debitis alicui per contractum,aut ſuc-
ceſſionem, in quibus non ſufficiet adipiſci poſſeſ-
ſionem vnius pro omnibus,cum ſatis ſit,vt ingreſ-
ſus vnius rei operetur tranſlationem vniuerſitatis
hæreditarij,non poſſeſſionem omnium rerum,
quamuis in iudicio recuperandæ ſit contrarium,
Rot.deciſ.12. de reſtit.ſpoliat.in nouiſ. Peregrin. de
fideicomm. art.48. n. 77.
Immo etiam ex ipſa ſola conſtructione ſepulchro-
rum diceretur quæſita poſſeſſio conſtruenti,
44 † Rom.conſ.54.n.1.& 2.lib.4.Rot.diuerſ deciſ.221.n.
2. & deciſ.212.n.6.p.1.vbi etiam quod illa facultas
tranſmittitur ad hæredes iuxta opinionem Caſtr.
45 conſ.50.viſo puncto,n.1.lib.2.†Et quādo iura ſepul-
chrorum tranſeant ad hæredes extraneos,& filius
retineat ſepulchrum matris, Et quid in fideicom-
miſſario, & ſpurio late Theſaur.q.11.per tot.

46 Et facit etiam, † nam quemadmodum ex gratia
patronus habet ius patronatus in Eccleſia c. quo-
niā de iure patron.ſic etiam poteſt ex gratia cōcedi
ius ſedēdi honoris cauſa,quicquid aliud ſit Epiſco-
47 po reclamante † Anch. in c.abolendæ,in fi.ver.credō
poteſt conferri, n. 5.de ſepul.&ibi Abb.&Car.in fi.ver.
ex prædictis infert. Butr.n.3. Anan.in princ. n.4. vbi
48 intelligit quantum ad vſum, † cum reſpectu do-
minij aliud ſit, illud enim non poterit haberi in
iſtis ſedib.&ſepulchris. Abb. in c.quanto 1.n.11.col.
vlt.ad med.verſ.aduerte quia diſtinxi,de iud.Petr.de
Vbald.de cano.Epiſc.& parocb.12.in fi.n.5.& 6.tom.
15 p.1.f.139.Roc.de iure patr.in verb.in Eccleſia, n.12.
Quod etiam in inſigniis familiæ, quæ conceduntur
laicis, vt poſſint illa habere depicta, ſeu marmo-
49 re impreſſa in Eccleſiis, †ita vt nequeant amoue-
ri ſine domini iniuria, Bart. in l. 2.§.ne cum nomine
ff.de oper.public.Cepol.de ſeru. vrban.præd.c.7. de
picturis.Menoch.de recup.poſſ. rem.15.n.48.q.7. in fi.
Rot.coram Card. Pamph. Calag. præheminentia nm
28. may 1586. Anch.conſ.113.n.4. Ana conſ.86.in fin.
Verum eſt quod iſtud ius quo ad ſedes, & bancos in
50 Eccleſiis non poſſet dici ius patronatus, † ſicut
nec dicitur habere ius funerandi habens ius ſepul-
chri, quamuis largo modo dicatur patronus ſe-
pulchri. Abb.in c.1.de ſepult.Roc.de iure patron.in
verb.in Eccleſia,n. 1.vſque ad n.16.q 6.& 7.
Quibus adde quod iſtæ ſedes, ſepulchra & ſcamna
propria in Eccleſia poſſunt vendicari ab illis, qui
51 huiuſmodi † vſum aliquando in ea habuerunt,
quamuis expreſſus conſenſus Epiſcopi non interue-
niſſet, ſed ſimplex tolerātia. Ita vt talis licentia ta-
cita colligatur quando ſepulchrū eſſet in loco pa-
tenti & Epiſcopus nō contraxit, vt in ſpecie reſoluit
Rot.coram R. P. D. Cotta Burg. ſancta Dorothea 15.
Iuni 1573. quæ eſt inter deciſiones Rotæ diuerſ.121.
52 quatuor apparuntur,n. 4.p. 1.†Exemplo eius quod
dicimus de licentia præſumptiuè probata ad fauo-
rem clerici ſubiecti Epiſcopo ordinari ab alio eo
ipſo,quod eum non inquietat, Prob.ad Io. Monac.
in c.1.n.10.verſ.& credo probari, de temp.ordi. in 6.
Alius quæ opponebantur non dari actionem iniuria-
53 rū contra amouētes ſcamna,† & inſignia alicuius
in Eccleſia ſatisfactū eſt ſup 110.n.10.Nam text.in
l.iniuriarū 1 §.ſi quis de honor.decernē d.ff.de iniur.
loquitur in eo, qui impedit,ne alicuius honor de-
cernatur,talis enim nō tenetur actione iniuriarū,
quāmuis hoc cauſa cōtumeliæ faciat,quia dat im-
pedimentū antēquam arma,& ſedes ſint poſitæ,&
54 ſic prius quam honor ſit delatus † Aliud quando
quis prohibet honorem præſtari ei,qui eſt in quaſi
poſſeſſione illius,tunc enim eſt orta actio iniuria-
rum, nam turpius eiicitur,quam non admittitur
hoſpes,c.alioq.de imm.Men.c.90.n.124.lib.1.prout
diſtinguit Purp.in l.1.n.63 ff.de iuriſ.omn.iud cum
aliis adductis ſup.d.c.110.n.22.vſq ad n.27.quibus
adde Caſſan. qui eandem diſtinctionem ſequitur
in cat.glor.mun.conſ.18.p.1.concl.29.f 14. Vbi etiā
55 ex hoc infert, † quod in patria ſua Burgundiæ v-
tuntur in pompis funeralibus zona lugubri,ſeu fu-
nebri,& ſuper ea pinguntur inſignia circumdan-
du Eccleſiam,&capellam in qua mortui inhumā-
tur, & cum eſſet contentio inter duos Dominos,
quis illorum facere deberet dictam zonam, cum
vnus feciſſet illam abradi,quod in hoc tenebitur
actione iniuriarum, quia non ſolum paſſus eſt ho-
norem decerni, ſed decretū tulit diminuendo eius
dignitatem,ob quam datur dicta actio, Gloſ.in l.in-
iur. §.

56 *iur. § ſi quis in verb. quid faciat, de iniu.* † cum etiam iſti, qui prohibentur ab huiuſmodi honore habeant interdictũ vti poſſidetis, vel vnde vi, *Bald. in c. licet cauſam 19. n. 6. & ibi Felin. n. 1. de probat. Purp. conſil. 540. in fin n. 19. lib. 2.* & detur officium iudicis, *Io. Fab in §. aliam, inſtit. de honor. poſſeſſ. Iaſ. in l. ſi non ſortem, §. libertum. 21. de cond. indeb.* † &
57 quod detur etiam remediũ reintegrandæ, *Menoch. de recuper. remed. 15. n. 45. poſt Franciſc. Marc. q. 275. p. 1.*

Quæ ſine difficultate procedunt, quando tales qui huiuſmodi prærogatiuas habeant in iſtis ſedibus
58 † & armis non poterant prohiberi illa in Eccleſijs ponere, ſi etiam poſſent prohiberi, concederetur deletio, & abraſio per eos, quorum auctoritas requirebatur, vnde ſi quis in re litigioſa ponat, aut pingi faciat arma ſua, poterunt ab aduerſario deuaſtari, ac deleri prout concludit *Caſſan. in catal. glor. mund p. 1. conſil 38. concl 29. ad fi. ver. & ideo dic.* vbi etiã allegat *Vinc. Cicault. in ſuo tract. de fact. principũ, cap. 5. de auct. Eccleſ fol. 5. per text in l. 2. C. vt nem. priuat. tit. præd. ſuis, vel alien. impon. & in l. 2. C. vt nem. liceat ſine iud. o. auct. ſig imprim. reb. quas*
59 *alius detin* Et pro honore ſuſtinendo, quod detur † actio iniuriarũ, *Bald. in l. obſeruare, §. antequam, de offi. proconſ. Caſſa. ſuper conſuẽt. Burgund. tit. de feud. §. 4 gl. 1. verſ. aduerte ad illud. & tit.* des enfãs de pluſieurs licts, *§ gl. 1. v. qui dicatur. Et in catal.*
60 *gl. r. mund p. 1 conſ. 2. in fi.* † Vbi etiã de non adminiſtrãtibus honorẽ, quibus debetur, quod ſunt puniẽdi per text. *in l ſing. & l. ſciãt C. de offic. diuerſ. iud.*

EPITOME.

Plures patroni quando debeant ſimul conuenire ad præſentationem faciendam, vel poſſint illam ſeparatim facere. ¶ Et conſenſus maioris partis an præiudicet minori. ¶ Et quo caſu ius patronatus competat pluribus vt ſingulis, vel vt vniuerſis ¶ Minus dignus quando præferatur magis digno tam in præſentationibus factis à laicis, & eccleſiaſticis, quam à procuratoribus patronorum, & in officiis iuriſdictionem habentibus. ¶ Et eligentes an teneantur in conſcientia ad reſtitutionem ¶ Et quid in paupere magis digno, an ſit præferendus in eleemoſyna, in legatis, & ſimilibus ¶ Et tales collationes quando ſint validæ, retractentur in cauſa appellationis. ¶ Et quid in pluribus præſentatis à patronis æqualem vocem habentibus quis eorum per Epiſcopum ſit eligendus ¶ Examinatores an poſſint ſe referre ad iudicium Epiſcopi ¶ Monaſteria, collegiatæ, hebdomadariæ & ſimiles an comprehendantur ſub diſpoſitione *concil. ſeſſ. 24. cap. 18.*

SVMMARIVM,

1 *Ius patronatus quando competit pluribus an omnes debeant ſimul præſentare in vno, & eodem loco, vel poſſint ſeparatim eligere.*
2 *Conſenſus maior partis ſeparatim quando ſufficiat etiam in præiudicando minori parti. & n. 3.*
4 *Præſentatio iure ſingulari differt à præſentatione iure collegij.*
5 *Congregari ſi omnes debeant ad aliquid faciendũ ſi ſeparatim in vnum conueniant non requiritur, vt amplius ſimul congregentur.*
6 *Clauſula* de conſenſu medietatis conuentus, ſeu monaſterij *an intelligatur, vt moniales collegialiter debeant conuenire.*
7 *Ius patronatus competens parochianis alicuius eccleſiæ dicitur competere vt ſingulis.*
8 *Præſentatus à maiori parte quamuis minus dignus an præferatur magis digno præſentato à maiori parte, & n. 9. & quid in foro conſcientiæ, n. 10. & in foro exteriori, n. 13.*
11 *Canonicus, qui debet eligere ſi habeat mandatum etiã ab alio, & eius nomine eligat non poteſt diuidere ſuffragium pro duobus, & debet in conſcientia eligere digniorem.*
12 *Habens mandatum à patrono ad præſentandum tenetur in conſcientia præſentare magis dignum.*
14 *Patroni laici an teneantur ad reſtitutionem præſentando idoneos omiſſis dignioribus, & quid ſi eligant indignum & num. 15.*
16 *Patrona præſentans Abbatiſſam de gremio monaſterij idoneam an vulneret conſcientiam omiſſa digniori. Et quid in Electoribus, n. 20.*
17 *Fundatorum vota ſi in plures partes ſe diuidant an præficiendus ſit eccleſiæ qui minoribus iuuatur meritis, eligitur plurimorum aſſenſu.*
18 *Copula. &, reſoluitur in alternatiuam,* vel.
19 *Præſentatio patroni eccleſiaſtici dicitur electio, & debet eſſe de magis digno.*
21 *Sufficientia electi eſt cognoſcenda ab Epiſcopo per examen.*
22 *Magis dignus eſt eligendus quando tractatur de adminiſtratione reipublicæ.*
23 *Idoneus pauper debet præferri magis idoneo non egeno etiam conſanguineo in ſimplici beneficio. Aliud ſi eligatur pauper dignus omiſſo paupere digniore, dummodo Eccleſia non indigeret diuitiis & potentia, n. 24.*
25 *Eleemoſyna eſt facienda magis egeno.*
26 *Electus ad diſtribuendum non tenetur eligere magis pauperem, & an eius conſcientia in hoc grauetur, n. 27.*
28 *Relictum in dubio cenſetur factum pauperiori, & quomodo conſideretur maxima paupertas, n. 29.*
30 *Collatio facta digno omiſſo digniori quando admittat appellationem, & poſſit declarari nulla ſtante diſpoſitione Concilij Et quid in pluribus præſentatis à patronis in numero æquali an dignior debeat admitti per Epiſcopum. n. 31. 32. 33. 35. & 36.*
34 *Caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis.*
37 *Examinatores debent referre, non autem ſe remittere ad iudicium Epiſcopi.*
38 *Monaſteria & Collegiata habentes curam, & hebdomadariæ, & prouiſiones apoſtolicæ comprehenduntur in diſpoſitione Concilij, c. 18. ſeſſ. 24. & n. 39.*

CAPVT CCXI.

IVs patronatus quando competit pluribus tanquam ſingulis, non oportet, vt omnes ſimul cõueniant in eodem loco ad faciendam præſenta-
1 tionem, ſed ſufficit quod ſeparatim ſuffragia præſentent. Quod ſecus eſt quando illis competeret vt vniuerſis, quia tunc tenentur in vno loco congregari ad electionem, aut præſentationem faciendam, *Butr. in c. 3. n. 12. col. pen. in prin verſ. quæro an patroni de iure patr. Lap. all. 78. n. 2. Aym.* qui de communi *conſ. 64. n. 1. Spin. de teſtam. glo. 4. pr. n. 88. verſ. ſecunda ſubducitur.*

Quod procedit, etiam ſi agatur de præiudicando minori parti patronorum ex præſentatione maio-
2 ris, † Quia ſatis eſt quod habeatur conſenſus maioris partis ſeparatim, nec requiritur quod maior pars patronorum ſimul conueniat, & conſentiat neque enim conſideratur ratio illa, quod mino,

pars poſſet trahere alios in eorum ſententiam, quia
illud procedit in actibus iudicialibus, qui conſul-
tè expediri ſolent, & in quibus agitur de præiudi-
cio tertii, ſecus in patronis, qui ſolùm pro intereſ-
ſe ſuo requiruntur. Ideò poſſunt ſinguli cõſentire,
*Abb. conſ.76.in 2.dub.lib.2. Feder.conſ.102.n.2.verſ.
ſecundo dico*, & de veriori, & communi opinione
teſtatur *Dec.in c.cum omnes 6.col.pen.ad med.verſ.
retenta tamen hac ſecunda, de conſtit.* Quidquid con-
trariũ ſequatur *ibi Felin col.10.ad med. in 4.decla-
rat.n.29.verſ.& ex iſtis infert Roc.de iur.patro.in ver.*
3 *honorificum. q.60.* † Quia contraria opinio eſt ve-
rior vt per *Aym.conſ.63.n.1.Io.Cros.in repet.c.quo-
niam.n.29.& 30. de iur patr.* Et de communi teſta-
tur *Ang.ab Exea.in repet.c.cum omnes, n.229.& 130.
& ibi Ant.Burg.n.36.vſque ad n.349.de conſt.* Aliud
4 † eſt enim præſentare iure ſingulari, aliud iure
Collegij, *Mandoſ. in reg. de annal.q.51. n.4.* Idem
voluit *Nicolaus Delph.de iure patron.q.31.num.214.*
vbi allegat etiam *Card. in clem. plures, q.3. nu.4.
de iur. patronat.*

Et quamuis deberent omnes ſimul congregari, Ta-
men ſi concordaſſent etiam non ſimul congre-
5 gati. † non opus eſſet, vt amplius congregarẽtur,
requiritur enim quod conueniant in vnum ex
illa ratione, quia factum maioris partis nocet mi-
nori, aliàs ſecus *l.per fundum de ſero.ruſtic.prædio.*
Vnde ſi omnes conſentiunt, ceſſat dicta ratio &
per conſequens debet ceſſare diſpoſitio. Quare
non eſt neceſſe, quod conueniant in vnum, ſed
quilibet poſſet in domo ſua conſentire, non enim
hoc caſu factum aliquorum nocet aliis, immo fa-
ctum cuiuſlibet ſibi ipſi nocet, non factum alte-
rius, prout declarat in ſpecie *Caſtr.in l. & ſuum 8.
§.hodie tamen in fin.nu.4.verſ.& ex ſecundo dicto, de
pact.* & in terminis iuris patronatus concludit
*Ant. Burg. in rep.c.cum omnes.col.pen.ad med.verſ.
aduertendum tamen, 351. de conſtitut.*

Ideo dicitur quod quando prouidetur Monaſterio
de perſona monialis, & additur clauſula *de conſenſu
6 medietatis conuentus.* † Tunc iſte conſenſus erit præ-
ſtandus collegialiter, neque ſufficiet vt ſingulæ
conueniant, cum dictus conſenſus ad illas ſpectet
tanquam corpus, & Collegium iuxta conſ. *Feder.
65. infraſcriptæ quæſtionis, dub.4.* & in puncto ita
concludit *Mandoſ. in prax. ſign. in princ. in verb.
prouiſiones verſ. quando prouidetur.*

Ex iſtis Dixi non potuiſſe dari de inualiditate præ-
ſentationis, de qua agebatur in caſu mihi propoſi-
to ob defectum conſenſus præſtiti non collegia-
7 liter, † cum præſentatio patronorum competat
vt ſingulis, non vt vniuerſis, vt in facto deduci-
tur. Quod etiam eſt de iure communi, ſecundum
quod ſi ius patronatus competat parochianis ali-
cuius Eccleſiæ non competit collegialiter vt vni-
uerſis, ſed vt ſingulis, *Calder conſ. 6. & 15.de iur
patron. Abb.conſ.76.vol.2. Paul de M.Pic. in l.inta
cum teſtamento §.iuta cum nuberit q 31. de leg. 2.*

8 Nec facit obiectũ quod præſẽtatus à maiori parte
ſit minus dignus illo, † qui fuit præſentatus à mi-
nori parte patronorum: Vnde videbatur præfe-
rẽdum eſſe digniorem, *c.vt Eccleſia.benef. c.ſi forte,
c.metropolitano c.63.diſt.c.moiſes, c.licet ergo 9.q.1.c.
viliſſimus 1.q.1.auth.de monach.§.ordinatio. in princ.*

Quia in præſentatione iuris patronatus verius eſt
9 ſufficere, quod dignus præſentetur, † neque enim
tenentur patroni digniorem præſentare, *cap.mona-
ſterium 16.q.7.c.quod autem.c.cum autem c.paſtoralis,
c.cum propter.c.cum in de iur.patr. Dec.conſ.129. pro
tenus facultate mea, n.6.* vbi de communi *poſt Gloſſ.
in c.3. in verb.qui maioribus de iur. patron. & Io.
Andr. in c. cum autem, eod. tit.*

Contraria autem procedunt quando agimus in foro
conſcientiæ, ſecundum quem tenentur patroni
10 magis idoneum præſentare, † Nam cum ſit obli-
gatio iuſtitiæ diſtributiuæ æqualiter obligat tam
patronos, quam alios ad præſentandum digniorẽ
exemplo, electorum ad eligendum *Couar. in reg.
peccatum 2.p.§.7.n.5. Mandoſ. ad Lap. alleg. 22.*

Quare dicimus quod Canonicus, qui debet eligere
ſi habeat etiam mandatum ab alio, vt eius nomi-
11 ne etiam eligat, † non poterit diuidere ſuffragiũ
pro duobus, Nam hæ duæ voces ſunt inſeparabi-
les, cum in conſcientia teneatur eligere digniorẽ,
*c.ſi quis iuſto, §.porro de elect.in 6. Doct.in c.cum olim,
de re iud. Molin.de primog hiſpan.l.2.c.5. n. 51. poſt*
12 *Abb. in c. conſtitutis, de appell.* † Quod etiam pro-
cedit in habente mandatum à patrono ad præſen-
tandum, nam conſcientia tenetur digniorem præ-
ſentare, *Spin de teſtam.Gloſ.4.princ. num. 82. verſ.
quare in hac varietate, in fin.*

Aliud eſt quando ſumus in foro exteriori, Valet e-
nim præſentatio tunc de digno prætermiſſo di-
13 gniori, † ne Eccleſia, & reſpublica variis litibus
vexetur, *D.Thom.22.q.13 art.2. Sot. de iuſt.& iur. lib.
3.q.6.art.2. Dec.* qui de communi *in c. conſtitutis.
il.2.col.2 de appellat. Couar.in d.reg peccatum, Cuiac.
in inſtit.canon. lib. 4. tit.1. n. 113.*

Amplius reſpectu præſentationis quæ fit à laicis pa-
14 tronis, ſeu clericis ratione patrimonij, † qui in hoc
laici cenſẽtur, *Lambert.de iur patron. lib.2. q.1.art.
4 q.10.f. 110.n. 25* Neque tenentur ad reſtitutionẽ
eligendo, ſeu præſentando idoneos, omiſſis di-
gnioribus, quidquid aliud ſit quando eligerẽt in-
dignum, quo caſu tenebuntur reſtituere digno,
*Pet. Arag.de iuſt.& iur. tit.de reſtit.q.62.art.1.col.2.
concluſ.2.f.140.* Et facit *l.vt gradatim.§.1.de mun.
& honor. Bald.in auth.habita nu.45.C.ne fil.pro pat.*
15 † Quamuis ſecundum aliorum ſententiam ſpecia-
le eſſet etiam in patrono, vt neque vulneret con-
ſcientiam ex omiſſione dignioris, vt deſeruiat iſta
libertas pro fomento ad effectum, vt promptius,
& libentius dotentur, & erigantur Eccleſiæ. Ideo
conceditur quo ad iſtos, vt poſſint gratificari con-
ſanguineis, & amicis, prout de magis probabili o-
pinione teſtatur *Molin.de primog.hiſpan.c.3 lib.n.
67.68 & 69.*

Neque obſtat quod ſi patrona præſentet Abbatiſ-
ſam de gremio Monaſterij idoneam valeat electio
16 in foro contentioſo, † ſecus in foro conſcientiæ,
cum vulneret conſcientiam omiſſa digniori eiuſ-
dem monaſterij. vt concludit in puncto *Fede.de
Sen.conſ.93* Quia contrarium eſt verius in patro-
nis, quidquid aliud ſit in Electoribus, vt conſide-
rat *Lamb. de iur pat.lib.2.p.1.art.1.q.10 f.10.4.n.12.
col.4.in pr.& col.10.n.17.vſque ad n.25.per text.in c.
monaſterium 16.q 6* cum aliis latè per eũ adductis.

Minus obſtat *c.3.de iur. patro.* vbi ſi in plures partes
17. vota fundatorum ſe diuiſerint, † ille præficiẽdus
eſt Eccleſiæ, qui maioribus iuuatur meritis, & eli-
gitur plurimorum aſſenſu. Nam ibi copula, *&*, re-
18 ſoluitur in alternatiuam, *vel*, prout † aliquando i-
ſtæ dictiones ſtant diſiunctiuè, *ſæpe.ff. de verb.ſign.
Rebuff. in l.coniunctionem 29.in princip.& col.3. in fi.
verſ. aliquando tamen, ff.eod.* quidquid aliàs ſtent
coniunctiuè, *l.ſi is qui ducenta, §.verum, de reb. dub.*

Alber,

Alber. de ſtatu. p. 2. quæſt. 88. in fin. Et in puncto ita declarat *Lambert. de iur. patro. lib. 2. p. 1. art. 3. q. 10. col. 6. in princ. verſ. Philippus de ſara, nu. 14. ad fin. fol. 105.* & firmat etiam *Gloſſ. in d. c. 3. in verb. qui maioribus, de iur. patron.*

Non obſtant alia quæ adducuntur, Quia procedunt
19 in patronis Eccleſiaſticis,† Ratione enim Eccleſiæ in illis idem dicendum eſt, quod de Electoribus, quaſi eorum præſentatio dicatur electio, quod non eſt in patronis laicis tantum, vel etiam clericis ratione patrimonij, qui tunc cenſentur laici, in iſtis enim non conſideratur præſentatio de digniori, cum non habeatur pro electione, vt diſtinguit in ſpecie *Lambert. de iur. patron. p. 1. lib. 2. art. 5. q. 10. col. penult. ad med. verſ. declarā modo hanc concluſionem, fol. 107. per gl. in c. cum vos de offic. ord.*
20 † Et in electionibus omnes concordant magis idoneum eligēdum, *c. licet ergo 15. & ibi Gloſ. in verb. qui præſtantior 8. quæſt. 1. c. metropolitano 63. diſtinct.*
21 Quam † ſufficientiam Epiſcopus cognoſcet per examen *Paulus Eleaz. Card. & alij per Eugen. Patruē. conſ. 84. n. 3.* Maximè quando tractatur de iuriſdi-
22 ctione, atque adminiſtratione reipublicæ,† tunc enim etiam eligitur magis dignus, prout in maioratu, competitius patronatus ad præſentandū ad beneficia ſeu officia ſecularia iuriſdictionem habentia, vel electio magiſtrorum, aut aliquid ſimile, *Lud. Molin. de primogen. hiſpan. 5. lib. 2. nu. 69. verſ. in ſecundo autem caſu. & Ludens deciſ. P. ſan. 39. nu. 361. verſ. ſecunda concluſio.*

Verum eſſet, quod idoneus pauper, vel egenus deberet præferri magis idoneo non pauperi, etiam
23 conſanguineo in ſimplici beneficio† pro cuius adminiſtratione ſufficit ſimplex habilitas attenta maiori indigentia, Aliud eſſet ſi obligaretur pauper dignus poſtpoſito digniore paupere, quia tūc non liceret, & eſſet contra iuſtitiam diſtributiuam, & commutatiuā, *Hoſt. in c. vnam, de æt. & qual. & ibi Butr. col. 3. Roc. de iur. patron. in verb. honorificā, q. 15. in fin. n. 42. col. 10. verſ. & ratio limitationis, & in verb. onoroſum, q. ult. 6. Hoſt. in ſum. de iur. patron.*
24 *§. in quibus differant. verſ. ſed nunquid num. 11.* † Quamuis aliud ſit quando Eccleſia indigeret diuitiis, & potentia, quo caſu præferendus eſſet diues *Abb. in c. conſtitutus n. 3. de appell. & ibi Franc. col. 3.* & rationabilem deciſionem dicit *Rocc. de iur. patron. in verb. onoroſum, col. 1. ad med. verſ. credo tamen quod quandocunque quæſt. 3. n. 6.*

Idem dicimus in eleemoſyna facienda, in qua præ-
25 ferēdus eſt magis egenus† *ca. paſce 86. diſtinct. Glo. in c. ſi quis 90. diſt. c. 2. & c. Epiſcopus, de præbend.* Vnde etiam debilior præfertur iuueni, dignior digno, pauper nobilis ignobili, inualidus valido, monialis viro, & in aliis ſimilibus caſibus, quos latè refert *Surd. de alim. q. 91 per tot. tit. 1.*

Nec obſtat quod electus ad diſtribuendum non teneatur eligere magis pauperem, cum valeat ele-
26 ctio eius,† qui pauper eſt, *Bald. in l. ad quod pauperibus q. 12. C. de Epiſc. & cleric. & in l. cum quidā, de leg. 2. Card. Mant. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 5. nu. 6. poſt. Bart. in l. vnum ex familia, § 1. in fi. ff. de leg. 2.* Quia non per hoc excluditur, quod eorum con-
27 ſcientia non ſit onerata,† ſecundum quam debent facere diſtributionem in pauperiores, & in cauſas magis pias, *Fed. conſ. 90. ſuper dubitationū articulis, num. 1. Dec. conſ. 72. viſo puncto & pro tenuis. 4.*
28 *ad med. verſ. & dato quod diſtributio* † Prout in dubio cēſetur relictum factum pauperiori, *Albe. conſ. 69. proponitur in facto num. 8. Dec. conſ. 72. col. pen. in prin. verſ. & ideò debent. per text. in § ſi quis in nomine auth. de Eccleſ. tit. Surd. de alim. tit. 1. q. 93 n. 17 Bald. in l. ſi quis ad declinandum 37. in princ. n. 4.*
29 *in 7. notab. C. de Epiſc. & cleric.* † & ibi docet quomodo conſideretur iſta maxima paupertas cum declarationibus, de quibus latè *Sim. de præt. de interp. ult. vol. l. 4. dub. 11. n. 73. vſque ad 76 f. 442.*

Nec ſupra firmatis repugnat *Concil. Triden. ſeſſ. 24. c. 18. de reform.* innocto *motu proprio ſanctiſ. mem. Pii Papæ V. ſuper collatione Eccleſiarū parochialiū, quo*
30 *eſt 33. in bullar.* † vbi renouatur diſpoſitio dicti Concilii, diſponendo quod collatio facta digno prætermiſſo digniori admittat appellationem, & poſſit declarari per ſuperiorem irrita præhabito nouo examine.

Quia huiuſmodi diſpoſitio procedit, & habet locum in Eccleſiis parochialibus, & beneficiis cura-
31 tis liberis, † quæ à ſolo Epiſcopo abſque patrono libere conferuntur præcedente examine per concurſum, quo caſu oportet digniorem præferre, aliàs collatio erit nulla, *vt in d. concil. c. 8. ad med. v. peracto vero examine.* Quod ſi beneficiū pertineat ad præſentationem patronorum, & ſit curatum, ſufficiet vt præſentatus per patronos iudicetur di-
32 gnus ab examinatoribus,† *vt in d. concilio, c. 1. 18. v. quod ſi iuris patronatus laicorū.* Si verò plores fuerint præſentati à patronis in numero æquali, tunc Epiſcopus etiam debet digniorem eligere, aliàs collatio, ſeu inſtitutio erit nulla, vt in d. motu proprio diſponitur, Vnde verba Concilii annullantia omnia facta præter d. formam ibi datam ſunt referenda ad edita, quæ proponuntur in examinatione facienda per concurſum, vt in finalibus ver-
33 bis *eiuſdem Concilij d. c. 18. verſ. hac forma omiſſa.* † Non enim requirit Concilium pro forma, vt dignior admittatur, quia hoc non eſt neceſſarium ad præſentis caſus validitatem, cum illa forma, vt dictum eſt, debeat ſeruari per Epiſcopum, qui ſemper tenetur digniorem eligere, quæ non requiritur in patronis præſentantibus, de quorum præſentatione
34 nihil diſponitur; † Vnde tanquam caſus omiſſus remanet in diſpoſitione iuris communis, *l. præcipimus, C. de appell.* & in ſpecie Concilij de quo agimus, ita declarat, *Spin. de teſt. gl. in princ. num. 85.*

Et ita etiam, quod inter plures præſentatos debeat
35 magis idoneus eligi ab Epiſcopo, † reſoluit *Congreg. Concilij* iuxta doctrinam *Abb. in c. conſtitutis, el. 3. de appell. Rocc. de iur. patron. in verb. honorificū,*
36 *q. 15. num. 41. D. Tom. 2. 2. q. 63. art. 3.* † Ita vt ſi vnus præſentetur, qui ſit idoneus non requiratur concurſus ſi fiat præſentatio plurium, *Rot. coram Card. Blanch. in cauſa luteren. 6. Iunij.* 1582. quam ſequitur *Congregatio Concilij.* per quam etiam *in vna Caſal. 24. Maij* 1584. fuit reſolutum, quod non eſt ſa-
37 tisfactum *Concil. d. c. 18. ſeſſ. 14. de reform.* † ſi aliqui ex examinatoribus renuncient ſolum de literatura, alij vero remittant ſe ad ordinarium, quia ipſi referre debent de vita & moribus, & examinatores non poſſe referre ſe ad iudicium Epiſcopi, dixit
38 etiam *Congregatio Concilii 14. Iunij* 1584. † Cuius etiam *Concilij* diſpoſitio *d. c. 1. ſeſſ. 24.* comprehendet quoque curata Monaſteria & collegiatas habentes curam, *Rot. per Card. Serap. Tullen. S. Leonis.* 1570.
39 prout etiam procedit in hebdomadariis, † & prouiſionibus apoſtolicis, *Rot. coram R. P. D. Cotta Gerunden. Sacriſtiæ 1567. & per Card. Seraph. in d. cauſa Tullen. S. Leonis.*

Digitized by Google

EPITOME.

Abbates, & alij exempti quando poſſint conferre ordines, & concedere litteras dimiſſorias. ¶ Et quid in hoc operetur conſuetudo immemorabilis exercendi iuriſdictionem confirmata à Sede Apoſtolica. ¶ Ordinarius, & Diœceſanus quis propriè dicatur. ¶ Præſcriptio meri imperij, cognitionis cauſarum matrimonialium, certæ partis territorij, & ſimilium quando ſit valida. ¶ Viſitatio Eccleſiarum an permittatur Abbati, & quomodo talem iuriſdictionem exerceat. ¶ Abbas an poſſit diſpenſare in interſtitiis, beneficia conferre, & interponere auctoritatem in reſignationibus & permutationibus, habere lectiones & ſtudia ſacræ Scripturæ, & ſeminaria ¶. Modus prouidendi Eccleſiæ parochiali vacanti an intelligatur in Abbate & ordinario. ¶ Præſcriptio an ſubſiſtat, vt quis faciat ordinare ſuos ſubditos per alium Epiſcopum, quàm per Ordinarium.

SVMMARIVM.

1 *Abbates & alij exempti non poſſunt conferre ordines, nec concedere litteras dimiſſorias, & quid in habẽte iuriſdictionem Epiſcopalem, n. 2. & an talis poſſit dici ordinarius & diœceſanus, n. 3. 6. 9. 21. 23. & 24.*

2 *Epiſcopus tantum an ſit ſolus ordinarius in diœceſi, & an appellatione diœceſani veniat inferior prælatus, num. 11. & 12.*

5 *Epiſcopus ſolus concedit litteras dimiſſorias.*

7 *Diœceſis nihil aliud eſt quam diuiſio & gubernium.*

8 *Loca, quæ ſunt in diœceſi habentia dominium ſeparatum an dicantur de illa diœceſi.*

10 *Diœceſani qui ſint, etiam in materia concernente iuriſdictionem.*

13 *Prælatus inferior Epiſcopo poteſt præſcribere ea quæ ſunt meri imperij, & ſimilem poteſtatem cum territorio.*

14 *Inferior Epiſcopo quando præſcribat cognitionem cauſarum matrimonialium, & n. 15.*

16 *Prælatus inferior Epiſcopo, & exemptus quando poſſit habere territorium, & n. 17. & 18.*

16 *Præſcribi poteſt certa pars diœceſis cum territorio excludendo prorſus Epiſcopum.*

20 *Dominus Prouinciæ habet ius in tota prouincia, niſi aliquis in certa parte præſcripſerit.*

21 *Loca exempta & nullius diœceſis quãdo indicentur infra diœceſim ad effectũ cõcedendi litteras dimiſſorias.*

25 *Abbas exercẽs iuriſdictionem ordinariam in aliquo territorio ex conſuetudine immemorabili confirmata à ſede Apoſtolica an concedere poſſit litteras dimiſſorias ad ordines, n. 27. 28. & 29.*

26 *Conſuetudo poteſt confirmari vt tribuens iuriſdictionem, non exemptionem.*

30 *Abbas quando poſſit viſitare Eccleſias de conſuetudine à ſede Apoſtolica confirmata, n. 32. 34. 35. & 40.*

31 *Appellatione ordinarij comprehenduntur etiam inferiores in materia adaptabili.*

33 *Territorium quando dicatur effici propriè diœceſis Abbatis.*

36 *Viſitatio pendet à iuriſdictione ordinaria.*

37 *Derogatio conſuetudinum non derogat confirmatis.*

38 *Appellatione ordinarij venit tam Epiſcopus, quam inferior.*

39 *Diſpoſitio loquẽs de exẽptis non trahitur ad Eccleſias, quæ habent proprios prælatos habentes iuriſdictionem.*

41 *Abbas habens iuriſdictionem priuatam viſitat alio modo, quam Archidiaconus, & alius inferior, neque poterit viſitari ab Epiſcopo tamquam delegato ſedis Apoſtolicæ, num. 42.*

43 *Abbas non poteſt diſpenſare in interſtitiis.*

44 *Abbas poteſt beneficia ſimplicia, & curata conferre, & interponere auctoritatem in permutationibus, & reſignationibus ſimplicibus.*

45 *Modus prouidendi Eccleſiæ parochiali vacanti intelligitur etiam in Abbate ordinario.*

46 *Abbas an poſſit habere ſtudia, & lectiones ſacræ Scripturæ, & ſeminaria, n. 47.*

48 *Præſcriptio admittitur, vt quis faciat ordinare ſuos ſubditos per alium Epiſcopum, quam per ordinarium.*

49 *Dimiſſoriæ ſunt de lege iuriſdictionis reſpectu ſubditorum.*

50 *Ordinare eſt ordinis, & pertinet ad legem diœceſanam, ſubditos autem licentiare, & examinare eſt iuriſdictionis, num. 51.*

CAPVT CCXII.

DIſponitur in *concilio Tridentino c. 1. ſeſſ. 23. de reform.* Quod Abbates, & alij quicunque
quantumuis exempti, intra fines alicuius diœce-
1 ſis conſiſtentes, † etiam ſi nullius diœceſis, vel exempti dicantur, non poſſint in poſterum conferre tonſuram, aut minores ordines cuiquam, qui ſibi regularis ſubditus non ſit, ita vt neque ipſi Abbates, aut alij exempti, aut collegia, vel capitula quæcunque etiam Eccleſiarum cathedralium poſſint concedere litteras dimiſſorias aliquibus clericis ſecularibus, vt ab aliis ordinentur, ſed horum omnium ordinatio pertineat ad Epiſcopos, in quorum diœceſi fines exiſtunt non obſtantibus priuilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus etiam immemorabilibus, prout latius *in d. c.* 10. continetur.

Hujuſmodi diſpoſitio Concilij an obſtet Abbati exemptio habenti iuriſdictionem Epiſcopalem in
2 parochos † & parochianos priuatiuè ad epiſcopos, in cuius diœceſi ſua loca ſita ſint, & qui facit ſynodum, ita vt talis Abbas non poſſit dare dimiſſorias ſubditis ſuis, vt alius Epiſcopus eos ordinet. Videbatur concludendum, quod non obſtet, & per conſequens, quod licite poſſit concedere dimiſſorias, Quia dictus Abbas dicitur or-
3 dinarius, † & habet omnimodam iuriſdictionem epiſcopalem in locis pleno iure ſibi ſubiectis, ita vt nulla ſit differentia inter tales, *Gloſſ. in clem. 1. in verb. proprij, poſt med. de reb. eccleſ. non alienand. Dec. conſ. 121 col. 1. princ. verſ. & quod dictum eſt, & in c. cum te in 1. not. ib. col. 2. reſcrip.* latè *Mandoſ. reg. 24. q. 2. n. 4. col. 1. in fin.*

Non obſtat quod Epiſcopus tantum ſit ſolus ordinarius in diœceſi, *gloſſ. in c. perlectis, §. ſolicitudo, in verb. iurgia, in. fi. 25 diſtin. per text. in c. in apibus 7. q. 1.*
4 † Et appellatione diœceſani veniat epiſcopus tantum, & non inferior prælatus *Franc. in c. 3 in 4 nota.*
5 *n. 1. ad med. de offic. ord. in 6.* † Et ideo ipſe ſolus concedit dimiſſorias *c. clericũ 72. diſtinct.* Cum ordinatio clericorum ad Epiſcopos tantum pertineat, *Gl. in c. extraneos 71. diſtinct.* Vnde non poteſt hoc
6 pertinere ad Abbatem, † quamuis habentem Epiſcopalem iuriſdictionem, *Rebuff. conſ. 1. & 2. c. nullus, de tempor. ordin. lib. 6.*

Quo-

Caput CCXV.

Quoniam etiam iſte Abbas poteſt dici diœceſanus,
cum habeat diœceſes, & loca ſubiecta viſitet, &
7 faciat ſynodum? † Diœceſis enim nihil aliud eſt
quàm diuiſio, & guberniom, *Card. in clem. dudum
qu. 1. de ſepultur.* Vode diſtrictus Abbatis eſt diui-
ſus à diſtrictu Epiſcopi, & ſic eius diſtrictus dicitor
gubernium & diœceſis, quare etiam appellabitur
Diœceſanus, Nec poterit dici, quod exiſtat in alie-
na diœceſi, prout Epiſcopus voius epiſcopatus
non poteſt dici exiſtere intra diœceſim alterius;
quamuis ſuus epiſcopatus eſſet intra prouinciam
8 illius, † loca enim, quæ ſunt in diœceſi habentia
dominium ſeparatum non dicuntur eſſe de illa
diœceſi, licet enim ex natura, & originaliter eſſent
de diœceſi, tamen per priuilegium ſubtracta ſunt
quo ad quid non ſimpliciter, *Carden. in clem. 2. §. ſi-
milis. q. 4. num. 4. de priuil. late Roland. conſ. 33. nu. 28.
lib. 3.*

Inimo etiam habens iuriſdictionem quaſi epicopa-
lem excluſo Epiſcopo dicitur diœceſanus *Felin.*
9 † *in c. cum olim. 18. in princ. v. ſecundo limita de præ-
ſcript. poſt Glo. in clem. 1. in ver. propriȷ de eob. ecc. non
al. cu.* Diœceſani enim vario modo accipiuntur a-
10 liquando pro Epiſcopis, † aliquando pro aliis ſu-
perioribus, neque Doctores contrarium ſequen-
tes excludant, quod non veniant ſuperiores, *Man-
doſ. reg. 16 qu. 45. n. 3. ad med. verſ. ſed aduertendum;*
11 † Cum etiam in materia concernente iuriſdictio-
nem Diœceſanus intelligi poſſit de inferiore ha-
bente iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, *Abb. in c.
Ioannes col. 2. & ibi late Conar. num.* . vbi de verio i
opinione teſtatur *de teſt. um. Felin. in d. c. cum olim in
12 princ. de re'cript.* † & ſolus Epiſcopus in ciuitate ſua
dicitur ordinarius, niſi aliud ex conſuetudine iam
præſcripta ſeruetur, *Glo. in c perlectis 2. in ver. & tur-
gia. in fi. 25. diſtinct.*

Quare etiam dicimus quod Prælatus inferior Epi-
ſcopo poteſt præſcribere ea, quæ ſunt meri impe-
13 rij, † & ſimilem poteſtatem cum territorio, *Arch.
in c. cum epiſcopus. de offici. ordin. in 6.* & de cognitione
cauſarum matrimonialium, quæ præſcribitur per
14 inferiores Epiſcopos, † quia hanc iuriſdictionem
exercebunt vbi conſueuerunt ius reddere, *Calder.
conſ. 5. de præſcript. poſt princ. v. & quod poſſit* Neque
enim in Abbate ordinario hoc correctum eſt ex
15 diſpoſitione *Conc. c. 10 ſeſſ 24 de reform* † vbi infe-
riores prohibentur de huiuſmodi cauſis cogno-
ſcere, nam intelligitur de inferioribus Epiſcopo
ſubditis prout ita practicatur in Curia Romana te-
ſtatur *Flores ſo. 4. nu. 25.*

Et quamuis prælatus inferior excepto Epiſcopo non
16 poſſit dici habere territorium, † nec de iure com-
muni, nec de conſuetudine, quæ non poſſet ope-
rari, quod in eadem ciuitate, vel diœceſi eſſent in
ſolidum duo capita, quaſi monſtra *c. quoniam & c.
17 quanto de offic. ordin.* Tamen † ſunt aliqui Abbates
hoc habentes ex priuilegio Papæ, qui ſolus hoc
poteſt concedere. *Panormit. in c. cum contingat 13 col.
6. in princ v nec conſuetudo. nu. 18. de for. compet.* vbi
ſubdit quod inferior non poteſt quærere ſibi terri-
torium tanquam ſeparatum ab Epiſcopo, ita vt fa-
18 ciat caput in eadē ciuitate, † vel diœceſi, cum hoc
ſit abſurdum, & impoſſibile; Poterit tamen hoc
facere quærendo territorium quaſi ſub Epiſcopo,
vt Epiſcopus habeat ſaltem vniuerſalem iuriſdi-
ctionem habitu, & prælatus inferior habeat quaſi
ſub eo, licèt ab exercitio excludatur Epiſcopus,
prout in exemptis, & ſimilibus, vt declarat *Abbas
in d. c. cum contingat. 2. nu. 19 de for. compet.* ſequitur
*Bald. de præſcript. p. 3. q. 12. c. 2. in fi n. 9. verſ. quod pro-
19 cedit.* Vbi † etiam *n. 7.* ſubdit quod inferior prælato
poteſt præſcribere certam partem diœceſis cum
territorio excludendo prorſus Epiſcopum in illo
loco ab exercitio iuris Epiſcopalis priuatiuè non
20 cumulatiuè, *Abb. in c. audiuis. de præſcr.* † Sic domi-
nus prouinciæ habet ius in tota prouincia, niſi ali-
quis præſcripſerit illud ius in aliqua ciuitate, vel
caſtro intrà prouinciam poteſt enim tale caſtrum
cum territorio ad aliū pertinere, & ſic facere per
ſe territorium à prouincia *Idem Abb. in cap. num. 29.
col. 2. poſt. med. v. hæc vera ſecundum n. 1. in fi. de iur.
iur. Rol conſ. 33. n. 28. lib. 3.*

Non obſtat quod iſta loca exempta ſeu nullius diœ-
ceſis iudicentur per *Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 10.* intra
21 diœceſim † ad effectum conceſſionis huiuſmodi
litterarum dimiſſorialium, prout in ſpecie conclu-
dit *Henriq. in ſum. lib. 10. c. 21. in fin. v. viuente epiſco-
po.* vbi quod capitulum quamuis habeat in quæ-
dam oppida iuriſdictionem quaſi epiſcopalem
contentioſam & voluntariam non concedit vi-
uente Epiſcopo dimiſſorias ſubditis, quia etiam
monaſteria exemptorum dicuntur eſſe intra fines
diœceſis prout ita teſtatur *Idem. Henriq. vbi ſuprà*
obtinuiſſe Epiſcopum Salamentinū Romæ de an-
no 1581. Et quod derogatum ſit conſuetudinibus,
22 † & priuilegiis quo ad Abbates circa iſtas dimiſſo-
rias dicit *Ignat. Lop in add. ad Diaz. in prax. cap. 56.
in verſ ſine licentia ſui præſulis v. hodie vero ſecūdum
f. 117. Sm. Maiol. de irregularit. lib. 4. c. 8 & c. 5. n. 5.
Rebuff in prax. lib. 1. c. 9. n 6.*

Quia reſpondetur prædicta procedere in his, quæ
prætendunt ius aliter, quam ex vi ordinariæ iuriſ-
dictionis, & iure proprio. Aliud autem in iſtis Ab-
batibus, de quibus agimus, qui tanquam facien-
23 tes omnia, † quæ ad Epiſcopum pertinent, & ge-
rentes ſe tanquam Epiſcopi, & in omnibus illis ſi-
miles non debent includi ſub illa generali diſpoſi-
tione, quæ ſolum debet reſtringi ad eos, qui ſunt
eiuſdem generis: Maximè quādo ageretur de pre-
iudicio tertij *Gloſſ. in l. 3. in verb. quilibet. C. de ſeruis
fugit. Calderin. conſ. 2. de arbitr. in fi. Rimin Iun. conſ.
19. num. 54. & conſ. 46. nu. 1* & in ſpecie de huiuſ-
24 modi Abbate de quo loquimur ita declarat, † li-
cèt ſub dubio, *Flores var. quæſt. li. 1. qu. 24.* vbi etiam
teſtatur plures fuiſſe admiſſas dimiſſorias ſimilium
perſonarum, quamuis dicat quæſtionem dubiam,
& egere declaratione ſummi Pontificis, ſine qua
nihil firmandum eſt, com hæc omnia diſputatio-
nis gratia dicta ſint, & vt magis veritas quæſtionis
reperiatur.

Quibus adde quod Abbas qui exercet iuriſdictio-
nem ordinariam in aliquo territorio ex conſuetu-
dine immemorabili confirmata à ſede Apoſtoli-
25 ca, † poterit concedere huiuſmodi litteras dimiſ-
ſorias ad ordines, ita vt ei non obſtet ſupradicta
26 diſpoſitio *Concil. 10. ſeſſ 23. de reform.* † Com ta-
lis conſuetudo cenſeatur confirmata tanquam
conſuetudo tribuens iuriſdictionem, non autem
exemptionem, & ideo neque obſtat *c. cum nullus.
27 de temp. ordin. in 6* † Nam hoc ius non competit E-
piſcopo & dignitati Epiſcopali excluſiue ad alios,
ita vt non poſſit conſuetudine præſcripta induci,
& ideo hic cum habeamus conſuetudinem con-
firmatam, non eſt dicendum quod tollatur per d.
28 decretum, † Ita in ſpecie reſoluit *Rot. coram Card.
Serap. Salamant. iuriſdiction. 9. Maij 1594* & volunt

Digitized by Google

in verb.indultum quam alios ſequi teſtatur ibidem
Franc.col.vlt.in princ.num.5.Glo.in c.epiſcopum 7.in
v.& teſtimonio in fin 9.qu.2.Pet.Greg.Toloſan.ſyn-
tagm.iur.lib.40.p.3.c.2.colum.vl.in princ.num.19.
competit namque, Capell.Tholoſ.dec.451.cum prælato
inferiori.Calderin.c.2.de praſcript. colum.2.in princ.
verſ.poterit tamen dare Verum prædicta deciſio *Rot*
29 *coram Card.Serap.Salamant.Iuriſdictionis*† fuit re-
uocata cum coutratium ſenſerit *ſacra Congregatio*
Concilij vt audioi;Ideo ſuper ea non poterit fieri
fundamētum,& alias clarius in capite particulari
omnia Deo dante explicabuntur iuxta declaratio-
nes ſuperiorom.

Et propter eandem rationem etiam dicimus quod
30 d Abbas poſſit viſitare Eccleſias ,† non autem
quod huiuſmodi viſitatio pertineat ad Epiſco-
pum iuxta *ca.8.Concil.Triden.ſeſſ.7.de reformat.* Il-
lud enim decretum non obſtat tali Abbati , cum
31 loquatur de ordioariis ,† quorum appellatione
comprehenduntur etiam inferiores in materia a-
daptabili, *Felin.in cap poſt ceſſion.7.in princ.de pro-*
bat.Franc.in cap.3.in 4.notab.n.1.de offic.ordin in 6.
32 †Maximè ſi conſuetudo ſit talis , quæ nedum exi-
mat Abbatem , ſed etiam tribuat iuriſdictonem,
33 † quo caſu territorium dicitur effici propria diœ-
ceſis Abatis,*Ioan. Andr.in c. nimis celū.penultim.ad*
fin.de iur. Anchar.in c.poſtulaſti num.45.de for.cōpet.
34 *colum.10.in princip.*†& ita in ſpecie quod Epiſco-
pus hoc caſu non poſſit viſitare , & quod Abbati
non obſtet d.Concilium concludit *Rot.coram Car-*
din.Seraphino Salamātina iuriſdictionis 9.Maij 1594.
35 † vbi etiam quod non poterit Epiſcopus viſitare
tanquam delegatus ſedis Apoſtolicæ Quia Con-
cilium hoc tribuit tantum ordinariis, & Epiſco-
pus in hoc loco non eſt ordinarius , ſed Abbas
36 † cum viſitatio pendeat ab utdinaria iuriſdictio-
ne *cap. 1.de cenſ.in 6.* Et quamuis decretum Con-
cilij derogет conſuetudinibus . non tamen dero-
37 gat confirmatis,† quando præſertim non eſſemus
in nuda exemptione ſed in conſuetudine,quæ or-
dinariam tribuit iuriſdictionem,*Hoſtienſ. in ſum.*
de offic. ordin. in d. Abb in c. cum contingat.nu.5. de
for. compet.

Neque obſtabit decretum *eiuſdem Concilij ſeſſ.24.cap.*
9.Quia illud non tollit iuriſdictionem *præfati cap.*
8.*ſeſſ 7.* loquentis generaliter de ordinariis, quo-
38 rum † appellatione tam Epiſcopi , quàm inferio-
res comprehenduntur,*Gloſſ.in cap.quamquam 2 in*
verb.loci de vſur.in 6.& in clem 1.in ver.d.æc:ſanis.
de iur.patron. Et cum ſimpliciter loquatur de exē-
ptis oon eſt trad-ndum ad eas Eccleſias , † quæ
39 habent proprios prælatos habentes iuriſdictio-
nem ordinariam , non enim eſt veriſimile Con-
cilium hoc caſu voluiſſe ſubditos grauare dupli-
ci onere viſitationis, vt declarat *Rot.dict.deciſ.Sa-*
lamantina Iuriſdictionis 9. Maij 1594.*coram Car-*
din. Seraphino.

Et quod iſte Abbas ordinarius poſſit ſubditos ſuos
viſitare eſt *conſ.Oldrad.116.prima quæſtio aliàs* 104.
ad med.nu.5.verſic.item quæritur, Gemin.in cap.1.in
princip.nu.2.de cenſib.in 6. † cum aliis per *Flores*
40 *pract. quæſt.lib.3.qu.24.nu.23.* vbi quod inferior id
poteſt acqoirere cooſuetudine quam Conſilium
approbat ; ita vt Abbati habenti iuriſdictionem
priuatiuam alio modo competat ius viſitandi,
quàm Archidiaconis,& aliis inferioribus ſcilicet
41 iure ordinario, *Oldrad. d.conſ.204 nu. 5.* Vnde ipſe
non tenebitur ſeruare formam Archidiaconis, &
aliis inferioribus traditam, cum non ſit inferior,
nec ſob Epiſcopo vt declarat *Flores d.qu.24. nu.*
42 23. Vbi etiam *nu. 24.*† ſubdit neque ipſum poſſe
viſitari ab Epiſcopo tanquam delegato ſedis Apo-
ſtolicæ *ex cap.19.Conſilij ſeſſ. 24.* cum illius diſpo-
ſitio limitetur in habente iuriſdictionem Epiſco-
palem , & in habente temporalem laicam in lo-
cis ſibi ſubiectis, prout ita ſeruari, & deciſum *in*
Rota teſtatur.

An autem Abbas poſſit diſpenſare ſo interſtitiis, ve-
43 rius eſt illum non poſſe† vt ootat *Rodrigaza in de-*
claratione mo us proprij Sixtina tit.de los cenſos dub.
8.quem refert & ſequitur *Flores q.24.n.5.* vbi etiā
teſtatur ita fuiſſe reſolutum *in congregat.Concilij.*

Poterit tamen ſimplicia beneficia,& curata conferre
44 *c.2.& fi.16.q. 4.*† & interponere auctoritatem in
permutationibus,& reſignationibus ſimplicibus,
Rebuff.in prax.lib.1. de permutat. n. 20. Et decre-
tum *Concilij ſeſſ 24.cap.18. de reform.* de modo pro-
oidendi Eccleſiæ parochiali vacanti intelligitur
45 etiam in d. Abbate ordinario † prout *in Rot. &*
congregat.Conſilij declaratum fuiſſe teſtatur *Flores*
d. q.24 n.21.ad med.

Quemadmodum etiam poterit habere ſtudia, & le-
46 ctiones ſacræ Scripturæ† *Brun. de heret.cap.5. nu.*
18.*Concil.Trident.ſeſſ.5.cap.1. de reformat.* Ex quo
etiam dicitur illum poſſe habere ſeminaria , cum
deciſiones de ſeminariis habendis verificentur e-
47 tiam in talibus Abbatibus† vt teſtatur ita decla-
raſſe congregationem Concilii *Flores quæſt. 24.*
num. 30.

Ita etiam poteſt præſcribi ordinario clericorum per
48 inferiorem puta Abbatem , † vt faciat ordinare
ſuos ſubditos , per quem Epiſcopum voluerit,&
ſic per alium, quam per ordinatium : hoc enim eſt
præſcriptibile *c. veniens de præſcript.Balb.eod.tit.p.*
49 *5.q. 11. n. 9. tom.17.fin.91.* Dimiſſoriæ†enim ſunt
de lege iuriſdictionis reſpectu ſobditorum. Nam
licet ordinare ſit ordinis, & pertineat ad legem
50 diœceſanam † *Brunell. de l. conel.10.col.3.* Præbere
tamen materiam , & ſubditos licentiare , & exa-
51 minare † & approbare eſt iuriſdictionis *Abb. in*
c. dilectus 7.in fi.de offic. ordin.Flor. q.24.num 8.

EPITOME.

Statutum vt contrahens matrimonium clandeſti-
num incurrat pœnas exhæredationis vel ſimiles an
procedat ſtante Concilio annullante talia matrimo-
nia. ¶ Princeps ſecularis quo caſu poſſit coadiuuare
legem Romani Pontificis per adiectionem pœnæ.
¶ Ex actu nullo quando quis puniatur. ¶ Beneficiom
an amittat clericos qui oullitet matrimonium con-
traxit.¶ Mater an perdat tutelam filiæ per tranſitum
ad ſecunda vota inualida. ¶ Filia quando poſſit ex-
heredari ſi cum vno tantum concubuit , & luxuriosè
viuat,licèt non ſit ab aliquo cognita, & an ſit neceſ-
ſaria monitio parentum , & an talis inhoneſta vita
debeat eſſe io lupanari. ¶ Et quid ſi contraxit nu-
ptias cum perſona vili an priuetur ſucceſſione patris,
& dote. ¶ Differentia inter viuere luxuriosè & eſ-
ſe luxurioſam. ¶ Nomina ſignificantia delictum,
probitatem , negotiationem , aut ſimilia an verifi-
centur in vnico actu. ¶ Legatum factum cum con-
uicio & infamia legatarii an ſubſiſtat. ¶ Relictum
cum conditione oon nubendi alicui an valeat , &
amittatur per ouptias inualidas , & quid ſi cum eo
inhoneſtè viuat.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Statutum vt contrahens clandeſtinè matrimonium incurrat aliquas pœnas an habeat locum ſtante Concilio, per quod inualidantur ſimilia matrimonia, num. 7. 8. 15. & 16. & quid ſi fuerit conſummatum, numero 17.*

2 *Matrimonia clandeſtina prius ſecundum Canones valebant.*

3 *Princeps ſecularis quando poſſit adiuuare legem Romani Pontificis per adiectionem pœnæ, num. 03.*

4 *Ex actu nullo quis non poteſt puniri. Intellige vt nu. 9. 13. & 19.*

5 *Iudex nulliter iudicans non facit litem ſuam.*

6 *Alienatio, & ceſſio nulla non comprehenditur in ſtatuto prohibente ceſſionem & alienationem.*

10 *Clericus nulliter nubens an perdat beneficium ipſo iure, num. 14.*

11 *Mater perdit tutelam filij per tranſitum ad ſecundas nuptias etiam nulliter contractas.*

12 *Actus celebratus contra legem dicitur nullus ad fauorem eorum, qui contraxerunt, non quo ad damnum, & odium facientium, num. 13.*

1 *Filia an incurrat pœnam exheredationis, quando in corpus ſuum peccauit, & an ſufficiat ſi ab vno tantum ſit carnaliter cognita, num. 30. 31. 31. 34. 35. 36. & 37.*

20 *Statuti verba debent intelligi cum effectu. Declara vt num. 21.*

21 *Ratio eadem trahitur ad caſus ſimiles.*

24 *Legatum factum alicui dummodo non nubat tali an amittatur per matrimonium nulliter contractum, & quid ſi, non ac inhoneſtè viuat, n. 26. & an ſufficiat vnicus concubitus n. 29.*

25 *Legatum an valeat ſi prohibeantur nuptiæ cum aliquo.*

27 *Luxuria non debet plus habere quàm caſtitas, numero 44.*

28 *Pœna contra nubentes extenduntur ad eos qui non caſtè viuunt.*

37 *Doctores debent intelligi ſecundum iura quæ allegant.*

38 *Exheredationi an ſit locus quando filia meretricatur, vel etiam ſit neceſſaria monitio parentum, num. 39. & an talis vita debeat eſſe in lupanari, num. 40. & 41.*

42 *Filia an poſſit exheredari ſi contraxit nuptias cum vili perſona, num. 43. & 45.*

46 *Pater tenetur dotare filiam, quæ nupſit indigno, n. 47. Quamuis prius peccaſſet in corpus ſuum, & poſteà nupſiſſet, num. 48.*

49 *Nomina ſignificantia delictum quando verificentur in primo actu.*

54 *Differentia eſt inter eſſe luxurioſam, vel viuere luxurioſè.*

51 *Luxurioſè viuere dicitur qui prodigali luxuria viuit cum abuſu cuiuſque rei, & more perditorum, num. 52. & 54.*

53 *Ex luxuria matre inopia conſlatur egeſtas rei familiaris.*

55 *Vnicus actus non ſufficit ad probitatem.*

56 *Mercator quis non dicitur ex vnico actu negotiationis.*

57 *Contrariorum eadem debet eſſe diſciplina.*

58 *Luxurioſa vita filia ſufficit ad effectum exheredationis, quamuis non fuerit ab aliquo cognita.*

59 *Luxurioſa vita poteſt eſſe ſine contractu corporis.*

60 *Pater relinquẽs iure inſtitutiõis filia iam exheredatæ ob vitam luxurioſam cenſetur relinquere iure legati, & tale relictum dicitur ob pietatem, & miſericordiam num. 61.*

62 *Legatum factum cum conuicio & infamia legatarÿ non valet.*

CAPVT CCXIII.

STatutum, ſeu conſtitutio, quod filia contrahens clandeſtinè matrimonium incurrat ali-
1 quas pœnas, an hodie procedat † ſtante deciſione *Concil. Tridentini. ſeſſ. 24. c. 1. de reforma. matrim.* Vbi diſponitur ſimilia matrimonia clandeſtina non valere, nec eſſe matrimonia. Videbatur prima facie non eſſe locum huiuſmodi pœnis, quia prius ſecundum Canones matrimonium clande-
2 ſtinum valebat dummodo † probaretur, & nullum eſſet impedimẽtum *c. 1. de clandeſt. deſponſ. Decian conſ. 162. in cauſa matrimoniali in princ. Ferret. conſ. 51. num. 1. lib. 1. Cephal. conſ. 503. nu. 23. lib. 4. Propoſ. Alex. in c. lator. col. fin. qui fil. ſint legit.* Vnde non minus erat, ſi contrahentes tale matrimonium po-
3 terãt exhæredari, & aliis pœnis affici, † Cum Princeps ſecularis poſſit legem Romani Pontificis adiuuare per adiectionem pœnæ, quidquid alias non poſſit illam tollere; Maximè vbi ſtatutum illius diſponeret circa materiam ad ſe pertinentem, & non obuiaret aliis regulis *Gloſſ. in clement. ne romani 2. in v. tolli de elect. Felin. in cap. 1. de ſponſalib. nu. 13. colum. 8. ad med. verſic. & prohibitus & ver. ad rationem & poſt Cardin. Imol. in cap. ex tua de cleric. non reſident.*

Quæ omnia ceſſant hodie, cum ex decreto eiuſdem
4 concilij matrimonia clandeſtina ſint nulla. † Vnde non eſt dicendum, quod ex acto nullo quis poſſit pœna exhæreditationis puniri cum contractus habeatur ac ſi non eſſet celebratus, neque enim factum fruſtratorium pœnã efficaciter committit, quaſi ex nihilo nihil fiat *Bald. in l. & quidem*
5 *§. nu. 1. in 2. not. Cod. ſi emancip. ita fuer. alien.* † Et faciunt quæ dicuntur de iudice nulliter iudicante, qui non facit litem ſuam, neque pœnam meretur, Et de alienatione irrequiſito Domino, quæ non
6 intelligitur de inualida, † & de ceſſione nulla, quæ non comprehenditur in ſtatuto puniente cedentem potentiori, Et in ſimilibus caſibus de quibus per *Felin. in cap. ex tenore 16. colum. 5. in princip. num. 6. verſic. & ibi dicit ſingulariter, de reſcript. cum aliis per Tiraqu. de retract. lignag. gloſſ. 2. §. 1. num. 5. vſque ad num. 8.*

Et ita in ſpecie ſtatuti de quo agimus concludit *Ludou. 7. Molin. de iuſt. & iur. tom. 1. tract. 2. diſput. 176.*
7 *col. 4. ad med. v. obſerua hodie,* † *ſequitur Thom. Sanchez. de matrim. lib. 3. diſput. 3. nu. 6. col. 8. in princ. v. hanc ſententiam. Barboſ. in l. 1. p. 4. n. 39. ff. ſolut. matr. Gonzal. ad reg. 8. cancell. glo. 57. num. 42.*

Contrarium tamen prædictis non obſtantibus eſt dicendum, quia ſtatutom, de quo agimus ſolum conſiderauit factum per ſe malum etiam ſine vllo
8 effectu, † cum ex matrimonio clandeſtino inualido multa, & plurima damna, & inconuenientia ſequi poſſint; Ideo non mirum, quod pœnæ contra facientes ſimilia matrimonia etiam nulla habeant locum, Etenim vbi lex conſiderat ſolum fa-
9 ctum, & animum facientis, † ſufficit vt actus ſit nullus ad incurrendam pœnam, *Felin. in c. ex tenore 76. col. 6. in fin. num. 9. verſ. cæterum ad multa prææallegata. de reſcr. poſt Card. in clem. 1. oppoſ. 8. c. 2. in prin.*

de conſang.& affi.Bal.in c.ex parte 10.*n.*20.*de appel.*
*dixi ſup.c.*16.*n.*56.*vſque ad a.*64 & multis ſimilibus
comprobat *Gonzal.ad reg.*8.*cancellar.gl.*57.*n.*43.*vſ-*
*que ad num.*56.

Præterea ex quo fuit contractum matrimonium e-
tiam clandeſtinum videtur non ſtetiſſe per eum
qui contraxit, Vnde merito ex iſto affectu incur-
10 retur pœna, prout dicimus de clerico nulliter
nubente, qui perdit beneficium ipſo iure, quaſi
habuerit animum illud perdendi, quia ſaltem quã-
rum in eo fuit contraxit, cum etiam non debeat eſ-
ſe melioris conditionis, qui nulliter contraxit,
quam qui valide, quamuis non ſequatur copula,
& quamuis matrimonium ſit nullum ex quocum-
que alio defectu quam conſenſus *Rom.*4 *conſ.*88.*n.*
6.*& conſ.*483.*col.*2.*in fi.& ibi Mand.in verb.conſan-*
guinei & in verb.contraxiſſet. Rot.per Card.Lanc.La-
cana hoſpitalis de inſula 13.*Iunij*.1576. cum aliis de
quibus ſupra *c.*5.*n.* 38.*&* 39. *& late per Tiraqu. de*
retr.lignag.§.25.*glo.*2.*n.*9.

Idem eſt in matre, quæ perdit tutelam filij per tranſi-
tum ad ſecundas nuptias etiam nulliter contra-
11 ctas, † non ſecus ac ſi matrimonium valuiſſet
quaſi cenſeatur habere tutelam pro derelicta; ne-
que enim in hac materia inſpicitur facti validitas,
ſed ſolum factum, prout in ſpecie concludit *Bald.*
*in c ex parte n.*20.*de appel.Gonzal. ad reg.*8. *cancell.*
*gl.*57.*n.*53.*Peregr.de iur fiſc.tit.*15 *n* 6.*lib.*3.

Præterea cum ſimus in actibus celebratis contra le-
gem, ſolum dicendum eſt illos eſſe nullos quan-
12 tum ad commodum, & fauorem eorum qui ſic
contraxerunt, non quo ad damnum, & odium fa-
cientem, quo caſu reputantur validi *Bald.in l.non*
*dubium.nu.*10.*C.de leg.Monter.dec.*46.47. *Tiraqu.*
*de retract.lignag gl.*2.2.§.*in n* 9.*& gl.*2.§ 26.*num.*8.
*Corn.conſ.*243.*circa primum col.*2.*in fi.l.*3.*Car. Alex.*
*in c.*1.*in princ.col.*4.*verſ.quaro.de prohibit feud. alie-*
nat.per feder.

Accedat quod ibi concurrit identitas rationis ita
13 punitur quis pro actu nullo, † ſicut pro valido vt
in bigamia, quæ contrahitur ex matrimonio nul-
liter celebrato, quaſi par ratio ſit puniendi matri-
monium ſiue teneat, ſiue non, cum inſpiciatur a-
nimus delinquentis, qui fecit quantum in ſe fuit
& potuit *c.cum qui & c.nuper. de big.Aym. conſ.*191.
14 *col.penult ad med.v.ſed magis in terminis,n.*7.† vbi
etiam idem in clerico nulliter contrahente, qui
perdit beneficium, cum in eo adſit identitas ratio-
nis, non ſecus ac ſi legitimè contraxiſſet *Io.Andr.*
*in c.Ioannes de cleric.coniug.Anchar.conſ.*34. *in hac*
*cauſa col.*3.*verſ.& hac ratione tollitur.*

Et hanc opinionem in puncto tenet *Molin de hiſpan.*
15 *primog.lib.*2.*cap.*16 *nu* 16.*vſque ad num.* 21. † vbi e-
tiam ſubdit id colligi ex decreto eiuſdem Conci-
lij, vbi matrimonium clandeſtinum declaratur ir-
ritum; & inſuper præcipitur Ordinariis, vt tales
contrahentes ſeuere cœrceant, atque puniant, er-
go factum ipſum ſine iuris effectu puniri intendi-
16 tur; † Et eandem ſententiam ſequitur *Hieron.Ce-*
*nall.q.*5.*nu.*10. *&* 16.& ibi etiam allegat *Gracian.*
*reg.*83.*num.* 11.*& reg.*164.*num.*9.*Gregor.in l.fi.tit.*3.
*p.*4.*& in l* 10.*tit.*1.*Veracrux.in append.ad Specu.du.*
*c*1.*concluſ.*6.*Guter.pract.qu.*4.*num.*7.*verſic. quod te-*
nendum.

Magis prædicta haberent locum, ſi vltra matrimo-
nium clandeſtinum illud etiam fuiſſet conſumma-
17 tum † *Barb in l.*1.*p.*4.*n.*39.*ff.ſolut.matrim.ſegur.p.*2.
*directo,c.*15.*n.*29. Quaſi tunc in corpus ſuum pec-
18 cauerit, † ex quo meretur etiam pœnam exhære-
dationis *Barbo.ibid.poſt Corraſ.in l.paulus ad fi.de*
ſtat. homin. De quo tamen ſufficiat vnicus con-
cubitus filiæ, vt poſſit exhæredari dicam infra *verſ.*
quamuis in materia.

Non obſtant contraria, quia procedunt quando lex
19 conſideraret iuris effectum, † quo caſu non incur-
ritur pœna, niſi idem effectus locũ habuerit cum
alind ſit, prout in caſu noſtro, quando conſidera-
tur ſolum pravus animus facientis, & factum i-
pſum tunc enim non attenditur inualiditas actus,
cum lex habeat nudum factum pro delicto, *Felin.*
in c.tua nos 11.*col.*4.*in prin.ver.ſed ex dictis domini n.*
7.*de iur.iuran.Aym.conſ.*191.*n.* 6.*poſt Bart.in l. vbi*
*pactum.C.de tranſact.vbi Iaſ.n.*22.*col.* 5.*in fin.* cum
aliis per *Monter.deciſ.*46.*nu.* 46.

Nec facit quod verba ſtatuti debeant intelligi cum
20 effectu *l* 1 § *hec verba ff.quod quiſque iur* † & ſic de
contractibus effectum ſortientibus, quaſi quod
caret effectu, nomine etiam careat *l.cum precib. C.*
*de probat.l.ſi quis aliquid teſtamentum de pœnis l.*2.
§.1.*quemadmodum teſtam.aper.*& in ſpecie declarat
Bal.in l.vlt.§.*in computatione. col fin.C.de iur.delib.*
Tiraq.de retract.lignag §.1.*gl.*2.*n.*9 *ad med.verſ.ve-*
rum non obſtante.

Quia illud eſt in caſu noſtro, cùm ex mente ſtatuen-
tium fuerit conſideratum ſolum factum, quod
ſufficit ſtante identitate rationis, quæ militat tam
21 in actu valido, † quam in nullo & inefficaci *Aym.*
*conſ.*191.*n.* 7. Vnde ſi non reddatur ratio diuerſita-
22 tis, illa debet attendi † tanquam communis ad o-
mnes caſus *c.conſuetudo diſt.*12. 1.*Glo.in l.ſed & ex ſe*
lege § *item ſi rem diſtraxerit.de pet.hared.Bald.c.*1.*de*
23 *regul.Aym.conſ* 190.*in princ.n.*2. † Maximè quan-
do concurrit odium facientis *Bart.in l.non dubium*
col 3.*C. de leg.* & multis ſimilibus comprobat *Pa-*
riſ.de reſignat lib 7.*q.*1.*n.*14.*vſque ad nu.*25.

Ex iſtis etiam colligitur verius eſſe, quod legatum fa-
24 ctum alicui dummodo non nubat tali, ita † amit-
titur per matrimonium legitimè contractum, ſi-
cut nulliter celebratum, quamuis contrarium ſe-
quatur *Thom Sanchez.de matrim.lib.*1. *diſput.* 24.
*in fi.n.*42.*ad med.ver.ſi autem.*vbi etiam allegat *Pe-*
laez.de Merez.de maiorat.q 51.*num* 57. Cum enim
teſtator conſiderauerit ſolum factum, non debet
attendi iſta validitas, quaſi mulier voluerit illud le-
gatum habere pro derelicto, faciendo quidquid
in ſe fuit, & ſic quantum ad ſe contraxit ex ſupra
allegatis.

Neque eſt dubitandum de validitate legati, cum il-
lud valeat, quamuis prohibeantur nuptiæ cum ali-
25 quo, † dummodo alteri poſſit nubere, cum ex hoc
non impediatur libertas matrimonij quo ad alios
l.hoc modo.de cond.& demonſt.Coſt.in l. cum tale.§.*ſi*
*quis arbitratu.limit.*3.*ff eod.tit.Aym.conſ.*1.*n.*6.*Sur.*
*dec.*30.*num.*27.cum alios quos adduxi *ſupr.c.*5.*n.*9.
*Felin.in c.*1 *de ſponſalib.*

Amplius dictum legatum amittetur, quamuis illi
non nupſerit, ſed cum eo inhoneſte viuat, propter
26 † veriſimilem mentem legantis, qui hoc etiam
prohibuiſſet tanquam magis ignominioſum, cum
interdixerit matrimonium ne plus habeat luxu-
27 ria, † quam caſtitas § *fi.authent.de reſtitut.& ea qua*
par. Et quia pœna contra nubentes, extendun-
28 tur etiam ad eas, quæ † non caſte viuunt in ſpe-
cie concludit *Gonzal. ad reg* 8.*cancell. gloſſ.in fin.*
*num.*55.

Quæ etiam habent locum, ſi mulier ſemel cum eo
accubuerit

Digitized by Google

accubuerit, cum ſolum ſufficiat in corpus ſuum
29 peccaſſe, † quaſi ex hoc efficiatur turpis perſona,
& exoſa teſtatori ex vnico concubitu, quamuis
etiam ea ſolo libidinis ardore peccauerit *Io.Fab.in
§.ſorar autem in verb.adulterenu nu.6.inſtit.de inoſ-
fic.teſtam.* quem ſequitur *Surd.de aliment.tit.7.q 4.*
30 *nu.34 verſ.hec opinia non videtur* † vbi amplius ca-
tendit ad exhæredationem, quæ poterit fieri per
patrem de eius filia, ſi ab vno tantum eſſet car-
naliter cognita & vni ſoli ſe ſubiecerit, licet e-
nim non fiat tam grauis iniuria per vnum coi-
tum ſicuti per plures, tamen etiam ille vnicus
actus grauiter patrem offendit, & præbet iu-
ſtam cauſam exhæredationis, vt per *Surd.d.q.4.
num.34.*

Quamuis in materia exhæredationis, cum de hoc
alias dubitaretur dicat veriorem opinionem quod
31 non ſufficiat vnicus concubitus filiæ ad † hoc vt
pater poſſit illam iuſte exhæredare, cum requira-
tur, vt mulier vitam luxurioſam elegerit, vt me-
retrix fiat, *Conarr.in cap.Raynutius in princ.col.6.in
fi.nu.15.verſ olt.autem quod cauſam iuſtam de teſtam.
& ibi Guliel.Bened.in verb.dotem quam ei dederat.
num.16.& 37.* & eſt text.in *§.cauſas, verſ.ſi alicui ex
prædictis parentibus auth.vt cum de appellat.cog.L.ip.
in c.per veſtras in 3.notab.§.20.incip.& tenendo iſtam
concluſionem.nu.15.de donation.int.vir.& vxor.Lu-
douic Molin.de iuſtit.& iur.tom.1.tract.2.diſputat.
176.col.3.ad med.v.obſerua.deinde de iure commun.
Thom.Sanchez.de matrim.in.diſputat 3.lib.2.v.hanc
ſententiam.num.6.in ſi.* Et multis comprobat *Vaſq.
de ſucc.creat.in rep.l.quoniam in prioribus li.1.§.10.
nu.610.f.122 C.de inoffic.teſtam.* & latius *lib.2.§.20.
p.3.requiſ.29.declarat.3.num.152.cum ſeq.fol.92.per
text.in l.in arenam.C.de inoffic.teſta.l.5.§.emancipa-
tus ff.de bonor.poſſeſſ.contr.tabul.l.ſi filiam.19.C.de in
32 offic teſtam.& ibi Bar.& Iaſ.in princ.Salic.n.1* † qui
omnes volunt quod turpiter viuat; Et quamuis a-
lij ſimpliciter dicant ſufficere, quod filia peccaue-
rit in corpus ſuum; Tamen quia fundant ſe *in d.§.
cauſas*, & *in d.l.ſi filiam* in quibus diſponitur quod
viuat turpiter, luxurioſè, & cum flagitioſa feditate,
33 † debent intelligi ſecundum iura quæ allegant *l.
non ſolum.§ liberatoris, de liber.legat.* Et quod iſta
34 intelligatur de ſcorto, † & non ſimpliciter notat
etiam *Io.Faber.in § ſoror.n.5.v. ſed contra facit inſt.
de inoffic.teſtam Ab inc.1.n.5 col.1.in fi.v.r .ſed circa
hoc quæro, de deſpõſat.impuber.* vbi quod filia poteſt
exhæredari, ſi turpem vitam elegerit, & ibi atteſta-
35 tur de communi; † & ſequitur *Clar.in §.teſtamen-
tum.q.41.n.6 verſ.ſed quia ſi filia.* vbi quod turpiter
& obſcenè debet viuere, *Bertrand conſil.161.n.9.&
10.lib.1 p.1.Caſſan.in conſuet.Burgund.rub.7.des ſuc-
36 ceſſions §.2.in te v.ſi non pour.v.non orthodoxus.* † vbi
quod requiritur, vt filiæ luxurientur, *Ia.de Plat.in
§. .inſtit.de exhæredat.liberor.* prout etiam de turpi
37 & degeneri vita, inhoneſta † & indecente ad ef-
fectum exhæredationis loquitur *Bal.conſ.233.filia-
familias lib.2.*

Et quod magis eſt non ſolum requiritur, vt filia vi-
tam turpem, & flagitioſam viuat, & meretricetur,
38 vt poſſit exhæredari, † ſed etiam neceſſe eſt, vt à
parentibus moneatur dicendo, quod eam volunt
matrimonio collocare, & quod non obſtante di-
cta monitione ipſa velit potius eligere eãdem vi-
tam luxurioſam, quam matrimonium, *Vaſq.de ſuc-
ceſſion.creat.requiſit.29.lib.2.§ 20.p.23.declarat.3.n.
39 153.verſ.immo plus valent.f.93.* † Licet hoc nullo iu-
re probari poſſe dicat *Surd.de aliment.tit.7.q.4.in
fi.num.36.*

Immo etiam ſecundum alios requiritur. vt iſtam vi-
40 tam luxurioſam eligat in lupanari, † vt ſit locus
exhæredationi *Lud Mol n . o inſt.et iur.p.1 diſput.
176.tract.1.col.3.ad med.ver.obſerua deinde.* Quam-
uis neque hoc ſit tutum, cum non requiratur iſta
41 qualitas, † quod commoretur in lupanari, vt de-
clarat *Greg.Lopez in leg.Caſtell.5 tit.6.p.7.*

Nec facit, quod filia poſſit exhæredari, ſi nuptias tur-
pes contraxerit accipiẽdo ſcilicet famulum ſuum
42 in matrimonium, † *Bart.in l.libertinum.C.de nupt.*
Quaſi à pari procedant inhoneſta vita & matri-
43 monium cum vili perſona † *Cardin.Thuſ.concluſ.
577.in verb.exhæredatio.num.14.tom.3.* de quo late
Celſ.Vgo conſ.38.Rimin.Iun.conſ. 33num.17. Vnde
multo magis habebit locum exhæredatio, ſi co-
piam ſui fecit vni, vel alteri ſine legitimo coniu-
44 gio, † ne plus habeat luxuria, quam caſtitas *§.fi.
auth.de reſtitu.& ea quæ parit. Alberic.in diction.in
verb luxuria.*

Quia verior eſt opinio, quod non ſufficiat illam nu-
45 pſiſſe indigno, cum etiam requiratur, † quod tur-
piter, & obſcenè viuat *Abb.in c.1.num.3.de deſpon-
ſat.impub.* & de communi teſtatur *Clar.in §.te-
ſtamentum.q.41.n.4.verſ.ſed quid ſi filia ſine patris
conſenſu.*

Ideo dicimus quod pater tenetur etiam dotare fi-
46 liam, quæ nupſit indigno, † cum hæc ratio indi-
gnitatis hodie non ſit iuſta cauſa exhæredationis,
*Dec in l.nup.30.in fi n 14.& 15 de reg.iur.& ibi Ad-
dit.in v.duobus.Iaſ in au h.ſed ſi poſt.n.6 C.de inoff.
47 teſtam Dec.conſil.13.n.17 lib.1.* † cum aliis per *Card.
Mantic.* qui de communi *de tacit.& ambig.conuent.
lib.12.tit 16.num.9.v.tr.ſed ego conſidero.Imol. Alex.
Saic.& alij* de quibus *Rimin.Iun.conſ.133.n.50.l.2;*
quidquid contrarium ſequatur *Surd.de alim.tit.1.
q.7.n.17.ad fin.* Cum aliter ſentiat in eodem tra-
ctatu *tit.7.q.1.n.10.& 11.*

Quare etiam ſi filia minor vigĩti quinque annis pec-
cauerit in corpus ſuum antequam contraheret
48 matrimonium, † tamen non poterit ei negari dos
à patre, ſi poſtea Viro indigno nupſerit, quaſi ma-
trimonium ſubſecutum retrotrahatur & omnem
maculam abſtergat, maximè ſi egerit pœniten-
tiam, licet tunc minor dos eſſet conſtituenda pro-
pter diminutam conditionem, *Socin.conſil.57.in
cauſa reſtitutionis, num.1.in fi.v dummodo nõ nubat.
ibi quia minor dos lib.4.* ſequitur *Card Mant.d.tit.
16.n.14.* quidquid contrarium teneat *Rim.conſ.131.
n.51.lib.4.*

Neque obſtat quod etiam ex vno, vel altero ſtupro
49 filia incurrat pœnam exhæredationis, † quaſi di-
catur luxurioſè viuere, cum nomina ſignificantia
delictum verificentur etiam in ipſo vnico, vel pri-
mo actu, *Franc.in c.1.num.3 de vita & honeſt.cleric.
l.6.* per text.in *l.mariti 29.§.qui quæſtum.ff de adul-
ter.l.quid ſit fugitiu.17.de ædil.ed.c.fin.de rapt.in 6.
Abb. in c.1.col.vlt.ad med.verſ.interd. iſta nomina,
num.38.de iudic.Rom.conſ.404.in caſu propoſitæ
conſultationis, num.2.*

Nam verius eſt mulierem ſolum dici viuere luxurio-
ſè quando fornicationis vitio fuerit aſſuefacta,
50 † cum aliud ſit eſſe luxurioſam, vel viuere lu-
xurioſe, *l.& mulieri 15.ff de curat.fur.furioſ vel prodig.*
vbi *Gloſ.* explicat quod tunc interdicitur bonis mu-
lieri luxurioſe viuenti, quando prodiga eſt ſuæ
perſonæ, vnde præſumitur etiam eſſe rerum, &

51 quando prodiga luxuriæ fuit, † hoc enim eſt vi-
uere luxurioſe *l.ex damni 40.in princ.v.quia hone-
ſtus modus & ibi Gloſſ.in verb.luxuria de damn.infe.
l.non debet 12. & ibi Glo.in v.luxurioſo ff. de dol.* per
quæ iura idetiam concludit *Alber.in verb luxuria*
vbi quod ſignificat prodigalitatem,& abuſum cu-
iuſque rei,per *l.ſi vero non remunerandi. §.adoleſ ēt
ff.mand.l.§.idem iulianus ff.de adil. edict.* Quod e-
tiam declarat *Petr.Gregor.ſyntag.iur.p.2 lib.13.c.6.*
52 *n.5.* † vbi quod luxurioſè viuens dicitur,qui nimis
ſplendidè, & more perditorum viuit, & cum im-
moderata luxuria,cum tales qui in luxuriam pro-
fundunt pecunias ſimiles ſint illis,qui eas perdunt,
53 † cum ex luxuria tanquam matre inopiæ conflectur
egeſtas rei familiaris,*Flor.l.4.epit.c.1.Saluſt.de bell.
54 catil.in prin.Plaut.in trinum etiam in prin.* quod † e-
tiam ſequitur *Dec.in c.paſtoralis in fin.n.9.verſ.ſed
iſta reſponſio de iudi.* cum aliis de quibus latè *poſt
Coſt.in repet.c.ſi pater in verb.legauit.col.10.ad med,
verſ.quoniam etſi agnoſcam.n.39 de teſta.in 6. Pinel.
in l.ſi.num.115.& 122.C.de bon.matr.Ant.Auguſt.e-
mend.lib.4.c.11.latè Cald.de reſtit.in integr.in verb.
eum non abſimilis. n.15.vſque ad 19.*

Et facit quod è contra dicimus de probitate, ad
55 quam non ſufficit vnicus actus, † cum immo ne-
ceſſe ſit,quod in pluribus,diuerſiſque actibus quis
perſpectus,& exploratus ſit, vt quis pro bono iu-
dicetur *le.Fab.in proh.inſti.§.cumque Deo propitio,
verſ.ex multis rerum argumentis per l.1.C.de athlet.
l.10.*cum aliis de quibus per *Tiraq.de pœn. temp.c.
56 51.n.156.* † vbi etiam quod neque ex vnico actu ne-
gotiationis quis dicitur mercator, *l.1.§.1.de trib.act.
l.procuratoris.§.quæritur eod.tit.Franc.in c.1. de vit.
& hon.ſt.cleric.in 6.* vnde nec etiam luxurioſa vita
poterit dici in filia niſi ex pluribus actibus,vt idem
operetur propoſitum in propoſito, quod oppoſi-
tum in oppoſito, & contrariorum ſit eadem diſ-
57 ciplina,† prout eſſe debet *l.ſi quis negotia ff.de neg.
geſt.l.ſi quis putans.§.1.com.diuid. Alex.conſ.511.vi-
deretur prima conſideratione col pen.ad med.n.13.l.7.*

Adde tamen quod ad effectum exhæredationis ſuf-
58 ficeret etiam vita luxurioſa filiæ, quamuis non
fuerit ab aliquo cognita,vt quia erat arcta,licet e-
nim ſtuprum non fuerit conſummatum,tamen ſa-
tis eſt,vt ſit deuentum ad actum proximum,ſiue ad
conatum,*l ſi quis non dicam rapere.C.de epiſ.& cle-
ric.c.1.§.item ſi fidelis in verb. vel cōcumbere ſe exer-
59 cueris.quib.mod.feud.amit.* † Cum etiam ſine con-
tactu corporalis commixtionis poſſit interuenire
vita luxurioſa,indecens,turpis,& inhoneſta, *l. non
tamen § ſi emancipatus ff contra tabul.l.1. athletas. §.
Pomponius ff de his qui not infam.* & ita in ſpecie ex-
hæredationis concludit *Bal. conſ. 251. filiafamilias
quæ elegit.l.2.* ſequitur *Card.Thuſ.concl.577.in v.ex-
60 haredat.n.13.tom.1.* † Quod etiam procedit quam-
uis pater ipſi filiæ iam exhæredatæ aliquid reliqu-
rit iure inſtitutionis, quia talis inſtitutio cenſetur
facta iure legati, cum non præſumatur patrem ſe
incontinenti correxiſſe, vt in puncto concludit
Bald.d.conſ.257.in ſi.ver.nec obſtat quod pater poſtea
61 † vbi etiam quod dicendum eſt tale relictum fuiſ-
ſe factum ob miſericordiam, & pietatem filiæ,
quidquid aliàs illud non valeret tanquam factum
62 cum conuicio, & infamia ipſius legatarij † *l.3.vbi
Glo.in verb.ad ignominiam.C.quemad.teſt. aperiant,
l.turpia.de l.2.l. quoties 9.§ ſi quis nomen.& ibi Glo.
in verb.contumelia de hæredib.inſtit.*

Et hæc ſufficiant pro declaratione eorum, de quibus
fuit quæſitum cum in alio capite particulari tra-
63 ctandum ſit, quando Princeps ſecularis poſſit
coadiuuare per adiectionem pœnæ ſtatutum ſum-
mi Pontificis,& Iudicis Eccleſiaſtici, quo ad con-
trahentes matrimonium clandeſtinum,& ſimilia,
vt in principio huius capitis dictum eſt, cum hu-
iuſmodi quæſtio non ſit ita ſimpliciter intelli-
genda, *Felin.in cap.1. num.13.de ſponſalib.Dec. conſ.
234 colum.3.num. 3.*

EPITOME.

Adminiſtrator, Creditor, & ſimiles quando præ-ſumantur ſibi ſoluiſſe de fructibus & bonis debitoris cui ſucceſſerunt. ¶ Et ex quibus caſibus fructus computentur in debito, & quaſi debito, & quid ſi non fuit factum inuentarium. ¶ Valor bonorum quando inſpiciatur in ſolutione facta,ſeu imaginaria quam præſumit lex factam à creditore ſuccedēte debitori. ¶ Sententia an dicatur nulla ſi fuit proceſſū ad contradictas non intimata morte, vel abſentia procuratoris. ¶ Modus citandi per contradictas quando dicatur in ſubſidium,& ad eum ſit recurrendum, ſi procurator, & principalis venerunt ad cautam. ¶ Procurator ſuſcipiens mandatum ſolum ad effectum ſubſtituendi quando teneatur ad expenſas notarij.

SVMMARIVM.

1 Creditor ſuccedens debitori videtur ſibi ſoluiſſe in ſimplo non in pœna. Amplia in adminiſtrato.n.2.& quando non exigendo & ſibi non ſoluendo perdāt intereſſe & liberentur fideiuſſores facto non ſoluēdo debitore,n. 5.

3 Quæ ſiunt in proprio negotio an præſumantur facta in alieno.

4 Negotia pupilli cenſentur propria tutoris.

6 Creditor quādo iure proprio non hæreditario cenſeatur percepiſſe fructus,ac accepiſſe in ſolutum bona hæreditaria. Et quid ſi teſtator mandauerit reſtitui quidquid ſupererit de fructibus vltra vitam ſuam, n. 7.& quid ſi grauatur reſtituere bona. nu.11. & 14.

8 Fructus quando computentur in debito, vel quaſi debito, & cedant in extinctionem crediti.n.9.& 10. Et quid non exiſtente inuentario nu. 11. & 12. & quid quando creditor vellet vnam rem particularem ſibi propriam facere,n.25.

15 Dos quando dicatur debita, vel quaſi debita.

16 In executione incipiendum eſt à mobilibus, & in eis præſumitur prius hæres ſibi ſoluiſſe,quam in ſtabilibus. Intellige vt nu.17.18.19.& 23.

20 Actus præſumitur celebratus ex cauſa neceſſaria.

21 A primordio tituli formatur euentus poſterior.

22 Subiecta ſunt talia,qualia prædicata demonſtrant.

24 Hæres poſtquam alienauit non poteſt redimēdo prædicare aliter.

26 Valor bonorū inſpicitur à tempore mortis,& aditionis hæreditatis cum agitur de ſolutione præſumēda ad fauorē creditoris in bonis debitoris,cui ſucceſſit,& n. 27.

28 Retentio quando habeat vim ſolutionis ſui crediti cum ſuccedatur debitori.

29 Solutio ficta,& imaginaria idem operatur quod vera.

30 Sententia quando dicatur nulla,ſi proceſſum fuerit per contradictas nō facta intimatione principali de morte procuratoris, aut abſētia,& n.31. & 32. & quid ſi procurator mortuus iam ſubſtituiſſet,n.33.& 34. & quid in caſu,in quo ſubſtitutus præmoreretur principali,n.35.

36 Procurator quādo teneatur ad expēſas notarij quamuis ſe-

nis ſolum ſuſceperit mandatum ad ſubſtituendum. Et
cautela ſuper hoc. n. 37.
38 *Modus citandi per audientiam eſt in ſubſidium, &*
quando ad hoc recurratur, ſi procurator & principalis
venerunt ad cauſam, & quid ſi procurator fuit conſti-
tutus in actis. num. 39.

CAPVT CCXIV.

CReditor eo ipſo quo ſuccedit ſuo debitori
videtur ſibi ſoluiſſe de vniuerſis bonis, *l. ſi ei*
cus vend. 41. §. ſi is qui fundum de evi. Bart. in l. ſed ſi
damnū §. peculiū. alias eſt l. peculiū 10 ff. de pec. Alc.
Marzar. Port. & alij de quibus per Menoc. c. 183. n. 35.
1 *l. b. 2.* Ita tamen quod fingatur ſibi ſoluiſſe, † & à
ſe ipſo exegiſſe ſolum in ſimplo, non autem in pœ-
na ob illam rationem, quia mitius debet fingi à ſe
exactum fuiſſe, quam ab altero, *Caſt. in d. l. po. nium*
§ ſiue autem nu. 2 poſt Gul. de Cun. in l. incerti. C. fam.
2 *herciſ.* † Quod etiam procedet in negotiorum ge-
ſtore, & ſimilibus adminiſtrantibus curam, & tute-
lam aliorum. Etenim illa quæ fiunt in proprio ne-
3 gotio cenſentur facta in alieno † quod quis admi-
niſtrat *Bart. in l. gerit. in fi. de acq. here.* Vnde quem-
admodum cenſetur præueniſſe alios, & ſibi ipſi
ſoluiſſe in eo, quod ſibi debetur, vt dictum eſt; Ita
etiam in eo, quod eſt debitum ſuo pupillo, vel a-
dulto, vel ſimilibus perſonis, quæ ſub eius admi-
niſtratione ſunt qui alias teneretur eis actione tu-
4 telæ, & curæ, † quaſi iſta negotia ſua propria cen-
ſeantur cura, & ſollicitudine, Ita in ſpecie declarat
Caſt. in d. l. peculiū. § præterea. n. 1. ad med. Et de Mu-
liere creditrice, & aliis quando præſumantur ſibi
5 ſoluiſſe, † Ita vt ſint in culpa, ſi ſibi non ſoluerint,
& perdant alimenta, & vſuras dotis, & aliud inter-
eſſe ſi non exegerint, vt ſibi ſoluant, & debitore
facto non ſoluendo fideiuſſores ſint liberati dixi
latè ſupra *c. 129. n. 21. vſque ad n. 23.*

Ex quibus dixi quod ab eo tempore, quo fuerunt ſo-
luta debita cenſentur creditores hæredes accepiſ-
ſe in ſolutum ex bonis hæreditariis tantumdem
6 quantum importabant debita, † & ſic percepiſſe
fructus perceptos ex eis iure proprio non hæredi-
tario, ac illos ſuos feciſſe, nec eos eſſe excomputā-
dos in extinctionem crediti, cum fingatur dedu-
xiſſe, quod ſibi debitum erat ſtatim poſt aditam
hæreditatem; Vnde etiam in conſequentiam fru-
ctus tanquam ad eos ſpectantes acquiſiuiſſe, *Socin.*
iun. conſ. 170. n. 8. cum ſeq. l. 2. quem ſequitur *Rot. di-*
uerſ. dec. 680. n. 1. & 2. p. 1. & coram Card. Seraph. Ro-
mana de Micinellis 29. maij 1598 & voluit *Caſt. in l.*
peculium 10. in princ. v. eſt hic argumentum ff de pec.
7 Vbi quod hoc procedit, † quamuis teſtator man-
dauerit reſtitui quidquid ſupererit de fructibus vl-
tra vitam ſuam, quia non intelligitur grauatos re-
ſtituere fructus perceptos occaſione ſui crediti,
quod præſumitur deduxiſſe ſtatim adita hæredita-
te, ſequitur *Marzar. conſ. 74 n. 2. Ruin. c. 112. n. 18.*
lib 2. & conſ. 115. n 13. eo. lib Rolan. conſ. 65. n. 14. lib 2.
Menoch conſ. 183 n. 48. lib. 2. Gab conſ. 124. n. 9. lib. 1.
Alc conſ 172. in fi. & conſ. 648. alias 113. n. 19. lib. 3. tom.
9. Surd. dec 110. Pet. Peccb. de teſt coniu. lib. 5. cap. 7.
Sim. de Pret. de interpr. vlt volunt. l. 4. interpr. 3 fol. 4.
dub. 5. n. 21. ad med. verſ. vnde iſto caſu. fol. 355.

Non obſtat quod fructus computentur in omni de-
8 bito, † vel quaſi debito *l. quod de bonis §. quod autē. ff.*
ad l. falc. Iac Rom. c. 518. n. 1. DD. in l. mulier. §. cum
proponeretur ff. ad treb. & eſt tex. *in l. cum quis. §. mul.*
ff. de dot. præl. quem dicit ſingularem, *Rom. ſing. 36.*
quod licet. Menoc. de arb. caſ. 136. n. 21. & c. 183. n. 41.
verſ. quinto tamē accedit auctoritas. lib. 2. Nat. c. 32 c.
n. 3. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. l. 7. tit. 10 n 21.

Quia contraria opinio eſt verior, & magis commu-
nis, quod immo non ſint computandi fructus,
9 de † quibus agimus in extinctionem huiuſmodi
crediti prout teſtatur *Rot. deciſ. 680. num. 2. p. 1. co-*
ram Car. Seraph Romana de Micinell. 29. maij 1598.
& voluit *Gloſſ. in l. mulier. §. cum proponeretur, in v.*
quantitatis. ff. ad tre. Salic. in l. in imponenda. C. ad l.
fal. Caſt. c. 19. vltra ea. in 4. dub. & conſ. 186. dubium
facit. lib. 2. Aym. conſ. 295. num. 3. in 6. dub. Calcan. co.
37. col. 4. Alex. in l. deducta. §. qui poſt. ad tre. Roland.
conſ. 65. in fi. lib. 2. Por. conſ. 91. num. 94. Soc. iun. conſ.
170. num. 7. lib 2. cum aliis per *Menoc. conſ. 183 nu.*
50. lib. 2. latè *Gabr.* qui de communi *conſ. 124. colum.*
vlt. num. 10. lib. 1.

Contraria autem procedunt quando hæres fuiſſet
grauatus ad reſtitutionem nedum bonorum teſta-
10 toris, ſed ipſiuſmet hæredis, † quaſi tunc mens il-
lius fuerit quod fructus compenſentur cum debi-
to, ex quo voluit quod hæres grauatus bona etiam
ſua reſtitueret; Vnde ſecus eſt quando non conſtat
de eius mente, & diſpoſitione, *Ruin. conſ. 112 nu. 18.*
& conſ. 115. nu. 13. l. 2. & ita loquitur *tex. in l. quod de*
bonis §. quod autē. ad leg. falc. Gab. conſ 124. n. 8 li. 1.
Rot. diuerſ. d. deciſ. 680 num. 4. & ita etiam declarat
Raph. C. in l. cohæredi. §. cum filia de vulg. & pup. A-
lex. in l. mulier. §. cum proponeretur, 1. pe. ad tr. & in
l. in fideicommiſſaria, in princ. ff. eod. tit. late Rol. c. 65.
n. 14. l. 2. Gam. deciſ. peruag. 119 Spin. de teſt. glo. 18. n.
101. & de veriori opinione latè teſtatur *Marz. c.*
24 num. 3. & 4. Peregr. de fideic. art. 15 num. 14.

Secundo contraria habent locum quando non fuiſ-
11 ſet factum inuentarium, quaſi tunc actiones hære-
ditatis fuerint confuſæ per aditionem † *l. debitor. C.*
de pact. cum aliàs confecto inuentario præſeruen-
tur iura, & bona hæredis, ne confundantur cum
hæreditariis, & intelligatur ſeparatum creditum
hæredis, cum hæreditas tunc ſit tanquam iacens,
& non adita & ſeparatio cenſeatur facta ipſo iure,
adeò vt non ſit opus alia ſeparatione, vt latè de-
clarat *Surd. deciſ. 110. num. 13. vſque ad 17.*

Quamuis iſta non ſint tuta, cum verior opinio ſit
quod grauatus poſſit deducere id, quod ſibi debe-
12 tur à defuncto † etiam non confecto inuentario,
cum bona hæredis non veniant in reſtitutione, vt
latè concludit *Caſtr. conſ. 186. dubium facit l. 2. & in*
l. ab omnib. §. 1. de leg. 2. Card Mant. de coni vlt. vo-
lunt. lib. 7. tit. 8. num. 15. cum aliis de quibus ſupra *c.*
103. & 104.

Tertio intelliguntur contraria quando hæres graua-
13 retur reſtituere fructus, † ſecus ſi grauantur reſtitui
bona, vt declarat *Simon. de Pret. de inter. vlt. volunt.*
14 *lib. 3 dub. 5. ſolu. 4. interp. 3. n 22. fol. 35.* † Licet neque
hoc ſit tutum cum doctrina *Bart. in l. pecul. la 2.*
ff. de pec. de qua ſupra habeat locū ſimpliciter, ſiue
fructus reſtituendi ſint, ſiue proprietas, quaſi non
poſſit inter hos caſus vlla ratio diuerſitatis conſi-
derari, & ſicut ſolutio fingitur facta in primo caſu,
ita etiam in ſecūdo prout in ſpecie contra *Sim de*
Pret. ſæpius fuiſſe reſolutum teſtatur *Sur. dec. 170.*
num. 3. in fin. verſ. nec obſtat quod contra.

Quarto procedunt contraria in quaſi debito, non
autem in debito vero, prout ſumus in caſu de quo
15 agimus, † & ita intelligitur *text. in l. mulier. 13 § cum*
proponeretur ad trebell. vbi fructus imputantur, quia

cramus in dote, quæ datur, aut promittitur poſt
mortem, quæ eſt quaſi debita, non autem in data,
aut promiſſa à teſtatore, quæ eſt vere debita, vt de-
clarat *Gl. in d. §. cum proponeretur. in verb. hoc.* & ſe-
quitur *Rot. diuerſ. dec. ſ. 680. num. 5.* vbi quod pro-
pter æquitatem illud admittitur, & voluit latè
*Gab. conſ. 124. nu 7. vſque ad nu. 11. lib. 2. Menoc. conſ.
183. num. 15.* Vbi quod omnes concludunt illum
tex. loqui in dote, quæ dicitur quaſi debita à patre
filiæ poſt mortem, *Iacob. de Aren. Alber. & alij in
d. §. cum proponeretur.*

Quiotn debent intelligi contraria, quando conſtaret
peruenisse ad manus hæredis bona mobilia hære-
26 ditaria, † quemadmodum enim in executione,
quæ fit ad inſtantiam creditorum in bonis debito-
ris incipiendum eſt à mobilibus, *l. à diuo pio. §. in
venditione. de re iud.* Ita præſumẽdum eſt quod hæ-
res ſibi ſoluerit eo modo, quo ius diſponit, *c. ex lit-
teris. de conſt. Bart. in l. ſi fundus. de rei vend.* Id eſt
quod prius in ſolutum accepiſſet bona mobilia, an-
tequam ad ſtabilia deuentum fuerit, & ita in ſpe-
cie declarat *Rot. diuerſ. dec. 680. n. 7. p. 1.* & late con-
17 cludit *Surd. dec. 170. n. 2.* † Dummodo tamen in hæ-
reditate non adeſſent niſi ſtabilia, quo caſu ita præ-
ſumeretur facta ſolutio quaſi tunc eſſent mobi-
lia, in quibus creditor non poterat ſibi ſoluere, *S-
18 cin. Iun. conſ. 170. nu. 6. lib. 2.* † Intelligendo tamen
de pecunijs, & mobilibus, quæ ſeruando ſeruari
poterant vt argento, auro, margaritis, ſimilibus, &
alijs fructibus extantibus tempore mortis teſtato-
ris, ſecus in alijs nullius redditus, & attritis, ne gra-
uetur hæres per iſtam fictam ſolutionem, quæ cum
per legem in eius fauorem inducatur non debet in
odium retorqueri, prout declarat *Pereg. de fideic.
art. 35. num. 21. & 23.*

Quæ magis procederent quando hæres creditor de-
functi alienaſſet aliqua bona mobilia hæreditaria,
19 † tunc enim illa imputarentur in eius creditum,
quaſi ſequens actus alienationis cenſeatur cele-
20 bratus ex cauſa præcedenti, & ex cauſa neceſſa-
ria, *l. quadam mulier. de rei vend. l. 1. C. de acq poſſeſ. l.
fi. C. de alim. pup. præſt. Aym. conſ. 106. num. 8. & conſ.
21 184. n. 6.* † cum à primordio tituli poſterior forme-
tur euentus, *l. 1 circa fi. C. de imp lucrat deſcr. lib. 10.*
Quaſi talia ſint ſubiecta, qualia prædicata demon-
22 ſtrant † *l. ſi defenſor. de interrog actio l. 3. vbi Bar. de
fund. inſt. c. inter dilectos. v. ceterum. de de fi. inſt.* Et in
23 puncto ita declarat † *Surd dec. 170. n. 10.* vbi ampliat
quamuis res alienata fuiſſet redempta per hære-
dem, *Soc Iun. in l. in quartam, nu. 88. ff. ad leg. falc.* v-
bi de communi, Quidquid ipſe diſputando con-
trarium teneat, & concludunt etiam *Alex. Ang &
24 alij in l marcellus. §. res quæ ad treb.* quali hæres, qui
iam alienauit non poſſit redimendo mutare pro-
poſitum in præjudicium alterius, *c. mutare. de reg.
iur. in 6. l. 1. §. ſi rem depoſitam ff. depoſ.*

Sexto contraria habent locum quando hæres vellet
vnam rem particularem ſibi propriam facere pro
ſuo credito: tunc enim requireretur auctoritas Iu-
25 dicis, † & grauatus non poſſet deducere fructus,
aut melioramenta iuxta diſpoſitionem tex. *in l. di-
mos de leg. 1. l. vbi purè. §. fin. ad trebell.* & ita procedit
l. debitori. C. de pact. prout declarat, *Rot. diuerſ. deciſ.
680. n 6. p. 1.*

Ex prædictis etiam ſequitur verius eſſe, quod inſpi-
ciatur valor bonorum tempore mortis teſtatoris,
26 † & aditionis hæreditatis, cum enim ſtatim hæres
creditor fingatur ſibi ſoluiſſe, & fecerit fructus
ſuos, quos percepit ex bonis teſtatoris debitoris,
cui ſucceſſit, dominium eſt effectum proprium i-
pſius, pro quantitate ſui crediti, ne aliàs ſequatur
abſurdum, quod male fructus perceperit. Vnde æ-
ſtimatio erit attendenda quo ad tempus conſecu-
tionis dominij quaſi hæres hoc modo minus in
hæreditate inuenerit quantum pro creditis fuit ſo-
lutum, adeo vt ſi fuerit diminutus valor dictorum
bonorum ad eum pertineat, ſicut etiam augmen-
tum pertinere debuiſſet, Ita in ſpecie declarat *Pe-
reg. de fideic. art. 35. n. 12. & 18. cum ſeq. Menoc. cõſ. 183.
27 n. 34. verſ. quo ad tertiam dubitationem, lib. 2.* † Vbi
etiam *n. 36* quod talis hæres grauatus potuiſſet ſta-
tim adita hæreditate vendere partem illorum bo-
norum, vt ſibi & ceteris creditoribus ſatisfaceret *l.
fil. ne familias. §. diui. de leg. 1.* Vnde ſicut vendendo
bona ad huiuſmodi effectum habuiſſet pretium
illius temporis; ita etiam retinendo dicta bona
pro ſuo credito, prout lex præſumit retenta fuiſſe
dicendum eſt ſub eadem æſtimatione retinuiſſe,
28 † cum talis retentio habeatur pro ſolutione ſui
crediti, *Caſt. in l. peculium in princ. ff. de pec. Soc. Iun.
conſ. 170. n. 7. lib. 2. cum alijs ſupra allegatis*, cum etiam
iſta facta imaginaria ſolutio, quam lex ex ſua po-
29 teſtate inducit † non minus valeat, quam vera,
quaſi legis præſumptio ſit liquida probatio *Gl. in l.
non impoſſibile de pact. Pereg de fideic. art. 35. n. 15. &
17 poſt Bart in l. ſi ei cui § 1. de euict.*

Et hæc ſufficiant quo ad merita cauſæ. Nam quan-
tum ad prætenſam nullitatem ſententiæ, verius eſt
illam non poſſe dici nullam quamuis proceſſum
30 fuerit per contradictas † non facta intimatione
principali de morte procuratoris, cum permitta-
tur procedi per audientiam abſque eo quod inti-
metur domino dicta mors, quemadmodum e-
tiam permitteretur ſine intimatione abſentiæ,
quidquid contrarium ſequatur *Aegid. dec. 494. li-
31 cet mors de iudic.* cum Rota ſeruet contrarium. † vt
per *R. P. D. Corduban. Macen. adminiſtrationis bono-
rum, & coram Card. Seraph. Salamantina capellaniæ
cum alijs allegatis per R. P. D Sacratum V. verb. bono-
rum 10 Iunij. 1600.* & ita etiam ſeruari in curia te-
32 ſtatur *Veſt. in prax. l. 4. c. 5. n. 3.* † Vbi quod acceptato
mandato ſi procurator receſſerit, vel moriatur da-
tur proceſſus per audientiam docto de abſentia,
vel obitu, *Rot. dec. 5 aliàs 129. de iudic. Faſtel. conſ.
30 dub. 58.* Debet enim qui procuratorem miſit vi-
gilare rebus ſuis.

Quod etiam procedit ſi procurator mortuus iam do-
33 minus litis effectus viuens † alium ſuperſtitem ſub-
ſtituiſſet, & res eſſet integra tempore mortis con-
ſtituentis reſpectu ſubſtituti, videlicet ſi ſubſtitu-
tus onus mandati adhuc non acceptaſſet, Illud e-
nim eſſet finitum ex ſubſtitutione, cum procura-
tor principalis ſubſtituerit iure proprio, Vnde
contra dominum daretur proceſſus per audien-
tiam docto de morte procuratoris ſubſtituentis o-
miſſa perſona ſubſtituti.

Aliod tamen eſſet quando principalis procurator
ſubſtituiſſet vigore facultatis datæ ſibi per domi-
34 num † tunc enim non ſubſtituiſſet iure proprio, &
tanquam effectus dominus litis; Vnde neque eſſet
extinctum mãdatum per dictam ſubſtitutionẽ per
mortem ſubſtituentis, ſi dominus viuat tanquam
eius nomine illud datum ſit, *Rot. dec. 31. alias 414.
de procur. in nouis Biſig. dec. 9. eod tit. Aeg. d. d. 6. mor-
tuo procurat num. 1. Veſt in prax. lib. 4. tit. 5. num. 5. ad
35 med.* vbi † intelligit ſecus eſſe in illis caſibus, in
quibus

Digitized by Google

quibus ſubſtitutus præmoreretur principali ſuperſtite procuratore, tunc enim remaneret procurator qui ſubſtituit quouis modo ſubſtituiſſet, quamuis etiam ſolum acceptaſſet onus procuratoris ad effectum ſubſtituendi tantum, neque enim tunc per audientiam, ſed cum eo procedendum eſſet cum poſſit etiam mandatum acceptari
36 ad effectum tantum ſubſtitutionis, † Quidquid ſecus ſit quo ad effectum ſoluendi expenſas notario, cum ad illas teneatur quamuis ſolum mandatum ſuſceperit ad ſubſtituendum tantum *Rot. de-*
37 *ciſ. 23. alias 303. de procur. in nou* † Cautela autem vt quis teneatur eſt quod detur mandatum per compulſum, & demum acceptetur onus ad effectum ſubſtituendi tantum, & fiat ſubſtitutio, prout ex ſtylo ita conſueuiſſe facere cautos procuratores dicit, *Papazonus ad dec. Rot. 26. alias 733. de procuratoribus.*

Verum eſt quod ſi principalis, & procurator venerunt ad cauſam non ſufficeret relatio de receſſu
38 principalis † quo ad effectum citandi per audientiam, quia iſte modus citationis per audientiam eſt in ſubſidium, neque ad eum recurritur, vbi pars præſens reperitur in curia, prout cenſetur eſſe præſens principalis exiſtente pro eo procuratore. Ideo non ſufficeret diligentia contra dominum, niſi etiam fuerit contra habentem ab eo mandatum, *Aegid. deciſ. 1. 5. de iudic.* Quare ſi fuit
39 conſtitutus procurator in actis, † qui acceptauit mandatum, ſi eo non citato fuit proceſſum per contradictas, ſententia erit nulla non facta diligentia contra procuratorem *Rot. coram Card. Lancelotto Sirena 5. Pauli 9. Iulij 1608.* Alia ad materiam ſolutionis imaginariæ ponam latius infra in capite particulari, cum poſtea in ſimili caſu fuerint multa diſcuſſa, quæ facient ad declarationem eorum, quæ ſuperius ſunt firmata.

EPITOME.

Hæres grauatus quando poſſit cogi ad faciendum inuentarium ſolemne, ſeu deſcriptionem per ſubſtitutos. ¶ Et cui incumbat onus probandi dominium, & poſſeſſionem bonorum defuncti, & quod illa peruenerint ad manus hæredis ſi inuentarium fuiſſet omiſſum, & quæ probationes ſufficiant. ¶ Et quid in bonis mobilibus, & quæ vſu conſumuntur. ¶ Remiſſio inuentarij quando poſſit fieri. ¶ Et an ſaltem tunc deſcriptio requiratur. ¶ Fideicommiſſarius in quibus caſibus iuret in litem contra hæredem non conficientem inuentarium. ¶ Vſufructuarius quando amittat vſumfructum non deſcribenda bona mobilia. ¶ Hæres an teneatur medio iuramento patefacere bona defuncti, & an tale iuſiurandum poſſit recuſari & referri. ¶ Et quid in vxore circa bona relicta à marito, Ita vt ſi non iurauerit perdat dotem, & lucra nuptialia. ¶ Et quid in actione rerum amotarum, & ſimilium. ¶ Et an talia iuramenta deferentes poſſint cogi prius ad iurandum quod illa non deferant per calumniam. ¶ Et quid in patrono, Parente, Filio, & Fiſco.

SVMMARIVM.

1 *Hæres excuſatur à confectione inuentarij ſi fideicommiſſarius non poſtulet illud fieri.*

2 *Subſtituti tam primi, quàm ſequentes poſſunt compellere hæredem ad conficiendum inuentarium, n. 3. & 4. Sufficiet tamen deſcriptio, nec requiritur inuentarium ſolemne. n. 5. 6. 7. & 8.*

9 *Fideicommiſſarius debet probare bona relicta per teſtatorem perueniſſe ad manus hæredis, licet agendo contra tertium deberet etiam docere de dominio, n. 10. Intellige vt nu. 11. & 12. Et quid ſi agatur contra filium num. 13.*

14 *Bona non dicuntur paterna quamuis inter filios fiat diuiſio, niſi de eis in diuiſione hoc dicatur. Et quæ coniectura in hoc attendantur. num. 16.*

15 *Filiatio non inducit immixtionem hæreditatis, & quando procedat regula, Filius ergo hæres.*

17 *Hæres grauatus tenetur conficere inuentarium, ita vt eo non facto, neque admittatur præſumptiua probatio, quod mobilia ſint vſu conſumpta, num. 18. intellige vt num. 21.*

19 *Cautela pro illis qui debent reddere rationem de his quæ vſu conſumuntur.*

20 *Remiſſio inuentarij poteſt fieri in præiudicium legatarij, & fideicommiſſarij, non creditorum.*

22 *Deſcriptio bonorum eſt facienda quamuis ſit remiſſum inuentarium.*

23 *Fideicommiſſarius debet probare bona hæreditaria perueniſſe ad manus hæredis, qui non confecit inuentarium. Limita in tutore, & ſimilibus, num. 24.*

25 *Diſpoſitio aſtringens tutorem ad inuentarium eſt pœnalis, & non amplianda.*

26 *Fideicommiſſarius non poteſt iurare in litem aduerſus hæredem non conficientem inuentarium & num. 28. Contrarium numero 29. ſed prima opinio eſt verior. num. 30. & de ratione. num. 31. Declara vt num. 34. & 35.*

27 *Actio tutelæ eſt bonæ fidei, quæ autem competit fideicommiſſario circa inuentarium eſt ſtricti iuris.*

32 *De ſimilibus ad ſimilia etiam in pœnalibus datur extenſio vbi adeſt eadem ratio. Intellige vt num. 33.*

36 *Hæres grauatus debet requiri ad conficiendum inuentarium, vt poſſit contra eum iurari in litem.*

37 *Vſufructuarius amittit vſumfructum quando requiſitus non vult bona mobilia deſcribere. Intellige vt numero 38.*

39 *Probationes leuiores ſufficiunt fideicommiſſario contra hæredem, qui non confecit inuentarium circa bona mobilia, & quales debent eſſe. num. 40. & 41.*

42 *Hæres grauatus ad petitionem ſubſtituti debet patefacere medio iuramento, quæ ſint bona hæreditaria, quod iuſiurandum non poterit recuſari neque referri in ſubſtitutos. num. 50.*

43 *Vxor tenetur reſpondere hæredibus viri de patrimonio defuncti patefaciendo bona hæreditaria per iuramentum, & ſi hoc non fecerit an perdat lucra nuptialia, & dotem. n. 44. 45. & 46. de quibus bonis hoc intelligatur. n. 47. & 49.*

48 *Mulieribus ignominioſum eſt euagari, & ſumma laudem ſe continere.*

51 *Iuſiurandum poteſt deferri in actione rerum amotarum, quod non poteſt recuſari neque referri. Amplia vt numero 52. & 56. & de ratione. n. 53. Intellige vt nu. 54. & 55.*

57 *Deferentes iuramentum poſſunt cogi ad iurandum quod illud per calumniam non deferunt. Fallit in patrono, & parente, nu. 58. & an hoc ſit correctum de iure Codicis n. 59. & 60. & quid in filio n. 62. & in procuratore fiſci, num. 64.*

61 *Lex poteſt remittere iuramentum non bene, num. 63.*

CAPVT CCXV.

FIdeicommiſſario non poſtulante fieri inuen-
tarium hæres excuſatur, ſi illud facere omiſe-
1 rit.† Talis enim deſcriptio prodeſt ſubſtituto, nec
eſt hæredi nocioa, Ideo ad poſtulationem ſubſti-
tuti debet fieri, *l.1.§.item aum.de aqu.pluu.arcen.l.*
creditorem, de euict. & in ſpecie ita concludit *Guid.*
2 *Pap.decis.351.num.3.Bero.q.118.nu.* 4. † vbi ampliat
etiam quando eſſent facti plures gradus ſubſtitu-
tionum, quia tam primos, quam ſequentes ſubſti-
tuti poſſunt compellere hæredem ad confectio-
3 nem inuentarij. † Quicquid contrarium ſequatur
Iaſ.in l.inter omnes.in prin.nu.2.verſ. pondera etiam
4 *ff.qui ſatiſd.cog.*† Cum eius opinio non ſit recepta
vt teſtatur *Peregr.de fideicomm.art.35.nu.25.in prin.*
& in fin.verſ.& ne dum primus.& ſequitur *Purp. in*
addit.ad Iaſ.in d.l.inter omnes in verb.ſubſtituto.poſt
Galiag.in l.centurio.ff.de vulg.& pupil.Rol.de inuent.
q.19.ad.med.n.1.verſ.ſubdens quod hac concluſio.tom.
8.p.2.fol. 170.

Iſtud tamen inuentarium eſt intelligendum de qua-
5 dam deſcriptione, non autem de illo, † de quo in
l.fi.C.de iur.delib.Ruin.conſ.159.n.25.lib.3 per tex.in
l.cum tale 71.§.titius hæredem de condit. & demonſt.
& ibi Caſtr.ad med.verſ ſed aduerto vbi quod non
ſunt neceſſariæ ſolemnitates de quibus *in d.l.fin.*
cum ſufficiat quod fiat comodo, quo tutor tene-
6 tur; † Cum enim inuentarium ſit caput rationum
debet fieri per hæredem grauatum, qui debet ra-
tiones reddere, aliàs perdet trebellicanam ſicut
falcidiam, *Bal.in d.§.titius.in 3.nota.Soc.conſ.51.viſo*
teſtamento, num.1.lib.3.Ceph.conſ.296.num.4 .lib.2.
7 † Quidquid contrarium ſequantur *Couar.in c.rai-*
nutius §.11.n.10.de teſtam.& Oſaſc.decis.147.nu.12.
dum volunt eſſe faciendum inuentarium cum ſo-
8 lemnitatibus, non deſcriptionem, † Quia contra-
ria opinio eſt verior, vt ſufficiat deſcriptio, *Socin.*
Iun.conſ.132.n.5.lib.1.Parſ.conſ.25. n.47. & 52.lib.1.
Card. Mant.de coniect.vlt.volun.lib.7.tit.6.n.4. Rol.
de inuent.q.19.n.1.& 2.

Ex prædictis colligitur verius eſſe, quod onus pro-
bandi in caſu de quo agebatur debet ſpectare ad
9 fideicommiſſarium,† quod ſcilicet prætenſa bona
mobilia fuerint relicta per teſtatorem, & peruẽ-
nerint ad manus hæredis, *Alex.cõſ.82.perſpectis his*
quæ in themate.col.pen.in princ.nu.13. verſ. quantum
autem ad pecuniam.lib.2. Aym.conſ.316.nu.4.dub. 8.
10 † Quidquid aliud ſit quando ageretur contra ter-
tium poſſidentem cum titulo; Quo caſu fideicom-
miſſarius etiam deberet probare dominium, cum
agendo contra hæredem ſufficiat probatio ſolios
poſſeſſionis, quaſi tunc teſtator præſumatur domi-
nus eorum, quæ poſſidebat tempore mortis ſuæ,
cum hæres non poſſit allegare turpitudinem de-
functi ſui auctoris, prout faceret dicendo eum poſ-
ſediſſe bona aliena, *Rol. conſ.46. num.6.l.3.Cardin.*
Mant.de coniect.vlt.volunt lib.7.tit.6.nu. 5. *Maſc.*
11 *de probat.concluſ.777.num.* 5. † Cum etiam hæres
ſemper debeat habere ratum factum defuncti
quando ex illius reſiſtentia argueretur idem de-
functus de mendacio, aut turpitudine; Et ſuffice-
ret probatio poſſeſſionis defuncti tempore con-
tractæ obligationis, & de præſenti poſſeſſio hære-
12 dis ſine alia probatione dominij etiam † in caſi-
bus, in quibus deberet de illo conſtare, & idem
dominium poſſet refricari, *Caſt.* quid dixit ſingula-
re, & alibi non repetiri *in l.rem alienam 41.n.4. de*
pignor act.Neguſ.de pignor.3.m.p.8.n.7.

Quæ etiam procedunt quamuis ageretur contra fi-
lium, non enim ſatis erit fideicommiſſario dicere,
13 † quod bona quæ filius poſſidet deſcendunt à pa-
tre, quaſi iuris præſumptione ab eo in filium per-
uenerint, ſed etiam debebit probare, quod fuerint
poſſeſſa à patre probando identitatem rerum,
cum poſſit eſſe, & non eſſe quod prouenerint à
patre, ideo eſt incerta probatio, quæ non attendi-
tur, & tanquam dubia contra probantem eſt in-
terpretanda, & ſic quod aliunde filius habuerit,
quam à patre, *Alex conſ.171.nu.3.lib.3.* & de verio-
ri opinione latiſſimè teſtatur *Surd. decis.319. nu* 4.
& per tot contra *Marzar.de fideicom.q.58. & conſ.*
29.& Menoc.conſ.197.n.12.lib.3.

Quinimo patre mortuo ſi inter filios fuit diuiſio ad-
14 huc bona non præſumuntur paterna.† ſi nihil tale
de hoc dicatur in diuiſione, quamuis etiam diui-
dentes proteſtati fuerint nolle præiudicium fieri
teſtamento ſui auctoris per talem diuiſionem,
cum ex hoc non ſequatur, quod omnia illa bona
eſſent teſtatoris, *Alc.conſ.778.nu 4. Alexand.conſ.*
104.num. 1.lib.4. Maſcard.concluſ.100.Surd.decis.
336.nu19.& 15.p. vbi id magis extendit, quando
non probaretur filius quod admiſſet hæreditatem
15 patris,† nam ex filiatione non bene infertur, quod
hæres ſe immiſcuerit, cum dictum *Apoſtol* filius
ergo hæres, procedat eo declarante ſe eſſe hære-
dem, vel agente, *Imol.in l ſi cum dotem.§.tranſgredi-*
antur.col.3.ſolut.matrim.R.Iconſ.70.num.19. lib.1.

Attendatur tamen in huiuſmodi probationibus qua-
litas perſonarum patris & filij, eorumque indu-
16 ſtria,† & an interualium interceſſerit à morte pa-
tris ad diuiſionem, & an adſint coniecturæ contra
filium, & an ſimus in bonis, quæ filius poſſidet vi-
uente patre, cum alijs, de quibus *Peregr. de fidei-*
com.art.44.nu 21.Surd d.decis.339.nu.19.Maſcard.
concluſ.778.num.23 Natt.conſ.358.Alciat.conſ.778.
num.4.

Non obſtat quod hæres grauatus teneatur conficere
17 inuentarium,†cum debeat reddere rationem de
cõſumptis, & neglectis, *Bald.in l cum tale.§.titius*
de condit.& demonſtr.Marzar.de fideicom part.2.
q.54.Cephal.conſ.296.n.49.lib 2. Ita vt non con-
fecto inuentario, neque admittatur probatio præ-
ſumptiua, quod bona etiam mobilia ſint vſu con-
18 ſumpta, †quaſi oriatur alia præſumptio contra-
ria, quod non conficiens inuentarium illa occul-
tauerit, *Ruin.conſ.69.nu.4.lib.2.Caualcan.de tutor.*
num.60. Quidquid aliàs illa præſumptio ſufficie-
ret quando ſumus in his, quæ per ſpatium alicuius
temporis vſu conſumuntur, vt in aliquibus ſup-
pellectibus, & mobilibus, de quibus per *Bart in*
l.quod ad præſens num.3.v.ſimile dico.C.de min.leg.
19 *lib.10.*†vbi dat cautelam pro tutoribus, & officia-
libus publicis, qui debent reddere rationem de
rebus quæ vſu conſumuntur, vt ſufficiat probare
quod in tanto tempore veriſimiliter debuerunt
poſſe corrumpi tot ex illis ſupellectilibus, argum.
l.fin.de alim.pupil.præſtand. ſequitur *Alex.conſ.45.*
nu.1.lib..

Quia in caſu de quo agimus hæres fuit exoneratus
20 per teſtatorem à confectione inuentarij, quæ† re-
miſſio potuit fieri in præiudicium fideicommiſſa-
riorum, & legatariorum, cum eſſet in poteſtate il-
lius limitare fideicommiſſum quidquid aliud ſit
in præiudiciũ creditoris *l.videamus.§.iur.de in lit.*
iur.

iur. Caſtr in l. omne verſ. de leg. 1. Bal. in l. fi. 5. ...ngitur ... Marar. ... & declarat Alex. conſ 81. nu. 15. col. pen. ad med. verſ. & ... poteſt imputare lib. 5 poſt Doctores in l. cum tale. §. Titius ad Trebell.

Secundo hæres grauatus non tenetur conficere inuentarium, niſi ad requiſitionem fideicommiſſa-
21 rij,† qui poterit ſuper hoc implorare officium iudicis, *Capell. Tholo decis. 315. Pereg. de fideicom. art. 35. n. 4 v. attamen id verum eſt.* Quo caſu tantum te-
22 nebitur ad ſolam deſcriptionem,† quamuis etiam teſtator releuaſſet hæredem à confectione inuentarij, cum illa non obſtante poſſet peti dicta deſcriptio ſuis expenſis *Caſt. conſ. 306. ſuper primo puncto videretur, in fi. verſ. ad vltimum reſpondeo l. 1. Plot. de in lit. iur. num. 598. Caualc. de vſufr. num. 72.*

Tertio quamuis per hæredem grauatum non fuerit
23 factum inuentarium,† tamen non per hoc releuatur fideicommiſſarius, vt non debeat probare bona, quæ prætendit adfuiſſe in hæreditate, & peruenisse ad manus hæredis, cum hoc ſit fundamentum ſuæ intentionis, cum doctores non diſtinguant an ſit confectum inuentarium, nec ne, prout indiſtinctè loquitur *Aym. conſil. 316. dub. 9.* cum aliis per *Mar. ar. concl. 777.* & in ſpecie neque hoc caſu obeſſe omiſſionem inuentarij concludit *Pereg. de fideic. art. 35. n. 24.* quod prius voluit *Alex. in l. in ratione la. 1 § quod vulgo. col. antepen. ad med. n. 14*
24 *poſt Raph. Cuman. ibi ff. ad leg. falc.* † Quidquid aliud ſit in tutore, & ſimilibus, quibus poteſt imputari non conficientibus inuentarium fauore pupilli, cui ætas ſuadet, vt ſubueniatur, cum aliud ſit in fideicommiſſario, qui debeat curare deſcriptionem bonorum, ſeu inuentarium fieri implorando etiam officium iudicis, *Capell. Thol. decis. 315. in princ. Bero. qu. 1... nu. 1. in fi. verſ. & ad hanc confectionem Cor. conſ. 303. in fi. n. 8. l. 1.* Cum etiam diſpoſi-
25 tio† aſtringens tutores ad inuentarium in priuilegium pupilli ſit pœnalis, ideo non extendenda ad iſtum caſum, vt conſiderat *Alex. in d. §. quod vulgo col. antepen. in fi. verſ. tamen quia diſpoſitio n. 14 poſt me.* ad notata per *Gloſ. in §. item mixta inſt. de actiõ.* quam dicit ſingularem *Bal. in §. porro n. 7. co. 3. ad med. verſ. ... hunc textum. quæ fuit prima cauſ. benef. amit.*

Amplius ex prædictis patet, quod neque poterit contra talem hæredem grauatum iurari in litem,
26 † quamuis non confecerit inuentarium, non enim ex hoc debet aliquod damnum pati, cum imputet ſibi fideicommiſſarius, qui illud non petijt, vnde aliter quam per inuentarium debebit probare, ſi prætendit adfuiſſe alia bona in hæreditate, neque enim eſt conueniens, vt deferatur iuramentum in actione ex teſtamento, ſicut in actione tu-
27 telæ,† cum hoc ſit bonæ fidei, vt notatur *in l. tutorem in princ. C. de adminiſt. tut.* Illa autem quo ad hunc effectum reputetur actio ſtricti iuris *l. alias de in lit. iur.* Ità in ſpecie concludit *Alex. in l. in ratione la. 1. § quod vulgo. col. ante penul. ad med. n. 14. ff. ad*
28 *l. falc.* vbi etiam allegat *Raph. Cuman. ibi* † & ſecũdum hanc opinionem pluries fuiſſe iudicatum teſtatur Peregr *de fideicomm. art. 35. nu. 27. in fi.* quod etiam voluit *Raph. Fulg. conſ. 81. punctum ſuper quo conſultatio col. penult poſt med. verſ. quod autem de in lit. iur. Raphael. Cuman. conſ. 30. ſtatuto cauetur in effectu col. vlt. in princ. verſ. quod autem dicitur de iuramento. Vincent. Herc. in ratione, la. 1. §. quod vulgo ff. ad l. falc. Rauden. decis. 19. n. 76. verſ. primus caſus eſt ... Luden. Molin. de primogen. hiſpan. lib. 2. c. 28. n. 5.*

verſ. nec hoc caſu. & num. 9. verſ. pro cuius opinione.

Verum eſt quod ſecundum alios erit locus d. iuramento in litem contra hæredem ad fauorem ſub-
29 ſtituti,† & fideicommiſſarij, prout cõcludit *Marzar. de fideicom. p. 2. q. 54 in fi. pl. de in lit. iur. n. 599. alias § 26. n. 3. Rum. conſ. 29. n. 10 & 51. lib 3. Maſcard. de probat. concluſ. 778. n. 27. Socin. conſil. 46. col. 2. n. 3. lib. 2. Cephal. conſ. 392. nu. 4. lib. 3. Alciat. conſ. 166. eſt caſus præſens in fi. n. 7. tom. 2. lib. 5. Corn. c. 196. in fin. n. 4 l. 4. Roland. conſ. 72. n. 50, lib. 2.* vbi etiam allegat *Guliel. Matthæ. in l. quo tutel. 59. de reg. iur. Peral. in l. 3. §. qui fideicomm ff. n. 45. de hæred. inſtit. Claud. de Seiſſel. in l. mulier. §. ſi hæres ad trebell. Phanc. de iurã. in lit. c. 2. p. 2. n. 14. Oſaſc. decis. 147. n. 21. ad med. verſic. addens fideicommiſſarium. Surd. decis. 339. in fi. num. 21. p. 2.*

Non eſſet tamen recedendum ab opinione *Alex.* qui voluit non eſſe locum hoc caſu iuramento in li-
30 tem,† cum eius auctoritas cum *Raphaele Cumano Peregr. Fulgoſ Herc. & Molin.* ſit maior vltra rationes ſuperius adductas non obſtantibus allegatis per *Marz. Sur. Pl. Maſcard. Planc. Oſaſc. & Cephal.* qui ſolum loquuntur in ſpecie caſus noſtri, cum alij per eos allegati non concludant in hærede grauato, ſed in tutoribus, & ſimilibus adminiſtratoribus, prout *Rum. Socin. Alc. & Corn.* vnde eorum dicta debent intelligi ſecundum doctores
31 per eos adductos,† Et diuerſa ratio eſt in tutore, & in hærede grauato, vt dictum eſt cum magis ſit fauendum pupillis, & in quorũ priuilegium inductum eſt, vt poſſit iurari in litem, & quamuis etiam in pœnalibus, ſtatutis, & conſuetudinibus proce-
32 datur de ſimilibus ad ſimilia, † vbicunque adeſt eadem ratio naturalis, & ciuilis, *Bart in l. eadem §. Cato de verb. oblig. & in l. 2. C. de interdict.* Tamen quando pœnæ apponuntur habito reſpectu ad priuilegium alicuius perſonæ, tunc nulla poteſt fieri extenſio de ſimilibus perſonis ad ſimiles
33 † nec de caſibus ad caſus, *Bal. in c. 1 § porro. n. 7. quæ fuit prima cauſa benef. amitt.* & ita in ſpecie concludit. *Alex. in d. l. in ratione, la. 1. quod vulgo. n. 14. ad l. falcid.*

Vlterius opinio eorum, qui volunt eſſe locum iuramento in litem contra hæredem grauatum, procedit quando hæres vocatus obtinuit deliberatio-
34 nem,† & non facto inuentario hæreditatem recuſauit, quaſi tunc præſupponatur dolus hæredis, qui cauſa expilandi hæreditatem deliberationem petierit, & bona non confecto inuentario acceperit,
35 prout loquitur *text. in l. fi. §. pro C. de iur. delib.* † Cum aliud ſit quando nulla petita deliberatione illico hæres adiret, tunc enim non iuratur ob inuentarium non confectum, vt conſiderat in ſpecie *Raph. Fulgoſ. conſ. 81. col. pen. poſt med. verſ. quod autem de in litem iurando. Cuma. conſ. 30. col. vlt. in princ. verſ. quod autem dicitur.*

Præterea contraria procedunt in hærede grauato &
36 requiſito ad cõficiendum inuẽtarium, ſi † enim illud nõ fecerit ex cõtumacia & dolo patietur pœnam iuramẽti in litem, quaſi ex hoc ſit in delicto, vt declarat in ſpecie *Molin. de primog. hiſpan. c. 28. lib. 1. n. 10.* Exemplo vſufructuarij, qui admittit v-
37 ſumfructum † quando requiſitus, vt deſcribat bona mobilia, recuſat profiteri, *Bertran. conſ. 243. n. 6. li. 1. Phanuc. de in lit iur. c. 2. p. 2. n. 21. Zaſ. conſ. 18.*
38 *n. 22. Molin. d. c. 18. n. 10. lib. 1.* † Intelligẽdo dummodo ſint notabilis æſtimationis. Quia in modicis ceſſat ſuſpicio doli & fraudis, *Aym. conſ. 300. nu. 4.*

Subuenietur tamen fideicommiſſario, vt in aliquo
releuetur contra hæredem grauatum non conficientem inuentarium, vt ſufficiant eius probatio-
39 nes leuiores, & non ita plenæ quibus habebitur
fides quo ad bona mobilia, quæ facilius ſurripi
poſſunt, prout in puncto concludit *Gab.conſ.121.n.*
53 lib.1. Pereg.de fideic art.35.nu.28 vbi etiam quod
tali caſu ex præſumptionibus, & ex teſtibus de
40 credulitate admittetur probatio, † in quo plurimum operabitur Iudicis arbitrium, qui conſiderata perſonarum qualitate, & circumſtantiis facti
poterit informare votum animi ſui, & arbitrari
bonorum quantitatem *Bald.in auth. ex teſtamento.*
col.4.ad.med.n.7.verſ.vndecimum capitulum. C. de
collat.per l.vtrum de don.int.vir. & vxor. Ita vt etiam
41 aliquãdo † ſufficiant teſtes de auditu, & de publica
voce, & fama, *Soc.conſ.249.materia præſentis conſultationis.c.12 in pr.n.18.verſ.ſecundo quæritur. lib. 2.*
Quibus adde, quod etiam iſti hæredes grauati ad petitionem fideicommiſſarij, & ſubſtituti tenebuntur patefacere medio eorum iuramento bona hæ-
42 reditaria, † cum iſtud iuſiurandum ſuccedat in
locum deficientis inuentarij, quod nullo pacto
poterit recuſari, neque per hæredes referri in ſubſtitutos, cum debeat ſuſcipi etiam per inuitum,
tanquam delatum ex iuris diſpoſitione, quo caſu
non eſt locus delationi, quidquid alias poſſint ſimilia iuramenta in deferẽtem referri; Hæres enim
tenetur aliquo modo ſatisfacere de ſua conſcientia per hoc iuſiurandum, vt vndique veritas exquiratur ob defectum inuentarij, Ita vt vno non
præſtito poſſit contra eum pronunciari, quamuis
actor nihil probauerit, cum hoc non ſit iuramentum probationis, ſed cuiuſquam purgationis *Glo.*
in l.actor.23.in verb.factum in fi.C.de prob. & in l.ſcimus 22 §.licentia in verb.illum C.de iur delib. & in l.
fi §.ſin autem.in verb.Sacramentum Cod.de fid.inſtr.
*Coler.de proceſſ.execut.p.1.c.3 p 3.num.402.*cum alijs
quos latè adduxi ſupra *cap.59.num.14.vſque ad numerum 20.*
Idem aliàs Diximus, cum de hoc quæreretur, de vxore,
quæ eodem modo tenetur reſpondere hæredibus
43 viri de patrimonio defuncti, † quod habebat tempore mortis patefaciendo bona hæreditaria per eius iuramentum in locum deficientis inuentarij,
quod tenebatur facere *l.1.vbi Glo.in verb.iurata C.*
quand. & quib.quart.pars debeat.l.10. Ius enim vetus mandat fieri ab vxoribus mortuo marito inuentarium omnium bonorum eius, aliàs ſubmouebantur à petitione rerum dotalium non extantium, quaſi illas præſumerentur ſubripuiſſe, potius
quam maritus conſumpſiſſe, prout etiam excludebantur à petione lucrorum nuptialium veluti
44 † donationis propter nuptias, aut hypoboli, ob
quam præſumptionem etiam tenebantur filiis cæterarum rerum nomine, quas ipſi iuraſſent fuiſſe
in bonis patris mortis eius tempore. Ita vt nec in
hypothecis eſſent potiores creditoribus defuncti.
45 † Ignoſceretur tamen mulieri dotem ſuam proſequenti, ſi lapſa ignorantia iuris hoc inuentarium
non fecerit, non quo ad lucra nuptialia, cum mulieri ius ignoranti ſubueniatur in damno, non in
lucro *l.quamuis & l.vlt C.de iur. & fact.ignor.l.error*
46 *ff.eod.l.iuris.C.de ed.ad bon.poſſ.* † Licet quo ad dotem eſſet neceſſe, vt prius ſe iureiurando purget ſe
nihil ſuppreſſiſſe ex bonis defuncti in locum deficientis inuentarij, prout hæc omnia declarat *Cuiac lib.14.obſeruat.8.36.*quod etiam voluit *Conſtantin.Harmenopul.in epitom.iur.ciuil.lib.1.tit.13.de inuentar.& ſumm.faciend.* & meminit etiam *Gloſſ.in l.*
1 in verb.iurata.C.quand.& quib. quart.pars deb lib.
10. & ibi Io. de Plat. in fin.verſ. ad hoc autem quod
47 *dicitur de vxore* Et facit *l. Marcellus ff.rer. amotar.*
† Intelligendo prædicta circa ipſas res, quæ ſunt
intra domum, cum ipſa mulier continere ſe debeat in domo, & non vagari, *l. 1.de off.diuerſ.iudic.*
48 cum ignominioſum habeatur mulieribus euagari.
† prout è contra ſumma laus, ſi domi ſe contineãt
vt late per *Caſſan.in cata. glor.mund.p.2. conſil.15.*
49 cum aliis per *Tiraq. de leg.connubial.l.10.num. 3.*
cum ſeq. † Vnde ſuper his bonis, quæ in domo ſunt
debebit interrogari *l.conſenſu.§. ſuper ſeruand.re-*
pud & notat in ſpecie *Io.de Plat.in l.1.in fin. verſ.*
ſuper his ergo. Cod quand. & quib. quart.pars debeat.per tex in l.1.§.hoc autem ff.ad Syllan.
Et adeo iuramentum prædictum poterit deferri, vt
50 non ſit locus recuſationi, † neque enim is cui defertur poterit referre ei, qui detulit, vt dixi ſupra
cap.59.nu.15.cum ſeq. Exemplo eius quod dicimus
in actione rerum amotarum: poteſt enim deferri
iuſiurandum, vt vxor, ſeu vir iuret ſe non amouiſ-
51 ſe, † ita vt eis non liceat idem iuramentum referre non ſecus, ac in furtis *l. Marcellus cum le.ſeq ff.*
rer. amotar. Petr. Greg.ſintag.iur.p.3.c.11 in fi Quod
permittitur ex ſpeciali priuilegio in odium delin-
52 quentis, Prout † etiam in omnibus aliis delictis, Et
quia dicitur delatum ex iuris diſpoſitione, vt notat *Glo.in d.l.marcellus 11.ff rer. amotar.in verb.permiſiſſe.* vbi *Addens* ſubdit, quod etiam non eſt locus
53 relationi, † quia delictum, de quo quæritur non
cadit in ſcientiam eius, cui defertur, ſicut in ſcientiam eius cui ab initio fuit delatum *Gloſſ.in lege i-*
54 *deo 13.ff.rerum amot.* † Quidquid aliud ſit quando æqualiter caderet in ſcientiam vtriuſque, tunc
enim eſt locus relationi *lege delata.C.de reb.credit.*
Quemadmodum eſt in hærede amouentis, qui
iurare non tenetur, quaſi hoc ſit factum alienum,
55 † quod ignorari iure poteſt *l.marcellus.§.is ergo rer.*
amot.l. videamus §.1.de in l iur.Petr.Greg.ſintag iur.
p. 3. lib 37 c.11.in fin. Et de huiuſmodi iuramentis
56 purgationis, † eorum neceſſitate, ratione, & in quibus exonerent iurantem multa notabilia colligit
idem Petr. Gregorius ſintagm. iur. lib.28 part.3. cap.
15. per tot.
Deferentes tamen ſimilia iuramenta poſſunt cogi ad
57 iurandum, † quod per calumniam illa non deferunt *l.marcellus.§ qui rerum de act.rer.amot.l.fi. C.*
de fideiuss.omin l.iuſiurãdum 33.§.qui ius iurandum.de
iur.iur.Gloſſ.in c.vltim.in prin.in verb.famoſa actio-
58 *ne eod. tit.* Niſi ſit Patronus, cui remittitur, † prout
etiam Parenti, cum non ſit veriſimile eos calumniari aduerſus libertum, & filium *Glo.in d.§.qui res*
in verb.iurare.& in d § qui iuſiurãdũ in verb.exigatur.l.de die.8.§.iubetur.qui ſatiſd.cog.l.qui bona.§.alien.de dam.infect.l. ſi patronus. de iur.iur. l. licet.de
59 *o. & ſeq. patron.præſt* † Ita vt neque hoc ſit correctũ.
Quamuis enim de iure Codicis nulli ſit remittendum huiuſmodi iuſiurandum calumniæ *l. 2. §.ſed*
60 *quia Cod. de iuram.calum.* † Tamen verius eſt in
Patrono, & Parente nihil fuiſſe immutatum *Abb.*
qui de communi *in c. fi.nu.5.colum.2.ad med. in 3.*
nota de iuram calum.Salicet.in l.2.n.2.C. de iur.iur.
prop.calumn.dand. Quia lex remittit, non homo,
61 † cum lex poſſit remittere, quod homini denegatur, vt explicat *Gl.in l.iuſiurandũ 34.§.hoc iuſiurandũ ff.de iur.iuran.* & ſequitur ibi *Bart. ad med.n.11.*

vbi

[illegible] è conuerſo, quando filius ſeu
62 [illegible] Patrono & Patri.† Nã
[illegible] ratione [illegible] æqualitatis
[illegible] *ext. in c. 1. ſacra-*
[illegible] quibuſdam. de [illegible] *feud.* Quã-
[illegible] [illegible]atum ſequatur *A[illegible] l. ſi patronus, n. 4.*
6[illegible] *quando* [illegible] ; Quia illud requiratur
[illegible] prop[illegible] reuerentiã, quam illi debet liber-
tus non concurr[illegible], ſequitur *Sal. in l. [illegible]*
[illegible] ut cum aliis de quibus
per *Iaſ. ib. & Menz. notab. n. 4. Bald. in c. 1. §. in quibuſ-*
dam. de [illegible] feud. & ibi *Prepoſ. Alex. n. [illegible] fi-*
dicit hanc eſſe veriſſimam opinionem, cum non
64 ſit par ratio [illegible], quæ etiam [illegible], † ut requi-
ratur ſimilis [illegible] procuratori ſiue obſeu-
[illegible] ſui Domini & Regis prout ita ſentit [illegible]
[illegible] de con[illegible] n. 4.
[illegible] dixi ſupra c. 50. n. 21. A[illegible] obſ. 74. com. 1.

EPITOME.

Per prohibitionem factam vſufructuario de non alienando quando cenſeatur relicta proprietas tam in vltima voluntate, quam in contractibus, & ſtanti-bus dictionibus taxati[illegible] [illegible] *omni meliori mo-do* [illegible] in locum alterius, cui [illegible] [illegible] quid in conceſſione affirma-tiua [illegible] Et an operetur nondum facta alienatione cum effectu, & in quibus bonis ¶ Vſu-fructuarius cum facultate diſponendi quando poſſit [illegible] ſuo diſponere. † Et quid in hærede rogato per fideicommiſſum reſtituere. ¶ Mandatum *cum li-bera* quando inducat facultatem donandi. ¶ Relictum prædij ad vſum, gaudimentum, vſumfructum, & pro alimentis in quibus caſibus contineat proprie-tatem ¶ Et quando per legatum poſſit vſusfru-ctus, ſeu proprietas eligi ¶ Coniunctio poſita inter incompatibilia an reſoluitur in disiunctiuam ¶ Sen-tentia in cauſa ciuili contra procuratorem ſubſtitu-tum in cauſis criminalibus an ſit nulla, ſi poſtea verus procurator proſequitur ſimpliciter cauſam appella-tionis ¶ [illegible] ad cauſam iam motam quando operetur [illegible] eorum quæ geſta [illegible] per eundem procuratorem ¶ Principalis appellans, ſeu petens reſtitutionem in integrum an videatur [illegible] eſſe iudicium falſo agitatum, ita ut ceſſet [illegible] per quã fuit interpoſita ſtipulatio [illegible] ¶ Approbatio actus tanquam geſti & re-probatio tanquam ſic geſti quando ſit admittenda. ¶ Filius [illegible] contra tabulas quomodo dicatur approbare teſtamentum. ¶ Sententia lata prætextu falſorum [illegible] an confirmetur per appel-lationem.

SVMMARIVM.

1 *Proprietas cenſetur relicta per prohibitionem factam V-ſufructuario de non alienando. [illegible] n. 1. ſed pro-[illegible] n. [illegible] quid in co[illegible] n. 36.*
4 *Verba appoſita ad [illegible] non operantur au-[illegible]. Intellige vt n. 5.*
6 *Vſusfructus dicitur [illegible] & cauſalis.*
7 *Facult[illegible] alienandi data vſufructuario an inducat conceſſionem proprietatis n. 8. & 9.*
10 *Poteſtas alienandi data vſufructuario an operetur nondum facta alienatione cum effectu, & in his rebus, [illegible] non eſt facta alienatio, & an faciat vt non debeat [illegible], n. 3.*
12 *Vſufructuarius cum facultate diſponendi non poteſt ſua voluntate diſponere, ſed ad arbitrium boni viri.*
Declara vt num. 13.
14 *Hæres qui habuit licentiam liberè diſponendi poſt fi-deicommiſſum iniunctum quando poſſit omnia bona alienare in præiudicium fideicommiſſarij.*
15 *Mandatum cum libera non inducit facultatem do-nandi. Intellige vt n. 16.*
17 *Vſusfructus videtur relictus, non proprietas quando quis ſubrogatur in locum alterius, cui teſtator vſumfru-ctum reliquerat; quamuis adſit prohibitio alienandi.*
18 *Proprietas non cenſetur conceſſa ſi vſusfructus taxa-tiue relinquatur, licet adſit prohibitio, ſeu permiſſio alienandi, num. 9.*
20 *Verba potius iudicantur ſuperflua, quam vt diſpo-nant contra voluntatem defuncti.*
21 *Voluntas colligitur ex coniecturis, & verbis enunciatiuis.*
22 *Relictum prædij ad vſumfructum, vſum, gaudimentum, & pro alimentis an contineat proprietatem tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, & num. 25. 26. & 27.*
24 *Conceſſio vſus & vſusfructus eſt perſonalis, & finitur morte.*
28 *Intellectus ad l.* donationes. §. ſpecies de donat. *nu. 19 & 30.*
31 *Teſtator relinquens certam ſpeciem per verba ſigni-ficantia proprietatem & vſumfructum eſt in electione legatarij eligere quid velit. Intellige vt n. 33.*
32 *Coniunctio poſita inter incompatibilia reſoluitur in disiunctiuam.*
34 *Clauſula* omni meliori modo *operatur effectum, vt potius in dubio cenſeatur relicta proprietas. Idem in clauſula æquipollenti, n. 35.*
37 *Sententia lata in cauſa ciuili contra procuratorem ſubſtitutum in cauſis criminalibus non eſt nulla, ſi poſtea verus procurator proſequitur ſimpliciter cau-ſam appellationis. Declara vt n. 38. Et quid in ta-cita ratificatione domini, n. 39.*
40 *Conſtitutio procuratoris facta ad cauſam iam motam [illegible] ratificationem eorum, quæ geſta ſunt per eun-dem procuratorem antequam mandatum ſuſciperet. Intellige vt n. 41.*
42 *Principalis appellans à ſententia contra eum lata cum falſo procuratore quando videatur agnoſcere iudicium falſo agitatum. Et quid in petitione reſtitutionis in integrum, n. 43.*
44 *Approbatio actus tanquam geſti, & reprobatio tan-quam ſic geſti quando admittatur, & n. 46.*
45 *Filius [illegible] intentando contra tabulas approbat teſtamentum tanquam factum, & reprobat tan-quam ſic factum & n. 47.*
46 *Appellans à ſententia lata contra falſum procurato-rem facit deficere conditionem ſuper qua fuit interpo-ſita ſtipulatio, & videtur promiſſiſſe intereſſe, ſi do-minus non habeat ratum.*
49 *Sententia lata prætextu falſorum inſtrumentorum non confirmatur per appellationem.*

CAPVT CCXIV.

Confirmandam dixi ſententiã, de qua in [illegible] mihi propoſito, tum quia conſtabat de bono iure petentis illius confirmationem, tum etiã quia nullitates propoſitæ non obſtant, prout ex infra ſcriptis concluſionibus diſtinctè apparebit.

[illegible]ima Concluſio. Per prohibitioné factam Vſufru-ctuariæ de non alienando, & diſtrahendo cenſetur
2 relicta proprietas, † fruſtra n ponereturi talis pro-hibitio, niſi côſequentiam fuiſſet etiã cogitatum de proprietate, Vnde ex coniecturis facienda eſt interpretatio fuiſſe relictum vſufructum cauſalẽ

qui eſt coniunctus cum proprietate, non autem formalem, qui eſt ſeparatus à proprietate, onus enim appoſitum ampliat interpretationem verborum actus diſpoſitiui, & includit diſpoſitionem permiſſam. Ita vt modus & forma, quæ traditur à diſponente declaret mentem diſponentis, & ex ea augeatur effectus, cum etiam verba prolata ad diminuendum quandocunque videantur operari in modum augmenti, adeò vt etiam improprientur, vt potius diſpoſitio valeat, quàm pereat, *Bald.* qui dicit notatu dignum in *l. proculus 22. ff. de vſuf. & quem adm. quis vtatur, & ibi Florian. in pr. n. 1.* quã ſingularem deciſionem dicit *Roman. conſ. 106. licet de commum, col. 2. in fin. n. 4. verſ. tertio iſta in propoſitis, Alex. conſ. 50. viſo themate, n. 1. verſ. & probatum etiam lib. 7. Socin. Iun. conſ. 84. n. 9. lib. Cremenſ. ſingul. 28. maritus, legauit. nu. 1. vbi latè Gabr. Sarainæ addit. Marſil. ſingul. 561. capias. Ruin. conſ. 39. n. 1. lib. 2. Roman. Iun. inſt. de donat. in princ. n. 357.*

Non obſtat quod contrarium ſequatur *Rom. in l. de-* 2 *nationes, § ſpecies, poſt princip. de donat* † *Mandoſ. ad Eũd. Rom. cõſ. 106. in verb. legaſſe. Add. ad Alex. conſ. 140. in verb. prohibitionem, in fi. lib. 7. latè Pinell. in L. 1. p. 3. n. 41. vſque ad n. 44. C. de bon. mater. Caual. de vſufruct. n. 68. verſ.* † *in terminis noſtris Conn. in lib. 4. c. 16.* 3 *in fin.* Quia † non eſt recedendum à prima opinione tanquam magis communi, vt latè concludit *Surd. conſ. 572. n. 8. & 41. lib. 4. Pariſ. conſ. 71. n. 1. lib. 2. Alciat. conſ. 103. n. 5. lib. 9. Gabr. conſ. 108. n. 32. lib. 2. & conſ. 141. n. 6. lib. 2. poſt Pulgoſ. conſ. 3. & in eo primum con-* 4 *ſultationis, col. vlt. in fi. Ruin. conſ. 113. n. 13. li. 2.* † Quamuis enim verba appoſita ad diminuendum nunquam operentur augmentum, & conceſſionem nouã *l. legata inutiliter, de leg. 1. l. ex facto, & l. here-* 5 *ditas, ff. de hæredib. inſt.* Tamen hoc eſt verum, † quando nulla præceſſit diſpoſitio conceſſiua, ſecus ſi præcederet, vt hic, Maximè quia ex intentione diſponentis apparet, quod voluerit per vſumfructum ſignificari dominium, quo caſu illud venit, Ita vt etiam poſſit dici non eſſe ampliationem, ſed latiſſimam interpretationem. Nam verbum, vſusfru- 6 ctus, poteſt intelligi de formali, & cauſali, † Vnde interpretabimur hic de cauſali vnito proprietati, prout omnia prædicta explicat *Flor. in d. l. proculus, n. 4. vſque ad 7. ff. de vſufr. & quemadm. quis vtatur.*

Secunda Concluſio, Quemadmodum teſtator cenſetur reliquiſſe proprietatem vſufructuario negatiue diſponendo, vt dictum eſt, quãdo ſcilicet pro- 7 hibuit, ne alienet, † Ita etiam è contra idem erit, quando affirmatiue diſpoſuit concedendo facultatem, vt poſſit alienare, Immo plùs operabitur iſta conceſſio affirmatiua, quàm illa prohibitio negatiua, Etenim negatio ſeu prohibitio conuenit iuri communi, per quod prohibetur alienatio proprietatis vſufructuario, Vnde illa prohibitio potiùs confirmat vſumfructum fuiſſe conceſſum, quã proprietatem, *Rom. in l. donationes, § ſpecies n. 4. ff. de donat.* Et tamen cenſetur relicta proprietas, vt dictum eſt. Quare multo magis hoc erit in conceſſione alienandi, quæ dum cõuenit naturæ proprietatis dicitur repugnare naturæ vſusfructus. Vnde ſi à natura iudicandum eſt, verius debet eſſe, quod hæc conceſſio alienandi arguat conceſſionẽ proprietatis, prout in puncto concludit *Cremenſ. conſ. 231. Simon Petrus, n. 2. ver. nam cum contra naturã vſusfructus, Barba. c. 64. col. 2. lib. 1. Alciat. conſ. 03. lib. 9. item 2. alias, 62. n. 2. & 2. Socin. conſ. 210. ſatis ante cepi fuit, ad fin. verſ. primo quia data eſt poteſtas lib. 2.*

Neque aduerſatur quod contrarium concludat *Gabr.* 8 *conſ. 108. n. 31. lib. 2.* † vbi quod permiſſio affirmatiua diſponẽdi de proprietate, licet ampliet legatũ, non tamen facit, vt cenſeatur relicta proprietas, quia dat legatario vſusfructus poteſtatem, quam non habebat, vnde non eſt ſuperflua, *Idem Gabr. conſ. 143. n. 6. lib. 2. poſt Socin. conſ. 151. in præſenti conſultatione col. pen. ad med. verſ. ſed in caſu noſtro videtur, nu. 15. lib. 1.*

Quia verior eſt opinio prima, *Socin.* enim in quo ſe 9 fundat *Gabr.* ſibi aduerſatur, † cum contrarium tenuerit *conſ. 210. ad fin. lib. 2.* vt ſupra dictum fuit, & de magis vera opinione teſtatur *Menoch. conſ. 10. nu. 9. ver. nec aduerſatur lib. 1. Card. Mant. de coniect. vlt. volun. tit. 5. lib. 9. nu. 14.* & de communi etiam docet *Curt. Iun. conſ. 114. innouato igitur, col. 2. ad med. verſ. ſic etiam conſuluit.*

Tertia Concluſio. Poteſtas alienandi data vſufructuario non operatur nondum facta cum effectu 10 alienatione, † & in his rebus, in quibus non eſt facta alienatio, *l. ſi rem, § ſi voluntate, & § vendicionis, ff. quib. mod. pign. vel hyp. ſolu. Alex. conſ. 58. col. vltim. ad med. n. 11. verſ. nec obſtat etiam quod teſtator li. 3.* Vbi 11 etiam quod non debet operari, † vt non debeat caueri, *l. etiam ad Trebel.* ſecuta autem venditione, aut alienatione operabitur, vt non teneatur ad reſtitutionem pretij bonorum alienatorũ niſi doloſe aut animo euertendi reſtitutionem rerum vſufructus alienatio fieret, tunc enim non admitteretur, cum in generali poteſtate non veniat dolus, aut facultas dilapidandi, vel donandi abſque iuſta ratione in præiudicium alterius, verba enim concedentia poteſtatem alienandi intelliguntur arbitrio boni viri, & non inducunt liberam, & abſolutam voluntatem, quando alienatio fit in fraudem proprietarij, hoc colligetur ex coniecturis, & indicijs, quorum probatio ad arbitrium Iudicis remittetur, prout omnia prædicta bene declarat *Alex. d. conſ. 58. col. pen. & vlt. lib. 3.* ſequitur *Parx. § 5. n. 75. & 79. lib. 1. Ruin. conſ. 109. n. 10. & 11. lib. 2. Imol. in l. penult. ad med. ff. ad Senat. us conſ. Trebell.*

Quarta Concluſio. Quamuis vſufructuarius cum facultate diſponendi non poſſit propria volunta- 12 te diſponere; ſed arbitrio boni viri, † vt dictum eſt *Alex. conſ. 58. col. vlt. l. 3. cum alijs mox allegatis.* Tamen hoc procedit, quando verba ſuadent facultatem reſtringi ad dictum arbitrium, Aliud eſt quando fuit conceſſa libera poteſtas diſponendi, ſi enim tantũ conceditur vſufructuario poteſtas propria voluntate diſponere ſepoſito omni arbitrio boni viri, † quia hoc ſignificant verba, li- 13 berè & ſimilia, ita vt pleniusm ius cenſeatur conceſſum ſine aliquo impedimẽto, ita in puncto declarat *Gabr. conſ. 99. n. 28. lib. 2.* quod etiam voluit *Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 5. n. 14. ad med. poſt Corn. conſil. 173. nu. 1. & 5. lib. 3. & conſ. 64. n. 2. lib. 4.* cum alijs per *Menoch. conſ. 10. n. 10. verſ. ſecundo confirmantur, lib. 1.*

Idem dicimus de hærede, quaſi habuit facultatem à teſtatore libere diſponendi poſt fideicommiſſum 14 omnium bonorum per eum factũ, poterit † de omnib. bonis diſponere cum fideicommiſſarius ſolũ videatur vocatus in caſu quo hæres non diſpoſuerit, Nam *auth. contra eum rogatus, C. ad Treb.* tunc tantum mandat dari fideicommiſſario quartam, quando de voluntate teſtatoris non apparet, quaſi tunc cenſeatur ſe retuliſſe ad arbitrium boni viri, quæ interpretatio ceſſat, quando voluit poſſe hæredem

hæredem liberè diſponere, cum ex hoc excluda-
tur dictum arbitrium, quaſi teſtator hoc poſſit fa-
cere in præiudicium fideicummiſſarii, Rum. conſ.
76.n.13.&14.lib.2.&conſ.112.n.10.eod.lib. & de ve-
rioti opinione teſtatur Pereg.de fideicomm.art.39.
n. 46.Gabr.conſ.99.n.25.&28 &33.lib.2 Quidquid
alias mandatū cum libera non includat facultatē
15 donandi† l.filius,§.idem videamus,de donat.Gloſ.in
l.procurator cui generaliter,de procur.Quia hic non
ſumus in conſtitutione procuratoris,ſed in hære-
dis inſtitutione, & in eo qui non fuit ſimpliciter
16 grauatus, ſed cum facultate diſponendi liberè,†
quæ facultas quamuis eſſet ſimpliciter conceſſa
tribueret poteſtatem donandi §.nobis ergo, auth.de
reſti.Socin.conſ.123.col.2.&3.Ancb.q.12.num.1.Corn.
conſ.173 col.3.lib.3.Alciat.conſ. 113. & 136. lib. 9.
tom. 3.Decian.conſ.17.n.10.lib.3.

Quinta Concluſio. Vſusfructus videtur relictus,
non proprietas quando quis ſubrogatur in locum
17 alterius,† cui teſtator vſumfructum reliquerat,
neque enim tunc illud legatom vſusfructus cenſe-
retur alteratum per prohibitionem alienationis
quando poteſt alibi referri. Diſpoſitio enim de
qua per Doct.in l. proculus 22.de vſufruct.nun pro-
cedit quando aliter apparet de voluntate teſtato-
tis, cum potius debeat cenſeri ſuperflua illa pro-
hibitio alienandi, quam vt operetur contra men-
tem defuncti. Aym. conſ.16 in fi. n. 30.& in ſpecie
in ſubrogato in locum alterius ita concludit Gab.
115.n.2.& 4.lib.2.

Quare etiam dicimus, quod ſi in diſpoſitione facta
de vſufructu fuerit dictum per teſtatorem, quod
18 † is cui relinquitur ſit tātum vſufructuarius, tunc
non cenſebitur eidem relicta proprietas, quam-
uis adſit prohibitio, ſeu permiſſio alienandi, quia
illa taxatiua excludit omnem extenſionem, & de-
clarat mentem teſtatoris fuiſſe ſolum de vſufru-
ctu cogitatum, l.2.C.de patr.qui fil.diſt.l.rationes,§.
quod obiicit,ff.de probat.l.hoc pactum,de pact.Soc.c.
19 75.primo aſpectu,n.1.li.4.†Et in terminis de vſufru-
ctu ita concludit Surd.conſ.572.n.45.verſ.quarto re-
ſpondeo,lib. 4.cum etiam illa verba quæ videntur
20 inducere proprietatem † potius ſint iudicanda ſu-
perflua, quam vt deponant contra voluntatem
teſtatoris, vt dictum eſt ex Aym.conſ.15.n.30.Becc.
21 conſ.39.n.37.† Cum ex coniecturis quoque & ver-
bis enuntiatiuis poſſit colligi volūtas defuncti, l.
quidā ex teſtam.de vulgar.Bart.in l.pamphilo.§. hac
verba,de leg.2.Menoch.cōſ.95.n.32.li.2. Et quando
conſtat de tali mente, & voluntate adiectio non
22 auget,†aut ampliat,ſed limitat&reſtringit præce-
dentem conceſſionem, ita vt neque hoc caſu re-
lictum prædii ad vſumfructum contineat proprie-
tatem, quidquid aliàs contineret.l. Titia.§.fin.de
legat.2 l.ſpecies,de aur.&arg.leg. Bart.in l.4.n.5.ff.
de alimen.&cib leg.

Sexta Concluſio. Proprietas cenſetur relicta quan-
23 do fuit donata ſeu legata certa ſpecies,†puta fun-
dus, aut domus, vel quid ſimile ad vſum, vel v-
ſumfructum, ſeu gaudimentum, vel pro alimen-
tis, Nam quamuis conceſſio vſus, vel vſusfru-
24 ctus ſit perſonalis ex natura rei,†cum finiatur per
mortem vſufructuarii&vſuarii,§.finitur,inſt.de v-
ſufr.inſt.de vſu &habitat.in princ Bald.in l.apud Iu-
25 lianum,§ ſi quis alicui de leg.1.† Tamen hoc habet
locum quādo conceditur immediate vſus,& vſus-
fructus, tunc enim de ſui natura eſt perſonalis, ſe-
cus quando prius conceditur res ad vſum, tunc e-
nim dicitur prius tranſlatum dominium ipſius rei,
ita vt illa adiectio vſus & vſusfructus poſtea poſita
non reſtringat diſpoſitionem iam perfectam, &
26 per conſequens ampliat diſpoſitionem, & tra-
hitur ad proprietatem & plenum dominum, non
ad vſum, & ad vſumfructum tantom, Bart.in l.do-
natio 32.§.ſpecies de donat. Alex.cōſ.223.viſis verb.,in
fi.n.5.li.2.&ibi late Add.in verb.ad vſum.Dec.conſ.
261.in cauſa magnifica,col.3.in fi.nu.6.verſ.tertio non
obſtat. Idē Dec.conſ.238.proponitur,in fi.n.6.Cremēſ.
ſing.34.lego vxori meæ &ibi Add.cum aliis de qui-
bus etiam in Add. ad eundem Cremonſ. ſing. 28.
maritus, Rom. conſ. 229. pro declar. in fi.n. 4. verſ.
quo ad vlt.Caualcan.de vſuf.n.78.ver.cenſetur etiam
relicta. Surd.conſ.572.n.56.lib.4.

Quæ quidem procedunt tam in vltima voluntate
27 quam in contractibus † cum ſint verba demon-
ſtratiua, non taxatiua,& eadem ratio militet in v-
troque caſu, dummodo conceſſio fiat capacibus
proprietatis, non ſpuriis,aut inhabilibus, neque
aliis contemplatione illorum, Bald in l.n.10. C. de
inoff.teſt.Surd.de alim tit.9.q.11.& tit.2.q.1 n.36.&
tit.5.q.7.n.19. cum aliis quos adduxi ſupra cap.138.
n. 1. vſque ad n. 44.

Non obſtat Menoch.de arbitr.caſ.88.n 35.dum voluit
malè colligi per Doctores ex d l. donat.§ ſpecies, de
28 donat.† quod cenſeatur donata proprietas quādo
res conceditur ad vſum, quaſi in illo text.non do-
naſſet mater vſum illarum rerum, ſed præſuppo-
neretur in illa facti ſpecie per Iuriſconſultum illas
abſolute fuiſſe donatas, Et quia maritus volebat
interpretari d. donationem contra verborum ſi-
gnificationem fuiſſe factam ad vſum filiæ eiuſ-
demque vxoris, Ideò Iuriſconſultus d interpre-
tationem admittit.

Quia reſpondetur verius eſſe quod per Iuriſconſul-
tum nulla reiiciatur interpretatio mariti cum im-
29 mo potius declaret quomodo verba, de † quibus
in d. donatione debeant intelligi. Nam in cau-
tione præſtita per maritum non declaratur modus
donationis, neque ſeparatur proprietas ab vſu,
ſed ſolum diſtinguitur peculium à dote puellæ.
Et quia proprietas cenſetur etiam donata, quam-
uis ad illum vſum res fuerit conceſſa, Ideo ſubiun-
gitur in text.quod Iudex debeat æſtimare, an ita
mater fuerit offenſa à filia, vt donatio poſſit re-
uocari iuxta diſpoſitionem l.vlt.C.de bon.& ita in
ſpecie cōtra Menoch declarat Card. Mant.de tacit.
& ambig. conuent.li.13.tit 23.nu 5.verſ. ſed ego puto
aduertendum. Poterat enim eſſe ratio dubitandi,
30 † Quia ad vſum puellæ res erat tradita. Vnde vi-
debatur potius commodatum, ſeu precarium, &
ſic poterat dici eſſe locum reuocationi, vt nota-
tur in l.lucius 33.ff.de don.Et hanc veriorem ratio-
nem dubitandi quidquid aliud aſſerat Gloſſ. dicit
Immol.in d.§ ſpecies.n.6.verſ.& aduerte.

Septima Concluſio. Teſtator ſi relinquat certam
ſpeciem per verba, quæ ſignificant proprietatem,
31 & vſumfructum;† puta ſi dicat dominam & vſu-
fructuariam, † eſt in electione legatariæ eligere
proprietatem, & ſic cenſebitur proprietaria Imol.
in l.ita cum teſtamento 35.§.ſi ita cum nuberet.nu.
1.verſ.ſed certè vt hic dicit.de legat.2.Soc n.conſ.210.
in princ.verſ.aliquādo & ſecundo lib.2.Pic.& alij per
Menoch.conſil.10.num.11.lib 1. per text. in l. ſi tuta
fūdus 10.vbi Gloſſ.in v. vſufructus de vſufruct.legat.
l.plane,§ fi.de legat.1.l.legatarius in prin de legat.2.
32 Quaſi coniunctio poſita † inter incompatibilia

reſoluatur in diſiunctiuam, prout quando ſubſtituitur vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, nam ſimul non poteſt eſſe directa, & fideicommiſſaria, Ideo erit in electione ſubſtituti, quã velit eligere, *l. recuſare, §. ſi ius, ad Trebell. Bart.* quia multa ſimilia adducit *in d. l ſi ita ad med. de*
33 *v. uſr. legat.* † Quidquid aliud ſit quando non diſponitur in re certa, & in vxore, in qua de conſuetudine id non ſeruatur, vt per *Dec. in l. 1 C ſi ſecund. nup. mulie. Bart. in d. §. tetia cum nubes et. Bald. in l. 3. an. 5. col. t. in ſi. verſ. item poſſet hic quæri, C. de ind. &c. vidu. tollen.*

Quæ magis procederent quando eſſet adiecta clau-
34 ſula *omni meliori modo.* † quæ operatur effectum, vt potius in dubio cenſeatur relicta proprietas prout in puncto concludit *Aleia. conſ. 103. col. 1. in fin. nu. 11. verſ fortius dico, alias 561.* Vbi idem fir-
35 mat in clauſula æquipollenti, Quaſi † tunc ſit neceſſaria talis interpretatio ad iuuandum mentem teſtatoris, ſequitur *Menoch conſ. 10. n. 12 lib. 1.* per ea quæ in ſimili dicit *Bald. in l. quoties, ad fi. C. de hered. inſt. ver. licet ergo teſtator dicat. nu. 3. Felin. in c. cum ſuper 25. col. vlt. in princ. ver. ſecundus effectus, nu. 11. de offic deleg. Alex. conſ. 12 poſt reditum ad med. a. 2. lib. 2. Dec. conſ. 14. pro tenui facultate. col. 3 in princ. verſ ſimiliter dixit Caſtr conſ 328 ſuper primo puncto. col. pen ul. poſt med. ver. confirmatur etiam concluſio, a. 3. lib. 1. Rimin. Iun. inſt. de donat. in princ. a 507. Cur. Iun in l. C fi. n. 49. de edict. diui Adrian. toll.*

Octaua Concluſio. Quidquid ſit quando in vltima voluntate conceditur vſusfructus cum facultate ſeu prohibitione alienandi, quo caſu cenſetur relicta proprietas ex ſupra allegatis: Aliud
36 eſt, † ſi in contractibus, vel inter viuos conceſſus fuerit vſusfructus cum eadem facultate alienationis vel eius prohibitione, tunc enim non eſſet conceſſa proprietas, quaſi in vltimis voluntatibus poſſit colligi facilius mens defuncti ex coniecturis, & verbis etiam enunciatiuis, quod non eſt in contractibus, in quibus debet conſtare de voluntate, expreſſa ita vt in eis non detur ampliatiua interpretatio, ſed ſtricta, cum plenior fiat in teſtamentis, prout in ſpecie concludit *Surd. conſ. 572. n. 49. vſque ad 55 lib. 4.* Vbi etiam quod quamuis verba nihil operarentur, tamen in contractibus hoc admittitur, quidquid ſecus ſit in vltimis voluntatibus, *Bart. in repet. l. 1. col. 8. in princ. n. 9. verſ. non obſtat hac. lex, C. de offic. procur. cæſar. Ceph. conſ. 104. n. 25. lib 1. Socin. in l. hac condit. io. in princ. de cond. & demonſt.*

Nona Concluſio. Sententia lata in cauſa ciuili contra procuratorem ſubſtitutum in cauſis criminali-
37 bus non eſt nulla, † ſi poſtea verus procurator proſequitur ſimpliciter cauſam appellationis, Quia videtur illa acta ratificare, vt in ſpecie reſoluit *Rot. coram R P D. Caualerio Anconitã. pecun. 18. Iunij 1607* Vbi etiam quod hodie amplius non poteſt opponere de nullitate, cum prius non oppoſuerit, Maxime ſi idem procurator appellauit ſimpliciter à d. ſententia, non dicendo de nullitate, quia videtur agnoſcere iudicium agitatum de
38 eius conſenſu, † Quidquid aliud ſit quando conditionaliter, ſeu alternatiuè appellaſſet, *Felin. in c. cauſam quæ il. 1. col. vlt. fal. 10. de iud. Vant de nullit. c. vlt. quib mod. ſent. null. repar. n. 103. in fi. ver. & intellige* ſequitur *Rot. coram R P. D Caualerio in d. Anconitan pecun.*

Quibus adde illam tacitam ratificationem fieri etiã ſi ex aliqua parte proceſſus apparuerit, quod
39 † idem principalis ſimpliciter proſecutus fuiſſet cauſam ab huiuſmodi falſo procuratore eius nomine inchoatam, *l. Paulus reſpondit, ff. rem. rat. hab.* ſeu quando d. proceſſu ſimpliciter vſus fuiſſet, cum magis facto quàm verbis ratificatio indicatur, *Alex. conſ. 117 viſo proceſſu, col. 2. in princ. n. 2. lib. 2. Dec. conſ. 231 a. col. 3. ante med. verſ. & hæc in terminis,* cum aliis per *Vant. quib. mod. ſen. nulla repar. n. 103. in princ.* Sicuti vtendo quis inſtrumento alienationis, vel aliquid ex eo percipiendo confirmat illud, ſi ex defectu conſenſus erat inualidum, *Dec conſ. 58. pro tenui facultate mea, nu. 2.*

Quemadmodum etiam conſtitutio procuratoris facta ad cauſam iam motam operatur ratificatio-
40 nem eorum † quæ geſta ſunt per eundem procuratorem antequam mandatum ſuſciperet, *l. Iulian. & ibi Ang qui ſatiſd. cog.* Habita tamen ſcientia eo-
41 rum, quæ geſta ſunt, † nam aliàs conſtituens procuratorem non videretur per hoc mandatum ratificaſſe, *Alex. conſ 112. ſuper eo dubio, in fi. lib. 5. poſt Ioan. And. ad. Specul. de procu. §. 1. in verb. ſed quid ſi procuratorium.*

Ratio horum omnium eſt, quia ſi idem principalis appellat ſimpliciter à ſententia contra ſe ipſum
42 cum falsò procuratore lata † videtur agnoſcere iudicium falsò agitatum, ac fateri à principio ſuum conſenſum interfuiſſe, cum huiuſmodi ſententia ſolum eſſet defectiua ob non conſenſum eiuſdem appellantis, Vnde quod ab eius mera voluntate pendet poteſt conualidari, quando enim actus habuit omnia neceſſaria præter conſenſum illius, cuius nomine fuit geſtus, illo ſuperueniente confirmatur, licet enim reſpectu iudicij Domini ante ſuperuenientem conſenſum non valeret, tamen reſpectu procuratoris ſententia non erat nulla, quod procedit tàm in diffinitiua, quam interlocutoria, & tam in proceſſu, quam in ſententia, vt declarat *Aegid. deciſ. 19. ſententia lata in perſonam de re iud. n 1. & 2.* & voluit *Bart in l. 2. in princ. C. ſi ex falſ. inſtrum. & teſtim. iud. c. ſit. Imol. in l. nemo poteſt, col. 5 in fi. nu. 4. verſ. ideo mirum ſi poteſt ratificare, de leg 2. Gloſſ in l. licet 24 in verb. ſolem. in fi.*
43 *C. de procur.* Quod non † ſolum procedit quando appellatur per principalem, ſed etiam quando petitur reſtitutio in integrum Nam qui vult vnum cenſetur etiam velle id, ſine quo illud eſſe non poteſt, vt in ſpecie concludit *Caſtrenſ. in l 3. §. falſus procurator, in princ. verſ. ſi ergo appellat, ff. rem. rat. haber.*

Neque obſtat quod quis poteſt approbare actum tanquam geſtum, & reprobare tanquam ſic ge-
44 ſtum, † Vnde qui appellat reprobat ſententiam vt ſic latam, non autem latam, *Bart in l. 1. ad med. verſ. nec obſtat ſi dices, C. de arbit.* Quare filius præteritus intentando contra tabulas approbat teſtamentum de iure prætorio tanquam factum, & re-
45 probat tanquam ſic factum, † niſi enim videretur per prius approbari, non poſſet dari contra tabulas contra teſtamentum quod eſt nullum, cum tẽdat ad reſcindendum, & ſic præſupponitur validitas, *l quod vulgo, ff. contra tab.*

Quia reſpondetur, quod hic approbata veniunt cir-
46 ca diuerſa, & non circa idem † Etenim dominus approbat factum procuratoris, id eſt quod litigauerit eius nomine, ac ſi mandatum à principio habuiſſet, ſed reprobat ſententiam & ſic factum Iudicis, Quod non eſt in cauſa de contra tabulas, ſi enim

ſi enim videretur approbare teſtamentum vt fa-
ctum, & reprobare ut ſic factum, iſta approbatio
& reprobatio eſſet circa idem, quod non poteſt
47 ſubſiſtere, ne ſit ſibi contrarius, † non enim poteſt
approbare teſtamentum vt factum niſi etiam vt
ſic factum, quod non eſt in caſu noſtro, Ideo etiam
qui appellat à ſententia lata contra falſum procu-
ratorem ipſius facit deficere conditionem, ſuper
qua fuit interpoſita iſta ſtipulatio, videtur enim
promiſſum intereſſe, ſi dominus non habeat ra-
48 tum, † ergo appellans videtur habere ratum, ſi
enim non ratificaret, ſententia illa ſibi non noce-
ret, nec eſſet ſibi neceſſaria appellatio *l. in cauſa, §. 1. de procurat.* Vnde ſi appellat videtur velle quod
mero iure ſibi noceat, & quod appellatio ſit ne-
ceſſaria, prout omnia prædicta ita declarat *Caſtr. in l. 1. n. 1. & 2. ff. rem rat. hab.* Quidquid aliud ſit in
ſententia lata prætextu falſorum inſtrumentorum,
49 † & ſic reſcindenda, quia illa non confirmaretur
per appellationem, *Bart. in l. 2. in princ. C. ſi ex falſ. inſt. vel teſt. iudic. ſit* & in aliis caſibus, de quibus per
Doctores in l. ſi expreſſim de appellat. & per Bald. in l. eos in princ. col. fin. C. eod. tit.

Ex prædictis omnibus colligitur rectè fuiſſe iudica-
tum circa validitatem alienationis rerum de qui-
bus agebatur, quamuis opponeretur illam non
valere, tanquam factam per vſufructuariam, cum
enim fuerit domina, & vſufructuaria cum facul-
tate ei data liberè alienandi, & diſponendi cen-
ſetur relicta proprietas, nō ſolus vſusfructus, pro-
ut quando imponitur eidem vſufructuariæ onus
alienandi, quaſi ad huoc effectum idem operetur
diſpoſitio affirmatiua, quod operatur negatiua ex
adductis *in 1. 2. 3. 4. & 7. concluſione;* Quidquid ſit
quando alia voluntas teſtatoris colligeretur vel
eſſemus in ſubrogatione, ſeu in verbis taxatiuis, ſo-
lum, tantum, aut ſimilibus, vel in contractibus, &
diſpoſitionibus inter viuos, vt *in quinta & octaua concluſione.* Idem quo ad prædium relictum ad
vſum, nam etiam iudicandum eſt in eo relictam
proprietatem, *vt in ſexta concluſione*, Ita vt neque
poſſit dici de nullitate ſententiæ, cum per appel-
lationem factam a vero procuratore fuerint rati-
ficata omnia geſta per falſum procuratorem, *vt in 6. & vltima concluſione deductum fuit.*

EPITOME.

Ciuitatis appellatione quando veniat territorium, ita vt illa damnata cenſeantur damnati comitatenſes ¶ Diœceſis an priuetur Epiſcopo ſi ciuitas eo fuit priuata ¶ Diſpoſitio pœnalis quando ſit perpetua, & debeat ſubintelligi in ſententia dicta perpetuitas, & quid in pœna impoſita pro cōtumacia. & an cenſeatur quis potius propter eam condamnatus, quam propter delictum. ¶ Sententia in contumaciam an noceat filiis quo ad pœnas *l. quiſquis C. ad l. Iul. maieſtat.* ¶ Condemnatus ad deſtructionē Caſtri an poſſit illud reficere, & Ciuitas deſtructa quando retineat iura quæ antea habebat ¶ Salis aſperſionea ob quas cauſas fierent ædificiis dirutis ob crimina enormia. ¶ Sal quare adhiberetur in conuiuiis & coniugiis, & de multiplici vſu, & poteſtate ſalis. ¶ De adagiis Salem & menſam ne prętereas, Vicinia ſalſuginoſa ſale, & Sole nil vtilius, Salem & oleum emere, Salis vana ſatio, Salė emptum mancipium, Salem & caſeum edere, Salis odius vnde venerat. Ordeum ſale conſperſum. Ignis fulguris & ſal diuinum, Menſa ſine ſalino, Sal cum aceto; Iuxta ſal cuminum, ſeu fabam & alia de ſimilibus prouerbiis. ¶ Panis quare vetabatur frangi. ¶ Vxor Loth quare in ſalem conuerſa, & illius ſtatua cur ſemper integra. ¶ Lapis ſeu arena, ex qua Chriſtus eleuatus eſt in cœlum cur retineat eadem veſtigia impreſſa, Et de ligno S. Crucis & lapide ſepulchri non recipientibus diminutionem. Et ſanguine Zachariæ ſilicibus impreſſo indebili. ¶ Sal an validum ad pinguefaciendum corpora, & de ſale lignorum ad Rhenum. ¶ Domus criminoſi communis cum non delinquente an poſſit deſtrui. ¶ Et quid in ea, in qua vxor ſeu alij habent hypothecam pro ſuis iuribus. ¶ Pœna dirutionis domorum an apponatur mortuo reo criminis. ¶ Nomina punitorum quare deſcriberentur in marmoribus, & linteaminibus Eccleſiarum. ¶ In conditionibus quando implementum momentaneum ſufficiat. ¶ Conditio *ſi legibus ſtuderet*, an dicatur adimpleta ante aſſecutionem doctoratus, & debeat præſtari cautio, & ſit præferendus, qui exercet excluſo altero non exercente, & quando in vno, vel alio collegio ſit ſumendus talis gradus. ¶ Conditio adiecta vni legato quando cenſeatur repetita in alio, & quid in teſtamento primò reuocato per ſecundum an qualitas cenſeatur in eo repetita.

SVMMARIVM.

1 *Caſtra non intelliguntur damnata, ſi condemnetur Ciuitas ad aratrum. & n. 8.*
2 *Diœceſis quando cenſeatur priuata Epiſcopo, ſi Ciuitas illo priuetur.*
3 *Caſtra, & villæ veniunt appellatione Ciuitatis in beneficijs.*
4 *Ciuitas quando poſſit mori, & n. 5.*
6 *Ciuitatis appellatione venit territorium.*
7 *Caſtrum quod eſt de comitatu Ciuitatis poteſt dici populus non liber.*
9 *Ciuium appellatione veniunt tam illi de comitatu, quam de territorio. Intellige vt n. 10. 11. & 12.*
13 *Diſpoſitio pœnalis in dubio cenſetur perpetua.*
14 *Sententiæ natura eſt imponere ſilentium perpetuum.*
15 *Dictio, perpetua, in ſententia ſubintelligitur, quamuis non exprimatur, & quid operetur talis expreſſio, numer. 16.*
17 *Pœna impoſita pro contumacia an & quando intelligatur perpetua, & n. 20.*
21 *Sententia lata in contumaciam tandiu durat quandiu illa permanet.*
26 *Condemnatus quis præſumitur potius ob contumaciā, quam ob malam cauſam, & ſtante appellatione ab iſta ſententia eſſet manutenendus in ſua poſſeſſione, & num. 24.*
21 *Contumacia per ſe non cadit in delictum. Intellige vt num. 22.*
23 *Sententia lata in contumaciam non nocet filijs quo ad pœnas de quibus in* l. quiſquis, C. ad l. Iul. maieſtat. *Et ex quibus colligatur illam eſſe latam ob contumaciam, n. 25.*
26 *Rebelles condemnati ad deſtructionem murorum caſtri non poſſunt amplius illud reficere ſine licentia.*
27 *Perſeuerantia requiritur in habentibus cauſam ſucceſſiuam, nec ſufficit ab initio aliquid factum eſſe.*
28 *Ciuitas deſtructa quando retineat iura, quæ antea habebat.*
29 *Salis aſperſiones fiebāt ædificiis dirutis ob crimina enormia, vt perpetuo ſint ſterilia, & ob alias cauſas, vt n. 30.*

31 *Sal quare adhibebatur in coniugiis, & conuiuiis, num. 34. & 35.*
32 *Alagium*, ſaltem & menſam ne prætereas, *quid ſignificet.*
33 *Panis quare vetabatur frangi.*
36 *Homo vocatur ſalillus animæ.*
37 *Menſa ſine ſalino erat antiquitus prophana.*
38 *Salinum antiqui ponebant inter vaſa ſacra, & quid eſſet, num. 39. Et quomodo in menſa collocaretur, nume. ro 40.*
41 *Deos inuocari ſolitos ab antiquis initio menſæ.*
42 *Salſamentis rem diuinam priſci peragebant.*
43 *Vicinia ſalſuginoſa pro ſterili, & inhumana, ac moleſta, vel pro negotio multi laboris & parum frugifero.*
44 Sale, & ſole nil vtilius *adagium, & quid ſignificet.*
45 *Vſus & poteſtas ſalis multiplex, & de prouerbio* ſale perunctus *contra ætate & vino delirantes, & de aliis rationibus, n. 46.*
47 *Salem ac lentem à Romanis credi lugubria, & mortuis conſueuiſſe apponi.*
48 *Sal quare dicebatur diuinum.*
49 *Ignis fulguris diuinus, & ſacer appellabatur.*
50 *Sal pro carita, id eſt gratia.*
51 *Salſugo quare ſit dicta pro ſterilitate.*
52 Salem & oleum emere *quid ſignificet.*
53 *Vxor Loth, quare in ſalem conuerſa.*
54 *Statua ſalis vxoris Loth ſemper integra permanet, quamuis ab ea aliquid detrahatur.*
55 *Lapis ſeu arena, ex qua Chriſtus eleuatus eſt in cœlū, habet eius veſtigia impreſſa, quamuis peregrini multitate eiuſdem terra particulas abradentes diminuant, & quod nunquam potuit tegi marmore n. 56. & quamuis exercitus Romanus ſub Titio ibidem caſtrametatus eſſet, num. 57.*
58 *Lapis ſepulchro Chriſti ſuppoſitus ſeruat veſtigia ferreorum vinculorum.*
59 *Sanguis Zachariæ ſilicibus impreſſus indebilis.*
60 *Lignum S. Crucis nullam ſentiebat iacturam ex diminutione eorum qui de illo accipiebant.*
61 *Sal & ſalſum ad pinguefacienda corpora an ſit validum.*
62 *Salis vana ſatio quæ re dicatur.*
63 Sale emptum mancipium *adagium cur dictum.*
64 *Mos commutandi mancipia ſale.*
65 Sal cum aceto *pro prandio paruo, & tenui.*
66 *Verba* iuxta ſal, cuminum, ſeu fabam *pro magna amicitia.*
67 Salem, & caſeum edere *pro menſa familiaci.*
68 Salis onus *vnde venerat prouerbium in eos qui parta tueri nequeunt, vel illa male diſperdunt, & vnde dictum, num. 69.*
70 Sale condire aliza *quid apud Græcos ſignificet.*
71 *Sal lignorum carbonibus combuſtis ad Rhenum pro ſale marino, & foſſiuo.*
72 *Ordeum ſale conſperſum quare antiquitus ante ſacrificium aris infunderetur, & quid ſignificaret.*
73 *Domus criminoſi communis cum aliquo non delinquente an poſſit deſtrui, vel ſit commutanda pœna. & n. 74. Et quid in domo, in qua vxor habet pignus, pro dote n. 75 & 78. & quid in colonis, & aliis habentibus ſimilem hypothecham pro obſeruatione contractus, n. 76.*
77 *Creditor an præferatur pœna, & in domo deuaſtanda. & num. 80.*
79 *Fundus dotalis non poteſt alienari, neque ex contractu, neque ex delicto.*
81 *Pœna deuaſtionis bonorum imponitur etiam mortuo reo criminis læſæ maieſtatis humanæ, & multo magis diuinæ, n. 82.*
83 *Nomina punitorum quare deſcriberentur in marmoribus, ſeu in lineamentibus Eccleſiarum, & vnde originem hoc habuerit.*
84 *Implementum momentaneum non ſufficit in conditionibus habentibus cauſam ſucceſſiuam, ſecus in aliis, & num. 85.*
86 *Promittens in capitulis pacis muros deſtruere, ſi poſt demolitionem reficit in pœnam incidit.*
87 *Conditio* ſi legibus ſtuduerit *non dicitur impleta, niſi per aſſecutionem doctoratus, & debet preſtari cautio ſaltem per quinquennium & n. 88. Intellige vt num. 97. & 98.*
89 *Legata illi domo ſua qui ſtuduerit, & lauream conſequetur debetur et qui exercet excluſo altero non exercente doctoratum.*
90 *Non dicitur quis ſtudere, niſi eum effectu faciat.*
91 *Verbum* peragere *denotat perfectionem.*
92 *Gradus doctoratus an in vno, vel altero collegio ſit ſumendus ad effectum, vt conditio dicatur impleta, & num. 94.*
93 *Teſtamentum primum ſi fuerit reuocatum per ſecundum qualitas in eo appoſita non cenſetur repetita in ſecunda.*
95 *Conditio adiecta vni legato quando cenſeatur repetita in alio facto in eodem teſtamento, & n 96.*
99 *Doctoratus non requiritur in procuratore, adminiſtratore, vel ſimilibus, & ſcientia ſine illo etiam reipublica poteſt eſſe adiumento, & dicitur ſtuduiſſe qui mediocrem ſcientiam acquiſiuit.*

CAPVT CCXVII.

DAmnata ciuitate ad aratrum non intelliguntur damnata caſtra, prout in ſpecie concludit † *Bald. in § imperialis. c. 5 poſt. me i. verſ. ſed hoc dubitatur. n. 9. de pac. conſt.* Quidquid contrarium ſentiat *Iacob. Nouell. de iur. pro. hom in prin. n. 111. 10. 17 fol. 22.* Quia appellatione ciuitatis in materia ſtricta venit ſolum id, quod murorum ambitu terminatur & non ſuburbia, atque diœceſes, † ſicut quando ciuitas priuatur Epiſcopo, quia non cenſetur priuata diœceſis. Vnde in ea poterit Epiſcopus exercere Epiſcopalia, cum diſtinctionibus tamen, de quibus per *Felin.* qui etiam multos ſimiles caſus adducit *in c. rodolphus 15. in pr. de reſcript.* Quidquid alias ex communi vſu loquendi Caſtra, & † Villæ veniant appellatione Ciuitatis, Maximè in beneficiis, in quibus verba latiſſime interpretamur, *Alberic. de ſtatut. q. 177 p. 2.* Neque eſt dubitandum, quod ciuitas mori poſſit, † ſi auctoritate ſuperioris condemnetur ad aratrum, *Felin. in c. dilectus 30. col. penult. poſt med. vi. & ſecūdo in quantum dicunt. de ſimon. Martin. Laudenſ. de pr. q. 102.* Prout etiam quando ciuitas poſita eſt in banno æternali Papæ, † ſeu Imperatoris ſecundum *Odofr. & Hugo.* de quibus per *Bald. in §. imperialem, col. 3. ad med. n. 8. verſ. item ſi fuerit, de pac. conſtant. Laudenſ. de Princ q. 544.*

Non obſtat quod appellatione ciuitatis veniat ciuitas cum ſuo territorio † *l. 1. §. cum de off. ver. l. ædificia, de v ſignif. l. qui ex vico ad municip. Gloſſ. in capit. in verb. alienigena. de vſur.* Vnde Caſtrum quod eſt de comitatu alicuius ciuitatis poteſt dici populus non liber, † prout homines illius caſtri dicuntur ciues illius ciuitatis, *Bart. in l. 1. ad municip.* Quare condemnatis ciuibus videntur etiam condemnati comitatiui † *Bart. in l. 2. in prin. colum. vlt. num. 6. ff. de verb. ſig. per l. ciuitatibus, de l. 1. l. ciuitas.*

ff. ſi

ff. ſi cert. pet. l. ciuitatibus, quod cuiuſque vniu. nom.
Cum etiam appellatione ciuium veniant non ſo-
9 lum illi de comitatu, ſed † etiam illi de territorio
l. qui ex vico, ad municip. l. qui in continentibus, de v. ſignif.

Quia prædicta procedunt in materia indifferenti ſe-
cus reſtringibili, Nam ſi eſſemus in cauſa com-
10 muni ciuibus, & comitatiuis, † tunc verius eſt vt
comprehendantur comitatenſes condemnata ci-
uitate, prout declarat *Felin. in c. rodulphus e. 9. poſt med. nu. 9. verſ. quarta concluſio, de reſcrip. Rebuff. in l. 2. col. 5. in fi. verſ. denegatur in in verba congruenti, ff. de verb. ſign.* vbi quod cenſentur condemnati co-
mitatenſes, ſi condemneutur ciues in materia pro-
11 portionabili, & congruenti vtriſque. † Prout e-
tiam quando comitatenſes eſſent participes in eo-
dem delicto, cum aliàs pœna ſolum authores ſuos
debeat ſequi, *l. ſancimus, C. de pœn.* Et quando ma-
12 teria congruat vtriſque † multa adducit *Socin. in l. 2. ff. de re. du.* cum aliis de quibus latè per *Al. in rubr. ſolut. matrim. n. 1.*

Iſta autem Ciuitas ſimpliciter damnata ad murorum
deſtructionem debet perpetuo ſtare ſine muris;
13 † Nam diſpoſitio pœnalis, quæ non continet ta-
cite, vel expreſſe temporalem præfinitionem in
dubio cenſetur perpetua, Ita in ſpecie concluͦ-
dunt *Bart. & Bald. in l. ſeruus, C. de pœ. & ibi Sal. n. 1. Bart. in l. ſine præfin. ſe. ff. eod. tit. in l. inter caſtellanũ de a b. & in l. ſi quis adulteriũ, § ſi quis. ff. de adulter.* cum concordantibus allegatis in *Add. ad Bart. in d. § ſi quis, Ang. conſ. 34. conſtamus, col. 2. in princ. verſ. ideòreo induco.*

Et facit quia natura ſententiæ eſt imponere ſilentium
perpetuum quaſi in mandato Iudicis tacite vi-
14 deatur ineſſe, † vt illud debeat perpetuo ſeruari,
cum omnis ſententia feratur ad perpetuam rei
memoriam, *Bald. in l. fin. in princ. C. vt lit. pend. poſt Gloſſ. in c. apoſtolicæ de re iud. in 6. Ant. in c. 1. in 2. not. ne prælat. vices ſuas.* Vnde quamuis nõ exprimatur
15 in ſententia hæc dictio *perpetua*, † tamen ſubintel-
ligitur *Gloſſ. in c. cupientes, § ceterum, in v. perpetuo, de elect. in 6. Bald. in l. 2. n. 3. verſ. ſed ex via oppone, C. de poſtul.* licet quando fuiſſent iſta verba *perpetuo*
expreſſa in ſententia operarentur effectum,
16 † quod vbi alias Epiſcopus poſſet diſpenſare hoc
caſu non poterit, prout hunc eſſe ſingularem ef-
fectum dicit *Felin. in c. ex litteris n. 2. 10. in princ. v. operantur tamen, conſ. & in c. at ſi clerici, 8. adulte-rii, de iud.*

Amplius idem eſſet in condemnatione facta in con-
tumaciam, quando tamen contumacia tranſiret
17 in delictum, † quia tunc pœna pro ipſa impoſita
intelligeretur perpetua *Abb. in c. ex literis, in fin. n. in v. exemplum, de reſcript. per tex. in c. ex tua de cl. non reſid.* vbi ſi clericus eſt contumax in non reſi-
dendo in beneficio ſuo, tunc pœna priuationis
dicitur perpetua quia illa contumacia tranſit in
delictum non reſidentis.

Non obſtat quod pœna limitetur ſolum ad limites
contumaciæ, quando quis condemnatus non pro
crimine, ſed pro contumacia, illa enim ceſſante,
debet etiam ceſſare pœna, quamuis in condem-
natione eſſet appoſita dictio *perpetuo*, quia expo-
nitur donec ſe corrigat, *Gloſſ. in c. clericos, in verb. perpetuam de cohab. cler. & mul. Archid. in c. ſacerdotes 10. q. 1. Fel. in c. ex literis, n. 19. ve. ampl. primo. de*
18 *conſti.* † Cum natura ſententiæ latæ in contuma-
ciam ſit tam diu durare, quamdiu illa permanet

Bald. in l. 1. ante fin. verſ. extra opponitur n. 3. C. de poſtul. Bart. in l. ſi quis adulteriũ, § ſi quis in fi. ff. de ad.
Quamuis etiam pœna poſſet referri ad delictum,
19 & contumaciam, † quia ſi non apparet de inten-
tione proferentis, vel niſi conſtaret de delicto, ex
actis præſumeretur potius in dubio condemnatus
propter contumaciam, quàm ob malam cauſam,
l. ſi ideo de euict. Gloſſ. in l. 2. in v. abſens, C. de contra. iud. tut. vb. Bald. in princ. & ibi late Add. in v. liquide. Idem Bald. in l. 2. col. 2. ad med. n. 4. ver. quæro ſecundum, & col. penult. in pr. verſ. hoc modo capio ſuperius, n. 7. ibi præterea illud quod dicitur. C. quib. res iu. non noc. & in l. ingenuum, col. 3. ad med. to. 1. q. 1. v. ſed quæro quis dicitur legitime defen. de ſtat. hom. Rot. coram R. P. D. Manzanedo Aquilan. beneſic. 26. Iunij 1606. Vbi etiam quod ſtante appellatione, ab
iſta ſententia eſſet quis manutenendus in ſua poſ-
ſeſſione, *Pariſ. conſ. 9. n. 3. & 6. lib. 1. Caſ. de Craſ. dec. 4. de cauſ. poſſ. & proprietat.*

Quia prædicta procedunt in condemnatione ob
contumaciam ſimplicem, non autem propter eam
20 quæ † tranſit in ſpecificum delictum, quia tunc
pœna cenſetur perpetua, prout ſi eſſet lata ex de-
licto, *Felin. in c. ex literis, col. 11. in princ. v. fallit tamen iſta declaratio. num. 20. de conſtit.* Licet enim
21 contumacia per ſe non cadat in delictum † ſecun-
dum magis communem opinionem, de qua per
Alex. in l. ſi mora ff. ſol. matr. & in l. 1. § poſſ. ſi quis me dic. Cyn. in rub. C. de crim. ſtellion. Bar. in l. omne delictum, § contumac. ff. de re milit. Tamen ſunt multi
22 caſus in quibus contumacia punitur † tanquam
delictum, *Bald. in d. c. teſtimonium, col. 1. ad fi. d. v. in contrarium videtur, de teſtib. Abb. in c. finaliter, in prin. n. 9. de dol. & contum. Fel. in d. c. ex litteris fin. n. 28. Gemin. in c. quidam col. pen. poſt med. verſ. ad ſecundum cum quæritur, n. 3. cauſ. 2. q. 1.*

Satis tamen erit, vt huiuſmodi ſententiæ latæ in con-
tumaciam non noceant filiis, Nam ad effectum,
23 † vt habeant locum pœnæ, de quibus *in l. quiſquis, C. ad leg. Iul. maieſt.* contra eoſdem filios, requi-
ritur, quod ſententia fuerit lata non in contuma-
cia ſed per veras probationes, ex quibus delictum
ſit concludenter probatum, aliâs illis non præiu-
dicabit ſecundum veriorem opinionem, & magis
receptam, de qua *Bart. in l. cum filiusfamilias, de verb. oblig. Felin. in c. cum Bertoldus 18. n. 30. co. 9. ad med. verſ. per iſtam doctrinam, de re iudic. Rom. c. 154 iudicium col. 3. ad med. verſ. tertio poſito, nu. 5. vbi latè Mandoſ. in verb. lata, & in ver. uteretur. Alex. conſ. 84. in cauſa quæ vertitur, co. 2. in pr. n. 4. lib. 3. Gig. de crim. laeſ. maieſt. lib. 3. de pœnis quas fil. incur. q. 13. Roland. conſ. 28. n. 25. lib. 2. & conſ. 15. in fi. lib. 4.* Et ita ſeruat
Rot. coram Card. Lancello. Ianuen. iuris patronatus 25. Iunij 1607. v. ſecundo fuit reſponſum. vbi teſtatur de
veriori, & magis communi opinione contra *Dec. in tract. crim. lib. 7. c. 31. n. 33.*

Sententia autem in dubio præſumetur lata propter
ſolam contumaciam, non propter delictum ex
24 † præſumptione iuris de qua per *Fel. in c. cum Bertoldus, num. 25. ve. limita quinto, de iud. Roman. conſ. 329. nu. 10. vbi latè Mandoſ. in verb. præſumptio.* cum
aliis ſupra allegatis *vler. non obſtat quod pœna*, & ſe-
quitur *Rot. coram R. P. D. Iuſto Cauallerio Caſtellij legitima de Vitellis 22. Aprilis 1602. & per Card. Lancellottum. dict. Ianuen. iuris patronatus 25. Iunij 1607.*
25 † Vbi etiam quod hoc colligitur ex ſententia, ſi
fuerit lata per edictum, & quando in ea adſunt
verba viſa contumaciæ, Ita vt ad effectum, vt ſen-

tentia dicatur lata propter delictum probatum,
vel propter ſolam contumaciam debeat conſta-
re ex actis, adeo vt acta ſint videnda, an ex illis
reſultet ſufficiens probatio delicti, *Marſil. in prax.*
§. poſtquam, num. 8. ſequitur *Rot. coram Card. Sera-*
phin Ciuitatis Caſtell. de Vitellis 10. *Decembris* 1577.
& coram R. P. D. Iuſto in alia Ciuitatis Caſtelli ſup-
plementi legitima de Vitellis 12. *Aprilis* 1602. *& per*
R. P. D. Littam Ceſenaten. de Caciaguerris 7. *Febru.*
1600.
Ex illis colligitur quod rebelles condemnati ad de-
ſtructionem murorum caſtri non poſſunt am-
26 plius illud reficere poſt eius deſtructionem † ſine
licentia Principis, *Salic. in l. ſeruum, in fin. C. de pœn.*
Franc. in c. felicis, in princ. n. 4. ced. tit. Ang. c. 34. c. 2.
in p. & in l numerationibus, n. 44. de ſolut dixi *ſupr.*
27 *c.* 179 *n.* 12. † Cum enim ſimus in habentibus cau-
ſam ſucceſſiuam, non ſufficit ab initio factum, niſi
perſeuerantia duret *Imol. in l. ſi fideiuſſ. § meminiſſe,*
28 *de leg.* 1 *Bart in l. inter caſtellanum, de recept arbit.* Ita
vt † iſtæ ciuitates funditus deſtructæ ſine ſpe nouæ
conſtructionis non retineant iura, quæ antea ha-
bebant, ſed illa perdunt, licet quando loca deſtru-
cta eſſent alibi tranſlata retinerent iura quæ antea
habebant *Alex conſ. 43. de celerrima, n. 2. lib. 1. Iacob.*
Nouell de iur. prot. hom. in princ. nu. 111. *tom.* 17. *fol.* 21.
Bald. in auth. habita, c. 2. C. ne fil. pro patr. quæ tamen
ſunt declaranda iuxta ea quæ ponit *Andr Gaill. ob-*
ſeru. 61. per tot. lib. 2. dicam infra Deo dante in capi-
te particulari.
Et ad materiam demolitionis domorum, Notan-
dum eſt etiam quod iſtis ædificiis dirutis ob cri-
mina enormia, & rebelliones ſolent fieri aſper-
29 ſiones ſalis † vt perpetuo fiant ſterilia, & alij ab-
ſtineant à loco & à noua in eis ædificatione ti-
mentes ſimile ac ærumnoſum prioris ædificij omē
ſe ſubdituros, *Gemeſ. de ſale li. 2. fol. 96* dixi *ſupra c.*
30 179. *n.* 54. † vbi addidi multas rationes, ob quas
ſolitum erat ſal ſuperſeminare in domibus, caſtris,
& ciuitatibus demolitis cum aliis effectibus ſalis
concernentibus ad materiam prædictam.
Quibus adde ſalem facere in perpetuum locum ſte-
rilem, ideo ad denotandum iſtam perpetuitatem
31 ſal adhibebatur ſiue in bonū, ſiue in malum, † pro-
ut in coniugiis ad hortandum virum, & mulierem
ad mutuum, & perpetuum amorem, & in conui-
uiis in ſignum perpetuæ amicitiæ. Vnde adagium
ſalem, & menſam ne prætereas, id eſt. ne contemnas,
aut negligas perpetuam conſuetudinem amico-
32 rum, aut † ne viules amicitiæ iura, immo ſemper
conſerues illæſa.; Nam his rebus olim concilia-
bantur amici, & familiares antiquitus mutua inter
ſe conuiuia actitabāt, vt teſtatur *Diogenes Laertius*
in vita Pythagora. Inde Alexander apud *eundem*
33 *Laertium in commentariis Pythagoricis,* docuit Py-
thagoram vetare frangi panem, videlicet ne diſſe-
caretur, quod amicos copularet; *idem* cenſuit ſa-
lem potiſſimum in menſa apponendum, quod æ-
34 quitatis, † ac iuſtitiæ nos admoneat, vt quod &
ſeruet, tueaturq; quod occuparit, & ex liquidiſſi-
mis rebus aqua, marique fiat, *Paul. Manut. in ada-*
gus. Vnde verba *panem ne frangito* admōebant non
35 eſſe dirimendam amicitiam, † & *ſalem apponito,*
iuſtitiam, & æquitatem omni adhibendam nego-
tio, cum ſal ſeruet quidquid occuparit, Modicum
tamen ſalis in conuiuiis apponebatur ad ſignifi-
36 candam breuitatem vitæ. Ideò † hominem voca-
bant ſalinum animæ, vt per *Manut. in adag. f.* 12. 37.

Et Veterum opinio fuit, profanam eſſe ſine ſalino
37 menſam, vnde *Arnobius* † Sacras facitis menſas ſa-
linorum appoſitu, & ſimulacris Deorum, Quin
38 & ſalinum ipſum inter vaſa ſacra vt † notat *Iuſtus*
Lypſius Saturnal. ſermon. lib. 1. c. 2. vbi quod Sali-
num proprie eſt patella, in qua offerebantur Diis
primitiæ cum ſale, quod etiam advertit *Vetus In-*
39 *terpres ad illud Horat.* ſplendet † in menſa veteri ſa-
linum. *& Perſius ſatyr* 3. Purum & ſine labe ſalinū,
Et Iunius li. 6. bell. punic. Argenti qui curuli ſella ſe-
derunt equi ornamenta, & libras pondo, vt ſali-
num, patellamque Deorum cauſa habere poſſint.
Et Plin. lib. 33. cap. 12. Fabritius inquam, qui belli-
coſos Imperatores pluſquam patellam, ac ſali-
num ex argento habere vetabat, *Et Statius.* Exiguo
40 placuerunt farra ſalino. † Collocabant etiam in
menſa vltra ſalinum ſimulacra Deorum, ut ſacras
menſas facerent apponendo in eis ſtatuam Dei
cuiuſpiam, velut tutelam, geniumque menſæ, vn-
de illud, Pellæus habebat Regnator, lætis numen
venerabile menſis. *Et Martial de Hercule vindicis*
Hunc habuit numen Pellæi menſa tyranni. *Et Sta-*
tius Caſtæ genius tutelaque menſæ, de quo etiam
41 *Lypſius Saturnal. ſermon. lib. 1. c.* 2. † vbi quoque notat
Deos ipſos initio menſæ inuocari ſolitos ab anti-
quis, vnde *Quintil. declamat.* 301. Habuiſti hono-
rem, & illud humile limen intraſti, & adiſti men-
ſam, ad quam cum venire cœpimus Deos inuo-
camus.
Et Phaſelitas in Pamphilia legimus piſciculis ſale
42 conditis placare Deos conſueuiſſe, † Imprimis
vero Cabro Deo ſalſamentis item rem diuinam
peregiſſe, *Cal. Rhodigin. lect. antiq. lib. 12. c. 1. co. 3.* qui
etiam *lib. 6. c. 2.* quid ſalis, fermenti, ac mellis no-
mine intelligendum ſit in ſacris litteris & de mo-
re abluendi infantes ſale, aut aqua frigida.
Inde etiam dicitur ſalſuginoſa vicinia de ſterili, a-
43 greſti, & inhumana vicinia *Ariſtides in Themiſto-*
cle. Sic ſalſa vt aiunt vicinia *Plat de leg.* 4. Haud
ſane vere ſalſuginoſa, malaque vicinia, quod e-
tiam transferri poteſt vel ad negotium multi la-
boris, & parum frugiferum vel ad vicinos mole-
ſtos, Traductum ab agris maris finitimis, qui ple-
rumque ſolent ad culturam inhabiles eſſe, Proin-
de etiam *Virg.* terram ſalſam ut minime feracem
damnat *Manus. in adagiis.*
Ex totis corporibus nil vtilius dicitur eſſe ſale, &
ſole; Ideoque piſcatorum corpora videri cornea,
44 † ſentiri remedium in podagra, præcipue enim
aſtringit ſal, ſiccat, alligat, putreſcentia quoque
corpora ita vendicat, vt ea durent per ſecula *Rho-*
dig. lect. antiq. lib. 6. cap. 1. vbi etiam multa de mi-
ra ſalis poteſtate, ac vſu multiplici, & ibi quod
vino madentes & deliros vngebant oleo ſale
45 admixto; † Vnde prouerbium *ſale perunctus*
hic, adaptabitur in eos, qui ætate vel vino deli-
rarent. Quidam ab vtribus tranſlatum exiſti-
mant, qui ſale lōti redduntur meliores, quod
ſalis acrimonia coriorum craſſitudinem emen-
46 det; † Item temulentia laborantes mos erat
ſale, & oleo perungere. Quidam à vaſis teſta-
ceis deductum aiunt quæ ſale imbuuntur; quo
fidelius contineant liquorem infuſum, ſum-
ptum autem hoc prouerbium *ex Ariſtophanis ne-*
bulis.
Salem etiam legimus, ac lentem à Romanis credi
lugubria, ac proinde apponi mortuis conſueuiſ-
47 ſe, † hincque ingruentium malorum præſagium

lect. antiq. cap. 1. in fin. lib. 6.
Diuinum quoque dicebant antiqui ſalem, quaſi cadauera putredinis ſecura, & duratura adſeruet
48 † nec patiatur, quod mortuum eſt penitus abole-
ri, animam imitando, quæ non ſinit molem animalis diffluere, ideo etiam diuina dicitur, prout quoq;
49 † ignis fulguris diuinus, & ſacer, vt dictum eſt ſupra c. 179. n. 49. *Paul. Manut. in adag. f. 3. & Hom.* etiā ſalem diuinum vocat, † licet pleriq; appellent ca-
50 rita, id eſt gratiam quod pluribus inſitus guſtui ſapida reddat, & grata, *Rodi. lect. antiq. lib. 24. c. 27. in fi.*
Nec mirum ſi ſalſugo pro ſterilitate ſumatur, ſal e-
51 nim eſt terræ combuſtæ ſpecies, † & ideo liqueſcit frigido, & humido, cogitur vero calido, & ſicco, *Alber. 4. meteor.* ſi autem excedit menſuræ modum adurens calor, tunc vapor ille ſal non efficitur, ſed veluti cinis, quo facto ingenerauit aquis amariſſimus ſapor, Nam aduſtæ res, à quibus ſecretum fuerit humidum totum vt cinis & eiuſmodi alia amaritem concipiunt euidentiſſimum, *Rodig. lect. antiq. lib. 26. c. 15.*
Et quoniam ſal mordet & ſiccat, oleum autem lenit, & humectat, Ideo monemur ab *Ariſt. rheto. lib. 2.*
52 † *ſalem, & oleum emere*, ad ſignificandum opus eſſe nonnunquam remediis contrariis, nunc acrimonia, nunc lenitudine: ſic medici oleum addunt ſali, ne plus ſatis erodat, Et qui ſapiunt admonitionis acrimoniam bonis verbis leniunt.
Ad eandem quoque perpetuitatem ſignificandam vxorem Luth legimus conuerſam in ſalem, quaſi
53 † eſſet æternum oſtensum monimētum ne qui ſerio viam Domini elegerunt retro vſquam aſpiciant, ſed perpetuo vlterius in bonum progrediantur, & huius facti recordatione perpetuam ſapientiam teneant, nec amplius ſemel reprobata repetant. *Diu. Aug. de ciu. Dei, lib. 13. c. 30.* & vt ſuprà *c. 179. n. 48.*
Et ad iſtius perennis memoriæ confirmationem ad-
54 dendum eſt, quod ſtatua illa ſalis, † in quam conuerſa fuit Vxor Loth integra ſemper manet, quamuis non paucæ partes ab ea detractæ fuerint Deo miraculoſe illam inſtaurāte, *Greg. Turo. & alij* de quibus per *Cartag. hom. cathol.* to. *lib. 15 fol. 68.*
Vnde carmina infra leguntur.

Nec pluuiis dilapſa perit, nec diruta ventis.
Quin etiam ſi quis mutilauerit aduena formam
Protinus ex ſeſe ſuggeſta vulnera complet.

Neque hoc difficile creditu vtique erit, cum idem
55 legatur de lapide, ſeu arena, † ex qua Chriſtus eleuatus eſt, in quo veſtigia eius manſerunt impreſſa, *D. Hier. de loc. heb.* & *Paul. in ep. ad Seuer.* Et mirabile quidē eſt quod cum Peregrini deuotionis cauſa multas eiuſdem terræ particulas illam abradentes demerint, veſtigia tamen integra maneat, nec vllum damnum arena ſenſit, *Beda Sul. Seu. & alij* de quibus per *Card. Baron. in annal. eccleſ. ann. Chriſti 34. tom. 1. fol. 23.* Vbi etiam quod locus ille ita
56 Sacratus diuinis veſtigiis dicitur, † vt nunquam tegi marmore, aut pauiri receperit, ſemper excuſſis marmoribus ſolo reſpuente, quæ manus adornandi ſtudio tentauit apponere etiam in ora apponentium; Itaque in toto baſilicæ ſpatio ſolus
57 in ſui ceſpitis ſpecie virens permanet, † & impreſſa diuinorum pedum venerationem calcari Deo pulueris perſpicua ſimul, & attigua venerantibus arena conſeruat vt vere dici poſſit, Adorauimus vbi ſteterunt pedes eius.
Auget ſanè miraculum, quod cum eodem in loco Romanus exercitus ſub Tito caſtrametatus eſt, cum Hieroſolymam obſideret, non tantum leui terræ toties percalcatæ impreſſa potuiſſent remanere veſtigia, ſed nec ſi certe lapidi fuiſſent inſculpta eadem aliqua ex parte integra apparuiſſent, *Card. Baron. ad ann. Chriſt. 34. tom. 1. fol. 215.*
Idem de lapide ſepulchro Chriſti ſuperpoſito, quod
58 ſeruat veſtigia ferreorum vinculorum, *Beda* † *de loc. ſanct. c. 2. Card. Baro. ann. Chriſt. 34. tom. 1. fol. 181.*
Et de ſanguine Zachariæ occiſo inter templum,
59 † & altare ſilicibus impreſſo indelebili, *Idem Baro. in annot. ad martyrolog. 5. Nouembris.*
Et de ligno Sanctæ Crucis teſtatur *Paulinus* ſtupen-
60 dum plane; † ac perenne miraculum toto Orbi notiſſimum; Nam cum vndiq; è remotiſſimis etiam regionibus Hieruſolymam religionis ergo Chriſtiani confluere conſueuiſſent acciperentque de ligno eiuſdē S. Crucis particulam, illud diuina quadam virtute operante nullam ſentiebat ex diminutione iacturam, *S. Cyrillus etiam catech. 10.* affirmat totum terrarum Orbem ligno Sanctæ Crucis Hieroſolymis accepto eſſe locupletatum, *Card. Baro. Martyrol. 3. Maij poſt princ. ver. teſtatur idem.*
Verum eſſet quod aliquando ſal & ſalſum ad pingue-
16 facienda corpora maxime valet † ſecundum *Plut. in q. nat.* dixi ſup. *c. 179. in fi.* late *Paul. Manut. adag. f. 15.* Quamuis contrarium defendat *Mercu. lib. 5. var. c. 5.* quia compertum eſt ſali potius facultatem ineſſe extenuandi, quam craſſefaciendi, niſi corpora nimia humiditate luxuriantia, & veluti conſtipata contabeſcant. *Idem Mercur. ibi.*
Et hæc ſatis ſint ad probandam ſterilitatem perpetuam, quam inducit ſal, cuius etiam vana eſt ratio,
61 † cum nullus omnino fructus ſit oriturus: Ideò ſub inanis ſpei adagio antiquitus vſurpari ſolitum erat Salem ſerere, licet hoc etiam diceretur, quia ſuperuacuum erat ſalem ſeminare, quando tam frequens, & perampla copia à natura ſuggeritur
63 terra marique ſalis ſponte naſcentis: ob quam copiam *ſale emptum mancipiū* dicebatur in barbarum ac vilem Homuncionem, quaſi commutatum ex re ob eius abundantiam modici valoris, & infructuoſa, Etenim negotiatores olim in mediterraneam ſalem portantes mancipia reporta-
64 bant à Barbaris, † Et Thraciæ genti mos erat peculiaris commutare mancipia ſale. Vnde Comicus quidam Generoſus, eſt Thrax ſale redemptus ſcilicet *Zenodotus* de quo per *Manut. ada.* Vnde pro re vili miſeris obſoniorum loco *ſal eſt cum aceto,*
65 † ſignificabatur enim prandium paruum, & tenue, vt *per Gripp. piſc. in ruden.* Prout etiam per illa verba *iuxta ſalem, & cuminum, ſeu fabam*, magna familia-
66 ritas & amicitia dicebatur, † quaſi tales amici parua cœna contenti ſale & cumino vna veſcantur, non quærentes apparatū ciborum, ſalis enim nomine frugalem victum innuebant. *Hor. in odis.* Viuitur paruo bene, cui paternum ſplendet in menſa tenui Salinum, *Idem in ſer.* Modo ſit mihi menſa
67 tripes, & concha ſalis puri. Ita † etiam *ſalem, & caſeum edere, Plin. lib. 21. c. 7.* quaſi pulmentarij vice hoc ſolum veteres vtebantur dicebant enim, ne ſis ſollicitus, quo me apparatu accipias præter ſalem, panem, & caſeum nil requiram.
De ſale quoque illud obſeruandum eſt, vt hoc obi-
68 ter adnotetur; *ſalis onus* vnde veneat, † ſenarius prouerbialis in eos, qui parta tueri nequeunt, vel in illos quibus male parta male diſpereunt: Natum adagium ab euentu, Negotiator enim quidā nauem ſale onuſtam vehebat, nautis dormien-

tibus influxu aquæ marinæ ſentina vehementer
69 adaucta, & ſalem vniuerſum ſoluit ac corrupit,
& nauem ipſam demerſit. Ita quod ex aqua ma-
rina natum fuerat, (Nam hinc concreſcit ſal)
in eandem denuo liquefactum eſt. Vnde etiam
Salem vehens dormis, Prouerbium ex eodem e-
uentu ortum in eum qui in re periculoſa ſocordi-
ter atque indiligenter agit, propterea quod ſal in-
fluxu ſentinæ facilè corrumpitur, *Manut. in adag.*
Et *ſale condire* Græci dicunt *aliz*ειν: Quamuis eo ver-
70 bo etiam congregatio ſignificetur; † Vnde Ha-
lia Perſarum dicitur Herodoto congregatio, ſeu
concilium. Sunt & halides, ſeu haliæ ſali teren-
do vaſa accommoda. Auctor *M. Varro* eſt ad
Rhenum locis quibuſdam nec foſſiuum haberi
71 ſalem, nec marinum, ſed lignorum quorun-
dam carbonibus combuſtis pro eo vti, *Cel. Rhod.
lect. antiq. lib. 6 c. 1.*
Inſuper notandum eſt quod quæ ante ſacrificium
fieri conſueuerunt prothima vocantur: vt eſt va-
poratio thuris, aut id genus primitiæ quæcunque,
vt filigo, & placentulæ Prothimata dicuntur or-
72 deum ſale conſperſum, † quod ante ſacrificium
aris infundebatur, Erat autem augurium futuræ
frugum fertilitatis, vel vt diuinæ bonitati gratos
ſe oſtenderent, quod deſitis glandium cibis ad mi-
tiorem peruenillent victum, *Cel. Rhodig. lect. antiq.
lib. 12. c. 1.*
Obſeruandum eſt etiam circa huiuſmodi demoli-
tiones domorum, quod ſi domus, quæ debet de-
uaſtari eſſet communis cum alio non delinquen-
73 te ita vt ſocius haberet partem ſuperiorem, † de-
linquens autem inferiorem non deſtruetur, ſed
pœna commutabitur, *Clar. in §. fi. q. 82. ſuper ſtat. 8.
n. 3 verſ. ſed quid ſi delinquens. Farin. de crim. leſ. ma-
ieſt. q. 112. inſpect. 3. n. 117.* cum aliis per *Corſet. ſing. 71.
incip. duo fratres habens domum in verb. cõmunitas,
n. 1. arg. l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his qui not.
infam. l. ſi communem ff. quemadm. ſeru. amitt.*
Et ſi plures domus eſſent communes, tunc fit diui-
76 ſio earum, & deſtruuntur illæ † quæ in diuiſio-
ne fuerunt aſſignatæ delinquenti, *Clar. in §. fin. q.
82 verſ. quarto quid agendum poſt Alber. de Statut. p.
3. q. 47.*
Prout neque deuaſtabitur domus, in qua vxor ha-
75 bet pro ſua dote pignus, vel hypothecam, † cum
translatio in fiſcum non tollat ius hypothecæ; ne-
que enim delictum debitoris debet officere ſecu-
ritati creditoris, Vnde hac ratione vxor poterit
defendere, ne fiat vaſtum in rebus mariti delin-
quentis, Quidquid aliud ſit in Colono, vel inqui-
79 lino, qui non habebit hanc defenſionem, † niſi
haberet obligata bona pro obſeruatione contra-
ctus conductionis. Ita omnia prædicta explicat
77 *Bald. in l. pignus 8. n. 1. C. de pign. act.* † Cum etiã
creditor præferatur pœnæ *Salic. in d. l pignus, ad fi.
verſ. non obſtat hac lex. Farin. q. 119. n. 26.* vbi diſtin-
guit quod ſi vltra domũ deuaſtandam remanerent
relinquenti alia bona, in quib. creditores poſſunt
ſatisfieri, tunc ex eorum pignore, & hypotheca
non impedietur dirutio domus, ſecus ſi non ſu-
perſunt alia bona pro ſatisfactione creditorum,
78 † quamuis, ſi domus diruenda eſſet fundus dota-
lis, non poſſet dirui, licet ſupereſſent alia bona ſui
viri, tunc enim ſicut non poteſt ex contractu alie-
79 nari † *l. lex Iulia. de fund. dot.* Ita nec etiam poterit
ex delicto. *Gig. de crim. laſ. maieſt. q. 39. n. 1. v. prædictã
conclusionem. Baiard. ad Clar. q. 82 n. 98. in fi.* Vbi e-
tiam quod fiſcus debet ſatisfacere de ſuo tam v-
xori, quam aliis creditoribus habentibus ius, &
hypothecam in domo deuaſtanda, quando de-
80 linquens non habet niſi domum † illam, quæ de-
bet dirui, *Dec. in prax. crim lib. 7. c. 46. n. 37. in princ.
verſ. quinimmo creditores.* Et ita etiam intelligitur
opinio eorum qui volunt poſſe impediri per cre-
ditores deuaſtationem. Nam habebit locum niſi
prius fiſcus illis ſatisfaciat, quia hoc operatur ob-
ligatio pignoris, quæ ius in re conſtituit, vt de-
clarat *Salic. in l. pignus, in fi. verſ. mihi videtur, C.
de pign. actor.*
Et adeo iſta pœna dirutionis habebit locum, vt e-
tiam ſit imponenda mortuo reo criminis læſæ
81 maieſtatis, † quamuis ſolum agatur ad memo-
riam eius damnandam, ſi enim mortuo reo bona
ſunt fiſci, ergo in eius libertate erit diruere quæ
ſua ſunt, *Dec. in prax. crim. lib. 7. c. 46. nu. 37. verſ. ſed
mihi non placet. Farin. q. 116. nu. 40.* contra *Gig. de
crim. laſ. maieſt. q. 16.* vbi voluit quod ſolum fiet
confiſcatio abſque demolitione bonorum quando
agitur ad damnandum memoriam rei criminis
læſæ maieſtatis.
Quæ multo magis procedent in crimine læſæ maie-
ſtatis diuinæ, cum longe grauius ſit illam offẽdere,
82 † quam temporalem, & huiuſmodi delicta æqui-
parentur quoad pœnam, *Oſaſc. deciſ. 94. n. 29. Perez
de anniuerſar. & capellan. lib. 1. c. 4. n. 126. & 128.* vbi
etiam quod ſicut nomina punitorum adſcribun-
tur in marmoribus com qualitatibus delictorum
83 † vt perpetuæ notam infamiæ incurrant, Ita etiam
nomina hæreticorum, & qualitates hæreſium ad-
ſcribuntur, & ponuntur affixa in Eccleſiis paro-
chialibus delinquentium in linteaminibus, *Simanc.
de cathol. inſt. tit. 47. n. 9. & 13.* Quod originem ha-
buit ab eo quod legitur *Num c. 16.* tulit ergo Elea-
zar Sacerdos thuribula in ea, in quibus obtulerant
hi, quos incendium deuorauit, & produxit ea la-
minas affigens altari, vt haberent poſtea filij Iſrael,
quibus commonerentur, ne quis accedat alieni-
gena, & qui non eſt de ſemine Aaron ad offeren-
dum incenſum Domino, ne patiatur ſicut paſſus
eſt Core, & omnis congregatio eius.
Inſuper circa ea, quæ ſupra dicta ſunt in materia per-
petuitatis addendum eſt idem eſſe in conditioni-
84 bus habentibus cauſam permanentem & † ſucceſ-
ſiuam, tunc enim non ſufficit implementum mo-
mentaneum, ſed requiritur ſucceſſiuum, *l. inter ca-
ſtellianum de recept. arb. Corn. conſ. 7. n. 11. lib. 1* Quid-
quid aliàs conditio temporis momento implea-
85 tur † & diſpoſitio ſtatim ſuum habeat effectum,
*l. ſi quis heredẽ, de inſtit. & ſubſt. Bart. in l. 1. n. 23. eod.
tit. Gabr. conſ. 4. n. 14. lib. 1.* Vnde ſi in capitulis pacis
quis promittat muros alicuius caſtri deſtruere,
86 † & poſt demolitionem refecerit non videtur ſa-
tisfeciſſe, & in pœnam incidit, *Bald. in d. l. ſi quis
heredem, n. 3. Zaſ in l. in ſubſtitutione, n. 16. v. vltimo
fallit. de vulgar. ſubſtitut.* cum aliis per *Card. Mant.
de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 44. n. 16.*
Idem etiam dixi, vt hoc obiter adnotetur in condi-
tione *ſi legibus ſtuduerit*, quæ habet tractum tem-
87 poris ſucceſſiuum, † & non dicitur impleta, niſi
doctoratus inſignia aſſequatur quaſi effectus ſit
inſpiciendus cum perſeuerantia vſque ad gra-
dum doctoratus incluſiuè, *Iaſ. conſ. 149. nu. 1. lib 4.
Decian. conſ. 179. quod ſupra ad fi. v. ex quibus omni-
bus. Rip. in l. 1. colum. vltim. in princ. v. limita has vl-
timas. nu. 138. in fi. ſ. ſol. matrim. & ibi Alciat. col. 12.
in princ.*

*in principio ff illud conſtat nu57. Ayni con. 687. nu.
3 cum aliis per Raudenſ. de analog. c. 37. lib. 1 nu. 90.*
88 & voloi: *Bald. co ſ. 184. pater diſponens, lib. 2* †Vbi
etiam quod debet cauere ſaltem per quinquennium, quia ante illud nemo legale ſtudium præſumitur poſſe perficere, *§. quoniam ſi bene. in prima conſtit. Digeſt.*

Vnde ſi teſtator fecerit legatum illi de domo ſua qui
89 ſtudebit in legibus, † & lauream conſequetur erit eligendus qui exercet excluſo altero non exercente doctoratum, quaſi verba cum effectu ſint intelligenda *ex ſupra allegatis.* & declarat *Horat. Luc. tract. [illegible] lib. 18 Raudenſ. decif. 37. n. 2 & 4.*

Et faciunt multa, quæ circa perſeuerantiam actus adducit *Ang. conſil. 34. in propoſita quæſtione, col. 1. & conſil. 159. ex hoc themate, col. penult. in fi n. 4.*
90 † Non enim dicitur quis ſtudere niſi faciat cum effectu, quia de fine & effectu fuit cogitatum, cum ſtudium ſit vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum ſumma voluntate,
91 † quod verbum *peragendum* denotat perfectionem, vt late omnia comprobat *Iaſ. conſil. 146. col. 1. lib. 4.*

Non referret tamen quod quis ſumeret gradum do-
92 ctoratus in vno, vel altero collegio, † Ita vt quamuis in primo teſtamento fuiſſet adiecta qualitas ſtudendi, vel lauream doctoratus ſumendi in collegio Peruſino, tamen conditio diceretur impleta, ſi quis perueniret ad d. gradum in alio collegio. Si in ſecundo teſtamento fuiſſet facta mentio ſimpliciter de ſtudendo, ſeu perueniendo ad gradum doctoratus; Nam cum primum
93 fuerit reuocatum per ſecundum, qualitas † in eo appoſita non cenſetur repetita in ſecundo, *Alexā. conſ. 70. viſo conſilio alias per me reddito, col. 4. in fi. verſ. non obſtat. n. 20. lib. 2. per text. in l. [illegible] in princ. & [illegible] de cond. & demonſt.* & in ſpecie conditionis
94 doctoratus eſt deciſio † *Rot. coram Card. Blanchetto Romana bonorum ſeu hæreditatis 27. Ianuar. 1577.* Vbi quod magis hoc fuit deciſum quia ex pluribus qualitatibus de quibus in primo teſtamento tantum expreſſit in ſecundo, quam repetere voluit, videtur alias qualitates excluſit, cum illas expreſſiſſet ſi voluiſſet, *Bald. in l. 1. § ſin autem ad deficientis, C. de caduc. toll. Rol. conſ. 51. n. 8. lib. 3.*

Quod etiam procederet quamuis eſſemus in eodem teſtamento, quando ſequens legatum contineret
95 conditiones a primo diuerſas, † quia conditio adiecta vni legato non cenſeretur repetita in alio facto in eodem teſtamento, cum diuerſitas qualitatum adiectarum diſpoſitionibus tollat coniecturam, quæ alias poſſet inſurgere, *Alex. conſ. 66. viſo teſtamento, col. [illegible] ad med. ver. ſed attento quod ex verbis, lib. 1. cum aliis per Surd. de alim. tit. 3. q. 26.*
96 *nu. 51.* † Et magis hoc haberet locum in conditione poſita in ſecundo legato, quia non cenſeretur repetita in primo, cum facilius præcedentia inſtaurent ſequentia, quam è contra, *Idem Surd. de alim. tit. 7. q. 13. nu. 12. Socin. Iun. conſ. 118. nu. 101. lib. 1.*

Aduertendum tamen eſt circa ea quæ ſupra dicta ſunt de donatione facta ſi ſtuduerit, vt intelligantur, dummodo perueniat ad gradum doctoratus, quod tunc huiuſmodi opinio procedet, quando poteſt conſiderari, quod teſtator, aut alius donauerit, ſeu legauerit habito reſpectu ad perfectionem ſtudiorum, quaſi tunc dicatur ſtudia perficere, cum ad lauream doctoratus aſſumitur,
97 † & ita loquitur *Bald. in d. conſ. 284. lib. 2.* Vbi adeſtant verba oſtendentia enixam voluntatem teſtatoris: Maxime, quia etiam fuit dictum, nec aliter, nec alio modo, quæ formam inducunt, *Socin. conſil. 187. nu. 8. lib. 2. Boer. quæſt. 243. n. 11.* Aliud autem eſſet in caſu ſimplicis donationis, aut lega-
98 ti facti cauſa ſtudiorum, tunc † enim non videtur requiri gradus doctoratus, cum non omnibus datum ſit adire Corinthum, Et ſufficiet quod quis eo tempore ſtudeat, & non ſtet per eum quin proficiat, cum etiam ſine gradu doctoratus poſſit effici procurator, adminiſtrator, vel
99 ſimilia officia habens, † in quibus non requiritur talis dignitas, & ſufficit ſcientia, quæ etiam Reipublicæ adiomento eſſe poteſt, Ita in terminis declarat *Menoch. de arbitr. caſ. 238. nu. 52.* vbi quod *Iaſ. Dec. & alij* qui contrariam ſequuntur debent intelligi in caſu *Baldi* per eos allegati, quod etiam ſequitur *Barboſ. in l. 1. pag. 7. in fin. nu. 65. verſ. quod tamen mihi non placet, ff ſolut. matrim.* vbi quod ſatis eſt, vt ſcholaris ſtudeat ſufficienter, & mediocrem ſcientiæ notitiam acquirat, vt dicatur ſtuduiſſe, *Bolognet. in d. l. 1. n. 235. ampliat. 5. ad med. verſ. & legatum.*

EPITOME.

Illegitimi quando ſint capaces Iuris patronatus, penſionum, emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & ſimilium diſpoſitionum, quamuis non ſint legitimati. ¶ Baſtardi legitimati & Naturales quo caſu dicantur de familia & agnatione. ¶ Meretrix quando poſſit acquirere ius patronatus, & ex lucro meretricio facere eleemoſynam. ¶ Promittens aliquid pro delicto, aut fornicatione an in foro conſcientiæ teneatur adimplere ¶ Filiorum, & deſcendentium appellatione quando veniant illegitimi in iure patronatus. ¶ Et an naturales legitimentur in præiudicium legitimorum tam ex reſcripto Principis, quam per ſubſequens matrimonium ¶ Emphyteuſis Eccleſiaſtica quo caſu comprehendat extraneos, & tranſeat ad legitimatos ex reſcripto, & ad naturales, ſpurios Iudæos, & ſimiles ¶ Illegitimus diſpenſatus ad beneficium an poſſit obtinere penſionem abſque alia diſpenſatione. ¶ Naturales monaſticam diſciplinam profeſſi, expoſiti, & ſimiles an ſint capaces ordinum, penſionum, & dignitatum. ¶ Capacitas an attendatur tempore delationis, & admiſſionis ad ius præſentandi duraturum in ſucceſſores. ¶ Fœmina quando ſuccedat in feudo, & deficientibus maſculis reintegretur. ¶ Ius patronatus relictum ſeniori de parentela, ſi ille decedat quo caſu tranſeat ad eius deſcendentes, vel reuertatur ad alium de parentela, in quo concurrat illa qualitas ſenioris.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi, etiam non legitimati ſunt capaces Iuris patronatus, niſi in fundatione reperiantur excluſi. Idem in omni Chriſtiano, nu. 2. Et de ratione, num. 3. Amplia etiam quod linea illegitimorum non ſit expreſſe vocata, n. 4.*

5 *Meretrix ex lucro meretricio poteſt ædificare Eccleſiam, vel illam dotare, & acquirere ius patronatus.*

6 *Meretrix quicquid lucratur ſuum efficit, & in illius dominium tranſit. Et poteſt aliquid recipere, ac retinere, & eleemoſynam facere, [illegible] ſuæ copiam faciat, & n. 7.*

8 *Promittens fœminæ ratione turpitudinis tenetur in foro conſcientiæ adimplere.*

9 *Dari poteſt aliquid iuſtè, & ſanctè alicui pro recompenſatione damni quod ſuſcepit delinquendo, ſeu fornicando, cum eo proponendo principaliter virtutem, & charitatem.*

10 *Promittens aliquid vt delictum faciat, ſequuto maleficio poterit promiſſum ſoluere, non vt promiſſionis, aut ratificationis, ſed vt eleemoſynam.*

1 *Ius patronatus conceſſum ex priuilegio non pertinet ad illegitimos, nec ad legitimatos.*

12 *Conceſſum antiquiori de familia, ad quod admittitur etiam qui non eſt heres, non competit legitimatis niſi per ſubſequens matrimonium.*

13 *Ius patronatus competens ex ſui natura, & inſtitutione ſolum ad illos de parentela non ſpectat ad illegitimos. Amplia vt n. 14.*

15 *Domus & Familia accipitur pro agnatione, & numero 17.*

16 *Illegitimi non cenſentur excluſi, quando ad ius patronatus vocantur deſcendentes per verba naturalia abſque aliqua mentione legitimitatis. & n. 87. Quid ſi dictum ſit legitimos, & naturales, & n. 23.*

18 *Naturales non habent ius agnationis, nec ſunt de domo, niſi ſtatutum loqueretur per verbum importans naturalitatem, n. 19.*

20 *Domus accipitur pro familia.*

2 *Baſtardi dicuntur de familia. Intellige vt n. 22.*

24 *Dictio, ſiue, capitur ſaceſſius pro conſimili, quam ſimplex alternatiua.*

25 *Filiorum & deſcendentium appellatione in iure patronatus non veniunt illegitimi, ſtantibus legitimis ſed tantum in ſubſidium Declara vt n. 32. 3. & 34.*

26 *Naturales non legitimantur ex reſcripto Principis in præiudicium legitimorum extantium. Et quid in legitimatione per ſubſequens matrimonium, n. 28.*

27 *Princeps non immutat ius diuinum.*

29 *Legitimatio per ſubſequens matrimonium eſt potentior, & plures producit effectus, quam illa quæ fit ex reſcripto.*

30 *Princeps cum clauſula* de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, *vel non obſtante poſſet legitimare naturales ſtantibus legitimis vt ſimul cum eis ſuccedant. Declara vt n. 31.*

35 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica non intelligitur conceſſa filiis illegitimis. Amplia vt n. 36. Et quidem legitimato, tam à ſummo Pontifice quam alio, n. 37. & 38.*

36 *Conſtitutio Pii V. reuocans habilitationes ſpuriorum ad bona Emphyteutica, & feudalia quos comprehendat.*

40 *Filius legitimatus ex reſcripto non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica. Intellige vt num. 41. 42. 43. 44. & 45.*

46 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica cum clauſula pro ſe, & quibus dederit, vel cum clauſula* ad habendum. &c. *comprehendit etiam extraneos, præſertim quando eſt poſita in patre diſpoſitiua.*

47 *Illegitimi excluduntur non ſolum ab emphyteuſi, ſed etiam ab omni Eccleſiaſtica diſpoſitione & n. 48.*

49 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit ad illegitimos quando à principio ſimilibus perſonis fuiſſet conceſſa, & n. 8. Declara vt n. 56 & 57.*

50 *Naturalis poteſt ab Eccleſia ſtipulare emphyteuſim pro ſuis deſcendentibus.*

51 *Iudæus qui inter recte viuit poteſt emphyteuſim Eccleſiaſticam acquirere. Et quid in hæreticis & Saracenis num. 52.*

53 *Rectore volente recipere penſiones à Iudæo, admittenda eſt eius præſtatio, & depoſitum ad euitandum caducitatem.*

54 *Spurius poteſt pater ſtipulari emphyteuſim eccleſiaſticam. Intellige vt n. 55.*

58 *Illegitimi in Vrbe ſunt capaces emphyteuſis Eccleſiaſticæ vigore Bullæ Leonis X. & an illa tollatur per Conſtitutionem Pii V.*

59 *Lex non abrogatur per non vſum non habentem contrarium vſum.*

60 *Illegitime natus non eſt capax penſionis.*

61 *Beneficium ſine diſpenſatione illegitimo prohibetur.*

62 *Ius patronatus quare ſit introductum.*

63 *Penſio eſt ad commodum eorum, quibus reſeruatur, & eſt Eccleſiis onerosa.*

64 *Illegitimus diſpenſatus ad clericatum poteſt obtinere penſionem abſque alia diſpenſatione, & n. 89.*

65 *Penſio ſi datetur in ſtipendium, & non in titulum poſſet per illegitimum ſine diſpenſatione obtineri.*

66 *Epiſcopus diſpenſare non poteſt, vt qui defectum natalium patitur poſſit ad ſacros ordines aſpirare.*

67 *Illegitimus qui monaſticam diſciplinam eſt profeſſus; poterit ſacris ordinibus inſigniri, non autem dignitatibus abſque Pontificis diſpenſatione, n. 71.*

69 *Papa ſi ſciens aliquem illegitimum, promouet ad ordines, videtur habilitare quatenus non diſpenſet. Et erit habilis ad penſionem, n. 70.*

72 *Capacitas attenditur tempore delationis, & admiſſionis ad ius præſentandi in natiua in ſucceſſiuis, & linea excluſa ſemper remanet excluſa, n. 73. Declara vt n. 74. & 75.*

76 *Fœmina non ſuccedit in feudo donec ſupereſt maſculus.*

77 *In iure patronatus non eſt locus illegitimis donec adeſt legitimus, etiam quod vnus ex linea illegitima ſemel præſentaueriit, & n. 86. Nec eſt quæſitum aliquod ius ſucceſſoribus, n. 78.*

79 *Feudum ſemel acquiſitum per vnam fœminam non debetur aliis ſi ſuperſunt maſculi, & n. 84. Amplia in fideicommiſſis, n. 80. & de ratione, n. 81.*

82 *Succeſſio quæ non deuenit ad aliquam lineam perfectè, & irreuocabiliter, ſed pendente aliqua conditione vel qualitate, ſi conditio purificatur vel qualitas ſuperuenerit, linea illa ſemel admiſſa excluditur.*

83 *Ius patronatus relictum ſeniori de parentela, ſi decedat ſenior, in quo ſemel habuit effectum non tranſit ad eius deſcendentes, ſed reuertitur ad alium de parentela, in quo concurrat illa qualitas ſenioris.*

85 *Fœminæ quæ non ſunt excluſæ ſimpliciter ſed ſolum exiſtentibus maſculis, illis deſcendentibus reintegrantur.*

CAPVT CCXVIII.

QVo ad dubitationes tranſmiſſas, vt diſtincta veritas habeatur, ſunt firmandæ breuiter infraſcriptæ concluſiones.

Prima Concluſio. In fundatione iuriſpatronatus ſi illegitimi non repelluntur ex diſpoſitione remanente ſub 1 diſpoſitione iuris communis, ſecundum quod naturales ſunt capaces iuriſpatronatus, nedum in conſequentiam quando ſuccedunt in hæreditate, vel alia vniuerſitate, ſed etiam principaliter, ſcilicet quando ei datur, vel legatur iuſpatronatus, vel ipſe Eccleſiam aut capellam fundaret, & nedum quando eſt legitimatus, ſed etiam ſi non ſit legitimatus *cap. pia mentis, & cap. ſi gentes,* 2 *16 quæſt. 7.* vbi quod omni Chriſtiano competit iuſpatronatus, Vnde etiam illegitimis, dummodo ſin

3 ſint Chriſtiani.†Illud enim fuit introductū fauore
eccleſiarum, vt laici inuitentur ad illarum funda-
tionem.& conſtructionem, & dotationem,*c.quo-
niam.de iurepatron.*prout de veriori opinione teſta-
tur *Ro.eod.tit.in verb.iur.q.2.*contra *Abb.in c.ad a-
poſtolicam.de ſimon.*dū voluit principaliter illud eſſe
introductum fauore laicorum, qui fauor eccleſiæ
eſt attendendus,ne cenſeantur excluſi legitimi,&
ita in ſpecie concludit *Lamb.de iur.patron.art.17.
q.7.p.1.verſ.quære 13 f.68.poſt Rocc.eod.tit.in verb.
competens.q.2.per tot.Gig.de pen.q.2.n.2.& 7.10.15.p.
1.f.336.*& ſequitur *Rot.coram Lanc.Ianuen iurispa-
tronatus 12.Februarij 1607.poſt Bald.in l.eam quā,in
fi.C.de fid.*quem refert *Alex.ad Bart.in l.vt iuriſ-
iurandi.§ ſi liberi in v ſi liberi.in fin.ff.de op:r.libert.*
Quamuis enim linea illegitimorū non ſit expreſſe
4 vocata, †nec ſucceſſiuè,nec copulatiuè à funda-
tore, Tamen vocatis legitimis de iure per prius ve-
niunt ipſi legitimi,quibus non exiſtentibus inter-
pretatiuè fit trāſitus ad illegitimos *Alex.in l.ex fa-
cto.§ ſiquis rogatus.ſi.1.n.16.ad Trebell.Rot.coram.R.
P.D.Iuſto Ianuen.iurisſpatronatus* 18.*Aprilis* 1609.
Et multo magis illegitimi debent eſſe capaces iuriſ-
5 patronatus †cum meretrix quoque ex lucro mere-
tricio poſſit ædificare eccleſiam,vel illam dotare,
& acquirere iuſpatronatus.*Gl.in c.non eſt putanda.
1.q.1.Paul.de Citadin.iurepatron.in 2.cauſ.ecqu.q.
23.& 24.Spin.*qui de communi *in ſpec.ul.teſta.gl.6.
princ.de leg pia cau.n.11 Gig.de penſ.q.* 6.*n.*9. mere-
6 trix †enim quidquid lucratur ſuum efficit,& in il-
lius dominium tranſit, & poteſt, immo etiam te-
netur ſub præcepto tanquam de proprio eleemo-
ſynam elargiri . non ſolum quando eſt meretrix
publica,ſed etiam ſi occulte faciat copiam ſui cor-
poris,cum vtraque poſſit aliquid recipere , & reti-
7 nere,& eleemoſynam facere:†Nam licet lex poſi-
tiua puniat ipſa flagitia , tamen lege ipſa poſitiua
receptio non prohibetur,& poteſt retineri,& hoc
caſu ſtandum eſt iuri naturali,quo iure actio,& lo-
catio operarum conſiſtit in pretio æſtimabili. Ita
vt qui promittit fœminæ ratione huius turpitudi-
8 nis teneatur in foro conſcientiæ adimplere;†cum
parum referat , an vendatur publicè , vel ſecretò,
neque enim ob publicum officium venditio per-
mittitur,ſed ratione materiæ , vnde tam in publi-
ca,quam occulta delinquente,& fornicante idem
ſtatuendum eſt,vt de veriori opinione teſtatur *Co-
uar.in reg.pe.catum p.2 § 1.num.3.v.ex his plane de-
ducitur* , quidquid ſenſerint *Cin & Ang in l.1.C.de
cond.ob turp.cauſ Lup.in rub.de don.int vir.& ux §.*
Quia contra eos eſt verior opinio,vt docet *Spin.
de teſtam.gl.6.n.62.*
Amplius vt hoc obiter adnotetur , cum ſæpe dubita-
tum viderim, Poterit quis iuſtè & ſanctè dare ali-
quid alicui pro recompenſatione damni , quod
ſuſcepit delinquendo , ſeu fornicando cum eo,
9 †vel pro ſubſidio filii qui pro ſuo amore peccauit
proponendo,pro principali, & finali cauſa virtu-
tem, charitatem , & miſericordiam,etiam ſi ali-
ter non dediſſet illam pecuniam, niſi illud deli-
ctum pro eius amore perpetratus fuiſſet, nullate-
nus tamen approbando, aut ratificando malefi-
cium,quod ſimul fecit,cum etiam promittens ali-
quid, vt delictum faceret , conſecuto maleficio
10 poſſit ſoluere illud promiſſum † non quidem vi
promiſſionis, aut ratificationis maleficij ,ſed in e-
leemoſynam,& ſubſidium ſuæ paupertatis,& cō-
ſeruationem ſui honoris , dummodo tam promiſ-
ſum , quam delictum ipſius amore factum non
ſint cauſa principalis illius doni, ſed ſolum cauſa
ſine qua non,hoc enim caſu licite dabitur,& iuſtè
poterit recipi ,& tranſibit in dominiū recipientis,
& ſuum efficietur ,prout in ſpecie concludit *Na-
uar.conſ.10.de ſimon.lib.5.num.9.fol 182.p.2.poſt.Ca-
ietan.2.2.q.62.art.5.*
Secunda concluſio, Quamuis ex donatione,aut fun-
datione etiam illegitimi ſint capaces iuris patro-
natus, vt dictum eſt: Tamen ſi illud fuerit conceſ-
ſum ex priuilegio,nō poterit ad illegitimos perti-
11 nere;†Immo neque ad illegitimatos imperiali au-
ctoritate;licet enim illud quod debetur hæredi in
conſequentiam hæreditatis ſpectet etiam ad legi-
timatum per principem ſecularem , ſi ſit hæres in
12 conſequentiam tamen†conceſſum antiquiori de
familia, ad quod admittitur etiam qui non eſt hæ-
res , non competit legitimatis à Principe ſeculari
neque etiam, quod maius eſt , ſpectabit ad legiti-
matos auctoritate apoſtolica, cum priuilegium ad
eos non extendatur , niſi in eo hoc ſit expreſſum,
vel ſint legitimati per ſubſequens matrimonium,
prout in terminis concludit *Gabr.conſ.195.quaſt.3.
num.5.vſque ad 9.lib.1.* Quemadmodum etiam
quando Ius patronatus competeret ex ſui natura,
13 & inſtitutione ſolum illis de parentela,†tunc ne-
que ſpectaret ad illegitime natos , cum tales non
ſint de parentela,nec de domo, ſeu caſata.*Rocc.de
iure patr.in verb.competens q.2.in fin.v.hanc.tamen
concluſionem poſt Butr.in cap.per venerab.qui fil ſint
legit. Alex.in l.ex facto.§ ſi.quis rogatus in fi.ad Treb.
Bald in l.vltim.in fin.C.de ve.ſignif.* Ita vt neque in
14 hoc ſit ſpectandus communis vſus loquendi,†ſe-
cundum quem licet illegitimi dicantur de domo,
& familia paterna *Cephal.conſ.591.num 13.lib.4.*
15 Tamen talis vſus non eſt attendendus,†cum *do-
mus, & familia* in hac re accipiatur pro agnatione,
vt lata concludit *Peregr.de fideicommiſſ a.t.22.num.
81.Riman.Iun.conſ.442.num.11.& 12.lib.4 Tiraquell.
de retract.lignag.§.1.gloſſ.8.num.4.& 6.& de nobil.c.
15.na.11.*
Tertia concluſio. In caſu in quo vocantur deſcen-
dentes ad ius patronatus per verba naturalia abſ-
16 que aliqua mentione legitimitatis,†tunc illegiti-
mi non cenſentur excluſi *Ang.in l.ex facto 17.§.ſi
quis autem ſuſceperit.ſi.2.colum.vltim.in princ.verſ.
17 fallit ſi ſtatuenm.ff.ad Treb.*†vbi quod domus eſt ac-
cipienda pro familia,& per conſequens pro agna-
tione,quæ eſt nomen iuris ciuilis.*l.1.Cod.de ſilent.
lib.12.* conſtat autem naturales non habere ius a-
18 gnationis; †*§.vulgo quaſitos.inſtit.de ſucc.cognat.l.
ſpurios.& l.ea quæ per ea.vnd.cog* Quare tales non e-
19 runt de domo, †niſi quando ſtatutum loqueretur
per verbum importans naturalitatem quandam,
exemplum , ſi diceret quod omnes deſcendentes
de tali domo,vel quod omnes de tali domo ex pa-
trimonio ſcilicet, & ex latere patris , Cum etiam
20 †*domus* accipiatur pro familia, vnde venient quo-
21 que baſtardi qui dicuntur de familia †*Rebuff.in l.
pronunciatio 195.§.iure proprio.colum.3.in prin.verſ.
itaque domus ff.de verbor.ſignificat.* Quicquid aliud
ſit quando diſpoſitio reſpiceret nobilitatem , aut
22 aliam qualitatem , † tunc enim appellatione do-
mus veniunt ſolum, qui portant arma , & nomen
domus. *Alex.c.215.ponderatis his quæ in themate.co-
lum.2.in princ.verſ.accedit ad confirmationem.nu.3.
lib.6.Rebuff.in d §.iure proprio.v.ſi vere diſpoſitio &*
ita etiam declarat ſequēdo Ang.in ſpecie iuriſpa-

tronatus, *Rot. coram Card. Lancell. Tiraſonen. eleemoſynarię 14. Nouembris 1603. & Iannen. iuriſpatronatus 12 Febr 1607.* vbi etiam additur hoc magis procedere quando appareret teſtatorem non voluiſſe excludere naturales, puta ſi dixiſſet legiti-
23 matos, vel naturales, † quæ disiunctiua licet aliquando ſoleat reſolui in coniunctiuam vbi eſt poſita inter perſonas honoratas *l. lucius, de her inſt. l. generaliter, in pr. C. de inſti & ſub.* Tamen hoc procedit in caſu, in quo disiunctiua non poteſt in aliqua ſui parte verificari, *Bar. in l. ſi is qui ducen. 14. §. vtrum, col. 3. poſt med. in vlt opp. v. aut inter alia & iūs voluntas, n. 2 ff. de reb dub.* Quicquid alias iſta dictio
24 *ſiue*, capiatur faciliùs pro coniuncta, quā ſimplex alternatiua. *Ruin. conſ. 149. nu. 5. ad fin. lib 2. Soc. conſ. 276. prævīſa conſideratione n. 2. li. 2. Cyn. Bal. & alij in l. cum quidam 4. C de verb. ſign. Pariſ. conſ. 7. n. 39. l. 2. Gomeſ. in § ſed iſta n. 8. inſt. de actio.* licet ex mente teſtatoris reſolueretur etiam in diſiunctam. *Ruin. conſ. 20. n. 15. lib. 2.* cum aliis per *Peregr.* qui de communi, *de fideicom art. 17. n. 6.*

Quarta concluſio. In filiorum, & deſcendentium vocatione non veniunt illegitimi in iurepatrona-
25 tus, quando adſunt legitimi, † cum illi ſolum veniant in ſubſidium, quatenus legitimi non extent, & tantum in eorum defectum, cum non ſit æquum, vt tales ſimul concurrant, quaſi inter eos non adſit par ratio, neque æquitas, vt late concludit *Menoch. conſ. 25 num. 14.* vbi hoc probat tam ex iure antiquo, & diuino, quam Pontificio, & Cæſareo, & multis aliis legibus Græcorum, Iudæorum, & ſimilium, de quibus per eum, quem in ſpecie etiam iuriſpatronatus ſequitur *Rota coram Card. Lancell. Iannen. iuriſpatronat. 12. Febr. uarij 1607. & coram R. P. D. Iuſto in ead. cauſa 18. Aprilis 1608. Ruin. conſ. 20. num. 12. l. 1. Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. 3l. 1. num. 16. col. 7. in prin. ver. ſi autem aliqui eſſent, ff ad Treb. Peregr. de fideicom. art. 28. n. 50* cum declarationibus, de quibus per eund *Pere. art. 22. num. 80. & per tot.*

Quæ adeo vera ſunt, vt neque naturales ex reſcripto principis legitimentur in præiudicium legitimo-
26 rum illis extantibus, † quaſi non ſit æquum, vt auferatur ius debitum legitimis, & detur naturalibus quibus non eſt debitum, cum legitimi hoc habeant a iure diuino, per quod dicitur, ſi filius ergo
27 hæres, † quod ius diuinum princeps non immutat, *Iaſ. in ſpecie in l. Gallus §. & quid ſi tantum, col. 14. in fin. qu. 2. princ. n. 94. verſ. iſtam a fortius tenet. de libe & poſth. Alex. c. 187. videretur prima conſidera-*
28 *tione, column. 1 num. 3 & 4. lib. 5.* † Quidquid aliud ſit in legitimatione facta per ſubſequens matrimonium, *Bart. in aut. item ſi quis ſine C de naturalib. li-*
29 *ber. Bald. in auth. præterea eod. tit.* Quaſi † iſta legitimatio ſit potentior & magis operetur, & plures effectus producat, quam illa quæ fit ex reſcripto, vt late per *Tiraq. de iur. primogen. qu. 34. nu. 54. cum*
30 *ſeq.* † Et quicquid aliud ſit quando princeps vteretur *plenitudine poteſtatis*, & legitima cauſa interueniret, & *ex certa ſcientia*, vel *non obſta. &c.* id faceret quo caſu poſſet filium naturalem in vita parentis legitimare, vt ſimul cum filiis legitimis ſuccedat. *Alexand. in l. ex facto 43. in princ. col. 4. num. 24. v. hoc tamen intellig. ff. de vulgar. & pupillar. ſubſti. Salic. in auth. item ſi quis. Cod de natur. liber. Imol. in cap. niſi cum pridem. §. penulti. de renunciat. Guilelm. Bene. in cap. Raynutius in verb. & vxor. nomine Adelaſiam num. 191. de teſta.*
31 † Quamuis etiam ſeſo caſu talis filius legitimatus cum dictis clauſulis non poſſet plus conſequi ex bonis parentum, quam vnus ex legitimis, qui omnium minimam partem obtineret, *Dec. cons. 395. conſulta ſuperioribus num. 2. Tiraq. de iure primogen. qu. 34. nu. 50. per tex.* quem aureum, & notandum dicit *in § quo tam variæ. auth. quib. mo. nat. effic. ſui*, & illum textum aſſerit didiciſſe à quodam viro inſigni, dum forte cum eo peregrinaretur. *Ro. in l. neceſſarios de acquir. de hæred. Bald. in c. per tuas n. 2. de iuram. & ibi d. Iaſ. Alex. Pet. Ang. & alij* de quibus late *Mol. de primogen hiſpan. lib. 2. cap. 11. num. 17. vſq. ad 21. & lib. 3. c. 2. num. 5.*

Prædicta autem facilius admitterentur in iurepatronatus fundatorum nobilium, & in dignitate exi-
32 ſtentium, cum non ſit cenſendum illos voluiſſe principaliter vocare ad iuſpatronatus, ac eos admittere in concurſum cum legitimis, quaſi tunc verecundia eſſet habere tales ſucceſſores, cum nobilitas denigretur per illegitimos, & cuiuſcunque præſertim nobilis interſit iura ſua non deuenire ad infamatam prolem, vt dignitas, & fama eorum conſeruetur illæſa, prout in feudis, ſubſtitutionibus nobilium, & ſimilibus caſibus concludit *Imol. in l. ex facto § ſi quis rogatus in prin. column. 4. in princip. verſic. ſecunda fuit ad trebe. Alexand. conſil. 94. conſideratis his quæ in themate col. 2. in fi. num. 5. l. 1. & conſil. 25. circa primum dubium, column. 2 in princ. num. 4. ... l. b. vbi ... n verſ. & plus*
33 *etiam dicitur.* † ampliat ad perſonas etiam non nobiles tali, tamen conditionis, ſecundum quam attenta eorum vita honeſta, & ſpectabili eſſet verecundia habere tales ſucceſſores ſequitur *Decian. conſil. 238. viſo puncto & diligenter conſideratis, column. 7. in prin. verſic. ſecundo communicatur num. 10.* argumento *tex. in l. 1. § de inſpicie ... publice ... vent. inſpic.* quem ad hoc adducit etiam *Alexand. conſil. 67. conſideratis his quæ in primo colu. 4. ad med. ve ſic. accedit quia num. 5 l. t* & ita in ſpecie iuriſpatronatus nobilium perſonarum concludit *Rota coram Cardinal. Lancellotto Iann. patronatus 12 Februarij 1607.* vbi concordat alias deciſio-
34 nes contrarias diſtinguendo † quando iuſpatronatus videtur fundatum fauore familiæ, & agnationis, & quotieſcunque illegitimi vellent concurrere cum legitimis, & illis extantibus ſuccedere, quod eſſet abſurdum, & irrationabile, & contra mentem fundatorum quæ ſemper eſt ſeruanda.

Quinta concluſio Filiis illegitimis non intelligitur
35 conceſſa emphyteuſis eccleſiæ, † quia non eſt veriſimile illam de talibus ſenſiſſe propter ſuam dignitatem, quaſi iſti non poſſint procreari ſine peccato, & eccleſia tamquam nobilis, & pudicitiæ ſpeculum non videtur de filiis abuſiuis cogitaſſe, *Bald. in c. quæ in eccleſiarum num. 4. col penult. in fi. verſ. dubitatur vtrum. de conſtit. & in l generaliter. §. cum autem nu. 2 C. de inſtitut. & ſubſtitut. & ibi Iaſ. n. 29. col. vlt. ante med v. vltimo diligenter ſigna. Alex. con. 94. conſideratis his quæ in themate col. 2. in fi. verſ. pro hoc adducit n. 5. lib. 1. Rip.* qui de communi *in l. ex facto. § ſi quis rogatus ſl. prim n. 61. eo prin. poſt princ verſ. ſecunda concluſ. ff ad trebel.* & de veriori opinione teſtatur *Card. Mantica de tacit. & ambig. conuen. tit. 9. lib. 22. n. 4. v. vera eſt igitur.* vbi late reſpondet allegatis in contrarium *per Ab. & alios in c. in præſentia 8. n. 24. de prob* & multis etiam com-
36 probat *Gabr. conſ. 84. num. 28. vſque ad 36. l 2* † vbi

amphat

ampliat quamuis adſit clauſula quibus dederit, & pro hæredibus quibuſcunque, quaſi non ſufficiat generalis expreſſio, ſed requiratur ſpecialis, quia tales ſint ſpecialiter prohibiti, & ita late explicat, *Honded.conſ 37.num.24.vſque ad 30.li.2.* vbi declarat *Rota diuerſ.dec.368 p.1.& deciſ.239.part. ead.* I-
37 ta vt † neque legitimati niſi per ſubſequens matrimonium admittantur ad d.emphyteuſim, *Felin.in d.c.in præſentia.num.24.colum.14 in princip.ve.5.in quantum.* Prout idem in emphyteuſi nobilium exiſtentium in dignitate, quos exemplo Eccleſiæ credendum eſt non intellexiſſe de naturalibus, *Rip.in d.§.ſi quis rogatu, num.63.& 64. Alex.conſ.60 co.2.*
38 *lib.2.* † Quidquid aliud ſit in legitimato à ſummo Pontifice cum hoc quod ſuccederet in tali conceſſione emphyteotica, quo caſu non excluderetur, *Dec.in l.generaliter.in fi.v.& hoc intelligitur niſi eſſet.C.de inſtit.& ſubſtit.& con.258.conſulitur ab illuſtri.col.5 poſt med.verſ.& ideo eum in caſu noſtro. num.7.* ob illam rationem quia agitur de iure quærendo agnatis in futurum, quod a Principe tolli, & auferri poteſt quaſi illud non dicatur in bonis, *l. pretia rerum.ff.ad leg. Falc.* prout concludit *Gloſſ.in c.1.§ ſi quis per triginta in fi.v.naturales ſi de feud.defunct.content ſi.int dom.& agnat.* quam notabilem dicit *Dec.d.conſ.168.nu.7 Alex.conſ.2.viſis codecillis.colum.6.poſt med li.1.* Et faciunt ſimilia adducta per *Bald.in l.1.in fi C.de ignoran.& in l.reſcripta 7. r.10.& 11.C.de precib.imperat.offeren.& in l.deo nobis 42 C de epiſc.& cler.*

Et facit conſtitutio *Pij V de ann 1570.in bullar.num. 110.* quæ reuocat omnes habilitationes ſpuriorum ad bona feudalia, & emphyteotica Eccleſiaſtica,
39 † ipſoſque omnium ab illis reddit incapaces, etiam non obſtantibus legitimationibus de eis factis, quæ hactenus effectum non habuerunt; Ita vt ſub eadem conſtitutione comprehendantur etiam laici quo ad bona feudalia, & emphyteotica indiſtincte, prout in terminis concludit *Gabr.con.83. num.11.verſ.tertio omne ſcrupulum.l.2.* vbi atteſtatur ita fuiſſe iudicatum *in Rota Romana*, ſequitur *Honded.conſ.47.num.23.lib.2. Rot.diuerſ.dec.214.per tot.p.2.*

Addendum tamen eſt, quod filius ex reſcripto legitimatus non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica,
40 † quia propter honeſtatem non videtur Eccleſia de illis ſenſiſſe, *Bal.in l.generaliter.§.cum autem.n.2. C.de inſtitut.& ſubſtitut. Aldobr.c.10.num.29.Rota coram R.P.D.Robuſterio Ariminen.bonor.4.Aprilis 1578.* quam ſequitur *Cardin.Mant.de tacit.& ambig.conuent.lib 22.tit.11.num.3.*

Hoc autem non habet locum in emphyteuſi Eccle-
41 ſiaſtica conceſſa hæredibus quibuſcunque, in † ea enim comprehenduntur legitimati, quaſi tunc ex verbis vniuerſalibus admittantur, Quidquid contradixerit *Gabr.d.conſ.83.num.10.& conſ.84.num. 47.lib.2.* Nam aduerſus eum eſt verior opinio, prout reſoluit *Rota coram Cardin.Seraphino Bononien.bonor.de Bolognnis 22.Martij 1568.* quam ſequitur *Cardinalis Mantica d.tit.11.n.15.in fi.* vbi e-
42 tiam *num 17* † ampliat, quamuis emphyteuſis Eccleſiæ fuiſſet conceſſa pro filiis legitimis, & naturalibus, Nam tunc debent admitti legitimati ſpecialiter ab eo, qui hanc poteſtatem habuerit, Neque enim hæc eſt contra veriſimilem mentem Eccleſiæ, quæ eſt mater pudicitiæ, cum hæc macula tollatur ab habente talem facultatem legitimandi, vt declarat *Rota coram Card.Seraphino in d.Bononien.bonor.de Bologninis. Bero.in cap.in præſentia, num.337.de probat.Goz.ad.conſ.6.num.35.& conſ.25. num.15.Vrſil.ad Afflict.deciſ.386.colum 3.ad med.v.*
43 *verum in prædictis.num.3* Quamuis enim † quis non poſſit impetrare legitimari filium, vt ſuccedat in emphyteuſi, quæ non poteſt alienari *Menoch.co.*
44 *181.num.40.& conſ.202.num.186.* † Nihilominus hoc fallit quando legitimatio facta eſt ab eo, qui habuit huiuſmodi facultatem legitimandi, dummodo tamen iſta facultas ſpecialiter concedatur, Nam verba vniuerſalia non ſufficerent, requiritur enim ſpecialis facultas, ad hoc vt quis habeat poteſtatem legitimandi ad emphyteuſim Eccleſiæ, *Ruin.conſ.105.num.5.in fin.lib.3.* Cum etiam requiratur, quod quis ſpecialiter fuerit legitimatus, vt in dicta emphyteuſi poſſit ſuccedere: ſicut etiam de feudi ſucceſſione dicitur *Alex.conſ.128.conſideratis verbis ad fi.verſ.& etiam non videtur nu.8.lib.1. Rot. coram Card.Seraph.Bononien.bonorum de Bologninis 12.Ianuarij 1568* quam refert, & ſequitur *Cardinal. Mantic.de tacit & ambig.conuent.l.12.tit.11,nu.13.* Et dictæ deciſiones *Card.Seraphini* ſunt inter *dec. diuerſ.152.153.& 154.p 1.*

Idem eſſet quando conceſſio fuit facta ſeruatis ſolemnitatibus, quæ in alienatione ſunt neceſſariæ,
45 † tunc enim emphyteuſis Eccleſiæ tranſit etiam ad legitimatos, ſicut tranſiret ad quoſlibet extraneos, *Afflict.deciſ.166.* quidquid aliter videatur ſcripſiſſe *Decian.conſil 170.in cauſa venerabilis per tot.* Cum verè non conſuluerit, quod ita ſentiret, ſed vt veritas magis inueſtigaretur, prout in principio & fine eiuſdem conſilij reſpondet ſcholaſticis, qui eum arguebant, vt teſtatur *Alciat. conſ.7 num.1.lib.1.Cardinal.Mantic.dict tit.11.nu. 13.* vbi tamen hoc intelligit, quando legitimati poſſunt comprehendi ſub verbis expreſſis, iuxta declarationes de quibus *ſupra verſicul.hoc autem*
46 *non habet.* † Et de emphyteuſi conceſſa pro ſe, & quibus dederit, vel cum clauſula *ad habendum, tenendum, & quidquid voluerit faciendũ* quod comprehendat etiam extraneos, *Idem Cardina.Mantica dict.lib.22.tit.19.num.24.& 25.poſt Rot.coram Cardin.Seraph.Roman.caſalium 4 Decembris 1575. Ruin.conſ.18.num.9 lib.1.* Præſertim quando eſt poſita in parte diſpoſitiua, *Rota coram.Card.Lancelloto Roman.domus ſancti Euſtachij 17.Februa.1582 & in alia Roma.domus 9 Martij 1609.coram R.P.D. Manzanedo.* De quo tamen latius alibi dicam Deo dante.

Sexta concluſio. Illegitimi non ſolum excluduntur
47 ab emphyteuſi, vt dictum eſt, † ſed etiam ab omni Eccleſiaſtica diſpoſitione, cum ſemper militet illa ratio nobilitatis, & pudicitiæ Eccleſiæ, ob quam credendum eſt noluiſſe cum talibus contrahere cum eorum conceptui reſiſtat Eccleſia, *Gemin.in cap.ſtatutum.§.1.in princip.col vltim. in fi.verſic.eodem modo de heret.in 6.per Glo.in clem. vnic.de baptiſm. Rip.in l.ex facto.§ ſi quis rog.el.primo coln.penultim.num.65ver.amplia tertio, ad Trebellian.Decian in ca.in præſentia colum.18.ad fi.verſic.ſecundo nedum in emphyteuſi.num 47.de probat.*
48 † Et in locatione Eccleſiaſtica perpetua quod ab ea cenſeantur excluſi illegitimi reſoluit *Rota coram Sanctiſſimo Rom caſalis 13.Ianuarij 1581.* quam refert & ſequitur *Cardinal.Mantica.lib.12. de tacit.& ambig.conuent.titu 9.num.5.* vbi ampliat ad filios legitimos ex illegitimis procreatos, quaſi ex radice infecta prouenientes, *Ruin.*

Digitized by Google

conſ.158.nu.7.lib.1. Hoſt en.& Butr. in c. lator. qui fil ſint legit.
Septima concluſio Emphyteuſis Eccleſiaſtica tranſit
49 ad illegitimos† quando à principio ſimilibus per-
ſonis fuiſſet conceſſa, cum origo,& principium ſit
inſpiciendum, ſecundum quod poteſt etiam talis
emphyteuſis concedi illegitimis, quicquid aliud
ſit in dubio, quo caſu non videtur de illis cogita-
tum, vt dictum eſt *in quinta, & ſexta concluſione*:
ſtante enim ſcientia inueſtientis etiam naturales,
& illegitimi poſſunt comprehendi, cũ occaſio de-
linquendi, quæ principaliter non præſtatur, non
ſit in conſideratione, vt concludit *Rip. in d.l ex fa-
cto §.ſi quis rogatus il primo, colum. penultim. ad med.
nu.66. verſ limita niſi ab eccleſia,ff. ad Trebellian. poſt
Bald. in c. quæ in eccleſiarum. col. penultim num. 44.
de conſtit.* Et fuit reſolutum *per Rot. coram R.P.D.
Robuſte io Ariminen. emphyteuſis 4. april. 1574.* quam
ſequitur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. l.21.
tit.9. nu.10. poſt Card. Paleot. de noth. & ſpur. cap.31.*
50 † Quicquid alij contrarium ſentiant, cum verior
ſit opinio, quod filius naturalis poſſit ab Eccleſia
ſtipulari emphyteuſim pro ſuis deſcendentibus vt
teſtatur *idem Card. Mantica ex Rot. d. Ariminen. ca-
51 ſtrorum num.13.* vbi etiam *num. 14.* † quod Iudæus
quoque poteſt emphyteuſim Eccleſiaſticam ac-
quirere, quando rectè viuit, & contractus eſt lici-
52 tus, quicquid aliud ſit in hæreticis tanquam peio-
ribus Iudæis, & Saracenis, prout in ſpecie conclu-
dit *Calder. conſ.3. eccleſia habet domos nu.1. de locat.*
53 † Ita vt ſi Rector nolit recipere penſionem ſit ad-
mittenda Iudæi proteſtatio, ſeu oblatio, & depoſi-
tum in æde ſacra etiam cum auctoritate præſidis
ad euitandam caducitatem, vel etiam ſufficiet ſo-
la oblatio, & proteſtatio, vt non incurratur mora,
54 vt per *Calder. ibi. num. 2.* † Vnde multo magis hoc
erit concedendum ſpurijs, vt illis poſſit pater ſti-
pulari emphyteuſim, prout etiam ſeruo *c.1.§. perſo-
nam, per quos fiat inueſt.* quaſi tunc illa pecunia vi-
deatur donata pro alimentis, *Afflict dec 99. num.2.
Cremẽ ſing.130. an valeat pactum poſt Bald. in l.2. n.
5. C de iur. emphyt. Cet. in memor. in verb. ſpurius le-
gitimatus. in fi. v. poſſet etiam dari cautela, & in verb.
55 ſpuriis ſaltem de æquitate*, vbi *in fi.* quod † illud, quod
fuiſſet pluſquam neceſſarium ad alimenta ſpecta-
ret ad agnatos, ſeu ſubſtitutum, prout etiam decla-
rat *Vrſil. ad Affl. d. dec. 99. in prin. Marſil. in l.1.§.
ſeruus de quæſtio. & in l.1. num.2º. C. de rapt. virg.*
Octaua concluſio. Vt valeat conceſſio emphyteu-
ſis facta illegitimis debet conſtare de bonitate
56 vitæ, & litteratum ſcientia, † cum Eccleſia non
reſpuat tales, quando ſunt probi, & eruditi, *cap. 1.
cap. cum nunquam. & cap. penult. 56. diſtinct.* cuius
probitatis veriſimiliter credendum eſt quod Ec-
cleſia notitiam habuerit, *Dec. in cap. in præſentia.
colum.19. in princ. num.47. verſ. & contra de probat.*
57 † Non ſufficeret tamen ſcientia Vicarij iſtius pro-
bitatis inueſtiri, cum requiratur ſcientia prælati il-
lius Eccleſiæ, quæ emphyteuſim conceſſit, *Cardin.
Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib.22. tit.9. nu.19.
poſt Rot. coram R.P.D. Robuſter. Ariminen. bonorum
4. Aprilis 1574.*
Nona concluſio. In vrbe illegitimi ſunt capaces em-
58 phyteuſis Eccleſiaſticæ vigore *Bulla Leo. X* † quod
ſeruat *Rot. coram Sanctiſſimo Romana Caſalis 13 Ia-
nuarij 1581.* cuius deciſionis meminit *Card. Mant.
de tacit. & ambig. conuent, lib. 22. tit.9. num.21.* v-
bi etiam quod d. conſtitutio Leonis tanquam fa-
uorabilis debet extendi, quidquid aliud ſit in ſpu-
riis clericorum qui omnino excluduntur *per con-
ſtitutionem Pij V. 1570. caled. februarij*, de qua *in bul-
lar. conſtit.* 120. per quam conſtitutionem tollitur
omnis dubitatio tanquam comprehendens ille-
gitimos quoſcunque etiam legitimatos, vt late de-
clarat *Gabr. conſ. 84. num. 57.* vbi etiam *num 60.*
quod non poteſt euitari, quaſi illa conſtitutio non
ſit in vſu, cum præſumatur inobſeruantia, ita vt
59 non ſufficiat probare non vſum, cum † lex noua
non abrogetur per non vſum, non habentem non
contrarium vſum, non enim ſufficit quod caſus
contigerit, ſed requiritur vt vltra illius contingen-
tiam probetur, quod non obſtante illa conſtitu-
tione fuit deciſum ſecundum aliam legem ſeu ſta-
tutum, & ſic vt non vlius habeat in ſe contrarium
vſum, *Glo. in c.1. de treug & pac. Dec. conſ.646. n.9.
dixi deciſ.14.*
Decima concluſio. Illegitimè natus non eſt capax
60 penſionis, illa enim dependet à beneficio, † ex
quo extrahitur, ſicut vſusfructus à proprietate *cap.
fin. de pignor. Card. in clem. 1. §. eadem. qu. 4. de ſupple.
61 neglig prælat. Gig. de penſ queſt.1. in fi.* vnde † cum il-
legitimo ſit prohibitum habere beneficium ſiné
diſpẽſatione, *cap. litteras. de fil. presbyt. cap 1. eod. tit.
in 6.* ergo idem in penſione, quæ ab illo pendet,
Gig. de penſ. qu.63. nu.6. Et quamuis illegitimus ſit
capax iuriſpatronatus, vt ſupra dictum eſt *in prima
concluſione*; Tamen non eſt par ratio in penſione,
62 † cum iuſpatronatus ſit introductum in fauorem
Eccleſiarum, vt laici inuitentur ad illarum funda-
tionem, & dotationem *cap. quoniam. de iurepatron.*
63 † Penſio autem eſt ad commodum eorum, quibus
reſeruatur, & potius eſt oneroſa Eccleſiis, non fa-
uorabilis, & videtur quaſi ſeruitus, vnde tanquam
ex diuerſis non eſt inferendum de iure patronatus
ad penſionem.
Verum illud eſt notandum, quod ſi illegitimus eſſet
diſpenſatus ad clericatum non indigeret alia di-
63 ſpenſatione ad obtinendum penſionem, cum † il-
legitime natus non ſit inhabilis ad penſionem, ni-
ſi ratione clericatus, prout in terminis eſt deci-
ſio *Rot. coram R.P.D Gipſin Cæſaraug ſtana penſionis
19. Februarij 1590. & per R.P.D.R buſter Zameren.
penſionis 11. Octobris 1577.* in ſimili cauſa coram
63 *Cardin. Seraphino 11. Februarij 1598* † licet etiam
quando daretur penſio in ſtipendium, non autem
in titulum poſſet quoque obtineri per illegitimum
abſque diſpenſatione *Sarn. de annal. q.11. in fi verſ.
ſi vero non datur*, vbi allegat *Rot. coram R.P.D. Vor-
tio Epiſcopo Aquen. Cæſarauguſtana portionis ſeu pen-
ſionis 20. May 1538* quod etiam ita declatat *Gig. de
penſ. quæſt.16. in fi. verſ. concluſionem ſuperius firma-
tam.*
Iſta autem diſpenſatio, vt qui defectum natalium pa-
titur poſſit ad ſacros ordines aſpirare, non eſt per-
miſſa Epiſcopis etiam ſtante *concil. Trident. ſeſſ.24.
66 c.6.* † Quamuis enim per illud detur facultas di-
ſpenſandi io omni irregularitate deſcendente ex
delicto occulto non deducta in iudicium, exce-
pta ea, quæ prouenit ex homicidio voluntario, &
exceptis aliis deductis ad forum contentioſum:
Tamen in hac irregularitate, quæ oritur aliunde,
& non ex proprio delicto non debet illi concedi
huiuſmodi diſpenſandi facultas, vt docet *Nauar. in
Manual. c.27. n.194.* & ſequitur dicẽs multum no-
tandum, *Ignat. ad Diaz. in praxi c.14. in verb. pro de-
nique verſ. notabis tamen videtur.*

Ille-

Illegitimus, qui monaſticam profeſſus eſt diſ-
ciplinam, quia vitam ſuam videtur innouaſſe, po-
terit eo ipſo ſacris ordinibus inſigniri, Intelligen-
67 do † quo ad ordines ſacros, non autem quo ad di-
gnitates, & grauiora munera, tunc enim nullo
modo poterit promoueri abſque diſpenſatione
ſummi Pontificis *Gloſſ. in c. fi. de fil. presbyt. Abb. in
cap. 1. in fin. eodem tit. Felin. in c. inter monus. not 6. de
accuſat. Ignat. ad Diaz. d. cap. 14. verſ. ſi tamen illegi-
timus. in fin.*

Idem in expoſitis, qui poſſunt promoueri ad ſacros
68 Eccleſiaſticos ordines † nulla obtenta diſpenſa-
tione *Menoc. de arbitr. caſ 496. in fin. poſt Io. de
Anan. in c. 1. de infant. expoſ. Card. Paleot. de noth. &
ſpur. c. 63* dixi ſupra *c. 155. n. 35.*

Prout etiam quando Papa ſciens aliquem illegiti-
mum promoueret ad ordines, quamuis non diſ-
69 penſet, † Nam non obſtante defectu natalium
redditur habilis, & videtur in neceſſarium antece-
dens tacitè cum eo diſpenſare *Bald. in l. imperialis.
§. 1 C. de nup. Anan. in c. veniens. col. 1 de accuſat Bar.
in l. barbarius. c. 1 8. de offic. prætor. Abb. in c fi. quãdo
70 do re cript.* Ideo etiam erit habilis ad penſinoem,
vt late per *Gig. de penſ. q. 16. nu. 11* Prout etiam ne-
que erit alia diſpenſatio quærenda ſuper penſione
in illis caſibus, in quibus dictum eſt non obſtare
71 illegitimo defectum natalium, † vt in effecto mo-
nacho, expoſito, & ſimilibus.

Vndecima concluſio. Attenditur capacitas tempore
delationis, & admiſſionis ad ius præſentandi du-
72 taturum in ſucceſſores † *Cal. conſ. 6. viſo d. puncto
& dubiis. n. 5. col. 3 in princ. verſ. ſuper quarto videtur,
li. 2. Aym conſ. 212. nu. 6. Molin de primogen. hiſpan.
li. 3. cap. 4 nu. 14. & cap. 10. num. 41. eodem lib. Fede-
ric. conſ. 26 numero 1. in fin. Rot. coram R. P. D. Rubeo
Caual icen. baronia de thoro. 17. nouembris 1575. Dec.
conſil 204. diuino implorato. colum. 1. ad fi. verſ. tertio
hoc idem. nu. 3. Socin conſil. 113. ſupraſcripti inſignis.
col 3. poſt princip. ver. arbitror ergo fundamentum. n. 5.
lib. 1.* latiſſimè *Mancll. conſ. 109. n. 2. & per tot.* Ita
73 vt † linea excloſa ſemper remaneat excluſa. *Bart.
in l. fi. ad tertull. Soc. conſ. 50. viſo teſtamento. in prin.
nu. 1. lib. 3.* cum aliis per *Peregr. de fideicomm. art.
27. nu. 16. & 17.*

Hoc autem intelligitur quando fuit excluſa linea, ſe-
74 cus autem ſi fuiſſet excluſa perſona, † prout eo-
dem modo dicitur quando perſona eſſet admiſſa,
non linea, Tunc enim non durat in ſucceſſori-
bus, nam ſi in illis duraret ſequeretur quod perſo-
næ vocatæ, & qualificatæ in linea legitima exclu-
derentur à perſona lineæ illegitimæ, contra volun-
tatem, & inteotionem teſtatoris, quod non eſt di-
cendum, quia non fuit ſimplex excluſio *Pariſ. con-
ſil. 72. n. 100. lib. 4. Cardin. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 8. titul 18. nu. 7. verſicul. ſecundo reſpondeo.*

75 † Vnde ſi cauſa excloſionjs fuit, quia non aderat
clericus in linea legitima, ſi hoc ceſſat, quia ſu-
peruenit clericus legitimus, ceſſat etiam excluſio.
Quare licet deficiente clerico legitimo tranſiue-
rit facultas præſentandi ad illegitimum quo ad fa-
ctum præſentationis tunc neceſſarium: Tamen
ius patronatus retinet ſuam primæuam originem,
& naturam iuxta voluntatem teſtatoris *c. 1. de eo
76 qui ſib vel. hered ſuis.* Vbi † ſicut non patet locus
fœminæ in ſucceſſione feudi, donec ſupereſt
maſculus, Ita in iurepatronatus non eſt locus il-
legitimis donec adeſt legitimus, & ſicut *in d. c. 1.*
non obſtat, quod feudum videatur factum fœ-
mineum, quia per fœminam eſt propagatum ad
77 poſteros, † Ita in hoc caſu non obſtabit, quod
vnus ex linea illegitima ſemel præſentauerit, nam
non ideo minus obtinet ſuam naturam primæ-
uam, vt clerici legitimi, ex his, qui primo loco
iuſpatronatus acquiſiuerunt, adhuc illud reti-
neant. Præſertim quando fœminæ heberent ex
inueſtitura domini, & copulatiuè vocatæ eſſent
iuxta diſpoſitionẽ *d. c. 1. de eo qui ſibi vel hered. ſuis,*
cum minus ſit dubium, quando non adeſt voca-
tio ex inueſtitura, ſed ex ſola interpretatione iuris,
nam talis interpretatio non debet confundere
voluntatem, & intentionem teſtatoris *Card. Man-
tic. de coniect vltim. volunt. tit. 8. li. 8. num. 7.* & in
ſpecie iuriſpatronatus latè omnia prædicta decla-
rat *Rot. coram R. P. D. Iuſto Iannen. iuriſpatronatus
18. Aprilis* 16. 8.

Neque hoc caſu poterit conſiderari eſſe quæſitum
78 aliquod ius ſucceſſoribus, † cum remaneat prima
origo, & natura iuriſpatronatus, vt dictum eſt
ſtante quod adeſt clericus legitimus, in quo po-
79 teſt ſortiri effectum intentio teſtatoris, † ſicut di-
cimus de feudo ſemel acquiſito per vnam fœmi-
nam, quod non debetur aliis fœminis, ſi maſ-
culi ſuperueniant *Philipp. de Caſtro de Regio inter
conſil. Bald. 157. lib. 2.* quod ibi fuit ſubſcriptum à
*Calderino & ſexdecim doctoribus. Idem Calderin. c.
13. de feud. Caſtr. conſil. 76. videtur dicendum. col 1. in
fi. n. 2. pag. 1.* cum aliis per *Cardin. Mantic. de con-
iect. vlt. voluntat. lib. 8. tit. 18. nu. 6. Decian conſ. 93.
nu. 8. lib. 5.* ſequitur *Rot. coram Cardin. Lancellotto
Paduana feudi 26. Ianuarij 1604.* & late explicat
Peregr. de fideicommiſſ. artic. 17 numer. 5. & 11. Non
admiſſa opinione *Ang.* contrarium ſententis *con-
ſil. 321.* & *Robert. Ricard. de. Salic. inter cõſ. Bald. 105.
dubiũ ſuper quo. colum. 2. poſt med. verſ. ſit igitur ex ca
nalis filius lib. 5.* contra quos ſeruari teſtatur *Rot.
corã R. P. D. Iuſto ianuen. iuriſpatronatus 18 Aprilis*
80 16. 8. † vbi quod etiam habebit locum in fidei-
commiſſis, & iurepatronatus, cum ſeruetur idem
ordo *D. c. conſ. 418. in caſu ad me tranſmiſſo nu. 18.
col. 6. in princip. Peregrin de fideicomm. artic. 27. n. 4.
Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. tit. 8. li. 8. n. 6.*
Non obſtante qood aliqui ex ſupradictis doctori-
bus loquantur in maſculis deſcendentibus ex fœ-
81 mina. † Nam ratio deciſionis eſt, quia maſcu-
lus deſcendit ab eodem ſtipite, quæ ratio militat
ſiue deſcendat à fœmina, ſiue à maſculo, cum
immo magis hoc eſſet dicendom in maſculo, qui
pinguius habet qualitatem requiſitam *Cephalin.
conſil. 30. nu. 47. lib. 1.* quem ita declarat *Rot. in d.
iannen iuriſpatronatus. coram R. P. D. Iuſto 18. Apri-
lis* 16c8.

Adde generale eſſe in ſimilibus diſpoſitionibus,
quod quando ſucceſſio non peruenit ad aliquam
82 lineam perfecte, & irreuocabiliter pendente vi-
delicet aliqua cooditione vel qualitate quatenus
noo exteot filij legitimi, ſi conditio purificetur,
aut qualitas ſuperuenit linea illa ſemel admiſſa ex-
cluditur, & ad aliam tranſmittitur *Bald. Iſern. &
alij in ca. 1. de eo qui ſib. vel hered. ſuis. Mannell. cõſ.
106, nu. 2. & 12. Rot. coram R. P. D. Canuccio Calagu-
ritana bonorum. 13. Martij 1579.* quæ eſt inter deci-
ſiones *Rot. diuerſ. 100 par. 2.*

Vnde iuſpatronatus relictum ſeniori de parentela li-
cèt competat parentelæ, Tamen quia requirit
83 hanc qualitatem ſenioris, † ſi decedat ſenior, in
quo ſemel habuit effectum non tranſit in eius de

tentia dicatur lata propter delictum probatum,
vel propter ſolam contumaciam debeat conſta-
re ex actis, adeo vt acta ſint videnda, an ex illis
reſultet ſufficiens probatio delicti, *Marſil.in prax.*
*§.poſtquam,num.28.*ſequitur *Rot.coram Card.Sera-*
phin Ciuitatis Caſtell.de Vitellis 10. *Decembris* 1577.
& coram R.P.D.Iuſto in alia Ciuitatis Caſtelli ſup-
plementi legitima de Vitellis 12. *Aprilis* 1602. *& per*
R.P.D.Littam Ceſenaten.de Caciaguerris 7. *Febru.*
1600.

Ex illis colligitur quod rebelles condemnati ad de-
ſtructionem murorum caſtri non poſſunt am-
26 plius illud reficere poſt eius deſtructionem † ſine
licentia Principis, *Salic.in l.ſeruus,in fin.C.de pœn.*
Franc.in c.felicis,in princ.n.4.eod.tit. Ang.c.14.c.2.
in p.& in l numerationibus,n.44.de ſolut dixi *ſupr.*
27 *c.*179.*n.*12. † Cum enim ſimus in habentibus cau-
ſam ſucceſſiuam, non ſufficit ab initiu factum, niſi
perſeuerantia duret *Imol.in l.ſi fideiuſſ.§.meminiſſe,*
28 *de leg.*1 *Bart in l.inter caſtellanum,de recept arbit.* Ita
vt † iſtæ ciuitates funditus deſtructæ ſine ſpe nouæ
conſtructionis non retineant iura, quæ antea ha-
bebant, ſed illa perdunt, licet quando loca deſtru-
cta eſſent alibi tranſlata retinerent iura quæ antea
habebant *Alex conſ.43.de celerrima,n* 2.*lib.*1.*Iacob.*
*Nouell de iur.prothom.in princ.nu.*111.*tom.* 17. *fol.*22.
*Bald.in auth.habita,c.*2.*C.ne fil.pro patr.* quæ tamen
ſunt declaranda iuxta ea quæ ponit *Andr.Gaill.ob-*
*ſeru.*61.*per tot.lib.*2. dicam infra Deo dante in capi-
te particulari.

Et ad materiam demolitionis domorum, Notan-
dum eſt etiam quod iſtis ædificiis dirutis ob cri-
mina enormia, & rebelliones ſolent fieri aſper-
29 ſiones ſalis † vt perpetuo fiant ſterilia, & alij ab-
ſtineant à loco & à noua in eis ædificatione ti-
mentes ſimile ac ærumnoſum prioris ædificij omē
ſe ſubdituros, *Gomeſ.de ſale li.*2.*fol.*96 dixi *ſupra c.*
30 179.*n.*54. † vbi addidi multas rationes, ob quas
ſolitum erat ſal ſuperſeminare in domibus, caſtris,
& ciuitatibus demolitis cum aliis effectibus ſalis
concernentibus ad materiam prædictam.

Quibus adde ſalem facere in perpetuum locum ſte-
rilem, ideo ad denotandum iſtam perpetuitatem
31 ſal adhibebatur ſiue in bonū, ſiue in malum, † pro-
ut in coniugiis ad hortandum virum, & mulierem
ad mutuum, & perpetuum amorem, & in conui-
uiis in ſignum perpetuæ amicitiæ. Vnde adagium
ſalem, & menſam ne prætereas, id eſt, ne contemnas,
aut negligas perpetuam conſuetudinem amico-
32 rum, aut † ne violes amicitiæ iura, immo ſemper
conſerues illæſa.; Nam his rebus olim concilia-
bantur amici, & familiares antiquitus mutua inter
ſe conuiuia actitabāt, vt teſtatur *Diogenes Laertius*
in vita Pythagoræ. Inde Alexander apud *eundem*
33 *Laertium in commentariis Pythagoricis*, docuit Py-
thagoram vetare frangi panem, videlicet ne diſſe-
caretur, quod amicos copularet; *idem* cenſuit ſa-
lem potiſſimum in menſa apponendum, quod æ-
34 quitatis, † ac iuſtitiæ nos admoneat, vt quod &
ſeruet, tueaturq; quod occuparit, & ex liquidiſſi-
mis rebus aqua, marique fiat, *Paul.Manut.in ada-*
giis. Vnde verba *panem ne frangito* admōebant non
35 eſſe dirimendam amicitiam, † & *ſalem appento*,
iuſtitiam, & æquitatem omni adhibendam nego-
tio, cum ſal ſeruet quidquid occuparit, Modicum
tamen ſalis in conuiuiis apponebatur ad ſignifi-
36 candam breuitatem vitæ. Ideò † hominem voca-
bant ſalinum animæ, vt per *Manut.in adag.f.*12.37.

Et Veterum opinio fuit, profanam eſſe ſine ſalino
37 menſam, vnde *Arnobius* † Sacras facitis menſas ſa-
linorum appoſitu, & ſimolacris Deorum, Quin
38 & ſalinum ipſum inter vaſa ſacra vt † notat *Iuſtus*
*Lypſius Saturnal.ſermon.lib.*1.*c.*2. vbi quod Sali-
num propriè eſt patella, in qua offerebantur Diis
primitiæ cum ſale, quod etiam aduertit *Vetus In-*
39 *terpres ad illud Horat.* ſplendet † in menſa veteri ſa-
linum. *& Perſius ſatyr* 3. Purum & ſine labe ſalinū,
Et Liuius li.6.bell.punic. Argenti qui curuli ſella ſe-
derunt equi ornamenta, & libras pondo, vt ſali-
num, patellamque Deorum cauſa habere poſſint.
*Et Plin.lib.*33.*cap.*12. Fabritius inquam, qui belli-
coſos Imperatores pluſquam patellam, ac ſali-
num ex argento habere vetabat, *Et Statius.* Exiguo
40 placuerunt farra ſalino. † Collocabant etiam in
menſa vltra ſalinum ſimulacra Deorum, ut ſacras
menſas facerent apponendo in eis ſtatuam Dei
cuiuſpiam, velut tutelam, geniumque menſæ, vn-
de illud, Pellæus habebat Regnator, lætis numen
venerabile menſis. *Et Martial de Hercule vindicis*
Huc habuit numen Pellæi menſa tyranni. *Et Sta-*
tius Caſtæ genius tutelaque menſæ, de quo etiam
41 *Lypſius Saturnal.ſermon.lib.*1. .2. † vbi quque notat
Deos ipſos initio menſæ inuocari ſolitos ab anti-
quis, vnde *Quintil.declamat.*301. Habuiſti hono-
rem, & illud humile limen intraſti, & adiſti men-
ſam, ad quam cum venire cœpimus Deos inuo-
camus.

Et Phaſelitas in Pamphilia legimus piſciculis ſale
42 conditis placare Deos conſueuiſſe, † Imprimis
vero Cabro Deo ſalſamentis item rem diuinam
peregiſſe, *Cal.Rhodigin.lect.antiq.lib.*12 *c.*1.*co.*3. qui
etiam *lib.*8.*c.*18. quid ſalis, fermenti, ac mellis no-
mine intelligendum ſit in ſacris litteris & de mo-
re abluendi infantes ſale, aut aqua frigida.

Inde etiam dicitur ſalſuginoſa vicinia de ſterili, a-
43 greſti, & inhumana vicinia [illegible]iſtides in Themiſto-
cle. Sic ſalſa vt aiunt vicinia *Plat de leg.*4. Haud
ſane vere ſalſuginoſa, malaque vicinia, quod e-
tiam transferri poteſt vel ad negotium multi la-
boris, & parum frugiferum vel ad vicinos mole-
ſtos, Traductum ab agris maris finitimis, qui ple-
rumque ſolent ad culturam inhabiles eſſe, Proin-
de etiam *Virg.* terram ſalſam ut minime feracem
damnat *Manut.in adagiis.*

Ex totis corporibus nil vtilius dicitur eſſe ſale, &
ſole; Ideoque piſcatorum corpora videri cornea,
44 † ſentiri remedium in podagra, præcipue enim
aſtringit ſal, ſiccat, alligat, putreſcentia quoque
corpora ita vendicat, vt ea durent per ſecula *Rho-*
*dig.lect.antiq.lib.6.cap.*1. vbi etiam multa de mi-
ra ſalis poteſtate, ac vſu multiplici, & ibi quod
vino madentes & deliros vngebant oleo ſale
45 admixto; † Vnde prouerbium *ſalo perunctus*
hic, adaptabitur in eos, qui ætate vel vino deli-
rarent. Quidam ab vtribus tranſlatum exiſti-
mant, qui ſale loti redduntur meliores, quod
ſalis acrimonia coriorum craſſitudinem emen-
46 det; † Item temulentia laborantes mos erat
ſale, & oleo perungere. Quidam à vaſis teſta-
ceis deductum aiunt quæ ſale imbuuntur, quo
fidelius contineant liquorem infuſum, ſum-
ptum autem hoc prouerbium *ex Ariſtophanis ne-*
bulis.

Salem etiam legimus, ac lentem à Romanis credi
lugubria, ac proinde apponi mortuis conſueuiſ-
47 ſe, † hincque ingruentium malorum præſagium
Craſſo

Digitized by Google

lect. antiq. cap. 2. in fi. lib. 6.
Diuinum quoque dicebant antiqui ſalem, quaſi ca-
dauera putredinis ſecura, & duratura adſeruet
48 † nec patiatur, quod mortuum eſt penitus abole-
ri, animam imitando, quæ non ſinit molem anima-
lis diffluere, ideo etiam diuina dicitur, prout quoq;
49 † ignis fulgaris diuinus, & ſacer, vt dictum eſt ſu-
pra c. 179. n. 49. *Paul. Manu. in adag. f. 5. & Hom.* etiã
ſalem diuinum vocat, † licet pleriq; appellent ca-
50 rita, id eſt gratiam quod pluribus intei ſitus guſtui ſa-
pida reddat, & grata, *Rodi. lect. antiq. lib. 14. c. 27. in fi.*
Nec mirum ſi ſalſugo pro ſterilitate ſumatur, ſal e-
51 nim eſt terræ combuſtæ ſpecies, † & ideo lique-
ſcit frigido, & humido, cogitur vero calido, &
ſicco, *Albir. 4. meteor.* ſi autem excedit menſuræ
modum adurens calor, tunc vapor ille ſal non ef-
ficitur, ſed veluti cinis, quo facto ingeneratur a-
quis amariſſimus ſapor, Nam aduſtæ res, à qui-
bus ſecretum fuerit humidum totum vt cinis &
eiuſmodi alia amarorem concipiunt euidentiſſi-
mum, *Rodig. lect. antiq. lib. 26. c. 15.*
Et quoniam ſal mordet & ſiccat, oleum autem lenit,
& humectat, Ideo monemur ab *Ariſt. rheto. lib. 2.*
52 † *ſalem, & oleum emere*, ad ſignificandum opus eſſe
nonnunquam remediis contrariis, nunc acrimo-
nia, nunc lenitudine: ſic medici oleum addunt
ſali, ne plus ſatis erodat, Et qui ſapiunt admoni-
tionis acrimoniam bonis verbis leniunt.
Ad eandem quoque perpetuitatem ſignificandam
vxorem Loth legimus conuerſam in ſalem, quaſi
53 † eſſet æternum poſteris monimẽtum ne qui ſerio
viam Domini elegerunt retro vſquam aſpiciant,
ſed perpetuo vlterius in bonum progrediantur,
& huius facti recordatione perpetuam ſapientiam
teneant, nec amplius ſemel reprobata repetant.
Diu. Aug. de ciu. Dei, li. 13. c. 30. dixi ſuprà c. 179. n. 48.
Et ad iſtius perennis memoriæ confirmationem ad-
54 dendum eſt, quod ſtatua illa ſalis, † in quam
conuerſa fuit Vxor Loth integra ſemper manet,
quamuis non paucæ partes ab ea detractæ fuerint
Deo miraculoſe illam inſtaurãte, *Greg. Turo. & alij*
de quibus per *Cartag. hom. cathol. 10. lib. 15. fol. 68.*
Vnde carmina infra leguntur.

Nec pluuiæ lapſa ſiue diruta ventis.
Quin etiam ſi quis mutilauerit aduena formam
Protinus ex ſeſe ſuggeſta vulnera complet.

Neque hoc difficile creditu vtique erit, cum idem
55 legatur de lapide, ſeu arena, † ex qua Chriſtus ele-
uatus eſt, in quo veſtigia eius manſerunt impreſ-
ſa, *D. Hier. de loc. heb. Paul. in epi. ad Seuer.* Et mirabi-
le quidẽ eſt quod cum Peregrini deuotionis cau-
ſa multas eiuſdem terræ particulas illam abraden-
tes demerint, veſtigia tamen integra manent, nec
vllum damnum arena ſenſit, *Beda Sul. Seu. & alij*
de quibus per *Card. Baron. in annal. eccleſ. ann. Chri-
ſti 34. tom. 1. fol. 213.* Vbi etiam quod locus ille ita
56 Sacratus diuinis veſtigiis dicitur, † vt nunquam
tegi marmore, aut pauiri receperit, ſemper excuſ-
ſis marmoribus ſolo reſpuente, quæ manus ador-
nandi ſtudio tentauit apponere etiam in ora ap-
ponentium; Itaque in toto baſilicæ ſpatio ſolus
57 in ſui ceſpitis ſpecie virens permanet, † & impreſ-
ſa diuinorum pedum venerationem calcari Deo
pulueris perſpicua ſimul, & attigua venerantibus
arena conſeruat vt vere dici poſſit, Adorauimus
vbi ſteterunt pedes eius.
Auget ſanè miraculum, quod cum eodem in loco
Romanus exercitus ſub Tito caſtrametatus eſt,
cum Hieroſolymam obſideret, non tantum leui
terræ toties percalcatæ impreſſa potuiſſent rema-
nere veſtigia, ſed nec ſi certe lapidi fuiſſent inſculp-
ta eadem aliqua ex parte integra apparuiſſent,
Card. Baron. ibid. ann. Chriſt. 34. tom. 1. fol. 213.
Idem de lapide ſepulchro Chriſti ſuperpoſito; quod
58 ſernat veſtigia ferreorum vinculorum, *Beda* † *de
loc. ſanct. c. 2. Card. Baro. ann. Chriſt. 34. tom. 1. fol. 181.*
Et de ſanguine Zachariæ occiſo inter templum,
59 † & altare ſilicibus impreſſo indelebili, *Idem Baro.
in annot. ad martyrolog. 5. Nouembris.*
Et de ligno Sanctæ Crucis teſtatur *Paulinus* ſtupen-
60 dum plane; † ac perenne miraculum toto Orbi
notiſſimum; Nam cum vndiq; è remotiſſimis e-
tiam regionibus Hieroſolymam religionis ergo
Chriſtiani confluere conſueuiſſent acciperentque
de ligno eiuſdẽ S. Crucis particulam, illud diuina
quadam virtute operante nullam ſentiebat ex di-
minutione iacturam, *S. Cyrillus etiam cath. 10.* affir-
mat totum terrarum Orbem ligno Sanctæ Crucis
Hieroſolymis accepto eſſe locupletatum, *Card.
Baro. Martyrol. 3. Maij poſt princ. ver. teſtatur idem.*
Verum eſſet quod aliquando ſal & ſalſum ad pingue-
61 facienda corpora maxime valet † ſecundum *Plut.
in q. nat.* dixi ſup. c. 179. *in fi.* late *Paul. Manu. adag.
f. 13.* Quamuis contrarium defendat *Mercu. lib. 5.
var. c. 5.* quia compertum eſt ſali potius facultatem
ineſſe extenuandi, quam craſſefaciendi, niſi cor-
pora nimia humiditate luxuriantia, & veluti
conſtipata contabeſcant. *Idem Mercura ibi.*
Et hæc ſatis ſint ad probandam ſterilitatem perpe-
tuam, quam inducit ſal; cuius etiam vana eſt ſatio,
62 † cum nullus omnino fructus ſit orturus: Ideò
ſub inanis ſpei adagio antiquitus vſurpari ſolitum
erat Salem ſerere, licet hoc etiam diceretur, quia
ſuperuacuum erat ſalem ſeminare, quando tam
frequens, & perampla copia à natura ſuggeritur
63 terra marique ſalis ſponte naſcentis: ob quam
copiam *ſale emptum mancipiũ* dicebatur in barba-
rum ac vilem Homuncionem, quaſi commuta-
tum ex re ob eius abundantiam modici valoris,
& infructuoſa, Etenim negotiatores olim in me-
diterraneam ſalem portantes mancipia reporta-
64 bant à Barbaris, † Et Thraciæ genti mos erat pecu-
liaris commutare mancipia ſale. Vnde Comicus
quidam Generoſus, eſt Trax ſale redemptus ſci-
licet *Zenedotus* de quo per *Manu. in ada.* Vnde pro
re vili miſeris obſoniorum loco *ſal eſt cum aceto*,
65 † ſignificabatur enim prandium paruum, & tenue,
vt per Gripp. piſc. in ruden. Prout etiam per illa verba
iuxta ſalem, & cuminum, ſeu fabam, magna familia-
66 ritas & amicitia dicebatur, † quaſi tales amici par-
ua cœna contenti ſale & cumino vna veſcantur,
non quærentes apparatũ ciborum, ſalis enim no-
mine frugalem victum innuebant. *Hor. in odis.* Vi-
uitur paruo bene, cui paternum ſplendet in menſa
tenui Salinum, *Idem in ſer.* Modo ſit mihi menſa
67 tripes, & concha ſalis puri. Ita † etiam *ſalem, & ca-
ſeum edere, Plin. lib. 21. c. 7.* quaſi pulmentarij vice
hoc ſolum veteres vtebantur dicebant enim, ne
ſis ſollicitus, quo me apparatu accipias præter ſa-
lem, panem, & caſeum nil requiram.
De ſale quoque illud obſeruandum eſt, vt hoc obi-
68 ter adnotetur; *ſalis onus* vnde venerat, † ſenarius
prouerbialis in eos, qui parta tueri nequeunt, vel
in illos quibus male parta male diſpereunt: Na-
tum adagium ab euentu, Negotiator enim quidã
nauem ſale onuſtam vehebat, nautis dormientibus

tibus influxu aquæ marinæ ſentina vehementer
69 adaucta, & ſalem vniuerſum ſoluit ac corrupit,
& nauem ipſam demerſit. Ita quod ex aqua ma-
rina natum fuerat, (Nam hinc concreſcit ſal)
in eandem denuo liquefactum eſt. Vnde etiam
Salem vehens dormis, Prouerbium ex eodem e-
uentu ortum in eum qui in re periculoſa ſocordi-
ter atque indiligenter agit, propterea quod ſal in-
fluxu ſentinæ facilè corrumpitur, *Manut. in adag.*
Et *ſale condire* Græci dicunt *ahzta*: Quamuis eo ver-
70 bo etiam congregatio ſignificetur; † Vnde Ha-
lia Perſarum dicitur Herodoto congregatio, ſeu
concilium. Sunt & halides, ſeu haliæ ſali teren-
do vaſa accommoda. Auctor *M. Varro* eſt ad
Rhenum locis quibuſdam nec foſſiuum haberi
71 ſalem, nec marinum, ſed lignorum quorun-
dam carbonibus combuſtis pro eo vti, *Cel. Rhod.
lect. antiq. lib. 6 c. 1.*

Inſuper notandum eſt quod quæ ante ſacrificium
fieri conſueuerunt prothima vocantur: vt eſt va-
poratio thuris, aut id genus primitiæ quæcunque,
vt ſiligo, & placentulæ Prothimata dicuntur or-
72 deum ſale conſperſum, † quod ante ſacrificium
aris infundebatur, Erat autem augurium futuræ
frugum fertilitatis, vel vt diuinæ bonitati gratos
ſe oſtenderent, quod deſitis glandium cibis ad mi-
tiorem peruenilſſent victum, *Cel. Rhodig. lect. antiq.
lib. 12. c. 1.*

Obſeruandum eſt etiam circa huiuſmodi demoli-
tiones domorum, quod ſi domus, quæ debet de-
uaſtari eſſet communis cum alio non delinquen-
73 te ita vt ſocius haberet partem ſuperiorem, † de-
linquens autem inferiorem non deſtruetur, ſed
pœna commutabitur, *Clar. in §. fi. q. 82. ſuper ſtat. 8.
n. 3 verſ. ſed quid ſi delinquens.* Farin. *de crim. laeſ. ma-
ieſt. q. 112. in ſpect. 3. n. 117.* cum aliis per *Corſet. ſing. 71.
incip. duo fratres habent domum, in verb. cõmunitas,
n. 1. arg. l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his qui not.
infam. l. ſi communem, ff. quemadm. ſeru. amitt.*

Et ſi plures domus eſſent communes, tunc fit diui-
76 ſio earum, & deſtruuntur illæ † quæ in diuiſio-
ne fuerunt aſſignatæ delinquenti, *Clar. in §. fin. q.*
81 *verſ. quarto quid agendum poſt Alber. de Statut. p.
3. q. 47.*

Prout neque deuaſtabitur domos, in qua vxor ha-
75 bet pro ſua dote pignus, vel hypothecam, † com
tranſlatio in fiſcum non tollat ius hypothecæ; ne-
que enim delictum debitoris debet officere ſecu-
ritati creditoria, Vnde hac ratione vxor poterit
defendere, ne fiat vaſtum in rebus mariti delin-
quentis, Quidquid aliud ſit in Colono, vel inqui-
79 lino, qui non habebit hanc defenſionem, † niſi
haberet obligata bona pro obſeruatione contra-
ctus conductionis. Ita omnia prædicta explicat
77 *Bald. in l. pignus 8. n. 1. C. de pign. act.* † Cum etiã
creditor præferatur pœnæ *Salic. in d. l. pignus, ad fi.
verſ. non obſtat hæc lex. Farin. q. 119. n. 26.* vbi diſtin-
guit quod ſi vltra domũ deuaſtandam remaneant
relinquenti alia bona, in quib. creditores poſſunt
ſatisfieri, tunc ex eorum pignore, & hypotheca
non impedietur dirutio domus, ſecus ſi non ſu-
perſunt alia bona pro ſatisfactione creditorum,
78 † quamuis, ſi domus diruenda eſſet fundus dota-
lis, non poſſet dirui, licet ſupereſſent alia bona ſui
viri, tunc enim ſicut non poteſt ex contractu alie-
79 nari † *l. lex Iulia. de fund. dot.* Ita nec etiam poterit
ex delicto *Gig. de crim. laeſ. maieſt. q. 39. n. 2. v. prædictã
conclusionem. Baſard. ad Clar. q. 82 n. 98. in fi.* Vbi e-
tiam quod fiſcus debet ſatisfacere de ſuo tam v-
xori, quam aliis creditoribus habentibus ius, &
hypothecam in domo deuaſtanda, quando de-
80 linquens non habet niſi domum † illam, quæ de-
bet dirui, *Dec. in prax. crim. lib. 7. c. 46. n. 37. in princ.
verſ. quinimmo creditores.* Et ita etiam intelligitur
opinio eorum qui volunt poſſe impediri per cre-
ditores deuaſtationem. Nam habebit locum niſi
prius fiſcus illis ſatisfaciat, quia hoc operatur ob-
ligatio pignoris, quæ ius in re conſtituit, vt de-
clarat *Salic. in l. pignus, in fi. verſ. mihi videtur, C.
de pign. actor.*

Et adeo iſta pœna dirutionis habebit locum, vt e-
tiam ſit imponenda mortuo reo criminis læſæ
81 maieſtatis, † quamuis ſolum agatur ad memo-
riam eius damnandam, ſi enim mortuo reo bona
ſunt fiſci, ergo in eius libertate erit diruere quæ
ſua ſunt, *Dec. in prax. crim. lib. 7. c. 46. nu. 37. verſ. ſed
mihi non placet. Farin. q. 116. nu. 40.* contra *Gig. de
crim. laeſ. maieſt. q. 36.* vbi voluit quod ſolum fiet
confiſcatio abſque demolitione bonorum quando
agitur ad damnandum memoriam rei criminis
læſæ maieſtatis.

Quæ multo magis procedent in crimine læſæ maie-
ſtatis diuinæ, cum longe grauius ſit illam offẽdere,
82 † quam temporalem, & huiuſmodi delicta æqui-
parentur quoad pœnam, *Oſaſc. deciſ. 94. n. 29. Perez
de anniuerſar. & capellan. lib. 1. c. 4. n. 126. & 128.* vbi
etiam quod ſicut nomina punitorum adſcribun-
tur in marmoribus cum qualitatibus delictorum
83 † vt perpetuæ notam infamiæ incurrant, Ita etiam
nomina hæreticorum, & qualitates hæreſium ad-
ſcribuntur, & ponuntur affixa in Eccleſiis paro-
chialibus delinquentium in linteaminibus, *Simanc.
de cathol. inſt. tit. 47. n. 9. & 13.* Quod originem ha-
buit ab eo quod legitur *Num c. 16.* tulit ergo Elea-
zar Sacerdos thuribula in ea, in quibus obtulerant
hi, quos incendium deuorauit, & produxit ea la-
minas affigens altari, vt haberent poſtea filij Iſrael,
quibus commonerentur, ne quis accedat alieni-
gena, & qui non eſt de ſemine Aaron ad offeren-
dum incenſum Domino, ne patiatur ſicut paſſus
eſt Core, & omnis congregatio eius.

Inſuper circa ea, quæ ſupra dicta ſunt in materia per-
petuitatis addendum eſt idem eſſe in conditioni-
84 bus habentibus cauſam permanentem & † ſucceſ-
ſiuam, tunc enim non ſufficit implementum mo-
mentaneum, ſed requiritur ſucceſſiuum, *l. inter ca-
ſtellianum de recept. arb. Corn. conſ. 7. n. 11. lib. 3* Quid-
quid aliàs conditio temporis momento implea-
85 tur † & diſpoſitio ſtatim ſuum habeat effectum,
*l. ſi quis heredẽ, de inſtit. & ſubſt. Bart. in l. 1. n. 23. eod.
tit. Gabr. conſ. 4. n. 14. lib. 2.* Vnde ſi in capitulis pacis
quis promittat muros alicuius caſtri deſtruere,
86 † & poſt demolitionem refecerit non videtur ſa-
tisfeciſſe, & in pœnam incidit, *Bald. in d. l. ſi quis
heredem, n. 4. Zaſ. in l. in ſubſtitutione, n. 16. v. vltimo
fallit. de vulgar. ſubſtitut.* cum aliis per *Card. Mant.
de tacit. & ambig. connent. lib. 14. tit. 44. n. 16.*

Idem etiam dixi, vt hoc obiter aduotetur in condi-
tione *ſi legibus ſtuduerit*, quæ habet tractum tem-
87 poris ſucceſſiuum, † & non dicitur impleta, niſi
doctoratus inſignia aſſequatur quaſi effectus ſit
inſpiciendus cum perſeuerantia vſque ad gra-
dum doctoratus incluſiuè, *Iaſ. conſ. 149. nu. 1. lib. 4.
Decian. conſ. 179. quod ſupra ad fi. v. ex quibus omni-
bus. Rip. in l. 1. colum. vltim. in princ. v. limita has vl-
timas. nu. 138. in fi. ſolut. matrim. & ibi Alciat. col. 12.
in prin. c.*

in principio. ff. illud conſtat nu. 57. Aym. conſ. 687. nu. 3 cum aliis per *Raudenſ. de analog. c. 57. lib. 1 nu. 90.*
88 & voluit *Bald. conſ. 284. pater diſponens, lib. 2.* † Vbi etiam quod debet cauere ſaltem per quinquennium; quia ante illud [illegible] ſtudium præſumitur poſſe perficere, [illegible] *ſi bene. in prima conſtit. Digeſt.*

Vnde ſi teſtator fecerit legatum illi de domo ſua qui
89 ſtuduerit in legibus, † & lauream conſequetur erit eligendus qui exercet excluſo altero non exercente doctoratum, quaſi verba cum effectu ſint intelligenda *ex ſupra allegatis.* & declarat *Horat. Tut. [illegible] lib. 1 n. 28 Raudenſ. deciſ. 37. n. 284.*

Et faciunt multa, quæ circa perſeuerantiam actus adducit *Ang. conſil. 34. in propoſita quæſtione, c. 1a. & conſil. 159. ex hoc [illegible], col. penult. in fi n. 4.*
90 † Non enim dicitur quis ſtudere niſi faciat cum effectu, quia de fine & effectu fuit cogitatum, cum ſtudium ſit vehemens applicatio animi ad aliquid peragendum cum ſumma voluntate,
91 † quod verbum *peragendum* denotat perfectionem, vt late omnia comprobat *Iaſ. conſil. 149. col. 1. lib. 4.*

Non referret tamen quod quis ſumeret gradum do-
92 ctoratus in vno, vel altero collegio, † Ita vt quamuis in primo teſtamento fuiſſet adiecta qualitas ſtudendi, vel lauream doctoratus ſumendi in collegio Peruſino, tamen conditio diceretur impleta, ſi quis perueniat ad d. gradum in alio collegio. Si in ſecundo teſtamento fuiſſet facta mentio ſimpliciter de ſtudendo, ſiue perueniendo ad gradum doctoratus; Nam cum primum
93 fuerit reuocatum per ſecundum, qualitas † in eo appoſita non cenſetur repetita in ſecundo, *Alexand. conſ. 70. viſo conſilio alias per me reddito, col. 4. in fi. verſ. non obſtat. n. 2. lib 2. per text. in l. [illegible] in princ. & l. [illegible] de cond. & demonſt.* & in ſpecie conditionis
94 huiuſmodi ſtatus eſt deciſum † *Rot. coram Card. Blancheto [illegible] 27. Ianuar. 1577.* Vbi quod magis hoc fuit deciſum quia ex pluribus qualitatibus de quibus in primo teſtamento erat [illegible] expreſſit in ſecundo, quam repetere voluit, vnde alias qualitates excluſit, cum illas expreſſiſſet ſi voluiſſet, *Bald. in l. 1. § fin autem ad deficientis, C. de caduc. toll. Rol. conſ. 51. n. 8. lib 4.*

Quod etiam procederet quamuis eſſemus in eodem teſtamento, quando ſequens legatum contineret
95 conditiones a primo diuerſas, † quia conditio adiecta vni legato non cenſeretur repetita in alio facto in eodem teſtamento, cum diuerſitas qualitatum adiectarum diſpoſitionibus tollat coniecturam, quæ alias poſſet inſurgere, *Alex. conſ. 66. viſo teſtamento, col. [illegible] ad med. ver. ſed [illegible] quod ex verbis, lib. [illegible]* cum aliis per *Surd. de alim. tit. 3. [illegible]*
96 *nu. 51.* † Et magis hoc haberet [illegible] tione poſita in ſecundo legato, quæ [illegible] retur repetita in primo cum facilius [illegible] inſtitute in ſequentia, quam e contra [illegible] *Surd. de alim. tit. 7. q. 13. nu. 12. Socin. Iun. conſ. [illegible] nu. 101. lib. 2.*

Aduertendum tamen eſt circa ea quæ ſupra dicta ſunt de donatione facta ſi ſtuduerit, vt intelligantur, dummodo perueniat ad gradum doctoratus, quod tunc huiuſmodi opinio procedat, quando poteſt conſiderari, quod teſtator, vel alius donauerit, vel legauerit habito reſpectu ad perfectionem ſtudiorum, quaſi tunc dicatur ſtudia perficere, cum ad lauream doctoratus aſſumitur,
97 † & ita loquitur *Bald. in d. conſ. 284. lib. 2.* Vbi adeſſent verba oſtendentia enixam voluntatem teſtatoris. Maxime, quia etiam fuit dictum, nec aliter, nec alio modo, quæ formam inducunt, *Socin. conſil. 187. nu. 8. lib. 2. Boer. quæſt. 24. n. 11.* Aliud
98 autem eſſet in caſu ſimplicis donationis, aut legati facti cauſa ſtudiorum, tunc † enim non videretur requiri gradus doctoratus, cum non omnibus datum ſit adire Corinthum, Et ſufficiet quod quis eo tempore ſtudeat, & non ſtet per eum quin proficiat, cum etiam ſine gradu doctoratus poſſit effici procurator, adminiſtrator, vel
99 ſimilia officia habens, † in quibus non requiritur talis dignitas, & ſufficit ſcientia, quæ etiam Reipublicæ adiumento eſſe poteſt, Ita in terminis declarat *Menoch. de arbitr. caſ. 238. nu. 52.* vbi quod *Iaſ. Dec. [illegible]* qui contrarium ſequuntur debent intelligi in caſu *Bald.* per eos allegati, quod etiam ſequitur *Barboſ. in l. 1. pag. 7. in fin. nu. 63. verſ. quod tamen mihi non placet, ff. ſolut. matrim.* vbi quod ſatis eſt, vt ſcholaris ſtudeat ſufficienter, & mediocrem ſcientiæ notitiam acquirat, vt dicatur ſtuduiſſe, *Bolognet. in d. l. 1. n. 233. ampliat. 5. ad med. verſ. & legatum.*

EPITOME.

Illegitimi quando ſint capaces iuris patronatus, penſionum, emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & ſimilium diſpoſitionum, quamuis non ſint legitimati. ¶ Baſtardi legitimati & Naturales quo caſu dicantur de familia & agnatione. ¶ Meretrix quando poſſit acquirere ius patronatus, & ex lucro meretricio facere eleemoſynam. ¶ Promittens aliquid pro delicto, aut fornicatione an in foro conſcientiæ teneatur adimplere ¶ Filiorum, & deſcendentium appellatione quādo veniant illegitimi in iure patronatus. ¶ Et an naturales legitimentur in præiudicium legitimorum tam ex reſcripto [illegible], quam per ſubſequens matrimonium ¶ [illegible] Eccleſiaſtica quo caſu comprehendat [illegible] tranſeat ad legitimatos ex reſcripto, & ad [illegible]es, ſpurios Iudæos, & ſimiles ¶ Illegitim[illegible] ad electicatum an poſſit obtinere pen[illegible] abſque alia diſpenſatione. ¶ Naturales monach[illegible] prufeſſi, expoſiti, & ſimiles an ſint capaces ordinum, penſionum, & dignitatum. ¶ Capacitas an attendatur tempore delationis, & admiſſionis ad ius præſentandi duraturum in ſucceſſores. ¶ Fœmina quando ſuccedat in feudo, & deficientibus maſculis reintegretur. ¶ Ius patronatus relictum ſeniori de parentela, ſi ille decedat quo caſu tranſeat ad eius deſcendentes, vel reuertatur ad alium de parentela, in quo concurrat illa qualitas ſenioris.

SVMMARIVM.

1 *Illegitimi, etiam non legitimati ſunt capaces Iuris patronatus, niſi in fundatione reperiantur excluſi. Idem in omni Chriſtiano, nu. 2. Et de ratione, num 3. Amplia etiam quod linea illegitimorum non ſit expreſſè vocata, n. 4.*

5 *Meretrix ex lucro meretricio poteſt ædificare Eccleſiam, vel illam dotare, & acquirere ius patronatus.*

6 *Meretrix quicquid lucratur ſuum eſſe, & in illius dominium tranſit. Et poteſt aliquid recipere, ac retinere, & eleemoſynam facere, ſine publica ſua turpitudine [illegible] faciat. & n. 7.*

Google

3 ſint Chriſtiani.†Illud enim fuit introductū fauore
eccleſiarum, vt laici inuitentur ad illarum funda-
tionem.& conſtructionem, & dotationem, *c.quo-
niam.de iurepatron.* prout de veriori opinione teſta-
tur *Ro.eod.ti.in verb.ius.q.2.*contra *Abb.in c.ad a-
poſtelicam.de ſimon.*dō voluit principaliter illud eſſe
introductum fauore laicorum, qui fauor eccleſiæ
eſt attendendus,ne cenſeantur excluſi legitimi,&
ita in ſpecie concludit *Lamb.de iur.patron.art.17.
q.7.p.1.verſ.quaero 13.f.68 poſt Rocc.eod.tit.in verb.
competent.q.1.per tot.Gig.de pen.q.1.n.1.& 7.10.15.p.
1.f.316.*& ſequitur *Rot.coram Lanc.Ianuen iurispa-
tronatus 12.Februarij 1607.poſt Bald.in l.eam quā,in
fi.C.de fid.*quem refert *Alex.ad Bart.in l.vt iuriſ-
iurandi § ſi liberi in v ſi liberi.in fin.ff.de op:r.libert.*
Quamuis enim linea illegitimorū non ſit expreſſe
4 vocata, †nec ſucceſſiuè,nec copulatioè à funda-
tore, Tamen vocatis legitimis de iure per prius ve-
niunt ipſi legitimi,quibus non exiſteotibus inter-
pretatiuè fit trāſitus ad illegitimos *Alex.in l.ex fa-
cto.§ ſiquis rogatus.sl.1.n.16.ad Trebell.Rot.coram.R.
P.D.Iuſto Ianuen.iurispatronatus 18.Aprilis 1609.*
Et multo magis illegitimi debent eſſe capaces iuriſ-
5 patronatus †cum meretrix qooque ex lucro mere-
tricio poſſit ædificare eccleſiam,vel illam dotare,
& acquirere iuſpatronatus.*Gl.in c.non eſt putanda.
1.q.1.Paul.de Citadin.iurepatron.in 2.cauſ.acqu.q.
23.& 24.Spin.*qui de communi *in ſpe.ul.teſta.gl.6.
princ.de leg pin cau.n.13 Gig.de penſ.q. 6.n.9.* mere-
6 trix †euim quidquid lucratur ſuum effi it,& in il-
lius dominium tranſit, & poteſt, ,immo etiam te-
netur ſub præcepro tanquam de proprio eleemo-
ſynam elargiri, non ſolum quando eſt meretrix
publica,ſed etiam ſi occulte faciat copiam ſui cor-
poris,cum vtraque poſſit aliquid recipere, & reti-
7 nere,& eleemoſynam facere:†Nam licet lex poſi-
tiua puniat ipſa flagitia, tamen lege ipſa poſitiua
receptio non prohibetur,& poteſt retineri,& hoc
caſu ſtandum eſt iuri naturali,quo iure actio,& lo-
catio operarum conſiſtit in pretio æſtimabili. Ita
vt qui promittit fœminæ ratione huius turpitudi-
8 nis teneatur in foro conſcientiæ adimplere;†cum
parum referat, an vendatur publicè, vel ſecretò,
neque enim ob publicum officium venditio per-
mittitur,ſed ratione materiæ, vnde tam in publi-
ca,quam occulta delinquente, & fornicante idem
ſtatuendum eſt,vt de veriori opinione teſtatur *Co-
uar.in reg.pe.catum p.2 § 1.num.3.v.ex his p'ane de-
ducitur*, quidquid ſenſerint *Cin & Ang in l.2.C.de
cond.ob turp.cauſ.Lup.in rub.de don.int vir.& vx §.*
Quia contra eos eſt verior opinio,vt docet *Spin.
de teſtam.glo.6.n.82.*

Amplius vt hoc obiter adnotetur, cum ſæpe dubita-
tum viderim, Poterit quis iuſtè & ſanctè dare ali-
quid alicui pro recompenſatione damni, quod
ſuſcepit delinquendo, ſeu fornicando cum eo,
9 †vel pro ſubſidio filij qui pro ſuo amore peccauit
proponendo pro principali, & finali cauſa virtu-
tem, charitatem, & miſericordiam,etiam ſi ali-
ter non dediſſet illam pecuniam, niſi illud deli-
ctum pro eius amore perpetratus fuiſſet, nullate-
nus tamen approbando, aut ratificando malefi-
cium,quod ſimul fecit,cum etiam promittens ali-
quid, vt delictum faceret, conſecuto maleficio
10 poſſit ſoluere illud promiſſum † non quidem vi
promiſſionis, aut ratificationis maleficij ,ſed in e-
leemoſynam,& ſubſidium ſuæ paupertatis,& cō-
ſeruationem ſui honoris, dummodo tam promiſ-
ſum, quam delictum ipſius amore factum non
ſint cauſa principalis illius doni, ſed ſolum cauſa
ſine qua non,hoc enim caſu licite dabitur,& iuſtè
poterit recipi,& tranſibit in dominiū recipientis,
& ſuum efficietur,prout in ſpecie concludit *Na-
uar.conſ.10.de ſimon.lib.5.num.9.fol 181.p.2.poſt.Ca-
ietan.2.2.q.62.art.5.*

Secunda concluſio, Quamuis ex donatione,aut fun-
datione etiam illegitimi ſint capaces iuris patro-
natus, vt dictum eſt. Tamen ſi illud fuerit conceſ-
ſum ex priuilegio,nō poterit ad illegitimos perti-
11 nere;†Immo neque ad illegitimatos imperiali au-
ctoritate;licet enim illud quod debetur hæredi in
conſequentiam hæreditatis ſpectet etiam ad legi-
timatum per principem ſecularem, ſi ſit hæres in
12 conſequentiam tamen†conceſſum antiquiori de
familia, ad quod admittitur etiam qui non eſt hæ-
res, non competit legitimatis à Principe ſeculari
neque etiam,quod maius eſt, ſpectabit ad legiti-
matos auctoritate apoſtolica, cum priuilegium ad
eos non extendatur, niſi in eo hoc ſit expreſſum,
vel ſint legitimati per ſubſequens matrimonium,
prout in terminis concludit *Gabr.conſ.195.quæſt.3.
num.5.vſque ad 9.lib.1.* Quemadmodum etiam
quando ius patronatus competeret ex ſui natura,
13 & inſtitutione ſolum illis de parentela,†tunc ne-
que ſpectaret ad illegitime natos, cum tales non
ſint de parentela,nec de domo, ſeu caſata.*Rocc.de
iure patr.in verb.competens q.2.in fin.v.hanc.tamen
concluſionem poſt Butr.in cap.per venerab.qui fil ſint
legit.Alex.in l.ex facto.§.ſi.quis rogatus in fi.ad Treb.
Bald in l.vltim.in fin.C.de ve.ſignif.* Ita vt neque in
14 hoc ſit ſpectandus communis vſus loquendi,†ſe-
cundum quem licet illegitimi dicantur de domo,
& familia paterna *Cephal.conſ.591.num 13.lib.4.*
15 Tamen talis vſus non eſt attendendus,†cum *do-
mus*, & *familia* in hac re accipiatur pro agnatione,
vt lata concludit *Peregr.de fideicommiſſ a.t.22.num.
85.Riman.Iun.conſ.442.num.11.& 12.lib.4 Tiraquell.
de retract.lignag.§.1.gloſſ.8.num.4.& 6.& de nobil.c.
15.nu.11.*

Tertia concluſio. In caſu in quo vocantur deſcen-
dentes ad ius patronatus per verba naturalia abſ-
16 que aliqua mentione legitimitatis,†tunc illegiti-
mi non cenſentur excluſi *Ang.in l.ex facto 57.§.ſi
quis autem ſuſceperit.sl.2.colum.vltim.in princ.verſ.
17 fallit ſi ſtatutum.ff.ad Treb.*†vbi quod domus eſt ac-
cipienda pro familia,& per conſequens pro agna-
tione,quæ eſt nomen iuris ciuilis.*l.1.Cod.de ſilent.
lib.12.* conſtat autem naturales non habere ius a-
18 gnationis; †*§.vulgo quæſites.inſtit.de ſucc.cognat.l.
ſpurios.& l,ea quæ per te.vnd.cog* Quare tales non e-
19 runt de domo, †niſi quando ſtatutum loqueretur
per verbum importans naturalitatem quandam,
exemplum, ſi diceret quod omnes deſcendentes
de tali domo,vel quod omnes de tali domo ex pa-
trimonio ſcilicet, & ex latere patris, Cum etiam
20 †*domus* accipiatur pro familia, vnde venient quo-
21 que baſtardi qui dicuntur de familia †*Rebuff.in l.
pronunciatio 195.§.iure proprio.colum.3.in prin.verſ.
itaque domus ff.de verbor.ſignificat.* Quicquid aliud
ſit quando diſpoſitio reſpiceret nobilitatem, aut
22 aliam qualitatem, † tunc enim appellatione do-
mus veniunt ſolum, qui portant arma, & nomen
domus.*Alex.c.213.ponderatis his quæ in themate.co-
lum.2.in princ.verſ.accedit ad confirmationem.nu.5.
lib.6.Rebuff.in d §.iure proprio.v.ſi vere diſpoſitio &*
ita etiam declarat ſequēdo Ang.in ſpecie iuriſpa-

tronatus, *Rot. coram Card. Lancell. Tiraſonen. eleemoſynæ 24. Nouembris 1603. & Ianuen. iuriſpatronatus 12 Febr. 1607.* vbi etiam additur hoc magis procedere quando appareret teſtatorem non voluiſſe excludere naturales, puta ſi dixiſſet legiti-
23 matos, vel naturales, † quæ disiunctiua licet aliquando ſoleat reſolui in coniunctiuam vbi eſt poſita inter perſonas honoratas *l. Lucius, de her. inſt. l. generaliter, in pr. C. de inſt. & ſub.* Tamen hoc procedit in caſu, in quo disiunctiua non poteſt in aliqua ſui parte verificari *Bar. in l. ſi is qui ducen. 14. §. vtrum, col. 3. poſt med. in vlt. opp. v. aut inter alia & iūs voluntas, n. 2 ff. de reb. dub.* Quicquid alias iſta dictio
24 *ſiue*, capiatur † facilius pro coniuncta, quā ſimplex alternatiua. *Ruin. conſ. 149. nu. 5. ad fin. lib. 2. Soc. conſ. 276. præmiſſa conſultatio. n. 2. li. 2. Cyn. Bal. & alij in l. cum quidam 4. C. de verb. ſign. Pariſ. conſ. 7. n. 39. l. 1. Gomeſ. in § ſed iſte. n. 38. inſt. de action.* licet ex mente teſtatoris reſolueretur etiam in disiunctiuam. *Ruin. conſ. 20. n. 15. lib. 1.* cum aliis per *Peregr.* qui de communi, *de fideicom. art. 17. n. 8.*

Quarta concluſio. In filiorum, & deſcendentium vocatione non veniunt illegitimi in iurepatrona-
25 tus, quando adſunt legitimi † cum illi ſolum veniant in ſubſidium, quatenus legitimi non extent, & tantum in eorum defectum, cum non ſit æquum, vt tales ſimul concurrant, quaſi inter eos non adſit par ratio, neque æquitas, vt late concludit *Menoch. con. 275 num. 14.* vbi hoc probat tam ex iure antiquo, & diuino, quam Pontificio, & Cæſareo, & multis alus legibus Græcorum, Iudæorum, & ſimilium, de quibus per eum, quem in ſpecie etiam iuriſpatronatus ſequitur *Rota coram Card. Lancell. Ianuen. iuriſpatronat. 12. Februarij 1607. & coram R. P. D. Iuſto in ead. cauſa 18. Aprilis 1608. Ruin. conſ. 120. num. 12. l. 1. Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus 3. l. 1. num. 16. col. 7. in princ. ver. ſi autem aliqui eſſent, ff. ad Tre. Peregr. de fideicom. art. 28. n. 50.* cum declarationibus, de quibus per eund. *Pere. art. 22. num. 80. & per tot.*

Quæ adeo vera ſunt, vt neque naturales ex reſcripto principis legitimentur in præiudicium legitimo-
26 rum illis extantibus, † quaſi non ſit æquum, vt auferatur ius debitum legitimis, & detur naturalibus quibus non eſt debitum, cum legitimi hoc habeant à iure diuino, per quod dicitur, ſi filius ergo
27 hæres, † quod ius diuinum princeps non immutat, *Iaſ. in ſpecie in l. Gallus §. & quid ſi tantum, col. 14. in fin. qu. 2. princ. n. 94. verſ. imo fortius tenet. de lib. & poſth. Alex. c. 187. videretur prima conſidera-*
28 *tione, colum. 1. num. 3. & 4. lib. 5.* † Quidquid aliud ſit in legitimatione facta per ſubſequens matrimonium, *Bart. in aut. item ſi quis ſine C. de naturalib. li-*
29 *ber. Bald. in auth. præterea eod. tit.* Quaſi † iſta legitimatio ſit potentior & magis operetur, & plures effectus producat, quam illa quæ ſit ex reſcripto, vt late per *Tiraq. de iur. primogen. qu. 34. nu. 54. cum*
30 *ſeq.* † Et quicquid aliud ſit quando princeps vteretur *plenitudine poteſtatis*, & legitima cauſa interueniret, & *ex certa ſcientia*, vel *non obſta. &c.* id faceret quo caſu poſſet filium naturalem in vita parentis legitimare, vt ſimul cum filiis legitimis ſuccedat. *Alexand. in l. ex facto 43. in princ. col. 4. num. 24. v. hoc tamen intellig. ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtit. Salic. in authen. item ſi quis. Cod. de natur. liber. Imol. in cap. niſi cum pridem. §. penulti. de renunciat. Gulielm. Bene. in cap. Raynutius in verb. & vxor. no-*
31 *mine Adelaſiam. num. 191. de teſta.* † Quamuis etiam

ho caſu talis filius legitimatus cum dictis clauſulis non poſſet plus conſequi ex bonis parentum, quam vnus ex legitimis, qui omnium minimam partem obtineret, *Dec. ver. 393. conſulta ſuper. orbis num. 2. Tiraq. de iure primogen. qu. 34. nu. 50. per tex.* quem anteum, & notandum dicit *in § quo iam va- re. auth. quib. mo. l. natura. efficiunt ſui*, & illum textum aſſerit didiciſſe à quodam viro inſigni, dum forte cum eo peregrinaretur. *Ro. in l. nec. eſſariis de acquir. de hæred. Bald. in c. per tuas n. 2. de maio. it. & obed. Iaſ. Alex. Por. Ang. & alij* de quibus late *Mol. de primogen. hiſpan. lib. 2. cap. 1. num. 17. vſq. ad 21. & lib. 2. c. 2. num. 5.*

Prædicta autem facilius admitterentur in iurepatronatus fundatorum nobilium, & in dignitate exi-
32 ſtentium, cum non ſit cenſendum illos voluiſſe principaliter vocare ad iuſpatronatus, ac eos admittere in concurſum cum legitimis, quaſi tunc verecundia eſſet habere tales ſucceſſores, cum nobilitas deturpetur per illegitimos, & cuiuſcunque præſertim nobilis interſit iura ſua non deuenire ad infamatam prolem, vt dignitas, & fama eorum conſeruetur illæſa, prout in feudis, ſubſtitutionibus nobilium, & ſimilibus caſibus concludit *Imol. in l. ex facto § ſi quis rogatus in prin. colum. 4 in princip. verſic. ſecunda facit ad trebe. Alexand. conſil. 24. conſideratis his quæ in themate col. 1. in fi. num. 5. l. 1. & conſil. 25. circa primum dubium, colum. 2 in princ. num. 4. eodem l. b. vbi in verſ. & plus*
33 *etiam dicuntur.* † ampliat ad perſonas etiam non nobiles tales tamen conditionis, ſecundum quam attenta eorum vita honeſta, & ſpectabili eſſet verecundia habere tales ſucceſſores ſequitur *Decian. conſil. 238. viſo puncto & diligenter conſiderato, colum. 7. in prin. verſic. ſecundo communiter pro ſo num. in argumento tex. in l. 1. § de inſpicie. de. ventr. publice & ven. inſpic.* quem ad hoc adducit etiam *Alexand. conſil. 67. conſideratis his quæ in primo colu. 4. ad med. ve. ſic. accedit quia num. 5. l.* t & ita in ſpecie iuriſpatronatus nobilium perſonarum concludit *Rota coram Cardinal. Lancellott. Ianu. patronatus 12. Februarij 1607.* vbi concordat alias deciſio-
34 nes contrarias diſtinguendo † quando iuſpatronatus videtur fundatum fauore familiæ, & agnationis, & quotieſcumque illegitimi vellent concurrere cum legitimis, & illis extantibus ſuccedere, quod eſſet abſurdum, & irrationabile, & contra mentem fundatorum quæ ſemper eſt ſeruanda.

Quinta concluſio Filiis illegitimis non intelligitur
35 conceſſa emphyteuſis eccleſiæ, † quia non eſt veriſimile illam de talibus ſentiſſe propter ſuam dignitatem, quaſi iſti non poſſint procreari ſine peccato, & eccleſia tamquam nobilis, & pudicitiæ ſpeculum non videtur de filiis abuſiuis cogitaſſe, *Bald. in c. quæ in eccleſiarum num. 4. col. penult. in fi. verſ. dubitatur vtrum. de conſtit. & in l generaliter. §. cum autem nu. 2 C. de inſtitut. & ſubſtitut. & ibi Iaſ. in n. 9. col. vlt. ante vel in vltimo diligenter ſigna. Alex. con. 94. conſideratis his quæ in themate col. 2. in fi. verſ. pro hoc adducit. n. 5. lib. 1. Rip.* qui de communi *in l. ex facto. §. ſi quis rogatus al. primo n. 62. co. pen. poſt princ. verſ. ſecunda conclu. ff. ad trebel.* & de veriori opinione teſtatur *Card. Mantica de tacit. & ambig. conuen. tit. 9. lib. 22. n. 4. v. vera eſt igitur.* vbi late reſpondet allegatis in contrarium *per Ab. & alios in c. in præſentia 8. n. 24. de prob.* & multis etiam com-
36 probat *Gabr. conſ. 84. num. 28. vſque ad 56. l. 2* † vbi

amplıat

ampliat quamuis adſit clauſula quibus dederit, &
pro hæredibus quibuſcunque, quaſi non ſufficiat
generalis expreſſio, ſed requiratur ſpecialis, quia
tales ſiut ſpecialiter prohibiti, & ita late explicat,
Hondéd. conſ. 37. num. 24. vſque ad 30. li. 2. vbi decla-
rat *Rota diuerſ. dec. 358 p. 1. & deciſ. 239. part. ead.* I-
37 ta vt † neque legitimati niſi per ſubſequens matri-
monium admittantur ad d. emphyteuſim, *Felin. in
d. c. in præſentia. num 24. colum. 14 in princip ve. 5. in
quantum.* Prout idem in emphyteuſi nobilium exi-
ſtentium in dignitate, quos exemplo Eccleſiæ cre-
dendum eſt non intellexiſſe de naturalibus, *Rip. in
d. §. ſi quis rogatur, num. 63. & 64. Alex. conſ. 60 co. 2.*
38 *lib. 1.* † Quidquid aliud ſit in legitimato à ſummo
Pontifice cum hoc quod ſuccederet in tali con-
ceſſione emphyteutica, quo caſu non excludere-
tur, *Dec. in l. generaliter. in fi. v. & hoc intelligitur niſi
eſſet. C. de inſtit. & ſubſtit. & con. 258. conſultus ab il-
luſtri. col. 5 poſt med. verſ. & ideo cum in caſu noſtro.
num. 7.* ob illam rationem quia agitur de iure quæ-
rendo agnatis in futurum, quod a Principe tolli, &
auferri poteſt quaſi illud non dicatur in bonis, *l.
preſta verum. ff. ad leg. Falc.* prout concludit *Gloſſ. in
c. 1. § ſi quis per triginta in fi. v. naturales ſi de feud. de-
fun. cont. fuerit dom. & agnat.* quam notabilem
dicit *Dec. d. conſ. 268. nu. 7 Alex. conſ. 2. viſis codicil-
lis colum. 6. poſt med li. 1.* Et faciunt ſimilia adducta
per *Bald. in l. 2. in fi C. de ignorant. & in l. reſcripta 7.
9. 10. & 11. C. de precib. imperat. offeren. & in l. deo no-
bis 42 C de epi c & cler.*
Et facit conſtitutio *Py V de ann 1570. in bullar. num.
120.* quæ reuocat omnes habilitationes ſpuriorum
ad bona feudalia, & emphyteotica Eccleſiaſtica,
39 † ipſoſque omnino ab illa reddit incapaces, etiam
non obſtantibus legitimationibus de eis factis,
quæ hactenus effectum non habuerunt; Ita vt ſub
eadem conſtitutione comprehendantur etiam lai-
ci quo ad bona feudalia, & emphyteotica indi-
ſtincte, prout in terminis concludit *Gabr. con. 83.
num. 11. verſ. tertio omne ſcrupulum. l. 2.* vbi atteſta-
tur ita fuiſſe iudicatum *in Rota Romana*, ſequitur
*Honded. conſ. 37 num. 23. lib. 2. Rot. diuerſ. dec. 214. per
tot. p. 1.*
Addendum tamen eſt, quod filius ex reſcripto legi-
timatus non ſuccedit in emphyteuſi Eccleſiaſtica,
40 † quia propter honeſtatem non videtur Eccleſia
de illis ſenſiſſe, *Bal. in l. generaliter. §. cum autem. n. 2.
C. de inſtitut. & ſubſtitut. Aldobr. c. 10. num. 29. Rota
coram R. P. D. Robuſterio Arimineu. bonor 4. Apri-
lis 1578.* quam ſequitur *Cardin. Mant. de tacit. &
ambig conuent. lib 22. tit. 11. num. 3.*
Hoc autem non habet locum in emphyteuſi Eccle-
41 ſiaſtica conceſſa hæredibus quibuſcunque, in † ea
enim comprehenduntur legitimati, quaſi tunc ex
verbis vniuerſalibus admittantur, Quidquid con-
tradixerit *Gabr. d. conſ. 81. num. 10. & conſ. 84. num.
47. lib. 2.* Nam aduerſus eum eſt verior opinio,
prout reſoluit *Rota coram Cardin. Seraphino Bono-
nien. bonor. de Bologninis 22. Martij 1568.* quam ſe-
quitur *Cardinalis Mantica d. tit. 11. n. 15. in fi.* vbi e-
42 tiam *num 17* † ampliat, quamuis emphyteoſis Ec-
cleſiæ fuiſſet conceſſa pro filiis legitimis, & natu-
ralibus, Nam tunc debent admitti legitimati ſpe-
cialiter ab eo, qui hanc poteſtatem habuerit, Ne-
que enim hoc eſt contra veriſimilem mentem Ec-
cleſiæ, quæ eſt mater pudicitiæ, cum hæc macola
tollatur ab habente talem facultatem legitiman-
di, vt declarat *Rota coram Card. Seraphino in d. Bo-
nonien, bonor. de Bologninis. Bero. in cap. in præſentia,
num. 357. de probat. Gozad. conſ. 6. num. 35. & conſ. 25.
num. 15. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 386. colum. 3. ad med. v.*
43 *verum in prædictis. num. 3* Quamuis enim † quis non
poſſit impetrare legitimari filium, vt ſuccedat in
emphyteuſi, quæ non poteſt alienari *Menoch. co.*
44 *181. num. 40. & conſ. 202. num. 186.* † Nihilominus
hoc fallit quando legitimatio facta eſt ab eo, qui
habuit huiuſmodi facultatem legitimandi, dum-
modo tamen iſta facultas ſpecialiter concedatur,
Nam verba vniuerſalia non ſufficerent, requiritur
enim ſpecialis facultas, ad hoc vt quis habeat po-
teſtatem legitimandi ad emphyteuſim Eccleſiæ,
Ruin. conſ. 105. num. 5. in fin. lib. 3. Cum etiam requi-
ratur, quod quis ſpecialiter fuerit legitimatus, vt in
dicta emphyteuſi poſſit ſuccedere: ſicut etiam de
feudi ſucceſſione dicitur *Alex. conſ. 128. conſideratis
verbis ad fi. verſ. & etiam non videtur nu. 8. lib. 1. Rot.
coram Card. Seraph. Bononien. bonorum de Bologninis
12. Ianuarij 1568* quam refert, & ſequitur *Cardinal.
Mantic. de tacit & ambig. conuent. l. 12. tit. 11. nu. 18.*
Et dictæ deciſiones *Card. Seraphini* ſunt inter *dec.
diuerſ. 152. 153. & 154. p 1.*
Idem eſſet quando conceſſio fuit facta ſeruatis ſo-
lemnitatibus, quæ in alienatione ſunt neceſſariæ,
45 † tunc enim emphyteuſis Eccleſiæ tranſit etiam
ad legitimatos, ſicut tranſiret ad quoſlibet ex-
traneos, *Afflict. deciſ. 366.* quidquid aliter videatur
ſcripſiſſe *Decian. conſil 170. in cauſa venerabilis per
tot.* Cum verè non conſulerit, quod ita ſenti-
ret, ſed vt veritas magis inueſtigaretur, prout in
principio & fine eiuſdem conſilij reſpondet ſcho-
laſticis, qui eum arguebant, vt teſtatur *Alciat.
conſ. 7 num. 1. lib. 1. Cardinal. Mantic. dict. tit. 11. nu.
13.* vbi tamen hoc intelligit, quando legitimati
poſſunt comprehendi ſub verbis expreſſis, iux-
ta declarationes de quibus *ſupra verſicul. hoc autem*
46 *non habet.* † Et de emphyteuſi conceſſa pro ſe,
& quibus dederit, vel cum clauſula *ad habendum,
tenendum, & quidquid ei placuerit faciendũ* quod com-
prehendat etiam extraneos, *Idem Cardina. Manti-
ca dict. lib. 22. tit. 19. num. 24. & 25. poſt Rot. coram
Cardin. Seraph. Roman. caſalium 4 Decembris 1575.
Ruin. conſ. 18 num. 9 lib. 1.* Præſertim quando eſt
poſita in parte diſpoſitiua, *Rota coram. Card. Lan-
celloto Roman. domus ſancti Euſtachij 17. Februa. 1580.
& in alia Roma. domus 9 Martij 1609. coram R. P. D.
Manzanedo.* De quo tamen latius alibi dicam Deo
dante.
Sexta concluſio. Illegitimi non ſolum excludun-
47 tur ab emphyteuſi, vt dictum eſt, † ſed etiam ab
omni Eccleſiaſtica diſpoſitione, cum ſemper mi-
litet illa ratio nobilitatis, & pudicitiæ Eccleſiæ,
ob quam credendum eſt noluiſſe cum talibus
contrahere cum eorum conceptui reſiſtat Eccle-
ſia, *Gemin. in cap. ſtatutum. il. 2. in princip. col vltim.
in fi. verſic. eodem modo de hæret. in 6. per Glo. in clem.
vnic. de baptiſm. Rip. in l. ex facto. § ſi quis rog. il. pri-
mo colu. penultim. num. 65 ver. amplia tertio, ad Tre-
bellian. Decian in ca. in præſentia colum. 18. ad fi. ver-
ſic. ſecundo nedum in emphyteuſi. num 47. de probat.*
48 † Et in locatione Eccleſiaſtica perpetua quod
ab ea cenſeantur excluſi illegitimi reſoluit *Ro-
ta coram Sanctiſſimo Rom caſalis 13. Ianuarij 1581.*
quam refert & ſequitur *Cardinal. Mantica. lib. 22.
de tacit. & ambig. conuent. titu 9. num. 5.* vbi am-
pliat ad filios legitimos ex illegitimis procrea-
tos, quaſi ex radice infecta prouenientes, *Ruin.*

Illegitimus, qui monaſticam profeſſus eſt diſ-
ciplinam, quia vitam ſuam videtur innouaſſe, po-
terit eo ipſo ſacris ordinibus inſigniri, Intelligen-
67 do † quo ad ordines ſacros, non autem quo ad di-
gnitates, & grauiora munera, tunc enim nullo
modo poterit promoueri abſque diſpenſatione
ſummi Pontificis *Gloſſ. in c. ſi. de fil. presbyt. Abb. in
cap. 1. in fin. eodem in Felin. in c. momimmus. nos 6. de
accuſat. Ignat. ad Diaz. d. cap. 14. verſ. ſi tamen illegi-
timus. in fin.*

Idem in expoſitis, qui poſſunt promoueri ad ſacros
68 Eccleſiaſticos ordines † nulla obtenta diſpenſa-
tione *Menoc. de arbitr. caſ. 496. in fin. poſt Io. de
Anan. in c. 1. de infant. expoſ. Card. Paleot. de noth. &
& ſpur. c. 63* dixi ſupra *c. 155. n. 33.*

Prout etiam quando Papa ſciens aliquem illegiti-
mum promoueret ad ordines, quamuis non diſ-
69 penſet, † Nam non obſtante defectu natalium
redditur habilis, & videtur in neceſſarium antece-
dens tacitè cum eo diſpenſare *Bald. in l. imperialis.
§. 1 C. de nup. Anan. in c. veniens. col. 1. de accuſat. Bar.
in l. barbarius. c. l 8. de offic. prætor. Abb. in c. ſi. quãdo
70 de re cript.* Ideo etiam erit habilis ad penſionem,
vt late per *Gig. de penſ. q. 16. nu. 11* Prout etiam ne-
que erit alia diſpenſatio quærenda ſuper penſione
in illis caſibus, in quibus dictum eſt non obſtare
71 illegitimo defectum natalium, † vt in effectu mo-
nacho, expoſito, & ſimilibus.

Vndecima concluſio. Attenditur capacitas tempore
delationis, & admiſſionis ad ius præſentandi du-
72 taxatum in ſucceſſores † *Caſt. conſ. 6. viſo d. puncto
& dubiis. n. 5. col. 3 in princ. verſ. ſuper quarto videtur,
li. 1. Aym conſ. 211. nu. 6. Molin de primogen. hiſpan.
li. 3. cap. 4. nu. 14. & cap. 10. num. 41. eodem lib. Fede-
ric. conſ. 26. numero 1. in fin. Rot. coram R. P. D. Rubeo
Caual icen. baronia de ibero. 17. nouembris* 1575. *Dec.
conſil 204. d:uino implorato. colum. 1. ad fi. verſ. tertio
hoc idem. nu. 3. Socin conſil. 113. ſupraſcripti inſignes.
col 3. poſt princip. ver. arbitror ergo fundamentum. n. 5.
lib. 1.* latiſſimè *Manell. conſ. 109. n. 2. & per tot.* Ita
73 vt † linea excluſa ſemper remaneat excluſa. *Bart.
in l. fi. ad tertull. Soc. conſ. 50. viſo teſtamento. in prin.
nu. 1. lib. 3.* cum aliis per *Peregr. de fideicomm. art.
27. nu. 16. & 17.*

Hoc autem intelligitor quando fuit excluſa linea, ſe-
74 cus autem ſi fuiſſet excluſa perſona, † prout eo-
dem modo dicitur quando perſona eſſet admiſſa,
non linea, Tunc enim non durat in ſucceſſori-
bus, nam ſi in illis duraret ſequeretur quod perſo-
næ vocatæ, & qualificatæ in linea legitimã exclu-
derentur à perſona lineæ illegitimæ, contra volun-
tatem, & intentionem teſtatoris, quod non eſt di-
cendum, quia non fuit ſimplex excluſio *Pariſ. con.
ſil. 72. n. 100. lib. 4. Cardin. Mantic. de conieɫt. vltim.
volunt. lib. 9. titul. 18. nu. 7. verſicul. ſecundo reſpondeo.*
75 † Vnde ſi cauſa excloſionis fuit, quia non aderat
clericus in linea legitima, ſi hoc ceſſat, quia ſu-
peruenit clericus legitimos, ceſſat etiam excluſio.
Quare licet deficiente clerico legitimo tranſiue-
rit facultas præſentandi ad illegitimum quo ad fa-
ctum præſentationis tunc neceſſarium: Tamen
ius patronatus retinet ſuam primæuam originem,
& naturam iuxta voluntatem teſtatoris *c. 1. de eo
76 qui ſib vel. hæred ſuis.* Vbi † ſicut non patet locus
fœminæ in ſucceſſione feudi, donec ſupereſt
maſculus, Ita in iurepatronatus non eſt locus il-
legitimis donec adſit legitimus, & ſicut *in d. c. 1.*
non obſtat, quod feudum videatur factum fœ-
mineum, quia per fœminam eſt propagatum ad
77 poſteros, † Ita in hoc caſu non obſtabit, quod
vnus ex linea illegitima ſemel præſentauerit, nam
non ideo minus obtinet ſuam naturam primæ-
uam, vt clerici legitimi, ex his, qui primo loco
iuſpatronatus acquiſiuerunt, adhuc illud reti-
neant. Præſertim quando fœminæ haberent ex
inueſtitura domini, & copulatiuè vocatæ eſſent
iuxta diſpoſitionẽ *d. c. 1. de eo qui ſibi vel hæred. ſuis,*
cum minus ſit dubium, quando non adeſt voca-
tio ex inueſtitura, ſed ex ſola interpretatione iuris,
nam talis interpretatio non debet confundere
voluntatem, & intentionem teſtatoris *Card Man-
tic. de conieɫt. vltim. volum. tit. 8. li. 8. num. 7.* & in
ſpecie iuriſpatronatus latè omnia prædicta decla-
rat *Rot. coram R. P. D. Iuſto Ianuen. iuriſpatronatus
18. Aprilis* 16 8.

Neque hoc caſu poterit conſiderari eſſe quæſitum
78 aliquod ius ſucceſſoribus, † cum remaneat prima
origo, & natura iuriſpatronatus, vt dictum eſt
ſtante quod adeſt clericus legitimus, in quo po-
79 teſt ſortiri effectum intentio teſtatoris, † ſicut di-
cimus de feudo ſemel acquiſito per vnam fœmi-
nam, quod non debetur aliis fœminis, ſi maſ-
culi ſuperueniant *Philipp. de Calatio de Regio inter
conſil. Bald. 157. lib. 2.* quod ibi fuit ſubſcriptum à
*Calderino & ſexdecim doctoribus. Idem Calderin. c.
13. de feud. Caſtr. conſil. 76. videtur dicendum. col 3. in
fi. n. 2. pag. 1.* cum aliis per *Cardin. Mantic. de con-
ieɫt. vlt. voluntat. lib. 8. tit. 18. nu. 6. Decian conſ. 93.
nu. 8. lib. 3.* ſequitur *Rot. coram Cardin. Lancellotto
Paduana feudi 26. Ianuarij* 1604. & late explicat
Peregr. de fideicommiſſ. artic. 27 numer. 5. & 11. Non
admiſſa opinione *Ang.* contrarium ſentientis *con-
ſil. 321. & Robert. Ricard. de. Salic. inter cõſ. Bald. 105.
dubiũ ſuper quo. colum. 2. poſt med. verſic igitur ex ca
nanis filius lib. 5.* contra quos ſeruari teſtatur *Rot.
corã R. P. D. Iuſto Ianuen. iuriſpatronatus 18 Aprilis*
80 16 8. † vbi quod etiam habebit locum in fidei-
commiſſis, & iurepatronatus, cum ſeruetur idem
ordo *Dec. conſ. 418. in caſu ad me tranſmiſſo nu. 18.
col. 6. in princip. Peregrin de fideicomm artic. 27. n. 4.
Cardin. Mantic. de cõieɫt. vlt. volum. tit. 8. li. 8. n. 6.*
Non obſtante quod aliqui ex ſupradictis doctori-
bus loquantur in maſculis deſcendentibus ex fœ-
81 mina. † Nam ratio deciſionis eſt, quia maſcu-
lus deſcendit ab eodem ſtipite, quæ ratio militat
ſiue deſcendat à fœmina, ſiue à maſculo, cum
immo magis hoc eſſet dicendum in maſculo, qui
pinguius habet qualitatem requiſitam *Cephalin.
conſil. 30. nu. 47. lib. 1.* quem ita declarat *Rot. in d.
Ianuen iuriſpatronatus. coram R. P. D. Iuſto 18. Apri-
lis* 1608.

Adde generale eſſe in ſimilibus diſpoſitionibus,
quod quando ſucceſſio non peruenit ad aliquam
82 lineam perfectè, & irreuocabiliter pendente vi-
delicet aliqua conditione. vel qualitate quatenus
non extent filij legitimi, ſi conditio purificetur,
aut qualitas ſuperuenit linea illa ſemel admiſſa ex-
cluditur, & ad aliam tranſmittitur *Bald. l. ſern. &
aly in ca. 1. de eo qui ſib. vel hæred. ſuis. Manell. cõſ.
106, nu. 2. & 12. Rot. coram R. P. D. Cantuccio Calagu-
ritana bonorum. 13. Marij* 1579. quæ eſt inter deci-
ſiones *Rot. diuerſ. 100. par. 2.*

Vnde iuſpatronatus relictum ſeniori de parentela li-
cèt competat parentelæ, Tamen quia requirit
83 hanc qualitatem ſenioris, † ſi decedat ſenior, in
quo ſemel habuit effectum non tranſit in eius de

conſ.158.nu.7.lib.1. Hoſt. cn.& Butr. in c. later. qui fil ſint legit.

Septima concluſio Emphyteuſis Eccleſiaſtica traoſit
49 ad illegitimos † quando à principio ſimilibus perſonis fuiſſet conceſſa, cum origo, & principium ſit inſpiciendum, ſecundum quod poteſt etiam talis emphyteuſis concedi illegitimis, quicquid aliud ſit in dubio, quo caſu non videtur de illis cogitatum, vt dictum eſt *in quarta, & ſexta concluſione*: ſtante enim ſcientia inueſtientis etiam naturales, & illegitimi poſſunt comprehendi, cũ occaſio delinquendi, quæ principaliter non præſtatur, non ſit in conſideratione, vt concludit *Rip. in d.l. ex facto §. ſi quis rogatus el primo, colum. penultim. ad med. nu 66. verſ. limita niſi ab eccleſia, ff. ad Trebellian. poſt Bald. in c. quæ in eccleſiarum. col. penultim num. 44. de conſtit.* Et fuit reſolutum *per Rot. coram R.P.D. Robuſter Arimin. emphyteuſis 4. april. 1574.* quam ſequitur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuen. l. 21. tit. 9. nu. 10. poſt Card. Paleot. de noth. & ſpur. cap. 31.*
50 † Quicquid alij contrarium ſentiant, cum verior ſit opinio, quod filius naturalis poſſit ab Eccleſia ſtipulari emphyteuſim pro ſuis deſcendentibus vt teſtatur *idem Card. Mantica ex Rot. d. Arimin. ca-*
51 *ſtrorum num. 13.* vbi etiam *num. 14.* † quod Iudæus quoque poteſt emphyteuſim Eccleſiaſticam acquirere, quando rectè viuit, & contractus eſt lici-
52 tus, quicquid aliud ſit in hæreticis tanquam peioribus Iudæis, & Saracenis, prout in ſpecie concludit *Calder. conſ. 3. eccleſia habet domos. nu. 1. de locat.*
53 † Ita vt ſi Rector nolit recipere penſionem ſit admittenda Iudæi proteſtatio, ſeu oblatio, & depoſitum in æde ſacra etiam cum auctoritate præſidis ad euitandam caducitatem, vel etiam ſufficiet ſula oblatio, & proteſtatio, vt non incurratur mora,
54 vt per *Calder. ibi. num. 2.* † Vnde multo magis hoc erit concedendum ſpurijs, vt illis poſſit pater ſtipulari emphyteuſim, prout etiam ſeruo *c. 1. §. perſonam, per quos fiat inueſt.* quaſi tunc illa pecunia videatur donata pro alimentis, *Afflict. dec. 99. num. 2. Cremẽſ. ſing. 130. an valeat pactum poſt Bald. in l. 2. n. 5. C. de iur. emphyt. Cet. in memor. in verb. ſpurius legitimatus. in fi. v. poſſet etiam dari cautela, & in verb.*
55 *ſpuriis ſaltem de æquitate*, vbi *in fi.* quod † illud, quod fuiſſet pluſquam neceſſarium ad alimenta ſpectaret ad agnatos, ſeu ſubſtitutum, prout etiam declarat *Vrſil. ad Affl. d. dec. 99. in prin. Marſil. in l. 2. §. ſeruus de quæſtio. & in l. 1. num. 2. C. de rapt. virg.*

Octaua concluſio. Vt valeat conceſſio emphyteuſis facta illegitimis debet conſtare de bonitate
56 vitæ, & litterarum ſcientia, † cum Eccleſia non reſpuat tales, quando ſunt probi, & eruditi, *cap. 1. cap. cum nunquam. & cap. penult. 56. diſtinct.* cuius probitatis veriſimiliter credendum eſt quod Eccleſia notitiam habuerit, *Dec. in cap. in præſentia. colum. 19. in princ. num. 47. verſ. & contra de probat.*
57 † Non ſufficeret tamen ſcientia Vicarij iſtius probitatis inueſtiri, cum requiratur ſcientia prælati illius Eccleſiæ, quæ emphyteuſim conceſſit, *Cardin. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 9. nu. 19. poſt Rot. coram R.P.D. Robuſter. Ariminen. bonorum 4. Aprilis 1574.*

Nona concluſio. In vrbe illegitimi ſunt capaces em-
58 phyteuſis Eccleſiaſticæ vigore *Bulla Leo. X* † quod ſeruat *Rot. coram Sanctiſſimo Romana Caſalis 13 Ianuarij 1581.* cuius deciſionis meminit *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 9. num. 21.* vbi etiam quod d. conſtitutio Leonis tanquam fauorabilis debet extendi, quidquid aliud ſit in ſpurijs clericorum qui omnino excluduntur *per conſtitutionem Pij V. 1570. calẽd. februarij*, de qua *in bullar. conſtit. 120.* per quam conſtitutionem tollitur omnis dubitatio tanquam comprehendens illegitimos quoſcunque etiam legitimatos, vt late declarat *Gabr. conſ. 84. num. 57.* vbi etiam *num 60.* quod non poteſt euitari, quaſi illa conſtitutio non ſit in vſu, cum præſumatur inobſeruantia, ita vt
59 non ſufficiat probare non vſum, cum † lex noua non abrogetur per non vſum, non habentem non contrarium vſum, non enim ſufficit quod caſus contigerit, ſed requiritur vt vltra illius contingentiam probetur, quod non obſtante illa conſtitutione fuit deciſum ſecundum aliam legem ſeu ſtatutum, & ſic vt non vſus habeat in ſe contrarium vſum, *Glo. in c. 1. de treug. & pac. Dec. conſ. 646. n. 9. dixi deciſ. 14.*

Decima concluſio. Illegitimè natus non eſt capax
60 penſionis, illa enim dependet à beneficio, † ex quo extrahitur, ſicut vſusfructus à proprietate *cap. fin. de pignor. Card. in clem. 1. §. eadem. qu. 4. de ſupple.*
61 *neglig. prælat. Gig. de penſ. quæſt. 1. in fi.* vnde † cum illegitimis ſit prohibitum habere beneficium ſine diſpẽſatione, *cap. litteras. de fil. presbyt. cap. 1. eod. tit. in 6.* ergo idem in penſione, quæ ab illo pendet, *Gig. de penſ. qu. 63. nu. 6.* Et quamuis illegitimus ſit capax iuriſpatronatus, vt ſupra dictum eſt *in prima concluſione*; Tamen non eſt par ratio in penſione,
62 † cum iuſpatronatus ſit introductum in fauorem Eccleſiarum, vt laici inuitentur ad illarum fundationem, & dotationem *cap. quoniam. de iurepatron.*
63 † Penſio autem eſt ad commodum eorum, quibus reſeruatur, & potius eſt oneroſa Eccleſijs, non fauorabilis, & videtur quaſi ſeruitus, vnde tanquam ex diuerſis non eſt inferendum de iure patronatus ad penſionem.

Verum illud eſt notandum, quod ſi illegitimus eſſet diſpenſatus ad clericatum non indigeret alia di-
64 ſpenſatione ad obtinendum penſionem, cum † illegitime natus non ſit inhabilis ad penſionem, niſi ratione clericatus, prout in terminis eſt deciſio *Rot. coram R.P.D. Gypſo Caſar. aug. ſtanæ penſionis 19. Februarij 1590. & per R.P.D. Robuſter Zamoren. penſionis 11. Octobris 1577.* in ſimili cauſa coram
65 *Cardin. Seraphino 11. Februarij 1598* † licet etiam quando daretur penſio in ſtipendium, non autem in titulum poſſet quoque obtineri per illegitimum abſque diſpenſatione *Sarn. de annal. q. 11. in fi. verſ. ſi vero non datur*, vbi allegat *Rot. coram R.P.D. Vortio Epiſcopo Aquen. Caſaraugustana portionis ſeu penſionis 20. May 1518* quod etiam ita declarat *Gig. de penſ. quæſt. 16. in fi. verſ. concluſionem ſuperius firmatam.*

Iſta autem diſpenſatio, vt qui defectum natalium patitur poſſit ad ſacros ordines aſpirare, non eſt permiſſa Epiſcopis etiam ſtante *concil. Trident. ſeſſ. 14.*
66 *c. 6.* † Quamuis enim per illud detur facultas diſpenſandi in omni irregularitate deſcendente ex delicto occulto non deducta in iudicium, excepta ea, quæ prouenit ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum: Tamen in hac irregularitate, quæ oritur aliunde, & non ex proprio delicto non debet illi concedi huiuſmodi diſpenſandi facultas, vt docet *Nauar. in Manual. c. 27. n. 194.* & ſequitur dicẽs multum notandum, *Ignat. ad Diaz. in praxi c. 14. in verb. pro denique verſ. notabis tamen videtur.*

Ille-

illegitimus, qui monaſticam profeſſus eſt diſ-
ciplinam, quia vitam ſuam videtur innouaſſe, po-
terit eo ipſo ſacris ordinibus inſigniri, Intelligen-
67 do † quo ad ordines ſacros, non autem quo ad di-
gnitates, & grauiora munera, tunc enim nullo
modo poterit promoueri abſque diſpenſatione
ſummi Pontificis *Gloſſ. in c.fi.de fil.presbyt. Abb. in
cap.1.in fin.eodem tit Felin.in c nememinus.nos 6.de
accuſat. Ignat. ad Diaz.d.cap.14.verſ.ſi tamen illegi-
timus. in fin.*
Idem in expoſitis, qui poſſunt promoueri ad ſacros
68 Eccleſiaſticos ordines † nulla obtenta diſpenſa-
tione *Menoc.de arbitr. caſ 496. in fin. poſt Io. de
Anan.in c.1.de infant.expoſ.Card.Paleot.de noth. &
ſpur.c.63* dixi ſupra *c.156.n.33.*
Prout etiam quando Papa ſciens aliquem illegiti-
mum promoueret ad ordines, quamuis non diſ-
69 penſet, † Nam non obſtante defectu natalium
redditur habilis, & videtur in neceſſarium antece-
dens tacitè cum eo diſpenſare *Bald.in l.imperialis.
§.1 C.de nup. Anan.in c.venient. col.1.de accuſat Bar.
in l.barbarius.c.1 S.de offic.prætor. Abb.in c fi.quãdo*
70 *de re cript.* Ideo etiam erit habilis ad penſionem,
vt late per *Gig. de penſ.q.16.nu.11* Prout etiam ne-
que erit alia diſpenſatio quærenda ſuper penſione
in illis caſibus, in quibus dictum eſt non obſtare
71 illegitimo defectum natalium, † vt in effecto mo-
nacho, expoſito, & ſimilibus.
Vndecima concluſio. Attenditur capacitas tempore
delationis, & admiſſionis ad ius præſentandi du-
72 raturum in ſucceſſores † *Caſt.conſ. 6.viſo d. puncto
& dubiis.n.5.col.3 in princ.verſ.ſuper quarto videtur,
li.1. Aym conſ.211,nu.6. Molin de primogen. hiſpan.
li.3.cap.4.nu.14.& cap. 10. num.41.eodem lib. Fede-
ric. conſ.26 numero.1.in fin.Rot.coram R.P.D.Rubeo
Canal icen.baronia de thero.17. nouembris 1575 Dec.
conſil 204.diuino implorato.colum.1.ad fi.verſ. tertio
hoc idem.nu.3.Socin.conſil.113. ſuprafcripti inſignis.
col 3.poſt princip.ver.arbitror ergo fundamentum.n.5.
lib. 1.* latiſſimè *Manell. conſ.109.n.2. & per tot.* Ita
73 vt † linea excluſa ſemper remaneat excluſa. *Bart.
in l.fi. ad tertull.Soc.conſ.50.viſo teſtamento.in prin.
nu.1.lib. 3.* cum aliis per *Peregr. de fideicomm. art.
27.nu.16. & 17.*
Hoc autem intelligitur quando fuit excluſa linea, ſe-
74 cus autem ſi fuiſſet excluſa perſona, † prout eo-
dem modo dicitur quando perſona eſſet admiſſa,
non linea, Tunc enim non durat in ſucceſſori-
bus, nam ſi in illis duraret ſequeretur quod perſo-
næ vocatæ, & qualificatæ in linea legitimâ exclu-
derentur à perſona lineæ illegitimæ contra volun-
tatem, & intentionem teſtatoris, quod non eſt di-
cendum, quia non fuit ſimplex excluſio *Pariſ.con-
ſil.72.n.100.lib.4.Cardin.Mantic.de conject.vltim.
volunt.lib.8.titul.18.nu.7.verſicul.ſecundo reſpondeo.*
75 † Vnde ſi cauſa excluſionis fuit, quia non aderat
clericus in linea legitima, ſi hoc ceſſat, quia ſu-
peruenit clericus legitimus, ceſſat etiam excluſio.
Quare licet deficiente clerico legitimo tranſiue-
rit facultas præſentandi ad illegitimum quo ad fa-
ctum præſentationis tunc neceſſarium: Tamen
ius patronatus retinet ſuam primæuam originem,
& naturam iuxta voluntatem teſtatoris *c. 1. de eo
76 qui ſib vel.hered ſuis.* Vbi † ſicut non patet locus
fœminæ in ſucceſſione feudi, donec ſupereſt
maſculus, Ita in iurepatronatus non eſt locus il-
legitimis donec adeſt legitimus, & ſicut *in d. c. 1.*
non obſtat, quod feudum videatur factum fœ-
mineum, quia per fœminam eſt propagatum ad
77 poſteros, † Ita in hoc caſu non obſtabit, quod
vnus ex linea illegitima ſemel præſentauerit, nam
non ideo minus obtinet ſuam naturam primæ-
uam, vt clerici legitimi, ex his, qui primo loco
iuſpatronatus acquiſiuerunt, adhuc illud reti-
neant. Præſertim quando fœminæ haberent ex
inueſtitura domini, & copulatiuè vocatæ eſſent
iuxta diſpoſitionẽ *d.c.1.de eo qui ſibi vel hered.ſuis,*
cum minus ſit dubium, quando non adeſt voca-
tio ex inueſtitura, ſed ex ſola interpretatione iuris,
nam talis interpretatio non debet confundere
voluntatem, & intentionem teſtatoris *Card Man-
tic. de conject vltim.volunt.tit.8.li. 8. num. 7.* & in
ſpecie iuriſpatronatus latè omnia prædicta decla-
rat *Rot.coram R.P.D.Iuſto Iannen. iuriſpatronatus
18. Aprilis 16 8.*
Neque hoc caſu poterit conſiderari eſſe quæſitum
78 aliquod ius ſucceſſoribus, † cum remaneat prima
origo, & natura iuriſpatronatus, vt dictum eſt
ſtante quod adeſt clericus legitimus, in quo po-
79 teſt ſortiri effectum intentio teſtatoris, † ſicut di-
cimus de feudo ſemel acquiſito per vnam fœmi-
nam, quod non debetur aliis fœminis, ſi maſ-
culi ſuperueniant *Philipp.de Caſtro de Regio inter
conſil. Bald.157. lib.2.* quod ibi fuit ſubſcriptum à
*Calderino & ſexdecim doctoribus.Idem Calderin. c.
13.de feud.Caſtr.conſil.76.videtur dicendum.col 1. in
fi.n.2.pag.1.* cum aliis per *Cardin. Mantic.de con-
iect.vlt.voluntat.lib.8.tit.18.nu.6.Decian conſ. 93.
nu.8.lib.1.* ſequitur *Rot. coram Cardin. Lancellotto
Paduana feudi 26. Ianuarij 1604.* & late explicat
Peregr.de fideicommiſſ.artic.27 numer.5.& 11. Non
admiſſa opinione *Ang.*contrarium ſentientis *con-
ſil.321.& Robert.Ricard.de.Salic.inter cõſ. Bald.105.
dubiũ ſuper quo. colum.2.poſt med.verſ.ſic igitur ex ea
natis filiis lib. 5.* contra quos ſeruari teſtatur *Rot.
corã R.P.D.Iuſto Iannen. iuriſpatronatus 18 Aprilis*
80 16 8. † vbi quod etiam habebit locum in fidei-
commiſſis, & iurepatronatus, cum ſeruetur idem
ordo *D.c.conſ.418. in caſu ad me tranſmiſſo nu. 18.
col.6.in princip.Peregrin de fideicomm artic.27.n.4.
Cardin. Mantic.de cõiect.vlt.volunt.tit.8.li.8.n.6.*
Non obſtante quod aliqui ex ſupradictis doctori-
bus loquantur in maſculis deſcendentibus ex fœ-
81 mina. † Nam ratio deciſionis eſt, quia maſcu-
lus deſcendit ab eodem ſtipite, quæ ratio militat
ſiue deſcendat à fœmina, ſiue à maſculo, cum
immo magis hoc eſſet dicendum in maſculo, qui
pinguius habet qualitatem requiſitam *Cephalin.
conſil.30.nu.47. lib. 1.* quem ita declarat *Rot. in d.
Iannen iuriſpatronatus.coram R.P.D.Iuſto 18. Apri-
lis 1608.*
Adde generale eſſe in ſimilibus diſpoſitionibus,
quod quando ſucceſſio non peruenit ad aliquam
82 lineam perfectè, & irreuocabiliter pendente vi-
delicet aliqua conditione vel qualitate quatenus
non extent filij legitimi, ſi conditio purificetur,
aut qualitas ſuperuenit linea illa ſemel admiſſa ex-
cluditur, & ad aliam tranſmittitur *Bald.Iſern. &
alij in ca.1.de eo qui ſib.vel hered.ſuis. Mannell.cõſ,
106,nu.2.& 12.Rot.coram R.P.D.Cantuccio Calagu-
ritana bonorum.13.Martij 1579.* quæ eſt inter deci-
ſiones *Rot.diuerſ.100 par.2.*
Vnde iuſpatronatus relictum ſeniori de parentela li-
cèt competat parentelæ, Tamen quia requirit
83 hanc qualitatem ſenioris, † ſi decedat ſenior, in
quo ſemel habuit effectum non tranſit in eius de

ſcendentes, ſed reuertitur ad alium de parentela,
in quo concurrat illa qualitas ſeniotis *iuxta conſ.*
Calder. 48. de quo *Lambertus de iur. patron. lib. 1. p. 2.*
art. 33. q. 2. princ. in fi. quem ſequitur *Rot. coram Card.*
Lancellotto, Ianuen. iuriſpatron. 25. Iunij 1607.
Idem in feudo, ad quod fœmina fuit ſemel admiſſa
84 in defectum maſculorum,† nam ſi poſtea ſuper-
ueniat maſculus non tranſit ad deſcendentes ex
fœmina iam admiſſa, ſed vadit ad maſculos ſuper-
uenientes *Bald. conſ. 157 dominus Iordanus lib. 2.* cum
aliis per *Rot. coram Card. Lancell. paduana feudi* 4.
85 *Februarii* 1602.† vbi etiã de fœminis, quæ nõ fuit
excluſæ ſimpliciter à ſucceſſione, ſed ſolum exi-
ſtentibus maſculis. Nam illis deficientibus reinte-
grantur, & illarum excluſio eſt temporalis, ac tam-
diu durat, quamdiu adſunt maſculi *Caſtr. conſ. 159.*
punctus iſtius quæſtionis. ad fi. ver. præterea. nu. 3. lib. 2.
Dec. conſ. 87. nu. 1. Rom. conſ. 1. n. 3. Rot. coram Card.
Lancellot. Ianuen. iuriſpatronatus 25. Iunii 1607. vbi
etiam quod eſſet contra veriſimilem mentem fun-
86 datoris, ſi aliter diceretur,† Nam ſi in linea legiti-
ma extaret ſolum infans, qui non poſſet præſentare
ob defectum ætatis, non eſt credẽdum, quod fun-
dator voluerit propterea excludere in perpetuum
legitimos, ac iuſpatronatus tranſire irreuocabili-
ter ad lineam illegitimorum, qui ſolum veniũt in
ſubſidium non extantibus legitimis *Menoch. conſ.*
285. *n.* 14 cum aliis de quibus ſupra *in 4. concluſione.*
Ex quibus omnibus colligitur non eſſe attendendam
exceptionem incapacitatis iuriſpatronatus, quam-
87 uis ſimus in illegitimo,† cum præſertim non ſit ex
priuilegio, & conſtet de vocatione deſcenden-
tium per verba naturalia, & non adſint alii legiti-
88 mi prout dictum eſt in 2. 3. *& concluſione.* † Idem
erit dicendum de emphyteuſi, in qua neque con-
ſideratur talis defectus, cum à principio fuerit
conceſſa pro ſimilibus perſonis, & conſtet de eo-
rum probitate, & bona vita, vt in 78. *& 9. conclu-*
ſione. Non obſtantibus deductis in 5 & 6. conclu-
ſione, cum illa procedant in dubio, & non exiſtẽ-
te expreſſa ſtipulatione: Prout erit in penſione cu-
89 ius † etiã erit capax illegitimus ſtante diſpoſitio-
ne ad ordines ab habente auctoritatem conceſſa,
quæ facit, vt nulla alia diſpenſatio requiratur quo
ad penſionem obtinendam, vt dictum eſt *in* 10.
concluſione cum declarationibus ibidem adductis;
Ita vt ſit facienda diſtinctio quando fuit excluſa
linea, ſeu perſona ad effectum videndi quando
capacitas attendatur tempore delationis, & ad-
miſſionis ad iuſpatronatus, *vt in* 11. *concluſione*
dictum fuit.

EPITOME.

Mater & alii ad quos ſpectat ſucceſſio pupilli quã-
do reuocantur curare, vt tutores cum effectu dentur
& adminiſtrent. ¶ Et quibus caſibus priuentur ſuc-
ceſſione, & incurrant in pœnas non petentium tuto-
res. ¶ Et quid in matre tranſeunte ad ſecunda vota
an reuocet donationem factam filiis primi matrimo-
nii, & tutelam reaſſumat, ſi pœniteat tranſire ad ſe-
cundas nuptias, & quando priuetur relictis ſibi per
maritum, & excludatur à ſubſtitutione fideicommiſ-
ſaria, & popillari ¶ Statutum prohibens matrem te-
ſtari niſi pro anima ſua an habeat locum, ſi diſponat
inter liberos, vel illis donet. ¶ Et quando tale teſta-
mentum inter liberos ſit propriè teſtamentum, ita vt
legata, quæ in eo relinquuntur extraneis ſint valida,
vel accreſcant filiis, ſi interuenerint quinque teſtes
¶ Priuilegia teſtamenti inter liberos an procedant, ſi
pater diſponat in præiudicium vnius, & commodum
aliorum. ¶ Mulier quo caſu poſſit relinquere liberis
ſecundi matrimonii pluſquam filiis primi. ¶ Dona-
tio facta per matrem filiis naſcituris ex ſecundis nu-
ptiis quando valeat. ¶ Quæſtio diſputata inter Bal-
dum, Ioan. de Lignano, & Franciſcum de Albergot.
ad cuius fauorem fuit deciſa.

SVMMARIVM.

1 *Mater, & alius proximior debet curare, vt dentur pu-*
pillo tutores cum effectu, ne incurrant in pœnas. De-
clara vt nu. 2. & 3. an requiratur etiam diligentia, vt
illi adminiſtrent. num. 4. & 6.
5 *Pœna vt mater priuetur ſucceſſione ob non petitum tu-*
torem debent reſtringi ad illos, qui per eam petuntur.
7 *Mater non poteſt dici negligens reſpectu tutoris teſta-*
mentarii, vel legitimi.
8 *Succeſſionem perdunt non ſolum qui non petunt tutores*
dari, & non compellunt adminiſtrare, ſed etiam qui
non petierunt confirmari eum, qui in teſtamento mi-
nus legitimè eſt datus.
9 *Excuſatur mater qua tranſiuit ad ſecunda vota ſi non*
fecerit legitimos tutores adminiſtrare.
10 *Mater ſecundo nubens non poteſt eſſe tutrix, nec de-*
bet aſſignari tutor, quem ipſa petierit.
11 *Lex prohibet filium educari apud matrem ſecundo*
nubentem.
12 *Donationem factam filiis primi matrimonii non pote-*
rit mater tranſiens ad ſecunda vota reuocare niſi de
ea expreſſe conſtet.
13 *Tutelam non reaſſumit mater etiam ſi pœniteat tran-*
ſire ad ſecundas nuptias.
14 *Mater ſecundo nubens non priuatur relictis ſibi per*
maritum, quamuis non petierit tutorem, nec curaue-
rit adminiſtrare, nec excluditur à ſubſtitutione fidei-
commiſſaria ob non petitum tutorem n. 15. Et quid in
ſubſtitutione pupillari. num. 16.
17 *Si adſint legitimi, ſeu teſtamẽtarii tutores, & mater ve-*
lit tranſire ad ſecunda vota, non tenetur petere aliũ
tutorem ſubrogari, ſed ſufficit notificare Iudici.
18 *Statutum prohibens matrem teſtari niſi pro anima*
ſua non habet locum, ſi diſponat inter liberos, vel
illis donet. num. 19.
20 *Teſtamentum inter liberos non eſt propriè teſtamentũ,*
nec comprehenditur in Statuto faciente mentionem de
teſtamento n. 21 Et valet quamuis in eo non adſint ſo-
lemnitates à iure requiſitæ num. 22.
23 *Aequiparãtur vtique pacta ad teſtãdũ inter liberos.*
24 *In teſtamento inter liberos quod relinquitur*
extraneo an valeat, vel accreſcat filiis, & quid ſi in-
teruenerint quinque teſtes. n. 25. 37. & 38
26 *Statutum prohibens teſtari ſine conſenſu propinquorũ*
non comprehendit teſtamentum ad pias cauſas.
27 *Fauorabilior eſt cauſa liberorum quam pia cauſa.*
28 *Priuilegia teſtamenti inter liberos an habeant locum*
quando pater habens plures filios diſponit in præiudi-
cium vnius, & commodum aliorum. & n. 29. & 30.
31 *Mulier non poteſt relinquere filiis ſecundi matri-*
monii plus quam liberis primi. Intellige vt num. 32. &
33. Amplia vt num. 35.
34 *Quæſtio inter Baldum, Io. Lignan. & Franciſcum de*
Alberg. in qua Riccardus ſenſit contra Baldũ.
36 *Donatio facta per matrem filiis naſcituris ex ſecũdo*
matrimonio, pro quibus pater ſtipulatur valet ſi filii
naſcantur, & donationem ratificent viuente matre.

CAPVT

CAPVT CCXIX.

MAtrem dicebatur non ſolum obligatam eſ-
ſe ad petendum tutorem filiis, ſed inſuper
teneri curare, vt tutor datus adminiſtret, ac faciat
inuentarium & defenſionem ſuſcipiat, quamuis
non ſit neceſſe, vt animaduertat ad ſingulos actus
adminiſtrationis, lex enim conſiderat effectum,
1 & vtilitatem pupilli non † ſimplex nomen tutoris,
Ideo vt mater, vel alius proximior in ſucceſſione
eximatur à periculo, & pœnis iuris, debet omnem
curam adhibere, vt dentur pupillo tutores cum ef-
fectu, id eſt, quod dati ſatiſdent, faciant inuenta-
rium, ſuſcipiant adminiſtrationem, & alia gerant
quæ in ſimilibus diſpoſitionibus ſunt neceſſaria,
prout in ſpecie concludit *Bart. in l. final. §. perſonis.
in prin. C. de adminiſt. tutor. Corn. c. 131. fundata vide-
tur intentio. col. vlt. poſt prin. v. & inſuper eſt aduerten-
dum. n. 11. lib. 1.* quod prius voluit *Glo. in l. matris pie-
tas 6. in ver. & obſeruare C. qui pet. tut.* & ſequitur *ibi*
2 *Salicet. in princ.* † vbi declarat hoc procedere in tu-
tore, non autem in curatore, cum in eo ſolum de-
beat curare, vt tutor adminiſtret. *Idem Salicet. in l.
ſciant. poſt princ. n. 1. verſ. ſequitur non petierint C. de
legitim. hæredib. Aret. in § fi. n. 7. v. quid petierit. inſti.
ad tertull. Soc. c. 39. viſis & inſpectis col. 5. in fi. n. 11.
verſ. circa ſecūdam principalē quæſtionem lib. 1. Ang.*
3 *in l. vltim. §. perſonis C. de adminiſtr. tut.* vbi † extendit
ad ſubſtitutos, & cæteros, qui hac neceſſitate pre-
mūtur iuxta *l. 2. §. ſi mater ff. ad tertull.* ſequitur *Bar-
bat. ad Bald. in d. l. fin. in verb. perſona.*

Verius tamen dixi prædicta non obſtare, cum non
ſint ſufficientia ad excludendam matrem à præ-
tenſa ſucceſſione, de qua agebatur. Etenim mater
4 ſolum compellitur curare, † vt tutores admini-
ſtrent, quando ſumus in illis, qui per eam fuerunt
petiti, & dati ad eius poſtulationem, ſecus quando
ſumus, prout eſt caſus noſter, in legitimis, aut teſta-
mentariis, quoniam tunc ſicut non debet mater ſe
intromittere de perſona, quod eſt principale ne-
gotium, ita neque de adminiſtratione, quæ eſt ac-
ceſſoria, & quando ab aliquo non deſideratur of-
ficium, neque debet exigi ſedulum, & plenum of-
ficium, quaſi denegato ſubiecto denegetur etiam
qualificatū ſubiectum *l. creditor qui. & l. eius qui in
prouincia. ad fi. ff. ſi cert. pet.* & ita in ſpecie cōcludit
*Fulgoſ. conſ. 52. quidā antonius minor. colum. vlt. in fi.
nu. 6. verſ. cum itaque in propoſito caſu.* quod prius
voluit *Bald. in l. matris 6. C. qui pet. tutor.* quia inquit
de iſtis legitimis, & teſtamentariis non habet ne-
ceſſe ſe interponere, ſequitur *Salic. in d. l. fi. §. perſo-*
5 *nis. ad med. C. de adminiſtr. tutor* vbi quod pœna, † vt
mater priuetur ſucceſſione ob non petitum tuto-
rem non debet extendi, ſed reſtringit ſolum ad il-
los, qui per eam petuntur, quaſi tunc illud curare
debeat, vt ad effectum adminiſtrationis deuenia-
tur propter officium illi iniunctum, quo caſu de-
bet pleno iure fungi, quod etiam notat *Bald. in l.
precibus 8. colum. 3. in fi. nu. 18. verſ. ſed. nunquid pu-
nitur. C. de impuber. & aliis ſubſt. & in l. fi. ad med. n.
2. vbi Barbat. in addit. in verb. perſona. C. de adminiſt.
tut. & ibi Ang. in §. perſonis* dicit perpetuo notan-
dum ad limitationem *l. 2. §. ſi mater ff. ad tertull.
Soc. conſ. 10. viſis actis. colum. 3. ante med. verſ. ſed in
terminis noſtris. num. 4. lib. 1.*

Neque obſtat quod militet eadem ratio ſiue tutores
ſint petiti à matre, ſiue à lege vel à teſtatore dati
ſint, & non adminiſtrent, Quare idem ius eſſet
ſtatuendum in vtriſque, ſemper enim adeſt fauor
pupilli, vt interim eius bona adminiſtrentur, Vn-
de non excuſabitur mater, ſi non cogat etiam legi-
timos, & teſtamentarios officio ſuo fungi quem-
admodum eos, qui per illam petuntur, vt in ſpecie
declarat *Aret. in §. fi. nu. 7. verſ. ſed contrarium te-
net. colum. 3. in fi. inſt. ad tertull. poſt Glo. in l. 2. §. ſi
mater. ff. eod. & in l. matris. C. qui pet. tut* & latius ſe-
quitur *Idem Aret. in §. actionum autem. q. 24. in fin.
nu. 44. verſ. item prædicta habent locum non tantum
quando tutorem. inſt. de action.*

Quia ſatis ſupra oſtenſum eſt adeſſe diuerſam ratio-
6 nem in petitis per eam, in quibus magis debet eſ-
ſe ſollicita, quam in aliis legitimis, & teſtamenta-
riis, quaſi tunc ex prouidentia legis, & teſtatoris
excuſetur, cum ſit pupillo conſultum, vt ſemper
illi obligentur tam ſi adminiſtrauerint, quam ſi
neglexerint, prout hanc eſſe veriorem opinio-
nem, & magis communem vltra ſupra allegatos,
Quidquid *Aret. & alij* contrarium ſentiant, docet
Surd. conſ. 175. n. 32. in fi. Soc. iun qui etiam de magis
communi teſtatur & contrariis reſpondet *conſ. 16.
nu. 18. vſque ad num. 33. lib. 2. Corn. in l. ſciant num. 5.
colum. 1. in fi. verſ. debent ergo mater & alij ſucceſſu-
ri. C. de legit. hæred. poſt Fulg. & Salic. ibid. Cyn. in l.
fi. §. perſonis. C de adminiſtr. tut. poſt Bart. ibid. in fin.
Alexand. ad Bart. in l. 2. §. idoneos. verſ. quod ſi non
compulit. in fin. ad tertull.*

Minus obſtat *Bald. conſ. 489. proponitur in facto quod
quidam. col. 1. ad med. n. 2. ver. item dictum in matre
trahitur lib. 5.* vbi indiſtinctè tenet iſtam curam
neceſſariam eſſe quoad vtroſque tutores, tam per
matrem petitos, quam legitimos, & teſtamenta-
rios, cum lex non diſtinguat à quo datus, vel peti-
tus ſit, quaſi, etiam ſit magis contumax, qui nihil
fecit quam qui petit, & non perfecit, & magis eſſet
abſurdum quod hoc caſu mater puniatur & non
in alio *l. ſeruum an ff. quod vi aut clam. l. domus ff. de
integr. reſt.* & dictum *conſ. Bald.* refert *Alex. ad Bar.
in l. 2. §. idoneos. ver. quod ſi non compulit. ff. ad tertull.
Aret. in §. fi. nu. 7. inſt. eod. tit. & in §. actionum autem.
q. 24. in fin. inſt. de act.*

Nam reſpondetur *Bal.* ſibi eſſe contrarium, cum aliud
tenuerit *in l. precib. n. 18. col. 3. in fi. v. ſed nunquid pu-
nitur. C. de impub. & aliis ſubſt. & in conſ. 403. videtur
prima facie dicendum. n. 2. li. 4. & in l. fi. ad med. n. 2.
C. de adminiſt. tut.* vbi dicit eſſe multum notandum.
Et ratio per eum adducta non ſatisfacit, cum re-
7 ſpectu teſtamentarii, † & legitimi mater non poſ-
ſit dici negligens, prout eſt in tutore petito ab ea,
cui poteſt imputari, cur talem petierit quem cum
effectu non curauerit adimplere *Soc. iun. conſ. 16. n.
32. lib. 2.* Vltra quod ita diſponitur præciſè *in l. fi. §.
perſonis. C. de adminiſt. tut.* vbi cōſideratur cura eius
qui debet tutorem petere ad effectum, vt petiti, &
ordinati compellantur ad defendendum, ita vt ſi
contingat illos remoueri, faciat iterum alium ido-
neum ſubſtitui, quaſi tunc ex petitione ſua, & offi-
cio hoc requiratur, vt notat *Gloſſ. in a. §. perſonis. in
verb. ordinauerint. & in verb. præparare* ſubdēs quod
non tenebitur tamen mater accuſare vt ſuſpectum
l. vl. §. ſi qui pet. tut. vel cur. Perdēt tamen ſucceſſio-
8 nem non ſolum qui † non petunt tutorem dari, &
eum non compellunt adminiſtrare, vt dictum eſt,
ſed etiam qui non petierint confirmari eum, qui
datus eſt minus legitimè in teſtamento, ſeu codi-
cillis *l. credendum. ff. qui pet. tutor. Bart. in l. 2. eodē tit.*

Corn. in l.ſciant omnes 10. *col.* 2. *in princ. verſ. & aduerte quia perdunt. C. de legit. hered.*
Ex iſtis patet, quod non eſt imputãdum matri quare
9 non fecerit tutores legitimos adminiſtrare, † ſtatim enim quod tranſiuit ad ſecunda vota, idem
eſt ac ſi eſſet mortua, & non extaret, & cum renunciauerit expreſſè tutelæ, vt ſecundo nuberet, excuſatur, cum illico ſit aperta via legitimis tutoribus per eius renunciationem *Bald. in l.precibus* 8.
colum. 4. *ad med. v. ſi autẽ adminiſtrauerũt ſimpliciter n.*18. *in fi. C. de impub & alijs ſubſtit.* & late declarat *Surd. conſ.* 175. *nu.*26. *in fin. verſ. eſt verum. & nu* 32. *lib.* 2. Immo cum mater ſecundo nupſerit
10 non poterat eſſe tutrix, † neque debet ei aſſignari
tutor ille, quem petierit mater, quaſi tunc male de ea lex præſumat, ne ſcilicet ſubmittat fraudatorem, non autem tutorem filiis, quos dum reliquit,
11 etiam velle ſpoliare præſumitur, † Ita vt lex etiam prohibeat filium educari apud matrem ſecundo nubentem, prout omnia ſupradicta, latè declarat *Menoch. cõſ.* 5. *n.* 32. *vſque ad nu.* 35. Vbi etiam addit quod neque mater tranſiens ad ſecunda vota poterit reuocare donationem factam filiis primi ma-
12 trimonij † niſi de ea expreſſe conſtet, quaſi præſumatur mulierem hoc facere amore ſecundi viri, cui omnia dare vellet, ſi poſſet *§. mater auth. de nup.*
13 Ita vt etiam ſi matrem pœniteat † & non velit amplius tranſire ad ſecunda vota, tamen non ſit locus reaſſumptioni tutelæ, cui ſemel renunciandum putauit, niſi forte id fecerit ſimulate *l. cum quadam. de adminiſt. tut. l. creditor. §. ſi venditor. de ædilit. edict. Bald. in l. omnem* 6. *in princ. nu.* 1. *verſ. & ideo ſi matrem. C. ad tertull.*
Idem etiam ex prædictis ſequitur, vt non poſſit priuari mater tranſiens ad ſecunda vota relictis ſibi
14 per maritum, † quamuis non petierit tutorem, & non curauerit illum adminiſtrare, cum vt dictum eſt non requiretur iſta petitio quæ etiam ſi fuiſſet neceſſaria, non tamen omiſſa excluderet illam à ſucceſſione mariti, ſed tantum filij, quaſi non de-
15 liquerit circa bona ſui viri, † Ideo non debet in eis puniri, neque excludi à ſubſtitutione fideicõmiſſaria ob non petitum tutorem, quia eam conſequitur ex bonis mariti; Quidquid aliud ſit in
16 ſubſtitutione pupillari † quaſi tunc deferantur bona tanquam filij, prout etiam in aliis caſibus, in quibus per ſimilia fideicommiſſa efficeretur quaſi hæres pupilli. *Bald. in l. omnem* 6. *in princip. C. ad tertull. Aret. conſ* 40. *in fi. ver. circa quartum n.* 5. *Coſt. in repet. c. ſi pater part.* 2. *in verb. ſuperſtite matre. n.* 22. *de teſtam. in* 6. *Capr. conſ.* 70. *n.* 7. quod etiam voluit *Bart. in l. ſciant cuncti* 10. *in fi. ver. oppono dicitur. C. de legit. hered. & ibi Bald. in princ. verſ. quæro an prœmetur. Cyn. in l. omnem in addit. ad med C. ad tertull. & ibi Corn. in fin. verſ. & licet quidam moderni. Gabr. de ſecun. nup. concluſ.* 9. *n.* 14.
Amplius quando non ſunt legitimi tutores, ſeu teſtamentarij non eſt curandum, quod mater petat,
17 † ſeu non petat tutorem, ſolum enim tenetur petere in caſu quo eſt locus datiuo, cum enim eſt facta prouiſio ab homine, ſeu à lege non eſt æquum illam teneri, cum in nullo poſſit imputari de negligentia, quaſi ſufficiat notificare Iudici, quod vult tranſire ad ſecunda vota, & renuntiare tutelæ, per iſtam enim renuntiationem aperitur ſtatim via legitimo tutori, qui tenebitur pupillo *Dec. cõſ.* 245. *in fi ver. & hoc ſi mater. poſt Bald. conſ.* 489. *punctus quæſtionis ad med. ver. in primis eſt videndũ li.* 4.
& conſ. 403. *videtur prima facie. eod. lib Gabr. de ſecund. nupt. conclu.* 9. *n.* 33 *Soc. Menoch. Pariſ. Marant. & alij* de quibus latè *per Surd.* qui etiam de communi teſtatur *conſ.* 175 *n.* 26 *&* 27. *lib.* 5.
Quod ad ſecundum Verius eſt non potuiſſe impugnari teſtamentum Matris ex eo, quod filiis ſecundi matrimonij reliquerit maiorem ſummam bono-
18 rum, quam liberis primi viri. † Quamuis enim ſtatutum prohibeat matri diſpoſitionem, niſi pro anima ſua, tamen non habet locum quando diſponit inter liberos, prout reſoluit in ſpecie ſimilis Statuti *Rota coram R. P. D. Rubeo Romana p: aleg.* 29. *Octobris* 1563 & voluit *Caſtr. conſ.* 315. *in fi. lib.* 1 *Bald. conſ.* 407. *præſupponendum eſt quod in terris n.* 4. *li.* 2.
19 † Vbi de ſimili Statuto, quod non comprehendit matrem donantem filiis; Teſtamẽtum enim inter
20 liberos non eſt propriè teſtamẽtum † *Tiraq privileg. pia cauſ.* 80. *col.* 1. *in fi. ver. confirmat hoc poſt Bart. in l. lucius. §. quæſitum. de leg.* 1. Vnde nõ debet com-
21 prehendi in Statutis † in quibus fit ſtricta interpretatio *Aym. conſ.* 259. *n.* 5. & in ſpecie ita concludit *Curt. Iun. in l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto e. pon. in fi. verſ. ſed hic eadit neceſſaria. n.* 14. *C. de teſtam.* †
22 Ideo etiam huiuſmodi teſtamenta valent, quamuis non adſint ſolemnitates à iure requiſitæ *d. § ex imperfecto Butr. cõſ.* 25. *n.* 1. *l ſi C. fam. hercſ. Card. Mant. de coniect. vlt. vol. aut. li.* 6. *tit.* 2. *n.* 9. Ita vt quo ad te-
23 ſtandum inter filios æquiparentur vtrique parentes, vnde diſpoſitio *d. §. ex imperfecto* habebit etiam locum in matre *Rim. cõſ* 179 *ampliſſime doctor. col.* 7 *poſt med. verſ. vltimo eſt caſus. n.* 15 *in fi. Add. Bar. ſing.* 182. *teſtamẽtum imperfectum col.* 2. *poſt med. verſ. item an in teſtamento patris* & voluit etiam *Fran. Aret. in d. §. ex imperfecto. in prin. v. nota quod per legẽ iſtam. Paris ad Bart. in d. §. ex imperfecto, in prin. v. item in teſtamento patris.* Quidquid aliud ſit quãdo
24 admiſceretur extranea perſona, † quæ cum filiis fuiſſet inſtituta, vel aliquid ei relictum, quo caſu quantum ad extraneos nil valeret, ſed accreſceret filiis *Iaſ. in l. hac cõſultiſſima. §. ex imperfecto. col.* 5. *in prin. n.* 7. *in fin. ver. ſecundo principaliter nota. C. de teſtã Caſt. cõſ.* 345. *in fi lib.* 2. *Tiraq privil. pia cauſ.* 80. *in pr.* Niſi adeſſent quinque teſtes, qui ſufficerẽt
25 ad probandum legatum, † & ſic tunc admitteretur extraneus, quaſi tanta ſolemnitas fuerit adhibita, quanta ſufficit in legatis, vel quando eſſet cõfecta ſcriptura inter liberos manu teſtatoris, ſeu ſcripta ab altero cum eius ſubſcriptione, quia tunc poteſt legari extraneis cum aliud ſit quando ſine ſcriptura teſtamentum fit non ſolemniter vt late declarat *Caſtr. conſ.* 93. *viſo dicto teſtamento & quæſito. col.* 1. *verſ ſed in teſtamento facto inter liberos. & col.* 2. *in prin. v. quinimmo probabiliter dici poteſt li.* 1. *Add. ad Bart. ſing.* 182. *col.* 2 *poſt. med. v item illud quod dicitur de admiſſione extranea perſona. Paris. ad Bar. in d §. ex imperf. in* 1. *addit. v item illud quod dicitur.*
Idem dicimus in ſtatuto prohibente aliquem teſtari
26 ſine conſenſu propinquorum, † quod non comprehendit teſtamentum factum ad pias cauſas *Bal. in l. generali. ver. primo quæro C. de ſacroſanct. eccleſ. & cõſ.* 459. *ſuper dictis punctis conſiderandum. lib* 5. cum aliis per *Dec. conſ.* 455. *placet concluſio in fi. v. ſecundo*
27 *non obſtat. n.* 9. dixi *deciſ. & ibi etiam in addit.* † Ergo multo fortius hoc erit inter liberos, quibus ad iſtum effectum magis fauemus, quam piæ cauſæ *c. quicunque* 17. *q. vlt. Glo. in l. ſi quis ad declinandam. C. de Epiſc. & cleric. Guliel. Bened in c raynutius. in verb. teſtamentum. el.* 1. *n.* 87. *in fi. de teſtam.*

Nec

Nec facit quod diſpoſitio *d.§.ex imperfecto.* non habeat locum, quando patet filiis inæqualiter proui-
28 deret, cum fauor filiorum attendatur, non autem quando principaliter diſponitur in præiudicium vnius filiorum, & commodum aliorum tantum, *Rom.co ſ.179.num.6.ad fi.colum.9.in princ.verſ.ſecundo quod & poſito.& conſ.285.col.2.i fi.v.ſecundo principaliter,n.5.& ibi Mandoſ in verb.ſpeculator.in fin.*teſtatur de communi *Dec.conſ.633.ca.ut de quo quaritur,in princ.num.2 & conſ.105.col.pen.in fin.v. ſecundo etiam reſpondere poteſt,& in l.1.ad fi.ſu 2.not. ver.& ad prædicta benef.n.11. C.vnde lib.Soc conſ.4.in primo conſultationis articulo, c.vlt.in pr.verſ.ſed hoc non obſtante, ibi, ſecundo quia text.num.10.in fi.lt.3. Ru. Alex.conſ.o.col.2.in pr.verſ.verumtamen præmiſſi num 4.*

Quia ſecundum aliam opinionem iſta æqualitas non
29 conſideratur, prout † concludit *Alex.conſ.146.viſo themate ſupraſcripto.colum.2.in princ.num.5.verſ.& prædicta tale teſta mentum & col.vlt.n.13.verſ.ergo talis ſol.in d.b.c.Purpur.a l.Ia.,ani.hac conſultiſſima, §.ex i mperfecto in littera d.ad med.v.limitatio.C.de teſtam Dec.in l ut liberis 17.in 3 not.(.de collat.*vbi multa hinc inde adducit,*& in fine* videtur reſidere in opinione, vt non ſit conſideranda æqualitas, cum ſolum videatur attendi fauor voluntatis teſtatoris, quam conſiderat et in d.§.ex imperfect & adducit in l. filius *l.ba nominatim p. C.de impub.& aliis ſubſtit.* ſequitur *Corn.in d.§.ex imperfecto,c.4. ad med.verſ.nec videtur quod iſte n.15.poſt.C.iſtr.ibi. ad med.n.1 in fi.v.quid en m ſi pater.& Io.Mar..ſmin col.2.& Pariſ.d Barc.ibid.n.2.addit.v.circ.eamen illud,Boer.deciſ.140 & Primo ponam.colu.7.in prine verſ.ſi enim ex teſtamento,n.8.*

Præterea quamuis verior eſſet prima opinio, vt non
30 debeant liberi inæqualiter inſtitui; † Tamen erit intelligenda de magna inæqualitate, nam ſi non eſſet talis, firma adhuc remaneret diſpoſitio *d.§.ex imperfect.*& ordinatio patris inter liberos ſubſiſteret, ita diſtinguit *Add ad Alex.conſ.168.in v.quod ſic.ad med.l.5.* quod etiam voluit *Curt.iun.in d.§.ex imperfecto.in 2.dub.c.2.ad fi.verſ.& mihi placet vt iſtas opiniones*, quem refert *Boer.deciſ 140.n.9.*

Non obſtat quod mulier non poſſit relinquere filiis ſecundi matrimonij pluſquam liberis primi viri,
31 † ſi ei: neque valeat pactum patris ſtipulantis pro filiis ſecundi matrimonij, *Franciſ.de Albergot & Io. de Lignano inter conſ Coſir.con.201.mihi videtur.& conſ.163.vnum eſt ſupponendum lib.1.*

Quia verius eſt vt mater poſſit relinquere filiis ſecũ-
32 di viri quantum voluerit, † modo legitima filiorum primi mariti non diminuatur, *Ca,ſtr.in aut.vnde & ſi pa ens.C.de inoff.teſt. Dec.c.145.requiſitus ab illuſtri.c.2.in princ.verſ.& ad prædicta facit n.2.poſt Bald.conſ.80.mater poteſt lib.5.& con.356.ſi vaſallus eod.lib.Ca.l.conſ.411.viſo & examinato in princ.li.2. Aim.c.9.n.o.col.4.ad med. verſ.ad tertium quæſitum.Bertra: conſ.73 lib.2.* Quod etiam voluit *Rot. coram R.P.D Rubeo.Romana prælegati 29.Octobris 1563.* quam ſequitur *Rot.coram Card.Plat.Rom. dotis 17.Feb uary.1558.in fi.*

Contraria autem procedunt quando filiis ſecundi matrimonij quæritur ex promiſſione patris, aliud
33 † enim eſt quando vxor ſimpliciter legat, aut donat dictis filiis abſque eo quod maritus ſe interponat pro illis, quia illo caſu non poteſt dici, quod pater donauerit filiis, vel quod id ſit profectitium; nec apparet quod hoc ſit factum contemplatione patris, vel in fraudem legis, quod ſecus eſt quando pater paciſceretur pro filiis præſertim naſcituris, tunc enim videtur potius contemplata perſona patris,& ſic ſecundi viri, cui prohibetur per legem dari pluſquam filiis primi matrimonij, ita diſtinguit *Ruin.conſ.112.col.3.in fi.nu.8.verſ vel ſecundo melius,lib.1.*& hæc eſt verior, ſecundum quam ita ſententiauit *Ricard.d.. ce uicis ſeu de Salti-*
34 *cetio*, † cui fuit commiſſus talis articulus decidendus ob contentiones & diuerſas ſententias Doctorum tũc temporis videlicet *Bald,Io.Lignan.& Franciſci de Al ergot.*& contra *Ba d* fuit deciſum, prout huius ſententiæ meminit ipſe *Bald.conſ.22. quadam domina nicolina col.2.ad med.n.2.ver ſuper qua quæſtione.* vbi quod *Ricardus* non viſa medulla ſuæ rationis fulminauit perperam,& incontinenti ſuam ſententiam,quod etiam latius explicat *idem Bart.in l.1.C.de inoff.teſt. col.2.n.4.verſic.quero quedam mulier.Vbi num.7.in fi.*dicit ita eſſe tenendum, quamuis totus mundus & ſcriptum teneret contrarium; licet poſtea *Idem Bald.co.161 quidam nobilis in fi lib.1.*mutauerit opinionem,dicens cum hæc quæſtio de facto eſſet in Ciuitate Cortonæ ita fuiſſe iudicatam de conſilio valentiſſimorum doctorum *Franciſci de Albergot.de Aretio,& Domini Riocar.de Saliceto*, quorum conſilia dicit extare apud quendam *Bartolum*,ſi viuit,quæ omnia etiam refert *Boer.deciſ.100.* & *201.*& latius meminit, & refert de veriori opinione *Aym.conſ.193.col.4. ad fin.num 11.* vbi etiam quod *Caſtr.*,qui cum *Bald.* agebat videns conflictum tantorum patrum forſan conſilia illa retraxit, & cuſtodiuit inter ſua, cum quibus poſtea fuerunt impreſſa,Quæ omnia etiam late defendit,& ſequitur *Cardin.Man.c de tacit.& ambig.conuent.li.12.tit.33.numer.8.vſque ad*
35 *num.11.* † vbi etiam ampliat quamuis vſuſfructus patri non acquireretur, *Corn.conſ.02.num.3. verſ.in pro certo.lib 3.Ruin conſ.112.colum.penult.ante med. verſ.atem non obſtat quod allum.num.8.lib.1.* Vbi etiam *num.7.*refert iſtas opiniones contrarias inter *Baldum,& alios ſupra allega is*

Verum eſſet quod quando filij naſcituri ex ſecundo matrimonio,pro quibus pater ſtipulatur, non
36 naſcuntur, † non erit valida donatio facta per Matrem,ſecus autem quando naſcuntur,quia tũc valebit d.donatio,ſi filij ratificant illam donationem eorum nomine ſtipulatam per patrem, ita quod eis perfectè acquiratur, nec pater in eorum præiudicium poſſit aliquo modo diſponere, Nam ſicut mater poſſet immediate relinquere filiis ſecundi matrimonij; ita videtur quod poſſit hoc facere mediante perſona, & miniſterio patris, quando tamen filij ſecundi matrimonij ratificarent ante mortem matris; Quod ſecus eſſet ſi non ratificarent viuente matre, nam tunc non valeret dicta donatio, quia poſt mortem matris non poteſt donare, vnde nec talis ratificatio poſſet fieri, *l.bonorum,ff rem rat.hab.* & ita in ſpecie diſtinguit *Aym conſ.192.col.pen.in princ.verſ.putarem tamen, num 11.in fin.poſt Boer.deciſ.200.& reperto,& deciſ 201.*

Non eſt tamen omittendum circa declarationem eorum,quæ ſupra dicta ſunt *in v.quod ad ſe. undum, in fin.*quod non eſt tuta opinio illa *Caſt.con.23.lib.*
37 *1.*dum voluit, † quod ex imperfecto teſtamento debeantur legata,quando interuenerunt quinque teſtes : Nam aut volumus legata deberi tamquam ex teſtamento, & tunc id eſſe non poteſt,

CAPVT CCXX.

TEſtator dando ſpecialem executorem vide-
tur voluiſſe, quod de hoc hæres non ſe in-
1 tromittat † § *ſi quis autem auth de eccleſ. tit.* Vnde
neque hæres tenetur implere, nec in aliquam pœ-
nam incidit, ſi non adimplet illa, quæ defunctus
mandauit fieri per executorem ſpecialiter ab eo
nominatim, *l. mulcta 6. in prin. de condit. & demonſt.*
Quinimmo ſi hæres eſt iuſſus aliquid facere arbitrio
executoris, & ſi non fecerit puniatur certa pœna,
2 † ſi executores nolunt arbitrari, propter quod ad
Epiſcopum deuenitur, ſi hæres non pareat Epi-
ſcopo, non incidit in pœnam impoſitam à teſta-
tore, cum in vltimis voluntatibus reſpectu com-
3 miſſionis pœnæ non recedatur à perſona, † quia
non venitur formaliter contra diſpoſitionem à te-
ſtatore inductam, *Bart. in l. mulcta 6 in prin. ad med. num. 2 de condit. & demonſtrat.* quod eſſe notatu di-
gnum dicit *Bald in l. vnic. in prin. num. 4. in 2. oppoſit. C. de his quæ pœn. nom. Bar. conſ. 7. andreas quidam mortuus in fi. a. 3. verſ. præterea in pœnis l. 1. & cons. 114 in fi. eo tit. Rum. conſ. 123 n. 4 l. 1. Alex. in l fi. col. 1. ad med. nu 4. verſ. vbi infantis & mulctu. C. de bar. inſt.*
4 † Quicquid aliud ſit vt recedatur quo ad diſpoſi-
tionem, ſcilicet vt grauius debeat fieri quod fuit
indicatum, *l. fi. §. & ſi quis C commun. de leg. Bar. in l. ſi quis arbitratus, de verb oblig.*
Idem dicimus quando ſunt primo electi duo arbitri
5 ſub pœna, ſi enim Iudex dat Tertium, † qui tertius
pronunciat ſimul cum vno ex illis duobus, pœna
compromiſſi non committitur, quamuis pareu-
dum ſit ſententiæ *Bald. in l. vnic. n 4. in fi. ver. & eſt argumentum quod ſi electi C. de his quæ pœn nom.* Quæ
tamen declara vt per *eundem Bald. in l. fi. col. pen ad med. num. 18. q. 12. ff. de contrah. empt.*
Prædicta tamen ſunt intelligenda; niſi hæres fuiſſet
monitus a Iudice poſtquam primus executor de-
6 ſiit eſſe executor renunciatione, † vel morte,
vel alio modo, tunc enim perinde eſt, ac ſi da-
tus non fuiſſet argumento *l. fi. § ſed & ſi quis. Cod. commun. de leg* & notat in ſpecie Bar. *in auth hoc amplius n. 5. verſ. ſi pro hoc fecit quia teſtat. C. de fideicom & ibi Ad in verb. extra gloſ* & ſequitur *ibi Caſt. col. 1. ad med verſ. limitat autem* Vbi quod tunc eſt
imputandum hæredi, quamuis enim fuerit datus
executor in teſtamento, tamen intelligitur, quan-
do hæres nihil facere poterat ſine executore, vt
quia erat præceptum incertum declarandum per
executorem, puta quod diſtribueretur inter pau-
7 peres arbitrio executoris, † ſi autem erat certum
poterat res exequi, & executor præueniri, *l. ſi liber-tus ſub conditione §. 1. de bon. lib.* Quaſi tunc cenſea-
tur datus executor tanquam incitator, & inſtiga-
tor hæredis, *Gulielm Bened. in c. raynutius. in verſ. ſi abſque liberis. il. 1. n. 215 in 4 limit. ad med verſ. & hoc verum de teſt. Capr. reg. 10. num. 30.* Et ideo ſi fuit
iuſſus, & neglexit punietur pœnis, de quibus in
8 *d. auth. hoc amplius.* † vbi quod negligens adimplere
iudicium defuncti infra annum à die monitionis
factæ ſibi per Iudicem priuatur commodo, quod
ab ipſo habuit, & applicatur perſonis, de quibus
ibi. cum eodem onere, niſi ſit tale, quod per le-
gem habeatur pro impleto, Ita vt priuetur hære-
ditate etiam ſi teſtator illam fuiſſet ei relicturus
in non implendo eius voluntatem, & etiam ſi eſ-
ſet clericus, aut eccleſia, ſalua tamen facultate ec-
cleſiæ petendi reſtitutionem in integrum infra
quadriennium à die priuationis, & ſic læſionis
computandum, vt late per *Guil. bene. in c. raynutius, in verb. ſi abſque liberis. il. 2. n. 203. vſque ad num. 211. de teſtam.*
Ideo ex prædictis Dixi, quod cum præceptum teſta-
toris, de quo agebamus, non fuerit adimpletum
tempore conſtituto, merito debet eſſe locus de-
uolutioni maxime poſt interpellationem, & mo-
nitionem factam ſtante renunciatione, & impedi-
mento executoris, cui teſtator primo mandauerat
9 certum quid fieri, licet † neque monitio eſſet ne-
ceſſaria etiam in facto affirmatiuo, quando teſta-
tor appoſuit prout in caſu noſtro, pœnam, & diem
in eo quod impleri voluit *Aym. conſ. 193 col. 1. in fi. num. 4. ad med. verſ. & quod monitio, & conſ. 59. in fi. nu. 7. verſ. quinto non videtur eſſe locus. poſt Goz. conſ. 34. col. 2. ad med. verſ. non obſtat quod voluit n. 7.* vbi
ita declarat *Socin. conſ. 33. profecto ni fallor, c. penult. ad med. nu. 19. verſ. poſtremo non omitto quod in vlti-mis voluntatibus. l. 1. Caſt. conſ. 192. circa primum du-bium videtur quod inſtitutio. in fi. n. 9 in 8. dub l. 2. Iacob Mandel. conſ 48. quamuis eruditiſſime n. 14. col. 2 ad med. verſ propterea arguendo* & ſequitur *Rot. co-*
10 *ram R. P. D. I. ita Viterb. bonor. 20. febr. 1555.* † Quid-
quid aliud ſit in pœna; quæ imponitur à lege, vel
ſtatuto, ſi aliquid factum non fuerit, quæ nunquam
committitur, niſi monitio præcedat, præſertim
quando talis pœna legalis imponeretur ob negli-
gentiam non facientis *Card. conſ. 35. nu 2 Dec. conſ. 11. n 13. lib 2. Rum. conſ. 102. n. 4. lib. 5. & conſ. 118 n. 6. eod. l. poſt Inno. in c. extirpanda §. qui a vero. de præb.*
Et quamuis grauamen non contineat commodum
pecuniarium an habeat etiam locum diſpoſitio
11 *auth hoc amplius. C. de fideicom* † & an procedat in
quocunque genere diſpoſitionis ex vltima volun-
tate factæ, atque etiam in prælegato & in aliis *late Ludouic Molin. de hiſpanor. primog. c. 14. l. 2. n. 14. vſque ad n. 20.* ybi maxime de contrauenientc præcepto
teſtatoris quo ad delationem armorum, & nomi-
nis, & quando annus poſſit prorogari per Iudicem
Fel. in c. cum ſit romana. de appellat.
Amplius neque obſtaret ſi obiiceretur fuiſſe imper-
12 fectum præceptum teſtatoris, † puta ſi idē teſtator
aliquid diſpoſuerit cum certa qualitate per ipſum
adimplenda, quam poſtea non adimpleuit, non
enim dicitur immutata eius prima diſpoſitio, Vn-
de ex illa qualitate omiſſa non poterit excuſari
hæres non adimplens, quod teſtator ſibi imperfe-
ctè mandauit, prout in terminis reſoluit *Rot. coram. R P. D. Lota Viterbien bonorum 20. Februarij*
13 *1555* Vbi † teſtator mandauerat conſtrui capel-
lam intra annum à die ſui obitus ſub pœna cadu-
citatis cum aſſignatione ducatorum 60 pro capel-
lanis per eūdem teſtatorem eligendis, quamuis e-
nim non fuerint per eundem electi dicti capella-
ni, prout dixerat, non tamen poterat dici immu-
tata eius prima diſpoſitio circa dotationem ip-
ſius capellæ, Vnde hæres non excuſabitur ſi in
termino per teſtatorem præfixo non adimple-
uerit, quaſi ſufficiat illum eſſe certum de volun-
tate teſtatoris circa conſtitutionem dotis, &
erectionem capellæ, argumento *text. in l. ſi teſta-*
14 *mentum 9. Cod de inſtitut. & ſubſtitut.* † Vbi ſi te-
ſtator inſtituit hæredes ſecundum conditiones
infra ſcriptas, quamuis nullas ſcribat conditio-
nes, valet inſtitutio, quæ non poteſt dici
imperfecta ratione voluntatis, ſatis enim
eſt, quod appareat de voluntate circa ſubſtan-
tiam inſtitutionis, licet videatur imperfectio

Digitized by Google

circa conditiones, quaſi cenſeatur pœnituiſſe pol-
licitationis iam factæ Aym conſ.117.col. vlt in prin.
15 num.6.† Vbi etiam ex hoc concludit validam eſſe
ſubſtitutionem alicui factam quamuis non appa-
reat de caſu, in quo admitti debeat, ſaltem enim
admittetur vltimo loco tanquam vltimo vocatus,
cum appareat de voluntate perfecta teſtatoris cir-
ca ſubſtantiam ſubſtitutionis, quia eum voluit eſ-
ſe ſubſtitotum.

Quidquid aliud ſit quando pollicitus eſſet teſtator
16 apponere conditionem † concernentem ſubſtan-
tiam inſtitutionis, non diſtributionem partium,
vel locutus eſſet per dictiones importantes condi-
tiones, quo caſu vitiaretur inſtitutio, l.quoties.§.
tantundem.de hær.inſt.l.demonſtratio.§.quod autem
iuris.de cond.& demon.& declarat Caſtr.in d.l.ſi te-
ſtamento n 1.in fi.verſ.ſed potius videtur.& ibi Alex.
ad fi.verſ.tamen ſuſtinendo.Iaſ.etiam in fi verſ.con-
tra iſtam communem C.de inſtit.& ſubſtit.

Et quidquid aliud ſit, quando apparet, quod diſpo-
ſitio iam facta veniebat diminuenda ex his, quæ
17 teſtator propoſuerat facere, † puta quia volebat a-
lium hæredem inſtituere, propter quod inſtitutio
de altero diminuebatur, tunc enim non valebit a-
ctus, neque ad pias cauſas, ne reperiatur nomina-
tus plus habere, quam teſtator voluerit, prout i-
dem eſſet, quando per grauamen, quod intende-
bat teſtator hæredi iniungere, diminuebatur reli-
ctum ei factum de omnibus bonis, & ſi non in
ſubſtantia, ſaltem in æſtimatione, & valore, ſeu in
effectu, vt bene declarat Ruin. conſ.204.col.penult.
in prin.verſ.& hoc etiam eſt de intentione.nu.8.lib.2.
Menoch.præſump.5. num. 6.lib.4.

Ad idem eſt text.in l.2.ff.de hær.inſt. Vbi ſi fuerint in-
ſtituti hæredes ex partibus, quas teſtator adſcripſe-
18 rit, † vel ſi adſcripſerit, valebit inſtitutio, quamuis
nullæ partes adſcribantur, & ex æquis partibus e-
runt hæredes, non enim eſt conditio, quæ appo-
natur inſtitutioni, ſed diſtributioni partium: ideo
valet inſtitutio Iaſ.in l.ſi teſtamentum in fi.verſ bre-
uiter omiſſis C.de inſtit.& ſubſtit.Bar.in l.ſtichum qui
meus erit 6.in princ.verſ oppono ff.de l.1 Et eſt ratio,
19 quia illa conditio † ſi adſcripſero, non refertur ad
totalem diſpoſitionem, ſed ad illam qualitatem ex
partibus; quaſi ſit ſenſus Si adſcripſero partes,
inſtituo eos ex illis partibus, ſi autē non adſcripſe-
ro partes, inſtituo eos ſimpliciter Corn.in d.l.ſi teſta-
mentum.quæ eſt penult. num. 12.Cod.de inſtitution.
& ſubſtitutio.

Prout etiam idem eſſet in caſu, in quo verba referun-
tur ad executionem magis, quam ad ſubſtantiam
20 diſpoſitionis † ad tex. in l.ſi decem cum petiero. de
verborum oblig.& in l ſi ita quis promiſerit.in prin.ff.
eod. tit.Bart.in d.l.ſtichum col.2.ad med.verſ.ſed ſe-
cundum.& in l.1.ff.de cond.& demon.licet in eo quod
merè dependet à voluntate teſtatoris, neque eſſet
21 inducta conditio, † quamuis non apponeretur di-
ſtributioni partium, ſed ſubſtantiæ diſpoſitionis,
tunc enim neque teſtator omittendo videretur er-
raſſe, & valeret actus, quamuis ſecus eſſet quando
non merè dependeret à voluntate teſtatoris ſe-
cundum Imol in l.cum pater filios 79.in fi.nu.27. de
leg.2.vbi ita declarat d.l.ſi teſtamentum.C.de inſtit.
& ſubſtitution.

Quod etiam eſt in ſententia, ſi enim Iudex aditus in
communi diuidendo totam rem adiudicat vni,
22 † & reſeruauit ſibi arbitrium ſuper æſtimatione
præſtanda alteri, & morte præuentus æſtimatio-
nem non declarauit, valebit tamen ſententia ſu-
per re adiudicata vt per Florian. in l.cum pater 79.
§.vicos.n.4.ff.de leg.2. licet ipſe teneat contrarium,
& verius, quaſi deficiat ſubſtantia, non ſola quali-
tas l.triticum & l.ita ſtipulatus.de verb.oblig.idem la-
23 beo.§.1.fam.hercif.† Quod etiam eſt in arbitramen-
to arbitratoris, qui reſeruauit aliquid declaran-
dum, quod poſtea non declarauit, illud enim non
valebit, ſi declaratio eſſet de ſubſtantia ipſius arbi-
tramenti, vt concludit Corn.in l.pen.n.4. verſ. quod
facit ad quæſtionem C.de inſtit. & ſubſtit. per l.ſi in hoc
iudicio.ff.famil.erciſ.l.item labeo.§.1.ff.eod.tit.clemens
§.fin.de hæredib.inſtituend.

Idem eſt in legatis, quæ valent quamuis adiecta non
ſit qualitas, quam teſtator adiecturum ſe dixit,
24 † cum diſpoſitio perfecta non vitietur, licet ex
poſt facto non ſequatur id, quod à mera voluntate
defuncti dependebat, l cum pater 79.§.ſi ff.de leg.2.
Vbi vici, vel platea Villæ, ſeu Caſtra, quæ certos fi-
nes habebant relicta ciuitate debentur, quamuis
teſtator promiſerit fines eorum ſe certificaturum
cum certaminis forma, quam in illis celebrari ſin-
gulis annis volebat, licet poſtea morte præuentus
25 hoc non expreſſerit, † Quicquid aliud ſit, quando
eſſet in totum incertus locus, aut incerta perſona,
tunc enim ſi de ea non appareret, legatum in to-
tum eſſet nullum, Bart.in l.qui plures 18.de vſu. &
vſuf.&c.legat.

Ita etiam in locatione facta cum aliis capitulis expri-
mendis in inſtrumento conficiendo, diceretur e-
26 nim adhuc perfecta locatio, † quamuis aliquod
poſtmodum non fuiſſet confectum, vel factum
ſine aliis capitolis. Ruin. in ſpecie conſ. 215 num 9.
lib. 2. Vbi quod exemplo vltimatum voluntatum
ita etiam concludendum eſt in locatione, & aliis
contractibus l.quæ de legato. & l. ſeruum filij.§.eum
qui chirographum.de leg.1.l.fin.C.eodem.

Quæ ſimilia addidi cum moneamur allegare leges
in caſibus ſimilibus ad deciſiones quæſtionum,
27 † prout in hac eadem facti ſpecie ita faciendum
eſſe docet Imperator in d.l.ſi teſtamentum 8.C.de in-
ſtit.& ſubſtit.& ibi etiam notat Caſt. num.3.Faciunt
etiam ſimilia d l.cum pater.in verb.alia ſcriptura.de
leg.2.& in l ſi is qui de teſt. à contrario ſenſu Bart.
in l.quoties.§.tamen.de hæred.inſt.& in l.iubemus.C.
de teſtam.cum aliis per Curt.iun.ior.conſ. 12. nu.1.vſ-
que ad 4.cum diſtinctionibus, de quibus late Corn.
in d.l.ſi teſtamentum.Simon.de Pret.de interpret. vlt.
volunt.lib.2.interpr.1.dub.2.ſolut.2 num 41.fol.113.

Neque obſtat quod quando teſtator morte præuen-
tus non potuit perfectè diſponere illius diſpoſi-
28 tio tanquam imperfecta vitietur † l.ſi is qui ff de te-
ſtam.Nam illud eſt verum, quando in eadem con-
fectione teſtamenti teſtator erat alia dicturus, ſe-
cus ſi reſeruabat in aliud tempus, nam talis reſer-
uatio non arguit imperfectionem voluntatis, te-
ſtamentum enim dicitur perfectum, ex quo tunc
teſtator nihil aliud erat dicturus de præſenti, vt
notat Aret. in l pen.in 2.notab.nu.2.Cod.de inſtit &
ſubſt.& bene declarat Iaſ.conſ.8.colum penult.ad fi.
verſ.nam iſta reſeruatio.lib.3.Ruin.conſ.1.col.penult.
ante med.verſ non obſtat, dum tertio.num. 22.l. 2.lata
Curt.Iun.conſ.12.in princ.num 1.& col. vlt.ad fi.2 verſ.
præterea aduertendum puto.Menoch.c.45.n. 28.ad fi.
verſ.non inquam hoc repugnat. lib.1. Bertazzol.conſ.
criml.86.num.6.

Quibus adde quod etiam erit locus deuolutioni,
& pœnæ per teſtatorem appoſitæ, quando non
fuit

Digitized by Google

ſmpletum illud, quod teſtator iuſſit, quamuis non fuerit facta declaratio per eum, quem defunctus deputauit, ſed per ſubrogatum in eius locum, licet enim non recedatur a perſona in vltimis voluntatibus reſpectu commiſſionis pœnæ, *Bart. in l. multa de cond. & demonſt.* cum aliis ſupra *in praec. huius*
29 *cap. alleg.* † Tamen hoc procedit, quando pœna caducitatis eſſet ſolum apposita ſolutioni, ſeu diſtributioni, ſecus ſi apponatur ſubſtantiæ diſpoſitionis, vt in ſpecie declarauit *Rot. corā R. P. D. Lata V uerbien bonorum* 20 *Febr.* 1595. Vbi non fuerunt electi capellani per teſtatorem prout ipſe dixerat velle eligere, ſed per Epiſcopum, & tamen fuit declaratum hæredes incurriſſe pœnam cadocitatis impoſitam, ſi infra annum non aſſignentur pro dote capellæ, & Capellanis ducati ſexaginta per
30 eoſdem hæredes, † quia d. pœna non ſolum fuit appoſita ſolutioni, ſeu diſtributioni faciendæ annuatim inter d. Capellanos, ſed etiam aſſignationi dotis Capellæ, cui voluntati, cum non fuerit ſatiſfactum, idem eſt ac ſi totali diſpoſitioni fuerit contrauentum quo ad effectum caducitatis, *l.* 4. *§. cato;*
31 *ad ſi de verb. oblig. Rum. conſ.* 44. *n.* 10. *li.* 2. † Cũ præſertim ibi diſtributio inter capellanos eſſet faciẽda poſt aſſignationem dotis Capellæ, Vnde prius erat conſtituenda dos, quo cum non fuerit conſignata, nec aliquid adimpletum, debet eſſe locus pœnæ per teſtatorem impoſitæ, quam poteſt idem rebus ſuis imponere; ita vt eo ipſo committatur, quo contrauenitur diſpoſitioni eiuſdem defuncti, *§ fi. inſt. de leg. l. vn. C. de his quæ pœn. nom. l.* 1. *&* 2 *ff. eod. Imol. & alij in l. paterfamilias* 42. *ff. de hered. inſt.*
Adeo vt non ſolum pœna per teſtatorem poſſit infligi inobedienti, ſed etiam ei, qui paruit ob factum
32 non parentis; Ideo tranſlatio, ſeu ademptio ab vno in aliom fieri poterit in pœnam purè honorati, & quando pendet à facto tertii, *Soc. Iun. conſ.* 129. *n.* 16. *vſque ad n.* 21. *li.* 3. *Menoch. conſ.* 78. *n.* 19. *cum ſeq. lib.* 1 Intelligendo tamen in adminiſtratoribus, & ſimilibus gerentibus vices, & perſonam pupilli ec-
33 cleſiæ, vel ſimilium; † nam in pœna tutorum, ſeu adminiſtrantium, qui non ſeruarunt iuſſa teſtatoris, poteſt fieri tranſlatio legati facti eccleſiæ, vel pupillo in alium, iſti enim priuabuntur legato ob factum illorum, cũ videatur quaſi factum ipſorum principalium, cum illis etiam ſuccuratur aduerſus adminiſtratores negligentes, ſecus autem quando
34 eſſemus in tertio extraneo inobediente, † videlicet ſi fuerit iuſſum à teſtatore, quod commiſſarij faciant aliquid intra certum tempus, & ſi non fecerint hæres debeat ſoluere mille, quia tunc iſtud præceptum non eſt rationabile; neque onerat hæredẽ, *Bal. in l. vnic. n.* 10. *C. de his quæ pœn. nomen Soc. conſ.* 21. *viſo teſtamento. in princ. li.* 3. Et ita intelligẽdus eſt *Angel. conſ.* 168. *col.* 2. *Rum. conſ.* 27. *n.* 7. *lib.* 2. *Rip. in l. filiusfamilias, § diui. n.* 36. *de leg.* 1. *Soc. in l. quib. dieb. § termino n.* 17. *de cõd. & demonſt.* prout id ſpecie ita diſtinguit, & cõcordat opiniones *Peregr. de fideicom. art.* 10. *n* 89. *vſque ad n.* 91. vbi ita declarat *Menoch. d. conſ.* 78. *n.* 19. quod etiam voluit *Gabr. cõſ.* 105. *n.* 11. *vſque ad n.* 13. *li.* 1. *Gul. Bened. in c. raynatius, in verb. ſi abſq. liberis moreretur. il.* 2. *n.* 219. *de teſt.* vltimo obſeruandum eſt quod ſi teſtator relinquat executorem, qui infra anoum exequatur, quo anno tranſacto iubeat alium exequi, quamuis alias
35 iure communi † executio deuolueretur ad Epiſcopũ, *l. nulli licere, C. de epiſc. & cler. c. nos quidẽ de teſt.* Tamen hoc caſu non Epiſcopus, ſed ſubſtitutus à
36 teſtatore exequatur † *Bald. in l. ſi fundum ſub conditione.* 83. *§. Stichum, n.* 1. *de leg.* 1. *Coss. in ver. executores. Veronea ſ. caut.* 209. & notandum dicit *Perez. de anniuerſar. lib.* 2. *c.* 9. *n* 26. quaſi prouiſio hominis fa-
37 ciat ceſſare prouiſionem legis † *l. fi. C. de pact. cõuent.* Ex quo enim teſtator prouidit de remedio in caſu
38 negligentiæ, illo † eſt vtẽdum, *l. libertus, § lusius. vbi Gloſſ. in ve. repetitione. de ãn leg. Io. de Plat. in l.* 3. *C. de expenſ. ludor. lib.* 10. Prout quando lex diſponit fideiuſſorem dari, & in eius defectum prouidet de re-
39 medio, illo eſt vtendum, † nec deuenitur ad iuratoriam cautionem, *l.* 2. *C. de tutor. & curat. qui ſatiſd. nõ ded. l. filiusfamilias miles* 117. *§. diuus ſeuerus v. idẽ princeps, de leg.* 1. Ergo idẽ in voluntate teſtatoris, quæ tanquam lex eſt obſeruanda, *§. diſponat. auth. de nupt.* Vnde merito teſtator poteſt prorogare
40 terminum à iure † ſeu conſtitutione ſynodali datum executoribus, *Bald. conſ.* 302. *n.* 6. *lib.* 2. *Couarr. in c. tua, n.* 6. *de teſtam.*
In huiuſmodi tamen præceptis priuationum ob contrauentionem, notandum eſt quod inſtitutis fratribus & grauatis ad præſtandum conſenſum alie-
41 nationi † cum præcepto, vt non contrauenient, & in caſu, in quo recuſarent conſentire, vel contrauenient; priuentur hæreditate, & alius ſubſtituatur; ſi contingat quod fratres repudient hæreditatem, non intrabit ſubſtitutio, ſed hæreditas deferetur ab inteſtato; quamuis enim repudians dicatur oppugnare voluntatem defuncti, & illi contrauenire, *l. quæſitum. de acq. hæred.* Tamen ſubſtitutio eſt fideicommiſſaria in caſu priuationis hæredum, quæ priuatio ſupponit aditionem, cum in fideicõmiſſaria requiratur aditio, ita vt non poſſit incipere inſtitutio à ſubſtituto, & cum tractetur de priuatione hæreditatis, illa non poterit priuari, qui
42 non eſt hæres. † Maximè quia ſubſtitutus per fideicommiſſum non poteſt hæreditatem habere, niſi ſibi reſtituatur ab hærede ſcripto, qui hæreditatem adiuerit, vnde ſi inſtitutus repudiat non datur reſtitutio, & per conſequens euaneſcit & expirat ſubſtitutio fideicommiſſaria. Ita omnia prædicta late defendit *Surd. conſ.* 274. *per tot. lib.* 2.

EPITOME.

Officia empta & poſita per patrem ſuper vita filiorum quando præſumantur donata, & quid in hoc operetur reſeruatio dominij. ¶ Et quid ſi fuit declaratum fructus officiorum ſpectare ſolum ad ementem in vita ipſius ¶ Per inſtitutionem hæredis quando quis poſſit dici diſpoſuiſſe de rebus ſuis. ¶ Emphyteuſis Eccleſiaſtica quo caſu tranſeat ad hæredes extraneos. ¶ Dominium officiorum quando dicatur reſolubile non facta diſpoſitione, & quid in emphyteuſi, & ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Per reuocationem donationis an videatur quis diſpoſuiſſe ſaltem tacite de bonis ſuis in ſuccedẽtes ab inteſtato.*
2 *Emphyteuſis Eccleſiaſtiqua pro ſe, hæredibus, & quibus dederit tranſit ad extraneos, qui ab inteſtato ſuccedũt.*
3 *Officia empta, & poſita per patrem ſuper vita filiorum nulla facta reſeruatione dominij an cenſeantur donata. Declara vt n.* 7. 12. *&* 14.
4 *Hæres an excludatur, vt nõ poſſit ſuccedere in officiis emptis ſuper vita alicuius ſi fuit declaratum fructus illius ſpectare ad ementem durante vita ipſius.*

5 *Grauatus fideicommiſſo ſi decedat ſine filiis cum facultate diſponendi de d. bonis an dicatur de illis diſpoſuiſſe per inſtitutionem hæredis.*
6 *Facultas inuicem data fratribus quod quilibet poſſit de ſua portione fideicommiſſi diſponere dicitur adimpleta, ſi aliquis hæres inſtituatur.*
8 *Hæres ab inteſtato an ſuccedat non facta nominatione ſi fuit reſeruata poteſtas nominandi ſucceſſorem in officio. n. 9. & 10.*
11 *Per inſtitutionem hæredum vniuerſalium an quis videatur diſpoſuiſſe.*
13 *Negligentia non præſumitur.*
15 *Hæredis inſtitutio non comprehēdit res, quæ ad alium ſpectant caſu quo de illis ſpecialiter non diſponatur.*
16 *Teſtator habens dominium rei licèt reſolubile cum facultate diſponēdi quando poſſit diſponere, Et quid in grauato habēte facultatem alienandi fideicommiſſum.*
17 *Dominium officiorum quando dicatur reſolubile non facta diſpoſitione. Et quid in emphyteuſi. n. 18.*
19 *Diſpoſitio expreſſa an probetur per verba generalia.*
20 *Voluntas quæ non tranſiuit in diſpoſitionem non eſt attendenda.*
21 *Voluntas poſterior eſt potior.*
22 *Mutatio voluntatis non præſumitur.*

CAPVT CCXXI.

DOnatio facta cum ea conditione, quod ipſo
donante aliter diſponente, habeatur pro
non facta. ſi fuerit reuocata, quia pœnituit ſe il-
lam feciſſe, quamuis non diſpoſuerit de dictis bo-
1 nis, cum aliud ſit pœnitere, & diſponere. † Tamen
verius eſt qood conditio euenerit, quia reuocan-
do d. donationem videtur diſpoſuiſſe ſaltem ta-
cite de bonis ſuis in ſuccedentes ab inteſtato. *l. ſi
quis eum nullum, & l. conſiciū ur, de iur. codicill.* & in
ſpecie ita concludit *Nat. conſ. 121. n. 10.* Prout di-
cimus de emphyteuſi eccleſiaſtica pro ſe, hæredi-
2 bus, † & quibus dederit, quæ tranſit ad extraneos
ſuccedentes ab inteſtato, quia videtur tacite illis
data à defuncto. *Curt. Iun. conſil. 4. ſuper cōtrouerſia
vertente, lib. 1.* Videtur enim decedens ab inteſtato
relinquere proximioribus ſuis bona, de quibus
ex pacto, vel aliter poterat diſponere *Surd.* qui de
magis communi opinione teſtatur *deciſ. 272. n. 22.
& per tot.* vbi late reſpondet omnibus contrarium
ſentientibus, & multis etiam comprobat *Menoch.
conſ. 1130. nu. 13. lib. 12. & præſumpt. 18. n. 10. lib. 4.* &
latius *conſ. 450. n. 5. vſque ad n. 9 lib. 10. & conſil. 922.
per tot. eod. lib. Peregr. de fideicom. art. 40. n. 59.*
Ex iſtis colligitur quod ſi officia fuerunt empta &
poſita ſimpliciter ſuper vitam filiorum per pa-
3 trem nulla facta reſeruatione dominii † præſu-
muntur donata, prout etiam quando reſeruata
eſſet facultas patri diſponendi in vita ſua tantum,
ſi enim non diſpoſuerit etiam intelligitur illa do-
naſſe, quidquid aliud ſit quando fuit facta reſer-
uatio, quia tunc non poteſt capi vlla coniectura
donationis, inſpicietur enim vlterior diſpoſitio
Patris, & ſi ſaltem tacite diſpoſuit in teſtamento
ſufficit, adeo vt vniuerſalis inſtitutio in hoc caſu
4 habeat vim particularis diſpoſitionis, † Ita vt
quamuis fuerit declaratum ſpectare fructus, & e-
molumenta quæcumque officij durante vita e-
mentis non excludatur hæres, quamuis ſuccede-
re poſſit, cum ex iſtis non ſit inferendum, vt de-
beat cenſeri donatum officium, prout omnia
prædicta ex multis deciſionibus *Rota* compro-
bauit ſupra *c. 50. num. 16. vſque ad num. 21.*
Quare dicimus quod grauatus fideicommiſſo ſi de-
cedat ſine filiis adiecta tamen facultate diſponen-
5 di de d. bonis fideicommiſſi, † ſi hæredem inſti-
tuat in ſuo teſtamento, dicitur de illis diſpoſuiſſe,
& vſus fuiſſe licentia ſibi conceſſa, quamuis in
ſpecie, ſeu ſingulariter, & in indiuiduo non dicat,
eum quoque inſtituere in eiſdem bonis ſibi per fi-
deicommiſſum relictis cum facultate de eis diſpo-
nendi, *Pariſ. conſ. 72. n. 57. & 60. lib. 3.* quaſi ſufficiat
generalis inſtitutio prout multis comprobat *Me-
noch. conſ. 1131. n. 15 cum ſeq. 12.*
Idem eſt in licentia, & facultate inuicem data à fra-
tribus in diuiſione bonorum communium fidei-
6 commiſſi. † quod quilibet poſſit de ſua portione
ad libitū diſponere, dicitur enim quis diſpoſuiſſe
ſi aliquem fecerit vniuerſalem hæredem, cum e-
tiam verbum diſponere pertineat ad vltimas vo-
luntates *Alexander, conſ. 189. viſo & mature diſcuſſo,
numero 11. li. 2. Romin. Iun. conſil. 80. numero 40. lib. 1.
Honded. conſil. 33. nu. 50. li. 1. Gabr. conſil. 125. numero
19. lib. 1. Menoch conſil. 87. n 60. lib. 1. & conſ. 323. n.
31. lib. 4. conſ. 1131. num. 18. lib. 12. Peregrin. de fidei-
commiſ. art. 40. n. 57.*
Iſta tamen non habebunt locum quando quis ſibi
reſeruaſſet facultatem nominandi, ita vt non facta
nominatione cenſeatur nominatus Titius, tunc
7 † enim non ſufficeret talis generalis inſtitutio, ſed
requireretur expreſſa, & ſpecifica nominatio ad
excludendum Titium, qui alias erat vocatus non
ſecuta nominatione, cum enim ſit in ſpecie nomi-
minatus non eſt æquum illum excludi per d. ge-
neralem inſtitutionem, *Corn. conſ. 165. n. 21 lib. 2. A-
ret. conſ. 53. poſt nu. 3. verſic ſed quamuis. Rot. coram
R. P. D. Bubalo Roman. vineæ de Palude. 22. Iun. 1585.*
dixi ſup. *c. 50. n. 23.*
Nec facit qood reſeruata poteſtate nominandi ſuc-
ceſſorem in officiis ſuccedat hæres ab inteſtato
8 non facta nominatione † *Aym. conſil. 176. in fin.
Franc. deciſ. 45. num. 2. Ann. ſing. 391.* Nam hoc pro-
cedit quando ſimpliciter fuiſſet facta reſeruatio,
quod libera diſpoſitio ſpectaret ad eum, qui emit
officium, tunc enim etiam ex generali diſpoſi-
tione cenſetur effectuata illa libera facultas diſpo-
9 nendi de officio, † Vnde & per conſequens tran-
ſit ad vniuerſalem ſucceſſorem, cum enim non a-
gatur de præiudicio alterius, permittitur interpre-
tatio quantumuis ampla ad fauorem diſponen-
tis, ſecus autem quando ſoluenti pretium officij
conceditur diſpoſitio libera, non tamen ſim-
pliciter, & abſolute, ſed ſub conditione, quod
non facta alia diſpoſitione officium remaneat illi,
ſub cuius nomine emptum eſt, vel alteri tertio,
tunc enim non ſufficiet inſtitutio, & diſpoſitio
generalis, ſed requiretur ſpecialis ad hoc, vt
10 de eodem officio cenſeatur diſpoſitum, † cum
enim agatur de præiudicio eius, cui officium
eſt remanſurum, ſtrictior interpretatio eſt fa-
cienda, vt aliquid plus operetur reſeruatio ap-
poſita cum prædicta conditione, prout vltra
deciſiones ſuperius allegatas fuit iterum reſolu-
tum per *Rot. coram R. P. D. Marcemonsio Roman.
ſcriptoriæ 5. Iunij 1609.* vbi ita concordantur o-
mnes deciſiones, quæ hinc inde videbantur
contrariæ; Quæ omnia volui hic adnotare,
cum aliquibus viderentur dubia, quæ ſcripſi ſu-
pra *c. 50. numero 17. vſque ad num. 14* Immo con-
tra ea in partibus iudicatum, de quibus tamen
non

non erat ambigendum, cum multæ regiones diuerſitatis ſint inter iſtos caſus, prout latius in *iſta deciſione Romana ſcriptoriæ*, cuius tenorem infra volui referre, vt veritas eorum quæ ſupra per me firmata ſunt magis comprobetur.

Romana ſcriptoriæ coram R. P. D. Marco Montio. Veneris 5. Iunij 1609.

Hieronymus Gallus emit de ſuis propriis pecuniis offi.iū ſcriptoriæ ſuper periculo vitæ D. Matthæi Honeſti cum decreto, quod Matthæus d. officium vendere, reſignare, alienare, ac fructus, & emolumenta quæcunque exigere, aut ſe in eo, ſiue in eis quouis modo ſe intromittere ipſo Hieronymo non conſentiente nullatenus poſſet, ſed d. Hieronymus illud quandocumque ſibi placuerit vendere, reſignare, alienare, ac de eo diſponere, ac fructus, & emolumenta quæcumq; exigere, & in ſuos vſus, ac vtilitatem conuertere poſſet. Ita tamen, vt ſi ipſum Hieronymum aliter de d. officio non diſponentem præmori contigerit, officium prædictum d. Matthæo liberum remaneret. Deceſſit Hieronymus condito teſtamento, ſcriptis hæredibus in omnibus, & ſingulis ſuis bonis, iuribus, & actionibus nulla tamen facta particulari diſpoſitione de d. officio Hinc orta lite inter hæredes Hieronymi, & Matthæum A. C. pronunciauit officium debuiſſe, ac debere remanere liberum Matthæo, Ab hac ſententia cum hæredes appellaſſent cauſa in Rota commiſſa poſt plures propoſitiones, & re multum diſcuſſa Domini cenſuerunt ſententiam eſſe confirmandam.

Intentio quippe Matthæi fundata eſt in verbis Decreti, quod cum Hieronymus de officio aliter non diſponens præmortuus ſit, officium Matthæo li-
11 berum remanere debeat, Nec facit † quod per inſtitutionem hæredum vniuerſalium videatur Hieronymum diſpoſuiſſe *l. ſi quis prioris, §. certum, & §. illud C. de ſecūd. nup. Dect. in l. ita quis, §. ea lege, de verb. oblig. & in l. pen. § fi. de leg. 2* & fuit dictum *in Rom. Scriptoria coram Sanctiſſimo 23. Maij 1583.*

Etenim reſpondebant Domini ſtrictè ad caſum, de quo agimus Decretum apponi duobus modis in reſignationibus, ſeu venditionibus officiorum quando vni datur titulus officij empti ex pecunia aliena, primus modus eſt quando apponitur de-
52 cretum ſimpliciter † quod libera diſpoſitio ſpectet ad ſoluentem precium. Tunc enim etiam ex generali diſpoſitione cenſetur effectuata illa libera facultas diſponendi de officio, quod per conſequens tranſit ad vniuerſalem ſucceſſorem, & hic eſt caſus prædictæ deciſionis *coram Sanctiſſimo, & aliorum quæ allegatur per informantes pro hæredibus.* Alio modo, & hic eſt caſus noſter: interponitur Decretum quando ſoluente pretium conceditur diſpoſitio libera, non tamen ſimpliciter, & abſolute, ſed ſub conditione, & modo quod non facta diſpoſitione officium remaneat illi, ſub cuius nomine de alienis pecuniis emptom eſt; Tunc per inſtitutionem, & generalem diſpoſitionem non cenſetur diſpoſitum de officio, vt diſtinguendo dixit *Rot. in Roma. Vneæ de palude 22. Iunij 1589. & Roman. legitima 29. Nouembris 1599. coram R. P. D. Iuſto.*

Eaque diſtinctio ratione nititur, quia in primo caſu, cum non agatur de præiudicio alicuius, interpretatio quantumuis larga fieri poteſt ad fauorem diſponentis, in ſecundo vero caſu capienda eſt ſtricte diſpoſitio, quia agitur de præiudicio eius, cui officium eſt remanſurum, ſi aliter de illo diſpoſitum non ſit, quod præiudicium, cum oriatur ex ſpe probabili eſt conſiderabile, *Sura. conſ. 167. n. 21. Sarn. de iur. quæſit. non toll. q. 4. n. 14.*

Item ſi in primo caſu facultas non veniret in generali inſtitutione ſequeretur quod illam facultatem ha-
53 bens non fuiſſet ea vſus, † quæ prætermiſſio, ſeu negligētia non præſumitur, *l. cum de indeb. 10. de probat.* Id autem non contingit in ſecundo caſu, quia etiam ſi officium nec venit in generali inſtitutione, non deficit tamen ſpecialis de illo diſpoſitio.

Et quidem alias decretum ſupradictum nihil operaretur, vt bene quaſi in terminis aduertit *Silua. conſ. 14. n. 4.* Ratio, nam ſi officium comprehenderetur in generali inſtitutione, † veniret etiam ad ſuccedentes ab inteſtato, quia viuente Matthæo officium erat permanſurum in bonis, & hæreditate Hieronymi, *Alex. conſ. 152. n. 3. li. 6. Dec. conſ. 543 n. 3. cum ſeq. Card. M. Ant. de conſil. li. 7. tit. 7. n. 14. Franc. deciſ. 45.* latè *Surd. conſ. 572. n. 10.* Ideoque dicendū eſſet officium remanſurum Matthæo in caſu dumtaxat, quod Hieronymus declaraſſet nolle de eo diſponere. Id autem non ſolum nimis reſtringit verba decreti, ſed etiam eſt illud directe contrariū, Quia ex illis verbis, ſi Hieronymus aliter de d officio non diſponens præmori contingat, officium liberum remaneat Matthæo, apparet Matthæo conceſſum officium ſub conditione, ſi Hieronymus non diſpoſuerit, Ideoque Matthæum ſemper aliquod ius habuiſſe non quidem liberum, ſed impeditum, ita vt poſſet adimi, & cenſeretur ademptum ſub contraria conditione, ſi Hieronymus diſpoſuiſſet, & ſic non requirebatur diſpoſitio, ſeu factum & declaratio Hieronymi vt Matthæus haberet officium, ſed è contrario neceſſarium erat eiuſdem Hieronymi factum, & neceſſaria eius diſpoſitio, vt Matthæus non haberet.

Suppoſito autem, quod ad effectum, vt Matthæo non remaneret liberum officium, fuerit neceſſaria ſpecialis diſpoſitio Hieronymi, ſequitur non obſtare Matthæo inſtitutionem hæredis ab Hieronymo
55 factam, † quia regulariter in hæredis inſtitutione non venit res, quæ ad alium ſpectat caſu quo de illa ſpecialiter non diſponatur, *Corn. conſil. 165. n. 21. lib. 1. Aret. conſ. 34. n. 10. Aym. conſ. 19. n. 13. Couar. in rubr. de teſt. p. 3. n. 19.*

Non obſtat quod deciſiones, in quibus datur prædicta diſtinctio, & Doctores in eiſdem deciſionibus allegati loquantur in bonis emphyteuticis, in quibus dominium eſt reſolubile, & per mortem deſiturum, Quia fuit reſpōſum ſufficere ad effectum,
56 † de quo agitur, quod teſtator habeat dominium illius rei licet reſolubile cum facultate tamen diſponendi, vt per *Gabr. conſ. 163. n. 7. & 8. lib. 1.* Satis enim eſt, quod non dicatur diſponere de re aliena
57 & quod tempore diſpoſitionis eſſet ſua, † vt de grauato habente facultatem alienandi fideicommiſſum trahit *Marcobr. conſil. 81. n. 17. cum ſeq.*

Deinde licet ibi haberet emphyteuta dominium rei emphyteoticæ reſolubile, habebat tamen facultatem nominandi liberam & non reſolubilem.

Tertio hic etiam dominium officij fuit reſolubile non facta diſpoſitione, quia ita voluit Papa, qui conceſſit, & Hieronymus qui emit, vnde etiam ceſſat quod dicitur in emphyteuſi pactum prouenire à prouidentia concedentis, qui noluit aliter concedere, ſiquidem & in emphyteuſi concurrit

voluntas accipientis non minus quam conceden-
tis, & in hoc caſu Matthæus etiam quodammo-
do capit ex pacto, & prouidentia videlicet ex cō-
ceſſione Papæ, & ex voluntate Hieronymi in caſu
18 non factæ prouiſionis. Quæ omnia dicta ſunt ex
abundanti, quandoquidem diſcrimen illud bo-
norum emphyteoticorum, & allodialium non fuit
conſideratum in deciſionibus, ſed ſolummodo an
facultas nominandi eſſet ſimplex, vel cum addi-
tione, quod nominatione non facta bona ad ali-
quem pertinerent.

Non obſtat doctrina *Salicet. in l. filia, num. 2. C. famil-
hercifc.* Vbi quod per verba generalia probatur ex-
19 preſſa diſpoſitio, † Nam omiſſis aliis fuit reſpon-
ſum id procedere ex ſpeciali ratione æquitatis ſer-
uandæ inter filios, vt dicit *ibi Bald.* qui etiam ſub-
dit aliam rationem, quod recedit à voluntate
præſumpta, & à iure ſpeciali, ex qua ratione ſequi-
tur prædictam doctrinam non habere locum in
caſu iſto, in quo donatio non eſt præſumpta, ſed
expreſſa in caſu non diſpoſitionis, & non venit
ex iure ſpeciali. Et quod plus eſt, ſi bene aduerta-
tur *Bald.* ibi tenet contra *Salicet.* quia argumenta
in contrarium propoſita non ſoluit, Ideoque vi-
detur in ſecunda opinione reſidere.

Non obſtant teſtes examinati ad probandum volun-
20 tatem teſtatoris, Quia ipſa voluntas, † quæ non
tranſiuit in diſpoſitionem non eſt attendenda *l.
quidam cum filium*, & ibi notatur *de hered. inſt.
Caſtr. conſ. 160. n. 2. lib. 1.*

Quod autem non tranſierit in diſpoſitionem patet
quia ex prædictis requirebatur ſpecialis prouiſio,
quæ non adeſt. Immo ſicut infra dicetur Teſta-
tor dicebat Matthæum eſſe ſibi debitorem in pre-
tio officij, vnde ſequitur officium ſpectare ad
Matthæum, & per conſequens, quod de illo di-
ſponere non cogitauit in vniuerſali diſpoſitione.

Præterea illi teſtes nihil probant, notarius enim, qui
dicit Hieronymum dixiſſe ſuæ voluntatis eſſe,
quod Matthæus ſibi reſtitueret pretium officij,
eſt vnicus, Illa autem mulier, quæ deponit, quod
teſtator dixit Matthæum eſſe ſibi debitorem ſcu-
torum 1000. & amplius nihil facit, Etenim ve-
rum eſt Matthæum fuiſſe debitorem, & potuiſſe
Hieronymum de illo credito diſponere, ſed non
addit illa teſtis, quod teſtator declarauerit ſe velle
de illo credito diſponere, & in effectu non di-
ſpoſuit.

Vltra quod eſt aduertendum Hieronymum teſtato-
rem prædicta dixiſſe ad liberandum ſe à mole-
ſtiis, quæ ſibi inferebantur, vt Matthæo aliquid
reliqueret ad tradita per *Odd. conſ. 64. n. 19.* & non
cenſetur determinate voluiſſe, quod Matthæus
illud pretium ſolueret, cum id in teſtamento non
expreſſerit, *Bart. in l. cū proponebatur, nu. 2. de leg. 2.*
Tanto magis attenta volūtate præcedente, de qua
21 deponunt teſtes examinati per Matthæum, † licet
enim voluntas poſterior ſit potior *l. ſi quis enim in
princ. de vulg. & pupill. l. per fideicommiſſum, de cond. &
22 demonſt. l. clare, C. de fideicom.* † Tamē in dubio præ-
ſumitur perſeuerantia, & non mutatio voluntatis
c. maiores, in fi. de bapt. & c. licet. de procurator. in 6.

Nec facit quod voluntas teſtatoris recipiat interpre-
tationem ex dictis ante teſtamentum, Quia id
procederet ſi verba eſſent dubia, hic autem non
ſunt dubia cum habeant à iure certam interpre-
tationem, vt non comprehendant bona, quæ ad
alium ſpectabant in euentū nō factæ diſpoſitionis.

Neque ſubſiſtit, quod verba inſtitutionis eſſent apta
comprehendere iſtum caſum; Negatur enim talis
aptitudo, cum non ſufficiant verba vtcunque ge-
neralia, ſed requiratur ſpecialis, & indiuidua di-
ſpoſitio. Et ita fuit concluſum.

EPITOME.

Creditoribus quando competat electio conce-
dendi dilationem debitori volenti cedere bonis, &
quo caſu maior pars præiudicet minori in dicta di-
latione concedenda. ¶ Et an debeant ſimul conue-
nire, & in hoc æquiparentur creditores chirogra-
pharij, & hypothecarii. ¶ Maior pars an ſit conſide-
randa habito reſpectu ad cumulum debiti, ſeu per-
ſonarum. ¶ Exceptio ceſſionis bonorum quibus
caſibus competat debitori ſtante inſtrumento gua-
rantigiæ, Iureiurando, debito ex cauſa penſionis
domorum, & ſimilium. ¶ Beneficio ceſſionis an
poſſit renunciari. ¶ Priuilegium fori, &c. *Odoar-
dus* quando competat clerico. ¶ Debitor ſtatim
petens beneficium ceſſionis an poſſit carcerari.
¶ Ceſſio bonorum an retardet executionem quo ad
expenſas trium conformium. ¶ Conſentiens reſerua-
tioni penſionis ſub cenſuris, & pœnis, quando illas
incurrat ſine litterarum intimatione. ¶ Creditor ex
cauſa dotis an poſſit cogi ad concurrendum in dila-
tione conceſſa per maiorē partem creditorum ¶ Cle-
ricus quando petat remiſſionem ad iudicem Eccle-
ſiaſticum in concedenda dilatione quinquennali.

SVMMARIVM.

1 *Debitor ſi vult cedere bonis ſi non datur ſibi dilatio, eſt in electione creditorum concedere dilationem, & ſi ſunt diſcordes ſtatur maiori parti.*

2 *In re communi pluribus vt ſingulis iniuſta contradictio aliquorum, nō tollit effectum iuſtæ voluntatis aliorum. Intellige vt n. 4.*

3 *Maior pars creditorum vt poſſit præiudicare minori in dilatione concedenda, requiritur, vt creditores ſimul conueniant. Et de iſta coadunatione debet apparere, alias non præſumitur, n. 5.*

6 *Creditorum congregatio in dilatione cōcedenda debitori non requiritur, ſi omnes ſeparatim concordarent.*

7 *Solemnitas conueniendi in vnum creditores, conſuetudine tolli poteſt, & in eius locum alia forma ſubrogari.*

8 *Conuocatio creditorum in Francia non ſeruatur.*

9 *Creditores ſi concertant quid ſit agendum de bonis debitoris in ſolutione ceſſis, humanior ſententia ſtandum eſt, & quid ſi omnia ſint paria.*

10 *Humanior ſententia aliquorum, & vtilior debitori eſt ſequenda in omnibus caſibus vbi leges non prouident.*

11 *Debitor poteſt cedere bonis ſi vult, non obſtante quod creditores velint ei concedere dilationem quinquennalem. Declara vt n. 14.*

12 *Alternatiua in beneficiis defert electionē beneficiato.*

13 *Ceſſionis beneficium conceditur contra voluntatem creditorum, nec poteſt per eos impediri.*

14 *Hypotheca creditorum non conſideratur in dilatione cōcedenda, quia in hoc chirographarii, & hypothecarij creditores æquiparantur, Secus ſi tractetur de remittenda patre debiti, n. 16.*

15 *Debitor volens cedere bonis non auditur poſt tranſactam dilationem quinquennalem ei conceſſam.*

18 *Creditor cui plus debetur eſt præferendus in debito pecuniario.*

Digitized by Google

19 *Maior pars creditorum in dilatione concedendo, eſt habito reſpectu ad cumulum debiti non perſonarum. Et quid habent creditores ſuos efficaciter obligatos, n. 21. & quid in pari numero, n. 22.*

20 *Depoſitum ſi eſt reddendum maiori parti hæredum conſideratur maior pars ex magnitudine portionis hæreditariæ non reſpectu perſonarum.*

23 *Ceſſionis exceptio non competit quando debitor eſt obligatus ex inſtrumento guarantigia habente executionem ſecundum formam ſtatuti. Et quid ſi ſtatutum mandat ſimpliciter exequi inſtrumenta cum carceratione abſque clauſula, donec ſoluerit, n. 24.*

25 *Hæres illius qui ceſſit bonis, licet non fecerit inuentarium non tenetur in ſolidum.*

26 *Pactum ſuper remiſſione debiti, ſiue ſuper dilatione quinquennali, vt præiudicet aliis creditoribus contradicentibus, oportet illud ſuperioris decreto validari.*

27 *Dilatio à tertio parte aliorum creditorum concedi non poteſt contra debitorem obligatum cum iuramento. Etiam ex cauſa, num. 28. & quid ſeruetur in praxi, numera 30. & quando alii creditores haberent iuramentum in eorum creditis, num. 31. Et quid in debitis ex cauſa penſionis domorum, & rerum commeſtibilium, n. 34.*

29 *Papa concedens inducias videtur abſoluere à iuramento.*

32 *Creditor ex cauſa dotis poteſt cogi ad concurrendum in dilatione conceſſa per maiorem partem, quamuis ſecus ſit in dilatione facta per Principem. Amplia ſiue agatur de dote ſoluenda, ſiue repetenda, n 33.*

35 *Clericus non poteſt petere remiſſionem ad iudicem eccleſiaſticum in concedendo dilationem quinquennalem debitori. Intellige vt n. 36.*

37 *Debitor habens dilationem ſoluendi à creditore, ſi aliam impetrauit dilationem tempus non currit, niſi finita prima dilatione conuentionale.*

38 *Clericus pro debito non tenentur cedere bonis cum habeant priuilegium c. Odoardus. Extende vt n. 30.*

40 *Foro priuilegio non gaudet clericus in minoribus, niſi habeat beneficium aut deſeruiat Eccleſiæ.*

41 *Clericus pendente diſcuſſione ead debeat admitti ad priuilegium c. Odoardus, de ſolut. & ſit locus carcerationi. Et quid ſi clericus eſſet periurus vel ſuſpectus de fuga, n. 49.*

42 *Debitor ſtatim petens beneficium ceſſionis non poteſt carcerari. Amplia vt n. 43. & 47. limita vt n. 49.*

44 *Capel. Tholoſ.* decif. *8. qualiter intelligatur.*

45 *Ceſſio bonorum liberat à captura facta, vel facienda.*

46 *Beneficio ceſſionis renunciari non poteſt etiam cum iuramento.*

48 *Ceſſio bonorum an retardet executionem quo ad expenſas trium conformium.*

50 *Diſpoſitio c. Odoardus. de ſolut. non habet locũ in clerico debitore penſionis. Declara vt n. 55.*

51 *Conſentiens perſonaliter reſeruationi penſionis ſub ſolitis cenſuris, & pœnis illas incurrit etiam ſi non ſoluit ſine literarum intimatione, Secus ſi per alium conſentiat, n. 52.*

CAPVT CCXXII.

DVbia propoſita quo ad materiam, *l. fin. c. qui bon. ced. poſſ.* ex infraſcriptis concluſionibus breuiter explicabuntur.

Primo ſi debitor vult cedere bonis, niſi detur ſibi dilatio ad ſoluendum, eſt in electione creditorum

1 concedere dilationem, † & ſi ſint diſcordes ſtatur maiori parti, eſt enim ſpeciale, vt in hoc caſu maior pars poſſit diſponere de iuribus ſingulorum,

2 cum enim quid eſt commune pluribus vt ſingulis, iniuſta contradictio aliquorum non tollit effectum iuſtæ voluntatis aliorum in eo, quod eſt opportunum agi pro re communi *l. ſi cum dotem, ver. quid ſi is pater, ff. ſolut. matrim.* & ita in ſpecie creditorum loquitur text. *in d. l. fi. C. qui bon. ced. poſſ. Rom. conſ. 459. circa primum propoſitæ conſultationis articulum, num. 2. Arg. in l. maiorem, ad med. verſ. & hoc intellige, de pact.*

Secundo. Maior pars creditorum, vt poſſit præiudicare minori in dilatione concedenda, † requiritur, vt creditores ſimul conueniant, Vnde ſi aliud fuerit obſeruatum per viam ſubſcriptionis folij, abſque eo quod conuenerint, non præiudicat talis dilatio, cum iſta forma ſit de ſubſtantia, ideo nõ poteſt alio modo impleri, debent igitur omnes in vnum conuenire, & in vno conſortio congregari, quia vbi collectio ibi vnitas, *Bald.* in ſpecie per illũ text. *in l. fi. in prin. & ibi Add. in verb. omnibus, & in verb. oportet, C. qui bon. ced. poſſ. Sal. ibid. n. 1. ver. & nota vt hæc lex habeat locum Ang. conſ. 413. viſo præfato puncto poſt prin. verſ. ad inualidandum autem tale pactum. Alex. conſ. 105. viſis his quæ narrantur, nu. 1. v. primo caſu non poteſt. l. 2.* Quidquid aliter ſenſerit *Pariſ. conſ. 100. certiſſimum eſt, n. 5. ver. & iſto caſu l.*

3 Quia contra eum eſt verior opinio vt teſtatur *Stracc. de decoct. p. 6. col. 7. in prin. n. 19. tom. 6. p. 2. fol. 113* & ita ſeruat *Ro. coram R. P. D. Coccino fauentia concordiæ 6. Ianuary 1609. Matt. Brun. de ceſſion. ben. q. 21. in princ. Soc. conſ. 275. in præſenti conſultatione, c. 2. in princ. verſ. quia creditores ſen duæ partes l. 2. per l. ſi vero, §. fi. & ibi Alb. de pact. Curt. Iun. in l. geminum § hodie, n. 4. in 2. notab. ff. eod.*

In caſibus enim in quibus maior pars poteſt præiudicare minori in his quæ ſunt communia pluribus

4 vt ſingulis, † eſt de ſubſtantia, vt omnes in vnum locum conueniant, & de ipſa re diſcutiant, *l. & ſuũ hæredẽ 8. § hodie, de pact. Bart. in l. omnes populi, in 3. q. 2. q. prin. de iuſt. & iur. Alex. conſ. 203. n. 2. l. 2.* latè *Roc. de iure patron. in verbo honorificum, q. 60. poſt pr. verſ. contrariam opinionem tenuit, n. 3.* Quaſi quando ſunt ſimul potuiſſet minor pars trahere maiorem

5 in ſuam ſententiam, *l. item ſi vnus in fi. de arb.* † ita vt de iſta coadunatione debeat apparere, quia alias non præſumeretur, cum ſit quædam ſolemnitas extrinſeca *l. quicunque, §. fi. de pub.* & in ſpecie notat *Rebuff. de lit. dilat. artic. 1. n. 56.*

Verum eſſet quod ſi omnes concordarent ſeparatim, & non ſimul congregati; nõ requireretur amplius,

6 † quod in vnum conuenirent, ad hoc enim debent coadunari, quia factum maioris partis nocet minori, vnde ſi omnes conſentiunt ceſſat dicta ratio, & per conſequens diſpoſitio, prout in terminis declarat *Caſtr. in l. & ſuum 8. § hodie tamen in fi. n. 4. verſ. & ex ſecundo dicto de pact.* dixi ſupr. c... & voluit etiam *Ang. Burg. in repet. c. cum omnes, c. pen. ad med. n. 151. de conſtit.*

Poſſet tamen huiuſmodi ſolemnitas ſimul in vnum

7 conueniendi conſuetudine tolli, † & in locum eius alia forma ſubrogari, ita vt etiam minor ſolemnitas de conſuetudine admittatur in locum illius quæ de iure, vel ex ſtatuto etiam de ſubſtantia requirebatur, *§. oportet, auth. de inſtr. caut. & fid. Salic. in l. antiqua § ne autem in fi. n. 6. poſt Caſt. ibid. n. 5. C. ad Velleiſ.* dixi *deciſ. 186. per tot.* & eſſe multum notandum dicit *Rod. Soarez. ad leg. for. in prob. col. 9. n. 20. verſ. accedat ad hoc.* & de veriori opinio

reſtatur, *Gnter. de contract iurat. c. 20. de renunciat. velleian. nu. 7. in fi. col. 3. verſ. ſed & eſt aduertendum.*
Et quando in caſu noſtro hoc admittatur dicam
8 latius infra in capite particulari, †Et iſtam conuo-
cationem, & coadunationem creditorum non ſer-
uari in Francia, ſed alium modum, & formam te-
ſtatur *Reb de liter. dilat. annal. quinque. n. 54. ad med*
Tertio, Vbicunque creditores concertant quid a-
gendum ſit de bonis debitoris in ſolutione ceſ-
ſantis, humaniori ſententiæ creditorum ſtandum
9 eſt, † & ſi nulla inuenitur humanior; & omnia
ſint paria, ſtari debet iudicio cognatorum, qui cre-
ditores ſunt, & ſi nullus eſt cognatus ſtabitur indi-
cio eius cui maior pecunia debetur cæteris parti-
10 bus, *l. maiorem, ff. de pact. l. fi. C. qui bon. ced. po.* † Quę
leges non ſolum habent locum in caſibus ibi po-
ſitis, ſed etiam in omni alio, in quo eſt concertatio
inter creditores qualiter debeant conſequi credita
ſuper bonis debitoris in ſolutione ceſſantis eo
quod debitor non eſt ſufficiens, Vnde vel debitor
non inueniat hæredem, ſeu velit cedere bonis, ſeu
in ſimilibus diſpoſitionibus vbi d. leges non pro-
uident, ſemper eadem forma, & ſolemnitas erit
ſeruanda, & in omni caſu, in quo ſententia aliquo-
rum eſt humanior, & vtilior debitori, prout ita in
ſpecie declarat *Ang.* qui dicit eſſe multum notan-
dum, & perpetuo menti tenendum *in l. 1. ad med. num. 2. ff de priuil. credit. & ibi Rip. col. 4. in pr. n. 18. Add. ad Ang. in l. maiorem 9. in v. maior pars, de pact. Strace. de dec. p. 6. n. 21.* Quamuis contrarium ſen-
tiat *Franc. dec. 82. n. 3. & 4.* Quaſi dictæ leges non
ſint extendendæ tanquam exorbitantes, *Purp. in l. 2. in 4. not. n. 12. col. 1. in fi. C. de tranſact* vbi etiam ex
hoc concludit quod quamuis pactum maioris
partis præiudicet minori, non tamen proderit, *A-
lex. in l. 2. ad fin. n. 7 C de pact.*
Quarto, Debitor poteſt cedere bonis ſi vult non ob-
ſtante, quod creditores velint ei cōcedere dilatio-
11 nem quinquenalem, † electio enim eſt debito-
ris, Nam cum ex legis beneficio admittitur ad ceſ-
12 ſionem bonorum, illud debet ampliari, † cum e-
tiam alternatiua in beneficiis deferat electionem
ipſi beneficiato *l. lucio de leg. 2.* Vltra quod iſtud
priuilegium ceſſionis conceditur contra volunta-
13 tem creditorum; † & ſine vllo facto eorum, vnde
per eos non poterit impediri: ita concludit *Cyn. in l. fin. C. qui bon. ced. poſſ. & ibi Bart. n. 2. verſ. quaro v-
trum debitor*, quem ſequitur *ibid. Caſtr. nu. 2. ver. & aduerto quia iſta, & Sal. ibid. poſt med v. in contrariū eſt veritas. Imol. in l. eleganter 15. in fi. verſ. ſed certe in propria, ff. ſol. matr. poſt Ang. ibid. n. 4 v. nec etiam ha-
bet locum.* Quidquid contrarium ſentiat *Bald. in d. l. fi. in princ. Ang. conſ. 113. Simon & Iacobus, c. vlt. poſt p. verſ. ſed contrarium, n. 3 Bapt. de S. Blaſio de priuil. detal. priuileg. 260. n 60.* Quia contraria opinio eſt
verior, & magis communis, vt per *Mat. Brun. de ceſſ. bon. q. 21. c. 1 in fi. n. 6. ver ego autem dico poſt A-
ret. in §. ſi iuſtit. de act. col. 5. in fi. verſ. quaro quomodo debeat fieri ceſſ. n. 6* ſemper enim debet concurrere
voluntas debitoris ad dilationem quinquenna-
lem accipiendam, *Franc. deci. 251. Mart. Mut. ſuper conſuet. panormit. c. 57. n. 22.*
Aliud tamen eſſet quando debitor expoſuit ao
14 creditores velint dare dilationem, † tunc enim e-
lectio eſt creditorum. Nam debitor cum dixerit,
aut date mihi inducias, aut cedam bonis, æquū eſt,
vt creditor præferatur in electione debitori, quaſi
hoc à voluntate illius proueniat, *Caſtr. in l. vlt. n. 2. poſt Ang. ibi in fi. C. qui bon. ced. poſſ. Mat. Br. de ceſſ. bonor. n. 6. in fin.* Ideo quando debitor non allegat
ſe velle cedere bonis, non ſumus in caſu dilationis
concedendæ, tunc enim pars maior ad præiudiciū
minoris partis poteſt concedere inducias ad im-
pediendum d. ceſſionem bonorum, aliàs ſecus, *A-
lex. conſ. 205. num. 2. in fin. verſ. & ſi in caſu noſtro l. 1.*
cum aliis latè per *Rebuff. de liter. dilat. annal. num. 59. verſ. quarta differentia.*
Quinto, In dilatione concedenda non habetur con-
ſideratio hypothecæ, quam habent creditores,
15 † cum in hoc æquiparentur Chirographarij, & hy-
pothecarij, licet ſecus ſit quando tractaretur de
16 parte debiti remittenda, † tunc enim non haben-
tes hypothecam quamuis præponderent in nume-
ro perſonarum, & in cumulo debiti non poſſunt
præiudicare illam habentibus, Quia in hoc caſu
tractatur de præiudicio intrinſeco in parte debiti
faciendo, quando autem conceditur dilatio adeſt
ſolum præiudicium extrinſecum, cum tranſacta
dilatione ſi non fuerit ſolutum, res ad priſtinum
ſtatum reuertitur, & ſuis hypothecis creditores
poſſunt vti, *Azo. in ſumm. Cod. qui bon. ced. poſſ. in fi. verſ. neque diſtinguntur. Salic. in l. vlt. nu. 2. verſiculo nota quod in caſu iſto, C. eod. tit. Ang. in l. maiorem in pr. verſ. item non habet locum de pact.* vbi intelligit
tam in tacita, quam expreſſa hypotheca, quæ fa-
cit, vt ſemper poſſint conuenire quemlibet poſſeſſo-
rem, vnde pactum quod fieret eis inuitis ſuper re-
miſſione debiti eſſet nociuum, quod non eſt in
ſola dilatione, *Idem Ang in l. reſcriptum, in prin. n. 1. in fi. verſ ſequitur in textu, ff. de pact. Alexand. in l. & ſumm, § kodie col. 1. ff. eod. Matth. Brun. de ceſſ. bon. q. 21. in fin. n. 7. & 8.*
Sexto, poſt tranſactam dilationem quinquenalem
conceſſam à creditoribus, vel eorum maiori par-
17 te † non auditur amplius debitor volens cedere
bonis, & hic eſt caſus, in quo plus poteſt tacita re-
nunciatio quam expreſſa, ne decipiantur credito-
res, qui dederunt dilationem *Caſtrenſ. in l. vlt. in fi verſ. & lapſo tempore, C. qui bon. ced. poſſ. Sal. in l. 1. 2. 9. in fin. verſ. non obſtat quod tacitè. Cod. eod titul. A et in §. vlt. n. 6 in fi. verſ. quaro data eſt dilatio in ſti. de act.* Et quod expreſſe non poſſit renuncia-
ri ceſſioni bonorum, *Bart. in alia, §. eleganter, ff. ſol. matrim. Bart. Im. & alij in c. cum contingat de iur. iur. Doct. in c Odoard. de ſol. & in c. 2. de pig. Fed de Sen. conſ. 60. Cort. in memorab in verb. ſolus non poteſt ali-
ud pro alio, ante fin. verſ. quod tamen videtur, Guid. Pap. deciſ 211. n. 1.*
Septimo Vbi agitur de commodo pecuniario ille
18 creditor præfertur, cui plus debetur † *l. maiorem de pact. Rip in l. 1. co. 4. in fi. num. 17. verſ. vltimo nota. de priuil. credit.* Quidquid aliud ſit de fide, vel ho-
nore, quo caſu præfertur dignior, *l. ob carmen, § fi. de teſtib. Felin. in rubr. de maior. & obed.* Ideo tabel-
lio debet ponere nomina ſingulorum in inſtru-
mento, quia debet fieri comparatio inter omnes
creditores, neque enim poteſt ineſſe eadem qua-
litas cuilibet de numero, prout etiam quando ſen-
tentia fertur à pluribus, *Bald. in l. vlt. num. 1. in fi. v.
19 & nota quod tabellio, C. qui bon. ced. poſſ.* † Quare ma-
ior pars creditorum in dilatione concedenda e-
rit habito reſpectu ad cumulum debiti, id eſt
quæ plus debet recipere, quàm per contradicen-
tes; *Gloſſ. in l. ſi plures 14. in verbo perſonarum, ff de-
20 poſ.* vbi etiam † quod quando agitur de redden-
do depoſito maiori parti hæredum non eſt con-
ſideran-

Digitized by Google

ſideranda iſta maior pars reſpectu perſonarum, ſed ex magnitudine portionis hæreditariæ *d.l.ſi plures Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuen. lib. 10. tit. 7. num 2.* Quod magis erit ſi eſt duplo maior numerus reſpectu perſonarum creditorum, & reſpectu maioritatis ſummarum *Angel. conſ. 213. in prin. verſ.*
21 *illi autem conſentur.* Vbi etiam † quod vt tales poſſint aliis præiudicare debent eſſe creditores, qui habeant efficaciter obligatos ſuos debitores, ita vt nulla obſtet eis exceptio, quæ principalem perimat, aut elidat, cum etiam debeat eſſe creditum verum non imaginatum aut ſimulatum, cum hoc caſu ius excipiendi, quod competeret debitoribus, tranſeat beneficio iuris ad alios creditores, qui contradicerent dilationi conceſſæ per maiorem partem, *Gul. de Cuneo in l. ſumm. §. hodie, de pact.*
22 quem refert & ſequitur *Ang. conſ. 213. num. 1.* † In pari autem numero creditorum, eius auctoritatem ſequatur Prætor, qui dignitate eos præcellit, & voces etiã creditorum conſanguineorum præferat *l. ante, de pact.* cum aliis per *Stracc. de decoctor. par. 6. n. 9. verſ. & hæc res commiſſa eſt.* Vbi etiam quod qui plures actiones habent vnius loco habentur, prout ſummæ plures vnius coadunantur, & creditis vſuræ applicantur, vt ſummam, ſeu cumulum debiti augeant.

Octauo. Exceptio ceſſionis bonorum non competit quando debitor eſt obligatus ex inſtrumento gua-
23 rantigiæ † habente executionem ſecundum formam ſtatuti, per quod etiam diſponitur, vt debitor cum tali obligatione ad voluntatem creditoris capiatur, & detineatur in carcere, & inde non poſſit exire, niſi ſoluat, ſicut enim beneficium ceſſionis eſt introductum à cenſura iuris ciuilis, ſic etiam cenſura iuris municipalis illud tollere poteſt *l. 1. §. quid tamen ſi lex municipij, de ſepulc. violat.* & notat *Ang. in l. alia §. eleganter, ad med. verſ. non*
24 *habet locum in ciuitate, ff. ſol. matr.* † Quidquid aliud ſit quando ſimpliciter ſtatutum mandaret executioni inſtrumenta cum detentione & carceratione abſque illa clauſula, donec ſoluerit, vel ſimili, vt late per *Mat. h. Brun.* qui ita concordat opiniones *de ceſſ. bon. q. 3. princ. n. 5.*

Nono, Defuncto eo, qui ceſſit bonis hæres illius quã-
uis non fecerit inuentarium non tenetur in ſoli-
25 dum, † licet enim non habeat beneficium inuentarij, tamen habet priuilegium defuncti, & hæreditas tranſit ad hæredem cum ſua cauſa, ſuiſque vitiis, nec in plus tenetur hæres creditoribus, quã defunctus, & beneficia, quæ acquiſiuit teſtator tranſeunt ad hæredes & competunt tam agendo quam excipiendo *l. non ſolum, de in integr. reſtit. l. quæ dotis, ſolut. matrim.* & in ſpecie ita concludit *Bald. in l. vlt. in fin. verſ. quæro, C. qui bon. ced. poſſ.*

Decimo, Siue agatur de pacto ſuper remiſſione de-
26 biti, ſiue ſuper dilatione quinquennali, † oportet illud decreto ſuperioris validari, vt præiudicetur aliis creditoribus contradicentibus, & ſuperiores intelliguntur, qui iuriſdictionem habent ſuper creditoribus, vel creditores cambij coram quibus agitur, *Ang. conſ. 213. ad med. ver. ad validandum autem tale pactum,* per text. *in l. ſumm. § hodie, ff. de pact. & l. ſi in princ. C. qui bon. ced. poſſ.* vbi officium ſuperioris ſuper hoc imploratur, *Mat. Brun. de ceſſ. bon. q. 21. in fin. n. 6. Strac. de decoct. p. 6. nu. 19. col. 6. in fin. verſ. in tertia vero facti ſpecie.*

Vndecimo, Quando ſumus in creditore, qui habet
27 debitorem obligatum cum iuramento, † totus cætus creditorum non valeret huic præiudicium afferre in dando dilationem, *Bald. in c. c. inſtituimus, de reſcr. col. 3. ad fi. n. 12. verſ. & nota quod omnes tui* & ita etiam reſoluit *Rot. coram R. P. D. Coccino Fauent. concordia 16. Ian. 1609. Theſ. dec. 186. n. 8. Alex. conſ. 38. viſa petitione, col. 2. poſt princ. verſ. ſed illis non obſtantibus. n. 4. lib. 3. & c. 27. viſo libello. product. c. vlt. ad med. n. 8. verſ. confirmo per nota lib. 1. Thom. Ferrar. caut. 55. Marſ. ſing. 5. 3. eo tingit lapius. Rom. ſing. 7. Afflict. dec. 5 Baner. de verr. in eam. priuil. 21. incip. nam licet ſi maior. pars Iaſ. in l. quoties, c. 1. Cod. de precibus imp. offer.* Ita vt neque etiam Princeps ſecularis contra iuramentum poſſit induciales literas concedere, *Theſ. d. dec. 286. n. 4. & ibi Add. Iaſ. in l. ſi. ff. qui ſati l. cog. Sal. in auth. ſacramenta puberum.*
28 *C. ſi aduer. vend.* Quod † procedit vt neque poſſit ex cauſa hoc fieri, quoties ad hanc remiſſionem iuramenti abſolutio eſt neceſſaria, cum huiuſmodi abſolutio ſit iuriſdictionis meræ ſpiritualis, & eccleſiaſticæ. Ideo in reſcriptis regiis ad reſciſſiones contractuum iureiurando firmatorum ea lege conceditur reſciſſio, quatenus relaxatio iuramenti per Epiſcopum, aut Summum Pontificem indulgeatur, licet plerumque non ſine contemptu poteſtatis Eccleſiaſticæ talis clauſula non legatur, quod perperam fieri docet *Pet. Mat. ad Gui. Pap.*
29 *deciſ. 194.* † Quidquid aliud ſit in Papa, qui has inducias concedit cum videatur abſoluere à iuramento, *Cucc. de n. oeat præſcript. nu. 60.* Quod in Epiſcopo non procederet, *Brun. conſ. 46. Theſ. aur. dec. 286 n. 5.*

Licet hoc de iuramento non ſeruari dicat *Boer. dec. 296. num. 5* cum iuſiurandum, ſeu promiſſio fidei ſuper omnibus debitis ponatur, & notat etiam *Guid. Pap. dec. 211. debitor non poteſt renunciare, nu. 1. in fi. verſ. ſed his non obſtantibus. & ibi Add. in verb.*
30 *contrarium Vrſil. ad Affl. dec 288. c fi. n. 7.* vbi † quidquid ſit de iure, contrarium ſeruatur ſtante maxima mendicitate debitorum, *Rebuff. de liter. dilator. annal. quinquen. ſtatus & alus. n. 24. & 60.* vbi quod ſolet apponi clauſula diſpenſationis à iuramento, quia aliàs nihil prodeſſent tales dilationes, cum in omnibus debitis adſit iuramentum, & nunquam creditor conſentiret.

Et quatenus etiam prædicta de iuramento haberent locum non procederent, quando ſimiliter alij creditores haberent iuramentum in eorum cre-
1 ditis † exemplo habentium hinc inde hypothecam, quo caſu eorum priuilegia confunduntur, & conquaſſantur prout in ſpecie notat *Vrſill. ad Affl. dec. 288 nu 8. verſi. qua quando fuiſſet.*

Duodecimo. Poterit cogi creditor ex cauſa dotis ad concurrendum, in dilatione conceſſa per maio-
2 rem partem, † quamuis enim cauſa ſit priuilegiata, ita vt non comprehendatur in dilatione facta per Principem iuxta terminos *l. quoties, & l. vniuerſa, Cod. de prec. imp. offer.* & notat *Bapt. d. S. Blaſio, de priuil. dot. priuil. 286.* Tamen illud eſt, quia ſumus in dilatione ex gratia conceſſa; Ideo debet ſtrictè intelligi, vt non comprehendat caſus priuilegiatos, ſecus autem quando conceditur dilatio per maiorem partem creditorum, quæ innititur iuſtitiæ per text. *in l. ſi C. qui bon. ced. poſſ.* cuius diſpoſitio etiam cõtra dotem procederet, & ſic ceſſat æquitas onerum matrimonij ſtante lege ſcripta, quæ licet rigoroſa præfertur æquitati non ſcriptæ *l. placuit C. de iudic.* & ita in ſpecie concludit *Frã. dec. 219.* ſequitur *Mars. Mnt. ſuper conſuet. Panor-*

laxati, ne alias creditor ſit excommunicatus, *Felin. in cap. cum non ab homine de iudic.* Prout dicimus de ſimilibus debitoribus ſuſpectis, & contumacibus, qui carcerantur, donec admitti debeat ceſſio bonorum, *Bald. in §. vlt. nu. 8. & 9. col. 1. in princ. verſ. diſtingue aut debitor. inſtit. de action.*

Decimo ſexto, In clerico debitore penſionis verius eſt non habere locum diſpoſita n. c *Odeardus de ſo-*
50 *lut.* † Cum enim penſioni conſenſerit etiam cum iuramento. & obligatione camerali, & poſſideat beneficium, non eſt æquum, vt illa exceptione ſe tueatur, Ita vt potius debeat dimittere beneficia, quam penſionem denegare, cum etiam in reſeruatione penſionis tales beneficiati illam promittant ſoluere ſub pœna excommunicationis, & priuationis beneficij, *Caſſad. deciſ. 21. n. 3. de locat.* vbi quod ita ſeruatur in *Rota*, & fuit deciſum *coram R. P. D. Bartholomeo Petra ſancta Gebben. Monaſterij* 1516. Prout etiam atteſtatur *Math. de Brun. de ceſſ. bon. q. 3. princ. col. per. an prine n. 16 ver. ſimiliter in clerico. Gomes. de annat. q. 5. & in compend. ſignat. col. fi. n.*
51 *89. ver. eſt tamen vnum aliud notandum.* † Quemadmodum etiam quando quis conſentit perſonaliter reſeruationi penſionis ſub ſolitis cenſuris, & pœnis, illas enim incurrit, ſi in tempore non ſoluit
52 etiam ſine aliqua literarum intimatione. † Quid quid diuerſum ſit quando conſentit per alium; quia tunc requiritur intimatio, *Gomes. in compend. ſignat. in fi. verſ. hinc eſt quod de ſtylo*, vbi teſtatur ita ſeruari in *Rota*. & ſuper hoc longam deciſionem factam fuiſſe per *Caſſa. Raſtadien. canonicatus. & præbende. de menſe Aprilis* 152.

Verum ſecundum alios talis clericus non tenebitur ſoluere niſi penſionarius præſtet cautionem de reſtituendo illud quod potest retinere ratione d.
53 priuilegij, *c. Odeardus.* † in caſu in quo cõſtaret eſſe locum eidem priuilegio, argumento *l. pen. ff. de pet. hered.* Neque enim clericus propter præciſam obligationem ſoluendi penſionem amittit priuilegium, *Bald in l. 1. n. 3. C. qui bo. ceder. poſſ.* & in ſpecie ita declarat *Barboſ. in l. al. a. § elegantes. n. 13. ſolut. matrim.* vbi etiam allegat *Bacca. de inop. debitor. c. 17. nu. 6.* qui tenet contra deciſionem *Gomeſ. in comp. verſiculo ſignatur col. vlt. n. 90.* cum aliis ſupra allegatis, prout etiam eandem deciſionem non approbat *Couar. lib. 2. var reſol. c. 1. n. 9. verſ. quoties vero.*

EPITOME.

Emphyteuta quando poſſit priuari emphyteuſi ob non ſolutum canonem pro tempore, quo non poſſedit, vel ſi fundus fuerit inundatus ¶ Et quid in Vaſſallo non petente inueſtituram, vel domino feudi illam negante. ¶ Prælato quando currat tempus conferendi beneficium, ſi poſſeſſio ſit apud alium. ¶ Promittens ſoluere canonem de fructus quo caſu excuſetur ſi fructibus non percipiantur. ¶ Poſſidens quando æquiparetur cum illo, qui non recuperat poſſeſſionem. ¶ Inſtitutio an habeatur pro pura ſi adeſt conditio poteſtatiua. ¶ Beneficia an vacent per promotionem ad Epiſcopatum, vel poſt adeptam poſſeſſionem. ¶ Poſſidens ſemel an præſumatur poſſidere & cui probatio incumbat. ¶ Commenda ad annum à die habitæ poſſeſſionis quando currat ſtante alio poſſeſſore, & an requiratur diligentia Commendatarij in auocando poſſeſſionem. ¶ Obligatio conditionalis, & pura quando debeat adimpleri.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta pro tempore quo non poſſedit non poteſt priuare emphyteuſi ob non ſolutum canonem, & n. 4. Declara vt n. 14. 18. & 19.*
2 *Dolus requiritur, vt quis amittat ius ſuum.*
3 *In non poſſidente non poteſt conſiderari dolus.*
5 *Mora non conſideratur in eo, qui non poſſidens non ſoluit.*
6 *Vaſſallus non habens poſſeſſionem feudi non poteſt illo priuari, ſi non petit inueſtituram infra annum, Nec ei debet currere tempus. num. 8. Intelligo vt numer. 26.*
7 *Feudi onera ſuſcipere non tenetur qui non poſſidet.*
9 *Prælato non currit tempus conferendi beneficium ſi poſſeſſio eſt apud alium.*
10 *Dominus directus feudi non poſſidens non poteſt priuari feudo, ſi negat inueſtituram.*
11 *Emphyteuta non priuatur ob non ſolutum canonem, ſi fundus emphyteuticus fuerit per biennium inundatus. Declara, vt n. 12. 13. & 15.*
16 *Promittens ſoluere canonem de fructibus non excuſatur, ſi fructus non ſunt percepti ex culpa ipſius.*
17 *Fructus rei non traditæ debentur etiam ratione moræ irregularis ſi ex re fructuoſa percipi potuerunt, quando propter negligentiam non fuerunt percepti.*
20 *Negligentia, vel malitioſa taciturnitas in auocando poſſeſſionem ab illo, cui res fuit adiudicata, nocet emphyteutæ.*
21 *Poſſidens æquiparatur cum illo, qui dolo non vult poſſeſſionem acquirere, vel recuperare.*
22 *Infirmitas non excuſat emphyteutam quando potuit mandare per alium actionem moueri.*
23 *Subueniendum non eſt ei, qui non impetrauit quod facile obtinuiſſet.*
24 *Allegans ſe impeditum licitè opponitur ſi potuit contra impedimentum reclamare, & non fecit.*
25 *Negligẽtia commiſſa circa vnum nocet in alio, & quo ad idem, & ad quod deueniunt ad illud.*
27 *Præſcriptio currit creditori ſub conditione poteſtatiua, quæ pendet à ſua libera voluntate, ſicut ſi debitum eſſet purum.*
28 *Inſtitutio habetur pro pura quando adeſt conditio poteſtatiua.*
29 *Excõmunicato currit præſcriptio ſi eſt in mora petendi abſolutionem.*
30 *Excuſari non debet non recuperans rem ab alio cum poſſit.*
31 *Non repudians ex teſtamento cum poſſit habetur pro repudiante quando adeſt conditio poteſtatiua.*
32 *Beneficia non vacant per promotionem ad Epiſcopatum, ſed poſt adeptam poſſeſſionem. Declara vt n. 33.*
34 *Dolo, vel culpa deſinens poſſidere quando habeatur pro poſſeſſore, & contra eum agatur tãquam talem, n. 35.*
36 *Statutum loquens de poſſeſſore an habeat locum in eo qui dolo deſiit poſſidere.*
37 *Poſſidens ſemel quando præſumatur poſſidere, & cui probatio incumbat, n. 38. & 40.*
39 *Poſſeſſio facilius perditur quam dominium.*
41 *Conditio quando habeatur pro impleta ſi per eum, cuius intereſt illam adimplere fit quominus impleatur.*
42 *Commenda ad annum à die habita poſſeſſionis quãdo currat ſtante alio poſſeſſore, & an requiratur diligẽtia Commendatarij in auocando poſſeſſionem.*
43 *Intellectus* l. iure ciuili, ff. de cond & demonſtr.
44 *Interpellatio an requiratur vt quis incidat in pœnã.*
45 *Obligatio conditionalis, & pura quando debeatur.*

Digitized by Google

CAPVT CCXIII.

COncludunt Doctores non poſſe pronun-
ciari pro deuolutione ob non ſolutum ca-
1 nomen pro † tempore, quo emphyteuta non poſ-
ſedit, requiritur enim dolus, ad hoc vt quis amit-
2 tat ius ſuum † *c.fi. de probib. aliena. feudi per leth.* Qui
dolus non poteſt conſiderari in non poſſidente,
cum enim non habeat commoditatem emphy-
3 teuſis, † non eſt æquum, vt illius onera ſubeat,
Bald. qui dicit notandum, & valde quotidianum
in l. ſolemnibus 15. in fi. v. item quia ad hoc vt vaſſallus
4 *C. de rei vend.* vbi etiam † quod non debet imputari
emphyteutæ, quandiu poſſeſſor contra eum liti-
gat argumento *l. quandiu C. qui admit.* Idem ſequi-
tur *Angel. conſ. 318. in themate prædicto, in fi. v. ſuper
quinto n. 3.* vbi quod non poteſt conſiderari mora
5 in eo, qui non poſſidet, † ac non ſoluit, *Soc. Ian conſ.
70. num. 13. li. 1 poſt Anch conſ. 44. Primo de viribus,
col. 3. in fi. verſ. præterea aduertendum eſt n. 7. Dec. conſ.
98. pro tenui facultate, col. vlt poſt med. ver. 2. reſpōderi
poteſt. & in auth. qui rem. col 4. in princ. n. 8. v. 6. ſat-
iis. C. de ſacroſ. eccl.* Et ita ſeruat *Rot. coram R P. D.
Comitulo Romana deuolutionis bonorum 26. Iunij
1589. & per Card. Pamphil. Peruſina Sancti Beneue-
natis 12. Decembr. 1588. Alex. conſ. 124. conſideratis
his in fi num. 11. verſ. vel ſi probaretur lib. 5.*
Idem eſt in feudo, quod licet perdatur per Vaſſal-
lum, qui non adit Dominum infra annum, &
6 † petit inueſtituram *cap. 1. quæ ſit princip. cauſ amitt.*
Tamen ſi patre mortuo tertius incepit feudum
poſſidere, non poterit Vaſſallus priuari, qui non
præſtitit iuramentum tamquam non exiſtens in
poſſeſſione, nec percipiens commoditatē, *Abb.
conſ. 67. in cauſa qua vertitur, in fi. v. nam mortuo pa-
tre, li. 2. poſt Galuel. de Cun. & Bald. in l. ſolemnibus, n. fi.
C. de rei vēdicatio. & ibi. Caſtr. in fi n. 4. verſ. item di-
cit* per text. *in l. forma, §. ſi cū ego ff. de cenſib. Decian.
conſ. 144. mature n. 5. & 6. Caſt. conſ. 181. notādum eſt
in princip. ver. ſecunda ratio li. 1. & conſil. 311. circa hoc
quod primo, in fi ver. circa vltimum li. 1. Ang. conſ. 311.
in themate prædicto ad fi. verſic. ſuper quinto. numer. 3.
Guid. Pap. quæ. 165. ſed taxia proxime. nu. 1 Clar. in §.
feudum, quæſt. 49. ver. item quod ſi forte vaſſallus, n. 5.*
7 † Quaſi hoc onus petendi inueſtituram ſit perſo-
ſonale per relationem ad feudum, Ita vt etiam im-
penſa, onera, & ſeruitia debita occaſione ipſius
feudi liberent ab eiuſdem oneribus donec poſ-
ſeſſio eſt penes alium, *Anch. conſ. 174. dominus laza-
rius, in fin. n. 6.* † Vbi etiam, quod ſtante dicta ca-
rentia poſſeſſionis non debet currere iſtud tem-
pus feudatario, ſicut prælato, cui neque currit
9 tempus conferendi beneficium, ſi † poſſeſſio eſt
apud alium colorata, *c. cum noſtris, de conceſſ. preb.* &
quandiu poſſeſſor litigat non eſt imputandum
Vaſſallo, *Bald. in l. ſolemnibus 25. in fin. C. de rei ven-
dicat.*
Et quemadmodum Vaſſallus non poſſidens excuſa-
ri debet, *Anch. conſ 174. in fi. cum aliis ſupra allegata.*
10 † Ita etiam excuſabitur, ſi Dominus directus feu-
di non poſſidebat, Prout è contra Dominus, qui
non poſſidet non priuatur feudo, ſi negat inue-
ſtituram, cum non poſſidens non poſſit inueſtire,
*Bald. conſil. 429. quidam nobilis, in fi lib. 1. Socin. Iun.
conſ. 115. num. 8. lib. 2.* Quidquid alias Dominus
negans inueſtire Vaſſallum priuetur proprietate
feudi, *Gloſſ. in cap. 1. in fi. per quos fiat inueſtitur. Guid.
Pap quæſt. 415. numero 1.* cum aliis per *Cephal. conſ.
541. num. 28. lib 2.*
Prout etiam dicimus, de feudo emphyteutico à flu-
11 mine per biennium, vel per triennium inundato,
non enim poteſt imponi pœna priuationis ob non
ſolutum canonem, cum emphyteuta nec ciuiliter,
nec naturaliter poſſiderit, & fundus dicatur per-
emptus eo tempore, quo inundatio durauit,
quaſi tunc nullus vſus haberi poſſit, *Alex. conſ. 112.
videtur in præſenti conſultatione, n. 1. ver. ſed præmiſſis
non obſtantibus, lib. 1. Rot coram R. P. D. Bubalo deciſ.
90. in manuſcriptis*, quam refert, & ſequitur *Card.
Mant de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 27. nu. 45.*
12 † Quidquid aliud ſit quando fundus emphyteo-
ticus non fuiſſet in totum aquis ſubmerſus, ſed
pro parte, quo caſu non datur excuſatio cano-
nis non ſoluti, *Natt. conſ. 177. nu. 2. Alex. in l. ſi inter-
dum, § ex naufragio, n. 6 & 7. ad ſequit. p ſſeſſ.* cum a-
liis per *Corbul. de cauſ. priu ob non ſolut. canon. limit.*
13 *19. nu. 5.* † vbi ampliat quamuis penſio correſpon-
deret fructibus, quaſi illa magis proprie ſoluatur in
recognitionem dominij, non pro fructibus, *Natt.
conſ. 193. n. 4. & 5.* de quo tamen latius per *Corbul.
de cauſ priuat. ob non ſolut canon. ampliat. 11. & 12.*
Prædicta tamen Dixi declaranda eſſe, quando em-
phyteuta ex facto Domini amitteret poſſeſſionem,
14 † vel ſine culpa deſiiſſet poſſidere: ſi enim culpa
ſua illam amitteret, nulla daretur excuſatio, ne-
que ex ea æquum eſſet præiudicari Domino, *Salic.
in l. ſolemnibus in fi. verſic. ſuper hoc cogitandum, C. de
rei vendicat. Roſ. conſ. 1, 6, nu. 11. lib 1.* & ſeruat *Rot.
coram R. P. D. Bubalo. deciſ. 61. in manuſcriptis*, quam
ſequitur *Card. Mant de tacit. & ambig. conuention. li.
22 tit. 7. nu. 44. Angel. conſ. 371. illuſtris magnificus, nu-
15 mer. 1. & 2* † Quod etiam eſt in caſu inundationis,
ſi enim culpa emphyteutæ præceſſit caſum, tunc
neque excuſaretur emphyteuta, quamuis prætēn-
dat non habere poſſeſſionem, ſi videlicet fuiſſet
in mora colligendi fructus, qui poſtea inunda-
tione periiſſent. & in ſimilibus caſibus, *Igneus, in re-
petit. l. contractus nu. 110. de regul. iur. per Item qua-
ritur in princ. ff. locat. l. cum res, † ſi. delegat. 1. l. quod
te, ff ſi cert. petat.* & ſequitur *Corbul de cauſ priuat. ob
non ſolut. cano. limit. 19. n. 4. & ampliat. 12. n. 14. vſque
16 ad num. 18.* † Vbi extendit quamuis emphyteuta
promiſiſſet ſoluere canonem de fructibus per mo-
dum taxationis, non demonſtrationis, licet etiam
tunc non eſſent obligati niſi fructus pro canone,
Dec. conſ. 180. nu. 2. Bero conſ. 13. n. 13. lib. 1. Tamen
ſi culpa, vel negligentia ipſius emphyteutæ eſſet
cauſata ſterilitas, ſeu fructus non eſſent percepti,
quia forte non coluit, nec curauit culturam fun-
17 di, tunc nullo pacto excuſaretur, † Ita vt etiam ra-
tione moræ irregularis debeantur fructus rei non
traditæ ſi ex re fructuoſa percipi potuerunt, & ex
culpa, & negligentia non fuerunt percepti, *Alex.
in l. de diuiſione, ff. ſolut. matrim.* per text. *in l. Iulianus
§. ex vendito, ver. facultatem, de act. emp. l. venditor
domus, & l. ſi ea res, ff. eod. Neguſant. de pignor. p. 3.
mem. 2. quæſt. 5. col. 9. poſt med verſ. & probatur iſta
concluſio num. 19.*
Ita etiam dicimus, quod ſi res emphyteotica fuerit
adiudicata, vel aliquis fuiſſet immiſſus in poſſeſ-
18 ſionem eiuſdem rei † propter factum emphyteutæ
non ſoluentis, non erit locus excuſationi, cum per
eum non poſſit hoc caſu allegari, quod alius poſ-
ſedit, quaſi id proceſſerit ex culpa, & contumacia
illius, propter quam proceſſum eſt ad prædictam
adiudicationem, vt in ſpecie concludit *Alexand.
conſ.*

*conſ.11.viſo proceſſu adiudicationis.in fi.verſ.quia re-
ſpõderi poſſet l.* 5. & in terminis Saluiani idem re-
ſoluit *Rot.coram R.P.D.Comitulo Rom.decluſionis
domorum* 2. *Iuly* 1589.quem refert & ſequitur *Card.*
19 *Mant.de tacit.& amb.conuent lib.*12.*n.*27.† vbi ta-
men limitat, quando res fuiſſet pignorata, & o-
bligata ad anteceſſore, tunc enim deberet admit-
ti excuſatio, *vt in eadem deciſione*, vbi etiam quod
non requiritur, vt quis ignorauerit contractum
emphyteuticum, cum ſufficiat eum non poſſediſ-
ſe ſine culpa ſua ad euitandam caducitatem, *Sal.
in l ſolemnibus,C.de rei vendic. Abb.conſil.*67.*in fin.
lib.* 2.

Quibus adde idem eſſe, quando emphyteuta nul-
lam diligentiam feciſſet in auocando poſſeſſio-
20 nem ab illo, † cui fuit res adiudicata malitioſè
tacendo, aut negligendo, Tunc enim talis ne-
gligentia ei noceret, quia videtur fuiſſe in poſſeſ-
ſione, ex quo ſtetit per eum, quominus in ea eſſet,
21 quaſi æquiparetur poſſidens cum illo, qui † do-
lo non vult poſſeſſionem acquirere, aut recupe-
rare, *l.etiam* 9.*in eo ff.de petit.hared.Cagnol.in l.qui
dolo* 174.*num.*2 *poſt Decium.ibid.nu.*1.*ff.de reg.iur.*
& ita in indiuiduo concludit *Caſt.conſ.*46.*viſo, &
ex imminuto puncto ſupra de poſt prin verſ.videtur ad-
huc dicendum,n.*1.*ad fi lib* 2.*per Gloſſ. in c.fi.in verb.*
22 *cum, ad med de elect.*† vbi quod neque excuſatur
propter impedimentum valetudinis, quando po-
tuit mandare per alium actionem mouendam, *l.*1.
23 *§ plane,de diuer.& tempor præſcript.*† Neque enim
ſubueniendum eſt ei, qui non impetrauit, quod
facile obtinuiſſet *l.*1.*§.pen.de aqu.quotid.&æſtiu.C.
in l ſed & ſi per prætorem,in v permittere ff.ex quib.
24 cauſ.maior.* Et contra eum, † qui ſe allegat impe-
ditum licitè oponitur, ſi potuit contra impedi-
mentũ reclamare, & non fecit *Bart.in l.quibus die-
bus* 40.*in prin.n.*3 *de cõd.& demonſt.Cyn.in l.ea quæ
in fi.verſ.breuiter circa hoc n.*5 *C.de temp.in integ.re-
ſtitut.* Ita vt negligentia commiſſa circa vnum no-
25 ceat in alio, & † quo ad idem & ad quod deueni-
tur per illud, *l.*1.*de vi bonor.rapt.l.fi.C.de his qui à
non dom.l.ab hoſtibus§.ſed quod ſimpliciter.ff.quib.ex
cauſ.maior.Caſtr.conſ* 46.*n.*1.*in fi.lib.*1. Et de non fa-
ciente diligentiam pro recuperanda poſſeſſione,
26 † quod priuetur feudo, quamuis non poſſederat,
*Rol.conſ.*18.*n.*8.*lib.*1 *poſt Ang.conſ.*371.*illuſtris & ma-
gnificus,col.*1.*n.*1. & 2. *Par.ſ conſ.*23.*n.*217.*lib.*1.*Petr.
de Anch.inter conſ.Calder.*6.*de feud.Ruin.c.*37.*n.* 4.
*ad fi.verſ.& quamuis non excuſetur,lib.*1 *Prapoſ.in c.*
1.*col.*2.*in prin.ver.hoc tamen declaretur n.* 2. *quo tem-
por mil.inueſt.veter.deb.Cæph.conſ* 397.*num.* 12.*lib.*3.
*Corbul.de cauſ priuat.ob non ſolut.canon.limit.*22.*nu-
mer.* 22.

Et facit quod ei qui eſt creditor ſub conditione po-
27 teſtatiua, quæ pendet ex ſua libera voluntate † ita
currit præſcriptio, ac ſi debitum eſſet purum, cum
illa conditio poteſtatiua non habeatur pro con-
ditione, quaſi non requirat actum extrinſecum,
ideo non ſuſpendit actum, *Bald.in l.*1.*§.qui ſub con-
ditione.ff ſi quis omiſ.cauſ.teſt.& in l.*2.*Cod.eod.titul.*
28 † Vbi etiam, quod inſtitutio habetur pro pura,
quando adeſt conditio poteſtatiua, cum facilè
poſſit purificari; Prout quoque excommunicato
29 currit præſcriptio, † ſi eſt in mora petendi abſo-
tionem, cum dicatur poſſe agere, qui facit, vt non
poſſit agi, *Idem Bald.*in ſpecie *in cap.*1.*in fi.de præſc.*
per text.*in l.ſed & ſi per prætorẽ §.*2.*ff.quibus ex cauſ.
maior.l.*1.*C.de natur alib.liber.l.Papinianus exuli.de*
30 *minorib.his quibus,de election.*† Et non recuperans
rem ab alio, cum poſſit recuperare non excuſatur,
*Innoc.in c.*1.*defend Prapos. Alex.in c.*1.*n.*1.*in fi.quo
tempor.mil.* Et non repudians ex teſtamento, cum
31 poſſit habetur pro repudiante, † quando videlicet
adeſſet conditio poteſtatiua *Bald.in l.*1.*§.ſi quis ſub
conditione,ff.ſi quis omiſ.* Quidquid ei non impute-
tur, quando cẽſemus in aliis conditionibus *l.is qui
hares,de acquir.hared.*

Quare etiam licet beneficia non vacent ſtatim poſt
32 promotionem ad Epiſcopatum, † ſed poſt ade-
ptam poſſeſſionem iuxta Curiæ conſuetudinem
relatam per *Alb.in c cũ in cunctis§. cum vero.nu.*36
*de election.Gig.de penſion.q.*56.*num.*3. Tamen ſi pro-
motus non facit ſe conſecrari intra tempus trium
33 menſium, † vel ſi non docet de impedimento,
ob quod poſſeſſionem Epiſcopatus non fuerit
conſecutus, habetur ac ſi poſſeſſionem acquiſi-
uiſſet, Ita vt beneficia cenſeantur vacaſſe non ſe-
cus, ac ſi poſſeſſio fuiſſet capta, quaſi per eum ſte-
terit, quominus illam adipiſci voluerit prout in
puncto concludit *Rota per Caputaq.deciſ.*401.*n.*4.
vſque ad n. 9.*p.* 2.

Quæ etiam procedunt, quando quis dolo deſiiſſet
poſſidere, *Clar.in §.emphyteuſis,qu.*8.*col.*1.*poſt med.
v.quæro quid ſi emphyteuta,nu.*5.*Corbul.de cauſ.pri-
34 uat.ob nõ ſolut.canon.limit.*22.*n.*2.† Talis enim ha-
betur pro poſſeſſore quo ad ſui damnum, quid-
quid aliud ſit reſpectu commodi, Ita vt contra
eum dentur omnes actiones, quæ ſolent dari ad-
uerſus poſſidentes *Bart.in l.*1.*ff.quor.bonor. Menoc.
de adipiſc.poſſeſſ remed.*1.*q.*15.*n.*63.*Pariſ.c.*5.*num.* 26.
35 *lib* 2.*Cagn.in l.qui dolo* 174.*n.*1.*de reg.iur.*† Vbi *n.*5.
ampliat etiam ad eum, qui culpa deſiit poſſidere,
l.ſi culpa de rei vend. Adeò vt ſtatutum loquens de
poſſeſſione trahatur etiam ad illum, qui dolo de-
ſiit poſſidere, cum interpretationem extenſiuam,
vel prorogatiuam recipiat, & intelligi poſſit ſe-
36 cundum ius commune, † Quamuis enim ſtatutum
non debeat extendi ad caſum fictum, Tamen pro-
cedit, niſi ius commune ad illum caſum fictum
trahatur prout omnia prædicta declarat *Franc.in
c.pro poſſeſſore* 36.*poſt Io. Andr.ibid.de reg.iur.in* 6.
Imol.in c.ad audientiã,in princ.de cler.non reſident.

Amplius emphyteuta in caſu prædicto debebit pro-
37 bare ſe non poſſediſſe. † ſi enim ſemel poſſedit
adhoc præſumitur poſſidere *Bart.in l.ſiue poſſidetis
C.de probat.Rip.in c.cum eccleſia,num.*13.*de ca.poſ-
ſeſſ.& propriet. Afflict.dec.*394 *Oſaſc.dec.Pedem* 40.
*num.*9 cum declarationibus, cum quibus per *Alc.*
38.*de præſumpt.reg.*2.*præſumpt.*12.† Et dummodo me-
dio tempore non probetur alium poſſediſſe *Me-
noch.de retinend.poſſeſſ.remed.* 3.*num.*557.*Surd.conſ.*
160.*num* 83 *lib.*2. & *conſ.*173.*num.*106.*eod.lib.* Et
dummodo ille qui ſemel poſſedit non aſſerat ſe
hodie non poſſidere, dominium enim licet cum
39 difficultate amittatur, † Poſſeſſio tamen de facili
perditur *l.ſi quis.§.differentiam, de acquir.poſſeſſ.* &
notat *Bellapertic.in l.ſiue poſſidetis,col.*2.*in princ.v.
pone quod fuerunt excommunicati,C.de probat.Butr.
in c.cum ad ſedem n.*25.*de reſtit.ſpoliat.Caſtr.c.*113.*in
cauſa qua vertitur,num.*2.*in fi.verſ.ſed certe hoc ve-
rum eſt,lib.*2 *Socin.conſ.*95.*in cauſa communi,colum.*
7.*in fin.lib.*3.latiſſimè *Maſcard.de prob.concluſ.*1195.
40 *num.*45.& *concluſ.*170.*in fin.* † Quidquid aliud
ſit, quando negans poſſidere erat in poſſeſſio-
ne tempore litis motæ, ſi enim hoc probetur et-
iam ad ſui incommodũ negans hodie ſe poſſidere,

præſumetur poſſidere per huiuſmodi poſſeſſio-
nem de præterito *Alex.cõſ.96.viſis narratis in the-
mate in ſi num.15.verſi. poſtremo non obſtat. lib.4.Pe-
trus de Bellapertic.in l.ſiue poſſidetis,c.2.in prin.verſ.
falla in duobus caſibus,C.de probat.Sal. in l.non ig-
norabit.C.ad exhibend* cum aliis per *Menoc.præſump.
64.n.18 lib.6.*
Prædictis adde text *in l.iure ciuili 24.de condit.& de-*
41 *monſt.* † Vbi quoties per eum cuius intereſt con-
ditionem impleri fit quominus impleatur perinde
habetur ac ſi impleta fuiſſet,*l.poſt diem 5. §. item ſi
qua conditio,ff.quand.dies l.ced.*cum aliis per *Ceph.
conſ.*8. *n.* 6. Dummodo non ſimus in conditione
dependente à mera poteſtate promittentis, quan-
do tamen conditio conſiſtit in facto, vel in nuda
voluntate promiſſoris, cum ſecus eſſet, ſi impor-
taret ius, puta ſi committatur aliquid per mo-
dum conditionis in arbitrio promittentis per ver-
bum importans arbitrium boni viri, vt declarat
*Al xã in l.centeſimis,46.§.ſi ita ſtipulatus, in prin.n.
2.& ibi Iaſ in 3.notab.num.9.ff.de verb.oblig.Put.dec.*
42 *22.lib. 1.* † vbi de commenda ad annum à die ha-
bitæ poſſeſſionis, quæ non currit ſtante alio poſ-
ſeſſore, quamuis commendatarius nullam fecerit
diligentiam contra poſſeſſorem, quia d. com-
menda erat ſub conditione poteſtatiua, ſi & poſt-
quam adeptus fuiſſet pacificam poſſeſſionem, in
qua conditione poteſtatiua non habet locum di-
43 ſpoſitio, † de qua in *d.l.iure ciuili,ff.de cond.& de-
monſt.*cum enim quis non cogatur implere talem
conditionem poteſtatiuam *l.cum ab eo,de contrah.
empt.* ſequitur quod tempus commendæ non cur-
reret ante implementum ſecutum; Maxime quia
ad hoc,vt quis incidat in pœnam ex eo, quia non
44 fecit, † ſequitur quod præcedat interpellatio,
*Felin.in c ſi autem 9.num.3.de reſcrip.*Et ita intelli-
gitur text *in c.ſi commiſſa,de elect.in 6.& in c epiſco-
pus de præb.eod.lib.* Vbi incurritur pœna,de qua in
d iuribus monitione tamen præmiſſa, *Put.d.deciſ.
22.n.5.* Vbi etiam quod illa iura loquuntur in di-
ſpoſitione puta, ex qua cum eis ſit ius quæſitum,
45 imputandum † eſt,ſi poſſeſſionem beneficij non
46 adipiſcuntur,& hoc in fauorem Eccleſiæ,ne detur
diuturna vacatio. Aliud in obligatione conditio-
nali, quam commendatarius non cogebatur im-
plere *d.deciſ.22.lib.1.*

EPITOME.

Solutiones factæ per debitorem in quam cau-
ſam debeant cedere, & quæ dicatur magis antiqua,
dura, & grauior, & an electio ſit facienda præſente
debitore, & quando poſſit fieri per procuratorem,
ſeu per hæredem, vel ſit facienda incontinenti, &
quomodo hoc intelligatur ¶ Solutio poſita contra
vnam partitam quo caſu ſit præſumendum factam
fuiſſe ad computum illius partitæ.† Debitor quando
præſumatur potius ſoluere pro debito proprio, vel
pro quo fideiuſſit, & quid in teſtatore mandante
ſolui ſuis debitoribus. ¶ Fructus percepti an extin-
guant potius debitum ſortis, quam vſurarum, &
quid in alio acceſſorio,& pœnali,& in pluribus cau-
ſis vſurariis, & quod tempus ſit conſiderandum, vt
foræ dicantur liquidæ. ¶ Emptor re non tradita an
poſſit petere pretium vt pretium,vel tanquam inter-
eſſe.¶Soluenti quo caſu caſu competat poteſtas adii-
ciendi legem ſuæ ſolutioni. ¶ Debitor an habeat e-
lectionem in quam cauſam ſolutio conuertatur,
quando ſumus in pecunia redacta ex venditione pi-
gnoris. ¶ Compenſatio an fiat in cauſam grauiorem
ſicut ſolutio, & quando admittatur de liquido ad
non liquidum de proximo liquidandum. ¶ Ordo
ſoluendi an procedat in ſententiis, & ſimilibus di-
ſpoſitionibus,& reſtitutionibus pecuniarum. ¶ In
coniunctis an conſideretur antiquitas cauſæ,& in his
quæ in eodem inſtrumento fiunt. ¶ Debitor ex vna
tantum cauſa in centum, ſi pro quinquaginta ſolum
dedit fideiuſſorem an ſoluendo aliquid præſumatur
cedere in partem pro qua adeſt fideiuſſor.¶Et intel-
lectus *l. ob triginta, de ſolut.* ¶ Per proteſtationem
quando declaretur in quam cauſam debeat conuerti
ſolutio,& diuiſio confeſſionis in tali materia an ad-
mittatur. ¶ Præſumptio iuris quod ſolutio ſit facta
in cauſam grauiorem an retardet executionem ca-
meralem,& quando talis præſumptio indigeat alle-
gatione, & reus admittatur ad illius exceptionem
poſt terminum, & quid in actore, & ſimilibus præ-
ſumptionibus iuris.¶Et multa alia quando,& in qui-
bus caſibus ſolutio ſit præſumenda potius ad fauo-
rem debitoris,vel debituris ad intellectum,*l. 1 de ſo-
lut.* cum concordantibus.

SVMMARIVM.

1 *Solutio in quam cauſam cenſeatur facta,& an pro ſor-
te, vel pro fructibus, & vſuris,& de vtilitate iſtius
quæſtionis,& ad quem ſpectet electio,n.2.*
3 *Electio quæ conuertitur ex diſpoſitione legis non datur
libere,ſed tamquam ad bonum virum,& quomodo ta-
lis debeat eligere.*
4 *Ad probandum arbitrium iniquum bonus eſt arti-
culus in quo dicatur talem fuiſſe arbitratum eo modo,
quo noluiſſet alium arbitrari contra ſe.*
5 *Creditore,aut debitore non eligente lex in quam cau-
ſam præſumat ſolutionem.*
6 *Soluens debet probare ſe in aliam cauſam ſoluiſſe,qua-
tenus velit ſolutionem non cedere in cauſam duriorem*
7 *Fiſcus non habet neceſſe allegare præſumptionem illã,
quod apocha confeſſionis facta paulo ante debitum ſit
ſuſpecta.*
8 *Reus ſi poſt terminum allegat exceptionem,quæ oritur
ex præſumptione iuris etiam actor admittetur ad pro-
bandum d. termino elapſo.*
9 *Creditor habens electionem ſolutionis non poteſt eli-
gere cauſam quam pro ſe ipſo non elegiſſet.*
10 *Electio ſolutionis quæ ſit per creditorem debet fieri
præſente debitore,vt licitum ſit illi contradicere,ſi non
concordant,pecunia eſt reſtituenda n.11. Amplia vt n.
12.& 13.Et an ſit tranſlatum dominium, & commit-
tatur furtum & ſpolium,ſi non reſtituatur, nu. 14. &
quomodo ſuccurratur creditori ſtante iſta contradi-
ctione num.15.*
16 *Cauſa leuior non grauior ſecundum qualitatem per-
ſonarum aliquando eligitur.*
17 *Multi potius donum,quam mutuum ſoluunt.*
18 *Non poteſt eligi debitum,cuius probationem creditor
non habebat,vel erat controuerſum.*
19 *Electio eius quod non eſt debitum habetur pro non fa-
cta,ſicut etiam ſi obſcure eligeretur.*
20 *Præſumitur quis ſoluere in cauſam magis certam.*
21 *Solutio poſita contra vnam partitam quando præſu-
matur facta ad computum illius partitæ, Et ad quem
ſpectet electio,& ſit locus compenſationis,n.22.*
23 *Solutio particularis non admittitur, ſi creditor non
vult,& an idem ſit in compenſatione,& An.24. In-
tellige vt n.36.*

Digitized by Google

25 Compenſatio debiti cuius dies non ceſſit non datur.
26 Solutio cadit in cauſam ſumma debita puro non in diē.
27 Debitor cenſetur potius ſoluere pro debito, ad quod tenetur nomine proprio, quàm pro alio.
28 Teſtator mandans ſolui omnibus ſuis debitoribus nō intelligitur mandaſſe ſatisfieri illis, quibus debet fideiuſſoris nomine, ſed ut principalis. Intellige ut num. 29.
30 Fructus percepti an extinguant potius debitum ſortis, quam uſurarum, & quid in uno eodemque debito uſurario, & an utilius ſit debitori ſoluere potius uſuras, quam ſortem.
31 Solutio cenſetur potius facta in cauſam fructuum, quam in extinctionem rei principalis, prout etiam in quolibet alio acceſſorio, & pœnali. Intellige, ut num. 32. 33. 34. & 35.
37 Electio ſolutionis in cauſam leuiorem quando admittatur ex conſenſu partium, & quid ſi ſoluatur per interpoſitam perſonam. & nu. 38.
39 Mandatum ſpeciale requiritur, ut quis poſſit declarare voluntatem alterius.
40 Procurator habēs mandatum generale cum libera an habeat electionem ſicut dominus, & an eligendo in cauſam minus grauem poſſit à domino condemnari tanquam gerens negotia minus diligenter.
41 Procurator cum libera non poteſt eligere in quam cauſam ſolutio cedat, ſi principalis prius elegiſſet, niſi catam habuerit.
42 Confeſſio facta per procuratorem ex cauſa voluntaria non obeſt principali.
43 In pluribus cauſis uſurarū ſolutum ſimpliciter cedit in cauſam antiquiorem non conſiderato, quod leuiores uſuras currant pro debito antiquo.
44 Uſuræ debēt eſſe liquidæ, ut in illarum cauſam poſſit dici ſolutum. Et liquidum conſiderabitur tempore, quo ſoluitur, & non quo liquidabitur.
45 Executio pignoris non procedit quando ſuper ea adeſt controuerſia.
46 Compenſatio de liquido ad non liquidum fit quando de proximo eſt liquidandum. Fallit in ſolutione facta per debitorem, num. 47.
48 Intereſſe quod ſuccedit loco principalis ſapit naturam illius, & in eo conſideratur cauſa grauior vel leuior circa ſolutionem factam per debitorem. Et quid in annuis redditibus, qui debentur de per ſe, non acceſſoriè, numero 52.
49 In obligatione in qua non eſt dare ſortem, & intereſſe non eſt conſiderandum an electio ſit facienda in cauſam duriorem.
50 Emptor re non tradita non poteſt petere pretium ut pretium, ſed tanquam intereſſe. Declara ut nu. 51.
53 Electio in cauſa uſurarum potius quam ſortis procedit in dubio, ſecus ſi expreſſe pro ſorte ſoluatur.
54 Coniecturæ ceſſant ubi habemus certam legem.
55 Soluenti quādo competat poteſtas adijciendi aliquam legem tempore traditionis, & quæ dicatur declaratiua voluntas.
56 Debitor an habeat electionem in quam cauſam ſolutio conuertatur, quando ſumus in pecunia redacta ex venditione pignoris.
57 In odium debitoris moroſi imputatur, ut ſolutio cedat potius in uſuras, quam in ſortem, ſecus ceſſante mora ad commodum approbatoris.
58 Solutio præſumitur facta in cauſam, ſecundum quam ſolui debet iuxta morem regionis.
59 Cauſa antiquior non dicitur reſpectu contractæ obligationis, ſed ſolutionis, & grauior eſt ex cauſa dotis, quàm antephati, & attenditur qualitas perſonarum iudicando etiam à ſolutis huiuſmodi materiis. n. 96.
60 Debitori ſpectat electio donec viuit in quam cauſam velit ſoluere, non poſt eius mortem.
61 Succedens titulo uniuerſali non poteſt declarare voluntatem ſui auctoris.
62 Declaratio permittitur debitori in quam cauſam velit eligere, dummodo eligat incontinenti, & tempore ſolutionis. Et dicitur fieri incontinenti, quamuis non fiat in prima receptione ſi factum ſit antequam ſolutio ſit habita pro perfecta.
63 Compenſatio cenſetur facta in cauſam grauiorem, ſicut ſolutio.
64 Qualitas pecuniæ ſolutæ eſt conſideranda reſpectu perſonarum creditoris, ſeu debitoris.
65 Præſumptio iuris quod ſolutio ſit facta in cauſam grauiorem retardat executionem cameralem, & afficit onere grauiori probandi contrarium.
66 Ordo ſoluendi attenditur etiam in ſoluendo vigore ſententiæ, ut ſolutio prius cedat in primum caput illius, deinde in ſequentia prout in ſimilibus diſpoſitionibus, & reſtitutionibus pecuniarum.
67 Regula præſumendi ſolutionem in cauſam grauiorem procedit in dubio, & ex circunſtantiis facti ab ea receditur, & quæ ſint tales circumſtantiæ.
68 In contractibus non conſideratur ius anterius, ſiue poſterius, neque antiquitas cauſæ.
69 Si in eodem inſtrumēto quis promittat ſoluere debitū pro alio, eidemque conſtituatur certum ſalarium ſingulis annis ſoluta an ſit cenſenda in cauſam ſalarij, vel extinctionem debiti.
70 Debitor alicuius ex duabus cauſis ſi ſoluat creditori cenſetur ſoluiſſe pro illa, pro qua aderat fideiuſſor, ac idem in eo qui debet ex una tantum cauſa centum, & pro quinquaginta ſolum dedit fideiuſſorem, qui ſoluendo præſumitur ſoluere pro qua fideiuſſor interceſſit, quamuis promiſſum fuerit dare fideiuſſorem pro alia cauſa. Amplia ut num 71.
72 Bona debitoris ſi deuoluantur ad fiſcum quo caſu ſint liberati fideiuſſores.
73 Pars debiti quando poſſit ſolui.
74 Intellectus l. ob triginta de ſolution. & an procedat in pecunia redacta ex venditione pignoris, vel in illa, quæ ſoluitur per debitorem, & de ratione diuerſitatis. num. 75.
76 Solutio quando intelligatur ad computum totius ſummæ, ita ut fiat extinctio debiti pro concurrenti quantitate, vel in uniuerſitate illius.
77 Solutionis actus ſi nō eſt certus in quam cauſā debeat conuerti declarabitur per proteſtationem præcedentem, & voluntatem proteſtantis.
78 Præſumptio ſolutionis in unam cauſam potius, quam in aliam non procedit quando lex quæ imputandi animum præſumit non minus vult imputationem fieri in uno, quam in alio.
79 Summa maior ſi eſt numerata, quam requirit antiquior cauſa, id quod ſupereſt cui ſit adſcribendum.
80 Debitor qui fecit poſtea alios contractus cum creditore, & ſoluit plures quantitates non videtur ſoluiſſe pro debito, à quo credebat ſe eſſe liberatum.
81 Verbum videtur in re dubia ſignificat tacitam voluntatem agentium.
82 In his, quæ dependent à ſola animo gerentis aliquem actum, inſpicitur potius illius opinio, quam veritas.
83 Hæredes creditoris tenentur quemadmodum defunctus ponere ſolutionem per debitorem factam ad debitum grauius, Et quid in ſtatutis, & conuentionib. n. 84.
85 Summa ſoluta per debitorē debet compēſari in cauſā

duriorem, quamuis creditor acceperit ſub conditione, niſi ſoluatur reſiduum in ſuis terminis.

86 *Diuiſio confeſſionis admittitur contra creditorem ſtante præſumptione quod debitor ſoluerit in cauſam duriorem.*

87 *Præſumitur in dubio ſolutionem fieri ex ſumma qua ſuferebatur minor iactatio, & ſic potius ex lucro, & non ex capitali,*

88 *Actum facientes præſumuntur facere eo modo quo illis magis proficuum eſt.*

89 *Si agatur inter debitorem, qui ſoluit, & creditorem, ad cuius inſtantiam ſoluitur alteri ſuo creditori ſolutio in quam cauſam cedat.*

90 *Creditor exigens nomen ſui debitoris poteſt in quam cauſã velit cõpenſare. Et quid in pecunia exacta à debitore debitoris cuius nomen non erat obligatum, n.91.*

92 *Exactio pecuniarũ cenſetur potius facta in cauſa dãnorum iam liquidatorum tempore exactionis, non poſtea decurſorum. Amplia vt nu.94.*

93 *Debitum grauius dicitur quod citerius poteſt executioni demandari.*

95 *In materia ſolutionum ſemper attenditur quod eſt veriſimile.*

97 *Antiquitas cauſe non cõſideratur quando illud quod ſoluitur non poteſt vtrique debito accõmodari, vt in debito pecuniæ, & alterius ſpeciei.*

CAPVT CCXXIV.

VTile eſt ſcire in quam cauſam fuerit facta ſo-
lutio, & an pro ſorte, vel pro fructiuus, & v-
1 ſuris, † ſi enim prima cauſa erat antiqua, & com-
plebatur præſcriptione, ſi ſolutio cedit in illã cau-
ſam, eſt interrupta præſcriptio, ſi vero cedat in no-
uam, non eſt locus interruptioni, & ſic debitoris
intereſt ſolui in nouam, & creditoris ſolui in vete-
rem, Item conſideratur intereſſe. Nam ſi in veteri
cauſa erant plures obligati; ſi in eam præſumetur
facta ſolutio, omnes liberabuntur, ſecus ſi in no-
uam, in qua erat ipſe ſolus obligatus. Idem quan-
do vna erat pœnalis, altera non; Tempore enim
ſolutionis poteſt debitor eligere, & ipſo non eli-
gente ſpectat electio ad creditorem, & propter in-
ſtantaneam motam debitoris non eligentis con-
uertitur electio in partem aduerſam. hæc omnia
notat *Bal. in l.1. & ibi Salic. C. de ſolut.* Et de ſolutio-
ne debita viſitatori, an dicatur facta, vt delegato,
vel vt ordinario tanquam in cauſam duriorem, *Panin. de viſitat. p.1. q.9. nu.14. tom. 14. f. 88.*

Fieri etiam poteſt, vt debitoris magis interſit potius
a ex vna cauſa ſolutum eſſe, † quam ex alia, quia for-
te eſt debitor nomine proprio, & etiam nomine
alieno, & ex vna cauſa, quæ remouet infamiam,
quæ in alia non adeſt, Prout quoque poteſt magis
debitoris intereſſe vt potius præſumatur ſolutum
ex cauſa, pro qua ſoluebat vſuras, vel in mora
conſtituebatur cum ſimilibus, de quibus per *Bart. in l.1. n.1. ff. de ſolut. Dec. in l. ſi in duab. 105. n.1. & ibi Cagnol. nu.4. de regul. iur. Maſcard. de probat. cõcluſ. 1319. n.4.* Idem in debito, quo non ſoluto quis in-
curreret excommunicationem, vel aliud dam-
num, quando videlicet adeſſet res iudicata, aut in-
ſtrumentum habens paratam executionem, Iſtis
enim caſibus diceretur cauſa grauior, quam ſi ali-
quid deberetur actione ordinaria ex libello, *Bart. in l. ſi quid ex famoſa. ff. de ſolut.*

Viſa igitur vtilitate quæſtionis diſtinctè & breuiter
deueniendo ad propoſita dubia, Firmanda eſt pri-
3 ma concluſio. Quod arbitrio legis ſtatur, † vbi ar-
bitrium hominis non reperitur, Ita vt electio, quæ
conuertitur ex diſpoſitione legis non detur libe-
rè, ſed tanquam ad bonum virum, & ille dicitur
bonus vir, qui ita eligit, vt creditor, ſicut eligeret
vt debitor, & qui in cauſa alterius facit quod ſibi
fieri vellet, Iuxta illud, quod tibi fieri non vis alte-
ri ne feceris, cum non debeat quis ab alio require-
re, quod ipſe nollet per alium à ſe requiri, neque
enim eſſet audiendus, qui petit id, cuius contra-
4 tium eſſet poſtulaturus, *l. fin. Cod. de ſolut.* † Adeo vt
ad probandum arbitrium iniquum bonus ſit arti-
culus, in quo dicatur, Talem fuiſſe arbitratum eo
modo, quo noluiſſet alium arbitrari contra ſe, *Bal. in l.1. in princ. ver. & arbitrio. & ver. nota quod ad probandum, ff. de ſolut. & in l.1. ad med. nu.2. C. eod. tit.*

Secunda Concluſio. Si non apparet in quam cauſam
fuit ſolutum, & non eligit creditor, aut debitor,
lex præſumit fuiſſe factam ſolutionem in durio-
5 rem, † magis antiquam, & grauiorem cauſam,
prout quilibet bonus vir arbitratus fuiſſet, videli-
cet pro debito perſonali, hypothecario, & pœnali,
vel pro quo adeſt fideiuſſor & debentur vſuræ, &
ſi nullum debitum ſit huiuſmodi, ſed omnia ſint
æqualia, attenditur cauſa antiquior, & ſi omnes
cauſæ ſunt etiam tempore æquales, ſolutio cedit
in quamlibet cauſam pro virili portione, *Bart. Bal. Cardin. Alban. & alij in l.1. ff. de ſolut. Doctor. in l.1. C. cod. tit. Socin. conſi. 293. præſens conſultatio, in princ. v. primum probatur. lib.2. & eo ſi 24. nu 1. lib.3. Corn. conſi 295. lib.3. & conſi. 111. nu.4. & 5. col.2. ad med. lib. 4. Maſcard. de probat. cõcluſ. 1319. n.4. Ioan. de Amic. conſi. 21. n.9. Pariſ. conſi 122. n.6. cum ſeq. lib.4. cum alijs per Menoch. conſi 121. n.39. lib.2.*

Tertia Concluſio. Soluens debet probare ſe in aliam
cauſam ſoluiſſe, quatenus velit ſolutionem non
6 cedere in duriorem cauſam † cum iſta ſit præſum-
ptio iuris, quæ oritur ex facto ſoluentis, tanquam
mei aduerſarij. Vnde non requiritur allegatio *Menoch. præſumpt. 48. n. 35. lib.1. & conſi. 416 n.6. 1.*
Prout dicimus, quod fiſcus non habet neceſſe al-
7 legare præſumptionem illam, † quod apocha con-
feſſionis facta pauloante delictum ſit ſuſpecta,
cum pendeat à facto contradictoris, qui animad-
uertens contra ſe eſſe talem præſumptionem *per text. in l. & ſi poteſt, de bon. præſcript.* debet probare,
quod vere dedit pecuniam, *Boſſ. de proclam. nu. 14.*
Ita vt etiam elapſo termino ad probandum actor
adhuc admittatur, ſi reus poſt ipſum terminum al-
legat exceptionem, quæ oritur ex præſumptione
8 iuris, † quia ſi permiſſum fuit reo vni ex litigato-
ribus deducere aliquod factum, & illud probare,
vel teſtibus, vel inſtrumentis, vel ſola præſumptio-
ne, quæ idem operatur, Ita etiam debet admitti
actor ad probandum contrarium, quaſi æqualitas
ſit ſeruanda in iudicijs, Ideo dilatio conceſſa acto-
ri ad probandum debet eſſe communis reo, & è
contra, *l. petenda. C. de tempor. in integr. reſtitut.* Et ita
in ſpecie notabiliter concludit *Aret. in l. ſed & ſi de ſua. colu. penult. verſic. poteſt etiam dici. ff. de acquir. hæredit. hæredita* & multum commendat *Menoch. conſi. 156. nu.2. lib.6.*

Quarta concluſio. Neque creditor in caſu, in quo
haberet electionem poſſet eligere cauſam, quam
non eligeret pro ſe ipſo † cum etiam ipſi com-
mittatur iſta electio, tanquam bono viro, vnde

ſemper

ſemper debet attendere cauſam grauioré, & con-
ſequenter illam, pro qua ſunt dati fideiuſſores, vel
pignora, & adeſt hypotheca bonorum cum ſimi-
libus, de quibus per *Corn. conſi. 111. col. 2. poſt med.
num. 5. lib. 4. Bald. in l. 1. ad fin. verſ. ad eum qui acce-
dit. C. de ſolut. Socin. iun. conſi. 85. num. 5. lib. 2.*
Adeo vt quando fit iſta electio debeat fieri præſente
10 debitore, vt licitum ſit illi contradicere, † cum
enim poſſit lædi requiritur præſentia, *l. nam ita di-
uus. de adopt.* & notat *Bart. in l. 2. nu. 7. in fi. de ſolut.
& ibi Bald. in verb. libere.* vbi quod iſtud arbitrium
requirit præſentiam aduerſarij cum ſimus in ma-
teria, in qua eſt libera facultas contradicendi, Ideo
requiritur saltem tacitus cóſenſus, *l. quod ſi nolit. §.
quod ſi ita, de ædil. ed. & Doct. in l. ſcyph. 4. de opt. legat.*
Immo ſi præſente debitore creditor dicat velle ad-
ſcribere pecuniam ab ipſo acceptam in talem cau-
ſam, & debitor contradicat, & in hoc non con-
11 cordãt, † dicta pecunia ſit reſtituenda ipſi debito-
ri, alias videretur illa pecunia ſpoliatus argumento
l. 3. de pign. act. & notat *Bart. in l. 1. col. vlt. in prin. n. 8.
C. 3. 4. ff. de ſolut.* Poſtquam enim non concordant
non eſt locus retentioni, ſicut non cogeretur ſol-
uere, ſi non ſoluiſſet, *Caſtr. in d. l. 1. col. 1. in fi. verſ. ſed
12 quid ſi acceptum 4 de ſolution.* † Ità vt quamuis cre-
ditor vellet eligere in cauſam grauiorem, tamen
neque poſſet, ſi debitor contradiceret, Immo te-
neretur eidem debitori ſolutum reſtituere, *Caſtr.
in l. 1. in fi. oppoſ. vlt. ad med. ff. de ſolut. & ibi Imol. col.
2. in princ. verſ. adde quod tunc non transfertur.*
Nec facit quod immo in d. caſu pecunia inſoluta poſ-
ſit retineri per tex. *in l. ſi nõ ſortem. §. ſi centum de cõ-
dict. indeb. l. eleganter. §. qui reprobos, de pign. act. l. ſi eũ
13 aurum. ff. de ſolut.* † Quia illa iura procedunt quan-
do ſumus in eo, quod prouenit à debitore occa-
ſione debiti; tunc enim licet illud non ſit debitum
bene poteſt à creditore retineri quouſque ſibi ſol-
uatur debitum ſed iſta pecunia non fuit hic ſoluta
pro eo debito, in quo volebat creditor retinere, vt
colligitur ex contradictione debitoris, Vnde non
dabitur retentio pro illo debito, quouſque eidem
debitum ſoluatur loco pignoris, ſed erit reſtituen-
da, prout diſtinguit *Caſtr. in l. 1. in fin. num. 4. verſ.
ſed contra quod poterit, ff. de ſolution.*
Ideo etiam dicimus, quod ſolutio habebitur pro non
facta, cum propter huiuſmodi diſſenſum debitoris
14 † non fuerit tranſlatum dominium, *l. 3. de pign. actio.
l. ſi ego, ff. ſi cert. petatur.* & non ſolum erit locus re-
petitioni, vt dictum eſt, ſed furtum committit
creditor retinendo contra voluntatem debitoris, *I-
mol. in l. 1. colum. 1. poſt med. verſ. in tex. ibi ſolutum.
ff. de ſolution.*
Poterit tamen debitor ſtante contradictione credi-
toris offerre in quam cauſam velit ſolutionem ce-
15 dere, † & deponere, & conſignare, vt ſic ab illis
moleſtiis liberetur, *l. obſignatio. C. od. de ſolut.* & de-
clarat *Cyn. in l. 1. quæſt. 2. v. & ſic intellige. C. eod. tit.*
Quinta Concluſio. Aliquando ſecundum qualitatem
16 perſonarum potius deberet eligi cauſa leuior, † nõ
grauior, quando videlicet eſſemus in magno, & fi-
deli campſore, qui accipiendo pecuniam ab ami-
co ſub vſuris, & ſine vſuris, præſumeretur potius
ſoluiſſe in cauſam non grauem, & ſic potius ſe vo-
luiſſe liberare à debito non vſurario, ne eidem a-
mico præiudicium faceret quo ad vſuras debitas,
quaſi hoc conueniat nobili viro, grato, ac curiali,
*Bart. in l. 1. n. 4. ver. quod enim ſi eſt homo. ff. de ſolut. &
Imol. col. 4. in prin. per cõfeſſionem. Bal. in fi. verſic.
& penit. Idem Bal. in l. 1. in fi. verſic. eſt autẽ poſſibile.
C. eod. tit.* & tanquam notabile ſequitur ibidem
*Sic. col. 1. poſt med. num. 2. & in fi. nu. 4. verſ. iuxta hæc
quæro. Menoc. conſ. 121. n. 46. & 47. lib. 2.* Cum etiam
17 molti potius donum, quam mutuum ſoluãt † *Cyn.
in l. 1. num. 1 ad med. verſ. videmus enim, C. de vſur.*
Sexta concluſio. Non poterit eligi debitum cuius
probationem creditor non habebat, quia hoc fa-
ciendo non faceret negotium debitoris vt ſuum,
cum etiam non detur electio eius, quod eſt in cõ-
18 trouerſiam argumento *l. fi. Cod. de compenſat. l. à
diuo pio. §. ſi ſuper rebus. de re iud.* Quaſi non eſſe,
& non apparere paria ſunt, *l. in lege de contr. empt. &*
cõcludit *Bart. in l. 1. nu. 3. verſ. ſi cum quidam, & nu.
5. ad med. v. iſta lectura non placet. ff. de ſolut. Cyn. in
l. 1. oppoſ. 1. Cod. eod. tit. & ibi Sal. num. 1. in fi. verſ. ſed
19 confirmatur.* † Et Quemadmodum electio de eo,
quod nũ debebatur, habetur pro non facta. Ita et-
iam erit ſine effectu, ſi obſcure eligeretur, *l. de ætate, & l. nihil. §. qui tacuit de interrog. action.* notat
Imol. in l. 3. col. 5 in princ. verſ. idem dicas, de ſol Cum
20 etiam in dubio ſoluere quis præſumatur † in cau-
ſam magis certam, *Bart. in l. ſi is cui. § flauius, ff de ſo-
lut. conſ. 21. nu. 40. lib. 2.*
Septima concluſio. Quando ſolutio eſt poſita contra
vnam partitam præſumitur facta ad computum
illius partitæ, dummodo tamen creditor expreſſe-
rit ſe facere cauſa compenſandi cum dicta partita,
21 † Nam ſi ſcribatur pecunia, vel quid aliud acce-
ptum conſtituendo debitorem ſoluẽtem pro cre-
ditore eiuſdem ſummæ, ſicut nummolarij com-
muniter faciunt, ſemper electio erit eius, qui ſol-
uit, Tunc enim non habent locum iura dicentia,
quod quantitas ſimpliciter ſoluta debeat cedere
in cauſam grauiorem, & erit locus compenſatio-
ni, quam debitor opponet eligendo in quam cau-
ſam velit compenſare, *Alexand. conſil. 85. ponderatis
narratis, col. 1. ver. tamen præmiſſis non obſtantibus. n.
2. 3. & 4 lib. 7.* quem ſequitur *Rot. coram R. P. D. Pe-
nia. Rot. bononien 2 Decembris 1598. Maſc. cõcl. 13. 9.
n. 6 poſt Alban. in l. 1. ff. de ſol. Magon. deciſ. Florent.
39. n. 9.* quod etiam voluit *Dec. conſil. 307. in caſu ad
nos tranſmiſſo in fin. verſ. vltimo conſiderandum eſt,
Menoch. conſil. 121. n. 41. lib. 2.* ſequitur multum com-
mendans *Surd. deciſ. 186. nu. 8.*
Hoc autem quod dictum eſt de compenſatione de-
22 bet intelligi quando debitum, † quod quis vult
compẽſare eſt æquale alteri, cum quo vult facere
compenſationem, Nam ſi eſſet minus non poſſet
compenſare inuito creditore, ſaluo niſi reſiduum
23 offerat, † Nam ſicut non admittitur particularis
ſolutio, ſi creditor non velit *l. tutor. 41 § Lucius. de
vſur.* Ita non admittetur compenſatio de debito
particulari non æquiualenti ad quod compenſa-
tur, cum illa compenſatio habeat vim fictæ ſolu-
tionis, & non debeat operari pluſquam vera ſolu-
tio, *l. filius. ff. ſi cer. pet.* & ita declarat *Imol. in l. 1. in fi.
verſ. & quod dixi de ſolut.* Licet hoc non ſit tutum,
24 cum verior ſit contraria opinio, † quaſi iſtud ſit
conſiderandum antequam creditor recipiat parti-
culares ſolutiones, nam poſtquã recepit ſibi præ-
iudicauit, vt in puncto declarat *Gab. conſil. 48. nu.
3. lib. 2. Surd. dec. 186. n. 9. dixi ſup. c. 105. nu. 11.*
Quemadmodum etiam prædicta intelligentur, quã-
do dies debiti venit, cum non detur compenſatio
25 debiti, † cuius dies non ceſſit, nec ſolutum ſim-
pliciter, aut redactum ex pignore poſſit conuerti
in talem cauſam, *Imol. in d. leg. 1 in fi. de ſolution.*

Vnde etiam debitor vnius ſummæ purè & alte-
rius in diem, ſi ſoluat ſimpliciter præſumitur ſol-
uiſſe ſummam purè debitam, *Menoc. conſ. 121. n. 48. num. 1. poſt Pariſ. conſ. 122. num. 8. & 11 lib. 4. Barbat. conſ. 37. col. penult. verſ. & ſi quis ſtam. l. 1. per text. in l. ſi ex plurib. §. vlt. de ſolu.* Et de compenſatione nō
admittenda ex debito in diem ad purum conclu-
dunt *Doct. in l. quod in diem. de compenſat. Tendar. eod. tit. nu. 24. Menoch. conſi. 111. num. 49. lib. 2.* Idem
quando vnum debitum erat ſoluendum certa die,
in alijs autem non erat præfixus terminus, Nam
cēſebitur facta ſolutio in illam cauſam, cuius dies
ceſſerat, cum reſpectu aliorū debitorum require-
retur interpellatio, vt debitor eſſet in mora, &
conſequenter non erat debitum liquidum. *Ang. & alij per Surd. dec. 186. n. 7. Rot. diuerſ. dec. 92. nu. 4. in fi. verſ. quarto quia iſta. & n. 5. præterea ſi ſumma, p. 1.*

Octaua concluſio. Debitor cenſetur potius in dubio
ſoluere pro debito, ad quod tenetur nomine pro-
27 prio, † quam pro eo ad quod tenebatur pro alio,
cum actus ſimpliciter factos concernat per prius
facientem potius, quam alium, quaſi prouidentia
hominis incipiat à ſe ipſo, & maior affectio ſit cir-
ca propria, quam aliena, prout declarat in puncto
Bald. in l. 1. ante fi. verſ. & magis nota. ff. de ſolu. & ibi Caſtr. col. 1. in fin. verſ. vltimo. num. 5. poſt Bart. ibid. in fi. verſ. vltimo nota. circa l. ſi ita ſtipulatus. §. chryſogonus. ff. de verb. obl. Idem Bart. in l. ſi ex pluribus 101. num. 2. verſ. quarto dicitur de ſolu. Surd. de alim. tit. 6. q. 8. num. 54 Menoch præſumpt. 136. nu. 8. & 9. li. 4. & eſt tex. *in l. 4. & l. ſi ex pluribus 97. de ſolu.* & late
explicat *Matth. Coler. de proceſſib. execut. p. 2. 1. 2. n. 13. & 23.*

Et ob iſtam rationem dicimus, quod teſtator man-
dans ſolui omnibus ſuis debitoribus non intelli-
28 gitur mandaſſe ſatisfieri illis, quibus debet fi-
deiuſſorio nomine, ſed tantum quibus tenetur vt
principalis, quaſi quis credatur ſoluere velle po-
tius quod ſuo, quam alieno nomine debet, *l. & magis. de ſolut. V veſembec. in paratit. ff. eod. tit. nu. 7. Camill. Gallinus de verb. ſign. lib. 5 cap. 18. nu 270.* & in
ſpecie ita concludit *Ang. de teſt. glo. 40. nu. 3. Iaſ. in l. ſi fideiuſſ. 49. in prin. vbi Caſtr. Aret. & alij. ff. de l. c. Aſin. de execut. in princ. c. 1. n. 16. ſ. 1. Herin g de fi-*
29 *deiuſſ. c. 10. §. 8 n 18* † Dummodo teſtator non eſſet
obligatus niſi ex cauſa fideiuſſionum, ne tunc le-
gatum ſit inutile, *Iaſ. in d. l. ſi fideiuſſ. Aſin d. c. 2. n. 29.* argumento *l. 2. & 3. in princ. de liber. præter.*

Nona concluſio. Quamuis in dubio fructus perce-
pti debeant extinguere debitum ſortis tanquam
30 magis efficax, & promiſſum ſub ſtipulatione, † &
conſtituto, obligatione bonorum, & ſimilibus
clauſulis, non autem interuſuria, quæ non fuerunt
promiſſa; Tamen in vno, & eodem debito vſura-
rio non fit diſtinctio vtrum eorum ſit magis effi-
cax, ſed ſi illud ſolum ſubeſt ſemper ſolutio cedit
potius in extinctionem vſuræ, quam ſortis: Nam
licet debitum principale ſit durius, & grauius Ni-
hilominus lex ſtatuit in hoc caſu potius præſumi
ſolutum fuiſſe ſub nomine vſurarum propter mo-
ram debitoris in ſoluendo quod eſt ſpecialiter in-
ductum in vſuris, quidquid aliter ſeruetur in alio
debito pœnali, & acceſſorio, de quo dicam infra
verſ & ſicut ad fin. Cum etiam ſit vtilius debitori
ſoluere vſuras, quam ſortem, vt longiorem conſe-
quatur dilationem ad ſoluendum, ita concludit
Bart. in l 1. in fi. nu. 9. verſ. tu tene primum. ff. de ſolut. & ibi Imol. c. 3. adducit ſeptem rationes, quare ita
ſit ſtatutum ſubdens, quod quamuis videatur lex
dura, tamen debet ſeruari, *l. proſpexit. ff. qui & à quib.* idem ſequitur *Ruin conſ. 136. nu. 14. lib. 4* cum alijs
per *Ioan Vincent. Ann allegat 54. in princ. & alleg. 112. num.* late *Surd. conſi. 190 n. 61. lib. 2 Salic. in l. 1. in princ. in 3. notab. C. de ſolut. Fab. Ann. conſi. 30. num. 5. lib. 1. Io. Franc. de Pont. conſi. 15 num. 10.* & ita etiam
ſeruat *Rot. coram R. P. D. Lancell. Rom. fideiuſſionis 21. Maij 1601.* & eſt tex. *in l fideiuſſores 69 §. pro anrelio. verſ. ſed quidquid ex bonis. & ibi Gl. in verb. in vſuras. ff. de fideiuſſor. Soc. conſi. 293. præſens conſultatio. in princ. verſ. ſecundum probatur. lib. 2.*

Et ſicut prius in vſuras quam in ſortem, Ita etiam
prius in cauſam fructuum cenſebitur facta ſolu-
31 tio, † quam in æſtimationem rei principalis, *Sal. in l. 1. in fi. C. de ſolut.* Et de fructibus perceptis ex
pignore prætorio quod prius conuertantur in v-
ſuras, & poſtea in ſortem debitam concludit *Caſtrenſ. in l. tutia 44. in prin. ff. de ſolu.* Et idem in quo-
libet alio acceſſorio, *Imol. in l. 1. colum. 3. in fin. verſ. ſed certe, ff. eod. Ioan. Franc. de Pōt. conſ. 25. n. 13* Prout
in fructibus debitis poſt moram, qui ſuccedunt
loco vſurarum, *Ruin. conſ. 136. nu. 14. lib. 4. Menoch. conſ. 111. num. 57. lib. 1.* Et eadem ratione ibidem
eſt in debito pœnali, ſi quis enim eſſet obligatus
ad ſortem, & ad pœnam cum clauſula rato ma-
nente pacto, ita quod vtraque poſſit exigi, tunc
ſolutum prius debet conuerti in pœnam potius,
quam in ſortem, *Caſtr.* qui dicit menti tenendum
in l. 1. col. 2. in princ. verſ. quid ergo ſolutum. n. 6. de ſolution. Et iſta eſt verior opinio, vt concludit *Rimi. Sen. conſi 348. nu. 2. cum ſeq. lib 2.* licet alij contra-
rium ſentiant, quod ſolum prædicta procedant in
vſuris, non in ſimili debito acceſſorio, prout tenet
Ruin. conſ. 49. in fi. verſ. & quia imputandum eſt creditori, lib. 3. Io. Vinc. Ann. alleg 111. nu. 6. Rimin. Sen.
32 *conſil. 297. nu. 6. lib. 2.* † Quorum opinio poſſet
procedere in pœna, & intereſſe, quod venit co-
tra naturam obligationis, prout eſt in arbitrarijs,
& in caſibus, de quibus *in l. ſextum Capua. de verb. obligat.* Cum aliud ſit in acceſſoria, quod venit ex
natura obligationis, vt diſtinguit *Rim. Sen. cōſ. 318. nu 4. lib. 2 poſt Bart.* qui dicit multum notandum
in l. fin. col. penult. poſt med. verſ. venio ad vltimam partem. ff. de eo quod cert. loco.

Intellige ſi vſuræ ſint debitæ ciuiliter, & naturaliter,
ſecus ſi naturaliter tantum, quia tunc prius in ſor-
33 tem † *l. in his, §. imperator. vbi Caſtr. num. 1 de ſolut. Bart. in l. 1. ad fin. n. 9. verſ. quod eſt verum. ff. eod. tit. & ibi Imol. col. 3. in princip. verſ. alij dicunt quod ſors. Idem Bart. in l. cum ex pluribus 101. ante fi verſic. tertio caſu principali. ff. de ſolut. per text. in l. ſi vſuras, C. de vſur.* Quidquid aliud ſit in pecunia redacta ex
pignore, quæ ſemper prius cedit in vſuras, quam
in ſortem, etiam ſi vſuræ eſſent debitæ naturaliter
tantum iuxta diſtinctionem de qua per *Bart. in d. l. cum ex pluribus 103 in fi. verſic. primo caſu, num. 3. de ſolut.*

Declara etiam aliud eſſe in Eccleſia, ob cuius fauo-
rem ſolutiones primo computantur in ſortem,
34 † poſtea in vſuras. *Gloſſ. in auth. hoc ius porrectum, in verb. in vſuras. C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Item intellige, quando quantitas, quæ ſoluitur ſuf-
ficit tantummodo ad vnum integrum debitum,
non aliàs, quia tunc creditor nimis grauaretur,
35 † quaſi non cogatur recipere particularem ſolu-
tionem, *l. tutor. §. lucius de vſur.* Vnde in hoc caſu
erit ſolum in facultate creditoris in quam cau-
ſam

[illegible]tat, quãdo integrum debitum non ſol-[illegible] *2. [illegible] Bald. in pr. C. de ſo-*
36 *lut.* † Quamuis contrarium, & verius ſeotiat ibidẽ *Imol. [illegible] vers. ſed contra illam limitationem, per tex. in [illegible] fideiuſſ. 24. ff. de ſolut.* Et ita etiam concludit *Gloſſ. in l. 1. ff. eod. tit.* Vbi loquitur quando ſoluitur quantitas particularis non ſufficiens ad totalem ſolutionem vnius debiti; & ſequitur *Idem Imol. ibid. col. 2 in p. verſ. ſed in tene.* Cum ſit imputandum creditori, qui recepit particularem ſolutionem, quamlicet non cogatur inuitus recipere, tamẽ ex quo recepit ſubintrat diſpoſitio iuris quæ vult quod ſolutio cenſeatur facta in grauiorem cauſam, & grauior cauſa videtur eſſe illa, quæ eſt ſub vſuris, *Bart. in l. cum ex plurib. ff. de ſolut.* Et facit [illegible] quæ ſupra in ſimili diximus, *verſ. hoc autem [illegible] in fin. poſt Surd. deciſ. 186. n. 9.*

D[illegible] concluſio. Licet creditor debeat eligere in cauſam grauiorem, & vſurariam, vt dictum eſt,
37 [illegible] ſi elegiſſet in leuiorem valeret electio propter conſenſum partis præſentis, cum vtriuſque conſenſus faciat ceſſare quidquid aliud de iure committi diſponeretur, Intelligendo tamen, quando debitor ſoluit per ſe ipſum, & erat præſens cum creditor elegit, Aliud enim eſt, quando ſoluitur per interpoſitam perſonam, & debitor non erat præſens, dum creditor elegit. Nam tunc ſolum valeret electio, dummodo eligatur in cauſam duriorem, ſeu in leuiorem, ſi talem ipſe eligeret. *Caſt. in l. in fi. ver. [illegible] hoc ego fateor. de ſolut.*

Adde tamen quod ſi ſolutio fieret per tertiam perſonam non poterit in aliam cauſam cõuerti quam
38 † prout loquitur mandatum limitatum, *l. diligenter ff. mand.* & notat *Bart. in l. cum ex pluribus 103 in princ. de ſolut.* cum ſpeciale mandatum exiga-
39 tur. † vt quis poſſit declarare voluntatem alterius *Alex. conſ. 8. viſo & diligenter ponderato, colum. 4. in princ. verſ. 2. principaliter confirmatur, num. 13. & 14. & [illegible] poſt Gloſſ. in l. [illegible] §. 1. in verb. nomine & ibi Bar. ff. de liber agnoſcend. Nat. conſ. 240 num. 8. Tiraq. de vtr. conſen. §. 1. gloſ. 10. nu. 94. Roland. conſi. 19. nu. 2. lib. 3 Surd. conſi. 281. num. 31. lib. 2.*

Procurator vero, qui haberet mandatum generale
40 cum libera, poſſet eligere, † ſicut dominus, *l. procurator cum libera de procur.* Et ſi non elegit habetur, ac ſi dominus ipſe ſoluiſſet pro ſe, & non elegiſſet, ſi autem talis procurator eligit in cauſam minus grauem, valebit electio tanquam facta ab habẽte facultatem, *d. l. procurator cum libera de procurator.* Quamuis talis poſſit à domino conueniri, quaſi minus diligẽter geſſerit ſua negotia, *l. à procurat. Cod. manda.* Prout idem eſſet, quãdo haberet mandatum generale ſine libera, cum habeat facultatem ſoluendi, ac ſi haberet liberam, *l. vero procuratori. de ſolution.* ſi autem ſolutio fuerit facta per alium non habentem mandatum non eſſet locus electioni, quaſi talis videatur præſtare nudum miniſterium ad ſoluendum argumento *l. qui autem §. 1. de conſtit. pecun.* Vnde habebitur ac ſi dominus ipſe ſoluiſſet per ſe nulla facta electione. Ita in omnibus ſupradictis caſibus diſtinguit *Imol. in l. 1 col. 8. poſt princ. verſ. item attende quod prædicta, ff. de ſolut.*

Non tamen iſta electio permittitur procuratori
41 quamuis habenti mandatum cum libera † ſi principalis prius elegiſſet in quam cauſam ſolutio debeat cedere cum talis procurator non poſſit reuocare, aut infirmare ea, quæ facta ſunt ſpecialiter per ipſum dominum, *l. ſi hominem. ff. mandat. Bar. in l. ambitioſa, de decret. ab ord. faciend.* & ita in ſpecie concludit *Rimin. Sen. conſ. 348. n. 17. vſque ad n. 24. lib. 2.* Niſi ipſe dominus ratum habuiſſet *vt ibi per eum.* Quaſi in mandato quantumcunque libero cenſeatur ſemper exceptum præiudicium domini, *l. creditor. §. Lucius, ff. mand. l. filius familias, de don.*
42 † Exemplo confeſſionis factæ per procuratorem ex cauſa voluntaria, quæ non obeſt principali, *l. proinde. §. 1. ad leg. aquil. Bart. in l. centum. § ſed an & ipſos, de confeſſ. Butr. in c. fi. eod. tit.*

Vndecima concluſio. Licet in vna tantum cauſa, &
43 illa vſuraria potius videatur ſolutum in vſuras † quam in ſortem vt dictum eſt, tamen aliud erit in pluribus cauſis vſurariis, tunc enim ſolutum ſimpliciter cedit in cauſam antiquiorem, & dicitur magis antiqua, cuius dies ceſſit, licet alia fuerit prius contracta, vel cum ea contemporanea, *l. ſi ex pluribus §. fi. de ſolut.* Ita vt in hoc caſu non ſit curandum, quod leniores vſuræ currant pro debito antiquo, quam pro alio, licet enim illud videatur grauius, Vnde potius eſſet dicendum, quod in dubio fuerit ſolutum in illud debitum, cuius vſuræ erant grauiores, Tamen hoc ideo eſt quia cõſueuerunt fœneratores velle prius diſſolui debitum antiquum, alias non libenter differrent ſolutionẽ alterius, *l. ſi ex pluribus. 89. § fi. ib. Bar. in pr. D. de ſolu. Rim. conſ. 136. in fi. n. 15. v. ſicut vna oblig. l. 4* & multum notandum dicit *Imol. in l. 1. col. 5. ad fi. verſ. ſecũdo caſu. D. de ſolu.* Vbi intelligit, vt ſolutum prius extenuet vſuras illius debiti antiqui, reliquum vero conuertatur in extinctionem ſortis eiuſdem debiti non tranſeundo ad alias vſuras aliorum debitorum, iuxta regulam *l. 1. in fi. C. de ſolut.*

Duodecima concluſio. Vſuræ debent eſſe liquidæ ad hoc vt in aliarum cauſam poſſit dici ſolutum.
44 Nunquam † enim poteſt cenſeri ſolutionem factam in cauſam non liquidatam, cum ſemper ſoluito debeat referri ad illud, de quo non eſt controuerſia, Ita vt ſit liquidum tempore quo ſoluitur non pro eo quod liquidabitur, *Corn. conſi. 295. col. 1. verſ. his tamen non obſtantib. l. 3. Fab. Ann. conſi. 30. nu. 8. lib. 1. Vincent. Ann. ſing. 112. nu. 7. & alleg. 54. num. 4. Rimin. Sen. conſi. 197. n. 13. verſ. præterea quod etiam non poterit, & numero 18. verſ. ſed fortius, li. 2.*
45 † Prout etiam dicimus de executione pignoris; quæ non procedit, quando ſuper eo adeſſet controuerſia *l. à diuo pio, de re iudic.*

Neque obſtat quod de non liquido ad liquidum fiat compenſatio, quando de proximo eſt liquidan-
46 dum † *Doct. in l. 1. C. de compenſat.* Quia adeſt diuerſa ratio inter compenſationem, & ſolutionem, cum illa poſſit fieri etiam de eo, quod eſt in controuerſia, *l. in compenſatione de ſolution.* Quod non eſt in ſolutione facta per debitorem, quæ non poteſt poni in cauſam, de qua controuertitur, *l. 1. C.*
47 *de ſolut.* † Et ratio eſt quia in compenſatione melius eſt non ſoluere quam ſolutum repetere; ideo etiã debitum naturale compenſatur, *l. etiam de cõpenſ.* quod tamen non habet locum in ſolutione facta per debitorem, quia in dubio non cedit in naturalem cauſam, vt ſupra dictum eſt. Et ita in ſpecie reſpondet diſtinguendo *Rim. Sen. conſ. 197. col. 2. ad med. verſ. & per hoc tollitur, nu. 14. lib. 2.*

Decimatertia concluſio, In intereſſe quod ſuccedit loco principalis debiti, non eſt idem ſtatuendum
48 † quod in alio intereſſe, *l. ſtipulationes non diuiduntur, §. Celſus. D. de verb. obl.* Iſtud enim debet ſa-

mit.c.57.num.22.in fi.poſt.Bapt.de S.Blaſio,de priu.
dn.priuil.60 Quamuis contrarium ſentiat Rebuff.
de liter.dilat.annal.art.1.gloſ.1.n.34 poſt.Maſuer.in
33 rubr.de ſolut §.item & ſi mulier.†Vbi quod proceſ-
ſit ſiue agatur de dote ſoluenda, ſiue repetenda Io.
Vincent. Ann ſing.101.concurrentia creditorum,in fi.
licet iſti loquantur in dilatione conceſſa per Prin-
cipem,quod etiam videtur velle Gl.l ſi conſtante
25 §.quoties,in verb.nec ferenda,in fi.ff ſol.matr.vbi
opponit de dicta l ſi.C.qui bon.ced poſſ.
In debitis tamen ex cauſa penſionis domorum , &
rerum commeſtibilium non procedet d.concur-
34 rentia creditorum †tam ſi venditæ fuerint abſque
termino ſoluendi, quàm cum termino, prout ita
ſeruari in dilationibus per principem conceſſis di-
cit Becr.dec.296.col.pen.in pr.n.6.Io.Vinc. Ann.ſing.
101.Reb.de liter.dilat.annal.gl.1.art.1.n.37.& n.44.
Decimotertio. In concedendo dilationem quin-
quennalem debitori Clericus non poteſt petere
35 remiſſionem ad Iudicem Eccleſiaſticum†Vrſil.ad
Affl decif.380.n.7. Subdens idem eſſe quando cle-
ricus citatur, vt auctor laudatus Capic.deciſ.197.n.
6.latè Baer.dec.69.præſuppono quod omnes col.pen.in
pr.n.27.cum aliis per Guliel Bened.in c.raynutius,
in verb.& vxorem nomine Adelaſiam,dec.2.r.125.de
teſtam. licet contrarium de conſuetudine ſeruari
dicat Socin.conſ.91.caſus ſuper quo,col.pen.in prin.n.
36 14.poſt Deſt.inc.quod ſi ſuper.vt lit.non cont.†Dum-
modo principaliter veniat ad cauſam non acceſ-
ſoriè,Dec conſ.700.quod.iſt vltimum col 2.in pr.nu.
7.Et ibi Add in ver.reus.vbi declarat quando præ-
dicta habeant locum,Felin.in c.cum venerabilis,de
except.& in c.non poteſt, de re iudic.Dec.in c.cum
inter de except.Affl.deciſ.2 & 24.
Decimoquarto. Debitor habens dilationem ſoluen-
di à creditore ſi aliam impetrauit dilationem,
37 tempus † non currit , niſi finita prima dilatione
conuentionali, cum enim ſint diuerſæ dilationes,
vna ex pacto,altera ex priuilegio particulari, vna
aliam non confundit,Cyn & Bald.in l.vlt.C.de re-
pud.heredit. Quamuis contrarium ſequatur Caſtr.
ibid.n.4.v.iſta inductio,per text in l.ſalua ſcriptura,
de leg.1.& l.4.§.ex conuentione.ff de re iud. Cum e-
nim talis dilatio detur miſerationis gratia debet
reſtringi,l.ſi cum milite.§.cum intra de comp.& ſe-
quitur Cora.& Io.Fab in d.l.vlt. cum aliis per Tir.
de retract.conuent.§.2.n.13.iuncto n.69.& 70.in fin.
Decimoquinto.Clerici pro debito non tenentur ce-
dere bonis,Abb.in c.Odoardus de ſolut.Couar. lib.1.
38 var.reſol.c.1.num.9.†cum habeant priuilegium d.c.
Odoardus , ex quo abſque ceſſione ſolum conue-
niuntur in quantum facere poſſunt,Menoc.de arb.
caſ.in fi.n.183.29.Felin.in c.cum ex officy,e.1 de reſc.
Dec.in c.reprehenſibilis,n.9. de appellat.†ita vt eo-
dem beneficio debeat gaudere non ſolum is , qui
eſt in ſacris conſtitutus,ſed etiam qui in minori-
bus, dummodo alicui Eccleſiæ ſeruiat in diuinis,
40 prout dicimus de clerico in minoribus,† qui
non gaudet priuilegio fori, ſi non habeat bene-
ficium , aut Eccleſiæ non ſeruiat, Concil.Trident.
c.6.ſeſſ. 23 de reform.& in ſpecie c.Odoardus,notat
Couar.c.1.n.9.verſ.ſed quo ad deciſionem.lib.2.var.
reſol.Nemz.conſ.59.in fin.n.19.Menoch d.caſ.183.n.
30.Farinac.de carcer.q.27.num 69.Faber de Ann.
conſ.114.n.5.& 7.lib.2.
Pendente tamen diſcuſſione an debeat admitti ad
priuilegium,c.Odoardus verior eſt opinio negati-
ua,quod non ſit locus carcerationi, Fab.Ann.conſ.
41 124.n.12.lib.2 †Prout dicimus in debitore priuato
42 petente beneficium ceſſionis , † qui ſtatim quod
illud petit non poteſt carcerari , quia indiſtincte
admittitur ceſſio bonorum , vt quis effugiat car-
cerem,Bald.in §.fin.col.1.in pr.n.9.inſtit de act.per
tex.in l.1.C.qui bon.ced poſſ Bar.in rub.ff.eo l. Abb.in
c.Odoardus 3.n.8.col.1.in fi.de ſol.& ibi Sebaſt.Sap.
43.in addit.in ver.in carceribus vbi †ampliat quamuis
ſtatutum diceret , quod inſtrumenta guarantigiæ
mandentur executioni per carcerationem debi-
torum , & omni modo , quo placuerit creditori.
Nam debitor obligatus ſecundum formam d.Sta-
tuti petendo ceſſionem obtinet , ne carceretur,vt
per Anchar.in c.canonum ſtatuta in ſexto prin.queſit.
colum.19.verſ.occurrunt aliæ quæſtiones,de conſt.poſt
Bal.in l.1.n.3.v.quæro ſi ſtatutum,C.qui bon.ced.poſ.
Coler.de proceſſ.executiu.c.6.p.1.n.121.v.fallit ſeptimo
Aſin.de execu..§.1.c 6.fol.30.Quæ tamen declara,vt
ſupra octaua concluſione.
Non obſtat deci.Cap.Tholoſ.18.vbi quod ſi aliquis fe-
cerit citari ſuos creditores ad videndum fieri ceſ-
44 ſionem bonorum, † non impeditur executio cum
illam poſſit facere creditor etiam lite pendente,
niſi conſtaret Iudici prædictum cedentem nulla
habere bona Quia intelligitur de executione re-
ſpectu bonorum non perſonæ,Fabr.Ann.con.124.
num.16 lib.1.poſt Ar.ſm.Tepat.lib.1.var.iur.ſent.ti-
tulo de ceſſ.bon.verſ.cedens bonis,fol.15. Nam vt di-
ctum eſt ſtatim debitor ex contractu. vel quaſi ce-
dendo bonis liberatur,ne ad carceres vadat, Auff.
ad deciſ Cap.Tholoſ. 34 Io.Faber.in §.ſi in prin. in ſt.
45 de act.†Cum ceſſio bonorum liberet à captura fa-
cta vel facienda Io.de Plac.in l.nemo,col.5.poſt med.
verſ.ſecundo collige, hi ſed pro debitis priuatis,C.de
exact.tribut.lib.10 Theſaur.dec.36.in p.Col.d.21.c.
46 6.nu.96. †vbi etiam latiſſimè quod huic beneficio
ceſſionis neque cum iuramento poteſt renuncia-
ri,etiam petita abſolutione a iuramento,Ber.q.133.
n.5.Guid.Pap.deciſ 211.
Quæ magis haberent locum quando iudicium ceſ-
ſionis petitæ per debitorem cœptum fuiſſet prius
quam executio inſtrumenti peteretur , tunc enim
lite pendente nihil eſſet innouandum, Bald.in l.
cum aliquis 21.in 2.not.de iur.delib. Vnde neque d.
executio impedire debet beneficium ceſſionis,
Matt.Brun.de ceſſ bon.q.12 prin.ad med. vbi etiam
47 ampliat†quando eſſet prius iudicium cœptum ſu-
per petitione executionis, cum debitor quoq;ad-
mittatur ad ceſſionem etiam in executione ſen-
tentiæ,quaſi iſta exceptio reſpiciat actũ executio-
nis,non ſubſtantiam obligationis , etiam non ob-
ſtante re iudicata,& tribus conformibus,vt latè
concludit Idem Brun.de ceſſ.bon q.2.prin n 10.vſque
ad 13.Put.dec.56 lib.2. vbi limitat quo ad expenſas
48 trium conformium,†& ſequitur Farin.q.27.n.90.
Dummodo ſtatutum non prohibeat , quod con-
tra inſtrumenti executionem nulla poſſit exceptio
opponi, quia tunc ceſſio bonorũ petita non retar-
dabit executionem, Corn.conſ.212.placet,col.1.lib.2.
ex notatis per Bart.in l. filiusfamilias,ff quod cũ eo.
Prout idem eſſet in obligatione camerali.
Præterea contraria procedunt quando clericus eſſet
periurus , vel ſuſpectus de fuga , & debitum deſ-
49 cenderet ex dolo, † tunc enim poterit carcerari,
Franc.in c.ſi clericos 14.n.3.de ſent.excom.in 6.Rui.
coſ. 4.num.12.lib.5.Couar.lib.2.var.reſol.c.1.nu.9 ad
med.verſ.verum ſi clericus.Brun.de ceſſ.bon.q.3 pri.
num.17.licet præſtita cautione idonea deberet re-
laxari,

laxati, ne alias creditor ſit excommunicatus, *Felin. in cap. cum non ab homine de iud. c.* Prout dicimus de ſimilibus debitoribus ſuſpectis, & cootumacibus, qui carcerantur, donec admitti debeat ceſſio bonorum, *Bald. in §. vlt. nu. 8. & 9. col. 1. in princ. verſ. diſtingue aut debitor. inſtit. de action.*

Decimo ſexto, In clerico debitore penſionis verius
eſt non habere locum diſpoſita in *c. Odoardus de ſo-*
50 *lut.* † Cum enim penſioni conſenſerit etiam cum
iuramento, & obligatione camerali, & poſſideat
beneficium, non eſt æquum, vt illa exceptione ſe
tueatur, Ita vt potius debeat dimittere beneficia,
quam penſionem denegare, cum etiam in reſer-
uatione penſionis tales benefici ti illam promit-
tant ſoluere ſub pœna excommunicationis, & pri-
uationis beneficij, *Caſſad. deciſ. 21. n. 3. de locat.* vbi
quod ita ſeruatur in *Rota*, & fuit deciſum *coram*
R. P. D. Bartholomeo Petraſancta Gebbin. Monaſterij
1516. Prout etiam atteſtatur *Matth. de Brun. de ceſſ.*
bon. q. 3. princ. col. per. in princ. n. 16 ver. ſimiliter in cle-
rico. Gomes. de annal. q. 53. & in compend. ſignat. col. fi. n.
51 *89. ver. eſt tamen vnum aliud notandum.* † Quemad-
modum etiam quando quis conſentit perſonali-
ter reſeruationi penſionis ſub ſolitis cenſuris, &
pœnis, illas enim incurrit, ſi in tempore non ſoluit
52 etiam ſine aliqua literarum intimatione. † Quid-
quid diuerſum ſit quando conſentit per alium;
quia tunc requiritur intimatio, *Gomez in compend.*
ſignat. in fi. verſ. hinc eſt quod de ſtylo, vbi teſtatur ita
ſeruari in *Rota*, & ſuper hoc longam deciſionem
factam fuiſſe per *Caſſa. 1. iuſtiſadieu. canonicatus &*
præbe da. de menſe Aprilis 152.

Verum ſecundum alios talis clericus non tenebitur
ſoluere niſi penſionarius præſtet cautionem de re-
ſtituendo illud quod poterit retinere ratione d.
53 priuilegij, *c. Odoardus.* † in caſu in quo cõſtaret eſſe
locum eidem priuilegio, argumento *l. pen. ff. de pet.*
hered. Neque enim clericus propter præciſam ob-
ligationem ſoluendi penſionem amittit priuile-
gium, *Bald in l. 1. n. 4. C. qui bo. ceder. poſſ.* & in ſpecie
ita declarat *Barbaſ. in l. alia, in §. eleganter. n. 23. ſolut.*
matrim. vbi etiam allegat *Baeza. de inop. debitor. c. 17.*
nu. 6. qui tenet contra deciſionem *Gomeſ. in comp.*
verſiculo ſignatur col. vlt. n. 90. cum aliis ſupra alle-
gatis, prout etiam eandem deciſionem non approbat *Couar. lib. 2. var. reſol. c. 1. n. 9. verſ. quoties vero.*

EPITOME.

Emphyteuta quando poſſit priuari emphyteuſi ob non ſolutum canonem pro tempore, quo non poſſedit, vel ſi fundus fuerit inundatus ¶ Et quid in Vaſſallo non petente inueſtituram, vel domino feudi illam negante. ¶ Prælato quando currat tempus conferendi beneficium, ſi poſſeſſio ſit apud alium. ¶ Promittens ſoluere canonem de fructus quo caſu excuſetur ſi fructibus non percipiantur. ¶ Poſſidens quando æquiparetur cum illo, qui non recuperat poſſeſſionem. ¶ Inſtitutio an habeatur pro pura ſi adeſt conditio poteſtatiua. ¶ Beneficia an vacent per promotionem ad Epiſcopatum, vel poſt adeptam poſſeſſionem. ¶ Poſſidens ſemel an præſumatur poſſidere & cui probatio incumbat. ¶ Commenda ad annum à die habitæ poſſeſſionis quando currat ſtante alio poſſeſſore, & an requiratur diligentia Commendatarij in auocando poſſeſſionem. ¶ Obligatio conditionalis, & pura quando debeat adimpleri.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuta pro tempore quo non poſſedit non poteſt priuari emphyteuſi ob non ſolutum canonem, & n. 4. Declara vt n. 14. 18. & 19.*
2 *Dolus requiritur, vt quis amittat ius ſuum.*
3 *In non poſſidente non poteſt conſiderari dolus.*
5 *Mora non conſideratur in eo, qui non poſſidens non ſoluit.*
6 *Vaſſallus non habens poſſeſſionem feudi non poteſt illo priuari, ſi non petit inueſtituram infra annum, Nec ei debet currere tempus. num. 8. Intellige vt numer. 26.*
7 *Feudi onera ſuſcipere non tenetur qui non poſſidet.*
9 *Prælato non currit tempus conferendi beneficium ſi poſſeſſio eſt apud alium.*
10 *Dominus directus feudi non poſſidens non poteſt priuare feudo, ſi negat inueſtituram.*
11 *Emphyteuta non priuatur ob non ſolutum canonem, ſi fundus emphyteuticus fuerit per biennium innundatus. Declara, vt n. 12. 13. & 15.*
16 *Promittens ſoluere canonem de fructibus non excuſatur, ſi fructus non ſunt percepti ex culpa ipſius.*
17 *Fructus rei non traditæ debentur etiam ratione moræ irregularis ſi ex re fructuoſa percipi potuerunt, quando propter negligentiam non fuerunt percepti.*
20 *Negligentia, vel malitioſa taciturnitas in auocando poſſeſſionem ab illo, cui res fuit adiudicata, nocet emphyteutæ.*
21 *Poſſidenti æquiparatur cum illo, qui dolo non vult poſſeſſionem acquirere, vel recuperare.*
22 *Infirmitas non excuſat emphyteutam quando potuit mandare per alium actionem moueri.*
22 *Subueniendum non eſt ei, qui non impetrauit quod facile obtinuiſſet.*
24 *Allegans ſe impeditum licitè opponitur ſi potuit contra impedimentum reclamare, & non fecit.*
25 *Negligẽtia commiſſa circa vnum nocet in alio, & quo ad idem, & ad quod deuenitur ad illud.*
27 *Præſcriptio currit creditori ſub conditione poteſtatiua, quæ pendet à ſua libera voluntate, ſicut ſi debitum eſſet purum.*
28 *Inſtitutio habetur pro pura quando adeſt conditio poteſtatiua.*
29 *Excõmunicato currit præſcriptio ſi eſt in mora petendi abſolutionem.*
30 *Excuſari non debet non recuperans rem ab alio cum poßit.*
31 *Non repudians ex teſtamento cum poßit habetur pro repudiante quando adeſt conditio poteſtatiua.*
32 *Beneficia non vacant per promotionem ad Epiſcopatum, ſed poſt adeptam poſſeſſionem. Declara vt n. 33.*
34 *Dolo, vel culpa deſinens poſſidere quando habeatur pro poſſeſſore, & contra eum agatur tãquam talem, n. 35.*
36 *Statutum loquens de poſſeſſore an habeat locum in eo qui dolo deſiit poſſidere.*
37 *Poſſidens ſemel quando præſumatur poſſidere, & cui probatio incumbat, n. 38. & 40.*
39 *Poſſeſſio facilius perditur quam dominium.*
41 *Conditio quando habeatur pro impleta ſi per eum, cuius intereſt illam adimplere ſit quominus impleatur.*
42 *Commenda ad annum à die habita poſſeſſionis quãdo currat ſtante alio poſſeſſore, & an requiratur diligẽtia Commendatarij in auocando poſſeſſionem.*
43 *Intellectus* l. iure ciuili, ff. de cond & demonſtr.
44 *Interpellatio an requiratur vt quis incidat in pœnã.*
45 *Obligatio conditionalis, & pura quando debetur.*

CAPVT CCXXIII.

Concludunt Doctores non poſſe pronun-
ciati pro deuolutione ob non ſolutum ca-
1 nomen pro † tempore, quo emphyteuta non poſ-
ſedit, requiritur enim dolus, ad hoc vt quis amit-
2 tatius ſuum † *c.fi. de prohib.alien.feudi per loth.* Qui
dolus non poteſt conſiderari in non poſſidente,
cum enim non habeat commoditatem emphy-
3 teuſis, † non eſt æqnum, vt illius oneta ſubeat,
Bald. qui dicit notandum, & valde quotidianum
in l.ſolemnibus 25.in fi.v.item quia ad hoc vt vaſſallus
4 *C.de rei vend.* vbi etiam † quod non debet imputari
emphyteutæ, quandiu poſſeſſor contra eum liti-
gat argumento *l.quandiu C. qui admit.* Idem ſequi-
tur *Angel.conſ.321.in themate prædicto, in fi.v.ſuper
quinto n.3.* vbi quod non poteſt conſiderari mora
5 in eo, qui non poſſidet, † ac non ſoluit, *Soc.Iun conſ.
70.num.13.li.1 poſt Anch conſ.44.Primo de viribus,
col.3.in fi.verſ præterea adnotandum eſt n.7.Dec.conſ.
58.pro tenui facultate, col.vlt poſt med.ver.2.reſpõderi
poteſt.& in auth.qui rem.col 4.in princ.n.8.v.6. fal-
lit.C.de ſacroſ.eccl.* Et ita ſeruat *Rot.coram R P.D.
Comunlo Romana deuolutionis bonorum 26. Iuny
1589.& per Card. Pamphil. Peruſina Sancti Benein-
matis 12. Decembr. 1588. Alex.conſ.124. conſideratis
his in fi num.11. verſ. vel ſi probaretur lib. 5.*

Idem eſt in feudo, quod licet perdatur per Vaſſal-
lum, qui non adit Dominum infra annum, &
6 † petit inueſtituram *cap.1.qua ſit princip.cauſ amitt.*
Tamen ſi patre mortuo tertius incepit feudum
poſſidere, non poterit Vaſſallus priuari, qui non
præſtitit iuramentum tamquam non exiſtens in
poſſeſſione, nec percipiens commoditatẽ, *Abb.
conſ.67.in cauſa quæ vertitur, in fi.v. nam mortuo pa-
tre, li.2. poſt Guliel.de Cun.& Bald.in l.ſolemnibus, n.fi.
C.de rei vẽdicatio.& ibi.Caſtr.in fi n.4.verſ.item di-
cit* per text. *in l.forma, §.ſi cũ ego ff.de cenſib. Decian.
conſ.144.maturo n. 5. & 6. Caſt. conſ.181.notãdum eſt
in princip.ver.ſecunda ratio li.1.& conſil.111.circa hoc
quod primo, in fi ver.circa vltimum li.1. Ang. conſ.321.
in themate prædicto ad fi.verſic.ſuper quinto, numer.3.
Guid.Pap.quæ.165.ſed iuxta proximo.nu.1 Clar.in §.
feudum, quæſt.49.ver.item quod ſi forte vaſſallus, n.3.*
7 † Quaſi hoc onus petendi inueſtituram ſit perſo-
ſonale per relationem ad feudum, Ita vt etiam im-
penſa, onera, & ſeruitia debita occaſione ipſius
feudi liberent ab eiuſdem oneribus donec poſ-
ſeſſio eſt penes alium, *Anch.conſ.174.dominus laza-
rius, in fin.n. 6* † Vbi etiam, quod ſtante dicta ca-
rentia poſſeſſionis non debet currere iſtud tem-
pus feudatario, ſicut prælato, cui neque currit
9 tempus conferendi beneficium, ſi † poſſeſſio eſt
apud alium colorata, *c.cum noſtris, de conceſſ.preb.* &
quandiu poſſeſſor litigat non eſt imputandum
Vaſſallo, *Bald.in l.ſolemnibus 25.in fin.C. de rei ven-
dicat.*

Et quemadmodum Vaſſallus non poſſidens excuſa-
ri debet, *Anch.conſ 174.in fi.cum aliis ſupra allegatis.*
10 † Ita etiam excuſabitur, ſi Dominus directus feu-
di non poſſidebat, Prout è contra Dominus, qui
non poſſidet non priuatur feudo, ſi negat inue-
ſtituram, cum non poſſidens non poſſit inueſtire,
*Balb.conſil.429.quidam nobilis, in fi lib.1.Socin. Iun.
conſ.115.num. 8. lib. 2.* Quidquid alias Dominus
negans inueſtire Vaſſallum priuetur proprietate
feudi, *Gloſſ.in cap.1.in fi. per quos fiat inueſtitur. Guid.
Pap quæſt.415.numero 1.* cum aliis per *Cephal. conſ.
241. num. 28. lib 2.*

Prout etiam dicimus, de feudo emphyteutico à flu-
11 mine per biennium, † vel triennium inundato,
non enim poteſt imponi pœna priuationis ob non
ſolutum canonem, cum emphyteuta nec ciuiliter,
nec naturaliter poſſiderit, & fundus dicatur per-
emptus eo tempore, quo inundatio durauit,
quaſi tunc nullus vſus haberi poſſit, *Alex. conſ. 112.
videtur in præſenti conſultatione, n.. ver. ſed præmiſſis
non obſtãtibus, lib.1. Rot coram R.P.D.Bubalo deciſ.
90.in manuſcriptis,* quam refert, & ſequitur *Card.
Mant de tacit.& ambig.conuent.lib.22.tit.27.nu.45.*
12 † Quidquid aliud ſit quando fundus emphyteo-
ticus non fuiſſet in totum aquis ſubmerſus, ſed
pro parte, quo caſu non daretur excuſatio cano-
nis non ſoluti, *Natt.conſ.577.nu.2. Alex.in l.ſi inter-
dum, § ex naufragio, n.6 & 7.de acquir.poſſeſſ.* cum a-
liis per *Corbul. de cauſ.priu ob non ſolut.canon.limit.*
13 *19.nu. 5.* † vbi ampliat quamuis penſio correſpon-
deret fructibus, quaſi illa magis proprie ſoluatur in
recognitionem dominij, non pro fructibus, *Natt.
conſ.193.n.4 & 5.* de quo tamen latius per *Corbul.
de cauſ.priuat.ob non ſolut canon.ampliat.11.& 12.*

Prædicta tamen Dixi declaranda eſſe, quando em-
phyteuta ex facto Domini amitteret poſſeſſionem,
14 † vel ſine culpa deſiiſſet poſſidere: ſi enim culpa
ſua illam amitteret, nulla daretur excuſatio, ne-
que ex ea æquum eſſet præiudicari Domino, *Salic.
in l.ſolemnibus in fi.verſic.ſuper hoc cogitandum, C.de
rei vendicat Rom.conſ.6.nu.11.lib 1.* & ſeruat *Rot.
coram R.P.D.Bubalo.deciſ.60.in manuſcriptis*, quam
ſequitur *Card.Mant de tacit.& ambig.conuention.li.
22.tit.7.nu.44. Angel.conſ.171.illuſtris magnificus, nu-*
15 *mer. 1. & 2* † Quod etiam eſt in caſu inundationis,
ſi enim culpa emphyteutæ præceſſit caſum, tunc
neque excuſaretur emphyteuta, quamuis prætẽ-
dat non habere poſſeſſionem, ſi videlicet fuiſſet
in mora colligendi fructus, qui poſtea inunda-
tione periiſſent, & in ſimilibus caſibus, *Igneus, in re-
petit.l.contractus nu 110. de regul.iur. per litem quæ-
ritur in princ.ff.locat.l.cum res,* † *ſi.delegat.1.l.quod
te, ff ſi cert.petat.* & ſequitur *Corbul de cauſ priuat. ob
non ſolut.cano.limit.19.n.4.& ampliat.12.n.34.vſque*
16 *ad num.18.* † Vbi extendit quamuis emphyteuta
promiſiſſet ſoluere canonem de fructibus per mo-
dum taxationis, non demonſtrationis, licet etiam
tunc non eſſent obligati niſi fructus pro canone,
Dec. conſ.180.in.2. Bero conſ.131.n.13.lib.1. Tamen
ſi culpa, vel negligentia ipſius emphyteutæ eſſet
cauſata ſterilitas, ſeu fructus non eſſent percepti,
quia forte non coluit, nec curauit culturam fun-
17 di, tunc nullo pacto excuſaretur, † Ita vt etiam ra-
tione moræ irregularis debeantur fructus rei non
traditæ ſi ex re fructuoſa percipi potuerunt, & ex
culpa, & negligentia non fuerunt percepti, *Alex.
in l.de diuiſione, ff.ſolut.matrim* per text. *in l.Iulianus
§.ex vendito, ver.facultatem, de actio empt.l.venditor
domus, & l. ſi ea res, ff.eod.Neguſant.de pignor.p.3.
mem.2.quæſt.2.col.9. poſt med verſ. & probatur iſta
concluſio num. 19.*

Ita etiam dicimus, quod ſi res emphyteotica fuerit
adiudicata, vel aliquis fuiſſet immiſſus in poſſeſ-
18 ſionem eiuſdem rei † propter factum emphyteutæ
non ſoluentis, non erit locus excuſationi, cum per
eum non poſſit hoc caſu allegari, quod alius poſ-
ſedit, quaſi id proceſſerit ex culpa, & contumacia
illius, propter quam proceſſum eſt ad prædictam
adiudicationem, vt in ſpecie concludit *Alexand.
conſ.*

*conſ.11.viſo proceſſu adiudicationis.in fi.verſ.quia re-
ſpõdere poſſet l. 5.* & in terminis Saluiani idem re-
ſoluit *Rot.coram R P.D.Camerulo Rom.denelnesonis
dominorum 2.Iuly* 1589 quem refert & ſequitur *Card.*
19 *Mant.de tacit. & amb.conuent lib.12.n.27.* † vbi ta-
men limitat, quando res fuiſſet pignorata, & o-
bligata ad anteceſſore, tunc enim deberet admit-
ti excuſatio, *vt in eadem deciſione*, vbi etiam quod
non requiritur, vt quis ignorauerit contractum
emphyteuticum, cum ſufficiat eum non poſſediſ-
ſe ſine culpa ſua ad euitandam caducitatem, *Sal.
in l ſolemnibus, C.de res vendic. Abb.conſil.67.in fin.
lib.2.*

Quibus adde idem eſſe, quando emphyteuta nul-
lam diligentiam feciſſet in auocando poſſeſſio-
20 nem ab illo, † cui fuit res adiudicata malitioſè
tacendo, aut negligendo, Tunc enim talis ne-
gligentia ei noceret, quia videtur fuiſſe in poſſeſ-
ſione, ex quo ſtetit per eum, quominus in ea eſſet,
21 quaſi æquiparetur poſſidens cum illo, qui † do-
lo non vult poſſeſſionem acquirere, aut recupe-
rare, *l.etiam 9.in ce ff.de petit.hered. Cagnol.in l.qui
dolo 174 num.2 post Dec in. ibid.nu.1.ff.de reg.iur.*
& ita in indiuiduo concludit *Caſt.conſ.46.viſo, &
examinato paullo inpradi poſt prin verſ.videtur ad-
huc dicendum, n.1.ad fi lib 2.per Gloſſ. in c.ſi.in verb.*
22 *cur's, ad med de elect.* † vbi quod neque excuſatur
propter impedimentum valetudinis, quando po-
tuit mandare per alium actionem mouendam, *l.1.*
23 *§ pl ani, de diuer. & tempor præſcript.* † Neque enim
ſubueniendum eſt ei, qui non impetrauit, quod
facile obtinuiſſet *l.1.§.pen.de aqu.quotid.& aſtiu.Gl.
in l ſed & ſi per prætorem, in v permittere ff.ex qu b.*
24 *cau. maior.* Et contra eum, † qui ſe allegat impe-
ditum licitè oponitur, ſi potuit contra impedi-
mentũ reclamare, & non fecit *Bart.in l.quibus die-
bus 40.in prin.n 3 de cõd. & demonſt. Cyn.in l.ea qua
in fi.verſ.breuiter circa hoc n.5.C.de temp.in integ.re-
ſtitut.* Ita vt negligentia commiſſa circa vnum no-
25 ceat in alio, & † quo ad idem & ad quod deueni-
tur per illud, *l.2.de vi bonor.rapt.l.fi.C.de his qui à
non dom. l.ab hoſtibus §.ſed quod ſimpliciter.ff.quib.ex
c iuſ.ma or. Calder.conſ 46.n.1.in fi.lib 2.* Erde non fa-
ciente diligentiam pro recuperanda poſſeſſione,
26 † quod priuetur feudo, quamuis non poſſedetat,
*Rol.conſ.18.n.8.lib.1 poſt Ang conſ.371.illuſtris & ma-
gnificus, col.1.n.1. & 2. Par.ſ conſ.23.n.227.lib.1.Petr.
de Anch inter conſ.Calñer.6.de feud. Ruin.c.37.n. 4.
nd ſi.verſ. & quamuis non excuſetur, lib.1 Prapoſ.in c.
1.col.2.in prin.ver.hoc tamen declaretis n. 2. que tem-
por mil.inueſt.veter.deb.Ce, b.conſ 397.num. 12 lib.3.
Corbul.de cauſ priuat.ob non ſolut.canon.limit.22.nu-
mer. 22.*

Et facit quod ei qui eſt creditor ſub conditione po-
27 teſtatiua, quæ pendet ex ſua libera voluntate † ita
currit præſcriptio, ac ſi debitum eſſet purum, cum
illa conditio poteſtatiua non habeatur pro con-
ditione, quaſi non requirat actum extrinſecum,
ideo non ſuſpendit actum, *Bald.in l.1.§.qui ſub con-
ditione.ff ſi quis omiſ.cauſ.teſt. & in l.2.Cod.eod.titul.*
28 † Vbi etiam, quod inſtitutio habetur pro pura,
quando adeſt conditio poteſtatiua, cum facilè
poſſit purificari; Prout quoque excommunicato
29 currit præſcriptio, † ſi eſt in mora petendi abſo-
tionem, cum dicatur poſſe agere, qui facit, vt non
poſſit agi, *Idem Bald.* in ſpecie *in cap.1.in fi.de præſc.*
per text. *in l.ſed & ſi per prætorẽ §.2.ff.quibus ex cauſ.
maior.l.1.C.de naturalib.liber.1.Papinianus exule. de*
30 *minorib.his quibus, de election.* † Et non recuperans
rem ab alio, cum poſſit recuperare non excuſatur,
*Innoc.in c.1.de fend Præpos. Alex.in c.1.n.2.in fi.quo
tempor.mil.* Et non repudians ex teſtamento, cum
31 poſſit habetur pro repudiante, † quando videlicet
adeſſet conditio poteſtatiua *Bald.in l.1.§.ſi quis ſub
conditione, ff.ſi quis omiſ.* Quidquid et non impute-
tur, quando celemus in aliis conditionibus *l.ei qui
heres, de acquir.hæred.*

Quare etiam licet beneficia non vacent ſtatim poſt
32 promotionem ad Epiſcopatum, † ſed poſt ade-
ptam poſſeſſionem iuxta Curiæ conſuetudinem
relatam per *Abb.in c cũ in cunctis §. cum vero.nu.3.
de election. Gig.de penſion.q.56.num.3.* Tamen ſi pro-
motus non facit ſe conſecrari intra tempus trium
33 menſium, † vel ſi non docet de impedimento,
ob quod poſſeſſionem Epiſcopatus non fuerit
conſecutus, habetur ac ſi poſſeſſionem acquiſi-
uiſſet, Ita vt beneficia cenſeantur vacaſſe non ſe-
cus, ac ſi poſſeſſio fuiſſet capta, quaſi per eum ſte-
terit, quominus illam adipiſci voluerit prout in
puncto concludit *Rota per Caputaq.deciſ.401.n.4.
vſque ad n. 9.p.2.*

Quæ etiam procedunt, quando quis dolo deſiiſſet
poſſidere, *Cinr.in §.emphyteuſis, qu.8.col.4.poſt med.
v.quæro quid ſi emphyteuta, n.5.Corbul.de cauſ.pri-*
34 *uat.ob nõ ſolut.canon.limit.22.n.1.* † Talis enim ha-
betur pro poſſeſſore quo ad ſui damnum, quid-
quid aliud ſit reſpectu commodi, Ita vt contra
eum dentur omnes actiones, quæ ſolent dari ad-
uerſus poſſidentes *Bart.in l.1.ff.quor.bonor. Menoc.
de adipiſc.poſſeſſ remed.1.q.15.n.63.Pariſ.c.4.num.26.*
35 *lib 2.Cagn.in l.qui dolo 174.n.1.de reg.iur.* † Vbi *n.5.*
ampliat etiam ad eum, qui culpa deſiit poſſidere,
l.ſi culpa de rei vend. Adeò vt ſtatutum loquens de
poſſeſſione trahatur etiam ad illum, qui dolo de-
ſiit poſſidere, cum interpretationem extenſiuam,
vel prorogatiuam recipiat, & intelligi poſſit ſe-
36 cundum ius commune, † Quamuis enim ſtatutum
non debeat extendi ad caſum fictum, Tamen pro-
cedit, niſi ius commune ad illum caſum fictum
trahatur prout omnia prædicta declarat *Franc.in
c pro poſſeſſore 36.poſt Io. Andr.ibid.de reg.iur.in 6.
Imol.in c.ad audientiã, in princ.de cler.non reſident.*

Amplius emphyteuta in caſu prædicto debebit pro-
37 bare ſe non poſſediſſe, † ſi enim ſemel poſſedit
adhoc præſumitur poſſidere *Bart.in l.ſiue poſſidetis
C.de probat. Rip.in c.cum eccleſia, num.23.de ca.poſ-
ſeſſ.& propriet. Afflict.dec 394 Oſaſc.dec.Pedem 40.
num.9* cum declarationibus, com quibus per *Alc.*
38 *de præſumpt.reg.2.præſumpt.28.* † Et dummodo me-
dio tempore non probetur alium poſſediſſe *Me-
noch.de retinend.poſſeſſ.remed.3.num.557.Surd.conſ.
160.num 83 lib.2. & conſ.173.num.106.eod.lib.* Et
dummodo ille qui ſemel poſſedit non aſſerat ſe
hodie non poſſidere, dominiom enim licet cum
39 difficultate amittatur, † Poſſeſſio tamen de facilè
perditur *l.ſi quis.§.differentiam, de acquir.poſſeſſ.* &
notat *Bellapertic.in l.ſiue poſſidetis, col.2.in princ.v.
pone quod fuerunt excommunicati, C.de probat. Butr.
in c.cum ad ſedem n.25.de reſtit.ſpoliat. Cnſtr.c.113.in
cauſa quæ vertitur.num.2.in fi.verſ.ſed certe hoc ve-
rum eſt, lib.2 Socin.conſ.95.in cauſa communi.colum.
7.in fin.lib.3.* latiſſimè *Maſcard.de prob.concluſ.1195.*
40 *num.45.& concluſ.170.in fin.* † Quidquid aliud
ſit, quando negans poſſidere, erat in poſſeſſio-
ne tempore litis motæ, ſi enim hoc probetur et-
iam ad ſui incommodũ negans hodie ſe poſſidere,

25 *Compenſatio debiti cuius dies non ceſſit non datur.*
26 *Solutio cadit in cauſam ſummæ debitæ pure non in diẽ.*
27 *Debitor cenſetur potius ſoluere pro debito, ad quod tenetur nomine proprio, quam pro alio.*
28 *Teſtator mandãs ſolui omnibus ſuis debitoribus nõ intelligitur mandaſſe ſatisfieri illis, quibus debet fideiuſſoris nomine, ſed vt principalis. Intellige vt num. 29.*
30 *Fructus percepti an extinguant potius debitum ſortis, quam vſurarum, & quid in vno eodemque debito vſurario, & an vtilius ſit debitori ſoluere potius vſuras, quam ſortem.*
31 *Solutio cenſetur potius facta in cauſam fructuum, quam in extinctionem rei principalis, prout etiam in quolibet alio acceſſorio, & pœnali. Intellige, vt num. 32. 33. 34. & 35.*
37 *Electio ſolutionis in cauſam leuiorem quando admittatur ex conſenſu partium, & quid ſi ſoluatur per interpoſitam perſonam. & nu. 38.*
39 *Mandatum ſpeciale requiritur, vt quis poſſit declarare voluntatem alterius.*
40 *Procurator habẽs mandatum generale cum libera an habeat electionem ſicut dominus, & an eligendo in cauſam minus grauem poſſit à domino condemnari tanquam gerens negotia minus diligenter.*
41 *Procurator cum libera non poteſt eligere in quam cauſam ſolutio cedat, ſi principalis prius elegiſſet, niſi ratam habuerit.*
42 *Confeſſio facta per procuratorem ex cauſa voluntaria non obeſt principali.*
43 *In pluribus cauſis vſurariis ſolutum ſimpliciter cedit in cauſam antiquiorem non conſiderato, quod leniores vſuræ currant pro debito antiquo.*
44 *Vſuræ debẽt eſſe liquidæ, vt in illarum cauſam poſſit dici ſolutum. Et liquidum conſiderabitur tempore, quo ſoluitur, & non quo liquidabitur.*
45 *Executio pignoris non procedit quando ſuper ea adeſt controuerſia.*
46 *Compenſatio de liquido ad non liquidum fit quando de proximo eſt liquidandum. Fallit in ſolutione facta per debitorem, num. 47.*
48 *Intereſſe quod ſuccedit loco principalis ſapit naturam illius, & in eo conſideratur cauſa grauior vel leuis circa ſolutionem factam per debitorem. Et quid in annuis redditibus, qui debentur de per ſe, non acceſſorie, numero 52.*
49 *In obligatione in qua non eſt dare ſortem, & intereſſe non eſt conſiderandum an electio ſit facienda in cauſam duriorem.*
50 *Emptor re non tradita non poteſt petere pretium vt pretium, ſed tanquam intereſſe. Declara vt nu. 51.*
53 *Electio in cauſa vſurarum potius quam ſortis procedit in dubio, ſecus ſi expreſſe pro ſorte ſoluatur.*
54 *Coniectura ceſſant vbi habemus certam legem.*
55 *Soluenti quãdo competat poteſtas adiiciendi aliquam legem tempore traditionis, & quæ dicatur declaratiua voluntas.*
56 *Debitor an habeat electionem in quam cauſam ſolutio conuertatur, quando ſumus in pecunia redacta ex venditione pignoris.*
57 *In odium debitoris moroſi imputatur, vt ſolutio cedat potius in vſuras, quam in ſortem, ſecus ceſſante mora ad commodum approbatoris.*
58 *Solutio præſumitur facta in cauſam, ſecundum quam ſolui debet iuxta morem regionis.*
59 *Cauſa antiquior non dicitur reſpecta contracta obligationis, ſed ſolutionis, & quando eſt ex cauſa dotis, quam antiphara, & attenduntur qualitas perſonarum iudicando etiam à ſolutis huiuſmodi materiis. n. 96.*
60 *Debitori ſpectat electio donec viuit in quam cauſam velit ſoluere, non poſt eius mortem.*
61 *Succedens titulo vniuerſali non poteſt declarare voluntatem ſui auctoris.*
62 *Declaratio permittitur debitori in quam cauſam velit eligere, dummodo eligat incontinenti, & tempore ſolutionis. Et dicitur fieri incontinenti, quamuis non fiat in prima receptione ſi factum ſit antequam ſolutio ſit habita pro perfecta.*
63 *Compenſatio cenſetur facta in cauſam grauiorem, ſicut ſolutio.*
64 *Qualitas pecuniæ ſolutæ eſt conſideranda reſpectu perſonarum creditoris, ſeu debitoris.*
65 *Præſumptio iuris quod ſolutio ſit facta in cauſam grauiorem retardat executionem cameralem, & afficit onere grauiori probandi contrarium.*
66 *Ordo ſoluendi attenditur etiam in ſoluente vigore ſententiæ, vt ſolutio prius cedat in primum caput illius, deinde in ſequentia prout in ſimilibus diſpoſitionibus, & reſtitutionibus pecuniarum.*
67 *Regula præſumendi ſolutionem in cauſam grauiorem procedit in dubio, & ex circunſtantiis facilè ab ea receditur, & quæ ſint tales circumſtantiæ.*
68 *Incontinenti non conſideratur ius anterius, ſiue poſterius, neque antiquitas cauſæ.*
69 *Si in eodem inſtrumẽto quis promittat ſoluere debitũ pro alio, eidemque conſtituatur certum ſalarium ſingulis annis ſolutio an ſit cenſenda in cauſam ſalarii, vel extinctionem debiti.*
70 *Debitor alicuius ex duabus cauſis ſi ſoluat creditori cenſetur ſoluiſſe pro illa, pro qua aderat fideiuſſor, ac idem in eo qui debet ex vna tantum cauſa centum, & pro quinquaginta ſolum dedit fideiuſſorem, qui ſoluendo præſumitur ſoluere pro qua fideiuſſor interceſſit, quamuis promiſſũ fuerit dare fideiuſſores pro alia cauſa. Amplia vt num 71.*
72 *Bona debitoris ſi deuoluantur ad fiſcum quæ cauſa ſint liberati fideiuſſores.*
73 *Pars debiti quando poſſit ſolui.*
74 *Intellectus* l. ob triginta de ſolution. *& an procedat in pecunia cedacta ex venditione pignoris, vel in illa, quæ ſoluitur per debitorem, & de ratione diuerſitatis. num. 75.*
76 *Solutio quando intelligatur ad computum totius ſummæ, ita vt fiat extinctio debiti pro concurrenti quantitate, vel in vniuerſitate illius.*
77 *Solutionis actus ſi nõ eſt certus in quam cauſã debeat conuerti declarabitur per proteſtationem præcedentem, & voluntatem proteſtantis.*
78 *Præſumptio ſolutionis in vnam cauſam potius, quam in aliam non procedit quando lex quæ imputandi animum præſumit non minus vult imputationem fieri in vno, quam in alio.*
79 *Summa maior ſi eſt numerata, quam requirit antiquior cauſa, id quod ſupereſt cui ſit adſcribendum.*
80 *Debitor qui fecit poſtea alios contractus cum creditore, & ſoluit plures quantitates non videtur ſoluiſſe pro debito, à quo credebat ſe eſſe liberatum.*
81 *Verbum* videtur *in re dubia ſignificat tacitam voluntatem agentium.*
82 *In his, quæ dependent à ſolo animo gerentis aliquem actum, inſpicitur potius illius opinio, quam veritas.*
83 *Hæredes creditoris tenentur quemadmodum defuncti ponere ſolutionem per debitorem factam ad debitum grauius, Et quid in ſtatutis, & conuentionib. n. 84.*
85 *Summa ſoluta per debitorẽ debet compẽſari in cauſã*

duriorem, quamuis creditor acceperit ſub conditione, niſi ſoluatur reſiduum in ſuis terminis.

86 *Diuiſio confeſſionis admittitur contra creditorem ſtante præſumptione quod debitor ſoluerit in cauſam duriorem.*

87 *Præſumitur in dubio ſolutionem fieri ex ſumma qua inferebatur minor iactatio, & ſic potius ex lucro, & non ex capitali.*

88 *Actam facientes præſumuntur facere eo modo quo illis magis proficuum eſt.*

89 *Si agatur inter debitorem, qui ſoluit, & creditorem, ad cuius inſtantiam ſoluitur alteri ſuo creditori ſolutio in quam cauſam cedat.*

90 *Creditor exigens nomen ſui debitoris poteſt in quam cauſā velit cōpenſare. Et quid in pecunia exacta à debitore debitoris cuius nomen non erat obligatam, n.91.*

92 *Exactio pecuniarū cenſetur potius facta in cauſa dānorum iam liquidatorum tempore exactionis, non poſtea decurſorum. Amplia vt nu.94.*

93 *Debitum grauius dicitur quod celerius poteſt executioni demandari.*

95 *In materia ſolutionum ſemper attenditur quod eſt veriſimile.*

97 *Antiquitas cauſæ non cōſideratur quando illud quod ſoluitur non poteſt vtrique debito accōmodari, vt in debito pecuniæ, & alterius ſpeciei.*

CAPVT CCXXIV.

VTile eſt ſcire in quam cauſam fuerit facta ſo-
lutio, & an pro ſorte, vel pro fructibus, & v-
1 ſuris, † ſi enim prima cauſa erat antiqua, & com-
plebatur præſcriptione, ſi ſolutio cedit in aliā cau-
ſam, eſt interrupta præſcriptio, ſi vero cedat in no-
uam, non eſt locus interruptioni, & ſic debitoris
intereſt ſolui in nouam, & creditoris ſolui in vete-
rem, Item conſideratur intereſſe. Nam ſi in veteri
cauſa erant plures obligati; ſi in eam præſumetur
facta ſolutio, omnes liberabuntur, ſecus ſi in no-
uam, in qua erat ipſe ſolus obligatus. Idem quan-
do vna erat pœnalis, altera non; Tempore enim
ſolutionis poteſt debitor eligere, & ipſo non eli-
gente ſpectat electio ad creditorem, & propter in-
ſtantaneam moram debitoris non eligentis con-
uertitur electio in partem aduerſam. hæc omnia
notat *Bal. in l.1. & ibi Salic. C. de ſolut.* Et de ſolutio-
ne debita viſitatori, an dicatur facta, vt delegato,
vel vt ordinario tanquam in cauſam duriorem, *Pa-
nin. de viſitat. p.1. q.9. nu.24. tom. 14. f. 88.*

Fieri etiam poteſt, vt debitoris magis interſit potius
2 ex vna cauſa ſolutum eſſe, † quam ex alia, quia for-
te eſt debitor nomine proprio, & etiam nomine
alieno, & ex vna cauſa, quæ remouet infamiam,
quæ in alia non adeſt, Prout quoque poteſt magis
debitoris intereſſe vt potius præſumatur ſolutum
ex cauſa, pro qua ſoluebat vſuras, vel in mora
conſtituebatur cum ſimilibus, de quibus per *Bart.
in l.1. n.1. ff. de ſolut. Dec. in l. ſi. in duab. 105. n. 1. & ibi
Cagnol. nu 4. de regul. iur. Maſcard. de probat. cōcluſ.
1319. n. 4.* Idem in debito, quo non ſoluto quis in-
curreret excommunicationem, vel aliud dam-
num, quando videlicet adeſſet res iudicata, aut in-
ſtrumentum habens paratam executionem, Iſtis
enim caſibus diceretur cauſa grauior, quam ſi ali-
quid deberetur actione ordinaria ex libello, *Bart.
in l. ſi quid ex famoſa. ff. de ſolut.*

Viſa igitur vtilitate quæſtionis diſtinctè & breuiter
deueniendo ad propoſita dubia, Firmanda eſt pri-
3 ma concluſio. Quod arbitrio legis ſtatur, † vbi ar-
bitrium hominis non reperitur, Ita vt electio, quæ
conuertitur ex diſpoſitione legis non detur libe-
rè, ſed tanquam ad bonum virum, & ille dicitur
bonus vir, qui ita eligit, vt creditor, ſicut eligeret
vt debitor, & qui in cauſa alterius facit quod ſibi
fieri vellet, Iuxta illud, quod tibi fieri non vis alte-
ri ne feceris, cum non debeat quis ab alio require-
re, quod ipſe nollet per alium à ſe requiri, neque
enim eſſet audiendus, qui petit id, cuius contra-
4 rium eſſet poſtulaturus, *l. fin. Cod. de ſolut.* † Adeo vt
ad probandum arbitrium iniquum bonus ſit arti-
culus, in quo dicatur, Talem fuiſſe arbitratum eo
modo, quo noluiſſet alium arbitrari contra ſe, *Bal.
in l.1. in princ. ver. & arb trio, & ver. nota quod ad pro-
bandum, ff. de ſolut. & in l.1. ad med. nu.1. C. eod. tit.*

Secunda Concluſio. Si non apparet in quam cauſam
fuit ſolutum, & non eligit creditor, aut debitor,
lex præſumit fuiſſe factam ſolutionem in durio-
5 rem, † magis antiquam, & grauiorem cauſam,
prout quilibet bonus vir arbitratus fuiſſet, videli-
cet pro debito perſonali, hypothecario, & pœnali,
vel pro quo adeſt fideiuſſor & debentur vſuræ, &
ſi nullum debitum ſit huiuſmodi, ſed omnia ſint
æqualia, attenditur cauſa antiquior, & ſi omnes
cauſæ ſunt etiam tempore æquales, ſolutio cedit
in quamlibet cauſam pro virili portione, *Bart. Bal.
Cardin. Alban. & alij in l.1. ff. de ſolut. Doctor. in l.1. C.
eod. t. Socin. conſ. 293. præſens conſultatio, in princ. v.
primum probatur. lib.2. & conſ. 24. nu 1. lib.3. Corn.
conſ.195. lib.3. & conſ.111. nu.4. & 5. col 2. ad med. lib.
4. Maſcard. de probat cōcluſ.1319. n.4. Ioan. de Amic.
conſ.11. n.9. Pariſ. conſ. 122. n. 6. eam ſeq. lib.4. cum
alijs per Menoch. conſ. 12. n. 39. lib.2.*

Tertia Concluſio. Soluens debet probare ſe in aliam
cauſam ſoluiſſe, quatenus velit ſolutionem non
6 cedere in duriorem cauſam † cum iſta ſit præſum-
ptio iuris, quæ oritur ex facto ſoluentis, tanquam
mei aduerſarij. Vnde non requiritur allegatio *Me-
noch. præſumpt. 48. n. 35. lib.1. & conſ.416 n.6.* [illegible] 1.
Prout dicimus, quod fiſcus non habet neceſſe al-
7 legare præſumptionem illam, † quod apocha con-
feſſionis facta pauloante delictum ſit ſuſpecta,
cum pendeat à facto contradictoris, qui animad-
uertens contra ſe eſſe talem præſumptionem *per
text. in l. & ſi poteſt, de bon. preſcript.* debet probare,
quod vere dedit pecuniam, *Boſſ. de proclam. nu.* 14.
Ita vt etiam elapſo termino ad probandum actor
adhuc admittatur, ſi reus poſt ipſum terminum al-
legat exceptionem, quæ oritur ex præſumptione
8 iuris, † quia ſi permiſſum fuit reo vni ex litigato-
ribus deducere aliquod factum, & illud probare,
vel teſtibus, vel inſtrumentis, vel ſola præſumptio-
ne, quæ idem operatur, Ita etiam debet admitti
actor ad probandum contrarium, quaſi æqualitas
ſit ſeruanda in iudicijs, Ideo dilatio conceſſa acto-
ri ad probandum debet eſſe communis reo, & è
contra, *l. petenda. C. de tempor in integr. reſtitut.* Et ita
in ſpecie notabiliter concludit *Aret. in l. ſed & ſi de
ſua. col. penult. verſic. poteſt etiam dici. ff. de acquirēd.
heredita* & multum commendat *Menoch. conſ.156.
nu.1. lib.6.*

Quarta concluſio. Neque creditor in caſu, in quo
haberet electionem poſſet eligere cauſam, quam
non eligeret pro ſe ipſo † cum etiam ipſi com-
mittatur iſta electio, tanquam bono viro, vnde
ſemper

ſemper debet attendere cauſam grauiorē, & con-
ſequenter illam, pro qua ſunt dati fideiuſſores, vel
pignora, & adeſt hypotheca bonorum cum ſimi-
libus, de quibus per *Corn. conſ. 111. col. 2. poſt med.
num. 5. lib. 4. Bald. in l. 1. ad fin. verſ. ad eum qui acce-
dit. C. de ſolut. Socin. Iun. conſ. 85. num. 5. lib. 2.*

Adeo vt quando ſit iſta electio debeat fieri præſente
10 debitore, vt licitum ſit illi contradicere, † cum
enim poſſit lædi requiritur præſentia, *l. nam ita di-
uus. de adopt.* & notat *Bart. in l. 2. nu. 7. in fi. de ſolut.
& ibi Bald. in verb. iubere.* vbi quod iſtud arbitrium
requirit præſentiam aduerſarij cum ſumus in ma-
teria, in qua eſt libera facultas contradicendi, ideo
requiritur ſaltem tacitus cōſenſus, *l. quod ſi nolit. §.
quid ſi ita, de ædil. ed. [illegible] Doct. in l. ſcyph. 4. de opt. legat.*
Immo ſi præſente debitore creditor dicat velle ad-
ſcribere pecuniam ab ipſo acceptam in talem cau-
ſam, & debitor contradicat, & in hoc non con-
11 cordāt; † dicta pecunia ſit reſtituenda ipſi debito-
ri, alias videretur illa pecunia ſpoliatus argumento
l. [illegible] de pign. act. & notat *Bart. in l. [illegible] col. vlt. in prin. n. 8.
C. [illegible] ff. de ſolut.* Poſtquam enim non concurdant
non eſt locus retentioni, ſicut non cogeretur ſol-
uere, ſi non ſoluiſſet, *Caſtr. in d. l. 1. col. 1. in fi. verſ. ſed
12 quid ſi accipit. in 4. de ſolution.* † Ita vt quamuis cre-
ditor vellet eligere in cauſam grauiorem, tamen
neque poſſet, ſi debitor contradiceret, Immo te-
neretur eidem debitori ſolutum reſtituere, *Caſtr.
in l. 1. in fi. oppoſ. [illegible] ad med. ff. de ſolut. & ibi Imol. col.
2. in princ. verſ. adde quod tunc non transfertur.*

Nec facit quod immo in d. caſu pecunia inſoluta poſ-
ſit retineri per tex. *in l. ſi non ſortem. §. ſi centum de cō-
dict. indeb. l. [illegible] ver. 6. qui reprobos, de pign. act. l. ſicut
13 aurum. ff. de ſolut.* † Quia illa iura procedunt quan-
do ſumus in eo, quod prouenit à debitore occa-
ſione debiti, tunc enim licet illud non ſit debitum
bene poteſt à creditore retineri quouſque ſibi ſol-
uatur debitum ſed iſta pecunia non fuit hic ſoluta
pro eo debito, in quo volebat creditor retinere, vt
colligitur ex contradictione debitoris, Vnde non
dabitur retentio pro illo debito, quouſque idem
debitum ſoluatur loco pignoris, ſed erit reſtituen-
da, prout diſtinguit *Caſtr. in l. 1. in fin. num. 4. verſ.
ſed contra quod poterit, ff. de re iud.*

Ideo etiam dicimus, quod ſolutio habebitur pro non
facta, cum propter huiuſmodi diſſenſum debitoris
14 † non fuerit tranſlatum dominium, *l. 3. de pign. actio.
l. ſi ego, ff. ſi cert. petatur.* & non ſolum erit locus re-
petitioni, vt dictum eſt, ſed furtum committit
creditor retinendo contra voluntatem debitoris, *I-
mol. in l. 1. col. 1. poſt med. verſ. in tex. ibi ſolutam.
ff. de ſolution.*

Poterit tamen debitor ſtante contradictione credi-
toris offerre in quam cauſam velit ſolutionem ce-
15 dere, † & deponere, & conſignare, vt ſic ab iſtis
moleſtiis liberetur, *l. obſignatione. Cod. de ſolut.* & de-
clarat *Cyn. in l. 1. quæſt. 2. v. & ſic intellige. C. eod. tit.*

Quinta Concluſio. Aliquando ſecundum qualitatem
16 perſonarum potius deberet eligi cauſa leuior, † nō
grauior, quando videlicet eſſemus in magno, & fi-
deli camoſore, qui accipiendo pecuniam ab ami-
co ſub vſuris, & ſine vſuris, præſumeretur potius
ſoluiſſe in cauſam non grauem, & ſic potius ſe vo-
luiſſe liberare à debito non vſurario, ne eidem a-
mico præiudicium faceret quo ad vſuras debitas,
quaſi hoc conueniat nobili viro, grato, ac curiali,
*Bart. in l. 1. n. 4. ver. quod enim ſi eſt homo. ff. de ſolut. &
Imol. col. 4. in prin. per cōfeſſionem. Bal. in fi. verſic.
& ponit. Idem Bal. in l. 1. in fi. verſic. eſt autē poſſibile.
C. eod. tit.:* & tanquam notabile ſequitur ibidem
*lic. col. 1. poſt med. num. 2. & in fi. nu. 4. verſ. iuxta hæc
quæro. Menoc. conſ. 121. n. 45. & 47. lib. 2.* Cum etiam
17 multi potius donum, quam mutuum ſoluūt † *Cyn.
in l. 1. nam. 1. ad med. verſ. videmus enim, C. de vſur.*

Sexta concluſio. Non poterit eligi debitum cuius
probationem creditor non habebat, quia hoc fa-
ciendo non faceret negotium debitoris vt ſuum,
cum etiam non detur electio eius, quod eſt in cō-
18 trouerſiam argumento *l. fi. Cod. de compenſat. l. à
diuo pio. §. ſi ſuper rebus. de re iud.* Quaſi non eſſe,
& non apparere paria ſint, *l. in lege de contr. empt.* &
cōcludit *Bart. in l. 1. nu. 3. verſ. dicunt quidam, & nu.
5. ad med. verſ. iſta lectura non placet. ff. de ſolut. Cyn. in
l. 1. oppoſ. 1. Cod. eod. tit. & ibi Sal. num. 1. in fi. verſ. ſed
19 confirmatur.* † Et Quemadmodum electio de eo,
quod nō debebatur, habetur pro non facta. Ita et-
iam erit ſine effectu, ſi obſcure eligeretur, *l. de æta-
te, & l. nihil. §. qui tacuit de interrog. action.* notat
Imol. in l. 1. col. 5. in princ. verſ. idem dicas, de ſol. Cum
20 etiam in dubio ſoluere quis præſumatur † in cau-
ſam magis certam, *Bart. in l. ſi & cui. § flauius, ff. de ſo-
lut. conſ. 2[illegible]. nu. 40. lib. 2.*

Septima concluſio. Quando ſolutio eſt poſita contra
vnam partitam præſumitur facta ad computum
illius partitæ, dummodo tamen creditor expreſſe-
rit ſe facere cauſa compenſandi cum dicta partita,
21 † Nam ſi ſcribatur pecunia, vel quid aliud acce-
ptum conſtituendo debitorem ſoluētem pro cre-
ditore eiuſdem ſummæ, ſicut nummularij com-
muniter faciunt, ſemper electio erit eius, qui ſol-
uit, Tunc enim non habent locum iura dicentia,
quod quantitas ſimpliciter ſoluta debeat cedere
in cauſam grauiorem, & erit locus compenſatio-
ni, quam debitor opponet eligendo in quam cau-
ſam velit compenſare, *Alexand. conſil. 83. ponderatis
narratis, col. 2. ver. tamen præmiſſis non obſtantibus. nu.
3. 1. & 4. lib. 3.* quem ſequitur *Rot. coram R. P. D. Pe-
nia. Rot. beneram 2. Decembris 1598. Maſc. cōcl. 1[illegible]9.
n. 6. poſt Alban. in l. 1. ff. de ſol. Magon. deciſ. Florent.
39. n. 9.* quod etiam voluit *Dec. conſil. 307. in caſu ad
nos tranſmiſſo in fin. verſ. vltimo conſiderandum eſt,
Menoch. conſ. 121. n. 41. lib. 2.* ſequitur multum com-
mendans *Surd. deciſ. 186. nu. 8.*

Hoc autem quod dictum eſt de compenſatione de-
22 bet intelligi quando debitum, † quod quis vult
compēſare eſt æquale alteri, cum quo vult facere
compenſationem, Nam ſi eſſet minus non poſſet
compenſare inuito creditore, ſaluo niſi reſiduum
23 offerat, † Nam ſicut non admittitur particularis
ſolutio, ſi creditor non velit *l. tutor. 41. §. Lucius. de
vſur.* Ita non admittetur compenſatio de debito
particulari non æquiualenti ad quod compenſa-
tur, cum illa compenſatio habeat vim fictæ ſolu-
tionis, & non debeat operari pluſquam vera ſolu-
tio, *l. ſilens. ff. ſi cer. pet.* & ita declarat *Imol. in l. 1. in fi.
verſ. & quod dixi de ſolut.* Licet hoc non ſit tutum,
24 cum verior ſit contraria opinio, † quaſi iſtud ſit
conſiderandum antequam creditor recipiat parti-
culares ſolutiones, nam poſtquā recepit ſibi præ-
iudicauit, vt in puncto declarat *Gab. conſil. 48. nu.
9. lib. 2. Surd. dec. 186. n. 9. dixi ſup. c. 105. nu. 11.*

Quemadmodum etiam prædicta intelligentur, quā-
do dies debiti venit, cum non detur compenſatio
25 debiti, † cuius dies non ceſſit, nec ſolutum ſim-
pliciter, aut redactum ex pignore poſſit conuerti
in talem cauſam, *Imol. in d. l. leg. 1. in fi. de ſolution.*

... ſtat, quãdo integrum debitum non ſol[illegible] ... *2 ... B ... in pr. C. de ſo-*
36 *lut.* † Quamuis contrarium, & verius ſentiat ibidẽ *Imol vlt. prin. verſ. ſed contra illam limitationem, per tex. in l. ... fideiuſſ. 24. ff. de ſolut.* Et ita etiam concludit *Gloſſ. fi. in l. 1. ff. eod. tit.* Vbi loquitur quando ſoluitur quantitas particularis non ſufficiens ad totalem ſolutionem vnius debiti; & ſequitur *Idem Imol. ibid. col. 2. in pr. verſ. ſed tu tene.* Cum ſit imputandum creditori, qui recepit particularem ſolutionem, quam licet non cogatur inuitus recipere, tamẽ ex quo recepit ſubintrat diſpoſitio iuris quæ vult quod ſolutio cenſeatur facta in grauiorem cauſam, & grauior cauſa videtur eſſe illa, quæ eſt ſub vſuris, *B... in l. cum ex plurib. ff. de ſolut.* Et faciunt quæ ſupra in ſimili diximus, *verſ. hoc autem ... in fin. poſt Surd. deciſ. 1*6*. n. 9.*

Decima concluſio. Licet creditor debeat eligere in cauſam grauiorem, & vſurariam, vt dictum eſt,
37 † ... ſi elegiſſet in leuiorem valeret electio propter conſenſum partis præſentis, cum vtriuſque conſenſus faciat ceſſare quidquid aliud de iure communi diſponeretur. Intelligendo tamen, quando debitor ſoluit per ſe ipſum, & erat præſens cum creditor elegit. Aliud enim eſt, quando ſoluitur per interpoſitam perſonam, & debitor non erat præſens, dum creditor elegit. Nam tunc ſolum valeret electio, dummodo eligatur in cauſam duriorem, ſeu in leuiorem, ſi talem ipſe eligeret. *Caſt. in l. ... in fi. ver. ... pro ... hoc ... fateor. de ſolut.*

Adde tamen quod ſi ſolutio fieret per tertiam perſonam non poterit in aliam cauſam cõuerti quam
38 † prout loquitur mandatum limitatum, *l. diligenter. ff. mand.* & notat *Bart. in l. cum ex pluribus* 103 *in princ. de ſolut.* cum ſpeciale mandatum exiga-
39 tur, † vt quis poſſit declarare voluntatem alterius *Alex. conſ. 8. viſo & diligenter ponderato, colum. 4. in princ. verſ. 2. principaliter confirmatur, num. 3. & 14. & ... poſt Gloſſ. in l. ... §. 1. in verb. nomine & ibi Bar. ff. de liber. agnoſcend. Natt. conſ. 130. num. 8. Tiraq. de ret. convent. §. 1. gloſ. 10. nu. 94. Roland. conſi. 19. nu. 2. lib. ... Surd. conſi. 281. num. 31. lib. 2.*

Procurator vero, qui haberet mandatum generale
40 cum libera, poſſet eligere, † ſicut dominus, *l. procurator cum libera de procur.* Et ſi non elegit habetur, ac ſi dominus ipſe ſoluiſſet pro ſe, & non elegiſſet, ſi autem talis procurator eligit in cauſam minus grauem, valebit electio tanquam facta ab habẽte facultatem, *d. l. procurator cum libera de procurator.* Quamuis talis poſſit à domino conueniri, quaſi minus diligẽter geſſerit ſua negotia, *l. à procurat. Cod. man. ...* Prout idem eſſet, quãdo haberet mandatum generale ſine libera, cum habeat facultatem ſoluendi, ac ſi haberat liberam, *l. vero procuratori, de ſolution.* ſi autem ſolutio fuerit facta per alium non habentem mandatum non eſſet locus electioni, quaſi talis videatur præſtare nudum miniſterium ad ſoluendum argomento *l. qui autem. §. 1. de con... pecun.* Vnde habebitur ac ſi dominus ipſe ſoluiſſet per ſe nulla facta electione. Ita in omnibus ſupradictis caſibus diſtinguit *Imol. in l. 1. col. 3. poſt princ. verſ. item attende quod prædictum, ff. de ſolut.*

Non tamen iſta electio permittitur procuratori
41 quamuis habenti mandatum cum libera † ſi principalis prius elegiſſet in quam cauſam ſolutio debeat cedera cum talis procurator non poſſit reuocare, aut infirmare ea, quæ facta ſunt ſpecialiter per ipſum dominum, *l. ſi hominem. ff. mandat. Bar. in l. ambitioſa, de decret. ab ord. faciend.* & ita in ſpecie concludit *Rimin. Sen. conſ. 348. n. 17. vſque ad n. 24. lib. 2.* Niſi ipſe dominus ratum habuiſſet *vt ibi per eum.* Quaſi in mandato quantumcunque libero cenſeatur ſemper exceptum præiudicium domini, *l. creditor. §. Lucius, ff. mand. l. filiusfamilias, de dona.*
42 † Exemplo confeſſionis factæ per procuratorem ex cauſa voluntaria, quæ non obeſt principali, *l. proinde. §. 1. ad leg. aquil. Bart. in l. cenſum. §. ſed an & ipſos, de confeſſ. Butr. in c. fi. eod. tit.*

Vndecima concluſio. Licet in vna tantum cauſa, &
43 illa vſuraria potius videatur ſolutum in vſuras † quam in ſortem vt dictum eſt, tamen aliud erit in pluribus cauſis vſurariis, tunc enim ſolutum ſimpliciter cedit in cauſam antiquiorem, & dicitur magis antiqua, cuius dies ceſſit, licet alia fuerit prius contracta, vel cum ea contemporanea, *l. ſi ex pluribus §. fi. de ſolut.* Ita vt in hoc caſu non ſit curandum, quod leuiores vſuræ currant pro debito antiquo, quam pro alio, licet enim illud videatur grauius, Vnde potius eſſet dicendum, quod in dubio fuerit ſolutum in illud debitum, cuius vſuræ erant grauiores, Tamen hoc ideo eſt quia cõſueuerunt fœneratores velle prius diſſolui debitum antiquum, alias non libenter differrent ſolutionẽ alterius, *l. ſi ex pluribus. 89. § fi. ... Butr. in pr. D. de ſolu. Rum. conſ. 136. in fi. n. 15. v. ſicut vna oblig. l. 4* & multum notandum dicit *Imol. in l. 5. col. 5. ad fi. verſ. ſecũdo cuſn. D. de ſolu.* Vbi intelligit, vt ſolutum prius extenuet vſuras illius debiti antiqui, reliquum vero conuertatur in extinctionem ſortis eiuſdem debiti non tranſeundo ad alias vſuras aliorum debitorum, iuxta regulam *l. 1. in fi. C. de ſolut.*

Duodecima concluſio. Vſuræ debent eſſe liquidæ ad hoc vt in aliarum cauſam poſſit dici ſolutum.
44 Nunquam † enim poteſt cenſeri ſolutionem factam in cauſam non liquidatam, cum ſemper ſoluito debeat referri ad illud, de quo non eſt controuerſia, Ita vt ſit liqoidum tempore quo ſoluitur non pro eo quod liquidabitur, *Corn. conſi. 295. col. 1. verſ. his tamen non obſtantib. l. 3. Fab. Ann. conſi. 30. nu. 8. lib. 1. Vincent. Ann. ſing. 112. nu. 7. & alleg. 54. num. 4. Rimin. Sen. conſi. 297. n. 11. verſ. prætera quod etiam non potuerit, & numero 18. verſ. ſed fortius, li. 2.*
45 † Prout etiam dicimus de executiooe pignoris, quæ non procedit, quando ſuper eo adeſſet controuerſia *l. à diuo pio, de re iudic.*

Neque obſtat quod de non liquido ad liquidum fiat compenſatio, quando de proximo eſt liquidan-
46 dum † *Doct. in l. 1. C. de compenſat.* Quia adeſt diuerſa ratio inter compenſationem, & ſolutionem, cum illa poſſit fieri etiam de eo, quod eſt in controuerſia, *l. in compenſatione de ſolution.* Quod non eſt in ſolutione facta per debitorem, quæ non poteſt poni in cauſam, de qua controuertitur, *l. 1. C.*
47 *de ſolut.* † Et ratio eſt quia in compenſatione melius eſt non ſoluere quam ſolotum repetere; ideo etiã debitum naturale compenſatur, *l. etiam de cõpenſ.* quod tamen non habet locum in ſolutione facta par debitorem, quia io dubio non cedit in naturalem cauſam, vt ſupra dictum eſt. Et ita in ſpecie reſpondet diſtinguendo *Rim. Sen. conſ. 297. col. 2. ad med. verſ. & per hoc tollitur, nu. 24. lib. 2.*

Decimatertia concluſio. In intereſſe quod ſuccedit loco principalis debiti, non eſt idem ſtatuendum
48 † quod in alio intereſſe, *l. ſtipulationes non diuiduntur, §. Celſus. D. de verb. obl.* Iſtud enim debet ſa-

pere naturam principalis l. ſi quis eum. §. qui iniu-
riarum. ff. ſi quis caution. Vnde ſicut in debito prin-
cipali habetur conſideratio, an ſit grauior cauſa,
vel cum fideiuſſore, aut cum hypotheca, vt di-
ctum eſt, ita etiam idem erit iudicandum in iſto
intereſſe, vt declarat in ſpecie Rimin. Sen. conſ. 297.
col. 1. in fi. verſ. & ratio eſt vltra n. 7. lib. 2.

Decima quarta concluſio. In obligatione, in qua non
eſt dare ſortem, & intereſſe non eſt conſideran-
dum an electio fieri debeat in duriorem cauſam,
49 necne, † vt in contractu emptionis, & venditio-
nis, in quo ſi res non traditur, ſuccedit obligatio
ad intereſſe, l. 1. de act. empt. In eo enim intereſſe
computatur pretium ſolutum, ita vt intereſſe con-
uentum dicatur pretium. cum aliud ſit commune,
aliud ſingulare, iuxta l. 1. C. de ſent. quæ pro eo quod in-
ter. & declarat in ſpecie Rimin. Sen. conſ. 297. nu. 8.
vſque ad n. 14. col. 2. in prin. verſ. & fortius reſpondeo.
lib. 2. vbi etiam quod in hoc caſu vtraque cauſa di-
50 ceretur ſuper intereſſe, † cum emptor ſe non tra-
dita non poſſit petere pretium, vt pretium, ſed
tanquam intereſſe, Bald. in l. ſi traditio. 4. nu. 4. qu. 4.
C. de act. empt. ſicut re euicta, l. emptor. § ibidem. ff. de
51 act. empt. l. ſicut in fin. C. eod. tit. Quidquid aliud ſit
de intereſſe, quod poteſt peti cum negotio prin-
cipali, videlicet de intereſſe fructuum, vel penſio-
num, l. Iulianus. de act. empt. Illud enim petitur
adiectiuè, & in eo non datur electio venditori,
prout daretur quando petitur alternatiuè, Bald. in
l. traditio. nu. 2. q. 2. C. de act. empt.

Decima quinta concluſio. Simile erit in tertijs, quæ
debentur principaliter, & non acceſſoriè, vt in ca-
ſu, de quo per Vincent. de Franch. deciſ. 154. num. 8.
52 † vbi de annuis reditibus, qui debentur de per ſe,
principaliter, non autem acceſſoriè ad capitale; de
quo etiam per Fab. de Ann. conſ. 30. num. 7. lib. 1. In
huiuſmodi enim fructibus non erit licitum argue-
re, ſicut de vſuris ad ſortem, nam iſtæ ſunt acceſſo-
riæ ſortis, quod non eſt in dictis fructibus, ſeu ter-
tijs, quæ conſiderantur tanquam principale, &
non ſequuntur acceſſorium, Rum. conſ. 195. viſa ceſ-
ſione, col. vlt. in fi. nu. 4. verſ. non obſtat. etiam, lib. 1.

Decima ſexta concluſio. Quæ dicta ſunt de electione
in cauſam vſurarum, vel ſortis procedunt in du-
53 bio, † cum ſecus ſit quando expreſſe ſolueretur
pro ſorte, non vſuris, quaſi poſſit dici certa lex ei,
quod ſoluitur, l. ſi vſuras. C. de vſur. l. 1. vbi Gloſ. in ver.
decere. de ſolut. In traditione enim rei ſuæ poteſt
quis apponere legem, quam voluerit, l. in traditio-
nibus Cod. de pact. Cum etiam non recurratur ad
54 coniecturas, † & præſumptiones, quando habe-
mus certam voluntatem ſoluentis, quæ in hoc ca-
ſu eſt attendenda, Ioan. Vincent. Ann. alleg. 112. num.
2. Fab. Ann. conſ. 30. nu. 10. lib. 1. Ita tamen, vt quan-
do ſumus in dubio ſit præſumptio iuris ſimplex,
& non de iure, cum admittatur probatio in con-
trarium, in quam cauſam fuerit ſolutum, vt decla-
rat Imol. in l. 1. col. 4. in fi. verſic. ſed aliter conſtat. ff.
de ſolut. ad notata in l. ſiue poſſidetis. Cod. de prob. & ſi
quis, de ſponſal.

Nec facit, quod ſolutio debiti fiat ex neceſſitate con-
tractus præambuli, vnde non videbatur compete-
re ſoluenti poteſtas adijciendi aliquam legem tẽ-
55 pore traditionis, † ex quo fiebat de neceſſitate, Gl.
in l. traditionibus. C. de pact. Quia verum eſt nullam
legem poſſe adiici, niſi adiiciatur lex, per quam
declaretur cauſa ſolutionis; illa enim admittitur
tanquam declaratiua voluntatis, l. cum hic & ibi Gl.
final. de fideiuſſ. l. papinianus, ff. mand. l. modeſtinus de
ſolut. & explicat in ſpecie Imol. in l. 1. col. 2. in princ.
verſ. poſſumus dicere, ff. eod. tit.

Decima ſeptima concluſio. Quando ſumus in pecu-
56 nia redacta ex venditione pignoris, † tunc debi-
tor non habet electionem, in quam cauſam ſolu-
tio conuertatur, l. paulus 101. ve ſic. paulus reſpondit.
de ſolut. Creditori enim ſpectat eligere prout vult
l. ob triginta 73. ff. eodem titul. Dummodo electio
non fiat, vt cedat in aliud debitum, quàm in illud,
pro quo pignus eſt obligatum, l. pupilli. §. penultim.
ff. de ſolut. Bar. in l. cum ex pluribus 103. n. 3. ff. eod. tit.
Et dummodo non ſimus in pignore obligato eo-
dem tempore pro duobus debitis, l. pupilli 90. de ſo-
lution. cum aliis, de quibus infra in vigeſima ſepti-
ma concluſione, verſic. præterea diſpoſitio. & cum di-
ſtinctionibus adductis per Bart. in d. l. cum ex plu-
ribus 103. ante fi. nu. 3. verſic. reſtat videre, de ſolution.
& an debeat eſſe pignus prætorium, necne, Cuiac.
obſeruat. lib. 21. cap. 5. Iura enim magis fauent cre-
ditori in pretio redacto ex pignore, quam in pecu-
nia ſoluta per debitorem propter moram, & cul-
pam eiuſdem debitoris, ob cuius factum pecunia
redigitur ex pignore, prout latius exponit Imol. in
l. 1. colum. 4. in fi. verſ. ſecundo caſu principal., ff. de ſo-
lut. Caſtrenſ. conſ. 238. dubium facit ad med. l. 1. Gabr.
conſ. 48. in fi. lib. 2. Aſin. de executio. § 7. cap. 105 nu.
1. fol. 191. Rimin. Sen. conſil. 348. in fin. num. 42. lib. 2.
Fab. Ann. conſi. 30. numero 11. li. 1. & ita etiam ſeruat
Rot. coram Cardin. Lancellotto Romana fideiuſſionis
21 Maij 1603.

Decimaoctaua concluſio. Quidquid ſit in odium
debitoris moroſi, cui imputatur, vt ſolutio po-
57 tius debeat cedere in vſuras, † quam in ſortem
ſtante mora ex ſupra allegatis; Aliud eſſet ſtatuen-
dum, quando ceſſaret dicta ratio moræ, & non a-
geretur de imputatione facienda in ſortem ad fa-
uorem debitoris principalis, ſed ad commodum
approbatoris, qui non fuit in mora ſoluendi ſor-
tem, vnde illi non debet nocere aliqua mora de-
bitoris ad notata in l. centum capua. & in l. mora rei
de verborum obligationibus. Ideo hoc caſu eſſet im-
putanda ſolutio potius in ſortem, quam in vſuras,
cum etiam illa conſtitutio de imputandis in vſu-
ras ſit odioſa, non fauorabilis, ideo non deberet
extendi, vt in puncto concludit Rum. conſi. 49. in
fi. verſic. & quamuis etiam dicta ratio. libro 5. de cu-
ius opinionis veritate dicam infra in capite parti-
culari.

Decimanona concluſio. Præſumitur ſolutionem
fuiſſe potius factam in illam cauſam, ſecundum
58 quam iuxta conſuetudinem, † morem regionis
ſolui debet, Menoch. conſ. 2. num 50. lib. 2. & præ-
ſumpt. 136. num. 27. lib. 3 vbi quoque multa adducit
quando dicatur cauſa grauior cum alijs late per
59 eundem Menoc. de arbit. caſ. 493. vbi etiam † quod
cauſa antiquior non dicitur reſpectu contractæ
obligationis, ſed ſolutionis, l. ſi ex pluribus, §. vltim.
de ſolut. Rum. conſ. 126. n. 15. lib. 4. Rot. diuerſ. dec. 276.
p. 2. poſt Paul. de Floranantib. in l. 1. nu. 4. ff. de ſolut.
Quæ omnia etiam inſpecta qualitate perſonarum
erunt definienda cum in iſtis multum iudicis ar-
bitrio deferatur, Menoch. de arbitra. caſ. 493. n. 16.
Cum etiam à ſolitis in hac materia iudicandum
ſit, à quibus recte ducitur argumentum, l. certi con-
dictio, §. ſi nummos. ff. ſi cert. petat. & in ſpecie notat
Menoc. conſ. 121. nu. 50. lib. 2. Petr. de Vbald. de duo-
bus fratribus, part. 5. quæſt. 35. nu. 38. verſ. ſecundo fal-
lit. Et

ꝉit. Et ſecundum conſuetudinem Neapolitanam
dicitur grauior cauſa dotis, quam antiphati, cum
pro illa dentur maiores vſuræ, & fiat carceratio,
non pro iſta, vnde cenſebitur ſemper ſolutio fa-
cta in cauſam dotis, non antiphati, tanquam gra-
uiorem iuxta conſuetudinem prædictam, *Vinc.*
Franc. decis.164.num.15.

Vigeſima concluſio. Debitori ſpectabit electio do-
60 nec viuit † in quam cauſam velit ſoluere. Nam
poſt eius mortem non tranſit ad hæredes, *Bart. in*
l.1.num.7.q.1. ſolut. & ibi Caſt. num.3. in fi. verſ. tertia
parte. Prout regulare eſt quod neque ſuccedens
titulo vniuerſali poſſit declarare voluntatem ſui
61 auctoris † *Gloſſ. in l. idem Pomponius, 5. §. vlt. in ver.*
appareat. de rei vendic. Tiraq. in l. ſi vnquam. in verb.
reuertatur. num.302. C. de reuocan. donat. cum aliis per
Surd. conſi.281. nu 13. lib.1.

Vigeſimaprima concluſio. Permittitur declaratio
debitori donec viuit in quam cauſam velit elige-
62 re, † dummodo eligat incontinenti, cum ex inter-
uallo non admittatur electio neque creditori, nec
debitori, prout docet *Imol. in l.1. col.4. poſt med. in*
gl. ſed conſtitueret, ff. de ſolut. vnde talis declaratio e-
rit facienda tempore ſolutionis, nam ſi fiat poſt
quæſitum ius aliis, non valebit in eorum præiudi-
cium, *Rot. diuerſ. deci.13. nu 8. p.1.* prout etiam de-
clarat *Aſin. de execution. c.66. §.7 fol.182.*

Incontinenti tamen dicetur aliquando fieri, quam-
uis declaratio non fuerit facta in prima receptio-
ne, ſi fiat antequam ſolutio ſit habita pro perfe-
cta, ita vt non obſtet, quod declaratio videatur li-
mitata, ad illas tantum partitas, in quibus id fuit
expreſſum, quando in aliis partitis militat eadem
ratio. Maxime ſi conſideraretur abſurdum, quod
vnam partitam ſoluerit pro vna cauſa, alteram pro
alia non data ratione diuerſitatis, neque acceden-
te aliqua cauſa, prout concludit *Rot. diuerſ. dec.92.*
num.4. p.1.

Vigeſimaſecunda concluſio. Sicut ſolutio cenſetur
63 facta in cauſam grauiorem, † ita etiam compen-
ſatio, quæ obtinet vim ſolutionis, vnde ſi ſoluens
non declarat in quam cauſam ſoluat, poterit hoc
creditor declarare, & ſi debitor non velit eligere
ſuper quo voluerit compenſare, electio ſpectabit
ad creditorem, *Surd. conſ.82. num 26. lib.1.* Adeo vt
quemadmodum ſolutio referri debet ad ſoluen-
tem, vel ad creditorem, ſi non fuerit declaratum
64 per debitorem, † ita etiam qualitas pecuniæ ſo-
lutæ ſit conſideranda reſpectu dictarum perſona-
rum, *Idem Surd. deci.217 nu 12.* Prout etiam quan-
do fieret ſolutio alicui tanquam appaltatori, li-
cet enim habeat alias adminiſtrationes, ob quas
debuiſſet ſolui, tamen erit iudicanda ſolutio facta
vti perſonæ illius appaltus, *Gabr. conſi.175. nu.18.*
libro 2.

Vigeſimatertia concluſio. Per iſtam præſumptionem
iuris, quod ſolutio cenſeatur facta in cauſam gra-
65 uiorem † retardabitur etiam executio cameralis,
Rot. diuerſ. deciſ.92. num.1. & 6. p.1. cum etiam ſolu-
tio probetur ex præſumptione iuris, *Socin. conſi 27.*
viſis inſtrumentis co.7. ad med v. ſecundum ſcrupulum,
nu.30 li.4 Galleſ. ad formam oblig. camer. p.1. q.2. u.4.
& p.4 q.1 nu.5. Ita vt iſta præſumptio iuris afficiat
onere grauiori probandi contrarium, adeo vt licet
poſſint conſiderari aliquæ coniecturæ pro parte
aduerſarij, Tamen non ſufficerent ad tollendam
iſtam præſumptionem iuris, *Rot. diuerſ. deciſ.92. in*
fin. p.1. Et quando etiam talis præſumptio oneret
ſoluentem, vt poſſit probare contrarium dictum
eſt *ſupra in princ. verſ. qua adeo vera ſunt.*

Vigeſimaquarta concluſio. Iſte ordo ſoluendi atten-
66 ditur etiam in ſoluente vigore ſententiæ, vt † ſolu-
tio prius cedat in primum caput illius, deinde in
ſecundum, & ſic de ſingulis, *Aſin. de execution. c.44.*
nu. 8. & 20. fo.99. Ita vt talis ordo debeat ſeruari
in ſimilibus diſpoſitionibus prout dicimus quan-
do aliquid ad hæredes inſtitutos reuertitur, fiet e-
nim reſtitutio, quemadmodum ab illis emanauit
ſolutio, vt prius primis, poſtea aliis ſoluta reſti-
tuantur, Exemplo mutui, quod ciuibus reſtituitur
eodem enim modo, quo fuit exactum eſt reſti-
tuendum, vt primo primis mutuantibus, ſecundo
ſecundis; & ſic de ſingulis, *Bald. in l. vnica. §. ſed vt*
manifeſtius. C. de caduc. tollend.

Vigeſimaquinta concluſio. Regula iſta præſumendi
ſolutionem in cauſam grauiorem procedit in du-
67 bio, † Vnde ſi aliter appater ex coniecturis, & cir-
cunſtantiis facti à prædicta præſumptione recedi-
tur, cum voluntas dignoſcatur ex antecedentibus,
& ſubſequentibus, vel ex ipſo actu, prout quando
eſſet facta annotatio in libris computorum, & ſi-
mili modo fuerunt ſolidata computa cum aliis
coniecturis, de quibus per *Rot. diuerſ. deciſ.679. n.*
7. p.1. & dec. 2 num.1. part. ead. Vbi etiam *nu.4. in*
fi. quod attenditur circunſtantia illa quando ſolu-
tiones multiplicatæ potius conueniunt vni cauſæ,
quam aliæ, prout etiam iſtam ſummam magis pro-
portionabilem conſiderat *eadem Rot. deciſ.176 n.10*
p.2. vbi allegat *Paul. de Florauantib. in l.2. .4. de ſol.*
Socin. Iun. conſi.85. nu.11. lib.1. Rimin. conſi.346. nu.5.
Menoch. præſumpt.136. nu 18. lib 1.

Vigeſimaſexta concluſio. In coniunctis non conſi-
68 derabitur iſtud ius anterius, † ſiue poſterius, & an-
tiquitas cauſæ, *l. quidam. de rescind. ſtipulation §. ante*
hæredem inſt. de leg Seraph. priuileg. iur. m.30. num.10.
Ideo ſi in eodem inſtrumento, & capitolis quis
promittat ſoluere aliquod debitum pro alio, ei-
demque conſtituatur certum ſalarium ſingulis an-
nis dabitur retentio pro dicto ſalario, & ſolutio e-
69 rit cenſenda potius in cauſam illius, † quam in
extinctionem debiti, vt in puncto late concludit
Rot. diuerſ. deciſ 679. nu.6. vſque ad nu.6. p.1.

Neque obſtabit quod ſalarium fuerit promiſſum
ſingulis annis, vnde tot ſunt ſtipulationes quot
ſunt anni, *Rip. in l. ſi ex toto, §. ſi ita legatum. num.15.*
coln.3. in fin. verſic. ſecundo modo, ff. de leg.1. Ideo cau-
ſa quamuis videretur anterior pro primo tempo-
re, Tamen pro ſequentibus erit iudicanda poſte-
rior reſpectu obligationis extinguendi debitum
principale. prout de cauſa mercedis dicit *Bart. in l.*
ſi ſeruus communis 18. §. cum ſeruus, vbi etiam Imo. de
ſtip. ſeruor. per tex. in l. nec ſemel, §. nouiſſime, ff. quan-
do dies legat. ced.

Nam reſpondetur, quod in huiuſmodi ſalariis, &
prouiſionibus factis ad tempus, vel ſub tacita con-
ditione quamuis intelligantur tot ſtipulationes,
quot termini, Tamen reſpectu anterioritatis, &
poſterioritatis adueniente tempore, vel condi-
tione attenditur tempus contractæ obligationis,
ad quod illud retrotrahitur, *l. qui balneum. l. lucius.*
ff. qui potior. in pignor. habeant. Rot. diuerſ. deciſ.679.
num.9. part.1.

Vigeſimaſeptima concluſio. Non eſt facienda diffe-
rentia inter vnam cauſam, vel plures quando agi-
tur de præſumenda ſolutione in debitum grauius,
70 † & magis durum, Vnde ſi debitor alicuius ex

duabus cauſis ſoluit creditori præſumitur ſoluiſſe pro illa, pro qua aderat fideiuſſor, cum talis dicatur grauior, quam alia ſine fideiuſſore, *l. & magis. l. in his de ſolu. ion.* Ita etiam per eandem rationem qui debet ex vna tantum cauſa centum, & pro quinquaginta ſolum dedit fideiuſſorem, ſoluendo cenſetur ſoluere in illam cauſam, & ſummam pro qua fideiuſſor interceſſit, & in eam partem cogetur creditor accipere, & conſequenter non extinguetur viuerſitas debiti pro rata, ſed illius tantum partis, in qua acceſſit fideiuſſor pro concurrenti quantitate. Ita in ſpecie concludit *Gab. conſi. 48. per tot. l. 2.* quem ſequitur *Rot. coram Card. Lancelloto Romana fideiuſſionis 21. Maij* 1604. quæ deciſio fuit approbata *in alia Romana fideiuſſionis 18. Aprilis* 1608. *& 15. Maij* 1609. *corã eodem Lãcelloto*, Non admiſſa opinione *Glo. in l. ob triginta, alias incipit vbi ob triginta 73. in v. putant. ff. de ſolut.* vbi diſtinguit inter debitorem vnius cauſæ, vel pluriũ. Quod etiam ſine vlla diſtinctione voluit *Caſt. conſ. 238. dubium facit, lib* 1. quem ſequitur *Surd. dec.* 169. *num.* 9. vbi etiam allegat *Gabr. d. conſi. 48. lib. 2.* Cum ſemper militet illa ratio præſumendi ſolutionem fuiſſe factam in debitum grauius, prout tale eſt illud, in quo ſunt dati fideiuſſores, *Bart. in l. cum ex pluribus* 105. *n. 2. ve. tertio dicunt de ſolut. Caſtr. conſi 331. in cauſa ſiluestri. in fi. libro 1. cum aliis per Menoch. preſumpt. 136. nu. 7. l. 3. per tex. in l in his in princ. ff. de ſolut.* Quaſi debitor ſit quodammodo ſeruus creditoris vt notatur *in l. fideicommiſſo. §. ſi rem. de leg. 3.* Quamuis etiam fuerit promiſſum dare fideiuſſores pro alia cauſa cum ſemper cenſeatur grauior illa, pro qua iam ſunt dati fideiuſſores, vt concludit *Rot. coram R. P. D. Robuſterio Agnil. reuelationis indemnitatis 28 Iunij* 1578. quæ eſt inter *deciſ. Rot diuerſ. 113 nu. 1. p. 1.* Cum aliud ſit ſatiſdare, aliud promiſſio de ſatiſdando, ſicut diuerſum eſt vendere à pacto de vendendo, *l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum. § final. de verb. oblig. Bald in l. 1. C. de pig. act. Tiraq. de retract. conuent. in fin. n 42.*

Non ſolum autem prædicta procedent quando debitor ſoluiſſet, ſed etiam quando creditor recepiſſet aliquid à debitore in ſolutum cum perinde ſit, ac ſi eſſet facta ſolutio, licet enim per dationem in ſolutum videatur facta venditio, *l. elegantor in princip. de pignor. act.* vnde videbatur eſſe electio creditoris prout in caſu, in quo vendidit pignus, *l. in his. §. imperator de ſolut.* Tamen illud habet locum vbi creditor vendidit, non autem ſi debitor tradidit in ſolutum, quia tunc habetur pro ſoluente vt in puncto ita diſtinguit *Caſtrenſ. conſi. 238. dubium facit, ad med. verſic. 2. lib. 1.* Prout idem erit ſi fuerit datum pignus pro vna parte debiti, & pro alia non, quia cenſebitur facta ſolutio in cauſam liberationis pignoris tanquam grauiorem cum fideiuſſio, & pignus æquiparentur *Rebuff. in l. ſatiſdationis 61 colum. 2. in prin. verſ. 3. quando velles, ff. de verb. ſign.*

Ad quorum confirmationem facit tex. *in l. in fraudem*
72 45 *§. ſi principalis ff de iur. fiſci.* † vbi ſi deuoluantur bona debitoris ad fiſcum, ſunt liberati fideiuſſores, niſi in reliquum non exſolutæ quantitatis acceſſerint, & declarat *Cuiac. obſeruat. lib. 15. c. 35. nu. 15.* Quando enim non eſſet fideiuſſio limitata vſque ad certam ſummam, ſed in omnem cauſam, tunc non liberaretur fideiuſſor, niſi pro quanto capit fiſcus de bonis principalis debitoris, Vnde ſi bona capta pro debito non ſunt ſoluendo non eximitur fideiuſſor *Salic. in l. 1. oppoſit. 2. num. 1. Cod. de fideiuſſor. Caſtrenſ. conſi. 209 circa primum notandum eſt, in prin. l. 2. poſt Bart in dict. l. in fraudem. § ſi principalis. ff. de iur. fiſci, per tex in l. 1. §. an bõa ff eod. tit. Imol. in l. fideiuſſores 69. §. pro aurelio, de fideiuſſor.* Quæ an procedant etiam quando fiſcus occupat bona vti vacantia, vel per confiſcationem, & quid in fideiuſſore de iudicato ſoluendo, vel de iudicio ſiſti, & in ſimilibus caſibus ponunt *Doctor. in l. capitis 54. vbi Bart. n. 2. de fideiuſſor. & in l. ſi marito publico 28. ff. ſolut. matrimon. Grammat. dec. 85. Bald. & Caſtrenſ. in l. iam mandatori. Cod de non. nume. pecun. Cuman. conſ. 32. inculpatus. n. 2. cum aliis per Hering. de fideiuſſor. cap. 20. §. 14. n 1. vſque ad 34. Franc. eod. tract. cap. 3. num 26. Pereg. de iur. fiſc. lib. 5. tit. 1. n. 55. vſque ad 58.* Et quando fideiuſſor qui ſoluit repetat à fiſco, vel ante ſolutionem retineat, *Salic. in l. 1. n. 2. C. de fideiuſſor.*

Nec aduerſatur quod quis non poſſit ſoluere partem debiti *l. tutor. 41. §. lucius. vbi Glo. in verb. depoſuit de vſur. l. ſi obſignatione 9. vbi Glo. in ve. totius. C. de ſolu-*
73 *tion.* † Quia cum creditor partem voluntarie accipit ſibi præiudicat ita vt ſtante huiuſmodi conſenſu pars ſoluta debeat cedere in cauſam, grauiorem, non in vniuerſitatem debiti pro rata, *Gab. conſi. 48. num. 3. verſ. non obſtat quod non poſſit, libro. 2.* quem ſequitur *Surd. deciſ. 186. in fin. nu. 9.*

Neque obſtat *l. ob triginta 73. ff. de ſol.* Quia ibi obligatio erat diſtincta, cum pro viginti eſſent dati fide-
74 iuſſores, † & pro decem pignora. Vnde non eſt mirum, ſi pretium redactum ex pignoribus cedit ſolum in cauſam pignorum, & non liberat fideiuſſores. Aliud eſt quando nulla adeſt diſtinctio, cum videlicet pro toto debito interuenit hypotheca debitoris, & pro certa ſumma fuit datus fideiuſſor, & ſic in vna eadẽ cauſa concurrit hypotheca generalis debitoris, & limitata fideiuſſoris. Quare ſolutio debet cedere in eam cauſam, pro qua dati ſunt fideiuſſores, vt dictum eſt tamquam duriorem, *Gab. conſi. 48. nu. 2. lib. 2.*

Præterea diſpoſitio *dict. l. ob triginta. de ſolution.* procedit in pecunia redacta ex venditione pignoris,
75 non autem in ea quæ ſoluitur per debitorem ſimpliciter, vt declarant *ibi Imol. Bartol. Bal. Ang. & alij per tex. in l. in his. §. imperator. ff. de ſolution.* Ratio diuerſitatis eſt, quia alia eſt cauſa debitoris ſoluentis, alia creditoris pignus diſtrahentis, Nam cum debitor ſoluit pecuniam eſt in poteſtate eius commemorare in quam cauſam ſoluit., cum autem creditor pignus diſtrahit licebit ei pretium inde acceptum referre etiam in eam quantitatem, quæ naturaliter tantum debebatur, vnde eo deductu reliquum debitum peti poterit, *l. Paulus 101. verſic Paulus, reſpondit, ff. de ſolut.* Quaſi magis fauendum ſit in hoc caſu creditori propter moram, & culpam debitoris, ob cuius factum pecunia redigitur ex pignore, quod non debet conſiderari in ſolutione ſimpliciter facta ab eodem debitore, *Rimin. Sen. conſi. 548. ad fin. num. 42. libro 2.* Cum aliis ſupra adductis *in decimaſeptima concluſione.* Quidquid aliud ſit quando idem pignus eſt obligatum eodem tempore pro duobus debitis, tunc enim pretium ex eo redactum cedit in vtrumque pro rata, ſi vero diuerſis temporibus primo cedit in antiquius, & ſi quid reſtat in poſterius, Intelligendo quando ſummæ ſunt inæquales, ſecus ſi ſummæ debiti principalis eſſent æquales, *l. pupilli debitor. 96. §. cum eodem tempore*

& ibi

*& ibi late Caſt.nu 2.ff.de ſolut.Idem Caſt.in l.in
iis,§.imperator.ff.eod.* Ex quibus colligitur quod ſi
fideiuſſor nullam conſequitur vtilitatem ex pecu-
nia redacta ex pignore, vt in *d.l.ob triginta,ff.de ſol.*
Vbi *Caſt.in fin.* notat hunc caſum in quo liberatio
contingens reo non tranſit in fideiuſſorem cum
regulariter aliud ſit *l.in omnibus,ff.de ſolut.*

Minus etiam obſtaret quod debitor ſoluiſſet, & cre-
ditor accepiſſet ad computum totius ſummæ de-
76 bitæ, † Quia illa pars ſoluta continetur in tota
tanquam portio illius, vnde contrahentes præſu-
muntur ſe conformare diſpoſitioni iuris; *l.ſi duo,
de acq.hered. Bart.in l.hered.mei §.cum ita,ad treb.*
Et per conſequens erit intelligenda ſolutio ad cō-
putum totius ſummæ, ita tamen, vt extinguatur
pro concurrenti quantitate debitum, pro quo ad-
eſt fideiuſſor, non autem, vt ſit extinctum vniuer-
ſum debitum pro rata, quia tunc alienaretur di-
ſpoſitio iuris, quæ eſt, vt ſemper pecunia ſoluta ce-
dat in partem duriorem, non in vniuerſitatem de-
biti, ſicut pecunia redacta ex pignore non cedit in
vniuerſum, ſed ſolum pro illa parte, pro qua fuit
pignus acceptum, & ſic illa verba ad computum
denotabunt ſolum ſimplicem demonſtrationem
quantitatis debitæ, non alterando diſpoſitionem
iuris, vt late declarat *Gab.conſ.98,num.4.verſ.non
obſtat quod hoc caſu.lib.2.*

Vigeſima octaua concluſio. Si actus ſolutionis non
77 eſt certus ſed ambiguus, † ita vt ignoretur in quam
cauſam debeat conuerti, tunc declarabitur per
proteſtationem præcedentem, & ad ipſam trahe-
tur, ſiue ſit promiſſio, ſiue ſolutio, cum æquipa-
rentur, *l.ſi.C.ad leg.falc. Alex.in l.ſuis queſt.de acq.
hered.* Prout regulare eſt in quolibet actu habente
duplicem ſenſum, quem ſemper interpretamur ſe-
cundum voluntatem proteſtantis, *Ang.in l.iur.gē-
tium.§.quod ſi.vē ff.de pact. Innoc.in c.cum m.ferra-
rienſis.de conſt. Bart.in l.non ſolum § morte.n.18.ve.
ſed ſi actus qui poſtea,ff.de nou.ope.nuncia.* & in ter-
minis ſolutionis ambiguæ ita concludit *Ro.Genu.
deciſ.6 num.12.*

Vigeſima nona concluſio. Non eſt præſumendum,
quod quis potius voluerit in vnam cauſam ſolue-
78 re, † quam in aliam, quando lex quæ imputandi
animum præſumit non minus vult imputationem
fieri in vno, quām in alio propter eandem ratio-
nem in vtroque caſu, vnde non erit inconueniens,
quod imputatio fiat pro parte, cum etiā vna ſolu-
tio poſſit referri ad plura, & diuerſa debita, pro-
ut de imputatione in lucrum ſtatuti pro parte, &
pro alia in legitimam, quando eſt eadem ratio late
concludit *Surd.deciſ.169.n.7.& 8.*

Trigeſima concluſio. Quando eſt numerata maior
ſumma, quam requirat prima, & antiquior cauſa,
79 † id quod ſupereſt adſcribitur ſecundæ cauſæ, ac
deinceps ex ordine aliis, *l.cum ex pluribus.ad a.i.qua
eſt 47.in fi.ff.de ſolut. Menoch.de arbitr.caſu 165.in fin.n.
19.lib.2.* ſi autem nulla cauſa eſt antiquior tunc ce-
dit in quamlibet pro rata, *l.illud & pupillo.§ penult.
de ſolut. Cuiac.obſeru.lib.11.c.35.* Dummodo tamen nō
videatur ſolutum in cauſam, quæ continet ſolum
debitum naturale, *Bart.in l.cum ex pluribus 103.poſt
med.verſ.ſecundo caſu,de ſolut.*

Trigeſima prima concluſio. Debitor qui fecit poſtea
alios contractus cum creditore, & ſoluit plures
80 quantitates, † non videtur ſoluiſſe pro debito, à
quo credebat ſe eſſe liberatum, & exiſtimabat ſe
non teneri, ſed alium ad illud eſſe obligatum, ete-
nim à volūtate ſimplici debitoris pendet in quam
cauſam velit ſoluere creditore non contradicente,
l.1.C.de ſolut. Quinimo etiam ſi creditor contradi-
cat quamuis non transferat dominium pecuniæ,
tamen ſi debitor deponit, & conſignat liberatur
ope exceptionis, *Bar.in l.cum ex pluribus ff.de ſolu.*
vnde iſta præſumptio iuris, quæ diſponit videri
ſolutum in cauſam duriorem debitore, & credi-
tore nihil dicentibus, fundatur ſuper tacita volun-
tate debitoris, qui præſumitur velle quod ſibi vti-
81 lius eſt, † cum omnia iura in hac materia loquen-
tia vtantur verbo *videtur* quod in re dubia ſignifi-
cat tacitam voluntatem agentium, *l.item quæritur.
§ qui impleto.ff.lo.a.l.dolia,de contrah.empt.l.non e-
nim de ſolut.* Quare ſequitur quod tacita voluntas
debitoris ſoluentis non poteſt adaptari ad debi-
tum quod debitor credebat ſe non debere, cum
impoſſibile ſit, quod in illam cauſam ſolutio ceſſe-
rit, quaſi nemo videatur cogitaſſe de eo, quod i-
gnorat, *l.cum aquiliana,de tranſ.l.mater decedentes.
82 de inoffic.teſt.* † Cum etiam in his quæ dependent
in ſolo animo gerentis aliquem actum inſpiciatur
potius opinio eius, qui illum gerit, quàm veritas, *l.
multum intereſt.de cond.& demonſt. Bart.in l.2.§.
Labeo.ff pro emptor.* Ita omnia prædicta in ſpecie
ſolutionis comprobat *Aret.conſi.5.in princip.verſ.
quæro tunc quomodo debetur.*

Trigeſima ſecunda concluſio. Quemadmodum ſi de-
bitor aliquid ſoluit eo viuente tenetur creditor ſo-
lutionem per eum factam ponere ad debitum gra-
83 uius, † ita etiam ad hoc tenebuntur hæredes cre-
ditoris, cum in eos omnes actiones actiuæ, & paſ-
ſiuæ tranſeant, *l.pro hereditariis.C.de hered.act.* Et
hæres, & defunctus cenſentur vna & eadem per-
ſona, *auth.de iur.iur.à morient.præſt.poſt.pr.* Et ſer-
mo teſtatoris dicitur ſermo hæredis *l.poſtulante ad
Trebel.* & ita in terminis ſolutionis concludit *Soc.
conſi.293.præſens conſultatio.colu.1.verſ.quibus præ-
miſſis.lib.2.*

Aliud tamen eſſet in ſtatutis & conuentionibus, quæ
84 ſtrictiſſimè deberent intelligi, † ſi enim loqueren-
tur de ſolutionibus, quæ fierent per certam, & de-
terminatam perſonam non verificarentur in ſolu-
tionibus factis per hæredes; vnde ſi adeſſet con-
uentio, quod ſolutio debeat cedere in talem cau-
ſam, ſi fiat in ſpecie ab aliquo, cedet in illam quan-
do ab eodem eſt facta ſecus ſi fiat ab eius hæredi-
bus, quia tunc imputabitur in illud, quod de iure
eſt imputandum, & ſic hæredes creditoris non te-
nebuntur in hoc ſolutiones factas per hæredes de-
bitoris accipere in illam cauſam in quam tenerен-
tur, ſi ipſemet debitor ſoluiſſet prout in puncto la-
tè declarat *Socin.conſi.293.col.2.& 3.lib.2.*

Trigeſima tertia concluſio. Summa ſoluta per debi-
torem debet compenſari in cauſam duriorem,
85 † quamuis creditor acceperit ſub conditione niſi
ſolueret reſtum in ſuis terminis, ſi enim fuit d. re-
ſtum ſolutum eſt verificata, & impleta huiuſmodi
conditio, & conſequēter creditor cōſenſit in eum
caſum accipere, & excomputare ſtante illa dictio-
ne niſi, *l.in actione C.de tranſact. l.ſi cum.§ qui iniu-
riarum,ff ſi quis caution.* & in ſpecie ita concludit
Alex.conſi.2.ex narratis.col.vlt,in princ.n.1.lib.4.

Amplius quamuis creditor agendo contra debito-
86 rem narraret in libello, † quod accepit d.ſummam
ſibi ſolutam, quam conſenſit debitor excomputa-
rit in aliud debitum, poſſet iſta confeſſio pro parte
acceptari, & pro alia reſpui, licet enim illa non di-

uidatur, *l. publia, §. fi. ff. depoſi.* Tamen quia præſumptio eſt pro debitore, quod ſoluerit in cauſam duriorem, admittetur diuiſio confeſſionis, *Bart. in l. aurelius. §. idem quæſiit ff. de liberat. leg. Bal. in l. per ſeruum. §. 1. de vſur. Imol. in l. decem. de verb. obl.* & in ſpecie ſolutionis de qua agimus de magis communi teſtatur *Alex. conſ. 1. num. 21. col. vlt. ad fin. v. & non obſtat ſi dicatur lib. 4.*

Trigeſima quarta concluſio. Semper in dubio præſu-
87 mitur ſolutionem fieri ex ſumma, † qua inferebatur minor iactatio, & ſic potius ex lucro, non autem ex capitali, *Butr. conſi. 65. primo aſpectu*, & multis comprobat *Dec. conſi. 60. num. 10. vſque ad num. 30. lib. 4. Aym. conſi. 106. nu. 11. Menoch. conſi. 121. nu. 44. in fi. lib. 2.* Quaſi ſoluens præſumatur ſoluere, vt ſibi
88 vtilius eſt, *Alex conſ. 55. col. 2. li. 5.* † Prout hoc regulariter eſt in aliis aliquem actum facientibus qui præſumuntur illum facere eo modo, quo ſibi magis proficuum eſt, *Bart. in l. geri. n. 21. de acq. hæred. Tiraq. de retr. §. 30. gl. 1. nu. 32.* Prout etiam de remedio vtiliori, quod ſemper in dubio cenſetur intentatũ, *Aym. conſi. 130. in fi. n. 12. poſt med. Alex. conſi. 55. col. 2. ante med. & col. 3. poſt med. v. quarto reſpondeo. lib. 5.* Et hæc ſatis ſint ad intellectum *l. 1. ff. de ſol. & l. 1. C. eod.* In quarum legum explicatione multa adducunt Doctores, ſed adeo implicitè, vt mirum non videri debeat, ſi hæc quæ in gratiam amici hoc iubentis ex tempore ſcripſi, minus diſtincta forſan videbuntur, quam opus fuiſſet; Alia quæ ſuper-
89 ſunt ponam in *cap. particulari*, † vbi etiam tractabitur quid concludendum ſit, quando ageretur inter debitorem, qui ſoluit, & creditorem, ad cuius inſtantiam ſoluitur alteri ſuo creditori, in quo facit differentiam *Io. Vinc. Ann. alleg. 112. ad med. n. 5. li. 1.* Quidquid alias quando creditor exigit nomen ſui
90 debitoris † poſſit in quam cauſam velit computare, *l. paulus, §. de ſolut. l. in his. §. imperator ff. eod. tit.* & dictum eſt ſupra *duodecima concluſione*. Quibus adde quod quando creditor habet obligata bona ſui debitoris, & per conſequens nomen ſuimet, tunc poteſt ipſe ſibi ſoluere imputandu in quam cauſam velit, ſicut dicimus de pecunia re-
91 dacta ex venditione pignoris, † & idem in pecunia exacta à debitore debitoris, cuius nomen erat obligatum, *l. nomen C. quæ res pign. oblig. poſſ.* Militat enim in vtroque caſu eadem ratio, cum aliud ſit quando nomen non eſſet obligatum, quaſi tunc illa pecunia non cedat in ſolutum, niſi oppoſita compẽſatione vt notatur in *l. 4. de compenſat.* vnde erit in electione debitoris in quam cauſam compenſationem opponat. Ita in omnibus ſupradictis caſibus diſtinguit *Bart. in l. cum ex pluribus 104. in fi num. 4. ff de ſolut.*

Vltimo eſt addendum, quod ſi contingat aliquam
92 exactionem pecuniarum fieri, † cenſendum eſt potius illam factam fuiſſe in cauſam damnorum, & intereſſe iam liquidatorum tempore exactionis, non autem in cauſam damnorum, & intereſſe poſtea decurſorum, & nondum liquidatorum, quia illa habet executionem paratam propter liquidationẽ, hæc autem ſecus propter non liquidationem, & ſic militant quæ ſupradicta ſunt, quod vna cauſa dicatur grauior altera, quando vna ha-
93 bet executionem paratam, & altera non, † cum etiam illud dicatur debitum grauius, quod celerius poteſt executioni demandari, maxime quia cauſa damnorum, & intereſſe decurſorum, & liquidatorum ante exactionem eſt antiquior, quàm cauſa damnorum, & intereſſe poſtea decurſorum. Ita in propoſito ſimilis exactionis reſoluit *Bot. deciſ. 123. num. 1. part. 1.* vbi etiam ampliatur hoc procedere,
94 † quamuis in inſtrumento diceretur exactionem poſſe fieri pro damnis, & intereſſe decurrendis, cum illa verba in futurum decurrendorum debeant intelligi, habito reſpectu ad tempus initæ conuentionis, de quo tempore poterant conſiderati damna, & intereſſe in futurum decurrenda, nõ autem habito reſpectu ad tempus exactionis, de quo tempore oportebat intereſſe, & damna eſſe decurſa, quia aliàs ſequeretur abſurdum quod fieret exactio crediti nondum creati, & in eſſe deducti, ſtante præſertim veriſimilitudine, quæ facit vt potius exactio præſumatur facta in cauſam iam liquidatam, tamquam grauiorem, & magis anti-
95 quam, † cùm in iſta materia ſolutionum ſemper attendatur quo eſt veriſimile, *l. ſi ex pluribus. la 2. ff. de ſolut. Corn. conſi. 295. nu. 2. lib. 3.* & debitum antiquius conſideratur non reſpectu temporis cele-
96 brati contractus, † ſed ſolutionis faciendæ, *Ruin. conſi. 126. n. 5 lib. 4. Menoch. conſi. 121. nu. 56 lib. 2.* In quibus tamen ſemper etiam præſupponẽdum eſt, vt id quod ſoluitur poſſit vtrique debito accommodari, nam alias ſi illi non conueniret non conſi-
97 deraretur antiquitas, † ſeu grauitas cauſæ, aut alterius coniecturæ, & præſumptionis, de qua ſupra, Vnde ſi vnum debitum eſſet in pecunia, alterum in frumento, ſi præſtatio fieret in frumento, non trahetur ad aliã cauſam, *Dec. Maſc. & alij et Surd. deciſ. 328 n. 10. p. 2.* vbi etiam multa quando in debitum vſurarium, vel non vſurarium cenſeatur facta ſolutio.

EPITOME.

Pater an poſſit dare curatorem filio in teſtamento, & requiratur confirmatio iudicis, & petitio adulti tam de iure ciuili quam canonico. ¶ Et an detur inuito, & quid in minoribus habentibus iuriſdictionem. ¶ Et in curatore dato furioſo, ſurdo, muto, & aliis ſimili infirmitate detentis. ¶ Et an tutor, & curator in eodem teſtamento poſſit dari, & quid de ſtylo malè ſeruetur. ¶ Tempus ad excuſandum à cura teſtamentaria quando currere incipiat. ¶ Curator ad lites an detur minori inuito, & an debeat eſſe generalis, & an poſſit dari a Iudicibus Maleficiorum, Vicariis Forancis, ordinariis, delegatis, & ſimilibus. ¶ Et quando onus curæ ad lites quis cogatur accipere. ¶ Decretum iudicis an faciat curatorem irreuocabilem, & requiratur decretum contrarium pro reuocatione. ¶ Maritus an poſſit eſſe curator generalis vxoris. ¶ Interlocutoria quando ſit reuocanda cũ cauſæ cognitione. ¶ Bona curatoris an ſint tacitè hypothecata ad fauorem minoris, & quid in bonis hæredum, & an teſtator poſſit illorum bona obligare. ¶ Curator ad lites an intelligatur, Solum de illis quæ tunc temporis exiſtebant. ¶ Geſta per curatores non confirmatos ad petitionem minorum in quibus caſibus ſint nulla.

SVMMARIVM.

1 *Curator non poteſt dari in teſtamento, ſed requiritur confirmatio iudicis, & petitio adulti. Et quid de iure canonico. num. 8. 9. & 10.*

2 *Curator abſque confirmatione adminiſtrans non dicitur vt curator gerere, ſed vt negotiorum geſtor.*

3 *Curator datur principaliter rebus de quibus pater non*

Digitized by Google

t er non poteſt diſſentire poſt pubertatem.

4 *Confirmatio curatoris dati à patre eſt facienda, quia de eo lex confidit.*

5 *Reges & alij habentes iuriſdictionem an cogantur inuiti accipere curatorem, & num. 6. & de cauſis dandi curatorem talibus, nu. 7.*

11 *Intellectus* auth. vt liceat matr. & au. in princ.

12 *Declaratio* l. pater ſeuerinam §. conditionis verba. de cond. & demonſt.

13 *Confirmatio illius, quod per ſe eſt inualidum aſſumit denominationem à confirmanti.*

14 *Geſta per curatores non confirmatos ad petitionem minorum an ſint nulla tam in ipſorum præiudicium, quam fauorem. & nu. 16.*

15 *Intellectus* l. non ideò minus. C. de procurator. & *num. 17.*

18 *Mater an poſſit approbare acta & ſententiam latam cum falſo curatore, & an ſit ipſo iure nulla.*

19 *Curator non poteſt dari in teſtamento quando ſumus in adulto qui ſit compos mentis, cum aliud ſit in curatore dato furioſo, & nu. 20. Intellige vt nu. 12.*

21 *Surdus, & mutus, & ſimilibus infirmitatibus detenti non recipiunt inuiti curatorem.*

23 *Tutor & curator in eodem teſtamento non poteſt dari, quiquid male contrarium ſeruetur.*

24 *Tempus ad excuſādū à cura data in teſtamento quando incipiat currere, & de forma confirmationis, n. 25. Et an talis confirmatio inualuerit in vim conſuetudinis, vel legis, nu. 26.*

27 *Curator datus in teſtamento quando cogatur adminiſtrare.*

28 *Curator ad lites quo caſu debeat dari minori etiam inuito. Et an debeat eſſe generalis ad omnes lites, vel ſpecialis, nu. 29. Et an per talem ſit faciendum inuentarium, nu. 30. & an dentur plures curatores ad lites. nu. 31. & an potius vnum, quam alterum cogatur accipere. num. 37.*

32 *Curator ad lites an debeat ſatiſdare rem minoris ſaluam fore, & de iudicato ſoluendo, & quid de ſtylo Curia Romana, nu. 33.*

34 *Locus iudicij in ordinatoriis debet attendi.*

35 *Curator ad lites quando debeat facere inuentarium, vel librum expenſarum.*

36 *Curator ad lites an cogatur onus inuitus ſuſcipere, & quid in curatore generali ad negotia.*

38 *Arbitri licet eligantur ex neceſſitate ſtatuti, tamen partes non coguntur certam perſonam accipere.*

39 *Curator ad litem non ſolum datur minori, ſed etiam impuberi, & pupillo, non tamen infanti.*

40 *Curatores dantur ab iiſdem magiſtratibus à quibus & tutores. Et quid hodie ſeruetur, num. 41. & quid in confirmationibus curatorum qui dantur in teſtamento, nu. 42.*

43 *Iudex dando tutorem & curatorem an debeat habere merum, vel mixtum imperium, vel quod hoc ſit ſpecialiter ei demandatum.*

44 *Iudex ordinarius, vel delegatus, aut maleficiorum quando poſſit dare curatorem ad litem, quamuis perſona non ſit illi ſubdita, & nu. 45 Et qua requirantur vt valeat talis datio, nu. 52. & 53.*

46 *Curatoris datio an poſſit delegari, & quando veniat incidenter ad ipſam litem, nu. 47.*

48 *Epiſcopus, & eius officialis, & Vicarius præſidis, & Foraneus an poſſint dare curatorem ad litem, & quomodo intelligatur, nu. 53.*

49 *Curator ad lites dicitur neceſſarius ad expediendam cauſam.*

50 *Facultas dandi curatorem ad litem an cenſeatur ex eodem conſiſtorio quod facit Epiſcopus cum Vicario.*

51 *Verbum* officialis *quomodo intelligatur, & quos comprehendat.*

54 *Foranei quando dicantur iudices ordinarii.*

55 *Curator ad lites etiam cum decreto, an poſſit eodem modo reuocari ſicut procurator.*

56 *Intellectus* l. non ſemel de tutel.

57 *Reuocatio curatoris directa, vel indirecta qualis ſit.*

58 *Decretum iudicis an faciat Curatorem irreuo. abſolemi & num 60.*

59 *In prætoriis ſtipulationibus nouatio fiat ope exceptionis, quidquid in aliis fiat ipſo iure.*

61 *Maritus non poteſt eſſe generalis Curator vxoris, ſed poterit eſſe ad litem.*

62 *Curator ad litem, & generalis quo caſu poſſit reuocari contrario decreto Iudicis.*

63 *Actus quando ſit potentior cui decretum aſſiſtit.*

64 *Interlocutoria an ſit reuocanda cum cauſa cognitione.*

65 *Cura eſt onus, & nullum commodum affert.*

65 *Curator ad lites generalis per quos iudices poſſit dari, & an ſimpliciter datus intelligatur ad omnes lites, n. 67. & 68.*

69 *Procurator ſi conſtituatur ad certam cauſam contra aliquem non poteſt eandem cauſam pertractare contra alium.*

70 *Curator ad lites intelligitur datus ſolū de litibus qua tunc temporis exiſtunt. Et de ratione, nu 71.*

72 *Bona tutoris & curatoris generalis ſunt tacite hypothecata ad fauorem pupilli, & minoris, & quid in bonis hæredum curatoris ad litem, n. 73. 74.*

75 *In generali & expreſſa obligatione facta per defunctum non veniunt bona hæredum, & minus in tacita.*

76 *Teſtator an poſſit expreſſe obligare bona hæredum, & num. 77.*

CAPVT CCXXV.

Firmatis infraſcriptis concluſionibus breuiter colligam in fine præſentis capituli quid ſentiendum ſit circa dubitationes, de quibus in caſu mihi tranſmiſſo.

Prima concluſio. Curator non poteſt dari in teſta-
1 mento; requiritur enim confirmatio, † Ita vt non attendatur, quod pater voluerit curatorem per ſe datum poſſe adminiſtrare etiam, ſine decreto, & confirmatione Iudicis, cum hoc non poſſit facere, quaſi repugnet lex, quæ magis ſeruanda eſt, quam voluntas defuncti, nemo enim inuitus accipit curatorem, etiam ſi pater ei in teſtamento dederit, immo neceſſe eſt, vt adultus petat iſtam confirmationem curatoris à patre dati, cum non detur niſi petenti, *l. in fi. de confirmat. tutor. l. casus. de excuſ. tut. l. curatorē de neg. geſt. l. penult. C. de teſt. tut l. hoc autem. in prin. ff. ex quib. cauſ. maior. Gloſſ. in l. pater ſeuerinam* 100. §. *conditionum. de condit. & demonſtr. in verb. non videbitur.* & declarat *Corn. conſil. 81. col. 2. in princip. verſ. præterea* [illegible] *ſit confirmandus lib. 4. late Gabr. conſi. 25. nu. 9. vſque ad nu. 17. lib. 2. So-*
2 *cin. Iun. conſi. 97. nu. 15. lib. 1.* † Immo ſi curator abſque confirmatione ſe ingeſſerit adminiſtrationi, non dicetur vt curator gerere, ſed tanquam negotiorum geſtor, *l. curatorem. C. de neg. geſt. Socin. Iun. conſi. 76. nu 21. lib. 2.*

Ratio omnium prædictorum eſt, quia curator datur principaliter ipſis rebus, *l. in copulādis. Cod. de nup.*

enim facultas approbandi reſpicit potius reſolu-
tionem actus, quam originem, nec impedit, quo
minus diſpoſitio iuris ſuum effectum ſortiatur, &
diſpoſitio, quæ ex aliquo futuro euentu poteſt re-
ſolui non minus dicitur pura, quam ſi nullo caſu
poſſet reſolui, prout latiſſimè omnia prædicta de-
clarat *Sard. deciſ. 109. nu. 7 & 18. & per tot. & deciſ.*
64. alias 70. duo proponebantur, nu. 1.

Quarta Concluſio. Curator non poteſt dari in teſta-
mento, quando ſumus in Adulto, qui ſit compos
19 mentis, † cum aliud ſit in curatore dato furioſo,
& mente capto: talis enim valide datur in teſta-
mento cum æquiparetur pupillo, & datur princi-
paliter perſonæ, *Salic. in l. in copulãdis, C. de nup. per*
l. fi. §. & ſi quidem, C. de curat. furioſ. l. de creationibus
C. de epiſc. aud Bart. in l. 1. C. de confirm. tut. Silueſt. in
§. dantur autẽ n. 6. inſtit. de curat. Arg. inſtit. de fiduc.
tut. in princ. Ad exemplum tutoris pupilli, *l. ſi cura*
torem habens, C. de in integr. reſtit. minor & notat *Iaſ.*
ad Port. inſtit. de curat. in ver. teſtam. ẽio, in princ. Dec.
20 *in l. 2. de tutela n. 6. § acme poteſt, ne reg. iur.* † Iſtis enim
etiam inuitis datur curator non expectata eorum
voluntate, cum velle non poſſint, *l. 2. §. voluntatem,*
ff. ſolut. matr. Quidquid aliud ſit in ſurdo, muto, &
21 ſimilibus infirmitatibus detentis, quibus † non da-
tur inuitis, cum poſſint procuratores conſtituere,
prout eis placebit, *l. Fab. in §. item inuiti, n. 3. inſtit.*
22 *de curat.* Quamuis *ibid. n. 4* † conſulat melius eſſe
vocare illos mente captos, & furioſos, quos Iu-
dex debet audire, & ſtatum eorum videre, cum
magna & pleniſſima cauſæ cognitio requiratur, *l.*
ubi iuris ff. de curat. furioſ.

Quinta Concluſio. Non poteſt aliquis dari tutor,
23 & curator in teſtamento eodem tempore, † licet
male contrarium ſeruetur, cum debeat curator
confirmari poſt pupillarem ætatem volente, & pe-
tente Adulto, neque enim ipſe curator poteſt pe-
tere per ſe ipſum confirmationem, ſed debet no-
minari, *l. curator. C. de excuſ. tut.* cum aliis per *Gabr.*
conſ. 25. n. 7. lib. 2. Dec. in l. penult. C. de teſtam. tutor.
24 † Ideo tempus ad excuſandum ab iſta cura incipit
currere à die confirmationis, & impetrati decreti,
l. quinquaginta dies. C. de excuſ. tut. l. 2. C. de cõfirm.
25 *tut. Bartol. in l. Titius ff. de excuſat. tut.* Et † formam
confirmationis ponit *Iaſ. ad Port. inſtit. de curat. in*
princ. in ver. in teſtamẽto, in princ. verſ. adde prædictis,
Et quod iſta confirmatio inualuerit non in vim
26 conſuetudinis ſed potius legis † aut conſtitutionis
eſt text. *in l. 1. & vlt. ff. de confirm. tut.* & notat *Silueſt.*
in §. dantur autem, nu. 5. in 3. not. inſtit. de curat. Vbi
etiam quod huiuſmodi curator datus in teſtamẽ-
27 to † non cogitur adminiſtrare quidquid aliud ſit
quando vellet habere fideicommiſſum, aut lèga-
tum ſibi relictum tempore quo fuit datus curator,
l. fin. de confirm. tut.

Sexta Concluſio. Curator ad lites debet dari mino-
ri etiam inuito, ne iudicium reddatur eluſorium,
28 non enim habet legitimam perſonam ſtandi in
iudicio, niſi ſit filius, qui licet minor admittitur in
iudicio ad defendendum patrem, *l. exigendi C. de*
*procurat. Alex. in l. tutori. C. de neg. geſt. Silueſt. in §. it*ẽ
inuiti, n. 15 inſtit. de curat. Vãt. qu. b. mod. ſent. null.
repar. n. 85 ver. & ſi nõ comparuerit. Neuiz. conſ. 17. n.
56. Iaſ. ad Port. inſtit. de curat. in prin. n. 9. in ver. cura-
29 *torem, verſ. ſed aſtor habet duo remedia.* † Audietur
tamen minor conuentus, ſi allegaret nolle cura-
torem ad litem, ſed velle generalem, cum lex dicat
petendum eſſe ab eo curatorem, quod intelligitur
de generali, *l. 1. Cod. qui pet. tut.* Niſi faceret hoc in
fraudẽ cauſa differendi iudiciũ, cum debeat fieri
30 inuentarium per curatorem generalem; † & pen-
dente illius confectione non poſſet conueniri, vel
quia nõ adeſſet Iudex, qui poſſet dare generalem,
ſed tantum ad litem, vt per *lo. Fab. in §. item inuiti,*
31 *n. 4. verſ. ſed quid ſi adoleſc. inſti. de curat.* Poterũt ta-
mẽ dari plures curatores ad litẽ dũmodo inſolidũ
hoc fiat ex rationib. per *Bart. in l. cum ſemel §. de cur.*
Tenebitur tamen iſte curator ſatisdare rem minoris
ſaluam fore, *l. & ſi ad ſpeciee ff. rem pupill. ſal. for.* Non
32 tamen de iudicato ſoluendo, † cum appareat de
eius cõſtitutione, *l. ſeruus, § defenſionem, C. de admin.*
tut. l. vulgo ff. eod. lo. Fab. in §. item inuiti, nu 5. ver. ſed
nunquid tales, inſtit. de curat. De ſtylo tamen admit-
teretur curator ad lites ſine cautione, cum non ad-
33 miniſtret bona, † nec faciat inuentarium; prout
ita ſeruari in Rota, etiam inter Romanos non ob-
ſtante ſtatuto teſtatur *Mandoſ. form. 4. commiſſ. in*
verb. curatorem ad lites, vbi dicit multum notãdum
& nouum, cum potius inter Romanos eſſet ſer-
uã ſum eorum ſtatutũ, omiſſo præfato ſtylo, quaſi
34 ſimus in ſtatuto ordinatorio iudicij † in ordina-
toriis locus iudicij debet attẽdi, *Gloſſ. in c. quod cle-*
ricis, de for. cõpet. dixi deciſ. 75. n. 4. & ibi in Addit. n. 1.
& 2. Quamuis autem non conficiat inuentarium,
tenetur tamen facere librum de expenſis factis in
35 lite † argumento *l. ſi quando C. de bon. vacant. lib. 12.*
Rol. a Valle conſ. 43. n. 9 verſ. ſubdit tamen. tom. 8 p. 2.
fol. 172. Vbi etiam *nu. 8.* quod debet facere inuen-
tarium, quando ad manus talis curatoris aliquid
perueniret. *Alber. in l. creationibus, C. de epiſc. & cler.*
Mant. ſing. 582 lite erat datus, in fin. verſ. ſi maxime.

Adde tamen quod curator ad lites non cogitur onus
36 inuitus ſuſcipere, non enim datur niſi volẽs, † cum
aliud ſit in curatore generali ad negotia, qui da-
tur inuitus, fruſtra enim exigeretur præſentia cu-
ratoris ad litem ſi cogeretur accipere curam, &
eius munus eſſet neceſſarium, licet aliquando poſ-
ſit ex cauſa cogi, vt dicimus de curatore bonis dan-
do, *Alex. in l. tutori, C. de neg. geſt.* & de veriori, & ma-
gis communi opinione, quidquid alij contrarium
ſentiant teſtatur *Silueſt. in § item inuiti. col. fin. n. 17.*
inſt. de curat. Auffr. ad deciſ. Cap. Tholoſ. 72. nu. 2. poſt
Bart. in l. qui trahet §. ſi pupillus, ff. de tut.

Idem adde quod quãuis minor cogatur accipere cu-
ratorem ad litem, non tamẽ cogitur in ſpecie ac-
37 cipere vnum, † vel alium, releuatur enim in hoc,
vt ipſe accipiat quem velit, & ſic poterit volunta-
riè eligere quo ad ſpeciem, *Gloſſ. in l. mutus, § is qui*
curatorẽ, ff. de procur. quam multum notabilem di-
cit *Lanfran. de Orian. de arbitr. in princ. n. 14. v. hoc*
ego probo. to. 3. p. 1. fol. 207. Alex. conſ. 122. videtur pri-
38 *ma facie, in fin. verſ. vltimo non obſtat. lib. 1.* † Exẽplo
eius quod dicimus de arbitris, qui debent eligi per
conſanguineos ex diſpoſitione ſtatuti, licet enim
eligantur ex neceſſitate, tamen partes non cogũ-
tur certam perſonam accipere, ſed voluntarie eli-
gunt, quem magis ſibi expedire iudicauerint, vt
per *Lanfr. ibid. n. 13. verſ. poſſet tamen ſaluari.* Et ideo
hoc reſpectu arbitrium definitur pro poteſtate
voluntarie alicui data, & recepta ad pronuncian-
dum in lite, prout arbitro viſum fuerit ſecundum
Hoſt. & alios in c. 1. de arbit.

Et talis curator ad litem non ſolum dabitur mino-
ri, vt dictum eſt, ſed etiam impuberi, & pupillo,
39 † licet enim curator non datur niſi conſentienti,
l. mutus § is qui. de procur. Tamen ſoli infanti pro

cum etiam indirectè poſſit reuocari per conſtitu-
tionem noui curatoris ad eandem litem, ita vt
interueniat decretum Iudicis in reuocando, prout
inſtituendo, *l. ſi vt proponis, C. de nup. Bar. in l. ſi quis
cum. 21. §. vnius, & §. Iulianus, de procur.* Idem ſequi-
tur *Gui. Pa. ſing. 421. in princ.* vbi quod talis cura-
tor remouetur ſicut procurator, *Din. in d. §. Iulia-
nus, & ibi Ang. in fin. verſ. tu autem tene. Caſt. in fin.
verſ. ſed dic quod decretum, n. 4.*
Nec repugnat, quod decretum Iudicis faciat curam
irreuocabilem, quaſi reprobetur variatio ſtante
58 dicto decreto † *l. eos, C. ad med mulct.* Vnde non
bene arguitur de procuratore ſimplici ad curato-
rem ad litem, cum ille ſine decreto conſtituatur,
& ita ſentiunt *Iacob. Butr. & Rain. in dict. §. Iulianus,*
vbi quod per dationem ſecundi curatoris ad li-
tem non reuocatur primus, quia non ita de facili
59 fit nouatio, vbi decretum fuit appoſitum, † Vnde
dicimus quod in prætoriis ſtipulationibus fit no-
uatio ope exceptionis, quaſi prætor auctoritatem
interpoſuerit, cum tamen in alijs ſtipulationibus
nouatio fieret ipſo iure, *l. Valerianus, de prætor. ſti-
pulat.*
Quia contrarium eſt verius, Nam confirmatio ſupe-
rioris non debet facere irreuocabilem actum, qui
60 † de ſui natura erat irreuocabilis; Neque enim di-
cendum eſt Iudicem interponere decretum ad ef-
fectum, vt non reuocetur cura, cum etiam confir-
matio imitetur naturam confirmati, & decretum
cenſeatur interpoſitum ſecundum naturam actus,
l. omnium C. de teſtament. & ita in ſpecie reſpondet
*Bald. in d. § Iulianus, in fi. verſ. ego non recedo ab opi-
nione* vbi etiam *n. 2.* colligit rationem diverſitatis,
61 † quare maritus non poſſit eſſe curator generalis
vxoris, *l. maritus, qui dar. tutor. poſſ.* ſed bene poſſit
eſſe curator ad litem, *Bart. in d. §. Iulianus.* Etenim
curator generalis non poteſt reuocari contrario
62 decreto, † niſi ex cauſa ſuſpicionis, *l. curatores. C.
qui dar. tut. poſſ. Gui. Pap. ſing. 221. in princ.* ſed cura-
tor ad litem poteſt remoueri liberè ad inſtar pro-
curatoris, *l. maritus, C. de procur.* & ita etiam reſpon-
det *Caſtr. in d. § Iulianus, in fi. verſ. ſed dic quod de-
cretum,* & ibi *Angel.* atteſtatur de veriori opinione
contra *Iacob. Butr. & Rain. contrarium tenentes.*
Nec facit quod actus ſit potentior, & efficacior cum
decretum aſſiſtit, *l. 1. Cod. de præd. curial. lib. 10. l. lex
quæ tutores, Cod. de admin. tut.* Vnde interlocutoria
63 † lata cum cauſæ cognitione non reuocatur ſine
64 cauſæ cognitione, *l. 1. C. de dilat.* † Maxime cum
traxit ſecum executionem, *l. vlt. in fi. de prat.
ſtipul.* Quia reſpondetur curam eſſe onus & nullū
commodum afferre, *l. inter onera, de excuſat. tutor.*
65 † Et contraria procedunt in interlocutoria, per
quam alteri eſt ius quæſitum, cum ſecus eſſet, ſi
nulli ius quæreretur, *l. diem proferre, in princ. de ar-
bitr. cap. conſuluit, de off. deleg.* & ita reſpondet in
ſpecie *Ang. in d. §. Iulianus, in fi. nu. 3.*
Decima Concluſio. Curator ad litem particularem
poteſt dari minori inuito per Iudicem cauſæ ſiue
66 ordinarium, ſiue delegatum, vt dictum eſt, † A-
liud tamen eſſet in dando curatorem ad lites ge-
neralem, tunc enim dabitur per Iudicem originis,
ſeu domicilij pupilli; quaſi tunc videatur datus
ad omnes lites quas poterit tractare, ſiue ſint intra
ſuam prouinciam, ſiue etiam extra illam exiſtant,
*Oldr. conſ. 59. vertitur in dubium, ad med. n. 2. Myſing.
obſeru. 87. cent. 1. Caualc. de tut. n. 282. in fi. verſ. & in
pupillo forenſe, tom. 8. p. 2. fol. 348* latè *Bertr. conſil.*
67 102. nu. 17. lib. 3. † Et de curatore dato ſimpliciter
quod intelligitur ad omnes lites, & ad agendum
& contrahendum eſt text. *in l. qui habet, §. fin. ff. de
tutel. Odofr. de curat. bon. dand. rubr. qui poſſ. dar. cu-
rat. bon. nu. 37. tom. 8. p. 2. f. 406.*
Quod tamen intelligitur dummodo Magiſtratus
domicilij, ſeu originis minoris dederit curatorem
68 generaliter ad cauſas; † ſecus autem quando fuiſ-
ſet datus curator per eundem Magiſtratum ſpe-
cialiter ad certam cauſam, tunc enim non poterit
interuenire pro alia cauſa coram Iudice alterius
iuriſdictionis, Immo nec coram Iudice, coram quo
illa ſpecialis cauſa tractatur, cum fuerit limitata
iſtius curatoris poteſtas quo ad illam tantum cau-
ſam, pro qua fuit datus, *Menoch conſ. 790. n. 1. lib 7.*
69 † Prout dicimus de procuratore, qui ſimilis eſt
curatori ad lites, talis enim ſi conſtituatur ad cer-
tam cauſam contra aliquem non poteſt eam per-
tractare contra alium cum eius facultas fuerit re-
ſtricta ad illum tantum, vnde iudicium tractatum
contra alium eſſet nullum, *Bellam decis. 354 & 168.
Rot. dec. 1. 13. de procur. in nou. Vant. de null. ex defect.
mand. nu 83.*
Vndecima Concluſio. Curator, ſeu actor ad lites in-
70 telligitur ſolum datus de litibus, † quæ tunc tem-
poris exiſtunt, *l. qui habet, § fi. de tut. Alex. in l. dam-
ni. § ſi is qui vicinas ædes, in verb. futuras, de dām. in-
fect. dixi ſupra c. 145. n. 14. Rot. Innoc. & alij de quibus
per Franc. in c. vlt. in fi. nu. 4. verſ. intellige tamen de
71 iud. in 6.* † Cum enim in curatore ad lites debeat
interuenire decretum, non debet illud trahi ad
futura, *l. fi. de decre. ab ordin. facien. Roman. ſing. 156.
conſtituto titiam, verſ. ſed in actore.*
Ex prædictis apparet omnia acta per prætenſum cu-
ratorem datum in teſtamento fuiſſe nulla non ſe-
quuta confirmatione Magiſtratus, à quo dantur
tutores, cum ſimus in minore, & adulto mentis
compote, tam de iure ciuili, quàm canonico, quā-
uis ageretur de geſtis ad fauorem eius minoris
non exiſtente ratificatione, vt *in l. 2. 3. 4. & 7. con-
cluſ.* Recte tamen dabitur curator ad litem ſine
cautione per Iudicem cauſæ tam ordinarium,
quam delegatum, & Vicarium Foraneum, quid-
quid aliud ſit in generali curatore ad lites, qui da-
bitur per Iudicem originis, & domicilij, ita vt in-
telligatur de litibus præſentibus, vt *in 6. 8. 9. 10 &
11. concluſ.* Adeo vt talis curator ad litem poſſit re-
uocari, quamuis cum decreto Iudicis fuerit ad-
miſſus, cum declarationibus, de quibus *in 10. con-
cluſione*; Licet pro tempore quo lites geſſit tenea-
tur, ita vt etiam eius bona ſint tacitè obligata mi-
72 nori, Quemadmodum bona tutoris, † & Cura-
toris generalis ſunt tacitè hypothecata ad fauo-
rem pupilli, & minoris, *Iaſ. in l. properandum § vlt.
per illum text in 4. notab. n. 4. poſt Bald. & Alex. ibid.
in 3. notab. C. de iud. Vinc. Franc. deciſ. 321. num. 3. Vā-
deranus. de priuil. creditor. tit. quod priuil. pup.* quem
refert, & ſequitur *Franc. Munnoz. de ratiocin. ad-
miniſtr. cap. 39. n. 3. verſ. quam ſententiam. Marner. in
73 l. quo tutela. nu. 39. de regul. iur.* † Quod etiam pro-
cedit in bonis hæredum Curatoris ad lites, quo-
rum bona cenſentur quoque tacite obligata pro
adminiſtratione facta per dictum Curatorem ad
lites, vt videtur colligi ex *d. l. properandum, §. fi. C.
de iud. v. hæredesque & res eorum.* & ibi hoc not *Iaſ.
74 nu. 4.* † Quamuis contrarium, & verius ſequatur
*Raph. Cum. conſ. 58. quæritur an bona, in fi. ver. nec ob-
ſtat*, vbi quod intelligitur ſolum de bonis hære-

dum, quæ fuerunt tutoris, vel curatoris, non autem de bonis proprijs eorumdem hæredum, Quia
75 in obligatione generali, † & expreſſa bonorum facta per defunctum non veniunt bona hæredum, *l. paulus, in princ. de pign. Gloſſ. in l. 2. §. in verb. pertinentium, in ſi C. quæ res pig. obl. poſſ. Afflict. deciſ. 201. n. 1.* Vnde multo minus non debent venire in tacita, vt concludit *Neguſ.* qui hanc opinionem dicit veriſſimam *de pig. 4. m. par. 1. nu. 1. verſ. ego au-*
76 *tem puto. Franc. dec. 121. num. 7.* † Cum etiam dubitent multi an teſtator poſſit expreſſe obligare bona hæredum, de quibus per *Rum. in l. 1. n 88. ad med. verſ. ſecunda eſt concluſio, de leg. 1.* Licet verior
77 ſit opinio, quod valeat dicta obligatio, † vt per *Rum. ibid. poſt Cyn. in l. aſſiduis, §. exceptis, q. 5. C. qui potior. in pign. habeant. Bal. l. in l. 1. C. comm. de leg. & in l. 1. in fi. ff. ſolut. matrim. Franc. deciſ. 54. nu. 7. Neguſ. de pign. p. 2. m. 2. limit. 6.*

EPITOME.

Clericus ſi efficiatur laicus an poſſit puniri per ſecularem pro delicto commiſſo tempore clericatus, Et quid è contrario in laico effectu clerico. ¶ Iuriſdictio Rectoris collegij quando poſſit recuſari per eos, qui deſierunt eſſe de collegio, & quid in mercatore, notario in curia Epiſcopali, ſcholari, & alijs, qui conueniuntur pro geſtis tempore mercaturæ, notariatus, & ſtudij. ¶ Sacerdotium ſuperueniens quando tollat onus publicum iam iniunctum. ¶ Cardinalatus priuilegio an gaudeat, qui commiſit crimen antequam ſit effectus Cardinalis. ¶ Et quid in milite pro delicto commiſſo dum erat paganus. ¶ Suſcipiens ordinem dolo, vel fraude, occaſione declinandi forum Iudicis ſecularis coram quo debeat conueniri pro delictis. ¶ Teſtes deponentes contra Cardinalem quot debeant eſſe. ¶ Mutatio ſtatus poſt ſententiam quando mutet iuriſdictionem prioris Iudicis. ¶ Delegatus poſtquam ſententiauit an habeat iuriſdictionem ſuper nouiter attentatis. ¶ Relegatus effectus clericus infra tempus relegationis non ſeruans exilium an debeat puniri per Eccleſiaſticum, & quid in clerico relegato effecto laico. ¶ Iudex quando poſſit ſe intromittere pro defenſione ſuæ ſententiæ.

SVMMARIVM.

1 *Status in quo quis erat tempore delicti attenditur ad cognoſcendum ad quem ſpectet cognitio criminis, num. 11. & 12. Nec eſt neceſſe quod Iudex Eccleſiaſticus præueniat, num. 13.*

2 *Committens delictum tempore quo erat clericus, ſi depoſito habitu, & tonſura ducat vxorem ſuppoſitus eſt Epiſcopo reſpectu pœnæ, & fori. Extende idem eſſe in milite, nu. 3. Amplia etiam quod conſuetudo aliter ſe habeat, nu. 4. Et de ratione, nu. 10.*

5 *Iudex ſecularis reſpectu laicorum non ſolum eſt incompetens, ſed etiam incapax. Et non purgatur incapacitas ex lapſu temporis cuius initij memoria non extat, num. 6.*

7 *Incapacitas ab illo tantum tollitur, qui poteſt facere capacem.*

8 *Iudex laicus nec principaliter, nec incidenter extendit iuriſdictionem aduerſus clericos. Et quid in alijs, numer. 9.*

14 *Exiſtentes in collegio alicuius negotiationis nō poſſunt recuſare iuriſdictionem illius, qui præeſt collegio, etiam poſtquam deſierunt eſſe de collegio.*

15 *Deſinens eſſe mercator pro his, quæ geſſit dum erat mercator, poterit conueniri coram conſulibus eiuſdem mercaturæ. Et quid de rebus non pertinentibus ad mercantiam, n. 16. & 17.*

18 *Clericus qui fuit notarius in curia Epiſcopali, licet poſtea efficiatur bigamus, tenetur reſpondere corā Epiſcopo, ſi condemnatur pro geſtis tempore notariatus.*

19 *Conuentus pro geſtis dum erat ſcholaris, tenetur reſpondere coram Rectore.*

20 *Clericus quando quis eſt effectus poſt delictum commiſſum à iudice Eccleſiaſtico punitur. Amplia in religioſo, etiam intra annum probationis, nu. 13. Quid in conuerſis tertij ordinis, ſeu Bicchetis, num. 34. Et quid ſi ſolum adijcitur ſtatus, numero 22. & 41.*

21 *Sacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam iniunctum.*

23 *Cardinalatus priuilegio gaudet qui antequam ſit effectus Cardinalis commiſit crimen.*

24 *Teſtes contra Cardinalem Epiſcopus requiruntur 72. ſi Cardinalis ſit presbyter 54. ſi vero ſit diaconus 17. Et de ratione num. 26. Quæ diſpoſitio hodie non habet locum, nu. 25.*

27 *Miles pro delicto cōmiſſo dum erat paganus punitur coram ſecundo iudice poſtquam factus eſt miles. Et quid ſi dolo, vel fraude ſit effectus miles, nu. 31.*

28 *Confugiens ad Eccleſiam etiam pro crimine, non poteſt inde extrahi, nec contra eum criminaliter proceditur, niſi in quibuſdam criminibus.*

29 *Delinquens ſi dolo, vel fraude ſuſcipiat ordines ad declinandum forum iudicis ſecularis, nihilominus coram Eccleſiaſtico quo ad perſonam conuenietur. Et quid quo ad bona, & pœnam pecuniariam, num. 30. & 32.*

35 *Relegatus effectus clericus infra tempus relegationis, ſi non ſeruauit exilium diſcedendo, condemnari non poteſt pœna non ſeruati exilij, ſed iudex Eccleſiaſticus cognoſcet. Secus eſt ſi clericus relegatus efficiatur laicus, num 42.*

36 *Mutatio ſtatus poſt ſententiam non mutat iuriſdictionem prioris iudicis, Intellige vt n. 41.*

37 *Sententia dicitur executa quando aliquo tempore permanſit.*

38 *Iudex delegatus poſtquam ſententiauit non habet iuriſdictionem ſuper nouiter attentatis, niſi circa executionem infra annum, Declara vt nu. 39.*

40 *Iudex ſecularis non poteſt ſe intromittere pro defenſione ſuæ ſententiæ contra laicum effectum clericum.*

CAPVT CCXXIV.

AD cognoſcendum ad quem forum ſpectet cognitio criminis attenditur ſtatus, in quo quis erat tempore delicti, Vnde ſi clericus decli-
1 nauit forum iudicis ſecularis, † & poſtea depoſito habitu, & tonſura laicus efficiatur, & ducat vxorem, non poterit puniri per ſecularem quamuis qualitas clericatus fuerit conſumpta, & clericus fuerit depoſitus à canone, non enim conſideratur
2 quo ad præterita, niſi tempus delicti, † Quare ſuppoſitus eſt Epiſcopo reſpectu pœnæ, & fori, Ita notabiliter concludit *Bald. in l. affinitatis 7. in fi. v. caſus de quo hodie, C. comm. de ſucceſſ.* quod tanquam ſingulariter ſequitur *Alex. cōſ. 147. in cauſa inquiſitionis col. 2. ad med. v. pro iſta opinione, n. 8. l. 6. Marſ. ſing. 450. apud doctores, in fi. verſ. & ſubdit dominus.* per do-

Digitized by Google

per doctrinam, *Gloſſ. in l. nemo poteſt, in ver. quia nec, ad med. ff. de leg.* quam ſequitur etiam *Alex. conſi. 8. videtur ſuper primo dubio, col. vlt. v. pro hoc etiam eſt bonus lib. 1. & in d. l. nemo poteſt, in fin. verſ. & omnino, & ibi Io. Croт. col. penult. Gram. deciſ. 10 per tot Clar. q. 36. v. qua ratione pariter, num. 21. & ibi Baiard. in addit. in ver. ſæpenumero contingit, nu* 47. Quidquid dubitet *Caraut. tit. 66. num. 9.* Cum ſine dubitatione ſit verior opinio prædicta, vt per *Cenall. qu. 563. num. 5. v. ex quibus infero. Caball. reſolu. crimin.*
3 *c. 147. nu. 104* † vbi etiam *nu. 11. & 28* extendit ad eum, qui delicti tempore erat miles, licet enim poſtea talis eſſe deſierit, iudicabitur ac ſi in militia permanſiſſet.

Quæ etiam procedunt quamuis conſuetudo ſe aliter haberet, quia per eam non poteſt tolli priuile-
4 gium clericale, † *Hoſt. in cap. 1. de appellat.* & notat in ſpecie *Alex. conſ. 149. nu. 10. verſ. & prædicta procedunt, lib. 6.* Ita vt nec principaliter, nec inciden-
5 ter iſta conſuetudo ſit admittenda, † Cum Iudex ſecularis reſpectu clericorum non ſolum ſit incompetens, ſed etiam incapax, *c. 1. & . qu. 1. Cenarr. pract.*
6 *quaſt. c. 18 n. . Io Garz. de nobil. gloſ. 9.* † Adeo vt hoc vitium incapacitatis non purgetur ex conſuetudine & lapſu temporis, cuius etiam initij memoria non extat, *Doctor. in cap. 2. de præbend.* ... *Aym. conſi.*
8 *87. n. 7.* † Cum incapacitas ab illo dumtaxat tolli poſſit, qui ſolum poteſt facere capacem, qui in hoc erit Summus Pontifex, non conſuetudo, aut tempus, *Cancil. Trid. seſſ. 14. c. 15. & ſeſſ. 25. cap. 3. Auſſ. de*
8 *poteſt. ſecul. ſuper Eccleſ. reg. 1. n. 2.* † Et ſic neque principaliter, neque incidenter ſecularis extendet ad-
9 uerſus clericos iuriſdictionem, † Quidquid aliàs Iudex incompetens ratione incidentiæ efficiatur competens, *l. quoties, C. de iudic. l. 2. ff. ad exhib.* Nam illa incidentia eſt modus tollendæ incompetentiæ non incapacitatis, *c. ſnam, de ordin. cognit.* & declarat *Franciſ. Munnez. de ratiocin. adminiſt. c. 7. n. 19. & 20.*

Quorum ratio eſt, Nam per mutationem ſtatus ius acquiſitum tolli non poteſt, prout eo ipſo quod quis deliquit acquiritur ius illi, cuius iuriſdictioni
10 ſubditus eſt † *auth. qua in prouincia C. vbi de crim. agi oport. Bald. in l. officiales 4. in princ. v. quaro quis iudex, C. de Epiſc. & cleric. Dec. in c. qua in Eccleſiarũ. col. 7. in fi. n. 18. v. & per hoc dicebam ſuperioribus annis de conſtit.* Et eſt text. *in l. licitatio, §. quod illicite, ff. de*
11 *public. l. ſi de priuat. delict. l. vlt. de furt.* † Cum etiam ſemper debeamus attendere conditionem perſonæ, quæ erat tempore commiſſi delicti, *leg. 1. ff. de pœn. Bald. in d. l. officiales, n. 2 C. de Epiſc. & cleric.*

Et facit quia ſemper initium, & origo ſpectatur. cu-
12 ius initij reſpectu † cum delinquens eſſet ſubditus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ mutatio ſtatus non attenditur, *Gloſſ. in l. 1. in ver. commiſſa, in fi. Cod. vbi*
13 *de crim. agi oport.* † Ita vt hoc ſtante non ſit neceſſe quod Iudex Eccleſiaſticus præuenerit, cum ſufficiat ad hunc effectum dictum initium, vt concludit in ſpecie *Franc. deciſ. 417. n. 6. poſt Gram. deciſ.* 10.

Quare dicimus quod exiſtentes de aliquo collegio approbato ratione alicuius profeſſionis, ſeu ne-
14 gotiationis, † non poſſint recuſare iuriſdictionem illius, qui præeſt collegio, & poſtquam deſierunt eſſe de collegio quantum ad ea quæ tunc temporis geſſerunt, quæ pertinet ad illam artem, *l. 2. Cod. vbi de rat. agi oport. l. prætor. §. ei dẽ de edend. Iacob. de Aren. in l. hæ demum, & l. opero. de oper. liber.*
15 *Caſtr. in l. fi. in princ. C. de iuriſ. omn. iudic.* † Vbi ex hoc infert, quod licet aliquis deſierit eſſe mercator, pro his tamen quæ geſſit tempore, quo erat mercator, poterit conueniri corã conſulibus eiuſdem mercantiæ, *Io. Crot. in repet. l. nemo poteſt, n. 80.*
16 *verſ. nunquid autem, de legat. 1.* Quidquid aliud ſit in non pertinentibus ad eam, quia pro illis non poteſt conueniri coram eiſdem conſulibus etiam pro tempore, quo erat mercator, cum d. Conſules non habeant iuriſdictionem niſi in concernentib. illã artem, *Innoc. in c. cũ ab Eccleſiarum; de offic. ord. poſt Gloſſ. in l. fi. in ver. in publicis C. de iuriſd. omn. iud.*
17 † Dummodo ex conſuetudine non cognouerint iuriſdictionaliter nedum de litibus, quæ vertuntur occaſione illius artis, ſed etiam de aliis quibuſcumque, & inter quaſcumque perſonas, tunc enim poſſent de eis etiam cognoſcere, cum conſuetudo tribuat iuriſdictionem *Rom.* in ſpecie *conſi. 100. in caſu propoſito prima frõte, in prin. omnia* vbi *Mandoſ. in verb. tribuit.* extendit ad priuatas perſonas, *Abb. in c. cum contingat.* vbi *Felin. n. 2. de for. compet. Archid. in c. conqueſtus, ante finem 9. q. 3.*

Idem dicimus de clerico, qui fuit notarius in curia Epiſcopali, quamuis enim poſtea efficiatur biga-
18 mus † tenetur reſpondere coram Epiſcopo, ſi accuſetur, vel conuentus ſit pro geſtis tempore notariatus, non ratione clericatus aut bigamiæ, ſed propter officium, quod habuit in curia ſua, *Caſtr. in l. 1. quem repetiit ſimul cum l. 2. ad med. n. 2 & 3. C. vbi de rat. agi oport.* Vbi etiam allegat ſimile de
19 eo, qui deſiit eſſe ſcholaris, † nam pro geſtis tempore, quo erat talis tenetur reſpondere coram Rectore, prout etiam in Milite, & ſimilibus de quibus etiam *Gul. de Cun. in d. l. 1. C. vbi de rat. agi oport. Franc. deciſ. 417. in fin.*

Quamuis autem attendatur tempus delicti ad fundãdam iuriſdictionem, vt dictum eſt, tamen iſtud non procedit, quando eſſemus in laico delinquen-
20 te poſteà effecto clerico, † Tunc enim Eccleſiaſticus ordo eximit cauſam ipſius criminis à iuriſdictione ſeculari ob illam rationem, quia priuilegium ſuperueniens liberat ab onere, quod alicui incumbebat, *l. ſpadone § ſi autem quis tutor, & l. iure*
21 *peritos in prin. de excuſat. tut.* † Prout etiam ſacerdotium ſuperueniens tollit munus publicum iam iniunctum, *l. prætor 13. in princip. ff. de vacat. & excuſat. muner.* cum ſimilibus adductis per *Oldr. conſi. 4. incip. quod laicus, num. 1.* Vbi quod iſta eſt verior opinio, cum in effecto clerico poſt delictum mutetur
22 ſtatus, & forus. † Quidquid aliud ſit quando ſolum adiicitur forus, vt in *l. cum quadam puella, de iuriſd. omn. iudic. c. propoſuiſti. de foro compet.* & hanc ſententiam ſequuntur *Gloſſ. Bart. Bald. Ang. Imol. & Alex. in l. nemo poteſt 58 de legat. 1. Bart. in l. 1. n. 3. v. an eſt certum quod fecit hoc, ff. de pœn. & in dict. l. cum quadam puella,* & de ea non eſſe dubitandum dicit *Caraut. tit. 66. n. 9. ad med. v. ego autem ſatis dubito. Clar. q. 36. v. ſæpenumero contingit. num. 43. Caſtr. in l. addictos 7. n. 7. C. de Epiſc. audient. Aurndan. Auſſ. Plaz.* & alii de quibus per *Caball. q. 563. num. 5. & 6. Couar. pract. quaſt. c. 32. n. 4. verſ. prima concluſio, Socin. in c. propoſuiſti, n. 51. de for. compet. Abb. in c. unico. de obl. ad ratiocin.* latè *Farin* qui de communi *q. 8. n. 104.* cum aliis per *Petr. Caball. reſolut. crimin. caſ. 108. n. 1. & caſu 147. nu. 5.*

Quod etiam dicimus de eo, qui antequam effectus
23 eſt Cardinalis commiſit crimen: † nam gaudebit quod ad cognitionem d. criminis priuilegio

detur iudici, vt in poſſeſſionem inducat, & defendat inductum, quo caſu poſſet ſe intromittere etiam poſt datam poſſeſſionem quaſi talis conſeruatos, cuius officium durat, *Gemin. in c. ſi eus nulla 26. n. 5 verſ. an iſte poſſit perpetuo. de praben. in 6.*

Reſpondetur, Verius eſſe iudicem ſecularem nō poſſe ſe intromittere pro intentione ſententiæ ſuæ
40 contra laicum effectum clericum, † cum perſona talis clerici in totum per ſuſceptionem ordinis Eccleſiaſtici eximatur ab eius iuriſdictione, ita vt
41 efficiatur omnino incapax, † Contraria enim procedunt, quandò adiiceretur forus, ſecus quando mutatur ſtatus & forus & datur incapacitas iudicantis, vt per *Oldrad. conſ. 4. in pron.* cum inter iſta ſit differentia *l. ſenatores ff. de ſenator. l. ſi cura. §. itē ſi ſeruus, de exerci. actian.* Aliud autem eſt in iudice
42 Eccleſiaſtico, † qui tanquam capax iuriſdictionis in laicos poterit clericum relegatum poſtea electum laicum punire, ſi frangat relegationem, quaſi tunc mutatio fori poſt ſententiam non mutet prioris iudicis iuriſdictionem, vt dictum eſt, ſi enim Eccleſiaſticus poteſt punire clericum effectum laicum poſt clericatum *Bald. in l. affinitatis C. commun. de ſucceſſ. cum aliis ſupra allegatis*. multo magis poterit aſtringere eundem clericum laicum ad obſeruandam pœnam contra eum inflictam *Gram decis. 10. Franciſc. dec. 375. Aluar. Valaſ. conſult. 48. tom. 1.*

Quæ autem dicta ſunt de laico effecto clerico, vt non poſſit puniri per ſecularem pro delictis ante clericatum commiſſis limitantur in fideiuſſore, contra quèm poterit procedi per Iudicem ſecularem ad pœnam promiſſam, neque enim talis cognitio ſpectabit ad Eccleſiaſticum, cui principalis clericus ſuppoſitus eſt, cum non gaudeat priuilegiu fori Eccleſiaſtici ex perſona eius, pro quo fideiuſſit, quaſi hoc ſit perſonale priuilegium rei, quod non extenditur ad fideiuſſorem, cum etiam exceptio declinatoria competens principali non detur fideiuſſori, aut ceſſionario, *l. ſi reus ff. de iudic. ſolus. l. ſed & eſt … §. … de iudic.* Neque enim ex hoc obligatur in duriorem cauſam, ſed ſolum dicitur eſſe magis idoneus ob facultatem conueniendi, prout in ſpecie concludit *Bald. in l. vnic in fin. nu. 10. verſ. extra quæritur C. de priuil. dot. Specul. de compenſ. ad … §. regulariter verſ. ſed pone clericus. Guid. Pap. quæſt. 56. vtrum officialis, in fin. nu. 5. Afflict. dec. 206. in primo dubio, & ibi Vrſil. numero 1. Rom. ſingul. 623. nunquid fide iuſſor.* Vbi dicit mirari, quod de hoc quæratur, cum exceptio perſonæ clerici, ſequitur ibidem *Addit.* & allegat etiam *Io. de Arro. probl. 79* latè *Marſil in rubr. de fideiuſſ. quæſt. 42. in fi. verſ ſed modò opera pretium eſt quærere nu. 111. Capuol. in l. venditor. numer. 10. ff. de iudic.* Quidquid alias quando eodem tempore clericus, & laicus ſimul obligatentur, deberent ambo conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico, quaſi clericalis ordo ſit tantæ dignitatis & potentiæ, vt non ſolum faciat priuilegiatum in pluribus ipſum clericum, ſed etiam laicum concurrentem cum eo, in ſpecie concludit *Marſil. in rubr. de fideiuſſor. n. 130. vſque ad num. 131. quæſt. 12 verſ. quinimo dico vnum quod eſt fortius. poſt Bart. in l. præcipimus. §. eadem obſeruando, nu. 2. C. de appellat.* vbi *Pariſ. in verb hoc dico*, alia ſimilia adducit, licet *Idem Bart.* dubitet in *l. ſolent. 3. col. 2. poſt princ. nu. 14. verſ. quaro quid ſi haredes ſunt diuerſi fori, ff. de alim. & cib. legat.* Vbi ponit quæſtionem, quando vnus hæredum eſt clericus, alter laicus an coram Eccleſiaſtico, vel ſeculari agi debeat ad præſtanda alimenta, de qua quæſtione dicam infra in *cap. particulari*, & multa quando ratione communionis laicus gaudeat priuilegio clerici, *Marſil. ſing. 180. Bal. in l. gallus, § ille caſus, col. vlt. poſt princ. verſ ſed pone ſunt duo iudices; de lib. & poſthum. Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 14. nu. 1. & 2 & tit. 3. quæſt. 9. num. 22.* vbi multis ſimilibus comprobat prout de reſtitutione conceſſa minori, quæ competit maiori, *Bald. in l. 1. num. 6. C. ſi in commun. eademque cauſa Rom. conſ. 395. num. 5. Ruin. conſ. 77. n. 4. lib. 4.*

EPITOME.

Sciens ſe poſſe compelli ad aliquid faciendum an dicatur compulſus facere, ſi illud ſponte faciat. ¶ Emptor an agat de euictione, ſi de re empta fecerit compromiſſum, & per ſententiam arbitri res euincatur. ¶ Et quid in coacto ad compromittendum tam per ſtatutum, quam per Iudicem ¶ Teſtis omittens allegare exceptionem ſibi competentem an dicatur ſponte deponere, & quid in fideiuſſore, qui ſoluit tam vſuras, quam ſortem an repetat ſolutum, & habeat actionem mandati contra principalem. ¶ Compromiſſum faciendum vigore ſtatuti quando dicatur neceſſarium, ſeu voluntarium, & liget ad compromittendum exiſtentes extra territorium. ¶ Appellatio an ſit neceſſaria, vt quis dicatur coactus facere compromiſſum, ſi allegetur exceptio, & per Iudicem non ſit admiſſa. ¶ Euictioni an ſit locus ſi fuit delatum iuramentum, & an illud poſſit per emptorem recuſari. ¶ Debitor allegans ſuum creditorem minorem, ſi compulſus ſit per Iudicem ad ſolutionem eidem faciendam ſine curatoribus an excuſetur, vel debeat appellare. ¶ Emphyteuſis ſi alienetur vigore motus proprij Gregorij Papæ XIII. an inducatur aliqua deuolutio non requiſito Domino. ¶ Et an ex tali alienatione debeatur laudemium.

SVMMARIVM.

1 *Emptor non poteſt agere de euictione ſi de re empta fecerit compromiſſum & per ſententiam arbitri res fuerit euicta. Etiam quod compromiſſum eſſet factum ſolum de iure, n. 2. Et de ratione, nu. 3.*
4 *Euictio habet locum ſi emptor fuit coactus ad compromittendum vigore ſtatuti Declara dummodo non ſit factum poſt tempus à ſtatuto præfixum, num. 8. Quod ſi iudex cogeret partes ad compromittendum, nu. 5. & 6. Et quid ſi in inſtrumento ſit promiſſum de euictione quomodocunque res euincatur, nu. 7. & 43.*
9 *Coactus ad compromittendum quid facere debeat, vt coactus debeatur, & nu. 10. 11. & 19.*
12 *Sciens ſe poſſe compelli ad aliquid faciendum, quamuis ſponte faciat dicitur compulſus facere. Et laudandus eſt, n. 16. Intellige vt n. 17. & 18.*
13 *Paria ſunt coacte facere, vel metu coactionis.*
14 *Soluere inuitus dicitur ſciens ſe poſſe cogi.*
15 *Metus ſtatuti dicitur iuſtus timor ad hoc vt quis dicatur inuitus facere.*
20 *Compromiſſum vt intelligatur factum ex forma ſtatuti, debet de forma requiſita conſtare.*
21 *Sponte dicitur facere, qui non oppoſuit exceptionem ſibi competentem, licet fuerit citatus, & requiſitus.*
22 *Teſtis deponens, & non allegans exceptionem quam habet, dicitur volens deponere.*

23 *Conſentire videtur, qui non allegat priuilegium.*

24 *Coactus ad compromiſſum faciendum dicitur voluntariè compromittere, ſi omittat allegare excuſationem, quam habet.*

25 *Fideiuſſor qui ſoluit non oppoſitis exceptionibus quæ ſibi competunt ex perſona ſua, vel principalis debitoris, non repetit ſolutum, nec habet actionem mandati. Declara vt n.26. & 27.*

28 *Fideiuſſor ſoluendo vſuras fœneratori non excuſabitur, ſi nõ opponat exceptionem vſurariæ prauitatis nec illas repetet, quamuis denunciauerit debitori litem ſibi motam. Limita vt n.29.*

30 *Paria ſunt quod aliquid de iure valeat, vel quod precludatur via opponendi.*

31 *Appellatio non eſt neceſſaria, vt quis dicatur coactus facere compromiſſum ſi allegaretur exceptio, & per Iudicem non fuiſſet admiſſa. Intellige vt n.35.*

32 *Debitor allegans ſuum creditorem minorem ſi compulſus ſit per iudicem ad ſolutionem eidem faciendam ſine curatoribus, excuſatur, & an ſit appellandum, numer. 34.*

33 *Voluntas coacta excuſat.*

36 *Compromiſſum quando dicatur neceſſarium.*

37 *Statutum quod debet fieri compromiſſum in dubio intelligitur ſi fuerit petitum.*

38 *Compromiſſum factum extra locum ſuæ ciuitatis quando dici poſſit voluntarium, & arctet ad compromittendum exiſtentes extra territorium.*

39 *Euictioni non eſt locus quando fuit delatum iuramentum. Et poteſt emptor hoc iuſiurandum recuſare, numero 41. & an procedat in compromiſſo neceſſario, num.42.*

40 *Emphyteuta non defert valide iuramentum ſine conſenſu domini.*

44 *Clauſulæ generales ſatis eſt quod aliquem effectum tribuant, nec eſt opus illas extendere in præiudicium contrahentium.*

45 *Emphyteuſis ſi alienetur vigore motus proprij Gregorij XIII. non inducitur aliqua deuolutio, quamuis non fuerit requiſitus conſenſus domini. Secus ſi venditio fuerit facta ex neceſſitate æris alieni, n.47.*

46 *Laudemium non debetur ex alienatione facta vigore Bullæ Gregorij XIII. de iure congrui.*

CAPVT CCXXVII.

EMptor ſi ſuper lite ſibi mota de re empta fecerit compromiſſum, & per ſententiam arbitri fuerit ei res euicta, non poteſt agere de euictione † *l. ſi dictum, §. ſi compromiſero. ff. de euictio. Gloſſ. in c. fi. de empt. & vend. Alex. conſ. 4. in ſi proceſſu, n.2. l.3. Rimin. Sen. conſ. 93. n. 4. in princ. verſ. ſed fortius num. 16. lib. 1. Roman ſing. 468 emptor ſuccumbens. Cremenſ. ſing 31. in ſcis quod ſi emptori, & ſing. 115. in ſcis quod ſi compromiſit. Surd. conſ. 452. nu. 29. lib. 3. Iaſ. in l. ſi domus, §. de euictione, nu. 12. colu. 2. in fi. de leg. 1.* † Quamuis compromiſſum eſſet factum ſolum de iure, *Butr. in c. vlt. in fi. ver. poſſet tamen eſſe dubium, nam 8. in fi. de euict. & ibi Anton. Burg. num. 15. verſ. facit quod hic dicit.* † Quaſi illa ſententia non poſſit reſcindi per appellationem, vt per *Anan. in d. c. fi. num. 12. col. 3. in princ. verſ pone etiam quod fuit.* latè *Ad. ad Bart. in l. ſocietatem 77. §. arbitrorum, in verſ. dictum eſt, ff. pro ſoc.* Cum reſpectu euictionis æquiparetur talis compromiſſarius Iudici incompetenti, à quo ſi declaretur euictio, emptor non habet ingreſſum de ea contra venditorem, *Menoch. conſ. 362. n. 2. lib. 4.*

1

2

3

Iſtud tamen dicebatur non habere locum in caſu mihi propoſito, quia emptor fuit coactus ad com-

4 promittendum vigore ſtatuti, † quod operabitur, vt tanquam compromiſſum factum, ex neceſſitate habeat vim, vt ſit commiſſa ſtipulatio de euictione, *Bald. in l. vlt. in 7. not. n.3. C. de iudic. Card. in c. fin qu. 4 de empt. & vendit. & ibi Imol. col. 3. ad med. n.7. Cabal. de euict. §. 5. n. 17. verſ. ſecundo vt non procedat. Lanfr. in c. quoniam contra. in ver. recuſationes, n. 18. de prob.* Quaſi iſti arbitri potius habeant vim iudicum delegatorum, quam arbitrorum propter iuriſdictionem, quam obtinent, *Bart. in l. vlt. in 2. notab. Cod de iud. Iaſ. in l. ſi conuenerit. de re iud. Socin. conſ. 27. colum. 4. lib. 1.* latè *Surd. de alim. tit. 8. priu. 56. à n. 33. vſque ad n. 44.*

Idem eſſet quando iudex cogeret partes ad compromittendum, cum videt cauſam non poſſe termi-

5 nari, vel quia diu fuit litigatum, nam etiam hoc caſu debebitur euictio, cum ſimus in compromiſſo neceſſario, ex quo datur etiam iuriſdictio iſtis arbitris, tamquam veris iudicibus, *Caputaq. deciſ. 166. p. 1.* Quamuis enim eligantur de voluntate partium, tamen attenditur magis iuſſus iudicis, qui dat illis iuriſdictionem, *Pariſ. ad Bart. in l. fi. in verb eligendos. C. de iud. poſt Angel. in l. arbitro. nu. 8. verſ. vltimo intelligendo. ff. qui ſatiſd. cogan. & conſ. 191. quæritur an de iure, in fi nu. 3. verſ. illud ta-*

6 *men.* † Et ratio eſt quia licet adſit conſenſus partium in arbitro dato à iudice, nihilominus non poteſt negari, quod non detur aliqua coactio ſaltem reuerentialis, *l. ſi quis maior abſ nullo cogẽte imperio, C. de tranſact. §. ſi inſtit. de rer. qualit. & diffe. l. gerit. de acquir. hered. Blan. de compromiſ. q. 10. nu. 5. ad med. verſ. & ratio.* Silentium enim propter reuerentiam potius reputatur contradictio, quam conſenſus, *Bald. in l. 1. nu. 12. in fi. C. de bon. mater* Cum etiam propter talem coactionem, & auctoritatem Iudicis detur actio ex iſto arbitrio, & per conſequens poterit appellari, *Aret. in l. ex conſenſu, ff. de appell. n. per text. in l. 2. C. de fruct. & lit. expenſ. & in l. arbitr. qui ſatiſd. cogant.*

Quod magis ſuadebatur, quia in inſtrumento venditionis fuit conuentum, quod venditor promiſit de euictione quomodocumque & qualitercumque

7 res euincatur, † tunc enim teneb itur de euictione quamuis per arbitros fuerit ſententiatum, *Alex. conſ. 4. nu. 2. lib. 3. cal. Gloſſ. in l. cum pœna. ff. de arb. & Gozadin. conſ. 1. nu. 19. colum. 4. in fin. verſ. ſexto vt dictum eſt. Imol. in l. ſi domus 74. §. de euictione, in pr. nu. 2. de legat. 1. & ibi Bald. num. 1. verſ. & ideo ex ſententia arbitri. Curt. Iun. conſ. 1. numero ſecundo, v. & in iſtis locis adducuat. libro 1. Blanc. de compromiſ. qu. 9. num. 95.*

Prædictis tamen non obſtantibus Dixi non eſſe recedendum à concluſione ſuperius firmata, quod non debeatur euictio, quamuis enim ſimus in compromiſſo, quod præſupponitur fuiſſe neceſſarium vigore ſtatuti mandantis huiuſmodi cauſas compromitti, † tamen compromiſſum fuit factum poſt tempus à ſtatuto præfixum, vnde quia in tempore non fuit petitum, dicitur compromiſſum voluntarium, non neceſſarium, *Alc. in l. ſi quis maior. nu. 30. verſ. idem dicendum, col. 5. ad med. C. de tranſ. & ibi Bertaz. nu. 30.* Prout etiam quando eſſemus in caſu claro & liquido, vel vbi fingeretur lis, aut aliquid ſimile, quia in his caſibus nulla poteſt eſſe coactio, *Bart. in l. poſt rem ff. de trãſact. Ang. in l. cum hi. §. ſi cum lis, ante med. n. 3. verſ.*

nota.

nota quod lic ficta, ff. eod. tit. Quaſi tunc lex reſiſtat
potentiæ tranſigendi, & compromittendi, *Iaſ. ibid.
in fin. nu. 3.*

Secundo, quia compromiſſum de quo agimus fuit
factum abſque ulla citatione venditoris, non enim
9 iudicat quem cogi ad compromittendum, † cum,
etiam requiratur, quod compulſus prius citet au-
ctorem ſuum, vt intelligat, in quem compromit-
tat, alias non haberet regreſſum de euictione, ma-
gna enim eſt vis in eligendo arbitros, cum in eis
pendeat totus ſtatus quæſtionis, ita in terminis
concludit *Bald. in l. 3. col. m. 2. in fi. nu. 7. Cod. de pe-
ric. & commod. rei vend. & in l. ſi dictum 56. §. ſi com-
promiſerit in pr. verſ. credo tamen quod in eo caſu ff.
de euict.* vbi quod hoc intereſt venditoris, ne quis
ſuſpectus in arbitrum eligatur, argumento *l. &
quod ſæpe, auth. de iniem. & ſemiſ.* ſequitur *Felin.
in cap. quamuis 25. column. ant. penult. in princ. nu 13.
verſ. cogitabant, de re iudic. Anton. Bu g. in cap. vlt.
col. 8. in fin. verſ. & hic caſu venditor citari, de empt.
& vendition.*

Tertio non ſufficit compromiſſum eſſe neceſſarium
tanquam factum ex forma ſtatuti, cum etiam opus
ſit, vt conſtet in actis, quod iudice cogente fuit
10 deuentum ad tale compromiſſum † quaſi actus
dicatur ſponte geſtus, antequam quis compella-
tur, licet ad illud poſſet compelli, prout in ſpecie
decla at *Salic. in l. vlt. in fin. n. 4. verſ. hæc non diſpli-
cent m h. C. de iudic.* & ſequitur *ibi Iaſ. c. 2. poſt med.
verſ. & ex hoc infert, num. 6.* vbi quod eſt multum
notandum tanquam ſingulare. *Idem Iaſ. conſ. 12. al-
legata c. 2. ante med. nu 5. verſ. nec huic fundamento,
lib. 1 Ioan. Franc. de ſancto Nazar. in c. cum in ferra-
rienſis, nu. 181. de conſtitu.*

11 Prout etiam dicimus quod debet apparere, † vt
emptor habuerit neceſſe reſtituere domum, ſeu
rem emptam vigore ſententiæ, ſeu arbitramenti
deſuper lati, quia non ſufficiat ſimplex reſtitutio
ad hoc vt poſſit agi de euictione, *Alexand. conſil. 4.
col. penult. in princ. ip. verſ. nam poſito quod iſtud, in 2.
lib. 3.* Vnde etiam in hoc caſu requiritur partes de-
ueniſſe ad compromiſſum propter illam neceſſi-
tatem cauſatum a ſtatuto, nam alias talis neceſſi-
tas non operabitur, *Add. ad Bart. in l. ſi quis maior. in
ver. b. imperio, in fi. videtur etiam, C. de tranſact. & ibi
Alexand. in princ. n. 2 verſ. quod ſignanter limitauit.
Idem Alexand. in l. 1. col. penult. poſt princ. n 49. in fi.
verſ. aut quod compromittatur, ff. ſolut. matrim. Fel. in
cap. vlt. in fi. verſ. quæ omnia limita notanter, de ſent.
& re iudic.*

Non obſtat quod ſciens ſe poſſe compelli ad ali-
quid faciendum dicatur illud facere compulſus,
12 quamuis actum ſponte faciat † *l. nouiſſime 7. ff. quod
falſ. tut. auctor. geſt. eſſe dicat.* & ibi *Bald. in princip.*
13 multa ſimilia adducit, † quod paria ſunt facere
coacte, vel metu coactionis; Prout dicimus de
eo, qui ſoluit nulla coactione adhibita, dicitur
14 enim inuitus ſoluere, ſi ſciebat ſe poſſe cogi † *Ioan.
Andr. in c. bona fid. in princ. de reg. iur. in 6. Abb. con.
60. nu. 4. lib. 1. Dec. conſi. 25. pro tenus facultate mea, c.
3. in pr. verſ. & idem in iſta quæſtione poſt Bart. in l.
15 creditor, verſ. tertio quære, ff. de ſolut.* † Vnde metus
ſtatuti dicitur iuſtus timor, ad hoc vt quis dicatur
inuitus facere etiam ſi ab eo non petatur, vt mul-
tis ſimilibus comprobat *Fel. in c. cum in ferrarien-
ſis 9. col. 13. poſt med. verſ. pro hoc facit etiam, n. 21. de
conſtit.* Et ita in ſpecie ſtatuti, de quo agimus con-
cludit *Anchar. conſi. 159. rationes cum notatus. col. 2.*
16 *in princ. verſ. quarto hoc probo.* vbi † quod potius eſt
laudandus, qui facit de neceſſitate virtutem, &
ſponte compromittit, poſtquam legis municipa-
lis ordinatio compulſiua præceſſit. Quod et-
iam ſequitur *Socin. conſ. 263. caput primum conſulta-
tionis, col. 4. in fi. num. 10. verſ. confirmantur præmiſſa
ad hoc vt præſumatur, l. 2. Aret. conſ. 24. quatuor du-
bia, col. penult. in princ. nu. 9. verſ. præterea ad hoc vt
ille. Bertaz. in l. ſi quis maior. ib. nu. 303. C. de tranſact.*
& in terminis euictionis ita notat *Blanc. de com-
promiſ. qu. 9 nu. 95. Caball. de euiction. §. 5. nu. 17. ad
med. verſ. adm:enet.*

Quia reſponderet prædicta procedere in his, quæ
de ſui natura non ſolent fieri, niſi à coacto, ſecus
17 in compromiſſo, quod etiam à non coacto fieri
ſolet, prout reſpondet *Felin. in cap. vltim. in fi. verſ.
non obſtat licet ipſe, de re iudic.* ſequitur *Bertazzol.
in repet. l. ſi quis maior, num 303. quæſt. 21. verſ. & ra-
tione quia ad ſupra allegata, C. de tranſa. Ioan. Fran.
de Sanct. Nazar. in c. cum in ferrarienſis, num. 181. de
conſtitut.*

Huiuſmodi tamen reſponſio non videtur vſquequa-
que tuta. Etenim *l. nouiſſime, ff. quod falſ. tut. auctor.*
& alia iura, quæ æquiparant compulſum, & me-
tuentem compelli, non loquuntur tantum in his,
18 quæ non ſolent fieri, niſi à coacto, † cum interi-
uentus tutoris etiam falſi poſſit fieri à volente, &
compulſo, Prout quoque alienatio eſt de his quæ
voluntarie ſolent fieri, & non à coacto, & tamen
præſumitur neceſſaria, ſi præceſſit neceſſitas, Quem-
admodum etiam ſolutio cum ſimilibus, de qui-
bus per *Blanc. de compromiſ. qu. 1 nu. 18. in fi. verſ. ad
reſponſionem ſupra datam.*

Præterea videtur eſſe magis tuta opinio, quod ſuffi-
ciat fuiſſe factum compromiſſum vigore ſtatuti,
quamuis compulſio non interuenerit, & in actis
19 de ea non appareat † quidquid *Salic. Alex. & alij
ſupra allegati* aliter ſentiant, prout concludit *Bart.
in l. ſi quis maior, nu. 1. verſ. ſecundo habes hic, Cod. de
tranſact.* vbi requirit neceſſitatem, & formam ſta-
tuti, vel præceptum Iudicis, & ſic alternatiue con-
ſiderat coactionem, & ſequitur ibidem *Aret. num.
3. in fin. in 3. notab.* Idem multis ſimilibus compro-
bans voluit *Bald. conſi. 351. Ioannes & Federicus fra-
tres, col. 3 poſt med. num. 8. in 1. dub. lib. 5. Ioan. Crott.
in l. nemo poteſt, col. 23. num. 40. de legat. 1. & ibi Ioan.
Hannib. col. 67. n. 658 Iacob. de Sanct. Georg in d. l. ſi
quis maior, in 4. not. & ibi Rim. in 3. notab. Curt. Sen.
col. 3. & Curt. Iun. col. 2. poſt med. in 2. requiſito vt. in
iudicando non eſt recedendum, nu. 8.* & de magis ve-
ra, & communi opinione teſtatur *Blanch. de com-
promiſ. q. 1. num. 18. ver. contrarium quod compulſio, &
ve. & vt dixi hæc opinio.* latè *Dec. in c. cum in ferra-
rienſis, c. 2. ad med. verſ. ſed contra iſtud dictum fa-
ciunt, nu. 24. de conſtitut.*

Tutius igitur reſpondetur, quod in caſu, de quo agi-
mus non fuit ſeruata forma ſtatuti mandantis com-
20 promiſſum fieri, † Vnde ad hoc, vt compromit-
tentes dicerentur ex neceſſitate ſtatuti compro-
miſiſſe debebat de forma requiſita conſtare, tunc
enim non eſt neceſſe probare coactionem, quan-
do ſimpliciter mandaretur fieri compromiſſum,
cum ſemper in dubio videantur partes habere re-
ſpectum ad ſtatutum loci, & tanquam obligati
illud facere velle: Aliud quando daretur aliqua
forma, nam tunc ſi extra illam fiat, dicetur com-
promiſſum voluntarium, non neceſſarium, prout
[illegible] *quis maior, in 3. num.*

C.de tranſact. Quemadmodum etiam quaodo con-
ſtaret, quod omniuo partes ſponte abſque ſtatuto
compromittere voluiſſent, vt concludit *Dec.in c.
cum m.ferrarienſis, col.antep.ad mod.v.vel ſecundo
dictum, nu.34.in fin.de conſtit.*

Forma autem non fuit ſeruata, quia prius ſecundum
ſtatutum debebant opponi exceptiones, de qui-
bus in eodem ſtatuto. Vnde non poteſt dici com-
promiſſum neceſſarium, Prout dicimus de em-
21 ptore, † qui licet fuerit citatus, & nominatim re-
quiſitus, Tamen dicetur ſpontanea voluntate iu-
dicium ſuſcipere, ex eo quod non oppoſuit exce-
ptionem, quæ ſibi competebat, *Dec.in l.2.per illum
tex.in 2.notab.n.4.C.de pact. Add.ad eundem Dec.in
c cum m.ferrarienſis, in verb.ſpontanea, n.53.de conſt.*
22 Quod † etiam dicimus de teſte, qui depoſuit non
allegando exceptionem, quam habebat, tunc e-
nim dicitur volens deponere, *Bald in l libertorum,
11.in princ.& ibi Sal.n 4.C.de teſtib.* argumento *l.ſi
filius, ff.ad macedon. Iacob.de Beluiſ.in §.pen.aut.de
teſtib. Aret.conſ.24.col.penult.n.9.verſ.pro quo opti-
me faciunt. Bald.in l.parentes 3.in fi.v.ſed nonne te-
ſtis.& ibi etiam Salic.num.3.col.1.in fin.* vbi de com-
23 muni *C.de teſtib.* Quaſi † non allegans priuilegium
videatur conſentire, *l.2 poſt princ.de iud.l.volunta-
24 rie, de excuſat.tutor.l.ciues & incolæ, de appellat.* † Et
de coacto ad compromittendum, quod dicatur
voluntariè compromittere, ſi habeat aliquam ex-
cuſationem, & omittat illam allegare concludit
*Curt.Iun.in l.ſi quis maior, nu.8.verſ.& contra hanc
fallentiam, C.de tranſact.* vbi quod eſt multum no-
tandum.

Vnde etiam fideiuſſor, qui ſoluit non oppoſitis exce-
ptionibus, quæ ſibi competunt ex perſona ſua,
vel principalis debitoris non poteſt ſolutum re-
25 petere, † neque habet actionem mandati ad-
uerſus debitorem, pro quo fideiuſſit, *l ſi fideiuſſor.
29.in princ.ff.mand. Abb conſi 82.in fi.numer.1.li.1.*
26 † Dummodo tamen ſciat factum, ex quo exceptio
naſcitur, & illud poſſit probare, nam ſi ignorauit
excuſatur, quamuis aliud ſit in ignorantia iuris *A-
lex.conſi.57.quoniam in quæſtione, in princ.l.1.* ſequi-
tur *Rot.corā R.P.D.Robuſter. Aquilana releuationis
indemnitatis* 28. *Iunij* 1577. de qua per *Card.Man-
tic.de tacit.& ambig.conuention.l.26.tit.15.n.2.& 3.*
27 † Quod locum habet etiam ſi à debitore princi-
pali certior factus non fuerit, dummodo aliunde
ſciuerit, *Idem Card.Mantic.d.lib.16 tit.22.n.34.* ex
auctoritate *d.deciſi.in eadem cauſa Aquilona rele-
uationis indemnitatis.* Quaſi tunc indebitam pecu-
28 niam ſoluat *l.ſi indebitam.ff.de condict.inde.* † Quare
etiam ſoluendo vſuras fœneratori non excuſabitur
ſi non opponat exceptionem vſurariæ prauitatis,
& illas non repetet, quamuis fideiuſſor denuncia-
uerit debitori litem ſibi motam ſuper dictis vſu-
ris, quia cum iſtam habeat exceptionem ex per-
ſona ſua debet opponere ſi non iurauit ſoluere,
*Alexand.conſi.57.in princ.v.& hoc quia præſupponi-
29 tur, & verſ.& non videtur excuſatus, lib.1.* † Quid-
quid aliud ſit quando talis exceptio vſurarum
non admitteretur in loco, tunc enim non imputa-
bitur fideiuſſori ſi non opponat, licet enim hoc
de iure non valeat ſufficit ad illum excuſandum,
vt ſeruetur de facto, & perinde eſt ac ſi de iure
fuiſſet coactus ſoluere, *Decian.conſ.487.in quæſtio-
ne propoſita, num.2 poſt Bart.in l.1.c.1.poſt med.verſ.
item poteſt intelligi in ſtatutis inualidis, nu.2.ff.quod
quiſque iur.in alter.ſtatuer. Ruin.conſ.196.nu.2.li.1.
Alber.Brur.Card.& alij per Siluest. Aldobrand.conſ.
30 75.nu.4.* † Quaſi paria ſint, quod aliquid de iure
valeat, vel quod præcludatur via opponendi, *Glo.
in l.qui habebat 54.in verb.conſilium, in fin.ff.de ma-
num.teſtam. Alexand.conſ.8.& aduerte.c.2.in princ.
verſ.denique dato, nu.1.lib.6.*

Verum ſi allegaretur exceptio, & ſi non fuiſſet per
Iudicem admiſſa, non eſſet opus appellare ad ef-
fectum, vt quis non dicatur coactus facere com-
31 promiſſum † cum reuerentia Iudicis abſque eo
quod potuerit appellare, & non appellauit dica-
tur ſatis iuſta coactio, prout in terminis concludit
Aret.conſ.24 c.penul.ante med.verſ.amplius dixit, n.
10. per tex *in l.at prætor 7.poſt princ.v.permittitur,
32 de minor.* † vbi de eo qui allegat ſuum creditorem
minorem, & compulſus ſit per Iudicem ad ſolu-
tionem eidem faciendam ſine curatoribus, quod
nihil eſt ei imputandum, quaſi iuſſus iudicis ex-
cuſet, & faciat licitum, quod aliàs eſſet illicitum,
l.ſi quis quaſi ad ſyllanian. cum multis ſimilibus ad-
ductis per *Gloſſ.in d.l.at prætor, §.permittitur, in v.
33 imputandum, de minor.* † vbi etiam, quod coacta
voluntas excuſatur *l.ſi ſeruus, Co.de ſepulcr violat l.
fœdiſſimam, C.de adul.l.velle ff.de reg.iur* Quaſi ca-
lor iudicij excludat teſtationem, quod quando
habeat locum latè *Cald.de reſtit.in integ.in ver.læ-
ſi, num.*81.

Nec adverſatur quod immo ſit neceſſaria appellatio
ſecundum *Ang in l.2 in fi.verſ.quia in hac materia,
34 nu 11.ff.de appellat.recipiend* † vbi diſtinguit quod
quando debitor certo ſcit creditorem eſſe mino-
rem, non debet parere iudici mandanti illi ſolui
abſque curatoribus, ſed tenetur prouocare ad ſu-
periorem, quidquid aliud ſit quando ignorabat
ætatem creditoris: quam diſtinctionem tanquam
ſingularem ſequitur *Gregor.Lopez.in l.4 tit.14.p.5.
in verb.mandamento.*

Nam verius eſt obtemperandum eſſe iudici quando
ex certa ſcientia præcipit, vt minori ſoluatur de-
35 bitum, † cum ſit credendum illum ex iuſta cauſa
hoc præcipere, ideo non eſt attendenda ſcientia
debitoris, an creditor ſit minor nec ne, & per con-
ſequens non erit neceſſaria appellatio, Intelligen-
do tamen vt non ſufficiat quando ſimpliciter Iu-
dex præciperet ſolui minori, cum etiam requira-
tur, vt præceptum ſit expreſſum & expreſſa com-
pulſio ad hoc vt debitor plene liberetur, præuia
per eũ exceptione propoſita, quod creditor ſit mi-
nor, & ſolutionis incapax ad tollendam colluſio-
nem, quia poſſet fieri cum minoribus, ſi abſq; cer-
tioratione minoris ætatis ſimilia præcepta ſimpli-
citer fierent, prout contra *Arg.* eſſe veriorem opi-
nionem teſtatur *Cald.de reſtit in integ.in ve b.læſis,
n.65.vſque ad n.68.* vbi ita declarat *l.ſancimus, C.de
admint.tut.& l.at prætor.§.permittitur, de minor.* de
quibus etiam *Caſtran l.1, n.3.C.ſi aduerſ ſolut.Corn.
conſi.72.n.9.lib 3.Mauric.de reſtit in int.c 178.Do-
ctor.in §.pen.inſtit.quib alien.licet vel non.*

Vlterius facit, quia quando iuſſus eſt ita præciſus, vt
ei non poſſit à partibus renunciari, tunc non eſt
dubium, quod compromiſſum dicitur neceſſa-
36 rium, † & partes metu legis cenſentur compro-
miſiſſe, quaſi illud non ſponte factum ſit, ad quod
quis poteſt cogi *l.4.de reg.iur.l.2 C.de tranſact.leg.
Titia.in fin.ad legem falcid* Aliud eſt quando ei-
dem legi poterat renunciari, Tunc enim ſecus
eſſet, quia non videtur quidquam factum metu
illius, *Bartol.in l.huiuſmodi, §.cum pater, de legat.* 1.

Et

Et in ſpecie cõcludit *Alciat. in l. ſi quis maior, n. 27. & 28. verſ. ſane quoties, C. de tranſact.* & ſequitur ibi *Bertazz. num. 304.* Vnde ſi ſtatutum iubeat ſolum compromitti, caſu quo altera partium petierit, nõ poteſt dici adeſſe aliquam coactionem reſpectu eius, qui petiit, niſi quando appareret hoc ab eo factum, vt alterum præoccuparet, cum ſufficiat, quod veriſimiliter dubitauerit cogi poſſe, *Gloſſ. in l. nouiſſime, ff. quod falſ. tutor. aucto.* & declarat *Al-*
37 *ciat. in d. l. ſi quis maior. num. 29* † Et in dubio debet fieri interpretatio, vt ſimilia ſtatuta locum habeant, ſi compromiſſum fuerit petitum, *Alex. conſ. 82 in cauſa vertente, colum. penult. poſt princ. v. tertio ſtatutum prædictum, n. 4 ad med. li. 2.* Vbi enim, quod talis petitio debet produci parte citata, aut præſente, ad hoc vt ex tali petitione paretur præiudicium aduerſario, *Bald. in l. ſi ea, in fin. C. qui accuſ. non poſſ.*

Quarto Compromiſſum de quo agimus fuit voluntarium, & non ex neceſſitate ſtatuti, cum fuerit fa-
38 ctum extra locum ſuæ ciuitatis, † quo caſu non poteſt arctari ad compromittendum eos qui exiſtũt extra dictum locum, quamuis res in litem deductæ eſſet ſitæ in territorio, vbi ſtatutum vigebat prout in puncto concludit *Iaſ. conſ. 12 col. 1. poſt med. verſ. ſed quod fortius quod illud compromiſſum fuerit, n. 5. lib. 1. poſt Imol. in c. ſane 3. de for. comp. vbi Felin. in fi. v. ex dicto. Marian. Socin. col. pen. in fin. ver. & ex prædictis infertur, n. 11. decla. 14.* quẽ ſequitur *Bart. thol. Socin. conſ. 71. circa præſentem conſultationem in fi. v. & ex hoc infert, li. 4. Alex ad Bart. in l. non diſtinguimus. §. de libe alt, in ver, corrigitur de arbitr. Lanfranc. eod. tit. q. 42. v. quæro. Blanc. de compromiſſ. q. 3. n. 47. verſ. limita prædictam concluſionem.*

Quinto Vltra compromiſſum fuit etiam delatum iuramentum, quo caſu non eſt locus euictioni, *Cer-*
39 *ſet. † ſig. 115. in ſeis, num. 1. Burg. in c. ſi. n. 14. verſ. ad ſe & ſecundo. de empt. & vendit.* Cum prohibitus alienare, aut de re aliqua libere diſponere non poſſit ſuper ea iuſiurandum deferre, *Iaſ. in l. 2. col. 11. in fin verſ. vndecimo quæro, n. 113. C. de iur. emphyt.* Cum etiam iuramentum, & tranſactio æquiparentur *l. 1. de iur. iur.* Vnde quemadmodum non poteſt emptor tranſigere, neque poterit dictum iura-
40 mentum deferre, † Idem nec emphyteuta illud valide referet ſine conſenſu Domini, *Gul. de Cun. in l. iuſiurandum quod ex conuentione 17. § 1. ff. de iur. iur.* Et de veriori opinione contra *Rom.* teſtatur *Iaſ. in*
41 *d. l. 2. n. 12. Fran. Marc. dec. 586 in fi. p. 1.* † Immo emptor poteſt recuſare hoc iuramẽtum ſibi delatum, ne perdat actionem de euictione cõtra principalem auctorem ſuum; Quia ſi lis decideretur per iuramentum non eſſet danda dicta actio, *Iaſ. in §. item ſi quis poſtulante, nu. 84. col. 16. ad med. verſ. quæ autẽ ſint iuſtæ cauſæ, inſtit. de action. poſt Ang. ibid. col. pen. in fi v. & quæ ſint illæ cauſæ recuſationis, nu. 10.* quod prius voluit *Bart. in l. manifeſtæ 38. in fin. verſ. & ideo pro, 4. 6. de iur. iur. & ibi Alex col. 2. in pr. verſ vel tu potes ſuſtinere, nu. 4. ante med.*

Quando tamen eſſet locus compromiſſo neceſſario admitteretur per arbitros dictum iuramentum,
42 † cum ſit remedium expediendarum litium, *l. 1. ff. de iur. iur.* & cum hoc ſpectet ad Iudicem, ergo etiam ad arbitrum ſtatutarium, qui habet iuriſdictionem *Blanc. de compromiſſ. qu. 8. num. 18. & 19.* Vbi etiam quod idem erit in arbitris voluntariis, cum delatio iuramenti non ſit iuriſdictionalis; ſed ſolum reſpiciat veritatem facti, & quemadmodum datur teſti, ita etiam dabitur parti, ad hoc vt veritas habeatur, cum illud ſit aſſumere probationem facti, *l. 2. C. de edend.* Vltra quod etiam arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorum, *l. 1. de arbitr. Surd. conſil. 471. nu. 22. lib. 4.* de cuius tamen quæſtionis veritate *Mandoſ. ad lap. alleg. 77. tabellio publicus, in fi. in verb. iuramento. Ioan Bapt. de Sanct. Blaſ. de arbitr. q. 43. & 66. to. 1. p. 1 fol. 303. Caccialup & alij in l. admonendi de iur. iur.*

Non obſtant quæ ſupra adducta ſunt de clauſulis quomodocunque & qualitercunque, quæ operãtur, vt euictio debeatur, quamuis per Arbitrum
43 fuerit iudicatum † *Alex. conſ. 4. nu. 2. li. 2.* Quia non ita de facili tribui debet tanta vis iſtis clauſulis, quod ſtatim ex illis condemnãdus ſit venditor de euictione in omnibus caſibus, in quibus alioquin minime damnaretur, ſi illæ non apponerentur. Nam etiam clauſulæ, & dictiones vniuerſales limitantur ſecundum naturam actus, cui attribuũtur, *l. emancipati, de adopt. Bald. cõſi. 67. quia ex facto, col. 2. v. nec obſtat. ſi dicatur. Cott. in memorab. in verb. quandocumque. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gl. 7. n. 26. in fi. v. nam hæ dictiones, & n. 27. verſ. & idem voluit.*
44 † Cum ſatis ſit has clauſulas generales aliquem effectum tribuere; Neque enim opus eſt adeo illas extendere, vt iuri & conſenſui contrahentium præiudicium fiat, prout in ſpecie euictionis ità concludit *Couar lib. 3. var. reſol. c. 17. num. 7. ad med. verſ. & iterum hæc non ita facile.*

Minus obſtant alia quæ opponuntur, Quia debent intelligi in actibus neceſſariis, in quibus nulla voluntas compromittentium conſideratur, vnde
45 que ex alienatione facta per emphyteutam vigore motus proprij ſanctæ memoriæ Greg. XIII. inducitur aliqua deuolutio quamuis non fuerit requiſitus conſenſus Domini cum dicatur actus neceſſarius, qui non comprehenditur in ſtatutis loquentibus de alienationibus, vt eſt deciſio *Rot. coram R. P. D. Orano Romana domus 11. Decẽb. 1587. & 22. Iunij 1588. & 13. Maij 1595.* quam refert, & ſequitur *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 28. nu. 10.* & prius voluit *Rot. coram Card. Lancellotto Romana deuolutionis palatij 13. Octobris 1573.* latè *Affl. d. deciſ. 191. nu. 1. Tiraq. de retract. ligna. § 1. gl. 14.*
46 *n. 10.* † Vbi etiam quod ex tali alienatione non debentur laudemiæ, neque alia quæ in veris alienationibus veniunt, Dummodo tamen ſimiles alienationes non fiant à Iudice præcedente facto debitoris, Nam tunc factum Iudicis haberetur pro facto partis, & diceretur alienatio voluntaria, debet enim eſſe cauſa vetuſta, non procedens ab ipſo debitore, ſeu emphyteuta, vt declarat *Vrſill. ad Affl. deciſ. 191. n. 1. Tiraq. d. §. 2. gl. 14. n. 14. vſque ad n. 17. Bald. conſi. 160. in fi. lib. 1. Aret. in l. in duobus. §.*
47 *vbi duo, in fi. ff. de duob. reis* † Vnde ſi venditio fuit facta ex neceſſitate æris alieni contracti per emphyteutam, dominus eſt præferendus, & debet requiri, vt conſentiat, quaſi tunc dicatur alienatio volontaria, quæ habuit initium voluntarium licet effectus alienationis neceſſario ſubſequatur. Quare tunc dicetur neceſſaria, cum quis ſine facto ſuo lege obligaretur, prout ita deciſum fuiſſe in *Rota* teſtatur *Card. Mant. d. tit. 28. lib. 22. num. 14. de tacit. & ambig. conuent.*

EPITOME.

Arbitratoribus duobus electis diſcordantibus Iu-

dex an debeat eligere tertium ¶ Æſtimatio facta per peritos omiſſa certioratione partium quando ſit nulla, vel detur appellatio. ¶ Sententiæ ſolius tertij electi quo caſu ſtetur, licet diſcrepet ab aliis duobus. ¶ Tertius peritus an debeat reddere conſilium in ſcriptis, & cogãtur alij duo electi illi adhærere. ¶ Arbitris diſcordantibus in ſumma quãdo ſtandum ſit illis, qui concordant in minori. ¶ Et quid in ſententia continente plus tempore, licet minus quantitate ¶ Peritorum electio an ſpectet ad Iudicem, vel ad partes, & an in diſcordia partium Iudex poſſit dare tertium. ¶ Æſtimatores, & teſtes an debeant reddere rationem dicti ſui. ¶ In diuerſis ſentẽtiis latis ab æſtimatoribus an fiat coacervatio ſummarum, & diuiſio in tres partes, & tertia ex illis ſit vera æſtimatio. ¶ Periti quomodo debeant deponere circa læſionem, & an dicantur arbitratores, & ad eorum officium quid pertineat antequam referant, & quomodo æſtimatio rerum ſit probanda. ¶ Electus tanquam arbiter, & arbitrator an poſſit eligere ex qua poteſtate velit procedere.

SVMMARIVM.

1 *Periti electi ad æſtimandum bona dicuntur arbitratores.*

2 *Electio peritorum facta inter ceſſionarium, & tertium non nocet cedenti.*

3 *Sententia contra vnum lata non præiudicat tertio non citato.*

4 *Ad æſtimatorum officium quid pertineat antequam referant.*

5 *Æſtimatio facta per peritos omiſſa certioratione partium non eſt nulla, cum poſſit ab illa appellari.*

6 *Arbitratoribus duobus electis diſcordantibus, Iudex non debet eligere tertium, quia ſunt ad inſtar proxenetarum. Limita poſt moram partium. nu. 7.*

8 *Duo primi arbitri ſi ſunt concordantes, tertius autem diſcordat, ſtatur ſententiæ duorum, & non tertij. Amplia etiam quod per diſcordiam duorum fuerit electus tertius, cuius dicto ipſi duo promiſerunt ſtare ſi poſtea duo primi concorditer ſententiam tulerunt diſcordante tertio, nu. 9.*

10 *Sententia ſolius tertij electi ſtatur, licet diſcrepet ab alijs duobus, quando eligitur certus homo auctoritate legis, vel ſtatuti, ſecus ſi eligatur arbitrio ipſorum, & de ratione, n. 11.*

12 *Relatio tertij diſcordãs ab aliorum relatione non ſuſtinetur etiam in arbitris ex neceſſitate electis, niſi quãdo alij ſuum votum non retulerunt.*

13 *Tertius peritus eſt potius conſiliarius, & debet reddere conſilium in ſcriptis, cui coguntur alij duo adhærere, quando tamen diſcordant in ſententia ferenda, nam ſi in lata, ſufficit quod tertius dicat ſuum iudicium approbando ſententiam alterius.*

14 *Arbitris diſcordantibus in ſumma ſtatur illis, qui concordant in minori: limita ſi agatur de certo valore pretij probando, & ſi ſequeretur abſurdum, n. 15. Idem ſi ſententia contineret plus tempore, licet minus quãtitate, num. 16.*

17 *Iudex ſi vult poteſt eligere peritos, quamuis electio pertineat ad partes. Et poteſt ex peritis eligere tertium, nu. 18. Intellige dummodo Iudex non conſenſiſſet eligẽ[illegible] partibus, nu. 19.*

20 *Electus vt arbiter & arbitrator licet poſſit eligere ex qua poteſtate velit procedere, tamen vna electa non poteſt ad aliam redire.*

21 *Peritorum electio de iure ſpectat ad Iudicẽ, ſed de conſuetudine partes eligunt. Et in diſcordia partium, Iudex dabit tertium, nu. 22.*

23 *Iudex vel peritus quando æſtimãt non tenentur reddere rationem æſtimationis, & quid facere debeant antequam iudicium proferant.*

24 *Teſtes debent reddere rationem dicti ſui etiam non interrogati: Præſertim ſi deponunt de quantitate, ſeu valore bonorum, nu 26.*

25 *Æſtimatio pertinet potius ad iudicium, quam ad ſenſum corporis.*

27 *Æſtimatio rerum tam mobilium quam immobilium, tam per teſtes, quam per iudicem, & æſtimatores, quomodo debeat probari, relatiue.*

28 *Arbitratores ſeu æſtimatores tres, quãdo diuerſas ferũt ſententias, fit coacervatio ſummarum, & diuiſio in tres partes. & tertia ex illis iudicatur vera æſtimatio.*

29 *Periti quia debeat deponere circa læſionem relatiue.*

CAPVT CCXXVIII.

PEriti qui eliguntur ad æſtimandum bona, licèt habeantur loco teſtium, quaſi ad inſtru-
1 ctionem Iudicis ſoleant eligi, † dicuntur tamen arbitratores, *Bald in l. vlt. q. 3. in fi. verſ. item non. C. de contr. emp Gabr. conſi. 158. qu. 8 num. 104. lib. 1. Surd. conſi. 452. n. 10 lib. 3.* Vnde ſequitur quod ſicut compromiſſum inter emptorem, & tertium non nocet venditori, *l. 4 dictum, § ſi compromiſero de euict. Rim. Sen. conſ. 91. n 17. li. 1. cum alijs in ſuperiorẽ
2 capite allegatis.* Ita enim iſta electio peritorum facta inter ceſſionarium, & tertium non debet no-
3 cere ipſi cedenti, cum etiam † ſententia contra vnum lata non præiudicet tertio non citato, *l. ſæpe, de re iud. Nat. cõſ. 345. n. 1. Rol. conſ. 5. n. 4. li. 2. Surd. deciſ. 256. n. 4* vbi ampliat ad probationes, & acta reſpectu deciſionis, *Pu. p. in l. 2. nu. 104. C. de edend. Felin. in c. cauſam quæ. il 1. n 25. col. 7. ad med. v. fallit quarto. de teſt.* Quidquid aliud ſit quoad præparationem alterius iudicij, *Bald. in l. 1. in fi. v. aliud eſt ratione ordinis, C. de aduoc. diuerſ. iudic. in l. 1. in fi. ver. vlterius not. n. 2. C. vbi cauſ. fiſca.*

Quibus ſtantibus non potuit confirmari ſententia D. Iudicis à quo, dum declarauit æſtimationem dictorum peritorum ſeruãdam eſſe etiam in præiudicium cedentis, Cum enim electio, æſtimatio, & relatio fuerit facta illo ignorante, & non
4 citato omnia ſunt iudicanda nulla, † cum ad officium æſtimatorum pertineat antequam referant audire partes, quæ eos informent, cum forſan eorum ſuaſu aliter æſtimaſſent, ita vt etiam debeat dari terminus per Iudicem partibus quando eligit peritos, vt ſint cum illis tali die, & hora, *Felin. in c. venient 10. il 1. col. vltim. poſt princip. v. adde etiam, nu. 20. de teſtib poſt Bart. in l. qui bona § vlt. in fin. verſ. ſed an quando iudex, nu. 2. ff. de damn. infect.* per text. *in l. 2. C. fin. regund. l. generaliter §. de pen. de iur. iur. Cagnol. in l. 1. col. antepen. in fin. n. 261. Cod. de reſc. vendit.*

Præterea dato etiam quod æſtimatio facta per peritos non eſſet nulla omiſſa certioratione partium cum ſufficiat poſſe ab illa reclamari vel appella-
5 ri † ſecundum opinionem *Franciſc. Munnoz. de ratiocin. adminiſtr. c. 32. num. 21. in fin.* quod etiam videtur innuere *Bald. in c. 1. de inuſtitur. in marit. fact. col. vltim. ad med. verſ. alij dicunt quod non eſt neceſſaria, nu. 10. in fin.*

Immo etiam dato quod cedens præſtitiſſet conſenſum d. electioni peritorum; Tamen æſtimatio per

per eos facta non ſubſiſtit, neq; aliquo pacto poteſt confirmari, pro quorum explicatione ſunt firmandæ infraſcriptæ concluſiones.

Prima eſt Concluſio. Arbitratoribus duobus electis dicordantibus Iudex non debet eligere tertium,
6 † quia tales ſunt ad inſtar proxeneratum, *l. ſi de meis §. recepiſſe, de arb.* In quibus non eſt tractandum de electione tertij, prout concludit *Bald. in cap. 1. col. 2. in fi verſ. ſed hic ab extra dubitatur, num. 0 de sanc; tit. in marit. fact. Ab. in cap. ſuſpicionis 39. in ver. cam quo, col. 2. in fi ver. ſed no abile dubium eſt, n. 6. de offic. deleg.* Quaſi tunc Iudex interueniat, non vt elector, ſed vt compulſor ad compellendum partes eligere tertium, *Bald. in l. hac edictali. §. his illud. n. 2 verſic. ſed quid ſi iſti arbitratores, C. de ſe nd nup.* & de cõmuni opinione, quidquid alij contrarium ſentiant, docet *Decian. in c. cum ſpeciali, col. t. in fi. in gloſſ. in ver 3. n. 7 de appell. Lanfr. de arbit. mẽb. 5. q. 2. ad fin verſ & hac omnia procedant, nu. 5. tom. 2. p. 1 fol. 212 Alex. in l. inter pares, n 7. verſ & in dictis locis,*
7 *D de re iudic.* † Niſi poſt moram partium, quo caſu tertius eligitur à Iudice, *Gabr. conſ. 168. q 8. an 100.* latè *Agnol. in l 1. n. 259 C. de re cmd. c endis.*

Secunda Concluſio. Quando duo primi arbitri ſunt concordes, tertius autem diſcordat, tunc
8 ſtatur ſententiæ duorum, & non tertij: nam † duo primi non amittunt poteſtatem laudandi, prout quando maior pars arbitrorum concordat, non cogitur tertius ſententiam dicere, quia ſtatur maiori parti, ergo idem quando concordant exiſtentes in pari numero, cauſa enim finalis iſtius tertij eſt diſcordia, & ſic ſtatur maiori parti, ſicut à principio omnes tres fuiſſent electi, quaſi tacitè videantur partes tertium elegiſſe ſi arbitros contingeret diſſentire, ita omnia prædicta latè explicat *Sicin conſil. 54. abunde & ſubtiliter, col. 2. n. 1. verſi. s. caſus eſt lib. 1.*

Amplius ſi propter diſcordiam duorum fuit electus tertius, cuius dicto ipſi duo arbitri promiſerunt
9 ſtare, † ſi poſtea duo primi tulerunt concorditer ſententiam diſcordante tertio, valebit laudum, non obſtante forma electionis, ſecundum quam promiſerunt ſtare dicto tertii, quia illa indefinita promiſſio debet intelligi ſecundum diſpoſitionem iuris, videlicet in caſu in quo illi duo primi non ſint concordes in ſententia proferenda. Nam tertius arbiter in ſubſidium eligitur, & per eius electionem primi duo non deſinunt eſſe arbitri, nec deſinit eſſe maior pars, & cum retineant nomen arbitrorum retinent etiam nominis effectum argumento, *l. a nullo defertur* & ita in terminis conſuluit *Bald. conſil. 97. proponatur quod propter in primo dub lib 5.*

Tertia Concluſio. Quando tertius eligitor ſtatur ſententiæ illius ſolius, licet diſcrepet à ſententiis aliorum duorum, quando tamen eligitur
10 certus homo auctoritate legis, vel ſtatuti. † Verum quando per legem non declaratur, ſed eligitur arbitrio ipſorum, tunc ſtatur maiori parti, quia ille non habet niſi vnam vocem inter eos, *Caſtr.* quod dicit notandum *in l. offerendis 35. in fin. C. de app* ſequitur *Felin. in c. ſuſpicionis 39. poſt princ. verſicul. alter tert. de offic. dele. poſt Bald. in l. iubemus 34. in fi. C. de appellat & in cap. paſtoralis, ca princ de reſcrip.* per text. *in cap. legitima. verſic cum ambo vel alter ipſorum, de appellat. in 6.* Ideo non ſolum ſtandum eſt ſententiæ tertij latæ cum vno ex arbitris, ſed etiam eius ſolius, quaſi in totum officium per ſubrogationem acceperit, *Bald in l. vnic. colum. 1. poſt prin. ver. iſte eſt textus ſingularis, n 5. C. de his qua pœn. numero* vbi quod eſt notandum per text. *in l. 1 ff. de ſolut.* & ita intelligitur *Marſil. ſing. 262. n. 4. Iacob de Aren. in l. quod ſi forte 14. §. 1 ff. eod. tit.* & ibi *Angel. in fi. Soc. conſi 54 col 2. ver. 3. & vltimus caſus, lib.* 1. prout ſecundum prædictam diſtinctionem eſſe magis communem ſententiam teſtatur *Gabr. de arbitr. concl. 1nu. 2. verſ. contrarium vero partem & ver. tenẽdo. Franc. Muanoz. de ratiocin. ad-*
11 *miniſt. c. 32. n. 23.* † Ratio autem diuerſitatis eſt, quia vbi ſumus in electione ex neceſſitate legis vel Iudicis, tertius non dicitur arbiter, prout quando eligitur ex mera voluntate qui eſt verè arbiter, & habetur ac ſi omnes à principio eſſent electi arbitri, *Sard. conſ. 452. n. 61. lib. 3.*

Et quod magis eſt etiam in arbitris ex neceſſitate electis non ſuſtinetetur relatio diſcordans ab aliorum relatione, niſi quando alii ſuum votum non
12 tetulerunt, † tunc enim ſolum ſententia tertii præualet aliis, ſecus eorum voto relato Quia in hoc caſu cogitur hic tertius adhærere ſententiæ vnius ex arbitris, neque poterit ſolus iudicare, *Card. in c. ſuſpicionis, in fi. qu. 14 verſic. quod videtur procedere, de offic. deleg.* Vbi quod iſte tertius videtur potius
13 conſiliarius, & † debet reddere conſilium in ſcriptis, cui cogentur duo diſcordantes adhærere, & ita pronunciare, quando tamen diſcordant in ſententia ferenda, ſecus in iam lata, quia tunc non habent vltra pronunciare; ſed ſufficit quod tertius dicat ſuum iudicium approbando ſententiam alterius, ceſſat enim tunc ratio, *l. ſi in tres, & l. item ſi vnus, § principaliter, de arbitr.* Quæ ratio eſt vt ſint partes præſentes, quia poterit alter alterum trahere in ſuam ſententiam quæ ceſſat in iam lata. Idem ſequitur *Imol. in d. c. ſuſpicionis, c. l. pen. ad med q. fi un. 22. verſ. quod procedit ſecundum dominum, de offi. deleg. Soc. conſ. 54. in fi. verſ. operatur etiam & quartum, lib. 1. Surd. conſ. 452. n. 64. ver. quinimmo etiam in arbitris, li. 3* & ſequitur *Gabr. conſ. 168. q 8. n. 1. lib. 2.*

Quarta Concluſio. Arbitris diſcordantibus in ſumma quamuis ſtandum ſit illis, qui concordant in
14 minori † *diem proferre 32. §. ſi vlares de arbit. c. 1. eod. tit. in 6.* dixi ſupra c. 87. *n. 4. cum ſeq.* Tamen hoc
15 non procedit † ſi agitur de certo valore pretij probando, & quando ſequeretur abſurdum, quod eſſet ſtandum illis, qui de minori ſumma deponunt, ſi videlicet res, quæ valet decem daretur pro quinqoe: tunc enim ſententia non valet, neque in minore quantitate ad euitandam inæqualitatem, *Bald. conſil. 307. quatuor fuerunt ad men. v. item vbi ſequeretur, lib. 1.* per tex. *in l. ſi decem, ff. locat. Idem Bald. in l. t. in princip. C. de ſent. qua ſine cert. quant. Gabr. conſ. 168. q. 8. n 99 lib. t.*

Quæ magis procederent, ſi ſententia contineret
16 plus tempore, licèt minus quantitate, quando videlicet vnus condemnat in decem ad annum, & alius in quinque ad menſem, tunc enim non valet ſententia, cum menſis contineat plus præſtationis quàm ãnus, *l. ſi ſtipulatus de em. de ver. ob.* licet enim quinque ſint minus quantitate, tamen menſis eſt plus tempore, in quo non eſt conſenſus, cum etiã menſis ſtatim interpellet eo finito, prout annus illo elapſo, quæ tanquam incompatibilia non operãtur, *l. Valerianus, de prat. ſtip. l. cũ in plures, §. dicta ff. de loc.* & ita in ſpecie cõcludit *Bald. in l. in pr verſi. item, ſlle C. de ſent. quæ ſine cert. quantit.* cum etiã ſe-

quiratur, vt arbiter intellexerit iudicare de toto
debito non de parte, aliàs ſecus, *l. apud celſum, §. itē
queritur, de dol excepi. Bald. conſil. 307. in fin. ver. re-
ſpondeo, lib. 1.* cum ſententia non poſſit valere pro
parte.

Quinta Concluſio Electio peritorum quamuis per-
tineat ad partes, vt dictum eſt ſupra in *prima con-
27 cluſione,* † tamen ſpectabit etiam ad Iudicem ſi
velit, quia ſicut ipſe poteſt hoc per ſe ipſum face-
re, multo magis per homines à ſe electos per *reg.
poteſt quis per alium, de reg. iur. in 6. Dec. in cap. Eccle-
ſia S. Mariæ, colū 8. de cōſtitut.* & in ſpecie ita cōclu-
dit *Bart. in l. creditores 3. in 2. lectur. in fine, ver. erit-
gitur ordo, ibi vel ipſe iudex elig. C. de pign.* per tex. *in
§. quod autem auth. de non alien.* & facit *l. vlt. in fi. C.
de iur. dom. impetr. l. ſi quod ex pamobila 75. in fi. de
leg. 2. & ibi Bart. in vl. notab* cum aliis *ibid. in add. in
verb. officio ſuo.* Quod etiam voluit Bald. *in l. 2. col.
pen. in prin. ver. & hac probatione facta, C. de reſc. ven-
dit. poſt Gl. in l. comparationes 19. in verb ab iis, C. de
fid. inſtr. Felin. in c. veniens, il 1. col. fi. in pr. v. 4. in quā-
28 cum dicit, n. 20. de teſtib.* † Vnde quemadmodum
Iudex poteſt eligere peritos, ſi velit. ita etiam ex
prædictis poterit eligere tertium, cum eadem ratio
militet in vtroque caſu, vt concludit *Paxealeon. in l.
2. col. 80. C. de reſcind. vend.*

Iſtud tamen intelligitur dummodo prius Iudex non
conſenſiſſet æſtimatores, & peritos eligi à parti-
29 bus, † quia tunc facta electione ab eis tertius e-
tiam ab iſdem partibus eſt eligēdus, *Gabr. cōſil.
168. q. 8. nu. 105. & 108. lib. 1.* Et ratio eſt, quia ele-
20 cta vna via ad aliam non datur regreſſus † Vnde
ſi quis eligatur vt arbiter & arbitrator, quamuis
poſſet eligere ex qua poteſtate velit procedere, ta-
men vna electa non poteſt ad aliam redire, *Spec. de
arb. § fin. verſ. ſed pone ſicut audiſti, Bald. in l. 3. de
milit. teſtam Bart. Alexand. Rota, & alii,* de quibus
per *Felin. c. cum ex officii 16. col. in 12. ad med. verſ.
in contrarium videtur aperta in n., numero 23. de
præſcriptionibus.*

Quibus adde quod quidquid ſit de iure ſecundum
quod poteſt ex prædictis ſpectare ad Iudicem e-
21 lectio peritorum, † Aliud ſeruatur de conſuetu-
dine, ſecundum quam partes eligunt æſtimatores.
Vnde ita deberet ſeruari *l. ſi de interpretatione, de
legib.* & in ſpecie ita concludit *Cagnol. in l. 2. col. an-
tepenult. nu. 259. in fi. C. de reſcind. vend.* quæ con-
ſuetudo eſt etiam conformis diſpoſitioni Iuris ad
text. *in l. hac edictali, §. hu illud. in verb quos vtraque
22 pars elegerit, & ibi Bald. nu. 2. C. de ſec. nupt.* † licet
in diſcordia partium non conuenientium in vnum
ſeu in alium, Iudex dabit tertiū, *idem Bald. in l. vlt.
n. 2. in 4. notab. C. de iudic.* per tex *in l. item ſi vnus, §.
principaliter, ff. de arbitr.*

Idem adde quod quando Iudex vel peritus æſtimat
non tenetur reddere rationem æſtimationis; quia
23 ipſi iudicant, † debent tamen antequam iudi-
cium proferant diligenter omnia inſpicere & cun-
cta inueſtigare, & ex iiſdem rebus iudicare, ex
24 quibus teſtes deberent teſtimoniū ferre † Quid-
qoid aliud ſit in teſtibus, qui debent etiam ratio-
nem reddere eorum dicti, quoniam ipſorum non
eſt iudicare, *l. pretia rerum, ad leg. falcid. & ibi Here.
in §. corpora, col. 9. Gabr. conſ. 168. q. 8. in fi. n. 116. verſ.
idcirco ſi valor probetur, lib. 1. Abb. in c. cum cauſa,
42. col. pen. ad med. n. 3. de teſtib.* Ita vt etiam teſtes in
hac materia debeant aſſignare cauſam & rationem
25 ſuæ depoſitionis, etiam non interrogati † quaſi
æſtimatio pertineat ad iudicium potius, quam ad
ſenſum corporis, prout latè declarat *Bald. in l. vlt.
in fi. verſ. nota ibi venire, num. C. de iur. dom. impetr.
poſt Cyn. in l. 1. ad fi. C. de ſent. quæ pro eo quod inter. A-
lex. in l. pretia rerum, ad l. falc. & conſ. 148. excellentiſ-
ſime domine, nu. 4. verſ. item etiam quod quando teſtes
lib. 2.* ſequitur *Rot. corā R. P. D. Pena Vlisbonen. legi-
26 tima 27. Nou. 1595.* † vbi quod ſemper debent red-
dere rationem concludentem etiam non interro-
gati, cum deponunt de quantitate ſiue valore bo-
norum, *Caſſad. deciſ. 9. nu. 3. ſuper regul.* latiſſimè
*Cagnol. in l. 2. n. 236. vſque ad n. 265. cum ſeq. C. de re-
27 ſcind. vend.* † Vbi multa quomodo debeat proba-
ri æſtimatio quarumcunque rerum tam mobilium
quàm immobilium, tam per teſtes, quam per iu-
dicem, & per æſtimatores, *Felin. Aret. & alii in d.
c. cum cauſa 42. de teſtib.*

Ex prædictis concluditur fuiſſe nullam relationem
factam per tertium à Iudice electum, cum ſpecta-
ret electio ad partes, vt in *prima concluſione.* Quam-
uis enim Iudex etiam poſſit eligere tertium, tamen
aliud eſt de conſuetudine, & quando iam conſen-
ſit primæ electioni peritorū factæ per partes quaſi
tunc illa via electa ad aliam redire non poſſit, vt in
*quinta concluſione, verſ. illud tamen intelligitur, & v.
quibus adde.* Et quatenus etiam electio potuiſſet
fieri per Iudicem, tamen neque erat ſtandum re-
lationi tertij, cū primi arbitratores, licèt prius di-
ſcordes, poſtea tamen concordauerint Ita vt non
ſit conſideranda electio tertij, propter primam co-
rundem peritorum diſcordiam, vt in *ſecunda con-
cluſione* Cum etiam iſte tertius non poſſet diſcor-
dare à primis arbitratoribus tanquam non electus
à lege, vel ſtatuto, Et ſtante relatione primorum
iam facta, vt in *ſexta concluſione.* Adeo vt neque
hoc caſu ſit ſtandum ſummæ minori, in qua om-
nes concordant, vt in *quarta concluſione* Cum etiā
neque poſſit attendi cumulatio omnium ſumma-
rum iuxta opinionē *Sal. in l. hac edictali. §. hu illud.
C. de ſecund. nupt.* Nam procedit quoties tertius
fuiſſet electus legitimè, & ab habente auctorita-
tem, ſecus ſi nulliter, vt dictum eſt, Vltra quod in
caſu noſtro duo primi arbitri concordauerunt, &
ſic non erant omnes diſcordes, cum ſolus tertius
28 diſcordauerit, † Quaſi tunc fiat coaceruatio ſum-
marum, & diuiſio in tres partes & tertia ex illis
debeat iudicari pro vera æſtimatione quando tres
arbitratores diuerſas ferunt ſententias, prout lo-
quitur *Salic.* quem ſequuntur *Hipol. Riminr. Caccialup.
Cor. Sirac. Firman. & alii* de quibus *deciſ. 32. nu. 10.
& ſupra c. 187. nu. 2.* & vltrà ibi allegatos, ſequitur
etiam *Corſet ſing. 17 in verb. ſen ētia, alias 38. incip.
ſi tres arbitratores,* vbi quod eſt multum notandum
tanquam ſingulare poſt *Bald. in l. 1. C. ſi ſeru. extern.*
& latè defendit *Rimin. Iun. conſ. 212. num. 12. vſque
ad num. 29. lib. 2. & conſ. 335. nu. 15. vſque ad num. 29.
lib. 3.*

Quid autem periti debeant deponere circa læſio-
nem declarat *Rot. coram Card. Pamph. Roman. reſ-
ciſſionis contractus 18. Octobr. 1602.* & alibi, *Deo*
dante, dicam *in c. particulari.*

EPITOME.

¶ Creditor agens cōtra plures fideiuſſores, qui pro-
miſerunt de defendendo in quibus cauſis poſſit illos
compellere ad reſtituendum vnum procuratorem.

¶ Reſcriptum in quo eſt data poteſtas citandi in locis
vicinis

vicinis an adimpleatur, ſi in vno tantum loco vicino fiat citatio. ¶ Et quid ſi dictum fuerit de tribus locis. ¶ Singularitas quando reſoluatur in pluralitatem, & econtra. ¶ Hæres an poſſit dare duobus, vel pluribus, ſi teſtator mandauit diſtribui cuicunque voluerit. ¶ Et quid ſi mandetur dare pauperibus an poſſit dari vni. ¶ Aliud pro alio quando ſolui poſſit inuito creditore. ¶ Promittens aſſignare reditum ſuper vno fundo an ſatisfaciat aſſignando ſuper pluribus. ¶ Statutum exigens plures fideiuſſores, an verificetur in vno, & an ſatisfiat dando pignora. ¶ Clericus ſi debet deferre veſtes clericales, vt gaudeat priuilegio fori, an debeat habere veſtem clericalem tam interiorem, quam exteriorem. ¶ Obligatus dare vnum fideiuſſorem, quando poſſit dare duos. ¶ Inſtrumentum ſi debeat confici à duobus notarijs an ſufficiat vnus. ¶ Pretium ſi eſt reinueſtiendum in vna re immobili pro euictione, an poſſit reinueſtiri in pluribus. ¶ Res emphyteotica, ſeu feudalis ſi concedatur alienari an poterit vendi pars: Et ſi pars vendatur an ſit nulla venditio, & incurratur caducitas. ¶ Diſpenſatus permutare cum vno an poſſit permutare cum pluribus. ¶ Licentia vendendi vni an comprehendat venditionem factam duobus.

SVMMARIVM.

1 *Pretium ſi eſt reinueſtiendum ex forma conuentionis in vna re immobili pro euictione, non eſt illi ſatisfactũ, ſi emantur plures, & n. 5. Ampliat etiam ſi ſit promiſſum reinueſtiri in aliqua re immobili, n. 3. Et de ratione, n. 8.*

3 *In actione aliqua, non venit niſi vna.*

4 *Singul. ſermo ex vi vocabuli nõ adaptatur ad plures.*

6 *Diſpenſatus permutare cum vno, non poteſt permutare cum pluribus.*

7 *Licentia vendendi vni non comprehendit venditionem factam duobus.*

9 *Res emphyteotica, ſeu feudalis ſi concedatur alienari, non poterit vendi pars. Et ſi pars vendatur, erit nulla venditio, ſed non incurritur caducitas, n. 10.*

11 *Obligatus dare vnum fideiuſſorem non auditur volens dare duos diuiſim Et quæ ſit ratio, n. 13.*

12 *Creditor non cogitur recipere particularẽ ſolutionem.*

14 *Creditor agens contra plures fideiuſſores, qui promiſerunt de defendendo, poteſt illos compellere ad conſtituendum vnum procuratorem etiam ſi pecunia eſſet ſoluẽda. Quid ſi cauſa à principio eſſet communis pluribus, num 15. Quid ſi res quæ petitur eſt diuidua, nu. 16. Quid ſi cauſa eſſet vnius, qui deceſſiſſet relictis pluribus hæredibus, numero 17. Et quid in iudicijs duplicibus, num. 18.*

19 *Verba concepta in plurali numero non poſſunt verificari in vno.*

20 *Prohibitio quod clericus non gaudeat priuilegio niſi deferat veſtes clericales, debet intelligi quod omnis veſtis, tam interior, quam exterior ſit clericalis.*

21 *Reſcripto in quo eſt datu poteſtas citandi in locis vicinis, non erit ſatisfactum, ſi fiat citatio in vno tantum loco vicino. ſed faciendu eſt in duobus. Intellige vt nu. 22. Et quid ſi dictum fuerit de tribus, n. 23.*

25 *Singularitas reſoluitur in pluralitatem, & è contra vbi adeſt eadem ratio, vel æquitas. Idem ſi ex neceſſitate non poſſet verificari in ſingularitatem, nu. 37. Quid ſi eſſet datu pro forma, n. 28. Vel de neceſſitate exigeretur pluralis numerus, n. 29.*

26 *Verbum,* quicunque, *ſtante eadem ratione reſoluitur in plures,*

27 *Hæres poterit duobus, vel pluribus, ſi teſtator mandauit diſtribui cuicunque voluerit. Et quid ſi mandetur dari pauperibus an poſſit dari vni.*

30 *In ſolutione non datur aliud pro alio inuito creditore.*

31 *Pro fideiuſſore dato alius æquè idoneus præſtari poteſt.*

32 *Obligatus dare fideiuſſorem ſatisfacit dando pignora, etiam inuito creditore. Declara vt n. 33. 34. & 35.*

36 *Neceſſitas facit licitum, quod alias eſſet prohibitum.*

38 *Debitor ſi non poteſt præſtare quod eſt in obligatione, poteſt ſoluere aliud pro alio.*

39 *Precium poteſt in alio loco reinueſtiri, quando in loco contractus adeſt magna difficultas reinueſtiendi.*

40 *Promittens aſſignare redditus ſuper vno fundo ſi id commode fieri non poſſit, poteſt dare ſuper pluribus.*

41 *Statutum exigens plures fideiuſſores verificatur in vno ſi non poſſit vnus præſtari.*

42 *Inſtrumentum ſi debet confici à duobus notarijs ſufficit vnus, ſi duorum copia haberi non poteſt.*

43 *Iuſſus reſtituere vni ex certis perſonis poteſt ex illis certis plures eligere. Intellige vt nu. 44.*

CAPVT CCXXIX.

STante pacto de inueſtiendo pretium in vna re immobili pro euictione, de qua in inſtrumento, dicebatur non eſſe ſatisfactum conuen-
1 tioni, ſi emantur plures res, † cum diſpoſitio loquatur in vno, & non debeat extendi ad plura, *Bald. in l. inter cæteras in fi. de reſcript. Iaſ. in l. cum quidam, col. 2. ad med. verſ quod vltimum limitat mirabiliter, C. de verb ſign.* per text. *in l. Iulius phebus, quæ eſt fi. ff. ad Senat. conſ. Treb.*

Quæ etiam procedunt, ſi fuiſſet promiſſum rein-
2 ueſtire in aliqua re immobili, † cum propter dictionem illam, aliquam, non veniret niſi vna, *Felin. in l. omnes leges 2. col. 1. ad med. verſ. & iſtis ad-de diſtinct. 1.* vbi ſi teſtator dixit, ſi Titius voluerit emere aliquam de poſſeſſionibus meis, volo vt ſibi vendatur, nam ſi vellet emere duas, vel plures non teneretur hæres vendere, niſi vnam
3 † propter illam dictionem, aliquam, quaſi vnam ex pluribus, *Rebuff. in l creditorum 11. column. 2. poſt med. verſic. interdum qualibet. ff. de verbor. ſignificat.*

Et regulare eſt, vt ſermo ſingularis ex vi vocabuli
4 non adapteтur ad plures † *l. ſi duo ſunt Titij, ff. de teſtament. tut. c. gaudemus, de diuort. Innoc. in cap. debitum. de bigam. Hipol. Rimin. in c. canonum ſtatuta, nu. 20. de conſtit. Ioan. Andr. in regul. pluralis locutio poſt princ. verſic. ſciendum autem quod ſicut. de reg. iur. in* 6. late *Euerard. in loco argum. vt numero in prin.* & in ſpecie de pretio reinueſtiendo in vna re immobili, quod non poſſit fieri in pluribus concludit *Bertazol. clauſ. 42. gl. 3. n. 1.*

Ideo diſpenſatus permutare cum vno non poterit
5 permutare cum pluribus † *Butr. in cap. cum venerabilis 6 colum. 1. in fi. verſic. conſului tamen, numer. 10. de except. per c. non poteſt, & c. ſi motu, de prabend in 6. Felin. in c. omnes leges, colum. 2. poſt med. un. 6. verſ.*
7 *facit etiam quod notat, diſtinct. 2.* † Et licentia vendendi vni non complectitur venditionem factam duobus, *Affict. in c. imperialem, colu. 4. de prohibit. feud. alien. per feder. Surd. dec. 188. aut num. 1. verſ & licentia.*

Rurſus intereſt eius ad cuius fauorem facta eſt conuentio, reinueſtituram non ſcindi in plures res, ne difficilior ſit exactio à pluribus facienda,
8 & minutatim, † *l. plane. D. familiæ erciſcunda.*

Ob quam rationem ſi concedatur licentia alie-
nandi rem emphyteoticam , aut feudalem non
9 poterit vendi pars , † Quia licet in toto conti-
neatur etiam pars, *l.ſi quis eum totum, de excepi. rei
iudi.* Tamen aliud eſt dicendum quando in-
tereſt domini feudum , aut emphyteuſim non
ſcindi propter difficiliorem exactionem , quæ e-
10 rit facienda à pluribus , † tunc enim erit nulla
venditio. Quidquid aliud ſit reſpectu caducita-
tis , in quam non incurretur , ſi vendatur pars
ſtante dicta licentia, vt relatis hinc inde opinioni-
bus,& rationibus late concludit *Surd. dec.188. per
totam.*

Quare etiam obligatus dare vnum fideiuſſorem
11 non auditur volens dare duos diuiſim , † quia
exactio ſciſſa multa habet incommoda, *l. cum his,
§. cauſe, de tranſaction.* Cum etiam non cogatur
12 creditor recipere particularem ſolutionem † *l. in-
ter § Lucius, de vſur.* ergo nec duos particulares
fideiuſſores, *l. in his, §. ſi duos, de ſolut.* pro vt per
prædictas , & ſimiles rationes ita in ſpecie con-
cludit *Rip. in l. 1. § mutui dato, colum. 7. ante fin. verſ.
ſed vide in facto dubitari, num. 23. ff. ſi cert. pet. Surd.*
13 *deciſ 174. numer. 3.* † vbi quod hoc procedit pro-
pter intereſſe creditoris, cui magis poteſt con-
uenire vna fideiuſſio , quam duo vel ratione
loci , vel qualitatis , vel corationis, *Bertazzol.
clauſul. 42. gloſſ. 3. num. 1. Hering. de fideiuſſor. c. 9. nu-
mer. 48.* vbi allegat *Roland.* qui multa ſimilia ad-
ducit *de commiſſar. p. 1. lib. 2. c. 24. num 5. vſque ad nu-
mer. 5.*

Ex qua ratione alias Dixi , quod ſi creditor agat
contra plures fideiuſſores qui promiſerunt de
14 defendendo , † poterit illos compellere ad con-
ſtituendum vnum procuratorem , ne creditor
in vna inſtantia , & quidem lite incepta cum
defuncto cogatur litigare contra plures. Quam-
uis etiam tales pecuniam ſoluere deberent,
quæ res licet partium præſtationem recipiat,
Tamen quia petitione inſolidum tenentur,
conſentire debent in eundem procuratorem,
ne actoris conditio cum ipſis durior fiat , quam
cum principali futura eſſet, argumento *l. ne in
plures de exercit. action.* prout eſt in tutoribus, *Bart.
in l. decreto, §. fi. de adminiſtrat. tutor.* Et in ter-
minis in fideiuſſoribus , qui defendere vel iudi-
catum ſoluere promiſerunt ita concludit *Alciat.
in l. 4 §. cato, nu. 101. col. 24. poſt princ. verſic. excip-
tur ea ſpecies, ff de verb. oblig. Hering. de fideiuſſor. c.
9. num. 48. & eſt text. in l. iam tamen, § pen. ff. iudic.*
15 *ſolut.* † Quidquid ſit quando cauſa ab ipſo princi-
pio communis eſt pluribus, quia tunc ſinguli pro-
curatorem conſtituere poſſunt , & cauſa per plu-
res procuratores tractabitur *l. ſi quis procuratorio, §*
16 *vnus de procurat.* † Vel quidquid ſit cum res quæ
peritur , diuidua eſt , puta quantitas , quo caſu
& litis exercitatio diuidua dicitur , & quilibet
pro parte ſua poteſt procuratorem conſtituere,
17 *l. non tamen procurator.* † Quamuis cauſa à prin-
cipio eſſet vnius qui deceſſiſſet relictis pluribus
hæredibus , tunc deberent in vnum procurato-
rem conſentire , exercitatio cauſæ eſt indiuidua,
18 *l. quod nolit. §. ſi plures, de adil. edict.* † Dummo-
do non ſimus in iudicijs duplicibus, cum enim o-
mnes mutua iura inuicem habeant , poterunt
etiam omnes collectiuè litigare nec cogentur
vnum procuratorem dare, *l. ſi familia, ff. famil.
erciſcund. l. licet, §. planè de precarat.* Quæ om-
nia explicat *Alciat. in l. §. cato, numero 100. vſque
ad num. 103. de verb. oblig.* dixi latè *deciſ. 107.* cum a-
lijs etiam de quibus *ibid. in addit. numero 1. cum
ſequent.*

Quibus adde idem eſſe è contra in verbis con-
ceptis ſub plurali numero , quæ non poterunt
19 verificari in vno † *l fin ad Trebellian.* cum in du-
bio verba ſemper ſint intelligenda , vt ſaluetur
ratio recti ſermonis, *Bart. in l. plantius de aur. & ar-
gent. legat. Anchar. Franciſc. Genuen. & alij in c vni.*
20 *de cler. c coniugat. in 6.* † Vbi ex hoc concludunt
quod cum ille textus loquatur in plurali de ve-
ſtibus clericalibus quod omnis veſtis clerici ap-
parens tam interior , quàm exterior debet eſſe
clericalis, alias non debet gaudere priuilegio cle-
ricis conceſſo, quod eſſe multum notandum , &
ita vidiſſe practicari dicit *Everard. in loco. argum à
vi numeri. numero 3. in fi. verſicul. iſta eadem.* & mul-
ta ſimilia adducit *Tiraquell. in l ſi vnquam, in verbo,
ſuſceperit liberos, numero 236. vſque ad nu. 141. C. de
reuocand. donat.*

In quo illud eſt obſeruandum quod concludit
Rot. deciſion. 5 : 2. nota quod ſi committatur, alias 5. de
21 *reſcript. in non.* † Vbi quod ſi in reſcripto data fue-
rit poteſtas citandi in locis vicinis , non ſatis erit
id fieri in vno tantum loco vicino , cum ſit fa-
cienda citatio in duobus ſaltem ob pluralem il-
lam locutionem *Felin. in cap. quoniam frequenter 5.
c. 14. poſt prin. n. 17. verſ ſecundò nota quod ſi commit-
tatur vt lit. non conteſtata.* ſequitur *Tiraquell. in l. ſi
vnquam, in verb ſuſceperit liberos, n. 224. C. de reuoc.
donat.* vbi etiam de poteſtate citandi in Eccleſijs,
quæ intelligitur de duabus, *Cardin. in clem. 1. q. 32.
de for. compet.*

Quæ tamen ſunt intelligenda quando in commiſ-
ſione exprimeretur citationem , ſeu edictum eſ-
ſe faciendum in locis, quaſi tunc hoc detur pro
22 forma , † ideò non ſufficeret vnus locus , cum
aliud ſit , quando hoc non fuiſſet expreſſum , ſed
ſimpliciter mandaretur fieri citationem, Quia
tunc non deberet fieri in pluribus, ſeu duobus
locis, ſed vnus ſufficeret *clem. cauſam, §. verum, vbi
Gloſſ. in verb. aliquo, de elect. Caſſad. dec 1. n. 2. de dol.
& contum. Bald. in l. & poſt edictum 73. in 1. lectur.
in prin. verſ. item videmus florentia, de iudic. Soc. de
citat. queſt. 9. arti. 23.* Quidquid aliud ſentiant *Rol.
conſ. 68. num. 28 lib. 1. Parif. conſ. 31. n. 31. lib. 4.* Cum
contraria opinio ſit verior, vt teſtatur *Menoc. cõſ.
100. num. 173. vſque ad numer. 177. lib 1. poſt Vant. de*
23 *nullit. ex defectu citat. numero 133.* † vbi etiam quod
ſufficeret in duobus locis citationem publicari ,
quamuis dictum fuerit de tribus iuxta *dec. Bellam.
194.* quam refert, licèt de ea dubitet *Soc. de citat.
art 23. num. 10. in fin. verſ. & nota quod licet. q. 6.* In-
telligendo copulatiuè non alternatiuè, videlicet
in duobus ex tribus in curia, & in duobus etiam ex
tribus in partibus, *Caſſ. dec. 1. n 2 de dol. & contum.*
Vbi quod in hoc decipiebatur vnus procurator ,
qui ſolum in duobus putabat ſufficere , cum ſit
contra *clem. 1. de iudic.*

Quidquid tamen ſit de prædictis in caſu de quo a-
gebamus, Dixi verius eſſe , quod erit ſatisfactum
conuentioni, ſi emantur plures res quamuis pro-
miſſum fuerit reinueſtiri pretium in vna re im-
24 mobili; † Etenim hic agitur ſolum de cautione, &
ſecuritate emptoris, quæ tantũ proderit, ſi in dua-
bus re-

Digitized by Google

bus rebus, quam ſi in vna adimpleatur, vbi enim
adeſt [illegible] ratio, vel æquitas ſuadet, tunc poteſt
fieri ſolutio ſingularis ſermonis in pluralem, &
è contra quaſi idem ſit quod rationis paritas, &
connexitas induceat, *Ioan. Fab. in inſtit. de iur. perſon. in*
prin per text. *in l. ſi eius* *lam de leg. 3.* quod etiam vo-
luit *Gloſſ. in c. ſi compromiſſarius 3. in verb. ſi compro-*
miſſarius, de elect. in 6 quam ſequitur *Gemin. in c. o-*
nes, c. l. 2. in princ. verſ. e contra ſingularis, n 6. diſt. 1.
& *ibi Felin. in princ. nu. 1.* Prout etiam è conuerſo
25 ſtante eadem ratione † pluralitas reſoluitur in ſin-
gularitatem, quæ licet non ſit ex proprietate ſer-
monis, tamen venit ex mente loquentis, quæ de-
bet præualere, *Euerard. in loc. a quen à vi, nu. 7. & 8.*
& multis ſimilibus latiſſime comprobat *Tiraq. in l.*
ſi vnquam in verb. ſuſceperit libros, nu. 241 vſque ad
nu. 263. C de reuocan. d. donat. Cagnol. in l. ſingularis 2.
n. nu. 30. ſi cert. petat.

Idem eſt in verbis *cuicunque*, vel ſimilibus, quæ ſtan-
26 te eadem ratione reſoluuntur in plures, prout di-
cimus de teſtatore, qui mandauit diſtribui *cui vn-*
quam [illegible] voluerit: nam non obſtante verbo, *cui-*
27 *cunque*, poterit dari duobus vel † pluribus, *l. vnum*
ex familia, § ſi duos, in prin. de leg. 2. Felin in c. omnes
leges [illegible] *in fi. verſ. & de quod ipſi* [illegible] *diſt. 1.* quaſi
adſit maior pietas, quæ pluribus prodeſt, quam v-
ni tantum, Ex qua ratione maioris pietatis ſi te-
ſtator loqueretur per verba pluralis numeri, vt ſci-
licet diſtributio fieret pauperibus, non poſſet eli-
gi vnus, cum non adſit eadem ratio in vno, quæ in
pluribus, immò diuerſ., *Bart. in l. 1 de oper. lib. ert.* li-
cet etiam in hoc verior ſit opinio, vt ſufficiat eligi
vnum, cum in vno quoque adimpleatur pietas ex
voluntate defuncti, prout tenet Imol. *in l. qui quar-*
tam, § 1 ff. de L. 1. Rom. ſing. 455. ſed quid econtra, &
ibi addit. in verb. hanc ſecundam. Claud. Aquenſ. in
l. Gallus. § quid ſi tu, de liber. & poſthum. cum alijs
per *Cagnol. in l. ſingularia, in 5. notab. num. 31. vſque*
ad nu. 40 ff. ſi cert petat.

Non obſtant contraria, quia procedunt quando de-
ficeret rationis paritas, & connexitas, vt dictum
28 eſt, † vel quando voluntas diſponentis repugna-
ret, vt quia data eſſet pro forma, & eſſentia actus,
tunc enim pluralitas non poteſt reſolui in ſingula-
ritatem, nec econtra, quaſi forma debeat in ſpecie
adimpleri, prout in terminis concludit *Bald. conſ.*
321. reuerendiſſimus pater. col. 2. in prin. verſ. conclu-
dendo igitur, n. 3. in fi. l. 3. per l. pedius, §. in ſeruum.
cum l. ſeq. & l. ſicuti tribus, de arbitr. l. Pomponius, de
re iud. & hoc a ſolo *Bald* fuiſſe notatum refert *Ti-*
raq. in l. ſi vnquam in verb. ſuſceperit liberos, n. 262. C.
de reuoc. do-ut. Quamuis *Euerard. in loc. arg à vi, n.*
col. 4. in prin. verſ. hinc etiam [illegible] *n. 7. ad med.* dicat de
hoc eſſe *Gloſſ.* notabilem & ſingularem *in l. 3. § hoc*
autem à ſuperiore. ff. de vin & ali. priuat per text. *in*
29 *l cum ij quibus 8. § vxor, ff. de tranſact.* Prout † etiam
quando de neceſſitate exigeretur pluralis numerus
nō reſolueretur in ſingularitatem, *Bart. in l. 3. § ne-*
gotia, ff. de neg. geſt. Felin. in c. omnes leges, col. 1. poſt
prin. verſ. idem tenet. diſt. 1.

Idem contraria loquuntur in ſolutione, in qua non
datur aliquid pro alio inuito creditore, cui non eſt
30 æquum præiudicari, cum diuerſum ſit quando a-
gitur, ut in caſu noſtro, de ſola cautione, & ſecu-
ritate, Tunc enim etiam qui promittit dare vnum
pignus poteſt dare alia æque bona, *Gl in l. ſi Titio*
22. de pign. in verb. pignoraticia in fi. Decian. in l. plus
cautionis 25. in fi. verſ. quia reſpondetur, n. 4. de reg. iur.

Quaſi teneatur quis facere quod ſibi non nocet,
& alteri prodeſt, *l. in creditore 38. & ibi Gloſſ. in verb.*
quod ſine de euict. l. 2. § idem varus de aqua pluu. arc.
Cum etiam ex pluralitate poſſit quis eſſe magis
cautus, *Angel. conſil. 56. quidam non ſuppoſitus,* [illegible]
num. 4.

Vnde etiam pro fideiuſſore dato alius æque ido-
31 neus præſtari poteſt † *l. Labeo n. 1, § fin. de arbitr. l.*
qui autem, §. ſed ſi quis certum de conſtit. pecu. Dec.
in d. l. plus cautionis, n. 4. de reg. iur. Vbi etiam *nu. 3.*
32 quod † obligatus dare fideiuſſores ſatisfacit dan-
do pignora etiam inuito creditore, quaſi plus ſe-
curitatis ſit in rem, quam in perſonam, prout de
magis communi opinione ſeruatur *Iaſ.* licet ipſe
contrarium teneat *in l. 1. col. 3. in princ. verſ. ſecunda*
parte, nu. 12 ff qui ſatiſd. cog. quod etiam voluit *Bart.*
in l. prætoria 2. ff de præt. ſt. ſ. poſt. Gloſſ. in § ſuſcepto,
33 *auth. de exhib. reis* † Quidquid ſit quando à lege a-
liud præciſe diſponeretur vel expreſſe actum eſſet
de fideiuſſore, vt per *Iaſ. in d. l. 1. n. 12. & per Dec. in*
d. l. plus cautionis, n. 3.

Nec facit quod verior videatur opinio contraria
quod non liberetur obligatus dare fideiuſſores
per dationem pignoris, *auth. offeratur. C. de lit. conteſt.*
prout de veriori ſententia late teſtatur *Burboſ. in l.*
diuortio 8. § interdum, nu. 20. & 21. ff. ſolut. matrim.
Cum labor, & periculum adſit in cuſtodiendo, *l.*
34 *quemadmodum, § vlt. ad leg. aquil.* † Quia prædicta
procedunt, quando debitor nollet liberare credi-
torem à periculo cuſtodiæ, cum aliud ſit quando
eſſet paratus hoc facere, prout diſtinguit *Rip. in l. 2.*
§. mutui dato, n. 22. ff. ſi cert. pet & ibi Alciatus. 8.
Mainer. in l. in eo quod, § 1. n. 20. ff. de reg. iur. Aym.
conſ. 577. in fi. lib. 4. licet non admittat *Burb. in d §.*
interdum, n. 21. ve ſimiliter, ſi dubito, per text. *in l. ſi.*
ff. de vſu & habit.

Accedat quod in caſu, de quo agimus conſtabat de
diligentia facta per obligatum de reinueſtiendo
35 pretium conuentum in vna re immobili, † & ſtan-
te difficultate iſtius ſubrogationis, quæ nunquam
potuit habere effectum, neceſſitas debet facere li-
36 citum quod alias eſſet prohibitum † *c. quod non eſt,*
de reg iur. l. 1. de offic conſu. Iaſ in l. principalibus, ff. ſi
cert. pet. Vnde ob huiuſmodi cauſam poterit ſingu-
37 laritas reſolui in pluralitatem, † cum in ea etiam
materia de qua diſponitur ſit verificabilis, *Felin. in*
38 *d. c. omnes leges, n. 8 in fin. diſt. 1* † Prout etiam quan-
do debitor non poſſet dare fideiuſſores aut ali-
quid ſimile quod eſſet in obligatione, tunc liceret
aliud pro alio ſolui, *Ripa in l. 2. § mutui dato, n. 23.*
v. ex quibus iuribus, ff. ſi cert. pet. & ibi Iaſ. n 8. fall. 1.
39 † Quemadmodum etiam quando adeſſet magna
difficultas conuertendi pretium in emptionem
prædiorum in vno loco contractus poterit fieri in
alio, *Iaſ. in l ſi fideiuſſor, §. ſi neceſſaria, col 1. in fi vo.*
40 *niſi dicas quod aliud ſit, n. 8. ff. qui ſatiſdat. cog.* † Id-
eo etiam qui promiſit aſſignare redditum ſuper v-
no fundo, vel prædio tantum, poterit quoque ſi i-
bi commodè fieri non poſſit aſſignare ſuper pluri-
bus locis eiuſdem diſtrictus, & territorij nō conſi-
derata vtilitate creditoris, vel incommodo debi-
toris, aut promittentis, prout in ſpecie concludit
Boer. deciſ. 69 ante fin. n. 3. verſ. ergo non intelligitur.

Prout etiam dicimus econtra, quod ſtatutum vel lex
exigens plures fideiuſſores verificabitur in vno,
ſi non poſſit præſtari niſi vnus, *Hermg. de fideiuſſor.*
41 *c. 9. n. 38.* † Exēplo inſtrumenti, quod debet confi-
ci à duobus notarijs: ſufficiet enim vnus, ſi duorum

42 copia non poſſit haberi † *Ruin.conſ.5.lib.3 Aemil. Ferret.in l.ſi chum qui,n 27.de leg.1.* † Quemadmodum etiam de duobus peritis eligendis, quorum vnus adhibetur, ſi plures non adſint in loco, de quo latius dicam infra *c.* 135.

Quæ etiam procedunt in perſonis, quaſi valeat argumentum de rebus ad perſonas; Iuſſus enim reſtituere vni ex certis poteſt ex illis certis plures e-
43 ligere † *Bart* qui dicit mirandum *in l. vnum,§.ſi duos.de leg.* quem ſequitur *ibi Bal. ver.in textu non præſtetur.Imol.col.1.verſic.item nota quod ſi teſtator, & Caſtr.nu.1.* quod etiam voluit *Rom.ſingul.*454.
44 *Ruin.conſ.*100.*numero 3.& 12.lib.3.* † Intelligendo quando aliter non apparet de voluntate teſtatoris, quam ex ſolo, & ſimplici eius mandato quod res vni reſtituatur, ſecus vero ſi conſtaret euidenti coniectura de vno ſolo ſenſiſſe, prout quando teſtator ſuppoſuiſſet fideicommiſſo fundum, quem obligauit, vt de vno in alterum perueniret, tunc enim videtur voluiſſe vnum tantum eligendum cui reſtituatur, Maximè ſi hoc mandaſſet õis, & geminate, quaſi tunc oſtendatur magis enixa voluntas diſponentis, & ideo ſolum de vno facienda erit electio, vt in ſpecie declarat *Menoc conſ.*1107. *num.* 15. *vſque ad* 18 *lib.*12 *poſt Peralt.in l.vnum ex familia §.ſed & ſi fundum,nu.5.verſ.& licet teſtator dixerit,ff. de leg.1.*

EPITOME.

Pretium reinueſtiendum pro euictione quando poſſit reinueſtiri in alio loco, quàm vbi fuit celebratus contractus. ¶ Et quid in fideiuſſore an poſſit dari in prouincia, & quæ dicatur ſatisdatio neceſſaria. ¶ Fideiuſſor an poſſit ſe tueri exceptione diſcuſſionis ſi principalis habet bona extra territorium, in quibus eſſet difficilis executio. ¶ Spoliatus an ſit ante omnia reſtituendus, ſi agatur de poſſeſſione rei, quæ cum difficultate poſſit recuperari. ¶ Fiſcus an apponat excuſſionem eſſe faciendam in bonis extra territorium exiſtentibus, quando ſumus ſub diuerſis Principibus, & an audiatur volens dare nomen debitoris. ¶ Plures quando ſimul conueniunt an poſſit vnus pro alio fideiubere, & quid in clericis forenſibus, & cauſis criminalibus. ¶ Tutor pupilli an poſſit eſſe tutor, & fideiuſſor contutoris. ¶ De Ciuitate an iudicetur ſicut de prouincia tam inter laicos non recognoſcentes Præſidem prouinciæ, quam inter clericum, & clericum, aut inter dominum & clericum poſſeſſorem, & in præſcriptione, & ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Pretium rei venditæ eſt reinueſtiendum in territorio, vel ciuitate vbi eſt celebratus contractus. Et ſtante magna difficultate poterit reinueſtiri in alia ciuitate, vel territorio ſubdito eidem præſidi.n.3.*

2 *Obligatus dare fideiuſſorem intelligitur promiſiſſe dare in ciuitate in qua promiſit. & de eiuſdem hominibus.*

4 *Satiſdatio neceſſaria ſi non poſſit facilè præſtari vbi conuenitur, poterit dari in alia ciuitate eiuſdem prouinciæ, & ſub eodem domino, niſi aliud ſe haberet fori conſuetudo. Limita quando ciuitates habent diuerſos principes, quamuis non eſſent multum remota.num.6. Maxime quando non poſſet conueniri ſub iudice, vel magiſtratu illius territorij.n.7.*

5 *Satiſdatio neceſſaria quæ ſit.*

8 *Fideiuſſor poteſt ſe tueri exceptione diſcuſſionis, licet principalis habeat bona extra territorium, in quibus eſſet difficilis executio, quando eſt ſub iuriſdictione eiuſdem principis, vel præſidis. Amplia ad loca confederata num.9. Quid ſi debitor habet bona extra territorium Iudicis de cauſa cognoſcentis, num. 10. Vel quando eſſet abſens, n.11.*

12 *Spoliatus non eſt ante omnia reſtituendus, vbi cauſa proprietatis non eſſet ſalua, ſi agatur de poſſeſſione alicuius rei, quæ cum difficultate poſſet recuperari, dummodo non eſſet ſub eodem principe.*

13 *Excuſſio bonorum per creditorem debet fieri extra territorium iudicantis, & alterius prouinciæ, quando locus non eſt remotus, & poſſet fieri ſine incommoda creditoris.*

14 *Fiſcus non poteſt opponere excuſſionem eſſe faciendam in bonis exiſtentibus extra territorium ſub diuerſis principibus. Nec auditur volens dare nomen debitoris, num.15.*

16 *Plures ſimul conuenti non poſſunt ſimul fideiubere ſi eſſent forenſes, & non poſſiderent bona immobilia in territorio iudicis, etiam quod aliàs eſſent diuites Declaratur n.17.*

18 *Tutor, & fideiuſſor poteſt quis eſſe diuerſis reſpectibus.*

19 *Hodie de qualibet ciuitate iudicatur, ſicut olim de prouincia, quia quælibet ciuitas habet ſua regimina diſtincta, vt olim quælibet prouincia, & quid inter clericos.*

20 *Abſens vel præſens quando quis dicatur: & an ſit ſub eodem præſide, necne in materia fideiuſſorum, præſcriptionis, & ſimilium.*

CAPVT CCXXX.

OBligatus ad reinueſtiendum pretium rei venditæ quando poſſit illud ſubrogare in vna, vel pluribus rebus, dictum eſt ſuprà in præcedenti capitulo. Verum quia etiam dubitatum
1 fuit, in quo loco facienda eſſet ſubrogatio: † Dixerunt eſſe debere intelligi in territorio, vel ciuitate vbi contractus fuit celebratus, *Alex.in l.ſi fideiuſſ.7.§.ſi neceſſaria ad med.n.3.verſic.& pro hoc al. ait de facto reſpondi,ff.qui ſatiſd.cog. & ibi Iaſ.in pr.verſ. & ſe ita dicit.* Sequitur *Boer.dec.99 in fi.num.*. *verſ.per quæ dicit Marſil.in l de minore,§.tormenti, col 5.in fi.nu.32.verſ.& ſubdit demum,ff.de quæſt.& in rubr.de fideiuſſ.n.262.ad med.q.34. Viſiſ.ad Afflict. deciſ.*137.*r.*4.

Idem dicimus de obligato ad dandum fideiuſſorem, qui intelligitur promiſiſſe dare in ciuitate in qua
2 promiſit, † & de hominibus eiuſdem ciuitatis, *Bart.in d.l ſi fideiuſſ. §. ſi neceſſaria in princip. & ibi Caſtr.n 2.ff.qui ſatiſd.cog.Rol.cõſ.78 n. 19.l.3. Marſil.in rub.de fideiuſſ.*14.*n.*262.

Verum eſſet quod iſta conuerſio pretij in ſtabilibus poterit fieri etiam in alia ciuitate, vel territorio
3 ſubdito tamen eidem præſidi, † quando argueretur magna difficultas emptionis in illo loco, vbi contractus fuit celebratus, vt concludit *Iaſ.in d.§.*
4 *ſi neceſſ.col.1.in fi.ver.niſi dicas quod illud,n* 8 † Prout de eo qui tenetur ad ſatiſdationem neceſſariam, ſi enim non poteſt eam facilè præſtare vbi conuenitur, poterit audiri ſi illam præſtet in alia ciuitate eiuſdem prouinciæ, & ſub eodem domino, niſi aliud ſe haberet fori conſuetudo: prout in ſpecie concludit *Bald conſ.*112.*in cauſa Baptiſtæ,nu.*4 *& v.ſuper alio punct.& verſ.ſed nec illud eſt omittendũ*

*lib.*5.

5 *l b.5.* per *tex. in d. §. ſi neceſſaria. vbi Ang. in princ.* †
intelligit omnem ſatiſdationem neceſſariam, quæ
ex legis diſpoſitione debet præſtari, quantumcun-
que cauſa propter quam inducitur neceſſitas præ-
ſtanda ſit voluntaria, ideò ſatiſdatio fructuarij,
legatarij, & hæredis erit neceſſaria, *l. de die. § tato*
ff qui ſatiſd. cog. Quemadmodum etiã eſt illa, quæ
a carcerato volente ſe liberare dari debet *Aret. cõſ.*
87 n.2. Quidquid aliud ſequatur *Bald. in d. §. ſi ne-*
ceſſaria, cum etiam in delictis non conſideretur
iſta culpa ad faciendum, vt non ſit neceſſaria ſa-
tiſdatio, vt per *Alex. Soc. & alios in d. §. ſi neceſſaria,*
qui de veriori opinione teſtantur.

Non tamen ita procederent quando tales ciuitates
6 haberent diuerſos principes, quamuis non eſſent
multum remotæ ſed vicinæ, quidquid contrarium
ſenſerit *Alex conſ. 57. põderatis verbis teſtamẽti, col.*
3 in princ. ver. vnde ad remouendum hoc dub um, n. 6.
lib. 3 Etenim ideo requiritur quod ſit ſub eodem
præſide ad denotandum, vt poſſit dici fideiuſſor
idoneus, quemadmodum non diceretur talis, qui
non eſſet ſub iuriſdictione illius iudicis, vbi dan-
7 dus eſt fideiuſſor, † maximè quando ſaltem con-
ueniri non poſſet nec ſub illo iudice, nec ſub ma-
giſtratu illius territorij argumẽto *l. ... ff ſi quis in ius*
voc. non ierit. Sicut etiam quando ſunt duæ ciuita-
tes, licet propinquæ ſub diuerſis dominijs tunc e-
nim iuriſdictio vnius non habet vim in alia ciui-
tate, nec mediatè, nec immediatè, vnde non atten-
detur propinquitas, cum deficiat actus conten-
tioſæ iuriſdictionis, *laſ.* qui de veriori opinione
teſtatur in *l. ſi ſi ſeiuſſor. 7. §. ſi neceſſaria, col. 2. in pr.*
verſ puto contrarium, n. 8. ff qui ſatiſd. cogan poſt Ang.
in l. de die, §. tuto. & ibi Rank. Fulg & Alex. eod tit.

Ex prædicta ratione, quod debet attendi iuriſdictio
eiuſdem præſidis, dicunt Doctores, quod fideiuſ-
8 ſor poteſt ſe tueri exceptione diſcuſſionis, † quam-
uis principalis habeat bona extra territorium in
quibus eſſet difficilis executio, quando eſt ſub iu-
riſdictione eiuſdem principis ſeu præſidis à quo
poſſet compelli, *Ang.* qui dicit ſingulare *in l. 2. in*
pr n. 4 ff qui ſatiſd. cog. & ibi Caſtr. in vlt. notab. Rol.
cõſ. 1 n 78. ... poſt Iacob. de S. Georg in l ſi de vi. n. 18.
de iudic. Card. Mantic. de taci. & ambig. cõuen. l. 16.
tit. 17. n. 24. Alex cõſ. 84. in cauſa, qua vertitur, in fi. v.
9 *item non poteſt dici, lib 2.* vbi † ampliat ad loca con-
federata, quæ cenſentur vnum corpus, adeò quod
ratione confœderationis tribuatur iuriſdictio,
quæ aliàs non competeret, *l. non dubito 7. in fi. de ca-*
ptiu. & poſtlim. reuer. quamuis de opinione *Ang in*
d. l. 2 dubitet *Meno h. de recupr. poſſeſſ. remed. 3. n. 314.*
ex Bar. dec. 1 8 ... ad med. verſi. ſed limitatio ſua.
10 † Quidquid aliàs iſta excuſſio non ſit facienda,
quando debitor principalis habet bona extra ter-
ritorium iudicis de cauſa cognoſcentis, *Bald. in l.*
ſciẽdum in princip. ff. qui ſatiſd. cog. quem ſequitur
Alex cõſ. 91. reperitur col. pen. ad med. v ſic videmus,
n. ... 1. 7. Paril. cõſ. 80. n. 23. lib 1. Gabr. de fideiuſſ. con-
11 *cluſ. 1. n. 6.* † Prout etiam quando ipſemet debitor
eſſet abſens, quia neque tunc requiritur excuſſio,
ita vt abſens dicatur, quando eſſet extra territo-
rium eius, vbi iudicium agitaretur, dummodo nõ
ſit locus vicinus, *Decian. in l. fi. in princ. col. pen. nu.*
26. verſ. ſimiliter abſente debitore ff. ſi cert. pet. Aym.
conſ. 20. nu. 45. Grat. conſ. 24. nu 17. lib. 1. Roman. con-
ſil 91. in princ. vbi Mandoſ. in verb. non facta.

Prout dicimus quod impeditur miſſio in poſſeſſio-
nem vbi cauſa proprietatis non eſſet ſalua, puta ſi
agitetur de poſſeſſione alicuius rei, quæ cum dif-
12 ficultate poſſet recuperari, † tunc enim agitur de
proprietate neque habet locum regula. quod ſpo-
liatus ante omnia ſit reſtituendus, *Caſtrenſ. in lib. 2.*
C. de edict. diu. Adrian. toll. & in l. ſi de vi, de iudic.
Alexa. in l. naturaliter, §. nihil commune, col. 16. de
acq poſſeſſ. Dummodo dicta poſſeſſio non eſſet ſub
eodem Principe, quia tunc non impediretur d.
immiſſio *Roland. conſ. 1. n. 77. lib. 1. poſt Claud Seiſell.*
d. §. nihil commune col. 3. de quorum veritate *Me-*
noch de recup. poſſeſſ. rem. 1. n. 314.

Immo etiam facienda erit excuſſio per creditorem
bonorum extra territorium iudicantis, & alterius
13 prouinciæ, † quando locus non eſſet remotus, &
poſſet fieri ſine incommoditate creditoris, vt late
diſtinguit *Theſaur. deciſ 20. num. 3. v. pro concordia.*
per text. in *l. præſcati, §. cum autem, C. de his, qui ad*
Eccleſ. confug. Negaſ. de pignor. p. 8. memb. 2. n. 42. in
fi. verſ. dummodo ſecundum eam poſt Ang. in auth. de
fideiuſſ §. ſed neque, n. 10.

Quibus adde quod neque fiſcus poſſet opponere ex-
cuſſionem eſſe faciendam in bonis extra territo-
14 rium exiſtentibus, quando ſumus ſub diuerſis
principibus, cum fiſcus teneatur ſatisfacere credi-
toribus delinquentis in loco confiſcationis, neque
poſſit eas remittere extra iuriſdictionem. *Imol. in*
l. ex facto de hered. inſt. & conſ. 55. col. 10 cũ alijs per
15 *Anchar. q. 25. n. 5. lib. 2.* vbi ampliat, quod neque au-
dietur fiſcus volens dare nomen debitoris quod
licet habeatur pro re mobili neque cenſendum ſit
eſſe extra iuriſdictionem *Bald. in l. mercatores, C. de*
mercat. & commerc. Alex. conſ. 32. n. 5. lib. 1. Soc. conſil.
16 n. 6. lib 1. Tamen cum fiſcus ſuccedat in locum
debitoris, & contractus ſit factus in loco confiſca-
tionis non admittitur ſolutio in alio loco, quàm
deſtinato, neque compellendus eſt creditor acci-
pere in ſolutum nomen debitoris, *Bald. & Salic. in*
l. cum à quo. C. de ſolut & idem ex prædictis fuiſſe
reſolutum teſtatur *Add. ad Theſ. deciſ. 40.*

Item adde quod licet quando plures ſimul coueue-
niuntur poſſit ad inuicem vnus pro alio fideiube-
re, *Bald. in l. omnes 31. in prin. n. 5. verſi in textu vita-*
uis, C. de Epiſcop. & cleric. Bart. in l. Romanus popu-
16 *lus,* † eſt penult *ff de tutor. & curat. da. ab his* † Ta-
men iſta fideiuſſio non admitteretur, ſi eſſent fo-
renſes, & non poſſiderent bona immobilia in ter-
ritorio iudicis, etiam quod aliàs eſſent diuites, &
non inuenirent fideiuſſores de territorio, non e-
nim habẽtur pro idoneis, *Aret. in l. reos 11. numer. 2.*
ff. de duob. reis. vbi quod *in d. l. omnes, C. de Epiſcop.*
& cler. ſpeciali priuilegio hoc conceditur clericis
forenſibus. Vnde in contrarium erit ius cõmune,
quod videlicet in pluribus conuentis extra pro-
prium domicilium vnus pro alio ſatiſdare non
poſſit, cum non poſſidens immobilia teneatur ſa-
tiſdare pro ſe, ideo non poteſt eſſe fideiuſſor ido-
neus alterius, *Gloſſ. in § ſi vero, de exh. bend. & in-*
trod. reis. Bart. in l. ſciẽdum in fine, ff qui ſatiſdat. cog.
Ang. in l. 1 ff de duob. reis. Idem ſequitur *Imol. in d.*
l. reos, in princip. & ibi latè Roncagall. col. 4. in fi. ver.
occaſione huius. & verſi. pro rerum declaratione, nu.
11. & 12 & Petrus Caballi reſolut. crimin. caſ. 72. in fin.
3. & 4.

Neque obſtant contraria, quia procedunt quando
creditor conſentit quod duo inuicem fideiubeant,
17 de cuius præiudicio agitur, † & quando aliàs eſ-
ſent idonei & locupletes, & haberent bona in ter-
ritorio iudicis, vt dictum eſt, & declarat *Bald. in l.*

10.*Romanus apulus,ad med.de tut.&curat.dat.ab his Marſil.de fideiuſſ.nu.368.q.55.Aret.in d.l.reos,n.2.& verſ.item eſt quod ſi plures.* Et ita intelliguntur omnes Doctores,dum voluntiam in ciuilibus,quàm in criminalibus, vbi agitur de pœna pecuniaria
18 poſſe correum fideiubere pro alio, † Exemplo tutoris pupilli, qui poteſt eſſe tutor, & fideiuſſor contutoris cum non ſit incompatibile,vt quis poſſit diuerſis reſpectibus teneri tanquam tutor & tanquam fideiuſſor; Et quamuis *Bald.in d.l.omnes* 31.*in prin.C.de epiſc.&cler.* ſolum reſtringat ad cauſas ciuiles, Tamen idem in criminalibus pecuniariis ſeruatur,vt per *Eund.Bald.in l.Romanus apulus, ad med.verſic.&allegatur,ff.de tut.&curat.dat.ab his Marſil.in rubr.de fideiuſſ.n.368.n.55.Aret.de maleſic. in verb.pro quibus Antonius fideiuſſ.n.7.verſi. quæro an vnus. Nicol. de Neap. Barbat. Rom. & alij,* de quibus per *Reneagall.in l.reos.n.11.in fin.de duob. reis. Amod.de ſindic.n.210.verſ.item aduerte.*

Vltimo adde quod hodie quælibet ciuitas habet
19 ſua regimina diſtincta, † vt olim quælibet prouincia, Ideò de qualibet ciuitate iudicatur, vt olim de prouincia, quod procedit inter laicos, non recognoſcentes præſidem prouinciæ, Quidquid aliud ſit inter clericum,& clericum, aut inter dominum, & clericum poſſeſſorem, in quibus nihil eſt immutatum,quia Metropolitanus eſt communis,vt olim prout declarat *Salic.in l.cum in longi quæ eſt vltima,nu.4 verſ.hanc rationem,C.de præſcr.*
20 *long.temp.dec.vel vingint.annor.* † quæ ſunt notanda ad cognoſcendum quando quis dicatur abſens, vel præſens, & an ſit ſub eodem præſide, necne: præſertim in materia fideiuſſorum, præſcriptionis, & ſimilium, de quibus latè *Reneagall. in l.3.§.vbi duo numer.183.de duob.reis.Iaſ.in d.§.rurſus col.1.inſt.de action.Balb.de præſcrip.4.p.in princip. q.1.fol.261.Felin.in c. quoniam frequenter 5 col. 9. in princip.n.10.vt lit.non conteſtat.*

EPITOME.

Bona aſſignata per patrem filio quando præſumantur donata. ¶ Et quid ſi vſus eſt verbis *donauit*,aut ſimilibus diſpoſitiuis, vel ſtante iuramento, & ſequuta traditione, & conſignatione. ¶ Et quid ſi adſit clauſula,*pleno iure,in perpetuum,& ad libitum,ad habendũ, & quidquid placuerit faciendum.* ¶ Inſinuatio an requiratur in donatione iurata ¶ Pater an cenſeatur donare filio eunti ad caſtra,vel ad ſtudium res pertinentes ad diſciplinam militarem,ſeu litterarum. ¶ Peculium quaſi caſtrenſe quando conſideretur in filio ſcholari, vel doctore. ¶ Donatio librorum facta per patrem filio ſcholari an ſit nulla,& conualidetur patre viuente propter aſſumptionem doctoratus, & quid in filio ſcholari in ſacris conſtituto,ſeu primæ tonſuræ ¶ Filiæ an poſſint dici æqoaliter tractari à patre quamuis vna habuerit maiorem dotem, quàm alia. ¶ *Paragium* qui ſignificet. † Verba *dare, & concedere* an importent donationem, & transferant dominium.

SVMMARIVM.

Donationis præſumptio ceſſat quando aliqua probabilis coniectura capi poteſt.

2 *Bona aſſignata per patrem filio in quibus caſibus cenſeantur donata,vel potius in peculium,vel adminiſtrationem conceſſa,n.3.4.6.& 50.*

5 *Verbum dono propter ſubiectam materiam poteſt intelligi quo ad vſum.*

7 *Pater cenſetur donare bona aſſignata filio ſequuta traditione,& ſtante iuramento, n 8. Et quid ſi perſeuerauerit in voluntate vſque ad mortem,n. 9.*

10 *Donatio non inſinuatur ſi non excedat valorem quingentorum ſolidorum legalium.*

11 *Inſinuatio non requiritur in donatione iurata.*

12 *Bona præſumũtur donata per patrem filio ſi adſit clauſula* pleno iure, in perpetuum, vel ad libitum ſuum, ſeu ad habendum, & quidquid placuerit faciendum, *cum ſimilibus. n.13.& 14.*

55 *Coniecturæ ſufficiunt ad declarandam patrem voluiſſe filio donare.*

16 *Pater ſi dederit filio eunti ad caſtra, vel ad ſtudium res pertinentes ad diſciplinam militarem, vel litterarum præſumitur donaſſe. Declara vt n.17. Amplia etiã quod fuerit data pecunia,n.25. Etiam ſi extaret ſtatutum quod pater tractet filios æqualiter, n. 16. Quid ſi apud patrem extarent bona aduentitia caſtrenſia, vel quaſi n. 29.*

18 *Peculium quaſi caſtrenſe non conſideratur in filio ſcholari,ſed in magiſtro, doctore,aduocato,vel exiſtente in publico officio.Contra n.20.& 22.*

19 *Aequiparatio bona non eſt cauſa militiæ,& ſtudij.*

21 *Donatio librorum facta à patre filio ſcholari, licet à principio eſſet nulla, tamen conualidat patre viuente propter aſſumptionem doctoratus.*

23 *Donatio ſi fiat filio ſcholari in ſacris conſtituto valet peculij quaſi caſtrenſis, ac ſi eſſet donatum doctori. Quid in filio prima tonſura,n.24.*

27 *Pater dicitur filias æqualiter tractaſſe, ſi æquè bene illas marito collocauit, quamuis vna filia habuerit maiorem dotem, quam altera.*

28 Paragium *qualiter intelligatur, & quid ſignificet.*

31 *Verba,* dare *&* concedere *an importent donationem, & transferant dominium remiſſiuè.*

CAPVT CCXXXI.

PRæſumptio donationis ceſſat quando aliqua probabilis coniectura capi poteſt in contra-
1 rium, *l.cum in debito 25.de prob.l. eleganter,§.qui reprobos,de pign.act. Aym conſ.77.n.14.& conſ.141.n 26.*
2 latè *Menoch.de arbitr.caſ.88.n.1.* Vnde quando aſſignantur bona per patrem filio abſque vlla conuentione donationis, quia poteſt ſumi coniectura, quod conceſſerit in peculium, regimen, & adminiſtrationem filiorum: Ideo tunc meritò excluditur donatio, *Bart.in l.donatione 13.in fi.C.de coll. Dec. conſ.56.col.fi.ad med.* dixi ſupra c. 28 & latè explicat *Hor d.conſ.59 n.24.cum ſeq.lib.1.* ita vt quando patet aliquid dat filio potius committere quam donare cenſeatur *Bald.in l.executorem,C.de execut. rei iudic. Marſil.ſing 57. Menoch de arbit.caſ.88.*

In caſu tamen de quo agebamus, Dixi prædicta non obſtare, Primo quia clarè apparet patrem noluiſſe dare in peculium, & conficere vltimam voluntatem ſed contractum inter viuos & donationẽ, tunc
3 † enim iudicatur de tali actu prout de donatione, *Ruin.1.cõſ.187.n.7.& 8.li.2.Oſaſ deciſ.25.n.5.v. non obſtant.* Cum enim pater vſus fuerit verbo *donauit* cum aliis verbis depoſitiuis, & donationem importantibus, de quibus in inſtrumento,colligitur cenſeri factam donationem, Quidquid aliud ſit quando vſus eſt verbis *dare*, ſeu *concedere* cum ſimilibus, *Bart. in l.1. §. ſi parens, ff. ſi a parent. quis fuer.manum. Alex.conſ.142 n.22.lib.2.*

Neque obſtat quod etiam ſi pater vſus fuerit verbo dono,

3 dono, non intelligatur de tranſlatione dominij,
4 ſed de adminiſtratione peculij, Cardin. † Mant. de tacit. & ambig. conuent. tit. 18. l. 11. numer. 3. per do-
5 ctrinam Ruin. conſ. 130 n. 9. lib. 3. Cum etiam verbũ dono propter ſubiectam materiam poſſit intelligi quod ad vſum, Bar. in l. §. nec caſtrenſe, co. 4. v. circa ſecundum. de collat. bonorum. Corn. conſ. 71. col. 3. li. 1. Dec. in l. ſi donatione 13. col. 10. in princip. v. & eodem modo, n. 37. in fi. C. de collat. Menoc. præſumpt. 30. n. 3. lib. 3. Quia prædicta non procedunt quando, pro-
6 ut in caſu noſtro, † fuit expreſſus titulus donantis intentione, Imol. in l. titio centum, §. titio genere c. fi. ver. vlt. addi de cond. & demonſt. cum aliis quos adduxi ſupra c. 8 : num. 18. & bene declarat Bald. in l. ſi donatione 13. c. vlt. in pri. verſ. ſi autem id quod datur n. 3. ad fi. C. de collat. Barb. in l. 2. §. quod ſi in patris, n. 4. vt. cæterum quamuis, ff. ſolut. matrim. vbi de communi opinione teſtatur poſt Curt. Iu. in d. l. ſi donatione, nu. 5. Et ſic debent intelligi omnes qui contrarium ſequuntur, quorum opinio procederet, quando ſimpliciter res traduntur filio nullo expreſſo titulo, Bart. in l. fi. de pe. ul. leg. et Couar. in cap. Raynaldus, § 2. num. 6. ad med. de teſta. Aym. conſ. 39. n. 6. Bald. conſ. 394. notandum num. 1. lib. 3. Tell. ad leg. taur. 2. num. 1.

Secundo quia fuit ſequuta traditio deueniendo ad conſignationem, & patiendo filios poſſidere,
7 † quo caſu talis diſpoſitio habetur pro donatione inter viuos, Pariſ. conſ. 4. n. 43. lib. 2. Put. dec. 84. nu. 2. & decis. 142. li. 2. Caputaq. deciſ. 275. p. 1. & dec. 195. p. 2. Hond. conſ. 39. n. 2. lib. 1.

Tertio propter iuramentum, de quo in caſu noſtro, quod facit efficacem naturalem obligationem
8 etiam inter patrem & filium, † ita vt ſit donatio irreuocabilis, Iaſ. in l. frater, nu. 40. de cond. indeb. Ruin. conſ. 59. n. 8. latè Oſ. deciſ. 125. n. 5. Dec. c. 632. n. 5. Crib. conſ. 6. n. 18. lib. 1.

Quartu, quia poſt traditionem & conſignationem pater perſeuerauit in voluntate, de qua agimus
9 vſque ad mortem, † Vnde quamuis à principio non valuiſſet talis donatio, eſſet confirmata morte patris ſtante d. traditione, licet etiam ſufficeret ficta traditio per conſtitutum, Decia conſ. 29. co. 2. Aym. conſ. .. n. 2. Iaſ. in l. filium quem habentem, ad fi. C. fam. erci. Doctor in l. donationes, quas parẽtes, C. de donat. inter vir. & vxor. Hond. conſil. 39 num. 4 lib. 1.
10 † Ita vt non opus ſit in caſu noſtro inſinuatione, cum non excedat valorem quingentorum ſolidorum legalium l. pen. § fi. C. de donat. Bart. in l. ſancimus, C. eod. Quidquid alias quando d. ſummam excederet, non valeret tanquam non inſinuata ob duplicem defectum tam circa perſonã patris prohibiti donare filiis, quam circa res donatas, quæ requirebant inſinuationem Sal. in l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & vxor. Ceph. 61. nu. 5. cum aliis per Hond. d. conſ. 36 nu. 4. lib 1. Cuman. co.
11 28. de fundo in prine. n. † licet neque in caſu noſtro requireretur inſinuatio, quamuis bona conſignata excederent d. ſummam ſtante iuramento, quod ſupplet defectum inſinuationis, quando in ſpecie fuit renunciatum eidem inſinuationi, Cor. conſ. 69 lib. 2. Clar. in §. donatio, q. 18. Bald. in l. cum cont. col. 4. de iur. iur. Aym. conſ. 118. nu. 2. dixi latè ſuprà c. 27. n. 32. vſque ad 39.

Quinto, quamuis non adeſſet in caſu noſtro verbum donauit, ſed ſolum tradidit, & aſſignauit, nihi-
12 lominus erit cenſenda donatio † cum adſit clauſula, pleno iure, cum omni emolumento, & commodo neceſſario, per cuius clauſulæ adiunctionem etiam verba tradidit, & aſſignauit ſignificarent neceſſario tranſlationem dominij, Quidquid alias ſimpliciter prolata illud non inducerent prout in ſpecie concludit Grat. con. 7. nu. 1. vſque ad 15. l. 2. Meno. h. præſump. 30 n. 42 lib. 3.

Sexto propter verba in perpetuum, & ad libitum ſuum, quæ adſunt in inſtrumento aſſignationis, de qua
13 agimus, † ex illis enim non ſolum inducitur tranſlatio dominij ſed libera, & perpetua facultas diſponendi etiam ſine ſpe irreuocationis, & ſic non ceſſionis peculij, quod ad libitum concedentis poteſt reuocari, l. peculium creſcit de pec. & in ſpecie d. clauſulæ in perpetuum, & ad libitũ concludit Grat. conſ. 7. n. 18. lib. 1. Menoc. præſumpt. 30. num. 43. lib 3. poſt Dec. in l. qui Roma §. duo fratres ff de verb.
14 oblig. † ſtante præſertim clauſula ad habendum, tenendum & quidquid placuerit. de qua in eodem inſtrumento, quæ etiam tranſlationem dominij irreuocabilis inducit, Pariſ. conſ. 3. num. 21. lib. 2. Cum dominium ſit plena proprietas alienandi, & ad libitum diſponendi poteſtas, l. ſi quis, §. differentia, de acq. poſſeſſ. Imol. in l. 1. in fi. eod. tit. Bald. in l. fœmina, §. illud in fi. C. de ſecund. nupt. Socin. co. 9. proſequendo, column. in princ. verſ. 9. clariſſime, n. 14. li. 1. Ita vt ſint attendenda potius iſta verba, quæ clare inducunt dominij tranſlationem, quamuis adeſſent alia ambigua, per quæ non ita aperte induceretur talis tranſlatio, quaſi iſta dubitatio debeat potius declarari ex verbis claris & apertis, l. ſi ſeruus plurium, §. fi. de leg. 1. l. titia. §. vlt. de manumiſſ. teſt. l. vlarũ, de ſer. hered. Soc. d. con. 9. in fi. n. 36. verſ. præterea, li. 1.

Septimo etiam coniecturæ ſufficient ad declaran-
15 dum, an pater voluerit donare, † Grat. conſ. 7. n. 12. lib 2. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. tit. 18. li. 13. n. 7. in fin. Quæ coniecturæ militant in caſu noſtro cum fuerint datæ res pertinentes ad ſtuden-
16 dum, † quaſi tunc illæ poſſint capi iure peculij quaſi caſtrenſis ſeu caſtrenſis quando darentur filio eunti ad caſtra bona, quæ ſpectant ad diſciplinam militarem, cum ea tunc filius poſſit acquirere quo ad proprietatem, & vſumfructum prout declarat Card. Mant. de tacit. & amb. conuent. lib. 3. tit. 18. n. 7. ex Rot. corã R. P. D. Cotta Carpenteratẽ. bono-
17 rum 19. Aprilis 1577. † Dummodo aliud non poſſit colligi ex qualitate rei, & quantitate patrimonij, Alex. in l. ſi donatione 13. co. 6. a te med. v. hoc tamen limit. & declar. n. 15. in fi. C. de coll. & ibi Dec. c. vlt. n. 41. & 42. Idem. Alex. conſ. 142. col. fi. in princ. v. licet ſecundum opinionẽ, l. 2. poſt Sal. 5. & Salic. in l. filia, C. fam. ercisc. Idem Bald. in auth. ex teſtam. C. de collat. & in l. 1. ff. ſolut. matrim. Et dummodo non appareat de contraria voluntate patris ex annotatione in aliqua ſcriptura, vel aliter, vt per Aym. c. 125. in fin. nu. 8. verſ. non obſtant allegata, cum aliis per Meno. præſumpt. 30. n. 20. lib. 3.

Neque obſtat quod ſcholaris non ſit de perſonis quæ
18 poſſint habere quaſi caſtrenſia peculia: non † enim eſt aduocatus, aut magiſter, vel alius ſimilis exiſtens in dignitate, & publico officio, vt aſſeſſor, vel lector ſalariatus, licet intendat ad hoc venire, nec eſt in ſtatu acquirendi de ſuo officio, & exercendi munus publicum, in quo quaſi caſtrenſe peculium concedatur à iure, vt in ſpecie declarat Bald. in l. ſi donatione, in fi. Cod. de collat. Butr. c. 38. in fi. verſ. item ſi hoc factum fuiſſet ante doctoratum, numero 5. & ſequitur Calder. de reſtit. in integ. in ve. læſis, numero 101. Vbi quod non conſideratur

non hæred Idem Caſtr.cõſ.415.viſo & examinato dicto puncto, n.2.lib.2 Nauarr.in manu c.17.nu.160.in fi. Quamuis contrarium, & melius quod non præſumatur hoc caſu compenſatio ex multis rationibus ſequatur *Bart.in l.*·*p.7.n.28.ff.ſolut matr.Horat lucim.*licet ſub dubio *pria.ſchol.5.col.16.limit.5.* per tex.*in l.qua pater etiam 51 ff fam. erciſc.*per quẽ ita tenet *Sig.i.conſ.62 n.7.*quem refert *Menoch.præ ſump. 30.n..19.lib* 3. qui etiam hanc opinionem tanquam vltimo relatam videtur approbare.

Vltimo adde non ſolum ex ſuprà allegatis iudicandam eſſe donationem ad fauorem filiorum, ſed
30 † etiam quando pater vſus eſſet alijs verbis, per quæ poſſet ſignificari donatio, prout ſi diceretur, quod filius ſit contentus pro ſua portione, vel quando pater promiſit legitimam rerum conceſſarum defenſionem, vel ſi addeſſet clauſula *omni meliori modo*, vel ſi fuerint bona conſignata in proprietate, & poſſeſſione, vel retineatur vſusfructus, cum alijs clauſulis, de quibus latè *Menoch. præ-*
31 *ſumpt.30.n.48 vſq. ad n.49.lib.* † Vbi etiam quod ſcribitur facta donatio per verba *dare & concedere*, quaſi per illa transferatur dominium, de cuius tamen veritate dixi ſuprà *c.* 82.

EPITOME.

Sequeſtratio quando poſſit fieri contra poſſeſſorem appellantem pendente appellatione tam per Iudicem litis, quã per Ordinarium iuxta formam *clem.*
1 *de ſequeſtrat.poſſ.ff.& fruct.* ¶ Et quo caſu impediatur per tertium, quia venit ad cauſam pro ſuo intereſſe. ¶ Iudex primæ inſtantiæ quando poſſit reuocare ſequeſtrum de conſenſu illius, ad cuius inſtantiam fuit appoſitum. ¶ Appellatio an admittatur à decreto ſequeſtri, & quibus caſibus in ea ſit exprimenda cauſa, & quid in alijs interlocutorijs, quando iniquitas illarum detegitur tam ex allegationibus iuris, quam facti. ¶ Sequeſtrum an ſit concedendum quando condemnatus poſſedit beneficium triennio, & quid ſit eius ceſſionario.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrum non poteſt fieri contra poſſeſſorem appellantem pendente appellatione. Declara vt n.2.*
3 *Ordinarijs cura animarum eſt principaliter commiſſa.*
4 *Sequeſtratio quando ſit facienda per Ordinarium, ſeu Iudicem litis.*
5 *Sequeſtrum non poſſit impediri per appellationem interpoſitam à tertio prætendente intereſſe.*
6 *Tertius non auditur ceſſante præiudicio.*
7 *Tertius debet docere de intereſſe ad hoc vt in iudicio admittatur, & num.38. Et an talis cauſa ſit præiudicialis, num.19.*
8 *Immiſſio in poſſeſſionem rei non vacantis an poſſit impediri per tertium.*
9 *Tertius appellans impedit executionem ſententiæ: & de ratione, n.10.*
11 *Iudex primæ inſtantiæ an poſſit tollere ſequeſtrum de conſenſu partis, ſi in ſecunda inſtantia tertius comparuit pro ſuo intereſſe.*
12 *Sequeſtrum quod ſit iuxta* clem. 1 de ſequeſt poſſeſſ. & fruct. *an habeat locum quando tertius fuiſſet poſſeſſor beneficij.*
13 *Sequeſtratio poteſt impediri per nullitatem defectu iuriſdictionis.*
14 *Ordinarius poſt admiſſam appellationem non poteſt concedere ſequeſtrum. Idem in iudice litis.n 15.*
16 *Sequeſtrum quando reuocetur per fideiuſſionem & numero 17.*
18 *Sequeſtrum an poſſit reuocari, ſi poſſeſſor ob ineret infirmare ſententiam cuius occaſione fuit decretum.*
16 *Appellatio non impedit ſequeſtrum quod lex mandat fieri.*
20 *Non poteſt appellari à pœna legis, vel canonis, n.22.*
21 *Grauamen legis non eſt grauamen.*
23 *Appellari quando poſſit à decreto ſequeſtri.*
24 *Decretum ſequeſtri eſt interlocutorium.*
25 *In appellatione ob interlocutoria eſt exprimenda cauſa clare & ſpecifice.*
26 *Verba* appello quia me grauaſti, vt ex actis apparet *non continent aliquid certum niſi ſpecificetur ex quo parte actorum appareat tale grauamen.*
27 *In appellatione à ſequeſtro non eſt exprimenda cauſa. Fallit in eo quod conceditur iuxta formam* clem. 1. de ſequeſtr poſſeſſ.& fruct *n. 31.*
28 *Cauſa an debeat exprimi ſi appelletur à decreto de torquendo.*
29 *Cauſa an ſit exprimenda in appellatione ab interlocutoria quando illius iniquitas detegitur tam ex allegationibus iuris, quam facti, & n.30.*
32 *Sequeſtrum non conceditur quando condemnatus poſſedit beneficium triennio; & n.33.& 34. Et quid in ceſſionario, nu. 35.*
36 *Poſſeſſor triennalis appellans à ſequeſtro an debeat exprimere cauſam.*
37 *Tertius appellans pro ſuo intereſſe an debeat exprimere cauſas, & illas iuſtificare ſaltem ſemiplene.*

CAPVT CCXXXII.

Appellatione pendente non poteſt fieri ſequeſtrum contra poſſeſſorem appellantem,
1 cum † debeat eſſe integer ſtatus illius, *Card.in clem. c.q.22.in fi verſic.ſin vero proceditur in negotio, de ſeq.poſſ ff.& fruct.per l ſi ff.nil.nouar.appell pendent.*
In caſu tamen, in quo in prima inſtantia eſſet lata ſententia in beneficialibus contra poſſeſſorem, & decretum ſequeſtrum iuxta formam *clem.* 1. *de ſe-*
2 *queſt poſſeſſ.& fruct.* † valebit actus ſequeſtrationis factæ per ordinarium appellatione pendente, neque hoc caſu poterit dici attentatum, *Caſſad deciſ. 5.nu.2.verſ.ſed maior pars,de ſequeſtr.poſſ ff.& fruct: Afflict.deciſ.152.nu 6. Lancellot.de attent.appell.pendent.limit 1.nu.2. & 9.tom.5.fol. 167. Mandoſ.reg. 29 de ſubrogand.litigant.q.13.in princ. Duen.reg.22. nu.15.limit.15.*
Fiet autem hæc ſequeſtratio per Ordinarium, & non
3 per iudicem litis Quia Ordinarius † melius habet notas perſonas idoneas ſuæ iuriſdictionis per quas poterit Eccleſiæ deſeruire, ordinarijs enim videtur cura animarum eſſe principaliter commiſſa, *cap. prouipimus 12. q. 1. c. perlectis 25.diſtinct.* &
4 notat in ſpecie *Card.in clem.1.q.13.poſt med.nu. 30. de ſequeſtr.poſſeſſ. & fruct.*
An autem huiuſmodi ſequeſtratio impediatur per appellationem interpoſitam à tertio prætendente intereſſe, cum de hoc quæreretur, Dixi veriorem eſſe ſententiam negatiuam, etenim per hu-
5 iuſmodi † ſequeſtrum nullum fit ei præiudicium aut damnum, Immo iſta prouiſio ſequeſtrationis eſt magis ei vtilis quam damnoſa, quod videlicet fructus colligantur per idoneam perſonam, &
6 ſibi reſeruentur in caſu victoriæ † Vnde ceſſante præiudicio non erit audiendus *capit.non ſolent,*

genti, vel incidenti ſeorſum à principali, *Alexan. in rub. ff. de re iudic. col. 2. poſt med. v. qua au č. Hōted.*
25 *conſ. 27. n. 15. lib. 1.* Vnde ſequitur concluſio † quod
in appellatione ab interlocutoria eſt exprimenda
cauſa *c. romana. § quod ſi obijciatur, de appellat. in 6.*
& eſt exprimenda ſignāter, & clare *clem. appellāti. de appell.* & non generaliter, vel obſcure, quamuis
referat ſe quis ad acta, videlicet ſi dicatur *appello,*
26 *quia me grauaſti, vt ex actis apparet,* † Nam hæc
verba non continent aliquid certum ex ſe niſi ſpe-
cificetur per quam partem actorum appareat tale
grauamen, *l. ne cauſas de appell.*

Quibus tamen non obſtantibus contrarium eſt ve-
rius, quod non ſit exprimenda cauſa, cum ex de-
creto ſequeſtri conſtet de grauamine ex præſum-
27 ptione iuris, † Iſta enim interlocutoria eſt iniuſta,
cum contineat conceſſionem ſequeſtri, quæ eſt
contraria iuri. Quare propter præſumptum vitium
pronunciationis non eſt neceſſaria expreſſio cau-
28 ſæ appellationis, prout etiam dicimus † quando
appellaretur à decreto de torquendo, cum tortura
ſit contra ius, niſi appareant indicia, *l. maritus, ff. de queſtion.* Vnde erit ſuperuacua expreſſio cauſæ in
re aperte prohibita argumēto *l. ſi conſtat. de appel-
lat. l. qui teſtamē. ff. de ex. uſ. tut. l. ſi quis procuratione, de appell.* & ita in ſpecie de ſequeſtro, & tortura cō-
cludit *Bald. in l. minoribus 6. poſt prin. num. 5. verſ. ſed in appellatione. C. de his quib. vt indign.* ſequitur
Caſtr. ibid. col. 1. in fi. v. & dicitur hic nu. 7. Franc. in cap. 1. col. 1. ad med. v. quarto limita, num. 7. eod. tit.
29 *in 6.* † qui etiam addunt idem eſſe quando iniqui-
tas interlocutoriæ detegeretur per allegationes iu-
ris, tunc enim neque eſſet opus inſerere cauſas ap-
pellationis argumento *l. ... ſi de dot. pralег.* & in
iſtis terminis etiam debet intelligi *Innoc. in cap. fi. de nou. oper. nunc.* dum vult non eſſe exprimendam
cauſam in appellatione ab interlocutoria, quando
videlicet eius iniquitas detegeretur per allegatio-
nem iuris, vt diſtinguit *Bald. in d. l. minoribus, n. 6. C. de his quib. vt indign.*

Contraria autem procedunt quando iniquitas ſen-
tentiæ interlocutoriæ deberet detegi ex allegatio-
nibus, & probationibus facti, Ita vt non ſit quæ-
ſtio iuris, ſed facti, *l. ... de ſtat. homin.* Tunc
enim appellans ab interlocutoria habet neceſſe
30 exprimere in appellatione, † quare ſententia ſit
iniuſta, ita vt tali cauſa non expreſſa non poſſit
illam proſequi *clem. appellanti. de appellat.* & de-
clarat *Bald. in d. l. minoribus. col. 1. ad med. n. 6. verſ. vbi ergo eſt talis. C. de his quib. vt indign.*

Ex prædictis ſequitur, quod in appellatione à ſeque-
ſtro relaxato ſupra formam *clem. 1. de ſequeſtr. poſſeſſ.*
31 *& fruct.* erit inſerenda cauſa, † cum ius permittat
dict. ſequeſtrum, & ceſſet præſumptum vitium in-
terlocutoriæ, vt contrariorum ſit eadem diſcipli-
na, ſi enim in appellatione à ſequeſtro non eſt ex-
primenda cauſa, quia regulariter ius prohibet ſe-
queſtrari, vt dictum eſt: Ergo quando idem ius
concedit ſequeſtrum, opus erit eiuſdem cauſæ ex-
preſſione, ſi appelletur, quaſi colligatur iniquitas
appellationis interpoſitæ contra id, quod iure per-
mittente fuit factum. Cum contraria procedant,
quando ius expreſſe facit contra interlocutoriam,
non quando ei aſſiſtit, *Caſſad. deciſ. 4. nu. 3. verſ. vnde dicas aliter, & nu. 5. verſ. ex quibus conſtat. de ſequeſt. poſſeſſ. & fruct.*

Neque obſtat quod non ſemper ius aſſiſtat conceſ-
ſioni ſequeſtri iuxta formam *d. clem.* cum etiam
32 detur caſus, in quo non eſt locus ſequeſtro, † quā-
do videlicet condemnatus poſſedetat beneficium
triennio, prout in *Rota* ita ſeruari teſtatur *Mandoſ. reg. 29. de ſubrogand. litigantibus quæſt. 5. num. 1. in fi. verſ ſicut etiam fecit.* Sufficit enim, quod ſolū mo-
ueatur lis contra triennalem pacificum poſſeſſo-
rem, quamuis regula triennali non poſſit gaudere,
nam lata ſententia contra talem poſſeſſorem non
eſt locus ſequeſtro, cum *d. clem.* ſolum requirat
tempus triennalis poſſeſſionis pacificæ, non au-
33 tem effectum regulæ triennalis, † ſeu alia requiſita
etiam quod triennalis habuerit ſententiam contra
ſe priuatoriam ob non ſolutionem penſionis, ſo-
lum enim curſus triennalis pacificæ poſſeſſionis
ſufficit ad excludendum ſequeſtrum non obſtan-
34 te tali priuatione infectiua † *Card. Caſſad. & alij per Mandoſ. d. reg. 29. qu. 5. in fi. nu. 4.* Et ſicut non
35 poteſt decerni ſequeſtrum contra † triennalem
poſſeſſorem, ita neque contra ceſſionarium, niſi
beneficium poſſeſſionis triennalis ſit perſonale,
Put. deciſ 347. num. 2 p. 3.

Quia reſpondetur, quod iſta eſt quæſtio facti, & non
iuris, vnde magis debet talis poſſeſſor triēnalis ex-
36 primere cauſam ad hoc, † vt eius appellatio a ſe-
queſtro valeat, non enim ex hoc redditur ius ob-
ſcurum, quod concedit ſequeſtrum vnde debe-
bit conſtare, & allegari iudici ex probationibus
facti, & non prodeſſet, niſi ex deductis hoc mani-
feſtè appareret, & ſic erit exprimenda cauſa, cum
non ſit res aperta, prout eſſet quando iniquitas de-
tegeretur per allegationem iuris, quo caſu non re-
quiritur alia expreſſio cauſæ, tanquam in re clara,
& manifeſta, prout diſtinguit *Bald. in l. minorib. 6. ad med. verſ. vbi ergo, C. de his quib. vt ind. gn. Franc. in c. 1. col. 2. de appell. in 6.* & in ſpecie triennalia
ſequitur *Caſſador. deciſ. 4. n. 3. in fi. verſ. neque obſtat de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.*

Quæ magis procederent in tertio appellante pro ſuo
intereſſe; qui non tantum debet exprimere cau-
37 ſas, † ſed etiam eas iuſtificare ſaltem ſemiplene,
antequam ad vlteriora procedat, *Fel. in ... c. cum ſu-
38 per 17. in princ. de ſent. & re iudic.* Quoties † enim quis
pro ſuo intereſſe vult admitti in iudicio, debet ſal-
tem docere de eo ſemiplene, ita vt iſte articulus
39 præiudicialis ſit prius examinandus, † *Aret. in l. à ſent. de appell. poſt Bart. in l. ſi queramus. de teſtam. Inno. in c. veniens el 2. de teſtib.* Quæ quando habeāt
locum dicam infra, in capite particulari.

EPITOME.

Donationes minorum an ſubſiſtant, ſi in eis in-
teruenerit decretum iudicis, & auctoritas tutoris.
¶ Et quid ſi donentur immobilia ob cauſam remu-
nerationis, an fiat renunciatio per puellas ad fa-
uorem fratrum. ¶ Conſenſus quando poſſit adhi-
beri ex interuallo. ¶ Donatio cauſa mortis quo ca-
ſu permittatur minori. ¶ Venia ætatis quando effi-
ciat minorem habilem ad donandum, vel ſolum
ad contrahendum. ¶ Iuramentum an liget mino-
rem etiam Iudæum. ¶ Fideiuſſio, & donatio mi-
noris iurata quando valeat. ¶ Iuri prohibitiuo an
poſſit renunciari præſtito iureiurando ¶ Fideiuſ-
ſores dotium, quando poſſint dari. ¶ Et quid ſtan-
te iuramento, & vbi attenditur ius ciuile. ¶ Mu-
lier quando fideiubeat ob cauſam dotis. ¶ Ius ca-
nonicum corrigens ius ciuile in quibus caſibus ſit
attendendum. ¶ Statutum laicorum diſponens con-
tra iuramentum quando ſit validum.

SVMMARIVM.

1 *Decretum non debet interponi in donatione minorum, & nihil operatur auctoritas tutoris, num. 5. & 10.*
2 *Donare eſt perdere.*
3 *Renunciationes quæ fiunt per puellas ad fauorem fratrũ etiam iurata quando ſint nulla. Et quid in muneribus nuptialibus, nu. 4.*
6 *minor non poteſt renunciare iuri ſuo nec cum conſenſu tutoris, nec Iudicis, nec iuramento.*
7 *Reſt.tutio conceditur minori aduerſus omnem actum præiudicialem, & num. 59.*
8 *Conſenſus qui ſapit auctoritatem non poteſt poni ex interuallo.*
9 *Habens poteſtatem confirmandi poteſt ex interuallo confirmare.*
11 *Adultus dicitur carere curatore in caſibus, in quibus illius auctoritas eſt inutilis, neque in hoc æquiparatur pupillo.*
12 *Paria ſunt non habere mandatum, vel tale quod non ſe extendat ad cauſam, de qua agitur.*
13 *Curator non debet excedere terminos iuris adminiſtrandi.*
14 *Donare non pertinet ad bonorum adminiſtrationem.*
15 *Minor non poteſt extraneam perſonam dotare.*
16 *Minor non poteſt donare bona immobilia gratia remunerationis, quamuis adhibeat ſolemnitates ſtatuti, numero 17.*
18 *Contractus non valet ſine cauſa.*
19 *Donatio cauſa mortis permittitur minori ſine curatore. Fallit nu. 20.*
21 *Statutum diſponens vt maior decem & octo annis habeatur pro perſona legitima habilitat ſolum ad contrahendum non ad donandum. Amplia vt nu. 23. limita vt nu. 22.*
24 *Venia ætatis conceſſa minori an efficiat ætatem legitimam etiam quo ad poteſtatem alienandi.*
25 *Iuramentum facit donantem maiorem, & ligat etiam Iudæum quamuis nulliter donet ratione minoris ætatis, nu. 26.*
27 *Iudæus incurrit pœnas,* l. ſi quis maior. C. de tranſact. *& tenetur obſeruare iuramentum.*
28 *Fideiuſſio, & Donatio facta à minore cum iuramento quando valeat, & nu. 29. & 30.*
31 *Beneficium reſtitutionis tollitur per iuramẽtum in ſimplici donatione.*
32 *Abſolutio à iuramento an ſit concedenda minori donanti, & quid operetur.*
33 *Fideiuſſor dotium non poteſt dari, & talis renunciatio non valet. Limita vt nu. 34. & 40.*
35 *Iuris prohibitio an poſſit renunciari præſtito iuramento, num. 37 & 39.*
36 *Occaſio non debet dari vt oriatur perfidia inter coniuges, & ob iſtam cauſam an debeat interdici fideiuſſio in dotibus, num. 42.*
38 *Velleianum quamuis loquatur per verba prohibitiua perſonam, tamen confirmatur iuramento.*
41 *Pro dote reſtituenda quando fideiuſſor poſſit dari.*
43 *Renunciationes legis prohibitiuæ de dandis fideiuſſoribus pro dote reſtituenda cum iuramẽto, non admittuntur vbi attenditur ius ciuile, ſecus ubi ius canonicum.*
44 *Mulier an ſicut poteſt fideiubere ex cauſa dotis ſine ſolemnitatibus in illius conſtitutione, ita etiam poſſit in eius reſtitutione.*
45 *Dos cenſetur habere cauſam perpetuam.*
46 *Ius canonicum corrigens ius ciuile in quibus caſibus ſit attendendum.*
47 *Vſuræ permiſſæ de iure ciuili prohibentur de iure canonico.*
48 *Diuortium prohibitiuum ſecũdum canones permittitur de iure ciuili.*
49 *Matrimonium permiſſum filiis ſine conſenſu patris ſecundum canones prohibetur à iure ciuili.*
50 *Auth.* ex complexu. C. de ſecund. nupt. *corrigitur per canones.*
51 *Pœna tranſeuntis ad ſecundas nuptias infra annum luctus eſt ſublata de iure canonico.*
52 *Teſtamẽtum requirit ſeptem teſtes de iure ciuili, licet ſufficiant duo cum præſentia Parochi de iure canonico.*
53 *Res aliena legata an ſit debita per hæredem tam ſecundum canones quam leges.*
54 *Ius ciuile in foro animæ quando ſit ſeruandum vbi non reprobatur ab Eccleſia.*
55 *Pro decreto quando non præſumatur.*
56 *Papa in abolendo iuramento habet ſupremam auctoritatem.*
57 *Statutum laicorum contra iuramentum non valet. Intellige vt n. 58.*

CAPVT CCXXXIII.

NOn poteſt dari curator ad auctorandum in donatione, cum in hoc caſu non ſit interpo-
1 nendum decretum † *l. ab agnato, in curat. furioſ. l. ſi. ff. con. tu.* Nam curator dandus eſt cauſa cognita, id eſt ex iuſta cauſa, quæ non adeſt, nec poteſt eſſe
2 in dando curatorem ad donandum, † cum donare ſit perdere, *l. cõtra iuris § ſi filius, ff. de pact. prohibere, § plane quod vi aut clam. l. filius de donat.* & bene declarat *Alex. in l. 1. in prin. colum. 2. n. 14. v. dic tamẽ quod illa ff. de verb. obl. g. poſt Bal. in l. 1. ad med. C. ſi aduerſus donat.* Vbi ex hoc ſubdit, quod ſi dicat ſtatutum, vt non valeat contractus cum minore ſine auctoritate curatoris, quamuis minor iurauerit, Impoſſibile erit quod minor cum iuramento donet etiam cum auctoritate curatoris, quia impoſſibile eſt eum habere curatorem ad donan-
3 dum, & per conſequens, † iſtæ refutationes quæ fiunt per puellas ad fauorem fratrum, quamuis iuratæ, ſunt nullæ ipſo iure quatenus concernunt, & ſapiunt donationem, cum expreſſe reprobetur iuſiurandum à ſtatuto; & ſequitur *Alex. conſ. 125. viſis & conſideratis ſtatutis, colum. 3. in fi. ver. propterea infert in propoſito. nu. 2. in fi. li. 1.* De quo tamẽ multa per *Doctores in auth. ſacramẽta puberum, C. ſi aduerſus venditor. & in c. cum contingat de iureiuran.*
4 Quidquid aliud ſit † quando eſſemus in nuptialibus muneribus conſuetis, & ſimilibus, in quibus non daretur reſtitutio minori quaſi tunc vtatur iure communi, *l. cum plures. § in primis. ff. de adminiſtrat. tut. l. 1. § ſed nonnullos. de tut. & ration. diſtrah.* dummodo conſiſtant in rebus, & bonis mobilibus, *Go. in d. l. & in l. vlt. C. de legit. tut.* de quorum veritate multa *Barboſ. in l. ſi ante 6. ff. ſolut. matrim. Menoch. conſ. 29. nu. 15. lib. 1.*
Et quod nihil operetur decretum, & auctoritas tu-
5 toris in iſtis donationibus ſimplicibus, † eſt *text. in l. 1. in prin. ff. de tut. & ration. diſtrah. & ibi Gl. ff in verbo & iſta eſt. l. ſi. § cum autem, C. d. ſi maior. fact. alienat. ſin. decret. rat. habuer. l. vltim. de curat. furioſ. l. tutor ad vtilitatem ff. de adminiſt. tutor. Ruin. conſil. 200. n. 1. lib. 1. Laderch. conſ. 139. nu. 2. Menoch. conſ. 1153. num. 45. lib. 12.* vbi quod minor cum conſen-
6 ſu curatoris, † & Iudicis decreto & cum iuramento non poteſt renunciare ſuo iuri, *Bald. in l. 1. C. ſi.*

C. ſi aduerſ.donat. Ita vt non ſolum aduerſus con-
7 tractum & diſtractum † ſed etiam contra omnem
actum præiudicialem minor reſtituatur, *Aret.in l.
1.in fin. C.ſi aduerſ. donat.*

Minor erit difficultas quando conſenſus tutoris, vel
curatoris nõ fuit adhibitus in ipſo actu, cum etiã
in caſibus, in quibus poſſet tutor conſentire, talis
conſenſus nihil operaretur, ſi ex interuallo eſſet
adhibitus; Ideo non poteſt contrahi cum pupillo
ſub conditione ſi tutor conſenſerit, quia iſte con-
8 ſenſus, † qui debet ſapere auctoritatem non po-
teſt poni ex interuallo, *l.obliga.§.tut.de auct.tut.* O-
bligare enim quis ſe poteſt ex interuallo, ſed non
alium, *Bald. in c quoties,ad med. verſ.ecce quadam
9 contrahit de pact.* † Vbi etiam quod habẽs poteſtatẽ
confirmandi poteſt ex poſt facto confirmare, ſe-
cus in eo qui habet facultatem interponendi de-
cretum, aut præſtandi auctoritatem, *Idem Bald.
in c.cum conſuetudinis. de conſuetd.*

Ita quamuis ſint indubitata ita vt non egeant vlte-
riori confirmatione, Tamen quia non quieſcit ani-
mus Iudicis fundãtis ſe in decreto, & conſenſu
propinquorum, & ſolemnitatibus adhibitis in cõ-
10 tractu, de quo agimus, † Viſum fuit addere *Caſtr.
conſ. 168.ad primum quo quæritur col.2 ante med.ve.
reſpondeo ſi non interuenit, & verſ.præterea etiam,n.3.
du.3.lib 1* Vbi quod actus præiudiciales, & proue-
nientes ex mera liberalitate reſeruandi ſunt arbi-
trio ipſorum minorum, cum tempus legitimum
habuerint, Ita vt quando in eorundem vtilitatem
non tendunt ſolemnitates, decreta & auctoritas
curatoris non proſint *Idem Caſtr in l.1.§.fuit quæſi-
tum.nu.2 & 3.ff ad Senatuſcon.treb. Menoch.conſ 29.
n.14.lib.1.Hond.conſ.42 n.2.lib 1.Surd.de alim.pri-
uil, 56.nu 8 n.107 vſque ad n.110.* ſequitur *Corn.cõſ.
11 in præſenti cõſultatione.col.6.ad med.n.6 lib.3. & in
l.1.n.2.C.ſi aduerſ.donat. Alex.in l.1.in prin.col.2.n.
14.ff.de verb.obl.& cõ 115.col.3.poſt med.v.4.& vlti-
mo principa.lt.1.Ruin.cõſ.200 n 2.lt.1.Ladoreb.Imol.
cõſ.139.n.2.Roderic.Sou ez.alleg 20.n.7.ad med.ver.
præterea minor regulariter.& in l.quonia in prioribus.
ampliat.10.in fi.n.69.v.& ſi dicas non videtur.C de
inoffic. teſtam.Cald.de reſtitut. in integrum.in verb.
hunc cõtractum,n.19.ad med.v.& prædicta* vbi appel-
lat ſolemnem doctrinam *Bald* ſupra allegatam *in
l.1.ad med. C.ſi aduerſ. don* quam etiam ſequitur
Barboſ. in l.ſi ante 6.n. 3 in fi ff.ſolut. matrimon. &
tãquam multum notandum commendat *Caſtell.
Cotta.in verb.decretum comment.in princip. Felin.
in Eccleſia S Mariæ 10.col.10. in princ.v.11. pro hac
parte.ibi & adde n.15.ad med.de conſtit.* vbi quod eſt
perpetuo menti tenendum *poſt Ang.in §.tripli,col.
3.inſtit.de actiõn. Menoch.de recuper.rem 15. nu. 163.*

Ex quibus dicunt Doctores, quod adultus dicitur ca-
rere curatore in illis, in quibus eiuſdem curatoris
auctoritas eſt inutilis, licet enim habeat curato-
11 rem, † tamen reputatur non habere, & ſic hoc ca-
ſu non eſt æquiparãdus pupillo, *Iaſ.in l.1.§.fuit quæ-
ſitum,n.16.in 2.notab.colum. 3.in fin.ff.ad trebell. &
ibi Caſtr. poſt princ.v. nam ſunt quidam caſus.nu.3.
Rip,n.22.poſt Glo.ibi in verb.neceſſaria.Idem Iaſ.in l.
de pupillo.in prin.colum.3.v.ſi tamen velles ſuſtenere.
nu 2.in fi ff.de nou.oper.nunciat* Exemplo eius quod
12 paria ſunt non habere mandatum vel † habere ſed
tale, quod ſe non extendit ad cauſam de qua agi-
tur, *l.ſuſin ãdum quod ex conuentione 17. §.ſi de iur.
iur* Et ſic authoritas curatoris nihil facit ad dona-
13 tionem factam per minorem, † quia donatio ex-

cedit terminos iuris adminiſtrandi curatori tan-
tum competenti, *Bald.in l. 1. poſt princ.ff.de tut. &
ratio.diſtrah.Barboſ.in l.ſi ante 6.nu 13.in fi.ff. ſolut.
14 matrim.* † Cum donatio non pertineat ad bono-
rum adminiſtrationem, *l. vlt.ff.de curat.furioſ.l.non
omnino.C.de adminiſtr.tut.*

Et quemadmodum minor non poteſt donare cum
15 decreto iudicis, vt dictum eſt; † ita etiam neque
poterit extraneam perſonam dotare, ſecundum
Bald conſi.108. vel 1.Surd conſi.112 n 1 in princ.lt. 1.
16 vbi etiam ampliat, † non poſſe donare immobilia
gratia remunerationis, *Aret. conſi.14.ad fi. num.15.
verſ.circa ſecundum.* Ita vt ſtante ſtatuto quod in
contractibus minorum certa ſolemnitas adhibea-
17 tur, neque poterit minor cum d ſolemnitate do-
nare, quia nullã ſubeſt cauſa quod minor donet,
18 & ſine cauſa contractus non valet † *Iacob.Butr.&
Bald in l.1.C.ſi aduerſ.donat. Surd.conſi.122.nu.1. ad
med lib.1.* Intelligendo in donatione inter viuos,
nam donare cauſa mortis poterit minor adultus,
19 † etiam ſi habeat curatorem cuius auctoritas in
tali donatione nõ requiretur, *Bald in l.1.in prin.de
tutel.& rat.diſtrah & in l.ſi curatorem C.de reſtit.in
integr.vbi etiam Alex.Tiraq.de legib connub gl.5.n.
20 72 leg.16* Quidquid aliud ſit † quando minor dolo
inductus donationem cauſa mortis feciſſet, tunc
enim poterit hæres illam reuocare actione de do-
lo, & ex crimine ſtellionatus, *Bald in l.ſi frater.C.
qui teſtam facere poſſ.Gul.Benedict.in c.raynutius in
verb adultæ impube .nu 29. & in verb condidit,nu.
2.ad fin.de teſtam Cald. de reſtit in integr. in verb.
hunc contractum,nu.17.*

Amplius prædicta procederent, quamuis ſtatutum
diſponeret, quod maior decem & octo annorum
habeatur pro legitima perſona, licet enim talis
pronunciatio ſoleat operari habilitationem ad
21 contrahendum, † non tamen habilitat ad donan-
dum, quaſi abſurdum ſit dicere hoc voluiſſe ſtatu-
tum, quod non debet eſſe maioris auctoritatis, &
efficaciæ, quam decretum iudicis, & præſentia cu-
ratoris quæ non ſufficiunt de iure communi ad
faciendum validam donationem per minorem fa-
ctam, vnde dictum ſtatutum ſolum operabitur in
caſibus, in quibus auctoritas tutoris prodeſſet de
iure communi ad obligandum, ita in ſpecie con-
cludit *Caſtr.conſ. 01 alias 161.non eſt dubium.col.1.
in prin.verſ.ex his ſequitur quod cum in dictis duob.
lt.2.Soc.cõſ.130.visa contingentia,colum.2.ad med.v.
3. iſta pars.n.3 lt.1. Dec.conſi. 40. quamuis in caſu
propoſito.col 2.in princ. ver.quando enim princeps,n.
10.Menoch.conſi.465 n.6.v nec obſtat quod cum do-
21 mina,lib. 5.* Dummodo ſtatutum, † ſeu princeps
non habilitaret expreſſe minorem ad contrahen-
dum, obligandum, & alienandum quia tunc non
opus eſſet coniecturis, & valeret alienatio, vt per
Dec.conſ.465.nu. 10 in princ.

Idem ſi ſtatutum diceret, quod exiſtens in 18. anno
23 habeatur pro maiore 25. annis, † non enim intel-
ligetur habilitatus quantum ad alienationem bo-
norum immobilium, *Dec.conſi.19.cum diſcam eſſe ar-
bitror,colum.2.in fi.verſic.& ũ tantum hoc procedit.
num.3.in fin.Socin.Iun.conſil.19 num.56.& conſil 63.
num.50.lib.3.* cum aliis per *Roland.conſil.7. nu.17.
lib. 3.*

Et facit quod ſi concedatur venia ætatis ei, qui eſt
in vigeſimo anno, licet per eam efficiatur ætas le-
gitima tãquam ſubrogata loco ætatis viginti quin-
que annorum, *l. 1.verſic.ita tamen, & l.eos.C. de his*

24 qui ven.ætat.impetr. Tamen iſta venia,†non exten-
detur quò ad poteſtatem alienandi, vnde erunt
neceſſaria,quæ de iure communi requiruntur, Ca-
ſtrens.conſ.106.incipiendo à ſecundo,col.1.poſt med.v.
praterea poſito quod eſſet verum,l.2. Vnde ſi hoc ſer-
uatur in legitimatione ætatis principaliter, & ex-
preſſè facta per principem; Magis dicendum eſt in
illa quæ tacitè, & incidenter colligitur ex ſtatuto
quod non clarè admittit in quo caſu dicta venia
operetur, Cur.Sen.conſi.43.ſuper contingentia facti,
num.19.

Prædicta tamen limitantur ſtante iuramento, quod
25 facit donantem maiorem, †vnde donatio quam-
uis ſit nulla, tamen iureiurando confirmabitur,
maximè inſpecta diuiſione iuris canonici Glo.Cur.
Iun.& alij in aut ſacramenta puberum, Cod.ſi aduerſ.
vendit. Alex.conſ.53.nu.15.lib.3.Bald.co.331.in princ.
lib.3.Imol.conſ.123.col.2.ad fin.Tiraq.de leg.connub.
leg.16.glo.5.n.nu.49.latè Surd.conſ.122.n.13.vſque ad
26 nu.26.† Vbi etiam extendit ad iuramentum He-
brei minoris, quod confirmabit donationem per
eum factam, licet nullam,ratione minoris ætatis,
cum etiam Iudæus teneatur iuramentum obſerua-
27 re,†& incurrat pœnas l.ſi quis maior, C.de tranſact.
cum Iudæi adſtringantur conſtitutionibus ciuili-
bus diſponentibus ſuper iuramento, licèt non ca-
nonicis,& lex ciuilis mandat iuramenta puberum
ſeruari, Bald.in c.1.§.item ſacramenta.nu.ta de pact.
iuram firman.Rerain.ſing.92 nu.3.Socin conſ.151.nu.
57.lib.1.Felin.in c cum ſit generale,no.7.de for.com-
pet Tiraq.de primog.qu 66.num.29. & latè explicat
Surd.d.conſi.122.num.21.cum ſequ.lib.1.

Idem eſſet in fideiuſſione facta per minorem, quæ
28 valebit ſtante iuramento, † prout donatio vt late
concludit Surd.conſ.114.num.11.lib.1.Cum aut ſa-
cramenta puberum, Cod ſi aduerſus vendit.procedat
non ſolum in contractibus venditionum,permu-
tationum,& ſimilium,ſed etiam in donationibus,
& fideiuſſionibus, ita vt prætextu læſionis ſtante
iuramento non detur illatum reſciſſio, neque re-
29 ſtitutio. Quidquid aliud ſit, † quando minor i-
gnoraret, quod donat, vel voluit donare modi-
cum,& donauit plus,vel vbi adeſſet læſio vltrà di-
midiam facultatum minoris, vel quando dolo
partis eſſet ſeductus ad donandum, vel ſi non eſ-
ſet ſimplex donatio,ſed ob cauſam, vel correſpe-
ctiua,vel quando donaretur hæreditas,aut ius ali-
quod vniuerſale,& non probaretur ſcientia æſti-
mationis bonorum latè Surd.conſ.46.n.9,vſque ad
17.& per tot.lib.1.Hond.conſi.42.nu.16.2°.23.& 24.
lib.1.

Et adeò huiuſmodi iuramentum operatur confirma-
tionem contractus à minore geſti, vt habeat lo-
cum quamuis haberet curatorem,& ſine eius cō-
30 ſenſu contraheret, † licet omiſſa ſit ſolemnitas
iuris communis,& ſtatuti. Gab.conſ.127.incip.Cor-
nelius Gratianus.n.8.ad med.verſi.procedunt autem,
& num.16.lib.1.Cephal.conſi.403.num.24.cum ſequ.
lib.3.latè Hended.conſi.42.num.13.14.& 22.lib.1. V-
31 bi etiam num.24.& 26.17. † quod per iuramen-
tum tollitur beneficium reſtitutionis in donatio-
ne ſimplici, Alexand.conſi.125.num.6.in fi.& nu.8.
lib.1.Socin Iun.conſ.67.num.23.& 32.lib 2.Gab.conſ.
117.num.29.verſic.quartus eſt caſus.lib.1. Ita vt ne-
que abſolutio à iuramento ſit concedenda mino-
32 ri donanti ob læſionem, † & ſi concederetur ſo-
lum faceret, vt minor non incurreret in periu-
rium agendo,non tamen remoueret vinculum iu-
ramenti reſpectu obſeruantiæ contractus iurati,
nam ſaluũ maneret omne ius partis, contra quam
abſolutio fuit obtenta non obſtante dicta abſo-
lutione. Idem Gabr.conſi.127.nu.21.& 33.lib.1.

Ex prædictis colligitur in caſu,de quo agebatur non
eſſe dubitandum valere fideiuſſionem præſtitam
33 per mulierem de dote reſtituẽda. Quamuis †enim
lex prohibeat dari fideiuſſores dotium, Ita vt non
poſſit renunciari huic diſpoſitioni iuxta l.1.& 2.C.
ne fideiuſſer.dot.dent.vbi Bart.in fi.ve.vltimo quaro
n.3.Bald.poſt med.verſ.& adde quod dicit Salic.in fi.
34 verſ.quaro octauo. † Tamen ſtante iuramento ve-
rius eſt renunciationem valere,& fideiuſſorem o-
bligari de dote reſtituenda non obſtante dicto
præcepto legis prohibitiuo, prout de veriori opi-
nione teſtatur Caſtr.conſ.190.cum tempore,co.2.poſt
med.verſ.item & tertio apponatur nu.2.& c.3.in pri.
verſ.vnde indubitanter.lib.1.& conſi.288.prafato ex-
promiſſores,in fin.verſ.poteſt etiam dici,eod.lib. Idem
Caſtr.in l.ſi quis pro eo 57.co.4.in princ.verſ.quo om-
nia ſalua pact,n.7.ad med.ve.praterea illatio,ff.de fi-
deiuſſ.& latè comprobat Cor.& c 287.tota vis pra-
ſentis col.1.in fi.nu.3.& per tot.lib.4.& conſ.13.nu.8.
eod.lib & conſ.6.co.5.num.14.lib.1.poſt Imol.in cap.
cum contingat,c.48.de iur.iur.Tiraq.in l.ſi vnquam,
in præfat.nu.139.C.de reuocand.donat.

Neque obſtat quod contrarium ſenſerit Bald.in l.ſi
quis pro eo.colum.2.in fin.verſic.& ſecundo hac di.a.
ff.de fideiuſſor. Quaſi prohibitio dirigatur in perſo-
nam,videlicet ne mulier det fideiuſſorem, nec vir
35 recipiat;† Vnde contrafaciendo fieret contra præ-
ceptum legis,cum etiam cum iuramento non po-
teſt renunciari, ſiue illud ius principaliter fuerit
introductum ad publicam vtilitatem, ſiue ad pri-
uatam quæ tamen non poſſit ſeparari à publica,
Fulgoſ.Gez.ad. Ang.& alij per Sur.de alim.tit.8 pri-
uil.54.nu.55.vſque ad 59.quod etiam ſequitur Bar.
36 in c. cum contingat,ad fi.de iur.iur. ſubdens † talem
ſatiſdationem inhiberi ne detur occaſio,vt perfi-
dia oriatur inter coniuges, l.1.in fi.C.ne fideiuſſ.dot.
dent.

Quia verior eſt prima opinio, quod immo per iura-
mentum obligetur talis fideiuſſor de dote reſti-
37 tuenda,†cum ſecundum magis receptam ſenten-
tiam poſſit renunciari iuri prohibitiuo præſtito
iureiurando, Alex.conſ.11.viſo ac vt oporiet co.5.poſt
med.ver.poteſt & tertio reſponderi,n.14.l.2.& in l.ſi
conſtante,§.quoties.col.3 ff ſolut.matrim.Soc.con.103.
in caſu conuentionis.c.vlt.poſt med ve praterea & ſe-
cundo,nu.6.lib.3.cum aliis latè per Tiraq.de iur.pri-
mogen.q.25.n.18.ad med.ver.& alij item dicunt & in
l.ſi vnquam,in præfat.n.139.C.de reuocat.donat. Et li-
cet ibid.nu.154.adducat alios in contrarium prout
etiam de legibus connubial.l.16.glo.4.nu.27. Tamen
non eſt recedendum à prædictis,cum in ſpecie fi-
deiuſſionis, de qua agimus ita concludit Caſt.in
d.l.ſi quis pro eo,n.7.de fideiuſſ.Corn.conſi.287.lib.4.
38 cum aliis ſupra allegatis.† Cum etiam Velleianũ lo-
quatur per verba prohibitiua in perſonam, l.1.ff.ad
ſenatuſc Velleiã. Et tamen contractus mulieris in-
tercedentis pro altero firmatur iuramento Caſt.in
39 aut.ſacramenta puberũ,C.ſi aduer.vend. † Et quod
non ſit attendenda opinio Bart. circa præceptum
legis directum in perſonam ſtante iuramento te-
ſtatur Guid.Pap.deciſ.190.col.pen.in princ.verſ.adeo
dictus dominus,n.5.vbi de ſimilibus diſpoſitionibus
prohibitiuis etiam in perſonam,quæ firmantur iu-
ramento Idem Guid.Pap.deciſ.350.nu.4.

Et vl-

Et vltra prædicta quod ſit verior ſententia, vt valeat
fideiuſſio pro dote reſtituenda ſtante iuramento
40 † teſtatur *Ruin.conſ.190.num.4.lib 1.Abb.in c.cum contingat.28.in fi.num.32.de iureiur.vbi Imol.col.10. latè Alex.in l ſi conſtante, 25.§.quoties.col.2.ad med. nu.5.verſ.2.limita ff.ſolut.matrim. & ibi Caſtr.col 2. in princ.verſic.quod ſi præſtatur.nu.8.Seraph.priuil. iuram.69.nu.5.verſ.tamen ſi in huiuſmodi & nu. 5. verſ.concludo igitur.Bald.Ang.& alij* de quibus *per Lup.in c.per veſtras in 3.notab.n.12 verſ.nenus caſus de donat.int.vir.& vxor.f 390.*latè *Bald.Nouell.*qui de commun*i de dot.p.6.priuil.21.verſ duodecimo limita.Campeg eod.tract p.3.q.171.& q. 175.* & multis comprobat *Vital. de Cambon.in trac.de clauſul. quando particularib.legibus poſſit renunciari c.2.poſt*
41 *med.verſ.ſed,dubium eſt,nu 6.tom.18.f* 445. † qui omnes etiam latiſſimè tractant quando,& in quibus caſibus poſſint dari fideiuſſores pro dote reſtituenda, danda, & conſeruanda cum alijs per *Menoch.præſump.190.nu.43.& 44.lib.4.*

Neque obſtat quod talis fideiuſſio inhibetur ad euitandam occaſionem perfidiæ inter coniuges, vt ſupra dictum eſt ex *Butr.in d.c.cum contingat,in fi.*
42 *de iureiur.* † Quia non ſemper & directo hoc accidit,ſed interdum occaſionaliter,Ita vt hoc non ſit attendendum tanquam remotum, quamuis obſeruetur iuramentum quando poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ, *Gl ſlam c.ſi vero.de iur. iur.Io. Andr.in c.quamuis.de pact in 6.* & in ſpecie ita reſpondit *Corn conſ.287.n.9.lib 4.Bald.Nouell. de dote.p.6.priuil.21.lim.12 Federic.de Sen.conſ.140. punctum quæſtionis.in fi. verſ. ſed certum eſt quod per tales,num.3.*

In loco tamen vbi attenderetur ius ciuile,& non ius
43 canonicum, † non deberent admitti iſtæ renunciationes legi prohibitiuæ de dando fideiuſſoribus pro dote reſtituenda,cum enim illæ validentur auctoritate iuris canonici ob iuramentum, ſi illud non debeat obſeruari, quando ſtandum eſt iuri ciuili,conſequens eſt vt neque mulier, neque alius poſſit fideiubere de dote reſtituenda,& conſeruanda ſtante prohibitione iuris ciuilis,*l.1 & 2.*
44 *C.ne fideiuſſor.dot.dent.* † et quamuis mulier poſſit fideiubere pro cauſa dotis etiam ſine ſolemnitatibus, Tamen hoc intelligitur de conſtitutione, ſeu promiſſione dotis *Lup.in cap.per veſtras not.5. in fi nu.14.de donat.inter virum & vxor.f.391* quod non eſt trahendum ad reſtitutionem, cum hic caſus ſit prohibitus,ille autem permiſſus, Vnde non debet ſumi argomentum de caſu permiſſo ad prohibitum & quando induceretur legum correctio, In hoc enim non iudicantur ad paria maritus & vxor,quia non eſt eadem ratio in marito,cui promittitur dos pro muliere , & in promiſſione dotis voluit fideiuſſorem , quaſi tunc non adſit tanta cauſa generandi perfidiam inter coniuges, cum reſpectu viri obligati fideiuſſio cenſeatur
45 habere cauſam perpetuam perfidiæ, † quia etiam dos cenſetur habere cauſam perpetuam apud virum *l. 1.de iur.dot* ſed reſpectu mulieris obligatæ ipſa obligatio non eſt habitura cauſam perpetuam Ex quo debet ſolui incontinenti, & ſic d. cauſa indignationis , ſi qua foret videretur habere cauſam momentaneam, & non duraturam,prout declarat *Bald Nouell.de dot priuileg.1.par.3.verſ ſecundo limita.*ſequitur *Lup.in c.per veſtras in 5 notab. in fin.num.14.*

Neque obſtaret,quod hoc caſu ius canonicum ſit attendendum , cum corrigat ius ciuile, quod non
46 debet ſeruari ſtante d. correctione. † Quia intelligitur in ſpiritualibus, in quibus leges ſubijciuntur canonibus,tunc enim illa correctio non ſolum fit in terris Eccleſiæ,ſed etiam imperij prout dici-
47 mus de vſuris permiſſis de iure ciuili, † quæ de iure canonico prohibentur,*14.q 4.c.1.*& de diuor-
48 tio prohibito ſecundum canones *c.1.de diuort.* † licet illud permitteretur de iure ciuili,*l. 1.eod.ti* .& de matrimonio permiſſo filijsfamilias ſine conſenſu patris ſecundum ius canonicum *l ..& l.ſi iam*
49 *de rit. nuptiar.* † Quidquid illud prohiberetur à iure ciuili *c cum cauſa de raptor* & in caſu *auth, ex*
50 *complexu.C.de inceſt. nupt.* † qui corrigitur per *c. cum haberet.de eo qui dux in matr.quam poll.* Et de pœna infamiæ irrogatæ mulieri transeunti ad ſecundas nuptias infra annum luctus de iure ciuili
51 iuxta *l.1.C.de ſecun. nupt.* † quæ eſt ſublata de iure canonico per *c.ſi.eod. tit.* Et in ſimilibus cauſis,in quibus permittitur correctio iuris ciuilis per canones; Aliud eſſet vbi ius canonicum non corrigeret ius ciuile,& ibi non ſumus in actibus ſpiri-
52 tualibus , † vt in teſtamentis,in quibus requiruntur ſeptem teſtes de iure ciuili,*l hac conſultiſſima C.de teſt* quod non eſt correctum de iure canonico , dum diſponit ſufficere duos teſtes cum præſentia Parochi *c.cum eſſet,de teſt* Quia vbi adſunt ſtatuta,quod ſeruetur ius ciuile , debent adhiberi ſe-
53 ptem teſtes.† Idé in re aliena legata,quæ debetur per hæredem ſecundum leges ſæculi *§ nō ſolum & §.quod autem inſt.de leg.*licèt aliud ſit de iure canonico, *c ſi

lius § de teſtam.* de cuius textus intellectu multa *Couar.ibid* qui declarat an in d.caſu diff. iāt leges,&canones: Prout eſt in ſimilibus diſpoſitionibus, in quibus debet ſeruari ius ciuile etiam in
54 foro animæ,† vbi expreſsè non reprobatur ab Eccleſia,neque continet peccatum in ſe,nec luctum proximo odioſum , vel quẽdā magnum rigorem, vt declarat *Abb.in d.c.ſil.in n.1.de teſtam.* & notatur *in c.1 de oper.nou.nunciat.*latè *Fel.in c.1.n.47.col. 17.in fi.verſic.extra prædictos tres caſus,de conſtit.*

Magis prædicta haberent locum ſi adeſſet ſtatutum diſponens, quod conſanguinei deberent interuenire in huiuſmodi obligationibus factis per mulieres , per quod eſſet iurandum , quod contractus non tendit in præiudicium ipſius,cum decreto iudicis,qui cauſa cognita illud interponat,alias iuramentum cenſeatur vi , dolo , & metu extortum, tunc enim ex effectu ipſo appareret de læſione mulieris, & fideiuſſio de dote reſtituenda
55 non valeret; † Quamuis enim pro decreto iudicis præſumatur,tamen intelligitur , dummodo in contrarium non conſtet de læſione ſiue per probationes apertas, ſiue etiam per præſumptas.latè *Menoch præſump.73.n.32.vſque ad nu.35.lib. 2.* Nec poſſet conualidari iuramento tanquam ſublato per ſtatutum confirmatum tamen à ſummo Pon-
56 tifice,† qui in abolendo iuramento habet ſupremam auctoritatem, *Felin.in c.conſtitutus. 19.col.10. ad med.ver.generaliter autem n.18.de reſcrip.* Quidquid aliud ſit in laicis , quorum ſtatutum diſpo-
57 nens contra iuramentum non valet,† *Alex.conſ. 59. viſo inſtrumento, colum.2.nu.4.verſ ſecundo moueor,lib.1.& conſ.18.viſa petitione, col.penult.poſt in. verſ.fortius dicendum videtur.nu.11 lib.4.poſt Bar in l.omnes populi, quæſt.2.de iuſt.& iur.Imol in cap.cum contingat,de iur.iur. Bero conſil.61.libro 1.* Quamuis per indirectum hoc permitteretur præſumendo

38 ſcilicet iuramentum dolo, vel metu extortum non obſeruata ſolemnitate ſtatuti laicorum, tunc enim valebit iſta limitatio iuramenti per eos facta, & ponitur talis præſumptio iudici cauſa tamen legitima ſubſiſtente ita præſumendi, ex qualitate negotij ex ſui natura implicini, & de quo minor, vel mulier contrahens tanquam non habentes notitiam poſſunt lædi, & in ſimilibus caſibus, quidquid alias non exiſtente cauſa iſtud non procederet, cum ſicut non poteſt annullari iuramentum directò, ita neque indirectè, vt latè declarat ita diſtinguendo *Ruin.conſ. 115.num.1.iuncto nu.14.lib.1.poſt Anchar.in c.quæ in Eccleſiarum, q.9. de conſt.& conſ.330. col. 4.poſt med. verſ.vltimo iſta quietatio.nu.9.* Quæ ſatis ſint ad probandam nullitatem præſentis fideiuſſionis, cum latius dicam
59 infra *in capite particulari*,† quando huiuſmodi obligationes ſint nullæ continentes damnum mulieris, vel minoris non obſtante iuramento iuxta deciſiones *Rot.coram R.P.D. Ludouiſio in illa Rom. argentor.* & in alijs cauſis, vbi etiam quando cenſeatur correctum ius ciuile per ius canonicum.

EPITOME.

Euictio an debeatur ſi res ſit euicta ob iniunctum fideicommiſſum, & quando ſcientia vtriuſque diuidentium ſit neceſſaria, & quid ſi res ſpectet ad tertium ex alia cauſa, quam legati, ſeu fideicommiſſi. ¶ Euictioni an ſit locus ſi res euincatur ex facto auctoris, vel ex natura rei, ſi illa fuerit partium conſenſu alterata. vt quia fuerit remiſſum fideicommiſſum, vel ab eo receſſum ex conſenſu alienationis, & ex quibus verbis talis alteratio colligatur. ¶ Hæres quo caſu poſſit venire contra factum defuncti, & poſſit retrahere ex forma ſtatuti. ¶ Venditio an ſit nulla & euictio debeatur, ſi ſtatutum non admittit ad retractum ſimpliciter conſanguineum, ſed vlterius mandat per venditorem fieri denunciationem vicinis, & venditor illam facere omiſerit. ¶ Et an talis nullitas poſſit allegari per hæredem petentem retractum.

SVMMARIVM.

1 *Euictioni nõ eſt locus, ſi res euincatur ob iniunctum fideicommiſſum, quando diuidentes habuerunt notitiam illius tempore facta diuiſionis. Declara ſi vterque diuidens recepit pro ſua parte rem alienam, n.3.*

2 *Diuidens ſi ſciuit rem ſibi aſſignatam in parte poſſe euinci, non poteſt de euictione agere, niſi ſibi fuerit de ea promiſſum.*

4 *Euictio reſpectu pretij præſtatur quando ſcienter ex vna parte diuidentium res eſt aliena, vel fideicõmiſſo ſub ecta, ex altera vero propria, vel libera, & num.6. Etiam ſi euictio ex natura ipſius rei ſequatur, num.7. limita niſi accipiens bona fideicommiſſi id fecerit, quia eſſent viliora n.8. Quid ſi in diuiſione ſit actum vt euictio non præſtetur, num 9. Et quid ſi res ſpectet ad tertium ex alia cauſa, quam legati, vel fideicommiſſi, num.11.*

5 *Pretium debet reſtitui, quamuis adſit pactum vt non debeatur euictio.*

10 L. ſi fratres C. commun. vtriuſque iudic. *quando procedat.*

11 *Euictio an debeatur ſi vna & eadem res fuerit inter fratres diuiſa, & dimidia pars prædij quã vnus habuit euincitur ſine culpa, vel facto alterius fratris, & numero 14. Quid ſi ſit facta diuiſio inter eos, qui ſciunt naturam, & quantitatem rei, quam diuidunt, numero 15.*

13 *Mutuum periculum in dubio non videtur quis ſuſcepiſſe.*

16 *Actio quando detur re euicta.*

17 *Euictio datur quamuis res euincatur ex facto auctoris, vel ex natura rei, ſi illa fuerit partium conſenſu alterata, & numero 21. Amplia etiam quando poteſtas alienando poteſt colligi ex verbis generalibus, num.22.*

18 *Conſentiens venditioni, ſeu alienationi rei ſua ſibi præiudicat, vt non poſſit alienationem reuocare.*

19 *Ius feudi cenſetur remiſſum ſi in contractu diuiſionis concedatur alienatio de bonis feudalibus.*

20 *Bona fideicommiſſo ſubiecta facilius alienantur, quam feudalia.*

23 *Feudum ſi ſit conceſſum pro libero vel pro ſe, & quibus dederit, dicitur alterata eius natura, & euictio debetur. Vel ſi conceditur pro ſucceſſoribus, & habentibus cauſam ab eis, numero 24. Idem erit in diuiſione, num.25.*

26 *Heres qui adiuit ſine beneficio inuentarij, non poteſt venire contra factum teſtatoris. Et ſtante obligatione defuncti alienantis etiam pro heredibus, ratificat obligationem, num.28.*

27 *Retrahere ex forma ſtatuti non poteſt heres abſque inuentario.*

29 *Defuncto permittitur heredes, & illorum bona obligare.*

30 *Venditio eſt nulla, & habet locum euictio, ſi ſtatutum non ſimpliciter admittit ad retractum conſanguineum infra menſem pro eodem pretio, ſed vlterius mandat per venditorem fieri denunciationem vicinis vel conſanguineis, & venditor hoc facere omiſerit. Et iſta nullitas non poteſt allegari per conſanguineum heredem petentem retractum, num.31. Quid ſi nullitas principaliter ſit propter fauorem publicum, numero 31.*

CAPVT CCXXXIV.

STante notitia fideicommiſſi, quæ aderat tempore factæ diuiſionis in caſu mihi propoſito, dicebatur non eſſe locum euictioni, quaſi tunc
1 res ſit euicta ſecundum naturam ſuam † videlicet propter euictionem ſubſequutam ob iniunctum fideicommiſſum, & conſequenter impediatur iſta actio, *Bart.in l.ſi familia. C od.fam.erciſc. Alexand. conſ.14.col. lib.5.* dixi ſupra *cap.... Aret. conſ. 1. colum.1.nu.1.* Et facit *text.in l.ſi fratres 7. C. commun. v-*
2 *triuſque iudic.* † Vbi ſi diuidens ſciuit rem ſibi aſſignatam in parte poſſe euinci ab alio habente ius in ea, ita demum de euictione agere poteſt, ſi ſibi fuerit de ea promiſſum, *l. ſi fundum, de euict.* & notat *Glo. in d.l.ſi fratres. in verb. agere, & in d. l. ſi familia, in verb. pro parte.*

Verius tamen dixi non impediri ex ſupra allegatis
3 euictionem, Etenim contraria procedunt, † ſi vterque diuidens recepit pro ſua parte rem alienam ſcienter, quia tunc periculum imminet hinc inde; Nihil enim videtur adeſſe ei, qui poſſidet rem alienam; Aliud quando ex vna parte diuidentium eſt res aliena, & ex altera eſt propria, nam tunc non cadit hoc mutuum periculum eui-
4 ctionis: † Vnde debet præſtari euictio reſpectu pretij, cum diuiſio vicem permutationis obtineat, & permutatio vicem emptionis, *l.1. C. commun.*

vtriuſque

Google

5 *vtriuſque iudi.l.ſciendum.§ empt de edil.edict.* †Et
quemadmodum debet reſtitui pretium, quamuis
adſit pactum, vt non debeatur euictio, *l.emptor.§.
fi.de act.empt.iuxta l.vlt.§ fi.C.comm.de leg.* vbi eſt
6 ſpecialis caſus in legato, & fideicommiſſo, †Ita e-
tiam quando ſcienter eſt facta diuiſio in rebus ſpe-
ctantibus ad tertium ex cauſa legati, vel fideicom-
miſſi, Ita in ſpecie concludit diſtinguendo *Alexã
poſt Guid.de Suzar.in l.qui roma.§ duo fratres.co.15.
ad med n.34.verſ.& ideo in tali vltimo caſu.& in fi.
verſ multum tamen mihi placet.ff de verb.oblig.* Vbi
quod eſt verior opinio, quidquid cogitandum re-
linquat *Salic.in l ſi familia.C.fam.erciſcu* & de ve-
riori opinione teſtatur *Menoc conſ.87.nu.14.lib.1.
Alciat.*& alij per *Becc.conſ.24.n 11.Idem Menoch.
præſumpt.* 118.n.15.*lib* 3.quem refert *Pereg.de fidei-
comm.art.51.n.69.in fi ve.ſed contra in his terminis.*
Quæ quidem procedunt non ſolum quando euictio
aliunde, & extrinſecus venit, ſed etiam ſi ex natu-
7 ra ipſius rei ſequatur, †cum in vtroque caſu mili-
tet eadem ratio, nam mutuum periculum ſuſce-
ptum non eſt, quando vni fratri obuenerunt bona
libera, alteri vero bona obnoxia, & fideicommiſſo
ſubiecta, ad euitandam præſertim inæqualitatem
inter fratres prout in terminis declarat *Menoc.co.
87.num.85.verſ.quæ ſani doctrin*
Dummodo tamen non ſimus in caſu, in quo is, qui
accepit bona fideicommiſſi id fecerit, quia in præ-
8 ſentia eſſent vtiliora, †ita vt voluerit illam vtilita-
tem compenſare cum periculo futuri euentus, ar-
gumento *l de fideicommiſſo.C.ne tranſa* & in ſpecie
notat *Alciat.in d.§ duo fratres colum.14.in fi v.quæ
ſententia & mihi placet.n.24.*quem ſequitur *Meno.
præſumpt.118.nu.15.in fi.verſ quo tamen,l 3 Pereg de
fideicommiſſ.art.51.nu* 69 *in fin.verſ.at ſi acceptor.*
Et dummodo clarè non conſtaret id actum eſſe in
9 diuiſione, vt euictio non præſtaretur, †*l ſi familia.
C.famil.erciſc.* Quidquid aliud ſit in pretio, quod
eſſet reſtituendum, quando ex cauſa legati, & fi-
deicommiſſi res euinceretur non obſtante pacto,
vt non teneatur de euictione ex ſpeciali caſu *l.fin.
§.vlt.C.comm de leg. Aret.in d.§.duo fratres.c.8.ad
med.verſ.debes ergo reſtringere.n.26 ad fin.*
Neque obſtat diſpoſitio text.*in d.l.ſi fratres.C.comm.
vtriuſ iudic* quem pro contraria opinione adducit
10 *Bal.in d.l ſi familia.C.famil.erciſc.* †Quia procedit
quando mutuum periculum fuit ſuſceptum, vt ſu-
pra dictum eſt in caſu, in quo portio obueniens
cuilibet diuidentium continebat bona ſpectantia
ad tertium vigore legati, aut fideicommiſſi, non
quando vni fuerunt data bona libera, alteri autem
bona obnoxia, tunc enim ceſſat ratio mutui peri-
culi, vnde merito potuit pretium peti ſequuta eui-
ctione iſtius quod datũ fuit coheredi in locum rei
ſubiectæ reſtitutioni poſtea euictæ, prout reſpon-
det *Alex.in d.§.duo fratres.co.16.in princ.n.34.in fi.*
11 *verſ.nec obſtat illi limitationi.* †Quidquid aliud ſit
quando res pertineret ad tertium ex alia cauſa, &
ratione, quam legati, vel fideicommiſſi, tunc enim
ſcientia diuidentium faceret, vt non poſſet peti, ſi-
cut in venditione facta ſcienti de re aliena, ſi enim
in iſto contractu emptionis remittitur pretium,
quamuis non adſit mutuum periculum propter
ſcientiam rei alienæ, multo magis erit hoc dicen-
dum in diuiſione, in qua adeſt d.ratio mutui pe-
riculi *Alexand.§.duo fratres,col.16.in prin.verſ.aut
res iſta pertinebat,* vbi ita declarat *Bal.in d.l.ſi fami-
lia.& tex.in d.l.ſi fratres.C.commun.vtriuſque iud.&
l.ſi fundum de euict.* Quamuis quò ad illud reſpectu
pretij etiam in venditione rei alienæ ſcienter fa-
cta ſit diſtinguendum iuxta ea, quæ latè ponit *Co-
uar.lib.3.var.reſolut c.17.n.1.& 2.*
Quibus adde, quod propter eandem rationem mu-
tui periculi idem eſſet, quando vna, & eadem res
12 fuiſſet inter fratres diuiſa, †ſi enim dimidia pars
prædij, quam vnus habuit, euincatur ſine culpa,
aut facto alterius fratris, vt quia erat res aliena,
non debetur euictio, Quia ſicut vni ablata eſt di-
midia, ita alij potuit auferri altera dimidia, in qua
idem eſt ius, & licet non auferatur, vel quia euin-
cens non vult, vel quia non poteſt impeditus, aut
quia ſuccubuit cum vno, licèt cum altero obti-
nuerit, Tamen non tenebitur de euictione, & ce-
det lucro ſui; Quidquid aliud ſit quando dicta di-
midia euinceretur culpa fratris, quia videlicet o-
bligauerat ante diuiſionem partem ſuam pro in-
diuiſo, & ſic portio, quæ alteri venit pro diuiſo re-
manet obligata quatenus habet ab eo, *l.ſi conſenſu
§.fin.ff.quib.mod.pign.vel hypoth.ſoluit.* Ita in ſpecie
declarat *Caſtr.in l.ſi familia 14.in princ.verſ.loqui-
tur ergo.C.fam.erciſc.per l.cum duobus 13.C.de inof.*
13 *teſtam.* † Ita tamen quando non conſtat de ſuſce-
ptione mutui periculi, ita dubio non videatur ali-
quis eorum ſuſcepiſſe periculum, niſi expreſsè di-
catur *d.l.ſi familia,in v.vt vnuſquiſque* Idem prius
voluit *Bal & Gal.in d l ſi fãilia.* Quamuis contra-
rium ſequatur *Rip.in d § duo fratres.colum.penult.
ad med.num.98.* quaſi fortuna debeat eſſe com-
munis, ſicut commune periculum eſt, & ſufficit
quod ſuccurſum ſit ex præſenti in periculo eui-
ctionis, caſu quo ſequatur euictio, *l.heredes §.pen-*
14 *ultim.ff.fam.erc.* †Prima tamen opinio eſt verior,
quam etiam tenet *Gaball.de euict §.4.in fi.verſ.hæc
conclusio intelligitur num.51.in fin.* Intelligendo ta-
men quando euictio in limine iudicij imminet,
cum aliud ſit quando non immineret, vt diſtin-
guit *Alciat.in d.§.duo fratres.nu 36 v. ergo diſtin-
guendum.*Sequitur *Menoc.præſump.118.n.20.in fin.
lib.3.*
Prædicta tamen non ſunt tuta, quia non eſt conſide-
randum mutuum periculum, an euictio debea-
tur; nam in primis eſt inſpicienda ſcientia diui-
dentium, id eſt, an ſciant naturam, & qualitatem
15 rei, quam diuidunt, † data enim ſcientia tali, cer-
tum eſt quod accipiens rem ſubiectam reſtitutio-
ni non agit de euicta, cum imputare ſibi debeat
quare illam acceperit, Ita vt neque agat ad pre-
tium *Decian.conſ.411.v.ſit his quæ accuratè,in fi nu.
4.& ibi Add.al et citat.Ruin.conſ.7 num.18.cum ſeq.
lib.3.* & in terminis fideicommiſſi ita concludit
*Aym.conſil.211.num.6 & 7.*cum alijs latè per *Becc.
conſ.24.n.34* & dicam infra *in capi.e particulari,* vbi
diſtinctè vigintiquinque concluſiones firmabo vt
16 verè ſciatur † quando detur actio re euicta, præ-
ſuppoſita tam ignorantia, quam ſcientia diuiden-
tium de re aliena, & non ſolum quando pertinet
ad tertium, ſed quando ſpectat ad ipſos diuiden-
tes in euentum alicuius conditionis, tam reſpectu
euictionis, quam pretij, ſiue in ſpecie conuentum
ſit de euictione, ſiue nullum extiret pactum, tam in
caſu, in quo alicui obuenerunt omnia bona ſubie-
cta reſtitutioni, & alij allodia, quã in caſu, in quo
vterque diuidentium habet bona libera, & ob-
noxia, Tam vbi data eſt poteſtas alienandi quaſi
tunc cenſeatur alterata natura rei; quam etiam vbi
non eſt data talis poteſtas, tam quando res perti-

net puře ad vnum ex diuidentibus, quam ſi ſpectet ſub conditione, vt in fideicommiſſo poſt diuidentium mortem collato, tam ſi euincatur ex facto diuidentis, quam ex facto ſui auctoris, tam in portionibus inæqualibus, quam æqualibus, tam conſiderata vtilitate acceptoris, quam ſi nulla vtilitas percipiatur, & quid in diuiſione facta per teſtatorem, ſeu iudicem & quid in ea quæ fit inter legatarios, & cohæredes, & in diuiſione facta pro iure legitimæ, & Trebellianicæ, & in alijs caſibus, quos infra recenſebo de quibus per *Menoch. præſump. 118. Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 55. vſque ad 73. Becc. conſ. 24. per tot. poſt Doctor. in l. qui Romæ. §. duo fratres. de verb. oblig. & in l. ſi familia C. famil. erciſ. Caball. de euict. §. 4. num. 51.*

Tutius igitur dicendum eſt in caſu, de quo agimus eſſe locum euictioni, nonobſtante quod ex natu-
28 ra rei ſequatur euictio, cum illa natura fuerit alterata partium conuentione, & ab ea receſſum ex conſenſu præſtito circa alienationem talis rei; hic enim poſt adiudicationem bonorum factam inter ipſos fratres alter alteri dedit poteſtatem alienandi ipſa bona ſic adiudicata in diuiſione, quo caſu cenſetur remiſſum fideicommiſſum ſecuta alienatione, adeò vt bona alienata reuocari non poſſint
18 ab eo, in quem fuerint alienata; † Nam conſentiens venditioni, ſeu alienationi rei ſuæ ſibi præiudicat, vt non poſſit huiuſmodi alienationem reuocare, cum per talem conſenſum perdat iura ſua, *l. ſi fideiuſſ. §. pater de fideiuſſ. l. 2. C. de remiſſ. pign. l. mater. C. de rei vend.* Vnde ſi vterque frater alteri conſenſit circa alienationem partis ſuæ, non eſt æquum, vt res alienata de conſenſu fratris per eum reuo-
9 cari poſſit, † Prout etiam dicimus de bonis feudalibus, quorum alienatio ſi concedatur in cōtractu diuiſionis, cenſetur remiſſum ius feudi ſecuta alienatione; quare multo magis præiudicabit poteſtas data circa alienationem bonorum ſubiecto-
20 rum fideicommiſſo, † cum facilius alienentur, quam bona feudalia, ita in ſpecie tam reſpectu feudi quam fideicommiſſi concludit *Aym. conſil. 24. col. penult. n. 8. vſque ad 12. poſt Bar. in l. qui Romæ §. duo fratres, n. 8. de verb. obl. Dec. conſ. 31 ad fi. verſ. & diſcurrer do. Soc. conſ. 43. lib. 4. Menoch. conſ. 87. n. 83. cum alijs per Alex. conſ. 8. c. 2. l. 5. Pereg. de fideicomm. art. 52. n. 60. ad med. verſ. aut in partem vnius.*

21 † Stante igitur remiſſione prædicta fideicommiſſi agitur de euictione, quamuis res euincatur ex facto auctoris, & ex natura rei, cum illa fuerit alterata, vt dictum eſt, & ab ea receſſum ex conſenſu præſtito circa alienationem eiuſdem rei, *Corn. cōſ. 150 col. vlt. l. 3. & conſ. 42 ad fi. lib. 4. Aret. conſ. 3. colum. 2. Aym. conſ. 24. in fi. nu. 15. & conſ. 121. ad fin. nu. 7. verſ. niſi in diuiſione.*

Quæ etiam procedunt non ſolum ſi fuit data expreſſè poteſtas alienandi, ſed etiam quando poteſt
22 colligi ex verbis amplis, & generalibus, † fuiſſe aliquo modo remiſſum fideicommiſſum, quādo videlicet diuidentes remitterent iura quomodocunque competentia, & competitura præſuppoſita ſcientia fideicommiſſi *Dec. conſ. 287. n. 16 Ruin. conſ. 119. n. 18 lib. 1.* cum alijs per *Peregr. de fideicom. art. 52. n. 32. & 34.* vbi multos caſus ponit de quibus cenſetur facta remiſſio fideicommiſſi.

Vnde etiam erit locus euictioni, quando res feudalis
23 erat data pro libera, † ſi videlicet in conceſſione dictum fuerit pro ſe, vel quibus dederit, cum ſimilibus verbis, tunc enim videtur data facultas alienandi, & alterata eſt natura rei, quæ alteratio facit, vt euictio debeatur, *Rip. reſponſ. l. 1. c. 1. nu. 62. & 63. de legib. & long. conſuetud.* Expreſſum enim facit ceſſare tacitum, *l. cum filio. de vul. & pupil.* Vnde illa tacita præſumptio quod videatur facta acceptatio cum natura non alienabili ceſſat per verba,
24 quæ dant facultatem alienandi, † & quando conceditur pro ſe, & quibus dederit, vel pro ſucceſſoribus, & habentibus cauſam ab eis, *c. 1. de feud. non*
25 *haben. nat. feud.* † Quod etiam erit in diuiſione per dicta verba alterantia illius naturam, *Menoc. conſ. 86. n. 89. & 90. lib. 1.*

Quo ad ſecundum circa ſtatutum, quod volens vendere aliquam rem teneatur requirere proximiores vſque ad quartum gradum, & poſteà vicinos, illiſque emere volentibus vendere compellatur, aliàs venditio ſit nulla, & emptor teneatur recipere pretium, & venditor debeat eandem rem vēdere conſanguineo, ſeu vicino; An conſanguineus, qui ſucceſſit venditori reuocare poſſit d. venditionem; Videbatur dicendum eſſe locum reuocationi, quaſi hoc caſu res euincatur ex natura rei, vnde ceſſat actio pro euictione, vt ſupra dictum eſt in principio præſentis capituli, & in ſpecie retractus multa adduxi ſuprà cap. .

Tamen quia in caſu prædicto præſupponitur fuiſſe aditā hæreditatem ſine beneficio legis, & inuen-
26 tarij, † dicendum eſt non poſſe deueniri contra factum defuncti per talem enim aditionem factum defuncti, fuit confirmatum ab ipſo adeūte,
27 † prout in ſpecie ſimilis ſtatuti non eſſe locum retractui ſtante d. aditione ſine inuentario laté con-
28 cludit *Hond. d. conſ. 3. n. 47. lib. 1.* Maximè † quando adeſſet obligatio defuncti alienātis etiam pro hæredibus, tunc enim hæres adeundo ſine inuētario ratificat obligationem illam ſuorum bonorū, *Af-*
29 *flict. deciſ. 1. nu. 16.* † Cum permittatur defuncto etiam obligare hæredes, & illorum bona *l. aſſiduis C. qui pot. in pignor. hab. Ceph. conſi. 392. nu. 25.*

Quæ magis procederent quando euictio non ſequitur ex mera natura rei abſque aliqua culpa venditoris, ſecus ſi iſtā culpa poſſet in eo conſiderari,
30 † quando videlicet ſtatutum non ſimpliciter admitteret conſanguineum infra menſem ad retrahendum pro eodem pretio, ſed vlterius mandaret per venditionem fieri denunciationem vicinis, & conſanguineis, ſi enim venditor hoc facere omiſerit, venditio redditur nulla, & ſtante nullitate conſanguineus admittitur; Vnde meritò debetur euictio poſtquam ob eius culpam cauſatur nullitas, & euictio, & ſic non conſideratur natura rei, quæ fuit alterata per dictam culpam venditoris, *Hond. d. conſ. 3. nu. 74 lib. 1.*

Et iſta nullitas non poterit allegari per cōſanguineū
31 hæredem, qui petit ſe admitti ad retractum † cum non poſſit hæres impugnare alienationem tanquam nulliter factam ob non ſeruatam formam ſtatuti, nam iſta nullitas eſt fauore conſanguineorum, vicini, & aliorum, quib. datur facultas retrahendi, quæ ſicut non poteſt allegari per ipſummet venditorem, qui contraxit, ſi viueret, ita neque per
32 eius hæredem. † quidquid aliud ſit quādo nullitas principaliter eſſet propter fauorē publicum, quo caſu tam ille qui cōtraxit, quam eius hæres poterit actū impugnare, *l. quemadmodum C. de agr. & cēſit. l. 11. Bar. in l. ſi quis pro eod. n. 7. de fideiuſſ. Iaſ. in l. conuis gētiū. §. ſi paciſc. n. 4. ff. de pact. Bal. in l. cum à matre, c. 1. C. de rei vend.* cum aliis de quibus latè *Menoch*

Menoch. conſi. 89. num. 81. vſque ad num. 89. lib. 1.

EPITOME.

Teſtamentum patris, ſeu matris inter liberos quando valeat ſine teſtibus, & requiratur locus, dies, menſis, annus, locus loci, & nomen regnantis. ¶ Et an debeat legi, & publicari à notario. ¶ Et quæ requirantur ad illius validitatem, & quid in teſtamento ad pias cauſas ¶ Scriptura priuata quando requirat tempus. ¶ Et an pro illius recognitione opus ſit, quod teſtes fuerint præſentes, & viderint ipſam ſcribi, & an ſatis ſit quod dicant habere notam manum. ¶ Periti quando ſint proprie teſtes, & poſſint teſtificari per relationem ad alios, & recipi die feriata, & duo ſint adhibendi, & quo caſu vnus tantum ſufficiat, & quid in Iudice, Notario actorum ſciente interpretari, & ſimilibus, & quando in talibus honeſtas, & probitas vitæ requiratur, & meliores ſint eligendi. ¶ Obſtetrices an veniant in numero peritorum, & medicorum. ¶ Dicto vnius quando ſit ſtandum, & quid in re graui, & in eo qui eſt à publico deputatus, vel à partibus eligeretur, & vbi commode plures haberi non poſſiunt. ¶ Peritorum numerus ſi eſt taxatus, & non ſint in loco, an vocentur ex locis vicinis. ¶ Onus probandi non adeſſe plures peritos in loco ad quem ſpectet: ¶ Et an ſufficiat probatio præſumptiua. ¶ Scriptura an dicatur condita inter liberos, ſi in ea facta fuerit ſubſtitutio filiis per fideicommiſſum de perſona extranea. ¶ Et an ex dicta ſcriptura debeantur legata extraneis.

SVMMARIVM.

1 *Scriptura patris valet inter liberos ſine teſtibus, quãdo conſtat de perfectione conſenſus. Amplia ſi deficiat dies & conſul, nu. 2.*

3 *Tempus, Indictio, nomen Pontificis & ſimilia ſunt de ſolemnitatibus inſtrumenti, non de ſubſtantialibus.*

4 *Pignus contrahi poteſt per epiſtolam, licet in ea non ſit dies, nec conſul.*

5 *Scriptura priuata non requirit tempus. Quid circa prioritatem, aut poſterioritatem, nu. 6.*

7 *Teſtamentum inter liberos debet continere diem, menſem, & annum. Præſertim quando eſt ſcriptum manu alterius, num. 9. Quæ procedunt etiam in teſtamento matris, num. 15.*

8 *Nomen Imperatoris, & Papæ an requiratur in teſtamento inter liberos.*

10 *Locus eſt exprimendus, vt valeat teſtamentum inter liberos. Declaratur n. 11. & quid in loco loci, num. 13.*

12 *Negotium quod eſt faciẽdum in ſcriptis debet continere omnia ſolemnia inſtrumentorum, ſecus ſi conficeretur ſcriptura non exigens ſolemnitatem.*

14 *Scriptura inter liberos ſi ſit facta manu patris, an requiratur quod ſit lecta, ſeu publicata ab aliquo notario coram duobus teſtibus.*

16 *Diſpoſitio legis inducta ad fauorem filiorum habet etiã locum in nepotibus.*

17 *Teſtamentum inter liberos vt valeat, quæ requirãtur, & num. 18. 19. & 20.*

21 *Pro recognitione apochæ priuatæ, an opus ſit quod teſtes fuerint præſentes, & viderint ipſam ſcribi, num. 24. Et an ſufficiat quod dicant habere notam manum, num. 22. 25. & 26.*

23 *Titus Veſpaſianus cum facilitate imitabatur quæcunque chirographa vidiſſet.*

27 *Teſtes nõ requiruntur in teſtamẽto ad pias cauſas, vel inter liberos manu teſtatoris ſcripto.*

28 *In comparatione litterarum duo periti ſunt adhibẽdi.*

29 *Perito vno quo caſu credatur & iuramentum ſit neceſſarium, num. 30.*

31 *Conſilio egregij doctoris litem mouens, inſtructus cenſetur, & temeritatis notam non ſubibit.*

32 *Periti adhibiti à iudice non ſunt propriè teſtes. Et poſſunt recipi die feriata, num. 33.*

34 *Deponentes reſpectu peritiæ poſſunt teſtificari per relationem ad aliud. Sed non poſſunt deponere niſi præſentialiter aſpiciant, num. 35.*

36 *Diſpoſitio loquens de teſte non comprehendit peritos.*

37 *Peritus vnus an ſufficiat ſi ſit maximæ dignitatis, & excellentis peritiæ.*

38 *Iudici ſoli perito in arte non ſtatur, cum illi durante officio non ſit credendum de geſtis, & actis coram eo.*

39 *In his quæ ſunt facti non attenditur intelligentia Iudicis.*

40 *Libellus contra ruſticum oblatus Latino ſermone valet ſtante intelligentia Patroni.*

41 *Iudex deponens pendente iudicio à iudicando remouetur.*

42 *Notario actorum ſoli an credatur ſi ſciat interpretari, & num. 43.*

44 *Peritus non ſufficit vbi commodè duo adhiberi non poſſunt. Declara ſi eſſet honeſta perſona, num. 48. Vel quando non adhibetur vt teſtis, ſed vt inſtructor, vel declarator, num. 56.*

45 *Periti duo ſi commode adhiberi non poſſunt, vnus ſufficit, & eſt dictum omnibus notum, neque in hoc eſt redarguendus Menochius quamuis malo redarguatur, num. 46.*

47 *Ignorans iura debet conſulere plures peritiores, dummodo adſint in loco.*

49 *Notarius aſſumptus interpres ad declarãdum verba teſtatoris Theutonici probat quando eſt honeſta perſona, & bona fama.*

50 *Honeſtas & probitas vitæ requiritur in peritis matronis, quæ deponunt de virginitate puellæ. Quid in aliis teſtibus ſuper peritia deponentibus, nu. 51. Et in dignitate, & peritia doctoratus, nu. 52.*

53 *Periti dicuntur, qui in arte ſua ſe bene gerunt.*

54 *Conſilium notabilis doctoris excuſat ab expenſis, vbi cum ſcientia cõcurrit integritas conſcientiæ, & animi. Intellige dummodo turpis perſona perita non eſſet habilitata per honores & magiſtratus ſibi collatos à Principe, num. 55. & 56.*

57 *Periti plures requiruntur in crimine graui, & ſi in loco non reperiuntur, recurritur ad loca vicina. Idem in re graui, & negotiis arduis, n. 59. Et eſt opinio magis vera in praxi, nu. 60. Quid ſi alter peritus eſſet conducendus ex loco multum remoto, nu. 61.*

58 *Iudex ſemper laborare debet in probatione, quæ ſit per peritiam.*

62 *Peritorum numerus vbi eſt taxatus tunc ſi periti non ſunt in loco, vocantur ex locis vicinis.*

63 *Dicto vnius periti ſtatur quando alia præſumptio concurrit. Amplia in re parui præiudicij vel vbi non eſſet opus magna induſtria, n. 66. Idem vbi eſſet à publico deputatus, & ad id principaliter conſtitutus, nu. 67. & 68. Vel ſi eligeretur à partibus, nu. 71.*

64 *Obſtetrices duæ an requirantur ad probandum mulierem eſſe prægnantem.*

65 *Obſtetrices veniunt in numero peritorum, & medicorum, & ſunt eiuſdem auctoritatis.*

69 *Teſtimonio ſolius medici non creditur, vt tyro tanquam æger poſſit impetrare cauſariam miſſionem. Et de ratione, nu. 70.*

72 *In relatione quam faciunt periti, debet præcedere diligens inquiſiti Iudicis.*

74 *Periti eligendi ſunt meliores, & quorum fama ſit clarior, ſi in loco adſint. Amplia vt nu. 74.*

75 *In culpa eſt qui peritiores non conſuluit.*

76 *Periti vbi non reperiuntur in loco, transmittitur examen ad loca vicina, in quibus commorantur.*

77 *Onus probandi non adeſſe plures peritos in loco ad quem ſpectet, & num. 78. Et ſufficit probatio præſumptiua, num. 79.*

80 *Scriptura non dicitur condita inter liberos, ſi in ea facta fuerit ſubſtitutio filiis per fideicommiſſum de perſona extranea. Nec ex dicta ſcriptura debentur legata extraneis, num. 81.*

CAPVT CCXXXV.

INter liberos valet ſcriptura patris ſine teſtibus,
1 quando conſtat de perfectione conſenſus † *Bal. in l. fi. colu. 2. verſ. ſed hic quæro, num. 6. Cod. famil. erciſc. Dec. conſi. 488. in cauſa & lite, colum. 2. in fin. v. venio ad ſecundum, nu. 8.* Ita etiam dicebatur illam valere inter eoſdem liberos ſi deficiat dies, & con-
2 ſul, † ob illam rationem, quia in ſimilibus teſtamentis eſt relaxata omnis ſolemnitas iuris ciuilis, quidquid alias in eis debeant interuenire illa, quæ ad ſubſtantiam requiruntur *l. hac conſultiſſima. §. ex imperfecto. Cod. de teſtam. Gabr. conſ. 1. nu. 9 lib. 1. poſt Rum. conſi 15. num. 14 lib. 2.* Vnde non videbatur dicendum, quod omiſſio temporis obeſſet in teſtaměto inter liberos vt concludit *Menoch conſ 185.*
3 *nu. 31. lib. 1.* † Cum tempus, indictio, nomen Pontificis & ſimilia ſint de ſolemnitatibus inſtrumenti, non de ſubſtantialibus, *Gloſſ. in l. generali. C de tabular. lib. 10. Aym. conſi. 216. col. 1. n 2. Menoch. conſi. 37. nu 1. lib. 1. Honded. conſ. 66. num 6 lib. 1.* & facit
4 tex. in *l. cum tabernam 34. §. idem quæſiuit. de pign* † vbi etiam per epiſtolam poteſt contrahi pignus, nec vitiatur, licet in ea non ſit dies, nec conſul cum ſufficiat vt conuentum ſit de pignoribus, *Bero. quæ.*
5 *56. num. 3. in fi. verſ. ad propoſitum facit.* † ex quo enim eſt priuata ſcriptura non requirit tempus, *Iaſ. in auth quod ſine. nu. 3. in 2. notab. in prin. C. de teſtam.*
6 † Quidquid aliud ſit circa prioritatem, aut poſterioritatem, quia tunc eſſet probandum tempus, *l. ſi decreto. C. qui potior. in pign habeantur. Bart. in d. l. cum tabernam, § idem quæſiuit. in 3. & Iaſon Aret. ibid. in 2. notab. de pignor.*

Contrarium iſtis non obſtantibus Dixi verius eſſe quod etiam in teſtaměto inter liberos debeat ap-
7 parere de tempore, † tanquam illud ſit de ſubſtantia, cum hoc ſit ſpeciale, vt in huiuſmodi diſpoſitionibus requiratur tempus, quaſi pluries talis voluntas mutari poſſit, ideo illud erit apponendum, cum ex eo capiat ſubſtantiam diſpoſitio teſtatoris, *Bald. in auth. quod ſine. in fi. v. quæro vlterius. nu 4 Cod. de teſtam. ord. n.* ſequitur *ibid. Salic. colum. fi. verſic. quæro an iſta priuata, Iaſ. nu. 3. in 2. notab. vbi* quod omnes ita teneot. *Corn. num. 4. verſic. fallit tamen* poſt *Ang. in princ. v. in textu ibi & tempus nu. 2. Aret. in 1. notab. Alex. cõſ. 121. diſcuſſis hæſitationibus. colum. 2. in fi. verſ. nec enim obſtat, nu. 4. libro 1. & conſ. 114. viſa ſcriptura, colum. 2. in princ. v. tamen præmiſſis non obſtantibus, nu. 3. & col. 3. ad med. ver. alia etiam quæ ponuntur lib. 7. & conſ. 85. ponderatis. colũ. 1. in princ. nu 11. verſ. inſuper alia ratione, libro 3.* & late de communi & indubitata opinione teſtatur *Soc. Iun. conſ. 3. nu. 2. vſque ad num. 6. lib. 4. Rum. conſi. 7. nu. 10. lib. 3. Hond. conſi. 66. nu. 45.* vbi etiam de communi, *libro 1.*

Non ſolum autem requireretur dies, menſis, & annus, ſed etiam nomen Imperatoris, Papæ, & Re-
8 gnantis, † cum iſta requirantur quotieſcunque in priuata ſcriptura debet exprimi tempus, *§. quacunque auth. quibus mod. natur. effic. legit. auth. vt præpon. nom. imper. in prin.* & in ſpecie ſcripturæ inter liberos ita concludit *Alex. conſ. 76. nu. 11. lib. 3. & conſi. 123 nu. 4. lib. 3. poſt Bald. Ang. & Salic. in auth. vnde parent. C. de teſtam. Bero. conſi 1. nu. 80. lib. 2.* quem ſequitur *Hond. conſi. 66. nu. 45. ad med. verſ. & quod teſtamentum, lib. 1.*

Satis tamen in hoc eſſe videretur, quod exprimatur tempus certum, cum non referat, qualiter ſit certum, argumento *l. certum. ff. ſi cert. petat.* Vnde non erit neceſſe exprimere nomen Conſulis, vel Principis, vt concludit *Corn. in auth. vnde ſi parens, nu. 4. in fi. v. ſed ſatis videtur, C. de teſtam Natt. ibid. q.*
12 Ad minus enim debet apponi annus, & dies, licet non hora diei, *Socin. Iun. conſi. 3. nu. 3. ad med. lib. 4.*

Magis dicta appoſitio temporis erit neceſſaria, quãdo ſcriptura priuata inter liberos eſt ſcripta manu
9 alterius, cum in ea maior ſolemnitas requiratur, vt in ſpecie explicat *Rum. conſi. 7. nu 10. lib. 5.*

Immo etiam vltra tempus eſſet exprimendus locus,
10 vt valeat teſtamentum inter liberos † ſecundum *Hond. conſi 66 nu. 45. ad fi. lib. 2.* Quaſi dies, & locus à pari procedant ad vtilitatem diſpoſitionis, *c. abbate ſanè, de re iudic. in 6. Bar. in l. ſi quis ex argentariis, §. initium in repetit. n. 27. ff. de edend.* Cum etiam tempus. & locus in iſtis terminis inducantur à iure poſitiuo, *Menoch. conſi 288. n. 33. lib. 3.*

Quod tamen erit intelligendum quando non conſtaret de voluntate teſtatoris niſi per rogitum notarij, Tunc enim illud inſtrumentum teſtamenti nullam fidem faceret, niſi adeſſet locus, & dies, & omne id, quod requireretur pro ſolemnitate in conſcribendis publicis teſtamentis, *Soc. conſ. 2. n. 5.*
11 *& 6. lib. 3. Pariſ. conſ. 68. n. 25 lib. 3* † Aliud enim eſſet, quando conſtaret de voluntate ipſius teſtatoris per eius ſcripturam, aut per teſtes, Nam in hoc caſu defectus loci non vitiaret teſtamentum patris inter liberos, quaſi tunc ſcriptura patris maneat priuata, prout dicitur tunc talis remanere quando non conficitur publicum inſtrumentum à notario de dicta voluntate patris, vt declarat *Menoch. conſ. 288. num. 34. lib 3.*

Prout dicimus in negotio, quod omnino debet fieri in ſcriptis, Illud enim tanquam exigens ſolemnitatem ſcripturæ debet continere omnia ſolem-
12 nia inſtrumentorum, † quidquid aliud ſit, quando conficeretur ſcriptura non exigens ſolemnitatem licet fuerit confecta in charta vt facilius probaretur quod factum eſt, prout diſtinguit *Bart. conſi. 147. reperitur. ad med. lib. 1. Bero qu. 36. num. 1. ad fin.* Quamuis in priuata ſcriptura patris inter liberos exigatur ex iure ſpeciali dies ex his quæ ſupra dicta ſunt per text. *in auth. quod ſine. Cod. de teſtament.*

Et quæ dicta ſunt de loco extenduntur per doctores ad locum loci, qui regulariter debet apponi in contractibus, & in ſimilibus diſpoſitionibus,
13 † niſi tacitè poſſit intelligi, puta quando actus eſſet ſolitus fieri in tali loco loci vel niſi conſuetudine ſit receptum, vt locus loci non ponatur, *Cardinal. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. libro 1. tit. 13.*

tit. 11. nu. 7. 8. & 9. Quamuis multi teneant quod iſta conſuetudo non valeat circa illud quod locus loci non ſit ponendus, vt per *Menoch. conſi. 288. n. 1. lib. 3. Roland. de commiſſar. p. 2. libr. 5. cap 34. nu. 2.* & de communi *Anton. Hering. de fideiuſſor. c. 14. nu. 40. poſt Aſin. de executión. in prolegomen. c. 9. nu. 2.* de quo tamen *Bertazol. de clauſul. gloſſ. 1. num. 4. clauſul. 2.*

Vlterius etiam eſſet opus publicatione huiuſmodi ſcripturæ, quamuis enim conſtaret illam eſſe fa-
14 ctam manu patris inter liberos, † Tamen requiritur, vt ſit lecta, ſeu publicata ab aliquo notario coram duobus teſtibus, quod pater illam ſchedulam habuerit pro perfecta diſpoſitione, *Ceph. conſi. 409. num. 1. lib. 3.* licet hoc non ſit tutum, cum verior ſit opinio, quod in hoc caſu ſolemnitas dictæ publicationis non requiratur, cum enim ab ipſo iure ciuili ſit introducta cenſetur etiam remiſſa parentibus teſtantibus inter filios, quaſi in dubio cenſeatur perfectio voluntatis, poſtquam fuit ſcripta manu patris, ex qua colligitur argumentum perfectionis, vt declarat *Rym. conſi. 11. num. 1. lib. 1.* & de veriori opinione teſtatur *Menoch. conſil. 267. in fi. num. 33. & 34. lib. 3. cum alijs per Couar.* qui extendit etiam ad piam cauſam *in c. relatum el 2. in fi. nu. 12. verſ. 10. ex ratione de teſtam.*

Et prædicta procedunt non ſolum in ſcriptura patris
15 teſtantis inter liberos, ſed etiam matris, † *Menoch. conſi. 367. nu. 5. lib. 3.* Prout etiam quando fuit conditum teſtamentum inter filium, & nepotes na-
16 tos ex alio filio, † cum diſpoſitio legis, quæ eſt inducta ad fauorem filiorum habeat etiam locum in nepotibus, *Bald. in l. gallus § instituens. de liber. & poſth. poſt Bart. in l. liberorum, verſ. ſecundo quæro. ff. de verb. ſignif. Cardin. in cap. 2. eod. tit.* & in ſpecie ſcripturæ de qua agimus iuxta diſpoſitionem *auth. quod ſine. Cod. de teſtam.* ita concludit *Alex. conſ. 112. viſa ſcriptu a, 10. num. 3. in fin. verſ. nec prædictis obſtat. num. 9. lib. 7.*

Adde quod vltra prædicta multa requiruntur, vt ta-
17 lis ſcriptura valeat inter filios, † Primo enim opus eſt, vt ſit ſcripta manu patris, vel matris, & reperiatur in aliqua arca recondita in eorum domo, & recognoſcantur ab ipſis filiis, tunc enim æquum eſt, vt liberi obſeruent voluntatem parentum, quãuis careat ſolemnitatibus, cum inter eos ſola ipſa veritas debeat ſpectari, quaſi ſuperfluum habeatur teſtium præſentia conſtito de eorum voluntate, quod etiam obtinebit licet ſcriptura manu aliena ſit facta, dummodo tamen ſubſcripta ab ipſis parẽtibus, *Galeot. Bened. in c. raynutius in verb. teſtamentum. el 1. nu 87. de teſtam. Iaſ. in auth. quod ſine. ad med. verſ. ſi autem talis ſchedula, C. eod. tit.*

Secundo non ſufficeret talem ſcripturam eſſe ſcri-
18 ptam manu parentum ſine teſtibus, † ſi reperiretur apud notarium, qui eam nõ deſcripſit in protocollo vt cætera inſtrumenta a ſe recepta, quaſi tunc non cõſtet teſtatorem perfecte diſpoſuiſſe; Cum enim notarius in ſuo protocollo illam non redegerit non obtinet vim teſtamenti inter liberos, *Menoch. conſ. 42. lib. 1. & conſi. 267. nu. 5. lib. 3.*

Tertio, vt talis ſchedula habeat effectum vltimæ voluntatis inter liberos requiritur, vt ſit reperta in
19 arca eius qui ſcripſit, † quaſi tunc ex iſta cuſtodia arguatur rem fuiſſe caram ſcribenti, & in ea agi de rebus magni ponderis & non ſpernendis, prout è contra diuerſa voluntas colligeretur ſi eſſet derelicta in aliqua parte domus abſque aliqua cuſtodia, *Iaſ. conſi. 61. conſulturus ego, in fi. li. 1. Menoch. conſ. 267. nu. 15. lib. 3.*

Quarto ſi non conſtat ſcripturam eſſe confectam à parentibus non eſſet ſufficiens comparatio littera-
20 rum, † niſi habeat requiſita illa, de quibus latè *Menoch. de arbitr. caſ. 114. Ludouic. dec. Peruſ. 7. in 2. p. 1.* Videlicet quod duo periti in arte eligantur, qui iurent, & inſpiciant omnia elementa, & tractus verborum, & his ſimilia, & referant Iudici, & aſſumant alias ſcripturas veras, & certas eius qui aſſeritur ſcripſiſſe hanc ſcripturam contentioſam, & quod petens talem comparationem iuret non habere aliam probationem hac vna excepta comparationis litterarum cum aliis per *Bald. in l. comparationes. C. de fid. instrum.*

In quo tamen illud eſt aduertendum quod pro recognitione ſchedulæ, ſeu apochæ priuatæ de iure
21 communi † oportet, quod teſtes fuerint præſentes, & viderint ſcribi ſchedulam ipſam, *§. ſi quis igitur auth. de instrum. caut. & fid. Alex. conſi. 7. conſideratis his de quibus, colum. 1. ad med. v. cõſtat autem,*
22 *in 4. lib. 3. Affl. deciſ. 181. nu. 8.* † Quaſi non ſufficiat quod teſtes dicant ſe habere notam ſcripturam, & manum illius, qui ſcripſit, cum poſſint facilè decipi ob ſimilitudinem litterarum, vltra quod poteſt quis etiam facilè contrafacere litteram alterius, *Bart. in auth. at ſi contrahens. col. 2. verſ. opponitur*
23 *hic C. de fid. instrum.* † Prout memoriæ proditum eſt de Tito Veſpaſiano, qui cum maxima facilitate poterat imitari quæcunque chirographa vidiſſet, *Sueton. in Tito Veſpaſiano Menoch. de arbitrar. in addit. ad caſ. 124.*

Et in propriis terminis ſchedulæ teſtamenti ſcriptæ manu patris quod teſtes debeant vt ſupra depo-
24 nere † concludit *Alex. conſi. 123. diſcuſſis heſitationibus, col. 3. poſt princ. verſic. vnde cum dicta ſcriptura. n. 5. lib. 1.* Quamuis enim in tali vltima voluntate non ſint neceſſarij teſtes, *Gloſſ. & Doct. in auth. de*
25 *teſtam. imperf. § 1. & in auth. quod ſine, C. de teſtam.* † Tamen hoc eſt verum reſpectu illius actus, non eſt enim neceſſe quod teſtator coram eis dixerit illam eſſe ſuam vltimam voluntatem, vel quod nominauerit talem hæredem, aut ſimilia, quæ requiruntur in teſtamentis, in quibus debent teſtes interuenire, *l. hac conſultiſſima in princ. & l. ſubemus. C. de teſtam. l. hæredes palam in princ. ff. eodem.* ſed bene oportet teſtes adeſſe, qui viderint teſtatorem ſcribere; ſi negetur ſcripturam illam de manu eiuſdem fuiſſe ſcriptam, *Gloſſ. in § fin. in verb. diuiſione. auth. de teſtam. imperf.* & ita diſtinguit *Alexand. d. conſi. 123. num. 5. lib. 1. poſt Bart. in l. ſcripturas. Cod. qui potior. in pign. habeant.*

De ſtylo autem Curiæ iſta non requiruntur, cum ſufficiat quod teſtes dicant ſe habere notam ma-
26 num eius de cuius ſcriptura agitur † quotieſcumque ſumus in recognitione ſcripturæ, in qua teſtes non ſunt neceſſarij, prout in teſtamento ad pias
27 cauſas, ſeu inter liberos ſcripto manu teſtatoris, † in quo ſecundum magis communem opinionem teſtes non requiruntur prout in ſpecie declarat *Rot. coram. R. P. D. Cantuc. 10. Roman. de Mazzochis. 9. Martij* 1580. *quæ* eſt inter deciſiones *Rot. diuerſ. 124. p. 2.* quam ſequitur *Menoch. de arbitrar. in addit. caſ. 114. nu. 1.*

Præterea in d. comparatione facienda eſſent adhi-
28 bendi ſaltem duo periti in arte, † cum vnus venius non ſufficiat, *§. quod autem. authen. de non alien. Alex. cõſ. 148. excellentiſſime domine. col. 2. in prin. v.*

& in ſpecie oſtendo.n.6.lib.2. & conſ.15.viſo proceſſu, col.vlt.poſt princ.nu.10.lib.1.Bart.in l.1. conſtit.ff.vit. num.9.verſ.item quaro nos dicimus, & in l.1 ff. de ventr.inſpi. Ruin.conſ.53.num.fin.num.12. lib.5.Bertazzol. conſ.crimin.13.num.11.lib.1.

In iudicialibus enim non creditur quantumuis perito, ſi ſolus ſit, *l.lex quæ.C.de admin.tut.l.hac edictali.*
29 *§ his illud.C.de ſecund nupt.* † Cum tales tunc propriè dicantur teſtes, & ideo non niſi iurati admittuntur, *Gloſ. in c.propoſuiſti.de probat.* Quamuis iſti reddant ſolum rationem ſui teſtimonij per iudicium intellectus, prout declarat *Alciat.in l.1. §. eadem.n.17.verſ.in iudicialibus vero.ff. de verbor.oblig.*
30 Quidquid ſit † in extraiudicialibus, in quibus perito homini quamuis vni fidem præſtamus. *§ fi.auth. vt præpon.nom.imper. cap.tal·a 8.qu.3.* Et in eis boni viri auctoritas iuſtam credulitatis excuſationem habeat, *Gloſſ.in l.ntio fundus, de condit.& demonſtrat.*
31 † Et qui egregij doctoris conſilium ſecutus litem mouit inſtructus cenſebitur, quantum ſatis ſit, & temeritatis notam non ſubit, *Bart.in l. bonorum.de bonor.poſſeſſ. Abb.in c.calumniam.de pœn.* cum declarationibus de quibus per *Tiraq de pœn.temperand. cauſ.51.*

Licet ſecundum alios iſti periti quando adhibentur
32 à Iudice non debeant appellari propriè teſtes † vt declarat *Iaſ.in l.1.§.eadem.colum.pen. ad med.v.ratio prædictorum.nu 11.de verb.obl.& ibi Aret.coln.2. poſt med verſ.& quia doctores dicunt,nu.40.* ſubdens
33 quod ex hoc poſſunt † recipi die feriata etiam ad iuramētum, aliàs nulla eſſet differentia inter iſtos
34 & alios, *Bald.in l.oratione.ff.de ferijs.* † Cum etiam deponentes prætextu peritiæ poſſint teſtificari per relationem ad aliud, videlicet dico, vt dixit præcedens, quidquid hoc denegetur teſtibus. *Ang. in l.ſi*
35 *quis ex argentariis.§.1.ff de edend* † Quamuis tales non poſſint deponere prætextu peritiæ artis, niſi præſentialiter adſpicerent, vt de medico, quo ad vulnus, & de ſimilibus, *Bald in l.1.ff.ſi ex noxal.cauſ.*
36 *agat.* † Ideò etiam in diſpoſitione loquente de teſtibus non venient periti, cum non ſint propriè teſtes, *Maſcard.concluſ.1169.num.21.poſt med.verſ. ex qua quidem declaratione.*

Quæ etiā procedunt quamuis talis peritus eſſet maximæ dignitatis, & excellentis peritiæ; non enim
37 ſufficit vnus, ſed duo ſunt adhibendi † *c.licet vniuerſis de teſt.b.* Cum hoc ſolum tribuatur defunctis auctoribus, quorum ſcripta approbata ſtudioſorum conſenſu, vt de Hippocrate, & Ariſtotele dicimus; Tales enim quamuis ſoli in arte ſua fidem faciunt, *l. ſeptimo menſe, de ſtat.homin.* & in ſpecie hoc notat *Alc.in l.1.§.eadem,nu.19. & ibi Ruin. in fi.verſ.retenta tamen,ff.de verb.obl.*

Quamuis indiſtinctè non habita conſideratione mortis quod ſufficiat aſſertio vnius peritiſſimi qui ita habetur communi hominum opinione concludat, *Aret.in d.l.1.§.eadē col.2.ad med.verſic.videtur tamen probari,n.40.* ſequitur *Dec. in c. propoſuiſti.col.4.ante med verſ.ſi tamen eſſet vnus.n.11.de probat Bald. conſ.136.col.1.in fi.v.reſpondeo quod illud eſt verum.n.4.lib.2.Maſcard.concl.1169. nu.26. Galiaz. Felin.& alij per Menoch de adipiſ.poſſeſſ.rem.4. n.163.verſic.vel etiam quādo* Vbi tamen requirit etiam integritatem, *Bald.in l.direptas 14.C.de teſtam. manum.* & dicam infra *verſic. iſta autem concluſio.*

Amplius quamuis ſi Iudex ipſe eſſet peritus in arte, puta, quia ſciret interpretari, aut quid ſimile, ne-
38 que ſtandum eſſet relationi ſolius iudicis, † Cum illi durante iudicio non credatur de geſtis, & actis coram eo, *c.quoniam cōtra falſam.de probation.l.nec in arbitrio,vbi Bart.C.de arbitr.c.ſtatuendum 6 qu.21.* & ita in ſpecie concludit *Iaſ.in l.1.§ eadem.colum. penultim.in prin.v. ſecundo adde in quantum,nu. 10.* & de veriori opinione teſtatur *Aret.ibid.column.penult.in prin verſ.3.addenu.41.cum alijs per Add.ad Bartol.in d §.eadem, in verb.reſpondeo.* quod etiam latè voluit atteſtando de magis vera ſentētia, *Ang. in §.in hac re,column.vltim.in princ.v.ſecundo principaliter addas,inſtit.de verb.oblig.* & comprobat *Sim. de Prēt.de interpretat.vltim.volunt.lib.1.dub.3 .ſolut.2.*
39 *num.5.* † Cum non attendatur intelligentia Iudicis in his, quæ ſunt facti, ſi non poſſet probari ex actis probatoriis, *cap.1 de offic.ordin.l.illicitas.§. veritas de offic.præſid.* Ita vt etiam requiratur intelli-
40 gentia Aduocati, † vt dicimus de libello contra ruſticum oblato Latino ſermone, quod valet ſtante intelligentia ſui patroni, & procuratoris, *l. 1. §. edere. verſ. ad eum de edend.Cyn.in auth. offeratur. qu.5.Co.de lit.conteſtat.* & quid in ſententia *D. Flori in l. decreta 48 de re iudic.*

Et facit, nam ex quo pendet adhuc iudicium non vi-
41 detur, quòd Iudex poſſit deponere, † Vnde ſi hoc vellet facere eſſet remouendus a iudicando, *c. dilecta.de teſtib.* Nulla habita, ratione diſtinctionis inter caſum quando tractaretur de Interpretatione, ſed ſignificatione explicandarum literarum, ſeu, quando agēdum eſſet de alia peritia, aut declaratione, cum in vtroque caſu requirantur duo ſecundum *Alex.conſ.179.colum.penultim.in fi.ver.tamen ex hoc communiter,num.9. lib.2. Maſcard.concluſ. 1169.nu.*
42 *11.* † Quidquid aliud ſit in notario actorum, cui ſoli crederetur, ſi ſciret interpretari, *l.ſi quis decurio. in fi.C ad leg.cornel.de falſ.* de quæſtione *Iaſ.in d l.1.§.eadem.nu.10 de verb.obligat cum alijs per Aret. in §.in hac re,qu.3.nu.2.inſtit.eod.tit.* Quamuis etiā in notario tutius ſit, & magis iuri conſonum, vt
43 non poſſit ſubire locum interpretis, cum alius ſit aſſumendus, in quem partes conſentiant, vt poſt *Roman. & alios* ita ſeruari de conſuetudine Sacri Palatij teſtatur multis comprobans *Simon de Prēt. de interpr.vltim.volun.lib.1.interpret.1.dub.3 ſolut.2. num.13.fol.12.*

Verum quia ſupradicta non ita ſimpliciter admittenda ſunt, cum de hoc aliàs quæreretur, dixi de-
44 bere intelligi † quando commodè duo periti potuerunt adhiberi, cum alioquin vnus tantum ſufficeret, *Bart.in l.1.in fi. prin.ff. de ventr. inſpic. Cepol. conſ.61.nu.5. Ludou.decis Peruſ.7.num. 9.* Vbi quod hoc non fuit conſideratum à *Menoch de arbitr caſ. 114.n.16.& 27.* licèt *Idem Menoch in ſecunda editione dicti tractatus* reſpondeat maxima cum modeſtia, adducens cauſam, quare hanc limitationem non poſuerit referens ſe ad ea, quæ dixit *de adipiſc. poſſeſſ.remed.4.num.162.* vbi hanc ipſam doctrinam apertius receuſuit, & repetit *Idem Menoch. conſ. 284.nu.26 lib.3.*

Et quidem non arguendus eſt *Menoc.* quod prædicta non conſiderauerit, cum ſint adeo vulgaria vt nul-
45 lus ſit qui ea præmittat, † prout omnes Doctores ponunt *in l.1.§.eadem.de verb.obl.vbi Bart.nu.4.ad med.v. ſed ſi iudex, Iaſ. n.7.col.3. in princ.v. ſecunda concluſio.& col.pen.in pr. v tertio principaliter,n. 10. Ruin. col.vlt.in pr.v.mihi tamen magis placet,n.12.in 2.not. Aret.n.40.col.2.in pr v.aut nō reperitur in loco. Alciat.n.20.v in cauſis vero leuib Zaſ.in fi.n.9.ver. cæterum ſi cauſa non eſſet. Soc.col.2.ad med.n.11.v.col-*

ligitur

gitur tamē ex dictis. Alex. in 2 notab. n. 4 ad fin. verſ. edem ſi in ciuitate. Felin. in cap propoſuiſti, 4 col. 3. in fi. verſ. fallit tertio, niſi in loco, n. 7 de prob. poſt Abb. ibid. col. 3 in fi. verſ. aut eſt res magis grauis, num. 7. Bart. ad med. verſ. nūquid autē, n. 6 D. col. 4 in princ. verſ. & breuiter cōmunis opinio, n. 10 ſequitur Rom. conſ. 20 n. 7 & ibi Mandoſ. in verb. dictum, in princ. Bald. in l. comparatione 19 col. vlt. ad med. queſt. 6. n. 17 C. de fid. inſtrum. poſt Bart. in fi. n. 3 in 3 notab. & de communi opinione teſtatur *Alexand. conſ. 35. num. 8 lib. 1 alias eſt cons. 179 viſa ſcriptura priuata, col. penult. ad ... n. 8 verſ. circa ſecundum dubium, & n. 9 verſ. aliquā io vnus haberi, lib. 2 & cons. 180. viſo proceſſu, n. 1 col. 2 in princ. verſ. tamē veritas, lib. 7 Soc. regul. 294 alias 16 incip. perito in arte ſtatur, verſ. primo fallit. ad med. Bald. in l. iudices, 12 in prin. verſ. reſpondeo, C. de sent. & interlocut. omn. iudic. Menoch. de recup. poſſeſſ. remed. 5 n. 162 verſ. quę hæc ita demum. Farin. q. 63 de oppoſit. contr. verſ. teſt,* vbi ſe refert ad ea, quę dixit *in queſt. quibus in materia peritorū iudicio ſtandum ſit. Ang. in l. qui luminibus, in princ. de ſeruit. vrban. prædior. & in l. hac edictali, § hoc illud, ad med. n. 4 li. 2. C. de 2. nupt. Bald. conſ. 156 proponitur, col. 1 in fi. n. 4 lib. 2 Aret. in § hæc re, 9. 3. verſ. ſed index. n. 2 inſtit. de verb. oblig. Hercul. de neg. prob. n. 232 verſ. item vbi in loco. Marc. Mātuar. ſing. 267. viſis ad fi. verſ. & adeo pro reſolutione n. 3 Campeg. de teſtib. regul. 302. verſ. 2. fallit, tom. 4 fol. 131 poſt Spec. de prob. § fi. verſ. hoc quoque & de honor. § 1 verſ. ſed pone. Maſ. card. concl. 169 n. 21 p. 3 fol. 84 Felin. in cap. cauſā matr. 14 in 6. notab. ne prob. Sim. de Pret. de interpret. 2 lt. volunt. lib. 1 interpr. 1 dub. 3 fol. 2 n. 2 & 3 fol. 10.*

Et adeo ſupra adducta ſunt vulgata vt dicant Doctores de hoc eſſe textū *in l. 1 ff. de verb oblig.* no-
46 tum omnibus, † quibus non cadit puluis ſuper lib. vt refert *Bald. in l. directas, 15 Co. de teſt. manu.* provt etiam dicit *Iaſ. in repetit. l. admonendi n. 49. & 195 col. 60 ad med. verſic. item ſtatur dicto vnius, de iureiur. & in l. ſtichum qui meus erit, in fi. verſic. ego pro iſta dec. nu. 41 de legat. 1* quod etiam refert *Alex. conſil. 179 col. 3 in fin. verſ. aut non extat niſi vnus, nu. 9 lib. 10.* Cæteros prætereo tanquam in re clara non ſit amplius immorandum. Hos ſolum adduxi vt notum ſit extra rem negligentiæ redargui *Menoch. um* cuius modeſtiam in reſpōdendo nō tam mirari debemus, quam vanam reprehenſionem eius, qui de tanto viro aliter loqui debuiſſet.

Amplianiur prædicta etiam in eo, qui tanquam
47 ignorans † iura debet cōſulere plures peritiores, Bald. in l. iuris ignorantia, 6 quæ 2 & ibi Addit. in verb pluribus, C. qui admitt. Nā hoc intelligitur quādo adſunt plures in loco provt declarat D. in cap. propoſuiſti col. 5 poſt princ. verſ. & ſecundū communem opinionē, de probat. Rom. in d. l. iuris ignor. vbi Iaſ. in fi. verſ. ideo diſting. ibi Purp. qui admitt.

Iſta autem concluſio, quamuis ſimpliciter à prædictis admittatur, Tamen eſt intelligenda quod tūc ſolum vni perito ſit ſtandum propter neceſſitatē
48 cauſę, ſiue loci, in quo non adſit niſi vnus, † quādo eſſet honeſta perſona vt declarat *Bald. in l. directas, 14 de teſt. manum.* Provt regulariter debet eligi ex multis vnus excellens, qui nō ſolū peritia, ſed etiam integritate plurimū valeat *Menoch. de adipiſc. remed. 5 n. 562 Alex. conſil. 179 col. penult. in fi. verſ. quimmò ibi dūmodo ſit, n. 9 li. 2 Abb. in cap. cauſam matr. 14 colu. 1 in fin. in verb. honeſtas, probandis & prudentes, de prob. per text. in l. magiſtros ſtudiorum, C. de profeſſ. & medic. lib. 10.*

Idem etiam eſt in notario, qui aſſumptus interpres ad declarādum verba teſtatoris Theutonici probat quando eſt honeſta perſona & bonæ famæ,
49 † *Rom. in l. 1 § eadem col. 3 verſ. vlterius extra, ff. de verbor. oblig.* ex adductis *per Cyn. in l. ſi quis decurio, C. de fals. Sim. de Pret. de interpr. vlt. volunt. lib. 1 interpr. 1 dub. 3 ſolut. 2 n. 4.*

Et talis honeſtas, & bonitas vitæ magis requireretur in illis peritis matronis, quæ deponūt de virgini-
50 tate puellæ, † quaſi adſit in hoc ſpecialis ratio indecentiæ, quod mulier quæ ſe aſſerit virginē inſpiciatur per mulieres inhoneſtas licet peritas, quamuis eſſent nobiles origine, cū meliores ſint boni mores quam nobilitas, *Felin in cap. cauſam*
51 *matrim. in fin. n. 5 de probat.* † Cum in aliis teſtibus, qui deponunt ſuper peritia iſta qualitas honeſtatis non videatur ita neceſſaria, dummodo nō ſint adeo criminoſi vt repellātur, ſicut enim medicina ſpiritualis à quocūque ſumitur *cap vestra, & c. fin. 15 diſtinct.* Sic etiam videtur dicēdum de peritia, vt à quocūque haberi poſſit, Ita in ſpecie declarat Dec. in d. c. causā matrimonij, in princ. in 2 notab. verſ. ſed aduertendū eſt, nu. 1 de probat. per text. in cap. vt cōmiſſ. verſ. quoſlibet peritos
52 de hæretic in 6. quidquid † aliud ſit in dignitate, & peritia doctoratus à qua etiā ob malos mores quis repellitur *l. magiſtros, C. de profeſſ. & medic. lib.*
53 10 argumēto *l. 2 C. de dign. eod. lib.* Et † quod dicētur periti qui in arte ſua ſe bene gerūt, *Bar. in l. 1. C. de athlet. lib. 11 Felin. in c. propoſuiſti, 4 col. 4 in princ. n. 8 verſ & ſcias, de probat.*

Quemadmodum dicimus de conſilio doctoris no-
54 tabilis, quod excuſat ab expenſis, † quando cum ſcientia concurrit etiam integritas conſcientiæ, cum ſola peritia non ſufficeret, neque excuſaret. Quamuis enim dicatur conſiliūm reddendum eſſe a bonis doctoribus, non à malis, ſeu parū eruditis, Tamen hoc intelligitur non ſolū de bonitate doctrinę, ſed pariter de bonitate, cōſcientię ſiue animi, provt declarat *Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 51 n. 108 per text. in l. quod ſi nolit, § ſi mancipium, ae ædil. ed. Felin. in c. ſuper his, 16 ante fi. necnō & in c. ſi vt, eod. tit. & in c. quarta col. 9 verſ. limita*
55 *vt aliter de præſ. vt.** Dūmodo talis turpis perſona perita nō eſſet habilitata per honores ſibi collatos & magiſtratus, cēſeretur enim tūc reddita habilis cū princeps accipiendo ſimiles homines in cōſiliarios, vel ad aliud munus, eo ipſo dicatur illos reſtituere famę, quaſi comitatus Principis eos illuſtret, ita vt neque cōtra tales habeat locū querela inofficioſi tanquam reductos ad bonam frugem late Menoch. conſ. 1112 n. 35 lib 12.

Item prædicta communis opinio procedit, quando tales periti nō adhibentur vt teſtes, ſed vt inſtru-
56 ctores & declaratores, *tunc enim ſufficit vnus, qui ſolus reperitur in loco, nec opus eſt loca vicina perquirere, Soc. in l. 1 § eadē, col. 2 ad med. verſic. 1 concl. n. 12 & verſic. 4 & vlt. concl. n. 13. de verb. oblig. idem Soc. reg. 16 incip. perito in arte, verſ. 2 fallit. Quando enim adhibentur tanquā teſtes non ſufficit vnus, ſed debēt eſſe plures, cum agatur de graui alterius præiudicio adnotat *in cap. præt. de reſtitut. in integr. cap. præſul. 2 conſtitut. de fideiuſſ.* Idē ſequitur *Abb. in cap. propoſuiſti, col. 3 poſt princ. verſ. & idem ſorte, n. 3 de prob.*

& n.6 verſ.aut non agitur. Aretin.in l.1 eodem,col.
2 ad med.verſ.3 caſu approbat. nu. 40 de verb.oblig.
vbi latius dixit ſe dixiſſe in d.c.propoſuiſti.

Idem ſi ageretur de crimine graui, vt de vita homi-
nis,ſeu vulnere mortali,eſſent enim tūc adhibē-
57 di plures periti,†ſi in loco reperirentur,alias re-
curritur ad loca vicina,cū in iſtis arduis ꝓbatio-
nes debeāt eſſe luce meridiana clariores,maximè
in hoc caſu in quo periti deponunt de credulita-
te,nō de ſcientia Socin.reg. 16 perito in arte,verſ.3.
Neque enim debet ſubtrahi parti facultas pro-
bandi aliquid certius,licet alia probatio inueniri
poſſit ſua natura ſufficiens,Præſertim quando ta-
lis probatio de ſui natura eſt fallax,vt iſta perito-
rum, quaſi tunc debeat exquiri certitudo maior,
58 quā haberi poſſit,& diligentior quam alias, *Ita
vt iudex ſemper debeat laborare in probatione
quę fit per peritiam,vt poſſit habere maiorē cer-
titudinem Aret. conſil.142 col.antepenult.in princ.
n.21 verſ.iſta concluſio probatur,per text.in c.frater-
nitatis,de furt.& maleſic.

Et regulariter in re graui, & negotiis arduis eſſent
adhibendi duo periti,licet in loco non ſit niſi v-
59 nus, * cum ex locis propinquis debeat alius vo-
cari Abb.in c.propoſuiſti,col.3 in princ.verſ.ege po-
tius inueſtigando, n.5.de probat.

Neque obſtat quod contrarium voluerit Alex.in l.1.
§ eadem col.2 in princ.verſ.nō tamen per hoc recedo,
de verbor.obligat. vbi etiā teſtatur de cōmuni o-
pinione ſequitur Felin.in d.c.propoſuiſti , col.4. in
princ.verſ.& volēdo tenere,de probat.& ibi D.col.4.
ad med. verſ.ſed tamē prædictis nō obſtātibus, nu.10.
Ang.in l.hac edictali,§ his illud,ad med.C.de ſecūd.
nupt.

Quia ſtante grauitate cauſæ non eſt recedendum à
60 priori opinione tāquam magis vera, *vt teſtatur
Mandoſ.ad Rom.conſi.20 in verb.dictum Zas.in d.
l.1 §.eadem,in fin.verſ.quod ſi non poſſint inueniri.n.
9 poſt med.de verbor.oblig.& ibi quocumque obligat.
Ale.verſ.adeo procedit etiam ſi vnus tantum, n.20.
Et hanc opinionem habere magnam auctoritatē
in praxi quidquid in pūcto iuris aliter poſſet de-
fendi dicit Iaſ.in d.§ eadem, col.penult.ad med.n.11.
& ibi Aret.col.2 poſt princ. verſ.quibus adde,n.40.
Ruin.col.vlt.ad fin.verſ.& vbi dari poſſet,n.13.

Poſſet autem alia opinio procedere quādo oporte-
ret conducere alterum peritum ex loco multum
61 remoto,*maximè ſi ille præſens eſſet valde peri-
tus,Felin.in c. propoſuiſti , col.3 in fin.verſ.dicas ta-
men.n.7 ad fin.de probat.Cum debeant plures ad-
hiberi,ſi hoc commode fieri poſſet,Nam alias ad
hoc Iudex non arctaretur Add.ad Felin.in c pro-
poſuiſti.n.7 in verb.in loco.ad fin.

Minus de prædictis cōtingeret dubitari,quando eſ-
ſet taxatus numerus eorum qui debent adhiberi,
62 *Tunc enim ſi periti non ſunt in loco,vocaren-
tur ex locis vicinis,vt numerus impleatur,Prout
dicimus de teſtibus,qui etiam vocātur à locis re-
motis , quaſi in illis quoque adſit determinatio
quod duo omnino requirantur , cum vnus non
ſufficiat l.vbi numerus,de teſtib.cap.licet,eod.tit.&
ita intelligitur text.in cap.fin.65 diſtinct.& in l.1 C.
de cā.l.arg.lib.10 l.ſi quādo, C.de teſtib.cap.ſuſtitu-
tus,de fideiuſſ.&in ſpecie ita declarat D.in cap.pro-
poſuiſti,col.4 in fi.verſ.2 reſpōdetur,n.10.de probat.

Quando tamen alia præſumptio concurreret cum
dicto vnius periti, tūc etiā vnus ſolus ſufficeret.
63 * Bald.conſ.134 alias 392 proponitur quod Titius,in
fin.n.5 verſic.& dico quod vbi cum teſtimonio.lib.2.
D.in cap.propoſuiſti,col.5 ad med.verſ.& quando ali-
64 qua præſumptio,num.11 de probat. † Ideo quamuis
nō credatur vni obſtetrici dicenti mulierem eſſe
prægnantem,cum duo requirātur l.1 de ventr. in-
ſpic.Tamē vna ſufficiet,ſi mulier dicat ſe eſſe gra-
uidam Speculat.de teſtib.§ reſtat de num.verſ.item
tres obſtetrices.Dummodo illa vna non ſe ſponte
ingerat , quia tunc ſe redderet ſuſpectam,& ſola
non faceret fidem Maſcard. concl.128 in fin.n.12.
65 & concluſ.1125 nu.6 † & iſtæ obſtetrices veniunt
in numer.peritorum,& Medicorum,&ſunt eiuſ-
dē pretij,& auctoritatis Alex.conſi.15 viſo proceſſu
inquiſitionis,in fin. n.11 lib.1 late Tiraq.de nobilit.c.
31 n.414.

Quibus adde, quod ſi ageretur de re parui præiudi-
cij, & vbi non opus eſſet magna induſtria , ſuf-
66 ficeret † etiam vnus peritus , quamvis in loco
reperirentur plures quaſi tunc multi debeant ad-
hiberi,quando tractatur de re grauis præiudicij,
quia ex natura negotij non ita de facili res perci-
pitur per vnum ſicut per plures Soc. reg. 16 perito
in arte,verſ.primo fallit.per text.in cap.quia iudicā-
do præſcript. Innocent.in cap.propoſuiſti:& ibi Abb.
col.3 ad med n.6 verſ aut non agitur,de probat. Aret.
in l.1 § eadem, col 2 ad med.verſ.ſed 2 caſu iterum
ſubdiſtinguit.n.40 de verb.oblig.

Staretur etiam dicto vnius periti , ſi eſſet à publico
67 deputatus†D.in cap.propoſuiſti.4 colum.5 ad med.
verſic.ſimiliter,n.11 de probat.& ibi Felin.col.3 poſt
med.verſic.fallit primo,& verſic.fallit ſecundo,nu.7.
Alexand.in l.1 § eadem,col.1 in fin.verſ.& eſt com-
munis concluſio,de verbor.oblig.vbi Aretin.col.2.poſt
princ.verſic.fallit in duobus caſibus,nu. 40 Zas. col.
vlt.ad med.verſ.monent etiam,n.9 Maſcard.concl.
1169 n.29.

Dummodo tamē ad id principaliter conſtitutus ſit,
Nam alias ſolus non probabit,non enim ſufficit
quem publicè electum eſſe , niſi etiam ad illud
68 negotium fuerit deputatus,*ad hoc vt illius tā-
tum dicto ſtetur Alciat. in dicto § eadem num. 28.
verſic.quod procedit. Vbi ex hoc etiam ſubdit non
69 eſſe credendum teſtimonio ſolius medici , * vt
Tyro tanquam æger poſſit impetrare cauſariam
miſſionem , cum Medici à Principe deputentur,
vt curent milites,nō vt teſtificentur l.1 & l.ſi C.
de profeſſor.& medic.lib.10 Idem concludit Zas.in
dicto § eadem,n.9. verſic. quod ſi partes non conſen-
70 tiāt.† ob illam rationem quia officiario creditur
in his,quę ſpectant ad ſuum officium,ca.1. de fid.
inſtrument. & ita procedit titul. ſi menſor falſum
mod. dixer.

Dictum quoque vnius periti ſufficeret, ſi eligeretur
71 à partibus* Alexand.in l.1 § eadem,col.1 in fi.& ibi
Aretin.colum.2 in princ.verſic.fallit in duobus caſi-
bus,Zas.colum.vlt.ad med.verſic. ſumma ſic habes,
n.9 de verborum obligationib. Alex.conſ.179.col.3.
ad med.verſic.circa ſecundum,n.8 & verſ.& hoc di-
cit.n.9 libro 2 Maſcard.concluſ.1169 nu.26 Ita ta-
men,vt reſpectu illius,qui adhibet peritum, ſeu
interpretem habeatur ſolum fides contra eum,
non autem aduerſus alium, Alexand. in dicto §.
eadem,col.2 ante med.verſic.vel & tertio reſpondeo,n.
5 in fin.

Notandum eſt etiam quod in relatione , quam fa-
ciunt plures,vel vnus peritus debet pręcedere di-
72 ligens inquiſitio Iudicis,* & cautela eſt,vt in a-
ctis inſeratur Bar.in l.ſemel,C.de re milit.li.10 Dec.

in c.

Digitized by Google

in c.prop.ſuiſti.col.5 ad med.verſic.& tali relatione, n.11 poſt Bald.& Areten.de probation.b.& ſequitur *Rum conſ.53 in fin.nume.11.lib.5* vbi tanquam petito alicui creditur, quando Iudex illi imponit relationem, & illum examinauit, & examinatus reddit cauſam ſui dicti. Ita vt de hac inquiſitione Iudicis fiat mentio in actis argumento tex.in l.1 ff.de ventr.inſpic Ang.in l.ſemel.C.de re milit.lib.1c.

In caſu autem in quo aſſumerentur periti, eſſet eligendi duo de melioribus, & quorum fama ſit cla-
71 rior, †Ita vt ſi adſint in loco, non teneatur Iudex
mittere extra locum *in l qui luminibus, in princ.de ſeruit.vrbanor.præd.et, & in l.vtique, § culpa, in fin. de rei vendic, & in l hac edictali, § his illud, ad med. verſ neta aſtimationẽ, n.4 C.de ſecund.nupt. Aret.in l.1 § eadem, col.2 ad med.verſ.& ad materiam, nu. 40 de verb.oblig. Dec.in c.propoſuiſti, col.5 ante fin.*
74 *ver.ſi.& quando periti, de probat.* *Quod etiam eſt
in eo qui iura ignorat, debet enim eligere plures
peritiores, Bal.in l.iuris ignorãtia, quæſt.2 C.qui
admitt. Prout dicimus de Doctoribus, gloſſ.in c.
75 cũ beatiſſimus, 24 q.1 *Quaſi in culpa ſit, qui pe-
ritiores non conſuluit, licet à dolo ooo excuſe-
tur a at.in l plagij, C.ad l. Iul.de plagiat.
Si vero non reperirẽtur aliqui periti in loco, poſſet
tranſmitti ex ~mẽ ad loca vicina, in quibus com-
76 morantur, †ſicut fieri ſolet pro teſtibus exami-
nãdis, qui degunt in alia prouincia, l.iudices, C.
de fid.inſtrum.auth apud. eloquentiſſimum, C.
eod ti.Felin.in c.cum cauſam, col.vii.etiam eod.
tit.Sim.de Præt.de interpretat.vlt.vol.interpret.
1 lib.1.dub.3 ſolut.3 fol.10.
Quis autẽ probare debeat non adeſſe plures peri-
tos in loco, hoc onus ſpectabit ad eum, qui præ-
tendit ſtandũ eſſe diſpoſitioni vnius tantum pe-
77 riti, †Sim.de Pret.interpretat.vlt.voluntat.lib.1
dub.3 ſolut.2 in pr.n.2 verſ.aduertendum tamen,
fol.10 Quamvis in loco inſigni præſumẽda eſſet
pluralitas peritorum, Quidquid aliud ſit in loco
78 ignobili, & obſcuro, quo caſu transfertur onus
probandi in allegantem Bar.in l.in bonorũ n.1,
ff.de bonor.poſſ per text.in c.ſtatutum, de reſ-
cript.in 6 Cagn.Alex.Rim.& alij per Maſc.cõcl.
79 1169 n.21 Cũ † etiam iſta pluralitate peritorum
ſufficiat probatio præſumptiua Salic.in l.iuris i-
gnorantia, poſt med.verſ.quæro iuxta præceden-
tem, C.qui admitt.
Ex prædictis colligitur non eſſe faciẽdam aliquam
vim in ſcriptura, de qua agimus, cum non conti-
neat diem, neque tempus, vt requiritur, quamvis
ſit facta inter liberos, neque plenè cõſtet illam
eſſe ſcriptam manu patris, & teſtes qui depo-
nũt ſuper notitia manus, & comparatione litte-
rarũ nihil probant, cum non adſint requiſita ſu-
perius allegata in probatione faciẽda per peri-
tos. Et quatenus, etiã probaretur illã eſſe ſcriptã
80 manu patris,† Tamen addendum eſt eam non
poſſe dici cẽditam inter liberos, cũ fuerit in ea
facta ſubſtitutio filiis per fideicommiſſũ de per-
ſona extranea, nempe de fratribus, & filiis fra-
trum, qui omnes extranei dicuntur *l.vnica, § ex-
traneum, C.de rei vxor.* Et ideo quo ad hanc ſub-
ſtitutionẽ fideicommiſſariam non valebit teſta-
81 mẽtum patris imperfectum, Ita vt†neque etiam
legata extraneis debeãtur ex dicta ſcriptura im-
perfecta, de quo tamẽ dicã infra in capite parti-
culari, & declarat Nat.in l.hac cõſultiſſima, § ex
imperfecto, quæſt.26 & 27 C.de teſtam. Menoc. conſil.188 num.36 lib.3 Et quemadmodum non prodetit talis ſcriptura extranea, Ita etiam neque illi nocebit, nec poterit habere vim teſtamenti: idem Menoc.conſ.197 n.12 lib.3.

EPITOME.

Filius agens ad bona patris, vel aui quando cõſequi debeat alimenta, & expenſas litis, & quid in emãcipato, adoptiuo, legitimato, exiſtẽte in vtero, & filia habente virum & tam in prima quam in ſecunda inſtãtia, ſiue agatur poſſeſſorio, ſeu petitorio, & in qualibet parte iudicij. ¶Maritus an poſſit expellere vxorem ob dotem non traditam, & ei negare alimenta. ¶Et quid ſi accepit nomina debitorum in dotem, & illorum exactio cuius expenſis ſit facienda, & de cautela mariti quando voluit circa hoc ſibi præcauere. ¶Accipiens vxorẽ ſine dote an poſſit agere, vt illa ſibi conſtituatur tam contra patrem, quam vxorem. ¶Sumptus litis, & alimenta quo caſu debeant reſtitui per ſuccumbentẽ in lite. ¶Et quomodo illa taxentur, & quod tempus attendatur ad cognoſcendum, an ſit præſumptio pro eo, qui petit talea expenſas. ¶Et an requiratur quaſi poſſeſſio filiationis ad hoc vt illæ debeantur. ¶ Et quid in filia, quæ renũciauit, dũ pẽdet cauſa renũciationis. ¶Pactũ quod dos integra reſtituatur nulla facta diminutione expenſarũ neceſſariarũ an valeat. ¶ Vſufructarius quas expenſas debeat facere de ſuo, & quid in marito in cauſa dotis. ¶ Teſtium reprobatio an ſit admittenda, ſi filius petat alimenta à patre. ¶Et an illi poſſint recipi patre nõ citata. ¶Cauſa priuilegiata in ſpecie an cõprebendatur ſub cõceſſione generali. ¶Hæres ratione alimẽtorum an ſit conueniendus intra tempora confectionis inuentarij. ¶ Iudex an poſſit ſe informare à teſtibus nondum publicatis, vt litis expenſas, & alimenta decernat.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta habentur filio agenti ad bona patris, vel aui. Amplia in nepote & in filia, ac nepte, n.2 Et quid in filio emancipato, legitimato, adoptiuo, vel qui eſt in vtero, n.3.*
4 *Filius agens habet alimẽta etiam in prima inſtantia*
5 L.ſi inſtituta, ff.de inoffic.teſtam. *qualiter intelligatur.*
6 *Exhæredatio de iure antiquo permittebatur, & cui incumbat onus probandi cauſam illius.*
7 *Alimenta danda ſũ filia, quamvis habeat maritum.*
8 *Maritus an poſſit expellere uxorem de domo ob dotẽ non traditam, & n.9.*
10 *Maritus accipiens in dotem nomina debitorum non poteſt negare alimenta vxori, ſicut ſi duxiſſet ſine dote, n.11.& 13. Limita ſi accipiendo in dotem nomina debitorum ſibi præcauiſſet, vel conſtaret quod ſibi voluerit præcauere, n.23 & 24.*
11 *Accipiens vxorem ſine mentione dotis, non ſolum poterit cogere patrem ad conſtituendam ſibi dotem, ſed etiam coget ipſam vxorem ſi ſit diues.*
14 *Nomina debitorum in dotem data maritus exigit ſuis expenſis Quid ſi impenſa eſſet magna, n.15. Vel ſi eſſent neceſſaria, n.16.*
17 *Pactum vt propter expenſas neceſſarias factas in dote non agatur, non valet, ſecus propter vtiles.*

Digitized by Google

18 *Pactum quod dos integra reſtituatur nulla facta diminutione expenſarum neceſſariarũ valet. Idem in corporibus datis in dotem, n. 19.*

20 *Maritus in magnis impẽſis reſpectu dotis comparatur vſufructuario, & ad illas non tenetur, vt neque vſufructuarius,*

21 *Vſufructuarius in refectionem rei non tenetur impendere de ſuo, ſed debet denunciare neceſſitatem proprietario.*

23 *Actio omnis regulariter cedi poteſt.*

25 *Alimenta poſt litem conteſtatam, & in omni parte iudicij peti poſſunt. Item in cauſa appellationis, nu. 29. Et ſiue agatur poſſeſſorio, ſiue petitorio, n. 27.*

28 *Obſeruantia vnius curiæ non eſt trahenda ad aliam.*

29 *Stylus Rom. Curiæ non poteſt in aliis allegari niſi fuiſſet à Pontifice confirmatus.*

30 *Alimenta, à filio diuiti non debentur. Et de ratione, n. 31.*

32 *Filio vltra alimenta ſunt ſubminiſtrandæ expenſæ litis vſq; quo fuerit diffinitiuè pronunciatum. Quæ iudicis arbitrio taxantur, n. 33 Fallit in filia quæ renunciauit, n. 42.*

34 *Expenſa, & alimẽta quæ præſtantur lite pendẽ e non reſtituũtur Limita ſi fuit data fideiuſſio, vel facta promiſſio reſtituend., n. 36. Et ſi cautio fuerit præſtita an poſſit cõdici, & exceptione vti, n. 38 Quid in expenſis poſt ſententiam receptis, n. 39.*

35 *Fideiuſſio nõ datur pro ſumptibus litis præſtitis reſtituendis, niſi dubitaretur de fraude, vel calumnia.*

37 *Cautio ſi præſtatur per creditores, quando veniret alius priuilegiatus, agitur ex illa cautione, quaſi illa ſit habenda loco proprietatis.*

40 *Alimenta, & litis expenſa imputantur auctori, quãdo ſententiam obtineret etiam cum fructibus.*

41 *Tempus motæ litis attenditur, vt cognoſcatur an ſit præſumptio pro actore petente litis expenſas.*

43 *Alimenta debentur filio exiſtenti in quaſi poſſeſſione filiationis quamvis pater neget filium, ſecus cum filius nullam habet quaſi poſſeſſionem,*

44 *Teſtium reprobatio non admittitur, ſi filius petat alimenta a patre. Intellige vt n. 45 & 46.*

47 *Teſtes reſpectu perſonarum non reprobantur in iudicio ſummario, nec coram arbitratore.*

48 *Probatio quæ de ſubtilitate iuris non ſufficit coram iudice, ſatis erit coram arbitratore.*

49 *Teſtes parte non citata non recipiuntur ad effectum præſtandi alimenta, & ſumptus litis filio.*

50 *Iudex poteſt ſe informare à teſtibus nondum publicatis vt litis expenſas, & alimenta decernat.*

51 *Cauſa priuilegiata in ſpecie prout eſt illa alimentorum non comprehenditur ſub conceſſione generali, quæ includit omnes caſus, & cauſas.*

52 *Hæres ratione alimentorum conuenitur intra tempora ad conficiendum inuentarium.*

CAP. CCXXXVI.

FIlio agenti ad bona patris, vel aui debentur alimenta habet enim præſumptionem boni
1 iuris pro ſe† cum etiam niſi ei prouideatur de aliměris priuaretus bonis ſuis, ex quo nihil haberet ad illa proſequẽda, & cogeretur modico recepto cedere, vel fame perire, l. ſi longius, § fi. de iudic. & eſt text. in l ſi instituta, § de inofficioſo, ff. de inoffic. teſtam. quem celebrem dicit Couars. pract. quæſt c. 6. n. 6.

Quæ quidem procedunt ne dum in filio, ſed etiam
2 in nepote, & in filia, & nepte, † cum ſublata ſit ſexus differentia, & idem iuris ſit in vtriſque prout etiam in filio emancipato, in caſibus tamen in quibus eſt par conditio filij emancipati,
3 & exiſtentis in poteſtate; † Vnde non in nepote emancipato, neque in filio emancipato, qui agit aduerſus teſtamentum patris, cum talis non ſit eiuſdem iuris ad immutandũ teſtamentum, prout eſt exiſtẽs in poteſtate. Idem in filio legitimato per ſubſequens matrimonium, & per oblationem curiæ, vel per reſcriptũ, qui dicitur propriè, & verè legitimus quo ad ſucceſſorem vel alimẽta, Quemadmodum etiam in adoptiuo, & in filio, qui eſt in vtero, cum ſemper habeat mater alimenta ventris nomine, cum ſatis ſit quod aliquo modo poſſit hæres, eſſe vel dominus prout omnes ſupradictos caſus latè proſequitur multa adducens *Surd. de alimẽt. tit. 1 quæſt. 112 & 114 per tot.* cum alijs per *Ludou. Molin. de hiſpan. primogenit. lib. 2 c. 16 n. 30 vſq; ad* 47 & in aliis perſonis, vt vxore, & ſimilibus *Gutierez. canon. quæſt. c. 24 Paguer. deciſ. crim. 51 n. 5 Barboſ. in rubr. ſolut. matrim. p. 2 n. 44 in fi.*

An autem prædicta habeant locum in prima inſtãtia, cum de hoc in caſu mihi propoſito quæreretur Dixi veriorem eſſe opinionẽ affirmatiuam,
4 † quia æquitas, de qua in l. ſi inſtitut. § de inoffic. teſtam. militat tàm in prima, quam in ſecunda inſtãtia, ne ſcilicet filius fame pereat, & ius ſuum indiſcuſſum cogatur relinquere ob paupertatẽ, neq; eſt neceſſe, quod ſententia lata ſit ad fauorẽ agẽtis. Prout ita ſeruat Rot. coram Sanctiſſimo Romana bonorum de ceulis, 3 Decembr. 1584 & 14 Decembr. 1584 in eadem cauſa coram eodem poſt aſſignet. dec. 2 de iudic. Afflict. dec. 15 in fi. & de receptiſſima ſententia teſtatur Gabr. conſ. 29 n. 19 in fi verſ. vltima quæſt lib. 1 Mandoſ. cõſ. 12 n. 15 vbi quod ſẽper Rot. ex benignitate interpretata eſt diſpoſitionem d. § de inoffic. locũ ſibi vẽdicare in prima inſtãtia Bellam. dec. 88 Ludou. Molin. de primog. hiſpan. lib. 2 c. 17 n. 36 Reboff. de ſentent. præiudic. ſiue prouiſino. art. 1 gl. 2 n. 5 & 6 dixi ſupra c. 55 n. 31 & ita in pluribus locis iudicatum fuiſſe teſtatur Caro. Put. inter conſil. Sfort. Odd. poſt conſ. 100 n. 1.

Et quamvis in dict. § de inoffic. fiat mentio de ſententia, quàm prius obtinuit filius ad ſui fauorẽ,
5 qua ſtante mandantur decerni alimenta; † Tamen hoc ideo fuit ex contingentia facti, ideò non debet obſtare, vt reſpõdet *Rota in dicta cauſa Romana bonorum de ceulis, 14 Decemb. 1584 in fi.* & multis comprubat *Surd. de aliment. tit. 1 quæſt. 112 n. 18 verſ. & non obſtat, & n. 19 verſi. tamen arridet magis.*

Immò quatenus etiam ex facti contingentia hoc nõ eſſet, Tamen diſpoſitio illius § de inoffic. proce-
6 dit de iure antiquo † ſecundum quod exhæredatio præſumebatur iuſta l. nam & ſi is, § 1 de inoffi. teſtament. Vnde filius cogebatur iſtam præſumptionem extinguere duriore probatione, & ideo requirebatur ſententia; Quæ hodie ceſſant, cum præſumptio ſit magna pro filio, quod ſcilicet fuerit iniuſtè exhæredatus, ita vt etiam hæres debeat probare iuſtã cauſã exhæredationis, l. omni modo, C. de inoffic. teſtam. & in ſpecie ita declarat Menoc præſumpt. 15 n. 4 ad med. verſ. hoc equidem falſum eſt, lib. 1 cum aliis per Barb. in l. part. 5 n. 57 ff. ſolut. matr.

Amplius dicta alimenta danda eſſent, filiæ, quamvis ha-

7 uis haberet maritum,*quia licet teneatur eam a-
lere *l.penul ff.vt in p. ff.leg.l.ſi filia.§ 1 ff.fam.erciſc.*
pecul.qui filij ſint legitimi,num a 8. Tamen quando
illam non accepit indotatam ad id nō cogitur ſi
dos ipſi promiſſa nō ſoluatur Alex.in l. ſi cū do-
tem 23 § ſi antè in ſæuiſſimo,col.2 ad med. verſ.
itē.adde quod vir,n.8 ff.ſolut.matr. Abb.conſ.85
videtur primò quod hæredes,n.1 verſi.nā quādo-
cūque,lib.2 Rom.cōſ.517 in pr.n.1 & a ſequltur
Rot.corā Sāctiſſimo Romana bonorū de ceulis,
8 3.Decēbr.1584 ad fi.verſ.nō obſtat qood aliūde.†
Ita enim maritus poſſet expellere de domo vxo-
rem,nedū negare alimēta ob doté non traditam
Mand.ad Rom.conſ.517 in verb.poteſt.Cordub.
in l.ſi quis à liberis,§ ſi quis ex his,n.50 vſque ad
54 ff.de lib.agnoſc.&multis hinc inde relatis ra-
tionibus cōprobat Card.Mant.de tacit.&ambig.
9 conuen.lib.12 tit.17 n.3 &7 vſque ad 1a †Quam-
vis hoc nō ſit tutum prout veriorē opinionem
dixi ſupra c.65 n.23 vſque ad n. 28 cum aliis per
Barb.in l.1 p.3 num. 55 & 56 ff.ſolut.matr. habita
illā diſtinctione quod aut maritus non traduxit
ad domū ſuam vxorem,&nō cogetur traducere,
ſi non ſoluatur dos,aut eam traduxit,& tūc non
poterit propria auctoritate expellere iuxta cap.
porrò,de diuort.& ita etiam diſtinguit Syluestr.
in verb.dos,n.11.

Adde quod etiam huiuſmodi alimenta erunt danda
filiæ agēti ad bona paterna,quamvis marito de-
10 derit in dotem nomina debitorū,†Ex hoc enim
vir non tenetur eā alere,vt concludit Rot.corā
Sanctiſſimo Romana bonorū,de Ceulis,14 De-
cembris 1584 verſ.non obſtat quod quādo vxor.
vbi etiam reſpondetur ad Bald.in l.2 C.de act &
oblig.quod non loquitur de alimētis,ſed ſolū in
expenſis pro exigendis nominibus debitorum,
prout etiam concludit Specul.de donat inter
vir.& vx.§ ſi n.13 Bertrand.conſ.235 lib.7.

In quo tamen aduertendū eſt,quod maritus acci-
piēdo ſimpliciter in dotem nomina debitorum
11 non poteſt negare alimenta vxori,ſicut†quando
illam duxiſſet ſine dote,aut dotis promiſſione.
quaſi tunc videatur data perſona vxoris loco do-
tis,vnde tenebitur præſtare ei alimenta,ſaltē ob
ſeruitia,quæ vxor viro exhibet,cum enim illam
habeat in obſequio non eſt diſtinguēdum an ſit
dotata,vel ſine dote,affectu enim,non dotibus
matrimonia contrahuntur,vltra indecentiam vi-
ri,cum indecorum eſſet vxorem non alere prout
late explicat Surd.de aliment.tit.1 quæſt.32 n.11
& 12.

Verum eſt quod accipiens vxorē ſine mētione do-
tis non ſolum poterit cogere patrem ad conſti-
12 tuendum ſibi dotem †Gl.in l.obligamur.52 § le-
ge,in verb l.in pr.ff.de action.& oblig.ſed etiam
ipſam mulierem quando eſſet diues,cū per ideo-
titatē rationis cogatur vxor ſe dotare,ſicut co-
geretur pater filia petente,Bald.in l.fi.n.9 C.de
ſentēt.quæ ſine cert.quant.Non tamē ex hoc ſe-
quitur,quod illā non teneatur alere,cū aliud ſit
petere dotē,aliud negare alimenta,quæ interim
debentur,cum in facultate ſua ſit dotem exigere,
vt de veriori opinione teſtatur Surd.de alimeor.
qu.32 nu.15 verſ.&hoc voluit etiam,tit.1 contra
Iaſ in l.ſi donaturus § ſi quis indebitum,n.3 & 4
de condit.conſ.dat.

Ex quibus ſequitur,quod cum maritus teneatur ale-
re vxorem,quando illam duxit indotatam,vt di-
13 ctum eſt, † multo magis ad id cogetur,quando
habuit in dotem nomina debitorum,quod adeo
verum eſt,vt etiam ſpectet ad virum huiuſmodi
14 exactio ſuis expēſis,*ita vt mulier non teneatur
illas ſatisfacere, nec vir poſſit retinere aliquid
pro quātitate exacta, cū ex hoc nō debeat minui
dos mulieris,Intelligendo tamen in modica im-
pēſa,quaſi tunc vir debuerit cogitare neceſſariò
aliquid impendendum eſſe in exigendis debitis
15 †Quidquid aliud ſit in magna impenſa,ne reſul-
ret iniquitas ſi vir adhibuit negligentiā neceſſa-
riā,prout in ſpecie diſtinguit *Bal.in l.1 C.de bon.*
matern.n.13 col.vlt.poſt med.q.2 & in l.2 C.de act.
& oblig.verſ.quare quādo maritus:& in l.3 n.3 in fi.
C.de falſ.cauſ.adiect.legat & in l.per diuerſas,22 n.
10 q.6 C.mād.Iaſ.in l.ſi ex area,33 n.3 de cōd.indeb.
& in l.diuortio,8 § impendia,ad fi.verſi.adde idem
eſſe in marito,ff.ſolut.matr.& prædictā diſtinctio-
nem etiā ſeruat Rot.corā Sanctiſſi.Romana bo-
norū,14 Decēbris 1584 vbi ita concordatur opi-
nio gl.in l.1 ff.de impenſ.in l.1 ff.de impēſ.in reb.
dot.fact.cū ſententia Bar.ibi.in § neceſſariæ.n 6
Aret.Garz.Vaſq.&alij per Barb.in l.diuort.§.fi.
n.30 ſolut.matr.&hanc eſſe veram diſtinctionē,
& ſecūdā teſtatur Pinell.in l.1 p.2 C.de bon.
matern.n.70 verſ.placet.tamē opinio. Vbi tamen
conſiderat magnā vel paruā impenſam,non ſim-
pliciter,ſed reſpectiue attēta quantitate dotis I,
ſcio,de reſtit.in integr.Dec.in c.de appellation.
Alber.in l.hactenus,ad fi.de vſufr.Et dummodo
nomina debitorū non dētur æſtimata,quaſi tunc
videatur diſtracta ālea,ex qua poſſet reſultare lu-
crū,vel damnū Bar.in dict.l.1 § neceſſaria,de im-
penſ.in reb.dot.fact.&in l.mæuia 50 ſolut.matr.
Pinell.in d.l.1 n.70 p.2 C.de bon.matern.

Præſertim quando expēſæ ſunt neceſſariæ per quas
dos ipſo iure minuitur,quidquid ſit in vtilibus,
16 †quæ nō minuunt ipſo iure dotem ſed propter
illas eſt agendum Ita vt non valeat pactum vt
propter impenſas neceſſarias non ſit agendum,
17 † cum ipſo iure ſatiſfactio ſit facta,Vnde nō eſt
ſeruandum pactū tanquam impoſſibile licet va-
leret conuentio,vt propter impenſas vtiles non
agatur,quia illæ non minuunt ipſo iure dotē,vt
18 dictum eſt,Valeret †tamen pactum,vt dos inte-
gra reſtituatur nulla facta diminutione ratione
expenſarū neceſſariarū,quia ceſſat ratio,de qua
ſupra,vt declarat Barb in rubr.ff.ſolut.matr.p.3
19 nu.26 † Et idem in corporibus datis in dotem,
in quibus licèt diminutiò non fiat quoad domi-
nium propter impenſas neceſſarias,fiat tamen
quo ad valorem,& æſtimationem rerū,ex quo
in conſequentiam videbitur etiam diminutū ius
vniuerſale,videlicet quo ad æſtimationem rerū
Caſtr.in l.ſi is qui hæreditatem, 45 poſt pr ff de
cond.indeb.Cuiac lib.23 obſeru.c.12 cum aliis
per Barb.in rubr.ſolut.matr.p.3 n.23 Et quomo-
do dicātur neceſſariæ impēſæ in exigēda dote,&
nominibus debitorū *Corn.in l.1 n.3 C.de bō.mat.*

Quibus adde quod maritus in iſtis magnis impēſis
20 reſpectu dotis æquiparatur vſufructuario†*Bal.*
*in l.per diuerſas 22.q.6 n.10.C.mandat.*Vnde ad
illas non tenebatur quemadmodum neque vſu-
fructuarius cogitur eas facere de ſuo,ſed ſolum
ſumptibus proprietarij,ita vt neque prius debeat
expendere,& poſteà repetere,nam prius agit ad
21 pecuniam antequam opus ſit factum,† Talis e-
nim eſt procurator in rem ſuam,qui nō tenetur

de ſuo impendere l.ſi verò remunerandi,12 in fi. ff.mand. Et ſic eſt procurator in rem ſuam quo ad tutelam,& defenſionẽ non autem ad ſuſtinendum expenſas de ſuo,tenebitur tamen denũciare neceſſitatẽ proprietario,quia aliàs imputaretur vſufructuario propter ignorãtiam proprietarij Caſtr.in l.cum ad quẽ,7 n.2 C.de vſu.& habit. vbi dicit eſſe mẽti tenendũ Aret.10 conſ. finitur. n.4 verſ.ſed an vſufructuarius,C.eod.tit.& de veriori opinione teſtatur Surd.conſ.155 n.18 lib.2.

Tutius igitur dicẽdum eſt,tunc maritum non cogi præſtare alimenta vxori accipiẽdo in dotem no-
22 mina debitorum,† quando ſibi præcauiſſet, nam ideo vir tenetur ſuis expẽſis illa exigere,quia tacite hoc actũ videtur inter partes Corn.in l. 1 n. 3 C.de bon.matern.Vnde ſi cõſtet quod ſibi voluit præcauere,nõ tenebitur,prout tũc præcauiſſe diceretur faciẽdo ſibi cedi ab vxore omnes actiones & omnia iura cõpetentia pro exactione huiuſmodi dotis,inter quæ iura adeſt etiam ius petendi alimenta, & ſumptus litis illa pendente, quãvis officio iudicis extraordinarij peterẽtur, vel deberentur,cum hoc etiam cedi poſſit Bar.in l.1 § vſufructu,q.1 & 2 de nou.oper.nũc.Bal.in l. quod ſi minor,de minor. Guid.Pap.ſing.606 verũ ceſſio.in fi.cũ alijs per Tiraq.de retr.act.lign. §.26 gl.3 n.14 vbi colligit 47 caſus qui cedi poſ-
23 ſũt.† Prout regulariter omnis actio cedi poteſt,
24 *tot.tit.treb.Bar.in l.Modeſtinus,col.vlt.de ſolu*.† & in ſpecie iſtã tacitã reſeruationẽ prodeſſe marito,vt nõ teneatur ad alimẽta,ſed illa poſſit petere pendente lite conſidarat *Rot. in d. Romana bonorum,14 Decembris 1584 coram Sanctiſſimo.*

Ex prædictis colligitur eſſe locum præſtationi alimentorum,quæ licet non fuerint petita ante li-
25 tem conteſtatam,† tamen nihil releuat cum in quacumque parte iudicij poſſint peti, quaſi hæc non ſit exceptio dilatoria,ſemper enim grauatur filius.dum denegantur,ideo ſemper admittitur,
26 † Ita vt etiam petantur in cauſa appellationis,& poſt ſententiam latam,quia dum fit liquidatio ſemper filius eſt alendus, & maior ratio alendi militat in executione,quam ante ſẽtentiam,late Reb.de ſẽtent.præiudic.ſiue prouiſion.in præfat. n.25.26 & 28 & art.1 gl.2 n.14 & 15 Aym.cõſ.164
27 col.1 † ſiue agatur poſſeſſorio ſiue petitorio,cum immo maior ratio adſit petendi alimenta quãdo ſumus in petitorio.quaſi tũc probatio magis plena requiratur,& longior diſcuſſio, & maior impenſa,quam vbi de ſola poſſeſſione agatur Surd. de alim.tit.1 q.111 n.25.

Alia quę obijciuntur non cõſtare de inopia propter prætenſa bona quę habet filius non releuant,quia licet vna cauſa ceſſet propter diuitias, remanet tamen alia expenſarũ,& ſumptuum quæ fiunt in lite proſequenda quę ſola ſufficit prout aliquando ita fuiſſe obſeruatum dicit Reb. de ſent.prouis.gloſſ.2 art.1 n.23.

Sed quoniam Rebuff.loquitur de obſeruantia vnius
28 curiæ,quæ non eſt trahenda ad aliam cum † ſolum habeatur pro lege in eo loco, in quo viget Bal.in l.vlt.C.quæ ſit long.conſuet.Menoch.cõſ. 380 n.21 lib.4 Quãvis aſſeramus in ſtylo Romanæ
29 Curiæ;† qui in alijs curijs non poteſt allegari in quibus non extaret talis ſtylus , niſi fuiſſet per modum declarationis à ſummo Pontifice confirmatus Oſaſc.dec.22 n.16 poſt Felin.in c.ex parte, al 2 col.7 n.18 de reſcript.Boer.conſ.8 n.13.

Ideo tutius dicendum eſt non conſtare de prætẽſis bonis,cum teſtes non probent,vt infra ſuo loco
30 dicetur,Etenim ſi probaretur quod filius † eſſet diues nõ deberẽtur iſta alimẽta l.extr. de ventr. in poſſ mitt.Abb.in c.cũ haberet,de eo,qui duxit in vxo quã poll.Quaſi tunc ceſſet æquitas,propter quã decernuntur alimenta,prout etiam ceſſat timor,ne ob inopiã deſeratur proſequutio iurũ ſuarũ modico recepto *Surd.*qui de veriori opinione teſtatur de alim.tit.1 q.122 n.10 verſ.tamen
31 verior.eſt.† Cũ etiam iſta alimenta quamvis non decernantur ex ſola miſeratione,ſed tanquam de bonis proprijs filij,*Bal.in l.fi.C.de ordin.cogn.*Tamen non dicũtur vere decerni de ſuis bonis,ſed de his quæ aliquo caſu poſſunt eſſe ſua,l.1. § ſi d & ſi incertũ ff de vẽtr.in poſſ.mitt Maxime quia tanquã debita ex officio non dantur ei,qui habet aliunde l.ſi quis à liberis,§.1 ff.de lib.agnoſc.Bar. in l.libertus quas,§ 1 de alim.& cibar.legat.

Item addendum eſt,quod præter alimẽta prædicta erunt etiam ſubminiſtrandæ expẽſæ litis ex ea-
32 dem rationibus de quibus ſupra† Aym.con[...] 4 n.1 Rot.corã Sãctiſſimo Romana bonorũ,3 Decembr.1584 in fi.cum aliis per Menoch.præſumpt 35 lib.1 Ita vt præſtẽtur vſque quo diffinitiue fuerit pronũciatũ Molin.de primog.hiſpan.c 16 n.
33 40.† Arbitrio tamen Iudicis reſpectu q[...] Boer.q.324 ad fi.Couarr.pract.quæſt.c.6 n. 7.in fi.cum aliis quos adduxi ſupra c.55 n.53.ſine vlla tamen ſpe reſtitutionis quãvis contingat ſuccumbere in lite eum,cui præſtãtur ſũptus litis & ali-
34 menta.Ideo neque pro illis datur fideiuſſio,† ſi quãdo dubitaretur de fraude,aut calumnia prout
35 dixi ſupra c.33 n 27 vſque ad n.33 † & de veriori opinione teſtatur Menoc.præſumpt 35 n 56 vſque ad n.36 lib.1 late Surd.de alim tit.1 q 124.

Si tamen fuiſſet data fideiuſſio,aut facta promiſſio
36 reſtituendi in caſu ſuccumbentiæ,† tunc alimẽtarius tenebitur ad reſtitutionem huiuſmodi expẽſarum,exemplo cautionis,quæ præſtatur per creditores,quãdo veniret aliud priuilegiatus,agitur enim ex illa cautione quaſi iſta cautio ſit
37 habẽda loco proprietatis,& in hoc caſu lex fingat ſuper impoſſibili cauſato à iure poſitiuo ũ etiã tũc pecunia habetur ac ſi extaret *de Vin & Franch.*qui omnia prædicta latè declarat *dec.614 nu.2.& 3* Quamuis *nu.6.*concludat quod poſtquam de iure dicta cautio non erat præſtanda ſi
38 † fuerit præſtita poterit cõdici,& exceptione vti, ſi eſt cõmiſſa ſtipulatio, quia ex cauſa interceſſit ſatisdatio,ex qua nõ debuit intercedere *l.1 verſ.quid deinde.ff.vt in poſſeſ.legat.ſeu fideic.* Maxime in his qui nõ calumnioſe litigarunt,& in alimẽtis,ſeu expenſis præteritis ante ſentẽtiam.
39 † Nam iſtis quæ præſtantur poſt ſentẽtiam,& eius vigore fuerunt recepta.& pro cuius ſententiæ executione eſt data fideiuſſio de reſtituendo in caſu retractationis,omnia executa deberẽt reſtitui,ſi cõtingeret dictam ſẽtẽtiam retractari.cũ iura de hac materia loquentia intelligantur lite
40 pendente Franc.dec.614.in fi.n.7 † Imputarentur tamen auctori iſta alimenta,& litis expenſæ,quando obtineret ſententiam etiam cũ fructibus,cũ non debeat conſequi fructus rerum, & alimenta Surd.de alim.tit.1 q.124.in fi.n.14
41 † Ad cognoſcẽdum autem an ſit præſũptio pro actore petẽte iſtas expẽſas litis,attendetur tẽpus eiuſdem litis motæ,*l.ſed an vltro,ff.de negot.geſt.*

Abban

Abb. in cap. cum pro cauſa, in fin. de procurat. Surd. dict. q. 112 n. 15.

Provt quoque eſt notandum, quod licet filio ſint ſubminiſtranda alimenta cum expenſis litis quādo petit hæreditatem paternā, quamuis non obtinuerit aliquam ſententiam pro ſe ex ſuper alle-
42 gatis, † Tamen hoc non habet locum in filia quæ renunciauit dum pendet cauſa validitatis renunciationis Quia actio contra renunciationem ſtat in cognitione cauſæ, qua durante contractus in ſuo ſenſu permanet, donec per ſentētiam reſcindatur, etiam ſi ipſa offerat acceptum communicare, provt ita iudicatū fuiſſe teſtatur *Gul. Bened. in cap. Raynutius, in verb. duas habens filias, n. 249 in fi. verſ. ſola ergo ſimplex renūciatio, de teſt. poſt Aufr. in tract. de arreſt. cap. 6* ſequitur *Carol. Pur. inter cōſ. Sforz. Odd. poſt conſi. 100 num. 31.* quæ quando habeant locum dicam, Deo dante, in capite particolari.

Vlterius aduertendum eſt eſſe differētiam inter alimenta, quæ debentur filio exiſtenti in quaſi poſ-
43 ſeſſione filiationis, & non exiſtenti. † In primo enim caſo quando eſt in dicta quaſi poſſeſſione, quamuis pater neget filium, tamen cogitur illum alere etiam nulla præmiſſa ſummaria cauſæ cognitione quod ſecus eſt in ſecundo caſu, cum filius nullam habet quaſi poſſeſſionem, tunc enim, vt eidem filio decernantur alimenta, requiritur ſummatim cōſtare eum eſſe talem, quo conſtito pater cogitur alere, donec in plenario iudicio definiatur cauſa filiationis, & ita intelligitur text. *in l. ſi quis à liberis, § ſi vel parens de lib. agnoſcen.* cum aliis per *Conarr. pract. quæſt. cap. 6 n. 8.* provt hanc diſtinctionem notat etiam *Carboſ. in rubr ff. ſolut. matrim. part. 1 nu. 16 poſt gloſſ. in d. § ſi vel parens, in verb decernerent. Saisc. in l. vlt. n. 2 poſt gloſſ. fi. ubi C. de alend. liber.*

In caſu tamē, in quo filius petit alimenta à patre, vel in bonis paternis, ob quod vult probare filiatio-
44 nem, † non dabitur repulſa teſtium, cum tale iudicium ſit ſummarium in quo non admittitur reprobatio teſtium, vt in ſpecie concludit *Curt. Iun. in l. admonendi, col. 13 ad med. num. 68 verſ. & ad hoc beneficii ff. de iur. iur. Rom. ſing. 388 reprobatio perſonarum, num. 2 Vrſil. ad Affl. l. deciſ. 351 n. Farin. de oppoſ. contra perſon. teſt. quæſt. 62 n. 206.* Quidquid aliud ſenſerit *Zuccard. in l. vlt. nu. 304 in fin. C. de edict. diu. Adrian. tollen*, contra quem etiā *Menoch. de arbitr. lib. 1 qu. 32 nu. 10. Couarr. pract. quæſt. c. 17. ver. ſeptimò eſt in eadem, in fin. Carre. deciſ. 35 nu. 5. in princ. verſ. pone tamen exempla. Granat. ad Veſtr. in prax. lib. 5 c. vlt. in fin. n. 36.*

Intelligatur tamen prædicta, quando in iudicio quantūcunque ſummario non expectatetur alia
45 ſententia in principali cauſa, † quaſi tunc damnum, quod inferretur, non eſſet ſeparabile per aliud iudicium ſi plene non præiudicaret, tunc enim non admittitur repullatio, vt in filio petēte alimenta, & probāte ſe filium, quia filiatio poſtea venit probanda in iudicio ordinario, quaſi tunc cauſa ſolum apparentem probationem requirat; Aliud eſt quando pararetur plenum præiudiciū in expectādo aliam ſententiam in cauſa principali *Rom. ſing 388 in fin.* cum alia ibi *in addit. in verb. & ſequitur.* poſt *Aret. in c. veniēs, de teſti. & cōſ. 62 in fi. verſ. vltimò aduertat allegan. n. Menoch. de arbit. li. 1 qu. 32 n. 11 & de reten. poſſeſſ. remed. vlt. n. 4. quæſt. 15* latè *Marſil. in rubr. C. de prob. in fi. n. 445.*
verſ. fateor tamen. Curt. Iun. in l. vlt. n. 68 in fin. C. de edict. diu. Adr. toll.

Secundo intellige aliud eſſe quādo ageretur repul-
46 ſantis dictis ipſorum teſtium, & cū iſta repulſatio colligatur ex ipſiuſmet ſcripturę inſpectione; Vnde huiuſmodi cauſa reprobationis tanquam euidens, & clara in quouis iudicio debet admitti vt poſt *Zuccard. in d. l. vlt. n. 299 C. de edict. diu. Adr. toll* declarat in ſpecie *Meno. de arbitr. li. 1 q. 32 n. 11 in fi. verſ. ex quibus hoc duo.* Quamuis indiſtinctè tā in dicto, quàm in perſona loquatur *Curt. Iun. in d. l. fi. n. 68 C. de edict. diu. Adr. toll.*

Notandum eſt etiam, quod ſi in iudicio ſummario non admittitur reprobatio teſtium reſpectu per-
47 ſonarū, † vt dictū eſt *Io. Andr. alij in cap. veniens, il ſecōdo de teſtib.* Multò minus iſta inhabilitas attenderetur corā arbitratore, vt in ſpecie docet *A-*
48 *ret. conſi. 61 in fi. verſ. vltimo aduerte.* † Cum etiam idem ſit in probatione, quæ nō eſt ſufficiens coram iudice de ſubtilitate iuris, erit tamē talis coram arbitratore qui procedit de æquitate, & crederetur teſti reddenti rationem veriſimilem, quamuis non concludentem *Bald. in l. ſolam in fi. C. de teſtib.*

Pro iſta tamen ſummaria informatione ad effectum præſtandi alimenta, & ſumptus litis filio nō poſ-
49 ſent recipi teſtes parte nō citata. † *Surd. de alim. tit. 1 q. 112 n. 26* Provt in ſimilibus cauſis iſtæ receptiones teſtium fieri debent *Aug. conſ. 107 in fi. Dec. in l. vlt. n. in fi. C. de edict. diu. Adr. toll. Meno. de adipiſc. poſſeſſ. remed. n. 8* Aliàs omnia tanquam facta ſine citatione partis, & ab abrupto ſūt reuocanda *Dec. cōſ. 166 pro declaratione, in fi. verſ. & ideo quando duo conſonanti, n. 13 Rom. conſ. 158 circa articulū, in prin. Bald. in l. pact. quo pœnam, C. de pact.*

Poterit tamen Iudex ſe informare à teſtibus nōdū publicatis ad effectum decernendi litis expēſas,
50 & alimenta, † cum nō ſit neceſſe vt atteſtationes publicentur *Ceph. conſ. 127 n. 10 li. 1 Aſin. in prax. § 32 ampliat. 19 in fi. Alc. præſumpt. 9 reg. 3 num. 11.* cum ſufficeret pro decernendis iſtis ſumptib. nō ſolum præſumptio oriens ex ſententia, à qua fuit appellatum, ſed etiam alia ſimilis, de qua cōſtaret Iudici ſummariè *Bald. in l. ſi neget. ff. de lib. agnoſc.* Et tales atteſtationes etiam nō publicatæ faciūt præſumptionem non mediocrem *c. ſignificauerūt, de teſtib.* ſequitur *Surd. de alim. tit. 1 quæſt. 112. n. 27. Sim. de Præt. de interpret. vlt. volunt. lib. 3. interpret. 2 in princ. n. 17 in fi. fol. 511.*

Obſeruandum quoque eſt in huiuſmodi alimentis quod licet cōceſſio generalis includat omnes caſus, & cauſas, etiam ſi in vna maior ſit ratio, quā
51 in alia † *l. 1 § quod autem, de aleat. Aym. conſ. 92. n. 4. Dec. conſ. 5 in fi. & in l. ſi certis annis, nu. 13 C. de pact.* Tamen non comprehenderet cauſam priuilegiatam in ſpecie, provt eſt illa alimentorum, ad quem non extenderentur induciæ generales conceſſæ debitori ad ſatisfaciendū ſuis creditoribus *Cucc. de morator. præſcript. n. 90* Adeo vt ſi hæc vera ſunt in alimētis, quę præſtāda ſūt ex cauſa iam cognita, multo magis obtinebunt in iſtis alimētis, quę decernuntur pēdente iudicio donec cognitum ſit de meritis, ne dum in foro diſceptatur actor fame pereat, cum venter non patiatur dila-
52 tionem, *Bald. in l. pactum, Cod. de collat.* cum † etiā hac ratione hæres conueniatur intra tempora ad conficiendum inuentarium, *Angel. in l. 1 § hæc ſtipulatio ff. ſi cui plus quā per l. falcid. Surd. de alim.*

tit. 1 *quaeſt.*44 *nu.*37 & ita in ſpecie de huiuſmodi alimẽtis, quæ præſtantur pendente iudicio, quod quæcumq; induciæ non obſtent concludit *Idem Sard. deciſ.*323 *n.*9.

EPITOME.

Fideicommiſſum de bonis montium vacabilibus quod erat inutile an efficiatur validũ facta ſubrogatione in rebus nõ vacãtibus. ¶Et quid in legato vſusfructus debiti ex re aliena an ſuperueniente proprietate reconualeſcat, & ex eo conſtituatur vſusfructus formalis, & cauſalis. ¶ Et quid in legato rei feudalis, dotalis, emphyteuſis, & ſimilibus. ¶ Et in legato alimẽtorũ, quod euaneſcit propter diuitias an reſurgat adueniẽte neceſſitate. ¶Legans fundum emphyteoticum, etiã eccleſiaſticum quid cenſeatur legare, & an debeatur æſtimatio, & an ſi ſuperuenerit proprietas cedat cõmodo legatarij. ¶ Teſtator ſi legat quod habet in potẽtia an intelligatur de iure cõpetente in ſpe perituro illius morte. ¶Hæres quãdo teneatur rem alienam legatam præſtare, & quæ actio competat legatario tam contra eum, quam aduerſus dominum. ¶Legans rem in qua hæres habet aliquod ius an cẽſeatur legare ius hæredis. ¶Legatũ vſusfructus an valeat, ſi ius quod habuit teſtator tranſeat ad hæredem etiam alio titulo, quam hæreditario. ¶Teſtator ſciens rẽ per eum poſſeſſam ſubiacere cõditionibus extinctiuis an videatur eam tanquam alienam legare, & hæres teneatur eam præſtare ¶Et quid ſi legetur coniũctæ perſonæ, vel iura inſtitutionis, ſeu legitimæ. ¶ Pater legans dotem filiæ quamuis nullum ius habeat in re niſi in caſu, quo decederet ſine filiis, an videatur illud ius conditionale legaſſe.

SVMMARIVM.

1 *Legatum vſusfructus debiti ex re aliena nõ valet. Sed ſuperueniente proprietate reconualeſcit, n.3 Ex hoc dicto legato an conſtituatur in legatario vſusfructus formalis, vel cauſalis, n.*33.

2 *Legatũ rei feudalis, ſeu dotalis emphyteuſis, & ſuppoſita fideicõmiſſo ad cõmodũ extranei an ſit validũ.*

4 *Fideicõmiſſum de locis montium vacabilibus, quod erat inutile, efficitur validum facta inueſtitura in rebus non vacabilibus.*

5 *Legatum alimẽtorum quod euaneſcit propter diuitias alimentarij, reſurgit adueniente neceſſitate.*

6 *Legans fundũ emphyteoticũ nil aliud legaſſe videtur niſi emphyteuſim, quamuis ſit talis vt eius morte finiatur, & legatum reddatur inutile. Quid ſi ſuperuenerit proprietas, n.*7 *&* 8 *Et an proprietas cedat commodo legatarij, n.* 9 *Et ex coniecturis appareat voluntas teſtatoris, an debeatur æſtimatio, n.* 30. *Et an procedat in emphyteuſi eccleſiaſtica, n.*31.

10 *Regula Catoniana, qua neg it poſſe conualidari legatum à principio inutile, quando procedat.*

11 *Teſtator ſi legat quod habet in potentia in aliqua re, conualidatur legatum ſi illud deducatur ad actũ viuo teſtatore. Intellige ſi ius competens in ſpe ſit periturum illius morte, n.*12.

13 *Legatum rei, in qua adeſt vſusfructus valet, licet alias nõ valeret legatum vſusfructus, tãquam de iure, quod extinguitur per mortem. Idem ſi legaretur fundus, n.*14 *Et deberetur integer, n.*15. *Quid ſi legetur ei cuius eſt proprietas, n.*16.

17 *Rem alienam legatam tenetur hæres præſtare Et legatarius habet actionem perſonalem contra hæredes, non realem contra dominum, etiam quod dominus fuiſſet præſens, nu.*18 *Secus ſi conſenſiſſet, nu.*19 *Et quis conſenſus requiratur, n.*21.

20 *Legatarius ſi rem alienam ſibi legatam luerit, poteſt agere contra hæredem ad æſtimationem.*

22 *Teſtator ſciens rem per eum poſſeſſam ſubiacere conditionibus extinctiuis per illius mortẽ videtur tanquam alienã legaſſe, & tenetur ſi hæres illã præſtare, ſed ſi eſt factũ legatum coniunctæ perſonæ, valet ſiue ſciens, ſiue ignorans legauerit, n.*13 *Quid ſi eſt legatum iure inſtitutionis, ſeu legitimæ, n.*24.

25 *Legatum vſusfructus valet ſi ius quod habuit teſtator tranſeat ad hæredem etiam alio titulo, quam hæreditario & n.*28 *Declara ſiue teſtator expreſſe leget vt rem hæredis ſiue non n.*19.

26 *Legans rem in qua hæres habet aliquod ius, cenſetur legaſſe ius hæredis. Intellige vt n.*27.

32 *Pater dotem filiæ legans, quamuis nullum ius habeat in eo, niſi caſu quo decederet ſine filiis, videtur illud ius conditionale legaſſe.*

CAPVT CCXXXVII.

Teſtator legans vſumfructum ſibi debitum in re aliena nihil videtur relinquere, cum tale
1 legatum nõ valeat, †quaſi effectus illius conferatur in tempus quo ius ſuum eſt peritutũ *l. pluribus, § & ſi placeat. de verb. oblig. l. ſi cũ mentio, de vſufruct. legat. Iaſ. in l. quod in rerum, § ſi vſumfructũ, n.*5 *in* 2 *notab. de leg.*1 *Bald. in l. vxor. patrue, C. de le.*
2 † Prout etiam in re feudali, ſeu dotali legata per maritum & re ſuppoſita fideicommiſſo ad commodũ extranei, emphyteuſi, & ſimilibus, de quibus per Peregr. de fideicomm. art. 33 n. 23.
Verum eſt quod ſuperueniente proprietate cõuali-
3 daretur iſtud legatum vſusfructus factum ab † vſufructuario, quamuis enim ab initio fuerit inutile, tamen ſuperuenientia iuris in vita teſtatoris cõfirmat legatum inualidum, cum aucto iure datoris augeatur ius accepturis, prout econtra reſoluto iure dantis, reſoluitur etiã ius accipientis l. lex vectigali fũdo, de pign. Bat. in l. ſi à titio, de rei vind. c. 1 § ſi. de cõtrouerſ. inueſtit. & in ſpecie legati cõcludũt Alex. Imol. & alij in l. quod in rerũ, §. ſi vſumfructum. ff. de legat. 1 & ibi latè cõprobat Zaſ. col. 3 in princ. verſ hanc. doctrinam limitat. n. 4 vſque ad n. 7.
Ita in ſimili dicimus valere fideicommiſſum factum de locis montium vacabilibus, & de eorum fructibus inueſtitis in aliis locis dicti mõtis Quamuis enim illa eſſent vacatura per mortem eius, in
4 cuius perſona poſita fuerat, †Nihilominus fideicommiſſum quod tẽpore donationis erat inutile efficietur validũ facta inueſtitura, & ſobrogatione dictorum locorum in aliis rebus, & locis non vacabilibus, ſiue annuis cẽſibus, ſiue ſtabilibus, & ſic fideicommiſſum erit factũ euentualiter, quatenus dicta loca vacabilia inueſtirẽtur, ita in ſpecie cõcludit Rot. corã R.P.D. Orano Rom.
5 bonotũ, 25 Octobris 1585. †Et facit in ſimili illud de legato pro alimẽtis euaneſcente propter diuitias alimentarij, quod reſurgit ſuperueniente neceſſitate Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vxor. notab. 3 § 23 nu. 7 fol. 354 Surd. de aliment. tit 5. quæſt. 7 in fi. n. 38 poſt Caccialup. in l. ſi qua illuſtris, n. 93, C. ad orphic.

Idem

Idem eſt in fundo emphyteutico quem ſi aliquis le-
gauerit, nihil aliud videtur legaſſe, niſi emphyteu-
6 ſim, † quamuis ſit talis vt eius morte finiatur, &
legatum redderetur invtile *Alex.conſi.2 n.5 verſi.
& iſta eſt deciſio, lib.5 alias eſt conſ.30 quentā omne,
col.5 ad med.verſ.& poteſt aßignare, n.12 li.1 & conſ.
19 circa primum, in 4 dub.col. penult.poſt med.verſ.
ſed his non obſtantibus, n.14 lib.6 Ruin.conſ.* 212 *n.8.
lib.*1 vbi de communi *Soc.Iun.conſi.74 nu.19 lib.*
11 & de recepta ſententia teſtatur *Cardin.Mant.de
conceſſ.vltim.volum. lib.9 tit.1 n.8 late Surd. deciſ.
21 n.10 & conſ.113 n.14 lib.1.*

Tamen ſi ſuperuenit proprietas; non dicitur extin-
ctum legatum, ſed conſolidatum, quamuis enim
ſit extincta emphyteuſis ſuperueniẽte proprieta-
7 te,† Ideo videretur potius perimi legatum, quaſi
hic nouus ſtatus rei ſit contrarius veteri, Quid-
quid aliud ſit quādo dictus nouus ſtatus ſequitur
ex antiquo, & eſt ei implicitus, quo caſu relictum
augeretur argumẽto *l.ſi.ff.ſi ex nox.conſ.agat.l.ſer-
8 uum filij, in princ.de legat.*1 † Nihilominus deberet
emphyteuſis exemplo legati vſusfructus, quādo
tamen de toto diſpoſuit teſtator, non de iure tā-
tum, quod habuit, quamuis acceſſio ſit ſeparata
non realis, & concreta vt declarat Salic.in l.vxor
patrui.in fi.n.3 C.de legat.& ibi Corn.col.2 poſt
9 med.n.6.7 & 8 Idem. Corn.conſ.84 col. vlt.li.2.†
Et an etiā directū dominium cedat cōmodo le-
gatarij explicat Iaſ.in l.ſeruum filij, in princ.nu.
16 col.vlt.in fi.de l.1 Et quamuis proprietas con-
firmet legatum, nō tamẽ per hoc debetur propri-
etas quaſi nō ſit acceſſoriū legatū, nec ei coniun-
ctum per modum acceßionis Peregr.de fideicō-
miſ.art.33 n.22 Florian.in d.l. quod in rerum, § ſi
vſumfructum, n.3 de quo latius Iaſ.in d.l.ſeruum
filij, ff.de l.1.

Neque obſtat quod ſi legatum nō valet ab initio in
proprietate non poteſt ex poſt facto conualeſce-
10 re, cum ſit contra regulam catonianam quæ† ne-
gat poſſe conualidari relictum, quod à principio
fuit inutile l.1 ff.de reg caton. Quia illud proce-
dit in legatis, quorū dies cedit à morte teſtatoris,
nō in legato vſusfructus, cuius dies cedit ab adi-
ta hęreditate *l.1 § 1 ff.quand. dies vſusfruct.l.cod.l.
vnic.§ in nouißime, C. de caduc.toll.* prout declarat
*gl.in l.quod in rerum, 24 § vſumfructū, in verb inu-
tilem, ad fi.ff.de l.1 & ibi Iaſ.n.7 in 4 notab.Petr.de
Bell.pertic.in l.vxor patrui, in fin.verſ.dico, C.de le-
gat.& ibi Corn.n.5 & 6.* vbi etiā idem tenet in em-
phyteuſi non obſtante d.regula Catoniana.

Ideo etiam ſi teſtator legat quod habet in potentia
11 in aliqua re conualidatur legatum, † ſi illud dedu-
catur ad actum viuo teſtatore Alex.conſ.11 n.17.
12 lib.3 Surd. conſi.113 n.12. † Vbi nom.38 intelligit
quando ius competens in ſpe teſtatori erat peri-
turum illius morte, ſecus quando illud ius nō ex-
tinguitur per obitum ipſius Ruin.conſi.212 n.13.
& 14 lib.1.

Prædictis adde idem eſſe quando teſtator legaſſet
rem, in qua habet vſumfructum, licet enim alias
13 non valeret legatum vſusfructus, † tanquam fa-
ctum de iure, quod extinguitur per eius mortem,
vt dictum eſt. Tamen hoc intelligitur quando le-
garetur illud ius, vel vſusfructus, ſecus ſi eſſet le-
gata res, in qua adeſt vſusfructus. valebit enim tūc
legatum, quaſi rei appellatione ſignificetur pro-
prietas *l.ſi duo, in fi.ff.vti poßid.*& in ſpecie ita cō-
cludit *Imol.in l.cum pater filios, 79 § cū pater fidei-
commiſſum, ad med.n.10 & in § pater filia, in fi.ff.
de l.2 Alex.conſi.9 viſis, col.penult.in princ. verſ.i-
dē habemus, nu.14 li.2 & conſ.47 n.6 li.3* ſequitur
*Card. Mant.de conceſſ. vlt.volunt.li.9 tit.1 n.20 ad
14 fi.verſ.& hanc ſētentiam.*† Prout etiā quādo legaſ-
ſet fundū, cuius appellatio includit etiā propri-
etatē cum vſufructu *l.ſi alij, de vſufruct.l.* Idcirco
deberetur fundus integer, nō pro iure teſtatoria
15 tatum, † non ſecus quando legaretur res, quæ
includit res corporales, & incorporales l.rei ap-
pellatio.de verb.ſignif. & in ſpecie vtrūque caſū
notat *Peregr.de fideicomm.art.33 n.20 ante fi.verſ.
16 diuerſum eſt ſi teſtator.*† Quidquid aliud ſit, quādo
iſta res, in qua teſtator habet vſumfructū legare-
tur ei, cuius eſt proprietas, tunc enim legatū nō
valeret, quaſi res ſua ſibi legari nō poſſit *l.res pro-
pria.C.de l.J. Maeuius, § fundo, in fi.de legat.2 § ſed
ſi rē legatam, inſtit.de l.* & notat *Imolan d.§ cum
pater fideicommiſſum n.10.* Quando tamen eſſet res
ſua pleno iure, & irreuocabiliter, ſi enim nō eſſet
talis poſſet legari prout etiā quando aliquod ius
ſibi deficiebat late Surd. conſi.113. n.20 vſque ad
nu.24 lib.1. Diuerſum eſt enim ſi legauit ei, qui
17 non habet proprietatem, † nam tunc teſtator vi-
detur legaſſe rem alienam, quam tenebitur hæres
pręſtare *l. Stecho, de vſufr.l.§ non ſolum, inſtit.de l.*
Cum legatarius habeat actionem perſonalem
18 contra hæredem, † & non realem contra domi-
num rei, etiam quod dictus dominus fuiſſet præ-
ſens, & tacuiſſet, Nam ſi conſenſiſſet, aut actum
19 conſentiendi feciſſet, † videretur rem ſuam dona-
re, & contra ipſum poſſet agi virtute talis cōſen-
ſus, nec poſſet amplius pœnitere *Bald. in l.ſi ſine
volūtate, C.ad Velleian.Iaſ.in l.qui Romæ, § duo fra-
tres, n.43 de verb.oblig. Alex.cōſ.20 n.11 li.3 Dilect.
de art.teſtam.tit.de l.caut.37 Franc.Marc.dec.319.
li.1 & dec.286 num.4 in fi.eod.lib.Ruin.Roder. Pec-
ch.Capra & alij per Caualc.de vſufruct.n.102.& 103*
20 † Ita vt etiam ſi legatarius rem alienam ſibi lega-
tam lueret, poſſet nihilominus agere contra hæ-
redem ad æſtimationem *Bart. in d.l. qui Romæ, §.
fratres, col.penult.verſ.duodecimo quæro.* diſtinguē-
do vt ibi per Iaſ.n.40 cum ſeq Boer.conſ.18 n.13.
21 † Et qui conſenſus requiratur, vt quis poſſit de re
ſua teſtari, & illam legare, aut fideicommittere, &
quando poſſit reuocari, & qua actione contra
eum agatur latiſſime Peregr.de fideicommiſſ.art.
44 n.32 vſque ad n 38.

Immo etiam ſi teſtator ſciret rem per eum poſſeſſā
eſſe obligatā cōditionibus extinctiuis per mor-
tem ſuam quia ius tantum perſonale habeat, aut
22 ius reale alium tranſituturum, tamen ſi* ſciente
illam rem legauit videtur legaſſe tanquam rem
alienam, ita vt hæres teneatur ad illius præſtatio-
nem iuxta *l.cum alienam, C.de legat. vt poſt Cumā.
Imol. Aretin.& alios* per eū allegatos notat in ſpe-
cie *Peregrin.de fideicommiſſ.art. 33 n.25 Capr.conſi.
146.col.2.*

Prętertim ſi eſſet factum legatum coniunctę perſo-
næ, quia valet ſiue ſciens, ſiue ignorās legauerit,
23 * & ſi res aliena præſtari non poteſt debebitur
æſtimatio *l ſi res obligata, de l.1 l.rem alienam,* C.
*de l.Rot.coram Cardin. Mellino Rom.hæreditatis, 29
24 Iunij 1592.** Vbi etiam quod quando tale legatū
eſt factum iure reſtitutionis, ſeu legitimæ ſtatim
debetur non deducto vſufructu, cum debeantur
fructus, ſicut de legitima *auth.nouißima, C.de in-
offi.teſtam.*

Amplius quamuis non valeat legatum vſusfructus,
quaſi teſtator videatur ſolú legaſſe ius quod ha-
ber, licet morte ipſius peritucum *l. vxor patrui*, C.
25 *de l. cum alio ſupra adductis*, † Tamen ſi illud ius
habuit teſtator tranſeat ad hæredem alio titulo,
quam hæreditario valebit legatum, tūc enim in-
telligetur nó de iure teſtatoris, ſed de re ipſa hæ-
redis, apud quem cū illa reperiatur poſt mortem
legantis, non poterit dici inutile legatum, nó ha-
bita conſideratione, quod aliud ſit ius hæredita-
rium aliud ius propriū, ſufficit enim quod hæres
non grauetur onere redimendi, vt ius plenum nó
26 ſuum duntaxat cenſeatur relictum, * Quemad-
modum dicimus de teſtatore legante rem in qua
hæres habet aliquod ius, cēſetur enim legaſſe ius
hæredis, modo non fiat cōmemoratio iuris ipſius
27 teſtatoris, ſed ſimpliciter res legetur. *licet etiam
quando fieret commemoratio iuris ſui compre-
henderetur quoque ius hæredis, ſi ex coniecturis
poſſet apparere, quod illud etiā voluiſſet legare,
vt in legato totius rei, aut ſtāte declaratione mē-
ſuræ fundi, quæ comprehenderet etiam partem
hæredis, vel in ſimilibus caſibus, prout declarat
Aym. conſ. 133 n. 4 poſt Bart. in l. ſeruo electione, § fi. de l. 1 Caſtr. conſ. 413 præmittendū, col. 1 lib. 1 Quaſi
tunc hæres nó grauetur aliquo onere redimendi
*l. cum filius, & de minus, de l. 1 l. vnum ex familia, § ſi
rem ſuam vbi Bart. de l. 2 Card. Mant. de coniect.
vlt. volūt. li. 9 tit. 1 n. 21 poſt med. verſ. nā ſimili quo-
que modo. Couarr. in c. filius noſter, n. 5 in fi. verſ. quia
& teſtator. de teſtam.*

Et in ſpecie quod non extinguatur legatum rei, in
qua teſtator habet vſumfructum, & ius tempore
28 perituturum* quando illa res eſſet hæredis vel hæ-
redi debita poſt mortē teſtatoris cōcludit *Surd.
dec. 93 n. 31 verſ. & hoc etiam modo tollitur. Alben.
conſi. 71 n. 4 Peregr. de fideicommiſſ. art. 31 num. 24.
ante med. verſ. & in emphyteuſi. Coru. conſi. 84 col. pe-
nult. & vlt. nu. 10 lib. 1 Socin. Iun. conſi. 68 num. 13.
lib. 4 Rub. Alexan. conſi. 95 n. 8 in fin. verb. præmiſſis
29 tamen non obſtantibus. Ruin. conſi. 18 lib. 2.* *Quod
procedit ſiue teſtator expreſsè leget vt rem hære-
dis ſiue nó, cum ſufficiat eſſe hæredem vniuerſa-
lem Quidquid contrarium ſenſerit *Iaſ. in l. 2 C. de
iur. emphyt.* vbi requirit dictam expreſſionem, cū
cōtra eum ſit verior opinio, vt teſtatur Gabr. cōſ.
85 n. 7 lib. 1.

Quare licet etiam legatum emphyteuſis ſit nullius
momenti tanquam de re quæ morte teſtatoris fi-
nitur Alex. conſ. 2 n. 5 li. 3 cū aliis ſupra allegatis.
30 * Tamen ſi ex coniecturis appareat voluntas te-
ſtatoris, quod ſaltem debeatur æſtimatio non re-
ſtringeretur legatum ad ius quod habet teſtator,
ſed eſſet præſtanda res ipſa, vel æſtimatio *Alex.
conſ. 6 n. 11 in fi. & nu 25 lib. 2 Ruin. conſi. 121 n. 15. li.
1 Iaſ. in l. vxor patris, in fi. verſ. limit. n. 1 C. de lega.
Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 9 tit. 1 n. 18
in fi.* vbi admittit coniecturā illam, quādo teſta-
tor dixit velle ſortiri effectū omnia quæ in teſta-
mēto ſcripſit, vel quando impoſuit aliquod onus
legatario *Couar. in cap filius noſter, n. 2 in fi. verſic.
31 hac tamen ſententia.* *Quæ procedūt quāuis ſimus
in emphyteuſi eccleſiaſtica, cū illa poſſit legari,
ſicut donari Surd. dec. 93 n. 1 in fi. Debetur enim
æſtimatio in legato rei eccleſiæ ſecūdum verio-
rem opinionem, & magis cōmunem, de qua per
*Alex. in l. idem Iulianus § conſtat, nu. 12 leg. 1 dixi
deciſ. 56 nu. 1 & per tot. Menoch. præſumpt. 3 9 n. 4.
& ex Peregr. de fideicomm. art. 11 nu. 102 in fi.*

Ex prædictis colligitur nō poſſe dubitari de validi-
tate legati ſtāte ſuperuenientia iuris, per quod il-
lud fuit conualidatum. Vltra quod nō fuit ſolum
relictum ius quod habebat teſtator, ſed res ipſa,
ſeu fundus, quo caſu nó poteſt dici legatum inu-
tile ex ſupra allegatis, Maxime quia etiā fuit le-
gatum omne ius, Vnde intelligitur nó ſolum de
iure quod competit realiter de præſenti, ſed etiā
quādo competeret ius in ſpe aliqua probabili, &
ſic non ſolum ius quod habet in re in actu, ſed
etiam in potentia, cū etiam ſpes poſſit donari, &
legari agendo etiam ex teſtamento contra hære-
dem, vt illa ſpes remittatur, quāuis ſpes reduce-
retur ad effectum poſt mortem teſtatoris, Ita vt
quoque cenſeatur legatū ius quod putabat ſe te-
ſtator habere cum ius etiam putatiuum veniat,
prout omnes ſupradictos caſus latiſſime cōpro-
bat *Surd. conſ. 113 nu. 1 a vſque ad n. 26 & num. 31.
32 vſque ad nu 39 lib. 1* *Vbi etiam ex hoc concludit
quod pater legans dotem filiæ quamuis nullum
ius in ea haberet, niſi in caſu quo decederet ſine
filiis, tamē videtur illud ius conditionale legaſſe,
quod per mortem filiæ ſibi competebat argumē-
to *l. 1 in prima reſponſ. de dot. prælég.*

Nec facit quod vſusfructus formalis qui abſtrahi-
tur à proprietate non debeatur legatario, prout
nec cauſalis, qui eſt cū ego fruor re mea propria,
33 *Nam accedēte proprietate viuo teſtatore vſus-
fructus extinguitur, & cōſolidatur cum proprie-
tate, & efficitur ex formali cauſalis, vnde forma-
lis nō poteſt deberi legatario tāquam extinctus,
nec cauſalis, qui ſequitur prædiū quod pertinet
ad hæredem, non ad legatarium.

Quia reſpondetur verius eſſe deberi legatario vſū-
fructum formalem, qui erit nouus, & diuerſus ab
vſufructu teſtatoris *l. ſtipulatio iſta, § ſi quis ita de
verbor. obligat.* Quāuis enim fuerit extinctus vſus-
fructus formalis in vita teſtatoris, Tamē qualitas
fruendi formaliter in eo extinguitur, non autem
facultas fruendi, Vnde vſusfructus formalis faci-
lius conſtituitur in perſona legatarii, quia habet
vbi figat pedē ſaltem in generali facultate fruen-
di, cuius generalis facultatis duæ fuerunt ſpecies
ſcilicet formaliter, & cauſaliter, & ſic ex neutra
ſpecie emanat vſusfructus d. legatarii, ſed ex illa
generali facultate, & quatenus etiam debeat cō-
ſtitui ex alterutra ſpecie cōſtituetur ex vſufructu
cauſali qui eſt apud hæredē, cum illarum quali-
tatū facilior ſit mutatio, vt ex cauſali fiat forma-
lis, & ex diuerſo prout in ſpecie declarat *Zaſ. in l.
quod in rerū, § ſi vſumfructum, col. 5 poſt princ. verſ.
ſed dic. legatarie, n. 6 ff. de leg. 1.*

EPITOME.

IVdicium poſſeſſorium decimatū adipiſcendæ,
retinendæ, & recuperādæ an debeat cognoſci
per ſeculares, ſeu eccleſiaſticos ¶Et quid ſi cō-
tendatur de qualitate fructuum decimaliū, ſuo
illatū, vel quando eſt dubiū an illi fuerint ſolutæ
vel in laico cōductore decimarum, & in caſibus
mixtis, & in quibus ſolum de illatū facto quærī-
tur & an ſit locus præuentioni. ¶ Cauſa iuramēti,
& vſurarum ad quem Iudicem ſpectet. ¶Laicus
quando cōueniatur coram eccleſiaſtico ex loca-
tione, legato & actione perſonali concernēte rē
eccleſiæ. ¶Conceſſio decimarum facta Regibus
quo-

quomodò intelligatur. ¶Et quis Iudex ſit cõpetens, & quid in decimis permutatis. ¶Reditus ſpirituales, & oblationes an poſſint laicis concedi, & locatio eis facta valeat. ¶Facultas percipiendi decimas quo caſu poſſit in ſecularem tansferri. ¶Fructus decimarum, ſeu beneficiorũ an valide locẽtur ad vitam, ſeu vltra triennium, & quid in illis ex quibus vnicus tantum fructus percipitur quolibet triennio. ¶Conſẽſus partium an poſſit tribuere iuriſdictionẽ ſeculari in cauſis decimarum, & an ſuper eis valeat compromiſſum. ¶Laicus quãdo ſit arbiter & Iudex in cauſa matrimonij & ſpirituali. ¶Et quid in hoc operetur cõſuetudo, aut priuilegiũ, vel licẽtia ſuperioris. ¶Clericus ſpoliatus, quando poſſit allegare priuilegiũ fori. ¶Propter negligentiam Iudicis eccleſiaſtici an detur recurſus ad laicum, & talis recurrens ſit excommunicatus, & incapax fructuum beneficij, & quando concedatur abſolutio & an probetur recurſus per iura minus formiter extracta ¶Mulier an poſſit eſſe arbitrix, & cognoſcere de cauſis decimarum, & eſſe procuratrix quando agitur de ſalute animarum. ¶Ius decimãdi an poſſit compromitti. ¶Et tranſactio ſuper decimis valeat. ¶Clericus ſi adeptus fuerit poſſeſſionẽ decimarum cum decreto Iudicis ſecularis cum clauſula *ſaluo iure*, an ſit conueniẽdus coram eodem quãdo prętẽditur reuocatio dictę immiſſionis. ¶Delegatus ad cognoſcendum de iure alicuius rei an cognoſcat de poſſeſſione, & dominio.

SVMMARIVM.

1 *Iudicium poſſeſſorium adipiſcendæ ſuper decimis pertinet ad iudicem eccleſiaſticum.*

2 *In poſſeſſorio adipiſcendæ admittitur exceptio defectus proprietatis.*

3 *In iudicio retinendæ poſſeſſionis decimalis laicus an poſſit eſſe iudex, & n. 6.*

4 *Titulus ſaltem coloratus ſemper eſt probandus in quolibet poſſeſſorio cauſæ ſpiritualis, & n. 98.*

5 *Beneficiati non dicuntur domini bonorum ſpiritualium, ſed loco adminiſtratorum habentur.*

7 *Iudex laicus an cognoſcat in Iudicio recuperandæ poſſeſſionis, decimalis, & n. 8.*

9 *Iudex ſecularis admittitur ſi eſt contẽtio de qualitate fructuum decimaliũ eligendorũ. Idem ſi agatur de furto decimarũ, & quando eſſet dubium an decima fuerit ſoluta, n. 10 Vel ſi eſſemus in laico cõductore decimarum, n. 11. Et in omnibus caſibus in quibus ſolũ de facto quæritur, n. 12. Sed in ſupradictis caſibus non excluditur Iudex eccleſiaſticus, n. 16.*

13 *Secularis cognoſcit vbi diſputatur an fuerit interpoſitum iuramentum, vel ſi vſurarius nõ vult vſuras reſtituere.*

14 *Si de facto, & de iure decimarũ dubitatur ad iudicẽ ſecularem non ſpectat, Quid ſi ſecularis præuenit ſet, n. 15.*

17 *Reus etiam laicus conuenitur coram eccleſiaſtico ex locato legato, vtráque actione perſonali concernente rem eccleſiaſticam. Et de ratione, n. 8.*

19 *Locatio decimarum facta laicis valet de fructibus, & cura collectionis, non de iure decimandi.*

20 *Redditus ſpirituales, prouentus intra eccleſiam, oblationes & ſimiles laicis concedi non poſſunt.*

21 *Facultas percipiendi decimas poteſt in laicum transferri, dummodo in eũ nõ transferatur dominium. Et quæ ſit ratio differentiæ, n. 22. Intellige vt n. 23.*

24 *Fructus decimarũ poſſũt locari ad vitã conductoris, & quare. Idem in fructibus beneficiorum quaſi nõ transferatur ius ſpirituale, n. 25.*

26 *Vſufructuarius vendendo, vel locando fructus, transfert ſolum commoditatem fruendi.*

27 *Emphyteuſis, fundũ, ſeruitus, & ſimiles, quando poſſint in alium transferri relatiue.*

28 *Conceſſio decimarum facta Principibus, & Regibus qualiter intelligatur.*

29 *Res eccleſiæ, & fructus illarum quando poſſint locari vltra triennium.*

30 *Iudex laicus non eſt competens in iudicio petitorio decimarum.*

31 *Seculari non permittitur cauſa decimarũ, quãdo petitorium eſt admixtũ cũ poſſeſſorio. Et ſtante dicta mixtura requiritur expreſſa proteſtatio actoris quod non intendit procedere ſuper petitorio. n. 32.*

33 *Liquidatis iuribus petitorij, non eſt pronunciandum ſuper poſſeſſorio.*

34 *Conſenſus partium non ſufficit vt Iudex laicus poſſit definire cauſas decimarum pertinentes ad eccleſiaſticos, & n. 35. & 36.*

37 *Arbiter vel arbitrator tanquam amicabiles compoſitores cognoſcunt de exceptione rei ſpiritualis.*

38 *Compromiſſum de iure decimarum non valet, ſed ſolum de commoditate. Idem in vſufructuario, n. 39.*

40 *Fructus decimarum compromitti poſſunt ratione præteriti temporis etiam in laicum.*

41 *Iudex ſecularis non videtur competens, vt clericum inuitum citare poſſit licet poſſeſſorio agatur.*

42 *Laicus poteſt eſſe arbitrator in cauſis ſpiritualibus. Limita in cauſa matrimonij, n. 43.*

44 *Secularis licet non poſſit ſolus eſſe arbiter in cauſis ſpiritualibus, poterit tamen eſſe ſimul cum clerico Sed non poſſet ſimul delegari, n. 47.*

45 *Qualitas duorum laicorum per ſe inhabilium, habilitatur propter adiunctionem vnius clerici.*

46 *Priuilegium vnius ex fratribus poſſidentibus communiter patrimonium, quando iuuet alios.*

48 *Arbitri & arbitratores ſuper re ſpirituali de licentia ſuperioris quicumque eſſe poſſunt.*

49 *Laicus ſi ex cõſuetudine, & priuilegio haberet poteſtatem cognoſcendi de poſſeſſorio cauſarum ſpiritualium, diceretur iudex competens Quæ conſuetudo an valeat, n. 51. & 52. Et an extendatur ad loca vicina n. 50 & 53.*

54 *Conſuetudo ſeu ſtatutum à laicis editum ſuper decimis etiam infeudatis non valet.*

55 *Iudex ſecularis nec etiam cũ eccleſiaſtico admittitur ad cognitionẽ cauſæ decimarum, in caſibus quibus non poſſunt per laicos cognoſci. Declara vt n. 56.*

57 *Cauſa decimarum nec principaliter nec incidenter à laico cognoſcitur, licet ratione incidentiæ alias competens poſſet cognoſcere.*

58 *Decimæ ſi concedantur per Pontificem Regibus, & Principibus de eis cognoſcit ſecularis etiam priuatiue quoad eccleſiaſticum, ſiue ſit quæſtio facti ſiue iuris. Et princeps poteſt iſtas decimas libere alienare & ad hæredes tranſmittuntur, n. 59. Quid in decimis datis in feudum, n. 60.*

61 *In cauſis decimarũ, quæ conceduntur in feudũ laicis, ſpectat cognitio ad iudices eccleſiaſticos. Et quæ ſit ratio, n. 62. At in iſtis debet cognoſci è eccleſia, n. 63.*

64 *Eccleſiaſticus cognoſcit quãdo cõtrouertitur an laicus poſſideat decimas iuſto titulo, vel colorato.*

65 *Cauſa ſpiritualis, & decimarum non cognoſcitur per*

ſecularem, quamvis ſummarie, ac de plano ſine aliqua diſcuſſione poſſit de ea ſquere.

66 *In queſtione medij facti de re ſpirituali non cognoſcit laicus poſt tranſmiſſam inhibitionem ab eccleſiaſtico.*

67 *Sacularis an cognoſcat de facto decimarum, & beneficij quando ad hoc ſufficit quaſi poſſeſſio.*

68 *Conſuetudo tribuit iuriſdictionem etiam in ſpiritualibus, & ſtante dicta conſuetudine an poſſit ſacularis cognoſcere de cauſa poſſeſſoria decimarum. Quid probato exercitio ab immemorabili tempore concurrente fama priuilegij, n.69.*

70 *Poſſeſſorium rei ſpiritualis eſt ſpirituale, vel quaſi, & eius cognitio ad eccleſiaſticum ſpectat.*

71 *De decimis vbi ſolum agitur inter clericos, aut reus ipſe ſolus eſt clericus, tunc cauſa poſſeſſoria decimarum, aut alia ſiue ſpiritualis ſiue temporalis, & profana coram eccleſiaſtico tractetur.*

72 *Citatio generalis vt pratendens intereſſe compareat, eſt nullius momenti ſi conſtat quis poſſideat.*

73 *Clericus ſpoliator comparens, & poſſidere ſe allegans, poteſt allegare fori priuilegium, & petere remiſſionem ad ſuum iudicem.*

74 *Propter negligẽtiam iudicis eccleſiaſtici in adminiſtranda inſtantia clerico turbato datur recurſus ad laicum. Contrarium eſt verius, n.75 & 76. Ita vt recurrens ad laicum ſit excommunicatus, nec abſoluitur niſi conſtito de paritione, & efficitur incapax fructuum beneficij, n. 77 & 89 Et ad probandum talem recurſum ad curiam ſecularem Rota adhibet fidem iuribus minus formiter extractis, n.78.*

80 *Praxis cognoſcendi apud Regios magiſtratus cauſas decimarum, cum laici illas negant ſoluere clericis, non eſt admittenda.*

81 *Iudex eccleſiaſticus non excluditur à cognitione in cauſa decimarum, in caſibus in quibus laicus cognoſcit. Sed admittetur vterque iudex quod poteſt concedi fauore eccleſiarum, n.82.*

83 *Decima ſi fuerit cum alia re permutata auctoritate Pontificis, tunc cauſa de decima coram ciuili magiſtratu cognoſcitur.*

84 *Compromiſſum ſuper decimis in caſibus in quibus poteſt fieri in laicum poterit etiã fieri in fœminam.*

85 *Mulier poteſt eſſe arbitrix, quando permittitur ei iudicare.*

86 *De apicibus iuris non eſt diſputandum vbi agitur de ſalute animæ, de male ablatis reſtituendis, de cauſa decimarum, & ſimilibus.*

87 *Mulier poteſt eſſe procuratrix, quando agitur de ſalute animarum.*

88 *Ius decimandi quod inter aliques controuertitur an competat, nec ne, non poteſt compromitti. Contra, n.89 Declara vt n.90.*

91 *Tranſactio quando valeat ſuper decimis, vt detur ſpirituale pro temporali. & econtra, vel fiat commutatio ſpiritualis cum ſpirituali, & cuius auctoritas requiratur relatiuè.*

92 *Compromiſſum de decimis conceſſis laicis ante Concilium an poſſit fieri in ſecularem.*

93 *Clericus ſi adeptus fuerit poſſeſſionem decimarũ cũ decreto iudicis ſecularis cum clauſula ſalue iure, an quando pratenditur reuocatio iſtius immiſſionis poſſit conueniri coram eodem iudice, & n.94.*

95 *Laicus in ſpiritualibus non poteſt ſe intromittere ſecundum veriorem opinionem.*

96 *Poſſeſſorium non ad merum factum, ſed etiam ad ius pertinet, & ius quoddam eſſe definitur.*

97 *Delegatus ad cognoſcendum de iure alicuius rei non ſolum cognoſcit de dominio, ſed etiã de poſſeſſione.*

CAP. CCXXXVIII.

IN materia decimarum, de quibus in caſu mihi
propoſito, Prima ſit concluſio. Iudicium poſ-
ſeſſorium adipiſceodę ſuper decimis pertinet ad
1 Iudicem eccleſiaſticum, † cum habeat annexam
cauſã proprietatis, & cognitionem iuris ſpiritua-
lis, nec poſſit dici temporale quaſi cognoſcen-
dum ſit an petens decimas habeat titulum, ex
quo immitti debeat in poſſeſſionem illas exigẽ-
di; cuius tituli & proprietatis cauſa cognoſcitur
per Eccleſiaſticum nec à laicis poteſt tractari c.
tuã a de ordin. cogit. c. lator, § qui filij ſint legiti.
Abb. in c. 1 n. 6 col. 3 de iur. calumn. aeroald in
rubr. de iudic. n. 51 Couarr. pract. quæſt c. 35 n. 1.
verſ. 1. concl. Et in ſpecie decimarum concludit
Guid. Pap. quæſt. 1 n. 3 col. 2 verſ. de poſſeſſorio
autem adipiſcendæ. Menoc. conſ. 268 n. 7 lib 3. &
de recuper. poſſ. rẽ. 15 n. 235 Ludolf. Schrader de
2 feud. p. 10 ſect. 1 n. 92. † Cum etiam in iſtis poſ-
ſeſſoriis admittatur exceptio defectus proprieta-
tis, quæ ſit facile liquidabilis Rol. conſ. 2 n. 35. lib.
3 cum alis de quibus per Peregr. de fideicom. art.
48 n. 30.

Secunda concluſio. In iudicio retinendæ poſſeſſio-
3 nis decimalis Iudex etiam laicus poteſt eſſe, † cum
enim actor in hoc caſu ſolũ petat ſe nõ turbari,
nec moleſtia affici à reo conuento, nõ eſt neceſ-
ſaria diſputatio ſuper titulo, quaſi ſufficiat acto-
rem eſſe in poteſtate exigendi decimas, Ferret.
conſ. 1 n. 11 & 12 lib. 1 Oſaſc. dec. 116 n. 1 Menoc.
conſ. 268 n. 9 lib. 3 & de retin. poſſ rem. 3 n. 124.
Guid. Pap. quæſt. 1 n. 3 verſ. ad idem cognoſcit, &
quæſt. 85 num. 4 verſ. & ſimiliter in materia. Alc.
Grammat Afflict Gulielm. Bened. & alij per Pe-
regr de fideicomm. art. 48 n. 63 vbi etiã indiſtin-
ctè concludit in omni poſſeſſorio poſt Io. Ign. in l.
neceſſarios, § non alias, in 2 p. ff ad Syllan. Rol.
conſ. 23 n. 2 lib. 2 Prout etiã indiſtinctè, in quoli-
bet poſſeſſorio quod laicus cognoſcat tenet
Theſ. dec 82 & 117 & ibi late Add. n. 1 Minſing.
obſeru. 67 centur. 2 And. Furl. obſeru. 38 lib. 1.

Iſta tamen concluſio non videtur tota, Nam quo-
ties agitur de poſſeſſorio cauſę ſpiritualis, ſiue a-
dipiſcendæ, ſiue retinendæ, ſiue recuperandę ſẽ-
4 per probandus eſt titulus ſaltẽ coloratus. * Guid
Pap. quęſt 85 notab. 9 n. 19 C. de edict. diu Adr.
toll. & conſ. 200 in cauſa beneficiali, col. 1 poſt.
verſ. & ex his cõfirmatur. Aym. conſ. 258 n. 9 Cum
enim beneficiati nõ dicãtur domini bonorũ ſpi-
ritualiũ, ſed habeantur loco adminiſtratorum &
procuratorũ tenẽtur ante omnia exhibere man-
datũ, l. ſi quis inficiatus 13 ff depoſit. Ita vt ſine
titolo præſumatur intruſio, c. 1 de regul. iur. in 6.
c. vnic. de eo qui mittit. in poſſ. eod. lib Caſtr. cõſ.
253 ad confirmationẽ, ante fi in 3 dub. lib. 2 ſicut
qui agit ad reſtitutionem vxoris c. ex tranſmiſſa,
8 de reſtit. ſpoliat. & latè explicat Aym. conſ. 258.
num. 9 Quidquid contrarium ſentiat Bero in c. 1
de iudic. nu. 51. vbi tenet in poſſeſſorio retinen-
dæ, & recuperandæ poſſe iudicem ſæcularem co-
gnoſcere de cauſi beneficij eccleſiaſtici, licet
6 non permittatur in iudicio adipiſcendæ: * Quia
contra-

Digitized by Google

contraria opinio eſt verior in omnibus poſſeſſo-
riis, cum ſemper ſit neceſſaria quædam ſummaria
probatio alicuius tituli ad iuſtificandum poſſeſ-
ſionem, nec aliter poſſit obtineri in quibuſcumq;
interdictis ex ſupra allegatis & in ſpecie contra
Berouum concludit *Cou. pract. quaſt. c. 35 n. 1 verſ. ex
quo patet. & verſ. verum ſi diligenter per Gl.* quā ce-
lebrem dicit *in c. vnic. de cauſ. poſſ. & propriet.* cuius
etiā opinionis refert fuiſſe *Ioan. Dayman in prob.
pragmat. ſanct. § poſtrem o, f. 112* quod etiam voluit
nulla facta diſtinctione poſſeſſorij *Reb. de decim.
q. 10 n. 7 Put. deciſ. 361 lib. 1.*

Tertia Concluſio. Quando tractatur cauſa in iudi-
cio recuperandæ poſſeſſionis decimalis Iudex e-
7 tiam laicus poteſt de ea cognoſcere, † cum enim
ſolum actor aſſerat ſe fuiſſe ſpoliatum ea poſſeſ-
ſione, vel quaſi exigēdi decimas, in quo olim fuit,
nō eſt neceſſaria alia diſputatio ſuper titulo pro-
ut concludit *Guid. Pap. q. 1. 2 in fi. verſ. ad idem fuit
indicatum, & q. 85 in pr. & q. 207 in fi.* quem ſequi-
tur *Menoch. conſi. 268 n. 9 & 10 libr. 3* & latius *de
recuper. poſſeſ. rem. 15 n. 210 Oſaſ. dec. 216 n. 1 Auff.
in repet. clem. 1 de off. ord. q. 3 prine. concl. 8 n. 87 a-
lias n. 17 & 18 verſ. & merito ſupra dixi ad med. f. 125*
cū aliis per *Bernard. Lauren. in caſibus, quibus ſecu-
lar. man. impen. in cleric. n. 18 verſ. præterea iudices.*

Sed cum etiam in hoc remedio recuperādæ poſſeſ-
ſionis requiratur cognitio tituli ſaltem colorati
prout in feudalibus, iuriſdictionalibus, & ſimili-
bus latè *Pereg. de fideicom. uſſ. art. 52 n. 152* Vide-
8 tur dubia iſta opinio Ideo † tutius dicendum eſt,
vt neque hoc caſu poſſit Iudex ſæcularis cōgno-
ſcere. Militant enim omnes rationes ſupra alle-
gatę, quod quoties agitur de poſſeſſorio, ſiue adi-
piſcendæ ſiue recuperādæ, ſeu retinendæ ſemper
requiratur dicta ſummaria cognitio *Aym. cōſ. 258
n. 9 cum aliis ſupra adductis*, & multis comprobat
*Rol. conſ. 23 n. 16 & 17 lib. 2 Guid. Pap. conſ. 149 poſt
Butr. in c. vlt. de iudic. Lignan. & alij in clem. diſpen-
dioſam, eod. tit. Curt. Iun. de feud. p. 7 q. 6 col. 4 in pr.
verſ. quæ communis opinio, fol. 542 Barb. in c. fi. de iu-
dic.* quem licet non approbet *Aym. conſi. 258 n. 4.
vſque ad num. 8.* Tamen non eſt diſcedendum à
prædictis ob rationes ſupra allegatas, & latè cō-
probat etiam *Couar. pract. quaſt. c. 35 n. 1 verſ. ex quo
patet ad med. & verſ. verum ſi diligenter, & verſ. non
obeſt.* Cum etiam in iudicio recuperandæ obſtet
notorius defectus proprietatis *Dec. conſ. 191 col.
pen.* cum aliis per Pereg. *de fideicom. art. 42 n. 138.*
Adeo vt etiam oporteat iſtum titulō coloratum
nullum habere defectum ſaltem apparentem
Menoc. conſ. 811 n. 84 lib. 9.

Quarta Concluſio. Cum eſt contentio de eligendis
fructibus, neque diſputatur ſuper poſſeſſorio, aut
petitorio rei decimalis, ſed ſolum de qualitate
9 fructuum decimalium eligendorum, † tunc hu-
iuſmodi cauſa poterit cognoſci per Iudicē ſæcu-
larē quaſi nihil habeat ſpiritualitatis, ſed ſolū in
facto conſiſtat *Gemin. in c. vlt. in fi. n. 14 verſ. a caſu
poſter, de for. compet. in 6. Felin. in c. cauſam 5 ante
fin verſic. fuerit enim ad quaſtionem, numer. 15 de præ-
ſcrip. Gomeſian c. ſi annuum quod eſt vltim. num. 15 de
iudic. in 6 Rebuff. de decim. q. 10 n. 4 verſi. idem ſi a-
gatur. Menoch. conſi. 268 n. 11 lib. 3 poſt Feder. conſi.
245 n. 3 Calder. conſil. 15 de decim. Auffr. de poteſt.
ſecul. in Eccleſ. reg. 4 fall.* Quaſi tunc non ſit quæ-
ſtio ſpiritualis, ideo laico tales fructus decima-
rum poſſunt concedi titulo locationis *c. 2 de lo-*
*cat. Gl. in c. peruenit. 1 quaſt. 3 Imol. in l. ſi ſi vi ſtlus
58 nu. 6 col. 1 in fi. ff. ſolut. matrim.* Quod quomodo
intelligatur dicam infra *verſic. aduertendum ta-
men eſt.*

Prout idem eſſet quando ageretur de facto, vt de
furto decimarum, vel de ſola facti quæſtione, &
10 executione, & † quando eſſet dubium an decima
eſſet ſoluta necne, vel iniuſte occupata, tunc enim
etiam laicus cognoſcet *Rip. in c. decernimus, colu.
vlt. de iudic. Petr. Bellug. & alij de quibus per Reb.
de decim. q. 10 nu. 3 verſi. ſecus ſi agatur. & nume. 38.
poſt n. ed. Feder. conſi. 245 ad fin. & conſi. 96 in fi. n. 3.
Iaſ. conſi. 93 ad med. verſi. ſi autem ſit q. lib. 1 Gutier.
Caldas. Gomeſ. & alij per Barb. in l. titia 35 nu. 48 ff.
ſolut. matr.*

Idem quando eſſemus in laico conductore deci-
marum, quaſi tunc non agatur de iure illarum,
nec de decimis ſoluendis ab his, qui tenentur
11 eas ſoluere, † ſed ſolum de ſoluendo pretio, quo
fuerunt conductæ decimæ alicuius parochiæ at-
que etiam à colonis & à quibuſcumque prædio-
rum dominis ſolutæ, Hoc enim caſu poterunt
tales conductores coram Iudicibus ſecularibus
conueniri, quaſi tunc agatur actione mere per-
ſonali, puta ex locato ad mercedem, & ad fru-
ctus decimarum perceptarum, & non de reſti-
tutione rei Eccleſiæ, vel clerici *Couar. pract. quaſt.
cap. 35 numero 2 verſ. quinon non video congruum. co-
lumn. 4 ad med Matth. Bryſſ. ad Auffr. de poteſt. ſe-
cul. in Eccleſiaſt. reg. 4 fall. 19 numero 23 in fin. fol.
364.*

Quod etiam eſt in aliis caſibus, in quibus ſolum de
facto quæritur, Tunc enim eſt omnino ſeparata
12 cognitio à cognitione cauſę ſpiritualis vt* de ma-
trimonio, aut ſimilibus, quando ſcilicet tantum
dubitatur an fuerit contractum inter aliquos ma-
trimonium de facto necne, Etenim in hoc caſu
non impeditur ſecularis cognoſcere *Bart. in l. om-
ne innouatione, n. 2 C. de ſacroſ. Eccleſ. & in l. quoties.
C. de iudic. Felin. in c. vlt. n. 10 in fi. verſic. nihilomi-
nus dicas, de exception. Couar. de ſponſalib. 2 p. c. 8 §.
12 nu. 3 Gemin. conſil. 16 Auffr. de poteſt. ſecul. ſuper
Eccleſ. reg. 4 fall. 8 n. 12 f. 353* latè *Menoc. conſi. 366
n. 1 lib. 4.*

Sicut etiam ſecularis cognoſcit de iuramento, & e-
ius obſeruantia quando non diſputatur de eius
validitate, ſed tantum an fuerit interpoſitum
13 † *cap. licet de iur. iur. in 6* Idem de cauſa vſurarum
quando partes nō negant vſuram fuiſſe commiſ-
ſam, ſed vſurarius non vult eam reſtituere *ca. poſt
miſerabilē de vſur. c. cum ſit generale. de for. compet.
Gemin. conſil. 66 n 4 verſic. ſecundo modo deducitur.
Menoch. conſi. 366 n. 12 Soc. in c. cum ſit generale, n.
19 & 20 de for. comp.* & omnes ſupradictos caſus
comprobat *Barbeſ. in l. titia 35. nu. 12 vſque ad nu.*
14 *27 ff. ſolut. matrim.* † vbi etiam quando dubitatur
de facto & iure non cognoſcet ſecularis, ne con-
tinentiæ cauſæ diuidantur, cum ſolum permit-
tatur ei cognitio de facto ſpiritualiū, quando il-
lud eſt omnino abſtractum ab omni ſpirituali-
tate *cap. quanto, de iudic. Corn. conſil. 227 n. 6 libr. 3
Addit. ad Bar. in l. omni innouatione. in verb. ego de-*
15 *co, verſ. aduerte tamen C. de ſacroſan. Eccleſ.* † ſi au-
tem ſecularis præuenisſet cognoſcendo de ipſo
facto ab ſuperſedeat propter quæſtionem iuris
Bald. in l. cum proponas n. 1 C. de rebus credit. Con-
ſultius tamen res agetur vt oblata cauſa eccleſia-
ſtica etiam incidenti & quæſtione facti coram

ſecnlari Iudice ille cuius intereſt ad ſecularē Iudicē accedat, ab eoque petat, vt illius cognitionem aſſumat, atque Iudicem laicum inhibeat, ne etiam in ea incidentet procedat, Tunc enim ſi Iudex ſecularis oondum cepit negotium tractare, eccleſiaſticus eandem cauſam incidentem expedit citatis illis, ad quos tangit, prout ita faciēdum rectius eſſe concludit *Conar. de ſponſalib. 2 p. c. 8. §. 12 n. 5 in fi. verſi. vnde conſulimus. poſt Gerard. ſing. 96 not. n. 1.*

In quo tamen aduettendum eſt, vt quamvis Iudex laicus poſſit de cauſſis decimatum cognoſcere ſi agatur ſimpliciter de fructibus, & in aliis caſi-
16 bus ſupra adductis, † Non tamen excluderetur Iudex eccleſiaſticur, qui etiam poterit in eiſdem caſibus procedere, cum fauore eccleſiarum poſſint vtriq; coguoſcere, & ſic erit cognitio mixti fori argumento *c. cum ſit, de for. cōpet.* quod voluit in terminis *Feder. cōſ. 255 in fi. Auff. de poteſt. ſecul. in Eccleſ. reg. 4 fall. 19 in fi. verſ. ſubdens, fol. 364 poſt Ludouic. in l. tetia 35 column. 2 ff. ſolut. matr. Cenall. qu.... Feltn. in c. cauſam 7 col. vlt. poſt med. verſ. facit enim ad queſtionem, n. 15 de praeſcript. Calder. conſi. 15 in fi. de iudic. Rip. in c. 2 in verſ. & idec, n. 76 eod. tit. Gut. ad l. regn. p. 1. q. 14. n. 4 Gomeſ. in c. ſi. n. 16 de iudic. in 6* Ita vt ſit locus præuentioni inter eccleſiaſticum, & ſecularem iuxta regulā *l ſi quis poſtea de iudic.* & in ſpecie declarat *Barboſ. in l. Titia. 53 n. 84 poſt prin. ff. ſolut. matrim. poſt Fulgeſ. conſi. 166 col. 3 ad med. verſ. nam & ſi vtrumque. Caſſan. conſi. 45 n. 8.*

Et facit quia laicus etiam teus poteſt conueniri coram eccleſiaſtico ex locato, legato, aliaque a-
17 ctione perſonali, † quæ aliquo modo concernat rem ipſam eccleſiaſticam vbi ſaltem per laicum probabiliter non negatur rem illam eſſe eccleſiæ. Ita vt ſimplex negatio non ſufficiat, aut reddat rem dubiam, cum debeat eſſe veriſimilis, & cum probabili ratione *Cardinal. in c. ſi clericus laicum. 5 ad verſi. dic. defendendo, & ibi Fel. n. 4. de for. compet.*

Ratio eſt, quia tunc non dicitur mere actio perſonalis, ſed concurrit cum reali atque ideo propter
18 concurſum realis trahitur ad eius naturam † *l. qui fundum 89 § ſi in ex parte, vbi Bar. n. 2 ff. ad l. falc.* Quamvis etiam ſecundum alios eſſet tractanda ſolum coram eccleſiaſtico iſta cauſa decimarum circa menſuram, aut pretium, quod fuerunt conductæ, quaſi ortum habeant ex iure decimarum, quod eſt eccleſiaſticum prout concludit *Azor. in ſum. lib. 7 c. 36 q. 6.* licet ex ſupradictis verior ſit opinio ad vtrumque ſpectare *Feder. conſ. 245 in fine cum aliis ſupra allegatis.*

Magis autē prædicta procederent quando iſti conductores decimarum ſubmiſiſſent ſe inſtrumento & cōtractui locationis cenſutis, & legibus canonum, & iuriſdictioni eccleſiaſticæ, aut iuramentum ſuper illarum ſolutione præſtitiſſent vt declarat *Conar. pract. q. c. 35 n. 2 col. ad med. verſ. non videc, in fi.*

Aduertendum tamen eſt ad illud quod ſupra dictum fuit valere locationem decimarum factum laicis, ideo tunc poſſe cognoſci per eccleſiaſticū,
19 † Debet enim hoc intelligi de fructibus decimarum, & eura collectionis, non autem de iure decimandi, quod neque ad modicum tempus locari poteſt *Gloſſ. in c. quamuis 17. in verb. conceſſerit, verſi. ſed non percipiunt, de decim. Abb. in c. ad hæc*
20 15 n. 4 *queſt. 2 eod. tit. Bero. conſi. 21 n. 8 lib. 1* † Prout dicimus de redditibus ſpiritualibus prouenientibus intra eccleſiam, & de oblationibus, & ſimilibus, quæ laicis non poſſut concedi ne videantur habere adminiſtrationem eccleſiæ *Abb. in c. ſecūdum 6 in fi. verſ. ſed redditus ſpirituales, n. 22 ne cler. vel Monach.* Ita vt in ſpiritualibus ac eis annexis non conſtat locatio facta laicis, quāvis admixtæ eſſent aliæ res tempotales, nam tūc etiam cōmittitur ſimonia, & contractus locationis eſt nullius momenti *Rot. coram Card. Seraph. Morphet. fructuum 9 Iannar. 1582 de qua per Card. Mant. de tacit. & ambi. conu. lib. 5 tit. 3 n. 16.*

Amplius quamvis facultas percipiēdi decimas poſſit in laicum transferri *c. veſtra. locat. Ruin. conſ. 42*
21 *n. 19 lib. 5* † Tamen intelligetur dummodo tranſlatio facultatis fiat abſque eo, quod traoſferatur dominium, vt in locatione ad modicum tempus, per quam dictum dominium non transfertur, vnde non poterit fieri per locationem ad longum tempus, per quam fit tranſlatio dominij vtilis *l. 1 §. quod autem, de ſuperficie* & in ſpecie ita diſtinguit *Caſtr. in l. vſufruct. 58 col. vlt. in prin. verſi. vnde facit. n. 3 ff. ſolut. matr. poſt Glo. in c. quamuis, de decim. Abb. in c. ad hæc. in fi. eod. tit. Imol. in c. 2 col. vlt. in pr. n. 7 in fi. de locat. Rim. Iur. conſi. 429 n. 7. Card. Māt. de tacit. & ambig. conuent. lib 5 tit. 3 n. 12*
22 *in fi.* * Ratio differentiæ eſt, quia cōductor laicus non facit decimas ſuas, niſi poſtquā eas percepit de volūtate domini *l. ſeruus 63 ante fi. verſi. locaui, ff. de furt.* Decimæ autem poſtquam ſūt perceptæ conſiderantur tanquā fructus temporales & ideo tunc laicus eſt capax illarum, ſed quando dominium transfertur in laicum, efficitur dominus decimarum antequam ſint percepte, & illas colligit ſuo nomine, quod eſt prohibitum *c. prohibemus, de decim.*

Adde tamen quod ſi in tranſlatione vtilis dominij expreſsè fuerit declaratum, quod laicus non re-
23 cipiat decimas nomine ſuo, * ſed potius nomine eccleſiæ tanquam eius procurator valebit conceſſio, cum nō ſit prohibitum illum percipere decimas nomine eccleſiæ *Rip. in c. 2. n. 55 de iudic.* ſequitur *Barb. in l. vſufructu 58 n. 7 ad fi. verſi. quare ſi in tranſlatione. ff. ſolut. matr. poſt. Couar. lib. 1 var. reſolut. c. 17 n. 5.*

Poſſent autem fructus decimarum locari ad vitam conductoris, quia in hoc propoſitu tale tempus
24 dicitur modicum, † cum poſſit etiam intra breuem terminum decedere *Gloſſ in cap. quamuis, de decim. Cardinal. in c. apoſtolica, colum. 3 quaeſt. 4 de his quæ fiunt à prælat.* & ita ſeruat *Rota per Mohedan. dec. 4 & 248. & 250 alias 7 & 9 de locat.* vbi quod licet Concilium Lateranenſe improbet locationes perpetuas *c. 2 § ſanè de decim. in 6.* Non tamen excludit locationes ad vitam *Bero. conſ. 21 num. 7 lib. 1.* Vbi tamen intelligit, dummodo iſta locatio ad vitam fiat auctoritate ſuperioris *cap. 1 de reb. Eccleſ. non alienand.* & ſequitur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 5 tit. 3* & declarat etiam *Reb. de decim. qu. 10 n 34 verſi. ſed ex cauſa.* Et dummodo non fiat locatio iudæo *Idem Reb. ibid. n. 33 in fi.*

Idem eſt in fructibus beneficiorum, quæ laicis poſſunt locari *cap. 2 de locat. c. v enim ne prælat. vices ſuas.* Quaſi in eum non transferatur ius ſpirituale,
25 † ſed commoditas fruendi, quæ in temporalitate conſiſtit *cap. quamvis, de decim. Anchar. conſil. 233.*

prima

prius inquirendum nu.3 Caſtr. *conſi.361 venerabilis numero 1 lib 1* Aliud enim eſt ius, aliud vtilitas quæ percipitur ex ipſo iure *l. ſi vſuſfructus 66 de iur. dot. Oldrad. conſi. 102 ad fin. Iaſ. in § ſeruiana nu. 110 inſtit. de action. Ludou. Molin. de primog. hiſp. lib. 1 c. 11 n. 10.*

Simile eſt in vſufructuario, qui vendendo, vel locando fructus transfert ſolum commoditatem fruen-
26 di, † licet non mutetur ius vtendi fruendi *l. neceſſario 8 § vlt. de peric. & commod. rei vendit.* Hermanort. Dec. *in l. naturaliter, §. nihil commune, nu. 18 de acqui. poſſ.* Aym. *conſ. 52 n. 5* & late comprobat Barb.
27 *in l. vſufructu 58 n. 2 & 3 ff. ſolut. matr.* † vbi multa de emphyteuſi, feudo, ſeruitute, & ſimilibus commoditatibus quando poſſint in alterum transferri cum aliis ad intellectum *d. l. neceſſario 8 §. vltim. de peric. & comm. rei vend.*

Quemadmodum ſi Principibus & Regibus conceduntur decimæ, non intelligitur de iure ſpirituali
28 percipiendi decimas, † cum illius ſint incapaces *c. cauſam, de præſcript.* Sed tantum tribuitur, facultas percipiendi ſuo nomine fructus, qui appellatione decimarum includuntur, qui fructos non cenſentur res ſpirituales, & eccleſiaſticæ, ſed temporales *c. ſi. ne prælat. vic. ſuas.* Redoan. *de ſpoliat. cleric. q. 14 n. 14* Bald. *in l. ſi vſuſfructus, in lect. antiq. de iure dot.* & in ſpecie late id comprobat Barb. *in l. titia 35 n. 41 ff ſolut. matr.* vbi de variis decimis conceſſis Regibus, que vulgo tertiæ nuncupantur ſeu tertias regalium, quæ concedantur ex iuſta cauſa, & fauore fidei Hoſt. *in ſumm. de decim. n. 13 verſ. ſed non debet. Vaſq. illuſtr. quæſt. c. 89 n. 6 lib. 2 Garzias, de expenſ. & melior. c. 1 in fin nu. 97 tom. 17 f. 289* Rodet. Soarez. *alleg. 18 Put. dec. 319 lib. 3.*

Quare etiam licet res eccleſiæ non poſſint locari vltra triennium, *vt in extrauag. ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alienandis.* Mohedan. *dec. 270 alias 12 locat.*
29 † Hoc tamen intelligitur de rebus ipſis, non de fructibus Couar. *var. reſol. c. 16 lib. 2 n. 6 in fi. verſi. ſexto viſu eſt Card. Mant. de tac. & ambig. conuent. lib. 5 tit. 3 n. 21* vbi etiam *num. 22* quod *d. extrauag. ambitioſæ*, habet locum in rebus eccleſiæ, quæ ſingulis annis coluntur, & ex quibus etiam ſingulis annis fructus colliguntur non autem in illis, ex quibus ſingulo quolibet triennio vnicus tantum fructus percipitur tunc enim triennium pro vno ſolum anno computatur, & ideo huiuſmodi prædia in nouem annos poterunt locari Idem Cardinal. Mant. *d. lib. 5 tit. 13 n. 32 poſt Couar. d. c. 16 nu. 6.* Quamvis illud de fructibus non ſit tutum, cum poſſet fieri fraus cõſtitutionis ſi permitteretur locatio fructuum vltra triennium *Beer. dec. 214 n. 2 Card. Mantic. de tacit. & ambig. convent. tit. 13 lib. 5 n. 33.*

Quinta Concluſio. In petitorio iudicio decimarum
30 multo magis prohibebitur eſſe Iudex laicus,* cũ prohibeatur in poſſeſſorio vt dictum eſt, ſi enim petatur per Rectorem, vt reus ſoluat decimas, & ex aduerſo replicetur non teneri ad illarum præſtationem, & nullum ius competere illas petendi, vel quia prætendatur inueſtitura, ſeu conceſſio, ex quibus excluditur ſolutio decimarum, & in ſimilibus caſibus, tunc quia agitur in petitorio, dicitur diſputari de iure, non de nudo facto, Ideo tanquam ius decimandi ſit ſpirituale, cognitio ſpectat ad eccleſiaſticum *Feder. conſi. 245 ad fi. verſ. ſine præiudicio. Cuman. conſil. 84 quia cauſa in princ. Fulgoſ. conſ. 166 in quæſtione, quæ vertitur, col. 2 poſt* *med. verſi. quinto quia, nu. 3.* Rebuff. *de decim. q. 10 n. 12 Menoch. conſi. 268 n. 14 lib. 3.*

Sexta Concluſio. Si iudicium petitorium ſit admixtum cum poſſeſſorio, tunc neque etiam permitte-
31 retur talis cauſa decimarũ Iudici ſæculari † *Cenæ pract. quæſt. c. 35 nu. 1 verſi. prima concluſio Bart. in c. litteras, de reſtit.* Quando enim ſpoliatus ſua poſſeſſione petit ſe reſtitui, & reus conuentus obiicit exceptionem dominij, & actor ipſe non replicat, dicitur admixtum poſſeſſorium cum petitorio, & ſuper vtroque erit procedendum per Iudicem eccleſiaſticum ſtante dicta mixtura *Bar. in l. ſi quis ad ſe fundum 2 ad l. iul. de vi publ. Addit. ad Bal. in l. ordinarij 14 col. vlt. ad fi. verſ. quid de hac quæſtione in verb. replicare C. de rei vend. Dec. conſ. 84 diligentiſſime, col. vit. in princ. verſ. nam prout dicis, n. 2.*

Quæ adeo vera ſunt, vt neque ſufficeret ſimplex contradictio actoris ad repellẽdam exceptionem pe-
32 titorij in cauſa decimarum à reo appoſitam, † ſed requireretur expreſſa proteſtatio, quod non intendit debere procedi ſuper petitorio, ſed ſolũ ſuper poſſeſſione, Ita vt etiam pars debeat appellare ab admiſſione petitorij, ſi enim hæc non adſint de vtroque eſſet pronunciandum, etiam non obſtante ſtatuto, quod vbi agitur poſſeſſorio quæſtio pertinens ad petitorium in alio iudicio reſeruetur: Adeo vt etiam valeret ſententia, ſi pronunciatum eſſet ſuper petitorio tantum, quamvis ſuper vtro-
33 que cognitum fuiſſet, † Immo neque eſſet pronũciandum ſuper poſſeſſorio, quando ſunt liquidata iura petitorij, provt omnes ſupradictos caſus laté comprobat Aym. *conſi. 248 col. 1 in fi. & col. 2 in prin. verſ. & in ſpecie quando agitur, n. 3 & 4.*

Septima Concluſio. Solus conſenſus partium non ſufficit, vt Iudex laicus poſſit cognoſcere, & definire cauſas decimarum, quæ ad eccleſiaſticos per-
34 tinent,* cum regulariter iudex ſæcularis non poſſit ferre ſententiam in cauſa ſpirituali, quamvis partes non opponant, licet poſſet recipere probationes ſuper exceptione rei ſpiritualis, & deinde cauſam inſtructam remittere ad Eccleſiaſticum, vt ſententiam ferat, Vt puta ſi obiicitur contra inſtrumentum, quod contractus in eo deſcriptus ſit feneratitius, vel quid ſimile, vt declarat Bald. *in l. quoties 3 col. 2 ad med. verſi. in dic. quod ſiue n. 2 & 3 C. de iudic. Rip. in c. decernimus 2 col. 5 in fin. verſic. 8 dubitatur n. 17 eod. tit.* vbi teſtatur de communi opinione, quod neque principaliter neque incidenter laicus cognoſcat de cauſa ſpirituali *Specul. de reconuent § nunc dicamus. verſi. ſed nunquid.*

Neque obſtat Aym. *conſi. 258 n. 4 col. 2 poſt med. verſi. quarto maxime videtur. & col. 4 in princ. verſic præ-*
35 *terea iſta exceptio, n. 7* † vbi in ſpecie concludit poſſe laicum cognoſcere cauſam decimarum reo non contradicente, cum oppoſitio ſit neceſſaria ante litem conteſtatam *Iaſ. in l. nulli, col. 2 in princ. verſi. ſed pulchrum dubium n. 6 C. de iud.* & eandem opinionem dicit Idem Aym. defendi *per* Anchar. *conſ. 98 iſtam quæſtionem, col. 1 in fi. verſ. præterea aduertendum. Dec. in c. 1 n. 24 verſi. ſecundo prædicta concluſio, de iud.* Provt etiam laicus eſt capax circa ſpiritualia quando pars confitetur Bal. *in l. 3 n. 4 C. de iud. Dec. in c. decernimus 2. in 2. fallent. col. 18 eod. tit.* Cum non opponens ius, quod ſibi prætendit competere ſatis dicatur confiteri & approbare *Alex. conſ. 185 ad fi. n. 34 lib. 6 & Aym.* ſequitur *Menoc. conſi. 757 n. 17 lib. 8.*

Quia contraria opinio eſt verior, quod non ſuf-

ficiat iſte conſenſus provt teſtatur *Menoc.cõſ.268
n.18 lib.2* vbi quod *Aym.* fundat ſe *ſuper conſi. An-
36 char.* † qui tamen non dicit id, ad quod allegatur,
cum ſolum concludat, quod ſi cauſa temporalis
ſit commiſſa arbitris cum ampla facultate illam
cognoſcendi, ſi coram eis obiiciatur aliqua exce-
ptio, quæ ſapiat ſpiritualitatem, poterunt recipere
probationes ſuper dicta exceptione, non tamen
ex hoc ſequitur, quod poſſint pronunciare ſuper
dicta exceptione ſpiritualitatis, cum debeant re-
mittere ad eccleſiaſticum, vt dictum eſt ſupra, *ex
Bald. in l. quoties 3 n. 2 & 3 C. de iudic.*

Præterea ſupradicta procedunt quando Arbiter vel
arbitrator tanquam amicabiles compoſitores co-
37 gnoſcunt de exceptione rei ſpiritualis, atque † ita
coram eis non eſt ſolemnis diſceptatio, aut iudi-
cium, cum aliud ſit in contentioſo & non volun-
tario vt reſpondet *Menoch. conſ. 268 n. 21 lib. 3.*

Quibus adde quod neque comprom ſſum valeret
38 de iure decimarum *c. contingit, 8 de arbi.* † vbi quod
ſpiritualia in laicum non poſſunt compromitti
*Silua. de benefic. p. 2 q. 23 col. 3 ante fi. verſi. 6 pro iſta
parte, n. 7* vbi de communi. *Borell de comprom. § 1.
Gl. 2 n 324 & § 2 gl. 1 n. 72.* vnde quando eſt quæ-
ſtio inter detinentem decimas, & feudatarium,
valebit quidem tranſactio de tali quæſtione inter
eos, & eorum præiudicium *c. vni. de controuerſ. int.
vaſſall. & alium de benefic.* Non tamen intelligetur
compromiſſum de iure ſpirituali decimarum, ſu-
per quo non valeret, ſed ſolum de commoditate,
de qua poſſet compromitti *Rebuff. de decim. q. 10 n.
39 9.* vbi citat *Bald. conſ. 247 non reuocandis, lib. 5* † E-
xemplo vſufructuarij compromittentis de vſu-
fructu, non enim intelligitur compromittere de
ipſo iure inſeparabili a perſona, ſed de ipſa com-
40 moditate *l. 1 C. ſi pign. pignori datum ſit.* † Valebit
tamen compromiſſum ſeu compoſitio de fructi-
bus decimarum ratione præteriti tẽporis Rebuff.
d. q. 10 nu. 9. vbi etiam quod valebit compromiſ-
ſum in laicos de fructibus decimarum Lanfranc.
in clem. diſpendioſam, col. 4 de iud. Anchar. *conſi. 34 in
hac cauſa col. 3 ad med. n. 7.*

Et magis prædicta haberent locum quando clericus
ab initio ſe opponeret contra Iudicem ſecularem,
41 † Tunc enim non videtur talis Iudex competens,
vt clericum inuitum poſſit citare quamvis agatur
poſſeſſorio *c. qualiter & c. fin. de iudic. Socin. conſi. 13.
col. 3. ad fin. verſi. quare reſpondetur, lib. 4. Aym. conſi.
258 col. 4 poſt principium verſi poſſet tamen procedere
n. 8.*

Octaua Concluſio. Quamvis laicus non poſſit eſſe
arbiter in huiuſmodi cauſis, vt dictum eſt, Tamen
42 poterit eſſe arbitrator † *Dec. in c. 2 nu. 4 de iudic.*
Quidquid contrarium ſequantur *ibi Barbat. n. 4 &
5 & Borell. de compromiſſ. § 2 gl. 1 n. 72 ad med.* Quia
eorum opinio non eſt admittenda, cum cõtra eos
ſit magis vera & communis ſententia, vt teſtatur
*Mandoſ. ad Rom. conſ. 299 in verb. in propoſito. Couar.
de ſponſalib. p. 2 c. 8 § 12 n. 2 Ruin. conſi 66 qui dubia,
ad fi. n. 1 lib. 4 Anchar. conſi. 34 in hac cauſa, n. 4 Fel.
in c. cum ſit, n. 3 de for. competent. Oldrad. conſi. 87 nu. 10
lib. 1 Quint. Mandoſ.* qui de cõmuni *regul. 27 de nõ
iudic. iuxt. form. ſuppl. cat. q. 5 ad fi. n. 13 Alex. conſi. 91
viſis actis, col. 1. n. 3. verſi. prædictis etiã accedit, lib. 2.*

Intelligendo tamen dummodo non ſimus in illis,
cauſis ſpiritualibus, in quibus non poſſet tranſigi;
43 provt eſt cauſa matrimonij, * de qua neque in lai-
cum arbitratorem valeret compromiſſum, cum
enim in cauſa matrimoniali non ſit locus tranſa-
ctioni neque erit validum compromiſſum, quaſi
illud dicatur tranſactio. vt in ſpecie declarat *Co-
uar. de ſponſalib. p. 2 c. 8 § 12 n. 2 poſt med. verſi. tamen
cauſa ſpiritualis. Rip. in c. 2 n. 13 de iud.*

Nona Concluſio. Licèt ſecularis non poſſit ſolus eſſe
arbiter in cauſis ſpiritualibus, poterit tamen eſſe
44 ſimul cum clerico. † ita vt nihil referat quod cõ-
promiſſum fiat de re ſpirituali in duos laicos ſi-
mul, & in vnum clericum, quaſi actus etiam indi-
uiduus nomen accipiat à digniori parte, quamvis
ſit minor numero, & quantitate, quoties plures
conſiderantur vti ſinguli, non vt collegium, quid-
quid ſecus ſit quando plures deberent conſidera-
ri vt collegium, Nam tunc in indiuiduis denomi-
natio fit à minori parte licet ea nõ ſit dignior, pro-
vt in ſpecie explicat *Couar. pract. quæſt. c. 34 n. 1 ante
med. verſi. potiſſimũ huic opinioni. & verſi. nam & fieri
poteſt. per text. in c. per tuas, de arbitr.* quem auteum
appellat Marſill. *ſing. 180 plura, col. 1 verſ. & corrobo-
45 rat. nu. 2* vbi colligit notandum † quod qualitas
duorum laicorum per ſe inhabilium habilitatur
propter adiunctionem vnius clerici *Marian. Soc.
in c. 2 col. 21 verſi. 8 fallit. de mut. petition. nu. 30 ante
med. Bar. Soc. conſi. 168 col. pen. ad med. verſi. & ſic pa-
tet quod loquitur lib. 1 Felin. in c. 2 n. 8 de iudic.* Et re-
46 gulare eſt vt iſta connexa attẽdãtur † provt de fra-
tribus poſſidentibus communiter patrimonium
quorum vnus ſi habet priuilegium facit, vt alij eo-
dem priuilegio gaudeant vt per *Ludouicũ de Lu-
douiſis de quo per Marſil. ſing 180 & conſ. crimin. 84
n. 34 & in l. de minore, §. tormenta n. 14. de quæſtion.*

Nec facit quod cauſa ſpiritualis nõ poſſit compro-
mitti laico, & clerico ſimul, cum neque poſſet ſi-
47 mul delegari † *Hoſt. in ſumm. de offic. deleg. § 2. verſ.
quid. ſi delegatur. Butr. in c. 2 de iudic.* Quia delega-
tus habet iuriſdictionem, quã nõ habet arbiter, ſed
tantum quandam notionem, neque facit actum
ſpiritualem, ſed temporalem ſuper re ſpirituali,
merito non prohibebitur, vt declarat *Felin. in d.
cap. 2 col. in princ. n. 8. verſ. hoc eſt verum de iudic.*

48 † Vnde poterunt quicumque eſſe arbitri, & arbi-
tratores de licentia & auctoritate ſuperioris ſuper
ſpiritualibus *d. c. per tuas, de arbit. Mand. regul. 27
n. 11* Ita vt etiã ſufficiat conſenſus epiſcopi, vel Iu-
dicis ſiue ordinarij, ſiue delegati ad quem pertinet
cognitio cauſæ ſpiritualis *Innoc. in c. cõ ingit de ar-
bitr. Add. ad Guid. Pap. dec. 69 in verb. epiſc.* Quod
quomodo intelligatur dicam infra *in c. particula-
ri*, vbi etiam quod laicus poteſt eſſe arbiter aucto-
ritate Papę *Mandoſ. de reg. 27 num. 12. Gemin. in c.
legitima, col. 3 de appell* Quamvis nulla licentia, aut
auctoritas requireretur, vt poſſit laicus eſſe arbi-
trator in dictis cauſis, vt ſupra dictum eſt, *Rom. cõſ.
173 & 279 poſt Anchar.* cum aliis per *Deccan. in c. 2
de in.* Et quando valeant huiuſmodi tranſactiones
ſuper decimis latè *Capr. reg. 101 f. 147.*

Decima Concluſio. Si ex conſuetudine, & priuilegio
laicus haberet poteſtatẽ cognoſcendi de poſſeſſo-
49 rio cauſarum ſpiritualiũ, † tũc talis Iudex dicere-
tur competens, & huiuſmodi cõſuetudo eſſet ob-
ſeruanda vt in ſpecie declarat *Aym. conſ. 258 n. 8* v-
bi ampliat quod ſi adſit talis cõſuetudo generalis
50 in toto Regno, extẽditur ad loca ei ſubiecta argu-
mẽto *Gl. in l. ex ea. 9 in verb. ſent. de poſtul. Dec. cõſ.
349 viſa longa ſerie col. 3 in pr. verſ. & ad hoc facit n. 7*
Ita vt quãdo eſt dubium an Iudex ſecularis poſſit
necne cognoſcere de poſſeſſorio beneficij eccle-
ſiaſtici,

Google

ſiaſtici ſeruand ſit conſuetudo vicinorum. Cum
enim hoc caſu agitur de interpretatione actus, i-
ſta vicinitas debet attendi *Afflict.dec.248 col.4 ad
med.verſ.quia reſponſu fuit,n.4 Aym.d.conſi.258 n.8*
51 *& conſi.206 n.13 & 14.* † Et valere talem conſuetu-
dinem cognoſcendi per laicum cauſam ſpiritua-
lem poſſeſſorij teſtatur Auffr.*in clem.1 de offic.ordin.
q.3 princ.concl.8 n.81 alias,nn.17 & 18 verſ.& meri-
to ſupra dixi ad med.fol.125.*
Iſta tamen deberent intelligi de priuilegio conceſſo
à Papa qui ſpirituales cauſas poteſt delegare laico
52 † *Doctor.in c.2 de iudic.Rebuff.de decim.quaeſt.10 n.
29 Auff.in clem.1 de offic.ordin. quaeſt.4 n.93 fol.129.*
Quaſi tunc non iure proprio, ſed ex Sedis Apoſto-
licæ delegatione cognoſcat *Idem Auffr. de pote-
ſtat.ſecul.in Eccleſ.fall.10 n.18 poſt Io.Andr.in c.vni-
co, de cleric.coniugat.lib.6.*
Immo quod dictum eſt de conſuetudine vicinorum
53 non videtur tutum,† cum talis conſuetudo non
attendatur quando eſt contra ius *Caſtr.conſil.310.
in inſtrumēto,in fi.lib.1* Et quamvis Idem Caſtr.*conſ.
372 quartum ad illam partem,col.2 num.3 in fin.lib.1.*
contrarium concludat, quod etiam conſuetudo
vicinorum contra ius attendatur, non ſolum quā-
do eſt declaratiua ſed etiam ſi eſſet diſpoſitiua:
Tamen hoc de inductiua, ſeu diſpoſitiua de nouo
non eſt admittendum *Aym.conſi.118 n.3 ad fi.*
Et conſuetudo, ſeu ſtatutum, à laicis editum ſuper
54 decimis, etiam infeudatis non valet,† neque tri-
buit iuriſdictionem Iudici ſeculari, cum falcem
imponeret in meſſem alienam, quod non eſt per-
mittendum *c.nouit.de iudic.* quaſi hoc modo diſpo-
nant de illis, quę ad eos non ſpectant quia de ſpi-
ritualibus nō licet laicis ſtatuere, *c.Eccleſia,de con-
ſtitut.Innoc.in c.nouerint de ſent.excomm.* Cum etiam
iſtæ conſtitutiones, & conſuetudines ſint potius
deſtructiones, & vſurpationes iuriſdictionum *c.ſi.
de reb.Eccleſ.non alienan.* Et in terminis ita conclu-
dit Rebuff.*de decim.q.10 n.41.*
Vndecima Concluſio. In caſibus in quibus dictum
eſt non poſſe cognoſci per Iudices laicos cauſas
55 decimarum,† Neque talis cognitio admitretur,
quamvis ſecularis vellet admitti vna cum Eccle-
ſiaſtico etiam in decimis infeudatis, vt dicimus de
Curia, quæ licet ſit mixta ex clericis, & laicis non
tamen poteſt de cauſis ſpiritualibus diſponere, aut
decidere; quia initium eſt inſpiciendum *c.dubium
de decim.* Et cum principium ſit à ſæculari nō poſ-
ſunt dicere ſe maiorem iuriſdictionem cōſecutos,
quam haberet, qui debit; Vnde quamvis ſint cum
laicis Conſiliarij, Presbyteri, & Clerici in curia
ſæculari, nō poterit per eam cognoſci de ſpiritua-
libus vt declarat in ſpecie Reb.*de decim.q.10 num.*
56 *36 & 37.* * Vbi etiam quod hoc procedit ſiue aga-
tur inter clericos, ſiue inter laicos, ſiue inter cle-
ricum, & laicum tam principaliter, quam inci-
denter; Quicquid aliud ſit quando conceſſio à
Papa laicis facta eſſet, vt dictum eſt ſupra *Couarr.
pract.q.c.35 n.2 verſ.tertio quæritur decima,col.4.in pr.*
Et quidquid aliud ſit quando illi Conſiliarij mix-
ti ex laicis, & clericis dati eſſent à Summo Ponti-
fice Germon.*de ſacror.immunit.c.19 n.89 lib.3.*
Duodecima Concluſio. Neque principaliter, neque
incidenter Iudex laicus cognoſcit de cauſa deci-
57 marum.† *Rebuff.de decim.q.10 n.36 & 37.* Quamvis
enim rationes incidentiæ alias incompetēs poſſit
cognoſcere de cauſa incidentiæ *l.quoties, C.de iudic.*
Tamen hoc procedit in Iudice incompetente, ſe-

cus quando non ſolum eſſet incompetens, quo
ad dictum incidens, ſed etiam incapax *Angel.in l.2
in pr.verſ.hoc autem lemma,n.3 de iuriſd.omn.iud. A-
lex.in l.tertia 35 n.6 col.2 in fi verſ.poſtremo, vbi Bar-
boſ.nu.22 ff.ſolut.matr.* per text.*in c.tuam,de ordin.
cognit.& c.lator.qui fil ſint legitim.*
Decimatertia Concluſio. De cauſa decimarum, quæ
conceduntur per Pontificem, Regibus, & Princi-
pibus cognoſcit Iudex ſecularis etiam priuatiue
58 quo ad Eccleſiaſticum, † quia poſſidentur titulo
temporali, & nō ſpirituali ſiue ſit quæſtio iuris, ſi-
ue facti, cum etiam tunc non agatur de iure deci-
mandi ſpirituali, ſed de facultate percipiendi fru-
ctus contentos ſub nomine decimarum *D.Thom.2.
2 q.100 artic.4 ad tertium.* & dictum eſt ſupra *in 4.
concl.ante fin.verſic.quemadmodum.* & in ſpecie ita
concludit *Couar.pract.quaeſt.c.35 n.2 verſ.tertio Hen-
riq.in ſummar.lib.7 c.27 in littera l,in 2 tom.Reb.de
decim.q.10 n.39* & latè de veriori opinione teſta-
59 tur *Barb.in l.tertia 35 n.42 ff.ſolut matr.* † vbi etiam
quod iſtas decimas Princeps poteſt libere alienare
tanquam temporales & eas benemeritis concede-
re *Sot.de iuſt.& iur.lib.9 q.7 art.1 ce fin.* Et illi in
quos fuit facta alienatio ad hæredes tranſmittunt,
& tanquam temporalia exempta ſunt ab obliga-
tione præſtandi eleemoſynam pauperibus, & à
caritatiuo ſubſidio cum aliis per *Barb.in d.l.tertia
35 num.42 ff ſolut. matrim.* Quaſi hoc caſu fuerint
ſimpliciter donatæ Principibus, & ſic dominium
vtile & directum fuit tranſlatum in donatarium
laicum, vnde deſinunt eſſe ſpirituales, & conſide-
rantur tanquam quid temporale, Cum Papa poſſit
concedere decimas laicis ex iuſta cauſa & omni-
no expropriare ab eccleſia iuxta *c.ſine exceptione,*
60 *12 q.2.* † Quidquid aliud ſit in decimis datis in feu-
dum, in quibus eſt diuerſa ratio ab iis, quæ donan-
tur ſimpliciter Oldrad.*conſi.159 num 3* provt dice-
tur in ſequenti concluſione.
Decimaquarta Concluſio. In cauſis decimarum, quæ
conceduntur in feudum laicis ſpectat cognitio ad
61 Iudices Eccleſiaſticos, † cenſentur enim res ſpiri-
tuales, ſicut & fructus, qui ab eis dependent Ioan.
Monach.*in c.ſi.poſt pr.de iudic.in 6 & ibi Gomeſ.nu.
14 Rot.dec.2 de decimis,in antiq.& dec.2 de iudic.in
nou.Lal.conſi.63 col.1 lib.1 Ruin conſi.142 n.12 in fin.
lib.5 Caualcan.dec.22 n.17 libro 1.* Quando enim
temporale habet ſe ad ſpirituale tanquam ad ſuum
antecedens ita vt oriatur, & dependeat à ſpiritua-
li ratione connexionis cenſetur etiam ſpirituale,
cum ratione ſpiritualium debeatur *Caietan.de ſi-
mon. qu.1 ad fin.* Vnde cognitio debet pertinere
ad eccleſiaſticum *clem.diſpend oſam,de iudic.Feder.*
62 *conſi.244 num.3.* † Ratio eſt quia quando conce-
duntur decimæ in feudum, tunc ſolum transfertur
vtile dominium, non directum, quod remanet ad
eccleſiam, vnde per connexionem quam habent
huiuſmodi dominia res adhuc dicitur eccleſia-
ſtica *Caualc.dec.22 n.17 p.1* Quare tanquam de re
Eccleſiæ cognoſcit eccleſiaſticus *Alex.conſ.79 n.
1.lib.1 Rot.dec.2 de decim.in antiqu.& dec.2 de iudic.
in nou.Rip.in c.2 in fi.eod. tit.* Quidquid aliud ſit,
quando ſimpliciter donarentur decimæ per Papā,
quo caſu nullum dominium remanet penes eccle-
ſiam, & conſiderantur tanquam quid temporales
vt dictum eſt ſupra *in decimatertia concl.* cum res
poſſit concedi in feudum, vel ſimpliciter donari
Oldrad.*conſi.159 n.3.* Neque ab iſtis decimis cōceſ-
ſis in feudum poteſt inferri ad eas, quæ ſimplici-

tet donantur,cum iſtæ deſinaot eſſe ſpirituales &
poſſint de eis donatarij libere diſponere , quod
63 non eſt in infeudatis,vt dictom eſt,* Ideo erit ne-
ceſſarium quod recognoſcatur eccleſia quando
ſumus in iſtis,quæ dantur io feudum Rebuff. *de de-
cim.q.13 n.76 & 78.*

Decimaquinta Concluſio. Quando controuertitur
an laicus poſſideat decimas iuſto titulo,vel colo-
64 rato, † quamvis multi teneant,quod ſecolaris ſit
Iudex competens etiam priuatiue ad Eccleſiaſti-
cum, Tamē contrarium eſt verius,quia iſta cogni-
tio pertinet ad ius decimarum,vnde ſpectat ad ec-
cleſiaſticum Barh. *in l.tutia 35 n.19. ff.ſolut. matrim.*
vbi quod neque conſuetudo ſuper hoc valebit ad
fauorem ſecularis niſi a Papa fuerit approbata poſt
Guter. *ad Leg.Regn.lib.1 q.14 n.4.in fi.*

Decimaſexta Concluſio.Quamvis ſummarie ac de
plano , ſine aliqua diſcuſſione poſſit liquere de
65 cauſa ſpiritoali,& de decimis,† Tamen Iudex ſe-
cularis non poteſt de ea cognoſcere ſecūdum ve-
riorem opinionem quam tenet *Dec.in c.2 col.ar-
ten.ad med.verſ.tertio fallit quādo agitur,n.24 de iu-
dic.* Cum idem Iudex debeat eſſe cauſæ ſummariæ
& plenariæ *cl.ſæpe,de verb ſign.clem.diſpendioſam,de
iud.* latè *Schrad.de feud.ſell.1.p.10 n.93.* Quidquid
contrarium ſequatur *Granat.ad Veſtr.lib.5 c.1 na 6
ad fi.verſ.quæ quidem communis.*

Decimaſeptima Concluſio.In quæſtione meri facti
de re ſpiritoali oon cognoſcit laicus poſt tràſmiſ-
66 ſam inhibitionem ab eccleſiaſtico , † *Gerard.ſing.
96 n.1 Couar.de ſpōſal.lib.2 p.c 8 §.12 n.3 & 4 Farin.
q.8 n.25 Granat.ad Veſtr.lib.5 c.2 n.6.* vbi etiam al-
legat. *Ambr.de Vignat.in c.ſalubriter n.125 de vſur.*

Decimaoctaua Concluſio. Sæcularis cognoſcit de
facto decimarum & benrficij,quando ſcilicet ad
67 hoc ſufficit quaſi poſſeſſio:† Nam quamvis in be-
neficialibus debeat conſtare de colore tituli *Gloſſ.
fin.in clem.1 de cauſ poſſeſſ.& propr.* Tamen hæc pro-
nunciatio diuerſa eſt à validitate tituli:licet enim
titulus ſit coloratus oihilominus iterum pronun-
ciandum eſt ſuper eius validitate *c.cam noſtris 6.de
conceſſ præbend.* Et ideo quamvis cognoſcat ſæcu-
laris de colore tituli,oon tamen ex hoc cognoſcit
de eius validitate,ita in ſpecie concludit *Barb. in
l.titia 35 na.31 ff.ſolat.matrim.* vbi allegat *Nauar. in
ca.cum contingat,in 1 remed.de reſcript.& Rot.dec.8.
de cauſ.poſſeſſ. & proprietat. in antiquis.* in quibus
tameo locis oihil dicitor de hoc,& ſolum *Rot.* cō-
cludit quod poſſeſſio clericatus inducit præſum-
ptionem tituli ſine alia probatione illius,& ſuffi-
cit quantum ad eum tuendum in poſſeſſione,Non
tamen ex hoc concluditur quod ſæcularis poſſit
cognoſcere:Ideo non erit tuta opinio cum mili-
tent omnes rationes ex quibus excluditur iuriſdi-
ctio iudicis ſæcularis vt dictum eſt ſupra *in prima
& ſecunda concluſione.*

Decimanona Concluſio. Conſuetudo tribuit iuriſ-
dictionem *Iunor.11 c.nouit.13 n.6 de iudic.* etiam in
ſpiritualibus Marſil. *ſing.690 magni valoris,numer.1*
68 † Vnde ex hoc colligunt Doctores poſſe Iudicem
ſecularem cognoſcere de cauſa poſſeſſoria deci-
marum ſtante dicta conſuetudine quam dicit ap-
probandam eſſe *Gaſp.Ant.Theſaur.in addit.ad The-
ſaur.dec.82 poſt princ.* vbi alios allegat , & de hu-
iuſmodi ſtylo curiarum teſtatur etiam *Peregr.de ſi-
deicom.art.48 n.63.*

Contrarium tamen eſt verius cum talis conſuetudo
de iure noo valeat *Gut.er.quæſt.canon.c.34 num. 22.
cum ſeq.Roland.conſi.23 n.9 & 18.lib.2.* Ita vt neque
poſſeſſio immemorabilis habeat in hoc caſu vim
priuilegij vbi non ſumus in poſſeſſorio habili *Put.
69 deciſ.365 in fin.lib.1.* † Vbi tamen declarat dum-
modo probato exercitio ab immemorabili tem-
pore non concurrat etiam fama priuilegij, quia
tūc non ex tempore , ſed potius ex priuilegio po-
terunt cognoſcere ſæculares de cauſis ſpirituali-
bus: Alias ſi fama priuilegij non probaretur,tunc
talis conſuetudo tanquam contra ius diuinum nō
valeret, etiam quod ſimus in conſuetudine tanti
temporis cuius initij memoria non extet *Rot.dec.
10 de conſuet.in antiq.Put.d.dec.365 n.2 lib.1* Et de
priuilegio Papæ concedente laico capacitatem
ſpiritualium Felin. *in c.cauſam 3 col.2 ad med.verſic.
dum dicit,n.6 de præſcriptionibus.*

Vigeſima concluſio. Poſſeſſorium rei ſpiritoalis eſt
ſpirituale prout contra Glo. *in c.litteras,de reſtitut.
ſpoliat.* dicit eſſe veriorem opinionem *Couar. pract.
q.c.35 n.1 col.2 in fi.ver.veram ſi diligenter,& col.3 in
prin.verſi.non obeſt. Auffr.ad dec.Capel.Tholoſ.471.*
quod ſaltem eſt quaſi ſpirituale , ſi non mere,
70 † Vnde cognitio cauſæ quaſi ſpiritualis,ſeu de re
quaſi ſpirituali etiam ad eccleſiaſticum ſpectabit
Doct.in c.1 acin,de ord.cognit.& in c.2.de iudic. Immo
Vtſill. *ad dec. Affl.ct.2 n.1.* tenet poſſeſſorium cauſę
ſpiritualis eſſe ſpirituale Ideo non poſſe cognoſci
per ſæcularem Robet. de Freta. *inter conſil.Bellam.
40 n.47.* Et quamvis Theſaur. *dec.82 n.1 & dec.117
in princ.* teneat poſſeſſorium beneficij eſſe tempo-
rale: Tamen eius opinio non eſt attendenda , vt
latè per Put. *dec.361 lib.1.*

Vigeſimaprima Concluſio. Vbi ſolum de decimis a-
gitur inter clericos,aut reus ipſe ſolus eſt clericus
71 * Tunc etiam cauſa poſſeſſoria decimarum , aut
alia quęlibet,ſiue ſpiritualis,ſiue eccleſiaſtica,ſiue
mere temporalis,& prophana coram eccleſiaſtico
eſt tractanda Menoch. *de retin.poſſeſſ.remed.3 n.346
cum ſeq.& de recuper.remed.rem.15 n.234.* cum tam
de iure ciuili,quam canonico clericus reus ſit cō-
ueniendus coram eccleſiaſtico *c.qualiter,de iudic.
Couar.pract.qu.c.31* Et actor ſequitur reum *c. cum
ſit generale.de for.compet.*

Neque erit admittenda practica illa citandi genera-
liter prætendentes intereſſe per proclama , quaſi
tunc clericus comparens dicatur actor & non
72 reus, † vt per Addeor. *ad dec.* Theſaur. 82 *ad med.
verſ.cæterum.* Quia talis citatio eſt nullius momēti
ſi conſtet quiſnam poſſideat,vnde tanquam perſo-
na certa erit citanda non per edictum,ſed nomi-
natim , præſertim quando agitur de transferenda
poſſeſſione de vno in alium,qoo caſu non ſufficit
citatio generalis,& quatenus etiam ſufficeret pa-
73 rum prodeſſet,cum † clericus ſpoliator compa-
rens & poſſidere ſe allegans poſſit petere remiſ-
ſionem ad ſuum iudicem,quæ erit concedenda cū
habeat priuilegium fori. Ita in ſpecie dictam pra-
cticam reprobat Menoch. *de recup.poſſeſſ.rem. 15 n.
217.vſq, ad n.234 Gutier.canonic.quæſt.c.34 n.31.*

Vigeſimaſecunda Concluſio. Propter negligentiam
Iudicis eccleſiaſtici in adminiſtranda iuſtitia ipſi
74 clerico turbato datur recorſus ad laicum,† qui in
talibus poterit eſſe Iudex,& ſupplere negligen-
tiam eccleſiaſtici ſecundum opinionem multorum
quos refert,& ſequitur Menoch. *de retinen.poſſ.re-
med.3 n.354 vſque ad n.359 Galsel.Beaed. in c.Rai-
nutius,in verb.adelaſiam,n.404 de teſtam.*

Iſta tamen opinio non eſt tuta,cum ſecularis non ſit
adcun-

adeundus quando eccleſiaſticus non vult iuſtitiam miniſtrare in cauſis ſpiritualibus,& decima-
75 rum, † vel per vim. aut cenſuras laicum opprimit vt per *Azor.in ſumm.lib.5.c.14 q.2.& 6.*& non admittitur iſta ſuppletio negligentiæ Iudicis eccleſiaſtici per ſecularem, qui eſt minor poteſtate, & auctoritate *c.ſolita,de maiorit.& obedie*. & in ſpecie ita concludit *Abb.in c.qualiter.n.7 de iud, Marian. Soc.in c.ſi quis clericum n.28.& in c.ſi.me,n.10.de for. compet.* Quamuis econtra negligentia Iudicis ſecularis poſſit ſuppleri per eccleſiaſticum *cap.ex tranſmiſſa,de for.compet.*

Ideò cauendum erit à *Petr. Aug. Merl.in empor.tit.2. de iuriſd.omn.indic.qu.14 numer.4.& 8.fol.147.*dum late defendit poſſe adiri Principem per viam violentiæ data negligentia eccleſiaſtici, non obſtante Bulla in Cœna Domini, quod etiam latiſſime comprobat *Ignat.Lopez.in add.ad prax.Diaz c.103. fol.481.* vbi etiam atteſtatur in dicto caſu dari recurſum ad Regia tribunalia *Auend.de mandat.reg. p.1.c.1.n.3.*

Nam verius eſt dictum recurſum non eſſe admittendum, & illum obtinentes incurrere in pœnas,
76 de quibus *d.Bulla in Cœna Domini* † adeo vt excludatur quæcunque etiam antiquiſſima cõſuetudo nonnullarum prouinciarum, aut ſimilium locorum, prout illam eſſe reprobandam dixit *Rot. coram Card.Blanchetto Oſcen.canonicatus* 10 *Aprilis* 1595 *coram R.P.D. Penia etiam Oſcen.canonicatus* 1.
77 *Decembris* 1595. † Ita vt recurrens ſit excommunicatus, committat ſacrilegium, & cadat ab omni iure tam in petitorio, quã in poſſeſſorio quod habet, ſeu prætendit in beneficio iuxta conſtitutionem *Innoc.IV.qua incipit Officij noſtri* prout ita fuiſſe iudicatum in Rota Romana teſtatur *Farin. conſi.68 nu.5. Prax. Archiepiſc. Neapol.c.21.in addit.*
78 *num.15.* † Adeo vt ad probandum talem recurſum ad curiam ſecularem Rota pluries ſit ſolita fidem adhibere iuribus minus formiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis *Rot.coram Cardin.Blanchetto Leodien.canonicatus* 21
79 *Martij* 1596. † vbi etiam quod excommunicatus ob dictum recurſum non erit abſoluendus niſi prius conſtito de paritione & efficitur incapax fructuum beneficij, & capitulum ad illos non tenebitur *Rot.coram R.P.D. Litta Vlixbon.beneficij* 16. *Ianuar.* 1598. Improbando etiam dictum recurſum ad finem impediendi executionem alicuius mandati nulliter relaxati, præſumendo d. recurſum fuiſſe obtentum ad eandem Curiam per eum, de cuius intereſſe agitur *Rot. coram R.P.D. Orano Brixien.canonicatus* 26. *Ianuar.*1598.

Vigeſimatertia Concluſio. Non eſt admittenda praxis cognoſcendi apud Regios magiſtratus cauſas
80 decimarum, † cum laici illas negant ſoluere clericis tanquam præſcriptas legitimo temporis ſpatio, aut dum conqueruntur contra morem, ſeu conſuetudinem exigi, cum tales conſuetudines, vt ſupradictum eſt, de iure non ſubſiſtant, & in ſpecie præſcriptionis declarat *Germ.de ſacr.immun.c. 19.nu.95 cum ſeq.lib.3.*contra *Boer.ad conſuet Bitur. tit.de cenſ.uec. prædial.b.§ 12 & Carol.de Graſſ.in lib. de regal.franc.iure 7.col.5.& Couar.pract. quæ.c.35.n. 2.verſ.4.& c.17 n.8 verſ.9.*contra quos etiam concludit *Azor.inſtit.moral.lib.9.4.c.36.*

Vigeſimaquarta Concluſio. In cauſa decimarum quamuis laicus cognoſcat quando ſunt datæ in feudum Regi,& in quæſtione facti,ac in aliis caſi-
81 bus,de quibus ſupra, † Tamen non ea hoc excluditur Eccleſiaſticus ab huiuſmodi cognitione, ideo non poterit eis inhiberi poſt cauſam & litem cęptam ſuper dictis decimis, quaſi locus eſſe debeat præuentioni, niſi in priuilegio Papæ iſta cognitio ſolis laicis demandaretur *Germen. de ſacror. immunit.lib. 3.c.19 n. 91 & 92.* Cum etiam ſecundum alios ſolus eccleſiaſticus cognoſcat, quaſi priuilegium Pontificis percipiendi decimas non extendatur ad cognitionem cauſæ vt concludit *Azor.inſtit.moral.lib.7 q.3.c 39.*

Et quando agitur de fructibus decimarum an ſoluta ſint necne, vel fuerint furto ſubtractæ, & de
82 ſola veritate facti, † magis etiam admittetur vterque Iudex ſæcularis & eccleſiaſticus, cum hoc potius faueat libertati eccleſiaſticæ, vt clerici poſſint habere duos Iudices aduerſus laicos recuſantes ſolutionem decimarum, maximè quia tales poſſunt compelli ab eccleſiaſtico per cenſuras, aliaſq; pœnas ſpirituales *c.5 cum ſeq.de iudic.clem. 2. eod.tit.* Vnde non erit inconueniens, vt vterq; cognoſcat *Germon. de ſacror.immun.lib.3. c.19 num. 95.* contra *Feder. conſil.145* quod etiam voluit *Couarr. pract.quæſt.c.35 n.2 verſ.ſecundo.Rebuff.de decim.q.10 n.5 Felin.in c.cauſam 7 col.vlt.poſt med. verſ.facit enim ad quæſtio.n.5 de preſcript.* vbi quod fauore eccleſiarum hoc poteſt concedi argumento *c. cum non ſit, de for.compet.*& ſequitur etiam *Rom.in l.tertia,col.2.ff.ſolut.matr.*cum aliis adductis ſupra in 4. *concluſ.verſ.in quo tamen aduertendum.*

Vigeſimaquinta Concluſio. Si fuit permutata decima cum alia re vel maioris æſtimationis, & pretij ac vtilitatis vel æqualis auctoritate Pontificis,
83 *Tunc cauſa de decima, quæ Principi debetur coram Ciuili Magiſtratu cognoſcitur & tractari poteſt, cum amplius non ſit ſpiritualis, eo quod decima ratione permutationis legitimè factæ debetur ipſi Principi,& eccleſia ſuum ius integrum retinet in re permutata,& ſubrogata adeò vt ſortiatur conditionem eius, in cuius locum ſubſtituitur, vt concludit. *Azor.inſtit.moral.c.15 q.3 in ſi.verſ.ceterum ſi decima,lib.7.* Et de ſimilibus tranſlationibus decimarum ſiue per viam donationis ſiue ex alia cauſa, quod in eis ſit Iudex competens laicus dictum eſt ſupra *in decimatertia concluſione.*

Vigeſimaſexta Concluſio. In caſibus in quibus poteſt compromitti in laicum ſuper decimis poterit etiã
84 hoc fieri in fœminam, † quæ licèt non ſit capax compromiſſi *l.ſin.C.de arbitr.* Tamen ſecus eſt vbi iure hæreditario competeret iuriſdictio, aut in magna fœmina, & in dignitate conſtituta, & in quacunque alia quando conſuetudo, aut ſtatutum ita diſponeret. cum virtute conſuetudinis, aut ſtatuti mulier iudicare poſſit, prout etiam ex priuilegio, per quod habilitari poteſt mulier ad iudican-
85 dum,* Ita vt in illis caſibus in quibus ei permittitur iudicare, in eis quoque poterit eſſe arbitrix, vt late omnes ſupradictos caſus declarat *Decia. in l. fœmina,n.3 vſq, ad 6 & n.17 verſ.ſexto in mulierem ff.*
86 *de reg.iur.** Maximè quia vbi agitur de ſalute animæ,& de malè ablatis reſtituendis,& de cauſa decimarum ſoluendarum, aut ſimilibus non eſt diſputãdum de apicibus iuris *c.dua 19 q.2 l.ſi fideiuſſ. §.2 ff.mandat. Archid.in c.ſcriptum ad ſi.verſic.ſecundum alios 6. q.3.* Ideo multo magis fœmina in iſtis caſibus poterit eſſe arbitria, vt in decimis ita concludit *Borell.de compromiſ § 2.gloſſ.4.2.19. & gl.1.ſ. 2.*poſt *Benedict. Caneph.*per eum allegatũ *de priuil.*

87 *eccleſ priuileg. a tit. de arbit.* † Prout etiam quando
agitur de d. ſalute animarum mulier poteſt eſſe
procuratrix, quaſi tunc procedatur remotis apici-
bus iuris, de quibus dicitur eſſe talis exceptio *Dec.*
in l. fœmine, n.16. de reg. iur. & in c. cum dilecta. poſt
med. verſ. qui mo fallit, n.16. de confirm. vtil. vel inutil.
Vigeſima ſeptima Concluſio. Cauſa decimarum, ſeu
ius decimandi quod inter aliquos controuertere-
tur an competat, necne non poterit compromitti,
88 * quidquid aliud ſit ſuper fructibus & expenſis,
in quibus valeret compromiſſum, quamuis etiam
hoc caſu eſſet neceſſaria auctoritas ſuperioris per
tex. in cap. & ibi Butr. in pr. de tranſac. & ita in ſpecie
concludit. *Lanfranc. de Orian. de arbitr. § compromiſ-*
ſum. v. 4 n.7. tom. 3. p. 1 fol. 211. Borell. de compromiſſ. §.
2. gloſſ. 1. n. 124.
Obſtat enim prædictis *text. cap. fi. de rer. permut.* vbi
ius decimandi poteſt compromitti in clericum,
89 * neque enim ibi fuit reprobatum compromiſ-
ſum ſed ſolum laudũ, dum arbiter mandauit dari
pro re ſpirituali temporale, cum ius decimandi ſit
ſpirituale, ideo non recipit æſtimationem, & per
conſequens non poteſt commutari cum tempora-
li, vt notat *Abb. in d. c. fi. n. 4. & ibi Butr. n. 2. in 3. no-*
tab. vbi quod ſicut non eſt licitum per viam pacti
vt temporale detur pro ſpirituali tollendo, vel
90 creando, ita nec per viam laudi *c. de arbitr.* * Vale-
bit igitur compromiſſum, cum etiam in cauſa ſpi-
rituali illud admittatur dummodo fiat in perſonã
eccleſiaſticam, & de iure & accedente auctoritate
ſuperiorum. Cum contraria procedant quando
compromitteretur in laicum, cui indecens eſt ſpi-
ritualia tractare, neq; talis eſt capax compromiſſi
in ſpiritualibus aut illis annexis neq; cum auctori-
tate ſuperioris; præterquam Summi Pontificis vt
bene ſupradicta omnia declarat *Butr. in c. contingit*
n. 1. vſque ad 6. & in c. per tuas, in princ. de arbit. ita vt
neque per viam reconuentionis cognoſcat laicus
de ſpiritualibus *c. 1. de mut. petit. & ibi Soc. col. 2 ante*
med. verſ. v ge imo limitatur, n. 29. vbi de communi
omnium opinione *Fel. in c. at ſi clerici, in prin. col. 8.*
ad med. verſ. 2. fallit. n. 10 de iud. poſt Abb. in c. con-
tingit 8. in princ. de arbitr. Vbi etiam quod neq; iſte
ſecularis poterit iudicare vt arbiter, aut arbitrator
tanquam prohibitus tractare negotia eccleſiæ *c. 2.*
91 *de iudic.* † Quando autem compoſitio, ſeu tranſa-
ctio valeat ſuper decimis, & detur ſpirituale pro
temporali & econtra, vel fiat commutatio ſpiri-
tualis cum ſpirituali, & cuius auctoritas requi-
ratur nõ eſt præſentis inſpectionis & videndus eſt
92 *Abb. in c. ſtatuimus n. 5 vſque ad n. 8 de tranſact.* † Et
de decimis cõceſſis laicis ante Cõcilium an poſſit
compromitti in ſecundum, & in hac cauſa minor
poſſit eſſe in iudicio ſine conſenſu patris *Felin. in c.*
cauſam 5. col. 2. in fin. verſ. demum ad prædictam, n. 5. de
preſcr. Rot. deciſ. 2. de iudic. in nov. & deciſ. 2 de decim.
in antiq. Doct. in c. ſi annuæ de iud. in 6.
Vigeſima octaua Concluſio. Clericus ſi adeptus fue-
rit poſſeſſionem decimarum cum decreto Iudicis
93 ſecularis cum clauſula ſaluo iure, † an quando
prætenditur reuocatio iſtius immiſſionis poſſit a-
gi coram eodem Iudice ſeculari *Pereg. de fideic. ar-*
tic. 48. n. 53. concludit affirmatiuè, quaſi dictet ra-
tio, vt eius ſit reuocare, cuius eſt concedere, & ad
eum pertineat releuare qui grauauit, prout etiam
voluit *Ferret. conſ. 30 num. 2. & conſ. 27. nu. 7 & 10.*
vbi addit, quod etiam Iudex incompetens laicus
cognoſcit & iudicat in materia ſpirituali contra
clericum in cauſa reconuentionis, quamuis etiam
materia reconuentionis ſit alterius naturæ quam
deductam conuentione *Pereg. d. art. 48. n. 67.*
Non videtur tamen tuta huiuſmodi opinio. Nam
quamuis natura litis, & res ipſa trahat ad ſe perſo-
94 nam, † *Bald. in l. fi. n. 45 de edict. d. iu. Adrian. toll.* Ta-
men aliud eſt quando clericus poſſidet, quia tunc
coram Iudice ſuo eſt conueniendus *c. ſi quis contra*
clericum de for. compet. & declarat in ſpecie *Barbat.*
addit. ad Bald. in d. l. fi. num. 7. col. 2. ad med. in verb.
diceret. Menoch. de adipiſc. remed. 4. nu. 476. Cum e-
tiam in iudicio fauorabili poſſeſſionis recuperan-
dæ clericus ſpoliator & poſſeſſor non poſſit con-
ueniri coram laico *Idem Menoch. de recuper. poſſeſſ.*
remed. 15. n. 223. Ita vt non ſit attendenda cauſa re-
95 conuentionis, † cum in ſpiritualibus laicus non ſe
poſſit intromittere ſecundum veriorem opinio-
nem, de qua per *Socin. in c. 1 n. 29. de mut. petition.*
& per Fel. in c. at ſi clerici, in prin. n. 10. de iud. Præſer-
tim quia *Pereg. & Ferret. ſupra allegati* fundant ſe
in illa opinione, quæ admittit ſecularem ad iu-
dicandum in poſſeſſorio decimarum & rerum
ſpiritualium, quod tamen non eſt totum ex ad-
ductis ſupra *in prima, ſecunda & tertia concluſione.*
Maximè quando agitur de transferenda poſſeſ-
ſione de clerico in alium, quo caſu requiritur ſpe-
cialis citatio, quæ fieri debet coram Iudice ipſius
clerici, qui etiam poterit petere remiſſionem ad
ſuum Iudicem vt dictum eſt ſupra *in 21. concluſ.*
96 † Cum etiam poſſeſſorium non ad merum fa-
ctum, ſed ad ius quoque pertineat imò ius quod-
dam eſſe definitur *Butr. in l. 1. de acquir. poſſeſſ.* per
text. *in l. Peregr. eod. tit. c. dilecto, de verb ſignif. Abb.*
in c. 2. n. 8. in fin. de iuram. calumn. Couar. in c. poſſeſſor.
97 *par. 2. in initio, nu. 3. in fin. de reg. iur. in 6.* † Vnde de-
legatus ad cognoſcendum de iure alicuius rei non
ſolum cognoſcit de dominio, ſed etiam de poſſeſ-
98 ſione *Innoc. in c. epiſcopi, de reb. eccleſ. non alien.* † Et
de quocunque poſſeſſorio rei ſpiritualis agatur
ſemper probandus eſt titulus ſaltem coloratus
Rym. conſ. 158 n. 9. cum aliis ſupra adductis *in ſecun-*
da concluſione.
Alia ad huiuſmodi materiam pertinentia habentur
infra in capite particulari, Quia omnia ſimul com-
plecti, & lectori graue, mihi operoſum eſſet, &
vtriſque iniucundum.

EPITOME.

ELectio quando deuoluatur ad creditorẽ, ſi de-
bitor nõ eligat in termino ſibi præfixo. ¶ Per-
miſſum ad tẽpus quo caſu poſt illud cenſeatur de-
negatũ & econtra. ¶ Temporũ interpretatione nõ
determinatæ an intelligantur de decennio, ſeu de
vlteriori termino. ¶ Variationi quando ſit locus, ſi
electio eſt data ab homine. ¶ Et an requiratur cõ-
municatio, vt non poſſit variari, & quo caſu à dicta
cõminatione ſit appellandũ. ¶ Terminus ad eligen-
dum, vel ſimilis an ſit peremptorius. ¶ Legatum
quando ſit indiuiduum, & poſſit in parte eligi, & in
alia repudiari. ¶ Et quid in legato alternatiuo.
¶ Creditor operatũ vel pecuniæ pro illis an poſſit
partẽ in operibus partem in pecunia prætendere.
¶ Et quãdo cenſeatur declaratũ quod voluerit pe-
cuniã vel operas. ¶ Cogi quãdo poſſit quis præciſe
ad factum, vel ad totum intereſſe ſi fecerit partem
domus & poſtea offerat intereſſe in reliquo. ¶ In al-
ternatiuis electio ad quem ſpectet, tã in ſoluendo
quam

quam in repetendo ſolutum. ¶Res integra quãdo dicatur ad hoc vt electio non habeat amplius lucũ ¶ Et quo caſo illa conualidetur, ſi fiat ante terminum datum ad eligendum.

SVMMARIVM.

1 *In alternatiuis electio eſt debitoris.*

2 *Electio deuoluitur ad creditorem ſi debitor nõ eligat in termino ſibi præfixo, etiã ſi terminus ſtatuatur ſolutioni & nu.3.& 10. Quæ procedunt in qualibet diſpoſitione, nu.4.*

3 *Permiſſum ad tempus cenſetur poſt illud denegatum, & econtra etiam ad correctionẽ iuris cõmunis. Quamuis ſit dictum ad tempus nulla certa adiectione tẽporis facta ſi ſecundum naturam negotij vel regionis intelligeretur de anno, & n.6.*

7 *Conuentio vt ad tempus poßit retrahi, intelligitur ad annum ſtante more regionis.*

8 *Temporum interpretationes, non determinata quando intelligantur de decenato, ſeu vlteriori termino.*

9 *Variationi non eſt locus ſi electio eſt data ab homine per verba temporis indicatiui.*

11 *Iudex an debeat aßignare terminum debitori ad eligẽdũ cum comminatione vt non poßit variare, vel moram purgare & n.12. & 13. Et quod ſi terminus aßignetur ſub æquipollenti comminatione n.14.*

15 *In comminatione requiritur iuſta cauſa vt iudex poßit minuere pluralitatem terminorum.*

16 *Appellatio à comminatione quæ fieri non debet datur etiã poſt decẽ dies. Idem ſi iudex in aßignatione termini dixiſſet ex nunc ſi in termino non egerit pronuncio te non audiendum, n.17.*

18 *Verba* ex nunc prout ex tunc *operantur quod vnum tempus videatur alteri ineſſe.*

19 *Terminus præfixus ad eligendum eſt peremptorius non ſolum in actis iudicialibus, ſed etiam extraiudicialibus. Et quæ ſit ratio. n.20.*

21 *Termini omnes ſunt peremptorij in curia Romana, & quando procedat.*

22 *Iudex ex cauſa tempus limitare poteſt actori & reo.*

23 *Variatio nõ permittitur in eo, qui habet facultatem eligendi non ſolũ quando lapſum eſt tempus præfixũ, ſed etiam quando acceptat, vel petit partem in vna re, n.25. Amplia in ſucceſſore, vel hærede etiam mediato, n.24.*

26 *Recipiens, & petens æquiparantur circa approbationem.*

27 *Legatarius habens electionẽ legati alternatiui nõ poteſt eligere partem in vno, & partem in alio. Nec hæres poteſt in parte ſoluere legatario inuito n.31.*

28 *Vnitas legati non poteſt pro parte acceptari, & pro parte repudiari.*

29 *Legatum indiuiduum in vna parte alternatiua, cenſetur indiuiduum in altera.*

30 *Teſtator ſi legat quinquaginta pondo olei, & in ſingulas libras certam pecuniam, non poſſet peti pars olei, & pars æſtimationis.*

32 *Dominus, cui debẽtur à ſubditis ſingulis annis certa quædã operæ, vel pro ſingulis tot ſolidi, non poterit petere in eodẽ anno quod ſoluatur pars operum, & pars pecuniæ, licet ſecus in diuerſis annis.*

33 *Habens electionem petendi pecuniam vel bona ſi acceperit pro aliquo ſummo pecuniarum domum in ſolutum, videtur declaraſſe quod voluerit pecuniam.*

34 *Maritus promittens reſtituere res in dotem datas, aut eo tã pretium nõ poterit partẽ dotis in aliqua re, & partem in pecunia ſoluere. Et quid ſi res eſt data æſtimata, n.35.*

36 *Ad factũ præcisè agitur, vel ad totum intereſſe ſi aliquis fecerit partẽ domus, & poſtea offerat intereſſe in reliquo: & ibi caſus, in quibus quis poteſt cogi ad factum.*

37 *Eligendi poteſtas termino elapſo transfertur in alterũ ipſo iure, nec etiam in re integra poteſt mora purgari quando lex extinguit ipſo iure ius moroſi.*

38 *Electione facta variare nõ licet ſi electio habuit executionem. Etiam ſi illa concedatur cõtra diuerſas perſonas grauatas, n.39.*

40 *Res integra non dicitur, etiam quod fuerit facta electio non lapſo termino.*

41 *Inutile à principio per ſuperuenientiam iuris ex poſt facto conualidatur.*

42 *Electio in alternatiuis quãdo ſit debitoris, vel creditoris, tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, & ſimilibus.*

43 *Debitor in alternatiuis ſi vtrunque ex errore ſoluerit, habet etiam electionem in repetendo Declara, vt n.44.*

45 *Electio facta ab ignorante præiudicat in alternatiua rerum*

CAPVT CCXXXIX.

QVamuis in electione debitoris ſit agere ad bona mobilia, vel pecunias cum alternati-
1 uè locutus fuerit Iudex † *c. in alternatiuis, de reg. iur. in 6 Soc. conſ. 57 ſtantibus ſupraſcriptis, col. 3. in princ. n.6. verſ. quintus caſus lib.1.*

Tamen quia caſu noſtro præfixus fuit terminus intra quem debitor non elegit, Dixi deuolutam electionem ad creditorem, quod eſt ex natura termini, qui reſpicit fauorem eius, cui aſſignatur interim dum pendet, cum poſtea reſpi-
2 ciat fauorem aduerſarij. † Ex quo enim electio datur ad tempus, poſt illud videtur reuocata, & alteri conceſſa, Ita in ſpecie declarat *Bald. in l. ſtatuliberum leg. ſi liberum ad fin. verſic. nam ratio eſt, ff. de l.* a cuius verba refert & ſequitur *ibid. Flor. in fin. nu.6 verſ. dic. ergo. Bart. in l. cum qui certarum 138 §. cum pure, nam. 4 ff. de verb. obligat. Franc. in c. ſi*
3 *pluribus 24 in vltimo not. numer. 3 de præb. in 6.* † Etiam ſi ſtatuatur terminus ſolutioni, quia in neceſſariũ antecedens præfigitur electioni *Rot. corã Sanctiſſimo Rom. bonorum 25 Martij 1585 & in eadem cauſa coram R.P.D. Orano. 25. Octobris 1585. & coram eod. & in eod. cauſa 20. Decembris 1585 & 5. Maij 1586 in fi. & per R.P.D. Penuam in eadẽ cauſa, 26 Iunij 1602. verſic. ratio Ioan. Andr. ad Specul. de conuentio. & ſequitur nu.6 in verb. lex ſecunda, in fi. verſ. propter quæ ſatis videretur.* cum aliis per *Comard. in l. diffamari, in gl. n.63 & 64. C. de ing. & manum.*

Quæ procedunt non ſolum in legatis, ſed in alia qualibet diſpoſitione vt concedatur alicui electio infra certum tempus præfixum à iure ſiue ab homine ſemper tranſeat in alium, ſi illud non ſe-
4 quatur * *Io. Fab. in l. cum quidã in fi. C. de verb. ſigni. & in § ſi generaliter, in fin. nu. 12 inſtit. de leg.* cum aliis per *Tiraquell. de retract. lignag. gl. vnic. § 24. n. 9. & 10. poſt Zenzel. in extrauag. ſuſcepti regiminis, verſ. quã electionẽ ſiue ab homine, & in verb. transeat. Anchar. in c. ſi plurib. col. final. in prin. verſ. ſexto & vlt.*

cimo noto, de prab. in 6. Conard. in d. l. diffamari in gl. nu. 64. & de communi opinione teſtatur *Arec. in l. eum qui certarum, §. cum pure, col. 3 in princ. n. 3, in fin. verſ. & quod iſte terminus. de verb. oblig.*

Quorum ratio eſt, quia permiſſum ad tempus videtur poſt illud deoegatum, provt è contra, quod ad tempus prohibetur videtor poſtea conceſ-
5 ſum, † cum temporis limitati ea vis & natura ſit, vt contrariam diſpoſitionem poſt tempus contineat, adeo vt affirmatiua limitats ad tempus ſtatim poſt illud inducat negationem, ita vt etiam ad correctionem iuris communis poſſit hoc argumentum ſumi in ſtatutis, quando ſumus in tempore limitato, quidquid alias arguendo à contrario ſenſu non liceret corrigere ius commune, provt omnia ſupradicta late declarat *Surd. dec. 75 n. 1. vſque ad 8. & deciſ. 324. n. 2.*

Ampliantur prædicta quamuis ſimpliciter dictum ſit ad tempus nulla alia certa adiectione tempo-
6 ris facta, † ſi enim ſecundum naturam, & cauſam negotij, vel morem Regionis intelligeretur de anno de illo eſſet ſentiendum, & eo elapſo electio amplius non competeret, quaſi partes de eo ſenſiſſe videantur *l. nummis, de l. 3 l. quod ſi nolit. §. aſsidua, de adil. edict.* Dummodo tamen mos ſit vniformis, qui tunc eſt altera natura, quidquid aliud ſit quando eſſet varius, & multiformis, quia tunc intelligetur de decem annis iuxta *l. ſi præfinito, D.*
7 *de pœn. Bald. in l. ita ſtipulatus, col. 2 de verb. obl.* † provt in ſimili dicimus de conuentione, vt ad tempus poſſit retrahi, intelligetur enim ad annum ſtãte dicto more regionis vniformi, vt in ſpecie declarat *Tiraq. de retract. conu §. 1. gl. 2. n. 4. & 5.* de quorum tamen veritate dicam latius infra *in cap. parti-*
8 *culari.* † Et quando iſtæ interpretationes temporum, quę nõ determinantur debeant intelligi de decennio, vel alio termino, & quomodo in diuerſis materiis ſit ſtatuendum multa adducit *Felin. in c. ex literis 11 col. 8 in princ. verſ. prima concluſio, n. 9 de conſt. Doct. in l. ſi præfinita, ff. de pœn.*

Immo quamuis eſſemus in electione data ab homine per verba temporis indicatiui, Tamen ne-
9 que videretur eſſe locus variationi, † quicquid aliàs illa permitteretur vſque ad tempus litis conteſtatæ *l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum, ff. de verb. obl. Alc. in l. cum qui certarum, §. cum pure, in pr. ff. e. d. tit.* Quaſi illud procedat quando ſimpliciter abſque
10 fixione termini data eſſet electio, † ſecus vbi terminus eſſet præfixus, tunc enim electio transfertur ad creditorem, vel cenſetur electum illud quod magis nocet debitori, & vtilius eſt creditori, provt declarat *Rota coram Sanctiſſima Roman bonorum 29. Martij 1585. poſt Bart. in l. cum qui certarũ, §. cum pure, n. 4 verſ. aliud remedium, de verb. Tiraq. de retract. lignag. §. 24 gl. vnic. n. 10 in fi. verſicul. ſunt autem.*

Magis erit locus prædictis, ſi emanaret præceptum Prætoris, vt reus debeat eligere cum comminatione, non enim ſufficit, vt terminus aſſigne-
11 tur à Iudice debitori ad eligendum, † ſed etiam debet ſtatui cum comminatione, ad hoc vt non poſſit variare interponendo ſcilicet decretum, quo vetuiſſet reo variationem, quaſi non debeat eſſe dictum decretum Iudicis illuſorium *l. ſi prætor. in princ. de iud.* Cum iudex poſſit hoc facere *l. fi. § penult. C. de iur. delib. l. ſtatu liberũ, § ſi ſtichum, de* [illegible] Provt etiam transferre electionem in aduerſarium in pœnam contumaciæ *l. legatariis, § ſi duo, ff. de fideic. libert. l. cum quidam, de l. 2.* & declarat *Alciat. in l. eum qui certarum, § cum pure, nu. 4. verſ. vel ſi iure erga, colum. 1 in fi. & ibi Aret. colum. 2. in princ. verſicu. addit tamen, Imol. col. 3 poſt med. verſ. 3. remed. ff. de verb. oblig.*

Verum eſt quod *Alciat. Imol. & Aret. ibid.* dubitant de huiuſmodi opinione quaſi Iudex ita comminan-
12 do non poſſit auferre beneficium iuris competens ipſi reo, vt poſſit variare *c. indultum de reg. iur. in 6.* & ideo appellationis beneficio erit reſcindendum *Alciat. in d. § cum pura. num. 4.* Cum etiam iſta comminatio non habeat vim ſententiæ interlocutoriæ, Nam licet poſt lapſum termini pars excludatur, quando Iudex pronunciauit in eo ipſo termino reum non eſſe audiendum, Tamen ſecus eſt quando comminatio fuit appoſita in aſſignatione termini, vt declarat *Aret. in d. §. cum pure, col. 1 ad med. verſ. confirmatur iſta ſua reſpõſio. poſt Innoc. in c. cum in tua 6. in pr. verſ. ſed quid ante, numer. 1. qui matri. accuſ. poſſ.* Vbi quod ſi Iudex in aſſignatione termini dicit expreſſe ſe nõ auditurum poſt terminum, nihilominus pars eſt audienda re integra, & ſequitur dicens multum notandum *Bald. in l. ſi quis inſtituatur 23 § ſed ſi bonorum. in fi. verſ. a caſu vt propter moram, ff. de hered. inſt. & in auth. ad hac, col. vlt. ad med. verſ quare ſi ego diffame, n. 17. C. de vſur. & in l. 2. in princ. n. 1 verſ. & an aliquid operetur. C. qui admit.*

Probabilior tamen eſt opinio prius firmata, quod ſi in aſſignatione termini fuerit comminatum de vlterius non audiendo, non ſit amplius locus pur-
13 gationi moræ, * Provt dicimus de termino dato ad agendum, illo enim elapſo quamuis poſſit agi, donec iudex imponat ſilentium his qui non comparuerunt *Angel. in l. 1 Cod. vt nem. inui. ager. vel accuſar. cogat.* Tamen ſi in aſſignatione termini fuerit comminatum, quod niſi compareret amplius nõ audiretur, nõ eſſet opus noua impoſitione ſilentij, neque amplius audiretur *Felin. in c. venerabilis 20 colum. poſt med. n. 8. verſ. alius caſus eſt. de iudic. Purpur. in l. poſtquam lite. colum. 7. ad med. nu. 36 C. de pact. Bart. in leg. mancipiorum, in fin. num. 16. verſ. vltimo nota, de op. ſin. legat. & in l. ſi finita. l. Iulianus, de damn. infect. Thom. Ferrat. caut. vt iura ſunt vulgaria, in fine verſicul. ſi fuerit appoſitum, numero 11 Salic. in l. ſi ea, colum. vltim. in princip. C. qui accuſ. poſſ. Imol. in cap. accepimus, num. 2. de fid. inſtrument.*

Provt idem eſſet quando aſſignaretur terminus ſub
14 æquipollenti comminatione, † videlicet ſi dicatur peremptorie, vel aliàs habebimus te pro contumace, vel procedetur ad vlteriora, vel ſimilia verba eſſent probata, tunc enim non erit amplius locus purgationi moræ *Felin. in cap. cauſam quæ 18 colum. 2. in fi. verſ. quando ſi ſæpius nu. 3 de reſcript. Concard. in l. diffamari, in quæſt. n. 73. C. de ingen. & manumiſſ.*

Intelligendo quatenus comminatio fiat cum cauſa, quæ in comminatione requiritur, quaſi iudex non debeat diminuere ſine iuſta cauſa pluralita-
15 tem terminorum * *l. nonnunquam de iudic. l. conſentaneum. C. quomodo & quando iud. in verſic. commiſſaſacto. Felin. in d. c. cauſam quæ nu. 3. Aret. in §. ſi minus, col. 17. ad med. verſ. aduertas tamen, num. 12. inſtit. de action. Salic. in leg. ſi ead. columnu. vltim. in princip. verſicul. debet tamen numero 6. Cod. qui accuſat. poſſ.*
16 * Ideo appellandum eſt à comminatione, quæ fieri non debet, Ita vt detur quoque appellatio

etiam

etiam poſt decem dies, cum iſtæ commioationes
non habeant vim ſententiæ, neque tranſeant in
iudicatum, provt dicimus de præceptis, quæ
fiunt à Iudice abſque cauſæ cognitione à quibus
poteſt quandocunq; appellari *Imol. Innoc. Specul.*
& alij per Franc. in c. cum ceſſante 60. col. 3. in prin. n.
6. verſ. amplius volut. de appell. & ita intelligitur
Bald. in l. in princ. verſ. tu dic, quod nihil operatur C.
qui admitt. & declarat *Centard. in l. diffamari in*
quaſt. n. 76. C. de ing. & manum.

Idem quando iudex in aſſignatione termini dixiſ-
ſet Ex nunc ſi in termino non egeris pronuncio
te non eſſe audiendũ, † *Imol. in l. quãdiu col. 2. verſ.*
vltimo tangit, de acquir. hared. & ibi Angel. colum. c.
18 *Cepol. caut. 167. vt quis poſt terminum in fi* † illa e-
nim verba *ex nunc provt ex tunc* operantur, quod
vnum tempus videatur alteri ineſſe, videlicet
præſens in futuro, & è cõtra *Felin. in c. licet causã*
nu. 6 de probat. Tiraq. de retract. convent. § 2 gloſſ. v-
nic. n. 86.

Et licèt prædicta procedãt in actibus iudicialibus,
19 multo magis erit in caſu electionis, † & actu pe-
remptorius, quamuis non exprimatur ob illam
rationem, quia terminus in ſe eſt vnicus, licet ar-
bitrarius *l. ſi eo tẽpore C. de remiſſ. pignor. l. mãcipio-*
rum, de opt. legat. & ita in ſpecie declarat *Aret. in §*
ſi minus n. 12. verſ. quero ſtatuit iudex. col. 17 inſtit. de
actio. poſt Imol. in l. quandiu inſtitutus 68 colum. pen.
20 *& vlt. n. 10 & 11 de acquir. hared.* † Cum etiam hoc
non ſolum ex mora ſed ex vi, & natura temporis
limitati, cuius lapſus habet vim tacitæ repudia-
tionis *d. leg. ſi mancipiorum. de legat. Dyn. in cap. in-*
dulsum 17 n. 11 verſ. quinimo plus, de regul. iur. cum
aliis de quibus ſupra *Cephal. conſ. 77 n. 18 cum ſe-*
21 *quentib. Oſaſc. dec. 85 n. 13.* † Et de terminis quod
omnes ſint peremptorij in curia Romana, &
quando hoc procedat *Contard. in l. diffamari, in*
quaſt. n. 80. C. de inger. & manum. Aym. conſil. 179.
n. 3.

Nec faciunt quæ dicebantur non poſſe auferri per
hominem quod iodulgetur à iure, Quia proce-
dunt quando ſine aliqua cognitione cauſæ hoc
22 fieret, † nam illa exiſteute non ſolum actori quo
ad ius agẽdi, ſed etiam reo quo ad eius exceptio-
nem poterit præfiniri tempus per Iudicem, quid-
quid alias rei ſint fauorabiliores actoribus, provt
declarat *Dyn. in c. indulsum 17. n. 11 vſque ad num.*
15 de reg. iur. argum. l. 2. de re iudic. l. 4. § ſi quis con-
demnatus, ff. eod. l. quid ergo, § pœna grauior. ff. de his
qui not. infam.

Quibus adde minus permiſſum eſſe variationem in
eo, qui habet facultatem eligendi, non ſolum
quando tempus præfixum lapſum eſt, vt ſupra
23 † diximus, ſed etiam quando acceptat partem in
vna re, quamuis eſſet in tempore determinato ad
electionem faciendam, excluditur enim credi-
tor, qui poteſt alternatiue petere vnam, vel alte-
ram rem, ſi partem vnius acceptat ſoluẽte debi-
tore, neq; variare amplios debet, ſed neceſſe ha-
bet petere reſiduum illius cuius partem accepta-
uit *Raph. Comen. in l. 2 in princ. n. 30 verſ. ſed fortius*
dubito. & ibi Caſtr. in § & harũ col. penult. ad med.
verſ. ex hoc infero, n. 7 ff. de verb. oblig. cum aliis per
24 *Menoc. conſ. 341 n. 10. & 15 lib. 4.* † Vbi ampliat ad
heredem, cui neq; permitteretur in hoc caſo va-
riatio, provt ſuo auctori nõ erat permiſſa, quam-
uis etiam eſſemus in ſucceſſore ſeu hærede me-
diato, qui non poteſt contrauenire facto ſui an-
teceſſotis mediati, ſicut nec poſſet hæres imme-
diatus *Caſtrenſ. conſ. 208 dico dictum, lib. 1 Boer. q. 24*
nu. 20.

Amplius non ſolum habent locum prædicta quan-
do iam acceptauit vnam partem ex alternatiuis,
25 ſed etiam ſi ab initio re adhuc integra petiit par-
tem vnam de alternatiuis, non enim poteſt va-
riare petẽdo partẽ de vno ex alternatiuis & par-
tem de altero, ſicut enim quia acceptauit videtur
per dictam acceptationem declaraſſe animum
ſuum petendi reſiduum eius partis, Ita etiam qui
petiit videtur ex dicta petitione ſibi in hoc præ-
26 judicaſſe *Surd. deciſ. 317 n. 1 & 2.* † Cum tam reci-
piens quam petens æquiparentur circa approba-
rionem actus, quaſi paria ſint petere & recipere *l.*
ad ſolutionẽ C. de re iudic. Rol. conſ. 9 in fi. Ita vt to-
tum debeat agnoſcere, vel à toto recedere latè
Surd. conſ. 104 n. & per tot. lib. 1.

Quare legatarius habens electionem legati alterna-
tiui non poteſt eligere partem in vno partem in
27 altero, quanda in vna parte alternatiuæ lega-
tum eſt vnum, & in altera principales quantita-
tes ſunt ſubrogatæ loco vnius, ita quod ſecunda
pars quamuis diſtributiua reſpiciat primam con-
iunctam, hoc enim reſpectu ſequitur effectum
primæ indiuiduæ, vt de teſtatore iubente legata-
rium habere vel octo ſeruos ſimul, vel pro omni-
bus certam pecuniæ quantitatem, alterum enim
tantum debet integraliter eligi *l. ſi ex toto. § ſi ita*
legatum. ubi Iaſ. col. 2 in princ n. 5 in 1 notab ff. de l. 1.
28 † Cum vnitas legati nõ poſſit pro parte accepta-
ri, & pro parte repudiari *legatarius in princ. ff. de l.*
29 *1. l. neminem cum ſeq. ff. de leg. 1.* † Cum etiam lega-
tũ quod eſt indiuiduum in altera parte *l. ſi ex to-*
to, §. ſi ita legatum, de leg. 1.

Ideo ſi teſtator legat quinquaginta pondo olei, & in
ſingulas libras certam pecuniam puta decem non
poſſet peti pars olei, & pars æſtimationis *d. § ſi i-*
30 *ta legatum. vbi Zaſ. in princ nu. 1.* † Quamuis enim
videantur eſſe plura legata, & ſeparata cum ſint
plura corpora, tamen hoc admittitur, ne ſequa-
tur abſurdum, ſi enim pluribus poſſet ſolui pars
rei legatæ, & pars æſtimationis, tunc etiã in vno
homine legato, aut pro eo decem iam pars homi-
nis ſolui poſſet, & pars æſtimationis, quod non
eſt admittẽdum *l. 2 § ex his, de verb. oblig.* & ita ab
vnitate ad pluralitatem arguit *text. in l. ſi ex toto*
§. ſi ita legatum, ff. de l. 1. quam argumentationem,
licet ibi *Iaſ. n. 4.* dicat eſſe impertinentem, tamen
poteſt iure defendi, ſicut enim vna res ſimplex
non poteſt variare in ſolutione, ita nec vna res
collectiua hoc eſt totum numerale, vt ab vnitate
naturæ ad vnitatem iuris arguas vt declarat *Zaſ.*
in d. § ſi ita legatũ n. 2 & 9 verſ. tu vero dic, iuriſcõ-
ſultũ, col. pen. poſt med. vbi etiã n 8. quod ſunt duo
legata quo ad nominationem duarum rerum; ſe-
cus quo ad præſtationem, quia eſt vnũ *d. § ſi ita*
legatum l. ſi duo in fi. de verb. oblig.

Neque eſt facienda differentia inter legatarium aut
hæredem, quia ſicut legatarius nõ poteſt eligere
31 in parte. † ita neque heres poterit ſoluere in parte
de vno ex alternatiuis, & partem de altera in-
uito eo, cui fuit factum legatum *l. in executione,*
pro parte, de verb. oblig. Iaſ. in ſpecie *in d. l ſi ex to-*
to, § ſi ita legatũ co n. 2 poſt med. verſ. adde tamẽ idẽ
n. 9 ff. de leg. 1 & ibi Alex. col. 3. in princip. verſ. nota

quod quemadmodum,n.3.

Idem eſt in domino cui debentur à ſubditis ſingu-
lis annis certę quædam operæ, vel pro ſingulis o-
32 peribus tot ſolidi, † non enim talis creditor po-
terit petere in vno anno, quod ſoluatur pars o-
perarum, & pars pecuniæ: nã ſolũ debet petere &
conſequi vel operas integras vel ipſam pecuniã
*Bal.Imol.& Alex.in d.§ ſi ita legatũ, in fi.& ibi Zaſ.
col.vlt. poſt med. verſ.hac ſubtilia ſecum n.11. poſt
Gl.in l.ſi ſterilis,§ fi.in verb. præſtari ff.de act.empt.
Surd.conſ.156 n.9 lib. Menoch.conſ.141 n.28.lib.4* li-
cet in diuerſis annis poſſet vno anno prętari, pe-
cunia & alio anno operę: Quãuis enim obligatio
cẽſeretur vna *l.Stichũ § ſtipulatio de ver.oblig* Ta-
mẽ datur iſta electio ſtãte diuerſitate tẽporũ, vt
notat *Soc.in d.§. ſi ita legatũ, eod tit. verſ. nonnũ ta-
men,n.3* per tex.*in d.l.ſi ſterilis.§ fi.l de act empt.*

Quod etiam extenditur ſi ille qui habet electionẽ
33 petendi videlicet pecuniam vel bona, † accepe-
rit pro aliqua ſumma pecuniarum domum ſeu a-
liam rem in ſolutum, iſta enim datio in ſolutum
facit emptionẽ l.vetuſtiſſimã, C de iur.dom.im-
pet. Tiraq.*de retract.lig.§.1.gl.14 n.8.* Vnde ex hoc
videtur facta declaratio, quod voluerit pecuniã
non obſtante quod acceperit domum, cum hoc
caſu perinde ſit, ac ſi breui manu fuiſſet accepta
illa pecunia, ac poſtea numerata pro pretio dictę
domus ab eo in ſolutum datæ, & emptæ. Quare
etiam in pecunia reliqua pars ſibi debita erit dã-
da, nõ in bonis, prout in ſpecie electionis cõclu-
dit *Menoch. conſ.141 n.3 lib.4* quaſi voluntas ſiue
facto ſiue verbis declaretur *l.Paulus, rem.rat.hab.
Dec.in c.dilecti,1l,2 in 2.not.de appellat.*

Quemadmodum etiam maritus promittens reſti-
tuere res in dotem datas, aut certum pretium
pro ſingulis rebus non poterit aliquas res, & ali-
34 quarum rerum ęſtimatione ſoluere † *Soc.in l.ſi ex
toto,§ ſi ita legatum, in 3 not.2 ff.de l.1.* Quamuis e-
nim promiſſio reſtitutionis dotis ſit alternatiua
iuxta *l plerumque.de iur.dot.* Non tamen eſt in ele-
ctione mariti reſtituere partẽ dotis in vna re, &
partem in pecunia ſtãte vnitate dotis *Alex.in d.
35 § ſi ita lega um, in fi.* † Quidquid aliàs quãdo ſim-
pliciter res eſſet data ęſtimata, nulla electio eſſet
mariti, quaſi tunc ſit facta emptio, & ſit reſtituen-
da quãtitas *Bald.in l.quoties, C.de iur.dot.& in l.ex
conuentione, C.de pact.* Quaſi tunc fingatur, quod
maritus breui manu dederit pecuniam pro præ-
diis ab vxore acceptis, & rurſus quod vxor pro
dote eandem pecuniam dederit marito *Bero.conſ.
42 n 3 lib.2 Surd. conſ.413 n.13 lib.3.* Quæ quando
habeant locum declarat *Couar.pract.q.c.18 n.5.&
per tot.*

Ita etiã dicimus quod licet nemo poſſit cogi ad fa-
ctum præciſe quando offert intereſſe *l.ſtipulatio-
36 nes non diuiduntur, de verb.oblig.* † Tamẽ ſi aliquis
partẽ domus fecerit, & poſtea offerat intereſſe in
reliquo tenebitur nihilominus ad aliam partem
domus perficiendam, aut ad præſtandum totum
intereſſe *Zaſ.* qui dicit multum notãdum & nun-
quam auditum *in l.ſi ex toto 8 § ſi ita legatũ col. pẽ.
poſt med.n.9 in fi.& per hoc potes neue ff.de l.1.* Qui
caſus poterit addi ad quatuordecim ſimiles, in
quibus quis poteſt cogi præciſe ad factũ, nec li-
beratur pręſtãdo intereſſe, quos ponit latè Card.
Mantic.de tacit.& ambig.conuent.lib.14 tit.n.4.
vſquè ad 26.

Imo adde quod per lapſum termini transfertur
ipſo iure poteſtas eligendi in alterum, adeo vt
nunquam etiam re integerrima poſſit purgari
37 mora. † quando enim lex poſt lapſum termini fa-
cit executionem ipſo iure, quę extinguit ipſo iu-
re ius morosi, vel transfert illud ius in alium, non
attenditur etiam re integra d.purgatio, quæ ma-
gis eſt deneganda in hoc caſu, cum agatur ad a-
ctionem quærendam, prout in ſpecie electionis
poſt temporis lapſum concludit *Aret. conſ.95 re-
ſpõdeo breuiter, col.vlt.in prin.verſ.ad vltimũ dubiũ.*
vbi quod contraria procedunt, quando lapſus
termini nõ excludit ipſo iure, ſed ope exceptio-
nis prout *in l.mancipiorum, de opt.l.* vbi ius nõ fue-
rat extinctum ipſo iure, vel in alium transfuſum:
Ideo debitor ſi cum potuit non elegit incontinẽ-
ti, prout debet, non poterit poſtea eligere *l.cete-
rum, ff.de ſol.* Cũ etiam terminus ſtatutus à teſta-
tore cẽſeatur peremptorius, quo caſu ceſſat pur-
gatio moræ *Rot.coram R.P.D.Orano Roman.bono-
rum 3 Martij 1586 in fin.*

Quare etiam dicimus non eſſe licitam variationem
in eo, qui poterat eligere, quando prima electio
38 trahit ſecum executionem, * etiam in caſibus, in
quibus variatio permitteretur *l.apud aufidium, de
opt.leg.Surd.conſ.413 num.18.lib.3.* Vnde ſi adſint
duo debitores eiuſdem rei, ita quod ſtet in facul-
tate creditoris agere contra quẽ voluerit, ſi cre-
ditor cœpit contra vnũ agere, poteſt illo omiſſo
alterum conuenire, ſed ſi vnum exegit, alter libe-
ratur, ſiue in totum ſiue pro parte, prout in totũ
ſiue pro parte primus fuit exactus *l.ſi ex toto, § 1.
39 de leg.* † Quamuis enim electio concedatur con-
tra diuerſas perſonas grauatas, tamen electione
vnius altera liberatur, ſi prima electio habuit exe-
cutionem, exigendo enim ab vno, electio habuit
effectum, & conſumitur *Iaſ.in l.ſeruus electio, in pr.
n.2 ff.de leg.2 & in d.l.ſi ex toto,§ 1 n.6 de l.2 Surd.
conſ.413 n. 18 lib.3.*

40 Io † quo etiam illud notandum eſt, quod res non
diceretur integra ſi ſtatim poſt datum terminum
etiã non elapſum fuerit facta electio per eum in
cuius fauorem illa deuoluitur alio non eligente,
licet enim iſte elegerit antequam terminus labe-
retur, tamen conualidata eſt electio termino ad-
ueniente *l.ſi tibi electio, § vnius, ff.de option.l.* & in
pũcto ita declarat. *Aret.d.conſ.95 col.vlt.poſt med.
41 verſ.præterea dato n.10.* * Prout regulariter quod eſt
vtile à principio per ſuperuenientiã iuris ex poſt
facto conualidatur *Iaſ.in l.quod in rerum, § ſi vsũ-
fructum, n.7.in 4 notab.ff.de leg.1.*

Alios caſos quãdo in alternatis electio ſit debito-
ris, vel creditoris, tam in contractibus, quam in
42 vltimis voluntatibus, † & quid in verbis legis,
ſtatuti, reſcripti, & iudicis, ac in pœnis & ſimili-
bus diſpoſitionibus ponit latè *Felin. in c.inter ca-
teras 4.n.3 vſque ad n.17 vbi Ant.Burg.in repet.de
reſcript.Euerard.in loco à natura alternatiuorũ n.1.
43 cũ ſeq.dixi ſupra c.116 n.2 & c.164 n.14.* † Quibus
adde quod adeo electio erit debitoris, qui tenetur
ad duo alternatiuè, vt ſi ſoluerit vtrumq; ex erro-
re, habeat etiam electionẽ in petendo *Io. Andr.
But.& Imol.in d.c.inter cæteras* per text.*in l.pen C.
44 de condict.indeb.* † Niſi eſſent duo rei debẽdi, quia
cũ poſſint ſe per concurſum impedire, datur ele-
ctio creditori *Bar.in l.plane, C.de cõd.indeb. Bald.
& Sal.in d.l.pen.C.eod.tit.*

Idem adde quod creditor legati alternatiui duarum
rerum eligens ignoranter vnam rem ſibi præ-
iudicat

45 judicat, adeo vt iſte error non excuſet ad effectum vt liceat variare; cùm debeat conſtitui differentia inter electionem in genere, & eam quæ eſt circa alternatiuam *l. ſi is cui. 9. de leg. 1.* quam multum notandum dicit Surd. *conſ. 415. in fi. n. 21. lib. 3.* Bart. *in l. ſervo. elect.* vbi Alex. & Soc. *n. 2 ff. de leg. 1.* Quæ autem ſcientia requiratur Gl. *in c. concertationi, in verb. ſciverit, de appellat. in 6.* Becc. *conſ. 37. n. 23.* Oſaſc. *dec. 179. n. 4.*

EPITOME.

VSuræ pupillares vt præſtẽtur quæ probatio requiratur. ¶ Intereſſe damni emergẽtis, & lucri ceſſantis quando incipiat. ¶ Et quibus caſibus debeatur, & quomodo probetur. ¶ Vxor ſoluto matrimonio quãdo poſſit petere vſuras dotis, ſeu alimenta. ¶ Tutor an excuſetur ſi habet juſtam cauſam credendi ſe non fuiſſe tutorem. ¶ Pecuniæ pupilli quo caſu ponendæ ſint ad honeſtũ lucrum. ¶ Fructus dotis an debeantur mutata perſona mariti. ¶ Hæres primi viri an teneatur dare alimenta ſecũdo viro, cui vidua nupſit. ¶ Maritus recipiens pignus pro dote an debeat excõputare fructus pignoris in ſortem, & an illi debeantur recepta ſorte ¶ Tutor qui negotiatur cũ pecunia pupilli an cogendus ſit illi reſtituere omne lucrũ. ¶ Et quando teneatur ad intereſſe & fructus, qui percipi potuiſſent ex re, quam debebat emere, & non emit. ¶ Et qualiter hujuſmodi intereſſe ſit taxandũ ¶ Emptũ de pecunia pupilli inuẽta in hęreditate an ſit ej⁹, vel tutoris, & quid in alia pecunia redacta ex venditione bonorum minoris ¶ Vẽdẽs prædia, quæ vẽdere nõ debebat an habeatur pro poſſeſſore, & fructus reſtituat. ¶ Caſus in quib. intereſſe nõ debet probari certitudinaliter. vt in fructib. rei quę debebat reinveſtiri per adminiſtratorẽ, & in legato fructuũ, qui erant cõvertendi in locis mõtium, vel ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis incipit à tempore moræ.*

2 *Intereſſe damni emergentis debetur ante moram, quando à principio id fuit conventum, & creditor retinet pecunias ſub vſuris.*

3 *Vſura dotis non debentur vxori ſoluto matrimonio, & n. 20. Et ſi ei dos non reſtituatur an alimenta ei licitè præſtentur, n. 7. & 21.*

4 *Vſura favore dotis permiſſa intelliguntur de marito, qui ſuſtinet onera matrimonij.*

5 *Intereſſe damni emergentis, & lucri ceſſantis vt poſſit percipi quæ requirantur.*

6 *Requiſita Caſtr.* in l. 3 §. fi. ff. de eo quod cert. loc. *procedunt etiam in caſu dotis, & ad effectum exigendi vſuras pupillares, n. 9.*

8 *Damnum emergẽs qualiter per mulierem probetur.*

10 *Vſura pupillares non præſtantur niſi fuerit probatum quod quis adminiſtraverit tanquam tutor.*

11 *Adminiſtrator exigens pecunias domini tenetur ad intereſſe ſi eas convertit in vſus proprios.*

12 *Vſura, & intereſſe debentur minoribus abſque interpellatione.*

13 *Mora irregularis, quæ contrahitur re ipſa favore minoris non operatur plus quam mora regularis ex interpellatione, vel lapſu dies.*

14 *Intereſſe, aut vſura pupillares non debentur niſi probata negligentia, culpa vel dolo.*

15 *Tutor excuſatur ſi habuit iuſtam cauſam credendi ſe non fuiſſe tutorem.*

16 *Pecunia pupilli non ſunt ponenda ad lucrum, ſi conditio pupilli ſuaderet quod aliqua retinerentur in arca, vel in caſibus ſimilibus.*

17 *Fructus dotis quãdo debeãtur mutata perſona mariti.*

18 *Tacita promiſſio fructuum dotis reſtringitur ad tempus conſtantis matrimonij.*

19 *Fructus dotis non poſſunt licitè percipi ſoluto matrimonio, & quid in anno in quo contigit divortium.*

22 *Hæres primi mariti an teneatur dare alimenta ſecundo viro, cui vidua nupſit.*

23 *Maritus recipiens pignus pro dote non tenetur fructus pignoris excomputare in ſortem quando ſuſtinet onera matrimonij, & n. 24. Et fructus debentur recepta ſorte, n. 25.*

26 *Tutor ſi negotiatus fuerit cum pecunia pupilli tenetur omne emolumentum, & lucrum pupilli præſtare. Intellige vt n. 27. 30. & 31.*

28 *Tutor qui non agit illud quod agere debebat tenetur ad intereſſe, & ad fructus, qui ex re empta percipi potuiſſent.*

29 *Tutor convertens pecunias pupilli in vſus ſuos eſt in dolo, & furtum committit.*

32 *Emptum de pecunia pupilli in hæreditate inventa ſpectat ad pupillum, non ad tutorem. Et quid ſi ſit emptum de pecunia redacta ex venditione bonorum minoris, n. 33.*

34 *Adminiſtrator quilibet, qui debet rem aliquã emere pro alio, vel ex iuris diſpoſitione, vel ex promiſſione, vel ex vi mãdati, ex inobſervãtia tenetur ad intereſſe. Et qualiter iſtud intereſſe taxabitur, n. 35*

35 *Intereſſe ratione fructuum, qui percipi potuiſſent ex re, quam adminiſtrator emere debebat dicitur liquidatum ex probatione quod tot fructus percipi potuiſſent ex prædio emendo.*

37 *Fructus fructuum locorum mõtium, qui debebãt reinveſtiri pro augmento dotis, ſi legẽtur, ſunt certi & non indigent liquidatione non facta inveſtitura.*

38 *Vendens ſua culpa prædia, ſeu loca montium, vel cenſus, quos vendere non tenebatur habetur tanquam poſſeſſor, & tenetur ad fructus illorum.*

Caput CCXL.

INtereſſe tam lucri ceſſantis, quam damni emergentis nunquam incipit deberi, niſi à tem-
1 pore moræ † *l. Socium qui inter. 61. ff. pro ſocio.* Rim. Iun. *conſ. 52. n. 54. lib. 1.* Cagnol. *in l. curabit, col. 10. poſt princ. verſic. quinto limita, nu. 53. C. de act. empt.* Hond. *conſ. 38. n. 9. & 10. lib. 1.*

Nec obſtat quod intereſſe damni emergentis debeatur etiam non exiſtente mora Rebuff. *in l. vnica, in princ. n. 13. verſ. imo licet, C. de ſent. quæ pro*
2 *eo quod inter.* † Quia hoc procedit quando à principio expreſsè conventum eſſet, vt ante moram reſarciretur intereſſe damni emergentis, & creditor retineret pecunias ſub vſuris, tunc enim quia eſt in damno, cùm potuiſſet ſe à dictis vſuris liberare, debitor tenetur illud reſarcire Navar. *de vſur. in 15. notab. num. 42. verſ. 3. inter omnes,* Covar. *lib. 3. var. reſol. c. 4. n. 5. col. 6. poſt princ. verſ.* quid ſi verè conſtet creditorem, Hond. *conſ. 50. in fi. n. 41. lib. 1.*

Ex iſtis colligitur veriorẽ eſſe opinionem, quod nõ debeantur vſuræ dotis vxori ſoluto matrimonio
3 † & quicquid dicto nomine daretur eſſet vſu-

ra, quam accipere nõ poterit c.ſuper eo.de vſur.
& in ſpecie ita concludit Caſtr.in l.divortio, in
princ n.6.ad fi.col 4 poſt med.ver.ſed ſi peteret
dotem,ff.ſolut matr.Anchar.conſ.150.n.4.Ruin.
conſil.49.n.14.lib.2. Affl dec.284.n.1.& ibi latè
Vrſill.n.6.verſic.in muliere vero vidua,Theſaur.
dec.43.n.2.vbi de communi Rol.conſ.55.n.18 &
per tot.lib.2.de Neuiz.conſ.74.n.3. late Covar.
lib.3.var.reſol.c.1.n.3.col.6.poſt princ.verſ.ſex-
to hinc etiam conſtat.

Neque obſtat c.ſalubriter de vſur. vbi permittun-
tur vſuræ fauore dotis. Quia intelligitur de ma-
4 rito,qui ſuſtinet onera matrimonij,†in quorum
compenſationem illas licitè recipit, quæ ratio
ceſſat in muliere, vnde nihil poterit petere, aut
recipere ob dictam ſolutionem retardatam Bal.
in l.at qui natura 20.§.non tantùm ſolutam n.1.
de neg.geſt.Abb.conſ.39.ad fi.n.6.lib.2.Alexand.
conſ.141.n.4.lib.5. Menoch.conſ.7.n.11.libro 1.
Quicquid contrarium ſequantur Molin.de pri-
mog.hiſpan.c.5.n.6.lib.4.& Theſaur.dec.43.n.4.
vbi quod inter maritum, & vxorem nulla ſit in
hoc caſu differentia. Quia contraria opinio eſt
verior,vt latè per Barbol in l.2.in princ n.40.vſ-
que ad 44.ff ſolut.matr.

Poterit tamen licitè percipi intereſſe damni emer-
gentis, ſeu lucri ceſſantis Affl.dec 284.n.4.Ne-
guſ.de pign.p.5.m 3.in fi.n.17.verſ primo modo
5 Menoch conſ.7.n.15. † Dummodo tamen in v-
troque caſu probentur requiſita ad damnum &
lucrũ ſpectantia.Quod videlicet,circa intereſſe
lucri ceſſantis,probetur illam eſſe lucraturam,ſi
pecunia ei fuiſſet ſoluta etiam in potentia pro-
pinqua illud acquirendi cum alijs requiſitis de
quib per Caſt.in §.3,9.fi.ff.de eo quod certo loco
Rim.Iun.conſ 215.n.99 & 100.lib.2.Maſc.concl.
933.n.1 ,.Peguer.dec.35 n.2. Aym.conſ 3 an.n.6.
Hond.conſ.5 n.30.lib.1 &conſ.38.n 40.lib.2.&
conſ.39.num 3 eod.lib.Rot.coram R.P.D.Pena
6 Romana bonorum 14 Ianuarij 1600. †Quæ re-
quiſita etiam in caſu dotis de quo agimus habẽt
locum Aym.conſ.912.n.11.Menoch.conſ.7.n 16
latè Bologn.conſ.14.n.2. Barboſ.in l.2.in princ.
nu.48.ff.ſolut.matr.& declarat etiam Imol.in l.
diuortio 8.in princ.n.15. & ibi Alex.nu.23 & 25.
7 † dum volunt quod mulier non petat in libello
alimenta propter retardatam ſolutionem dotis,
quia hoc ſaperet vſuram , ſed fundet ſe in inte-
reſſe lucri ceſſantia , quod eſſet habitura ſi dos
ſuo tempore illi fuiſſet reſtituta Affl dec.284.n.
3. Pariſ.conſ 64.n.1.lib.4.

Quantùm verò ad damnum emergens, etiam illius
probatio eſſet facienda per mulierem , vt ei de-
8 beat reſarciri ob moram dotis non reſtitutæ , †
quod probabitur ſi mulier accepit mutuo pecu-
niam, vt ſe aleret, & erat inops,vel quando fuit
coacta accipere pecuniam ad intereſſe,vel inci-
dit in pœnam promiſſam in aliquo cõtractu per
eam celebrato in ſimilibus caſibus,in quibus de-
betur dictum damnum emergens vt per Sot.de
Iuſtit.&jur.lib.6.q.1.art.5.in princ.cum alijs latè
in ſpecie allegatis per Barb.in l.2. in princ.n.44
vſq; ad 48.ff ſol matr.Ita vt nõ ſufficiat probare
etiam quoad intereſſe damni emergentis. vt de-
bitor non ſoluerit in tempore, & quod creditor
accepit pecunias ſub vſuris, niſi etiam juſtifice-
tur , quod propter retardatam ſolutionem illas
acceperit , cùm ſit poſſibile ex alijs cauſis acce-
piſſe Rot.per Mohed.dec.103.incip.Simon.cen-
tur.n.1.de qua Hond.conſ.30.n.30.in fi.ver l.quæ
procederẽt,lib.1.& multa adduxi ſupr.c.67.n.17.

Imo nedùm in caſu dotis erunt probanda d.requi-
ſita quoad intereſſe lucri ceſſantis juxta Caſtr.
in l.3.de eo quod cert.loc.cum alijs ſupra allega-
9 tis. †Sed etiam ad effectum exigendi vſuras pu-
pillares,quæ dicuntur maximæ vſuræ, in quibus
quoq; dicta probatio requiretur vt per Rot.co-
ram R.P.D. Penia Romana bonorum 21.Maij
1599. vbi etiam allegatur quod alias ita ſenſiſſe
videtur Rot.coram R.P.D. Gypſio Auximana
tutelę,poſt Caputaq.dec.45.lib.3 in manuſcrip-
tis,& declarat Gabr.conſ.26.n.9.lib.1. vbi quod
debet probari culpa,&negligentia tutoris,quod
ſcilicet prędia eſſent venalia,& ſummã idoneam
pecuniæ habuerit juxta doctrinam.Bart.in l tu-
tor qui repertoriũ,§.ſi poſt.in fi.ff.de adminiſtr.
&peric.tutor.Decia.conſ.177.in cauſa quę pro-
ponitur,in fi &ſequitur Hond.conſ.39.n.6.lib.1.

Et magis dictæ vſuræ pupillares non præſtarẽtur,ſi
non fuiſſet probatum, quod quis adminiſtrane-
10 rit tanquam tutor,†cùm non ſufficeret admini-
ſtratio juncta cũ fama,quod aliquis adminiſtret
nomine tutoris,niſi cætera requiſita,& admini-
cula concurrãt Soc.conſ.153.lib.1. Mohed.dec.
228.alias 6.præſcript Rot.coram R P.D. Pena
11 Roma bonorũ 23.Maij 1599.†Quicquid aliud ſit
in intereſſe ad quod tenebitur adminiſtrator,aut
alius procurator exigẽs pecunias domini,vel ra-
tione contrectationis, quando in vſus proprios
conuertit,vel in alijs caſib.de quibus per Hond.
cõſ.38.n.38.& 39.lib.2.poſt Doct.in l.2.C.mand.
& in l.ſi vero nõ remunerãdi,§.ſi mihi,ff.eo.tit.

Verùm eſt quod minores gaudent privilegio , vt
abſque alia interpellatione debeant eis reſtitui
12 pecuniæ cum vſuris & intereſſe,†cum ſola ætas
interpellet l.1.§.vlt.de vſur. Caſtr.in l.in mino-
rum,C.in quib.cauſ.reſtit. Menoc.de arbitr.caſ.
220.n.11.& 17.& conſ.7.n 20. Ruin.conſ.2.n.
33.ad med.lib.3. Soc.conſ.57.in cauſa reſtitutio-
nis,col.10.in fi.n.43.lib.14.

Tamen quamvis contrahatur re ipſa mora irregu-
13 laris,& ſine interpellatione,†non ex hoc ſequi-
tur quod iſta mora debeat plus operari,quã ope-
raretur mora regularis inducta per lapſum diei,
aut per interpellationem Bald.in l.in minorum,
n.1.in fi.C.in quib cauſ.reſtit.Hond.conſ 38.n.33
14 lib.2.Capic. dec.14.n.20. †Vnde in vtraq; mora
requireretur probatio negligẽtiæ,culpæ,vel do-
li,cum iſtis ceſſantibus non veniat intereſſe,aut
vſuræ pupillares l.tutor.§.qui poſt,de adminiſtr.
tutor Gab conſ.26.n.9.lib.1.Rot per R.P.D Pe-
15 niam Romana bonor.23.Maij 1599. †Vbi etiam
quod excuſabitur tutor ſi habuit juſtam cauſam
credendi ſe non fuiſſe tutorẽ Curt.Iun.conſ.239
col.3.&4.lib.3.Prout quando mater nõ declaraſ-
ſet priùs ſe nolle eſſe tutricem,cum d.declaratio
requirant Angel.Salic.Corn. & alij in l.matres
16 quæ puberes,C.ad tertull. †Cùm neq; ſẽper ſint
ponendę pecunię ad lucrũ,quando videlicet cõ-
ditio pupilli ſuaderet,vt aliquæ retineãtur in ar-
ca,aut in ſimilib caſibus Corn.conſ.243.n.9.lib-
3.Borell.conſ.31.n.64 Coſta de jur.& fact.igno-
rant.diſtinct.24.cent.1.n.12.Vbi etiam quod ex-
cuſaretur,ſi non poneret dando idẽ emolumen-
tum , quod ex pecunia pupilli ad lucrum poſita
redigi poſſet Magon.dec.Florent.1.n.42.& 55.

Quibus

Quibus adde quod fructus dotis minus erunt debiti
mutata perſona, cũ enim ſint præſtandi ratione
17 onerum matrimonij,†hoc priuilegium eſt perſo-
nale, quod per mutationẽ perſonæ tollitur, ideò
non competit hæredi, aut ceſſionatio, nec mo-
nialibus Quicquid alias matrimonium ſpirituale
gaudeat priuilegio cõpetenti coniugio carnali,
quãuis aliud eſſet in vſuris præteritis, quæ pote-
runt cedi, & percipi per ceſſionarium, vt multis
comprobaui ſupra c. 143 n. 19 vſque ad 44. Surd.
conſ 269 n. 9 & 11 lib. 2.

Neque obſtat quod iſta alimẽta, & fructus dotis vi-
deantur potius percipi ratione tacitæ promiſſio-
nis dotis, quæ reſultat ex fine, & natura illius, nõ
autem ratione retardatæ ſolutionis, cum dotis
datio ex ſui natura inducat quandam tacitam
promiſſionem dandi alimenta vxori *l. dotis fru-*
18 *ctum. 8 in princip. de iur. dot.* † Quia tacita pro-
miſſio reſtringitur ad tempus conſtantis matri-
monij, nam eo ſoluto ceſſat matrimonium, & ve-
rum nomẽ dotis; vnde debet etiam ceſſare obli-
gatio mariti ex eo reſultans, vt declarat Bald. in l.
quod in vxorẽ 13 n. 1 C. de neg. geſt. Ar chat. conſ.
150 n. 4 Soc. conſ. 126 diligenter, col. vlt. in princ.
n. 5 in fi li. Catell. in memorab. in verb. de ſolu-
to matrimonio verſ. quid autem ſi hæres. Purpur.
in l. rogaſti. § ſi tibi nu. 47 D. ſi cert. per. Ceſſãte
igitur poſt ſolutũ matrimoniũ tacita promiſſione
alẽdi vxorẽ, dicendũ eſt quod alimẽta, & fructus,
qui percipientur, intelliguntur dari ratione retar-
datæ ſolutionis, & ſic in fraudẽ vſurarũ, quæ neq;
fauore dotis, aut piæ cauſæ permittitur *c. ſuper eo.
de vſur.* Quicquid dicat *Matth. Cole. de proceſſ. ex-
ecut. p. 1 c. 10 n. 71 cum ſeq.* vbi quod pro dote ſolui
poſſunt vſuræ, quaſi moderata conceſſio vſurarũ
ſit licita, & magis vtilis quàm pernicioſa, quem
ſequitur Theſaur. dec. 42 n. 4 verſ. & faciunt quæ
pulchrè Quia eorum opinio eſt erronea, & nõ de-
bet admitti, cum de iure vſuræ ſint prohibitæ ſi-
ue moderatæ, ſiue exceſſiuæ c. in ciuitate de vſur.

Ita etiam neque maritus licitè percipit fructus dotis
19 ſoluto matrimonio, † quaſi tunc deſierit eſſe ma-
ritus, nec amplius adſit matrimonium. Quamuis
iuſtè perciperet in anno quo contingit diuor-
tium, quaſi durauerit matrimoniũ pro aliqua par-
te anni, & ſic attento initio anni licitè dicetur
percepiſſe argumẽto *l. vn. c. C. de vſu. ap trasform.*
& in ſpecie ita concludit *Soc. Iun in l. ſtipulationes
nõ diuiduntur. 72 n. 99 de verb. oblig poſt Bar. ibid.
n. 13 Barboſ. in l. diuortio. 8 § ob donationes n 20 ff ſo-
lut. matrimon.* Et quando ob retardatam ſolutionẽ
dotis debeãtur fructus marito poſt mortẽ vxoris,
& an tũc dicatur ſuſtinere onera matrimonij exi-
ſtentibus filiis dicam infra *in cap. particulari.*

Prædicta omnia ſunt vera, & ſecundum magis com-
munem opinionem, de qua etiam latè teſtatur
20 Theſaur. dec. 42 n 2 & 4 in fin. verſ. ceterum † vbi
quod eſſet contra ſtimulũ calcitrare, ſi quis vellet
defendere vſuras, & fructus dotis deberi mulieri
poſt annũ luctus, licet de æquitate poſſet ſuccur-
ri viduæ orbatæ viro cum in ea præſ õ ſeret ma-
gna ratio incõmoditatis, & damni, prout in ma-
rito reſpectu onerum matrimonij, quam æquita-
tem cõſiderat Nauar. de vſur. n. 67 & in manual.
c. 17 n. 213 verſ ſecundũ poſſe & c. 14 q. 3 n. 75 & di-
21 xi ſupra c. 143 n. 8 in fi. & dec 126 n. 4. † Vbi quod
ſi dos nõ reſtituitur mulieri ſuo tẽpore poſſunt
illi ſalua recipi alimenta, quod etiã voluit *Surd.*
li. 6 de iuſt. & iur. q. 1 art. 2 col. fi. poſt med. cũ aliis
per Menoch. cõſ. 8 n. 20 ad fi. lib. 1 Theſaur. d. dec.
43 n. 4 in. fi. Quãuis cõtra omnes ſupradictos te-
neat Barboſ. in l. 2 in princ. n. 41 verſ. tertio am-
plia. ad med. ff. ſolut. matrim.

In quo tamen notandũ eſt quod idem Barboſ. in d.
l. 2 in princ. n. 42 ver. infertur. D. ſolut. matrim. nõ
22 approbat conſilium Grat. 56 n. 3 lib. 5 † dum vo-
luit quod hæres primi mariti teneatur dare ali-
mẽta ſecundo viro, cui vidua nupſit quaſi d. hæ-
res non promiſerit huic ſecundo marito reſtitu-
tionem dotis. Quod tamen nõ eſt tutũ, cũ verior
ſit opinio Grat. ex his, quæ latè dixi ſupra c. 144.
n. 22 vſque ad n. 25 Quibus adde Rot. coram R. P.
D Manzanedo Maceraten. interuſurij 22 Maij
23 1606 † vbi etiã quod vxor habens bona ſui primi
mariti, in quæ fuit immiſſa in poſſeſſionem, & illa
retinens loco pignoris, ſi ea poſtrà aſſignauit ſe-
cundo viro, ipſo iure fuit in illum translata actio
perſonalis cõtra hæredes primi viri *l. 1 a C. de act.
& oblig. l. 1 eod. tit.* & conſequenter tranſit pignus
ad ſecundum maritum, donec reſtituatur dos ab
hæredib. primi viri Ruin. conſ. 53 n. 28 li. 1 Quaſi
translata actione perſonali cenſeatur etiã tranſ-
24 latũ pignus l. ſi inſolutũ. C. de act. & oblig. † Neq;
maritus tenebitur fructus pignoris excõputare in
ſortem dotis, quando ſuſtinuit onera matrimonij
c. ſalubriter, de vſur. Vnde neq. ſecundus vir ex-
computabit Bart conſ. 1. 78 in fi li. 1 Plot. de in lit.
iurã n. 464 Grat. conſ. 57 n. 3 li. 1 dixi ſupra c. 144.
n. 21 cũ ſequentib. Surd. de alim. 1 lib. 1 q. 45. n. 50.
25 * Adeo vt etiam dicti fructus debeantur recepta
ſorte, quãdo iure actionis ſunt debiti l. ſi marito.
§ ſi fũdum ſolut. matrim. Cephal. conſ. 485 n. 113.
Rot. coram R. P. D. Decan. Rom. conſignationis
depoſiti 24 Maij 1595 & Ludouiſium Rauennatẽ.
fructuum. 28 Februar. 1603. & coram R. P. D. Mã-
zaned. Maceratenſ. interuſurij. 12 Maij 1606.

Vltimo adde circa ea quæ dicta sũt de tutore, quod
26 ſi is negotiatus fuerit cũ pecunia pupilli, † omne
emolumẽtum, & lucrum ad ipſum pupillum per-
tinebit authen. nouiſſimè. C. de adminiſtrat. tu-
tor. cũ bona fides nõ patiatur, vt ex alieno quis lu-
crum ſẽtiat l. idẽ quæ. & in fundo 12 § ſi procur.
27 D. mandat. † Intelligẽdo quãdo pupilli nomine &
vt tutor ipſius negotiatus fuiſſet. Nam ſi proprio
nomine, ſolum pertinebit ad pupillum lucrum
redactum ex rebus primo loco cum pecunia pu-
pillis emptis, non autẽ lucrum perceptum ex re-
bus emptis poſteà ex pecunia inde redacta, Illud
enim erit tutoris. Bald. in l. ſi pactum. 4 col. 1 cõ-
mũ. vtriuſq; iudic. Tenetur enim tutor perinde ac
ſi pecuniã in vſus ſuos conuertiſſet, & conſequẽ-
ter ſicut olim tenebitur ad vſuras *l. idemq. 10. § ſi*
28 *procurator ff. mandat.* Ita † hodie ad intereſſe tene-
bitur, id eſt ad damnum, quod ſentit, aut ad lu-
crum non factum à pupillo ex eo quod tutor nõ
egit illud, quod agere debebat, & poterat, & con-
ſequenter ad fructus, quos percepiſſet ex prædiis,
quos emere debebat § quoniã verò. authen. vt qui
oblig. & in ſpecie declarat Gabr. conſ. 26 n. 10 lib.
1 ſequitur Hond. conſ. 39 n. 4 & 6 li. 2 quod etiam
voluit Rot. coram R. P D. Penia. Rom. bonorum.
26 Iunij. 1602.

Nec facit quod fuerit in dolo tutor conuertens pe-
29 cunias pupilli in vſus ſuos † Soc. conſ. 159 in præ-
ſenti. col. 2 in fi. n. 10 lib. 1 Ita vt dicatur furtum
cõmittere illis vtẽdo *Menoch. de arbitra. caſ. 220*

30 *n.11.* Baver. *de mora, part. 2. n. 9.* Quia † ſatis eſt, vt
ratione dictæ cõtrectationis revocatur ad vſuras,
provi olim tenebatur, io quarum locum hodie
ſuccedit id, quod eius intereſt, & ſic tenebitur
ad reſarciendum damnum, in quo ſufficit pupil-
lum non eſſe atque id ſuperlucrari quod lucra-
tus fuiſſet, ſi non extaret dolus: Vnde cùm nihil
intersit niſi quatenùs prædia empta oon ſunt, tu-
tor non erit obligatus ad aliud, quam ad fructus
quos ex illis percepiſſet Anchar. *in c. congnoſtius, de vſur.* poſt Batt. *in l. tutor. §. ſi poſt. de adminiſtr. tut.* Hond. *conſil.* 82. *n.* 22. *lib.* 2. Cavalc. *de curator. n.* 115 *& dec.* 37. *n.* 10. Aym. *conſil.* 433. *n.* 17. *lib.* 3.

Neque eſt incõveniens quod tutor in hoc caſu lu-
cretur, cùm huiuſmodi lucrum non veniat ex pe-
31 cunia pupilli, † ſed ex pecunia redacta ſuo oo-
mine ex rebus empris cum pecunia pupilli *l. qui vas, 49. §. fi. de furt.* Bald. *in l. ſi pat. ...., col. 3 poſt med. vers. ſed provt ſecundo modo, nu. 2. C. de cõmun. vt. iuſq; iudic.* Ex huiuſmodi enim cõtractu ſicut
incommodum fuiſſet tutoris ita etiam commo
dum eſſe debet *l. ſecundũ naturam 10 ff. de reg. iur.*
Staote præſertim lucro facto per tutorẽ ſine diſ-
pendio pupilli. cui ſatisfactũ eſt ſi tãtum habeat
quantum habuiſſet ſi prædia ad eius vtilitatem
fuiſſent comparata; Provt tutor ex debito ſui of-
ficij facere tenebatur Batt. *in l. tutor. qui reperto-
riũ, §. ſi poſt de admin. tut.* Soc. *cons.* 2. *in fi. n.* 16. *lib.* 1
Rol. *cons* 49. *n.* 34 *lib.* 1 Ita tamen vt habeatur ra
tio lucri quod factũ eſt ex rebus primo loco em-
ptis cum pecunia pupillari; illud enim ad pupillũ
pertinebit, vt dictum eſt ex Batt. & Salic. *in l. ſi*
32 *pat. nu., C. commun. vtr. vſque iudic.* † Nam de iure
emptum ex pecunia pupilli inventa in hæredi-
tate ipſius ſpectat ad pupillum, nõ autem ad tu-
torem *l. 1. ff. quando ex fact. tut. l. cum ... C. de arbitr.*
33 *tut.* Veg *conſil.* ... o. n. 12 † quicquid diverſum ſit in
alia pecunia redacta ex vẽditione bonorum mi-
noris, cuius lucrum pertinet ad tutorem ex ſupra
allegatis, & concludit etiam Menoch. *dec.* Arag.
19. *n.* 49. Menoch *conſil* 215. *n.* 66. *lib.* 3.

Et quamvis prædicta procedant in tutore. Tamen
34 extendantur ad quemlibet adminiſtratorem, †
vel alium qui tenetur rem aliquam emere pro al-
tero, vel ex iuris diſpoſitione, vel ex promiſſione
vel in vim mandati acceptati, præſuppoſita enim
obligatione emendi ex inobſervantia ſuccedit
obligatio ad intereſſe etiam favore maioris, ne
dum minoris *l. ſi procurator. 8. §. mãdati actio. & l. ſi mandavero 22. §. Iulianus ſcribit, & § ſicut autem, ff. mandat.* Roma. *ſing.* 179. *iure hodierno*, Plot. *in l. ſi quando, §. 5. n. 27. C. vnde vi.* Bero. *conſil.* 128. *nu.* 15.
lib. 1. Vnde reſpectu rationis intereſſe in eo quod
percipi potuiſſet ex re empta nulla ſpecialitas
eſt in minore, ſed bujuſmodi ratio habetur favo-
re cujuſcũque, qui pariter intereſſe ob emptio-
nem oon factam *l. ſi fundus 36. ad fi. vers. nam & ſi colonus, ff. de locat.* Alex *conſil.* 31. *col.* 3 *ad fi. verſic. conſiderandum, n.* 11. *lib* 6. & ibi latè Natt. *in addit. in verb. empturus fundum* Menoc. *cons.* 7. *n.* 16. *lib.* 1
35 Hond. *conſil.* 39. *n.* 5. *lib.* 2. † Vbi ex hoc concludit
quod liquidatio iſtius intereſſe taxabitur in ea
quantitate reſpectu fructuum, qui ex illa re per-
cipientur ſi empta fuiſſet. Idem Hond. *conſil.* 82.
n. 22. *lib* 2. Aym *conſil.* 433. *n.* 19. *lib* 3.

Et hic eſt caſus, in quo nõ requiritur, vt intereſſe ſit
probatũ centitudinaliter Nam quamvis in pro-
bando intereſſe lucri, quod quis facere potuiſ-
ſet ex aliqua negotiatione debeant concurrere
illa tria requiſita per Caſtr. *in l. 3. de eo quod certo*
36 *loco, cum alijs ſupra allegatis, verſ. poteris, n. ...* † Hæc
tamen non habebunt locum in caſu, in quo præ-
tenditur intereſſe ratione fructuum, qui percipi
potuiſſent ex re quam debebat adminiſtrator e-
mere iuxta doctrinam Batt. *in l. tutor. §. ſi poſth. de adminiſt. tut.* Cùm ſatis dicatur concludens dicta
liquidatio ex probatione facta quod tot fructus
percipi potuiſſent ex illo prædio emendo, etiam
in eo, qui non eſt ſolitus negotiari Alex. *conſil.* 31.
col. 3. *ante fi. verſ. ſecundo non obſtat, n.* 10. *&* 11. *lib.* 6
Lup. *de vſur. commentar.* 1. §. 6 *n.* 117. *in fi.* Menoch.
conſil. 7. *n.* 16. *lib.* 1. & in ſpecie Hond. *conſil.* 39. *n.* 13
verſ. minus in caſu iſto repugnat, lib. 2.

Idem quando eſſent legati fructus fructuum loco-
rum montium qui deberent inveſtiri pro aug-
37 mento dotis, † tunc enim ſunt certi ita vt alia li-
quidatione noo indigeant, & debentur mulieri
non facta reinveſtitura, etiam non probatis re-
quiſitis per Caſtr. *in l. 3 de eo quod cert. loc.* Cùm
etiam tunc poſſint peti tanquam augmentum
dotis, & ſic non conſiderantur vt vſuræ vſura-
rum, licet ſint fructus fructuum Rot. in ſpecie
coram R. P. D Orano Romana bonorum *in fi.* 10
Decembris 15..5.

Provt econtra vendens ſua culpa prædia, ſeu loca
montium aut cenſus quos vendere non debebat
38 † habendus eſt tanquam poſſeſſor dictorum præ-
diorum, cenſuum, & locorum, & conſequen-
ter tenetur ad fructus illorum ac ſi non fuiſſent
vendita *l. ſi ſine, §. modeſtinus, & l. 2. ff. de adminiſtrat. tut.* Rota in terminis coram R. P. D. Penia Ro-
mana bonorum 26. Iunij 1602. & voluit Gabr.
conſil. 26. *n.* 8. *lib.* 1. Hond. *conſil.* 39 *n.* 4. *& conſil,* 82
n. 17. *lib.* 2.

EPITOME.

DEbitor quãdo excuſetur à mora irregulari, ſi non adſit perſona legitima, cui pro minore poſſit ſolvi. ¶Et quid ſi ad eum pertineat tutela & ſucceſſio. ¶Et an hoc caſu ſufficiat admonere minorẽ, vt curatorẽ petat, vel etiam debeat facere illũ realiter dari, & an requiratur actualis oblatio. ¶Minores quãdo gaudeãt privilegio, vt abſq; interpellatione debeãt eis reſtitui peconiæ cũ vſuris, & intereſſe. ¶Fructus legitimæ an debeãtur ſtatim à die mortis, ſicut ipſa legitima, & quãdo illã nõ reſtituẽs teneatur ad fructus etiam conſũptos bona fide. ¶Mora an incurratur ob non ſolutionẽ canonis hæreditate iacente, & quando ſit opus reſtitutione ¶Excuſandi an ſint debitores ab vſuris, quãdo non adeſt perſona cui poſſit ſolvi quãvis illæ eſsẽt debitæ propter moram regularẽ cõtractam per interpellationẽ. ¶Et in quo differant vſuræ convẽtionales ab illis, quæ debẽtur ex officio ¶Et quo caſu ſufficiat proteſtatio debitoris, quod ſolveret, ſi adeſſet perſona legitima, eo'i poſſet ſolvi. ¶Vſuræ convẽtionales an debeantur propter morã irregularem. Et quid in pœna legali, & cõvẽtionali, & in vſuris debitis ex officio Iudicis. ¶Propter morã quãdo quis teneatur de fructib. perceptis, & percipiẽdis. ¶Et quid in venditione rei ſterilis. & an in ea conſideretur perceptio alterius vtilitatis, vt veniant vſuræ compenſativæ. ¶Mora quamvis ſit delictũ an tranſmittatur. ¶Adminiſtratores Reipublicæ, Eccleſiæ, & Fiſci ã teneãtur ad intereſſe ex mora irre-

irregulari. ¶ Maritus an poſſit conſeqoi vſuras dotales quamvis eadem die non fuerit in loco deſtinatæ ſolutionis. ¶ Alimenta quando ſint præſtanda etiam nulla data mora.

SVMMARIVM.

1 *Minores habent privilegium vt abſque interpellatione debeant eis reſtitui pecunia cum vſuris & intereſſe & n.2.& 3. Fallit quando etiam debitor eſt minor, n.51. Declara vt n.53.*

4 *Mora irregularis ceſſat poſt minorem ætatem. Intellige vt n.5.*

6 *Fructus percepti poſt aditam hereditatem non computantur in legitimam.*

7 *Retinens legitimam quæ eſt præſtanda filio ipſo iure tenetur ad fructus quamvis conſumptos bona fide.*

8 *Fructus legitimæ ſtatim debentur à die mortis ſicut ipſa legitima. Amplia vt n.9.*

10 *Mora irregularis non conſideratur, nec venit intereſſe quando minor non habet perſonam legitimam cui ſolvatur.*

11 *Debitor excuſatur à mora irregulari ob iuſtam cauſam quæ erit talis quando creditor non eſt in loco cui poſſit ſolvi quamvis adſit iuramentum, n.12. & 14. Intellige vt n.13.*

15 *Emphyteuta non incidit in pœnam, ſi non adeſt cui poſſit ſolvi. Amplia quamvis non fuiſſet proteſtatus, n.17.18.& 19. Declara vt n.20.*

16 *Mora nõ cõmittitur mortuo ſtipulatore ſine herede.*

22 *Mora non incurritur ſi canon ſolvatur hereditate iacente, neque opus eſt reſtitutione, & n.22. Intellige vt n.23.*

24 *Debitor minoris tenetur ad vſuras, & intereſſe abſque interpellatione quãdo ad eum pertinet tutela & ſucceſſio, neq; excuſatur quamvis non adſit perſona legitima cui poſſit ſolui, & n.25. Amplia vt n.26. Et an ſufficiat admonere minorem vt curatorem petat, vel debeat etiam facere illam realiter derò, nn.27.& 28.& an requiratur etiam actualis & realis oblatio, n.30.& 31.*

29 *Intellectus* l. ita autem, § ſi tutor. ff. de adminiſtr. tutor & l. ſi. C. arbitr tut.

32 *Debitor excuſatur ab vſuris quando non adeſt perſona, cui poſſit ſolui, quamvis illa eſſent debita propter moram regularem contractam per interpellationem. Intellige vt n.33.*

34 *Vſuræ conventionales, & debitæ ex officio Iudicis in quo differant ad impediendum curſum vſurarum quando non adeſt perſona, cui poſſit ſolui.*

35 *Abſentia creditoris, aut hereditas iacens quando excuſet à mora, ita vt non opus ſit proteſtatione debitoris quod ſolueret. Et quid ſi debitor vellet aliquid acquirere, n.37.*

36 *In pari culpa melior eſt conditio rei.*

38 *Agens ad vſuras debet probare quod adfuerit legitimus procurator.*

39 *Mandatum requiritur ad accipiendum canonem, neque ſufficit ſi procurator ſit conſtitutus ad recipiendam eadacitatem.*

40 *In caſibus in quibus requiritur depoſitio, & conſignatio, vel oblatio tantum, quando excuſetur debitor à mora, tam in vſuris futuris quæ non ceperunt currere antequam creditor ſe abſentaverit, quam in præteritis, & iam decurſis.*

41 *Vſuræ conventionales non debentur propter moram irregularem, & quid in illis quæ ſunt debita officio Iudicis, n.42. Et quid in pœna conventionali, & legali, n.43.44.& 45.*

46 *Obligatio quoad intereſſe facilius committitur, quam circa pœnam.*

47 *Propter morã, tam regularẽ, quam irregularẽ tenetur quis de fructibus perceptis, & percipiendis. Et de ratione, n.48. Fallit ſtante caſu fortuito, n.49.*

50 *In venditione rei ſterilis mora irregularis an inducat vſuras compenſativas, & quando conſideretur perceptio alterius vtilitatis.*

52 *In pari cauſa melior eſt conditio poſſidentis.*

54 *Mora eſt delictum, & quando tranſmittatur.*

55 *Adminiſtratores Reipublicæ, Eccleſiæ, & Fiſci tenentur ad intereſſe ex mora irregulari. Intellige vt n.56.*

57 *Heres ſocij qui pecuniam hereditatis adminiſtravit an teneatur ad intereſſe pecuniæ à tempore mortis ſocij moroſi.*

58 *Maritus an poſſit conſequi vſuras dotales quamvis eodem die non fuerit in loco deſtinatæ ſolutionis.*

59 *Socer, & eius heredes, aut alij qui de iure tenentur nuptam alere etiam nulla data mora coguntur ſolvere alimenta.*

Caput CCXLI.

IN caſu propoſito, Prima ſit coocluſio. Mino-
res gaudent privilegio vt abſque interpella-
1 tione debeant eis reſtitui pecuniæ † cum vſuris,
& intereſſe *l. minorum C. in quib. cauſ. in integr. re-*
ſtit. Soc. *conſil.57. in cauſa reſtitutionis, col.10. in fi.*
n.43. lib.4. Ruin. *conſil.26. n.33 ad med. vers. & ma-*
ximè lib.3. Ita vt iſtud intereſſe à debitore quan-
titatis moroſo debeatur non ſolum pro primo
2 anno, ſed pro ſingulis, † quidquid ſecus eſſet in
debitore ſpeciei, ſeu pretij ex ſpecie redigendi
Magon. *dec.* Florent. 103. *n.*19 Houd. *conſil.36. n.6.*
lib.2.

Secunda concluſio. In contractibus bonæ fidei, le-
3 gatis, & fideicõmiſſis † licet favore minoris con-
trahatur mora re ipſa, & ſine interpellatione vt
dictum eſt Capic. *dec.14. in fi.* Tamen intelligitur
donec durat minor ætas annorum vigintiquin-
4 que. Nam interim mora cõmittitur, † ſed adve-
niente majori ætate ceſſat pro tempore futuro
poſtquã factus eſt major *l. ſi ita ſeia* 89. *§. vſuras,*
de leg.2. Gabr. *conſil.121. in fi. n.60. lib.1.* Munnoz.
de ratiocin. adminiſt. c.15. n.30. vſque ad n.33. & vo-
luit Salic. *in l. 2. minorum, in fi. num.6. vers. hinc eſt*
quod minore, C. in quib. cauſ. in integ. reſtit.

Quamvis autem ceſſante minori ætate ceſſet mora
5 irregularis, vt dictum eſt. † Tamen quando eſſe-
mus in legato pro legitima alicui debito, tunc
iſtud intereſſe deberet præſtari vt fructus legiti-
mæ, ex qua omne gravamẽ etiam dilationis tol-
6 litur *l. quoniam in prioribus C. de inoff. teſtam.* † Ideo
fructus percepti poſt aditam hæreditatem non
computantur in legitimã, quia illa ſtatim detra-
hitur Salic. *in l. ſcimus, § repletioẽ, C. de inoff. teſt.*
Vnde retinens legitimam, quæ eſt præſtãda filio
ipſo iure abſque dilatione, & omni mora rejecta
7 teneretur ad fructus, † ſicut in omnibus judicijs
bonæ fidei juxta diſpoſitionem *d. l. in minorum,*
C. in quib. cauſ. reſtit. in integ. Bon. *dec.3. in fi. n.17.*
vbi ampliat quamvis tales fructus eſſent conſũ-
pti ab hærede bona fide poſſidente Bald. *in l. non*
eſt ambiguum, q.9. C. famil. erciſc. Et fructus legiti-
8 mæ ſtatim debentur à die mortis. † ſicut ipſa le-
gitima Gl. *in l. in fideicommiſſariam* 18. *ff. ad trebell.*

vbi Rip.*col.penult.ad med.verſic.vnde benè*, *n.46.*
quæ magis procederet,quando quantitas lega-
6 ta pro legitima non excederet, †ſed eſſet minor
legitima vt omnia ſupradicta latè firmat Franc.
dec.16.n.11.& 12.

Tertia concluſio. Quando minor non habet perſo-
nam legitimam, cui ſolveretur non cõſideratur
10 mora irregularis,nec venit intereſſe quaſi† tunc
nihil poſſit imputari debitori, cùm etiã ſi ſolve-
re vellet, nõ poſſet Sadolet.*in l.quod te,n.80.ff.ſi
cert.pet.& eſt text.in l.eum quidã 17.§.ſi pupill.* vbi
Gl.*in verb.non potuit,ff.de vſur.*& ibi Floria.*in pr.*
Salic *ad med.n.2.*ſequitur Hond.*cons.36.n.15.lib.
2.*& voluit Alex.*conſil.92.perſpectis col.3.poſt med.*
11 *vers.alia etiã ratione,n.9.col.1.*Cùm legitima cauſa
ſemper excuſet debitorẽ à dicta mora irregulari
Gl.*in l.ſed & ſi reſpubl.23.de vſur.& in l.aiſ prætor
7.in verb.vltra,ff.de min.*Rot.Genuẽſ.*dec.30.n.7.*

Quæ etiam procedunt quamvis adſit juramentum
12 debitoris de ſolutione faciẽda, †excuſatur enim
à mora ſemper quando creditor non eſt in loco,
cui poſſit ſolvi Bavet.*de mor.p.3.col.anteponult.n.
17.vers.vltimo ſubde vnum tom.9.p.2.fol.*401. Se-
raph.*privil.juram.*47.Honded.*cons.36.n.27.lib.2.*
Dummodo priùs interpellatus non ſolverit, &
13 poſtea offerat quando nemo eſt qui recipiat, †
Provt econverſo ſi creditor oblatam pecuniam
noluit,& poſtea reperit debitorem,quem ſolve-
re non valentem non interpellat,tunc enim do-
loſè verſatur Gl.*in l.emptorem, in fi.de act.empt.l.
illud vers.omnia integra de peric.& cõmod.rei vend.*
& bene declarat Caſtr.*in l.ſi vous paratus,col.2.in
text.ibi qui præſente domino, ff.de procurat.*Ceph.
14 *cons.8 n.7.& 8.lib.1.* †Et quando non eſt aliquis
cui poſſit ſolvi multa adducunt Addentes ad Se-
raph.*privil.juram 47.n.25.*Hering.*de fideiuſſorib.
c.13.n.52.*Dec.*cons.566.in fi.n.4.& 5.*Tiraq.*de re-
tract.lignag.§.9.gl.fi.*Miſing.*obſeru.95.cons.3.*

Et idem erit in ſimilib.caſibus,provt in emphyteu-
15 ta qui non incidit in pœnã† ſi non adeſt,cui po-
tuiſſet rectè ſolvi Bald.*in l.2.in fi.de iur.emphyte.*
Corbul. *de caus privat.ob non ſolut.canon.limit.9:*
16 Provt etiam mortuo ſtipulatore ſine hærede, †
cui cum nõ poſſit ſolvi, neq; mora committitur
Hond.*cõs.39.n.17.lib.1.*poſt Alex.*cõs.92.n.9.lib.1.*

Quod etiam procedit quãvis emphyteuta non fuiſ-
17 ſet proteſtatus quod canonem ſolveret, † ſi adeſ-
ſet qui reciperet, quaſi hujuſmodi proteſtatio
non ſit neceſſaria, cùm enim verè non adſit qui
canonem recipiat, vna mora cum altera com-
penſatur,& neuter dicitur eſſe in mora.Cùm e-
tiam lex præſumat quem velle ſolvere debitum,
ne moram incurrat,quæ cadit in delictum vt la-
tè declarat Alex.*cons.92 n.10.vſque ad n.14.lib.1.*
18 Et eſt verior opinio †& magis communis,quam
ſervat Rot. de qua per Corbul. *de caus.privat.ob
non ſolut.canon.limit.9.n.2.* poſt Mandoſ.*in prax.
ſignatur.grat.in verb.penſiones,vers.quare deſtinata
erat.*Quamvis non eſſet invtile proteſtari,conſi-
19 gnare,ſeu † deponere ad abundantiorem caute-
lam, quæ nunquam nocet Dec.*cons.566 promiſit
in fi.vers.nec obſtat quod not.n.5.*

Intelligendo tamen dummodo non provideatur de
Rectore Eccleſię antequam biennium complea-
20 tur.†Tunc enim debet ſolvere emphyteuta,ne-
que excuſabitur, quod non adſit perſona, cui
potuiſſet ſolvi, & cadet à jure ſuo vt per Rot. in
cauſa Roman.caſalis Truſefeliæ 4.Maij 1582.de
qua per Corbul.*de cauſa privat.ob non ſolut. canon.
limit.20 in fi.vers.ſi tamen eccleſia,n.4.*

Idem erit ſi canon non fuerit ſolutus hęreditate ja-
21 cente,†quaſi tũc non adſit cui legitimè ſolvatur,
ideo nulla mora incurritur Corbul. qui de ve-
riori opinione teſtatur *de caus.privat.ob nõ ſolut.
canon.limit.9.n.4.* contra Specul *de locat.§.nunc
aliqua,q.19.n.30.* qui voluit rem cadere in com-
miſſum,quamvis non ſolvatur penſio hęreditate
jacente per triẽnium licet concedatur reſtitutio
l.1.& ſi per prætorẽ,ff.ex qu.b.caus.maior. Et quod
22 non ſit opus reſtitutione† cõcludit etiam Alex.
cõſ.92.n.9.col.4.ad fi.lib.1. Bat.*in l.2.in fi.ver.quid
ſi dominus deceſſit,n.24.C.de iur.emphyt.per tex.in
l.ſi prædio 18.ff.de in diem addict.*Hoſt.*in sũma.tit.
de locat.§.quid ſit de natura col.3.in pr.ver.quod ſi
hereditate domini iacẽte,n.12.ad med.*Iaſ.*in l.2.col.
16.ad fi.q.20.vers.in hoc puncto teneo, n.61.C.de iur.*
23 *emphyt.*quidquid†aliud ſit mortuo debitore ſine
hærede,quaſi tũc cõtingẽs in perſonam debito-
ris non debeat variare conditionẽ obligationis,
ideo conceditur reſtitutio Iaſ.ibid.nu.61.in fin.
Din.in c.cum quis in jus 14 n.5.de reg.jur.in 6.

Quarta concluſio. Debitor minoris tenetur ad vſu-
ras, & intereſſe abſq; interpellatione quando ad
24 eum pertineret tutela,&ſucceſſio.†Tunc enim
eſt tutor legitimus. Quare deberet curare quod
detur pupillo alius tutor.Quamvis enim debitor
non debeat petere tutorem. Tamen hoc intelli-
gitur in extraneo,cui nec deferitur tutela legiti-
ma,nec ſucceſſio, vnde ſecùs in eo qui eſt tutor
legitimus,talis enim dicitur in culpa non petẽdo
tutorem, & propterea tenetur ad intereſſe non
25 quia tutor,ſed quia negligens in procurando, †
quod conſtitueretur legitima perſona,cui fieret
ſolutio,quaſi in ea ceſſet æquitas,quæ cõſidera-
tur in alio debitore,qui non dicitur in culpa nõ
ſolvendo,cùm non exiſtat creditor idoneus,cui
poſſit ſolvere.Ideo in eo mora non committitur
Glo.in l.pecuniæ 9.§.fi.in verb opponeretur,de
vſur.Fulg.in l.cũ quidam,§ ſi pupillo, ff eod.tit.
Quare in tutore major culpa,& majus delictum
cõſideratur non procurando,vt detur tutor, qui
recipiat ſolutionem,quo non facto ceſſat ęqui-
tas,& incurritur mora,quæ non admittit aliquã
excuſationem,vt in ſpecie concludit Franc dec.
16,n.6.quem refert,& ſequitur Rot.coram R.P.
D.Penia Romana bonorum 14.Ianuarij 1600.

Quibus adde quod hæc neceſſitas petendi curato-
26 rem, cui reliqua minori debita ſolvantur non †
ſolùm incumbit agnatis & cognatis, qui ad ſuc-
ceſſionem, & tutelam vocantur, ſed etiam alijs
quibuſcũque tutoribus,ſi intereſſe reliquorum
velint evitare,provt etiam illorum hæredibus *l.
ita autem 5.§.ſi tutor,ff.de admin.tut.l.tutor.qui
repertorium 8.ad fi.verſ.pecuniæ, eod.tit.Gl.in
l.cũ quidam 1.§.ſi pupillo, in verb.non potuit,
de vſur.Gaball.eod.tit.n.298.ad med. Munooz.
de ratiocin.adminiſtr.c.15.n.37.verſ.ego tamen.

Ampliùs non ſufficeret admonere puberem, vt cu-
27 ratorem petat, †ſed etiam debet facere illum ei-
re aliter dari, vt talẽ moram purget. Niſi minor
eſſet ejus ætatis,induſtriæ,& peritiæ,vt ſciat, vel
ſcire poſſit,quem ſibi curatorem aſſumere magis
interſit,ſibique ſuper hoc conſulere valeat, ſi e-
nim ignarus eſſet, & inexpers non diceretur tu-
tor bona fide verſari per interpellationem factã
tali minori,niſi etiam propinquos illius monuiſ-

ſet

ſet ad hujuſmodi effectum præſtationis curato-
28 ris †prout latè declarat Munnoz. *de ratiocin. administ. c. 6. n. 29. & 45. n. 38.* poſt Gaball *de uſur. n. 298. & 299.* ubi ita intelligit *text. in l. Lita autē, §. ſi tutor. ff. de administ. tut. & l. ſi. C. de arbitr. tutel.*
29 quæ †jura, & ſimilia, debent declarari de adulto, & capaci talium denunciationum, aut interpellationum, qui alias præſumeretur in dolo non faciendo ſuppleri imbecillitatem adulti cum vocatione propinquorum Ayto. *conſil. 319.*

Imo etiam tam tutor, quam hæredes tutoris nō ſolum debēt requirere minorē, ut reliqua recipiat frequentibus denunciationibus *l. ſi. C. de uſur. pu-*
30 *pillar.* †Sed etiam eſſet neceſſaria præciſè realis, & actualis oblatio reliquorū cū pecunia in manu, quaſi verba non ſufficiant, ubi opus eſt facto *l. ult. in p. ff. ad ſyllan.* & in ſpecie ita reſolvit Rot. Gen. *dec. 204. n. 5.* poſt Gl. *in l. ſi. in verb. voluntatis*
31 *C. de uſur. pupillar.* †Intelligendo tamen in debitore, qui noluit ſolvere minori præſente tutore parato recipere metu reſtitutionis in integrum, qui tūc non excuſaretur à mora niſi realiter deponeret, hoc enim caſu ſemper uſuræ currerent ex mora irregulari etiā ſi offerret ſolvere realiter tutori. Cū aliud ſit in eo, qui paratus eſt ſolvere ipſi tutori, qui non eſt, vel abeſt, tunc enim neque mora, neq; dolus ei imputari poteſt, ideo ſufficeret oblatio verbalis neq; requireretur realis, aut alia coſignatio *l. ſi. §. pecunia de uſur.* & in ſpecie diſtinguit Gaball. *eod. tr. §. 39. n. 198 in fi.* ſequitur Munnoz. *de ratio in. admini. d. c. 5. n. 44.*

Quinta concluſio. Excuſatur quis ab uſuris alias debitis, quando nō adeſt perſona, cui ſecurè poſſit ſolvi ſors principalis, non ſolum quando dictæ uſuræ deberentur ex mora irregulari, ut di-
32 ctum eſt, †ſed etiam ſi eſſent debitæ propter moram regularem cōtractam per interpellationem *l. ſi fundus, 4. § ſi de leg. commiſſor.* Iaſ. *in l. ad diem 77. ad fi. verſ. ſecundo limita. nu. 5. de verb. obl.* Purpur. *in l. unicum, n. 24 ff ſi cert. pet.* Aret. *conſil. 161. col. 3. n. x.* Alex *conſil. 172. viſis & opportunè, n. x. lib. 2.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 9. gl 3. n. 20.*

Quæ tamē intelliguntur in uſuris debitis ex officio
33 judicis. Nam ſi deberentur ex conventione †non impediretur curſus illarum niſi eſſet ſervata diſpoſitio *l. ſi acceptam, C. de uſur.* Et enim facienda diſtinctio inter uſuras conventionales, & debitas officio Iudicis Nam in iſtis impeditur curſus uſurarum ſi non adſit perſona, cui debitor poſſit ſecurè ſolvere debitum principale *d. l. cum quidā*
34 *§. ſi pupilli, ff. de uſur.* Quod †ſecùs eſt in conventionalibus, nam in eis non ſufficit, quod non adſit legitima perſona, cui poſſit ſolvi ad effectum, ut non currant dictæ uſuræ conventionales, niſi debitor coram Iudice proteſtetur de hujuſmodi impedimento, vel ejus juſſu debitum deponat, vel conſignet Aret. *conſ. 161. col. 3. poſt med. n. 2.* Iaſ. *in l. ad diem 77. nu 5. de verb. oblig.* Barboſ. *in l. de diviſione 5. n. 37 ff ſolut. matrim.*

Abſentia tamen creditoris, aut hæreditas jacens ex-
35 cuſaret à mora, †ita ut non opus ſit proteſtatione debitoris, quod ſolveret ſi adeſſet creditor, aut hæres in loco. Quāvis enim id fieri poſſit ſecundō Bart. *in l. ſi rem paratus. ff. de precar.* Tamē eſt ad majorē cautelā, nam de neceſſitate nō requiritur oblatio, aut proteſtatio, Dec. *conſil. 566. promiſit, in fi. n. 5.* Rim. Sen. *cōs. 71. n. 14.* & ita ſervat Rot. corā R.P.D. Ortemb. Rom. caducitatis 20. Maij 1602. latè Alex. *conſi. 91. perſpectis col. 1. in pr. n. 10. lib. 1.* Affl. *dec. 316. n. 2.* Mandoſ. *in prax. ſignat.*
36 *grat. verſ. deſtinati* Mohrd. *dec. 303. n. 1.* † Ex quo enim in loco null⁹ cōparuit in pari culpa melior eſt conditio rei *l. ſi ſervū § ſeq ff. de verb. obl.* Dec. *conſil. 566. n. 3.* Tunc autē iſta proteſtatio requi-
37 reretur, †quando debitor vellet aliquid acquirere, aut cōſtituere creditorem in mora, ad hoc ut res ſuo periculo pereat Gozad. *cōs. 5. n. 57* Hond. *cōs. 36. n. 19. lib. 2.* ſecùs vero, quādo debitor vult ſolum ſe excuſare à mora, ne teneatur ad uſuras Ruin. *conſ. 151. n. 5. & 6. lib. 1.* Et hanc diſtinctionē approbat etiā Rot. corā R.P.D. Otano Romana
38 fructuū dotis de Ceſis 4. Maij 1598. †Ita ut onus probādi quod adfuerit legitimus procurator ad recipiendum incumbat agenti ad uſuras Alex. *conſ. 92. n. 12 lib. 1.* Rot. coram R.P.D. Ortember.
39 Romana caducitatis 20. Maij 1602. † ubi etiam quod mandatum debet eſſe ad recipiendum canonem, cùm non ſufficiat, ſi procurator fuerit conſtitutus ad recipiendam caducitatem.

Quæ tamen ſunt intelligenda de uſuris futuris, quę non cæperunt currere antequam creditor ſe ab-
40 ſentaverit, aut deceſſerit. † In caſibus enim in quibus non ſufficit ſola oblatio, ſed requiritur depoſitio, & conſignatio puta ad impediendum curſum uſurarum jam cæptarum non excuſatur debitor, quamvis non adſit cui ſolvatur, poſtquā uſuræ cęperunt currere. Aliud eſt quando ſumus in caſibus, in quibus ſufficit ſola oblatio, nec requiritur depoſitio, aut conſignatio, quando videlicet tractatur de effectu non incurrendi moram, vel pœnam aut curſum uſurarum nondum cæptarum. Tunc enim ſola oblatio ſufficit, ſi eſt cui offeratur, ſed ſi non adeſt redditur ſecurus debitor abſque aliqua proteſtatione, & oblatione Hond. *conſ. 36. n. 20. lib. 2.* poſt Alex. *conſ. 91. n. 9 lib. 1.* Vincent. de Franc. *dec. 127. n. 4.*

Sexta concluſio. Uſuræ conventionales nō debē-
41 tur propter moram irregularem †Gl. *in l. ſed & ſi reſpublica, §. fin. de uſur.* & de veriori opinione, quidquid alij contrarium ſentiant, teſtatur Barboſ. *in l. de diviſione 5. n. 36 & 37. ff. ſolut. matr.* Ubi etiam quod neque veniunt uſuræ debitæ officio judicis ex mora irregulari, quamvis aliud ſit quando favore minoris eſſet contracta mora ir-
42 regularis, †quia tunc veniunt uſuræ pupillares *l. tutia ſeu. § uſuras de leg. 2.* cum aliis ſupra adductis *in prima concluſione.*

Septima concluſio. Mora irregularis non ſufficit ut
43 debeatur pœna conventionalis, † nam ad illam committendam requiritur mora incurſa per interpellationē *l. penult. ff. quand. dies legat. ced.* Bart. *in l. ſtipulatus 115. col. vlt. in prin. verſ. ſed quidquid*
44 *dicatur q. 6. n. 54. de verb. oblig.* †Quod etiam erit neceſſarium in pœna legali *c. 1. §. licet ſi de feud. fuer. controu.* Innoc. *in c. 1. extirpanda de preb.* Aret. *conſ. 149. n. 4. & 10.* Barboſ. *in l. de diviſione 5. n. 38.*
45 *verſ. conſtrui igitur, ff. ſolut. matr.* Et facit ratio. †Nā ſi mora irregularis non eſt ſufficiens, ut debeatur intereſſe, ut dictum eſt *in 6. concluſione.* Multo minùs ſufficiet; ut committatur pœna promiſſa,
46 Aret. *conſ. 149. n. 10.* Aym. *conſ. 149. n. 1.* †Maximè quia faciliùs committitur obligatio quoad intereſſe, quam circa pœnam Gozad. *conſil. 27. nu. 10.* Aym. *conſil. 19x. n. 17.*

Octava concluſio. Non ſolùm propter moram regularem tenetur quis de fructibus perceptis &

men fructus perceptos, dùm retinet pretium Ita omnia ſupradicta latè comprobat Surd. *de alim. 1.q.42. b.16. vſque ad a.22.*

EPITOME.

TVtor & Minor an obligetur etiam ſine decreto ſi apponant pactum de retrovendẽdo incõtinẽti in emptione per eos facta. ¶Et multa de intellectu *l.1. in fi. de reb cor.* ¶Obligatio minoris an valeat ad favorem fiſci. ¶Minor accipiens ſine decreto emphyteuſim cum onere ſolvendi canonem an teneatur ad illius præſtationem, & quãdo adverſus eam reſtituatur. ¶Obligatio annui reditus an reputetur inter immobilia. ¶Eccleſia, Minor, Mulier, & ſimiles perſonæ, quę lędũtur in pretio, an reſcindãt in totũ cõtractũ; vel agatur ad ſupplemẽtũ pretij. ¶Filiusfamilias emẽdo prædiũ quãdo faciat validè pactũ retrovẽdẽdo, ita vt pater teneatur illi ſtare. ¶Eccleſia an poſſit facere pactũ addictionis in diem in re per eam empta, & quo caſu babeat reſtitutionem in integrũ. ¶Habẽs facultatẽ redimẽdi cũ pacto an præferatur vicinis, & conſanguineis, qui vigore ſtatuti poſſunt retrahere & vẽdicare rẽ vẽditam.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de retrovendendo appoſitum in emptione facta per minorem non poteſt poni ex intervallo, ſecus incontinenti, n.9. & 13. & eſt verior opinio & magis communis, n.16.*
2 *Venditor poteſt in venditione rei ſuæ ponere conditionem magis ſibi viſam.*
3 *Pactum de retrovendendo dicitur pars pretij.*
4 *Bona minorum non poſſunt hypothecari ſine decreto.*
5 *Hypotheca minoris non valet quamvis ſit facta pro ſolutione pretij rei per ipſum empta, etiam ſi talis venditio fieret tutori, n.6.*
7 *Venditor poteſt retinere hypothecam ſuper re vendita, & ipſam rem donec pretium ſibi ſolvatur, n.8.*
10 *Intellectus* l.1. in fi ff. de reb. eorum, *n.11. & 16. & an in ea contineatur mendum, n.14. & an ſit irrationalis, & extendatur ad alios caſus præter hypothecam, n.18.*
12 *Finis dominij vnius eſt immediatè principium, & origo alterius.*
13 *Obligatio minoris valet ad favorem Fiſci.*
15 *Lex habens varios intellectus non poteſt allegari ad deciſionem cauſarum.*
20 *Minor accipiens rem in emphyteuſim cum onere ſolvendi canonẽ tenebitur ad illius præſtationẽ, neq; opus erit decreto. Fallit n.21. Intellige vt n.29.*
22 *Obligatio annuæ præſtationis tam reſpectu dantis quam accipientis an reputetur inter immobilia.*
23 *Obligatio ſecundaria, & in conſequentiam non conſideratur.*
24 *Minor in emphyteuſi damnoſa adverſus immodicam penſionem reſtituitur.*
25 *Eccleſia læſa in conceſſione emphyteuſis non reſcindit in totum contractum, ſed reducit penſionem arbitrio boni viri.*
26 *Minor læſus in pretio an repetat ipſã rẽ vel agat ad ſupplẽdũ pretiũ, & quid ſi lædatur in alienatione.*
27 *Mulieri læſæ in rebus dotalibus æſtimatis datis viro qualiter ſit ſubveniendum.*
28 *Prohibitus vendere neque poteſt annuos redditus conſtituere.*
30 *Eccleſia emens aliquam rem non poteſt facere pactũ addictionis in diem ex intervallo, ſecus incontinenti, & quando habeat reſtitutionem in integrũ.*
31 *Filiusfamilias emẽdo prædiũ poteſt incõtinẽti facere pactum de retrovẽdendo, & pater tenetur habere ratam emptionem cum d. onere. Limita vt n.32.*
33 *Habẽs facultatẽ redimẽdi ex pacto præfertur vicinis & conſanguineis habẽtibus poteſtatem vendicandi rem venditã vigore ſtatuti quãdo hoc pactum eſſet incontinẽti appoſitum, ſecus ſi ex intervallo, n.34.*

Caput CCXLII.

MInor quando poſſit emere cum pacto retrovendendi. Dixi *ſup. c.6.* Vbi quod illud
pactum non videtur poſſe apponi ex intervallo
1 ſine ſolẽnitatibus, †quaſi dicatur alienatio Caſtr.
conſil.112. viſo themate in fin. lib.1. Quidquid aliud
ſit, quãdo d. pactum interponeretur incõtinenti
in ipſamet emptione, quo caſu poteſt venditor
adducere conditionẽ, & legem magis ſibi viſam.
2 † Ita vt minor teneatur cũ illo onere acceptare,
vel in totum repudiare *l. quoties, C. de don. quæ ſub
mod.* & in ſpecie ita diſtinguit Iaſ. *in l. ſi cõtra. §. ſi
filius in 4. notab. de pact.* cũ alijs per Surd. *dec.344.*
3 *nu.25.* †cùm præſertim illud pactum cenſeri debeat
pars pretij *l. fundi par tẽ 79. de contrab. empt.*
Prædictis tamẽ dicebatur obſtare, quod non valeat
huiuſmodi obligatio, quaſi res minoris non poſ-
4 ſint hypothecari ſine decreto †*l. & ſi præſes, C. de
præd minor. l. ſi pupillorum, §.1. de reb. eorũ* Adeo vt
nõ ſolum prohibeatur minor obligare rem ſimpliciter
ſuam, ſed etiam illam, quam emit & pretium
non ſolvit, quamvis venditor ea lege, &
pacto vendiderit, vt res vendita ſit ſibi obligata
5 donec pretium per minorem ſolvatur. †Nam iſta
hypothecs minoris neque valet pro huiuſmodi
pretij ſolutione: *text. eſt notabilis in l.1. §. ſi minor.
qui eſt final. de reb. eor.* cuius legis diſpoſitio procedit
etiam ſi venditio fieret tutori, cùm militet
6 eadem ratio, quę in minore, †vt declarat Gozad.
conſ.35. n.17. & per tot. Et quamvis contrarium in
tutore ſequatur latè Curt. Iun. *conſil.146. & 147.
per tot. lib.1.* & Cagn. *in l.2. qu.36. n.14. C. de pact.
inter empt. & vend.* Tamen contra eos eſt verior
opinio, vt teſtatur Tiraq. *de retract. convent. ad fi.
tit. n.10.* Pinell. *in l.1. p 3. n 51. ve ſ. ſed etiam differentiam,
C. de bon. matern.* Menoc. *de arbitr. caſ 171
n.31.* quem refert, & ſequitur Simõcell. *de decret.
men. lib.2. tit.6. inſpect.1. n.15.* Alciat. *reſpõſ.121. n 2.*
Et tamen potiùs videbatur dicendum illud pactum
valere, cùm in eodem contractu fuerit appoſitũ
tanquam ſit pars ipſius venditionis *l fundi partẽ,
7 de contrab. empt.* †Ne præſertim fraudetur venditor,
qui aliter non vendidiſſet, niſi hypothecam
retineret ſuper re vendita *l. ſi quis alium 46. de ſolut.*
prout ſupra dictum eſt in ſimili de pacto de
retrovendendo in eodem contractu appoſito,
cùm etiam in nullo lædatur minor ſe obligando
8 iuxta formam illius pacti, cùm †de iure communi
poſſit vẽditor rem venditam retinere iure pignoris
tanquam pignus, donec pretium ſolvatur
*l. Iulian. § offerri, ff. de act. empt. l. hæreditatis, de hæred. vel act. vend. l. quod ſi nolit, §. idem marcellus de
ædil. edict.* Bald. *in l. traditio. col.2. q.3. C. de act. emp.*
Non eſt tamen recedendum à ſupra firmatis. Contraria
enim procedunt, quando illud pactum
ſeu hypotheca fuit per minorem appoſita ex in-

Digitized by Google

9 teruallo, non autem ſi incontinenti†vt in ſpecie
declarat Cum.in d.l.1 in l.ſi.ff.de reb. cor.Alc.in
l.ſi tibi pecuniam in ſi.ff.ſi cert.petat.n.21 verſi.
nec ego Affl in c.1 n.10 de feud. dat.in vic.leg.
commiſ Neg.de pign.4 part.princ.n. 38 Gozad.
conſ.15.

Verũ iſta reſponſio eſt contra text.in d.l.1 in ſi ff.de
reb.cor.vbi adſũt illa verba,ab initio obligatio-
10 nis inheſit,†per quæ apparet pactũ non fuiſſe ap-
poſitum ex interuallo,ſed incontinenti, vt cõſi-
derat etiã Tiraq.de retract.conuent.ad ſi.tit.3 n.
Gozad.conſ.15 Pinell.in l.1 C.de bon.mater.p.3.
n.52 verſ.patet igitur Menoc.de arbitr.caſ.171 n.
31 poſt Alc.reſponſ.121 n.1.

Dicendum eſt igitur conſideranda eſſe duo tẽpora
11 in propoſita facti ſpecie,†Alterum in quo res vẽ-
ditur minori,alterum in quo eidẽ fuit res tradi-
ta,& in eum tranſlatum dominium,In neutro i-
ſtorum temporum poteſt conſiſtere hypotheca
minoris,Nam in primo tempore , quando res
venditur,minor non poterat obligare illam rem,
quam emit pro ſecuritate venditoris,donec pre-
tium ſolueret,cum non eſſet ei res tradita,quaſi
vendens,non minor eſſet dominus illius ſtãte d.
ſua reſeruatione,Idem eſt conſiderando tempus
poſt traditionem,quia tũc minor erat factus do-
minus,Ideo non poterat alienare , nec obligare
bona ſua,vt dictum eſt ſine decreto,& ſic nõ eſt
mirum non valere hypothecam in hoc caſu,quia
ſtatim quod res deſinit eſſe vẽditoris incipit eſ-
ſe emptoris.Vnde non poteſt dari aliquod tem-
pus,neque conſiderari vllum internallum,in quo
12 poſſit contrahi huiuſmodi hypotheca.†quaſi fi-
nis dominij vnius ſit immediate principiũ,& ori-
go alterius l.ſi.C. cõmun.de ſucceſſion l.placet.
de acq.hęred.c grãdi.de ſuppl.neglig.prælat.in 6
Et ita in ſpecie reſpõdet.Cald.de reſtit.in integ.in
verb.cũ tractũ feciſti.n.9 verſ.nobis vero.Quod
13 nũ eſt in caſu pacti retrouẽdẽdi de quo agimus
cum enim in re mea poſſim apponere legẽ mihi
magis viſã circa eiuſdẽ rei reuocationẽ ſequitur
quod minor emẽs remaneat illa lege obligatus,
quaſi tũc res afficiatur, & obligetur anteqũ ſit
effecta ſua,quod non eſt in hypotheca, quę non
potuit apponi ante , neque poſt acquiſitionẽ ex
ſupra allegatis.

Et iſta reſponſio videtur magis tuta,quã alia,quod
14 in d.l.1 § ſi minor adſit mendũ,†vt videtur pro-
bare *Tiraq.de retract.cõuent.ad ſi.tit.verſ.igitur vt
id concludã.n.13* ſubdẽs quod illum text.pro con-
traria ſententia validitatis hypothecæ allegauit
Bal.cõſ.415 illa ſolemnitas.lib.2 Adde etiã *Bar.in l.
itẽ quia in ſi.prin.ff de pact.* Vbi citat hunc eũdem
tex.quaſi obligatio minoris valuerit,quod etiam
aduertit *Pinell.in l.1 p.3 n.52 verſ.non immerito i-
gitur.C.de bõ.mat.*licet ibi ſubdat, quod nõ põt
adeſſe aliquod mẽdũ cũ in pandectis florẽtinis
litera illa ſic ſe habeat *Menoc.de arb.caſ.171 n.31.*

Præſertim quia poſt.d.*l.1 ff.de reb.cor.in l.2.*quę ſub-
15 ſequitur,datur limitatio ad præcedentia,vt† illa
non habeãt locũ in ſiſco ad cuius fauorẽ valeret
d. obligatio minoris quia ipſo iure res fiſci eſt
hypothecata per legẽ laſ.in l.item quia.n. 20 ff.
de pact.Rim.in § 2.n.13 inſt.quib.alie lic.vel nũ
Menoc.de adipiſc.remed 3 n.75.76.& 81 Palat.
Rub.in c.per.veſtras § 26 de donat.int.vir.&vx.
Gozad.cõſ.17 n.10 & n.13 verſ.nũ obſtat doctri-
na.Vnde apparet quod reſpectu priuati erit dicẽ-

dum obligationem eſſe nullam &egere reſcripto
imperiali,vt conualidetur l.2 ff.de reb.cor.

Omitto alias reſpõſiones ad *d.l.§ ſi minor.de reb.cor.*
16 cũ vnuſquiſque ſuam afferat,†vt latè *per Cuman.
ibid.& Simoncell.de decret.inſpect.lib.2 tit.9 n.15 vſ-
que ad 19 Cauale.de tut.n.246 verſ.tamẽ ego intel-
ligo.Menoc.de adipiſ.rem.3 nu. 75 & 82 & de arb.
caſ.71 n.31 Barb.in l.ſi conſtãte 25 n.128 vſq; ad n.
126 ff.ſolut.matr. Valaſ.de emph.q.33 n. 4 Vinc.de
Frãch.dec.369 n.8 Mantic.in l.1 tit.3 lib.5 ordi-
namẽti reg.1 n.17 Pinell.in l.1 p.3 n.52 in ſeq.C. de
bon.mater.Alc.in l.ſi tibi pecuniã.in ſi.ff.ſi cer.peta.
Vaſq.de ſucceſſ.creat.lib.1 §.10 n.72 ampl.4 Fabiã.
de empt.& vẽd.q.7 in princ.n.2 Valaſc.cõſ.77 n.9.
Loffred.cõſ.3 Frecc.de ſubfeud.q.40 col.1 & 2 verſ.
an aſſenſus. Fulg.in l.item quia n.2 de pact.* qui o-
17 mnes diuerſas interpretationes afferũt ad d.l.1 †
quã tãquã habẽtẽ varios intellectus nõ poſſe al-
legari ad deciſionẽ cauſarũ dicit Idẽ Frãc.d.dec.
369 n.8 Cũ etiã alij illam legẽ dicant irrationa-
18 bilem,duram,†rigoroſam,& non extendendam
ad donationem,pactum de retrouendendo,& ſi-
miles caſus, ſed ſolum ſeruandam in caſu d.hy-
pothecæ vt per Barb.Valas.Pinell.& cæteros ſu-
prà allegatos,omiſſis multis alijs qui de inter-
pretatione eiuſdẽ legis tractant ne longior ſim.

Hæc addidi reſpondẽdo contrariis ſupra oppoſitis
pro defenſione eorũ, quæ dixi *c.26* à quibus non
eſt recedendum,cum ſint magis recepta,& vltra
19 *ibid.*relatos de magis cõmuni opinione reſtatur
Valaſ.de emph q.35 n.5 ad med.verſ.receptius ta-
mẽ.Vbi quod licet quæſtio multũ ſit cõtrouerſa,
nihilominus tenendum eſt obligari minorem e-
mentem cum pacto de retrouendendo inconti-
nenti appoſito ad illam conuentionem tanquam
validam,provt etiam veriorem ſententiam dicit
*Balb.in l.ſi conſtãte 25 in princ.n.124 ad ſi.verſ.ex
qua conſiderat.inferas ff.ſolut.matr.Cald de reſt. in
integr.n.9 in ſi.verſ.qua concl poſt Gozad. in l.2 n.
144 & ibi Iaſ.n.125 C.de pact.inter.impt.& vend.
Cauel.de tut.246 Bal.Caſt.Iaſ.Boer.& alij* de qui-
bus *Simoncell.de decret.inſpection.2 lib. 2 tit.6 n.14
cum ſeq.Iſer.in c.1 de feud.dat.in vic.l.comm.& ibi
Affl.n.10 Cou.lib.1 var.reſol.c.14 n.4 Surd. conſi.
290 n.62 lib.2 & dec.344 n.25 p.2.*& de communi
etiam teſtatur,quidquid ipſe contrarium ſentiat
Cauel.de tut.n.246.

Quibus adde quod dicimus in ſimili de minore,qui
20 accipiendo rem in liuellum,†ſeu emphyteuſim
cum onere ſoluẽdi canonem tenebitur ad illius
præſtationem tanquã ſe validẽ obligauerit.Hoc
enim pactum videtur pars pretij,& quodammo-
do neceſſarium,& cõſentaneum,& pro ſecuritate
conuentionis adiectum,& iuſtum ne pupillus fi-
dem fallat,quã debet ſeruare,cũ eſt ſine damno,
nam acquiſiuit,non alienauit,ideò nõ erit opus
decreto,& quãvis in conſequẽtiam ſit obligatus
ad penſionẽ,tamen illa obligatio ineſt acquiſi-
tioni,ideo eſt permittenda,cũ cẽſeatur pretium
emphyteuſis,provt latè concludit *Valaſ.de em-
21 phyteuſ.q.36 n 3 vſq; ad n.7.*†Quidquid aliud ſit
quãdo minor nõ acciperet,ſed daret in emphy-
teuſim,quod nõ permitretur ſine decreto,l.ſed
& pecuniam § ſi ius. de rebus eorum l.etiam C.
de præd.minor.

Neque obſtat Pariſ.conſ.85 n.9 lib.3 Vbi quod o-
bligatio annuæ præſtationis tã reſpectu dantis,
22 †quã recipiẽtis reputetur inter immobilia *clem.
exiui.*

exivi, §.cinque anni de verb.ſignif. Quia hoc
procedit cum minor ſe obligavit principaliter
ad annuam præſtationem, hoc enim requirit de-
cretũ, & cauſæ cognitionem. ſecus quando ineſt
onus rei donatæ, vel in emphyteuſim acquiſitæ,
23 quia tunc principaliter acquirit, † & obligatio
d. annuæ præſtationis tanquam ſecundaria, & in
conſequentiam non conſideratur *l. ſi de leg. 3. l.
conditio pupilli, de cond. & demonſtr.*
Maximè quando non eſſet damnoſa emphyteuſis,
nam alias adverſus immodicam pẽſionem reſti-
24 tueretur, † provt adverſus alios contractus Va-
ſaſc de emphyt. q. 35. n. 5. in fi. Agẽdo ad pretij di-
minutionem. Provt econtra dicimus in eccleſia
25 læſa in conceſſione emphyteuſis, † non enim pe-
nitus reſcinditur contractus, ſed reducitur pen-
ſio ad arbitriũ boni viri Cald. de reſtit. in integr.
in verb implorare, de in integ. reſt. n. 15. Quem-
admodum in minore læſo in pretio tantum, qui
26 non repetit ipſam rem, ſed pretium ſuppletur, †
niſi aliter videatur emptori, qui audietur volens
rẽ præſtare; Quidquid aliud ſit quãdo eſſet læſus
minor in alienatione nõ in pretio Gl. in l. patri.
28. §. 1. in verb. oporteat, de minor. Abb. in c. con-
ſtitutus ad fi de reſt in integ. Soat. alleg. 21. ad fi.
Io. Garz. de expenſ. c. 18. n. 20. & de veriori opin.
teſtatur Cald. in d. verb. implorare, de reſti. in in-
27 tegr. n. 14. † vbi extendit ad vxores ſiue majores,
ſiue minores, læſas in rebus dotalib. æſtimatis da-
tis viro, & ſimiles l. ſi res 13 §. 1. de jur dot. Tiraq.
de retract. cõuẽt. §. 1 gl. 14 n. 74. De quibus tamẽ
alibi dicendũ erit cũ prædicta patiantur difficul-
tatẽ ex doctrina Bald. in c. ad audiẽtiã, il 2. quod
28 eſt 31. col. x. ad med. verſ. in gl. 1. n. 9. de reſcript. †
vbi concludit quod qui non poteſt vendere im-
mobilia, neq; poterit annuos redditus cõſtitue-
re Rol. conſ. 54 n 11. lib. x. Ideo videbatur requiri
decretum quaſi tunc minor ſine eo non poſſit o-
bligari l. magis puto, §. idẽ prætor. ff. de reb. cor.
29 † & in ſpecie de emphyteuſi recepta per minorẽ
quod nõ poſſit ſe obligare ad ãnuũ canonẽ tenet
etiã Simõcel de decret. lib. 1. tit. 6. inſpect. 3. n. 34
Idem eſt in eccleſia, quæ non poteſt facere pactum
30 addictionis in diem ex interuallo, † quando ali-
quam rem emit, vt ſi, intra certum tempus ven-
ditori melior conditio afferatur res ſit inempta,
quaſi non poſſit facere conditionem ſuam dete-
riorem ſine ſulemnitate, quidquid aliud ſit in eo
quod opponitur incontinenti, quoniam vendi-
tor non eſſet aliter contracturus, & tale pactum
videtur pars pretij, & quidquid alias, ſi eccleſia
læſa fuerit non offerendo venditori, quod ex li-
citatione acceſſit, habeat reſtitutionem in inte-
grum, provt datur etiam minori vt latẽ explicat
Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 4. tit.
28. n 41. vſque ad n. 46. poſt And. de Iſern. in c. 1.
ad fin. de feud. dat. in vim leg. commiſſor. & ibi
Afl. n. 10. per text. in c. verum de cond. appoſ.
Quod etiam eſt in filiofamilias, qui emendo præ-
dium poteſt incontinenti facere pactum de re-
31 nouendendo ipſi venditori, quaſi illud cenſea-
tur pars contractus, & pretij. Vnde etiam
pater debet ratam habere emptionem cum one-
re retrouendendi incontinenti appoſito Cagn.
in l. 2. n. 208. C. de pact. inter empt. & vend. Boer.
32 dec 182. n. 31. † Quamvis ex interuallo hoc non
poſſet facere, quaſi tunc patri eſſet vſusfructus
acquiſitus, cui non poſſet præjudicare alienãdo
Alex. conſ. 106. n. 1. lib. 7. Tiraq. de retract. con-
uent. in fin. 1. n. 1. Boer. dec. 152. n. 34 Card. Mant.
de tacit. & ambig. conuent. tit. 31. lib. 4. n. 13. & 14.
Quemadmodum habens facultatem redimendi ex
pacto præfertur viciniis, & conſanguineis, habẽ-
tibus poteſtatem vẽdicandi rem venditam obla-
33 to eodem pretio ex jure municipali. † Nam jus
quod eſt illis acquiſitum ex hac venditione in-
telligitur cum iiſdem pactis, & conditionibus,
niſi pretium intra tempus præfinitum reſtituatur
emptori, aut ejus ſucceſſori, vnde reſoluto jure
emptoris jus viciniis, & conſanguineis quæſitum
34 intelligitur etiam reſolutũ, † quando tamen hoc
pactum eſſet incontinenti appoſitum in vendi-
tione, quidquid illud ſit ex interuallo. Tũc enim
præferuntur vicini & conſanguinei tanquã non
poſſit auferri eis jus priùs perfectè acquiſitum
ſine eorum conſenſu Tiraq. de retract. conuent.
glo. 7. §. 1. n. 18 & 23 Afl. de jur. prothom. §. 6. in
verb. ſcriptum eſt, verſ. 7. n. 12. cũ alijs per Card.
Mant. de tacit. & ambig. conuent. libr. 4. tit. 32. n.
41 vſque ad n. 44. Hent. Boic. in c. conſtitutus, de
in integr. reſtit. Ign. in repet. l. dudum, C. de con-
trah. empt. Caſtr. conſ. 74. n. 2. & 3. lib. 2.

EPITOME.

Aeſtimatio quãti plurimi vt habeat locum; quæ ſint probanda. ¶ Et in quib. caſibus debitor illa oneretur. ¶ Et quid ſi ſuperueniat penuria inſolita, in jure, in interpellatione facta intra nouẽ dies luctus. Tẽpore quo ducitur vxor: Vel auditur miſſa, in cõtractu vſurario, in debito principali recepto abſq; proteſtatione, ſi interpellato debitore ſtatim ſuperueniat difficultas ſoluendi. Quãdo fructus sũt cõſũpti, vel præſumũtur cõſũpti poſt triẽniũ ex præſuptione legis; ſi creditor nõ adimpleuit. Et ſi eodem modo res fuiſſet petita in manibus creditoris. ¶ Sentẽtia lata cõtra mortuũ an ſit valida, & cõpetat reſtitutio ¶ Dies luct⁹ trea, ſeptẽ, nouẽ, & triginta, & quadraginta ſecundum morẽ regionũ. ¶ Et dilationes duæ ind. dieb. cõceduntur à quo tempore incipiant, & an tũc poſſit nũciari nouum opus. ¶ Sepultura defũcti an poſſit impediri pro debitis. & de reuerentia mortuis exhibẽda & fidejuſſoribus cõjũctorum nõ moleſtãdis intra dies luct⁹, & matre excuſãda ob nõ petitionẽ tutoris ſi infra annũ deceſſerint plures propinqui. ¶ Implemẽtum ſolũ quãdo conſtituat debitorẽ in mora. ¶ Et quid in marito qui ſtatim ſuſtinet onera matrimonij, & an talis præſtatio onerũ ſit facta cũ diuiſione annorũ pro rata cujuſlibet anni, ita; vt per hoc implemẽtũ cõtrahatur mora irregularis ¶ Vſuræ in materia *l. curabit, C. de act. empt.* quãdo ſint debitæ ceſſante mora vel data dilatione ad ſoluẽdũ. ¶ Illicitè quæſitæ an ſint cõmunicandæ in ſocietate omniũ bonorũ ¶ Et Epiſcopus quãdo cogat ad reſtitutionem taliũ lucrorũ ¶ Onus probandi cõſumptionẽ fructuum cui incumbat, vt incurratur mora ¶ Fructus quando cõnumerẽtur inter ea quæ ſeruãdo ſeruari poſſũt. ¶ Firmẽtum quo caſu poſſit durare vltra triennium. ¶ Et an probatio renovationis illius faciat, vt veniat intereſſe. ¶ Æſtimatio quanti plurimi an augeatur ex mora vſq; ad executionẽ ſententiæ, & quovſq; durat officium Iudicis tam exiſtente bona fide, quam mala, & probatione privilegiati

SVMMARIVM.

1 *Debitor non eſt onerandus æſtimatione quanti plurimi, quo ſuperueniat ex penuria inſolita, & quid quando ſumus in ſure. n. 3 & 4.*
2 *Creditor quid debeat probare ad obtinendam æſtimationem quanti plurimi.*
5 *Debitor interpellatus ad ſolutionem tempore quo ducebat vxorem, vel ſepeliebat defunctum, vel intra nouem dies luctus, vel quando audiebat miſſam nō tenetur ad æſtimationem quanti plurimi. nu. 6 & omnia acta ſunt nulla. n. 7 Intellige vt n. 8.*
9 *Sententia lata contra mortuum quando valeat, & competat reſtitutio, n. 10 13 & 14.*
11 *Minor eſt defectus fundamenti, quam modi.*
12 *Non exiſtente aliquo initio, aut forma non datur aliqua conſequentia.*
15 *Fideiuſſores coniunctorum defuncti nō debent moleſtari intra nouem dies luctus, nec contra eos poterit fieri aliqua executio. n. 16.*
17 *Reuerentia mortuis eſt exhibenda.*
18 *Mater non petens tutorem filio excuſatur ſi infra annum deceſſerint propinqui.*
19 *Sepultura defuncti nō poteſt impediri pro debito, quod procedit tam ex ritibus modernis, quam antiquis. n. 20.*
21 *Dies luctus erāt tres, ſeptem, nouem, triginta, & quadraginta ſecundum mores regionum.*
22 *Dilatio ob dies luctus in quibus caſibus procedat, & à quo tempore incipiat. Et an poſſit d. tempore annunciari nouum opus. n. 23.*
24 *Iniuria eſt cōtra naturam impedire ſepulturam mortui.*
25 *Debitor non poteſt conſtitui in mora ſi creditor non adimpleuit. Amplia in minore. n. 26.*
27 *Implementum ſolum an conſtituat debitorem in mora. & n. 28.*
29 *Maritus ſtatim ſuſtinēs onera matrimonij an faciat incurrere debitorem dotis in mora.*
30 *Implementum per ſuſceptionem onerum matrimonij non eſt per viam conditionis, ſed modi.*
31 *Modus non ſuſpendit diſpoſitionem.*
32 *Vſuræ in materia* l. curabit. C. de act. empt. *quando debeantur ceſſante mora.*
33 *Perceptio fructuum an inducat moram irregularem.*
34 *Dilatio ad ſoluendum ſtetit vt excludatur vſura pretij non ſoluti.*
35 *Debitor ſtante dilatione non dicitur in aliqua mora.*
36 *Inæqualitas ceſſat ob voluntatem partium.*
37 *Præſtatio onerū in marito videtur facta cum diuiſione annorū pro rata cuiuſlibet anni, ita vt plures ſeſe. ā ur obligationes, & contrahitur mora irregularis per tale implementum. n. 38. & 40.*
39 *Vſuræ non veniunt ſi in totum non ſatisfiat vnico contractus.*
41 *Æſtimatio quanti plurimi non datur in contractu vſurario.*
42 *Illicite quæſita an ſint cōmunicanda ſi facta fuerit ſocietas omniū bonorum quæ ſocij habēt & acquiſituri ſunt. Et quid ſi expreſſe dicatur de illicite quæſitis. n. 43.*
44 *Pars lucri nō detur ſocio contradicenti etiam in his quæ licite acquiruntur, & in vſuris præſumitur ſocium contradicere.*
45 *Epiſcopus poteſt cogere ad reſtitutionem lucra turpia quamuis iam eſſent ſocio communicata.*
46 *Conuētio de tractādo ſe vt fratres ſub pœna valet, & inter eos datur ſocietas omnium bonorum.*
47 *Æſtimatio quanti plurimi nō attenditur in debito principali recepto abſque proteſtatione. Intellige vt n. 48 & quid ſi fuit facta proteſtatio per creditorem, cui debitor contradixit, n. 49.*
50 *Debitor excuſatur à mora & æſtimatione quanti plurimi ſi illo interpellato ſtatim ſuperuenit difficultas ſoluendi, antequam ſolutio poſſet fieri. Declara vt n. 52 & 53 Et quando detur reſtitutio. n. 55.*
51 *Mora dicitur delictum, & culpa.*
54 *Non eſt ſuccurrendum ei, qui ſe ſponte ſuppoſuit neceſſitati.*
56 *Aeſtimatio quanti plurimi an debeatur quando fructus ſunt conſumpti, vel præſumuntur conſumpti poſt triennium ex præſumptione legis, & quod tempus ſit inſpiciendum. n. 59 & 60.*
57 *Arbitrium non habet locum in non extantibus.*
58 *Officium mercenarium officij mercenarij non datur.*
61 *Onus probandi incumbit dicenti fructus non eſſe conſumptos poſt triennium.*
62 *Fructus quando connumerentur inter eos, qui ſeruari non poſſunt, ita vt ad illorum alienationem non requiratur decretum, & tutor illos diſtrahere cogatur, ne ad eum periculum ſpectet n. 63.*
64 *Statutum prohibens omnem alienationem non includit eam, quæ fit de rebus quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*
65 *Fructus rei pigneratæ eo ipſo quod ſunt conſumpti an computentur in ſortem, & creſcat eorū æſtimatio.*
66 *Intereſſe non debetur quando eodem modo res fuiſſet peritura in manibus creditoris.*
67 *Aeſtimatio ſuccedit loco rei, & repræſentat ipsā rem.*
68 *Frumentum adhibita induſtria poteſt durare vltra triennium, & datur renouatio illius tertio quoque anno. n. 69 Quod tamen erit probandum per allegantem. n. 70.*
71 *Præſumptio legis ſufficit quod frumentum corrumpatur triennio.*
72 *Frumentum non præſumitur fuiſſe ſeruatum de anno in annum.*
73 *Probatio renouationis frumenti non facit vt veniat intereſſe, & n. 75.*
74 *Intereſſe lucri ceſſantis quomodo probetur.*
76 *Intereſſe ex mora augetur vſque ad executionem ſententiæ.*
77 *Æſtimatio intereſſe debitum officio Iudicis poteſt creſcere quouſque durat illud officium. Amplia vt n. 78 Intellige vt n. 79.*
80 *Differentia inter debitorem generis & ſpeciei quando procedat.*
81 *Aeſtimatio quanti plurimi an attendatur in locis, in quibus fructus durant poſt triennium.*
82 *Præſumptio legis cedit veritati à qua ſuperatur.*
83 *Conſūptio fructuum inducta à lege, vt poſt eam non creſcat æſtimatio procedit tam exiſtēte bona fide, quam mala. Et quid in obligatione priuilegiata. n. 84.*

CAPVT CCXLIII.

QVod æſtimationem quanti plurimi vltra caſus adductos ſupra c. 42 addendi ſunt infraſcripti, de quibus fuit quæſitum in dubiis mihi propoſitis.

Primo, debitor non eſt onerandus æſtimatione quanti plurimi ſi ſuperueniſſet penuria inſolita
1 Imol. † in l. pretia ſerū ff. ad l falc. Plot. in l ſi quādo. n. 182 verſic. 7 non tenetur. C. vnde vi. Iaſ. in l. ſed & ſi quis. § quæſitum n. 33 ff. ſi quis caution.
Vnde

Vnde non ſufficit quod creditor ſe adſtringat ad
probandum inſtantaneum inſolitum, & momen-
taneum pretium, intereſſe, ac penuriam etiam v-
2 nius anni, † ſed debet probare quod tali anno, &
tempore anni & poſt tantum valuit communiter,
& communi curſu, quia penuria inſolita, ac pre-
tium inſolitum vnius anni non conſideratur, vn-
de Iudex non condemnabit in tali æſtimatione,
tanquam non æſtimetur illa inſolita, quæ currit
vno ſolo tempore, ſed quæ communi curſu & con-
ſuetudine, Et ideo reus qui conuenitur ad talem
æſtimationem debet eſſe cautus, & probare, quod
dicta æſtimatio, & pretium non conſueuit com-
muniter contingere in ipſa ciuitate Pract. Papienſ.
*in form. libell. in act. real. in gl. & in florenus, col. 8 poſt
princ. verſ. quid ſi producuntur teſtes. n. 21* Bellen. *lib. 2
ſuppu. tur. c. 19 n. 2 Affl dec. 319 n. 6.*

Intellige dummodo non ſimus in fure, qui etiam de
æſtimatione quantumcumque momentanea one-
3 randus eſſet † *l. in re furtiu. § ſi ex cauſa, ff. de condic.
furtiua.* vbi dicitur eſſe obſeruandam æſtimatio-
nem quanti plurimi, quo res vnquam plurimi fue-
rit. quæ dictio *vnquam*, idem ſignificat quod ali-
quo tempore, vt in ſpecie explicat Bellon. *lib. 2 ſup-
put. c. 19 n. 2 verſ. ad hoc replic. tur. Plot. in l. ſi quando
n. 182 verſ. vbi tamen debitor. C. vnde vi.* vbi ampliat
ad moroſum qui æquipateretur furi *l. inter ſtipulan-
tem 83 § ſichum, qui deceſſerit, in fi. de verb. oblig. Bar.
in l. quod te, col. 2 n. 11 ſi cert. petat.*

Quamvis humanior ſententia ſit iuata leges iuſtitiæ
commutatiuæ, quod res furto ablata domino re-
ſtituatur, vel ea perempta detur æqua æſtimatio,
4 † quæ efficiat iuſtiſſimam compenſationem dam-
ni dati, non habita conſideratione quanti ea res
plurimi fuerit à die furti commiſſi, quando do-
minus non eſſet eam venditurus illo tempore, quo
pluris valuerit, ſeu quando valor rei non fuiſſet
diminutus ob culpam furis prout declarat Couar.
*in c. peccatum, p. 2 § 6 col. 2 ad med. verſ. ſecūde eadem
ratione, n. 2 poſt* Silueſtr. *in ſum. in verb. furtum. q. 16 &*
Medin. *de reſtit. q. 6.*

Secundo. Idem eſſet quando debitor interpellare-
5 tur ad ſolutionem tempore, † quo ducebat vxo-
rem, vel ſepeliebat ſuum defunctum, vel dum miſ-
ſam audiuit, aut dicit Bar. *in l. non ſolum, § morte, col.
pen. in fi. n. 59 in verſ. item ſi fieret tempore, ff. de non.
oper. nunciat.* per text. *in l. 2 ff. de in ius vocand.* Quid-
quid aliud ſit in funere eorum, qui non poſſunt ſe-
pelliri, aut miſſam audire Rip. *c. cum m. ferrarien. nu.
147 de conſtitut.*

Quod extenditur ad nouem dies luctus, qui dantur
hæredi debitoris, dum enim illi durant, non atten-
6 ditur mora, vel æſtimatio quanti plurimi. † Intelli-
gendo de agnatione, aut cognatione ſua, non de
famulis Rip. *in d. c. cum m. ferrarienſis, col. 42 in fin.
147 verſ. item intelligitur quando poſſit, de conſtit. poſt
Bar. & Alb. in l. interdū C. de iudic per text. in § ſan-
cimus, auth. vt cum de appell. cognoſ.* dixi ſupra *c. 18. n.*
7 56. † Vbi etiam quod regulariter omnia acta ſont
nulla quando creditor vocat hæredes debitoris
infra dictos dies luctus Menoc. *de arbitrar. caſ. 387*
8 *n. 11.* † Ita vt etiam ſententia ſit nulla cum diſtin-
ctione tamen ignorantiæ, vel ſcientiæ Iudicis, ſi e-
nim fuerit lata ignoranter erit valida Rim. Iun. *cōſ.*
9 *179 n. 27 cum ſeq. lib. 2.* † Exemplo ſententiæ latæ
contra mortuum in quo etiam attenditur dicta
diſtinctio *Aug. conſi. 223 pre dec. poſt med. verſi. con-
cludo igitur, nu. 2.* Quæ opinio eſt verior, quidquid
Caſtr. & *alij* contrarium ſentiant *in l. 2 in fi. n. 3 ff.
quæ ſent. in appell. reſc.* Idem Caſtr. *in l. de qua recogno-
uerit. 74 § cum abſentem, in pr ff. de iud. & in l. eius qui
in prouincia 12 col. 4 ad fi. verſi. & ex iſte nota. n. 15 &
16 ff. ſi cert pet.* Prout multis comprobauit *ſup. c. 18.
n. 18 cum ſeq.* Quibus adde *Meſinger. centur. 1 obſeru.
85 n. 4* vbi quod ita de ſtylo ſeruatur And. Gail. *ob-
ſeru. 109 lib. 1 n. 4. Reb. in l. verbum ſententia 113 col. 1.*
10 *verſi. ſecundum non valet, ff. de verb. ſignif.* † Quamvis
competat reſtitutio vt per Rebuff. *ibid. Gabr. conſi.
50 in pr. lib. 1.* Quidquid aliud ſit, quando inſtantia
eſſet inchoata, cum defuncto, vt per Caſtr. *in leg. de
qua re 74 § cum abſentem, n. 1 verſ. poteſt etiam hoc in-
telligi, de iudic. & in l. ſuma 59 § ſi quis ex edicto, de re
iudic. Bar. in l. 2 C. quæ ſentent. ſin. appellat. reſc.* Quaſi
11 † maior ſit defectus fundamenti, quam medij,
vel finis Bald. *in l. 1 § & cum triplico, in fi. C. de cadue.
tollend.* Cum enim nullum adſit initium, nec for-
12 ma, origo, aut alicuius eſſentiæ ſignificatio, † non
datur ex eo aliqua conſequentia *l. penult. de denar.*
Gloſ. *in l. 2 ff. de hærede inſtituend.* Et quidquid aliud
ſit quando procurator fuiſſet litem conteſtatus
ante obitum mandantis, aut ipſe mandator ſatiſ-
13 dediſſet de iudicato ſoluendo, † In iſtis enim ca-
ſibus poſſit Iudex proferre ſententiam contra
defunctum, vel pro eo, dummodo tamen illa con-
cipiatur in perſonā procuratoris Grauat. *ad veſtr.
in prax. lib. 4 c. 4 in fi. n. 41 poſt Decl. in l. ſi defunctus
15 ff. de procurat. Bald. in l. nulla dubitatio 23 C. eod. tit.*
14 † Intelligendo tamen, quatenus non ſimus in do-
mino, qui ſine hærede deceſſerit, Tunc enim ne-
que poterit proferri ſententia cum procurato-
re quamvis effecto domino litis, & etiam in
rem ſuam, & ceſſionario, & in cauſa quoque
poſſeſſoria prout latè concludit Iaſ. *conſil. 138 re-
uocatur indubium, col. 2 ad med. numer. 2. & per tot.
lib. 4.*

Quibus adde quod non ſolum pro debito deſcen-
dente ex perſona defuncti prohibetur iſta inquie-
15 tatio intra dictos nouem dies, † ſed etiam gene-
raliter alterius cuiuſcunque cauſæ ex eorum pro-
pria perſona quamvis ſint fideiuſſores coniun-
ctorum defuncti, quaſi illud tempus videatur
conueniens ad lugendum Heting. *de fideiuſſorib. p.
4 c. 27 num. 83* latè Soarez. *in l. poſt rem iudicatam,
verſicul. nona limita ff. de re iudic. fol. 550.* vbi etiam
quod comprehenditur quælibet executio. Nam
16 * eo ipſo, quod lex vetat inquietationem com-
prehendit etiam executionem Bart. in *l. vltim. §
donec. Codic. de iur. deliber.* Et huiuſmodi impedi-
mento luctus, quo adſtringuntur conſanguinei
in defunctum Ouid. 11 *metamorph.* ſurge, age, da
lacrymas lugubriaque indue *Et Terent. in Heaut.*
17 Mediocriter veſtitam veſte lugubri, † Et de
reuerentia mortuis exhibenda Caſſan. in *catalog.
glor. mund. conſiderat. 74 part. 1 & conſid. 5 part. 2 &
in ſuo menologio in verb. iniuria, & in verb. defun-
ctus.*

Ex iſtis alias Dixi excuſandam matrem non peten-
18 tem tutorem filio, † ſi deceſſerint eius conſangui-
nei propter nouem dies in quibus non poteſt in-
quietari, Ita vt ſi in illo anno plures eius propin-
qui obierint poſſit habere excuſationem plurium
menſium, quamvis hæc obligatio petendi tuto-
rem deſcendat ex propria perſona matris, non de-
functi Bart. in *l. fi. § donec. C. de iur. delib.* ſequitur
Roder. Soar. *in l. 3 poſt rem iudicatam, limitat. 9 n. 2,
ff. de re iudic.*

Vnde etiam colligitur,quod neque vigore inſtru-
menti executiui poteſt impediri ſepultura defun-
19 cti, † quia ſi affines. & conſanguinei,ac eorum
fideiuſſores non poſſunt inquietari pro debito in-
fra nouem dies, vt dictum eſt, Neque etiam po-
terunt impediri per detentionem corporis de-
functi, ne ſic per indirectum cogantur ſoluere,
cum talis actus fiat pro debito exigendo,quem
lex improbat interdicens omne impedimentum
ſepulturæ *l.fin.C.de ſepul.violat.* Quidquid contra-
rium ſequatur Angel.*in auth.vt defunct.ſeu.funer §.*
1.colum.3. Cum eius opinio non approbetur vt per
Roder.*in d.l.poſt rem iudicatam.verſ.extenſio quinta*
de re iud.fol 519.

Et de mortuorum corporibus non detinendis pro
debitis, Et eorum ſepultura non impedienda
20 multa ex ritibus tam antiquis, † quam modernis
Hering.*de fide uſſ.c.*10 *n.*37.Couar.*in c.vlt.n.2 & 3*
de teſtam. vbi etiam quod hoc nouendiale apud
Ethnicos celebratur latè *Col.Rodign.lect.antiq.c.21*
lib.7 & c.45 lib.9. Quamvis talis dilatio aliquan-
21 do eſſet ſeptē dierum. Vnde *eccleſiaſt.c.22.*† luctus
mortui ſeptem dies luctus autem fatui omne tem-
pus vitæ eius. Quin & *Strabus* inquit Dei cultores
ſeptem diebus exequias celebrant. Et meminit e-
tiam *Tertullian.de monogam.anniuerſar. quæ pro de-*
functis celebrar.ſolet. Ex iuxta varios regionū mores
non tenetur quis reſpondere infra quadraginta
dies,& in quibus ſolet luctus mortuorum ſeruari
Caſſan. *in catalog.glor.mund.2 p.conſider.5 col.2 poſt*
med. vbi etiam quod in aliis locis luctus extendi-
tur per tres dies,vel ſeptem aut triginta de quibus
moribus etiam habetur *in cap.quia aly 13 q.2* Mar.
Mut.*ſuper conſuetud panorm.ca.35.* vbi etiam quod
hæc dilatio luctus procedit in cauſis feudalibus,
& in ſimilibus negotiis in quibus neque eſſet
quis cogendus mittere procuratorem, & an intel-
ligatur à die mortis,vel ſcientiæ obitus.& an de
morte naturali tantum & vſque ad quem gradum
23 conſanguineorum late Mut.*dec.35.* † & an poſſit
dicto tempore nuntiari nouum opus quaſi illud
ſit priuilegiatū Iaſ.*in l.de pupillo,§.ſi quis ipſi prætor.*
nu.6 ff.de nou.oper.nunciat. Et quod ſit iniuria con-
24 tra naturam impedire mortuum ſepeliri,eſt † text.
in *auth.vt defunct.ſeu funer.eor.non affician. à credi-*
tor.col.5

Tertio ſi contractus eſt reciprocus non oneratur
25 debitor æſtimatione quanti plurimi, † vnde ſi
creditor ex parte ſua non adimpleuit, non poteſt
conſtitui debitor in mora Bald.*in l.minorum 3. in*
pr.n.1. ad med.C.in quib.cauſ.in integr.reſtitut. Vbi
26 loquitur etiam in minore non adimplente, † qui
non poteſt conſtituere in mora regulari etiam per
interpellationem, vnde multo minus poterit in
mora irregulari, niſi poneremus, quod minor
obtuliſſet rem, & ſic impleuiſſet in quantum po-
tuit ex parte ſua iuxta *l.iulianus,§.offerre, de actio.*
emp Idem ſequitur Odd.*conſi.87 nu.14 Surd. dec.*
179 *numer.25 & 26 per l.qui pendentem,ff.de action.*
empt.

Non tamen ad implementum ſolum conſtituet de-
27 bitorem in mora, quæ non inducitur † quamvis
diſpoſitio purificetur quaſi videatur iniquum, vt
in illo puncto quo quis obligatur eo ipſo mora
ſit conſtituta *l.quod dicitur, de ſolution. Bart. in l.*
quoties in diem 59 num.2 ff de verb.oblgat. Intelli-
28 gendo quo ad moram regularem,† quæ contra-
hitur per interpellationem, Cum aliud ſit in mo-
ra irregulari, quæ ex æquitate inducitur per le-
gem, hæc enim cenſebitur contracta per imple-
mentum conditionis,ſi id æquitas dictet *l. cuctis*
18 *de vſur.* Bart.*in l.quoties poſt med.verſic.non obſtat.*
de verb.obligat. Socin. *in l.de diuiſione 5 columm.3.*
in fine,verſic.quod promiſſio dotis,numer.11 ſolut.ma-
trim.

Provt alias dixi de marito,qui ſtatim adimplens ex
parte ſua ſuſtinendo onera matrimonij purificat
29 non ſolum conditionem, * ſed etiam conſtituit
debitorem dotis in mora, cum ex dicto imple-
mento inſurgat æquitas,quæ non patitur alterum
locupletari cum iactura mariti Gloſ.*in d.l.de diui*
ſione.5 in verb.poſſeſſ e,ad fi.verſi.ſed videtur mulier.
ff.ſolut.matr. quam veriſſimam & ſequendam eſſe
teſtatur Barb.*ibid.n.46.*

Cum etiam hoc in marito ſit, quia implementum
per ſuſceptionem onerum matrimonij non eſt
30 per viam conditionis,ſed modi,† prius enim tra-
denda eſt dos,vt onera ſuſtineantur ex illius fru-
ctibus *l.dotis fructum.* 8 *in pr.de iur.dot.* Modus au-
31 tem non ſuſpendit diſpoſitionem.* *l.1 C.de his quæ*
ſub.mo. vnde implementum illius non purificat id
quod eſt purificatum,ſed potius moram inducit in
debitore Doct.*in l.de diuiſi ne.ff.ſolut.ma.*

Ideo quoq; in *l.curabit.C de act empt.* debentur vſuræ
32 etiam ceſſante mora, † exponitur enim de mora
regulari, quæ contrahitur per interpellationem
l.ſi ex legati.de verb.oblig. Cum ſaltem ſit neceſ-
ſaria mora irregularis, quæ contrahitur per ad-
implementum vnius ex contrahentibus Alexand.
in *l.quod te.nu.8 & ibi Purpur. colum.antepenult.in*
pr.verſi.ſe unde exemplificat.in fi.nu.92 ſi cert petat.
Socin.qui de communi *conſi.176 præſens conſultatio,in princip.lib.2.* Dec.*in c.cum venerabilis,colum.5*
in fi.verſi.in eadem,nu.13 de except. Bart.*in l.curabit.*
& ibi Cagnol.colu.5 poſt med.ver.non obſtat num.27.
33 *C.de act.empt.* † Vnde ſi perceptio fructuum non
induceret moram irregularem non deberentur
vſuræ precij ceſſante omni mora Bepo *in c.1 n.127*
in fi.de vſur. Quando videlicet data eſſet debitori
34 dilatio ad ſoluendum precium,† ſi enim illa du-
rante fructus percepit non tenebitur ad vſuras
precij Aym.*conſil.189 colum.4.poſt pr.verſic.ſed iſta*
opinio videtur dubia,numero 7. Cum ſtante dilatio-
35 ne non cenſeatur debitor in aliqua mora * *l.lecta,*
40 *ante fi.verſi.ſed cum fortis.ff.ſi cert.petat.* Gloſ.*in*
l.ſi cum exceptione 14 §.quatenus,in verb.quia impli.
ff.quod met.cauſ. Decian.*in l.nulla 88 nu.3 de regul.*
36 *iur.* † Quaſi tunc ſtante voluntate partium eſſet
inæqualitas *l.cum donationis 34 Cod. de tranſaction.*
Vnde etiam mora re ipſa ceſſat, quicquid di-
uerſum ſit quando non adeſſet conſenſus par-
tium; quantumcumque propter iſtam cauſam
res non tradatur, vel precium rei emptæ, ſem-
per enim inuenitur inæqualitas, quæ induceit
moram re ipſa, provt latè explicat Barboſ. in *l.*
de diuiſione 5 numero 69 ff ſolut.matrim. Quæ quan-
do habeant locum dicam infra *in capite particu-*
lari.

Quæ adeo vera ſunt, vt implementum, & præſta-
tio onerum in marito ſit diuiſa iuris interpreta-
37 tione,† ita vt à principio videatur facta cum di-
uiſione annorum,vt ſuſtineat onera pro rata cu-
iuſlibet anni, quo durauit matrimonium *l. diuor-*
tio 8 in prin.ff.ſolut.matrim.l.vnic.§ iamque ex ſti-
pulatu 6.de rei vx.act. Vnde quaſi obligatio diuiſa
ſit per expreſſam diſtinctionem ſingulorum, an-
norum

Digitized by Google

notum plures cenſentur obligationes *Bart. in l. ſi ſeruus communis meus* 18 § *cum ſeruus fructuarius*, *n. 3 de ſtipul. ſeru. Imol. in c. propter ſterilitatem, col.*
38 *pen. ad fi. n. 40. de locat.* † Suſtinendo igitur onera ſingulis annis, vel pro rata anni, ſatisfacit maritus obligationi illius anni, & erit contracta mora irregularis per dictum implementum: Aliàs ſequeretur, quod nunquam debitor dotis conſtitueretur in mora, quamvis expreſsè ſit interpellatus ad illam tradendam, cum ſemper poſſet allegari maritum non perfectè adimpleuiſſe ex parte ſua *l. Julian. § offerri, de act. empt.* Et tamen certum eſt, quod per interpellationem debitor dotis conſtituitur in mora *l. vlt. § praterea, in fi. C. od. de iur. dot. Cephal. conſ.* 485. *n.* 110. *lib.* 4.

Vnde non obſtat, quod ſit vnicus contractus, cui in totum eſſet ſatisfaciendum, vt veniant vſuræ, *l. ſi*
39 *à colono* 59. *de fideiuſſ.* † quamvis contineat plures præſtationes alendi vxorem ſingulis annis, donec durat matrimonium *l. ſi ſtichũ* 16 § *fi. de verb. obl.*
40 † Quia vt dictum eſt ſtante interpretatione iuris plures dicuntur eſſe obligationes, cum ſit diuiſa obligatio per expreſſam diſtinctionem ſingulorum annorum *l. plurib.* 140. *in pr. de verb. obl.* Nam alias nunquam maritus poſſet petere dotem niſi ſoluto matrimonio, quaſi antea non dicatur in totum onera ſupportaſſe, & ſic contractum pro parte ſua in totum adimpleuiſſe, quod tamen eſt falſum *Alex. in l. de diuiſione* 5. *col. pen. ad fi. verſic. maleus re ſpondere poteſt n.* 12. *ff. ſolut. matr.*

Quarto ſi eſſemus in contractu vſurario non dare-
41 tur dicta æſtimatio quanti plurimi, † quia debitor non cogitur adimplere ex parte ſua *Plot. in l. quando, n.* 182. *verſ.* 13 *non tenetur, C. vnde vi.*

Ex quo alias Dixi quod non poſſent redargui fra-
42 tres jurati de non adimplemento † negando communicare illicite quæſita quamvis fecerint ſocietatem ad inuicem omnium bonorum, quæ habent, & quæ acquiſituri ſunt: Quamvis enim talis ſocietas fieri poſſit *l.* 1. *§ fi. ff. pro ſoc.* Non tamen iſta venient in communione; niſi expreſſe ſponte collata, & communicata ſint, quia tunc commune erit lucrum *l. quod autem ex furto* 54. *vbi Gloſſ. in verb. collata, ff. pro ſocio Imol.* in ſpecie *in l. ille autem* 71 *col.* 3 *ad med. verſic. item tales faciunt ſocietatem, nn.* 10 *ff. de haered. inſtit.* ſequitur *Rederic. Soarez in l.* 1. *ſir. de bon. acquiſit. vir. & vx. col.* 25 *n.* 38 *in fi. verſ. innuuntur hac ex eo. f.* 221. Vbi ex hoc concludit, quod ſtante conſtitutione, vt bona viri & vxoris communicentur durante matrimonio, non erunt communicanda ædificia facta per ejus virum ex operibus extortis à vaſſallis per vim, & contra eorum voluntatem. Ita vt præ-
43 dicta procedant. † quamvis ſocietas eſſet facta expreſſe de illicite quæſitis *l. nec prætermittendum* 58 *ff. pro ſocio.* Cum rerum inhoneſtarum nulla poſſit dari ſocietas *l. quod autem ex furto* 54 *ff. pro ſocio. Bart. in l. ſi vnus ex ſocijs* 63 *§ ſi vnus ff. eod. tit.* vbi quod lucrum vſuratum non venit communicandum cum hodie ſit illud illicitum, quidquid antiquitus communicaretur; Cum etiam in iſtis vſuris habeatur ſocius pro contradicente, vnde
44 alius fœneratur periculo ſuo, † Ita vt ſtante contradictione non detur pars lucri alteri ſocio contradicenti etiam in his quæ licite acquiruntur *Alex. in l. quia poterat* 4 *col.* 1 *ante med. ver. item nota ex textu, n.* 3 *ff. ad trebell. Caſtr. in l. penu. § mancip. ad fi.*
45 *ff. ſolut. matr.* † Adeò vt etiam poſſit Epiſcopus cogere ad reſtitutionem ſimilium vſurarum, & ta- pium lucrorum quamvis jam eſſent illa ſocio cõmunicata *Salic. in l. ſi ſocietatis, in fi. ver. quaero vnus*
46 *C. pro ſocio.* † Quod autem valeat iſta conuentio de tractando ſe tanquam fratres juratos ſub pœna dixi *ſupr. c.* ... *poſt Imol. in l. illa autem de hared. inſtit. Soarez. in l.* 1. *ſir. n.* 38. *in fi.* Vbi etiam quod tales fratres poſſunt facere communionem, & ſocietatem ad inuicem omnium bonorum, quæ habeant, & quæ acquiſituri ſunt *l.* 4 *§* 1 *& l. coire, ff. pro ſocio Imol. in d. l. ille autem, nu.* 10 *ff. de hared. inſtit.* Verum quo ad communicationem huiuſmodi lucrorum illicite quæſitorum videnda ſunt quæ latius dixi infra in alio capite particulari, dum ſimilis quęſtio occurrit inter fratres prætendentes communionem in pecuoijs notabilis quantitatis in ludo acquiſitis.

Quinto non attenditur æſtimatio quanti plurimi quando debitum principale ſimpliciter fuit re-
47 ceptum † abſq; aliqua proteſtatione dictæ æſtimationis *Dec. in l. vinum* 22. *col.* 2. *ad med. verſ. à limit. ff. ſi cert. pet.* Et eſt verior opinio, quidquid multi contradicant, ob illam rationem, quia iſtud intereſſe quanti plurimi debetur ex diſpoſitione, & facto hominis, non autem legis, quamvis illud poſtea lex approbet, cum enim creditor mutuo dat, & debitor ſuſcipit, per legem præſumitur actum eſſe inter eos, vt res in ſuo genere reſtituatur ejuſdem qualitatis, & bonitatis, vnde non mirum ſi potuerit talis æſtimatio per creditorem remitti, & intelligatur remiſſa recepta ſorte vt
48 per *Menoc. præſum.* 4. *c. n.* 13. 14 *&* 17. *lib.* 3. † Quidquid † aliud ſit in ſolutione facta, adjecto quod recipiendo non potuit præjudicare principali creditori *Caſtr. in l.* 3 *§ idem Iulianus, ad fi. verſ. item primam ſolut. ff. de eo quod cert. loc.*

Idem ſi fuiſſet facta proteſtatio per creditorẽ in actu receptionis debiti, cui tamen debitor contra-
49 dixiſſet dicens, † quod per illam ſolutionem volebat ſe à dicta æſtimatione liberare *Guliel. de Cun.* de quo per *Bald. in l. vlt. in* 1. *lectur. in fi. de eo quod cert. loc.* Et de contradicente ſimilibus proteſtationibus quando tollatur jus proteſtantis in ſpecie multa *Dec. in d. l. vinum* 22 *col.* 2. *in fi. verſ. finaliter concind. n.* 5 *ff. ſi cert. petat.* latè *Menoc. præſumpt* 45 *n.* 18 *vſque ad n.* 30 *lib.* 3.

Sexto quando interpellato debitore ſupervenisset
50 ſtatim difficultas ſoluendi † antequam ſolutio poſſet fieri, non eſſet quærendum de æſtimatione quanti plurimi, cum propter difficultatem ſoluendi mora non cauſata excuſetur debitor à mora, & per conſequens ab æſtimatione quanti plurimi *l. thais* 41 *in pr. verſ. lucius titius ita cotanuit, ff de fideicommiſſ. libert. l. diuortio* 37 *in princ. de negot. geſt.* & in ſpecie ita concludit *Sadelet. in l. quod te, n.* 23 *in fi. verſic. quo autem ad ſecundum, ff ſi cert. pet.* vbi de communi, & ibi *Alex. col penult. in pr. verſ nec obſtat ratione allegata, n.* 9. Vbi quod difficultas licet non liberet totaliter debitorẽ quãtitatis ab obligatione, debet tamẽ excuſare à mora, ſicut in obligatione ſpecie dandę, & in obligationibus faciendi *l. ſciendum, de vſur. l. ratio, § ſi*
51 *per venditorem, Digeſtis de action. empt.* † Cum enim mora ſit delictum & culpa *l. inter ſtipulantem* 83 *§ ſtichum dedeſſerit, in fi. de verb. oblig.* Non poteſt imputari non valenti ſoluere quaſi tunc non dicatur negligere aut differre *l.* 1. *ad fi. C. de annal. except.*

Intellige quando difficultas ſoluendi ſuperuenit ali-
5 quo caſu fortuito,† aut facto alicuius tertij, ad-
uerſus quem non poteſt haberi regreſſus, Tunc
enim difficultas ſoluendi excuſaret debitorem
etiam quātitatis vel generis ab æſtimatione quan-
ti plurimi, Socin. *conſil.287 nu.31* Aret. *in l.quod te,*
53 *ff. ſi cert. petat.* † Aliud eſt quando difficultas ine-
rat à principio, tunc enim non habet locum excu-
ſatio à dicta æſtimatione, quaſi imputandum ſit
debitori qui ſe ad hoc adſtrinxit, quamvis cogno-
54 uerit difficultatem ſoluendi, † cum non ſit fauen-
dum ei, qui ſe ſponte ſuppoſuit neceſſitati, *l. ſi fide-
iuſſor, 7 § ſi neceſſaria, in fi. vbi gloſſ. in verb. neceſſita-
tem, ff. qui ſatiſd. cogant.* Quamvis poſſet ei ſuccurri
per reſtitutionem in integrum vt ad talem æſtima-
55 tionem quanti plurimi non teneatur, licet de ri-
gore iuris ad illam teneretur Plot. *in l. ſi quando, n.
182 in fi. C. vnde vi poſt doctor. in c. cū quis in iudicio,
de reg. iur. in 6* & declarat *Bellon. ſuppm. lib. 3 c. 13* &
latios Socin. *conſi. 287 circa primam quæſtionem, col.
18 ad med. verſi. ſecundo eadem concluſio, num. 31 lib. 2.*

Septimo, An æſtimatio quanti plurimi debeatur
56 quando fructus ſunt conſumpti,* vel præſumun-
tur conſumpti vt vinum & triticum poſt triennium
cum ſimilibus, Vltra ea de quibus ſupra *c. 42 in fin.*
Dicendum eſt, quod ſi debitor aſſerat ſe conſum-
pſiſſe, & alienaſſe tales fructus, ita vt ſoluenda ſit
æſtimatio loco conſumptorum, tunc erit ſpectan-
da dicta æſtimatio vel iuxta valorem fructuum
tempore perceptionis, vel ſaltem ſecundum tem-
pus conſumptionis prout multum notandum di-
cit Menoch. *de recup. poſſeſ. rem. 15 n. 600 poſt. Bal. in
l. 2 in fin. verſic. quando heres p aceat, nu. 18 C. de fru-
57 ctib. & lit. expenſ.* † Nam arbitrium non habet lo-
cum in non extantibus, *l. arbitrio, §. 1 ff. de dol.* Cum
etiam fructus veniant officio iudicis mercenario,
& ſi vltra daretur ratione quanti plurimi fuerit,
58 daretur aliud officium mercenarium,† & ſic eſſet
officium mercenarium officij mercenarij, quod
fieri non poteſt, *l. heres furioſi. § fi. ff. de petit. heredit.
Bald. in d. l. n. 8 C. de fruct. & lit. expenſ.*

Idem eſt dicendum quando eſſent conſumpti præ-
ſumptione legis, tali enim caſu tenebitur ſolum ad
59 illorum æſtimationem inſpecto tempore,* quo
præſumuntur conſumpti, & ſic ad valorem cur-
rentem in fine trium annorum, quaſi æſtimatio
non debeat creſcere fructibus conſumptis, cum
poſt conſumptionem veram, vel fictam non di-
cantur amplius fructus; nec poſſint recipere aug-
mentum, aut diminutionem, vt concludit Gloſſ. *in
l. vnic. in verb. vſucapionē, verſ. nec in re mobili. & ibi
Caſtr. in fin. nu 4 Aret. etiam, in verſic. & ex iſta, C. ſi
aduerſ. vſucap.* quidquid aliud dicat ibi Bald. dum
remittit arbitrio Iudicis, & Felin. *in c. vlt. numer. 3.*
60 *verſi. qua autem, de accuſat.* † Cum verior ſit opinio
& magis communis cōtra eum, vt teſtatur Neguſ.
de pignor. 5 membr. 5 nu. 12 ad med. Caualcan. *de tutor. n.*
240 Rot. Genuenſ. *dec. 144 numero 18* Alex. *in l. 1. §.
fui quæſitum. col. 3 in princ. verſi. addo ſimile, nu. 5 in
fin & ibi* Iaſ. *num. 35 col. 5 ad ſi verſic bene facit. ff. ad*
Trebellian. Corn. *conſi. 104 col. penult. poſt med. n. 26
& 27 lib. 2* Barb. *in l. diuortio, 8 § interdum, num. 43.
verſi. quo ad principalem, ff. ſolut. mat. & ibid.* Caſt.
& Bar. in l. ob donati nem Munnoz. *de ratiocin. ad-
miniſtrat. c. 17 n. 9* Aret. *in § ſi quis à non domino, n. 4
inſtit. de rer. diuiſ.* Roan. *conſi. 5.*

Quare dicenti fructus non eſſe conſumptos poſt
61 triennium incumbit onus probandi,† cum etiam
adhibita induſtria poſſit durare vltra ſpatium di-
cti triennij, *l. ſequitur, 4 § fructus, de vſucap.* Aret. *in
l. diuortio, 8 § interdum, col. 4 poſt pr. verſic. ſed. poteſt
defendi, ff. ſolut. matr.* vbi Barb. *n. 43 in pr. verſi. aliud
diuerſum. & in fi. verſi. cæterum. & ibi* Raman. *nu. 7.
poſt Bart. in l. quo ad præſens, nume. 3 C. de muril egul.
lib. 11.*

Vnde etiam tales fructus connumerantur inter res,
62 quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,† ita vt ad illa-
rum alienationem non requiratur decretum Iudi-
cis, *l. lex quæ tutores, ad fin. C. de adminiſtrat. tutor. l.
vlt. C. eod. tit. Angel. & Imol. in l. 1 ff. ad Trebell.* latè
Simonel. *de decret. lib. 3 inſpect. 7 tit. 8 n. 49* Tiraq.
de retract. lignag. § 1. gl. 7 num. 52 Alexand. *conſil. 49.*
63 *num. 4 lib. 1.* † Adeo vt etiam tutor cogatur diſtra-
ctionem facere huiuſmodi fructuum, cum alias
periculum ad eum ſpectaret non diſtrahendo res,
quæ tempore pereunt, *gloſſ. in l. vlt. § fi. C. de admi-
64 niſtrat. tutor.* † Quamvis prohiberetur per ſtatu-
tum omnis alienatio, quia iſta quæ ſeruari non
poſſunt non comprehenduntur. *gl. vlt. in c. 1 ne cle-
ric. vel mon. in 6.*

Et facit *l. 1 C. de diſtract. pign.* vbi fructus rei pignoratæ
65 eo ipſo * quod ſunt conſumpti computantur in
ſortem, neque creſcit eorum æſtimatio quaſi poſt
conſumptionem non dicantur amplius fructus,
ſed quantitas, & pars ſortis principalis, ſecus autem
ſi fructus non eſſent conſumpti, vel præſumeren-
tur extare, quia tunc non computarentur in ſor-
tem, neque illam extenuarent cum reputentur vt
ſpecies certa, de qua non fieret compenſatio ad
quantitatem Bart. *in l. 1 C. de pign. act. & in l. neque
ſcriptura, ad fi. n. 6 C. de compenſat.* Neguſ. *de pign. 5.
p. n. 5 n. 11 & 12 verſi. limitatur autem.*

Vlterius intereſſe non debetur quando eodem modo
66 res fuiſſet peritura in manibus creditoris,† quaſi
tunc eius non interſit nulla facta diſtinctione de-
biti generis, ſeu ſpeciei, ex quo nihil plus conſe-
cutus fuiſſet creditor facta ſolutione in tempore,
quam ſit valor, qui maior fuit intra triennium, vt
bene declarat Surd. *dec. 81 nume. 3 & 4 in fi. verſic.*
67 *mihi vero.* † Æſtimatio enim ſuccedit loco rei, &
repræſentat ipſam rem, Bar. *in l. ſtipulat. non diuid.
72 col. 13 in fi. nu. 40 de verb. oblig.* Iaſ. *in l. cum pro-
ponas, la 2 num. 8 C. de pact* Aret. *conſi. 83 col. 1 in fin.
verſi. tertio quia ſi competit.* Vnde non eſt æquum
quod creditor poſſit conſequi plus ratione inter-
eſſe, quam percepiſſet ex re ipſa ſi tradita fuiſſet,
prout conſequeretur, ſi talis æſtimatio poſſet cre-
ſcere vltra triennium, quo elapſo præſumitur de
iure conſumptio, Caſtr. *in l. vnic. nu. 4 C. ſi aduerſ.
vſucap.* cum aliis ſupra allegatis.

Nec facit quod adhibita induſtria poſſit frumentum
68 durare etiam vltra triennium * *l. ſequitur, § fructus,
de vſucapion. Aret. in l. diuortio 8. §. interdum, col. 4.
poſt pr. ff. ſolut. matrim.* Vnde erit habenda conſide-
ratio iſtius emolumenti quod creditor potuiſſet
69 percipere etiam vltra triennium, † cum detur
quoque renouatio frumenti tertio quoque anno
vt per Curt. Iun. *in l. vinum, col. 9 in 4 concl. num. 29
ff. ſi cert. petat.*

Quia hæc probatio eſſet facienda per creditorem
cum habeat contra ſe præſumptionem conſum-
70 ptionis,† Neque enim ſufficit allegare, quod ſoli-
tum eſt renouari frumentum, & quod ex induſtria
poteſt durare vltra triennium, niſi etiam hoc pro-
betur, qua probatione non facta non eſt receden-
dum à dicta præſumptione iuris, vt in ſpecie de-

clara

clarat Surd *dec.81 in fi post Rip.in l.quod te,col.11.in*
fin.verfic.ſed ego dubito,nu.13 ff.ſi cert.petat. Barb.*in*
71 *l.diuortio.8 §.interdum n.43 ſolut.matrim.* † Quaſi
ſufficiat præſumptio legis,quod in tanto tempore
potuerit corrumpi Bar.*in l.quo ad præſens, ad med.*
verſi.ſimile dico,nu.3 C.de muris egul.lib.11 argumen-
72 to *l.ſi.de alim.pupill.præſtand.* † Cum neque ſit præ-
ſumendum quod ſeruauerit de anno in annum,
Bart.*in l.1 in fi.C.de pignor.act.*

Immo quamvis admitteretur probatio induſtriæ ob
quam potuiſſet conſeruari frumentum. Aliud
73 † dicendum eſt in probatione renouationis,quia
iſta renouatio non per hoc faceret , vt veniret
intereſſe,cum non ſit idem frumentum, ſed reno-
uatum quod eſt diuerſum à primo,vnde pretium,
ſeu æſtimatio frumenti non debet reuocari, cum
etiam valor iſtius frumenti renouati nō poſſit pe-
74 ti tanquam intereſſe quanti plurimi.† ſed lucri
ceſſantis in quo requiruntur aliæ probationes iux-
ta opinionem Caſtr.*in l.3 ff.de ea quod cert.loc.Rim.*
Iun.conſil.218 nume.99 & 100 lib.2 Aym.*conſil.110.*
75 *num.6 Hondod.conſi.50 num.30 lib.1.*† Et aliud eſt
quando debetur æſtimatio pro re,vel loco rei de-
bitæ,aliud quando eſt præſtandum intereſſe,quod
eſt extra ipſam rem,vnde merito renouatio circa
iſtud de quo agimus non operabitur Surd.*dec.81.*
n.5.

Neque obſtat quod æſtimatio frumenti debiti in ge-
76 nere debeat perpetuo creſcere† à die moræ etiam
vltra triennium, cum intereſſe ex mora augeatur
vſque ad executionem ſententiæ,*l.ratio,§ eum per*
venditorem,de act.empt.l.in fideicomm.in pr.de vſur.
Cum etiam habeatur ratio intereſſe,& æſtimatio-
77 nis iudicis officio,† tunc poteſt creſcere,quouſ-
que durat officium Iudicis, quod eſt non ſolum
vſque ad ſententiam,ſed etiam vſque ad illius exe-
cutionem provt in ſpecie tenet Bar.*in l.3 §. in hac*
actione,nume. 3. ff.commod. Iaſ.*in l.vinum,col.10 poſt*
med verſi.eſt aduertendum,n.22 ff.ſi cert.petat. Rode-
ric.Soar.*in l.poſt rem iudicatam,in fin.col.antepenult.*
verſi.quæritur vlterius,nu.x de re iudicat.Bolognet.in
addit.ad Anan.conſi.5 Curt.Iun.in dicta l.vinum,n.
29 vbi Pic.num.25 Butricell.nu.52 & Ruin.num.215
ſi certum petat.Natt.conſi 599 numer.4. Surd.qui ita
dicit fuiſſe iudicatum in ſenatu Mantuano, licet
78 ipſo contradicente *dec.81 in fin.*† Quamvis enim
ceſſet æſtimatio re peremptа,Tamen hoc proce-
dit in debitore ſpeciei non generis,Bal.in *l. diuor-*
tio,8 §.ob donationem.in fi.verſi.& per hoc limitantur,
ff.ſolut.matrim.

Quia prædicta procedunt quando fructus extant vel
79 præſumuntur extare,*hoc eſt intra triennium vel
intra annum ſi eſſent poma , non autem quando
ſunt conſumpti facto hominis,vel præſumptione
legis,vt in frumento,&vino poſt triennium provt
poſt Rolād.declarat *Munnoz.de ratiocin.administr.*
cap.17 num.14. Cum præſertim iſta ratio differen-
tiæ inter debitorem generis,& ſpeciei non appli-
80 cetur,†quaſi in vtroque caſu nihil pluris conſecu-
tus fuiſſet creditor,quam illum valorem intra tri-
ennium ſi res ſibi eſſet tradita , cum etiam apud
eū peritura foret,vt dictum eſt ſupra *verſ.vlterius.*
Niſi probaretur diligentia,& induſtria conſerua-
tionis vltra dictum, tempus,*Rip.in l.quod te,nu.33.*
ff.ſi cert.pet.

In locis tamen,in quibus conſtaret ſimiles fructus
81 durare vltra triennium,†quos refert Caualcan. *de*
tutor.num.229. Tunc attenderetur æſtimatio illius
temporis omiſſa præſumptione legis,quæ in hoc
caſu particulari cedet veritati, à qua ſuperatur,
82 †c.quicumque 81 *diſtinct.vbi glo.in verb.compertum,*
l in rebus,30 poſt princ.verſi.non enim quod legum, C.
de iur.dot.Socin.conſ.64 viſa bulla.col 5 ad med.verſ.
ad hanc obiectionem,n.10 in fi.lib.2.

Adde prædicta procedere tam in obligato ad reſtitu-
tionem huiuſmodi fructuum exiſtente in bona fi-
83 de quam in mala,† cum iſta conſumptio ſit indu-
cta à lege,&poſt eam non creſcat æſtimatio,vt di-
ctum eſt,vnde non habetur in conſideratione ma-
la fides, quod etiam erit in qualibet obligatione
84 priuilegiata †vt alimentorum,& ſimilium vt per
Cauale.*de tutor.n.241.*Cum in omni caſu debean-
tur fructus,qui legia præſumptione conſumentur
dicto tempore *glo in l.vnic.C.ſi aduerſ.vſucap.*com
aliis ſupra allegatis.

EPITOME.

SOluto matrimonio quando debeantur mulieri fructus dotis,ſeu alimēta ob illius retardatam ſolutionem. ¶Et quid intereſſe tam lucri ceſſantis, quā damni emergentis,& quæ probatio in eo requiratur & an ſufficiat præſumptiua,vel alia quæ reſultat ex qualitate loci, in quo paſſim ponuntur pecuniæ ad lucrum. ¶Sponſus quo caſu acquirat fructus ex dote perceptos,& an requiratur decretum in dote ſibi à minore tradita. ¶ Recepta ſorte principali an poſſint peti tam acceſſiones ciuiles,quam naturales,& an proteſtatio in hoc aliquid operetur. ¶Interpellatio an ſit facienda ad effectum vt ſit debitum interuſurium dotis taxatum per ſtatutum. ¶Et an per illud poſſit taxari certa quantitas. ¶Vidua an prohibeatur petere alimenta,ſi illius exactio differatur ex conſuetudine,ſeu ſtatuto. ¶Pater ſuſtinens onera matrimonij quando acquirat fructus dotis , & illi tranſeat ad hæredes. ¶ Maritus an priuetur vſuris dotalibus, ſi non ſuſtineat onera matrimonij culpa vxoris.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructus non debetur ſoluto matrimonio mulieri moram paſſa in reſtitutione dotis.Et de ratione,nu.3.& eſt verior opinio,n.4.*

2 *Vſuræ ſeu fructus dotis dantur marito propter onera matrimonij.*

5 *Mulier quando poſſit ſalua dote aliquid recipere ratione alimentorum ob cauſam retardatæ ſolutionis dotis,& an reſtringatur hoc ſolum ad tempus conſtantis matrimonij,& n.6.*

7 *Vidua lapſo anno poteſt petere dotem,& ſibi debet imputare non petendo.*

8 *Vir,& vxor quando ad imparia iudicentur.*

9 *Fructus dotis non debentur,ſi quantitas non eſt liquida.Intellige vt n.10.*

11 *Intereſſe tam lucri ceſſantis,quam damni emergentis debetur mulieri moram paſſa in reſtitutione dotis. Declara vt n.12.*

13 *Probatio præſūptiua non admittitur,vt intereſſe ſit debitū provt neq; illa,quæ reſultat ex qualitate loci,in quo paſſim adeſt occaſio collocādi pecunias ad lucrū;*

14 *Damnum emergens non probatur per pecunias ad cambium receptas.*

15 *Maritus non poteſt percipere fructus dotis ſoluto matrimonio.*

16 *Onera matrimonij conſiderantur reſpectu perſonæ vxoris,cui maritus ſubminiſtrat alimenta.*

17 Fructus dotis augent dotem viro non ſuſtinente onera matrimonij.

18 Vir priuatur fructibus dotis quamvis culpa vxoris onera matrimonij non ſuſtineat.

19 Maritus nō facit ſuos fructus dotis à tempore, quo mulier ab eo receſſit ob ipſius culpam. Declara vt n.20.

20 Sponſus non ſuſtinens onera matrimonij non acquirit fructus ex dote perceptos. Intellige vt n.22.

23 Ceſſante mora ceſſat æquitas l.curabit, Cod.de act. empt.

24 Fructus percepti ante matrimonium quando conuertantur in dotem.

25 Dos datur ob cauſam onerum matrimonij.

26 Decretum an requiratur, vt ſponſus faciat fructus ſuos ex dote ſibi à minore tradita.

27 Pater ſuſtinens onera matrimonij acquirit fructus dotis, non autem maritus. Et quando dicti fructus tranſeant ad hæredes patris, n.28.

29 Intellectus l.ſi is qui Stichum, §.poſt mortem, ff.de iur.dot.

30 Maritus putatiuus propter bonam fidem an faciat fructus dotis ſuos.

31 Fructus dotis ſunt reſtituendi mulieri ſoluto matrimonio, quamvis vxor habitauerit poſt mortem mariti cum eius hæredibus, & alimenta ab eis perceperit. Declara vt n.32.

33 Recepta ſorte principali non poſſunt peti acceſſiones eiuſdem, quidquid ſit in naturalibus, quæ petuntur actione de dote, & n.34.

35 Vſuræ dotis non poſſunt peti ab eo, qui obtinuit tantùm condemnationem ſortis.

36 Fructus dotis non debentur recepta ſorte, quamvis de eis fuerit proteſtatum. Intellige vt n.38 & 39.

37 Proteſtatio non impedit quod prouenit ex legis diſpoſitione.

40 Iuramentum habet vim clauſulæ rata manente pacto, per quod poteſt agi recepta ſorte ad intereſſe.

41 Alimenta, & fructus dotis cenſentur ſolum remiſſi pro parte ſortis principalis ſoluta, non pro alia non recepta. Et de ratione, n.42 Limita in obligatione indiuidua, n.43.

44 Obligatio indiuidua facit vt ex minimo defectu tota pœna committatur.

45 Vidua ſecundum ſtatutum Vrbis acquirit fructus dotis ad rationem ſeptem cum dimidio, Et talis taxatio valet ſtante confirmatione Papæ, quamvis alias non valeret, n.46.

47 Interpellatio an requiratur ad effectum vt ſit debitum interuſurium dotis taxatum per ſtatutum Vrbis.

48 Vidua prohibetur non petere alimenta ſi ei differatur exactio dotis ex ſtatuto, ſeu conſuetudine.

49 Legatarius quando poſſit aliquid percipere ob retardatam ſolutionem legati.

50 Fructus dotis debentur filiæ à die mortis teſtatoris, quando illi nihil poteſt imputari cur dotem non petierit, etiam nullo probato intereſſe, & quamvis aliunde habuerit alimenta.

51 Statutum & conuentio vt debeatur certa quantitas pro intereſſe dotium quando valeat.

CAP. CCXLIV.

NEgatiuam opinionem Dixi veriorem eſſe in caſu propoſito, quod videlicet ſoluto matri-
1 monio † mulieri moram paſſæ in reſtitutione dotis non debeatur illi vſusfructus, quaſi nihil poſſit recipi ex pecunia labe vſurarum quæ omni iure ſunt prohibitæ, cap.ſuper eo, de vſur. Alex. conſ. 178. n.9 lib.7 Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.2 tit.11 nu.38. & in ſpecie ita concludit Caſtr. in l.diuortio, in princ. num.6 ad fi. col. 4 poſt med. verſi. ſed ſi petere dotem, ff.ſolut.matr. Anchar. conſil.150 in quæſtione quæ vertitur, col.2 ad med. verſi. contrarium tamen dico, nu.4 Ruin. conſil.46 num.14 lib 2 Afflict. dec.284 num.1 & ibi latè Vrſill. n.6 verſ. in muliere vero vidua. Rolam. conſ.55 n.18 & per tot. lib.2 Neuiz. conſ.74 num.3 Couarr. lib.3 var. reſol. c.1 num.3. verſi 6 hinc etiam conſtat. Ceph. Lup. & alij per Honded. conſil.36 n.8 lib.2.

Neque obſtat quod permittantur vſuræ fauore dotis
2 ex æquitate c.ſalubriter, de vſur. † Quia illud intelligitur in marito, qui ſuſtinet onera matrimonij, in quorum compenſationem illas licitè recipit, Quaſi tunc dicta vſura ſit oneroſa non gratuita, l.pater. in prin. ff.de dol. except. Alex. conſ.74 viſo titulo, n.1
3 libro 5. † Quæ ratio ceſſat in muliere, Vnde nihil poterit petere, aut recipere ob dictam ſolutionem retardandam, Ita diſtinguit Bart. in l.atqui natura, §. non tantum, ad med. verſi. quod intelligitur, ff.de neg. geſt. Alex. conſ.141 viſo themate cum dub. n.4 lib.5 Abb conſ.36 viſo primo, num.6 lib.2 Aym. conſil.189, col.5 poſt med. verſ. ſextus verò caſus, n.7 Menoc. conſ. 7 n.12 lib.1.

Et quamvis Theſaur. dec.43 numer.4. multa adducat, quod in hoc caſu nulla ſit facienda differentia in-
4 ter maritum, & vxorem, † Tamen eius opinio nō eſt admittenda cum loquatur contra communem Doctorum ſententiam, & ideo durum eſſet contra ſtimulum calcitrare, prout ipſemet Theſaur. aduertit. dict. dec.41 n.4 in fi. verſi. cæterum, & late explicat Petr. Barboſ. in l.2 in princ p.1 nu.40 vſque ad n.44 ff.ſolut.matrim.

Nec facit quod ſi dos nō reſtituitur mulieri ſuo tempore poteſt ſalua dote aliquid recipi ratione ali-
5 mentorum, † quaſi recipiens dotem videatur ſe obligaſſe ad alimenta præſtanda donec illa reſtituatur, neque enim hoc caſu iſta alimenta videntur percipi ratione retardatæ ſolutionis, ſed ratione tacitæ promiſſionis, quæ reſultat ex natura & fine ipſius dotis, prout in puncto concludit Nauar. de vſur. nota.11 in fin. nume.67 & in manual. cap. 17 nume.113 in fin. verſi. tertium verum eſſe dixi, dec.126 nu.4 & ſupra cap.143 nu 8 quod etiam voluit Sot. de iuſt. & iur. lib.6 art.2 q.1 col. vlt. poſt med. verſic. atqui ex eadem radice.

Quia verum eſt, quod datio dotis ex ſui natura inducit quandam tacitam promiſſionem præſtandi
6 alimenta l.dotis fructus ¶ ff.de iur.dot. † Tamen hæc tacita promiſſio reſtringitur ad tempus conſtātis matrimonij; Nam eo ſoluto illud ceſſat vna cum vero nomine dotis, Vnde debet etiam ceſſare obligatio mariti ex eo reſultans; Quare ſequitur, quod ſemper alimenta videbuntur percipi ratione retardatæ ſolutionis, non ex dicta tacita promiſſione, & ſic reſultat vſura prohibita, quæ nec fauore dotis, nec piæ cauſæ eſt permittenda, cum enim debeatur pecunia dotalis in genere à marito, & illius hæredibus, ſi quid recipitur, videtur accipi ob dictam retardatam ſolutionem, quod non eſt permiſſum, licet ſub ficto nomine alimentorum, ita in ſpecie firmat Anchar. conſ.150 nu.4 quem ſequitur Alex. in l.diuortio, 8 in princ. col.6 poſt med. verſi. prædictis addo, nu. 23 in fi. ff. ſol. matr. Cæt. elian. Certa in memorab. in verb. dos ſoluto matrimonio, ante med. verſ. quid autem ſi hæres. Purpur. in l.rogaſti, § ſi tibi col.8 poſt med. verſi. & econtra mulieri, n. 47 ff. ſi cert. petat. &c

petit. & de magis communi opinione teſtatur *So-
cin.conſ.126 diligenter,col.vlt.in prin.verſ.quibus pra-
miſſis,n.5 ad med.lib.1.* & contra *Nauarr.& Sotum
ſupra allegatos* late concludit *Pet. Barboſ. in l.2 in
prin.n.1 verſ.tertio amplia.ff.ſolut.matrim.* & latiſſi-
mè quidquid alij contrarium ſequantur cõprobat,
& de veriori, ac magis cõmuni opinione *Surd.de
7 alim.tit.1.q.43 num.1 vſque ad num.13.* * Cum lapſo
anno mulier poſſit petere dotem, vnde ſibi impu-
tandum eſt non petendo, quaſi habens facultatem
recuperandi ſortem non agat ad intereſſe futuri
8 temporis, *l.1 C.de ſent.qua ſin.cert.quant.* * Quamuis
enim ad impatia non debeant iudicari vir, & vxor
c.ſi quis vxorem,32.q.1 cap.hec imago 33 q.5. Tamen
cum in ea ceſſet ratio onerum matrimonij iſta di-
uerſitas aliud diſponet, provt in cęteris correlati-
uis *Iaſ.in l.fin.nu.18 col.2.poſt med.in 3.concluſ.C.de
indiuiduit.tollen.*

Saluari tamen poſſent dicta per *Sotum & Nauarr;*
9 quando eſſemus in eo, qui teneretur alere, * provt
dicimus quod nõ debentur fructus dotis, ſi quan-
titas non eſt liquida, quando videlicet commiſſa
eſſet declaratio arbitrio tertij. Quaſi ęquum non
ſit deberi intereſſe non facta liquidatione, *Caſtr.
10 conſ.11.num.4.lib.1.* * Quod tamen non habebit
locum in ſocero eiuſque hæredibus, aut aliis. qui
de iure nuptam alere tenebantur, iſti enim nulla
data mora tenentur alimenta ſoluere, quaſi tunc
maritus illa præſtando videatur eorum negotium
vtiliter gerere, propterea repeti ab eis poteſt a-
ctione negotiorũ geſtorũ etiã nulla exiſtẽte liqui-
datione, quaſi tunc debitor dotis, qui etiam tene-
batur alere, releuetur ab onere alendi, vt in ſpecie
concludit *Corn.conſ.vlt.col.8 in princip.lib.2* & ita
diſtinguit etiam *Surd.de aliment.tit.1 q.42 num.14.
vſque ad nu.22* Vbi quod ante quam vidiſſet con-
ſilium *Corn.* ita ſemper tenuit declarando *Hercul.
in l.de diuiſione,col.7 ff.ſolut.matrimon.* vt debeat in-
telligi non ſimpliciter, ſed in caſu in quo promit-
tens dotem teneretur alere *Roland.conſ.65 num.9.
lib.4.*

Succurretur tamen mulieri ſi probauerit intereſſe
11 tam lucri ceſſantis, quàm damni emergentis, † tunc
enim licitè illud percipiet *Afflict. deciſ.284.num.4,
Negnſ.de pignor.2 part.5 num.3 in fin.nu.19 verſ.primo
modo qua de heredes. Menoch.conſ.7 numero 5 & 10
lib.1 Nenz.an.conſ.74 num.3 verſ.niſi talis vt dna*
12 † Dummodo tamen in vtroque caſu probentur
requiſita neceſſaria tam ad lucrum, quam ad dam-
num ſpectantia, de quibus per *Caſtrenſ.in l.3 ff.de
eo quod cert.loc. Aym. conſ.520 numer.6 Menoc.ar-
bitr.caſ.119 num.2 Hended. conſ. 50 num.30 lib.1.&
conſ. 38 num. 40 & conſ. 39 numero 3 lib.2.* Quæ
etiam in caſu dotis ſunt probanda *Ruin.conſ.104.
nu.7 lib.4 Imol.in l.diuortio,num.15 ff.ſolut. matrim.*
cum aliis per *Barboſ.in l.2 in prinс.p.1,nu.48.ff.eod.*
latè *Bologn.conſ.14 num.2 Aym. conſ.92.num.11.*
Quæ quando habeant locum tam reſpectu damni
quam lucri declarat *Surd.de alim.tit.1. q.45 nu.28.
vſque ad num.54.*

In quo illud notandum eſt vt non admittatur pro-
batio præſumptiua, neque illa quæ reſultat ex qua-
13 litate loci, † in quo paſſim inueniuntur occaſio-
nes collocandi pecunias ad lucrum. Quidquid
ſenſerit *Couarruu.li.3 variat.reſolut. c.p.1 num.3 col.
8.verſ.ſeptimo ab eadẽ ratione.* quem ſequitur *Caſar.
de Graſſ.deciſ.2.nu.2 de vſur.* Cum verior ſit opinio
non eſſe admittendas huiuſmodi probationes,
provt contra *Couarruum.& alios* tenendum eſſe te-
ſtatur *Rot.per. Card. Blanchettum in cauſa Romana
fructuum ſocietatis 16 Aprilis 1591*, recedendo à de-
ciſionibus alias factis *coram R.P.D.Brano Anconita-
na pecuniaria.& coram R.P.D.Vice comite preneſtina
intereſſe.* cum dictæ deciſiones fuerint reuocatæ,
vt teſtatur *Rota coram Card. Lancellotto Bononienſ.
14 dotis 24 Maij 1600.* † Vbi etiam quod circa dam-
num emergens non ſufficeret probare fuiſſe pecu-
nias acceptas ad cambium, cum requiratur in ſpe-
cie probatio; quod fuerint captæ ob retardatam
ſolutionem dictæ dotis, cum poſſit eſſe, quod ex
alia cauſa receperit, iuxta *deciſ.x Mohed.& per. Rot.
coram R.P.D. Lauretano Romana pecuniarin de Zam-
beccariis,7 Aprilis 1581.& coram R.P.D.Decano Ro-
mana vinea de Braun,2.Decembris 1561.* & in ſpecie
cambiorum *coram Cardin. Millino Romana cambio-
rum.11 Maij, & 19 Iunij 1591.* Quod etiam voluit
*Hended.conſ.50 nume.50 verſ.qua procederet,lib.1.
& conſil.39 in fin.lib.1 Rot.diuerſ.deciſ.371. nu.2 p.1.
Surd.de aliment.tit.1 quaſt.45 num.35.vſque ad num.
39.* & multa adduxi ſupra *cap. 67 numer.16.vſque ad
num.24.*

Quibus adde idem eſſe in marito, qui neque licitè
percipit fructus dotis ſoluto matrimonio, quaſi
15 † tunc ceſſent onera matrimonij in quorum com-
penſationem permittuntur iſta interuſuria *Doct.in
c.ſalubriter,de vſur. & in l.curabit, C.de act.empt.
Alex.conſ.74 nu.1 lib.5.* Et in ſpecie ita voluit *Rot.
16 coram Pamphil. Bononien.dotis,4.Iunij 1597.* † Vbi
etiam quod iſta onera ſolum cõſiderantur reſpe-
ctu perſonæ vxoris, cui maritus ſubminiſtrat ali-
menta quæ ceſſant ea mortua, vnde debet etiam
ceſſare æquitas, cuius ratione permittitur iſtud in-
tereſſe.

Immo fructus dotis augent dotem, quando maritus
17 non ſuſtinet onera matrimonij † *l.ſi ante nuptias,ff.
ſolut.matrimon.dotis fructus,§ 1.de iur.dot.l.2 §. ante
matr.de vſur.* cum declarationibus, de quibus per
*Card. Mant.de tacit.& ambig.conuent.lib.12 tit.28.
& lib.15 tit.19.n.7.*

Et adeò maritus non ſuſtinens onera matrimo-
nij non lucratur fructus dotis, vt etiam illis pri-
18 uetur, † quamuis culpa vxoris dicta onera non
ſuſtinuerit, quando videlicet ipſa recuſauit do-
tem ſoluere, & propterea maritus eam expulit
de domo, cum ſatis ſit vt ceſſet onus matrimonij,
non curando cuius culpa acciderit, cum dentur
iſta alimenta, & fructus dotis in recompenſatio-
nem damni quod patitur maritus alendo vxo-
rem; quo circumſcripto denegatur petitio, *Bald.
Imol.& Alexand.in l.in inſulã § vſuras,ſolut.matri-
mon.Surd.de aliment.tit.1 quaſt.42 num.36* vbi *num.
31 cum ſequentibus.* multa, quod marito denegen-
tur fructus dotis ceſſantibus oneribus matri-
monij.

Hinc eſt quod ab eo tempore, quo mulier à marito
19 receſſit ob ipſius culpam † non facit idem maritus
ſuos fructus dotis, cum enim non ſubeat onera
matrimonij, idque ſua culpa prouenerit, ſuccedit
regula *l.ab hoſtibus,11.§ ſolut.matrimon.* Neque po-
teſt conſiderari maritus tanquam bonæ fidei poſ-
ſeſſor, cum officium pietatis non impleuerit argu-
mento *l.1 C.de his quibus vt indign.* & ita in puncto
notat *Bald. in rubr.C.de priuileg.dot.n.1 ad fi. Ale-
xand.conſ.78 num. 4.lib.5 Rimin.Sen. conſil.814.nu.
47.lib.1.*

Intelligendo quando maritus nulla alimenta præſti-

20 tit vxori ſeorſum habitanti, † ſi enim illa præſta-
ret, vt tenebatur, & cogi poterat, facit fructus ſuos
dotis, & quod ſupereſt ex alimentis eius lucro ce-
dit, cum ante ſeparationem dicatur verus domi-
nus dotis, *Caſtr. conſi. 65 col. penult. verſ. ſecundo quod
non eſt verum, lib. 1 Aym. conſ. 31 nu. 6. Barboſ. in rubr.
ſolut. matrim. p. 2. n. 45.*

Vnde etiam ſponſus non ſuſtinens onera matrimo-
21 nij nõ facit fructus ſuos ex dote perceptos, † licet
quando dicta onera ſuſtineret præfatos fructus
acquireret *Gl. vlt. in l. 2. C. dot. promiſſ. Angel.* qui de
communi *in § aduerſus, num. 4 inſtit. de nupt. Gabr.
conſil. 64 numer. 9 lib 1. Tiraq. de retract. conuent. in fi.*
22 *num.* 69. * Intelligendo quando ſponſa tradidit
dotem, tunc enim ex æquitate ſpectant fructus
ad ſponſum ſuſtinentem onera matrimonij, quaſi
credendum ſponſam voluiſſe facere donationem
fructuum in recompenſationem dictorum one-
rum, & Quidquid aliud ſit in dote nõ tradita, cum
ſponſa promittens dotem videatur tacite intelli-
gere, vt promiſſio habeat effectum poſtquam fue-
rit contractum matrimonium, Vnde propter im-
plementum ſponſi non poteſt videri conſtituta,
in aliqua mora, ſi ante matrimonium non tradat;
23 * Quare ceſſante mora, ceſſat æquitas *l. curabit, C.
de act. empt.* & per conſequens fructus, non pote-
runt venire ſub aliquo nomine intereſſe, & ideò
ſponſus non acquiret *Salic. in l. 2 num. 2 Cod. de dot.
promiſſ. Bald. Nouell. de dot. part. 11 in princip. num. 20.*
cũ alijs per *Barboſ. in l. ſi ante nuptias. 9. col. 2. in prin.*
24 *num. 1 vſque ad num. 6 ff. ſolut. matrim.* † Vbi *Iaſ. n.
3* dicit mirandum, quod fructus percepti ante ma-
trimonium conuertantur in dotem, niſi ſponſus
ſuſtineat onera matrimonij; Quamuis hoc non
eſſe admiratione dignum dicat, *Cardin. Mant. de ta-
cit. & ambig. conuent. lib. 12 tit. 29 num. 15* Cum ne-
que maritus conſtante matrimonio dictos fructus
25 lucretur, niſi ſuſtineat onera matrimonij, † cum
dos ob hanc cauſam conſtituatur *l. pro oneribus, C.
de iur. dot. l. dotis fructum, § 1 ff. eod. tit.* Et an prædicta
procedant, tam in ſponſa maiore, quam in mi-
26 nore † & an requiratur decretum, vt ſponſus fa-
ciat fructus ſuos ex dote ſibi tradita à minore latè
*Cardin. Mantic. dict. titul. 19 lib. 12 numero 7. vſque
ad n. 15.*

Quare etiam ſi pater ſuſtineat onera matrimonij
tunc fructus dotis illi acquiruntur, non autem
27 marito, † Adeo vt ſi pater illos perceperit ſint com-
munes omnium hæredum pro portionibus hære-
ditariis, *Bald. conſi. 484 num. 2 lib. 5.* Vnde etiam
fructus, qui ſuperſunt, deductis ſumptibus factis
pro oneribus matrimonij, acquiruntur pleno iure
28 patri, & dicta onera ſuſtinuit, † quoniam fructus
qui ſunt conſumpti non poſſunt tranſire ad hære-
des, quod eſt notandum, cum poſſet dubitari
quod ad filium pertineant, qui duxit vxorem
quaſi poſt mortem patris ſtatim onera matrimonij
eum ſequantur, *l. ſi is qui Stichum, poſt mortem ff. de
29 iure dot.* * Cuius tamen legis diſpoſitio procedit
in fructibus perceptis poſt mortem patris nõ au-
tem in illis, quæ fuerunt acquiſita patre ſuperſti-
te, cum hi diuidantur inter hæredes pro portioni-
bus hæreditarijs, *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig.
30 conuent. tit. 30 lib. 12 num. 8.* * Vbi etiam *num. 25.*
quid in marito putatiuo quando faciat fructus
dotis ſuos propter bonam fidem & retineat im-
penſas factas pro rei vtilitate & compenſet cum
fructibus.

Et adeo fructus dotis ſoluto matrimonio percepti
ſunt reſtituendi mulieri, vt hoc habeat locum,
31 * quamuis vxor cum hæredibus viri habitauerit
poſt mortem mariti, & alimenta ab eis perceperit,
deductis tamen ſumptibus alimentorum, ad quo-
rum quantitatem debet fieri compenſatio. *Bart. in
l. diuortio, in princ. nu. 4 in fin. ff. ſolut. matrim. Angel.
32 conſil. 42 num. 1 Decian. conſil. 79 nu. 21 lib. 2.* † Dum-
modo non eſſent legata ei alimenta à viro, aut v-
xor non ſit prægnans, quaſi tunc alimenta ſint ex-
hibenda ventri ex bonis mariti, *Bart. & Angel. ibid.
Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12 tit. 31
num. 11.* Vbi etiam *num. 14 & 16.* quomodo di-
cti fructus diuidantur in anno, quo maritus mo-
ritur.

Ex iſtis colligitur nõ eſſe aliud quærendum circa ſe-
cundam dubitationem propoſitam, Cum enim
non debeantur fructus dotis mulieri ea ſupra alle-
33 gatis, † multo minus erunt debiti, ſi fuerit recepta
ſors principalis, Nam pro iſtis acceſſionibus ciui-
libus, vt ſunt vſuræ alimenta, & intereſſe datur of-
ficium Iudicis, non autem actio, quæ ſolum com-
petit pro acceſſionibus naturalibus, vt in fructibus
prædiorum & fœtu animalium, quæ petuntur
actione de dote, latè *Surd. de alim. tit. 1. quæſt. 2. n. 11.
34 & 12.* * Vnde ſequitur quod ſoluta ſorte, non poſ-
ſunt peti *Bald. in l. 4 C. de p. ſit. Pariſ. conſ. 5 num. 103
lib. 4.* & hanc opinionem ſequendam eſſe tanquam
veriorem dicit *idem Surd. de alim. tit. 1. q. 43 num. 14
35 in fin. verſ. hanc partem teneas.* * Prout etiam iſtæ v-
ſuræ non poterunt amplius peti ab eo, qui obtinuit
tantùm condemnationem ſortis, quaſi Iudicis of-
ficium conquieſcat in acceſſorijs poſt latam ſen-
tentiam in principali, *Card. Mant. de tac. & ambig.
conuent. lib. 10. tit. 6 n. 9.*

Amplius prædicta procederent, quamuis in recep-
tione ſortis fuerit reſeruatum ius petendi vſu-
36 ras, † quia neque iſta proteſtatio facit, vt illas
poſſit petere, iſta enim remiſſio inducitur iuris
neceſſitate, Vnde nihil operatur, & ſic cenſebi-
tur etiam remiſſum intereſſe, *Boreal. conſil. 200.
37 numero 4 & 19. lib. 2.* * cum proteſtatio non impe-
diat quod venit ex legis diſpoſitione, *l. & ſi quis, §.
plerique, de relig. & ſumpt. funer. l. alimenta, C. de negot.
geſt.* latè *Rota Genuenſ. per Cathar. deciſ. 38 per totam.*
38 * Intelligendo tamen dummodo ſoluens ſortem
non contradicat proteſtationi, quaſi tunc videa-
tur illam tacite acceptare conſentiendo ius pro-
teſtantis, Ita vt eo caſu reſultet quidam contra-
ctus ſuper intereſſe, *Iaſ. in l. fin. col. penult. in fi. verſ.
quod tenendum. poſt Caſtr. ibid. in fi. de eo quod cert. loc.
39 Bocc. conſi 45. num. 4.* * Et dummodo non ſimus
in interuſurijs, quæ petuntur vel tanquam con-
uenta, vel tanquam debita vigore alicuius con-
ſuetudinis, nam tunc quo ad iſta etiam ſoluta ſor-
te, & nulla quoque facta reſeruatione de illis re-
maneret ſemper ſaluum ius quo ad intereſſe, *So-
cin. conſi. 45 numer. 12 lib. 4. Claud. ad Bertaz. conſil.
262 col. penult. ver. quarta & vltima eſt ampliatio. Rot.
coram R. P. D. Gypſio Romana cambiorum, 13. Martij*
1587. cum alijs quos adduxi *ſupra cap. 33. num. 13. &
cap. 130 in fin. & cap. 143. numer. 17.* vbi quod magis
hoc procederet, ſi adeſſet in promiſſione dotis
40 iuramentum, quod habet effectum rato manen-
te pacto, cuius vigore, quis per receptionem
ſortis non renonciat facultati agendi ad inter-
eſſe, *Alexand. conſi. 206 num. 2 lib. 7. Natt. conſ. 335.
num. 3.*

In quo

In quo tamen illud erit notandum, vt ſolum cen-
41 ſeatur remiſſa alimenta † & fructus dotis pro ea parte tantum, quę ſoluta fuit, non pro alia non recepta, cum reſpectu partis non ſolutæ debitor dicatur in mora, ſicut enim receptio eſt limitata ad partem ſortis, ita quoque debet pariter limitatam
42 remiſſionem, *l. in agris, de acquir. rer. domin.* * Cum enim iſta remiſſio tacita, quæ colligitur ex receptione ſortis non debeat extendi vltra quod infertur ex ipſo actu, *Bart. in l. 1 § ſi quis hoc interdicto, in fin ff. de itin. actuque priuat. post gloſſ. ibi in verb. quo ad vſque. Dec conſ. 72 num. 3 Pariſ. conſil. 79 num. 12. lib. 3 Alex. conſ. 24 in fin. num. 5 lib. 1.* Et ita in ſpecie concludit *Ang. in l. centum capuæ, col. 2 post med. verſ. in textu, ibi eiuſq; de eo quod certo loco. Natt. conſ. 353. pronc. poſt Butr. in cap. ſuam. vbi Abb. n. 4 de pœnis.* & de veriori opinione, quamuis alij contrarium ſentiant, teſtatur *Surd. de alim. q. 43 tit. 1 nu. 3. & tit. 6.*
43 *q. num. 55 vſque ad num. 60.* † Quidquid aliud ſit quando obligatio, pro qua ſit remiſſio eſt indiuidua, vt declarat *idem Surd. conſil. 104 in fin. Socin. conſ. 18 proſequendo, col. 2 poſt med. verſ. quinimmo, 2.*
44 *4. & 5. lib. 1.* † Tunc enim ſicut ex minimo defectu tota pœna committitur, *l. ſtipulationum, & fi. ff. de verb. oblig.* Ita recipiendo partem tota remittitur *Butr. & Abb. in cap. ſuam, 6. poſt gloſſ. ibi, verb. perſolutis, de pœnis*, & declarat *Surd. d. conſ. 104 in fi. ver. & non obſtat. lib. 1.*

Vltimo adde, quod ad tollendam omnem dubitatio-
45 nem per ſtatutum Vrbis diſponitur, † vt fructus dotis viduæ ſoluatur ad rationem ſeptem ſcutorum cum dimidio pro centum. Et quamuis ſimilia ſtatuta videantur tranſire non ſine dubitatione de Iure Canonico, ex adductis per *Iaſ. in l. de quibus, num. 71 ff. de legib. Socin. conſi. 126 diligenter, in fi. num. 7 lib. 1. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 45 num. 25.*
46 † Tamen cum ſtatutum Romanum habeat confirmationem Apoſtolicam valebit, vt notat ſpecie *Puntan. de aliment. cap. 15 nu. 7 tom. 8 quæſt. 1. fol. 452.*

Et circa eiuſdem ſtatuti vrbis antiqui declarationem
47 tam *lib. 1. cap. 78* quam *lib. 4. cap. 20.* † An requiratur interpellatio ad effectum, vt interuſurium taxatum debeatur, Reſoluendum eſt negatiue non requiri interpellationem iuxta deciſiones Rotæ per R. P. D. Otanum Romana fructuum de Ceſis, 6 Maij 1589 & iterum 19 Octobris eiuſdem anni. Vbi etiam an obſtet ſtatutum nouum quo ad hunc effectum, & an ſit docendum quod creditor fuerit in loco deſtinatæ ſolutionis, & quid in vidua petente huiuſmodi fructus, aut in ea, quæ aliunde habuit alimenta, & quid in hæreditate iacente, ac aliis caſibus adductis deciſionibus, de quibus Deo dante latius dicam infra *in cap. particulari*, vbi multa circa interpretationem ſimilium ſtatutorum.

Si tamen ſtatutum, aut conſuetudo differret mulie-
48 ri viduæ exactionem ſuæ dotis, * tunc illa non prohiberetur petente alimenta, quaſi hoc caſu nihil poſſit ei imputari, cur nõ exegerit & ſic ceſſat ratio, per quam mulieres prohibentur poſt annum luctus petere alimenta, vt in terminis concludit *Iaſ. conſ. 9x col. 9 in princ. verſic. ſ. principaliter, lib. 1. poſt Ang. in l. ſi tſa, in princ. ff. ſolut. matrim. Surd. de*
49 *alimen. tit. 1. quæſt. 45 num. 55.* * Exemplo legatarij, qui poteſt interim percipere quod in ſingulos, annos mandauit teſtator ei ſolui ob retardatam ſolutionem factam per hæredem, quando in eius facultate non eſt exigere legatum, *Couarruu. lib. 3 variar. reſolution. cap. 1 col. penult. verſ. ſed vbi legatarius. Surd. conſil. 23 num. 1x lib. 1.* cum aliis quos adduxi *ſupra c......*

Ex quo etiam inferunt Doctores, quod quemadmo-
50 dum dos debetur filiæ ex diſpoſitione ſtatuti, * Ita quoque debentur fructus dotis ſeu alimenta à die mortis teſtatoris, quando filiæ nihil poteſt imputari, cur dotem non petierit, Neque enim debentur iſta alimenta tanquam intereſſe, vel acceſſorium ad quantitatem debitam, ſed potius ex legis diſpoſitione, Ita vt etiam ſint omnino præſtanda non probatio, quod filia ſit paſſa aliquod intereſſe, & quamvis aliunde illa habuerit, vt latè omnibus prædictis caſibus concludit *Menoch. conſ. 81 a. 36 vſque ad num. 66. lib. 1.*

Prout etiam valebit ſtatutum, quod certa quantitas ſoluatur, marito pro intereſſe dotium dummodo
51 * tamen ſit intra iuſtos terminos, Exemplo pacti, quod etiam valebit, Nam intereſſe non ſolum eſt debitum, ſed etiam certum licet quantitas ſit ambigua. Vnde conuentio, ſeu conſuetudo dicetur facta ſecundum iuris diſpoſitionem, vt declarat *Surd. de alim. tit. 1 quæſt. 42 num. 26 vſque ad nu. 30. Ruin. conſi. 224 num. 14 lib. 1 poſt Bald. in l. fin. § præterea, n. 5. C. de iur. dot.*

EPITOME.

Fideicommiſſarius ante reſtitutionem verbalem an habeat aliquod ius in hæreditate. § Et quid de æquitate canonica, & vbi competit aliqua retentio. § Trebellianica, & legitima an poſſit prohiberi filiis, & per quæ verba cenſeatur prohibita tam illis, quam hæredibus extraneis & quid in hoc operetur aditio hæreditatis. § Verba *pleno iure & plenario*, & ſimilia quid ſignificent, & quando faciant ſubſtitutionem directam, ſeu fideicommiſſariam, ita vt ſubſtitutus cum talibus verbis ſit legitimus contradictor & impediat immiſſionem hæredis, & quo caſu huiuſmodi immiſſio impediatur. § Conditiones appoſitæ in primis ſubſtitutionibus quando cenſeantur repetitæ in ſequentibus. § Statutum prohibens alienationem in foreuſem an ſit validum, & poſſit confirmari, & comprehendat alienationes vel vltimam voluntatem, & ſucceſſionem ab inteſtato. § Domini Ciuitatum an valide confirment ſtatutum contra ius commune, & quo caſu poſſint augere pœnam conſtitutionum ſuperiorum. § Dos conſiſtens in creditis, iuribus, & actionibus an habeatur pro vniuerſitate bonorum, & ex ea ſit debitum lucrum dotis marito, ſi adſit fideicommiſſum, vel quid ſimile.

SVMMARIVM.

1 *Trebellianica poteſt prohiberi etiam filiis primi gradus, dummodo aliud non ſeruetur de conſuetudine, nu. 2.*
3 *Aditio hæreditatis in qua ſuit prohibita Trebellianica facit vt non ſit locus illius detractioni.*
4 *Legitima non poteſt prohiberi in præiudicium filiorum dummodo non fuerit alternatiuè relicta.*
5 *In hæredibus extraneis admittitur prohibitio Trebellianicæ per verba* abſolutè, pleno iure, & omni meliori modo. *& num. 6. & 7.*
8 *In dubio eſt iudicandum pro detractione trebellianica, & n. 11 & ſufficiunt coniectura, n. 9.*
10 *Verba* pleno iure *æquipollent clauſulæ* iure proprio, libere, & plenarie, *& per ea cenſetur conceſſa liber-*

tia capiendi manu propria,n.11.

12 *Subſtitutio directa non fideicommiſſaria inducitur per facultatem capiendi libere,& pleno iure,& n.15.*

13 *Subſtitutus cum licentia capiendi propria auctoritate quando ſit legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem hæredis.*

14 *Fideicommiſſarius ante reſtitutionẽ verbalem nullum ius habet in hæreditate. Fallit de æquitate canonica, n.16 Intellige dummodo non competat aliqua retentio,n.17 & 18.*

19 *Poſſeſſio reuocatur ſolum pro ea parte, pro qua datur reuocatio Trebellianica.*

20 *Fideicommiſſarius non poſſidens, vel malitioſè detinens non eſt legitimus contradictor, nec impedit immiſſionem. Intellige vt n.21 & 22.*

23 *Verba* cum eadẽ conditione vt ſupra, *repetunt, omnia dicta in præcedentibus, etiam in ſubſtitutionibus.n. 24.25 & 28. Declara vt n.29.*

26 *Relatio fit ad illud quod ſtat principaliter in diſpoſitione.*

27 *Clauſula in fine poſita refertur ad vtrumque caput ſubſtitutionis.*

30 *Verba repetitiua geminata faciunt ſubſtitutionem ſecundum qualitatem & conditiones adiectas.*

32 *Statutum prohibens alienationem in forenſem eſt validum. Et per illud cenſetur etiam prohibita omnis præſcriptio,n.33.*

34 *Alienatio per vltimam voluntatem non cenſetur prohibita per ſtatutum prohibẽs alienationẽ in forenſes.*

35 *Prohibitio alienationis non extenditur ad eam quæ fit per ſucceſſionem ab inteſtato, quamuis prohiberetur incertum genus perſonarum, n.36.*

37 *Ciuitates ſubiecta Sedi Apoſtolicæ non poſſunt concedere ſtatuta ſine illius confirmatione: & quando confirmatio in forma communi ſufficiat n. 38 & talis in dubio præſumitur,n.39.*

40 *Statutum prohibens Forenſem acquirere eſt contra ius commune, & odioſum, confirmatio in forma communi operaretur,n.41 & 43.*

42 *Legatus non poteſt ſtatuere contra ius commune.*

44 *Communitates non habent facultatem condendi ſtatuta contraria iuri communi.*

45 *Dominus Ciuitatis ſtatuentium quando poſſit confirmare ſtatuta contra ius commune, vel augere pœnam conſtitutionum ſuperiorum,n.46 & 47.*

46 *Dos conſiſtens in creditis, iuribus, & actionibus dicitur vniuerſalitas bonorum, & tranſit cum ſua cauſa, & onere, neque debetur lucrum dotis ſi adſit fideicommiſſum,n.49 & 50. Intellige ſtante ſcientia mariti, n.51.*

52 *Iudex arbitratur quando poſſit impediri immiſſio in poſſeſſionem bonorum, & non debet retardari per exceptiones requirentes altiorem indaginem,n.53.*

54 *Trebellianica non dicitur prohibita ſi teſtator iuſſit bona remanere in familia.*

CAPVT CCXLV.

IMmiſſionem, de qua agebamus Dixi potuiſſe impediri ab hæredibus teſtamentariis. Nam quo ad trebellianicam nullum ius poterat competere ſtante expreſſa prohibitione dictæ quartæ,
1 † quæ etiam admittitur in filiis primi gradus iuxta opinionem Rot. *diuerſ. dec.313.& 693 num.6 part.1* Honded. *conſi.39 n.37 lib.1 Menoch. conſi. 272 nu. 15 lib.3 & conſil. 681 num.12 lib.7 & præſumpt. 168. nu.15 lib.4* & de veriori opinione quidquid aliud
2 ſit, † vbi contrarium in aliquo loco ſeruaretur prout in curia pedemontana teſtatur latè *Theſaur. quæſt.20 nu.2 & 3 Ludou. Molin. de primogen hiſpan. li.1 cap.17 num.12 in fin. Coſta in repetit. cap. ſi pater. part.2 in verb. trebellianica, num.13 verſ. ſolum ergo, de teſtam.*

Et quatenus alia opinio magis placeret, non poterat dubitari in caſu de quo agebamus ſtante aditione
3 hæreditatis, † in qua fuit prohibita trebellianica, quaſi tunc ſit approbata voluntas patris, quæ approbatio facit, vt non ſit amplius locus illius detractioni, maximè cum non fuerit ſimpliciter hæreditas adita, ſed expreſſè facta approbatio teſtamenti, *Anchar. conſi.131. num.8. Dec. conſi.257. col.2. verſi. præterea etiam. Menoch. conſil.401 nu.143 lib.5. & conſ. 164 num.29 vſque ad numer.32 lib.2. & conſ. 686 num.24 lib.7 & conſ.636 num. 18 lib.8 Theſaur. q.20 num.10 verſ. in contrarium.*

Idem dicendum eſt quo ad legitimam, cum conſtet
4 de illius prohibitione, † quæ licet non valeat in præiudicium filiorum, *l. quoniam in prioribus, Cod. de inoffic. teſtam.* Tamen potuit in caſu noſtro prohiberi illius detractio, cùm fuerit relicta alternatiuè, caſu quo paternæ voluntati filius noluerit acquieſcere, *Dec. conſi.688 viſis & diligenter, num.2 Paris. conſi.9 num.4 lib.3 Peregr. de fideicommiſſ. art. 36. nu. 62 ad med. verſ. mihi autem conſiderato Rot. coram R. P.D. Manzaned. Rom. legitima, 11 Decembris 1609. in fi. Eugen. conſi.38 n.8.*

Quo verò ad trebellianicam reſpectu alterius teſtamenti idem eſt dicendum, Nam licet illa non fue-
5 rit expreſſè prohibita, † Tamen cum ſimus in hæredibus extraneis admittitur etiam illius prohibitio per verba æquipollentia, videlicet *abſolute, pleno iure, & omni meliori modo*, de quibus in teſtamento prædicto, quæ cum ſint ſimul iuncta includunt prohibitionem eiuſdem quartæ, quidquid aliud ſit, quando ita geminatè non fuiſſent appoſita, *Gratian. conſil.103. num.14 & 15 lib.2 Mantuar. cons.*
6 *193 num.12 lib. 1 Gabr. conſi.186 num. 9 .lib.2.* † vbi etiam *num.21 vſque ad numere* 24 de clauſula *omni meliori modo*, de qua etiam *Rum. conſi.46 numer.10. & 16 lib.3 Grat. conſi.140 numer.30 & 33 lib.1 Menoch. conſil.643 num. 13 lib.7 & conſil.106 numero 7. li.11* cum aliis per *Simon. de Pret. de inte pret. vltim. volunt. lib.2 ſolut.4 dub.1 interpretat.2 num. 30 fol.*
7 128. Et de verbo *abſolute*, * quod comprehendat totum & vniuerſum, eſt text. *in cap. beneficium.4 de regular. in 6* & notat *Prateius in verb. abſolute.* Cum etiam ſignificet idem quod Liberè *Iacob. Spiegel. in*
8 *eod. verb. abſolute.* Ita vt in dubio pro non detractione trebellianicæ ſit iudicandum tanquam odioſa, & contra volũtatem teſtatoris, *Card. Mant. de coniect. vltim. voluntat. lib.7 tit.12 nu.12 Menoch. cons.*
9 *643 num.14 lib.7.* † Vbi etiam quod ſufficiant coniecturæ *Paris. cons.21 nu.35 lib 3.*

Amplius iſta verba *pleno iure* æquipollent clauſulæ *iu-*
10 *re proprio, libere,* † *& plenario, Bald. in l. ſi poſt tres ff. ſi quis caution. Paris. conſi.33. num.19 lib.3* cum aliis per *Tiraq. de retract. lignag. gloſſ.1 §.4 nu.16.* Vnde cum in caſu de quo agimus fuerit facta vocatio pleno iure, idem eſt ac ſi liberè quis vocaretur, & ideo nullius licentia erit requirenda, ſed capiet propria auctoritate, & non de manu alterius, prout ſignificãt verba *liberè* ſiue illa ſint adiecta verbo importanti ius quæſitum, ſiue ſint appoſita verbo impor-
11 tanti acquiſitionem, & appellationem, † & cum vtroque modo ſemper videatur conceſſa licentia capiendi manu ſua, *Rip. in l. nemo poteſt, n.62 poſt*

Iaſ.

Digitized by Google

Iaſ.ſècū.n.38 de leg.1 Menoc.de adipiſc.poſſeſſ. remed.
2 num.5a Goʒad.conſil.91 num.7 Socin.Iun.conſil.72.
num.7 lib.2 Roland.conſil.42 num.20.lib.1.quorom
aoctoritatem ſequendam eſſe ſine vlla diſtinctio-
ne dicit Surd.conſil.295 n.33 in fin.verſ.ſed quia forte,
lib.2.

Com igitur ſit data ſacultas capieodi libere, pleno
12 iure, & propria auctoritate, † dicendum eſt nos
potius eſſe in directa ſubſtitutione, non fideicom-
miſſaria, Ang.conſ.25 in fi.num.5 verſ.nunc igitur ad
propoſitum Bald.in auth.hac vſus præſtatio.C.de ſacroſ.
eccleſ.Gabr.conſ.86 n.20 li.2.poſt Iaſ.in l.centurio.n.
66 & ibi Rip.nu.181.de vulg.& pupil.& per conſe-
quens talis ſubſtitutus probato incontinenti iure
13 ſuo,† & non iure alterius præuia dicta licentia ca-
piendi propria auctoritate habebitur pro legitimo
contradictore ad impediendam im miſſionem hæ-
redis, Bart.in l.fin.nu.22 C.de edict.diu.Adr.tollend.
Cephal.conſ.4 n.17 Ruin.conſ.27 n.7.lib.3 Graſſ.qui
de commun in § fideicomm.q.43 nu.10 Menoc.conſ.
743 num.6 lib.8. Quidquid aliud ſit, quando non
probaretur incontinenti ius fideicommiſſi,& non
ius hæredis, & non eſſet data ſacultas capiendi
propria auctoritate provt loquitur Rot.diuerſ.dec.
321 num.6 & 13 deciſ.103 p.2.

Vnde non eſt conſiderandom, quod ante reſtitutio-
14 nem ſaltem verbalem † fideicommiſſarius nullum
ius habeat in hæreditate, l.facta, & l.reſtituta,ff ad
Trebell.Bart.in l.fin.nu 9 C.de edict.diu.Adr.tollend.
Quia ex dictis verbis libere,& pleno iure,& ſimili-
15 bus eſt ſacta ſubſtitutio directa,† id eſt quæ nullo
alterius miniſterio indiget, vt in ſpecie explicat
Tiraq.in l.ſi vnquam,in verb.reuertatur,n.136 C.de
reuoc.donat.Anchar.q.40 n.6.p.2.

Immo ad euitandos circuitus neque de æquitate ca-
16 nonica talis reſtitutio eſſet neceſſaria† Pariſ.conſil.
53.in fin.nu.15 lib.3 Menoch.conſ.742 n.7 in fin verſ.
quinto & vltimo,lib.8 Bald.in c.in præſentia.col.3.an-
te med.verſ.ſolutio dicas n.31 vbi Mantuan.col.3 Dec.
1.ad med.in a notab.de probat Rimin.Iun.conſ.190 n.
33 & conſ.573 n.16 & conſ.625.n.35 Guliel.Bened.in
c.Raynutius,in verb.abſque liberis.il 2.n 65 verſ.pri-
mum eſt quod hæres,& in verb.mortuo itaque teſtatore,
il 2 n.74 ante med.verſ.& hoc fuit curia,de teſtam.In-
17 telligendo,*vt in caſu noſtro,vbi nihil eſſet remá-
ſurum apud hæredem, ſecus quando competeret
retentio trebellianicæ, Tunc enim dicta reſtitutio
eeit facienda,vt per Rot.coram Sanctiſſimo Roman.de
comitibus,17 Iunij 1567 & 14 Ianuarij 1575. Achil.
Berſona de adipiſc.poſſeſſ.n.41 in f.

Et eum iſta diſtinctione, an competat aliqua reten-
cio, nec ne, poterunt concordari opiniones con-
18 trariæ Doctorum circa illum articulum, * ao de
æquitate canonica talis reſtitutio ſit neceſſaria,
provt talem reſtitutionem eſſe faciendam tenet
Peregr.de fideicommiſſ.art.47.n.75 Bero.Imol.Aret.&
Pariſ.in c.in præſentia de prob.Boer.q.156 Bertaʒʒol.
conſ.ciuil.116 nu.52 Roland.conſ.78 n.20 ad fin.verſ.
19 nec obſtat,lib.3.Ita*vt in caſibus,in quibus pro tre-
bellianica datur reuocatio,ſolum pro ea parte poſ-
ſeſſio reuocetur Peregr.d.art 47 n.42.

Neqoe obſtat, quod quando fideicommiſſarius non
20 poſſidet, vel vitioſe detinet, * non ſit legitimus
contradictor, nec poſſit impedire immiſſionem,
quamvis etiam iocontinenti doceat de iure ſuo,
& nō iure hæredis,Bart.in l.filiam fratribus,ad Tre-
bell.Roland.conſil.78 num.13 & 25 lib.3 Dec.conſ.84.
excellentiſſime,col.3 in fi.verſ.ſecundo quia non obſtat.

vbi de communi opinione teſtatur Rot.diuerſ.dec.
103 n.4 lib.1.

Quia prædicta non procedunt, quando foit data fa-
coltas fideicommiſſario apprehendendi propria
21 aoctoritate, * ob illam rationem,nam ſi de manu
ſoa poteſt capere,multo magis de licentia iudicis,
Zaccard.in l.fin.n.419 C.de edict.diu.Adr.toll.ſequi-
tur Menoch.de adipiſ.remed.4.q.70 nu.30 ſunctè.n.
633 in fi.verſ.altera eſt declaratio.Rot.diuerſ.dec.520.
num.6 & 13 verſ.non obſtat dum dicitur,p.1 Dec.conſ.
84 col.2 in princ.verſ.& idem ſi teſtator,& conſ.424.
22 col.3 in fi.num.15. * vbi etiam qood ſufficiet tacita
liceotia, nedum expreſſa Bald.conſ.78 num.18 li.3.
Curt.Iun.in l.vlt.C.de edict.diu.Adr.tollend.

Maximè quia in omnibus ſubſtitutionibus fit relatio
ad ſecundam per verba cum eadem conditione vt ſu-
23 pra, * per quæ repetontur omnia dicta in præce-
dentibus ad ſequentia, gloſſ.in ca.cupientes,16 § in-
ſuper, in verb.ad præmiſſa,de elect.in 6 & in cap.vnic.
24 in verb.præmiſſis,de cleric.cōiugat.eod.li.*Et in ſpe-
cie ſubſtitutioois Curt.Iun.conſi.156.col.penultim.ad
med.verſ.& ideo ſecundum veram,num.7 li.1. Et ge-
nerale eſt iſta verba vt ſupra, medis,præmiſſis. & ſi-
milia in ſubſtitotionibus referantur ad præceden-
25 tia * referendo ſingula ſingulis, Aym.conſil.98.nu.
11 Dec.conſ.285 & diligēter,col.vlt.in prin.verſ quar-
to conſiderandum,& conſ.384.in caſu propoſito,col.pe-
nult.ante med.verſic.ſed ex quo adita hæreditate,n.6.
26 * Cum etiam relatio fiat ad illud, quod ſtat prin-
cipaliter in dipoſitione Bart.in l.fin.§ tetia,ff.de li-
berat.legat.Cephal.conſ.107 num.7 lib.1 Rnim.conſi.
181 num.3 lib.2 & conſ.131 nu.2.& 5 eod.lib. Provt
etiā illa verba plena iure,& abſolutè,ac omni meliori
modo, poſita in tertia ſubſtitutione referuntur ad
27 ſecundam† cum de natura claoſulæ in fine poſi-
tæ ſit, vt referatur ad vtrumque caput ſubſtitutio-
nis, quando nulla ratio concurrit,vt potius ad v-
num,quam ad aliud referatur Rom.in ſpecie conſ.
480.in caſu propoſita conſultationis, col.vlt.in princ.
verſ.capio nunc ſubſtitutionē.Iaſ.in l.1.n.6 C.de liber.
præter.vbi etiam extendit ad materiam odioſam,l.
cum quidam,de liber.& poſthum.

Quod etiam erit in clauſulis prohibentibus trebel-
28 lianicam poſitis in vltima ſubſtitutione,quæ *de-
bent referri ad alias ſubſtitutiones præcedentes,
cum non poſſit coosiderari diuerſa ratio, quare
potius ad vnam, quam ad aliam referantur, quaſi
principalis intentio teſtatoris, fuerit plenè proui-
dere fideicommiſſario, caſu quo hæres decederet
ſine liberis, Vnde ſtante paritate rationis militant
quæ dicuntur de clauſulis in fine poſitis vt de-
beaot referri ad præcedentia etiam in materia ſub-
ſtitutionis, Caſtr.Ruin.& alij per Menoch.conſ.124.
29 num.74.lib.2. Quidqoid * aliud ſit quando adeſ-
ſet diuerſa ratio prohibitionis in voa ſubſtitutio-
ne,quam in altera, tunc enim non cenſeretur fieri
repetitio prohibitionis trebellianicæ vt declarat
io ſpecie Guid.Pap.quaſt 545.& q.592.

Et quamvis videretur adeſſe aliqua ratio diuerſitatis,
Tamen quia in vltima ſubſtitotione adſunt clau-
30 ſulę vt ſupra, * & cum eadem conditione & cum ſi-
milibus verbis amplis,& ſæpius geminatis,videtur
quod per illas tanquam repetitioas ſit facta ſub-
ſtitutio ſecundum qualitates,& conditiones adie-
ctas, Rimin.Sen.conſi.19 num.9 & 12 lib.& conſi.
119.nu.20.& 21 eod.lib.cum aliis latè per Pereg.de
fideicommiſſ.art.16 nu.23.Cephal.conſi.325 nn.6.& 7.
lib.3 Rimin.Iun.conſ.80 n.33 lib.1.Menoch.conſi.124.

num.59 & 74 & conſ. 106 nu.295 & conſ.274.nu.18.
31 † Maximè cum in dubio potius ſit iudicandum
pro non detractione trebellianicæ tanquam o-
dioſa, & contra voluntatem teſtatoris conſtituen-
tis fideicommiſſum vniuerſale, vt ſupra dictum eſt
*Menoch.conſil.641 n.14 lib.7 Peregr.de fideicommiſſ.
art.3 n.86 in fi.verſ.vbi autem teſtator.*
Nec aduerſatur quod ſimus in foreuſe, in quem eſt
35 prohibita alienatio vigore ſtatuti, † quod in hoc
erit validum iuxta doctrinã *Bart.in l.filiusfamilias
117.§ diui,col.penult.ad med.n.13 & ibi Iaſ.in 2.lectur.
nu.106 verſ.tertio quæritur,de l.1 late Surd.de alim.*
33 *tit.8 priuil.41 nu.1 cum ſeq.* † Ita vt cenſeatur, etiam
per eidem ſtatutum prohibita omnis præſcriptio,
idem Surd.conſ.276 n.11 lib.2.
Nam per huiuſmodi ſtatutum non videtur prohibita
34 alienatio per vltimam voluntatem †cum ſimplex
prohibitio non extendatur ad cauſam teſtari, Ma-
ximè quia in caſu prædicti ſtatuti adſint verba per-
mutare, vendere, donare, aut cedere; qui omnes
ſunt actus alienationis inter viuos, licet enim vl-
terius addantur verba, aut alio modo transferre,
vel alienare, Tamen debemus illa interpretari per
præcedentia verba venditionis & alienationis in-
ter viuos & reſtringendo prohibitionem ad actus
ſimiles expreſſis, vt late prædicta omnia declarat
35 *Honded.conſ.13 num.11 vſque ad num.16 lib.2.* †Præ-
ſertim quia licet iſta prohibitio alienationis com-
prehenderet inſtitutionem hæredis, Tamen non
extenderetur ad alienationem per ſucceſſionem ab
inteſtato prout in caſu noſtro, quaſi nunquam
cenſeatur contrauentum, quando teſtator reliquit
bona prohibita alienari eis, qui potuiſſent ab inte-
ſtato ſuccedere *Bart.in l.ſi ita quis,§ ea lege,nu.8.&
ibi Imol.num 9 Iaſ.nu.46 ff.de verb.oblig. Aym.conſ.
941 nu.19 lib.5 Honded.conſ.13 nu.26 vſque ad nu.32.*
36 *li.2.* †vbi ampliat quamuis alienatio prohiberetur
in certum genus perſonarum, puta extra familiam,
quis tunc etiam poterit inſtitui hæres ille qui ab
inteſtato eſſet ſucceſſurus, *l.cum pater,§ cum inter,
leg.2 Ceph.conſ.730,nu.37 lib.5 Iaſ.conſi.120 num.8.
lib.1 Dec.in l.qui Romæ,§.coheredes ff.de verb.oblig.*
Præterea quidquid ſit de prædictis, illa intelligi de-
bent quando ſtatutum eſſet factum à Ciuitate li-
bera, non autem prout in caſu noſtro à ſubiecta ſe-
37 di Apoſtolicæ, †Talis enim prohibetur ſimilia ſta-
tuta condere ſine auctoritate ſummi Pontificis,
*Bald.in l.omnes populi,n.6.col.2.verſ.præterea nullus,
de iuſtit. & iur.& conſil.407.præſumendum eſt,nu.2.
lib.2 Rot.diuerſ.deciſ.780 p.1 deciſ. 536 num.1 part.
38 eod.* †Ita vt neque hoc caſu aliquid operetur con-
firmatio in forma communi, quæ tanquam gene-
ralis non extenditur ad ſtatuta, niſi quatenus ſint
iuſta & honeſta *Alexand.conſi.59 nu 9 lib.1.Dec.in
39 rubr.de confirm.vtil.vel inutil.num.2.* † Adeo vt in
dubio præſumatur in forma communi *Rip.lib.1.re-
ſponſ.c.52.num.18.*
Neque erit dubitandum huiuſmodi ſtatutum eſſe
contrarium iuri communi tanquam auferens libe-
40 ram adminiſtrationem rerum ſuarum, † ita vt
etiam dicatur contra naturalem rationem *Socin.
conſi.272 num.7 & 8.col.4 in princ.verſ.confirmatur,*
41 *lib.2 Rot.diuerſ.deciſ.64 num.3 p.2.* † Ideo habebi-
tur pro iniuſto. & inhoneſto, & confirmatio ſupe-
rioris nihil operaretur *Rot. diuerſ.deciſ.780 num.7.*
42 *p.1.* * Vnde etiam, quod neque legatus poſſet ſta-
tuere contra ius commune, *Iaſ.in l.omnes populi in
43 1 lectur.num.30 de iuſtit.& iur.* * Et quod talia ſta-
tuta prohibentia foreuſem acquirere ſint odioſa &
correctoria iuris communis *Cephal. conſi.1 num.3.
Bald.Ang.Rip.& alij per Honded.conſi.13 n.17.lib.2.*
44 *Surd.conſi.48 num.9 lib.1.* † Vbi quod communi-
tates non habent facultatem ſimilia ſtatuta con-
dendi tanquam contra ius commune, *Rom.conſil.
218 num.2.*
Nec oberit confirmatio Domini ciuitatis ſtatuen-
45 tium; Quia tanquam generalis, * & in forma com-
muni non comprehendit ſtatuta contra ius vt di-
ctũ eſt *Bart.in l.2 ff.de his qui ſunt ſui vel alien. iur.
late Pariſ.conſi.33 num.14 lib.1 Rot.diuerſ.deciſ. 103.
num.27 p.2* Immo neque ei permitteretur confir-
matio ſimilium ſtatutorum *Bald.in l.1 num.1. C.de
monop.*com aliis per *Rot. coram R.P.D.Ortemberg.
46 Aſſiſien.hereditatis,24 Decembris 1607.* * Tanquam
ſimus in Dominis recognoſcentibus Superiorem,
qui neque poſſunt ſtatuere coarctando libertatem
ſubditorum contra ius commune *Socin.conſ. 272.
num.8 lib 2 poſt Caccialup.in l.omnes populi, q.4.in
47 princ.ff.de iuſtit.& iur.* * Quidquid alias inferior
Ciuitas, aut ſimiles poſſint agendo pœnam ſtatue-
re, & adiuuare conſtitutiones Superiorum, vbi ta-
men diſponerent circa materiam ad ſe pertinen-
tem non obuiando aliis regulis, *Gl.in clem.ne Ro-
mani,in verb.tolli,de electtion. Felin.in cap.1 n.13. col.
8 ad med.verſ.& prohibitus, & verſi.& ad rationem,
de ſponſalib. Imol.& Cardin.in cap.ex tua,de cleric.non
reſident.*
Et hæc dicta ſint quoad iura prætenſa ex teſtamen-
48 to. Circa vero lucra dotis, * quæ prætendere poſ-
ſet maritus, Idem eſt dicendum neque ei aliquid
competere, Cum enim fuerint data in dotem cre-
dita, iura, & actiones ſine aliqua expreſſione quan-
titatis, partes videntur ſenſiſſe de vniuerſitate bo-
49 norum *l.pecunia,§ aſtienis,de verſ.ſign.* * Vnde non
cenſetur datum, niſi quod ad ipſam vxorem ſpe-
ctabat, dum viueret, aut conditio purificaretur *cap.
nuper de don.int.vir. & vxor.& ibi Card.n.3 & Abb.
nu.9 Corn.conſil.3 n.4 lib.3. Curt.Iun. conſil.254 in fi.*
50 * Nam in maritum non potuit plus iuris tráſferri,
quam eius vxor haberet, cum reſoluto iure datoris
reſoluatur ius acceptoris & conſequenter transfe-
runtur bona cum ſua cauſa, & ſuo onere *Caſtr.*in ſpe-
cie lucri dotis *conſ.59 in vlt.dub.lib.1.& conſ.43.n.5.
lib.2. Campeg.de dot.par.5 quæſt.18 in fi. Fanu.de lu.
51 dot.gloſſ.10 num. 58 ad verſ. adde quod teſtat.* * Ma-
ximè ſtante ſcientia mariti de fideicommiſſo, *Ce-
phal.conſi.165 n.69 in 4 caſ.in fin.Peregr.de fideicom.
art.42 num.106.* Quidquid aliud ſit in caſu, in quo
non eſſent data in dotem iura, credita, & debita
marito, qui de prædictis notitiam non habuiſſet,
prout loquuntur *Doctores* contrarium tenentes.
52 * Vnde ex iſtis apparet potuiſſe impediri immiſ-
ſionem in poſſeſſionem bonorum, de quibus agi-
mus, prout ſtantibus ſupra allegatis Iudex debet
arbitrari, cum eius arbitrio hoc relinquatur *Rot.
diuerſ.deciſ.103 in fin.1.* Quemadmodum neque
erit retardanda dicta immiſſio ei, cui fuit conceſ-
ſa per teſtatorem libere, & propria auctoritate,
Vnde multo magis erit concedenda de mandato
iudicis, maxime quia licet aliqua dubitatio poſ-
53 ſet conſiderari, * ſumus in his quæ requirunt al-
tiorem indaginem, & per conſequens ad hunc ef-
fectum non attenduntur *Menoch.de adipiſc.poſſeſſ.
remed.4.q.70 n.630.& 633.in fi.verſ.altera eſt decret.*
Alia quæ dicuntur circa bona, quæ teſtator iuſſit
54 remanere in familia, * an ex hoc videatur pro-
hibita

Digitized by Google

habita trebellianica non faciunt, cùm ex alijs illa fuerit prohibita, vt dictum eſt; Nam ex iſtis verbis non cenſeretur facta aliqua prohibitio trebellianicæ Rot. coram Sanctiſſimo Forolivien fideicommiſſi, 11. Maij 1580. de qua quæſtione late Menoch. *cons. 256. n. 33. lib. 1.*

EPITOME.

Legatarius quando dicatur cōtravenire præcepto teſtatoris prohibētis, ne aliquid poſſit tendere vltra ſibi relicta, ſi impetravit Iudicem & judicium movit, vel porrexit ſupplicationē. ¶ Et quid ſi hæc fecerit evētualiter, vt poſſet deliberare, an expediret accipere legatum, & an ex hoc reddatur indignus commodo ejuſdem legati, & ab illo ceciderit vel potiùs requiratur conſecutio relicti ſibi facti, vel recuſatio acceptationis illius. ¶ Exceptio adimplemēti contra hæredem an poſſit opponi per legatarium. ¶ Agens de acquirendo, ſeu conſervando jus quæſitum quādo debeat ſolvere, vel ſufficiat realis, ſeu verbalis oblatio. ¶ Pœna contraventionis quo caſu cenſeatur remiſſa per interpellationem de adimplendo. ¶ Privatio ob moleſtias prohibitas inferri quomodo intelligatur, & de varijs modis turbandi. & moleſtandi. ¶ Perjurium incurſum quando poſſit remitti.

SVMMARIVM.

1 *Judicis impetratio, & judicium motum ſuper hæreditate an faciat, vt legatarius dicatur contravenire præcepto teſtatoris prohibentis, ne aliquid poſſit prætendere vltra ſibi relictum in ejus bonis hæreditarijs: Et quid in ſola ſupplicatione Principi porrecta & reſcripto obtento, n. 2.*

2 *Per judicium motum à legatario an ſit contraventum diſpoſitioni teſtatoris, quamvis prætendatur factum eventualiter, vt poſſet deliberare an expediret accipere legatum.*

4 *Contraventio cauſata ex impetratione reſcripti an reddat indignum legatarium à commodo legati, & an ab illo ciderit, vel potius requiratur conſecutio legati, vel recuſatio acceptationis illius, & n. 7. 16. & 20.*

5 *Prohibitio ceſſat deficiente ratione legis.*

6 *In correſpectivis vno ceſſante deficit & alterum.*

8 *Hæres agens de acquirendo debet ſolvere legatum, vel ſaltem realiter offerre.*

9 *Jus offerendi non imminet ei, qui vult jus quæſitum conſervare, niſi quando eſſet appoſita dies.*

10 *Hæres non poteſt prætendere caducitatem contra legatarium ſi non adimplet voluntatē teſtatoris circa rem legatam concernentem commodum legatarij.*

11 *Agens debet docere de implemento.*

12 *Impedimentū quod quis nō adimpleuit quādo excuſet.*

13 *Exceptio non implementi poteſt ſuppleri ex officio Iudicis.*

14 *Implementum an debeat probari per liquidiſſimas probationes excluſo juramento ſuppletorio.*

15 *Prius contraveniens punitur pœnis non adimplentis, & quid ſi vterque contravenerit, n. 16.*

17 *Dolus cum dolo compenſatur.*

18 *Oblatio verbalis legati facta per hæredem quando ſufficiat, vel requiratur realis, & n. 21.*

22 *Pœna contraventionis quando cenſeatur remiſſa per hæredem, ſeu creditorem interpellando vt legatarius, ſeu debitor adimpleat.*

23 *Exceptio implementi non facti remittitur per petitionem vt adimpleatur.*

24 *Perſeverantia in contractu facit vt ſit remiſſa omnis contraventio.*

25 *Donans petens à donatario vt adimpleat ſi prius contravenerit an incurrat in pœnam, quamvis poſtea impleverit.*

26 *Perjurium iam incurſum non poteſt remitti per partem quoad Deum, ſecus reſpectu pœnæ, n. 27.*

28 *Proteſtatio conſervat jus proteſtantis.*

29 *Privatio quando detur ob moleſtias prohibitas inferri à teſtatore, & de varijs modis turbandi, & moleſtandi, n. 30.*

Caput CCXLVI.

Si facto legato prohibeatur legatario per teſtatorem, ne aliud quicquam vltra ſibi relictū in ejus bonis, & hæreditate prætendere poſ-
1 ſit ex quocúmque capite directè, † vel indirectè, tacitè, vel expreſsè, & ſub quocúmque colore, cenſebitur huic diſpoſitioni contraventum per impetrationem Iudicis, & motum, proſecutúmque judiciū ſuper dicta hæreditate, Bar. & Caſtr. in *l. Lucius, 78. §. tres hæredes ad Trebell.* Bal. in *l. ſi quis maior, in 2. notab.* & ibi Alex. *n. 4. C. de trāſact.* Dec. *cons. 613. col. 1. in fi.* Sim. de Pret. *cons. 106. n. 27.*
2 † Quidquid aliud ſit in ſola ſupplicatione Principi porrecta, & impetrato reſcripto, quo poſtea quis non fuit vſus in judicio Rim. Iun. *cons. 551. n. 43. lib. 3. per text. in l. libertus adverſus, ff. de in jus vocan.* ſequitur Suid. *de alim. tit. 9. q. 26. n. 78.* Et multas declarationes adducit Felin. in *c. ex tenore 16. col. 1. & 2. de reſcript.* Berraz. in *l. ſi quis maior, n. 369. vſque ad n. 380. C. de tranſact.*

Quæ etiam procedunt quamvis iſta prætenderentur fuiſſe facta eventualiter, vt poſſet quis deli-
3 berare, † an eſſet illi expediēs accipere donationem vel legatū, enim iſta eventualitas fuerit prohibita ex illis verbis *directè, vel indirectè, & ſub quocúnque colore prætendere poſſet* Soc. Iun. *cons. 113. n. 26. lib. 1.* Decia. *cons. 57. n. 25. lib. 1.* & ita in puncto reſolvit Rot. coram R. P. D. Orano Romana bonorum 16. Ianuarij 1587.

Ex hujuſmodi tamen contraventione cùm de hoc dubitaretur. Dixi nō reſultare, quod legatarius ſe indignum reddiderit commodo legati, & quod
4 ab illo ciderit; † Quamvis enim ex impetratione reſcripti cū alijs ſupra allegatis colligātur actos per legatariū facti incōpatibiles cum diſpoſitione teſtatoris; Nihilominùs nō ſunt tales, ex quibus liceat arguere ad contraventionē, per quam cenſeatur incurſa caducitas, quando teſtatoris volūtas fuit, vt legatarius haberet legatum pro omni eo, quod prætendere poſſet in ejus hæreditate tam ab inteſtato, quam ex teſtamento, alias contradicēdo ab illo caderet; Vnde ex hoc colligitur quoad incurrendam hujuſmodi caducitatem requiritur, quod legatarius jam eſſet cōſecutus legatum ante impetrationē reſcripti, & Iudicis. Vel quod conſtaret illū recuſaſſe accep-
5 tationem legati, † quibus ceſſantibus ceſſare etiam debet prohibitio Gl. in *l. vr. à ipia, C. de fora. fugit.* Dec. in *c. cōſtitut. col. 2. ad med. verſ. ſi ergo nō eſt receptum, de conſtit.* Rom. *ſing. 495. ſtatutū ſeu lex*
6 *puniēs*, Aym. *cōs. 231. n. 2.* † Quia ſi in correſpectivis ſi vnū ceſſat, deſinat & alterum *l. etiā, §. ex cauſ. de minor.* Alex. *cons. 111. viſo ſuperiore themate, col. 3*

7 *in princ.n.3.lib.3* Aym.*conſi.230.n.2.*†Et in ſpecie
ita deciſum Rot.coram R.P.D. Orano Romana
bonorum 2 Decembris 1587.Vbi etiam quod in-
tentio teſtatoris talis eſſe colligetur,quando vo-
luiſſet in caſum contrauentionis legatum ad hę-
redem redire, & ipſum abſq; vitio ſpolij eadem
bona legata poſſe ingredi, ex hoc enim præſup-
ponitur antea ad legatarium debuiſſe pervenire
legatum,priuſquam ipſe ad actus poſitiuos poſ-
ſet procedere, ex quibus detegeretur ipſius re-
nitentia,& contradictio ſuæ diſpoſitionis.
Ex quibus colligitur quod legatũ debuit ſolui, vel
8 ſaltem realiter offerri,†ad hoc enim hęres tene-
tur tanquam agens de acquirendo,*l.qui decem,§
idẽ reſponſum,de ſolut* Bart.in *l.prætor,§ ſi reus pa-
ratus,de oper.nou.nũciat.*Alex.*cõſ.130.in cauſa ſtra-
zarolorum,col.4.ad med.verſ.reſpondeo vt dixi præ-
dic,n.11.lib.4* Matheſ.*ſing.125.nota quod vbi quis
debet,n.1.*Rom.*conſ.1*3*.conſtitut.in fi.verſ.certè &
ſi diceretur,*vbi latè Mãdoſ.*in verb.realiter.*Quid-
9 quid † aliud ſit in eo qui non vult conſequi, ſed
jus quæſitum conſeruare , cui non imminet jus
offerendi,Gabr.*conſ.5.n.27.&30.lib.1* Niſi fuerit
appoſita dies , quia etiam tunc debet offerre ne
in pœnam incidat Bald.in *c.1.§.licet,in princ ſi de
feud.fuer.controuerſ.inter domin.& agnat.*
Quatenùs autẽ etiam fuiſſet factus locus caducita-
10 ti non concederetur actio hæredi, †ſi per ipſum
adimplenda eſſet voluntas teſtatoris circa rẽ le-
gatam concernẽtem commodum legatarij Rot.
corã R.P.D.Orano Mediola.16.Octobr.1587.&
corã eod.Rom.bonorũ 2.Decemb.1587 & 5.Iu-
nij 1589 & voluit Grat.*conſ.82.n.7.lib.2.per text.*
11 *in l.mauius,§.3.de ann.leg.* †Quaſi tunc hæres ſuſti-
neat perſonã actoris in hoc judicio pœnalis,vn-
de debet oſtendere ſe priùs adimpleuiſſe omnia,
ad quæ tenebatur Alex.*cõſ.49.inſpectu & põdera-
tu,col.1.in fi.n.4.lib.2.* Dec.in *l.cũ par delictũ 96.
§.illi debet,de reg.iur.*Aym.*conſ.151.n.9.in fi.* Mo-
12 hed.*dec.218.* †Ita vt neque impedimentum quod
quis nõ impleuerit excuſet,niſi habeat requiſita
de quibus latè Fel.in *c.ex tranſmiſſa,10.de proſer.*
Adeò vt iſta exceptio non implementi ſit ita fauo-
13 rabilis, †vt etiam Iudex ſuper ea ſuppleat ex of-
ficio etiam parte non opponente, quaſi tunc in-
ſurgat ex tenore eiuſdem conuentionis & con-
tractus Rom.*conſil.194 pro ou.de ma, col.2.in fi.
verſ.breuiter reſpõdetur,n.5.*& ibi Mandoſ.*in verb.
ſupplet,* Aym.*conſ.15 .n.10.in princ.verſic.& adeo,
col.3.poſt med.*ſtatim enim tunc naſcitur actio,&
exceptio Bald.in *auth.præſente,C.de fideiuſſ.& in
l.ex pradys,5.n.1.C.de euict.*
Et facit quod dicimus de ſimili contrauentione ad
14 materiam *l.ſi quis maior,C.de tranſact.* Nam † a-
gens beneficio illius legis debet ſe cautum præ-
ſtare, vt probet ſe adimpleuiſſe pro parte ſua e-
tiã per liquidiſſimas probationes,excluſo quoq;
juramento in ſupplemento Rub.Alex.*conſil.30.
viſo inſtrumento tranſactionis, col.vlt.ad med.verſ.
ille enim qui egit,n.4.* Barbat.*conſ.15.col.3.& 4.lib.*
15 1.†ita vt priùs contrauenieus illis pœnis plecta-
tur,vt per Bertazz.in *d.l.ſi quis maior,nu 31.9.32.*
quidquid aliud ſit quando vterq; contrauenitet
16 Alex. †*conſ.32.opportunè cõſiderat,col.2.ante med.
verſ.tertio quia ille,n.3.lib.2.*Quaſi dolus cum do-
1 lo,& culpa,cum culpa compenſetur † *l.ſi ambo,
de compenſat.l.viro atque vxore ff ſolut.matr.* Bal.
& alij in *l.ſi mora,& l.cum mulier,ff.eod.tit.*

Neq; ſufficiet oblatio legati verbalis;hæc enim nõ
18 operatur ſolutionẽ,†nec aliquem effectum pro-
ducit,cùm debeat offerri purè, & realiter Bar.in
l.prætor ait,§ ſi quis paratus,de oper.nou.nũc. Alex.
*in l.ſi mora,in pr.ff.ſol.matr.& in l.qui Romæ,in pr.
de verb.obl.& cõſ.130.n.11.lib.4.*Rot.corã R.P.D.
Orano Rom.bonorũ 6.Iunij 1589 cum declara-
tionibus de quibus latè Barb.in *d.l.ſi mora,n.45.
& n.51.vſq; ad n.60.& in l.diuortio, 8.§ ſi.n.36.cũ
ſeq.ff.ſolut.matrim.& in rub.eod.tit.p.1.n.41.& 42.*
Tunc autem diceretur contrauenisse legatarius,quã-
19 do poſt ſolutionem factam de legato †judicium
per eum motũ fuiſſet ſuper hæreditate,vt in his
terminis loquitur Soc Iun.*conſ.113.lib.1.* Decia.
conſ.57.n.27.lib.1. Vnde opus erit probare lega-
tarium conſecutum fuiſſe legatum, vel per eum
20 ſtetiſſe, † quo minùs illud conſequeretur,vt di-
catur contrauenisse voluntati,& diſpoſitioni te-
ſtatoris Rot corã R.P D.Orano Romana bono-
rum 9.Iunij 1589.cùm enim noluerit recipere ſo
lutionem legati non exigeretur alia præſentia rei
21 oblatæ, & ſufficeret verbaliter offerri , † ita vt
tunc verbalis oblatio operetur omnes effectus,
quos ſolet producere realis Gabr.*conſ.36.n.63.in
fi.lib.1* Natt.*conſ 63 .n.4 lib.4* .cum alijs per Barbo-
boſ.*in l.ſi mora,10.n 51.vſque ad nu.55 ff ſolut.ma-
trim.*Tiraq.*de retract.conuent.§.4.gl.6.n.21.*
Quibus adde quod poſt contrauentionem,& litem
22 motam, & moleſtias illatas per legatarium ſi ſi
hæres illum interpellauerit adimplendam volũ-
tatem teſtatoris, eſſet tacitè remiſſa pœna con-
trauentionis,prout dicimus de creditore,qui in-
terpellando debitorem cenſetur remiſiſſe om-
nem præcedentem moram Bart.in *l.emilius lar-
23 gius 39.in princ.ff.de minor.* † Quemadmodum
regulare eſt vt quis petẽdo quod ſibi impleatur
remittat exceptionẽ implemẽti non facti Rom.
*conſ.56.viſo themate mihi propoſito,col.vlt.in prin.
in 4.dub.*vbi Mandoſ in *verb.receſſiſſe,*Aym.*conſ.
51.n.8.ad fi.*Et ita in ſpecie moleſtiarum cõcludit
& multis ſimilibus comprobat Surd.*de alim.tit.
9.q.26.n.126.vſque ad 33.* Quia tunc videtur ap-
probare actum,pro quo eſt implendum cùm of-
fert ſe recipere implementum, quaſi perſeueret
in prima actione , quæ ſibi competebat ad illud
24 conſequendum, †per quam perſeuerantiam vi-
detur remiſſa omnis contrauentio *l.ſi domus, in
princ.ff.locat.*Caſtr.in *l ſi mereris, §.ſi v.cm,ff.red.
tit.*Corn.*conſil.208.ad fi.verſ.nec obſtat quod fortè
preter,lib.1.per text.in l.ſi fundus,§.eleganter,ff.de
leg.conuerſ.l.per emptorem,§ ſi poſt d.em,ff.eod.tit.*
Neque obſtabit quod quamvis fuerit petitum ad-
impleri, tamen pœna erit debita, ea quo priùs
25 fuit contrauentum.†Prout dicimus de donante,
qui petit à donatario , vt adimpleat : ſi enim
priùs incidit in perjurium contrauenieudo,
quamvis poſtea impleuerit , tamen incurrit in
pœnam *l.ſi quis maior,C.de tranſact.*vt in puncto
concludit Corn.*conſ.179.lib.2.*
Quia veriùs eſt quod donator petens ſibi adimple-
ri cenſeatur remittere exceptionem implemen-
ti non facti Salicet.in *l.cõmiſſoria,in fi.C.de pact.
26 inter empt.& vend.* † Quamvis enim pars non
poſſit remittere perjurium jam incurſum Alex.
*conſ.17. conſideratis his,n.5.col.2.ad fi.verſ.ſicut e-
tiam videmus,lib.3.* Poteſt tamen remittere pœ-
nam incurſam ex perjurio debitam ipſi parti,
27 ſeu quatenùs concernit ejus fauorem. † Quid-
quid

quid alind ſit quando ageretur erga Deum, cùm non poſſit homo laicus à peccato jam admiſſo abſolvere Soc. in *l.1.col.penult.vers. ſed à præmiſſo fundamento, ff.ſolut.matrim.* Gozad. *cons.28.col.4. vers.9.& ſi confeſſio,n.24.*& ita in ſpecie per prędicta eſſe dubitabilem ſententiam Corn. dicit Aim. *cons.151.num.8.ad fi.vers. quod videtur dubium & num.9.*

Quæ magis procederent quando is qui interpellat pro adimplemento non eſſet proteſtatus de ſuis juribus, nam ſi adeſſet talis proteſtatio, non cẽſe-
28 retur remiſſa contraventio, † quaſi per eam conſervetur jus proteſtãtis *l.ſi debitor,§.1.ff.quib.mod. pign.vel hypoth.ſolu.1.* Dec. *cons.42.in fi.* & in ſpecie ita concludit Surd. *de alim.tit.19.q.26.n.135.*

Alia quæ pertinent ad contraventionem præcepti
29 ob moleſtias inferri prohibitas à teſtatore, & † quando privatio relicti ob hujuſmodi cauſas veniat, an intelligatur moleſtia tam juris, quam facti, tam agendo, quam reſiſtendo cum multis ſimilibus latiſſimè explicat Surd. *de alim.tit.9.q.26*
30 *n.1 vſque ad n.137.* † Et viginti octo modos turbandi, & moleſtandi adducit Menoch. *de retin. poſſeſſ.remed.3.n.468.*

EPITOME.

IN contractibus & donationibus cauſa mortis quãdo poſſint fieri ſubſtitutiones fideicommiſſariæ & detrahatur trebellianica & legitima, & acquiratur vtilis actio abſenti ſubſtituto ſine ſtipulatione, & detur revocatio, & transmittatur ad hæredes conditione pendente. ¶ Feudum conceſſum pro ſe, filijs, ac deſcendentibus an ſit vnica conceſſio. & quid in emphyteuſi, & donatione cũ fideicommiſſo. ¶ In detrahenda trebellianica, & falcidia quæ requirantur & in quibus caſibus ſit locus illarum detractioni. ¶ Gravato dilapidanti quando bona ſint in totum auferenda. ¶ Filius an poſſit gravari in legitima ex fideicommiſſo reciproco, & illi competat querela inofficioſæ donationis, & quamvis illam tacitè acceptet an ſibi prejudicet tam in legitima, quam ejus ſupplemẽto, & quid in agnatione hæreditatis, & fideicommiſſi, & renunciatione facta in vita patris. ¶ Donatarius, vel hæres quando ex eadem donatione poſſit vnam partem capere, & aliam repudiare. ¶ Patronus quo caſu revocet donationem factam per libertum, & an in hoc æquiparetur filio. ¶ Querela inofficioſæ donationis ad quid fuerit inducta, & quando habeat locum, & quid in teſtamento inofficioſo. ¶ Legitima an ſit quota bonorum, & quomodo ejus quantitas conſideretur ſecundum tempus mortis, & an minuatur per alienationes. & contra eas habeat locum querela inofficioſi. ¶ Ius petendi ſupplementum legitimæ quanto tempore duret. ¶ Legitimati quando habeantur pro veris legitimis, & ſint ſui hæredes, & judicentur quoad omnia tanquam filij legitimi, & naturales.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutiones fideicommiſſariæ poſſunt fieri in contractibus etiam cauſa mortis, & pro eis datur actio ex fideicommiſſo.*

2 *Fideicommiſſa quæ fiunt in contractibus non differunt ab his quæ fiunt in teſtamentis, niſi quod non detrahitur trebellianica.*

3 *Ex ſubſtitutione facta in cõtractu donationis acquiritur vtilis actio abſẽti ſubſtituto, nec in ea requiritur ſtipulatio. Neq; dabitur amplius revocatio, n.7. Et quid ſi ſubſtitutio fiat in alijs contractibus, n. 4.*

5 *Donatio in qua facta eſt ſubſtitutio ſi revocatur quoad primum donatarium non cenſetur revocata quoad ſubſtitutum.*

6 *Subſtitutio conditionalis facta in contractu tranſmittitur ad heredes conditione pendente.*

8 *Subſtitutio quæ fit in contractibus inter vivos an ſit directa vel fideicommiſſaria, & n. 9.*

10 *Donatio cum ſubſtitutionibus, & fideicommiſſis non eſt vnica donatio, ſed plures, & vna ab altera non dependet.*

11 *Feudum conceſſum pro ſe, filijs, & deſcendentibus non dicitur vnica diſpoſitio, ſed plures conceſſiones. Et idem in emphyteuſi, n.12.*

13 *Trebellianica non detrahitur quãdo quis gravatur vt donatarius, ſed ſolum quando gravatur vt hæres.*

14 *Trebellianica fuit reperta vt teſtamẽta ſuſtineantur.*

15 *In detrahenda trebellianica duæ copulativè conjunguntur, vt quis reſtituat, & vt tanquam hæres reſtituat.*

16 *Falcidia deducitur nõ ſolũ de legatis factis in vltima voluntate, ſed etiam de donatione cauſa mortis.*

17 *Donatarius cauſa mortis poteſt propria auctoritate poſſeſſionem apprehẽdere, quòd non licet legatario.*

18 *Trebellianica non detrahitur à fideicommiſſis relictis in donatione inter vivos. Idem quando quis eſſet inſtitutus non ſui contemplatione, ſed fideicommiſſarij, n.3.*

20 *Gravato dilapidãti ſunt totaliter bona auferẽda quãdo dilatio eſt appoſita à favore fideicommiſſarij.*

21 *Legitima detrahitur ex fideicommiſſo, ſeu ſubſtitutione facta in contractu inter vivos, & num.24. Et quid ſi filius intervenerit in contractu donationis & conſenſum præſtiterit reſtitutioni faciendæ, numer.28.*

22 *Diſpoſitio inter vivos ſæpè reſolvitur in fideicommiſſum.*

23 *Donatio inter vivos facta in teſtamento valet, & retinet naturam & vim contractus.*

25 *Legitima detrahitur ex reciproca donatione, & illius reſpectu competit querela inofficioſa donationis.*

26 *Legitima debetur ex bonis pacto comprehenſis non obſtante reciproca conventione.*

27 *Filius non poteſt gravari in legitima ex fideicommiſſo reciproco, quamvis poſſit afferre tam commodum quam incommodum.*

29 *Approbatio, & agnitio tacita, quam facit filius de inofficioſa donatione à patre facta non præiudicat ei quoad legitimam, ſeu eius ſupplementum. Et quid in debito ex proviſione hominis, vel legis, n.30.*

31 *Filius gravatus per fideicommiſſum vniverſale in vltima voluntate detrahit legitimam quamvis agnoſcat hæreditatem, & conſentiat fideicommiſſo, numer.33.*

32 *Specialis mentio de legitima fieri debet vt filio præiudicetur.*

34 *Trebellianica non cenſetur renunciatum per ſimplicem aditionem, vel approbationem teſtamenti, ſed expreſſa renunciatio requiritur.*

35 *Vt filio in legitima præiudicetur, vltra eius conſenſum expreſſum requiritur vt pater illum gravet prohibendo ne aliud pro legitima petere poſſit, & an ſit opus quòd expreſsè renunciet legitimæ, n.36.*

37 *Filius excluditur à legitima ſi in vita patris renũciavit ſucceſſioni paternæ quãvis ſimpliciter renũciaſ-*

ſet. Et prateritus à patre non poteris teſtamentum impugnare, n. 38. Et de ratione, n. 30.

40 *Pactum aut conſenſio tollit ius futurum, licet renunciatió ad futurum ius non extendatur.*

41 *Filius approbaude ſimpliciter donationem non ſibi præiudicat in legitima reſpectu illius donationis.*

42 *Renunciatio non præſumitur quando alia coniectura capi poteſt.*

43 *Donatarius ex eademmet donatione poteſt unam partem capere, & reliquam repudiare, ſecus in inſtitutione hæredis.*

44 *Patronus expreſſè conſentiens donationi factæ à liberto, ſicut non poteſt eam poſtea revocare Fauiane, ita nec filius expreſſè conſentiens patri donanti omnia bona poteſt donationes tanquam inofficioſas revocare. Et eadem ratio militat in filio, quæ in patrono, n. 47.*

45 *Filius hæres patris tenetur ſtare colono, ſecus ſi veniret ad legitimam per actionem ſupplementi.*

46 *Paria ſunt actum celebrare, aut ei conſentire.*

48 *Exhæredatus agnoſcens iudicium defuncti non habet querelam inofficioſi teſtamenti.*

49 *Querela inofficioſa donationis fuit inducta ad ſimilitudinem inofficioſi teſtamenti. Et tam una quam altera eſt ſubſidiaria, & dicitur ultimum adiutorium, n. 50.*

51 *Filius approbans contractum non excluditur à querela inofficioſæ donationis.*

52 *Legitima eſt quota bonorum, & eius quantitas conſideratur ſecundum tempus mortis teſtatoris, nec minuitur ex bonis ſupervenientibus poſt eius obitum, n. 53.*

54 *Tempus mortis attenditur in legitima etiam ſi viuo patre ſit aſſignata. Limita ubi pater per immenſam donationem patrimonium exhauſit, n. 55. Præſertim in filijs iam natis, ſeu conceptis, n. 56. Et quid ſi teſtator poſt donatione in bona auxiſſet, n. 57.*

58 *Legitima non minuitur per voluntarias alienationes ut eſt donatio.*

59 *Filius patre viuēte nō habet ius in legitima, nec agit in vita ipſius ad revocandā donationē inofficioſam.*

60 *Supplementum legitimæ, quæ ſit filio ex donatione inofficioſa qualiter fiat de legatis, fideicommiſſis & donationibus, n. 61. & 62.*

63 *Actus ſi ſtā tenent, quæ à principio fieri prohibētur.*

64 *Querela inofficioſa donationis, vel teſtamenti ceſſat quando filio volēti revocare fuit aliquid relictum.*

65 *Querela inofficioſa donationis non habet locū ſi pater totum donavit, & poſtea multa quæſivit, quæ filio reliquit. Etiam ſi ab inteſtato pater deceſſerit, n. 66. Et ſi quid minimum filius in hæreditate invenerit dabitur ſolum actio ad ſupplementum, n. 67.*

68 *Paria ſunt relinquere ei cui, vel non adimere.*

69 *Inteſtatus decedens videtur alienare in venientes ab inteſtato.*

70 *Venientes ab inteſtato poſſunt gravari fideicommiſſo tanquam habentes certum iudicium defuncti.*

71 *Ius petendi ſupplementum legitimæ durat uſque ad 30. annos.*

72 *Legitimati habentur pro veris legitimis, non filijs & ſunt ſui hæredes tranſmittunt ſuam legitimam, ac ſupplementum, habent querelam inofficioſi teſtamenti, & ius contra tabulandi & omnia quæ competunt legitimis & naturalibus.*

73 *Remiſſio, aut renunciatio legitimæ non colligitur per ſimplicem aditionem hæreditatis & teſtamenti, neque in hoc dicitur filius venire contra factum defuncti.*

Caput CCXLVII.

PRo vera deciſione eorum, de quibus in caſu mihi propoſito, ſunt firmandæ infraſcriptæ Concluſiones.

Prima Concluſio. Subſtitutiones fideicommiſſariæ
poſſunt fieri in contractibus, & paſſim admittuntur tam in donationibus inter vivos, quam in do-
1 nationibus cauſa mortis; † & pro eis dabitur actio
ex fideicommiſſo *l. ut hæredibus, de legat.* 2. *l.* 1. *& ibi*
glo. in verb. actio, C. de don. cauſ. mort. l. ea lege, C. de
condict. ob cauſ. l. quoties, C. de don. quæ ſub mod. l. ſi
ita quis, §. ea lege, de verb. obli. Bald. *conſ.* 249. *verba*
inveſtitura, col. x. poſt med. lib. 2. Caſtr. 347. *quia circa*
donat. col. 1. *lib.* 1. *& cons.* 354. ſequitur *eod. lib.* Aym.
cons. 19. *n.* 8. Bertrand. *cons.* 156. *nu.* 14. *lib.* 1. Decian.
cons. 41. *n.* 17. *lib.* 1. ubi quod iſta fideicommiſſa ni-
2 hil differunt ab his quæ fiunt in teſtamento, † niſi
quod non detrahitur trebellianica, prout etiam
infra dicetur Surd. *dec.* 144. *n.* 22.

Ampliùs ex hujuſmodi ſubſtitutionib. factis in contractu donationum acquiritur utilis actio abſen-
3 ti ſubſtituto contra regulas Iuris, quod † alteri per
alterum non poſſit acquiri, aut ſtipulari, imo neque in eis requiritur ſtipulatio, quidquid in alijs
caſibus eſſet neceſſaria latè Aym. *d. cons.* 19. *n.* 8. *&*
9. cum ſpeciali favore donationis & exercenti liberalitatem acquiratur actio etiam abſenti, nec
opus ſit acceptatione Menoc. *cons.* 1153. *n.* 8. *&* 72.
4 *lib.* 12. Gabr. *cons.* 16. *n.* 17. *lib.* 1. † Quidquid alias ad
validitatem ſubſtitutionis in contractibus requiratur ſtipulatio, aut pactum Dec. *cons.* 245. Adeo
ut etiam quæratur actio realis quando eſſet donata res, non pecunia; idem Dec. *cons.* 230. primo nō
videtur, *col.* 3. *ad med. vers.* ſed in iſto caſu nō agitur, *n.* 7. *&* 8. Bertaz. *cōs. civil.* 47. *n.* 25. *&* 26. Oſasc.
dec. 33. *n.* 11 licet executio differatur poſt tempus,
aut conditionem expreſſam à donatore Gul. de
Bened. in *c.* Raynutius, in *verb.* ſi abſque liberis, *il*
5 2. *n.* 21. *&* 22. *de teſtam.* † Imo etiam facta tali ſubſtitutione in donatione, licet revocetur donatio
quoad primum donatarium, non tamen cenſebitur revocata quoad ſubſtitutum Caſtr. *cons.* 384. *ſi*
quæritur, lib. 1. Menoch. *cons.* 1152. *n* 5. *& n.* 5; *cum*
6 *ſeq. lib.* 12. † & quamvis eſſet conditionalis tranſmitteretur ad hæredes conditione pendente Aret.
in *§. ex cond. inſt. de verbor. oblig.* Surd *dec.* 144. *nu.*
24. Et ſemper eſſet præferendus primus donatarius, quamvis naturalis poſſeſſio fuiſſet tradita
ſecundo ſcienti alteri fuiſſe, eaſdem res donatas,
licet non traditas, vel quando adeſſet pactum ut
à donante non poſſet fieri alienatio latè Menoch.
d. conſ. 1153. *n.* 92. *uſque ad n.* 66. *lib.* 12. Cùm etiam
non requiratur traditio, ut ſubſtituto acquiratur
jus Dec. *conſ.* 238. *num.* 7. Quamvis de eo dubitet
Aym. *conſ.* 19. *n.* 6 cum alijs per Covar. *lib.* 1. *var. re-*
7 *ſol. c.* 14. *n.* 3. † Prout neque dabitur ampliùs revocatio Roder. Soar. in *l.* quoniam in prioribus, *in*
declar. leg. reg. q. 8. *fol.* 476. *C. de inoff. teſtam.* Surd.
conſ. 305. *n.* 14. *&* 15. *& conſ.* 351. *n.* 35. *& dec.* 209. *n.* 13
& de alim. tit. 2. *q* 7. *n.* 11. contra Bart. in *l.* qui Romæ, §. Flavius, *ff. de verb. oblig.* cujus opinio non
approbatur Menoch. *d. conſ.* 1153. *n.* 54.

Adde tamen quod iſta ſubſtitutio quæ fit in contractibus inter vivos non erit judicanda fideicommiſſaria, ſed directa vulgaris juxta naturam
8 contractus, † cùm per eam immediatè ſuccedatur diſponenti, quidquid aliud ſit in donatione

cauſa

cauſa mortis, in qua fideicommiſſum poterit
conſtitui, quaſi illa quoad effectum dicatur vlti-
ma voluntas provt multis comprobat Menoch.
*conſ.*769.n. *lib.*8. vbi dinumeratis doctoribus o-
ſtendit hanc eſſe veriorem opinionem Menoch.
*conſ.*85.n.28.*vſque ad* 34.*lib.*1. quod volunt priùs
Alex.in *l.qui Romæ* 121.*§ cohæredes,col.*3.*in fi.verſic.
nec obſtat iſte text.de verbor.oblig.* & ibi Soc.Sen.
*col.*8.*in princ.verſ.*1.*concluſ.*n.19. poſt Caſtr.*ibid.in
princ.verſ.& ſic innuit*,n.2.

Alijs tamen placuit contraria opinio quod etiam fi-
deicommiſſa poſſint fieri in contractibus ſecun-
dum Rot *diuerſ.dec* 488.n.8.*p.*1.Hond.*conſ.*42.n.
1.*&* n.44.*lib.*2. quod admittit etiã idem Menoc.
9 *conſ* 1126.n.16.*lib.*12.*& conſ.*1154 n.12.*eod.lib.* †Et
quidem veriùs eſt non eſſe curandum, an ſit ſub-
ſtitutio directa, vel fideicommiſſaria cùm etiam
neq; propriè dicatur ſubſtitutio,quaſi nulla præ-
cedat inſtitutio,cujus reſpectu ſubſtitutio dicitur
ſecunda inſtitutio, vnde hæc controverſia potiùs
eſt in verbis, quam in ſenſu, cùm ſufficiat veram
eſſe opinionem, quod poſſit per contractum diſ-
poni,vt talis poſt mortem vnius trãſeat ad aliom,
& ſic talis conventio erit valida inter viuos,quid-
quid aliter cenſendum ſit quando hujuſmodi diſ-
poſitio fieret ſub nomine hæreditatis, aut quotæ,
provt in ſpecie non eſſe iſtas diverſitates nomi-
num attendendas latè concludit Surd.*conſ.*274.n.
3.*vſque ad* n.7.*lib* 2.Et de validitate iſtarum con-
ventionum juxta præfatam diſtinctionem latè
ſcribunt Doct.in *l.qui Romæ,§ flumine, de verbor.o-
blig.* Ruin.*conſ.*126.n.5.*lib.*1. Oſaſc.*dec.*100.n.25.
Dec.*conſ.*416.non parva,*col.vlt.*n.21.*&* 22.*& conſ.*
615. domina Catherina, *col.*3.*in princ.verſ.& iſta
concluſio*,Hond.*conſ.*40.n.32.*lib.*1.*& conſ.*69.n.37.
*lib.*2.Ludou.Molin.*de hiſpan.primog.lib.*1.*c.*1.n.9.
& cap 12.*eod.lib.*

Secunda cõcluſio. In terminis donationis cum ſub-
ſtitutionibus, & fideicommiſſis de quibus ſupra,
10 veriùs eſt vt nõ ſit vnica donatio,ſed plures. †Ita
vt vna ab altera non dependeat, vel deſcendat,
nec ſit acceſſoria ad aliam ſeu ſingulæ ſint princi-
pales & ſeparatæ, quas ab ipſo donatore debent
donatarij cognoſcere cùm ſemper ſit inſpicienda
origo,quæ operatur,vt vltimus ſucceſſor tanquã
habẽs cauſam à donatore ab ea donata recognoſ-
cat, vnde donatio erit reſpectu primi donatarij
vſque ad certum tempus.Alia per quam tranſlatu
illo medio tempore donatur ſecundo quaſi do
minia poſſint dari ad tempus,& poſtea illo elap-
ſo alteri *l.fi.C.de legat.l.donationis, §.ſpecies,ff.de
donat.*Et ita in ſpecie concludit Caſtr.in *l.ſi pecu-
niam,*5.*col.*5.*poſt princ.verſ.breuiter mihi videtur*,n.
31.9.4 *ff.de condict.cauſ.dat.*Pariſ.*conſ,*123.n.130.*cũ
ſeq.lib.*1.Roder.Soar.in *l*,quoniam in prioribus,*in
declar.leg.reg.qu.*8.*verſ.prædicta,fol.*477.*C.de inoff.
teſtam.* Ludou.Molin.*de hiſpan.primog.c.*1.*lib.*1.n.
37.Soc.Iun.*conſ.*118.n.8.*lib.*2.latè Menoch.*d.conſ,*
1153.n.1.*&* 2.*&* n.53.*lib.*12.poſt Didac.Burgenſ.*qu.
emul.*a.10.n.40.*cum ſeq.*

Idem dicimus in feudo conceſſo pro ſe & filijs,deſ-
cendentibus, non enim dicitur vnica diſpoſitio,
11 ſunt enim plures conceſſiones, †quarum ſingulæ
incipiunt à ſingulis perſonis ſuccedentibus, quæ
nihil à ſuo anteceſſore recognoſcunt,ſed ab ipſo
ſolo concedẽte, & donante Bald.in *c.*1.*col.*2.*in fi.
verſ. pone dicit dominus, ante* n.4.*ſi vaſſal.feud.pri-
uet.*Rol.*conſ.*45.n.13.*lib.*4. Dec.*conſ.*566.*viſa longa*

ſerie,*in pr.& conſ.*606 *ſereniſſimè Imperator,col.*5.
in pr.vers.vnde videndum n.15.Menoc.*cons.*99.n.
12 113.*lib.*1.†Provt etiam eſt in emphyteuſi,& ſimili-
bus caſibus, idem Menoch.*cons.*1153 n.4 *lib.*12.

Tertia concluſio.Non eſt tractandum de aliqua tre-
bellianica dettahenda quando quis non gravatur
reſtituere vt hæres, ſed vt donatarius cauſa mor-
13 tis †*l.mulier* 22.*§.fi.ad trebell.l.*1.*§.deniq; verſ.in-
de Neratius,eod.tit.*Alex.*cons.*147. præmiſſis non
neceſſarijs, *in fi.lib.*6. Aym.*cons.*130.n.11. Decian.
14 *cons.*41.n.19.*lib.*1. †Trebellianica enim ſolum
fuit reperta, vt teſtamenta ſuſtineantur permit-
tendo illius detractionem ſolùm hæredibus, non
donatarijs,*§.ſed quia,inſtit.de fideicom.hæred.*Alex.
in *l.cum filiusfamilias* 11.n.2.*de legat.*2.Ceph.*conſil.*
15 148.n.13.*lib.*1. †Duo enim copulativè requirun-
tur,& vt quis reſtituat,& vt tanquam hæres reſti-
tuat *l.nunc,§.trebell.de legat* 1. Rom.*cons.*206.*in
princ.*n.2. Cùm alias commodum ſentiens non
conſideretur,quod procedit quamvis talis grave-
tur vt hæres ex perſona alterius,qui neque detra-
hit trebellianicam Imol,in *d.l.filiusfamilias* 11.*col.*2.
16 *in pr.verſ.item nota quod ille donum.ff.de leg.*1. †Et
licet contra talem donatarium poſſet detrahi fal-
cidia, quæ non ſolum deducitur de legatis factis
in vltima voluntate,ſed etiam de donatione cau-
ſa mortis *l.*1.*§.ſi quis ex mortis. ff.quor.legat.* Curt.
Iun.*cons,*15.*col.*3.*ad med.vers.* nam clariſſimi juris
17 eſt,*in* 2.*princ fundum.lib.*1. Quamvis; enim dona-
tarius cauſa mortis poſſit ſua manu,& authoritate
poſſeſſionem apprehendere,quod non licet lega-
tario.Non tamen impeditur hæres detrahere fal-
cidiam cum illa penes eum remaneat licet ſit
tranſlata poſſeſſio in donatarium vt explicat Me-
noch.*de recuper,poſſeſſ.remed.*2.n.81.

Quod etiam eſt in donatione inter viuos ex qua non
18 detrahitur trebellianica; †Curt.Iun.*cons.*15.*col.*3.
ad med,in 2.*princ,fundum.vers,* quod quidem ex a-
lia conjectura,*lib.*1. Aym.*conſil.*130.n.12. Iaſ in *l.
poſt mortem* 12.*col.*1.*in fi.vers.*alius caſus eſt,*C.de
fideicom.*Cephal.*conſil.*148.n.13.*lib.*1.Balb.in *rubr,
C.de reuocand.his quæ in fraud.cred.in fi.* Vbi quod
quando quis tenetur reſtituere bona ex contractu
nihil detrahit *l.quidam cum filium, de hæred.inſti-
tuend.*Surd.*cons.*144.n.23.*& eſt tex.in l.vſusfructus*
88.*§.des,ad legem falcidiam,* Gloſſ.in *l.in donatio-
nibus,C.eod.tit,*

Provt quando quis eſſet inſtitutus non ſui contem-
platione,ſed fideicommiſſarij,qui neque detrahit
19 trebellianicam, †Iaſ.in *l.poſt mortem* 12.n.5.*C.de
fideicom,*poſt Bald.*ibid.*n.7,*col.penult.ad med.*& i-
bi etiam Barbat.in *addit.in verb.* vnum eſt valdè,
Idem Bald.in *rubr.C.de reuoc. his quæ in fraud.cre-
dit.* vbi dicit notandum tanquam ſingulare, ſub-
dens illud de gravato dilapidatore bona quo caſu
illa erũt ponenda ſub tuto.Ita quod commoditas
medij temporis ei non ſubtrahatur, dummodo
non conſtaret, quod dilatio eſſet appoſita favore
20 fideicommiſſarij, quia † tunc diſſipata eſſent to-
taliter dicta bona auferenda *l.in fideicommiſſis, §.
pollidius,ff.de vſur.*

Quarta concluſio Ex fideicommiſſo,ſeu ſubſtitutio-
nibus factis in contractu inter viuos eſt detrahen-
21 da legitima, quemadmodum ex illis, quæ † fiunt
in vltimis voluntatibus. Quaſi tales ſubſtitutio-
nes videantur alterare naturam contractus reti-
nendo naturam vltimæ voluntatis provt latè ex-
plicat Decian.*conſil.*1.n.24. *vſque ad* n.28. *libro* 4.

22 † Sæpè enim diſpoſitio inter viuos reſolvitur in
fideicommiſſum *l.miles ad ſororem 77 in prin.& l.cum pater filios 79 § donationis, de leg.2 cōſ.183 diligenter conſiderate, col.3 in fi nu.9 & conſ.195 num.5*
Rom. *conſ.172 nu.6 & conſ.513 nu.2* vbi Mandoſ.in
verb fideicom. Aym.*conſ.139 in fi.* Ita vt neque tunc
requiratur aditio Cremenſ. *ſingul.*14 tu ſcis quod
quando, poſt Bald.in *l 1 C.de don.cauſ.mort.*

Sicut dicimus è converſo, quod donatio inter viuos
23 facta in teſtamento valet† Bart.in *l.hæredes palam,*
21 *§ vlt.poſt gl.in verb.alienum, in fi.de teſtam.* Butt.
conſ.21.viſo puncto, in princ. Retinebit tamen naturam & vim contractus, neque regulabitur ſecundum vltimas voluntates Bald.in *l.ſi auia 6 in prin. C.de iur.deliber.& in l.ex teſtamento 29 nu.1 C.de fideicom.* Oldrad.*conſ.*114 factum eſt tale, *n.2* Caſt.
conſ 330 ſuper primo quæſito, *nu.1 lib.1* Dec.*conſil.*
292 *viſo teſtamento, col.2 in fi.verſ.* vtrum ſupradictis non obſtantibus, *n.2.*

Et in ſpecie quod debeatur legitima ex fideicōmiſſo
24 in contractibus inter viuos concludit Peregr. †
de fideicom.art.51 n.23 ad med.ver. ſi, vero is cui Petra, *eod tit.qu.4* Rot *diuerſ.dec.488 n.8 vers.quinto facit, in fi.part.1* Decian.*cons 1 nu.52 & 72 lib.4 & cons.41 col.30 in princ.nu 108 lib.1* Menoch.*cons.85 nu.18 verſ.* confert conjectura, *lib.1* Aym.*cons.19 col.4 in fi.vers.* ſi autem agatur ex tenore tranſactionis, *num.4* Quod etiam voluit Caſtr.*cons.288* notandum eſt, *nu.1 lib.2* quod ex ſimili reſtitutione facienda debetur non ſolum legitima, ſed etiam trebellianica. Quamvis hoc de trebellianica non ſit admittendum, cum illa hoc caſu non debeatur vt dictum eſt ſupra in 3 *concluſio.* provt in hoc non bene loqui Caſtr.advertit etiam Peregr. *de fideicomm art.51 nu.22 ante fi.verſ.* quamobrem non rectè.

Quinta concluſio. In reciproca donatione non ceſſat legitimæ detractio. Ideo illius reſpectu com-
25 petit querela inofficioſæ donationis, † non enim
poteſt dici onerosus titulus hujuſmodi conventionis, ſed lucrativus quamvis ſit reciprocus, quaſi tunc donatio reciproca habeat titulum oneroſum, quando tantum eſt datum, quantum re ipſa acceptum, vel quid minùs, aut plus, dummodo realis fuerit datio, & acceptatio, quia tunc habet vim venditionis & emptionis Roma.*cons.517 col. penult.in fi.vers.* in contrarium facit, *n.28* cum alijs per Tiraq.in *l.ſi vnquam in ve.b.* donatione largitus, *n.122 C.de reuoc. donat.* Menoc.*cons.691 n 3 lib. 7.* Cùm enim ita mutuo, & reciprocè donatur filij donātis nullum incommodum ſentiunt ex donatione patris. Nam loco rerum donatarum à patre, habent quod patri donatum eſt, Neque enim quævis cauſa oneroſa facit vt non ſit locus legitimæ, ſed illa ſolum, quæ verè, & merè eſt oneroſa, non vbi adeſt lucrum admixtum, tunc enim di-
26 citur cauſa quaſi lucrativa, † & ita in ſpecie quod
ex bonis pacto comprehenſis debeatur legitima non obſtante reciproca convētione deciſum fuit per Rot.coram Card.Seraph. Romana bonorum 16.Octobris 1579 quę eſt inter deciſiones Rot.*diuers.488 per tot.lib.1* de qua per Menoc.*cons.1126 nu.24 in fi.vers.* & ego ipſe, *n.12* vbi quod eſt verior opinio contra Gabr.*cons.136 n.4 & 5 cum ſeq. lib.2* & latè multis comprobat idem Menoc.*cons. 691 n.1 vſque ad n.10 lib.7* provt etiam conſuluit Decia.*cons 1 n.38 vſque ad n.72 lib.4.* Qui omnes conſilium dederunt in eodem met caſu dictæ deciſionis Rot.488 *part.1* & ibi reſpondent omnibus quę ex adverſo allegantur Hond.*cons.42 n.24 lib.2.*

Et facit quod dicimus de reciproco fideicommiſſo, in quo non poteſt filius gravari in legitima, quāvis adſit ſpes, & poſſit afferre tam commodum,
27 quam incōmodum† Bart.Bald.& alij in *l.ſi pater
puella, C.de inoffic.teſtam.* quidquid aliud ſequatur Vaſq.*ibid.n.3* cum contra eum ſit verior opinio, & magis communis vt teſtatur Menoch.*cons.691 n.5 lib.7* Alex.*cons.43* attēta & conſiderata, *col.vlt. poſt med.vers.tertio nō obſtat, n.7 lib.2* Dec.*cons.456* conſului alias, *col.3 ad med.verſic.* etiam dato, *nu.6* Gabr.*de legitim.conclus.1 n 6* & tanquam communem ſequitur Rot.*diuers.dec.488 n.8 p.1* Decian. *cons.1 nu.53 & 65 lib.4* & quod ſpes non ſit conſideranda in reciproca donatione concludit etiam Ruin.*cons.18 ante fi.lib.2* poſt Bart.in *l.*filius matrem, & ibi Iaſ.*n.3 C.de inoffic.teſtam.* Roder.Soar. in *l.*quoniam in prioribus, *ampliat 8 C.eod.tit.*

Sexta concluſio. Filius vel alius cui legitima debetur, ſi intervenerit in contractu donationis, & conſenſum præſtiterit reſtitutioni faciendæ in illos, qui vocantur ad bona donata poſt ejus mor-
28 tē, † aut ſimpliciter poſſederit, aut retinuerit bo-
na donata poterit d. legitimam detrahere, cū per hujuſmodi ſimplicem conſenſum non ſibi prejudicaverit, niſi ſpecialiter, & in individuo fuerit etiam legitimæ renunciatum *l.ſi quando, § & generaliter, C.de inoff.teſtam.* in ſpecie ita concludit Peregr.*de fideicommiſ.art.51 n.23 ad med.vers ſi vero.*
29 † Provt dicimus de approbatione, & agnitione,
tacita, quam facit filius de inofficioſa donatione facta à patre, quæ nullum ei præjudicium affert quoad legitimam, ſeu ejus ſupplemētum cùm requiratur expreſſa renunciatio, aut pactum quidquid contrarium ſequatur *glo.in l.cum donationib, 6 in verb.non agnouiſſi, C.de inoff.donat.* Cùm contra eam ſit verior opinio, vt teſtatur Cyn.*ibid.in princ.* Bart.*ad med.vers.* iſtud ſecundum Ang.*in.2* Caſtr.*in verb.agnouiſſi,* Salic.*n.1 ad med.ver.* ſed etiā contra. Quaſi non ſolū acquiratur agnitio præjudicij patris donantis, ſed etiam quod filius agnoſcat animo renunciandi, ſeu compenſandi Bald.in *d.l.cum donationib.vers.quæro nunquid ille.* Cùm etiam agnitio ſpecialis inducat approbationē, non autem agnitio vniverſalis. idem Bald.in *l.ſi ea quæ*
30 *amittitur 31 § ſi hæres, ad med.ff.inoff teſtā.* † Quid-
quid ſit in alio debito ex proviſione hominis, vel legis, in quo ſufficiet ſimplex agnitio, cum debitum legitimæ ſit alterius naturæ magis favorabilis. vt bene explicat Ruin.*cons.79 n.5 lib 2.*

Quemadmodum dicimus de filio gravato per fideicommiſſum vniverſale in vltima voluntate, quāvis enim obligetur ex quaſi contractu agnoſcendo hæreditatem, & conſentiendo fideicommiſſo,
31 †poteſt tamen detrahere legitimam Iaſ.*cons.162 n.
3 lib.2 per § cæterùm, authent.vt cum de app.cogn. l.ſi quando, § generaliter, C.de inoff.teſtam.* Ang.in *l.iubemus, C.ad trebell.* Alex.*cōs.69* ſuper primo dubio *col.2 in prin.vers.* nec obſtat ſi dicatur, *lib.1* Bal.in *l.hac edictali, in verb.quā obſeruationē, col.4 ad med. n.15 vers.* juxta hoc quæro, *C.de secūd.nup* Menoc. *cons.71 n.42 lib.1,* latè Peregr.*de fideicom.art 36 n.*
32 *81 vſque ad num.98.* † Cùm ſemper debeat fieri
ſpecialis mentio de legitima, vt illi præjudicetur Aym.*conſil.89 cum non emphyteuſ.col.vlt.ad med. verſic.* nec obſtat quod dicitur de agnatione, *lib.*
4 Ang.

Digitized by Google

4. Ang.in *l. ſi his, de tranſact.* Aret in § *cum autem, ad ſimiles de inoff. teſtam.* Surd. *de alim. tit. 9 q. 15. n. 4*
Card Mantic. *de conject. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8. nu. 8.*
Ceph. *cons. 148. n. 25. & 26.*
Quorũ ratio eſt, quia legitima videtur eſſe in facul-
tatibus proprijs ipſius filij *l. cohæredi, §. cum filio,*
33 *de vulg. & pupill.* †Quare eſt detrahenda tanquam
naturale debitum, & velut bonorum ſubſidium *l.*
cum ratio, in fi. de bon. damnat. Surd. *cons. 422. nu. 6.*
lib. 3. Vnde poterit retinere adverſus fideicom-
miſſarium, neque veniet in reſtitutione, tanquam
res non pertinens ad teſtatorem cum etiam non
ſit credendum donantem voluiſſe includere legi-
timam in reſtitutione bonorum Ang. *cons. 151. n. 12*
poſt glo. vlt. in l. precibus, C. de impub. & alijs ſubſtit.
quod tanquam ſingulare, & perpetuo notandum
refert Card Mant. *de conject. vlt. volunt. lib. 7. tit. 8.*
n. 7. Imol. in *l. centurio, n. 4. de vulg. & pupill. ſubſtit.*
Simile eſt in trebellianica, cui non cenſetur renun-
ciatum per ſimplicem aditionem, aut approba-
tionem teſtamenti, cùm requiratur expreſſa re-
34 nunciatio, † quaſi illa ſimplex immixtio non o-
bliget adeuntem niſi ſecundum legis diſpoſitio-
nem, Gabr. *cõs. 96 n. 2 lib. 1* poſt Dec. *cons. 256 quæ-*
ritur an legitimatus, col. fi. vers. non obſtat quod
ſaltem videtur, Pariſ. *cons. 23 num. 18 lib. 3* Berraz.
cons. civil. 75 num. 21 & 22 cum alijs per Menoch.
cons. 1141 n. 24 lib. 12 Peregr. *de fideicom. art. 3 n. 118*
vers ſed contra quod ſimplex.
Præterea vltra conſenſum filij expreſſum, vt ei fiat
præjudicium in legitima, requireretur etiam quod
pater illum gravaret prohibendo ne aliud pro le-
35 gitima petere poſſit, tunc enim excluditur à que-
rela inofficioſi, quia non poteſt negari quod tũc
filius cogitaverit de amiſſione legitimæ, cujus
ſpecialis mentio facta fuit à donante, cum per-
mittatur filio approbare volũtatem patris in præ-
judicium ſuæ legitimæ ſi voluerit *l. ſi quando, §. &*
generaliter, ſ. de inoff. teſtam. Pariſ. *cons 9 nu. 4 lib 3*
Dec. *cons. 687* viſis & diligenter *nu. 1 in fi. vers.* ad
hoc breviter reſpondetur, Card. Mant. *de cõiect.*
vlt. volunt. lib 7 tit. 8 num 1. & late declarat Surd.
cons. 357 nu. 33 lib. 3 & multis comprobat Menoch.
cons 209 n. 95 vſque ad n. 105 lib. 3 & cons 453 n. 10
vſque ad n. 17 lib. 4.
Imo non ſolum requireretur quod pater prohibuiſ-
ſet, ne filius poſſet plus petere pro legitima, ſed
etiam opus eſſet vt idem filius in tali approbatio-
ne voluntatis patris expreſsè renunciaſſet legiti-
36 mæ. †quia alias approbatio non præjudicaret ſe-
cundum Alex. *cons. 8* viſis ſubtiliſſimis, *col. 5 in fi. n.*
21 ver. nec obſtat quod agnoverit, *lib. 3* & ibi Nat.
in *addit. n verb. diſpoſitio.* Idem Alex. *conſil 89 v.*
rum emphyteuſis, *n. 13 & 14 col. vlt. ante med. vers.*
nec obſtat id quod dicitur, *libro 4* Addit. ad Dec.
cons. 687 in verb. acceptaſſe, Pariſ. *cons. 43 n. 35 vſque*
ad num. 39 libro 3 latè Roder. Soar. in *l.* quoniam in
prioribus, *ampl. 9 C. de inoff. teſtam.*
Verùm eſſet quod ſi filius in vita patris per ſtipula-
tionem, aut promiſſionem renunciaſſet ſucceſſio-
ni paternæ ex vi pacti excluderetur filius à legiti-
37 ma †quamvis ſimpliciter renunciaverit Surd. *cons.*
357 nu. 31 facit etiam, *ver.* poſt Reb. Alex. *cons. 42*
col. vlt. nu. 13. & 14 Ruin. *cons. 56 n. 7 vſque ad nu. 13*
lib. 2 Caſtr. in *l. ſi quando, § & generaliter, nu. 3 ad*
med. verſ. ſed quid ſi diceret, *C. de inoff. teſtam.* & be-
ne declarat Bart. in *l. 1 § quis h. bet. 4, q. 4 n. 6 in fi.*
38 *de bonor. poſſeſſ. contr. tabul.* †Vbi quod filius ſit ex-

cludatur à ſucceſſione ex pacto inito; non pote-
rit deinde prætextu a patre teſtamentum impu-
gnare, quod poſſet facere, ſi ei legitima debere-
tur, & ſequitur Iaſ. *cons. 104 col. penul. poſt med. ver.*
& prædict. renunc. lib. 4 Rol. *cons. 11 n. 13 cum ſeq. lib.*
1 Ruin. *cons. 51 n. 13 col. 2 lit. in prin. vers.* poteſt etiam
aliter reſpondere, *lib. 3 in l. gallus, §* & quid ſi tan-
tùm, *n. 179 in fi. col. 87 poſt med. verſ.* & tenendo i-
ſtam partem, *de liber. & poſthum.* quem ab omni-
bus approbari teſtatur Menoch. *conſ. 71 nu. 8 lib. 1.*
39 †Et ratio eſt quia tunc filius nullum jus habet in
legitima, cùm viuente patre illi non debeatur *l. 1*
§ ſi impuberi, de coll. bon. Vnde non eſt mirum, ſi à
jure quærendo faciliùs excluditur. Quod non cõ-
tingit in caſu *l. ſi quando, § generaliter, ff. de inoffic.*
teſt. Vbi jam erat quæſitum jus filio poſt mortem
patris, ideo maior expreſſio requiritur provt di-
ſtinguit Rip. Comenſ. *conſ. 188 ſpectabiles milites, ad*
med. vers. & ad rationes, Tiraq *de jur. primog. q. 55*
n. 14 Curt. Iun. *conſ. 10 n. 3 col. 2 ad med. verſ. cõfirm.*
hac diſtinct. lib. 1 Et licet etiam patre viuente con-
ſiderari poſſit aliqua legitima filij. Tamen illa tũc
diceretur juncta ipſi patrimonio Vnde filius ſim-
pliciter renunciando aliqua re accepta per pactũ
bonis, & hæreditati patris, videtur etiam renun-
ciaſſe legitimæ, quaſi tunc non detur illius ſepa-
ratio è dictis bonis provt declarat Ruin in *d. § &*
quid ſi tantum, n 80 poſt Bar. & Alex. in *l.* quia po-
40 terat, *ff. ad trebell.* †Quamvis enim ſimplex renũ-
ciatio, aut renunciatio ad jus futurum non exten-
datur Tamen aliud eſt in pacto, aut conventione
quæ etiam tollit jus futurum provt in ſpecie de-
clarat Caſt. in *l. 2 n. 7 ver.* quæro quid ſi ante mor-
tem, *C. ſi in fraud. patr. per text. in l. 1 C. de pact.*
Item prædicta magis procederent in donationibus
cum hujuſmodi fideicommiſſo, aut ſubſtitutione,
cùm enim ſint plures donationes ſeparatæ princi-
pales, non acceſſoriæ, nec dependentes à prima,
41 vt dictum eſt ſupra in 1 *concluſ.* † Non eſt dicen-
dum, vt filius approbando ſimpliciter donatio-
nem præjudicet ſibi in legitima reſpectu illius
donationis, quæ tranſit in ſubſtitutum, cùm talis
conſenſus poſſit habere diverſum finem, vnde
non intelligetur facta renunciatio de qua debet
claré apparere Rot. *dec. 63 ad fi. verſ.* præterea licet
41 *de appell. in nou.* Menoc. *conſ. 1131 n. 5 lib. 12.* †Cùm
regulariter non præſumatur renunciatio, quando
alia quævis conjectura poteſt capi Ioan. Andr. &
alij in *c.* accedentibus, *de priu.* Dec. in *l.* cujus per
errorem 51 *n. 2 ff de reg. iur.* Aym. *conſ. 678 n. 9 libr*
43 4. †Maximè, quia etiam ex eademmet donatione
nedùm ex diverſa datur facultas donatario vnam
partem capere, reliquam repudiare. Quidquid a-
liud ſit in inſtitutione hæredis aut delatione hæ-
reditatis ab inteſtato iſtæ enim habent ſuam per-
fectionem, antequam acceptentur cum pendeant
ex vnius tantum voluntate ſcilicet defuncti ex-
preſſa, quando ex teſtamento, vel tacita ſi ab inte-
ſtato ſucceditur. Quamvis hæc etiam dicatur ex-
preſſa reſpectu voluntatis legis. Ideo non datur
diviſio poſt perfectionem, quod non eſt in dona-
tione, cum illa non habeat perfectionem priuſ-
quam donatarius conſentiat. Quare nõ mirum
ſi poteſt pro parte acceptari, & percipi, provt be-
ne declarat Bart. in *l. x ff. de acquir. hæred.* & tan-
quam ſingularem commendat Gul. Benedict. in *cap.*
Rainutius in *verb.* & vxorem nomine adelaſiam,
prælud. 4 n. 113 de teſtam.

tionis, nec ea quæ eſt tempore mortis, ſed ſolum
illa, quę eſſet tempore obitus ſi donatio facta non
fuiſſet poſt Bereng. & alios in *l. quartam*, *ff. ad le-
gem falc.* Fiet igitur computatio habito reſpectu
quāta eſſent bona ante donationem quæ non mi-
nuitur ſi tot extant, quæ ſufficiant pro ſupplemē-
to legitimæ, quibus non extantibus minueretur
donatio Bald. Novell. *cons. 148. n. 7. vers.* quæ legi-
tima in caſu, *lib. 1. inte. cons.* Soc. cū alijs per Surd.
cons. 332. n. 14. lib. 3. vbi tamen vult quod ſuppletio
fiat tam ex bonis donatis, quam ex alijs bonis ſe-
cundùm Caſtr. *cons. 354. & 356. lib. 2.* Aym. *cons. 165
n. 5.* Bertrand. *cons. 49. in fi. lib. 3.* Rol. *cons. 65. nu. 29.
lib. 1.* latè Dec. *cons. 1. n. 48. lib. 4.*

Ratio prædictorum eſt, quia legitima non minuitur
58 per voluntarias alienationes, vt eſt donatio † Bart.
in *l. cum a, §. Imperator, ff. de legat. 2.* Pariſ. *cons. 32. n.
28. lib. 1.* Bertrand. *cons. 474. n. 2. lib. 4.* Tales enim
donationes ſunt inofficioſæ tanquam tendentes
ad diminuendam legitimam filiorum *l. ſi vir, C. de
inoffic. donat.* Vnde meritò debet inſpici tempus,
quo factæ ſunt Becc. *cons. 68. n. 2.* Surd. *cons. 331. nu.
14 ante fi. lib. 3.* Adeo vt etiam onus alendi tran-
ſeat in illum, in quem devenerunt bona donata;
Quamvis enim non poſſit agi in vita donantis ad
revocandam donationem inofficioſam per libe-
ros, qui non habent jus in bonis patris illo viuen-
59 te † Guid Pap. *dec. 486. ad med. vers.* veritas tamen
eſt poſt Bart. in *l. 1. §. ſi impuberi, ff. de col. bonor.* Ta-
men ſi alter filiorum ſit pauper qui non poſſit ſe
alere, iſtud onus ſpectabit ad donatarium Imol. *in
l. cum a ſe, §. Imperator, in fi. de legat. 1.*

Quando tamen adeſſent legata iſta ſuppletio debe-
ret fieri pro rata de legatis, & donatione inter vi-
60 uos, † ita vt à quolibet pro portione detrahitur,
quaſi quilibet habeat partem defuncti. Vnde e-
tiam quilibet tenebitur pro rata ad ſupplemen-
tum *l. ſi libertus ſub conditione 20. §. libertus, & ibi
gl. in verb. pro rata ff. de bon. liberi. l. in ſeruitutum, §
fi. ff. eod. tit.*

In hac tamen verior eſt opinio, quod priùs omnia
legata, & fideicommiſſa annullentur quibus non
ſufficientibus ad legitimam tunc ſtabitur querela
61 contra donationem factam inter vivos. † Æquius
enim eſt vt illa quæ habent efficaciam de præſen-
ti difficiliùs revocentur, quam ea quę adhuc pen-
dent, provt ſunt legata, & fideicommiſſa quæ ad-
huc ſtant in ſuſpenſo, quaſi donationes jam ha-
buerint effectum ſuum. Cùm etiam reſpectu do-
nantis obligatio inter viuos jam ſit cōtracta, quę
reſcindit legata, & fideicommiſſa. Vnde priùs i-
ſta annullabuntur quam contractus. Ita in ſpecie
concludit Bald. in *l. 1. col. 4. in fi. n. 7 vers. ſit igitur
tertia quæſtio, C. de inoff. donat. per text. in l. 1. ff. de
bon. auct. iud. poſſid. l. in ratione, la prima, §. quod vul-
gò, ff. ad leg. falc. d. l. Neſennius 22. §. ſerue, ff. eod. tit.*
Quod etiam priùs voluit Bart. in *d. l. 1. in fi. n. 4. q. 2
vers.* quidquid & ibi Cyn. *col. 3. ad med. vers.* quod
ergo habebit remedium, *quæſt. 2. nu. 4.* Azo. in *l. 1.
C. ſi quid in fraud. patron.*

Ne que obſtat quod donatarij non debeant eſſe me-
lioris conditionis, quam legatarij *l. ſiue hereditaria, de negot. geſt.* Vnde etiam eos pro rata tanget
iſta revocatio provt concludit in puncto Salic, in
d. l. 1. in fi. vers. & iſtam partem teneo, *C. de inoffic.
donat.* Quia contraria ſententia eſt verior, & ma-
gis communis, vt teſtatur Caſtr. in *d. l. 1. col. 4. in fi.
62 vers.* breviter, poſt Gul. de Cun. ibid. † Quaſi ma-
gis cōveniens ſit, vt legata priùs rejiciantur tan-
quam dependentia ab vnius voluntate, quā con-
tractus jam geſti, in quibus adeſt voluntas duo-
rum, quæ eſt fortior & potentior *l. ſi vniuerſa 15. C.
leg. l. 2. C. de inoff. donat.* Exemplo patroni in cujus
fraudem libertus alienavit, debet enim priùs pro-
ponere querelam, vt reſcindatur diſpoſitio vlti-
mæ voluntatis, quæ nondum eſt ſortita effectum
provt in ſpecie caſus noſtri conſiderat Bellapert.
in *l. 1. col. penul. in fi. vers.* vnde credo, *C. de inoff. do-
63 nat.* † Cùm etiam multa facta teneant, quę à prin-
cipio fieri prohibentur, & donata reſpectu le-
gatariorum ſint præferenda, ſicut certantes de
damno præferantur certantibus de lucro, *l. ſanciſ-
mus, § licentia, C. de iur. deliber.* Ita vt non ſit con-
ſideranda fraus illius, in quem fuit alienatū, quid-
quid aliud ſit in debitore alienante in fraudē cre-
ditoris vt declarat Azo. in *l. 1. C. ſi in fraud. patron.*
Et quidquid poſſit agi contra eundem donata-
rium de dolo, de quo Bald. in *l. 2. n. 3. vers. cum em-
ptor. C. ſi in fraud. patron.* Addit ad Salic, *ibid. nu. 7.
vers.* quot ſunt actiones.

Nona concluſio. Stante æquiparatione, quæ adeſt
inter querelam inofficioſi teſtamēti, & inofficio-
ſæ donationis *l. fi. C. de inoff. donat.* Bart. in *l. 1. in 3.
64 nota, C. eod. tit.* † Sequitur veriùs eſſe, quod debeat
ceſſare querela inofficioſæ donationis, quando
filio volēti revocare fuit aliquid relictum, provt
ceſſat querela inofficioſi teſtamenti; Quia tunc
ſolùm datur jus agēdi ad ſupplementum hoc eſt
condictio ex lege juxta diſpoſitionem *l. omnimo-
do, C. de inoff. teſt.* [illegible] *l. ſi C. de inoff. donat.* Ang. in
l. 1. n. 2. in princ. vers. ſic intelligo, *C. eod. tit.* Natt.
cons. 125. n. 3. & 5. Corn. *cons. 54.* in themate præſup-
ponitur, *col. vlt. in princ. vers.* ſed dictus dominus,
n. 8. lib. 4. Abb in *c. fi. n. 3. col. 3. poſt prin. vers.* aut fuit
donatio facta, *de donat.* Et de communi opinione
teſtatur Coſt. in *c. ſi pater, par. 3. in verb.* privare nō
poſſit, *n. 14. de teſtam. in 6* Bertrand. *cons. 38. n. 3. lib. 1.
part. 2.* Clar. in *§. donatio, qu. 24.* ſed quid ſi pater,
n. 4. quod priùs voluit Bart in *l. cum a ſe 89. §. Im-
perator, col. 1. in fi. vers ſecundo caſu, ff. de leg. 1.* & ibi
Imol. *col. 1. in fi. vers.* ſi vero in extraneum, *nu. 8. &
col. 2. in fi. vers.* præterea poteſt dici, *nu. 10.* latè Iaſ.
cons. 125. col. vlt. ante med. vers. condeſcendo nunc
65 *n. 2. lib. 1.* Vbi etiam, † ex hoc infert, quod ſi pater
totum donauit, & poſtea multa quæſivit quæ filio
reliquit non habebit locum querela inofficioſæ
donationis, quia habebit legitimam ſuam Salic,
in *l. 1. q. 4. C. de inoff. donat.*

Et quod magis eſt non ſolùm prædicta procedunt
quādo filio aliquid relictum eſt in paterno teſta-
66 mēto, † ſed etiam ſi ab inteſtato pater deceſſerit.
Etenim, ſi quid quoque minimum filius in hære-
ditate invenerit operabitur vt non poſſit agi cō-
tra donatarium querela inofficioſæ donationis
67 juxta *l. 3. C. de inoff. donat.* ſed ſolum dabitur actio
ad ſupplementum Raph. Cuman. in *l. cum a ſe 89.
§. Imperator, ff. de leg. 2.* quem ſequitur Coſt. in *c. ſi
pater, part. 3. in verb.* privare non poſſit, *n. 15. de te-
ſtam, in 6.* ſufficit enim judicium patris ab inteſta-
to decedentis, cujus voluntas eſt conſideranda
non ſecùs ac ſi eſſet ex teſtamento, licet vna ſit
expreſſa, alia tacita Salic in *l. col. 3. poſt princ. vers.
tertio,* quia adeſt. *n. 8. ff. de hæred. inſtit. per text. in l.
conficiuntur, §. ſi quis poſt. & l. ſi quis eum nullum,
ff. de iur. codicillor. l. ab exheredato ſubſtituto, ver-
68 ſic,* quod & legitimi, *ff. de legat. 1.* † Cùm paria

& pro parte repudiare legatum. Etiamſi ſit diuiſum in pluribus præſtationibus n.3 Limita in hæredibus legatarij, n.4. & quæ ſit ratio, n.5. Quid ſi legatarius reliquerit vnum hæredem, n.7.

2 Voluntas defuncti eſt vnica, & indiuidua.

6 Hæredibus plus conceditur, quam defuncto.

8 Hæres legatarij non poteſt partem ſuæ partis repudiare, & aliam retinere.

9 Conditio appoſita in legato, quæ venit implenda non diuiditur inter hæredes, niſi eſſet appoſita pluribus, & 12. Sed ea impleta poſſunt diuidere, n.11.

10 Facta regulariter non diuiduntur.

13 Legatarius non adimplens in totum onus ſibi à teſtatore impoſitum, ſed tantum pro parte amittet legatum. Siue onus ſit appoſitum per viam conditionis, ſiue modi, ſiue diſpoſitionis, n.14. Etiam ſi contrauentio ſit in parte reſpectu temporis, n.15.

16 Salarium debitum officiali remoto propter eius culpam an debeatur pro parte, & n.17.

18 Legatum poteſt pro parte acceptari, & pro parte repudiari, ſi relinquatur per partes in diuerſis clauſulis, & oretenibus. Declara vt n.22. Secus eſt in hæreditate, n.19. Et de ratione, n.20.

20 In hæreditate repræſentatio non poteſt fieri pro parte, tam quoad bona, quam quoad tempus.

23 Legatarius cui plures res fuerunt à teſtatore legatæ poterit vnam acceptare, alteram repudiare. Limita quando in ea quæ repudiatur adeſt onus annexum, n.34. & 36.

24 Repudiatio & acceptatio magis admittitur in legatis factis à diuerſis perſonis, dummodo non redundet in præiudicium hæredis.

25 Maritus non poteſt repudiare legatum in præiudicium filiorum primi matrimonij, ſi mater inſtituat filium ex ſecundo viro, & plus relinquat marito, quam filijs primi matrimonij.

26 Ius acquiritur filiis eo ipſo quod plus relinquitur viro, quam filiis prioris matrimonij, ſiue maritus acceptet, ſiue repudiet.

27 Is cui competunt duo iura, poteſt vnum reſpuere, alterum retinere.

28 Lega ŭ poteſt quis acceptare repudiata hæreditate.

29 Vxor impube poteſt repudiare legatum ſibi factum à marito diuiſe, & quartam integram petere.

30 Plura legata loco vnius ſubrogata non poſſunt diuidi nec pro parte acceptari, vel repudiari.

31 Teſtator ſi legat alle ſeruos, aut pro ſingulis ſeruis decem, non licebit legatario acceptare quatuor ſeruos, & in locum aliorum velle quadraginta alternatiue legata.

32 Variatio non admittitur circa vnum, vel circa plura quæ habentur loco vnius.

33 Legatarius ſicut in legato alternatiuo non poteſt eligere partem de vno, & partem de altero, ita quando electio competit debitori non poteſt pars in vno, & pars in alio ſolui.

34 Repudiatio vnius ex duobus legatis non datur ſi in repudiato adeſt onus annexum.

35 Falcidia detrahitur tam de ſeruo, quam de decem, ſi quis legauerit decem, & Stichū cum onere manumittēdi, quamvis legatum ſerui fuerit repudiatū.

37 Executor ſentiens commodum debet ſatiſdare, ſecus ſi nullam percipiat vtilitatem. Et non poterit legatum repudiare, vt euitet onus ſatiſdandi.

38 Legatū tutori relictum præſumitur cōtemplatione tutelæ, ideo vt ſi nolit tutelā acceptare legatū vadat ad pupillum. Secus ſi legatum fieret cōiunctè, n.39.

40 Conditio eſt indiuidua ratione legati, quod eſt indiuiduum.

41 In legato plurium rerum ſub nomine vniuerſali, vel collectiuo non datur agnitio vnius, & repudiatio alterius.

42 Diſpoſitiones tot eſſe intelliguntur quot ſunt ſummæ, vel res ſpecialiter deſignatæ, ſecus ſi generaliter, vel vniuerſaliter deſignentur.

43 Legatarius ſi decedat conditione non impleta, an tranſmittat ad hæredem tam legatum, quam facultatem implendi conditionem, licet ab aliquo eſſerum non poſſet pro parte impleri.

Caput CCXLVIII.

Legatum non poteſt diuidi per legatarium. Ideo non datur acceptatio illius in parte, &
1 pro alia parte repudiatio † *l. legatarius 38. de legat. 1. & ibi glo. in verb. non poteſt, l. neminem 4. cum ſe-*
2 *quent. de legat. 2. ſi cui res legatu 60. eod. tit.* † Etenim voluntas defuncti eſt vnica, & individua, vnde in totum debet acceptari, vel repudiari tanquam non recipiens diuiſionem *l. cum, q. 18. § pro parte ff. de his, quib. vt indign. l. nam abſurdum, de bon. libert. l. 3 de acquir. hæred.* Aug. *de teſtam. gl. 64. n. 1. tom. 8 p. 1. fol. 58.*

Quæ procedunt quamvis legatum conceptum vnica diſpoſitione eſſet diuiſum in pluribus præſta-
3 tionibus, † quia non poteſt vna præſtatio expleri, & alia reſpui Sim. de Pret. *de interpreta. vlt. volunt. lib. 4. dub. 2. interpret. vlt. verſ. ad quintum inſpecto, nu. 4. in fi. fol. 479.* & latè declarat Grat. *conſ. 81. n. 30. & conſ. 82. n. 2. 13 & 14. lib. 2.*

Hæc tamen Dixi eſſe intelligenda in legatario, ſe-
4 cùs autem in hæredibus illius. † Nam legatario mortuo ſine aditione legati, vel repudiatione poterit vnus ex illius hæredibus partem legati agnoſcere, & alter ſuam partem repudiare *l. lega-*
5 *tarius 38. de legat. 1.* † Ratio eſt quia legatum, & actio, ac obligatio illius ipſo iure diuiditur inter hæredes legatarij *l. 1. & 2. Cod. de hæred. act. l. 1. ſi cert. pet. l. ſi habes, C. de neg. geſtis.* Vnde nō prohibetur vnus ſuam partem repudiare, alter verò acceptare, quia pro illa portione ſibi debita acceptat, ſeu repudiat totum quod ſibi debetur, cū etiam quilibet hæres repræſentat perſonam de-
6 functi pro ſua parte *l. cū à matre, C. de rei vindic.* † Ex quo ſequitur vnum notabile, quod plus conceditur hæredibus quam defuncto ſicut in *l. ſi a. liena, § ſcæuola, de vulg. & pup. l. fi. C. de euict.* quod dicit
7 ſingulare Iaſ. in *l. legatarius 38. nu. 2. de legat. 1.* † Quidquid aliud ſit quando legatarius relinquit ſolum vnum hæredem; quia tunc ſicut defunctus non poſſet legatum pro parte acceptare, & pro parte repudiare, ita neque ejus hæres, ſi vnus eſt Iaſ. in *l. 1. col. 2 ad med. in gl. in verbo non poteſt, n. 16 de acquir. hæred.* Aug. *de teſtam gl. 63. in fi.*

Verùm eſſet quod vnus ex hæredibus non haberet facultatem repudiandi partem ſuæ partis, & ac-
8 ceptandi partem ejuſdem partis; † Nam cum pro illa parte repræſentet perſonam defuncti *l. 1. § fi. de prætor. ſtipul.* non poteſt pro illa portione diuidere voluntatem ſui auctoris: quia tunc non repræſentaret in totum perſonam defuncti, provt in ſpecie notat Gomeſ. *de legat. tom. 1. c. 12. n. 33. ad med. verſ. ex quo notabiliter infertur.* Et voluit priùs Iaſ. in *l. legatarius 38. in 2. notab. in fi. n. 2. de leg. 1. per text. l. neminem 4. de legat. 2.* & notat etiam Imol. in *d. l. legatarius, n. 2. in fi.*

Si autem legatarius aliquid deberet hæredi cauſa

conditionis implendæ, & habendi legatum iſta
9 †cõditio non diuiditur inter hæredes, cum enim
ſit adjecta vni non poteſt ſcindi Quidquid ſecùs
ſit quando eſſet appoſita pluribus, habuit enim
originem in perſona defũcti, qui erat vnus, quare
non debet dividi inter plures hęredes legatarij *l. cui fundus, 55. in fi.* & ibi Caſtr. *n. 3. ff. de cond. & demõſt.* conditio enim eſt quid facti *l. cui hæres,*
10 *in princ. ff. eod.* vnde eſt indiviſibilis, †cũ facta regulariter non dividantur *l. 2. §. item ſi in facto, l. 4 §. cato. l. ſtipul. non diuid. in prin. de verb. oblig.* Ideo
non mirũ, ſi iſta conditio non poteſt dividi, neq;
ſcindi inter hæredes legatarij, quamvis legatum
inter eos diuidatur, quod conſiſtit in obligatione, & actione, quæ ipſo jure diuiditur inter hęre-
11 des per legem duodecim tabularum. †Totum igitur eſt dandum abſq; aliqua diuiſione, vt legatum ſoluatur, & illo dato poterunt poſtea hæredes diuidere legatum, & vnus partem habere, vel
repudiare Gl. in *l. legatarius 38 in prin. in verb. hæredes, ff. de legat. 1* & ibi Bart. *oppoſ. 1.* & Iaſ. *in fi. n.*
12 11. † Quidquid aliud ſit quando conditio dandi
eſſet adſcripta pluribus. & quãdo adeſt pluralitas
ex parte eorum, quibus erat dandum non habẽtium dare, & in alijs conditionibus, & caſibus de
quibus latè Caſtr. in *d. l. cui fundus 55. de cond. & demõſt.* Doct. in *l. ſi plures, C. de cond. inſert. l. plantius, l. qui hæredi, § ſi duorum, l. penult. de cond. & demonſt. l.* Stichum qui meus erit, *in fi. de leg. 1.*

Et iſta ratione quod legatario non licet ſcindere
legatum, patet veriùs eſſe, quod onus per legatarium recuſatum in parte facit illum perdere
13 rogatum legatum, †quaſi declinans partem totũ
declinaſſe videatur. Præſumitur enim totum relinqui à teſtatore contemplatione partis, a qua
vult legatarius ſe eximere. Vnde cùm ſit relictũ
vna contemplatione cẽſetur individuum, & per
conſequens legatarius ſicut non poteſt pro parte legatum amittere, ita etiam non poteſt ſe indignum pro parte conſtituere Bart. in *l. etiam ſi*
14 *partis* 114. & ibi Florian. *num. 3. ff. de leg. 1.* †Quod
procedit ſive onus ſit impoſitum per viam conditionis, ſive modi, ſive diſpoſitionis, vt latè explicat Grat. *conſil. 81. n. 29 lib. 2.*

Ampliùs non ſolũ prædicta ſunt vera, quando contraventio eſt in parte reſpectu rerum, vt in totũ
privetur legato, ſed etiam ſi legatarius contrave-
15 nit in parte reſpectu temporis, †nam tunc etiam
in totum privabitur nulla habita conſideratione
temporis præteriti, cujus reſpectu neque vllum
commodum ſentiẽt, cùm enim ſit vnicum legatum, & onus individuum, non poteſt pars legati
acceptari, & pars oneris ſubiri, ſed deficiendo in
parte oneris totum amittitur, cùm ſit validum
argumẽtum de re ad tempus *l. miles ita, de milit. teſt.* & in ſpecie ita cõcludit Grat. *cõſ. 82. n. 1. lib. 2.*
Non admiſſa opinione Bart. diſtinguentis inter
res & tẽpus in *l. mæuia, 13. in prin. n. 3. in fi. verſ. nec obſtat, de ann. leg.* Cũ indiſtinctè contraria opinio
ſit verior, vt teſtatur Curt. Iun. in *l. diẽ functo, col. 1 in pr. n. 42.* & ibi Alex. *col. pen. in fi. n. 32. de offic. aſ-*
16 *ſeſſ.* Quidquid aliud ſit in ſalario debito officiali
remoto propter ejus culpam, quod ei debetur
pro parte, cùm ſalarium, & tempus recipiant diviſionem *l. ſeio, in princ. de ann. leg.* Quod non eſt
in legato tãquam individuo, vt notat Dec. in *d. l.*
17 *in diem functo. col. pen. in prin. n. 21. & 22.* †Licet in
ſalario idem eſſet, quando officialis removeretur propter delictum concernẽs vniformiter totum tempus ſui officij per rationem individuitatis, & in alijs caſibus de quibus per Cagn. in *d. l. diem functo, nu. 208. verſ. limitatur primo,* Corſet.
ſing. 111. in verb. ſalarium, incip. index delinquentis

Secundò declara prædicta quando legatum relinquitur in vna & eadem oratione, & clauſula, ſecùs autem ſi relinqueretur per partes in diverſis
18 clauſulis, & orationibus; †Tunc enim poſſet legatarius vnam partem legati acceptare, & aliam
repudiare, quia ipſemet teſtator diviſit ſuam voluntatem, vnde etiam iſta diuiſio permittetur legatario, quare ſi primo legatur vna pars fũdi, deindè altera portio ejuſdẽ fundi, datur diuiſio, &
tot sũt fundi quot partes *l. planè, in fi. ff. de lega. 1.*
Dabitur ergo acceptatio vnius, & alterius repu-
19 diatio. †Quidquid aliud ſit in hæreditate, in qua
eſt major vnitas, quam in legatis. Ita in puncto
declarat Caſtr. in *l. quãdã elogio, 20 col. 3. in fi. verſ. tertio oppono, n. 5. poſt med. C. de iur. delib.* & eſſe
caſum ſingularẽ & alibi non reperiri dicit Aret.
in *l. ſi ſolus, 79. col. 1. in fi. verſ. & iſta fuit ratio dubitandi, ff. de acquir. hæred.* & tanquam dictum venieum notat etiam Surd. *de alim. tit. 9. q. 4. n. 31.*

Neque obſtat quod hæreditas non poſſit pro parte
acceptari, & pro parte repudiari, quamvis relinquatur in ſolidum, vel per partes *l. quædam elo-*
20 *gio, C. de iure deliber.* †Quia aliud eſt in legato,
in quo non datur proprie aliqua repræſentatio
perſonæ defuncti, cùm ſit ſucceſſio particularis,
& non neceſſaria, ideò pro parte poteſt agnoſci,
ſecùs in hæreditate, in qua datur à jure dicta re-
21 præſentatio, quæ non poteſt fieri pro parte, †
tam quoad bona, quam quoad tempus *l. ius noſtrum, de reg. iur. l. hæreditas ex die, de hæred. inſtit. l. 2. de acquir. hæredit.* cùm teſtator voluerit ſuam
perſonam repræſentari in ſolidum, & ſic nõ poteſt vna portio repudiari, & alia acceptari, non
ſolùm ſi res deducatur ad caſum inteſtati, ſed etiam ſi ex præſumpta voluntate defuncti videtur induci, vt voluerit hęredẽ vocatum ad plures partes non habere vnam ſine alia, prout in
terminis iſta diſtinguit Aret. in *l. ſi ſolus, 79. col. 2 poſt princ. verſ. & ſecundum hoc ampliabitur, ff. de acquir. hæred.* Gomeſ. *var. reſol. tom. 1. cap. 12. nu. 33. poſt med. verſ. ex quo infertur.*

Iſta tamen ſunt vera quando pro diuiſo relinqueret teſtator eidem legatario diverſas portiones
22 ejuſdem fundi, †tunc enim quælibet portio eſt
nouus fundus, non autem quando pro indiuiſo
l. meuius, §. duobus, de legat. 2. & in ſpecie acceptationis legati pro parte ita declarat Caſtr. in *l. quædam elogio, 20. col. 4. in princ. verſic. aliud tamen eſſet verum, ſub n. 5. C. de iur. deliber.*

Tertiò ſi eſſent plures res alicui legatæ à teſtatore,
tũc poterit per legatariũ vna acceptari, altera re-
23 pudiari †Rip. in *l. ſi ex toto, 8. §. ſi ita legatũ, de leg. 1.* Surd. *de alim. q. 4. tit. 9. n. 32. & q. 35. tit. 9. nu* 30.
Spin. *de teſtam. glo. 9. in princ. n.* 30. poſt Peralt. *in l.*
24 *nemine, ff. de lega. 2.* Quæ †repudiatio & acceptatio magis admitteretur in legatis factis à diverſis
perſonis cùm ſit licitũ vnum repudiare, & aliud
agnoſcere *l. nominem, 4. cum l. ſeq. de lega. 2.* dummodo tamen non redundet in præjudicium hęredis, à quo fuiſſet relictum ſecundum legatum
Bertrã. in *l. hac ediƈtali, §. ſi verò plus, C. de ſecund.*
25 *nupt.* † Vbi ſi mater inſtituat filium ex ſecundo
viro, & plus relinquat marito, quam filijs primi

matri-

matrimonij, non poterit maritus repudiare legatum in præiudicium filiorum prioris matrimonij, cum ille dicatur habere, qui facit quò minus habeat *l. ſed & ſi lege, § proinde, de pet. hæred. l. ſi verò, §*
26 *peruenisſe ff. ſol. matr.* † Eo n. ipſo quod plus viro relinquitur quam filio prioris matrimonij, ſtatim requiritur jus filio, ſiue maritus acceptet, ſiue repudiet legatum, quia ſufficit, quod mater fecerit contra legem quantum in ſe fuit; Quidquid aliud ſit quando non eſt jus in acceptatione legati, ſed in ipſo actu relinquendi, vt in puncto declarat *Surd. de alim. tit. 9 q 4 n. 29. 30 & 33.*

Adde quod is, cui competerent duo jura poteſt v-
27 num reſpuere, & alterum retinere* *l. ſi domus, de ſeru. vrban. prædio, l. libertus patroni, § quid ergo, de*
28 *bon. libert.* † Vnde datur acceptatio legati, & repudiatio hæreditatis *l. cum reſponſo, C. de leg. l. ſi qua, ff. ſimul. hereſt. l. qui filiab. § ſi. de legat. 1 l. apud celſum § ſi quis ex vncia, de except. dol. Fab. in auth. nouiſſima, n. 151 C. de ineff. teſtam. Surd. de alim. tit. 9 q.*
29 *35 n. 29.* † Vbi ampliat ad vxorem inopem, quæ poteſt repudiare legatum ſibi factum à marito diuite; & quartam integram petere de quo dictum eſt ſupra *c. 120.*

Quarto, Non ſolũ reijcitur repudiatio vnius legati pro parte & pro alia acceptatio, ſed etiã hoc procederet, quando vnum in alterutra cauſa legatum
30 eſt,* quamvis enim videantur plura legata, tamen qui ſubrogantur in locum vnius legati comprehenſi in prima parte alternatiua, ſicut non poteſt illud primum legatum diuidi. ita neq; illa plura
31 loco illius ſubrogata poterunt diuidi.* Vnde ſi teſtator legat Titio octo ſeruos, aut pro ſingulis ſeruis decem, nõ licebit legatario acceptare quatuor ſeruos, & in loco aliorũ quatuor velle quadraginta alternatiuè legata, Cũ regulariter quod eſt indiuiduũ in vna parte alternatiue cenſeatur
32 etiã indiuiduũ in alia parte, † Præſertim quia nõ admittitur variatio circa vnum, vel circa plura, quæ habentur loco vnius; Ita vt quemadmodum non datur electio legatario eligendi partẽ de vno
33 partem de altero, † ſic etiam econtra quando debitori illa competeret non poſſet ſolui pars in vna re, & pars in alia, prout latè declarat *Rip. in l. ſi ex toto 8 § ſi ita legatum, r. 1 v que ad 10 & ibi Iaſ. col. 1 & 2 ff. de legat. 1 & Flor. n. 1 cum ſeq.*

Quinto de duobus legatis, quamvis poſſit repudiari vnum vt dictum eſt, Tamen aliud erit, quando in
34 eo, quod repudiatur adeſt onus annexum,* Vnde ſi quis legauerit decem & ſtichum cum onere manumittendi ſi contingat propter alia legata eſſe locum falcidiæ, illa detrahitur tam de ſeruo, quã de decem, quamvis legatum ſerui fuerit repudia-
35 tum, † cum non detur iſta repudiatio, vt onus non debeat remanere legatario, qui ex pecunia duas quartas relinquet, *Bar. in l. ſi duobus*, quam reperit *in l. neminẽ, n. 1 de leg. 2* vbi ampliat non ſolum in præiudicio quod fit heredi vt in *d. l. ſi duob* ſed etiam in eo quod fieret alteri *per text. in l. ſi legatario, in pr. ff. de fideic. libert.* ſequitur *Flor. in d. l. neminem, n. 3 Bald. in l. quidam eloquio 20 col. 4 in prin.*
36 *to oppoſ. 4 C. de iur. delib.* † Ratio eſt quia licet legatarius poſſit diuidere plura legata, tamen quando ratione oneris ſunt annexa non datur diuiſio *Imol. in l. neminem, ad med. de leg. 2* quod etiam voluit *Ang. de teſta. gl. 63 in princ. verſi. & idem quando duæ ſpecies.*

Ex quo infertur quod executor ſentiens commodũ debet ſatiſdare *l. ſi à pluribus, de legal. 1. D. Flor. in l. libert. § largius, de ann. leg.* Secus quando nul-
37 lam vtilitatem percipit* *l. dinus. ff. ſi cui plus, quam per leg. falc.* Vnde ſi quis fuit cõſtitutus executor, & ei relictum legatum non poterit illud repudiare, vt euitet onus ſatiſdationis. Et ſic non poterit neque eſſe executor, quaſi tunc propter onus ſatiſdandi impoſitum à lege hoc non permittatur *l. ſi legatario, de fideic. libert. Bar. in l. neminem, 4 n. 1. & ibi Florian. n. 4 de legat. 2.*

Vnde etiam legatum tutori relictum præſumitur contẽplatione tutelę, ita vt ſi nolit acceptare tu-
38 telam vadat legatum ad pupillum* *l. Neſennius, de excuſat. tut. l. poſt legatum, § omittere, de his quib. vt indign.* Quidquid aliud ſit quando legatum fieret coniũcto quia licet tutela recuſetur, legatum tamen erit præſtandum tanquam factum contem-
39 platione coniunctionis* *l. tutor, § qua tutoribus, de excuſ. tut. Crot. conſil. 148 lib. 1 num. 3* licet ibi dicat non facere ſuper hoc fundamentum per ea quæ voluit *Bart. in l. penult. C. de legat.*

Et facit quia conditio eſt indiuidua ratione legati,
40 quod eſt indiuiduum* *Crot. d. conſi. 52 in l. b. 1.* Ideo non poteſt pro parte acceptari, & pro parte repudiari *Bellapert. Caſtren. & Bart. in l. etiam, ſi partem, ff. de leg. 1.* Quare etiam ſi legatarius vellet dare totam ſummam pecuniæ, vt conſequatur partem fundi non admittetur; Quia legatum eſt indiuiduum *Caſtrenſ. in l. cui fundus, ff. de cond. & demon. 7.*

Sexto Quando plures res legantur ſub nomine vniuerſali vel collectiuo, non datur agnitio vnius &
41 repudiatio alterius, † cenſetur enim vnum legatum & in peculio, grege, & ſimilibus rebus generaliter deſignatis *l. grege, 6 de legat. 2* Rerum enim plurium nominatio ſpecialis plura facit legata, generalis autẽ nominatio vnum tãtum efficit *Imol.*
42 *in l. 2 ff. de legat. 2.* Prout* regulare eſt in omnibus diſpoſitionib. quæ tot etiam intelliguntur quot ſunt ſummæ, vel res ſpecialiter deſignatæ; ſecus ſi generaliter, vel vniuerſaliter deſignentur, tunc enim erit vna diſpoſitio, vt emptio, venditio, commodatum, mutuum, legatum, donatio excommunicatio, & juramentum, vt latè per *Imol. & Iaſ. in l. ſcire debemus, 19 in pr. ff de verb. obl.*

Septimo, ſi legatarius decedat conditione non impleta appoſita ad fauorem hæredis pro habendo legato trãſmittit ad hæredes tam legatum, quam
43 facultatem implendi talem conditionem,* licet ab aliquo ipſorum pro parte non poſſet conditio impleri, quando tamen legatarius, antequam decederet obtulit, & hęres qui habebat recipere fuit in mora recipiendi, tunc enim conditio habetur pro impleta, vt legatum ſit purificatum, & tranſmittatur, quamvis neque tunc legatarij admittantur ad petẽdum, niſi conditionem impleant, nam quo ad hoc non habetur conditio pro impleta. Ita in puncto concludit dicens caſum ſingularem & multum notandum *Caſtr. in l. cui fundus, in vlt. oppoſit. de cond. & demonſtr.*

Neque obſtat quod ſufficit ſemel obtulit, *l. cum quidam, C. de cond. inſert.* Quia procedit quando eſt facta executio ſtatim quod fuit conditio habita pro impleta, videlicet, quia ſeruus, cui relicta erat libertas conſecutus fuit libertatẽ, ſecus vbi executiò non eſt facta, quando eſſet relicta per fideicommiſſum, vel res quæ adhuc eſt penes hæredem ſi enim legatarius eam vult, habet neceſſe

ſoluere & conditionem adimple, *Cyn. in l. ſi. C. de condit. inſert. Caſtr. in l. iure ciuili, 24 n. 3 de condit. & demonſtr. & in l. cui fundus, in ſi ff. eod. tit.*

Alia ad materiam repudiationis legatorum pertinentia ponentur infra in *1. particulari.*

EPITOME.

Filius quando habeat querelam inofficioſi, ſi aliquid accepit ea eadem, vel diuerſa voluntate quam nititur impugnare. ¶ Et an poſſit acceptare legitimam ſibi relictam per viam contractus, & reſpuere hæreditatem patris. ¶ Et an d. acceptatio ſit facienda cum ſua cauſa & oneribus. ¶ De legitima quando ſit ejiciendum omne grauamen, & an requiratur expreſſa renunciatio, vt filius in ea ſibi præjudicet. ¶ Et an agnoſcendo hæreditatem patris in qua fuit ſibi prohibita legitima cenſeatur illi renunciaſſe. ¶ Et quid; ſi in euentum contrauentionis, ſit ſolum inſtitutus in legitima.

SVMMARIVM.

1 *Querela inofficioſi non competit filio, qui accepit ex eadem voluntate, quam nititur impugnare ſecus ſi ex diuerſa voluntate accepiſſet.*

2 *Filius poteſt acceptare legitimam ſibi relictam per viam contractus, & reſpuere hæreditatem patris. Non autem quando ex eodem titulo, & voluntate ſibi obueniſſet. n. 3*

4 *Acceptans legitimam videtur acceptaſſe cum ſua cauſa, & ſuis vitijs, & quid ſi filius haberet ſubſtitutum vulgarem. Declara ut n. 5.*

6 *De legitima hodie rejicitur ipſo iure omne grauamen, vt filius in ea ſibi præjudicet requiritur expreſſa citatio.*

7 *Filius inſtitutus cum hoc quod teneatur expreſſè renunciare legitima, alias cadat ab omni commodo teſtamenti, ſi poſt mortem teſtatoris agnoſcat hæreditatem abſque expreſſa renunciatione, poterit non obſtante agnitione legitimam detrahere. Intellige vt n. 11.*

8 *Legitima non recipit aliquod onus etiam ſi filius fuerit in totum inſtitutus.*

9 *Grauamen quo ad renunciationem legitima per teſtatorem filio iniunctum ex legis diſpoſitione rejicitur.*

10 *Pater relinquens filio legatum pinguius ſua legitima poteſt ei prohibere, quod in euentum contrauentionis cenſeatur ſolum inſtitutus in legitima.*

CAPVT CCXLIX.

Filium dicebatur non habere querelam inofficioſi ſi accepit ea eadem voluntate, quam ni-
1 titur impugnare, † quaſi tunc non admittatur improbatio ejus, quod ſemel approbatum eſt *l. Pomponius, de neg. geſt. Azo. in l. parentib. C. de inoffi. teſt.* Cum aliud eſſet quando ea diuerſa voluntate accepiſſet, puta quando filius agnouiſſet legatum, ſeu aliud ſibi in teſtamento relictum Ea iſta enim agnitione non poſſet inferri ad donationē inofficioſam cōtra quam habebit querelam, quaſi ea diuerſa voluntate acceperit, & agnouerit judiciū patris, non enim tunc illa querela expugnat teſtamentum, quod approbauit, ſed alium actum geſtum inter viuos, quæ ratio non limitat, quando approbaſſet eandem voluntatem patris donantis reſpectu eiuſdem donationis, prout ita in ſpecie explicat *Salic. in l. cum donationib. 6 in princ. verſ. ſed certè illa, C. de inoff. donat. Idem Sali. in l. parentib. in ſi. verſ. item nota quod hoc ſimplex vbi Add. in verb. excludit, C. de inoff. teſtu.* quod etiam declarat *Bart. in d. l. cum donationib. ad med. verſ. illud ſecundum, & ibi Azo. in verb. non agnouiſſe. Rom. conſ. 29 n. 9 in 4. dub. Petr. Greg. Thol. ſintagm. iur. lib. 2. c. 15 n. 9 in ſi. Iaſ. in auth. vnde ſi parens, in pr. n. 2. in 1 notab. C. de inoff. teſtam.*

Quare dicimus quod poterit filius acceptare legitimam ſibi relictam per viam contractus, & reſpue-
2 re hæreditatem patris, † quaſi tunc illud ſit ex diuerſa voluntate *Iaſ. in d. auth. vnde ſi parens, in 5 notab. n. 3. C. de inoff. teſt.* Quidquid aliud ſit quando eodem titulo hæreditario illi obueniret, Tunc enim non poſſet legitimam retinere, niſi etiā re-
3 ſiduum acciperet, † *Bar. in l. gene. 87 de acq. hared. verſ. ſed quaro quod ſi aliquis late Bal. in l. vnic. col. 3 ad med. verſ quo ad primam quaſt. n. 14 C. quan. non petent. part.* Vbi non poteſt acceptari legitima, & reſpui hæreditas ea eadem voluntate, & ea eodem teſtamēto, in quo filius fuit inſtitutus. licet enim de primaria intentione explicita nō fuerit ſubire onera, Tamen hoc eſſe debuit de implicita voluntate acceptare vna cum ſua natura, quaſi totū videatur velle, cui vult partem indiuidui, tanquam
4 non poſſint ſeparari quæ ſunt annexa, Vnde † filius acceptans eam videtur acceptaſſe cum ſua cauſa & ſuis vitijs, cū de natura legitimæ ſit habere jus accreſcendi, & ſic reſiduum hæreditatis accreſcet illi inuito, licet aliud ſit quādo filius haberet ſubſtitutum vulgarem, & iſta eſt verior opinio, prout late defendit *Aym. conſ. 159 longa eſt iſta conſultat. col. 14 in ſi. verſ. venio ad 12. n. 28. Iaſ. in auth. vnde ſi parens, notab. 5 n. 5 C. de inoff. teſta.* Quidquid relinquat cogitandum *Ang. in § v. 1. n. 3 ad ſi. verſi. quid autem ſi filius, in ſlit. de hared. qualit. & diff.* Cum ſine aliqua cogitatione non ſit diſcedendū à prædicta opinione, quam multis etiam comprobat *Gul. Bened. in c. raynutius, in verb. et liquis p. 1 n. 34 & 35. de teſt.* quem ſequitur dicens auream conſiderationem *Petr. Greg. Thol. ſyntagm. iur. p. 2. lib. 44 c. 1 n. 31 Salic. in l. 2 col. 2 ad med. n. 6 verſic. iuxta hoc quare, C. ſi quid in fraud. patron.* cum alijs per *Caual. q. 781 n. 6 Beren. q. 87 filius, n. 10.*

Obſeruandum eſt autem, quod quamvis prædicta
5 paſſim admittantur per Doctores † Tamen procedunt de jure antiquo, ſecundum quod filius agnoſcendo hæreditatem patris, illiq; ſe immiſcēdo videtur diſpoſitioni illius acquieſcere, & legitimæ renunciaſſe, ideò in prædicto caſu non poterat filius querelare, nec judicium patris impugnare, quaſi illud agnouiſſet etiam quô ad onus *l. ſi pars, 6 ſi. l. Papinianus, § conditioni, ff. de inoff. teſtam. l. poſt legatum, in prin ff. de his quibus vt indign.* Quaſi non videatur ferendum quod is qui lucrum amplectitur onus illi annexum contemnat *l. vnic. § pro primo, C. de caduc. toll. l. vlt. § ſed cum in prima, in ſi. C. de furt.*

Hodie verò omne grauamen rejicitur de legitima ipſo jure *l. omnimodò, & l. quoniam in prioerib. C. de*
6 *inoff. teſtam.* † Ideo non ſufficeret ſimplex agnitio hæreditatis ſed requiritur expreſſa renunciatio legitimæ *l. ſi quando, § generaliter, ff. de inoff. teſtam. & ibi Iaſ. nu. 4 Ruin. conſi. 56 num. 3 verſic. nec prædictis videtur obſtare, lib. 2 Eugen. conſil. 38 nu. 5. Bald. conſi. 63 num. 24 Parıſ. conſil. 53 num. 63 libro 3* & multa adduxi ſupra *Rot. coram Sanctiſſ. Romana de Lanceo 21 Febru. 1583. & coram R. P. D. Manza-*

nedo

7 *nodo Romana legitima 11. Decembr.* 1609. Vbi † ex hoc cooeludit, quod ſi pater inſtituit fideicommiſſum, & aliud vocauit ejus filium, cui poſt alias ſubſtitutiones factas prohibuit alienationem bonorum, & detractionem quamcumqne trebellisoicæ, ſen cujuſvis alterius portionis, mandando, quod tam filij, quam cæteri deſcendentes in iofinitum ante aditionem hæreditatis teneantur expreſſe renunciare legitimæ, alias cadant ab omni commodo ſui teſtamenti, & diſpoſitionis, & quod in illius locum ſuccedat proximior; Si poſt mortem teſtatoris filius agnuuit hæreditatem abſque expreſſa renunciatione legitimæ, poterit nihilominus non obſtante dicta aguitione detrahere ſuam legitimã, & bona in hanc cauſam alienare: cum illa debeatur ex providentia legis, & de jure naturali, licet quãtitas ſit inducta de jure civili fundata tamen in jure naturali, *l. cum ratio de bonis damnat. l. omnimodò, C. de in ff. teſta. Dec. conſi.*
8 35 *nu.* 44 *lib.* 1 † Vnde oon debet recipere aliquod onus quod ipſo jure rejicitur *l. ſcimus, & l. quoniã in priorib. C. de inoff. teſtam.* Quod procedit non ſolum ſi filius inſtitutus in legitima tantum, ſed etiam ſi in totum. Tunc enim quo ad legitimam rejicitur grauamen Iaſ. in *l. cum ex filio, in pr. col.* 2 *poſt med. verſ. ſed quid ſi fortius contra iſtam conſiderationem, un.* 5 *ff. de vulg. & pupill. Rom. conſi.* 64 *n.* 2 *Dec. conſi.* 81 *in pr. Natt. conſi* 1 5 *n.* 21 *Caſtr. in l. vlt. num.* 2 *in fi. verſ. contrarium, de cond. inſt. Roder. in l. quoniam in priorib. ampliat. ad med. C. de inoffi. teſta.*
9 Quare cum teſtator grauauerit filium * quoad renunciationem legitimæ, non debet attendi tale onus, ſed rejiciendum eſt ex legis diſpoſitione *l. Seius & Augerius, ad leg. falcid.* quæ extenditur etjam ad legitimam, quamvis loquatur in falcidia *Rum. conſi.* 146 *n.* 13 *Peregr. de fideicom, art.* 36 *n.* 62 *verſ. quæ circa fuit directe.*

Neq; obſtat quod ſi pater relinqueret filio legatum pinguius ſua legitima poſſet ei prohibere illius
10 detractionem, † hoc addito quod alias in eventum contraventionis cenſeatur ſolum inſtitutus in legitima Patiſ *conſ.* 9 *n.* 4 *lib.* 3 *Dec. conſ.* 688 *verſ. dil gẽter, n.* 2 *Pereg. de fideic. art* 36 *n* 62 *ad med. verſ. mihi autem conſiderato Eugen. conſ.* 38 *n.* 8 Quia prædictus caſus eſt diuerſus ab iſto, in quo filius non fuit inſtitutus ſolum in legitima in eventum quod ei non renunciaret ſed potius privatus omni commodo teſtamenti, & diſpoſitionis paternę provt diſtinguit *Rot. coram Sanctiſſimo Romana de Lante* 11 *Febr.* 1583 *& coram R. P. D. Manzanedo Romana legitime* 11 *Decembr.* 1600 dixi ſupra c. 145 Neq; enim filius de inofficioſo conqueri poteſt, cum integra legitima fuit ſibi relicta, caſu quo paternæ voluntati noluerit acquieſcere, *Pereg. de fideic. art* 35 *nu.* 62 *ad fi.*

EPITOME.

Legatarius quando conſeqnatur fructus rei legatæ ante acceptationem & moram hæredis. ¶ Et quid in legato partis bonorum, aut in diem, vel ſub modo, aut conditione tacita, & expreſſa, & quando hæres eſſet paratus ſoluere, & in caſibus, in quibus non transfertur dominium recta via in legatarium, vt in legato rei alienæ, vel hæredis, ſen quãtitatis ¶ Heres percipiẽs bona fide fructus rei legatę an debeat illos reſtituere à die aditę hęreditatis. ¶ Et qualiter iſta bona fides hæredis colligatur. ¶ Et jus controverſum, ac dubium legis falcidiæ ad hũc effectum an exenſet. ¶ Dictio *cum*, vel, *ſi*, quando impediat tranſmiſſionem legati. ¶ Fructus ſati, & pendẽtes tempore mortis teſtatoris an veniant in legato fundi. ¶ Implementum poſt ſolutionem dotis quando dicatur modus, vel conditio. ¶ Legatum factũ pro omni, & toto eo, qnod quis prætendere poſſet an impediat, quod ſtatim fructus nõ debeantur, & qualiter ſit adimplendum. ¶ In legato duarum rerum alternatiuè facto an veniant fructus ante electionem. ¶ Et quid in legato ſub conditione *ſi legatarius voluerit*, ¶ Et quando illius negligentia in petendo, vel interpellatio in non acceptando, vel contrauentio ei noceat circa dictorum fructuum acquiſitionem.

SVMMARIVM.

1 *Legatorum fructus quando debeantur legatario à die mortis teſtatoris, vel à die aditæ hæreditatis.*
2 *Legatum rei fructiferæ ad effectum dotis conſtituendæ facit vt fructus debeantur etiam ab eo, qui culpa ſua illam deſijt poſſidere.*
3 *Fructus rei legatæ debeantur etiam ante acceptationem, & moram hæredis. Et quid quando eſſet legatum ſub conditione ſi legatarius voluerit, nu.* 4.
4 *Dictio, ſi, in legato importat principaliter conditionẽ, & magis impedit tranſmiſſionem, quam dictio cum, nec moriendo legatarius dicitur declaraſſe.*
6 *Fructus rei legatæ ſtatim debẽtur etiam legatario ignoranti, cum ſtatim in talem tranſeat legatum recta via. Amplia vt n.* 7. *& de ratione, nu.* 8.
7 *Dominium vtile vbi transfertur de iure ſpeciali non debentur fructus niſi poſt moram, ſecus in directo.*
10 *Fructus rei legatæ ſtatim debentur in omnib. cauſis in quib. rerum dominia, iura, & actiones tranſeunt in fideicommiſſarium, vel legatarium, etiam quod fuiſſent neglegentes in petendo. Et quid ſi legatarius interpellatus non acceptauit, n.* 11. *Vel contrauenit, nu.* 12.
13 *In legato conditionali fructus non debentur pendente conditione. Idem in legato in diem quamvis certam, nu.* 14 *Et quæ ſit ratio, nu.* 15 *Intellige vt nu.* 18. 19. 20 22. *&* 23.
15 *In legato duarum rerum alternatiuè facto non debentur fructus niſi facta electione. Et quid in conditione tacita, n.* 17.
21 *Fructus non debentur à die mortis quando hæres fuiſſet paratus ſoluere.*
24 *Legatũ factum pro omni & toto eo quod quis prætẽdere poſſet nõ impedit quod ſtatim fructus nõ debeãtur. Et tale legatum qualiter adimpleatur, n.* 26.
25 *Modus in legato quomodo differat à conditione.*
27 *Implendum eſt poſt ſolutionem dotis dicitur modus & non conditio, licet diſponens vſus fuerit verbis* ſub conditione. *Etiam ſi adſit clauſula* non alias aliter, nec alio modo, *nu.* 28.
29 *In legato partis bonorum, fructus non pertinent ad legatarium ceſſante hæredis mora.*
30 *Fructus rei legatæ non debentur etiam poſt aditã hæreditatem ceſſante mora hæredis in caſibus in quib. dominium non transfertur recta via in legatarium vt quando eſt legata res hæredis, vel aliena. Et quid in legato quantitatis, n.* 31.
31 *Fructus ſati, & pendentes tempore mortis teſtatoris an veniant in legato fundi. Et quid ſi fructus fuerint, ſeminati ab hærede, vel à quodam tertio poſt mortem teſtatoris, n.* 38.

33 *Hæres percipiens fructus rei legatæ bona fide, non tenetur illos reſtituere legatario niſi à die litis conteſtatæ, licet alias debeantur à die aditæ hæreditatis. Ac bona fides hæredis qualiter colligatur n.34 Et Jus controuerſum, & dubium ad hunc effectum an excuſet, n.35.*

36 *Hæres an excuſetur ab vſuris legatorum propter dubium legis ſtatendiæ.*

37 *Hæres vt lucretur fructus per aliquod temporis ſpatium faciat ſibi præfigi tempus ſoluendi relicti.*

CAPVT CCL.

FRuctus rei legatæ quæ erat propria ipſius teſtatoris, & cujus recta via potuit tráſferri do-
1 minium,* debentur legatario quandoq; à morte
teſtatoris, quandoq; à die aditæ hæreditatis juxta
*l.1 C.comm.de leg.l.quæſitum, 40 de acqu.rer.domin.
Bald.in l.1.n.1 oppoſ.2 C.de vſur.& fruct.leg. Ruin.
conſi.50 n.10 in fi.lib 1 Couar.lib.1 var.reſol.c.9 n.5
verſ.illud profectò, & in c.raynutius, § 1 num.1 de teſt.
Rip.in l.1 num.38 de leg.1 per text.in l.ſi tibi homo, §
cum ſeruus ff.eod.*

Quæ magis procedunt quando ageretur de re fructifera, quæ ſi legatur ad effectum conſtituendi
2 dotem, † facit vt fructus quoq; debeantur, etiam
ab eo, qui culpa ſua illum deſijt poſſidere *Rot.coram R.P.D Penia Romana bonorum, 25 Iunij 1601
& coram R.P.D.Vicecomite, Præneſtina hæreditatis
2 Febr.1583 Calar.de Graſſ.dec.1 & 2 de vſur.*

Amplius neq; obſtaret non fuiſſe acceptatum legatum, ſtatim enim, quod illud agnoſcitur, & non
3 repudiatur ſufficit, † cum ratione dominij in legatarium jam tranſlati à die aditæ hæreditatis, interim donec repudiatur, fructus debeantur etiam
ante acceptationem, & moram hæredis, qui ad
eorum reſtitutionem tenebitur *Caſtr.in l.apud Iulianum* alias incip. *Aphricanus, 40 § fructus autem,
n.3 de leg.1 Cou.l.b.1 var.reſol.c.9 n.5 ante fi.verſic.*
4 *nam licet legatarius.* Quidquid aliud ſit quando eſſet legatum ſub conditione, ſi legatarius voluerit
id eſt declarauerit ſe velle, cum eo caſu ante declarationem nec actio competeret, nec legatum
deberetur *l.ſi ita legatum 68 § illi ſi volet, de lega.1*
5 *Ita vt neq; moriendo videatur declarare quando
adeſt dictio, *ſi*, quæ importat principaliter conditionem, & magis inficit, & impedit tranſmiſſionem quam dictio, *cum*, quæ ſignificat tempus, ideò aliud eſſet ſtante legato facto cum voluerit,
vt late explicat *Caſtr.in d.§ illud ſi volet, nu.1 in.fi.*

Idem erit quamvis legatarius ignoraverit, cum ſta-
6 tim etiam in talem tranſierit legatum recta via *
l.cum pater, § ſurdo, de leg.2 Idcirco fructus rei ſtatim debentur *l. Herennius, de vſur.& fruct.legat.
Corn.conſi.200 col.penult.n.7 lib.4 Peregr.de fideic.
art.49 n.103.*

Immo non ſolum prædicta habent locum in re propria teſtatoris legata ſed etiam in re per eum poſſeſſa jure quaſi dominij cum titulo, & bona fide.
7 † Nam illud quaſi dominium, quod erat penes
teſtatorem tranſit recta via in legatarium, Ita vt
ſtatim ei fructus debeantur *Bar.in l.in fideicom.18
ad Trebell Bald.in l.1 nu.51 C.de vſur.& fruct.leg.*
8 †Ratio eſt, nam quaſi dominium transfertur ex
eiſdem cauſis & modis, ſicut verum dominium,
*Iaſ.in l.vt inter diuinum, quæ eſt fi.col.4 ad med. in
l.vlt.notab.n.14 C.de ſacroſ. eccl. Alex.conſ.4 videtur in ſpecie, nu.9 lib.2. Gabr.conſ. 32 col.1 lib.1* Probatis tamen hiis, de quibus per *eundem Alex.conſ.
98 viſo & conſiderato integro proceſſu, nu.7 vſque ad
num.10 lib.2.*

Neque obſtat quod vbi dominium vtile transfertur
de jure ſpeciali nunquam debentur fructus, niſi
9 poſt moram, *Quia hic transfertur directum dominium, non vtile; Vnde etiam fructus debentur
ante morã vt in ſpecie declarat *Aret.conſ.155.col.
penult.poſt med.verſ.nec habet locum in præmiſſ. n.7.*

Provt idem erit in omnibus alijs cauſis, in quib. rerum dominia, jura. & actiones tranſeunt in fidei-
10 commiſſarium, ſeu legatarium, vt per **Peregr.in
fideic.art.49 n 89 Cephal.conſi.910 n.51 vſque ad n.
59 lib.4.* In illis enim ſtatim debentur fructus ex
vi huius tranſlationis legati, etiam quod fideicõmiſſarius fuiſſet negligens in petendo reſtitutionem realem, quia ſat eſt per legem cenſeri factam
reſtitutionem *Cephal.conſi.215 n.50 cum ſeq. lib.2
poſt Bart.in d.l.in fideicommiſſariam, ad med.nu.4
verſ.item circa id quod dicitur, ad Treb. Aret.conſil.
155 diligenter viſis & conſideratis, ad fi. in vlt. dub.*
quæ negligentia qualis eſſe debeat *Ceph.conſi.50
per tot.lib.1.*

Adde idem eſſe quamvis legatarius interpellatus nõ
acceptauerit legatum, cum ex hoc non dicatur re-
11 pudiaſſe* ſed diſtuliſſe illius acceptationem quouſque deliberaret, quod ſi magis expediret, quod
ei permittitur, quando teſtator non præfixiſſet
terminum ad acceptandum, vt in puncto concludit *Rot.coram R. P. D. Penia Romana bonorum, 25*
12 *Iunij* 1601.* Vbi etiam ampliatur quamvis legatarius contrauenerit; ſi enim prius per hæredem
fuit contrauentum non faciendo, quod teſtator
mandauit, poterit legatarius contraueniendo
poſtea petere quod ſibi à primo contrauenіente
debebatur ex diſpoſitione contractus, ſeu teſtamenti, juxta *conſi.Aym.151 nu. 8 in princ. Matthes.
ſing.50 n.1 & 2.*

Aliud tamen eſſet in legato conditionali, pendente
13 enim conditione fructus non deberẽtur, †ex quo
dominium eſt hæredis; Nam conditionale legatum non tranſit, niſi à die purificatæ conditionis
Cou.lib.1 var.reſol.c 9 n.5 ante fi.verſ.nam licèt legatarius, & latè declarat Iaſ.in *l.1 n.1.5 col.antepen.
in pr.verſ.5 vltra.& n.127 col.pen.poſt med.verſ.vlt.*
14 *ff.de leg.1.* † Vbi ampliat etiam in legato in diem
quãvis certã. & eſt tex.notabilis *l.Sempronius Attalus, de vſufr.leg.gl.in l.vnic.§ 1 C.de caduc.toll.* cũ
alijs per *Gulielm. Bened.in c.raynutius, in verb.ſi abſq;*
15 *liberis, l.2 n.150 de teſt.* † Et eſt ratio, quia tranſlatio dominij rei legatæ fit opera, & miniſterio legis *l.à Titio, de fur.* lex autem nunquam operatur
fruſtrà & incaſſum *l.1.non eogendum, 1 ſi Sab.ff.de
proc* Præſertim quia lex noluit tráſferre dominiũ
in legatarium ſub conditione, vel in diem, quia
tales non poſſunt agere niſi adveniente die &
conditione *l.1 § ſi.quan.dies leg.ced.*

Ob quam rationem etiam dicimus, quod non debentur fructus in legato duarum rerum alternatiue
16 ve facto, *cum in eo non tranſeat dominium niſi
facta electione, l.huiuſmodi, § Stichum, de leg.1.*
Quia pendet tale legatum à futuro eventu, videlicet ab electione, quæ fiet; Vnde ſi illico fieret
dominus vnius rei, & poſtea per legatarium eligeretur altera, operatio legis eſſet vana, Quare
non mirum ſi dominium non tranſit, vt explicat
*Gulielm. Bened.in c.raynutius, in verb.ſi abſque liberis
il.1 n.130 verſ.& item in legato, de teſtam.*

Et

17 Et idem erit in conditione tacita, quæ tamen pro-
venit ex teſtamento l. *quod pure 6 ff. quand. dies le-
gat. vel fideic. ced.* quidquid aliud ſit quando ex-
trinſecus veniret, vt notat Bart. in *d. l. quod pure*
Menoch. præſumpt. 199 nu. 14 lib. 4.
Intellige primo non habere locum in fructibus poſt
18 aduentum diei, aut conditionis, † tunc enim do-
minium tranſit in legatarium l. *fi. § ſin autem ſub*
conditione, C. comm. de leg. & notat Salic. in l. *vlt. in*
fi. verſ. ſi autem fuiſſet conditionale, C. de vſu. & fruct.
leg. Soc. Iun. conſi. 182 n. 20 lib. 1.
Secundo declara dummodo teſtator non dixiſſet
quod adueniente tali conditione ex nunc provt
19 ex tunc legabat, † tunc enim fructus deberentur à
die mortis teſtatoris ex vi retrotraditionis indo-
cte per illam clauſulam, Et nunc provt ex tunc,
Ang. conſi. 198 col. 2 Ceph. conſi. 153 n. 43 vſque ad nu.
48 Iaſ. in l. *ſi ita ſtipulatus fuero, § ſi Titius, 116 in*
pr. n. 3 in fi. verſic. ego ibidem plene examinaui, ff. de
verb. obl. & latius idem Iaſ. in l. *ſi is qui pro empt. col.*
55 in pr. verſi. 2 notabilis & vtilis qu. nu. 344 v. q. ad
n. 348 ff. de viucap. Quemadmodum enim contra-
hentes poſſunt ex vi iſtius clauſulæ transferre
diſpoſitionem in tempus preteritum l. *huiuſmodi,*
la ſecunda, de verb. oblig. Ita etiam hoc permitten-
dum erit teſtatori, cujus voluntas attendenda eſt
in rebus ſuis *§ diſponat, auth. de nup. l. qua legato,*
ff. de legat. 1.
Tertio intellige quatenus non adſit mora hæredis,
nam poſt eam fructus pertinent ad legatarium,
20 † quamvis in eum dominium non fuerit transla-
tum, & apud hæredem permanſerit, Ita vt etiam
teneantur non ſolum de fructibus, ſed de omni
damno, & rerum periculo l. *mulier, § ſi heres, l. po-*
ſtulante, § 1 ad Trebell. l. apud Iulianum § 1 de legat.
1. cum alijs per *Peregr. de fideicomm. art. 49 nu. 85*
f. l. 461.
Vnde colligitur quod quando hæres fuiſſet paratus
ſoluere legatum, fructus non deberentur à die
21 mortis, * vt reſoluit *Rot. coram R. P. D. Penia Ro-*
mana bonorum, 25 Iunij 1601. Vbi ita concordat de-
ciſionem ejuſdem *Rota coram R. P. D. Litta Bal-*
nreg. fructuum, 26 Ianuar. 1568 & 13 Martij 1600.
quaſi tunc juſtè ſint percepti fructus ab hærede
per negligentiam legatarij non recipientis. l. *mu-*
lier, § ſi hæres, & l. in fideicomm. ad Trebell. Peregr.
de fideicomm. art. 49 n. 79.
Quarto declara in cõditione valida, ſi enim eſſet le-
22 gatum ſub ea, quæ veniret rejicienda, † haberetur
pro non appoſita, provt in conditione de qua in
l. *legatum, § ſi arbitratu, ff. de condit. & demonſtr.* ſe-
cundum quam ita reſoluit *Rot. in dicta cauſa Ro-*
mana bonorum, 25 Iunij 1601 coram R. P. D. Penia. Et
de ſimilibus conditionibus, quando rejiciantur
de legatis multa *Peregr. de fideic. art.* 15 vbi etiam
n. 91 & 116. in fi. quod non ſolum hujuſmodi con-
ditiones rejiciuntur, ſed etiam omnia onera in-
juncta honorato in caſu inobedientiæ Bart. in l.
vxorem, § heres de legat. 3. Et de conditione inuti-
li, impoſſibili, vel alia quam Prætor remittit,
quod faciat legatum purum eſt tex. in l. 4 *§ ſed ſi*
eadem, ff. quand. dies legat. ced. Menoch. præſump. 199
n. 14 lib. 4.
Quinto, Intellige dummodo non ſimus in legato
relicto ſub modo, cujus natura eſt non impedire
23 acquiſitionem legati, † nec ſuſpendere natiuita-
tem actionis Glo. in l. 2 *C. de his quæ ſub mod.* Ideo
ex diſpoſitione modali velut pura ſtatim cõpetit
actio, oblata tamen realiter cautione de modo
implendo, aliàs exceptione doli repelleretur l. *ſi*
in cui, & l. cum in teſtamento, 48 de fideicom. libert.
Gabr. conſi. 5 n. 9 lib. 2 poſt Bart. in l. *quibus diebus, §*
Termiſius, de condit. & demonſtr. Tiraq. de retract.
lignag. § 1 gl. 2 nu. 34 & 35.
Ex quo aliàs dixi, quod legatum factum pro omni &
toto, quod quis prætendere poſſet quomodocun-
24 que, & ex quacunque cauſa non impedit, * quod
fructus ſtatim non debeãtur, vt in ſpecie reſoluit
Rot. corã R. P. D. Penia Roma. bonorum, 25 Iunij 1601
cum hoc legatum non ſit cõditionale, ſed moda-
le, quaſi iſta ſint implenda poſt ſolutionem legati
Bar. in l. *quibus diebus, § Termiſius, n. 1 verſ. dic ergo*
25 *de cond. & demonſt.* † cum modus in hoc differat à
conditione, vt prius conditio impleri debeat ante
aſſecutum emolumentum l. *quæſitum, § 1 de condit.*
& demonſtr. Modus autem impleri debet poſt d.
acquiſitionem *Caſtr. conſi. 292 circa primum dubiũ,*
in pr. lib. 2 Peregr. de fideicom. art. 31 n. 113 Menoch.
præſumpt. 199 n. 25 lib. 4 & latius *conſi. 162 nu. 8 &*
26 *conſi. 494 n. 9* * Hoc enim quod ipſa foret tacita,
& contenta pro omni jure, quod prætendere poſ-
ſet non poterit impleri, niſi poſtquam eſſet ſolu-
tum legatum, vel in ipſo actu ſolutionis, Bald. in
l. 1 n. 22 *verſ. in contrarium, C. de vſur. & fruct. l. Soc.*
conſ. 128 quo videbãtur, col. 2 in fi. verſ. non obſtat quod
ſecundo loco, n. 3 lib. 3 Ruin. conſi. 146 nu. 8 in pr. lib. 5
& in terminis quietationis de bonis paternis ſtã-
te promiſſione dotis, ita fuit deciſum per *Rot. Aſ-*
culana dotis, coram Card. Pamphi. 7 Iunij 1599. † A-
27 deo vt quod implendum eſt poſt ſolutionem do-
tis dicatur modus, non conditio, quamuis diſpo-
nens vſus fuerit verbis illis *ſub conditione: Aymon.*
conſi. 56 n. 1 Rot. coram R. P. D. Rubeo Cananien. ba-
ronia del Tero. 27 Febr. 1576 Alex. conſ. 119 viſo pro-
ceſſu, n. 1 lib. 1 Card. Mant. de coniect. vlt. volu. lib. 10
tit. 5 nu. 16 Menoch. conſil. 60 num. 47 & deciſi. 153
28 *nu. 17 & 18.* † Ita vt non obſtet clauſula *nec aliàs,*
aliter, nec alio modo, quia illa non ampliat, & habet
ſolum vim reſolutiuam, quando modus non ad-
impleretur *Rot. coram R. P. D. Penia Romana bono-*
rum, Iunij 1601. Vnde neque poteſt impedire ac-
quiſitionem legati, nec ſuſpendere natiuitatem
actionis, provt eſt de natura modi Glo. in l. 2. *C. de*
his quæ ſub mod. Gabr. conſ. 5 n. 9 lib. 1.
Quibus adde quod quando eſſemus in legato partis
bonorum fructus non pertinerent ad legatarium
29 * ſed ad hæredem ceſſante illius morã, quia hoc
caſu dominium bonorum non tranſit ipſo jure
poſt aditam hęreditatem in legatarium, ſed in hę-
redem; l. *ſi quis bonorum, de legat. 1 l. non amplius, §*
fi. eod. Quidquid ibi Bart. contrarium ſenſerit, cum
ejus opinio non approbetur *Peregr. de fideic. art.*
49 n. 80.
Et regulariter in caſibus in quibus dominium non
30 tranſit recta via in legatarium, * illi non debẽtur
fructus etiam poſt aditam hæreditatem percepti
ceſſante mora hæredis quando legaretur res hæ-
redis l. *Paulus, in vlt. reſp. ad leg. falcid.* Declarãdo
vt per *Gulielm. Bened. in c. raynutius, in verb. ſi abſq.*
liberis moreretur, il. ſecondo, n. 153 verſ. imo nec etiam
de teſt. Vel quando eſſet legata res aliena Gl. in l.
equis, de vſur. Bald. in l. in fideicom. ff. eod. tit. Bart in
l. *ſi ſibi homo, § cum ſeruus, de l. 1* cum declaratio-
nibus, de quibus per *Aret. conſi. 155 diligenter viſis,*
col. penul. ad med. verſ. ſimiliter non reſtituuntur, n. 9
31 † Vel in legato quantitatis *Ceph. conſi. 610 num. 56*

lib.4. Dummodo non eſſet legata pecunia, ſeu quantitas certa Rip. in l. n. 54 *ff. de legat 3.*

Quidqnid aliud ſit in fructibus ſatis pendentibus
32 tempore mortis teſtatoris, iſti enim reddunt † fundum pretioſiorem l. in *lege falcid. ff. ad l. falcid.* & ſunt pars rei l. *fructus pendentes, de rei vend. Alex.* in ſpecie in l. *ſi quis bonorum, de leg.* 1 cum declarationibus, de quibus late Peregr. *de fideic. art. 49. n. 16 vſque ad n. 21.*

Addendum eſt etiam, quod quando hæres percepit fructus cũ bona fide, tunc non tenetur illos reſti-
33 tuere legatario, niſi à die litis cõteſtatæ. † Quamvis enim alias eidem fructus debeãtur à die aditę hęreditatis, quaſi ſint percepti per hæredem ex re propria legatarij, qui ſtatim efficitur dominus rei legatę l. *Herennius, la prima, de vſur. cum alijs ſupra allegatis.* Tamen ſtante bona fide poſſeſſor facit fructus ſuos nec tenetur ad illorum reſtitutionẽ, niſi à die litis conteſtatæ *Gl. in l. vlt. in verb. conteſtationem, in fi. C. de vſur. & fruct. l.* Bald in *l. 1 n. 12 C. eod. tit.* & ibi *Aze in ſumm. nu. 3.* Quidquid contrarium ſentiant Bart. & Ang. in *d. l. ſervo legat. 72 in pr. de leg.* 1. Cum adverſus eos ſit verior opinio, & magis communis vt teſtatur *Dilect. de art. teſtan. tit. 6 caut. 11 in pr de legat. tom. 8 part. 1 fol. 129* quem ſequitur *Rot. coram Card. Lancell. Vrbeuet. fructuum 7 Novembr. 1603. Et in eadem cauſa coram Card. Plate de anno 1589. & 1590.* & voluit *Alex. in l. ſi tibi hom. 88 § cum ſervus, in fi. de leg. 1 & in l. in fideic. 18 ad Trebell.* Socin. Ion. conſ. 182 *nu. 25 poſt med. verſ. etiam intelliguntur, lib. 2 Ceph. conſ. 610 n. 56 vſque ad nu. 59 lib.* 4 Salic. in l. in *legatis, in fi. verſ. attende, C. de vſur. & fruct. leg.*

Bona autem fides hæredis colligitur, ſi non conſtaret eum habuiſſe notitiam teſtamenti ante litem mo-
34 tam; * Ita vt non ſufficeret præſumptio ex ſcientia ſecundi teſtamenti, ſi in diverſis locis & corã diverſis perſonis condita fuerint, Maxime ſi adeſſet juſta cauſa credendi, quod ſecundum teſtamentum erat validũ. vt de teſtatore bannito, qui poſtea fuit reſtitutus in integrum quaſi tunc poſſet hæres credere, quod per talem reſtitutionem teſtamentũ convaluerit, Vel ſaltem ſi haberet juſtam cauſam opinandi revocationem legatorum, vt omnia prędicta ad inducendam bonam fidem conſiderauit *Rot. coram Card. Lancell. Vrbevetana*
35 *fructuum 7 Novembr. 16*03. † Vbi etiam quod ad hunc effectum excuſabit jus controverſum, & dubium, quod æquiparatur errori facti *Put. dec. 118 n. 19 lib. 1.* Quidquid alias error juris non excuſet; Et de bona fide propter dubietatem teſtamenti banniti, quando dicatur reconvaleſcere per reſtitutionem, & de revocatione legatorum late *Rot. diverſ. dec. 195 par. 1* quæ eſt *in eadem cauſa Vrbevetana coram Card. Lancell.*

Quare etiam hæres excuſabitur ab vſuris legatorum
36 propter dubium legis falcidiæ, * niſi legatarius paratus ſit ſatiſdare de reſtituendo quanto plus receperit, vel niſi Iudex præfiniverit certum diem, infra quem non præſt[it]erit, vel ſi reperiatur falcidiam non habere Salic. in *l. adverſus, in princ. C. de vſur & fruct. leg.*

Vt autem hæres per aliquod temporis ſpatium lucretur fructus prędiorum faciat ſibi præfigi tem-
37 pus ſoluendi relicta † puta intra biennium à die mortis ſuæ, Tunc enim fructus ante diem percepti erunt hæredis, quoniam in dubio tempus cenſetur adjectum favore ipſius *l. cum qui, de ann. leg. l. ſi ita, § pegaſus, de legat. 2* Card. *conſi.* 133 & declarat in ſpecie *Durand. de art. teſtan. tit. 6 de l. caut 11 poſt med. verſi. hæres autem, n. 2.*

Quod autem dictum eſt hæredem non teneri, verum eſt etiam ſi fructus fuerint ſeminati ab eo, vel
38 quodam tertio poſt mortem teſtatoris, * ſecus ſi tẽpore mortis pendebant in agris, quia veniunt tanquam pars fundi, & tanquam de ſubſtantia rei legatę *l. fi. § penult. ff. de his quæ in fraud. cred.* Vnde l. 1 *C. de vſufr. & fruct. leg.* debet intelligi de fructibus non ſatis à teſtatore, vel ſatis & perceptis ab eo, qui non veniunt in legato fundi, argumento l. *quæſitum, § penult. de legat. 1 & l. 1 & 2 de verb. ſignif* & ita in ſpecie explicat Bald. in l. 1 *ſolu. 2. poſt prin. n. 11 verſ. quæro quid de fructibus & n. 12 ad fi. verſi. quod dixi hæredem, C. de vſur. & fruct. leg.*

EPITOME.

ADemptio legati an ſit favorabilis, vel odioſa. ¶ Et quando illud cenſeatur revocatum per alienationem rei legatæ voluntariam ſeu neceſſariam, pignorationem, locationem ad longũ tempus, conſtitutionem vſusfructus, vel cenſus, permutationem, exactionem debiti ſponte, vel coactè factam, aut receptionem in ſolutum, & in ſimilibus caſibus. ¶ Et quid ſi ejus loco alia ſubrogetur, vel fuerit depoſita, aut vtiliter conſumpta, vel ſi mutata forma in materiam, vel quantitas in rem; aut ſpecies in aliam ſpeciem tam per teſtatorem, quam per hæredem. ¶ Legans fructus ſibi debitos ex locis montium, & inveſtituram ipſorũ poſtquam ſint exacti, an videatur legaſſe etiam exactionem debiti. ¶ Transferri an dicatur legatum, vel adimpleri quando pro quantitate dotis legatæ traditur ſpecies, & econtra. ¶ Teſtator ſolvens in vita legatum an poſſit illud revocare cum fructibus perceptis. ¶ Et an talis repetitio fructuum vltra rem detur in donatione cauſa mortis tradita in vita donantis. ¶ Et quando legatum ſolutum in vita æquiparetur donationi cauſa mortis. ¶ Mulier an poſſit teſtari de dote, vel donare cauſa mortis quando eſt ad alium applicata vigore contractus. ¶ Creditor cui fuit legatum verum debitum à ſuo debitore an actionem habeat tam ex teſtamento, quam ex contractu, ita vt ſuccumbens in vna ad aliam poſſit recurrere. ¶ Procurator an cenſeatur revocatus per comparationem domini. ¶ Ex alienatione cum pacto de retrovendendo an cenſeatur receſſum à legato. ¶ Servi ſubjecti reſtitutioni ratione contractus quãdo poſſint manumitti. ¶ Legatum nominis debitorum conceptum verbis reſpicientibus præteritum, vel commodum an per exactionem extinguatur. ¶ Retrovenditio partis cenſus facta venditori quando inducat ademptionem legati.

SVMMARIVM.

1 *Legatum nominis debitorum dicitur revocatũ per exactionem ipſius crediti, etiam ſi fuerit legata liberatio ipſimet debitori. Limita ſi conſtaret de contraria voluntate teſtatoris, n. 7.*

2 *Ademptio legati eſt potius favorabilis, quam odioſa.*

4 *Teſtator legans fructus ſibi debitos ex locis montium, & inveſtitionem ipſorum poſtquam ſunt exacti, videtur legaſſe etiam exactionem debiti.*

5 *Legatum non dicitur extinctum ſi teſtator pecuniã exactã deponit, vel vtiliter conſumit in emptionẽ aliarum rerũ. Et quid ſi res tradatur legatario, n. 22.*

6 *Revo-*

6 *Reuocatum non dicitur legatum nominis debitorum, licet non poſſit transferri tale creditum in legatarium tanquam incapacem quando eſt coniuncta perſona. Idem ſi teſtator nominaſſet debitorem cauſa demonſtrationis, n.7.*

8 *Legatum ad pias cauſas & alimentorum quando per alienationē rei legatæ cenſeatur ademptū relatiuè.*

9 *Legatum quantitatis, vel ſpeciei an differat circa extinctionem, & ademptionem.*

10 *Per alienationem etiam inualidam legatum quantitatis & ſpeciei reuocatur, ſiue legatum ſit tacitum, ſiue expreſſum.*

11 *Legatum rei, vel ſpeciei non præſumitur alienatione reuocatum ſi res alia eius loco ſubrogetur. Maximè quando ſtatim altera emitur, n.12.*

12 *Non extinguitur legatū ſi forma rei legatæ fuerit mutata à teſtatore de quantitate ad aliam rem in patrimonio remanentem. Idem quando ſpecies legata de voluntate teſtatoris mutatur in aliam ſpeciem, n.14. Et quid ſi eſſent legata res certa, n.15.*

18 *Legatum dicitur extinctum ſi teſtator fecerit mutationem de ſpecie legata iungendo alij ſpeciei in totum quid maius faciendo. Et quid ſi extaret res legata non facta acceſſione alterius, n.17.*

16 *Mutatio de materia in formam, & de forma in materiam non inducit reuocationem legati, ſi materia eſt reducibilis ad ſuum materiatum.*

19 *Mutatio formæ rei legatæ, qua ſit addendo, & augendo non extinguit legatum, ſed ſeruat cum augmento. Et quid in legata vſufructus, n.20.*

21 *Hæres mutando formam rei legatæ non præiudicat legatarijs.*

23 *Transferri non dicitur legatū, ſed impleri quādo quis pro quātitate dotis legata tradit ſpeciē, aut è cōtra.*

24 *Legatum an reuocetur ex alienatione neceſſaria facta ipſimet legatario. Et quid ſi emiſſet poſt obitum teſtatoris, n.25.*

26 *Teſtator ſoluens in vita legatum quod mandauerat præſtari legatario poterit illud reuocare vna cum fructibus perceptis. Et quæ ſit ratio, n.27.*

28 *Legatum ſolutum in vita æquiparatur donationi cauſa mortis, & aſſumit illius naturam.*

29 *Repetitio fructuum vltra rē datur in re donata cauſa mortis, & tradita. Et quid in donatione inter viuos, n.30. Intellige ſi teſtator expreſſit ſe ſoluere ex cauſa legati, & pro illius executione, n.31.*

32 *Donationem cauſa mortis reuocare dicitur teſtator alienans res donatas voluntariè.*

33 *Donationes cauſa mortis an ad inſtar legatorum reuocentur, n.34. & 35.*

36 *Mulier non poteſt de dote teſtari quando eſt ad alium applicata vigore contractus, & interſit non reuocari. Et quid ſi ageretur de donatione cauſa mortis, n.37.38. & 39.*

40 *Serui ſubiecti reſtitutioni ratione contractus poſſunt manumitti.*

41 *Actio ex teſtamento, & ex contractu competit creditori, cui debitor legauit verum debitum, de quo ſtabat per inſtrumentum, vel alias probationes. Declara vt n.63.*

42 *Legatum conditionale dicitur extinctum conditione exiſtente viuo teſtatore.*

44 *Ademptum non cenſetur legatum per pignorationem vel hypothecationem rei legatæ. Et quid in pignore dato pro tanto pretio, quod non ſit ſpes luitionis, n.46. & 47.*

45 *Pignus, & hypotheca non eſt propria, & perfecta alienatio.*

48 *Legatum non reuocatur per alienationem partis rei legatæ à teſtatore factam.*

49 *A legato cenſetur receſſum per alienationem cum pacto de retrouendendo.*

50 *Alienatio facta ab hærede iuſſu teſtatoris non reuocat legatum.*

51 *Legatum nominis debitoris conceptum verbis reſpicientibus præteritum, vel commodum per exactionem extinguitur.*

52 *Legatum per locationem ad longum tempus non perpetuo duraturam non finitur. Idem ſi in re alteri relicta conſtituatur vſuſfructus, n.53. Vel imponatur cenſus, n.54.*

55 *Reuocatum non cēſetur legatum per alienationē quādo legatarius habuit rem legatam titulo oneroſo.*

56 *Legatum extinguitur non ſolum per alienationem rei legatæ, ſed etiam ſi alienetur alia res cuius contemplatione fuit factum legatum ob aliquod onus iniunctum.*

57 *Extinguitur legatum ſi teſtator exigit contra inuitum debitorem, non autem ſi recepit à ſponte ſoluente, vel offerente, & n.67. Et iſta ſpontanea ſolutio probari debet, n.40.*

58 *Procurator reuocatur ſi dominus compareat voluntariè, ſecus ſi ex neceſſitate.*

59 *Mutuantes frumentum coguntur illud recipere quādo offertur, ne detur procraſtinatio in tempus cariſtiæ.*

61 *Alienatio voluntaria extinguit legatum dummodo res ſit tradita, aut pretium receptum.*

62 *Legatum non reuocatur per alienationem coactam neceſſitate rei familiaris. Et quid in neceſſitate impoſita à lege, in pia cauſa, vel dote.*

63 *Alienatio ſola non ſufficit vt legatum intelligatur ademptum ſi teſtator alienauit animo adimendi.*

64 *Legatum non cenſetur ademptum ex alienatione neceſſaria, niſi hæres probet teſtatorem mutaſſe voluntatem.*

65 *Retrouenditio partis conſtitu facta venditori non inducit ademptionem legati, cum non poſſit compelli ad reſtituendum pretium.*

66 *Legati reuocatio ex cauſa neceſſaria multis modis fieri poteſt.*

68 *Alienatio rei legatæ in dubio ſemper cenſetur facta ex cauſa neceſſaria, & ex ea cauſa legatum ſuſtinetur, & n.71.*

69 *Teſtator non cenſetur adimere legatum ſi ſponte liberauit debitorem, & pro ſuo credito bona quædam recepit inſolutum.*

70 *Permutatio rei non dicitur alienatio ad effectum adimendi legatum, ſed debetur res cum qua fuit facta permutatio.*

Caput CCLI.

LEgatum nominis debitorum dicitur eſſe reuocatum per exactionem ipſius crediti quaſi tunc ampliùs non ſubſtantia remaneat legati, *l. fideicommiſſa 11. §. ſi rem ſuam teſtator. ff. de leg. 3. l. ſi ſic legatum 78. §. ſi m. hi, in fi. de leg. 1.* Quamvis fuerit factum ipſimet debitori, cui ſi legetur liberatio, & deinde ab eo creditum exigatur, cenſebitur extinctum legatum *l. nun autem, §. ſi liberatio, ff. de liberat. legat.* Etiam ſi alia ratione debitum fuerit extinctum Gl. in *d. §. liberatio, in verb. exactum, per text. in l. ſi id quod mihi 22. de liberat. legat.* cum diſtinctionibus tamen, de quibus latè Bald. in *leg. 3.*
1 *quaſt. vltim. n. 11. C. de leg.* † Cùm etiam ademptio legati ſit potiùs favorabilis, quam odioſa, ſecun-

dum veriorem opinionem, de qua per *Menoc.præ-
ſumpt.16 7 num.3 & 4 lib.4 poſt Caſtr.Socin. & alios
in l.ſi ita fuerit,ff de condit.& demonſtr.*

Iſta tamen non habebunt locum, quando conſtaret
de contraria mente teſtatoris tam tacita, quàm ex-
3 preſſa, † cum requiratur, quod eo animo ſit ex-
actum, vt legatum adimeretur *Gloſſ.in l.non ſolum,8.
4 liberatio, in verb.exactum, ff.de liber.legat.** Vnde ſi
teſtator legauit fructus ſibi debitos ex locis Mon-
tium, & inueſtitionem ipſorum poſtquam eſſent
exacti, videtur etiam legaſſe exactionem debiti,
& per conſequens in hoc caſu non daretur aliqua
extinctio legati, provt in ſpecie concludit *Rot.co-
ram R.P.D. Orano Romana bonorum*, 20 *Decembris*
1585.

Quibus adde, quod etiam ceſſantibus prædictis ſi
teſtator pecuniam huiuſmodi locorum montium
5 ſic exactam depoſuiſſet, * vel vtiliter conſumpſiſ-
ſet in emptionem prædiorum, vel ſimilium re-
rum, tunc neque poſſet conſiderari aliqua extin-
ctio legati, quaſi tunc colligatur, quod teſtator
non hoc animo exegerit, vt priuaret legatarium
provt in ſpecie crediti montium concludit *Alex.
conſ.157 viſo teſtamento & codicillis,lib.7 per text.in
l fideicommiſſa,11 § ſi rem ſuam,ff.de leg.3 Bald.in l.3.
num.3 quæſt.6 & quæſt.vlt.in fi.verſic. in contrarium,
num.12 C.de legat.Cephal.conſi.144 num.34 Roman.
conſi.229 pro declaratione,col.11 in fi. verſ vltimo præ-
ſuppono,num.3 Capo.regul.108 nu.16 Aret.in § ſi rem
ſuam,in fin.ff.inſt 1.de legat.Menoch.conſi.254.nu.4.
& 9 lib.3.* Quaſi tunc res ipſa loco pretij ſucce-
dat, vt in terminis declarat *Alex.conſil.169 num.4.
lib.9 Honded.conſ.61 num.37.lib.1.*

Amplius neque cenſebitur reuocatum huiuſmodi
legatum, quamvis non potuiſſet transferri tale
creditum in legatarium tanquam incapacem,
6 * quia illud valebit ſaltem in æſtimatione, ſiue
ignoraſſet quando eſſet coniuncta perſona iuxta
*l fideicommiſſa,§ ſi ſeruo,ff.de legat.3.l.filius familias.
§ ſi quid alienum,de legat.1. Raphа.& alij in l.ſed ſi res,
ff.eod.tit.*& in ſpecie explicat *Alexand.conſ.157 viſo
teſtamento,ad fin.verſ.& poſito quod eſſet verum,nu.3.
lib 7.*

Minus diceretur ademptum legatum, quando teſta-
tor nominaſſet debitorem cauſa demonſtrationis,
7 *vt ex illius credito legatum præſtaretur,ſi vide-
licet legauerit centum Caio mandando dictam
ſummam legatum præſtari ex credito, quod ha-
bebat cum Sempronio. Quamuis enim exigere-
tur tale debitum, non tamen legatum adimeretur,
Cum enim teſtator hoc poſuerit in diuerſa ora-
tione, cenſetur poſuiſſe, vt facilius fiat ſolutio le-
gati, non ex illa re præciſe ſoluatur, quamuis iſta
diuerſitas orationis non attenderetur in legatis
piis *Roman.ſingul.415.quæritur an teſtator.Tiraquell.
priuileg.piæ cauſ.63 ad fin.verſi.ex hoc expreſſo.Card.
Mant.de coniectur.vltim.volu.tit.lib.12 tit.6 num.24.
& 25 Felin Euerard.& alij,de quibus per Add.Rom.
8 ſingul.435.** Et quando legatum iam ad pias cau-
ſas, quam alimentorum cenſeatur ademptum per
alienationem rei legatæ, & veniat in generali re-
uocatione,late declarat *Surd de alim.tit.8 priuil.20
& 21.*

In prædictis tamen aduertendum eſt, quod legatum
quantitatis, & ſpeciei multum differunt circa ex-
9 tinctionem, & ademptionem, * Nam illud quan-
titatis non extinguitur licet quãtitas ipſa ſit extin-
cta,ſi retineatur in patrimonio pecunia exacta, vel
res illa quantitate, Legatum verò ſpeciei extingui-
tur alienatione, quidquid ex eius pretio faciat te-
ſtator, provt etiam diſſolutione, vel tranſlatione,
quamvis ipſa ſpecie retineatur *l.Seia,6 de auro &
argent.legat.Cuman.in l.fideicommiſſa,§.ſi rem, de l.*
3.& multis comprobat Gabr.*conſi.103 & 104 lib.1.*
Quaſi legatum quantitatis licet non ſit genus ge-
neraliſſimum, Tamen non ita de facili extingui-
tur ſicut legatum ſpeciei, vt declarat Bar.*in l.pater
23.& ibi Cuman.de adimend.legat.Capr.regul.108.
10 nume.22 Menoch.conſi.254 nume.18 libro 3.* † Cum
etiam huiuſmodi legata per alienationem inuali-
dam reuocentur, Non enim conſideratur, quod
illa ſortiatur effectum *l.legatum 24 §.pater heres,
ff.de adim.legat.Socin.conſi.140 quoniam præſens,in fi.
num.11 lib.3 Simon.de Pret.de interpret.vltim.volunt.
lib.3 dubit.2 verſi.ad quartum dico,nu.8 fol.473.* Si-
ue loquamur in legato tacito, ſiue expreſſo, cum
vtrumque reuocetur per alienationem inutilem
*Imol.in l.ſeruum filij,46 §.ſi eidem ſeruus,n.2. in gloſſ.
in verb.venerit ff.de legat.1 & ibi Iaſ.9.*& latius *Aret.
col.2 in fi.in eadem gloſſ.in verb.venerit.Surd.de alim.
priuil.21 num.2 tit.8.* Et de veriori, & magis com-
muni opinione teſtatur *Gabr.conſi 103 nu.10.lib 2.*
Quaſi ſola ratio deſtinationis conſideretur, quæ
militat iam in legato expreſſo, ſeu ſpeciali quam
in tacito,ſeu generali, vnde etiam debet eſſe ea-
dem diſpoſitio, maxime quia par eſt virtus taciti,
& expreſſi, *l.cum quid ff.ſi cert.pet.l.triticũ,de verb.
obligat.Dec.in l.expreſſa,151 in fin.nu. 10 ff.de regulis
iuris.*

Verum ſecundum aliam opinionem & quidem ve-
riorem idem eſſet in re, ſeu ſpecie legata, & poſtea
11 alienata, * Nam ſi eius loco alia ſubrogetur, ceſſat
illa coniectura ademptionis legati, & ſuccedit al-
tera præſumptio, quod ſcilicet teſtator per talem
ſubrogationem videatur declaraſſe voluntatem
ſuam ab initio alienationis fuiſſe, vt non præiudi-
cet legatario, ſed potius perſeueraſſe in eadem vo-
luntate *Rum.in l.filia ſua,28 § Titia,nu.1 & ibi So-
cin.nu 5 fi.verſi.vnde melior ff.de condit. & demonſt.
Iacob in Roman.& alij per Menoch.præſumpt.167.n.
39 lib.5 & conſi.254.13 & 19.lib.3 Socin.Iun.conſ 62
num.10 ad med.lib.2 Capr.regul.18 n.24 per text.
in l.filia,§ 1.ff.de condit.& demonſtr. Sim. de Pret.de
interpret.vlt vol.lib.4 verſi.ad tertium quod eſt inſpi-
ciendum,n.4 fol.472.*

Quæ maxime procedunt quando facta alienatione
ſtatim res alia emitur, ſicque loco primæ ſubroga-
12 tur, † quia videtur eo reſpectu & cauſa facta iura-
ta ea quæ ſcribunt *Doctor.in l.pretors.C de pact.*& in
puncto ita concludit Menoch.*conſi.254 in fi.n. 19.
lib 3.*

Vt tamen magis diſtinctè hæc intelligantur, Ani-
maduertendum eſt Primò, quod ſi forma rei le-
gatæ fuerit mutata à teſtatore de quantitate ad
aliam rem in patrimonio remanentem non extin-
13 guitur legatum, † ſed erit præſtandum de re ac-
quiſita, quaſi conſumptum non videatur, quod in
corpus matrimonij verſum eſt, & retinetur *l.pater
23 ff.de adim.legat.l.Imperator.72 §.fin. cum duabus
legibus ſequentibus,ff.de leg.2 l.ſed etſi lege,§.1 de pe-
tit.hæred. Cephal.conſi.144 n.40 lib.1 Pariſ.conſi.53.
nume.47 lib.3.* Dummodo non conſtet quod ani-
mo ſibi quærendi, & non aliis emerit, vt notat
Gl.*in d.l.Imperator,§ fi.in verb.non videtur per text.
in l.item legato,47 ff.de legat.3.*

Secundo. Quando ſpecies legata de voluntate te-
ſtatoris

Digitized by Google

ſtatus is mutatur in aliam ſpeciem, tunc nõ extin-
14 guitur legatum, †ſed debetur in hac vltima ſpecie
ſubrogata, cujus reſpectu valebit relictum, *l. filia*,
28 *§. filia, de cond. & demõſt.* Capr. *reg.* 108. *in fi. n.* 24
15 † Dummodo tamen non eſſent legatæ res certæ,
quia tunc non fieret extenſio ad poſtea redempta
ſecùs autem quando non legarentur certa de præ-
ſenti. Nam hoc caſu dictæ extenſio admittitur tan-
quam ſubrogatum ſapiat naturam ejus, in cujus
locum ſubrogatur *l. ſi eum, §. qui iniuriarũ, ff. ſi quis
caut.* Dec. *conſ.* 90. *col.* 3. *verſ.* 4. quia cum alijs per
Peregr. *de fideicommiſſ. art.* 26. *n.* 30. & in puncto ita
declarat *gl. in l. filia* 28. *§.* 1. *in verb. videre, in addit.
in fi.* & ibi Din. Bart. & alij, *ff. de cond. & demonſtr.*
Tertiò. Si de ſpecie legata teſtator fecerit mutatio-
nem jungendo alij ſpeciei in totum quid majus
16 faciendo †tunc legatum dicetur extinctum, quaſi
deſinat res extare. Ita vt neque debeatur æſtima-
tio *l. Seia* 6. *de aur. & arg. leg. l. item legato, §. pen. de
leg.* 3. *cætera, in fi. de leg.* 1. *§. ſi tamen, inſtit. de rer. di-
viſ.* cum cõcordantibus allegatis *per gl. in d. l. Seia,
in verb.* interim Bart. in *l. rem legatam* 18. *n.* 6. *col.* 1.
poſt med. verſ. aut legatum fuit factum ſimpliciter,
de adim. leg. Ceph. *conſ.* 144. *n.* 34. *lib.* 1. Quaſi illud
quod in teſtamento datur in ſua ſpecie non per-
mãſerit, & quodammodo ſit extinctum, ita vt tali
permutatione aut diſſolutione videatur quoque
voluntas mutata. Dùm enim ſpecies tranſit in
17 ſuum materiatum cenſetur alia ſpecies †quidquid
ſit quando extaret res legata non facta acceſſione
prout loquitur *text. in l. fideicommiſſa, §. ſi rem, de
leg.* 3. & ita declarat Bart. in *l. Seia, in fi. de aur. &
arg. leg. & in l. pater, de adim. leg.*
Quartò. Forma rei artificialis legatæ quando eſt ex
materia reducibili in ſuum materiatum, mutatio
non impedit, ideo remanet legatum. Vt dicimus
18 de maſſa facta ex poculis legatis, & è contra, †
cum mutatio de materia in formam, & de forma
in materiam non inducat revocationem volũta-
tis teſtatoris, ſi aliter de ejus mente non appareat
etiam ſi multiplex mutatio interveniret ſubſiſtẽ-
te eadem materia. Quaſi iſta mutatio ſæpiùs facta
circa formam ejuſdem rei non diminuat præ-
ſumptionem voluntatis continuatæ, *l. item, §. pe-
nult. & l. quæſitum, §. illud, ff. de legat.* 3. *l. ſeruum filij*,
45. *§. ſi pocula e, in princ. de legat.* 1. quidquid aliud
ſit in materia non reducibili ad ſuam materiam *l.
lana* 86. *de leg.* 3. cum declarationibus, de quibus
latè Iaſ. in *d. §. ſi pocula, nu.* 5.
Quintò. Mutatio formæ rei legatæ, quæ fit adden-
19 do, & augendo, non extinguit legatum, ſed †facit,
illud deberi vna cum augmento Bart. in *l. ſi ita le-
gatũ, § ſi domus, de leg.* 1. *l. ſi ex toto, in princ. & l. quod
in verum, §.* 1. *ff. eod. tit.* Iaſ. in *l. ſeruum filij* 46. *§. ſi po-
cula, n.* 3. *in* 2. *notab. de legat.* 1. Quidquid aliud ſit in
20 legato vſusfructus ſuper† quo non poteſt aliquid
innovari, cum debeat res remanere in ea forma,
quam teſtator reliquit, quaſi tunc mutata forma
extinguatur vſusfructus, *in l. vſufructuarius nouum*
67. *in fi. ff. de vſufruct. & quemadmod. quis vtat.* vbi
quod eſt multum notandum contra illos, quibus
legatur vſusfructus parietum aut caſalinorum,
quibus non eſt licitum illas perficere, quamvis
alias eis vti non poſſint, quaſi tunc adſit repu-
gnantia juris, quæ induceretur ratione formæ
mutatæ, vt notat etiam Florian. in *d. l. vſufructua-
rius nouum, in fi. de vſufruct.*
Sextò. Quidquid ſit in mutatione facta per teſtato-
rem de qua ſupra dictum eſt. Aliud erit dicẽdum
in ea, quæ fit per hæredes, qui mutando formam
21 rei legatæ non poſſunt præjudicare legatarijs, †
cum ſolum hoc permittatur teſtatori, qui in re ſua
habet facultatem revocandi, ſeu perſeverandi in
eadem voluntate. Iaſ. in *l. ſeruum filij* 46. *§. ſi pocula
n.* 3 *in fi. in gl. in verb. conſiſtere, ff. de leg.* 1 *per text. in
l. cætera vlt. in fi. ff. eod. tit. leg. ſi is qui de vſufruct. leg.*
Cùm enim ceſſerit dies legati non eſt æquum vt
rei mutatio noceat legatario, *glo. in l. ſi convenerit,*
18. *§. vlt. in verb. aliud autem, in princ. ff. de pign. act.*
Septimò. Quamvis non cenſeatur revocatum lega-
tum nominis debitorum cum pecunia exacta ſim-
pliciter deponitur, vel ex ea alia res emitur, vt ſu-
22 pra dictum eſt. † Tamen hoc non procedit cum
traditur res legatario, aut quando teſtator acqui-
rit illi actionem ad eandem rem mediante ſtipu-
latione, tunc enim videtur omnino recedere à
legato, & tranſire ad contractum, aut implere tal-
tem legatum. Ita vt ampliùs legatario non ſuper-
ſit petitio, juxta notata in *l. filia, C. de legat. l. lega-
tum, ff de legat.* 2. *huiuſmodi, §.* 1. *de legat.* 1. *l. Lucius
Titius in teſtam.* 12. *de legat.* 1. Cephal. *conſ.* 84 *n.* 10.
lib. 1. & ita in ſpecie explicat Gabr. *cons.* 103. *n.* 14.
23 *ad med. ver. quod ſi verum aliquis, lib.* 2. † Vbi etiam
quod eſt impropria locutio cum dicimus recedi à
legato, quando quis pro quantitate dotis legatæ
tradit ſpeciem, aut è contra, vel transfert in aliam
rem, quia verè non dicitur transferri, ſed imple-
ri, quamvis de tranſlatione loquatur Bald. in *l. à
filia, §.* 3. *C. de leg.*
Octavò. Ex alienatione neceſſaria licet non videa-
tur revocatum legatum *l. fideicommiſſa, §. rem, de
leg.* 3. cum alijs ſupra adductis. †Tamen hoc pro-
24 cedit quando alienatio fit alteri, ſecùs ſi fiat ipſi-
met legatario, quaſi legatarius emendo rem ſibi
legatam videatur renunciare juri legati, *l. ſi à ſub-
ſtituto, in princ. ff. de legat.* 1. & in ſpecie ita diſtin-
guit in *l. filia legatorum, in princ. C. de legat.*
Contrarium tamen quod nulla ſit facienda differen-
tia inter alienationem, quæ fit ex neceſſitate & ex
titulo oneroſo, quæ fit tam extraneo, quam lega-
tario, tenet Ceph. *conſ.* 84. *n.* 5. *verſ. verum tamen,
lib.* 1. Ideo neutro caſu extinguetur legatum, cùm
militet eadẽ ratio tam in vno, quam in alio. Quaſi
legatarius etiam ſcienter pendente conditione e-
mendo rem legatam non intelligatur renunciaſſe
legato, ita vt ſi pretium ſolvit repetere poſſit re
quaſi à ſe ipſo evicta, *l.* 4. *ad leg. falc. per text. in l. ſi
vendideris, ff. de euict.* ſi vero non ſolvit, poſſit reti-
25 nere. Quidquid †aliud ſit quando emiſſet poſt o-
bitum teſtatoris, ex quo in vita nullum ſibi jus ad
legatum competebat, vt latè declarat Ruin. *cons.*
56. *n.* 4. *lib.* 5. poſt Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres,
§.* 12. *ff. de verb. oblig.* Caſſan. Cuman. Rip. & alij per
Ceph. *d. cons.* 84 *n.* 8. & 16. Vbi etiam latè reſpon-
det *ad l. filia legatorum, C. de legat.* & alia quæ in
contrarium allegantur pro opinione diſtinguen-
tium inter alienationem factam ipſi legatario vel
extraneo, & ſequitur Hond. *cons.* 61. *n.* 18. *lib.* 1. vbi
addit Ceph. *cons.* 767. *in princ. lib.* 5.
Nonò ſi teſtator ſolvit in vita legatum quod man-
daverat præſtari legatario juxta *l. Lucius, de leg.* 2.
26 † poterit illud ab eo revocare etiam cum fructi-
bus perceptis, Bald. in *l. fi. C. de vſur. & fruct. legat.
& in l.* 1. *col. vlt. poſt princ. verſ. vnum ſcias quod in
donatione cauſa mortis, n.* 8. *C. ſi quis omiſſ. cauſ. teſtã.*
Cremenſ. *ſingul.* 16. *ſi legatum ſolvitur, num.* . & ita

Digitized by Google

in facto obtinuiſſe contra Fabricam Templi ma-
joris Mediolani teſtatur dicēs multum ſingulare
Catell.Cat.in memor.in verb.legat.factum à teſtatore
Sem.de Pret.de interpr.vlt.volunt.lib.4 § ad quartū
27 *dico,num.9 verſ.adverte tamen,fol.474* † Ratio eſt
quia titulus reuocabilis facto teſtatoris non pa-
rat acquiſitionem fructuum *Arg.& Alex.in leg.*
cum quis mortis cauſa 12 ff de condit.cauſ.dat.
Et facit quia iſtud legatum ſolutū in vita æquipara-
28 tur donationi cauſa mortis,†& aſſumi illius na-
turam propter traditionem *l.cuius,la prima,l.leg.*
de leg.2 Bald.in l.1 col.vlt.nu.9 in fi. C.ſi quis omiſ.
cauſ.teſt.& in l.fi.C.de vſur.& fruct.leg. In re autem
donata cauſa mortis,& tradita in vita donantis
datur repetitio fructuū vltra rē principaliter do-
29 natam* *d.l.cum quis,de cond.cauſ.dat.Bald.conſ 293*
donatio cauſa mortis,n.1.lib.1. vbi ampliat quamvis
intervenerit juramentū,nam donatio cauſa mor-
tis redigitur ad inſtar vltimę voluntatis,quę licet
ſit jurata tamen cenſetur caduca ex ſui natura *l.fi.*
30 *C.de non num.pecun.* *Quidquid aliud ſit in dona-
tione inter vivos, quæ reuocata in illis caſibus,
in quibus poteſt reuocari, fructus percepti non
reſtituuntur,ſed retinentur, vt per *Gloſ.in l.gene-*
raliter dicimus, 24 § proinde conſequenter,in verb.
ex aliqua cauſa,de fideic.libert.
Intelligentur tamen prædicta quando teſtator qui
ſoluit legatū in vita expreſſit ſimpliciter ſe ſolue-
31 re ea cauſa legati,& pro illius executione.†tunc
enim non obligaretur promittendo,vt non poſſit
reuocare,nec etiam tradendo, Quaſi tunc non
tranſeat in donationem inter vivos ſed remaneat
legatum,Vnde dabitur reuocatio,Cum aliud ſit
quando nō facta dicta expreſſione ſoluit in vita,
quia tunc tranſit in ſpeciem donationis inter vi-
vos,& parit effectum non reuocationis, & rema-
nebit obligatus;ita in terminis diſtinguit Bart.in
l.legat.37 poſt med.verſ vel dic dicit,n.2 in fi.de le-
gat.2 quem ſequitur *Caſt.in l.Lucius Titius,22 col.*
2 poſt pr.verſ.iſtum paſſum tangit,n.3 poſt med.ff.eod.
tit.de l.2 Et quamvis de prædictis dubitet *Catell.*
Cat.in memorab.in verb.legatum factum à teſtatore,
poſt med.verſ.& ex his redditur dubium,n.1. Tamē
non eſt recedendum à ſupradicta opinione *Bart.*
& Caſtr. quam etiam ſequitur *Florian.in l.legat.37*
n.4 poſt Din.& Bald.ibid.ad fi.verſ.quando teſtator.
ff.de legat.2 Gabr conſi.103 col.6 poſt med.verſ.ideo-
que legati petitionem,& col.penult.in prin.verſ.quod
ſi verum,n.14 lib.2.
Decimo. Quemadmodum teſtator alienando res
legatas videtur reuocare legatum *l.rem legatā,de*
32 *adim.leg.*†Ita etiam alienando res donatas cauſa
mortis videtur donationem reuocare *Bal.in l.Sti-*
chum qui meus erit,6 in fi.de leg.1. vbi quod eſt no-
tandum tanquam aureum dictum. ponens quæ-
ſtionem de ſocero,qui ſi concedat talem fundum
genero ſuo poſt ejus mortem, ſi tempore obitus
reperitur fundum alienatum an debeatur æſtima-
33 tio,†dicendum eſt quod in contractu donationis
cauſa mortis idem eſt quod in legato.ideo debet
diſtingui inter alienationem voluntariam & ne-
ceſſariam,vt in *l.fideicom.§ ſi rem,de leg.3* & facit
text.in l.Marcellus,15 § Paulus,de donat.cauſ.mort.
vbi ad exemplum legatorum revocatæ ſunt do-
nationes cauſa mortis *Rom. conſi.219 pro declara-*
tione propoſit. thematis,n.2 vbi Mandoſ.in verb.re-
uocari,Dec.in l.non omnis, 9 in pr.col.4 ad med.n.14
ff.ſi cert.pet.Rim.Iun.inſt.de donat.in prin.n.337.

Nec eſt attendendum,quod ſecundum aliquos Do-
ctores hoc dictum videatur indubitatum, quia*
34 teſtamentum non poteſt reuocari ſola voluntate
l.ſancimus, C.de teſt. & tamen reuocatur per ſo-
lam alienationem voluntariam, vnde à fortiori
debet reuocari donatio cauſa mortis, quum per
ſolam pœnitentiam reuocatur.
Nam videbatur potius eſſe dubium,quia in donatio-
ne cauſa mortis ſecūdum jus digeſtorum requi-
rebatur ſtipulatio,hodie vero pactum nudum,*Gl.*
35 *in l.cum pater,§ Manio,de leg.2.*†Ideo videtur jus
quæſitum donatario efficacius, quam in legato,
propter conſenſum duorum *Gloſ.in § ex conditio-*
nali,inſtit.de verb.oblig. Maxime facta traditione,
quia tranſlatum eſſet verum dominium *l.1 C.de*
de donat cauſ.mort. quod non eſt in legato, quare
facilius illud videbatur poſſe reuocari,quam do-
natio cauſa mortis per alienationem,& per con-
ſequens poterat dubitari an quod dictum eſt de
legato,extendi debeat ad dictam donationem ve
bene explicat *Decian.in l.non omnis,in pr.n.14.ff.ſi*
cert.pet. vbi addit quod donatio cauſa mortis re-
uocatur per pœnitentiam, vnde à fortiori vide-
tur reuocari per alienationem,quæ in facto con-
ſiſtit, quaſi actus facti ſit potentior quantum ad
reuocationem,quam actus verbalis,*l.noſtrum,C.*
de teſtam.
Ex iſta æquiparatione legatorum cum donatione
cauſa mortis infertur intellectus *ad l.cū maritus,*
36 *29 § fi.de pact dotalib.* † vbi ſi mulier dando do-
tem marito fecerat pactum illam reddi fratri ſuo
poſt mortem ſuam, & dictam dotem frater erat
ſibi ſtipulatus;non poterit poſtea faciendo teſta-
mentum legare in prejudicium fratris,cui dotem
donauerat poſt mortem,& illam donationem re-
uocare alienando,aut legando,quamvis maritus,
qui debebat reſtituere dotem conſenſiſſet volun-
tati vxoris,quaſi tunc donatio fuerit inter vivos
& irreuocabilis,cum enim dos ſit ad alium appli-
cata vigore contractus & interſit non reuocari,
non datur facultas teſtandi,aut aliter de dote di-
ſponendi *Aret.conſi.74 col.5 in fi.verſi pro iſta con-*
cluſione adduco caſum ſingularem,n.9 in fi.Soci.conſ.
137 multum eleganter,in fi.verſi.quod autem ipſemet
libro 1.Roland.de lucr.dot.queſt.82 Cagnol.in l.vlt.
col.55 in fi.num.225 Cod.de pact. late Oſaſc. dec.20
num.6.
Aliud eſſet dicēdum ſi ageretur de donatione cauſa
mortis,nam tunc mulier legando res dotales vi-
37 deretur reuocare donationem cauſa mortis,* E-
xemplo teſtatoris,qui alienando rem legatam vi-
detur revocare legatum,cū iſta æquiparentur ad
hunc effectum revocationis,vt ſupra dictum eſt
Dec.in *l.non omnis,num.14 ff ſi cert pet.* & notat in
ſpecie *Barbo.in l,qua dote.34 n.101 poſt med.verſ.*
vnde contrarium,ſi.ſolut.mat.
Quamvis ſecundum alios poſſet ſuſtineri quod non
ſit facienda hujuſmodi diſtinctio inter donatio-
38 nem cauſa mortis,& inter vivos * in caſu dict.l.
cum maritus,29 § fi.de pact.dotalib..cum ibi mulier
non legaverit res dotales à fratre, qui ſtipulatus
fuerat ſibi dotem reddi, ſed ab hærede ſuo quem
gravavit præſtare legata, vnde & ex hoc non vi-
detur reuocaſſe donationem cauſa mortis, ſe-
cus enim eſſet ſi reliquiſſet legatum præſtari ab
ipſo fratre ſuo donatario, cauſa mortis, ſaltem
in eo ſenſu, vt quod antea habebat libere, nunc
habeat cum onere ſoluendi legatum *l. Seia cum*

nuberet

nubere 12 in de dot. praleg.& ita in ſpecie declarat Fulgoſ. in d. l. cum maritus, § fi. de pact. dotalib. & latè comprobat Rim. Iun. inſtit. de donat. in princ. n. 335 vſque ad n. 339.

Licet contra prædictos teneat Barboſ. in l. qua dotis, 34 n. 103 ff. ſolut. matrim. † vbi defendit quod in d. l.
39 cum maritus, § fi. de pact. dotal. agatur, quando ipſæ res donatæ legantur per vxorem, quo caſu ſi eſſet donatio cauſa mortis proculdubio cenſeretur inducta revocatio, exemplo legati, quando eadem res legata alteri ex intervallo legatur, cujus etiam tunc cenſetur facta revocatio l. non ad ea 88. de condit. & demonſt. l. & ſi transferam, de adim. leg. Ex quibus etiam infertur ad ſervos dotales manumiſſos per mulierem, ſi enim fuit gravatus hæres mulieris, vt illos manumitteret, tunc ſervi ſunt reſtituendi ſtipulatori, & cogi poterit hæres per ſervos, vt eos recuperet à dicto ſtipulatore, & illi ſolvat æſtimationem, ſi autem ipſa mulier manu-
40 miſit, † valebit manumiſſio cùm ſerui ſubjecti reſtitutioni ratione contractus poſſint manumitti Iaſ. in l. fi. §. ſed quia, n. 4. C. commu. de legat. & ſtipulator repetet pretium à marito qui habebit recurſum contra hæredes, vt per Barbol. in d. l. qua dotis, n. 104. ff ſolut. matrim.

Vndecimo. Si debitor legaret creditori verum debitum de quo conſtat per inſtrumentum vel per alias probationes in caſibus, in quibus hujuſmodi
41 legata valerent, † poſſet agi tam actione prima ex contractu, quam actione ex teſtamento, & poſt lapſum temporis, quod eſt multum vtile, nam ſi ſuccumbat in vna non repellitur ab altera, Caſtr. in l. debitor decem, 84. in fi. princ. ver. quidquid ſit determinatum, ff. de legat. 2. & in l. verbis legati 5. n. 1. in fi. ff. ad l. falc. Aret. in § ſed ſi vxori, in princ. n. 2. verſ. nota quãdo debitor, ibi ſin autem eſſet verum debitum, inſtit. de leg. Bellon. conſ. 23 n. 8. & ita etiam ſervat Rot. coram R. P. D. Orano Romana bonorum 20. Decembris 1585. vbi omnia contenta in donatione erãt tranſlata in legatum, pro quo fuit conceſſa vtraque actio ex teſtamento, & ex contractu cùm etiam ibidem legatum valuerit reſpectu commodi rejiciẽdo conditionem de nubẽdo cum conſenſu alterius non obſtãte conſ. 167 n. 6. cùm ibi fuerint legata centum mulieri, dum matrimonio collocabitur, vnde ſi poſtea contraxit matrimonium, & ejus contemplatione fuerint ſimiliter donata centum debetur ſolum vlti-
42 ma ſumma, non vtraque, † cum legatum fuerit extinctum tanquam conditionale per conditionem quæ extitit viuente teſtatore, cùm etiam vltima derogent prioribus, vbi eſt repugnantia l. pacto noviſſima, C. de pact. Alex. conſil. 193. perſpectis inſtrumentis, in princ. lib. 6. & declarat Aym. d. conſil. 167. n. 5. & 6.

Quando eſſet autem legatum impletum, & legati petitio extincta, vel eſſet receſſum à legato, & factus tranſitus ad cõtractum non poſſet agi ex te-
43 ſtamento, ſed ex contractu, † nam vt competat actio ex teſtamento, requiritur quod legatum ſit transfuſum, & tranſlatum in actionem, ita vt illa jura pertineant ad legatarium ex teſtamento, cum vna non poſſit deberi loco ſpeciei legatæ in teſtamento tanquam ejus loco ſubrogata, niſi omnia denuo fiant, neque enim ex voluntate teſtatoris ſuccedit ſpecies loco alterius, niſi ab initio teſtator de ea ſenſerit; vnde multo minùs ſuccedet actio, & jus illud loco prædij legati quando apparet teſtatorem voluiſſe competere actionem legatario ex contractu, non autem ex teſtamento. Quare legatarius hoc caſu non poterit agere nec contra hæredem ad rem legatam, nec adverſus emptorẽ vtili actione tanquam ſibi actio fuerit legata, & ejus loco ſubrogata, ſi legatum rei eſt revocatum voluntaria alienatione, vel quando actio ejus loco legata, aut legatum rerſion poteſt dici tranſlatum, & transfuſum in actionem provt explicat Gabr. conſ. 204. col. 6. poſt med. verſ. nam ſi dicamus actionem illam, nu. 13. lib. 1. juxta doctrinam Bald. & aliorum in l. filia, §. Titia ff de cond. & demonſtr. Ita declarando l. fideicommiſſa, §. ſi rem, de leg. 3. l. pater de adim. leg.

Duodecimo. Alienatio rei legatæ pleno jure extinguit legatum, cum aliud ſit in pignore, & hypotheca, per quam non cenſetur ademptum legatũ,
44 cum hæres teneatur illud luere & ſolvere legatario l. 3. C. de leg. § ſi rem ſuam, inſti. eod. tit. Quamvis enim pignus, & hypotheca ſit ſpecies alienationis l. fi. C. de reb. eccleſ. non alien. Tamen non eſt
45 propria, plena, & perfecta alienatio, † cùm non tranſeat dominium, ſed quoddam jus in re, cum etiam in plena alienatione non ſit ſpes luitionis, nec remaneat penes alienantem jus redimendi cũ ſit perpetuo apud recipientem, & non revertatur ad eum qui alienavit, quod non eſt in pignore Iaſ. & alij in l. fi. C. de leg & latiùs declarat Gomeſ. var.
46 reſol. c. 12. de leg. n. 56. † Quidquid aliud ſit in pignore dato pro tãto pretio, quod non ſit ſpes luitionis, quia tunc cenſebitur revocatum legatum. Exemplo plenæ alienationis, provt eſt in obligatione ita facta, vt res continuo remaneret penes creditorem, Bar. in l. rem legatam, in fi. de adim. leg. Alex. in l. 1. §. per ſervum corporaliter, col. fi. de acquir. poſſeſſ. Ang. in §. ſi in rem ſuam in fi. glo. in verb. videre, inſtit. de leg. Alex. conſ. 169. vſ. ſpectle ac mature, in fi. n. 5. lib. 6. per text. in l. qui habebat, in princ.
47 de leg. 3. † Intelligendo dũmodo res obligata non eſſet majorum ſuorum, quaſi tunc ratione probabilis affectionis credẽdum ſit non eo animo fuiſſe hypothecatam à teſtatore, vt non voluerit eam ampliùs redimere, cum veriſimilius ſit per eũ eſſe ſeluendam, dummodo tamen non eſſet legata extraneo, quia tunc ceſſat ratio affectionis majorum ſuorum, vt latè declarat Card. Mant. de conject. vlt. volunt. lib. 12 tit. 6. n. 23.

Decimotertio. Quando alienatur pars rei legatæ ex
48 qua poſſet præſumi ejus ademptio, † non revocatur legatum in totum, ſed ſolum pro ea parte l. ſi ex toto, in princ. de leg. 1. l. legatum, §. 1. de adim. leg. l. ſcribit, §. idem, de aur. & arg. leg. Alex. conſ. 168. n. 3. ad med. verſ. probatur evidenter, lib. 6. & conſ. 169. n. 2. eod. lib. Hond. conſ. 61. in fi. n. 41. lib. 1. Petr. de fide iuſ. ex prohib. alien. q. 10. n. 37.

Decimoquarto. Si eſt facta alienatio cũ pacto de re-
49 trovendendo cenſetur receſſum à legato, quia † eſt vera & propria alienatio, vt in ſpecie concludit Gomeſ. var. reſol. tit. de leg. tom. 1. c. 12. n. 56. ad fi. verſ. videtur infe. ẽdũ Quid autem in locatione ad vitam, an per eam tollatur legatum, & an ſit propriè alienatio, dicam infra in capite particulari.

Decimoquinto. Alienatio rei facta ab hærede juſſu
50 teſtatoris non revocat legatum † l. poſtquam, § fi. vt leg. nomin. Flor. in l. fideicommiſſa, §. ſi rem, n. 7 de leg.

Decimoſexto. Si legatum nominis debitoris eſt conceptum verbis reſpicientibus præteritum, vt lego
51 centum quæ mihi Titius debuit, † vel cum adjectione

vcibi *commodum*, vt *lege nomen debitoris talis, & om.e commodum*, non extinguit legatum quamvis
dictum nomen fuerit exactum per teſtatorem *l. creditor, in princ. de liber. leg.* & latè declarat Aret.
conſ. 46. viſo teſtamento facto, *col. 2. in fi. verſic.* tamen his non obſtantibus.

Decimoſeptimo. Si teſtator legaverit rem legatam
lōgo tempore, ita vt locatio non ſit perpetuo du-
52 ratura, legatum non extinguitur. Quamvis † enim
per eam acquiratur conductori jus in re, tamen
non dicitur alienata proprietas rei, cùm non ſit
attendendum quod in re legata conſtituatur jus
53 alteri per teſtatorem, † provt dicimus, quando cō-
ſtituitur vſusfructus in re alteri relicta, quia non
admittit legatum, quamvis vſufructuarius habeat
jus in re, vt latè in puncto declarat Alci. *conſ.* 168.
ſtantibus verbis his quæ ſupra, n. 5. *lib.* 6. ſequitur
Sim. de Pret. *de interpret. vlt. volunt. lib. 4. verſic. ad*
54 *quartam dico*, n. 14. *fol.* 474. Quare † etiam neq; per
impoſitionem cenſus in re legata non cenſeretur
extinctum legatum, cum venditor cenſus rema-
neat dominus & poſſeſſor prædij cenſuati, & non
dicatur alienare, ſecundum diſtinctiones tamen
quas adduxi *deciſ.* 20 Maximè quia ex contractu
geſto, & obligatione inita per teſtatorem ſuper
re legata, non cenſetur mutata voluntas teſtato-
ris quoad legatum remanente ſpe illam recupe-
randi Gloſſ. & alij in *l. 3. C. de leg.*

Decimooctavo. Quando legatarius habuit rem le-
55 gatam † titulo oneroſo non cenſetur legatum re-
vocatum per alienationem Cepha. *conſ.* 379. n. 40.
Simo. de Pret. *de interpret. vlt. volunt. lib. 4. vers. ad quartum dico*, n. 9. *fol.* 474. Alci. *cons* 169. n. 4. *cum ſeq. lib.* 5 Menoch. *cons.* 254. n. 5. *lib.* 3. Gabr. *cons.* 103
n. 4. *lib.* 1. Niſi hæres probet teſtatorem voluiſſe
illud adimere, cui hoc caſu onus probandi in-
cumbit Bero. *cons.* 30. *in 1. dub. l. b.* 2. Hond *cons.* 61.
n. 23. *lib.* 1.

Decimonono. Non ſolum quando alienatur res le-
gata extinguitur legatum, ſed etiam ſi alienare-
tur alia res, cujus contemplatione fuit factum le-
56 gatum ob aliquod onus injūctum, vt † quando pro
reparatione molendini fuiſſet appoſitum onus in
legato, tunc enim ſi vendatur molendinum tacitè
etiam videtur ademptum legatum factum ob o-
nus injunctum, quaſi per ademptionem oneris
ſequatur etiam ademptio honoris, & electi *l. a-
lumnæ, §. Seia, de adimend. leg. l. filio, §. matri, eod. tit.*
cum alijs per Capt. *reg.* 108. n. 5.

Vigeſimo. Legatum nominis debitoris extinguitur,
ſi teſtator exigat contra invitum debitorem, ſe-
57 cùs ſi recipiat ſponte ſolvente vel offerēte *l. fideicommiſſa, §. ergo & ſi nomen de leg.* 3 Corn. *conſ.* 26.
col. fi. lib. 2. Capi. *cons.* 112. *col. vlt* Arct. *cons.* 46. *in fi.*
Ang. in *§. ſi rem ſuam, ad fi. vers. quid ſi legante, inſt.*
58 *de leg.* Provt dicimus de revocatione procurato-
ris, quæ fit quando Dominus cōpatet voluntariè,
ſecùs ſi ex neceſſitate *l. fi. C. de procur. c. ſi quem, eo. tit. in* 6. Flor. in *d. l. fideicommiſſa* 11. *§. ſi rem, in fi. de legat.* 3. Neceſſitas autem adeſt in creditore, cui
ſponte ſolvitur, cùm poſſit cogi ad recipiendum
59 oblatum. † Vnde mutuantes frumētum coguntur
illud recipere quando offertur, ita vt non detur
procraſtinatio in tempus cariſtiæ Gl. in *l. nulli, C.*
60 *de erog. milit. ann. lib.* 12. Bald. in *d. §. ſi rem.* † Debe-
ret tamen probari iſta ſolutio ſpontanea, cùm à
communiter contingentibus non ſoleant debi-
tores magnæ quantitatis differre, & ſponte ſol-
vere creditoribus, vnde cum hoc veriſimili repu-
gnet efficaciori probatione indigebit Ita in pro-
poſito Menoch. *cons.* 1162. n. 13 *lib.* 2.

Vigeſimoprimo. Alienatio voluntaria ita extinguit
legatum, ſi res eſt tradita, aut pretium receptum,
61 † alias ſolus contractus non videtur extinguere
legatum *l. prædia, §. liberto de fund. inſtr.* Bald. in *l. 3. in princ. q. 2. n. 3. C. de leg.* Flor. in *l. fideicommiſſa, §. ſi rem*, n. 6. *de legat.* 3. Gomeſ. qui de communi *var. reſol. tit. de leg.* 1. *c.* 12. n. 56. *in fi.* Capr. *reg* 108. *in fi.*
n. 29. Quamvis videatur contrarium tenere Hon-
ded. *cons.* 63. n. 5. *&* 7. *lib.* 1.

Vigeſimoſecundo. Per alienationem coactam ne-
62 ceſſitate rei familiaris non revocatur legatum, †
& quid in neceſſitate impoſita ab ipſa lege, in pia
cauſa, & in dote, & in alijs multis caſibus videndi
ſunt Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 12. *tit.* 6.
Menoch. *præſumpt.* 167. *&* 168. *lib.* 4. Capt. *reg.* 108
Natt. *cons.* 613. Gomeſ. *var. reſol. in de leg. tom.* 1. *c.* 12
n. 56. Soc. *reg.* 104. *in verb. legatum*, Bero. *q.* 9. Sim. de
Pret. *de interpret. vlt. volunt. libro* 4. *fo.* 472 473 *&*
474 qui lariſſim. materiam pertractant, & infini-
tos caſus adducunt, quos non proſequor cum nō
ſit mei inſtituti pertractare, niſi quæ ad rem, de
qua agimus, faciunt & quæ ad praxim conferunt
tanquam magis mobilia & vtilia. Et quid in le-
gato piæ cauſæ, aut conjuncto an cenſeatur re-
vocatum per alienationem, aut exactionem, Me-
noch. *cons.* 162. n. 4 *vſque ad* 10. *lib.* 12.

In quo etiam advertendum eſt quod ſola alienatio
non ſufficit, vt legatum intelligatur ademptum, ſi
63 teſtator non alienavit animo adimendi, † §. *ſi rem ſuam, inſt. de leg.* Etenim alienatio non eſt cauſa a-
dimendi legatum, ſed debet præcedere voluntas
adimendi, quæ poſtea oſtenditur ex actu aliena-
tionis Bart. in *l. cum ſeruum, de adim. leg.* Socin Iun.
cons. 62 n. 2. *lib.* 2. Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 2. *tit.* 6. n. 5. Vnde non ſufficiet dicere legatum
fuiſſe ademptum quia res legata fuit alienata, ſed
inſpiciendum eſt, nunquid teſtator voluerit adi-
mere, Hond. *cons.* 61. n. 57. *lib.* 1.

Ideo ex alienatione facta ex neceſſitate non cēſetur
ademptum legatum Aym. *cons.* 784. n. 2. *lib.* 5. poſt
64 Doct. in *l. 3. C. de leg* † Niſi hæres probet teſtatorē
mutaſſe volūtatem, & voluiſſe legatum adimere,
Alci. ad Bart. in *l. rem legata, de adim. leg.* Soc. Iun.
cōſ. 162. n. 24. *lib.* 2. Card. Mant. *de coniect. vlt volunt. tit.* 6. *lib.* 12. n. 13 Hōd. *cons.* 61 n. 18. *lib.* 1. Vbi ex hoc
concludit, quod alienatio partis cēſuum facta ex
coiū retrovenditione venditorib. cenſuum ex ne-
65 ceſſitate non inducit ademptionem legati, † quia
cēſus erant perpetui, & illi qui cenſum impoſue-
rant non poterant compelli ad reſtituendum pre-
tium cenſuum, ſed ſolum ipſis ſponte ſolventibus
tenebantur cenſus illos retrovendere. Vnde me-
ritò ex hujuſmodi retrovenditione legatum non
adimitur, cum illa concluſio, quæ ex alienatione
neceſſaria non inducatur ademptio legati, debeat
intelligi non ſolum de neceſſitate rei familiaris,
ſed etiam de neceſſitate impoſita per legem Rip.
in *l. Lucius*, n. 27. *verſ. hoc etiā, ff. de vulg. & pupill.*
Card. Mant. *de coniect. vlt. volunt. tit.* 6. *lib.* 12. n. 28.

Quare neceſſitas in propoſito non ſolum conſidera-
66 tur propter debitum, alimenta, aut ſimilia, † ſed
propter coactionem ſuperiorum, vel metum,
ne quis compellatur Bald. in *l. fideicommiſſa, §. ſi rem ſuam, de legat.* 3 Gabr. *conſ.* 103. *num.* 5. *lib.* 1. An-
char. *quaſt.* 75. n. 5. *lib.* 50. Simon. de Pret. *de inter-*
pret,

Digitized by Google

pre:.vlt.volunt.lib.4 fol.47 4 n.10.

Vnde etiam ſi teſtator legauit nomē debitoris, & illud poſtea exegit recipiēdo à debitore ſpōte ſol-
67 vente, non ceuſetur reuocaſſe legatum, ſed † pecunia exacta peti poteſt, cum etiam inuitus compelli potuiſſet ad recipiendum Bald. in l. *fideic. § ſi cum, de leg.3 Corn.conſ.26 n.19 lib.2 Capr.conſ.112 in fi. Sim. de Pret. d. lib.4 n.15 fol.474.*

Imo ſi non conſtaret an ex voluntaria cauſa, vel neceſſaria fuerit facta alienatio, in dubio cēſetur ex
68 neceſſaria, * ita vt legatum non cenſeatur reuocatum Iac. Butrig. in l.3 *C. de leg. Alex. conſ.168 n.3 verſ. & ita verificatur, lib.6 Socin. Jun. conſ.162 n.24 lib.2 Anch. q.75 n.5.*

Amplius quando teſtator ſpōte liberauit debitorem & pro ſuo credito bona quædam recepit in ſolu-
69 tum, * non cenſetur voluiſſe adimere legatum, Bald. in l. *qui poſt teſtam. n.12 C. de legat. Rom. conſ.229 col.2 verſ. vltimò præſuppono. Monoch. conſ.254 n.8 verſ. & accedit, n.9 lib.3 Card. Mant. lib.12 tit.2 n.21 de coniect. vlt. volunt.*

Provt quando res eſt permutata non dicitur alienari effectum adimendi legatum, ſeu debetur res,
70 * cum qua fuit facta permutatio Socin. Iun. conſ.62 *n.12 lib.2 Cephal. conſ.599 ad fi. n.13 lib.4 Hondod. conſ.61 n.56 lib.1. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. tit.6 lib.12 n.13.*

Vigeſimo tertio. In dubio præſumendum eſt alienationem factam ex ea cauſa, ex qua non ſit inducta
71 reuocatio legati, * cum ſemper ſit capienda interpretatio, ex qua illud ſuſtineatur Iac. Butrig. in l.3 *C. de leg. Alex. conſ.68 n.5 lib.6 & conſ.157 n.1 lib.7 cum alijs per Hond. conſ.61 n.38 & 39 lib.1.* Vbi quod maxime procedit quando diſpoſitio, ex qua prætenditur reuocatio legati poteſt aliud operari *Gabr. conſ.158. n.31 lib.2.* Præſertim ſi concurreret conjunctio ſanguinis, neceſſitudo, & charitas erga legatarium, tūc enim magis ſumitur interpretatio voluntatis teſtatoris pro non ademptione legati *Nati. conſ.483 n.15 Mantua. conſ.150. n.4 lib.4.*

EPITOME.

DEſcriptio nominum debitorum ad favorem alicujus quando habeat vim donationis, ſeu adminiſtrationis. ¶Et quid ſi fuerit ſimulate facta. ¶Et quomodo talis ſimulatio ſit probanda. ¶Per reſignationem locorum montium & officiorum, ſeu deſcriptionem in perſonam alicujus quo caſu ſit trāſlatum dominium. ¶Et quid ſi pretium dictorum locorum ſit deſcriptum ad creditum patris reſignatariū de ejuſdem patris conſenſu. ¶Vel ſi per patrem fructus percipiantur an cēſenda ſit retrodonatio. ¶ Et quando de illis pater teneatur reddere ratione filio, & poſſit conueniri actione negotiorum geſtorum. ¶Dominiū quando probetur per æſtimum, ſeu cataſtum. ¶Mulier an cenſeatur dare nomina debitorum primi viri ſecundo marito ſi non interueniat ceſſio. ¶Vtilis actio an detur ſi fuerit relictum quod alius mihi debet, & an dicam legatum nomen debitoris. ¶Et ceſſio quando debeat interuenire. ¶ Tranſlatio dominij quibus modis inducatur, & conſenſus Domini quando ſit cauſa tranſlationis illius.

SVMMARIVM.

1 *Per reſignationem locorum montium, & officiorum transfertur dominium in reſignatarium nulla ſeruata diſpoſitione reſignantis, & n.6.*

2 *Deſcriptio nominum debitorum ad jus alterius, vel cancellatio ipſorum an habeat vim donationis, nn.4.5. & 10. Et quid in redditione pignoris, n.5.*

7 *In juribus incorporalibus traditio non poteſt conſiderari meliori modo quam faciendo cancellari proprium nomen, & deſcribi in alium.*

8 *Prædia empta ſi mādētur adſcribi in libro cenſuali cāmentis, quàm fratribus an omnibus acquirantur.*

9 *Res efficitur communis ſi apponatur ſignum commune.*

11 *Loca montium quando cenſeantur donata filio, & eorum dominium per eum acquiſitum, n.12.*

13 *Diſpoſitio libera eſt ſeruanda per reſignatum, qui non vult per reſignationem locorū mōtium eſſe tranſlatum dominium. Et quando diſpoſitio talis tranſeat ad vniuerſalem ſucceſſorem, n.14.15. & 16.*

17 *Deſcriptio ſimulata propter periculum vitæ reſignātis, vel inæqualitas inter filios an excludat donationem ſtante traditione locorum montium.*

18 *Simulationis ſpecies ſunt plures.*

19 *Cauſa ſimulandi debet præciſe probari.*

20 *Probatio obſcura non admittitur.*

21 *Teſtes probantes ſimulationem debent reddere ſufficientem cauſam ſcientiæ.*

22 *Libri mercatorum quando probent ſolutionem ad effectum ſimulationis.*

23 *Cauſa ſimulationis impulſiua non eſt excludens ad ſimulandum.*

24 *Ceſſio ex cauſa donationis nō ſolet præſumi ſimulata.*

25 *Pretium locorum montium quamvis ſit deſcriptum ad creditum reſignantis quando operetur retrodonationem.*

26 *Deſcriptio locorum montium ad fauorem alicuius, cancellata nocet, prout prodeſt quando illa fuerunt deſcripta.*

27 *Perceptio fructuum non impedit tranſlationem dominij. Intellige vt n.28.*

29 *Ex ſola deſcriptione in libris montium dominium dicitur tranſlatum.*

30 *Dominium quando probetur per æſtimum, ſeu cataſtum.*

31 *In præjud. cium facientis ſcribere ſit trāſlatio dominij.*

32 *Reſignans exigens fructus poſt reſignationem tenetur reddere rationem de exactis, & n.36. Amplia in patre, n.33.*

34 *Pater quando poſſit conueniri per filium actione negotiorū geſtorum ſi adminiſtret bona filij. Et an fiat compenſatio de fructibus exactis cum alimentis filio præſtitis, num.35.*

37 *Fructus ſpectant ad Dominum probato dominio.*

38 *Dominium dicitur tranſlatum in filium per reſignationem, quamvis bona reſignata alienentur per eum de conſenſu patris. Et de ratione, n.39. Declara vt nn 41.*

40 *Cōſenſus Domini quando ſit cauſa immediata tranſlationis dominij.*

42 *Deſcriptiones nominis debitorum aliquando accedūt ad naturam commiſſionis, nō donationis. Et vt præiudicent requiritur mandatum ſpeciale, n.43.*

44 *Deſcriptio in cataſto vt filius appareat dicitur occaſione contrahendi matrimonium, vel ob timorem creditorum aut ſi ei non præiudicat, n.45.*

46 *Deſcriptus in æſtima, an debeat ſoluere functiones publicas.*

47 *Stipulans nomine deſcendentis an dicatur donare.*

48 *Deſcriptio ad inſtantiam deſcendentium, & coniunctorum præſumitur donatio.*

49 *Nomina debitorum non traduntur, ſed ceduntur.*
50 *Mulier non cenſetur dare nomina debitorum primi viri ſecundo marito, niſi interueniat ceſſio actionum. Intellige vt nu.52.*
53 *Dominium non tranſit ſine traditione, nec actio ſine ceſſione.*
53 *Ceſſio explicita non requireretur vbi quis venderet expreſſe penſiones.*
54 *Vtilis actio datur ſi fuit relictum id quod alius mihi debet, & cenſetur legatum nomen debitoris, nu.55 & 56. Amplia vt n.57.*

CAPVT CCLII.

PAter reſignando filio emancipato loca montium, officia, aut ſimilia abſq; aliqua reſeruatione diſpoſitionis eorum, deſcribendo illa in ip-
1 ſius filij perſonam, *dicitur tranſtuliſſe in eum dominium. cum poſt huiuſmodi reſignationem filius in illis ſuccedat, & in locum patris reſignãtis admittatur; iſta enim deſcriptio habet vim traditionis, prout dicimus de nominibus debitorũ, quæ ſi mandentur deſcribi, & poni ad jus alterius & ipſum illa recipere, & nomen domini cancel-
2 lari, *ex hoc actu reſultat donatio, titulus, & traditio, & quædam delegatio nominis debitoris per cancellationem ſcripturæ, per quam videtur à ſe abdicare jus crediti, ſicut ſcripturam legando, aut tradendo l. *qui chirographum*, 57 *de lega* 3 *l. Labeo*, 2 *ff. de pact. cum alijs per Hering. de fideiuſſ. c.*
3 20 § 8 *per tot.* Quidquid aliud ſit in redditione pignoris, de quo multa *Petr. Auguſt. Morl. in empo. iur part.* 1 *tit.* 11. *q.* 8.

Præſertim quia talis deſcriptio habet vim traditionis quę in iſtis nominib. debitorum nõ poteſt ali-
4 ter inueniri, † niſi quod nomen debitoris transferatur de vno in alium ex communi conſenſu: *Bart. in l. vlt. in pr. n.* 3 *ff de donat. & in l. à diuo Pio, § ſi queq, in fi. n.* 3 *de re iudic. poſt gl. in l. vlt. in verb. ſuo autem nomine, C. quand. fiſc. vel priuat. debitores*
5 *ſui deb tores exiger. poſſ.* & ita in terminis deſcriptionis nominis debitorum concludit *Anchar. conſi.* 32 *ſubtiliter & copioſe, n.* 2. quem ſequitur *Rot. coram R.P.D. Orano Romana bonorum* 14. *Martij* 1590. vbi etiam loquitur de deſcriptione reſpectu locorum montium, ſubdens in eis eſſe minorem difficultatem vigore bullæ erectionum ſimilium
6 locorum, †in qua diſponitur quod reſignatarij in pecunijs poſitis per eos, vel à quibus cauſam habuerint, ac locis, ſeu ſimilibus portionibus per eandem reſignationem ſuccedant, & ad illam admitti debeant, prout etiam declarat *Rot. coram R P.D. Penia Romana* 2 *Decembr.* 1568 *verſ. altera iuris concluſio.*

Et facit. quia in iſtis juribus incorporalibus non po-
7 teſt † conſiderari meliori modo traditio, & effectuatio tranſlationis dominij, quam faciendo cãcellari proprium nomẽ, & deſcribendo in alium, in quem volumus transferri dominium; Quãvis enim non interueniat traditio vera, tamen illa deſcriptio habet vim traditionis fictæ, quæ idem operatur quod vera *Ang. l.* 2 *C. de dot. caut. non nu.* & declarat *Hieron. de Sanctis inter conſi. Socin.* 9. *n.* 9 *verſ. nõ obſtant allegata, col. penult. poſt med lib.* 4 per doctrinam *Bald. in l. ſolemnibus, C. de rei vin-*
8 *dic. Beroald. late conſi.* 178 *n.* 7 & 9 *lib.* 2. †Exemplo ejus quod dicimus de libro cenſuali, ſi enim vnus ex fratribus ſe facit tantum nominari in inſtrumentis emptionum mandando prædia empta adſcribi tam ſibi, quàm alijs ſuis fratribus, qui poſtea communiter tributa ſoluerunt, eſt dominium omnib. acquiſitum, ſicut illi, quem tenor inſtrumenti deſignat *Bart. in l. rura & poſſeſſiones, nu* 1 *C.*
9 *de omn. agr. deſert. lib.* 10 *& ibi *Alex. in addit.* ampliat ad ſignum quod quis patitur apponi alicui rei, quæ efficietur communis, ſi etiam ſignum ſit commune *Idem Alex. ad Bart. in l. vlt. in fi. C. de*
10 *præd. & omnib. reb naucul. lib.* 10. *Et quod per huhujuſmodi deſcriptiones probetur trãſlatio dominij voluit etiam *Pariſ. conſi.* 125 *numer.* 24 *lib.* 1 *Rom. conſi.* 275 *in fi. numer.* 10 & *conſi.* 291 *col.* 2 *in fi. verſ. primo, quia quod quamvis, n.* 7 late *Alex. conſi.* 147 *per ſpectis inſtrumentis, col. vlt. poſt med. verſic. plus autem dicerem, nu.* 6 *lib.* 5 *Dec. conſi.* 146 *præterea, col.* 6 *ad fi verſ. & primo fundata videtur, nu.* 13 *Becc. conſi.* 256 *n.* 13 *lib.* 2.

Stante igitur dicta tranſlatione dominij, vt ſupra fa-
11 cta, cum reſignatione, & alijs allegatis; † Verius eſt loca montium, de quibus agitur, cenſeri donata filio, eorumq. dominium per eum acquiſitum, quando donatio per mortem, aut emancipationem confirmata fuit *Bart. in l filius cum, quam, C. famil. hereiſcund. Bald. in auth. ex teſtam. C. de collat. Corn. conſi.* 228 *colum.* 4 *poſt med. in* ta *verſ. non obſtant adducta in contrarium, lib.* 4 *Angel. Salicet. & alij in l ſi donatione, C. de collat.* dixi late ſupra.
12 * Et in ſpecie locorum montium ita concludit *Rvin. conſi.* 192 *col. penult. in fi. verſic. vltimo ſupereſt videre, n.* 10 quem ſequitur *Rot. coram R.P.D. Orano Romana bonorum,* 14 *Martij* 1590 & *in eadem cauſa coram R.P.D. Penia coln.* 2 *ad med. verſ prima erat,* 2 *Decembr.* 1588.

Ideo datur cautela, quod quando per huiuſmodi reſignationem, & deſcriptionem reſignans nollet
13 dominium transferri, * oportet quod expreſſe ſibi proſpiciat reſeruando liberam diſpoſitionem, per quam in conſequentiam cenſetur etiam ſibi
14 reſeruaſſe dominium ſimilium locorum; † Ita vt etiam ex generali diſpoſitione cẽſeatur effectuata illa libera facultas diſponendi de officio, quod per conſequens tranſit ad vniuerſalem ſucceſſorem *Rot. coram Sanctiſſ. Romana montium* 5. *Nouembris* 1579. Quam deciſionem licet non approbet *Theſaur. q.* 57 *per tot.* Tamen non eſt tuta ejus opinio tum propter auctoritatem *Rotæ*, tum propter rationes in eadem deciſione adductas, de quibus etiam per *Rot. coram R.P.D. Marco Montio Ro-*
15 *mana ſcriptoria,* 5 *Iunij* 1609 † vbi confirmatur d. deciſio coram *Sanctiſſ.* cum diſtinctione ibi adducta de qua etiam multa dixi *ſupra c.* 50 *n.* 16 *vſq, ad n.* 21 & *cap.* 221 *per tot. Salic. in l. filia, C. famil. hereiſc. Bero. conſ.* 55 *nu.* 10 & 43 *lib.* 1. Quamvis reſeruatio
16 diſponendi fuerit facta ad vitam; * non enim excluditur, quod non poſſit de ea re teſtari *Iaſ. conſ.* 230 *lib.* 4 *Alciat. in l. fi. C. de pact.* licet contrarium ſenſerit *Theſ. dec.* 209.

Amplius neque obſtabit, quod iſta deſcriptio fuerit facta in perſonam filij ſimulate propter periculũ
17 vitæ reſignantis, † prout neque conſideratio inæqualitatis inter filios, quia ex iſtis non excluditur donatio ſtante traditione, & alijs ſupra allegatis, & ſequitur in ſpecie *Rot. corã R.P.D. Orano Romana bonorũ,* 14 *Martij* 1590. Etenim nõ ſufficit probare ſimulationem, niſi etiam cauſa ſimulandi le-
18 gitime probetur, *tunc enim illa cauſa attẽditur, nam cũ ſint plures ſpecies ſimulationis Bald. in l.

gum

cum precibus 18 *C.de probat.* & *in rubr. C.depoſ.q.5.*
19 oportet preciſè exprimere ſpeciē ſimulādi † *Idem* Bald.in *l.ab anaſtaſio*, C.*mandat.* *Bart.conſi.65 factū eſt tale,lib.1* *Alex.conſ.181 viſo ſuperiore themate,n.1.li.3* & *cōſ.281 a cauſa,* & *lite n.12 lib.5* *Anch.cōſ.227 ad corroborationē,n.2* & ſeruat *Rot.corā* *R.P.D. Penia Rom.donationis,27 Aprilis 1592.* Cum etiam
20 talis probatio eſſet obſcura ſi † non probaretur d. cauſa ſimulationis, ideo nō deberet admitti *Rot. dec.1 n.3* & *6 de don.in nou.poſt Io.Andr.in c.p.a,in verb.ſpeciē,de excep.in 6.* Ita vt teſtes probātes iſtā cauſā ſimulationis debeant etiam reddere ſuffi-
21 cientem rationem cauſæ ſcientiæ, † aliàs eis non crederetur, cum non deponant de his, quæ ſenſu corporeo percipiūtur, confidentia enim, & ſimulatio eſt de genere eorū quæ in animo conſiſtūt. Ideo d.ratio requiritur *Lanfr.de Orian in c.quoniā contr.in verb.teſtiū depoſitiones,n.92 de prob.* *Rot.de-*
22 *ciſ.1 de donat.in nou.* † Vnde nec libri Mercatorū hoc caſu probarent ſolutionē, quamvis continerent partitas crediti, & debiti cū verbis *deue dare,* & *deue hauere*, quaſi ſolum retineant in ſuſpenſo debitum, & creditū ad faciendam compenſationem in ſolidatione computorum Alex.*conſi.85 n.2* & *3.lib.5 poſt Imol.in l.1 ff.de ſolut.* dicti ſupra.

Quibus adde nec ſufficere probationem cauſę ſimulationis, niſi eſſet concludens ad ſimulandum,
23 quando poteſt eſſe impulſiua vt ioco, qui donat, aut aliquid reſignat ob timorem perſecutionis ſuperiorum, vt concludit *Rota coram R. P. D. Pena Roma.bonorum,2 Decembr.1598 verſ.2 reſpondeba-*
24 *tur in fi.* * vbi etiam quod magis procedet, quando eſſet facta ceſſio ex cauſa donationis, quæ non ſolet præſumi ſimulata *l.per diverſas,ad fi.C.mand.* *Rom.conſi.318 n.2.*

Secundò amplia etiam procedere, quamvis pretium locorum montium fuerit deſcriptum ad creditū
25 reſignantis, † quia jam fuerunt donata loca filio ſtante reſignatione cū tranſlatione dominij, Vnde deſcriptio illa ſiue facta per Bāchum, ſiue etiā cum conſenſu ipſius non operatur reſtodonationem, cū potuerit fieri ex varijs cauſis, & reſpectibus, quam donationis, puta ſimplicis commiſſionis, & miniſterij *l.itemq,* § *ſi eus ff.mandat.l.mater* § *fi.ff.de jur.dot.leg ſi enim propria,C.ſi quis alter.vel ſib.* & declarat *Anch.conſil.32 col 2 in fi.verſ.tertio probo,n.4.* & in terminis concludit *Rot.coram R.P.*
26 *D.Orano Rom.bon.14 Martij 1590 in fi.* † Quando tamen eſſet cancellata d.deſcriptio, quę fuit facta de bonis alicujus prejudicaret, ſicut profuit, quādo d.bona fuerunt deſcripta, vt cōtrariorū ſit eadem diſciplina, vt in ſpecie concludit *Dec.conſil.246 pro tenui,col.6 in fi.verſ.& primo fundata, n.13.*

Tertio amplia quamvis ſemper remanſerint penes
27 reſignantem fructus, qui illos exigit, † cū perceptio fructuum non impediat tranſlationē dominij, Nam etiam donans reſeruato ſibi vſufructu cenſetur tradidiſſe *l.quiſquis,38 C.de donat.* Quidquid aliud ſit quando requireretur vera traditio,
28 † vel vbi adeſſet ſuſpicio fraudis & notat Alex.*ad Bart.in d.l.quiſquis,in pr.* & ita ſeruat *Rot. corā R. P.D.Orano Rom.bon.2.Febru. 1591 ad fi.verſ.minus*
29 *refragari,* vbi * etiam quod ex ſola deſcriptione in libris montium probatur fuiſſe dominium tranſlatum quando nulla facta fuit reſeruatio liberè diſponendi *Hier.de Sanctis in tr conſ.Socin.conſ.6 licet adjecero col.2 in prin.verſ.tertio facit n.8 lib.4*
30 * vbi quod quamvis per æſtimum, & cataſtum nō probetur dominium alicuius *l.ſolemnibus,C.de res vendic.* Tamen ſecus eſt in præjudicium ejus, qui mandat illam ſcripturam fieri *l.conjunctis,C.de donat.* Bart in *l.vnica,C.de omn.agr.deſert.lib.11* cum *al.per Becc.conſi.156 n 13 lib.2.* Cum enim concurrat ſcientia, & patientia domini acquiritur
31 dominium alteri, * & ſic in prejudicium facientis ſcribere ſit tranſlatio dominij in eum, ad cujus fauorem facta eſt ſcriptura, quidquid aliud ſit reſpectu tertij *Alex.conſ.10 viſo proceſſu,num.3 lib.4* cum declarationibus, de quib. late *Maſcard.concl.274 per tot* *Roland.conſi.4 nu.12 vſque ad 22 li.2.* *Peregr.de fideicomm.art.44 nn.7 vſque ad 12.*

Imo reſignans, ſi exigat fructus poſt reſignationem in alium factam, tenebitur reddere rationem de
32 exactis, * Ita vt etiam pater, qui adminiſtrauit bona donata filio emancipato, nō excuſaretur à dicta ratione reddenda, cum actio negotiorum detur inter patrē, & filium emancipatum quemadmodum etiam in omnibus caſibus, in quibus res
33 quæruntur filio, † quarum patri non acquiritur vſusfructus, provt in ſpecie dicens multum notandum concludit Bart.in *l.litis conteſt.19* § *pater,n.1 ff.de neg.geſt.* Vbi quod ſępe accidit, vt pater emācipet filium, & retineat eum in domum adminiſtrando illud, quod ei donauit, hoc enim caſu nō acquiritur vſusfructus ipſi patri, Imo tenetur red-
34 dere rationem eidem filio; * Provt etiam quando adminiſtraret bona præbendæ ipſius filij poſſet enim conueniri actione negotiorum geſtorum, cū illa ſint loco caſtrenſis peculij, vel quaſi, vnde nō ſufficiet, quod pater remaneat in poſſeſſione bonorum donatorum, ac fructus exigat, quia exacta tenebitur reſtituere, Quare datur cautela, quod in inſtrumētis reſeruetur vſusfructus, & ita etiam tanquam multum notandum commendat Roder. Soarez in *q.vtrum pater in bonis majoratus habeat vſumfructum,in fi.verſ.ad prædicta tenebis vnū ſiētē, n.38.* Et hoc per fratres multum eſſe animadvertendum dicit Bald.in *d.l.litis,* § *pater.* & *ibi Caſtr.*
35 *Ang n.1 ff.de neg.geſt.* * & cum ſit pater obligatus ad reſtitutionem, etiam ei ſolvendæ per filium expenſæ factæ, cū non cenſeantur factæ animo donandi, vel gratia pietatis de ſuo, ſed compenſandi cum dictis fructibus exactis, provt in ſpecie cōcludit *Caſtr.conſ.415 viſo & examinato,n.2 col.1 in fi.in 2 q.lib.2.* Et de fructibus beneficiorum quando nihil acquiratur patri, & per eum ſit reddenda
36 ratio dicti *deciſio.49* & *in addit.numer.8.* † Et ſtante iſta dominij tranſlatione per deſcriptionem ſi poſtea fructus percipiantur per deſcribentem, quod ſint reſtituendi tanquam ex re alterius voluit etiam *Alex.conſ.147 in fi.verſ.& ita etiam vult*
37 *lib.5.* * Probato enim dominio fructus ſpectant ad dominum *l.ex diverſo,* § *primo,leg.non ſolum,* § *meum,de rei vendic.* *l.fundi,de except.*

Quarto amplia cenſeri etiam tranſlatum dominium
38 in filium per d.reſignationem, * quamvis per eum poſtea alienentur bona ſibi reſignata cum conſēſu patris, cū enim jam filius eſſet creditor dictorum bonorum, & poſſet de illis diſponere, conſenſus patris requiſitus in d.alienatione potius videtur adhibitus ad providendum ejus imbecillitati, ad inſtar ſtatuti requirentis conſensū proximiorum in diſpoſitionibus mulierum, & minorum in quibus præſtans auctoritatem, & conſenſum non dicitur transferre dominium, cum illud ſolum transferatur per alienātem, Vnde reſerua-

Digitized by Google

tio aut præſtatio conſenſus donantis non poteſt
arguere ipſum habuiſſe dominium, Ita in puncto
declarat Bal. in l. *mater tua,3 in fi. verſ. extra prædi-*
39 *cta, nu.31 C. de rei vendic.* *Vbi quod talis conſen-
ſus non eſt immediata cauſa tranſlationis domi-
nij, ſed ſolum cauſa habilitandi perſonam trāſfe-
rentis, & nil aliud operatur, quam d. habilitatio-
nem. Et eſt ratio, quia eſſentia diſpoſitionis non
pendet à patre conſentiente, ſed totaliter à filio;
Quare non poteſt dici, quod conſenſus illius ſit
pars diſpoſitionis eſſentialis, ex qua transferatur
dominium, ſed potius habilitat quædam perſonę
ad faciendum actum, prout bene declarat Aret. in
l. *qui in poteſtate,6 col.2 in fi. verſ. pro his facit opti-
mo. ff. de teſtu. Tiraq. de leg. connub. gl.8 l.16 n.177 q.
20 in fi. Lambert. de contract. mulier. in verb. conſen-
ſus, n.84* ſequitur *Rot. coram R.P.D. Penia Romana*
40 *bonorum, 2 Decembr.* 1598. † Quidquid aliud ſit in
conſenſu domini rem ſuam transferentis, tunc
enim talis conſenſus erit cauſa immediata trāſla-
tionis dominij Alex. in *l.1 col.3 in pr. in gl. in verb.
cauſa, verſic. decis ſtatutum quod omnes venditiones,
nu.8 ff. ſolut. matr. poſt Machugnanum* quem etiam
refert Bald. *ibid. col.2 in pr. verſ. in contrarium vide-
tur, quod immediatu, per text. in l.3 § ſubtilius, ff. de
condict. cauſ. dat. l. ſi ob turpem, de cond. ob turp. cauſ.*
Iſta autem magis procederent, quando pater nō in-
terueniſſet vt pars contrahens, ſed tanquā pater
41 pro præſtanda auctoritate filijs alienantibus, *&
occaſione dandi conſenſum, vt filij poſſent re-
nunciare bonis paternis, cum ſine illius conſenſu
eſſent nullæ ſimiles renunciationes juxta l. *fi. C.
de pact.* ſi enim aliud poſſet inferri ex dicto con-
ſenſu, quam iſta ſimplex auctoritas, tunc quia in-
teruenit tanquam contrahens dubitandum eſſet
de prædictis, & conſenſus hujuſmodi operaretur
tranſlationem dominij, quod quando habeat lo-
cum, dicam infra in *tupito particulari.*
Adde tamen his quæ ſupra dicta ſunt de iſtis deſcri-
ptionib. nominum debitorum, & ſimilium, quod
aliquando tales tranſlationes non accedūt ad na-
42 turam donationis, † ſed ſimplicis commiſſionis
& miniſterij, ſicut enim in actibus traditiuis quā-
docunque eſt præſumptio, quod fiant cauſa cu-
ſtodiæ, ita etiam in actibus deſtructiuis hoc idem
erit dicendum, vt multis comprobat Ancha. *conſ.*
43 *32 n.4 & 5 col.2 in fi. verſ.3 probo.* *Vbi etiam quod
requireretur mandatum ſpeciale, vt præjudicent,
& præſentia ejus ad cujus fauorem fit deſcriptio,
vel quod aliquis ſuo nomine ſtipuletur, vel pro-
miſſionem recipiat, vel hoc fiat per officialem,
cuius officium ad hoc extendatur Bald. in auth.
generaliter, C. de epiſc. & cleric.
Quare iſtæ deſcriptiones nō obeſſent, ſi probaretur
44 quod alia mente quis conſenſit, † videlicet non
animo donandi, ſed vt inſpicientes æſtimum cre-
derent filios ditiores, & propter hoc ſplendidio-
res nuptias contraherēt, non enim tunc intelligi
debuiſſent illa bona donata, quamvis eſſent obli-
gata pro reſtitutione dotis, quaſi tunc dolus ma-
tris æquipararetur conſenſui, vt in ſpecie concludit
Bald. in l. *conſualis,7 & in l. ſi præſes,* 8 *C. de donat.*
45 *Prout etiam idem eſſet quando hoc fieret ob ti-
morem creditorum, aut fiſci, vel vbi aliqua alia
cauſa poſſet conjecturari, vt quia ſolitum eſſet in
cataſto alieno bona propria deſcribere, & in ſi-
milibus, de quibus per *Peregr. de fideic. art.44 n.20
verſi. quo tamen conci. poſt Corn. conſ.225 n.7 & per*
46 *tot. lib.4.* † An autem vltra deſcriptionem ad æſti-
mum requiratur etiam, quod deſcriptus functio-
nes publicas ſoluat late Rol. *conſ.24 n.15 & 36 lib.
2 poſt Io. de Plat. & alios in l. rura, C. de cen. agr. de-*
47 *ſert. lib.10.* † Et quādo aſcendens tradit, vel ſtipu-
latur nomine deſcendēris an præſumatur animus
donandi, & quid in extraneis, aut ſimilibus cauſis
multa Barb. in l. *qua dotis,34 nu.26 vſq. ad n.42 ff.*
48 *ſol. matr.* Et* de deſcriptione, quæ fit ad inſtan-
tiam deſcendentium, vel intuitu conjunctæ per-
ſonę, quod præſumatur donatio Bero. *conſil.178 n.
9 & 10 lib.2.*
Item adde quod iſta nomina debitorum non tradun-
tur, ſed ceduntur l. *fi. in pr. de donat. l.2 C. de act. &*
49 *obl.* † Vnde niſi interueniat iſta ceſſio actionum,
nō viderentur data in dotem nomina debitorum
50 primi viri per mulierem ſecundo marito *Bald. in
*c.1 in fi. un marit. ſuccod. vxor. Bald. Nouel. de dot. p.
6 ſpecial.71 Curt. Sen. conſil.78 in addit. ipſius conſil.*
quem refert & ſequitur *Rolan. de dot. q.81 n.4 vſq.
ad n.12 tom.9 fol.382* Corn. *conſ.127 col.2 verſ. Sc ſu-
per, n.3 lib.4* contra Ruin. *conſ.53 col. fi. lib.* 2 de quo
51 dixi ſupra *c.144 n.50.* † ſicut enim dominium non
tranſit ſine traditione l. *traditionibus, C. de pact.* Ita
nec actio ſine ceſſione, cum ita ſe habeat ceſſio
circa incorporalia, prout traditio circa corpora-
lia Glo. in *l. fi. C. quan. fiſc. vel priuat.* Bart. in *l. non
quocunque, § caſum, de leg.1.*
Quæ etiam procedūt, quamvis mulier dediſſet man-
datum ſecundo viro ad agendum contra hæredes
52 primi viri, † & exigendum quaſcunque quantita-
tes pecuniarum, & res ſibi debitas quacunq; ra-
tione, vel cauſa, nam per hoc non dicitur ceſſiſſe
actiones, ſed mandaſſe, & aliud eſt mandare, &
cedere *Gl. & alij in l.1 C. de act. & oblig.* & in termi-
nis ita concludit *Alex. conſ.122 viſo proceſſu cauſa,
lib.3 in pr. verſ. confirmo, nu.10 & 11 lib.7 Roland. de
dot. q. 81 n.5.*
Verum vbi quis expreſſe venderet penſiones tunc
53 non opus eſſet explicita ceſſione; *Quia ipſo jure
cenſeretur facta ceſſio jurium pro illis conſequē-
dis, quaſi ſi hoc ſit in neceſſarium antecedens, &
ſine quo conceſſum non poſſet obtineri *l. ad rem
mobilem, de procur.* & in puncto ita concludit
Surd. dec.265 n.31.
Intelligendo tamen prædicta de vtilibus, non autem
54 de directis actionibus, † Nam quando relinquo
alicui id, quod alius mihi debet, tūc videor relin-
quere nomen debitoris, & per conſequens datur
vtilis actio Bart. in *l. demonſtr. falſa § quod autem,
de condit. & demonſtr. Caſtr. in l. ex legato, n.4 C. de
leg.* Vbi quod cenſetur legatum nomen debitoris
55 * ſi dictum ſit Lego tibi, quod debet mihi Titius,
& tali caſu transfertur vtilis actio ſine ceſſione,
quæ non differt à directa quo ad effectum, cum
per eam idem conſequatur legatarius, quod con-
56 ſequeretur per directū *l. ult. de neg. geſt.* Et* quod
detur vtilis ſine ceſſione in hoc caſu concluſit
Surd. dec.265 n.34 poſt Crot. conſ.14 n.29 & 70. Ita
vt non referat, quod ſit datum nomen conducto-
57 ris, *vel quod ſit venditum prædium cum pacto
quod penſiones ad emptorem pertineant, vel
dum omni jure ſibi competenti ratione d. prædij
vel quod veniat omne id, ad quod tenetur con-
ductor; Quia ita intelligitur venditum nomen
conductoris *Surd. d. dec.265 n.35.*

EPITOME.

Donatio facta per Romanum extra vrbem abſq;
inſinua-

Digitized by Google

inſinuatione quando ſit valida, quamvis donans expreſsè profiteatur ſe viuere lege Romana. ¶Et quid ſi poſtea ratificetur in vrbe. ¶Statutum quo caſu liget perſonam ſibi ſubditam, & ſequatur quocunque vadat, & ſit trahendum ad bona extra territorium. ¶ Forenſis quando comprehendatur in ſtatuto inhabilitante perſonam ad contrahendum. ¶Et quid ſi agatur de ſolemnitatibus inſinuationum, & ſimilium, quæ requiruntur in contractibus.

SVMMARIVM.

1 *Forenſis an comprehendatur in ſtatuto inhabilitante perſonam ad contrahendum n.13 & 14.*
2 *Forma & ſolemnitas inducta per ſtatutum debet ſeruari per forenſes.*
3 *Statutum vrbis requirens inſinuationem in donationibus comprehendit exterum donantem in Vrbe, & num. 4.*
5 *Donatio facta extra vrbem abſq; inſinuatione per Romanum eſt valida non obſtante ſtatuto Vrbis. Ampliа quamvis donans expreſſe profiteatur in donatione ſe viuere lege Romana, n.6 & licet ſtatutum prohibeat renunciare inſinuationi, n.7.*
8 *Ratificans Roma donationem factam extra vrbem ſine inſinuatione an præjudicet donatarijs quibus ita fuit quæſitum ius ex primo contractu, & n.9.*
10 *Ratificatio quando habentur pro nouo contractu.*
11 *Poteſtas ſtatuentium inter ſubditos non arctatur territorio.*
12 *Status iuris non mutatur ex differentijs locorum.*
15 *Locus contractus inſpicitur quãdo agitur de eſſe illius.*
16 *Statutum quando liget perſonam ſibi ſubditam & ſequatur quocunque vadat & trahitur ad bona extra territoriam nu.17.*

CAPVT CCLIII.

STatutum inhabilitans perſonam ad contrahendum quando comprehendat forenſes ponunt
1 † Bart. & alij in l. cunctos populos, C. de ſumm. trinit. cum multis quos adduxi dec.102 n.3. 4 Verum quia non eſt modo materia noſtra, omiſſis his quæ non pertinent ad id, de quo quærimus. Dixi breuiter in caſu noſtro firmandam eſſe concluſionem, quod quando ſtatutum diſponit circa actum principaliter non habilitando, vel inhabilitando perſonas contrahentium debet attendi, locus contractus quaſi tunc actui faciendo per
2 ſtatutum detur forma, & ſolemnitas, * quam tenentur ſeruare etiam foreñſes celebrantes in loco inſtrumentum, cum peregrini non debeant violare mores, & conſuetudines ciuitatis, Ita declarat Ruin. *conſ.160 n.3 col.1 verſ. ſed præmiſſis non obſtantib. lib.4 Bald. Bar. & alij, de quib. per Abb. conſ. 52 n.2 & 3 lib.3* & de communi teſtatur *Caputaq. deciſ.* 106 *part.3.* Vbi de ſtatuto Vrbis requirente inſinuationem in inſtrumento donationum, †
3 quod comprehendit forenſem donantem in Vrbe, qui licet non ſit ſubditus ſtatutis, tamen tenetur inſinuare donationem cum hujuſmodi ſtatutum prouideat circa ſolemnitates actuum, non autem circa habilitatem perſonarum contrahen-
4 tium, † & ſequitur *Rot. coram R.P.D. Orano Rom. bonorum 14 Martij* 1587 *Achill. de Graſſ. dec.150 n. 17 cum alijs per Corn. conſi.185 col.6 in fi. num.9 lib.2 Gabr. concl.2 n.2 de conſuet. Aret. conſ.54 col. 2 in fi. verſ. tertia ratio primo, late Roland. conſ.91 lib.3.*

Quo ſtante ſequitur quod ſi fiat donatio extra vr-
5 bem * abſq; inſinuatione requiſita per ſtatutum vrbis ſuſtinebitur, cum vt dictum eſt, illud ſtatutum requirat directo ſolemnitatem, non autem habilitatem perſonæ. Vnde erit attendenda ſolẽnitas loci, in quo facta fuit donatio Ang. in l. *ſi fundus, in pr. de euict.* Bald in l. *cunctos populos, col.12 in fi. verſ. viſo de jure perſonarum, nu.20 C. de ſumm. trinit. & ibi Caccialup. col.47 in fi. verſ. dixit etiam Ruin. conſi.201 col 4 ad med. n.8 lib.1 Aret. conſi.54 col.2 in fi. verſ. tertia ratio.*

Amplius prędicta procederent, quamvis donans in donatione expreſſe profeſſus fuiſſet ſe viuere lege
6 Romana, † quia hæc profeſſio non arguit quod voluerit conformare actum donationis juxta diſpoſitionem ſtatuti vrbis, vt in puncto concludit *Rot. coram R.P.D Orano Rom bonorum 18 Martij*
7 1587. Vbi etiam additur neq; obſtare, * quod in ſtatuto prędicto prohibeatur renũciatio inſinuationis cum hoc veniat acceſſorie in augmentum, & corroborationem ſolemnitatis inſinuationis, de qua principaliter diſponitur in ſtatuto Ruin. *conſi.160 n.3 verſ. primum eſt quando ſtatutum lib. 4.* De quo tamen videndus eſt Socin. *conſ.176 præſẽ conſultatio col.5 ante fi. verſi. reſpondeo & clare, nu.7 lib. 2.* vbi quod ſtatutum non dicitur reſpicere rem, nec dominium reſpectu rei, ſed inhabilita-
8 rem perſonæ, ſi diſponat quod donans, * ſeu vendens non poſſit eidem ſtatuto renunciare, & ſic reſpicit dominium reſpectu perſonæ, & non rei, & ſic afficiet perſonas etiam reſpectu rerum exiſtentium extra territorium Bart. Bald. & alij in l. cunctos populos, C. de ſumm. trinit.

Imo neq; etiam obſtaret ratificatio poſtea facta, cum per eam potuiſſet præjudicari donatarijs, quibus jam fuerat quæſitum ex primo contractu donationis extra vrbem celebrato, quaſi acceſſerit ad cautelam, & argumentum donationis jam perfectæ, quæ non debet operari diminutionem, vt in terminis declarat *Rota per R.P.D. Oranum dicta Romana bonorum, 18 Martij 1587 in*
9 *fi.* † Quidquid aliud ſi in caſibus, in quibus ratificatio habetur pro nouo contractu, quaſi tunc habeat vires ex vltimo partium conſenſu, non ex
10 primo, & valeat vt nunc, non vt ex tunc † Surd. *dec.69 n.14 & conſi.135 n.34 lib.1 poſt* Bart. 10 l. *ab emptione, col vlt. verſic. quare ſi res non erat integra*
18 *ff. de pact.* & latè declarat *Aret. conſ.128 exiſtente domino, col.2 in fi. verſ.2 ſpecies ratificationis, numero 3.*

Non obſtant quæ ex aduerſo allegantur, Quia procedũt, quando ſtatutum redderet inhabilem perſonam ad contrahendum, tunc enim traheretur
11 ad ſubditum vbiq; donantem, † cum poteſtas ſtatuendi inter ſubditos non arctetur territorio, l. *fin ff de decret. ab ordin. faciend. l. ſi quis in hac C. de*
12 *epiſc. & cleris.* † Neq; ex differentijs locorum mutarur ſtatus juris l *fi. C. de in integr. reſtit.* Et ita loquitur *Roman. conſi.39 in pr. Alex. conſ.41 viſis quæ*
13 *ſubtiliter, n 17 lib.5* * & bene declarat *Bald. conſ.*60 *quadam ſoror de ordine, n.1 verſi. in contrarium videtur, lib.5 Gabr. de ſtat concl.8 numer.1.* Cum aliud ſit quando, prout in caſu noſtro fuit ſimpliciter reddita inhabilis perſona, ſed ſolum fuit prohibita, ne actum faceret niſi cum certa ſolemnitate, tunc enim valet contractus extra territorium ſi-
14 ne dicta ſolemnitate dummodo † non fiat in fraudem ſtatuti, vt ſupra dictum eſt, & voluit etiam

Bald.*conſil.*418 *ſuper primo puncto,in pr.lib.*4 *Capr. conſi.*144 *n.*13 *ad med.verſ.præterea ſtatutum. Gabr. de ſtatut.concl.*8 *n.*22 *Corn.conſi.*241 *nu.*4 *col.*1 *in fi.*
15 *verſ.his tamen non obſtantibus,lib.*2.Quaſi nunc loquamur de eſſe contractus, quo caſu inſpicitur locus contractus,vt declarat Bald.in l. *cunctos populos,col.*11 *in fi.verſi.ſed in prima refert,n.*20,*C.de ſumm.trinit.& fid.cathol.*

Et ita etiam loquitur *Surd.d.conſi.*535 *nu.*17 *lib.*4 Vbi quod ſtatutum poteſt ligare perſonam ſibi ſubdi-
16 tum, † ita vt vinculum illi iniunctum ſequatur perſonam quocumque vadat, dummodo de hoc expreſſe diſponat Ruin.*conſi.*39 *nu.*16 *in fi.lib.*1 *Alex.conſi.*128 *conſideratis verbis,col.*3 *poſt med.verſ.* 2 *reſpondeo,& verſi. & hanc diſtractionem,n.*2 *ad fi.*
17 *lib.*1 *Surd.ibid.d.num.*17 *&* 18.* Vbi etiam multa quando ſtatutum fauorabile trahatur ad bona exiſtentia in alieno territorio, Quidquid ſit in odioſo juxta doctrinam Batt.in l.*cunctos populos,q.*6 *C de ſumm.trinit.& fid.cathol. Lancellot.Gall.in conſ.et.d.Alex.in præfat.*8 *numer.*9 *Theſan.dec.*37 *num.*6.

EPITOME.

LEgatum ſub conditione ſi mulier nupſerit, vel vt nubat Titio, an poſſit peti ante nuptias & an requiratur cautio. ¶Bibliotheca relicta ad vſum ſtudij an contineat proprietatem,&pro tali legato quando ſit præſtanda fideiuſſio ſtudendi per quinquennium. ¶Poſitus in conditione in legatis an cenſeatur poſitus in diſpoſitione. ¶Frater doctor an debeat reſtituere libros, vel æſtimationem alijs fratribus. ¶Contractus quando corruit collato pretio in arbitrium tertij non arbitrantis. ¶ Et quid in dote ſeu illius augmento quo caſu recurrendum ſit ad arbitrium alterius non facta æſtimatione per eum, cui fuit commiſſa facultas declarandi. ¶Vxor ſecondo nubens an cenſeatur dare augmentum dotis factum ſibi à primo viro,vel ab alio. ¶Et quando tale augmentum dici poſſit donatio propter nuptias. ¶Pro legatis an detur via executiua. ¶Legatum ob cauſam nuptiarum an contineat tempus,vt præſtetur poſt triennium à pubertate puellæ, intra quod ſi nuptiæ non ſequantur conditio deficiat,& ſit locus ſubſtitutioni,& an poſſit purgari mora. ¶Et an iſtud triennium ſit ſeruandum etiam in inſtitutione hæredis,& conditione ingrediendi monaſterium. ¶Agens de acquirendo an debeat prius adimplere, & quando oblatio ſufficiat,tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus. ¶ Conditiones ingrediendi monaſterium an ſint validæ, ita vt debeatur quod pro d. ingreſſu relinquitur. ¶Feſtiuitas nuptiarum an ſit intelligenda tam de contractu matrimonij quam de lætitia conuiuij.* Scholaris non faciens feſtiuitatem juxta formam ſtatuti in doctoratu an male faciat.

SVMMARIVM.

1 *Dies non dicitur omnino incertus,ſi ratione perſonæ,cui fuit relictum legatum,poteſt haberi certitudo temporis præſtationis illius.*

2 *Legatũ ob cauſam nuptiarum continet tempus vt præſtetur poſt triẽnium à pubertate puellæ, intra quod ſi nuptiæ non ſequantur conditio deficit,& eſt locus ſubſtitutioni,nu.*3.4.*&* 23. *& eſt verior opinio & magis communis,n.*5 6.8.*&* 10. *Amplia non dari purgationem moræ, n.*5.

9 *Rigor ſcriptus eſt ſeruandus omiſſa æquitate.*

11 *Legatum cum conditione ingrediendi monaſterium debetur dummodo impleatur conditio intra triennium poſt tranſactam ætatem idoneam ad profitendum,& n.*13.

12 *Valet argumẽtũ de matrimonio carnali ad ſpirituale.*

14 *Nuptiæ,vel ingreſſus monaſterij quando debeant accelerari,vel fieri cum deliberatione,n.* 31 *& quod tempus in hoc dicatur congruum,n.*15.

16 *Feſtiuitas nuptiarum intelligitur tam de ipſo contractu matrimonij,quam de feſtiuitate conuiuij.*

17 *Doctor non faciens feſtiuitatem conuiuij juxta formam ſtatuti nihil detrahit doctoratui.*

18 *Conditio nuptiarum quæ debet adimpleri infra triennium non procedit niſi in legatis, ſecus in inſtitutione hæredis.n.*20 *&* 21 *Amplia vt n.*22 *&* 24.

19 *Specialia non ſunt multiplicanda.*

25 *Agens de acquirendo debet prius adimplere offerendo quod tenetur.*

26 *Oblatio ſufficit in vltimis voluntatibus quamvis ſimus in eo,quæ poſſet deponi,ſecus in contractibus.*

27 *Conditiones ingrediendo monaſterium an ſint validæ prout illæ quæ apponuntur de nubendo certæ perſonæ,& n.*28.

29 *Legatum Monialibus,vt aliquem accipiant in monaſterium an ſit validum,& conuentio ſuper hoc quando admittatur,n.*30.

32 *Subſtitutus quãdo poſſet facere præfigi tempus tã filio, quam extraneo inſtituto ſub conditione nubendi,& qualis debeat eſſe talis terminus,n.*33.

34 *Legatum ſub conditione ſi nupſerit Titio non poteſt peti ante nuptias, ſecus ſi dictum ſit vt nubat, & an requiratur cautio.*

35 *Relictum cauſa ſtudiorum dicitur certum, & poteſt peti quando legatarius eſt effectus talis, qui poſſit dare operam ſtudijs.*

36 *Legatum ratione rei vel cauſæ pro qua factum eſt quando habeat certam diem.*

36 *Legatarius dicitur ille, ad quem redundat commodum diſpoſitionis.*

38 *Rei vendicatio competit legatario,& n.*40.

39 *Emolumentum legati acquiritur etiam ignoranti.*

41 *In legatis poſitus in conditione cenſetur etiam poſitus in diſpoſitione,n.*41.

43 *Bibliotheca relicta ad vſum ſtudij continet proprietatem.*

44 *Legata an habeant viam executiuam,& n.*45.

46 *Relictum ob cauſam ſtudij dicitur pium.*

47 *Legata pia non deficiunt quamvis ſint caduca.*

48 *Vſus proprie cadit in libris, & pro eo eſt præſtanda cautio de ſtudẽdo ſaltem per quinquennium, n.*50.

49 *Studenti in legibus prodeſt quod ſit magiſter in artibus.*

51 *Frater doctor non tenetur ad reſtitutionem librorum, ſed ſolum præſtabit alijs fratribus illorum æſtimationem.*

52 *Res æſtimatæ datæ in dotẽ pro æſtimatione declaranda per duos amicos,qui poſtea non fuerunt electi,non ſunt reddendæ à marito,ſed ab eo ſolum præſtabitur iuſta æſtimatio,& quomodo ad eam deueniatur & quæ huius rei ſit vtilitas n.*53.

54 *Contractus emptionis corruit collato pretio in arbitrium tertij non arbitrantis.*

55 *Dotis reſtitutio quando corruat, ſi eius æſtimatio ſit collata in arbitrium alicuius non arbitrantis, & debeat recurri ad arbitrium alterius,num.*59. *Et*

quid

Digitized by Google

quid ſi fuerit remiſſa in voluntatem ipſius mariti, num.57.
59 *Æſtimatio an debeat eſſe certa vt faciat emptionem in dote. Et quid ſi definitio pretij fuit collata in arbitrium tertij, vel nullius, n.58.*
60 *In augmento dotis remiſſo ad arbitrium boni viri non recurritur ad aliud arbitrium primo non arbitrante. Et de ratione differentiæ inter dotem, & augmentum dotis, n.61. Intellige vt n.64.*
62 *Privilegium dotis datur augmento dotis. Fallit vt num.63.*
65 *Vxor ſecundo nubens an cenſeatur dare augmentum dotis factum ſibi à primo viro, & quando tale augmentum dicatur donatio propter nuptias, tam ſi fiat à marito, quam ab vxore vel à tertio. Et quid in augmento dotis inæquali, vel dato à viro ignobili vxori nobili, n.66.67.& 68.*
69 *Donationes propter nuptias de conſuetudine non dantur.*

Caput CCLIV.

SI ratione perſonæ, cui fuit relictum legatum
poteſt haberi certitudo temporis præſtationis
1 illius. † tunc non eſt dicendum, quod ſit dies om-
nino incerta, quaſi per iſtam relationem facien-
dam ad perſonam legatarij appareat de tempore,
quo adveniente poterit peti legatum. Quare cùm
teſtator legaverit cauſa nuptiarum. Dixi hoc le-
gatum continere tempus, vt præſtetur poſt trien-
nium à pubertate puellæ, & à die mortis teſtato-
2 ris, cū puella eſt pubes, † neq. enim hoc caſu iſta
conditio ſi nupſerit poterit ſēper adimpleri ſtan-
te limitatione temporis per legem facta ad trien-
nium intra quod ſi nuptiæ non ſequantur, dicitur
defeciſſe cōditio, & erit locus ſubſtituto in defe-
ctum illius conditionis. Ita in puncto concludit
Bart. in *l.2.§.ad filiorū, C.quand.& quib.quart.pars
debeat, lib.10.per illum text.* quem omnes dicunt
multum notādum, vt latiùs declaravi ſupra *c.137.*
3 *n.8.vſque ad n.19.*† Vbi ex multorum auctoritati-
bus, & rationibus oſtēdi hanc eſſe veriorem opi-
nionem, quidquid aliud ſequatur Caſtr. in *l.cōdi-
tioni, C.de inſtit.& ſubſt.* cū etiam idem Caſtr. in
l.hac conditio filia mea 10.n.2.ff.de cond.& demonſt.
teneat ſimpliciter, quod requiratur illud trien-
nium, juxta opinionem Bar. in *d.l.2.§.ad filiorum,
C.quand.quib.quart.pars debeat, lib.2.*
Et quoniam per aliquos iſta sūt revocata in dubium
placuit modo addere non eſſe recedēdum à præ-
4 dictis, † cùm vltra Io.de Plat. Bart. Iaſ. Soc. Card.
Mant. Mat. Mut. & alios ſupra in *d.c.137.* allegatos
hanc ſententiam ſequatur etiam Luc de Penn. in
d.l.2.col.8.ad fi verſ. & ad filiorū Thob. *conſ.25.n.*
5 9.* Etiā ſine vllo remedio purgationis moræ Gu-
liel. Bened. in *cap.* Rainutius, *par.2.in verb.* cuidā
Petro tradiderunt, *n.4.de teſt.* Add ad Bald. in *l.ſā-
cimus 24.in verb.sū pervenerit, C.de nupt.* Gabr. *cōſ.
131.n.15.ad med.lib.1.* Menoch *præſumpt.199.n.19.
in princ.lib.4.* Alex. in *addit.* ad Bart. in *l.hæc cōdi-
tio filia mea 10.in verb.conſiſt.ff.de cond.& demōſt.*
6 vbi qood eſt multum notandum † Pomates in *ad-
dit.* ad Bart. in *l.2.in verb.conditione, C.de inſtit.&
ſubſtit.* & ibi Lancell. Dec. & Caccialup. *n.*&Ia-
cobin. *in fi.n.8.* & de communi teſtatur Craſſ. *10 §.
legatum, qu.49.n.18.* Vaſq. *controver. illuſtr. lib.3.c.*
7 40.n.6. † & de magis recepta opinione docet E-
manuel. Coſt. in *l.cum tale, §.ſi arbitratu, ver.vlti-
mo legis ſententia, n.29.fol.213.de cond.& demonſtr.*
Nec obſtat quod idē Coſta. Craſſ. & Vaſq licet atte-
8 ſtentur de communi. † Tamen ab illa recedant, &
contrariam ſequantur opinionem tāquā æquio-
rem, prout etiam voluit Ruin. in *d l.hæc conditio,
10.n.2.de cond.& demonſtr.* Cùm etiam de ea dubi-
tet Dec. in *l.in princ.n.2.C.de inſtit.& ſubſtit.*
Quoniam non eſſet iſta æquitas attendenda. Cùm
9 rigor ſcriptus ſit ſervandus † *l.proſpexit 12.ff.qui &
à quib.manum.liber.nō fiant.* Prout etiam vltra præ-
dictos iſtam opinionem quamvis duram ſervan-
10 dam eſſe concludit † Sim. de Pret. *de interpr.vlt.
volunt.lib.4.dubi.12.n.65.interpret.1.fol.441.* Franc.
Marc. *quæſt.683.p.1.* Petr. Roveo. *ſing.455.* Corſett.
ſing.47.in verb.conditio.fol.3 6.
Quæ etiam procedūt in legato facto cum conditio-
11 ne ingrediendi monaſterium. † Nam iſta quoque
conditio matrimonij ſpiritualis debet impleri in-
fra triennium poſt ætatem idoneam tranſactam
ad profitendum, quaſi valeat argumentum de vno
ad aliud tanquam æquiparentur quando eſt ea-
12 dem ratio in vtroque, † neque contrarium repe-
ritur in ſpecie à jure expreſſum *c.quoniam frequen-
ter, §.porro, vt lit.non conteſt.* Salic. in *auth.niſi roga-
ti, C.ad Trebellia.* cum alijs latè adductis per Eve-
rard. *loc.argument.76.& 77.tit.de matrim.carnal.ad
13 ſpiritual.& de ſpiritual.ad carnal.* † & in puncto ita
concludit Gabr. *cons.131.n.16.col.4.in fi.ver.ex qua
concluſione, lib.1.* Quaſi hoc modo conſulatur lega-
tariæ, vt vel nubat, vel quanto citiùs monaſte-
14 rium ingrediatur, † cùm alias quis diceretur vi-
tam beſtialem ducere, quod non eſt permitten-
dum Caſtr. in *l.Titio centum 70.§.Titio centum,
col.vlt.in princ.vers.* tunc autem rejiceretur, *n.6.de
cond.& demonſtr.*
Quamvis enim nuptiæ debeant fieri cum delibera-
15 tione † Bald. in *l.generaliter 40.n.9.post med.col.5.
in princ.C.de epiſc.& cleric.* Tamen hoc tempus
triennij viſum eſt legi congruum, intra quod poſ-
ſit mulier ſe deliberare ad nubendum, vel mona-
chandum ex ſupra allegatis. Cùm etiam accele-
randæ ſint nuptiæ, ne quid turpe contingat. Gl. in
l.oratione, §.1.de ritu nuptiar. Card. *conſil.49 n.4.*
16 † Quaſi in eis quoque adſit feſtivitas, jucunditas,
& lętitia, prout de ipſo contractu matrimonij iſta
feſtivitas debet intelligi, vt declarat Bald in *l.ſan-
cimus 24.in princ.vers ibi feſtivitas, C.de nupt.* vbi
etiam, quod aliquando iſta feſtivitas intelligitur
de feſtivitate convivij, *vt in l.ſi donationum 22.C.
de nupt.* vbi notat quoque Bald. illud de Doctore,
17 † qui non facit hujuſmodi feſtivitates convivij
juxta formam ſtatuti mandantis, quod non per
hoc detrahitur dignitati ſui doctoratus.
Verum eſſet, quod in alijs diſpoſitionibus, quam in
18 legatis prædicta non haberent locum, † quaſi *l.2.
C.quan.& quib.quart.pars debeat, lib.10.* contineat
jus ſpeciale circa præfixionem hujuſmodi triēnij
quoad iſtam conditionem, implendam, cùm non
19 ſint multiplicanda ſpecialia, † neque lex particu-
laris debeat trahi ad alios caſus, *l.non ſingula e, ff.de
legib.l.cum poſt, §.gener.de iur.dot.l.fi.C.de dot.pro-
20 miſſ.* Et † in terminis ita declarat Gabr. *cons.13.n.16
lib.1.* Vbi quod hoc non procederet in hæredis in-
ſtitutione. Cùm etiam in ea ſit majus periculum,
Ideo non eſt ita gravandus hæres ſicut legatarius
Bart. in *l.ſi quis inſtituatur 23.in princ.in 1.oppoſit.de
hæredib.inſtituend.& in l.fuiſſe quoq. 4.§ fi.ff.eod.tit.*
21 † Quod etiam voluit Craſſ. in *§.inſtitutio, quæſt.46*

*n.18.in fi.*Corn.in *l.1.col.3.ad med.verſ.* ſi tamen i-
ſta hæres inſtituta,*n.11.C.de inſtit.& ſubſtit.*
Minùs prędictis eſſet locus,quando mulier inſtitue-
22 retur hæres ſub conditione,†ſi fieret Monialis in
aliquo monaſterio, in quo profeſſionem emitte-
ret,& caſu quo nollet profiteri, vel decederet an-
te profeſſionem, ſubſtitueretur dictum Monaſte-
rium. Tunc enim non haberetur conditio pro de-
fecta,quamvis elapſum eſſet triénium, intra quod
non intraſſet illud monaſterium , cùm requiratur
priùr,vt idem monaſterium offerat ſe paratum il-
lam recipere, & ex ſua parte conditionem adim-
plere, procurádo,vt Iudex terminum ſtatuat mu-
23 lieri ad conditionem adimplendam. † Ita vt ſi in
dicto termino poſtea non fuerit per mulierem a-
dimpletum , ſuccedatur ex vulgari ſubſtitutione,
juxta l.*ſi quis inſtituatur 23.§.ſed ſi bonorũ,ff.de hæ-*
24 *redib.inſtituend.l.quamdiu,de acquir.hæred.* † & ita
in ſpecie concludit Gabr. *conſ.131.n.16.col.4.in fi.*
lib.1. Et eſt ratio, quia requiritur quod agens de
acquirendo debeat priùs adimplere ex parte ſua
offerendo illud, ad quod tenetur, cùm alias non
25 admittatur,†Alex.*conſ.130.n.11.lib.4.*Mattheſ.*no-*
*tab.128.*nota quod vbi quis debet,*num.1.*cum alijs
quor adduxi *ſupra cap.146.* Ita vt ſufficiat obla-
tio, cùm ſimus in re, quæ non requirit conſigna-
tionem , & ſatis ſit ſe offerre paratum ad facien-
26 dum Bart.in *l.acceptum,n.2.C.de vſur.* †Quamvis
etiam ſi eſſemus in re quæ poſſet deponi, ſuffice-
ret oblatio , quando ſumus in vltimis voluntati-
bus,quidquid aliud ſit in contractibus, in quibus
vltra oblationem requireretur etiam depoſitio,
& conſignatio. Cùm in illis faciliùs habeatur
conditio pro impleta, quam in contractibus *l.cui*
fundus 4.ff.de condit.& demonſtr. Bart.in *l.accep-*
tam,n.3.quæſt.1. & ibi Bald.*n.15.quæſt.5.C.de vſur.*
Caſtr.in *l.2.n.7.C.de pact.int.empt.& vendit.* Caſ-
ſan.*conſ.41.n.15.*cum alijs per Barb.*in rubr.ff.ſolut.*
*matrim.part.1.nu.41 & 42.*Caſtrenſ.in *l.cum talis,*
§.ſi arbitratu, limit.6.num.8.ff.de condit.& demon-
ſtrat.
Neque obſtatet,quod conditiones ingrediendi mo-
naſterium ſint nullæ , quaſi inducant viduitatem
27 in virginem , † & perpetuam clauſuram quæ eſt
ſpecies ſervitutis.Ita vt etiam poſſit dici ſimonia-
ca diſpoſitio,cùm debeat quis liberè ingredi reli-
gionem abſque vlla ſpe lucri.Quia veriùs eſt iſtas
conditiones non eſſe rejiciendas , cùm per eas
quis invitetur ad meliorem vitam , imo debent
valere, provt valent illæ, quæ apponuntur in ma-
trimonio carnali de nubendo certæ perſonæ.Ne-
que poteſt dici ſimonia, ſed pietas, non coactio,
ſed allectio,vt omnia prędicta latè declarat Gabr.
28 *conſ.131.col.3.& 4.n.1.vſque ad n.12.lib.1.* † Quid-
quid contrarium ſentiat Bart.*cons.184.domina nu-*
*m lib.1.*cum alijs multis adductis per Rimin.Iun.
conſ.215.nu.174.vſque ad nu.182.lib.2. Quia contra
eos eſt verior opinio , vt poſt Bald.Coſt.Moli-
nam & alior latè comprobat Sanchez.*de matrim.*
*lib.2.diſput.34.nu.15.*poſt Covar.*lib.1.var.reſol.cap.*
19.n.10. Caſtr.*in auth.cui relictum,n.6.C.de indict.*
vid.toll. Soc.in *l.mulieri & Titio 73.n.12.ff.de cond.*
& demonſtr.
Ampliùs neque eſſet ſimonia , quando legatum fie-
ret Monialibus , vt aliquam recipiant in Mona-
29 ſterium,†cùm contineat relictum pro eleemoſy-
na,& propia cauſa,quæ ideo per Epiſcopum de-
bet ad effectum perduci,Quidquid aliud ſit,quan-
do interveniret pactio,vel conventio,cùm poſſit
recipi , quod ſine aliqua taxatione gratis offertur
*cap.dilectus,el ſecundo,in fi.de ſimon.*Innoc.in *c.cum*
m.ferrarienſis,de conſtit. Non obſtante opinione
Natt.*conſ.618.n.11.*& Craſſ.in *§.legatum,quæſt.55.*
Cùm contra eos ſit verior ſententia,ac magis re-
cepta,vt latiſſimè atteſtatur Surd.*conſ.293.per tot.*
lib.1. Vbi etiam *num.9.*quod hoc magis procedit,
quando conſiderata conditione,& qualitate mo-
30 naſterij opes ſunt tenues.† Ita vt hoc caſu etiam
conventio admittatur, ne ingrediens eidem mo-
naſterio ſit oneroſa Calder.*cons.9.*dedit pater,*in*
fi.de regular. Bertrand.*cons.135.n.6.lib.3.*Bero.*cons.*
28.n.9.lib.1. Ang.& Imol.in *l.illa aut illa,ff.de hæ-*
red.inſtit.
Ex prædictis colligitur non opus fuiſſe aliqua præfi-
xione termini per Iudicem dandi cum ipſummet
legatum contineat tempus triennij à jure diffini-
31 ti, vt ſupra dictum eſt. † Poſſet tamen ad inſtan-
tiam ſubſtituti per Iudicem præfigi terminus tam
filio,quam extraneo nó ſolum quando alicui pu-
rè relinquitur, ſed etiam in caſu , in quo adeſſet
conditio poteſtativa, aut mixta, ne relictum ſtet
in ſuſpenſo,& vt malitijs obvietur,præſertim fa-
vore pię cauſę ſi illa eſſet ſubſtituta provt in ſpe-
cie conditionis nuptiarum concludit Gabr. *conſ.*
*131.col.penult.in princ.n.17.& 18.lib.1.*vbi de magis
vera,&communi opinione teſtatur Aret.in *l.quã-*
*dia,68.*vbi Caſtr.*n.3.& 4 ff.de acquir.hæred.* Rom.
*cons.493.*in caſu conſultationis propoſitę,*col.1.n.*
32 *1.& 2.* † Et qualis iſte terminus debeat eſſe,& an
arbitrio Iudicis relinquatur Menoc.*de arbit.caſ.1.*
lib.2.cent.1. In quo tamen erit conſiderandum, vt
non præfigatur terminus brevis, cum iſte actus,
33 † per quem eſt implenda conditio monachandi,
ſeu nubendi requirat deliberationem Bald.in *l.*
*generaliter 40.col.5.poſt princ.verſ.*nam nuptię de-
bent fieri,*n.9.C. de epiſc.& cleric.*
Obſervandum eſt tamen , quod legatum relictum
mulieri ſub conditione ſi nupſerit Titio,non po-
34 terit peti,†niſi priùs nubat,ſecùs ſi legetur vt nu-
bat, ſtatim enim, quod mulier eſt nubilis poteſt
illud petere præſtita cautione, vt ſi non nupſerit
reſtituat legatum. Nam ſi ante nuptias decederet
illud revocaretur,& ad hæredes teſtatoris rediret
Bal. in l.*generaliter 40.n.9.C.de epiſc.& cleric.* vbi
latè diſtinguit multos caſus , quor Deo dante ex-
plicabo infra in capite particulari, Spin.*de teſtam.*
gloſſ.10.in princ.n.18.
Notandum eſt quoque nó eſſe novum in jure,quod
legata quamvis incerta habeantur pro certis ſi
poſsũt certificari per relationem habito reſpectu
ad perſonam legatarij , provt vltra exemplum de
35 nubendo ſupra relatum habemus † multa alia,in-
ter quæ adeſt etiam illud de relicto facto cauſa
ſtudiorum , quod dicitur cedere , & peti poſſe,
quando legatarius eſt effectu talis, qui communi
hominum opinione poſſit dare operam ſtudijs *l.*
nec ſemel 12.§.ſi in habitatione , ff.quand.dies legat.
36 *ced.*Menoc.*præſumpt.199.n.19.ad med.lib 4.* † V-
bi multa etiam adducit, quando poſſit certificari
legatum ratione rei, quæ relinquitur,vel ratione
cauſæ , pro qua factum eſt legatum , tunc enim
ſemper redditur certa dies legati Bald.*in lib.1.n.5*
C.quand.dies leg.ced.
Ideo alias in caſu mihi propoſito. Dixi non potuiſſe
excludi legatarium à legato bibliothecæ non per
patruum facto cùm eſſemus in eo , qui erat ha-
bilis,

bilis ad ſtudia legalia, quorum occaſione fuerunt
eidem libri relicti. Vnde ſecundum qualitatem
perſonæ, dies incerta erat, jam certificata ex ſu-
pra adductis. Non obſtante quod legatum ejuſdē
bibliothecæ eſſet factum tertio conſanguineo, cū
ſolùm illi fuerit per teſtatorem mandatum, vt di-
ctam bibliothecam totam, & integrā conſerva-
37 ret pro ejus nepote, vt ſtudijs incumberet, † qua-
re non poterat negari, quod idem nepos nō eſſet
legatarius, cùm ad eum redūdaret emolumentum
diſpoſitionis, quod ſufficit ad cognoſcendum, vt
quis dicatur talis, quando ſumus in verbis præce-
ptivis, aut diſpoſitivis, provt in caſu de quo age-
bamus Bart. in *l. pete 71. in princ. colum. 1. de legat. 2.*
Card. Mant. *de coniect. vlt. vol. lib. 8 c. 1. n. 1. & 14.*
Quo ſtante rectè fuit actum per dictum nepotem
contra eum conventum ad conſignandam præfa-
tam bibliothecam, quæ per eum poſſidetur, cùm
inter alias actiones competat legatario etiam rei
38 vendicatio dominij † quod habet ex diſpoſitione
l. à Titio, de furt. l. ſi tibi homo, §. cum ſeruus, de leg. 1.
Covar. In *c. Rainald. §. 1. in princ. de teſtam.* Gomeſ.
39 *lib. 1. var. reſol. c. 12. n. 11.* † Ita vt emolumentum le-
gati illi acquiratur etiam ignoranti *l. cum pater, §.*
Surd. *ff. de leg. 2.* Spin. *de teſt. gl. 8. princ. n. 67. & 79.*
Nec faciebat, quod bibliotheca fuerit legata nepoti
ſub conditione in caſu, quo ejus conſanguineus
alienaret; Quia ex verbis legati colligitur illam
fuiſſe ſimpliciter relictam. Cùm enim tunc tem-
poris nepos eſſet infans, neque propter ætatem
poſſet ſtudijs legalibus operam dare, mandavit
teſtator illam conſervari vſque ad tempus habile
& ſolum conditio in caſu alienationis fuit adje-
cta ad favorem hæredis, de quo modo non quæ-
ritur, cùm caſus non evenerit.
Nec oberit quod reus convētus tanquam poſitus in
conditione non cenſeatur poſitus in diſpoſitione:
Ideo pro dicto legato conditionali non compe-
teret actio. Quia nunc ſolum agitur contra eum, vt
conſignet bibliothecam detentam quę poterit ab
40 illo vendicari, † cum iſta actio detur legatario
Bald. in *l. 1. C. commun. de legat.* Natt. *conſ. 235. n. 10.*
Sive ſit adita hæreditas nec ne, cùm non requira-
tur ſubjectum actionis, aut obligationis perſona-
lis, ſed dominium ex parte agentis, & poſſeſſio ex
parte conventi *l. in rem, de rei vendic.* Cevall. *q. 103*
n. 27. col. penul. ad med. verſ. in actione verè.
Vltra quod in legatis poſitus in conditione cenſetur
41 etiam poſitus in diſpoſitione, † cum illa ſolo nu-
tu relinquantur, neque in eis ſit inſpiciendus ver-
borum ſonus, quidquid ſonus ſit in inſtitutioni-
bus, ſeu ſubſtitutionibus directis, quæ requirunt
expreſſam, & ſolemnem voluntatem, per verba
Purpur. in *l. 1. in fi. n. 112. vers. vltimè ampliatur, C.*
42 *de pact.* Soc. Iun. *cons. 158. in fi. n. 77. lib. 1.* † & de ve-
riori opinione teſtatur Card. Mant. *de coniect. vlt.*
vol. lib 8. cap. 1 n. 34. in fi. vers. ſed aduerte.
Minùs obſtat, quod ſolum permittatur nepoti vſus
librariæ non venditæ, nec alienatæ, ſi ſtudijs in-
cumberet, non tamen quod ſit legatarius. Quia
veriùs eſt etiam proprietatem, & nō vſum ſimpli-
43 cem fuiſſe relictum. † Cùm teſtator mandaverit
bibliothecam totam, & integram conſervari pro
dicto ſuo nepote ad vſum ſtudij. Vnde non fuit
relictus ſolus vſus ex libraria, ſed fuit legata bi-
bliotheca ad vſum ſtudij, quo caſu dicitur etiam
relicta proprietas, provt dicimus de prędio alicui
relicto ad vſum, ſeu vſumfructum, quod continet

etiam proprietatem, quidquid ſecùs ſit quando
relinqueretur vſus ex prędio Bald. in *l. ſi mulier, n.*
2 C. de iur. dot. per text. in l. donationes, §. ſpecies ff de
donat. Iaſ. in *l. cum hi, §. ſi vni, ff. de tranſact.* Alexan.
cons. 150. in princ. lib. 7. Cepha. *cons. 58. n. 5. lib. 2.* cum
alijs ſupra latiùs adductis c. ..
Quare etiam rectè fuit actū via executiva cum pro
44 legatis illa competat, † Ang in *§. illud auth. de hæ-
red. & falcid. poſt gl. ibid. in §.* non autem debemus,
in fi. in verb. decreto, Natt. *cō. 625 n. 25* Ludou. *dec.*
Peruſ. 23. n. 9. vbi quod eſt verior opinio. & magis
45 æqua Craſſ. in *§. legatum, q. 77.* vbi de communi, †
quod de plano procedit, quando non negatur te-
ſtamentum provt in caſu, de quo agimus Bald. in
auth hoc amplius, C. de fideicom. n. 3. Roder. Soar. in
l. poſt rem indicatam, notab. 7. vers. ſextus caſus, n. 6.
de re iudic. Becc. *conſil. 17. n. 6. & 7.* & multis com-
probavi *dec. & ibi etiam in additio.*
Maximè quia ſumus in relicto ob cauſam ſtudij,
46 quod dicitur pium, & favorabile, † & æquiparatur
cauſæ piæ, & doti, & habet multa privilegia, de
quibus per Doct. in *l. 1. ff ſolut. matr.* Tiraq. *de pri-
uil. pia cauſ. in præfat. vers.* item relictum in cauſa
ſtudij. Ita vt non ſit conſiderandum, quod dice-
batur ex adverſo de legato facto caduco, cum hu-
47 juſmodi legata pia non deficiant, † quamvis ſint
caduca: Idem Tiraqu. *ibid. priuil. pia cauſ. 38.* poſt
Bart. in *l. pater ſeuerinam, de cond. & demonſtr.* Fir-
man. de *epiſc. lib. 4. p. 4. n. 81.*
An autem in caſu noſtro requiratur cautio erit alte-
rius inſpectionis, & quidem libri non omnino
conſumuntur vſu, ſed præſtant eorum vtilitatem
48 ſine conſumptione. † Ideo propriè vſus cadit in
libris, vnde pro tali vſu, & vſufructu ſemper erit
præſtanda cautio de ſtudēdo Salic in *l filia cuius,*
col. 5. ad fi. n. 15. C. de famil. erciſc. ſaltem per quin-
quennium, quando pater legat libros filio ſtuden-
ti, & quinque anni ſaltem requiruntur Bal. in ter-
minis *cons. 248. in fi. lib. 2.* Vbi etiam quod volenti
49 ſtudere in legibus, non obeſt, quod ſit Magiſter
in artibus, cùm hoc valdè conferat ad ſcientiam
legalem, vt habemus exempla Io. & Iac. de Ra-
ven. qui fuerunt Magiſtri in artibus. Et quando
50 cautio ſit danda per vſufructuarium † Iaſ. in *l. 1. n.*
11. Cod. de precar Seraph. *priuil. iuram. 15. n. 43.* Ca-
valc. *de vſufruct. n. 149. fol. 321.* Barboſ. in *l. diuortio,*
§. interdum, n. 27. ff. ſolut. matr. de quo etiam dicam
in capite particulari, vbi quod de reſtitutione li-
brorum, quam non tenebitur facere frater doctor
51 alijs fratribus, † ſed tantùm dare æſtimationem,
ne illi fiat præjudicium propter affectionem, &
memoriam quam in eis habet, & hic eſt vnus ex
caſibus, in quo aliud pro alio ſolvi poteſt Iaſ. in *l.*
2. §. mutui datio, n. 9. vers. 8. fallit, ff. ſi cert. petat. Sa-
lic. in *d. l. filia cuius, n. 14. in fi.* Alia. *de execut. §. 7. 6.*
141. fol. 205.
Ea prædicta ratione certitudinis factæ per legem de
rebus incertis, alias etiam dixi in caſu occurrenti
quod res æſtimatæ in dotem datæ pro æſtimatio-
52 ne declaranda per duos amicos, † qui poſtea nun-
quam fuerunt electi, non erunt reddendæ à mari-
to, qui illas recepit. cùm ſolū poſſit cogi ad præ-
ſtandam juſtam æſtimationem dictarum rerum.
Nam ex hujuſmodi pacto conſtat mentem par-
tium fuiſſe, vt res dotales eſſent æſtimatæ, & illa-
rum æſtimatio redderetur. Vnde huic conventio-
ni erit ſtandum, quamvis enim de prædicta æſti-
matione non cōſtiterit per declarationem homi-

uum electorum ad illam faciendam. Tamen de ea
conſtat per declarationem legis, quæ ſemper eſt
certa de his, quæ per naturam rerum ſciri poſſũt,
quod enī vtile ad ſciendum, an perempta debea-
53 tur æſtimatio, † vel ſi res eſt meliorata aut effecta
pretioſior, quæ non erat reſtituenda, ſed ejus æſti-
matio dabitur ſecundum quod valebat res ipſa
tempore datæ dotis, quaſi videatur facta æſtima-
tio per legem ex tunc, quæ tunc erat certa prove
reddebatur certa ex nunc, adeo vt ex hoc poſſit
retrotrahi æſtimatio, & conditio ad tempus tradi-
tionis. Ita declarat Soc. *conſil.* 47. ſtantibus ſupra-
ſcriptis, *col. pen. in fi. n. 8. vers.* imo fortiùs alias fuit
conſultum, *lib. 1. & cons.* 60. in cauſa dominę *col. 1.*
ad med. lib. 3. poſt Bald Novell. in *l. æſtimata 51. ff.*
ſol. matr. Ludou. *concl. 10. ampliat. 2. col. 2.* Garſ. Ma-
ſtril. *dec.* 149 n. 15. *p. 2.* Soc. Iun. *conſil* 141. n. 9. *lib. 1.*
Covar *practl. quæſt. c. 18. in prin. vers. primum etenim*
n. 1. Purpur. in *l. ex conventione*, n. 4. *C. de pact.* vbi
refert *d. conſil. 57. lib. 1.* Rim. Iun. *inſtit. quib. mod. a-*
lien. licet vel non, *in princ* n. 59 *cum ſeq.*

Et cõfert, nam quamvis alias collato pretio in arbi-
54 trium tertij corruat contractus emptionis illo †
non arbitrante *l. fin. C. de contrah. empt. §. pretium*,
inſtit. de empt. & vend. Secùs tamen eſt favore do-
tis, tunc enim tertio non arbitrante recurritur ad
55 arbitrium alterius boni viri. †, & ſic à perſona re-
ceditur, neque corruit dotis reſtitutio Bald in *l.*
vlt. ad fi. verſic pene declaratio n. 10 *C. de ſent. quæ ſi.*
cert. quant. Crot. in *l. 1* n. 44. *ff. ſi ce* *rt. petat.* Iaſ. in *l ſi*
quis a *bitratu*, n. 10. & ibi Soc. n. 27. *ff. de verb. oblig.*
Bald. Novell. *de do. privil.* 9. n. 1 *p 6.*

Neque obſtat Curt. Iun. in *l. ex conventione*, n. 8. *verſ.*
56 *vltimo pro nunc addo, C. de pact.* † vbi requirit æſti-
mationem eſſe certam ad hoc, vt faciat emptioné
etiam in dote, cùm aliud ſit in æſtimatione incer-
ta juxta doctrinã Bart. in *l. ſi vt certo, §. nunc viden-*
dum in fi. commodat. Quia contraria opinio eſt ve-
rior ex ſupra allegatis, quãdo æſtimatio dotis fuit
collata in arbitrium tertij, & communes amicos,
57 † quidquid aliud ſit quando eſſet remiſſa in arbi-
trium ipſius mariti, & ſic in voluntatem alterius
contrahentium, quo caſu contrahentes non ad-
ſtringuntur; & ita procedit opinio Curt. Iun. & a-
liorum, provt declarat Rim. Iun. *inſtit. quib. alien.*
lic. vel non in princ. n. 64. poſt Folg. in *l. in pendea-*
tis 13 & ibi Caſtr n. 1. *C. de contrah. empt.* Quamvis
prędictis dubitet, & contrarium ſequatur Bae-
bol. in *l. æſtimatis* 51. n. 2. & 3. *ſolut. matrim.*

Prætereà quidquid ſit de prædicta diſtinctione, ve-
rior eſt opinio, quod quando pretij quantitas vel
definitio eſt collata in alterius arbitrium. Tunc
58 † illo non arbitrante ſuccedit alterius boni viri
arbitrium ad æſtimationem faciendam, & æſti
matio faceret emptionem favore dotis, vt res ſit
periculo mariti non vxoris, provt fuit in caſu, de
quo agimus. Cùm aliud ſit quando definitio pre-
tij, & æſtimationis in nullius arbitrium fuit col-
lata, & ita procedunt contraria juxta diſtinctio-
nem, de qua per Covar. *practl. quæſt. cap. 28. col. 7. ad*
med. vers. ſed hinc ſeptima declaratione, n. 7. Vnde ſi
dictum ſit in contractu res tradi æſtimatas nulla
definita quantitate æſtimationis non efficietur
emptio, neque re perempta debebitur æſtimatio,
provt ita loquitur Curt. Iun. in *d. l. ex cautione*, n. 7
C. de pact.

Sciendum eſt tamen, quod licet in dote ſit ſpeciali-
59 ter conſtitutum, † vt poſſit recurri ad arbitrium
boni viri non arbitrante eo, in cujus arbitrium
fuit collata declaratio *l. 3. C. de dot. promiſſ. cum a-*
lijs ſupra alleg. Tamen hoc non habebit locum in
augmẽto dotis ſi quis enim dotis nomine promi-
ſerit mille, & quod ampliùs fuerit Titius arbitra-
tus, non eſt recurrendum ad arbitrium boni viri
60 ipſo non arbitrante, † & per conſequens augmẽ-
tum dotis non debebitur Caſtr. *conſil. 11. verſo dicto*
libello, col. 2. poſt med. vers. quantum ad ſecũdum, lib.
2. quem ſequitur Curt Iun. *cons. 36. n. 11*, Socin. Iun.
cons. 35. in fi. n. 18. lib. 1. Rol. *de incr. dot. quæſt.* 88. *n. 4*
tom. 9. fol. 385. Phanuc. *eod tit. poſt princ. in verb. re-*
ſtituendo, n. 41. ad med. vers. & in hac materia, tom. 9
fol. 412. Et multum notandum ob frequentiam ſi-
milium caſuum dicit Soc. Iun. in *l. ita ſtipulatus, n.*
94. ff. de verb. oblig.

Ratio differentiæ eſt, quia in dote receditur à perſo-
na arbitratoris, & recurritur ad arbitrium boni
61 viri, † ne vxor remaneat indotata cum etiam dos
poſſit declarari pro modo facultatum, & ratione
perſonarum *l. cum poſt, §. gener, ff. de iur. dot. l. ſi fi-*
lia, de legat. 3. Aliud eſt in augmento dotis, quod ſi
non debeatur non ex hoc facit, vt vxor poſſit dici
remanere indotata, & ſic in augmento ceſſat ra-
tio illa quæ favore dotis recipitur. Maximè ſi
conditio perſonæ non plus expoſcat, quaſi ſuffi-
ciat dotem fuiſſe congruam abſque augmento
provt in iſtis terminis loquitur Caſtr. *d. conſil. 11.*
n. 3 ante fi. lib. 1.

Neque adverſatur Menoch *conſil. 93. n. 44. & per tot.*
62 *lib 1.* vbi contrarium tenet, † præſertim quia pri-
vilegium conceſſum doti habet etiam locum in
augmento *l. etiam, C. de iur. dot. §. illud, auth. de æ-*
qualit. dot. Rol. *de lucr. dot. qu.* 100. Ceph. *cons. 156.*
63 *n 25. lib. 2.* † Quia ſtante diverſitate rationis ſupra
allegata non arguitur de dote ad augmentum, nec
è contra, provt conſiderat *Card. Mant. de tacit. &*
ambig. convent. lib. 12. tit. 26 n. 7. & 8. vbi concludit
ita tenendum eſſe contra Menoch. Maximè cum
adverſus eum ſit magis communis opinio, vt te-
ſtatur ipſemet Menoch. *d. conſil. 93. num. 49. & 50.*
lib. 1.

Et quamvis vxor non eſſet ſufficienter dotata, niſi
64 augmentum declaretur. † Tamen poterit peti
ſupplementum congruæ dotis, non quidem vigo-
re promiſſionis, quę fuit incerta, ſed ex jure com-
muni, ſecundum quod eſt conſtituenda dos pro
modo facultatum & natalium viri & vxoris, pro-
vt in ſpecie declarat Card Mantic. *de tacit. & am-*
big. convent. lib. 12. tit. 26. nu. 9. Præſuppoſita enim
dote, dictum augmentum non debebitur defi-
ciente arbitrio, in quod fuit collata ejus declara-
tio Caſtr. *d. cons. 11. n. 3. ante fi lib. 1.*

Et quoniam de augmento dotis locuti ſumus, notã-
dum eſt pro additione eorum, quæ dicta ſunt ſu-
pra *cap. 172. num. 22 cum ſeq.* quod juxta ibi tradita
65 † veriùs eſt, vt vxor ſecundo nubens non cenſea-
tur dare augmẽtum dotis factum ſibi à primo vi-
ro. Cùm illud ſit donatio propter nuptias, vt latè
per Natt. Albeoſ. Aym. & alios, de quibus Surd.
conſil. 196. nu 19. vſque ad num. 24. lib. 2 quod etiam
voluit Card. Mant. *de tacit. & ambig. conventionib.*
lib. 20. cap. 4. num. 5. cum ſeq. & latius lib. 12. tit. 26.
nu. 10. Vbi concordat opinionem contrariam ſe-
quentium, vt loquantur in augmento, quod ita
66 accedit doti conſtitutæ, † vt intelligatur eadem
dos, non alia, quando videlicet fuiſſet aucta
dos ex parte vxoris, hoc enim caſu quod dicitur
de

Digitized by Google

de dote trahitur ad augmentum, & ita loquitur
67 Ruin. *conſ.* 53 n.27. *lib.* 2. † Cùm aliud ſit in augmento facto à marito, quod non eſt propriè augmentum, ſed potiùs donatio propter nuptias, ideo non eſt verè dos, ſed ab ea diſtinguitur tanquam quid diverſum. Vnde non mirum, ſi non cenſebitur datum ſecundo viro Nat. *conſ.* 571. n.2. *& 9. & conſ.* 253 n.7. cum alijs per Surd. *d. conſ.* 196 n.19. *lib.* 2. Ceph *conſ.* 613. n.5. *lib.* 4. Aym. *conſ.* 880.
68 n.4. *lib.* 5. † Quamvis in augmento dotis inæquali, & in eo quod à viro ignobili datur vxori nobili quod non ſit donatio propter nuptias, ſed dos, vel donatio remuneratoria concludat latè Hond.
69 *conſ.* 48. n.9. *vſque ad* n. 17. *lib.* 1. † Et quod de conſuetudine hodie iſtæ donationes propter nuptias non dentur, & dotes ſine illis conſtituantur, multa Card. Mant *de tacit. & ambig. convent. lib.* 20. *tit.* 4. n.15. *&* 16. vbi tamen requirit probationem talis conſuetudinis loci de quo agitur Aym. *conſil.* 462. n.7 provt regulariter conſuetudo nunquam quid facti eſt probanda cum qualitatibus requiſitis, & in eo actu, & caſu, de quo agitur, & in ſpecie, non in genere, quaſi illa ſit ſtricti juris, quæ non trahitur de perſona ad perſonam, neque de loco ad locum, nec de re ad rem latè Menoch. *conſ.* 226. n.38. *vſque ad* n. 44. *lib.* 3.

EPITOME.

DOnatio omnium bonorum, vel majoris partis an arguat donationē ſimulatam. † Et quid in conjunctione ſanguinis, & quando donans remanſit in poſſeſſione rerum donatarum: Et quid in hoc operetur conſtitutum, aut juramentū. ¶ Et de alijs præſumptionibus, & clauſulis inſolitis, indicantibus contractum ſimulatum. ¶ Et an ſufficiat vnica conjectura, vel requiratur probatio perfecta, & plena. ¶ Cauſa & ſpecies ſimulationis quando ſit probanda, & ſit neceſſaria oppoſitio. ¶ Et an debeat intervenire à principio contractus, & quid ſi poſtea ceſſavit. ¶ Statutum an poſſit tollere ſimulationem, & an detur recurſus ad judicem eccleſiaſticum. ¶ Simulatio quando reddat contractum ipſo jure nullum.

SVMMARIVM.

1 *Simulatio contractus an ſit perfectè probanda, vel ſufficiant conjectura, & præſumptiones, tam hominis quam legis, & admittantur leues, & illa debeant coniungi, & admitti teſtes ſingulares, n.4. & 5.*
2 *Inſtrumento publico ſtandum eſt.*
3 *Contractus qualis eſt in ſua figura talis præſumitur in eſſentia.*
6 *Obijciendo ſimulationem nihil opponitur inſtrumēto quod eſt verū, ſed nō eſt vera diſpoſitio exemplo fabula Æſopi qua eſt ficta, licet ſcriptura ſit vera.*
7 *Coniunctio ſanguinis arguit ſimulationem donationis factæ per patrem filio. Declaratur n.8.*
9 *Cauſa & ſpecies ſimulationis eſt probanda, & quod illa intervenerit à principio contractus, nu. 10. Intellige ſi fuit oppoſitum, nu. 14.*
11 *Simulatio an inducatur ex pacto tam ſubſequenti, quam præcedenti.*
15 *Intentans vim turbatiuam debet exprimere modos turbationis ſi pars opponat.*
16 *Excipiens de excommunicatione debet probare ſpeciem excommunicationis.*
17 *Simulatio non probatur ſi cauſa ſimulationis præceſſit donationem, & ante eam ceſſauit.*
18 *Donatio omniū bonorum, vel maioris partis inducit fraudem ſimulationis, n.19.*
20 *Non eſt veriſimile, quod quis ſe velit omnibus bonis priuare.*
21 *Clauſula inſolita magis arguunt ſimulationem, & num.23.*
22 *Clauſula non reuocandi donationem ob ingratitudinem nec propter ſuperuenientiam liberorum cum promiſſione euictionis inducunt ſimulationem.*
24 *Præſumptio ſimulationis colligitur ſi quis remanſit in poſſeſſione rei alienata, neque in hoc conſtitutum aliquid operatur, n.25. & 26.*
27 *Renunciatio ſimulationis magis auget ſimulationem.*
28 *Iuramentum non operatur, vt non poſſit opponi ſimulatio.*
29 *In probanda ſimulatione quando ſufficiat vnica conjectura.*
30 *Præſumptiones ad probandum cōtractum ſimulatum.*
31 *Simulatio an reddat contractum ipſo iure nullum, num.32.*
33 *Dominium an transferatur ex contractu inutili.*
34 *Statutum non poteſt remouere exceptionem ſimulationis, & propter illius iniquitatem datur recurſus ad Iudicem eccleſiaſticum in ſubſidium, n.35. & 36.*
37 *Statutum poteſt remouere exceptionem aſſignando terminum ad probandum, quamuis non poſſit tollere ſimulationem.*
38 *Eccleſiaſticus quādo ſit Iudex laicorū ratione peccati.*

Caput CCLV.

SImulationem contractus dicebatur eſſe perfectè probandam, non autem per præſumptio-
1 nes, conjecturas, aut veriſimilia, juxta *conſ.* Caſtr. 461. *viſis & ponderatis, col.* 2. *in princ. vers. non obſtat quod producuntur lib.* 2. *& conſ.* 3 8. *plus quatuor modis, in fi. lib.* 1. Quaſi allegans ſimulationem habeat
2 præſumptionem juris mandantis † ſtandum eſſe inſtrumento publico *l. cum precibus, C. de probat.* Nam qualis eſt contractus in prima ſua figura, ta-
3 lis præſumitur in ſui eſſentia † Bald. in *cap.* 1 *in prin. verſic. dico ego tenere, de feud. dat. in viscem leg. commiſſor. & in lib.* 3. *C. plus valet, quod agitur.*

Contrarium tamen dixi veriùs eſſe. Nam difficilè eſt, vt quæ clanculum, & occultè fiunt & callidè, ac ſimulatè tractantur poſſint probari directè eſ-
4 ſe ſimulata. † Quare permiſſa eſſet probatio per legales conjecturas, & præſumptiones quæ haberi debent pro liquidiſſimis probationibus *l. ſi inter, C. de perſc. iut. leg. licet Imperator, de legat.* 1, Caſtren. *conſ.* 58. *viſis his qua ſupra, col.* 2. *in princ, vers. reſtat reſpondere,* n.3. *& conſ.* 319. *viſis & examinatis omnibus, col.* 2. *in fi* n.5. *lib.* 2. cum alijs per Maſcard. *conclus.* 438. n.7. *vſque ad* 11. *& conclusio.* 1114. n.11. latè Tiraq. *de retract. conventio. in præfat. num.* 36.

Provt generale eſt, quod in his quæ fraudulenter fiunt non ſolum ſufficiunt conjecturæ † ſed etiam admittuntur leues præſumptiones Caſtr. *conſ.* 109 *viſa petitione prædicta, col.* 2. *in princ. vers. tum, quia hoc non eſt magni præiudicij, lib.* 2. *per text. in l. ſi maritus, §. ſi ff. qui & à quibus, lib.* 4. *& §. ab ignoto, ff de manu, l. ſicut, §. ſuperuacuum, ff. quibus mod. pign. vel hypoth. ſoluit.* Alex. *conſ.* 54. *circa primum, col.* 1. *vers. nam ad hoc probādum, lib.* 6. *& conſ.* 24. *animaduerſo, col.* 2. *ad fi. vers. ſed præmiſſis non obſtantib. n.* 6. *lib.* 6.

pet rheoticam Feder.*conſ.*118 *incip.* nulli dubium
eſt poſt Innoc.& Hoſt.in *c. ſuper eo quod mei,cauſ.*
Dec.*conſ.*445 in caſu propoſito *col.*3.n.14. Quem-
admodum etiam in clandeſtinis,& ſimilibus frau-
dulentis actibus probationes imperfectæ con-
junguntur,quæ alias non conjungerentur: Alex.
*d.conſ.*24.*col.vlt,lib.*2.Butr.in *c.veniens,ſi primo,de*
teſt.b. Dec.in *c.cum cauſam,col.*3.*verſic.& iſta con-*
*cluſio,de probat.*provt admitterentur teſtes ſingu-
lares ſicut in alijs in quibus ſufficiunt conjecturæ
& indicia Pariſ.*conſ.*57.n.49.*lib.*1.Tiraq.*de retrac.*
*conuent.in præfat.*n.38.*in fi.*

Non obſtant contraria. Quia procedunt in conje-
cturis hominum, quæ non ſufficiunt ad proban-
dam ſimulationem, ſecùs in præſumptionibus ju-
5 ris,& legis,†quę habentur pro evidentiſſima pro-
batione, cùm aliter iſtæ fraudes non poſſint pro-
bari tanquam factæ in occulto. Vnde meritò ſe-
cundum ſubjectam materiam debet admitti pro-
batio:qualis de ſui natura poteſt haberi,vt decla-
rat Bal.*conſ.*21.punctus quæſtionis vertentis,*col.*2
ad fi n.3 *lib.*4. Aym.*conſil.*145.n.: *poſt med.verſic.*
quod tamen circa Barſat.*conſ.*1. 5 n.15 *lib.*2.

Nec facit quod de ſcriptura publica dicatur noli me
6 tangere. †quaſi præſump.io ſit pro ejus veritate.
Quia objiciendo ſimulationem nihil opponitur
ſcripturæ. Nam ſcire ſcripturam nõ eſt ſolum ver-
ba ejus legere,ſed vim ac poteſtatem tenere *l.ſci-*
*re leges,ff.de legib.*Et ſicut de vera ſcriptura Æſo-
pi & Fulgentij,ſed nõ eſt vera fabula Ita plerum-
que vera eſt ſcriptura,& verũ eſt quod fuit aſſerta
cauſa, tamen enunciatio cauſæ alium ſenſum ha-
bet,vt notatur *l.iuriſgentium.§.quod ſi ē,ff.de pact.*
& ideo bene opponitur ſimulatio, provt declarat
Bald.*conſ.*249.ſuper libris theſaurariæ,*in fi.lib.*1.

Quæ autem debeant eſſe hujuſmodi conjecturæ, &
pręſumptiones dicendum eſt,vnam ex illis atten-
di,quando pater donat ad favorem filiorum,qua-
ſi de eis multum poſſit confidere, *l.Theopompus,*
7 *de dot præleg.* †provt iſtam conjũctionem ſangui-
nis pro ſimulatione conſiderat Dec.*conſ.*659.*con-*
*cluſionem,*n.2.Aym.*conſ.*81 n.5.Natt.*conſ.*44.n.10
poſt Bald. in *l.ſi quis poſt hac,C.de bon.præſcrip.*An-
char.*conſ.*351.ex his quæ ſunt ſuperiùs narratæ *col.*
2. Becc.*conſ.*52.n.55. Et ad probandam ſimulatio-
nem donationis vtitur etiam hac ratione Bald.
conſil 70.*apoa ent, lib.*1. vbi quod ratio naturalis
ſuadet confidere conjunctis,& amiciſſimis,provt
videmus hoc fieri à communiter accidentibus *per*
text. in d.l.Theopompus, verſ.cuicũque amici mei,
& cognati approbabunt, ff de dot.præleg. Cuma.*conſ.*
555.*antegnolus,* n.4. vbi quod ſicut inter conjun-
ctos præſumitur fraus, ita magis eſt præſumenda
fiducia,& ſimulatio Soc.*conſil.*264.n.2.*vers.tertio*
*urgetur,*Aym.*conſ.*82.n.5.Affl *dec.*370.n.14.Ruin.
*conſ.*110.n.7.*lib.* Et paſſim ex qualitate perſona-
rum actus pręſumitur ſimulatus Bald.*conſ.*298.*hoc*
*materia,lib.*1 *& conſ.*154.*inſtrumentum,lib.*2. Aym.
*conſ.*142.n.18.

Intellige quando tempore donationis præcedebat
cauſa, ex qua donator potuerit moveri ad facien-
8 dam donationem ſimulatam, † tunc enim hæc
præſumptio ex conjunctione reſultans recipien-
da eſt. Nam alias ſola proximitas non ſufficeret.
Ita declarat Bart.in *l.poſt contractum,col.*2.*in fi.ver.*
*ſecus de præſumptio,*n.3.*ff. de donat.* Tiraq.*de iure*
*conſtituti limit.*9.*num.*8.*ad med.vers.& ex eo collig.*
Houd.*conſ.*46.n.16.*lib.*1.Rot.coram R.P.D.Penia
Romana bonorum 28.Aprilis 1595. *vers.* ad hunc
modum ſimulandi *in fi.*

Et eſt ratio,quia vt dicatur cõtractus ſimulatus pro-
9 bari debet cauſa, † & ſpecies ipſius ſimulationis
Bart.*conſ.*65.n.3.*lib.*1.Becc.*conſ.*52.n.27.Caſtr.in *l.*
iuriſgentium,§.dolum,ff.de pact. Dec.*conſ.*548.n.6.
*& conſ.*463.n.8.Natt.*conſ.*537.n.33. Quia deficien-
te cauſa ſimulationis deficit etiam ſimulatio. Ita
vt allegatio cauſæ debeat eſſe certa, ſufficiens, &
veriſimilis. adeo vt neque ſufficiat probare cau-
ſam ſimulationis ſimpliciter, niſi etiam probetur
10 quod ab initio cõtractus intervenerit.†non enim
ſatis eſſet ſi ex poſt facto id ageretur Alex.*conſ.*29
clariſſimè doctor, *col.*; *ad med.vers.* præterea ad
hoc vt quid dicatur,n.19.*lib.*7. Vbi quod eſt mul-
tum notandum poſt Bald.in *l.vnic.col.vlt.ad med.*
*vers. illud tamen,*n.19.9.10.*C.ſi ſeru.exter.* & menti
tenendum dicit Natt. *conſil.*628.n.20.*col.vlt.in fi.*
*vers.*ampliùs eſt dicendũ,& declarat etiam Caſtr.
*conſ.*173. præſuppoſitis his de quibus,*col.*1.*lib.*1 *&*
in l.pacta noviſſima 12.*col.vlt.ad med.*n.7.*C.de pact.*
cũ alijs per Natt.ad Alex.*conſ.*29.*in verb.quod pa-*
*ries,lib.*7.latè Rim.Iun.*conſ.*83.n.18.*lib.*1.Addit.ad
Bald.in *l ab anaſtaſio, in fi.in verb.vlt,C.mandat* &
multos adducit Bertaz *cõs crim.*230.n.7.*lib.*1.Rol.
*conſ.*47.n.29.*lib.*4. Card.Mant.*de tacit.& ambig.*
*conuent.lib.*13.*tit.*35.n.6 *in fi.* Cùm etiam pactum,
11 † quod ſequitur non inducat ſimulationem *l* 4.*§.*
*ſi ab ignoto ff de manumiſ.*Dec.*conſ.*62.n.7.*lib.*3.Ex
tractatu enim præcedenti magis declaratur con-
tractus ſimulatus, quam ea ſubſequenti Tiraq.*de*
12 *retract.lign.ag §* 1.*gl.*14.n.54. †Quamvis ſimulatio
comprobaretur à priori, & à poſteriori, & ab v-
troque ſimul, hoc eſt ab ijs, quæ priùs & poſte-
riùs geſta ſunt Bald.in *l.multum intereſt*, n.x.*C.ſi*
quis alteri vel ſibi Aym.*conſ.*476 n.6, Rot.coram
Card.Seraph. Romana extinctionis 7.Novembr.
1584.quem refert & ſequitur Card Mant.*de tacit.*
*& ambig.conuent.lib.*13.*tit.*55.n 28.*ad fi.* Vbi etiam
13 quod licet ex pacto ſubſequenti non inducatur
ſimulatio,Tamen ea tractatu præcedenti & effe-
ctu ſubſecuto ſecundùm tractatum rectè proba-
bitur Bart.in *l.pacta noviſſima,* n.1. *C.de pact.* Dec.
*conſ.*62.n.3.*lib.*3.

Pędicta tamen ſunt declaranda quando eſſet oppo-
ſitum & petitũ allegari cauſam, & ſpeciem ſimu-
14 lationis, †nam adverſario non opponente neque
petente fieri hujuſmodi declarationem,non eſſet
locus prædictis Salic.in *l.ab anaſtaſio* 33.*in fi.vers.*
item dixit,*n.*2.*C.mandat.* poſt Bald.*ib.d.in fi.vers.*
*vltimè ſumo,*n.6.Exemplo intentantis vim turba-
15 tivam, †qui debet exprimere modos turbationis,
ſi hoc adverſarius declarari petat Innoc in *c.licet*
cauſam,de probat. Cùm enim ſimulatio pluribus
modis fiat, debet declarari per eum qui illam al-
16 legat ſi pars opponat†provt etiam ſequitur Hõd.
*conſ.*46.n.7.*lib.*1.poſt Veron.*de ſimula.cõ.tract.præ-*
*ſumpt.*26.n.89.*vers.& ſi agens.* But.*conſil.*175.n 54.
*lib.*2. Rim.Iun.*conſ.*83 n.19.Vbi multis ſimilibus
comprobat. Vt in excipiente de excommunica-
tione qui debet opponere de ſpecie excommuni-
cationis *c.*1.*de except.*cum alijs per Bero.*conſ* 147
n.1.*lib.*2.Caſtr.in *l.iuriſgentium,§.dolo,ad fi.*n.2 .*de*
*pact.*Vrſill.ad Affl.*dec.*60 Maſcard.*concluſ.*5.Bald.
& Salic.in *l.ab anaſtaſio,C.mand.*

In prædictis tamen eſt notandum, quod ſi cauſa ſi-
17 mulationis præceſſit donationem, † & ante eam
ceſſavit,& evanuit,non poterit per talem cauſam
probari

probari ſimulatio Rot.corã R.P.D Bubalo *dec.52. lib.1 in manuſcript.* quem ſequitur *Card. Mant. de tac.& ambig.lib.13 tit.37.n.7.*

Secunda coniectura ſimulationis ſumitur ex dona-
18 tione omnium boootum,† per quam etiam fraus
argui ſolet *l.omnes, §.lucius,ff.de his quæ in frau.cre-
dit.Bar.in l.poſt contractum,n.2.verſi.& prima eſt præ-
ſumptio,de donat. Afflict.dec.370.nu.13.* Vbi ampliat
19 ad donationem maioris partis bonorum, † quem
ſequitur Rot.corã R.P.D Penia Romana bonorũ;
28.Aprilis 1595.*verſi.tum præterea quia erat, Dec.
conſi.639.cõcluſionem in caſu propoſito,n.3.Pariſ.conſi.
53 n.17.lib.1.poſt Bald.in l.1. q.3 C.ſi quid in fraud.
patron. Alex.conſi.55 lib.1.Honded.conſi.46.n.17.lib.*
20 1.† Quaſi non ſit veriſimile, quod aliquis velit ſe
omnibus bonis priuare, & in neceſſitate conſti-
tuere,com hoc non ſit ſolitom fieri Becc. *conſi.52.
n.77.*

Maxime ſi in huiuſmodi donationibus adiiciantur
clauſulæ inſolitæ quæ magis ſimulationem indu-
21 cunt * Anchar.*conſi.257.in fi.Pariſ.conſi.55.num.51.
lib.1 Bal.in c.1 de feud dat.in vic.legis commiſſ. & in
l.ſi quis ſub conditione,ff.de condit.inſtit.*Socin.*conſi.
22 90.num.6.lib.3 Natt.conſi.198 nu.13 cum ſeq.*† & de
clauſula non reuocandi ob vitium ingratitudinis,
neque per ſuperuenientiam liberorum & de pro-
miſſione euictionis , quæ in donationibus non
conſueuit apponi,quod per iſta arguatur ſimula-
tio concludit Rot.corã R P.D.Penia Romana bo-
23 norũ,28.Aprilis 1595.* & de clauſulis inſolitis,quod
per iſta arguant ſimulationem,eſt *tex.in l.qui te-
ſtamentum,& l.non tantum,de probat.Felin.in c.2.n.
17 verſi.& iſta procedunt,de reſcript. Maſcard. concl.
440 n.5.*

Tertia præſumptio ſimulationis,colligitur quando
24 quis remanſit in poſſeſſione rei alienatæ *Bat.in
l.ſicut §.ſuperuacuum ,ff quib.mod.pign. vel hypoth.
ſolu.Pariſ.conſi.54 n.73 lib.1.Felin.in cap ſi cautio.14
nu.68.col.20 ad med.verſic.vltimo in hac materia,de
fid.inſtrum.Dec.conſi.234 in caſu magnifici,col.2.poſt
pr.verſi.tertia præſumptio:& conſi.659 concluſionem,
nu.3 cum ſeq Bald.conſil 70 num.3 lib 5 & eſt text.
in d.l.ſicut,§ ſuperuacuum,ff quib.mod.pig.vel hypoth.
ſoluit.*quem eſſe notum omnibus procuratoribus
curiæ,nedum aduocatis dicit Bald *conſi.268.ſuper
primo puncto,lib 5 Mand ſ.ad Roman.conſil.246 in
verb præſumatur,in fi.*

Amplius neque ſufficeret conſtitutum ad tollendam
25 hujuſmodi ſimulationem, † tunc enim per illud
excluditur ſimulatio, quando non conſtaret de
cauſa ſimulandi.ſi enim de ea appareat corruit
conſtitutum cum omnibus acceſſorijs,corruente
principali donatione , & omnia præſumuntur ſi-
mulata Bal. in *l.illud,n.16.C.de ſacroſ.eccl.* quem ſe-
quitur Rot.coram R.P.D.Penia Romana bonorũ,
28.Aprilis 1591.*col.2 ad med.verſ.ad reſponſionẽ vero,*
& voluit late *Honded.conſi.46 num.29 lib 1.* Cum
26 † enim vltra continuationem poſſeſſionis vigent
aliæ rationes & cauſa præſumendi ſimulationem,
ſemper ſimulatio præſumitur non obſtante con-
ſtituto Roman.*conſi.246.clariſſime aſſeſſor.num.1.* &
ibi de communi opinione teſtatur M dol. *in verb.
in fraudem,& in verb. adminicules. N: t ad Alex.
conſ.28 in cauſa & lite,in ve b.conſt tuere ſe precario
lib.5 Curt.Iun.cons.210 col.2.*late *Tiraq.de iur.conſtit.
limit.9 n.7 & 8 Aym.conſi 156 n. n.*

Immo neque etiam renunciatio facta per donantem
27 beneficio ſimulationis,† & circumuentionis ope-
rabitur,com etiam ex ea magis augeatur ſimula-
tio Bald.in *l.3.in princ.verſi.quid ſi in inſtrumento,C.
plus valet quod agitur. Roland.conſi.40 num. 39 lib.2
Natt.conſi.198 n.15.*Rot.coram R.P.D. Penia Ro-
mana boootum 28.Aprilis.1595.Ita vt neque iura-
28 mentum operetur.* vt non poſſit opponi huiuſ-
modi exceptio ſimulationis,quaſi deficiat con-
ſenſus quo caſu iuſiurandum non obligat Cardin.
*in c.ad noſtram,in fi.nu.3 ver.ſecundo quare, de empt.
& vendit.*latè Seraphin.*priuil.iuram.59 nu. 8 ad fi.
verſ.contrariam tamen partem.*cum alijs per *Hõded.
conſi.46.num.35 vſque ad n.38.lib.1.*

Ex iſtis colligitur conſtare de ſimulatione contractus
in caſu de quo agebamus,com concurrant omnia,
de quibus in ſupradictis coniecturis,non obſtante
quod prætendatur non conſtare plene de cauſa,
& ſpecie ſimulationis. Cum immo de ea clare ap-
pareat,vt teſtes omnes probant,circa quatum re-
ceptiones infra videbitur,an ſint admittendæ, Vl-
tra quod neque iſta requirerentur,cum non fuerit
oppoſitum declarari ſpeciem ſimulationis, iuxta
ea,quæ adducta ſunt ſupra *verſic. prædicta tamen,*
29 Ita vt etiam in probanda huiuſmodi ſimulatione
ſufficiat vna præſumptio,aut coniectura , Quid-
quid aliud ſit in probatione contractus ſimulati,
& fœneratitij ſimul,in quo requiruntur duæ vel
tres,vt concludit Maſcard.*concl.438 num. 11 Aym.
conſi.156 numer.6 verſic.& quod iſta vnica.*Caſtrenſ.
*co ſi 74 in cauſa mota, col. penult.poſt med.ve.ſimon
30 obſta ſi diceretur,libro 2.*†Et de variis coniecturis ad
probandum contractum ſimulatum multa addu-
cit Maſcard.*concl.438 vſque ad concl.439.*

Vnde neque erit dubitandum an contractus ſit ipſo
iure nullus,cum ſimus in vera & propria ſpecie
31 ſimulationis,† quæ contractum ſimulatum red-
dit quando , prout in caſu noſtro,contractus ſit
propter aliquam cauſam effugiendam , ſed de
mente contrahentium eſt , vt nihil agatur Caſtr.
in *l. precibus, C.de probation. Salicet.in l.1 Cod.plus
valere quod agitur Socin.conſ.264 viſis,col.3 in princ.
verſ.circa ſecundam qualit.nem.numero 3.& 4. lib.2.*
32 † Ita vt hæc ſpecies ſimulationis reddat contra-
ctum ipſo iure nullum , adeo vt ex eo met iure
actio non competat Iaſ.in *l.cum ea,nume.8 Cod.de
tranſact.*late *Beor.conſ.52 num.35 Honded conſil.46
num.9 & 10.lib.1.*Quidquid enim alias ea contra-
33 ctu inutili transferatur dominium,† Tamen non
oritur aliqua obligatio,cum non poſſit oriri obli-
gatio niſi ex contractu legitimo , dominium au-
tem poteſt transferri ex contractu putatiuo Nam
propriè loquendo non transfertur ex contractu,
ſed ex conſenſu propter contractum ; Ita quod
cauſa immediata id eſt conſenſus in tranſlatione
dominij ſit ſufficiens ad transferendum domi-
nium non obſtante quod cauſa remota ipſius do-
minij ſit inualida, vel nulla,vt declarat Bald.in *l.
malum,6 in fin.verſ.vltimo quæſit.n.14 C ſi.quis.alt.
vel ſibi.*

Quibus adde quod neque ſtatutum poſſet remouere
34 exceptionem ſimulationis,† Ita vt propter ini-
quitatem huiuſmod ſtatuti detur tunc recurſus ad
Iudicem eccleſiaſticum & ad ſubſidium catholi-
cæ Eccleſiæ,prout in ſpecie concludit Bal.in *l.vlt.
§.in cõputatione in fi verſi.ſtatutum enim debet intell.
lig ,n.17 C.de iur del b. Aſin.in prax.§ 31 c.37 n.u.21*
quod etiam voluit Fel.*in c.ex parte 13 col.5 in fin.in
12 fall.n.23 & col.vlt.in fi verſi.vltimum remedium,de
35 offic.deleg.*† Vbi ex hoc concludit quod deſtitutus

omni exceptione conqueratur apud judicem eccleſiaſticum per viam denunciationis evangelicę porrigendo ei libellum, quod ſimulatè, & cum peccato petitur id, de quo eſt controverſia, ſemper enim vbi tollitur probatio, ex hoc oritur peccatum, audiendus eſt, qui addit eccleſiaſticum.
36 † Cum etiam propter iniquitatem ſtatuti ſecularis recurratur ad eccleſiam Bart. in *c. cum Ioannes, de fid. inſtrum.* Bald. in *auth. clericus quoque n. 4. verſ.* adde ſecundum, *C. de epiſc. & cleric.* Archid. in *cap.*
37 hoc videtur, 22. *q.* 4. † Quidquid aliud ſit in ſtatuto, quod non tollit ſimulationem, ſed ſolum removet executionem aſſignando certum terminum ad probandum, aſſignatio enim iſtius termini non dicitur iniquitas, ſed juſtitia poſitiva Bald.
38 in *l. vlt. §. in computatione, in fi. C. de iur. deliber.* † Et quando ratione peccati eccleſiaſticus ſit Iudex laicorum, latè Menoch. *de arbitr. caſ. 69. in addit. n. 39. cum ſeq.*

EPITOME.

ADjectio loci quando cenſeatur appoſita demonſtrativè, vel taxativè in legatis, donationibus, & ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Et quid in dubio ſit cenſendum. ¶ Appellatione rationis bancbariæ quid veniat, & quando illius donatio extēdatur ad lucra futura ad ſavoré donatarij, & poſſit dici vniverſalis, vel particularis, vt ſeratur, ad quem ſolutio debitorum ſpectet. ¶ Nomina debitorum an veniant in donatione omnium bonorū, quę quis habet in tali loco. ¶ Legatum ſolvendum ex fructibus talis rei quando ſit pręſtandum, ſi fructus non extent & onus probādi illos non extare ad quem pertineat. ¶ Subreptio quando noceat in ijs, quæ ſint expreſſa circa qualitatem beneficij, ſeu in litteris juſtitiæ cauſa demonſtrationis, vel limitationis. ¶ Mutuum deducens in reſcripto an poſſit poſtea agere ex alia cauſa. ¶ In adimēdo legato an conſideretur, quod illud fuerit relictum taxativè, ſeu demonſtrativè. ¶ Tempus adjectum ſubſtantiæ legati quando faciat conditionem, & impediat tranſmiſſionem. ¶ Numeri appoſitio an dicatur eſſe loco demōſtrationis, ſeu diſpoſitionis. ¶ Vēditio fundi cum dolijs tot, quę ibi reperiuntur quomodo ſit intelligēda, ſi dolia non adſint. ¶ Pēſiones ſuper fructibus beneficiorum an dicantur impoſitæ demōſtrativè, vel taxativè. ¶ Hypotheca tam generalis, quā ſpecialis an inducatur per verba *ſuper*, vel ſimilia. ¶ Legatū de pecunia exiſtente in certo loco, ſeu apud talem, quando ſit debitum, ſi ibi non reperiatur. ¶ Et multa alia ad intelligentiam eorum, quę occurrunt in varijs diſpoſitionibus taxativè, vel demonſtrativè loquentibus.

SVMMARIVM.

1 *Legatum eſt præſtandum quamvis illius ſolutio deſignetur ex certo loco ex quo non poſſit ſolvi; ſi locus eſt adiectus cauſa demonſtrationis non taxationis.*
2 *Donatio circumſcripta certo loco vt valeat nec ne attendatur coniectarata mens donantis an adiectio loci fuerit appoſita demonſtrativè, vel taxativè.*
3 *Donatio quando cenſeatur vniverſalis vel particularis ſi fiat de omnibus bonis mobilibus & immobilibus, ac iuribus, & actionibus certi loci.*
4 *Verba* omnia & ſingula, ac quæcúmque bona *faciunt diſpoſitionem vniverſalem.*
5 *Iura & actiones nullo loco poſſunt circumſcribi.*
6 *Nomina debitorum non veniunt in donatione omnium bonorum quæ quis habet in tali loco.*
7 *Nomen* banchum, calendarium, menſa, *& ſimilia continent vniverſitatem ſicut hereditas, & d. s. Et quid veniat appellatione rationis bancbariæ, n. 8.*
9 *In donatione rationis bancbariæ omnia lucra futura ſpectant ad donatarium. Maximè ſtante conſuetudine n. 10. Amplia quamvis fuerit donata præſens ratio bancbaria, n. 11. Et de ratione, n. 12.*
13 *Donatio rationis bancbariæ cenſetur vniverſalis ſi donator non poſſideat alia bona quam illa quæ in loco deſcripto donavit.*
14 *Onus probandi incumbit aſſerenti eum qui donavit habere alia bona.*
15 *Præſumendum eſt potius pro paupertate, quam pro divitijs.*
16 *Donatio quando futura comprehendat, & ex quibus verbis dicatur vniverſalis.*
17 *In donatione generali ſolutio debitorum ſpectat ad donatarium, ſecus in particulari, n. 18.*
19 *Appellatione bonorum quando veniant onera, & debita in diverſis diſpoſitionibus.*
20 *Verba in dubio cenſentur potius appoſita cauſa demonſtrationis quam taxationis. Et de ratione, n. 21.*
22 *Locus adiectus in executione non in obligatione cenſetur potius demonſtrativè poſitus, quam taxativè.*
23 *Legatum ſolvendum ex fructibus talis rei quando ſit præſtandum ſi fructus non extent.*
24 *Locus intelligitur cauſa demonſtrationis ſi de eo fiat mentio poſt orationem perfectam.*
25 *Onus probandi non adeſſe tot fructus qui ſufficiant ad ſolutionem legati taxativè relicti ad quem ſpectet, n. 26. & 27.*
28 *Qualitas taxationis, ſeu demonſtrationis habet locum etiam in adimendo legato, quod non dicetur ademptum quamvis teſtator exegerit debitum ex quo mandaverat illud legatum ſolvi demonſtrativè, ſeu taxativè. Et quid in legatis pijs, n. 29.*
30 *Subreptio quando non noceat in his quæ ſunt expreſſa circa qualitates beneficij cauſa demonſtrationis, ſeu limitationis. Et quid in litteris iuſtitiæ, n. 31.*
32 *Mutuum deducens in reſcripto an poſſit poſtea agere ex alia cauſa.*
33 *Legans centum ſaccos frumenti percipiendos ex tali fundo dicitur facere legatum conditionale propter participium futuri temporis ex quo videtur locus adiectus taxativè. Amplia ſi adijciatur locus per relativum, & verbum futuri temporis, n. 34. Declara vt n. 36.*
35 *Conditione deficiente legatum quoque deficit.*
37 *Tempus adiectum ſolutioni, vel ſubſtantiæ legati an faciat conditionem, & impediat tranſmiſſionem.*
38 *Verba adiecta cauſa demonſtrationis an referantur ad alias perſonas quam ad expreſſas, & mutent ſubſtantiam legati.*
39 *Taxatio per relationem quis vel qui an importet extinctionem legati, vel debeat fieri ſuppletio ex ſequentibus annis.*
41 *In debito annuo non attenditur quod locus fuerit appoſitus ſub conditione, & ſi fructus non ſufficiunt pro primo anno ſit ſuppletio ex ſequentibus.*
42 *Penſiones ſuper fructibus beneficiorum dicuntur impoſitæ taxativè, non demonſtrativè.*
43 *Verba vt portionarij in ſubſidium habeant tranſgreſſum ad portiones fructuum ſi tutelares non ſolvunt ſingulis annis, an fructibus deficientibus ſit aliquid ſolvendum.*

44 *Numeri*

aliquid ſoluendam.

44 *Numeri appoſitio dicitur eſſe loco demonſtrationis, non diſpoſitionis.*

45 *Venditio fundi cum doliis, quæ ibi ſunt, quæ ſunt octuaginta, intelligitur demonſtratiue, ita vt non ſit numerus, intellige vt n. 46.*

47 *Numerus ſumi demonſtratiuè ſi videtur incipi à corpore, & poſtea ſubjici numerum, limites, & confinia.*

48 *In venditione fundi in tali loco qui eſt decem jugerum cenſetur venditus fundus qualis reperitur.*

49 *Hypotheca non inducitur ſi expreſſus fuerit fundus cauſa demonſtrandæ ſolutionis tantum ſecus per modum ſpecialis limitationis n. 50.*

51 *Obligatio pignoris dicitur contracta, ſi quis dixerit, mutua mihi centum ſuper tali fundo, qui erit obligatus,*

52 *Dictio, ſuper, quando inducat hypothecam generalem, vel ſpecialem.*

53 *Aſſignatio ſuper introitu gabellarum facit vt d. introitus ſint obligati. Intellige vt n. 54.*

55 *In legato mille aureorum ex fructibus talis eccleſiæ quando præſtatio debeat fieri ex illo loco, & expectandi ſint duo vel plures anni, donec fuerit plenè ſatisfactum. Et quid in legato menſurarum viæ ex tali fundo.*

56 *Obligatio in genere de certa quantitate fructuum, ſeu pecunia quando dicatur conditionalis n. 57 & 58.*

59 *Si legatur certa quantitas, & poſtea illa mandetur præſtari de pecunia exiſtente in tali loco an debeatur legatum, quamvis pecunia ibi non reperiatur, & nu. 60.*

61 *Legans centum ducatos reſtantes ex illis, quos habet Titius an faciat ſolum legatum in relatiuum, & verbum præſentis temporis.*

62 *Relatiuum* quis *quando ponatur reſtrictiuè, ſeu declaratiuè tam in contractibus, quàm in vltimis voluntatibus, & n. 63.*

64 *Verba* qoibus locus continetur, ex quo fructus naſci debent *quando obtineant vicem taxationis, ita vt fructibus non natis hæres liberetur.*

CAPVT CCLVI.

LEgato facto per teſtatorem, ſi deinde illius ſolutio deſignetur ex aliquo certo loco in diuerſa oratione, Verius eſt, vt debeatur legatū ab
x hærede, †quamvis ex loco deſignatio non poſſit ſolui, quia locus ille videtur adjectus cauſa demonſtrationis, non autem taxationis: Quidquid aliud ſit, quando ſub eadem oratione relinqueretur, tunc enim potius præſumendum eſſet locum apponi cauſa taxationis: Ideo non exiſtentibus fructibus in illo loco, hæres ad ſolutionem legati non compelleretur, Iſta eſt communis diſtinctio Doctorum, quam approbat Caſtrenſ. *conſil.* 338 *quia exceptiones, col. penult. ad med. num. 3 verſ. pro intellectu huius dubij, lib. 1 & in l. ſi fideicommiſſum, 30 § tractatum eſt, ad fi. numero 5 verſic. nunc autem dicitur ouus, ff. de iudic. Decia. conſil. 182 in controuerſia. in princip. & conſil. 323 conſuluit accuratè, col. 1 ante med. verſi. vnde ſuccedit, Card. Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 9 tit. 3 n. 20* & latè ſequitur *Rot. dec. 11 num. 8 & 9 de teſtam. in antiq.* & multis comprobat *Menoch. conſi. 1162 n. 15 vſque ad nu. 8 lib. 11.*

Idem eſt in ſimilibus diſpoſitionibus, Quamvis enim fiat donatio circumſcripta certo loco, nempe Vr-
2 bis, & ejus territorij: nihilominus pendet à conjectura mente, an adjectio loci fuerit appoſita cauſa demonſtrationis, vel reſtrictionis, & admittitur diſtinctio ſuperius allegata prout illam in ſpecie comprobat *Rot. coram R. P. D. Orano Romana bonorum*, 10 *Decemb.* 1593 & latè declarat *Io. de Amic. conſil. 46 per tot. Bero. conſil. 27 vol.* 1 latiſſimè *Surd. de alim. tit. 4 q. 26.*

Stante præfata diſtinctione loci adjecti ob cauſam demonſtrationis, vel taxationis dixit aliàs Rot. in
3 *eadem dec. Romana donationis*, quod donatio cenſebitur vniverſalis nō particularis, quando eſt facta de omnib. & ſingulis, & quibuſcunq; bonis mobilibus, & immobilibus, ac ſe mouentibus; omnibuſq; actionibus, creditis, & nominibus debitorū in Vrbe, & ejus territorio ſitis. Quamvis enim talis donatio fuerit circumſcripta certo loco Vrbis, & territorii, tamen videtur potius locus adjectus cauſa demonſtrationis, quam taxationis, & per conſequens donatio erit vniverſalis, non par-
4 ticularis; *Ratio eſt quia illa verba *omnia, ſingula, & quæcunq, bona mobilia, & immobilia* faciunt non ſolum diſpoſitionem generalem, ſed etiam vniverſalem *Bero. conſi. 44 nu. 5 lib. 2 Tiraq. de retract. lignag. § 1 gloſſ. 7 n. 26 in princ.*

Altera erat ratio, quia fuerunt donata omnia jura,
5 & actiones, * quæ nullo loco poterant circumſcribi *l. quæſitum, § Papinianus de fund. inſtruct. l. vxorem, § legaverat, de legat. 3.* Vnde in legato, aut
6 donatione omnium bonorum quæ †quis habet in tali loco, non veniunt nomina debitorum, quaſi tunc donatio loquatur de rebus circumſcriptis loco, *Bald. conſil. 252 ſuper infraſcriptis, in fi. lib. 2. Corn. conſil. 49 lib. 3 Ruin. conſil. 155 in fin. lib. 3* latè *Tiraquell. de iur. primogenit. q. 49 & in l. ſi vnquam in verb. bona, numero 13 C. de reuocand. donat.* & latius *de retract. lignag. § 1 gloſſ. 7 numero 26 vſque ad num. 31.*

Addebatur quia ex verbis generalibus ejuſdem donationis cenſetur etiam comprehenſa ratio banchariа ſi illam donans habebat, quæ eſt quid vniverſale continens debita, & credita, & negotia;
7 * Iſtud enim nomen *banchum* prout lumitur eſt nomen juris, & ſignificat negotiationem ipſam banchi, ſicut dicimus de calendario, menſa & ſimilibus quæ continent quandam vniuerſitatem, prout hæreditas, & dos, vnde comprehendet omnem ſubſtantiam, & veritatem banchi, & ipſius principis, & etiam illa, ex quibus poteſt colligi finis, an eſſe debeat lucroſus, vel damnoſus, & omnia pertinentia ad vſum dictæ negotiationis vt latè explicat Caſtr. a85 *viſis & ponderatis omnibus, col. 2 ante med. verſ. vnde notandum quod iſtud nomen, n. 3 lib. 1* ſequitur *Rot. in dicta cauſa Romana bonorum coram R. P. D. Orano, 10 Decembris* 1591 & *in eadem cauſa coram R. P. D. Pena, 27 Iunij* 1594.
8 * Vbi etiam quod ſub eadem ratione banchariа comprehenduntur non ſolum emolumenta, quæ extabant tempore donationis, ſed etiam futura, cum illud nomen banchi tanquam vniuerſale ſit aptum ex ſui natura comprehendere futuras acceſſiones, & incrementa *leg. grege legato, 21 de le-*
9 *gat. 1 § ſi peculium, inſtit. eod. tit.* * Vnde commoda inde provenientia cedent donationi, & ſpectabunt ad vtilitatem donatarij, prout dicimus de hæreditate, & ſimilibus juribus vniuerſalibus, *l. ſed & ſi lege, 28 § fi. l. quod ſi nemo, 29 l. item veniunt, 21 § item non ſolum, leg. ancillarum, 30 ff. de petit. hæredit. Peregr. de fideicommiſſ. art. 49 num. 65 Io. Cop. de fruct. tit. 2 c. 1 num. 2 tract. tom. 17 fol. 240*

10 * Maaime ſi donans conſtitueiit ſe poſſidere oo-
mioe eorum, quibus fuit donatum Bald.in l.ſi tra-
ditio,4 quaſt.9 numer.9 C.de act. empt. Alex.in l.ſi
ſervum Stichum ſtipulatus,91 col.2 in prin.in gl.in
verb.non faciendo.ff.de verb.oblig.Tiraq.de jur.con-
11 ſtit.par.1 n.13.* Et quamvis donans præſentem rá-
tiooem banchariam videretur dooaſſe, nihilomi-
nus illa debet eatendi ad futura emolumenta,
cum ſubſequens ratio banchatia cenſeatur eſſe
illa eadem, quæ tempore donationis extabat l.
proponebatur, de iudic. Iaſ.in l.grege legato,nu.1.ff.de
12 legat.1.† Cum ex ſui natura ſit apta comprehen-
dere omnes acceſſiones, & cuncta, ea quibus po-
teſt colligi principium, & finis illius vt dictum
eſt Caſtr.conſi.285 num.3 lib.1 Imol.in dicta l.grege
legato, verſi.& adde, Cyn.in l.fi.C. quæ res pign.oblig.
poſſ.

Magis autem diceretur vniuerſalis hujuſmodi dona-
tio quando donator non poſſideret alia bona,
13 *quam illa, quæ in loco per eum deſcripto dona-
vit, cũ enim diſpoſitio in alio verificari non poſ-
ſit, in eo, quod fuit deſignatum verificabitur leg.2
de liber.& poſthum & ibi Alex.in princ.n.1 Angel.
14 & Imol.in l.4 de legat.1.* Ita vt aſſerenti eum, qui
donauit poſſidere alia bona incumbat onus pro-
bandi tanquam fundamentum intentionis ſuæ;
Cum etiam potius pro paupertate, quam pro di-
uitijs ſit præſumendum, quaſi illa ſit qualitas na-
15 turalis,* hæc aduentitia Gloſſ.in l.ſi verò, § qui pro
rei qualitate, ff.qui ſatiſd.cogant. Surd.conſi.39 num.
11 Tiraquell.de retract.lignag.§ 32 gloſſ.1 nu. 94 &
95 Beca.conſ.265 num.28 Alciat.præſumpt.27 in fi.
reg.2.

Neque obſtaret, quod donatio oon complectitur
futura. Bart.in l.fi.de leg.2 & in l.ſi ita, de auro &
16 argent.legat. Bellon.conſi.5 col.2. * Quia non ex hoc
poteſt dici, quod non ſit vniuerſalis ſtante quod
donans ſe reſtrinait ad bona, quæ habebat tem-
pore donationis, cum etiam in iſtis vniuerſalibus
ſicut patrimonium, peculium, hæreditas, dos, quę
ſunt nomina juris, vel in iſtis collectiuis re, aut
ea hominis diſpoſitione, ſicut grex, vel cum ali-
quis dicit Omnes res meas mobiles, cum ſimi-
libus, non dicantur augeri ſingula corpora, ſed
augetur ipſa vniuerſitas, & ipſum nomen, ſicut
econtra illud dicitur decreſcere Gloſſ.in l. quod
dicitur, in princip.in verb.dotis, ff.de impenſ.in rebus
dot.fact. & latè explicat Albert.Brun. de augment.
concl.15 in princ.n.4 verſi.& eſt aduertendum, tom.
17 fol.346.

Ex iſtis etiam ſequitur, quod cum donatio dicatur
generalis oon obſtante illa demonſtratione loci
17 deſignati, vt ſupra dictum eſt, † ſolutio debito-
rum ſpectabit ad donatarium l. ſi fideicommiſſum,
50 § 1 ff.de judicijs Dec.conſil.236 in caſu propoſito,
numer.4 & 7 Corn.conſil.260 numer. 3 lib. 1 Socin.
conſil.236 num.3 lib.2. Cum aliud ſit, quando do-
18 natio eſſet particularis, Tunc * enim tales dona-
tarij non repræſentant perſonam donantis, nec
in conſequentiam tranſeunt in eos actiones a-
ctiuæ, vel paſſiuæ, l.15 ſi heres, l.cogi, § inde quære-
19 tur ff.ad Trebel.* Quando autem appellatione bo-
norum tam ciuili, quàm naturali veniant etiam
onera, & debita, ita vt illa ſpectent ad donata-
rium tam in contractibus, quàm in vltimis vo-
luntatibus, priuilegijs, & beneficijs Principum
late ponit Rebuff.in l.bonorum appellatione, 49.ff.de
verbor. ſignific.

Prædictis tamen adde, Primò quod in dubio verba
videntur potius appoſita cauſa demonſtrationis
20 & ſic oon cenſeri debent taxare, aot limitare præ-
cedentia Bart.in l.centurio, col.10 in prin. verſi. ſed
quid ſi dixit, numer.38 ff.de vulg.& pupill. Dec.conſi.
313 conſuluit, col.3 in pr.verſi.quarto facit. Bero.conſ.
21 17 num.16 & 17 lib 1.† Cum ſic intelligendo ma-
gis conſeruetur diſpoſitio, & magis ſortiatur ef-
fectum, & ideò potius eſt capienda interpretatio
vt verba ſtent demonſtratiuè, oon conditionali-
ter, & taxatiuè l.ſi quando, in princip. de legat.1 l.fi-
deicommiſſa, § ſi rem, de legat.3 Caſtr.conſi.417 quod
dicti redditus, colu.2 poſt princ.verſi.nec obſtat prædi-
ctis, lib. 1.

Secundo. Quando locus adjicitur in executione,
non in obligatione cenſetur potius gratia demõ-
22 ſtrationis, non taxationis: Vnde ſi teſtator man-
dauit ſolui legata, & poſtea in executione deſi-
gnauit ſolutionem debere fieri de aliquo fundo,
vel ex capitali, aut lucro ſocietatis, nõ eſt inducta
aliqua conditio prout quando in alia oratione
hoc mandatum fuit, videlicet, ſi dicatur volo Titio
23 dari decẽ quæ mando ſolui ex redditu talis rei;* Quid-
quid aliud ſit quando teſtator vnico contextu, &
oratione dixit, volo ex fructibus talis rei ſolui Titio
decem, quo caſu relictũ eſſet limitatum, ita vt non
extantibus fructibus illius loci hæres amplius nõ
teneretur, Bart.in l.inter ſtipulantem, § ſacram, ff.de
verb.oblig. & latè declarat Dec.conſil.323 col.1 in
princ.& verſ.ſecundo hoc idem voluit, & verſ.tertio
cum prædictis concordat Io.de Amic.cons.46 num.22
vers.qui latius diſtinguit Felin.in c.ad audientiam,
il ſecundo, quod eſt 31 col.7 in fi.verſ. ſexta concluſio,
num.7 de reſcriptis.

Tertio. Locus intelligitur appoſitus gratia demon-
ſtrationis, quando de eo fit mentio poſt diſpoſi-
24 tionem factam † & idem eſt dicère poſt oratio-
nem perfectam, quod in duabus orationibus Bat.
in l.Lucius, num.3 ff de alim. & cibar.legat.& in l.
inter ſtipulantem, § ſacram, de verb.oblig. Jo.Fab.in
l.ſi quis argentum, num.14 in fi.C.de donat. Gigas de
penſionib.quaſt.91 num.3 cum ſeq.tract.tom.15 part.2
fol.351.

Quarto. Si ea loco deſignato debeantur fructus per
25 modum taxationis, † onus probandi non adeſſe
tot fructus qui ſufficiant ad ſolutionem ſpectabit
ad eum, qui illos percepit, vel percipere potuit,
ſi res erat fructuoſa, quoniam talis negatio eſt
fundamentum intentionis negantis, agens autem
fundat ſe in qualitate rei fructuoſæ ad notata
per Bart.in l.in illa ſtipulatione ſi calendis, de ver-
26 borum obligation. Quod* intelligitur dummodo res
ſit fructuoſa, * & ex ea fructus percipi poſſint,
cum ſecus ſit in re ſterili, & infructuoſa, in quo
aduertat Advocatus probare corpus hæreditá-
rium, vel particulariter bona hæreditaria, taliter
quod Iudici concludatur illa qualitas fructuoſa
ſaltem vſq; ad quantitatem fructuum, Ita in ſpe-
cie declarat Rot. Bononien.per Benintend.deciſ. 64
numer.2 verſic.dubitatum fuit, quem ſequitur Ca-
27 valcan.de vſufruct.num. 167 in fine. † Quam ſen-
tentiam nullam habere dubitationem dicit Surd.
de aliment.tit.4 quaſt.29 num.9. quia actor habet
intentionem ſuam fundatam ſuper promiſſione,
vel legato, quæ continet certam quantitatem
præſtandam, Reus verò qui opponit ſe non te-
neri, quaſi res non reddiderit fructus ſufficien-
tes debet probare tanquam ſit actor, cum agitur
de pro-

de probanda ſua exceptione *l.1 de except. Roland. conſi.100 n.25 lib.2.*
Qninto. Iſta qualitas taxationis ſeu demonſtratio-
nis habebit locum etiam in adimendo legatum,
28 † Si enim legaſſet teſtator alicui centum man-
dando illa præſtari ex credito quod habebat cum
Sempronio, non cenſeretur ademptum legatum,
quamvis per teſtatorem fuerit exactum debitum,
quãdo ſolutio legati fuiſſet poſita in diverſa ora-
tione, quaſi tunc ſit loco demonſtrationis. †
29 Quidquid aliud ſit in legatis pijs, in quibus iſta
orationis diverſitas non attenderetur *Rom. ſing.
435 quæritur an teſtator, & ibi latè Addit. numero 1.
Tiraq. priuil. piæ cauſ. 63 ad fi. verſ. & hoc expreſſe
Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 12 tit. 6 nu. 24
& 25.* Vbi approbat hujuſmodi diſtinctionem,
quia in relictis ad pias cauſas quãvis teſtator po-
ſuerit rem ipſam in eodem contextu orationis in
qua legatũ ipſum continetur, nunquam cenſetur
ademptum per alienationem ipſius rei, cum non
intelligatur præciſè teſtator voluiſſe ex ea legatũ
ſolui oportere, ſed pro legato potius eſſe obliga-
tam iuxta *gl. in l. Caius Seius, 12 in verb. neq; in rem
ff. de ann. legat. & in l. Lucius Titius libertus, 12 in
verb. ex reditu, in princ. ff. de alim. & cibar. legat.* vbi
quod magis pro ſecuritate legatarij videntur hu-
juſmodi verba poſita quam vt conditionem fa-
ciant prout alias proſpiciendo commodo rei fa-
miliaris, vel ex ſimilibus cauſis *l quidam, ff. de leg. 1*
Quæ ſunt notanda cum hic caſus Romæ de facto
occurrerit pro Eccleſia S. Pauli de Vrbe, qui fuit
commiſſus decidendus Romano, & alijs grauiſſi-
mis Iuriſconſultis prout teſtatur idem *Roma. ſing.
430 alias 432.*
Sexto. Quæ ſunt expreſſa circa qualitates beneficij
30 cauſa demonſtrationis, * ſubreptio non doloſa
nõ nocet in illis ſi apparet, quod Princeps omni-
no conceſſiſſet præſuppoſita bona ſpecificatione
qualitatum, cum ſecus ſit quando eſſent expreſſa
cauſa taxationis, vel limitationis. Quia tunc reſ-
criptum beneficiale non poteſt reduci ad ea quæ
non retardaſſent literas, ſi fuiſſent benè expreſſa,
vel aliter expreſſa. Quamvis enim expreſſio falſi-
tatis vitiet literas gratioſas in beneficialibus etiã
in eo quod Principem non movit, Tamen illud
intelligitur vbi eſſet expreſſa falſitas gratia taxa-
tionis, vel limitationis rei, vel modi ipſius, tunc
enim non veniret alius modus non expreſſus, vel
alia res nõ ſpecificata; Etiam ſi Princeps conceſ-
ſiſſet illam rem, vel ſuper alio modo gratiã feciſ-
ſet Ita in terminis latè declarat *Rot. dec. 19 de præ-
bend. in antiq. aliàs eſt dec. 4 & 70 de reſcript. etiam
in antiq.* quam extollit *Felin. in c. ſuper litteris, 20.
col. 3 poſt med. verſ. limita quarta nu. 3 eod. tit. de reſ-
cript.* & multum notabilem dicit *ibid. Abb. col. 6
verſ. & ad prædicta adde, num. 6* & latè comprobat
*Gemin. cons. 111 iſtud, dubium in ſimili. Caſſad. Bel-
lam.* & alij, de quibus per *Papaz. in. in addit. ad di-
ctam dec. 4 de reſcript. in antiq.*
Quod etiam eſſet in litteris juſtitiæ, vbi adjiceretur
3 falſitas gratia taxationis, * vel limitationis, quia
tunc nocebit illa expreſſio, neque aliud contine-
bit, etiam ſi tacitum fuiſſet facilè obtentum, ſi
fuiſſet expreſſum, cum ſecus ſit quando exprime-
retur falſitas cauſa demonſtrationis, vt declarat
*Rot. d. dec. 4 nu. 7 vers. & ita etiam crederem, de reſ-
crip. in antiq. Felin. in d. c. ſuper litteris, 20 col. 3 in fi.*
3x *verſ. amplius dicit, n. 3 eod. tit.* *Exemplũ ejus, qui
in reſcripto deducit mutuum, ſi enim vult poſtea
agere ex donatione, vel ex ſtipulatione non pote-
rit, quamvis ita facile obtinuiſſet ſuper illis, vide-
tur enim taxaſſe, & limitaſſe reſcriptum ad mo-
dum expreſſum Innoc in *c. ſuper litteris, col. 2 poſt
med. verſ. & notã quod licet generaliter, n. 3 de reſcr.*
Septimo. Quando apponitur participiũ futuri tem-
poris paſſivum, videtur locus adjectus eſſe cauſa
33 taxationis, *non demonſtrationis, veluti cum di-
citur *lego centum ſaccos frumenti percipiẽdos ex tali
fundo*, illud enim participium importat conditio-
nem, & reſolvitur in relativum, & in verbum fu-
turi temporis *Bald. in l. 1 n. 35 de condit. & demonſt.
Ruin. cons. 160 n. 18 lib. 2.* & ita in ſpecie concludit
34 *Io. de Amic. cons. 46 n. 8.* *Vbi etiam ampliat idem
eſſe quando adjicitur locus per relativum; & ver-
bum futuri temporis, videlicet ſi dicatur, *lego fru-
mentum quod naſcetur, vel quod natum erit*, Nam e-
tiam in hoc caſu induceretur taxatio, non demon-
ſtratio *leg. cum certus numerus, ff. de tritic. vin. & ol.
35 legat.* * Vnde cum hujuſmodi verba inducant cõ-
ditionem, illa deficiente legatum quoque deficit
*l. 1 de condit. & demonſt. l. ſi debitum, § veriſimile et
de contrah. emp.* & dicam ſupra *verſ. nono reſtrictio,
num. 39 & 40.*
Iſta tamen intelliguntur quando virtute relativum
conditio adjicitur in eadem ratione, antequam ſit
36 perfectus contractus, † vel in diverſa oratione
poſt perfectionem actus, Nam quamvis verũ ſit,
quod inducatur conditio per relativum adiectum
verbo futuri temporis, & per participium etiam
futuri temporis, Tamen non ex hoc infertur,
quod locus ſtet taxatiuè non demonſtratiuè, poſ-
ſunt enim ſimul ſtare, quod diſpoſitio ſit condi-
tionalis, & ſtet demonſtrative. Nam conditio eſt
reſtricta, quo ad fructus illius prædij deſignati,
qui non debentur, niſi naſcantur, ſed in quo loco
debeat fieri ſuppletio, non refert an diſpoſitio ſit
conditionalis, vel pura, Vnde erit ſemper atten-
denda prædicta diverſitas orationis, vt in puncto
declarat *Surd. de alim. tit. 4 quæſt. 16 nu. 7* & latius
explicat *Dec. conſ. 182 in controverſia. col. penult. ad
med verſ. tertia dictum, Bald. cons. 151 dubium iſtius
quæſtionis lib. 5.*
Octavo Quid in tempore incerto adjecto ſolutioni,
37 & præſtationi legati, *vel ſubſtãtiæ, an faciat cõ-
ditionem, & impediatur tranſmiſſio ad exemplũ
eorũ, quę ſupra dicta ſunt de loco adjecto in exe-
cutione, vel obligatione dixi *ſupra c. 136 nu. 125 cũ
ſeq. Caſtr. in l. ex his verbis, n. 2 C. quando dies l. ced.
Alex. in l. ſi cui legetur, § hoc autem, n. 2 de l. 1 Bal. in
l. ambiguitatẽ, 12 verſ. ex quo validè nota, C. de viſit.
38 & habitat.* *Et quid in verbis adjectis cauſa demõ-
ſtrationis, an referantur ad alias perſonas, quàm
expreſſas, & mutent ſubſtantiam legati quando
præſertim ſunt poſita in diverſa oratione dixi e-
tiam ſuprà *c. 104 n. 53 cum ſeq.*
Nono. Reſtrictio, & taxatio relativi quandoque
39 importat extinctionem legati; † quando ſcilicet
locus, ſeu materia adjicitur conditionaliter, &
taxatiuè obligationi, non executioni in eadem
ratione per relativũ *quis*, vel *qui*, vt ſi teſtator di-
xit *lego tot fructus, vel tot ſalmas vini, quod naſcitur
ex tali vinea, vel fundo, vel decẽ ducatos, qui ex fru-
ctibus talis rei percipientur*, ſi præſtatio tamen ſit
vnica, ſcilicet facienda vnica vice, Nam ſi fru-
ctus vel vinum non naſcantur dicto primo an-
no, extinguitur legatum, & amplius non debetur

l.sum certus,ff.de vin.trit.& olea leg.l ſi debitor, § 1. ff de contrah.empt.Bero.conſi.17 n.13 verſ.ſecundum eſt,lib.2 Sim.de Pret. de interpret. vlt. volunt.lib.2 fol.173 n.259.

Intelligentur tamen prædicta noo ſolum quando
40 promiſſio eſt vnica, * ſed etiam quando fundus
fuit poſitus ſub cooditione,vt quia dictum eſt de
frumento,vel fructibus , qui naſcentur ex tali fundo,
tunc enim ſit ſupplementum, Aliud autem eſt ſi
fundus fuit ſimpliciter adjectus , quamvis enim
præſtatio ſit vnica,tameo ſuppletur ex ſequenti-
bus annis id quod deeſt fructibus primi anni *l.*
firmis.in prin.ff quando dies legat.ced.Surd de alim.
tit.4 q 56 n.16 n.11.

Decimò. Debitum quando eſt annuum noo atten-
41 ditur,quod locus, * ſeu fundus fuerit appoſitos
ſub conditione,vel non. Nam ſemper ſi fructua
non ſufficiũt pro primo anno ſit ſuppletio ex fru-
ctibus ſequentium annorum & fertilitas ſequen-
tis anni compenſat ſterilitatem præcedentis *l.le-*
gatum,§ vini falerni,de ann.legat.l ex eo,de vino tri-
tic.& oleo legat multa Surd. de alim.tit.4 q.26 n.13
Sim.de Pret.de interpret.vlt.volunt.lib. 2 fol.173 nu.
259 ad med.Bero.conſ.17 n 23 lib.1.

Vndecimò.Penſiones quę ponuntur ſuper fructibus
beneficiorum dicuntur impoſitæ taxatinè,&nun
42 demonſtratiuè.† Fructus enim ſunt expreſſi gra-
tia taxationis vt prælatus illas ſoluere teneatur,i-
ta demum ſi fructus extent,& percepti ſint Bero.
*conſ.17 n.13 lib.1.*Vbi ex hoc concludit.quod ſi in
bulls dicatur, vt portionarij in ſubſidium habeāt
43 regreſſum ad portiones fructuum,* & illas pro-
pria auctoritate poſſint percipere,ſi tutelares nō
ſoluant ſingulis annis de portionibus ipſis por-
tionarijs Ex hoc arguitur,quod ſi fructus non ex-
tarent , nec percipi potuiſſent ipſi nihil debent
conſequi,cum io eorum ſubſidium hoc fuerit il-
lis reſeruatum.Vnde fructibus deficientibus non
erit aliquid,ad quod regreſſus poſſit haberi Bald.
io *l.non dubium,C.de legib.*

Duodecimo.Si poſt legatum factum adjiciatur nu-
merus,dicitur appoſitio numeri eſſe loco demō-
44 ſtrationis,non diſpoſitionis , * Vnde ſiue illud
corpos ſit majoris,ſiue minoris totum debetur,vt
extat;Quoniã illa demonſtratio numeri etſi falſa
reperiator non immutat diſpoſitionem,quæ non
ſolum habet locum in legatis, & teſtamentis,ſed
etiam in donationibus,emptionibos,& ſimilibus
diſpoſitionibus.vt latè declarat *Menoch.conſ.317*
45 *n.7 & 8 lib.4.*Vbi * de venditore vendente fun-
dum cum dolijs, quæ ibi ſunt quæ ſunt octogin-
ta.nam hoc caſu dictus numerus ſtat demōſtrati-
vè, Vnde illud ſulum corpus debebitur etiam ſi
46 minoris ſit numeri,non autem quid plus, * licèt
aliud ſit quando venderetur fundus cum dolija
octoginta ibi exiſtentibos,tūc enim ſtat diſpoſi-
tiuè *Caſtr.in l.ſi venditor,in fi.pr.ff.de act.empt.Soc.*
conſi.35 nu.5 lib.3 Ruin conſ. 81 sol.ys nult.verſic.non
47 *obſtat quod netur lib.1.*† Vbi etiã quod ſi venditor
incipit à corpore,& poſtea ſubjicit numerum,&
deinde limites.& confinia corporis,ille numerus
jugerum ſtat demonſtratiuè , vt vendo fundum
decem jugerum penes,viam & flumen *Cou.pract.*
48 *q c.3 n 3 verſ.quarta ſpecies prepo itur.*†Et idem in
vendente fundum tali in loco exiſtentem qui eſt
decem jugerum,ſiue enim plurium jugerum,ſiue
pauciorum;tamen venditus dicitur qualia repe-
ritur Socin.in *l. demonſtratio falſa poſt Bart. ibid.*
in prin.n.10.de condit.& demonſtr.

Decimo tertio.fructus ſi fuit expreſſus cauſa demō-
49 ſtrandæ,aut deſignandæ ſolutionis dũtaxat* oon
inducitur hypotheca,quod apparebit ſi poſt pro-
miſſionē certi redditus io genere adjiciatur,quod
capiantur,& ſolnãtur de fructibus talis fundi, &
50 ita procedit tex.in *l.fi.§ vlt.de contrah.empt.* * Si
verò fundus fuit expreſſus per modum taxationis
&ſpecialis limitationis inducitur hypotheca,vt ſi
dicatur *promitto decē corbes frumēti annuos ſuper illo*
*fūdo,*vel *de illo,aut ex illo* nulla diſtinctione,an di-
catur *ex illo,*vel *ſuper illo Gl.in l. hactenus,in verb.*
ex eo,in fi.ff. de vſufr. Alber.in l. nihil proponi,in pr.
ff de leg 1 Rutger Rulant.in Theſ.iur.emphyt.q.32 n.
37 ante fi verſ.dicebam ego olim,poſt Ant.Menez
per eum allegatũ in l.in provinciali,n.26 C.de ſeruit.

Quare dicimus,quod erit cōtracts obligatio pignoo-
51 ris ſi quis dixerit,† *mutua mihi centum ſuper fundo*
Semp on.ann.& ille fundus erit obligatus *Bart.in*
l.ſi fundus,de ann.legat.Imol.in l.cadoliis,§ inſtituto,
n.ff de legat.1 Oiat.*dec.51 n.1 Card. Mant.de tacit.*
& ambig.convent.lib.11 tit 5 n.9. Vbi quod ita re-
ceptum eſt in *Rot.corā R.P.D.Rubez,Romana fru-*
52 *ctuum,4 Martij 1577.*† Adeo quod ſi hæc dictio
ſuper adjicitur generaliter ſuper bonis,erit cōtra-
cta hypotheca generalis, ſi verò poſita ſit ſuper
certis bonis intelligetur ſpecialis Rot.corã San-
ctiſſ.Rom.donationis 10.& 4.Ianoarij 1575.quam
53 ſequitur Card.Maotic.ibid n.10. † Vbi etiam de
aſſignatione ſuper introitibus gabellarom Vrbis
Nam dicti introitus erant obligati Caſtr. conſil.
106 num.3 verſ.hic tamen pro clariori lib.1 Natt.
54 conſ 341 n.6.†Niſi ex interioribus verbis conſta-
re poſſit eſſe factam potius dationem in ſolutum
Menocb.conſil.205 n.18 libr.1 Natt.conſil.449.
num.3.

Decimoquarto.Quando locus ſeu materia adjicitur
taxativè,non per relativum *qui*,ſed per alia verba
in vna,& eadem oratione,&principaliter adjecta
55 obligationi,vt *lego decem menſuras vini ex tali fun-*
*do;*ſeu *mille aureos ex fructibus talis Eccleſiæ,*tunc ſi
præſtationes plures ſint faciendæ,ſive annuę,ſiue
menſtruæ , præſtatio debet fieri duntaxat ex illo
loco & ex illa materia non aliundè,& expectātur
fructus ſequentiom annorum, ſi in primo anno,
ſeu in pluribos annis oon ſufficerent, & non ſolũ
vnus annus ſequens,ſed etiam duo,& plures ſunt
expectandi,donec pro omnibus etiam præteritis
fuerit plenè ſatisfactum Quidquid *Gloſſ.* contra-
rium ſenſerit,quæ vult expectandos duos annos
tantum,vt de veriori opinione teſtatur *Bero.conſi.*
56 17 *n.23 ad fi.verſ.tertio infertur,lib.1.** Quaſi tunc
obligatio ſit in genere de certa quantitate fru-
ctuum,ſeu pecuniæ,quo caſu non dicitur condi-
tionalis diſpoſitio , ſi fructus naſcentur , ſed in
diem;Iden ſemper erit expectandum, donec fue-
rit plenè ſatisfactum pro omnibus præteritis pen-
ſionibus *Card. Mant.de tac.& ambig.conv.lib.*
3 tit.13 n.61 verſ.ſed ſi certum poſt Bart.in *l.inter ſti-*
pulantem,§ ſacram,n.6 ff.de verb oblig.

Non obſtat *l. 1 de condit.& demonſtr.in fi.& l.inter-*
57 *dum,de verb.oblig.*† Vbi obligatio fructuum di ci-
tur eſſe conditionalis,ſi fructus naſcuntur,quibus
non natis debitor liberatur,nec amplius tenetur.
Quia illa jura loquuntur non quando fuit promiſſa,
58 & debita certa quantitas , † ſed quando fructus
certæ rei ſimpliciter,& indefinitè debentur *Bero.*
*d.conſi.17 n.24 lib.1.*ſequitur *Card.Mant.de tacit.*

& am-

& ambig.convent.lib.3.t.t.13.in fi.verſic.neque obſtat, num.63
Decimoquinto. Teſtator quando purè, & ſimpliciter
59 legat certam quantitatem, † & poſt perfectum le-
gatum dicit *volo quantitatem praſtari de pecunia, qua*
eſt in tali loco vel apud talem, debetur legatum,
quamvis pecunia ibi non reperiatur, tunc enim
poſt legatum perfectum deſignatur per relativum
ſecùs quando adjicitur dictum relativum ſub-
ſtantiæ ipſius legati, nunc enim falſa demonſtra-
tio vitiat, vt ſi dico, *lego tibi centum, quæ habeo in ar-*
ca, l. ſi ſervus legatus, §. qui quinque, de legat. 1. l. ſi ſic
60 *§. 1. eod. tit.* † ſecùs ſi dicatur, *lego centum quæ ſolui*
vele ex his, qua habeo in arca, Bart. in *l. quidam teſta-*
mento de legat. 1. Alex. qui ita diſtinguit *conſil. 226.*
magiſter Albertus, n. 3. lib. 7.
Idem ſi teſtator dixiſſet *lego cetum ducatos reſtantes ex*
61 *illis, quos habet Titius*, † nam illud participium *re-*
ſtantes reſolvitur in relativum, & verbum præſẽtis
temporis Gl. in *clem. 1. in verb. dignitatib. de præb.* Et
ſic perinde eſt ac ſi dixiſſet, *lego centũ, qui reſtant ex*
illis, quos habet Titius, retulit enim ad corpus nũ-
motum exiſtentium apud Titium, & ſic propriè
ſumus in terminis *l. ſi ſervus legatus, § qui quinque,*
de legat. 1. Ita vt tũc falſa demonſtratio vitiet lega-
tum, Alex. *d. conſ. 226 n. 3. verſ. ſed in propoſito, lib. 7.*
Decimoſexto. Per relativum *quæ*, vel *qui*, quando ad-
jicitur aliqua res, quæ competit cuilibet de genere
62 præcedenti, tunc non ponitur reſtrictivè, ſed de-
claratìvè, ſeu demõſtrativè *l. omnes populi, de iuſtit.*
& iur. l. cunctos populos, C. de ſumm. trinit. l. omnibus
ciuitatibus, ad trebell. Caſtr. *conſ. 417. col. 2. poſt prin.*
verſi. præterea, lib. 1. Vbi loquitur de redditibus, qui
63 exiguntur, vel exigi poſſunt, † & latè ibi Caſtr.
quando relativum ponatur reſtrictivè, vel demõ-
ſtrativè, & latiùs Dec. *conſil. 182. in controverſia*, vbi
an idẽ ſit in contractibus, & vltimis voluntatibus
Bero. *conſil. 17. n. 15. lib. 1.* Bald. *conſ. 151. dubium iſtius*
64 *quæſtionis, lib. 5.* † Et de verbis *quibus locus cõtinetur*
ex quo fructus naſci debent, quod obtineant vicem
taxationis, adeo vt fructibus nõ natis, nec per hæ-
redem perceptis liberetur, nec ampliùs teneatur,
ponũt Doct. in *l. vt certum, de vino & oleo leg.* Alia
circa hujuſmodi taxativas, ſeu diſpoſitivas quãdo
limitent diſpoſitionem dicam *in capite particulari*,
cum hæc ſufficiant ne ampliùs lector gravetur.

EPITOME.

Vicarij Epiſcoporũ quando habeant ſalarium non conventum ¶ Et ſucceſſor in Epiſcopatu ad illud teneatur. ¶ Et quid in habente redditus audientiæ Vicariatus, & ſimilia emolumẽta. ¶ Salarium non conventum vt debeatur, quid ſit probandum. ¶ Et an pro eo detur hypotheca, & Salvianum interdictum. ¶ Recuperans rem à litibus quando ſit præferendus in eadem re pro ſuo ſalario cæteris creditoribus. ¶ Et an debeat præſtari cautio de reſtituendo. ¶ Conſuetudo quid operetur circa ſolutionem ſalarij. ¶ Et an in hujuſmodi cauſis ſit admittenda appellatio, & valeat tranſactio, prout in alimentis ¶ Et quid in Procuratoribus ad negotia. ¶ Locator, & creditor poſterior qui ad rem conſervandam locavit, & impendit an præferatur doti. ¶ Vicarij Cardinalium Epiſcoporum, & eorum Auditores generales, qui recipiunt certum quid pro ſalario, & expẽſis, quo caſu poſſint dici familiares, & continui commenſales ad effectũ, vt intret regula reſervatoria. ¶ Salarium an ſit præſtandum adminiſtrantibus bona debitorum.

SVMMARIVM.

1 *Salarium non conuentum vt debeatur, quæ ſint probanda, n. 2. & 3.*
4 *Incumbentes honeſtioribus diſciplinis, & muneribus debent habere ſalarium ex officio, quamvis non conuentum.*
5 *Multa circa taxationem ſalarij remiſſiuè.*
6 *Aduocatis ſpeciali ſunere debetur ſalarium non conuentum, & n. 7.*
8 *Vicarij Epiſcoporum parum differunt ab aſſeſſoribus, & debent habere ſalarium etiam non conuentum. Et quomodo intelligantur deciſiones Rotæ contraria in hoc, n. 9. 10. 11. & 12.*
13 *Succeſſor in Epiſcopatu an teneatur ad ſalarium Vicarij anteceſſoris.*
14 *Vicarius habens veſtitũ pro ſe, & pro famulo, & alios redditus audientiæ Vicariatus non debet habere aliud ſalarium non convẽtum, & n. 16. Idem ſi probaretur cõſuetudo non dãdi ſalarium Vicarijs, n. 15.*
17 *Salaria litteratorum habent tacitam hypothecam cum priuilegio prælationis in concurſu creditorum n. 18. & 19 Et pro illis dabitur Saluianum interdictum, n. 20. Contrarium, n. 21. Sed eſt verior prima opinio n. 22. & 23 Amplia quamvis procurator in aliquibus ſuccubuerit.*
24 *Inſtrumẽtum dotis præſumitur prius factum. Idem in inſtrumento ſalarij, ſeu debiti ex cauſa ſtudij, n. 25.*
26 *Recuperans rem à litibus præfertur in eadem re pro ſuo ſalario cæteris creditoribus.*
27 *Labores, & ſervitia pro rei recuperatione ſunt eidem rei annexa & cohærentia.*
28 *Bona ſunt accipienda cum ſuo onere.*
29 *Officium, & patrocinium pro defenſione rei dicitur ipſam rem ſervaſſe.*
30 *Impenſa facta per hæredes ad ipſorum defenſionem contra alios prætendentes ſe hæredes ſunt prius detrahenda, quam alijs creditoribus ſatisfiat.*
31 *Recuperans bona præfertur pro ſuo ſalario in cauſa diſcuſſionis etiã non præſtita cautione de reſtituendo.*
33 *Creditor poſterior & locator qui ad rem conſervandam impendit, & locavit, non præfertur doti.*
34 *Procuratores ad negotia non poſſunt petere ſalarium non conventum. Fallit ſi de conſuetudine aliud ſervaretur, n. 35.*
36 *Conſuetudo æquiparatur iure naturali.*
37 *In ſalarijs ſoluendis attenditur conſuetudo, quidquid aliud de iure ſervetur, n. 38. & 39.*
40 *Vicarij quamvis recipiant certum quid pro ſalario, & expenſis à Cardinalibus Epiſcopis, non tamen dicuntur familiares, & eorum continuè commenſales, ad effectum vt intret regula reſervatoria. Et quid in Auditore generali Cardinalis, n. 41. Intellige vt n. 42. & 43.*
44 *Appellatio an ſit admittẽda in cauſa ſalarij, & n 45.*
46 *Argumentum an valeat de ſalario ad alimenta.*
47 *Tranſactio valet ſine Prætore pro ſalario relicto in vltima voluntate, non pro alimentis.*
48 *Adminiſtrantes bona debitorum an debeant habere ſalarium.*

Caput CCLVII.

AD effectum exigendi ſalarium non conventum debent probari duo illa extrema, quod

quis ſolitus ſit conducere, & aliter locare operas,
1 †Cùm alias de jure communi circumſcripta con-
ſuetudine locorum obſtaret exceptio non con-
ventæ mercedis Alex. *conſ.109 in prin.lib.6.* Caſtr.
conſil 346.ego lib.2. Rim.Sen. *conſil.349.n.3.& conſi.*
358.n.29.lib. Rot. *divers.dec.559.p.1.* & corã Card.
2 Lancellotto Roma.mercedis 17.Febr.1581. †Ita vt
non ſufficiat probari alterum tantum eſſe ſolitum
conducere, vel locare Rot.coram Card.Arigonto
3 Roman.mercedis 19.Febr.1593 †Quamvis tita co-
pulativè non requiri, ſed vnum ſolum requiſitum
ſufficere concludat, Rot.Genuenſ. *dec.105.n.5.*
Hoc tamen dixi procedere in famulis, & viliotibus
perſonis, quæ ſæpè numero inſerviunt pro expen-
4 ſis etiam ſine ſalario, †ſecùs in his qui vacant ho-
neſtioribus diſciplinis, & muneribus, nam illis ex
officio conſtituitur ſalarium, vt ſunt Præceptores
liberalium artium, & nonnulli alij, quibus eadem
ratio doctrinæ competebat, & favor ſtudiorum
ſuadebat, vt Medici, Aſſeſſores, & ſimiles etiam
ludi magiſtri *l.1.ff.de var.& extraord.cognit.* Doct.
in *l.1.C.de ſuffrag.& in l.arch.alias,incip.antiochus,*
5 *C.de profeſſor.& medic.lib.10.* † Et multa non pro-
trita tam circa taxationem, quam alia pertinentia
ad hujuſmodi ſalaria Tiraq. *de nobil.cap.29.nu.21.*
vsque ad n.49.
Vnde etiam advocatis ſalarium non conventum de-
betur Bart.in *l.1.§.in honorarijs,ff de var & extraor.*
cognit. Soc. *conſil.196.nu.1.verſic.ſecund. principali-*
ter iſta concluſio, lib.1. Rot Florent.per Magon. *dec.*
6 *12.nu.4.* †vbi quod favore ſpeciali Advocatorum
illud conſtituitur per judicem Iaſ.in *§.triplici.n.30.*
col pen.ad med.inſtit.de actio. Pontan. *de oli.c.16.n.5*
tom.8.par.1.fol.452. vbi quod ita ſervatur in Rota,
provt etiam teſtatur Granut. *theorem.12.num.4.* Et
7 quod iſtud ſit ſpeciale † in Advocato dicit Natt.
conſil.376.n.4. poſt Feder. *conſi.218.ad med.verſ.* itẽ
quod in vno Put. *dec.11.lib.3.* Alex. *conſil.109.* ſuper
eo de quo quæritur, *col.2.in pr.verſ.hoc idẽ decidi-*
tur,n.2.lib.6. Bellam.in 6 Rom. *n.18.de foro compet.*
Quod etiam, cum de hoc quæreretur. Dixi exten-
8 dendum eſſe ad Vicarios Epiſcoporum, † qui in-
ter hujuſmodi litteratos optimum locum tenent,
& parum, aut nihil differunt ab Aſſeſſoribus, vt in
ſpecie de Vicarijs concluſum fuit per Rot.coram
Card. Seraph. Turritana mercedis 20 Maij 1569.
& voluit Abb.in *cap.1.ad fi.n.4.in gl.2.* ibi conſti-
tuere ſalarium, *ne prælat.vic.ſuas* Card.in *clem.ſta-*
tutum,quæſt.7.verſic.in contrarium,de elect. vbi An-
char. *n.3.* Imol. *n.13.& 27.* Arch.in *cap.charitatem.,*
12.quæſt.2.
Neque obſtat *deciſio.* Put. *6.de offic.Vicar.* vbi etiam in
Vicario requirit probationem extremorum, quod
9 ſit ſolitus operas ſuas locare, † & Epiſcopus con-
ducere idem Put. *dec.2.lib.3.& dec.43 & 44.lib.2.*
Quia à dictis deciſionibus fuit receſſum, vt teſta-
tur Granut, *theorem.12.n.2.verſic.contrarium tamen.*
10 † Vbi adducis multa allegata per Advocatum il-
lius cauſæ pro hujuſmodi ſententia, & pro reſ-
ponſione ad *dict.dec.* Put.quæ omnia poſtea nihil
11 mutato, vel addito reperit, † & comprobat Rot.
coram Card.Seraph.Turritana mercedis.20.Maij
1569.
Præterea illæ deciſiones procedunt reſpectu ſucceſ-
12 ſoris Epiſcopi. †Cùm enim conſtitutio Vicarij ſit
voluntaria, poteſt Epiſcopus carere opera illius,
ideo ibi concluſum fuit ſucceſſorem non teneri
ad hujuſmodi debita voluntaria, ſed ſolum ad ne-
ceſſaria, maximè quando ſucceſſor erat media-
13 tus, †non autem immediatus provt declarat Rot.
in d.Turritana mercedis 20.Martij 1569. coram
Cardin.Seraph. Intelligendo tamen juxta diſtin-
ctionem diœceſis parvæ, non inſignis, de qua ſu-
pra *cap.94.n.17.*
Item prædicta haberent locum, quando Vicarius ha-
buiſſet victum, & veſtitum pro ſe, & famulo, &
14 commodam habitationem ab Epiſcopo, †ac red-
ditus, & proventus audientię Vicariatus, quaſi iſta
ſuccedant loco ſalarij, maximè quando Vicarius
eſſet diœceſanus, cum ſimiles perſonæ ſoleant
abſque hujuſmodi emolumentis iſta honorifica
munera ſubire. Præſertim ſi ei fuiſſent collata be-
15 neficia ab Epiſcopo, †vel quando probaretur con-
ſuetudo, quod alijs Vicarijs nullum fuit ſalarium
perſolutum, iſtis enim concurrentibus non debe-
retur, niſi de eo convento eſſet probata. quidquid
alias illa non requiratur, vt in ſpecie omnia ſupra-
dicta comprobat Rot.coram R P.D.Penia Nola-
16 na mercedis 12.Iunij 1596. †Et de Vicario, qui ex
redditibus extraordinarijs banchi percipiebat
multa emolumenta, quod non habeat ſalarium,
notat etiam Granut. *theorem.12 n.7.in fi.* vbi etiam
quod ita loquitur *dec.* Put. *6.de offic.Vicar.* quæ eſt
in impreſſis *44.lib.2.*
Imo iſta ſalaria doctorum, & ſcholaſticorum, & per
17 conſequens Iudicum, Vicariorum, † Litterato-
rum, Advocatorum, & ſimilia habent privilegia
inter omnes creditores. & æquiparantur doti, &
fiſco, & habent tacitam hypothecam à jure indu-
ctam cum privilegio prælationis, quemadmodum
fiſcus, & dos in plurimis cauſis Bald.in *leg.1.in fi.*
verſic.& ſic ex dicta,nu.31.ff.ſolut. matrim. dum alle-
18 gat *l.aſſiduis.§.exceptis,C.qui pot.in pign.hab.* † Et
magis expreſsè hoc tenuit Ang.In *d.l.1.in fi.nu.12.*
Iaſ. *col.pen.poſt med.verſic.vltimo circa doctrin.n.51.*
Rip. *col.fi.ad med.verſic.vltime nota,n.139.* Alc. *col.*
3.ad med.n.8. vbi quod omnes ſequuntur iſtam o-
pinionem: Bart.Socin. *col.12.in princ.n.6.* Marian.
19 Soc. *col.vlt.in fi.nu.278.* † vbi de communi Iaſ. *col.*
vlt.ad med.verſic.& quia debitum,nu.42. vbi mul-
tum commendat, licet dicat malè ſervari Bald. *col.*
pen.ad med.verſic.ſecundo collige quod ſi eadem, Re-
20 buff. *privil.ſcholar.118.n.2.* † Vnde etiam pro hu-
juſmodi ſalarijs dabitur Salvianum vt per Statil.
Pacific.de Salvian. *interd.cap.4.inſpect.3.nu.233.vſ-*
que ad n.236.
Nec facit nullam legem exprimere, quod detur hu-
juſmodi privilegium anterioritatis hypothecę ſa-
21 larijs Doctorum, †cum ſolum hoc dicatur eſſe fa-
vore ſtudij, & publicæ vtilitatis, vnde non erit at-
tendendum, cum privilegia debeant eſſe expreſſa
in jure, non autem induci per argumenta, vt de-
clarat Flor. *pract quæſt.lib.1.qu.8.§.1 n.70.* vbi du-
bitat de hujuſmodi opinione, & non dari iſtam
hypothecam clarè concludit Bologn.in *d.l.1.nu.*
235. & ibi Pariſ. *n.218.ff.ſolut.matrim.*
Quia non eſt recedendum à dicta ſententia tanquam
22 favorabili. † Quamvis enim aliud ſit loqui de
ipſo ſtudio, & diſciplina, aliud de mercede, quæ
non videtur habere tot fauores provt ſtudium *l.1.*
§.divus, ff.de var.& extraord.cognit. Tamen cauſa
ſtudij dependet à ſalario, quia præſumitur me-
liùs, & diligentiùs docere profeſſor, cui ſalaria
exhibentur *l.medicos in fi.Cod.de profeſſor.& med.*
23 *lib.10.* & in ſpecie notat Alciat. *præſumpt.43.reg.*
3.nu.6. & non eſſe recedendum ab hac opinione
tanquam

tanquam communi in judicando, & conſulendo,
teſtatur Flor. *pract. queſt. c.* 8 *n.* 7 0. *ad fi. verſi.* ſed ta-
men Barboſ. in *l.* 1. *p.* 7. *n.* 25. *verſic. niſi inferiur ſecun-*
do, ff. ſolut. matrim. Ioſ. Boſch. *de nupt. legitim. lib.* 6.
n. 42. *tom.* 6. *fol.* 95. Rebuff. *de privil. ſcholar. privil.* 82.
n. 3. *& privil.* 118. *n.* 2. *tom.* 8. *fol.* 35.
Quare ſicut inſtrumentum dotis præſumitur priùs
factum *l. in ambiguo, ff. de iur. dot.* Card. Mant. *de*
tacit. & ambig. convent. lib. 11. *tit.* 25. *nu.* 20. Ita etiam
24 † inſtrumentum ſalarij, vel debiti ex cauſa ſtudij
præſumetur anteriùs. Vnde ſi eadem die promit-
tatur ſalarium Doctori, & aliud debitum ſit con-
25 tractum, præfertur Doctor † Bald. in *l.* 1. *col. penult.*
ad med. verſic. ſecundo collige, ff. ſolut. matr. Dec. in *l.*
fi. n. 19. *verſic. ſeptimo infertur, C. de edend. & in cap.* 1.
col. 1. *in princ. verſic. ſeptimo idem ſuadetur, n.* 19. *de*
probat. Pontan. Bologn. & alij per Barboſ. in *l.* 1. *p.* 7
n. 25. *ad med. verſic. ſimiliter, & ſtante, ff. ſolut. matr.*
Alc. *præſumpt.* 44. *reg.* 3. *n.* 3.
Magis antem dicendum eſſet procuratorem, Advo-
catum, vel alium, qui rem recoperavit à litibus
debere præferri in eadem re pro ſuo ſalario cæte-
26 ris creditoribus, † exemplo ejus, qoi rem melio-
ravit, provt in ſpecie multis rationibus reſolvit
Rot. coram R.P.D. Oradino Romana ſalarij 1. Iu-
27 lij 1569. Hujuſmodi enim patrocinia, † labores &
ſervitia pro d. rei recuperatione, & defenſione sũt
eidem rei adeo annexa, ac cohærẽtia vt tanto mi-
nùs in illa eſſe videatur, quãtum pro dicto ſalario,
& mercede ſolvendum ſit Bar. in *l. quod dicitur, ff.*
de impenſ. in reb. dotalib fact. Afflict. *dec.* 359. *nu.* 1. *&*
28 2. † Ideo creditores de dictis bonis ſatisfieri vo-
lentes neceſſe eſt, vt illa accipiãt cum ſuo onere,
l. ſi debitor C. de diſtract. pign. l. debitorem, C. de pign.
Eſt enim eorum conditio melior effecta tanquam
di bona ſint liberata à calumnioſis moleſtijs liti-
gantium. Adeo quod is qui iſta liberavit debeat
præferri perſonalibus creditoribus, & in rebus de-
fenſis habeat tacitam hypothecam, etiam cũ præ-
latione habentium expreſſam anteriorem hypo-
thecam, cum hæc tacita quamvis poſterior ſit il-
29 lis præferenda, † quaſi tale officium, & patroci-
nium ipſas res & bona ſervauerit Bar. in *l. interdũ,*
n. 4. *cum ſeq. ff. qui potior. in pign. habeant,* Alex. *conſi.*
217. *n.* 2. *lib.* 6. Rip. in *l. privilegia, nu.* 32. *&* 35. *ff. de*
30 *privil. creditor.* † Provt etiam dicimus de impenſis
factis per hæredes ad ipſorum defenſionem con-
tra aliquos prætendentes ſe hæredes, quæ priùs
ſunt detrahendę, quam alijs creditoribus ſatisfiat,
vt concludunt omnes in *l. fi. §. computatione*, vbi
Ang. & Corn. 3. Iaſ. in 3. *notab. C. de iur. deliber.* Frã-
ciſc. Porcell. *de innent. queſt.* 7. *in* 7. *&* 8. *vtilit. nu.* 6.
cũ alijs per Rot. in d. cauſa Romana mercedis co-
31 ram R.P.D. Oradino 1. Iulij 1569. † vbi etiam ad-
ditur, quod tales procuratores occaſione hujuſ-
modi ſalarij ob præſtitũ laborem, & officium pro
defendendis iſtis bonis in cauſa diſcuſſionis non
tenebuntur cavere de reſtituendo prioribus, &
potioribus, cum alijs præferantur, vt dictum eſt,
quaſi ceſſet cauſa, ob quam præſtatur ſatiſdatio *l.*
has autem, ff. ſi cui pluſquam per l. falc. huc ſtipulatio,
32 *§. dum, ff. vt leg. nom. caueat.* † Quamvis etiam pro-
curator in aliquibus ſuccubuerit, licet enim in eis
non fuerit vtilis defenſio, tamen jura hæreditaria
non debebant per eum relinqui indefenſa *l. non eſt*
ignotum, C. de adminiſt. tut. Bart in *l. in cauſam, §. in-*
hac, il ſecundo, ff. de iudicat. ſolu
Verùm eſſet, quod poſterior, qui ad rem conſervan-
33 dam impendit, † quibus habeat expreſſam hypo-
thecam non præferretur doti, vnde licet domus
ſit locata ad conſervandum, tamen locator non
eſſet præferendus doti *§. his conſequens, auth. de æ-*
qualit. dot. qui text. ſufficit in hac materia, quamvis
ea ſit imperitia noſtrorum temporum, vt legibus
non credatur, niſi auctoritatibus Doctorum com-
probentur vt per Soc. *conſil.* 10. *n.* 11. *lib.* 3. & in pro-
poſito notat Card. Mant. *de tacit. & ambig. convent.*
tit. 15. *lib.* 11. *n.* 7.
Obſervãdum eſt autem quod regulariter pro nego-
34 tijs geſtis nihil ſalarij debetur, † vnde mandata-
rius, procurator ad negotia, aut ſimiles nihil poſ-
ſunt petere, nec per actionem mandati contra-
riam, nec officio judicis; niſi fuerit conventum
Guid Pap. *dec.* 68. dominus Petr. Iacobi, *col.* 1. *verſi.*
ſimiliter etiam, n. 5. ſequitur Rot. coram R.P.D. O-
rano Romana rationis banchariæ 14. Maij 1594. &
35 voluit etiam Surd. *de alim. tit.* 1. *q* 61. *n.* 3. † vbi *n.* 7.
intelligit dummodo aliud non ſerveiur de cõſue-
tudine, quia illa eſſet attendenda, tanquam maxi-
ma pars juris, quo vtimur, cùm æquiparetur juri
36 naturali † Bald. *conſi* 318. *col fi. lib.* 2. In ſalarijs enim
ſolvendis multum defertur conſuetudini provt e-
tiam dicimus illam debere attendi, quamvis non
37 probaretur aliqua conventio, † ſi in loco, in quo
quis præſtitit operas eſſet ſolitum ſolvi ſalarium
etiam non convẽtum Soc. *conſil.* 196. circa præſen-
tem conſultationem, *in fi. verſic. & hæc in tacito meo,*
lib. 2. Hippol. Rim. in *add* 1. ad Iac. Rim. *conſi. lib.* 2.
38 † Et ita ſervari de bono & æquo, quãdo adeſt hu-
juſmodi conſuetudo teſtatur Rebuff. *de fam. ſalar.*
3. *gl.* 3. *ad med. tom.* 2 *fol* 239. † quem ita declarat Rot.
coram R.P.D Binarino Romana mercedis 16. Iu-
nij 1570. quæ eſt inter *dec.* Rot. *diverſ.* 5 9. *p.* 1.
Notandum eſt etiam circa ea quæ ſupra dicta ſunt de
Vicarijs, quod tales quamvis recipiant certum
40 quid pro expenſis, & ſalario à Cardinalibus, † in
quorum Epiſcopatibus munus vicariatus exer-
cent, non tamen ex hoc dicentur familiares, &
eorum continui commenſales, quaſi potiùs cen-
ſeantur deſervire dignitati, quã perſonę Simonet.
de reſervat. q. 45. *verſi. quarto quaritur,* Rot. corã R.P.
41 D. Gypſio Parmẽ. canonicatus 11. Februarij 1585. †
vbi idẽ cõcludit de Auditore generali Cardinalis,
qui licet inſervierit eidẽ Cardinali habendo pro-
viſionẽ in frumento, vino, lignis & ſimilibus non
dicitur familiaris ad effectum, vt regula reſerva-
toria intret, cùm requiratur in hoc caſu, quod ſit
continuus commenſalis *cap. ſi de verbor. ſignific. in*
6. Sarnenſ. *de impetrat. benefic. per obit. familiar. q.* 11.
42 *in princ.* Simonet *de reſerv. qu.* 35. *n.* 21. † Quidquid
aliud ſit quando ille, qui fuit creatus Vicarius erat
jam ex familiaribus, & continuis commenſalibus
Cardinalis, tunc enim includeretur in reſervatio-
ne, quod non eſt in alio electo Vicario cum illa
mercede, qui tunc non judicabitur illius conti-
nuus commenſalis, quaſi nunquam cum illius fa-
milia comederit, & quia potiùs cẽſetur deſervire
dignitati quam perſonæ, vt dictum eſt iuxta di-
ſtinctionem Rot de qua per Gonzal. *ad reg. octav.*
cancell. gl. 51. *n.* 66. vbi etiam in 2. editione d. tracta-
tus adducit Rot. coram R.P.D. Orano Seguntina
beneficij 12. Maij 1580. per quam fuit declaratum
talem diſtinctionem procedere. quando Vicarius
43 eſt abſens, † ſecùs verò quando retinetur in domo
ipſius Cardinalis, nam tunc intraret reſervatio ſi
ſit continuus commenſalis. In quo etiam cõſide-

randum eſt an talis Vicarius dicatur familiaris Cardinalis ex eo quod potiùs dicatur familiaris Epiſcopi, tanquam Epiſcopi non tanquam Cardinalis, quaſi alia ſit familia in quantum eſt Epiſcopus Albet. in *l.§. familiæ nomen, n.2.ff. de publ. & vectigalib.* & notat in propoſito Gonzal. *ad d. reg. octau. cancell. in 2. edit. gloſſ. 51. n. 66.*

Vltimo quoad hujuſmodi ſalaria an habeant privilegium, vt non ſit admittenda appellatio, negati-
44 vam opinionem tenet †Rebuff *de ſentent. prouiſionalib. art. 3. gloſſ. 7. n. 1.* Rot. Florent. *dec. 12. n. 1.* Verùm talis opinio procedit in mercede debita pauperi, quaſi illa ſuccedat loco alimentorum juxta
45 diſtinctionem, de qua per Rot. *dec. 764. p. 1.* †Ceſſante enim dicta qualitate paupertatis & alimentorum paſſim admittuntur appellationes, vt in cauſa Toletan. mercedis coram R.P.D. Iuſto & in alia Valentina mercedis coram Card. Lancell. de quibus per R.P.D. Sacratum Anconitan. mercedis
46 20. Decembris 1600. † Et non ſequitur, aliquid datum eſt pro ſalario, ergo pro alimentis, vt declarat Rot. *diuerſ. dec. 230. n. 4 p. 1.* Nam pro ſalario in vltima voluntate relicto poteſt tranſigi ſine
47 Prętore †non autem ſuper alimentis eodem modo relictis *l. non hi, § ſi in annos ſingulos, de tranſact.* Rot. *diuerſ. d. dec. 230. n. 4 p. 1.*

Alia de ſalarijs procuratorum, & famulorum, & ſi-
48 milium quando requiratur conventio, † & quid in eis ſit ſtatuendum, & quid in adminiſtrantibus bona debitorum an habere debeant ſalarium cum multis quæſtionibus ad materiam pertinentibus ponit latè Granut. *theor. 12* Flor. *pract. q. lib. 1. q. 8. §. 1. 2. & 3.* Munnoz. *de ratiocin. adminiſt. cap. 17. nu. 1. vſque ad n. 60.*

EPITOME.

PRæſumptio vſurarum, an inducatur ea modicitate pretij, & pacto de retrovendēdo elapſo certo tempore, & non ante, vel ſit neceſſe etiam, quod emptor ſit ſolitus fœnerari. ¶Et an ſufficiat rem eſſe delectabilem, quamvis non fructuoſam ad arguendum vſuras. ¶Et quo caſu dicantur percipi fructus per oblectationē habitationis. †Cenſus an ſit nullus ſtante pacto, vt non poſſit redimi niſi poſt certum tempus, vel quod ſit licitum repetere ſortem, ſi non ſolvatur in tempore, vel bona cenſuata reperiantur obnoxia. ¶Conventio, vt res nō redimatur, niſi proprijs pecunijs an ſit valida. ¶Et quæ ſit propria pecunia. ¶Pretij modicitas an probetur ea pacto, vt nō redempta re intra certum tempus augeatur pretium, & an hoc pactum ſit contra naturam contractus. ¶ Læſio in præſumendo pignore qualis eſſe debeat. ¶Et quādo pactum de retrovendendo ſit pars pretij. ¶Onus gabellæ, laudemij & ſimilium an faciat exceſſum, & computetur ad reſcindendam venditionē, ita vt ſit contraventum ſtatuto taxante pretium certum rei venditæ. ¶Iudex quando poſſit ex officio verum valorem inquirere etiam poſt publicationem in cauſa ſi in termino dato ad probandam læſionem nihil fuerit probatum. ¶Et quid in obligationibus faciendi reſpectu ejus quod intereſt, & in judicio reddendarum rationum, & in alijs quorum certa quantitas non probatur. ¶ In venditione domus pro quadragentis aureis cum onere ſolvendi cenſum impoſitum in eadem domo an debeatur gabella tam reſpectu cenſus, quam pretij dati in pecuniā.

SVMMARIVM.

1 *Pactum de retrovendendo elapſo certo tempore & non ante, & modicitas pretij inducunt præſumptionem vſurarum. Et an requiratur teſtium requiſitum quod emptor ſit ſolitus fœnerari, n. 3. & 4.*

2 *Præſumptio fœnoris excluditur in clerico ob eius vitæ honeſtatem.*

5 *Pactum vt non liceat poſt tempus redimere inducit faciliorem præſumptionem vſurarum.*

6 *Arbitrio iudicis vt ſtatur an faciat vna actio cultura circa huiuſmodi pacta redimendi.*

7 *Tractatus præcedens vna cum pacto facit vt oriatur præſumptio fœnoris.*

8 *Rem emptam ſufficit eſſe delectabilem, quamvis non fructuoſam ad arguendum pignus, & vſuras.*

9 *Vſura eſt quicquid æſtimabile percipitur vltra ſortem.*

10 *Concurſus plurium ſcholarium dicitur commodum pecunia æſtimabile, ita vt ſi propterea mutuetur à Doctore dicatur vſura.*

12 *Fructus dicuntur percipi per oblectationem habitationis. Fallit in eo qui moratur ex primo decreto, n. 12.*

13 *Citatio facta in loco in quo quis ſtat ex primo decreto eſt nulla, & non dicitur ad domum habitationis. Et de ratione, n. 14.*

15 *Datio in ſolutum ex modico pretio, & pacto de retrovendendo quando cenſeatur facta in fraudem vſurarum. Et quid ſi mutuum præceſſit, & datio in ſolutum ſequatur, n. 16.*

17 *Venditiones annuorum cenſuum ſunt vſurariæ ſi in eis appenatur pactum vt non poſſint redimi niſi poſt certum tempus, n. 18. & 19.*

20 *Pactum in cenſu vt ſi venditor fuerit in mora ſoluendi poſſit compelli ad illum redimendum an valeat, n. 21. 22. Et quid in pacto quod poſſit repeti ſors ſi bona cenſuata reperiantur obnoxia, n. 23.*

24 *Caſus in quibus eſt licita ſortis repetitio in cenſibus.*

25 *Conventio vt ſit in arbitrio emptoris à contractu cēſus recedere, & pretium repetere iudicatur fœnerantia.*

26 *Pactum, vt res non redimatur niſi proprijs pecunijs, valet.*

27 *Conventio vt ipſemet venditor redimat non alius, eſt licita, & hoc caſu ius redimendi non poteſt cedi.*

28 *Pecunia propria dicitur mutuo accepta.*

29 *Redempta res quādo præſumatur ex proprijs pecūnijs.*

30 *Pretij modicitas probatur ſi fuerit conventum vt non redempta re intra certum tempus augeatur pretium pro ſupplemento vſque ad tantam ſummam. Et ex hoc arguetur quaſi à principio non interuenire iuſtum pretium, n. 31.*

32 *Læſio vltra dimidiam in præſumendo pignore non eſt probanda, ſed ſufficit minor, in quo ſtabitur arbitrio Iudicis, n. 33. & 34.*

35 *Pactum vt ſuppleatur pretium an ſit contra naturam contractus, & an tanquam inſolitum arguat præſumptionem vſurarum, & n. 36.*

37 *Pactum de retrovendendo dicitur pars pretij, & eius ratio habetur in probanda læſione. Et quomodo talis læſio conſideretur, & iſtud onus deducatur in conventione de redimendo, n. 38. & 39.*

40 *Onus quando dicatur pars rei, & faciat exceſſum, & computetur ad reſcindendam venditionem. Et quid in onere gabellæ, ſeu laudemij, n. 41.*

42 *Vendens modium tritici quatuor aureis iuxta pretiū à ſtatuto definitum cum onere vt gabella ſpectet ad emptorem an dicatur recedere pretium dicti ſtatuti.*

In

43 *In venditione domus pro quadraginta aureis cū onere*
ſoluendi tētum aliorum ſcutorum quadraginta aureorum
qui erat impoſitus ſuper d. domo an debeatur ga-
bella reſpectu cenſus, quam pretij dati in pecunia.
44 *Index poteſt ex officio verū valorem inquirere etiam*
poſt concluſionem in cauſa, ſi in dilationibus datis
partibus ad probandam læſionem nihil per eas fue-
rit probatum. Amplia in obligationibus faciendi
aliquid reſpectu eius quod intereſt, num. 45. Et in
iudicio reddendarum rationum, nu. 46. Et in pro-
ventibus, & fructibus, quorum certa quantitas non
probatur, nu. 47.

CAPVT CCLVIII.

EMptor quando nō tenetur retrouendere, niſi
poſt certum tempus, veluti poſt trienoium,
aut decennium, inducitur per tale pactum præ-
1 ſumptio vſurarum, * dummodo alia conjectura
concurrat, videlicet quod modico pretio ſit facta
venditio, vel quod emptor ſit ſolitus fœnerari c.
ad noſtram 5 de empt. & vendi. Vbi duo copulatiue
requiruntur, pactum de retrouendendo elapſo
certo tempore, & non ante, & modicitas pretij
prout declarat Abb. *ibid. col. vlt. ad fi. ver. tertius ca-*
ſus, n. 10 & cons. 76 item videnda ſunt, col. 1 ad med. n.
2 lib. 1 Iaſ. conſi. 153 col. 2 in pr. vers. ſed præmiſſis non
obſtantib. lib. 4 Socin. cons. 148 nunquid ex dub. col.
2 ad med. verſ. 4. in d. cap. lib. 2 Aym. conſi. 156 n. 5 la-
tè *Maſcard. concl. 441 n. 2 par 1 fol. 135 cum alijs per*
Tiraq. de retract. convent. gl. 2 § 1 n 70 & ita ſeruari
in Rot. *teſtatur Cardin. Mantic. de tacit. & ambig.*
convent. lib. 4 tit. 31 nu. 33 in fi. & lib. 8 tit. 20 num. 9
Mibid. dec. 138 alias 3 de empt. & vendit. & latiſ-
ſime Menoch. conſi. 343 n. 35 lib. 4.
Quod magis erit in clerico, ob cujus vitæ honeſta-
tem potius excluditur quam augeatur hujuſmodi
2 præſumptio fœnoris, † vnde emptio cum pacto
retrouendendi exiguo pretio facta à perſonis ec-
cleſiaſticis multo minus præſumeretur contracta
in fraudem vſurarum, quam ab alijs *Card. Manti.*
de tac. & ambig. conuent. lib. 8 tit. 25 n. 8 vſq; ad n. 11.
Amplius non ſufficeret modicitas pretij, & pactum
de retrovendendo, cum etiam requiratur tertium
3 † quod videlicet emptor ſit ſolitus fœnerari Bal.
in c. 1 *n. 8 de feud. dat. in vic. leg. commiſſ. & conſil. 133*
quædam mulier, in 2 dub. in fi. verſi. tertio caſu quan-
do nullus, lib. 1 Dec. cons. 166 in cauſa quæ ceram, col. 2
ad med. vers. ſolum ſupereſt reſpondere, n. 2 in fi. & in
l. rogaſti, § ſi tibi, col. vlt. ff ſi cert. pet. latè *Natt. ad*
Alex. conſil. 54 in princ. in verb. quod paruitas, lib. 6
Menoch. conſi 341 n. 21 lib. 4.
Iſta tamen intelliguntur quando pactum de retro-
uendendo eſſet liberum, & ſimplex, aliud enim
4 eſt ſi hujuſmodi conuentio eſt concepta, † vt non
licitum ſit redimere, niſi poſt certū tempus *Boer.*
verſ. 102 n. 2 in fi. verſi. ſed iſta opinio. Tunc enim
ſufficient illa duo ſcilicet paruitas pretij, & pactū
de retrouendendo poſt certum tempus ſoitum,
cum ex hoc arguatur voluiſſe emptorem lucrari
fructus ejus temporis, ita vt hæc ſola conjectura
æquivaleat illi quod emptor ſit ſolitus fœnori da-
re *Gabr. conſ. 74 col. 3 in pr. verſ. hæc vero coniectura,*
5 *nu. 7 lib. 1.* † Cum etiam iſtud pactum, vt non li-
ceat niſi poſt tempus redimere inducat facilio-
rem præſumptionem vſurarum, quam ſi fuiſſet
appoſitum ſimpliciter ſiue præfinitione temporis
Couar. lib. 3 var. reſol. c. 8 num. 8 poſt princ. Quamvis
etiam in hoc caſu poſſint dici tria concurrere, vi-
delicet modicitatem pretij, pactum de retrouen-
dendo, & tertium, quod redemptio fieri non poſ-
ſit, niſi poſt certum tempus *Aym. cons. 156 col. 2 poſt*
med. verſ. & ſic etiam tenenda opinionem, n. 5 licet e-
tiam ſecundum magis communem ſententiam
Canoniſtarum ſufficerent duo, videlicet pactum,
6 & modicitas pretij, vel verius ſtabitur arbitrio ju-
dicis, qui aliquando plures aliquando vnam tan-
tum conjecturam admittet pro qualitate perſo-
narum, vt teſtatur Gabr. *cons. 74 n. 3 in fi. verſ. ſic. ta-*
7 *men verius & receptius eſt lib. 1.* * Vbi etiam quod
ſufficiet tractatus præcedens vna cum pacto
Bald. in l. 3 *in princ. C. plus val. quod agit.*
Quæ etiam procedunt quamvis res vendita non ſit
fructuoſa, ita vt non detur conſideratio, quod
tempus fuiſſet appoſitum, vt emptor interim fru-
8 ctus perciperet, † ſufficit enim rem emptam eſſe
delectabilem, cum etiam oblectatio idem opere-
tur, quod fructus in re fructuoſa ad arguendum
pignus, quaſi videatur ſatis eſſe aliquid percipi ex
re, quod poſſit pecunia æſtimari prout recipit de-
lectatio hanc æſtimationē vt in puncto cōcludit
Gabr. cons. 74 n. 5 in fi. verſ. nec refert quod vinea, li. 1.
9 † Quidquid enim æſtimabile percipitur vltra ſor-
tem eſt vſura *conſ. 14 q. 3 per tot. Abb. in 1 n. 2 de v-*
ſur. Vnde commodū cōcurſus plurium ſcholariū
dicitur pecunia æſtimabile. quia doctor in hiis de-
10 lectatur, & efficitur magis famoſus, * ideo in hoc
etiam cōſideratur fructus, & vſura ſi propter hoc
mutuatur ſcholari Abb in *c. ſi. col. pen. ad med. n. 17*
verſ. & ex his infertur, de vſur. Et per oblectationē
11 habitationis dicitur quis fructus percipere * Gl. in
leg. ſi qui bonn, 11 § in verb. habitando ff. de pign. vbi
Bart. in *fi. n. 4* dicit multum notandum & ibi Bald.
in 2 *notab. per l. 1 & 2 C. de pign. act. Neguſ. de pign.*
p. 5 mem. 5 n. 2. Quidquid aliud ſit in eo qui mora-
12 tur ex primo decreto, † quaſi tunc talis immiſſus
in poſſeſſionem non dicatur inhabitare: cū ſtatim
poſſit repelli per debitorem purgantē contuma-
ciam ita vt hoc caſu iſta detentio, & fructus ſint
vnum & idē, non conſiderando quando poſſit al-
teri locare, cum hoc non debeat ei computari,
quia eſt ignotum quanto tempore debeat eſſe in
13 tenuta, † Vnde neque citatio facta in tali loco di-
cetur ad domum habitationis, & erit nulla prout
declarat Bald. in *auth. & qui iurat. col. 5 in fi. ve. ſic.*
pone miſſus ſum in poſſeſſ. n. 41 C. de bo. auctor. iud. poſ-
ſid. ſequitur *Alex. conſi. 141 viſo themate cum dubijs*
col. vlt. poſt pr. verſ. circa ſecundum principale quæſi-
14 *tum, num 12 lib. 5.* * Quaſi tunc ille, qui in tali loco
moratur non habitet niſi vt tædio affectus debi-
tor compareat *l. is cui, in prin. ff. vt in poſſ. leg.* quod
non eſt in alijs emptoribus, & creditoribus *l. ſi fi-*
nita, § ſi quis damni. ff. de damn. infect.
Idem eſt in datione in ſolutum, quæ ex modico pre-
tio, & pacto de retrovendendo præſumitur facta
15 in fraudem vſurarum, † ſicut emptio & venditio
Angel. *cons. 243 in fi. Rot. per Caſſad. dec. 1 de vſur.*
Quando tamen læſio eſſet magna, cum ex modi-
co pretio, & pacto de retrovendendo nō præſu-
meretur vſuraria, niſi aliæ præſumptiones cōcur-
rant, cum in datione in ſolutum non tam facile
hujuſmodi ſuſpicio oriatur, vt declarat Card.
Mant. *de tac. & ambig. conuent. lib. 8 tit. 13 nu 4 & 5*
16 * Verum ſi mutuum præceſſiſſet, & datio in ſolu-
tum ſequatur ex cauſa originali præſumeretur v-
ſura, quando quis mutuam pecuniam puta cen-

Digitized by Google

tum ab alio petijt, & ille obtulit ſe paratum mu-
tuare, ſed velle quod venderet prædium pro illis
mutuatis cum pacto retrouendendi pro eodem
pretio intra aliquod tempus ſecus ſi quis ſimpli-
citer mutuauit, & poſt quinquennium accepit in ſo-
lutum à debitore Rot. corã R. P D. Cantuccio Ne-
apolitan. cenſus, 4. Decembris 1579. de qua Card.
Mant. vbi ſupra *tit. 23 lib. 8. num. 6.*

Quibus adde aliud eſſe in véditione annuorum red-
17 dituum, ſeu cenſuum, † 10 quibus ſi apponeretur
pactum, quod non poſſint redimi; niſi poſt cer-
tum tempus, contractus eſſet omnino vſurarius, &
illicitus, quidquid ſit in venditione prædiorum,
& aliarum rerum mobilium, ſeu immobilium, in
quibus non ſufficeret ſola conuentio, vt poſt cer-
tum tempus redimatur, cum aliæ coniecturæ de-
beant interuenire, vt ſupra dictum eſt, nam per
conſtitutionem ſummorum pontificum iſta facul-
tas redimendi ſtatim competit venditori, cum
emptio cenſus ſit valde odioſa, vt in ſpecie decla-
rat Couar. *lib. 3 var. reſol. c* 8 *n.* 8. Quidquid ſentiant
Corrad. de contract. q. 8 Medin. de reſtitut. c. de cenſu
18 *redimib. col. pen.* † Cum contra eos ſit verior ſenten-
tia vt teſtatur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuẽt.
tit. 31 n. 33 in fin. verſic. ſed hæc opinio, li. 4. cum aliis per
Maſc. concl.* 441. *n.* 5 *verſ. reſtringe hanc intelligenti-*
19 *am.* & ita etiã in cenſu ſeruat *Rot. corã Card. Seraph.
Vrbeuetan. cenſus* 13 *Nouembris*, 1592 *in eadem cauſa
coram R. P. D. Gipſio* quam refert & ſequitur *Cardin.
Mant. de tacit. & ambig. conuent. tit.* 20 *nu.* 26 *ad fi.
verſ. ſed in ſacro, lib* 8 *& tit.* 31 *num.* 69 *in princ. li.* 4.

Licet valeret pactum ſi ita conuenerit, vt ſi venditor
fuerit in mora ſoluendi cenſum, poſſit compelli
20 ad redimendum, præſertim ſi iureiurando pro-
miſit ſoluere tempore conſtituto. Quaſi tunc ſit in
delicto propter moram non ſoluendi, prout in
21 puncto concludit *Gabr. conſ.* 152 *n.* 5 *li.* 1. † Quam-
vis de hoc dubitet *Card. Mant. de tacit. & amb. g.
conuent. tit.* 22 *li.* 8 *n.* 25 cum per conſtitutionem *Py
V.* reprobentur huiuſmodi pacta, præterquam in
22 caſu in quo eſt facta denonciatio redimendi, † ſed
opinionem *Gabr.* ſequitur *Gerz. Maſtr. dec.* 95 *n.* 3.
& 4. *p.* 1. Vbi etiam idem concludit, quando pa-
ctum adiectum fuiſſet, vt in caſu quo bona cen-
ſuata reperiantur obnoxia, ſiue hypothecata, vel
23 alteri vendita, † poſſit per emptorem cenſus peti
ſors principalis, quaſi tunc hoc proueniat culpa
venditoris cenſus, & ab eo reperatur pretium tan-
quam à volante, non inuito, cum non videatur
prohibita repetitio proueniens ex culpa ipſius vẽ-
ditoris *Blaſ. Lant. l. 9. de Olan. Guter. Molin Media.
& aly per Maſtr. d. dec.* 95 *n.* 6 *vſque ad* 9. de qua quę-
ſtione etiam *Gaſp. Roder. de ann. red. t. lib.* 2. *q.* 1. *n.* 4.
24 * vbi ponit alios caſus, in quibus licita eſt ſortis
repetitio ſubdens quod pactum prædictum vitia-
tur, ſed non vitiat contractum *Molaneſ. deciſ.* 2. *nu.*
98 *lib.* 2. Quando tamen pactum eſſet ſimpliciter
appoſitum, vt ſit in arbitrio emptoris à contractu
recedere, & pretium repetere, eſſet iudicandus fœ-
25 neratitius, * quaſi tunc ſub figura emptionis mu-
tuum verè fuerit contractum *Couar. li.* 3 *var. reſol.
c.* 9 *num.* 4. ſequitur *Rot. coram Card. Seraph. Vrbeue-
tana cenſus* 13 *Nouembris* 1592. de qua per *Card.
Mant. de tacit. & ambig. conuent. tit.* 22 *li.* 8. *n.* 12.

Item adde non poſſe conſiderari inualiditatem pacti,
quando eſt facta conuentio, vt res vendita non re-
26 dimatur, niſi propriis pecuniis. cũ huiuſmodi pa-
ctum valeat *Aym. conſ.* 191 *num.* 8. *verſ. quarta ratio.*

Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. tit. 31 *n.* 70. *&
ti.* 32 *n.* 14 *&* 15 *lib.* 4. Prout etiam dicimus valere,
quod ipſemet venditor poſſit redimere, non alius,
27 † quo caſu neque poterit cedi ius redimendi *Rol.
conſ.* 28 *n.* 30 *verſ. vltimo corroboro, li.* 2 *Tiraq de retr.
lignag. §* 26 *gloſſ.* 3 *num.* 43. Vnde quemadmodum
venditor non poterit redimere cum pecunia alte-
rius multo minus alius poterit hoc facere ex perſo-
na venditoris *Card. Mant. t.* 32. *n.* 14. *lib.* 4.

Propria autem pecunia dicetur, quando quis eam
28 mutuo accepit *l.* 2 *§ appellata, ff. ſi cert.* Ita vt † in
dubio præſumatur res redempta ex propriis pecu-
nijs *l. & magis, de ſolut.* Dummodo non ſimus in
paupere, & non induſtrioſo, in quo militat potius
præſumptio, quod redemerit de pecuniis alienis
29 † *Bart. in l. ſingularia, in fi. n.* 27 *& ibi Iaſ. etiam, ad fi.
ff. ſi cert. petat. Bal. conſ.* 318 *practica cenſetur, col.* 2. *ver.
& quia nemo præſumitur, nu.* 6 *lib.* 1 *poſt gloſſ. in l. cum
oporet.* 6. *in prin. in verb ex eius ſubſtantia, ad fi. C. de
bon. qua lib.* & in terminis pacti de retrouendendo
ios late concludit *Aym. conſ.* 191 *num.* 8 *verſ. quarta
ratio.*

Valor tamen, & modicitas pretij probabitur, ſi in in-
30 ſtrumento conuentum ſit, † quod niſi redimatur
res vendita intra certum tempus augeatur pretium
pro ſupplemento vſque ad tantam ſummam Abb.
conſ. 76 *in præſenti conſultatione, col.* 1 *ad fi. verſ. præ-*
31 *terea modicitas n.* 2. *lib.* 1. † Vbi etiam quod ex hoc
arguitur quod à principio non interuenit iuſtum
pretium *Gabr. conſ.* 74 *n.* 7. *lib.* 1.

Notandum eſt autem quod circa remedium *l.* 2. *C. de*
32 *reſcind. vendit.* † oportet conſtare de læſione vltra
dimidiam, ſed quo ad præſumendum pignus ſuf-
ficit minor læſio, in quo ſtabitur arbitrio Iudicis
pro qualitate facti, rei, & perſonarum qui arbitra-
bitur vltra tertiam, quæ læſio in tertia eſt magna,
nam ſi reputatur pignus quando venditio fit cum
pacto retrouendendi, ſi adeſt læſio circa dimidiam
33 non exiſtente alia coniectura, * magis erit dicen-
dum ſufficere læſionem in tertia parte quando vl-
tra pactum retrouendendi adeſt etiam conuentio
vt redimi nequeat ante decem annos, quaſi hæc
coniectura debeat aliquid operari, quæ etiam æ-
quiualet illi quod quis ſit ſolitus fœnerari, vt late
omnia prædicta explicat *Gabr. conſ.* 71 *n.* 9 *lib.* 1.

Neque obſtat *c. ad noſtram, de empt. & vendit.* Vbi nar-
ratur modicitas pretij propè dimidiam, quia non
34 per hoc ibi negatur, * quod non ſufficiat minor
læſio *Gabr. d. conſ.* 74 *n.* 9 *ad fi. lib.* 1.

Obſeruandum eſt etiam quod pactum, vt ſuppleatur
35 pretium non eſt contra naturam emptionis, * quia
etiam in emptione poteſt augeri pretium ſub ali-
qua conditione, quamvis conditio ſit poteſtati-
ua, & quamvis augmentum conſetatur in liberam
voluntatem emptoris, ſi enim conditio deficiat
remanet valida in pretio expreſſo, cum augmen-
tum ſolum dicatur conditionale, non autem ipſe
contractus, & pretium poſitum ſub conditione
videtur quoddam accidentale, prout etiam au-
gmentum pretij erit accidentale Bal. *in l. ſuper re-
bus* 15 *col.* 2. *poſt med. verſ. ſed dubitatur de tali caſu, n.
7. C. de contrah. empt. Salic. in l. in vendentis,* 13 *col.* 1 *in
fi. oppoſit.* 5. *num.* 6 *C. eod. tit. Gabr. conſ.* 74 *nu.* 16. *&*
36 *nu* 24 *in fin. lib.* 1. * Iſtud tamen pactum tanquam
inſolitum poſſet arguere præſumptionẽ vſurariam,
vnde ſi adeſſet conuentio de retrouendendo, &
pactum, vt poſſit redimi ſolum intra certum tem-
pus, & modicitas pretij ſaltem in tertia, tunc pa-
ctum

ctum ſuppletionis pretij oſtenderet , quod non
adeſſet animus emendi antequam veniat tempus
ſupplendi,& exiſtat conditio , idem potius vide-
setur dictum pactum adiectum ad transfunden-
dum contractum pignoris occultè factum in ven-
ditionem,quaſi non poſſit eſſe adiectum ob illam
cauſam,vt alienatio eſſet irreuocabilis,ex quo Iſ-
pſo iam tempore redimendi talis erat,&ſic elicie-
tur animus, vt poſt illam diem res maneat acci-
pientis *Gabr.conſ.74.n.25.verſ.ſecundus eſt caſus li.1.*
Quo vero ad pactum de retrouendendo concludunt
37 omnes,vt illud ſit pars pretij,*Ideo debet eius ra-
tio haberi in probanda læſione,neque enim po-
terit dici probata læſio, niſi deducatur hoc onus
reuendendi etſi pretio alias iuſto *Abb.in cap. in a-
liquib.in 2 notab.de decim.Soc.conſ.248 col.fin. lib.2.
Dec.conſi.167 Cagnol.in l.2 n.38 C.de pact.inter empt.
& vend.*
Huiuſmodi tamen onus deducitur in terminis *l.2.
C.de reſcin.vend.*quia ibi exigitur læſio vltra dimi-
38 diam in ſimplici venditione.†vnde neceſſe eſt fa-
teri requiri maiorem læſionem in ea,coi aliquid
onus annectitor & talem læſionem,quæ rema-
neat adhuc vltra dimidiam deducto onere, aliud
eſt quando venditur res cum pacto retrouenden-
di poſt decem annos,aut certum tempos,nam in
probanda læſione non deducitur iſtud onus pacti
ex pretio cum non ſit veriſimile,quod Pontifex
*in c.ad noſtram,de empt.& vend.*loquutus fuerit de
pretio rei, quod remanet deducto onere, lex e-
nim ipſam rationem duxit huius oneris & pacti,i-
deo non requiſiuit læſionem, ſed modicitatē pre-
tij circa dimidiam,vel in tertia parte pro qualitate
cōiecturarum,& negotij,quæ alias fuiſſet minore
contenta:Quamvis enim non poſſit apparere io-
ſtum pretium rei empræ, vt læſio vera,ſi non de-
39 ducatur onus pacti de redimendo.† tamen pro-
bato vero valore,etiam non deducto pacto. po-
teſt conſtare de modicitate pretij,& ſi nun de læ-
ſione certa.ſaltem idonea ad præſumptionem pi-
gnoris,cum enim agatur de emptione facta cum
pacto retrouendendi,& non de qualibet emptio-
ne,conſequens eſt,vt in ſtatuenda modicitate pre-
tij iura habuerint rationem iſtius pacti , nec vo-
luerint id onus ex pretio deduci ita declarat *Gabr.
cons.74 n.51 li.1* vbi allegat etiam *Bal.conſ.322 li.3.*
ſed *eſt conſ.310.inſtrumento in fo ma.col.1 in pr.verſi.
videamus ergo lib.3.*ſed non videtur *Bald.*clare hoc
dicere ad quod allegatur,in quibus tameo ſemper
Iudex habebit arbitrium vt per *Card. Mant.de tacit.
& ambig conu.lib.8 tit.30 n.51 vſque ad 53.*
Aduertendum tamen eſt,quod quamvis ratione o-
neris appoſiti in venditione quis dicatur læſos,
40 † quaſi onus ſit pars rei *l.fundi.de contrahenda em-
ptio. Abb.in c.in aliquib.in 2 notab.de decim.*Tamen
non ſemper iſta onera facient exceſſum,nec com-
putantur ad reſcindendam venditionem vt dici-
mus in onere laudemij,ſeu gabellę,cum illam em-
41 ptor non recipiat,* habetur enim ſolum ratio e-
ius pretij quod pars recipit, & ſi in hoc interue-
niat læſio vltra dimidiam agetur ad reſciſſionem,
alias nō competet d.actio *Rebuff* in ſpecie *de reſciſ.
contract.artic.vnic gloſ.15 n.1 - tom.1 f 182.*
Vnde vendens modium tritici quatuor aureis iuxta
42 precium à ſtatuto definitū adiecto onere,† quod
gabella ſpectet ad emptorem non incidit in pœ-
nas ſtatuti contra eos,qui plus vendunt frumen-
tum vltra d.pretium , cum huiuſmodi onus ga-
bellę non faciat exceſſum pretij,nam ex onere ad-
iecto emptioni,& venditioni nihil commodi per-
cipitur per emptorem,aut venditorem,quare non
mirum ſi illud non habeatur loco pretij Ludonic.
Mexia *in pragm.de taxa panis,concl.3.n.10* quem re-
fert & ſequitur *Felic.de Solis de cenſib.lib.3 c.9.n.11
ad fi.*
Quare etiam ſi venditur domus pro quadringentis
aureis cum onere ſoluendi cenſum aliorum qua-
43 dringentorum ſcutorum qui erat impoſitus ſu-
per d.domo , non debebitur gabella reſpectu
quantitatis ſortis principalis cenſus,& annuę prę-
ſtationis,ſed ſolum reſpectu pretij dati in pecunia
numerata,quia illud onus iam ſemel eſt apud pri-
mum emptorem,&in eo remanet res vendita pro
parte tributi,& fuit ſoluta gabella de tali vendi-
tione & nunc non venditur per tributarium, aut
aufertur,ſed ſolum transfertur onus in ſecundum
emptorem vt liberetur dominus domus,& reci-
piat loco pretij ſed circa onus non celebratur ali-
qua venditio,quia eſſet vendere rem alteram ra-
tione prioris conſtitutionis annui reditus,ex quo
iam fuit ſoluta gabella,ſicque ſufficeret quod tunc
ſoluatur ex re vendita detracto onere.quamvis e-
nim venditor ſentiat commodum tanquam libe-
retur à ſolutione cenſus,ad quod prius tenebatur,
tamen hoc ipſum non efficit, vt poſſit conſtringi
ad vectigal,cum requiratur vt ipſum commodum
actu perueniat ab emente ad venditorem prout
in ſpecie concludit Didac.Perez.*in prohem.tit.2.
lib.8 ordinam.veter.fol.35 verſic.dubitatur.Parlador.
rer.quotid.lib 3 §.vlt.nu.53.*quos refert & ſequitur
*Felician.Salis de cenſib.lib 3 c.6 n.11.*vbi quod ita
ſæpe fuit iudicatum omiſſa diſtinctione *Ignat. de
Laſarte.de decim.vendit.c 10 n.17.*
Inſuper addendum eſt quod in dilationibus , quæ
dantur partibus ad probandam læſionem vltra,
dimidiam iuſti pretij in alienationibus,aut tranſ-
44 actionibus rerum ſoarum,† ſi pars nihil proba-
uit,vel non plene probauit,tunc poterit iudex io-
quirere ex officio verum valorem ipſius rei,&de-
bet hoc facere etiam poſt concluſionem in caſu,
vt in ſpecie concludit *Vaſq.in l ſi quis in ſua,§.le-
gis in fi.n.35 C.de inoff.teſta.*quam repetit *in tract.de
45 ſucceſ. reſolut.lib.3 fol.24.*† Vbi quod eſt multum
notandum amplians ad obligationes aliquid fa-
ciendi reſpectu eius,quod intereſt quamvis enim
fuerit dilatio data ad probandum intereſſe , &
non extitit aliquod probatum,tamen poteſt fieri
46 æſtimatio per Iudicem,† Prout etiam idem erit
in iudicio reddendarum rationum , quod agitur
inter pupillos,& tutores,& ſimiles in quamplu-
rimis generibus negotiationum,quod voluit *Bar,
in l.ſi quod ex pamphila 75 in fin.de leg.2.*& ibi late
Alex.in addit.in verb.officio ſuo. vbi *in fin.* ampliat
47 ad prouentus fructus,& ſimilia , † quorum certa
quantitas non probatur,& notant omnes *in l.vnic.
vbi Bart.in fin.verſi.vltimo debes ſcire, C.de ſentent.
quæ pro eo quod intereſt,*per text.*in l.ſemper,§. in hoc
interdicto,ff quod vi aut clam.*

EPITOME.

NEptis io quibus caſibus ſit dotanda ab auo
tam paterno quā materno.¶Et quid ſi ipſa ſit
diues,vel emancipata, & habeat matrem diuitem.
¶ Statutum quo filia dotata ab auo , vel patre nō
habeat regreſſum ad bona paterna , ſeu auita

an illam impediat, vt non poſſit habere recurſum
ad eorũ bona ſi fuit dotata de bonis vxoris. ¶ Cõ-
ſtitutio loquens per verbum dotare quomodo ſit
intelligenda. ¶ Neptis defuncto patre quando in-
cipiat tenere primum locum ex perſona propria,
& conſequatur legitimam in bonis aui, ſi à patre
fuerit illi aſſignata dos qua deberet ſtare conten-
ta ſecundum formam ſtatuti tam Vrbis quam alio-
rum locorum.

SVMMARIVM.

1 *Auus an teneatur dotare neptem ſi ſuperſint bona patris illius quæ ſufficiant ad dotandum. Et quid in auo materno, n.2.*

3 *Auus an excuſetur ab onere dotandi neptem diuitem & n.4 Diſtingue vt n.7. Et quid ſi habeat matrem diuitem n.12.*

5 *Filia poteſt petere ſe dotari à patre quamvis habeat bona aduentitia.*

6 *Officium aui dotandi neptem pendet ab officio patris.*

8 *Neptis ex filio emancipato quando ſit dotanda ab auo.*

9 *Filius per matrimonium cenſetur emancipatus in Regno Portugalliæ.*

10 *Obligatio auctorum non mutatur ex perſona hæredum.*

11 *Matri incumbit onus dotandi filiam inopem, & n.16.*

13 *Progenies quos comprehendat.*

14 *Auus paternus tenetur prius dare alimenta nepti quam mater.*

15 *Auus venit appellatione patris.*

17 *Neptis eſt dotanda prius ab auo quàm à matre.*

18 *Deſcendentes per lineam fœmininam non ſunt de familia matris, vel aui materni.*

21 *Mater in ſucceſſione præfertur.*

22 *Alimenta ſunt prius præſtanda filia per matrem quam per fratrem.*

23 *Statutum quod filia dotata à patre, ſeu ab auo non habeat regreſſum ad bona paterna, vel auita non impedit regreſſum ad eorum bona ſi fuit dotata de bonis vxoris. Amplia vt n.24. Declara vt n.19.*

25 *Conſtitutio loquens per verbum* dotare *ſignificat ius, non actum nudi miniſterij.*

27 *Neptis defuncto patre incipit tenere primum locũ ex perſona propria, & conſequitur legitimam in bonis aui. Fallit quando à patre eſſet illi aſſignata dos, qua deberet ſtare contenta ſecundum formam ſtatuti, n. 28. Et quid in caſu ſtatuti Vrbis, n.30.*

29 *Filia non impugnat voluntatem patris.*

31 *Statutum Vrbis derogat* l. omnimodo C. de inoff. teſtam. *non autem* l. quoniam in priorib. C. eod. tit.

CAPVT CCLIX.

IN quæſtione illa an auus teneatur dotare neptẽ
concluditur per Doctores negatiue, quando
1 † ſuperſunt bona patris illius, quæ ſufficiant ad eam
dotãdam; iſta enim obligatio aui competit in ſub-
ſidium, ſi filius dotare non poſſit, quaſi onus do-
tandi principaliter incumbat patri iuxta opinio-
nem Bald. *in auth. res quæ n.12 C. comm. de leg.* Rip.
in leg. 1 nu. 74 ff. ſol. matrim. quos ſequitur Rot. co-
ram R.P.D Penia Romana bonorum 28. Iunij 1596
& coram Card. Seraph. Portuen. bonorum 16.
Febr. 1580 & voluit etiam Aym. *conſi. 219 n. 3 verſic.*
limitantur tamen. Menoch. *conſil. 81 num. 48* Alex.
conſil. 138 ponderatis his quæ in dicto, *colum. 2 in*
pr. n. 3 lib. 5 Aret. *conſi. 17 n. 13 in 4 dub. Soc. conſi. 33.*
circa præſentem, col. pen. in fi. verſi. ſed quidquid ſit in
caſu illo, n.16 lib. 3. Et de magis communi opinione
teſtatur Barb. *in l. 1 p. 4 n. 111 ff ſolut. matr.* licet ipſe
in puncto iuris contrariam ſententiam defendat
tanquam veriorem, prout etiam tenet Socin. Iun.
conſ. 79 n. 37 vſque ad 41 lib. 3.

Quæ magis procedent in auo materno, qui non tene-
2 bitur dotare neptes, niſi inopes ſint † *Gl. in l. fin. in*
verb. intelligi, C. de dot. promiſſ. Campeg. de dote p. 19.
18. Bald. Nouell. eod. tit. p. 6 privil. 26. n. 3 Gul. Bened.
in c. raynutius in verb. dotem, col. pen. n. 68 de teſtam.
Alex. *in l. 1 n. 19 ff. ſolut. matr.*

Ex prædictis dicebatur idem ſtatuendum eſſe quan-
3 do ipſamet neptis erat diues; † Nam quemadmo-
dum auus nõ tenetur dotare neptem, ſi habet pa-
trem diuitem, cuius bona ſufficiant ad eam dotan-
dam ex ſupra allegatis. Ita quoque dicendum eſt
auum excuſandum ab hoc onere, ſi neptis habeat
bona, ex quibus poſſit ſe ipſam dotare. Ita in ſpecie
concludit *Luc. in c. per veſtras, in 3. not. §. 24 quod eſt*
vlt. col. 3 in fi. verſic. in ſecundo etiam mihi non placet.
de donat. int. vir. & vx. f. 371. quem ſequitur Barca.
de non meliorand. filiab. c. 7 n. 9.

Contrarium tamen, quod de hoc quæreretur Dixi
4 verius eſſe, Etenim non adeſt par ratio, † quando
neptis habet patrem diuitem vel ipſa eſt diues,
cum ſemper illius interſit dotem habere, quamvis
habeat bona propria vt à marito melius tractetur,
quod intereſſe non conſideratur, quando haberet
patrem diuitem, cum enim debeat eſſe contenta
vnica dote, non eſt curandum, quod illam potius
habeat à patre, vel ab auo; Ita in ſpecie concludit
Crot. *in l. 1 n. 83 ff. ſolut. matri. & ibi Soc. col. 8 in pr.*
nu. 47 verſic. ſed in iterum conſidera. Caſtr. conſi. 438.
quantum ad primum quæſitum, col. vlt. ad med. verſic.
nam & onus dotandi, n. 5 lib. 2.

Et facit quia ſicut filia poteſt petere ſe dotari à patre
5 licet habeat bona propria † aduentitia *l. fi. C. de dot.*
promiſſ. cum paternum officium ſit dotem dare
pro ſua progenie, Ita etiam hoc poterit peti ab a-
6 uo, † cuius officium pendet ab officio patris Soc.
Iun. *conſi. 79 n. 34 lib.*

Magis autem prædicta habent locum in caſu de quo
7 agimus, † quia ſumus in auo habente neptem in
ſua poteſtate, quidquid aliud ſit in eo, qui nõ ha-
bet, tunc enim non tenebitur auus dotare, *niſi in*
ſubſidium, ſcilicet quando neptis eſſet inops, &
bona propria non haberet, vt declarat Barb. *in l. 1 p*
8 *4 n. 122 ff. ſolut. matrim.* † Exemplo eius quod dici-
mus de filio emancipato, cuius filiam auus non te-
nebitur dotare niſi in ſubſidium, quando inops eſ-
ſet, prout tenet Rot. coram R.P.D. Penia Romana
bonorum 28 Iunij 1569. vbi ita declarat *Soc. conſi.*
9 *79 n. 33 lib 3.* & paſſim id ſeruari in regno Portugal-
liæ in quo filius per matrimonium cenſetur eman-
cipatus dicit Barb. *in d. l. 1. p. 4 n. 121 ff. ſolut. matri.*
Vbi etiam quod idem erit ſi filius hæredes relin-
10 quat, † qui cogentur dotare filias defuncti eman-
cipatas, cum etiam ex perſona hæredum non po-
tuerit mutari obligatio eorum auctoris *l. 2. §. ex his*
igitur. ff. de verb. oblig. l. prætoria. la 1. § in certam, ff eo.
tit. l. cui fundus, de cond. & demonſt.

Neque obſtat quod in caſu de quo agebamus ad-
11 eſſet mater diues, † cui potius incumbebat onus
dotandi filiã inopem; quam auo, ſtante dicta cauſa
inopiæ, vel ſimili *l. neq; mater. 14 C. de iur. dot.* Quia
12 prius cogendus eſt auus dotare neptem, † quam
mater, cum officium paternum ſit dare dotem
pro ſua ſobole & progenie, non maternum *Gloſſ.*
in l.

in l.fin.C.de dot.promiſſ. Vnde comprehendunt ne-
13 potes,pronepres,& deinceps,cum † hoc ſignificet
verbũ Progenies.*l.fin. C.de natural.lib.* Socin.Iun.
conſi.79 num.31 lib.3. Provt quoque auus paternus
tenetur prius date alimenta nepti , quam mater
14 * *l.penult.de libtr.ignoſc.Ruin.conſi.94 num.9 in fi.*
lib.5. cum etiam auus veniat appellatione patris
15 † *l.juſta interpretatione,de ver.ſignif.Surd.de alim.tit.*
2 q.12. Nunquam enim mater cogitur dotare fi-
liam niſi ex probabili cauſa,quæ erit quando ipſa
16 eſſet diues,† filia autem pauper,& patre carens,
vel habens patrem inopem Bar.*in auth.res quæ, n.*
4.C.commun.de leg.Alex.conſ.144 viſo themate quæ-
ſtionis,col.penult.in fi.verſi.nec enim eſt mirandum,n.
13 & 14 lib.6 Cephal.conſi.5 nu.65. Quidquid con-
trarium ſequatur Ang.in *l.filiam, ad Trebell.* cum
contra eum ſit magis communis opinio , vt latè
teſtatur *Surd. de alim.tit.1 q.14 n.13.*

Amplios prædicta procedũt etiam in caſibus,in qui-
bus auus non haberet neptes in poteſtate,ſemper
17 enim ille prius eſt † cogendus dotare neptes,&
alere,quam mater,Quia non per hoc ceſſat, quod
tales neptes nũ ſint de familia ipſius aui,quamvis
non ſint ſub eius poteſtate,ſunt enim de ſua agna-
tione,*l.Juriſconſultus,de gradib. cognat.§ 1 inſtit. de*
18 *ſucceſſ.agnat.l.ſunt autem,§.1 de legit.tutor.* † Deſcẽ-
dentes autem per lineam fœmininam nõ ſunt de
familia matris,vel aui materni, cũ ex hac ratione
fœmina dicatur principium,& finis ſuæ familiæ,
& agnationis,*l.pronunciatio,§ familia, de verbor.ſi-*
19 *gnif.* † Vnde merito auus erit priori loco cogendus
ad dotandum , & alendum neptes tanquam exi-
ſtentes de ſua agnatione , non autem mater de
cuius familia non ſunt *l.penult.ff.de lib.agnoſcend.*
20 † Et in ſpecie non obſtante quod nõ ſint in pote-
ſtate aui ita concludit Barb.*in l.1 p.4 num. 124 ff.*
ſolut.matrim.contra Laram.in l.ſi quis à liberis , §.ſi
mater,n 46 de lib.agnoſcend.

Nec aduerſatur quod mater in ſucceſſione præfera-
21 tur *auth.defuncto.C.ad Tertull.* † Quia obligatio do-
tandi & alendi nihil commune habet cum iure
ſucceſſionis Nam pater & mater ſuccedunt ęqua-
liter filio,& tamẽ ſolus pater alere tenetur & do-
tare. Quemadmodum etiam mater, & frater ſuc-
22 cedunt,æquis portionibus filio,† & nihilominus
prius tenetur mater ad onus alendi quam frater,
provt in terminis ita reſpondet Ruin.*conſi.94 in n.*
10 lib.5.

Adde idem eſſe quamvis ſtatuto caneretur,quod fi-
lia dotata auo , ſeu patre non habeat regreſſum
23 ad bona paterna , † ſeu auita,ſi enim pater ſeu
auus dotaſſet filiam de bonis vxoris non impedie-
tur ea hoc regreſſus ad bona paterna,quia in ef-
fectu nõ fuit à patre dotata *Bald.* in ſpecie *in l. ne-*
que mater 14 ad fi.verſic.pone ſtatuto,num.3 C.de iur.
24 *dot.* † Vbi ampliat ad conſtitutionem diſponentẽ,
quod ſoror dotata à fratre non ſuccedat fratri, ſi
enim fratre dotauit ſororem de propria portione
25 ſororis ſuccedit fratri. † Quia dicta conſtitutio,
ſeu ſtatutum loquens per verbum *dotare* ſignificat
ius,non actũ nudi miniſterij,*l. pater ex prouincia,*
ff.de manum.vind. l.ſi res quas, de iur.dot. ſequitur
26 *Anchar.in cap.canonum ſtatuta. de conſtit.* † Quid-
quid aliud ſit quando ſtatutum concerneret fauo-
rem maſculorum mandando vt mulier eſſet con-
tenta dote ſibi data,quo caſu ſufficiet à quocunque
fuerit dotata cum declarationibus quas addidi
ſupra cap.15 n.1 vſque ad n.7.

Ideo etiam quamvis defuncto patre cœperit neptis
tenere primum locum ex perſona propria, ita vt
27 neceſſe ſit , † quod etiam in bonis aui legitimam
conſequatur, à qua omne grauamen eſſet reiicien-
28 dum *Socin.conſi. 79 num.45 lib.3.* * Tamen iſta non
habebunt locum,quando à patre eſſet illi aſſigna-
ta dos, qua deberet eſſe contenta ſecundum for-
mam ſtatuti,quaſi tunc videatur ſubſequens dotis
conſtitutio fieri in executionem conuentionis fa-
ctæ à ſuo patre,quam filia non poterit impugnare
29 † *l.cum à matre,C.de rei vendic.* cum perinde eſſet
ac ſi pater illam dotem ei conſtituiſſet, maximè
quando filia repræſentaret perſonam ſui patris
iam vita functi, cum debeat hoc eſſe cũ ſua qua-
litate fœminitatis Rot.coram R.P.D Decano Ro-
mana de Capranica,23 Januarij 1581.& corã R.P.
D.Pettia Romana bonorũ 28.Iunij 1596.*verſ.nam*
30 *ipſam tali dote.* † vbi quod maximè procedit ſtante
ſtatuto Vrbis *lib.1 cap.141.* Quo cauetur filias, vel
neptes contentas eſſe debere dotibus ipſis reli-
ctis à patre,vel ab auo , ita quod aliud amplius
petere non poſſint,Dummodo tamen non grauen-
tur in dicta dote,quaſi tunc illa ſuccedat loco le-
31 gitimæ, Quamvis enim ſtatutum vrbis † deroget
diſpoſitioni *l.omnimodo,C.de inoffic.teſtam.* Vbi ne-
ptis non poteſt petere ſupplementum legitimæ,
tamen nõ derogat *l.quoniam in prioribus,C.eod.tit.*
dũ diſponit , vt omne onus reiiciatur iuxta deci-
ſionem Rot.corã R.P.D.Robuſterio Romana de
Marganis,9 Martij 1583 & coram R. P. D. Penia
Romana.bonorum,28 Iunij 1596 poſt Socin.*conſi.*
79 n.41.& 42 & per tot.lib.3.

EPITOME.

COnditio extrinſeca,& intrinſeca quę ſit,& quan-
do illa reiiciatur in depoſito, reſpõſione ad po-
ſitiones,& ſimilibus,& quid operetur circa abdicatio-
nẽ dominij,pretij oblati,vel depoſiti. ¶ Creditor an
poſſit cogi ad faciendam liberationem generalem.
¶ Taciturnitas quando inducat conſenſum, vel re-
quiratur proteſtatio. ¶ Depoſitum de moneta repro-
bata,vel de proximo reprobanda an valeat. ¶ Et in
quo loco debeat fieri,ſiue ſit depoſitum iudiciale, ſi-
ue extraiudiciale. ¶ Pœna contra vendentem fru-
mentum qui ſciebat eius æſtimationem eſſe minuen-
dam. ¶ Et de eo qui vendit vinum quod ſcit certo
tempore corrumpi. ¶ Et de feſtinantibus ad delin-
quendum qui ſentiunt remiſſionem proximè pro-
mulgandam. ¶ Et de ſcientibus fœminam peperiſſe
diſſimulato partu ſi prouocauit aliquem ad ſponſio-
nem.

SUMMARIUM.

1 *Depoſitum,& oblatio debet eſſe pura non continens ali-*
quam conditionem extrinſecam , licèt aliud ſit in
intrinſeca,& qua ſit talis conditio,n.2.

3 *Oblatio vel depoſitum cum conditione intrinſeca quid*
operetur circa abdicationem dominij, pretij oblati,
vel depoſiti,& n.4.

5 *Reſponſio conditionalis ad poſitiones quando admitti-*
tur.

6 *Reſponſio quo caſu ſit habenda ſecundum naturam rei*
interrogata.

7 *Depoſitũ eſt inualidũ ſi fuerit adiectus modus,& cõdi-*
tio,vt ſoluatur facta quietantia iuxta formã inſtru-
menti, in qua donans declarat ſe donare pro omni

Digitized by Google

eo, quod donatarius conſequi poſſet ratione dotis, & legitima ſibi relicta in teſtamento.

8 *Depoſitum eſt nullum factum cum conditione, vt fiat inſtrumentum iuxta formam laudi ad quod de iure non poterit cogi. Et quidquid ſi non fuerit illi contradictum, n. 12.*

9 *Creditor non poteſt cogi ad faciendam liberationem generalem ſed ſolum de datis, & receptis.*

10 *Conſenſus videtur praeſtitus tacendo, & quomodo hoc intelligatur n. 14. 15. & 16.*

3 *Praeſens proteſtationi, & non contradicens quando videatur conſentire.*

7 *Depoſitum de moneta non expendibili tempore depoſitionis non valet, & eſt faciendum de tota ſumma ita vt ne nummus quidem deficiat. Amplia quamvis pecunia eſſet de proximo reprobanda. n. 19.*

18 *Pecunia reprobata non liberat ſoluentem.*

20 *Vendens vinum, quod ſcit certo tempore corrumpi tenetur de eius periculo.*

21 *Venditor frumenti qui ſciebat eius aeſtimationem minuendam an teneatur ad pretii illam reſtituere.*

22 *Sciens foeminam peperiſſe diſſimulato partu ſi prouocauit aliquem ad ſponſionem tenetur in eo quod intereſt, & ad poenam ſtellionatus.*

23 *Feſtinantes ad delinquendum quia ſentiunt remiſſionem proxime promulgandam quomodo puniantur.*

24 *Oblatio & depoſitum poteſt fieri in qualibet parte iudicii.*

25 *Depoſitum eſt faciendum in publico, & publicum quomodo intelligatur. Et quid in depoſito extraiudiciali, n. 26.*

27 *Proteſtatio coram honeſtis viris requiritur ſi copia iudicis haberi non poteſt in faciendo depoſitum aut appellando, n. 18.*

CAP. CCLX.

Oblatio, Conſignatio, & Depoſitio inter multa requiſita, quae ſunt neceſſaria, vt valeat, & effectum operetur, de quibus modo non
1 eſt quaeſtio debet eſſe pura, † non continens aliquam conditionem extrinſecam, Quidquid ſit in modo, & conditione extrinſeca, quae ineſt ex natura actus, talis enim non obeſt, vt in deponente pretium ſi res vendita ſibi tradatur, Ad iſtud enim de
2 iure venditor cogitur, † ideo non poteſt dici incongrua depoſitio, prout eſſet quando requireretur aliquid, ad quod de iure non deberet cogi, tunc enim conditio tanquam extrinſeca eſſet reiicienda, Ita concludit Bald. *in l. acceptam 19 col. 4. in pr. verſi. quarto quaero n. 14 C. de vſur.* Negui. *de pignor. p. 5 m. 3 part. 2 num. 10 verſi. tertio quaeritur f. 103.* Intelligendo tamen quod oblatio valeat tanquam pura, quando fuit facta cum conditione intrinſe-
3 ca, † vt non operetur quod emptor offerens, aut deponens iocatum ſit liberatus ab obligatione pretii, cum huiuſmodi depoſitum non fuerit factum animo abdicandi a ſe dominium illius pretii. ſed ſolum ad effectum, vt ſibi res tradatur &c. *in l. ſi ſoluturus 139 adſi. verſi. ſed oppono nonne ſin. ka nu. 5 ff.*
4 *de ſolut.* † Quidquid aliud ſit cum deponitur, vt creditor poſſit accipere quando vult, tunc enim adeſt animus abdicationis dominii, & ſequitur Bal. *in d. l. accepta q. 4 ad med. C. de vſur. & ibi Caſtr. col. 5. ante fi. verſi. ſi vero facta fuit ſub conditione, n. 12.*

Idem eſt in ſimilibus diſpoſitionibus prout dicimus de eo, qui ſecundum formam ſtatuti tenetur re-
5 ſpondere poſitionibus, † ſi enim reſpondeat ſub conditione intrinſeca, valet reſponſio, cum dicatur reſpondere ſimpliciter, & ſecundum naturam actus, ſecus in reſpondente cum conditione extrinſeca, quae facit actum diuerſum ab actu puro Ang. *in l. quilibet § 8. in pri. ve ſi. conditio ergo, & ibi Imol. n. 2 ff. de vulg. & pupill. Idem Imol. in l. 1. in pr. in 2. notab. ff. eo. tit. Alex. in l. 1 § ſi quis ſimpliciter col. 1 poſt med. verſi. & retenta opinione n. 5 ff. de verb. obli.* &
6 † quando dicatur reſponſio ſecundum naturam rei interrogatae, & poſſit aliquid addi quamvis debeat eſſe ſimplex Bald. *in l. 1 in pr. C. de adil. action.*

Quare alias fuit concluſum per Rot. coram R. P. D. Orano Romana bonorum 11. Decembr. 1585. depoſitum,
7 † de quo ibi agebatur fuiſſe invalidum, neque ſuffragari, cum in cedula illius depoſiti fuiſſet adiectus modus & conditio, vt ſoluatur facta quietantia iuxta formam inſtrumenti, quaſi tunc contineret conditionem extrinſecam, cum habeat relationem ad formam inſtrumenti donationis, vbi donator declarauerat ſe donare pro omni eo & toto, quod donatarius conſequi poſſet ratione dotis ſibi in teſtamento relictae, ac legitimae, & portionis ſibi competentis in bonis auitis. & paternis, Ita vt quamvis in d. cedula non peteretur quietatio generalis, ſed ſimpliciter, tamen debebat iudicari generica tanquam haberet relationem ad formam inſtrumenti donationis, Vnde merito tale depoſitum tanquam conditionale non poterat aliquem effectum operari, cum debeat eſſe purum, & ſimplex Alex. *conſi. 26 lib. 6 alias 88 viſo. & diligenter ponderato, col. vlt. in prin. verſi. quinto quia dicta proteſtatio, lib. 5* Iaſ. *conſ. 9 col. pen poſt med. ver. quinto quia depoſitum n. 15 lib. 1 Riminal. Inn. conſi. 523. n. 2 lib. 5 Menoch. de arbitr. caſ. 232 in addit. num 47 verſi. nono & vltimo oblatio. Grat. conſi. 93 nu. 75 lib. 1. Aym. conſi 522. n. 6.*

Ex praedictis alias Dixi non ſuffragari ſimilem depoſitionem de qua in caſu mihi propoſito, cum non
8 fuerit facta pure, ſimpliciter, & expedite, † ſed cum conditione, vt fiat inſtrumentum iuxta formam laudi, ad quod de iure non poterat cogi ſtante nullitate d. laudi continentis condemnationem ad faciendam generalem quietationem, quaſi tunc iſta liberatio generalis dicatur captioſa, quam non tenetur creditor inuitus facere, ſed ſolum de datis,
9 & receptis † *l. pluries, Cod. de fid. inſtru &* in ſpecie declarat Bar. in *l. cum aquiliana. in v. ex quo poteſt, ff. de tranſact. & iſt text. in l. 35. contrar. in D. de contr. & vtil. act. tut* Roman. *conſi. 115 praemiſſum*, & ibi late Mandoſ. *in v. quietationem. Idem Roman. conſ. 403 n. 8 Feli. in c. ſignificati, 41 col. vlt. in pr. verſi. praefacti, n. 8 in ſi. de teſtib. Alex. conſi. 11 viſo ac vt oportet, col. 3. in pri. verſi & ideo ſecundum eum, n. 9 lib. 2* cum aliis per Tiraq. *in l. ſi vnquam in praefat. nu. 116 poſt med. verſi. ideo nemo cogendus. C. de reuoc. donat.*

Amplius neque obſtaret, quod non fuerit contradictum huiuſmodi depoſito, & proteſtationi, quamuis
10 vis enim tacendo † videatur praeſtitus conſenſus *l. ſi filium, ff. ad macied. Gloſ. in l. ſi fideiuſſor. in pr. ff. qui ſatiſd. cog.* Tamen ſi prius non fuit facta approbatio proteſtationis in partibus facientibus contra
11 debitorem, * non eſt neceſſe aliud opponere in termino praefixo ad opponendum, quia ſciebat debitor ius ſuum ſaluum eſſe ex priore contradictione *l. ſicut. §. non videtur, ff de quib. mod. pignor. vel*
12 *hypoth. ſol.* † & in ſpecie ita concludit Alexand. *conſi. 83 in fi. verſi. nec praedictis obſtat. num. 31 lib. 5.* Omiſſo quod etiam praeſens proteſtationi, & non contradi-

cens

13 cens non ſemper videtur conſentire,† de quo per
Doct.in *c.cum in ferrarien.9 de cōſtit.* cum in actu
oneroſo tacens non dicatur conſentire, ideo re-
14 quitatur expreſſus conſenſus,† vt ibi notat Felin;
col.20 in prin.num.34 in 4.concl.Abb.in c.cumana.
elect.Bar.in l.1 C. de lit.conteſt.& in l.non ſolum, §.
15 *morte,ff.de non.oper.nunc.*Maxime * quando agere-
tur de magno præiudicio.provt in caſu,de quo a-
gimus *l.pen.ff.de furt.*Quidquid ſit in modico da-
mno *l.quam tuberonis,§ ſunt quidam, ff.de pecul.*
l labeo de aqua pluu.arcend.Bart.in l.quæ dotis 34 ff.
16 *ſolut.matrim.*† Præſertim cum tractatur de obli-
ganda perſona præſentis,& tacentis, Quidquid
aliud ſit in reali, quod potuit impedire, & non
impediuit latè Barb.*in d.l.quæ dotis,num.159 verſic.*
tertia limit.ff.ſolut.matrim.
Adde depoſitum, de quo agimus fuiſſe factum,in
parte de moneta,quæ non erat expendibilis tem-
17 pore depoſitionis,† quo caſu tanquam de ea quę
non eſt in vſu,non debet ſuffragari,cum oblatio,
& conſignatio debeat fieri de tota ſumma inte-
gra,Ita vt ne nummus quidē debeat deficere *l.gre-*
*ge.§.cæt.de pig.R.p.in l.quod te,n.22 ff.ſi cert.pet.*cū
alijs per *Tiraq.de retract.conn.§.4 gl.6 nu.23 & 24.*
18 †Cum pecunia reprobata non liberet ſolutionem
*l.eleganter §.qui reprobos.de pign act.*Vnde depoſitū
vt afficiat,debēt eſſe de pecunia currenti,& vſuali
*Dec.conſi.568 ſecundum ea per t.s.*latè *Tiraq.de re-*
tract.lignag.§ 1 gl.10 n.14 & 15.
Immo neque valeret depoſitum, aut oblatio pecu-
19 niæ,†quæ licet adhuc non ſit reprobata,tamen de
proximis eſſet reprobanda ſciente ipſo debitore
Bald.*in l.acceptam.q.17 in fi.col.pen.numer.28 C.de.*
vſur.Neuiſ.conſi.49 n.16 Gab.concl.2 n.24 de ſolut.
20 cum aliis per *Men.de arbitr.caſ.232 n.35 & 36.**V-
bi etiam de venditione vini,qui ſcit vinum certo
tempore corrumpi,tenetur enim de periculo,niſi
vitium ipſi emptori detexerit *l.ſi vina.de peric. &*
21 *commod.rei vend.*Et de venditore frumenti,* qui
ſciebat eius æſtimationem minuendam eſſe ſtatim
poſt venditionē qui etiam tenebitur ei cui debe-
bat iſtud vitium latens detegere Bart.*in l.contra,in*
fi.ff.de legi.& in l.quaro de act.empt.Roman.ſing.
286 numquid ſi ſunt magnus,n.1.Fel.in c.2 col.5 in 2.
22 *limit.in fi.verſi & pro hac limit.facit.de conſt* †Et de
ſciēte fœminā peperiſſe diſſimulato partu, ſi pro-
uocauit aliquē ad ſponſionem, quod teneatur in
eo,quod intereſt non quærendo, an deceptio ſit
vltra dimidiā iuſti pretij,ita vt etiam poſſit puniri
crimine ſtellionatus *Stracc.de ſponſio.in fi.verſi.item*
23 *quæro vincentius lucretiam,nu 2.& 3.fol.120.*† Et de
feſtinantibus ad delinquendum, quia ſentiunt
pacem ſeu remiſſionem de proximo promulgan-
dam & in ſimilibus caſibus Bar.in *l.1.in princ.ff.ſi*
quis teſtam.li.eſſ.iuſſ.fuerit.in vlt.notab.Neuiz.conſil.
49.n.17 ad med.
Nec facit alia oblatio.& depoſitio ſecundo loco fa-
cta,quaſi permiſſum ſit in qualibet parte iudicij
24 illam denuo facere,†ſi prima fuerit inualida, aut
nulla Corn. *conſi.85 nu.8.lib.4* Menoch.*de arbi.caſ.*
*232 in fin.num.48 in addit.*Quia etiam iſta ſecunda
deficit in multis, prout prima ex ſupra allegatis:
Vltra quod in hoc ſecundo depoſito neq; poteſt
fieri aliquod fundamentum, cum fuerit factum
25 ſine auctoritate Iudicis * cum lex mandet conſi-
gnatum eſſe deponendum in publico. & hoc pu-
blicum intelligi oportet,vel ſacratiſſimas ædes vel
vbi competens Iudex ſuper ea re aditus deponi
diſpoſuerit; quaſi ſcilicet aliter depoſitio fieri non
poſſit,quam in ſacris ędibus, vel alibi iuſſu iudicis
l.acceptam,C.de vſur.Alex.conſi.75 in cauſa & lite.
col.3 ad med.verſi.ſecundo reſpondeo, n.7 lib.7 & in
*addit.ad Bart.in l.ſi ſoluturus ff.de ſolut.*Et quidquid
alij contrarium ſentiant hanc opinionem tan-
quam veriſſimam ſequendam dicit Tiraq. de *re-*
*tract.conu.§.4 gloſ.7 nu.11.*Bald in *l. ſi rem paratus,*
26 *ante med.de procur.& ibi* Caſtr.*col.2 in fin.** licet in
extraiudiciali depoſito aliud eſſet, in eo enim de-
ponens eligit locum,quem voluerit, quia de illo,
quod deponitur non eſt controuerſia *l.in vt,in pr.*
ff.de admin.tut.l.debitor.ff.neg.geſt.
Neque ſufficeret quod iudicis copia haberi non po-
tuerit,niſi etiam debitor proteſtetur coram hone-
ſtis viris faciendo de his rogari notarium. Ita in
27 ſpecie declarat * *Caſtr.in l.acceptam 19 col.1 in pr.*
in 2.cit.in ſi.n.13 verſi.& ſi non poteſt habere,per tex.
in l.fin.de his qui per met.iud.non appell. & in l.de
pupillo,§.ſi quis ipſi pretori.ff.de nou oper.nun. ſequi-
tur Menoc *de arbitr.caſ 232 in 6 requiſit.in fi.nu.39.*
28 Et facit quod dicimus de appellatione, * quæ fit
coram honeſtis viris ſtante abſentia,ſeu metu iu-
dicis,coram quo non poſſi: appellari,quæ quando
habeant locum dixi *ſup.c.10 per tot.*

EPITOME.

DOminium quando ſit probandū per mutuantem
qui agit ad repetitionem mutui,tam cōtra de-
bitorem,quam aduerſus alium poſſeſſorem non ha-
bentem vllam cauſam ab eo. ¶Et an tertius prætē-
dens ſe dominum poſſit impedire reſtitutionem rei
mutuatæ,commodatæ,depoſitæ,& precatio conceſ-
ſæ. ¶Et quid in mutuo conſumpto,an admittatur ex-
ceptio,quod res mutuata erat aliena,& hoc mutuans
fateatur, vel potius tanquam mutuum reconciliatū
ſit reſtituendum. ¶ Tertius an impediat executionē
ſententiæ iam latæ,&c. quando is,pro quo facienda
eſt executio debeat cauere de reſtituendo rem illi
tertio,opponenti,in caſu in quo vincat. ¶Agens hy-
pothecaria an teneatur probare dominium, vel poſ-
ſeſſionem. ¶ Filijs agentibus contra parentes tranſ-
euntes ad ſecunda vota an ſufficiat probare bona ad
eos peruenta fuiſſe apud defunctum coniugem, vel
potius requiratur probatio dominij:& quo caſu talis
exceptio contra eos opponatur.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio de dominio alieno quando valeat, & ſit ad-*
mittenda, n.5 & 6.
2 *Contractus de re aliena valet,& ex eo datur actio.*
3 *Poſſeſſor nullam habens cauſam poſſidendi rem deten-*
tam an ſit abſoluendus ſi actor volens illam vendi-
care non probet eam eſſe ſuam,Intellige vt n.4.
7 *Tranſlatio dominij eſt de ſubſtantia mutui.*
8 *Agens certi condictione ex mutuo an teneatur probare*
ſe eſſe dominum rei mutuatæ,& 2.10.18.& 20.
9 *Rei vendicatio & actio perſonalis ex mutuo æquipa-*
rantur ad effectum,vt admittatur exceptio de do-
minio tertij.Diſtingue n.14.
11 *Tranſlatio dominij ab vtraque parte eſt de ſubſtantia*
permutationis.
12 *Præſumitur rem eſſe permutantis donec conſtet de*
contrario.
15 *Confeſſio tacita nocet donec probetur contrarium.*
16 *contractus ſubſtantia eſt ſpectanda non origo pe-*

Digitized by Google

cunia, qua mutuatur.

14 *Mutuũ præſumitur eſſe eius cuius nomine mutuatur.*

19 *Qualitas dominij in libello expreſſa eſt probanda per articulantem.*

21 *Agens ex mutuo habet præſumptionem pro ſe circa probationem qualitatis dominij.*

22 *Non probans illud ad quod ſe aſtrinxit perdit cauſam quando non haberet intentionem fundatam ex præſumptione iuris.*

23 *Poſſeſſio ad præſumptionem dominij ſufficit, quando illud venit in iudicium incidenter.*

24 *Exceptio quod pecunia mutuata ſit aliena non admittitur quamvis mutuans hoc fateretur ſi mutuum fuit conſumptum tanquam ſit reconciliatum.*

25 *Actio ex mutuo, vel condictio ſine cauſa an competat ſtante conſumptione mutui.*

26 *Tertius prætendens ſe dominum an poſſit impedire reſtitutionem rei mutuatæ, commodatæ, depoſitæ, & precario conceſſæ, & n. 27.*

28 *Tertius an impediat executionem ſententiæ iam latæ, & quando is, pro quo eſt facienda executio debeat præſtare cautionem de reſtituendo rem illo tertio opponente in caſu in quo vincat.*

19 *Mutuans agens contra tertium poſſeſſorem non habentem cauſam ab ipſo actore tenetur probare ſe eſſe dominum.*

30 *Agens hypothecaria quando debeat probare poſſeſſionem, vel dominium.*

32 *Filij qui agunt contra parentes tranſeuntes ad ſecundas nuptias debent ſolum probare bona ad eos pertinentia fuiſſe apud defunctum coniugem, neque ſecundo nubens poterit contra eos opponere exceptionem dominij. Declara vt n. 32. 33. & 34.*

35 *Verba* relaxari & reſtitui *ſignificant rei vendicationem.*

CAPVT CCLX.

Reum non potuiſſe excipere de dominio alieno, Dixi verius eſſe in caſu de quo agebamus, † Nam ex actis conſtabat, quod idem reus tenebatur rem reſtituere ratione contractus, prout d. actione ex contractu fuit conuentus ad eandem rem reſtituendam, Vnde ſequitur, quod exceptio, quod res ſit aliena, non concludit, cum enim contractus celebratus ſuper re aliena mero iure valeat *l. rem alienam 18 de contrah. empt.* † & per conſequens tanquam ex contractu valido oritur actio, qua conuentus tenebitur rem reſtituere, & exceptio dominij alieni non eſt admittenda, cum etiam ſi eſſet probata non releuaret, prout declarat Gloſ. in *ita vt ſi fur. 16 ff. commod.* ſequitur Bart. in *l. commodare 15 n. 2 poſt pr. verſi. aut ego volo opponere, ff. eo. & in l. ſi alienã 12. col. 2 ad fi. verſ. quandoque non requiritur quod actor. ff. solut. matri. in pri. & ad med. verſi. tunc ergo quia non agitur mulier, n. 4.* & tanquam ſolemnem doctrinam approbat ibidem Alex. in *princ. verſi. nam hoc ſolemniter.*

1

2

Non obſtat *l. fin. C. de rei vend.* vbi auditur poſſeſſor quamvis nullam habeat cauſam poſſidendi rem 3 detentam, † ſed ſolum neget illam eſſe eius, qui vult vendicare; Immo abſoluitur, niſi actor probauerit rem quam petit ſuam eſſe, vnde multo magis erit audiendus, quando non ſolum allegauit rem non eſſe petentis, ſed etiam dixit eſſe in dominio alterius Gl. in *l. cum ſeruum 6. in verſic. opponit. C. de ſeruis fugit.* Theſaur. *dec. 4. n. 1.*

Quoniam prædicta procedunt, quando quis non conuenitur ex contractu ad rem reſtituendam, vt 4 in caſu de quo agimus, † ſed quando actor tanquam dominus rei illam rem vendicat. Nam tunc admittitur exceptio de dominio alieno, cum enim tunc agatur aduerſus poſſeſſorem etiam habentem cauſam ab actore, prætendit actor ſe eſſe dominum, & pro tali poſtulat ſe declarari *l. ex diuerſis §. 1. de rei vendic.* vnde vt obtineat merito debet probare dominium *l. vnic. C. de alien. iud. c. exa-* 5 *minata de iud.* & † conſequenter eſt admittenda exceptio, quod res ſit aliena, cum ſi fuerit probata concludat eam actionem vendicanti non competere, quia ſi alius eſt dominus agens non poteſt habere dominium eiuſdem rei *l. ſi vt certo, §. fin. ff.* 6 *commod.* † Et ſic in hoc caſu iſta exceptio perimet ius agentis, cum etiam tunc non dicatur proprie exceptio, ſed negatio intentionis agentis, Ita in ſpecie explicat Soc. in *l. 2 n. 6. col. 1. poſt pr. verſi. ex prima quæſtione elicitur ff. de except. rei iud.* Et diſtinguit etiam Bart. in *l. ſi alienam 12. col. 2. ad med. ver. primo caſu ſubdiſtinguo ff. sol. matrim.* & voluit Gl. in *l. nec creditores 9. in verb. dominum C. de pign. act.*

Minus obſtat quod eramus in mutuo, de cuius ſub-7 ſtantia eſt tranſlatio dominij, † id eſt quod de tuo fiat meum *l. 2. §. appellata ff. ſi cert. pet.* Vnde cum mutuans agit certi condictione ex mutuo debet admitti exceptio de dominio tertij cum ex iſta exceptione, concludatur mutuum non valuiſſe, 8 † & conſequenter non competere eam certi condictionem mutuanti, qui tenebitur probare ſe fuiſſe dominum rei mutuatæ; ſi id negetur Cyn. in *l. 2. C. ſi cert. pet.*

Quia licet rei vendicatio, & actio perſonalis ex 9 mutuo æquiparentur quo ad effectum, † vt admittatur exceptio de dominio tertij *l. nam & ſi fur. 13 ff. ſi cert. pet.* Bar. in *l. commodare, n. 2. ff. cõmod.* Tamen aliud eſt in probatione dominij. Nam agens rei vendicatione debet probare dominium 10 etiam aduerſus eum, † qui ab illo cauſam habet *l. fin. C. de rei vend. l. nec creditores Cod. de pign. act.* Quod eſt in agente certi condictione ex mutuo, cui non incumbit iſtud onus probandi ſe eſſe dominum rei mutuatæ, ſed ſpectabit reo excipienti 11 illum nõ fuiſſe dominum. † Prout dicimus in permutatione, de cuius ſubſtantia licet requiratur tranſlatio dominij ad vtraque parte *l. 1. de rer. permut.* Tamen quandiu res non euincitur, permuta-12 tio eſt valida, † Quaſi præſumatur res eſſe permutantis donec conſtet contrarium Gloſ. in *l. 1 in v. præſtitutum C. de rer. perm.* & in ſpecie de mutuo ita 13 concludit † Bart. in *l. ſi alienam 12 col. 2. ad med. ver. ratio quia talis exceptio, ff sol. matrim.* & eſt verior opinio, Quidquid *Cyn.* ex aduerſo allegatus contrarium ſentiat, vt teſtatur Iaſ. in *l. ſi à furioſo, in pr. col. vlt. ad fi. verſi. tamen eſt communis concluſio, nu. 7. ff. ſi cert. pet. Bart. in l. nam & ſi fur. n. 3 ff. eo. Fab. in §. ſequens, inſt. de act.* Bald. in *l. 2. C. ſi cert. pet. & in l. 2. §. appellata ff. eod. tit.* Ang. in *l. non vnde, C. eod.* Iaſ. in *§. ſequens, n. 12. inſtit. de act.*

Ratio differentiæ eſt, quia agens rei vendicatione agit contra habentem cauſam ab eo, tanquam aduerſus quemlibet poſſeſſorem *l. de eo. 12. §. fin.* 14 *ad exhibendum:* † Quare tenetur probare intentionem ſuam, iuxta *l. 2. de probatio.* Aliud quando agitur actione ex mutuo aduerſus eum, qui illud accepit. non enim iſta actio intentatur, ſicut contra quemlibet poſſeſſorem, ſed tanquam ad uerſus illum, qui à me cauſam habuit, vnde cum mutu aueri m

tuauerim tanquam dominus & ille tanquam à tali acceperit, reſultat quædam tacita confeſſio accipientis, per quam fatetur me eſſe dominum rei
15 mutuatæ, † quæ tacita confeſſio ei debet nocere, donec contrarium probetur *l. publia. § fin. ff. depoſit. l. generaliter, C. de non nu. pecun. Bart. in l. falſa, ad fi. verſ. fallit in eccleſia, nu. 8 C. de iuris & fact. ignor. & in l. nam & ſi fur, nu. 3 ff. ſi cert. pe at. Dec. in l. ſi à furioſo, ad fin. ff. eod. tit. & eſt text. in l. vnde. 7 C. ſi cert.*
16 *petat.* † Vbi debet ſpectari contractus ſubſtantia, non origo pecuniæ, quæ mutuatur. Quare non eſt quærendum, vnde mutuans illam habuerit, ſed tantum an fuerit mutuata tanquam propria, id eſt,
17 ſuo nomine, † tunc enim præſumitur ſua, & ſtatim naſcitur condictio *gloſſ. in d. l. non vnde, in ver. ſi vt propriam, C. ſi cert. petat.* ſi enim mutuatur nomine alieno, quæretur actio illi, cuius nomine fuit mutuata, *l. ſi abſenti, C. ſi cert. petat. l. certi condictio, § ſi nummos, ff. eod. tit.*

Nec facit quod repetens mutuum debet articulare
18 ſe eſſe dominum rei mutuatæ, † quia alias illi non competeret actio ex mutuo, *l. 2. §. appellata, §. ſi cert. petat.* Iaſ. *in § ſequens, nu. 12 inſtit. de action.* Vnde iſta qualitas dominij in libello expreſſa erit
19 probanda per articulantem, † l. prætor. §. docere, de vi *bonor. raptor. l. denunciaſſe, § quid tamen, de adult.* Bart. *in l. 1 § item quæſitum, de aqu. quotid. aſtiu. & in l. ex qui reum, quæſt. 1 de publ. iudic.* Bald. *in l. 17. &* 28 *C. hunc accuſar.*

Nam quamuis tenetur mutuans allegare ſe domi-
20 num, † non tamen habet neceſſe probare dominium, cum præſumatur dominus, vt concludit Iaſ. *in § ſequens, n. 12 ver. ſubdit etiam* poſt Fab. *ibid. inſtit. de action.* Nam alias agens ex mutuo vix obtineret, cum enim habeat præſumptionem pro ſe
21 † ſufficit iſtam qualitatem dominij præſumptiuè probari, Iaſ. *in l. ſi à furioſ., in pr. verſ. vnā ex verbis, ff ſi cert. petat.* Vbi etiam quod tunc perdit cauſam, qui non probat illud, ad quod ſe adſtrinxit quando non haberet fundatam intentionem ex præ-
22 ſumptione iuris † Salic. *in l. cum verum, C. de fideic.* cum etiam hic dominium deducatur incidenter, quia principaliter non eſt quæſtio dominij, ſed contractus, quare ſufficiet poſſeſſio ad præſum-
23 ptionem dominij, † quando illud venit in iudicium incidenter, *l. Titi. de ſol. l. 1. C. de proxi. fiſc. l. ob maritorum, C. ne vxor pro marit. l. 1 C. ſi in il. orſc.* & notat in ſpecie Bal. *in l. 2. § appellata, col. 1 ad fin. verſ. præterea hic dominium deducitur ff. ſi cert. petat.*

Quibus adde quod ſi res mutuata fuerit conſumpta non debet admitti exceptio, quod pecunia eſſet aliena, quamuis etiam hoc fateretur mutuans;
24 † Ideò, nō poterit ſe liberare à reſtitutione is, qui mutuum accepit, licet enim à principio tale mutuum non valuerit tanquam de re aliena, tamen per conſumptionem reconciliatur, quod à principio nō valuit, & pro eo incipit competere vtilis actio ex iſto mutuo reconciliato, quod dicitur ad ſimilitudinem eius, qui tanquam reconciliatus ad primæuum ſtatum reducitur, cum iſta conſumptio afferat tantam vtilitatem, quantam ſi à principio fuiſſet factus dominus; Vnde meritò de æquitate teneb itur, Bald. *in l. 2 § appellata, col. 1. ante med. ver. opponitur ad idem, ff ſi cert. petat.* Quamuis
25 † enim ſecundum alios ſtante iſta conſumptione videatur potius condictio ſine cauſa, vel illa, de qua in l. ſi me & Titium, *ff. ſi cert. petat.* Tamē verius eſt dari actionem ex mutuo, vt de magis cōmuni teſtatur *Purpur. in d. l. 2. § appell. col. 3 ad fin. verſ. non tamen eſt recedendum, ff. ſi cert. petat.*

Amplius neque tertius prætendens ſe dominum poſ-
26 ſet impedire reſtitutionem huius rei, † Vnde ſi locator obtineat ius poſſeſſionis, vt quia commodauerit, depoſuerit, vel etiam cōceſſerit precario, & ob id experiatur poſſeſſorio aduerſus denegantem eiuſdem rei reſtitutionem, non erit retardanda executio huius iudicij poſſeſſorij ex eo quod tertius prætendat ſe dominum eiuſdem rei, cum ſatis ſit huic tertio eſſe iura ſua ſalua aduerſus il-
27 lum, qui obtinuerit in iudicio poſſeſſorio, † Dummodo tamen tertius non vellet probare incontinenti ſuum dominium, quia tunc impediretur dicta reſtitutio: Quamuis enim ſpoliatus ante omnia ſit reſtituendus non obſtante exceptione dominij ſpoliatoris, quia dixit ſibi ius propria auctoritate, vnde in eius odium, & pœnam indiſtinctè ei denegatur audientia: tamen iſta ratio ceſſat in tertio rem vendicante, qui audiendus eſt, ſi velit ſuum dominium incontinenti probare vt per *Doctor. in c. veniens, ibi. de teſtib. Beor. dec. 79. n. 1* & latè declarat. Barboſ. *in l. ſi alienam, 12 num. 9 & 10 ff ſol. matrim.* vbi ita intelligit *l. bona fides, ff. depoſit.* de qua etiam Bald. & alij in *l. penult. & in authent. ſed*
28 *iam, C. eod* & dicam infrà *in cap. particulari.** Vbi etiam quando tertius poſſit impedire executionem ſententiæ iam latæ, & quando is, pro quo eſt facienda executio debeat præſtare ſuccumbenti cautionem de reſtituendo rem illi tertio opponenti in caſu, in quo vincat iuxta *l. ſi à quo fundus, ff. de rei vendic.* de qua latè Felin. *in cap. cum ſuper col. 3 in fi. de re iudic. & in cap. veniens 58 de teſtibus.* Couarru *pract. quæſt. cap. 6 num. 3 & cap. 14* Ruin. & Iaſ. *in l. à duobus pr., § ſi ſuper rebus ff. de re iudicat. decis. 326. & 313 p. 2* Franc. *deciſ. 261.* Oſaſc. *deciſ. 37.* Minſing *obſeru. 73 centur. 2* Boer. *dec. 79* Zaſ. Caſtr. *& alij in l ſi alienam, 12 ff. ſolut. matrim.* Iaſ. & Decian. *in l. nam. & ſi fur, ff. ſi cert. petat.*

Item adde quod quando mutuans agit contra tertium poſſeſſorem non habentem cauſam ab ipſo
29 auctore,* tunc tenetur probare ſe eſſe dominum, cum tertius reus conuentus opponere poſſit exceptionem dominij contra ipſum actorem: Contraria autem procedunt, quando ageretur contra mutuatarium ad reſtitutionem mutui, cui in hoc caſu non competet dicta exceptio dominij. Salic. *in l. non vnde, in 1 oppoſit. C. ſi cert. petat.* de communi Menoch. *conſil. 629 in fin. nu. 68 lib. 7.* poſt Bald. *conſil. 486 lib. 1.*

Exemplo agentis hypothecaria contra debitorem,
30 vel eius hæredem, * quo caſu ſatis habet actor, ſi probet rem ſibi hypothecatam fuiſſe poſſeſſam à debitore tempore ipſius contractæ obligationis, Quidquid aliud ſit quando ageretur contra tertiū poſſeſſorem, tunc enim eſt probandum dominium, neque ſufficiet probatio poſſeſſionis, Bocc. *conſ. 112. n. 7 lib. 1.*

Idem dicimus de parentibus tranſeuntibus ad ſecun-
31 das nuptias, contra quos ſufficit filiis,* vt probent bona peruenta ad eos ſecundo nubentes fuiſſe apud defunctum coniugem, qui ea reliquit, non enim qui ſecūdo nupſit poterit opponere aliquā exceptionem dominij contra dictos filios, opponendo, ſcilicet quod coniux, qui ſibi legauit, vel aliter dedit non erat dominus illius rei ſibi datæ, quaſi receperit tāquam ab eo, qui erat dominus, ſatis enim erit quod habens cauſam à teſtatore

poſſit probare bona ſic poſſeſſa fuiſſe à defuncto,
32 atque ita extitiſſe in eius bonis, † Aliud eſt quando prædicti filij agunt contra tertios poſſeſſores, qui dicuntur emiſſe ab illo ſecundo nubente, tūc enim deberent probare, quod petita per eos à tertiis poſſeſſoribus fuerunt in dominio ipſius alienantis, & cōſequenter quod illarum rerum dominium tranſierat ad eoſdem filios poſt ſecundas nuptias Menoch. *conſ.619 col.fin.numer.67 & 68.& conſ.207 n.31.*

Amplius contra dictos tertios poſſeſſores in prædicto caſu alienationis factæ per ſecundo nubentes
33 † non competeret niſi ſola actio rei vendicationis ſecundum opinionem Menoc. *d.conſ.616.n.60. cum ſeq.lib.7.* poſt Io.Nicol.Arelat in l.generaliter *n.141.C. de ſecund. nupt.* Quamvis ſecundum alios daretur etiam condictio ex *l.fœmina, C.eod.tit.* vel cōdictio ſine cauſa, vel hypothecaria vt per Rip.& alios in *d.l.fœmina.*

Quando tamē filij agentes reſtrinxiſſent ſe ex verbis
34 libelli ad actionem rei vendicationis, tunc † non eſſet dubitandum debere probari dominium, vt ſi dictum eſſet relaxari, & reſtitui, cum iſta verba
35 ſignificent rei vendicationem, † Alex *conſ.96 n.3. lib.5.* Dec. *conſ.62.nu.1.* & idem in aliis clauſulis denotantibus intentatam eſſe rei vendicationem, de quibus modo non eſt quæſtio, & alibi Deo dante, dicendum erit, & ponit Specul.de *reſtitut.ſpoliat. § 1 verſ.* & nota Fedet. *conſ.183* Bald. *in l.penult. C.ſi à non compet. iud.* Alex. *conſ.184 col.fin. lib.6.* attendendo tamen in iſtis verbis concluſionem non narrationem libelli Dec. *conſ.62.n.1.*

EPITOME.

INtereſſe ad effectum exhibitionis, & exiſtentia rei, cuius exhibitio petitur quomodo probetur, & de quo tempore de illo debeat conſtare, & quod caſu detur actio ad exhibendum, & quando ad hoc requiſitus poſſit admitti ad iuramentum circa amiſſionem ſcripturarum. ¶ Et quid in eo qui tenetur ad illarum cuſtodiam, & in tertio notario, eorumque ſucceſſoribus. Et de differentia inter eum qui tenetur actione, vel officio iudicis ad d.cuſtodiam. ¶ Nobilitas, & vitæ honeſtas an conſideretur circa iuramentum quod ſcripturæ ſint deperditæ. ¶ Delictum, aut damnum quando præſumatur factum ab eo, qui habet intereſſe. ¶ Cedula producta in officio an ſit de actis. ¶ Et notarius, ſeu eius ſucceſſor teneatur ad illius exhibitionem. ¶ Et an poſſit dici conſtare de intereſſe ſi aliunde creditum probetur. ¶ Et an ſit conſiderabile præiudicium quod tollatur via executiua per non productionem d.cedulę, quamuis poſſit ordinariè agi.

SVMMARIVM.

1 *Actio ad exhibendum quarum actionum ſit preparatoria, & cui ſit danda, & de quo tempore debeat conſtare de intereſſe, n.4.*
2 *Petens exhiberi rē debet dicere eius ſigna ſi poteſt ſcire.*
3 *Sufficit reſponſio velle ſtare libris prout iuris fuerit quando petuntur exhiberi.*
5 *Intereſſe ad effectum exhibitionis an probari poſſit iuramento.*
9 *Exiſtentia rei cuius exhibitio petitur eſt probanda vt quis poſſit cogi ad exhibendum, & de tempore litis motæ, n.7.& 10. Declara vt nu.11.12.& 13.*
8 *Probatio vt non concludat ſufficit quod aliquid ſit poſſibile.*
9 *Tempus eſt probandum præciſè quando de eo controuertitur.*
12 *Agens rei vendicatione contra poſſeſſorem debet probare poſſeſſionem tempore litis conteſtatæ, ſecus ſi agat contra habentem cauſam ab eo.*
14 *Preparatorium eſt de connexis ipſius preparati.*
16 *Exhibitio ſcriptura petitur, vel incidenter in cauſa principali, vel ad preparationem alterius.*
17 *Acta ſunt edenda in qualibet parte iudicij.*
18 *Requiſitus ad exhibendum poteſt admitti ad iuramentum ad probandam amiſſionem ſcripturarum. Intellige vt n.19 & 20.*
21 *Amiſſio inſtrumenti non probatur donec exiſtit imbreuiatura notarij quæ dicitur originale.*
22 *Originalia duo inſtrumentorum poſſunt fieri.*
23 *Iuramentum ſuper amiſſione ſcripturæ magis admittitur in eo qui ad illius cuſtodiam non tenetur num. 28.& 33. Declara dummodo concurrant coniecturæ, & quales debent eſſe, n.29.*
24 *Actio magis obligat quam officium Iudicis.*
25 *Habenti officium Iudicis non ita ſuccurritur ſicut ei qui habet actionem.*
26 *Obligatus actione conſtituitur in mora per interpellationem quod non eſt in eo, qui tenetur officio Iudicis, in quo requiritur litis conteſtatio.*
27 *Iuramento notarij an ſtetur ſuper amiſſione inſtrumenti, & n.54.*
30 *Vſurarius non admittitur ad iuramentum ſuper amiſſione ſcripturarum, & quid in herede.*
31 *Nobilitas & vita honeſtas non conſideratur in cauſa graui, & magni præiudicij circa iuramentum ſuper amiſſione ſcripturarum, n.13 & quando contra talem nobilem, & bona fama adeſſet aliqua ſuſpicio & coniectura, vel præſumptio iuris, nu.36 & 38.& qualis debeat eſſe, n.37.*
32 *In actione ſummaria ad exhibendum quando ſufficiat iuſiurandum quod ſcripturæ fuerunt amiſſæ.*
34 *Ratione magni commodi præſumitur quis peieraturus.*
35 *Iuramentum in ſupplementum denegatur in cauſa magna.*
39 *Delictum, aut damnum præſumitur factum ab eo, qui habet intereſſe.*
40 *Laceratio ſcripturarum præſumitur prouenisse ab illo qui commodum ſentit*
41 *Coniectura ſufficiunt in probando delictum difficilis probationis.*
42 *Tertius quando poſſit cogi ad exhibitionem ſcripturarum, & quæ requirantur, & quid ſi originalia ſunt perdita n.43.*
44 *Edictum de edendo habet locum in ſucceſſoribus vniuerſalibus, non ſingularibus, ad quos tantum recurritur in ſubſidium.*
45 *Acta publica ſunt edenda vnicuique habenti intereſſe.*
46 *Tertius quo caſu admittatur ad iuramentum amiſſionis ſcripturarum, quæ petuntur per eum exhiberi numer.47.*
48 *Dolus & iuramentum in litem ceſſat probata amiſſione eorum quæ petuntur exhiberi.*
49 *Dolus eo ipſo præſumitur quod denegatur exhibitio illius quando quis aliquando habuit.*
50 *Amiſſio eſt quid facti, & eſt probanda.*
51 *Cedula producta in officio eſt de actis.*
52 *Succeſſor notarij tenetur ad cuſtodiam cedulæ in actis exhibitæ, neque excuſabitur volens probare amiſſionem per iuramentum, n.55.*

56 *Intereſſe*

56 *Intereſſe circa depoſitam cedula quomodo probetur*
contra notarium illam non exhibentem, & quod ſi
aliunde poſſet creditum probari.
57 *In connexis non poteſt vna partium approbari, & alia*
reſpui.
58 *Præiudicium & intereſſe probatur ſi agenti tollitur via*
executiua quamuis poſſit ordinariè agere.

CAPVT CCLXII.

ACtio ad exhibendum eſt præparatoria alia-
rum actionum realium, quibus agere quis
1 intendit, † & poriſſimum rei vendicatione *l.1 & l.*
3.§ eſt autem ff.ad exhibend. Antequam tamen quis
cogatur exhibere rem, debet actor dicere ſigna
2 rei, quam petit exhiberi, ſi veriſimiliter illa ſcire
potuit, nam alias non tenetur, *l.3.§ ſi quis noxali,*
ff.ad exhibend. Et ſufficit reſponſio velle ſtare li-
3 bris, prout iuris fuerit, † quando petuntur exhibe-
ri Aym.*de ant.temp.p.1 §.videamus abunde, num.14.*
& 108.quem ſequitur Rot.coram Card.Seraph.23.
Maij 1576.
Datur autem iſta actio cuilibet prætendenti aliquo
4 modo ſua intereſſe rem exhiberi, † quamvia non
ſit dominus, vel quaſi, quod ſummariè cogno-
ſcet Iudex *d.l.3 ad exhib* ita vt duobus temporibus
debeat doceri per agentem de hoc intereſſe, vide-
licet tempore litis conteſtationis, & tempore ſen-
tentiæ ferendæ, quidquid ſit in perſonalibus, quæ
non ſunt ſcriptę in rem in quibus ſatis eſt vel pri-
mo tempore, vel ſecundo intereſſe *l.1 C.de in lit.*
iur.l.ius autem,§.fin.ff.ſi quis cautio.l.inter omnes,in
pr.de furt.l.tigni.7.in fin.& ibi Gloſ.in v.ibidem,ff.ad
exhib. Iaſ.*in §.præterea, col.11 ant.med.verſ.& vos*
5 *addite,n.45 inſtit.de action.* Vbi etiam *nu.46.* † quod
intereſſe ad effectum exhibitionis probari poteſt
ſolo iuramento *l.theſaurus,ad exhib.l.vlt. C.de fid.*
*inſtrum.*Bart.*in l.1.nu.5.C.quemadmod.teſtam.aper.*
Rot.coram R.P.D.Caualerio Valentina *illegitimi-*
tatis 9.Decembris 1609.*in princ.verſ.in hoc caſu.*
Vt autem quis cogi poſſit ad exhibendum non ſo-
lum debet probari intereſſe petentis, vt dictum
6 eſt, † ſed etiam requiritur exiſtentia rei, cuius ex-
hibitio petitur, ita vt etiam probetur dicta exi-
ſtentia de tēpore motæ litis iuxta Gl.*in l.non igno-*
*rabis 4 in verb.fuiſſe,C.ad exh.*Abb.*in c.cum ad ſedē.*
25 col.7 ad fin.verſ.ſi vero allega[illegible] *non poſſediſſe, n.*
7 *15.in fin.de reſtit.ſpoliat.* * cum non ſit conſequen-
tia neceſſaria, quod habuerit ante, ergo etiam
de dicto tempore *l.non hoc,* Cod.*vnd.leg.* ſufficit e-
nim quod aliquid ſit poſſibile, * vt probatio non
8 concludat Bart.*in l.celſus.in fin.ff.de vſucapion.*Cor.
*conſ.181 col.ad fi.lib 4.*Rot.coram Card.Pamphilio.
Ceſaraugustana de Maella 8 Nouembris 1599.dixi
ſupr.c.144 n.24 cu aliis per Aym.*conſ.151 n.14.* Ex
quo enim hoc eſt fundatum in certo & determi-
nato tempore, illud præcisè debet probari ſiue
9 affirmatiuè, ſiue * negatiuè Ang.*conſ.*297 viſis a-
ctis prędictis, ad *med.* Caputaq.[illegible] 24[illegible]
Rot.coram R.P D. Ludouiſio.Parmen.ſtatus 24.
10 Ianuarij 1607.*& in ſpecie de tempore exhibitionis
de qua agimus ita concludit R[illegible] corā R.P.D. Ca-
ualerio Valētina pręcenſę illegitimitatis 9.februa-
rij 1609.Si enim ego cōtra illum, qui à me non ha-
bet cauſam, puta rei vendicatione tamquam contra
11 poſſeſſorem, * & probo quod aliquando poſſedit,
ipſe vero aſſerit ſe non poſſidere præſumitur,
quod non poſſideat niſi tempore litis conteſtatæ
poſſidebat, Quidquid ſit in eo, qui à me cauſam
habuit, videlicet contra commodatarium, depo-
ſitarium, aut creditorem, cui pignoraui, aut ſimi-
les, Nam tales præſumuntur hodie habere, ex quo
ſemel habuerunt, prout diſtinguit Caſtr.*in l.non i-*
12 *gnorabit 4.n.3 in gl.pen.C.ad exhib.* † Dummodo
exiſtentia rei non probetur de recenti paulo ante
litem motam, quod ſufficeret ſecundum Salic.*in*
d.l.non ignorabit n.4.verſ.ego diſtingue.
Iſta tamen debent intelligi, quando principaliter a-
geretur pro vendicatione rei exhibendæ, non
autem quando pendente cauſa principali ſuper
13 ſucceſſione,* legitimitate, aut ſimilibus peteretur
exibitio alicuius inſtrumenti pro fundando iure
petentis, tunc enim iſta petitio eſſet incidens tan-
quam de re neceſſaria ad cauſam principalem, &
non faceret litem nouam, ſed iudicaretur de ea
tanquam de connexa, & dependentibus, à cau-
14 ſa principali, cum * præparatorium ſit de conne-
xis ipſius præparati *l.ordinarij, verſ.ab eodem iudi-*
ce,C.de rei vend. & præparatorium ac præparatum
dicuntur ad inuicem cōtinentia *l.nulli, C.de iud.c.*
e.tit.de ſequeſtr.poſſ. & ita in ſpecie exhibitionis de-
15 clarat * Alex.*conſ.58 circa primum quæſitum, ad fin.*
verſ.quo ad vltimū dubium,n.7 lib.1. quem ſequitur
Rot.coram R.P.D. Caualerio Valentina illegiti-
16 mitatis 9 *Decēbris 1609 verſ.nō placebat reſpōſio.* *
Cum exhibitio ſcripturæ ſemper petatur vel inci-
denter in caſu principalis, vel ad præparationem
alterius Bal.*in l.1 in vlt.col.C.de edēd* & ſic ſemper
erit de dependētibus ab ipſo principali Alexand.
17 *conſ.58 n.7 ad fin.li.1.* † & in qualibet parte iudi-
cij acta edi debent Dec.*in c.1 n.231 de probat.& in*
l.2 n.18 C.de edend.
Verum eſſet quod requiſitus ad exhibendum poſſet
admitti ad iuramentum ad probandum amiſſio-
18 nem ſcripturarum * Gl.*in l.ſicut 5.in ver.illud, C.de*
fid.inſtrumentor.& in l.fin.in ver.ſacramentum,C.ead.
*tit.*Caſtrenſ.*conſ.360 circa primum videtur,in prin.*
in 2.dub.libro 2. Guid. Pap.*quæſt.244 quæſtio in*
cauſa,numero 1.poſt Specul.*de edit.inſtrum.§ poſt-*
19 *quam verſ.illud autem dumodum.* * probato tamen,
caſu amiſſionis per plenam probationem, tunc enim
ſtabitur iuramento de ſcripturis, & aliis rebus de-
perditis Grat.*reſp.23 nume.19.lib.1.*Rimin.*conſ.95.*
num.4 inter reſponſa eiuſdem Grat.*lib.2.*Aym.*conſ.*
286 ad fin.dub.4 latè Seraph.*priuil.iuram.57 nu.3.*
20 cum *ſeq.* * Vol etiam *numer.* 9.requirit probatio-
nem, quod ſcriptura deperdita fuerit in loco, vbi
caſus amiſſionis contigerit concludendo de in-
ſtrumento originali, quod ſi non fuiſſet deper-
21 ditum, † non diceretur amiſſum inſtrumentum,
cum illud poſſet haberi ex imbreuiatura notarij
quę dicitur originale Ruin.*conſ.179 n.lib.1.* Et niſi
22 proponeretur fuiſſe ſcripta duo originalia,* quod
fieri poteſt *l.ſempronius proculus, de leg.2.*& notat
Seraph.*de priuileg.37 num.9.ad med.verſ.quod eti-*
am rurſus.
Magis prædicta haberent locum, quando quis non
teneretur ex aliquo contractu, aut obligatione
curam habere ſcripturæ, quæ petitur exhiberi,
23 * nam tunc admitteretur ad iuramentum, quod
quis offerret præſtare, quod huiuſmodi ſcriptu-
ras tranſmiſit ad aliquem locum, & quod fecit
diligentias pro earum recuperatione, nec eas po-
tuit rehabere Bal.*in l.fin.n.6 in gloſſ.vltim.* Cod.*de*
*fid.inſtr.*Fel.*in c.accepimus,ad fin.n.16 verb.non ob-*
*ſtat.eod.tit,*Burſat.*conſ.285 numer.13 lib.3.* ſequitur

Digitized by Google

Rot.corã R.P.D.Orana.Rom;mercium 14 Octo.1588.
& coram R.P.D. Caualerio.Valeat.pratenſa illegiti-
24 *mitatis 9 Februarij 1609.* † Et eſt ratio,quia per a-
ctionem, quis dicitur magis arcte obligatus,quã
per officium Iudicis *l. qui per colluſionem, §.fin.ff.de*
act.empt.l. quintus de ann. leg.Grat.reſpenſ.21 ad fin.
25 *lib.1.* † Vnde non ita ſuccurritur habenti officium
Iudicis,ſicuti ei,qui habet actionem,cum per eam
dicatur efficacius quæſitum ius , quam per offi-
cium Iudicis. *Gozad. conſ.103 n.18 Decia. in l.1.de*
26 *iuriſd.omn.iud.*Ideo obligatus actione † conſtitui-
tur in mora per interpellationem *l.mora.de vſur.l.*
*ſi ex legati,de verb.oblig.*quod non eſt in eo,qui te-
netur officio Iudicis , quia requiritur litis conte-
ſtatio *Corn.conſ.205 col. pen. in princ.lib.2 poſt Bart.*
27 *& alios in l.cum poſtulaſſem,in princ. de damn.infect.*
Quare nõ ſtabitur iuramento notarij ſuper amiſ-
ſione inſtrumenti cũ teneatur iure actionis *le.de*
Amic.cõſ.101 in fin Bald.in l.vlt.C.de eden. tunc.Io.
28 *And.Abb.& alij per Seraph.priuil.iur.37.n.8. in fi.*
Quod non eſt in eo,qui tenetur ad edendum of-
ficio Iudicis *Bero.conſ. 19 nu.5 lib. 3.* cum aliis per
Burſat.conſ.285 n.13 lib.3.
Ad effectum tamen admittendi aliquem ad tale iu-
ramentum vltra prædicta debent concurrere ali-
29 quæ coniecturæ,† & veriſimilia, de quibus per
*Bald.in l.vlt.in fin.num.25 C.de edend.*Vnde conſi-
derabitur qualitas honeſtatis perſonæ *.Guid.Pap.*
30 *deciſ.244 n.2.*† etiam in hærede eius. qui ſucceſſit
ei , qui non erat bonæ famæ , vt in hærede vſura-
rij,aut ſimilis , quidquid ipſi vſurario hoc negare-
tur , qui non deberet admitti ad huiuſmodi iura-
mentum *Laur.de Rodulph. in tract. de vſur.q.152.p.*
2 tom.7 fol.17.
Declarando tamen prædicta , quando ageretur de
re exigua,& modici præiudicij,ſecus in graui cau-
ſa vbi ageretur de maxima ſucceſſione,& magno
31 præiudicio,† quia nobilitas,& famæ honeſtas non
conſideranda eſſet *Gloſſ. in l.vlt. in verb. ſacramen-*
tum,verſ.item creditur,C.de fid.inſtrumẽt. Becc.conſ.
47 *n.30.Iaſ.in § præterea , nu.55 inſt.de act.*Vbi non
ſolum requirit paruum præiudicium, ſed etiam
32 cauſam ſummariam.† Vnde ſi in iſta actione ſum-
maria ad exhibendum veniret tranſlatio poſſeſ-
ſionis iuxta *l.celſus,§ iulianus,ff.ad exhib.*vel per il-
lam damnaretur reus,nõ ſufficeret iſta ſemiplena
probatio per iuramentum *Bart. in extrauag. ad re-*
primendum in ver. ſummarie,verb. circa modum pro-
33 *bandi.* † Et ſtante magno præiudicio quod nõ at-
tendatur iuramentum , & bona famæ,& nobilitas
iurantis ſuper amiſſione ſcripturarum ſeruat *Rot.*
coram R.P.D. Caualerio Valentana illegitimitatis 9.
Decembris 1609 verſ. verum quia dominus raymun-
dus & bene declarat *Caſtr. conſ. 360. circa primum*
videtur, in pr.in 2. quæſt.in fin.verſ.ſed vbi ageretur
lib.2 per text. *in l.ſi quis ex argentariis , § fin.ff.de*
edend. Specul.de pign. § 1 verſ. & nota quod ſi credi-
34 *tor.Aym.conſ.947 num.6.* † Quaſi præſumatur quis
ratione magni commodi peieraturus *Becc. conſ.*
47 *nu.30.*Prout dicimus de iuramento in ſupple-
35 mentum quod denegatur in cauſa magna *Alex.*†
conſ.29 verſ.in- lu,n.10 lib.5.
Minus eſſet dubitandum , quod non ſit locus præfa-
to iuramento,quod contra talem bonæ opinionis,
nobilitatis , & famæ adeſſet aliqua ſuſpicio,
36 † vel coniectura *Caſtr.in l.ſi quis ex argentariis, §.*
prætor ait,ff.de edend.Put.deciſ. 95 n.4 lib.1 Vnde a-
lias *Rot.coram R.P.D.Caualerio Valentina legitimi-*
*tatis 9.Decembr.1609.*Recedẽdo à deciſione prius
facta *in eadem cauſa 9 Februar. 1609 coram eodem.*
Dixit denegandum eſſe iſtud iuramentum etiam
37 nobili viro & bonæ conditionis, † qui prætende-
bat per iuſiurandum probari amiſſionem diſpẽſa-
tionis, quæ dicebatur fuiſſe regiſtrata in libro e-
xiſtente in eius domo, in quo libro aderant ali-
qua folia lacerata, inter quæ deficiebat dicta di-
ſpenſatio, licet non probaretur hanc lacerratio-
nem ab eo fuiſſe factam, cum oriatur ex hoc ali-
qua ſuſpitio ratione deficientis ſcripturæ, cuius
intereſſe ſpectabat ad ipſum, contra quem ageba-
tur de magna ſucceſſione,& præiudicio. Quamuis
in d. libro reperirentur lacerata aliæ diſpenſatio-
nes , in quibus aliæ perſonæ poterant habere in-
tereſſe , & quamuis non probaretur fuiſſe factam
lacerationem, dum libri exiſterent in d.domo,&
quod potuerit illa fieri antea, vel poſt, & licet li-
bri fuerint delati in domum, quam ipſe inhabita-
bat ab aliis , qui ibidem in ſimul cum eo habita-
bant , etiam quod non conſtaret, quod ipſe ſciue-
rit hos libros adeſſe in d.domo, ſtante quod age-
batur de cauſa maxima , quæ facit vt denegetur
iuramentum *Iaſ.§ præterea, n.53 Inſtit.de act.cũ aliis*
38 *ſupra allegatis.* Præſertim † vbi adeſt præſumptio
iuris contra aliquem *Bart. in l.inter omne.47 § re-*
cte col.1 in fin. verſ.quæro circa voluntatem, n.2 vſque
ad n.4 ff.de furt.Put.deciſ.65 n.4.lib.2.
Et faciunt quæ dicuntur de præſumendo delictum
aut damnum datum ab eo , qui habet intereſſe,
39 † & commodum ſentit abſque alia probatione
*Bart.in l.fin.n.5 de quæſt.*Et de laceratione,aut ſub-
tractione ſcripturarum quod præſumatur facta ad
inſtantiam partis contrariæ quæ commodum ſen-
40 tiebat,† ex *Rot. & aliis* dixi *in add.ad deciſ.84 n.5*
vſque ad nu.7 Gonzal.ad regul.8 cancell.in prob.§.7.
n.161. Et de probando delictum quando ciuiliter
41 agitur per coniecturas , † maxime in iis quæ ſunt
difficilis probationis, vt falſitas,laceratio,& ſimi-
lia *Capyciq. deciſ.4 part.2 Bert.deciſ.119 n.15 ad fi.*
Quod etiam eſt in ſigillo , contra quod cum oppo-
neretur continere depreſſiones , & nomen dele-
tum, & litteratum circulum depreſſum , Tamen
verius eſt hoc non obſtare , quando iſtud potuit
procedere ab eo penes quem vltimo loco fuit
antequam in actis produceretur ad notata per
*Bald.in l.ſi vnus , nu.7 vbi Alex.C. de teſtam.*Quæ
præſumptio magis videretur vrgere , ſi alteratio
ſimilis ſigilli potuit illi ſoli prodeſſe *Curt. Sen.cõſ.*
55 in fin.verſ.ſic etiã ex perſona producentis. Surd. cõſ.
312 num.6 Rot. quæ omnia ſupra dicta ſequitur in
ſpecie ſigilli *coram R.P.D.Caualerio Valiſletan.*
matrimon.12 Iunij 1621. Vbi etiam quod in om-
nem euentum talis retentio operatur vt huiuſ-
modi vitium non poſſit imputari litiganti cum eo
ex adductis per *Bald. in l.1 nu.4 verſ. quæro hic lo-*
quitur C. de fid.inſtrum.Fel.in c.ex litteris,n.15 verſ.
nota quarto,eod.tit.
Vltimo notandum eſt quod reſpecto tertij , non ha-
bebunt locum , quæ ſupradicta ſunt de exhibitio-
42 ne ſcripturarum. † Nam ad hoc,vt poſſim petere
cogi tertium ad illarum exhibitionem requiritur
quod fuerint per eum confectæ me mandante,
Non enim tunc ſumus in caſu , in quo petens ex-
hiberi ſcripturas velit illis vti contra eundem ter-
tium , ſed contra alium , Vnde tertius poterit e-
dere ſi vult,non autem cogitur ſi illas nõ confecit
mandato eius, qui petit editionẽ fieri,vt declarat,
Gloſſ.

Digitized by Google

Gloſſ.in l.in fraudem 45 §.à debitore,in verb.edi.ad fi. ff.de iur.fiſc. Abb.in c.1 col.6 in princ.verſ.vnde dico quod contra hoc d.Eluer,n.23 de probat.

Quod etiam ampliatur in ſcriptura ab initio origi-
naliter facta me mandante, dummodo aliunde
poſſet haberi,ſi enim notarius fuerit à me rogatus
de certo contractu, & talis ſcriptura quomodo-
cunque peruenisſet ad tertium, tunc talis tertius
non poterit cogi ad illius exhibitionem, ſi adſit
43 hæres notarij, † Quidquid aliud ſit quando eſſent
deperdita originalia, vel aliunde non poſſet ha-
beri, quia tunc etiam tertius cogendus eſſet exhi-
bere,vt in ſpecie concludit *Alex.cons.58 circa pri-
mum quæſitum ad fi.verſ.viſi originalia ſub n.3.li.1.*
44 Edictum enim de edendo habet locum in ſucceſ-
ſoribus vniuerſalibus, licet non ſint eiuſdem pro-
feſſionis, nō autem in ſucceſſoribus ſingularibus,
cùm ad eos tātum recurratur in ſubſidium vtili a-
ctione, & ſic ſucceſſor notarij tenebitur edere
protocolla,ſicut ipſemet notarius,cum hæres om-
nino debeat fungi iure defuncti *Bart.in l.quadam,*
45 *nihil. intereſt, in pr.ff.de edend.* † Quamuis aliud
ſit in actis publicis, in quibus eſt ſpeciale, vt illa
edi debeant vnicuique cuius intereſt *Gl. in l.2.§. diuus.el.1 in verb.agitur, de iur.fiſc. Cin. in l.2. C.de edend. Io.And.ad Specul. in rub.de inſtrum.edit.*

Ex quo ſequitur quod in caſibus, in quibus poſſet a-
gi contra tertium ad exhibendum actione man-
46 dati,vel alia actione,non ſufficeret,quod† tertius
vellet per ſuum iuramentum probare amiſſionem
ſcripturę, quæ petitur exhiberi, tunc enim re-
quirerentur probationes manifeſtiſſimæ *l. ſi cre-
ditor.C.de pign.act. Alex d.conſ.58.col.pen.in pri.n.5.*
47 *lib.1.* Quidquid † aliud ſit quando quis non tene-
retur ad exhibendum iure actionis, ſed officio Iu-
dicis ex edicto prætoris de edendo ex quo oritur
officium Iudicis *l.ſi quis ex argentariis, §.ex hoc e-
dicto,ff.de edend.l.1 C.eod.tit.* Tunc enim poſſet ſolo
ſacramento probari omiſſio rei *Glo.in c.cū olim.el 2 in v.ſine reprehenſione, de priuileg.Bart.in l.ſi quis ex argentariis,& pen.de edēd.& in l.huiuſmodi,§.ſi ita*
48 *de leg 1.*† Adeo vt probata amiſſione tam per iuſ-
iurandum,quàm per alias probationes ceſſare de-
beat dolus, & per conſequens etiam iuramentum
in litem *l.ſi quando, C.vnde vi.c.fin.quod met. cau. Alexan.conſ.58 n.5.col.2 li.1 in pr.ver.& per prædicta,*
49 *lib.1.** licet ſi non eſſet probata amiſſio ſcripturæ,
præſumeretur dolus eo ipſo quod denegatur ex-
hibitio illius, cum enim aliquando habuerit,cre-
ditur apud eum extare,ideo tenetur ad exhibitio-
50 nem *l.ſi procuratorem,§ fin.ff.mandat.** Quaſi amiſ-
ſio non præſumitur tanquam quid facti, vnde erit
probanda *l.non ignorabit.C.de edend.Caſtr.conſ.301. ad bene examinandum.num.5 ſuper 4.dub.ad fi.lib.1. Aym.cons.112 n.17 Natt.cons.* 166.nu.12 latè *Surd. cons.109 n.9 lib. 1.*

Alias materias ſimilium exhibitionum adduxi ſupra
c.71 quibus addendum eſt circa ea quæ dicta ſunt
de notario, quod alias concluſum fuit illum tene-
ri ad exhibitionem cedulæ in actis exhibitæ, ſta-
tim enim quod eſt producta in eius officio eſt de
51 actis † *vbi Cagnol.num.53 C.de edend.* Vnde ratione
ſui officij tenebatur cuſtodire, & partibus exhi-
bere,alias ad intereſſe *Deci.in c.1 num.47 & 53. de*
52 *probat.** Quod ampliatur etiam in ſucceſſore offi-
cij,qui tenetur ad eandem cuſtodiam,ad quā præ-
deceſſor, *l.ſi quis argentarius 6 d. § cogentur, ff. de edend.* Neque eum excuſabit iuramentum fuiſſe
d.cedulam deperditam, & quod facta diligenti
inquiſitione non adſit inter alias ſcripturas iuxta
l.fin.§ ſi autem,C.de iur.deliber. cum multis de qui-
bus per *Aret.conſ.120 n.2 poſt Gloſſ. in c.cum olim. el.1 quod eſt 12 in ver.ſine reprehenſione, ante fi.vers.*
53 *dic. quod per init.de priuil.* † Quia iſta procedunt
quando exhibitio petitur officio Iudicis ab eo,qui
non tenetur cuſtodire acta: Nam aliud eſt in no-
tario, qui ad huiuſmodi cuſtodiam tenetur, vnde
non excuſabitur niſi plenè probet amiſſionem ali-
54 ter quam per iuramētum,† Ita vt ſtante obligatio-
ne cuſtodiæ potius culpa, & occulta præſumatur
Bart.in l.ſi quis argentarius, § at & heredi nnn. 2 ff. de edend.Grat. conſ.25 nu.19 lib.1 Goz.conſ.17 nu.11.
55 cum aliis de quibus ſupra *n.27.*† Et ita in ſpecie ce-
dulæ ſoluit Rot.coram Card. Pamphilio Romana
depoſiti 9.Iunij 1595.

De intereſſe autem in d.caſu conſtabat, quia non
poterant recuperari à Monte pietatis pecuniæ, ad
quas non tenebatur mons niſi ex cedula, & vigo-
re mandati Iudicis in calce cedulæ deſcribendi
iuxta formam ſuæ obligationis *l. vbi 8. vbi Ale-*
56 *xand.ff.de edēd.* Ita vt neq;ceſſet intereſſe,† quam-
uis aliunde creditum poſſit probari, Nam ex li-
bris montium vbi fuit factum depoſitum non po-
teſt ſatisfieri, cum debeat etiam acceptare ſolu-
tiones huius crediti deſcriptas in d.libris tanquam
57 connexas,† quas creditor redarguit velut falſas,&
ſolutas vigore mandatorum falſorum *Bart. in l. quadam n.2 in fi.§ nummularios, ff.de edend.Aym. conſ.275 num.4.*

Et quatenus probaretur creditum, non adeſt via exe-
cutiua contra montem depoſitarium, quæ aderat
58 vigore d.cedulæ, † vnde ſatis dicitur adeſſe præ-
iudicium, cum alias deberet agi via ordinaria per
tres conformes, vltra quod in cedula annotantur
ſolutiones, & mandata ex quibus facilius poteſt
cognoſci falſitas,& cuius culpa proceſſerit vt per
Rot.coram Cardin.Pamphilio Romana *depoſiti* 5.
Iunij 2594.

EPITOME.

PRædia, parietes & ſimilia quæ ſunt in medio quādo præſumantur eſſe cuius ſunt extremitates. ¶Ex feneſtra exiſtēte in muro quo caſu colligatur dominiū parietis. ¶Sententia lata ſecundū relationem periti communiter electi,vel per Iudicem an admittat appellationem. ¶ Peritorū dicta quādo poſſint corrigi, & ab illorum relatione detur reſtitutio in integrum. ¶Appellatio an prohibeatur in caſibus,in quibus non eſſet admittenda ſtāte notoria iniuſtitia,& nullitate. ¶ Relatio periti, & ſententia Iudicis iuxta conſilium alterius an valeat. ¶Ratione notorij an poſſit omitti iudicium peritorum, quamuis ſtatutum prohibeat ſine illis iudicari.

SVMMARIVM.

1 *Parietes dicuntur liberi & proprie eius,qui habet feneſtras,ligna,& alia transforantia totum murum.*
2 *Murus exiſtens intra parietes proprios an cenſeatur etiam eius cuius ſunt parietes.*
3 *Paries communis in extremitatibus præſumitur eſſe etiam communis in medio.*
4 *Media dicuntur eſſe illius, cuius ſunt extrema.*
5 *Prædia ſunt præſumenda feudalia ſi ea quæ ſunt circumcirca ſunt talia.*

6 *Paries cõtentioſus coniectus alteri parieti quando credatur proprie eſſe illius, cuius eſt non contentioſus.*
7 *Nemo poteſt in alieno pariete aliquid immittere.*
8 *Seruitus non praſumitur.*
9 *Ex feneſtra exiſtente in muro contentioſo colligitur ſignum dominy d. muri. Intellige vt n.10.12.& 13.*
11 *Vſus parietis in quo conſiſtat.*
14 *Sententia lata ſecundum relationem periti communiter electi an admittat appellationem & n.16. Et quid in iudicio peritorum aſſumpto à Iudice, n.15.*
17 *Retractatio per viam querela ſemper datur etiam in caſibus in quibus non poteſt appellari.*
18 *Iudex non impeditur dicta peritorum corrigere interrogando peritiores. Declara vt n.19.*
20 *Periti an ſint Iudices, vel teſtes.*
21 *Imperitia iudicis, vel periti quando poſſit corrigi.*
22 *Approbans teſtem dicitur perſonam non dictum approbare.*
23 *Probatio peritorum eſt fallax, & debet exquiri certitudo maior quam haberi poſſit.*
24 *Reſtitutio in integrum an ſit danda à relatione peritorum.*
25 *Relatio periti iuxta iudicium alterius quando ſit nulla. Et qui in ſententia iuxta conſilium ab alio ferendum num.26.*
27 *Appellatio eſt admittenda etiam in caſibus in quibus, de iure alias illa prohiberetur ſtante notoria iniuſtitia & nullitate.*
20 *Ratione notory poteſt omitti iudicium peritorum quamuis ſtatutum prohiberet iudicari ſi non adhibeantur periti.*

CAPVT CCLXIII.

IN propoſita facti ſpecie ſunt firmandę infraſcriptæ concluſiones quatum prima eſt, quod
1 † parietes dicuntur liberi, & proprij ipſius, qui habet feneſtras, tigna, trabes & alia transforātia totum parietem quæ cum facta reperiuntur debent pręſumi eſſe in caſu licito, & permiſſo, ac in re propria, cum alias non licuiſſet illa facere. vt notatur in l. *quidam hibernus, de ſeruit. vrba. prædior.* declarat *Caſtr. conſ.334 incipiendo à ſecundo, n.1 & 2 li.2. Pariſ. conſ.16 n.10 lib.4 Ruin. conſ.53 n.6 lib.2.*

Secunda Concluſio. Murus exiſtens intra tales parie-
2 tes proprios, † & liberos alicuius cenſetur etiam eſſe proprius illius ſi eſt factus eodem tempore cum dictis domibus, & parietibus, & ex eadem materia, & recta linea inter pręfatas domos, & parietes, Cum enim extremitates ſunt propriæ, cenſendum eſt etiam parietem, qui eſt in medio illaſum eſſe proprium, & cenſeri eiuſdem naturæ,
3 cuius ſunt extrema, & de ea participare, † prout etiam dicimus quando paries eſſet communis in extremitatibus præſumi quoque eſſe communem in medio vt concludit *Soc. conſ. 44 in cauſa auguſtini, colum. 2 poſt pr. vers. ſed hic ſupereſt. d ffinitas, num.7 lib.4 Sim. de præt. conſ. 73 num.18 Surd. conſi. 126 numer. 12 vſque ad numer. 15 lib.1 Menoch. præſumpt. 73 n.19 lib.6. Handed. conſ. 80 num. 13 lib 1.* Et
4 generale † eſt vt media præſumantur eſſe illius, cuius ſunt extrema *Menoch. conſ. 1101. n.5 lib.11* Vbi etiam de prædiis, quæ præſumentur feudalia,
5 † quando conſtat ea quæ ſunt circum circa eſſe feudalia *Idem Menoch. præſumpt. 91 n. 63 li.3* prout etiam quando paries contentioſus eſt coniunctus alteri parieti alicuius proprij eadem magnitudi-
6 ne † quam groſſitiem appellant, creditur eſſe proprius illius, cuius eſt non contentioſus *Cret. conſ. 553 n.17 & 18 lib.2 Menoch. præſumpt. 73. nu.18. verſ. duodecimum eſt ſignum, lib.6.*

Et prædictis confert, quia ſi in huiuſmodi caſu murus
7 non eſſet proprius, † dicendum eſſet illas iunctuſas, & colligationes factas fuiſſe iure ſeruitutis, cum aliàs nemo poſſit quidquam immittere in alienum *l. quemadmodũ. § ſi protectum. ff. ad leg. Aqui. l. qui vitem, §. ad ianuã, ff. quod vi aut clam. Boer. cõſ.*
8 *5 num.14.* † Vnde cum ſeruitus non præſumatur, potius credendum eſt iniunctionem fuiſſe factam iure proprio, & murum etiam eſſe eius, qui eſt dominus aliorum parietum, quibus iſte fuit hinc inde colligatus, & iniunctus *Surd.* in ſpecie *conſil. 129. n.14 lib.1.*

Tertia Concluſio. Ex feneſtra exiſtente in muro
9 contentioſo * colligitur ſignum domini d. muri ad fauorem ipſius *Cepoll. de ſeruit. vrb. præd. c. 40. n. 13 tom.6 p.2 fol.* 195. Intelligendo tamen, dummodo non ſimus in domo ſolita locari, & in caſu in quo non adeſt perforatio totius muri, Tunc enim non poteſt præſupponi aliqua notitia ipſius
10 domini domus, † Vnde cum potuerit illa feneſtra haberi clam, & ignorante vicino, non probatur ex hoc dictum parietem eſſe proprium habentis talem feneſtram; Maxime quia in ea non ſtat
11 vſus parietis, † ſed in ſuſtentatione onerum ferendorum, & tignorum immittendorum *l. ſicut. §.1 ff. ſi ſeruitut. vendic.* & in terminis ita declarat *Caſtr.*
12 *conſ.334. incipiendo à ſecundo, ante fi. verſ. & ſic patet reſponſio, lib.2* ſequitur *Menoch. præſumpt. 73 n.12. in fin. lib.6 Surd. conſ.126 num.2 & 3 lib. 3.* Maximè quando talis feneſtra non perforans totum mu-
13 rum non eſt antiqua, † neque facta eodem tempore, quo paries ipſe fuit fabricatus, Tunc enim magis præſumitur, quod fuerit conſtructa clam, & inſcio domino *Idem Surd. d. conſ. 126 n.24. & 25. lib.1.*

Quarta Concluſio. Sententia lata ſecundum rela-
14 tionem tertij periti communiter electi † non admittit appellationem, ita vt amplius non poſſit retractari *Abb. in cap. propoſuiſti. de probation. Iaſ. in repetit. l. admonendi, nu.43 colum.13. poſt. med. verſ. ex iſtis ego infero. & ibi Purpur. col.8 ad med. verſ. nec huic rationi, n.46 de iureiur. Roman. Iun. conſ.71 n.31. lib.1.* Quaſi tunc probationes priuilegiatæ procedant de mera voluntate partium, quibus eſt im-
15 putandum, Quidquid † aliud ſit, quando iudicium Peritorum aſſumeretur, Iudice inuitis litigantibus, tunc enim tales probationes priuilegiatæ non facerent præiudicium, ſed ſemper poſſet retractari ſententia per peritiores, nulla habita conſideratione rei iudicatæ *Idem Roman. Iun. conſ.212 nu.19 lib.3 Marant. in prax. act.3 p.6 num. 11 Necone. in l. qui Romæ, § duo fratres numero 105. ff. de verb. obligat.*

Verum cõtrariam opinionem tanquam magis com-
16 munem ſequitur * *Dec. conſ.287 non leuis perplexitas. in fin. nu.12 Roman. conſ.128. pro plena diſcuſſione ad fin. num.15 Laffred. deciſ.241 incip. interlocutor o arn. Aret. conſ.110 clariſſime. col. vltim. in princ. verſ. ſed videt. Io. de Amic. conſil.102 num.9 And. Barbat. de Cardin legat. de later. q.2 num.11. tom.13 p.1. fol.* 15. *Menoch. conſ.343. n.27 & 30 lib. 4.* latè *Felin. in cap. propoſuiſti 4 col. penult. ad med. n.10. vſque ad nu 12. de proba.* * Cum ſemper etiam in caſibus, in quibus non poteſt appellari, detur retractio per viam querelæ oſtendendo iniquitatem periti *Angel. in l.*

2, in

18 *l.in fin.C.ſi maior.factus alienat.reſcind.non poſſ.*† Et nunquam iu-
dex impeditur dicta peritorum corrigere interro-
gando peritiores Bar.in *l.arbitria.ad tred.n.4 verſi.*
committitur enim nonnunquam ff.qui ſatiſd.cogãt.Fe-
lin.in d.c.propoſuiſt.in fi.verſ.fact.quod notat.de pro-
19 *bation.*† Vbi tamen intelligit dummodo Iudex v-
tatur moderamine in adhibendo peritiores quia
eius officium eſt reſecare infinitatẽ *c.cum in mul-*
tis de reſcript.in 6 ſecũdum Anan.in c.ſignificaſti,il 2
20 *colum.7.in princ.numer.20.de homicid.* * Vbi etiam
quod iſti periti ſunt quaſi Iudices, non propriè te-
ſtes *l.certi iuris.C.de iudic.quia iudicanta de praſcrip.*
21 *Surd.conſi.452.nu.30.lib.* 4. † Vnde eorum impe-
ritia poterit ſemper corrigi per magis peritum,ſi-
cut imperitia veri Iudicis *l.1.de appellat.*& latè ex-
22 plicat Io.de Amic.*conſi.102.nu.16.*† Exemplo ap-
probantis teſtes qui dicitur illos approbare quo
ad eorum perſonam,non autem quo ad teſtimo-
nium Pariſ.*conſi.88.nu.84.lib.3.Menoch.conſi.343.n.*
38.lib.3.
Maximè quando ſumus in probatione , quæ de ſui
23 natura eſt fallax,†vt iſta peritorum,quaſi tunc de-
beat exquiri certitudo maior, quam haberi poſſit,
& diligentior quàm aliàs,Ita vt Iudex ſemper de-
beat laborare in probatione,quæ fit per peritiam,
vt poſſit habere maiorem certitudinem *Aret.conſ.*
142.colum.antepenult.in princ.n.21.verſi.iſta concluſio
probatur.
Vnde ſemper quando iuſta cauſa allegatur,ex qua ar-
24 gui poſſit imperitia,†&iniuſtitia ex relatione pe-
ritorum,poterit peti reſtitutio in integrum quæ à
Principe eſt concedenda , cui in tali caſu videtur
poteſtas reſeruata Abb.in *c.2.de purgat.vulg.Alber.*
in prohem.digeſt.in pr.& in prima conſtit.C.Dec.in c.
propoſuiſti.colum.vlt.in princ.verſ.ſi tamen iuſta,3 nu.
in fi.de probation.
Quinta concluſio.Relatio periti eſt nulla quando ſe
25 refert ad iudicium illius,† qui non fuit electus à
partibus,cum etiam in caſibus, in quibus valeret
ſententia iuxta conſilium,ſeu iudicium ferendum
ab aliquo ſemper illa eſſet nulla ſi prius idem con-
ſilium non eſt productum in actis,cum debeat li-
quere Iudici id,ſuper quo vult ſe fundare ad ſen-
26 tentiam promulgandam , † quidquid aliud ſit
quando deberet iudicari ſecundum conſilium ſa-
pientis infra certum diem.&ſapiens nimis proro-
garet,quo caſu poſſet ad euitandam pœnam ferri
ſententia iuxta conſilium ferendum etiam non
productum in actis,vt latè declarat Alex.*conſi.185.*
vis.in titulo quaeſtionis.col.fi.in pr.verſi.quo ad vltimum
dubium.lib.2.poſt Salic.in l.cum iudex de ſent.& in-
*terlocutor.omn.iudic.*Bal.in *l.1.col.2.n.3.in glo.2.C.de*
ſent.ex breuic.recitand.Butr.in c.quia venerabilis.§.
quia vero in pr.de exception.Imol.in l.1.§.ſi quis ita.
n.40.cum ſeq.ff.de verb.oblig.
Ex iſtis colligitur conſtare de euidenti iniuſtitia rela-
tionis periti dum declarauit parietem non eſſe e-
ius cuius ſint extremitates,cum obſtẽt ea,quæ ſu-
prà dicta ſunt *in prima& ſecunda concluſione*, Ita vt
non poſſit dicta relatio iuſtificari ex prætenſa fe-
neſtra,quæ tanquam de recenti,& non perforans
totum murum , & facta in domo ſolita locari non
probat aliquod dominium,vt *in tertia concluſione*;
Adeo vt etiam ſit concedenda appellatio,ſeu re-
curſus à relatione eiuſdem periti quamvis com-
muniter electi.*vt in quarta concluſione verſ.virũ cõ-*
*trarium.*Cum præſertim dicta relatio non fuerit o-
mnimo perfecta tanquam ſe referens ad definitio-
nem,& conſcientiam, & conſilium Iudicis , vt *in*
quinta concluſione,dictum fuit, Et quatenus poſſet
dubitari an ſit locus appellationi iuxta adducta *in*
27 *quarta concluſione in princ.*† Tamen in caſu noſtro
non erit ambigendum , cum conſtet de noto in
nullitate relationis,& ſententiæ in ea ſe fundantis
tam ex viſione loci,quam ex aliis in actis produ-
ctis,quibus ſtantibus erit admittenda appellatio
etiam in caſibus,in quibus alias de iure illa prohi-
beretur etiam ad vtrumque effectum Alex. *conſil.*
77.in caſu,& lite vertante.col.pen.lib.2 Natt.conſi.51
*n.21.*Bal.in *l.vnic.col.2 verſi.denno quaro.C.ſi de mo-*
ment poſſeſ.& ibi Cantard.limit.9 Menoc.de adipiſc.
*remed.4.nu.850.*cum aliis quos adduxi *ſupr.c. 41.*
28 *nu.7.& 31.& dec.102 n.4.* † Ita vt etiam ratione
notorij omitti poſſit iudicium peritorum, quam-
vis ſtatutum prohiberet iudicari ſi non adhibean-
tur periti *Bald.in l 1.oppoſi.4.in fi. verſic.ex hoc pona*
duas concluſiones.C.vt qua deſ.aduoc.Felin. in c pro-
poſuiſti 4.in fi.verſi.vltima in hac materia de probat.

EPITOME.

HÆres promittens ſoluere legata an cenſeatur renunciaſſe beneficio inuẽtarij. ¶Et quid ſtãte clauſula, Inſolidum, obligatione omnium bonorum præſentium , & futurorum, promiſſione de indemnitate , vel de integrè ſatisfaciendo cum renunciatione iurata,& omni legum auxilio , & ſimilibus clauſulis ¶ Verba quando ſint intelligenda ſecundum diſpoſitionem iuris,vel naturam rei. ¶ Hæres promittens ſoluere,vel ſoluens vnum ex legatis inutilibus,vel ante diem an teneatur ad ſolutionem aliorum,& quid reſpectu loci. ¶Approbatio actus,ſeu teſtamenti vt valeat in vim pacti quid debeat continere,& an requiratur præſentia partis. ¶ Et quando noceat hæredi reſpectu perſonarum incapacium quibus relictum eſt. ¶Et an debeat eſſe actus non omnino nullus , vt confirmatio operetur. ¶Et an poſt approbationem ſemel factam detur amplius reprobatio. ¶In iudicio poſſeſſorio quando ſit permiſſum opponere incapacitatem hæredis,vel teſtatoris. ¶Exceptio dominij an admittatur in poſſeſſorio ſaluiani. ¶Executio inſtrumenti an retardetur per exceptionem ſimulationis & enormiſſimæ læſionis. ¶Defectus legitimitatis quãdo ſit reſeruandus in iudicio petitorio ¶Filius inſtitutus tanquam legitimatus an debeatur immitti in poſſeſſionem,&ſufficiat ei oſtendere priuilegium legitimationis.

SVMMARIVM.

1 *Inuentarij remiſſa an cenſeatur facta per promiſſionem hæredis de ſoluenda legatum.Intellige vt n.7 & 18.*
2 *Promiſſio abſoluta continet omnes conditiones à iura inductas.*
3 *Promittens reſtituere dotem intelligitur ſalua ſua portione per ſtatutum delata.Declara vt nume. 13.14. & 17.*
4 *Verba ſunt intelligenda ſecundum diſpoſitionem iuris, & naturam rei.*
5 *Approbans teſtamentum non prohibetur vti beneficio inuentarij.*
6 *Promiſſio ſimplex,& indefinita non tollit priuilegium ſibi competens.& n.23.*
8 *Promittens ſoluere legata cum clauſula* inſolidum *non innatur priuilegio inuentarij. Idem in obligatione*

omnium bonorum ſuorum præſentium, & futurorum, n.9. Intellige vt n.15.

15 *Exceptio inuentarij tollitur ſi hæres promittat integrè ſatisfacere.*

13 *Hæres promittens ſoluere integra legata dicitur renunciare falcidiæ.*

12 *Faciens mentionem de integris fructibus non deducit expenſas.*

91 *Certa ſcientia in dubio non præſumitur.*

19 *Hæres promittens de indemnitate, vel obligans bona propria, ſeu renuncians omni legum auxilio, vel iurans promiſſa præſtare videtur renunciare exceptionis inuentarij.*

20 *Promittens certam quantitatem legatam ſoluere non habet beneficium inuentarij.*

21 *Debitum hæreditarium reformatum ex noua conuentione hæredis tollit priuilegium inuentarij. Declara dũmodo agatur ex contractu reformato. n.28. & 29.*

22 *Promittens ſoluere non videtur renunciare priuilegio, ne conueniatur niſi in quantum facere poteſt.*

24 *Hæres adeundo non videtur conſentire ſe teneri niſi quatenus lex diſponat.*

25 *Hæres promittens ſoluere vel ſoluens vnum ex legatis inutilibus non cogitur ad ſolutionem alteram.*

26 *Soluens aliqua legata ante diem non tenetur alia ſoluere. Et an idem ſit reſpectu loci. n.27.*

30 *Promiſſio & approbatio hæredis quando ei noceat reſpectu perſonarum incapacium, quibus relictum eſt.*

32 *Approbatio actus vt valeat in vim pacti debet cõtinere omnia neceſſaria ad validitatem conuentionis, & an requiratur præſentia legatarij circa approbationem legati ad eius fauorem factam.*

33 *Confirmatio hæredis vt valeat requiritur quod actus non ſit omnino nullus, & quod diſpoſitio non ſit captatoria.*

34 *Per approbationem ſemel factam ab hærede non datur amplius reprobatio etiam in alia cauſa, & inter diuerſas perſonas. & n.35.*

36 *Approbatio teſtam̃ti facta per hæredem quando proſit abſentibus & requiratur præſentia nu.37 & 38.*

39 *In iudicio poſſeſſorio eſt permiſſum opponere incapacitatem hæredis. Intellige in ea que poteſt incontinenti probari n.40.*

41 *Immiſſio in poſſeſſionem impeditur ſi excipiatur teſtatorem non potuiſſe teſtari ſi talis probatio incontinenti offeratur.*

42 *Exceptio dominij probati incontinenti, vel probandi admittitur in poſſeſſorio ſummario.*

43 *Executio inſtrumẽti nõ retardatur quamvis fuerit exceptum de enormiſſima læſione. Declara vt n.44.*

45 *Simulatio clara retardat executionem inſtrumenti.*

46 *Immiſſio in poſſeſſionem an ſit concedenda filio hærede inſtituto in teſtamento, in quo pater illum tanquam legitimatum inſtituit. Et an ſufficiat hæredi oſtendere priuilegium legitimationis. n.47. 49 & 50.*

48 *Quod non accipit robur ex ipſo teſtamento liquidi probandum eſt, atque habet executionem, prout teſtamentum.*

51 *Defectus legitimitatis quando ſit reſeruandus in iudicio petitorio n.52. & 53.*

CAP. CCLXIV.

1 PRomiſſio hæredis de ſoluendo legatum non operatur remiſſionem inuentarij. † quaſi illa obligatio ſit intelligenda, prout de iure, & ſaluo beneficio ſibi competente abſque eo quod actio antiqua fuerit nouata iuxta doctrinam Bald. in *l. ſi.*
num.2. C. ad leg falc. Affl. dec.359. num.13. cum alijs, quos adduxi *ſupra c.34. n.28. vſque ad n.34. Cuman. conſi.109. col. penult. n.2.*

Adde quod omnis promiſſio quantumvis abſoluta continet omnes conditiones à iure inductas, &
2 † perinde tacite intelliguntur, ac ſi expreſſe forent
inſertæ, Vnde non mirum ſi promittens ſoluere legata non prohibeatur detrahere falcidiam, vt dictum eſt, prout etiam iurans ſtare ſententiæ & laudo intelligitur quatenus iuſtè feratur, alias poteſt reclamare Surd. *conſi.506. num.8. vſque ad 11. libr.4.*
3 † Idem in promittente reſtituere dotem, qui intelligitur ſalua ſua portione per ſtatutum delata Rin. Alexand. *& alij in l. poſt dotem. ff. ſolut. matrim. Natt. conſi.416. nu.5.* vbi multis ſimilibus comprobat quando † verba debeant intelligi ſecundum
4 diſpoſitionem iuris communis, & ſecundum naturam rei Tiraqu. *in l. ſi vnquam, in ſ. nu.1. vſque ad num.10. C. de reuocand. donat. Surd. conſi.522. num.12.*
5 *lib.4.* † vbi etiam de approbante teſtamentum, qui non prohibetur vti beneficio inuentarij Cuman. *conſi.109. num.3.* Requiritur enim promiſſio ſpecifica & relata ad quantitatem certam, vt videatur renunciatum beneficio competenti, Nam alias ſi
6 ſit ſimplex. & indefinita, † vel indeterminata non tollit priuilegium ſibi competens ſecundum Bar. in *l. quod nomine. ff. de condict. indeb. Phanuc. de inuent. n.6. n.112.*

In caſu tamen propoſito aliud Dixi ſtatuendum eſſe.
7 † Etenim vltra promiſſionem de ſoluendo legatum aderat obligatio bonorum ipſius hæredis, cum clauſula *inſolidum*, quæ facit, vt quis nõ iuuetur beneficio inuentarij quamvis in inſtrumento fuerit dictum, *quod obligauit ſe vt hæres cũ beneficio inuentarij* quaſi tunc illa verba cenſeantur appoſita demonſtratiue, Ita in puncto concludit Aym. *conſ.214. numer.7.* quod etiam voluit Corn. *conſi.31. col.3. poſt med. verſi. quod & clarius demonſtratur. n.11. lib.3 Phanuc. de inuent. p.6. n.113.*

Ratio diuerſitatis eſt, quia quando hæres ſimpliciter promiſit ſoluere cenſetur reſeruaſſe ſibi benefi-
8 cium inuentarij, quod non eſt in promiſſione facta in ſolidum, tunc enim ceſſat priuilegium inuentarij, quod nihil aliud operatur, quam vt hæres non teneatur inſolidum *l. ſi. § ſi vero. & §. ſin autem. C. de iur. deliber.* Vnde ſi in ſolidum promiſit non poſſumus interpretari quod ſibi reſerua-
9 uerit beneficium inuentarij * Maxime quia etiam obligauit omnia bona ſua præſentia, & futura, & ſic non ſenſit de bonis hæreditarijs, Quare iſta obligatio non cadit in eo, qui habet beneficium inuentarij, cum hæres poſſit impetrare ſeparationem bonorum ſuorum à bonis hæreditarijs *l. 1. §. ſecundum l. creditores. de ſeparat. bono.* Bald in *l. ſi. §. & ſi præfatam. & §. in computatione. Cod. de iur. deliber.*

Idem eſſet quando hæres promitteret integre ſatisfacere, tunc enim tollitur exceptio inuentarij
10 † Rim Sen. *conſi.584. num.1. in fi. verſic. comprobatur ſecundo lib.3 Vſ fil. ad Affl. d. dec.399. nu.6.* Exemplo hæredis promittentis ſoluere integra legata, qui videtur renunciare beneficio legis falcidiæ,
11 † & de faciente mentionem de integris fructi-
12 bus, qui non deducit expenſas. † Et de marito promittente totam, & integram dotem reſtituere,
13 qui videtur renonciare beneficio † ſtatuti damus quartam partem viro Et de patre ſtipulante integram dotem reſtitui, qui intelligitur ſtipulatus fuiſſe

tus fuiſſe abſque deductione facienda marito vi-
14 gore ſtatuti,†provt omnes ſupradictos caſus cum
multis alijs ſimilibus latè explicat Alex.*conſi.133.ſuper quæſitu.col.1.poſt med.verſi.pro hoc etiam bene facit.num.4.vſque ad 9 lib.5.*& latiſſime comprobat
Menoch.*conſi.574.n.5.vſque ad n.15.& per tot.lib.4.*
15 * Intelligendo quando ex certa ſcientia promiſit,
non autem ſimpliciter aut per errorem,quia tunc
non cenſeretur d.beneficio renunciatum.Ita vt in
dubio iſta certa ſcientia non præſumatur,vt decla-
16 rat *Natt.ad Alex.d.conſi.131.in verb.non per errorem.lib.5.poſt Gl.in c.1.§.præterea.qaib.mod.feud.amit.Alex.conſi.87.accurate pro verbis.col.pen.in pr.verſic.non obſtat etiam prædictis n.14 lib.6 Iaſ.conſi.159.col.vlt.in princ.verſi.4.principaliter confirmando.libra 2.*
Card.Mant.*de coniect.vlt.volunt.lib 3 tit.20.in fi.n.*
17 *9.&* 10.† Et multas declarationes quando mari-
tus promittendo dotem reſtituere cenſeatur re-
nunciaſſe lucro ſibi per ſtatutum delato, & quæ
ſcientia requiratur *Idem. Card. Mant. de tacit. & ambig.conuent.lib.3.tit.8.n.15.vſque ad n.16.*

Provt quoque idem eſſet,ſi per alia verbs æquipol-
lentia poſſet cōſtare de mente hæredis,quod pro-
miſerit ſoluere legata abſque priuilegio inuenta-
18 rij,*vt declarat *Add.ad Alex.conſi.153.in verb.integrum.lib.5.poſt Caſtr.conſi.28.in cauſa quæ vertitur.n.2.lib.2.& conſi.77.viſa facti narratione.col.2.ad med.verſi.ad aliud dum quæritur.n.1.eod.lib.* Verba autē
æquipollentia ſunt non ſolum,quando ſe obligaſ-
19 ſet hæres inſolidum, vt dictum eſt , † ſed etiam
quando promiſiſſet de indemnitate,vel obligaſſet
propria bona pro obſeruatione contentorum in
promiſſione,vel renunciaſſet omni legum auxi-
lio,vel iuraſſet promiſſa præſtare,vel aliquo alio
modo renunciaſſet exceptioni inuentarij , provt
ſupradictos caſus declarat *Phanuc.de inuen.p.6.nu.*
20 *124.cum ſeq.Surd dec.132.nu.24.*† Vbi de promit-
tente certam quantitatem legatam ſoluere,qui vi-
detur renunciaſſe beneficio inuentarij Corn.*conſi.36.col.1 in fi.verſi.his tamen non obſtantibus.& col.3.in*
21 *fi.verſi.non enim obſtat.num.5.lib.4.*† Quaſi tunc de-
bitum hæreditarium ſit reformatum ex noua con-
uentione facta cum hærede. Tunc enim ſi hæres
conueniatur pro tali debito reformato non habe-
bit locum beneficium inuentarij.cum non agatur
contra eum immediatè ex cauſa hæreditaria Aret.
conſi.148.in quæſtione propoſita Ang.in l.cum hæreditas.ad Trebell.& conſi.31.dominus philippus.Dec.cōſi.496.in cauſa domini operarij,col.3.in fi.n.12.

Ex quibus non obſtant contraria,quia procedunt in
ſimplici approbatione teſtamenti,& ſimplici pro-
miſſione ſoluendi legata , quæ continet tacitam
22 reſeruationem beneficij ſibi competentis,†provt
de promittente ſoluere, qui ſibi non præiudicat
quòad priuilegium ne conueniatur niſi in quan-
tum facere poteſt Ruin *conſi 159.nu.5.in fi.verſi.& facit quod notat.libro 3 poſt* Bald.in *l.quod.nomine.ff.*
23 *de condict.indeb.*†& tam in exceptione inuentarij,
quam ſimilium,quod illi non cenſeatur renuncia-
tum per ſimplicem approbationem,& promiſſio-
nem hæredis latè concludit Surd.*dec.132. per. tot.& dec.53.nu.18 cum.ſeq.*poſt Bar.Bald. *& alios in l.*
24 *non dubium.C.de teſtam.*† Vnde etiam hæres adeū-
do hæreditatem non videtur conſentire ſe teneri,
niſi quatenus lex diſponit.cum ex lege videatur
adire,& ea forma præſumendum ſit illum conſen-
ſiſſe,& quaſi contraxiſſe Bald.*conſi.1 4 municipali lege col.2 ad med.verſi.bene cōcedo,quod licet teſtator.*

lib.5 Peregr.de fideicomm.art.36 n.86 Aym.conſi.100 n.5 poſt med.verſi.ad idem.

Circa tamen huiuſmodi approbationem, & promiſ-
25 ſionem hæredis ſunt aliqua † aduotanda. Primo
quod hæres promittens ſoluere,vel ſoluena vnum
ex legatis inutilibus non eſt obligatus ad ſolutio-
nem aliorum.*l.lucius la 2.§.ſed cum teſtator.de leg.2 Gl.in l.2 in verb.præſtiterunt.C.de fideicom.Bal.in l.non dubium. oppoſit.5 C.de teſtam.*

Quæ procedunt etiam quando plura legata ſunt ei-
26 dem perſonæ , † provt etiam quando ſumus in
tempore,ſi enim legata ſunt in diem relicta,hæres
qui aliqua ſoluit ante diem non cogitur alia ſol-
27 uere,ſed dies erit expectandus,† Quidquid aliud
ſit reſpectu loci,in quo tenetur perſeuerare ſolu-
tionem in eodem loco provt omnes ſupradictos
caſus explicat Surd.*de alim.tit.8 priuil.25 n.13.vſq. ad n.16.*

Secundo.Vt hæres ex promiſſione ſoluendi legatum
teneatur, opus eſt agere ex pacto,non ex legato,
28 cum enim dicatur nouus contractus , agendum
eſt ex confirmante,non ex confirmato *l.ad exp.10.de adept.Pariſ.conſi.3 n.40 lib.4 Iaſ.in l.more.n.30. de iuriſd.omn.iudic.Bar.& alij in l.ſi quis priore.ad Treb.*
29 †Et in ſpecie legati de quo agimus notat Surd.*de alim.priuil.12.tit.8.n.24* Quaſi illud ſuſtineatur iu-
re pacti non teſtamenti,aut legati Card.Mant. *de conſectur.lib.3 c.20 in fi,verſi.n.10.*

Tertio.Iſta approbatio,ſeu promiſſio hæredis ei no-
cebit etiam reſpectu perſonarum incapacium,
30 † poſſunt enim approbari relicta filiis naturali-
bus per prolem legitimam,quando tamen expreſ-
ſè fieret approbatio. Quia non cenſeretur taci-
tè approbatum . quod lex prohibet , Ita vt neque
ſufficeret expreſſe approbare ſimpliciter , niſi et-
iam hoc fieret ſolemniter præſente prole illegiti-
ma,& ſtipulante, vel niſi fieret approbatio reali-
ter per ſolutionem legatorum provt in terminis
concludit *Aym.conſi.100.ſolam.vltim.in prin.verſi.poſito igitur.num.9.*Vbi etiam declarat *Roman.conſi.43 in 3 dub.& ibi Mandoſ.in verb.quod ſic.Surd.dec.53 n.7.*

Et facit quia approbatio alicuius actus, vt valeat in
31 vim pacti debet continere omnia,† quæ ſunt ne-
ceſſaria ad validitatem pacti,vt ſimultaneus con-
ſenſus,& quod inſtante aliquo ex legatarijs teſta-
mentum approbetur, præiudicabit enim hæredi
reſpectu illius, Nam cum approbatio ſit facta in
32 præſentia legatarij tranſit in vim pacti , * Quid-
quid alias ſtante abſentia non oritur actio, ſed
reſoluetur in ſimplicem pollicitationem , & nu-
dum pactum,quod non obligat.late Surd.*dec.132 n.12 vſque ad.n.17.& dec. 53 n. 18 vſque ad n.23 & conſi.136 n.53 lib.1 late Iaſ conſi.82 col.vlt.in pr.verſ. ſed iſtis non obſtantibus:lib.3.*

Quarto. Confirmatio hæredis vt valeat requiritur,
33 quod actus non ſit omnino nullus, * vnde non
poſſet per eum approbari diſpoſitio captatoria
tanquam ipſo iure nulla, & repugnans bonis mo-
ribus,& velut deceptoria,& aufer eus liberam fa-
cultatem teſtandi , & carens propria voluntate,
cum præſertim in ſimilibus diſpoſitionibus conſi-
deretur publicus,non priuatus fauor,cui non poſ-
ſunt derogare partes , à quarum voluntate non
pendet validitas ſeu nullitas teſtamenti, latiſſimè
Surd.*dec.53.per tot.*

Quinto. Per iſtam approbationem ſemel factam
ab hærede non debitur amplius approbatio,cum

Digitized by Google

34 conſenſus ſemel præſtitus non poſſit reuocari *l.*
in diem.ff.de aqua plu.arc.Aym.con ſi.24.n.10.& conſ.
276.nume 6.ad fi.verſi.immo contractus.poſt Bat.in *l.*
35 *Iulianus.6.ſi quis.de act.empt.**Ita vt ſemel approba-
tum non poſſit amplius impugnari etiam in alia
cauſa,& inter diuerſas perſonas *Alex.conſi.133.ſtan-
tibus col.penult.ad ſi in 6.dub.in fi.nu.14.lib.7.Aym.*
conſi 188.*n.*5.*Becc.conſi.6.n.19.*

Amplius iſta approbatio teſtamenti facta per hære-
dem proderit omnibus etiam abſentibus, quando
36 †actus tenderet principaliter ad declarandam vo-
luntatem agentis.Quidquid aliud ſit quando ten-
deret principaliter ad ſe obligandum, tunc enim
requireretur præſentia illius,cui acquirenda eſſet
obligatio Socin.*conſi.*105.*viſis teſt bus.nu.*10.*verſic.*
37 *quinto etiam adducimus.lib.*4. † Maximè quando
non proceſſit contractus,ſed incipit obligatio ab
ipſo actu nam ſi præceſſiſſet contractus præſente
eo cui deberet acquiri,vel illius procuratore, &
ſolum teſtaret declaratio voluntatis alterius ab-
ſentis,cuius nomine actus eſt geſtus an velit obli-
gari,tunc ſufficeret talis declaratio voluntatis e-
38 tiam parte abſente. Nam * partis præſentia requi-
ritur,ſolum vt conſtet de illius conſenſu,de quo
cum apparuerit,ſemelque actui interuenerit, ad
quem retrahitur ratificatio,non eſt quod vlterius
ipſius præſentia deſideretur Maſcard.*concl.*347.*nu.*
89.*vſq.ad* 92.*poſt Aym.de antiq.temper.p.1.n.47.ſ.*
*viſo de verbis enunciatiuis f.*58.vbi de communi o-
pinione teſtatur.

Quo ad aliud dubium an in iudicio poſſeſſorio per-
39 miſſum ſit opponere incapacitatem hæredis,† Ve-
rior eſt opinio affirmatiua, fundamentum enim
perſonæ prius eſt conſiderandum, vt quodcun-
que iudicium etiam ſummarium recte fundetur,
ſi enim perſona eſt perpetuo prohibita differtur in
aliud iudicium & eſt mera declinatoria Bald.in *l.*
*fi.colum.*10.*ad fi.verſi.* *Item ſtudeat reus.& verſi.ſe-
cundo conſideret mixta fundamenta.ſub n.*42.*C.de
edict.diui adr.tollen* *Ignem.in auth.ex cauſa* 90.*C.de*
liber.pres quem refert & ſequitur Lader.Imol.*conſi.*
122.*n.*2.*col.*2.*poſt pr.verſi. idque confirmatur.Achill.*
*Perſonal.de adiſ ti'c.n.*65 *cum alijs* latè *per Rym.Iun.*
*conſi.*494.*n.*10.*lib.*5.

Iſta tamen ſunt intelligenda ſi incapacitas poteſt in-
40 continenti probari,†ſecus ſi altiorem indaginem
requireret prout declarat Menoc.*de adipiſc.poſſeſſ.*
*remed.*4.*num.*733.*cum alijs per Peregr.de fideicomm.*
*art.*48 *nu.*19.*vſque ad numc.*32.*Oſaſc.dec.*26.*n.*2.*&*
41 23.*verſi.ex premiſſis.*†Prout etiam econtra dicimus
immiſſionem in poſſeſſionem impediri quando
excipitur teſtatorem non potuiſſe teſtari, ſi talis
probatio incontinenti offeratur,quaſi tunc obſtet
agenti poſſeſſorio exceptio *dolo facis &c.*Ita in ſpe-
cie declarat Ang.*cõſi.*33 *bancius maſſinoli,ad fi.verſi.*
ſuper ſecundo dico quem ſequitur Menoch.*de rem.*4.
42 *de adipiſ.c.poſſeſſ.nu.*746.*q.*87.*in fi.* Vnde etiam ex-
ceptio dominij probati incontinenti vel proban-
di admittitur in poſſeſſorio ſaluiani Put.*dec.*15.*lib.*
2.*& dec.*233.*lib.*1.Rot.coram R.P.D.... viterbien.
bonorum 17.Nouembris 1586.

Ita etiam in executione inſtrumenti,quæ non retar-
datur, quamvis fuerit exceptũ de enormiſſima læ-
43 ſione *Galleſ.*de oblig.camer.*4.*p qu.*1.*n.*17.Rot.co-
rã R.P.D.Otano Romana executionis,de anguil-
lara 6.Martij 1591.Vbi tamen intelligit dummodo
d.enormiſſima læſio non probaretur incontinenti
44 †iuxta *conſi.Bero.*277.*lib.*1.non obſtante *dec.Ioan.*
*Pauli.*65.quæ fundatur ſuper ſtylo illius temporis,
vt per Otanum ibidẽ ſubdens illud de ſimulatio-
45 ne,† quæ quando eſt clara,ita vt non egeat diſpu-
tatione retardat etiam d. executionem Couar.*d*
*execut.q.*13.

Ex quibus alias Dixi non eſſe concedendam huiuſ-
modi immiſſionem in poſſeſſionem filio hæredi
46 iſtituto in teſtamento,† in quo pater illum tan-
quam legitímatum inſtituerat,Ex ipſo enim teſta-
mento apparebat incontinenti probatio incapa-
citatis,nam quamvis pater faciat mentionem de
legitimatione,tamen in hoc nulla fides ei adhibe-
tur,Ex quo non pendet ab eius ſola voluntate, &
poteſtate,iuxta *l.ſi forte.de caſtren.pecul.Oldrad.cõſ.*
226.*col pen.* *Acet.conſi.*18.*Dec.in l.ſi donatione.col.*4
C.de donat.& in ſpecie ita cõcludit Menoc.*de adi-
piſc.remed.*4.*n* 739.*Laderch.Imol.conſi.*122.*&* 123.*n*
2.*& per tot.G at.conſi.vlt.n.*32.*lib.*1.

Immo neque ſufficeret hæredi oſtẽdere priuilegium
47 ſuæ legitimationis,†quia ex hoc non eſſet immit-
tendus,etenim vbi extrinſecus aliquid deducitur
in remedio *l fi.C.de edict.diui Adrian.tollend.*quod
non accipiat robur ex ipſo teſtamento liquide
48 probandum eſt,Nam † priuilegium vt ſtatim fiat
immiſſio conceditur ſolum teſtamento, quod ex
ſe ipſo ſit tale vt prima figura nullum vitium con-
tineat, ſecus eſt quando aliunde recipere debet
confirmationem, prout in hoc caſu iſta confir-
matio daretur ex dict. legitimatione quę tanquam
extra teſtamentum non debet habere eandem
49 executionem, † Ita in terminis concludit Grat.
*conſi.vltim.num.*30.*vſque ad n.*35.*lib.*1. *Pariſ.conſil.*
11.*num.*10 *cum ſequ.libro* 2. Quidquid contrarium
ſentiant Ruin.*conſ.*87.*in fi.lib.*3 Socin.Iun.*conſi.*97
*num.*45.*&* 46.*lib.*2.*cum alijs per Peregr.de fideicom-*
50 *miſ.art.*48.*n.*19. † Quia contra eos eſt verior opi-
nio,vt late per *Ladecch.Imol.cõſi.*122.*&* 123.Menoc.
*de adipiſc.rem.*4.*n.*459.vbi contrariam ſententiam
admittit,quando iſtæ exceptiones altiorem inda-
ginem requirerent, vt quia eſſent facti probandi,
vel iuris valde difficilis Rol.*conſi.*22.*n.*36.*v.q.ad*
*n.*39.*libro.*3.

Et quidem ſecundum præfatam diſtinctionem præ-
51 dicta ſunt intelligenda,† An videlicet defectus le-
gitimitatis requirat diſputationem notoriam, vel
exigat altiorem indaginem.Nam ſi talis exceptio
eſt notoria ſtatim cognoſcitur,neque reſeruatur
in iudicio petitorio,prout eſſet reſeruanda,quan-
do requireret altiorem indaginem, cum præſer-
tim etiam ſpurij ſint capaces poſſeſſionis *Pariſ.cõſi.*
52 96.*nu.*4 *lib.* 4.* Ideo exceptio legitimitatis reſpi-
cit petitorium,& per conſequens etiam legitima-
tus inſtitutus in teſtamento,& à patre nominatus
erit immittendus in poſſeſſionem iuxta *l. fi. C.de*
53 *edict.diui adrian.tolle.** prout ita diſtinguendo con-
cludit *Rot.per.Caput.aq.dec.*342.*p.*1.Vbi ampliat ad
bona feudalia. Quod etiam voluit *Rim. Iun.conſi.*
392.*n.*63.*vſque ad nu.*70.*lib.*4.*cum alijs per* Oſaſc.
*dec.*26.*num.*2. vbi multa quod poteſt impediri in-
capax immitti in poſſeſſionem bonorum feuda-
lium.ſi incontinenti hoc probet *Iaſ. conſi.*138.*col.fi.*
*lib.*4.*Gozad.ad conſi.*12.*n.*9.

EPITOME.

IVs excipiendi competens principali quando
tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem etiam ſine
clauſula ceſſionis. ¶ Hæres pendente conditione
fideicom-

rio‍ne fideicommiſſi an poſſit alienare res fidei-commiſſarias & quando cauſa detractionis trebellianicæ & legitimæ ſit conſiderabilis pro confirmatione alienatorum. ¶Priuilegium non imputandi fructus in legitimam & trebellianicam an competat nepotibus. ¶Et in quibus nepotes & filij æquiparentur. ¶Differentia quæ ſit inter detrahere trebellianicam ac aliquid in eam imputare, & inter eligere rem in trebellianicam imputandam, illamque alienare. ¶Alienatio ob cauſam trebellianicæ an valeat ſi hæres alienans percipit ſui fructus, qui implerent d. trebellianicam. ¶Et quando illius detractio ſit facienda in vna re, vel in ſingulis rebus hæreditariis ¶Filius grauatus quo caſu poſſit detrahere trebellianicam, & legitimam ante conditionis euentum. ¶Tutor emens nomine pupilli prædia ex pecunia hæreditaria quando dicatur elegiſſe legitimam, & trebellianicam in d. pecunia.

SVMMARIVM

1 *Exceptio competens principali datur quoque ſingulari ſucceſſori etiam ſine clauſula ceſſionis. n. 2.*
3 *Hæres & defunctus cenſentur vna, & eadem perſona.*
4 *Ius excipiendi perſonale an tranſeat ad ſucceſſorem.*
5 *Exceptio detractionis legitimæ, & trebellianicæ competit ad commodum emptorum pro confirmatione alienationis in eos factæ.*
6 *Deductio trebellianicæ, & legitimæ quando detur in vna re ſtante alienatione bona fide facta.*
7 *Hæres pendente conditione fideicommiſſi an ſit dominus, & poſſit alienare res fideicommiſſarias. & n. 8*
9 *Filius grauatus non cogitur expectare conditionis euentum, & ante eam poteſt detrahere trebellianicam, Et ob prædictam rationem valet alienatio. n. 10. 11. & 12. Et vbi ſeruatur in praxi. n. 14 Non obſtante contradictione fideicommiſſarij. n. 15. Intellige vt n. 19. & 21.*
13 *Tabelliones Bononienſes faciunt ſe magnos legiſtas.*
16 *Tutor emens ex pecunia hæreditaria prædia nomine pupilli quando dicatur elegiſſe legitimam, & trebellianicam in d. pecunia.*
17 *Res permutata quādo aſſumat naturam eius cum qua permutatur, ita vt ſubiaceat reſtitutioni fideicommiſſi.*
18 *Creditor, & Executor vendens rem debitoris quando imputet in ſuum creditum.*
20 *Electio legitimæ debet fieri iure mediocri ne fideicommiſſarius defraudetur.*
22 *Dolus arguitur in vendēte meliora ſeruare & deteriorā vel minore pretio quam res valeret. & n. 23.*
24 *Alienatio ob cauſam trebellianicæ valet, quamuis hæres alienans percepiſſet poſtea tot fructus, qui implerent dictam trebellianicam. Declara vt nu. 25. 29. & 47.*
26 *Fructus quando imputentur in trebellianicam & nu. 45.*
27 *Liberi primi gradus detrahunt trebellianicam ex corporibus hæreditariis nulla facta imputatione fructuum, ſecus in extraneo. n. 18.*
30 *Priuilegium non imputādi fructus in legitimam, & trebellianicam competit nepotibus, qui mortuo patre eius locum ſunt ingreſſi, & n. 34. & in quibus nepotes, & filij aſſimilentur, n. 31. 32. & 33.*
35 *Trebellianica an debeatur antequam veniat caſus reſtitutionis & n. 41.*
36 *Differentia inter detrahere Trebellianicam, & aliquid in ea imputare, & inter eligere rem in Trebellianicam imputandam, illamq; alienare. & n. 42.*
37 *Alienatio rei ſubiectæ fideicommiſſo quando prohibeatur. & n. 38.*
39 *Quarta trebellianica quo caſu ſit detrahenda in vna re, vel in ſingulis rebus hæreditariis.*
40 *Alienatio legitime facta non poteſt ex aliquo euentu impugnari.*
44 *Fideicommiſſum non debet fraudari herede non exiſtente ſoluendo, & inhabili ad illud rei integrandum. Intellige vt n. 34.*
46 *Alienatio malitioſè facta non dicitur ſi adeſt cauſa detractionis trebellianicæ, ſolutionis debitorum teſtatoris, & alimentorum.*

CAP. CCLXV.

OMnes exceptiones, quæ competunt principali venditori dantur etiam ſingularibus ſucceſſoribus habentibus cauſam ab eo, median-
1 te venditione illis facta, * Cum ius excipiendi tranſeat in ſingularem ſucceſſorem *l. etiam. ff. de iur. iur.* Bart. in *l. ſi certis. §. ſi prius. num. 6. ff. de aqu.*
2 *pluu. arcend. Aym. conſil.* 48. *numero* 1. Etiam † ſine clauſula ceſſionis Bertazzol. *conſil. ciuil.* 75. *num.* 27. Quaſi emptor & venditor cenſeantur vna perſona ex vi ſucceſſionis, ſicut hæres & defunctus in iuribus realibus, quæ rei cohærent, eamque con-
3 comitantur late † Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. numer.* 130 *in fin. vſque ad nume.* 132 Quamvis etiam in iure excipiendi perſonali quod tranſeat
4 ad ſucceſſorem concludit † Aret. *conſi.* 70. *in cauſa quæ vertitur. colu. 2. poſt med. verſi. non obſtat. quod iſtud ius.*
Ob iſtam rationem alias *dec.* 54. Dixi exceptionem
5 detractionis legitimæ, * & trebellianicæ competere ad commodum emptorum pro confirmatione alienationis in eos facta quam ex æquitate Iudex ob huiuſmodi cauſam debet ratam habere iuxta *l.* Marcellus. *§. ver. quia ff. ad* Trebellian. & notat Roland. *conſil.* 78 *n.* 19. & 20. *lib.* 1. Surd. *conſil* 376.
6 *num.* 41. *lib.* 4. † Cum enim res non eſt integra, quia facta eſt alienatio bona fide, datur iſta deductio Trebellianicæ & legitimæ in vna re, cum alias ſequeretur quod neque particulam poſſet filius alienare, quia minutæ particulæ non inuenirent emptorem, quod eſſet valde abſurdum, vt declarat Bald. in *l.* 2 *in princ. verſi. aut eſt rogatus. C. ad l. falc. & in l. pet. ſi autem barce* 17 *ff. de leg.* 1. & *conſil.* 187. *quæritur vtrum filius poſt med. verſi. alij dicunt quod ſi res lib.* 1.
Et facit quia hæres pendente conditione fideicom-
7 miſſi eſt dominus, † & poſſeſſor, & interim poteſt alienare res fideicommiſſarias *leg. ſeruo legato. §. ſi teſtator. de legat.* 1. *l. fi. §. ſin autem ſub cōditione. C. commun. de leg.* Ita vt fideicommiſſarius conditionalis
8 non poſſit inhibere venditionem, † cum ante aduentum conditionis agere nequeat, neque ſub prætextu fideicommiſſi poſſit recuſari executio contractus, & pretij exhibitio per emptorem, cum declarationibus, de quibus per Peregr. *de fideicom. art.* 40. *n.* 8. & 9. *fol.* 358.
Vnde etiam filius grauatus non eſt cogendus ex-
9 pectare conditionis euentum, † cum omni caſu trebellianica ſibi debeatur, quaſi ius ſuum non debeat eſſe in ſuſpenſo, prout ſtaret ſi teneretur expectare euētum fideicommiſſi, neque propter incommoditatē, & corruptionem patrimonij debet

Digitized by Google

vendere quartam cuiuſlibet rei *l. mevius. §. 2. de l. 1.*
& in ſpecie declarat Rip. in *l. in quartam, col. 19. ad*
med. verſ. prime caſu aut quæritur. nu. 96 ad leg. falc.
10 * vbi quod ob prædictam rationem valet huiuſ-
modi alienatio, & concludunt omnes in *l. marcel-*
lus. §. res quæ, ad trebel. Alex. *conſi. 3. colum. penult. ad*
med. n. 6 lib. 3. Dec. conſi. 201. vt præſens conſultatio, col.
11 *5. in fi. n. 8.* † Vbi quod iſta opinio eſt verior, cum
proſit filio, & fideicommiſſario non noceat, provt
etiam conſiderat Bal. in *l. filium quem habentem, 2.*
col. 10. ad fi. n. 28. verſ. vlterius quæritur de tali quæſtio-
ne & verſ. in contrarium videtur expreſſum. C. famil.
12 *erciſcun.* † Vbi etiam quod hoc potius procedit de
æquitate, quàm de rigore, & magis ex tuitione præ-
toris quàm de ſubtilitate iuris, & quod ita tenent
Tabelliones Bononiæ, qui ſe faciunt magnos le-
13 giſtas *Aret. Socin. Iun. Rim. & alij de quibus latè
Peregr. *de fideicomm. art. 39 num. 3. & 4.* vbi quod ita
14 ſeruatur in praxi † Cephal. *conſi. 624 n. 7 lib. 5.* non
obſtante contradictione fideicommiſſarij, qui nõ
erit audiendus ſtante dicta cauſa detractionis le-
15 gitimæ, vt poſt Angel. *concludit Alex. in *l. in quar-*
tam. nu. 13. col. 8. verſ. addit etiam ad leg. falc. Bertaz.
conſi. ciuil. 75. nu. 26 Bertr. & alij per Bologn. in l. in
quartam. n. 237. leg. falc.

Quod etiam eſt in tutore, vel curatore minoris, &
16 pupilli, † qui nomine eius emens prædia ea pecu-
nia hæreditaria dicitur elegiſſe ſuam legitimam,
ſeu trebellianicam in hac pecunia & ad illius cõ-
modum emiſſe dicta prædia Menoch. *conſi. 213. nu.*
83. Hæres enim grauatus reſtituere hæreditatem ſi
alienauit rem vnam hæreditariam, ſeu permuta-
17 uit, † illa res ex permutatione recepta non ſubia-
cet reſtitutioni fideicommiſſi: Quidquid aliàs res
permutata aſſumat naturam primæ, cùm in hoc
caſu diſtrahendo illam rem potius cenſeatur eam
eligere in trebellianicam, ſeu legitimam, & in hanc
cauſam eidem computari Soc. *conſi. 36. nu. 1. lib. 3.*
per l. Marcellus. §. res quæ ad Trebell.

Quæ magis procedunt in alienatione bona fide fa-
cta, & non malitioſè, quando videlicet rem alie-
naſſet, quæ multo pluris valeret, quam trebelliani-
18 ca ſecundum ea, † quæ in creditore vendente rem
debitoris, & executore, qui vendit bona hæredita-
ria, ponit Bart. *in l. alio 9 col. 4 ad med. verſ. ſed dic*
quo rem magni pretij. n. 13 in fi. ff. de alim. & cibar. le-
19 *gat. & in l. creditoris 8 qu. 2. ff. de diſtra. pignor.* † Et in
ſpecie trebellianicæ, & legitimæ ita cõcludit *Aret.*
conſi. 18 viſa & diſcuſſa. colum. vlt. nu. 5. & 6 Decian.
conſi. 235 non parua. nu. 17 & 18. Ideo etiam electio
20 debet fieri in re mediocri, * ne fideicommiſſarij
commoda defraudentur, dum enim filio ſatisfa-
ciendum exiſtimamus, alteri præiudicium non eſt
inferendum *l. fin. § ſed & ſi quis. C. commun. de legat.*
l. legato general. tit. de legat. 1. & notat *Bal. in l. filium*
habentem 24 colum. 11 in prin. verſ. item dicit. n. 28.
C. fam. erciſcund.

Ita vt non ſolum prædicta habeant locum, quando
21 alienatio non fuit fraudulenta re, * & conſilio, ſed
etiam re tantum, cum æquiparetur dolus re ipſa
dolo ex propoſito *l. ſi quis cum aliter. de verb. oblig.*
l. ſi quis ſine. de except. doli & declarat *Rip. in l. in*
22 *quartam, n. 98 ad l. falcid.* * vbi exemplificat de ven-
dente meliora, ſeruando deteriora, vel exiſtentia
in loco tuto retinendo prædia ſubiecta corroſio-
ni, & inundationi aquarum, & de alienante bona,
quæ erant apud honeſtos vicinos, conſeruãdo a-
lia apud rixoſos, & contumelioſos, & in alijs caſi-
bus, ex quibus poſſet argui dolus, & fraus Bologn.
23 *in d. l. quartam, nu. 238.* provt † etiam quando ven-
deretur res minori pretio, quam valeret tempore
alienationis, quod erit probandum Bertaz. *conſil.*
ciuil. 375. n. 26.

Ampliùs etiam ſimiles alienationes valerent, quam-
vis hæres, qui alienavit percepiſſet poſtea tot fru-
24 ctus, † qui implerent ejus trebellianicam, quaſi
nunc teneatur reintegrare fideicommiſſum. Cùm
enim fuerit alienatio legitimè facta antequam
fructus ſint percepti, non conſideratur quod po-
ſtea hæres vixerit, & perceperit fructus cùm ex a-
liquo eventu quod ritè geſtum eſt non debeat im-
pugnari. Quidquid teneatur hæres ea quantitatẽ
diminuta fideicommiſſario de fideicommiſſo. Ita
in puncto concludit Crot. in *l. filiusfamilias, §. divi*
nu. 20. in 4 no. ab. de legat. 1. quem licet non ſequa-
tur Peregr. *de fideicom. art. 39 nu. 5.* Tamen non eſt
recedendum ab opinione Croti, quam ſervat
Rot. per R.P.D Cavalerium Roman. domus, de
Vſazis 5 Martij 1608.

Verùm eſſet quod quando hæres percepiſſet fructus
25 ante alienationem, † ex quibus fructibus quarta
impleretur, alienatio non valeret, tunc enim ceſ-
ſat cauſa alienationis. Nam quamvis pendente
conditione venditio valeat, tamen poſtea exiſtẽ-
te conditione revocabitur, & bona alienata reſti-
tui debent fideicommiſſariis, quaſi tunc non poſ-
ſit agi de imputatione, cùm fructus ſint percepti,
& imputari in quartam etiam contra voluntatem
hæredis. Nam ad hoc vt venditio rei ſubjectæ fi-
deicommiſſo ſit valida, requiritur, vt ſit facta an-
tequam gravatus aliquos fructus perceperit, tunc
enim emptor non poteſt inquietari, & habet ex-
ceptionem imputationis in trebellianicam, provt
habebat gravatus, qui alienavit, cùm aliud ſit in
alienatione facta poſt perceptionem fructuum
provt diſtinguit Crot. in *l. filiusfamilias, §. divi, nu.*
20. de legat. 1. & cum hac diſtinctione tranſit Rot.
coram R.P.D. Cavaler. Romana domus de Vſaz-
zis 5. Martij 1608. *col. 1. in fi. verſ. quibus præſuppoſi-*
tis, & declarat Bologn. in *l. in quartam n. 239. limit.*
4. ad l. falc. & ibi Rip. *n. 103. verſic. ſexto declaratur.*
26 † Vbi etiam quod veritas iſtius quæſtionis depẽ-
det ab illo articulo, an fructus imputentur in tre-
bellianicam invito herede volente reſtituere pre-
tium, de quo idem Rip. in *l. in fideicommiſſam ad*
Trebell. & quod tales fructus imputentur in tre-
bellianicam eſt magis communis opinio vt teſta-
tur Peregr. *de fideicom. art. 49. nu. 6.*

Iſta tamen diſtinctio non conſiderabitur in filijs ſi-
ve liberis primi gradus, cum illa ſolum habeat lo-
cum in hæredibus extraneis. Et ratio diverſitatis
27 eſt † quia liberi primi gradus detrahunt trebellia-
nicam ex corporibus hereditarijs nulla facta im-
putatione fructuum, etiam ſi pater juſſerit, *l. iube-*
mus, C. ad trebell. Rip. in *l. in fideicõmiſſariam, col. 4.*
28 *in prin. verſic. quarto declara, n. 28. ff. eod. tit.* † Quod
non eſt in hæredibus extraneis, qui imputant fru-
ctus perceptos in trebellianicam *l. mulier, §. ſi hæ-*
redi, l. ita tamen, § heres ex aſſe, ad trebell. l. quod de
29 *bonis, §. fructus, ad l. falc.* † Ideo quidquid ſit in ex-
traneo, poſtquã fructus percepit, valebit aliena-
tio facta per filium tam ante, quã poſt fructuum
perceptionem & in vtroque caſu imputabitur in
trebellianicam, ita vt emptor ſit ſecutus ſtante di-
cta cauſa detractionis, provt dixi *deciſio. 54.* vbi e-
ramus in filio: Ideo in illo caſu non poteſt ca-
dere

dere dubitatio, quidquid alij contrarium ſentiant
prout etiam diſtinguẽdo inter hæredes extraneos
& filios ita reſoluit *Rot. corã R.P.D.Caual. Roma.
domus de Vſazzis,5. Martij 1608 Bolognet.in l.in
quartam,n.239 ff.ad l.falcid.* Quamvis etiam *Rot.
in d.dec.in fi.* videatur idẽ concludere in extraneo.
Immo etiam priuilegium non imputandi fructus in
legitimã, & trebellianicam competit nepotibus,
30 *qui mortuo jam patre ejus locum ſunt ingreſſi,
cum mens *l.iubemus,§ vlt.C.ad Trebell.* non fuerit
excludere nepotes, ſed omnes alios, quã liberos,
quibus jure naturæ legitima non debetur; Nepos
enim jam præmortuo filio, nempe patre ſuo per-
ſonam ejus ingreditur, ejuſque commoda, & pri-
31 vilegia conſequitur, *Vnde in ſucceſſionibus ab
inteſtato patre jam defuncto concurrit cum pa-
truo, prout etiã in ſucceſſione fideicommiſſi re-
licti ab aſcendente, & talis nepos dicitur ſuus ipſi
avo, & ei debetur legitima ſicut filio etiam hono-
rabili titulo inſtitutionis, & venit appellatione fi-
32 lij, † quando tenet primum locum ob præmor-
tuum patrẽ, & dicitur de liberis primi gradus, &
ſicut filius gravatus reſtituere intelligitur ſi de-
ceſſerit ſine liberis, ita etiã nepos ex jam præmor-
33 tuo patre intelligetur ſi ſine filijs deceſſerit, † Vn-
de etiam non imputabit dictos fructus in legiti-
mam, & trebellianicam, ſicut non imputat filius,
prout per prædictas, & ſimiles rationes latè con-
cludit *Menoc.conſ.681 n.18 vſq; ad nu.32 lib.8.&
conſ.982 in fi.n.24 verſ. alternm lib.10 & de arbitr.
caſ.255 n.32 & 36 Pic.in l.in quartam,nu.111 ad l.
falcid. R.p.in l.fideic.n.18 ad trebell. Bellapert. in l.*
34 *iubemus C.eod.tit.* † Et eſt verior opinio quamvis
forſan altera contraria multis videatur receptior,
quod tamen modo non eſt opus firmare, cum hæc
dicta ſint ex abundanti. Et de dicta opinione
*Gabr.conſi.122 n.8 lib.1 Roland.conſil.30 nu.2 lib.1
2. Dec.conſi.120 num.15 lib.3 Bart. Ang. & alij in
d.l.iubemus,C.ad trebell.*

Neque obſtat quod non debeatur trebellianica, an-
35 tequam veniat caſus reſtitutionis, † Bar in *l.quan-
quam,C.ad l.falc.* Quia aliud eſt detrahere trebel-
lianicam, & aliquid in eam imputare. Aliud elige-
36 re rem in trebellianicam imputandam, † & illam
alienare, primum enim fit tempore reſtitutionis
fideicommiſſi, ſecundum autem poteſt fieri ante
dictum caſum reſtitutionis, videlicet, quando hæ-
res voluerit ſtante cauſa ſolutionis æris alieni, vel
ſimilis, ceſſante fraude, aut dolo, vt ſupra dictum
eſt, cũ per ſuſpenſionem conditionis non debeat
hæres impediri alienare portionem ad ſe ſpectã-
tem *l.quod de bonis § fructus ad l.falc. Bologne.in l.
in quartam nu.537 poſt med.ff. eod.* & late declarat
Rot.in d.Rom.domus coram R.P.D.Cavalerio, cujus
deciſionis tenorem volui infra ſubjicere, vt ex ea
magis appareat veritas eorum, quæ ſcripſi *dec.* 54
licet quibuſdam non fuerit viſa tuta opinio per
me ibid. firmata, Imo contra eam in eadem cauſa
judicatum per Iudicea tamen quibus conveniunt
quæ dixi ſupra *c.*186. & quidem ſepoſito omni af-
fectu à prædicta ſententia non erat recedendum
propter rationes ſuperius adductas, & auctorita-
tem ſacræ Rotæ Rom. quæ ſola ſufficeret *R.P.D.
Cavalerio. Romana. domus de Vſazzis.*

Mercurij 5. Martij 1608.

IAcobus Vſazzus in ſuo vltimo teſtamento in-
ſtituit ſibi hæredem vniverſalem Iacobum ju-
niorem ipſius ex ſorore pronepotem, cui quan-
docunq; decedenti ſine filijs legitimis ſubſtituit
quo ad domos Confraternitatem S. Iacobi, in re-
liquis verò Petrum ipſius hæredis Patrem, & in
eodem teſtamento reliquit vſufructuariam om-
nium ſuorum bonorum Eliſabettam vxorem.

Finito deinde per obitum Eliſabettæ vſufructu, hæ-
res antequam aliquos fructus ex hæreditate præ-
dicta percepiſſet vendidit domum hæreditariam
q. Iacob. Scagno, & in ipſa venditione declarauit,
quod in eventum in quem dicta domus eſſet ali-
cui fideicommiſſo ſubjecta, illam ad bonũ com-
putum ſuæ trebellianicæ alienabat, quam ex tunc
detrahere ad effectum validitatis ipſius alienatio-
nis intendebat, & cũ poſtea per plures annos fru-
ctus dictæ hæreditatis percipiendo vixiſſet, tan-
dem deceſſit; Eo defuncto ejus filij in conditione
poſiti, & conſequenter vocati ex diſpoſitione
Statuti Vrbis *c.*142 egerunt contra tertios poſſeſ-
ſores pro recuperatione domus tanquam fidei-
commiſſo obnoxiæ, & cauſa in Rota mihi com-
miſſa cum pro parte creditorum emptoris, qui
poſſidebant exciperetur de retentione pro quar-
ta trebellianica ſpectante ad Iacobum hæredem
gravatum, qui eam alienauerat.

Dubitaut, an exceptio detractionis trebellianicæ
ſuffragaretur in caſu, & ad effectum de quo age-
batur.

Et Domini concorditer reſponderũt ſuffragari & in
primis duo præſuppoſuerunt, vnum quod ſumus
in hærede, qui alienauit antequã aliquos fructus
ex hæreditate perceperit. Secundum præſupponi-
tum fuit, quod hodie diſputatur de validitate hu-
jus alienationis reſpectu emptoris, ita vt eſſet vi-
dendum, an ille eſſet tutus ex alienatione domus
electæ ab hærede pro ſua quarta trebellianicæ, nõ
autem agebatur de actione competẽte fideicom-
miſſario contra hæredem, qui domum alienauit,
& in ea elegit deductionem trebellianicæ.

Quibus præſuppoſitis Domini cenſuerunt veram eſ-
ſe opinionem, & diſtinctionem *Crot. in repetitione
l.filiusfam. à a § divi ff.de leg.* 1 *n.*20. quod ſcilicet
venditio rei ſubjectæ fideicommiſſo facta per
grauatum antequam aliquos fructus perceperit
ſit valida, ita vt emptor non poſſit inquietari.

Et quamvis alienatio rei ſubjectæ fideicommiſſo re-
gulariter prohibeatur per tex. in *l.vlt. C.de comm.*
37 *de leg.* † hoc tamẽ non procedit ad quartã trebel-
lianicam cũ quo ad illam alienatio teneat, vt ex-
preſſe docet *Vlpia. in l.marcell. § res quæ ff.ad treb.*
his verbis, Res quæ ab hærede alienatæ ſunt in
quartam imputantur hæredi, quæ imputatio ex eo
fit, quia alienatio tenuit, *& ſic tex* indiſtinctè lo-
quitur de hærede abſq; differentia inter hæredem
extraneum, & filios primi gradus prout Docto-
res ibi eundem tex. intelligunt, & ſatis clare Bart.
*n.*2 cum loquatur de fructibus computandis, qui
à ſolo hærede extraneo computantur juxta text.
in *l.in fideicom. l.mulier. § ſi hæredi. l.ita tamen § hæ-
res ex aſſe ff.ad trebell. l.quod de bonis, § fructus ff.ad
l.falcid.* non autem computantur in filijs primi
gradus *l.iubemus C.eod.*

Vnde licet bona obnoxia reſtitutioni ſub conditio-
ne illa pendente poſſint alienari, & adueniente
te conditione alienatio revocetur vt dicit tex. in
38 *d.l.vlt.§ ſin autem C.comm. de legat.* hoc † tamen
intelligitur quatenus alienatio ſit vltra quartam,
nam intra illam remanebit firma Imol. In *dict.§.*

*res quæ nu.*10 *verſ.in eadem glo. ibi prima placet.* vbi
etiam dicit hoc procedere in fideicommiſſo vni-
uerſali puro, & dicit Bologuet. in l. in quartam *ff. ad*
*l. falcid. n.*237. quod per *text. in § res quæ.* poterit res
ſubiecta reſtitutioni alienari vſque ad quartam e-
tiam non expectata purificatione fideicommiſſi;
cum interim hæres ſit Dominus omnium bono-
rum, & ipſius quartę, & licet poſtea purificetur
conditio fideicommiſſi non poterit alienatio re-
uocari, niſi excedat quartam, immo ſemper firma
manebit, & per ſuſpenſionem conditionis non de-
bet hæres impediri alienare portionem ad ſe ſpe-
39 ctantem, & ibi Bolog. teſtatur de communi. † Et
hoc in tantum eſt verum, quod etiam ſi quarta nõ
poſſit detrahi in vna re, ſed in ſingulis rebus hæ-
reditariis iuxta *tex. in l. linea margaritarũ. & l. plan-*
tius. ff. ad l. falcid. & l. 2. *C. eod.* tamẽ id procedit quo-
ties res inueniuntur penes grauatum, non autẽ quan-
do deductio quartæ eſt facta, vt notat Bart. *in l. in*
quartam. nu. 9 *ff. ad l. falcid. Imol. in d. § res quæ n.* 10.
verſ. in eadẽ gl. ibi in vna re. & Bolog. vbi ſupra *n.* 235
quę procedũt etiã fideicõmiſſario inuitu, vt dicut
Bart. & Imol. in locis præallegatis, & Bolog. *n.* 236.
Ex quibus Domini concluſerunt, quod cum hæc a-
lienatio fuiſſet facta antequam grauatus aliquos
fructus percepiſſet, propterea erat valida, & firma,
ita vt adueniente conditione fideicommiſſi, &
tempore detractionis emptor non valeret inquie-
tari, vt dicit Crotnon obſtante quod hæres poſtea
vixerit, & plures fructus ex hæreditate perceperit,
40 * quia cum talis alienatio fuerit legitime facta
non poteſt ex aliquo euentu impugnari, per *tex.*
in l. ſancimus. Cod. de adminiſtrat. tut. l. nec enim. ff. de
itin. actuque priuat. quamuis hæres teneretur fidei-
commiſſario pro quantitate ex fideicommiſſo di-
minuta ratione alienationis, de qua modo non
quæritur.
Hanc eandum opinionem tenuerunt etiam Ripa, qui
dicit eſſe de mente Bart. *in l. in quartam, nu.* 103. *ff. ad*
l. falcid. Ceph. *conſi.* 392 *in fin. libr.* 31. facit Surd. cum
ibi per eum adductis *conſi.* 576 *nu.* 41.
Nec obſtare dixerunt plurima, quæ per informantes
exaduerſo allegabantur, & præcipue quod treb el-
lianica non debeatur, nec poſſit detrahi ante-
quam aduenerit caſus reſtitutionis fideicommiſſi,
41 † cum trebellianica ſit quarta eius, quod per fidei-
commiſſum vniuerſale reſtituitur *§ ſed quia inſt. de*
fideicom. hæredit. ad Bart. in l. quãquam. C. ad l. falcid.
& Bald. in l. ſcimus. n. 4. *C. de inoff. teſtam.* ex quo infe-
runt quod hæres extraneus in noſtro caſu graua-
tus de reſtituendo vniuerſali, & conditionali fidei-
commiſſo non potuerit ante caſum reſtitutionis
detrahere trebellianicam nec ex illius cauſa do-
mum alienare; cum eius ſpes eſſet conditionalis,
& dubia, prout euentus per fructuum imputatio-
nem declarauit, & ſic conditione pendente ſu-
ſpenſum erat ius detractionis.
Quia reſpondebatur diſtinguendo, aliud eſſe detra-
here quartam trebellianicæ, & aliquid in eam im-
putare, aliud eligere rem in trebellianicam impu-
42 tandam: & illam alienare, primum † enim verum
eſt, quod debet fieri tempore reſtitutionis fidei-
commiſſi, & in hoc procedit ratio informantium,
licet non procedat conſequentia, ſecundum vero
poteſt fieri ante caſum reſtitutionis fideicommiſ-
ſi, nempe quando hæres voluerit, cum *tex. in d. §.*
res quæ. abſque vlla temporis præfixione concedat
hæredi facultatem prædictam alienandi, vnde li-
cet tempore reſtitutionis fideicommiſſi ſit facien-
da deductio trebellianicæ, & bona alienata in
trebellianicam ſint imputanda vſque ad quartam
non tamen impeditur hæres per prædictę rei alie-
nationẽ illius electionem facere, ad hoc vt poſtea
tempore debito illam imputet in trebellianicam,
& cum hac diſtinctione ſi conſiderentur Doct. al-
legati facile conciliantur, & ceſſat omne dubium,
& ex his apparebat informantes pro fideicommiſ-
ſariis æquiuocare.
Item non obſtabat quod *tex. in § res quæ.* quamuis di-
cat, quod res ab hærede alienatę imputentur ei in
43 trebellianicam, † non propterea negat fructus ab
hęrede perceptos eſſe computandos in eandem,
iuxta *tex. in alleg. in fideicommiſſariam.*
Quia patet reſponſio, nam eo ipſo *quod dict. § res quæ.*
admittit in dicta alienatione detractionem trebel-
lianicę, ſatis negare videtur, quod iterum fructus
percipiendi ab hærede ſint imputandi in dictam
trebellianicam, quæ ſemel iam fuit in alienatione
detracta, an autem hæres teneatur fructus, quos
alias in trebellianicam fuiſſet imputaturus fidei-
commiſſario reſtituere, hoc non eſt præſentis in-
ſpectionis.
Neque obſtat, quod ſi liceret hæredi grauato per fi-
deicommiſſum cõditionale ſtatim alienare quar-
tam, & deinde fructus percipere ex dodrante, ſæ-
pe contingeret fideicommiſſum fraudari hærede
44 exiſtente non ſoluendo, † & inhabili ad reinte-
grandum fideicommiſſum, quod eſſet contra legis
propoſitum, quę non aperit viam fraudibus.
Nam reſpondebatur, quod facta ſemel alienatione
bonorum per hæredem vſque ad quartam, quate-
nus poſtea teneretur de fructibus percipiendis re-
ſtituere fideicommiſſario quantum quarta trebel-
lianica capit de quo modo non diſputatur, ſi fue-
rit effectus non ſoluendo hoc non præiudicat em-
45 ptori, qui recte, † & lege concedente nempe *d. §.*
res quæ. domum emit, & cum ipſius emptio fuerit
valida ex ſupradictis non ex ſuperueniente culpa,
hæredis reſcindenda ex notatis à Croto, & à Surd.
in *d. conſi* 576 *n.* 41.
Cætera quæ ſubtiliter deducuntur cum in iis nihil
nun dicatur, ſed potius in corroborationem eo-
rum, quæ antea dicta ſunt tendant. facile tollun-
tur, tum ex ſupradictis reſponſionibus, tum etiam
46 diſtinguendo com Bar. in *d. § res quæ. n.* 2. * vt ſcili-
cet procedat in caſu quo alienatio malitioſe facta
fuit, ceſſante autem malitia, & fraude Bart. expreſ-
ſe tenet, quod etiam fideicommiſſario inuito alie-
natio computatur in quartam, nos autem non ſu-
mus in alienatione malitioſè & fraudulenter fa-
cta, ſed ex cauſa pro ſoluendis debitis teſtatoris, &
pro alimentis, vt in inſtrumento venditionis ex-
primitur; & ideo cum talis fraus, & malitia non
præſumatur l. merito ff. pro ſocio cum ſimil. nec a-
liquo modo probetur nõ eſt habẽda in conſidera-
tione, nec poteſt dici hæc alienatio facta in fraudẽ
quia nemini fraudem facit, qui iure ſuo vtitur, &
hæres alienando vtitur iure ſibi competente *ex d.*
§. res quæ cum aliis ſupra adductis.
Tandem non obſtant reſponſiones datæ ad Docto-
res allegatos pro opinione Rotæ, quod ſcilicet
loquantur in filiis primi gradus, nam plures ex
prædictis Doctoribus loquuntur in hærede ex-
47 traneo, † aliqui vero in filiis primi gradus, prout
caſus illis euenit, & in ſpecie *Ripa in dict. l. in quar-*
tam. ff. ad leg. falcid. expreſsè loquitur in hærede
Bald.

Digitized by Google

Bald.conſ.185 li.4 Paul.de Montip. cap.1 repetit.d.l. in quartam n.117 Ceph.*conſ.392 li 3* Bolog.*in eadem l.ſi quartam.nu.237 & ſeqq.* qui teſtatur de communi Berttan.*conſ.91 lib.1 nu.9.& aly.*

Ex qoibus concluſum fuit exceptionem detractionis trebellianicæ ſuffragati in caſu, & ad effectum de quo agitur.

EPITOME.

VErba *plene, & integre* poſita in ſententia ſaluiani interdicti an faciāt mixturam vel intelligantur ſolum ad effectum poſſeſſorij. ¶ Ægidiana an habeat locum in quacunque inſtantia. ¶ Sententia an ſit appellabilis, in qua pronunciatur actorem eſſe hæredem hæredis. ¶ Saluianum interdictum an detur pro rebus cuiuſuis debitoris. ¶ Appellatio an admittatur à ſententia de aſſociando in poſſeſſionem ſtante clauſula illam ingrediendi auctoritate propria. ¶ Immiſſio auctore prætore an idem operetur quod expulſio violenta quo ad perdendam poſſeſſionem. ¶ Hæredis appellatione quando veniant omnes in infinitum. ¶ Sententia lata ſine probationibus an ſit nulla tam in criminalibus, quàm in ciuilibus ¶ Suſpenſo petitorio an remaneat Iudex ſolum in poſſeſſorio ita vt non ſit opus reuocare ſententiam primam, à qua fuit appellatum. ¶ Mandatum de manutenendo quando poſſit dari non obſtante poſſeſſione aduerſarij antiquiori. ¶ Laudes Rotæ Romanæ ex diuerſis auctoribus.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non admittitur in poſſeſſorio ſtante Ægidiana, quæ habet locum in quacunque inſtantia.*

2 *Executio ſententiæ non poteſt differri in caſu in quo appellatio non admittitur.*

3 *Verba* plene, & integre *poſita in ſaluiano intelliguntur ad effectum poſſeſſorij tantum, & non faciunt mixturam.*

4 *Plenum, & integrum dicitur cui nihil poteſt addi. Intellige vt n.5.*

6 *Hæres hæredis in materia reſtringibili quando veniat. Et quid in ſententia, & in remedio ſaluiani interdicti. n.7*

8 *Hæredis appellatione veniunt omnes in infinitum. Declara vt n.9.*

10 *Sententia lata ſine probatione an ſit nulla tam in criminalibus, quàm in ciuilibus.*

11 *Iudex in criminalibus tenetur quærere defenſiones rei.*

12 *Sententia eſt nulla lata pendente dilatione ad probādū.*

13 *Sententia nulla non eget reuocatione.*

14 *Iniuſtitia notoria æquiparatur nullitati.*

15 *Secunda ſententia contra primam notoriè iniquam valet ſicut valeret contra primam nullam.*

16 *Suſpenſo petitorio an remaneat Iudex ſolum in poſſeſſorio, ita vt non ſit opus reuocare ſententiam primam, à qua fuiſſet appellatum.*

17 *Mandatum de manutenendo quando poſſit dari non obſtante poſſeſſione aduerſarij antiquiori & n.18*

19 *Immiſſio auctore prætore idem operatur quod expulſio violenta quo ad perdendam poſſeſſionem.*

20 *Interdictum ſaluianum an detur pro rebus cuiuſuis debitoris & n.21*

22 *Rota Romana eſt multum deferendum quicquid de ea male alij ſentiant. n.23.*

24 *Rota Romana laudes ex diuerſis auctoribus. nu.25. & 26.*

27 *Sententia an ſit appellabilis, in qua pronunciatur actorem eſſe heredem, & n.28.*

29 *Appellatio non datur à ſententia de aſſociando in poſſeſſionem ſtante clauſula illa ingrediendi auctoritate propria.*

30 *Permiſſa appellatione an veniat effectus tam ſuſpenſiuus, quàm deuolutiuus.*

CAPVT CCLXVI.

POſſeſſionem, de qua in caſu mihi propoſito,
Dixi non potuiſſe dici attentatam, quamuis
1 captam pendente tempore ad appellandū; † Quia
cum fuerit pronunciatum in mero poſſeſſorio intrat Ægidiana excludens appellationem, quæ Ægidiana habet locum in quacunque inſtantia *Contard.in l.vnic.qu.4 nu.8 & 9 C.ſi de momentan poſſeſ.* Rot.*diuerſ.deciſ.201 lib 2 p.3.* dixi *deciſ.74 nu.* & *deciſ.204 n.5* cum alijs per Rot coram R.P.D.Ca-
2 ualerio Aſſiſien.hæreditatis 30 Ianuar.1609 Cum
igitur non detur appellatio fruſtra differtur executio ſententię, neque poteſt dici de attentatis Pariſ.*conſ.103 n 20 vſque ad 23 lib.1. Lancell.de attentatis pendet.t.tempor.ad appell.*

Neque obſtat prætenſa mixtura propter illa verba
3 *plene, & integre*, de quibus ſententia Quia † ſunt
verba ſolita poni in ſaluiano, & propterea intelliguntur ad effectum poſſeſſorij tantum, vt in ſpecie concludit *Rota coram R.P.D.Cantuccio Roman.*
4 *ſeu Amerin.domus 25 Octobris 1587.* † Quamvis e-
nim plenum, & integrum dicatur cui nihil poteſt addi *c.apoſtolica de prabend.in 6 Rel.conſi.85 num.53. lib.4.* Tamen illud procedit quando talia verba proferuntur abſolute, tunc enim inducunt pro-
5 prietatem, & poſſeſſionem, † ſecus ſi reſpectiuè,
quo caſu debent accipi, & reſtringi ratione ſubiectæ materiæ Ruin.*conſi.137 nu.8 lib.2.* Menoc.*conſ.21.nu.26.li.1.* Bald.Alex Felin. & alij de quibus late ſupra *cap 46.*

Minus obſtat nullitas ſententiæ, tanquam in ea non fuerit nominatus hæres principalis, ſed hæres hæ-
6 redis illius, † qui in materia reſtringibili, vt eſt ſen-
tentia, non venit l.antiquitas, C.de vſufruct.Caſtr.*conſ.4. v detur dicendum.in fi.lib.2* Quia verius eſt, quod appellatione hæredis veniat tam hæres defuncti, quam hæres hęredis illius, etiam in conditionalibus, & diſpoſitionibus ſtricti iuris, prout eſt ſententia, Ita vt hoc etiam procedat ex propria ſignificatione vocabuli Aret.in l paterfamilias. ad *fin.de vulg.& pupill.* cum alijs late per Tiraquell.de
7 *retract.conuent.§ 1 gl.6 num. 20 v que ad 25.* † Et in
ſpecie ſaluiani, de quo agimus, valeat ſententia tam in hærede defuncti, quam in hæredibus hæredum, concludit Rot.coram R.P.D.Cantuccio Amerin.domus 15 Martij 1587. quę eſt inter *dec.*Rot.*diuerſ.deciſ.47 num.1 lib.2.* cum non debeat conſiderari, quod in libello, vel ſententia quis petat aliquid tanquam hæres alicuius, licet poſtea probetur ſe eſſe hæredem hęredis illius, cum hoc ſuf-
8 ficiat ad obtinendum in cauſa † quaſi per nomen
hæredis veniant omnes in infinitum non ſolum primi, ſed vlteriores, etiam per multas ſucceſſiones Cyn.in *vltim.Cod.de hered.inſtit.* Bar in l.ſi quia filium familias *§ vlt.de acquir.hæredit.* Corn.in *l.amita.C. commun.de ſucceſſ.* Iaſ.in *l.pace familias. de*
9 *vulgari & pupillar.* † Quicquid aliud ſit in caſibus
ſpecialibus, qoi ratione quadam priuata non tranſeunt ad vlteriores hæredes, niſi de eis fiat ſpe-

cifica mentio, vt declarat Tiraq. *de. retract. conuent. §.1 glo.6. num.23.*

Alia quæ dicuntur de nullitate ſententiæ non obſtant, cum interim non debuerit retardari executio, & immiſſio in poſſeſſionem ex ſupra allegatis,

10 † Quamuis enim admitteretur quod ſententia eſſet lata ſine probationibus, non tamen poterit dici nulla in ciuilibus, quidquid aliud ſit in criminalibus, in quibus probationes ſunt de ſubſtantia Ruin. *conſ.68 num.6 lib.5* Socin. Iun. *conſ.38 n.28. & 29 li.2* & eſt deciſio Rotę per R.P.D. Cantuccium Romana notariatus 16. decembris 1585 de qua per Farinac. *conſ.5. n.106. Gabr. de ſent. conclu. ſ.9. num.16.*

11 Et * facit ratio, quia Iudex in criminalibus tenetur quærere defenſiones rei *l.1 § fin. de quaſtio. l. ſi non defendatur. de pœn. Ruin. conſi.68 n.6 col.4 poſt. prin. verſ. & poteſt eſſe, libro 5.*

Amplius neque retardabitur huiuſmodi immiſſio, quamuis prætenderetur ſententiam, de qua agimus fuiſſe nullam, quaſi in ea non reuocetur ſen-

12 tentia procedens à qua fuerat appellatum, † quando illa eſſet notoriè nulla, vt quia lata pendente dilatione conceſſa ad probandum, vel in ſimilibus caſibus *l. ſiue pars. C. de dilation.* dixi *deciſ.144.*

13 *num* 38. * Cum ſententia nulla non egeat reuocatione Caſt. *in l.1 n.2 col.x poſt med. verſ. item requiritur quod prima. C. quando prouocar. nō eſt neceſſ. Surd. conſ.160 nu 49 lib x. Rot. coram Card. Seraph. Gadicen. ſtatuterum 19 Nouembris* 1580. quam ſequitur in ſpecie poſſeſſorij, de quo agimus Rot. corā R.P.D. Caualerio. Aſſiſien. hæreditatis 30. Ianuarij 1609. *verſic.* prętera reſpondetur.

Quæ etiam habebunt locum, quamuis prima ſententia non eſſet nulla, ſed manifeſte, & euidenter

14 iniqua, * cum notoria iniuſtitia æquiparetur nullitati Innoc. in *c. cum bertoldus, de re iudic.* Vnde valebit ſecunda ſententia contra primam notorie ini-

15 quam, ſicuti valeret contra primam nullam * Felin. *in c. inter monaſterium, limit.10 de re iudic. Centar. in vnic. limit. 9 ſi moment. poſſeſſ.* Vant. *de nullit. tit. quot & intra quod tempus n.2 cum alijs per Surd. conſ.160. num.50 libro* 2.

Et magis prædicta procedunt, quando eſſet ſuſpen-

16 ſum petitorium † tunc enim cum ſemel ſiſſet Iudex ſolum in poſſeſſorio non erit opus reuocare ſententiam primam, ne fieret mixtura. Vnde non poterit dici nulla iſta ſententia, quamois per eam non reuocaretur ſententia præcedens, à qua fuiſſet appellatum Rot. coram R.P.D. Caualerio Aſſiſien. hęreditatis 30 Ianuarij 1609. *verſ.* dum vero di-

17 *cebatur.* * Vbi etiam quod poterit dari mandatum manutenēdo ei, qui fuit immiſſus in poſſeſſionem vigore iſtius ſententiæ & mandati illius vigore expediti, cum dicatur iuſte poſſideri *l. quo vniuerſa. §. itē cum prætor. ff. de acq. poſſeſſ. Ang. in l. clam poſſidere.*

18 *§. qui ad nundinas. n.2 in fi. ff. eod. tit.* † Non obſtante quod poſſeſſio aduerſarij eſſet antiquior, cum per mandatum in vim illius ſententiæ relaxatum fuerit priuatus poſſeſſione Ferret. *conſ.18. n.20 Alex. in d. l. clam poſſidere. §.* qui ad nūdinas *n.2 de acq. poſſeſſ.* Mohed. *deciſ. 6 alias 4. n 4. de reſtit. ſpoliator.* Quam-

19 uis non adfuerit expulſio colonorum, cum immiſſio auctore prætore idē operetur quod expulſio violenta quo ad perdēdam poſſeſſionem tam ciuilem, quam naturalem, quando præſertim eſſet iuſtus iuſſus prętoris Compoſtel. in c. tranſmiſſa. ad fi de elect. & ibi Card. col.3 in prin. verſ. dicit ętiam Aachat. *conſ. 2 verſ.2. requiritur. n.3.* Hend. *conſil.* 20. *nu.18 lib.1.* com declarationibus, quas late adduxi *deciſ.11. & ibi in addit. n.1 vſque ad* 10.

Non obſtat quod ſaluianum non detur pro rebus cu-

20 iuſuis debitoris, ſed ſolum pro rebus coloni, & inquilini cauſa penſionis rei conductæ iuxta opinionē Cyn. Petri de Bellapert. Fabr. & aliorum quos late adducit *Menoc. conſ.295. nu.13 & per tot.* quam etiam multis comprobat, & defendit Idem Menoc. de adipiſcen. *poſſeſſ. remed.3. q.3. cum alijs per Sarmient. de reddit. eccleſiaſt p.3 c.2. n 9.19.*

Quia contraria opinio eſt verior, & magis recepta

21 præſertim in foro eccleſiæ ſuppoſito, † prout ſequitur Rot. corā R.P.D. Rubeo Romana fructuum 4. Martij 1577. quæ eſt inter *dec. Rot. diuerſ.44. n.4. p.1 & dec.34 n. 24. p.2.* à qua non eſt recedendum dicit Menoc. *conſ.736. n.2.* Vbi quod hodie iſta eſt magis recepta opinio, & ſeruanda propter auctoritatem Rotę Romanę, ob quā ipſe ſe retractat diſcedendo ab opinione quam alias tenuit, Adeo vt non ſit amplius arguendus & allegandus pro con-

22 traria ſententia, † cum immo idem Menoc. *conſil.* 1141. n.20. dicat multum deferendum eſſe deciſionibus Rotæ, quæ ſolent eſſe duodecim iuriſconſultorum ex primoribus, & ſapientioribus totius reipublicę Chriſtianę. quorum auctoritas eſt omnium maior, & opinio ab eis recepta dicitur com-

23 munis, * Quidquid de ea male ſenſerint Marian. in *c.1 c.l. ante pon. de lit. conteſt. Neuiſ. in ſilu. nupt. li.5. n.61 Galleſ. de exercit. iur. perit. lib.3 nu.56* cum nimia audacter loqui, ideo non probandos dicat Idem

24 Menoc. 1050. n.37. & 38 conſ.295 n.25. * vbi etiam affirmat ſemper, & noſtra hac ætate ſediſſe in ea viros integerrimos, & ſapientiſſimos, prout etiam

25 atteſtatur late Surd. *conſ. 403 in fi. n.* 83 & 84 Vbi quod dicta Rota omnibus eſt anteferēda propter grauitatem Auditorum, & præcellentem doctrinam, & eorum concluſiones magiſtrales, adeo vt earum deciſionum lectione nunquam exſatiari poſſit, tanta in eis grauitas, tam reſoluta doctrina, tam firma ſcientia cum verborum pondere emi-

26 cat, * De cuius etiam Rotæ laudibus *Imol. & Barbat. in c. ſi olim. de lit. conteſta. Granat. ad Veſtr. lib.1. c.17 nu.3 Mandoſ. forma 1 commiſſ. n.7 in ve. b. cauſarū auditoribus. Vāt. de nullit. ex defect. iuriſd. delegat. num.20 Gomeſ. in prohem. reg. cancell. q.1. Menoc. preſumpt.7. lib 2 nu.13.*

Vltimo non obſtat ſententiam, de qua agimus eſſe appellabilem ad vtrumque effectū deuolutiuum,

27 & ſuſpenſiuum * cum ſit pronunciatum actorem eſſe hęredem hæredis quaſi tunc illa quæſtio, quæ tribuit ſubſtantiam iudicio reſpiciat cauſam proprietatis Menoc. de adipiſcen. remed.3 n.188 vſque ad *n* 191. Quia illud procedit quando ſuper d. exceptione, an quis hæres ſit, nec ne diſputatur, & controuertitur, tunc enim neceſſe habet ipſe a-

28 ctor plene probare ſe eſſe talem, * & à tali ſententia lata ſuper ipſo poſſeſſorio habente annexam prædictam cauſam permittitur appellatio, quod non eſt in caſu noſtro, in quo de prędicta qualitate non fuit diſcuſſum, prout in ſpecie declarat. Menoch. *conſ.736 n.4 lib.8 poſt Rot. diuerſ. dec.34 n.20. in fi. p.2.*

Recte igitur fuit conceſſa executio ex ſupra allegatis, quæ neque poterat retardari ſtante clauſula ingrediendi poſſeſſionem auctoritate propria, per

29 quam facultatem efficitur * vt à ſententia de aſſociando in poſſeſſionem lata neque ſit permiſſa appellatio, cum per tale remedium intentatum

ex dicta

ex dicta licentia cenſeatur actum Saluiano Mtuo. *conſi.716 in princ.lib* 8. Ita vt etiam io caſu, lo quo eſſet permiſſa appellatio ſecundum aliquorum o-
30 pinionem,* illa tamen oon operetor effectum ſuſpenſiuum, ſed ſolum deuolutiuom Abb.*conſil.55. col.2 in princ.lib.2 & in c. cum ad ſedem n.30 de reſt. ſpoliat. Pariſ.conſi.*108 *nu.20.lib.1. Afflict. dec.269. n.3 cum aliis per Oſaſ.deciſ.25.n.19.*

EPITOME.

IVs filiationis, & ſeruitotis qoando amittatur, ſi pater & pattonus filios, & ſeruos exponunt. ¶ Et quo caſu agnitio de eis poſtea facta operetur poſſeſſiooem d.filiationis etiam ſecuta thoti ſeparatione intet cooiuges. ¶ Natus ex vxote poſt diuortiom quando præſumatur filius matiti, & ab eo ſit alendus. ¶ Patricidij reatus an conſideretur in filio expoſito occidente pattem. ¶ Legitimatio an valeat quamuis non probetur cetta matet legitimati. ¶ Expoſiti an habeantur pro vulgo quæſitis, vel legitimis, & an ſint capaces ordiuum, ſucceſſiooum, ac diguitatum. ¶ Et quid ſtante ſtatuto, quod ad beneficia non admittantur, qui deſcendunt ex Iudæis, vel Mauris, aut ſunt aliqua macula infecti ¶ Agnitio patris facta de filio quando conſtituat illum in quaſi poſſeſſione filiationis etiam contta illos ſic tractantes patre vita functo. ¶ Matet ao iudicetur in quaſi poſſeſſiooe maternitatis mortuo filiu. ¶ Pulthumus an præſumatur filius ex ſolo nomine patris. ¶ Dotádi neceſſitas an expiret in patte exponente filiam quāvis non habeat parriam poteſtatem. ¶ Alens ſeruum, vel filium expoſitum quando repetat à patre, vel domino alimenta, & alias expenſas factas pro illo erudiendo. ¶ Natus in dumo ex vxore an præſumatur filius mariti nō obſtante aſſertione parētū in contrariū. ¶ Expoſiti antiquitus vbi aletentur.

SVMMARIVM.

1 *Patria poteſtas an amittatur ſi pater filium exponit, vel conſenſit alteri exponenti nu.4. & quid in dominis, patronis, & ſimilibus.n.2.*

3 *Patricidij reatus non eſt conſiderabilis in filio expoſito occidente patrem.*

5 *Exponentes filios aquiparantur homicidis.*

6 *Pater exponens filium in hoſpitali ut alatur quando perdat ius filiationis.n.7. & 8.*

9 *Expoſiti antiquitus alebantur in loco per Traianum ædificato.*

10 *Columna lactearia dicta in qua infantes alendi deferebantur.*

11 *Expoſiti an cōſiderentur tanquam vulgò quaſiti, vel legitimi, & ſint capaces ordinum ſucceſſionum & dignitatum nu.12 Et quid ſtante ſtatuto quod non admittantur ad beneficia, qui deſcendūt ex iudais, vel mauris, vel ſunt aliqua macula infecti.n.24. & 26.*

12 *Expoſitus prateritus à patre quando poſſit teſtamentum illius irritare: & quid in prateritione matris. num.13.*

14 *Parentes poſſunt agnoſcere expoſitos pro filiis, qui tunc cenſebuntur legitimi, & ſui heredes.*

15 *Vulgò conceptus quando habeatur pro filio.*

16 *Legitimatio valet quamuis non probetur certa mater legitimati.*

17 *Agnitio patris facta de filio conſtituit illum in quaſi poſſeſſione filiationis etiam cōtra illos ſic tractantes patre vita functo.nu.18. & 20. Secus contra eos qui dicta tractationi non conſenſerunt.n.19.*

21 *Mater quando iudicetur in quaſi poſſeſſione maternitatis mortuo filio.*

23 *In dubio iudicandum potius pro legitimitate.*

25 *Statutum contra ius commune non debet extendi.*

27 *Poſſeſſio filiationis in expoſito dicitur turbata, quamuis recuperetur ſi à parentibus fuerit poſtea agnitus.*

28 *Poſthumus an præſumatur filius ex ſolo nomine patris. nu.29.*

30 *Agnitio filij expoſiti operatur poſſeſſionem filiationis etiam ſecuto diuortio inter coniuges, & facta inter eos thori ſeparatione.*

31 *Natus ex vxore poſt factum diuortium quando præſumatur filius mariti, & ab eo ſit alendus, & qua denunciatio ſit neceſſaria.*

32 *Natus in domo ex vxore præſumitur filius mariti, ita vt aſſertio patris, & matris in contrarium ei non noceat.*

33 *Præſumptio inſurgens ex natiuitate in domo eſt potentior quam nominatio, vel tractatus.*

34 *Dotādi neceſſitas expirat ceſſante patria poteſtate Fallit in patre exponente filiam, qui tenetur illam dotare quamuis amittat patriam poteſtatem, num. 35. & 38.*

36 *Pœna non debet eſſe cauſa premij.*

37 *Banniti perdunt ius ciuitatis quo ad ſui commodum, nō quo ad damnum. Idem in ſimilibus delinquentibus. num. 39.*

40 *Excommunicatus non eſt exemptus à recitatione officij, & priuatus à loco capituli non eſt priuatus quo ad cetera.*

41 *Alens ſeruum, vel filium expoſitum repetit à patre, & domino alimenta: & quid in expenſis pro illo erudiendo.n.42.*

43 *Pater tenetur facere erudire filium, & in quibus artibus, n.44.*

45 *Solonis lex de non præſtandis alimentis per filios patri ſi artem nullam eſſent edocti.*

46 *Ignobilis habebatur antiquitus qui parentem non alebat.*

47 *L.Oſtius primus patrem occidit.*

CAPVT CCLXVII.

PAttonos & Patet amittont ius filiationis, & ſetuitutis, cum filios vel ſeruos exponunt,
1 *atque illos ita derelinquunt *Bald.in l.2.Cod.de infant.expoſ.Cardin.Paleott.de noth. & ſpur.cap.63 nu. 6.tom.8 part.2 fol.73 Menoch. de arbitr.caſ.396 nu. 11.* Vbi ampliat ad dominos, qui perdunt ius va-
2 ſallagij, cum dimittunt vaſallos periclitantes, * & ad cines, qui amittont ius ciuilitatis cum deſerunt ſuam ciuitatem, Ita vt ſtante amiſſione iuris filiationis in expoſito, non eſſet conſideraodus reatus patricidij, ſi per eum talis pater ioterficere-
3 tur, * *Petr.Sanct.ſing.2 tit.ſcis quod in præcedenti.nu. 9. Plat.in epit.delict.cap.22 num. 27 in fi.verſic.alius ſubijcitur caſus.Decian.libro 9 cap.8 & num.9 cap.12 num.28 Farinac. quæſt.120 num. 164. Carrar.in § homicidium, num.143. Menoch.de arbitrar. in addit.ad*
4 *conſ.358 num.39.* * Siue patet exponāt filium, ſiue alius eo conſentiente, vel ratum habente, qoia idem eſt quo ad perdendum ius patriæ poteſtatis *cap.1 & ibi Abbas nu.1.2. & Ioan.de Anan.in princ.*
5 *de infant. expoſ.* * Cum etiam tales exponentes æquiparentur homicidis *Ioann. à Capiſtr. in ſpecul. conſcient.n.597 tom.1 fol.305.*

Amplius quamvis non poſſet imputari patri, ſi expo-
6 neret filium in hoſpitali, † vt alatur, quaſi ſufficiat
ei, qui tenetur alere, vt procuret illi alimenta quo-
quomodo *Gloſſ. in l. necare de liber. agnoſc.* quod ap-
pellat mirabile *Ic. de Anan. in cap. 1 col. 3 ad med.*
7 *verſ. colligit etiam 14 de infant. expoſ.* † Tamé quando
eſſemus in perſona honeſta, cui eſſet dedecus vi-
uere in hoſpitali, aliud ſtatueretur, quia illud intel-
ligitur, quádo deberet ali viliſſimus, qui ſine dede-
core ibi commoraretur, vel quando pater non poſ-
ſet illum ſuſtentare, aut propter nobilitatem ho-
ſpitalis hoc permitteretur, vt declarat *Rebuff. priuil.*
ſchol. 54 n 3 Vbi allegat *Bœr. in addit. ad Benedict. de*
8 *Plumbi. in l. caſſij, caij de fideicommiſſ. libertat.* † Quod
etiam voluit Io. de Auan *in d. c. 1 n. 14 poſt Bald. in l.*
v. ic. § ſed ſcimus. ad med. n. x. C. de latin. libert. tollen.
9 † Et de expoſitis, qui alebantur antiquitus in loco
per Traianũ ędificato Franc. Munnox de *ratio. cen.*
10 *c. 25 nu. 46.* † Vbi etiam de columna lactearia, quia
ibi infantes lacte alendi deferebantur.

Ex iſtis dicebatur talem expoſitum, quamvis prӕteri-
tum à patre, non poſſe eius teſtamentum irritare,
11 † Expoſiti etiam conſiderantur tanquam vulgo
quӕſiti, qui nullum certum patrem habent Bald. in
l. vulgo in prima lectura in prin. verſ. in eadem gl. ff. de
ſtat. homin. Palent. de noth. & ſpur. c. 63 num. 2 Puteus
deciſ. 433 n. 2 lib. 1.

Contrarium tamen Dixi in caſu mihi propoſito per
12 *text. in l. vxorem 29 ff. de manumiſ. teſtam.* † ſi habens
vxorem prӕgnantem illam repudiauit accipien-
do aliam, & prima vxor filium, quem peperit,
expoſuit, nihilominus talis filius poſtea ab alio
educatus, & nomine patris vocitatus vſque ad
tempus vitę illius tamquam prӕteritus rumpet te-
ſtamentum, ſi mortuo patre alter inſtituatur, fir-
ma remanente libertate data ſeruis in eodem te-
ſtamento, qui amplius non reuocabuntur in ſerui-
tutem, ſi per quinquennium fuerunt in libertate,
13 † Quidquid aliud ſit in prӕteritione matris *ad text.*
in s. ſi inſtitutu. § fin. de in ff. teſtam. vt notat *Gloſſ. in*
dict. l. vxorem 29. in verb. non valere. ff. de manumiſ.
teſtam.

Neque obſtat quod talis expoſitus habeatur pro vul-
14 go quӕſito, † Quia non ex hoc impeditur, quod
parentes, vt in caſu de quo agimus, non poſſint a-
gnoſcere expoſitos pro filiis, ſequuta enim agni-
tione cenſebuntur legitimi filij, & ſui hęredes pa-
15 tris, † cum non ſit interdictum vulgo conceptum
ex indicijs vocare filium, & amplecti eum vt fi-
liũ *c. michael. de filiis presbyt.* & ita in puncto con-
cludit *Bald. in l. ſi quis illuſtris 5. na. 3. ad fin verſ. nec*
per matrimonium nec per principem. C. ad orphic. quã
16 ſequitur *Rot. per Put. deciſ. 435 in fi. lib. 1.* † Vbi etiam
ex hoc reuet, quod valeat legitimatio, quamuis
non probetur certa mater legitimati, cum ſuffice-
ret quod pater illum agnouiſſet tanquam filium,
17 ex quo tã cum de eius prӕiudicio agebatur, † cum
iſta agnitio patris facta de filio conſtituat illum in
quaſi poſſeſſione filiationis ex doctrina Bart. *in l.*
quod ſenatus. § item per contrarium. ff. de liber. agnoſc.
Anchar. in clem. ſi ſummo. de ſentent. excommunic. Do-
ctor. in cap. tranſmiſſa qui filij ſint legit. Iaſ. conſ. 196. in
18 *prin. verſ. & primo dico. li. 1.* Ita † vt etiam patre vita
functo ſi ab alijs talis filius tractaretur tanquam fili-
us illius, ex hoc dicatur conſtitutus in poſſeſſione
filiationis contra illos ſic tractantes, vt late decla-
rat *Menoc. præſumpt. 53 n. 13 li. 6 & de arbitr. caſ. 89.*
nu. 77 Paleot. de noth. & ſpur. cap. 1x. in fin. poſt Ang.
in l. liberorum. in princip. ff. de his qui notant. infam.
19 † Quidquid aliud ſit contra eos, qui illi tractatio-
ni non conſenſerunt *Alex. conſ. 25 in fi. num. 12 li. 4*
quem ita intelligit *Menoch. d. caſ. 89. num. 72. &* de
veriori opinione teſtatur *Idem Menoc. de præſumpt.*
20 *53. num. 24* contra *Petr. de fideicom. q. 11 nu. 310.* † Et
quod detur iſta quaſi poſſeſſio poſt mortem pa-
tris late defendit *Alex. conſ. 90 in cauſa & lite col. 2.*
in fi. verſ. nec refert ſi dicatur. n. 5 lib. 6 Barbeſ. in rubr.
ff. ſolut. matrim. p. 1 nu. xx. in fin. verſ. & bene in prædi-
21 *ctis terminis.* * Prout econtra dicimus de matre,
quӕ iudicabitur eſſe in quaſi poſſeſſione mater-
nitatis mortuo filio *Gl. in l. non ignorat, in verb. pro-*
bauerit. C. qui accuſar. non poſſ.

Et facit quia expoſiti nõ ſunt proprie vulgo quӕſiti,
22 cum habeantur potius pro legitimis, * Ideò ſunt
capaces ſucceſſionum, ordinum, & dignitatum *Fe-*
lin. in c. cum deputati. num. 13 de iud. c. Card. Paleot. de
noth. & ſpur. c. 63 nu. 3 & 7. cum alijs quos adduxi
23 ſupra *c. 135.* † Quaſi in expoſito licet non ſit certa
origo, tamen eſt dubia, qua dubitatione ſtante iu-
dicandum eſt potius pro legitimitate Put. *deciſ. 1.*
lib. 3 Peregr. *de fideicom. art. 43 n. 71.*

Quare etiam dicimus, quod ſi per ſtatutum ſolutum
requiratur quod non deſcendant ex iudӕia, vel
24 * mauris, vel ſint aliqua macula infecti, qui de-
bent admitti ad aliquod beneficium, vel quid ſi-
mile, per hoc tamen non excluderentur expoſiti,
25 * Nam cum ſtatutum ſit contrarium iuri *c. cum te,*
de reſcrip. debet reſtringi *Bar. in l. omnes populi. n. 56.*
de iuſt. & iur. Rolan. conſ. 21 n. 21 lib 1. Et non debet
extendi vltra illud, quod exprimitur *l. ſi vero. §. de*
26 *viro ff. ſolu. matrim.* * Vnde cum non reperiatur in
expoſitis macula, quam ſtatutum excludit ſunt
admittendi Quidquid aliud ſit quando adiicere-
tur qualitas, quod ſit ex notis parentibus, aut puri
ſanguinis, tunc enim non deberent admitti, quaſi
non poſſit per eos probari talis qualitas, Ita in ſpe-
cie de expoſitis diſtinguit *Perez de anniuerſar. & ca-*
pellanis, lib. 2. c. 4 nu. 39 vſque ad nu. 42.

Quibus adde in caſu noſtro conſtare de matrimonio
legitimo, & filium eſſe in poſſeſſione filiationis
27 conſtitutum, * licet enim talis poſſeſſio videatur
turbata, cum filius fuiſſet expoſitus, tamen recu-
peratur, ſi à parentibus fuerit poſtea agnitus, & vo-
catus filius, vt dicatur *in d. l. vxorem 29 de manumiſ.*
teſtam. Vbi *Iacob. de Arena. in fi.* tribuit hic agnitioni
per text. in l. etiam matris 16 & ibi Gl. in verb. proba-
ri. ff. de probat. & clarius voluit Iaſ. *in l. neque profeſſio.*
colum. 1 in fi. verſic. aduerte etiam quod vbi poſthumus
num. 3 ad fin. C. de teſtam. Caſtell. Cott. in verb. nobili-
tas colum. penul. ad med. verſ. & ideo ſi poſthumus. V-
bi etiam allegat *Iaſ. in rubr. ff. ſolut. matrim. colum. 3.*
28 *in fin. nu. 16.* * licet alij amplius velint ex nomine
ſolo, quo pater vocabatur prӕſumi poſthumum e-
ius filium *per text. in d. l. vxorem. de manumiſſ. teſtam.*
quem ad hoc dicit mirabilem Bald. *in cap. tuam co-*
lum. vltim. in prin. verſic. in ſecundo caſu de ordin. co-
gnit. Petr. Sanct. ſingul. 75 magnum & pulchrum nu. 2.
Benedict. de Plumbi. Alexan. & alij per Neuiz. conſ. 34
29 *nu. 39* Quamuis * hoc non ſit tutum, cum ex ſu-
pradictis conſtet in d. l. vxorem non ſolum nomen
adeſſe, ſed etiam agnitionem *Alex. conſil. 82. omiſſis*
trib. col. 4 in prin. verſ. vnde dicit quod magis præſumi-
tur. nu. 10 in fin. lib. 7 Nicoll. in rubr. ff. ſolut. matrim.
n. 94. ad fin & ibi Barbeſ. p. 2 nu. 19. Vbi etiam alle-
gat *Fort. in l. gallus. in prin. n. 117 de liber. & poſthum.*
& Bald. in c. ex tranſmiſſa n. 4 de reſtit. & ſpoliat. & in

c. per

c.per tuas,n.1 ad med.de probat.
Itē adde quod hujuſmodi agnitio filij expoſiti ope-
rabitur poſſeſſionem filiationis etiam ſecuto di-
30 vortio inter conjuges,† ſeu facta inter eos thori
ſeparatione,& conſequenter eius præteritio irri-
tabit teſtamentum patris,cum ille ſolus filius an-
nullet diſpoſitionem paternam, qui eſt in quaſi
poſſeſſione filiationis l.lucius 28 ff.de condit. &
demonſt.Barboſ.in rubr.ſolut.matr.p.1 n.10.
Verum eſſet quod natus ex vxore poſt factū diuor-
31 tium præſumitur mariti filius, * & pater tenetur
agnoſcere,& alere tanquam filium,quando prius
mulier intra triginta dies computandos à die di-
vortij denunciaret marito ſe eſſe ex eo prægnan-
tem,tūc enim ſi maritus non contradiceret dictę
denūciationi, tenebitur talem natum poſt diuor-
tium,vt filium agnoſcere,nam alias ſtante cōtra-
dictione mariti hujuſmodi denūciatio non pro-
deſſet vxori,nec maritus talē teneretur alere do-
nec plene cognoſcatur cauſa filiationis *l.1 in pr.
de liber.agnoſc.Spec.qui filij ſint legit.n.4* Bart.in *l.
non ſolum,§ morte,in fi.n.67 de non.oper.nuncia.cum
alijs per Barboſ.in rubr.ff ſolut.matr.p.irt.1 num.18.*
32 *Quiquid aliud ſit in nato in domo ex vxore,qui
adeo præſumitur filius mariti, vt nec aſſertio pa-
tris , aut matris in contrarium noceat cum illa
præſumptio, quæ inſurgit ex natiuitate in domo
33 ſit potentior , quam nominatio vel tractatus; *
Quia in natiuitate agitur de proprietate filiatio-
nis in nominatione autem , & tractatu agitur de
quaſi poſſeſſione,& proprietas pręualet,vt in ſpe-
cie declarat Dec. in c.*per tuas,n.4 col.3 in pr.ver.
quarto ex dictis,de probat.poſt Abb.ibid.in 4 notab.
Alex.in l.neque profeſſio,C.de teſtam.Menoch.de
arbitr.caſ.89 n.26 & præſump.53 nu.6 lib.6 Maſ-
card.concl.788 in princ.*
Vltimo addendum eſt,quod ceſſante patria poteſta-
34 te expirat neceſſitas dotandi,*quæ ab illa deſcen-
dit *l.fi.C.de dot.promiſſ.gl.in l.cum poſt,§ gener.in
verb.placuit,de iur.dot.* Hoc tamen non procedet
in patre exponente filiam qui licèt perdat patriā
35 poteſtatem Abb.in *c.de infant.expoſ.Clem.de pa-
terna poteſt.cap.vlt.n.96 cum alijs ſupra allegatis.* Ta-
men non per hoc eximitur ab onere dotandi,nam
ſolum perdit patriam poteſtatem quo ad ea quæ
ſunt ſibi vtilia,nec circa ſibi onerosa,& damnum
afferentia,cum enim quis propter odium cōſide-
ratus vt diverſa perſona,procedit quo ad hono-
res non quo ad incommoda l.in *actione,§ item qui
36 ſocietatem ff.pro ſocio.* quaſi*pœna non debeat eſſe
cauſa præmij *l.ſine hereditoria,de negot.geſt.Socin.
conſi.59 viſis priuilegijs, n.10 lib.1.* Vbi de banditis,
qui perdunt jura ſuæ ciuitatis ad ſui commodum
37 facientia,† non relaxantur tamen ea quæ eorum
damnum concernunt *Nell.de bandit in 1.diſt.2 tē-
38 poris,9 5 Doctor in l.1 de hered.b.inſt* Et † in ſpecie
dotis,quod ad eam teneatur pater exponens filiā
concludit *Surd.de alim.tit.6 q.18.n.19* vbi *viſque
ad n.12* multis ſimilibus comprobat, quando quis
propter delictum perdat ſibi vtilia * non autem
39 incommoda Bart.in *l.1 n.62 C.de dignit.lib.12 la-
tè Felin.*qui multa etiam ſimilia adducit in *c. in-
40 telleximus,7 col.1 de iud.c.** Vbi etiam de excom-
municato,qui non eſt exemptus a recitatione of-
ficij, & de priuato loco capituli,qui non eſt pri-
vatus quo ad onera *Card.in clem.1 col.3.poſt med.
oppoſit.7 n.7 de regularib.*cum nemo ex delicto te-
porter commodum *l.2 § nemo,de c.dimin.* odium
enim non debet prodeſſe *Io.Andr.in cap.intelleximus,C.de iudic.Card.in c.Ioannes de teſtib.*
Ideo etiam alens ſeruum,vel filium expoſitum repe-
41 tit à patre,vel domino alimenta. * Si enim datur
repetitio ei,qui aluit nō expoſitum,multo magis
dabitur illi,qui præſtitit alimenta expoſito,ne ſit
melioris conditionis pater Iniquus,& de filio ma-
lè meritus quam pius & bonus, cū declarationi-
bus tamen de quibus latè *Surd.de alimē.tit.6 q.19
42 n.3 cum ſeq.* vbi*etiam *n.7* quod repetentur quoq;
à patre impenſę factæ pro filio expoſito erudiē-
do in aliqua arte *gl.in c.fi.86 diſtinct.*Abb.in *c.1 in
fi.de infant expoſit.* Cum etiam ad hoc teneretur
43 pater, * qui debet facere impenſam neceſſariam
pro erudiendo filio in artibus liberalibus,Bar.*in
l.de bonis,§ non ſolum,de carbon.edict.*Et de quibus
44 artibus intelligatur declarat†*Surd.de alimen.tit.
6 q.19 nu.10.*licet quando facultates patris ſuppe-
tunt , teneatur pater erudiri facere filium in
ſcientia legali, vel in arte medicinæ, aut ſimili
non in grammatica tantum vt latè contra *Bartol.*
45 concludit *Menoch.conſ.50 num.12* *Ideo etiam
Solon ſanxit non debere filios alimenta parenti-
bus ſi artem nullam eſſent edocti , cum alias *i-
46 dem* ſtatuerit ignobilem ; † & obſcurum eſſe,ſi
quis parentem non enutriſſet *Cal. Rhodig.lib.1 c.
17.* Vbi etiam multa de occiſoribus parentum , *
47 & quod L. Oſtius poſt 600.annos ab vrbe condi-
ta primus patrem occidit.

EPITOME.

TEmporis antiquitas in tranſumptis quando fa-
ciat præſumere interuenisse citationem ; & a-
lias ſolemnitates. ¶Et an requiratur illarum enun-
ciatio.¶Et quo caſu debeant eſſe triginta, vel cen-
tum anni.¶Et quid in præſumendis ſolemnitatibus
ſententiæ,ſeu decreti. ¶Invaliditas tranſumpti an
poſſit à Iudice opponi ex officio.¶Clauſula *genera-
lis contra* quid operetur & an habeat vim oppoſitio-
nis in ſpecie. ¶In poſſeſſorio quando requirantur
plenæ probationes,vel ſufficiant leviores. ¶Immiſ-
ſio in poſſeſſionem vigore *l.fi.C.de edict.diu.adr.toll.*
an detur vigore tranſumpti. ¶Notario tranſūmp-
tanti ſcripturas alienas an ſit fides adhibenda. ¶So-
lemnitas extrinſeca in antiquis an præſumatur con-
tra minorem,& quando agitur de ſubſtantia actus.
¶ Copia,& ſcriptura informis junctis adminiculis
an probet,& qualia debeant eſſe tam in probando
matrimonio quam in ſimilibus caſibus.¶Præſump-
tiua probatio in antiquis an ſufficiat ſi vigore ſtatu-
ti debeat eſſe plena & perfecta. ¶Exemplum ſump-
tum in vim compulſoriæ an probet ſine citatione,
quando pars fuit citata in Curia Romana ad viden-
dum decerni compulſoria ad partes pro extrahen-
dis juribus. ¶Legata , & teſtamenta ad pias cauſas
per quem notarium debeant exemplari , & coram
quo Iudice. ¶ Laicus an poſſit eſſe Vicarius Epiſ-
copi. ¶ Inſtrumentum, & teſtamentum probatum
per teſtes an habeat executionem paratam, & pri-
vilegium immiſſionis in poſſeſſionem. ¶Varij caſus
in quibus tranſumpta probant ſine citatione, & ſo-
lemnitatibus , quæ pro illorum validitate requi-
runtur.

SVMMARIVM.

1 *Diuturnitas temporis facit præſumere ſolemnitates.*

turnitate n.4 & col.3. in pr. verſi.item ex inſpectione.
n.5 lib.4 Imol.conſ. 110 in cauſa qua vertitur in pr.v.
nec obſtat ſi dicatur, Afflict.dec.107 n.5 verſi.quia re-
ſpond.& ibi Vrſil.n.10 ad med.verſi.& inſuper etiam
Idem Vrſil.ad dec. 305 in fi.n.13 latè Surd.conſi. 28 n.
113 lib.1 Silueſtr. Aldobr.conſi.83 nu.45 ad med.verſi.
ſed quia ad hac dici poſſet. Oſaſc.Gezad. Rum.& alij
de quibus latè Menoch. *præſumpt.132 nu. 79 lib.3.*
5 * Quidquid aliud ſit in ſolemnitate, quæ potuit
ante,vel poſt actum adhiberi iſta enim præſumi-
tur adhibita ex ſpatio lógiſſimi temporis, Quam-
vis ea ſola inſpectione actorum probetur illam
non interueniſſe latè Surd.*dec.334 n.20 p.2.*
Neque obſtat, quod non ſit opus in exemplatione
6 inſtrumenti enunciari ſolemnitates,* quando ſu-
mus in antiquis Aret.*conſi.36 col.fi. Aym. de antiq.*
temp.p.3 §.vidimus, n.18 fol.173 Felin.in c.ſicut.n.33
verſi.7 & vlt.declara de re ind.
Quia prædicta procedunt concurrente poſſeſſione
longiſſimi temporis triginta annorum cum ſciē-
7 tia & patientia patris de tali exemplo, tunc†enim
iſtis concurrentibus non erit neceſſaria enuncia-
tio,quaſi tunc non ſit veriſimile,quod tanto tem-
pore pars tacuiſſet,provt declarat Couar. *pract.q.*
c.21.in 3 caſu,col.2 poſt med.verſ.verum quia, num.7.
quod etiam voluit *Aym.in d.§.vidimus,de antiqu.*
temp.n.18 verſi.ego puto quod talis enunciatio. Felin.
in c ſicut,n.33 col.20 ad fin.verſi.& hoc puto ſuſtenta-
*bilem,de re ind.*quos ſequitur Menoch.*conſ.934 n.*
8 30.* Vbi quod tempus antiquum in materia exem-
pli dicitur ſpatiū triginta annorum, Idem Menoc.
præſump.80 nu.7 lib.2. Provt etiam de triginta an-
nis loquitur Anchar.*conſi.136 ex conſiliis, n.2 verſi.*
præterea dictū monaſterium. Alex.conſi.79 circa pri-
mum,n.4 & 5 lib.1 Aldobr.conſi.54 Iaſ.conſi.114 col.
3 in pr.n.3 lib.1 & declarat *Alc.præſump.10 reg.3 n.*
7 verſic.quod tamen non procederet. Et eſt ratio
9 * quia tunc agitur de magno præiudicio alterius
quo caſu ſolēnitas extrinſeca non præſumitur mi-
nori ſpatio 30.annorum Alex. *conſi.1 num. 20 lib.4*
*Gabr.*qui de veriori opinione teſtatur *conſi.39 n.51*
Felin.in c.ſicut 16 nu.1 verſi.aduerte de re indic.&
in c.illud 9 col.pen.poſt pr. verſi.2 eſt aduertendum,
n.6 de præſumpt.& in c.Albericus.43 in fi.verſ. quod
*limita accuratè,n.5 de teſt.*vbi quod non eſt tradē-
dum obliuioni Aldobr.*conſ.1 n.242 latè Surd.conſ.*
10 *28 n.98 lib.1 & conſ.181 n.1 lib.2.*† Quidquid aliud
ſit ceſſante poſſeſſione, & patientia,ac ſcientia
partis de tali exemplo, quo caſu non ſufficerent
30.anni,ſed requireretur tempus centum annorū;
quando non eſſent enunciatæ ſolennitates Aym.
de antiq.temp § vidimus,num.18 verſ.ceſſante autem,
Couar.pract.quæſt.c.21 col.pen.in prin.verſ.omnino erit
11 *neceſſaria,nu.7.* Et † quod etiam concurrente pa-
tientia vnius & poſſeſſione alterius ſemper requi-
rantur 30.anni,cum de magno præiudicio agitur,
teſtatur eſſe veriorem ſententiam Gabr.*d.conſi.30.*
n.51 lib.1.
Ex quibus colligitur,quod cum in caſu noſtro con-
ſtet ſolùm elapſos eſſe 23. annos, non poteſt fieri
aliquod fundamentum in antiquitate temporis
quo ad præſumendum ſolemnitatem citationis,
12 † & per conſequens exemplum non valebit tan-
quam tranſumptum abſq; aliqua vocatione par-
tis,& ſine aliis requiſitis,de quibus per Doct. *in.*
auth.ſi quis in aliquo,C.de edend.latè Menoch. conſi.
13 *7 n.1 & conſi.732 n.4 lib.8.* *Quidquid aliud ſit vbi
de conſuetudine talis citatio non adhiberetur in
huiuſmodi exemplis cum illa eſſet ſeruanda Guid.
Pap.*dec.2 ad fin.verſ.ſed de ſtyle Aym. de antiqu.*
tēp.§ vidimus,n.19 Maſcard.concl.711 n.20 cū aliis
per *Menoc.conſi.7 n.7 lib.1 & conſi.745 n.6 lib.8.*
Et magis hæc ſuadentur in caſu,de quo agimus.Nam
in huiuſmodi exemplo apparet enunciatas fuiſſe
alias ſolemnitates,provt conſenſum Iudicis, & ſi-
14 miles,nihil autem fuit dictum de citatione.† Vn-
de colligitur quod illa nō interuenerit,ſatis enim
veriſimile eſt,quod ſi citatio præceſſiſſet,illa fuiſ-
ſet enunciata, & deſcripta ſicut apparet de enun-
ciatione aliarum ſolemnitatum argumento *l. 2 §.*
ſin autem,ad deficiendum,C.de cad.tol.& in puncto
ita concludit *Imol. conſil. 110 in cauſa qua vertitur,*
col.2 in pr.verſ.nec obſtat,ſi dicatur. Gezad. conſi.84
n.9 Aſin.de execut.§ 5 c.15 in prin.fol.128 Deci.conſi.
24 n.28 lib.1.
Nec facit quod non conſtet de oppoſitione partis
15 quæ requiritur ad hoc,† vt exemplū non probet
Socin.in d.auth ſi quis in aliquo,nu 17 & ibi Purpur.
n.32 Maſcard.concl.711 n.79 Aym.conſi.150 nume.2
16 *Menoc.conſ.924 n.34 lib.10 & conſi.165 n.31.**Ita vt
ſi talis defectus non opponitur à parte Iudex ex
officio non poſſit illū allegare,aut opponere *Go-*
*mez.*in ſpecie *tom.2 var.reſol.c. 11 de qualit. contract.*
n.17 ad fi.verſic.item adde quod licet ſolemnitas. Si-
moncel.de decret.minor.lib.7 tit.7 inſpect.3 numer.35
17 cum † etiam ſi Iudex poſſit opponere,non coge-
retur hoc facere,neq;ab eo poſſet appellari; quaſi
in eius facultate hoc conſiſtat vt latè dixi ſupra
*c.146.*Immo neq;ſufficiet opponere in allegatio-
nibus iuris, cum opponi debeat in proceſſu cum
diſtinctione tamen,de qua per Bar. in *l. cum qui*
ita,55 §.qui ita ſtipulatur,n.4 de verb.obl. Aym.conſi.
150 n.2 in pr.verſ.ſimile videmus Guid.Pap.dec.228
ad fi.verſi.item videmus quod non valet groſſatio,n.12
19 † vbi etiam multa ſimilia adducit,quando Iudex
non poſſit aliquid facere ſi pars non opponat, &
an oppoſito ſit neceſſaria in productione ſcri-
pturæ non probantis Bald.in *l.fi.C.ſi cert.pet.*
Quia reſpondetur ſatis eſſe, quod fuerit oppoſitum
20 cum clauſula,*generalia contra,*†per quam reſerua-
tur ius ad opponendum,& excipiendum quocū-
que tempore etiam poſt terminum citationis Ca-
21 *putaq.dec 323 nu.1 p.1 Put. dec. 119 p.2* † cum per
eandem clauſulam cenſeantur impugnari inſtru-
menta tanquam non bona Granut.*ibicerem.28 nu.*
23 Put.dec.72 lib.3 dixi in *addit.ad dec. 89 nume.5*
& ad dec.122 nu.3. Ita vt habeant vim oppoſitio-
22 nis in ſpecie † iuxta *dec.*Rot. per Cardin.Seraph.
Romana domus,29 Martij 1574. provt etiam dixi
in addit.ad dec. 25 n.3.
Minus obſtat quod ſumus in poſſeſſorio. in quo vi-
23 dentur ſufficere leuiores probationes * *Dec.conſi.*
*56 n.1 & in l.vlt.n.15 C.de edict.diu. Adria.tol.*Quia
cum ſimus in poſſeſſorio plenario, quod ordina-
tur ad finem perueniendi ad ſententiam definiti-
uam ſuper petitorio requiritur plena probatio
24 tanquam ſimus in re grauis præiudicij, * Quid-
quid aliud ſit in poſſeſſorio ſummario, quod or-
dinatur,ne partes deueniant ad arma, vel ad a-
liud ſimile *Cagnol.in l.in pari,n.6 de reg.iur. Aym.*
conſi.158 nu.22 dixi *dec.192 nu.3 cum ſeq.*& latius in
addit.n.1 Menoc.de recuper.remed.15 nu.408 & 413
latè Surd. conſi.73 num.38 & de alim.tit.1 quæſt.11
*nu.23 Afflict.deciſ.364 n.5 & ibi Vrſil num.11.*Vbi

25 etiam quod cauſa poſſeſſorij dicitur magna, non
autem modici præiudicij *Aym. conſi. 258 n. 3 Bellam.*
26 *conſi. 19 in fi.* † & multa commoda poſſeſſionis latè
adducit Tiraq. *de primog. q. 17 opp. 11.*

Nec aduerſatur quod dicitur de ſententia, in qua præ-
27 ſumuntur ſolemnitates interueniſſe, quâvis † non
fuerint enunciatæ quando ſumus in antiquis, ita
vt in hoc ſufficiant decem, viginti anni, vel ſtetur
arbitrio Iudicis iuxta opinionea *Doctorũ* de quib.
per Aret. conſ. 36 col. 2 ad fin. n. 6 Maſcard. conc. 104
28 *n. 11 Beer. dec. 124 nu. 18.* † Quia in iſtis extraiudi-
cialibus, non tantum præſumitur quantum in iu-
dicialibus, cum magis ſit fauẽdum iudici, qui ha-
bet maiorem præſumptionem in actu iudicij, vt
in ſpecie declarat *Alex. conſi. 118 conſideratis narra-
tis, col. 3 ad fi. v. non obſtant et notata, n. 9 lib. 6 & conſi.
94 reperiius in cauſa, col. vlt. poſt pr. v. præterea non
mirandũ, n. 7 ad fin. lib. 7 Aym. de antiq. temp. p. 3 §.*
29 *videmus, n. 18 poſt med. verſi. nec iſto caſu.* † Ita etiam
magis præſumetur pro ſententia, quam pro decre-
to, cum in foro contentioſo, prout eſt ſentẽtia Iu-
dex habeat maiorem timorem reuocationis actu-
rum per appellationem, quod non eſt in his, quæ
ſunt fori voluntarij, vt eſt decretum, in quibus nil
aliud quæritur quam concordia partium, ideo in
iudicialibus magis deliberate procedunt Iudices,
quam in extraiudicialibus, Vnde etiam plus eſt fa-
uendum quo ad ſententias, quam quo ad decreta
vt in ſpecie concludit *Aym. de antiq. temp. p. 2. n. 17
verſi. ſed contra iſtam differentiam.*

Ex prædictis videtur deneganda immiſſio petita ex
30 remedio *l. fi. C. de edict. diu. Adr. toll.* † cùm ad talẽ
poſſeſſionem concedendam non ſufficiat exhibe-
re exemplum ipſius inſtrumenti, ſed requiratur
originale, in quo poſsũt adeſſe cancellationes, &
alia quæ retardẽt huiuſmodi immiſſionem. Quid-
quid aliud ſit in exemplo ſumpto manu eiuſdem
31 notarij, quod eſt loco originalis, * quaſi lex mul-
tum confidat in eiſdem notarijs, quos veriſimile
eſt ſumpſiſſe exemplum authenticum ab origina-
li prout iacet, & per conſequẽs mentionem fuiſſe
factã de vitio, & cancellatione, ſi in eodem origi-
nali extitiſſet latè *Menoc. de adipiſc. poſſeſ. rem. 4. q.
74 n. 651 vſque ad nu. 656 Maſcard. concl. 711 num. 7*
32 * Cum etiam prætenderetur immiſſio contra fratres
rena connentos quorum vnus eſt minor, quo caſu
non præſumitur ſolemnitas extrinſeca etiam lon-
giſſimi temporis curſu in præiudicium minoris
Menoch. præſumpt. 132 n. 8 lib. 3 Quaſi in cauſis cõ-
munibus priuilegium vnius ſuffragetur alteri, *Iaſ.*
33 *in l. ſi emancipati, col. 2 in fi. n. 5 vſque ad nu. 14 C. de
appel.* cum aliis quos adduxi ſupra *c. 115 n. 7.*

Verum quia de ſolemnitate præſumenda in exẽplis,
& tranſumptis locuti ſumus placuit addere aliqua
34 notabilia in prædicta materia. Primo, † Quando
conſtat originalia ſolum fuiſſe oſtẽſa notario &
quod incontinenti fuerunt reſtituta, & tractatur
de ſcripturis quæ non cuſtodiebantur ab ipſis no-
tariis, non adhibetur fides tabellioni trãſumptan-
ti, cum ex ſola prædicta aſſertione non debeat fa-
cere fidem quo ad ſcripturas alienas, prout voluit
Rot. corã R. P. D. Caual. Melit. habitam, x. Iunij 1608
vbi allegatur *Felin. in c. vlt. n. 13 de fid. inſtr. & Beer.*
35 *dec. 16 n. 4 & 5.* † Et facit quoniã non creditur no-
tario quâvis dicat ſe vidiſſe & legiſſe inſtrumentũ
alienum. Immò neque ſi deponat de inſtrumento
proprio a ſe cõfecto, et ſi agatur de re, quæ fuerit
per eum recenter geſta, nam taliter aſſerendo de-
ponit vt teſtis, Ideo tanquam vnicus, & non iura-
tus non probat; vt per *Iaſ. in auth. ſi quis in aliquo,
n. 7 & ibi Dec. n. 33 C. de edend.* Et ſingulare, ac mul-
tum notandum dicit *Sur. dec. 211 n. 3.*

Secundò licet ſolemnitas præſumatur ex antiquitate
temporis, tamẽ hoc non habet locum in ſubſtan-
36 tia actus principalis * quando videlicet in inſtru-
mento fieret mentio de cõtractu inter aliquos ce-
lebrato, nunquam n. præſumeretur talis cõtractus
ex quocumq; temporis curſu, Nam illa quæ nihil
habẽt commune cum certo actu nunquã præſu-
muntur propter diuturnitatem temporis decurſi
poſt illum actum factũ, licet quo ad ipſas partes
faceret fidem, Vnde ſi in inſtrumẽto antiquo re-
periretur, quod tale caſtrum eſt de comitãtu Bo-
noniæ, nõ per hoc præſumeretur dictum caſtrum
eſſe de dicto comitatu, Quia tunc non tractatur
37 de ſolẽnitate actus, ſed de ſubſtantia, † Quidquid
aliud ſit quando eſſent plura inſtrumenta anti-
qua, quia tunc illa probarent ita ſe habere com-
munẽ opinionẽ, quæ in antiquis præſumptionem
inducit, & transfert onus probandi contrarium
in partem aduerſam. Ita in ſpecie declarat *Alex.
conſi. 50 in cauſa & lite, col. 3 poſt pr. verſi. ſed poſito, n.
6 & 7 lib. 5 Dec. cõſi. 342 in cauſa in qua moleſtatur,*
38 *col. 5 in pr. n. 22 Surd. dec. 231 n. 8.* † vbi *n. 30.* limitat
quando alia adeſſent, quia tunc etiam ſubſtantia
actus præſumeretur, vt per *Aym. de antiqu. temp. p.
3 §. 1 n. 22 & 23 fol. 165.* & de non præſumenda ac-
ceptatione donationis, quâvis donatio eſſet anti-
39 qua, ſi facta fuit abſque ſtipulatione notarij; † quaſi
dicta acceptatio ſit de ſubſtantia, & ſeparata à
contractu principali donationis concludit *Addit.
ad Alex. conſ. 50 in verb. ſubſtantia, lib. 5.*

Tertio. Quamvis copia copiæ nõ faciat fidem etiam
40 ſi a pluribus notariis fuerit confecta, iuxta † opi-
nionẽ *Decij auth. ſi quis in aliquo, nu. 8 C. de edend.*
Tamen aliud ſeruatur concurrentibus adminicu-
lis, cõiecturis, & iudicijs ſufficiẽtibus ad inducen-
dum animum Iudicis ad credendum dictæ copiæ,
41 † cũ probationes ſint arbitrariæ, tunc enim talis
ſcriptura plenè probat, & habetur pro concludẽ-
ti probatione, prout non obſtante opinione *Decij*
ita ſeruari teſtatur *Caputaq. deciſ. 234 p. 4.* quem ſe-
quitur *Rot. coram R. P. D. Caualerio Vrat. ſlauien.
matrimonij 27 Nouembr.* 1609. Quemadmodum re-
42 gulare eſt, & ſimplex tranſumptum, † quod per ſe
non probat, ſi adſunt adminicula, faciat fidem *A-
lex. conſi. 101 ſuper primo dubio, col. 3 in fin. nu. 1 lib. 7
Menoch. conſ. 924 in fi. n. 35 lib. 10 poſt Aym. conſ. 411
n. 5.*

Quarto. Magis ex tranſumpto iunctis adminiculis
probaretur aliqua diſpoſitio, ſi tractatur de ea in-
43 cidenter, † Prout dicimus in matrimonio, in quo
ſi agitur de probatione incidenter ad effectum le-
gitimationis ſobolis, & ſucceſſionis filiorum ſuffi-
ciunt leuiores probationes præſumptæ videlicet,
& coniecturales, iuxta *conſi. Gemin. 27 ſuper dubiis,
n. 7. in fi.* Quod ſæpe fuit à Rota approbatũ, vt per
R. P. D. Cantuccium Roman. ſeu Amerina domus,
8 *Iunij* 1576 quæ eſt in impreſſis, *diuerſ. dec. 34 n. 9
part. 1.* & corã R. P. D. Auguſtino, Parmen. ſtatus, 9.
Martij 1556 & corã Card. Seraph in eadẽ Parmen.
44 ſtatus, 6 Martij 1592. vbi * loquitur in caſu, quan-
do conſtabat de malo initio, videlicet de concu-
binatu præcedente, licet non requirantur pluies
conie-

Digitized by Google

coniecturæ,& fortiores, prout in ſimili caſu per
Rot.corã R.P.D.Caualetio Vratiſlauien.matr.27.
45 Nouembr.1609.*& ſufficere leniores probationes
quando agitur de probando matrimonio incidẽ-
ter,vt dictum eſt,latè etiam declarat *Pariſ.conſi.57
n.42.lib.4.poſt Prapoſ.in c.peruenit,in 2.notab.in fin.
& in cap.ex tenore,in 5.notab qui filij ſint legit.Dec.
conſi.151.in effectu quæriturnm,col.2.& 3 Bald.in l.fi-
lium,in 2. lect.col.2.de his qui ſunt ſui vel alien.iur.*
cum alijs per *Ferr.conſi.49.in prin.*
Adminicula autem in cauſa ſimilis matrimonij ap-
probauit Rot.coram R.P.D.Caualetio d Vratiſla-
46 uien.*quando exhiberetur tranſumptum cum re-
cognitione ſupremi magiſtratus,in quo contine-
retur fuiſſe contractum matrimonium per paro-
chum cum benedictionibus,& aliis requiſitis,co-
ram teſtibus,&c.quod trãſumptum quamvis non
47 probet de per ſe, tamen probabit,†quia concur-
rebat pro adminiculo confeſſio procuratoris in
libello, in quo narrabat dictum matrimonium,
quod concordabat cum dicto tranſumpto; Ita vt
hoc procedat quamvis dicta confeſſio procura-
48 toris fuerit reuocata,†quæ licet potuerit reuocari
etiam non docto de errore *Caput aquen.deciſ.* 198
part.1. Tamen confeſſio,quæ de ſui natura non
præiudicat attenditur,ſi eſt veriſimilis,& inſeruit
49 pro adminiculis † *Dec.conſi.69.col.2.in fi.verſi.nec
obſtat quod talis confeſſio. Aym.conſi.* 202.n.48.*Rota
coram Cardinal.Blanche.Regien.bonorum*, 23. *Iuny*
1578.quæ eſt in impreſſis *diuerſor.dec.* 496 *part.1.*
Deſumptum fuit etiam in eadem cauſa adminicu-
lum ex depoſitionibus teſtium inſtrumentario-
rum examinatorum ad perpetuam rei memoriam
50 ſuper huiuſmodi matrimonio contracto,qui† li-
cet fuerint examinati ſine citatione partis,tamen
faciũt adminiculum ſtante præſertim teſtimonio
magiſtratus,& recognitione tranſumpti cum ſi-
gillo,& ſubſcriptione ſecretarij,Nã quamvis pars
non fuerit citata,tamẽ reſultat adminiculũ quod
tranſumptum non erat tantum in occulto *Put.de-
ciſ.359.n.3.lib.2.* vbi etiam adducuntur ſimilia ad-
minicula ad effectum,vt tranſumptum probet.
Quæ etiam procedunt,quamvis iura nõ ſint in for-
51 ma probante,† cum ſcripturæ quoque informes
licet per ſe non probẽt,tamen inſeruiunt pro ad-
miniculo *Bal.conſ.204.longum thema ad fi.n.8.lib.*
3.Rot.corã R P.D Caualetio d.Vratiſlauiẽ.matr.
27.Nouemb.1609.*ad fi.v.& licet opponeretur.& in
eadem cauſa* 28.*Febr.*1611. *coram eodem. v. & ſimili
modo reſpondet Capuaq.dec.234. p 1. Rot.diuerſ.de-
ciſ.vlt.p.1.per text.in l.inſtrumenta domeſtica,Cod.de
prob.*Et quando deducitur aliquid ex quo induce-
retur plena probatio ſi formiter probaretur, tunc
nõ eſt neceſſaria probatio,vt fiat adminiculũ Rot.
corã Card.Pamph.Veneta illegitimatis 29 April.
1602.& corã R.P.D.Caualetio d.Vratiſlau.matr.
28.Febr.1612.Vbi etiam ampliantur prædicta pro-
cedere, quamvis talia iura exhibita non fuiſſent
recognita,ſi in prima inſtantia non fuit oppoſitũ,
Iudex enim ſic pronunciando ſaltem tacite ſuper
illis ſe fundauit.Vnde hodie non poterit amplius
opponi de non recognitione iuxta diſtinctionem
*Socin.in auth.ſi quis in aliquo,in fin.Cod.de edend.de
qua per.Put.deciſ.119.libro 2.Caput.dec.5.n.3.* Non
obſtante etiam quod poſtea fuiſſet oppoſitum ge-
neralia contra;quia hæc proteſtatio erat facienda
in prima inſtantia non in poſteriori,ideo non re-
leuat *Put.d.deciſ.119.lib.2.* Maxime quando talia
iura fuerunt producta in prima inſtantia in loco
vbi eſſent nota ſigilla cancellariæ,ac vicinarum
ciuitatum in quibus tranſumptum fuit confectũ,
tunc enim non erat neceſſaria alia recognitio,
prout in caſu *d. deciſionis coram R.P.D.Caualetio,*
& voluit *Felin.in c.poſt ceſſionem,n.17.verſi.4 quæri-
tur,de probat.Veſtr.in prax.lib.6 c.1.n.9.*
Quintò Idem erit in factis antiquis, in quibus non
52 requiritur exacta,& plena probatio,vt * exigitur
in factis nouis,& recentibus,ita vt ſufficiat admi-
nicularis,& præſumptiua probatio *l.cenſus & mo-
numẽta de probat. Alex.conſi.187.n.3.lib.2.Socin.conſ.
266.n.31 lib.2.Pariſ.conſi.104.num.42.lib.1.*Adeo vt
prædicta procedant etiam in caſu in quo lex re-
quireret plenam,& perfectam probationem,quia
53 * in antiquis ſufficiet probatio coniecturalis tan-
quam à iure approbata,maximè quando conie-
cturæ ſunt expreſſæ in iure , non autem ſi veniret
ex facti contingentia,vt late per *Maſcard. concl.
103.n.12.vſq; ad n.21.poſt Menoc.de arbit.caſ.15.nu.7.*
Alias declarationes ad materiam tranſumpti quan-
do valeant ponunt *Doct. in auth.ſi quis in aliquo,*
54 *Cod.de edend.* * Inter quas præualet illa,ſi exem-
plum fuerit ſumptum auctoritate Regia,ſeu Pon-
tificia,quo caſu fidem faciet,prout etiam ſi eſſet
tranſumptum ex authentico producto in actis,
vel quando fuit regiſtratum , & in actis relatum
55 de verbo ad verbum,* vel quando apparent plu-
ra exempla cum ſimul iuncta plenam probatio-
nem faciant, vel ſi ſuper exemplo fuerit iudica-
tum,& obſeruatum vt latè explicat omnes ſupra-
dictos caſus *Menoch.conſi.524.n.23.vſque ad nu.25.*
Et de tranſumptione facta per Senatum cum ap-
poſitione ſui ſigilli,quod non ſit neceſſe adhibe-
re notarium,nec illius manum ita concluſum fuit
*per Rot.coram R.P.D. Caualetio Vratiſlauien.matr.
13.Iunij* 1612.Cum Senatus,qui ipſum Principem
repræſentat , ſuppleat omnem defectum, vt de e-
xemplatione facta auctoritate Principis. vel or-
dinarij,quod in ea non requiratur partis citatio
Felin.in c.vlt.n.9.vbi Hoſtienſ.& Imol.de fid.inſtrũ.
Et de extractione facta per Magiſtratũ, vt non ſit
neceſſaria manus notarij,*Oſaſc.deciſ.69.nu. 5.verſi.
his accedit.* Quibus adde idem eſſe quando fuit
extractum non ad inſtantiam alicuius, qui ſuſpi-
56 caretur ſibi aliquos futuros aduerſarios. ſed * ſo-
lum ea de cauſa, quia verebatur , ne quandoque
illud authenticum amitteretur , tunc enim non e-
rit neceſſaria alicuius citatio *Bald.in l.nec quic-
quam,§.vbi decreti,col.6 ad med.verſi.& eſt argumẽ-
tum quod futuri aduerſarij,D.de offic.proconſ.& leg.*
57 *Menoc.conſ.745.n 6.lib.8.*† Et an ſufficiat genera-
lis,vel ſpecialis citatio *Rota deciſ.1. de fid.inſtr.in
nou.* Et quando exemplum fuit ſumptum in vim
58 compulſoriæ an probet etiam ſine citatione,† ſi
pars fuit citata in curia romana ad videndum de-
cerni compulſorias ad partes pro extrahendis iu-
ribus *Boll.deciſ.15.* vbi quod probat de æquitate
*Io.Baptiſta Ferret.in c.quoniam contra n.149.de pro-
bat.tom.3.f.379.*
Obſeruandum eſt etiam,quod ad notarium Epiſco-
pi,qui ex priuilegio actitat,pertinet exẽplare le-
59 gata pia,† quia ex vetuſtate,vel ex alia cauſa exẽ-
plantur coram Iudice ordinario iuxta *c. fin.de fid.*

inſtrum. Nam iſta legata, & teſtamenta ad pias cau-
ſas non poſſunt exemplari coram Iudice laico,
60 ſed coram Eccleſiaſtico, † cum illius interſit quod
legata pia adimpleantur *Fel. in d. c. vlt. col. 1. ante fi.*
n. 3. v. poteſt autem exemplatio. Rot. coram R. P. D.
61 Gipſio, Calagurritana 10. Maij 1592.* Ita vt appel-
latione ordinarij eccleſiaſtici intelligi poſſit etiã
de Vicario Epiſcopi, qui habet poteſtatem ordi-
nariam, *gl. in c. de offic. ordin. in ſexto.* Quidquid ſe-
cus ſit in Vicario Foraneo *gloſ. in c. 2. in verb. fora-*
62 *neo, de reſcript.* † Et ita in exemplis notat *Abb. in d.*
c. vlt. & ibi Felin. col. 3 in fi. v. & appellatione, n. 4 de
fid. inſtrum. Ideo neque dicta exemplatio fiet coram
Vicario laico, cum ſæcularis non debeat iudicare
de pertinentibus ad clericos & pia loca *Felin. in*
63 *c. 2. n. 6. de iudic.* † Vbi quod Vicarius non poteſt
eſſe laicus *Abb. in c. quoniam, 14. n. 3. v. crede tamen,*
de offic. ordin. Niſi Epiſcopus haberet iuriſdictio-
nem temporalem, quo caſu poſſet eſſe Vicarius
laicus *Addit. in Abb. in d. c. quoniam, Felin. in d. cap.*
64 *vlt. col. 3. v. quinto.* † Poſſet tamen clericos in mino-
ribus Vicarius Epiſcopi hoc facere, cum talis poſ-
ſit excommunicare & abſoluere *glo. in c. dominica,*
de ſent. excommunicat. D. Thom. in 4. diſt. 18 art. 2. q. 4.

Inſuper addendum eſt, quod inſtrumento deperdi-
to, ſi illud poſtea probetur per teſtes ſi habeat
clauſulam guarentigiam, vel erat publicum, ita
quod poſſet executioni demandari ſecundũ for-
95 mam ſtatuti,* Tamen hoc inſtrumentum ita pro-
batum non habebit executionem paratam con-
tra debitorem. *Bart. in l. 1. § vlt. in fi. ff. de his quæ in*
teſtam. delen. Felin. in c. ſicut, 16. col. 4. in pr. v. eſt ne-
ceſſe quod priuatim, n. 4. de re iudic. Maſſill. in rubr.
C. de probat. n. 338. & 339. Suarez in l. poſt rem iudica-
tam, in declar. reg. declar. 3. ff. eod. tit.

Nec obſtat Ang. *in l. fi. nu. 3 C. de edict. diui Adria. toll.*
vbi quod teſtamentum non redactum in ſcriptis,
66 † ſed probatum per teſtes habebit priuilegium
miſſionis in poſſeſſionem, *gl. in l. fi. in verb. depoſi-*
tionibus. Quia procedit quoties perdito inſtrumẽ-
to, & eius tenore probato cum partis citatione
denuo aliud fuit confectum ex tenore dictorum
teſtium, tunc enim executio fieri poterit, prout
quando teſtamentum fuit factum coram teſtibus
7 † & teſtes deponunt de eius tenore, & eorum di-
cta rediguntur in publicam formam teſtamenti;
quia habebit locum dicta executio, prout ita con-
cordandas opiniones dicit Bellon. *conſ. 22 n. 8. cum*
ſeq. Meria in emper. p. 1. tit. 11. de fid. inſtru. nu. 17. 7. 1.
poſt Villalob. in verb. executio. n. 246. de quo tamẽ a-
libi latius Deo dante dicam *in cap. particulari.*

EPITOME.

SOluens pro debitore quando debeat actionem perſonalem; & hypothecariam competentem illi creditori, cui fuit ſolutum. § Et quid in fiſco, & tertio omnino non extraneo, ſed creditore debitoris quamvis poſteriore in tempore. § Conuentio vt tranſeat hypotheca qualis debeat eſſe, & an requiratur, vt Iudex actiones transferat. § Ius excipiendi ſeu recipiendi an acquiratur ſine aliqua conuentione emptori, cuius pecunia ad priorem creditorẽ peruenit, & ei qui credidit debitori pecuniam, quam nullo pacto intercedente ipſe debitor ſoluit priori creditori. § Et an ſi cadat poſſeſſione pignoris retenti poſſit illud recuperare à poſſeſſore ſine excuſſione. § Probibita petitione an prohibeatur retentio. § Heres ſoluens debita hæreditaria an acquirat iura creditorum, & prælationem, ita vt excludat legatarios. § Emptor quando dicatur factus dominus rei emptæ, ita vt hoc reſpectu non poſſit res ſua ſibi eſſe obligata. § Ius retentionis an tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem ſine ceſſione tam in prophanis, quàm in beneficialibus. § Bona hæreditaria empta per hæredem à creditoribus an ſubiaceant oneri hypothecæ ſi alij poſteriores velint illa petere.

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca ſeu actio perſonalis cõpetens creditori quando tranſeat in eum, qui ſimpliciter illi ſoluit pro debitore, & n. 2. Et quid in fiſco, n. 3. Et quid in tertio omnino non extraneo, ſed creditore debitoris quamvis poſteriore in tempore, n. 4. & 5.*

6 *Actum quando dicatur vt tranſeat hypotheca, & an ſit neceſſe quod iudex actiones transferat, n. 7.*

8 *Ius excipiendi, ſeu retinendi, acquiritur ſine vllo pacto emptori, cuius pecunia ad priorem creditorem peruenit. Et ei qui credidit debitori pecuniam, quam nulla conuentione intercedente ipſe debitor ſoluit priori creditori, n. 10. 11. & 12. & ita ſeruatur in Rota, n. 13. 38. 39. & 40.*

9 *Exceptio quæ oritur ex æquitate legis debet prævalere.*

14 *Retentio rei datur quando illa res ad manus alicuius deueniſſet occaſione illius debiti pro quo vult quis retinere.*

15 *Retentio facilius datur quàm petitio.*

16 *Prohibita petitione, quando prohibetur retentio.*

17 *Intellectus* l. ſi potiores, C. de his qui in prior. loci ſucced. *n. 18 19. & 20.*

21 *Emptor quando dicatur factus dominus rei emptæ, ita vt hoc reſpectu non poſſit eſſe ſibi res ſua obligata, & n. 22.*

23 *Ius retentionis tranſit ad ſingularem ſucceſſorem etiam ſine ceſſione, ſiue ſimus in prophanis, ſiue in beneficialibus, n. 24.*

25 *Retentio pignoris non ſolum datur creditori, ſed etiam ſi ab illius poſſeſſione caderet illud poſſet recuperare à poſſeſſore, nec requireretur excuſſio, nu. 26. Et de ratione, n. 27.*

27 *Retentio datur ſi primus creditor emeret pignus ſibi, & alijs obligatum ab eodem debitore: & erit tutus à poſterioribus creditoribus. Amplia vt n. 29. Declara vt n. 30.*

31 *Creditor ſecundus quando audiatur contra primum in pignore.*

32 *Poteſtas renouandi videtur data ſecundo creditori ex quadam æquitate.*

33 *Retentio an detur creditori in aliis caſibus, quam titulo dationis in ſolutum, vel pignerationis.*

34 *In debitore ſoluente, & etiam cum pecunia emptoris ſatisfaciente creditoribus ſuis non habet locum retentio.*

35 *Hæres inconſultò adiens, & debita hæreditaria ſoluens non acquirit iura creditorum, & prælationem ita vt legatarios excludat.*

36 *Bona hæreditaria empta per hæredem à creditoribus modo ſubiiciuntur oneri hypothecæ ſi alij etiam creditores poſteriores velint illa petere.*

37 *Inſtrumenta publica faciunt manifeſtam probationem.*

41 *Appellatio ſuſpendit rem iudicatam.*

CAPVT

CAPVT CLXIX.

ACtio perſonalis competens creditori tranſit
in eum qui ſimpliciter illi ſoluit pro debito-
1 re, † cum enim ſuccedat in ius, ergo etiam in a-
ctioone perſonali § 1 *inſtit. de action. l. 1 § nunc tra-
ctemus, de tut. ration. diſtrah.* & de magis cõmuni
opinione teſtatur Rip. in *l. ſi vẽtri, § cornua n. 2. ff. de
priuil. credit. Petr. Greg. ſyntagm. iur. lib. 23 c. 12. nu. 2.*
Aliud eſt hypotheca, quæ competens illi credito-
ri, cui fuit ſolutum oon tranſibit in ſoluentem,
2 † niſi expreſsè de hoc actum ſit *l. ariſto 3 ff. qua res
pign. oblig. poſſ. l. 1 C. de his qui in prior. credit. Gabr.*
3 *conſ. 82 n. 3. lib. 1.* † Quamuis creditor, cui fuit ſolu-
tum quod debebatur ſit fiſcus *l. 3. C. de priuil. fiſc.*
Quæ etiam procedunt non ſolum quando aliquis
tertius omuino extraneos ſoluit creditori, ſed e-
4 tiam † ſi ſoluens eſſet creditor debitoris licet po-
ſterios in tempore, qui noo videtor ſucceſſiſſe in
ius hypothecæ competens potiori creditosi, ſi
nihil actnm ſit, uiſi quaudo ſecundos creditor ſol-
uens priori haberet ex ſus perſona hypothecam,
quaſi tunc ſuam hypothocam cortoboret, vt ſcili-
cet tanquam potior conſideretur, quamvis de hoc
non ſit conoentum, Nam ſi illam ex perſona non
haberet, neq; ex perſona primi creditoris ad eum
tranſiret hypntheca illi competens niſi de hoc a-
ctum eſſet Bald. *in l. 1 n. 1 C. de his qui in prior. credi-
tor. loc. ſucced. Petr. Barb. in l. poſt dotem, 41. nu. 61. ff.*
5 *ſol. matr.* † vbi de magis communi opinione teſta-
tur contra *Aym. conſ. 582 n. 2. & conſ. 706 n. 2. lib. 4.
& Petr. Greg. ſyntagm. iur. lib. 13. c. 18. n. 2.*
Dicetur autem tunc actum eſſe, vt tranſeat hypothe-
ca, ſi creditos potior recipiens ſolutionem con-
6 ſtituat ſoluentem loco ſui, † & ei cedat actiones,
Quamuis enim videatur ſequiri, qood Iudex di-
ctus actiones transferat, *l. fin. C. de priuil. fiſc. Oldr.
conſ. 166. n. 1 in fi.* Tamen hoc intelligitur, quando
Iudex id conſtitnit ſupplens defectum partis,
7 * Nam aliâs ſola cõuentio partium ſufficeres Bar-
*boſ. in d. l. poſt dotem, 41 n. 61 in fin. ff. ſol. matr. poſt gl.
in l. 1 in verb. iure, C. de his qui prior. cred. loc. ſucced.*
Quo verò ad ius exeipiendi, ſeu retinendi aliud di-
8 cendum eſt, * illud enim acquiritur ſine vllo pa-
cto emptori, cuius pecunia ad priorem credito-
rem peruenit, vel etiam ei, qui credidit debitori
peeuniam, quam nullo pacto intercedente ipſe
debitor ſoluit priori creditori, Iſta enim exceptio
9 oritur ex æquitate legis, quæ † debet præualere *l.
qui æquitate, ff. de dol. mal. excep.* Vnde talis emptor,
ſeu mutuans poſſideos pignus erit tutus aduerſus
poſteriores creditores, quamvis nõ habuerit ceſ-
ſiooem à primo creditore, cui ſoluit, neque tene-
bitur relaxare rem, niſi à ſecundo creditore ei of-
feratur pecunia ſoluta primo creditosi. Quidqoid
10 † aliud ſit, quando vellet agere, quo caſu ceſſio &
pactum eſſet neceſſarium; vt habeat actionem
hypothecarism, vt dictnm eſt, & latius hanc con-
11 cluſionem firmaui *deciſ. 66. per tot.* * Ad compro-
bationem, quia, per aliquot dubitabatur de eius
veritate, & per alios etiam contrarium fuit iudi-
catum; placuit vltra adductos in *ead. deciſ.* addese
quod idem voluit *Alberic. in l. cum prior. ff. de di-
ſtract. pignor.* vbi *Fulgoſ.* dicit eſſe æquiorem & hu-
12 maniorem ſententiam * Petre. de Bellapertic. in *l. ſi
potiores,* in fi. C. de his qui in *prior. cred. loc. ſucc.* Rot.
Bonon. per Benint. *dec. 50.* quam ſimpliciter refert
& ſequitus Molignat. de *retent.* Mag. *dec.* Rot. Flor.
59 *n. 5.* Capye. *dec. 43 n. 5* Neguſ. *de pign. m. 3 p. 5. n. 5.*
Coſt. *de iur. & fac. ignor. cent. 2. diſt. 63 num. 8.* Et ita
etiam conclusum fuit per Rot. Roma coram Car.
Mant. Placentina ſaluiani interdicti, 16. Iunij. 1589.
quam adduxi in *addit. ad deciſ. 125. in fin.* cuius etiã
meminit idem Mant. de *tacit. & ambig. conuent. tit.
29 num. 6 lib. 11.* vbi etiam quod pro hac opinione
conſuluit antequam eſſet conſecutus inſignia do-
ctoratus corrigẽdo Bellapet. in *d. l. ſi potiores.* qui
vitio impreſſorum eſt mendoſus: quamuis in eo nõ
ſit facienda vis, cum idem Bellapert. contrarium
expreſſe ſentiat in l. cum ex cauſa, C. de *remiſſ. pign.*
13 * Eandem deciſionem ſimpliciter nihil addito
confirmauit Rot. coram R. P. D. Pamphilio Spole-
tana ſaluiani ioterdicti, 2. Aprilis 1607. & corã eo-
dem 23. Iunij 1608. in eadem cauſa. quod etiam vo-
luit Surd. *conſ. 183 n. 8 lib. 1.* & eſt verior ſententia,
& magis æqua, quidquid contrarium late com-
probet Syluestr. Aldobrand. *conſ. 7 per tot.* vt teſta-
tur Card. Mant. de *tacit. & ambig. conuent. d. tit. 29.
lib. 11.* vbi reſpondet omnibus, quæ in contrarium
adducuntur, quorum repetitio eſt ſuperflua, qui-
bus adde *gloſ. in l. cum ex cauſa, in verb. hac mente,
C. de remiſſ. pign.* vbi quod ſoluens poteſt retinere
pignus, ſi habet penes ſe, licet quando alij tradi-
diſſet, non reuocaret, quia tunc obligatio ſemel
extincta non reuiuiſcet Bald. in *d. l. cum ex cauſa.*
14 *& ibi Salic. ad med. verſ. quæris, n. 1.* * Et regulariter
datur retentio rei, quando illa res ad manus a-
licuius deuenit occaſione illius debiti, pro quo
vult retinere *Bart. in l. ſi ſortem, § ſi centum, in fin.
ff. de condic. indeb. Caſtrenſ. conſ. 99. ad fin. verſ. ſum.
ex eo quia occaſione, n. 3. lib. poſt Cin. in l. fin. C. cõmod.*
15 * facilius detur retentio, qoam petitio, & multa
honeſtè retinentur, quæ inhoneſtè petuntur, ita vt
prohibita petitione non prohibeatur retentio,
16 præcipuè quando ſine vitio res peruenit * latè
Surd. *conſ. 253 n. 28. lib. 2.* Quidquid aliud ſit quan-
do cum vitio peruenit res, vt in occupante pro-
pria auctoritate rem legatam, quo caſu retentio
non datur idem Surd. *conſ. 4. n. 40. lib. 1.*
Et facit text. in *l. ſi potiores, C. de his qui in prior. credit.*
17 *loc. ſucced.* * vbi debitor habens duos creditores
obligauit illis eandem rem, qoam ſi poſtea ven-
didit, & ex pretio fuit primus creditor ſatisfactus,
emptor ſuccedit in locum iſtius primi creditoris,
Adeo vt quemadmodum ille poterat ſe tueri quo
18 ad alios poſteriores, * ita etiam hoc ius ſe defen-
19 dendi dabitur emptori, * Et quamvis Syluest. Al-
dobrand. *conſ. 7. ad fin. num. 13.* intelligat hunc text.
dummodo adſit pactnm, & ceſſio ſupplendo *ex l.
1. C. de his qui in prior. cred. tor. l. c. ſucced.* Tamen
iſta ſuppletio repugnat *dict. l. ſi potiores, C. eod. tit.*
prout ſimpliciter illam intelligit *gloſ. ibid. in verb.
ſucceſſiſti. & ibi Cyn. ad fin. vers. & ſic ſecundum eum.*
Vbi ſolum requirit ceſſionem & pactum, quando
non poſſidet, vt poſſit habere hypothecam, illo
20 enim poſſideote habet retentionem, * Idem ſe-
quitur Iacob. de Aren. in *d. l. ſi potiores, in fi. v. ſi vero
accepiat pecuniam, per text. in l. qui à debitore.* alias
incip. *cũ qui à debitore, ff. qui potio. in pign. habeant.*
Quamvis enim emptor ſit factus dominus rei em-
21 ptæ, ita vt * hoc reſpectu non poſſit eſſe ſibi res
ſua obligata *l. neque pignus, de reg. iur.* Tamen illud

eſt verum,quaudo plene,& incommntabiliter fa-
ctus eſt dominus,quod non eſt in caſu noſtro; in
quo poterat conueniti à ſequentib. creditoribus,
& eo reſpectu, quo poteſt auelli, non poteſt dici
res ſua & ſic pignus tenet l.ex ſeatante, § latinus,
22 *de except. rei iudic.* † & in ſpecie ita reſpondet
Cyn. in *d.l.ſi potiores,ad med. verſ. non obſtat regula
iuris:& ibi Iacob.de Aren. in fi.v.nam expedit magis,
C.de his qui in prior. creditor. loc. ſucceſ. Sal. in l.qu.
debitore,ad med.v.ſolutis, ff.qui potior. in pign. ha-
beant.*& beue declarat Bal.*in l.1. ad fin.v.*oppono
contra vltimum,*n.2 C.ſi antiq.credit.pign.vendid.*
Iſta aut em non ſolum habebunt locum in ipſomet
23 ſoluente, & eius hęrede, † ſed etiam in ſingulari
ſucceſſore cum ad eum tranſeat ius retentionis ſi-
ne ceſſione,quidquid aliud ſit in actione,l.hoc iu-
dicium,§ impēdia,v.ſed ſi is qui à me emerit,ff.cō-
mun.*diuid.*Roman.*ſing. 177 in ſeis quod faciens. Soc.
conſ.58 viſis proceſſu,ſententiis,col.pen.in prin.nu. 38.
lib.2 Aym.conſ.*148 *n.1.& 2.Ceph.conſ.*299 *n.35 li.2.*
24 Tiraq.*de retract.conuent.*§ 17 *gl.1 n.*15. † ſiue ſumus
in prophanis,ſiue in beneficialibus Ab in d.c.mul-
ta,*n.14 col. 4 de prabend.* cum aliis per Surd. *conſil.*
83 *n.*6.Magon.in ſpecie *deciſ.*Rot.Florent.50.*nn.*4.
Amplius non tantum in caſu prædicto dabitur reté-
25 tio pignoris ſibi creditori, ſed etiam ſi ab illius
poſſeſſione caderet,poſſet à poſſeſſore illud recu-
perare,quāvis caſu, vel culpa ſua credidiſſet Bal.
in *l.fin.C.de prator.pign.& ibi* Cyn.& Salic.*in princ.*
Bellapert.*n.*1.Azo.*ad med.*Neguſ.*de pign.m.*1 *par.*8
26 *n.*18.*v.& pro ea, in fin.* † vbi etiam quod hoc caſu
non requiritur excuſſio,argumento eius,quod di-
cimus de pignore prætorio, à quo ſi immiſſus in
poſſeſſiunem ceciderit, non eſt opus excuſſione
Bald.in l.1 ad med.verſ.ſed ego quęro,*n.*4 C.de re-
27 uo.his quæ in fraud.credit.†Nam eodem imperio
quo miſſus eſt in poſſeſſionem debet in ea conſer-
uari l.ſi poſtquam, ff.vt in poſſeſſ. legat.l.non erit,
& l.ſi quis miſſus,de iur.iur.
Magis iſta retentio daretur, quando ipſemet primus
creditor emeret pignus ſibi, & aliis obligatum ab
28 eodem debitore, † erit etenim tutus à poſteriori-
bus creditoribus,cum non ſit ſublatum vinculum
pignoris,quaſi videatur ab illo diſceſſiſſe ſi irreuo-
cabilis eſſet datio ſibi à debitore facta, quia ſua
diligentia ei non debet obeſſe argumēto l.ſi debi-
tor,*de ſeparat.l.ſi prior,C. qui potior. in pign.habeāt.*
& in ſpecie ita declarat, *gl.in l.ſi à debitore,*18. *in
verb.cum qui ff.eod.tit.& ibi Salic.ad fi.n.2 v. quare.*
29 *& Bitrigar.n.*2. † vbi intelligit,ſiue primus credi-
tor exprimat ſe illud velle pignus cedere, ſi res
fiat ſua reuocabiliter, ſiue hoc nō expreſſerit,quia
ſemper hoc intelligitur actum ne eius diligentia
ſit ſibi dānoſa, & eſt tex. *& l. vbi gl. in verb. obtu-
30 lerit,ad med.C.ſi antiq.credit. in pign.vendi.* † Quā-
uis non ea hoc prohibeatur ſecundus creditor of-
ferre primo creditori emēti à ſuo debitore: pote-
rit enim illum primum conuenire hypothecaria
oblato debito,Et hic eſt vnus caſus,in quo credi-
tor ſecundus auditur contra primum, qui tanquā
31 emptor; † ſeu in ſolutum accipiens non eſt tutus
contra poſteriores creditores, ſed erit ſecurus tā-
quam creditor iuris primi contractus, & ideo in
iſto iure primi contractus ſublato efficaciter po-
ſterior creditor intentat hypothecariam per obla-
tionem debiti *Bald.in l.1.n.1 v. nota quod* [illegible] *C.*
32 *ſi antiq.credit.* Quæ † poteſtas reuocandi videtur
data ſecundo ex quadam æquitate, vt notat *Salic.
in d.l.1 oppoſ.3 in fin.verſ.vel tertio,n.*2.
An autem prædicta procedant vt detur retentio ſo-
lum quando titulo donationis in ſolutum, vel pi-
gnorationis res peruenit ad eum, qui vult retine-
33 re dicā Deo dante *in alio capite particulari.** Cum
ſecundum aliquos huiuſmodi retentio cōcedatur
tantum in dictis duobus caſibus pignorationis, &
donationis in ſolutum.vt per *Caſtr. in l potentis,*27.
*in fi.n.3 v. ſed contra eam determinationem,de pigno.
act. Neguſ. de pign.m.p.5. n. 4 verſ. intellige tamen.*
Quando autem eſſemus in debitore ſoluente, & eti-
am cum pecunia emptoris ſatisfaciente credito-
34 ribus ſuis, * non haberēt locum ea, quæ ſupra di-
cta ſunt de retentione cum illa procedant in em-
ptoribus,qui ſoluunt dicto creditori, *Fulg. in l.1 in
pr.ff.quib.mod.pign.vel hypoth.ſoluit.Rot.Florent.per
35 Magon.deciſ.59 ad fi.v.& allegata,n.*14.* Vnde etiā
ſi hæres inconſultò adiret, & debita hæreditaria
ſolueret,non nanciſceretur iure creditorū & præ-
lationem, ita quod legatarios excluderet; Nam
præſumptione legis creditur eum ſoluiſſe de ære
hæreditario, & ſic feciſſe illud, ad quod teneba-
tur, non autem quod ſic hæres voluerit, ſed quia
lex ſemper præſumit adeſſe de bonis defuncti
quamuis occultatis per hæredem, vt in ſpecie
concludit *Rot.Florent.per Magon.dec.*59 *n.*13 *&*14.
36 *vbi etiam quod ſi hæres bona hæreditaria emiſſet
à creditoribus eodem modo dicta bona ſubintraret
oneri hypothecę, ſi alij etiam creditores poſterio-
res vellent petere eadem bona cum illis remanē-
ant obligata, *Bero.q.*63.
Alia ad huiuſmodi materię comprobationem addu-
xi *deciſ.*66.cum hæc ſolum addiderim, vt omnis
dubitatio tollatur propter diſſenſum aliquorum,
qui contrariū defendunt,cum etiam ſufficeret prò
hac opinione fuiſſe iudicatum per ſacram Rotam
Romanam,vt in ſupra allegata deciſione, cuius te-
norem placuit hic inferere ad commodū eorum
qui illius copiam habere deſiderant.

*Placentina Saluiani interdict.coram Cardin.
Mant.Veneris,16. Iunij 1589.*

FVit reſolutum Gregorium poſſe retinere do-
mum de qua agitur, itaq; ita placuit Dominis
recedendum eſſe à deciſis in hac parte, quia ſal-
uianum interdictum non competit contra credi-
torem habentem anteriorem hypothecam, vt ſæ-
pius fuit reſolutum,Cōſtat autem Gregorium eſſe
creditorem Belloni anteriorem quam ſit Groppa-
lus; Nam hypotheca Groppali eſt de anno 1569.
Gregorius autem ſucceſſit in locum creditorum,
qui habebant hypothecam de anno 1568. vt con-
ſtat ex inſtrumento depoſiti facti ſibi die 12 Ianua-
rij 1568 ad fauorem Io.Baptiſtæ, qui ceſſit Guliel-
mo, cui poſtea pecuniæ fuerunt à Gregorio ſolu-
tæ ex pretio domus ſibi venditæ à Bellono Idem-
que apparet ex alio inſtrumento mutui ſub die 29
Martij 1586. ad fauorem Abraham Hebræi cuius
cuius hæredibus à Gregorio ſimiliter fuerunt ſo-
luta ſcuta quindecim, quod inſtrumentum fuit
nouiſſimè productum.
Neque vero de credito, nec de ſolutione dubitari
37 poteſt, Quia extant publica inſtrumenta, * quæ
faciunt manifeſtam probationem *c, cum dilecti, &
ibi not. Abb.n.2.de dona.Bald.in l.Imperator, col.1. de
ſtat.*

ſtit.homin.& in l.intereſt,n.1.C.de ſolut.Dec.conſ.423 n.10 & ſeq.Soc.iun.conſ.27.n.10 lib.3.

Non obſtat, quod ad hoc vt quis ſuccedat in locum
38 anterioris creditoris requiritur,† quod hoc actum ſit, & quod ceſſio fuerit facta antequam per ſolutionem ſublata fuerit facta obligatio Rip. in l.ſi ventri,§ eorum ratio,*n.8.& 9.ff.de privil.credit.cum aliis allegatis.* quia hoc locum habet quo ad effectum agendi hypothecaria, diuerſum eſt autem quo ad effectum excipiendi, & retinendi, tunc enim ſufficit pretium rei emptę peruenisse ad po-
39 tiores creditores † alia conuentione, & ceſſione, *l.qui à debitore, ff. qui prior. in pignor.hab. l.ſi potiores,& ibi gl.C. de his qui prior.credit.loc.ſuccod.gl.in l.1 in prin.in verb.deſiderabit.ff. quib.mod.pignus vel hypoth.ſolvit.& ibid.* Bart. & Salic.& ita etiam tenet Abb.poſt Guid.de Suzar.in l.cũ prior,ff de *di-*
40 *ſtract.pignor.*† & hanc opinionem ſequitur Neguſ. de *pignor.m.3.5.p.n.3.*quam etiam humaniorem, & ęquiorẽ profitetur *Fulg.in d.l. cum prior.* & tanquã benigniorem & magis communem amplectitur Rota Bononien.vt per Benintend. *deciſ.*50 *in fi.*Et ita dicebant Domini fuiſſe ſæpius reſolutum.

Nec ad rem facit, quod huiuſmodi credita anteriora non abſumant pretium omnium bonorum, quia nunc agitur ſolum de retentione domus, cuius pretium aſcendit ad creditum prædictorum anteriorum creditorum.

Neque etiam refert quod Gregorius hodie non poſ-
41 ſideat, Quia perinde habetur ac ſi poſſideat.† ſi quidem pendet appellatio interpoſita, quæ ſuſpendit rem iudicatam c.venientes,de *iur.iur.c.*paſtoralis,§.pręterea,de *offic.deleg* Ab.in c.vltimo, n. 6.de *ſequeſtrat.poſſeſſ.& fruct.& in rubr.de appellat.n. 4 & ibid.*Felin etiam,*n.4.*

EPITOME.

EPiſcopus in eccleſia cathedrali regulari quando ſit loco Abbatis monachorum,& habeat iuriſdictionem in eos priuatiue, & poſſit illorum exceſſus punire abſque Abbatis conſilio,&conſenſu. ¶Archiepiſcopus Montis Regalis quam iuriſdictionem habeat in monachos monaſterij Montis Regalis. ¶ In eccleſiis cathedralibus regularibus Clerici ſeculares an teneãtur intereſſe diuinis officiis ſimul cum monachis, & illis ſe conformare.¶ Et qualis ſit iſta conformatio. ¶ Et an Epiſcopus poſſit mutare ſtatum,& ritum monachorũ circa diuina officia,& facere choros ſeparatos inter clericos, & monachos. ¶ Commiſſio cauſæ per Papam monacho habenti adminiſtrationem in eccleſia Cathedrali an valeat ſi de monachatu non fiat mentio. ¶ Monachus, Epiſcopus, ſeu Canonicus Eccleſiæ cathedralis an poſſit eſſe delegatus Papæ. ¶ Iuriſdictio, ſeu donatio iuris præſentandi quando cenſeatur cumulatiuè, vel priuatiuè. ¶ Fundator beneficij nominans extraneum in patronum an præſumatur eum nominaſſe cum ſe ipſo, & propriis ſuis hæredibus. ¶ Vnio an ſit declarãda ſine præiudicio tertij, & iuriſdictionis alterius. ¶ Menſa ſeparata monachorum canonicorum, vel ſæcularium an inferat ad non iuriſdictionem Epiſcopi. ¶ Diſpoſitio concilij *ſeſſ.*21 *c.*8. an comprehendat monachos canonicos. ¶ Verba *debet, oportet, ſecundum voluntatem, ſuſimul, una cum*, & ſimilia quomodo intelligantur. ¶ Choragus, & Choragium quid ſignificet. ¶ Et quomodo chori antiquitus erant diuiſi in duas partes. ¶ Taciturnitas quando habeatur pro conſenſu. ¶Statuta monachorum an poſſint reuocari per Epiſcopum.

SVMMARIVM.

1 *In Eccleſia cathedrali regulari Epiſcopus eſt loco Abbatis monachorum, & monachi ſunt loco canonicorum,& faciunt vnum corpus cum Epiſcopo.Intelligẽ vt n.2.*

3 *Epiſcopus ſecularis dicitur præeſſe monachis. Declarã vt n.4.& 5.*

6 *Monachi canonici eccleſia cathedralis an poſſint eſſe delegati Papa. Ampliá quamvis talis monachus eſſet canonicus ex diſpoſitione. Limita in prælato Monacho Epiſcopo,n.8.*

9 *Cauſa ſi committitur per Papam monacho habenti adminiſtrationem in eccleſia cathedrali valet cõmiſſio.quamuis de monachatu non fiat mentio.*

10 *Epiſcopi eccleſia cathedralis regularis an habeant priuatiuè iuriſdictionem in monachos canonicos illius Eccleſia. Et quid ſi eccleſia cathedralis non ſit regularis,n.11.Et quid ſi monachi eximerentur tantum à iuriſdictione Epiſcopali quo ad inſtituta regularia,n.12.*

13 *Iuriſdictio in dubio cenſetur data cumulatiuè, non priuatiuè.Intellige vt n.17.& 18.*

14 *Lex concedens exercitium iuris alicui intelligitur cumulatiuè dare cum eo qui illud ius habet.*

15 *Patronus donans ius præſentandi intelligitur donaſſe cumulatiuè non priuatiuè.*

16 *Fundator beneficij nominans extraneum in patronum cenſetur nominaſſe cum ſe ipſo, & propriis ſuis hæredibus.*

19 *Conſilium, & conſenſus monachorum non requiritur in puniendis eorum delictis quando ſumus in Eccleſia cathedrali regulari,ſed liberè punitio ſpectabit ad Epiſcopum,& n.20 Non obſtante quod dicti monachi ſint loco canonicorum, n.21.& 23.*

22 *Monachi non habent nec velle,nec nolle.*

24 *Abbas an debeat prius audiri pro puniendis exceſſibus monachorum,quàm Epiſcopus,n.25. 27.& 28.*

26 *Nomẽ Abbatis eſt potius ſolicitudinis,quam honoris.*

29 *Monaſteria,& Abbates ſubiiciuntur Epiſcopo de iure communi.*

30 *Archiepiſcopus Montis Regalis quam iuriſdictionem habeat in monachos monaſterij dicti Montis Regalis qui ſunt loco canonicorum,& n.31.*

32 *Verba* prout *& ſimilia an ſint intelligenda conditionaliter,aut cautotiuè.*

33 *Vnio debet declarare ſine præiudicio tertij,& quod per eam non ſit derogatum iuriſdictioni Archiepiſcopi.*

34 *Prior alicuius monaſterij non exempti an poſſit conueniri coram Ordinario.*

35 *Menſa ſeparata monachorum canonicorum,vel ſecularium non infert ad non iuriſdictionem Archiepiſcopi.*

36 *Monachis canonicis an ſuffragetur diſpoſitio Concilij* ſeſſ.21.c.8.

37 *In Eccleſiis cathedralibus regularibus clerici ſeculares tenentur intereſſe diuinis officiis,& monachis ſe conformare Et qualis ſit iſta conformatio, n.38.*

39 *Quilibet debet ſe conformare moribus Eccleſiæ,in qua conuerſatur.*

40 *Verbum* debet,*ſeu* oportet,*an inducat neceſſitatem.*

41 *Archiepiſcopus Eccleſia cathedralis regularis an poſſit mutare ſtatum, & ritum monachorum circa diuina officia, & n.43 & 66.*

42 *Verba* ſecundum qualitatem, *quomodo intelligãtur.*

44 *Facultas addendi nõ inducit mutationem præcedentis, ſed ſecundum illum regulatur, n.45.*

46 *Augmentum debet eſſe eiuſdem naturæ, cuius eſt principale.*

47 *Diminutio eſt eiuſdem iuris ſicut augmentum.*

48 *Per facultatem diminuendi non datur poteſtas in totum tollendi.*

49 *Epiſcopus quando poſſit diſponere contra monachos in caſibus in quibus ad eorum fauorem adeſt ius commune, n.50 & 51.*

52 *Clerici à monachis quando poſſint ſeparari in choro ab Epiſcopo.*

53 *Verba vna, cum denotãt congregationẽ ſimultaneam. Idem in verbis* inſimul, *n.54.*

55 *Mos antiquus eſt eccleſiæ vt clerici conueniant in vnum ad laudes Deo porrigendas.*

56 *Nomen Dei reuerenter eſt laudandum in hymnis, & canticis, & in tali laude debet eſſe chariſſima voce.*

57 *Monachi ſimul cum clericis diuina celebrare debent.*

58 *In choris antiquitus maſculi cum fœminis canebant.*

59 *Chori erant diuiſi in duas partes etiam tempore Apoſtolorum.*

60 *Choragus, & choragium quid ſignificent, n.61.*

62 *Homines diſparis profeſſionis, & habitus non debent ſimul aſſociari in eiſdem monaſteriis. Intellige vt n. 63 & 64.*

65 *Taciturnitas non habetur pro conſenſu reſpectu diminutionis, vel ſi ageretur de tollenda actione alicui competenti.*

67 *Statuta monachorum quando poſſint per Epiſcopum reuocari, & nu.68. Et quid ſi adeſſet confirmatio à Papa, n.69.*

70 *Clauſula* de nouo ſtatuimus, & ordinamus, *habet vim nouæ conceſſionis.*

71 *Inferior non mutat factum ſuperioris.*

CAPVT CCLXX

QVando agitur de Eccleſia cathedrali regulari Epiſcopus eſt caput, & loco Abbatis mo-
1 nachorum, & ipſi monachi ſunt loco canonicorum, & conuentus, ſeu capitulum canonicorũ, vel monachorum facit vnum corpus cum Epiſcopo, Vnde omnia communiter expediunt per Epiſcopum, & conuentum, & tales monachi appellantur canonici, cum etymologia vocabuli nõ contradicitur, quaſi canon idem ſit quod regula, ſeu forma viuendi, vt omnia prædicta explicat *Abb. in c. cauſam quæ, il 1 col. 3 in fi. verſ. oppono, n.8.*
2 *de iudic.* † Intelligendo in caſo in quo Epiſcopus eſſet ſæcularis, Nam ſi eſſet regularis, & religioſus nihil repugnaret, quia etiã diceretur Abbas, quãuis enim appelletur Epiſcopus, poteſt etiam dici
3 Abbas, † ex quo in tali Epiſcopo concurrunt ea, quæ requiruntur in Abbate, Vnde poterit dici Abbas, & Epiſcopus, cum vtraq; poteſtas in eo adſit, Ita vt poſſit actum expedire ſimpliciter, neq; erit opus, vt dicat hoc facio vt Abbas, vel vt Epiſcopus, *Dec. in d. c. cauſam quæ, num. 4 in fin. col. 3 in fin. verſ. ſubſequenter, de iudic.*

Ex iſtis ſequitur, quod Epiſcopus etiam ſecularis dicitur immediate præeſſe monachis, licet enim Abbas & prior debeant imponere regulares diſciplinas Tamẽ Epiſcopus debet punire illa, quæ
4 exigunt maiorem animaduerſionem.* Vnde Epiſcopus eccleſię cathedralis regularis exceptis his, quæ concernunt inſtituta regularia, habet omnimodàm iuriſdictionem in monachos cathedralis regularis *gloſ. in c. nullus 28. in verb. regularibus. ad med. verb. vt epiſcopus etiam ſecularis, de elect. 6.* quã ſequitur *ibi Franc. ad fin. n. 3 Gemin. col. vlt. poſt pr. verſ. in eadem glo. ibi præſit. monachis, n. 7 ad fin.* Rot. coram R.P.D. Oradino. Peruſin. iuriſdictionis 27. Februarij 1558 de qua per Cottam *dec. 58 & per* R. P.D. Coccinũ montis regalis iuriſdictionis 8. Mar-
5 tij 1604. † Vbi quod de prædictis non eſt dubitandum ceſſantibus indultis, & conſuetudinibus alicuius loci, quo caſu illæ eſſent attendendæ iuxta *conſ. Corn. 193. n. 5. lib. 2.*

Tales tamen Monachi canonici eccleſiæ cathedralis
6 non poterunt eſſe delegati Papæ, † prout ſunt canonici ſeculares, cum qualitates canonicatus habeat admixtam qualitatem inſeparabilem à monachatu, quod magis debet attẽdi, & illum excludere à iudiciis, & delegationibus, quamuis enim tales monachi canonici parificentur canonicis ſecularibus, tamen non ſunt æquiparati in omnibus, Vnde non eſt arguendum de vno caſu ad alium, prout latè in ſpecie concludit *Felin. in c. cauſam quæ, il prima, n. 4 col. 2 in fin. verſ. vtrum monachus, de iudic. poſt Calder. Archid. Aret. & alios ibi per eum allegatos.* licet in puncto iuris contrariam opinionem dicat veriorem *Dec. in d. c. cauſam quæ, col. pen. n. 4.*

Quæ etiam procedunt quando talis monachus eſſet canonicus eccleſiæ cathedralis ex diſpenſatione.
7 † Nam talis diſpenſatio non videtur poſſe extendi, vt videatur habilitatos ad delegationem cauſarum, quæ non dicitur eſſe ex conſecutiuis neceſ-
8 ſariis diſpenſationis, † Quidquid aliud ſit in prælato monacho epiſcopo, qui etiam in religione eſt habilis vt notat *Felin. in d. c. cauſam quæ, col. 3. ad med. n. 5 verſ. ſed quæro quid ſi monachus, de iud.*
9 † quamuis ſi committeretur per Papam cauſa tali monacho habenti adminiſtrationem in eccleſia cathedrali valeret commiſſio, Maxime in literis gratiæ, licet de monachatu non fiat mentio, quia ex quo litteræ tranſeunt per cancellariam videtur ex hoc approbari commiſſio ſecundum *Rot. deciſ. 8 alias 109 de reſcrip. in antiq.*

Secundo ex prędictis ſequitur quod Epiſcopi eccleſiæ cathedralis regularis habeant priuatiue iuriſ-
10 dictionem † in monachos canonicos illius eccleſię cathedralis non cumulatiue, cum enim ſint loco Abbatum monachorum, vt dictum eſt, cenſentur ſubrogati quo ad omnia non excepta *Abb. in d. c. cauſam quæ, nu. 10 de iudic.* & habent omnimodam iuriſdictionẽ in dictos monachos *Franc. in c. nullus 29 ad fi. n. 1 de elect. in 6 cum aliis ſupra al-*
11 *legatis.* * Quando enim proceditur in figura iudicij Epiſcopus habet iuriſdictionẽ priuatiuè, etiam quod eccleſia cathedralis non ſit regularis, vt ſæpe reſoluit Rot. coram R.P.D. Orano Cęſaraugustana *exemptionis, 13 Nouemb. 1581 & 28. Martij 1588 & 12 Febr. 1590. & corã R.P.D. Coccino Montis Regalis iuriſdictionis 8. Martij 1604 & 27. Nouẽb. 1606* & latè declarat *Guid. Pap. dec. 559 incip. ad quẽ pertineat correctio. Doctor. in c. cũ perſona, de priuil. in 6.*

Et magis priuatiua iuriſdictio intelligeretur ſi monachi eximerentur tantùm à iuriſdictione epiſco-
12 pali * quo ad regularia inſtituta, Nam iſta exceptio firmaret regulam in caſibus non exceptuatis, & tunc magis conſtaret de mente concedentis, & quo caſu iuriſdictio cẽſetur data priuatiuè

non

non cumulative latè *Ferret.conſ.142 n.15 cum alijs*
per Mandoſ.ad Rom.conſ.193 in verb. accumulatiuè Felin.in *c.paſtoralis,11 col.2 in pr.limit.5 de offic.*
ordin.& in c.cæterum,n.4 de iudic.
Nec aduerſatur quod in dubio juriſdictio cenſeatur
23 data cumulatiue. * non privatiue juxta ſententiã ſacræ congregationis cõcilij, de quo per Rot.
coram Card. Plac.Piſcien.juriſdictionis,15 Iunij
1590 & voluit.*Anch.cons.164 de jurib.& effi.col.penul.poſt med.verſ.nec ex eo quod populus Grat.conſil.*
72 n.11 lib.2 Dec.conſi.3 n.3 Iaſ.in *l. quod in rerum,*
§ fi.col.vlt.de l.1 latè Rolan.*conſ.80 lib.2.* *Ideo di-
24 cimus quod in dubio quando lex mortua aut viva concedit aliquod ius,vel exercitiũ ipſius , aut
aliquis privatus ſe immiſcet alicui juri alteri cõpetenti,intelligitur concedere, & immiſcere cumulative non privatiue cũ eo qui jam habet illud
jus Dec.conſ.3 n.3 Rot.diverſ. dec.305 n.8 par.1
Gonzal.ad regul.oct.cancell.§ 2 in proœm.n.33.
Vbi multa ſimilia adducit quando juriſdictio cẽ-
25 ſeatur data cumulatiue,†Et de patrono donante
jus præſentandi qui intelligitur donaſſe accumulatiue non priuatiue Rot.d.dec.385 n.6 p.1 Vbi etiam de fundatore beneficij nominaore extraneũ
26 in patronum.* talis enim nominatio erit cumulativa cum ſeipſo,& hæredibus proprijs non priuatiue,ne cenſeatur ſe,& ſuos hæredes excludere
Anchar.conſ.81 n.3 cum alijs adductis per Gonzal.d.§ 2 n.20 vſque ad n.40.
Quia hæc concluſio intelligitur reſpectu illius qui
27 habet iuriſdictionem,* tunc enim ſi concedatur
alteri cenſetur conceſſa cumulative niſi appareat
de contraria mente concedentis;ſecus in caſu noſtro,in quo Epiſcopi ſunt ſubrogati loco Abbatis
monachorũ,qui habebat juriſdictionem, & propterea iuriſdictio potuit dari privative tantum,
quia non aderat cum quo daretur cumulative,
vt in ſpecie reſoluit Rot.in *d.cauſa Montis Regalis juriſdictionis coram R.P.D.Coccin. 27 Novemb.*
28 1606 *in fi.verſ.præterea licet in dubio.*† Quaſi tunc
Epiſcopus ſit immediatus dominus,quo caſu potius correctio ſpectat ad eum,quam ad alium mediatum,& non ita proximum,Cur.Iun.*conſ.2 col.*
in prin.verſi.ex quibus reſultat,num.5 lib.1 Roland.
conſi.48 n.32 lib.2.
Amplius neq;requireretur conſilium,vel conſenſus
Monachorum in puniendis delictis illorum cum
enim talis eccleſia ſit cathedralis regularis, Epi-
19 ſcopus † reſpectu Monachorum nõ dicitur Epiſcopus,ſed loco Abbatis,& quidquid erat explicandum per Abbatem explicatur per ipſum Pa-
20 norm.in c cauſam quæ,il 2 n.9 de judi.Vnde*neque in eorum delictis puniendis aliud conſilium
requireretur provt neq; requiritur quando ipſe
Abbas regularis procedit *gl.in c.nullam poteſtatem*
9 in verb.com 18 q.2 Rom.conſ.375 n.1 Fran.in c. *ad*
noſtrã,3 n.2 in vlt.notat.de appell. Panorm.Bellam.
21 & alij in c.reprehenſibilis,eod.tit.*ita vt non obſtet quod tales Monachi ſint loco canonicorum
quia hoc intelligitur in materia monachia adaptabili,ſecus in ea quæ ad illos nõ adaptatur,provt
eſt quod Epiſcopus qui eſt loco Abbatis,nõ poſſit libere exercere juriſdictionem,hoc enim repugnat renunciationi propriæ voluntatis,cum monachi ſuſcipiẽdo religionẽ renũcient facultatib.
& volũtati propriæ,& ſe ipſos penitus ſubjiciant
22 aliorum poteſtati,& imperio, † adeo vt neq;habeant velle,aut nolle *c.2 de reſt.in 6 cap.non dicatis,12 q.1 Abb.in c.ex reſcripto,nu.1 de iur.* Vnde in
conſequentiã ſpectabit libera correctio ad talem
23 Epiſcopum in iſtos monachos canonicos * tanquam ſubrogatum loco Abbatis ſine alicuius cõſilio,& aſſentu Franc.in *d.c.ad noſtram,n.2 de appell* & in ſpecie reſoluit *Rot.coram R.P.D.Coccino*
Montis Regalis juriſdictionis,n.25 Iunij 1607.
Neque aduerſatur quod indiſtinctè prius debeat au-
24 diri Abbas,†non Epiſcòpus.licet agatur in figura judicij pro puniendis exceſſibus monachorum
juxta opinionem,de qua per Abb.in *c.quanto, 7*
col.2 ad med.in gl.in verb.ſi prælati,nu.4 de offi. or-
25 *din.Rom.conſi.375.** Quia verior eſt opinio,quod
quando agitur in figura judicij & de his quæ ſunt
delicta quo ad omnes,vt furtum,homicidium,&
ſimilia,tunc ad ſolum Epiſcopum ſpectat cogni-
26 tio,& correctio,*quia nomen Abbatis potius eſt
nomen ſollicitudinis, quam honoris *c. tuam de*
*ætat.& qualit.*ſed eſſe judicem eſt honoris *l.fi. C.*
27 *quand.provoc.non eſt neceſſ.*†Provt in ſpecie declarat *Cappell.Tholoſ.dec.309 itẽ an correctio, ad med.*
verſ.aut agitur,a quem ſequitur *Rot.coram R.P.D.*
Robuſterio Auguſtana juriſdictionis , 27 Maij 1573.
28 quæ eſt in impreſſis *diverſ. dec.78 p.1*†vbi tractatur de magis vera,& recepta ſententia *Rot.coram*
R.P.D.Orano Ceſar. Auguſtana exemptionis,13 Novembr.1587 & 28 Martij 1588 & 12 Febr.1590 &
concludunt omnes *Doct.in c. quanto,de offi. ordin.*
Vbi *Innoc.ad med.verſ.hoc autem bene credimus,n.2*
Hoſtie.colu.3 in pr.verſ.ſi autem monachus crimin.
Anchar.nu.6 ad med.verſi.cauſas autem criminales
Bellam.n.4 Butr.n.20 Henrich.Boich. n.4 Firman.
29 *de epiſc lib.4 par.2 q.35 n.81.*†Cum etiam monaſteria. & Abbates ſubjiciantur Epiſcopo de jure
communi Dec.in *c.cum nobis,in 4 notab.n.4 de confirmat vtil.vel inutil.*
Et in prædicta materia eſt notanda deciſio Rot.*corã*
R P.D.Cocc. Mõtis Regalis juriſdictionis,8 Martij
30 1604.* Vbi concluditur,quod non ſolum de jure
communi, ſed etiam ſecundum conſtitutionem
Pauli III.Archiepiſcopus Montis Regalis habet
omnimodam juriſdictionem in omnibus caſibus,
exceptis his,quę concernũt regularia inſtituta in
monachos monaſterij Montis Regalis , qui ſunt
31 loco canonicorum,* Provt dictus Archiepiſcopus loco Abbatis, Quãvis in verbis dictæ Bullæ,
ſeu conſtitutionis adſit clauſula ; prout ſunt, cũ
non ſit intelligenda cõditionaliter,ſed cauſative,
tũ quia Archiepiſcopus habet diſpoſitionem juris communis ad ſui favorem,tunc etiam quia dicta verba ſunt prolata ab habente poteſtatem di-
32 ſponendi in diſpoſitione certa.*ideo inducunt
cauſam,non conditionem Felin. in *c.1 col.2 ad fi.*
verſ.ſcias etiam quod aliquando,n.10 de reſcrip. Rot.
coram R.P.D. Cantuccio Caurienſis juriſdictionis,5
Novemb.1576 quæ in impreſſis *diverſ.dec.36 nu. 9*
part.2. Ita vt neque in dicto caſu obſtent privilegia congregationis Caſſinenſis,cui fuit vnita cõ-
33 gregatio Sicula Mõtis Regalis.*cum dicta vnio
intelligatur ſine præjudicio tertij , & ſic per eam
non cenſeatur derogatũ juriſdictioni Archiepiſcopi *Rebuff.de erect.in colleg verſ.& in hac erectione ad med.Put.dec.264 lib.2.* Cum etiam in bulla
cõgregationis Siculæ adſit clauſula ſine præjudicio jurium Archiepiſcopi,Vnde dicta privilegia
non poterant ſuffragari monachis,cum degũt in
Monaſterio Montis regalis ſubiecto juriſdictioni
34 Archiepiſcopi,*cum etiam exemptus ſi efficiatur

Prior alicujus monaſterij non exempti poſſit tã-
quam Prior illius monaſterij cõveniri coram or-
dinario *cap. 1. §. fi.* vbi Franc. *n. 2. de priuil. in ſexto,*
Capic. *dec. 59. in fi.* Adeo vt neque ſit conſideran-
dum, quod dicti monachi habeant menſam ſepa-
35 ratam, † quia ex hoc non infertur ad non juriſdi-
ctionem Archiepiſcopi, vt dicitur de capitulis ſe-
cularium eccleſiarum, quæ habent menſam, & ne-
gotia ſeparata, non tamẽ eliditur juriſdictio Epiſ-
coporũ *cap. edoceri 21. de reſcrip.* Rot. corã R.P.D.
Coccino, d. mõtis Regalis juriſdictionis 8. Martij
36 1604. *in fi. verſ. nec facit.* † Vbi etiã quod dictis mo-
nachis non ſuffragatur diſpoſitio Conc. Trid. *ſeſſ.*
21. c. 8. quia loquitur de monachis exiſtentibus in
locis exemptis à juriſdictione ordinarij, quales
nõ ſunt degentes in d. monaſterio montis Regalis
Inſuper eſt etiam obſervandum, quod in ſupradictis
37 Eccleſijs † clerici ſeculares tenentur intereſſe di-
vinis officijs, & monachis ſe conformare *glo. vlt.*
in cap. fi. de ſtat. monach Vital. *in clem. vlt. n. 52. & 53.*
38 *de celebr. miſſar.* Quæ † conformatio eſt, vt divina
officia celebrentur ſecũdum regulam monacho-
rum, cùm enim eccleſia eſt Cathedralis regularis,
monachi debent officiare juxta ritum, & morem
cap. de ijs, abbatib. & ibi Archid. *n. 2.* Ægid. Turre-
crem. & alij *12. diſtinct.* Sũma Tabien. *in verb.* horę
canonicæ, *n. 11.* & ſequitur Rot. corã R.P.D. Coc-
cino montis Regalis juriſdictionis 24. Maij 1604.
39 † Prout generaliter quilibet ſe debet conformare
moribus Eccleſiæ in qua converſatur *gl. in cap. re-*
colentes, in verb. incipiens, de ſtat. monach. Albert. de
Ferrar. *de horis canon. n. 36.* Card. in *clem. fi. n. 1. de ce-*
lebr. miſſar. Et ſi debẽt ſe conformare. Ergo de ne-
40 ceſſitate hoc eſt faciendum, † cùm ex dicto verbo
debent, inducatur neceſſitas Bart. in *l. 3. nu. 3. C. de*
pign. poſt gl. in clem. attendentes, in verb. debeant, de
ſtat. monach. Quamvis alias hujuſmodi verba non
inducerent neceſſitatem vt de verbis *oportet,* & ſi-
milibus de quibus dixi ſupra *cap. 146. n. 19.*
Imo neq; Archiepiſcopus hujus eccleſiæ Cathedra-
lis regularis poſſet mutare talem ſtatum, quamvis
41 † enim *in c. dijs 12. diſtinct.* dicatur quod debeant ce-
lebrari ſecundum ritum ſuæ Eccleſiæ juxta volũ-
tatem ſui Epiſcopi. Tamen iſta verba intelligun-
tur, quod videlicet Epiſcopus ita debet velle, non
quod formam hujus rei dare debeat Card. Turre-
crem in *d. c. de ijs, in verb. abbatib* & ibi Archid. *in*
42 *fi.* vbi etiam declarat dicta verba *ſecũdum volunta-*
tem eſſe intelligẽda ſecundum voluntatem requi-
ſitam, & ſi non habitam argumento, *c. duo 16. q. 2.*
& c. licet 18. de regul. & ſequitur Rot. in d. montis
43 Regalis 24. Maij 1604. † vbi ſubdit idem eſſe, quã-
vis Archiepiſcopus haberet facultatem à ſummo
Pontifice addendi ſeu minuendi, quia per eam nõ
poſſet alterare in totum, & tollere dictum ſtatum,
44 † cum additio non inducat mutationem præce-
dentis ſtatus, ſed potiùs continuationem *l. ſi pro-*
prietate, & l. etiam, C. de iur. dot. Dec. *conſ. 11. nu. 23.*
45 *lib. 1.* † Imo regulatur ſecundum præcedentem ſta-
tum Soc. *conſil. 296 n. 5. in princ. col. 3. in fi. verſi. con-*
firmatur iſta opinio, lib. 1. Cùm argumentum debeat
46 eſſe ejuſdem naturę cujus † eſt principale, & idem
de vtroque judicetur *l. inter ceterum, §. cum inter,*
de pact. dot. Provt etiam eſt diminutio, quæ eſt e-
47 juſdem juris, ſicut argumentum † *l. ſcribit, ad Tre-*
bellia. Ita vt conceſſa facultate diminuendi, non
48 cenſeatur data poteſtas in totum tollendi *l. 2.* †
C. de pretib. imp. offer. Fulgoſ. *conſil. 210. in fi.*

Stante præſertim quod dicti monachi habent diſpo-
ſitionem juris cõmunis ad eorum favorem, quod
49 † facit, vt Epiſcopi non poſſint in contrarium
diſponere *cap. ſuper his 9.* & ibi Felin. *col. 1. ad med.*
verſic. quotidie allegatur, *n. 2. de maior. & obed. poſt*
Alber. de Roſat. *de ſtatut. part. 1. q. 7. verſic.* ſed quid
50 ſi ſtatutum. † Quidquid aliud ſit quando Epiſco-
pus ſtatueret contra canones, & ex cauſa viginti,
& veriſimiliter non proviſa Rot. *deciſ. 5. col. 1. in fi.*
verſ. quod intelligerem, *de iure patron. in nou.* Abb.
51 in *c. fi. de conſuet.* Felin. † qui etiam alias declaratio-
nes adducit in *d. c.* quod ſuper his, *col. 2. in fi. verſic.*
fallit primo, n. 4. de maior. & obed.
Ex quibus etiam alias fuit declaratum, quod Epiſco-
52 pus non poſſet ſeparare clericos à monachis † ſta-
tuendo chorum ſeparatum à choro clericorum.
Cùm enim clerici debeant ſe conformare mona-
chis in divinis, vt ſupra dictum eſt in *verſic. inſu-*
per. Ita quoque debẽt intervenire in eodem cho-
ro, vt latè declaravit Rot. coram R.P.D. Coccino
montis Regalis juriſdictionis 5. Iulij 1604. Vbi
quod magis hoc procedit in dictis monachis ſtã-
53 te bulla Pauli III. quæ † loquitur per verba, *vna*
cum, quæ denotant cõgregationem ſimultaneam,
l. final. vbi Bald. *n. 11.* [illegible] *6 C. de temp.* [illegible] cum alijs
54 per Pariſ. *conſil. 79. n. 21. lib. 3.* † Vbi etiam de ver-
bis *in ſimul,* quæ æquiparantur verbis *vna cum,* &
important connexitatem, & habent naturam con-
gregandi ad ſuum ſubjectum *cap. 1. de conſuet. in 6.*
l. 3. in princ. ff. famil. erciſc.
Et facit quia eſt antiquus mos Eccleſiæ, vt clerici
conveniant in vnum ad laudes Deo porrigendas,
55 juxta modum alternatim canendi Guliem Durãd.
in rat. divin. offic. lib. 1. cap. 1. n. 18. Silu. *de benef. qu. 5.*
n. 44. Provt etiam hymnis, & canticis, nomen Dei
56 reverenter, † & devote laudari debet Conc. Trid.
ſeſſ. 24. cap. 12. Vnde nulla in eo laudando debet eſ-
ſe diſpenſio, ſed cariſſima vnio Caſſiodor. in pſal.
149. Io. Steph. Durand. *de ritib. eccleſ. Cathol. lib. 1.*
57 *cap. 16.* Cùm non repugnet juri, † quod monachi,
& alij religioſi ſimul cum clericis divina ſolemni-
58 ter celebrent Card. in *cap. 1. n. 4. de celebr. miſſ.* † Et
in choris antiquitus canebant maſculi cum fœ-
minis, quod hodie non ſervatur Marcell. Donat.
ad Sueton. Tranquil. in Cæſaraugnſt. *cap. 70. fol.*
59 340. † Et vſque ad tempora Apoſtolorum chori
erant diviſi in duas partes canentes pſalmos Ni-
60 ceph. Calib. *lib. 3. cap. 8.* † Et Chóragus cui manda-
tur cura chori, & vocatur etiam Princeps & con-
ductor cœnæ, & choragium prò apparatu cujuſli-
61 bet rei † de quibus Bud. *lib. 5. de aſſe, & in l. ſi vt cer-*
to, §. interdum, ff. commodat.
Nec obſtat quod rationi non congruat, vt homines
62 diſparis profeſſionis, † vel habitus ſimul ſocientur
in eiſdem monaſterijs, etiam reſpectu clericorum
ſecularium *clem. 1. de elect.* Quia ex hoc non pro-
hibetur, quod clerici ſeculares jungantur mona-
63 chis † quando habent exercitium curæ populi
Capr. in *repet. clem. 1. de elect. nu. 28.* quem ſequitur
Rot. coram R.P.D. Coccino in d. montis Regalis
64 juriſdictionis 5. Iulij 1604. *verſ.* nec eſt verum. † V-
bi quod tunc clerici ſæculares debent ſe confor-
mare monachis Vital. in *clem. vlt. n. 52. & 53. de ce-*
lebr. miſſ. cum alijs ſupra allegatis.
Imo neque obſtaret, quod monachi conſenſerint
prædictæ ſeparationi ob taciturnitatem, quia
65 † reſpectu diminutionis taciturnitas non habetur
pro conſenſu, provt etiam quando ageretur de
tollenda

tollenda actione alicui competent *l. invitum, de*
ſeru.vrb præd.l.ia et.§ penult.de rit.nupt.late Surd.
66 *dec.302* †&in ſpecie ſimilis ſeparationis *Rot.corā*
R.P.D.Coccino d. Mōtis Regalis juriſdictionis 5 Iu-
lij 1604. vbi etiam quod procedit in illis mona-
67 chis propter eorum ſtatuta,† quæ licet poſſint
per Epiſcopum reuocari *Dec.in c.cum acceſſiſſet,n.*
8 *de conſt it.*tamen intelliguntur quando adeſſet
legitimus conſenſus Monachorum, quaſi conſi-
derentur tanquam perſonæ, quæ interueneruot,
& authorizarunt d ſtatutum *Gl.in c. 1 in verb.con-*
*ſtit.de his quæ fiunt à maior.par.c.Rum.conſi.*130 *n.5*
68 *lib.5.* Cum † etiam prædicti monachi debeant
conſiderari tanquam tertij , quibus ex d.ſtatuto
fuit quæſitum quod facit ceſſare authoritatem E-
piſcopi quoad illius reuocationem.Quidquid a-
lias illam haberet Felin.in *c.cum acceſſiſſent,n.4 de*
conſtit.Rot.coram R.P. D. Sacrato Vincent. juriſdi-
ctionis 28 *Martij* 1601 *& coram Card.Seraph. Ge-*
69 *rund.anniuerſariorum,5.Nouembr.*1582. † Præter-
tim ſi adeſſet confirmatio Papæ,quę facit, vt ſta-
tutum non dicatur amplius Epiſcopale,ſed Papa-
le,& ligat ſucceſſores & magis ſtante clauſula *de*
70 *nouo ſtatuimus,& ordinamus*,† quę habet vim no-
uæ conceſſionis, & ſimplicis diſpoſitionis Apo-
ſtolicæ Iaſ.in l.*more maiorum n.35 ff.de iuriſd.omn.*
*jud.*Vnde non datetur mutatio per Inferiorem à
71 Papa*Rom.*325 *n.5 Doctor.in c.quod ſuper his,de ma-*
*iorit.& obedient.& in c.1 ſerior.diſtinct.*21.

EPITOME.

HÆreditas paterna,legitima,ſupplementum,le-
gatum,& ſimilia jura quando poſſint repudiari
in præjudicium creditorum & fiſci ¶Et quid in foro
conſcientiæ. ¶Et an hujuſmodi debitores,& illis ta-
lia conſulentes peccent mortaliter. ¶Legitima ante
petitionem an tranſmittatur,& publicatis bonis filij
publicetur. ¶Ius adeundi an veniat in generali obli-
gatione,& tranſeat ad creditores,vel ad fiſcum , &
pro eo competat Saluianum interdictum ¶ Filius
ſuus &in poteſtate an tranſmittat hæreditatem non
aditam ad quoſcunq;extraneos hæredes. ¶Pater an
poſſit in præmium emancipationis remittere vſum-
fructum filio ex bonis aduentitijs ſibi debitum in
præjudicium creditorum. ¶Et an tale dominium ac-
quiratur patri ignoranti & inuito. ¶ Renunciatio
juris quærendi cum quæſito an admittatur.

SVMMARIVM.

1 *Legatum an poſſit renunciari in præiudicium credito-*
rum.
2 *Repudiatio hæreditatis paternæ ſeu legitimæ an poſſit*
fieri per filiumfamilias in fraudem creditorum,n.5
6.9.& 12.
3 *Hæreditas acquiritur hæredibus ſuis ſtatim patre*
mortuo etiam ignorantibus,ſecus in alijs.
4 *Legitima & ius agendi ad ſupplementum acquiritur*
filio ipſo iure.
7 *Legitima ante petitionem tranſmittitur,& n.14.*
8 *Publicatis bonis filij quando publicetur legitima.*
10 *Acquiſitio hæreditatis in ſuis hæredibus eſt renocabi-*
lis quamuis illa tranſeat ipſo jure prout eſt in le-
gato n.11 & 12.
13 *Legitima,& eius ſupplementum præſupponit ius quæ-*
ſitum quo ad reſectionem grauaminis,ſecus ad effe-
ctum acquiſitionis realis,cuius reſpectu requiritur
petitio,alias datur repudiatio & præſcriptio.
15 *Filius monachus tranſmittit suo leg tima in monaſte-*
rium quamvis ignorauerit.
16 *Filius ſuus & in poteſtate quando tranſmittat ad*
quoſcunque extraneos hæredes hæreditatem non
aditam,n.16 & 19.
18 *Monaſterium eſt loco filij hæredis.*
20 *Repudiatio hæreditatis an admittatur in præjudi-*
cium fiſci ante condemnationem n.22 & 23.
21 *Creditor priuatus eſt melioris conditionis, quam fiſ-*
cus pœnam exigens.
24 *Debitor an poſſit in foro conſcientiæ repudiare iura*
ſibi delata,& an peccet mortaliter n.25.
26 *Conſulentes debitoribus,vt repudient iura ſibi dela-*
ta in præjudicium creditorum peccant mortali-
ter.
27 *Ius adeundi non tranſit ad creditores,neq; ad fiſcum,*
nec pro eo illis competit ſaluianum interdictum
quamvis omnia jura ſint incluſa in generali obli-
gatione,in qua tale ius non venit,nu.28.29.& 30.
Declara vt n.31.
32 *Filius præſumitur adiuiſſe quando diu bona poſſedit.*
33 *In generali obligatione bonorum veniunt nomina de-*
bitorum.
34 *Pater poteſt in præmium emancipationis remittere*
vſumfructum filio ex bonis aduentitijs ſibi debi-
tum in præjudicium creditorum.
35 *Renunciatio iuris quærendi connexi cum quæſito non*
admittitur in fraudem creditorum.
36 *Similia quo ad connexa relatiue.*
37 *Dominium vſusfructus acquiritur patri ignoranti &*
inuito monaſterio ſeruis,vel filij. Intellige vt n.38.

CAPVT CCLXXI.

REnunciari quando poſſit legatum,aut quid
ſimile in præjudiciū creditorum multa ad-
1 duxi *ſupr.c.*132. Quæ tamen dicebantur non'ob-
ſtare in caſu iterum mihi propoſito,cum eſſemus
in filiofamilias qui eſt hæres ſuus.Vnde non vi-
detur æquum illum poſſe repudiare in fraudem
2 creditorum,quaſi tunc iſta repudiatio non ſit cir-
ca bona quærenda,ſed jam quæſita, cum hæredi-
bus ſuis adhuc ignorantibus ſtatim mortuo patre
ipſo jure acquiratur hęreditas *l.ſi fratris 3. C.de*
iur.deliber.l.1 § qui ſunt in poteſtate,ff ſi quis omiſ.
3 *cauſ teſtam.*† quod eſt ſpeciale in filijs, quidquid
ſit in alijs vt notat *Gl.in d. l. ſi fratris in verb. ſuc-*
*ceſſionem,*per text in *l.1 C.de his qui ant.aper.tab & l.*
vnic.§ in nouiſſime,C.de caduc.tollend.
Quæ magis procederent in legitima,quæ ipſo jure
4 quæritur filio abſque ejus facto,*provt etiam jus
agendi ad ſupplementum *l.ſancimus,C.de inoff.te-*
ſtam.l omnimo,C.eod.tit. provt in ſpecie legitimæ
5 concludit † Anchar.*conſ.*.ot *col.vlt.in pr.verſ.po-*
teſt reſpondere,num.8. vbi quod ſi requireretur fa-
ctum filij adeſſet grauamen contra *l. quoniam in*
6 *prioribus,C.de inoff teſta.** Vnde merito non tenet
in ea repudiatio in pręjudicium creditorum tan-
quam de jure delato , & ſic hæc actio,& condi-
ctio poterit per creditores moueri argumento l.
in *fraudem in princ & l.ademque iuris,C.de iur. fiſc.*
Quod etiam in legitima voluit *Peregr.de fideicom.*
art.3 n.13.
Et facit quia legitima ante petitionem tranſmitti-
7 tur & ſic eſt debita eo tempore,†cum non tranſ-
mittantur ea,quæ non ſunt debita,provt jura cō-

ditionalis, Vnde jus petendi legitimam eſt in bo-
nis noſtris etiam antequam ſit petita, quaſi ad e-
jus acquiſitionem non ſit neceſſaria petitio, ſed
ſufficiat ſola agnitio, ideo etiam legitima conti-
netur ſub generali hypotheca bonorum, Et pu-
blicatur ſtatim quod filius deliquit mortuo pa-
8 tre, priuſquā illā petat,* Quidquid aliud ſit quan-
do filius delinqueret vivente patre, quo caſu pu-
blicatis bonis filij nō publicaretur legitima ei de-
bita poſt mortem patris, quaſi ipſo vivente non
habeat filius aliquod ius radicatū in bonis illius:
licet enim habeat ſpem probabilem, Tamen iſtud
jus futurum non veniret in confiſcatione, cum
non dicatur proprie jus, quod in materia ſtricta
non venit, provt omnes ſupradictos caſus late
comprobat Menoch. *conſi. 77 per tot. lib. 1.** Quod
etiam voluit Card. Mant. *de tac. & ambig. conuen.
lib. 13 tit. 38 num. 19* Vbi quod renunciatio filij vi-
vente patre jure ſupplementi legitimæ non po-
terit à creditoribus revocari cum debeatur poſt
mortem. Quamvis daretur revocatio, ſi poſt obi-
tum patris renunciaretur per filium dicto ſupple-
mento juxta *conſi.* Anchar. 10 *nu* 6 quem etiam ita
intelligit Bero. *conſi. 43 n. 1 lib. 1.*

Non eſt tamen recedendum à ſuperius firmatis nō
10 obſtantib. prædictis, Etenim illa acquiſitio hære-
ditatis eſt revocabilis, † & quaſi ſub conditione,
niſi hæres repudiare velit, quæ repudiatio retro-
trahitur, ſicut dicitur de legato, quod quamvis
tranſeat ipſo iure in legatarium, tamen illa accu-
ſatio dicitur imperfecta, & revocabilis ante ac-
ceptationem, & ſub tacita conditione, niſi repu-
11 dietur,* vnde cum poſtea repudiatur fingitur non
eſſe quæſitum dominium *l. verſi. verum autem, ff. ſi
quid in fraud. patron Gl in l. qui autem in verb. legan-
tum, & ibi* Bar. in *prin. ff. de his quæ in fraud. credit.
Iaſ. in §. item ſi quis in fraudē col penul. ad med verſ.
aliud & ſecundo nota, n. 21 inſtit. de act.* & declarat
Bart. in *l. Pomponius col. 3 verſ. quandoq́, actio eſt in
pendenti n. 3 C. de neg. geſt. Caſtr. in l ſi ita legatum, §
illi ſi volet de legat. 2 Soc. conſi. 78 n. 6 lib. 4 Nat. conſ.*
12 4 8 *nn.* 16. † Et in ſpecie hæreditatis de qua agi-
mus, quod poſſit repudiari per filium familias in
præiudicium creditorum concludit *Sanceſ. de ma-
trim. lib. 6 diſput 4 in 7. illat. nn. 3 ad verſ. tandem
alij limitant.*

Nec faciunt quæ dicta ſunt de legitima, ac eius ſup-
13 plemento, † quia licet in eis videatur præſupponi
ius in eſſe productum, & iam quæſitum, Tamen
intelliguntur quo ad reiectionē grauaminis, cuius
reſpectu repletio, & acquiſitio fit ipſo iure per
legem, ſed quo ad effectum requiſitionis tenlia,
& incommutabilis requiritur declaratio, & peti-
tio, ſine qua non eſt aliquod ius quæſitum, & i-
deo datur repudiatio, & præſcriptio, cum aliis &
ſimilibus effectibus *Gomeſ. de teſta. tit. 11 de ſucceſſ.
contra teſtam. n. nu. 23 verſic. item quæro an filius Roder.
Soarez. in l. quoniam in prioribus, limit. 3 num. 2 & 3.
fol. 194 & ampl. 10 fol. 209 Cod. de ineff. teſtam.* dixi
14 *dec. 4 n. 22 vſque ad n. 30.** Vbi etiam quod omnes
Doctores dum præſupponunt non requiri peti-
tionem in legitima, & eius ſupplemento loquun-
tur ad effectum tranſmittendi ad hæredes, ad
quos fit tranſmiſſio, quamvis ſint extranei etiam
nulla præcedente petitione, *Aym. conſil. 312 ad fi.
n. 5 Cephal. conſi. 16 n. 11 lib. 1 Menoch. conſi. 77 n. 8.*
15 * Vbi etiam de filio monacho, qui tranſmittit i-
ſtud ius ad monaſterium, quamvis ignoraverit

*Boer. dec. 250 num. 4 Caſtr. conſi. 34 ego paulus ad fi.
nu 4 lib. 1.*

Quod etiam in hæreditate, quam hodie filios ſuus
& in poteſtate tranſmittit ad quoſcunque extra-
16 neos ex potentia ſuitatis, † quamvis non adiuerit,
licet enim habeat ius abſtinendi cōceſſum à iure
prætorio, quod eſt inductum principaliter in fa-
vorem filii ad tollendam illam neceſſitatem, per
quam tenebatur præcisè ſuccedere in hæreditate
paterna, & ad tollendam ſuitatem in caſu, in quo
damnum illi afferret, Non tamen hoc procedit,
vt eidem conferatur ſuitas, & virtus quando tra-
ctatur de commodo ipſius filii, Vnde cum ſit
maxima vtilitas tranſmiſſionis, merito etiam illa
habet locum in prædicta hæreditate, nulla habi-
ta conſideratione, quod aliquando non ſit fauor
tranſmittere, ſi videlicet hęreditas eſſet damnoſa,
cum illa non tranſmittatur, vt adita ſed vt adeun-
da, Ita omnia prædicta declarat *Gomeſ. var. reſolut.
c. 9 tom. 1 nu. 23 verſ. ſecundo principaliter quære, col.
28 vſque ad 31 poſt* Bart. *& alios, in l. ſi filius qui pa-
tri 12 de vulg. & pupill. & in l. ventre præterito, de ac-
17 quir. hæred Surd. dec. 140 numero 14 vſque ad 18.**
& de communi teſtatur Iaſ. in *l ſi ſuo pater 86 col. 3
ad med. in 5 notab. nu. 16 de legat. 1 Caſtr. conſi. 34 ad
fi. verſ. tranſmitteretur namque lib. 1* Vbi quod magis
18 procedit in monaſterio, † quod loco ſui hæredis
habetur *§ ſed hoc præſenti, auth. de ſanct epiſc.* late
Molin. *de iuſt. & jur. tom. 1 diſp. 179 & 180 tract. 2.
fol. mihi* 990. Vbi quod aliud eſt quando illam hę-
19 reditatem dum viueret repudiauit* *l. apud hoſtes,
C. de ſuis, & lege l. ſi fratris, C. de iur delib. Coſt in c. ſi
pater p. 1 in verb. habens, num. 18 de teſtam. in 6.*

Amplius etiam admittetur repudiatio hæreditatis,
20 de qua agimus in præiudicium fiſci, † ſi enim hoc
conceditur contra creditores, multò magis ad-
verſus fiſcum, quaſi cauſa creditorum ſit potior,
tanquam tractantium de damno vitando, cum
fiſcus quo ad pœnam agat de lucro captando, † &
21 creditor privatus eſt potioris conditionis, quam
fiſcus pœnam exigens *l. 1 C. de pœnis fiſcal. credit.
præfer. lib. 10.* Vnde ante ſententiam condemnato-
22 riam conceditur repudiatio * Rim. Iun. *conſil. 136
præſens caſus, lib. 1 Pereg. de iur. fiſc. tit. 1 lib. 5 nu. 191
Dec. conſi. 445 in caſu ad me tranſmiſſon. 65 col. pe-
nult. in fi. verſi. & vlterius conſiderandum, Fran. Bec.
301 n. 5 ad fi.* cum aliis per *Sanceſ de matr. diſput. 4
23 lib 6 ad med.** Quidquid ſit in crimine commiſſo
per reum, cui interdicitur adminiſtratio bono-
rum, aut quando bona ipſo iure publicantur, quo
caſu non poterit repudiare ſibi delata etiam
ante condemnationem vt dixi ſup. *c. 132 num. 14.*

Immo quoque hoc idem habebit locum in foro
conſcientię, ſecundum quem licebit debitori re-
24 pudiare* iſta jura ſibi delata in præiudicium cre-
ditorum, ita vt in eis ſuccedant filij qui alias ſuc-
ceſſuri erant. & poſſideant tuta conſcientia, cum
hæc non ſit donatio, nec alienatio, vt poſſit à cre-
ditoribus revocari, ſed non acquiſitio, & quam-
vis repudians contra juſtitiam delinquat, Tamen
ſucceſſor in hæreditate non fuit particeps illius
injuſtitiæ, cum nihil conſuluerit, neque aliquid
capiat à repudiante, quaſi ſolum tollatur obſta-
culum, quo ſublato ſuccedit ille, qui alias ſucceſ-
ſurus erat Covar. *ſuper 4 decret. p 2 c. 7 § 1 num. 12
fol. 209* & latius declarat *Sanceſ. de matrim. diſput.
25 4. lib. 2 numer. 9.* † Vbi tamen defendit verius eſſe
quo ad repudiantem mortaliter illum peccare
quo ad

quoad juſtitiam, quaſi eadem lege teneatur adhibere in media, vt reſoluat, qua tenetur ſoluere debita, & medium eſt neceſſarium in eo, qui non poteſt ſoluere, vt acceptet hæreditatem, quando eſt lucroſa, & expediens, cum etiam ſit delictum contra charitatem, ſecundum quam quilibet tenetur obviare damno proximi, ſi facile poteſt, maxime ſi ejus cauſa damnum illud patiatur, prout etiam hanc ſententiam defendit *Molin. de juſtit.*
26 *& iur. tract. 2 tom. 2 diſput. 435 ad fi.* † Ita vt etiam cauſidici, & conſulentes debitoribus, vt repudiēt, peccent, cum ex eorum conſilio debitores efficiantur impotentes ad ſoluendum, licet bona fides excuſatet non habentem rem, neque ea ea factum locupletiorem *Sanceſ. de matr. lib. 6 diſput. 4 n. 9 in fi.*

Quibus adde, quod neq; jus adeundi tranſit ad creditores quibus non competet ſaluianum interdi-
27 ctum, † quod datur ſolum ad bona obligata per debitorem, & quæ conſtat debitorem poſſediſſe *Menoc. de adipiſc. remed. 3 n. 160 Surd. dec. 140. n. 4* Vnde non ſufficiet, quod debitor cuncta ſua, bona obligauerit, & quod omnia jura ſibi competentia ſint incluſa in dicta generali obligatione,
28 * Quia debet probari per creditorem, quod debitor poſſederit bona ad quæ agit, & quod adiuerit explicite hæreditatem, quia illud jus adeundi non fuit tranſmiſſum in creditorem, tanquam nō eſſet in bonis debitoris cū ſit potius facultas, & potentia adeundi, quam merum jus, quod etiam eſt quid merè perſonale, quod creditor non poteſt exercere, niſi prius ſit plene debitori quæſitum per aditionem, aut voluntaria declarationem prout etiam neque fiſcus apprehendit hæreditatem delatam condemnato, qui nunquam adivit,
29 nec illud jus adeundi exercet, *Vnde ſi jus adeūdi non tranſit in fiſcum qui eſt vniverſalis ſucceſſor & loco hæredis, multo minor tranſibit in creditorem, qui eſt ſucceſſor ſingularis, Quaſi debitor poſſit hæreditatem ſibi delatam repudiare in præjudicium ſui creditoris, & hoc modo non acquirere, quod generale eſt in quoqunque jure, & in luctu delato à ſtatuto, & in ſimilib. nominibus debitorum, cum requiratur quod plene ſint debitori quæſita ad hoc vt creditor poſſit illa exercere, tanquam ſuo debitori competētia. Quia aliàs non poterit agere ad bona pro eo jure, vel
30 occaſione illius obligata, † & magis, quia hoc jus adeundi non venit in generali obligatione bonorum. Ita omnia prædicta late comprobat Surd, *dec. 140 n. 3 vſque ad n. 10.*

Quæ tamen ſunt intelligenda dummodo non pro-
31 betur tacita aditio, * non enim requiritur, quod quis explicite adivit hæreditatem, quaſi ſufficiat quod bona penes ſe retinuerit, quia non alio jure potuiſſet penes ſe retinere Natt. *conſ. 74 n. 10 Rui.*
32 *conſ. 111 in fi. lib. 2.* Vnde † filius cenſetur adiiſſe, quando diu bona poſſedit *leg. qui in alieno, § ſed ſi non adierit. de acqui. hæred.* Et in hoc caſu quemadmodum adeundo hæreditatem potuiſſet filius dotes maternas conſequi in bonis paternis. Ita etiam hoc licebit ejus creditori, cui obligauit
33 omnia ſua bona & jura, † cum in generali obligatione veniant etiam nomina debitorum Bald. in l. 5 C. de hæred. act. Surd. conſ 4 n. 10.

Idem eſt in patre qui emancipauit filium & in præmium emancipationis remittit ei vſumfructum
34 ex bonis adventitijs ſibi debitum, Non * enim intelligitur hoc feciſſe cauſa fraudandi creditores, Vnde non poterit reuocari. *Rolan. de luer. dot. q. 40 n. 12 Card. Mant. de tac. & ambig. conu. lib. 13*
35 *tit. 38 n. 14 poſt Bero. conſi. 43 n. 6 lib. 1.* † Quando tamen jus quærendum eſſet connexum quæſito non daretur renunciatio juris quærendi *Cocer. ſing. 150 incip. de natura legis, n. 2 Rebuff. prin. ſchol.*
36 *506 n. 18 tit. 18 fol. 53.* * Vbi multa ſimilia quo ad connexa adducit.

Nec oberit quod non videatur poſſe repudiari per
37 patrem, ſeu dominum, vſusfructus, * cum illa acquiratur etiam ignoranti, & inuito miniſterio ſervi, vel filij familias *§ item nobis inſtit. per quas perſon. nob. acqu. Doct. in l. 1. C. qui admitt.* Quin hoc eſt
38 verum quo ad commotabilem, † ſeu reuocabilem acquiſitionem, ſed non acquiritur irreuocabiliter ſeu incommutabiliter *Surd. conſi. 115 n. 78 lib. 1 poſt Aret. in d. § item nobis inſt. de act. Cagnol. in l. inuito, n. 13 ff de reg. iur.*

EPITOME.

Ius accreſcendi tam legale, quam conuentionale an habeat locum in emphyteoſi, & illius renouatione. ¶ Et quid in conceſſione facta à Principe, ſeu inferiore ab eo. ¶ Et poſt jus alteri quæſitum. ¶ Et ſtātibus verbis quod pars præmorientium ad ſuperſtites ſuperueniat. ¶ Vel vſque in tertiam generationem, & cuiuſlibet ipſorum. ¶ Vel pro ſe & hæredibus ex ipſis, ſeu eorum altero. ¶ Vel poſt mortem ipſorum, & cuiuſlibet ipſorum. ¶ Vel poſt obitum aliorum, & nepotum. ¶ Vel pro ſe, filijs & hæredibus, & in ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Emphyteuta vno renonciante quando alius cōſequatur portionem illius. ¶ Laudemium an debeatur ab illis qui ſunt comprehenſi in contractu. ¶ Et an pro eo competat tacita hypotheca, ſicut pro tributis. ¶ Patronus an poſſit donare ſuum jus patronatus compatrono ſine conſenſu Epiſcopi. ¶ Simplex relativum eorum; an addat, vel tollat jus accreſcendi ſi non adjiciatur verbum omnium ¶ Dictiones diſtributiuæ quando vnicuiq; rem diſtribuant ¶ Donatarius cui fuit donatum poſt mortem an poſſit petere cautionem de vtendo & fruendo arbitrio boni viri ¶ Et an requiratur mora amborum. ¶ Et an talis donatio poſt mortem comprehendat bona futura:

SVMMARIVM.

1 *Hypotheca tacita an cōpetat pro laudemio, n. 2. 3 5. & 8.*
4 *Actio perſonalis non ſequitur rem.*
6 *Dominus directus non tenetur inueſtire ſecundū emptorem niſi ſoluto laudemio ſibi debito per anteceſſores.*
7 *Poſſeſſor poteſt conueniri pro tributis præteritis.*
9 *Hypotheca eſt onus reale tranſiens cum ipſa re in quemcunque poſſeſſorem.*
10 *Laudemium non debetur ab illis, qui ſunt comprehenſi in contractu.*
11 *Emphyteuta vno renunciante alius quando conſequatur eius partem, & habeat locum ius accreſcendi.*
12 *Patronus poteſt donare ſuum ius patronatus compatrono ſine conſenſu Epiſcopi.*
13 *Emphyteuſis recepta per patrem pro ſe, filijs, & hæredibus dicitur paterna, & frater alteri ſuccedit neque poteſt reuerti ad Eccleſiam, & in ea habet locum ius accreſcendi.*
14 *Emphyteuſis conceſſa duobus ita vt poſt mortem*

eorum filiorum, & nepotum reuertatur ad eccleſiam, non eſt ad eam devoluta, donec aliquis illorum exiſtit, n. 15. & 22. Intellige vt n. 13.

10 *Ius accreſcendi tam legale quam conventionale quando habeat locum in emphyteuſi, & n. 21.*

17 *Ius accreſcendi an admittatur poſt ius alteri quaſitum.*

18 *Pluralitas reſoluitur in ſingularitatem etiam in contractibus.*

19 *In conceſſione facta à Principe, & inferiore ab eo datur ius accreſcendi, n. 20.*

20 *In emphyteuſi concepta poſt mortem eorum an ſufficiat mors alterius pro portione ſua.*

25 *Simplex relatiuum eorum non addit, neque tollit ius accreſcendi niſi adyciatur verbum omnium. Contrarium eſt verius n. 26.*

27 *Ius accreſcendi habet locum in emphyteuſi pro ſe, & haredibus ex ipſis, ſeu eorum altero. Vel poſt obitum amborum, nu. 28. Vel poſt mortem ipſorum & cuiuſlibet ipſorum, n. 29.*

30 *Dictiones diſtributiua cujuſlibet & ſimiles rem vnicuique diſtribuunt. Intellige vt n. 34.*

31 *Portio deficiens in emphyteuſi ad alterum ſuperſtitem pertinet, ſi ex veriſimili mente contrahentium hoc tacite colligatur.*

32 *Verba emphyteuſis* vſque in tertiam generationem & cujuſlibet ipſorum *an inducant ius accreſcendi inter ipſos fratres, & n. 33.*

35 *In donatione viri & uxoris poſt mortem requiritur obitus amborum.*

36 *Donatarius cui fuit donatum, poſt mortem non poteſt petere cautionem de vtendo arbitrio boni viri.*

37 *In renouatione emphyteuſis habet locum ius accreſcendi ſicut in prima inueſtitura. Declara vt n. 38.*

30 *In emphyteuſi quod pars præmorientium ad ſuperſtites ſuperueniat admittitur ius accreſcendi.*

40 *Donatio bonorum poſt mortem non comprehendit bona futura, & n. 4. Intellige, vt n. 42.*

CAPVT CCLXXII.

PRo laudemio an competat tacita hypotheca omiſſa diſputatione *Surd. dec. 5.* concludit †
1 negatiue non competere cum res non ſit obligata pro laudemio, quod etiam voluit *Marin. Frecc. de feud. lib. 2 tit. de auctor. baron. auth. 3. nu. 4. fol. 235. Petrus Iacob. in tit. de act. in re pro re emphyt.* quem refert. *Tiraq. de retract. l. gnag. § 29. gl. 2 nu. 8*
2 vbi quod actio quæ * competit domino feudali, aut emphytheotico ad laudemia eſt perſonalis, nec ſequitur fundum, aut tertium poſſeſſorem, vt etiam concludit Guid. Pap. *conſil. 46 in facto præſupponitur col. vlt. verſ. & videtur quod nullo & conſ. 226 de anno domini, n 3 dubio. Pinell. in l. 1 p. 2 n. 72 ante fi verſ. limitatur quinto. C. de bon. mater fol. 192*
3 † vbi quod non datur hypotheca niſi in oneribus realibus publicis ex lege, vel indictione ſuperioris, ſecus in oneribus ex conuentione, vt in penſione ſoluenda ab emphyteuta, qui rem alienaverit, non enim datur domino jus agendi ad penſionem niſi conveniat cum eo, cum quo fit alienatio
4 vel tranſlatio, quia eſt actio perſonalis conuentione quæ non ſequitur rem juxta reg. *l. ſi §. vitem. ff. de contrah. emptione*, & notat *Caſtrenſ. in l. in venditione 42 num. 1 ff de act. empt.* cum alijs de quibus per *Noguſ. de pign. p 2 membr. 4 n. 127 verſ. ſed dubitatur.*

Contrarium quod detur hypotheca tenet Vincent.
5 de Fran. *dec. 430 nu. 1.* † vbi teſtatur de communi, & quod ita ſolus judicauit, Idem voluit *Amed. du Pont. de laudem. q. 43 Franc. Salſon. eod. tit. col. 1. n. 9 & 12 Menoch. conſ. 444 n. 21 & conſ. 297 n. 1 & 34 Io. Pap. arreſt. 4 lib. 11 Caſſan. in conſuet. Burg. rub. 11 tit. des cenſes, § 1 in pr. n. 9 verſ. quia iſtud ius concomitatur com. col. 2 poſt med. 1349.* Et ita ſeruari teſtatur *Tiraq. de retr. lignag. § 29 gl. 2 n. 8. in fi. verſ. quanquam ſcio hic aliter.* quod etiá ſequitur *Mar. Mut. ſuper conſue. panor. cap. 26 n. 194.* vbi etiam allegat *Maurum Burgium de laudem. p. 1 inſpect. 9 per tot. Coſt. de port. ic. rata q. 112. n. 9 & de ſubſidiar. remed. 52*
6 *n. 11 Gaſ. Maſtrill. dec. 171 in fi. n. 15 p. 2.* Vbi † quod ita fuit judicatú, concludens quod ſi priores emptores, qui non ſoluerunt laudemium non fuerunt inveſtiti de emphyteuſi tunc dominus directus non tenetur ſecundum emptorem inueſtire, niſi ſoluto laudemio ſuorum prædeceſſorum actione hypothecaria juxta d. dec. Fran. 430 n. 1. &
7 2. † Provt dicitur de tributis prçteritis, pro quibus poteſt poſſeſſor conueniri *l. prædus § fi. de iur. fiſci l. vlt. C. de cenſib. lib. 11 Franc. de Alfar. de jur. fiſc. gl. 19 n. 87 & 88* quem refert & ſequitur *Maſtrill. d.*
8 *dec. 171 in fi. par. 2.* * Quamvis *ibid. n. 7.* loquatur in caſu in quo ageretur vigore inſtrumenti publici continentis hypothecam bonorum facti à primo emphyteota, qui illa hypothecauerat pro canone, in qua hypotheca erat incluſum etiam dictum prædium emphyteoticum Bart. in *l. qui fundum ff.*
9 *locat.* Vnde * cum hypotheca ſit onus reale tranſit cum ipſa re in quemcunque poſſeſſorem Gloſſ. in *clem. 1. de cenſib. Affl. dec. 93.*

Quidquid tamen ſit de prædictis, In caſu de quo agimus, non eſt quærendum de aliqua hypotheca, cum verius ſit non deberi laudemium, Etenim
10 * ſumus in illis, qui ſunt comprehenſi contractu, ita vt ex vi illius alio renunciante alter conſequatur ejus partem, & ſic eſt locus juri accreſcendi, quo caſu reſpectu patris alter emphyteota non
11 eſt omnino extraneus, provt eſſet † quando iſtud jus accreſcendi non daretur inter eos, Vnde videtur potius eſſe quædam renunciatio, quam tranſlatio, ita vt non poſſit dici noua emphyteota, ideo etiam quælibet alienatio inter eos permittitur neque eſt neceſſaria ſuſceptio, & approbatio domini, cú à principio quilibet inſolidum fuerit admiſſus, & approbatus, & per conſequens non debebitur laudemiú Rip. in *l. qui roma §. duo fratres, n. 87 ad fi. col. 19 in pr. verſ. iuxta præmiſſa dubitatur, ff. de verb. oblig.* vbi allegat *Io. de Anan. conſ. 90 quia dubium nu. 2* & ſequitur *Gabr. conſ. 84 nu. 6 verſ. primum eſt lib. 1 Alex. in l. domus 74 § fi. col. vlt. poſt pr. verſ. conclude quod aut nos loquimur, nu. 7 ff. de legat. 1.* per text. in *c. 1 de alienat. feud. pater Felin. in c. quæ in eccleſiarum 7. col. 40 in*
11 *fi. verſ. octaua declaratur, nu 89 de conſtitut.* † Vbi etiam dat exemplum de Patrono qui poteſt donare ſuum jus patronatus alteri compatrono ſine conſenſu Epiſcopi, qui alias requiretur *c. ex innouatione, de iur. patronat. Gloſſ. in clem. 2 in verb. libero. eod. tit. & in c. nemini 16 q. 7.*

Neque dubitandum in hoc caſu eſſe locum juri ac-
13 creſcendi, * cum ſimus in emphyteuſi recepta per patrem pro ſe, filijs & hæredibus quæ dicitur paterna. & frater alteri ſuccedit neque portio revertitur ad eccleſiam, cum conceſſio ſit in perſona patris inter vivos, filij verò demum capiunt

patre

Digitized by Google

pætre moriente,& ſic in eorum perſone eſt mortis cauſe capio,in qua eſt locus juri accreſcendi *l. thais § ſtichum ſeruus de fideicom.libertat.* provt late declarat Bar.in *l.ſi mihi & titio* 1 10 *colum.* 2 *in princip.verſ.quero ſi emphyteuſis eſt concesſa nu.* 5 *ff. de verb.oblig. Alex.in l.ſi domus* 74 *§ fi.col. vlt.ad fi.verſi.concludo.nu.*7 *ff.de leg.*1 *& conſi.* 136 *viſo & examinato proceſſu,col.*2 *in prin.verſ.ſecundo ad probandum lib.*1.

Ex prædicta ratione juris accreſcendi aliàs dixi non
14 fuiſſe locum deuolutioni, † niſi poſt mortem omnium in emphyteuſi,de qua agebatur, quia erat conceſſa duobus, ita vt poſt mortem eorum filiorum,& nepotum reuertatur ad eccleſiam,quæ verba operantur, vt donec aliquis eorum exiſtat non ſit admittenda eccleſia ſecundum opinionem *ſpecul.de emphyt.q.*69 *n.*89 quam comprobat *Rom.conſi.*19 *in caſu quæſtionis,n* 1 *&* 2.& de communi magis vera ſententia teſtatur *ibi Mandoſ.in verb.ita decidit.* Quidquid contrarium ſenſerint *Alex.conſ.*104 *conſideratis verbis,lib.*2 *& Clar.in §*
15 *emphyteuſis,q* 39 *in fi.*† Quia contra eos eſt verior opinio,vt latè declarat *Hend.conſil.*54 *n.*26 *lib.*1 *Gabr.conſ.*66 *nu.*12 *lib.*2 ſequitur *Rot.coram Card. Seraph. Anconit.retractus* 23 *Ianuary* 1572 *& coram Card. Mant.Bonon.bonor.*17 *May* 1596 *Ruin.conſi.* 154 *n.*9 *lib.*1 *Iaſ.& alij in l.ſi mihi & titio.ff.de verb. oblig. Burſat.conſi.*184 *n.*7 *lib.*1.

Nec facit quod in emphyteuſi non habeat locum
16 jus accreſcendi † Bal.in *auth.ſi quas ruinas C.de ſacroſ.eccl.& in l.vnic.n.*27 *q.*11 *C.quand.non petent. part.* Quaſi poſt jus, & emolumentum alteri quæ-
17 ſitum hoc non admittatur * *l.*1 *§ interdum,de vſufruct.accreſc. Anchar.conſ.*245 *n.*2.Ita vt etiam hoc
18 caſu † pluralitas ſoleat reſolui in ſingularitatem, etiam in contractibus *Caſt.in l.Lucius § Caio.de vulg.& pupil.Imol.in l.vlt.§ filia,de legat.*2.Quidquid aliud ſit in conceſſione facta à ſupremo
19 Principe in qua jus accreſcendi locum habet * *l.* 1 *C.ſi liberal.imper.ſocius,lib.*10 *Grat.conſil.*4 *n.*14 *lib.*1 *Aldobr.conſ.*1 *n.*285 *Card.Mant.de tac.& am-*
20 *big.convent.lib.*22 *tit.*34 *n.*11 *vbi etiam extendit ad inferiorem à Principe, cujus contractus ſimiliter debet cenſeri bonæ fidei *Dec.conſi.*4 *colum.*2 *verſi.& præſert.Purpur.conſ.*18 *n.*48.

Quia illud procedit in jure accreſcendi legali,non
21 autem conuentionali, *cum ex vi pacti etiam in contractibus poſt emolumentum quoq; quæſitum ſit illi locus,provt eſt in caſu noſtro, in quo ſaltem tacitè videtur initum pactum ex partium mente,& conuentione, vt requiratur omnium obitus,antequam ad Eccleſiam reuertatur emphy-
22 teuſis * *Alex.conſ.*17 *conſideratis his quæ in themate n.*9 *verſi.nec etiam obſtat id quod notat.lib.* 2 *Roma. conſ.*19 *in fi.Burſat.conſ.*161 *n.* 7 *verſ.niſi expriſſe, lib.*1 *Theb.conſ.*6 *n.*6 *Æmilianus conſ.*32 *Gab.conſi.* 88 *n.*8 *lib.*1 *& cons.*66 *n.*13 *lib.*2 *Dec.conſil.*73 *nu.*28 *lib.*1 *Corn.Curt.ſen.& alij per Card.Mant.de tac.& ambig.convent.lib.*22 *tit.*34 *n.*30 *& n.*24 *ad fi.verſi.*
23 *ſed & ſi tale pactum.*† Vbi etiam quod aliud erit è conuerſo quando liberetur,vt poſt mortem vnius vel alterius pars præmorientis reuertatur ad dominium:tunc enim jus accreſcendi excluditur,ſicut è contrario illud habet locum, quando dictum eſt,vt poſt mortem omnium reuertatur ad dominum Alc.conſ.16 n.3 lib 1.

Nec obſtat quod quando dictum eſt poſt mortem eorum ſufficiat mors alterius pro portione ſua *l.*
24 *fi.*† *§ filium,de leg.*2 *l lucius,§ Caio.ff.ad Treb.*cum aliis per *Euerard.in loco à vi n.*97 *vol* 7 *in fi.verſic.*
25 *quinimo illud facit,n* 9 *ad med.*Et † ſic ſimplex relatiuum eorum non addit, neque tollit jus accreſcendi:Quidquid aliud ſit quando adjiceretur verbum omnium, vt declarat Addit.ad *Alex.conſil.* 204 *in verb.omnibus,lib.*2.

Quia verius eſt quod debeat expectari mors omniũ, quamvis ſimpliciter dictum fuerit poſt mortem
26 eorum † abſque eo quod adſint verba illa omnium,provt ita loquitur *Specul.de locat.§ nunc aliqua,q.*69 *n.*89 licèt male allegetur ab alijs,dum voluit illum loqui poſt mortem omnium, vt advertit Iaſ.in *l.ſi mihi & titio,col.*4 *ad fi.n.*11 *ad med. verſ.ſimiliter in præcedenti eſt dictio.ff.de verb.oblig.* cum alijs per *Gabr.conſi.*66 *n.*18 *lib.*2 *& conſi.*88 *n.* 6 *lib.*1 *Ruin.conſi* 54 *circa id de quo quæritur,nu.*10 *lib.*1 *Curt.Iun.de feud.par.*3 *ad fi.n.*75 *verſi.tertio limitat regulam dictam.*

Quod etiam erit in verbis æquipollentibus, de qui-
27 bus *Abb. conſi.*103 *lib.*2. † Vnde ſi dictum ſit *pro ſe,& hæredibus ex ipſis,ſeu eorum altero* tunc ceſſit locus juri accreſcendi Bald.*conſi.*119 *lib.*1.alias eſt *conſ.*231 *conſiderandum eſt,lib.*1 *Addi.ad Alex. d conſ.*204 *in verb.omnib.in fi.lib.*2 *Ale.in d.l.ſi mi-*
28 *hi & titio,n.*25 *ff.de verb.obl.*† Provt etiam ſi diceretur *poſt vitam amborum poſſeſſio pleno iure debeat redire ad eccleſiam,*tunc enim actum eſt,quod altero viuente nihil poſſit peti ab Eccleſia,& conſequenter quod inter eos habeat locum jus accreſcendi,quaſi dictio *amborum* hoc videatur ſignificare *l.pen.vers.vtrumq; de impub. & alijs ſubſtit. Iaſ.in d.l.ſi mihi & titio,n.*11 *ſimiliter ſi in emphyteuſi conceſſa ff.de verb.oblig.*

Magis eſſet ſi diceretur *poſt mortem ipſorum, & cuiuſli-*
29 *bet ipſorum,*quia per iſta verba fit,† vt vno decedente res alteri accreſcat, nec ſit locus diſpoſitioni,niſi poſt mortem amborum Alex. *conſil.*30 *quoniam,colu* 4 *in pr.verſ.tertio conſidero,nu.* 8 *lib.*1 *Menoc.conſ.*464 *n.*2 *verſ.tertio vrget.lib.*1.Quod approbauit *Rot. corã R.P.D.Penia Romana de Ca-*
30 *piſuchiis* 15 *Decemb.*1600.* Iſtæ enim dictiones diſtributiuæ, rem ipſam vnicuique ipſorum diſtribuunt *l.hoc articu.ff.de hæred.inſtit.* quaſi videatur inſolidum conceſſa emphyteuſis ex veriſimili contrahentium voluntate,quamvis verba deficiant,
31 & ſic ſemper intelligetur actum.† vt altero deficiente portio deficiens pertineat ad alterũ ſuperſtitem *Soc.cons.*50 *n.*2 *lib.*1 Bald.in *c.*1 *§ filia, in fi. de ſucceſ.feud. Alex.in l.ſi mihi & titio,n.*18 *de verb. obl.*Quidquid aliud ſit,quando in cõceſſione em-
32 phyteuſis fratres per copulã ſunt conjuncti, *quia tunc illa verba vſq; in tertiam generationẽ & cujuſlibet eorum non poſſunt ad ipſos fratres referri,ſed ad generationem à qua illud nomen *cuiuſlibet* regitur,& ideo in hoc caſu non habebit locũ jus accreſcendi inter ipſos fratres,nam quod non venit ex natura diſpoſitionis nõ poteſt tacitè intelligi, ſed caſus omiſſus remanet in diſpoſitione juris communis provt in ſpecie cõcludit *Anchar.cons.*345 *n.*4 *Aldobr.cons.*1 *n.*284 *cũ ſeq. Alex. cons.*13 *perſpectis his quæ in themate,col.vlt.poſt med. verſ.tamẽ hoc non obſtante,n.*14 *lib.*5 *Card.Mant.*
33 *de tac.& ambig.convent.lib,*22 *tit.*34 *n.*29.* Quaſi tunc dicta verba ſint appoſita reſpectu deſcendentium, quo caſu non porrigunt vires ad principales nominatos,& inueſtitos, vnde non inducent jus accreſcendi inter ipſos.Quia tunc illa di-

34 ctio *cuiuſlibet* non ſtatim in vim diſtributiui,*ſed
collectiui vniuerſalis,& quando diſtributiua illa
eos non reſpicit,nihil operatur prout late decla-
rat *Aldobr. conſil 1 n.290 poſt Rip.in l.recennuctis,*
col.36 in quinta declaratione,in fi.verſi.& idea infer-
tur quod ſic innoſtitura,n.165 de lega.1.

Idem eſt in ſimilibus diſpoſitionibus,prout quando
35 vir,† & vxor donant poſt mortem, requiritur e-
nim mors amborum;ita vt donatio non ſortiatur
effectum,ſaltem quod ad exactionem,aut execu-
tionem,niſi ſecuta morte *Oldrad.conſi.139 ad ha-*
bendum,numero 1 Menoch.conſi.388 num 24 lib.4
dixi ſupra. Adeo vt donatarius cui fuit donatum
36 poſt mortem,*non poſſit petere cautionem de v-
tendo arbitrio boni viri , cum enim donans con-
veniatur ex ſui liberalitate, ad illam non tenetur
Socin.in *l. omnes de excep . Dec.conſi.264 inſtrum.*
colum.vlt.in princip.& in l.diuus,num.2 de reg.iur.
Gozad.conſi.95 num.10. Corn.conſi.267 column 5 lib.
4 Io.Plat.in § ſunt praterea,verſi.ſed & ſi quis,inſt.
de act.

Amplius etiam prædicta procedent , quamvis eſſet
facta renouatio emphyteuſis inter deſcendentes.
37 † per illam enim non excluditur jus accreſcendi
ſi ex antiqua inueſtitura poſſit petere , vt in caſu
noſtro competebat;Vnde ſi emphyteuſis paterna
rurſus ſit conceſſa duobus fratrib. verba contra-
ctus erant intelligenda ſecundum formam primę
inueſtituræ,& ideo quilibet ſibi , & filiis intelli-
gitur ſtipulari emphyteuſim , cum omnia cen-
ſeantur repetita in hac noua conceſſione , quæ
continebantur in prima inueſtitura Bart.in *leg. ſi*
mihi & titio,n.7 de verb.obl. Alex conſ 30 n 6 lib.1
Rom.conſi.315 n.1 Dec.conſ.73 n.15 in fi.lib.2. Et ita
ſeruat *Rot.coram R.P.D.Bubalo Arimin.bonorum*
27 Octob.1586 verſ.vltimo etiam Caſtr.conſi. 91 n.4
38 *lib.2.* † intelligendo dummodo in renouatione
ſit adjecta aliqua noua qualitas,tunc enim cenſe-
retur etiam eſſe noua conceſſio *Ferret. conſil.103.*
n.5 prout *dicta Rot.dec.* declarat *Card. Mant.de*
tac.& ambig.conuent.lib.12 tit.34 n.37.

Prout idem erit ſi dictum ſit quod pars præmorien-
39 tium ad ſuperſtites ſuperueniat; †nam debet in-
telligi,vt etiam habeat locum jus accreſcendi in-
ter deſcendentes à primis inveſtitis,ita vt portio
hujus lineæ extinctę accreſcat deſcendentibus al-
terius *Rota coram R.P. D. Bubalo d. Arimin, bono-*
rum 27 Octobr.1586 v.non obſtat ſi diceretur, quam
ſequitur *Card. Mant.d.lib.22 tit.34 n 31.*

Quæ autem dicta ſunt de donatione bonorum poſt
mortem collata an comprehendat bona futura,
40 verior †eſt opinio negatiua,vt ad futura non ex-
tendatur , cum debeat ſolum intelligi de bonis
præſẽtibus:ita vt poſt mortem ſortiatur effectum
ſuum,neque enim illa verba,poſt mortem , acci-
piuntur ſecundum tempus verbi ſed ſolum reſpi-
ciunt executionem ipſius donationis , ideò ejus
ſubſtantia,& natura non eſt mutanda Crot. in *l.*
ſtipul.hoc modo concepta.nu 56 de verb.obl Cyn.in l.
vlt.n.6 & ibi Bar.n.11.Put.nu.131 C. de pact. Aym.
41 *conſi.19* *& de veriori, & magis communi *teſta-*
tur Card. Mant.de tac.& ambig.conuent.lib.13 tit.30
n.6. Intelligendo tamen vt habeat locum dicta o-
pinio quando actum eſt vt donatio ſit inter vivos
42 †vel quod non poſſit reuocari, alioquin intelli-
geretur donatio cauſa mortis *Alex. in d.l. ſtipul.*
hoc modo concepta,numero 14.ad fin ff.de verbor. o-
bligat.

EPITOME.

IN dubio an intelligatur potius depoſitum quàm mutuum. ¶Et quæ actio competat cõtra mercatorem exigentẽ pecunias alicujus,& illas in ſuo banco deponẽtem. ¶Depoſiti privilegium an ceſſet ſi mihi dederis pecuniam,eamque apud te depoſuerim ¶Et an tali caſu detur retentio,& compenſatio. ¶Obligatio vnius correſpectiua ad obligationem alterius quando corruat prima deficiẽte. ¶Pecunia depoſita ad emptionem prædiorum an habeat priuilegium depoſiti. ¶Ceſſio acceſſoria ad contractum nominatum an requirat ſolẽnitates,quę debent intervenire in actu principali ¶Et quando dicatur ceſſio acceſſorie facta ¶Procurator non reſtituens inſtrumenta ſibi tradita qua actione teneatur. ¶Contractus ſecũdus accedens primo an ſit nouus, vel informatio ipſius prioris. ¶Gabella debita ex omnibus cõtractibus excepto depoſito an ſit ſoluenda , ſi quis depoſuerit cum pacto vt pro eo aliquid faciat. ¶Societas an dicatur diverſa à prima facta per filium in poteſtate,ſi in ea perſeueret poſt emancipationem. ¶Et quid in ſocietate arrogati,vel ſerui.*Mandatum an dicatur vel depoſitum ſi committatur ſeruari rẽ ab alio eius nomine receptam. ¶Cõtractus an aſſumat nomen à donatione in eo admixta. ¶Et quando inſinuatio requiratur in donationibus factis in cõtractibus venditionum,aut ſimilium. ¶ Epiſcopus an poſſit habilitare ſpurium ad canonicum , *quamvis* in eo poſſit eſſe prębẽda habens annexam eccleſiam parrochialem,cuius eſt incapax. ¶Dignitas quæ habet parochialem annexam acceſſorie an ſequatur examen concurſus ¶Permutatio an dicatur,vel venditio ſi pro fundo empto detur alter fũdus & pecunia. ¶ Statutum quod non petens ſuum creditum non audiatur poſt certum tempus an habeat locum in credito calculato. ¶Donatio an egeat inſinuatione,ſi teſtator legat cum promiſſione non revocandi,& caſu quo revocaret ex nunc donat inter vivos ¶ In eodem teſtamento an poſſit diſponi,quod non renouetur legatum. ¶Donatio cauſa mortis quando ſit ſimilis legato,& vltimæ diſpoſitioni,& reuocetur per pœnitentiam ¶ Depoſitum ob cauſam mutui, quo caſu reguletur ſecundum naturam mutui , & intellectus *l. fin.C. depoſi.* cum aliis quando initium contractus ſit ſpectandum.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitum in dubio intelligitur ſi non apparet ex qua cauſa fuerit tradita pecunia,& ſi fuiſſet numerata. n.2. Et quid in paupere,n.3. Et ſi antibus coniecturis,n.4.*

5 *Mandati actio non cõpetit depoſiti,ſi fuit data res Titio vt perferatur ad Seium,qui ſi non recipiat eam Titius cuſtodiat,cum Titius non receperit,& n.6.*

7 *Actio mandati datur contra Mercatorem, qui exegit pecunias alicuius eaſque in banco depoſuit. Et quid ſi alius pro Mercatore depoſuiſſet,n 8.*

9 *Geſtum debet tribui cauſa præcedenti.*

10 *Inter depoſitariũ.& deponentem debet eſſe differẽtia.*

11 *Depoſiti privilegium ceſſat ſi mihi mutuo dederis pecuniam,eamque apud te depoſuerim , & datur retentio,& compenſatio,n 13.& 16.*

12 *Priuilegium depoſiti non datur in pecunia depoſita ad redemptionem prædiorum.*

14 *Compenſatio non admittitur in depoſito.*

15 *Obligatio vnius correſpectiua ad promiſſionem alte-* *rius*

rius quando corruat prima deficiente, n.17.& 18.
16 *In correſpectivis quod ineſt uni cenſetur ineſſe alteri.*
19 *Executio obligationis cameralis retardatur per non adimplementum, & datur inhibitio, n.20.*
21 *Ceſſante cauſa pro qua quis ſe obligavit debet ceſſare eius obligatio.*
22 *Promiſſio ſolvendi correſpectiva ad appaltum gabellæ intelligitur quatenus appaltus duret.*
23 *Donatio correſpectiva ad matrimonium ceſſat illo non ſecuto.*
24 *Remiſſio crediti correſpectiva ad promiſſionem indemnitatis non ſuſtinetur, ſi promiſſio corruit.*
25 *Retentio eſt magis privilegiata, quam compenſatio.*
27 *Depoſitum factum ob gratiam mutui regulatur ſecundum naturam mutui.*
28 *Intellectus* l.fi.C.depoſ.
29 *Ceſſio acceſſoria ad contractum nominatum non requirit ſolemnitates, quæ ſecundum ſtatutum debeat intervenire in actu principali.*
30 *Ceſſio quando dicatur acceſſoriè facta.*
38 *Mandatum dicitur, non depoſitum, ſi committatur ſervare rem ab alio eius nomine receptam.*
32 *Initium contractus eſt conſiderandum.*
33 *Procurator non reſtituens inſtrumenta ſibi tradita tenetur actione mandati, non depoſiti.*
34 *Contractus ſecundus accedens primo quando dicatur novus, vel informatio illius prioris.*
35 *Gabella debita ex omnibus contractibus excepto depoſito non erit ſolvēda, ſi quis depoſuerit cum pacto ut pro eo vadat ad urbem. Et qua actione ſit agendū.*
36 *Societas non dicitur diverſa à prima facta per filiūfamil. in poteſtate, ſi in ea perſeverans poſt emācipationē. Et quid in ſocietate arrogati vel ſervi, n.37.*
38 *Contractus aſſumit nomen ab actu principali non à donatione in eo admixta.*
39 *Inſinuatio an requiratur in donationibus factis in contractibus venditionum, aut ſimilium, & n.40.*
41 *Mixtum quando comprehendatur ſub ſimplici.*
42 *Donatio non eget inſinuatione ſi teſtator legat cum promiſſione non revocandi; & caſu quo revocaret ex nunc donat inter vivos.*
43 *Teſtator an poſſit diſponere in eodem teſtamento, quod non revocetur legatum, & n.44.*
45 *Donatio cauſa mortis eſt ſimilis legato, & ultimæ diſpoſitioni, & revocatur per pœnitentiam. Declara ut n.46.*
47 *Epiſcopus poteſt habilitare ſpurium ad canonicatum, quamvis in eo poſſit eſſe præbenda habens annexam eccleſiam parochialem, cuius eſt incapax.*
48 *Dignitas quæ habet parochialem annexam acceſſoriè non requirit examen concurſus.*
49 *Propoſitum principale contrahentium eſt ſemper inſpiciendum.*
50 *Permutatio an dicatur, vel venditio ſi pro fundo empto detur alter fundus, & pecunia.*
51 *Statutum quod non petens creditum ſuum non audiatur poſt certum tempus an habeat locum in credito calculato, & n.53.*
52 *Statutum mandans ſalarium præſcribi per aliquod temporis ſpatium intelligitur de ſalario principali, non de calculato.*

Caput CCLXXIII.

IN dubio potiùs intelligitur depoſitum, cùm non apparet ex qua cauſa fuerit alicui tradita
1 pecunia, † & non conſtat an fuerit data numerata, vel in ſacculo Cyn. in *l. incendium, in fi. C. ſi cert. pet.* Alex. *cōſ.28. cariſſimè domine ad med. verſ. tertiò reſpondeo, n.4. lib.7.* & ita ſervat. Rot. corā R.P.D. Rubeu Rom. cenſus 21. Febr. 1570. quæ eſt in impreſſis *diverſ. dec. 575. n.14. p.1.* & corā R.P.D Gypſio Rom. depoſiti 13. Iunij 1584. de quibus Card. Mant. *de tacit. & cōve. lib.10. tit.3. n.2.* Quæ etiam
2 procedunt, quando fuiſſet pecunia numerata, quia præſumeretur quoque depoſitum Alc. in *l. ſi quid ff. ſi cert. pet.* Add. ad Alex. *d. conſ.28. in verb. depoſitū lib.7.*
3 cum aliis, quos adduxi *ſup. c.174. n.7.* † Quidquid aliter dicendum ſit in indigēte Purpur. in *d. l. ſi quid, n.136.* Vel quando nō adeſſent conjecturæ, quod pecunia fuerit data ob cauſam depoſiti,
4 cùm etiam in hujuſmodi caſibus præſumptiones multum operentur Alex. *conſ.184. viſo proceſſu, col. 2. in princ. verſic. præterea quando ſumus, n.5. lib.7.*

Prædicta tamen recipiunt plures declarationes, quas ponunt Doct. in *l. cum quid, ff. ſi cert. pet. & in l. incendium, C. eod. tit.* Verùm quoad caſum noſtrum notandum eſt potiùs præſumendum eſſe manda-
5 tum, non autem depoſitum. † Etenim fuit data res Titio, ut perferatur ad Seium, qui ſi non recipiat, idem Titius cuſtodiat; cùm ſocius non receperit mandatum potiùs intelligitur, quaſi initium contractus ſit inſpiciendum *l.1. §. ſi te rogavero,* ubi Gl.
6 *in verb. cuſtodia, in fi. ff. depoſit.* per quem text. † dari actionem mandati, non depoſiti contra Argentarium deciſum fuit per Rot. coram Card. Seraph. Romana pecuniaria 20. Octobris & 12 Novembris 1593. quam ſequitur Card. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.10 tit.3. n.8.*

Idem erit quando mercator exegiſſet pecunias alicujus, illáſq. depoſuiſſet in banco, tunc enim da-
7 tur actio mandati, non depoſiti † cùm contractus mandati ſit principalis, cuſtodia autem veniat in conſequentiam, & tanquam acceſſorium, quaſi ſemper cenſeatur aliquid actum ex cauſa potentiori, & magis principali Bald. in *l. non verò, in fi. ff. ex quib. cauſ. maior. in integ.* Et eſt *text. in l.1 § quod*
8 *ſi rem ff. depoſit* & dixi *ſup. c.174. n.9. &* 11. † ubi etiam ampliavi, quamvis alius pro mercatore depoſuiſſet, dummodo quando fuit conſtitutus procurator, ejus perſona fuiſſet contemplata tanquam mercatoris Aym. *conſil.284. n.4. ad med.* videlicet quando fuerunt exactæ pecuniæ per offi-
9 ciales banchi, † quaſi tunc geſtum ſemper debeat tribui cauſę præcedenti *l. quædam mulier 76. de rei vē. dic.* Præſertim quia debet eſſe differentia inter
10 depoſitarium, & deponentem. † Unde in d. caſu nulla poteſt competere actio depoſiti *d. l.1. §. quod ſi rem ff. depoſit.* Quod etiam in ſpecie mercatoris reſolvit Rot. coram Card. Seraph. Romana pecuniaria 13. Novembris 1595.

Prout etiam ſi mutuā mihi dederis pecuniam, eámque apud te depoſuerim ceſſat privilegium depo-
11 ſiti, † quaſi hoc depoſitum debeat ſequi naturam mutui, ex quo deſcendit *l. ſi ems, §. fi. & l. qui mutua, ff. ſi quis cautio.* & in ſpecie ita concludit Bald. *conſil. 315. alias 317.* ad evidentiam præmittendum eſt quod ſi mutuas, *ante fi. verſic.* accedit alia ratio, *lib.3. & conſ.384.* duo ſunt videnda, *in fi. verſ. ſolut. lib.1.* & ſequitur Card. Mant. *de tacit. & ambig. con-*
12 *ventio. lib.10. tit.10. n.17.* † ubi etiam *n.16.* quod idem eſſet quando pecunia depoſita fuiſſet ad redemptionem prædiorum, tunc enim ceſſabit privilegium depoſiti, quaſi tunc debitum ex cauſa dicti depoſiti ſit in aliud verſum, & ex tacito pacto agi debet actione præſcriptis verbis

l.ſi oleum, ff.de dol. Quæ actio in locum actionis depoſiti non ſuccedit Bald. *conſil.317.an. e ſi.verſi. conſiderandum eſt lib.3.*

Quibus adde Rot.coram R.P.D. Coccioo Parmen. datij 27.Iunij 1612. vbi in ſpecie ſequitur Bald.*d.*
13 *conſ.317.lib.3.*†dum concludit illud depoſitũ pendete à mutuo ratione correſpectivitatis, & cõnexitatis contractoum, ideo admittetur in illo caſu compenſatio. Quidquid alias in depoſito talis ex-
14 ceptio non eſſet admittenda†*§.in bona fideic.verſ.* excepta ſola depoſiti actione, *inſt.de actio.l.ſi quis vel pecunias,ſ.depoſit.l.ſi.C.de compenſat.*

Et ob eandem rationem ibidem Rot. cõcludit quod
15 corruit obligatio Marchionis, † de qua in caſu d. deciſionis de collocando ratam montis ad favorem Montiſtarum pro pretio Datij empti, cùm fuerit correſpectiva ad promiſſionem factam per Cardinalem Marchioni, quod datium erat liberum ab omni fideicommiſſo purificato, & purificando. Et quia promiſſio ejuſdem Cardinalis non valuit ob detectum fideicommiſſum. Neque deber valere obligatio Marchionis ad favorem Montiſtarum ex defectu non adimplementi Cardinalis.
16 † Nam in correſpectivis quod ineſt vni, cenſetur etiam alteri ineſſe, ita vt dicatur eſſe vnicus actus quamvis ſint plures diverſæ naturæ, cùm vnus dependeat ab altero juxta *d.conſil.*Bald. 317.*lib* 5. Et quamvis non implementum Cardinalis non poſ-
17 ſit nocere Mõtiſtis.†Tamen ſecùs eſt in caſu quo obligatio Marchionis dependet ab obligatione Cardinalis. Adeo vt de iſtis obligationibus ſit judicandum, non ſecùs ac ſi eſſet tantùm vna *Signor.*
18 *conſil.1.n.5.& conſ.2 n* 13. †Vnde ſublata vna obligatione neceſſe eſt aliam tolli, & vna correcta aliam quoque corrigi etiam reſpectu tertij, cui fuit promiſſum Aym.*conſi.461.n.39.in ſi.*Et cùm appa-
16 reat de liquida exceptione noo adimplementi, † quæ obſtat Montiſtis, conſequens eſt vt retardetur etiã executio cameralis obligationis ad favorem Montiſtarum Corn.*conſil.297.& 291.n.7.& 8 lib.3.* Galleſ.*de obl.camer.q.1.n.1.& 7.* Et ideo fuit concluſũ abſolvendũ eſſe Marchionem & Mon-
20 tiſtis inhibendum,†ne vigore d.obligationis ampliùs illum moleſtent Maudoſ.*de inhibit.q.49 n.5.* Rot.io *d.cauſ.*Parmen.datij corã R.P.D.Coccino 27.Inoij 1611. Vbi etiam conſideratur ratio quod ceſſat cauſa pro qua ſe Marchio obligavit, cùm vẽditio fuerit reſoluta, ex quo Datium eſt ſuppoſitum fideicommiſſio contra promiſſionem ven-
21 dentis,†& propterea debet ceſſare ejus obligatio tanquã ſine cauſa remaneat inefficax & invalida Bald.io *l.ſi pupillus,la 2.acqu.hered.* Anch.*conſ.*319 *n.11.*Rot.corã R.P.D.Coccioo, Camerin.dotis 28 Maij 1601.& per Card.Cilinom.Camerin.pecu-
22 niaria 3.Aprilis 1568. †Vbi de promiſſione ſolvẽdi correſpectiva ad appaltom gabellæ quæ intelligitur qoatenùs appaltus obſervetor, & duret.

Et facit quod dicitur de donatione facta tertio quæ colligebatur correſpectiva ad matrimonium cõ-
23 trahendum,†ex quo enim erat facta incontinenti non ſuſtinebatur, quia matrimonium non fuerat ſecutum Aym.*conſ* 451.*n.39.lib.3.* Vbi etiam *n.613.*
24 † adſit ſimile de remiſſione crediti, quæ cenſebatur correſpectiva ad promiſſionem indemnitatis factam à tertio, quæ non ſuſtinetur, quia d. promiſſio corruebat Rot. coram R.P.D. Ludoviſio Romana cenſuum ſcutorum 18.millium 2.Iunij 1606.coram R.P.D.Coccino.in d.Parmeo.datij.

Et ſi in prædicto depoſito deſcendente ex mutuo admittatur compenſatio ex ſupra allegatis. Mul-
25 to fortiùs † dabitur retentio tanquam magis privilegiata, & favorabilis Aym.*conſil.148.nu.2.* poſt Caſtr.*conſil.93.* in cauſa quæ vertitur, *colu.pen.in princ.lib.1.*cum alijs de quibus infra *c.356.verſ.*ex iſtis videbatur. Vnde ſi mutuo tibi pecuniam quã poſtea apud me deponis, ſi repetis depoſitum, potero retinere, quaſi tunc illud depoſitum deſcen-
26 dat ea mutuo, † quod tanquam principale debet attendi, & capere ejus naturam, & ſic cauſa originalis illius debiti fuit ex cauſa mutui, nõ depo-
27 ſiti.†Vnde illa cauſa prævalebit non alia accidẽtalis Soc.Iaũ *conſil* 143.dici profecto *col.6.in prin. verſic.*& quod ſit verum, *n.14.lib.1.*poſt Bald.*conſi.* 384.duo ſunt videnda, *in ſi.verſi.ſolut.lib.1 & conſ.* 315 ad evidentiam *lib.3* ſequitur Dec.in *c.ſignificaſti,in ſi.in gl.vlt.n.14 de elect.* Menoch.*de arb.54.n.* 12. Et de depoſito facto ob gratiam mutui, quod reguletur ſecundũ naturam mutui Bart.in *l.ſi quis nec cauſam 4.in p .n.3.verſic. hoc prob.tur, ff.ſi cert. pet.& in l.1.§.hac actio, ff ſi quis teſt.lib eſſ.ius fuer.* Gomeſ.in *§.fuerat col.19.ad ſi verſic.quinto limita-*
28 *tur,n.13.inſt.de act.*†Quæ ſunt notanda ad intellectum *l.ſi C.depoſit.* de qua etiam Corn.*cõſ.62.n.17 col.20.in prin.verſ.n.h lommus reſponderi poteſt, lib.3.*

Vlteriùs idem videmus in ceſſione, quæ quando eſt
29 acceſſoria ad contractum nominatum, † non requirit ſolemnitates, quæ ſecundum ſtatutum debent intervenire in contractu principali, cùm debeat attendi origo, & quod principaliter geritur. Ita vt tollãtur omnes conjecturæ, & præſumptiones ſimulationum quando ſit ceſſio jurium acceſſoriè ratione contractus præcedentis, quidquid alias in contractu principali poſſint conſiderari tales ſimulationes Menoch. *præſumpt.119.in ſi.n.43. lib.3.& conſil.1095.n.15.lib.11.*poſt Bald.in *l.per diverſas q.3.*& ibi Salic.*q.8.C.mandat.* Albenſ.*conſil.*
30 207.*n.20.lib.2* Tunc † autem dicetur ceſſio facta acceſſoriè, quando ſit ad cõtractum principalem, ſi videlicet vendo, vel dono fundum, & cedo jura & actiones, quas habeo ſuper eodem fundo: ex quo enim deſervit ipſi donationi, & venditioni, non debet judicari ceſſio principalis ſed acceſſoria, provt quando fieret pro defenſione, non autem pro conſecutione rei Salic.in *l.per diverſas, q.8.C.mandat.*Menoch.*conſil.1095.n.15.lib.11.*

Simile eſt in eo qui mandaverat, vt ſervet rem ab a-
31 lio ejus nomine receptam. † Nam ſi hoc fecerit, potiùs mandatum intelligetur contractum, quam depoſitum *l.1.§.*idem Pomponius, *in prin.c.ff.depoſ.* Quaſi primus contractus ſit mandatum non cuſtodia: quæ acceſſoriè venit, & ſic initium eſt
32 conſiderandum † *l.ſi id quod 59.§ ſi filius in princ. ff.pro ſoc.l 3.§ ſi quis cum minore, in ſi.verb.ſcit etiam ſiud, ff.de minorib.*

Quod etiam eſt in procuratore, qui ſi non reddat inſtrumenta ſibi data tenetur actione mandati, non
33 depoſiti, † cùm ſit ſpectandum initium contractus vna cum cauſa ipſius *leg.ſi procuratorem 8.in princ.ff mand.l.filius familias, §.divi de leg.1.ſi pariter, de liberal.cauſ.l ſi in aliena, de rei vendica.l.cum his, §.in cauſa, de tranſact.*

Quemadmodum etiam quando præcedit contractus perfectus, cui licet adjiciatur conventio, quę
34 poteſt cadere io novum contractum. † Tamen attenditur primus, ita vt magis inducatur informatio illius prioris, quam novus contractus *Salic. in l.*

in l.§ ſi te rogauero, in princ.ff.depoſit. quos etiã vo-
35 luit Bald.in *rubr.C.eod.tit.nu.7.qu.7.* †Vbi ex hoc
concludit, quod ſi de omnib.contractibus debeat
ſolvi gabella excepto depoſito, ſi quis . pud te de-
poſueris centum pacto appoſito, vt pro eo vadas
ad vrbem; non erit ſolvenda gabella pro iſta con-
ventione, nam licet ex ea reſultet contractus in-
nominatus, tamen quia præceſſit contractus per-
fectus, ille tanquam primus attenditur argumen-
to *l.1.§.quod ſi rem, ff.depoſit.* Quamvis cantiùs ſit
agere actione depoſiti informata, quam præſcrip-
tis verbis Bald.in *rubr.C.depoſit.n.7.in fi.*

Ita etiam dicimus in ſocietate facta per filiumfami-
lias, dum erat in poteſtate, in qua ſi perſeverat
36 poſt emancipationem, †non tamen iſta continua-
tio facit, vt dicatur diverſa ſocietas à prima cùm
ſit eadem ratione initij, quod debet inſpici in hu-
juſmodi contractibus. Ita tamen vt detur duplex
actio, & contra patrem, & filium, dùm fuit in po-
teſtate, & contra filium ſolum poſt emancipatio-
nem *l.ſi id quod 39 §.filiusfamilias, ff.pro ſocio.* Quid-
quid aliud ſit in ſervo contrahente ſocietatem.
Nam ob alienationem ejuſdem ſervi extincta eſt
ſocietas, & ſi perſeveret negotiando, ex integro
altera inchoatur, nulla habita conſideratione ini-
tij contractus *l. ſi id quod §. ſi ſervus , ff.pro ſocio,*
Card.Mant.*de tac.& ambig.conuent.lib.6.tit.24.n.*
9. Vbi etiam *n.10.* quod idem erit in filio arrogato
37 *l.actione, §.ſocietas, ff.pro ſocio.* † Et ratio differen-
tiæ eſt , quia in ſervo non poſſumus inſpicere
principium, cùm nunquam obligetur, quod ſecùs
eſt in filio, in quo poſt ejuſdem emancipationem
eſt eadem ſocietas, quæ erat antea quaſi idem ſit
conſenſus ſociorum , & perſonæ illæ ſint etiam
ipſæmet cum eadem facultate contrahendi Me-
noch.*conſil.121.n.39.& 67.lib.2.*

Quare etiam ſi contractui venditionis, aut ſimili ſit
38 admixtum aliquid ad donationem pertinens , †
contractus tamen aſſumit nomen ab actu princi-
pali contrahentium, & eorum intentione, nempè
a venditione, non à donatione, quaſi præcipua
intentio ſit, & totus ſcopus, vt emant . aut ven-
dant abſque eo, quod mente concipiant aliquam
gratuitam donationẽ *l.ſi quis nec cauſam, ff.ſi cert.*
pet.l.fũdi partem, de contrah.empt. Covar.*lib.2.var.*
39 *reſol.c.4.n.8.cum ſeq.* vbi †ex hoc concludit non re-
quiri inſinuationem in ſimilibus donationibus,
quæ fiunt in contractibus venditionum , quaſi
non poſſit dici largitio gratuita , & principalis
contractus non ſit ad donandum Cald. *conſi.2.de*
empt.& vend. Fabia.*eod.tit.q.8.princ.q.4.verſ.quar-*
40 *to quæro, n.19.tom.6.p.1.f.66.* †Quamvis contrariũ
concludat Soc.*conſil.215.* viſa prædicta facti con-
tingẽtia *col.1.in prin.n.1.lib.2.* Put.*dec.250.n.8.lib.*
5. cum alijs latè per Tiraq.*de retract.lign.§.1.gl.18.*
n.15.& in l.ſi vnquam in verb.donatione largitus, n.4
C.de revoc.donat. & de eadem quæſtione Rot.corã
Card.Seraph.Romana compromiſſi 19.Decemb.
41 1572. Et facit etiam pro prædictis †quod mixtum
non comprehenditur ſub ſimplici in materia ſtri-
cta, & continente præjudicium tertij quidquid
aliud ſit, quando militaret eadem ratio, vel ma-
jor, latè Surd.*dec.274.n.13.vſque ad n.17.*

Adde quod licet de jure communi donatio exce-
dens quingentos ſolidos debeat inſinuari *l.ſanci-*
42 *mus, & l.ſi.C.de don.* †Tamen quando teſtator le-
gat promittendo non revocare, & caſu quo revo-
caret ex nunc donat inter vivos, donatio illa non
eget inſinuatione , cum vltima voluntas non ſit
inſinuãda Bart.in *l.ſi.C.de don.cauſ.mort.* quaſi de-
beamus inſpicere primam originem legati , non
donationis inter vivos, in quam trãſivit legatum,
præſertim , quia inſpicitur, quod naturaliter fuit
relictum, non quod accidentaliter donatur, vnde
conſiderata hujus actus natura ; non accidente,
inſinuatio non debet fieri, provt in terminis cõ-
cludit Crot.in *l.ſtipulatio hoc modo concepta, n.20.*
de verb.obligat. quam opinionem dicit veriorem
Hond.*conſi.44.in fi.n.107.vſq. ad n.110.lib.2.* cõtra
Alc.& Bolog.in *d.l.ſtipulati,* & ſequitur etiã Rim.
Iun.in *§.1.inſt.de dõ.n.507.vſq. ad n.510.in 14.caſu.*

Nec oberit quod teſtator legans aliquid non poſſit
in eodem teſtamento diſponere, quod non liceat
43 revocare d.legatum †*l.ſi quis in princ.ſeſt.de leg.3.*
Quia hoc procedit , quando teſtator per ſe ſolus
ita diſpoſuit , & ſua diſpoſitio remanet in finibus
vltimæ voluntatis, ſi videlicet poneret clauſulam
derogatoriam , per quam voluit cogi ad non re-
vocandum legatum, tunc enim nõ poteſt reſtrin-
gi illius poteſtas reſpectu revocationis legati,
44 quia poterit revocari vna cum teſtamento. † A-
liud eſt, quãdo teſtator per viam contractus pro-
miſit non revocare legatum. Et in caſu revoca-
tionis illam rem legatam donavit legatario, quia
tunc valet diſpoſitio , quaſi transfundatur in do-
nationem inter vivos egrediẽdo fines vltimæ vo-
luntatis, provt declarat Pariſ.*conſil.26.n.108.lib.2.*
45 Hond.*conſil.44.n.48.lib.2.* †Exemplo donationis
cauſa mortis quæ eſt ſimilis legato, & vltimæ diſ-
poſitioni *l.ſi.C.de revocan.donat.* & revocatur per
pœnitentiam *l.non omnis, ff.ſi cert.pet.l.Seia, in fi.de*
46 *donat.cauſ.mort.* † Ea tamen quando fit cum pro-
miſſione non revocandi tranſit in donationem
inter vivos, & ſit irrevocabilis *l.vbi ita revocatur,*
ff.eod.tit. latè Rim.Iun.*inſtit.de donat.in princ.n.13.*
Natt.*conſil.104.n.6* Dec.*conſil.305.* Gomeſ.*de con-*
tract.c.4.n.22.

Hinc etiam Epiſcopus poteſt habilitare ſpurium ad
canonicatum , in quo licet poſſit eſſe præbenda
habens eccleſiam parochialem annexam , cujus
47 ſpurij ſunt incapaces †*cap.ſuper eo, de præbend.in*
6. Tamen illa non conſiderabitur, vt eccleſia cu-
rata in canonico, cùm attendatur quod principa-
liter confertur Gambar.*de auctor.leg. de later.lib.7*
n.161.vſque ad n.167.tom.13.fol.205. vbi de commu-
ni poſt Io.And.Franc.& alios *in cap.1 de fi. ys.preſ-*
48 *byt.in 6.* Olds.*conſil.215.puncta brevia, n.1.* Vnde †
etiam neque erit neceſſarium examen concurſus
in dignitate , quæ habet parochialem annexam
acceſſoriè & non principaliter, non obſtante *c.8*
ſeſſ.24. Conc Trid. provt Congregatio ejuſdem
concilij declaravit, de qua per Germon.*de indul.*
Card.§.quibuſvis, n.7.

Et generale eſt vt ſemper inſpiciendum ſit principa-
49 le propoſitum contrahentium †*l.rogaſti, in princ.*
& l.ſi quis nec cauſam, ff.ſi cert.pet. cum alijs latè
per Tiraq.in *l.ſi vnquam, in verb.donatione largitus*
50 *n.4.C.de revocand.donat.* †Vbi etiam, quando pro
fundo empto do alterum fundum , & pecuniam
erit permutatio , non venditio , ſi principaliter
hoc intenditur fieri Abb.*in cap.quæſtiones , de rer.*
permut. Bart.in *l.Ariſto.de donationibus,* dixi ſupra
cap.206.

Vnde etiam ſicut non auditur creditor non petens
ſuum creditum poſt ſex menſes ſtante ſtatuto ita
51 diſponẽte. †Ita neque audietur ſuper eodem cre-

Digitized by Google

dito quàmvis calculo, quaſi attendendũ ſit principium,& origo debiti,non autem computum ex eo proveniens,Quamvis hoc non ſit tutum,Nam verius eſt,vt in hoc caſu duret petitio ſalarij ſeu
52 alterius debiti calculati,†ſtatutum enim mandans ſalarium præſcribi per aliquod ſpatium temporis intelligitur de debito principali non autem de eo quod eſt calculatum inter partes quaſi tunc ſit dati,& accepti ratio conſummata facta cõpu-
53 tatione,& concluſione,quantum debeatur*Neq; enim hoc caſu amplius conſideratur principium & origo debiti poſt rationes computatas,&concluſas, & ſic non intrabit præſcriptio juris, ſeu ſtatuti,ſiue de dicto calculo conſtet per ſcripturam,ſeu per teſtes,vt in terminis concludit Rebuff. *de mercatorib.minut. vendent.art.1.gl.27 nu.1. vſque ad nu.5.tom.2.fol.* 228 *& de famul.ſalar.gloſſ. 13.in prim.tom.eod.fol.*246.

EPITOME.

LEgatum quando cenſeatur relictum animo cõpenſandi cum debito teſtatoris tam voluntario quam neceſſario.¶Et de varijs conjecturis ad inducendam talem compenſationem.¶Et quando potius dicatur computatio,quàm compenſatio. ¶Et an in illa ſit admittenda,quamvis legatum fuiſſet factum cum onere reſtituendi. ¶Mandatum cum clauſula quod poſſit extendi à quocunq; notario cum alijs facultatibus procuratori bene viſis an ſit generaliſſimum, & perinde ac ſi eſſet appoſita clauſula pro expreſſis.¶Procurator conſtitutus ad cauſas in Romana Curia devolutas ac intelligatur etiam ad devoluendas Et quando verba *ad cauſas meas* poſita in mandatis comprehendant tam lites præſentes quàm futuras.

SVMMARIVM.

1 *Conjectura ſufficiunt ad probandum animum compenſandi legatum cum debito teſtatoris, Et quales debeant eſſe,n.2.*

3 *Verba* pro omni , & toto quod legatarius petere poſſet, *inducunt præſumptionem compenſationis, & nu. 4.*

5 *Compenſatio quando inducat vim computationis.*

6 *Prohibitio plus petendi quam ſignificationem habeat.*

7 *Teſtator prohibens legatarium nihil petere poſſe de bonis ipſius an dicatur prohibere compenſationem, & num.9.*

8 *Bona intelliguntur deducto ære alieno.*

10 *Filia inſtituta in re certa, & juſſa plus non petere de bonis patris an poſſit conſequi dotes maternas.*

11 *Confeſſio ſuperat omnes alias probationes.*

12 *Prohibitio de non petendo aliud vltra legatum non debet eſſe ſuperflua.*

13 *Compenſatio præſumitur,vt minus gravetur hæres, & n.14.Et in dubio pro ea eſt iudicandum, n.15.*

16 *Hæredi magis eſt fauendum tanquam tractanti de damno,quã legatario, qui agit de lucro captando.*

17 *Compenſatio an admittatur ſi legatum fuiſſet factum cum onere ſoluendi.*

18 *Mandatum intelligitur generaliſſimum ſi fuit conſtitutus procurator cum clauſula,quod illud poſſit extendi à quocunque notario,& perinde eſt ac ſi adeſſet clauſula* pro expreſſis.

20 *Mandatũ reſtrictum ad cauſas in Romana Curia devolutas an extendatur ad devoluendas,& n.20.*

21 *Tempus præſens confuſum refertur ſæpe ad præterita & futura.*

22 *Conſtitutio procuratoris ad cauſas ſuas comprehendit præſentes & futuras,ſine diſtinctione an conſtituẽs tempore mandati haberet cauſas præſentes necne.*

23 *Obligatio bona ſua intelligitur etiam bona futura obligaſſe.*

CAPVT CCLXXIV.

ANimus compenſandi legatum,cum debito teſtatoris etiam voluntario plenè probatur
1 conjecturis,& præſumptionibus† Aym.*conſil.*138 *in fi.n.16 Gab.conſi.*106 *n.8 lib.1. Menoch.conſi.* 59 *n.* 19 *Hond.conſi.*50 *n.12 lib.2.*

Quo ſtante Dixi quantitatem pecuniarum,de quib. agebamus fuiſſe relictam per vxorem ejus viro animo compenſandi cum debito.de quo in actis.
2 * Etenim ſumma legata convenit cum quantitate debita,& illam excedit,quo caſu præſumitur animus compenſandi etiam cum debito voluntario *Aym.conſi.* 301 *in fi.lib.poſt Caſtr.in l ſi cum dotem. § ſi pater,ff.ſolut.matr.Menoch.conſ.*65 *n.*25 *Hond. conſi.*50 *n.*13 *lib.*2.

Secundò,quia fuit factum legatum *pro omni eo* , &
3 *toto quod legatarius petere poſſet*,†ex quibus verbis colligitur præſumptio compenſationis cum debito perſolvendo per teſtatricem *Abb. conſi.* 71 *in fi.verſ.requirit enim lib.1 Caſtr.conſi.* 193 *ſuper iſto puncto colum.3 in princ.verſi.& ſic ceſſant legas lib.1 Aym.*149 *n.3.*

Quaſi talia verba prohibitoria non habeant aliam
4 vim quam compenſationis,† & excludant legatarium ob omni alio ſuo jure, & quavis obligatione Bald.in *l.ſi adulta 6.nu.2 verſ.ſed pone.C.de hered.actio.*per text.in *l. locum ab vno,ff de legat.2.*
5 † Cum etiam poſſit dici hanc non eſſe proprie compenſationem , ſed computationem, relinquendo vnam rem pro alia,ita vt quis plus petere non poſſit *Caſtr.d.conſi.*193 *colu.1 in fi.verſi.ſed ad*
6 *prædict.reſpondetur,lib.2.* * Adeo vt in dubio iſta prohibitio plus petendi cenſeatur quędam proviſio facta hæredi vniverſali,quam late debemus interpretari,ſicut prælegatum & ſic quod fueris facti animo compenſandi, quaſi ſit interpretatio extenſiva verborum teſtatoris,quæ ſunt plenius accipienda Bald.in *l. liberti libertæque* 10 *col. pen.ad fi.verſ.ſi autem res in obſcuro eſt,nu.*18 *C.de oper.libert.*per text.*in l.cogi in princ.ff. ad Senatuſ. conſ.Trebell.*

Maximè, quia in caſu noſtro verba non fuerunt reſtricta ad id quod legatarius petere poſſet de bo-
7 nis ipſius teſtoris,† cum tantum dictum ſit pro omni eo,& toto,quod poſſit peti, quaſi per illam adjectionem de bonis teſtatoris videatur rejecta compenſatio,quia petendo legatarius creditum ſuum nõ dicitur petere de bonis ipſius teſtatoris
8 † cum bona intelligantur deducto ære alieno *l. ſubſignatum,§ ſi ff de verb.ſignif.l. prætor.§ emancipati.ff.de collat.bon.*& in ſpecie multis comprobat
9 * *Surd.conſi* 112 *num.*81.*&* 82.*l.b.*1. ad notata per Bart.in l.*vt iuriſiur.§ ſi liberi in fi.ff de oper.libert.* vbi de filia inſtituta in re certa, & juſſa plus non petere de bonis patris,quę etiam poterit præter legatum conſequi dotes maternas,quamvis legati vires tranſcendant legitimam Bald. in *l.liberti, libertæque.n.*28 *C.de oper.libert.*

Præterea conſtat legatarium non potuiſſe prætendere

rendere in bonis teſtatricis, niſi debitum, de quo
agebamus, vt ex confeſſione ejuſdem legatarij ita
declarantis in reſponſionibus, de quibus in actis,
11 ex qua nulla major probatio poteſt inſurgere tan-
quam ſuperans inſtrumentum, & depoſitiones te-
ſtium Bald. *conſil.* 192. *col.* 2. Soc. *conſil.* 24. *n.* 8. *lib.* 3.
12 Surd. *conſil.* 60. *n.* 1. *lib.* 1. † Vnde teſtator videtur de
hujuſmodi debito ſenſiſſe, ne alias prohibitio a-
liquid aliud petendi ſit otioſa & ſuperflua, vt in
terminis concludit idem Surd. *conſ.* 112. *n.* 83. *verſ.*
& non obſtat, *lib.* 1.

Tertio magis præſumenda eſt talis compenſatio, vt
13 minùs gravetur hæres, † quam ſit poſſibile, & ſic
vt non teneatur niſi ad præſtationem legati, non
autem alterius debiti, prout hanc conjecturam
providendi hæredi, & præſumendi compenſatio-
nem admittit Aym. *conſil.* 149. *n.* 15. Hond. *conſil.* 50.
14 *n.* 27. *cum ſeq. lib.* 2. Rim. Iun. *cõſ.* 393. *n.* 30. *lib.* 4. † Et
eſt *text. in ſpecie in l. ſitia §. qui inuita, ff. de leg.* 1. per
quem ita etiã cõcludit Menoc. *conſ.* 56. *n.* 25. *lib.* 1.

Quartò licet ex prædictis appareat de compenſa-
15 tione. Tamen quatenùs etiam non conſtaret, † in
dubio pro ea eſt judicandum, cùm agatur de libe-
ratione à debito, ad quam debemus eſſe proniо-
res Ang. in *l.* Arrianus, *de act. & oblig* Vltra quod
16 legatarius agit de lucro captando, † hæres autem
de damno, cui magis ſubveniendum eſt, quam illi
Bart. in *l. cum mulier, ff. de damn. infect.* Menoc. *conſi.*
2,6. *n.* 21. *&* 23. *lib.* 3.

Ampliùs etiam admittetur compẽſatio, quamvis le-
17 garum fuiſſet factũ cum onere reſtituendi † quan-
do reſtitutio non eſſet facienda incontinenti,
quidquid aliud ſit, ſi ſtatim deberet fieri, quaſi
tunc nihil emolumenti conſideretur remanſurum
eſſe apud legatarium ea tali legato & perinde eſt,
ac ſi res non fuiſſet relicta, poſtquam apud eum
non debet permanere, quod non eſt in gravato
reſtituere poſt aliquod tempus, vel ſub conditio-
ne, cùm ob interuſurium medij temporis, vel ob
deficientiam conditionis legatarius ſit conſecu-
turus emolumentum ex legato, cujus reſpectu lo-
cus eſt compenſationi Decia. in *auth. præterea, col.*
50. *in princ. in* 3. *limit. verb. & iſta concluſio, un.* 12 &
ibi Iaſ. *col.* 9. *in fi. verſic. tertio limit. C. vnd. vir. & v-
xor.* Anch. *q.* 41. *n.* 7. *part.* 2. Tiraq. in *l. ſi vnquam, in
verb.* ſuſceperit liberos, *nu.* 173. *ad med C. de revoc.
don.* Hond. *conſil* 50. *n.* 35. *lib.* 2. Menoc. 109. *n.* 53. *ad
fi. verſic. caterùm ſolet ambig. lib.* 4.

Neque obſtabunt ea, quæ dicuntur de mandato,
quia procurator fuit conſtitutus generaliter, cùm
18 clauſula. Quod d. mandatum poſſit extendi à quo-
cúnq; notario cum alijs facultatibus eidem pro-
curatori bene viſis, tunc enim mandatum intelli-
getur generaliſſimum, & perinde ac ſi fuiſſet ap-
poſita clauſula. Quia habeantur *pro expenſis*, &
mens ipſius mandantis potiſſimum inſpicitur, vt
reſolvit Rot. coram R.P.D. Robuſterio Valenti-
na præpoſitutæ 16. Maij 1582. quæ eſt inter Rot.
diverſ. dec. 157. *p.* 2. quem refert & ſequitur Card.
Mant. *de tacit. & ambig. convent. lib.* 7. *tit.* 16. *n.* 28.

Prout neque oberit quod mandatum fuerit reſtri-
19 ctum ad cauſas in Romana curia devolutas. † Quia
licet ſecundum opinionem aliquorum non de-
beret extendi ad cauſas devoluendas, niſi eſſet ex-
preſſum, quaſi verbum *devolutas* reſpiciat ſolum
tempus præſens, non futurum *c. ad hæc, de reſcript.*
20 † Tamen verior eſt contraria opinio, vt verbum
devolutas referatur non ſolum ad cauſas motas,
ſed etiam movendas, & poſtea devoluendas, quia
tempus præſens quando eſt confuſum non tenet
21 vſum præſentis temporis, † & ſæpè referunt non
modo ad præſentia ſed etiam præterita, & futura
Rot. *de procur. in nou. dec.* 3. *n.* 3. à qua non eſſe rece-
dendum concludit Card. Mant. *de tacit. & ambig.
convent. lib.* 7. *tit.* 16. *n.* 45.

Imo etiam ſi procuratorem conſtituam ad cauſas
meas iſta oratio indefinita æquipollet vniverſali,
22 † & quidquid alias talis ſermo non comprehen-
dat tempus futurum, in propoſito tamen ad illud
trahetur, comprehendendo tam lites præſentes,
quam futuras ſine vlla diſtinctione an conſti-
tuens tempore mandati haberet cauſas præſen-
tes, nec ne, cùm ſimpliciter, ſervetur etiam de fu-
turis Put. *dec.* 37. *lib.* 3. quem ſequitur Card. Mant.
d. tit. 16. *in fi. n.* 46. vbi etiam adducit Pereg *dec.* 57.
lib. 1. *in manuſcript.* Alex. ad Bart. in *l. damni infecti §.
ſi is qui in verb. cauſæ ſuæ as, ff. de damn. infect.* Qua-
23 ſi hoc ſit modici præjudicij, † exemplo ejus qui
bona ſua ſimpliciter obligavit, intelligetur enim
de bonis futuris ſenſiſſe, & illa quoque obligaſſe
l. vlt. C. quæ res pign. oblig. poſſ.

EPITOME.

INſtitutus in re certa an ſit loco legatarij, vel
hæredis. ¶ Subſtitutio pupillaris quando exten-
datur de perſona ad perſonã, & de caſu ad caſum.
¶ Et quid ſtantibus conjecturis, & quales debeant
eſſe. ¶ Et quando adſunt verba *tunc & eo caſu*, in
hæreditate, & bonis, vel in alijs bonis aut ſimilib.
¶ Vel ſi ageretur de privanda matre à ſucceſſione
filij. ¶ Vel de conſervanda agnatione. ¶ Legatum
pro dote an trãſmittatur ſi legataria decedat ante
nuptias tam ſi fuerit factũ ab extraneo, quam pro
legitima. ¶ Hæres vniverſalis an dicatur inſtitu-
tus in bonis exceptis. ¶ Mater quando excludatur
per ſubſtitutionem pupillarem à legitima.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio non cõſideratur, ſi caſus illius non evenerit;*
2 *Inſtitutus in re particulari, & certa an ſit loco lega-
tarij, vel poſſit dici hæres, n.* 3. *&* 6.
4 *Verba non ſunt accipienda impropriè ſi agatur de ex-
cludenda matre ab hæreditate filij.*
5 *Hæredum appellatione veniunt tam maſculi, quam
fœminæ.*
7 *Subſtitutio pupillaris an extendatur de perſona in
perſonam, n.* 8 *&* 9.
10 *Legata, & fideicommiſſa facilius inducuntur ex conie-
cturis, quam inſtitutiones, & ſubſtitutiones directæ.*
11 *Ratio agnationis conſeruandæ an attendatur ad indu-
cendam multiplicationem ſubſtitutionum.*
12 *Subſtitutio eſt praciſè probanda per illum qui ex ea
vult ſuccedere, & an ſufficiat tacita mens teſtatoris,
vel identitas rationis, n.* 13.
14 *Verba in ſubſtitutionibus*, tunc & eo caſu, *reſtrin-
gunt diſpoſitionem, ita vt à caſu & à perſona non
ſit recedendum.*
15 *Mater per pupillarem ſubſtitutionem an excludatur
à legitima, & n.* 17.
16 *Subſtitutio non extenditur de perſona ad perſonam,
neque de caſu ad caſum ſi induceretur pœna.*
17 *Coniectura ad inducendum ſubſtitutionem directam
pupillarem debet elici ex verbis expreſſis in teſta-
mento non extrinſecus ſumi, nu.* 18.

19 *Subſtitutio in hæreditate & bonis quomodo intelligatur, & n.20.*

21 *Legatum pro dote an tranſmittatur ſi legataria deceſſerit ante nuptias.*

22 *Onus nuptiarum reijcitur à legato quod debetur loco legitimæ.*

23 *Legatum pro dote factum ab extraneo an ſit conditionale, vel purum.*

24 *Mater in dubio non debet excludi à luctuoſa filij ſucceſſione.*

25 *Matri magis fauendum quam ſubſtituto, & n.26.*

28 *Subſtitutio in reliquis bonis hæreditatis an trahatur ad dotem prius relictam filia tanquam ſeparatam, & exceptam.*

29 *Hæres vniuerſalis quo caſu dicatur inſtitutus in bonis exceptis.*

30 *Perſona facilius excluditur quam caſus, prout econtra magis comprehenditur caſus, quam perſona.*

31 *Extenſio vnius perſonæ ad alias quando detur.*

Caput CCLXXV.

ADſunt duæ inſtitutiones in teſtamento, de
quo agimus, quarum vna eſt de hæredibus
maſculis poſthumis, quibus fuit ſubſtitutus frater
teſtatoris vulgariter, pupillariter, & per fideicom-
miſſum; Altera inſtitutio eſt de eodem fratre,
quatenùs dicti poſthumi maſculi non naſcantur,
qui cum non extiterint, factus eſt locus ſucceſ-
ſioni ad favorem dicti fratris nulla habita conſi-
1 deratione ſubſtitutionis, † de qua non eſt quæren-
dum, cum illius caſus non evenerit Aym. *cons.* 161.
in fi. Soc. Iun *cons.* 63. *col.* 9. *ad med. n.* 14. *lib.* 3.

Quo ſtante, cùm de hoc dubitaretur. Dixi veriùs eſſe
quod mater debeat ſuccedere filię poſthumæ po-
ſtea defunctæ in pupillari ętate, non enim fuit in-
ſtituta hæres vniuerſalis in dicto teſtamento, ita
vt inferret aliqua ſubſtitutio ad favorem fratris, ſed
ſolum ei fuit particulariter relicta dos ſcutorum
2 3500. quo caſu habetur loco legatarij, † cùm adiit
frater hæres vniuerſaliter inſtitutus *l. quoties, C.
de hæred. inſt.* Menoc. *de adipiſc. rem.* 4. *n.* 132. Hond.
3 *cõs.* 83. *n.* 28. *lib.* 1. Craſſ. in *§. hæreditas q.* 3. *n.* 7. † Cum
etiam in caſu, in quo inſtitutus in re certa poſſet
dici heres. Tamen hoc erit ex lata quadam, & im-
propria ſignificatione Bald. in l. *quoties, n.* 7. & ibi
4 Iaſ. *nu.* 3. † Adeo vt verba non ſint accipienda im-
propriè, cùm in caſu noſtro agatur de excludenda
matre ab hæreditate filij, ſed ſtrictiſſimè, & pro-
priè Ruin. *conſil.* 110. *nu.* 8. *lib.* 3. poſt Bald. in *c.* 1. *in
princ. de ſucceſſ. feud.* Dec. *cons.* 466. *n.* 1. & 9.

Non obſtat quod appellatione hæredum in vltimis
5 voluntatibus † veniant tam maſculi, quam fœmi-
næ Alex. *conſ.* 55. *n. in fi. lib.* 3. Quia cum teſtator ex-
preſſerit de hæredibus maſculis, ſumus in claris,
ita vt non ſit quærendum an comprehendantur
fœminæ, quæ neque poſſunt comprehendi, cùm
in dubia appellatione hæredum veniant vniuer-
6 ſales, non particulares in re certa. † Quidquid a-
liud ſit quando inſtituerentur in quota Bald. in *l.
quadam, §. nihil intereſt, in princ. ff. de edend.* Aym.
cons. 186. *n.* 2. Alex. *cons.* 124. *n.* 6. *lib.* 5.

Minùs obſtat quod quemadmodum fuit facta ſub-
ſtitutio poſthumis maſculis; Ita etiam credendum
eſt teſtatorem voluiſſe ſubſtituere fœminæ cùm
7 ex veriſimili, & præſumpta illius mente † ſubſti-
tutio pupillaris etiam extendatur de perſona ad
perſonam Patiſ. *conſil.* 50. *nu.* 54. *lib.* 3. cum alijs per
Menoch. *præſumpt.* 63. *n.* 34. *lib.* 4. Surd. *cons.* 241. *n.*
36. & *cons.* 96. *n.* 42.

Quia verior eſt opinio non eſſe locum extenſioni in
8 ſubſtitutione pupillari, † quæ cùm ſit directa dif-
ficiliùs inducitur conjecturis, & præſũptionibus,
ideo verbis expreſſis fieri debet, latè Hond. qui
de communi *cons.* 51. *n.* 65. 66. & 87. *lib.* 2. Menoc.
cons. 97. *n.* 48. *lib.* 1. & *cons.* 846. *n.* 5. latè Surd. *cons.*
463. *n.* 5. & 12. *vſq; ad n.* 14. Card. Mant. *de coniect. vlt.*
9 *volunt. lib.* 5. *tit.* 1. *n.* 16. † Etiam quod veriſimiliter
teſtator ſic depoſuiſſet Gabr. *cons.* 111. *n.* 13. *lib.* 1. v-
bi de communi opinione; Idem *cons.* 113. *n.* 67. *lib.* 2.
Surd. *dec.* 319. *n.* 2. latè Iaſ. qui de communi *cons.* 66
col. 8. *ad med. verſic. tertio principaliter moueor, lib.* 3.
10 Rim. Iun. *cons.* 80. *n.* 14. *vſq; ad n.* 18. *lib.* 2. † Quid-
quid ſit in legatis ſeu fideicommiſſis, quę faciliùs
ex cõjecturis inducũtur, nam inſtitutio, & ſubſti-
tutio directa non dat hæreditatem niſi expreſſis
verbis Caſtr. in *l. pen. n.* 3. *C. de impub.* Soc. in *l. ſi is,
11 qui ducẽta, §. itẽ ſi pater, in prin. de reb. dub.* † Cũ etiã
neq; ratio agnationis conſervandę conſiderata à
teſtatore debeat attendi in caſibus expreſſis, quaſi
illius favore non ſint addendę, neq; multiplicãdę
ſubſtitutiones vltra diſpoſitionẽ teſtatoris Card.
Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *n.* 6. Sim. de
Pręt. *cõs.* 90 *n.* 16. Soc. *cõs.* 155. *n.* 10. *vers. nec quãquã*
12 *lib.* 2. Hond. *cons.* 78. *n.* 49. *lib.* 1. † Adeo, vt qui vult
ex ſubſtitutione ſuccedere debeat illam præcisè
probare, cũ ſufficiat dicere non inveniri in teſta-
mẽto ſcriptã Menoc. *cons.* 512. *n.* 2. *in fi.* Surd. *cõs.* 10
n. 19. *lib.* 1 & *cons.* 44. *n.* 1. Aym. *cons.* 161. *n.* 16. Becc.
13 *cõs.* 143. *n.* 72. *lib.* 2. Nõ habita cõſideratione tacitæ
mẽtis teſtatoris, aut idẽtitatis rationis Hond. *conſ.*
5. *n.* 62. *lib.* 1. & *cons.* 48. *n.* 52. *vſque ad n.* 6., *eod. lib.*

Pręterea etiam admiſſa illa opinione quod detur ex-
14 tenſio de perſona ad perſonam. † Tamen in caſu
noſtro illa non eſt admittenda, cùm in ſubſtitu-
tione de qua agimus adſint pluries verba illa,
tunc, & eo caſu, quæ tanquam reſtrictiva excludũt
omnem extenſionem, & efficiunt, vt à caſu, &
perſona expreſſa recedere non liceat, vt de com-
muni teſtatur Menoc. *cons.* 532 *n.* 7. *lib.* 6. *cons.* 106.
num. 336 Præſertim ſtante geminatione dictorum
verborum, prout in caſu noſtro Surd. *conſ.* 274. *n.*
19. & 20. & *dec.* 37. *n.* 6. *dec.* 207. *n.* 17. latè Rim. Iun.
cons. 117. *n.* 40. & 41. *lib.* 2. & *cons.* 199. *nu.* 316. *vſque
ad* 239. *eod. lib.* Rol. *cons.* 59. *n.* 10. *lib.* 3. cum alijs per
Mandoſ. ad Rom. *conſil.* 131. *in verb. tunc, & eo caſu*,
Gabr. *cons.* 111. *nu.* 14. *lib.* 1.

Maximè quia extendendo ſubſtitutionem inducere-
15 tur pœna privationis matris ab hæreditate filij, †
quę per iſtam pupillarem eſſet excluſa etiam à le-
gitima Surd. *dec.* 273. *nu.* 3. Menoch. *cons.* 551. *nu.* 31.
Gabr. *conſil.* 130. *nu.* 4. *lib.* 1. Vnde ne inducatur iſta
pœna non debet fieri extenſio ſubſtitutionis de
16 perſona ad perſonam, † neque de caſu ad caſum
Patiſ. *cons.* 86. *n.* 77. *lib.* 3. Dec. *cons.* 1. *num.* 163. *lib.* 1.
Menoch. *præſumpt.* 63. *n.* 30. *lib.* 4.

Imo dato etiam quod directa ſubſtitutio pupillaris
17 induceretur ex conjecturis; † Tamen intelligi-
tur quando conjecturæ, & præſumptiones eli-
ciuntur ex verbis expreſſis in teſtamento, ſecùs ſi
extrinſecùs, prout ſunt illæ, quæ ex adverſo con-
ſiderantur, tunc enim verior eſt opinio, quod ta-
les conjecturæ non ſufficiant ad inducendam
ſubſtitutionem pupillarem Aret. in *l. poteſt. col.* 3.
vers. ſed iſta differẽtia, ff. de vulg. &. pupill. Menoc.
præſumpt. 64. *nu.* 4. *lib.* 4. Honded. *cons.* 31. *nu.* 88. *lib.*
2. Zanc.

2. Zane. in l. hæredes mei, §. cum ita, p. 3. in fin. n. 76 ff. ad Trebell.

Quæ adeò vera ſunt, vt neque ſufficiant coniecturæ,
18 extrinſecus ſumptæ † ad inducendam directam
ſubſtitutionem, quamuis alioquin teſtamentum
corrueret *Menoch. d. præſump. 64 lib. 4.*

Confirmantur prædicta ex illis verbis in hæreditate,
19 & bonis præfatis, † ex quibus colligitur teſtatorem
ſubſtituiſſe ſolum hæredibus, quibus reliquerat
hæreditatem, non autem fœminæ naſcituræ, quam
ſolummodo particulariter inſtituit in ſcutis 3500.
20 ſubſtitutio enim declaratur ex inſtitutione, † & in-
telligitur ſolum de bonis in ea contentis *Honded. conſ. 73. n. 24. lib. 2. & conſ. 69. nu. 31. eod. lib. Surd. conſ. 456 n. 40. & conſ. 487. n. 42.*

Non obſtant alia quæ adducuntur de huiuſmodi lega-
21 to pro dote, † quod non fuit tranſmiſſum, cum
legataria deceſſerit ante nuptias, quaſi illud non
eſſet debitum ante dictum tempus *Roma. conſ. 134. col. 2. ad med. n. 2 verſ. quoniam non poſito. Card. Mant.*
22 *de coniect. vlt. vol. lib. 11. tit. 18. nu.* 21. † Quia cum ſi-
mus in caſu, in quo debetur legitima filiæ, tene-
tur illud onus nuptiarum, quaſi eius loco ſucce-
dat *Alex. conſ. 55. nu. 5. col. 4. verſ. tamen iſtis non obſtantibus, lib. 2. Gabr. de legit. concl. 3. num. 13. verſ. nono amplia.* dixi *dec. 4. nu. 62. vſque ad num. 67. Soc. conſ. 192. num. 8. lib. 1. Couar. c. 3. num. 11. de teſtu. Tiraq. de retract. conuen. §. 2. glo. vnic. n. 54. poſt Bart. & alios in l. titio centum, §. titio genero, ff. de cond. & demonſt.*
23 † Quamuis etiam neque legatum pro dote factum
ab extraneo eſſet conditionale, ſed purum, & tranſ-
mitteretur quando dicta verba pro dote non eſ-
ſent adiecta ſubſtantiæ legati, ſed executioni, &
illius præſtationi *Bald. conſ. 286 ſuper primo puncto, n. 4. in 3. dub. lib. 5. Aym. conſ. 101. per tot.*

Vlterius magis prædicta debent admitti ne mater
excludatur à luctuoſa filij ſucceſſione, quod ſem-
24 per † in dubio debemus interpretari *l. fin. C. de inſt. & ſubſt. Ceph. conſ. 433. n. 12. li. 3. Soc. Iun. conſ. 23. n. 11.*
25 *lib. 1.* † Cum etiam matri magis faueatur *l. qui duos, §. 1. de reb. dub. l. vlt. C. de inſt. & ſubſt.* Et in ſpecie
de directa ſubſtitutione, quod in dubio debeamus
26 excludere illam interpretationem, † quæ matri
præiudicium afferret, *Menoc. conſ. 144. n. 7. lib. 2.*

Item aduertendum eſt, quod quamuis daretur iſta
extenſio pupillaris ſubſtitutionis, non tamen hoc
caſu eſſet excludenda mater à legitima, à qua ſolum
27 excluditur † quando eſſet pupillaris expreſſa non
tacita per huiuſmodi extenſionem *Gabr. conſ. 120. n. 14 lib. 2.* de quo tamen multa *conſ. 212. lib. 2.*

Accedat quod ſubſtitutio de qua agimus eſt facta
ſolum in reliquis bonis hæreditatis ipſius teſtato-
28 ris, † Vnde non poteſt trahi ad dotem prius reli-
ctam filiæ tanquam ſeparatam, & exceptam: ſi e-
nim ſubſtituit in alijs, ergo in bonis alteri relictis
non poteſt dici ſubſtituiſſe *Rum. conſ. 90. in fi. nu. 10.*
29 *lib. 2. Ceph. conſ. 615. n. 23. lib. 5.* † Quamuis enim hæ-
res vniuerſalis cenſeatur inſtitutus in bonis etiam
exceptis *l. cogi, §. item quæritur, ff. ad Trebell.* Tamen
hoc intelligitur, quo ad effectum vt de manu illius
dicta bona ſint capienda, ita vt ſolum cætera præ-
ter alteri relicta apud eundem hæredem remaneant
irreuocabiliter *Oldr.* in ſpecie *conſ. 138. factum tale eſt, in fi. verſ. non obſtat, inſtituiſſe facta, n. 5.* & latè dixi
ſupra c. 83 *Surd. dec. 169. n. 11.*

Adde quod ſemper facilius, & procliuius eſt excludi
30 perſonas, quàm caſus, † prout è conuerſo facilius
eſt comprehendi caſus, quàm perſonas *Iaſ. in l. gallus, §. & quid ſi tantum vtrumque, col. 5 ff. de lib. & poſth. Tiraq. in l. ſi vnquam, in verb. libertis, n. 28. C. de*
31 *reuocand. donat.* † Vbi quod quamuis ex veriſimili
mente diſponentis fiat extenſio, tamen non pro-
cedit in extinctione vnius perſonæ ad alias, ſed de
caſu ad caſum *Idem Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gl. 6. n. 9. poſt. med. Dec. conſ. 210. ſubtilis caſus, col. penult. in princ. n. 5. Aym. conſ. 98. n. 13.*

EPITOME.

Per obitum vnius ex ſociis quando ſocietas expi-
ret, vel tranſeat ad hæredes, & eorum hæredes. ¶ Et
quid in ſocietate vectigalium & ſimilium rerum pu-
blicarum. ¶ Et ſtante conuentione iurata de conti-
nuanda ſocietate cum hæredib. ¶ Diſpoſitio mixta
quando comprehendatur ſub ſimplici. ¶ Fideiuſſor
qui acceſſit ſocietati ad ſex menſes an poſſit conue-
niri ſi fuerit diſſoluta infra dictum tempus. ¶ Solutio
an poſſit fieri vni ſoli ſi mandetur fieri duobus. ¶ Ius
accreſcendi quando habeat locum in diuerſis hære-
ditatibus. ¶ Compendium perceptum ex re communi
quando poſt finitam ſocietatem ſit communicandum. ¶ Conductio pro certa fructuum quantitate an
diſſoluatur morte, vel tranſeat ad hæredes. ¶ Per obi-
tum fideiuſſoris an ſit extincta ſocietas. ¶ Electio ſo-
ciorum an debeat fieri de voluntate locatoris, & cum
præſentia ipſius. ¶ Pactum inter ſocios, vt capitale nõ
poſſit repeti iuxta trienniũ an intelligatur ſi inte-
rim per mortem alicuius ſocij non ſit finita ſocietas.
¶ Hæres ſocij an debeat perficere negotium cœptum
cum defuncto, & lucra ex eo communicare. ¶ Iuriſ-
dictio Vicarij an expiret per obitum Epiſcopi quo ad
cauſas cœptas. ¶ Et quid in poteſtate tutoris, & a-
ctoris finita tutela. ¶ Officia Romanæ Curiæ an
tranſmittantur ad hæredes, & priuilegia conceſſa ra-
tione dictorum officiorum ſi tam perſonalia, quàm
realia expirent per obitum officialis. ¶ Et quomodo
iudicentur talia.

SVMMARIVM.

1 *Societas finitur morte vnius ſocij & non tranſit in hæredes.*
2 *Per obitum fideiuſſoris non diſſoluitur ſocietas.*
3 *Pactum an valeat, vt hæres ſuccedat in ſocietate & n. 5.*
4 *Inuitus quis non poteſt effici ſocius.*
6 *Societas ſuper certo negotio poteſt ex pacto ad hæredes tranſire.*
7 *Conuentio iurata de continuanda ſocietate cum hæredibus alterius prædefuncti ſociorum an valeat, num. 8. & 9.*
10 *Societas vectigalium & ſimilium rerum publicarum an tranſeat ad hæredes, n. 11. & 12. & quando dicatur talis, n. 17. & an ſtrictè debeat intelligi, nu. 15. Et an valeat ad hæredem hæredis, n. 20. 22. & 23.*
13 *Societas ſuper banco & menſa nummulariorum habet publicam auctoritatem.*
14 *Societas continens vtilitatem priuatam pro maiori parte dicitur potius priuata, & non publica, & non tranſmittitur ad hæredes.*
16 *Diſpoſitio mixta quando comprehendatur ſub ſimplici, n. 18 & 19.*
21 *Hæredum appellatione veniũt tam primi, quàm cæteri.*
24 *Societas rerum publicarum, vt tranſeat ad hæredes quæ requirantur, & n. 25.*

26 *Electio ſociorum, an debeat fieri de voluntate locatorum, & cum præſentia ipſorum.*

27 *Conductores plures vectigalium non poſſunt diuidere adminiſtrationem ſine conſenſu domini.*

28 *In conductione rerum publicarum admittitur ſocietas plurium.*

29 *Societas vectigalium contracta ab vno non eſt tranſitoria ad hæredes, ſi per conductorem illa communicetur cum aliis. Amplia vt n. 30.*

31 *Societas ad certum tempus poteſt contrahi, non tamen tranſmittitur ad hæredes durante illo tempore. n. 32.*

35 *Pactum inter ſocios capitales vt non poſſit repeti intra triennium intelligitur niſi interim per mortem alicuius ſocij non ſit finita ſocietas. Idem ſi dictum fuerit in perpetuum & ſemper n. 34. & 35.*

36 *Fideiuſſor qui acceſſit ſocietati ad ſex menſes & non vltra, an poſſit conueniri ſi illa fuerit diſſoluta infra ſex menſes.*

37 *Finita ſocietate per mortem vnius ex ſociis ſi alter nomine proprio conducat eadem vectigalia an teneatur communicare lucra hæredi ſocij mortui n. 38. & 39.*

40 *Conductio facta pro hæredibus ſociorum quomodo ſit intelligenda.*

41 *Hæres ſocij debet perficere negotium cœptum cũ defuncto. Et quomodo hoc caſu lucra communicentur n. 42.*

43 *Per mortem vnius ſocij non finitur mandatum alterius quo ad negotia iam cœpta.*

44 *Poteſtas tutoris, & actoris an expiret finita tutela quo ad negotia inchoata.*

45 *Iuriſdictio Vicarij an per obitum Epiſcopi ſtatim finiatur etiam quo ad cauſas cœptas.*

46 *Solutio non poteſt fieri vni ſoli ſi mandetur ſolui duobus. Intellige vt n. 47 & 48.*

49 *Compendium perceptum ex re communi poſt finitam ſocietatem quando debeat excommunicari. n. 50. 51. 52. 53. 54. & 55.*

56 *Locatio vectigalium facta à pluribus an per mortem expiret, vel tranſeat ad hæredes prout ſocietas vectigalium.*

57 *Actio perſonalis vnita cum reali aſſumit eius naturam.*

58 *Ius accreſcendi propter vnionem quam habet cum ſubſtitutione pupillari trahitur ad bona impuberis.*

59 *Ius accreſcendi ſimplex, & non vnitum non habet locum in diuerſis hæreditatibus.*

60 *Locatio & conductio pro certa fructuum quantitate an diſſoluatur morte & tranſeat ad hæredes, nu. 61. Et quid in locatione vnita ſocietati n. 62.*

63 *Officia Romanæ Curiæ ſunt perſonalia, & ad hæredes non tranſmittuntur.*

64 *Conceſſio officij facta per Papam vſque ad decennium non tranſit ad hæredes pro tempore, quod ſupereſt ſi Princeps deceſſerit infra decennium.*

65 *Societates contractæ ſuper officiis extinguuntur morte.*

66 *Priuilegia conceſſa ratione officij quando expirent per obitum officialis, ſiue ſint perſonalia, ſiue realia, n. 67. & 68.*

69 *Priuilegia quo caſu dicantur potius realia quàm perſonalia, & n. 70.*

71 *Societas non tranſit ad eum qui ſuccedit in officio.*

CAPVT CCLXXVI.

REquiſitus quid ſentiam in caſu ſocietatis mihi propoſito, Dixi ex infraſcriptis diſtinctè conſtare poſſe veritatem eorum, de quibus dubitatur.

Primo. Morte vnius ſocij finitur ſocietas, & non
1 tranſit in hæredem † *l. actione, §. morte, ff. pro ſoc. l.*
nemo, ff. eod. tit. Quicquid aliud ſit in fideiuſſore
per cuius obitum non diſſoluitur ſocietas, niſi hoc
ſpecialiter fuerit expreſſum, quamuis ſimus in ſo-
cietatibus officiorum, in quibus magis ſpectantur
2 fideiuſſores, quàm officia, † ſuper quibus contra-
huntur *Rot. coram Card. Blanchetto Romana ſocietatis*
27. Iunij 1575. quem ſequitur *Card. Mant. de tac. &*
amb. conuent. lib. 6. tit. 24. in fi. n. 37.
Quæ adeò vera ſunt, vt neq; poſſit paciſci per partes,
3 quod hæres ſuccedat in ſocietate. † Quidquid a-
liud ſit quo ad effectum actionis, & obligationis,
quæ tranſmittitur, cum hæres quamuis non ſit ſo-
cius, tamen eſt ſucceſſor commodi, & incommo-
4 di latè *Rim. Iun. conſ. 711. n. 1. vſque ad 7. lib. 6.* † Neq;
enim quis inuitus poteſt effici ſocius, præſertim
quia ſocietas non poteſt contrahi cum perſona in-
certa, & ſi demonſtraretur perſona certa ſocius ex
pacto deberet talem hæredem inſtituere, quo caſu
5 tolleretur libera facultas teſtandi, † quod eſt pro-
hibitum tanquam inducens votum captandæ mor-
tis, vt latè explicat *Card. Mant. de tacit. & ambig.*
conuent. tit. 24. lib. 6. n. 12. vſque ad n. 19.
Intelligentur tamen prædicta, vt libera facultas te-
ſtandi non poſſit tolli in totum reſpectu vniuerſa-
lis ſucceſſionis, poterit tamen reſtringi reſpectu
6 aliquorum bonorum, † Vnde quando ſocietas eſt ſu-
per certo negotio poterit ex pacto ad hæredem trã-
ſire *Surd. conſ. 20. n. 22. Hond. conſ. 44. n. 82. & 83. lib.*
2. Rim. Iun. conſ. 234. nu. 208. & 209. lib. 3. ſtante præ-
ſertim iuramento, quod efficit, vt tranſeat ſocietas
7 in hæredes. † Vnde valebit pactum iuratum de
continuanda ſocietate cum hæredibus alterius
prædefuncti ſociorum *Surd. conſ. 20. nu. 19.* & mul-
8 tis comprobat *Seraph. priuil. iuram. 57. per tot.* † li-
cet *in fin.* dicat eſſe durum, & difficillimum in iu-
diciis hoc obtinere, Et verè iuramentum non face-
re, vt ſocietas tranſeat ad hæredes concludunt ma-
gis communiter *Doct. de quibus per Card. Mantic. de*
tacit. & ambig. conuent. lib. 6. tit. 20. numero 19.
9 † cum tale iuramentum tanquam contra bonos
mores non ſit obligatorium vt latè *per Curt. Sen.*
conſ. 52. n. 10. Aym. conſ. 875. n. 2. in fin. Grat. conſ. 15. nu.
27. lib. 1.
Secundo. Societas vectigalium ad hæredes poteſt
tranſire, ſi ità expreſſe fuerit conuentum inter ſo-
10 cios, † ita vt in tali caſu nihil operetur iuramen-
tum, cum etiam ſine eo detur iſta tranſmiſſio ad
hæredes *Seraph. priuil. iuram. 57. in fi. verſ. illud au-*
tem interea. Et eſt text. *in l. adeo, ff. pro ſocio. Corn. conſ.*
11 *121. & 122. lib. 1. Ruin. conſ. 90. col. 2. n. 2. lib. 1.* † Ratio
eſt, quia tales ſocietates rerum publicarum poſt-
quam ſunt contractæ ſunt neceſſariæ, & non pen-
dent à libera voluntate, ideo ad hæredes tranſeunt
Bald. in dicta l. adeo, in fin. verſ. ratio exceptionis. ff. pro
ſocio. & in l. nemo, la prima, in fi. ff. eod. tit.
Tertio. Non ſolùm ſocietas vectigalium tranſit ad
hæredes, ſed etiam ſimilium rerum publicarum,
12 licet † enim iura loquantur de vectigalibus, tamen
illud eſt per modum exempli, quod non reſtrin-
git regulam *cap. 1. ne cler. vel monach.* Ideò extẽn-
detur diſpoſitio ad ſocietates omnium rerum pu-
blicarum, quæ ad hæredes tranſibunt *Dec. conſ. 212.*
viſis his quæ accuratè, col. 2. ad med. verſ. nec vlterius
obſtat. Bald. in d. l. adeo, in fin. Vbi quod eſt notan-
dum pro illis, qui ſe aſſociant ad emendum com-
munantias ciuitatis Peruſinæ vt fructus, lacus,
vel

vel cluſij, vel gabellatum, vel ſimilis *Rim. Iun. conſ.*
13 *711. n. 12 lib. 7.* † Vbi de ſocietate contracta ſuper
banco & menſa numulariorum, quæ publicam habet
auctoritatem *l quæd. in, §. numularios, de eden.*
dicitur enim cauſa publica propter pecunias erogandas
indigentibus *vt per Rim. Iun. ibi. n. 12. & 13.*

Quarto. Si pro maiori parte ſocietas contineret vtili-
14 tatem priuatam iudicaretur potius priuata, † & non
publica *argumento l. quæritur, de ſtat. hom. Bart. in l. ariſto, de don.* Vnde in hoc caſu non daretur tranſ-
miſſio ad hæredes vt in puncto declarat *Dec. cõſ. 212. n. 1. ad fi. ver. primo quia prout narratur, col. 2. poſt med.*

Quinto. Diſpoſitio quæ permittit ſocietatem rerum
15 publicarum tranſire ad hæredes † eſt contra regu-
las iuris, ideo debet ſtrictè intelligi ſolum in caſu
ſimplici, vbi agitur de publica vtilitate, ſecus ſi a-
16 geretur iam de ea quam de priuata, † tunc enim
tanquam diſpoſitio mixta non comprehenderetur
ſub ſimplici. *Bart. in l. 5. in pr. de verb. obl. Alex. conſ. 82. viſo proceſſu, lib. 3. Rom. conſ. 294. hac conſiſſio ad fi.*
& in ſpecie ſocietatis ita concludit *Dec. conſ. 212.*
17 *col. 2. ad fi. v. ſecundo quia iſte caſus, num. 2.* † vbi addit
quod talis ſocietas rerum publicarum tranſit ad hæ-
redes, ſi ita conuentũ fuerit inter partes *l. adeo. ff pro ſoc.* Vnde huiuſmodi conuentio non debet extendi
18 ad aliam ſimilem, † cum in contractibus non com-
prehendatur mixtum ſub ſimplici *Alex. conſ. 140. circa primum dubium, col. 2. in prin. num. 4. lib. 5.* licet
quando in mixto adeſſet eadem ratio, vel maior, quã
in ſimplici, tunc de vno fieret extenſio ad alium
Dec. conſ 333 n. 2. Surd. dec. 174. n. 15. Tiraq in tract. le
19 *mort ſaiſit p. 2 decla. 4 n. 7. & 8 f. 8.* † Prout quando
de vtroque ſimplici facta eſſet expreſſa diſpoſitio,
quia tunc mixtum contineretur ſub ſimplicibus
Iaſ. in l. 2. in pr. n. 5. de verb. obl. Surd deciſ. 53. n. 27.

Sexto. Non ſolum ad hæredes tranſibit ſocietas rerum
publicarum, ſed etiam ad hæredem hæredis,
20 † In contractu enim, & diſpoſitione merè tranſi-
toria ad hæredes ſemper comprehenduntur om-
nes hæredes in infinitum. Quidquid aliud ſit in
ea, quæ non eſt tranſitoria, talis enim ſolum reſtrin-
getur ad primos hæredes prout in puncto conclu-
dit late *Guter. de contr. iurat. cap. 48. nu. 8. & 9. tom. 6. p. 2. fol 93. poſt Bald. in l. nulla ad med. ff. pro ſocio. & ibi Salic. ad fi verſ. quod nota quia non videtur ſimile.*
21 † Et quod appellatione hæredis veniant tam primi
quàm cæteri latè *Tiraq. de retract. conu. §. 1. gl. 6. num. 17. & in l. bones, §. hoc ſermone. n. 75. de verb. ſign.*

Nec obſtat quod *Glo. in dict. l. nulla* teneat contrarium
vt ſolum intelligatur de primo hærede, & ſequitur
22 *Franc. Luc. de fiſco & eius prin. ad fin. verſ. trigeſimo nono quæritur, num. 38. ad med. tom. 12. fol. 17. Addit. ad Bart. in l adeo in verb. ad hæredem, ff. pro ſoc. Corn. conſ. 121. col penn. in princ verſ. pro quo facit quia denominatio, lib...*

Quia procedit quando fauor rei publicæ eſſet quod
23 non tranſiret ad hæredem hæredis, † prout econ-
tra, ſi idem fauor publicus ſuaderet, vt fieret tranſ-
miſſio, nam tunc magis venirent hæredes hæredum,
puta quia non expediret reipublicæ ſocietatem
diſſolui tempore mortis ſocij, & illius hæredis, vt
notat *Petr de Vbald de duob. fratrib. p. 11. n. 82. q. 13. tom. 6. p. 1 fol. 169.*

Septimo. Vt ſocietas rerum publicarum tranſeat ad
hæredes multa requiruntur, videlicet quod ſit fa-
24 cta mentio hæredum † & hæres ſit idoneus, & quod
ſic conduxerint, vt hæredes ſuccedant in condu-
ctione, & ſocietate, & quod ipſi ſocij non tantum
cum locatore vectigalium, ſed etiam inter ſe paci-
ſcantur, quod hæredes in ſocietate ſuccedant, iſtis
enim omnibus non concurrentibus non dabitur
tranſmiſſio ad hæredes, quamuis eſſemus in ſocie-
tate vectigalium & rerum publicarum *Glo. in l. adeo 60. in verb. ad ſcriptũ ff pro ſocio. Ruin. conſ. 90. nu. 11. col. 7. & 8 lib. 1. Dec. conſ. 212. col. 5. ad med.*

Ex quibus ſequitur quod non ſufficiet actum fuiſſe
25 inter partes, vt ſocietas tranſeat ad hæredem, † Nam
etiam requiritur, vt cum domino & locatore ve-
ctigalium hoc agatur, & cum eo paciſcantur con-
ductores, quod talis ſocietas, & conductio ad hæ-
redes tranſmittatur cum ſit neceſſaria voluntas lo-
catoris *Ruin. conſ 90. col. 7 in fi. verſ. & dote etiam mulieris, n. 11. ad med. lib. 1 & conſ 91. n. 8. col. 3. ad med. eo. li. Dec. conſ. 212. n. 7. col. 5. poſt med. ver. item requiritur Sur. conſ. 20. n 5. ad med. verſ. & ſubdit vltra prædicta,*

Et facit quia electio ſociorum debet fieri de volũtate
26 locatorum, & in præſentia eorum, † cum ex ea
electione poſſent lædi, quaſi intereſſet eis habere ma-
gis vnum conductorem, quam alium; Quidquid
ſit quando non poſſet conſiderari læſio, quo caſu
electio perſonarum poteſt fieri in abſentia, vt in
caſu in quo eligitur aliquis cui fuit relictum à te-
ſtatore, cuius electio poterit fieri abſente, & igno-
rante hærede, qui ex illa electione non læditur *l. nulli, §. cum autem, C. de epiſc. & cler. l. vnum ex familia, de leg 2. Bart. in l. 1. ad fi. ver. qu. ro extra glo-*
27 *ſam, ff. eod tit. Ruin conſ 90. nu. 9. lib. 1.* † Ideo etiam
conductores plures vectigalium non poſſunt diui-
dere adminiſtrationem ſine conſenſu domini, ita vt
alius pro altero non teneatur, quamuis ſi fieret di-
uiſio de eiuſdem conſenſu periculum, & lucrum
eſſet proprium cuiuſque in parte ſua *Franc. de Lucan de fiſco, in fi. n. 38. ad med. verſ. 39. quæritur, tom. 12. fol. 17.*

Octauo. In conditione vectigalium, ſeu rerum publi-
28 carum admittitur ſocietas, † plures enim poſſunt
conducere gabellam, vel quod ſimul fodiant au-
rum, vel argentum, aut quid ſimile ita vt faciant v-
num corpus in tali ſocietate *Gl. in l. 1. § vectigalium, ff quod cuiuſque vniu. nom. per text. in l. adeo 60 ff. pro ſoc. Firm. de gab p. 3. in fi. verſ. 7. quæro, nu. 11. c. 12. f. 59.*

Vnde ſi vnus tantum conducat publica vectigalia &
poſtea ſuper re conducta contrahat cum aliis ſocie-
29 tatem, † non erit huiuſmodi ſocietas tranſitoria
ad hæredes, quamuis actum eſſet, vt ad illos hære-
des deberet tranſire, requiritur enim quod omnes
conducant, & ſuper re conducta ſocietatem ineant,
Ideo cum vnus tantum conducit in illo ſolum ſub-
ſiſtit, & in aliis deficit *Ruin. conſ. 90. n. 11. colum. 7. in princ. verſ. & per prædicta etiam declaratur, lib. 1. Card Mant. de tacit. & ambig. conuent, lib. 6. tit. 14. n. 27.*

30 Amplius neque obſtabit, quod ſocij vtantur ver-
bis ſignificantibus ſocietatem duraturam quouſ-
que durat locatio, quia non ex hoc fiet tranſmiſſio
ad hæredes quando ſolum vnus conduxit. Intelli-
guntur enim illa verba rebus permanentibus in eo-
dem ſtatu *l. quod ſeruius, de condict. ob cauſ.* Et ſic
donec vixerint dicti ſocij, prout eſt de natura ſocie-
tatis, vt in ſpecie declarat *Ruin. d. conſ. 90. n. 11. col. 7. ad med. verſ. nec obſtant illa verba, lib. 1.*

Prout dicimus de ſocietate contracta vſque ad cer-
31 tum tempus, † quæ poteſt contrahi *l. 1. ff pro ſoc.*
Quia non ex hoc actum intelligitur, quod du-

eante illo tempore tranſeat adhæredes quaſi voluntas deficiat, cum ex natura contractus videatue
32 actum, vt duret rebus ſic ſtantibus † *l. actione. §. morte. ff pro ſoc. l. quere, §. inter locatorem, ff. locat* Vnde ſi inter ſocios conoentum fuetit, vt capitale ſocietatis oon poſſit repeti intra triennium, hoc tamen intelligitur, niſi interim per mortem ali-
33 cuius ſocij ooo ſit finita ſocietas, † Nam ea ſublata corruunt omnia pacta ibi appoſita *Alex. conſ. 34. viſo inſtrumento, n. 4. lib. 2.* laтè *Anch. conſ. 310. dubium eſt in hoc, nu. 1. verſ. contrarium de iure. Surd. conſ. 20. n. 11. Dec. conſ. 212. in princ. verſ. vnde etiam inter ſo-*
34 *cios ante nu 1.* † Quod admittitur etiam in ſocietate per verba in perpetuum, Nam hoc perpetuum iotelligitur dum viuunt ipſi ſocij *Glo. in l. 1. ff. pro ſoc. Menoc. conſ. 989. n. 28. lib. 10. Ruin. conſ. 143. n. 10. li. 4.* Vbi idem ſi dictum fuerit ſemper & io perpetuum,
35 † cum ſit inculcatio verborum *Glo. in l. 2. in prin. ff. ad leg. aquil.* Et ratione ſubiectæ materiæ fiet interpretatio dum viuitur *l. & in perpetuum. & ibi glo. de procurator.*

Quod etiam erit reſpectu fideiuſſorum, qui acceſſerunt ſocietate durante ad beneplacitum cum diſ-
36 dicta quindecim dierum, quamuis enim acceſſerint ad ſex menſes, & non vltra, tameo poterunt conueniri, ſi eadem ſocietas infra ſes menſes fuerit diſdicta, quando præſertim ſe obligaſſent tanquam principales, quia pee conſequens videntur obligati ad omnia, ad quæ tenebantur d. principales, qui etiam diſdicta ſocietate poterunt conueniri infra ſex menſes, ergo etiam licebit agere contra fideiuſſores. *Put.* in ſpecie *deciſ 58. p. 3. poſt Bald. in l ſi vltra 22. in prin C. de fideiuſſ.*

Nono finita tali ſocietate per mortem vnius ex ſociis,
37 † ſi aliter poſtea nomine proprio conduxerit eadem vectigalia, non tenebitur lucra communicare hæredibus ſocij mortui, quaſi illa habeat ex nouo contractu, prout neque debebit dicta lucra communicare alteri ſocio ſuperſtiti, cum morte vnius ſocij intelligatur finita ſocietas quo ad omnes alios ſocios ſuperſtites *§. ſoluitur, inſt. de ſociet. l. actione,*
38 *§. morte, ff pro ſoc.* † Et ita in ſpecie de reconducente rem poſt mortem ſocij concludit *Dec. conſ. 211. col. 2. in princ. verſ. ideirco cum finita tali ſocietate.*

Immo neque hæredes ſocij prædefuncti eſſent voca-
39 ti, quamuis iſte ſocius, qui reconduxit vectigalia illa accepiſſet pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, & vice, ac nomine ſociorum, quia iſta verba ſolum referuntur ad hæredes, & ſucceſſores ipſius conducentis, non ad hæredes dicti ſocij prædefuncti, quaſi illa verba reſpiciant ſolom perſonam eius qui conduxit, cum ſint duæ clauſulæ ſeparatæ, vna per verba ablatiui caſus, altera genitiui, ita vt prima non poſſit rectè concordari cum ſecunda, vt la-
40 tè declarat *Dec. conſ. 212. col. 3. vſque ad 7.* Vbi † etiam quod quatenus eſſet conductio facta pro hæredibus ſociorum, tamen contractus conductionis trāſiret in hæredes, non ſocietas, quæ per mortem extincta fuit. Cum etiam quamuis in contractu locationis ſit facta mentio de hæredibus ſociorum, non propterea videtur actum, quod ſocietas tranſeat ad hæredes, ſed ſolum vt ipſe contractus ſeruandus ſit ab hæredibus, ita quod teneantur actiue & paſſiue ad illius obſeruantiam *Curt. conſ. 121. col. 1. ad fi. verſ. his tamen non obſtantibus, lib. 1. & conſ. 122. col. 1. ante med. verſ. nec videtur obſtare. eod. lib.*

Decimo. Hæres ſocij debet perficere negotium cæ-
41 ptum cum defuncto, † nam quæcunque geruntur prioris negotij explicandi cauſa, nihil refert, quo tempore conſumentur, ſed quo tempore inchoarentur *l. nam & ſeruum. §. ſi vino. ff de neg. geſt. l. hæres*
42 *ſocij, eod. tit. Dec. conſ. 5. n. 11. lib. 2.* Adeo † vt io ſocietate vectigalium non ſolum debeatne lucrum, quod percipitur ex negotio antea geſto, ſed etiam in lucro poſtea de nouo proueniente *l. verum 64. §. in hæredem. ff. pro ſocio, Surd. conſ. 10. n. 17.* late *Ruin.*
43 *conſ. 216. col. 1. n. 1. vſque ad 4 lib. 1.* † Neque enim pee mortem voius ſocij finitur maodatum alterius quo ad negotia iam cepta, quæ etiam illo mortuo poſſunt perfici, prout eſt poteſtas tutorum, & curatorum, quæ non expirat quo ad cauſas ceptas quamuis tutela ſit finita, Quidquid ſecus ſit in actore.
44 † *Franc. Marc. dec. 55. n. 1. p. 1.* cum aliis quos adduxi ſupra *c. 71. nu. 12. cum ſeq.* Quidquid etiam aliud ſit in Vicario, cuius iuriſdictio dicitur extincta etiam quo ad oegotia cepta ſtatim per obitum epiſcopi, cum ſe habeat ad iuriſdictionem Epiſcopi per mo-
45 dum acceſſorij, † Vnde cum extinguatur iuriſdictio ordinaria Epiſcopi, quæ apud eum erat in concreto, per conſequeos extinguetur in perſonam Vicarij, qui eandem iuriſdictionem ordinariam habebat etiam quo ad cauſas ceptas, quamuis alias iuriſdictio ordinaria non eſpiret morte concedentis re integra, prour late explicat *Barb. in l. quia tale 14. n. 93. ff. ſol. matr. poſt Alex. in l. more, nu. 4. de iuriſd. omn. iudic. Couarr. pract. qu c. 4. n. 4.*

Et quamuis etiam ſolutio noo poſſit fieri vni ſoli ſi eſt
46 mandatum, † qood ſoluatur duobus *l. ſi debitorem, de nou Caſt. in l. qui vſumfructum, in fi. ff. de verb. obl.* Tameu hoc fallit ſi vnus eſt ſocius, & habet cōple-
47 mentum rationis bancariæ † *l. 1. & s. C. de inſtit. Rot. coram Card. Aragonæ Romana. depoſiti 27. Martij 1596.* Vbi ampliat quamuis ſocietas eſſet finita, dummodo tunc temporis reputaretur ſocietas du-
48 rare, † & quod ille haberet d. complementum *l. 3. ad maced. l. 2. C. eod. tit. Tir. de leg. conn. l. 16. gl. 8. n. 146.*

Iſta tamen intelliguntur, vt tunc compendium debeat
49 communicari, † quando perceptum eſt poſt finitam ſocietatem ex re communi *Bart. in l. Titium & Meuium, § altero, in pr. ff admin. tut. Alberic. & Fulgoſ. in l. actione 66. §. morte. ff. pro ſoc. cum aliis per Card. Mant. de tac. & amb conuent. lib. 6. tit. 24. nu. 34.* Vn-
50 de † ſi lucrum perceptum poſt mortem ſocij ex re ſocietatis, vt fructus, mercedes vel vecturæ equorū communiū, vel ex pretio rerum venditarum, tūc tale lucrum eſt communicandum, Aliud tamen erit in lucro percepto extra rem, vt quia pretium rerum venditarum fuit conuerſum pee ſocium in
51 aliquam negotiationem, † tunc enim non tenetur iſtud lucrum communicare, cum ad hoc vt illud communicetur debeat eſſe ex re communi peeceptum *Ruin. conſ. 216. n. 8. & conſ. 91. nu. 11. col. pen. ad med verſ. item non obſtat quod finita, li. 1 Gab. conſ. 78. n. 3. lib. 2. Petr. de Vbald de duob. fratrib. p. 1 x. n. 25.*

Quare ſi vnus tantum fuit conductor, & ſolus reman-
52 ſit in conductione, † quia vel alij non conduxerunt, vel eorum conductio non habuit effectum, pereeptiones fructuum poſt ſocietatem finitam, & lucrum inde proueniens non erit contribuendum, quaſi tunc ab vno fiat perceptio proprio nomine, non communi, & ex propria pecunia, Ita vt
53 habeatur pro diuerſo & ſeparato negotio. † Tunc enim compendium quæſitum debet conſcribui

poſt

poſt finitam ſocietatem, quando illa adhuc duran-
te erat præparatum, aliud eſt in lucro percepto ex
locatione, quod habet tractum ſucceſſiuum, & non
momentaneum, quod non poteſt dici præparatum
reſpectu temporis futuri, cum non ſit aptum quæ-
ri momento, nec habuerit initium reſpectu anno-
rum ſequentium etiam durante ſocietate, quamuis
54 † contractus locationis præceſſerit, & ſic ius non
eſt quæſitum plene pro rata ipſis ſociis latè *Ruin.*
conſ.216.col.pen. in pr. verſ. & hoc eſt quod voluit.lib.
5. Ideo etiam quamuis omnes conduxiſſent vecti-
galia, tunc lucrum erit conferendum hæredi ſocij
55 præmortui, † ſi actum ſit, vt ei debeat conferri
quaſi ceſſante iſta conuentione non ſit quærendum
de huiuſmodi lucro *Gloſſ.in l.adeo 60.in verb.aſcrip-*
tum in fin.ff.pro ſoc.

Vndecimo. Quemadmodum ſocietas vectigalium fi-
nitur morte, & non tranſit ad hæredes, niſi de illis
cum locatore fuerit conuentum, vt ſupra dictū eſt,
56 † Ita etiam hoc erit in locatione vectigalium, quæ
per mortem expirabit, niſi de hæredibus expreſſe
pactum ſit, quando inter plures in conducendo
fuit inita ſocietas, vel quando à pluribus tanquam
ſociis fuit facta locatio, quaſi tunc talis conductio
ſit vnita cum ſocietate, & ab ea recipiat hanc na-
turam, vt finiatur eo modo, quo finitur ſocietas
Ruin. in ſpecie *conſ.91.n.8 col.3 ad med.verſ.& non*
57 *tantum per mortem.lib.*1.† Prout dicimus de actione
perſonali vnita cum reali, quæ ratione vnionis eius
naturam aſſumit *Bar. in l.4.§.cato. oppoſ.3.col.2.*
58 *in pr.verſ.quid dicemus.n.2. de verb.obl.* † Exemplo
iuris accreſcendi, quod propter vnionem, quam ha-
bet cum ſubſtitutione pupillari, trahitur ad bona
impuberia *l.qui patri.59.de acqui. hær.* Quidquid a-
lias ius accreſcēdi ſimplex, & non vnitū non habeat
locum in diuerſis hæreditatibus, ſiue deferatur ex
59 vno, † ſiue ex diuerſis teſtamentis, *l.ſi ſub conditio-*
ne.ff.quib.mod.vſuſfr.amitt.l.2.C.de teſt.mil. Bart.in
d.l.qui patri.n.2.ver. ſed extra glo. oppono de acq.hær.
Et ita intelligitur, quod dicunt *Doctores* locationem,
& conductionem pro certa fructuum quantitate
60 non diſſolui morte, † ſed ad hæredes tranſire, quaſi
iſta locatio non ſit proprie ſocietas, nam colonus
partiarius non eſt proprie ſocius *l. ſi merces. §. quis*
mater. verſ. quaſi iure ſocietatis, ff. loc. quæ dictio
quaſi inducit improprietatem *l.2. ff. de inoff. teſtam.*
61 † Vnde non mirum ſi tranſit ad hæredes *Bald in*
l.certo iuris.n.6.C.locat.& in l.1.nu.13. C.de fruct. &
lit.expenſ. Card Mant. de tacit. & ambig. conuent.
62 *lib.6.tit.24.n.30.*† Quod non eſt in locatione v-
nita ſocietati, de qua iudicatur vt de ſocietate ex
ſupra allegatis licèt *Abb. conſ.86.viſis capitulis, lib.*
2. concludat quod quamuis ſit extincta ſocietas, ta-
men locatio tranſibit ad hæredes non obſtante,
quod inſimul facta fuerit, & ſequitur *Dec.conſ.212.*
ſub n.7.

Duodecimo. Officia Romanæ curiæ ſunt perſona-
63 lia, & ad hæredes non tranſmittuntur, † cum ſolum
concedantur ad vitam ementis. Ideo mortuo offi-
ciali ad R.Cameram redeunt *Bald. in l. fin.§.ſed &*
ſi quis, num 8.in princ.C. commun deleg Alex. in l.
diem functo. n.3.de off. aſſeſ. Franc. Marc.deciſ.617.in
fin.& deciſ.626.n.8.p.1 Gab.conſ.63.n.15. & 17.lib.2.
& conſ.78.n.1.lib.1.Barboſ.in l. qui tale 14.n.38 ff ſo-
64 *lut. matrim.* † Vbi infert ad conceſſionem officij
factam per Papam vſque ad decennium, quod non
tranſmitteretur ad hæredem pro tempore quod

ſupereſt, ſi Princeps deceſſerit infra decennium,
cum in re intranſmiſſibili ad hæredem expreſſio
temporis nihil operetur *l. vxori. ff. de vſufr. legat.*
& in ſpecie declarat *Bald.in cap. cum veniſſent. nu.5.*
de iudic.

Ex qua concluſione ſequitur quod non ſolum ſocie-
tates contractæ ſuper talibus officiis extinguuntur
65 tur morte † *§.ſoluitur. inſt. de ſociet. Curt. Sen. conſ.*
52.Corn.conſ.127.lib.1. ſed etiam omnia priuilegia
conceſſa ratione d. officij expirabunt per obitum
d. officialis, cum etiam priuilegia non tranſeant
66 ad alios † quando ſunt perſonalia *l.3. in fi. & l.for-*
ma.§.quanquam,de cenſib. l. 1. §. permittitur. de aqua
quot. & æſtiu. Quamuis eſſent conceſſa rei, & loco,
67 ratione & contemplatione perſonæ. † Talis enim
conceſſio cenſebitur perſonalis, & cum perſona
extinguetur *Aym.conſ.259 n.4. Luc. de Pen. & in l.*
ſordidorum, ad med C.de excuſ.mun.lib. 10. Iaſ.conſ.
89.col.2.ad fin lib.3. Quando tamen perſona fuiſ-
ſet cauſa proxima, & immediata conceſſionis,
68 tunc enim non attenditur, † quòd verba ſint rela-
ta ad res, nam alias priuilegium cenſebitur reale,
& contemplatio perſonæ habebit ſe per modum
cauſæ impulſiuæ, quæ tanquam remota non con-
ſiderabitur late *Barboſ.* qui ita concordat opinio-
nes in *l quia tale 14.n.25.verſ.neque obſtant ſupra ad-*
ducta.& nu. 27.verſ. non obſtat tertia ratio ff.ſol.matr.
69 Vbi † ita declarat conceſſionem factam Regi
Francorum tanquam Duci Mediolani, vt ciues Me-
diolanenſes eius ſubditi non trahantur ad Curiam
Romanam: Nam tale priuilegium dicetur extin-
ctum ſtatim quod fuit amiſſus ducatus, cum ibi
verba ſint relata ad Ducem, non ad ciues Medio-
lanenſes, & perſona Regis fuit cauſa immediata,
& finalis illius conceſſionis *Boſſ. in prax.tit.de priu.*
70 *n.343.* Nam † alias non extinguitur conceſſio per
mortem illius, cuius contemplatione alicui facta eſt
l.fi.C.de vſufr.l.ſi poſt mortem.§.vlt.de bon. poſſ.contra
tab. cum enim ſemel ſit ius acquiſitum quamuis
ex perſona alterius, tamen durat, licet eadem per-
ſona moriatur *l. illud § fi.ff. eo. tit.* in ſpecie priuile-
gij *notat Io. Arze.de nob Hiſp.p 4.c.8.tit.2.n.6 fol.259.*

Decimotertio. Societas quemadmodum non tranſit
ad hæredem *l.verum.§.in hæredem ff.pro ſoc.* Ita etiam
71 † multo minus poteſt tranſire ad eum, qui ſuccedit
in officio, cum iura non permittant, vt quis ſocius
inuitus efficiatur *l.actione. §. morte. ff. pro ſoc.* Vnde
mutatione perſonæ, in quam tranſit officium fini-
tur ſocietas, cum de vna in aliam non transferatur
l.qui admittitur, & l.nemo.ff.pro ſ.c.Gab. conſ.63.nu.
17.Hond.conſ.85.nu.19.lib.1.

Ex prædictis omnibus ſequitur ſocietatem, de qua
agimus non tranſiſſe ad hæredes, cum per mortem
tam vnius quàm alterius ſocij expirauerit, *vt in*
prima concluſione dictum fuit, quamuis ſimus in
ſocietate vectigalium, aut rerum publicarum, quæ
licet in hoc æquiparentur, & tranſeant etiam ad
hæredem hæredis, vt *in 1.3.& 6.concluſione.* Tamen
non fuit actum inter partes, & cum locatore, vt
ad illos tranſmitteretur, prout requirebatur, *vt in*
ſeptima concluſione. Maximè quia vnus tantum ſo-
cius accepit negotium rerum publicarum, de qui-
bus agimus, & poſtea admiſit alios ſocios ad com-
munionem dicti negotij, *vt in octaua concluſione.*
Ita vt neque aduerſetur, quod finita ſocietate per
mortem vnius, alter poſtea illud iterum conducat,
cum habeat ex nouo contractu, vt *in 9.concl.* Non

obſtante quod negotium fuiſſet inchoatum, cum non fuerit perceptum lucrum ex re commoni, neque ſit præparatum, ſed acquiſitum à noua perſona oomine proprio, ex nouo contractu, & ex propria pecunia, *vt in* 10. *&* 13. *concluſ.* Præſertim, quia facultas perficiendi negotium cœptum expirauit cum officio vacaote per mortem ſocij, cuius officij ratione aderat priuilegium illud exercendi, quod tanquam perſonale dicitur extinctum ſublato officio *vt in* 12. *concluſ.* Quæ magis procederent qoando noo eſſet ſocietas publica, ſed mixta, vel plus participaret de priuata vtilitate, vt *in* 4. *&* 5. *concl.* Quamuis eſſet ioſimul facta cooductio, & ſocietas, cum ratione vnionis attendatur natura ſocietatis vt *in* 11. *concluſ.* dictum fuit.

EPITOME.

Exceptio amicitiæ, affectioois intereſſe, paupertatis, ludi, affinitatis, & ſimilium inhabilitatum quaodo repellat teſtes. ¶ Probatio per rei euidentiam an ſufficiat quamuis teſtes non concludant. ¶ Repetitio teſtium ad declarandum eorum depoſitiones quando poſſit fieri. ¶ Dictio, *incirca*, quo caſo referatur ad modicam quantitatem, vel ad paruum tempus, & ſtetur arbitrio Iudicis. ¶ Depoſitio teſtium per verba, *plus, vel minus, circa, fere, vltra,* cum ſimilibus quando valeat. ¶ Et quid ſeruetur in materia liquidatioois. ¶ Et an libellus continens d. verba ſuſtineatur.

SVMMARIVM.

1 *Amicitia ſola non repellit teſtem.*

2 *Intereſſe & affectio teſtis pro ſua opinione comprobanda tollitur per proteſtationem quod non vult praeiudicare partibus, niſi quatenus ius aſſiſtat.*

3 *Clericus admittitur in teſtem non obſtante affectione.*

4 *Paupertas non excludit aliquem à teſtificando quando ſumus in perſona honeſta.*

5 *Exceptio ludi quando repellat teſtem.*

6 *Inhabilitas teſtium eſt ſpecialiter probanda de tempore iuramenti, & examinis illius.*

7 *Probatio per rei euidentiam ſufficit, quamuis teſtes non concludant.*

8 *Affinitas non repellit teſtes in cauſa ciuili quando eſt tranſuerſalis, multum tamen diminuitur de fide. n.* 9.

10 *Teſtes deponentes per verbum,* incirca, plus, & minus *non probant, Idem in verbis* fere, vltra, *& ſimilibus, n.* 11. 12. *&* 13.

14 *Probatio quod ſcholaſticus ſtuduerit quinquennio, vel circa non admittitur.*

15 *Alternatiua,* vel, *facit ut teſtis nihil probet, & quid in copulatiua* & *n.* 16.

17 *Dictio,* plus, & minus *non vitiat libellum niſi opponatur à parte.*

18 *Dictio,* circa, *quantum tempus debeat comprehendere.*

19 *Teſtis deponens per verbum*, circa, *poteſt repeti per Iudicem, vt ſe declaret.*

20 *Repetitio teſtium ad declarandum eorum depoſitionem quando poſſit fieri.*

21 *Teſtes deponentes per verba*, parum, plus, vel minus *probant in materia liquidationis, & ſumenda eſt media interpretatio. n.* 22. *&* 23.

24 *Dictio,* incirca, *aliquando refertur ad modicam quantitatem, vel paruum tempus. Intellige dummodo non agatur de probatione certi tẽporis, & quãtitatis. Et sic cõcordantur deciſiones Rotæ cõtrariæ. n.* 25. *&* 26.

CAPVT CCLXXVII.

Contra examen teſtium, de quo io caſu mihi propoſito exceptiones multæ oppooebantur, quas tamen dixi non eſſe attendendas ad effectum de quo agebatur. Etenim circa prætenſam amici-
1 tiam, verius eſt ex ea ſola oon repelli teſtem, † cum amicus non præſumatur velle niſi bonum, & honeſtum pro amico, & amicitia, quæ corruptiooem inducit, non charitatiua, excludit amicum à teſtificando *Alex. conſ.* 88. *in* 14. *lib* 5. *per text. in l. ſciendum* 21. *vbi gl. in verb. adhibendos de vſur. Bald. in l. eos* 4. *n.* 1. *C. de teſtib & conſ.* 50. *ad med. verſ. & cum iſti ſantelli. lib.* 2. *Nat. conſ.* 95. *n.* 13.

Secundum quoad intereſſe prætenſum, & affectionem
2 pro ſua opinione comprobanda ooo obſtat, † quia idem teſtis expreſſè proteſtatur nolle aliquod præiudicium oriri partibus, niſi quatenus ius aſſiſtat, ex quibus verbis tollitur omnis ſuſpicio, & cooualidatur eius dictum *Aym. conſ.* 73. *n.* 29. *Maſc.*
3 *concl.* 1357. *n.* 57. † Maxime dum ſumus io clerico, & perſooa fide digna, & legali, qui magis admittitur non obſtante d. prætenſa affectiooe, & intereſſe *Burſ. conſ.* 87. *n.* 38. *lib.* 1. *Arch. q.* 32. *n.* 5. *lib.* 1.

Tertium quod ſecundus teſtis ſit pauper, non aduerſatur, quia ſola paupertas nou excludit aliquem à
4 teſtificando in ciuilibus, † ſi alias ſit perſona honeſta, & non ſuſpecta *Bertaz. conſ.* 68. *numer.* 6. late *Claud. ad eund. Bertaz. conſ.* 110. *verſ. ſane in re principali. & verſ. nec diminuitur de fide. Rum. conſ.* 158. *nu.* 27 *lib.* 5. *Dec. conſ.* 162. *in cauſa. col.* 4. *poſt princ. verſ. ſed ad iſta reſpondetur n.* 6.

Quartum quod idem teſtis ſit luſor, neque debet attendi, quia hoc ſolum non ſufficit ad illum repel-
5 lendum, † cum requiratur probatio, quod ſit conſuetus ludere, & frequentare ludos. Nam ſi de iſta frequentia noo cooſtat, talis exceptio nihil obeſt *Dec. conſ.* 163. *col.* 9. *in princ. verſ. ex his enim patet. nu.* 19. *Bald. in rubr. C. de conſtit. pecun. in fin. Menoch. de arbitr. caſ* 399. *n.* 2.

Præſertim quia non ſufficit probare teſtem eſſe luſorem, niſi etiam probetur, quod fuerit luſor tempore
6 depoſitionis, † de quo non apparet io caſu noſtro, Vode iſta exceptio oihil releuat, Prout generaliter dicimus de inhabilitate teſtium, quæ ſpecialiter eſt probaoda de tempore iuramenti, vel examiois teſtium *l.* 3. *§. dua cauſa de carbon. edict. Alex. conſ.* 133. *n.* 1. *col.* 2. *in princ. lib.* 1. *Rol. conſ.* 41. *n.* 43. *lib.* 1. Et in ſpecie de exceptione ludi ita concludit *Dec. conſ.* 165. *n.* 20. *col.* 9. *verſ. quarto non deponit. Maſcard. concluſ.* 995. *n.* 6.

Accedat probatio per rei euidentiam, cum inſpectione loci conſtet confines oon potuiſſe pooi in lo-
7 co, de quo controuertitur, † quæ ſola probatio ſufficeret quamuis teſtes oon concluderent, com probatio per rei euidentiam ſit optima, & ſuperlatiua omnium probationum, ita vt nulla legis virtus poſſit illam excludere *Bald. in rubr. C. de prob. n.* 1. *verſ. redeo igitur ad primum, & in l. contra negantem. C ad leg. Falc. poſt Azon. in ſum. ff. eod. tit. Arnald. Albert. de aſſertionib. catholic. q.* 35. *nu.* 3. *tom.* 11. *p.* 2. *fol.* 117. *Maſcar. concl* 860. *in fi.*

Ex quibus cum conſtet de probatione legitima ad fauorem rei conuenti, non eſt facienda vis in teſti-
8 bus pro actore examinatis, † cum probetur affinitas, quæ licet noo repellat teſtes in cauſa ciuili quando eſt tranſuerſalis *Arg. conſ.* 194. *num.* 2. *Pariſ. conſ.* 87. *n.* 27. *li.* 3. *Rot. coram R.P.D. Sacrato Romana*

9 *cottimi 4.Februarij* 1604.† Tamen ıoultum diminnit
de fide *Natt.conſi.32 num 10. Idem Sacrat. in eadem*
cauſa 29.Martij 1604.vbi attcſtatur receſſum fuiſſe
à prima deciſione.

Et quatenus de exceptio affinitatis non nbſtaret, Tamen intentio actoris non eſt probata, quia omnes
10 teſtes loquuntur per verbum, *incirca*, & † *plus*. &
minus, quo caſu non dicuntur certè, & conſtanter
deponere,ſed indeterminatè,vnde non probant,nec
concludunt *Corn.conſi.59.numer.5.lib.4 Alex.conſil.*
183 *num.7.lib.7.*vbi quod eſt mente tenendum ſecundum *Butr. in cap.fin. de deſponſat.impub.* & ſequitur
Rot. coram R.P.D. Ludouiſio Parmen.ſtatus 3. Decembris 1607.

Et facit quia cum teſtis adjecit dictionem, *vel circa*,
apparet,quod non habuit pro conſtanti, quod eſſet
completum illud,de quo deponit, quia dictio,*circa*,
denotat diminutionem,& non videtur de certo af-
11 firmare, ſicut dicimus de dictione *fere*, † Ita vt in
teſte adjiciente dictionem, *circa*, reddatur probatio
illius omnino incerta,& dubia,adeò quod non poſſit dici illum probare de aliqua re, ſeu tempore,
vt late declarat *Alex. conſi. 29. clariſſimè doctor. col.*
12 *3.numer.6.lib.7.*† Vbi etiam idem addit in dictione
plus,vel *vltra*,prolata à teſte,quæ facit vt nihil probet, quidquid alias tales dictiones conſueuerint
comprehendere modicum *leg. hac adiectio, ff. de verb ſign. Bart.in leg.celſus,col.vlt.ff. de vſucap.Imol. conſi.103.in fin.*

Et de hujuſmodi dictionibus quod reddant probatio-
13 nem dubiam, † ita vt contra producentem debeat
fieri interpretatio,& quod non excuſent à petitione
pluris *Guid.Pap.quæſt.290.libello,num.1.Rebuff.in leg. caeterorum,160.col.2.poſt med.verſ.communiter,ff. de*
14 *verb.ſign* † vbi etiam de probatione facta per ſcholaſticum ſtudiſſe quinquennio,vel circa,aut poſſediſſe triginta annis, ſeu circa, quod non valeat *per text. in leg. celſus.ff de vſucap. Idem Rebuff.de nominationib.qu.11.in fin.& in prax benef.tit. de diſpenſ. ration.ætat.col.2.in fin.verſ.vnde hæc dictio,nu.5.*

Maxime quia in caſu noſtro adeſt illa alternatiua, *vel*,
15 quæ facit, vt teſtis nihil probet † cum dicendo
plus,vel minus non dicatur certè, & conſtanter deponere *Rot.coram R.P.D.Ludouiſio.Parmen.ſtatus 3. Decembr.*1607.per doctrinam *Bald.in l.ab hoſtibus, §. quod ſimpliciter, col. 2. ante med. ff. quibus ex cauſ. maior.* vbi quod teſtis loquens alternatiuè, quod talis poſſedit nouem annis,*vel plus*, non probat, quia
alternatiua accipitur in eo,quod minus eſt *leg. inter ſtipulantem, §. ſtipulanti, ff. de verb. oblig.* Quidquid
16 † aliud ſit quando loquitur copulatiuè nouem annis, *& plus*, tunc enim probat de modico tempore
plus *Bald.in dict.§ ſed quod ſimpliciter,col.2.ad med. poſt Cyn.& Iacob.de Aren.in leg ſi quis in ſuo,Cod.de inoffic.teſtam.*

Et cum conſtet de oppoſitione partis magis præuale-
17 bit hujuſmodi exceptio † vt de dictione, *plus*, *&*
minus, quæ non vitiat libellum, niſi opponatur à
parte *Iaſ.in leg.ſi poſt tres,num.16.ff ſi quis caut.* & de
ſimilibus clauſulis, *plus*, *& minus* poſitis in libello
quid operentur *Bart.in leg.in actione 19. vbi Add.in*
18 *verb.nihil operatur,ff.de furt.Guid.Pap.dec.290.*† Et
quod de jure non ſit determinatum quantum tempus dictio,*circa*,debeat comprehendere. *Abb.in c.fi. de deſp.imp.Ranchin.in add.ad Guid.Pap.dec.290.*

Verum eſſet quod quamvis non probet teſtis per di-
19 ctionem,*circa*,vt dictum eſt, † poterit tamen repeti per Iudicem,vt depoſitionem ſuam declaret *§. illud, auth.de teſtib.Iaſ. in leg. ſi poſt tres,num.16 ff.ſi quis caut.* Vbi etiam quod non ſolum iidem teſtes,
ſed alij poſſunt induci ad iſtam declarationem faciendam *cap. cum cauſam quæ inter œconomum, de te-*
20 *ſtibus.* † Non repetentur tamen iidem teſtes ad declarandum quod obſcure dixerunt, niſi quando adeo eſt obſcurum eorum dictum, vt nullum habeant intellectum,ſi enim poteſt intelligi,ſed diuerſis modis, tunc ſi quod dictum eſt ex conſuetudine
recipit interpretationem illam habebit, alioquin in
benigniorem partem, vel contra introductorem
Innoc.in c. cum clamor 53.in fin. de teſtib. Verum quia
hæc non eſt materia noſtra ſuper prædictis videndi
ſunt *Felin.& alij in d.c.cum clamor.*

Obſeruandum eſt tamen quod ſi agatur de liquidatio-
21 ne, hujuſmodi rigor non approbatur, † quando teſtes dicerent *parum, plus, vel minus*, quamvis enim
ſimilia verba reddant incertum dictum teſtis, in
modico tamen verificantur,& intelliguntur, & eorum depoſitio coadjuuatur benigne cum eis agendo, vt ita ſeruari per *Rot.* teſtatur *Caſar de Graſſ.*
22 *deciſ.10. numer.6. de teſtib.* vbi † etiam de aliquibus
teſtibus, qui deponebant de octo millibus, alij de
nouem, vel decem, cum clauſula *plus, vel minus*,
tunc enim ſumitur media interpretatio; Nam
quamvis non attendatur minor ſumma,quando adſunt teſtes in majore ſumma, *Alex.conſil.64.num.8.*
23 *lib.2.*† Nihilominus hoc intelligitur, ſi teſtes aſſertiue ponerent dictam ſummam majorem,ſed dicendo *parum,plus,vel minus* non videntur omnino certe deponere, vnde rectè ſuſtinebitur talis depoſitio
in minore ſumma,in qua alij conueniunt *Caſar de Graſ.deciſ.10. numer. 7. & 8. de teſtibus.* Hæc autem
dicta ſint per tranſennam, cum egeant longiore
diſcuſſione,quam Deo dante latius adducam *in alio capite particulari.* vbi multa exempla & quæſtiones
ponentur circa iſtas dictiones,*circa, vel plus, minus forte,fere*,& ſimilia.

Solum addendum eſt, quod in caſu noſtro teſtes, de
quibus agimus non probant aliquo modo intentionem actoris, quia vt dictum eſt loquuntur per
24 dictionem, *incirca*, † quæ dictio vel aliquando refertur ad modicam quantitatem, licet paruum
temporis ſpatium, ex adductis ſupra *in verſ. addendum, ad med.* Tamen hoc intelligitur quando
non eſt vis in tempore, aut quantitate præciſa,
25 † ſecus eſt ſi agitur, prout in caſu noſtro,de probatione certæ & determinatæ menſuræ,tunc enim tales teſtes nihil probant,neque attenditur quod hujuſmodi dictio poſſit referri ad modicam quantitatem,ex judicis arbitrio declarandam,& ita concordantur opiniones Doctorum in hujuſmodi materia,
prout etiam ſic intelligitur deciſio *Rot.* ſupra allegata *coram R.P. D. Ludouiſio Parmen. ſtatus 3. Decembris* 1607. vbi agebatur de probatione præciſi
26 temporis. † Adeo vt cum iſta diſtinctione non aduerſabitur deciſio *eiuſdem Rot.*ſuperius etiam adducta *per Caſar.de Graſſ.deciſ.10.numer.6. de teſtib.* vbi
loquitur de quantitate non præciſa, quemadmodum etiam vult *gloſſ in cap.1 §.fin. in verb.circa,de off.ord in 6.& in cap.vltim.in verb.circiter, de deſponſat.impub.Menoch.de arbitr. caſ. 46. numer. 4. Ruin. conſil.130.numer.5. & 6.lib.4. Alex.conſil.181 ad fin. num.7.lib.7. & conſi. 184. viſo proceſſu inter ſpectabilem,nu.11.eo.lib.Rebuff.de diſpenſ.ration.ætat.in verb. ſeu circa,nu.3.*

EPITOME.

Vniones de beneficiis reſeruatis quandn poſſint fieri per Ordinarium.& Inferiorem à Papa. ¶ Et præſumantur factæ in fraudem Sedis Apoſtolicæ. Et ex quibus talis fraus colligatur. ¶ Poſſeſſio decennalis beneficij an deſeruiat pro titulo. ¶ Defectus conſenſus capituli in vnionibus per quem poſſit opponi. ¶ Vicarius & Archidiaconus an validè vniant beneficia. ¶ Et an talis prouiſus ab eis agat ſpolio. ¶ Præbendæ an debeant eſſe diſtinctæ, vt valeant vniones factæ per Epiſcopum, & quæ requirantur pro illarum validitate. ¶ Minor fraus an conſideretur tam in beneficio affecto vnito ratione perſonæ, quam in reſeruato. ¶ Prohibitio generalis an tollat vniones vigore Concilij. Et propter augmentum Eccleſiæ, & cultus diuini. ¶ Beneficia reſeruata quando poſſint vniri Seminario ante illius erectionem, & receptionem ſcholarium.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia reſeruata non poſſunt vniri ab Ordinario, neque ab alio inferiore à Papa.*
2 *Vnio facta per Papam de beneficio reſeruato abſque mentione reſeruationis eſt nulla.*
3 *Impetratio de beneficio vnito reſeruato quando valeat.*
4 *Titulus & poſſeſſio ceſſat ſtante reſeruatione.*
5 *Vniones beneficiorum reſeruatorum vigore Concilij Tridentini quando poſſint fieri.*
6 *Prohibitio generalis non tollit vniones factas iuxta Concilium Tridentinum, & propter augmentum cultus diuini, n.7.& 8. & ita ſeruatur in Eccleſia Mediolanenſi, nu.9.*
10 *Papa non cenſetur derogare decretis Concilij reſpectu vnionum, niſi fiat ſpecialis mentio.*
11 *Epiſcopus cogitur vnire beneficia cauſa ſubſiſtente.*
12 *Facultas conferendi beneficia reſeruata extenditur ad ea, quæ ſunt reſeruata ex duplici capite.*
13 *Poteſtas diſpenſandi debent latè interpretari.*
14 *Vnio facta per Epiſcopum, ſeu Legatum de beneficiis reſeruatis caret effectu donec Papa contulerit, & dimiſſio beneficij ſumet robur, niſi Papa vtatur reſeruatione, quo caſu ſuſpendit. & nu.16.*
15 *Vnio concernit proprietatem beneficij, collatio autem quæ fit per reſeruationem concernit fructus illius.*
17 *Vniones de beneficiis reſeruatis non valent tanquã facta in fraudem Sedis Apoſtolicæ, & quomodo talis fraus dicatur ceſſare, vt illa poſſint valere, n.20.22. & 24.*
18 *Effectum perimit cauſa perempta ſuum.*
19 *Fraus cenſetur excepta in omni diſpoſitione.*
21 *Ignorans & dubitans excuſatur à fraude.*
23 *Poſſeſſio decennalis quando deſeruiat pro titulo, ita vt quis non teneatur illum exhibere in viſitatione.*
25 *Vtilitas eſt cauſa doli & fraudis.*
26 *In vnionibus factis per Ordinarium minor fraus conſideratur quando ſumus in beneficio affecto ratione perſonæ, quam in reſeruato, n.27.*
28 *Reſeruatio eſt conſumpta ſi ſemel habuit effectum per prouiſionem quamvis non eſſet apprehenſa poſſeſſio corporalis.*
29 *Permutatio beneficij affecti, & reſeruati quando valeat facta mentione vnionis etiam ſine derogatione regulæ de iure quæſito.*
30 *Vnio confirmata habet maiorem auctoritatem.*
31 *Defectus conſenſus Capituli in vnione non poteſt opponi niſi per eum, non per alium.*
32 *Conſenſus Capituli poteſt interuenire poſt vnionem.*
33 *Præbendæ debent eſſe diſtinctæ, vt valeat vnio facta per Epiſcopum, & quæ alia requirantur, num.34.*
35 *Vnio facta per Vicarium, vel Archidiaconum an ſuſtineatur, n.36.& 38.*
37 *Prouiſus per vnionẽ factã à Vicario poteſt agere ſpolio.*
39 *Vniones quæ fiunt futuro Seminario de beneficiis reſeruatis quando valeant ante erectionem illius, & receptionem ſcholarium, n.40.& 41.*
42 *Diſpoſitio ad fauorem Collegij, ſeu Eccleſiæ conſtruendæ valet.*

CAPVT CCLXXVIII.

PRæſupponendæ ſunt concluſiones infraſcriptæ
vt cognoſcatur validitas vnionis de qua agebamus.
Prima igitur ſit concluſio, quod reſeruata be-
1 neficia non poſſunt vniri ab Ordinario, † nec ab
alio inferiore à Papa, nec ante, nec poſt vacationem,
cum inferiores habeant manus ligatas, nec facere
poſſint, quod reſeruatio non habeat locum *cap.
cum inferior, de maior. & obed. cap. vt noſtrum, 56. de
appell. Caſar. de Graſſ. deciſ. 1. num. 15. de reb. eccleſ. non
alien. Gonz. ad reg. 8. cancell. gloſ. 3. §. 7. num. 136. & gl.
32. num. 7.* & eſt text. *in extrauag. ad romani, §. romani,
de præbend. inter comm.* cum aliis per *Men. conſ.
294. n. 5. lib. 3.*
Immo etiam vnio facta per Papam de beneficio reſer-
2 uato abſque mentione reſeruationis eſt nulla, † ſi-
cut dicitur de impetratione, & diſpenſatione, pro-
pter ejus odium *Felin. in cap. poſtulaſti 27. n. 3. colum.
3 8. in princ. verſ. poteſt etiam inferri ad dubium, de
3 reſcript. Cald. conſ. 13. de reb. eccleſ. non alien.* † Ideo
impetrans illud tanquam reſeruatum non facta
mentione vnionis bene impetrat *Felin. cap. in noſtra
32. col. 17. poſt princ. verſi. item ſcias quod vnio, num. 24.
4 de reſcript.* † Ita vt ſtante reſeruatione non ſolum
ceſſet titulus, ſed etiam poſſeſſio propter decretum
irritans *Rot. deciſ. 3. nu. 2. reſtit. ſpoliat. in antiq. Caſſa-
dor. deciſ. 1. eod. tit. Rot. coram R.P.D. Sacrato Auerſa-
na beneficij 3. Iulij* 1608.
Secunda concluſio. In vnionibus factis vigore *Conci-
5 lij Tridentini* aliud eſt dicendum † illæ enim ſunt
validæ de beneficiis reſeruatis, & affectis, ſiue ge-
neraliter, ſiue ſpecialiter, cum fiant ab Epiſcopis
tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatis vel pro ere-
ctione Seminarij, *vt in eodem Concilio ſeſſ. 23. cap. 18.
de reformat.* Vel ratione tenuitatis præbendarum
vt in ſeſſ. 24. cap. 15. Vel ob alias cauſas, de quibus
6 *ſeſſ. 21. cap. 5.* † Ita vt nunquam generalis prohibitio
tollat vniones factas vigore d. Cõcilij *Pariſ. de
reſignat. beneficiorum, lib. 2. qu. 9. num.* 18. Prout neque
comprehenderet eas, quæ fiunt in augmentum cul-
7 tus diuini *Rot. diuerſ. dec. 1144. lib. 3. p. 3.* † Cum Sum-
mus Pontifex reſeruando ſimpliciter beneficia nun-
quam videatur velle impedire diſpoſitiones, quæ
fiunt ob vtilitatem, & neceſſitatem eccleſiæ *Bellam.
in clem. 2. numer. 35. cum ſequ. de reb. eccleſ. non alien.*
8 † Ideo cum iſta qualitas affectionis, & reſeruationis
ſit ſublata per Concilium valebunt vniones in præ-
dictis caſibus *Caſar. de Graſſ. deciſ. 152. in fin. Fuſc. de
9 viſit. lib. 1. cap. 16. numer. 9.* Quod † etiam ſeruatur in
Eccleſia Mediolanenſi, vt in ejus *Actis lib. 2. fol. 519.
in fin.* Adeo vt non ſit derogatum decretis Concilij
10 niſi fiat per Papam mentio ſpecialis † vt in ſpecie
vnionis latè *Menoch. conſi. 294. nu. 11.*
Quæ adeo vera ſunt, vt etiam Epiſcopus cogatur ſi-
miles vniones facere, ſi cauſa ſubſiſtente nollet
11 talia beneficia vnire. † *Mandoſ. ad reg. 52. cancellariæ.*

laria qu.6.nu.4.Fuſc.de viſitatio.lib.2.q.26.n.20.in fi.
Ita vt facultas conferendi beneficia reſeruata ex-
12 tendatur ad ea, † quæ ſunt reſeruata duplici reſer-
uatione vel capite *Rot.de qua per Ægid. deciſi.* 415.
quem ſequitur *Simon.de reſeru.qu.*83. *Genz.ad reg.*8.
*cancell.gloſ.*12.*in fi.nu.*101.& voluit prius *Felin.in c.*
in noſtra 32.*col.*14.*poſt prin.verſi.& nota quod ſi papa.*
13 *coroll.6.n.15.de reſcrip.* † Exemplo facultatis diſpen-
ſandi, quam large interpretatur *Idem Felin. in cap.*
poſtulaſti eod.tit. Ioan. Andr.in c.fin.de ſimon.

Tertia concluſio. Quamvis Epiſcopus, ſeu Legatus de
latere non poſſit vnire beneficia reſeruata. Vnio
14 † tamen caret effectu donec Papa contulerit, ſed
ex quo contulit illo dimittente beneficium vnio
habet robur, Vnde vnio ſimpliciter tenet niſi Papa
vtatur reſeruatione conferendo beneficium, quia ſi
vtitur tenet collatio,& vnio ſuſpenditur. Ita ex *Rot.*
declarat *Card.in clem.*2.*in prin.col.vlt. ad med.quæſt.*
9.*num.*13. *& ibi Bellam.num.*35. *cum ſeq de reb. eccl.*
non alien. Reſeruatio enim non impedit vnionem
15 faciendam per ordinarium, † quaſi vnio concernat
proprietatem beneficij *Pet. de Peruſ.de vnion.eccleſ.*
*cap.*2.*nu.*11.*Menoc.conſi.*194.*n.*4.*lib.*3.Collatio au-
tem,quæ fit per reſeruationem concernit fructus il-
lius,Et ſic vnio tenet,& illius neceſſitas, & effectus
differtur ad tempus, non in perpetuum ex facto
Principis,Quare valebit vnio de beneficio reſerua-
to, cum effectus illius ſuſpendatur donec prouiſos
à Papa de beneficio reſeruato cedat, vel decedat
16 in menſe ordinario, † & quamvis vnio ſit facta ob
cauſam neceſſariam,Tamen non eſt abſurdum vt ta-
lis neceſſitas differatur ad tempus, non in perpe-
tuum *Rot.deciſ.*4. *alias* 19.*de reb. eccl. non alienand.*
*Felin.in c.in noſtra nu.*13 *coroll.*27.*de reſcript. Mand.*
*reg.*12.*qu.*5.*nu.*3.cum aliis *per Gonzal. ad reg.*8.*can-*
*cellar.gloſ.*5.§.7.*nu.*136.

Quarta concluſio. Non valent vniones de beneficiis
reſeruatis, quaſi fiant in fraudem prouiſionis Apo-
17 ſtolicæ,† *vt in deciſione coram R.P.D. Sacrato Auer-*
ſa beneficiorum 3.*Iuly* 1608.*Io.Franc.Leon.in theſ.for.*
*eccleſi p.*2.*c.*31.*nu.*22.*&* 13. Vnde ſi talis fraus ceſſa-
18 ret, non obſtaret hujuſmodi prohibitio, † juxta il-
lud,Effectum perimit cauſa perempta ſuum *Gloſ.in*
cap. ita quorundam 6.*in verb. ferrum de iudic. Tiraq.*
*ceſſant.cauſ.in pr.n.*11.Provt generale eſt vt in omni
19 diſpoſitione cenſeatur excepta fraus † *cap.imperia-*
lem,§ 1.*de prob.alien.per Federic. Surd.conſi.*457.*nu.*
54.*lib* 4.*Afflict.deciſ.*111.*n.*3.

Conſtaret autem fraudem ceſſare, quando ordinarius
20 ignoraſſet beneficium reſeruatum,ſeu affectum, ob
quam ignorantiam excuſaretur à dolo & fraude *leg.*
quicunque 4.§.*quod ſi ſeruus,Cod.de ſeru.fugit.Gloſ.in*
*l.*1.*in verb.latrones,in fin de receptat.leg.ex maleficiis,*
§.*longe minus,de act. & obl.Aym.conſi.*8.*num.*10. vbi
21 etiam, † quod nec dubitanti imputatur fraus cum
dicatur eſſe in bona fide *Iaſ.in l. ſi per errorem, col.*
2.*in prin.de iuriſd.omn.iudic.poſt Bald.in leg.leges ſa-*
*cratiſſima,C.de leg.Corn.*130.*col.*2.*lib.*4.

Quæ ignorantia magis excuſaret, ſi beneficium quod
22 prætenderetur affectum, † ſeu reſeruatum fuiſſet
poſſeſſum per ſpatium multorum annorum, Ita vt
ex hoc non teneretur quis titulum exhibere, Tunc
enim ceſſat præſumptio quod Epiſcopus cenſea-
tur habere notos titulos beneficiorum ratione vi-
ſitationis, quaſi in hoc decennalis poſſeſſio de-
23 ſeruiat pro titulo † quando ſumus in perſona ca-
paci, & cujus non reſiſtit, Quidquid aliud ſit in
non capace, & cum titulo diſpenſationis *Abb. &*
Fel. in c.licet heli.de ſimon. & in c.illud de præſumpt.
*late Flor.Diaz.var.qu.lib.*3.*qu.*23.*n.*24.*cum ſeq.*

Magis hæc procederent,ſi vnio fuiſſet facta non ſolum
de beneficio affecto,& reſeruato,ſed etiam de plu-
24 ribus aliis non affectis,& reſeruatis, ſed † ad colla-
tionem Epiſcopi libere ſpectantibus, quaſi tunc
non poſſit colligi aliqua fraus provt colligeretur, ſi
ſolum vniſſet beneficia reſeruata, & affecta, Tunc
enim omnia cenſerentur facta in fraudem, Vnde
valebit vnio ſi tam vnum, quam aliud fuiſſet vni-
tum vt alias reſoluit *Congregatio Concilij* provt in
decretis, quæ circumferuntur ad *Idem Concil.c.*18.
*ſeſſ.*23.

Et facit quia ex tali vnione Epiſcopus priuat ſe omni
commodo conferendi plura beneficia quæ perti-
25 nent ad ejus diſpoſitionem, † quod cum redundet
ad ejus præjudicium,non poteſt colligi aliqua fraus,
quam nullus præſumitur committere ſine commo-
do, & vtilitate, & multo minus cum ejus damno,
quaſi vtilitas ſit cauſa doli, & fraudis *Cardin. conſi.*
125.*ad fin.Bald.conſi.*382.*in quæſtione, num.* 10. *in fin.*
*lib.*5.*Alex.conſi.*127.*viſa inquiſitione,numer.*12.*lib* 4.
*Imol.conſi.*129.*in fin.late Aym.conſi.*75.*nu.*17.*& conſi.*
319 *nu.*13 *Marſil.conſi.*77.*col.*2.

Quinta concluſio. Quando ſumus in beneficio af-
fecto ratione perſonæ minor fraus poteſt conſide-
rari in vnionibus factis per ordinarios, Quaſi tunc
26 minus judicetur de hujuſmodi affectione, quam
judicaretur de beneficio, quod tempore vnionis
vacauerat in menſe reſeruato. Cum in iſto fiat cer-
tum præjudicium Sedi Apoſtolicæ, ex quo vnitur
beneficium indubitanter reſeruatum, quod non
eſt in illo,quamvis enim ſit affectum tempore vnio-
27 nis. Tamen † poteſt deſinere eſſe tale, cum il-
lud obtinens poſſit reſignare certæ perſonæ, per
quam reſignationem conſummatur affectio, &
ſuſpenditur vnio pro illa vice, & ſic poteſt eueni-
re caſus, quod collatio ſimilis beneficij ſpectet ad
ordinarium, & vacet in vno ex quatuor menſibus
non reſeruatis, vnde ex tali vnione priuaretur
Epiſcopus collatione d. beneficij vacantis per obi-
tum reſignatarij, cum ſit conſumpta reſeruatio,
28 quæ ſemel fuit aſſecuta ſuum effectum per proui-
ſionem,quamvis etiam non fuiſſet apprehenſa poſ-
ſeſſio corporalis, cum in illis juribus non requira-
tur.ita vt amplius reſeruatio non reconualeſcat ſine
noua voluntate Papæ *Rot. deciſi.* 283. *alias* 14. *de*
*preb.in antiq.& deciſ.*553.*alias* 31.*in fin.eod.tit.Caſſa-*
*dor.deciſ.*4.*n.*4.*de cauſ.poſſ.& propriet.Gonzal.ad reg.*
8.*cancell.gloſ.*5.§.7.*n.*142.

Et paſſim tales prouiſi reſignant,& permittunt ſimili-
ter beneficia affecta & reſeruata facta mentione
29 vnionis,† quod Summus Pontifex admittit, cum ſit
valida collatio, quamvis non ſit derogatum regulæ
de jure quæſito non tollendo, Quia poteſt contin-
gere,quod reſignatarius præmoriatur reſignanti, &
ſic ſuſpendendo effectum vnionis non dicitur face-
re præjudicium conſiderabile, quidquid aliud ſit
non facta mentione illius *Pariſ. de reſignat. benef.*
*lib.*2.*qu.*9 *n.*8 *vſque ad n.*16.

Ex iſtis colligitur validam eſſe vnionem, de qua age-
bamus tanquam factam auctoritate Concilij, &
ex cauſis neceſſitatis Eccleſiæ *vt in ſecunda conclu-*
ſione, Non obſtante quod vnum ex beneficiis vni-
tis eſſet reſeruatum, cum ceſſet omnis ſuſpicio
fraudis ob decem alia vnita ſpectantia ad liberam

collationem Epiſcopi, Maxime, quia etamus in
beneficio affecto, de quo minus judicatur quam
de reſeruato vltra ignorantiam affectionis propter
antiquam poſſeſſionem prouiſi, *vt in 4. & 5. concluſione.* Quidquid aliud ſit in vnionibus factis ſine
auctoritate Concilij, quorum effectus ſuſpenditur,
vt *in 1. & 3. concluſione* dictum fuit. Cum etiam
acceſſerit confirmatio ſacræ Congregationis Concilij, cui per Epiſcopum talis vnio fuit notificata
30 pro hujuſmodi confirmatione habenda, † Ita vt
ex hoc ſit judicanda majoris auctoritatis, neque
de ejus inualiditate poſſit opponi *Natt. conſi. 669. num. 16. Pariſ. conſi. 5. num. 40. lib. 3.* Præſertim quia
omnes cauſæ fuerunt verificatæ *Boer. decif. 345. nu. 1.*
Et adfuit conſenſus omnium, de quibus in Conci-
31 lio, quamvis neque de nullitate vnionis poſſet opponi ob defectum conſenſus Capituli, cum hæc exceptio illi ſoli concedatur *Rot. decif. 133. nu. 10. p. 2.*
32 *poſt Oldrad. conſi. 162. in fi.* † licet etiam talis conſenſus poſſet poſt vnionem interuenire *Boer. decif. 345. num. 3. Rot. diuerſ. decif. 133. nu. 9. in fi. p. 2. Gabr. conſi. 200. col. 2. lib. 1.*

Accedat quod vnio eſt facta per Epiſcopum, qui ſingulis præbendis ſeparatim beneficia vniuit ex cau-
33 ſa, & non omnibus ſimul præbendis vnum, aut plura beneficia, ſed ſeparatim, & diſtincte cuique præbendę aliquid, hoc enim caſu, quamvis vnio fiat
ſingulis præbendis canonicorum, Tamen non dicitur vnio fieri ipſi Capitulo, requiritur enim vt in
eccleſia præbendæ ſiot diſtinctæ, nam ſi non eſſent
tales, vnio non valeret & neceſſe eſt, vt cuncta beneficia non vniantur omnibus præbendis, quia
tunc ſinguli Canonici eſſent prælati omnium beneficiorum vnitorum, quod eſſe non poteſt, Provt
neque vnum beneficium debet omnibus vniri, quia
vnius eccleſiæ vnus tantum prælatus eſſe debet,
34 † ſed debent vniri ſingulæ ſingulis, Ita enim recte
vnio procedet, quia tunc ſcitur cui beneficio facta
ſit vnio, & quodlibet beneficium habet ſuum prælatum diſtinctum, & vtilitas eſt ſingulorum, non capituli *Gabr.* qui omnia prædicta declarat *conſi. 178. nu. 3. vſque ad num. 5. lib. 2.* vbi ita intelligit *cap. 15. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reformat.* vt ſcilicet ſingulis præbendis ſingula beneficia vniantur, non omnibus ſimul
indiſtinctè vnum, aut plura *Vitalin. in clem. ſi vna, 2. §. quod ſi col. 2. ante med. verſi. quod intelligo, de præbenda, numer. 15. de rebus eccleſ. non alienand. Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloſ. 5. §. 7. numer. 73. in 2. editione.*
35 † Quæ vnio erat facienda per Epiſcopum non autem per Vicarium, cum vnire ſit alienare, & habetur pro re graui, & reſeruata, Ideo non venit hæc
facultas in generali mandato Vicarij, ſed requireretur ſpeciale, provt in terminis concludit *Reb. in prax. beneſic. de form. vicar. archiepiſc. & alior. collat. num. 105. part. 1. in tit. de vnion benef. n. 37. Pariſ. conſi. 40. in princ. lib. 4.* cum aliis per *Sbroz. de offic. vicar. qu. 115. lib. 2. Gemin. conſi. 38. pro clariori decif. col. vlt.*
36 *ad med num. 10.* Quamvis † contrarium quod Vicarius habeat facultatem faciendi vniones concludat
Rot per Mohed decif. 337. incip. Vicarius calaguritanus, ad med. quem ſequitur *Gabr. conſil. vlt. numer.*
37 *3. lib. 1.* † Ideo talis prouiſus per vnionem factam à
Vicario aget ſpolio, cum hujuſmodi titulus ab eo
habitus ſit coloratus ad interdictum recuperandæ
poſſeſſionis, *& Innoc.* de quo per *Gemin. d. conſi. 38. numer. 10.* loquitur in Archidiacono qui non poteſt
38 vnionem facere, † cum aliud ſit in Vicario generali, *Mohed. dict. decif. 336. poſt med.*

Quibus adde idem eſſe in vnionibus, quæ fiunt futuro
Seminario, Illud enim debet eſſe prius erectum, &
39 ſcholares actualiter adeſſe, † vt tales vniones ſubſiſtant, nam ſi fierent ante non tenerent, vt per *Congregationem Concilij in cauſa Giennen. præſtimonij,* &
voluit *Rot. in eadem cauſa coram Card. Blanchetto 17. Aprilis 1594. & coram R. P. D. Litta Cordub. præſtimonij 7. Februarij 1601.* de quibus per *Gonz. de alltern. gloſſ 5. §. 7. n. 68. in 2. edit.* vbi etiam multa adducit rationes ad prædictorum comprobationem
cum aliis per *Mandoſ. ad reg. 3. canc. quæſt. 7.*

Quæ tamen intelliguntur quando colligeretur aliqua
ſuſpicio fraudis, vel ſumus in vnione facienda Se-
40 minario futuro, provt † contingit *in dict. cauſa Giennen.* vbi poſt factam vnionem, ſi beneficia vnita vacabant in menſe ordinarij per eum illa conferebantur ſuis familiaribus & nepotibus, ſub prætextu, quod vnio eſſet nulla, ſi vero vacabant in
menſe reſeruato prætendebatur illius validitas, Ita
vt non poſſet fieri prouiſio per ſedem Apoſtolicam
quod non erat faciendum per Epiſcopum in præjudicium Apoſtolicæ reſeruationis, vt per *Sacram Congregationem Concilij in cauſa Auerſana beneficiorum de menſe Maij 1606.* de qua per *Rot. in eadem cauſa coram R. P. D. Sacrato 3. Iulij 1606.* non obſtante *Conc. dict. cap. 18.* quod intelligitur in vnione
facienda de tempore habili antequam conſtet de
effectuali reſeruatione, & affectione, ſecus ſi jam
41 conſtaret, vt ceſſet occaſio fraudis, † Nam alius illa
deficiente valerent vniones futuro Seminario,
quamvis nec domus eſſet empta, nec fabrica conſtructa, nec ſcholares actualiter admiſſi, dummodo
ſemper continuetur in perficienda fabrica, & in erigendo cum effectu Seminarium, aut Collegium, &
dummodo redditus non conuertantur in alios vſus,
quàm ſeminarij, cum aliis requiſitis per *Conc. cap. 18. ſeſſ. 23. vt per Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloſ. 5. §. 7.*
42 *numer. 75. & 76. & numer. 111. in 2. edit. fol. 171.* † vbi
etiam multa quando valeant diſpoſitiones ad fauorem Hoſpitalis, Collegij, & loci conſtituendi, Maxime quia iſtæ vniones fiunt ab Epiſcopis auctoritate
Apoſtolica Concilij Tridentini *Caſ. de Graſſ. decif. 1. n. 21. de reb. eccleſ. non alien.*

EPITOME.

Socius quando poſſit obligare conſocium inſolidum, & cum obligatione camerali, & ſimilibus clauſulis. ¶ Et an talis obligatio intelligatur tantum pro rata ejus portionis, quam habet in ſocietate. ¶ Et an ſit probandum merces, quarum occaſione fuit contractum eſſe verſas in vtilitatem dictæ ſocietatis. ¶ Pupillus quando poſſit obligari per tutorem etiam perſonaliter, & in forma cameræ. ¶ Confeſſio facta ad alium finem non animo obligandi an præjudicetur. ¶ Productio tituli inualidi quando excludat producentem, vt poſſit allegare alium titulum validum. ¶ Approbatio an inducatur ex productione jurium, & capitulorum in eis contentorum. ¶ Impugnans jura contra ſe producta an poſſit ſe ex illis juuare. ¶ Et an Index valeat ſe fundare ſuper probatione impugnata ad fauorem impugnantis. ¶ Appellatione pendente ſuper excuſatione tertiæ tutelæ, ſi appellans eligatur ad quartam tutelam an poſſit ſe excuſare ex tertia, quam impugnauit. ¶ Obligatio minoris exercentis mercaturam an valeat ſine ſolemnitatibus. ¶ Et præ-

ſumatur

ſumatur in dubio contractum in cauſa mercaturæ, & quod ſit in eam verſum. ¶ Appellatio an prohibeatur tam quando Index committit executionem, quam ſi pronunciat eſſe exequendum. ¶ Inter Mercatores an attendatur diſcuſſio. ¶ Socius an obligetur ſolum pro quantitate poſita in ſocietate. ¶ In negotio ad vnum ſpectante quando correus videatur interceſſiſſe tanquam fidejuſſor.

S V M M A R I V M.

1 *Socius poteſt obligare conſociam etiam inſolidum, & obligatione camerali, & cum ſimilibus clauſulis, nu. 2. & 4. Amplia vt n. 14. & 44.*

3 *Procurator poterit apponere pœnam, pacta, & alia apponi ſolita in obligando dominum, num. 5.*

6 *Pupillus poteſt obligari per tutorem etiam perſonaliter, & cum obligatione camerali, prout Ciuitas per adminiſtratorem, nu. 7.*

8 *Socius non obligatur niſi pro rata eius portionis, quam habet in ſocietate. Intellige vt n. 9. & 12.*

10 *In negotio ad vnum principaliter ſpectante correus videtur intereſſe tanquam fidejuſſor. Declara vt nu. 11.*

13 *Inter mercatores non attenditur diſcuſſio. & nu. 45.*

15 *Socius ad hoc vt teneatur probandum eſt merces, quarum occaſione fuit contractum, eſſe verſas in vtilitatem ſocietatis. Intellige vt nu. 17. 18. 19. & 20.*

16 *Nomen in libris ſocietatum non deſcriptum facit præſumptionē debitū non fuiſſe contractū occaſione illius.*

21 *Producens inſtrumentum etiam in parte & partibus approbat omnia in eo contenta. Limita vt n. 22. & 23.*

24 *Confeſſio facta ad alium finem non animo obligandi præiudicat. Idem in productione, n. 32.*

25 *Productio non nocet in eo, quod quis expreſſè impugnauit, & nu. 26. Amplia vt n. 28.*

27 *Producens ſententiam poſt appellationem non dicitur eam approbare.*

29 *Productio tituli inualidi quando excludat producentem, vt non poſſit allegare alium titulum validum, n. 30. 31. & 33.*

34 *Approbatio non inducitur ex productione per compulſum.*

35 *Impugnans iura contra ſe producta non poteſt ſe ex illis iuuare. Intellige vt n. 36. 37. & 41.*

38 *Litis euentus eſt dubius.*

39 *Appellatione pendente ſuper excuſatione tertia tutelæ ſi appellans eligatur ad quartam tutelam poteſt ſe excuſare ex tertia quam impugnauit.*

40 *Quæſtio prius mota ſuper tutela quando ſit præiudicialis ad ſecundam.*

42 *Iudex poteſt ſe fundare ſuper probatione impugnata in fauorem impugnantis, & nu. 43.*

46 *Obligatio minoris exercentis mercaturam valet ſine ſolemnitatibus, & præſumitur in dubio contractum in cauſam mercaturæ, & quod ſit in eam verſum, n. 47.*

48 *Appellatio prohibetur in executiuis, & à decreto de exequendo, & nihil refert quod Iudex committat executionem, vel pronunciet eſſe exequendum, nu. 49.*

50 *Socius an teneatur ſolum pro quantitate poſita in ſocietate.*

CAPVT CCLXXIX.

PRæſuppoſita ſocietate, de qua agebamus, Dixi firmandas eſſe infraſcriptas concluſiones, ex quibus ſine aliqua difficultate poterunt dubia excitata decidi.

Prima concluſio. Vnus ex ſociis poteſt alterum obligare etiam inſolidum, ne in plures diſtinguatur,
1 † qui cum vno contraxit, & quia omnes inuicem videntur præpoſiti ſocietati totius *Bald. conſi. 263. initium contractus, ad fin. n. 3. verſi. illud etiam aduertendum, lib. 5. & in l. cum te in gallia 9. ad fin. verſi. aut propria voluntate, & ibi etiam Salic. in fin. Cod. ſi certe petat. Pariſ. conſ. 93. n. 4. vſque ad n. 7. lib. 1.*

Quæ etiam procedunt in obligatione camerali, quæ
2 poteſt apponi per vnum ex conſociis; † ad effectum, vt alius in forma cameræ obligetur, ſocius enim dicitur habere mandatum, & tacitum conſenſum ad obligandum alium in his quæ ſpectant ad ſocietatem *Bart. in l. nemo ex ſociis, ff. pro ſoc. Alexan.*
3 *conſi. 186. num. 2. lib. 2.* † Vnde tanquam procurator poterit apponere pœnam, pacta, & alia apponi ſolita *Bald. & Ang. in l. bene à Zenone Cod. de quadrien. praſcr. Iaſ. in l. 1. §. ſi procurator. col. vlt. ad med. verſi. immo dicunt, num. 19 ff. ſi quis ius dicent. non obtemper.*
4 † & in ſpecie ſocietatis *Surd. 213. n. 4.*

Quare etiam procurator pro obſeruantia contractus obligat Dominum, & omnia ejus bona, & poteſt apponere pœnam, & alias clauſulas ad executionem mandati pertinentes, & omnia alia pacta, vt
5 vulgò dicitur emptionalia, † licet hoc non habuerit in mandatis, cum cæteris clauſulis, & pœnis ſecundum morem regionis, Quod etiam eſt in curatore pupilli non habentis tutorem ad litem exercendam, qui poterit in judicio obligare ipſum pupillum, ſi talis obligatio venit ex ſequela litis, vel ſit antecedens ad ipſam litem, & in omnibus, quæ ſunt
6 de ſubſtantia, & eſſe illius, † provt quoque officiales abundantiæ, Priores ciuitatum, & ſimiles qui poſſunt obligare ciuitatem, & alia facere, quæ ad negotium eis commiſſum pertinent, cum permiſſo conſequenti omnia videantur demandata quæ ad conſequens antecedunt, & è contra. Ita in omnibus prædictis caſibus, & in ſimilibus latè concludit *Felin.*
7 *conſi. 25. n. 6. vſque ad num. 18.* † Et de pupillo quod poſſit obligari per tutorem, & cum obligatione camerali, & perſonaliter dicam infrà *in capite particulari.* Pupillus enim obligatur ex contractu tutoris, cujus nomine fuit celebratus, non ſecus ac ſi ipſemet contraxiſſet *leg. apud Iulianum, §. penult. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. eat. Pariſ. conſi. 99. num. 38. lib. 1. Surd. decis. 279. n. 5.*

Secunda concluſio. Socius non obligatur niſi pro rata
8 ejus portionis, † quam habet in ſocietate *Rot. diuerſ. decis. 142. num. 5. p. 1.* Hoc tamen intelligitur reſpectu ipſorum ſociorum, vnus enim tenetur alteri pro ſua tantum parte, Aliud eſt reſpectu contrahentium cum ſociis, quo caſu in ſolidum obligatio
9 procedit, provt ita diſtinguendum, † & concordandas eſſe opiniones dicit *Caſtrenſ. conſi. 243. videndum, col. 1. in fin. verſi. cæterum cum ſeparatim, & col. 2. in princ. verſi. quod autem dixi quemlibet, lib. 1. Ang. conſi. 286. quoniam in facto, col. 2. poſt med. verſi. & ſi inter dictos gerentes. Rot. coram R. P. D. Robuſterio Romana pecuniaria ſeu maſſa 8. Februarij 1585. de qua per Cardin. Manti. de tacit. & ambig. con. lib. 6. tit. 22. nu. in fin. Rot. Ianuenſ. decis. 176. num. 8. & decis. 97. numer. 7. & 8.* & bene declarat *Menoch. conſi. 410. num. 42 & nu. 54 in fin. verſ. dixi inquam hoc procedere, lib. 5.*

Hinc dicimus, quod vbi negotium ad vnum princi-
10 paliter ſpectat, † tunc alij quamvis correi videntur interceſſiſſe pro illo tanquam fidejuſſores *Aym.*

conſi.91 numer.2. Tamen hoc intelligitur inter ipſos
reos, vt ſcilicet illi, ad quos non ſpectat negotium
non poſſint agere tamquam fidejuſſores contra il-
los, quorum negotium geſtum eſt, vt conſequantur
11 ab eis indemnitatem, † Nam aliud eſt quo ad cre-
ditores, quorum reſpectu omnes habeotur tanquã
principales, non vt fidejuſſores, quaſi quilibet ipſo-
rum intendat ſe principaliter obligare, niſi expreſſe
actum ſit, vt etiam reſpectu creditorum ſint fidejuſ-
ſores *Natt.conſi.51.nu.6.Surd.conſi.20.in fi.n.27.*
Præterea conclusio illa, quod ſocij obligentur ſinguli
pro contingenti portione ad ſolutionem æris alie-
12 ni, † procedit vt teneantur pro ſuâ parte, vt rei prin-
cipales, non autem tamquam fidejuſſores, cum ſocij
ad inuicem dicantur fidejubere ad effectum, vt vnus
pro alio inſolidum obligetur, Ita vt neque hoc caſu
13 requiratur diſcuſſio, quæ † inter mercatores non
attenditur, prout declarat *Menoch.conſ.410.num.45.
vſque ad 49. & num.54. ad fin.verſi.præterea in tertio
argumento, lib.5. poſt Bald. in rubr.C.de inſt.act.in fin.
lib.14.verſi.item intelligo. Roncagal. in leg.eandem, in
prin.n.187.verſi.ſecunda eſt limitatio.de duob reis, &
14 in l.reos, in prin.n.36. & 37 eod.tit.* Adeo † vt etiam
iſta obligatio inſolidum procedat, quando ſocietas
exercetur per complementarium, ſeu inſtitorem
Menoch.d.conſi.410.n.50.lib.5.
Tertia concluſio. Probandum eſt merces, quarum oc-
caſione fuit contractum fuiſſe verſas in vtilitatem
15 ſocietatis, † ad hoc vt ſocius teneatur *leg. iure ſocie-
tatis, ff. pro ſoc.* cum aliis per *Menoch præſumpt.55.nu.
3.lib.3.* Ita vt ex eo, quod non eſt deſcriptum nomẽ
16 in libris ſocietatis, † colligatur debitum non fuiſſe
contractum nomine ſocietatis, neque pecuniam
fuiſſe conuerſam in cauſam illius *Card. Mant. de
tacit. & ambig conuen.lib.6.tit.25.nu.6 poſt Rot.coram
Card Seraph.Roman.pecuniaria 4.May 1580.*
Prædicta tamen habent locum inter eoſdem ſocios,
17 cum illa diſtinctione, † quod in ſocietate particu-
lari ſit probanda verſio, non in vniuerſali *Menoch.
conſi.375.n.4.7.& 31.lib.4. Roland.conſi 91.n.49 lib.
1. Dec. conſ. 66. de duobus quæritur, col.pen ante med.
verſ.non obſtant iura, nu.5.* vbi ita declarat *l.iure ſocie-
tatis, ff. pro ſocio. Rot.coram Card.Seraph.Rom pecunia-
ria 16. Nouembris 1578. & 4. Martij 1580.* Aliud
erit quando eſſemus in extraneo contrahente cum
18 ſociis, qui † non tenetur probare iſtam verſionem,
quasi nemo debeat eſſe ſollicitus, quod res conuer-
tatur in commodum illius, cum quo contraxit, niſi
in caſibus ſpecialibus, quorum nullus eſt caſus ſo-
cietatis, de quibus per *Card.in cap.præſentium, col.1.
oppoſ.2. de pignor. Rom.conſi,440. ad med. Rot.coram
Card. Seraph. Anconitana terrarum 13. Iulij 1578.
19 Surd.deciſ.156. per tot.* vbi † approbat iſtam diſtin-
ctionem verſionis in vtilitatem ſocietatis quando
ſumus inter ſocios, non reſpectu extranei contra-
hentis *l.1.§.nunc autem, ff. de exerc.act.* Contraria au-
tem procedunt, quando ſocius non obligaſſet ex-
preſſe bona ſocij, tunc enim illa non cenſerentur
20 tacite & ipſo iure obligata † Diuerſum eſt quando
ſocius illa expreſſe obligaſſet, & ita loquitur *Alex.
conſi.penult.num.14 lib.7* prout declarat *Surd.deciſ.
213.ad fin.verſi.doctrina autem. Mar. Mut. ſuper con-
ſuet. Panorm.c.46.n.37.*
Quarta concluſio. Per productionem inſtrumenti
ſocietatis cenſentur approbata omnia de quibus
in eodem inſtrumento, vnde ſi in eo appareat de-
bita ejuſdem ſocietatis eſſe perſoluenda ſolum ab
21 vno ex ſociis, † non ab aliis, non poſſet producens
tale inſtrumentum agere, niſi contra eum, qui ad
hujuſmodi debita ſecundum conuentiones, & pa-
cta ibi appoſita, quamvis etiam productio fieret in
parte, & partibus, nihilominus iſta proteſtatio non
operaretur *Doc.in l fin.col.vlt.C.edend Aym.conſ.81.
nu.7.* & latius *de antiq temp.p.1.§.viſo, de verbis enun-
ciatiuis, nu.72.& 73.*
Iſta tamen debent intelligi non habere locum, quando
productio fuiſſet facta ſolum ad finem, vt conſtaret
22 de ſocietate, † non autem ad effectum approbandi
alia capitula in ea contenta. Tunc enim non poſſet
inferri illorum approbatio, cum voluntas, quæ col-
ligitur ex actu non extendatur vltra quam ex eo-
dem actu de neceſſitate infertur *l.1.§ ſi quis hoc in-
terdicto, verſi. quouſque ingreſſus eſt, ff. de itin. act. priu.
23.Natt.conſi.77.numer.14.* cum aliis per *Surd.conſi.
23 52.numer.73.lib.1.* † Et in ſpecie ſimilis productionis
ita concludit *idem Surd.deciſ.267.num.4 ad fin.verſ.
alterum fundamentum.*
Et facit quod dicimus de confeſſione ad alium finem
facta non animo obligandi, & de ſimilibus diſpoſi-
24 tionibus etiam juratis, † quæ non præjudicant, ne-
que ex eis datur aliqua actio *Salic.in l.1.n.24.verſ.
tertio quia multi, C.de confeſſ. Tiraq, res int.alios acta,
limit.1.in fin.verſ.& id quidem, vſque. Surd deciſ.259.
nu.6. Marſil.in rubr.de prob.col.17.in prin.n.88.*
Hoc autem magis procederet, ſi per actorem fuiſſet
facta declaratio, quod vellet ſatisfieri de ejus cre-
dito, & pro ejuſdem crediti ſatisfactione ageretur
contra vnum ex ſociis, Tunc enim producendo
inſtrumentum ad finem probandi ſocietatem, non
poſſet dici, quod approbauerit exemptionem con-
ceſſam vni ex ſociis per alterum conſocium à debi-
tis ſocietatis, cum hoc impugnauerit agendo contra
25 eum. Neque † enim productio nocet in illo, quod
quis expreſſe reprobauit *Natt.conſi.101. num.11. poſt
Bart.in leg.procurator, ſa 2.§.1.oppoſ.1 ff. rem rat.hab.*
Et ita in ſpecie hujuſmodi productionis conclu-
26 dit † *Surd.deciſ.267. numer. 3. in fin. verſi. reuocant
tamen,* vbi multis ſimilibus comprobat. Nam ſemper
in talibus productionibus attenditur animus pro-
ducentis, Ita vt productio non noceat, quando fie-
ret, vel ad alium effectum, vel animo impugnandi,
vel poſt impugnationem, vt de producente ſenten-
27 tiam poſt appellationem, † quam ex hoc non cen-
ſetur approbare *Aym.conſi.175 col.vlt.in princ.verſi.
ſecundo reſpondeo, numer.7.* quem ſequitur *Rot.coram
R.P.D. Cauuccio. Bonon. terrarum 19. Maij 1579.*
quæ eſt inter *deciſ.Rot diuerſ.104.numer.11.p.2.Rom.
28 Iun.conſi 18.num.174.lib.1.* † Adeo vt non conſide-
retur, quod quis ſe juuerit ex hujuſmodi inſtrumen-
to producto, Nam hoc juuamen probationis non
includit approbationem, ſiue non excludit impu-
gnationem *Rot.diuerſ d deciſ.204. num. 11. ad med.
verſ.nec dicatur, p.2.*
Et ex hoc declaratur illud de productionẽ tituli in-
29 ualidi † ad excludendam præſumptionem alterius
tituli validi juxta tradita per *Ægid. conſi.10. colum.
10.in princ.verſi. item & aliter reſpondeo. Aym.conſi.
134. numer. 44.* Hoc enim procedit in productione
voluntariã facta coram Iudice à parte, quæ præſu-
30 mitur meliorem titulum producere † vt dicunt
Doctores ſupra allegati, & voluit *Rot. in cauſa Cre-
35 mon.penſionis 3. Decembris* 1582. de qua loi ex *deciſi.
diuerſ.751.num.19.p.1.* Non autem in editione coa-
cta, quæ fit parti ad effectum parendi judici, † ex
qua

qua propterea non debet ceſſare præſumptio alte-
rius tituli, tum quia iſta editio valde differt à pro-
32 ductione *Doct. in l. 1. §. editio. ff. de edend.* † Tunc
etiam quia productio facta ad vnum finem non præ-
iudicat quo ad alium, & diuerſum *Grat. conſ. 14.
nu. 17. lib. 1.* Cum productio non inferat neceſſario
approbationem, quando de neceſſitate ad illam non
trahitur iuxta *Surd.* ſupra allegatum *deci. 367. n. 4.
verſ. alterum fundamentum*, quem ſequitur *Rot. coram
R.P.D. Pamphilio Valentina prætenſa illegitimitatis
16. Martij 1612. ad fin.* Vbi etiam in ſpecie conclu-
33 ditur, quod † productio tituli inualidi facta ad aliũ
effectum, quam in eo fundandi non excludit pro-
ducentem, vt non poſſit allegare alium titulum *Rot.
coram R.P.D. Ludouiſio Pamphilonen. decimarum 14.
34 May 1610.* † Et de productione per compulſum,
quod non operetur approbationem *Caputaq. deciſ.
193. nu. 5. p. 1. Rot. in d. Valentina prætenſa illegitimi-
tatis in fin.*

Quinta concluſio. Impugnans inſtrumentum contra ſe
35 productum non poteſt ex illo ſe iuuare, † neque ex
aliquibus capitulis in eo contentis *l. poſt legatum.
ff. quib. vt indig. Aym. de antiquit. tempor. p. 1. §. viſo
de verbis enunciatiuis, nu. 55.* Ita tamen, vt non ſuf-
ficiat, quod quis ſimpliciter actum impugnet ad
hoc, vt ex illo ſic impugnato non poſſit comodũ
36 percipere, † Cum etiam requiratur, quod para ad-
uerſa acceptauerit impugnationem *Gloſſ. in c. cum
veniſſent 3. in verb. obtulit. verſ. dicas quod aduerſarius
de eo qui mitt. in poſſ. cauſ. rei ſeruan. Rom. conſ. 21. n. 6.
lib. 3. Felin. in c. capitulum 30. col. 15. in pri. verſ. con-
firmatur, in 6. limit. 1. n. 13. de reſcript. Cephal. conſ. 252. n.
42. lib. 2. Rot. coram Card. Lancell. Romana relaxatio-
37 nis à moleſtiis 11. Maij 1601.* † Immo impugnans
actũ poteſt ſe iuuare ex actu impugnato in caſu, in
quo adhuc pendet impugnatio, & ſuper eo non eſt
38 declaratio, † quia cum euentus litis ſit dubius *l. quod
debetur ff. de pecul.* ſi non poſſet ſe ex materia impu-
gnationis fundare, ſequeretur, quod ſuccumbens
poſtea in impugnatione grauaretur etiã pro ſecundo
*Compoſtel. Io. Andr. Abb. & alij per Felin. in d. c. ca-
pitulum, col. 10. ad med. limit. 1. n. 9 de reſcri.* ſequitur
39 *Rot. in d. cauſa relaxationis à moleſtiis,* prout † dicimus
quod pendente appellatione ſuper excuſatione ter-
tiæ tutelæ, ſi ille qui appellauit eligatur ad quartam
tutelam poteſt ſe excuſare ex tertia quã impugnat,
quia ſi ſuccumberet in illa, remaneret poſtea one-
ratus quarta tutela, vnde expectator finis illius ap-
pellationis *l. diximus 4. in pr. de excuſ. tut. Anchar.
conſ. 16. proceſſu facto. in fi. ver. non obſtat quod non poſ-
40 ſit.* † Vbi quod illa quæſtio primo mota eſt præiudi-
41 cialis ad iſtam. † Quare poteſt quis ſe fundare in
certa pendentia litis, licet eam impugnauerit, quan-
do pendet in iudicium ſuper impugnatione *Imol. in
c. ex parte decani. col. 3. de reſcript. & in d. c. capitulũ,
42 col. pen. poſt med. verſ. ſed aduerte nu. 10 eo. tit.* † Cum
Iudex quoque poſſet, ſi vellet, ſe fundare ſuper pro-
batione impugnata etiam in fauorem impugnantis
*Bart. in c. cum dilectus, de conſuetud. Bald. in l. vnic. C.
vt quæ deſunt aduocat. col. 2. in princ. ver. ex hoc pono.
43 n. 5.* † quod tanquam multum notandum; quia ſæpe
vidit de facto occurrere ſequitur *ibid. Caſtr. col. 2. in
fin. verſ. & ex hoc dicit, n. 5.* & latè declarat *Felin. in c.
capitulum, nu. 10. limit. 10 col. 12. ad med. de reſcript.*

Sexta concluſio. Obligatio in ſolidum non ſolum pro-
cedit inter ſocios quando illi gerunt actus ſociales
per inſtitores iuxta *l. ſi tamen plur. ff. de exercit. act.*
44 † ſed etiam quando per ſe ipſos, tunc enim quoque
ſocij obligantur inſolidum reſpectu contrahen-
tium, non pro rata tantum. Quia eadem ratio mili-
tat in vtroque caſu, Nam ad ſimilitudinem inſtito-
ris vnus ſocius obligat alium inſolidum, cum cen-
ſeatur præpoſitus inuicem ſocietati totius; & vnus
eſt inſtitor alterius, & tanquam fideiuſſor obligatur
45 inſolidum nulla facta diſcuſſione, † quæ non requi-
ritur inter mercatores *Menoch. conſ. 410. n. 45. vſq.
ad n. 49. lib. 5. Rot. Ianuenſ. dec. 15. n. 19. Bal. conſ. 263.
in rerum contractus ad fin. n. 3. lib. 5. late Ludou. Bo-
logn. conſ. 53. col. vlt. in pr. verſ. tunc ſi arguo. n. 7.* Con-
traria autem procedunt quando contraheret nomi-
ne proprio non ſocietatis *Nat. conſ. 567. n. 1. & 3.*

Septima concluſio: In minore exercente mercaturam
non attẽditur, quod eius obligatio fuerit abſque ſo-
46 lemnitatibus, † cum etiam ſine illis ſit valida, Tales
enim minores præſumuntur induſtrij, & non indi-
gent adminiculis conſcientiæ cõſanguineorum *Ro-
man. conſ. 28. nu. 2. ad med.* Ita vt in dubio quam-
uis non conſtet, quod ſit contractum tanquam cum
47 mercatore, Tamen † hoc præſumatur, & quod
etiam hoc ſit verſum in mercantiis *Bald. in l. vlt. ad
fi. verſ. in contrarium videtur, n. 6. C. ad macedon.* Ex
prædictis colligitur bene fuiſſe actum inſolidum
contra vnum ex ſociis, cum valuerit talis obligatio,
ſiue fiat per inſtitores, ſiue per eoſdem ſocios, etiam
cum clauſulis, pœnis, & aliis obligatione camerali
firmatis etiam vltra ratam portionis poſitæ in ſocie-
tatem cum ſumus inter contrahentes non inter ſo-
cios *vt in prima ſecundã, & ſexta concluſione* dictum
eſt, quamuis non fuerit probata verſio in vtilitatem
ſocietatis, cum hoc non requiratur *vt in tertia con-
cluſione.* Nulla habita conſideratione productionis
inſtrumenti ſocietatis tanquam facta non animo
approbandi, ſed impugnandi, & ad alium finem, &
quãtis ſimus in minore *vt in quarta, & ſeptima con-
cluſione.* Vltra impugnationẽ factã de iuribus produ-
ctis, licet hoc ſit ex abondanti, cum impugnatio, vt
obſtet, non habeat requiſita, de quibus *quinta cõclu-
ſione.* Adeo vt ex ſuperios allegatis appareat de iu-
ſtitia mandati, in quo neque erit concedenda appel-
latio, cum ſimus in executiuis, in quibus illa pro-
48 hibetur, † ſicut etiam à decreto de exequendo,
quaſi nihil referat, quod Iudex committat executio-
nem, vel pronunciet eſſe exequendum *Surd.* qui de
magis communi opinione teſtatur *conſ. 358. nu. 12.
lib. 3. poſt Alex. conſ. 95. viſis proceſſib. num. 4. li. 2.
49 Aym. conſ. 173. n. 14* † & ita ſeruari ſecundum com-
munem ſtylum palatij dicit *Rot. diuerſ. deciſ. 100. n.
50 13. p. 5.* An autem ſocius teneatur ſolum pro quan-
titate poſita erit particulariter videndum, & ponit
Surd. deciſ. 213. Menoc. conſ. 410. nu. 54. lib. 5.

EPITOME.

Fideicommiſſum an inducatur per probatio-
nem alienationis ſine cauſa tam reſpectu rei, quam
temporis, & reſpectu exceptionis, & liberationis, &
quid ſi fuerint plures prohibiti alienare. ¶ Ver-
ba *nullo modo*, & ſimilia quando inducant præce-
ptum, ſeu conſilium. ¶ Prohibitio alienationis ha-
bens cauſam annexam, quod bona remaneant in
familia quando ſit extendenda, & debeat reſpicere
fauorem certæ perſonæ, vel ſufficiat ſolus fauor te-
ſtatoris. ¶ Ex prohibitione alienationis rerum de
ſui natura prohibitarum an colligatur tacita cauſa.

quæ veſtiat ipſam prohibitionem. § Diuiſio quando poſſit à teſtatore prohiberi ad tempus. § Prohibitio nuda an inducat fideicommiſſum, & habeat in ſe tacitam cauſam fauore filiorum, vel ſi poſſit colligi ex verbis teſtamenti, quod fuerit facta contemplatione alicuius. § Alienatio rerum prohibitarum quando valeat ſtante conſenſu eius, cuius fauorem prohibitio continet. § Onus appoſitum in legitima an valeat reſpectu temporis appoſiti ad commodum filij. § Confeſſio, obligatio, diſpenſatio, & ſimilis diſpoſitio an ſine cauſa ſuſtineatur.

S V M M A R I V M.

1 *Prohibitio alienationis ſine cauſa eſt inefficax, neque inducit fideicommiſſum, n. 3. Et quando dicatur talis n. 2. Et quid ſi fuerint plures prohibiti ſine cauſa alienare, n. 14. 15. & 16.*

4 *Confeſſio, obligatio, diſpenſatio, cum ſimilibus non valent ſine cauſa. Intellige, vt nu. 5.*

6 *Confeſſus in iudicio ſine cauſa, & informiter habetur pro condemnato.*

7 *Libera teſtandi facultas conceditur à lege.*

8 *Hæres poteſt renunciare fauori ſuo.*

9 *Hæres per aditionem efficitur dominus.*

10 *Adminiſtratio bonorum ſuorum non eſt alicui auferenda.*

11 *Diſpoſitio incerta eſt nulla.*

12 *Alienatio reuocatur per eum, de cuius intereſſe agitur.*

13 *Verba* nullo modo, *aut ſimilia quando inducant præceptum ſeu conſilium.*

17 *In prohibitione de non alienando non præſumitur cauſa, nec quod ſit facta alicuius contemplatione.*

18 *Prohibitio alienationis habens cauſam annexam quod bona remaneant in familia quando ſit extendenda, & debeat reſpicere fauorem certæ perſonæ, vel ſufficiat ſolus fauor ipſius teſtatoris. nu. 19. & 20.*

21 *Affectio ſola teſtatoris an inducat fideicommiſſum.*

22 *Ex prohibitione alienationis rerum quæ de ſui natura ſunt prohibita an colligatur tacita cauſa, quæ veſtiat ipſam prohibitionem, nu. 23. & 24.*

25 *Fideicommiſſum abſolutum an inducatur ex prohibitione alienandi veſtita à cauſa.*

26 *Prohibitio nuda an inducat fideicommiſſum, & habeat in ſe tacitam cauſam fauore filiorum, nu. 27. & 28.*

29 *Alienatio rerum prohibitarum quando valeat ſi contingat alterum ex prohibitis conſentire vel eum cuius fauorem prohibitio continet, & nu. 30.*

31 *Præceptum nudum non continens cauſam an valeat quo ad exceptionem, vel liberationem parandum.*

32 *Prohibitio alienationis dicitur habere cauſam ſi ex verbis teſtamenti conſtaret alicuius contemplatione eſſe factam.*

33 *Vocatus per fideicommiſſum dicitur ille cuius contemplatione prohibetur alienatio.*

34 *Prohibitum ad tempus cenſetur poſt illud admiſſum.*

35 *Prohibitio alienandi circa tempus ſine cauſa non valet quemadmodum illa circa res. Et de ratione, nu. 36.*

37 *Onus appoſitum in legitima non valet etiam reſpectu temporis.*

38 *Alienatio ad tempus prohibita filio an comprehendat legitimam ſi ſit fauorabilis, nu. 39.*

40 *Diuiſio poteſt à teſtatore prohiberi ad tempus, & quomodo hoc intelligatur, nu. 41.*

CAPVT CCLXXX.

NOn potuiſſe impediri venditionem locorum montium, Dixi in caſu, & ad effectum, de quo agebamus. Quamuis enim illa fuerint expreſſe prohibita alienari per teſtatorem. Tamen prohibitio
1 eſt ſine aliqua cauſa, † Vnde non tenet, & eſt inefficax. *l. filiusfam. 118. §. diui. ff. 2. de leg. 1. l. pater filiis 36. §. Iulius agrippa, & l. lucius 91. in prin. de*
2 *leg. 3. Grat. conſ. 21. in prin. lib. 2.* Dicitur † enim tunc prohibitio nuda penitus, vt quia teſtator non dixit, quod talia bona remaneant in familia, vel ad ſuos poſteros, & deſcendentes perueniant, vel ſi pœna aliqua non fuit appoſita, tunc enim non ſolum non inducitur fideicommiſſum in caſu mortis, ſed ne-
3 que alienationis, cum prohibitio non voluerit † *Eugen. conſ. 81. nu. 48. & 49.* Prout generale eſt in confeſſione, obligatione, inſtrumento, quietatione, li-
4 bro rationum, legitimatione, diſpenſatione; † & ſimilibus actibus, quæ ſine cauſa nullum impedimentum, & effectum producunt *Seraph.* qui latè omnes prædictos caſus explicat *priuil. iuram. 94. n. 1. vſque ad 10. poſt Marſil. in l. 1. §. præterea. n. 99. de qu.*
5 Quidquid † aliud ſit in inſtrumento guarentigiato, in quo non requiritur cauſa, cum adſit ibi præceptum Iudicis chartularij factum in confeſſum, quod videtur geſtum in iudicio *Bal. in l. ſicut maior 4. in pr. verſ. & eſt argumentum. C. de repud. & abſtin.*
6 *hæred.* † cum confeſſus in iudicio, & ſine cauſa, & informiter habeatur pro condemnato *Barbat. ad Bald. in d. l. ſicut maior. in verb. quod confeſſus.* Et notatur *in l. ſi donatione. C. de collat. Cyn. in l. 1. C. de confeſſ.*

Nec facit quod ſi non pareatur huiuſmodi præcepto
7 teſtatoris tolleretur libera teſtandi facultas, † quæ à lege conceditur *l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. l. verbis legis, de verb. ſignif.* Quia cum prohibitio ſit nuda à cauſa, & à perſona non eſt præceptum, ſed po-
8 tius conſilium, quod efficaciter non obligat, † eſt enim fauor hæredis, cui poteſt renunciare *l. cum pater. §. mando. de leg. 2.* Præſertim quia hæres ſcriptus per aditionem hæreditatis fuit factus domi-
9 nus rerum *l. ſtichum. §. aditio. de ſol.* Vnde ſine cauſa non eſt ei auferenda libera facultas, & adminiſtratio bonorum ſuorum *l. dudum, de contrah. empt.*
10 † Effectus enim dominij non debet impediri hæredi, cum nulli proſit hæc prohibitio, & alteri obſit *Alciat. conſ. 130. tom. 3. lib. 9. ad med. ver. ſecundo dico. nu. 1. f. 250 per tex. d. l. filiusfamilias §. diui. de leg. 1.* vbi etiam *Idem Alciat.* hoc notat *ſub n. 6. verſ. vnde ante.*

Vlterius neque poteſt dici hoc eſſe contra voluntatem defuncti, Nam cum nulla exprimitur perſona, aut cauſa, ob quam teſtator ita prohibuerit,
11 remanet diſpoſitio incerta, † & per conſequens nulla *l. paulus. ff. de reb. dub.* ita vt in caſu contrauentionis non adſit aliquis, cui poſſit per fideicommiſſum acquiri, & cui hæres contrauenien-do obligetur, prout faceret ſi adeſſet perſona certa
12 *l. ex maleficiis. §. heredes de act. & oblig.* † Talis enim poſſet reuocare alienata, quaſi agatur tunc de eius intereſſe *Bart. in l. pater filium. §. fundum, de leg. 3.*

Amplius hæc etiam procedunt quamuis teſtator expreſſe, & efficaciter prohibuiſſet alienationem adiiciendo verba *nullo modo*, aut ſimilia, & illam infirmando quatenus alienatio ab hærede fieret,
13 † quia iſta verba non inducunt præceptum, ſed ſolum conſilium ceſſante legitima cauſa, aut perſona, ob quam prohibitio fieret *l. lucius titius 91. in princ.*

Digitized by Google

prin verſ. nec vllo modo, de leg. 3. l. pater filium 36. §. Iulius agrippa, verſ. aut vllo modo, eo. tit. Berret. conſ. 75. nu. 5. Peregr. de fideicomm. artic. 4. n. 1. in prin. verſ. etiam quod teſtator.

Neque obſtat quod in caſu noſtro erant plures prohi-
14 biti alienare, quaſi tunc non requiratur cauſa, † quia
prohibitio videtur facta contemplatione aliorum
non alienantium *Glo. in l. codicillis, 91. §. instituto, in verb. filiis, de leg. 2.* quam multum commendat *Imol. ibi, n. 5. verſ. item nota diligenter. Grat. conſ. 21. n. 13. li. 2. Alex in l. qui roma. §. coh eredes, col. 2. ad med. verſ. adde quod pro illa opinione. ff. de verb. oblig.* vbi quod eſt multum notandum, quia ex hoc videtur inductum inuicem fideicommiſſum, cum cenſeatur prohibitio veſtita eo ipſo quod eſt facta pluribus *Corſet.* qui dicit notandum tanquam mirabile *ſing. 363. in verb. teſtator. in teſtamento, in fi. ver. pro quo dicto Curt. Sen. conſ 48. n. 14. lib. 1. & conſ. 144. nu. 25. eod. l. b.*

Quia reſpondetur veriorem opinionem eſſe, quod
etiam in prohibitione alienationis facta pluribus
15 requiratur cauſa; † Nam illa ceſſante non poteſt ſumi coniectura, quod adſit reciprocum fideicommiſſum, prout de magis communi, quidquid ſupra allegati contrarium ſentiant teſtatur *Gabr. conſ. 140. nu 45 & 46. lib. 3. poſt Glo. in l. filiusfamilias 118. §. diui. il 2. in verb. eos, verſ. & pone caſum. ff. de leg. 1. vbi Alex in fin. Iaſ. in 1. lect. col 3. ad med. nu. 9. & 20. Alex. col. 3. ad fi. verſ. quod ſi nihil prohibitioni, n. 9. Rip. col. 7 in prin verſ. 3. nota, n. 33. So. in Sen. col. 5. in prin. verſ. aut eſt facta prohibitio, n. 12. Soc. Iun n 50. Bero. conſ. 66. nu. 2. lib. 2. & q. 42. n 4. verſ. qui omnino duo. Alex. in l. qui roma. §. coheredes, col. 3. in fi. verſ. in quantum tamen, n. 4. in fi. Iaſ. cõſ 96. col. 2. poſt med. verſ. aſſumo primum, lib. 4.* Quod etiam voluit *Glo. l. quoties 11. in verb. ab omnibus. C. de fideicomm ff & ibi Salic. ad med. verſ. pro iſta diuerſitate, nu. 2. cum aliis per Odd.* qui de veriori opinione teſtatur *conſ. 66. n. 40. & conſ 67. n. 8. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib 7. tit. 5. nu. 16. poſt prin. verſ. ſed dubitat. Surd. deciſ. 218. in fi. verſ. nu. 18.*

Ratio autem eſt, quia quilibet videtur prohibitus tantum ſui contemplatione, cum vnuſquiſque ſingulariter de ſua parte cenſeatur prohibitus, & potius
16 † videtur gratia ſuorum liberorum, vel hæredum prohibitus, ad quos poſt eius mortẽ talis res eſt peruentura, dummodo tamen non reperiatur alienata *Iaſ. conſ. 9. col. 2. poſt med. verſ. aſſumo. l b. 4. poſt Salic. in d. l. quoties. la 2. num. 2. C. de fideicommiſſ. Ceph.*
17 *conſ. 401. n. 47. l b. 3.* † Ita vt in prohibitione de non alienando non præſumatur cauſa, nec quod ſit facta alicuius contemplatione, quaſi huiuſmodi prohibitio reputetur odioſa *Alex. conſ 59. attentis verbis, col. pen. in fi. t. nu 20. l b. 3. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n 34. verſ. nota ergo, col. 7. in prin. de leg. 1*

Quæ etiam procedunt, quamuis talis prohibitio habe-
18 ret annexam cauſam, quod bona remanerent ad perpetuam memoriam teſtatoris, quo caſu licet prohibitio videretur extendenda propter adiectionem cauſæ, Tamen intelligitur quando cauſa illa reſpicit fauorem certæ perſonæ, cuius interſit, quæ ſit vocata in euentum alienationis, puta ne de nomine teſtatoris exeat, vel vt remaneat inter deſcendentes, aut in familia, ſecus autem ſi cauſa reſpiciat ſolum fauorem ipſius teſtatoris, quia tunc præceptum eſt nudum, cum non ſubſit aliquis, qui reuocet talem rem alienatam, & in eum caſum ſit vocatus, quidquid aliàs prohibitio de re, ad quam teſtator habebat affectionem duret perpetuo, & cenſeatur realis, & tranſeat ad hæredes hæredum, quamuis perſonaliter facta eſſet, vt late concludit *Alciat. conſ. 129 per tot. lib. 9. tom. 3. fol. 350.* vbi ita declarat *Bart. in l. pater filio 36. §. fundum, & §. Iulius Agrip-*
19 *pa. de legat. 3.* † Oportet enim, quod teſtator diſponat in alterius vtilitatem, & commodum, vt fideicommiſſum inducatur per prohibitionem alienationis *l. quintus, de annuis legat.* Vnde affectio ipſius teſtatoris non ſufficiet vt in *d. §. Iulius Agrippa.*
20 † vbi aderant ſepulchra, & reliquiæ maiorum ſuorum, & tamen prohibitio alienationis tanquam nuda non valet, prout etiam non eſſe conſiderandum fauorem patris, & illum non ſufficere dicit *Bar. in dict. §. Iulius Agrippa. ad med. verſ. & hoc*
21 *intellige verum, nu. 1* † & quod ſola affectio teſtatoris non ſufficiat, concludit etiam *Roman. Iun conſ. 632. n. 113. l b. 6.* Debet enim eſſe ratio expreſſa à teſtatore non omnino tacita, vt veſtiatur prohibitio alienandi *Surd. deciſ. 238. nu. 16.*

In quo tamen aduertendum eſt quod aliquando ex
22 prohibitione alienationis rerum, † quæ de ſui natura prohibita ſunt colligitur tacita cauſa, quæ veſtit ipſam prohibitionem, puta ſi prohiberetur alienatio turris, caſtri, vel pulchri palatij, domus maiorum ſuorum, vel ſimilis rei, quaſi tunc præſumatur cauſa ſplendoris familiæ, vel refugij ſuorum agnatorum *Rip. in d. §. diui. nu. 4. Decian. conſ. 31. nu. 100. lib. 1. Eug. conſ. 81. nu. 44. vſque ad nu. 47. Dec. 38. circa primum, col. 2. ad fi. verſ. 5. ex qualitate, nu. 2. Roland. conſ. 23. nu. 24. lib. 4. Simon. de Pret. inter-*
23 *pret. a l. b 1. ſolut. 2. n. 12. f. 92.* † Dummodo tamen teſtator adiecerit, quod talis res remaneat in familia, vt per *Tiraq. in præfat. de retr. lign. num. 50.* Debet enim eſſe iſta ratio expreſſa à teſtatore, ſecus enim
24 quando eſt omnino tacita, tunc † enim non veſtitur prohibitio alienandi, vt declarat *Surd. deciſ. 125. num. 8.* Et quando ex prohibitione alienandi veſtita à cauſa inducatur abſolutum fideicommiſſum
25 late † *Idem Surd. deciſ. 238. nu. 16. Rim. Iun. conſ. 632. n. 110. vſque ad nu. 118. lib. 6. Sim. de Pret. interpret. vlt. volunt. lib 3. fol. 10. nu. 8 fol. 283.*

Prout etiam neque iſta nuda prohibitio induceret fi-
26 deicommiſſum, † quamuis eſſet facta pluribus filiis, non enim habet in ſe tacitam cauſam perſonalem fauore filiorum, argumento *l. voluntas. C. de*
27 *fideicom.* † Quidquid aliud ſit quando teſtator expreſſiſſet cauſam, dicendo Volo filios meos fundum habere, & poſſidere, tunc enim eſſet illorum fauor
28 conſiderandus iuxta *l. pater 16. §. 15. de leg. 3.* † & in ſpecie ita declarat *Rip. in l. filiusfam. §. diui. col. 7. in prin. nu 33. de leg. 1. Crot. conſ. 61. in princ. & n. 24. lib. 1.*

Præterea in caſu noſtro tollitur omne dubium, quia omnes hæredes prohibiti alienare conſentiunt, vt
29 in facto conſtat; † Vnde quamuis etiam inter eos cenſeretur inductum reciprocum fideicommiſſum per talem prohibitionem factam pluribus, Tamen intelligitur habere locum prohibiti quando contingeret alterum eorum ſine alterius conſenſu alienare, prout declarat *Imol. in l. codicillis. §. inſtituo. in Glo. in verb. filiis ſuis. n. 5. de lega. 2. Alexand. in l. qui roma §. coheredes, col. 3. ad med. verſ. ad-*
30 *de quod pro illa opinione, de verb. obl.* † Prout generale eſt, vt permittatur alienatio rerum prohibitarum interueniente conſenſu eorum, quorum fauorem prohibitio continet, cum paria ſint vel alienare vel

alienanti conſentire quo ad impediendam reuoca-
tionem *Iaſ. in l. quoties, la 1. n. 1. & 3. C. de fideicom.*
Surd. conſ. 349. n. 26. lib. 3. Et quando eſſet diſſenſus
vnius ex cohæredib. non attenderetur, quod præce-
31 ptum nodum non contineret cauſam; † Valeret enim
ad excipiendum, non enim requiritur cauſa quò ad
exceptionem vel liberationem paranodam, vt dici-
mus de diuiſione, quæ ſi petatur poteſt conuentus
excipere quod teſtator prohibuit diuiſionem ad tē-
pus, neque obſtabit quod præceptū teſtatoris fuerit
nudum, & ſine cauſa, vt declarat *Bald. conſ. 72. fa-*
ctum ſuper quo petitur ad fin. verſ. & poſito quod eſſet,
lib. 2. per text. in l. tale pactum, in pr. ff. de pact. l. ſi conue-
nerit ff. pro ſoc. l. non ſolum. §. ſi liberis, de liberat. legat.
Verū ſi ex aliquibus verbis teſtamenti conſtaret, quod
32 alicuius cōtemplatione eſſet facta prohibitio, † tunc
præceptum diceretur habere cauſam, quaſi tunc ap-
pareat perſona, cui teſtator voluit proſpicere, quæ
poterit reuocare *Bald. in l. quoties, la 1. n. 9. verſ. quaro*
quid eſt dictum. C. de fideicomm. Soc. in l. qui roma §. co-
haredes, col. 5. ad med. verſ. quod verum intelligas, n. 12.
in fin. de verb. obl. Surd. deciſ. 238. n. 18. in prin. verſ.
33 *vbi tamen intelligit.* Prout † regulare eſt, vt quando
prohibitio alienationis fit contemplatione certę
perſonæ, ſemper illa cenſeatur per fideicommiſſum
vocata *l. peto. §. fratre. de leg. 2.* cum aliis per *Surd.*
conſ. 11. in fi. n. 9.
Neque obſtat quod prohibitio alienationis locorum
montium, de quibus agimus fuerit ſolum ad tempus
34 duodecim annorum, † quaſi poſt illud cenſeatur per-
miſſa *l. imperator. §. fin. de leg. 2. Surd. deci. 75. num. 7.*
& conſ. 294. nu. 6. lib. 2. Quia ſicut non valet prohibi-
35 tio circa res ſine cauſa, vt dictum eſt, † tam neque
valebit circa tempus, cum valeat argumentum, non
licet in rebus, ergo neque in tempore *l. miles ita, de*
teſtam. mil. & §. quia diximus. Bal. in l. 1. oppoſi. 27. co-
lum. 91 in fi. verſ. reſpondeo cum ſubrogatur, nu. 17. in fi.
C. qui admit. Iaſ. in l. ſi idem cum eadem. col. 3. in princ.
verſ. tu potes tenere contrarium, n. 7. de iuriſd. omn. iud.
Euerard. loc argum. 86. de re tempus, num. 1. † Vnde
36 militat eadem ratio, quod tam in vno caſu, quam
in alio poſſit renunciari fauori ſuo, vt in puncto de
prohibitione ad tempus quod ſit nulla, & inducat
potius conſilium, quam præceptum, & illi poſſit
per hęredes renunciari tanquam ad eorum commo-
dum facti concludit *Cret. conſ. 91. in prin. & nu. 14.*
quem refert, & ſequitur *Petra. de fideicomm. qu. 1.*
37 *nu. 32.* † Ideo dicimus quod quemadmodum non va-
let onus appoſitum in legitima, ita etiam non vale-
bit reſpectu temporis, quamuis enim multi teneant,
quod alienatio ad tempus prohibita filio compre-
hendat etiam legitimam, tanquam ſit fauorabilis
38 prouiſio ad commodum illius † *Alex conſ. 77. colum.*
1. cum aliis latè *per Surd. conſ. 394. n. 6. lib. 3.* Tamen
non ex hoc oberit filiis iſta prohibitio, vt non poſ-
ſint alienare quatenus eorum legitima capit, cum
enim ſit in eorum vtilitatem, & commodum, per-
39 mittetur illis huic fauori renunciare, † vt latè de-
clarat *Menoc. conſ. 57. nu. 12. vſque ad* 17. dixi in ad-
dit. ad *deci. 76. n. 1. Aret. conſ. 19 n. 5.*
Hinc etiam videmus quod diuiſio poteſt à teſtatore
40 prohiberi temporaliter † *Bart. in l. quinimo, de annua*
legar. Alex. conſ. 18. viſis capitulis, in prin. lib. 2. Bald.
41 *in l 4. de condit. inſtitut.* † Non tamen ex hoc præ-
cepto impedietur diuiſio, ſi cohæredes omnes
velint ſponte diuidere, quaſi liceat communi con-
ſenſu recedere ab eo, quod ad illorum commodum
per teſtatorem diſpoſitū eſt *Oldra. in* ſpecie *conſ. 141.*
factum tale eſt per tot. Bald. conſ. 72. factum ſuper quo pe-
titur, ad fin. verſ. poteſt ergo inter conſentientes, lib. 2. Io.
Dilect. de art. teſtād. tit. de var. teſtat. precept. caut. 8. n. 5.
verſ. ſed notandum eſt, tom. 6. p. 1. fol. 139. Dec. qui dicit
multum notandum *in l. cum proponas, la. 1. n. 3. & 4. in*
gl. 1. C. de pact.

EPITOME.

Actiones quæ in ſolidum ſunt apud cedentem quando debeant etiam inſolidum cedi fideiuſſori ſoluenti. ¶ In remiſſione pignoris quo caſu requiratur expreſſus conſenſus. ¶ Et quando remiſſio hypothecę debeat extendi ad alias res, & perſonas. ¶ Et quid in muliere remittente. ¶ Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicōmiſſum relictæ an ſibi præiudicet in pretio, vel ęſtimatione illius. ¶ Fideiubens in venditione an cenſeatur conſentire contractui, pro quo fideiuſſit. ¶ Et quid in minore conſentiente cum iuramento, & in contractu conditionali. ¶ Pater fideiubens pro filio an dicatur ſatisfeciſſe ſtatuto prohibendi filium non poſſe obligari ſine conſenſu patris. ¶ Promittens de euictione non poteſt euincere quidquid aliod ſit in hęrede illius.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor ſatisfaciendo pro fideiuſſoribus vtiliter eorum negotia gerit.*
2 *Actiones qua inſolidum apud cedentem, inſolidum cedi debent fideiuſſori ſoluenti. Declara vt n. 3 & 4.*
5 *Pignus an cenſeatur remiſſum per ſimplicem fideiuſſionem, vel requiratur expreſſus conſenſus, n. 6.*
7 *Remiſſio pignoris an intelligatur ad fauorem illius tantum, cui remittitur vel etiam reſpectu aliorum.*
8 *Remiſſio hypothecæ facta reſpectu vnius rei non extenditur ad aliam.*
9 *In iudicialibus qui conſenſit quo ad vnum in cæteris ſibi non præiudicat.*
10 *Per renunciationem vnius an cenſeatur renunciatum alteri, quando alicui duo competunt.*
11 *Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum relicta non ſibi præiudicat quo ad æſtimationem ipſius rei.*
12 *Conſenſus interpoſitus ad præferendum vnum tantum non debet præiudicare reſpectu alterius poſt illum venientis.*
13 *Actus in dubio non infert niſi conſequens ſibi neceſſarium.*
14 *Fideiuſſores ſimul promittentes debent adinuicem communicare periculum etiam eius, quod aliàs non diuideretur.*
15 *Remiſſio pignoris in dubio non reſtringitur ad perſonam. Limita in muliere renunciante, nu. 16.*
17 *Fideiubens an dicatur conſentire contractui pro quo fideiuſſit. & quid in minore conſentiente cum iuramento, nu 19. & contractu conditionali, n. 20.*
18 *Statutum prohibens filium non poſſe obligari ſine conſenſu patris an ſit adimpletum ſi pater pro eo fideiubeat.*
21 *Promittens de euictione non poteſt euincere. Fallit in herede fideiuſſoris, n. 22.*

CAPVT CCLXXXI.

FIdeiuſſor dicitur gerere vtiliter negotium fi-
1 deiuſſorum ſoluendo eorum ratam, † & ſatiſ-
faciendo tam pro ſe, quam pro eis *Gloſſ. in l. 2. in*
verb.

verb. iurare ad fin. C. de duob. reis. Bald. in l. ſi in rem
communem 12. in pr. C. ſi cert. pet. Cuman. in l. modeſti-
mus, n. 12. ff. de ſolut. Quare dixi concedendum eſſe
mandatum pro ſolutorum repetitione, cum agnitio
debiti, pro quo idem fideiuſſor fuit exactus inſoli-
dum non debeat ei præiudicium aliquod afferre
propter aliorum moram, præſertim quia non ageba-
tur ex iure ſuo, ſed ex iure cedentis, apud quem
2 cum actiones eſſent inſolidum, † eaſdem etiam po-
tuit, & debuit inſolidum cedere *l. 2. C. de fideiuſſor.*
Cyn. in l. 1. ad fi. verſ. quarta, & vltimo. C. de duobus
reis. Bart. in l. modeſtinus 76. ad fin. verſ. quaro iuxta
hoc pauc. n. 10. & ibi Ang. n. 6. de ſolut. Imol. in l. vt
fideiuſſor 40 in pr. de fideiuſſor. & latè declarat *Matt.*
Coler. de proceſſ. executiu. p. 1. c. 2. n. 16. vſque ad n. 21.
3 Maximè † quando alij confideiuſſores ſunt idonei, &
ſufficientes ad ſoluendum, ſi enim non eſſent tales
pars deficientis ſimul reſpiceret onus primi ſoluen-
tis ad hoc, vt portiones ſociorum, & confideiuſſo-
rum adæquentur *l. verum 63. §. cum tres ſoc. ff. pro*
ſoc. l. fideiuſſores 26. in fi. cum l. ſeq. in pr. ff. de fide-
4 *iuſſor. Coler. d. c. 2. n. 20.* † Vbi etiam *n. 19.* intelligit
excludendam eſſe ſummam, quæ fideiuſſori contin-
git tanquam primo ſoluerit, pro qua non habebit
exactionem inſolidum, ſed ſolum pro reſiduo ad
eum non ſpectante *Gloſſ. in l. creditor. in verb. iurare,*
de duob. reis.

Neque obſtabit prætenſa remiſſio pignoris, & hypo-
5 thecæ per actum fideiuſſionis cenſus, † de quo age-
batur *l. exceptione 11. C. de euict. l. ſi debitor 4. §. 1. l. ſi*
conſenſerit 7. l. ſicut 8. §. ſi voluntate ff. quib. mod. pign.
vel hypoth. ſoluit. Tiraq. de retract. lignag. § 1. glo 9. n.
139. fol. 108. Gabr. conſ. 155. nu. 12. lib. 1. & multa ſi-
milia de talibus conſentientibus, quod ſibi præiudi-
cent *Ludouic. concluſ. 7. col. 1. & 2. cum ſeq.* Quia ve-
rior eſt opinio, quod per ſimplicem fideiuſſionem
6 non cenſeatur remiſſum pignus † cum requiratur ex-
preſſa remiſſio, & expreſſus conſenſus *Bart. in l. ſi-*
cut. §. non videtur, n. 2. ff. quib. mod. pign. vel hypoth.
ſoluit. Neguſant. de pignorib. p. 6. nu. 3. nu. 23. Surd.
deciſ. 302. per tot. cum aliis quos adduxi *ſup. c. 38. n.*
19. vſque ad nu. 23.

Et quamuis etiam iſte tacitus conſenſus ſufficeret pro-
pter actum poſitiuum fideiuſſionis, Tamen in caſu,
de quo agebamus talis fideiuſſio fuit expreſsè facta
ſolum pro ſecuritate illius, ad cuius fauorem eſt im-
7 poſitus cenſus. Vnde iſte conſenſus remiſſionis pi-
gnoris, qui ex d. fideiuſſione elicitur, debet ſolum in-
telligi quo ad talem perſonam, non reſpectu confi-
deiuſſorum *Gl. in l. 3. in verb. non laſit. in fi. C. de re-*
miſſ. pignor. & in l. paulus 12. in verb. remiſiſſe. ff. quib.
mod. pign. vel hypoth. ſoluit. Bart. in l. ſicut 8. §. debi-
tor forte. ff. eod. tit. Iaſ. in l. ſi vnus. §. ante omnia, in
prin. ff. de pact. Becc. conſ 74. nu. 23.

Exemplo remiſſionis factę reſpectu vnius rei, quæ non
8 extenditur ad aliã † *Caſtr. conſ. 70. breuiter in caſu præ-*
ſenti. in prin. lib. 2. Aym. cõſ. 243. col. 4. in fin. verſ. ſed vt
9 *dixi iſta renunciatio, n. 6.* Quamuis † eſſemus in iudi-
cialibus, in quibus conſentiens quo ad vnum actum
non ſibi præiudicat in cæteris *Gloſſ. in clem. ſæpe ad*
fin. in verb. partibus. de verb. ſign. Abb. in c. quoniam
contra 11. in fin. verſ. & pro hac opinione ego adduco,
nu. 37. de probat. Surd. qui multa ſimilia adducit *conſ.*
513. n. 24. & 15. lib. 4.

Et facit concluſio, quod quando duo mihi competunt,
10 per renunciationem vnius, † non videor renunciare
alteri, niſi vnum eſſet acceſſorium alterius *Caſtr.*
conſ 431. in fin. lib. 1. Alex. in l. ſumm. C. de iur. delib.
Seraphin. priuil. iuram 95 nu. 6. vbi addit ſimile de
fideicommiſſario, qui ſi conſenſit alienationi rei
ſibi per fideicommiſſum reſtituendæ, licet ſibi præ-
11 iudicet quo ad ipſam rem, † quam non poterit ven-
dicare, non tamen facit ſibi præiudicium, quamuis
poſſit petere pretium, ſeu æſtimationem ipſius rei
l. ſi fundum per fideicommiſſum, de leg. 1. Corn. conſ. 3.
col. pen. poſt med. verſ. inſuper conſentiens alienationi,
lib. 3.

Quæ magis procedunt in caſu, de quo agimus, cum
per huiuſmodi conſenſum ſolum fuerit remiſſum
12 ius probationis, † non pignus, talis enim conſenſus
fuit interpoſitus ad præferendum vnum tantum;
vnde non debet præiudicare reſpectu alterius poſt
illum venientis, quaſi ſolum ſit contemplatus illes,
cuius intuitu quis ſe fecit poſteriorem, cum actus
13 in dubio non inferat, niſi conſequens ſibi neceſſa-
rium, quod in caſu noſtro non eſt niſi prioritas tem-
poris, vt ſcilicet ille præferatur cæteris, cum nil
aliud præter hoc ei deficiat, vt latè declarat *Salic. in*
l. 3. ad med. verſ. ad hoc adduco, & in fi. verſ. confirmo
prædicta. C. de remiſſ. pign.

Maximè, quia cum iſti fideiuſſores ſimul promiſerint,
debet etiam inter eos periculum inuicem commu-
14 nicari, † quaſi ratione eiuſdem ſocietatis fiat diuiſio
periculi etiam eius, quod aliàs nõ diuideretur *Bald.*
in l. ſi in rem communem 12. in fi. verſ. iſta non eſt cau-
ſa. C. ſi cert. petat. poſt Bart. in l. modeſtinus 76. in fi.
n. 10. verſ. attamen. ff. de ſolution. per tex. in l. verum
63. §. ſi cum tres. ff. pro ſoc. & in l. ſi plures. ff. de ad-
miniſtr. tutor.

Ex iſtis colligitur non conſtare de aliqua remiſſione
pignoris, aut hypothecæ, quæ impediat, vt non poſ-
ſit agi ad repetitionem ſolutorum, Ita vt non opus
ſit quærere, an conſenſus præſtitus alienationi ex-
tendatur ad aliam perſonam, quia vt dictum eſt ſu-
mus in conſenſu clare limitato reſpectu vnius, qui
15 non prodeſt alteri † Quamuis ſi de hoc non con-
ſtaret, in dubio remiſſio pignoris non reſtringeretur
ad perſonam iuxta *Glo. in l. creditor. §. fin & ibi Bart.*
ff. qui potior. in pignor. habeant. Quidquid aliud ſit
quando eſſemus in muliere renunciante, cuius re-
16 nunciatio non extenditur ad aliud, † quam ad eum,
pro quo renunciauit ex ſpeciali fauore mulieris
iuxta *l. iubemus. C. ad velleia. vbi Bar. in 1. oppoſ. Ne-*
guſ. de pignor. 3. m. 6. p. nu. 13. & nu. 32. verſ. duode-
cimo fallit. Iaſ. in l. ſi vnus. §. ante omnia ff. de pact.
Bart. in l. fi. verſ. ſecundo caſu. C. de remiſ. pignor. cum
aliis per Surd. conſ 513. n. 23. lib. 4. & multa adducam
infra *c. 292.*

Prout neque eſt etiam quærendum, an fideiubens in
contractu venditionis cenſeatur illi conſentire,
cum hic nulla fuerit facta venditio, & fideiuſſio eſt
quo ad aliud negotium, & diuerſam perſonam, vt di-
ctũ eſt, Quamuis ſi de hoc conſtaret eſſet vera con-
17 cluſio, † quòd fideiubens dicitur conſentire con-
tractui, pro quo fideiuſſit *l. 1. §. ſed etſi ſerui. ff. quod*
iuſſu. Bal in l. exceptiona. C. de euict. Tiraq de retract.
lignag. § 1. gl. 9. n. 173. fol. 134. Vbi ex hoc infert ad ſta-
tutum prohibens filium non poſſe obligari ſine
18 conſenſu patris, illi enim erit ſatisfactum, † ſi ipſe
pater pro filio fideiubeat, cùm id faciens videatur
conſentire *Bal. in margar. in verb ſtatutum. Alex. in*
l. qui hares. §. vlt. col 1. ff. de acq. hared. Soc. conſ. 80. col.
19 *3. verſ. capio primum, lib. 4.* Quod ampliatur † ad mi-
norem conſentientem cum iuramento contractui

EPITOME.

Vniones de beneficiis reſeruatis quando poſſint fieri per Ordinarium,& Inferiorem à Papa. ¶ Et præſumantur factæ in fraudem Sedis Apoſtolicæ. Et ex quibus talis fraus colligatur. ¶ Poſſeſſio decennalis beneficij an deſeruiat pro titulo. ¶ Defectus conſenſus capituli in vnionibus per quem poſſit opponi. ¶ Vicarius & Archidiaconus an validè vniant beneficia. ¶ Et an talis prouiſus ab eis agat ſpolio. ¶ Præbendæ an debeant eſſe diſtinctæ,vt valeant vniones factæ per Epiſcopum, & quæ requirantur pro illarum validitate. ¶ Minor fraus an conſideretur tam in beneficio affecto vnito ratione perſonæ, quam in reſeruato. ¶ Prohibitio generalis an tollat vniones vigore Concilij.Et propter augmentum Eccleſiæ, & cultus diuini. ¶ Beneficia reſeruata quando poſſint vniri Seminario ante illius erectionem,& receptionem ſcholarium.

SVMMARIVM.

1 *Beneficia reſeruata non poſſunt vniri ab Ordinario, neque ab alio inferiore à Papa.*
2 *Vnio facta per Papam de beneficio reſeruato abſque mentione reſeruationis eſt nulla.*
3 *Impetratio de beneficio vnita reſeruata quando valeat.*
4 *Titulus & poſſeſſio ceſſat ſtante reſeruatione.*
5 *Vniones beneficiorum reſeruatorum vigore Concilij Tridentini quando poſſint fieri.*
6 *Prohibitio generalis non tollit vniones factas iuxta Concilium Tridentinum, & propter augmentum cultus diuini,n.7.& 8. & ita ſeruatur in Eccleſia Mediolanenſi,nu.9.*
10 *Papa non cenſetur derogare decretis Concilij reſpectu vnionum,niſi fiat ſpecialis mentio.*
11 *Epiſcopus cogitur vnire beneficia cauſa ſubſiſtente.*
12 *Facultas conferendi beneficia reſeruata extenditur ad ea,quæ ſunt reſeruata ex duplici capite.*
13 *Poteſtas diſpenſandi debent latè interpretari.*
14 *Vnio facta per Epiſcopum, ſeu Legatum de beneficiis reſeruatis caret effectu donec Papa contulerit,& dimiſſio beneficij ſumet robur, niſi Papa vtatur reſeruatione,quo caſu ſuſpendit.& nu.16.*
15 *Vnio concernit proprietatem beneficij, collatio autem quæ fit per reſeruationem concernit fructus illius.*
17 *Vniones de beneficiis reſeruatis non valent tanquã facta in fraudem Sedis Apoſtolicæ, & quomodo talis fraus dicatur ceſſare,vt illa poſſint valere,n.20.22. & 24.*
18 *Effectum perimit cauſa perempta ſuum.*
19 *Fraus cenſetur excepta in omni diſpoſitione.*
21 *Ignorans & dubitans excuſatur à fraude.*
23 *Poſſeſſio decennalis quando deſeruiat pro titulo, ita vt quis non teneatur illum exhibere in viſitatione.*
25 *Vtilitas eſt cauſa doli & fraudis.*
26 *In vnionibus factis per Ordinarium minor fraus conſideratur quando ſumus in beneficio affecto ratione perſonæ,quam in reſeruato,n.27.*
28 *Reſeruatio eſt conſumpta ſi ſemel habuit effectum per prouiſionem quamvis non eſſet apprehenſa poſſeſſio corporalis.*
29 *Permutatio beneficij affecti, & reſeruati quando valeat facta mentione vnionis etiam ſine derogatione regulæ de iure quæſito.*
30 *Vnio confirmata habet maiorem auctoritatem.*
31 *Defectus conſenſus Capituli in vnione non poteſt opponi niſi per eum,non per alium.*
32 *Conſenſus Capituli poteſt interuenire poſt vnionem.*
33 *Præbendæ debent eſſe diſtinctæ, vt valeat vnio facta per Epiſcopum,& quæ alia requirantur,num.34.*
35 *Vnio facta per Vicarium, vel Archidiaconum an ſuſtineatur,n.36.& 38.*
37 *Prouiſus per vnionẽ factã à Vicario poteſt agere ſpolio:*
39 *Vniones quæ fiunt futuro Seminario de beneficiis reſeruatis quando valeant ante erectionem illius, & receptionem ſcholarium,n.40.& 41.*
42 *Diſpoſitio ad fauorem Collegij, ſeu Eccleſiæ conſtruendæ valet.*

CAPVT CCLXXVIII.

PRæſupponendæ ſunt concluſiones infraſcriptæ
vt cognoſcatur validitas vnionis de qua agebamus.Prima igitur ſit concluſio, quod reſeruata be-
1 neficia non poſſunt vniri ab Ordinario, † nec ab
alio inferiore à Papa, nec ante, nec poſt vacationem,cum inferiores habeant manus ligatas,nec facere poſſint,quod reſeruatio non habeat locum *cap. cum inferior,de maior.& obed.cap. vt noſtrum,56. de appell.Cæſar de Graſſ.deciſ.1.num.11.de reb.eccleſ. non alien.Gonz.ad reg.8.cancell.gloſ.5.§.7.num.136. & gl. 52.num.7.*& eſt text.*in extrauag. ad romani,§.romani, de præbend. inter comm.* cum aliis per *Men. conſ. 294.n.5.lib.3.*
Immo etiam vnio facta per Papam de beneficio reſer-
2 uato abſque mentione reſeruationis eſt nulla, † ſicut dicitur de impetratione, & diſpenſatione, propter ejus odium *Felin.in cap. poſtulaſti 27.n.3.colum.*
3 *8.in princ. verſ. poteſt etiam inferri ad dubium, de*
3 *reſcript.Cald.conſ.13. de reb. eccleſ. non alien.* † Ideo
impetrans illud tanquam reſeruatum non facta mentione vnionis bene impetrat *Felin.cap.in noſtra 32.col.17.poſt princ.verſi.item ſcias quod vnio,num.14.*
4 *de reſcript.* † Ita vt ſtante reſeruatione non ſolum
ceſſet titulus, ſed etiam poſſeſſio propter decretum irritans *Rot.deciſ.3.nu.2.reſtit.ſpoliat. in antiq. Caſſador.deciſ.1.eod.tit.Rot.coram R.P.D.Sacrato Auerſana beneficij 3.Iulij* 1608.
Secunda concluſio. In vnionibus factis vigore *Conci-*
5 *lij Tridentini* aliud eſt dicendum † illæ enim ſunt
validæ de beneficiis reſeruatis, & affectis,ſiue generaliter, ſiue ſpecialiter, cum fiant ab Epiſcopis tanquam ſedis Apoſtolicæ delegatis vel pro erectione Seminarij,*vt in eodem Concilio ſeſſ.23.cap.*18. *de reformat.* Vel ratione tenuitatis præbendarum *vt in ſeſſ. 24. cap.* 15. Vel ob alias cauſas,de quibus
6 *ſeſſ.21.cap.5.* † Ita vt nunquam generalis prohibitio
tollat vniones factas vigore d. Concilij *Pariſ. de reſignat.beneficiorum,lib.2.qu.9.num.*18. Prout neque comprehenderet eas, quæ fiunt in augmentum cul-
7 tus diuini *Rot.diuerſ.dec.1144.lib.3.p.3.* † Cum Summus Pontifex reſeruando ſimpliciter beneficia nunquam videatur velle impedire diſpoſitiones, quæ fiunt ob vtilitatem,& neceſſitatem eccleſiæ *Bellam. in clem.2.numer.35. cum ſequ.de reb. eccleſ. non alien.*
8 † Ideo cum iſta qualitas affectionis,& reſeruationis ſit ſublata per Concilium valebunt vniones in prædictis caſibus *Cæſar.de Graſſ.deciſ.*132.*in fin. Fuſc.de*
9 *viſit.lib.1.cap.16.numer.9.* Quod † etiam ſeruatur in
Eccleſia Mediolanenſi,vt in ejus *Actis lib.2.fol.119. in fin.* Adeo vt non ſit derogatum decretis Concilij
10 niſi fiat per Papam mentio ſpecialis † vt in ſpecie
vnionis latè *Menoch.conſi.294.nu.11.*
Quæ adeo vera ſunt, vt etiam Epiſcopus cogatur ſimiles vniones facere, ſi cauſa ſubſiſtente nollet
11 talia beneficia vnire. † *Mandoſ. ad reg. 12. cancellariæ.*

laria qu.6.nu.4.Fuſc.de viſitatio.lib.2.q.26.n.20.in fi.
Ita vt facultas conferendi beneficia reſeruata ex-
11 tendatur ad ea, † quæ ſunt reſeruata duplici reſer-
uatione vel capite *Rot.de qua per Ægid. deciſi.* 415.
quem ſequitur *Simon.de reſeru.qu.*83. *Gonz.ad reg.*8.
*cancell.gloſ.*12.*in fi.nu.*101.& voluit prius *Felin.in c.*
in noſtra 32.*col.* 14.*poſt prin.verſi.& nota quod ſi papa.*
13 *coroll.*6.*n.*15.*de reſcrip.* † Exemplo facultatis diſpen-
ſandi, quam large interpretatur *Idem Felin. in cap.*
poſtulaſti eod.tit Ioan. Andr.in c.fin.de ſimon.

Tertia concluſio. Quamvis Epiſcopus, ſeu Legatus de
latere non poſſit vnire beneficia reſeruata. Vnio
14 † tamen caret effectu donec Papa contulerit, ſed
ex quo contulit illo dimittente beneficium vnio
habet robur, Vnde vnio ſimpliciter tenet niſi Papa
vtatur reſeruatione conferendo beneficium, quia ſi
vtitur tenet collatio,& vnio ſuſpenditur. Ita ex *Rot.*
declarat *Card.in clem.*2.*in prin.col.vlt. ad med.quæſt.*
9.*num.*13. *& ibi Bellam.num.*35. *cum ſeq.de reb. eccl.*
non alien. Reſeruatio enim non impedit vnionem
15 faciendam per ordinarium, † quaſi vnio concernat
proprietatem beneficij *Pet. de Peruſ. de vnion.eccleſ.*
*cap.*2 *nu.*11.*Menoc.conſi.*194.*n.*4.*lib.*3.Collatio au-
tem,quæ fit per reſeruationem concernit fructus il-
lius,Et ſic vnio tenet,& illius neceſſitas, & effectus
differtur ad tempus, non in perpetuum ex facto
Principis,Quare valebit vnio de beneficio reſerua-
to, cum effectus illius ſuſpendatur donec prouiſus
à Papa de beneficio reſeruato cedat, vel decedat
16 in menſe ordinario, † & quamvis vnio ſit facta ob
cauſam neceſſariam,Tamen non eſt abſurdum vt ta-
lis neceſſitas differatur ad tempus, non in perpe-
tuum *Rot.deciſ.*4. *alias* 19.*de reb. eccl. non alienand.*
*Felin.in c in noſtra nu.*23 *coroll.*27.*de reſcript. Mand.*
*reg.*12.*qu.*5.*nu.*3.cum aliis *per Gonzal. ad reg.*8.*can-*
*cellar gloſ.*5.§.7.*nu.*136.

Quarta concluſio. Non valent vniones de beneficiis
reſeruatis, quaſi fiant in fraudem prouiſionis Apo-
17 ſtolicæ,† *vt in deciſione coram R.P.D. Sacrato Auer-*
ſa beneficiorum 3.*Iuly* 1608.*Io. Franc.Leon.in theſ for.*
*eccleſ p.*2.*c.*31.*nu.*22.*&* 13. Vnde ſi talis fraus ceſſa-
18 ret, non obſtaret hujuſmodi prohibitio, † juxta il-
lud,Effectum perimit cauſa perempta ſuum *Gloſ.in*
cap. in quorundam 6.*in verb. ferrum de iudic. Tiraq.*
*ceſſant.cauſ.in pr.n.*11 Prout generale eſt vt in omni
19 diſpoſitione cenſeatur excepta fraus † *cap. imperia-*
lem,§ 1.*de prob.alien.per Federic. Surd.conſi.*457.*nu.*
54.*lib* 4.*Afflict.deciſ.*111.*n.*3.

Conſtaret autem fraudem ceſſare, quando ordinarius
20 ignoraſſet beneficium reſeruatum,ſeu affectum, ob
quam ignorantiam excuſaretur à dolo & fraude *leg.*
quicunque 4.§.*quod ſi ſeruus,Cod.de ſeru.fugit.Gloſ.in*
*l.*1.*in verb.latrones,in fin.de receptat.leg.ex maleficiis,*
§.*longe minus,de act. & obl. Aym.conſi.*8.*num.*10. vbi
21 etiam, † quod nec dubitanti imputatur fraus cum
dicatur eſſe in bona fide *Iaſ.in l. ſi per errorem, col.*
2.*in prin.de iuriſd.omn.iudic.poſt Bald.in leg.leges ſa-*
*cratiſſima,C.de leg.Corn.*130.*col.*2.*lib.*4.

Quæ ignorantia magis excuſaret, ſi beneficium quod
22 prætenderetur affectum, † ſeu reſeruatum fuiſſet
poſſeſſum per ſpatium multorum annorum, Ita vt
ex hoc non teneretur quis titulum exhibere, Tunc
enim ceſſat præſumptio quod Epiſcopus cenſea-
tur habere notos titulos beneficiorum ratione vi-
ſitationis, quaſi in hoc decennalis poſſeſſio de-
23 ſeruiat pro titulo † quando ſumus in perſona ca-
paci, & cujus non reſiſtit, Quidquid aliud ſit in
non capace, & cum titulo diſpenſationis *Abb. &*
Fel. in c.licet heli.de ſimon. & in c.illud.de præſumpt.
*late Flor. Diaz.var.qu.lib.*3 *qu.*23.*n.*24.*cum ſeq.*

Magis hæc procederent,ſi vnio fuiſſet facta non ſolum
de beneficio affecto,& reſeruato,ſed etiam de plu-
24 ribus aliis non affectis,& reſeruatis, ſed † ad colla-
tionem Epiſcopi libere ſpectantibus, quaſi tunc
non poſſit colligi aliqua fraus prout colligeretur, ſi
ſolum vniſſet beneficia reſeruata, & affecta, Tunc
enim omnia cenſerentur facta in fraudem, Vnde
valebit vnio ſi tam vnum, quam aliud fuiſſet vni-
tum vt alias reſoluit *Congregatio Concilij* prout in
decretis, quæ circumferuntur ad *Idem Concil.c.*28.
*ſeſſ.*13.

Et facit quia ex tali vnione Epiſcopus priuat ſe omni
commodo conferendi plura beneficia quæ perti-
25 nent ad ejus diſpoſitionem, † quod cum redundet
ad ejus præjudicium,non poteſt colligi aliqua fraus,
quam nullus præſumitur committere ſine commo-
do, & vtilitate, & multo minus cum ejus damno,
quaſi vtilitas ſit cauſa doli, & fraudis *Cardin. conſi.*
125.*ad fin.Bald.conſi.*382.*in quæſtione, num.* 10. *in fin.*
*lib.*5.*Alex.conſi.*127.*viſa inquiſitione,numer.*12.*lib* 4.
*Imol.conſi.*129.*in fin late Aym.conſi.*75.*nu.*17.*& conſi.*
319 *nu.*13 *Marſil.conſi.*77.*col.*2.

Quinta concluſio. Quando ſumus in beneficio af-
fecto ratione perſonæ minor fraus poteſt conſide-
rari in vnionibus factis per ordinarios, Quaſi tunc
26 minus judicetur de hujuſmodi affectione, quam
judicaretur de beneficio, quod tempore vnionis
vacauerat in menſe reſeruato. Cum in iſto fiat cer-
tum præjudicium Sedi Apoſtolicæ, ex quo vnitur
beneficium indubitanter reſeruatum, quod non
eſt in illo,quamvis enim ſit affectum tempore vnio-
27 nis. Tamen † poteſt deſinere eſſe tale, cum il-
lud obtinens poſſit reſignare certæ perſonæ, per
quam reſignationem conſummatur affectio, &
ſuſpenditur vnio pro illa vice, & ſic poteſt eueni-
re caſus, quod collatio ſimilis beneficij ſpectet ad
ordinarium, & vacet in vno ex quatuor menſibus
non reſeruatis, vnde ex tali vnione priuaretur
Epiſcopus collatione d. beneficij vacantis per obi-
tum reſignatarij, cum ſit conſumpta reſeruatio,
28 quæ ſemel fuit aſſecuta ſuum effectum per proui-
ſionem,quamvis etiam non fuiſſet apprehenſa poſ-
ſeſſio corporalis, cum in iſtis juribus non requira-
tur.Ita vt amplius reſeruatio non reconualeſcat ſine
noua voluntate Papæ *Rot. deciſi.* 283. *alias* 24. *de*
*prob.in antiq.& deciſ.*553.*alias* 31.*in fin.eod.tit. Caſſa-*
*dor.deciſ.*4.*n.*4.*de cauſ.poſſ.& propriet.Gonzal.ad reg.*
8.*cancell.gloſ.*5.§.7.*n.*142.

Et paſſim tales prouiſi reſignant,& permittunt ſimili-
ter beneficia affecta & reſeruata facta mentione
29 vnionis,† quod Summus Pontifex admittit, cum ſit
valida collatio, quamvis non ſit derogatum regulæ
de jure quæſito non tollendo, Quia poteſt contin-
gere,quod reſignatarius præmoriatur reſignanti, &
ſic ſuſpendendo effectum vnionis non dicitur face-
re præjudicium conſiderabile, quidquid aliud ſit
non facta mentione illius *Pariſ. de reſignat. benef.*
*lib.*2.*qu.*9 *n.*8.*vſque ad n.*16.

Ex iſtis colligitur validam eſſe vnionem, de qua age-
bamus tanquam factam auctoritate Concilij, &
ex cauſis neceſſitatis Eccleſiæ *vt in ſecunda conclu-*
ſione, Non obſtante quod vnum ex beneficiis vni-
tis eſſet reſeruatum, cum ceſſet omnis ſuſpicio
fraudis ob decem alia vnita ſpectantia ad liberam

collationem Epiſcopi , Maxime , quia etamus in
beneficio affecto , de quo minos judicatue quam
de reſeruato vltra igootantiam affectioois proptee
antiquam poſſeſſionem prouiſi, *vt in 4. & 5. concluſione.* Quidquid aliud ſit in vnionibus factis ſine
auctoritate Concilij, quorum effectus ſuſpenditur,
vt *in 1. & 3. concluſione* dictum fuit. Cum etiam
acceſſerit confirmatio ſacræ Congregationis Concilij , cui per Epiſcopum talis vnio fuit notificata
30 pto hujuſmodi confirmatione habenda , † Ita vt
ex hoc ſit judicanda majotis auctoritatis , neque
de ejus inualiduate poſſit opponi *Natt. conſi. 669. num. 16. Pariſ. conſi. 5. num. 40. lib. 3.* Præſertim quia
omnes caoſæ fuetuot vetificatæ *Boer. deciſ. 345. nu. 1.*
Et adfuit conſenſus omnium , de qoibus in Conci-
31 lio , quamvis neque de nullitate voionis poſſet op-
poni ob defectuio conſenſus Capituli, cum hæc ex-
ceptio illi ſoli concedatot *Rot. deciſ. 133. nu. 10. p. 2.*
32 *poſt Oldrad. conſi. 162. in fi.* † licet etiam talis conſen-
ſus poſſet poſt vnionem intetuenire *Boer. deciſ. 345. num. 3. Rot. diuerſ. deciſ. 133. nu. 9. in fi. p. 2. Gabr. conſi. 200 col. 2. lib. 1.*

Accedat quod vnio eſt facta pee Epiſcopum , qui ſin-
gulis præbendis ſeparatim beneficia vniuit ex cau-
33 ſa, & non omnibus ſimul præbendis vnum, aut plo-
ea beneficia, ſed ſeparatim, & diſtincte cuique præ-
bendę aliquid , hoc enim caſu , quamvis vnio fiat
ſingulis præbendis canonicotum, Tameo non dici-
tur vnio fieri ipſi Capitulo , requiritur enim vt in
eccleſia præbendæ ſiut diſtinctæ , oam ſi noo eſſent
tales, vnio non valetet & neceſſe eſt, vt cuncta be-
neficia non vniaotur omnibus præbendis , quia
tunc ſingoli Canoniei eſſeot prælati omnium be-
neficiorum voitorom , quod eſſe non poteſt , Prout
oeque vnum beoeficium debet omnibus vniri, quia
vnius eccleſiæ vnus taotum prælatus eſſe debee,
34 † ſed debent vniri ſingulæ ſingulis , Ita enim recte
vnio procedet , quia tunc ſcitur cui beneficio facta
ſit vnio, & quodlibet beneficium habet ſuum præla-
tum diſtinctum, & vtilitas eſt ſiogulorum, noo capi-
tuli *Gabr.* qui omoia prædicta declarat *conſi. 178. nu. 3. vſque ad num. 5. lib. 2.* vbi ita intelligit *cap. 15. Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reformat.* vt ſcilicet ſingolis præben-
dis ſingula beneficia vniantur , non omoibus ſimul
indiſtinctè vnum, aut plura *Vitalin. in clem. ſi vna, 2. §. quod ſi col. 2. ante med. verſi. quod intelligo, de præbenda, numer. 15. de rebus eccleſ. non alienand. Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloſ. 5. §. 7. numer. 73. in 2. editione.*
35 † Quæ vnio erat facienda per Epiſcopum oon au-
tem per Vicarium, cum vnire ſit alienare, & habea-
tur pro re graui , & reſeroata , Ideo non veoit hæc
facultas in generali mandato Vicarij, ſed requirete-
tur ſpeciale , peovt in terminis concludit *Reb. in prax. beneſic. de form. vicar. archiepiſc. & alior. collat. num. 102. part. 1. in tit. de vnion beneſ. n. 37. Pariſ. conſi. 40. in princ. lib. 4.* eum aliis per *Sbroz. de offic. vicar. qu. 115. lib. 2. Gemin. conſi. 38. pro clariori deciſ. col. vlt.*
36 *ad med. num. 10.* Quamvis † contrarium quod Vica-
rius habeat facultatem faciendi vniones concludat
Rot per Mohed. deciſ. 337. incip. Vicarius calaguritanus, ad med. quem ſequitur *Gabr. conſil. vlt. numer.*
37 *3. lib. 1.* † Ideo talis prouiſus per vnionem factam à
Vicario ager ſpolio , cum hujuſmodi titulus ab eo
habitos ſit coloratus ad interdictum recoperaodæ
poſſeſſionis, *& Innoc.* de quo per *Gemin. d. conſi. 38. numer. 10.* loquitur in Archidiacono qui non poteſt
38 vnionem facere, † cum aliud ſit in Vicario geoera-
li, *Mohed. dict. deciſ. 336. poſt med.*

Quibus adde idem eſſe in voiooibus, quæ fiunt futuro
Seminario , Illud enim debet eſſe prius erectum, &
39 ſcholates actualitee adeſſe, † vt tales vniones ſubſi-
ſtant, oam ſi fierent ante non tenerent, vt per *Congregationem Concilij in cauſa Giennen. preſtimonij*, &
voluit *Rot. in eadem cauſa coram Card. Blanchetto 17. Aprilis 1594. & coram R. P. D. Litta Corduben. præſtimonij 7. Februarij 1601.* de qoibus per *Gonz. de altern. gloſſ. 5. § 7. n. 68. in 2. edit.* vbi etiam multas ad-
ducit rationes ad prædictorum comprobationem
cum aliis per *Mandoſ. ad reg. 3. canc. quæſt. 7.*

Quæ tameo intelliguntur quando colligeretur aliqua
ſuſpicio fraudis , vel ſumus in vnione facienda Se-
40 mioario futuro , provt † cootingit *in dict. cauſa Giennen.* vbi poſt factam vniooem, ſi beneficia vni-
ta vacabant in menſe oedioarij per eum illa coofe-
rebantur ſuis familiaribus & nepotibus , ſub præ-
textu , quod voio eſſet nulla , ſi vero vacabant in
menſe reſeruato prætendebatur illius validitas , Ita
vt non poſſet fieri prouiſio per ſedem Apoſtolicam
quod non erat faciendum per Epiſcopum in præ-
judicium Apoſtolicæ reſeruationis, vt per *Sacram Congregationem Concilij in cauſa Auerſana beneficiorum de menſe Maij 1606.* de qua per *Rot in eadem cauſa coram R. P. D. Sacrato 3. Iulij 1606.* non ob-
ſtante *Conc. dict. cap. 18.* quod intelligitue in vnione
faciènda de tempore habili antequam conſtet de
effectuali reſeruatione , & affectione , ſecus ſi jam
41 conſtaret, vt ceſſet occaſio fraudis, † Nam *alias illa*
deficiente valerent vnioors futuro Seminario,
quamvis nec domus eſſet empta , oec fabrica con-
ſtructa, nec ſcholares actualiter admiſſi, dummodo
ſemper continuetue in peeficieoda fabrica, & ioeri-
gendo cum effectu Seminarium, aot Collegium, &
dummodo redditus non conuertaotur in alios vſus,
quàm ſeminarij , cum aliis requiſitis per *Conc. cap. 18. ſeſſ. 23. vt per Gonzal. ad reg. 8. cancell. gloſ. 5 §. 7.*
42 *numer. 75. & 76. & numer. 111. in 2. edit. fol. 171.* † vbi
etiam multa quando valeant diſpoſitiooes ad fauo-
rem Hoſpitalis, Collegij, & loci conſtituendi, Maxi-
me quia iſtæ vniones fiunt ab Epiſcopis auctoritate
Apoſtolica Concilij Tridentioi *Caſ. de Graſſ. deciſi. 1. n. 21. de reb. eccleſ. non alien.*

EPITOME.

Socius qoando poſſit obligare conſocium inſolidum , & cum obligatione camerali , & ſimilibus clauſulis. ¶ Et an talis obligatio iotelligatur tantum pro rata ejus portionis , quam habet in ſocietate. ¶ Et an ſit probandum merces , quarum occaſione fuit contractum eſſe verſas io vtilitatem dictæ ſocietatis. ¶ Pupillus quando poſſit obligari pee tutorem etiam perſooalitee , & in fotma cameræ. ¶ Confeſſio facta ad alium finem non auimo obligandi an præjudicetur. ¶ Productio tituli inualidi quando excludat producentem , vt poſſit allegare aliom titulum validum. ¶ Approbatio an inducatur ex productione jurium, & capituloeum in eis cootentorum. ¶ Impugnans jura contra ſe producta an poſſit ſe ex illis juuaee. ¶ Et an Iudex valeat ſe fundare ſupee probatione impugnata ad fauotem impugnantis. ¶ Appellatione pendente ſupee excuſatione tertiæ tutelæ , ſi appellans eligatur ad quartam tutelam ao poſſit ſe excuſaee ex tertia, quam impugnauit. ¶ Obligatio minoris exeeceotis mercaturam an valeat ſine ſolemnitatibus. ¶ Et præſumatur

ſumatur in dubio contractum in cauſa mercaturæ, & quod ſit in eam verſum. ¶ Appellatio an prohibeatur tam quando Iudex committit executionem, quam ſi pronuntiat eſſe exequendum. ¶ Inter Mercatores an attendatur diſcuſſio. ¶ Socius an obligetur ſolum pro quantitate poſita in ſocietate. ¶ In negotio ad vnum ſpectante quando correus videatur interceſſiſſe tanquam fidejuſſor.

SVMMARIVM.

1 *Socius poteſt obligare conſocium etiam inſolidum, & obligatione camerali, & cum ſimilibus clauſulis, nu. 2. & 4. Amplia vt n. 14. & 44.*

3 *Procurator poterit apponere pœnam, pacta, & alia apponi ſolita in obligando dominum, num. 5.*

6 *Pupillus poteſt obligari per tutorem etiam perſonaliter, & cum obligatione camerali, prout Ciuitas per adminiſtratorem, nu 7.*

8 *Socius non obligatur niſi pro rata eius portionis, quam habet in ſocietate. Intellige vt n. 9. & 12.*

10 *In negotio ad vnum principaliter ſpectante correus videtur intereſſe tanquam fideiuſſor Declara vt nu 11.*

13 *Inter mercatores non attenditur diſcuſſio. & nu 45.*

15 *Socius ad hoc vt teneatur probandum eſt merces, quarum occaſione fuit contractum, eſſe verſas in vtilitatem ſocietatis. Intellige vt nu. 17. 18. 19. & 20.*

16 *Nomen in libris ſocietatum non deſcriptum facit præſumptionẽ debitũ non fuiſſe contractũ occaſione illius.*

21 *Producens inſtrumẽtum etiam in parte & partibus approbat omnia in eo contenta. Limita vt n. 22. & 23.*

24 *Confeſſio facta ad alium finem non animo obligandi præiudicat. Idem in productione, n. 32.*

25 *Productio non nocet in eo, quod quis expreſſè impugnauit, & nu. 26. Amplia vt n. 28.*

27 *Producens ſententiam poſt appellationem non dicitur eam approbare.*

29 *Productio tituli inualidi quando excludat producentem, vt non poſſit allegare alium titulum validum, n 30. 31. & 33.*

34 *Approbatio non inducitur ex productione per compulſum.*

35 *Impugnans iura contra ſe producta non poteſt ſe ex illis iuuare. Intellige vt n. 36. 37. & 41.*

38 *Litis euentus eſt dubius.*

39 *Appellatione pendente ſuper excuſatione tertia tutelæ ſi appellans eligatur ad quartam tutelam poteſt ſe excuſare ex tertia quam impugnauit.*

40 *Quæſtio prius mota ſuper tutela quando ſit præiudicialis ad ſecundam.*

42 *Iudex poteſt ſe fundare ſuper probatione impugnata in fauorem impugnantis, & nu. 43.*

46 *Obligatio minoris exercentis mercaturam valet ſine ſolemnitatibus, & præſumitur in dubio contractum in cauſam mercaturæ, & quod ſit in eam verſum, n. 47.*

48 *Appellatio prohibetur in executiuis, & à decreto de exequendo, & nihil refert quod Iudex committat executionem, vel pronunciet eſſe exequendum, nu. 49.*

50 *Socius an teneatur ſolum pro quantitate poſita in ſocietate.*

CAPVT CCLXXIX.

PRæſuppoſita ſocietate, de qua agebamus, Dixi firmandas eſſe infraſcriptas concluſiones, ex quibus ſine aliqua difficultate poterunt dubia excitata decidi,

Prima concluſio. Vnus ex ſociis poteſt alterum obligare etiam inſolidum, ne in plures diſtinguatur,
1 † qui cum vno contraxit, & quia omnes inuicem videntur præpoſiti ſocietati totius *Bald. conſ. 263. initium contractus, ad fin. n 3. verſi. illud etiam aduertendum, lib. 5. & in l. cum te in gallia 9. ad fin. verſi. aut propria voluntate, & ibi etiam Salic. in fin Cod ſi cert. petat. Pariſ. conſ 93. n. 4. vſque ad n. 7. lib. 1.*

Quæ etiam procedunt in obligatione camerali, quæ
2 poteſt apponi per vnum ex conſociis, † ad effectum, vt alius in forma cameræ obligetur, ſocius enim dicitur habere mandatum, & tacitum conſenſum ad obligandum alium in his quæ ſpectant ad ſocietatem *Bart in l. nemo ex ſociis ff pro ſoc. Alexan.*
3 *conſi. 186. num. 2 lib 2.* † Vnde tanquam procurator poterit apponere pœnam, pacta, & alia apponi ſolita *Bald & Ang in l. bene à Zenone Cod. de quadrien. præſcr. Iaſ. in l. 1. §. ſi procurator. col. vlt. ad med. verſi. immo dicunt, num. 19 ff. ſi quis ius dicent. non obtemper.*
4 † & in ſpecie ſocietatis *Surd. 213. n. 4.*

Quare etiam procurator pro obſeruantia contractus obligat Dominum, & omnia ejus bona, & poteſt apponere pœnam, & alias clauſulas ad executionem mandati pertinentes, & omnia alia pacta, vt
5 vulgò dicitur emptionalia, † licet hoc non habuerit in mandatis, cum cæteris clauſulis, & pœnis ſecundum morem regionis, Quod etiam eſt in curatore pupilli non habentis tutorem ad litem exercendam, qui poterit in judicio obligare ipſum pupillum, ſi talis obligatio venit ex ſequela litis, vel ſit antecedens ad ipſam litem, & in omnibus, quæ ſunt
6 de ſubſtantia, & eſſe illius, † prout quoque officiales abundantiæ, Priores ciuitatum, & ſimiles qui poſſunt obligare ciuitatem, & alia facere, quæ ad negotium eis commiſſum pertinent, cum permiſſo conſequenti omnia videantur demandata quæ ad conſequens antecedunt, & econtra. Ita in omnibus prædictis caſibus, & in ſimilibus latè concludit *Felin.*
7 *conſi. 25. n 6. vſque ad num. 18.* † Et de pupillo quod poſſit obligari per tutorem, & cum obligatione camerali, & perſonaliter dicam infrà *in capite particulari.* Pupillus enim obligatur ex contractu tutoris, cujus nomine fuit celebratus, non ſecus ac ſi ipſemet contraxiſſet *leg. apud Iulianum, §. penult. ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. eat. Pariſ. conſi. 99. num. 38. lib. 1. Surd. deciſ. 279. n. 5.*

Secunda concluſio. Socius non obligatur niſi pro rata
8 ejus portionis, † quam habet in ſocietate *Rot. diuerſ. deciſ. 142. num. 5. p. 1.* Hoc tamen intelligitur reſpectu ipſorum ſociorum., vnus enim tenetur alteri pro ſua tantum parte, Aliud eſt reſpectu contrahentium cum ſociis, quo caſu in ſolidum obligatio
9 procedit, prout ita diſtinguendum, † & concordandas eſſe opiniones dicit *Caſtrenſ. conſi. 243. videndum, col. 1. in fin. verſi. cæterum cum ſeparatim, & col. 2. in princ. verſi. quod autem dixi quemlibet, lib. 1. Ang. conſi. 186. quoniam in facto, col. 1. poſt med. verſi. & ſi inter dictos gerentes. Rot. coram R. P. D. Robuſterio Romana pecuniaria ſeu maſſa 8. Februarij 1585. de qua per Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conu lib. 6. tit. 22 nu. in fin. Rot. Ianuenſ. deciſ. 176. num. 8. & deciſ. 97. numer. 7. & 8.* & bene declarat *Menoch. conſi. 410. num. 42 & nu. 54. in fin. verſ. dixi nunquam hoc procedere, lib. 5.*

Hinc dicimus, quod vbi negotium ad vnum princi-
10 paliter ſpectat, † tunc alij quamvis correi videntur interceſſiſſe pro illo tanquam fidejuſſores *Aym.*

qua propterea non debet ceſſare præſumptio alte-
rius tituli, tum quia iſta editio valde differt à pro-
32 ductione *Doct. in l. 1. §. editio. ff. de edend.* † Tunc
etiam quia productio facta ad vnum finem non præ-
iudicat quo ad alium, & diuerſum *Grat. conſ.* 14.
nu. 17. *lib.* 1. Cum productio non inferat neceſſario
approbationem, quando de neceſſitate ad illam non
trahitur iuxta *Surd.* ſupra allegatum *deci.* 267. *n.* 4.
verſ. alterum fundamentum, quem ſequitur *Rot. coram*
R. P. D. Pamphilio Valentina prætenſæ illegitimitatis
16. *Martij* 1612. *ad fin.* Vbi etiam in ſpecie conclu-
33 ditur, quod † productio tituli inualidi facta ad aliũ
effectum, quam in eo fundandi non excludit pro-
ducentem, vt non poſſit allegare alium titulum *Rot.*
coram R. P. D. Ludouiſio Pampbiloneu. decimarum 14.
34 *Maij* 1610. † Et de productione per compulſum,
quod non operetur approbationem *Caputaq. deciſ.*
193. *nu.* 5. *p.* 1. *Rot. in d. Valentina prætenſæ illegitima-*
tatis in fin.
Quinta concluſio. Impugnans inſtrumentum contra ſe
35 productum non poteſt ex illo ſe iuuare, † neque ex
aliquibus capitolis in eo contentis *l. poſt legatum.*
ff. quib. vt indig. Aym. de antiquit. temper. p. 1. *§ viſo*
de verbis enunciatiuis, nu. 55. Ita tamen, vt non ſuf-
ficiat, quod quis ſimpliciter actum impugnet ad
hoc, vt ex illo ſic impugnato non poſſit commodũ
36 percipere, † Cum etiam requiratur, quod pars ad-
uerſa acceptauerit impugnationem *Gloſſ. in c. cum*
veniſſent 3. *in verb. obtulit. verſ dicas quod aduerſarius*
de eo qui mitt. in poſſ cauſ. rei ſeruan. Ruin. conſ. 21. *n.* 6.
lib. 2. *Felin. in c. capitulum* 30. *col* 15. *in pri. verſ. con-*
firmatur, in 6. *limit. n.* 13. *de reſcript. Cephal. conſ.* 252. *n.*
42. *lib.* 2. *Rot coram Card. Lancell. Romana releuatio-*
37 *nis à moleſtiis* 11. *Maij* 1601. † Immo impugnans
actũ poterit ſe iuuare ex actu impugnato in caſu, in
quo adhuc pendet impugnatio, & ſuper eo non eſt
38 declaratio, † quia cum euentus litis ſit dubius. *l. quod*
debetur ff de pecul. ſi non poſſet ſe ex materia impu-
gnationis fundare, ſequeretur, quod ſuccumbens
poſtea in impugnatione grauaretur etiã pro ſecundo
Compoſtel. Io. Andr. Abb. & alij per Felin. in d. c. ca-
pitulum, col. 10. *ad med. limit.* 3. *n.* 9 *de reſcri.* ſequitur
39 *Rot. in d. cauſa releuationis à moleſtiis*, prout † dicimus
quod pendente appellatione ſuper excuſatione ter-
tiæ tutelæ, ſi ille qui appellauit eligatur ad quartam
tutelam poteſt ſe excuſare ex tertia quã impugnat,
quia ſi ſuccumberet in illa, remaneret poſtea one-
ratus quarta tutela, vnde expectatur finis illius ap-
pellationis *l. diximus* 4. *in pr. de excuſ. tut. Anchar.*
conſ. 16. *proceſſu facto. in fi. ver. non obſtat quod non poſ-*
40 *ſit.* † Vbi quod illa quæſtio primo mota eſt præiudi-
41 cialis ad iſtam. † Quare poteſt quis ſe fundare in
certa pendentia litis, licet eam impugnauerit, quan-
do pendet in iudicium ſuper impugnatione *Imol. in*
c. ex parte decani. col. 3. *de reſcript. & in d. c. capitulũ,*
42 *col. pen. poſt med. verſ ſed aduerto nu.* 10 *eo. tit.* † Cum
Iudex quoque poſſet, ſi vellet, ſe fundare ſuper pro-
batione impugnata etiam in fauorem impugnantis
Bart in c. cum dilectus, de conſuetud. Bald. in l. vnic. C.
vt quæ deſunt aduocat. col. 2. *in princ. ver. ex hoc pono.*
43 *n.* 5. † quod tanquam multum notandum; quia ſæpe
vidit de facto occurrere ſequitur *ibid. Caſtr. col.* 2. *in*
fin. verſ. & ex hoc dicit, n. 5. & latè declarat *Felin. in c.*
capitulum, nu. 10. *limit.* 10 *col* 12. *ad med. de reſcript.*
Sexta concluſio. Obligatio in ſolidum non ſolum pro-
cedit inter ſocios quando illi gerunt actus ſociales
per inſtitores iuxta *l. ſi tamen plur. ff. de exercit act.*

44 † ſed etiam quando per ſe ipſos, tunc enim quoque
ſocij obligantur inſolidum reſpectu contrahen-
tium, non pro rata tantum. Quia eadem ratio mili-
tat in vtroque caſu, Nam ad ſimilitudinem inſtito-
ris vnus ſocius obligat alium inſolidum, cum cen-
ſeatur præpoſitus inuicem ſocietati totius; & vnus
eſt inſtitor alterius, & tanquam fideiuſſor obligatur
45 inſolidum nulla facta diſcuſſione, † quæ non requi-
ritur inter mercatores *Menoch. conſ.* 410. *n.* 45. *vſq.*
ad n. 49. *lib.* 5. *Rot. Ianuenſ. dec.* 15. *n.* 19. *Bal. conſ.* 263.
initium contractus ad fin. n. 3. *lib.* 5. *late Ludou. Bo-*
logn. conſ 51. *col. vlt. in pr. verſ. tunc ſi atque. n.* 7. Con-
traria autem procedunt quando contraheret nomi-
ne proprio non ſocietatis *Nat. conſ* 567. *n.* 1. & 3.
Septima concluſio: In minore exercente mercaturam
non attẽditur, quod eius obligatio fuerit abſque ſo-
46 lemnitatibus, † cum etiam ſine illis ſit valida, Tales
enim minores præſumuntur induſtrij, & non indi-
gent adminiculis conſcientiæ cõſanguineorum *Ro-*
man. conſ. 318. *nu.* 2. *ad med.* Ita vt in dubio quam-
uis non conſtet, quod ſit contractum tanquam cum
47 mercatore, Tamen † hoc præſumatur, & quod
etiam hoc ſit verſum in mercantiis *Bald. in l. vlt. ad*
fi. verſ. in contrarium videtur, n 6. *C. ad macedon.* Ex
prædictis colligitur bene fuiſſe actum inſolidum
contra vnum ex ſociis, cum valuerit talis obligatio,
ſiue fiat per inſtitores, ſiue per eoſdem ſocios, etiam
cum clauſulis, pœnis, & aliis obligatione camerali
firmatis etiam vltra ratam portionis poſitæ in ſocie-
tatem cum ſumus inter contrahentes non inter ſo-
cios *vt in prima ſecunda, & ſexta concluſione* dictum
eſt, quamuis non fuerit probata verſio in vtilitatem
ſocietatis, cum hoc non requiratur *vt in tertia con-*
cluſione. Nulla habita conſideratione productionis
inſtrumenti ſocietatis tanquam facta non animo
approbandi, ſed impugnandi, & ad alium finem, &
quãuis ſimus in minore *vt in quarta, & ſeptima con-*
cluſione. Vltra impugnationẽ factã de iuribus produ-
ctis, licet hoc ſit ex abundanti, cum impugnatio, vt
obſtet, non habeat requiſita, de quibus *quinta cõclu-*
ſione. Adeo vt ex ſuperius allegatis appareat de iu-
ſtitia mandati, in quo neque erit concedenda appel-
latio, cum ſimus in executiuis, in quibus illa pro-
48 hibetur, † ſicut etiam à decreto de exequendo,
quaſi nihil referat, quod Iudex committat executio-
nem, vel pronunciet eſſe exequendum *Surd.* qui de
magis communi opinione teſtatur *conſ.* 358. *nu.* 12.
lib. 3. *poſt Alex. conſ.* 95. *viſis proceſſib. num.* 4. *li.* 2.
49 *Aym. conſ.* 273. *n.* 14 † & ita ſeruari ſecundum com-
munem ſtylum palatij dicit *Rot. diuerſ. deciſ.* 100. *n.*
50 13. *p.* 1. An autem ſocius teneatur ſolum pro quan-
titate poſita erit particulariter videndum, & ponit
Surd. deciſ. 213. *Menoc. conſ.* 410. *nu.* 54. *lib.* 5.

EPITOME.

Fideicommiſſum an inducatur per probatio-
nem alienationis ſine cauſa tam reſpectu rei, quam
temporis, & reſpectu exceptionis, & liberationis, &
quid ſi fuerunt plures prohibiti alienare. § Ver-
ba *nullo modo*, & ſimilia quando inducant præce-
ptum, ſeu conſilium. § Prohibitio alienationis ha-
bens cauſam annexam, quod bona remaneant in
familia quando ſit extendenda, & debeat reſpicere
fauorem certæ perſonæ, vel ſufficiat ſolus fauor te-
ſtatoris. § Ex prohibitione alienationis rerum de
ſui natura prohibitarum an colligatur tacita cauſa,

quæ veſtiat ipſam prohibitionem. ¶ Diuiſio quando poſſit à teſtatore prohiberi ad tempus. ¶ Prohibitio nuda an inducat fideicommiſſum, & habeat in ſe tacitam cauſam fauore filiorum, vel ſi poſſit colligi ex verbis teſtamenti, quod fuerit facta contemplatione alicuius. ¶ Alienatio rerum prohibitarum quando valeat ſtante conſenſu eius, cuius fauorem prohibitio continet. ¶ Onus appoſitum in legitima an valeat reſpectu temporis appoſiti ad commodum filij. ¶ Confeſſio, obligatio, diſpenſatio, & ſimilis diſpoſitio an ſine cauſa ſuſtineatur.

SVMMARIVM.

1 *Prohibitio alienationis ſine cauſa eſt inefficax, neque inducit fideicommiſſum, n. 3. Et quando dicatur talis n. 2. Et quid ſi fuerint plures prohibiti ſine cauſa alienare, n. 14. 15. & 16.*

4 *Confeſſio, obligatio, diſpenſatio, cum ſimilibus non valent ſine cauſa. Intellige, vt nu. 5.*

6 *Confeſſus in iudicio ſine cauſa, & informiter habetur pro condemnato.*

7 *Libera teſtandi facultas conceditur à lege.*

8 *Hæres poteſt renunciare fauori ſuo.*

9 *Hæres per aditionem efficitur dominus.*

10 *Adminiſtratio bonorum ſuorum non eſt alicui auferenda.*

11 *Diſpoſitio incerta eſt nulla.*

12 *Alienatio reuocatur per eum, de cuius intereſſe agitur.*

13 *Verba* nullo modo, *aut ſimilia quando inducant præceptum ſeu conſilium.*

17 *In prohibitione de non alienando non præſumitur cauſa, nec quod ſit facta alicuius contemplatione.*

18 *Prohibitio alienationis habens cauſam annexam quod bona remaneant in familia quando ſit extendenda, & debeat reſpicere fauorem certæ perſonæ, vel ſufficiat ſolus fauor ipſius teſtatoris. nu. 19. & 20.*

21 *Affectio ſola teſtatoris an inducat fideicommiſſum.*

22 *Ex prohibitione alienationis rerum quæ de ſui natura ſunt prohibitæ an colligatur tacita cauſa, quæ veſtiat ipſam prohibitionem, nu. 23. & 24.*

25 *Fideicommiſſum abſolutum an inducatur ex prohibitione alienandi veſtita à cauſa.*

26 *Prohibitio nuda an inducat fideicommiſſum, & habeat in ſe tacitam cauſam fauore filiorum, nu. 27 & 28.*

29 *Alienatio rerum prohibitarum quando valeat ſi contingat alterum ex prohibitis conſentire vel eum cuius fauorem prohibitio continet, & nu. 30.*

31 *Præceptum nudum non continens cauſam an valeat quo ad exceptionem, vel liberationem parandum.*

32 *Prohibitio alienationis dicitur habere cauſam ſi ex verbis teſtamenti conſtaret alicuius contemplatione eſſe factam.*

33 *Vocatus per fideicommiſſum dicitur ille cuius contemplatione prohibetur alienatio.*

34 *Prohibitum ad tempus cenſetur poſt illud admiſſum.*

35 *Prohibitio alienandi circa tempus ſine cauſa non valet quemadmodum illa circa res. Et de ratione, nu. 36.*

37 *Onus appoſitum in legitima non valet etiam reſpectu temporis.*

38 *Alienatio ad tempus prohibita filio an comprehendat legitimam ſi ſit fauorabilis, nu. 39.*

40 *Diuiſio poteſt à teſtatore prohiberi ad tempus, & quomodo hoc intelligatur, nu. 41.*

CAPVT CCLXXX.

NOn potuiſſe impediri venditionem locorum montium, Dixi in caſu, & ad effectum, de quo agebamus. Quamuis enim illa fuerint expreſſe prohibita alienari per teſtatorem. Tamen prohibitio
1 eſt ſine aliqua cauſa, † Vnde non tenet, & eſt
inefficax. *l. filiusfam. 118 §. diui. ſi 2. de leg. 1. l. pater*
filiis 36. §. Iulius agrippa, & l. lucius 91. in prin. de
2 *leg. 3. Grat. conſ. 21. in prin. lib. 2.* Dicitur † enim tunc
prohibitio nuda penitus, vt quia teſtator non dixit,
quod talia bona remaneant in familia, vel ad ſuos
poſteros, & deſcendentes perueniant, vel ſi pœna
aliqua non fuit appoſita, tunc enim non ſolum non
inducitur fideicommiſſum in caſu mortis, ſed ne-
3 que alienationis, cum prohibitio non voluerit † *Eugen. conſ 81. nu. 48. & 49.* Prout generale eſt in con-
feſſione, obligatione, inſtrumento, quietatione, li-
4 bro rationum, legitimatione, diſpenſatione, † & ſi-
milibus actibus, quæ ſine cauſa nullum impedi-
mentum, & effectum producunt *Seraph.* qui latè
omnes prædictos caſus explicat *in conſil. vrban 94. n. 1.*
vſque ad 10. poſt Marſi. in l. 1. §. preterea. n. 99. de qu.
5 Quidquid † aliud ſit in inſtrumento guarentigia-
to, in quo non requiritur cauſa, cum adſit ibi præ-
ceptum Iudicis chartularij factum in confeſſum,
quod videtur geſtum in iudicio *Bal. in l. ſicut maior*
4. in pr verſ. & eſt argumentum. C. de repud. & abſtin.
6 *hæred.* † cum confeſſus in iudicio, & ſine cauſa, &
informiter habeatur pro condemnato. *Barbat. ad*
Bald. in d. l. ſicut maior. in verb. quod confeſſus. Et no-
tatur *in l. ſi donatione. C. de collat. Cyn. in l. 1. C. de con-*
feſſ.
Nec facit quod ſi non pareatur huiuſmodi præcepto
7 teſtatoris tolleretur libera teſtandi facultas, † quæ
à lege conceditur *l. 1. C. de ſacroſ. eccleſ. l. verbis*
legis, de verb ſignif. Quia cum prohibitio ſit nuda
à cauſa, & à perſona non eſt præceptum, ſed po-
8 tius conſilium, quod efficaciter non obligat, † eſt
enim fauor hæredis, cui poteſt renunciare *l. cum*
pater. §. mando. de leg. 2. Præſertim quia hæres
ſcriptus per aditionem hæreditatis fuit factus domi-
9 nus rerum *l. ſtichum. §. aditæ. de ſol.* Vnde ſine cau-
ſa non eſt ei auferenda libera facultas, & admini-
ſtratio bonorum ſuorum *l. dudum, de contrah. empt.*
10 † Effectus enim dominij non debet impediri hære-
di, cum nulli proſit hæc prohibitio, & alteri obſit
Alciat. conſ. 12. tom. 3 lib. 9. ad ved. ver. ſecundo
dico. nu. 1. f. 250 per tex. d. l. filiusfamilias. §. diui. de
leg. 1. vbi etiam *Idem Alciat.* hoc notat *ſub n. 6. verſ.*
vnde ante.
Vlterius neque poteſt dici hoc eſſe contra volunta-
tem defuncti, Nam cum nulla exprimitur perſo-
na, aut cauſa, ob quam teſtator ita prohibuerit,
11 remanet diſpoſitio incerta, † & per conſequens
nulla *l. paulus. ff. de reb. dub.* ita vt in caſo con-
trauentionis non adſit aliquis, cui poſſit per fidei-
commiſſum acquiri, & cui hæres contrauenien-
do obligetur, prout faceret ſi adeſſet perſona certa
12 *l. ex maleficiis. §. hæredes de act. & oblig.* † Talis
enim poſſet reuocare alienata, quaſi agatur tunc
de eius intereſſe *Bart. in l pater filium. §. fundum, de*
leg. 3.
Amplius hæc etiam procedunt quamuis teſtator
expreſſe, & efficaciter prohibuiſſet alienationem
adiiciendo verba *nullo modo*, aut ſimilia, & illam
infirmando quatenus alienatio ab hærede fieret,
13 † quia iſta verba non inducunt præceptum, ſed
ſolum conſilium ceſſante legitima cauſa, aut per-
ſona, ob quam prohibitio fieret *l. lucius titius 91. in*
princ.

prin verſ. nec vllo modo, de leg. 3. l. pater filium 36. §. Iulius agrippa, verſ. aut vllo modo, co. tit. Berret. conſ. 75. nu. 5. Peregr. de fideicomm. artic. 4. n. 1. in prin. verſ. etiam quod teſtator.

Neque obſtat quod in caſu noſtro erant plures prohi-
14 biti alienare, quaſi tunc non requiratur cauſa, † quia prohibitio videtur facta contemplatione aliorum non alienantium Glo. in l. codicillis, 91. §. inſtituto, in verb filius, de leg. 2. quam multum commendat Imol. ibi, n. 5. verſ. item nota diligenter. Grat. conſ. 21. n. 13. li. 2. Alex in l. qui roma. §. cohæredes, col. 2 ad med. verſ. adde quod pro illa opinione. ff. de verb. oblig. vbi quod eſt multum notandum, quia ex huc videtur iniunctum inuicem fideicommiſſum, cum cenſeatur prohibitio veſtita eo ipſo quod eſt facta pluribus Corſet. qui dicit notandum tanquam mirabile ſing. 363. in verb. teſtator. in teſtamento, in fi ver. pro quo dicto Curt. Sen. conſ 48. n. 14. lib. 1. & conſ. 144. nu. 25. eod l. b.

Quia reſpondetur veriorem opinionem eſſe, quod etiam in prohibitione alienationis facta pluribus
15 requiratur cauſa; † Nam illa ceſſante non poteſt ſumi coniectura, quod adſit reciprocum fideicommiſſum, prout de magis communi, quidquid ſupra allegati contrarium ſentiant teſtatur Gabr. conſ. 140. nu 45 & 46. lib. 3. poſt Glo. in l. filiusfamilias 118. §. diui. ol 2. in verb. eoi, verſ. & pone caſum. ff de leg. 1. vbi Alex in fin. Iaſ in 1. lect. col 3. ad med. nu. 9. & 20. Alci. col. 3. ad fi. verſ. quod ſi nihil prohibitioni, n. 9. Rip. col. 7 in prin verſ. 3. nota, n. 33. So. in. Sen col. 5. in prin. verſ. aut eſt facta prohibitio, n. 12. Soc. Iun n. 50. Bero. conſ. 66. nu. 2. lib. 2. & q. 42. n 4. verſ. qui immo duo. Alex. in l. qui roma. §. cohæredes, col. 3. in fi. verſ. in quantum tamen, n. 4. in fin. Iaſ. cõſ 96. col. 2. poſt med. verſ. aſſumo primum, lib. 4. Quod etiam voluit Glo. l. quoties 11. in verb. ab omnibus. C. de fideicomm ff & ibi Salic. ad med. verſ. pro iſta diuerſitate, nu. 2. cum aliis per Odd. qui de veriori opinione teſtatur conſ. 66. n. 40. & conſ 67. n. 8 Card. Man. de coniect. vlt. volunt. lib 7. tit. 5. nu. 16. poſt prin. verſ. ſed dubitat. Surd. decis. 238. in fi. verſ. nu. 18.

Ratio autem eſt, quia quilibet videtur prohibitus tantum ſui contemplatione, cum vnuſquiſque ſingulariter de ſua parte cenſeatur prohibitus, & potius
16 † videtur gratia ſuorum liberorum, vel hæredum prohibitus, ad quos poſt eius mortẽ talis res eſt peruentura, dummodo tamen non reperiatur alienata Iaſ. conſ. 9. col. 2. poſt med. verſ. aſſumo. l. b. 4. poſt Salic. in d. l. quoties. la 2. num. 2. C. de fideicommiſſ. Ceph.
17 conſ. 401. n. 47. l. b. 3. † Ita vt in prohibitione de non alienando non præſumatur cauſa, nec quod ſit facta alicuius contemplatione, quaſi huiuſmodi prohibitio reputetur odioſa Alex. conſ 59. attentis verbis, col. oen. in fi. nu 20. l b. 3. Rip. in l. filiusfamilias. §. diui. n 34. verſ. nota ergo, col. 7. in prin. de leg. 1.

Quæ etiam procedunt, quamuis talis prohibitio habe-
18 ret annexam cauſam, quod bona remanerent ad perpetuam memoriam teſtatoris, quo caſu licet prohibitio videretur extendenda propter adiectionem cauſæ, Tamen intelligitur quando cauſa illa reſpicit fauorem certæ perſonæ, cuius intereſit, quæ ſit vocata in euentum alienationis, puta ne de nomine teſtatoris exeat, vel vt remaneat inter deſcendentes, aut in familia, ſecus autem ſi cauſa reſpiciat ſolum fauorem ipſius teſtatoris, quia tunc præceptum eſt nudum, cum non ſubſit aliquis, qui reuocet talem rem alienatam, & in eum caſum ſit vocatus, quidquid aliàs prohibitio de re, ad quam teſtator habebat affectionem duret perpetuo, & cenſeatur realis, & tranſeat ad hæredes hæredum, quamuis perſonaliter facta eſſet, vt late concludit Alciat. conſ. 129 per tot. lib. 9. tom. 3. fol. 350. vbi ita declarat Bart. in l. pater filio 36. §. fundum, & §. Iulius Agrip-
19 pa. de legat. 3. † Oportet enim, quod teſtator diſponat in alterius vtilitatem, & commodum, vt fideicommiſſum inducatur per prohibitionem alienationis l. quintus, de annuis legat. Vnde affectio ipſius teſtatoris non ſufficiet vt in d §. Iulius Agrippa.
20 † vbi aderant ſepulchra, & reliquiæ maiorum ſuorum, & tamen prohibitio alienationis tanquam nuda non valet, prout etiam non eſſe conſiderandum fauorem patris, & illum non ſufficere dicit Bar. in dict. §. Iulius Agrippa. ad med. verſ. & hoc
21 intellige verum, nu. 1 † & quod ſola affectio teſtatoris non ſufficiat, concludit etiam Rimin. Iun conſ. 632. n. 113. l b. 6. Debet enim eſſe ratio expreſſa à teſtatore non omnino tacita, vt veſtiatur prohibitio alienandi Surd. decis. 238. nu. 16.

In quo tamen aduertendum eſt quod aliquando ex
22 prohibitione alienationis rerum, † quæ de ſui natura prohibita ſunt colligitur tacita cauſa, quæ veſtit ipſam prohibitionem, puta ſi prohiberetur alienatio turris, caſtri, vel pulchri palatij, domus maiorum ſuorum, vel ſimilis rei, quaſi tunc præſumatur cauſa ſplendoris familiæ, vel refugij ſuorum agnatorum Rip. in d. §. diui. nu. 4. Decian. conſ. 31. nu. 100. lib. 1. Eng. conſ. 81. nu. 44. vſque ad nu. 47. Dec. 38. circa primum, col. 2. ad fi. verſ. 5. ex qualitate, nu. 2. Roland. conſ. 23. nu. 24. lib. 4. Simon. de Pret. inter-
23 pret. 2 l. b 1. ſolut. 2. n. 12. f. 92. † Dummodo tamen teſtator adiecerit, quod talis res remaneat in familia, vt per Tiraq. in profat. de retr. lign. num. 50. Debet enim eſſe iſta ratio expreſſa à teſtatore, ſecus enim
24 quando eſt omnino tacita, tunc † enim non veſtitur prohibitio alienandi, vt declarat Surd. decis. 125. num. 8. Et quando ex prohibitione alienandi veſtita à cauſa inducatur abſolutum fideicommiſſum
25 late † Idem Surd. decis. 238. nu. 16. Rim. Iun. conſ. 632. n. 110. vſque ad nu. 118. lib. 6. Sim. de Pret. interpret. vlt. volunt. lib 3. fol. 10. nu. 8 fol. 283.

Prout etiam neque iſta nuda prohibitio induceret fi-
26 deicommiſſum, † quamuis eſſet facta pluribus filiis, non enim habet in ſe tacitam cauſam perſonalem fauore filiorum, argumento l. voluntas. C. de
27 fideicom. † Quidquid aliud ſit quando teſtator expreſſiſſet cauſam, dicendo Volo filios meos fundum habere, & poſſidere, tunc enim eſſet illorum fauor
28 conſiderandus iuxta l. pater 16. §. 15. de leg. 3. † & in ſpecie ita declarat Rip. in l. filiusfam. §. diui. col. 7. in prin. nu 35. de leg. 1. Cret. conſ. 61. in princ. & n. 24. lib. 1.

Præterea in caſu noſtro tollitur omne dubium, quia omnes hæredes prohibiti alienare conſentiunt, vt
29 in facto conſtat; † Vnde quamuis etiam inter eos cenſeretur inductum reciprocum fideicommiſſum per talem prohibitionem factam pluribus, Tamen intelligitur habere locum prohibiti quando contingeret alterum eorum ſine alterius conſenſu alienare, prout declarat Imol. in l. codicillis. §. inſtituto. in Glo. in verb. filius ſuis. n. 5. de lega. 2. Alexand. in l. qui roma §. cohæredes, col. 3. ad med verſ. ad-
30 de quod pro illa opinione, de verb. obl. † Prout generale eſt, vt permittatur alienatio rerum prohibitarum interueniente conſenſu eorum, quorum fauorem prohibitio continet, cum paria ſint vel alienare vel

alienanti conſentire quo ad impediendam reuoca-
tionem *Iaſ. in l. quoties, la 1. n. 1. & 3. C. de fideicom.*
Surd. conſ. 349. n. 26. lib. 3. Et quando eſſet diſſenſus
vnius ex cohæredib. non attenderetur, quod præce-
31 ptum nudum non contineret cauſam; † Valeret enim
ad excipiendum, non enim requiritur cauſa quò ad
exceptionem vel liberationem parandam, vt dici-
mus de diuiſione, quæ ſi petatur poteſt conuentus
excipere quod teſtator prohibuit diuiſionem ad tē-
pus, neque obſtabit quod præceptū teſtatoris fuerit
nudum, & ſine cauſa, vt declarat *Bald. conſ. 72. fa-*
ctum ſuper quo petitur ad fin. verſ. & poſito quod eſſet,
lib. 2. per text. in l. tale pactum, in pr. ff. de pact. l. ſi conue-
nerit ff. pro ſoc. l. non ſolum. §. ſi liberos, de liberat. legat.
Verū ſi ex aliquibus verbis teſtamenti conſtaret, quod
32 alicuius cōtemplatione eſſet facta prohibitio, † tunc
præceptum diceretur habere cauſam, quaſi tunc ap-
pareat perſona, cui teſtator voluit proſpicere, quæ
poterit reuocare *Bald. in l. quoties, la 1. n. 9. verſ. quero*
quid eſt dictum. C. de fideicomm. Soc. in l. qui romæ §. co-
heredes, col. 5 ad med. verſ. quod verum intelligas, n. 12.
in fin. de verb. obl. Surd. deciſ. 238. n. 18. in prin. verſ.
33 *vbi tamen intellign.* Prout † regulare eſt, vt quando
prohibitio alienationis ſit contemplatione certę
perſonæ, ſemper illa cenſeatur per fideicommiſſum
vocata *l. peto. §. fratre. de leg. 2.* cum aliis per *Surd.*
conſ. 11. in fi. n. 9.
Neque obſtat quod prohibitio alienationis locorum
montium, de quibus agimus fuerit ſolum ad tempus
34 duodecim annorum, † quaſi poſt illud cenſeatur per-
miſſa *l. imperator. §. fin. de leg. 2. Surd. deci. 75. num. 7.*
& conſ. 294. nu. 6. lib. 2. Quia ſicut non valet prohibi-
35 tio circa res ſine cauſa, vt dictum eſt, † tam neque
valebit circa tempus, cum valeat argumentum, non
licet in rebus, ergo neque in tempore *l. miles ita, de*
teſtam. mil. & §. quia diximus. Bal. in l. 1. oppoſ. 27. co-
lum 91 in fi. verſ. reſpondeo cum ſubrogatur, nu. 17. in fi.
C. qui admit. Iaſ. in l. ſi idem cum eadem. col. 3. in princ.
verſ. tu potes tenere contrarium, n. 7. de iuriſd. omn. iud.
Euerard. loc. argum. 86. de re tempus, num. 1. † Vnde
36 militat eadem ratio, quod tam in vno caſu, quam
in alio poſſit renunciari fauori ſuo, vt in puncto de
prohibitione ad tempus quod ſit nulla, & inducat
potius conſilium, quam præceptum, & illi poſſit
per hęredes renunciari tanquam ad eorum commo-
dum facti concludit *Cret. conſ. 91. in prin. & nu. 24.*
quem refert, & ſequitur *Peregr. de fideicomm. qu. 1,*
37 *nu. 32.* † Ideo dicimus quod quemadmodum non va-
let onus appoſitum in legitima, ita etiam non vale-
bit reſpectu temporis, quamuis enim multi teneant,
quod alienatio ad tempus prohibita filio compre-
hendat etiam legitimam, tanquam ſit fauorabilis
38 prouiſio ad commodum illius † *Alex. conſ. 77. colum.*
1. cum aliis latè *per Surd. conſ. 394. n. 6. lib. 3.* Tamen
non ex hoc oberit filiis iſta prohibitio, vt non poſ-
ſint alienare quatenus eorum legitima capit, cum
enim ſit in eorum vtilitatem, & commodum, per-
39 mittetur illis huic fauori renunciare, † vt latè de-
clarat *Menoc. conſ. 57. nu. 12. vſque ad 17.* dixi in ad-
dit. ad *deci. 76. n. 1. Aret. conſ. 19 n. 5.*
Hinc etiam videmus quod diuiſio poteſt à teſtatore
40 prohiberi temporaliter † *Bart. in l. quintus, de annuis*
legat. Alex. conſ. 18. viſis capitulis, in prin. lib. 2. Bald.
41 *in l 4. de condit. inſtitut.* † Non tamen ex hoc præ-
cepto impedietur diuiſio, ſi cohæredes omnes
velint ſponte diuidere, quaſi liceat communi con-
ſenſu recedere ab eo, quod ad illorum commodum
per teſtatorem diſpoſitū eſt *Oldra.* in ſpecie *conſ. 241.*
factum tale eſt per tot. Bald. conſ. 72. factum ſuper quo pe-
titur, ad fin. verſ. poteſt ergo inter conſentientes, lib. 2. Io.
Dilect. de art. teſtād. tit. de var. teſtat. precept. caut. 8. n. 5.
verſ. ſed notandum eſt, tom. 6. p. 1. fol. 139. Dec. quā dicit
multum notandum *in l. cum proponas, la. 1. n. 3. & 4. in*
glo. 1. C. de pact.

EPITOME.

Actiones quæ in ſolidum ſunt apud cedentem quando debeant etiam inſolidum cedi fideiuſſori ſoluenti. ¶In remiſſione pignoris quo caſu requiratur expreſſus conſenſus. ¶Et quando remiſſio hypothecę debeat extendi ad alias res, & perſonas. ¶Et quid in muliere remittente. ¶ Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicōmiſſum relictæ an ſibi præiudicet in pretio, vel ęſtimatione illius. ¶ Fideiubens in venditione an cenſeatur conſentire contractui, pro quo fideiuſſit. ¶ Et quid in minore conſentiente cum iuramento, & in contractu conditionali. ¶ Pāter fideiubens pro filio an dicatur ſatisfeciſſe ſtatuto prohibendi filium non poſſe obligari ſine conſenſu patris. ¶Promittens de euictione non poteſt euincere quidquid aliud ſit in hęrede illius.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſor ſatisfaciendo pro fideiuſſoribus vtiliter eorum negotia gerit.*
2 *Actiones quæ inſolidum apud cedentem, inſolidum cedi debent fideiuſſori ſoluenti. Declara vt n. 3 & 4.*
5 *Pignus an cenſeatur remiſſum per ſimplicem fideiuſſionem, vel requiratur expreſſus conſenſus, n. 6.*
7 *Remiſſio pignoris an intelligatur ad fauorem illius tantum, cui remittitur vel etiam reſpectu aliorum.*
8 *Remiſſio hypothecæ facta reſpectu vnius rei non extenditur ad aliam.*
9 *In iudicialibus qui conſenſit quo ad vnum in cæteris ſibi non præiudicat.*
10 *Per renunciationem vnius an cenſeatur renunciatum alteri, quando aliqui duo competunt.*
11 *Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum relictæ non ſibi præiudicat quo ad æſtimationem ipſius rei.*
12 *Conſenſus interpoſitus ad præferendum vnum tantum non debet præiudicare reſpectu alterius poſt illum venientis.*
13 *Actus in dubio non infert niſi conſequens ſibi neceſſarium.*
14 *Fideiuſſores ſimul promittentes debent ad inuicem communicare periculum etiam eius, quod aliàs non diuideretur.*
15 *Remiſſio pignoris in dubio non reſtringitur ad perſonam. Limita in muliere renunciante, nu. 16.*
17 *Fideiubens an dicatur conſentire contractui pro quo fideiuſſit, & quid in minore conſentiente cum iuramento, nu 19. & contractu conditionali, n. 20.*
18 *Statutum prohibens filium non poſſe obligari ſine conſenſu patris an ſit adimpletum ſi pater pro eo fideiubeat.*
21 *Promittens de euictione non poteſt euincere. Fallit in herede fideiuſſoris, n. 22.*

CAPVT CCLXXXI.

FIdeiuſſor dicitur gerere vtiliter negotium fi-
1 deiuſſorum ſoluendo eorum ratam, † & ſatis-
faciendo tam pro ſe, quam pro eis *Gloſſ. in l. 2. in*
verb.

Digitized by Google

verb. iurare ad fi. C. de duob. reis. Bald. in l. ſi in rem
communem 12. in pr. C. ſi cert. pet. Cuman. in l. modeſti-
nus, n. 12. ff. de ſolut. Quare dixi concedendum eſſe
mandatum pro ſolutorum repetitione, cum agnitio
debiti, pro quo idem fideiuſſor fuit exactus inſoli-
dum non debeat ei præiudicium aliquod afferre
propter aliorum moram, præſertim quia non ageba-
tur ex iure ſuo, ſed ex iure cedentis, apud quem
2 cum actiones eſſent inſolidum, † eaſdem etiam po-
tuit, & debuit inſolidum cedere *l. 2. C. de fideiuſſor.*
Cyn. in l. 1. ad fi. verſ. quarto, & vltimo. C. de duobus
reis. Bart. in l. modeſtinus 76. ad fin. verſ. quaero iuxta
hoc pone. n. 10. & ibi Ang. n. 6. de ſolut. Imol. in l. vt
fideiuſſor 40 in pr. de fideiuſſor. & latè declarat *Matt.*
Coler. de proceſſ. executiu. p. 1. c. 2. n. 16. vſque ad n. 21.
3 Maximè † quando alij confideiuſſores ſunt idonei, &
ſufficientes ad ſoluendum, ſi enim non eſſent tales
pars deficientis ſimul reſpiceret onus primi ſoluen-
tia ad hoc, vt portiones ſociorum, & confideiuſſo-
rum adæquentur *l. verum 63. §. cum tres ſocij. ff pro*
ſoc. l. fideiuſſores 26. in fi. cum l. ſeq. in pr. ff. de fide-
4 *iuſſor. Coler. d. c. 2. n. 20.* † Vbi etiam *n. 19.* intelligit
excludendam eſſe ſummam, quæ fideiuſſori contin-
git tanquam primo ſoluerit, pro qua non habebit
exactionem inſolidum, ſed ſolum pro reſiduo ad
eum non ſpectante *Gloſſ. in l. creditor. in verb. iurare,*
de duob. reis.

Neque obſtabit prætenſa remiſſio pignoris, & hypo-
5 thecæ per actum fideiuſſionis cenſus, † de quo age-
batur *l. exceptione 11. C. de euict. l. ſi debitor 4. §. 1. l. ſi*
conſenſerit 7. l. ſicut 8. §. ſi voluntate ff quib. mod. pign.
vel hypoth. ſoluit. Tiraq. de retract. lignag. § 1. glo 9. n.
139. fol. 108. Gabr. conſ. 155. nu. 12. lib. 1. & multa ſi-
milia de talibus conſentientibus, quod ſibi præiudi-
cent *Ludouic. concluſ. 7. col. 1. & 2. cum ſeq.* Quia ve-
rior eſt opinio, quod per ſimplicem fideiuſſionem
6 non cenſeatur remiſſum pignus † cum requiratur ex-
preſſa remiſſio, & expreſſus conſenſus *Bart. in l. ſi-*
cut. §. non videtur, n. 2. ff. quib. mod. pign. vel hypoth.
ſoluit. Neguſant. de pignorib. p. 6. nu. 3. nu. 23. Surd.
deciſ. 302. per tot. cum aliis quoa adduxi *ſup. c. 38. n.*
19. vſque ad nu. 23.

Et quamuis etiam iſte tacitus conſenſus ſufficeret pro-
pter actum poſitiuum fideiuſſionis, Tamen in caſu,
de quo agebamus talis fideiuſſio fuit expreſsè facta
ſolum pro ſecuritate illius, ad cuius fauorem eſt im-
7 poſitus cenſus. Vnde iſte conſenſus remiſſionis pi-
gnoris, qui ex d. fideiuſſione elicitur, debet ſolum in-
telligi quo ad talem perſonam, non reſpectu confi-
deiuſſorum *Gl. in l. 3. in verb. non laſit. in fi. C. de re-*
miſſ. pignor. & in l. paulus 12. in verb. remiſiſſe. ff. quib.
mod. pign. vel hypoth. ſoluit. Bart. in l. ſicut 8. §. debi-
tor ſorte. ff. eod. tit. Iaſ. in l. ſi vnus. §. ante omnia, in
prin. ff. de pact. Becc. conſ 74. nu. 23.

Exemplo remiſſionis factę reſpectu vnius rei, quæ non
8 extenditur ad aliã † *Caſtr. conſ. 70. breuiter in caſu præ-*
ſenti. in prin. lib. 2. Aym. cõſ. 243. col. 4. in fin. verſ. ſed vt
9 *dixi iſta renunciatio, n. 6.* Quamuis † eſſemus in iudi-
cialibus, in quibus conſentiens quo ad vnum actum
non ſibi præiudicat in cæteris *Gloſſ. in clem. ſæpe ad*
fin. in verb. partibus, de verb. ſign. Abb. in c. quoniam
contra 11. in fin. verſ. & pro hac opinione ego adduco,
nu. 37. de probat. Surd. qui multa ſimilia adducit *conſ.*
513. n. 24. & 25. lib. 4.

Et facit concluſio, quod quando duo mihi competunt,
10 per renunciationem vnius, † non videor renunciare
alteri, niſi vnum eſſet acceſſorium alterius *Caſtr.*
conſ 431. in fin. lib. 1. Alex. in l. ſuum. C de iur. delib.
Seraphin. priuil. iuram 95 nu. 6. vbi addit ſimile de
fideicommiſſario, qui ſi conſenſit alienationi rei
ſibi per fideicommiſſum reſtituendæ, licet ſibi præ-
11 iudicet quo ad ipſam rem, † quam non poterit ven-
dicare, non tamen facit ſibi præiudicium, quamuis
poſſit petere pretium, ſeu æſtimationem ipſius rei
l. ſi fundum per fideicommiſſum, de leg. 1. Corn. conſ. 3.
col. pen. poſt med. verſ. inſuper conſentiens alienationi,
lib. 3.

Quæ magis procedunt in caſu, de quo agimus, cum
per huiuſmodi conſenſum ſolum fuerit remiſſum
12 ius prælationis, † non pignus, talis enim conſenſus
fuit interpoſitus ad præferendum vnum tantum;
vnde non debet præiudicare reſpectu alterius poſt
illum venientis, quaſi ſolum ſit contemplatus ille,
cuius intuitu quis ſe fecit poſteriorem, cum actus
13 in dubio non inferat, niſi conſequens ſibi neceſſa-
rium, quod in caſu noſtro non eſt niſi prioritas tem-
poris, vt ſcilicet ille præferatur cæteris, cum nil
aliud præter hoc ei deficiat, vt latè declarat *Salic. in*
l. 3. ad med. verſ ad hoc adduco, & in fi. verſ. confirmo
prædicta. C. de remiſſ. pign.

Maximè, quia cum iſti fideiuſſores ſimul promiſerint,
debet etiam inter eos periculum inuicem commu-
14 nicari, † quaſi ratione eiuſdem ſocietatis fiat diuiſio
periculi etiam eius, quod aliàs nõ diuideretur *Bald.*
in l. ſi in rem communem 12. in fi. verſ. iſta non eſt cau-
ſa. C. ſi cert. petat. poſt Bart. in l. modeſtinus 76. in fi.
n. 10. verſ. attamen. ff. de ſolution. per tex. in l. verum
63. §. ſi cum tres. ff. pro ſoc. & in l. ſi plures. ff. de ad-
miniſtr. tutor.

Ex iſtis colligitur non conſtare de aliqua remiſſione
pignoris, aut hypothecæ, quæ impediat, vt non poſ-
ſit agi ad repetitionem ſolutorum, ita vt non opus
ſit quærere, an conſenſus præſtitus alienationi ex-
tendatur ad aliam perſonam, quia vt dictum eſt ſu-
mus in conſenſu clare limitato reſpectu vnius, qui
15 non prodeſt alteri † Quamuis ſi de hoc non con-
ſtaret, in dubio remiſſio pignoris non reſtringeretur
ad perſonam iuxta *Glo. in l. creditor. §. fin & ibi Bart.*
ff. qui potior. in pignor. habeant. Quidquid aliud ſit
quando eſſemus in muliere renunciante, cuius re-
16 nunciatio non extenditur ad aliud, † quam ad eum,
pro quo renunciatur ex ſpeciali fauore mulieris
iuxta *l. iubemus. C. ad velleia. vbi Bar. in 1. oppoſ. Ne-*
guſ. de pignor. 3. m. 6. p. nu. 13. & nu 32. verſ. duode-
cimo fallit. Iaſ. in l. ſi vnus. §. ante omnia. ff. de pact.
Bart. in l. fi. verſ. ſecundo caſu. C. de remiſ. pignor. cum
aliis per Surd. conſ 513. n. 23. lib. 4. & multa adducam
infra *c. 292.*

Prout neque eſt etiam quærendum, an fideiubens in
contractu venditionis cenſeatur illi conſentire,
cum hic nulla fuerit facta venditio, & fideiuſſio eſt
quo ad aliud negotium, & diuerſam perſonam, vt di-
ctũ eſt, Quamuis ſi de hoc conſtaret eſſet vera con-
17 cluſio, † quòd fideiubens dicitur conſentire con-
tractui, pro quo fideiuſſit *l. 1. §. ſed etſi ſeruus. ff. quod*
iuſſu. Bal in l. exceptione. C. de euict. Tiraq de retract.
lignag. § 1. gl. 9. n. 173. fol. 134. Vbi ex hoc infert ad ſta-
tutum prohibens filium non poſſe obligari ſine
18 conſenſu patris, illi enim erit ſatisfactum, † ſi ipſe
pater pro filio fideiubeat, cùm id faciens videatur
conſentire *Bal. in margar. in verb ſtatutum. Alex. in*
l. qui hæres. §. vlt. col 1. ff. de acq. hæred. Soc. conſ. 80. col.
19 *3. verſ. capio primum, lib. 4.* Quod ampliatur † ad mi-
norem conſentientem cum iuramento contractui

per alium celebrato *Socin.conſ.* 114. *in fin. n.*26. *&* 27.
20 vbi addit idem eſſe in contractu conditionali,† cum
pendente conditione talis conſenſus operetur,& ab
eo interim non licebit recedere *Gloſſ.in l. neceſſario.
§.ſi ita ff.de peric.& comm. rei vend.Tiraq.de retr. li-*
21 *gnag.* §.1. *gl.a.n.*27. † Et generale eſt vt qui pro euictione
promiſit non poſſit euincere *l. exceptione.C de
euiction.* Quidquid ſpeciale ſit in hęrede fideiuſſoris,
22 † qui poterit euincere *l.ſi.C.eod. tit.* vbi *Bar & Bal.*
dicunt notandum,& mirabile,*Iaſ.in l.legatarius,n.*2.
*de leg.*1. vbi quod eſt ſingulare *Alex.in l.ſi mihi,&
tibi, in pr.ff. eo. tit.* cum aliis *per Surd. conſ.*114.*n.*23.
& 24. *lib.*1.

EPITOME.

Cura delata à Iudice pręſente adulto an faciat pręſumere petitionem illius pręceſſiſſe. ¶ Curator quando poſſit confirmari inuito adulto. ¶ Durante tutela ſeu cura an poſſit agi ad reddendam rationē adminiſtrationis. ¶ Et quid ſi agatur pro emendatione damni particularis. ¶ Tutor de facto adminiſtrans an incurrat pœnas ſtatuti loquẽtis de tutore. ¶ Fideiuſſor promittens pro cuſtode caſtri ad tempus an teneatur de cuſtodia poſt d.tempus. ¶ Contractu principali ſublato an acceſſoria cum guarantigia,& pacto executiuo tollantur. ¶ Declaratio an requiratur, quod quis non ſit tutor antequam poſſit agi ad reddendam rationem contra eum tanquam tutorem putatiuum.

SVMMARIVM.

1 *Curator an poſſit confirmari inuito adulto ſi fuerit à patre datus, &* n.2. *Et quid in minoribus habentibus iuriſdictionem,* nu.4.

3 *Geſta per curatores non confirmatos ad petitionem minorum ſunt nulla etiam concernentia commodum ipſorum.*

5 *Præſentia cum taciturnitate an inducat conſenſum.*

6 *Factum à coniuncto, cui reuerentia debetur, an ſit validum.*

7 *Idem iudicatur quod quis petat, vel ſponte recipiat quod petere debebat.*

8 *Cura delata à Iudice præſente adulto facit præſumere petitionem illius præceſſiſſe.*

9 *Notarius enuncians teſtem iuratum non probat fuiſſe factum examen cum iuramento. Fallit. nu.*10.

11 *Curator non poteſt cogi ad reddendam rationem durante cura. Intellige vt n.*12.

13 *Tutor tam verus, quam putatiuus quando debeat reddere rationem adminiſtrationis ante finitam tutelam. Et quid ſi agatur pro emendatione damni particularis, n.* 14. 15. *&* 16. *Et quid in curatore agente contra collegam, n.*17.

18 *Declaratio requiritur, quod non ſit tutor antequam poſſit agi ad reddendam rationem adminiſtrationis contra tutorem putatiuum.*

19 *Deciſio Doctoris in terminis etiam ſine lege eſt attendenda.*

20 *Diſpoſitio loquens de curatore non habet locum in eo qui officium de facto adminiſtrat.*

21 *Mater tutrix tranſiens ad ſecunda vota non reddita ratione perdit ſucceſſionem mariti. Et quid in ea qua adminiſtrauit non ſuſcepta tutela, n.*22.

23 *Mater minor poteſt eſſe tutrix, & ſi de facto adminiſtrat non ſubiicitur pœnis ſecundo nubentium. Declara vt nu.*25.

24 *Minor datus tutor adminiſtrãs non tenetur niſi de dolo.*

26 *Datum rei vel nomini ceſſat extincto nomine.*

27 *Qualitas nominis limitat obligationem.*

28 *Fideiuſſor promittens quod alius ſeruabit caſtrum ad tempus an liberetur lapſo tempore, ſi ille remanſerit in cuſtodia poſt d. terminum.*

29 *Verba vniuerſalia reſtringuntur ad ea, quæ ſunt de natura actus.*

30 *Promiſſio ſub nomine emphyteuta reſtringitur ad tempus, quo durat emphyteuſis.*

31 *Obligatio ſoluendi Prælato non obligat eum eo qui eſt intruſus.*

32 *Hypotheca an detur contra procuratorem, vel eum qui ratione coniunctionis adminiſtrat.*

33 *Impugnans non poteſt ſe iuuare ex actu impugnato.*

34 *Reprobanti contractum non datur amplius actio ex eo.*

35 *Reſoluto contractu principali reſoluuntur acceſſoria.*

36 *Pactum executiuum, & guarantigia redditur nulla, ſi annulletur actus principalis.*

37 *Actio negotiorum geſtorum an detur contra eum qui ſe geſſit tanquam curator.*

38 *Qualitas curatoris an poſſit reprobari acceptando factum, & cauſam.*

39 *Datio tutoris, quæ non valet in modum curæ, reſoluitur in adminiſtrationem bonorum.*

40 Clauſula omni meliori modo *facit, vt actus non reſtringatur ad modum expreſſum.*

CAPVT CCLXXXII.

CVram minoris, de qua agebamus, & confirmationem illius dicebatur eſſe validam ſequendo opinionem aliquorum Doctorum, qui vo-
1 lunt, † quod poſſit confirmari curator etiam inuito
adulto, quaſi requiratur petitio eiuſdem adulti ſolum in illis curatoribus, qui dantur à Iudice, non autem in eis, qui à patre poſtea per eundem Iudicem confirmantur prout erat caſus noſter *Odofr. Dyn. & Cuman. in l.*1.*C. de confir. tut.*

Sed quidem Dixi iſta non eſſe tuta, Quia omiſſa diſputatione verior eſt ſentẽtia,& in praxi ſeruatur, quod neceſſe eſt, vt adultus petat iſtam confirmationem curatoris à patre dati, cum non detur niſi petenti,
2 † neque poſſit pater directè aliquid diſponere de
rebus minoris vltra pubertatem, poſtquam amplius eius poteſtas non extenditur, cum adultus tunc poſſit ſibi proſpicere, Ita vt hoc procedat tam de iure ciuili, quàm canonico, ſecundum quod omnia geſta per tales curatores non confirmatos ad petitionem minorum ſunt nulla, etiam concernentia fauorem,
3 † & commodum ipſorum, quaſi deficiat conſenſus
ex parte minorum vt latè omnia prædicta declarat *Gab conſ.*25. *nu* 9. *vſque ad n.*20.*lib.*2. *poſt Corn.conſ.* 81.*volum.*2. *lib.*4. Quidquid aliud ſit in minoribus
4 habentibus iuriſdictionem, † qui etiam inuiti abſ-
que petitione accipiunt curatorem,& ob publicam vtilitatem æquo animo hoc ferre debent *Corſet. de poteſt.regia.part.*3. *in pr. quæſt.*17.*&* 18. latè *Caldaſ. de reſtit. in integr. in verb. hunc contractum, n.*45. *vſque ad nu* 49. & multa adduxi ſupra *c.*225.

Ex alia tamen ratione dicendum eſt validam eſſe præfatam curam, cum præſupponatur in facto fuiſſe confirmatos curatores præſente ipſa adulta ſciente, & non contradicente, quaſi tunc agamus de commodo filiæ, & de ipſius vtilitate ſiue vera,
5 ſiue præſumpta, † quo caſu ſemper præſentia cum
taciturnitate inducit conſenſum, qui magis præ-

ſumitur,cum agatur de actu procedente à voluntate
patris, cui propter affectum paternum credendum
eſt filiam conſentire, vt explicat *Bald. in l. ſine voluntate 5. nu.4. q.1. C. ad velleian. Fel. in cap. nonne, col.6. ante med. verſ. vbi agitur de commodo, nu.19. de præſumptio.* per tex. *in l. 2. §. voluntas, ff. ſolut. matr.*
6 † Ita vt neque obſtet quod ſimus in facto à coniuncto, cui reuerentia deberetur, Quia intelligitur dummodo cauſa cognita conſtet, quod reuerentia fecerit quem tacere, quaſi aliàs ſola præſentia non induceret ſufficientem effectum reuerentiæ *l. 1. §. quæ onerandæ, in verb. cauſa cognita, ff. quar. rer. act. non dat.* & notat *Felin. in d. c. nonne, col. vlt. poſt med. verſ. ſed intellige aduertenter, nu 22. poſt Abb. ibid. col.4. poſt med. verſ. hic vltimum limitat. de præſumpt.*
7 † Cum etiam pro eodem habeatur quod quis petat, vel ſponte recipiat, quod petere debebat *Bar. in l. amplius non pet. ad ſi verſ quæro pro declaratione n.7. ff. rem rat. hab. Delect. de art. teſtand. tit. ad leg. caut. 61. nu.1.*

Præſertim, quia cura fuit delata à Iudice præſente adulto; Vnde præſumendum eſt petitionem ipſius præ-
8 ceſſiſſe, † & omnia ſolemniter acta, quæ loco, & tempore inſtrumenti potuerunt peragi, quamuis de dicta petitione notarius non fecerit in inſtrumento mentionem *Doct. in l 1. C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiscal. lib. 10. Innoc. in c. quoniam contra falſam, de probat. & in c. tanetus, de eo qui ordin. furtiu. ſuſcep.*
9 † Prout dicimus de notario enunciatiuè aſſerente dicendo teſtis iuratus, quod licet non ſufficiat ad probandum examen præſtito iuramento *Alex. conſ. 42. nu. 9. lib.4.* Tamen quando teſtes fuerunt examinati coram Iudice, colligitur præſumptio tales te-
10 ſtes iuraſſe tactis ſcripturis, † præſumendo per eum fuiſſe ſeruata ſeruanda *Bal. in l. iuriſiurand. col.1. n.2. verſ. ſed pone quod reperitur. C. de teſtib. Alc. in rub. ext. de iur. iur. in fin, verſ. primus eſt. Men. conſ. 114. n. 17. lib.2.* & multis deciſionibus, & auctoritatibus comprobaui ſupra *cap.60. nu.11. vſque ad n.16.*

Stante igitur validitate huiuſmodi curæ ſequitur quod
11 illa adhuc duret. † Vnde curatores non poſſunt cogi ad reddendam rationem adminiſtrationis *l. 3. & l. rationes. C. de adminiſtr. tut.* Cum in curatore certum ſit quantum debeat expectari, & cura finiri,
12 † Quidquid aliud ſit in curatore furioſi, vel prodigi, vel eo, qui datur bonis abſentis, aut ſimilibus, in quibus non adeſt iſta certitudo, ideo competit actio ad reddendam rationem *l. vlt. § fi. & ibi Bar. nu. 1. ff. de tut. & ration. diſtr. Ruin. conſ. 89. in fin. nu. 14. lib.5.*

Idem in tutore, contra quem non poteſt agi, niſi finita tutela, tunc enim ſtipulatio rem pupilli ſaluam
13 fore committitur non prius, † tam pro reddenda ratione adminiſtrationis generalis, quam pro emendatione alicuius damni particularis, quidquid aliud ſit contra eum, qui non eſt verus tutor, aduerſus quem poteſt agi pro vtroque, neque expectatur finis tutelæ, cum illa non adſit, & per conſequens non cadit impedimentum natiuitatis actionis, vel exercitij. Et quidquid etiam aliud ſit in curatore, contra quem licet non agatur pro reddenda ratione adminiſtrationis generalis durante cura, vt di-
14 ctum, † Tamen pro emendatione damni particularis poteſt agi nondum cura finita, & pro illa ſtipulatio pupilli committitur, prout omnia prædicta declarat *Caſtr in l. non quaſi 4 §. hanc ſtipulationem, & §. aliud ſecus. ff. rem pupill. ſalu. for.* Et quod in putatiuo curatore ſtatim agatur etiam pro admini-
15 ſtratione totali, prout in procuratore, voluit etiam *Sal. in l. aduerſus, col. 1. ad med. verſ. ſecundo caſu. C. de admin. tut.* per tex. *in l. 1. §. finitæ, de contrar. iudic. tutel.* quibus tamen videnda ſunt quæ ponit *Syluest. in §. ſi inter. num. 12. vſque ad num. 15. inſt.*
16 *de auctorit. tu. f.* 501. † vbi multos caſus diſtinguit concordando *text. in l. cum curatore. ff. de adminiſt. tutor. & l. 2. C. eod. tit.* in quibus videbantur contraria diſponi circa actionem dandam contra cura-
17 torem durante cura; † Quando enim curator vult agere contra collegam, & tunc non poteſt quamdiu communis adminiſtratio durat *l. actus. ff. de admin. tutor. l. cum plures, eod. tit.* & ita procedit *d. l. 2. C. de adminiſt. tutor.* Aut adultus vult agere, & tunc reſpectu totalis adminiſtrationis non poterit, non enim redditur ratio, niſi finita adminiſtratione; quamuis alia ratione erit danda actio, vel propterea cauſam præcedentem curam, ſed ſuperuenientem extra cauſam curæ, vel ex ipſa, dummodo non petatur ratio adminiſtrationis *Syluest. in d. §. ſi inter. nu. 14. ad med. verſ. vnde ita diſtinguerem inſtit. de auctor. tutor.*

Immo etiam in caſibus in quibus dicatur aliquem non eſſe tutorem, ſi fiat petitio redditionis ratio-
18 nis vniuerſalis, & debet prius declarari quod non ſit tutor, quo declarato, compellitur rationem reddere, alias non facta declaratione, non poſſet agi, niſi pro vna ſpecie, non pro toto *Salic. in l. aduerſus 2. in princip oppoſ.4. C. de adminiſt. tutor.* & quam-
19 uis nihil alleget, † tamen deciſio Doctoris in terminis etiam ſine lege fundata tollit omnem dubitationem *Men. conſ.73. n.17. verſ. renocantur in dubium lib. 1.*

Et quatenus etiam talis cura non ſubſiſteret, tamen non poterat agi vigore obligationis, de qua in inſtrumento producto, quia cum illa fuerit reſtricta ad adminiſtrationem faciendam, tanquam à veris, & legitimis curatoribus non debet extendi ad alium actum adminiſtrationis, qui de facto ſequitur tanquam non conformem obligationi, & per conſequens non debet nocere fideiuſſoribus, qui ſe obli-
20 garunt ſub dicta forma, † quaſi diſpoſitio loquens de curatore non habeat locum in eo, qui officium de facto, & minus legitimè adminiſtrauit, cum alia actio detur *Dec. conſ.591. n.4.* & latè declarat *Surd. conſ.460. nu.64. vſque ad nu.68. lib 4.*

Quæ magis procedunt in pœnalibus, in quibus lex loquens de tutore, non extenditur ad protutorem,
21 † vnde mater tutrix tranſiens ad ſecunda vota non reddita ratione, & reſtitutis reliquis licet perdat ſucceſſionem, & priuetur relicto, ac aliis habitis à marito *l. omnem, vbi Abb. & alij. C. ad tertull. Soc. Iun. conſ.8. n.1. cum ſeq. lib.1. Surd. conſ.175. n.15. Bur-*
22 *ſat. conſ.210. nu.21. lib.2.* † Tamen mater, quæ tutelam non ſuſcepit, & adminiſtrauit, & ſecundo nupſit non reddita ratione nihil perdit, niſi ſucceſſionem filij, neque patitur alias pœnas *Bal. in l. cum oportet. §. ſed cum tacitas, n 4. C. de bon. quæ liber. Dec. conſ.490. textus in lege, n.4. & 5. Soc. Iun. conſ.9. n.2. lib.1. Sard conſ.175. n 34 & 35. lib.2.* vbi latè reſpondet ad omnia quæ adducuntur per *Caſt.* contrarium ſequentem *conſ.154. pro iſta domina ad med. lib.2.*

Prout in matre minore, quæ non poteſt eſſe tutrix, & ſi de facto adminiſtrauit ſuſcipiendo tutelam
23 † ſubiicitur pœnis ſecundo nubentium *Bald. in l. omnem. C. ad tertul.* Et ſi fuerit datus tutor minor

in teſtamento noo admittitur niſi factus maior, &
ſi adminiſtrauit de facto non tenetur niſi de dolo,
24 † quia imputatur hæredi facultas defuncti, qui
gubernacula commiſit imbecillitati *l. ſed ſi quis
meam, 7. in fi. ff. de inſtitor. action. Ang conſ.* 101. *teſta-
tor adultum minorem, n.* 1. *Boer. deciſ.* 124. *an.* 8. *Ruia.
conſ* 97. *n.* 6. *ante med. verſ & prædicta confirmantur,*
25 *lib.* 5. *Surd. conſ.* 218. *n.* 17. *lib.* 2. †Quidquid aliud ſit
quando ex conſuetudine mater mioor poſſet habere
tutelam liberorum, vt in Francia, vbi reputatur ma-
tor per contractum matrimonij *Boer. conſ.* 124. *n.* 7.
Et facit quia datum rei, vel nomini ceſſat extincto
26 nomine *Salic. in l. fi. n.* 2. *C. de inoff. teſt.* cum †qua-
litas oominis determinans verbum, à quo diſpoſitio
ſumit effectum limitet obligationem *Bart. in l. ex*
27 *facto. col.* 2. *de vulg. & pupil. Fel. conſ.* 25. *n.* 23. †latè
Surd. qui multis ſimilibus comprobat *conſ.* 106. *n.* 34.
vſque ad n. 38. *lib.* 1.
Ita etiam dicimus de fideiuſſore promittēte, quod alios
28 ſeruabit caſtrum ad tempus, † qui liberatur lapſo
tempore, etiam ſi ille remanſerit vltra tempus in
cuſtodia, quidquid aliud ſit quaodo dictum eſſet
quod reſtituet *Bart. in l. lucius titius curator.* 47. *§.
paulus, de adminiſt. tut. Alex. Iaſ. & alij in l. lecta. ff. ſi
cert. pet. Marſil. in rub. de fideiuſſ n.* 89. *Surd. conſ.* 460.
n. 61. Vbi amplIat quamuis adeſſeot verba quando-
cumque, & ſimilia, quia intelligūtur reſpectu eo-
rum, quæ fuerunt adminiſtrata in tempore iuſtæ, &
29 canonicæ electionis, † cum etiam verba vniuerſa-
lia reſtringantur ad ea, quæ ſunt de natura actus, &
diſpoſitionis *Aym. conſ.* 144. *nu.* 7. *Rol. conſ.* 74. *n.* 54.
lib. 1.
Quod etiam eſt in promiſſiooe facta alicui ſub nomi-
ne emphyteutæ, quæ reſtringitur ad tempus quo
30 †durat emphyteuſis, non autem eo lapſo *Fel. conſ.* 25.
n. 27. Et de obligatione ſoluendi Prælato, quæ tan-
tummodo obligat cum eo qui ſit canonice inſtitu-
31 tus; ooo autem intruſus *Abb.* † *in c. ego enim de iur.
iur.* cum aliis per *Surd.* qui etiam multa ſimilia ad-
ducit *d. conſ.* 460. *n.* 59. *vſque ad an.* 68. *lib.* 4. *& conſ.*
106. *nu* 34. *cum ſequ. lib.* 1.
Vode mater ſi non fuit tutrix, nec geſſit negotia vt
32 protutrix, ſed ratione coniunctionis, & amicitiæ
bona non ſunt hypothecata *Ruin. conſ.* 94. *n.* 2. *lib.* 5.
quidquid aliàs io protutore detur tacita hypotheca
*Gl. in l. pro officio. Cod de admin. tutor. & in l. dabi-
mus* 4. *in pr. in verb. priuilegia, ad fin. de priuileg. cre-
ditor. Soc. conſ.* 85. *viſo compromiſſo. col. pen. ad. med.
lib.* 1. *Neguſ. de pign.* 2. *p.* 4. *n.* 7. *Aret. conſ.* 29. *diligen-
ter, & mature, in pri. n.* 1. *Capic. deciſ.* 129 *n.* 3.
Vlterius quatenus etiam eſſemus in caſu redditionis
rationis contra fideiuſſores, Tameo actio intentata
33 non competebat † ob impugnationem factam de
inſtrumento curæ tanquam nullo, quod operatur,
vt impugnaos nou poſſit ſe iuuare, neque ex aliqui-
bus capitolis ibi contentis *l. poſt legatum. ff de his
quib. vt indig. Aym. de antiquit. tempor. p.* 1 *§. viſo*
34 *de verbis enunciatiuis,* 55. † Reprobando enim con-
tractum non datur actio amplius ex eo *l. diſpenſato-
rem de ſolution. Bald. in l. ſi abſentis, in pri. nu.* 1. *verſ.
contra iſtud eſt impoſſibile. C. ſi cert. pet.* Quod magis
eſt in acceſſoriis, qui reſoluuotur, & annullantur
35 reſoluto, † & anoullato contractu principali *Bald.
in l. ex teſtamento* 20. *in fi. C. de fideic. Alex. in l.* 1. *§. ſi
vir. C. de acquir. poſſ. Aym. conſ.* 299. *n.* 3. Et in propo-
36 ſito guarantigiæ † pacti executiui quod ſit nullum
tanquam acceſſorium annullato contractu princi-
pali concludit *Soc. conſ.* 78. *licet pendeat, col.* 1. *poſt
princ. verſ. ſecundum probatur, n.* 3. *lib.* 3. *per Gl.* qoam
dicit ootabilem *in l. ſi patronus* 3. *§. patronum, in
verb. fauiana, in fin. ff. ſi quid in fraud. patron.*
Maximè quia cum prætendatur curam non ſubſiſtere,
non tamen poterat agi actiooe iotentata, ſi enim iſti
curatores abſque petitione valida non ad petitionē
minorum ſe ingeſſerunt non dicuotur ſe geſſiſſe
tamquam curatores, ſed tamquam negotiorum ge-
37 ſtores, † Vnde tamquam tales debebaot conueniri
l. curatorem 6. *Cod. de neg. geſt. Soc. Iun. conſ.* 79. *nn.* 21.
lib. 2. De quorum veritate, & quando vna actio cō-
currat cum alia, & poſſit cumulari dicam infra *in ca-
pite particulari.* †Vbi etiam an qualitas curatoris po-
tuerit reprobari acceptando factum, & cauſam, vel
potius ſit approbandus contractus cum ſoa qualita-
te *Surd. conſ.* 32. *n.* 39. *lib.* 1. Prout etiam quandō non
valeret datio tutoris in modum curæ, quod reſoloa-
tur in adminiſtrationem booorum, ita vt debeat ſu-
59 ſtineri actus eo modo, quo poteſt non ſolum q̄ ādo
defectus eſt in dante, ſed etiam in eo, cui datur tu-
tela, & cura late concludit *Idem Surd. conſ.* 428. *n.* 12.
vſque ad n. 25. *lib.* 3. ſtante præſertim clauſula *omni
meliori modo*, quæ operatur, vt actus debeat reſtrin-
gi ad modum expreſſum *Bald. in l. vinum, col* 3. *in fi.
verſ. item ideo pete. ff. ſi cert pet. Curt. Iun. conſ.* 189. *n.* 6.
lib. 1. & in propoſito tutelæ *Surd. conſ.* 428. *num.* 19.
& 20.

EPITOME.

Diſtributiones qootidianæ an veniant appellatio-
oe fructuum, & reddituum. ¶ Reſidentia ficta quid
operetur, & an fingat in præiudiciū iuris alteri quę-
ſiti. ¶ Diſpoſitio loquens de fructibus quando com-
prehendat futuros ¶ Decretū irritans an liget igno-
rantes, tollat poſſeſſiooem, ac titulum, conſuetudi-
oem præteritam, aut futuram, & præſcriptionem,
¶ Priuilegium abſentiæ cauſa ſtudiorum an compre-
hendat diſtributiones quotidianas ¶ Clerici ſtuden-
tes in iure ciuili, vel ſimilibus ſcientiis an percipiaot
fructus beneficiorum, vel requiratur, vt incumbant
ſtudio Theologiæ, ſeu Canonum. ¶ Poſſeſſorium ao
poſſit omitti, & pronunciari ſuper petitorio ſtante
decreto irritanti. ¶ Diſpenſationes de non reſidendo
occaſione ſtudij etiam per ſedem Apoſtolicam con-
ceſſę an valeant ſine conſenſu Ordinarij loci, in quo
beneficia conſiſtunt.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio generalis loquens de fructibus comprehendit etiam fructus futuros. Amplia vt n.* 2.

3 *Decretum irritans annullat actum in contrarium factū ſiue ſcienter, ſiue ignoranter. Intellige vt n.* 25.

4 *Vniones, & applicationes diſtributionum quæ fiunt ab epiſcopis non debent tollere factum ſuperiores aliter diſponentis.*

5 *Poſſeſſio, aut titulus non conſideratur ſtante decreto irritanti, & nu.* 12.

6 *Manutentio non datur niſi vltra exercitium iuris probetur quod exercens intendebat vti iure ſuo.*

7 *Reſcriptum eſt ſurrepititium non expreſſis his quæ concedentem reddidiſſent difficiliorem in multiplicandis diſpenſationibus.*

8 *Verba debent aliquid operari.*

9 *Diſtributiones quotidianæ an veniant appellatione fructuum, & redditúum, nu.* 10. *&* 11.

12 *Diſpen-*

12 *Diſpenſationes de non reſidendo, & percipiendo fructus beneficiorum occaſione ſtudij etiam per Sedem Apoſtolicam concessa non valent ſine conſenſu Ordinarij loci, in quo ſimilia beneficia conſiſtunt.*

13 *Reſidentia ficta non debet operari pluſquam vera.*

14 *Inhabilis qui non poteſt admitti vere ad aliquid acquirendum, neque admittetur per fictionem.*

15 *Fictio nunquam fingit in præiudicium iuris alteri quæſiti. Et de ratione, nu. 16.*

17 *Conceſſio Principis declaratur vt non repugnet illius menti, & intentioni.*

18 *Interpretatio ſtricte eſt facienda in correctoriis iuris communis.*

19 *Priuilegium abſentiæ cauſa ſtudiorum non comprehendit diſtributiones quotidianas.*

20 *Breue ſubreptitium nullam meretur executionem.*

21 *Subreptio vitiat ipſo iure litteras Papæ.*

22 *Decretum irritans tollit quamcunque conſuetudinem præteritam, & futuram, & quemlibet iuris effectum, nu. 26.*

24 *Præſcriptio cenſetur ſublata per clauſulam decreti irritantis.*

27 *Poſſeſſorium poteſt omitti, & pronunciari ſuper petitorio ſtante decreto irritanti.*

28 *Qualitas requiſita à ſtatuto eſt præciſe probanda.*

29 *Clerici ſtudentes non percipiunt fructus beneficiorũ niſi incumbant ſtudio Theologiæ, ſeu Canonum. Et an ſufficiat vt quis ſtudeat in iure ciuili, & in ſimilibus ſcientiis n. 30.*

CAPVT CCLXXXIII.

Dignitas Archidiaconatus, de quo agebamus
fuit reddita incapax diſtributionũ quotidianarum, vt in bulla erectionis factę per Summũ Pontificem, in qua expreſſe prohibetur, vt nullus Archidiaconus illas recipiat, & cum hac conditione fuit conceſſum, vt huiuſmodi Archidiaconatus ſit de iure patronatus familiæ de qua agitur, Vnde verius eſſe dixi, quod talis prohibitio comprehendat omnes diſtributiones tunc exiſtentes, & futuras conſtituendas tum ob generalia verba decreti, tum propter rationem identitatis, quaſi Summus Pontifex cenſuerit talem dignitatem eſſe ſufficienter dotatã, Ideo noluit aliis dignitatibus, & canonicis præiudicare, prout præiudicaretur, ſi de futuris diſtributionibus Archidiaconus aliquid perciperet, cum integrè ad ipſos canonicos pertinerent, ſi talis noua di-
1 gnitas non fuiſſet erecta, † Et regulare eſt vt priuilegium, & diſpoſitio generalis loquens in fructibus cõprehendat etiam futuros *Alex.* in ſpecie *conſ.* 178. *in occurrenti caſu, col. 3. in princ. n. 12. vſque ad nu. 16.*
2 *lib 2. Nat. conſ. 160. n. 23. cum ſeq.* † Præſertim quãdo ſumus in diſpoſitione negatiua, prout eſt caſus noſter, cum illa magis omnia comprehendat, quàm affirmatiua, Ita vt etiam porrigatur in infinitum *Oldrad. conſ. 3. verſ nec in hoc multam. Caſtr. in l. hoc genus, de cond. & demonſt. Nat. conſ. 197. n. 6.*

Neque applicatio diſtributionum facta per Epiſcopum vigore vnionum ex decreto *Concil. Trid ſeſſ. 24. c. 15.* extenderetur ad fauorem dicti Archidiaconi, qui cum fuerit prohibitus acquirere etiam in futurum diſtributiones quotidianas nõ iuuabitur huiuſmodi vnione, quę ſolum habebit locum in aliis dignitatibus; & canonicis, quibus non interdicitur huiuſmodi ac-
3 quiſitio, † ſtante enim decreto irritanti appoſito à Papa, quod aliter factum fuerit annullatur nulla habita conſideratione ſcientiæ, vel ignorantiæ *Rot. diuerſ. dec. 178. n. 3. p. 1.* Maxime quia huiuſmodi vniones. & applicationes diſtributionum, quæ fiunt vi-
4 gore *d. Conc. Trid cap. 15 ſeſſ. 24.* † ſiue fiant ab ordinariis, tanquam ab Epiſcopis, ſiue tanquam à Sede Apoſtolica delegatis non debent tollere factum ſuperioris aliter diſponentis *Felin. in cap. quod ſuper his 9. col. 2. poſt princ. verſ. ex quo inferunt, n. 3. de maior. & obedient.* Valebit igitur vnio, & applicabuntur diſtributiones aliis dignitatibus, & canonicis non prohibitis illas percipere, non autem acquirentur Archidiacono ob incapacitatem, de qua in erectione prædicta.

Vnde ſtante d. decreto Irritanti non eſt conſideranda
5 aliqua prætenſa poſſeſſio, † aut titulus *Soc. conſ. 67. eodem die, col. pen. in fin. nu. 6. lib. 3. Caput. decis. 15. n. 12 p. 3.* Præſertim cum non potuerint canonici præiudicare ſucceſſoribus, quidquid alias poſſent in eorum præiudicium promittere, quod dictæ diſtributiones perciperent per Archidiaconum anteceſſorem cum etiam deberet probari, quod fuerint per eum receptæ tamquam ſibi debitę; non precario,
6 aut ſimili modo, † quaſi vltra executionem iuris requiratur, vt exercens intendat vti iure ſuo ad effectum manutenendi in quaſi poſſeſſione, Itavt hoc ſit remittendum arbitrio Iudicis *Abb. in c. cum eccleſia ſutrina, nu. 25. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Afflict. decis 67. nu. 2. & 3.*

Accedat quod indultum de percipiendo diſtributiones in abſentia cauſa ſtudij non ſuffragatur nec vllã
7 meretur executionem, † cum fuerit ſubreptitium tã quam in eo non fiat mentio de primo indulto, in quo prohibetur locus in choro, & vox in capitulo, donec Archidiaconus vigeſimum primum annum attigerit, quod erat exprimendum in ſecunda gratia poſtea impetrata, quã difficilius conceſſiſſet Summus Pontifex, ne tot diſpenſationes multiplicarentur *c. ſi mota. de probat. in 6. c. poſtulante de reſcript. Fel. in c. ſuper litteris 20. col. 6. in fi. nu. 8. eod. tit.*

Nec facit quod ſecundum indultum fuerit impetratum ad maiorem cautelam, cum ſufficeret primum, in quo etiam datur facultas percipiendi fructus, & redditus in quibus quoque includuntur diſtributiones,
8 † vt aliquid d. verba operentur *l. ſi quando de leg. 3.*
9 *Gonz. de alter. nat. gl 7. probem. n. 193.* † Quia verior eſt opinio quod appellatione redditum, & fructuum non veniant diſtributiones. *Boer. decis. 340. n. 4. Cæſar. de Graſſ. decis. 5. n. 1. & 9. de preben. Old. conſ. 118. ex virtute, n. 1. Gonz. d. gl. 7. prob. n. 205. ver. breuiter*
10 *ego, & ver. in primo enim caſu.* † vbi quod diſtributiones, quæ ſingulis horis nocturnis, & diurnis dantur intereſſentibus ſunt proprie diſtributiones, & non veniunt appellatione redditum, prouentuum, & fructuum, quidquid aliud ſit in illis, qui diuidun-
11 tur in fine anni. † Vnde neque primum indultum de acquirendo fructus. & redditus in abſentia comprehendet iſtas diſtributiones *Couarr. lib. 3. var. reſolut. c. 12. nu. 2. poſt med. verſ. ſic quamuis principes poſt Gloſſ. in c vnic. in verb. adfuerint, & ibi Prob. n. 50. de cleric. non reſid. in 6. Caſſador. decis. 1.*

Præſertim quia iſtæ diſpenſationes de non reſidendo, & percipiendo fructus beneficiorum, aut diſtributiones occaſione ſtudij tam hactenus conceſſæ, quam concedendæ, tam per ſignaturam, & pœnitentiariam, quam per ſedem Apoſtolicam
12 non valent, † nec in aliquo ſuffragantur ſine conſenſu ordinarij loci, in quo ſimilia beneficia conſi-

ſtuor, de quo conſeoſu in caſu noſtro non conſtar,
immo de contrario apparet, vt in proceſſu, quod
quidem cum ratione ſtatutum fuit, qoaſi de qualita-
tibus perſonatum huioſmodi indulta impettantium
non poſſit haberi ita plena ootitia, ptoot pet dictos
ordinatios haberetur ad tolleodam omnem frau-
dem, & circoouentionem, quæ otiri poſſet in ho-
iuſmodi diſpenſationibus *vt in conſtitutione Py Papa
Quarti*, de qua in bullai io *nu* 113. *fol.*832. *p.*1. Inhæ-
rendo diſpoſitioni *Sacri Concily Tridentini ſeſſ.*23. *n.*
1. *de reformat.*

Sequitur itaque ex prædictis quod indultum impetra-
tum de percipiendo diſtributiones ob cauſam ſtudij
erit intelligendum quatenus illę deberentur, & oon
fuiſſet impettans prohibitus eas percipere, oe plus
13 operetur reſideotia ficta, & interpretatiua, quam
vera, quod eſſet abſurdum *l filio quem pater* 23. *de li-
ber. & poſthum. l. ſi filius ff ſi cert. pet. Glo. in auth. de ſan-
ctiſſ. epiſc. ad fin. §. ſi vero conſante. in verb. mulieris.*
Cum etiam habilitas conſideretur, ita vt ſi quis oon
14 poteſt admitti vere ad aliquid acquirendom, †neque
hoc concedatur per fictiooem, quidquid aliud ſit
quando ageretur ad vindictam publicam, quo caſu
inhabilitas non eſſet cooſideranda *Alber. de Roſat.
de ſtatut. p.*1. *q.*180. *in fi. Iaſ. in l. ſi filius, nu.* 4. *cum
ſequ. Bald. in l.* 1. *C. de ſacroſ. eccl. & ibi Salic. col.*6.
15 †Cum etiam fictio numquam fingat io præiudicium
iuris alteri quæſiti *Roſell. de legitimat. lib.* 1. *tit. de
cauſ. fin. & effect. legitimat. n.*28 *ad med. verſ* 10. *pro-
batur*. Quia eſſet fingere quod res vnius ſit alterius,
16 † quod non eſt permitteodum tamquam contraius
*Neguſ. de pign. m.*2. *p.*5. *n.*39 *poſt Salic. in l. licet, ante fin.*
17 *verſ. ego iſtam partem. C. qui pot. in pign. habeant.* †Pro-
vt neque credendum eſt ſummom Pootificem con-
ceſſiſſe d. diſtributiones, ſi notitiam habuiſſet, quod
vere ei non debeantur *c. ſuper litteris* 20. *vbi Fel. n.*
8. *col.*6. *in fi. de reſcrip. Gloſſ. in c. dudum in verb. non
facientes de priui. c. ſi motu. de prebend. in* 6.

Maxime quia ſumus in materia correctoria iuris com-
18 munis exorbitanti, & udioſa, †Vnde quateous aliũ
lædit ſtricte eſt interpretanda *c. ſuper eo. de offic. de-
leg. Dec. conſ.*443. *nu.*6. *Gab. conſ.*197. *n.*5. *lib.*1. Ideo
19 neque priuilegium abſentiæ cauſa ſtudiorum, ob-
tentum à Sede Apoſtolica comprehéderet diſtribu-
tiones *c. licet, de prab. Conar. lib.* 3. *var. reſol. c.* 12. *n.* 2.
& ſæpius ita reſoluit *Sacra Congreg. Concilij*, vt per
*Gonz. de altern. §.*7. *prohem. n.*178. *&* 179.

Stante igitur ſubreptione breuis, de quo agimus, dicen-
20 dum eſt nullam mereri executionem, †*c ſi ſuper gra-
tia de offic. deleg. n.*6. *Rot. coram Card. Lancellotto. Val-
liſolet. ſcholaſtica* 5. *Iulij* 1599. *& coram R.P.D. Litta
Aſtoricen. prioratus* 9. *Decembris* 1599 cum aliis per
21 *Gonz. de alternat. in prohem. §.*7. *n* 140. † Ita vt ſub-
reptio vitiet ipſo iure in litteris Papæ *Io. And. in
c.*2. *de filiis presbyt. in* 6. *Gambar. de auct. leg. de latere
lib.*5. *in pr. n.*87. *Bal. in c. ſuper litteris* 10. *de reſcr.*

Et quamuis prędeceſſor præſentis Archidiaconi perce-
perit per aliquot annos diſtributiones poſt bullam
erectionis, Tamen hoc non obſtabit, cum in ea ad-
ſit clauſula decreti irritantis, vt etiam ſupra dictum
22 eſt, per quam inficitur titulus, & poſſeſſio *Biſign.
dec.*1. *n.*6. *ad med verſ & iſto quod ſufficeret. de reſtit.
ſpoliator. Caputaq. dec.* 15. *n.* 1. *p.*3. *Gomeſ de annal. reg.*
14 *n.*15. *verſ. poſtremo. Caſſad. dec.* 11. *n.*5 *ſuper reg* cũ
aliis per *Soc. conſ.*67. *eadem dic. col. pen. ad fi. n.*9. *lib.*3.

Quare ſtante dicto decreto tollitor quæcunque con-
23 ſuetudo, tam præterita, quam futura † *Rum. conſ.*
102. *col. pen. in fi. verſ. & clarius comprobatur, lib.*3 *Gab.
de clauſul. conclu.*3. *n.*39. *vſque ad nu.* 44. vbi etiam,
24 quod per illud cenſetur ſublata præſcriptio † *Fel. in
c. cum accesſiſſent.* 8. *col.*17. *in prin. verſ. quarto limita.
nu.*30. *de conſt. Prob. in c. tibi qui. nu* 7. *de reſcript. in*
6. Cum idem decretum liget quoque ignorautes,
quando eſt appoſitum à Papa reſpectu oullitatis:
25 † quidquid aliud ſit quu ad pœoam *Glo. in c.* 1.
de conceſſ. prabend. in 6. latè *Couar. pract. qu. c.*9. *n.* 7.
26 cum aliis *per Rot. diuerſ. dec.*578. *n.*3. *p.*1. †Et de de-
creto irritanti, qood tollat quemlibet iuris effectom,
& inficiat omnem poſſeſſiooem *Rot. coram R.P.D.
Iuſto Vlisbonen. declarationis concordia* 5. *Maij* 1599.
& coram Sanctiſſ. Pampilonen. Parochialis 21. *Octobris*
1575.

Adeo vt quamuis ſuſpeodatur petitoriũ ſiagatur poſ-
27 ſeſſorio duntaxat, †Tameu ſtante decreto irritanti
poſſit pronunciari io petitoriu omiſſo poſſeſſorio
Rot. coram R.P.D. Rebuſterio. Siracuſana quarta 20.
Iunij 1586. *& in eadem cauſa coram Card. Blanchetto*
24. *Maij* 1585.

Vlterius indultum fuit conceſſum, vt detur opera ſtu-
28 diis Theologiæ ſeu Canonum, †Vnde erat præciſè
probaoda iſta qualitas *Alex conſ.*88. *n.*2 *lib.*4. *Dec.
conſ.*125. *nu.*6. Quod etiam eſt de iure communi, ſe-
cundum quod clerici ſtudeotes non percipiunt fru-
29 ctus, †oiſi incumbant ſtudio Theologiæ, ſeu Canonũ
Card. in clem. 1. *in fin. prin. de magiſt.* Quamuis poſſet
etiam ſuſtioeri opinio illorum, qui volunt de iure
ſufficere, vt quis ſtodeat in iure ciuili, vel ſimilibus
30 ſcientiis, †dũmodo non prohibitis *Lap. Abb. in c.*2.
ad fi. de priuil. in 6. *& ibi Domin. etiam in fin. n.*9. *verſ.
tamen ſindens. Panorm. conſ.*88. *col. vlt. in prin. verſ.
tertio quia etiam ceſſantib. lib.* 1. & latè comprobat
Horat. Luc. prin. ſ. bol. 100. *col.* 3. *&* 4. *tom.*18. *fol.*86.

EPITOME.

Honor an cooſiſtat in ſalutatione, & quando in ea ſit deferendum Adminiſtratoribus Ciuitatum, Nobilibus, Iudicibus, Principibos, Mulieribus, & ſimilibus. ¶Et de pœoa contrafacientium. ¶Honoratorum appellatione qui veniant. ¶ Omittens ſalutare quando pręſumatur inimicus. ¶Et an talis cauſa ſit iuſta recuſandi Iudicem. ¶Salutationes an ſint appetendæ, & petendæ. ¶Et quo caſu ſint prohibitæ. ¶ Exempla varia indignationis ob hooorem ſalutationis, & ſimilis obſequij noo exhibitum ¶Prout econtra ſpretus, & contẽptus illius. ¶ De more antiquo ſalutaodi Magiſtratus, ac Potentes viros, admouendi manum ori, aſſurgendi, & deſcẽdendi de curru, & quid hodie ſeruetur. ¶Pater quando debeat ſalutare filiuo, & ecouuerſo. ¶ Veſtes pulchrę quibus conueniant & quis honor illis debeatur. ¶Conſuetudo nautica qualis ſit circa ſalutationem nauium inuicem occurrentium. ¶Subrogatus quando aſſumat qualitaté principalis in honore, & reuerentia. ¶Oſculandi mos pro ſalutatione vnde introductus. ¶Detecta capita an ſint firmiota contra vim algoris, & caloris. ¶De variis modis ſalutandi apud diuerſas gentes. ¶Et de Nomeoclatore quare antiquitus habitu. ¶Sternutantea ob quã cauſam ſalutabantur, & illis genua flectebantur. ¶ Et vnde hoc originem ſumpſerit. ¶Reuereotia ao ſit exhibenda etiam ab exemptis. ¶Salutis augurium, & templum apud Romaoos quale fuerit. ¶ Modus ſalutandi per verba, Deo gratias, à quibus inacotus. ¶Salus & Apoſtolica benedictio à quo primo poſita in pręfationibus. ¶Salutatio in litteris quibus oon ſit daoda. ¶ Et cur

cur à multis fuerit omiſſa, & inter præſentes denegata. ¶ Princeps quem honorem exhibeat Iuris peritis, & ſuis Conſiliariis, Officialibus. ¶ Doctores quando debeant ſedere cum iudicibus.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtratores ciuitatum, & prouinciarum repræſentant Principem, & ſunt honorandi ſicut Princeps, nu. 8.*
2 *Honor conſiſtit in multis ſignis, & præcipuè in ſalutatione, nu. 3.*
4 *Dignitates procedunt à Principe.*
5 *Princeps adoratur regia ſubiectione.*
6 *Conſiliarij Principis, & Iudices ſunt reuerenter ſalutandi, nu. 7.*
9 *Subrogatus aſſumit qualitatem principalis etiam in honore & reuerentia. Intellige vt nu. 10.*
11 *Princeps honorat ſuos officiales aliquantulum eis aſſurgendo.*
12 *Carolus Quartus Imperator Cardinali Columnæ eum viſitanti in totum aſſurgebat.*
13 *Pœnam quaſi ſacrilegij incurrunt non honorantes officiales Principis.*
14 *Dubitans an electus per Principem ſit dignus punitur pœna quaſi ſacrilegij.*
15 *Iudices debent ſalutare honoratos viros, & alios ad ſedendum inuitare, n. 16. Intellige vt n. 16.*
17 *Honoratorum nomine qui veniant.*
19 *Honor debet eſſe correſpectiuus tam ex parte inferiorum, quam ſuperiorum. Et de hoc varia exempla, & in vrbe, nu. 20.*
21 *Senes debent venerari Iuuenes.*
22 *Munus iudicandi officij nobiles.*
23 *Infames repelluntur ab officio iudicandi.*
24 *Nobilibus defertur in ſalutatione.*
25 *Honor debetur Iudicibus propter curam reipublicæ gubernandæ & de legibus Charondæ circa hoc.*
26 *Omittens ſalutare quando præſumatur inimicus.*
27 *Per ſalutationem cenſetur remiſſa iniuria.*
28 *Inimicitia leuis an ſufficiat, vt Iudex, & teſtes poſſint recuſari, & an omiſſio ſalutationis ſit cauſa inimicitia.*
29 *Salutationes an ſint appetendæ, & petenda, & quid ſeruetur tam inter præſentes, quam abſentes in litteris, nu. 30.*
31 *Salutare bonum eſt, & contrarium malum.*
32 *Salutatio quando ſit vetita, & ex quibus cauſis, & quomodo intelligantur diuerſa loca ſcripturæ, n. 33. & 35.*
34 *Dignitates affectantes vocantur ſpudarchæ.*
36 *Exempla varia indignationis ob honorem ſalutationis, & ſimilis obſequij non exhibitum.*
37 *Pater quando debeat ſalutare filium, & econtra, & de diuerſis ſententiis circa hoc, & exemplum de Q. Fabio Maximo, n. 44.*
38 *Conſuetudo orandi tecto capite, & quid acciderit oratori Italo volenti hanc conſuetudinem ſeruare.*
39 *Honor ſalutationes, & obſequij datur potius veſtibus, quam perſonæ, & quid de hoc ſenſerint Gaſparus Bruſchius, & Io. de Ligname. Et quibus hodie conueniat habere pulchras veſtes nu. 40.*
41 *Pileo in haſta erecto honor antiquitus exhibebatur.*
42 *Hadriani Quarti indignatio propter ſalutationem male poſitam in litteris.*
43 *Eccleſia Rauennatenſis quam ob cauſam ſubdita Romanæ Sedi.*
45 *Magiſtratus contemnitur dum nimium ſeruatur humilitas.*
46 *Nauticus mos circa ſalutationem cum naues inuicem in mari occurrunt.*
47 *Spretus ſalutationum, & reuerentia, & varia de hoc exempla.*
48 *Epheſtio ſalutatus pro Alexandro Magno, & de eius reſponſo.*
49 *Pompeius Magnus victus à Cæſare quid populo eum ſalutanti, & obuiam procedenti dixerit.*
50 *Tiberij reſponſum Magiſtratui Rhodiorum ob omiſſam in litteris ſalutationem.*
51 *Maximus Imperator nuſquam ad oſcula pedum quenquam admiſit.*
52 *Diuus Hilarius in ſynodo locum ſibi debitum non habens humi ſedere voluit, cui terra in altum elata miraculosè ſedem præbuit.*
53 *Socrates non reſalutatus cum alium ſalutaſſet quid reſponderit amicis id ægrè ferentibus.*
54 *Cato ſalutationes & honorem ſtatuæ ſibi non exhibitum ſpreuit, & eius in hoc reſponſum. Et de iniuria non delati honoris quando locum faciat maiori gloriæ.*
55 *Mos antiquus ſalutandi Magiſtratus, & Poteſtates viros deſcendendo de curru, & aſſurgendo præterquam cum vxoribus mariti ibant, & quid hodie ſeruetur.*
56 *Priuilegium Vnius ſuffragatur alteri.*
57 *Honor defertur mulieribus in aſſurgendo, & vnde hoc habuerit originem.*
58 *Mulieres æquiparantur grauibus perſonis, & excelſis viris, & de illarum conſilio ſequendo, & quale fuerit illud vxoris Io. Calderini, an debeat mitti hora prandij aduentante.*
59 *Conſuetudo admouendi manum ori in ſalutando Potentes, & vnde fuerit introducta.*
60 *Princeps reuerentiam exhibet Iuriſperitis, & Iudicibus ob ſinem meritum, & honorem ſcientiæ, & probitas, & Magiſtratus quibus comparentur.*
61 *Reuerentia eſt exhibenda etiam Prælato inutili. Et quando debeatur etiam ab exemptis.*
62 *Modi varij ſalutandi adoratione, oſculo, genuflexione, tactu manuum, dextram dextra tangendo cum ſimilibus, & quid per prædicta ſignificaretur, an. 63.*
64 *Oſculandi conſuetudo vnde introducta apud Romanos, & de vſu vini mulieribus prohibito.*
65 *Salutatio apud Græcos qualis fuerit tam proprio quam officij nomine.*
66 *Perſarum mos in ſalutando, & de Medis, Indis, & Gallis, & quomodo honor exhiberetur Caligulæ, Diocletiano, Cyro, Auguſto, Alexandro, Seuero, & ſimilibus.*
67 *Veterum conſuetudo caput operiendi in ſalutando, & an hoc fieret etiam cauſa valetudinis, & an detecta capita ſint firmiora contra vim algoris, & caloris, & quibus talis vſus eſſet.*
68 *Mos ſalutandi ſternutantes, & genua illis flectendi, & vnde originem ſumpſerit. n. 69. & 70.*
71 *Romani de mane Aue, & de ſero Salue dicebant, & quid à reis damnatis in prælio decertaturis diceretur.*
72 *Nomenclator antiquitus habebatur occaſione quemcunque ſalutandi.*
73 *Salutatio in litteris à quibus fuerit omiſſa, & ob quam cauſam.*
74 *Demetrius, Nero, & Reges Numidarum neminem ſalutabant.*
75 *Annibal poſt victoriam ad Cannas nulli Ciuium ſuorum niſi per interpretem reſponſum, aut ſalutem dedit. Idem de Pallade Claudij liberto, n. 76.*
77 *Perſarum Reges neminem in conſpectum admiſerunt.*

niſi prius ante pedes eorum procubuiſſet, & quomodo
hanc conſuetudinem euitauerit Legatus à Thebanis
ad eos miſſus.
78 *Romani futura ſalutis augurium capiebant, & ob quam*
cauſam. Illudque omiſſum, & poſtea continuatū, n. 81.
79 *Templum ſalutis Dea Roma aderat, & quare dictus*
Ager ſalutaris, n. 80.
82 *Salutem petere à Diis neque fas erat antiquitus, niſi*
prius hoc Dij conceſſerint.
83 *Cletus Pontifex Primus poſuit Salutem, & Apoſtolicam*
benedictionem loco præfationis, quam ſequuntur
Epiſcopi.
84 *Hominibus extra Chriſtianam religionem errantibus*
ſcribendum eſt ſalutationibus intereſſis, & ob quam
cauſam.
85 *Salutatio Gabrielis Angeli ad Beatiſſimam Virginem*
quare aſſidue repetenda.
86 *Gabriel bene à ſalutatione incipit, qui ſalutem in lin-*
gua portauit.
87 *Admirandæ ſalutationis vires quas ſanctiſſima Virgo*
impartiuit Eliſabetham cognatam.
88 *Inuentum reſalutandi per verba* Deo gratias, *à quibus*
originem habuerit.

CAPVT CCLXXXIV.

HAbentes gubernationem, & adminiſtrationem Ciuitatum, & Prouinciarum inter Comites primi ordinis gaudent priuilegio Vicariatus: repræſentant enim perſonam Principis, Vnde omnes debent ei parere, reuerentiam, & honorem exhiben-
1 do, † Cum etiam Delegatus ſit honorandus, ſicut Delegans plus, & minus ſecundum locum illius, cuius legatione fungitur, vt bene declarat *Caſſan. in catalog. glor. mundi, p. 2. conſiderat. 10. per tot. poſt Speculat. de leg. §. 1. nu 2. Luc. de Penn. in l. vnic. C. de annib. qui prouinc. reg. lib. 2.*

Verum quia honor conſiſtit in multis ſignis, quæ late enumerat *Caſſan. in d. catalog. glor. mundi p. 1. conſi-*
2 *derat. 15. cum pluribus ſequentibus,* Omiſſis aliis, † de
quibus modò non quæritur, ſolum agendum erit de ſalutatione in gratiam amici hoc iubentis, occaſione aliquorum, qui denegabant Iudices, & Magiſtratus ſalutare, cum honor etiam præcipuè conſi-
3 ſtat in ſalutatione, † ex qua dicitur fieri reuerētia, & ſubiectio *l. fin. C. de offic. diuerſ. iudic. l. peculium C. de proxim. ſacror. ſcriniar. lib. 12. Iacob. Rebuff. in l. in ſacris Cod. eod. tit. Caſſan. in catalog. glor. mund. p. 1. conſiderat. 26. in prin.*

Et quidem breuiter firmanda eſt concluſio, quod honores, priuilegia, & dignitates, quæ alicui debentur ſunt ei obſeruandæ iam in conſiſtorio Princi-
4 pis, quam extra, † Nam cum omnes dignitates procedant à Principe, qui etiam nouas poteſt conſtituere, & dare aliis facultatem illa conſtituendi *l. 1. C. de metropoli beryt. lib. 11. Tiraq. de nobilit. c 7. n. 5.*
5 *in fin. Doct. in l. 1. C. de dignitat. l. 12.* † Merito Princeps debet facere, vt vbique terrarum quis illis poſſit gaudere; Vnde poſt Principem, qui adoratur non adoratione, quæ Deo debetur, ſed regia ſubiectione, eius Miniſtri, & Conciliarij ſalutantur, ita pro-
6 bat † *text. in l. 1. ver. noſtra ſerenitate. & ibi Gl. in l. fin. in verb. adoranda, & Io. de Plat. poſt med. verſ. comitee. C. de ſilentiar. li. 12. l. 1. C. de domeſtic. & protector. C. eod. lib. l. 2. in fi verſ. aut reuerentia. C. de proxim. ſacror. ſcriniar. lib. 12. Io de Plat. in l. primiceriom 2. in fi. verſ. nam adorantur. C. de fabricenſi. li. 10.* cum aliis per *Nicol. Boer de ord graduum vtriuſque ſori. §. præterea etiam, & fortius, nu. 48 tom. 16. fol. 271.*
7 *Marc. Muta ſuper conſuet. Panormit. c. 8. n. 13.* Et † de Iudice reuerenter ſalutando *Caſſan. in catalog. glor. mund. conſider. 26. in prino. part. 1.*

Quorum ratio eſt, quia tales perſonæ repræſentant
8 Principem † *l. item eorum, §. decuriones ff. quod cuiuſq; vniuerſit. nomin. l. municipib. ff. ad municip. Signor. conſ. 108. col. 2. in princ. verſ. quarto ex iterum, nu. 1.* Et tanquam ſubrogati aſſumunt qualitatem principalis
9 etiam in honore, † & reuerentia *gloſſ. in c. de cauſa, in verb quidquid, 2. q. 4. Abb. in cap. mandata, 6. col. 1. ad med. de præſumpt. Anch. in c. grandi, notab. 5. de ſupplend. neglig. prælat. in 6.* Maxime in ſubrogato ab
10 ipſo Principe, † quidquid aliud ſit in eo, qui ſubſtituitur ab ipſomet principali *Felin. in c. cum olim, el 2. in pr. de offic. deleg. Purpur. in l. 1. nu. 631. de offic. eius. Card. in clem. 1. nu. 3. oppoſi. 6. de offic. vic.* cum aliis quos adduxi ſupra *cap. 106. n. 14 vſque ad nu. 39.*

Immo magis debetur iſte honor ſalutationis huiuſmo-
11 di Officialibus, & Conſiliariis, cum illos ipſemet Princeps honoret aliquantulum eis aſſurgendo *Ang. in l. 1. ad med. verſ. in textu ibi proceſſiſſet, C. de ſenten. paſſ.* vbi etiam de Carolo Quarto Imperatore, qui Cardinali Colomnæ eum viſitanti in totum aſſur-
12 gebat, † quod etiam ſequitur *Felin. in rub. de maior. & obed. col. 7. in princ. nu. 8. Barbat. de præſtant. cardin. q. 5. col. 22. in fin. verſ. quinimmo belliſſime. Boer. de ordin. graduum vtriuſque ſori, verſ. præterea etiam, nu. 49.*

Ideo non honorantes Officiales Principis incurrunt
13 pœnam quaſi ſacrilegij, † cum contemnant eos, quos ipſe aſſumit, & eligit, Adeo vt non ſit dubitandum an per eum electus ſit dignus, necne, cum pro hac dubitatione incurratur etiam dicta pœna, ex quo ſtatim per talem electionem cenſetur cum
14 indigno diſpenſatum, † Ita omnia prædicta declarat *Io. de Plat. in l. 1. ad fin. C. de domeſtic. & protect. & in l. 1. in pr. C. vt dignit. ord. ſeruet. & in l. docturſ, nu. 1. C. de decur. & filiis eor. lib. 10. Boer. vbi ſup. d. num. 49. poſt princ.* & latè explicat *Caſſan. in catalog. glor. mund. p. 1. conſid. 4. in fin.*

Talis autem honor in ſalutatione debet eſſe correſpectiuus, cum non ſolum ſit debitus Iudicibus, & Of-
15 ficialibus, vt dictum eſt, † ſed etiam Iudices econuerſo debent reuerenter ſalutare Honoratos viros non denegando etiam eis ſocietatem cum illis ſedendi ſub pœna ternarum librarum auri contra facientibus imponenda *l. vlt. C. de offic. diuerſ. Iudic. Felin. in rub. de maior. & obedient. co'. 7. poſt med. ver-*
16 *ſic. & adde quod Iudex. n. 9.* † Quidquid aliud ſit, quando tales perſonæ vadunt ad Iudicem horis Iudicii, quia tunc non ſedebunt ſecum *l. quiſquis, in fin. ſ. de poſtul. l. 1. & ibi gloſſ. in verb. pendantur, C. de offic. ci-*
17 *uil. Iud.* † Ita vt ſub nomine iſtorum Honoratorum veniant hi, qui Palatinam quidem dignitatem habent, adminiſtratione abſtinet, & quos *Auſonius* ait Muneris exortes, nomine participes, prout quãdo in hoc ſignificatu capitur apud *Ammian. Marcellin.* vt per *Alc. lib. 5. prætermiſſor. in verb honorati, fol. 144.* Et mentionem Honoratorum habemus *in l. parabolani, 18. C. de epiſc. & cler. l. vbi gloſſ. in verb. omnes, C. de honorat. vehic. lib. 15. & C. Theodoſ. quib. & quor. v'us, & in auth. vt ordin. præf ſt. vrban. &*
18 *prætor.* † Et de Doctoribus, quod debeant à Iudicibus ſalutari *Chriſtophor. Lanfranch. in quæſt. an præferend. ſit doctor vel miles, n. 17. tom. 18. fol. 22.*

Honor enim non ſolum ſemper, & indeterminatè ab in-

19 ab inferioribus debetur ſuperioribus, † ſed etiam
econuerſo *l.potior.§.1.C.de offi. rector. prouin. cap. o-
ſto 65.diſtinct.* Cur enim te habeam in Principem,
cum tu me non in Senatorem, vt dicebat *Domitius
Orator*, de quo *D Hieronym. ad Nepotian. Glo. in c.
fruſtra de re iudic.in 6.* Vnde etiam illud *L Craſſ. Se-*
20 *natoris*, † Non ea mihi Philippe Conſul, quia nec tibi
ego Senator ſum *Valer.lib.6.c.8.Cicer.lib.3. de Ora-
tor.* Quare etiam *Plato ad Dionyſium Stracuſanum.* Si
noſtra tibi placent, nos quoque honorare debes:
Nunc autem tanquam ab initio tu ducas. Ego ſe-
quar, honoratus enim à te, & te honorabo, non
honoratus autem conquieſcam. *Et Plutarb. de præ-*
21 *cept.nuptial.lib.* refert, † quod Senes hortabatur *Plato*
vt Iuuenes venerarentur, vt & illi erga ipſos vere-
cundiam conſeruarent, vbi enim in Iuuenes pudo-
dorem Senes abiiciunt, nulla in eis verecundia Iu-
uenibus reſidet *Caſſan.in catalog.glor.mund.p.1.Con-
ſiderat.21.*

Erit quoque deferendum Iudicibus in honore ſaluta-
tionis cum per munus iudicandi efficiantur nobiles
22 † *Bart.l.iudices.C.de dignit.lib.12. Caſſan ſuper con-
ſuetud.burgund.tit.des enfans §.4.glo.entre gens nobles
& in catalog glor.mund.p 8.conſiderat.11.* Ita vt Do-
ctores dicantur conſtituti in dignitate, quaſi ius
23 habeant iudicandi, † à quo infames repelluntur
tanquam incapaces dignitatum, vt late per *Tiraq.
de nobilitat. c. 28. num. 1. & 2.* Vnde velut nobiles
ſunt ſalutandi, prout generaliter in huiuſmodi a-
24 ctu ſalutationis; † ſedis aſſignationis, & ſimilium
nobilitati defertur *Caſſan.in Catalog. glor. mund.p.8.
conſiderat 38.in princip. per tex.in l fi.§.ſedends.C.vbi
ſenator vel clariſſim.l.2.& 3.C. de officio diuerſorum
iudicum.*

Maxime propter præcipuam, quam habent Reipu-
25 blicæ gubernandæ curam, † ob quam ſemper Iu-
dicibus, ac aliis Magiſtratibus à Maioribus noſtris
honor haberi conſueuit *c.vt debitus.de appell.l.ſem-
per.in princ.de iur.immunitat.l.3.§.1.verſ.iure honoris.
ff.quod met cauſ l.vlt.in princ.C.quand.prouocar.non
eſt neceſſ.* vbi omnis honor ſaluus Iudicibus reſerua-
tur *l.ſi eni muneris de munerib. & honor.Bald.in l.1 in
princ.C.ſi rect.prouinc.Tiraq de nobilitat.c.28.n.3 &
5.* vbi etiam de *Charonda* qui in ſuis quoque legibus
hæc ſanciuit, vt Ciues obtemperent, obediantque
Magiſtratibus atque eos colant, diligantque. Cu-
ius etiam rei meminit *Cicer.lib.3.de legib.* Qui cul-
tus, & dilectio, reuerentia, & honor non poterit
26 dici abeſſe ob omiſſam ſalutationem, † quaſi diffe-
rens aliquem ſalutare præſumatur eius inimicus *c.
adrianus 63.diſtin.Gloſſ.in l.ad hoc.C. de appell.Guid.
Pap.de præſump.n.40.Iaſ.in l.aperteſſimi.col.2.C.de
iudic.* Quando tamen prius eſſet ſolitus ſalutare, vel
ſi fuerit ſalutatus nolit reſpondere *Felin.in c.cum ſu-*
27 *per 25.n.5.de offic.delegat.* Prout econtra † per ſaluta-
tionem cenſebitur remiſſa iniuria *Innoc. in c. olim.
de iniur.Bald.in l.in ipſius 5 ad med.C.famil.erciſcun.*
cum diſtinctione tamen de qua per *Fel.in c.repellun-*
28 *tur 7.col.fi.in prin verſ.vltimo tangit. de accuſation.* †
Immo in Iudice ſufficit inimicitia leuis, vt poſſit
ſuſpectus recuſari, neque enim requiritur, quod ſit
capitalis, quidquid ſit in teſte *Fran.in c.poſtremo,nu.
20.de appellation Aym conſ.6. num. 31.* cum aliis per
Carol.de graſſ.de exception.c.24.num.31.& 32. Et ad
hunc effectum datur exemplum, quia ſe inuicem
recuſauerint ſalutari, prout antea ſolebant *Gerſ.
Maſtril.dec.151.nu.46.p.2.*

Amplius licitum erit appetere ſalutationes, Immo
29 eas petere, ſi quis ſalutat, † cum ex hoc poſſi-
mus cogitare illum aduerſarium nobis, & noſtra
intereſt, quod omnes ſigna amicitiæ oſtendant &
nos omnibus oſtendamus, Ideo ſemper ſalutatio-
nes conſueuerunt fieri in voce quo ad præſentes,
per litteras vero quo ad abſentes; ſic *Cicer. in Epi-
ſtola* pluries modo ſalutem nunciare, modo dice-
re, modo referre, modo mittere, modo accipere,
& abſolute ſalutare, conſalutare, & perſalutare ſo-
30 let, Quod † non accedentibus tantum, ſed adeun-
tibus quoque tribuitur, ſic etiam in omnibus Epi-
ſtolis *D.Pauli in principio, vel in fine* Salutatio ap-
ponitur, Cum etiam *Apoſtoli* nos inſtruxerint ſalu-
tare vt *ad Roman.c.12.* Honore vos inuicem præue-
nientes, hoc eſt ſalutatione, quæ ad honorem per-
tinet, vt quiſque nitatur alium præuenire in ſalu-
tando, quod eſt eum honorare, ſalutare enim i-
dem eſt quod Barbari dicunt facere reuerentiam,
Vnde ſalutare Deum pro venerari *Cicer. pro Sex.
Roſcio.* Cum Deos ſalutatum aliqui venerint &
Martial.lib.12. Multis Deum precibus Iouemque
ſalutat, ſic *Angelus* ad Beatiſſimam Virginem Auē
gratia plena *Luc.1.* ſic iſte erat interdum modus ſa-
lutandi per *Dominum*, cum dixit Mulieribus va-
nientibus de ſepulchro Auete, & tenuerunt pedes
eius *Matth cap.28* vt late declarat *Toſtat.ad eundem
Matth cap 25.qu 52.* Et quo ad abſentes in epiſtolis
ad præloquium pertinere videbatur vetus ordien-
di formula *S V.B.E.E.* quæ in priuatis litteris fre-
quens in publicis perpetuo etiam poſteriore æuo.
Concipi ſolet & his notis *S V G E.V.* Id eſt ſi vales
gaudeo, ego valeo, *Iuſtus Lipſius in inſtitutione epiſto-
lica.capit.3.in fin* vbi etiam quod hoc introductum
ex colloquiorum more, quo in occuſu ſtatim ſa-
lutamus.

Et ipſe *Dominus, ac Redemptor noſter* iuſſit ſalutationes
31 fieri *Matth.10.& Luc. 10.* † Vnde ſalutare bonum
eſt & contrarium malum, Immo ſalutatio eſt lici-
ta, meritoria, & valde conueniens, & dicitur com-
munis gratiæ vſus: ſic inferiores ſuperiorum ſibi
fauorem conciliare conſueuerunt, ſic omnes cum
Chriſtianis habent huiuſmodi officiorum com-
mercia *D Ambroſ.Luc.c.10.lib.7.*

Quamuis enim alias ſalutatio fuerit vetita *4. Reg. 4.*
32 *& Luc.10.* † Tamen ibi prohibitio eſt perſonalis,
vel propter celeritatem negotij, ne quid ex ſaluta-
tione poſſet emergere, quod moraretur, vel quia
ſic conueniebat illis ratione officij, ad quod mitte-
bantur, vel ex aliis cauſis particularibus, de qui-
bus *Toſtat.in Matt.c.2.qu.7.& Eliſeus* dum prohi-
bet ſeruo, ne per viam aliquem ſalutet, feſtinato iu-
bebat ad puerum contendere, vt celebrandæ reſur-
rectionis exequeretur officium, ne confabulatione
alicuius obuij mandato reflecteretur à munere.
Ergo non ſalutationis officium, ac ſedulitas aufer-
tur, ſed obſtaculum impediendæ deuotionis abo-
letur, vt quando diuina mandantur, pauliſper ſe-
queſtrentur humana, Pulchra eſt ſalutatio, ſed eo
pulchrior, quo præceptorum maturior executio
diuinorum, quæ per moram ſæpe trahit offenſam,
Ideo autem & honeſta prohibentur, ne ſolemnis
gratiæ obrepat officij, & impediat miniſterium,
cuius mora culpa ſit *D.Ambroſ Luc.10.lib.7.*

Nec etiam oberit, quod *Idem Dominus noſter* redargue-
rit Scribas, & Phariſeos tanquam appetentes ſalu-
33 tationes *Matth.23.* † Quia illas volebant ad ina-
nem gloriam, Vnde in foro ſalutari cupiebant, &
erat ſalutatio prima id eſt maxima cum quatuor

circumſtantiis temporis, vocis, corporis, & loci, vt
per *Ioann. Chryſoſt. in Matt. & per Toſtat. ibid. cap. 23.*
q. 50. & q. 52. in fin. Quærebatur enim per eos ſalu-
tatio non ſolum ante alios, ſed etiam cum maiori-
bus laudibus, & verbis ſignificantibus excellen-
tiam, potiorem quam in aliis, præſertim in curpo-
re, vt flexis capitibus eis homines incuruarentur,
Vnde reprehenditur à Domino non ſalutatio, ſed
inordinatus ille appetitus honoris, & elationis, ac
inanis gloriæ ardentis, ita vt non poſſet eſſe ſine
peccato *Toſtat. in Matth. cap. 23. q. 50. 51. & 52.* Nimia
34 enim anxie dignitates affectabant, † & quamdiu
homines eſſent, etiam pro Diis adorari cupiebant
& honores quoque diuinos conquirebant prout
tales dici à Græcis Spudæas notat *Cal. Rhodig. lect.*
antiq. lib. 3. cap. 5. vbi etiam refert illud de *Pſaphon*,
qui captas auiculas inſtruxit, vt articulate loque-
rentur, magnus Deus Pſaphon, quas poſtea emiſit,
quæ cum id canerent, diuinitus audientes putaue-
runt commenti neſcij & illum tanquam Deum
ſunt venerati.

Quare etiam iſtos ordinatos appetitus honoris & ſa-
35 lutationis ſeponant Iudices, & Magiſtratus, † quia
in eis quoque cadet huiuſmodi reprehenſio, cum
ſit melius proſperari moribus, quam verbis, vt no-
tat in ſpecie *Specul. de aduocat. §. hic dicendum, in*
prin. n. 2. Cum honores ita proſequi poſſimus dum-
modo ambitionem declinemus, neque enim am-
bulandum eſt in vanitate ſenſus ſui *ad Epheſ. 4 Caſ-*
ſan. in catalog. glor. mund. in præfat. col. 3. in princ.

Et multa adſunt exempla indignationum ob honorem
36 ſalutationis † vel ſimilis obſequij non exhibitum,
prout de Aman qui impetrauit à Rege, vt omnes
Iudæi iuberentur interfici, cum Mardochæus ſeruus
Iudæus non ſalutaret eum, quem ingenui Perſæ
adorabant, *Eſter. 3 Ioſeph. de antiq. lib. 11.*

Et de *Laurentio Celſo Duce Venetorum*, cui pater num-
37 quam voluit occurrere capite aperto, quaſi † patria
auctoritate indignum videretur ita ſalutare filium
domi ſedentem, Ac ne filius quidem dum hoc
plurimum exquirere debuiſſet, etiam ſi aliquid de
ſua dignitate adimi crederet, Tandem illud ad-
inuentum eſt, vt cornu ſuo Dux iuſſerit affigi in
fronte crucem auream, cui pater omnem honorem
dicaret *Egnat. lib. 9. c. 5.* Quamuis hæc controuerſia
poſſet dirimi ex his quæ ſcribit *Aul. Gell. lib. 2. noct.*
Atticar. c. 1. vbi narrat hiſtoriam de clariſſimo Præ-
ſide Cretæ prouinciæ, qui cum ipſe, & eius pater
Athenas ad viſendum, cognoſcendumque Taurum
philoſophum adiſſent, ac inter eos diſceptaretur,
quis potius ſederet, ac obtineret potiorem locum,
hanc Taurus tulit ſententiam, In publicis locis, at-
que muneribus & actionibus patrum iura cum fi-
liorum in magiſtratu exiſtentium poteſtatibus col-
lata interquieſcere paululum, & conniuere, ſed cum
extra Rempublicam in domeſtica re atque vita ſe-
deatur, ambuletur, in conuiuio quoque familiari
diſcumbatur, tunc inter filium Magiſtratum, & pa-
trem priuatum publicos honores ceſſare, & natu-
rales exoriri conuenit, quod etiam refert *Caſſan. in*
catalog. glor. mund. part. 7. conſid. 24. col. 4. in fin. Vnde
Epiſcopus patri reuerentiam exhibere debet, quam-
uis poſtea in Eccleſia illum præcedat, cum ex di-
uerſis reſpectibus quis maior, ſeu minor dicatur
Hoſten. in c. indicorum de ætat. & qualit. Caſſan. in ca-
talog. glor. mund. part. 7. conſid. 39. Et multa ſimilia ad-
ducentur infra *cap.*

Oratorem Italum crudeliter fuiſſe interfectum aſſe-
rit *Albertus Granzius in ſua Vandalia*, quod coram
principe Moſcouitarum verba facturus caput ſuum
38 non nudarat; † Cum enim orator patriæ ſuæ con-
ſuetudinem allegaret, qua nullius dignitas, vel ma-
ieſtas tecto capite orantis offendi putatur, efferus
Princeps, vel potius Tyrannus, ferreo clauo pileum
cranio affigi iuſſit, aſſerens ſe ritum huiuſmodi tali
modo non violaturum, ſed confirmaturum *Olaus*
lib. 11. c. 11. ſept. hiſtor.

Gaſparus Bruſchius poeta Laureatus Baſileæ in arce
Oporiniana viuens tenui re familiari à vicinis Ab-
batibus ſtipe corrogata nouis veſtibus ornatus in
39 publicum prodierat, † Plebecula more ſuo ſplen-
dorem veſtibus admirata, exhibuit honorem ho-
mini exurgendo, ſalutando, & caput aperiendo.
Tum ille animaduertens hunc honorem ſalutatio-
nis non ſibi deferri ſed veſtibus, indignatus partim
illas concidit, partim deturpauit, accuſans eas tan-
quam improba mancipia præripientis gloriam
Domini ſui.

Idem fertur *Io. Lignano Iuriſconſulto clariſſimo* quem ad
nuptias inuitatum Choragus iuſſerat conſidere in
loco parum honorifico, tanquam minus ornate
indutum, ex veſte hominem iudicans: At ille pro-
pere iuſſit famulum petere domo veſtem ſplendi-
diorem, eaque ſuo loco depoſita, veſtem volui-
ſtis, veſtem habetote exclamans cum indignatio-
ne deceſſit ex *Barbat.* refert *Barthlom. Bologmn. in*
40 *auth. habita, C. ne fil. pro patr.* † vt probet hodiernis
temporibus maxime neceſſarium eſſe pulchras ha-
bere veſtes. Et quoniam veſtibus pretioſioribus
honor adhibetur *Caſſan. in catal. glor. mund. p. 1. con-*
ſid. 23. in princ. Aduocati, & Iudices debent habere
veſtes pro grauitate, & maieſtate officij ſui *Specul.*
de aduocat. §. ſequitur videndum, de veſtib. col. 2. Vnde
chlamys militem, purpura Regem, ſtola Sacerdo-
tem, cuculla Monachum, toga Aduocatum de-
monſtrat *Gloſſ. in l. 1. C. nulli liter. in ſcen. lı. 11. Bald. in*
cap. cauſam, de probat. Et de honore conſiſtente in
habitu, & veſtibus & quando ſint ad gloriam, &
decorem, & ex quibus veſtimentis quis commen-
detur loquendo, tam de Aduocatis, quam aliis,
quia non eſt materia noſtra, ſat erit ſe referre ad
Caſſan qui latiſſime omnia prædicta explicat in *ca-*
talog. glor. mund. p. 7. conſid. 44. & p. 12. conſid. 96.

Griſelorus etiam Suitenſium præfectus in vincula
41 cõfecit *Gulielmum Tellum*, † quia pileo ſuo in haſta
erecto honorem non exhibuiſſet, Magna quidem
ambitio, & deteſtanda. quid enim actum puta-
mus, ſi ipſimet honor non fuiſſet exhibitus; Ca-
uendum certe hoc eſt ne virtutis ſpecie decipiat
nos vitium, mediam viam eligendo *Gloſſ. in c. 2. in*
verb. modum, de offic. cuſtod. Iuxta illud, Inter vtrum-
que vola, medio tutiſſimus ibis. Et iterum, Cum
medio ſemper gaudebam ludere forma. Maior
enim mediis gratia rebus ineſt.

Hadrianus quoque ſummus Pontifex eius nominis
42 quartus indigniſſime tulit, † quod Fridericus Bar-
baroſſa litteris ad eum miſſis, Fridericus Hadriano
ſcripſiſſet, & non potius Hadriano Fridericus.
Nauclerus.

Theodorus Epiſcopus Rauennas cum à Clero ſuo
in die Natiuitatis Domini non eſſet pro more ad
43 Eccleſiam deductus, & aſſociatus propter ſuæ
diſciplinæ ſeueritatem, talem iniuriam vlturus ad
Agathonem Romanum Pontificem ſe contulit re
deliberata cum Exarchio Olimpio, & in inuidiam
ſui Cleri Rauennatenſem Eccleſiam Romanæ Sedi
ſubdidit.

Digitized by Google

ſubdidit Anno Chriſti 679. vel 681. *Blond lib. 9 decad 1.*

Qu. Fabio Maximo Populus Romanus cum alios
habuit eximios honores, tum filium eius Conſu-
44 lem deſignauit, † Cum fuiſſet ille magiſtratum
& eſſet intentus in negotio quodam ad bellum
pertinente, Pater vel præ ſenio, & imbecillitate,
remandi gratia filij, per appellantes, & circunſtan-
tes Conſulem equo aduehebatur, Quod iuuenis
vt vidit non tulit, ſed miſſo lictore iuſſit vt pater
ex equo deſcenderet, & ſi quid Conſulem vellet
pedib accederet. Fabius confeſtim deſiliens citato
gradu properauit ad filium; complexuſque eum,
& data ſalute, Macte conſilio inquit, & virtute fi-
li es, Sentis quibus imperas & quam ingentem ſu-
ſcepiſti Magiſtratum, His artibus nos quoque &
maiores Rempublicam auximus dum parentibus
liberiſque Priorem Reipublicæ dignitatem habe-
mus *Plutarc. in Fabio. Valer. Max. li. 2. c. 2. Gell. noct. attícar. li. 2. c. 1. Caſſan in catalog glor. mund. p 7. cõſiderat. 24. col. 4. in princ* Conuenitur enim Magiſtra-
45 tus, † ac regendi auctoritas frangi ſolet, dum ni-
mium ſeruatur humilitas *cap. quando 86. diſtin* Ideo
ex ingenio augendus eſt ſtatus dignitatis, & illius
auctoritas, ne contemptibilis videatur, *l. obſeruandum, de offic. præſid. l. nec quidquam §. certa de offic. proconſul & legat* cum alijs per *Caſſan. in catalog. glor. mund. in præfation. col. 2 in fin.*

Mos etiam eſt nauticus, vt qui plus pollent aut viri-
46 bus, aut dignitate, † velint, vt naues, quæ ſibi oc-
currerint, intermittant verificationem, demittant
antemnas tum honoris ſui cauſa, tum vt poſſint, ſi
quid velint, ab illis petere, aut quærere, Id qui ab-
negant ius eſt bello cogere vt faciant, ſæpeq; acci-
dit, vt ea de cauſa maximæ pugnæ exiſtant, & plu-
rimorũ cædes conſequantur. *Bemb li. 4. Venet. hiſt.*

Quidam tamen nedum non ſunt indignati ob non
exhibitum honorem ſalutationis, vel ſimilis obſe-
47 quij, aut reuerentiæ, † ſed potius neglexerunt, &
parui fecerunt, vt legitur de *B. Petro*, qui cum in-
troiſſet Cæſaream, obuiam venit ei Centurio, &
coram illo procidit, At Petrus, ſurge, Et ego ipſe
homo ſum ait. *Actor. 10. 26.*

Alexander Magnus victo ad Iſſum Ciliciæ Dario
cum eius Matrem Siſymgambrim, vxorem, & libe-
48 ros cepiſſet, † aſſumpto Epheſtione ad eas viſen-
dum intrauit, Siſyngambris ſupplex adorauit E-
pheſtionem rata eum Regem, cum vterque ſimi-
lem veſtitam haberet, & magnitudine & ſpecie
Epheſtio Regi præſtaret. His vero, qui adſtabant
nutu, ac digito indicantibus, quinam eſſet Alexan-
der, ob errorem cõmiſſum pudore affecta mulier
venerata eſt Alexandrum repetita ſalutatione, Cui
Rex, nihil eſt, inquit ô mater, quod ſollicita ſis,
Hic enim eſt etiam Alexander, *Diodor. lib. 17.*

Gneus Pompeius Magnus Pharſalica acie victus à
49 Cæſare cum poſtero die Lariſſam intraret, & † v-
niuerſus populus illius oppidi obuiam ei proceſ-
ſiſſet, Ite inquit, & iſtud officium præſtare Victori.
Dicerem non indignus, qui vinceret, niſi à Cæſare
eſſet ſuperatus, Certe modeſtus a calamitate,
Nam quia dignitate ſua vti non poterat, vſus eſt
verecundia *Valer. lib. 4. c. 5.*

Cum Rhodiorum Magiſtratus vocaſſet Tiberius
quod literas publicas ſine ſubſcriptione ad ſe de-
50 derant, † ne verbo quidam inſectatus eſt, ſed tan-
tummodo iuſſus ſubſcribere remiſit *Sueton.* Addit
tamen *Dio in Tiberio* litteras ad Imperatorẽ datas
fuiſſe, ſed in extrema Epiſtola omiſſam ſalutatio-
nem, & legatos dimiſſos poſteaquam vota quæ
deerant ſcripſiſſent.

Maximinus Senior Imperator nunquam ad oſcula
51 pedum quemquam admiſit, dicens, † Dij prohi-
beant, vt quiſquam ingenuorum pedibus meis o-
ſcula figat. *Capitolinus.*

Leo Papa Romanus poſt Felicem ſecundum Aria-
nus Synodum coegit, ad quam, cum D. quoque
52 Hilarius veniſſet, † vel non vocatus, vel tardius,
quam par eſſet, Leo prohibuit, ne quis ei aduenié-
ti aſſurgeret, aut ſigna honoris & ſalutationis da-
ret; Hilarius cum videret nullum ſibi dari locum
inter Epiſcopos, humi ſedere voluit, inquiens, Do-
mini eſt terra & plenitudo eius: Mox ergo terra in
altum elata miraculoſe. Hilario ſedem præbuit.
Leo iratus; Tu ne ergo Hilarius Gallus es? At ego
ſum Leo Romanus; Modeſte reſpondit Hilarius
ſe Gallum non eſſe, ſed Epiſcopali munere in Gal-
lia fungi; Hoc tamen ſe quoque ſcire eum Leonẽ
eſſe, verum non de tribu. Iuda. Id reſponſum Leo
indigne ferens, Cum ſtomacho inquit, Me Leo-
nem eſſe cum rediero re ipſa tibi oſtendam, Mox
torminibus correptus ad cloacam abiit, & ibi effu-
ſis inteſtinis, vt Arius periit *Conradus Halberſtadenſis, & Hermannus Gigas.*

Salutatus quidam à Socrate non reſalutauit: ſed hoc
53 nequaquam moleſte tulit Socrates. † Amicis au-
tem admirantibus, & ob hominis inciuilitatem
indignantib. dixit: ſi quis nos præteriret peius affe-
ctus corpore, quam nos ſumus, nequaquam ei ſuc-
cenſeremus: Cur igitur illi ſuccenſeam, qui peius
affectus eſt animo, quam nos ſumus; *lib. 3. apoph.*

Cato etiam non ſolum huiuſmodi ſalutationes, ſed
54 maiores quoque honores ſpreuit. † Vnde aliquan-
do interrogatus, cur ſtatuam inter multos nobiles
non haberet; Malo, inquit, bonos ambigere, quam-
obrem id non meruerim, quam quod eſt grauius,
cum impetrarim muſſitare. *Donat. ad Sueto. in Auguſto c. 31. in fi.* Et quidem iniuria non delati ho-
noris quandoque locum facit maiori gloriæ. Vn-
de illud *Tacit. lib. 3. ad fi.* In funere Iuniæ G. Caſſij
vxoris, & M. Bruti ſororis ſub Tiberio viginti cla-
riſſimarum familiarum imagines ante latas, in
quibus præfulgebant Caſſius, atque Brutus eo ip-
ſo, quod effigies eorum non viſebantur.

Non eſt tamen omittendum, quod antiquitus aſſur-
55 gendum erat Magiſtratibus. † caput aperiendum,
equo deſcendendum, & curru, præterquam cum
vxorib. mariti ibant, ſedentes enim cum coniugi-
bus viri in vehiculis deſcendere non cogebantur,
Fruticem enim, quem verberando equo geſtabãt,
eam virgam in læuam manum transferebãt. Itaque
expedita manu adeũt, & ſalutant, Ferrum ſiue gla-
dium ponebant *Iuſt. Lipſius elector. c. 13. li. 1.* Vbi etiã
de ritu Peregrinorum, qui cincti non admittũtur,
niſi gladio ad vaginam funiculo aliquo iuncto.

Quod etiam hodie videmus ſeruari in occurſu ſum-
morum virorum quibus defertur in ſalutãdo iux-
ta illud *Eccleſiaſt. c. 4.* Magnati humilia caput tuũ,
& ſiſtitur Currus donec tranſeunt Principes, præ-
terquam ſi viri cum mulierib. in vehiculis ſedent,
Quaſi tunc ſit caſus mixtus, qui non comprehen-
ditur ſub ſimplici *Alexãd. in l. ſi extraneos in fi. ff. de*
56 *condict. ob cauſ.* † Vel quia ex priuilegio vnius alter
eximitur, & gaudet eius prærogatiua, quidquid a-
liàs ex ſe cõſequi nõ poſſet *l. ſi cõmu-ẽ, in pr. ff. quemadm ſeruit. amit. Bal. in c. penul. de appell. Iaſ. in l. ſi*

emancipati.C.de collation.& conſ.185.col.4.poſt med.
57 *verſ.confirmatur & ſecundo lib.2.* † Cum etiam honor ſit deferendus mulieribus in aſſurgẽdo, in via eis cedendo, & illas ſedibus præponendo, quod à *Veturia Corіolani matre* habuerunt: nam cum antiquitus nullus, vel modicus honor vſque ad tempora Veturiæ eis præſtaretur, ſancitum fuit à Romanis propter ingens beneficium Ciuitati factum per *Veturiam* ne ingratitudinis arguerẽtur, vt mulieribus ſemper homines aſſurgerent, & in viis cederẽt: vt per *Valer.li.5.tit.de grat.Philip.Bergomẽſ. li.5.anno mundi 4700.Caſſan. in catalog.glor.mundi.*
58 *p.2.conſiderat.37.in princ.* † Vbi etiã quod Mulieres æquiparantur grauibus perſonis, quod etiam facit ad honorem eis exhibendum, *Abb.in c.cum inter vniuerſas 18.in fi.de elect.* vbi refert cõſilium datum *Io.Calderino* per ſuam vxorem, an debeat mitti hora prandij ad inuitatos vt veniant de qua quęſtione etiã *Bald.in prohem.Gregoria.in verb.rex pacificus,col.7.ad med.ver.quæro quidã ſcholaris, nu.37. Tiraq.leg.11.cõnub.n.27.Calder.inc.vlt.de renũciat.* Et facit *l.optimam de contrah.ſtipulat.* vbi comparãtur Mulieres excelſis dignitate viris, Cum etiam illæ inter perſonas egregias numerentur *Bald.in l.ſiquis teſtium C.de teſtib.* Et vocantur clariſſimæ, ac Reuerendiſſimæ, & Dominæ, vt per *Caſſan. in catalog.glor.mund.conſiderat.37.col.1.p.2.* & latius *conſiderat.31.& 41.p.1.Tiraq.leg.connub.5.n.14.* Et de variis præheminentiis mulierum, & in quibus eis deferatur multa adducit *Idem Caſſan.conſiderat.29.vſque ad conſiderat.41.p.2.*

In conſuetudine neque poſitum eſt, vt in ſalutandis potentibus, aut in honore eis habendo ſoleamus noſtram ipſi manum ori admouere, quod genus
59 inepte adulandi, † vt alia pleraque fertur excogitaſſe ſeruilia recentiorum aulicorum ingenia, Sed potius dicendum eſt hoc quoque à veterib. factitatum eſſe, cumque morem vſque ad impia illa, & ridicula antiquorum qui multos Deos colebant ſuperſtitione ductum ac propagatum videri, Solebant enim illi cum præterirent aliquod fanum aut aſpicerent lignum, ſeu lapidem, in quo diuinitatis aliquid eſſe opinarentur, Neque enim vilior illis temporibus vllius rei, quam deorum annona erat, manum ad os referre, & tenui murmure precari illos ligneos, & lapideos Deos, vt ſibi fauerẽt, prout notat *Muret.var.lect.lib.1.* Vbi quod nos hodie in colendis potentib. ac fortunatis viris eodem gestu vtimur, quo Veteres Diis ſuis honorẽ exhibebant, Vnde *Apuleius apologia 1.* Nam vt audio percenſentibus iis, qui iſtum nouere, nulli Deo ad hoc æui ſupplicauit, nullum templum frequentauit, ſi fanum aliquod prætereat, nefas habet adorandi gratia manum labris admouere. *Minutius felix in Octauio* Cecilius ſimulacro Sarapidis denotato, vt vulgus ſuperſtitioſus ſolet, manum ori admouens oſculum labiis preſſit. Et *Ouidius.*

Ecce lacu medio, ſacrorum nigra fauilla,
Ara vetus ſtabat tremulis circumdata cannis
Reſtitit, & pauido, faueas mihi murmure dixit.
Dux meus, & ſimili faueas mihi murmure dixit.

Sed parum eſſet huiuſmodi honores potentibus exhibere, cum omnes norint paſſim hæc fieri etiam inter priuatos, in quorum ſalutatione & manũ ori admouere ſolitum eſt, & alia facere quę vſum exclant, adeo in dies magis inepta creſcit adulatio.

Addendum eſt etiam, poſt ſtudiorum labor probitas, & ſcientia, quam principaliter reſpicit munus iudicandi m[illegible] hunc honorem ſalutationis.
60 † Vnde etiam Princeps ad hanc cauſam reuerentiam exhibet Iuris peritis. & ob finem meritum, ac honorem ſcientiæ *l.de aſſeſſor.l.quidquid,C.de aduoc.diuerſorum iudiciorum l.ſi pure.de fideicõmiſſar. bertatib.Caſſan.in catalog.glor.mund.conſider.72.in fi.p.1.* Ob quam ſcientiam, & probitatẽ debentur illis aliæ prærogatiuæ de quibus per *Doct.in l.1.C. de dignitatib.li.12.Bald.in l.1.in prin.col.fi.de iuſt.& iur.Nat.conſ.537.Ceph.conſ.70.n.7.Cagnol.in l.diem functo.de offi.aſſeſſor.* dixi *dec.102.n.20.& dec.202.* & ibi latius *in addit.* cũ aliis de quibus ſupra *in prob. diſceptat.* Immo etiam apud Gentiles adeo honorabãtur vt Apollo requiſitus de iuſtis Magiſtratibus reſponderit ſe neſcire, vtrum Deorum numero, an hominum aggregari deberent, vt refert *Valerius.* Ita enim hoc exercitium apud eos illuſtre fuit, vt illud omni potentatui præferrent, Quid etenim teſte *Cicerone* præclarius, dignius que inter mortales excogitari poteſt, quam vnũ hominem in Republica reperiri, qui communi vtilitati ſeruiat, qui communia pro ſuis, ſua pro communibus habeat, qui velit & ſciat perſonam ciuitatis gerere, dignitatem, decuſque ſuſtinere? Vnde merito honorãtur qui faciunt iudicium, & iuſtitiam in omni tempore *Pſal 105.* & acquirunt nobilitatem ex munere iudicandi *Bart.in l.iudices.C.de dignitat.li.12.* Ex quibus iudicibus intelligitur debitus huiuſmodi honor & de aliis modis illos honorandi, quia non eſt præſens indagatio, latè explicat *Caſſan. in catalog.glor.mund.p.7.conſiderat.24.col.3. & 4.poſt Roder.in ſuo ſpecul.vit human.lib.2.c.13.*

Quemadmodum hoc etiam erit ratione ſubiectionis, ob quam ſubditi Prælatos reuereri debent il-
61 lis effectum dilectionis impendendo, † eis communicando, & ſubſequendo *c.oſto.& c.cum oporteat 95.diſtinct.* Fidem, & reuerentiam ſeruando etiam Prælato inutili, quandiu ſuſtinetur *cap. ſi forraſſis. 19.q 6.* Cum dignitas non ſit vituperanda, quãuis quis non bene viuat *c.neququę 24.q.6.* Ita vt talis reuerentia debeatur quoque ab exemptis *Bald. in l.fi. C.de bon.liber.* vbi etiam quod neque poterit pacto remitti *Caſſan. in catal.glor. mund. conſider. 72.poſt med.p.1.* cum aliis quos adduxi *in addition. ad dec.March.232.n.6. & 7.* Vbi etiam quod neque ius reuerentiale poterit præſcribi *Gomeſ.in §. pœnales.col.14.inſtit.de action.* Et in generali exemptione ſemper dicitur reſeruatum ius reuerẽtiale *Abb.in c.cum venerabilis de cenſib. Fel. in c.cũ non de re iudic.Fuſc.de viſita li.2.c.20.n.22.* Quidquid aliud ſit in exemptione plena, ob quam non tenerentur exempti ad hanc reuerentiam, & ita procedit *dec.Put.115.li.3.* prout tenuit *Rot. coram Card. Seraph.Salisburgen.exẽptionis præpoſiturn 10. Martij 1593.* Quamuis *Bald.in l.1.in 2 lect.in fi. C. de reuocand.donat.* contrariũ ſequatur, videlicet quod etiã pleno iure exemptus teneatur præſtare reuerentiã per *tex.in l.1.§ ſin autem ſocius. C.de Commun.ſeru. manumiſ.Innocent.in c.veniẽs ad fin.de verb.ſign.in 6.*

Obſeruandum eſt quoque varios eſſe modus ſalutandi, Ægyptij enim loco compellandi ſe mutuo in viis adorant genu tenus demiſſa manu. *Herodot.li.*
62 *2.* Turcarum † Legati Draculæ Valachiæ Principi caput non aperiunt.

Aliis erat mos ſalutandi oſculo, de quo *Polidor.de inuentor.rer.lib. 4.* vbi etiam quod cæteri Præſules dextram manum auerſam adeuntibus oſculandam porrigunt, & viri dextram dextræ iungere ſolent

ſalutationis cauſa *Caſſan. in catalog. glor. mund. part. 1. conſiderat. 26. in fin.* Vnde illud Virg. Quid oatum toties crudelis tu quoque falſis ludis imaginibus? Cum dextræ iungere dextram non datur? veraſque audire, & reddere voces? *& alibi.* Coogreſſi iungunt dextras, mediiſque reſidunt ædibus, & licito tandem ſermone fruuntur, de quo meminit *Felin.*
63 *in c. repellantur 6. in fin. de accuſat.* † vbi etiam quod per tactum manus præſumitur dilectio *Gla. in c. fundamenta 18. in verb. dexteras, de elect. in 6.* & ibi *Io. And.* quod per dextram pignus pacis, & teſtis fidei ſoleat dari, tanquam ſignum cōcordiæ, quo ſe inuicem confeſebant antiqui. Vnde illud dexteras dederunt mihi & Barnabæ ſocietatis. *Paul. ad Galat. 2.* Et maiorem hanc fuiſſe ſalutationem dicit *Varrò* Callimachum ſecutus, aſſerens omnem eorum honorem dexterarum conſtitiſſe virtute, ob quam rem hac ſe venerabantur corporis parte. *Seruius ad Virg. eneid. 1.*

Et de Romanis ſcriptum eſt, quod cognatas mulie-
64 res oſculo ſalutare conſueuerunt, † Cuius rei cauſa ponitur, quod mulieribus Romanis interdictus erat vſus vini, idcirco hæc oſculandi conſuetudo introducta, ne bibentes laterent, ſed domeſticorum congreſſu redarguerentur *Plutarch. in problem. & de clar. mulier. c. 1.* Additur etiam altera cauſa, quod Mulieres Troianæ cum ad Italiæ litus acceſſiſſent, & viri ad vnum omnes aſcendiſſent, naues incenderunt, quia iam diuturni laboris pertæſas maris tæderet, quæ metu deinde virorum pauidæ oſculando, ac blande appellando eorum animos mitigaſſent, ſibique reconciliaſſent. Hinc manſit poſtea conſuetudo, vt hac inter ſe comitate vterentur; fuitque præcipuum cognitionis ſignum, poſt cognatorum connubia lege prohibita. Quod nunc vbique gentium ſeruatur, & præſertim apud Anglos, quorum mulieres non cognatos modo, ſed quoſcumque generatim oſculo ſalutant, reſalutantque & illud quidem prioribus vt dicitur, labris, iam decentiſſime, quàm honeſtiſſime faciunt. Quæ autem regio ſunt ſanguine editæ non oſcula inferioribus libant, ſed manum auerſam porrigunt, perinde ac viri inter ſe ſalutationis cauſa ſolent dextram iungere dextræ *Polidor. lib. 4. de rer. inuentor. c. 13.*

Græci ſalutationem vocant io geoere, Proprie tamen
65 videtur eum ſalutandi morem exprimere, † quando dextris iunctis amicum ad nos eattahimus, quod trahere, vel ſtringere ſignificat, quo ſalutandi more Germani frequentius vtuntur, Cum etiam Græci religioſius putarint ſalutare non proprio, ſed officij nomine, aut muneris, quod gerebant, ſi qui tamen præcipua dignitate, & honoribus fulgerent illos propriis ſalutare nominibus decorum videbatur *Alex. ab Alex. lib. 2. c. 19.*

Perſæ ſi notis, & æqualibus in via occurrant, eos oſcu-
66 lantur, † ſi humilioribus adorant *Strab. lib. 15. & Herod. lib. 1.* Perſæ, inquit, ſi in via ſibi inuicem occurrant, ſalutationis loco ſeſe mutuo oſculantur. Quod ſi alter fuerit humilior paulo, genas oſculantur duntaxat, ſin autem fuerit alter multo ignobilior proſtratus adorat honoratiorem. Idem apud Medos & Indos, quos ſalutando, & adorando Reges, & Principes toto corpore procidere inuenimus. Quod Romanis longe eſt habitum nephas, niſi quod C. *Caligula* cum Cæſarea ſalutentur prius ſe adorari iuſſit capite velato vt Deum, Mox *Diocletianus* ſocordia intolerabili idem exequi auſus fuit contra inſtituta Maiorum, Apud exteros vero *Cyro Perſarum Rege* primum delatum adorandi cultum ſcribit *Arrianus*, cui proximum diis immortalibus honorem decreuere, quod mox Indi & poſteri Reges magno ſtudio exequi curauerunt, Id quod *Octauius Auguſtus, & Alexander Seuerus* præcipuè deteſtati ſunt. Nam ſi quis inter ſalutandum flexiſſet caput, aut blandius aſſentaretur foras detrudi, atque exigi iuſſerunt. *Alex. lib. 2. c. 19* In adorando tamen cum hoc contingeret, veteres Romani dexteram ad oſculum referebant, totum corpus circumagebant, quod in læuam Galli maiorē cum religione ſe facere putabant. *Plin. lib. 28. c. 2.*

Veteres autem ſi quem reuerebantur, aut honore di-
67 gnum putabant, † ad omnem occurſum caput releuare, & aſſurgere, ac de via decedere ſolebant, ſc. exiſtimantes nudo, & aperto capite in exhibendis honoribus eſſe oportere, velúti omnia noſtra patefaciamus; Quamuis hoc enim eſſet valetudinis cauſa, vt *Varro* ſignificat apud *Plin. lib. 28. c. 6.* Quod ad finem proximè accedit: Nam detecta capita haud dubie firmiora ſunt contra vim algoris, & caloris & ad valetudinem proficiunt: Ideo *Ægyptij* habentur firmiores, quod ſint capite detecto: *Perſa* verò debiliores, quod cum mitra, & pileo, Adeo vt leui ictu capita offendantur. Quare *Annibal, D. Iulius, & alij ſummi Duces* inceſſerunt ſemper detecto capite, velut contra frigora, tempeſtateſque obdurato, ſeu Sol, ſeu imber eſſet. *Maſſiniſſa* quoque *Rex Numidiæ* nullo frigore aut imbre adduci potuit, vt caput tegeret: Quod de *Hadriano, & Seuero Principe* traditur tantæ firmitatis fuiſſe, vt ſemper aperto capite inceſſerit hyeme ſæua, & gelida per niues, & frigora *Alex. lib. 1. c. 19.* Quod tamen hodie male ſeruari videmus, vel temporum iniuria, vel ob nimias delitias, etiam in vilibus perſonis, nedum in Magnatibus.

Inoleuit etiam vſus apud Gentiles, vt ſternutantem
68 quemlibet ſalutarent † *Plin. de natur. hiſtor. lib. 28. cap. 2. Apuleius in metam, Marcell. Donat. ad Suet. c. 31. Theocritus in Talyſiis, & in epithal. Helenæ, & Proper. eleg. 3. lib. 2.* Hanc tibi naſcentis primis mea vita diebus, Aridus argutum ſternuit omen amor. Immo & *Tiberius Cæſar* triſtiſſimus omnium vt cōſtat hominum in ſternutatione exigebat ſalutationem, vt illius precatione dirum & infandum auerteret *Plin. lib. 28. c. 2.* Vnde *Ariſtot.* ſignum augurale ornamentum tradit 33. *ſect. problem. 7. & 9.* huius cauſam docens, de qua *Marcel. Donat. ad Suet. in Cæſ. Auguſta. c. 31.* Neque ſolum ſternutatores ſalu-
69 tabantur, ſed & genua illis flectebantur, prout refert *Athenæus lib. 2. c. 27. in fi.* vbi, Caput, inquit, ſacrū æſtimabatur, quia Antiqui per ipſum iurabant, & comprobationes etiam capite annuiſſe ſcribitur, vnde ſternutationibus à capite prouenientibus tanquam ſacris genua flectebantur.

Ex quo confutandus eſt error, qui nulla Veterum te-
70 ſtificatione vulgo iactatur, † cum peſtis ingrueret, & homines morbo tacti ſternutando mortui caderent, piè introductum, vt ſternutantem quemlibet ſalutemus, Cùm vt dictum eſt longè antea eiuſmodi vſus eſt, Accidiſſe tamen certum eſt, vt aliter illi, quam nos talem ſalutationem impertirent, Deos inuocādo, nos Deum *Card. Baron. ann. Chriſti. 590. tom. 7. fol. 658.*

Romani de mane aue, de ſero ſalue dicebant, *Iuſtus Lipſius in inſtit. epiſt. c. 3. Marcel. Donat. ad Sueton. in Auguſt. c. 21.* † Vnde illud *Dion. in Claudio* prolatum

à reis damnatis decertaturis in prælio nauali: Salue
Imperator, percuotes ſalutamus te. Et apud eoſ-
dem Romanos id longe præſtantiſſimum fuit ſuis
nominibus quemque ſalutare, & reneteri, ſalutan-
72 tibuſque reddere ſalutem : † Ideo habuerunt No-
menclatorem, qui nomina ſuggereret, ſi autem
nomen non ſuccurreret, illum honoris cauſa Do-
minum appellabant *Alex. ab Alex. lib. 2. c. 19.* Vn-
de *M. Craſſus* infimi ordinis homines ſingulos ſem-
per propriis nominibus ſalutaſſe dicitur *Plutarchus
in Craſſo.*

Quamuis *Alexander Macedo*, poſtquam profligato
73 *Dario* Magnus eſt cognominatus † nulli literis ſalu-
tem dederit, niſi *Antipatro, & Phocioni*, teſte *Plutar-
cho & Æliano li. 2. var. hiſtor. & Iuſt. Lipſ. in inſt. epi-
ſtol. cap. 3. ad fin.* vbi etiam notat, quod apud Re-
ges quaſi per maieſtatem hæc interdum in epiſto-
74 lis omittebantur. † Prout etiam *Demetrius* præter
ſe, & Antigonum patrem Regem, nec nomina-
uit quemquam, nec ſalutauit. Quemadmodum
Nero Cæſar nedum ſalue, ſed nec reſalutatione
quidem aliquem impertiuit. Et *Reges Numidarum*
pro maieſtate habebant nulli mortalium imparti-
75 ri oſculum, nec ſalutem. † Cum etiam *Annibal eo*
inſolentiæ proceſſiſſet poſt victoriam ad Cannas,
vt nulli Ciuium ſuorum, niſi per interpretem re-
76 ſponſum, aut ſalutem dederit. † Et *Pallas Clau-
dij libertus* eius proteruiæ fuit, vt non modo nulli
miniſtrorum ſalutem impertiuerit, ſed ne vocem
77 quidem cum familiari communicarit. † Et de
Perſarum Regibus, qui neminem in conſpectum ad-
miſerunt, niſi prius ante pedes eorum procubuiſ-
ſet, quam conſuetudinem cum ſciret *Iſmenias The-
banus*, qui miſſus erat Legatus ad eos à Thebanis,
veniens in Regis conſpectu annulum de induſtria
ad pedes cadere permiſit, quem ſe flectendo col-
legit: Atque hoc modo, & Græcorum dignitati
& Regis ſuperbiæ ſatisfecit. *Aelian. de var.
hiſtor.*

Et ſicut Romani nullum negotium ſerium aggredi
conſueuerant, niſi prius augurium captaſſent, Ita
78 † etiam ſoliti erant futuræ ſalutis augurium ca-
pere, ex quo ſalutem protenderent, prædicerent,
ac præmonſtrarent, vel mortem imminentem, aut
futuram ægritudinem, vt facilius eas poſſent præ-
cauere: Vnde etiam Romæ fuit templum *Salutis
79 Deæ*, † vt notat *Feſtus Pompeius, lib. 17. & Varro, lib.
4.* Haſce ſalutis ædes *Cod. Iunius Bubulcus Cenſor* lo-
cauit, quas Conſul bello Samnitum vocauerat *Li-
80 uius lib. 9. & 10.* Ab † hoc ſalutis ſacello vrbs Ro-
ma ſalutaris dicta, eo quod illi propinqua: Et ob
eandem cauſam ager ſalutaris in Quirinali appel-
latus. Et de augurio ſalutis meminit *Tacit. lib. 12.*
81 dum loquens de *Claudio Imperatore* inquit, † ſa-
lutis augurium quinque & viginti annis omiſſum
repeti, ac deinde continuari placitum. Et *Dion.
lib. 55.* ab Auguſto pace terra, marique parta Ia-
num clauſum, neque non ſalutis augurium factum,
quod antea multis de cauſis fuerat omiſſum.
Idem Dion lib. 37. Tum vero ſalutis augurium quod
82 appellant longo interuallo fecerunt. Eſt † au-
tem modus augurij quiſpiam, vt ſi Deus permittat
ſalutem populo poſcant: quaſi ne ſalutem qui-
dem petere à Diis fas, ni prius hoc Dij conceſſe-
rint.

Laudetur *Cletus Summus Pontifex*, qui primus poſuiſ-
83 ſe dicitur ſalutem. † & Apoſtolicam benedictio-
nem loco præfationis: quem ſalutandi modum
Pontifices, qui ſecuti ſunt, ſeruarunt. *Chriſtus* &
ſuum ſalutationis genus Pax vobis aut huic do-
mui exhibere conſueuit, quemadmodum Græci
chere, Latini ſalue, vel ſalutem. Hebræi ve ro pax
tibi. Hanc ſalutationem nunc Epiſcopi vt peculia-
rem vendicant *Polidor. de inuentor. rer. lib. 8. c. 2.*

Iſtæ tamen ſalutationes præfigi conſueuerunt in com-
municatoriis, ac pacificis literis inter Catholicos
communicatione catholica coniunctos in con-
84 cordiæ ſymbolum *Auguſt. epiſt. 162.* † Quare dolen-
dum eſt vehementer hominib. extra Chriſtianam
religionem errantibus, quibus ſcribendum eſſet
ſalutationibus interciſis iubente id potiſſimum
Domino *Mat. 8.* vt qui Eccleſiam non audierit ſit
nobis tanquam Ethnicus & Publicanus. Et *Ioannes
epiſt. 2.* id vetat facere, & cum eo omnis ſimul Ec-
cleſia quod indignos ſalutatione iuſtè iudicet eos,
qui non communicantes Romanæ Eccleſiæ omnis
penitus ſint ſalutis expertes, & *Apoſtolus ad Eph.
4.* & monet, vt omnes in Eccleſia Catholica ſint
vnum corpus & vnus ſpiritus: ſicut vocati ſunt in
vna ſpe vocationis, extra quam connexionem, &
vnitatem nulla cuiquam poterit eſſe ſalus, ſed lu-
genda ſemper abſque redemtione damnatio, Et
ob hanc cauſam *Card. Baron.* docet talibus erranti-
bus ſcribendum eſſe ſine ſalutatione in principio,
& ſine valete in fine litterarum, non quod hoc ſit
ſymbolum odij, cum nil magis præcipiatur quam
inimicorum dilectio: ſed quia eccleſia accepit à
Deo charitatem ordinatam, vt quæ ſunt Dei ipſa
diligat, & peccata, quæ ſunt extra, & contra Deum
odio proſequatur 2. *Cantic.*

Multa alia poſſent adduci ad huiuſmodi materiam ſa-
lutationis pertinentia, quæ conſulto omitto, ne
85 longior ſim. † Sat erit huic capiti finem imponere
fauſtiſſima, & feliciſſima illa ſalutatione qua *Ga-
briel Angelus* Beatiſſimam Virginem allocutus eſt
ab omnibus Chriſtianis ſummæ conſolationis lo-
co aſſidue repetenda quod per benedictum illum
fructum maledictio omnis fuit exterminata *Luca
86 10.* † Et bene *Gabriel* à ſalutatione incepit, qui vt
D. Auguſtinus ait ſalutem in lingua portauit. Ad-
dantur etiam admirandæ ſalutationis vires, quas
eadem Sanctiſſima Virgo impartiuit Eliſabetham
87 Cognatam, † quæ vt primum ſalutantis vocem
exaudiuit, Infans quem vtero geſtabat, præ gau-
dio ſubſiliit, & cuius olim præcurſor futurus eſſet,
eum in vtero etiamnum exiſtens quo poterat *ho-
noris* geſtu exciperet *Luc. 1.*

De modis autem, & generibus reſalutandi, quæ ſer-
uabantur ab eis, quos ſalutabamus alibi Deo dan-
88 te dicendum erit, † Et inter alia obſeruandum eſt
gratiſſimum inuentum illud *Deo gratias*, & à Reli-
gioſis viris vſurpatiſſimum, & à Beatiſſima Virgi-
ne repertum, vt per *D. Bonauen. 3. meditat.* vbi quod
ne fortè Virgo à Dei laudibus tolleretur in ſaluta-
tione ſua ſi quis eam ſalutabat illa pro ſalutatione
ſua *Deo gratias* reſpondebat. Et *D. Anton. 4. p. ſumm.
theolog. tit. 6. §. 2.* Virgo, ait, cum vocabatur reſpon-
dere ſolita erat *Deo gratias*, vt illud modicum ver-
bum non eſſet ſine laude Dei.

EPITOME.

Fideicommiſſum reciprocum, vel vulgaris ſubſti-
tutio quando inducatur inter deſcendentes. ¶ Et quid
in vocatis per compendioſam verbis communibus,
ſeu collectiuis. ¶ Proximior vltimo defuncto, vel te-
ſtatori

ſtatori an præferatur in fideicommiſſo, feudo, & emphyteuſi. ¶ Fideicommiſſum expreſſum quando colligatur, & quod debeat dici reale, vel in perſonam. ¶ Vocatio maſculorum cum eacluſione fœminarum quo caſu dicatur facta, vt bona conſeruentur io familia, & inducant fideicommiſſum, & tractum ſucceſſiuum etiam inter deſcendentes. ¶ Conſeruatio bonorum appoſita in prima inſtitutioue an ſit referenda ad ſubſtituros. ¶ Io relectis ſingularibus an ſit differentia, vt ponantur verba directa, vel obliqua. ¶ Fideicommiſſum quando ad omoes propagetur, ſi fuerit relictus fundus poſteris, deſcendentibus, liberis, agnatis, conjunctis, conſanguineis, & ſimilibus.

SVMMARIVM.

1 *Deſcendentes, licet cenſeantur vocati per fideicommiſſum reſpectu primorum vocatorum, non tamen inter ipſos inducitur fideicommiſſum reciprocum, ſed ſolum vulgaris ſubſtitutio, & vno deſcendentium admiſſo, fideicommiſſum expirat.*

2 *Vocatio concepta per compendioſam verbis communibus ſcilicet, tranſire & peruenire, inducit fideicommiſſum, quamvis dicatur quod hæres curet quod poſſint bona peruenire, & n.3.*

4 *Verbum collectiuum deſcendens quando ſtat per ſe comprehendit omnes vocatos ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſariam ſubſtitutionem.*

5 *Verba denotantia realitatem inducunt fideicommiſſum reale, ſecus ſi teſtator loquatur in perſonam, & non in rem nu.6. & quid ſi verba dirigantur in perſonam, & adjicietur cauſa, nu.7.*

8 *Fideicommiſſum expreſſe colligitur quando teſtator voluit quod bona eſſent ſubiecta fideicommiſſo, non ſolum in caſu alienationis, ſed etiam deſcendentia ceteriſque vocatorum.*

9 *Verbum cuiuſlibet quid operetur.*

10 *Teſtator grauans proprios deſcendentes vt conſeruent bona ipſius cenſetur multo magis voluiſſe grauare deſcendentes ex illis.*

11 *Vocatio maſculorum cum excluſione fœminarum intelligitur facta vt bona conſeruentur in familia, & inducitur fideicommiſſum, & tractus ſucceſſiuus etiam inter deſcendentes. Et conſeruatio appoſita in prima inſtitutione refertur etiam ad ſubſtitutos, num.12. Et quid ſi ambæ ſubſtitutiones non regerentur ab eodem verbo, ſed noua inciperet oratio, num.13.*

14 *Fideicommiſſum ad omnes propagatur ſi relinquatur fundus poſteris, ſeu deſcendentibus, liberis, familia, prolis, vel ſimilibus: Secus ſi diceretur agnatis, cognatis, coniunctis, vel conſanguineis, n.15.*

16 *Fideicommiſſum vnius rei ſingularis magis inducitur, vbi teſtator voluerit illam conſeruari in familia.*

17 *In relictis ſingularibus non eſt differentia an ponantur verba directa, vel obliqua.*

18 *Subſtitutio facta per nomina collectiua, cui adjicitur aliquid futurum ſignificans tempus ſucceſſiuum, vt de gradu in gradum, de herede in heredem vel ſimile, intelligitur non ſolum per vulgarem, ſed etiam per fideicommiſſum. Et quid in clauſula in infinitum, nu. 19. & 20.*

21 *In fideicommiſſo ſuccedit, & præfertur proximior vltimo defuncto, non autem proximior teſtatori. Et quid quando tractatur de primo gradu ſubſtitutionis, vel fideicommiſſum eſſet reſtituendum collateralibus teſtatoris vel perſonis iam natis, & certis, vel ſimilibus caſibus, num.22. Et quid in feudo, vel emphyteuſi retentum, num.23.*

CAPVT CCLXXXV.

PRædia, de quibus in teſtamento, de quo agimus, fuerunt relicta per teſtatorem, vt perpetuo debeant remanere in filios ſuos, & deſcendentes maſculos, & deficiente linea maſculina ejuſdem teſtatoris fuerunt vocati deſcendentes maſculi ſim-
1 pliciter: Vnde ſequitur verius eſſe, quod d. † deſceodentes ceoſeaotur vocati per fideicommiſſum reſpectu primorum vocatorum, ooo autem inter ipſos, qui ſolum vocabuntur per vulgarem ſubſtitutionem, noo tamen per fideicommiſſum reciprocum, ita vt voo deſcendeotium admiſſo fideicommiſſum capiret, Neque enim illud nomen collectiuum, *familia*, *deſcendentes*, & ſimilia ea ſui proprietate intelligitur gradatim, nec operatur actum ſucceſſiuum, quaſi in fideicommiſſis ſtricta fiat interpretatio, ideo non eſt præſumendum onus coonouari: Nam deſcendentes ſunt ejuſdem gradus eodem tempore, nec eſt neceſſe, quod illi aliis reſtituant, cum ſufficiat ſi primis deſceodentibus bona delata fuerint. Ita in ſpecie concludit *Cuman. in leg. cum ita legatur 33. §. in fideicommiſſo numer. 4 ff. de legat 2. & in leg. peto 71. § fratre, numer. 5. ff. eod. tit. & in leg. ſi cognatis 20 ff de reb. dub. Cephal. conſ. 88. num. 34. & 35. Card. Mant. de coniect. vlt. volum. lib. 8. tit. 12. num. 11.* Quidquid contrarium ſequatur *Tornel in l. gallus, § quidam recte, num. 72. ff de lib. & poſth. Dec. conſi. 41. num. 91. lib. 1. Pereg. de fideicom. art. 19. n. 28.* Quia contra eos eſt verior opioio, vt teſtatur latè *Menoch. conſi. 85. num. 54. & 67. lib. 1. Ruin. conſ 92. n. 5. lib. 2.* cum aliis per *Surd. conſi. 315. nu. 13. vſque ad nu. 17.* vbi allegat *Arigonium Coraſium, Biſciam, & Ruuiſiam. Idem Surd. conſi. 370. num. 1. & 2. lib. 3 Rim. Iun. conſi. 371. num. 73. & nu. 149. vſque ad n. 152. lib. 4. & conſ. 50. n. 39. lib. 1. Ayin conſi. 131. n. 5. & 6. Alex. conſi. 13. viſis & perlectis verbis, nu. 7. col. 2. in fi & ibi Caſtralup. in conſi. ſeq. 14 lib. 4. Alciat. in d. l. cum ita legatur, §. in fideicommiſſo, col. vlt ff. de legat. 2. & in l. gallus, §. quidam recte, n. 32. & 55. & ibi Rub. n. 64. de lib. & poſth. Sim. de Prœt. de interpr. vlt. volunt. 3. lib. 3. dub. 4. ſol. 3. n. 37. ſol. 342.* & latius *conſ. 303. n. 24. vſque ad nu. 32. Molin. de primog. hiſpan. lib. 1. c. 5. num. 27.*

Notandum tamen eſt, vt aliquid ad praxim vtile adducatur, quod à prædicta communi opinione aliquando receditur ex multis, provt receſſit *Rot. in cauſa Florentina fideicommiſſi. 7. Februarij 1607. coram*
2 *R.P.D. Iuſto.* † Vbi vocatio fuit per compendioſam conceptam verbis communibus, ſcilicet tranſire, & peruenire, quæ ioducuot fideicommiſſom, quando adjuoguntur rei ſingulari inſpecta meore teſtatoris potius, quam natura ipſorum verborum. *Bart. in leg. fideicommiſſa 11. §. hac verba, ff de legat. 3. poſt Gloſ. ibi in verb. continere.* † Quamvis dicatur, Vt hæres curet quod poſſint bona ad alios perueoire, iſtud enim verbum, *poteſt*, trahitur ad oeceſſitatem, cum non verificetur in ſola patientia, vt ſufficiat quod poſſit peruenire, requiritur enim actus, vt perueniat *l. 3. ſi quis ſic acceperit, ff. de ſtat. liber. Bart. in l. 1. ff. de iniuſt. teſtam.* Maxime quando teſtator noo fuit vſus ſolum verbo *tranſire*, quod forſan poſſet verificari io actu momentaoeo, ſed dixit *tranſire, & peruenire*, quæ geminatio addit vim, & magis mentem diſpooentis iodicat *leg. baliſta, ad treb. Dec. conſi. 33. num. 100. lib. 1.*

Secundo quia de natura verbi collectiui deſcendentes ſtantis non adjectiue, ſed per ſe, venit vt om-

Digitized by Google

nes cenſeantur vocati ordine ſucceſſiuo per fidei-
commiſſariam ſubſtitutiooem *Natt.conſi.*437.*nu.*3.
*Dec.conſi.*33.*num* 101.*lib.*1.*Alex.conſ.*1.*in cauſa ver-
tente col.*1.*nu.*1.*lib.*4.*Dec.conſi.*184.*viſa prohibitione,
col.*1.*ad fi.verſi.ſecundo principaliter.nu.*6. *Rot.coram
Card. Seraph. Bononien. fideicommiſſi de Felicinis* 18.
February 1581.*& coram R.P.D. Litia Peruſina fidei-
commiſſi de Bigazinis* 14. *Nouembris* 1303. & con-
cludunt omnes *in l.gallus,§.quidam recte,de liber.&
poſthum.* cum aliis de quibus per *Soc.conſi.*12.*præſens
conſultatia.nu.*12.*&* 13.*col.*4.*ad med.lib.*3.

Tertio, Quando teſtator vtitur verbis deootantibus
5 realitatem, non perſonalitatem, † puta ſi prohibuiſ-
ſet fundum alienari, Hujuſmodi enim prohibitio
eſt realis *Rip.in leg.filiusfamilias,§.diui.colum.*3 *in
princip.verſic. iſta cautela videtur, num.*66.*de legat.*1.
Caſtrenſ.in l.voluntas 4.*ad fin.verſic. breuiter aduerte.
Cad.de fideicommiſſ. Alexand. in l.*1.*col.penultim. in
fin.verſ poſſet etiam aliter reſponderi, numer.*88.*ff.de
offic.eius,per text.in leg.pera* 71.*§.fratre, de leg.*2. *Becc.
conſil.*24.*numer.*14. Provt etiam quando idem teſta-
tor voluiſſet bona perpetuo remanere, & traoſire,
& peruenire ad deſcendeotes, ex iſtis enim verbis
inducitur fideicommiſſum reale, & ſic d. booa de-
6 beot peruenire cum onere reſtitutioois, † cum aliud
ſit quando deſcendentes vocantur, vt debeant ve-
nire ad hæreditatem, & bona teſtatoris perpetuo,
continue, & de gradu io gradum, tunc enim loqui-
tur in perſonam, & noo in rem, cui dirigantur ver-
ba in perſonas hoooratas, & nullum onus cenſetur
impoſitum, ſed illæ perſooæ cenſentur ſolum voca-
tæ io ſupra ordioato caſu fideicommiſſi actiue, non
autem paſſiue, vt ſit ſenſus quod adueniente caſu d.
fideicommiſſi deſcendentes omnes ſuccedant io
quocunque gradu reperiantur, provt quiſque eo-
rum erit in gradu proximior, ita diſtinguit *Surd.
conſi.*325.*numer.*20.*colum.*8. *in princ. verſi. ad id au-
tem quod dicitur, lib.* 3. quem ſequitur *Rot. coram
R. P. D. Iuſto Florentina fideicommiſſi* 7. *Februarij*
1607.*ad med.verſi.quam etiam ex inſtitutione.Cephal.
conſi.*478.*numer.*43 *lib.*4.*Pariſ conſ.*37.*numer.*22.*lib.*
7 2. Adeo vt quod dictum eſt de prohibitione reali
procedat etiam qoando prohibitio dirigeretur qui-
dem in perſonam, ſed adjiceretur cauſa, quia bona
vult perpetuo remanere in familia, cum debeat at-
tendi ratio prohibitionis, ita vt onus dicatur reale,
& rebus hæreditariis injunctum late *Becc. conſ.* 24.
*numer.*25.*poſt Crot.in leg.filiusfamilias,§.diui.num.*42.
de legat. 1.

Quarto, Si adeſſent verba Quia teſtator voluit dicta
bona eſſe ſubjecta fideicommiſſo nedum in caſu
8 alienationis, † ſed etiam decedentiæ cujuſque voca-
torum: ex iſtis enim colligitur expreſſum fidei-
commiſſum, ita vt illud verbum *cuiuſlibet* tri-
9 buat, & diſtribuat ſingulis ſoprapoſitis, † & ſepara-
tim verſetur per omoes, & ipſos comprehendat di-
ſtributiue, & ſeparatim *Bart.in leg.non diſtinguemus,
§ cum in plures,ff.de arbitrar.Roland.conſi.*70.*numer.*
45.*lib.* 3. Vnde non eſt credendum teſtatorem ita
fuiſſe ſollicitum, vt bona conſeruarentur inter pro-
prios deſcendeotes ad effectum, vt tranſirent ad
alios deſcendentes, & ſtatim ac perueniſſent ad
aliquem ex ipſis, voluiſſe illa habere libera ab omni
onere, ſed potius diceodum eſt, quod habuerit
eundem reſpectum ad omnes pro cooſeruatione
10 illorum bonorum particularium in familia, † Im-
mo multo magis grauando proprios debemus in-
telligere voluiſſe grauare deſcendentes ex aliis,
vt io ſpecie ſtantibus hujuſmodi verbis decla-
rat *Rot.coram R. P. D. Iuſto Florentina fideicommiſſi*
7. *Februarij* 1607. *ad med. verſic. adſunt denique
verba.*

Quinto, Si vocatio eſt cum qoalitate maſculinitatis,
11 & cum excluſione fœminarum, & † colligitur non
poſſe dici hoc factum alia ratione, quàm vt bona
conſeruentur in familia, Vnde inducetur fidei-
commiſſum ex mente teſtatoris, & tractus ſucceſſi-
uus etiam inter deſcendentes vt per *Rot.in leg.cauſa
Florentina fideicommiſſ.& coram R.P.D. Ortemberg.
Viterbien fideicommiſſi* 24.*Nouembris* 1603.*Mandell.
conſi* 51.*numer.*8. *Cardin. Mantic. de coniect. vltim.
volunt.lib.*8 *tit.*12.*numer.*11.*poſt princip.verſi.ſed ſi fi-
12 deicommiſſum.* † Ita vt iſta perpetua conſeruatio ap-
poſita in prima inſtitutione deſcendentium ex ſe
referatur etiam ad ſuſtitutionem immediate conti-
ouatam, cum propter coojonctionem orationis, &
propter continuationem debeat iotelligi repetita
*Bald.conſi.*17. *præteritio matris,in fin.verſi. tertio pun-
13 cta lib.*2. Quidquid † aliud ſit quando ambæ ſubſti-
tutiones ooo regerentur ab eodem verbo, & adeſſet
repetitio, quia tunc non videtur onus repetitum,
puta ſi inciperet noua oratio, & diſpoſitio, quæ non
ſtat repetitiue, ſed inceptiue, & continuatiue *Me-
noch.conſi.*111.*num.*9. *&* 34.*lib.* 2. *poſt Alexand conſi.*
66. *viſa teſtamenta column.* 2. *poſt princ. verſic. confir-
mantur prædicta,numer.*6.*lib.*3. vbi ita declarat *Bart.
in leg.Seia,§.Caia.de fund.inſtruct. Pariſ.conſ.*38.*num.*
26.*lib.*2.

Sexto, Si relinquatur fundus poſteris, ſeu deſcenden-
tibus, aut liberis familiæ, de prole, de progeoie,
14 † de poſteritate, & ſtirpe, de ſanguine, de proſa-
pia, de linea, vel de generatiooe alicujus, vel ſimi-
libus, hoc caſu fideicommiſſum ad omnes propa-
gatur, Quia iſta nomina habeot implicitum tra-
ctum temporis deſignando filios, nepotes, pronepo-
tes, abnepotes, & vlteriores, & plures diuerſorum
15 graduum & temporum, Aliud ſi diceretur † Agna-
tis, cognatis, conjunctis, conſanguineis, propinquis,
agnationi, aut cogoatiooi, tunc enim fideicommiſ-
ſum non complectitur, niſi eos, qui agnati erant
tempore teſtamenti, aut mortis teſtatoris, vel tem-
pore exiſtentis conditioois ſeruata in eos potiori-
tate gradus. Nam poſtea nati oon continebuntor,
quaſi oon habeant jura cognatioois, & agnationis,
& conſequenter oeque debeant habere implici-
tum tractum temporis, niſi teſtator voluotatem
ſuam extendiſſet ad vlteriores, vt late declarat
*Peregr de fideicommiſ.art.*19. *in fin.numer.* 33. *& art.*
21.*num.*27.

Septimo, Magis fideicommiſſum induceretur, ſi agatur
de fideicommiſſo vnius rei ſingularis. *Bart. in leg.
16 fideicommiſſa* 11.*§.hæc verba.ff.de lega.*3.*Rot.coram
R P.D Iuſta Florentina bonorum* 7. *Februarij* 2607.
in fin. Quaſi in ea præſumatur affectio teſtatoris, ita
vt voluerit illam conſeruari io familia, & ſic prohi-
bitio alienandi ex ratione, & cauſa efficitor perpe-
tua & tranſgreditur perſonas prohibitas, quando
tractatur de bonis cooſeruandis io familia, quæ vi-
deotur grauata quocunque vadant latè *Pariſ. conſi.*
72.*num.*84.*cum ſequ.lib.*4.

Et facit, quia in relictis ſingularibus nulla eſt dif-
ferentia an ponantur verba directa, vel obliqua,
17 tuoc enim non tractatur de inſtitutione hæredis,
& per conſequens quando ſubſtitutio facta eſt in
certa re, vel quota remanentibus aliis portioni-
bus hæredi ſcripto ſemper eſt fideicommiſſaria,
& non-

& nunquam trahitur per inſtitutionem directam
*Bald.in l.centurio,nu.36. de vulg.& pupill.*quem ab
omnibus approbari teſtatur *Dec.conſ.41.nu.78. &*
79.lib.1.

Octauo.Subſtitutioni factæ per nomina collectiua ſi
adjiceretur aliquid futurum ſignificans tempus
18 ſucceſſiuum, † vt de gradu in gradum, de hærede
in hæredem, aut quid ſimile, tunc operabitur, vt
ſubſtitutio non ſolum intelligatur per vulgarem,
ſed etiam per fideicommiſſum *Decian. conſi. 38.*
circa primum colum.2.in fi nu.4.Surd.conſi.370.nu.
*2.verſ.nec me turbat.lib.3.*Subdens *nu.*8. aliud eſſe
19 in clauſula in infinitum,†quæ debet intelligi quo
ad vulgarem, vt ſcilicet primi ſuccedant, & illis
non extantibus alij remotiores vſque in infinitum,non autem,quod vbi vnus ſucceſſerit illi poſtea decedenti ſuccedat alius retinendo ſemper
propoſitum thema *Ruin.conſ.102.nu.11.& 12.lib.*
20 *2.Ceph.conſi.17.num.9.&* 10.† Quaſi illa clauſula
ſequens veniat illatiue ad præcedentem, & ſic ad
illius interpretationem intelligi debeat ſecundum
diſpoſitionem interpretatam *Bart in l.2.in pr.de coniung.cum emanc.liber.*

Nono. In caſibus in quibus eſſet inductum fideicõmiſſum ex ſupra allegatis erit præferendus qui vl-
21 timo defuncto eſt proximior, † cum attendatur
proximitas grauati, non teſtatoris, cum enim fuerint vocati deſcendentes, talis fuit habitus reſpectus non ad proximitatem propriam, ſed grauati,
ne alias pro habenda regula ſucceſſionis opus ſit
reuoluere mille annos prout eſſet faciendum, ſi
teſtatoris proximitas deberet attendi, Maxime,
quia cum fideicommiſſum progreditur in infinitum, veniunt etiam nati poſt mortem teſtatoris,
qui tamen ei non poterant ſuccedere, Vnde non
eſt credendum, quod teſtator voluerit ſuam ſucceſſionem attendi *Roland. conſi.100.lib.1.Purpur. conſi 422.per tot.lib.2.Natt.conſ.674.nu.12.Socin. conſi.149 colum.18 nu.21.ad fi.lib.2* & de communi teſtatur.*Rot.diuerſ.deciſ.72.part.1.* cum aliis latiſſimè adductis *per Surd.conſ.370.nu.10. vſque ad num.14.lib.3 poſt Tiraquell. de retract.conſang.§.11. gloſſ.1.num.10.Rot.coram R. P. D. Cotta Romana de Comitibus 3. Martij 1564.& coram R.P.D. Penna*
22 *Firmana de Puellis 27. Aprilis 1598.* † Quidquid
aliud ſit quando tractaretur de primo gradu ſubſtitutionis, ita vt vno admiſſo alter expiret, vel
quando fideicommiſſum eſſet reſtituendum à grauato non deſcendentibus immediatè,vel mediatè
ab ipſo primo hærede grauato, ſed collateralibus
teſtatoris ex ipſo primo originem trahentibus,
tunc enim videretur teſtator voluiſſe præferre
proprios propinquos, & conſequenter erit attendenda ejus proximitas, vel quando fideicommiſſum non eſt ſucceſſiuè relictum, nec perſonis incertis,aut naſcituris,ſed jam natis & certis vel vbi
ſumus in vulgari ſubſtitutione, ſeu quando extarent conjecturæ,vel in ſimilibus caſibus,de quibus
latè *Gabr.conſi.112 per tot.lib.2. Peregr.de fideicom-*
23 *miſſ.art.20.num.11.cum ſeq.* † Et quid in feudis &
emphyteuſi *Idem Peregr.art.5.num.56. Ceph.conſi. 313.nu.25. Alex.in l.hæredes mei,§.cum ita ad trebe. Gabr.conſi.86 per tot.lib.1. Roland.conſi.100.nu.12. lib.1 Dec.conſi.516.colum.9.nu.13.*

EPITOME.

Ceſſio poſt ſolutionem, & ex interuallo quando
poſſit fieri, & ſit valida pro pretio confeſſato non
interueniente pecunia. ¶ Intellectus *l.per diuerſas C. mandat.* & in qua ceſſione locum habeat. ¶ Fidejuſſores plures dati in executionem promiſſionis prius
factæ an dicantur fidejuſſiſſe contemplatione mutui
periculi, & obſtet exceptio cedendarum. ¶ Confeſſio creditoris de recepta pecunia à fidejuſſore an
ſufficiat,vt detur actio contra debitorem. ¶ Cedens
creditum quando debeat conſignare jura,& ſcripturas,quæ inſtrumento enunciãtur. ¶ Et quid in legato
nominis debitorum. ¶ Et an ſufficiat judicare notarium. ¶ Et cujus ſumptibus ſint tradenda talia inſtrumenta.¶ Fidejuſſor ſoluens quando poſſit contra
alios confidejuſſores agere,& pro qua portione.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſores plures dati in executionem promiſſionis prius facta licet intercedant diuerſis temporibus dicuntur fideiuſſiſſe contemplatione mutui periculi & obſtat exceptio cedendarum,ſicut ſi fuiſſent ſimul dati,& num.3. Secus ſi vnus interceſſit non ſperans alios acceſſuros,nu.2.*

4 *Ceſſio poſt ſolutionem, & ex interuallo fieri poteſt quando fideiuſſor ſoluit ſuo proprio nomine. Amplia etiamſi dubitaretur cuius nomine fuiſſet facta ſolutio.nu.5.& quid ſi ſolueretur nomine debitoris, vel de pecuniis ipſius,n.6.& de ratione,n 7.*

8 *Fideiuſſor primus videtur fideiuſſiſſe contemplatione ſecundi & habet locum beneficium diuiſionis, & ceſſionis ſi fuit actum de dando ſecundum, & primus hoc ſciuerit.*

9 *Ceſſio pro pretio confeſſato, & non interueniente pecunia eſt inualida. Limita quando ius cedentis eſſet indubitatum propter obligationem Cameralem cum ſuſceptione cenſurarum, & mandati executiui,nu. 10. Vel vbi lapſum eſt tempus excipiendi de numeratione,nu.11.*

12 *Confeſſio creditoris de recepta pecunia à fideiuſſore ſufficit, vt ille poſſit agere contra debitorem, & æquiparatur vera ſolutioni.*

13 *Ceſſio facta per creditorem fideiuſſori per publicum inſtrumentum quod continet ſolam confeſſionem, ſufficit.*

14 *Diſpoſitio* l. per diuerſas. C. mandat. *non habet locum in ceſſione ex cauſa neceſſaria.*

15 *Fideiuſſores qui ſimul promiſerunt debent periculum inter eos inuicem communicare, & ſi vnus ex fideiuſſoribus ſatisfecit tam pro ſe quàm pro alio ſtante ceſſione datur actio contra alium pro conſecutione portionis ad eum ſpectantis,& num.16.*

17 *Cedens creditum pro parte pretij domus vel ſimilis debet conſignare iura & ſcripturas quæ in inſtrumento enunciantur. Idem in legato nominis debitoris,n.18. Nec ſufficit indicare notarium,penes quẽ ſunt iura,nu.19.& de ratione,n.20.Cuius autem ſumptibus ſint tradenda talia inſtrumenta, nu. 21.*

CAPVT CCLXXXVI.

Officialis ſocietatis,cujus reſpectu fuit facta
fidejuſſio, de qua agimus, promiſit omnes
fidejuſſores acceſſuros. Vnde cum de hoc quære-
1 retur, Dixi verius eſſe, quod fidejuſſio † poſtea
ſubſecuta in executionem dictæ promiſſionis dicatur facta per fidejuſſores contemplatione mutui
eorum periculi; Quando enim ab initio conuentũ
eſt, vt alius daretur, tunc omnes fidejuſſores vi-

dentur ſimul dari,& obſtat exceptio cedendarum
ſicut quando dantur ſimul *Bart.*in terminis in *l. ſi*
ſtipulatus eſſes à me 16.§ ſi ex duobus,ante fin.verſi.
qua vera eſt n.3.ad men.ff.de fideiuſſor.& ibi Caſtr.
in fi.verſ. ſecus ſi fuiſſet actum de ſecundo, in quarto
caſu.Neguſ.de pign.3.mε.5.p.col.15.fall.5.verſi. quod
tamen intellige & declara.n.56.ad fin.

Nec obſtant contrarium ſequentea, Quia debent
intelligi,quando à principio vnus ſolus intercel-
2 ſit,non ſperans alios interceſſores,† & per conſe-
quens non ſperans periculum communicare cum
alio, talis enim non habet beneficium diuiſionis,
provt loquitur *Rot.coram R.P.D. Litta Auximana*
fideiuſſionis 1.Iunij 1598. Salic.in l.2.colum.2. in pr.
3 *verſ.quintam ſolutionem C. de fideiuſſo.* † Aliud eſt
in caſu noſtro, in quo non conſideratur, quod ex
interuallo vnus poſt alium accipiatur, Quis ſuffi-
cit,quod fuerit actum à principio,vt plures debe-
rent dari,tunc enim habetur ratio mutui periculi,
vt declarat. *Imol.in l.ſi plures 28. in princ.verſi.ſed*
tu dic,quod dictum aliorum,n.1.ff.de fideiuſſor.

Nec facit quod ceſſio,de qua agimus,fuerit facta ex
interuallo poſt ſolutionem, per quam omnes alij
jam erant liberati *l.2.&3.§ fin. de duob.reis.* Quia
4 † cum fidejuſſor ſoluerit ſuo proprio nomine non
conſideratur, an ceſſio fiat ante, vel poſt ſolutio-
nem,tunc enim non cenſetur extincta, aut ſublata
obligatio debitoris, quaſi ſoluens eo caſu dica-
tur emptor nominis ejuſdem debitoris;Vnde poſ-
ſunt, & debent cedi actiones quandocumque
Bart.in l.modeſtinus 76.colum.1. poſt med verſi. aut
ſoluit nomine ipſius ſoluentis,n.4 ff de fideiuſſ. & de-
clarat late *Menoch.præſumpt.143.nu.3.verſ. ſecun-*
*dus eſt caſus,lib.3.*cum aliis per *Matth.coler.*qui de
communi *de proceſſ execut.p.1.c.10.num.418 vſque*
ad nu.419.Gabr.conſi.63 lib.2.

Quæ etiam procedunt quando dubitaretur cujus no-
5 mine facta fuiſſet ſolutio, † Quia cum agatur de
pluribus obligatis principaliter ex eadem ſpecie
obligationis,& ex eodem contractu,vel quaſi,va-
let ceſſio etiam ex interuallo, ſi fuerit facta con-
uentio cedendi ante, vel poſt ſolutionem, vel in
ipſo actu ſolutionis.Nam pactum efficit,vt ceſſio
cenſeatur facta eo tempore, quo initum fuit pa-
ctum cedendi, vel quia mediante pacto creditor
dicitur retinuiſſe actionem, contra debitorem,
non autem illam remiſiſſe *Alber. Comenſ. & alij*
per Menoch.præſumpt.143.nu.4.li.3.

Contraria autem habent locum, quando ſolueretur
nomine debitoris,aut de pecuniis ipſius: tunc
6 † enim per talem ſolutionem eſſent extinctæ a-
ctiones creditorum, & nulla poterit interuenire
ceſſio,& ita loquitur *Rot. coram R P.D. Iuſto Ro-*
mana Saluiani interdicti 19. Aprilis 1609. & coram
R.P.D. Penia Romana Saluiani interdicti 11. Iunij
1609 poſt Bart.in d.l.modeſtinus,n.4. & Caſtr.etiam
nu 4.verſ.licet principaliter,de ſolut.Menoc de præ-
7 *ſump.143.n.1.lib.3.*† Et eſt ratio,quia tūc liberatus
fuit debitor per ſolutionem factam ipſius nomine,
Vnde nulla ſupereſt actio,aut obligatio,quæ cedi
poſſit,cum jam fuerit ſublata per ſolutionem *l.pa-*
pinianus ff.mandat.inſt.quib.mod tollit.oblig. in prin.

Minus obſtat,quod non ſatis ſit fuiſſe actum de dan-
do ſecundum fidejuſſorem tempore, quo fuit da-
8 tus primus, † cum etiam requiratur, quod primus
hoc ſciuerit, quaſi tunc videatur fidejuſſiſſe con-
templatione ſecundi, nam vno ex iſtis deficiente
neutrum locum habebit, vt in puncto declarat in
l.ſi plures 28.in princ.colum.1.poſt med.verſ.ideo dicō
eſſe verum,ff.de fideiuſſ.Salic.in l.2.colum.2.in princ.
in c.ſolus verb. ſi ideo ſecuit.nu.2. poſt med.C eod.tit.
Quia in cauſa noſtro conſtat de hujuſmodi ſcien-
tia,cum fidejuſſor ſe obligauerit juxta conuentio-
nem officialis de dando omnes iſtos fidejuſſores,
& ſic actus cenſetur factus in executionem præ-
cedentis obligationis *leg.quadam.ff de rei vendic.*
Menoch.præſumpt.143.num.8.lib.3.

Vltimo non obſtat inualiditas ceſſionis tanquam fa-
9 cta non interueniente pecunia, † ſed tantummo-
do pro pretio confeſſato contra diſpoſitionem *l.*
per diuerſas 22.C.mand. late Menoc præſumpt.159.
*lib.3.*Quia cum in caſu,de quo agimus jus ceden-
tis ſit indubitatum propter obligationem camera-
lem cum ſuſceptione cenſurarum,& mandati exe-
10 cutiui,† non habent locum prædicta,neque con-
ſideratur aliqua nullitas ceſſionis, quamvis non
appareat pretium vere, & realiter fuiſſe numera-
tum,ſed ſolū cedēs faſſus fuerit ſe illud recepiſſe,
quaſi tunc ceſſet ratio prohibitionis ob calum-
niam, & redemptionem litium, non ſecus, ac ſi
adeſſet confeſſio judicialis, ac res judicata vt in
terminis cōcludit *Gabr.conſ.67.n.7.& 8.& per tot.*
lib.1.Creſcent.dec.10.alias 307.n.2.& 3.de ſent.& re
iudic.Aret.cōſi.136.col.pen.in princ.verſ.& iſto caſu.

Accedat quod contraria procedunt, ſi tempus exci-
11 piendi de numeratione lapſum non ſit, † ſecus,
provt in caſu noſtro,quando ſunt decurſi triginta
dies,tunc enim ſufficit, vt ſolutio pretij probetur
confeſſione, quaſi poſt lapſum termini ad exci-
piendum iſta confeſſio dicatur vera ſolutio, cum
enim totum pretium cedens confiteatur habuiſſe,
neceſſe eſt fateri,aut vere aut ſaltem præſumptiue
probari actualem pretij ſolutionem poſt triginta
dies. Vnde valebit ceſſio, vt de veriori opinione
teſtatur *Gabr.conſ.67.nu.3. ad med. & num.6.lib.1.*
Fulg conſ 205 colum.2.in princip.verſi. illud etiam
adnotandum eſt & conſi.217.columm.vltim. poſt med.
verſ.ad quartum ſcilicet,n.2 poſt Bald.in l.2.colu.2.
ad med.nu 5.C. ne lic.potentior. Provt generale eſt,
12 † quod ſufficiat ſola creditoris confeſſio de rece-
pta pecunia à fidejuſſore ad hoc vt ille poſſit po-
ſtea agere contra debitorem, quia ſaltem inter-
pretatiue iſta confeſſio æquiparatur veræ ſolutio-
ni,Vnde eo modo conceditur repetitio fidejuſſori
pecuniæ ſolutæ interpretatiue,ſicut vere,quia pe-
cunia æque dicitur ei abeſſe,vt concludit *Alexan.*
conſi.90.viſo inſtrumento,colum.2. ad med.verſ. veri-
tas tamen eſt in contrarium,nu.3.lib.3.poſt Bart conſ.
*160.itius premiſit li.2.*cum aliis late per *Maſcard.*
qui de veriori opinione teſtatur *concluſ 373.in pri.*
par.1.fol.189.Ceual.quæſt.699.num.6.ſed his non ob-
ſtantibus.

Adde quod ſumus in ceſſione facta per creditorem
13 fidejuſſori,† in qua ſufficit,quod publicum docu-
mentum contineat ſolam confeſſionem ejuſdem
creditoris de ſolutione,non autem realem nume-
rationem, quaſi talis ceſſio fiat ex neceſſitate
Fulgoſ. in ſpecie *conſi.205 columm.2. in princ. verſi.*
nec huic obſtat.n.1.poſt Gloſſ.in l.per diuerſas in verb.
14 *& ſic,Cod.mandat.*Et generale eſt, † quod in om-
nibus ceſſionibus, quæ fiunt ex cauſa neceſſaria,
non voluntaria,non conſideretur diſpoſitio *dict.*
leg.per diuerſas, cum non poſſit dici redemptor li-
tis,qui talem recipit ceſſionem de conſcientia le-
gis,vt in caſu,*l.modeſtinus de ſolution.*& in ſimilibus
exemplis declarat *Bald.in l.2. in fi.verſi.vltimo dic*

quod

Google

quod vbicunque,nu.8.C.ne liceat potent.Soc.conſi.170.
in præſent.conſultatione,col.3. ad med.num.3.in fi lib.2.
Gab de action.concl.5.limit.6.nu.11. & voluit *Bart.in*
d.l.diuerſas,col.3.in fi.verſ. vnde hunc textum genera-
liter,nu.19. & ibi Caſtr. Ang.Salic. & alij C.mandat.
Cum igitur iſti fidejuſſores ſimul promiſerint, debet
etiam periculum inter eos inuicem communicari,
15 † quaſi ratione cujuſdam ſocietatis fiat diuiſio e-
tiam ejus,quod alias non diuideretur *Bald.in leg.ſi*
rem communem 12.in fin.verſi. iſta non eſt cauſa,Cod.ſi
cert. petat. Et ſatis eſt quod vnus ex fidejuſſoribus
geſſerit vtiliter negotium confidejuſſorum ſatisfa-
ciendo tam pro ſe,quam pro eis *Gloſſ. in l.2.in verb.*
iurare,in fin.Cod de duob.reis Cuman. in l.modeſtinus
16 *num.12.de ſolutione.*† Quod fecit vt ſtante ceſſione
detur actio contra alium pro conſecutione portio-
nis ad eum ſpectantis *l. vt fideiuſſor.40. de fideiuſſor.*
l.cum alter 11.C.eod.tit. Neguſ. de pigno p.5.memb.3.
limit.2.num.35.verſ.addo inſuper Vinc. de Franc.dec.
55.in princ.
Circa alterum de ceſſione, Concludendum eſt quod
ſi fuerit contra aliquem ceſſum creditum pro par-
17 te pretij domus vel ſimilis rei † debent conſignari
jura, & ſcripturæ, quæ enunciantur in inſtrumento
l.cum ſeruus 81.in fin.de cond. & demonſt.Caput.deciſ.
18 104.*incip. ceſſio.p.1.* † Provt dicimus de legato no-
minis debitoris, in quo eſt conſignandum legatario
creditum,& illius inſtrumentum *Bald. in l ſi inſtru-*
mentis 24.nu.5.C.de fideicommiſ.
Immo neque ſufficiet indicare notarium, penes quem
adſunt inſtrumenta, quia in ceſſione nominis de-
bitoris cum effectu ſunt conſignandæ ſcripturæ
19 † *E.t.coram R.P.D.Penia Romana pecuniaria 4.Iu-*
lij 1594. Vbi quod magis in eo caſu hoc procede-
bat, quia domus vendita fuit tradita, Vnde ſtante
actu correſpectiuo etiam econtra ſcripturæ ſunt
realiter tradendæ. Adeo vt qui non dederit inſtru-
mentum teneatur de culpa ſua,provt etiam tenere-
tur de culpa deputatorum ab eo, quod imprudcn-
ter elegerit *l.nam & ſeruus,ff. de neg.geſt.Caputaq.* in
ſpecie *deciſ.*104.*p.1.*
Et facit ratio, quia legatarius alias non poſſet petere
debitom, Tale enim inſtrumentum videtur eſſe
20 idem cum re legata, † Ita vt inſtrumentum, & jus
deberi,quod in eo continetur ſint connexa viſu, &
intellectu *Bald.in l.inſtrum.num.5. & ibi Caſtr.num.*
3.Cod.de fideicommiſſ.per tex.in l.ſeruum filij 46.§.eũ
qui ff de leg.1.l.chirographis,de leg.3.& notatur *in leg.*
21 *labeo de pact.* † Cujus autem expenſis ſint tradenda
talia inſtrumenta *Add.ad Bald.in l.inſtrumentis, in*
verb.nomen.C. de fideicommiſ. concludit quod in le-
gato nominis debitoris debeant dari ſumptibus le-
gatarij, quidquid aliud ſit,quando legatur chirogra-
phum,provt loquitur *text.in l.ſeruum filij 46.§. eum*
qui chirographum, de legat.1. de quo tamen Deo dante
alibi dicetur.

EPITOME.

Acta in vna cauſa contra vnum quando noceant tertio, & quo ad alias perſonas. ¶ Recognitio, & calculum an idem ſit quod confeſſio. ¶ Sententia contra Aduocatum quo caſu præjudicet parti. ¶ Confeſſio in cauſa criminali quando noceat in ciuili. ¶ Impugnans inſtrumentum an poſſit ſe fundare in impugnatione,& in qua inſtantia, & cum quibus perſonis. ¶ Renunciatio Iudicialis an proſit, & præjudicet parte abſente. ¶ Recognitio priuatæ ſcripturæ quando probet contra tertium reſpecto temporis, quamvis procurator illam confeciſſet,& de ea re conficienda appareret antetius mandatum per publicum documentum. ¶ Probationes receptæ in judicio ſummario an juuent, & noceant in plenario. ¶ Generalis, & tacita renunciatio quando referatur ad aliam inſtantiam. ¶ Sententia lata contra auctorem quo caſu præjudicet ſucceſſori.

SVMMARIVM.

1 *Recognitio eſt confeſſio, quæ vt noceat recognoſcenti, vel confitenti acceptari debet.*
2 *Calculus eſt quadam confeſſio inter partes emiſſa.*
3 *Recognitio facta in vna cauſa, & inter certas perſonas non nocet quo ad alias.*
4 *Acta facta contra vnum nocent etiam tertio quando ſunt ad præparationem iudicij. Intellige vt agi poſſit contra alium,non vt illi noceat,vel certus condemnetur,num.5.*
6 *Sententia lata contra Aduocatum an noceat parti ſcienti cauſam tractari cum Aduocato,& n.8.*
7 *Sententia lata contra præuaricatorem aperit viam contra accuſatum.*
9 *Acta nocent,cui ſententia præiudicat.*
10 *Sententia lata contra autorem nocet ſucceſſori. Declara ſi fuit lata ante ius tranſlatum in ſucceſſorem,numero 11.*
12 *Confeſſio cedentis non præiudicat ceſſionario, cui antea fuerat ius quæſitum.*
13 *Recognitio ſcripturæ non nocet poſt ius alteri quæſitum.*
14 *Confeſſio,ſeu recognitio facta in cauſa criminali,non obeſt in ciuili inter diuerſas perſonas: Secus inter eaſdem,num.15.*
16 *Acta non præiudicant alteri quando agitur de effectu facti,quia ſunt ſine proceſſu.*
17 *Confeſſio,aut depoſitio alicuius facta in vno iudicio certo modo,videlicet, quia depoſuiſſet tanquam teſtis non ei nocet in alio iudicio tanquam parti. Et quid ſi concurrant alia adminicula,nu.18.*
19 *Impugnatio non præiudicat niſi inter illos, inter quos emanat.*
20 *Impugnans inſtrumentum ſi ſuccubuit non poteſt ſe fundare ex impugnatione in eadem inſtantia, & cum eodem aduerſario,ſecus contra extraneum,& in alia inſtantia. Intellige vt n.23.*
21 *Renunciatio iudicialis prodeſt, & nocet etiam parte abſente, quo ad partes, quæ debent eſſe in iudicio, quarum perſonas repræſentat iudex.*
22 *Tacita & generales renunciationes non referuntur ad aliam inſtantiam.*
24 *Probationes, ſeu atteſtationes receptæ in iudicio ſummario non nocent,vel proſunt in plenario. Declara vt nu.25.& 26.*
27 *Recognitio eſt quadam confeſſio, & nocet confitenti,non tertio.*
28 *Recognitio priuatæ ſcripturæ non probat contra tertium reſpectu temporis. Etiam ſi procurator d. ſcripturam confeciſſet, & de ea re conficienda appareret anterius mandatum publico documento,num.29.*

CAPVT CCLXXXVII.

RЕcognitio eſt confeſſio, & ideo debet ac-
ceptari, vt noceat recognoſcenti, ſeu confi-
1 tenti,† cum debeat concurrere ſimultaneus conſen-
ſus,vt concludit *Surd conſi.135.n.1.4.in fi.lib.1.* ex ad-
ductis per *Salic.in l.vnic.colum.antepenultim.in prin.*

verſi eſt enim confeſſio.n.24.oppoſit.15.C.de confeſſ. poſt
2 *Capit.ibid.nu 9.* † Quod etiam eſt in calculo quod nihil aliud eſt, quàm confeſſio quædam inter partes emiſſa *Surd decis.256 n.7.verſ.quarto calculus.*

Vnde cum fuerit dicta recognitio facta in vna cauſa & inter certas perſonas, Dixi verius eſſe cum de hoc
3 dubitaretur, quod non probarit in alia, † & inter diuerſas perſonas, tanquam res inter alios acta *Io. And. in c.per inquiſitionem de electio.* ex regula generali quod confeſſio non nocet quo ad illos, quibus facta non fuit *Natt.conſi.94.nu.7. Rot. per Biſignet. deciſ.2.in fi.verſ.pro hoc etiam faciunt de confeſſis* alias eſt *deciſ 4.eod. tit. in antiq. Surd.conſi.133.num.117. lib.1.& deciſ. 309.nu.4.*

Neque obſtat, quod acta facta contra vnum noceant etiam tertio, quando fiunt ad præparationem judicij
4 contra alium † *Felin.in cap. cauſam quæ.il 2. num. 25. de teſtib.* Quia verum eſt iſtud procedere ad hoc vt agi poſſit contra alium non vt illi noceant, vel ex
5 illis tertius condemnetur † *Bald. in l.1. ad fin.verſ. vel dic quod in illa, num.9.Cod. de aduocat.diuerſ.iudicior.* Vbi quod licet fuerit pronunciatum contra aduocatum, adhuc oportebit conſtare de præuaricatione contra litigantes. Quamvis enim *in l.3.de præuaric.* ſententia lata contra aduocatum noceat parti
6 ſcienti cauſam tractari cum aduocato, † Tamen il-
7 lud eſt ratione ordinis ibi traditi à jure, † Vnde ſententia lata contra præuaricatorem aperit viam contra accuſatum non vt conuincat eum de crimine principali, Sed tanquam ſeruato ordine deueniatur ad inquiſitionem veritatis ſuper crimine, & ſic auferatur reo beneficium ſententiæ, non autem beneficium defenſionis *Bald in d.l.1. in fin.Cod.de aduocat.diuerſor.iudicior.* ſequitur *Surd.deciſ.256 in fi.num.18.* Quod etiam voluit *idem Bald in l.2.nu.3.*
8 *nomb C.de fid.inſt.* † Vbi quod præjudicat circa præjudicium ordinis, non autem quo ad præjudicium conuentionis, aut deciſionis *Felin.* qui alios adducit *in c.cauſam quæ il.1.* quod eſt 11.*col.8.poſt med verſ. fallit quarto,nu.25.de teſtib.*

Nec facit quod acta nocent, cui ſententia præjudicat
9 † *Bald.in l.2.col.3. ad med.nu.8.C. de edend.Fel.in c.*
10 *vlt.in fin.verſ.per rationem firmam de preſcrip* † & tamen ſententia lata contra auctorem nocet ſucceſſori, *Innoc.in c.quamvis de re iudic.Parıſ.conſi.28.n.26. lib.1.* Quia procedit quando fuit lata antequam ali-
11 quod jus eſſet tranſlatum in ſucceſſorem, † Tunc enim illi præjudicat *leg. ſi ſuperatus ff.de pign.Capic. dec.20.in fi.n.30.Soc.conſi 82. ſuper quæſtionibus col.2. ante med.verſ.ſicut probationes,n.4.lib.3 Surd.dec.156. nu.17.* Exemplo confeſſionis auctoris, quæ non nocet ſucceſſori, in quem jus antea erat tranſlatum,
12 † vt confeſſione cedentis, quæ non præjudicat ceſſionario, cui antea fuerat jus quæſitum *Rol conſi.85. nu.9.lib.2.* cum aliis *per Surd.d.deciſ.256.nu.8.* & in
13 † ſpecie recognitionis ſcripturæ, quod non præjudicet poſt jus alteri quæſitum *Caſt.conſi.134.in cauſa ſer.ludouic.col.1. poſt med. verſi. ſed poſtquam nullo iſtorum,num.2.lib.1.*

Adde quod iſta confeſſio, ſeu recognitio eſt facta in cauſa criminali quæ non præjudicat in ciuili inter
14 diuerſas perſonas: † quidquid alias proſit inter eaſdem partes *Abb.in c.cauſam quæ il.1.quod eſt 11.col.4. ad fin. verſ. aut probationes ſunt factæ in criminali,nu. 6.& ibi Butr.colū.3. poſt med.verſ ex his infertur,n.8. de teſtib. Capit.deciſ.207.num.4 p.2.Surd.deciſ.309.*
15 *num. 4.* † Contraria autem procedunt inter eaſdem perſonas. Nam confeſſio facta in judicio criminali probat in ciuili contra confitentem *Salic. in leg. ſi quis ad ſe fundum,ad fin. verſ. è contra facta in criminali nu.15.in fi.C.ad leg iul.de vi publ.Purpur.in l.2. in fi numer.142.verſi. quinto vt confeſſio.Cod.de edend. Maſcard.concluſ.351.nu.2. Ruin.conſi.4.n.3.& 6.lib. 4.Florian.in l. inde neratius 23.§. ſi dolo* quem repetit *in l.an lex 21. in fin. verſi. econtra autem facta in cri-*
16 *minali,ff. ad leg.aquil.* † Quando enim agitur de effectu facti, tunc acta non præjudicant alteri, quia ſunt ſine proceſſu quo ad illum tertium, qui neque fuit citatus, cui neque prodeſſent, vnde nec debent nocere *Bald.in l.2.col 3.poſt med.verſi.ſi vera eſt quæſtio de effectu.nu.18.C.de edend.*

Magis erit ſi confeſſio, aut depoſitio alicujus eſſet fa-
17 cta in vno judicio certo modo, † quia videlicet depoſuiſſet tanquam teſtis, non enim noceret ſibi in alio judicio tanquam parti *Rot. per Biſignet.deciſ. 2. de confeſſ.alias eſt deciſ.4. vel 485. quidam agebat. ad fin.verſ.in oppoſitum,eod.tit.in antiq.* ex notatis *per Innoc. in cap. inter dilectos,in verb.inter alios,de fid.inſtrum.* Quidquid aliud ſenſerit *Grat. conſi. 141. lib. 2.* cum contra eum ſit verior opinio, vt teſtatur *Surd. deciſ.309.nu. 3.& conſi. 135.num.117.lib.2.poſt Capic. deciſ.52.in fin.num.4.* Et opinio *Grat.* poſſet ſubſiſtere
18 quando alia adminicula concurrerent, † cum ſaltem non poſſit negari, quod illa confeſſio non faciat plenam probationem quo ad ipſum, quamvis quo ad extraneos faceret vehementem præſumptionem, & indicium, & ſemiplenam probationem, quæ etiam erit habilis ad deferendum juramentum in defectum probationis plenæ, Maxime in caſu habente connexitatem cum illo, in quo confitens depoſuit *Grat.d.conſi.141.num.7.verſi ſecundo pro meo principaliter.Surd.deciſ.309.in fin.num.17.verſi. cum verò hanc partem.*

Idem eſt in impugnatione, quæ non præjudicat niſi
19 inter illos, inter quos emanat, † cum talis impugnatio habeat vim confeſſionis *Felin. in cap.capitulum 30.colum.10. in fin.verſic. ſecunda limitatio.num. 9. de præſcript.* Vbi quod ſi impugnatur gratia alicujus in judicio contra eum moto, tamen poteſt allegari contra ſecundum impetratorem, velut
20 perſonam extraneam à primo judicio, † Prout dicimus de eo qui impugnat inſtrumentum, & ſuccubuit; licet enim non poſſit ſe fundare ex impugnatione in eadem inſtantia, vel cum eodem aduerſario, tamen poterit hoc facere contra extraneum in alia inſtantia, cum enim ille eſſet abſens talis confeſſio oriens ex tacita renunciatione non operatur quo ad eum, quidquid aliud ſit quo ad eaſdem perſonas, quibus præjudicaret, neque enim poſſet vti eodem inſtrumento in alia inſtantia quo ad eoſdem, Et quamvis renunciatio tanquam judicialis deberet prodeſſe, & nocere etiam abſente
21 parte, † Tamen hoc intelligitur quo ad partes, quæ debent eſſe in judicio, quarum perſonas repræſentat Iudex licet abſentes, ſecus quo ad extraneos, qui per eum non repræſentantur, & pro quibus non ſedet, quaſi iſtæ tacitæ, aut generales renunciationes nunquam referantur ad aliam inſtantiam, ſed
22 † ad illam tantum limitentur *Innocen. in cap. cum veniſſent ad fin. de teſt.* Et ita in ſpecie declarat late *Butr. in cap. cum olim. colum. 6. in princip. verſ. quapropter poſſet prima facie. de cenſibus. Curt. Iunior. conſil.153.ad fin.numer.18.verſic.confirmantur etiam præmiſſa, lib. 2. Capumqu. deciſ. 207. numero 4. part.2.*

Intelligendo quando impugnatio fuit reprobata per

pee ſententiam, quia tunc fundans in eo, quod impugnauit habet pro ſe auctoritatem ſententiæ,
23 † Prout etiam quando ſententia fuit talis, ſecundum quam inſtrumentum, aut alia diſpoſitio non remanet impugnata, nec approbata per ſententiam vt in caſu in quo poterat decidi abſque approbatione, vel reprobatione inſtrumenti impugnati. Quemadmodum etiam quando actus impugnationis penderet. Alias ſi ſuper impugnatione eſſet lata ſententia, & pronunciatum ſuper nullitate actus, quem quis impugnabat, tunc non poſſet ſe amplius fundare ſuper illo actu iudiciali annullato per ſententiam; Quidquid aliud ſit quando eſſet impugnata tantum ſolemnitas actus, & non ipſe actus, quia tunc poſſet etiam allegari actus per ipſum impugnatum. Ita omnia prædicta declarat *Felin.in c.capitulum 30.col.11. poſt princip.verſ. & iſtæ procedunt, n.6. de praſcript.*

Quibus adde quod probationes, aut atteſtationes receptæ in iudicio ſummario non nocent, aut pro-
24 ſunt in plenario, † quia nec prodeſſet, aut noceret ſententia *c.veniens, al 2. de teſtib. l.pen. de his qui ſunt, ſui vel alien.iur.* Declarando tamen quando ex modo procedendi læditur probatio, vel ex hoc agilita-
25 tur † vt eſt probatio teſtium, aut inſtrumentorum quæ ſunt efficacioris probationis, & fortius examinantur in iudicio plenario, quam in ſummario. Aliud autem eſſet vbi non læderetur probatio, vt eſt illa per confeſſionem, tunc enim ſecus eſt, quia talem habet effectum producta in plenario, qualem habet in ſummario, quaſi confeſſio de ſe non exigat telam iudicij, ſed ſolum ſit contenta calore iudicis, Vnde habet ſuam perfectionem tam ſi fiat pendente tela iudiciali, quam ſi ex ab-
26 rupto. † Intelligendo quando probationes ſummariæ ſunt receptæ in iudicio ſummario, ſecus ſi plenarie recipiantur quo ad ſubſtantiam probationis, & quo ad modum procedendi prout omnia prædicta explicat *Butr.in d.c.cum ſam qua sl.a.col.3. in princ.verſ. hac veru quam ex modo procedendi n.7. de teſtib.*

Sequitur etiam ex prædictis, quod cum recognitio ſit quædam confeſſio nocebit quidem confitenti non
27 tertio, † *l.duob.§.1.de iur.iur. Affl.dec.245.n.11.Rol. conſ.38.n.14.lib.2.Surd.conſ.82.nu.22.* Neque enim priuatæ ſcripturæ eſt ſtandum in præiudicium tertij, Ideo recognitio non nocebit ſiue fiat in poſitione iurata, ſiue ſit facta tanquam à teſte, quia vni ſoli non creditur *l.iuriſiurandi, C.de teſtib.* Et declarat *Caſt.conſ.134.n.1 lib.1.* cum aliis per *Surd.con-*
28 *ſil.82.n.24.li.1.* † Prout neque dicta recognitio aliquid probabit reſpectu temporis contra tertium propter ſuſpitionem, quæ poſſet cadere in ſcribendo vnum tempus pro alio, quod vulgo dicitur antidata *l.ſcriptura, C.qui potior.in pign. habeant. Caſtr. conſ.195.n.3. Abb.in c.2.de fid inſtr.*

Quæ adeo vera ſunt, vt procedant, quamuis procurator eam ſcripturam priuatam confeciſſet, & appareret anterius mandatum publico documento
29 confectum de ea re conficienda, Neque † enim ob id tollitur ſuſpicio fraudis de prælato die, ſeu antidata, neque in hoc operabitur quod faciens talem apocham habuiſſet dictum mandatum ſic faciendo, cum aliud ſit obligare, & mandatum de obligando, & aliud contrahere, & mandatum de contrahendo, oritur enim actio ex actu, qui ſequitur, non ex mandato præcedenti, Nam obligatio habet conſequentiam contingentem, non neceſſariam ad inſtrumentum publicum mandati, ſed ſolum ad apocham poſtea factam, conſideratur enim effectus ſecutus, non præambulum, & quemadmodum non præiudicat ſcriptura facta ab ipſomet principali, ita neque oberit ſi confecta ſit à procuratore, qui non habet maiorem poteſtatem, quam dominus, Cum etiam ſicut non ſtaretur voci viuæ ipſius procuratoris deponentis ſe dicta die contraxiſſe in præiudicium tertij, Ita neque ipſius priuatæ ſcripturæ, Ideo quemadmodum de mandato procuratoris debet plene conſtare, ita etiam debet plene liquere ipſum tanquam procuratorem contraxiſſe ad hoc vt tertio præiudicet. Ita per prædictas, & ſimiles rationes late concludit *Anchar.conſ.28.per tot.* cui ſe ſubſcripſerunt *Calder.in fi. & Franc.de Rampon.in conſ.ſeq.* Et eſt verior opinio quam ſequitur etiam *Tiraq. de retract.conu. §.1.gloſſ.7.n.43.ad med.Surd.conſ.82.n.21.ad med. lib.1.Fel.in c.2.col.3.poſt princ.verſi. vltimo limita.n.16.de fid.inſt.Rip.in l.priuil.n.24.ff.de priu.credit.*

EPITOME.

Vulgaris ſubſtitutio vt habeat locum quæ requiratur, & an facta per negatiuam, neque, aut copulatiue, vel, ſimpliciter intelligatur in tota hæreditate. ¶ Verba *ſi heredes non erunt*, an poſſint reſolui in ſingularitatem. ¶ Plures ſimul inſtituti quando ſimul cenſeantur vocati. ¶ Pupillaris tacita an excludat matrem. ¶ In ſubſtitutione facta cum aliquo onere, ſi deficiant aliqui ex inſtitutis, an admittantur alij, vel potius veniant ſubſtituti. ¶ Natura verbi collectiui *deſcendentes* an ſit vt omnes vocentur ordine ſucceſſiuo per fideicommiſſum. ¶ Subſtitutio facta pluribus indefinitè, & coniunctim an debeat intelligi in defectum totius corporis. ¶ Et ſi fiat in caſu voluntatis, an extendatur ad impotentiam. ¶ Et quando Vulgaris expiret per aditionem vnius ex pluribus hæredibus. ¶ Et vna deficiente an euaneſcant aliæ, quæ ſubſequuntur, ac dependent ab ea. ¶ In inſtitutione plurium diuerſorum graduum quando detur ſimul concurſus omnium in eodem tempore, & fideicommiſſum inducatur. ¶ Subſtitutio an valeat cum certus de incertis eſt vocatus. ¶ Subrogatus in litem & ius defuncti an ſubrogetur ad poſſeſſionem, & proſecutionem ſpolij. ¶ Inſtituens hæredem monaſterium ædificandum an dicatur incertum inſtituiſſe. ¶ Et quid ſi requireretur ſpecialis determinatio, & proprium nomen perſonarum vt in priuilegiis Fabricæ Sancti Petri. ¶ Ex conditione aſſumendi nomen & arma familiæ an ſit inductum fideicommiſſum. ¶ Et quando intelligatur de primogenito.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta pluribus indefinitè, coniunctim, & collectiuè videlicet ſi heredes non erunt, dicitur facta in defectum totius corporis, & ſubſtitutus non admittitur niſi omnibus inſtitutis deficientibus, & n.7.*

2 *Vulgaris ſubſtitutio in caſu voluntatis extenditur ad caſum impotentia.*

3 *Vocies alternatiuè intelliguntur ſolum per vulgarem, & ſuccedente prima parte alternatiua, expirat ſubſtitutio.*

4 *Subſtitutio præcedens vbi deficit, euaneſcunt omnes ſequentes quæ dependent ab illa.*

5 *Subſtitutio ſi neque Titius, nec Seius ſint heredes, expirat quando vnus eorum adiuit.*

6 *Vulgaris ſubſtitutio facta per negatiuam neque, aut copulatiuè vel ſimpliciter intelligitur in tota hæreditate, & verba* ſi hæredes non erunt *non poterunt reſolui in ſingularitatem.*

8 *Subſtitutio vulgaris ordinatur in fauorem teſtatoris, & ceſſat eo ipſo quod adiuit hæreditatem vnus ex pluribus hæredibus. Et quid in ſubſtitutione fideicommiſſaria, n. 9.*

10 *Vt habeat locum ſubſtitutio vulgaris requiritur quod inſtitutus non ſit hæres, nec adſit aliqua ſpes quod poſſit eſſe, & quod alium hæredem non fecerit.*

11 *Pater, & filij ſi ſimul inſtituantur, intelliguntur, vt filij concurrant cum patre ſimul, & eodem tempore.*

12 *Inſtituti plures inter quos cadit ordo charitatis per dictionem copulatiuam admittuntur ſimul. Aliud eſt in inſtitutione ex ordine cuiuſdam neceſſitatis, in qua cenſentur vocati ſucceſſiue, n. 13.*

14 *Onus accipiendi nomen, cognomen, & inſignia teſtatoris concernit honorem, & commodum ipſius.*

15 *In ſubſtitutione facta cum aliquo onere ſi deficiant aliqui ex inſtitutis non admittuntur alij, ſed habet locum ſubſtitutio ex præſumpta voluntate teſtatoris, & num. 17.*

16 *Pupillaris tacita excludit matrem quando ex coniecturis apparet de mente teſtatoris.*

18 *In inſtitutione plurium diuerſorum graduum per nomen collectiuum non poſſunt omnes ſimul eodem tempore concurrere, ſed vnus poſt alium cenſetur vocatus, & vno per inſtitutionem admiſſo, cæteri cenſebuntur per fideicommiſſum vocati. Præſertim ſtante clauſula codicillari per verba futuri temporis, nu. 19. Et tanto magis addita clauſula* omni meliori modo, *num. 20.*

21 *Natura verbi collectiui* deſcēdentes *eſt, vt omnes cenſeantur ordine ſucceſſiuo per ſubſtitutionem fideicommiſſariam. Quid ſi fuerint vocati deſcendentes per verbum directum* inſtituo, *num. 22. Et quid ſi vltra verbum* inſtituit *adſint alia verba communia, numero 23.*

24 *Verbum* ſuccedat *eſt commune.*

25 *Subſtitutus in defectum filiorum, & deſcendentium ſuccedit cum non eſt amplius ſpes de illis.*

26 *Cognominis, & armorum delatio memoriam domus, & agnationis teſtatoris conſeruat.*

27 *Ex conditione aſſumendi nomen, & arma familiæ fideicommiſſum inducitur.*

28 *Subſtitutio valet cum certus de incertis fuit vocatus, ſecus ſi relinquitur incerto de incertis.*

29 *Subſtitutio incerta ſuſtinetur vbi ex aliqua veriſimilitudine poſſet declarari.*

30 *Teſtator volens arma ſua portari per ſubſtitutum licet eſſent duo filij intelligitur de primogenito.*

31 *Subrogatus ad litem, & ius defuncti, non cenſetur ſubrogatus ad poſſeſſionem & proſequutionem cauſæ ſpolij. Et quid ſi lis erat ſolum ſuper poſſeſſorio, aut ſpolio. numero 32.*

33 *Specialis dicitur nominatio quando clauſula generalis in vno tantum verificatur.*

34 *Incertitudo ceſſat quando poteſt aliquo modo verificari.*

35 *Inſtituens hæredem monaſterium ædificandum ſuis ſumptibus, quod non erat in rerum natura non dicitur incertam perſonam inſtituiſſe. Etiam vbi requireretur ſpecialis determinatio, & proprium nomen perſonarum, vt in priuilegiis fabricæ Sancti Petri. n. 36.*

37 *Verba in dubio ſtant demonſtratiuè non taxatiuè.*

38 *Incerta non dicuntur quæ ab executoribus, & hæredibus per electionem certificantur, vt de puellis nubendis.*

CAPVT CCLXXXVIII.

IN teſtamento de quo agimus, & inſtituitur, relinquitur, & nominatur, & volt teſtator quod ſit hæres vniuerſalis Andreas & ſui filij, & deſcendentes maſculi legitimi, & naturales non legitimati, & ſi non exiſteret d. Andreas nec ſui filij legitimi, & naturales, vt ſupra, vocatur & inſtituitur hæres vniuerſalis primus puer Maſculus, qui naſcetur ex prima puella, de qua latius in eodem teſtamento. Ex quibus verbis colligitur, quod ſumus in ſubſtitutione vulgari, & per conſequens cum Andreas adiuerit hæreditatem, quamuis deceſſerit ſine filiis, non eſt locus ſubſtituto, qui regulariter non admittitur niſi omnibus inſtitutis deſcendentibus aut repudiantibus, cum ad illum excludendum ſufficiat vt vnus ex
1 hæredibus nominati adeat hæreditatem, † Iſta enim ſubſtitutio facta eſt pluribus indefinite, id eſt, ſi hæredes non erunt, & ſic ſub conditione, quæ diuidi non debet, cum dicatur facta in defunctum totius corporis, quod non deficit, cum vnus inſtitutorum adit hæreditatem, videtur enim datus ſubſtitutus non vt ſingulis perſonis ſed vt vniuerſo gradui, adeo vt ſubſtitutus admittatur non quibuſdam de gradu deficientibus, ſed demum toto proximo gradu infirmatu, quando ſubſtitutio fuit facta coniunctim & collectiuè, prout in caſu noſtro, Quidquid aliud ſit quando fieret cuilibet ſeparatim per ſe, Ita per prædictas, & ſimiles rationes concludit *Bart. in c. heredes mei, §. cum ita ad med. verſic. ſolutio ibi loquitur in ſubſtitutione vulgari numer. 4. ff. ad Trebell. & in l. hac art. 29. numer. 2 ad fin. verſ. vel dic quod fauor filiorum, ff. de hæred. inſtitut. Bald. in l. penultim. numero 4. & 5. column. 2. ante med. verſ. oppono & videtur quod ex perſona Cod. de impub. & aliis ſubſtitut. Rip. in l. 1. colum. 36. ad med. numero 288. cum ſequent. ff. de vulg. & pupill. Pariſ.* qui de communi *conſ. 44. numero 9 & 10. lib. 3. Gomeſ. var. reſol. tom. 1. c. 3. de ſubſtitut. vulgar. in fin. numer. 35. Craſſ. in §. ſubſtitutio. quæſt. 15. num. 2.* Quidquid contrarium ſequantur *Iaſ. in d. l. 1. in fin. princ. numero 68. & Polit. de vulg. ſubſtitut. partic. 3. numero 57. & Imol. in d. §. cum ita numero 2.* Quia contra eos eſt verior opinio vt teſtatur *Spin. de teſtament. gloſſ. 22. princ. nu. 22. & 23. Corn. conſ. 298. col. penult. in fi. verſ. quando enim ſubſtitutio numero 8. lib. 4. Rip. in d. §. cum ita, num. 94.* & ibi *Zanch. in repet. p. 8. numero 74. & 78. Socin. conſil. 194. pro clariori intelligentia, nu. 17. & 18. lib. 4.* Ita vt ſubſtitutio vulgaris fa-
2 cta in caſu voluntatis † extendatur ad caſum impotentiæ, cum paria ſint nolle, vel non poſſe *l. t. §vſus, ff. de procur.* & declarat *Gual. de art. teſtan. tit. 5. caut. 5. numer. 2. tom. 8. p. 1. fol. 120. poſt Doct. in l. gallus, §. & quid ſi tantum ff. de liber. & poſthum. Iaſ. conſ. 202. lib. 2. Bart in l. 1. num. 14. & ibi Rip. num. 89. ff. de vulg. & pupill. Surd. conſ. 232. num. 9. & conſ. 250. nu. 23. lib. 2.*

Idem erit quando aliqui fuiſſent alternatiuè vocati, tunc enim intelligitur ſolum per vulgarem, Ita vt
3 † ſuccedente prima parte alternatiuæ, & agnita hæreditate expiret ſubſtitutio *Socin. conſ. 113. ſupraſcripti inſignes, col. 4. in fi. verſ. 4. hanc opinionem. nu. 17. lib. 1. Ruin. conſ. 159. n. 20. lib. 2. Menoch. præſum. 71. n. 5. lib. 4. Surd.* qui etiam loquitur in legatis *dec. 319. nu. 5. poſt Alciat. conſ. 23. nu. 11. cum ſeq. & conſ. 89. n. 4. lib. 9. tom. 3. f. 234.*

Adeo

Adeo vt vbi præcedens ſubſtitutio deficit euaneſcant
4 ſequentes omnes, quæ dependent ab illa † *l. cum in teſtamento, in princ. ff. de hæred. inſtit. Iaſ. in l. ſi mater. §. ſi in 2. notab. de vulg. & pupill. Pariſ. conſ. 86. n. 5. lib. 2.* Quando deficeret ob defectum conditionis adiectæ *Imol. in l. qui habebat, ff. de vulg. & pupill. Bald. conſ. 162. lib. 1. Surd. dec. 244. n. 14. Menoch. conſ. 325. n. 48. lib. 4.*

Nec obſtat quod in caſu noſtro fuerit facta ſubſtitutio, ſi inſtitutus, nec filij exiſterent, quaſi per illam dictionem, nec, non ſufficiat aditio vnius.
5 Quia † verius eſt vt etiam expirauerit ſubſtitutio facta pluribus hoc modo, Si neque Titius, nec Seius ſint hæredes, quando vnus eorum adiuit: iſtæ enim dictiones *neque*, vel, *nec*, aut ſimiles habent incluſam copulam & ſic copulatiuè negant. *Glo. in l. ſi filiæ 10. in verb. nec nuptiis C. de don. ante nup. l. ſi ita quis ſtipulatus fuerit decem 129. ff. de verb.*
6 *obligat.* † Vnde ſubſtitutio vulgaris facta per negatiuam, *neque*, aut copulatiuè, vel ſimpliciter intelligetur in tota hæreditate, & ſic illud verbum, *ſi hæredes non erunt*, plurale non poteſt reſolui in ſingularitatem *l. quidam teſtamento, ff. de vulgar.* & per conſequens non admittetur ſubſtitutus vno repu-
7 diante, † ad hoc enim vt admittatur neceſſe eſt vtrumque hæredem non eſſe *Rip. in l. 1. col. 36. in fin. num. 192. & 193. ff de vulg. & pupill. poſt Soc.* per eum allegatum *conſ. 94. alias eſt 194. pro clariori intelligentia, lib. 4.* per tex. *in l. ſi is qui ducenta 14. §. item ſi pater. ff de reb dub.*

Et facit quia vulgaris ſubſtitutio ordinatur in fauorem teſtatoris intendentis habere ſcriptum hære-
8 dem. † Vnde non mirum, ſi illa debet ceſſare eo ipſo quod adiuit hæreditatem vnus ex pluribus hæredibus ſcriptis, quibus datus eſt ſubſtitutus vulgaris, cum propter ius accreſcendi appareat, quod teſtator habiturus eſt omnino illud, quod
9 deſiderat, ſcilicet hæredem ex teſtamento: † Quidquid aliud ſit in fideicommiſſaria ſubſtitutione, in qua ceſſat ratio prædicta, quaſi illa locum habeat poſt aditam hæreditatem, & ſit onus ipſorum hæredum, quibus fuit facta ſubſtitutio, quoniam ſufficit quod in perſona vnius verificetur conditio ſubſtitutionis fideicommiſſariæ *l. Lucius, §. caio. ff ad trebell.* & declarat *Alex. conſ. 38. viſo themate, col. 2. ante med. verſ. vel poteſt reſpondere, nu 3 lib. 1. poſt Bald. in l. ante fin verſ. alia lex dicit quod ſi teſtator, n. 5. C. de condit. inſert.*

Quæ etiam procederent non ſolum quando inſtitutus hæres ſit, ſed etiam ſi hæres non fiat, ſed alium
10 hæredem fecerit, † antequam enim ſubſtitutio vulgaris locum habeat requiritur, quod inſtitutus non ſit hæres, nec adſit ſpes aliqua, quod iure communi poſſit eſſe hæres, & vlterius quod alium hæredem non fecerit, nam ſi illum faciat ceſſat vulgaris, & omnino excluditur *l. ſi paterfamilias, ff. de hæred inſt. l. cum proponas, C. eod. tit. Guliel. in c. Raynutius, in verb. abſque liberis il 2. nn. 64 & 65. de teſtam. Sim de Prat. de interpr. vlt. volunt. dub. 1. fol 5. interpret. 2. n. 11. f. 233. Surd. conſ. 529. n. 6. lib. 4.*

Accedat quod ſimiles inſtitutiones de patre, & filiis intelliguntur, vt filij concurrant cum patre ſimul,
11 † & eodem tempore, non autem poſt obitum illius ordine ſucceſſiuo. Quidquid enim *Bart.* contrarium ſentiat in *l. gallus, §. quid. in rectè n. 4 ff. de li-*
12 *ber. & poſthum.* Verior eſt diſtinctio, † quod quando plures, inter quos cadit ordo charitatis, fuerunt inſtituti per dictionem copulatiuam, prout in caſu noſtro, admittuntur, ſimul non ordine ſucceſſorio: Quamuis aliud eſſet in inſtitutione facta ex
13 ordine cuiuſdam neceſſitatis, † in qua cenſentur vocati ſucceſſiue, ne alioquin vitio præteritionis corruat teſtamentum *Imol. & Iaſ. in d. §. quidam rectè, Gab. conſ. 130. col. 2. in fi. verſic. ſecunda quæſtio, n. 9. lib. 1. Card. Mant.* qui de communi *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 7. n. 19. Couar. Dec. Boer & alij*, quos adduxi ſupra *c. 70. n. 20. cũ ſeq. Cæſar. de Graff dec. 2. de teſtam.*

Hæc videntur multum facere contra ſubſtitutum ad cuius tamen fauorem poterat conſiderari, quod
14 † ſubſtitutio, de qua agimus eſt facta cum onere accipiendi nomen, cognomen, & inſignia teſtatoris quæ cum concernant honorem, & commodum ipſius *Anch. conſ. 113. n. 4. Molin. de hiſpa. primog. li. 2. c. 14 n 5. & 6.* Conſequens eſt vt ex præſum-
15 pta mente teſtantis † videatur potius habere locum ſubſtitutio, quàm quod deficientibus aliquibus ex inſtitutis alij admittantur *Alex. conſ. 38. viſo themate, col. 2. poſt med. verſ. præterea dato quod eſſet, n. 31 li. 1.* vbi ita declarat opinionem eorum, qui tenent, quod ſubſtitutio vulgaris facta duobus inſtitutis non habeat locum niſi vtroque deficiente, non autem quando vnus ſolum repudiat, & adducit notata per *Ang. in l. precibus 8 col 2. C. de impub. & aliis*
16 *ſubſtit.* Vbi † quod licet ſubſtitutio pupillaris tacita non excludat matrem *l. fin C. de inſtit. & ſubſtit.* Tamen fallit quando ex coniecturis contrarium appareret de mente teſtatoris, vt quia ageretur de commodo, & honore ipſius, tunc enim excluderet matrem, quaſi veriſimile ſit, quod illum potius dilexerit *Caſt. in d. l precibus, col. 8 poſt princ. verſ. uõ dicit, n. 4.* Vbi quod eſt perpetuũ notandum *Alex. conſ 92. ſuper eo de quo quæritur, col. vlt. ad fin. verſi. be-*
17 *nè facit, n. 12 li. 3. & conſ. 21. n. 25. eod. lib. 1.* † Et quamuis Doctores ſupra allegati exemplificẽt in commodo concernente animam teſtatoris. Tamen eſt per modum exempli, quod non reſtringit regulam, Vnde idem erit in ſimilibus concernentibus honorem defuncti, Prout regulariter ſubſtitutus admittitur ad partem deficientis ex præſumpta mente teſtatoris *Bart. in l. hæredes, §. enim ita, ad fi. verſ. tertiò fallit ſi ſupereſt, n. 6. ad Trebell* per text. *in l. pen. C. de impub. & aliis ſubſtit. l ſi is qui. §. item ſi pater ff. de reb. dub.*

Præterea in caſu de quo agimus fuit vocatus Andreas, & filij, & deſcendentes, & ſic per nomen collectiuum plurium perſonarum diuerſorum graduum,
18 † quod facit vt per huiuſmodi nomina implicitum tractum temporis habentia omnes ſimul, & eodem tempore non poſſint concurrere. Ideò vnus poſt alium videtur vocatus. Vnde vno per inſtitutionem admiſſo, cæteri iure directo capere nequeunt, & cenſebuntur vocati per fideicommiſſum, ita vt quo ad tales ſubſtitutio directa obliquetur *Bald. conſ. 305. non eſt dubium, lib. 3. Iaſ. conſ. 108. col. 5 in princip. lib. 4. Aym. conſ. 22. n. 6. Curt. Iun. conſ 48. præſupponitur, n. 5.* cum aliis per *Peregr. de fideicomm. art. 18. n. 5. poſt Caſtr. in l gallus § quidam re-*
19 *ctè, ff de liber. & poſth.* † ſtante præſertim clauſula codicillari per verba futuri temporis, ob quam facilius inſtitutio reſoluitur in fideicommiſſariam, tanquam continens compendioſam *Socin. conſil. 12. proſeris conſultatio, colum penult. poſt princ. verſ. ideo ſoluitur clare, n. 14. lib 3. Ruin. conſ. 174. nu. 13. lib. 2. Aym. conſ. 22. nu. 8. Decian. conſil. 84 numero 9. lib. 3.*
20 *Peregrin. de fideicommiſſ. articul. 18. numero 6.* † Vbi indubitanter hoc tenet, quando addita eſſet

clauſula *omni meliori modo*, per quam ſuppletur de-
fectus formæ *Bald. in l. quoties, C. de heredib. inſtit.*
Rimin. Iun conſ. 23. n. 147. Thob. conſ. 43. n. 7.
Et generale eſt quod de natura verbi collectiui *deſcen-*
dentes ſtantis non adiectiuè, ſed de per ſe veniat,
21 † vt omnes cenſeantur vocati ordine ſucceſſiuo
per fideicommiſſariam ſubſtitutionem *Natt. conſ.*
437. n. 3. Alex. conſ. 25. in cauſa vertente, col. 1. n. 2. li. 4.
Dec. conſ. 184. viſa prohibitione, col. 1. ad fin. verſ. ſecūdo
principaliter, n. 6. ſequitur *Rot. corā Card. Seraph. Bo-*
nonien fideicommiſſi de Felicinis 18. Febr. 1581. & coram
R. P. D. Litta, Peruſina fideicommiſſi de Bigazinis, 14.
Nouembr. 1605. & concludunt omnes *in l. gallus, §.*
quidam rectè, ff. de liber. & poſth. de quib. per Soc. conſ.
11. n. 12. & 13. col. 4 ad med. lib. 3. Dec. conſ. 103. n. 101.
Verum eſt quod ſecundum alios non ſufficit iſta vo-
catio per nomen collectiuum, quando prout in
caſu noſtro, fuetunt vocati deſcendentes per ver-
22 bum *inſtituit*, † quod tanquam merè directum non
conuenit fideicommiſſo, neque illi poteſt adapta-
ri. Vnde tunc potius dicendum eſt quod ſolum
vocentur per vulgarem, ex quo enim potuit valere
iure directo à principio, non eſt dicendum, quod
poſſit obliquari, quaſi contraria procedant, quan-
do eſſet verbum commune, vt *ſubſtituo*, cum ſimi-
libus. Ideo cum fuerit adita hęreditas per Andream,
qui poſtea deceſſit, non ſuccedent deſcendentes,
& alij vocati per teſtatorem ex fideicommiſſo,
prout latiſſime de veriori opinione docet & mul-
tis comprobat *Rimin. Iun. conſ. 50. nu. 31. vſque ad nu.*
42. lib. 1. & conſ. 535, n. 15. cum ſeq. lib. 5. Dec. conſi. 205.
& 384. Aret. in l gallus, §. quidam rectè, col. penult. &
ibi Soc. & alij, ff. de liber. & poſth.
Tamen omiſſis multis quæ poſſent dici ſatis eſt in
caſu, de quo agimus, vltra verbum directum *inſti-*
23 *tuit.* adeſſe etiam alia verba communia, prout † *reli-*
quit, ſuccedat, & ſimilia, quæ tanquam non dire-
cta reſoluuntur in fideicommiſſum, vt de verbo
reliquit concludit *Bart. in l. his verbis, n. 3 ff. de hered.*
inſtit. & in l. centurio 12. num. 33. ff. de vulg. & pupill.
ſubſtit. Bero. in c. Raynutius, n. 53. & de teſta. & de com-
24 muni teſtatur *Craſſ. in §. inſtitutio, qu. 5. n. 16.* † Et de
verbo *ſuccedat* quod ſit commune eſt text. *in l. non-*
tantum, in princ ff. de fideicommiſſ. libert. l. reſtituta, §.
ſi ff. ad Trebell. c. Ramaldus. de teſtam. Pariſ. qui de
communi *conſ. 18. n. 15. lib. 2.*
Stante igitur fideicommiſſaria ſubſtitutione erit lo-
cus ſubſtituto, qui in caſu de quo agimus vocatus
fuit in defectum filiorum, & deſcendentium ma-
25 ſculorum D. Andreæ, † cum per ipſius obitum non
ſit amplius ſpes de illis. Vnde intrat ſubſtitutio
eorum, qui eis deficientibus vocati ſunt *l. Lucius ti-*
tius qui fratrem 85 de hered inſtit. ind. l. ex facto 17. §.
ſi quis autem, ff. ad Trebell. Bart. in l. liberorum, col. vlt.
in princ. verſ quæro quid ſi in aliqua diſpoſitione, n. 18.
ff. de verb. ſignif cum alijs per *Ludou. Molin. de prime-*
genit. hiſpan. lib. 3. c. 10. n. 19. & 20. Quod erit iuxta
voluntatem teſtatoris mandantis aſſumi eius no-
26 men, & cognomen, atque inſignia familiæ, † per
quorum delationem conſeruatur memoria tam do-
mus, quam agnationis, & cognationis ipſius *Pariſ.*
conſ. 19. n. 36. lib. 2 Anchar. conſ. 113. iura qua loquun-
27 *tur nu. 4.* † Ita vt ex hac conditione aſſumendi nō-
men & arma familiæ à teſtatore adiecta cenſeatur
fideicommiſſum inductum, quamuis aliter de eo
non appareat cum diſtinctione, de qua *Lud. Molin.*
de primogen. hiſpan. lib. 2. c. 5. n. 34. & lib. 2. c. 14. nu. 7.
poſt Franciſ. Piſcin. de ſtatut. exclud. fœmin. n. 22. ad fi.

Non obſtat quod ſimus in ſubſtitutione incerta, quæ
non debet valere, cum incertum, & nullum æqui-
patentur *l. in tempus, §. 1 ff de hered inſtit. l. duo ſunt*
titij de teſtam. tut. Aym conſ. 104. n. 11. & conſ. 231. n. 3.
28 † Quia cum certus de incertis fuerit vocatus valet
ſubſtitutio *l. vnum ex fratribus de condit. inſtit. l. 2. § ſi*
ita ff. de bonor. poſſeſſ. ſecund tab. Bart. in l. quidam ita,
ff. de reb. dub. Contraria autem loquuntur quādo
relinquitur incerto de incertis *Tiraq. de iur. primog.*
q. 64 n. 2. ad med. verſ. iura autem. Ita vt incertitudo
ſubſtitutionis non obſit quando in omnem euen-
tum concludit *Aym conſ. 147. n. 3.*
Cum etiam ſufficiat ex aliqua veriſimilitudine poſſe
29 declarari ſubſtitutionem † *l. triticum, ff. de verb. oblig.*
Crot. in l. ſi inſulam, col. 1 ff. eod. tit. Guid. Pap. dec. 467.
teſtator in teſtamento, nu. 1, Vbi ſuſtinet ſubſtitutio-
nem incertam quo ad vnum primogenitum, licet
eſſent duo filij, quia defunctus voluit arma ſua por-
30 tari per ſubſtitutum, † quaſi veriſimile ſit voluiſſe
intelligere de primogenito, cum alias huiuſmodi
onus non conueniat niſi vni, & maiori natu *Oldr.*
conſi 131. in fi. Gulielm. Bened. in c. Raynutius, in verb. in
eodem teſtamento relinquens, el. 1. num. 147 de teſtam.
Sim. de Pret. de interpret. vlt. volunt. lib. 3. ſolut. 3. dub.
4. n. 8. in fi. Tiraq de primog. q 64. n. 3.
Adde quod dicimus in ſimili de ſubrogato quo ad
31 litem & ius defuncti, † qui non cenſetur ſubroga-
tus ad poſſeſſionem, & proſecutionem cauſæ ſpo-
lij, ſi ſubrogatio fuit ſimplex nulla facta mentio-
ne in gratia de poſſeſſione. Quidquid aliud ſit quā-
do lis erat ſolum ſuper poſſeſſorio, aut ſpolio,
32 † Tnnc enim verba ſubrogationis non dicentur
incerta, ſed verificabuntur perinde ac ſi de lite, &
ſpolio nominatim dictum fuiſſet, cum nominatim
dicatur facta expreſſio quando in vnum tantum po-
teſt verificari *l. 2. ff. de liber. & poſth. Abb. in c ex parte*
33 *il 1. col 2. de offic. deleg.* † Vbi quod ſpecialis dicitur
nominatio, quando clauſula generalis in vno tan-
tum poteſt verificari *Iaſ. conſ. 15. lib. 1.* Et in ſpecie
ſubrogationis *Mandoſ. reg. 29. q. 7. n. 7. & 8.*
Prout generale eſt vt ceſſet incertitudo quando po-
34 teſt aliquo modo certificari † *Doctor. in l. 3. §. incer-*
tum, de acqu. poſſeſſ. Tiraq. de iure conſtit. limit. 19. p. 3.
vt de inſtitutione, legatis ad pias cauſas & ſimilibus
diſpoſitionibus *Couar. in c. cum tibi, nu. 22. de teſtam.*
Surd. conſ. 378. n. 16. Oldrad. conſ. 61. Cardin. Mant. de
coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 4. n. 18.
Et facit deciſio *Rotæ coram R. P. D. Orano Satrina mo-*
35 *naſterij 29. Aprilis 1598.* † Vbi fuit declaratum non
fuiſſe incertam perſonam inſtitutam ab eo qui hę-
redem inſtituit ſuis ſumptib. ædificandum mona-
ſterium, quod non erat in rerum natura, quia licet
ab initio relictum eſſet incertum, ex futuro tamen
euentu fuit ita præfinitum, vt certum diceretur
Pariſ conſ. vlt. in fi lib. 3. Et ita in eadem cauſa reſol-
uit iterum *Rot. coram eod. R. P. D. Orano. 8. Iunij 1598.*
contra fabricam ſancti Petri.
Adeo quod neque obſtent verba *priuilegium dictæ fa-*
bricæ Sancti Petri, dum requirit ſpecialem determi-
36 nationem, & propria nomina perſonarum, † Cum
etiam poſſit dici facta expreſſio nominibus pro-
priis, quando in eo, quod certificatur diſpoſitio po-
teſt verificari *Mandoſ. reg. 19 q. 7. n. 7. cum alijs ſu-*
37 *pra allegatis.* † Vltra quod dicta verba ſunt poſita
demonſtratiuè, non taxatiuè *Pariſ. conſ. 4. nu. 36. lib.*
4. Rot coram Cardin. Seraph. Lucana. beneficiorum 22.
Ianij 1580. quæ eſt in impreſſis *diuerſ. deciſ. 684 n. 4.*
p. 1, & Papienſ. Bonorū 17. Nouembr. 1596 coram eod.
Vnde

Digitized by Google

Vode etiſm non dicuntur incerta ; quæ ab executoribus, & hæredibus certificantur per electionem, quando tractator de puellis nubendis, quamuis
38 † à teſtatore non fuerint expreſſæ propriis nominibus ; prout ſæpe fuit reſolutum in Congregatione fabricæ Sancti Petri. Et multa quod ex prædictis huiuſmodi diſpoſitiones dicantur certæ, & ſint habendæ pro expreſſis *Tiraquell. leg.16.connub. gloſſ.8.Gomeſ.tom.1.c.2.numer.7.Surd. conſ.143. num. 10.lib.1.*

EPITOME.

Conuentio relata ad aliquam diſpoſitionem quando intelligatur conditionaliter, ſeu cauſatiue. ¶ Et quid ſi adſint verba *prout, iuxta,* & ſimilia. ¶ Vel ſi agatur de damno vitando. ¶ Fideiuſſio vt dicatur idonea an Iudex arbitretur. ¶ Permutatio rei in fideicommiſſo an debeat eſſe talis, vt non violetur cauſa, propter quam teſtator prohibuit alienationem.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio referentis limitatur ſecundum illam, ad quam fit relatio.*
2 *Dictiones* prout, iuxta, *& ſimiles quando ſtent cauſatiuè, & conditionaliter, n.3.& 4.*
5 *Error præſumitur in facto proprio quando agitur de damno, vel perdendo lucrum acquiſitum quod æquiparatur damno n.6.*
7 *Conuentio relata ad aliquam diſpoſitionem intelligitur conditionaliter non cauſatiue propter damnum vitandum.*
8 *Error magis admittitur in idiotis.*
9 *Cautio promiſſa pro euictione debet intelligi de idonea.*
10 *Promittens cautionem idoneam debet probare quod ſit talis.*
11 *Iudex arbitratur habilitatem fideiuſſorum in diſcordia partium.*
12 *Arbitrio iudicis ſtatur in iudicando quis ſit idoneus.*
13 *Permutatio rei in fideicommiſſo debet eſſe talis, vt non violetur cauſa propter quam teſtator prohibuit alienationem.*

CAPVT CCLXXXIX.

PActum, de quo agebamus, Dixi non operari cum fuerit in omnibus, & per omnia relatum
1 ad Bullam, in qua cum de eo nihil appareat, † conſequens eſt vt diſpoſitio referentis limitetur ſecundum diſpoſitionem illam, ad quam fit relatio, ita vt non debeat attendi, quod referens aliter diſponat, quaſi videatur errore ductus, cogitans quod diſpoſitio, ad quam ſe referebat loqueretur *Alexan. conſ 9.ponderatis, col.vlt.in princ.verſ.& hoc ſaltem in caſu noſtro, numero 12.lib.5.* cum aliis ibi adductis per *Nat.in addit.in fin.numero 6.* latè *Decian.conſ.63.pro tenui facultate, column.4.in fi.verſicul.nec obſtat quod verba.*

Nec facit quod iſta verba *prout, iuxta,* & ſimilia ſtent
2 cauſatiuè, & interpretatiuè, † non conditionaliter, & limitatiuè tamquam adiecta diſpoſitioni determinatæ, quaſi iam conſtet de re certe conceſſa ab eo, qui potuit de nouo diſponere *Iaſ.in l.admonendi, in 1.lect.n.29 & in 2.lect nu.40. de iur.iur.*
3 † Siue ſimus in vltimis voluntatibus, ſiue contractibus, & cæteris legalibus diſpoſitionibus, vt latè per *Conall.q 44.n.5.& 6.Surd.conſ.540.n.7 lib.4.*

Quia hoc non procedit, quando diſpoſitio ad quam
4 fuit facta relatio reperitur, † & apparet, quod aliter loquatur, quam à referente dictum ſit, tunc enim ſtat conditionaliter, & limitatiuè, non cauſatiuè *Menoc.conſ.391.n.33.in princ.verſ.præterea, li.4.* poſt *Gramat.dec.59.n.9.& n.14.cum ſeq.*

Et magis iſta interpretatio eſt ſumenda propter euictionem, ad quam teneretur quis de re, quæ emitur in locum domus retractæ: Vnde cum tractetur de damno vitando præſumitur, quod per errorem partes exceſſerint formam, & diſpoſitionem Bullæ,
5 † qui error magis præſumendus eſt etiam in facto proprio, quando agitur de damno *Gloſſ. in l.cum de indebito, de probat. Bart.in l.ſi poſt diuiſionẽ in 2.notab.*
6 *C. de iur. & fact. ignor.* † Quod etiam erit ſi tractetur de perdendo lucrum acquiſitum, quaſi illud æquiparetur damno *Gloſſ. in l.1. §.ſi quis autem propter, in verb.in integrum reſtitutionem, ff. de itin. act. priuat. Alex.conſ.164 præſuppono, column 2.in fi.verſ.&*
7 *hoc procedit.lib.5.* † Et in ſpecie conuentionis relatæ quod propter damnum vitandum intelligatur conditionaliter, non cauſatiuè *Decian.conſ.63.col.penul. poſt prin.verſ.comprobatur iſta concluſio.n. 6.* Vbi magis concludit hoc procedere, quando eſſet error
8 probabilis, † vt quia partes hoc non potuerunt cogitare, prout eſt in caſu noſtro, in quo contrahentes ſunt idiotæ, nec ſciunt tenorem Bullæ quid diſponat circa huiuſmodi cautiones, adeo vt tunc magis error admittatur *Bald.in l.ab eis col.penul.C.quomod. & quand.Iudex.Innoc.in c.per tuas il 2.de ſimon.*

Præterea admiſſo etiam quod ſit locus pacto, de quo tamen non conſtat ex ſupra allegatis, Nihilominus
9 † eum fuerit promiſſa cautio pro euictione intelligitur de idonea *Specul. de empt. & vendit §. 1. colum.3.in princ. verſic. ſed ſi venditor.* per text. *in l. promiſſor ſtichi 21.§.conſtituto ff. de conſtit.pecun. Bertazz.clauſ.41.gloſ.8.n.3.* Vnde non erit in poteſtate venditoris abſque conſenſu ementis dare fideiuſſorem, præſertim quia etiam promiſſa fuit cautio ido-
10 nea, quo caſu prius debet conſtare, † quod ſit talis *Glo.in l.ſi vero 5.§.qui pro rei qualitate, in verb.dubitetur, ff.qui ſatiſ. cogant.* quam multum commendat *Bald.in l.non prius 4 in princip.C.quand.fiſc. vel priuatus. Alexand. conſ. 37. viſo & opportune col. 2. poſt*
11 *princip.n.3.li.2.* Et in diſcordia partium ſuper huiuſmodi habilitate fideiuſſorum erit in arbitrio Iudicis declarare, quæ ſufficiens & idonea cautio dici debeat, vt conſulatur indemnitati emptoris *Felin.in c. ad noſtra 7.col.3.poſt princ.verſ.quid autem ſi ſtatutum n.8.in fi.de iur.iur. Bald.in l.vniuerſas 4.ad fi.verſ.ſtatuto poſteriori n.3.C.de precib.imperator.offerend.* Cum enim non omnia negotia, neque omnes perſonæ ſint eiuſdem conditionis iuxta magnam, ſeu leuem qualitatem actus, de quo agitur, illud ido-
12 neum cenſebitur, † quod religioni iudicantis melius viſum fuerit *Menoch.de arbitr.caſ.141.n.2.& 4.* vbi teſtatur de communi opinione contra *Corſett. ſing.42. incip. cautio ſimpliciter ad med. ver. adde tamen, n 3.*

Quod magis inſpiciendum erit, quia ſumus in fidei-
13 commiſſo, † in quo debet fieri permutatio, & ſubrogatio cauſa meliorandi, vt res permutata ita deſeruiat, ſicut res relicta à teſtatore ad hoc vt non violetur cauſa propter quam teſtator prohibuit alienationem *Felin.conſ.42.col.3.in princip.num.4.poſt Caſtr.conſ.16.alias 269. dubitatur vnquid hoſpitale, col.2.ante med.verſ.ſed in contrarium, n.1.Iacob.Mandell.conſ.97.n.15.*

EPITOME.

Ioramentum in ſecunda obligatione interpoſitum an intelligatur cumulatiuè, vel extinctioè ad primam obligationem. ¶ Nouatio quomodo hodie fiat tam iure actionis, quam ope exceptionis, ſi interuenerit diuerſa perſona in promiſſione, ſeu ſequatur tranſactio, ſententia, laudum, prorogatio termini, longior dilatio, aſſecuratio cum pignoribus, vel fideiuſſoribus, temporis adiectio, vel detractio cum ſimilibus. ¶ Per ſtatutum, vel conſuetudinem, aot conſenſum partium an poſſit induci vt fiat nouatio oon ſeruata forma *l.fi.C. de nouation.* ¶ Claoſa *circa praeiudicium*, vel *Iura iuribus addendo* quando excludat nouationem ¶ Per incompatibilitatem an nouatio fiat ſine aliqua expreſſione. ¶ Obligatio ſecunda idem contineus cum prima an ſit nulla, & detur ſolum actio ex prima, & quo caſu concedatur pluralitas obligationum. ¶ Dilatio conceſſa reo quaodo proſit fideiuſſori etiam ad impediendam obligatiooem cameralem. ¶ Tranſactio an ſit contractus, vel diſtractus. ¶ Diſpoſitio reſtricta ad voam perſonam an extendatur ad aliam, ſi perſona incluſa non gauderet dicta diſpoſitione.

SVMMARIVM.

1 *Nouatio olim fiebat ipſo iure ſi interueniſſet in promiſſione diuerſa perſona, Hodie vero non admittitur neque ope exceptionis.n.2.*

3 *Per ſtatutum, vel conſuetudinem, aut conſenſum partium an poſſit induci vt fiat nouatio non ſeruata forma* l.fi.C.de nouation.n.4.& 5.

6 *Conſuetudo eſt optima legum interpres.*

7 *Nouatio impropriè appellatur quando prior obligatio manet, & noua forma ei adiicitur. & eſt cumulatio.*

8 *Iuramentum in ſecunda obligatione interpoſitum intelligitur additum cumulatiuè, non extinctiuè ad primam obligationem.*

9 *Sententia, & laudum habet vim nouationis cumulatiuè. Idem in prorogatione termini, longiori dilatione, aſſecuratione, & ſimilibus, n.10.*

11 *Nouatio an inducatur per tranſactionem. Et an requiratur vt ſit valida n.13.14.& 16. Et quid ſi priſtina iura ſint reſeruata n.30.*

12 *Tranſactio eſt diſtractus in quantum eſt liberatio, contractus autem in quantum eſt compromiſſio.*

15 *Impedimentum non praeſtat quod de iure non ſortitur effectum.*

17 *Nouatio non dicitur facta quando vltimus actus compatitur cum primo, n.19.*

18 *Clauſula* caſſaotes & irritantes, *non eſt neceſſaria in contractibus, vt intelligatur prioribus derogatum.*

20 *Pacta minuuntur conſenſu partium.*

21 *Contraria non poſſunt ſimul ſtare.*

22 *Per incompatibilitatem nouatio fit ſine aliqua expreſſione. Amplius vt n.23.*

24 *Vltima quando derogent primis.*

25 *Clauſula* circa praeiudicium, vel iura iuribus addendo *excludat nouationem, numero 26. Declara vt n.29.*

27 *Verba* quod non intelligatur in aliquo praeiudicatum *aequipollent vniuerſali negatiua, maxime ſi ſint geminata, n.28.*

31 *Temporis adiectio vel detractio non facit nouationem, inducit tamen pactum de non petendo durante dilatione, num.32. Et adueniente tempore poterit agi tam ex primo, quam ex ſecundo pacto, n.33.*

34 *Obligatio ſecunda idem continens cum prima an ſit nulla, & detur ſolum actio ex prima, & quando iura nolint pluralitatem obligationum, n.35.& 36.*

37 *Intereſſe ſtipulatoris debet interuenire vt ſtipulatio valeat.*

38 *Dilatio conceſſa reo, quando proſit fideiuſſori.*

39 *Reus tanquam procurator in rem ſuam poteſt accipere defenſionem fideiuſſoris ex ſua perſona opponendo de beneficio ſibi conceſſo pro ſuo intereſſe ne conueniatur à fideiuſſore.*

40 *Diſpoſitio reſtricta ad vnam perſonam extenditur ad aliam quando perſona incluſa non gauderet ea diſpoſitione.*

41 *Fideiuſſor poteſt ſe tueri exceptione, qua competit principali debitori etiam ad impediendam obligationem cameralem.*

CAPVT CCXC.

PRo explicatione eorum, de quibus fuit quaeſitum ſunt firmandae infraſcriptae concluſiones, ex quibus colligetur quid iudicandum ſit in caſu, de quo agimus.

Prima Concluſio. Nouatio olim fiebat ipſo iure, ſi diuerſa perſona interueniſſet in promiſſione. Ho-
1 die vero † non per text. *in l.fin.C.de nouat.* quod adeo verum eſt vt neque in hoc caſu, vel io ſimilibus, in quibus olim nouatio inducebatur, hodie nec ſaltem admittatur ope exceptionis ſecundum verio-
2 rem ſententiam, † de qua per *Cyn.Salicet. Caſtr. & alios in l.2 de nouat. Gabr.conſ.155.n.27.li.1. & conſ.* 170.*n.2.lib.*2.& ſeruat *Rot.per Creſcent.deciſ.77.aliàs 4.de ſolut.* prout etiam teſtatur *Card.Mant. de tacit. & ambig.conuent.li.17.tit.3.n.11.verſ.& hanc quidem ſententiam, & tit.6.eod.lib n.6.Menoch.praeſump.*134.
3 *n.48.lib.3.Maſcard.concluſ.*1107.*n.7.*† Vbi *n.16.*ampliat quamuis ſtatutum diſponeret, quod nouatio praeſumatur, cum per illud, nec per conſuetudinem, aut conſenſum partium poſſit induci, vt fiat nouatio, niſi ſecundum formam aot diſpoſitionem *d.l.fin.C. de nouat.* quod etiam notat *Roncag.in l.3. in princ.n.16.de duob.reis.Barbat.conſ.37. col.5. nu.7.& col.8.in fi nu.10.lib. 1. Ioſeph.Ludouic.concluſ.4.col.3.*
4 *verſic.ampliatur tertio.* Quod tameo non eſt ita ſimpliciter verum, prout dubitat *Menoch. de recuper. poſſeſſ.remed 9.n.*380. vbi admittit pro multum no-
5 tando ſi eſſet verum, † & adhaerendum eſſe conſuetudini voluit *Arg.in l. qui vſufructum 57. poſt princ. verſicul.in quibuſdam tamen locis, n.2.ff de verb.oblig.* quem ſequitur *Socin.in l.qui vſumfructum. col.3. in*
6 *princ verſic.dicunt tamē,n.7 de verb.oblig.*† Vbi quod erit ſeruanda talis conſuetudo, quae eſt optima legū interpres *l.minime, & l.ſi de interpretatione, ff de leg.*

Secunda Coocluſio, Impropriè nouatio appellatur,
7 quando prior obligatio manet, † & noua forma ei adiicitur, & vocatur cumulatiua quaſi addatur ſecuoda, non vt prior ſit perempta, ſed vt efficacius debeatur *l obligationum fere 43. §. fin de action. & obligat.Gloſſ.in l.1.C.de iudic.l. duobus, de execut. rei iudic.Bartol.in l.repoti.de fund.inſtruct. Iaſ.in l.ſi inſulam, col.10.ad med.verſic quadam eſt nouatio n.20. de verb.oblig. Rota coram R.P.D. Babalo Foroliuien. praetenſi legati* 1582. *de qua per Card. Mant.de tacit.*
8 *& ambig.conuent.lib.17.tit.1.n.3.*† Vbi ex hoc infert quod iuramentum in ſecunda obligatione interpoſitum magis intelligitur additum accumulatiue, quam extinctiue ad primam obligationem

Gloſſ.

Gloſſ.in l.qui iuraſſe § *fi.de iur.iur.*per text.*in l.cum*, *quis in prin.in verb.cum omiſſa, ff. eod. tit.* & ibi *Bart. col.2.Rimin.Iun.conſi.*201.*nu.*20.*&* 21.*libr.*2. *poſt Iaſ. conſi.*16.*punctus totius,ad fin.verſic. reſpondes & notabiliter,num.*3 *lib.*1. Vbi † idem conludit in ſenten-
9 tia, quæ habet vim nouationis accumulatiuæ, non extinctiuæ,& in laudo arbitri,& in ſimilibus diſpoſitionibus, provt in prorogatione termini, & lungiori dilatione, neque ad effectum excipiendi, neque ſi adjiciatur obligatio fidejuſſoria, vel pigno-
10 rum aſſignatio, † aut aſſecuratio, non enim intelligetur facta nouatio extinctiue,neque reſpectu priorum fidejuſſorum, aut pigdorum, quibns non erit renunciatum,vt latè omnes ſupradictos caſus comprobat *Maſcard.concl* 1107.*nu* 9. *vſque ad numer.*18. *poſt Doct.in leg. Valerianus,quæ eſt penult.ff.de prætor. ſtipul.Gabr.de fideiuſſ concl.*3.

Tertia Concluſio. Per tranſactionem, per quam ſui natura receditur à prima obligatione dicitur inducta
11 nouatio, † quaſi non compatiatur tranſactio cum d.obligatione, & ſic per eam omnis prior obligatio tollitur, quando pro parte rei fuit adimpleta & obſernata tranſactio *Gozad.conſil.*38.*col* 2.*in fin.verſi.*2. *conſidero,num.*9 *& col.vlt.in princip.verſi. non obſtant. contraria.num.*12 per text.*in leg. ſiue apud acta.& l.ſi profundo.C.de tranſact.l. ſi tutum* 27. *in prin ff.eod. tit.*quod etiam voluit *Roncag in l.*3.*in princ.num.*19. *verſic.videtur tamen quod in certo caſu,C.de duob.reis. Menoc.præſumpt.*144 *n.*42.*lib.*3. latè *Dec.conſ.*400. *viſo eleganti,col.pen in fin.verſi.& ideo de tali compromiſſo, & col.final.in princ.verſ per ſententiam arbitra-*
12 *lem,nu* 9 *&* 10.*Gabr. de nouat.concl.*1.*nu.*6. † Quaſi tranſactio ſit diſtractus in quantum eſt liberatio, contractus autem in quantum eſt promiſſio *l.quamuis,C.de tranſactio.Bald.in rubr.extr.eod.tit.in decretal.ante fin.verſic.nunquid tranſactio.n.*10.*&* 11.

In quo tamen notandum eſt, quod non ſolum requiritur, vt tranſactio fuerit adimpleta,ad hoc vt dicatur facta nouatio, vt dictum eſt *Gozad dict.conſil.*
13 38. *numer.* 9. † ſed etiam opus erit vt tranſactio ſit valida; Nam ſtipulatio inutilis non nouat præcedentem vtilem quaſi ex ſtipulatione inutili non naſcatur noua obligatio, & ſic non receditur à prima, & per conſequens neque tranſactio nulla poteſt nouare præcedentem obligationem *cap. conſtitutus,de tranſact.Bart.in leg.ſi inſtituta,in princ ff.eod. tit.Rot.coram Cardin. Seraphin. Præneſtin. hæred.* 19. *Februarij* 1582. quam ſequitur *Cardin.Mantic.de tacit.& ambig.conuent.li.*17.*tit.*1.*n.*11. & voluit *Alex. conſ.* 193. *perſpectis inſtrumentis, col.* 2. *ad med. verſ. confirmo,quia per ſecundum,n.*4.*lib.*6.*Purpur. in l.pacta nouiſſima,col.*2.*in fi verſi.*4.*regula limitatur, n.*14.
14 *C. de pact.* † vbi ampliat ad conuentionem fraude, vel dolo initam *l.iuriſgentium,§. ſi fraudandi, ff. de pact.*Quaſi non præſter impedimentum quod de ju-
15 re non ſortitur effectum † *cap.non præſtat.de reg.iur. in* 6.de quo multa *Felin. in cap. ex tenore,col.*3.*de reſcript.*licet ſi fuiſſet obſeruata tolleretur omnis dif-
16 ficultas † *Decian.conſi.*564.*col.pen.in princ.n.* 15.

Quarta Concluſio. Magis permanet prior obligatio,& poſterior dat incrementum, & non eſt facta nouatio, quando vltimus actus compatitur cum primo, vt in emptione ejuſdem rei,vel in ſimilibus caſibus,
17 † ſi enim eſſent incompatibiles diceretur receſſum à priori per ſecundum *Bald in leg.vlt.col.*1. *ad med. verſi.vt quando forte num.*1 *Cod.de nouat.*latè *Menoc. præſumpt.* 134.*num.*39. *&* 40.*lib.*3. *& conſi* 81 *num* 32. *&* 33.*lib.*4. ſequitur *Rot.coram Card. Seraph Roman. extinctionis cenſus* 15.*Iunij* 1584 de qua per *Cardin. Mant de tac. & ambig conuent.lib.*17 *tit.*3.*nu.*13. Et eſt text.*in l.ſi quis ante verſ idem Pomponius,de acqu. poſſeſſ.l.ſancimus, C.de ſent.Alex.conſ.*193.*nu.*3.*lib.*6. *Dec.conſ* 400.*col.penult.ad fin.verſ.& his ſtantibus non eſſet opus,nu* 9.*& conſi* 564.*nu.*15. *& conſi.*464 *placet concluſio.n.*4.*&* 5.*Cagn.in l ſingularia,n.*10. *ff.ſi cert.*
18 *pet.Ceph.conſi.*454.*n.*18. *Aym.conſi.*167.*n* 9. † Neque enim in contractibus neceſſe eſt apponere clauſulam illam *caſſantes,& irritantes omnem alium contractum*,quia tacitè intelligitur ei derogatum *Bald.in c.*
19 1.*de tranſact.*† Quare cum inter ſe non conueniant ipſo facto, per ſecundum cenſetur derogatum primo *Dec.conſi.*463.*n.*4. Nam pacta nituntur conſen-
20 ſu partium † *l.*1.*de pact.*Vnde faciendo conuentiones contrarias primis,conſtat,quod ipſæ partes voluerunt ab illis recedere,quaſi contraria non poſſint
21 ſimul ſtare † *l.vbi repugnãtia de reg.iur Rim.Iun cõſi.* 306.*n.*17.*&* 18.*li.*3. Per incõpatibilitatẽ enim ſit no-
22 uatio ſine aliqua expreſſione † *Gab cõſi* 81.*n.*3 *li.*1. *Rot.diuerſ.dec.*262.*n.*5.*p* 2.*Dec.conſ.*21.*n.*69.*lib.*1.

Quæ adeo vera ſunt, vt procedant non ſolum quando ſecundus contractus non eſt compatibilis cum pri-
23 mo in totum, ſed etiam ſi fuerit in parte, † quia etiam intelligetur receſſum à primo in illa parte,in qua ſe non compatiuntur *Gabr.conſi.*170.*nu* 5.*lib.*2.
24 † Vltima enim derogant primis, quando invicem impugnant, & contradicunt, & concordari non poſſunt, provt in contractibus, ſtatutis, verbis ſententiæ, & ſimilibus concludit *Dec.in l. pacta nouiſſima* 12.*n* 5.*C de pact.*

Quinta Concluſio. Multo magis excluderetur nouatio, & à primo contractu non eſſet receſſum per ſe-
25 cundum, † quando appoſita fuiſſet clauſula *citra præiudicium*,vel *iura iuribus addendo*, tunc enim apparet de conſenſu partium volentium reſeruare jura priſtina *Gozad.conſi.*38.*num.*2.*Grat.conſi.*126.*nu.*8.
26 *lib.*1.† Vbi quod tunc magis primus contractus dicit approbatus *Rot.coram Cardin.Seraph Melphien. fructuum* 24 *Ianuarij* 1583.de qua per *Card Mantic. de tacit. & ambig.conuent.lib.*17.*num.*16.*tit.*1. *Rot.di-*
27 *uerſ.decif.* 30. *in fin.p.*2. † Maximè ſi dicatur *non intelligi in aliquo præiudicatum*, hoc enim æquipollet vniuerſali negatiuę,id eſt,nullo modo *l.ſi is qui ducenta,§.vtrum,ff. de reb dub.* Et magis ſi eſſent verba
28 geminata quovis modo, † vel nullo modo, *leg. vbi autẽ non apparet,de verb.obl.Fel.in c.ex parte,de conſt.*

Iſta autem reſeruatio operabitur quando non inducetur contrarietas,illa enim exiſtente eſſet receſſum
29 à primo contractu † non obſtante d. reſeruatione, intelligetur enim ſolum quo ad hypothecam exiſtentem in d. bonis reſeruatis, vel propter euictionem, quæ poſſet contingere, ſi quis haberet jura in eiſdem bonis ante ſecundum inſtrumentum,vel ob fidejuſſores, vel ob quid ſimile vt per *Bart. in leg ſi*
30 *quis aliam* 46. *in prin ff.de ſolut.* † Quare ſi quis dederit aliquid in ſolutum, vel tranſegerit, erit facta nouatio,neque licebit amplius ad primæuam actionem redire, quamvis priſtina jura ſibi reſeruaſſet, non enim intelligentur omnia jura reſeruata,ſed ſolum ea, in quibus non cadit contrarietas, vt in ſpecie declarat *Gozad.conſi.*38.*col. vlt. in princip. verſ. non obſtat ſecundum,n.*12.

Sexta Concluſio. Quamvis per adjectionem, vel detractionem temporis non inducatur nouatio *leg.fin.*
31 *Cod. de nouat.* † Ideo neque fidejuſſores liberantur *Gloſſ.in l ſi eum hermes, C.locat.* cum aliis per *Gab.de fideiuſſor.concluſ.*3. Tamen iſta prorogatio, & dila-

tiò operabitur, vt illa peodeore ooo poſſit moleſtia
inferri debitori noo in vim nouarionis, ſed virtute
ipſius prorogationis, ne alias illa dilatio ſit ſuper-
flua, debet enim valere, & operari pactum de non
32 petendo:† Ita vt quamvis poſſit agi etiam ex prima
actione tanqoam non nouata, tamen hoc intelligi-
tur poſt dilationem finitam coocesſam io ſecundo
contractu, cum in hoc ſtipulationes ſiot contrariæ,
& non ſe compatiantur, quaſi vna contineat vnum
tempus, altera verò aliud, & longius, ideo in hac
parte erit locus hujuſmodi exceptioni, quæ obſta-
33 bit agenti ex prima,† licet adueniente tempore ſit
in electione actoris agere, ex qua voluerit, quod
etiam erit, quando prima eſſet pora, ſecunda coodi-
tionalis, provt declarat *Imol. in l. Valerianus, qua eſt
pen. colum. 3. ante fin. col. 6. ad med. verſi. & ſi dicas
etiam eſſe ſufficientem, num. 4. ff. de prætor. ſtipul. & ibi
Caſtr. ad fin verſi. idem ergo erat ſi prima ſtipulatio, nu.
4. Alex. conſ. 72. habita opportana, col. pen. poſt med. ver.
nec obſtat quod ibi, nam. 8. lib. 6. Gabr. de nouat. concl.
2. nu. 64. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tit.
4 num. 4. in fi. verſi. qui etiam fatetur, lib. 17.* latè *Surd.
conſ. 345. n. 21. 35. & 36. li. 3. Maſcard. concl. 1107. n. 13.*
Neque obſtat quod quando bis idem promittitur ſe-
34 cuoda promiſſio habeatur pro non facta,† & nihil
operetur, ſed ſolum detur actio ex prima promiſ-
ſiooe, *leg. qui bis idem, de verb. oblig. Alex. in leg. ſin-
gularia, num. 10. ff ſi cert. petat. Caſtr. in leg. licet, §. ea
35 obligatio, de procur.*† Quaſi idem vinculum non poſ-
ſit multiplicari niſi primùm ſit inefficax, cum jura
nolint pluralitatem obligationom ex poſteriori
contractu, qui venit ad executionem primi ſiue ex
interuallo, ſiue incontinenti factæ fuerint etiam
ſub commemoratione primæ, tam io contractibus,
quàm io legatis mandatis, & ſimilibus diſpoſitioni-
bus, vt latiſſimè declarat *Sard. conſi. 298. nu. 40. vſque
ad nu. 43. lib. 2.*
Quia illud procedit quando in ſecunda obligatione
nihil aliud contioeretur, quàm io prima, tunc
36 † enim ſecunda habetur pro nulla, & ex ea non da-
tur actio, quaſi nihil operetur, & lex abhorreat ſu-
perfluitatem: Aliud eſt quaodo io ſecunda obliga-
tione adeſt aliqood intereſſe debitoris, provt lon-
gioe dilatio, aut qoid ſimile non contentum in pri-
ma: Nam hoc caſu propter iſtod commodum, & in-
tereſſe ſuſtinebitur etiam ſecunda obligatio, ne alias
dilatio in ea data reddatur fruſtratoria, & nihil ope-
retur, non quod penitus prima ſit extincta quia
etiam ex ea poterit agi, ſed quod valeat poſterior
tanquam quid plus continens commodi, quod non
erat in priori, adeò vt per ſecundam detur exce-
ptio, donec dilatio durat, cum poſſint ſimul ſtare, vt
duæ obligationes valeant reſpectu diuerſorum ca-
pitum, provt latè declarat *Surd. conſi. 315. numer. 18.
vſque ad nu. 22. & n. 36. verſi. ſecundo reſpondeo, lib. 3.*
& concludut omnes *in d. l. qui hæredem 19. ff. de verb.
oblig. vbi Gloſſ. in verb. non tenetur, poſt prin. verſic. ſed
contra, & ibi Iaſ. in princip. verſ. ratio iſtius, numer. 2.
Alexan. in 2. notab. & eſt text. in leg. ſi dari, ff de verb.
37 oblig.* † Vbi debet interuenire intereſſe ſtipulato-
ris, vt ſtipulatio valeat, cum ad hoc ſit inuenta, vt
quis ſtipuletur quod ſua iotereſt *§. alteri, inſtit. de
inut. ſtipul. l. ſtipulatio iſta, §. alteri, ff. de verb. oblig. Iaſ.
in d. l. ſi dari, in princ. ff. eod. tit.*
Septima Concluſio. Hujuſmodi dilatio quamvis fue-
38 rit facta reo, tamen proderit etiam fidejuſſori, † li-
cet enim fidejuſſor non gaudeat dilatione conceſſa
principali. *Bart. in l. 2. Cod. de precib. Imper. offer.
Surd. conſi. 327. num. 23. lib. 3.* Tamen proderit oppo-
ſitio rei, qui tanquam procurator in rem ſuam po-
terit accipere defenſionem fidejuſſoris ex ſua per-
39 ſooa, † & opponere beneficium dilationis, cum
enim ſit neceſſarius defenſor, eſt ſpeciale in eo, vt
poſſit juuari ex jure proprio ipſius defenſoris op-
pooendo de beneficio ſibi coocesſo pro ſuo inter-
eſſe, ne cõueniatur à fidejuſſore *Imol. in l. cum filius,
§. 1. in fin. vbi Iaſ. n. 49. de verb. oblig. Matth. Coler. de
proceſſib. execut. c. 3. in fi. p. 1. nu. 22.* cum aliis quos ad-
40 duxi *ſup. c. 11. per tot.* † Vbi etiam multa quod diſpo-
ſitio reſtricta ad vnam perſonam extenderetur ad
aliam, quaodo perſona incluſa non gauderet ea di-
ſpoſitione, quia ſic per indirectum fraudaretur ejus
beneficio *Imol. in l. ſtichum, §. quod vulgo, poſt Bart.
ibi col. 1. ad med. n. 2. ff. de ſolut. per tex. in l. idemque, §.
generaliter, ff. mandat.* latè *Cald. de reſtit. in integr. in
verb. minoribus, n. 50. ad med. Surd. conſi. 345. n. 12. lib.*
41 *3.* Adeo † quod fidejuſſor poterit ſe tueri exceptio-
ne, quæ competit principali debitori etiam ad im-
pediendam obligationem cameralem *Rot. coram
R. P. D. Robuſterio Roman. pecuniaria de bubalinis 7.
Nouembris 1572. de qua per Cardin. Mant. de tac. &
ambig. conuen. lib. 16. tit. 15. nu. 14.*
Ex prædictis colligitur non potuiſſe moleſtari neque
reum principaliter, neque fidejuſſores ſtante dila-
tione conceſſa in ſecuodo contractu noo obſtante
proteſtatione, & reſeruatione jurium, quamvis enim
non fuerit facta nouatio per d. dilationem neque
ipſo jure, nec ope exceptionis, ita vt ſecuoda obli-
gatio ſit potius cumulatiua, ooo extinctiua primæ,
vt dictum fuit *in prima, & ſecunda concluſione.* Ta-
men aliud eſt quando contractus inuicem ſe non
compatiuntur, in illa enim parte, in qua adeſt repu-
gnantia cenſetur ipſo facto indocta oouatio ſaltem
virtute prorogationis, cum obſtet exceptio pacti
de non petendo, Adeo vt proteſtatio ſolum opere-
tur quo ad illa jura, in quibus noo cadit contrarie-
tas tam reſpectu rei, quam fidejuſſoris, ad cujus de-
fenſionem pro ſua intereſſe admittitur reus tan-
quam neceſſarius defenſor, vt poſſit ſe juuare dila-
tiooe, ne alias moleſtetur à fidejuſſore, vt *in 3. 4. 5. 6.
& 7. concluſione* dictum fuit.

EPITOME.

Beoeficium vnitum an dicatur tale poſt vnio-
nem, & de eo ſit oeceſſaria mentio in impetratiooe.
¶ Epiſcopatus duo vniti quomodo regantur per vnum
Epiſcopatum, & debeat fieri denominatio, & rema-
neaot priſtina jura, & præeminentiæ. ¶ Quod caret
effectu quomodo careat nomine. ¶ Eccleſia parochia-
lis an dicatur curata ſi habeat curam habitu, & non
actu. ¶ Comes quis proprie poſſit dici, & an bo-
nis fortunæ lapſus retineat dignitatem. ¶ Conſtitutio
de qua in *cap. licet canon. de elect. in 6.* an habeat locum
in Eccleſia quæ habuit parochianos, & nunc habere
deſinit. ¶ Nomina appellatiua ſiue ab euentu an du-
rent ſtante habitu quamvis ceſſet exercitium. ¶ Impe-
trans beneficium an teneatur facere mentionem de
primo quod habebat nomine, & non re. ¶ Priuilegia
Aduocatorum, & clericorum & ſimilium an dentur
illis qui deſierunt exercere. ¶ Parochialis an debeat
eſſe Eccleſia actu & habitu ceſſante regula de idio-
mate. ¶ Cura habitualis cantum an ſit exprimeoda
in gratia ad euitandam ſurreptionem. ¶ Cathedralis
Eccleſia an deſinat eſſe talis ſi careat clero & popu-
lo. ¶ Conſtitutiones Imperiales an ligent ciuitatem
rebel-

rebellem, quæ incipit obedire. ¶ Renuncians Epiſcopatui an retineat ordinem & dignitatem epiſcopalem & ao careat abſolute juriſdictione, & an conferat indulgentias, ſi alius Epiſcopus ei delegaret talem poteſtatem. ¶ Et an io reſignatione Epiſcopatus titulus, & denominatio reſeruetur. ¶ Legatum Scholari, Doctori, & Mercatori an debeatur ſi talea non exerceant. ¶ Epiſcopi titulares, & nullaten. & qui renuòtiarunt epiſcopatui, vel fuerunt eo priuati, & quorum loca occopaotur ab infidelibus an ſint vocandi ad Concilium. ¶ Et quid in ſimilibos Commendatariis, Abbatibus, & Protonotariis. ¶ Habentes cathedrales plures ad inuicem annexas quando habeant plures voces in Concilio. ¶ Prohibitio facta legatis vt ſe ooo intromittant in Eccleſiis collegiatis an comprehendat etiam eas quæ ſunt habitu collegiatæ. ¶ Epiſcopi habentes nomen ſine adminiſtratione quomodo differant ab aliis, & an ſint proprie Epiſcopi, & eorum beneficia vacent per aſſecutionem ſimilium Epiſcopatuum, Et an talea Eccleſiæ dicantur cathedrales. ¶ De Anna, qui dicebatur Pontifex cum tamen oon eſſet anni illius, ſed Caiphas, Et quare Ieſus ductus ad Annam, cum non eſſet Pontifex.

SVMMARIVM.

1 *Tranſlatum debet ſumere naturam illius, ad quem fuit facta tranſlatio.*
2 *Dignitas ſuppreſſa, ſeu alteri vnita debet denominari ab ea, cui ſit annexio, ſeu incorporatio.*
3 *Incorporationis, & confuſionis ius & effectus.*
4 *Beneficium vnitum non dicitur amplius prout dicebatur ante vnionem, neque de eo eſt neceſſaria mentio in impetratione.*
5 *Epiſcopatus duo vniti quomodo regantur per vnum Epiſcopum & debeat fieri denominatio, ac remaneant priſtina iura, & præeminentia.*
6 *Si re priueris nec nomen habere mereris.*
7 *Nomine caret quod caret effectu. Intellige vt nu.8. & 9.*
10 *Cui non competit definitio, nec definitum.*
11 *Fratres mendicantes non dicuntur quibus non competit nomen mendicantium.*
12 *Beneficium curatum non dicitur niſi habeat populum & clerum.*
13 *Datum rei vel nomini ceſſat extincta re vel nomine.*
14 *Peculium extinctum perdit nomen peculij. Idem in emphyteuſi, & tutela finita, n.15.*
16 *Eccleſia parochialis an dicatur curata ſi habeat curam habitu tantum non actu, & nu.39. Et quid in pœnalibus, nu.40.41. & 42.*
17 *Comes proprie quis poſſit dici. Et an bonis fortunæ lapſus retineat dignitatem, n.64.*
18 *Epiſcopi nullaten. an ſint proprie Epiſcopi & n.63.*
19 *Qui non eſt Epiſcopus non debet vti inſignis Epiſcopalibus.*
20 *Priuilegium quod conceditur ratione officij debet eſſe actu & habitu.*
21 *Officialis non adminiſtrans, non habetur pro creato.*
22 *Conſtitutio de quo in* c. licet canon, de elect. in 6. *non habet locum in eccleſia quæ habuit parochianos, & nunc habere deſinit.*
23 *Collegium deficit, & perdit nomen deficientibus perſonis collegij.*
24 *Impetrans beneficium non tenetur facere mentionem de primo quod habebat nomine & non re.*
25 *Nomina appellatiua ſiue ab euentu an durent ſtante habitu, quamvis ceſſet exercitium, n.26.27. & 28.*
29 *Priuilegium Aduocatorum, Clericorum & ſimilium habentium dignitatem an detur ſolum iis, qui actualiter exercent, vel etiam illis qui deſierunt exercere, num.30. & 31.*
32 *Prætor, Iudex, & Aduocatus an dicantur tales, finito officio.*
33 *Epiſcopus eſt quidam Prætor & Magiſtratus in ſua diœceſi.*
34 *Tutor in habitu quãvis nihil gerat an poſſit dici tutor.*
35 *Epiſcopus æquiparatur tutori.*
36 *Inſula appellatur talis quamvis non ſit amplius de præſenti.*
37 *Ciuitas carens Epiſcopo quem prius habebat poteſt vocari ciuitas.*
38 *Ciuitates multæ ſine Epiſcopis in Alemania.*
43 *Parochialis an debeat eſſe eccleſia actu & habitu ceſſante regula de idiomate.*
44 *Cura habitualis tantum an ſit exprimenda in gratia ad euitandam ſurreptionem.*
45 *Conſtitutiones Imperiales an ligent ciuitatem rebellem quæ incipit obedire.*
46 *Eccleſia curata in habitu recuperat actum ſtatim quod ibi ſunt parochiani.*
47 *Cathedralis eccleſia non deſinit eſſe talis quamvis careat clero & populo. Intellige vt n.48.*
49 *Epiſcopo agenti nomine Eccleſiæ quando obſtet exceptio quod careat populo, & clero.*
50 *In reſignatione Epiſcopatus titulus & denominatio ſolet hodie reſeruari, & n.71.*
53 *Renuncians Epiſcopatui an retineat ordinem & dignitatem Epiſcopalem, n.52. & 53.*
54 *Renunciatio præſumitur in dubio potius facta loco quam dignitati. Declara vt n.55.*
56 *Differentia inter renunciantem loco, & eum qui renunciat dignitati.*
57 *Renuncians Epiſcopatui an careat abſolute iuriſdictione Epiſcopali, & an conferat indulgentias ſi alius Epiſcopus ei delegaret talem poteſtatem.*
58 *Nomina Doctoris ſcholaris, & mercatoris an durent ſtante habitu quamvis ceſſet exercitium. Et an legata talibus relicta debeantur, nu.59.*
60 *Epiſcopi titulares & nullaten. an ſint vocandi ad Concilium. Et quid in his qui renunciarunt Epiſcopatui, vel fuerunt eo priuati, vel quorum loca occupantur ab Infidelibus, vel Commendatariis, Abbatibus, Protonotariis & ſimilibus, n.61. & 62.*
65 *Habentes Cathedrales plures inuicem annexas an habeant plures voces in Concilio.*
66 *Eccleſia quælibet Cathedralis fuit inſtituta cum clero, populo, & redditibus, quibus deficientibus non perditur denominatio attento initio congruo.*
67 *Prohibitio facta legatis vt non ſe intromittant in Eccleſiis Collegiatis an comprehendat etiam eas, quæ ſunt habitu collegiatæ.*
68 *Epiſcopi habentes nomen ſine adminiſtratione propter eorũ Eccleſias exiſtẽtes apud infideles an ſint proprie Epiſcopi, & quomodo differãt ab aliis & an d. Eccleſiæ dicantur Cathedrales, & beneficia eorum vacent per aſſecutionem talium Epiſcopatuum, n.69. & 70.*
72 *Longinquitas temporis facit præſumere omnia ſolemniter acta.*
73 *Anna fuerat Pontifex non tamen erat anni illius, ſed Caiphas. Et quare Ieſus ductus ad Annam cum non eſſet Pontifex, n.74.*

CAPVT CCXCI.

NOn poſſe Archiepiſcopum N. amplius denominari Epiſcopum B. dicebatur in caſu

mihi propoſito, Cum enim talis Epiſcopatus fuerit
in totum diſmembratus, & conceſſa omnis juriſdi-
1 ctio Abbati B.ſequitur, † vt facta tranſlatio de vno
ad alium, quod transfertur debeat ſumere naturam
illius, ad quem fuit facta tranſlatio Innoc. in cap. 1.
in princip. verſic. ſi vere de vno, ne ſed.vacant. aliq.
2 innou.ſiue enim iſta dignitas ſupprimatur,† vel alte-
ri vniatur, ſeu ſubjiciatur, vel extinguatur, debet
ſemper denominatio illius extingui, & aſſumere il-
lam,cui ſit ſubjectio, annexio, ſeu incorporatio,ita
vt ſi vnum corpus, & vnum de altero efficiatur.
Alphonſ. Hoied. de incompatibil. beneficior.p.2.cap.3.
numer. 3.tom.15.p.1.fol.167. ex notatis per Bart in
leg.ſi conuenerit, la 2. §. ſi nuda, de pign. act. Bald. &
Fel.in cap.tranſlato, de conſt. Alex.conſi.114.in cauſa
& lite.num.19.lib.4.& late explicat Mandoſ.reg.12.
3 qu.1.num.6.vbi de vi, & effectu verbi incorporatio-
nis,& confuſionis Tiraq.in l.ſi vnquam, in verb. do-
natione largitus nu.182.C. de reuocand.donation. Adeo
vt vnitum beneficium non dicatur amplius benefi-
cium, quemadmodum dicebatur ante vnionem,
4 † neque de eo ſit neceſſaria mentio in impetratio-
ne, quaſi portio accreſcens conuertatur in naturam
ejus rei, cui accreſcit cum omnibus priuilegiis illi
competentibus amittendo penitus primum nomen
Oldrad.conſi.257.factum tale, col.5.numer.15. & 18.
Feder.de Sen.de permutat.n.33 & latè declarat Hoied.
de incompatibil.beneficior p.2.c.3.nu.11.cum aliis per
Mandoſ.reg.22.qu.13.nu.18.vſque ad n.23.& reg.12.
5 qu.1.num.3.& 4. † Vbi etiam de duobus Epiſcopa-
tibus vnitis quomodo regantur per vnum Epiſco-
pum,& debeat fieri denominatio, & retineant ſua
jura,& præheminentias cap.& temporis, & cap.præ-
cipimus 16.qu.ſt.1.

Et eſt regula generalis,quod ſi re priueris, nec nomen
6 habere mereris † cap. dicat. in ſi.32.qu.4.c. fratrem
86.diſtinctio.c.ſi cupis 16.qu.1.l.à nulla 4.Cod.de feriis.
Quod enim caret effectu etiam nomine caret,
7 † l.cum precibus,C.de probation.Couar. de execution.in-
ſtrum.q.13.n.26.ad med.Soc.conſi.213.lib.1. Barbat.in
c.tranſlato,de conſanguin Alber.in l.decernimus, C. de
8 ſacroſ. eccleſ. † Maxime quando nomen ſignificaret
ſubſtantiam, vel qualitatem neceſſariam ineſſe ali-
cui ſubjecto leg.lucius C. de fideicommiſ.libertatib.l.
tale pactum 41.§.fin. de pact. leg. tutelas, de cap. dim.
9 † Quidquid aliud ſit quando nomen ſignificaret
ſolam demonſtrationem leg. ſi cognatis, de reb. dub.
provt diſtinguit Bald.in c.vnic.in fi.n.7.verſi.notabis
illud vulgare,de milit.vaſſall.qui arm.bell.depon. Eue-
rard.in loco ab etymolog.vocabul.nu.12.Nicol.Moren.
de fid.treug.& pac.qu.77.n.3.vſque ad n.11.

Ideo dicitur,quod cui non competit definitio,nec de-
20 finitum † Bart.in l.ſi quis ſeruo,in 2.notab.C. de furt.
31 Fel.in c. querelam col.3.nu.7.de iur.iur. † Vnde non
dicuntur fratres mendicantes, quibus non compe-
tit definitio mendicantium,neque appellatur bene-
32 ficium curatum, † niſi habeat populum,& clerum
Mandoſ.reg.3.qu.9.n.1.& 2.

Et facit quia datum rei, vel nomini ceſſat extincta re,
33 aut nomine,† Salic.in l.fi.num. 2.in 3.notab.C.de inoff.
teſt. Vbi de peculio extincto, quod perdit nomen
14 peculij Surd.conſi.106.num.36 & 37.lib.1. † vbi de
emphyteuſi, & tutela finita, & ſimilibus diſpoſitio-
nibus, quæ perdunt nomen, quaſi illud reſtringatur
25 ad tempus in quo durant, † Idem Surd.conſil.460.
nu.61.vſque ad n.68.lib.4.& deciſ.85.n 4.

Hinc videmus quod Eccleſia parochialis dicitur cu-
16 rata, ſi fuerit habitu ſimul † & actu curata, non
autem ſi habitu tantum, neque enim ſufficit no-
men,ſeu habitus, ſed requiritur res & actus Abb.in
capit.de multa 28.in fin.de prabend.Maſcard.concluſ.
588.nu.3.cum aliis per Gonzal. ad reg.8.cancell.gloſ.
6.n.89.

Quare etiam Comes proprie dicitur, qui inueſtitus eſt
de comitatu,Vnde ſine eo non habebit nomen Co-
18 mitis,† niſi abuſiuè,provt Comites Sacri Palatij,qui
creant Tabelliones, & dant tutores,non enim di-
cuntur proprie Comites Bald.in cap.1.ad med.nu.2.
quis dicat.com.per notata in l.1.de tutor.& curat.dat.
18 ab his, † Et de Epiſcopis nullatenus quod non di-
cantur proprie tales, ſed abuſiuè vt Comites Palati-
ni Gomeſ.reg.de annal.qu.47.nu.4. Mandoſ.reg.26.q.
4.in fi.n.6.

Vnde etiam qui non eſt Epiſcopus non debet deferre
19 inſignia Epiſcopalia † Bart.in l.1.Cod. de dignitatib.
lib.10.Cortil.de nobilit.p.3.num.169. ad med.tom.16.
fol.10.

Provt quoque quando priuilegium, aut beneficium
20 concederetur ratione officij, † non ſufficit bene-
ficium in nomine,& habitu, ſed requiritur quod ſit
in actu,& habitu Bald. in l. ſed & milites 10 §. pri-
mipilaris,de excuſation.tutor. Pariſ de Put. de ſindi-
cat.in verb.electio verſi. in officiis num.7.tom 7.fol.214.
21 † Cum etiam officialis,qui non adminiſtrat non ha-
beatur pro creato,neque prodeſt creatio,niſi ſecuta
ſit adminiſtratio Pariſ.de Put.ibid.verſ.ex tribus,n.7.

Adde quod ſi Eccleſia habuit olim parochianos, &
nunc habere deſinit non habet locum conſtitutio
22 † de qua in cap.licet,canonic.14. de elect.in 6. prove
23 ibi notat Gloſ.in verb.parochialis.Quia deficientibus
perſonis Collegij deficit Collegium, & nomen
Collegij leg ſicut municipij §. 1.ff. quod cuiuſque vni-
uerſit. nomin. Quidquid aliud ſit quando reincipe-
rent ibi eſſe parochiani, tunc enim conſtitutio ve-
rificaretur, quia eſt facta parochialis & reuolauit
ad à c.ab exordio 35.diſtinct.

Quemadmodum etiam habens beneficium nomine,
24 ſed non re,impetrando aliud beneficium, non † te-
netur de primo facere mentionem Bald.in l.ſi is qui
tres tutelas.34.§.eum qui ff.de excuſ.tutor.

Quibus tamen, & ſimilibus non obſtantibus, Verius
eſt non competere prætenſam actionem dimiſſio-
25 nis nominis Epiſcopatus, † eum ſufficiat aliquid
eſſe in habitu,& potentia,licet non ſit in actu, vnde
nomina appellatiua, ſiue ab euentu durant ſtante
habitu, quamvis ceſſet exercitium Iacob. Butrig. &
Bart.in prohem.digeſtor.Butr.Gemin. & Panormit. in
26 prohem. decret. † Maxime quando habitus eſt de fa-
cili reducibilis ad actum Albert.Brun de rebus dub.
27 in fi.n 6.tom. 18.fol.368.† Et quidquid aliud ſit quan-
do verba requirerent actum,& habitum ſimul Idem
Alber.Brun.ibi.nu.7.& poſt Gemin.in prob decr Greg.
28 & Fel.concl 4. † Quidquid aliud ſit quando is, qui
eſt talis in habitu, & potentia, & promptus ad
actum data occurrentia diuertiſſet nulla exiſtente
cauſa legitima ab exercitio, & actualitate Brun.de
reb.dub.in fi.n.7.verſ.2. limita poſt Card. per eum al-
legatum conſi.135.lucius titius.

Secundo priuilegium nedum datur eis, qui actuali-
29 ter exercent aliquam dignitatem, ſed etiam illis,
qui deſierunt exercere, provt de priuilegio Aduo-
catorum concludit Bon.de Cortil de nobilit.p.5.num.
9.tom.16 fol.15. poſt Bart.in l. 1.Cod. de aduoc.diuerſ.
iudic.Felin.in cap.quæ in eccleſiarum col.25.de conſtit.
30 † Intelligendo dummodo materia non ſit talis,quæ
requirat habitum, & actum ſimul, Tunc enim
quam

Digitized by Google

quamvis aliquis retineret nomen appellatiuum, &
de facili res eſſet reducibilis ad actum, non tamen
retineret priuilegia nominis, ſi priuaretur exerci-
tio, vt de Canonico excommunicato, qui licet reti-
neat in habitu nomen Canonici, & de facili poſſit
abſolui, non vocabitur ad electionem, quidquid
31 † aliud ſit in his, quæ dantur Clericis in honorem
ordinis clericalis, non immediate propter ſeruitia,
quæ faciunt Eccleſiæ, vt priuilegium fori quod ha-
bent Clerici etiam non ſeruientes, vt latè declarat
*Felin. in prohom. decretal. in verb. gregorius col. vlt. in
princ. verſi. tertio limita, nu. 44.*
Tertio Prætor, Iudex, & Aduocatus etiam finito officio
32 vocantur Prætores, † Iudices, & Aduocati in me-
moriam priſtinæ dignitatis *Corſil. de nobilit. p. 5. nu.
9.* Cum etiam Epiſcopus ſit quaſi quidam Prætor, &
33 Magiſtratus in ſua diœceſi † *Rim. in c. canonum ſta-
tuta, nu. 32. de conſt. tom. 2 fol. 103.*
Quartò dicitur etiam quia tutor in habitu, licet actu
34 adminiſtrationis nihil gerat † *Bald. in l. ſi is qui tres
tutelas 34. §. eum qui ff. de excuſ. tut.* † Vnde etiam
35 Epiſcopus, qui æquiparatur Tutori † *Garzias de
vlt. fin. inr. canoni. nu. 403. tom. 1. fol. 127.* Et facit quod
36 dicitur de inſula quæ appellatur inſula, † quamvis
amplius non ſit de præſenti *Bart. in l. inſula 36. de
37 acquir. rer. domin.* † Et de Ciuitate carente Epiſco-
po, quæ ſi antiquitas illum habuit poteſt appellari
ciuitas *Bart. in extrauag qui ſint rebell. in verb Lom-
38 bardiæ nu 5* † Et de multis ciuitatibus in Alemania
ſine Epiſcopis habetur *in c. audiuimus 3. qu. 2. Add.
ad Bart. in d. verb. Lombardia. in addit. incip. ciuitas.*
Quinto Eccleſia habet, & retinet nomen curatæ quæ
39 eſt curata tantum nomine & habitu, † quamvis
non habeat populum, & curam actu, cum ſufficiat
quod talis ſit ea inſtitutione, quaſi illa cura in ani-
mas ſit inſeparabilis, provt de vera opinione ſe-
cundum Canoniſtas docet *Bald. in l. ſed & milites
10. §. primilary. ff. de excuſ. tut. & in l. ſi is qui tres tu-
telas 34 §. cum qui, ff. eod. tit. Card. in clem. 1. quaſt. 11.
col. pen. nu. 20. de offic. vicar. Alber. Brun. de reb. dub. in
40 fin. n. 6. Capr. concl. 90. n. 74. cum ſeq.* † Quidquid alij
ſupra allegati *verſ. hinc videmus, num. 39.* contrarium
ſentiant: Quia debent intelligi quando eſſemus in
pœnalibus, cum ad hoc vt Eccleſia dicatur paro-
chialis ſufficiat auctoritas Superioris, qui illam vti
talem conſtituit, & ſic ſufficit habitus, ne Eccleſia
41 ſine culpa ſua jura perdat: † Et ita etiam in pœna-
libus loquitur *Duen. reg. 72. verſ. quarto fallit. num 4.*
provt etiam *Hoied. de incompatibil. beneficior. p. 1. c. 13.
42 num. 10 & 53. limit. 12. tom. 15. p 1. fol. 122. & 123.* † Et
diſtinctionem caſus fauorabilis, & pœnalis refert
quoque *Gab. conſi. 191. nu. 6. lib. 1.* vbi teſtatur de ma-
gis vera, & communi ſententia, eum aliis per *Man-
43 doſ. reg. 20. qu. 11. n. 2.* † vbi etiam *in fin.* tenet, quod
ceſſante ratione regulæ de idiomate non erit locus
niſi actu, & habitu ſit parochialis, & ita teſtatur
fuiſſe deciſum *in Rota.* Vnde etiam mentio curæ ha-
44 bitualis tantum non erit facienda: † neque gratia
erit ſubreptitia, Maxime in jam impetratis, quid-
quid alias in impetrandis tutius eſſet facere men-
tionem, & quidquid concludi debeat quando Ec-
cleſia paulo ante parochianos amiſit, & adeſt pro-
babilis ſpes recuperationis actus, vt late concludit
Gabr. conſi. 191. per tot. lib. 1. Quamvis neque eſſet
conſiderabile, quod poſſit accidere, vt actum recu-
peret, nam inſpicitur præſens ſtatus, nec habetur
ratio futurorum, quæ poſſunt eſſe, vel non eſſe
Caſſador. deciſ. 16. n. 2. de prabend.

Et adeo ſolus habitus eſt in conſideratione, vt quam-
vis Imperator non velit imponere legem, niſi il-
45 lis, de quibus eſt ſpes, quod obediant. Tamen † ſi
contingat quod poſt legem conditam aliqua Ciui-
tas incipiat obedire, quæ prius erit rebellis, Con-
ſtitutiones Imperiales prius factæ ligant hujuſmo-
di ciuitatem: Nam vniuerſalia recipiunt augmen-
tum, & diminutionem, maximè quia iſta acqui-
ſitio non eſt noua acquiſitio in vniuerſali domi-
nio, ſed eſt reddere ciuitatem ſuæ formæ, & ſtatui
naturali. Vnde merito depoſitio ſuperioris ſibi
46 adaptatur, Exemplo † Eccleſiæ curatæ in ha-
bitu, non in actu, nam ſtatim quod ibi ſunt paro-
chiani recuperant actum, qui egreditur de poten-
tia habitua ad actum, ſiue de proprio habitu: Qua-
re licet contra rebelles non ſit dominium in actu,
Tamen eſt in habitu, adeo vt ſi ſubſequatur actus
debeat trahi ad habitum. Ita late omnia prædicta
declarat *Bald. in l. 1 colum. 2. in princip. C. de ſacroſ.
Eccleſ.*
Sexto idem eſt in Eccleſia Cathedrali, quæ non de-
47 ſinit eſſe cathedralis † quamvis careat clero, & po-
pulo, cum non debeat dependere à poteſtate popu-
li facere deſinere illam eſſe cathedralem. *Imol. in
clem. in pleriſque, col. 2. in princip. numer. 9 de election.*
Deſineret tamen eſſe talis, quando fuiſſet paſſa ara-
48 trum † ad tex *in leg. an vſuſfructus ff de vſufr.* Quan-
do tamen hoc fieret auctoritate ſuperioris, alias ſe-
cus *Innoc. in c. 2. de nou. oper. nunciat. & in c. grauem.
de ſent. excom. Imol. in d. clem. in pleriſque num. 9. de
49 elect.* † Ita vt ſi hoc caſu Epiſcopus ageret nomine
d. Eccleſiæ obſtaret exceptio, quod caret populo, &
clero, quia hoc poteſt probari ſaltem indirectè,
adeo vt probata d. exceptione conſtet quod ille non
eſt Epiſcopus, nec eſſe poteſt *Innoc. in cap. nihil de
election. Imol. in clem. in pleriſque col 2. in princ. num. 9.
eod. tit. Archidiacon. in c. alienationes, 12. qu. 2.*
Septimo. In reſignatione Epiſcopatus titulus & deno-
50 minatio ſolet hodie reſeruari † *Mandoſ. de ſignat.
grat. in verb. fructuum reſeruationes, colum. 1. verſ. titu-
lus & denominatio.* Quod eſt ſecundum regulas Iu-
ris, cum tales retineant ordinem & dignitatem
51 Epiſcopalem † *cap. 1. de ordin. ab epiſc. qui renunc.
epiſcop. Soc. conſi 260. nu. 5. lib. 1. Pariſ. de reſig. lib. 1. qu.
52 17. n. 8 & lib 6. qu. 1. n. 62. & 63.* † Intelligendo quan-
do renunciatur ſolum loco, quoties ſcilicet fit re-
nunciatio ciuitatis nempe curæ, & adminiſtrationis
illius Eccleſiæ *c. ad ſupplicationem, de renunciat.* Hoc
enim caſu non admittitur dignitas, Quare poterit
53 renuncians appellari Epiſcopus, † & ita procedit
ſtylus, per quem conceditur, vt retineat nomen
Epiſcopi illius Eccleſiæ, quam renunciauit vt di-
ctum eſt, Cum aliud ſit quando renunciatio fieret
loco, & dignitati, tum enim renuncians amittit Ec-
cleſiam, denominationem, ac dignitatem propter
crimen *Pariſ. de reſign. lib. 1. queſt. 17. numer. 10. &
54 lib. 8. queſt. 5. num. 43 & 46.* † ita tamen, vt in dubio
præſumatur ſolum renunciatum loco non autem
dignitati, cum poſſit ſtare dignitas ſine loco *cap. 1. de
ordinat. ab Epiſcop. qui renunc. & ibi Abb. in fi. num. 8.
55 Fuſc. de viſit. lib. 1. cap. 28. num. 10.* † Ne præſumatur
criminoſus, qui renunciauit, provt præſumendum
eſſet ſi diceremus illum etiam renunciaſſe digni-
tati, quaſi ob crimen hoc cenſeatur feciſſe, *cap. poſt
tranſlationem, de renunc.* Et multas differentias in-
ter eum, qui renunciat loco ſolum, & qui loco, &
56 dignitati ponunt *Doctores* † *in c. cuvientes, §. denique
de elect. in 6. Maiol. de irregularit. lib 3. cant. 6. num. 8.*

cum aliis per *Pariſ.de reſignat.lib.1.q.17.n.13.vſque
ad num.2.*

Octauo. Quis renunciauit Epiſcopatui non caret ab-
57 ſolute juriſdictione Epiſcopali, † ſed caret quia
non habet ſubditos. Epiſcopus tamen eſt, & habet
juriſdictionem in habitu. Vnde quamvis alias
Epiſcopus, qui renunciauit, non concedat indulgen-
tias, Tamen hoc non eſt, quia careat juriſdictione
Epiſcopali. Nam ſi ei delegaretur talis poteſtas ab
alio Epiſcopo, qui haberet ſubditos poſſet virtute
delegata conferre indulgentias tanquam habens ju-
riſdictionem in habitu, & per delegationem in
exercitio *Roſell.de indulg.nu.349.tom.14.fol.155.*

Nono. Doctor quamvis non docens dicitur Doctor
prout nec minus dicendus eſt Mercator, licet
58 † quis actu non mercetur. Nec ſcholaris quamvis
non ſemper jurat ſcholas, cum iſta nomine durent
ſtante habitu, etiam ſi ceſſet exercitium ipſius no-
minis *Fel. in prohem. decret.in verb.Gregorius col.13,
poſt princ.verſi.nomen appellatiuum,num.*18.vbi dicit
multum notandum, nam quandoque fiunt legata
59 Mercatoribus,† vel ſcholaribus,& ſimilibus,à qui-
bus non excludentur,ſed legata percipient qui ſunt
tales habitu,& nomine, licet non exercitio *Bart.in
l.1.C. de colleg.lib.11. & in rubr.C. de nauicul.eod.lib.
poſt Gl.in c.ſtatutum,de elect.in 6.*

Decimo. Non debet attendi, quod aliqui non ha-
60 beant adminiſtrationem, aut locum, † cum etiam
ſine illis poſſint nominari Epiſcopi, adeo vt tales,
quamvis ſolum titulares, & nullatenus debeant
vocari ad Concilium, ſicut alij Epiſcopi, cum te-
neant dignitatem Epiſcopalem, & omnia quæ co-
hærent perſonæ, quaſi ſint Epiſcopi generales licet
non adminiſtratione. Tamen, numero, ordine, &
honore; & ſic omnia poterunt, quæ ſunt ordinis &
dignitatis Epiſcopalis, cum ſolum careant loco.
61 † prout idem erit in illis, qui reſignaſſent Epiſco-
patui, quando tamen renunciarunt loco tantum,
non ordini, dignitati, & loco cum illi ceſſerint ſo-
lum oneri, non honori, ideo retinent dignitatem,
quæ in concilio videtur magis attendenda, quia
nullus Epiſcoporum poteſt prætendere juriſdictio-
nem dandi vocem in Concilio generali,plus quam
alius Epiſcopus,& ideo non dicitur eſſe ſpecialis ju-
riſdictionis iſtius,vel illius Eccleſiæ,ſed in vniuerſa-
li Eccleſia Epiſcopus, & in concreto cum aliis
Epiſcopis repræſentantibus Eccleſiam de quorum
corpore eſt etiam talis,qui renunciauit,cum Epiſco-
pi exiſtentes in Concilio recipiant omnes juriſdi-
ctionem in genere à Papa, & non ratione alicujus
particularis Eccleſiæ quamvis poſtponerentur
62 Epiſcopis retinentibus locum,& dignitatem,† quod
etiam eſſet in aliis ſpoliatis Epiſcopatu,vel quorum
loca occupantur ab infidelibus. Et idem in Com-
mendatariis Cathedralium Eccleſiarum,Prothono-
tariis,Abbatibus,& ſimilibus,de quibus late *Iacobat.*
qui omnia ſupradicta declarat *in tract. de concil. lib.*
63 *1.art.2.num.68 vſque ad num.75.tom.13.fol.112.*† Et
de Patriarchis,& Epiſcopis,qui proprie dicuntur ta-
les quo ad dignitatem, licet habeant Epiſcopatum
nudi nominis *Menoch. de arbitrar.caſ.68 numer.53.*
64 *poſt Alc. in l. liber homo,num.6.& 7.ff de verb.oblig.*
64 † Quidquid ſit in Comitibus,& Marchionibus bo-
nis fortunæ lapſis, qui non retinent dignitatem
quamvis nudum nomen retineant juxta declaratio-
nem *Menoch.de arbitr.d.caſ.68.n.54 poſt Alciat.de
ſingular.certam.c.32.in fin.*

Et cum iſti Epiſcopi in Eccleſia vniuerſali habeant
vocem in Concilio, quamvis ſint ſine loco, &
65 titulo, vt dictum eſt, † ſequitur quod habentes
Cathedrales inuicem annexas non habebunt
plures voces, quando ſcilicet vna eſſet vnita alte-
ri extinctiuè. Quidquid aliud ſit quando eſſent
duæ principaliter vnitæ, & vnus ambas retineret,
vel quando vnus Epiſcopus haberet duas Eccleſias
Cathedrales,vnam in titulum,& aliam in commen-
dam. Vox enim Prælatorum habetur non ratione
Eccleſiarum, ſed dignitatis Epiſcopalis in perſo-
na, vnde vnica tantum debet eſſe in vna perſona,
& pro vnica voce videtur recipienda argumento
leg.ſi plures.ff.de pact.Bart.in leg.ſi conſul.de adoption.
& notat in ſpecie *Iacobat.de concil.lib. 1. art. 2. nu-
mer.77.*

Vndecimo. Ab initio quælibet cathedralis Eccleſia
fuit inſtituta cum clero, populo, redditibus,
66 † & omnibus aliis requiſitis,Vnde quamvis ex poſt
facto iſta defecerint, Tamen quod poſtea euenit
non eſt conſiderandum,& per conſequens non de-
bet perdi denominatio atiento initio congruo, *leg.
ſed an vltro,in fin.de neg.geſt.*Immo cum ſit in poteſ-
tia recuperandi omnia, & verus titulus integer re-
manſerit, ita conſiderabilis erit talis Epiſcopatus,
ſicut alij prout in terminis declarat *Mandoſ.reg.16.
qu 4.n.2.ante fi.verſi.amplius cum ab initio.*

Duodecimo. Prohibitio facta Legatis,vt non ſe intro-
mittant in Eccleſiis collegiatis comprehendit etiam
67 illas † quæ ſunt habitu tantum collegiatæ,non actu,
quando de jure communi competit illud, de quo
agitur, quidquid aliud ſit, ſi competeret ex priuile-
gio,quia tunc oportet, quod adſit vſus priuilegij, vt
illud propter quod eſt datum priuilegium duret,
actu,& habitu Quia jus commune eſt fortius,& fa-
uorabilius priuilegio, dummodo tamen auctoritate
ſuperioris non eſſet effecta Eccleſia non collegiata,
vt late declarat *Gemin.in c.deliberatione,§.volente,ad
fin.verſi.ſed pone de offic.leg.*

Decimotertio. Epiſcopi qui habent ſolum nomen ſine
adminiſtratione propter eorum Eccleſias exiſtentes
68 apud infideles poſſunt dici Epiſcopi, cum † tales
Eccleſiæ dicantur cathedrales ſicut aliæ *clem.in ple-
riſque de electio.*Ideo prima beneficia vacant per aſ-
ſecutionem talium Epiſcopatuum facta Epiſcopali
intronizatione,vel ſi non adſit locus ad intronizan-
dum facto alio ſimili actu, vt concludit *Card. in d.
clem.in pleriſque ad fi.de elect.*quem ſequitur *Rebuff.
ſuper concord.rub.de mand.apoſt.§, ſtatuimus, in verb.
Eccleſias cathedrales,verſi. quod ſi epiſcopatus poſſeſſio-*
69 *nem.* † Quamvis contrarium tanquam magis æ-
quum, quod non vacent dicta beneficia ſequatus
*Mandoſ.reg.16.de benef.vacant.per promp.q.4.n.3.ad
fi.verſ.partem negatiuam.* Vbi etiam nu.6. quod tales
70 Epiſcopi differunt ab aliis,† *Bald in auth. poſt med.
C.de epiſc.& cleric.Sarnenſ.in reg de annal.qu.47.n.4.*

Neque obſtat quod requiratur, vt ſpecialiter reſer-
71 uetur denominatio in Conſiſtorio. † ad hoc vt
Epiſcopus qui renunciauit retineat nomen Epiſco-
patus *Pariſ. de reſign.lib.6.queſt.1.numer.65.* Quia in
caſu noſtro præſupponitur per tempus immemora-
bile plus quam tercentum annorum Epiſcopum
ſemper retinuiſſe hujuſmodi nomen; quamvis non
72 haberet adminiſtrationem,& locum,† Vnde ſequi-
tur præſumendum eſſe quod ſpecialiter illud fuerit
ei reſeruatum, cum ſpatium tanti temporis, immo
multo minoris faciat præſumere omnia ſolemniter
acta fuiſſe late *Gabr.conſi.88.numer.17.vſque ſoll.23.
lib.1.*

Quibus

Quibus adde generale eſſe vt retineantur iſta nomi-
na dignitatum, vt multis exemplis poteſt compro-
73 bari: quæ conſulto omitto, † Et ſufficiat illud de
Anna, qui fuerat quidem non tamen erat Pontifex
anni illius, ſed Caiphas. Vnde etiam *Ioſeph. de
bell. Iudaic. lib.* 2. eos appellare ſolitus erat Pontifi-
ces, qui pontificatu functi fuerant, quamuis tunc
Pontifices non eſſent, ſicut apud nos qui Epiſco-
patui renunciat, Epiſcopi tamen nomen non a-
mittit, & meminit etiam *Carthag. lib. 10. homil. 7. in
74 princ. f.* 70. † vbi quoque multa quare ad Annam
ductus Ieſus, cum non eſſet Pontifex.
Accedat quia etiam eſt honor, & decus huius Eccle-
ſiæ vt retineatur iſtud nomen Epiſcopi.

EPITOME.

Renunciatio, & remiſſio pignoris tam per Virum quam fœminam quando porrigatur vltra res, perſonas, cauſas & contractus quibus renunciatum eſt. ¶ Intellectus *l. iubemus C. ad Velleian.* ¶ Et an in ea continentur ius ſpeciale. ¶ Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum ſibi reſtituendæ an præiudicet ſibi tam in re, quam in eius pretio. ¶ Iuramentum quando habeat vim ſpecialis expreſſionis. ¶ Donatio aliquarum rerum cum clauſula generali quo caſu comprehendat alias res vltra donatas. ¶ Quietatio vniuerſalis de omni, & quocunque debito an referatur ſolum ad ſpeciem contractus, cuius contemplatione illa fuit facta. ¶ Alienatio rei dotalis, quando poſſit confirmari ſoluto matrimonio cum res pleno iure pertinet ad mulierem, ſeu maritum.

SVMMARIVM.

1 *Verba vniuerſalia prolata reſpectu certa cauſa finalis reſtringuntur ad d. cauſam & nu. 20.*

2 *Renunciatio reſpectu vnius perſona an extendatur ad aliam.*

3 *Remiſſio pignoris facta per mulierem, & conſenſus alienationi praſtitus non porrigitur vltra res, perſonas, & contractus, quibus renunciatum eſt.*

4 *Renunciatio vxoris vt valeat non debet habere aliam promiſſionē annexā, ne dicatur intercedere pro viro.*

5 *Vxor renuncians aliquibus bonis ſibi non praiudicat ſi alia non extant.*

6 *Renunciatio eſt ſtricti iuris, & eſt intelligenda, vt minus ladat mulierem renunciantem.*

7 *Per approbationem vnius non cenſetur quis approbare alterum.*

8 *Fideicommiſſarius conſentiens alienationi rei per fideicommiſſum ſibi reſtituenda praiudicat ſibi quo ad ipſam rem quam non poterit vendicare, non quo ad pretium ipſius rei.*

9 *Mulier conſentiens alienationi videtur remiſiſſe hypothecam quo ad illam rem, non quo ad hypothecam aliorum bonorum ſua dotis n. 11. & 19. Ampliа ſtante iuramento n. 10. & generalitate verborum, n. 12.*

13 *Iuramentum quando habeat vim ſpecialis expreſſionis.*

14 *In donatione aliquarum rerum eccleſia cum clauſula generali quando veniant ſolum res donata, vel fiat extenſio ad alias.*

15 *Socius faciens plenam liberationem de omni debito occaſione ſocietatis quamuis ſubiungat ex quacunque occaſione, & titulo, non tamen intelligitur quietare, niſi ex cauſa contractus præcedentis.*

16 *Intellectus* l. iubemus, C. ad Velleian. *Et an in ea continentur ius ſpeciale.*

17 *Habens plures hypothecas in re per renunciationē vnius non cenſetur remittere hypothecam diuerſā. Et quid ſi habeat tantum vnam hypothecam in re an cenſeatur renunciare reſpectu omnium creditorum. n. 18.*

21 *Renuncians in dubio videtur renunciare reſpectu omnium. Fallit in muliere, nu. 22.*

23 *Alienatio rei dotalis facta à muliere de conſenſu viri eſt nulla, & datur reuocatio non ſolum conſtante matrimonio, ſed illo quoque ſoluto non poſſet confirmari, quamuis res pleno iure pertineat ad mulierem. Limita vt nu. 24. & 25.*

CAPVT CCXCII.

APprobatio contractus, de quo agimus facta
per vxorem fuit ſolum ad effectum, vt vale-
ret venditio cenſus dotalis pro omni ſuo iure, &
intereſſe, non autem vt releuaret indemnem fi-
deiuſſorem ſui mariti, Ideo quamuis fuerit appro-
batio generalis tamen debet reſtringi ad ſpeciem,
1 † Nam verba licet ſint vniuerſalia, Nihilominus
ſunt prolata reſpectu certæ cauſæ finalis in ſpecie.
Vnde cauſa in ſpecie reſtringit dictum in genere
Bald. in terminis *in l. iubemus, 21. in princ. n. 1. in 1. no-
tab. C. ad Velleian. Dec. conſ. 379. requiſitus, col. 2. in
fi. verſ. & ad id facit, n. 6. & conſ. 551 iuridicam. n. 9.*
Maxime quia iſta renunciatio iuris mulieris ſuper
dicto cenſu dotali concernit fauorem emptoris
2 eiuſdem cenſus, cuius reſpectu facta eſt, † Vnde
non debet extendi vltra perſonam illius *Gloſſ. in l. 3.
in verb. non læſit, in fin. C. de remiſſ. pignor. Bart. in l. ſi-
cut 8. §. fin. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluit. Beroi
conſ. 74. num. 23.*
Quæ interpretatio magis facienda eſt, quia ſumus
in muliere renunciante ius ſuum dotale, cuius fa-
3 uore ſpecialiter inductum eſt, † vt remiſſio pigno-
ris per eam facta, & conſenſus alienationi præſti-
tus non porrigatur vltra perſonas, res, & contra-
ctus, quibus renunciatum eſt, quidquid aliud ſit
in cæteris remittentibus pignus, qui cenſentur in-
diſtinctè illud remiſiſſe quoad omnes *Bart. in l.
vlt. in fin. C. de remiſſ. pignor. & in l. iubemus, poſt prin-
cip. oppoſ. 2. C. ad Velleian. Bald in l. etiam 11. in princ.
C. eod. tit. Maſcard. concluſ. 1173. nu. 42.*
Præſertim quia renunciatio mulieris, vt valeat,
non debet habere aliam promiſſionem anne-
xam, quia tunc diceretur intercedere pro viro,
4 quod eſſet prohibitum, † Vnde debet ſtare in
ſimplici renunciatione hypothecæ, quæ propriè
loquendo eſt quædam priuatio, non pactio, aut
interceſſio *Bald. in l. iubemus, in 3. & 4. oppoſ. Cod.
ad Velleian.*
Ex quibus colligitur, ſolum fuiſſe excluſam vxorem
per huiuſmodi approbationem, & conſenſum à
bonis, quibus renunciauit, non autem ab aliis in
5 quibus poteſt eſſe ſibi conſultum, † Ita vt ſi alia
non extent, neque renunciatio aliquid operetur
*Bart. in l. manu 50. §. vlt. in fin. num. 4. ff. ſolut. matrim.
Pariſ. conſ. 75. nu. 16. lib. 3. Ceuall. q. 3. n. 14.*
Et facit quia licet iſta approbatio poſſet intelligi tam
reſpectu renunciationis iuris hypothecæ quam
releuationis indemnitatis, Tamen ſufficit vt ope-
6 retur ſolum remiſſionem pignoris, † vt minus læ-
dat mulierem, cum renunciatio ſit ſtricti iuris, &
illam interpretemur, vt minus contineat *l. ſi domus
de ſeruit. ruſt. præd. Dec. conſ. 68. in caſu propoſito ad
7 fin. Gozad. conſ. 42. n. 20.* † Adeo vt per approbationē

vnius non cenſeatur quis approbare alterum prout
per renunciationem vnius non videtur renunciare
alteri, niſi eſſet acceſſorium ad illud *Caſtrenſ. conſ.
431. in fi lib. 1. Alex. in l. ſuum. C. de tut. delib Seraph.
priuil iuram 95. nu. 6.*
Exemplo fideicommiſſarij, qui ſi conſentit alienationi
8 rei per fideicommiſſum ſibi reſtituendæ licet † ſibi
præiudicat quod ad ipſam rem, quam non pote-
rit vendicare, non tamen facit ſibi præiudicium, quo
minus poſſit petere pretium ſeu alienationem ipſius
rei *l. ſi fundum per fideicommiſſum, ff. de leg. 1. Corn.
conſ. 3. col. pen. poſt med verſ. in ſuper conſentiens aliena-
tioni, lib 3. Seraph. priuil. iuram. 95. n. 6.*
Et de conſentiente alienationi, quod ſolum videatur
9 remiſiſſe hypothecam quo ad illam rem, † non
autem cenſeatur propterea renunciaſſe ſuæ doti,
& hypothecæ quo ad alia concludit *Caſtr. conſ. 117.
alias 70. breuiter in caſu præſenti, in princ. libr. 2.* ſe-
quitur multum commendans *Iaſ. in l. ſi vnus, §. ante
omnia, ad fin. verſ ſecunda regula, nu. 8. ff. de pact. Ge-
rard. ſing. 32 tene menti. Boer. dec. 23. col. 3. in fin. verſ.
quemadmodum etiam dicimus, n. 9. Rom. conſ. 132. in fi.*
vbi *Mandoſ.* alios adducit *Tiraq. de retract. lignag. §.*
10 *1. gloſ. 9. n. 163.* Quamuis conſenſerit cum iuramen-
to, quia ſemper pretium, æſtimationem, & dotem
recuperabit *Guter. de iuram. confirmat. p. 1. c. 1. nu. 14.
Cenali. q. 3. nu. 8.* vbi de communi, & quod eſt mul-
tum notandum in praxi, quia contrarium vulgus
ruſticorum exiſtimat poſt *Gomeſ.* per eum allega-
tum *in l. 53. taur. n. 37.* latè *Io. Nicol. Arelat. in l. gene-
raliter, n. 38. C. de ſecund. nupt. Menoc. conſ. 319. n. 16. li.*
11 *4.* † Cum iſta renunciatio, quæ inſurgit ex conſenſu
præſtito alienationi non extendatur, aut dilatetur
vltra illam rem *Rom. conſ. 132. in fi. num. 3.* Quaſi ſem-
per ſit inſpicienda cauſa, ob quam fuit præſtitus
conſenſus, vt ſcilicet alienatio valeret, quod de-
bet conſiderari, vt tanto magis reſtringatur re-
nunciatio non obſtante generalitate verborum,
12 † & alijs clauſulis in renunciatione appoſitis, quæ
non ampliant diſpoſitionem tanquam acceſſoriæ,
& executiuæ nulla habita conſideratione iura-
menti, quod non ſupplet conſenſum, nec auget,
aut ampliat principalem diſpoſitionem, & ſolum
refertur ad caſum, de quo loquitur, & cuius occa-
ſione præſtitum eſt, licet enim habeat vim ſpecia-
13 lis expreſſionis, † & diſpoſitionis, tamen intelligi-
tur quando adeſt conſenſus, & deficit ſolemnitas,
ſecus in caſu in quo idem conſenſus deficeret, pro-
vt latè omnia prædicta declarat *Pariſ. conſ. 49. col 6.
ad fin. n. 43. vſque ad nu 50. lib. 3.*
Quibus adde ſimile, de quo per *Rom. conſ. 384.* Vbi de
14 donante quaſdam res Eccleſiæ cum pacto, † vt eum
deberet alere vita ſua durante, & quod dicta bo-
na donata non poſſet donator alienare, ſed omnia
poſt eius mortem ſint Eccleſiæ, In hac enim do-
natione non veniunt omnes res donatæ, quia illa
clauſula generalis poſt mortem debet ſolum de-
terminare res in conuentione ſpecificatas, cum
illarum contemplatione fuerit facta conuentio, &
ſic ad eas tantummodo reſtringetur per *l. iubemus,
C. ad Velleian.* ſequitur *Rom. conſ. 310. num. 2. verſ. ſed
præmiſſis non obſtantib. lib. 1. Menoch. conſ. 219. nu. 18.
lib. 4. Felin. in c. ſedes 15. col 7. poſt princ. verſ. & dicit.
Ludouic. n. 4 in fi.* Vbi etiam multa ſimilia ad hoc
propoſitum adducit.
Vnde etiam ſocius ſi fecit plenam liberationem de o-
15 mni debito occaſione ſocietatis, † quamuis ſubiun-
gat ex quacunque occaſione, & titulo, Tamen in-
telligitur ratione ſocietatis, cuius contemplatione
eſt facta quietatio ob illam rationem, quia ſemper
verba generalia reſtringuntur ad ſpeciem contra-
ctus præcedentis *Abb. conſ. 114. lib. 1. per l. ſi ex plu-
ribus, de ſolut.* & ſequitur *Rom. conſ. 210. colum. 3. poſt
med. verſ. comprobantur etiam præmiſſa, lib. 1.* ex nota-
tis per *Bart. in l. aurelio §. Caius, de liberat. legat. & in
l. ſub prætextu, C. de tranſact.*
Quæ adeo vera ſunt vt diſpoſitio *l. iubemus, ad Velleian.*
16 nullum contineat ius ſpeciale, † cum generaliter re-
nunciatio facta in certa re, vel cauſa ad diuerſam
non extendatur *Iaſ. in l. ſi vnus, §. ante omnia, in fi. ff.
de pact. Gerard. ſing. 32.* Intelligendo tamen, quod ſi
17 quis habet plures hypothecas in re, † & renun-
ciat vnam, talis renunciatio nunquam extendetur
ad hypothecam diuerſam *l. vir vxori. §. 1. ff. ad Vel-
leian. Rom. conſ. 138. in fin.* Et in his terminis dicen-
dum eſt *in d. l. iubemus.* nullum ſpeciale contineri,
ſed generalem eſſe huiuſmodi diſpoſitionem quo
18 ad omnes, † Secus autem quando quis tantum
haberet vnam hypothecam in re, & illam renun-
ciauerit tacitè, vel expreſsè, tunc enim reſpectu
omnium creditorum ſibi præiudicat *l. paulus in
princ ff. quib. mod. pig. vel hypoth. ſoluit.* Prout etiam
ſi quis habens plures hypothecas in re, & vnam
renunciauerit reſpectu renunciatæ ſibi præiudicat
quo ad omnes, quidquid aliud ſit in muliere, cu-
ius indefinita renunciatio hypothecæ reſtringitur
19 ad eam perſonam, † & contractum de quo agеba-
tur & quo ad eas tantum renuncians ſibi præiudi-
bit, & in hoc *l. iubemus* continet ius ſpeciale fauore
mulieris, cum in alijs caſibus contrarium eſſet di-
cendum, vt ſuperius dictum eſt, & eſt diſtinctio
approbata per *Doctores* vt teſtatur *Barboſ. in l. 1. p. 5.*
20 *nu. 71. ff. ſolut. matr.* † Vbi ſi conſtet creditorem re-
nunciaſſe tantum reſpectu certæ perſonæ, vel
cauſæ, tunc ſtandum eſt certo *l. ſi creditor. 12. §. fi. ff.*
21 *qui potior. in pign. habeant.* † In dubio autem maſcu-
los reſpectu omnium videtur renunciaſſe *l. paulus in*
22 *princ. ff quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluit.* † In muliere
autem ſtandum eſt deciſioni *l. iubemus, C. ad Velleia.*
quod etiam voluit *Neguſ. de pignor. p. 6. memb 3. nu.
14.* vbi ita intelligit *Salic. in l fi. nu. 3. C. de remiſſ. pi-
gnor.* & ſequitur *Maſcard. concluſ. 1173. n. 42.*
Amplius quamuis etiam mulier alienaſſet rem dota-
23 lem de conſenſu viri, † talis alienatio eſſet non
ſolum nulla, ita vt conſtante matrimonio da-
retur reuocatio, ſed etiam ſoluto matrimonio
non poſſet eadem alienatio confirmari, licet tunc
res pleno iure pertineret ad mulierem: Vnde li-
bere poterit mulier rem alienatam petere, & re-
uocare à quolibet poſſeſſore ſiue emptor ſit
ſciens, ſiue ignorans, quia hoc caſu propriè mi-
litat fauor, & priuilegium mulierum in earum
dotibus: Vnde neque tenebitur de euictione, nec
ad pretij reſtitutionem, cum reſpectu eius contra-
ctus fuerit nullus, & cum ſit domina dotis, & ſibi
pertineat ſoluto matrimonio non poterit contra-
ctus confirmari, neque per poſſeſſorem conuen-
tum impediri, nec aliqua exceptione, vel retro-
tione defendi, cum etiam interſit mulieris ſibi
conſeruari rem dotalem ſoluto quoque matri-
24 monio, vt poſſit iterato nubere, † Quidquid
aliud ſit in marito, qui ſi vendidit rem dotalem
confirmatur talis venditio, ſi poſtea ſoluto
matrimonio efficiatur dominus, & ſucceſſor,
quaſi per ius ſuperueniens alienatio confirme-
tur, & ita ſecundum prædictam diſtinctio-

nem per

procedit *text. in l. cum vir. 41. ff. de vſucapion.* & ibi
notat *Imol. col. 8 poſt med verſ. ſed tunc eſt dubium, n.
16. Idem Imol. in c. cum contingat, col. 13. ad med. verſ.
nunc reſtat videre. n. 22. de iur. iur. Ant. Gomeſ. ad l. 50.
taur. nu. 62. ad med.* vbi teſtatur de veriori opinione
Bald. Nouell. de dot p. 7. priuil. 1. nu. 14. limitat. 11. poſt
15 *med.* † Quid autem ſi ſtante iuramento alibi dicetur
Deo daute, & multa *Imol. in d. c. cum contingat. n. 22.
& in d. l. cum vir. Alex. in l. mauia, §. fi. ff. ſolut. matrim.
Roland. conſ. 2. n. 80. lib. 1.* cum aliis latè per *Addent.
ad Seraphin. priuil. iuram. 95. nu. 4 & 7. Gutierez. de
iuram. confirmat. p. 1. c. 1. n. 29.*

EPITOME.

Inquilini, coloni, adſcriptitij, & ſimiles quando ſint idonei teſtes pro domino. ¶ Et quid in cauſa, in qua eſt mixtum commodum & incommodum ipſorum. † Identitas qualiter ſit probanda, & an ſit præſumenda pluralitas ¶ Dominus alicuius rei an præſumatur aliarum, quæ ſunt intra fines ipſius, & an præſumptio reſultans ex aliis bonis, quæ actor poſſidet in aliquo loco, ſufficiat vt poſſit iudicari ad fauorem ipſius quo ad illa bona, de quibus eſt controuerſia. ¶ Dominium quando probetur ex teſtibus deponentibus vidiſſe aliquem poſſidere ſpatio quadraginta annorum quamuis non conſtet de titulo, ex quo præſcripſerit. ¶ Et de variis modis probandi dominium, & an ſola poſſeſſio, coniecturæ, & indicia admittantur. ¶ Teſtes de fama an probent ſtante temporis diuturnitate, ſi prætendatur mutatio coofinium, vel nominum.

SVMMARIVM.

1 *Identitas debet probari per confinia, & demonſtrationes.*
2 *Pluralitas præſumitur in rebus, ſeu corporibus.*
3 *Identitas non eſt probanda quando diſpoſitio in illa re verificaretur.*
4 *Inquilini & coloni an ſint idonei teſtes pro domino. & nu. 5.*
6 *Teſtis in cauſa propria non admittitur.*
7 *Intereſſe quando repellat teſtem. Et quid in cauſa in qua eſt mixtum commodum, & incommodum ipſius, n. 8.*
9 *Præſumptio reſultans ex aliis bonis, quæ actor poſſidet in aliquo loco an ſufficiat, vt poſſit iudicari ad fauorē ipſius quo ad illa bona, de quibus eſt controuerſia.*
10 *Dominus alicuius rei an præſumatur quoque aliarum quæ ſunt intra fines ipſius.*
11 *Dominium ex ſola poſſeſſione quando probetur, & nu. 12 Et quid ſi non fuit ſuſpenſum petitorium, ſed actum tam ſuper eo quam ſuper poſſeſſorio, nu. 13.*
14 *Teſtes de fama ſufficiunt ſtante temporis diuturnitate, quamuis prætendatur mutatio confinium & nominū.*
15 *Dominium probatur ex teſtibus deponentibus vidiſſe aliquem poſſidere per ſpatium quadraginta annorū quamuis non conſtet de titulo, ex quo præſcripſerit.*
16 *Coniectura, & indicia an admittantur in probatione dominij.*
17 *Poſſeſſio & dominium an probentur per deſcriptionem in cataſto, inſtrumentum locationis, & ſolutionem affictus, & nu. 18.*

CAPVT CCXCIII.

PRobationem de qua agebamus Dixi non concludere, cum teſtes ſolum deponant, quod alias actores habuerunt domum inhabitatam, ſeu
1 caſalenum prope locum, de quo in actis, † cum tamen vlterius debuiſſent deponere ſuper identitate ipſiuſmet caſaleni, de quo erat controuerſia per confinia, & demonſtrationes ad hoc vt de eo poſſet liquide conſtare *Corn. conſ. 143. col. 3. ad fin lib. 4.*
2 *Aym. conſ. 198. n. 4. & conſ. 212. n. 3.* † Cum in reb. ſeu corporibus præſumatur pluralitas *Io. Andr. in c. auditis, de præſcript. Bart. in l. demonſtratio falſa, de cõd. & demonſt.* Maxime quia ſumus in loco non habitato, in quo poterant adeſſe plura caſalena, quo caſu
3 magis eſt probanda identitas, † quaſi non conſtet, quod diſpoſitio ſolum in illa re verificetur, quidquid alias hoc ſufficeret etiam non obſtante diuerſitate confiniom *Aym. conſ. 212. n 5. & conſ. 198. n. 2 poſt princ. verſ. fortius ſcribit.*

Et quamuis hoc ſatis eſſet ad excludendam probationem actoris, & actionem per eum intentatam. Nihiluminus ad maiorem cautelam fuit per reum conuentum ſufficienter probatum caſalenum exaduerſo prætenſum fuiſſe coopertum, & redactum ad vſum habitationis, & illud de quo agimus ad eundem reum ſpectare, prout ex teſtibus, de qui-
4 bus in proceſſu, † qui licet ſint inquilini tamen probant, cum non poſſint dici domeſtici, ideo nihil eſt quod impediat eorum teſtimonium pro domino domus *Alex. de Neuo. conſ. 71. in præſenti cauſa, num. 2 Farin de oppoſ. contr. perſon. teſt. qu. 55. num 222.*

Non obſtant quæ exaduerſo allegantur, Quia procedunt in colonis, qui non admittuntur ad teſtificandum pro domioo, quando eſſent adſcriptitij,
5 aut tales, † quibus poſſet imperari. Nam in aliis partiariis, aut ſimilibus nihil repugnat, quod non admittantur tam ſuper proprietate fundi, quam ſuper poſſeſſione, quando non diſputaretur de portione fructuum ad colonos pertinentē *Salic. in l. quoniam liberi, n. 7. C. de teſtib. Alex. conſ. 57. in cauſa & lite. col. pen. poſt princ. ver. præterea, & verſ. accedit con. Iuſio, num. 14. & 15. lib. 7.* & ita de conſuetudine ſeruati teſtatur *Soc. Iun. conſ. 155. n. 8. lib. 2. Gabr. de teſtib. concl. 10. nu. 58. in fin. verſ. tenendo tamen primam. Maſcard. concl. 320. n. 3. Auffr. de teſt. n. 21. Aret. conſ. 13. col. 8. ad med. verſ. ex quo patet. n. 5. Bald. conſ. 444 ad euidentiam, in fi. n. 4. lib. 1.*

Nec facit quod propter vſum dicti caſaleni videan-
6 tur inquilini non eſſe idonei teſtes † tanquam deponentes in cauſa propria *l. omni. C. de teſtibus.* Quia iſta commoditas non debet eos excludere tanquam dependens à locatione hoſpitij, in qua ſi non poterunt manuteneri à Domiois erit remittenda penſio, & ſic nullum eis fiet præiodicium, ad hoc enim vt repellatur colonus, vel ſimilis propter intereſſe, vel commodum debet eſſe reſpectu eius,
7 † quod concernit perſonam ipſius, & ad eum pertinet, non autem de ſpectantibus ad dominum, prout ſi ageretur de fructib. fundi, in quibus partem prætenderet, ſecus ſi de proprietate aut poſſeſſione rei ipſius domini *Gabr. de teſtib. concluſ. 10.*
8 *n. 58.* Vbi *n. 70.* ſubdit † quod etiam talis recipietur in teſtem in cauſa, in qua mixtum eſt commodum & incommodum ipſius, nec poteſt eius commodum ab incommodo ſeparari *Anchar. in c. ſuper eo il. 2. verſ. quarta hic colligitur, de teſtib.*

Minus obſtat præſumptio reſultans ex aliis bonis,
9 quæ actor prætendit ibidem poſſidere, † ex quibus poterit Iudex induci ad incluſionem iſtius caſaleni. Quia hoc non ſufficit, & Doctores exaduerſo allegati loquuntur quando concurrerent plures præſumptiones iuris, & in his, quæ ſunt

difficilis probationis, quia tunc apud Iudicem fa-
ciunt plenam probationem prout loquitur *deciſ.*
Rot. corã R.P.D. Coma Tiburtina Caſtri Sambuci, A-
prilis 1575. *Caſſador. deciſ. 7. n. 4. de dol. & contumac.* &
declarat *Caſtr. conſ. 143. viſo proceſſu & atteſtationibus*
col. 2. ante med. verſ. dico igitur concludendo, n. 2. lib. 2.
Bald. in c. cum cauſam, de probat. Soc. conſ. 187. *in con-*
trouerſia. col. 5. ad fi. verſ. nam ratione n. 13. lib. 2. Aym.
conſ. 73. nu. 19. Roman. conſ. 7. viſis neceſſariis, n. 9. verſ.
ex pluralitate enim. Soc. Iun. conſ. 32. n. 24. lib. 2.

Immo ſi iſta præſumptio ſufficit, hoc erit potius ad
fauorem rei conuenti, qui habet contiguum ho-
ſpitium, & alia bona ipſi caſaleno, & ſic in paribus
præſumptionibus reus erit præferendus, cum etiam
10 † Dominus alicuius rei præſumatur quoque alia-
rum quæ ſunt intra fines ipſius *Bald. in rubr. C. de*
contrahend. empt. col. vlt. in princ. verſ. contrarium
videtur, q. 22. Pariſ. conſ. 27. n. 13. lib. 1. Soc. conſ. 15. col.
2. ante med. verſ. ex quibus elicitur lib. 3. Maſcard.
concluſ. 552. num. 1.

Accedat ad fauorem rei poſſeſſio antiqua probata per
teſtes ſpatio quadraginta annorum, & eo amplius,
11 † ex qua ſola poſſeſſione probaretur etiam domi-
nium tanquam deductum in iudicio excipiendo,
cum non ſit fundata intentio partis aduerſæ *Bart.*
in l. quidam in ſuo, ante med. num. 4. verſ. ſed ego dico
ff. de condit. inſtitut. per text. *in l. ob maritorum 2.*
C. ne vxor pro marit. Ruin. conſ. 55. col. pen. in princ.
n. 7. lib. 4. Aret. conſ. 148. pauca eſt agendum, ad fi. verſ.
præterea aduertas. Bellam. dec. 739. ſi a te vendico, n. 1.
col. 1. ad fin. verſ. item ſecus ſi per modum. Abb. in c. cum
ad ſedem, col. 7. verſ. ſed quæritur, n. 20. de reſtit. ſpoliat.
12 † Maxime quia ſumus in poſſeſſione tuenda quid-
quid aliud ſit quo ad effectum dominij transferen-
di, & adiudicationem faciendam *Bellam. deciſ. 611.*
actor admiſſus. Cum etiam hic non fuerit ſu-
ſpenſum petitorium, ſed actum tam ſuper eo,
13 quam ſuper poſſeſſorio: quo † caſu ex iſta longæua
poſſeſſione probata etiam per actorem, nedum
per reum induceretur præſumptio dominij, adeo
vt per aduerſarium debeat primordialiter ipſum
dominium probari, quo non probato tam in poſ-
ſeſſorio quam petitorio obtinebit *Rip. in l. natura-*
liter §. nihil commune, nu. 149. de acquir. poſſeſſ. cũ aliis
per *Maſcard. concluſ. 539. n. 33. & 34.* Ita vt ob tem-
14 poris diuturnitatem, † ſi prætendatur, mutatio
dominij, & confinium ſufficiat per teſtes de fa-
ma *Aym. conſ. 47. nu. 7. Rot. coram Card. Seraph. Comi-*
tatis caſtelli bonorum 16. Iunij 1595.

Nec repugnat quod teſtes non probent ſufficienter
cauſam dominij, Quia vltra quod adducunt ratio-
nem concludentem eorum ſcientiæ, ſatis eſt quod
deponant vidiſſe reum poſſediſſe per ſpatium
quadraginta annorum, ex hoc enim probatur do-
minium quaſi in conſequentiam poſſeſſionis,
quamuis non conſtet de titulo, ex quo præſcripſe-
15 rit † *Bald.* qui dicit multum notandum *in c. cum*
cauſam 37. col. 4. ad med. verſ. quæro an vtile domi-
nium, n. 22. poſt Iunoc. ibid. col. 2. poſt med. verſ. videtur
quod ſi teſtis dicit, ſub n. 3. de teſtibus. Specul. eod. tit. §.
nunc tractandum n. 25. ſtantibus præſertim admini-
culis reſultantibus ex ſolutione taxæ exactoribus
viarum, recognitione alterius partis caſaleni con-
tigui iſti, de quo agitur, longæua poſſeſſione, & a-
liis, de quibus in facto, quæ magis inducunt pro-
16 bationem dominij, † cum etiam coniecturæ, & in-
dicia admittantur *Menoch. de arbitr. caſ. 42. n. 2. cum*
ſeq. poſt Bald. in l. proprietatis, nu. 5. de prob. Maſcard.
concluſ. 535. nu. 5. & concluſ. 539. nu. 18. Soc. conſ. 89. in
cauſa agitata, col. 5. in fi. verſ. & pro fundamento, nu. 9.
17 *lib. 1. Sal. & alij in l. indicia, C. de rei vendicat.* † Cum
etiam deſcriptio in cataſto tanquam poſſeſſor, in-
ſtrumentum locationis, & ſolutio affictus probent
poſſeſſionem *l. qui vniuerſas §. quod per colonum. de*
acquir. poſſeſſ. Rot. coram Cardin. Seraph. Ceſenaten.
18 *bonorum 28. Iunij 1596.* † De quo tamen *Maſ-*
card. concl. 274. per tot. vbi multa quando cataſtum,
ſeu æſtimum probet tam dominium quam poſſeſ-
ſionem, & quæ requirantur *Hier. de Mont. de fin.*
regend. c. 64. Aym. de antiq. tempor. p. 1. §. quarto limi-
tatur, n. 71. Et multa de ſimilibus probationibus per
libros, ſcripturas in columna, vel marmore, & enun-
ciatiuas in aliis inſtrumentis, quando iſta coniun-
gantur ad plenam probationem *Felin. in c. cum cau-*
ſam n. 2. vſque ad 12. de probat.

EPITOME.

Legata, collectæ, & debita annua quando ſint ſoluenda per vſufructuarium, vel hæredem. ¶ Et quid ſi viuens vſufructuarius illa non ſoluit. ¶ Hypothecaria an detur pro legato quantitatis ad fauorem legatarij in bonis teſtatoris. ¶ Grauatus fideicommiſſo ſi bona dilapidat an debeat reſtituere hæreditatem ante diem, & conſequatur alimenta. ¶ Succeſſor in beneficio an teneatur ad debita non ſoluta per anteceſſorem. ¶ Redditus ſi non ſufficiunt ad ſolutionem legatorum annuorum an ſint vendendæ res hæreditariæ. ¶ Onera realia extrinſeca, & quæ imponuntur gratia fructuum, quando pertineant ad vſufructuarium, & tranſeant ad ſucceſſorem. ¶ Legatarios an ſoluat inueſtituram, & cenſum ſuper re legata impoſitum. ¶ Introitus maturi, & non exacti in vita inſtituti an ſpectent ad eius hæredes, vel ad illum, cui eſt facienda reſtitutio, & quando remaneant ſub onere fideicommiſſi, vel cedant lucro percipientis, & accreſcant perſonæ, & non hæreditati. ¶ Intellectus *ad l. deducta. §. qui poſt, ff. ad Trebellian.* ¶ Fideicommiſſarius, vel hæres primo loco inſtitutus an teneatur ad intereſſe decurſum pendente tempore reſtitutionis faciendæ creditoribus hæreditariis.

SVMMARIVM.

1 *Vſusfructuarius vniuerſalis tenetur ſoluere legata & debita annua ex vſufructu, & eſt magis communis opinio. num. 2. 3 & 5. Amplia tam in patre vſufructuario, quam in cæteris aliis, n. 4. limita vt n. 16. 17. & 18.*

6 *Debitum ex cauſa alimentorum debet ſolui per vſufructuarium.*

7 *Grauatus fideicommiſſo ſi bona dilapidat cogitur reſtituere hæreditatem ante diem, debet tamen ali ex fructibus bonorum.*

8 *Hypothecaria quando detur pro legato quantitatis ad fauorem legatarij in bonis teſtatoris.*

9 *Teſtator poteſt prohibere hypothecam pro legatis.*

10 *Fideicommiſſarius, cui fuit reſtituta hæreditas an teneatur ad debita vel legata annua non ſoluta per vſufructuarium, & numer. 11. 13. 26. 27. 28. 29. 33. & 34.*

12 *Succeſſor in beneficio an debeat ſoluere debita non ſoluta per anteceſſorem.*

14 *Onus ſoluendi legata de fructibus an ſpectet ad hæredem, ſiue ad fideicommiſſarium mortuo primo hærede.*

15 *Hypothe-*

15 *Hypotheca adhæret perſonali, & non poteſt ſine ea ſubſiſtere.*
19 *Vſufructuarius quando teneatur ad collectas.*
20 *Collecta an ſit onus fructuum.*
21 *Legatarius alimentorum præſtandorum ex fructibus certi fundi an debeat ſoluere collectas.*
22 *Teſtator poteſt diſponere, vt hæres ſuus ſoluat debita de propriis bonis, nedum de hæreditariis.*
23 *Hæres non vſufructuarius tenetur ſoluere legatum annuum, quod teſtator mandauit ſolui de bonis ſuis. Amplia vt n. 24. Et quando redditus fuit aſſignatus ſuper toto patrimonio. num. 25.*
30 *Emphyteuta, & vſufructuarius debent ſoluere collectas, & tributa, tam futura, quam præterita, & pro eis habent recurſum contra anteceſſorem, & illius hæredem pro præteritis, nu. 31. & 32.*
35 *Onus ſuper certo fundo quando tranſeat ad ſucceſſorem.*
36 *Redditus quando non ſufficiunt ad ſolutionem legatorum annuorum an ſint vendenda res hæreditaria.*
37 *Onera realia extrinſeca, & quæ imponuntur gratia fructuum an pertineant ad vſufructuarium.*
38 *Legatarius an ſoluat cenſum ſuper re legata impoſitum & nu. 40. Et quid in inueſtitura, nu. 39.*
41 *Introitus maturi, & non exacti in vita inſtituti an ſpectent ad eius hæredes, vel ad illum cui fieri debet reſtitutio hæreditatis, nu. 42. & 44.*
43 *Intellectus ad* l. deducta, §. qui poſt, ff. ad Trebell. *& num 49.*
45 *Penſiones non exactæ quando remaneant ſub onere fideicommiſſi, vel cedant lucro percipientis, & accreſcant perſonæ, & non hæreditati, n. 46.*
47 *Fideicommiſſarius, vel hæres primo loco inſtitutus an teneatur ad intereſſe quod cucurrit pendente tempore reſtitutionis faciendæ creditoribus hæreditariis, &* n. 48.

CAPVT CCXCIV.

VSufructuarius vniuerſalis tenetur ſoluere legata annua ex vſufructu, quia iſta recipiunt
1 dilationem de anno in annum, † ſicut vſufructus, qui eſt annalis; quidquid aliud ſit in cæteris legatis, quæ debent pure ſolui, Etenim hoc onus cenſetur reale iniunctum redditibus, præſertim cum teſtator voluerit dicta legata ſolui annuatim, Vnde eſſet inconueniens quod hæres omni anno deberet vendere bona hæreditaria, vt ſatisfaceret legatariis, quia non eſt præſumendum teſtatorem voluiſſe imponere hæredi duplicia onera, Iſta eſt communis diſtinctio Doctorum, quam ſequuntur omnes *in l fin. § ſin autem æs alienum, C. de bon. quæ liber. Pet. in l. titia, §. titia, quæ. 60. n. 153. ff de leg. 2.*
2 *Roland.* † qui de magis communi *conſ. 8. nu. 28. lib. 2. Socin. Iun. conſ. 115. n. 10. lib. 1. Pariſ. conſ. 96. nu. 24. lib. 3. Iaſ. in l. 1. in 2. lectur num. 16. ff. ad Trebell. Rub. Alexand. conſ. 158. nu. 1. Bellon. conſ. 7. nu 6. Menoch.*
3 *præſumpt. 143. num. 18.* † vbi loquitur tam in legatis, quam debitis annuis, Et de cenſu annuo *Idem Menoch. conſ. 1009. nu 9. & 10. lib. 11. Craſſ. in §. legatum, q. 36. nu. 2.*

Hæc autem procedunt non ſolum in patre vſufructuario omnium bonorum ex diſpoſitione legis & legitimo adminiſtratore, prout loquitur *l. fin. §. ſin*
4 *autem æs alienum, C. de bon quæ liber.* † Sed etiam in quocumque alio vſufructuario *Iaſ. in l. 1. in 2. lect. n. 16. ad Trebell. Rum. conſ. 206. quod eſt vltimum col. fi. in princ. n. 30. ad med lib. 2. Surd deciſ. 193. in princ. nu. 1. Molin. de primog. hiſpan lib. 1. c. 27. nu. 11. verſ. ſed quamuis. Couarr. lib. 2. variar. reſol. c. 3. nu. 3. verſ. tertio conſiderandum eſt.*

Nec obſtat quod nihil videatur intereſſe inter legatum ſemel ſoluendum, vel annuum, & per conſequens ſatisfactio tam vnius, quam alterius ſit præſtanda ab hærede, non ab vſufructuario, concludit
5 in ſpecie *Cephal. conſ. 376. n. 3.* † quia contra eum eſt verior opinio *ex ſupra allegatis* & oſtendit latè *Surd. deciſ. 193. ad fin.* vbi quod *Cephal.* loquitur inaduertenter, & contra communem opinionem, de qua etiam teſtatur *Soc. Iun. conſ. 115. nu. 10. lib. 1.*

Ex hoc infertur quod debitum ex cauſa alimentorum
6 debet ſolui per vſufructuarium, † cum illud ſit annuum, & pro primo anno eſt purum, & pro ſequentibus conditionale *Bald conſ. 481. num. 1. lib 4.* & in ſpecie ita concludit *Surd. de alim. tit. 1. q. 30. n. 3.* per
7 text. *in l. imperator, in fin. ff ad Trebell.* † vbi grauatus fideicommiſſo ſi bona dilapidat, quamuis cogendus ſit reſtituere hæreditatem ante diem, tamen conſequitur alimenta non in corporibus, ſed de acceſſionibus, & fructibus bonorum, & taxantur ſecundum quantitatem redditurum *Alex. in d. l. imperator nu. 4. Salic. in l. 1. nu. 4. C. de fideicommiſſ. Beniuenut deciſ. 89. n. 3. Boer. dec. 19. n. 8. Roland. conſ. 21. num. 21. lib. 1.*

Secundo infertur quod quamuis pro legato quantitatis detur hypothecaria ad fauorem legatarij in
8 bonis teſtatoris *l. 1. C. comm. de leg.* † Tamen hoc non procedit in legato quantitatis annuæ, cum talia legata annua debeant ſolui de fructibus & per conſequens danda erit actio ſolum contra eum, qui fructus percepit, Videtur enim teſtator reſtrinxiſſe legatum ad fructus, & mandaſſe, quod de illis ſoluatur; Vnde ſi bona teſtatoris dicerentur obligata, eſſet contra eius intentionem, cum hoc onus voluerit ſolum imponere fructibus, & non bonis, Ita in ſpecie late concludit *Surd. deciſ. 28. per tot.* Et ſic iſta erit tacita remiſſio legalis hypothecæ in legato annuo; quam poterit teſtator facere, non
9 ſecus ac ſi expreſſe mandaret, ne bona ſint hypothecata pro legatis, quod etiam ei permittitur *Bart. in l. nemo poteſt 58. col. 2. in pr. verſ. quæro an teſtator, num. 9 ff de legat. 1. & in l. 2. C. vt in poſſeſſ. legator. poſt gloſſ. ibi in verb. remiſit* & de communi teſtatur *Neguſ. de pignor. p. 2. m. 4. n. 161. verſ. quinta limita. Craſſ. in § legatum, q 76. n. 4. verſ ſcias etiam.*

Tertio infertur, quod ſubſtitutus, ſeu fideicommiſſa-
10 rius, cui fuit reſtituta hæreditas † licet teneatur ad legata non ſoluta, Tamen aliud erit in legatis annuis, ad quæ non tenebitur. Nam pro tempore, quo fuerunt percepti fructus ab hærede onus ſolutionis incumbit eidem hæredi, & eius ſucceſſori, non autem fideicommiſſario, qui in hoc non erit moleſtandus; cum pro tempore præterito, quo hæreditas ſtetit apud hæredem, fideicommiſſarius in iſtis legatis annuis non teneatur *Aym.* qui dicit notandum *conſ. 19 n. 16. ad med. verſ quod tamen intelligo, poſt Caſtr. conſ. 16. viſo dicto puncto & dubiis, col. 2. ad fin. in 3. dub. n. 4. li. 2.* & ſequitur *Iaſ. conſ 95. in fi. lib. 1. Peregr. de fideicomm. art. 4. n. 24. in fi verſ. hic adde. Natt. conſ 313. n 5 Sim de Pret. de interpr. vlt. volunt. lib. 5. dub. vlt. n. 30. fol. 572. & lib 4. dub. 11. n. 30.*
11 *poſt med. fol. 426.* † Vbi limitat in penſione eccleſiaſtica, cuius etiam præterita exactio ſtat in electione penſionarij an velit exigere contra hæredes prædeceſſoris, vel contra ſucceſſorem *Gig. de penſion. q. 39.* quæ tamen declara iuxta ea, quæ adduxi ſu-
12 pra c. 94. † Et quando ſucceſſor in beneficio teneatur ad ea, quæ anteceſſor non ſoluit ex fructibus

Doctor.in c.1.de ſolut.Alex. in l. deducta 58.ad fin. verſ.etiam facit iſte, nu.4.ff.ad Trebell.

Quod etiam procedit quamuis tales fructus fuiſſent
13 conſumpti, † & bona ex quibus fuerunt percepti
per hæredem fuerint alienata *Corn. conſil. 183. poſt princ.verſ.& licet nonnulla bona.lib.1. Sim. de Prato. de interpr.vlt volunt.ad fi lib.5.dub.vlt.nu.30.fol.572.*

Idem eſt in ſimilibus legatis, quæ ſunt ſoluenda de
fructibus, Vbi enim fructus peruenerunt ad hære-
14 dem, † tunc mortuo primo hærede ſucceſſor, &
hæres ipſius tenebitur ad ſolutionem huiuſmodi
legati & non fideicommiſſarius, cui eſt reſtituenda
hæreditas *Natt.conſ.223.nu.5.*

Et generale eſt, quod iſta legata non ſint eiuſdem na-
turæ cum ſimplicibus, ſi enim eſſent, daretur actio
perſonalis ex teſtamento contra fideicommiſſa-
15 rium, ſicut datur pro ſimplicibus, vnde † cum non
competat perſonalis, neque dabitur hypotheca-
ria, quæ adhæret perſonali & nõ poteſt à principio
ſine ea ſubſiſtere *l.contrahitur, de pign. Alex. conſ. 134.num.20.lib.6.Surd.conſ.243.n.20.lib.2.& deciſ. 28.nu.4.*

Declarantur tamen ſupradicta, vt habeant locum,
quando vſusfructus non poteſt ferre illud onus: a-
16 lias † enim ſi inutilis remaneret, legatum etiam
annuum deberet ſolui ab hærede, non ſecus ac ſi eſ-
ſet ſimplex, & per conſequens vſufructuarius non
eſſet moleſtandus *Couar. var.reſol.lib.2.c.2.n.3.verſ. tertio conſiderandum eſt, ad fi. Ruin. conſ.206.n.30.lib. 2.Burſat.conſ 123.n.12.li.1.* & voluit prius *Caſtr.in l. fi.§ ſin autem as alienum, poſt med. verſ. hoc autem in-quantum loquitur, C. de bon.quæ liber. Pereg. de fidei-*
17 *comm.art.4.n.24.in fi Menoc.* † qui etiam loquitur de
annuis cenſibus *conſ.1009.n.10.lib.11. & conſ.997.n. 31.vſque ad n.38.* vbi etiam quod in totum debet eſ-
ſe legatum inutile *Io.Faber.in §.ſed & ſi rem, in princ. inſtit.de legat. Craſſ.in §.legatum q.37 ad med.*

Prout etiam idem erit quando iſta annua legata ita
18 eſſent oneroſa, † vt ea coniecturis, aut ex verbis, &
mente teſtatoris colligeretur onus non ſpectare
ad vſufructuarium *Dec.conſ.536.nu.13.Ruin.conſ.41. lib.2.Couar.d.c.2.n.6.ad fin.& n.7.verſ.tertio conſiderandum eſt.*

Exemplo vſufructuarij, qui non tenebitur ad colle-
ctas, quando illis ſolutis nihil commodi ſibi rema-
19 neret † *Gloſſ.in l.concubinam, §.qui hortos, de legat.3. Bart.in l.his verbis, §.idem teſtator, ff.eod.tit.Rom.ſing. 157.*latè *Surd.de alim.tit.4.q. 16.n.13.fol.294 & conſ. 493.n.4.lib.4.Tiraq.de retract.conſanguin. §. 15. gloſſ. 3.n.16.* Quidquid alias collecta ſit onus fructuum,
20 † & ad eum ſpectet, cuius ſunt fructus, quando
tamen perciperet iure proprio, & haberet ius in re
Natt.conſ.312.Surd.de alim.tit.8.priuil.91.n.6.vſque ad n.11.fol.921. Vbi ex hac ratione iſtud limitat in
legatario alimentorum præſtandorum ex fructi-
21 bus certi fundi, † qui non tenebitur ad collectas,
cum non dicatur poſſidere fundum, licet quando
fructus relinquerentur ad alimenta, & excederent
quantitatem neceſſariam pro illis alimentis tenere-
tur legatarius ad collectam *Cordub. in l. ſi quis à liberis, §. vtrum, n.74.ff.de liber.agnoſ.*

Item declarantur prædicta non procedere quando
ſolutio annua huiuſmodi legatorum eſſet impoſi-
ta, vt præſtetur ab infraſcripto ſuo hærede, tunc e-
22 nim vſufructuarius non erit grauandus, † quaſi
poſſit teſtator diſponere, vt hæres ſuus ſoluat de
propriis bonis, nedum de hæreditariis, cum etiam
ſemper ſit attendenda voluntas teſtatoris circa ſo-
lutionem æris alieni latè *Surd.deciſ.193.num.2.& 3. Cephal.conſ.376.n.9.verſ. & quidquid ſit in caſu dubio.lib.3.Pariſ.conſ 94.num.39.lib.2.*

Quemadmodum etiam ſi teſtator mandaret ſolui le-
23 gata annua de bonis ſuis, † tunc enim onus illa
ſoluendi ſpectaret ad hæredem, non ad vſufru-
ctuarium *Aym.conſ.137.n.4.Cephal.conſ.376.num.9. verſ.& quidquid ſit in caſu dubio.Surd. deciſ.193.n.7.*
Prout quoque ſi teſtator mandaſſet ipſis hæredi-
bus, quod ſoluant omnia, & quæcunque debita
24 omnibus, † & quibuſcunque ſuis creditoribus, nam
tunc onus ſoluendi cenſus annuos non ſpectabit
ad vſufructuarium cum cenſuarij dicantur credi-
tores non ſolum reſpectu cenſuum præteritorum,
ſed etiam futurorum, tanquam ſint creditores in
diem, quæ eſt omnino exitura *Menoch.* in terminis
25 *conſ.997.nu.38.vſque ad nu.41.lib.10.* † Sicut etiam
quando redditus debiti ſunt aſſignati ſuper toto
patrimonio, tunc enim hæres debet ſoluere ac to-
tum patrimonium, quidquid aliud ſit quando ſunt
aſſignati ſuper re ipſa tantum, quia hoc caſu legata-
rius ſoluet pro tempore ſuo *Io. Fab. in §. ſed & ſi rem, in princ.inſtit. de legat.* per text. *in l. ſi fideicommiſſum §.tractatum, ff de iudic.*

Prædictis tamen adde quod *Gozadi conſ. 94. col. 6 ad med.n.25.* concludit, quod quamuis vſufructuarius
26 teneatur ſoluere legata annua, † Tamen ſi viuens
dicta legata, ſeu debita non ſoluit, hæres vſufru-
ctuarij nullo modo poteſt conueniri, & ſic ad illa
non tenebitur, quod etiam voluit *Alex. in l. deducta 58.§.qui poſt, ad fi.verſ.extra gloſam inducitur, n.3.ff.ad*
27 *Treb.*vbi † loquitur de vxore, cui fuit relictus vſuſ-
fructus omnium bonorum, quouſque ipſa vixerit,
ſi enim non ſoluit debita ex fructibus, poſt eius
mortem hæres teſtatoris non poterit petere ab
hærede mulieris, quod illa debeat ſoluere, cum
pro d.hærede mulieris faciat *d.l.deducta, §.ſi poſt, ad Treb.*& hanc partem etiam dicit ſe tenuiſſe *Idem*
28 *Alex.in l.vſufr.69.ff.ad leg.falcid.* † Quamuis de hoc
per eum ibi nihil dicatur: prout etiam neque ali-
quid dicit *Caſtr.in d.l. deducta.* quem *Alex.* ad hoc
propoſitum allegat. Ideo non videtur eſſe tutum
recedere ab his quæ ſupra firmata ſunt *verſ.tertio inſertur, n.10.ex Caſtr.Aym. Natt. & aliis ibi adductis,*
29 † qui volunt teneri hæredem vſufructuarij pro tem-
pore, quo viuens non ſoluit iſta debita, ſeu legata
annua, prout videmus in collectis, & tributis tam
futuris, quam præteritis, ad quæ vſufructuarius, &
emphyteuta tenetur, licet habeat recurſum contra
30 antecelſorem, ſeu eius hæredem quo ad collectas
præteritas per eum non ſolutas *Valaſ. de emphyt. & ibi Rutger.Rulant.in ſpecul.iur.emphyteotic.q.17.n.*
31 *22.& 23.* † Quidquid contrarium ſequantur *Caſſan. ſuper conſuetud.Burgund.rub. 4. §. 6. in verſ.ſupport. num.4 fol.610. Auendan.de exequend.mandat. lib.2.c. 14.n.15.Ang.in § ſed & ſi rem ſuam, in princ.inſtit.de*
32 *legat.* † Cum contra eos ſit verior opinio, vt per *Ludouic. Molin.de primogen.hiſpan.lib.1.c.27.n.8.& 9.*

Et quamuis contra prædicta videatur facere doctrina
Alber.in l.hactenus.ff.de vſufr.& quemadm.quis vtat.
33 † Tamen illa non obſtat, quia non loquitur in le-
gatis, aut debitis annuis, ſed in obligationibus per-
ſonalibus; quæ non ſequebantur fundum: Inquit
enim *Alber.* ex prædictis decidi poſſunt plures quę-
ſtiones. Prima eſt, & quam habui de facto, quidam
legauit vxori vſumfructum omnium bonorum
ſuorum, & habebat multos creditores, iſti credi-
tores ſteterunt per annum quod non petierunt

credita ſua, in fine anni petebant ab hæredibus ſor-
tem, & intereſſe, dicebant hæredes vxori vſufru-
ctuariæ, quod debebat ſoluere intereſſe, quod excu-
derat ea tempore, quo perceperat vſumfructum:
Quærebatur an teneretur, determinatum fuit quod
non, Quia iſtæ erant obligationes perſonales, quæ
non ſequebantur fundum *l.1.§ ſi hæres, ad Treb. leg.
fin.§.vlt.de contrah.empt. apud Iulianum 8. hæres de
leg.1.* arguitur contra *infra eod.leg.iſtius.* Sed non ob-
34 ſtat recte intuenti. Hæc *Albert.* † ex quibus clare
colligitur illum loqui in creditoribus, qui habebant
ſolum perſonalem, non autem in illis quibus ali-
quid annuatim debebatur. Immo etiam diuerſum
eſſet, quod fundus ſit certo onere obligatus, nam
tunc onus tranſit ad quemcunque vadit fundus.
35 † Aliud eſt aliquem eſſe obligatum ad certam an-
nuam præſtationem faciendam ex reditu fundi, tunc
enim alienato fundo non tranſit onus ad ſucceſſo-
rem *Alex.in d.l.hæc lenus, in fin.ff.de vſufr.per text.in
l.fin.§.vlt.ff de contrah empt.*
Item adde, quod ſi redditus non ſufficerent ad ſolutio-
36 nem talium legatorum annuorum, † tunc deberent
vendi res hæreditariæ, quod generaliter procedit
in quocunque vſufructuario, & tam in legatis an-
nuis, quam alimentorum, aut ſimilibus debitis; Et
quamvis multi contrarium ſequantur, Tamen eo-
rum opinio poteſt intelligi quando redditus ſuffi-
ciunt quidem ad præſtationem legatorum, ſed quia
in vno anno propter ſterilitatem ſuperuenientem
ex redditibus ſolui non poſſunt, non ex hoc eſt re-
currendum ad alienationem rerum hæreditaria-
rum, ſed potius talis defectus ſupplendus erit ex
fructibus ſequentium annorum *Barbeſ.* qui ita di-
ſtinguit *in leg.maritum, numer.23 ff ſolut.matrim.* per
text. *in l.legatum, §.vini, ff de auro legat. & per Caſtr.
conſi.405.numer.2.lib.1.* qui tamen nihil dicit, Ideo
de horum veritate alias Deo dante dicetur *in capite
37 particulari.* † Prout etiam de oneribus realibus ex-
trinſecis quando pertineant ad vſufructuarium, &
de illis quæ imponuntur gratis fructuum, vt refe-
ctio, purgatio cloacarum, aquæ ductus, & ſimilium,
de quibus *in leg ſi pendentes, §. ſi quid & ibi Flor.in
38 prin ff.de vſufr.& quemad. quis vtat.* † Vbi etiam de
legato rei, pro quo ſoluitur annuus cenſus, quem
ſoluet legatarius, cum ſecus ſit ſi aliquid eſſet ſol-
39 uendum pro inueſtitura, † quia tunc erit onus om-
nium hæredum *l.bis verbis, §.alumno, de leg.3.* Et de
cenſu ſuper re impoſito quod debeatur ab vſufru-
40 ctuario, emphyteuta, & alio poſſeſſore, † & qua
actione idē poſſeſſor cōueniatur ad cenſus præteri-
tos *Gabr.conſi.47.lib.1. Boccac.de cenſib.p.2.in princ.*
Adde etiam ad materiam *leg. deducta, §. qui poſt, ff. ad
41 Trebell.* de qua ſupra locuti ſumus, † quod circa
dubium propoſitum, Verior eſt opinio, vt introitus
maturi, & non exacti in vita instituti non ſpectent
ad ejus hæredes, ſed ad fideicommiſſarium, vel
illum cui debet fieri reſtitutio hæreditatis, Ita vt
in illius reſtitutione ſit etiam facienda reſtitutio ta-
lium fructuum, ſeu introituum jam maturatorum
in vita primi hæredis inſtituti, licet non exactorum,
quia habeantur loco rerum hæreditariarum, & pro
eis competit actio fideicommiſſario, ſicut compe-
teret pro ſortibus promiſſis principaliter purè, vel
ſub conditione defuncto: Nam adeſt eadem ratio,
cum concurrant illa duo, quod non ſint exacti, &
42 quia debentur ex contractu defuncti, † Fideicom-
miſſarius enim non petit iſtos introitus tanquam
fructus prout loquitur *leg.in fideicommiſſariam, ff.ad
Trebell.* ſed petit hæreditatem in eo ſtatu, in quo
reperitur, videlicet cum iſtis actionibus, quæ ſunt
quæſitæ ex contractu defuncti, vnde in ipſum de-
43 bent tranſire, † & ita procedit *text.in leg.deducta, §.
qui poſt, ff.ad Treb. Gloſſ.in leg.poſtulante, §. ſed in hu-
iuſmodi, & ibi Caſtr.in princip.ff eod.tit. Mandel. Al-
benſ.conſi.79.nu.1.*
Quæ etiam ampliantur, quamvis primus hæres fecerit
condemnare debitores talium penſionum ad ſol-
44 uendum, † cum requiratur exactio ad hoc vt ce-
dant lucro ipſius *Ang. Rip. Alex. & alij de quib. per
45 Vincent.de Franc.deciſ.13.num.6. & 7.* † Ita vt tales
penſiones non exactæ non remaneant ſub onere fi-
deicommiſſi, cum de eis poſſit fideicommiſſarius li-
berè diſponere tanquam tranſeant vt fructus pen-
dentes, qui poſtquam ſunt percepti non habentur
amplius in conſideratione, ſed cedunt lucro perci-
pientis, & in effectu accreſcunt perſonæ non hære-
ditati *leg.ex aſſe.ad Trebell.* latè *Mandell. Albenſ.* qui
46 contrariis reſpondet *conſi.79 num.5. vſque ad nu.18.*
Et fructus non augent hoc caſu hæreditatem, ſed
potius augent actionem petitionis hæreditatis *Gl.
in l.item veniunt, §.fructus. ff. de pet.hæredit. Bartol.in l.
in fideicommiſſariam, in fin.prin.ff.ad Trebell. & in l.ſi
hæres, la 3.eod tit.*
Et hæc modo ſufficiant, cum in alio capite ſint multa
addenda, præſertim circa illam quæſtionem de in-
47 tereſſe, † quod cucurrit pendente tempore reſti-
tutionis faciendæ creditoribus hæreditatis an te-
neatur fideicommiſſarius, vel hæres primo loco
inſtitutus: ſi enim teſtator fideicommiſſum injun-
xit, & mandauit primo hæredi, vt infra certum tem-
pus ſolueret debitum, Tunc ſi talis hæres hoc non
fecit, æquum videbitur, vt teneatur ad intereſſe fi-
deicommiſſario, qui damnum ſentit, non quia per-
cepit fructus judicio, vel non judicio teſtatoris,
48 † ſed quia non paruit voluntati defuncti mandan-
tis ſolui debitum intra certum terminum, ex qua
non paritione, eſt in mora, quæ ſibi, & non fidei-
commiſſario debet nocere, vt latè in propoſito re-
ſoluit *Franc. deciſ. 13. in fin & deciſ. 49. per totum.*
49 † vbi etiam multa ad intellectum *leg.deducta, §. qui
poſt.ff.ad Trebell.*

EPITOME.

Generatio maſculina quæ dicatur, ita vt in emphy-
teuſi pro ea conceſſa veniant tam maſculi deſcenden-
tes ex maſculis quam fœminæ deſcendentes ex maſcu-
lis. ¶ Et quid ſi emphyteuſis concedatur pro illis, qui
ſunt de generatione maſculina, vel pro deſcendentibus
per lineam maſculinam an comprehendantur nepotes
ex filio. ¶ Taxatiua quando excludat omnes alias per-
ſonas, & caſus. ¶ Opinio vulgi an ſit attendenda in
judicando, & conſulendo. ¶ Maſculinum an conci-
piat fœmininum in præjudicium Eccleſiæ.

SVMMARIVM.

1 *Appellatione generationis venit tam maſculus, quam
fœmina. Fallit vt nu.2.*
3 *Generatio maſculina ſumitur pro maſculis deſcenden-
tibus ex maſculis, non pro fœminis deſcendentibus ex
maſculis. Et eſt verior opinio, & ſecundum mentem
concedentis emphyteuſim, nu.4.*
5 *Opinio vulgi eſt quoddam ius naturale inſitum natu-
raliter mentibus cuiuſlibet.*
6 *Conſilium, aut iudicium non eſt dandum quod vi-*

deatur vulgo iniquum.

7 *Taxatiua* tantum, *quando excludat omnes alias perſonas, & caſus.*

8 *Emphyteuſis pro maſculis tantum excludit fœminas.*

9 *Interpretatio eſt ſumenda contra emphyteutam qui ſe fundat in emphyteuſi.*

10 *Maſculinum non concipit fœmininum in præiudicium Eccleſia.*

11 *In Emphyteuſi conceſſa illis, qui ſunt de generatione maſculina continentur filia nata ex maſculis, & numer. 12.*

13 *Emphyteuſis pro ſe, & ſuis heredibus deſcendentibus per lineam maſculinam an comprehendat neptem ex filio, vel debeat eſſe deſcendens ex maſculo, numer. 14 & 15.*

CAPVT CCXCV.

NOmen generationis quamvis ſit aptum com-
1 prehendere tam maſculum, quam fœminam
etiam ex proprio ſignificatu *Alex. conſi. 61. col 2. in
fi. verſ. & ſic in caſu quo loquitur, nu. 4. lib. 6.* cum aliis
latè per *Tiraq de retract. lign. §. 1 gloſ. 9. n. 24 1.*
Tamen in caſu, de quo agimus aliud eſt dicendum
cum emphyteuſis fuerit conceſſa vſque ad tertiam
2 generationem maſculinam tantum, † Tunc enim
generatio maſculina dicetur maſculus, non autem
fœmina, quamvis generata ex maſculo *Corn. conſi.
190. n. 3. col. 1. in fin. verſi. & ſic generatio. lib 3. Peregr.
de fideicommiſſ. art. 22. nu. 28. verſ. & ſi dictum fuerit.
Rebuf. in l. ſigni appellatione 62. col. 3. ad fin. verſi. item
generationis, ff. de verb. ſignif. Imol. conſ. 69. viſis ac ponderatis, num. 2.*
Et clarius hoc voluit *Caſtr. conſi. 300. video quodam
proceſſu, col. 2. ad med. verſi. dicunt etiam quod genera-
3 tio, lib. 2.* † Vbi quod generatio maſculina ſumitur
pro maſculis deſcendentibus ex maſculis, Ita quod
iſta duo concurrant, non autem pro fœminis etiam
deſcendentibus ex maſculis, quæ licet poſſint dici
de generatione maſculina, non tamen dici poſſunt
generatio maſculina, ſed fœminina, ſi ſumatur ge-
neratio pro perſona genetata, prout etiam neque
ſumetur generatio maſculina pro maſculis deſcen-
dentibus ex fœmina, & hanc opinionem dicit *Caſtr.*
4 vbi ſupra eſſe veriorem, & æquiorem, † & magis
de mente recipientis, & concedentis emphyteuſim,
& magis ſuſtentabilem de jure, & magis applau-
dentem volgi opinioni, quæ eſt quodammodo
quoddam jus naturale inſitum naturaliter mentibus
5 cujuſlibet non † artificialiter, Vnde debemus caue-
re, ne dicamus aliquid conſulendo, aut judicando,
6 quod † videatur vulgo iniquum *Gloſſ. in l. maior an-
nis, de tranſact.*
Quod magis eſt in caſu noſtro, quia vltra dictionem
illam maſculinam adeſt etiam taxatiue *tantum*, cujus
7 natura eſt, † vt affirmatiue poſita excludat omnes
alias perſonas, & caſus in diſpoſitione expreſſe non
contentos *Iaſ. in l. 1. num. 8. ff. ſi quis ius dicent. non
obtemper. Felin. in cap. contingit, num. 4. de fid. inſtrum.*
8 *Socin. iun. conſi. 53. num. 4. lib. 2.* † Et in ſpecie emphy-
teuſis, quod dicta taxatiua poſita maſculina exclu-
dat fœminas reſoluit *Rot. coram R. P. D. Gypſio Vi-
centina Decimarum feudalium 16. Nouembris 1592.*
Et quamuis etiam dicta taxatiua poſſet referri ad ter-
tiam generationem tantum, vel etiam ad genera-
9 tionem maſculinam tantum, † Nihilominus in du-
bio potius debemus ſumere interpretationem con-
tra eum, qui ſe in ea fundat, præſertim in emphy-
teuta Eccleſiæ, ad cujus fauorem tendit talis inter-
pretatio, vt emphyteuſis citius finiatur, ſi fœmina
non comprehenditur, vt in terminis concludit *Rom.*
10 *Iun. conſi. 692. numer. 9 lib. 6.* † Cum etiam maſculi-
num genus non concipiat fœmininum in præjudi-
cium Eccleſiæ, contra quam interpretari eſſet o-
dium tanquam aduerſus perſonam fauorabiliorem
Bald. in ſpecie *in l. 2. num. 7. col. 2. ante med. verſi. in
contrarium facit. C. de iur. emphyt.*
Non obſtat *Capr. conſi. 82. nu. 8.* Quia loquitur quando
11 emphyteuſis conceditur illis, † qui ſunt de genera-
tione maſculina, tunc enim bene continentur filiæ
natæ ex maſculis, quæ ſunt de generatione maſcu-
lina, non autem ſunt generatio maſculina, prout eſt
emphyteuſis, de qua agimus vt per *Caſtr. d. conſ. 300.*
12 *lib. 2.* † Quod etiam voluit *Card. Mant. de tacit. &
ambig. conuent. lib. 22. tit. 15. numer. 16.* qui loquitur in
conceſſione facta illis, qui ſunt de generatione ma-
ſculina juxta *d. conſi. Capr. 82.*
Nec facit *dec. coram Cardin. Mantic. Bononien. bonorum*
13 14. *May* 1593. † Quia ibi conceſſio emphyteuſis
fuit pro ſe, & ſuis hæredibus deſcendentibus per li-
neam maſculinam, quæ comprehendit neptem ex
filio, cum ſit ex deſcendentibus primi acquirentis
per lineam maſculinam, Vnde ex hoc non ſequitur,
quod filia ex maſculo ſit generatio maſculina, Et ita
etiam procedit altera deciſio *Rot. coram R. P. D.
Iuſto in eodem Bononien. bonorum 14. Ianuarij 1592.*
14 † quæ loquitur prout ſupradicta *coram Cardin.
Mant.* juxta opinionem *Alex. in l. gallus, § nunc de
lege, nu. 5. de liber. & poſthum,* latè *Pinell. in l. 3. nu. 29.
C. de bon. matern.*
Licet etiam poſſet ſuſtineri contraria opinio quod illa
verba *per lineam maſculinam,* excludant fœminas in-
15 cludendo tantum deſcendẽtes ex maſculo, † Quam-
vis enim filia ſit agnata, tamen non erit admitten-
da, Quaſi intentio concedentis fuerit, ne emphyteu-
ſis tranſeat ad cognatos, ad quos hoc modo per ip-
ſum perueniret *Caſtr. in leg. contractus numer. 3. Cod.
de procurat.* & de veriori opinione teſtatur latè
*Menoch. conſi 205. numer. 20. & 21. lib. 1, Aym. conſil.
250. numer. 3. Aldobrandin. conſ. 27. num. 26. Handed.
conſi. 7. nu. 30. lib. 2.* cum aliis per *Ludouic. Molin. de
hiſpan. primogenit. lib. 1. c. 6. n. 38.*

EPITOME.

Epiſcopus vnius Eccleſiæ tranſlatus ad aliam an dicatur mortuus ab illa hora, qua transfertur quantum ad primam Eccleſiam, ita vt canonicatus, & præbendæ vacent, & ſint reſeruatæ vigore ſecundæ regulæ Cancellariæ. ¶ Et an requiratur confirmatio, conſecratio, & adeptio poſſeſſionis, & quid ſeruetur de ſtylo Curiæ Romanæ, & quomodo d. ſtylus intelligatur. ¶ Penſiones, & beneficia an vacent per promotionem Cardinalis ad Papatum. ¶ Soluens penſionem nomine alterius quando præſumatur de mandato ejus ſoluiſſe. ¶ Et quid in aliis facientibus expenſas, & ad hunc effectum quæ impenſæ dicantur modicæ. ¶ Epiſcopatus primus an ſtatim vacet per tranſlationem per Papam factam, & requiratur conſenſus tranſlati, & operetur proteſtatio, & pactum Epiſcopi quod conſenſerit tranſlationi ſub tacita conditione ſecundæ Eccleſiæ edipiſcendæ. ¶ Vicarij geſta an valeant poſt tranſlationem Epiſcopi ab eo ignoratam. ¶ Iuriſdictio in officio quando duret vſque ad ſucceſſoris aduentum. ¶ Adeptio majoris partis rerum temporalium an ſufficiat, vt eccleſia prior dicatur
vacare

vacare. ¶ Abſolutio à vinculo prioris Eccleſiæ an ſit pura, vel conditionalis, ſi tranſlatus ſciuerit, vel conſenſerit. ¶ Penſiones quando vacent per Epiſcopatum ſicut beneficia. ¶ Ius regaliorum quod percipit Rex Franciæ ſede Epiſcopali vacante quale ſit, & quando habeat locum, & an reperiatur per tranſlationem Epiſcopi in alium Epiſcopatum ante diem præſtiti conſenſus tranſlati. ¶ Pronunciatio ſecreta in Cardinalem facta per Papam an acquirat ius abſenti, & ignoranti ante pilei rubei tranſmiſſionem. ¶ Epiſcopus aſſumptus ad Cardinalatum an ſit abſolutus à vinculo ſuæ Eccleſiæ. ¶ Clauſulæ *Ex certa ſcientia, non obſtantibus*, vel *de plenitudine poteſtatis* quid operentur in tranſlationibus Epiſcoporum, & ſimilium. ¶ In retentione penſionum, ſi non exprimatur facultas transferendi quam aliquis habet an cenſeatur data retentio eiuſdem facultatis. ¶ Familiaritas Papæ an proſit ante notitiam illius. ¶ Indulta epiſcoporum retinendi beneficia, & penſiones an ſuffragentur litteris non expeditis. ¶ Miles tranſlatus de vno numero in alium quando incontinenti gaudeat priuilegio militari non expectando quod ſit aggregatus numero alterius. ¶ Dilatio debitori danda antequam fiat ſubhaſtatio an currat ante diem notificationis. ¶ Donatio, beneficium, priuilegium, & ſimilia quando effectum operentur antequam ſint acceptata.

SVMMARIVM.

1 *Promotus ad Patriarchatum, ſeu Epiſcopatum quando perdat beneficia, quæ antea obtinebat ante confirmationem, conſeruationem, & adeptionem poſſiſſionis, num. 2. & 9. Et quid ſeruetur de ſtylo curiæ Romanæ, num. 3. Et quomodo dictus ſtylus intelligatur, num. 5. & 10.*

6 *Diſpenſatio de retinendo priora beneficia datur ſecundum ſtylum Cancellariæ cum clauſula poſtquam quis fuerit adeptus poſſeſſionem Eccleſiæ, & nu. 7.*

8 *Stylus Cancellariæ eſt ſeruandus.*

11 *Penſiones, beneficia, & reſeruationes fructuum an vacent per promotionem Cardinalis ad Papatum, num. 12. & 13.*

14 *Epiſcopus vnius Eccleſiæ tranſlatus ad aliam an dicatur mortuus ab illa hora, qua transfertur quantum ad primam Eccleſiam, ita vt canonicatus, & præbendæ vacent, & ſint reſeruata vigore ſecundæ regulæ Cancellariæ, & nu. 15.*

16 *Tranſlatio facta de Epiſcopi conſenſu dicitur quædam renuntiatio. Amplia vt nu. 17.*

18 *Conſenſus tranſlati ſiue præcedat, ſiue ſubſequatur eundem effectum producit quo ad ſui præiudicium.*

19 *Mandatum præſumitur ex ſolutione annatæ, expeditione litterarum, & ſimilibus impenſis, & numer. 20.*

21 *Soluens penſionem nomine alterius præſumitur ex mandato ipſius ſoluiſſe, & ad hunc effectum expenſa ducatorum decem non dicitur modica, nu. 22.*

23 *Impenſa exigua non inducit præſumptionem mandati.*

24 *Epiſcopatus primus an ſtatim vacet poſt tranſlationem per Papam factam non expectato tranſlati conſenſu. Et quomodo intelligatur, n. 40. 41. & 42.*

25 *Proteſtatio, aut pactum Epiſcopi non attenditur quod conſenſerit tranſlationi ſub tacita conditione ſecundæ Eccleſiæ adipiſcendæ in præiudicium Sedis Apoſtolicæ. Et ſibi eſt imputandum ſi remaneat ſine epiſcopatu, n. 26. & de ratione, n. 27.*

28 *Per tranſlationem Epiſcopi abdicata eſt ab eo omnis poteſtas, neque eius ſcientia requiritur admiſſioni tranſlationis.*

29 *Vicarij geſta etiam poſt tranſlationem ab eo ignoratam an valeant, nu. 30. & 31.*

32 *Vicarius Epiſcopi habet iuriſdictionem ordinariam.*

33 *Iuriſdictio in officio quando duret vſque ad ſucceſſoris aduentum & nu. 34.*

35 *Beneficia inferiora ab epiſcopatu an vacent per promotionem vel requiratur adeptio Epiſcopatus.*

36 *Eccleſia prior vt vacet an ſufficiat quod Epiſcopus habeat poſſeſſionem maioris partis rerum temporalium, num. 38. Et quid in arctatione ſuſcipiendi ordines an ſatis ſit habere poſſeſſionem exercitij maioris partis cura, numero 37.*

39 *Conſuetudo an ſit ſeruanda circa non vacationem beneficiorum per tranſlationem Epiſcopatus.*

43 *Abſolutio à vinculo prioris Eccleſiæ non eſt pura, ſed conditionalis, ſi tranſlatus Epiſcopus ſciuerit, & conſenſerit, & nu. 49.*

44 *Conſtitutio priuilegiatiua non operatur effectum antequam innoteſcat priuilegiato.*

45 *Statutum priuilegiatiuum an indigeat publicatione.*

46 *Beneficium non dicitur illius cui confertur niſi acceptet.*

47 *In matrimonio tam ſpirituali quam carnali requiritur conſenſus vtriuſque contrahentium.*

48 *Donatio quamuis acquiratur abſenti, & ignoranti tamen intelligitur ſi placuerit donatario.*

50 *Ius regaliorum quod percipit Rex Franciæ ſede Epiſcopali vacante quale ſit, & quando habeat locum, & an aperiatur per tranſlationem Epiſcopi in alium epiſcopatum ante diem præſtiti conſenſus tranſlati, nu. 51. 53. & 54.*

52 *Matrimonium ſpirituale initiatur per conſenſum electi, firmatur per confirmationem Superioris, & conſummatur per conſecrationem.*

55 *Nemo tenetur creſcere.*

56 *Nullus inuitus contrahit, aut diſſoluit contractum ante geſtum.*

57 *Miles tranſlatus de vno numero in alium quando incontinenti gaudeat priuilegio militari non expectando quod ſit aggregatus numero alterius.*

58 *Epiſcopus aſſumptus ad Cardinalatum quamuis ſit abſolutus à vinculo Eccleſiæ, tamen intelligitur eo volente.*

59 *Ciuilitas alicui conceſſa, & familiaritas Papæ non prodeſt niſi poſt notitiam illius.*

60 *Pronunciatio ſecreta in Cardinalem facta per Papam an ius acquirat abſenti, & ignoranti, vel requiratur pilei rubei tranſmiſſio.*

61 *Dilatio debitori danda antequam fiat ſubhaſtatio non currit niſi à die notificationis.*

62 *Tranſlatus ſtatim eſt liberatus ab oneribus primi domicilij, & alijs ad quæ tenebatur ex primo beneficio ſtante ſcientia Principis transferentis. Et quid in hoc operetur clauſula* Non obſtantibus, de plenitudine poteſtatis, & ex certa ſcientia, *nu. 63. & 64.*

65 *Silentium perpetuum imponitur contra illud, quod Princeps facit ex certa ſcientia.*

66 *Penſiones quando vacent per Epiſcopatum ſicut beneficia.*

67 *In retentione beneficiorum, & penſionum ſi non exprimatur facultas transferendi, quam aliquis habet non cenſetur data retentio d. facultatis transferendi.*

68 *Indulta retinendi beneficia, & penſiones conceſſa Epiſcopis non ſuffragantur niſi litteræ ſint expeditæ. Fallit in Epiſcopis titularibus Eccleſiarum, quæ ſunt in partibus infidelium, n. 69.*

CAPVT CCXCVI.

PRouiſio, Confirmatio, Conſecratio, & adeptio
1 poſſeſſioois requiruntur de jure communi † ad
hoc, vt promotus ad Patriarchatum, Archiepiſcopa-
tum, ſeu Epiſcopatum perdat beneficia, quæ prius
obtinebat *cap. cum in cunctis 7. §. cum vero de elect.*
Oldrad. conſi. 14. cum quæritur, poſt prin. Roman. conſi.
335. nu. 1. & eſt text. in c. licet epiſcopus, de preb. in 6. c.
ſi quis iam tranſlatus 21. q. 2. c. ſi quis epiſcopi, diſp. 90.
2 † Quidquid aliud ſit, quando ipſius electi, & conſe-
crati cōſenſus acceſſerit, quia tunc collatio valebit,
& prouiſio de eis facta *Gloſſ. in c. poſt electionē, in ver.*
confirmationē, de conceſ. preb. Rom. d. conſ. 335. n. 2. in fi.
Aliud autem ſeruatur de ſtylo curiæ Romanæ ſecun-
3 dū quæ beneficia promoti ſtatim dicuntur vacare, †
& ſtatim conferuntur per Summū Pontificem, ne-
que promoto illorum retentio dabitur *Caſſador. dec.*
2. de conſt. Io. And. in clem. 1. in gloſ. in ver. collatio, vt
4 *lite pendent.* † Vbi licet damnet hujuſmodi ſtylum, &
conſuetudinem, Tamen ab eo non eſſet receden-
dum, vt notat *Mandoſ. reg. 26. qu. 4 nu. 4. Rot. diuerſ.*
decſ. 233. nu. 1. p. 1.
Intelligetur tamen prædictus ſtylus, vt quamvis ſta-
5 tim conferantur beneficia promoti, † Nihilominus
vere & effectualiter non cenſeantur vacare, neque
collatio habeat effectum niſi adepta poſſeſſione,
vel promoto exiſtente in mora illam capiendi, cum
non debeat quis perdere primum beneficium, niſi
plenè fuerit aſſecutus ſecundum *Abb. in cap. cum in*
cunctis, §. cum vero, numer. 3. in fin. verſ. & quamquam
curia, de elect. quem ſequitur *Rot. per Caput. dec. 401.*
num. 3. p. 2. & coram R. P. D. Accorambono Panormi-
tana beneficiorum 9. Ianuarij 1548. de qua per *Achill.*
deciſ. 57. alias 2. de elect. & latina per *Mandoſ. reg.*
cancell. 26. quæſt. 4. numer. 5. verſi. & in obſeruantiam.
6 † Vbi etiam quod ita concordat ſtylus cancellariæ,
ſecundum quem datur diſpenſatio de retinendo
priora beneficia, poſtquam quis fuerit adeptus poſ-
ſeſſionem Eccleſiæ, Ex quo colligunt quod ante
adeptam poſſeſſionem nulla erat neceſſaria diſpen-
7 ſatio retentionis † Vnde in conſequentiam apparet,
quod beneficia prius obtenta non vacent ante ade-
ptam poſſeſſionem Eccleſiæ cathedralis, ad quam
quis fuit promotus, alioquin eſſent ſuperflua dicta
verba poſtquam d. poſſeſſionem adeptus fuerit cum
etiam per talem diſpoſitionem non eſſet cautum
8 promoto, ſi interim beneficia vacaſſent, † & ſic ſty-
lus cancellariæ erit ſeruādus *c. ex parte, el 1. de reſcr.*
c. porrecta, de confir. vtil. vel inut. Rom. conſi. 370. nu. 12.
Et vltra ſupradicta ita etiam ſeruat *Rot. coram Cardin.*
Lancellotto. Veglien. penſionis 7. Maij 1571. *& per*
R. P. D. Oranum Toletana ſcobolaſtriæ 22. Iunij 1591.
9 *& coram Card. Mellino Firmana, penſionis,* & in mul-
tis aliis cauſis, in quibus requiritur adeptio poſſeſ-
ſionis ad hoc vt beneficia promoti ad epiſcopatum
non vacent per promotionem juxta *Gloſſ. in c. ſi quis*
tranſlatus, vbi Archid. 21. qu. 2. Old. conſi. 14. nu. 4. Ca-
putaq. deciſ. 401. n. 3. p. 2. Archid. deciſ. 2. de elect.
Adde quod quamvis de ſtylo Curiæ Papa ſtatim con-
ferat beneficia promoti in Epiſcopum *Gloſ. in clem.*
10 *1. vt lit. pendent. cum aliis ſupra allegatis,* † Tamen
hujuſmodi ſtylus inualuit, quia communiter pro-
moti in Epiſcopos non denegant, ſed conſentiunt,
Vnde Papa præſumit illum velle promoueri, pro-
pter quam præſumptionem confert beneficia, ſed
ſi diſſenſus adeſſet ſtylus nihil operaretur, vt de-
clarat *Caſſ. conſ. 1. ad fin. verſi. non obſtat quod papa de*
tranſlat. epiſcop. ſequitur *Decian. in cap. cum in cunctis*
7. §. cum vero, n. 3. ad fin. verſi. ſtylus tamen, de electione,
Barbat. de præſtant. Cardin. in fin. column. vltim. ante
med. numer. 14. in fin. verſi. vel ideo iſte ſtylus, tom. 13. p.
2. fol. 85.
Penſiones quoque, & reſeruationes fructuum ſi
quis Cardinalis perciperet vigore reſeruationum
11 ejus fauore auctoritate apoſtolica factarum, † va-
cabunt, & extinguentur, ſi aſcendet ad ſum-
mum gradum Pontificatus, ſi enim vt dictum eſt
procedit in Epiſcopis multo magis in Papa, qui
eſt Epiſcopus, & Archiepiſcopus Romanus, &
vniuerſalis Eccleſiæ Præſidens, & totum orbem
12 habens pro diœceſi, † Præſertim quia penſiones,
& fructus reſeruantur Cardinali, vt eum gradum
honorabilius ſuſtinere poſſit, quæ ratio prorſus
ceſſat, cum ad ſummum gradum aſſumitur, quaſi
ſit dominus omnium beneficiorum, quorum omni-
moda diſpoſitio ad eum ſpectat, & conſequenter
impoſſibile eſt, vt Papa retineat penſionem, & ſit
reſeruatarius fructuum, cum ſit loco vſufructuarij,
13 & res ſua nemini poſſit ſeruire, † Maxime quia
vacant beneficia per aſſumptionem ad Papatum,
Vnde etiam penſiones, & reſeruationes fructuum,
quæ æquipatantur beneficiis, vt latè omnia prædi-
cta declarat *Gabr. conſi. 200. lib. 2.* Quod tamen quo-
modo in praxi ſeruetur alibi Deo dante dicendum
erit.
Notandum tamen eſt quod iſta procedunt in tran-
14 ſlatione abuſiua, † in qua loquuntur ſupradictæ
deciſiones, & auctoritatea, Nam aliud ſeruaretur
in tranſlatione vera, & propria, Vnde ſi contin-
gat quod Epiſcopus vnius Eccleſiæ abſoluatur
per Papam à vinculo, quo eidem Eccleſiæ tene-
batur, & fuerit tranſlatus ad illam Eccleſiam, Ca-
nonicatus, & præbendæ vacabunt & erunt reſer-
uatæ vigore ſecundæ regulæ cancellariæ, in qua
reſeruantur beneficia ſpectantia ad collationem
Epiſcoporum, quæ poſt illorum obitum, aut di-
miſſionem eccleſiarum aut priuationem, ſeu tran-
ſlationem, vel alias quomodocunque vacauerint
vſque ad prouiſionem ſucceſſorum ab eiſdem il-
lorum pacificam poſſeſſionem, Ratio eſt, quia
per talem abſolutionem, & liberationem Epiſco-
pi à vinculo prioris Eccleſiæ factam de ſuo conſen-
ſu vacat prior Eccleſia, & dicitur Epiſcopus tranſla-
tus, quamvis non fuerit adeptus poſſeſſionem ſe-
cundæ Eccleſiæ, quia eſt priuatus quantum ad ſe,
15 † & dicitur mortuus ab illa hora, qua transfertur
quantum ad primam Eccleſiam *cap. in apibus 41.*
§. ecce in quibus caſibus & ibi Gloſſ. in verb. defuncto
7. quæſt. 1. per text. *in leg. hac actione §. publicatione,*
ff. pro ſocio. Arnulph. de iur. regal. priuil. 41. numer. 3.
16 † Adeo vt hæc tranſlatio facta de ejuſdem Epiſco-
pi conſenſu dicatur in effectu quædam renuncia-
tio, Ita in ſpecie declarat *Abb. conſil. 101. videtur pri-*
mo, col. 2. ad med. num. 3. & 4. lib. 1. latè *Franc. Marc.*
deciſ. 1100 *p. 1. fol.* 391. & ſequitur *Rot. coram Cardin.*
Lancellotto Placen. canonicatus & præbendæ 26. Martij
1610.
Quæ adeo vera ſunt, vt ſufficiat, quod conſen-
17 ſus Epiſcopi præcedat, vel ſubſequatur abſolutio-
nem factam à Papa à vinculo, quo primæ Eccle-
ſiæ tenebatur, cum regulariter Papa non ignoret
quod ſimiles conſenſus ſolent præcedere, vel ſub-
ſequi, & quocunque modo præſtentur referent ſe
ad ſupplicationem ſignatam vel ſignandam *Caſ-*
ſad.

Digitized by Google

ſed.deciſi.5.nu.2.poſt med.verſi.& omnino, & nu 3.de
renunciat. Et facit text.*in cap.cura, & c ſuggeſtum de*
iure patro. Rot.deciſ.5.permutatio.poſt princ., verſi. pro
ratione, de rer.permut.in nou. Doct.in l.ſi quis mihi bo-
18 *na,§.iuſſum ff.de acquir.hered.* † Vbi non refert, quod
conſenſus præcedat, vel ſubſequatur quo ad ſui præ-
judicium. Quidquid aliud ſit in illo qui præſtatur
per modum auctoritatis *Nat.conſ.126.num.6. Aym.*
conſi.11.num.4. Gab.conſi.2.lib.1.Put.deciſ.153.num.
1.lib.2.Caputaq.deciſi.211.p.1.
Et de tali conſenſu ſubſequuto apparebit ex litterarum
expeditionibus, ſolutione annatæ, & aliis impenſis
19 † ex quibus præſumetur mandatum *Croſe. deciſi. 1.*
alias 15 de præſumpt cum aliis quos adduxi *ſupr.cap.*
90 numer.7.cum ſeq. Et in ſpecie tranſlationis *Rot.in*
dict.cauſ. Placen.canonicatus & præbenda, verſi.de con-
20 *ſenſu autem, coram Card. Lancellot.* † Et generale eſt,
vt ea impenſa quæ non ſit modica arguatur manda-
tum præceſſiſſe *Put.Toletan.decimarum 16, Nouembr.*
1545. Peregr.deciſ.44.lib 1. quos refert & ſequitur
Cardin.Mantic.de tacit.& ambig conuent.lib.7.tit.6.
21 *num.4.* † Vbi etiam *num.5.* infert ad ſoluentem pen-
ſionem nomine alterius qui præſumetur ex manda-
to ipſius ſoluiſſe, quamvis factum non ſit antiquum,
Ita vt ad hunc effectum impenſa ducatorum decem
22 non dicatur modica † *Caputaq deciſ.190 num.4.lib.*
1. Cardin.Mantic.de tacit. & ambig.conuen.lib.7.tit.
4. num. 14. Vbi quod alias impenſa modica non in-
23 ducet hanc præſumptionem mandati *Peregr.* † *deciſ.*
7.lib.2.Oldrad.deciſ.80.Put.deciſ.299.nu.2.lib 3.
Immo etiam primus Epiſcopatus vacabit illico poſt
tranſlationem per Papam factam non expectato
tranſlati conſenſu, qui dependet à voluntate Pa-
24 pæ, † quaſi videatur approbare vacatio ſaltem eo
caſu quo Epiſcopus fuit poſtulatus in Archiepiſco-
pum, & ipſe licet non conſenſerit, tamen non con-
tradixit, ſed voluntati Papæ ſe ſubmiſit, tunc enim
ſecuta tranſlatione ſtatim vacauit Epiſcopatus, cum
non fuerit facta omnino ſine ſuo conſenſu *Abb. d.*
conſi.101.col.3.in princip.verſi.idem videtur ſenſiſſe,
numer.4.lib.2.poſt Ioan.Andr.in cap.quod ob gratiam,
de reg iur.in 6.
Amplius neque attendetur proteſtatio Epiſcopi, aut
pactum, ſtatim enim quod conſenſit tranſlationi,
25 † non potuit deinde in præjudicium ſedis Apoſto-
licæ, & ſucceſſorum proteſtari, & protrahere vaca-
tionem, neque in præjudicium reſeruationum pa-
ciſci cum capitulo vt per *Rot. in dict. Placen.canoni-*
26 *catus & præbenda, verſi. quo conſenſu ſtante,* † Vnde
non poterit tranſlatus allegare quod conſenſit hu-
juſmodi tranſlationi ſub tacita conditione ſecun-
dæ Eccleſiæ adipiſcendæ, cum talea actus ſpiritua-
lea non recipiant conditionem, & renunciatio de-
bet eſſe pura, & ſimplex, & imputet ſibi, ſi remanet
ſine epiſcopatu, cum ab initio potuerit cogitare im-
pedimentum, aut quid ſimile, vt latè declarat *Abb.*
dict conſi.101. colum.2. ante fin. verſi. nec poteſt dictus,
& colum. 4. ad med.verſi. nec obſtat ſi dicatur, lib. 2.
27 † Et eſt ratio, quia aliter contingere poſſet quod
tranſlatus prius conſequeretur ſecundam ſponſam,
& Eccleſiam, quàm dimitteret primam, quod eſſet
abſurdum, cum quis non poſſit tranſire ad ſecun-
dum matrimonium, niſi præcedente liberatione à
primo: Ideo neque Epiſcopus poterit alium Epiſco-
patum acquirere, niſi à priore abſoluatur *cap.pen. &*
fin de ſecund.nupt.
Similiter neque agetur de ſcientia Epiſcopi ſuæ tran-
28 ſlationis, † Nam quatenus dicta ſcientia eſſet ne-
ceſſaria, ſolum requireretur ad effectum conſenſus
Epiſcopi, qui ſatis conſentit. Quare non eſt amplius
opus, vt habeat ſcientiam amiſſionis tranſlationis;
cum etiam ipſo ignorante abdicata fuerit ab eo om-
nis poteſtas per tranſlationem, vnde alia ſcientia
non erit conſiderabilis *Franc. Marc. deciſi. 1100.*
numer.3.in fin. & num.11. per text. *in cap 1.§ adjicie-*
batur, de conceſſ.præbend.in 6. Calder.conſi.vlt. in princ.
verſi & ſic fuit pronunciatum, de ſentent. & re iudic. &
ſequitur *Rot.in d. Placen.canonicatus, & præbenda, in*
fin.verſ.nec hic agendum.
Ex quo ſequitur quod ſtatim Epiſcopo tranſlato non
tenent geſta Vicarij poſt tranſlationem etiam ab
29 eo ignoratam, cum enim, vt dictum eſt, ſit abdicata
ab Epiſcopo omnis poteſtas, non operatur ſcientia
aut ignorantia Vicarij: Nam ipſo facto, quando
Epiſcopus eſt tranſlatus, expirat officium Vicarij
abſque alia certioratione per text. *in d.c.1.§.adjicie-*
30 *batur, de præbend.in 6.* † Et in ſpecie de geſtis per Vi-
carium quod non valeant, etiam quod ignorauerit
tranſlationem concludit *Calder. conſi. vlt. in prin.*
verſi ex facti namque qualitate, de ſent.& re iud. Fran.
31 *Marc.d.deciſ.1100.num.3.& 11.* Quæ ſunt notanda
pro intellectu & declaratione eorum quæ ob ſimi-
lem ignorantiam vacationis Eccleſiarum dixi ſupra
cap.127.nu.12.vſque ad nu 47.& c.128.per totum.
Neque obſtabit quod Vicarius Epiſcopi habeat juriſ-
32 dictionem ordinariam † *cap.2. ne præl. vic.ſuas,* &
per conſequens non debet ceſſare ejus juriſdictio
33 in officio, niſi vſque ad ſucceſſoris aduentum † *leg.*
meminiſſe, de offic.procons. Quia hoc procedit in Iudi-
ce ordinario, qui habet juriſdictionem cohæren-
tem territorio principaliter, & non acceſſoriè, prout
in Vicario, Ita vt mortuo vel depoſito Epiſcopo
ſtatim, & ipſo facto expiret poteſtas Vicarij *Iaſ.in*
leg.more, & in l.& quia, ff.de iuriſd omn iudic. Franc.
Marc.deciſi.1100 num.8. Hæc tamen non ſunt tuta
32 ex his, quæ dixi ſupra *cap.18.& cap.127.* Vbi multa
quando valeant geſta per Vicarium ignorantem
mortem ſeu remotionem Epiſcopi.
Limitabuntur tamen prædicta in vacatione benefi-
35 ciorum inferiorum ab Epiſcopatu, † vt videlicet
beneficia promoti ad Epiſcopatum non vacent per
promotionem, niſi à die adeptæ poſſeſſionis Epiſco-
patus, & ſic in abuſiua tranſlatione, prout loquitur
Archidiac.in cap.ſi quis tranſlatus 21.qu.2. Old conſi.
14.Caputaq.dec.401.p.2. Felin.in cap eam te colum.6.
in prin.verſi.& dicitur tranſlatus, n.8. de reſcrip. & ex-
plicat *Rot. in dict. Placen. canonicatus, & præbenda,*
verſi.neque obſtat, & verſ.ex quibus patet.
Declara etiam, vt ad hoc propoſitum acquiſitionis
36 poſſeſſionis quæ requiritur, † vt vacet prior Eccle-
ſia, ſufficiet quod Epiſcopus habeat poſſeſſionem
majoris partis *Gemin.conſi.125.in 3.dub.numer.8.* vbi
quod ad arctationem ſuſcipiendi ordines ſufficit
37 habere poſſeſſionem exercitij curæ, † vel majoris
partis *Gloſ.in c.commiſſa, de elect. in 6.* ſed quo ad fi-
nem, vt priora beneficia vacent per adeptionem ſe-
cundi, ſatis erit adipiſci poſſeſſionem totius, vel ma-
38 joris partis rerum temporalium † *Gloſſ.in cap.ſi tibi*
conceſſo, de præb.in 6. Archidiac.in cap.in nomine domi-
ni 23. diſtinct. Abb. in cap.cum in cunctis, § cum vero,
& ibi Dec.nu.5.ad fin.verſi.& ſubiunt, de elect. Hered.
de incompatib.benefic.cap.3.p.1.nu.12.poſt med.verſi.&
ſufficit, tom.15.p.1.fol.515. Gemin.in cap.commiſſa, in
verb.annus autem, de elect.in 6.

Digitized by Google

Item intellige prædicta dummodo contraria con-
ſuetudo non probetur: ſi enim de illa conſtaret a-
36 liud eſſet ſeruandum, † quatenus tamen talis con-
ſuetudo probaretur in ſpecie, & poſt regulas lo-
quentes de Epiſcopatibus vacantibus per tranſla-
tionem, cum conſuetudo debeat eſſe in indiui-
duo io caſu, de quo agitur vt per *Rot. in d. Placen. canonicatus & prabenda, in fin. ver. conſuetudo etiam, coram Card. Lancellott.* 26. *Marty* 1610. *Alex conſ.* 6. *viſa inueſtitura nu.* 1. *in fin. & ibi Natt. in addit. lib.* 5. *Aym. conſ.* 96. *num.* 4. *Aneb. conſ.* 539. *col.* 6. *verſ. ad ſecundam rationem, n.* 8.

Præterea limita in tranſlatione facta ante conſen-
ſum tranſlati, & antequam conſtet de mente Pa-
40 pæ volentis illum inuitum transferre, † Quamuis
enim Papa poſſit abſoluere inuitum à vinculo,
quo ſuæ Eccleſiæ tenetur cum cauſa, vel ſine cau-
ſa, Tamen vbi aliod non apparet, non debet in-
telligi, nec præſumi illum voluiſſe transferre, ſi
non habet ratum, aut recuſet, tunc enim tranſla-
tio carebit effectu, niſi conſtet de voluntate Papæ
præciſa; de qua donec non apparet, poterit in-
cumbere poſſeſſioni, & interim exercere ea, quæ
41 ad commodum poſſeſſionis pertinent, † & vt ve-
rus epiſcopus ſoluere, & ligare ac ordines, & be-
neficia conferre & pro Eccleſia contrahere, &
ſoluentes liberare, & tam in ſpiritualibus, quam
in temporalibus iuriſdictionem exercere, prout
poterat ante tranſlationem, vt bene declarat *Cald. conſ.* 1. *ante fin. verſ. ex quo igitur iſta, n.* 8. *de tranſlation. prælat.* cum aliis per *Franc. Marc. deciſ.* 1100. *n.* 5. *&* 6. *Fel. in c.* 2. *col.* 4. *ad fi. verſ. pro iſta limitatione, nu.* 7. *in* 3. *fallen. de conſtitut. poſt Io. And. in c. quod ob gratiam, de reg. iur. in* 6. *Rom. conſ.* 345. *col.* 2. *ad fin. verſ. ego quidem illam arbitror. n.* 5. *Io. Monach. in c. generali, de elect. in* 6. *Paum. de poteſt. & offic. c. ſede vacant. prælud.* 7. *& vltim. verſ. tertio per tranſlationẽ,*
42 *n.* 7. *tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 413. † vbi quod eſt verior opinio
vt non vacet ante conſenſum tranſlati, dummodo
non appareat Papam voluiſſe transferre inuitum,
& quod ita conſuluerunt *Doct. Florentini* & tenuit
Rot. iuxta opinionem *Ioan. Monach. in d. cap. cum*
43 *generali, de elect. in* 6. *Menoc. de arbitr. caſ.* 185. *n.* 33. †
Vbi ex hoc concludit, quod iſta abſolutio à vincu-
lo prioris Eccleſiæ non eſt pura, ſed conditionalis,
hoc eſt ſi tranſlatus Epiſcopus ſciuerit ſe tranſla-
tum, & conſenſerit iuxta doctrinam *Fel. in c.* 2. *col.* 4. *ad fin verſ. pro iſta limitatione* 7. *de conſtitut.*

Et facit quod dicimus de conſtitutione priuilegia-
44 tiuæ, quæ non operatur effectum † antequam in-
noteſcat priuilegiato, quaſi priuilegium non di-
catur acquiſitum ante notitiam eius, adeo quod
ſtatutum priuilegiatiuum non indiget publica-
tione, quia ceſſat cauſa propter quam eſt neceſſa-
45 ria publicatio ſcilicet generalis obſeruantia, † in-
telligendo ſolum reſpectu notificationis ipſius
priuilegiati vt per *Felin. in c.* 2. *col.* 4. *ad med. verſ. tertio limit. de conſtitut. Prob. ad Monach. in c. generali* 13. *n.* 52. *col. pen. in fin. de elect. in* 6.

Vnde etiam beneficium non dicitur illius, cui con-
46 fertur, niſi acceperit † *c. ſi tibi abſenti, de prabend. in*
6. Sicut enim in matrimonio requiritur conſenſus
vtriuſque contrahentium *c. ſufficiat* 27. *quæſt.* 2. *cap.*
47 *cum locum, de ſponſal.* Sic etiam in ſpiritualibus
c. inter canonicos, de elect. Et quantumcunque res
donata acquiratur abſenti, & ignoranti, tamen in-
48 telligitur ſi placuerit, † & voluerit *l. legatum, §. illo ſi volet ff. de leg.* 1. Quare pendet, & eſt in ſuſpenſo
factum Papæ transferentis, donec, & quo vſque
49 conſenſerit tranſlatus † *l. proinde, ff. ſi cert. petat. Arnulph. de iur regal. priuil.* 41. *nu.* 21. cum aliis per *Menoch. de arbitr. caſ.* 185. *n.* 31.

Idem eſt in iure regaliorum, quod percipit Rex Fran-
corum ſede Epiſcopali vacante in bonis; & patri-
50 moniis ſpiritualibus, † & temporalibus Epiſcopo-
rum percipiendo fructus, & collationes benefi-
ciorum, dum alter in locum demortui ciuiliter,
vel naturaliter ſubſtituitur quod ius prius perci-
piebant Epiſcopi ſede repleta, de quo per *Archidiac. in c. imperium* 10. *diſtinct. Specul. de leg. §. nunc tractemus verſ. ſed nũquid legatus, & de prebẽd. §. reſtat. verſ. item nota. & in tit. no ſed. vacan. col. vlt. Corſ. de poteſt. & excell. reg. q.* 51. *Gl. & Iacob. Aluarot. in c.*
51 *vnic. qui feud. dar. poſſ.* † Iſtud enim ius regaliorum
non aperitur per tranſlationem Epiſcopi ad alium
Epiſcopatum, niſi à die præſtiti conſenſus tranſla-
ti, quia ſicut in coniugio ſpirituali requiritur con-
ſenſus promoti, ita & fortius in diſſoluendo, cum
illud difficilius diſſoluatur, quam contrahatur *c. inter corporalia. & c. fi. de tranſlat. prælat.* Et quia
in quibuſcunque beneficiis intelligitur conditio
quatenus prouiſio placuerit, vel prouiſus conſen-
52 ſerit, cum illud non conferatur in inuitum † &
matrimonium ſpirituale initiatur per conſenſum
electi, firmatur per confirmationem ſuperioris,
& conſumitur per conſecrationem, & ſicut dos
non poteſt eſſe ſine matrimonio, ita nec acquiſi-
tio ſecundæ ſponſæ ſpiritualis, niſi per conſenſum
53 ſit quis liberatus à prima, † Ita per prædictas & ſi-
miles rationes late concludit *Arnulph. Ruzeus de iur. reg. priu.* 41. *n.* 8. *vſque ad n.* 15. *tom.* 12. *fol.* 381. *& priuil.* 54 vbi quod ita fuit deciſum tẽpore Vrba-
54 ni Papæ pro Eccleſia Cenomanenſi, & † pluries ita
ſeruatum dicit *Idem Arnulph. ibid. priuil.* 13. *nu.* 19. *poſt Io. Monach. in c. generali* 13. *v. ſed quæro ſi aliquis,*
55 *n.* 13 *col.* 3. *in pri. de elect. in* 6. † Cum nemo teneatur
creſcere *c. iſta*, 74. *diſtinct. Bart. in l. fi. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur.* Neque inuitus contrahat, aut
56 diſſoluat contractum antea geſtum, † *l. ſicut C. de act. & oblig. l. inuitum, C. de contrahend. emption.*

Quare etiam miles tranſlatus de vno numero in a-
lium, licet nondum peruenerit, gaudet inenoti-
nenti priuilegio militari, non expectando, quod
57 ſit aggregatus numero alterius militiæ, ſi tamen
conſenſerit priuilegio, ita quod appareat velle v-
ti *l.* 1. *in fin ff. de bonorum poſſeſſ. ex teſtam. milit. Ioan. Andr. in c. quod ob gratiam, colum.* 2. *de reg. iur. in* 6. *Arnulph. de iur. regal. priuil.* 54. *in fin. nu.* 11. *verſ. nec aliquid.*

Quod etiam eſt in Epiſcopo aſſumpto ad cardinala-
tum, quamuis enim Papa illum abſoluat à vincu-
lo Eccleſiæ propter promotionem ad Cardinala-
58 tum, † Tamen illa verba ſunt interpretanda ſe-
cundum iuris diſpoſitionem, vt videlicet habeat
effectum eo volente, vt declarat *Barb. de præſtant. Card. in fin. col. pen. nu.* 13. *&* 14. *tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 85. Et
latè explicat *Arnulph. de iur. reg. priu.* 13. *poſt Cald. conſ.* 1. *de tranſlat. præl.*

Et conferunt ſimilia de ciuilitate alicui ex forma ſta-
59 tuti conceſſa, † quæ non prodeſt, ſi ad eius notitiã
non peruenerit, Et de recepto inter familiares Pa-
pæ, qui tunc demum dicitur effectus familiaris, cũ
ſcit ſe receptum, Et de pronunciatione ſecreta in
60 Cardinalem facta per Papam, † quæ illi abſenti, &
ignoranti

Digitized by Google

ignoranti iis non acquirit, niſi mediante pilei rubei
tranſmiſſione iuxta conſtitutionem *Eug.4.* cui Papa
ſolet ſæpius derogare, prout omnia prædicta pluri-
bus comprobat *Meroch. de arbitr. caſ. 185.n.38. vſ-*
61 *que ad n.42.* † Vbi etiam de dilatione debitori dan-
da, antequam fiat ſubhaſtatio, quæ non currit, niſi
à die notificationis ei factæ *Bart. in l. habeo, de iur.*
iur. Iaſ. in l. beneficium, n.48. de conſtit. princip. Ruin.
conſ. 130. n. 12. lib. 5.

Verum ſi conſtaret de certa ſcientia Principis tranſ-
62 ferentis, † tunc tranſlatus dicitur ſtatim liberatus ab
oneribus priori domicilij, tutelis, & ſimilibus, ad
quæ tenebatur ex primo beneficio, cum clauſula *ex*
certa ſcientia idem operetur, quod clauſula *non ob-*
ſtante, vt declarat *Bald. in l. idem vlpianus, §. ſunt,*
in princ. de excuſ. tutor. & in proœm. feud. col.11. in fin.
princ. diuiſionis. num. 37. Nicol. Boer. de poteſt. legat.
63 *de latere, n.74. tom.13. p.2. f.147.* Vbi † quod de iſtis
aſſumptis per Papam, ſeu principem cum d. clauſula
ex certa ſcientia non eſt diſputandum, cum etiam
ſemper intelligatur diſpenſatum ſuper omnium ma-
cula quando eſt de pertinentibus ad ipſum Princi-
64 pem, † adeo vt dicta clauſula operetur quoque
idem, quod illa *de plenitudine poteſtatis Glo. inc. ad*
hac in fin. de reſcript. Fel. in c. nonnulli, reg.1. verſ.
quarto & vltimo facit, eod. tit. Ita vt non debeat quis
audiri contra illud, quod Princeps facit ex certa
65 ſcientia, † ſed eſt imponendum perpetuum ſilentiũ,
cum videatur tollere omnia obſtacula latè *Boer. in*
d. tractat. de poteſtat. legat. n.75.

Vlterius notandum eſt, quod ea quæ dicta ſunt de be-
66 neficiis, † vt vacent per Epiſcopatum intelligentur
quoque de penſionibus *c. cum in cunctis, §. cum vero,*
de elect. Caputaq. dec. 313. nu. 1. lib. 2. Et in retentio-
ne, quæ datur beneficiorum, & penſionum non ex-
67 primitur etiam facultas transferendi, † quamuis il-
lam aliquis haberet, Tamen non cenſeretur data re-
tentio d. qualitatis, ſcilicet facultatis transferendi,
Cum de ea tanquam odioſa deberet fieri ſpecialis
mentio, Præſertim quia d. facultas transferendi non
eſt acceſſoria ad penſionem, ſed eſt quid extrinſe-
cum, & nihil habet de eſſe, & natura penſionis, Ideo
penſio non poterit transferri, & tranſlatio erit nul-
la, Vnde ſolum Epiſcopus gaudebit, & non tranſ-
feret *Caputaq deci. 313. & 319. p. 2.* quem ſequitur
Rot. coram R.P.D. Manzanedo Cartaginen. tranſla-
68 *tionis penſionis 19. Iunij* 1606. Indulta † tamen re-
tinendi penſiones, & beneficia conceſſa Epiſcopis
non ſuffragantur, niſi litteræ ſint expeditæ iuxta
69 *bullam Iulij II.* quæ † tamen non comprehendet
Epiſcopos titulares tantum eccleſiarum quæ ſunt in
partibus infidelium *Gabr. conſi. 200. n.1. lib. 2.*

EPITOME.

Pactum appoſitum ante, inter, vel poſt contra-
ctum an informet actionem naſcituram, natam, &
naſcentem. ¶ Iuramentum quando faciat actum ir-
reuocabilem, & addat robur circa accidentalia, &
naturalia contractus. ¶ Donatio facta à patre filio
ob cauſam matrimonij, vel clericatus an ſit ſimplex,
& debeat conferri, & imputari in legitimam, & re-
quirat inſinuationem, & poſſit reuocari quamuis
non fuerit facta acceptatio in vita donantis. ¶ Actus
correſpectiui qui dicantur, & de eorum effectu.
¶ Bona donata à patre filio, vt ordines ſuſcipiat, quo
caſu poſſint alienari. ¶ Donatio quando recipiat
modum, aut conditionem, vel aliam qualitatem in-
uito donatario. ¶ Intellectus *l. perfecta, C. de don. quæ*
ſub mod. ¶ Dominium aut poſſeſſio an requiratur in
donatione facta abſenti non ſecuta ratihabitione.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta à patre filio ob cauſam matrimonij an ſit ſimplex, & debeat conferri, & imputari in legitimam, & nu. 2.*
3 *Donatio ob cauſam matrimonij quando confundatur cum tote contractu dotali, & ſit vnicus contractus, ac retineat naturam ipſius dotis, & nu. 5.*
4 *Connexa, & cohærentia non cenſentur diuerſo iure.*
6 *Inſinuatio non requiritur in donatione ob cauſam matrimonij.*
7 *Donatio propter nuptias non exigit inſinuationem.*
8 *Donatio facta filio ob cauſam clericatus non imputatur in legitimam, n. 9. & 10. Et non poteſt reuocari, n. 12. & 13. Intellige vt nu. 14.*
11 *Bona donata à patre filio vt ordines ſuſcipiat non poſſunt alienari ſine conſenſu Epiſcopi.*
13 *Donatio abſoluta non recipit modum, aut conditionem, vel aliam qualitatem donatario inuito, neque poteſt reuocari, n. 16. Declara vt n. 17. & 18.*
19 *Intellectus* l. perfecta, C. de donat quæ ſub mod.
20 *Pactum appoſitum ante, inter, vel poſt contractum quando informat actionem naſcituram, natam, & naſcentem.*
21 *Actus correſpectiui qui dicantur, & de eorum effectu.*
22 *Donatio facta abſenti ſtante iuramento eſt irreuocabilis, & n. 27. Amplia tã de iure canonico, quã ciuili, n. 15.*
24 *In materia ſpirituali attenduntur ſolum canones.*
25 *Iuramentum quando faciat actum irreuocabilem, n. 26.*
28 *Iuſiurandum addit maius robur quo ad accidentalia contractus, non quo ad naturalia.*
29 *Dominium, & poſſeſſio non quæritur in donatione facta abſenti niſi ſecuta ratihabitione.*
30 *Dominium non abdicatur niſi abdicetur.*
31 *Donatio non poteſt reuocari quamuis non fuerit facta acceptatio in vita donantis.*

CAPVT CCXCVII.

Donationem factam à patre filio ob cauſam
matrimonij dixi ſupra c. 159. *n. 34.* eſſe ſimpli-
cem: non autem ob cauſam, & per conſequens non
conferri, neque imputari in legitimam, quaſi hæc
cauſa matrimonij non ſit finalis, ſed impulſiua,
prout in dubio præſumitur iuxta *conſi. Oldr. 5. titius*
dedit duob. n. 1. quem ſequitur *Alex. conſi. 14. circa pri-*
mũ dubium, n. 1. col. 1. in princ. verſ. & conſuluit. libr. 1.
Ceph. conſ. 613. n. 21. Surd. conſ. 143. n. 52. libr. 1. & dec.
321. n. 84 Dec conſ. 3. n. 13. vſque ad n. 17. lib. 1. Iaſ. cõſi.
171. col. 2. ad med. lib. 4. Boer. conſi. 65. n. 15. lib. 1.

Neque obſtant quæ ex aduerſo adducta ſunt. Quia
loquuntur quando ex inſtrumento donationis
colligeretur matrimonium fuiſſe cauſam finalem
1 ipſius donationis, † veluti ſi ſponſa matrimonium
aliter non contraxiſſet cum filio donatoris, niſi fa-
cta eſſet huiuſmodi donatio, Cum aliud ſit quan-
do fuit donatum pure, ſimpliciter, & cauſa nu-
ptiarum fuit expreſſa tanquam impulſiua, prout
latè declarat *Menoch. conſ. 261. n. 13. & 14 lib. 3. poſt*
Rol conſ. 44. n. 24. lib. 4. Tornioll inter conſ. Porcij Imol.
conſ. 80. n. 26. ſequitur *Card. Mant. de tacit. & ambig.*
conuent. lib. 13. tit. 2. n. 11. verſ. ſed hanc ſententiam, Dec.

conſil.238. primo non videtur col.2. in princ.verſ.quia in caſu iſto nu.1. Bicc. conſi.20. nu 10.

Ex iſtis colligitur non eſſe quærendum an donatio, de
qua agimus ſit pars contractus matrimonij,† & con-
3 fundatur cum toto ipſo contractu dotali, & fingatur
eſſe vnus contractus, & retineat naturam ipſius do-
tis, & donationis propter nuptias, Quia tunc hoc
iudicabitur, quando eſſemus in donatione ob cau-
ſam adeo quod non fuiſſet contractum matrimo-
nium, niſi talis donatio extitiſſet, cum aliud ſit in
caſu ſimplicis donationis factæ ob matrimonium
impulſiue, & non finaliter *Natt.conſ.609.nu.3. poſt Guid. Pap.q.245. fuit etiam alia, col.2. in princ. verſ. ſed his non obſtantib. dicendum eſt, n.2. Menoch conſ.*
4 *261.n.15.lib.3.Dec.conſ.42.n.22.lib.1.* † Argumen-
to eorum, quæ dicimus de connexis, & cohæren-
tibus, & de toto, & partibus, quæ non cenſentur
diuerſo iure, & de dependentibus ob eadem natura
cum contractu, quæ illi ſubordinantur, & merito
veſtiuntur ab eo *Bald in l.petens 17. col.6. ad med. n.33. & 34. & col.8. in princ. verſ. aut dicis quod ſo-*
5 *lutione, n.37. in fin. C.de pact.* † Maximè quando eo-
dem tempore, & contextu fuiſſet conſtituta dos, &
facta donatio ob cauſam matrimonij *Dec. conſ.414. 414. viſo eleganter, ante fin. verſ. & hoc præſertim in caſu iſto, n.14.* vbi ſequitur *Guid.Pap. d.q.145. n.2.*

Prout etiam non erit dubitandum quod talis donatio
tanquam ſimplex requirat inſinuationem *Paris.conſ.*
6 *16. n 27. lib.2.* † cum alijs per *Gabr. conſi.57. nu.13. vſque ad n.19.lib.2.* Quia contrario procedunt quan-
do eſſet ob cauſam, & iudicaretur tanquam pars
7 contractus matrimonij, † exemplo donationis pro-
pter nuptias quæ non requirit inſinuationem, ſeu
publicationem, cum tales ſint huiuſmodi donatio-
nes quæ fiunt ob cauſam matrimonij, vt benè de-
clarat *Purpurat. conſi.353. ex themate, nu.29. lib.1. poſt Dec.conſi 414. viſo eleganti, in fin. verſ. 3. non obſtat. nu.15. & conſ.139. primo non videtur, nu. 2. poſt med. verſ. vlterius etiam conſiderandum eſt, n.3. in fin. Rim. Iun. in §.1. n.492.* & licet *ibid. n 493.* dubitet Tamen
multis cóprobat *Menoch. conſi.61. n.15. poſt Rebuff. de donat. inſinuan. art.1. gloſ.1. n 20. tom.1. f.370.*

Colligitur etiam ex prædictis verius eſſe, quod donatio
8 facta filio ob cauſam clericatus ſit ſimplex. † & non
debeat imputari in legitimam, prout regulariter do-
ta filio ratione dignitatis in illam non imputantur,
Cum enim pater non cogeretur talem donationem
facere non poteſt dici ob cauſam neceſſariam, tan-
quam ſimplex donatio, quæ ſtatim valida eſt non
expectato tempore mortis patris, Ideo non confe-
renda, vel imputanda in legitimam, tanquam ſimus
in proprijs bonis ipſius *Aym.conſi.236. per tot.* cum
alijs, quos adduxi ſupra *c.159. n.31. vſque ad n.36.*

Et quamuis ex aduerſo multi alij adducantur, qui con-
9 trarium teneant, † Tamen non eſt nouum in iure, vt
vnaquæque ſententia habeat contradictores, Satis
eſt quod hæc opinio ſit magis approbata, & verior,
cum illa bona dicantur quaſi caſtrenſia, & dignitas
non computatur, neque quod eius ratione fuiſſet
datum, argumento *l. caſtrenſe peculium, ff de caſtren. pecul. l. ſacroſancta, Cod. de epiſcop. & cleric. l. omni*
10 *modo, §. imputari, C. de inoff. teſtam.* † prout hanc opi-
nionem tanquam veriorem ſequitur *Io. Fab. Aym. Ferd. Tell. Gomeſ. Igneus. Spin. & alij* quos adduxi
ſupra *c.159. n.32. & 33.* Quibus adde *Ioan. Rotam in epit. ſucceſſ. c.7. n.45. vſque ad n.48. tom.8. p.1. f.199.* vbi etiam adducit *Caſſan. ſuper conſuetud. Burgund. rubr.7. §.5. f.974. Didac. Perez, Azeuedo Mantiened.* & alij de quib. per *Couall. q.682. n.2. vſque ad nu.5.* vbi etiam allegat *Gratian. reg.195.* qui latè defendit
hanc ſententiam tanquam magis communem.

Et facit *Concil. Trid. ſeſſ.21. c 2.* Vbi bona donata à Pa-
11 tre filio, vt ordines ſuſcipiat, † non poſſunt vendi,
ſeu alienari abſque licentia Epiſcopi, quia dantur in
titulum perpetuum, vnde neque computantur in
12 legitimam, vt notat *Couall. d.q.682. n.6.* † Cui adde
quod iſta donatio facta filio per patrem ob cauſam
clericatus non poſſet amplius per eum reuocari,
quaſi ex tali donatione obligetur pater Epiſcopo,
qui eum non ordinaſſet, niſi ſub ſpe irreuocabilis
donationis fuiſſet facta donatio, & quia filius debet
habere præcipuè illa bona, ex quibus ſe poſſet com-
modè ſuſtentare, ne in opprobrium clericatus co-
13 gatur mendicare: † Vnde reſpicit non ſolum one-
roſam cauſam matrimonij ſpiritualis, ſed etiam in-
tereſſe tertij, qui non debet decipi ob iſtam reuoca-
tionem, ita vt ſuccedat in locum alimentorum, aut
ſaltem æquitatis impulſu facta cenſeatur *Diaz. in prax crim. c.18. n.15.* cum alijs, de quibus ſupra *c.159.*
14 *nu.29.* † Diſtinguendo quando interuenit ficta, vel
vera traditio, vt per *Spin. de teſt. gloſſ. prin. 18. n.74.*

Quare etiam infertur, quod non eſt attendenda pro-
miſſio facta per filium dandi, ſeu faciendi illud, de
quo in alio inſtrumento, Quamuis enim non fuerit
hoc adimpletum, non competit reuocatio dona-
15 tionis, † Nam conſtat donationem fuiſſe habitam
pro abſoluta, quo caſu non poteſt recipere modum,
aut conditionem, aut aliam qualitatem donatario
inuito *l. poſt perfectam, Cod. de donat. Surd d.c.206.*
16 *16 nu 5.* † Vbi quod neque poterit reuocari tacitè,
nec expreſſè, ſiue ſimpliciter fiat reuocatio, ſiue
bona ſint alij donata *Cephal. conſi. 33. n.7. Gozadin. conſ.87. ad fin. Soc. Iun. conſ.118. n.16. lib.2.*

Contrario autem procedunt, quando de hoc non con-
ſtaret, tunc enim præſumitur facta ſub ſpe promiſ-
17 ſionis incontinenti ſubſecutæ, † quaſi tunc cenſea-
tur pars ipſius donationis, & per conſequens dona-
tio videtur facta intuitu promiſſionis, & promiſſio
intuitu donationis, quo caſu non datur prius, aut
poſterius *Rip. in l. vlt. col. 18. q.34. n.116. vſque ad n.119. Card. Mant. de tac. & amb. conuent. lib. 13. tit.*
18 *40. n.16. & 17.* † Vbi in propoſito adducit, quod
in ſimili de actibus correſpectiuis deciſum fuit per
Rot. coram Card. Seraph. Ciuitatis Caſtelli donatio-nis 28. Aprilis 1578. & iuxta præfatam diſtinctio-
nem declaratur *l. perfecta C. de don. quæ ſub modo.*
19 † Quia intelligitur ex interuallo, ſecus ſi inconti-
nenti *Bald. in l. petēs 27. col per. in fi. verſ. ego d co quod*
20 *ſicut nos habemus, n.49. C. de pact.* † Vbi etiā de pacto
appoſito ante contractum, quod informat actio-
nem naſcituram, licet quando apponeretur poſt
contractum informaret actionem natam, & quan-
do apponitur inter contractum, antequam idem
contractus abſoluatur, tunc informat actionem
naſcentem: Ita vt in omnibus iſtis caſibus dicatur
incontinenti fieri in actu contiguo, & in actu ſe-
cum tenenti *l. duos § fi. de duob. reis, l. ſi apud, de adil.*
21 *actio. l. ſi vſuras, C. de vſur.* † Et quomodo actus dicantur
correſpectiui, & quis ſit eorum effectus multa *Menoch. præſump. 12. per tot. lib.6.*

Amplius neque obſtaret, quod donatio tanquam fa-
22 cta abſenti poſſit reuocari: † Quia cum adſit iura-
mentum facit illam irreuocabilem, Ita vt iuſiuran-
dum debeat obſeruari, quaſi dirigatur ad Deum,
qui

qui præſens eſt, & pro abſente recipit, quamuis nec
notarius nec alius pro illo recepiſſet *c. debitores, de iur. iuran.* & ita concludit *Alex. in l. ſi ſtipulatio iſta, §. alteri, n. 9. de verb. oblig. & conſ. 185. in cauſa, & lite, nu. 8. col. vlt. in princ. lib. 6. Ruin. conſi. 180. num. 12. lib. 1. Decian. conſi. 31. n. 74. lib. 1.* & ſeruat *Rot. coram Card. Seraph. Vrbeuetan. hæreditatis 15. Iunij 1580. per Gloſſ. ſingularem, in c. quoties cordis 1. q. 7.* & late declarat *Seraph. priuil. iuram. 24. nu. 1. Kaland. conſ. 30.*
23 *n. 29. vſque ad n. 34. lib. 1.* † Vbi ampliat procedere
rem de iure canonico, quàm de iure ciuili, cum in
materia iuramenti tanquam ſpiritualis non debea-
24 mus attendere niſi canones † *Felin. in proœm. decretal. in verb. gregarius, col. 7. ad med. in gloſ. in verb. ſeruins, nu. 24. Bert. conſi. 95. col. 2. lib. 2. Imol. in c. cum contingat, de iur. iur.*

Nec obſtat quod iuramentum non faciat actum irre-
25 uocabilem, † ſi interponatur ſuper actu, qui poteſt
reuocari, quamuis periurium incurratur *Bart. in l. ſi quis in princ. pro teſtamentis 22. colu. vlt. in princ. verſ. quæro, quid ſi teſtator, nu. 14. de leg. 3. Alex. conſi. 8. viſis capitulis ad fin. n. 8. lib. 2. Corn. conſ. 116. col. 2. in fin. n. 3. lib. 1.*

Quia hoc procedit in actu, qui habet de ſui ſubſtan-
26 tia, vt ſit reuocabilis, † tunc enim non poteſt quis
etiam cum iuramento remouere ſibi facultatem re-
uocandi, prout eſt in donatione cauſa mortis, in
qua facultas reuocandi eſt de ſubſtantia illius, adeo
quod pactum in ea appoſitum non valeret, cum
natura vltimæ voluntatis ſit ambulatoria vſque ad
mortem. Quare impoſſibile eſt, vt eo caſu iura-
mentum operetur contra ſubſtantiam, ſine qua
actus non poteſt ſubſiſtere, Aliud eſt in donatione
inter viuos, in qua de ſui natura tollitur effectus pœ-
nitentiæ: Idem iuramentum operatur *Iaſ. in l. qui Romæ, §. flauius, col. 8. in princ. verſ. & per hoc etiam ceſſat, nu. 19 ad fin. ff. de verb. oblig. Natt. conſ. 607.*
27 *nu. 2.* & ita in ſpecie donationis factæ abſenti cum
iuramento declarat *Rot. coram Cardin. Seraph. Portuen. bonorum 17. Decembr. 1579.* de qua per *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 7. n. 24.*
28 † Cum etiam iuramentum ſemper maius robur
addat quo ad accidentalia faciendo valere actum
omni meliori modo, ſecus quo ad naturalia, ſecun-
dum quæ iuramentum intelligitur *Seraph. priuileg. iuram. 153. ad fin. & priuil. 74. nu. 192. verſ. quarto allegatur.*

Verum eſſet quod quamuis donatio facta abſenti cum
iuramento valeat, ita vt non poſſit reuocari, vt di-
29 ctum eſt: † tamen dominium, & poſſeſſio non
quæritur, niſi ſequuta ratihabitione, Dominium
enim eſt illius naturæ quod non abdicatur, niſi ab-
30 dicetur † *l. nec vtilem, ff. ex quib. cauſ. maior.* Vnde
non mirum, ſi ratificatio ſit neceſſaria *l. ſi ego, de neg. geſt. §. generaliter, auth. quibus mod. natur. efficiun. ſui,* & late declarat *Caſtrenſ. conſ. 195. viſis his quæ narrantur, col. 3. ad med. verſ. ad quod breuiter, & ſine dubitatione, nu. 2. in 2. dub. lib. 1. Curt. Iun. conſil. 55. n. 9. col. 3. in princ. Natt. ad Alex. conſi. 184. in verb. vtilis actio lib. 6.* ſequitur *Rot. coram Cardin. Seraph. Vrbeuetana hæreditatis 13. Iunij 1580* de qua per *Cardin. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 7. n. 25.* latiſſime *Cephal. conſ. 440. n. 30. vſque ad nu. 58. lib. 5.*
31 † Non tamen ex hoc poterit reuocari donatio, quã-
uis non fuerit facta ratificatio, & acceptatio in vita
donantis, Quidquid concludant *Caſtrenſ. & Cephal. ſupra allegati.* Quia contrarium eſt verius ex his,
quæ ſupra adduxi *in addit. ad deciſ. Marchiæ 39. & 88* & late declarat *Surd. deciſ. 206. nu. 4. vſque ad nu. 10. poſt Couar. in rubr. de teſtamentis, p. 3. nu. 13. ad med. col. 8. in fin. verſ. illud profecto prætermittendum.*

EPITOME.

Parochi an debeant præcedere Canonicos, & beneficiatos in aſſociatione defunctorum ſiue eorum Collegarum. ¶ Et multa de officio eorundem, tam in funeralibus, quàm in aliis caſibus. ¶ Diuerſitas ſtatuum, & officiorum in eccleſia quomodo conſideretur. ¶ Statutum an valeat vt Canonicus poſt ſeruitium quadraginta annorum ſit exemptus à reſidendo, & acquirat diſtributiones quotidianas. ¶ Et quãdo illæ dentur abſentibus. ¶ Vna & eadẽ res ac perſona quo caſu poſſit dici maior, & minor, ac diuerſo iure cenſeri ¶ Liber Põtificialis, & Ritualis an ſit authenticus, & faciat fidem. ¶ Rex quando præcedat Cardinales. ¶ Auditor Rotæ factus Epiſcopus an præferatur aliis Auditoribus. ¶ De Vicecancellario, Pœnitentiario, Camerario, Correctore litterarum Apoſtolicarum, Abbreuiatore, Vicario, Archidiacono, Archipresbytero, Canonicis, Parochis, & ſimilibus; quomodo inter eos ſit concedenda prælatio. ¶ Actus ſepeliendi, & baptizandi an faciat eccleſiam curatã. ¶ Parochus in quibus actibus ſubſit Capitulo ¶ Canonicus exemptus ab Epiſcopo per concordiam an efficiatur ſubditus illius, ſi habeat curam animarum. ¶ Stola, oratium, & pillium quid ſignificet, & quando, & per quos deferatur. ¶ Cardinales in ſuis titulis quam iuriſdictionem habeant, & quale munus ad eos pertineat. ¶ Diſtinctio inter parochos titulares, & Vicarios perpetuos, & quis eorum ſit magis honorandus. ¶ Funus an poſſit leuari de parochia abſque licentia curati, quamuis concedatur fratribus libera ſepultura. ¶ Verbum *aliis* ad quæ referatur ¶ Vna ſola cruce an ſit deferendum funus, & cuius Eccleſiæ illa debeat eſſe. ¶ Rector in ſua propria Eccleſia quam iuriſdictionem habeat ¶ De præcedentia Archipresbyteri, & Vicarij eccleſiarum Parochialium, & canonicorum S. Mariæ de Cruce, ac Rectorum, & Presbyterorum diœceſis Boianenſis. ¶ Parochi an ſint magis honorandi, quam Canonici, & quis eorum habeat maiorem adminiſtrationem, & poteſtatem, & cui concedatur facultas excommunicandi. ¶ Verba *quando funus ad eius eccleſiam defertur* an ſtent demonſtratiue, vel taxatiue. ¶ Conſuetudo in præcedentia quando attendatur, & in ea quo caſu ſucceſſori poſſit præiudicari per anteceſſorem. ¶ Parocho an competat reſtitutio, ſi fuerit ſpoliatus corpore iam ſepulto ¶ Cadauera defunctorum an ſint deferenda ad Eccleſiam cum cantibus ¶ Subrogato quando debeatur idem honor, qui ſubrogans. ¶ Statutum an ſit validum, quod pro exequiis non poſſit expendi, niſi certa pecunia taxata, & quod pro nuptiis non detur Parocho, niſi certa ſumma. ¶ In materia præcedentiæ an dentur remedia poſſeſſoria, & quæ actiones competant. ¶ Sepultura an magis accedat ad communionem Sacramentorum, quam ad communionem diuinorum officiorum. ¶ Compromiſſum ſuper iure prælationis an poſſit fieri.

SVMMARIVM.

1 *Inquiſitor concurrens cum Epiſcopo in negotiis fidei illi præfertur.*

2 Vna & eadem perſona quando poſſit diuerſo iure conſeri. n.26. & 46.

3 Epiſcopus dicitur Rector parochialis, Prætor, & Magiſtratus.

4 Subrogato quando debeatur idem honor qui eſt debitus ſubroganti.

5 Parochus reſtituitur ſi fuerit ſpoliatus corpore iã ſepulto.

6 Cadauera ſunt deferenda ad Eccleſiam cum cantibus propter concurſum fidelium, & preces ad Deum pro eis fundenda.

7 Statutum non valet quod pro exequiis non poſſit expendi niſi certa pecunia taxata, & quod pro nuptiis non detur Parocho niſi certa ſumma.

8 Conſuetudo in materia præeminentiæ quando ſit ſeruanda, & n.99.

9 Iure prælationis an poſſit renunciari in præiudicium Eccleſiæ, & ſucceſſorum, & valeat ſuper ea compromiſſum.

10 Conſuetudo quãdo inducatur in iis quæ ſunt facultatis.

11 Varia remedia pro recuperanda poſſeſſione præcedentiæ.

12 Funus an poſſit leuari de Parochia ſine licentia Curati. Et quomodo concordentur in hoc opiniones contrariæ Doctorum, n.13. 14. & 78.

15 Sepultura magis accedit ad communionẽ Sacramentorum, quam ad communionem diuinorum officiorum.

16 Capitulum Eccleſiæ maioris an debeat præcedere Prælatum Eccleſiæ inferioris Collegiatæ, etiam quando Capitulum inuitatur ad funus corporis quod debet ferri per illius parochiam.

17 Diuerſitas ſtatuum, & officiorum in eccleſia pertinet ad perfectionem, neceſſitatem actionum, & dignitatem, & pulchritudinem illius.

18 Canonicorum munus quale ſit, & de eorum vita, & conuerſatione, nu.6. & de recitatione horarum, & aſſiſtentia in diuinis n.7.

19 Statutum an valeat quod Canonicus qui per quadraginta annos eccleſiæ ſeruiuit ſit exemptus à ſeruitio d. Eccleſiæ, & lucretur diſtributiones quotidianas perinde ac ſi reſideret.

20 Canonici non iuuantur aliqua conſuetudine, quin teneantur omnibus ſeptem horis inſeruire, nec ſufficiet vt aliquando interueniant miſſæ conuentuali.

21 Diſtributiones quotidianæ non dantur niſi aſſiſtentibus in choro, quamuis de licentia ſuperioris tunc temporis miſſæ celebrentur per Canonicum in Eccleſiis deuotionis cauſa.

22 Exercens curam animarum excuſatur à præſentia in choro.

23 Parochorum officium circa curam animarum quale ſit, & n. 25.

24 Eccleſia parochialis dicitur beneficium habens parochiam ad eius curam deputatam, & territorium limitatum.

27 Rex quando præcedat Cardinales, & quem locum habeat in Conſiſtorio.

28 Liber Pontificalis eſt authenticus, & in deciſiuis poteſt allegari.

29 Cardinalis quando ſit præferendus alteri Cardinali Vicecancellario Camerario, & Pœnitentiario, n.31.

30 Vicecancellarij auctoritas qualis ſit, & an ſit dignitas, nu.32.

33 Corrector litterarum Apoſtolicarum non præcedit in parco Abbreuiatorum.

34 Auditor Rotæ factus Epiſcopus quando præferatur aliis Auditoribus.

35 Archidiaconus in adminiſtratione eſt maior Archipresbytero, ratione autem diuinorum eſt minor.

36 Epiſcopus debet reuerentiam patri in domo, in Eccleſia autem illum præcedit.

37 Vicarius Epiſcopi præſente illo non præcedit Archidiaconum, & Canonicos collegialiter congregatos, ſecus eo abſente.

38 Quilibet in proprio officio præfertur omnibus aliis, licet extra illud poſtponeretur.

39 Opinio Melani de paſtore præferendo in eccleſiis capitularibus quæ ſimul ſunt parochiales.

40 Canonici quando præferantur parochis eiuſdem eccleſiæ, & quid è contra, n.41.

42 Actus ſolus ſepeliendi vel baptizandi non facit vt eccleſia dicatur curata, & n.43. Fallit nu.45.

44 Laicus habet aliquando facultatem baptizandi.

47 Prælatus faciens contractum damnoſum Eccleſiæ poteſt nomine ipſius contrauenire.

48 Canonicus exemptus, à iuriſdictione Epiſcopi per concordiam, illa non obſtante efficitur ſubditus Epiſcopi ſi habeat curam animarum.

49 Regulares qui præeſt curæ animarum ſubeſt iuriſdictioni Ordinarij non obſtante quacumque exemptione.

50 Parochus in actibus ſpectantibus ad clericos ſubeſt Capitulo, ſecus in actu curæ animarum, n.51. & 52. Neque de vno datur extenſio ad alium, n 53.

54 Parochus in funeralibus præcedit Capitulũ, & omnes clericos propter habitũ ſacerdotalẽ, quo in illis vtitur.

55 Stola, & orarium quid ſit, & ſignificet tam in Parocho quam in ſacerdote, Epiſcopo, fœminis, & aliis, & quando, & per quos deferatur, n.56.57.58.59. & 61. & qualis honor eſſet ambulare in ſtolis, n.62.

60 Alexandri Magni reuerentia erga ſacerdotem.

61 Epiſcopus prius ordinatus præcedit alios poſtea ordinatos dummodo non habeant pallium.

64 Pallium inter Epiſcopos operatur idem quod ſtola inter ſacerdotes.

65 Honor adhibetur veſtibus pretioſis.

66 Sacerdos quilibet cum ſtola præcedit omnes in proceſſionibus confraternitatum, & ſimilium.

67 Sacerdotem S. Franciſcus præferebat ſuncto.

68 Presbyter quilibet dicendo miſſam conuentualem præcedit omnes capitulares etiam quo ad cultum diuinum. Idem in Patriarcha celebrante in capella Papæ.

69 Deus magis animas quam ſacrificium expetit.

70 Valet argumentum ab æquiparatis, & qui dicit ſimilitudinem non procedere, debet probare.

71 Epiſcopus dicitur Rector parochialis.

72 Cura animarum ſpecialis eſt apud Parochum, generalis vero penes Epiſcopum.

73 Parochus in funeralibus non præcedit Capitulum exiſtente Epiſcopo, & n.74.

75 Cardinales in ſuis titulis habent iuriſdictionem Epiſcopalem, & antiquitus eorum officium erat baptizare, & ſepelire mortuos, & ad eos ſpectat cura animarum exiſtentium ſub ſuis titulis, n.76.

77 Diſtinctio inter Parochos titulares, & Vicarios perpetuos, & quis eorum ſit magis honorandus.

79 Officium Parochi circa defunctum tam in domo, quam extra & intra eccleſiam, & n.81.

80 Pompa funeralis non eſt de neceſſitate ſepulturæ.

82 Verbum aliis referetur ad ea quæ non ſunt expreſſa, & ſignificat diuerſitatem in perſonis, & ſimilitudinem, & identitatem in ſubſtantia à narratis.

83 Rituale Romanum an faciat fidem.

84 Decretum Congregationis Rituum circa præcedentiam Curati in funeralibus. Et quid in hoc ſenſerit Cardin. S.Seuerini Pœnitentiarius, n.77.

85 Verba quando funus ad eius Eccleſiam defertur an ſtent

inſtens demonſtratiue, ſeu taxatiue.

86 *Idem ius eſt ſtatuendum vbi militat eadem ratio, & quando caſus expreſſus ſit gratia exempli.*

87 *Cardinalis S.Seuerina reſolutio ſuper precedentia Parochi.*

88 *Vnam ſolam crucem debemus deferre in funeralibus, quæ debet eſſe illius Eccleſiæ, ad quam defunctus portatur.*

89 *Rector in ſua propria Eccleſia dicitur Prælatus, Imperator, & Rex, & præcedit omnes Capitulares collegiatæ, & gerit vices Apoſtolorum.*

90 *Epiſcopus Briſinenſis quando debeat præcedere Epiſcopum Tridentinum.*

91 *Archipresbyteri an ſint præferendi Vicariis eccleſiarum parochialium, & illarum clero.*

92 *Canonicis noviter erectis S. Mariæ de Cruce an debeatur præcedentia ante omnes Rectores, & presbyteros diœceſis Boſanen. ſicut aliis Canonicis Boſanen.*

93 *Capitulum Eccleſiæ Maioris Florentiæ an præcedat Prælatum Eccleſiæ inferioris collegiatæ etiam quando Capitulum inuitatur ad funus corporis, quod debet deferri per illius parochiam.*

94 *Parochi ſunt magis honorandi, quam Canonici.*

95 *Curatus habet maiorem adminiſtrationem, quæ præcedentiam inducit, & cura eſt ars artium, ſuperat Canonicatum ratione ſcientiæ, & ordinis, & n.96.*

97 *Parochus habet poteſtatem dimittendi peccata reſpectu corporis Chriſti myſtici, & poteſtatem conſecrandi reſpectu corporis Chriſti veri.*

98 *Canonici non habent facultatem excommunicandi, quæ tamen Parochis conceditur.*

CAPVT CCXCVIII.

IN funeralibus quod Parochi debeant præcedere Canonicos, & beneficiatos capitulariter interuenientes, Dixi verius eſſe cum de hoc in facti contingentia quæreretur, etenim dicuntur eſſe in proprio officio, cuius ratione datur prælatio etiam contra eos, quibus alias extra illud officium postpone-
1 rentur, † prout diximus de Inquiſitore, qui concurrens cum Epiſcopo in negotiis fidei, illi præfertur, *Eimericus in direct. 3. p q. 30. n. 3. R.P.D. Penſa ad director. q. 5. n. 5.* dixi ſupra *c. 106. n. 38.* vbi addidi ſimilia de Epiſcopis, Prælatis, Delegatis, & Conſiliariis, qui in Collegio, ſeu Capitulo debent ſedere, & ſubſcribere poſt alios præſidentes, quamuis enim habeant maiorem dignitatem, tamen non debent præcedere, cum illa dignitas non ſit ordinata ad illum actum, pro quo tractabatur de præcedendo *Pur-*
2 *pur. in l. 1. n. 195. ff. de offic. eius.* † Neque eſt inconueniens quod vna, & eadem perſona ob varios reſpectus diuerſo iure cenſeatur, cum hoc ſit concedendum ratione duplicis iuris, quod vnus, & idem habet, ita vt vno caſu poſſit eſſe maior, & dignior, & in alio minor, & minus dignus *Gloſ. in cap. quæritur, in verb. non æquamus, 2. q. 6. Dec. in c. ſane, in 3. not. de offic. deleg. Tiraq. de nobil c. 10. n. 11. & c. 28. n. 15.* & multis ſimilibus comprobat *Menoch. conſil. 901. n. 71. vſque ad 76. lib. 10.*

Præſertim, quia Parochus in funeralibus, & actu curæ animarum gerit vices Epiſcopi qui dicitur Rector
3 parochialis † *c. bonæ rei 12. q. 2. c. ad apoſtolicam, de donat. Beer. de auctor. magn. conſ. in addit. n. 16 German. de indult. Cardin. §. ac beneficia. n. 45.* Immo etiã Epiſcopus dicitur Prætor, & Magiſtratus in ſua diœceſi *Riminal. in c. canonum ſtatuta, n. 31. de conſtitut. tom. 2. f. 103.*

4 vnde eſt præferendus tanquam ſubrogatus in eius locum, cum etiam in præheminentia debeatur idem honor ſubrogato ſicut ipſimet principali in actibus in quibus illum repræſentat quicquid ſit in aliis *Felin. in c. cum olim n. 1. verſ. ſed vera ſolutio de offic. deleg.* Prout diximus de Delegato ab Epiſcopo ad aliquẽ actum, puta celebrandi ſynodum, vel ſimilem, qui debet præferri etiam in ſedendo in loco Epiſcopi delegantis, quaſi in illo actu ſpecialiter illum repræſentet, *c. præcipimus 93. dict. Rom. ſing. 540.*

Vlterius cum parochus præferatur omnibus in exercitio, & cura animarum ſibi commiſſarum dum viuunt: Ita etiam debet præferri in funeralibus tanquam acceſſoriis, & dependentibus à ſua iuriſdi-
5 ctione. † Ita vt etiam Parochus præferatur, & ante omnia ſit reſtituendus, ſi fuerit ſpoliatus corpore iam ſepulto, cum illud poſſit extrahi auctoritate ſuperioris tamquam non iuſtæ ſepulturæ traditum, & reſtitui ei, qui ius prælationis habet iuxta opinionem, de qua per *Caſſan. in catal. glor mund p. 2. conſid. 5. col. penult. in princ. verſ. de gloria autem f. 57.*

Et quamuis pompa funeralis non ſit de neceſſitate ſe-
6 pulturæ, † tamen etiam cadauera ſunt deferenda ad eccleſiam cum ſonis, & cantibus pſallentium propter concurſum fidelium, & preces ad Deum pro eis fundendas *c. quia diuina, & c. vbicunque 13. q. 2. Iaſ. in l. furioſum, col. 2. C. qui teſtam. fac. poſſ. Alex. in l. ſi eum dotẽ. § ſi maritus, colum. vltim. ſolut. matrim. Caſſan. in catal. glor. mund. p. 2 conſid. 5. fol. 52.* vbi multa de ſepulchris, & funeralibus mortuorum cum aliis per *eundem Caſſan. in eod. tract. conſid. 75. par. 12. fol. 368. Cels. Rhodig lib 9. antiq. lection. cap. 44. Gul. Bened. in c. Raynutius, in verb mortuo itaque teſtatore, il 1.*
7 *n. 54 de teſtam.* † Ita vt neque valeat ſtatutum quod pro exequiis non poſſit expendi niſi certa pecunia taxata, quaſi impediat eleemoſynas clericorum, prout neque valeret quod pro nuptiis nõ poſſit dari parocho niſi certa ſumma, licet eſſet validum quod ad dictas nuptias non poſſint accedere niſi tot puellæ *Felin. in c. 1. n. 19. col. 10. in princ. de ſponſal.*

Neque obſtat quod aliquando in huiuſmodi funeralibus Canonici, & Capitulum præceſſerint Parochis,
8 † quæ conſuetudo in materia præheminentiæ eſt ſeruanda *Bald. in c. cum olim. de conſuet. Rot. deciſ. 4. in fin. de elect in nou. Menoch. conſ. 126. nu. 3. lib. 2. Nauarr. conſi. 2. de maior. & obed.*

Quia reſpondetur debere conſtare quod huiuſmodi conſuetudo ſit præſcripta ſpatio 40. annorum *Purpur. in l. 1. nu. 200. ff. de offic. eius.* poſt *Andr. Sicul. conſi. 5. lib. 2.* Cum etiam ad hoc vt actus inducant conſuetudinem debeat probari, quod fuerint facti ea intentione, vt conſuetudo inducatur cum alias ex gratia potuiſſent fieri, ne detur iuris ſui renunciatio, quæ in dubio non præſumitur *Dec. in ſpecie in c. cum acceſſiſſent. colum. penultim. ante fin. verſ. & hoc comprobatur, de conſtit per Gloſ. notab. in c. conſuetudo, diſt. 1.*

Maximè, quia non amittitur ius prælationis illa non vtendo, aut patiendo alios præcedere, cum enim
9 † non poſſit expreſſe tali iuri renunciari in præiudicium eccleſiæ, & ſucceſſorum neque poterit tacite, vt in puncto concludit *Decian. conſi. 21. num. 74. lib. 1.* Cum etiam materia præcedentiæ ſit magni præiudicij, neq; poſſit compromitti ſine auctoritate ſuperioris, declarando tamen vt dixi *in addit. ad deciſ. March. 232. n. 1. cum ſeq.* Ita vt non ſit conſiderandum, quod aliqui parochi, vel ignoranter,

vel ob aliquod intereſſe permiſerint alios præcede-
re, cum ex hoc non inferatur præiudicium aliis non
conſentientibus, prout neque ſucceſſoribus, quã
etiam poterunt contrauenire facto inualido ante-
ceſſoris Soc. conſ. 79 n. 47. li. 4. Men. conſ. 1. nu. 102.
Quidquid alias ſucceſſor in ſola dignitate teneatur
obſeruare facta ſui prædeceſſoris, etiam quod ſit ſuc-
ceſſor in dignitate electiua, cum adſit eadem digni-
tas, quæ nunquam moritur, late Idem Menoch. conſ.
264. n. 18. vſque ad n. 24. poſt Aym. conſ. 241. n. 17.
Accedit quod huiuſmodi conſuetudo nihil operatur,
10 cum ea quæ ſunt facultatia † non inducant conſue-
tudinem reſtrictiuam liberæ poteſtatis Abb. in c. ex
parte aſtenſis, 10. nu. 7. in vlt. not. de conceſſ. præben.
Bart. in l. cum de in rem verſo, col. fi. de vſur. Iaſ. in l.
quominus n. 28. de fluminib. Aym. conſi. 96. nu. 4. Caſtr.
conſi. 340. ad fin. lib. 1. Requiritur enim prohibitio,
& interpellatio in actibus mere voluntariis, Nam
in eis non acquiritur quaſi poſſeſſio niſi poſtquam
interpellatus recuſauit, tunc enim à tempore pro-
hibitionis naſcitur præſcriptio, aut conſuetudo,
quæ facit, vt prohibitus tunc gerat actum non gra-
tuitum, ſed meræ ſeruitutis Abb. in c. ſignificante 69.
in primo notab. & ibi Franc. etiam in primo not. de ap-
pell. Natt. conſ. 106. nu. 9. ad fin. & conſi. 107. lib 1.
Bald. in l. 2. Cod. de ſeruit. colum. 9. in princ. verſ. ſed
quæritur per obedientiam n. 54. cum aliis quos adduxi
ſupra c. 88. nu. 15. & c. 89. nu. 18. vſque ad n. 21. Surd.
conſ. 127. nu. 13. lib. 1.
Immo etiam parochi poterunt recuperare ius ſuum,
11 & ipſam poſſeſſionem præcedentiæ, † ſi forte ſui
maiores perdidiſſent, non enim fuit bonum ius de-
perditum, quamuis fuerit amiſſa poſſeſſio, cum res
de facili reuertatur ad ſuam naturam, vt in ſpecie
præcedentiæ concludit Bald. conſi. 387. col. 2. in
princ. verſ. nec poteſt ei obijci quicquam, libr. 2. Purpur.
conſi. 540. in fi. nu. 19. lib. 2. Menoch. conſ. 902. nu. 78.
lib. 10. Cum in ſimilibus cauſis præcedentiæ dentur
paſſim remedia poſſeſſoria Bald. in c. licet cauſam
19. n. 6. & ibi Felin. n. 1. de prob. Purpur. d. conſ 540.
num. 19. Ita vt etiam competat officium Iudicis Io.
Fab. in §. aliam inſt. de bon. poſ. Iaſ. in l. ſi non ſortem,
§. libertas, de condic. indeb. Et licitum ſit reſiſtere
etiam armata manu contra eum, qui tale ius præce-
dendi infringit Bald. in l. obſeruare, §. antequam, in fi.
de offic. proconſ. Menoch. conſi. 157. nu. 55. lib. 3. Cum
etiam detur actio iniuriarum aduerſus eum, qui non
patitur ſimilem honorem decerni: latè Corduben. in
l. ſi quis à liberis, in princ. num. 40. & 32. ff. de liber.
agnoſcend. Gerard ſing. 43. cum aliis quos adduxi ſu-
pra cap. 110. nu. 14. vſque ad 25. Caſſan. in catal. glor.
mund. conſider. 38. p. 1. concluſ. 29.
Et pro confirmatione prædictorum facit, quia pro-
pter iuriſdictionem, quam parochus habet in ſua pa-
rochia non poteſt funus leuari ſine illius licentia,
12 † & antequam per eum dicatur antiphona, ſubue-
nite, vt declarat Imol. in clem. dudum col. 16. ante med.
verſ. nota bene, n. 66. & ibi Card. in § huiuſmodi, in fin. de
ſepult. Oldr. conſi. 82. an fratres, n. 2. verſ. nam & portare.
Nec facit quod Idem Oldrad conſ. 225. n. 14. contrarium
13 voluerit quod talis licentia non requiratur, † quia
verum eſt illam adhibendam eſſe de conſuetudine,
cui in iſtis caſibus funeralium ſemper ſtandum eſt,
maximè circa ea quæ ſpectant ad Parochum quam-
uis in aliis Eccleſiis extra parochiam libera ſepul-
tura concedatur Gloſſ. in clem. dudum, §. verum ne
parochiales, in verb. integre de ſepultur. Abb. in c. cum
liberum 11. in fin. verſ. & cum ſit conceſſa, & verſ. &
nota hoc vltimum, & ibi etiam Anchar. in fin. verſ. &
prædicta faciunt. eod. tit. Idem Anchar. in d. clem. du-
dum §. huiuſmodi, in princ. verſ. vbi etiam tetigi quod
tangit nu. 28. & ibi Imol. n. 65. col. 16. in princ. & Card.
in fin. verſ. primum tamen obſeruatur, de ſepult. Et ita
per eos concordantur dicta conſilia contraria Ol-
drad 82. & 225. nu. 14.
Quamuis enim in dict. §. huiuſmodi, diſponatur quod
Fratres Mendicantes habeant liberam ſepulturam:
14 † Tamen ibi textus ſubdit explicando in quo con-
ſiſtat iſta libera ſepultura, videlicet, quod fratres
poſſint omnes ad eam recipere, qui ſepeliri elege-
rint in eorum Eccleſiis, ex prædictis autem verbis
non tollitur, quod parochis debetur de iure com-
muni, vel ex conſuetudine circa ea, quæ ſeruantur
in ſimilibus funeralibus, cum non ſint contraria d.
ſepulturæ, neq; illi repugnent, prout ita reſpondet
Gloſſ. in d. §. huiuſmodi, in verb. integre. & ſequitur ibi
Imol. n. 65. vbi etiam, quod præſentia parochi non
impedit d. ſepulturam. Cum etiam ſatis ſit quod Fra-
tres fuerint priuilegiati circa iſta iura funerandi, quæ
antea non habebant tanquam carentes populo Gloſ.
in d. §. huiuſmodi, in verb. ſepulturam. Hoſt. in c. 1.
poſt princ. verſ. cum tamen tibi, de ſepultur. Maximè,
quia non eſt ſublatum priuilegium Fratrum quam-
uis parochus debeat interuenire in iſtis funeralibus,
cum talis præſentia non repugnet ſepulturæ vt di-
ctum eſt, & notat etiam Card. in d. §. huiuſmodi,
in fi. vbi quod iſta opinio eſt tutior ne detur materia
rixæ, Quamuis enim vno permiſſo permittantur
etiam præparatoria, Tamen intelligitur dummodo
quis non ſibi ius dicat vt per Card. ubi d. Cum etiam
ex hoc oriatur eccleſiæ leue præiudicium, quo caſu
illi poteſt præiudicari etiam per Prælatum in priui-
legiis eidem eccleſiæ conceſſis Felin. in c. cum ac-
ceſſiſſent, col. 17. in princip. verſ. & pro intelligentia hu-
ius lim-tationis, §. 1. de conſtit. Stante igitur prædicta
iuriſdictione parochi in ſua parochia contra omnes
in quorũ eccleſiis fuerit electa ſepultura à defun-
ctis, erit etiam & concedenda prælatio in exercitio
eiuſdem iuriſdictionis, & ſic in funerali proceſſio-
ne de qua agimus ex ſupra allegatis.
Quibus adde quod ſicut parochus præfertur cunctis
15 in adminiſtratione ſacramentorũ parochiani, † Ita
etiam erit præferendus in ſepultura, quaſi illa ma-
gis videatur accedere ad communionem diuinorum
officiorum. Nam licet ſeptem ſint ſacramenta ec-
cleſiæ, tamen etiam vltra ea dicuntur ſacramenta
omnea res ſacræ, & eccleſiaſticæ prout poſt Feder.
concludit Gemin. in c. alma mater. §. in feſtiuitatib.
nu. 8. ad fin. verſ. & iſta videtur verior opinio, & ibi
latè Coſta. n. 7. vſque ad n. 10. de ſent. comm. in 6.
Neq; obſtat auctoritas Felin. in c. cum non liceat, 11. col.
16 1, ad med. verſ. hic reſpondi pridie, n. 2. præſcript. † vbi
concludit quod Capitulum eccleſiæ maioris de-
bet præcedere prælatum eccleſiæ inferioris col-
legiatæ, etiam quando Capitulum inuitatur ad
funus corporis, quod debet deferri per illius pa-
rochiam. Quia loquitur in ſimplici prælato eccle-
ſiæ inferioris collegiatæ, qui tamquam minor Epi-
ſcopo debet reuerentiam maiori, & per conſe-
quens Capitulo, quod tunc repræſentat Epiſco-
pum, Aliud eſſet ſi idem prælatus fungeretur vi-
ce parochi prout ſumus in caſu noſtro, Tunc enim
propter iſtam qualitatem ſui officij eſt maior ca-
pitulo, & debet præferri ob rationes ſuperius al-
legatas.

legatas, Et ita etiam reſpondetur ad *Boer. de auctor. magn. concil. n. 79. & ad Mar. Mut. ſuper conſuetud. Panormitan. c. 60. in fin.* qui ſimpliciter referunt, & ſequuntur *Felin. in d. c. cum non liceat.* Hæc breuiter adduxi pro confirmatione, ſeu potius ſubſcriptione eorum, quæ exactiſſime miro ordine, & pari eruditione ſcripſit omni ſcientiarum genere præſtantiſſimus D. meus Theodoſius Rubeus, quibus nihil addendum erat cum ſupremam manum impoſuerit, & omnia diligentiſſime pertractauerit in ſuo reſponſo, quo ad publicam vtilitatem hic Inſerere volui, vt magis appareat veritas eorum quæ ſupra firmata ſunt.

Reſponſum D. Theodoſij Rubei ſacræ Theologiæ, & V. I. D. in eadem materia.

CVm canonici, & Beneficiati aliquando Interueniant in aſſociatione fidelium defunctorum nobilium, ſiue eorum collegatum, orta fuit controuerſia inter ipſos, & parochos circa ordinem, & præcedentiam.

In qua quæſtione reſoluenda, altius repetenda ſunt diſtinctio ac veritas multiplex officiorum ac graduum, qua ipſa vniuerſalis Eccleſia mira ſpecioſita-
17 te ornata reſplendet, † Ad tria enim pertinet diuerſitas ſtatuum, & officiorum in Eccleſia, Primo ad ipſius Eccleſiæ perfectionem. propter quod *Apoſtol. ad Epheſ. 4.* dicit, ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Prophetas, alios autem Euangeliſtas, alios autem Paſtores, & Doctores, &c. Secundo pertinet ad neceſſitatem actionum, quæ ſunt in eccleſia neceſſariæ, oportet autem ad diuerſas actiones diuerſos homines deputari, ad hoc quod expeditus, & ſine confuſione omnia peragantur iuxta illud *Apoſtol. ad Rom. 12.* Sicut in vno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, ita multi vnum corpus ſumus in Chriſto. Tertio, hoc pertinet ad dignitatem, & pulchritudinem Eccleſiæ, quæ in quodam ordine conſiſtit. Vnde Regina Saba 3. *Reg.* 10. videns omnem ſapientiam Salomonis, & habitacula ſeruorum, & ordines miniſtrantium non habebat vltra ſpiritum, & *Idem Apoſt. 2. ad Timot. 2.* dicit, quod in magna domo non ſolum ſunt vaſa aurea, & argentea, ſed & lignea, & fictilia. Et ad laudem Eccleſiæ dicitur *Pſal. 44.* Quod eſt circum amicta varietate. Vbi *Gloſſ.* dicit, quod dicit, quod doctrina Apoſtolorum, & confeſſione martyrum, & puritate virginum, & lamento pœnitentium ornatur Regina, id eſt. *Eccleſia,* ita hæc omnia cum aliis cumulat *S. Thom. 2. 2. q. 183. art. 2. & 3.* quem ſequitur *Turrecrem. in ſua ſumma lib. 1. c. 69.*

Et omiſſa varietate in membris Eccleſiæ ratione perfectionis, ſecundum quam accipitur differentia ſtatuum, prout quidam ſunt aliis perfectiores tanquam à noſtro inſtituto aliena, & inſiſtendo in diuerſitate ratione actionum, ſiue officiorum ſecundum quam dicuntur eſſe in diuerſis officiis; qui ſunt ad diuerſas actiones deputati, & in diuerſitate ratione pulchritudinis Eccleſiaſticæ, prout ſcilicet in eodem ſtatu, & officio vnus eſt alio ſuperior, vt inquit *D. Thom. d. art. 3. in corp.*

Dicimus in Eccleſia Dei ad aliud officium eſſe deputatos Canonicos cum Beneficiatis, ad aliud vero animarum Curatos, ſiue Parochos.

Canonicorum enim munus exprimitur, *à Concil. Turonenſi tertio, ſub Carolo Magno, & Leone III. cap. 23.*
18 † Vbi dicitur Canonicos, & clericos in clauſtris habitantes debere in eodem dormitorio dormire, & in eodem refici refectorio, & ſubdit rationem his verbis, quo facilius poſſint ad horas canonicas celebrandas occurrere, Quod etiam confirmatur *à Concil. Maguntinenſi I. ſub eodem Imperatore, c. 9. & à Concil. Rhemenſi ſub eod. c. 8. & à Concilio Moldenſi c. 53.* Canonicorum etiam vita, officium & Conuerſatio colligitur *ex Concil. Aquiſgranenſi primo, c. 114.* & inter alia ita dicitur, & horis Canonicis diuinum officium deuotiſſime expleant. *Et c. 124.* eis iniungitur vt horas Canonicas religioſe obſeruent, & mox vt datum fuerit ſignum feſtinato omnes ad Eccleſiam conueniant, quam non pompatice, vel inhoneſte, vel incompoſite, ſed cum reuerentia, & Dei timore ingrediantur, Quæ omnia renouat, & confirmat *Concil. Aquiſgranenſe. 2. c. 25. de ordin. Rectorum* Et in *Concil. Lateranen. ſub Innocentio III. c. 7.* dicitur ſi Canonici renuerint, vel in contemptum Epiſcopi ceſſauerit à diuinis, Epiſcopus Metropolitano negotium deferat, &c. Idem dicitur in *Concil. Senonen. cap. 4. p. 3. Et in Concil. Auguſtenſi ſub Othono Card. cap. 9.* Quæ omnia collecta habentur *à Petro Creſpetio in ſua ſumm. in vo. bo Canonicus fol. mihi 91. & 92.* & aliqua etiam notauit *Ant. Auguſt. in epit. Iur. Pontiſ. veter. lib. 8. tit. 50. de vita, & honeſtate Canonicorum c. 5. & 6.* Idem dicit *Marſill. Colum. de Eccleſiaſt. redditib. c. 7. nu. 21. & 22. cum ſeq. Melan. de Canonicis lib. 1. c. 19.*

Eadem etiam præſertim circa recitationem horarum canonicarum, & aſſiſtentiam in diuinis propter cultum diuinum confirmantur à *Concil. Tridem. ſeſſ. 24. cap. 12. de reformat.* Et quod Canonici diuinis ſint mancipati officiis tam in Eccleſiis Cathedralibus quam collegiatis ſæcularibus, vel regularibus dicitur *in eod. Concil. ſeſſ. 22. cap 4. de reformat.*

Et adeo eſt neceſſaria d. aſſiſtentia in diuinis, vt Sa-
19 cra Congregatio Concilij cenſuerit, † propter *d. c. 12.* ſublatum eſſe ſtatutum Eccleſiæ Compoſtellanæ ab immemorabili tempore obſeruatum, quod Canonicus, qui per 40. annos horis diuinis interfuerat, & Eccleſiæ inſeruierat continuo haberetur pro iubilato, ita vt eſſet exemptus à ſeruitio, & lucraretur diſtributiones quotidianas perinde ac ſi reſideret ac inſeruiret Licet poſtea, vt dicitur in ea declaratione Sanctiſſimus dixerit d. ſtatutum eſſe tolerandum.

In tantum etiam cultus diuinus eſt proprium officium,
20 & munus Canonicorum, † vt dixit eadem Sacra Congregatio, vt Canonici non iuuentur aliqua conſuetudine, quin teneantur omnibus ſeptem horis inſeruire, propter clara verba *Concil. in d. c. 12.* ibi ſtatis horis, ibi, diuina, ibi in choro pſallant, & propterea fuit ſatis diſputatum circa conſuetudinem immemorabilem Eccleſiæ Parmen. Vbi Canonici non interueniunt horis Canonicis: ſed ſolum miſſæ Conuentuali quotidie, & veſperis in diebus feſtiuis, & retulerint Sanctiſſimo vt tolleret d. conſuetudinem.

Aſſiſtentia vero debet eſſe non ſolum in Eccleſia
21 ſed præciſe in choro, † Vnde qui tempore recitationis horarum celebrarent in capellis in quibus tenentur miſſas celebrare vel deuotionis gratia, non debent percipere diſtributiones illius horæ, & ſi permiſſu ſuperioris id facerent, Ita cenſuit Sacra Congregatio, Vbi etiam dixit admonen-

dum eſſe ſuperiorem vt abſtineret à dictis licentiis
concedendis. Et videtur eſſe de mente *Felin in c.
cum olim n.2. verſ. limita hac, de ſent. & re iud. poſt
Feder.* ab eo allegatum *in conſ.220. quaſitum eſt in fin.*
A qua tamen præſentia in choro excuſaretur, qui exer-
ceret curam animarum immiocorem cathedrali,
dum tamen eſt io actu adminiſtrandi ſacramenta,
22 † vel alia exerceret quæ ſpectarent ad ipſam curam
prout Sacra Congregatio cenſuit *cum ipſo Sacr. Con-
cil. ſeſſ.22. cap.3. & ſeſſ.24. c.8.*
Quod etiam procedere dixit eadem Coogregatio
quando quis parochialem habet ſimul, & canoni-
catum.
Parochorum vero officium, quod eſt circa Curam
23 animarum deſcribitur † à *Concil. Senonen. c.11. &
12. & Cencil. Colonien. 3. partis 5. c.1.2.3. & 4. & Con-
cil. Auguſten. c.8. cum aliis relatis à Petro Creſpetio in
dicta ſua ſumma in verb. parochus, & in verb. parochia.*
vbi ponit ſtatutum Dioo yſij 1. *Epiſtol.*2. de quo *Gra-
tianus cauſ.13. q.1. c. eccleſias.* vbi quod ſingulis preſ-
byteris parochiæ ſunt aſſignatæ, vt taliter Ecce-
ſiam, & plebem fideicommiſſam cuſtodiant, vt ante
Tribunal æterni Iudicis ex omnibus ſibi commiſ-
ſis rationem reddant: alia habentur *ab Ant. Auguſt.
in d. epitom. lib.6. tit.9. & 10. & Concil. Trid.* in plu-
ribus locis præſertim *ſeſſ. 22. c.8. & ſeſſ.24. c.3. & 4.
de reform.*
Eſt enim parochialis Eccleſia beneficium habens pa-
24 rochiam ad eius curam deputatam, & † territorium
limitatum *Archid in c. licet canon. col.2. de elect. lib.
6. Mil. in verb. eccleſia parochialis. Rom. conſil.356.
col.1. Alex conſ.74. in princ. lib.6.* Ex quo illam obti-
nens tenetur adminiſtrare Sacramenta Eccleſiæ *c.1.
& per tot. de paroch Clem. dudum, de ſepult. Staphil. de
ſtat. & qualit. benef. n.2. cum ſeq. Io. Sylu. par.1. de be-
nef. q.2.* quibus ſe ſubſcribit *Pariſ. de reſig. benefic.
lib 2. quaſt.1. nu. 105. & 106.*
Alia circa officium Parochi videri poſſunt apud *Hoied.
de compatibil. benef. par.1. c.13. vſque ad nu.9.* plura
ponit *Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloſſ.6. præſertim à
25 nu.34.* † vbi poſt alios ab eo congeſtos ponit ſub-
ſtaotialia ad hoc vt Eccleſia dicatur parochialis, &
quo titulo parochus debeat admioiſtrare populo
Sacramenta.
Et hæc breuiter attigiſſe ſufficiat circa diuerſitatem
officiorum inter Canonicos, & parochos. Reſtat vt
videamus iuxta initio allegatam diſtinctionem
D. Thomæ, diuerſitatem ratione pulchritudinis,
prout videlicet Canonici, & Parochi ſuot inter ſe
maiores, circa quam dubitationem
Suppono quod vna, & eadem res, vel perſona cenſeri
26 poteſt duplicis iuris ob diuerſos reſpectus † *l. miles.
§. pro parte, de legat. 2. gl. in c. quaritur. 2. q.7. Abb. in c.
ſane, & ibidem Dec in 3. notab de offic del. g. Caſſan. in
Catalog. glor. mund. par.11. conſid.12. in fin* cum aliis
multis adductis *à Menoch de recuper. remed. 1. n.36.*
& repetit io ſimili materia præheminentiarum *in
conſ.902. n.71. Picard. inter conſ. Menoch. conſ.52. n.
99. doctiſſ Gratian Diſcept. Forenſ. c.111. nu.13* Qui di-
xerunt quod quis haberi poteſt maior, & dignior
altero, & eo etiam minor, & minus dignus diuerſis
reſpectibus.
Hinc videmus quod licet Rex tam in ſoo Regno, qoam
extra, Cardinales vti ſingulos præcedat, non tameo
27 hoc illi in conſiſtorio, & capella conceditur, ſed
eidem locus ſub primo Epiſcopo, vel poſt antiquio-
rem presbyterum Cardioalem aſſignatur vt eſt vi-
dere *in lib. Pontificiali, ſeu Curia ceremonialis ſub
Rubr. de receptione Regis, ac ſub Rubr. de ingreſſ. Im-
28 perat.* qui † liber etiam in deciſiuis taoquam au-
thenticus allegari poteſt, vt teſtatur *Pauin. in tract.
de poteſt. capit. ſed. vac. Io. Andr. & Hoſtien. c. conſuluit.
de ſer. non ordin.* & notauit *Io. Picard. inter conſ. Me-
noch. conſ.52. n.543.* & ſequitur *Idem Menoch. d. conſ.
902. n.71. & nouiſſime doctiſſimus Gratian. d. c. 111. n.7.*
Ita etiã Cardinalis antiquior præcedit in Conſiſtorio,
29 & capella Cardinalem Vicecancellarium, in † Can-
cellario vero præcedit Cardinalis Vicecancellarius,
nam inter officiarios Curiæ Romanæ poſt Papam di-
citur maior *Tabar. in clem. ne romani, verſ. eo ipſe, ibi
30 quarto quæro.* Et † eſt Iudex in pertinentibus ad expe-
ditionem bullarum, & eſt præſes iuſtitiæ in Curia
poons decretum irritans, & alias clauſulas, & ſe-
dere poteſt, & ſtare cum Auditoribus Rotæ io de-
ciſionibus cauſarum, etiam in præſentia Papæ *ſe-
cundum Gloſſ. in prohemio Regul. Cancell. Caſſan. in d.
Catalog. glor. mund. p.4. conſid.13. per tot.*
Idem eſt in Cardinali Camerario, & Pœnitentiario, vt
31 de Camerario † dicit *Caſſan. vbi ſupra conſid.14.* Et de
Pœnitentiario, Vicecancellario, & Camerario idem
dixit *Rota in Romana præhemiaentiarum 6. Decembr.
32 1585. coram bo. me. Card. Seraph.* † Vbi fuit allata ra-
tio, quod idcirco d. Cardinales præfata officia ha-
bentes noo ſortiuotur aliquam prærogatiuam in iis,
quæ ſpectant ad Collegium Cardinalium, quia non
ſunt dignitates dicti Collegij Cardinalium.
In qua deciſione fuit plenè reſolutum correctorẽ litte-
rarum Apoſtolicarum non debere præcedere in par-
33 co Abbreuiatorum, † quia non eſt dignitas collegia-
lis, licet alias Correctoria ſit dignitas maior quam
Abbreuiatoria.
Et Auditor Rotæ ſi fiat Epiſcopus cum retentione Au-
ditoratus vt proximè elapſis temporibus vidimus
34 † Seraphinum ad Patriarchatum Alexandrinum pro-
motum, in Rota non præcedit vti Epiſcopus, vel Pa-
triarcha, ſed locum ſuum retinet, licet extra Rotam
præcedat omnes Auditores, vt eſt videre in Capella
Papæ.
Ita Archidiaconus, qoi in adminiſtratione eſt maior
35 Archipresbytero, † & illi præfertur, ratiooe verò di-
uinorum minor eſt, & poſtponitur *c.1. & c. officij. de
offic. archid. & archipresbyt.* vbi omnes tangunt *Picard.
d. conſ.52. nu.100.*
Epiſcopus patri in domo reuerentiã exhibere debet, li-
36 cet poſtea in Eccleſia illũ præcedat, quia † ex diuerſis
reſpectibus quis maior, & minor dicitur *Hoſt. in c. in-
decorũ, de ætat. & qual. 1. Caſſan. d. Catal. par.7. conſid.39.*
Et omiſſis infinitis aliis exemplis quæ cumulari poſ-
37 ſent, idem videmus in Vicario Epiſcopi, qui † licet
præſente Epiſcopo non præcedat Archidiaconũ, &
Canonicos collegialiter congregatos, ſecus tamen
eo abſente, cum tunc debeat præferri, & honorari
vti Epiſcopus, cuius locũ, & vices gerit *c. percipimus,
d.93.* cum aliis moltis adductis *à D. Gratiano d. c.111.
n.16. & 17.* quod etiam dicit ita fuiſſe notatũ *à R.P.
D. Cantu. cio Rot. Rõ. Auditore in cauſa Florent. prælat.*
quod votũ ibidẽ ipſe poſuit per extẽſum, vti propa-
lator non occultator alienæ laudis *in 5. diffic. n.47.*
Ex quibus omnibus ſequitur, quod quilibet in proprio
38 officio præfertur omnibus aliis, † licet extra d. of-
ficium eiſdem alias poſtponeretur, vt diximus Vice-
caocellario, Camerario, & Pœoiteotiario, Auditore
Rotæ Epiſcopo, Archidiacono, &c.
Sequitur etiam quod debet præferri ratione loci vt
dixi-

diximus de Rege in ſuo regno, de Epiſcopo in Ec-
cleſia, &c.

Hoc ita præſuppoſito, & omiſſa opinione *Melani in*
d. tract. de Canonic lib. 2. c. 12. de Paſtore alioquin
iuſtiſſima, & ſi conſuetudo non obſtaret executioni
39 mandanda † quod in capitularibus eccleſiis quæ ſi-
mul ſunt Parochiales, ſupra Canonicos ſimplices,
ſiue nulla dignitate præfulgentes, Paſtori eſſet locus
tribuendus, & quia Parochi ſunt Canonicis dignio-
res, vt etiam infra oſtendam, & quia expedit, quod
populus paſtores animarum omni honore proſe-
quatur, ac propterea multum conuenire, vt in hac
parte Canonici populo præluceant ſuis exemplis
declarent plurimum reuereri, & honorare Paſtores,
quia Paſtores ſunt. Multa alia pro huius opinionis,
ſeu potius veritatis confirmatione ibidem cumulat,
quæ propter breuitatem omitto.

Hoc inquam præſuppoſito dicimus Canonicos præfe-
40 rendos eſſe parochis eiuſdem eccleſiæ in choro, † &
in proceſſionibus ſanctiſſimi Corporis Chriſti, Li-
taniarum maiorum, & aliis omnibus actibus ad di-
uinum cultum ſpectantibus, quia cum hoc ſit Cano-
nicorum proprium officium, vt late ſupra oſtendi-
mus, in eo debent aliis clericis omnib. præferri, &
honorari, vt diximus in proximo præſuppoſito. &
ſi quando in dictis actibus interueniunt parochi,
cum ipſi ſint vti clerici ſimplices, non mirum quod
poſtponuntur Canonicis, cum eſſe parochum non
41 ſit officium nec dignitas Capitularis † Et vice verſa
licet parochi eccleſiarum vbi ſunt capitula poſtpo-
nantur in actibus ad cultum diuinũ deſtinatis, præ-
ferri tamen debent in actibus ad curam animarum
ſpectantibus cum hoc ſit eorum officium vt ſupe-
rius vidimus, Et licet aliquando Canonici capitu-
lariter interueniant in funeralibus cum hoc non ſit
eorum officium non debent præferri parochis, ſpe-
42 ctat enim ius ſepeliendi ad parochos. † licet ſolus
actus ſepeliendi non faciat, vt eccleſia dicatur cu-
rata ad *Faler. conſ.* 135. vbi allegat *Archid. in c. 1 de*
ſepult. & Hoſt. in c. quia nonnulli. de cler non reſid. &
notat *Sara. in reg de idiom. q.* 11. *n.* 8. *Hered. de beneſ.*
compat. & incompat. c. 13. *nu.* 9. *Parif. de reſign. beneſ.*
43 *d. q.* 1. *n.* 108. † Vt neque ſolus actus baptizandi facit,
vt eccleſia dicatur curata, & dicunt *iidem auctores in*
locis citatis. vbi etiã reddunt rationẽ, quia actus bap-
44 tizandi aliquando ſpectant ad laicũ † *Sot. in 4. ſent.*
diſt. 4. q. vnic. art. 2 Et poteſt haberi ſine cura cœme-
terium ex conſuetudine, vel Epiſcopi conceſſione.

Omnia tamen iſta ſimul ſi concurrant Eccleſia eſt pa-
rochialis, & ita ad parochum quo ad præſentem
45 quæſtionem, † ſpectat mortuos ſepelire, vt fuiſſe
dictum *in Verdunen. Parochialis S. Victoris de menſe*
Octobris 1539. *coram Sarnenſe* teſtatur idem *Sarnen.*
vbi ſupra d. q. 11 *de idiom.*

Ratio autem cur vna, & eadem perſona modo præfe-
ratur alteri, modo eidem poſtponatur, & ita diuer-
46 ſo Iure cenſeatur, † ea eſt, quia quando in vnam
perſonam deueniunt iura plurium ea omnia reti-
nent priſtinam naturam, & quatenus is eligit per-
ſonam vnius illius ſuſtinet vicem, & pro eo habe-
tur, neque tunc conſideratur vt perſona alterius
vti diximus de Cardinali Vicecancellario, qui in
Conſiſtorio, & capella ſolum conſideratur vt Car-
dinalis, & habet locum vti talis, neq; ad præceden-
tiam quicquam ei ſuffragatur Vicecancellariatus,
contra vero in Cancellaria alios omnes præcedit,
neque tunc conſideratur vti ſimplex Cardinalis,
ſed cum ſuo officio, vt probatur in *l.* 1. *vbi Bald. de of-*
fic. conſ. Soc. in l. cum filio n. 78. *poſt med. de leg.* 1. *Rom.*
conſ. 522. *Bald. conſ.* 167. *titius vendidit, n.* 1. *ibi ad hoc*
facit. lib. 1. *Parif. de reſign. lib.* 12. *q.* 10. *n.* 14. *&* 15. *Me-*
noch. conſ. 58. *n.* 7. *Sur. conſ.* 91. *n.* 19. *& conſ.* 183. *n.* 42. *&*
47 43. † vbi dicit quod ſi Prælatus fecit aliquem contra-
ctum, qui Eccleſiæ ſit damnoſus ipſemet poteſt
nomine Eccleſiæ contrauenire, cum duplicem re-
præſentet perſonam *per Glo. in c.* 1. *in verſ. contractum,*
de in integ. reſtit. in 6. Idem etiam repetit, & pluribus
exemplis confirmat *in conſ.* 365. *à n.* 21. *ad* 27. & fuit
dictum *in vna Regien. S. Thomæ* 10. *Decembris* 1576.
coram Robuſt. inter nouiſſ. diuerſ. dec. 100. *n.* 5. *p.* 1. Idem
etiam voluit *eadem Rota in Burgen. concordiæ* 14. *Ia-*
48 *nuarij* 1594. *coram Card. Seraph.* † vbi fuit dictum
quod Canonicus alias exemptus à iuriſdictione E-
piſcopi per concordiam ſi habeat curam animarum
non obſtante concordia efficitur ſubditus Epiſcopi;
& hoc apertè dicitur colligi ex decreto *Concil. Trid.*
49 *ſeſſ.* 25. *c.* 11. *de regul.* † Vbi habetur quod ſi regula-
ris præeſt curæ animarum ſubeſt iuriſdictioni ordi-
narij obſtantibus quibuſcunque exemptionibus, &
vlterius adducitur ratio in dicta deciſione, quia ea-
dem perſona duplici iure cenſetur cum duplicem
gerat perſonam.

Ita Parochus cum conſideretur vti clericus, & vti pa-
50 rochus, in actibus ſpectantibus ad clericos qualis
eſt cultus diuinus ſubeſt capitulo, cum hoc vna
cum Epiſcopo ſint vnum corpus, cuius corporis E-
piſcopus eſt caput, & Canonici membra *c. nouit.*
4 *de his quæ fiunt à prӕl. ſine conſenſ. cap. Gloſ. in c. irre-*
fragabili in verbo per capitulum, de offic. ordin. Io. Mo-
nac. in c. à collatione, de appell. in 6 *Dom. Gratia d.*
51 *c.* 11. *n.* 1. † Et in talibus actibus eſſe Parochum ni-
hil ei ſuffragatur ad præcedentiam, cum non ſit of-
ficium, neque dignitas Capitularis vt ſuperius dixi-
52 mus, † quando vero eſt in actu curæ animarum, &
ſic in proprio officio, non conſideratur vti clericus
qui Capitulum ſequitur, ſed vti ſacerdos cum ſigno
ſacerdotali ſtolæ, & ita omnes debet anteire vt ſta-
tim dicemus de hoc ſigno. Et eſſe Canonicum non
eſt dignitas neque officium ſpectans ad adminiſtra-
tionem, & curam animarum.

Quemadmodum ergo præcedentia, quam parochos
habere prætendimus in actibus curam animarũ ſpe-
ctantibus, non extenditur ad actus circa cultum di-
53 uinum. † Ita vice verſa neque Canonici prorogare
debent eorum præcedentiam, quam habent in fun-
ctionibus cultus diuini ad actiones pertinentes ad
curam animarum, quia materia præcedentiæ non
admittit extenſionem cum ſit odioſa, vt fuit dictum
in Aſten. *ſedis* 17. *Febr.* 1589. *coram bo. me. Gypſio.*

Secundo, principaliter parochus in funeralibus
præcedere debet clericos omnes, & etiam ipſum
54 capitulum, † quia ipſe adminiſtrat, & fungitur
officio ſuo in habitu ſacerdotali, videlicet cum
orario, ſiue ſtola *cap. eccleſiaſtica diſtinct.* 23. prout
eadem vtitur in adminiſtratione omnium ſacra-
mentorum, nam ſine intermiſſione debent ſacer-
dotes vti orariis propter differentiam ſacerdotij
dignitatis *Concil. Magunt. can.* 28. *Ivo. p.* 6. *c.* 778. *de-*
cret. quos refert cum aliis *Ant. Aug. in d. epit. lib.* 6 *tit.*
17 *de veſtib ſacerdotum, cap.* 5. *Syluest. in ſum in verb.*
diaconus, n. 6. *Io. de Turrecrem. in d. can. eccleſiaſtica nu-*
55 *mer.* 4 *&* 5. † vbi quod dicitur orarium, quia ferè
in ſingulis orationibus presbyter eo vtitur fre-
quentius, quam aliis ornamentis, ita etiam ibi

Archid. nu. 1. Et quod ſtola ſignificat iugum domini,
vnde epiſcopus quando ordinat ſacerdotem dans ei
ſtolam, dicit Accipe iugum Domini, & *nu. 4.* dicit
quod ſtola eſt ornamentum ſacerdotale, quæ virtu-
tes deſignat *Alcuinus de diuin. offic. c. quid ſignificent*
56 *veſtimenta* aſſerit Orarium † dici, eo quod oratori-
bus id eſt prædicatoribus concedatur *Ex Concil. To-*
let. 4. & habetur in *can. vnum, diſt. 25. Beda* tamen
in collectaneis c. de ſeptem ordinibus, innuit orarium
ab oratióne appellatum, De orario meminit *S. Am-*
broſ. in oratione de obitu Satyri fratris, & Concil. Lao-
dicen. can. 22. vt habetur in inſtit. ſacerdotis Alphonſi
de Torres, in tit. de veſtimentis vaſiſque ſacris vbi alia
cumulat.

Porro quod ſemper in vſu fuit mos deferendi orarium
57 in proceſſionibus, & litaniis, † oſtendit *Fortunatus*
Pictauienſis in vita S. Marcelli Epiſcopi Pariſienſis,
vbi refert quod cum immanis draco non longe ab
vrbe deliteſceret, proceſſione ſolemni illuc proceſſit
Marcellus, miſſoque (ait) in collum ſerpentis ora-
rio, triumphum ſuum ante ciuium oculos extrahe-
bat, &c.

De orarij vſu antiquiſſimo ſcripſerunt *Hamulanius*
Fortunatus, Angelonius Luxonienſis, Rabanus Maurus
58 *Rupertus, Tuitienſis, & alij veteres,* † vt notauit *Creſ-*
petius in d. ſumma in verbo orarium, & *Gl. in l. 1. C.*
nulli licet, in fran. lib. 11. dicit quod chlamys mili-
tem, purpura regem, ſtola ſacerdotem, toga aduo-
catum cucolla monachum demonſtrat, quod di-
ctum refert *Bald. in c. cauſam, extra de preb.* & loqui-
tur *Caſſan. in d. Catal. par. 1. conſid. 13.*

Erat etiam Stola velamen fœminarum vt eſt apud *Iſi-*
dor. lib. 19. Orig. c. 24. de pallijs fœmin. quem refert
ſanctiſſime. Card. Baronius in not. ad Martyrol. Roma-
num in die 7. *Maij in littera c. verbo, Sacro velamine*
conſecrata, non longe *à fin.*

Erat etiam antiquitus Stola veſtis quædam candida
pertingens vſque ad veſtigia, qua Patriarchæ vte-
bantur ante legem: Primogeniti etiam cum bene-
dictionem patris acciperent induebant, & Domino
victimas vt Pontifices offerebant, & poſtquam alba
cæpit portari mutata eſt in torquem ita *Durand. in*
Ration. diuin. offic. lib. 3. c. 10. de Stola, n. 6.

Denotat etiam d. Stola obedientiam, & ſeruitutem, quã
59 † Chriſtus Dominus omnium propter ſuorum ſalu-
tem ſubiit, iuxta illud *Paul. ad Phil. 2. factus obediens*
vſque ad mortem, vt dicit *Durand. in d. Ration. diuin.*
offic. lib. 3. c. c. de Stola, n. 7. ad repræſentandum quod
Chriſtus reliquit Sacerdotes in terris ſui ipſius Vi-
carios tanquam præſides, & iudices, ad quos omnia
mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles
ceciderint, vt dicit *Concil. Trid. ſeſſ. 14. c. 5 de con-*
feſſione, ſunt enim ſubrogati in locum paſtorum
Chriſti animarum, & ſic repræſentant perſonam
Chriſti, vt dicit *Caſſan. in d. catal. par. 4. conſid. 2.*
in fin. & conſid. 4. in fin. affirmat quod Dei perſonam
repræſentant, præcipue in baptizando, abſoluendo,
conficiendo, adminiſtrando ſacramenta eccleſiaſti-
60 ca, vt perpetua iure merito alias imperterritus † Alé-
xander Magnus Hieruſalem Gaza capta pergeret,
cum vidiſſet Sacerdotem ſacris veſtibus indutum,
equo deſcendit, & ſolus cum ſacerdote abiit in ci-
uitatem ſanctam, & in templo Salomonis Deum
cæli, & terræ adorauit, & quærentibus ſuis militi-
bus cur ſic feciſſet in hac ciuitate, & huic ſacerdo-
doti, & non aliis, ſic reſpondit, Quia in ſomno Deũ
in tali habitu vidi, qui mihi principatum Perſarum
daturum ſe promiſit, ita ex magiſtro hiſtoriarum *Be-*
nedicte in c. Raynutius, in verb. & vxorem nomine
adelaſiam n. 148 de teſt. hanc hiſtoriam refert *Caſſan.*
d. par. 4. conſid. 2.

Notandum etiam eſt quod ſtola aliud ſignificat in Epiſ-
61 copo, aliud in ſimplici ſacerdote. † ſtola enim epiſ-
copus circumdat collum quaſi haſtam contra ho-
ſtem vibret, in ſacerdote verò ſignificat ligamen
quo Chriſtus ligatus fuit ad collum: ita *Nicol. Plou.*
in tract. de ſacrif. miſſ. in c. 1. nu. 5. & 6.

Illud etiam addam quod ambulare in ſtolis erat anti-
62 quo teſtaméto maximus honor, † & dignitas, & pro-
pterea Chriſtus ſcribas vti temeritatis, & ambitionis
fumo tumidos reprehendit *Marc. 12.* his verbis, Ca-
uete à ſcribis qui volunt in ſtolis ambulare, & ſalu-
tari in foro, & in primis cathedris ſedere in Syna-
gogis, &c.

Neque hoc loco omittendum videtur quod Epiſcopi
in ſeſſionibus, & ſubſcriptionibus in Conciliis
63 tempus Ordinationis ipſorum ſeruare debent, † vt
qui primo ordinatus primum locum, qui ſecundo
ſecundum ſibi vendicet: & ſic de cæteris 74. *diſt. c.*
Epiſcoporũ. & diſt. 17. c. epiſcopus, vbi *Ioan. de Turrecr.*
Fel. in rubr. de maior. & ob. d. Tamen ſi Epiſcopus ha-
beat Pallium debet omnes alios Epiſcopos præce-
dere, non ſeruato d. tempore ordinationis, quia ha-
bet Pallium, quod eſt ſignum, & auctoritas Archie-
piſcopi, in quo plenitudo Pontificalis officij con-
tinetur *c. niſi de auct. & vſu pall.* ita quod poſt rece-
ptionem Pallij poteſt ſe Archiepiſcopum nominare,
vt ibi notatur, & ſic præcedere omnes Epiſcopos,
qui non vtuntur Pallio, vt de Epiſcopo Eduen. qui
ratione Pallij præcedit omnes Epiſcopos prouinciæ
Lugdunenſis dicit *Caſſan. d. p. 4. conſid. 16.*

Ita, & in noſtro propoſito quod operatur Palliũ inter
64 Epiſcopos, † operatur etiam Stola inter ſacerdotes
cũ ſit inquit *Caſſ. vbi ſup.* poſt *S. Antonini in ſua ſum.*
8 *p. tit. 10. c. 4 §. 2.* quoddam ornamentum ad mo-
dum Stolæ ſacerdotalis, ſed Epiſcopus habens Pal-
liũ præfertur cæteris omnibus Epiſcopis qui Pallio
non vtuntur, ita parochus qui ſolus vtitur Stola in
funeralibus debet præferri cæteris omnibus cleri-
cis, & etiam ſacerdotibus, qui ea non vtuntur.

Talis ergo, ac tanta cum ſacerdotij dignitas ſit, & in
actu funerandi parochus ſacerdotaliter incedat non
ſolum ad actum à ſacerdote explendum, qualis eſt
cura animarũ, ſed etiam habitu, & ſigno ſacerdotali
ſtolæ ſuper vtroque humero ipſe præferri debet
65 omnibus aliis, † cum veſtibus pretioſioribus adhi-
beatur honor, vt per *Floriàn. in l. ſed & ſi quid ſ. man-*
cipiorũ. ff. de vſufr. & notat *Caſſan. d. p. 1. conſid. 23.* hoc
facit quod ex *Ant. Butr. in c. 1. de auctor. & vſu pall.*
notat *Ber. de ord. grad. vtri for. p. 1. n. 9.* quod qui vult
prærogatiuam in proceſſionibus obtinere, debet ire
cum indumentis gradui ſuo conuenientibus.

Hinc videmus quod ſimplex ſacerdos cum ſtola in
confraternitatibus ſecularium in proceſſionibus
66 omnibus non ſolum priuatis, † ſed etiam publicis,
in quibus inter confratres ſolent interuenire Prin-
cipes, Oratores Regum, & etiam Cardinales, hos
tamen omnes antecedit presbyter quilibet cum d.
ſtola, qui non eſt niſi capellanus, & curam habet ora-
torij Confraternitatis.

Et quid mirum, quod ſacerdos cæteris præferatur
67 quando S. Franciſcus eos præferebat † Beatis in
paradiſo fruentibus, dicere enim ſolitus erat, ſi
cui Sanctorum à cœlo in terram lapſo, & cum illo
ſimul

ſimul Sacerdoti occurriſſet, prius ſe Sacerdotis manibus oſculum daturum, deinde reuerentiam facturum Sancto: plus deberi illi ſignificans, qui Chriſti, & Apoſtolorum vicem in terris gereret, quam illi qui iam cum Chriſto regnare noſſet, ita *S. Bonauent. in vita eiuſdem ſancti, c. 4. & notat Alphon. Torr. in d. inſt. ſacerd. in tit. de obed. ſacerd. deferend. n. 39.*

Propter quod ſacerdotale ſtolæ ſignum cenſuit Sacra congregatio Rituum in terminis noſtris presbyterum, ſeu curatum, ſeu priorem, qui ſtolam deferit in funeralibus, debere præcedere omnes alios, quam deciſionem cum ſit valde exemplaris, & caſus noſtri deciſiua ſubiungemus *in 6. & vlt. capite principali.*

Tertio principaliter parochos præcedere debet omnes in funeribus ea ratione, quia presbyter quilibet,
68 † etiam ipſe parochus extra adminiſtrationem ſacramentorum, quando actu celebrat dicendo miſſam conuentualem præcedit omnes capitulares, etiam quo ad cultum diuinum, quod eſt officium Canonicorum, vt ſuperius diximus. Sedet enim ſupra Canonicos capitulariter ibi conuenientes, & etiam ſupra ipſum Epiſcopum, primo loco inceſſatur, & eundo, & redeundo à Sacriſtia eodem omnes præcedit.

Et videmus quotidie in capella Papæ, in qua licet Cardinales ſedeant ſupra Patriarchas, tamen ſi Patriarcha ibi celebrat præfertur omnibus Cardinalibus incenſatione, & loco, item ſi vltimus Cardinalis presbyter celebret alios omnes præcedit; & magis à Papa honoratur in die Purificationis B. Virginis dando celebranti cereum ſupra numerarium propter celebrationem, & in die Palmarum aliam ſimilem Palmam, & iſta omnia propter ſacerdotalem functionem.

Et apud Deum non minoris curę eſt ſacrificium, quam
69 cura animarum, † immo magis animas, quam ſacrificia expetit, iuxta illud, obedientiam volo non ſacrificium, & *Matth. 5.* Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & *1. Reg. 15.* Melior eſt obedientia, quàm victima, & not. *D. Bernard. in ſerm. in Euangel. Matth. 19.* Ecce nos reliquimus omnia, *& in ſerm. de virtute obedientia,* dicit, quod voluntas ſola eſt, quæ totius operis ornat effectum, ſine qua etiam nec bene aliquid agitur, etiamſi bonum eſſe videatur, & quod proptereà *Pſal. 53.* non dicit Dauid: Sacrificabo tibi, ſed voluntatem præmittendo, inquit, Voluntariè ſacrificabo tibi: Et quod obedientia omnibus anteferetur ſacrificiis dicit *D. Thom. in 3. par. queſt. 47. art. 2. in corp. & Pſal. 50.* Quoniam ſi voluiſſes ſacrificium dediſſem vtile, & paulo poſt, Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus.

Si ergo ſacerdos quilibet ſimplex ea ſolum ratione cęteris omnibus Capitularibus anteferetur, quia eſt in actu officij ſacerdotalis, videlicet ſacrificij diuini, cur non etiam præferri eodem modo debet ſacerdos, qui habet curam animarum, quando eſt in actu, & exercitio curæ animarum, quod etiam vt ſuperius oſtendimus eſt officium ſacerdotale, & non ſit maior ratio de vno, quam de alio officio, Immo, vt paulò ante diximus, plus eſt apud Deum cura animarum, quam ſacrificium, cum hoc offeratur pro
70 animabus, † & clari iuris eſt, quod valet argumentum ab æquiparatis *Archid. Gemin. & Prapoſ. in c. relatum, diſt. 37. Abb. Imol. Fel. & alij in c. tranſlato, de conſt.* & qui vult dicere ſimilitudinem non procedere, tenetur probare *Io. And. Abb. Imol. & alij in d. c. tranſlato,* refert & ſequitur *Surd. deciſ. 19. n. 16. & 21.*

Quarto principaliter parochus in funeribus Capitulo eſt præferendus, quia in actu curæ animarum gerit
71 vices Epiſcopi. Eſt enim Epiſcopus † Rector parochialis *c. ad Apoſtolica, de donat. c. ſi quis epiſcopus ordinatus 92. diſt. c. bonæ rei, 12. q. 2.* vnde non ineleganter dixit *Gl. ad c. pœnit. & remiſſ. in 6* quia Rectori parochiali tenetur vnuſquiſque confiteri, vel ab eo licentiam habere *c. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. remiſſ.* afferit confitentem Epiſcopo, vel ab eo licentiam obtinentem ſatisfacere, cum Epiſcopus dicatur Rector parochialis, ita notat *Gomez. de Indult. Car. §. ac beneficia, n. 45. & 46.* Ideo dicit *Boer. in addit. ad tract. de auctor. magn. conſ. 16.* quæ additio habetur in fine ſuarum deciſionum, & poſt *Greg. Toloſ. in ſyntag. Iur. vniu. 2. par. lib. 17. c. 3.* notauit *Hier. Ceuall. in q. pract. q. 757. n. 54.* quod in beneficiis maioribus ineſt cura animarum, & *n. 58.* dicit quod Archiepiſcopus eſt verus parochus.

Et ratio eſt, quia licet apud parochos ſit cura ſpecia-
72 lis, & immediata, † qui proptereà dicuntur curati, qui à Rectoribus non differunt cum ſint ſynonyma, ſicut etiam Vicarius perpetuus *Boniſac. Vital. in clem. dudum, in §. verum in princ. de ſepult. & poſt Petr. Greg. Tholoſ. aduerſus Ceuall. d. qu. 757. n. 58.* generalis tamen eſt penès Epiſcopum, & ideo non dicitur curatus, ſed paſtor *Vitalin. in d. § verum, n. 3.*

Et hoc ſonat nomen Epiſcopi, id eſt ſuperintendens quod curam eorum gerat, quibus præficitur, vt inquit text. *in c. qui epiſcopatum 8. queſt. 1.* & notat *Panorm. in qq. ſuis q. 1. nu. 10.* & fuit dictum *in Toletana decimarum 20. Nouembris 1587. coram Cardin. Seraphino.*

Quando vero parochiæ ſunt diſtinctæ ſingulis parochis, licet Epiſcopus tunc ſit Rector ſolius Eccleſiæ Cathedralis, tamen eſt prælatus ſuper omnes Rectores ſuæ diœceſis *Gonzalez in d. gloſſ. 9. nu. 83.*

Vnde in hac materia idem dicendum eſt, quod dici-
73 mus de Vicario Epiſcopi, † qui præſente Epiſcopo non debet honorari, nec præferri Archidiacono, & Canonicis non conſideratis, vt ſingulis, ſed vniuerſis veluti Collegio, ſeu Capitulo, & corpori congregato in choro, funeralibus, & ſimilibus actibus, quaſi tunc faciant vnum corpus cum Epiſcopo; ſecus autem quando Epiſcopus eſt abſens, tunc enim Vicarius tanquam Viceſgerens illius, & tanquam caput debet honorari, & præferri, quia tunc ceſſat ratio diſiunctionis capitis, & membrorum, iuxta opinionem *doctiſſimi Gratiani d. cap. 111. poſt Reuerendiſſimum Lauretanum in ſuo voto,* ibidem per extenſum poſito *nu. 47. in 5. difficultate.* quibus addo, quod Vicarius Epiſcopi debet præferri dignitatibus iuxta *conſ. Abb. 21. lib. 1.* voluit *Rota in Hiſpalen. iuris nominandi 10. Octobris 1583. coram Cardinali Seraphino,* quicquid contra voluerit *Menoch. conſil. 51.* & qui eum ſequitur *Piccard. inter conſ. dict. Menoch. conſi. 52.* qui late confutatur à prædictis *Gratian & Cantuccio* niſi vt ipſi dicunt ſuprapoſitæ diſtinctionis fœdere d. opiniones concilientur.

Si ergo funeralibus interſit Epiſcopus cum Capitulo hoc vtique caſu Epiſcopo parochi officium fun-
74 gente non præcedet parochus, † & nulla ei fiet iniuria, quia nec eius interuentus eſt neceſſarius,

Digitized by Google

& per conſequens neque ſimiliter et iniuria ſigno ſacerdotali ſtolæ, cum non enim nullæ ſint qualitates, *l. eius qui in prouincia. ff. ſi cert. pet. Surd. deciſ. 317. nu. 6* & ſi interuenerit non debet portare ſtolam, quia non fungitur officio ſacerdotali, ſed erit vti clericus. Abſente vero Epiſcopo debet pro cæteris honorari, & omnibus præferri quibus ipſe Epiſcopus præferretur ſi adeſſet, quia tunc eius vices gerit *c. præcipimus, diſt. 93. c. grandi, de ſuppl. negl. prælat. Felin. in c. cum olim. el 2 nu. 1. de offic. deleg.*

Quod diximus parochos eſſe Viceſgerentes Epiſcoporum, idem dicimus in vrbe eoſdem fungi officio
75 ſpectante ad Cardinales titulares, quia † Cardinales in ſuis titulis habent iuriſdictionem epiſcopalem, vt dicunt *Abb. Felin. & Ant. Butr. in c. his quæ. de maior. & obed. Io. Franc. Paun. in tract. de offic. & poteſt. capit. ſed. vac. prælud. 6. n. 9. Imol. in clem. ne romani, n. 13. de elect. Io. Monac. in c. vnic. de maior. & obed. lib. 6.* vbi *n. 2.* dicit, Papam ita ſibi reſpondiſſe, videlicet Cardinales in ſuis titulis ius habere Epiſcopale, *Rom. conſ. 498. Hier. Card. Alban. in tract. de Cardin. q. 46.* vbi teſtatur de communi. Vnde *Innoc. in c. dilectus n. 4. de capell. mon.* ſcribit Cardinales pinguius ius habere in ſuis titulis, quam plebanos, quæ omnia refert, & ſequitur *Reuerendiſſ. Germon. in d. tract. de indult. Car. in §. tam ratione, n. 15. & 16.*

Et quod ad Cardinalem titularem ſpectet cura animarum ſuorum parochianorum, quia ſuæ ſunt oues, & de eis in diſtricto Dei iudicio ſit rationem reddi-
76 turus, ita iiſdem verbis decernitur in *Conc. Baſilienſi ſeſſ. 4.* quod ad longum recitat *Creſpetius in d. ſua ſumma, in verbo Cardinalium electio, numerus & officium longe poſt medium fol. mihi 97. col. 1. in med.* & antiquitus Cardinalium officium erat baptizare, & ſepelire mortuos *ſecundum Card. in clem. ne romani, §. porro, de elect.* vbi refert tempore Pontiani Papæ fuiſſe ducentos triginta ſex Cardinales, pro quo facit *c. ex geſtis, de cler. non reſid.* vbi ille presbyter Card. Sancti Marcelli fuit depoſitus, quia deſeruerat parochiam ſuam, & notat *Gambar. de auct. legat. de later. lib. 7. nu. 124. & 125.*

Idem ergo intelligemus de parochis exiſtentibus in dictis Eccleſiis titularibus, quod diximus de his, qui ſunt in parochiis Epiſcoporum, Inter parochos enim titularium eſt adhibenda diſtinctio, quia aliqui ſunt parochi ſimplices à ſuis titularibus dependentes, alij vero ſunt Vicarij perpetui creati à Pio V. motu proprio ſub datum *Romæ nonis Nouembris anno 6.* qui iuxta d. conſtitutionem non dependent à titularibus, ſed à Vicario Papæ, & propterea maiorem præcedentiam habent, & independentem à titulari, quia ſunt facti à Papa, ſicut dicimus de Vicario Epiſcopi auctoritate Papæ conſtituto, quod tunc habeat omnes qualitates, quæ ipſi Epiſcopo inſunt, & propterea ſit æqualiter honorandus ita *Alc. ad Rubr. de offic. ordin. nu. 29. verſ. vbi autem vicarius* vt late probatur *in d. voto Cantucij in vlt. difficultate à nu. 54. ad 61.*

Et iſti Vicarij perpetui cum habeant ex perſona pro-
77 pria dignitatem, & præheminentiam, ſemper † & indiſtincte debent honorari, & præferri aliis omnibus etiam Capitulo quando ſunt in cura animarum non ſolum propter officium, & ſignum, quod tunc gerunt ſacerdotale, vt diximus, ſed quia ſpecialiter ſunt à Papa deputati, vt diximus & eadem ratione præ cæteris parochis debent honorari.

Quinto principaliter parochus eſt præferendus ratione conuenientiæ ex multis.

Præcipue quia habet iuriſdictionem in ſua parochia,
78 non enim poteſt leuari funus † niſi iubente parocho per aſperſionem aquæ benedictæ, ita quod alij fratres in illa parochia non poſſunt proceſſionaliter efferre mortuum, qui elegit ſepulchrum in Eccleſia extra parochiam, & ſi aliter faciant, licitum eſt parocho ſurripere, & tollere cruces, & alia proceſſionalia Monachia *Old. conſ. 82. an fratres.* Vbi multa licere in ſuo pro defenſione ſui iuris, Et licet *extrauag. ſuper cathedram, de ſepult.* permittat electionem ſepulturarum in Monaſteriis liberam, non tamen concedit quod deferant proceſſionaliter ſine licentia parochialis.

Et licet idem *Old. conſ. 225. grauamina, n. 13. verſ. circa ſecundum,* contrarium de directo conſuluerit. Hanc tamen contrarietatem declarat *Card. Zabar. in clem. dudum, §. huiuſmodi, non longe à fi. 3. verſ. 2 quæro,* dicendo quod *Anch.* ſequitur ſecundum conſilium, ſed tamen primum ſeruatur de conſuetudine, quia non ſeruatur funus, niſi iubente parocho.

Si ergo parochus talem habet iuriſdictionem non ſolum priuatiue contra omnes ſuæ Eccleſiæ clericos, & canonicos etiam vti Capitulum facientes, & collegialiter congregatos, quia ad ipſum ſolum ſpectat cura animarum, & quæ eam conſequuntur, ſed etiá (vt diximus) contra extraneos licet in eorum Eccleſiis fuerit à defuncto electa ſepultura, qui omnibus in hac iuriſdictione præfertur, eiſdem etiam videtur in exercitio huius iuriſdictionis, & ſic in funerali proceſſione præferendus, exemplo Auditoris Cameræ, qui licet non præcedat Cardinales, oratores Principum, nec Gubernatorem Vrbis, habet tamen contra eos iuriſdictionem, & notionem, & contra omnes curię Prælatos, eamque actu exercet, nec vllus in ea ſe intromittit, ſeu præfertur vt per bullas *Iulij II. Leonis X & Pij IV.* videre licet.

Deinde quia parochus aſpergendo defunctum in do-
79 mo ſua † primo intonat antiphonam, Exultabunt Domino in exordio proceſſionis funeralis, vt patet ex conſuetudine, Et in fine proceſſionis ſtans in porta Eccleſiæ populum benedicendo, & aſpergendo aqua benedicta dimittit, & intrans Eccleſiam primus cantat verſum, Subuenite ſancti Dei, vt inquit *Card. in clem. dudum, §. huiuſmodi in fine de ſepult.* Item ipſe facit officium in eccleſia dicendo orationes, & intonando primos verſus. Et cum in choro ille, qui inchoat officium, & dicit primos verſus cæteris præfertur, merito etiam videtur præferendus in hac proceſſione parochus, qui talia facit.

Præterea, quia cum in funeralibus defunctus præcedit omnes, videtur inconueniens ſeparare ouem ab eius paſtore qui & animam Deo dum viueret ſacramentis fulcitam orationibus commendauit, & corpus terræ reſuſcitandum in vltimo die cómittit.

Vlterius parochus ex defuncti perſona thus incendendo Deum adorat, ita inquit *S. Damaſcenus, in ſermone de Mortuis,* cuius verba hæc ſunt *dum enim thus incendimus ex defuncti perſona Deum adoramus, petimuſque noſtras preces, quas pro eo effundimus ſicut incenſum in conſpectu Dei deferri.*

Nec non iuriſdictionem exercet contra dæmones aſpergendo cadauer ex eod. *Damaſc. loc. cit. Aqua benedicta* (inquit) *aſpergimus cadauer, tum ne Dæmon fidelium orationes impediat, cum ne cadauero illudat: & deſiderium noſtrum exprimimus, quo animas defunctorum cæleſti rore aſpergi optamus, unde*

ardor

Digitized by Google

ardor ille Purgatorij ignis mitigatur, & omnino extinguatur, hæc ille.

Accedit, quod parochus portauit pondus diei, & æſtus adminiſtrando defuncto dum viueret ſacramenta, & in eis ipſe ſolus cæteris omnibus præfertur, nec poteſt alius ſe intromittere, ita & in funeralibus ipſe ſolus ſufficit cum clerico, qui portat crucem, etſi qui alij in hoc actu interueniunt, non debent ipſius locum interuertere, nec debent intereſſe in incommodum, & præiudicium proprij
80 miniſtri, & parochi, † pompa enim funeralis non eſt de neceſſitate ſepulturæ, nam vt inquit *Auguſt. de Ciuit. Dei.* Sepulchrorum memoria ſumptuſque funeris magis viuorum eſt conſolatio, quam defunctorum vtilitas, *& Ambroſ. in ſerm.* Quid proficit (inquit) ſepulchrorum ſuperbia? damna ſunt potius viuentium, quàm ſubſidia mortuorum. *Et D. Gregor.* vt recitatur *in c. animæ 13. q. 2.* ait curatio funeris, conditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis ſunt viuorum ſolatia, quam ſubſidia mortuorum, prout notauit *Caſſan. in d. catal. par. 2. conſid. 6.* quod etiam aduertit *Hier. Alban. de Cardin. q. 30. in fin.* cum quærit an Cardinales poſſint habere ſepulchrum ſpecioſum, vbi dicit, quod hæc plus carnis, quam ſpiritus ſapiunt, & ſubdit, quod meritò laudandi ſunt, qui ea non curant, maximè in ea die, in qua omnes noſtræ vanitates ſe veras eſſe vanitates oſtendunt, & in qua terrena hæc, & caduca huius mundi gloria diſſoluitur. Non tamen talis pompa eſt totaliter improbanda propter concurſum fidelium & preces ad Deum pro eis fundendas, vt dicunt allegati Doctores.

Denique, vt alia multa breuitati conſulens omittam, maximè videtur conuenire, vt qui in adminiſtratione ſacramentorum cæteris præfertur, præferatur etiam in hoc actu adminiſtrationi annexo, & licet in aliis ſacramentis videatur ceſſare iſta difficultas, quia in eis non concurrunt alij clerici, tamen quando interueniunt, vt quando defertur Euchariſtia ad infirmos etiam ſi capitulum acceſſerit, non tamen præcedit, ſed antecedit parochum, & idem videtur dicendum eſſe in aliis actibus.

Sexto, & vltimo principaliter parochus debet omnes
81 præcedere in funeralibus. † Primo, quia ita in terminis videtur ordinatum in Rituali Romano, vt mihi in facto ſupponitur videlicet, quod parochus defunctum domi aqua benedicta aſpergat, intonet antiphonam, exultabunt Domino, clerico cum Cruce, & aliis præcedentibus. Ecce quod ſi clericus, & alij præcedere debent, nomine illorum veniunt Canonici, beneficiati, & omnes,
82 † quia verbum *alius* refertur ſua natura ad ea, quæ non ſunt expreſſa *c. ſedes, de reſcript. l. ſi fugitiui, cum gloſſ. C. de ſeru. fugitiu. Corn. conſil. 304. circa hanc col. 6. verſ. nec obſtat, lib. 1.* refert & ſequitur *Io. dilect. de art. teſtan. tit. 4 caut. 4 n. 2.*

Et licet hoc verbum, aliis, ſignificet diuerſitatem in perſonis, & ſic homines diuerſæ rationis, tamen ſignificat ſimilitudinem, & identitatem in ſubſtantia à narratis, & ſic comprehendit clericus diuerſæ, & cuiuſcumque rationis ad text. *in auth. qui ſemel, C. quom. & quand. iud. Cuman. conſ. 46. num. 5. Surd. dec. 265. n. 24.* ex quibus, & aliis à me adductis fuit bis ita reſolutum *in Romana de Cuppis 21. Decembris 1609. & 27. Ianuarij 1610. coram Card. Lancellotto.*

Et huic libro eſt adhibenda fides cum in cæteris omnibus ritibus in eodem deſcriptis ſeruetur à parochis, & ſic cum ſcientia Papæ ſaltem tacita, & taciti & expreſſi eadem ſit virtus *l. triticum, de verb.*
83 *oblig. l. cum quid ſi cert. pet. Surd. dec. 245. nu. 3.* † & ideo videtur authenticus, vt diximus de pontificali *gloſſ. in verb. pontificali in clem. 1. §. nos eoſdem, de taxeur.* cum aliis adductis *à Bos. de Synod. par. 3. n. 6. & 43. Pitcard. d. conſ. 52. n. 145.* ſequitur *d. Gratian. d. c. 212. n. 7. Menoch. cōſ. 902. n. 71. verſ. ita quoque ls. to. Pauin. de viſit. 1. par. q. 5. n. 34.* Vbi etiam dicit tutius eſſe, quod viſitator inter alios libros deferat ſecum librum exequiarum defunctorum, qui non eſt niſi Rituale, & ita videtur ei adhibenda fides.

Secundo, quia ita tenuit *Sacra Congregatio Rituum*, quæ deciſio eſt tenoris ſequentis.

Prior Eccleſiæ ſancti Angeli Terræ Saxiferraten.
84 petiit declarari, † An Canonici Eccleſiæ Collegiatæ eiuſdem terræ, quando aſſociant mortuos ſepeliendos in Eccleſia parochiali ipſius prioris debeant ipſum priorem, qui defert ſtolam præcedere.

Congregatio ſacrorum Rituum reſpondit illum presbyterum, ſeu curatum, aut priorem, qui defert ſtolam, & ad cuius eccleſiam funus defertur alios omnes præcedere debere, & ita declarauit *die 14. Octobris 1609.*

Vbi eſt aduertendum quod Congregatio non ſe fundat in perſona, ſeu dignitate perſonæ, quia ſit Prior vel Curatus, ſed in delatione ſtolæ notando illa verba presbyterum illum, qui defert ſtolam quaſi honor, & reuerentia debeatur huic ſigno ſacerdotali, ſiue qui eam defert ſit Prior, ſiue curatus, ſiue quiuis alius presbyter. ſæpe enim accidere ſolet, quod ij ad quos cura animarum ſpectat ob legitimum impedimentum non poſſunt in huiuſmodi funeralibus interuenire, vt propterea alium presbyterum mittant cum ſtola, quo caſu *Sacra Congregatio* dicit quod talis presbyter eſt præferendus.

Nec obiiciat aliquis quod ex d. deciſione colligitur ſolum præcedentia, quando funus defertur ad Eccleſiam eius, qui ſtolam defert, non autem quando ad aliam Eccleſiam portatur puta ad Eccleſiam Capituli aſſociantis.

Reſpondetur enim primo, quod ita cenſuit Congregatio, quia in tali caſu fuit conſulta, quando videlicet funus ad Eccleſiam prioris defertur, & ita reſpondit ſecundum ea, quæ proponuntur, & illa
85 † verba, *quando funus ad eius Eccleſiam defertur*, regulariter ſtant demonſtratiue non taxatiue *Pariſ. conſ. 4. n. 36. lib. 4.* & fuit dictum *in Lucana beneficiorum 22. Iunij 1580. coram bon. mem. Cardinali Seraphino, & in Romana bonorum de Lelio 7. Febr. 1582. coram eodem Seraphino. & in Papien. bonorum 27. Nouemb. 1596. coram eodem.* Quod maximè dicendum eſt vbi alias reſultaret repugnantia, vt dicitur *in allegat. Papien. bonorum*, indecens enim eſſet quod quando funus non defertur ad Eccleſiam parochi ſtolam deferentis, quod ipſum præcederet Capitulum Eccleſiæ ad quam mortuus effertur in ignominiam habitus ſacerdotalis, quod non eſt dicendum, vt ſuperius oſtendimus.

Reſpondetur ſecundo, quod in omnibus caſibus eadem ſemper ratio militat honoris, & dignitatis ſacerdotalis, & officij curæ animarum ſiue ad propriam ſiue alienam deferatur Eccleſiam ratione ſtolæ ſacerdotalis quam præcipue (vt di-

86 ximus) conſideravit Congregatio † ideoque idem etiam iura eſt ſervandum *l. illud. ff. ad leg. aqu. l. l. his ſolis C. de revoc. donat. Tiraq. in tract. ceſſ. cauſ. p. 1. nu. 150. & ſeq. vbi poſt Bald.* dicit quod ratio eſt duorum caſuum coniunctim ad eundem finem tendentium, & quod caſus expreſſus videtur gratia exempli, non vt excludantur alij, in quibus eadem cadit ratio, & diverſitas rationis facit diverſitatem caſuum, non autem econtra *Bald. in l. de quibus, num. 35. ff. de leg.* & ratio eſt vice generis, quod ſub ſe omnes ſpecies continet *Bald. in l. omnes populi, nu. 25. de iuſt. & iur. Decian. conſ. 76 num. 10. vol. 2.* vbi quod non dicitur extenſio, aut ſimilitudo, ſed idem caſus latiſſima *in conſil. 111. n. 4 & ſeq. vol. 3.* quos refert, & ſequitur *Surd. dec. 276. n. 8 & 9.*

Tertio, eiſdem vel fortaſſe melioribus rationibus motus Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus bon. mem. Cardinalis Sanctorius Sancta Severina nun-
87 cupatus, † Maior Pœnitentiarius, Idemque ſacratum ceremoniarum obſervantiſſimus, in hac eadem fuit ſententia, in ſuo quod compoſuit *ſacerdotali in cap. de delatione corporis ad Eccleſiam.* Vbi ita tenet per verba ſequentia: Parochus indutus ſuperpelliceo, & ſtola nigri coloris, vel etiam pluviali eiuſdem coloris pro conſuetudine, aut ſi videbitur ratione loci vel perſonæ, alioquin ſine eo cum ſuo clerico, cum aliis presbyteris, & clericis, qui adfuerint præcedente cruce illius Eccleſiæ, ad quam corpus portandum eſt, (quæ crux ſola defertur) cum ad domum defuncti pervenerit ipſe ſolus cum clerico deferente vas aquæ benedictæ, ingreditur locum, vbi defunctus iacet, quem prius aqua benedicta aſpergit, deinde linteo corpus defertur ad feretrum, ordinatur proceſſio, præcedunt confraternitates laicales, tum deferens crucem, & ſequitur clerus Regularis, & ſecularis per ordinem, ac vltimo loco Parochus vt ſupra indutus, qui incipit, Reſponſorium ſubvenite Sancti Dei, Et ex his tullitur: quod aliqui Canonici volunt in huiuſmodi funeralibus portare propriam crucem poſt parochos eamque ſequi,
88 † quia vna ſola crux debet deferri, & crux illius Eccleſiæ, ad quam defunctus portatur, & cum hoc ſit ius parochi, poteſt ipſa prohibere, cum conſtet de conſuetudine, vt diximus, ſolam crucem portari eius Eccleſiæ vbi paratur funus, & nullibi conſtet quod eam poſſint portare Canonici, maxime in præiudicium parochorum quibus eſt ius quæſitum, ſicut ſuperius diximus ex Oldrad. quod poteſt tollere crucem parochus ei, qui propriam parochiam ingreditur abſque ſua licentia, etiam quod in eius Eccleſia fuerit electa ſepultura, nec vllo iure ſcripto, vel præſcripto conſtet, quod Canonici, vel beneficiati poſſint hanc novam portare crucem.

Ex quibus omnibus apparet hanc opinionem & rationibus, & auctoritatibus eſſe munitam, & in ſumma omnes parochos, ſive curatos, aut Vicarios perpetuos tam patriarchalium, quam cathedralium, ſive Collegiatarum in funeralibus præcedere omnes clericos etiam canonicos capitulariter intereſſentes, quando defunctus ad d. eorum Eccleſias portaretur.

Dixi parochos, ſive curatos, aut Vicarios perpetuos dd. Eccleſiarum præcedere canonicos capitulariter intervenientes quando funus defertur ad Eccleſias dd. Canonicorum, Quia ſi defunctus portatur ad Eccleſiam non Collegiatam, ſed vbi ſolum adeſſet Rector parochialis tunc ceſſaret iſta con-
89 troverſia præcedentiæ, quia † Rector in ſua propria Eccleſia parochiali dicitur Prælatus *c. apibus, 7. q. 1.* necnon tantam habet auctoritatem quantam habet prælatus cum capitulo in Eccleſia collegiata, vt dixit *Abb. in c. 1. nu. 28. verſ. ſi vero in Eccleſia de dol. & contum.* Ideoque Rector in propria Eccleſia veluti in domo propria dicitur Imperator, & Rex *c. duo 23. q. 4 Abb. in c. venerabilem n. 19. de elect.*

Hinc Rector intra propriam Eccleſiam debet præcedere omnes alias maiores, & ſuperiores in dicendis miſſis ſolemnibus, & aliis quibuſcunque præeminentiis concernen. ipſius Rectoris officium *Caſſan. in d. catal. p. 4 conſid. 81.* vbi plura allegat, & fuit dictum in vna *Calagurritan. præeminentiarum de Victoria 26. Novembris 1592. coram R. P. D. meo Penia*, vbi fuit reſolutum, quod Rector in ſua propria eccleſia inſpecto iure communi erat præferendus Decano, & omnibus capitularibus Collegiatæ ad eandem Eccleſiam proceſſionaliter certis diebus ex antiqua conſuetudine accedentibus.

In qua deciſione fuit etiam dictum, quod maior debet cedere minori, dum eſt in domo minoris, *Luc. de Pen. & Io. de Plat. in l. nihil C. de Palat. lib. 12. Decian. conſ. 67. dico ergo, n. 12 & ſeq. lib. 2.*

Denique Rectores in ſuis parochiis Apoſtolorum vices tenent *Rom. in conſ. fin. ſen ſerm. incip. Vos eſtis ſal terræ, n. 11.*

Et dicit *Rot. dec. 1. n. 3. de offic. archipresb. in antiq.* quod beneficium curatum habet magnam præeminentiam Iſta omnia, quia ſatis ad noſtrum propoſitum faciunt, volui annotare ex *Hier Gonzal. in reg. 8. Cancell. gloſ 6. à n. 100. vſque ad 110.* vbi *in d. n. 110.* dicit ita ex allegatis rationibus obtinuiſſe in vna *Pampilonen. præeminentiarum 12. Martij 1604. coram bon. mem. Litta* ad favorem Rectorum contra Archipreſbyterum prætendentem præcedentiam contra Rectores intra proprias illorum Eccleſias.

Quibus addo, quod idem voluit *Ruin. in conſil. 155.*
90 *quia de iure num. 7 lib. 4.* † Vbi quod de iure Epiſcopus Briſinenſis in ſua diœceſi debet præcedere Epiſcopum Tridentinum, quia in eius diœceſi eius reſpectu eſt privatus, & pro privato habetur. Vbi multis confirmat, & ponit dictum Angeli, quod quilibet magiſtrunculus in ſuo territorio eſt maior altero, & ad favorem dd. Rectorum idem alias fuit deciſum *in d. Calagurritana præeminentiarum 13. Novembris 1591. coram bon. mem. Card. Seraph.*

Huc etiam facit allegata ſuperius deciſio *Sacræ Congregationis Rituum*, cum dicit illum preſbyterum, qui portat ſtolam debere præcedere alios omnes, quando funus ad eius eccleſiam defertur, licet hoc intelligatur demonſtrative, vt ſuperius diximus, non taxative.

Non obſtant modo aliquæ deciſiones, quæ videntur huic concluſioni adverſari, & non obſtat

Primo *deciſio in Pamphilon. antelationum 8. Martij 1577. coram bo. me. Card. Lancell.* quæ eſt *dec. 326. inter*
91 *noviſſ. diverſ par. 2.* † vbi quod Archipreſbyteri ſunt præferendi Vicariis parochialium, & illarum clero, quod etiam reperitur *in Pampilonen. decimarum 10. Maij 1577. coram eod. in manuſcript.*

Quia reſpondetur dupliciter, primo quod hoc non dicitur, quando Vicarius parochialis eſt circa exercitium proprij officij, vt eſt in funeralibus, ſed loquitur in actibus concernen. cultum divinum

num, vt ſunt proceſſiones, locus in choro, in qui-
bus ſuperius diximus præcedere debere Archi-
preſbyterum, & Canonicos, quia ſunt circa cul-
tum diuinum ad ipſos ſpecialiter ſpectan. & quod
in iſto ſenſu procedant d. deciſiones patet ex *fin. d.*
primæ deciſionis 326. vbi expreſſe dicitur de proceſ-
ſionibus.

Secundo particulariter reſpondetur pro Rectoribus
parochialium quod dict. deciſiones non loquuntur
de præcedentia in propriis Eccleſiis Rectorum, ita
eas declarauit *Rota in allegata Pampelonen. præemi-*
nentiarum coram Litta. Vbi etiam reprobatur quæ-
dam deciſio, quæ fuerat allegata coram Iunio,
quia non iuſtificatur, nec conſtat de eius exiſten-
tia.

Non obſtat ſecunda *deciſio in Boianen. præcedentiæ* 14.
92 *April.* 1597 *coram Seraph.* † Vbi quod Canonicis no-
uiter erectis S. Mariæ de Cruce debetur præceden-
tia ante omnes Rectores, & preſbyteros diœceſis
Boianen, ſicut aliis Canonicis Boianen.

Quia ibi ſolum deciditur, quod d. Canonici habent
eadem priuilegia, quibus fruuntur Canonici Bo-
ianen. & quod Canonici præferuntur aliis clericis,
& c. videlicet in actibus ſpectan. ad cultum diui-
num. Non tamen dicit, quod præferuntur Paro-
chis in propriis officiis, nec aliis Rectoribus in
propriis Eccleſiis, vt ſuperius diximus.

Non obſtat vltimo *Felin. in cap. cum non liceat, in prin.*
93 *de præſcript.* † vbi dicit ſe conſuluiſſe Florentiæ,
quod capitulum Eccleſiæ maioris debet præcedere
prælato Eccleſiæ inferioris collegiatæ, etiam quan-
do capitulum inuitatur ad funus corporis, quod de-
bet deferri per illius parochiam quem etiam refert,
& ſequitur *Boer. in addit. ad tract. de auctor. magn.*
conſ. num. 79.

Quia *Felin.* loquitur de capitulo Eccleſiæ maioris re-
ſpectu Prælati Eccleſiæ inferioris collegiatæ, vnde
capitulum Eccleſiæ maioris præfertur Archipreſ-
bytero Eccleſiæ inferioris, nihil tamen dicit de pa-
rocho, nec de illo prælato ſi parochi vices gerat,
quæ eſt noſtra difficultas.

Dixi etiam ſuperius, quod parochus præcedit Cano-
94 nicos capitulariter conuenientes, † nam ſi Cano-
nici intereſſent vti ſinguli, ceſſaret quæſtio circa
præcedentiam cum parochus præcedat Canonicos
vti de per ſe conſideratos, Nec vlla eſt compara-
tio, ſeu æquiparatio inter viam paſtoris, & Ca-
nonici, quamuis nonnulli tam carnaliter deſi-
piant, vt putent honoratiorem eſſe Canonici,
quam parochi titulum, hæc ſunt verba *Molan. in*
d. tract. de Canon. lib. 1. *cap.* 12. vbi multis comprobat
parochos canonicis longe eſſe præferendos, con-
cludendo ſub his verbis, Semper igitur canonici
honorent paſtores, & ſeſe eis multum coram
Deo inferiores eſſe humiliter agnoſcant, etſi praua
quædam huius ſæculi iudicia aliud occlament. Eſt
enim cura dignior canonicatu arg. *cap. cum illis de*
præbend. & dignit. ita dicit *Io. de Seln. de benef quæſt.*
61. *n.* 2.

Item habet curatus adminiſtrationem maiorem, quæ
95 præcedentiam inducit † *Colleg. Bonon. conſil.* 1. *poſt*
conſ. Zabar. n. 13. *&* 26.

Curæ namque exercitium continet in ſe magnum pe-
riculum, cum ſit ars artium *c. penult. de ætat. & qual.*
Vital. in clem. 1. *num.* 29. *de præbend. vbi num.* 52. dicit
quod cura non eſt tanto precioſior, quanto peri-
culoſior, & quod non omnis Sacerdos eſt idoneus
ad curam animarum.

Cura etiam ſuperat Canonicatum ratione ſcientiæ,
96 cum in curato maior, † quam in canonico requira-
tur ſcientia, cum teneatur confiteri, & diſcernere
inter peccata, & Euangelium declarare *Sayr. in d.*
lu. grat §. *ſexta forma, num* 2 *Nauar. in manual. c.* 2.
num. 2. *& in c.* 1. §. *caueant num.* 19. *cum ſequ. de pœnit.*
& remiſſ. Parſ. de reſign. lib. 4 *qu.* 11. *nu.* 29. *& lib.* 10.
qu. 2 *num.* 27. *Concil. Trid. ſeſſ.* 5. *cap.* 2. refert & ſequi-
tur *Gonzal. ad reg. Cancell. glo.* 4. *numer.* 71. *&* 72. *Me-*
noc. de arbitr. caſ. 425. *n.* 4.

Canonicos verò cùm debeat dare conſilium in Ca-
pitulo, ſufficit quod habeat mediocrem ſcientiam
ita *Gonzal. vbi ſupra n.* 69.

Superat etiam ratione ordinis Curatus Canonicum
Gambar. de auth legat. de later. lib. 7. *num.* 132. cum in
Canonico ſufficiat ſubdiaconatus *Concil. Trid. ſeſſ.*
22. *c.* 4. *de reform. & ſeſſ.* 27. *c.* 12. *de reform* parochus
vero debet eſſe ſacerdos cum debeat adminiſtrare
ſacramenta, & miſſas celebrare, vt ſuo muneri ſa-
tisfaciat *Concil Trid. ſeſſ.* 23. *c.* 12. *de reformat. & dixi-*
mus ſupra de officio parochi.

Et in parocho verificantur illa duo, quæ ſpectant ad
97 ordinem ſacerdotalem, † ſcilicet poteſtas dimit-
tendi peccata reſpectu corporis Chriſti myſtici, &
poteſtas conſecrandi reſpectu corporis Chriſti
veri, hæc quidem iuxta illud *Matth.* 16. Hoc facite
in meam commemorationem, illa vero, iuxta il-
lud *Ioan.* 20. Quorum remiſeritis peccata, ita poſt
Scot. notat *Nicol. Plou. in tract. de Sacram. & eorum*
98 *adminiſtr. in prælud. nu.* 7. carent † Canonici faculta-
te excommunicandi, quæ tamen in parochis repe-
ritur, vt fuſe demonſtrat *Io. Filaſacus de Sacr. Epiſco-*
porum auctor. ſeu ad titul. decretal. de offic. iudic. ord. ad
c. 3. §. 1. *&* 2.

Quod diximus de Canonicis capitulariter conue-
nientibus idem etiam intelligendum eſt de bene-
ficiatis: cum iſti minores ſint Canonicis, nec in-
trent Capitulum, ac propterea intrat regula ſi vin-
co vincentem te *vulgat. iurib.*

Nec quicquam Canonicis vti Capitulum conſide-
ratis, nec etiam Beneficiatis, vti collegium vel vni-
99 uerſitatem facientibus ſuffragatur † quod aliquan-
do ita in funeralibus interuenerunt cum earum
cruce, vel etiam ſine noua cruce præcedendo pa-
rochos, ita vt eis debeatur præcedentia ex quadam
conſuetudine, quæ in hac materia primas partes
obtinet *Bald. in c. cum olim. de conſuetud. Rum. conſ.*
155. *num* 4. *lib.* 4 & fuit pluries dictum in Rota, &
ſignanter *in Meliten. præcedentia* 11. *Maij* 1579. *coram*
Seraphino, & in Aſten. ſedis 9. *Iunij* 1593 *&* 21. *Maij*
1597. *coram Gipſio, & in Oriolen præcedentia in Choro*
2. *Decembris* 1592. *coram Illuſtriſſ. Card. Blanchetto. &*
in pluribus aliis cauſis.

Quia hæc eſt potius corruptela, quàm vſus ſine con-
ſuetudo, omitto quod non eſt pacifica, nec legi-
timo tempore præſcripta, & Iuri repugnat & ho-
neſtati, quod parochus in proprio officio ſacerdo-
tali habitu alios ſequatur, qui ibi extra eorum of-
ficium, & ſic vt priuati interueniunt, repugnat e-
nim quod minor præferatur maiori *Abb. in d. conſil.*
21. *num.* 4. *lib.* 1. *Roch. Curt. in tract. de conſuetud. num.*
100. *Decian. conſ.* 21. *nu.* 69. *lib.* 1. quos poſt alios re-
fert, & ſequitur *Menoch. d. conſ.* 902. *nu* 79. *& n.* 81.
addit *ex eod. Decian. nu.* 70. quod prælationes, & ea
quæ pertinent ad dignitates ſunt iuris publici ſicut
ſunt magiſtratus, & propterea magiſtratum gerens
non poteſt ſuo facto illius ſtatum, & ordinem
immutare *&c numer.* 74. *verſ.* 3. quia adiungit,

Digitized by Google

quod licet in dignitate poſitus ſuo ipſius facto poſſit ſibi aliquod præiudicium afferre, non tamen præiudicare poteſt quo ad ſucceſſores, Has etiam rationes adduxit idem *Dec.conſ.19.nu. 40. & ſeq.lib.3.* vt teſtatur *Menoc.vbi ſupra n.81.*

Si ergo aliquis, vt aliqui parochi ignorantia, vel adulatione ducti tolerarunt, vel permiſerunt Capitulum, vel Beneficiatos eos præcedere; hoc ex allegatis non debet nocere, neque præiudicare ſucceſſoribus, neque aliis parochis vt notatur *in cap.1.de feud.marc.& in cap.Imperialem.§.præterea ducatus,de prohib.feud. alien. per frider. & in c.1. de ſucceſſ.feud. Dec.d.col.19.n.44.& 45.lib. 3.* vbi loquitur in ſimili materia præcedentiæ.

Nolo tamen hic pro ſigillo præſentis reſponſi ſilentio inuoluere, quod multis ab hinc annis elapſis obſeruatum vidi in funeribus duorum Canonicorum Collegiatæ, & primæ Diaconiæ S. Mariæ in via lata, & vnus eorum vocabatur D. Hortenſius Maſſerra intimus fe.re. Greg. XIII. Cubicularios, quorum corpora aſſociata fuerunt à canonicis d. Eccleſiæ, & capitulariter ibidem conuenientibus cum ſuis cottis, & ibidem ſepulta, qui ne parochi, ſeu Vicarij perpetui d. Eccleſiæ honorem, & debitam præeminentiam turbarent, ſequendo funus pietatis opus exoluerunt, atque ita vno eodemque actu relinquendo ſuum locum Vicario perpetuo, defunctorum Concanonicorum cadauera abſque alia cruce ad inſtar attinentium, ac lugentium comitati fuerunt. Quod quidem factum fuiſſe arbitror, niſi me fallit memoria, quia tunc ibidem præerant Illuſtriſſimus bon. memor. Cardin. Antonius Carafa, & eius Vices gerebat D. Lelius Landus nunc Epiſcopus Narbonen.& ambo Eccleſiaſticarum ceremuniarum, & rituum obſeruantiſſimi, ac propterea eorum prudentiſſimo iudicio forte fuit iſta controuerſia modo præmiſſo terminata.

EPITOME.

Pluralitas in ſubſtitutionibus quando reſoluatur in ſingularitatem. ¶ Et quo caſu ſubſtitutus ſuccedat ad portionem præmortui. ¶ Verba *poſt mortem* an ſint conditionalia, & requirant concurſum omnium, ad hoc vt ſubſtitutio habeat locum. ¶ Et quid in ſubſtitutione reciproca, vulgari, & ſimilibus. ¶ Renunciatio fideicommiſſi, vt ſit valida, quæ requirantur. ¶ Fideicommiſſarius emens rem ſubiectam fideicommiſſo conditionali ad ſui fauorem an cenſeatur illi renunciare, & eo purificato poſſit ſibi mutare cauſam dominij, & repetere pretium.

SVMMARIVM.

1 *Subſtitutio facta poſt mortem ipſorum dicitur compendioſa, & continet vulgarem n.2.*

3 *Subſtitutus vulgariter duobus non admittitur niſi deceſſerint duo illi, quibus fuit facta ſubſtitutio.*

4 *In ſubſtitutione reciproca quando ſubſtitutus poſt mortem duorum ſit admittendus niſi ambo illi inſtituti deceſſerint.*

5 *Subſtitutio facta non filiis, ſed extraneis nepotibus ex fratre non habet locum niſi vterque deceſſerit.*

6 *Pluralitas in ſubſtitutionibus quando reſoluatur in ſingularitatem, & quo caſu ſubſtitutus ſuccedat ad portionem præmortui.*

7 *Verba poſt mortem ſunt conditionalia, & requirunt concurſum omnium. Amplia vt n.8. & 9.*

10 *Subſtitutio facta coniunctim non ſeparatim quando complectatur vtramque perſonam inſtitutorum. & n.11.*

12 *Verbum ſuccedat idem operatur, quod ſubintret in locum ipſorum ſubſtitutorum.*

13 *Remiſſio non cenſetur facta in ſpe de futuro.*

14 *Renunciatio fideicommiſſi non valet niſi renuncians ſciuerit, & viderit verba illius. Idem in tranſactione, & pacto.n.15.*

16 *Fideicommiſſarius emens rem ſubiectam fideicommiſſo conditionali ad ſuum fauorem non cenſetur illi renunciare, ſed eo purificato poteſt ſibi mutare cauſam dominij, & repetere pretium.*

CAPVT CCXCIX.

CVm teſtator vocauerit filios DD. Marci & Pompeij fratrum poſt mortem eorum copulatiue coniunctorum, Dixi requiri, quod prius ambo fratres ſint vita functi, antequam filij ſubſtituti
1 ſuccedant, † Etenim ſubſtitutio prædicta eſt compendioſa, cum facta ſit poſt ipſorum mortem. *Rain.in l.centurio,col.16.poſt med.verſ.quo ad primum, num.29 ff.de vulg.& pup.ſubſt.Eman.Coſt.in c.ſi pater, in verb.ſi decederet,num.4.de teſtam.in 6. Menoch.præſump.15.nu.9.lib.4.* Quæ compendioſa continet e-
2 tiam vulgarem, † Maximè cum in teſtamento, de quo agimus, adſit illa clauſula. Vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum *Ru.n.conſ.7.n.13.lib.3.* Vnde vulgariter ſubſtitutus duobus non admit-
3 titur, † niſi deceſſerint duo illi, quibus fuit facta ſubſtitutio, quando præſertim, prout in caſu noſtro, eſt facta per copulam, tunc enim magis requiritur mors omnium *Gloſſ. in l.quamuis.C.de impub. & aliis ſubſt.* quam communiter approbatam eſſe teſtatur *Pariſ.conſ.18.nu.82.cum ſeq. lib.2. & conſ.44. n.9 lib.3.Zanch.in l.hæredes mei §.cum ita,p 8.nu.78. ff.ad Trebell.Rimin.Iun.conſ.279.n.224. vſque ad nu. 218.lib.3.Hond.conſ.65.n.6 lib.2.*

Præterea ſumus etiam in ſubſtitutione reciproca, cum DD. Marcus, & Pompeius fuerint inuicem ſub-
4 ſtituti, † quo caſu ſubſtitutus poſt eorum mortem non admittitur, niſi ambo illi inſtituti deceſſerint, quaſi tunc præcedat prouiſio teſtatoris, quæ facit, vt nunquam pluralitas reſoluatur in ſingularitatem. *Bart.in l.1.num.4.ad ſi verſ.ſed quomodo ſciam, C.de condit.inſert. Aret.conſil.1.in princ.verſ.primo quidem quia hoc decedit, num.1.Caſtr.conſil.435. præſuppoſito,poſt princip verſi. vnde remanent amba, lib.2.Ruin. conſ.129.in fin.num.13.lib.3.Pariſ.conſ.43. numero 70. lib.2.*

Accedat, quia ſumus in ſubſtitutione facta non filiis, ſed extraneis nepotibus ex fratre coniunctim vo-
5 catis, † quo caſu requiritur, quod vterque deceſſerit, vt admittatur ſubſtitutus, quaſi tunc magis attendatur proprietas ſermonis, quam alia coniectura, vt in ſpecie caſus noſtri de nepotibus concludit *Bero.conſ.69.in prin.lib.2.Menoch.conſ.797.nu.22.& 23.lib.8.*

Minus autem dicta pluralitas in caſu de quo agi-
6 mus debet reſolui in ſingularitatem, † cum ſimus in altero ex vocatis ſuperſtite, qui ex præſumpta mente teſtatoris cenſetur magis dilectus, quam ſubſtitutus, tanquam proximior, ita vt iſta maior coniunctio operetur, vt non ſit admittendus ſubſtitutus ad portionem præmortui *Corn. conſ. 93. numero 9. ad med. verſic. & pro concordia lib.3.*

*lib.3.& conſ.298.nu.6. vſque ad 9.lib.4.Dec.in l.cum
quidam colum.penult.in prin.verſ.& iſta concluſio.n 6.
C.de impuber.& aliis ſubſtitut.Chaſſan.conſ.14.num.13.
Roman.conſ 231.prima dubitatio.in fin.num. 2. & ibi
Mandoſ.in verb.excludat.Honded.conſ.63.nu.7.& 8.
lib.2.Cardin.Mantic.de coniect vltim. volunt.lib.11.
tit.5.n.18.*

Vlterius filij fuerunt ſubſtituti poſt mortem ipſorum
7 Marci, & Pompeij, † quæ verba *poſt mortem* ſunt
conditionalia, cum idem ſignificent, ac ſi teſtator
8 dixiſſet, ſi ipſi deceſſerint: † Vnde iſta conditio
tanquam ad plures relata requirit concurſum om-
nium *l.ſi heredi plures.ff.de condit. inſtit.* & in ſpecie
ſimilium verborum concludit *Anchar. conſ.390.co-
lumn.1.& 2.* quem ſequitur *Menoch. conſ.797.num.
9 5.6.& 7.lib.8.* † Vbi magis hoc dicit procedere,
quando fuit facta ſubſtitutio poſt mortem ipſorum
in vniuerſa hæreditate, prout in caſu noſtro, quaſi
tunc requiratur, quod omnes deceſſerint, cum
alioquin non poſſit dici bona omnia, ſeu vniuer-
ſam hæreditatem peruenire ad ſubſtitutum *Bero.
conſil.69.num.1.lib.2.* Quando præſertim ſubſtitu-
tio fuit facta abſolutè in omnibus bonis, vel in to-
ta hæreditate, quidquid aliud ſit, quando non ita
abſolute fieret, prout concordando opiniones
concludit *Dec.in l.cum quidam colum.penult. ad fin.
verſ. vnde defendendo. numer. 7.C. de impub.& aliis
ſubſtit.*

Vltimo ſumus in ſubſtitutione facta coniunctim, non
10 autem ſeparatim, † cum verbum *ſuccedant*, de
quo in teſtamento, fuerit ſemel tantum prolatum,
& vtramque perſonam inſtitutorum complectatur,
præſertim cum teſtator eos etiam verbis coniun-
xerit, dum dixit *poſt. mortem ipſorum*, quod facit,
vt pluralitas non reſoluatur in ſingularitatem:
11 † Quidquid aliud ſit quando in diuerſa oratione
ſeparatim ſingulis inſtitutis ſinguli ſubſtituuntur,
nec enim mortuo vno ex inſtitutis admittitur ſubſti-
tutus, quamuis alij cohæredes ſuperſtites ſint
*Bald. in l. 1. numero 6. ad med. verſ. & prædicta ve-
ra Cod.de condit.inſert.* & latè declarat *Menoch.conſ.
797.numero 35.lib.8.poſt Ruin.in l.heredes mei.§.cum
ita colum. 26. poſt med. verſ. dicitur autem pluribus.
n.38 ff ad treb.*

Ex quibus patet quod filij ſuccedent poſt mortem
12 Marci, nec ſufficiet obitus d. Pompei, † cum ver-
bum *ſuccedat*, de quo in teſtamento idem opere-
tur, ac ſi dictum fuiſſet Subintret in locum ipſorum
inſtitutorum *l.quidam §.nihil. de edend. Rebuff. in l.
nihil aliud eſt hereditas.verſ.ſuccedere.ff.de verb.ſignif.
Menoc.d.conſ.797.n.33.lib.8.*

Non obſtat laudum diuerſorum, & eius acceptatio,
ex quo videtur renunciatum dicto fideicommiſ-
13 ſo, quatenus extaret: † Quia cum ſimus in ſpe de
futuro nunquam cenſetur facta remiſſio, vt latè
concludit *Odd conſ.49.numer.8.cum ſequ.Surd.conſ.
76.num.4.& 7.& lib.1.& conſ.418 num.21.vſque ad
num.25.lib.3.* Vltra læſionem, defectum inſinuatio-
nis, & multa alia allegata, ex quibus videtur ple-
ne conſtare de veritate eorum, quæ ſupra firmata
ſunt.

Et facit concluſio communiter approbata, quod fi-
deicommiſſo conditionali non purificato in du-
14 bio non cenſetur renunciatum, ita vt ad hoc vt
valeat renunciatio facta de fideicommiſſo, opor-
teat, quod renunciantes ſciuerint, & viderint ver-
ba fideicommiſſi, & quod in renunciatione expri-
mantur verba illa viſis *Bart.in l.quis Romæ.§.duo fra-
tres,quæſt.4.nu.17.de verborum obligationibus.* & ibi
Caſtr. de communi *num. 16. Rot.coram R.P.D.Coc-
cino.Parmen.datij longe padi 13.Febr.1602.ad med.*
15 † vbi ampliat quod habet locum nedum in tranſ-
actione, ſed in pacto poſt *Decian. conſ.52.nu.14.cum
ſeq.lib.1.*

Immo etiam fideicommiſſarius emens rem ſubiectam
fideicommiſſo conditionali ad ſuum fauorem
16 † non cenſetur renonciare fideicommiſſo, ſed illo
purificato poteſt ſibi mutuare cauſam dominij, &
repetere pretium, quaſi à ſemetipſo euicerit *l.fun-
do 4.ad leg.falcid. huiuſmodi 86. §. qui ſeruum. de
leg.1.Caſtrenſ.in l cui res ſub conditione 30.nu.1.& 2.
de act.empt.& conſi.447.ſi iſti maſculus.num.3.verſic.
item poſſet quis dicere lib.1.Alexand.in l.quis Romæ.§.
duo fratres.num.35.colum.16.poſt prin.c.de verborum o-
bligationibus.Cuman.conſil.33 quidam ponamus.nu 1.*
ſequitur *Rot.coram R.P.D Coccino Parmen datij lon-
ge padi 10 Iunij 1611.* & latè declarat *Surd.conſ.70.
n.5.& 6.lib.1.*

EPITOME.

Legitima quando poſſit tolli per ſtatutum, & an ſit iuſta cauſa, vt viduæ maritum facilius inueniant. ¶ Vxor an poſſit relinquere marito pluſquam vni ex filiis primi matrimonij. ¶ Et an huic diſpoſitioni valide derogetur per ſtatutum tam expreſſe, quam tacite, & per quæ verba fiat talis derogatio. ¶ Statuta excluſiua fœminarum quo caſu illas excludant etiam à legitima. ¶ In Conſtitutionibus derogantibus iuri communi, vel præter illud an ſit admittenda interpretatio. ¶ Augmentum de pacto ad ſtatutum quando valeat. ¶ Conuentio, vt ſecundus vir aliquid habeat ex bonis vxoris quomodo intelligatur ſtantibus filiis primi matrimonij. ¶ Statutum deferens dotem ſecundo viro an ſit validum in præiudicium legitimæ filiorum primi thori. ¶ Quod defertur filiis ex diſpoſitione *l. hac edictali C. de ſecund. nupt.* & quod aufertur coniugi an confundatur cum legitima, & imputetur illud, quod fuit relictum per matrem eidem filio. ¶ Confirmatio ſtatutorum quando ſit valida, & trahatur ad contraria iuri communi, & poſſit fieri per Legatum de latere. ¶ Filij primi matrimonij an deducant eorum legitimam, & poſtea diuidant, quod ſupereſt cum vitrico quando per ſtatutum ſecundus vir debet habere dimidiam dotis vxore præmoriente cum filiis primi thori. ¶ Et quid ſi mulier teſtamentum feciſſet æqualiter inſtituendo dictos filios, & ſecundum virum iuxta formam ſtatuti. ¶ Legitima an debeatur matri in bonis filiæ, quando ſtatutum defert dimidiam dotis marito, & qualis, & quanta ſit eius portio.

SVMMARIVM.

1 Statutum quando poſſit tollere legitimam, & ex qua cauſa & an ſit iuſta illa, vt facilius vidua maritum inueniat. n.2.

3 Conſtitutio excluſiua fœminarum etiam excludit illas à legitima quando excludit ſolum propter exiſtentiam maſculorum, & non ex alia cauſa, & quomodo hoc intelligatur, & reſeruetur dos propter matrimonium, & alimenta, & n.4.

5 Dos quando ſit loco legitimæ imminutæ, & ſit debita ante nuptias, & tranſmittatur ad heredes.

6 Vxor non poteſt relinquere marito plus quam vni ex fi-

Digitized by Google

liis primi matrimonij: & an huic diſpoſitioni poſſit derogari per ſtatutum tacite, & expreſſe nu.7.& 8. & 21. Et per quæ verba fiat talis derogatio, numero 9.& 10.

11 Diſpoſitio l. hac edictali. C. de ſecund.nupt. vocatur etiam beneficium Leonis.

12 Statutum deferens dotem ſecundo viro etiam ſtantibus filiis primi matrimonij validum eſt, quamuis tollat legitimam illorum & n. 13.

14 Statutum magis poteſt diſponere ne legitima de certa bonorum ſpecie deducatur.

15 Conſtitutio veniens ad derogationem iuris communis, vel præter illud non recipit interpretationem.

16 Interpretatio ſecundum ius commune reiicitur in ſtatuto deroganti diſpoſitioni l. hac edictali. C. de ſecund.nupt.

17 In claris non eſt opus coniecturis.

18 Verba quando ſint interpretanda ſecundum naturam actus, vel ſubiectam materiam. Et quid ſi actus periret. n. 19.

20 Pactum an habeat maiorem [illegible]tiam, quam ſtatutum, & de vno poſſit argui ad aliud.

22 Pactum vt ſecundus vir aliquid habeat ex bonis vxoris quomodo intelligatur ſtantibus filiis primi matrimonij.

23 Filij primi thori an deducant eorum legitimam, & poſtea diuidant quod ſupereſt cum vitrico, quando per ſtatutum ſecundus vir debet habere dimidiam dotis vxore præmoriente cum filiis primi matrimonij, & n. 14.

25 Legitima filiorum quando prius ſit deducenda per filios antequam fiat diuiſio dotis inter eos, & ſecundum virum iuxta formam ſtatuti, & n. 26. & quæ ſit verior opin. n. 27. 30. 31. & 32.

28 Interpretatio neceſſaria non tollitur per ſtatutum præciſum.

29 Lex noua diſtinguitur per legem veterem.

33 Legitima an debeatur matri in bonis filia quando ſtatutum defert dimidiam dotis marito. Et qualis ſit eius portio. n. 34.

35 Dos viuente vxore non eſt in bonis illius, ſed mariti.

36 In deducenda legitima habetur ratio ſolum de bonis, quæ tempore mortis reperiuntur.

37 Filius excluditur à legitima quando concurrente ſtatuto de lucranda æqualiter dote inter ſecundum virum, & filios primi matrimonij, mulier eodem modo teſtamentum feciſſet. Contrarium. n. 38. Sed eſt verior prima opinio. n. 39. 40. & 41.

42 Filij reuocant à ſecundo viro quod ei fuit plus relictum, non autem facta æquali diſtributione per matrem.

43 Quæ defertur filiis ex diſpoſitione l. hac edictali. C. de ſecund.nupt. & quod auferetur coniugi confunditur cum legitima, num. 44 45. & 46. Et an imputetur illud quod fuit relictum per matrem eidem filio. nu. 47.

48 Statuta non confirmata à Sede Apoſtolica quando valeant, & an ſufficiat confirmatio Legati de Latere, n. 49. & 52.

50 Legatus de Latere non poteſt ſtatuere contra ius commune.

51 Cauſa ſine ſtrepitu, & figura iudicij non poteſt committi per Legatum de Latere in caſibus, in quibus de iure communi non poſſet ſic procedi.

53 Confirmatio ſtatutorum formalis, & permiſſiua in quo differat.

54 Confirmatio non trahitur ad inhoneſta, & iuri communi contraria.

55 Statuta excludentia fœminas propter maſculos an ſint contra ius commune.

CAPVT CCC.

QVid decidendum ſit in facti ſpecie mihi propoſita apparebit ex infraſcriptis concluſionibus, quæ in iure ſunt magis veræ, ac receptæ, & à Doctoribus approbatæ.

Prima Concluſio. Ex aliqua iſta cauſa poteſt tolli
1 legitima per ſtatutum, † ſcilicet ratione conſeruandæ agnationis, vel quando filio aſſignatur aliquid, vnde viuere poſſit, & filiæ vt ſe dotet, vel alat, etiam ſi id quod aſſignatur non reſeruetur loco legitimæ, prout de veriſſima, & receptiſſima opinione teſtatur *Gabr. conſil. 116. numero 33. & conſ.*
2 *153. num. 14. & 15. lib. 1. Surd. conſ. 91. num. 24.* † Vbi addit cauſam iuſtam eſſe, vt viduæ facilius virum inueniant in terminis *l. hac edictali. Cod. de ſecund. nupt.* quod etiam voluit *Caſtrenſ. in l. vnic. colum. 1. ad fin. verſic. idem ſi ſine pacto. nu. 4. Cod. de inoffic. dotib. Roland. de lucr. dot. quæſt. 14. numero 7. & 8. tom. 9. fol. 360. Menoch. conſil. 4. numero 13. & 14. Zuccard. conſil. 43. num. 3.* & latius *conſilio in princip.* Vbi etiam quod ita ſeruat totius Italiæ conſuetudo
3 *Decian. conſil. 6. num. 13. lib. 1.* † Adeo vt ſtatutum excluſiuum fœminarum etiam à legitima illas excludat, quando excludit ſolum propter exiſtentiam maſculorum, & non ex alia cauſa, tunc enim legitima intelligitur ſublata, & dos intelligitur reſeruari propter matrimonium, & alimenta, & non eſt loco legitimæ, neque illius naturam, & priuilegia habet, videlicet quod non admittat nec diem,
4 vel conditionem, aut aliud onus, † Quidquid aliud ſit, quando ſtatutum excluderet nedum propter exiſtentiam maſculorum, ſed etiam propter aliam cauſam ab eo requiſitam, ad hoc vt excluſio procedat veluti propter dotem datam, vel dandam, tunc enim non eſt ſublata legitima, & propterea dos tunc reſeruatur loco legitimæ, nec recipit diem, aut conditionem, nec aliud onus iuxta diſtinctionem, de qua per *Caſtrenſ. in l. titio centum, §. titio genero colum. penultim. verſic. ego pluries conſultus. de condit. & demonſtr. Alexand. conſ. 179. viſo proceſſu. nu. 5. latiſſime Zuccard. conſil. 77. num. 10.* & *de ſtatuto Vrbis lib. 1. cap. 85.* multo *Gabr. conſil. 5.*
5 *lib. 1. & conſ. 39. lib. 2.* † Vbi quando dos ſit loco legitimæ imminutæ, & debeatur ante nuptias, & tranſmittatur ad hæredes, & quando dicatur deberi proprie loco legitimæ & poſſit recipere diminutionem tam in tempore, quam in aliis oneribus.

Secunda concluſio. Quamuis vxor non poſſit relin-
6 quere ſecundo viro † pluſquam vni ex filiis primi matrimonij iuxta *l. hac edictali. Cod. de ſecund. nupt.* Tamen eiuſdem legis diſpoſitio poteſt tolli à ſtatuto, & abrogari, quaſi lex contineat ius voluntarium, & poſitiuum, non autem ius naturale, &
7 neceſſarium, † Vnde non mirum, ſi conceditur abrogatio, & concludit *Bald. in l. 1. column. 3. quæſt. 3. Cod. de inoffic. dotibus & conſil. 495. quædam domina helena column. 5. in fin. verſic. & præmiſſo ad euidentiam. numero 9. libr. 5. Pariſ. conſilio 91. numero 14. cum ſequent. libr. 3.* & non habere difficultatem dicit *Decian. conſil. 10. & prœmui. column. 2. ante ante medium verſicul. ſecundus caſus eſt, numero ſecundo. Burſat. conſil. 12. nu. 47. libr. 1. Bero. quæſt. 119. numero 1.*

Tertia

Digitized by Google

Tertia concluſio. Statutum non ſolùm poteſt dero-
8 gare expreſſe d. l. hac edictali. † ſed etiam tacite, cum
ſufficiat quoquo modo apparere de voluntate
ſtatuentium, neque enim eſt neceſſaria præciſa, &
expreſſa derogatio, Vnde ſatis dicetur ſublata di-
ſpoſitio dictæ legis, quando datur in totum, vel in
9 parte dos ſecundo viro, † ſi vxor decedat cum fi-
liis primi matrimonij, vel in ſimilibus caſibus, vt
per Roman. conſ. 44. & ſupranarrato. num. 5. & 6. Pha-
nuc. de lucro dot. glo. 5. num. 39. in princ. Soc. Iun. conſ.
93. num. 7. volum. 1. cum aliis per Menoc. conſ. 4. num.
14. verſ. ſecundum quo ad rem & verſic. quod procedit
10 etiam lib. 1. poſt Caſtr. in l. 1. numero 4. C. de inoffic. dotib.
† vbi quod ideo addidit in ſtatuto Florentiæ iſta ver-
ba Si vxor decedat cum filiis primi matrimonij, vt
ex illis diceretur ſublata diſpoſitio d. l. hac edictali.
C. de ſecund. nupt. quod etiam vocatur beneficium
Leonis, vt per Caſt. conſ. 462. in princ. lib. 2.

Quarta concluſio. Statutum deferens dotem ſecun-
do viro etiam ſtantibus filiis primi matrimonij va-
12 lidum eſt, † quamvis tollat legitimam illorum,
cum etiam illa poſſit tolli ſtante cauſa fauorabili,
vt viduæ inueniant virum, prout dictum eſt in pri-
ma concluſione, & vltra ibi allegatos hoc etiam vo-
luit Cyn. in l. fancimus. Cod. de nupt. Decian. conſ. 19. co-
lum. 4. in fin. verſic. & in tantum iſta concluſio. num. 5.
& 6. Roland. de lucr. dot. quaſt. 24. num. 6. & conſ. 62.
num. 27. lib. 3.

Quod magis eſt admittendum, quia in iſto caſu non
13 tollitur præciſe legitima, † ſed ſolum prohibetur
illius detractio ex dote matris, quaſi concedatur
ex aliis bonis, in quibus admittetur ſucceſſio, etſi
tunc non videtur auferri legitima, ſed ſolum im-
minui. Quamuis enim poſſit mulier non habere
niſi dotem, tamen ſatis eſt, quod non aufertur le-
14 gitima præciſe & certitudinaliter, † quaſi magis
ſtatutum poſſit diſponere, ne legitima de certa
bonorum ſpecie deducatur Natt. conſ. 308. numer. 5.
Bellon. conſ. 13. num. 21. poſt princ. verſic. item quia poſſet
mulier poſt Curt. Iun. in auth. præterea. C. vnd. vir & v-
xor. Dec. conſ. 19. colum. pen. ante med. verſ. & dato
quod mulier. n. 6.

Quinta concluſio. Statutum quando venit ad dero-
15 gationem iuris communis, † vel præter illud non
recipit interpretationem, cum enim conſtet, quod
voluerunt ſtatuentes ab eo recedere, non eſt quæ-
renda alia interpretatio, quæ ſolù admittetur quá-
do non conſtaret de tenore huiuſmodi derogatio-
nis, vel quando emanaret ad obſeruationem iuris
cõmunis Bald. in l. ita nobis 28. numer. 2. verſ. & ſcias
quod ſtatutum. C. ad leg. Iul. de adulter. Soc. conſil. 150.
vt in quæſtione. colu. 28. in fin. verſ. idem ſentire videtur.
16 nu. 38. lib. 1. † Vnde etiam in ſtatuto derogante diſ-
poſitioni l. hac edictali. C. de ſecund. nupt. non erit alia
interpretatio ſumenda ſecundum ius commune,
cum conſtet quod ſtatuentes ab eo recedere vo-
luerunt, vt in ſpecie declarat idem Soc. conſ. 52. ſuper
hac difficultate colum. 3. in prin. verſ. ſed quia iſta opi-
17 niones. num. 3. lib. 3. Roland. de lucr. dot. q. 30. n. 13. † Qua-
ſi in claris non ſit opus conjecturis l. continuus. §. cum
ita de verb. oblig. l. ille aut ille. §. cum in verbis. de legat.
3. Ideo præciſe ſtandum erit verbis apertis, quæ ſe-
cundum naturam actus non erunt interpretanda,
18 † Quidquid alias debeant intelligi ſecundum ſub-
jectam materiam Balb. conſ. 182. num. 6. lib. 1. Roland.
conſ. 62. num. 23. lib. 3. Cephal. conſil. 138. numero 6. lib. 1.
19 † Vbi ampliat quamuis actus periret Socin. in l. vbi
eſt verborum. in 5. notab. ff. de condit. & demonſtrat. poſt
Bart. in l. cum ſenatus. ff. eod. tit. Aym. conſ. 188. col. 2.
ante fi. verſ. immo quando verba. num. 3. Iaſ. in l. quoties.
ff. de verb. oblig.

Sexta concluſio. Maiorem potentiam habet ſtatu-
20 tum, quam pactum, † cum multa per illud fieri
poſſint, quæ non permittuntur ex conuentione,
negatiue enim non procedit argumentum à pacto
ad ſtatutum, ſed ſolum affirmatiue Alexand. ad Bar-
tol. in rubric. Cod. de decret. decur. in fin. verſic. adde
quod dies poteſt libro decimo. Iaſ. in authen. præterea.
numero vndecimo Cod. unde vir & vxor. Euerard. loco
21 argument. 89. colum. penultim. † Ex quo ſequitur quod
per ſtatutum poterit tolli diſpoſitio l. hac edictali.
Cod. de ſecund. nupt. & legitima filiorum, vt ſupra di-
ctum eſt in 2. 3. & 4. concluſione. Bellonus conſil. deci-
motertio. numero vigeſimoprimo. poſt princip. verſ. nec
obſtat aliud. Phanuc. de lucr. dot. gloſſ. 5. num. 34. Ioan.
22 de Amic. conſ. 11. num. 6. & 7. Quidquid † alias per
pactum non poſſit tolli dicta diſpoſitio; Nam ſecun-
dus vir ſi ex conuentione aliquid habeat ex bo-
nis vxoris, tale pactum ſemper intelligetur ſecun-
dùm diſpoſitionem d. l. hac edictali, nempe vt filij
præcipuam conſequantur legitimam, quaſi tunc
ſecundus maritus percipiat lucrum proueniens ex
facto vxoris, quæ blanditiis allecta ipſum plus di-
ligit, & filios odio habet, & ſi lex marito reſiſtit
in hac diſpoſitione hominis; Quod non eſt in ca-
ſu, in quo datur lucrum ſecundo viro ab ipſa le-
ge, ſeu ſtatuto ſine vllo facto vxoris, & ſine vlla
ratione prætenſi odij illius Theſaur. deciſ. 184. num.
6 Addit. ad Alexan. conſil. 158. in verb. contrarium, li-
bro quinto. Surd. conſi. 401. numero octauo. iuncto num.
26. lib. 3.

Septima concluſio. Quando per ſtatutum fuit ſub-
23 lata diſpoſitio l. hac edictali. † non eſt quærendum
amplius, quod filij prioris matrimonij deducant
eorum legitimam, & poſteà diuidatur, quod ſu-
pereſt cum vitrico, quia iſta deductio, & diuiſio
habet locum duntaxat, quando non conſtaret
de hujuſmodi derogatione: Vnde ſi ſtatutum diſpo-
nat, quod ſecundus vir habeat dimidiam dotis vxo-
re præmoriente cum liberis primi matrimonij, vel
quod tantumdem capiat maritus quantum vnus ex
dict. filiis, tunc dos erit æqualiter diuidenda, neque
filij poterunt ante partem deducere legitimam,
quaſi tunc contraueniretur ſtatuto, & eſſet diſpar
conditio, ſi filius illam prius detraheret, & ſic in
ſumma vitricus non haberet portionem ex eodem
ſtatuto delatam. Quod non eſt dicendum ne red-
datur inanis dict. diſpoſitio ſtatuti late Surd. conſil.
401. numero 25. & 31. libro 3. & conſil. 422. numer.
24 21. & 22. eodem libro. † vbi quod per tale ſtatu-
tum priuantur filij legitima, ideo non poſſunt an-
tea illam deducere poſt Curt. Iun. in authen. præ-
terea, numer. 17. Cod vnd. vir & vxor. Dec. conſil. 19.
numer. 5. Natt. conſil. 308 numer. 4. Roland. conſil. 62.
numer. 53. lib. 5. Et dictum eſt ſupra in quarta conclu-
ſione Phanuc. de lucr. dot. gloſſ. 5 num 35. Bellon. conſil.
13. num. 21. Aym. conſil. 524. numer. 4. Marcobrun. conſ.
75. num. 124.

Et ita concordantur omnes Doctores, dum vo-
25 lunt eſſe deducendam prius legitimam † per fi-
lios, loquuntur etiam indiſtincte, & abſolute,
indefinite, & ſimpliciter, non autem in ſtatu-
to faciente præciſam mentionem de liberis pri-
mi matrimonij, Quando enim ſtatutum defert
dimidiam dotis ſecundo viro etiam exiſtentibus
dictis filiis ex primo marito derogat leg. hac edictali,

& per conſequens tollit legitimam filiorum vt di-
26 ctum eſt *ſupra in 3. & 4. concluſione.* † Et ita loquitur
Gabr. conſi 13. lib. 2. vbi *numer.* 10. præſupponit non
apparere, quod ſtatutum voluerit derogate *leg. hac
edictali.* Provt etiam loquuntur omoes allegati per
Theſaur. deciſi. 184. *num.* 3. vt late ootat *Surd. d. conſil.*
401. *numer.* 32. & 33. *lib.* 3. quod etiam concludit
Burſat. conſi. 212. *nu.* 25. com aliis per eundem *Surd.
conſi* 422. *nu.* 21. *lib.* 3.

Verum eſt quod *Bald. conſi.* 273. *ſuper dicto puncto dico.*
27 *lib.* 5. videtur tenere contrarium, † quod quamvis
fuerit derogatum *leg. hac edictali C. de ſecund. nupt.*
Tamen filij primi matrimonij debeant habere legi-
timam, quaſi ſtatutum non cenſeatur illam voluiſſe
auferre, quod etiam voluit *Zuccard. conſ.* 43. *in* 2. *dub.
numer.* 23. & 24. *Rom. Iun. conſil.* 311. *numer.* 11. *lib.* 3.
& late etiam defendit *Caſtr. conſil* 462. *incip. gl. num.*
2. & *per tot. lib.* 2. licet non videatur d. conſilium eſſe
Caſtrenſis, cum ſe ipſum alleget vt *in eodem conſ.*
28 *verſ. & ita prædicto modo, & verſ. poſtremo.* † Cum ſta-
tutum etiam præciſum non tollat neceſſarias inter-
pretationes *Bald. in l. iubemus, C. ad trebell.* Et lex no-
29 ua, & ſtatutum diſtinguuntur per legem veterē † ad
notata *in auth. offeratur, Cod. de lit. conteſtat. per l. ſcien-
dum, ff. qui ſatiſd. cogan. Bart. in extrauag. ad reprimen-
dum, verſi. non obſtantibus.* Et quia per ſecundas nu-
ptias inducitur contemptus liberorum, quæ ratio
procedit, tam in lucro prouenıente ex pacto, quam
30 ex ſtatuto, † quod tamquam deferens dotem mari-
to eſt euitandum per mulierem, quæ ſciens ſtatu-
tum debet prouidere, ne tranſeondo ad ſecunda vo-
ta, bona alienentur in virum in præjudicium filio-
rum; Quaſi hujuſmodi ſtatutum de dote lucranda
videatur tacitum pactum, provt omoes ſupradictas
rationes, & ſimiles adducit *Caſtr. dict. conſil.* 462. *per
tot. lib.* 2.

Nihilominus non eſt recedendum à prima opinione
31 quod legitima non ſit detrahenda, † cum ſtatutum
per derogationem *leg. hac edictali*, cenſeatur legi-
timam filiis tollere, quod potuit facere, vt dictum
eſt ſupra *in* 3. & 4. *concluſione*, Et non obſtantibus
32 auctoritatibus, † ſupradictorum contrarium ſen-
tientium ita tenendum eſſe multis oſtendit *Surd.
conſi.* 411. *num.* 30 *vſque ad num.* 33. & *conſi.* 422. *nu.* 21.
lib. 3. vbi præciſè omnibus reſpondet, & ſigillatim,
ita vt non ſit opus iterum per eum ſcripta tranſcri-
bere, provt etiam tenet *Phanuc. de lucro dot. gloſ.* 5.
num. 35. *ad fin. verſi. hinc reprobatur, tom.* 9 *fol.* 426. vbi
reſpondet *Bald. d. conſi.* 273 *lib.* 5.

Et facit quod dicimus de matre, cui licet debeatur le-
33 gitima in bonis filiæ, † Tamen aliud eſt quando
ſtatutum defert dimidiam dotis marito, tunc enim
non datur matri legitima in illa dimidia, ſed mari-
tus ante omnia deducit lucrum prædictum dotis,
poſtea mater ſuper reliqua portione capiet ſuam
34 legitimam, † quæ tali caſu erit tertia pars tantum
dimidiæ, id eſt, tertia pars ejus quod habuiſſet ab
inteſtato. Adeo quod in calculanda hujuſmodi legi-
tima nulla ratio habeatur ejus partis, quam vir lu-
cratur, non ſecus ac ſi eſſet res aliena *Corn. conſil.*
327. *quamvis caſum repute m. column.* 1. *ad med. num.* 3.
lib. 3. *Bald. conſil.* 314 *Ioannis & Iacoba, in fi. verſic. ſuc-
ceſſio autem, num.* 3. *lib* 4. *Socin. conſi.* 288. *circa primam
quæſtionem, column.* 13. *ad med. verſic. confirmatur ratio-
ne clara, num.* 23. *ad fin. lib.* 2. *Aym. conſil.* 186. *n.* 11. *ad
med. verſi. confirmatur hoc fundamentum Phanuc. de
lucr. dot. gloſſ.* 5. *nu* 35. *ad med. verſi. hinc conſultum extat
tom.* 9 *fol.* 426. Vbi etiam adducit *Rot. deciſ. pſt Achil.*
35 *deciſ.* 118 *dotis lucrum, numer.* 1. † Cum etiam dos vi-
uente vxore non ſit in bonis illius ſed mariti tan-
quam domini dotis *leg. doce ancillam, Cod. de rei
vendic.* Vnde mortua vxore maritus retinet ſibi par-
tem delatam à ſtatuto, & ſic non poteſt ex ea dedu-
ci legitima per matrem, cum dos illa nullo tempore
fuerit in bonis vxoris reſpectu portionis reſeruatæ
36 per ſtatutum, † quaſi in ducenda legitima ratio ha-
beatur ſolum de bonis, quæ tempore mortis repe-
riuntur, *l. quæritur, C. de inoffi. teſtam. auth. nouiſſima, C.
verſi. ex deficientis ſubſtantia, Cod. eod. tit. Natt. conſil.*
156. *num.* 6.

Octaua concluſio. Magis excluderetur filius à d. legi-
tima, quando concurrente ſtatuto de lucranda æ-
qualiter dote inter ſecundum virum, & filium primi
37 matrimonij, mulier eodem modo teſtamentum fe-
ciſſet omnes æquis portionibus inſtituendo quaſi
hoc caſu non præſumatur vxor allecta blanditiis
viri, ſed vt conformaret ſe cum ſtatuto ita diſpo-
nente *Theſaur. deciſi.* 184. *num.* 10. cum aliis *per Bur-
ſat. conſi.* 211. & 212. *lib.* 2.

Neque obſtat quod mater quamvis æqualiter filium
38 inſtituerit cum ſecundo viro, † Tamen iſta æqua-
litas non eſt conſideranda, ita vt non habeat prius
ſuam legitimam, quaſi hoc lucrum ſit applicandum
filio ob tranſitum matris ad ſecunda vota ob læſio-
nem ſibi illatam; Vnde ſicut mater non poſſet filium
hujuſmodi lucro priuare expreſſe, ita neque tacite
illam æqualiter inſtituendo, quaſi ex hoc faceret
filij conditionem deteriorem, vt in puncto multis
rationibus comprobat *Zuccard. conſil.* 43. *numer.* 31.
cum ſeq.

Quia verius eſt quod ſtante d. æquali inſtitutione,
39 etiam ceſſante ſtatuto, † & attenta ſola diſpoſitio-
ne juris communis non ſit quærendum amplius
de legitima filij, cum ſolum prohibeatur vxor
plus relinquere ſecundo viro, quam filiis primi
matrimonij, quo ceſſante non poteſt inualidari in-
ſtitutio, cum lucrum viri, non excedat debitum,
& legalem modum, id eſt, quod maritus non ha-
bebat plus, quàm vnus ex filiis primi thori: Vnde
idem erit in teſtamento, ſeu inſtitutione matris,
in qua æqualiter tractatur ſecundus vir cum filiis
primi matrimonij provt contra *Zuccard.* latè con-
40 cludit *Surd. conſi.* 421 *numer.* 9. & 21. *lib* 3 † Vbi re-
ſpondet omnibus in contrarium adductis, quod
etiam voluit *Burſat. conſi.* 212. *num.* 13. *lib.* 2. Quaſi ha-
bendo dimidiam habeat etiam legitimam, Vnde
non poterit querelare inofficioſi, neque agere re-
medio *leg. hac edictali*, quæ non habet locum, quan-
do tam vni, quam alteri æqualiter fuit relictum
41 † cum hoc caſu nulla fraus contra filios poſſit con-
ſiderari, qui ſolum reuocant à ſecundo viro, quod
fuit plus relictum, tunc enim contrauenitur legi,
non autem facta æquali diſtributione, quo caſu non
41 offenditur lex, neque eſt locus pœnæ, † vt latè con-
cludit *Bertrand in dict. l. hac edictali, in verb. ita ta-
men, num.* 26. *Burſat. conſil.* 211. *num.* 4. & 5. & *conſil.*
212. *numer* 4. *lib.* 2. Vbi quod non inuenit contradi-
ctorem *Cucc. de legitim. in verb. ex ſubſtantia, quod eſt
antepenultim. fol. mihi* 172. *num.* 2 *verſicul. quæ tamen
communis. Add. ad Alex. conſil.* 1158. *in verb. contra-
rium, lib.* 5. *Aym conſi.* 524. *num.* 3. *Surd. conſi.* 422. *nu.*
12. & 13.

Nona concluſio. Quod defertur filiis ex diſpoſitio-
43 ne *l. hac edictali*, † & quod aufertur conjugi cōfun-
ditur cum legitima, quæ antea non erit hoc caſu per
filios detrahenda, vt de communi omniū opinione
teſtatur

teſtatur *Gabr. conſi. 13. numer. 24. lib. 2.*
Contrarium ſequuntur multi relati per *Decian. conſil. 245. requiſitum, column. 2. poſt medium verſic. vlterius tamen numer. 5.* † Vbi quod temerarium eſſet ab iſta
44 opinione recedere, prout etiam notat *Caſtrenſ. in l. 1. colum. in fin. verſic. illud ergo quod reuocatur, num. 4. Cod. de inoffic. dot.* ſequitur *Socin. conſi. 35. viſa narratione punctis colum. fin. ad medium in 5. dub. numer. 19.*
45 *lib. 4.* † Quaſi hoc lucrum capiatur jure diuerſo, & diuerſis legibus, & rationibus, cum hoc deducatur ratione ciuili propter offenſam filiorum, legitima autem ratione naturali, vnde non debet dari confuſio in iſtis debitis, prout etiam *Bald. in leg. hac*
46 *edictali, in fin. Cod. de ſecundis nupt.* † Vbi quod iſta eſt veritas, ſecundum quam plories conſuluit *Fulgoſ. conſil. 96. antonius tranſiens, column. 1. poſt Gloſſ. in §. optime vero in verb. quippe, & ibi Angel. auth. de nupt.*

In quo tamen eſt aduertendum, quod quamvis dictum lucrum delatum filiis in pœnam matris tranſeuntis ad ſecunda vota non imputetur in legiti-
47 mam, † Tamen imputabitur illud, quod ſit relictum per matrem eidem filio *Doctores in leg. in quartum, ad leg. falcid. & in auth. præterea, Cod. vnde vir & vxor. Surd. conſi. 421. num. 20. in princ. verſ. non mouet. & num. 23. lib. 3.*

Ex iſtis concluditur non eſſe locum prætenſæ detractioni legitimæ antequam lucrum dotis ſecundo viro deferatur, & antequam fiat diuiſio inter eum, & filios prioris matrimonij, Neque enim poteſt dici de inualiditate ſtatuti, de quo agimus, cum per illud poſſit tolli legitima filiorum deferendo dotem ſecundo viro, etiam ſtantibus filiis primi thori, ſemota omni alia interpretatione, quando conſtat de voluntate ſtatuentium, cum per eos poſſit expreſſe, & tacite derogari *leg. hac edictali, Cod. de ſecund. nupt.* Præſertim vt viduæ facilius inueniant virum, vt dictum eſt in *prioribus quinque concluſionibus.* Quidquid aliud ſit in pacto, quod non erit tantæ efficaciæ, ſicut ſtatutum, & quando non apparet de voluntate ſtatuentium, tunc enim eſſet prius deducenda legitima, vt in *ſexta, & ſeptima concluſione.* Maxime concurrente teſtamento, & inſtitutione æquis portionibus facta tam de filiis primi matrimonij, quam ſecundi viri, quaſi hoc caſo teſtatrix præſumatur omnia feciſſe non ex ſuaſionibus mariti, ſed vt ſe conformaret ſtatuto, vel juri communi, ſi non extaret ſtatutum, vt *in octaua & nona concluſione* dictum fuit.

Hæc autem omnia intelligentur cum præſuppoſito,
48 quod adſit confirmatio ſtatuti, † ſine qua illud non valeret tanquam ſimus in oppido ſedi Apoſtolicæ immediate ſubjecto quod non poteſt condere ſtatuta *Bald. in leg. omnes populi, numero 6. column. 2. verſicul. præterea nullus, de iuſt. & iur.* Stante præſer-
49 tim Ægidiana lib. 2. *cap. 36.* quæ extenditur à *Paul. Pap. III.* per totum ſtatum eccleſiaſticum *Rot. diuerſ. deciſ. 780. numer. 3. & 4 lib. 1.* Nulla habita conſideratione confirmationis Legati de latere,
50 † qui neque poteſt ſtatuere contra jus commune *Gloſſ. in cap. fin. in verb. figura, de hæret. in 6.* quam ſingularem dicit *Imol. in leg. ex duobus 34. §. fin. numer.*
51 *7. verſic. tu adde, ff. de vulg. & pupill.* † vbi quod neque poſſet committere cauſam ſine ſtrepitu, & figura judicij in caſibus in quibus de jure communi nõ poteſt ſic procedi *Iaſ. in l. omnes populi in 1. lect. ad fi. verſ. & quod etiã legatus n. 30. & 31. ff. de iuſt. & iur.*

Et quatenus etiam Legatus poſſet confirmare, eſſet
52 conſiderandum † an in caſu noſtro confirmatio ſit permiſſiua, vel formalis. Nam ad hoc vt valeat non ſufficiet permiſſiua, cum non denominet confirmatum à confirmante, & habeatur tanquam ſtatutum populi, quod eſt inualidum, quaſi tunc confirmans non producat rem ab origine ſui eſſe, ſed illius gratia veniat conſecutiuè, ne-
53 que enim eſt cauſa totalis, ſed concurrens; † Adeo vt tranſgreſſor talium ſtatutorum etiam à Papa confirmatorum non puniatur tanquam tranſgrediatur ſtatuta Papæ confirmantis, qui tunc confirmat velut cauſa vniuerſalis, nihil noui juris tribuendo, ſed dando ſolum quod inuenit quidquid aliud ſit quando confirmaret tanquam cauſa ſpecifica, vt bene declarat *Bald. in leg. ex placito 3. column. 2. in fin. verſic. interdum confirmans numer. 6. & 7. Cod. de rerum permut. & in cap. 1. in princip. column. 2. verſic. nota argumentum, numer. 2. per quos fia. inue-*
54 *ſtitur. Surd. conſi. 58. num. 20. lib. 1.* † Cum præſertim nunquam confirmatio trahatur ad inhoneſta, & juri communi contraria *Alexand. conſil. 59. numer. 3. lib. 1.* Iden ſtatuta, quæ de jure communi reputantur inhoneſta non valent, neque ſuffragatur talis confir-
55 matio, † provt dicimus de ſtatutis excludentibus fœminas propter maſculos *Rot. diuerſ. deciſ. 780. nu. 4. & 5. lib. 1.*

EPITOME.

Pretium quando reputatur tanquam intereſſe rei euictæ. ¶ Et pro eo poſſit agi executiue. ¶ Societatem officij an lucretur, qui promiſit dare fidejuſſorem, & non dedit, vel aliud ſimile non adimpleuit. ¶ Et quid ſi fructus ſocietatis fuerint poſtea recepti non obſtante dicto non implemento. ¶ Interpellatio quando ſit neceſſaria, & poſſit purgari mora. ¶ Exceptio non adimplementi quibus caſibus locum habeat, & qualiter cenſeatur remiſſa. ¶ Contractus ob pacta non ſeruata quomodo reſoluatur. ¶ Dictio *proximus, infra, & poſt,* quid ſignificet. ¶ Dilatio quando debeat eſſe conſumpta, vt actus valeat, & an illa pendente detur præuentio. ¶ Terminus ad ſoluendam dotem, aut pretium rei emptæ à quo die currat. ¶ Actus ad fauorem alterius quando intelligatur parte petente. ¶ Contractus an dicatur approbatus per receptionem, ſeu petitionem pretij tam in judicio, quam extra, tam validam, quam nullam. ¶ Obſeruantia petita reſpectu vnius modi quando extendatur ad alios modos. ¶ Remiſſio tacita non adimplementi an operetur circa inobſeruantiam futuram, ſicut præteritam. ¶ Locatio quomodo recipiat interpretationem ex conſuetudine, & inducat tacitam renouationem. ¶ Approbatio contractus an detur pro parte. ¶ Recipiens, vel ſoluens debitum ex aliquo inſtrumento an ignorantiam illius poſſit allegare. ¶ Pœnæ *leg. ſi quis maior. Cod. de tranſact.* quando cenſeatur renunciatum. ¶ Remedio vno electo an alterum ſit ſublatum. ¶ Pœna incurſa ex perjurio quomodo poſſit remitti. ¶ Filia jurans non habere regreſſum ad bona patris an poſſit petere, quod ſibi debetur ex teſtamento patris. ¶ Collegium & vniuerſitas deliberans aliquid contra ſtatutum quando videatur remittere juramentum. ¶ In cenſu an poſſit peti ſors principalis loco damnorum, & intereſſe ſi non adimplentur promiſſa. ¶ Etiam fructus currant ſuſcepto mandato pro reſtitutione ſortis ob inobſeruantiam conditionum. ¶ Purgatio moræ quando admittatur præſtando intereſſe.

¶ Oppoſitio an ſufficiat contra admiſſionem exceptionis, vel requiratur appellatio. ¶ Iurantes contrahere matrimonium, ſi contrahunt poſtea cum aliis, quando videantur ſe abſoluere à iuramento.

SVMMARIVM.

1 *Emptor re non tradita repetit pretium,& intereſſe ſicut re euicta.*

2 *In libello generali,in quo petitur rem tradi,aut intereſſe præſtari comprehenditur reſtitutio pretij, & intereſſe circa rem,vel intra rem. Præſertim ſtante iuramento, num. 3.*

4 *Contractus ab initio validus reſoluitur ex pœnitentia ex poſt facto ſuperueniente.*

5 *Executiue agi poteſt, ac pro damnis & intereſſe peti ſors principalis,ſi non conſtat de reinueſtimento dotis, prout fuit promiſſum.*

6 *In cenſu poteſt peti ſors principalis loco damnorum & intereſſe ſi non ſeruantur renouationes cautionum,& pacta contractus.*

7. *Fructus cenſus non currunt ſuſcepto mandato pro reſtitutione ſortis ob non impletas conditiones.*

8 *Societatem officij non lucratur qui promiſit dare fideiuſſores & non dedit ſtatim poſt tempus dilationis ſibi conceſſum,& nu.18 & 21.*

9 *Exceptio de adimplemento ſemper opponi poteſt licet per ſtatutum prohibeatur exceptionum oppoſitio, & ſuper hoc iudex ex officio ſupplet parte non opponente.*

10 *Impedimentum excuſat à pœna, vel mora,ſed non ſufficit quod impedito competat actio.*

11 *Interpellatio, aut mora non eſt neceſſaria reſpectu lucri captandi.*

12 *Mora non purgatur in acquirendis in fauorem actoris.*

13 *Dotis interuſuria prætendere non poteſt qui non adimplenit,puta quia debebat renunciare aliis bonis propter dotem.*

14 *Exceptio non implementi habet locum licet non interſit eorum, quibus verſa vice aliquid fuit promiſſum.*

15 *Exceptio non implementi eſt fundata non tantum in intereſſe,quantum in violatione fidei,quamuis in minimo non fuerit adimpletum.*

16 *Contractus ob non implementum,vel ob pacta non ſeruata reſoluitur tam in vita ſocij,quam poſt eius mortem.*

17 *Promiſſio de præſtando fideiuſſores pro fructibus ſoluendis infra duos menſes debet intelligi vt præſtatio fiat in primo ſemeſtri, licet fructus primi ſemeſtris eſſent ſoluti in actu ſocietatis,& nu.31.*

19 *Verbum*, proximos, *deſignat extremitatem temporis facta obligationis.*

20 *Dictio*, infra, *includit tantum ſua extrema, & cætera excludit.*

21 *Dictio*, poſt, *iuncta dilationi dierum, aut temporis importat vt totaliter dilatio ſit conſumpta, licet daretur præuentio ſi conſtitueretur à lege, vel ſtatuto.*

23 *Appellationis proſecutio poteſt præueniri ante lapſum dilationis.*

24 *Dilationis cauſa ceſſante euaneſcunt alij dies aſſignati pro dicta dilatione.*

25 *Dilatione pendente iudicis officium conquieſcit.*

26 *Terminus ſoluendi pretium infra annum incipit à die conſignationis rei emptæ.*

27 *Terminus ad ſoluendum dotem currit à die matrimonij. Maximè quando cauſa matrimonij inſeritur inter viuos,ſecus ſi in vltima voluntate,n.28.*

29 *Dotis promiſſio, ſeu datio poſt contracta ſponſalia ſemper habet conditionem, ſi matrimonium ſequatur, & quid in patre dotante,nu 30.*

32 *In ſocietate officij non iuuat pactum quod in caſu non præſtationis fideiuſſoris teneatur quis ad fructus decurſos,& ad damna,& intereſſe.*

33 *Purgatio moræ in ſocietate officij admittitur præſtando intereſſe quo ad conſeruandam actionem,ſecus quo ad illam quærendam,vt pecunia dicantur ſuperlucrata, nu.34.*

35 *Mora non eſt neceſſaria quo ad lucrum captandum, ſed ſolum ad pœnam euitandam.*

36 *Societas officij non perditur etiam quod non fuerint dati fideiuſſores promiſſi,ſi fructus illius fuerint poſtea recepti,& an ex receptione cenſeatur datio fideiuſſoris remiſſa.*

37 *Proceſſus non vitiatur vbi non fuit datus fideiuſſor, prout debebat dari.*

38 *Præparatoria iudiciorum omiſſa, vel præpoſterata non reddunt proceſſum nullum.*

39 *Partes procedendo videntur remittere quod non detur fideiuſſor,nec poteſt iſta exceptio allegari.*

40 *Promiſſio de faciendo ratificare fideiuſſores intelligitur ſi pars voluerit,& petierit.*

41 *Recipiens fructus, & penſiones cenſetur remittere onus dandi fideiuſſores.*

42 *Actus tendens ad fauorem alterius intelligitur parte petente.*

43 *Petitio requiritur, vt ius ſibi competens non cenſeatur remiſſum.*

44 *Oppoſitio non ſufficit, niſi pars opponens appellet ab admiſſione exceptionis.*

45 *Contractum approbat non ſolum qui recipit pretium, cenſum, fructus, vel ſimilia, ſed etiam qui ſolum petit. Et an requiratur quod petitio ſit facta in iudicio,num.46.& 47. ſed vt petitio præiudicet requiretur quod habuerit effectum, num.48. Quid ſi petitio eſſet nulla,num.49. Et quid ſi nondum eſſet acceptata,num.50.*

51 *Obſeruantia contractus petita reſpectu vnius modi, cenſetur etiam facta extenſio ad alios modos. Etiam ſi debitor obligatus contradixerit,nu.52.*

53 *Remiſſio tacita non implementi proueniens ex petitione,vel receptione operatur reſpectu inobſeruantiæ iam commiſſæ,non autem quæ nondum euenit.*

54 *Voluntas quæ ex facto colligitur non extenditur vltra quam ex ipſo actu de neceſſitate infertur.*

55 *Ex receptione quando inferatur remiſſio,ſeu renunciatio.*

56 *Contractus locationis, vel ſimilis quomodo recipiat interpretationem ex conſuetudine,& inducat tacitam renouationem.*

57 *Contractus non poteſt pro parte approbari, & pro parte impugnari tanquam indiuiduus.*

58 *Receptio partis conſenſus extenditur ad totam rem & integrum contractum.*

59 *Recipiens partem pretij cenſetur remittere pactum legis commiſſoriæ. Nec poterit reſcindere contractum propter inobſeruantiam,n.60.*

61 *Renunciare cenſetur reſolutioni contractus, qui poſt moram debitoris proteſtatur quod non intendit obſeruare emptori, niſi ipſe ſibi obſeruet. Et multo magis ex receptione pretij,nu.62.*

63 *Ignorantiam allegare non poteſt recipiens aut ſoluens debitum ex aliquo inſtrumento. Maximè ſi ex d.contractu ageret in iudicio,n.64.*

65 *Recipiens*

65 *Recipiens implementum tranſactionis poſt commiſſas*
pœnas, l.ſi quis maior.C. de tranſact. *cenſetur illis*
renunciare, & remittere omnem pœnam & caducita-
tem. Præſertim ſtante proteſtatione, nu.67. Et quod in
contractu iurato, n.66.69.75.

68 *Remedia plura vbi deſcendunt ex diuerſis cauſis vno*
electo, alterum non tollitur.

70 *Pœna incurſa ex periurio quatenus concernit fauorem*
partis poterit ab ipſa parte remitti. Etiam remiſſione
tacita nu.71.

72 *Filia iurans non habere regreſſum ad bona patris po-*
terit petere, quod ſibi debetur ex patris teſtamento.

73 *Collegium, ſeu Vniuerſitas deliberans venire contra*
ſtatutum concernens vtilitatem ipſorum videtur re-
mittere iuramentum.

74 *Iurantes contrahere matrimonium, ſi de communi con-*
cordia contrahunt cum alijs videntur ſe in illo in-
ſtanti à iuramento abſoluere.

CAPVT CCCI.

RE non tradita poteſt emptor repetere pretium
non vt pretium, ſed vt intereſſe ſicut re emi-
1 cta † *leg. emptor. § ibidem ff. de act. empt leg. ſicut, in fin.*
Cod. eod. tit. Ruin. conſil. 14. col. 6. in princ. num. 9. ad fin.
lib. 1. poſt Bald. in l. ſi venditio 4. col. 2. in princ quæſt. 4.
nu. 4. Cod. de act. empt. Vbi ex hoc concludit in libel-
lo generali, in quo non petitur rem tradi, aut inter-
eſſe præſtari comprehendi reſtitutionem pretij,
2 † & intereſſe, conuentum, & ſingulare, & quanti
plurimi intereſt, dummodo ſit intereſſe circa rem,
vel intra rem, vel de natura rei, non extra rem, & ex-
tra naturam rei, *leg. ſi ſterilis, §. cum per venditionem*
3 *ff. de act. empt.* † Maxime ſtante juramento, quod ſi
non obſeruetur, facit, vt non implens incidat in pœ-
4 nas *l. ſi quis maior, C. de tranſact.* † & ſic contractus
etiam ab initio validus reſoluitur ex perjurio ex
poſt facto ſuperueniente; & agi poteſt ad reſtitutio-
nem pretij *Ruin. in d. conſi. 141. nu. 9. lib. 1.*

Ex prædictis ſequitur verius eſſe, quod poterit via
5 executiua, † & pro damnis & intereſſe peti ſors
principalis, cum non conſtet de reinueſtimento do-
tis prout fuit promiſſum, exemplo ejus quod dici-
mus de contractu cenſus, in quo ſi non ſeruentur
6 pacta, & renouationes cautionum poteſt peti † ſors
principalis loco damnorum, & intereſſe, prout re-
ſoluit *Rot. coram Cardin Seraph. Roman. ſeu Corne-*
tan. dotis 11. Februarij 1583. quæ eſt inter dec. Rot. diu.
741. in princ p. 1.

Verum eſſet quod ſuſcepto mandato pro reſtitutione
ſortis cenſus loco intereſſe ob non adimpletas con-
7 ditiones † non amplius currunt fructus, quamvis
non concurrat actus retrouenditionis: Stante enim
mandato judicis reputatur factum partis. *Bald. in*
leg. ſi ob cauſam, Cod. de euict. prout factum arbitrato-
ris, aut arbitri *Aym. conſi. 248. nu. 1.* & contractus ha-
betur pro reſoluto *Rot coram Cardin. Pamphilio. Ro-*
mana cenſus 29. Decembris 1593. quæ eſt inter deciſ.
recollectas *per Farin. 96.*

Ex hujuſmodi defectu inobſeruantiæ, & non adim-
plementi dicimus, quod accipiens pecunias ad ſo-
8 cietatem officij, † ſi promiſerit dare fidejuſſores,
& non dederit non lucrabitur dictas pecunias,
cum ex parte ſua non adimpleuerit, nam ad effe-
ctum, vt quis ex contractu conſequatur actionem,
ſeu exceptionem debet ante omnia docere de
9 adimplemento, adeo † vt hoc ſemper poſſit opponi,
licet per ſtatutum prohibeatur exceptionum op-
poſitio, cum etiam ſuper hoc judex ex officio ſup-
pleat parte non opponente, & impediatur execu-
tio, neque admittitur excuſatio, ſi impeditus fuit
implere, dummodo impedimentum non oriatur
ex culpa ejus, cui eſt implendum, vt latè omnia præ-
dicta declarat *Aym. conſil. 181. numero 8. vſque ad*
10 *numer. 12.* † Quaſi neceſſitas, aut impedimentum
excuſet à pœna, vel mora, non tamen faciat, quod
impedito competat actio, ex quo ex parte ſua non
adimpleuit. *Decian in leg. cum proponas, la 2. quæ eſt*
21. numer. 4. in 3. notab. Cod. de pact. & in terminis ſo-
cietatis ita reſoluit *Rot. coram Card. Seraph. Romana*
ſocietatis 200 millis. 16. Martij 1574. & 9. Iunij 1584.
& coram R.P.D. Lancellotto Romana ſocietatis officij
de Sorbellionibus 2. Iunij 1608. dixi ſupra *c. 543. num.*
48. & 49. & c. 137. nu. 8.

Neque obſtaret, quod requiratur mora in præſtan-
do fidejuſſores, ſeu in aliquod ſimile adimplendo
11 *Bart. in leg. ſi duo, §. hæc verba, de conſtit. pecun.* † Quia
reſpectu lucri captandi non eſt neceſſaria aliqua
interpellatio, aut mora, quod ſolum procedit, quo
ad pœnam euitandam *Decian. in leg. cum proponas,*
12 *la 2. numer. 24. Cod de pact.* † & in acquirendis in fa-
uorem actoris mora non purgatur. *Iaſ. in leg. ſi inſu-*
lam, col fin. qu. 9. nu. 59. de verb. oblig. Surd. conſi. 157 n.
19. lib. 2.

Idem eſt in eo cui debeterentur interuſuria dotis, ſi enim
13 non adimpleuit, † puta quia debebat renunciare
alijs bonis propter dotem habitam, non poteſt illa
prætendere, ita vt iſta exceptio non adimplementi
14 etiam habeat locum, † quamvis non interſit eo-
rum, quibus verſa vice aliquid fuit promiſſum *Rot.*
coram R. P. D. Oradino, Vrbeuetana caſtrorum 22.
Iunij 1571. quæ eſt in impreſſis *Rota diuerſ. deciſ.*
210 p. 1. & coram R. P. D. Penin. Peruſina executiuis
15 *3. Decembris* 1599. † Quia exceptio non implemen-
ti eſt fundata non tantum in intereſſe, quantum in
violatione fidei *Bart. in leg. cum proponas, la 2. Cod.*
de pact. Quamvis in minimo non fuerit adimple-
tum *arg. leg penult ff. de his quibus vt indign. Alex. in*
leg. executionem §. item ſi ita, ff. de verb. oblig. Decian.
in d l, cum proponas, nu. 5. ampliat. 4. Cod. de pact. Put.
deciſ. 140. nu. 2. lib. 1.

Et procedunt prædicta tam in vita ſocij quam poſt
ejus mortem, quando contractus reſoluitur ob pa-
16 cta non ſeruata, † vel propter non ſecutum imple-
mentum, quia tunc iſta declaratio tranſit ad hære-
des. *Bald. in cap. Imperialem, §. inſuper, column. vltim.*
in princ. verſic. vel eſſet alia fellonia, numer. 7 in fin. de
prohibit feud. alienat. Salic. in l. vltim. ad fin. verſ. quæro
an in omnibus, num. 4. C. de reuocand. donat. Abb conſi.
3. column. 11. ad finem verſi. item pone, nu. 7, lib. 2. Cardin.
in cap. vlt. ante finem, num. 6. verſic. & hoc magis conſo-
nat, quæſt. 14. in fin. de donat. Gabr. de criminal. concluſ.
35. nu. 41.

Immo, quamvis obligatio dandi fidejuſſores eſſet
pro fructibus ſoluendis, & fructus primi ſeme-
ſtris eſſent jam ſoluti in ipſo actu ſocietatis, ta-
17 men promiſſio † de præſtando fidejuſſores infra
duos menſes deberet intelligi, vt fiat in primo ſe-
meſtri, non autem de ſecundo poſt primum fini-
tum, adeo vt accipiens pecunias ad ſocietatem il-
las non lucretur, ſi in dicto primo ſemeſtri non
dederit fidejuſſores ſtatim poſt tempus dilatio-
18 nis ſibi conceſſum, † quia dans pecunias voluit
ſibi præcauere in futurum, vt aduenlente ſecun-
do ſemeſtri eſſet tutus, cum alias non fuiſſet con-
tracturus: ideo expreſsè conuenit, quod pro ſo-

lutiooe fructuum durante ſocietate daretur intra
duos menſes proximos fidejuſſor : vnde mens con-
trahentium fuit dare, & accipere fidejuſſorem pro
fructibus infra duos menſea à die celebrati cootra-
ctus, non autem poſt finitum primum ſemeſtre, pro
19 quo jam erant recepti fructus, † cum verbum pro-
ximus deſigoet extremitatem prioris temporis vi-
delicet temporis factæ obligationis, §. pupillus,
inſtit. de inutil. ſtipul. Bald. conſil. 246. proponitur, nu-
20 mer. 2. lib. 1. † Stante præſertim dictione intra duos
menſes, qoæ dictio iocludit tantum ſua extrema, &
cætera excludit leg. ade ſacra, §. 1. de contrah. empt.
Bald. in rubr. Cod. eod. tit. col. vlt. in princ. queſt. 22. nu.
23. & in l. 1. §. initio, de offic. præfect. vrb. Socin. conſ. 211.
breuiter conſultationem, in prin. verſi. & ſic videtur fi-
cta, lib. 2. Et ita in ſpecie declarat Rot. coram Card.
21 Lancellot. Romana ſocietatis 2. Iunij 1608. † Quidquid
aliud ſit, quando fuiſſet dictum, quod daretur fide-
juſſor poſt duos menſes, oam tunc ooo poſſet præ-
ueniri talis terminus tanquam cooſtitutus ab homi-
ne, cum natura ipſius dictioois, poſt, juncta dilatio-
22 ni dictum, aut temporis importet, † vt totaliter di-
latio præcedens ſit conſumpta cap. capellanus, de fe-
riis, licet daretur præuentio, ſi conſtitueretur à le-
ge, vel ſtatuto: vt dicimus de proſecutiooe appella-
tionis infra viginti dies poſt decem dies datos ad
23 appellandum, † quo caſu poteſt præueniri proſe-
cutio ante lapſum dilationis, qoaſi terminus juris
ſit ſtatutus, vt ooo puſſit præteriri, non autem,
quod non poſſit præueniri, vt latè declarat Gemin.
conſi. 112. attenta forma, numero 8. vſque ad numer. 14.
24 † Præſertim quia, quando ceſſat cauſa dilationis
euaneſcunt alij dies aſſignati pro dicta dilatiooe, vt
in eo qoi habuit decem dies ad comparendum, ſi ta-
lis comparet ſtatim prima die, conſumpta eſt dila-
tio, & alij dies non attenduntur, & poteſt io cauſa
procedi ad alios actus. Bart. in l. 2. ad fin. de re iudic.
per text. in leg. filia, §. ſi. ad Trebell. l. 3. § ſtichus, de ſtat.
liber. cap. ab eo, in fin. de appell. in 6. clem. quamuis, eod.
tit. Licet alias non poſſet ad alium actum, quando
25 noo ceſſat cauſa dilationis, † quia illa pendente of-
ficiom jodicis conquieſceret c. conſuluit, de offic. de-
leg. l. ſine pars, C. de dilat.

Neque obſtabit quod terminus dandi fidejuſſores de-
beat incipere à die, à quo adueoiet obligatio ſol-
26 uendi fructus, † exemplo termini ſoluendi pretium
infra aonum, quod intelligetur à die conſignationis
rei emptæ, & termini ad ſoluendum dotem, quod
currit à die matrimonij leg. tali facto 49. ff. de iur.
27 dot. † vbi ſtante ſtipulatione dandi decem in anno
proximo dotis nomine numerabitur annus ab eo
die, quo dos eſſe cæpiſſet, id eſt, nuptiarum, non au-
tem a die factæ ſtipulationis.

Nam reſpondetur illud procedere, quia dictus termi-
nus ſoluendi dotem nooпoterat incipere priuſquam
nuptiæ fierent, cum dos non poſſit eſſe ſine matri-
monio, & propterea capienda eſt talis interpreta-
tio, vt reſoluit Rot. coram R. P. D. Marta Montia
Romana fidejuſſionis de repræſentando 18. Maij 1608.
& coram Cardin. Lancellotto Romana ſocietatis 2. Iunij
1608. & declarat Gloſſ. in l. tali facto, in verb. non de-
beri, de iur. dot. Vbi quod ſemper ineſt tacita condi-
tio nuptiarum leg. in rebus, §. ſi rem, leg. ſtipulationem,
de iur. dot. leg. plerunque 11. vbi Gloſſ. in verb. ſecutum.
28 ff. eod. tit. † Maximè quando cauſa matrimonij inſe-
ritur inter viuos, cum aliud eſſet in vltima volunta-
te, ſi enim legatur pro dote in dubio erit modus,
non conditio, quidquid aliud ſit, quando appa-
ret teſtatorem velle inducere conditionem Bald.
qui de communi opinione teſtatur in dict. leg. ple-
runque §. ſi ante matrimonium. ff. de iur. dot. poſt Gloſſ. in
leg. Titio centum. §. ſed cum ante, ff. de condit. & de-
29 monſtrat. † Quod etiam erit, quando illa dotis pro-
miſſio, ſeu datio eſt facta poſt contracta ſponſalia;
ſemper enim habet tacitam cooditionem, ſi matri-
monium ſequatur Barboſ. in leg. ſi cum dotem 23. in
princ. num. 51. ff. ſolut. matrimon. vbi ita declarat leg. ſi
30 extraneus, de condict. ob cauſ. † Quamvis in parte do-
tante aliud eſſet, cum dotando videatur ſatisfacere
propriæ obligationi, & dotatio ſubſiſtet, & erit irre-
uocabilis, etiam ſi matrimonium non ſequatur, de
quo tamen Barboſ. in d. l. ſi cum dotem, in princ. col.
vlt. nu. 52. poſt Bart. & alios in l. Titio centum, §. Titio
genero, de condit. & demonſtr.

Aliud eſt in caſu noſtro, in quo dans pecunias vo-
luit ſibi cauere io futurum, vt adueniente ſecon-
31 do ſemeſtre eſſet tutus, † neque enim alias con-
traxiſſet, & ſic clare cooſtat, quod partes vo-
luerunt, vt curreret terminus duorum menſium,
etiam durante primo ſemeſtre, quamvis enim ſo-
lutio fructuum oon incipiat oiſi lapſo primo, ta-
men non eſt inconueniens, vt prius detur ſecuri-
tas, ad hoc vt ſtatim adueniente tempore ſit cau-
tum ei, in cojus fauorem dandos eſt fidejuſſor, &
ſic ooo conſideratur, quod dilatio conceſſa re-
ſpectu certæ cauſæ oon currat niſi illa cauſa inci-
piat.

Immo neque juuaret pactum, quod in caſu oon præ-
ſtationis fidejuſſoris teneretur quis ad fructus vſ-
32 que tunc decurſos, † & ad damna, & intereſſe, quia
hoc procedit durante ſocietate, & non reclamante,
aut non excipiente de non implemento ſocio,
qui dedit pecuniam, & ad effectum, ne dubita-
retur, quod in caſu non implementi fructus non
33 deberentur durante ſocietate. † Quamvis enim
poſſint non adimplentes præſtando intereſſe ſa-
tisfacere, tamen hoc procedit ſolum ad conſer-
uandam actionem, non autem ad quærendam, pu-
ta ſi ageretur de continuanda ſocietate, & oppone-
retur de non adimplemento, tunc eſſet locus pur-
34 gationi moræ præſtando intereſſe, † Aliud quando
agitur ad quærendam actionem, tunc enim non eſt
res integra, neque admittitur aliqua purgatio moræ
ad effectum, vt pecuniæ dicantur ſuperlucratæ, &
præſtatio intereſſe non conſideratur Bart. in leg. ſi
inſulam, col. penult. & ibi Iaſ. numer. 29. queſt. 9. de
verb. oblig. dixi ſupra cap. 143 in fin. & cap. 137. num 4.
quibus adde Rot. coram Cardin. Seraphin. Tiburtina
compromiſſi 16. Ianuarij 1595. & coram R. P. D. Coccino.
Romana tranſactionis 5. Iulij 1604. Cum etiam non
requiratur, vt probetur quem eſſe in mora præſtan-
35 di fidejuſſorem, † nam quoad tum ad lucrum captan-
dum non eſt neceſſaria mora, quod ſolum procedit
ad euitandam pœnam Dec. in leg. cum proponas, la 2.
C. de pact. Rot. coram Card. Seraph. Roman. ſocietatis
duorum millium 19. Martij 1574.

Iſta tamen ſunt declaranda, dummodo non fue-
36 rint poſtea recepti fructus ſocietatis, ex hac enim
receptione cenſetetur remiſſa datio fidejuſſoris,
& alterius implementi, provt in ſimili dicit Bald.
in leg. qui crimen 3. numer. 15 col. 2. poſt princ. queſt. 7.
37 Cod. de his qui accuſar. non poſſ. † Vbi ſi non fuit da-
tus fidejuſſor, provt debebat dari non vitiatur
proceſſus, cum requiratur oppoſitio, & quia præ-
paratoria judiciorum omiſſa, vel præpoſtera-
38 ta non reddunt proceſſum nullum, † cum ex
ipſa

Digitized by Google

ipſis non fundetur iudicium: tum etiam quia partes
procedendo videntur remiſiſſe conſentiendo, quod
non detur fideiuſſor, ita vt noo poſſit huiuſmodi
39 exceptio amplius allegari, † quod etiam ſequitur
*Aret. conſil. 136. clariſſime Doctor. col penult. in fin.
verſ. ſed dato quod per gratiam, num. 1. Boer. dec. 123.
col. penult. ad med nu. 30. in fi.* Et *Aret.* ſequitur etiam
*Iaſ. in l. vniuerſa, nu. 2. verſic. idem quod in hac lege, &
num. 3. in fi. verſ. & ltra ſupradicta, C. de precib. imper. of-
fer.* Cum etiam in terminis *l. Iulianus, §. offerri ff. de
act. empt.* procedat iudicium, ſi non opponatur de
non implemento *Cagnol. in l. ſi quis maior, col. 41. in
fi. nu. 198. verſ. hinc eſt quod in terminis, C. de tranſact.
Alex. in l. filia licet, num. 3 C. de collat. Boer. dec. 133.
col. penult. in princ nu. 30. poſt med.*

Et facit, quia promiſſio illa de faciendo ratificare fide-
iuſſores intelligitur, ſi pars voluiſſet, & petiiſſet:
40 † vnde ſi non apparet, quod petierit recipiendo
fructus ſocietatis videtur illud onus remiſiſſe, cum
voluntas non minus declaretur facto, quam ver-
41 bis, † vt in ſpecie de recipiente affictus, & penſio-
nes quod cenſeatur remittere onus daodi fideiuſſo-
res voluit *Rot. coram R. P. D. Robuſterio. Aquilan. re-
leuationis indemnitatis* 28. *Iunij* 1578 quæ eſt inter *de-
ciſ. Rot. diuerſ. 113. nu 6. p. 1.*

Et generale eſt quod quilibet actus tendens ad fauo-
rem alterius eſt intelligendus parte petente,
42 † quaſi ſemper adſit conditio tacita, ſi quis vti vo-
luerit exceptione ſibi competente *Gloſſ in l. vniuer-
ſa reſcripta, in verb. præbeatur, Cod. de precib. imper.
offerend* vbi *Iaſ n. 2.* cum aliis latè per *Gonzal. de al-
ternat gloſſ. 56. n. 48. vſque ad num. 109.* Vbi cumulat
43 quinquaginta caſus, † in quibus iſta petitio requi-
ritur, cum aliàs ius ſibi competens cenſeatur re-
miſſum, prout etiam multos alios adducit *Menoch.
præſumpt. 46. n 1. vſque ad num. 30. lib. 2. Surd. conſil.
124. num. 1. vſque ad num. 8. libro 1. Aymon. conſi. 148.
44 nu. a 3 & 4* † vbi etiam ampliat non ſufficere op-
poſitionem; niſi etiam pars opponens appellaret
ab admiſſione exceptionis *Aret. in l. naturaliter, §.
§ nihil commune, de acquir. poſſeſſ. Felin. in c inter mo-
naſterium, col. 14. poſt med verſ. fortè tamen eſt neceſſa-
ria, de re iud. c.*

Quibus adde, quod non ſolum recipiens pretium,
45 cenſum, fructus, aut quid ſimile † videtur appro-
bare contractum *Cephal. conſi. 51. nu 15. Bald. in rubr.
C. de contrah empt. quæſt. 20. num. 21.* ſed etiam ſolum
qui petit *Calcan. conſi. 22. col. 3. nu. 8. Surd. deciſ 317.
num. 1. & 2. & conſi. 104. num. 2. lib. 1.* Quaſi paria ſint
petere, & recipere *l ad ſolutionem, C. de re iudic. Ro-
man. conſi 9 in fin.*

Verum eſt, quod prædicta intelligantur, quando
quis peteret ſimpliciter in iudicio, vt debitor ei
46 ſoluat, quod veniat in contractum, ſecus ſi fue-
rit facta petitio extraiudicialiter à debitore, quaſi
plus debeat operari interpellatio iudicialis. ita vt
natura iudicij faciat, vt videatur electa obſeruatio
contractus: vnde non erit licitum reſumere viam
pœnitentiæ, & diſtractus, cum actus electiuus non
debeat eſſe ludibrio *Bald. in l. commiſſoria, 4. in prin.
C. de pact. inter empt. & vendit. per text in l ſi fundus, §.
eleganter, de leg. commiſſor, Aretin. conſ. 149 col. penult.
poſt med. verſic. hoc tamen eſt verum, num. 12. in princip.*
47 quamuis non determinet, ſed ponat ſub dubio,
licet quando conſtaret de mente eius, qui extra-
iudicialiter petit, quod voluerit ſtare contractui
etiam petitio extraiudicialis ſufficeret, vt per *Are-
tin. dict. conſil. 149. colum. vltim. ante med. verſic. quia
etiam interpellatione, numero 12.*

Non tamen ſola petitio præiudicaret actori, cum
etiam requiratur, vt illa habuerit effectum, quod
48 videlicet fructus, † ſeu vſuras, vel quid ſimile re-
ceperit, augmento *l. nihil. & l. ſi pars, C. de inoffic.
teſtam.* Quamuis contrarium ſequatur *Salic. in d. l.
commiſſoria, 4. ad med. num. 3. C. de pact. inter empt. &
vendit. per text. in l. 3. §. fin ff. de contra tab. & l. ſi præte-
ritus eod. tit.* ſequitur *Natt. in addit. ad Alex. conſil.
206. in verb. lego, lib. 7.* contra *Caſtrenſ. in d. l. commiſ-
ſoria*, quam repetit ſub *l. 1. nu. 11. quæſt. vlt. C. de pact.
inter empt. & vendit.*

Prout etiam neque obſtabit, quod talis petitio non
49 fuerit valida, † cum interpellatio quoque facta in
iudicio nulliter habeat vim interpellationis extra-
iudicialis, exemplo confeſſionis factæ coram iudi-
ce incompetenti, quæ valet in vim extraiudicia-
lis prout etiam illa, quæ fit coram Notario acto-
rum: vnde quamuis ſit interpellatio extraiudicialis,
tamen intenſione partis, & ex modo verborum,
in quibus petitur debitorem cogi ad ſoluendum,
colligitur, quod creditor videatur elegiſſe, non
autem prorogaſſe terminum, Nam etiam in in-
terpellatione merè extraiudiciali hoc idem eſſet
quando conſtaret ex verbis interpellantis, quod
voluerit ſtare contractui, & non diſcedere ab eo
propter inobſeruantiam, Cum etiam petitio iudi-
cialis nulla, & inutilis declaret voluntatem diſpo-
nentis, & ſic per eam poterit dici conſtare de ele-
ctione, prout per prædictas rationes latè conclu-
dit *Aret. conſi. 149. col. vlt. in princ. verſ. nec obſtat ſi di-
catur, num.* 12.

Quando tamen eſſent petiti fructus, poſſet petens re-
iecta illa via petere reſciſſionem contractus, ante-
50 quam petitio eſſet acceptata, † quia ante accepta-
tionem nullum ius diceretur quæſitum *Bocc.* in ter-
minis *conſi. 45. nu. 43. verſ. tertio dico.* ſequitur *Surd.
conſi. 131. nu 65. in fin. lib. 1.*

Et quamuis fuerit ſolum petita obſeruantia vnius
modi puta redditionis rationis, vel quid ſimile, ni-
hilominus non erit contractus reſolutus propter
alios modos non impletos, in quibus non fuit pe-
51 tita obſeruantia: † Quia per admiſſionem imple-
menti reſpectu vnius modi cenſetur etiam facta
extenſio ad alios modos, ita vt per eos non imple-
tos non poſſit prætendi aliqua priuatio, cum iſta
ſint maximè contraria in ſui exercitio, quod quia
velit obſeruari contractum, & reſolui: vnde tan-
quam incompatibilia non erunt attendenda: ita in
terminis declarat *Aret. d. conſi 149. col. vlt. ad fi. verſ.
prima eſt, nu. 12. Bellam. conſ. 9. col. 4. ad med. verſ. quia
illud, num. 6.*

Neque etiam oberit contradictio debitoris obligati
ad obſeruandum, quia adhuc iſta interpellatio,
52 † ſeu petitio iudicialis operabitur dictum effectum,
quod totaliter petens videatur elegiſſe obſeruatio-
nem contractus, non autem illius reſolutionem non
obſtante contradictione eius, qui conuenitur, dum
prætendit non teneri facere id, quod ab eo fuit pe-
titum *Aret dict. conſ. 149. col. penult. in princ. verſ. ali-
quando & iſte, num. 11. ad fin.*

Adde tamen quod iſta tacita remiſſio non imple-
menti proueniens ex petitione, ſeu receptione
operabitur ſolum reſpectu inobſeruantiæ, ſeu ca-
ducitatis iam commiſſæ, ſecus autem illius, quæ
nondum euenit: Si enim expreſſa renunciatio non
extenditur ad ius futurum, multo minus tacita
Surd. deciſ. 317. n. 12. poſt Caſtr. in l. in executione. 84,

§ item ſi ita.num.2 verſ.nec obſtant leges contrariæ, ff. de verb.oblig Corbul. qui de communi opinione teſtatoř aduerſus Gloſſ. contrarium tenentem de cauſ. priuat.ob non ſolut.canon.ampliat.5.n.18.

Pendet autem iſta remiſſio implementi, ſeu caducitatis per receptionem à tacita voluntate domini
54 remittentis, quæ inſurgit ea actu receptionis, † vnde hæc voluntas tacita, quæ colligitur ex actu, non debet extendi vltra, quam ex ipſo actu de neceſſitate infertur l. 1. §. ſi quis hoc interdicto, verb. quouſque ingreſſus eſt, ff. de itin. act. priuat. Nat. conſi. 77. nu. 14. & 15. Surd. conſ. 52. num. 73. & dec. 317. n. 21. ad med. verſ. addo pro hac parte. Quare ex iſta receptione
55 non videtur inferri remiſſio ex neceſſitate, † Quaſi duplici intentione potuerit recipi pretium animo renunciandi, & animo non renunciandi, vnde in dubio potius debemus interpretari pro excluſione renunciationis, Butr in c. potuit. & ibi Imol. n. 36 de locat.

Quare licet omnis diſpoſitio recipiat interpretationem ea conſuetudine, tamen talis conſuetudo tunc interpretatur contractum locationis, aut ſimilis,
56 quando idem contractus eſt expreſſus, † ſecus autem ſi eſſet tacitus, veluti cum tacitè renouatur per receptionem penſionis, Quia tunc intelligitur ſecundum diſpoſitionem iuris, non autem conſuetudinis, nam cum conſuetudo ſit inducta in caſu expreſſo, non debet extendi ad tacitum, quaſi tunc conſenſus tacitus reſultans ex patientia, & facto receptionis limitari debeat, & reſtringi ad illud, quod ſolum ex eo elicitur latè Put. deciſ. 180. nu. 6. & 7. lib. 1 Dummodo non probetur ſpecialiter conſuetudinem fuiſſe inductam etiam in tacita renouatione, quia tunc talis ſpecialis conſuetudo derogaret iuri communi l. de quibus, in fin ff. de legib. l. 1. C. od quæ ſit long. conſuet. & in terminis ita declarat Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent lib. 3 tit. 9. in fi.

Præterea addendum eſt, quod contractus non poteſt
57 pro parte approbari, & pro parte impugnari. † cum quis debeat, vel totum agnoſcere, vel à toto recedere l. cum quæritur, ff de adminiſt tut. l. quod ſi vno, de in diem addict. latè Tiraq. de retract. conuent. ad fin. tit. n. 4 vſque ad n. 10. cum contractus ſit indiuiduus l. ſtipulationes non diuiduntur, de verb. oblig Surd qui de communi conſi. 104. nu. 4. & 5. lib. 1. & iſta duo ſunt contraria in exercitio, cum non poſſit quis ſimul velle obſeruare contractum, & illum reſoluere, quaſi alleget contraria, & incompatibilia Aret. conſ. 149. in fi verſ præterea iſta duo, per text. in l. de rebus, ff. rer amotar. l quod in heredem, §. eligere, de trib. act. Bellam. conſ. 9. col. 3. in fin. num. 5. & 6. Cum vnus, & idem contractus non poſſit pro parte ſtare, & pro parte reſcindi etiam reſpectu diuerſarum rerum l quod ſi vno, in princ ff. de in diem addict.

Quæ adeò vera ſunt, vt per receptionem partis con-
58 ſenſus extendatur ad totam rem, † & ad integrum contractum, neque enim verum eſt, quod recipiens pecuniam pro parte videatur conſentire ſolum pro ea parte, pro qua pecuniam recipit, cum ſit imputandum recipienti, qui non eſt proteſtatus, ſe id facere ſaluo ſuo iure, tunc enim non ſibi præiudicaſſet, prout latè defendit Surd. conſi. 104. num. 8. vſque ad nu. 17. lib. 1. per text. in l. lege, §. fin. de leg. com-
59 miſſar. Vbi qui partem pretij recipit † videtur remittere pactum legis commiſſoriæ, & renunciaſſe reſolutioni contractus, quæ inducebatur ea lapſu termini Aym. conſi. 106. num. 2. ante fin. verſ. ſed magis in terminis, Aret. conſ. 149. viſis diligenter, col. penult. in
60 princ. verſ. in quo articulo præmittendum, n. 11. † Vbi de eo, qui poterat reſcindere contractum propter inobſeruantiam ſi in totum, vel in parte recipiat obſeruationem videtur recedere à reſolutione contractus l. ſi cum dies, §. fin. de arbitr. l. lege, §. vlt. de leg. commiſſ. Et faciunt multa ſimilia, quæ ad hoc propoſitum adducit Aym. conſ. 106. num. 2. vſque ad nu. 6. Surd. d. conſi. 104. per tot. lib. 1.

Amplius ſi lapſo termino ſolutionis pretij venditor proteſtatur, quod non intendit obſeruare emptori, niſi ipſe emptor obſeruet ex parte ſua ſibi
61 venditori, † cenſeretur per talem proteſtationem renunciatum reſolutioni contractus, quæ alias fieri poterat non ſoluto pretio in termino Ang. conſil. 373. viſis inſtrumentis, col 2. poſt med. verſic. tertio, quia ſolutio, num. 1. in fin. Surd. dec. 317. numero 2. Vnde ſi ex ſimplici proteſtatione cenſetur venditor renun-
62 ciare reſolutioni contractus, † multò magis talis renunciatio debet induci ex receptione pretij, cum factum ſit potentius verbis reſpectu renunciationis, aut reuocationis actus, l. noſtram, C. de teſtam.

Neque etiam ignorantia in hoc caſu allegari poterit, cum fuerint percepti fructus debiti virtute ipſius
63 contractus, † qui enim recipit, aut ſoluit debitum ea aliquo inſtrumento non poterit allegare illius ignorantiam, ita vt etiam ſufficiat notitia, quæ ex coniecturis elicitur: Dec. conſ. 266. non excedit, col. 1. poſt med verſ. ſed tamen his & ſimilibus, n. 1 poſt Bart. in l qui Romæ, §. duo fratres, quæſt. 5. de verb. oblig. Alex. conſ. 4. col. penult. li. 2 & in puncto de recipiente debitum ex contractu, quod illius ignorantiam non poſſit allegare Aym. conſ. 276. col. 3 in princ verſ. aut vnlt communitas, num. 5 Maximè ſi ea dicto con-
64 tractu † ageret in iudicio, quo caſu magis præſumitur ſcientia, & minus datur excuſatio ignorantiæ, quaſi actor ſemper veniat inſtructus, vt declarat Surd. conſ. 413 in fi. nu. 20. lib. 3.

Vlterius recipiens implementum tranſactionis poſt commiſſas pœnas, de quibus in l. ſi quis maior, C. de
65 tranſact. † cenſetur illis pœnis renunciare, quare videtur ea iſta receptione remiſiſſe omnem moram, & caducitatem Cagnol. in dict. l. ſi quis maior. col. 41. poſt princip. num. 198. verſ. ſi tamen poſt conuentionem, C. de tranſact & ibi Alciat. in fin. num. 85. dicit opinionem æquiſſimam: Surd conſi. 104. numer. 9. ad fin. verſ. & dicit, lib. 1. & conſil. 135. num. 45. eod. lib. latè Bellam. conſi 9. col. 3. ad med. in 2. dub. num. 5. Menoch. conſil. 355. num. 20. lib. 4. vbi etiam multis ſimilibus comprobat, & adducit quoque idem tenentem Parpal. in dict. l. ſi quis maior, quæſt. 13. numer. 108.

Neque obſtat, quod iſtud non procedat in recipiente
66 pretium ea contractu irrato, † quia in terminis d. l. ſi quis maior. & pretium debetur, & nihilominus contractus reſcinditur, quaſi in pœnis legalibus, non ſufficiat receptio ſortis ad effectum, vt illæ cenſeantur remiſſæ l. ſi pro fure, §. 1. de condict. furt. quod etiam eſt in pœna conuentionali appoſita rato manente pacto, prout iuramentum habet vim iſtius clauſulæ, quaſi tales pœnæ non ſint acceſſoriæ ipſius contractus principalis, cum poſſint peti de per ſe, & pro eis competat actio obſeruanti, vnde neque per receptionem pretij, ſeu ſortis erit dictis pœnis renunciatum, prout de veriori opinione, & in praxi ſeruanda teſtatur latè Bertazzol. in l. ſi quis maior, quæſt. 54. num. 777. vſque ad num. 782. C. de tranſact. quod etiam voluit Corn. conſil.

Digitized by Google

conſ.40.col.penult.ante med.verſ. nec obſtat quartum,
num.9.ad fin.lib.4.& conſ.179.num.1.lib.2. Alexand.
conſil.206.num.1.lib.7. Mancin.de iure p.4.effect. 48.
num 3.& prius voluit *Bart.in l.commiſſoria,4.Cod.de*
pact.inter empt.& vend. quem ſequitur *Vital.de Cam-*
ban.de clauſul.in verb.clauſula rato manente pacto,in fi.
num.7.tom.18.fol.370.Imol in l ſtipulatam, 34 col.pe-
nult.in fin.verſ.tu adde quod hoc vltimum videtur, nu.
49.poſt med.de verb.oblig.Bero conſ.200.n.13.vſque
ad num.18.lib.1. Quod in hoc caſu magis eſt, nam
diſpoſitio *l poſt diem,de leg.commiſſor.& l.commiſſo-*
ria,de pact.inter empt.& vendit. Ideò procedit, quia
aderat contrarietas velle rem & pretium; vnde
non mirum ſi per receptionem pretij cenſetur ap-
probatus contractus tanquam ſimus in eo per cuius
electionem aliud tollitur, cum diuerſum ſit in actio-
nibus competentibus ad rem, & ad pœnas *d.l.ſi*
quis maior. in illis enim nulla adeſt contrarietas,
nec electione tolluntur tanquam veniant ex diuer-
ſa cauſa, quia ſortis petitio oritur ex contractu,
pœnarum autem exactio ex dolo, & contumacia
non obſeruantis *Bertaz.in d.l.ſi quis maior, nu.779.*
67 *queſt.54.C. de tranſact.* † vbi quod iſtud minorem
dubitationem haberet ſtante proteſtatione, quæ
etiam in acceſſoriis ius recipienti conſeruaret *A-*
ret.conſ.9 eleganter,col.vlt.ad med.in 2.dub.Surd.dec.
68 317.*num.25.* Vbi etiam *num.28.& 30.* † quod in
remediis pluribus deſcendentibus ex diuerſis cau-
ſis vno electo alterum non tollitur, & datur cu-
mulatio actionum, quæ competunt ad diuerſa
Gloſſ.in c.abbate,de re iudic.in 6.Gabr. de act. concluſ.
1.num.15.

Quia reſpondetur veriorem opinionem, & magis
æquam eſſe ſupra firmatam, quod cenſeatur re-
miſſa exceptio non ſecuti implementi per dictam
receptionem, ſeu petitionem ſortis principalis,
69 † nam quamuis pars nõ poſſit remittere periurium
iam incurſum *Bart.in l.labeo de iureiur. Alex.conſil.*
17.conſideratis colum.2.in fin.verſ.ſicut etiam videmus,
nu.5.libro 3. Nihilominus poterit remittere pœnam
70 incurſam ex periurio debitam ipſi parti, † ſeu qua-
tenus concernit eius fauorem *Gozad. conſil. 18.*
colum. 4. ad med. verſ.nono & ſi confeſſio, numero 25.
Felin.in cap.1. in princ.verſ. ſecundo colligitur,numer.
2. de iureiur.Socin. in l.1.colum. penult. ad med. verſ.
ſed à præmiſſo fundamento, num. 103.ff.ſolut.matrim.
Aym.conſ.151.colum.3.poſt princ.num.9. Aloyſ.de
Leo.in l.commiſſoria,4. num. 9. & 10.C. de pact. inter
empt.& vend.

Et adeo iuramentum reſpiciens commodum partis
principaliter poterit per partem remitti, vt proce-
71 dat nedum in remiſſione expreſſa, † ſed etiam ta-
cita, vt latè per *Felin.in cap.1.col.3.ad med.verſ.vnũ*
etiam relatione dignum, num.6. de iureiur. vbi addit
ſimile de filia iurante non habere regreſſum ad
72 bona patris, † quæ poterit petere, quod ſibi debe-
tur ex teſtamento eiuſdem patris, quaſi ex hoc vi-
deatur tacitè illi iuramentum remiſiſſe, *Rom. in l.*
ſtipulatio hoc modo concepta,col.11.de verbor.oblig.poſt
Bald.in l.vlt.col.3.ad fin.verſ.& ideo generales renun-
ciationes,num.15.C.de pact.

Simile eſt quod dicitur de ſtatuto collegij, concer-
nente vtilitatem priuatam ipſorum de collegio;
73 † nam eo ipſo, quod vniuerſitas, ſeu collegium
deliberat venire contra ſtatutum videtur remittere
iuramentum, neque incurrit periurium non ex
vi ſublati ſtatuti, ſed ex tacita remiſſione, & abſo-
lutione iuramenti, *Butr.in cap.1.col.penult.ante med.*
verſ.hoc puto verum,num.13.de his quæ fiunt à maior.
part.capit. ſequitur *Felin.in c. 1.col.3.poſt med; ver.&*
quod iſtud,de tacita remiſſione, num. 6 de iureiur. Vbi
74 etiam de duobus iurantibus contrahere matrimo-
nium, qui ſi contrahant cum aliis de communi
conſenſu, & concordia, in illo inſtanti videntur ſe
abſoluere, & iuſiurandum remittere, cum etiam
poſſint, veriſimile eſt, quod velint, ne alias periu-
rium dicantur incurrere.

Contraria autem procedunt in his, quæ ſunt compa-
tibilia, cum alias, quæ ſe inuicem non compatiun-
75 tur electione ſe tollant, † & certum eſt contra-
rium eſſe, quod tranſactio approbetur, & repro-
betur, vt concludit *Bellamer.conſ.9.col.4. ante med.*
num.6. Vbi ita reſpondet *ad Bald.& alios*, dum vo-
lunt iuramentum in tranſactione appoſitum habere
vim clauſulæ rato manente pacto, Alia ad huiuſ-
modi materiam pertinentia habentur infra in ſe-
quenti capite.

EPITOME.

In eadem materia ſocietatis officij quando cen-
ſeatur remiſſa datio fideiuſſorum per receptionem
fructuum, licet non adſit incompatibilitas. ¶ Et quid
ſtante iuramento, & clauſula *rato manente pacto.*
¶ Fructus ſocietatis officij quando cedant loco dam-
norum, & intereſſe. ¶ Dominus recipiens penſiones
præteriti temporis ab emphyteuta an remittat cadu-
citatem. ¶ Exceptio non impleti contractus quando
cenſeatur remiſſa per eum, qui perſeuerauit in con-
tractu. ¶ Declaratio non implementi an cohæreat
perſonæ, ita vt facultas competens principali non
proſit fideiuſſori. ¶ Agens aut excipiens an audiatur
ſine intereſſe. ¶ Per actum contrarium quando quis
videatur renunciare iuri ſuo. ¶ Per clauſulam *rato*
manente pacto an ſit admittenda receptio, & reſolu-
tio contractus propter inobſeruantiam. ¶ Probatio
intereſſe quomodo ſit facienda vt debeatur. ¶ Pro-
miſſio de aliquid faciendo an intelligatur ſi pars vo-
luerit, aut ſi petierit.

SVMMARIVM.

1 *In ſocietate officij cenſetur remiſſa datio fideiuſſorum,*
& alterius implementi per petitionem, ſiu receptio-
nem fructuum, licet contrarietas, vel incompatibi-
litas non adſit, & num.6.& 10. Etiam ſtante iura-
mento, & clauſula rato manente pacto, *nu. 14.*
Præſertim ſtante ſententia non præſtita fideiuſſionis,
num.12.

2 *Per actum contrarium videtur quis renunciare iuri ſuo*
quod habet de iure communi: & multo magis quod
habet ex priuilegio.

3 *Creditor petendo, vel recipiendo ſortem non dicitur pœ-*
nam remittere. Maxime ſtante clauſula rato ma-
nente pacto, *per quam admittitur receptio, & reſo-*
lutio contractus propter inobſeruantiam, nu.5.

4 *Iuramentum habet vim clauſulæ* rato manente pa-
cto.

7 *Fructus ſocietatis officij ſi recipiantur non dicuntur ce-*
dere loco damnorum & intereſſe. Præſertim deficien-
te mora debitoris, num.8.

9 *Intereſſe non poteſt conſiderari ex potentia propinqua lu-*
crandi, nec ex qualitate loci, in quo ſtatim reperiun-
tur occaſiones locandi pecunias, niſi in ſpecie probe-
tur, quod tẽpore interpellationis talis occaſio adeſſet.

11 *Dominus recipiens penſiones præteriti temporis ab emphyteuta, remittit caducitatem, nec poteſt expellere.*

12 *Recipiens fructus an poſſit agere ad implementum, & an remittat inobſeruantiam. Et quæ ſit ratio, n. 13.*

14 *Promiſſio de faciendo ratificare fideiuſſores intelligitur ſi pars voluerit, aut petierit.*

15 *Implementum non attenditur ſi pars non opponit, & ſatis eſt quod fuerit tacito remiſſum.*

16 *Paria ſunt petere, & recipere pro declaratione voluntatis.*

17 *Per receptionem partis extenditur conſenſus ad totam rem & integrum contractum, niſi adſit proteſtatio* ſaluo ſuo iure.

18 *Recipiens fructus, ſeu pretium recedit à iure ſibi competenti, tam circa reſolutionem contractus, quam circa renunciationem, dilationem, nullitatem, vel caducitatem.*

19 *Procedens ad vlteriora videtur conſentire, & tacite remittere implementum.*

20 *Exceptio non impleti contractus cenſetur remiſſa per eum, qui perſeuerauit in contractu.*

21 *Per patientiam perſeuerationis in contractu videtur remiſſa illa corruptela fidei tacita.*

23 *Declaratio non implementi, vel perſeuerantia cohæret perſonæ, ita vt facultas competens principali non proſit fideiuſſori, ſaltem antequam fuerit reducta ad actum.*

25 *Pœna incurſa ex periurio poteſt à parte remitti quatenus concernit eius fauorem etiam remiſſione tacita, num. 26.*

26 *Collegium veniens contra ſtatutum iuratum in concernentibus priuatam vtilitatem, videtur tacite remittere iuramentum.*

28 *Deciſ. coram Cardinali Lancellotto Rom. ſocietatis officij de Sorbellonibus 2. Iunij 1608. declaratur.*

29 *Implementi defectus non conſideratur vbi nullum adeſt damnum, vel intereſſe.*

30 *Agens, & excipiens an audiatur ſine intereſſe.*

CAPVT CCCII.

PEr receptionem fructuum ſocietatis officij videbatur ſufficienter oſtenſum fuiſſe in ſuperiori capite, quod cenſeretur remiſſa datio fide-
3 iuſſorum, & alterius implementi; † Prædictæ tamen concluſioni iterum oppoſitum fuit, quod non ſumus in contrariis, ſeu incompatibilibus, in iſtis enim præiudicat petitio, ſeu receptio pretij ſecus in aliis non contrariis, in quibus tale præiudicium non poteſt conſiderari, Vnde ſtante pacto, quod contractus reſoluatur, & ad venditorem res vendita reuertatur in caſu inobſeruantiæ, ſi quis petat ſolui pretium, vel vſuras pretij, per talem electionem videtur renunciare pacto reſolutiuo, cum iſta ſint inter ſe contraria, quaſi petens pretium videatur velle, quod contractus remaneat firmus, & ſic quod ad ſe res non reuertatur, cum non
2 poſſit habere rem, & pretium, † & quemadmodum per iſtum actum contrarium videtur quis renunciare iuri ſuo quod habet de iure communi, multo magis videtur renunciare iuri, quod habet ex priuilegio, cum hoc facilius tollatur, quam ius commune, ita omnia prædicta declarat *Caſtrenſ. in l. commiſſoria, 4.* quam repetit ſub *l. 1. nu. 9. & 10. col. vlt. in princ. Cod. de pact. inter empt. & vendit.* latè *Alexand. conſ. 166. col. 2. in princ. verſ. non obſtat, libro 7. Bellamer. conſ. 9. num. 6. Mancin. de iurам. p. 4.*
3 *conſ. 48. num. 3.* † Ex eo magis creditor petendo ſortem non dicitur pœnam remittere, quia diſpoſitio *l. amilium, ff. de minorib.* procedit quando alterum tantum cum effectu debebatur, quia vnum duntaxat peti poterat effectualiter, & non vtrumque vt in exemplo legis commiſſoriæ, de quo *Bero. conſ. 200. num. 13. & 22. lib. 1.* vbi *num. 19.* addit idem eſſe in pœna conuentionali, quia iure actionis venit, & recipiendo ſortem non dicitur pœnam remittere.

Maxime ſtante iuramento, de quo in caſu noſtro, quod habet vim clauſulæ *rato manente pacto: Alex.*
4 † *conſil. 206. col. 1. in princ. lib. 7. Seraphin. priuileg. iuram. 85. num. 2.* Ita vt ſi ex conuentione quis teneatur ad dandam certam rem, & ſi non dederit promiſit pœnam, ſi poſt commiſſam pœnam recipiatur ſors, non ex hoc excluditur, vt non poſſit pœna recipi ſtante dicta clauſula *rato manente pacto,*
5 † per quam admittitur receptio, & reſolutio contractus, propter inobſeruantiam *Corn. conſ. 179. nu. 1. lib. 2. & conſil. 40. col. penult. ad med. verſ. nec obſtat quartum, num. 9. ad fin. lib. 4. Alex. conſ. 206. col. 12. in fi. lib 7. Imol. in l. ſi inſulam, 34 col penult. in fi. verſ. tu adde quod hoc vltimum videtur, num. 49. poſt med. ff. de verbor. obligat. Bero conſ. 200. num. 13. in fin. & num. 14. 16. & 18 lib. 1.* latè *Aſin. de execution. §. 9. c. 121. nu. 3. cum ſeq. fol. 316.*

Verum prædictis non obſtantibus non eſt recedendum à ſupra firmata concluſione, quia ex receptione fructuum ad rationem duodecim pro centum, non poteſt aliud inferri, niſi quod illos recipiens voluerit ſocietatem currere ſuper peri-
6 culo vitæ nominatæ, † & per conſequens, quod non curet amplius de implemento, quaſi illud videatur ex huiuſmodi actu receptionis remiſſum. Neque enim poteſt dici, quod capiat pro damnis, & intereſſe, ob pactum non obſeruatum, cum expreſſe recipiat pro fructibus, Vltra quod requireretur iſta probatio damnorum, & intereſſe, præſertim quia pro parua pecunia non eſt credendum remitti maius damnum, quod ex inobſeruantia poſſet oriri, vnde apparet, quod ſumus in caſu, vbi adeſt repugnantia, ſeu incompatibilitas quæ facit, quod receptio præiudicet, vt dictum eſt ex *Caſtrenſ. in l. commiſſorio, num 9. queſt. 10. col. vltim. in princ. C. de pact. inter empt. & vend. c. cum aliis ſupra*
7 *allegatis.* † Et in ſpecie fructuum ſocietatis receptorum quod non dicantur cedere loco damnorum & intereſſe; ita reſoluit *Rot coram Card. Blanchetto*
8 *Romana ſocietatum de anno 1590.* † Maximè quando deficit principale requiſitum videlicet mora debitoris *l. lecta, verſ. nec ante. & verſ. ſi quantitatem. ff. ſi cert. petat. l. in hac ſacta ff. de condit. inſtitut. Doct.*
9 *in c. ſalubriter de vſur.* † Ita vt neque intereſſe poſſit conſiderari ex potentia propinqua lucrandi, neque ex qualitate loci, in quo ſtatim inueniuntur occaſiones locandi pecunias ad lucrum cum reperiatur in ſpecie probatio quod tempore interpellationis talis occaſio adeſſet *Alex. in l. diuortio, numer 15. ff. ſolut. matrim. cum aliis per Rot in dict. cauſa Romana ſocietatum coram Card. Blanchetto.* & dictum eſt ſupra *cap. 240.*

Præterea dato, quod talis incompatibilitas non adeſſet, Tamen etiam per receptionem fru-
16 ctuum cenſeretur remiſſa inobſeruantia, † Prout videmus in Domino petente, ſeu recipiente penſionem præteriti temporis ab emphyteuta, qui non poteſt amplius illum expellere, cum

cenſeatur

cenſeatur per d. receptionem pœnam caducitatis
11 remittere, † & tamen expulſio eſt actus diuerſus
à canone, cum poſſit ſimul ſtare, quod recipiatur
penſio præteriti temporis, & quod emphyteuta
poſſit expelli cum exactio penſionis, & expulſio
deſcendant ex diuerſis cauſis, & inuicem ſe com-
patiantur; Nam expulſio competit propter mo-
ram, & contumaciam, penſio vero propter contra-
ctum, & promiſſionem, & propter receptionem
fructuum, & tamen ſtatim quod recipiuntur pen-
ſiones, etiam præterita non poteſt amplius expelli,
quidquid iſta repugnantia, & incompatibilitas poſ-
ſet conſiderari in receptione futurarum penſionum,
Ita omnia prædicta declarat *Surd.* qui pro omnibus
ſufficiat *deciſ.* 317. *per tot.* Vbi quod iſta eſt verior
opinio, & magis approbata in iudiciis, quidquid
diſputando aliter poſſet defendi, & quidquid *Bart.
Alex & alij* contrarium ſentiant, & declarat *idem
Surd. conſ.* 86. *n.* 14 *&* 15. *Honded. conſ.* 34 *nu* 86. *lib.* 2.
Menoch. conſ. 206. *n.* 113. *Card. Mant. de tacit. & am
big. conuent. tit.* 33. *lib.* 22. *n.* 5.

Nec facit quod non obſtante receptione, fructuum
poſſit agi ad implendum, Quia ideo illud eſt, nám
tunc apparet, quod non vult remittere inobſer-
12 uantiam, † exemplo proteſtationis, quæ conſerua-
ret ius proteſtantis *Surd. conſi.* 104. *num.* 8. *cum ſeq.
lib.* 1. Licet etiam poſſet dici quod per prædictas
receptiones videatur quis ſibi præiudicaſſe pro
tempore, quo recepit; Quamuis in futurum quo
ad receptiones ſecutas poſt dictas receptiones
non conſideretur illud præiudicium, quaſi ille ta-
citus conſenſus non debeat obeſſe vltra quam fue-
rit conſenſum prout declarat *Alex. conſ.* 206. *col.* 3.
poſt princ. verſ. præterea poſito, n. 3. *lib.* 7. *Surd. dec.* 317.
num. 2. *poſt Caſtr. in l. in executione*, 84. *§ idem ſi iſta,
nu.* 2. *verſ. nec obſtant leges contrariæ, ff. de verbor. oblig.
Corbul.* qui de communi *de cauſ. priuation. ob non ſo-
lut. canon. amplia*t 5. *num.* 18.

Ideo non ex eo ſolo, quod quis perſeuerauerit in
conductione poſt menſem videtur ſibi præcluſiſſe
13 viam, † quia potuit poſtea ex interuallo recedere,
ſed præcluſa erit dicta via, ex eo quod cum potuit
recedere, petiit ſibi pactum impleri, quia tunc vi-
detur elegiſſe viam, per quam ſibi præcluſerit pote-
ſtatem recedendi *l. cum ſtipulatus, de verbor. oblig.*
& notat *Salic. in l. commiſſoria* 4. *in fin. C. de pact. inter
empt. & vendit.*

Et facit, quia promiſſio de faciendo ratificare fideiuſ-
ſores in caſu de quo agimus intelligitur, ſi pars vo-
14 luiſſet, aut petiiſſet *l. vniuerſa, C. de precib. imper. offer.
Menoch. præſumpt.* 46. *lib.* 2. Vnde cum non appa-
reat, quod petierit recipiendo fructus ſocietatis
videtur onus ratificationis remiſiſſe, quaſi volun-
tas non minus declaretur facto, quam verbis; Ita in
ſpecie de recipiente penſiones affictus, quod cen-
ſeatur d. onus remittere concludit *Rot. coram R. P.
D. Robuſterio Aquilana releuationis indemnitatis*, 28.
Iunij 1578 quæ eſt inter *dec. Rot. diuerſ.* 113 *n.* 6. *p.* 1.
Et magis in ſpecie ſocietatis ita reſoluit *Rot. coram
R. P. D. Iuſto Romana ſocietatis*, 2. *Aprilis* 1601. & de-
clarauit *Card. Seraph. in eius voto de conſenſu & voto
DD Coauditorum, in cauſa Romana ſocietatis*, 9. *Iulij*
1585. quod etiam in fideiuſſore voluit *Bald. in l. qui
crimen* 3. *n.* 13. *col.* 2. *poſt princ q.* 7. *C. de his qui accuſ.
non poſſ* ſequitur *Aretin. conſ.* 136. *clariſſime Doctor. col.
penult. in fi. verſ ſed dato quod per gratiam.* Cum etiam
15 in terminis *l. Iulianus.* §. *offerri, ff. de act. empt.* † non
attendatur implementum, ſi de eo pars non op-

ponit *Cagnol. in l. ſi quis maior, col.* 41. *in fin. n.* 198. *C.
de tranſact. poſt Alex. in l. filia licet, num.* 3. *C. de collat.*
& ſatis eſt, quod exceptio non implementi fuerit
tacite remiſſa prout potuit fieri, licut expreſsè *Aym.
conſi.* 151. *num.* 9. *in fin verſ iſta tamen diſputatio.*

Amplius ſufficeret etiam petitio, nedum receptio
fructuum ad hoc vt cenſeatur receſſum à dicto
16 pacto, & onere, † cum paria ſint petere, & recipe-
re pro declaratione voluntatis *l. ad ſolutionem, C. de
re iudic. Rom. conſ.* 9. *in fi.* & in puncto declarat *Surd.
dec.* 317. *n.* 1. *&* 2 *& conſ* 104. *n.* 2. *lib.* 1. *poſt Calcan.
conſ.* 22. *col* 3. *n.* 8.

Et generale eſt, vt per ſimiles receptiones cenſeatur
remiſſa omnis exceptio non adimplementi, cum
contractus non poſſit pro parte approbari, & pro
parte reſpui, vel reſolui tanquam indiuiduus, qua-
17 ſi hoc ſit incompatibile in exercitio † adeo vt et-
iam per receptionem partis extendatur conſenſus
ad totam rem, & ad integrum contractum, cum
imputandum ſit recipienti, qui non eſt proteſtatus
ſe id facere *ſaluo ſuo iure*, quo caſu ſibi non præiu-
dicaſſet latè *Surd.* qui multis ſimilibus comprobat
conſ. 104 *num.* 8. *vſque ad num.* 17. *per text. in l. lege
§. fin. de leg. commiſſor. Aret. conſi.* 149 *viſis diligenter,
col. penult. in fin. verſ. in quo articulo num.* 11. *Beroald.
18 conſil.* 100. *num.* 7. 11. 16. 18. *&* 19. *ad med. lib.* 1. † Ex
de iſtis receptionibus, quod per eas videatur ſemper
receſſum à iure alicui competenti tam circa reſo-
lutionem contractus, quam circa eius renunciatio-
nem, dilationem, nullitatem, caducitatem, vel
ſimiles diſpoſitiones latè *Surd. conſ.* 135. *numer.* 32.
vſque ad nu. 46. *lib.* 1. & latius *de alim. tit.* 6. *quæſt.* 2.
num. 62 *vſque ad nu.* 99. & multa ſimilia etiam ad-
ducit *Aloyſ. de Leo, in l. commiſſoria, C. de pact. int.
empt. & vendit.*

Et quamuis aliquæ ex doctrinis allegatis loquantur
in caſu, in quo requiritur petitio, Tamen non ex
hoc ſolum fundatur concluſio dict. remiſſionis,
19 cum etiam adſit alia ratio, † quia videlicet pars
procedendo ad vlteriora videtur conſentire, & ta-
cite remittere implementum prout declarat *Bald.
in l. qui crimen.* 3. *quæſt* 7. *in fin. n.* 15. *C. de his qui accuſ.
non poſſ.* argumento *l. quoties,* 3. *C. de priuileg. ſcholar.
lib.* 12. *l. ſed & ſi ſuſcepit,* 52. *in princ de iudic.* & notat
Bart. in l. ſi mancipium, 44. *§. ſi communi, de euict.*

Et magis in ſpecie confert, quod facultas, ſeu ius non
impleti contractus cenſetur remiſſum, per eum,
20 qui perſeuerauit in contractu, † ita vt illud non
poſſit in iudicium deduci, quando in eo perſeue-
ratur, cum poſſit ſemper exceptione, ſeu replica-
tione perſeuerantiæ ſubmoueri, vt in puncto con-
cludit *Bec. conſi.* 45. *col.* 2. *in princ. num.* 4. *&* 5. *libr.* 1.
quod prius voluit *Lancellott. Decian. in l. cum propo-
21 nas, la ſeconda lettu.* 5 *col.* 2. *ante med. C. de pact.* † Vbi
quod per patientiam perſeuerationis in contractu
videtur remiſſa illa corruptela fidei tacitæ ſecun-
dum *Petrus* allegatum per eundem *Lancellott. ibid.
per text. in l. amilius largianus* 39 *in fin. princip. verſic.
& pretium petendo. ff. de minorib.* & ita etiam reſoluit
*Rot. coram. R. P. D. Bubalo, Romana ſocietatis aro-
matariæ*, 5. *Iunij* 1587. vbi allegatur auctoritas *De-
cij in dict. leg. cum propenas* licet debuiſſet allegari
Lancellott. Dec. vt dictum eſt & *Lancellott.* ſequitur
etiam *Rot. coram R. P. D. Orano, Mediolanenſ. frumen-
ti*, 16 *Octobris* 1587.

Stante præſertim ſcientia non præſtitæ fideiuſſionis,
quæ operatur dictam remiſſionem inobſeruantiæ,
22 † Quidquid aliud ſit quando veriſimiliter ignora-

retur non fuiſſe factum illud, quod erat præſtan-
dum, tunc enim ex perſeuerantia non cenſeretur
remiſſa corruptela fidei, vel mora, aut contrauen-
tio *Rot. coram R.P.D. Orano, Mediolanen. fructuum,*
16 Octobris 1587. *Alex. conſ.* 105. *nu.* 14 *lib.* 3.

Quæ adeò vera ſunt, vt iſtud arbitrium, & declaratio
non adimplementi, vel perſeuerantiæ cohæreat
23 perſonæ, † ita vt talis facultas competens princi-
pali non proſit fideiuſſori, ſaltem antequam fue-
rit deducta ad actum per declarationem *Bocc. conſ.*
45. col. 2. ad med. verſ. & cum ab arbitrio, nu. 5.

Neque obſtat quod dictum eſt de iuramento, & clau-
24 ſula rato manente pacto; Quia verior eſt contraria
opinio, vt cenſeatur etiam remiſſa pœna inobſer-
uantiæ per dictam receptionem non obſtante in-
reiurando prout teſtatur *Alciat. in l. ſi quis maior, in*
fin. num. 85 *C. de tranſact.* vbi quod iſta ſententia eſt
æquiſſima, quam etiam defendit *Bellam. conſ. 9. col.*
3. ad med. in 2. dub. num. 5. Surd. conſ. 104. nu. 9. ad fin.
verſ. & dicit, lib. 1. Menoch. conſil. 355. num. 10. lib 4.
qui multis ſimilibus comprobat, & adducit etiam
Parpaleam idem tenentem *in l. ſi quis maior, que. 13.*
n. 108 & ibi Cagnol. col. 41. poſt princ. num. 198. verſ. ſi
tamen poſt contrauentionem. Honded. conſ. 34. num. 86.
lib. 2. Cephal. conſ. 24. n. 32. ad med. lib. 1. Put. dec. 356.
num 4. lib. 1.

Nec oberit quod pars non poſſit remittere periurium
iam incurſum *Bart. in l. labeo, de iur. iur. Alex. conſi.*
25 *17. conſideratum, col. 2. in fin. num. 5 lib.* 3. Quia † non
ex hoc infertur quod non poſſit remitti pœna in-
curſa ex periurio debita ipſi parti quatenus con-
cernit eius fauorem *Gozad. conſ. 28. col. 4. ad med.*
verſ. 9. & ſi confeſſio, n. 25. Aym. conſ. 152. col. 3. poſt prin.
nu. 9. Socin. in l. 1. col. penult. ad med. verſ. ſed à præmiſſo
fundamento, num. 103 ff. ſolut. matrim.

Et prædicta procedunt nedum in remiſſione expreſſa,
26 ſed etiam tacita, † vt latè declarat *Felin. in cap. 1.*
col. 3 ad med. verſ. vnum eſt relatione dignum, nu. 6. de
iur. iur. Exemplo Collegij venientis contra ſtatu-
tum iuratum in concernentibus vtilitatem priua-
tam, quod poterit facere, cum ex hoc remittat iura-
27 mentum, † non ex vi ſublati ſtatuti, ſed ex tacita
abſolutione & remiſſione *Butr. in cap. 1. col. penult.*
ante med. verſ. hoc puto verum, de his quæ fiunt à maior.
part. capitul.

Minus obſtat deciſio coram *Card. Lancellotto Romana*
28 *ſocietatis, officij de Sorbellonibus, 2. Iunij* 1608. † Quia
ibi ſolum deciditur, quod recipiens pecunias ad
ſocietatem non lucratur illas, ſi non dederit fide-
iuſſorem, prout conuenerat, quod non cogatur
cum non poſſit quis ſe fundare ex contractu quem
non adimpleuit *l. Iulianus. §. offerri, de act. empt.*
Aliud eſt in caſu noſtro, in quo ſumus in limitatione
prædictæ concluſionis, cum adſit tacita remiſſio
huiuſmodi implementi propter receptionem fru-
ctuum dict. ſocietatis pluries factam, ex qua colli-
gitur approbatio contractus nulla habita ratione
inobſeruantiæ *Rot. diuerſ. dec. 113. n. 6. part. 1. cum aliis*
ſupra allegatis.

Accedat quod in caſu noſtro fuit promiſſum, quod
fideiuſſores ratificabunt, alias ad omnia damna,
&c. Vnde colligitur ceſſare oppoſitionem inob-
29 ſeruantiæ, † cum nullum intereſſe, aut damnum
adfuerit, quo non exiſtente non conſideratur ali-
quis defectus non implementi *Bald. conſi. 127. qui-*
dam nobiles, poſt med. lib. 1. Aym. conſ. 59. nu. 2. ad med.
30 *verſ. neque teſtator. Surd. deciſ. 265. n. 39.* † Cum tam
agens, quam excipiens non audiatur ſine intereſſe
Bart. in l. cum ſeruos, Cod. de ſeru. fugit. Bocc. conſ. 72. in
princ. Surd. 213. nu. 15. lib. 2. Quamuis iſta non ſint
tuta, cum verior ſit opinio, vt detur huiuſmodi
actio etiam ceſſante intereſſe, vt ſæpe *Rota* reſoluit,
& multa adduxi in aliis capitibus.

EPITOME.

Vicarius an poſſit conſentire donationi iuriſpa-
tronatus, & collationi beneficiorum, quæ ſpectabat
ad Capitulum cum conſenſu Epiſcopi. ¶ Et quid
ſtante abſentia eiuſdem Epiſcopi in remotiſſimis re-
gionibus. ¶ Et quando Vicarij poteſtas ex dicta ab-
ſentia confirmetur & amplietur. ¶ Mors Prælati Ca-
thedralis Eccleſiæ ſi nuncianda ſit Regi, an ſufficiat
illam nunciare Vicem gerenti. ¶ Confirmatio, &
creatio iuriſpatronatus an pertineat ſolum ad Epiſco-
pum, vel etiam ad Vicarium. ¶ Enunciatio cum iu-
ramento, quod in donatione iuriſpatronatus fuit ha-
bita licentia ab Ordinario Epiſcopatus an intelliga-
tur de Epiſcopo, vel de Vicario. ¶ Solemnitas quan-
do præſumatur intereſſe ex longæua poſſeſſione,
& diuturna patientia. ¶ In probationibus an verba
ſint accipienda in potiori ſignificatu, vel ſecundum
ſubiectam materiam. ¶ Vicarius Cardinalis abſentis
habentis indebitum præſentialitatis an poſſit præſtare
conſenſum.

SVMMARIVM.

1 *Vicarius ſicut non poteſt conferre ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, ita nec poteſt conſentire collationi.*
2 *Qui donare non poteſt, neque poterit donanti conſentire.*
3 *Vicarius non poteſt conſentire collationi etiam Epiſcopo abſente in remotiſſimis regionibus, quando collatio ſpectat ad Capitulum cum conſenſu Epiſcopi. Contrarium eſt verius num.* 4.
5 *Vicarij poteſtas per abſentiam Epiſcopi confirmatur.*
6 *Auctoritas Vicarij ſufficit vbi principalis abeſt.*
7 *Conſentire poteſt Vicarius vbi Rex, Archiepiſcopus, Abbas & ſimiles ſunt abſentes.*
8 *Vicarius Cardinalis abſentis habentis indultum præſentialitatis præſtabit conſenſum.*
9 *Vicem gerenti nunciabitur mors prælati cathedralis eccleſiæ ſi Rex cui eſſet nuncianda mors fuiſſet abſens.*
10 *In donatione iuriſpatronatus non ſufficit conſenſus Vicarij abſque ſpeciali mandato, ſed requiritur conſenſus Epiſcopi, etiam ſi eſſet abſens, nu.* 14.
11 *Vicarius generalis non poteſt auctoritatem & decretum interponere in his, quæ non ſpectant ad ſuam iuriſdictionem.*
12 *Ad Epiſcopum ſolũ pertinet creare, aut confirmare ius patronatus in laicũ, vel clericum, non ad Vicarium.*
13 *Conſenſus tacitus Epiſcopi non ſufficit quando transfertur iuſpatronatus, ſed requiritur expreſſus.*
15 *Inſtitutio beneficiorum de iure ſpectat ad Epiſcopum, vel eius officialem.*
16 *Arguendum non eſt de inſtitutione beneficij ad præſtationem conſenſus ſuper donatione iuriſpatronatus. Et de ratione n.* 17.
18 *Abſentia Epiſcopi quando ampliat facultates Vicarij ad ea quæ ſub illis non ſunt comprehenſa, & nu.* 19.
20 *Enunciatio cum iuramento quod in donatione iuriſpatronatus fuit habita licentia ab ordinario Epiſcopatus non ſufficit. Maximè ſi in ſcripturis notarij reperiatur tantum licentia Vicarij, n.* 21.
22 *Solemnitas interueniſſe non præſumitur niſi adſit longa poſſeſſio,*

poſſeſſio, & patientia diuturna illius, cuius conſenſus requirebatur, & niſi agatur de modico præjudicio.

23 *Verba dubia, aut obſcura probationis non recipiunt declarationem, ſed interpretantur contra eum qui quærit probare etiam in cauſa fauorabili.*

24 *In probationibus verba non accipiuntur in potiori ſignificatu, ſed ſecundum ſubiectam materiam.*

25 *Ex lege ambigua, quæ poteſt multipliciter intelligi argumentum ſumi non poteſt.*

CAPVT CCCIII.

Vicariua Epiſcopi ſicut non poteſt conferre
ſine ſpeciali mandato *cap.fin. de offic.vicar.in*
6. Rom.conſil,330.nu.5.Roland.conſi 49.num.17.lib.1.
1 Ita † neque poteſt conſentire collationi *Feder.conſ.*
*259.Sil.de beneſic.p.2.quaſt.14.num.*10. Exemplo ejus
qui non poteſt donare, qui neque poterit donanti
2 conſentire † *l.creditor, C.de donat. Tiraquell.in vlt.*
leg.connub gloſſ.3.
Vnde ex hoc dicebatur, quod quando ſpectat collatio ad Capitulum cum conſenſu Epiſcopi, neque
3 Vicarina poterit † conſentire dictæ collationi,
quamvia Epiſcopus ſit abſens in remotiſſimis regionibua *Rom.ſing.700.ex longaua & inueteratæ,num.1.*
cum alila adductis per *Sbroz. de offic.vicar.lib.2. qu.*
71.nu.22.
Contrarium tamen eſt verius, & magis receptum, ex
quo enim fuit relictus Vicarius, ille erit conſulen-
4 dus, † cum etiam ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictiona competant Vicario ex generali mandato,
Vltra quod etiam per abſentiam Epiſcopi confirma-
5 tur poteſtas Vicarij † provt latè declarat in ſpecie
Felin.in cap ex parte 11.col.3.in princ.verſic.an autem
abſente eo qui requirendus, de conſtitut. ea doctrina
Archid.in cap. reatina, 62. diſtinct. quem ſequitur
Bald.in cap.cum venerabilis, poſt princ.verſic.opponitur quod vltramontanus de conſuetud. Vbi quod ſi
6 non adeſt Papa requiri debet locum tenena, † & vbi
principalia abeſt ſufficit auctoritas Vicarij, & ſic
propter ſuperioris prælati abſentiam aliqnid permittitur, quod aliaa non permitteretur *cap. cum nullus, ad fin. de tempor ordinat.in 6.*& ſequitur etiam
Iaſ.in l.cum filiusfamilias,col.penult.in princ.num.3 ff.
7 *ſi cert. petat.* † Vbi loquitur in ſpecie de conſenſu,
& ampliat ad Regem, Archiepiſcopum, Abbatem,
& ſimiles abſentea, quorum Vicarij poterunt conſentire *Mandoſ.reg.24.quaſt.6.num.11. & 12.* vbi de
communi poſt *Sarnenſ. de impetrat. beneſic. vacant.*
8 *per obitum Cardin.qu. 22.* † Vbi qood Vicariua Cardinalis abſentis habentis indultum præſentialitatis
præſtabit conſenſum, & ita teſtatur fuiſſe judicatum
in Rota *Lup.in rubr. de donat. inter vir. & vxor. in*
9 *prin.numer.25 ver. & ſi forſitan tempore.* † Vbi ex hoc
concludit quod ſi nunciaoda eſt mora prælati cathedralis eccleſiæ Regi ſi tunc temporis Rex fuiſſet abſens à regno, ex cauſa peregrinationis vel
alias tenuociabitur ejus Vicemgerenti, illiuſque
conſenſus requiretur.
Prædictis tamen addendum eſt quod in donatione ju-
10 riſpatronatus aliter debet ſeruari; † In ea enim
requiritur conſenſus Epiſcopi, adeo vt non ſufficiat conſenſus Vicarij abſque ſpeciali mandato
Calder. conſil. 1. de offic.vicar. Vbi quod non ſufficit
generale mandatum, ea quo poſſit Vicariua interponere auctoritatem donationi juriſpatronatus alteri factæ *Ferret.conſil.343.numer.7.lib.2.* Vbi ſequitur dictum conſilium *Calder.* quamvis non appareat
illud eſſe ſuum tanquam per eum approbatum per
inſertionem in volumine ſuorum conſiliorum juxta
doctrinam *Felin in cap. cum omnes, 6. col. 56. poſt*
*princ.verb. & ibi plus dicit quod extra dictos tres caſus,num.22.de conſtit.*idem voluit *Rot. per Thom.de*
*Tan.deciſ.20.numer.1.*Et eſt verior opinio, quidquid
11 alij contrarium dicant; Nam † Vicariua Epiſcopi
generalis non poteſt auctoritatem, & decretum
ſuum interponere in his, quæ non ſpectant ad ſuam
juriſdictionem *cap.1.& vlt.de offic.vicar.in 6.*Et per
conſequens non valebit ejus decretum ad confirmandam dictam donationem, cum ad ejus juriſdictionem non ſpectet creare, aut confirmare jua patronatua in laicum, vel clericum ex donatione, con-
12 ſtitutione, vel dotatione, † quaſi hoc ſolum pertineat ad Epiſcopum *cap.nobis,de iur.patronat c.nemo,*
de conſecrat.diſt.1.Calder.conſi.3.de offic.vicar, Ferret.
*conſi.343.numer.9.& 10.lib.2.*Vbi etiam *num.3.& 4.*
Quod neque ſufficiet tacitus conſenſua Epiſcopi
quando transfertur jus patronatus de laico in lai-
13 cum titulo donationis, † ſed requiritur conſenſus
expreſſus, cum ex tacito non poſſit judicari, nec
diſcuti ratio dictæ tranſlationis, & an illa expediat
Eccleſiæ, quæſtio enim verſatur in actu odioſo,
quod juſpatronatus transferatur de laico patrono
jam per Epiſcopum approbato in alium ignotum,
quo caſu taciturnitas non haberetur pro conſenſu
Abb.in c.cura,col.2 de iur.patron.
Et applicando ad caſum noſtrum abſentiæ; Prædicta
adeo vera ſunt, vt neque Vicarius poſſit dare hujuſmodi licentiam, quamvis Epiſcopua eſſet ab-
14 ſens: † Nam Doctores omnes ſupra allegati dum
permittunt Vicario abſente Epiſcopo ſimiles facultatea loquuntur, quando ante electionem requiritur de conſuetudine conſenſus Epiſcopi, vel
alterius ſuperioris, quo caſu ſi extra Epiſcopatum
ſit, ſufficit requirere conſenſum Vicarij juxta di-
15 ſpoſitionem *text.in cap.ex frequentibus,de inſtit.* † vbi
inſtitutio beneficiorum de jure ſpectat ad Epiſcopum, vel ejua officialem; Non tamen eſt arguendum de hujuſmodi caſu ad illum præſtationis con-
16 ſenſus ſuper donatione juris patronatus; † Multum
enim differunt: Nam in inſtitutione adeſt neceſſitas
& vtilitas Eccleſiæ, ne diu beneficium vacet,
17 † & propterea abſente Epiſcopo jura ampliant poteſtatem Vicarij, ne impediatur dicta vtilitaa, aut
neceſſitas Eccleſiæ *cap.cum nullus, de temp.ordin.in*
6. Abb.conſil.88.col.4.poſt princ. verſi.venio ad quartum contrarium, lib. 1. Aliud eſt in præſtatione conſenſus ſuper donatione juriſpatronatus, in qua nulla
adeſt neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ *Ferret.* in ſpecie
conſi. 343. col. 4. ad med. verſic.nec obſtat ſi diceretur,
num.13.lib.2. & conſil.327.nu.6 eod.lib. quem ſequitur *Rot.coram R.P.D.Coccino,Pientina iurispatronatus,22.Aprilis 1611.*
Et facit quia abſentia Epiſcopi non ampliat facultatea Vicarij ad ea, quæ ſub illis non ſunt comprehenſa in concernentibus juriſdictionem volunta-
18 riam, † & in his quæ poſſunt fieri per Epiſcopum
abſentem ſine tela judiciaria & tribunali, provt
eſt conſenſus præſtandus per Epiſcopum in iſtis
donationibus, qui non requirit diſcuſſionem judiciariam, cum ſit mera gratia, ita vt ad eum poſ-
19 ſit haberi recurſus pro illa obtinenda. † Quidquid aliud ſit, quando ſumus in actu, quem Epiſcopua non poſſet facere ſine cauſæ cognitione,
vt eſt confirmatio electionis, aut quid ſimile, tunc

tenim abſentia Epiſcopi à loco poſſet ampliare mandatum Vicarij generalis ad non comprehenſa in illo ex veriſimili mente mandantis, qui actum hujuſmodi non poteſt expedire in abſentia *Ferret. conſ.343.num.13 verſ.nec obſtat ſi diceretur, lib.2.* Vbi quod iſta eſt communis, & æqua diſtinctio poſt *Ioann. Andr. Gemin. Franc.& alios in cap.fin.de offic. vicar.in 6.*

Amplius neque obſtaret, quod in hujuſmodi donatione juris patronatus enunciaretur cum juramento fuiſſe habitam licentiam ab ordinario Epiſcopatus;
20 † Nam ex hoc non infertur quod fuerit habita licentia ab Epiſcopo, quia iſta verba magis conueniunt Vicario, & quatenus etiam conueniunt Epiſcopo, cum poſſit vtrique adaptari, eſt probatio æquiuoca, quæ non releuat *cap.in præſentia, de probat.* & ita in ſpecie reſoluit *Rot. coram R.P.D. Coccino Pientina iurisſpatronatus 22. Aprilis 1611.* Vbi etiam adducit, quod non poterit declarari ex juramento,
21 cum cadat ſuper ipſo æquiuocatio; † Maximè in caſu illius deciſionis in quo facta perquiſitione in ſcripturis notarij, qui de dicto conſenſu fuit rogatus, reperiebatur tantum licentia Vicarij, quod licèt non deducatur ad excludendum, quod non potuiſſet dari alius conſenſus Epiſcopi, Tamen ſufficit ad corroborandum quod verba enunciatiua, ſunt æquiuoca, & de alio conſenſu non apparet, nec poteſt præſumi ex curſu temporis, cum non
22 adſit obſeruantia, Vbi enim quæritur de præſumenda aliqua ſolemnitate, tunc præſumitur illam interueniſſe, quando interuenit longa poſſeſſio, & patientia diuturna illius, cujus conſenſus pro ſolemnitate requirebatur. Vltrà quod deberet agi de modico præjudicio *Bartol. in diſputat. incip. quadam mulier habens magnum patrimonium, in fin.* & ita procedit *lex in leg. qui in aliena, in princip. de acquir.hered. & in leg.ſi filius, de petit.heredit.* vt notat *Alexand. conſil. 12. viſo proceſſu, col.vltim.in princip. num.7.lib.4.*

Neque obſtat quod verba illa de licentia ordinarij Epiſcopatus ſunt potius intelligenda in fortiori ſignificatu, & ſic de Epiſcopo ad hoc, vt actus valeat, & non pereat, Quia cum ſimus in materia probatoria non conſideratur iſta interpretatio validi-
23 tatis actus, † ſed verba dubia, aut obſcura non recipiunt declarationem, ſed potius debemus illa interpretari contra eum, qui quærit probare, quamvis eſſemus in cauſa fauorabili, neque enim in probationibus attendimus verba in priori ſignificatu,
24 † nec ſecundum ſubjectam materiam, cum illa debeat eſſe certa, & non dubia, quamvis etiam ſimus in juramento, vel de probatione, quæ fit per inſtrumentum, & in probatione quoque exceptionis rei, ne dum actoris, vt latè comprobat *Aym.conſil.218. numer. 5. & 6 Dec. conſi. 320. in cauſa qua Alexandria, col 4.ad fin.numer.6 & 7. & in cap. cum omnes, in 2.lectur.col.1. de conſtitut. Alexand conſil. 152.viſo proceſſu cauſæ, numer.1.lib.5. Abb.in cap.in præſentia, in penult.notab de probat* Immo neque lex ambigua, & quæ poteſt multipliciter intelligi operatur, vt aliquod argumentum ex ea ſumi poſſit *Bart.in leg.in ambiguo, de verb dub Bald.in leg.ſcire leges, de legib. Aym.conſil.218.in fin.*

Vnum tamen non eſt omittendum, quod donatio juriſpatronatus admiſſa à Vicario, quamvis non valeat ſine ſpeciali facultate, & mandato Epiſcopi *cap.cum generalis, de offic.vicar.in 6.* Tamen ſtantibus multiplicatis præſentationibus factis ab Epiſcopo vigore dict. donationis, & ſucceſſiuis temporibus admiſſis de illius conſenſu, non poſſet dubitari de inualiditate dicti juriſpatronatus, licet etiam in illius tranſlatione requiratur conſenſus Epiſcopi expreſſus, nihilominus judicabitur talis, quando Epiſcopus ſciens in actibus ad patronos ſpectantibus illum tanquam donatarium admittit, vt reſoluit *Rot.coram R.P.D. Gypſio Bononienſ. iurisſpatronatus, 27.Nouembris 1587. poſt Lambertin. de iur.patron.lib. 1.part.2.quæſt.1. princ.art.7. in fin.verſ.bene dicerem, num.5.fol.110.*

EPITOME.

Pretium quando ſuccedat loco rei in hypothecaria. ¶ Per clauſulam *ſola facti veritate inſpecta* an poſſit omitti excuſſio. ¶ Creditores recipientes pecunias à debitore an ſtante conſumptione teneantur eas reſtituere prioribus, & potioribus. ¶ Et quid in fiſco, & in pecuniis ſolutis ex cauſa lucratiua, ſeu onerosa, & an debeat præcedere diſcuſſio. ¶ Fiſcus an vtatur priuilegio contra creditores pro pœnis, quæ ex maleficio debentur. ¶ Exactor Principis qui pecuniam exactam in proprium, vel alium vſum conuertit, quam pœnam incurrat. ¶ Pignus obligatum pro ſorte an poſſit retineri pro acceſſorio, & pœna, & quid in judiciis bonæ fidei, vt in dote, & ſimilibus. ¶ Fidejuſſor de præſentando reum, condemnatus ad ſolutionem pœnæ an præferatur in bonis dicti rei, ſi contingat illa confiſcari. ¶ Theſaurarij Principum noſtri temporis in quo differant ab antiquis, & an incidant in crimen peculatus, vel dicantur potius argentarij, & lucrum ab eis factum quibus acquiratur. ¶ Receptoribus publicarum pecuniarum an permittatur cambium, & mutuum, vel contractus cum ſubditis illius prouinciæ.

SVMMARIVM.

1 *Creditores recipientes pecunias à debitore occaſione contractuum ſtante commixtione & conſumptione ac bona fide cum titulo habili non tenentur eas reſtituere quamvis per fiſcum prætendatur eſſe ſibi obligatas, etiamſi pecuniæ ſint alienæ, vel furtiuæ.*

2 *Creditor habens hypothecam anteriorem non reuocat pecuniam ſolutam poſteriori.*

3 *Fiſcus ex ſpeciali priuilegio poteſt reuocare pecunias à poſterioribus creditoribus. Declara in pecuniis ſolutis ex cauſa lucratiua, non autem ex cauſa onerosa, num. 4. Et debet præcedere diſcuſſio principalis debitoris, & fidejuſſorum, cum tantum agatur in ſubſidium, num. 5.*

6 *Pretium ſuccedit loco rei in hypothecaria, quando creditori non poteſt alia via eſſe conſultum ad debitum recuperandum.*

7 *Per clauſulam* ſola facti veritate inſpecta *poteſt omitti excuſſio. Intellige reſpectu ordinis iudiciarij vt num.8.*

9 *Fiſcus non habet priuilegium, aut hypothecam in criminalibus delictis, & pœnis capitalibus, ac pecuniariis.*

10 *Fiſcus pro pœnis quæ ex maleficiis debentur nullo vtitur priuilegio aduerſus creditores, niſi ſint eiuſdem generis, & num.17.*

11 *Exactor Principis qui pecuniam exactam in proprium vel alium vſum conuertit qua pœna puniatur.*

12 *Hypotheca conuentionalis ſuper ſorte principali non porrigitur ad pœnam.*

13 *Pignus obligatũ pro ſorte, non poteſt retineri pro pœna,*

nat pro eo quod ipſi quantumiſ iure acceſſorie venit. Et quid in iudicius bonæ fidei, vt in dote, & ſimilibus, num.14.

15 *Hypotheca licet ſe extendat ad pœnam, non tamen prævalet aduerſus creditores venientes ex cauſa onerosa, & bona fide. Maxime quando pœna non petitur pro intereſſe, nu..6.*

18 *Fideiuſſor de repræſentando reum ſub certa pœna condemnatus ad ſolutionẽ dictæ pœnæ ob fugam rei, præfertur in bonis dicti rei ſi contingat eius bona cõfiſcari.*

19 *In fiſcum tranſeunt omnes actiones, quibus tenebatur delinquens cui ſucceſſit, & vtitur eo iure prout extraneus heres.*

20 *Theſaurarij Principum noſtri temporis ſunt diſſimiles ab antiquis Suſceptoribus, Archariis, & ſimilibus, nec incidunt in crimen peculatus, ſed ſunt potius Argentarij. Et lucrum ab ipſis Theſaurarius factum illis acquiritur, num.21.*

22 *Receptoribus pecuniarum publicarum, vel ærarij non permittitur cambium, mutuum, vel aliud ſine licentia Comitis largitionum, etiam de pecuniis priuatis, neque contrahere cum ſubditis illius prouinciæ.*

CAPVT CCCIV.

PRo creditoribus Dixi concludendum eſſe, quod non teneantur ſoluere ſommas pecuniarum per eos receptas ab eorum debitore occaſione contractuum, de quibus agebamus, quamvis
5 † per fiſcum prætendatur dictas pecunias eſſe ſibi obligatas pro ejus credito; Etenim per ſolutionem factam ipſis creditoribus dictæ pecuniæ ſunt propriæ ipſorum recipientium ſtante commixtione, & conſumptione, ac bona fide præcedente cum titulo habili; Quamvis eſſent alienæ, & etiam furtiuæ, cum illarum dominium fuerit in eos tranſlatum, & debitor liberatus *Ang. in leg. ſingularia, 13. colum. 2. ad fin. verſi. & in hoc eſt dare caſum. ff. ſi cert. petat.* & ibi *Iaſ.* de communi *num. 13. Cuman. in leg. ſi alienũ, ff. de ſolution.*

Quæ etiam procedunt quamvis ſimus in creditore ha-
2 bente hypothecam anteriorem, † qui neque poterit reuocare pecuniam ſolutam poſteriori, Quia aliàs totus mundus litibus inuolueretur. nec mercatores poſſent tuto contrahere, & conſequenter commercio priuarentur *Afflict. deciſ. 190. numer. 7. Couarr. pract. quæſt. cap. 29. numer. 2. Menoch. conſi. 25. numer. 1.* Quidquid contrarium ſequantur *Stracc. de decoctor. part. vlt. numer. 28. Brun. de ceſſion. bonor. quæſt. 24. Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 190. num. 5 & 6.* Cum contra eos ſit æquior opinio, cui magis eſt adhærendum prout teſtatur *Pariſ. conſi. 69 num. 2. lib. 4. late Eugen. conſil 89 num. 4. vſque ad num. 10. Aſin. de execut §. 7. c. 3. col. 3. in fin. verſi. opinionem vere, nu. 2. Cephal. conſi. 551. num. 7 lib. 4.*

Non obſtat quod ſimus in fiſco, qui ex ſpeciali priuilegio poterit dictas pecunias reuocare à poſterio ri-
3 bus † creditoribus *leg. dotem, §. fin. de iur. fiſc. l. pecuniam, Cod. de priuil. fiſc.* Quia cum ſimus in pecuniis ſolutis ex cauſa onerosa non datur illarum reuoca-
4 tio, etiam ad fauorem fiſci, † cui hoc priuilegium competet ex cauſa tantum lucratiua *Ioan. Fab. §. ſi quis in fraudem, n. 23 inſtit. de action. Menoch. Cephal.*
5 *& alij,* de quibus per *Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. num. 8. in fin. verſi. contra vero.*

Secundo. Quatenus etiam dicta opinio procederet ex cauſa onerosa vt per *Couarr. pract. quæſt. cap. 29. num.*
3. Tamen cum non præceſſerit diſcuſſio debitoris principalis, & fidejuſſorum fiſcus non poteſt obtinere, quaſi tantum agatur in ſubſidium contra ſecundum creditorem, non ſolum quia fiſcus agens contra tertium poſſeſſorem vtitur jure communi, ſed etiam quia ſumus in pecunia bona fide conſumpta, quo caſu eſt extincta hypotheca, ſine qua non poteſt conueniri creditor poſterior, qui ſine dolo deſiit poſſidere, ſed tantum agitur contra eum condictione ex lege, quæ venit in ſubſidium quando alio jure non poteſt eſſe ſuccurſum *Bart. in leg. vlt. §. & ſi præfatum, ante fin. verſi. quare dicitur hic quod habet, num. 4. Cod. de iur. delib. & in l ſi pupillus, ff. de his quæ in fraud cred. Menoch. conſil. 25. nu. 10. Cephal. conſil. 86. numer. 12. verſ. quo ſtante cum pecunia, lib. 1. Peregrin. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 6 nu 8. in fi. verſ. intellige eum principalis.*

Prout dicimus in hypothecaria, in qua pretium ſuccedit loco rei quando creditori non poteſt alia via
6 eſſe conſultum ad recuperandum debitum, † cum ad pretium agi non poſſit, niſi in ſubſidium, quaſi diuerſum ſit quando haberet quis aliam actionem *Cyn. in l. mater, qu. 7. C. de rei vendic. Alex. conſ. 108. viſo proceſſu coram, col. 3. ad fin. verſ. item & fortius reſpondeo, num. 10. lib 5. & ibi Natt. in verb. non onerosa. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 3. nu. 120. Gabr. conſi. 37 nu 2. lib. 1. Surd deciſ 306 nu 4.*

Nec faciunt quæ dicuntur de clauſula *ſola facti verita-*
7 *te inſpecta,* per quam poteſt omitti excuſſio. † *Alex. conſil. 58. viſo & perlecto, num. 7. lib. 3.* Quia hoc intelligitur reſpectu ordinis judiciarij, qui ſi præpoſteretur poſſet excipi de nullitate proceſſus, & ſtante
8 dicta clauſula † non poſſet opponi ad hunc effectum diſcuſſio, quia ea non obſtante poterit ſimul agi contra debitorem, & tertium poſſeſſorem, ſed conſiderando diſcuſſionem reſpectu intereſſe partis, videlicet, quod donec debitor eſt ſoluendo, non moleſtetur tertius poſſeſſor, tunc hoc non concernit apicem juris, ſed æquitatem ita vt quamvis cauſa cognoſcatur ſola facti veritate inſpecta; tamen poterit ſe tueri tertius poſſeſſor iſta exceptione, & debet admitti, quaſi inconueniens ſit, & non æquum, vt poſſit conueniri donec debitor, & ejus fidejuſſor eſt ſoluendo *Corn. conſil 55. col. penult. nu 18. lib 3. Neguſ. de pign. p. 8 memb. 1. num. 40. verſ. ego putarem, & ver. & ideo per prædicta. Aym. conſil. 261. nu. 9.* vbi de veriori opinione teſtatur *Cret. in leg. ſi conſtante, col 44. ff. ſolut. matrim. Theſaur. dec. 52. Menoch. de arbitr. qu. 51. lib. 1. num. 9.*

Præterea admiſſo etiam quod excuſſio non requireretur, Tamen cum ſimus in criminalibus, delictis, &
9 pœnis capitalibus, & pecuniariis † fiſcus nullum habet priuilegium, aut hypothecam, cum regula juris communis quo ad criminalia non reperiatur limitata in fiſco, Quidquid aliud ſit in ciuilibus, & in rebus ſuis priuatis, & ex ſuo patrimonio *Purpur. Bald. & alij,* de quibus latè *Surd. conſil. 199. numer. 7. vſque ad num. 12. lib. 2.* Cum ex pœnis quæ ex maleficiis fiſco debentur nullo priuilegio fiſcus vti de-
10 beat aduerſus creditores, † in quorum præjudicium non datur locupletatio, tanquam illi agant de damno vitando; ſiue pœnæ ſint impoſitæ de jure communi, ſiue ex jure municipali; Quamvis diuerſum ſit contra delinquentes, & creditores ejuſdem generis, hoc eſt ex delicto, vt latè comprobat *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 19. numer. 31 vſque ad numer. 33. poſt Caſtrenſ. in leg. ideo condemnatus, 17. in fin ff. de compenſat. Gulielm. de Cun. Bald. & Caſtr. in l. reſcriptũ, in princ. ff. de pact per tex.*

in l. quod placuit, de iur. fiſc. Neguſ. de pign. & hypoth. p. 2. memb. 4 n. 25. Bero. conſil. 57 nu. 7. Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit 6 num 32. Couar c. 16. nu 1. var. reſol. lib 1.

Præſertim, quia in caſu de quo agimus, fiſcus non poteſt percipere pretium officij in conſequentiam pœnæ capitalis ob prætenſum delictum Perceptoris, qui non incidit in dictam pœnam capitalem pe-
11 culatus ob ſubtractionem pecuniæ fiſcalis, † ſed tantum in pœnam dupli, in quam incurrit exactor pecuniæ publicæ, quando illam in proprios vſus conuertit, vel alteri dat, antequam in Principis arcam, & ærarium ſit illata, & ſic nondum effecta Principis, & vt dici ſolet non adhuc incorporata: quidquid aliud ſit in pecunia repoſita in arca Principis, quo caſu teneretur pœna quadrupli, vel in auro recondito in ærario, quia tunc pœna capitali, quaſi aurum ſit omni metallo pretioſius, juxta diſpoſitionem *leg. qui in contractibus. C. de iur. fiſc. lib. 10. l. defenſionis facultas, C. eod. tit. l. 2 in fin. C. de his qui ex public. ratiocin. lib. 10. Rebuff. Capoll. Cuiac. Decian. & alij* de quibus latè *Menoch. de arbitr. caſ. 586. n. 7. vſque ad nu. 14.* Et de ſimili Officiali & Perceptore ita conſuluit *Io. Franc. de Ponte conſ. 22. per tot.*

Nec oberit prætenſa prælatio fiſci tam reſpectu ſui crediti, quam pœnæ vigore promiſſionis factæ cum juramento de bene adminiſtrando cum obligatio-
12 ne bonorum: † Nam hujuſmodi hypotheca conuentionalis fuit præſtita ſimpliciter, adeo vt ſolum intelligatur reſpectu ſortis principalis, non autem pœnæ etiam in eodem contractu adjectæ. *Peregr. de iur. fiſc. lib 6 tit 6. numer. 13. Neguſ. de pign. m. 1.*
13 *p. 5. numer. 41. in 13. effect.* † Prout generaliter pignus obligatum pro ſorte non poteſt retineri pro pœna, nec pro eo quod ipſi quantitati iure acceſſorio venit, vel in quo ipſa obligatio recipit augmentum *Bald. in leg. pignoribus, Cod. de vſur. Roman. conſil. 507. in caſu propoſito, in fi. verſ. vltimo videtur, n. 2. & ſing. 108. tu habes, nu. 1 argumento leg. grege, fin. ff de pigno-*
14 *rib.* † Quidquid aliud ſit in judicijs bonæ fidei, vt in dote, & in ſimilibus, in quibus veniunt etiam acceſſiones cum principali *Bartol. in leg. centum capua, ff de eo quod cert. loc. Surd. de aliment. tit. 8. priuileg. 50. num. 85.*

Immo licet etiam hypotheca ſe extenderet ad pœnam, tamen illa non præualebit aduerſus creditores
15 venientes ex cauſa onerosa, & bona fide, † Cum reſpectu pœnæ anterior creditor non ſolum non præfertur poſteriori, ſed poſtponatur, quamvis pro ſorte principali ſit præferendus *Afflict. deciſ. 186.*
16 *num. 1.* † Maximè quando pœna non petitur pro intereſſe, quatenus cum ipſa concurreret *Vrſill. ad Afflict. dict. deciſ. 186. num 2. & deciſ. 135. nu. 5.* Ideo fiſcus quamvis habeat actionem hypothecariam,
17 † tamen illa non debet vti aduerſus creditores, qui præferri debent, ſed ſolum contra delinquentes, & poſſeſſores ſine titulo, aut creditores ejuſdem generis *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 11. tit. 19. numer. 31, vſque ad numer. 33. cum aliis*
18 *ſupra allegatis*: † Ita tamen fidejuſſor de repræſentando reum ſub certa pœna condemnatus ad ejuſdem pœnæ ſolutionem ob fugam ipſius rei ſit præferendus in bonis dicti rei, ſi contingat illum aliqua pœna affici, vel ejus bona confiſcari *Bero. conſil. 57.*
19 *num. 52. Peregrin. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 6. num 5.* † Quaſi in fiſcum tranſeant omnes actiones, quibus tenebatur delinquens, cui ſuccedit *l. 1. Cod. de fideiuſſor. leg. cum fiſco, ad Syll. Rom. conſil 93. numer. 3.* Et fiſcus ſit loco hæredis, & vtatur eo jure prout extraneus hæ-
res *Bart. in leg. cum qui, de interd. & releg. Dec. conſil. 44. in cauſa, num. 28.*

Addendum eſt etiam quod iſti Theſaurarij Principum noſtri temporis ſunt longe diſſimiles ab illis antiquis ſuſceptoribus, Archariis, & ſimilibus,
20 † neque enim incidunt in crimen peculatus, vel de reſiduis, licet conrectent pecuniam ſibi numeratam à Principum debitoribus, & in eorum vſus pro ſuo arbitrio conuertant, cum in eos cenſeatur tranſlatum dominium ſimilium pecuniarum; Ideo potius dicuntur argentarij, neque illis imponitur pœna, in quam ſuſceptores incurrunt vt in ſpecie declarat *Menoch. de arbitr. caſ. 586. numer. 24. poſt Alciat. conſil* 100, ſecundum impreſſionem antiquam Lugdunenſem, alias eſt *conſi. 12. lib 2. tom. 5 fol. 70.* quod etiam voluit *Burſat. conſil. 325. numer. 20. lib. 3 Curt. Iun. conſil. 19. num. 9. Caſſan. in catalog.*
21 *glor. mund. conſid. 21. in princ.* Ideo etiam lucrum ab iſtis Theſaurariis factum ipſis acquiritur, non Principi, *Corneſ. conſi. 178. col. 2. ante fin. verſi. in contrarium. Dec. conſil. 6. & diligenter, col. 2. ad med. verſ. ſecundo iſta concluſio. Peregrin. de iur. fiſc. lib 6. tit. 3. nu.*
22 *31. Menoch. de arbitrar. caſ. 586. numer 25.* † Quidquid alias iſtis ſuſceptoribus pecuniarum publicarum, vel ærarij non permittetur cambium, mutuum, nec aliud ſine licentia Comitis largitionum, nec conuerſio pecuniarum, quam in ærarium cum prohibitione mercandi, nedum de publicis pecuniis, ſed nec de priuatis, neque alia commercia faciendi aut contractus cum ſubditis illius prouinciæ, *l. 1. C. de contract. iudic. Ioan. de Plat. in l. miſſi opinatores, Cod. de exactor. tribut. Franc. Marc. deciſ. 202. num. 3, & 4. part. 2.*

EPITOME.

Monaſterium an habeatur loco filij, & hæredis ad effectum excludendi ſubſtitutum. ¶ Intellectus § *ſed & hoc præſenti auth. de ſanctiſſ. epiſcopis.* ¶ Interpretatio paſſiua ſurgens à lege an admittatur in exorbitantibus, & quando verba nullam debent recipere interpretationem. ¶ Conditio *ſi ſine liberis* tacita quando operetur eoſdem effectus, quos expreſſa. ¶ Monaſterium an excludat ſubſtitutum quando teſtator grauauit hæredem pure, vel poſt mortem, vel poſt diem certum non facta mentione conditionis liberorum. ¶ Conditio *ſi ſine filiis deceſſerit*, ſi non eſt appoſita in teſtamento, an ſuppleatur per legem, & excludat ſubſtitutum. ¶ Et quomodo concordentur Doctores in hoc contrarij.

SVMMARIVM.

1 *Conditio ſi ſine filiis deceſſerit, ſi non eſt appoſita in teſtamento ſuppletur per legem, & operatur eundem effectum, ac excludit ſubſtitutum. Etiam in teſtamento matris, num. 2. Et de ratione, num. 3.*

4 *Monaſterium comparatiue habetur loco filij, ſeu hæredis ad effectum excludendi ſubſtitutum. Et hoc lex dicitur verè non fictè facere, num. 5.*

6 *Monaſterium, ſeu proles non excludit ſubſtitutum quando teſtator filium hæredem grauauit purè, vel poſt diem certum non facta mentione conditionis liberorū. Secus ſi grauauit deſcendentem poſt mortem ſuam, n. 7. & quæ ſit ratio, num. 8. Et quando Doctores in hoc contrarij intelligantur, num 9. 10. & 11.*

12 *§. ſed & hoc præſenti, auth. de ſanctiſſ. epiſcopis: quando procedat. Et eius diſpoſitio an ſit ſeruanda in terris*

Digitized by Google

terra eccleſia, numer. 16.
13 Extenſio de expreſſa ad tacitam conditionem admittitur eccleſiarum fauore.
14 Interpretatio paſſiua ſurgens à lege etiam in exorbitantibus admittitur, & quamuis verba teſtamenti ex ſtatuto nullam debeant recipere interpretationem, num. 15.
17 Excluſio ſubſtituti non eſt fundata in expreſſione clauſula ſi ſine liberis, ſed in voluntate teſtatoris.
18 Conditio ſi ſine liberis tacita operatur eoſdem effectus, ſicut expreſſa. Maxime in vltimis voluntatibus & ad excludendum ſubſtitutum, num. 19. & 20.

CAPVT CCCV.

PRo monaſterio dicebam concludendum eſſe
non obſtante quod clauſula ſi ſine filiis non
1 fuerit appoſita in teſtamento, de quo agimus. † Cum
enim illa ſuppleatur per legem debet inducere eundem effectum, quem operaretur, ſi fuiſſet expreſſa,
& per conſequens excluder ſubſtitutum gloſſ in
ſpecie in leg. cum acutiſſimi, 30. in verb. defunctum,
Cod. de fideicommiſſ. quam ſequitur ibidem Butrig.
verſi. item quid ſi filius. Salic. in fin. verſ. quæro in caſu noſtro, numer. 4. Corn. in fin. numer 9. vbi etiam te
ſtatur de communi, poſt Ang. & Benedict. de Plumbin.
per eum allegatum Anton. de Padill. ibid. num. 43. &
ſequitur tanquam notandum Gomeſ. variar. reſolut.
tom 1. cap. 5. de ſubſtitut. fideicommiſſar. numero 19 ad
med. verſ. extende vt procedat etiam ſi talis filius. &
verſi. ex quo nota & collige. Gregor. Lopez ſuper leg. 10.
lib 4. part. 6. gloſſ. 8. verſic item ſi grauatus. Lancell.
Galiag. in l. gallus, §. & quid ſi tantum, nu. 17. verſ. ſecundo aduerte. ff de liber. & poſthum & voluit prius Bald.
in c. præſentia, col. 3, in princ. num. 18. verſic. ſed certe te
2 ſtator non fecit mentionem liberorũ. de probation. † Nulla facta diſtinctione inter teſtamentum patris, ſeu
matris, cum in hoc non conſideretur vinculum patriæ poteſtatis, ſed affectionis, & pietatis, quæ operabitur, vt iſta conditio, ſi ſine liberis, intelligatur
etiam in ſubſtitutione materna, de qua loquitur
Laſ. in leg. generaliter, §. cum autem, col. 2. ad fin verſi.
tertio extende, nu. 2. de inſtit. & ſubſtit. Rum. conſil. 106.
nu. 1. lib. 2. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 10.
tit. 7. num. 54.

Quorum ratio eſt, quia teſtator præſumitur monaſterium dilexiſſe non minus quàm liberos hæredis in-
3 ſtituti, † & ideo ſicut liberos prætulit ſubſtituto, Ita
etiam deficientibus, vel non extantibus liberis ipſum monaſterium prætuliſſet, ſi cogitaſſet quod hæres inſtitutus fieret monachus. Vnde meritò lex ſupplet talem cogitationem excludendo ſubſtitutum
Alex. conſil. 121. viſo themate, col. penult. in princip.
verſic. præterea reſpondere poteſt. & verſic. poſſet etiam
ſecundum eum, numer. 12. & 13. lib. 2. poſt Caſtrenſ. in
auth. niſi rogati, ad med verſic. dic ergo quod ratio eſt,
numer. 3. Cod. ad Trebell. Dec. conſil. 419 viſo eleganti,
col. penult. poſt princip. verſi. ſecundus caſus, numer. 5.
Couarru. lib. 1. variar. reſolution. cap. 19. col. penult. in
princip verſi. ex quibus ea eſt vera ratio, num. 11. Spin.
de teſtam gloſſ. 12. de legat monach. relict. num. 9. Card.
Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 13. tit. 46. nu. 7.
& 8.

Præſertim, quia monaſteria comparatiue habentur lo-
4 co filij ſiue hæredis, † quo ad effectum tantum excludendi ſubſtitutum, & in hoc æquiparantur filio
Ferret. in cap. in præſentia, numer. 87. in fin. verſic. ſaluando tamen, de probat. Andr. Gail. obſeruat. 131. n. 51.
in fin. lib. 2. Aym. conſi. 152. in princ. verſi. ſed præmiſſis
non obſtantibus, num. 1. Cardin. Mantic. de tacit. & am-
5 big conuent. lib. 13. tit. 46. numer. 7. & 8. † Adeo vt hoc
dicatur lex vere non ficte facere tanquam hæc fictio
ſit à lege introducta ſuper actu, de quo lex ipſa poteſt diſponere, vt ſcilicet fauore religionis monaſterium habeatur loco filij, & de eo tanquam de caſu vero judicandum eſt, vt notat Oſaſc. deciſ. Pedemont. 126. numer. 5. ex adductis per Iaſ. in l. ſi quis pro
emptore, col. 41. in princ. verſ. item adde quod lex fingendo, nu. 283. ff. de vſucap. Butr. conſil. 20. nulla mulier,
ad med. verſi. ſimpliciter ergo, num. 1. Quidquid in aliis
caſibus non admittatur monaſterium haberi loco
filij Rip. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, n. 57. poſt princ.
verſi. præterea dicitur. ff. ad Trebell. Felin. in c. in præſentia, nu. 42. de probat. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 1. tit. 7. num. 6.

Non obſtat Bald. in auth. niſi rogati, nu. 20. col. penult. in
fin. verſ. item quæro numquid, Cod. ad Trebell. quem ſequitur Menoch. præſumpt. 83. nu. 59 lib. 4. & Peregrin.
de fideicommiſſ. art. 28. num. 66. Intrigliol. de ſubſtit. qu.
6 63 numer. 59. centur. 3. Quia † loquuntur in porè rogato, vel poſt diem certum non facta mentione
conditionali liberorum, tunc enim ſoboles illius
7 grauati non excludit ſubſtitutum: † Aliud eſt in caſu noſtro, in quo grauatur deſcendens reſtituere poſt
mortem ſuam, nam tunc ſubſtitutus non admittitur
8 ob illam rationem differentiæ; † Quia quando grauatur poſt mortẽ quemadmodum teſtator prædilexit filium ipſi ſubſtituto in ejus vita, ſic etiam præſumendum eſt prædilexiſſe deſcendentem ex eo, &
illum præferre voluiſſe cuicunque ſubſtituto: Diuerſum eſt quando grauauit pure rogando, vel in
diem certum, tunc enim clare demonſtratur, quod
magis dilexit ſubſtitutum, quem viuenti filio prætulit, vnde etiam ſoboli videtur prætuliſſe, Ita in
puncto diſtinguit Gulielm. Bened in cap. Raynutius, in
verb. ſi abſque liberis, el 1. colum 5. in princ. verſ. quarto
limitabis, numer. 11. & 12 de teſtam. Pariſ conſil. 19. numer. 97. lib 2. Socin. qui de communi in leg. cum auus,
col. 14. ad med. verſi. ex qua concluſione infertur, numer.
27. ff ad Senatuſconſult. Trebell. Azo in leg. cum acutiſſimi, 30. ad med. Cod. de fideicommiſſ. Iaſ in leg. generaliter. §. cum autem, col. 3. poſt med. limitat. 2. nu. 2. C. de
inſtitut. & ſubſtitut. Petrus Gregor. Tholoſ. ſyntagm. iur.
lib. 4. cap 30. num 3. Imol. in cap. in præſentia, col. 4. ante
med. verſic. in eadem, ibi ſubſtituto, numero 14. ad fin.
de probat.

Fulgoſ. conſi. 3. ex aduerſo allegatus non loquitur in ca-
9 ſu noſtro, † ſed quando expreſſe apparet teſtatorem
cogitaſſe de excluſione monaſterij ad fauorem liberorum, cum enim tunc teſtator ſe ipſum gloſſet,
ſtandum eſt ejus voluntati, neque recurritur ad
gloſſam legis, quaſi tunc plus operetur expreſſum,
quam tacitum Bald in auth. niſi rogati, col. 2. in fin. nu.
9. verſ. nam ibi, C. ad Trebell.

Michael Graſſ in §. fideicommiſſum, quæſt. 40. verſ. quod
10 quidem procedit, num. 2. † allegat Bart. in auth. ſi qua
mulier, C. de ſacroſ. eccleſ. & Couar. lib. 5. var. reſol. cap.
19. num. 6. qui nihil dicunt.

Caſt. in c. ſi pater, in verb ſi abſque liberis, in fin. nu. 70. &
11 71. de teſt. tom 5. fol. 244. † nihil adducit quod aduerſetur ſupradictæ opinioni magis rationabili, & majoribus auctoritatibus præſertim antiquorum Doctorum roboratæ. Ideo illius ſententia tanquam
contra communem non eſt admittenda.

Minus obſtat quod §. ſed hoc præſenti, auth. de ſanctiſſ.
12 epiſcop. cum concordantibus ſit exorbitans, † & per

conſequens non debeat ampliari *Gloſſ. fin. in cap. in*
præſentia, de probat. Ioan. And. Speculat. tit. de monach.
§. 1. queſt. 14. in verb. in præſentia. Oſaſc. dec. 156. num.
12. Curt. Iun. col. 5. in fin. num. 8. Socin. Iun. conſil. 100.
num. 9. lib. 1.
Quia procedit quando materia eſſet odioſa, ſecus ſi fa-
uorabilis, prout eſt caſus noſter, in quo agitur de fa-
13 uore Eccleſiarum, † in quarum priuilegium admit-
titur extenſio de expreſſa ad tacitam conditionem,
vt in terminis declarat *Cardin. Mantic. de tacit. &*
ambig. comment. tit. 46. lib. 13. num. 13. ex adductis per
Gemin. conſi. 66. col. 3. poſt med. verſi. item fictio in mate-
ria, Alex. conſil. 151. col. penult. in fi. nu. 16. lib. 2.
Secundo iſta non dicitur extenſio, ſed interpretatio
paſſiua ſurgens à lege, quæ etiam in exorbitantibus
14 admittitur, † vt in ſpecie caſus noſtri concludit
Alexand. conſil. 181. col. vlt. in princ. numer. 17. libro 1.
per text. *in l. ſi quis ſeruo, C. de furt. leg. vt tantum, de*
ſeruo corrupt. Bart. in l. omnes populi, qu. 6. princip. de
iuſtit. & iur. Neque enim iſta interpretatio eſt fun-
data in aliqua fictione legis, ſed ſolum in voluntate
teſtatoria *Anchar. conſil. 46. in princ. verſi. in omnibus*
redditur, num. 1. cum aliis per *Menoch. preſumpt. 89.*
num. 3. lib. 4.
15 Quod adeo verum eſt vt etiam procedat † quam-
vis ex ſtatuto verba teſtamenti nullam debeant re-
cipere interpretationem, quaſi iſta ſit interpretatio
legalis, & intrinſeca, pia, ac laudabilis, & ex mente
teſtatoris proueniens, de qua ſtatutum non intelli-
gitur, ſed de extrinſeca, & extorta, ac de ea, quæ
aliunde proueniret, vt in ſpecie *leg. cum auus, de*
condit. & demonſtrat. concludit ibidem *Socin. col. 36.*
in fin. verſic. quarto queritur, num. 88. & 89. Roland. de
lucr. dot. queſt. 37. num. 7. Socin. Iun. conſi. 1. col. vlt. num.
142. lib. 1.
Immo etiam talis interpretatio, quamvis proueniat à
jure ciuili juxta *§. ſed & hoc præſenti, auth. de ſanctiſſ.*
16 *epiſcop.* † eſſet ſeruanda etiam in terris eccleſiæ tan-
quam conſtitutio juris communis, & imperialis, ac
fauorabilis eccleſiæ, quæ ab ea cenſetur approbata,
& in omni foro obtinebit; Quidquid aliud ſit quan-
do eſſet illi præjudicialis, vel condita ab alio infe-
riore, quam ab Imperatore, vt in terminis declarat
Alexand. conſil. 151. viſo themate, in fin. num 10. lib. 2.
poſt Ioan. Andr. & Hoſtienſ. in cap. vlt. de ſolut. Calder.
in cap. 1. de oper. nou. nunciat. Archidiac. in cap. lege, 10.
diſtinct.
Tertio, quia ratio excluſionis ſubſtituti non eſt fundata
17 in expreſſione clauſulæ *ſi ſine liberis*, ſed † in volun-
tate teſtatoris, qui prætuliſſet monaſterium ſi de eo
cogitaſſet: Vnde iſta conditio habetur pro expreſſa,
& de ea tanquam de tali judicandum eſt, prout in
ſpecie de magis communi teſtatur *Tiraquell. in leg. ſi*
vnquam, in verb. ſuſceperit liberos, numer. 120. Cod.
de reuocand. donation. Roder. allegat. 27. numer. 12.
18 † Cum etiam hujuſmodi conditio quamvis tacita
debeat operari eoſdem effectus, quos operaretur ex-
preſſa *Becc. conſil. 196. nu. 14 lib. 2. poſt Socin conſi. 16.*
19 *num. 31. lib. 4. Dec. conſi. 2. col. 3 in princ. num. 4.* † Ma-
xime in vltimis voluntatibus, in quibus ſequimur
voluntatem teſtatoris tacitam ſicut expreſſam *leg.*
cum proponeretur, de legat. 2. Curt. Iun. conſi. 73. nu. 15.
20 † Præſertim ad effectum principalem excludendi
ſubſtitutum, quidquid ſit in aliis caſibus & effecti-
bus, vt diſtinguit *Menoch. preſumpt. 89. numer. 18. ad*
fin. verſi. crediderim. poſt Emanuel. Coſt. qui de magis
communi *in leg. gallus, §. & quid ſi tantum, p. 4. n. 77.*
de liber. & poſthum.

EPITOME.

In eadem materia quando conditio *ſi ſine liberis de-
ceſſerit*, ſubintelligatur, ſi teſtator mandauit hæredi-
tatem reſtitui pure, vel poſt mortem, vel in diem cer-
tam, & an tunc excludatur ſubſtitutus tam per filium
verum, quam per monaſterium, qui habetur loco filij.
¶ Intellectus *cap. in præſentia, de proba. & §. ſed & hoc
præſenti auth. de ſanctiſſ. epiſcop. & leg. cum auus, de cond.
& demonſt. leg. cum acutiſſimi, Cod. de fideic.* ¶ Tacitum
quo caſu ſit æqualis virtutis cum expreſſo, & de vno
ad aliud inferatur, & fiat extenſio. ¶ Teſtator an præ-
ſumatur habere eandem pietatem erga monaſterium,
quam habet erga filios, & deſcendentes. ¶ Dolus fu-
turus quando remitti poſſit tam tacitè, quàm expreſſe.
¶ Multa de opinione Emanuelis Coſtæ *in cap. ſi pater
de teſt. in 6.* circa ſubſtitutum an excludatur per mona-
ſterium in ſubſtitutione facta poſt mortem ſine con-
ditione *ſi ſine liberis*. ¶ Et quando d. conditio, *ſi ſine
liberis*, à teſtatore non appoſita debeat per legem ſub-
intelligi.

SVMMARIVM.

1 *Conditio* ſi ſine liberis deceſſerit *ſubintelligitur quan-
do teſtator mandauit reſtitui hæreditatem pure, vel
in diem certum. Et tunc etiam verus filius non ex-
cludit ſubſtitutum, num. 2.*
3 *In ſubſtitutione extranei facta poſt mortem grauati nul-
la facta mentione liberorum non ſubintelligitur con-
ditio ſi ſine liberis.*
4 *Conditio* ſi ſine liberis *ſemper intelligitur quando fi-
lius, ſeu alius deſcendens fuit à patre, vel matre gra-
uatus de reſtituendo hæreditatem poſt mortem ipſius
grauati non facta mentione dictæ conditionis. Amplia
vt eadem conditio ſubaudiatur ſi filius ita grauatus
ingrediatur monaſterium ad hoc vt monaſterium ex-
cludat ſubſtitutum, num. 5.*
6 *Emanuelis Coſtæ opinio* in c. ſi pater numer. 70. & 71.
de teſtam. in 6. *reprobatur, quia contra communem.
Nec eius opinio eſt de mente Baldi, nu. 7. Neque ſub-
ſiſtit dum concludit quod ſiue grauatus ſit deſcendens
teſtatoris, ſiue extraneus, quod ſemper monaſterium
excludatur, num* 8.
9 *Gloſſ.* in l. cum acutiſſimi C. de fideic. *declaratur.*
10 *Subſtitutus an excludatur per monaſterium in ſubſti-
tutione facta poſt mortem ſine conditione,* ſi ſine libe-
ris, *& nu. 11. 12. & 13.*
14 *Conditio* ſi ſine filiis *eſt neceſſaria, vt monaſterium poſ-
ſit excludere ſubſtitutum. Et de ratione, nu. 15.*
16 *Argumentum à ſuperfluitate vitanda eſt in iure vali-
diſſimum.*
17 §. ſed & hoc præſenti, auth. de ſanctiſſ. epiſc. *& cap.*
in præſentia, de probat. *loquuntur de conditione
expreſſa, nec poſſunt deſeruire in tacita, & ſubintelle-
cta, num. 19.*
18 *Conditio tacita de qua* in l. cum auus ff. de condit. &
demonſtr. *&* in l. cum acutiſſimi, C. de fideic. *non
habet locum in extraneo, ſed ſolum quando grauatus
eſt deſcendens.*
20 *Tacitum non eſt æqualis virtutis cum expreſſo, nec ab
expreſſo infertur ad tacitum. Præſertim quando taci-
tum deducitur ad deſtructionem expreſſi num. 21. Et
magis quando ex illo tacito quis intendit elicere ali-
quod ſpeciale quod reſultat ab expreſſo, nu. 22.*
23 *Expreſſio habet vim reſtrictiuam ad caſus, in
quibus militat eadem ratio, quæ exprimitur
quando lex inducit tacitum, & allegat ratio-
nem,*

Digitized by Google

num qua non conuenit caſui de quo tractatur.

24 *Singulare & exorbitans eſt quod de filio inferatur ad monaſterium.*

25 *Teſtator an præſumatur diligere & habere eandem pietatem erga monaſterium quam habet erga filios & deſcendentes, & num. 29. Et quid ſi grauatus non ſit de deſcendentibus, n. 30.*

26 *Extenſio ex identitate rationis non fit de caſu expreſſo ad tacitum, quando agitur de multiplicandis ſpecialibus, & de matere exorbitanti.*

27 *Monaſterium quod ſit loco filij ab infinitis reprobatur.*

28 *Conditio* ſi ſine liberis *quando repugnat caſtitati, vel vitæ contemplatiuæ, quod habeatur pro non ſcripta reprobatur ab Illuſtriſſimo Mantica.*

31 *Extenſio vt fiat de caſu ad caſum, ratio deciſionis debet eſſe certa.*

32 *Ius de ſui natura eſt certum quo ad diſpoſitionem, non quo ad rationem, cum non omnium poſſit reddi ratio.*

33 *Extenſio facilius datur in iure quam donatio de nouo.*

34 *Qualitas facilius datur quam ſubſtantia.*

35 *Monaſterium ſicut non comprehenditur in conditione* ſi ſine liberis *quando teſtator exprimit qualitates, ita etiam quando conditio ſubintelligitur.*

36 *Dolus futurus expreſsè remitti non poteſt, ſed tacitè, & simpliciter. Idem in pacto de futura ſucceſſione, n. 37. Et idem in iure patronatus, nu. 38.*

39 *Teſtator excludens æqualiter tam filios, quam monaſterium non aduerſatur vitæ contemplatiuæ.*

40 *Præſumptio facilius fabricatur ſuper certitudine, quam ſuper alia præſumptione.*

41 *Voluntas magis colligitur ex expreſſo quam tacite ſubintellecto.*

42 *Conditio* ſi ſine liberis *quando à teſtatore exprimitur ſubſtitutio dicitur conditionalis ab initio: quando vero ſubintelligitur tunc demum eſt conditionalis ſi liberi relinquantur.*

43 *Subſtitutio conditionalis facilius tollitur quam ſimplex.*

44 *Non entis nulla ſunt partes, aut qualitates.*

CAPVT CCCVI.

IN ſuperiori capite oſtenſum fuit quod quando in teſtamento non eſt appoſita per teſtatorem conditio *ſi ſine liberis deceſſerit*, quod ſubintelligitur à lege, quæ concluſio vt clarior appareat, quia iterum contingit de ea dubitare, dicebam diſtinguendos eſſe infrà ſcriptos caſus.

Primus eſt, quando teſtator mandauit reſtitui hæreditatem pure, hoc eſt ſtatim poſt mortem ipſius te-
1 ſtatoris, vel in diem certam, † tunc dicta conditio non ſubintelligitur *gloſſ. in l. cum acutiſſimi, in verb. vitam ſuam, C. de fideicommiſſ. & in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, il 1. verſ. ſecus ſi deſcendens puro rogatur non facta dilatione, ff. ad Trebellian. Bald. in auth. niſi rogati, C. eod. tit. Bart. & Paul. de Caſtro in l. cum auus, ff de condit. & demonſtrat.* & eſt communis opinio vt per *Hercul. in d. §. ſi quis rogatus. & ibidem*
2 *quoque per Rip. n. 56.* Quia † tunc etiam verus filius non excludit ſubſtitutum, nam ſicut teſtator grauando filium de reſtituendo incontinenti ipſi filio prætulit ſubſtitutum, eodem modo cenſetur voluiſſe præferri ipſi nepoti. *Bart. in dict. l. cum auus.* vbi *Socin. & alij* communiter.

Secundus eſt caſus, quando ſubſtitutio fuit facta ab aſcendente poſt mortem grauati nulla facta mentione liberorum, & tunc ſunt conſtituendi duo
3 caſus. † Vnus eſt quando fuit inſtitutus extraneus, & eſt grauatus poſt mortem ſuam reſtituere hæreditatem per fideicommiſſum, tunc non ſubintelligitur dicta conditio, *ſi ſine liberis*, & non intrat diſpoſitio *l. cum auus & l. cum acutiſſimi. & l. cum generaliter, §. cum autem.* prout dicta iura limitant *Hercul. in d. § ſi quis rogatus & Socin. in d. l. cum auus.* & ibidem ſequuntur *alij Doctores* communiter *de condit. & demonſtr. Imol. Anchar. & cæteri, in c. in præſentia, de probat.*

Alter eſt caſus quando filius ſeu alius deſcendens fuit
4 grauatus à patre, vel matre † de reſtituendo hæreditatem poſt mortem ipſius grauati nulla facta mentione conditionis, *ſi ſine liberis*, tunc ſemper intelligitur dicta conditio, *ſi ſine liberis*, & lex illam apponit, tanquam ſi eſſet per teſtatorem dicta, & per notarium non ſcripta, *d. l. cum acutiſſimi & d. §. cum autem. & d. l. cum auus vbi Socin. n. 38 ff de cond. & demonſt. vbi Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 10. tit. 8 n. 12.*

Ex iſtis ſequitur alia communis opinio, quod ſicuti quando aſcendens grauauit filium de reſtituendo per fideicommiſſum poſt mortem ipſius grauati ſemper ſubauditur dicta conditio *ſi ſine liberis*, ad hoc vt filij grauati excludant ſubſtitutum, ita pariter ſubauditur eadem conditio, quando filius grauatus poſt mortem ingreditur monaſterium,
5 † ad hoc vt monaſterium excludat ſubſtitutum *gloſſ. in d. l. cum acutiſſimi in verb. defuncti, C. de fideicommiſſ* quam ſequuntur communiter *Doctor.* vt per *Corn. ibid. & per Gomez. variar. reſolut. in tit. de ſubſtit. fideicommiſſ. n. 34.* cum alijs in ſuperiori capite allegatis.

Quibus ſtantibus non eſt approbanda opinio *Emanuel Coſt.* ſuper qua totum fundamentum fit ex aduerſo *in cap. ſi pater, nu. 70 & 71 de teſtam. in 6.*
6 dum voluit † quod ad effectum admittendi monaſterium requiratur, vt in teſtamento ſit appoſita vna ex illis conditionibus, de quibus *in d. §. ſed & hoc præſenti. auth. de ſanct. epiſc. & in auth. niſi rogati, C. ad Trebell.* Quia *Coſta* loquitur contra communem opinionem de qua ſupra, Cum illa iura declarentur procedere, quamuis dicta conditio non fuiſſet expreſſa, quaſi ſufficiat illam eſſe à lege ſubintellectam, vt per *glo. in d. l. cum acutiſſimi*, quam ſic interpretati fuerunt, *Bœrtig. Ang. Corn. Galia Gregor. Lopez. Gomeſ. Salic. Bald. Padil. Bened. de Plumbin. & omnes alij* in ſuperiori capite allegati, qui dicunt hanc eſſe communem opinionem, & ſic ſtandum eſt eorum interpretationi *Barbat. in dict. cap. in præſentia, num. 65. 69. & 70. & ibid. Ferret. numer. 49. de probat.*

Neque eſt admittendum dum *idem Emanuel Coſt.* con-
7 cludit hoc non fuiſſe de mente *Bald.* † Quia licet *idem Bald* hoc non expreſſerit *in d. l. cum acutiſſimi.* Tamen hoc apertè voluit *in cap. in præſentia, nu. 18. verſ. ſed certè teſtator, de probat.* vbi reddit rationem quod Monaſterium æquiparatur liberis; Vnde duplex conditio tacitè videtur ineſſe, ſcilicet ſi liberos non habuerit, & ſi monaſterium ingreſſus non fuerit; fingitur enim talis habere filium, & per conſequens habet ſucceſſorem habentem illa iura, quæ habent filij, quod eſt inductus fauor religionis, & vt vita contemplatiua inueniatur magis grata, quam vita coniugalis *Bald. conſil. 127. quidam ſerpetrus, n. 3. lib 5.*

Pariter non ſubſiſtit dum *idem Emanuel Coſt.* conclu-
dit quod ſiue grauatus ſit deſcendens teſtatoris,
8 ſiue prorſus extraneus, † quod monaſterium ſem-

per excludatur: Quia loquitur contra aliam communem opinionem ſupra firmatam, quod ſi grauatus fuit extraneus, tunc non ſubintelligitur dicta conditio ſi ſine liberis, ſed monaſterium excluditur vt per *Bart. Paul. de Caſtr. Socin. & alios, in d. l. cum auus, ff. de condit. & demonſtr.* Secus vero quando fuit inſtitutus deſcendens ipſius teſtatoris, & ſubſtitutio fuit facta poſt mortem grauati: quia tunc ſubintelligitur dicta conditio, & Monaſterium excludit ſubſtitutum, prout eſt communis opinio, vt per *Doctores ſupra allegatos.*

Similiter neque debet admitti dum *idem Coſta* voluit, quod *Gloſſ. in dict. l. cum acutiſſimi.* hoc non dixerit:

9 † Cum immo hoc clare firmauerit, dum dicit, vel niſi intrauerit monaſterium, & ita ſemper illa *Gloſ.* fuit ab omnibus Doctoribus primæ claſſis communiter intellecta, vt per *Burig. Salic. Corn.* & alios ſupra adductos.

Prout neque eſt concludendum quod *idem Coſta* ſcribit, quod *Gloſſ.* non æquiparauerit illos duos caſus, ſcilicet quod deſcendens grauatus moriatur ſine liberis, vel quod ingrediatur monaſterium: Nam *Gloſſ.* totum contrarium concludit: Cum æquiparauerit iſtos duos caſus, quando deſcendens grauatus obiit cum liberis, & quando ingreſſus fuit monaſterium: quia vtroque caſu debet ſubintelligi dicta conditio ſi abſque liberis: Et ita in ſpecie *d. Gloſſ.* intellexerunt *Galeaul. Corn. & alij Doctores communiter ſupra allegati*, & declarat etiam *Ant. de Padilla in d. l. cum acutiſſimi, n. 43. C. de fideicommiſſ.* dum dicit quod in hac *Gloſſ.* hoc additur, vt filij ex legis interpretatione ſubintelligantur, & illis non exiſtentibus ingreſſo grauato monaſterium excludatur ſubſtitutus.

Hæc ſcripſi breuiter pro defenſione Monaſterij, cum aliis ſupra adductis in præcedenti capite. Placuit tamen Sacræ Rotæ Romanæ pro maiori parte contraria opinio dum huiuſmodi dubium pluries, & pluries fuiſſet propoſitum, Et cum ſimus in caſu multum exemplari, & difficili, vtile eſſe putaui deciſiones in hoc articulo factas inferius inſerere, vt quando caſus aduenerit poſſint, qui indicant ſcire, quid ſeruetur in Rota, cuius auctoritas eſt magna, & quando per eam fuerit dictum opinionem pro monaſterio eſſe magis communem, tamen aliam contrariam amplexa eſt tanquam ſibi viſam magis veram, quod ſæpe conuenit facere non attendendo, quæ ſit magis, vel minus recepta ſententia.

R. P. D. Iuſto Narnien. fideicommiſſ. Ven. 1. Iuly 1605.

DEciſio huius dubij, an ſit factus locus fideicommiſſo ad fauorem Sanctiliæ eſt multum difficilis, quia conſiſtit in eo, an diſpoſitio textus *in cap. in præſentia, de probat. & in auth. niſi rogati, C. ad Trebell.* vendicet ſibi locum in *l. cum auus, ff. de condit. & demonſtr. & in l. cum acutiſſimi, C. de fidei-*

10 *comm.* † & ſic an ſubſtitutus excludatur per Monaſterium in ſubſtitutione pura, & ſine aliqua conditione *ſi ſine liberis*, vel alia ex contentis *in §. ſed & hoc præſenti, auth. de ſanctiſſ. epiſc.* vel potius ad excluſionem requiratur, quod in ſubſtitutione adſit vna ex ſupradictis conditionibus. In qua materia *Bald.* fuit varius, nam *in d. c. in præſentia, nu. 18. verſ. ſed certè.* dicit, quod monaſterium excludit ſubſtitutum non facta mentione liberorum in ſubſtitutione, ſed ſatis eſt, quod ſit dictum mando, quod poſt mortem tuam hæres bona reſtituat Titio: Hanc ſententiam videtur etiam tenere *Gloſſ. fin. in d. l. cum acutiſſimi* quam ſequitur *ibi Salic. n. 30. & Corn. n. 9.* qui dicit illam communiter receptam, & idem tenent ibi *Cald. nu. 17.* amplectitur hanc ſententiam *Gregor. Lopez, in l. 10. tit. 4. part. 6. glo. 8. verſ. item quid ſi grauatus.*

Contrarium tenuit *Bald. in d. auth. niſi rogati, n. 10.* quę ſequitur *Dec. in d. c. in præſentia, n. 191. Eman. Coſt. in c. ſi pater, in verb. ſi abſque liberis, n. 70. & 71. de teſtam.*

11 *in 6.* † vbi dixit hoc verius eſſe, & receptius ex clara diſpoſitione text. *in d. §. ſed & hoc præſenti.* qui videtur requirere vnam ex illis conditionibus, vt ſuccedat monaſterium, & vtitur auctoritate *Gloſſ. in auth. ingreſſi.* vbi in his quæ ſunt alteri reſtituenda durante vita naturali ſtant penes monaſterium, poſteà reſtituuntur *Bart. in l. cum pater, §. hereditatem, ff. de legat. 2.* cum aliis relatis per *Fortun. Garziam in l. gallus, §. & quid ſi tantum, n. 75. verſ. diſtingue, ff. de liber. & poſthum.* & hanc ſecundam opinionem ſecutus eſt *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 83. nu. 65. Nicol. Caiinen. de ſubſtit. cent. 3. c. 63. n. 59.*

Hæc opinio placuit Dominis in hac cauſa, & moti ſunt: quia hæc diſpoſitio fauore monaſterij eſt exorbitans à iure communi *gloſſ. fin. in cap. in præſentia, de probat. Ioan. Andr. ad Specul. tit. de monach. §. 1. quæſt. 14. in verb. in præſentia, verſ. Item quod monaſterium habeatur loco filij.* cum aliis allegatis per in-

12 formantes. † Vnde non debet ampliari, & quod eſſet ampliatio ad prædictam diſpoſitionem expreſsè dicit *Lanc. Galia. in d. § & quid ſi tantum, nu. 19.* vbi proponens quæſtionem, & de ea dubitans ſubdit, Cogita tamen, quia eſſet bona ampliatio *ad d. § ſed & hoc præſenti* continentem ius exorbitans. Vnus tamen ex Dominis contradicebat: quia *Bald. in auth. niſi rogati, n. 20.* non loquitur in propoſito, ſed in filio pure rogato, vel poſt diem certum, non facta mentione conditionis liberorum, & dicit, quod tunc verus filius non excludit Monaſterium, & conſequenter non loquitur in terminis *d. l. cum auus.*

Nec in caſu noſtro hæres purè eſt grauata, cum ſit grauata poſt mortem, & ſic conditionaliter *l. hæres meus, in princ. ff. de condit. & demonſtrat. Ruin. conſil.*

13 *54. n. 7. lib. 2. Cephal. conſil. 12. n. 89. & ſeq. lib. 1.* † & ideò ab auctoritate *Bald.* non eſſet diſcedendum, & communi opinione *Gloſſ.* & antiquorum, licet forſan intentio *Bald.* fuerit dicere purè inſtitutum, quia inſtitutio caret illis conditionibus contentis in *d. §. ſed & hoc præſenti.*

Et tandem cauſa propoſita ſemel, & iterum Domini vna tantum parte informante reſoluerunt factum eſſe locum fideicommiſſo.

R. P. D. Sacrato Narnien. fideicommiſſ. Lunæ 6. Iunij 1611.

CVm Angela teſtatrix inſtituerit Paulam filiam ſuam, eique ſimpliciter, abſque conditione ſi ſine filiis ſubſtituiſſet Santiliam ſororem ſuimet teſtatricis, Paula inſtituta ingreſſa monaſterium, & ibi defuncta, fuit diſputatum an monaſterium poſſet excludere Santiliam ſubſtitutam iuxta terminos *§. ſed & hoc præſenti, in auth. de ſanctiſſ. Epiſc.* Vnde ſumitur *auth. niſi rogati, C. ad Trebell.* & iuxta *c. in præſentia, de probat.* Et proponente *bon. mem. D. Iuſto, 1. Iulij 1605.* fuit tentum pro Santilia ſubſtituta, cum

cum autem fuiſſem ſubrogatus in locum *dict. bon.*
mem. D. Iuſtin. dubitaui an eſſet recedendum à præ-
dicta deciſione. Et quia articulus viſus fuit exem-
plaris, & valde difficilis, & male tractatus à Docto-
ribus pro parte ſubſtituti ad fauorem monaſterij
emanauit communis opinio, de qua infra, propter-
ea non potui niſi poſt multas propoſitiones habe-
re reſolutionem à DD. meis, qui viſa cauſa ab om-
nibus, & bene diſcuſſa tandem ſteterunt in deci-
ſis.

Et pro reſolutione fuit ponderatum, quod res pendet
à tribus inſpectionibus. Prima eſt an conditio *ſi ſi-*
ne filiis conferat, & ſit neceſſaria ad effectum, vt
monaſterium poſſit excludere ſubſtitutum, quia ſi
non confert fruſtra quæritur, an prædicta condi-
tio ſit vel ne, & an ſufficiat tacita, vel potius re-
quiratur expreſſa.

Secunda inſpectio eſt an poſſimus dicere verba ex-
preſſa text. *dict. §. ſed & hoc præſenti. & cap. in præ-*
ſentia. eſſe totaliter concepta, vt non poſſint adapta-
ri ad conditionem tacitam, de qua in *l. cum auus, ff.*
de condit. & demonſtrat. & in l. cum acutiſſimi, C. de
fideicommiſſ.

Tertia inſpectio eſt vtraque affirmatiue reſoluta, an
iura loquentia de conditione expreſſa poſſint de-
ſeruire in tacita, & ſubintellecta.

Circa primam inſpectionem omnes conſentire viden-
tur, quod conditio *ſi ſine filiis* conferat, & ſit ne-
ceſſaria ad effectum, vt monaſterium poſſit exclu-
14 dere ſubſtitutum, † Siquidem admittunt, quod in
caſu, in quo dicta conditio, neque expreſſè, neque
tacitè adeſt monaſterium non poſſit excludere ſub-
ſtitutum. *Bald.* Anteſignanus eorum, qui in articu-
lo principali tenet pro monaſterio *in auth. niſi ro-*
gati, nu. 20. C. ad ſenatuſconſ. trebell. Socin. in d. l. cum
auus, num. 28. Menoch. de præſumpt. præſ. 83. num. 6.
& ſeq. lib. 4. Rip. in l. ex facto, §. ſi quis rogatus, num.
56. ff. ad trebell. Pariſ. conſil. 19 num 96. lib. 2. Fort.
Garz. in repet. l. gallus, §. & quid ſi tantum, n. 75. verſ.
diſtingue. ff. de liber. & poſthum. Illuſtriſſ. Mantic. de
coniect. vlt. volunt. tit. 7. n. 20. Menoch. de præſump 83.
num. 27. vbi loquendo de ſucceſſione monaſterij,
diſtinguit an teſtator dixerit *ſine veris filiis*, vel *ſine*
filiis legitimis, & naturalibus aut ex ſuo corpore natis
cum ſimilibus, ſi enim conditio *ſi ſine filiis* nihil ha-
beret commune cum monaſterio, fruſtra fierent hu-
iuſmodi diſtinctiones. Et ad hoc idem faciunt ratio-
nes, quæ pro deciſione text. *in d. §. ſed & hoc præſen-*
ti, & in cap. in præſentia adducuntur per ſupra alle-
15 gatos, † quippe, quia monaſterium vicem libero-
rum obtineat, de quo etiam latè per *Tiraq. in l. ſi*
vnquam in verb. ſuſceperit, n. 42. C. de reuoc. donat. Vel
quia conditio *ſi ſine filiis* tanquam contraria caſti-
tati, & vitæ contemplatiuæ reiiciatur, in qua opi-
nione reſidet *Rip. d. n. 37. verſ. tu vero conſidera.* Vel
denique, quia teſtator præſumitur diligere mona-
ſterium ſicut filium inſtitutum, & proinde ſicut præ-
tulit ſubſtituto filios inſtituti, ita voluiſſe præferre
monaſterium, & hæc fuit opinio *Caſtr.* & aliorum
de quibus per *Illuſtriſſ. Mantic. d. tit. n. 7.* quæ omnes
rationes ſunt deſumptæ à conditione *ſi ſine liberis*,
vt de ſe patet. Et pro concluſione huius primæ in-
ſpectionis fuit ponderatum, quod ſi conditio *ſi ſine*
liberis non conferat monaſterio fruſtra in prædictis
iuribus fieret mentio de illa, & per breuiora verba
fuiſſet dictum, quod ingreſſo per inſtitutum mo-
16 naſterio ceſſet ſubſtitutio, † quod argumentum à
ſuperfluitate vitandi, & ne alias verba ſtent ſine
virtute operandi in iure eſſe validiſſimum *c. ſi papa,*
de priuil. in 6. c. legebatur & ibi gloſſ in verb. aduentus,
de maior. & obed. l. ſi quando, ff. de leg. 1. l. cum antiqui-
tas. in princ. C. de teſtament. Rota in nou. 1. n. 7. de reſcript.
Ro. conſ. 180. n. 5. Ang. Aret. conſ. 11. n. 9 & ſeq. Curt.
Iun. conſ. 16. n. 11. in fin. Pariſ. conſ. 66. n. 9. & 10. lib. 2.
Rol. conſ. 61. n. 14. cum plurib. ſeq. lib. 3.

Quantum ad ſecundam inſpectionem *d. §. ſed & hoc*
præſenti. & cap. in præſentia an loquantur de condi-
17 tione expreſſa † hoc ſatis patere viſum fuit ex illo-
rum lectura, nam *§. ſed & hoc præſenti* ponit caſum,
ne dum in grauato deſcendere, ſed etiam in extra-
neo ibi *ſine liberis*, ſeu aliæ cuicumque perſonæ, in
quo quidem extraneo non habet locum tacita con-
ditio, de qua in *dd. ll. cum auus, & cum acutiſſimi.*
18 † quæ & in ratione, quæ in illis aſſignatur conclu-
dunt ſolum, quando grauatus eſt deſcendens, vt
patet ex illis verbis ibi adiectis *conditionibus quibuſ-*
cumque, item, & clarius ibi *pro non ſcriptis haberi*, &
in cap. in præſentia ibi, *& præcipit, vt ſi abſque liberis*
decederet, & hoc admittunt omnes ſupra allegati
dum ponderant formulam verborum teſtatoris an
ſcilicet dixerit *ſine veris filiis*, vel *ſine filiis legitimis,*
& naturalibus, aut ex ſuo corpore natis, & alias prout
in prima inſpectione.

Quantum ad tertiam inſpectionem an *d. §. ſed & hoc*
præſenti. & in cap. præſentia, loquentia in conditione
expreſſa poſſint, aut debeant deſeruire in tacita, &
19 ſubintellecta † iuxta terminos *dd. ll. cum auus, &*
cum acutiſſimi. Fuit dictum regulam eſſe contra mo-
naſterium, quod non inferebatur ab expreſſo ad ta-
citum, cum tacitum non ſit æqualis virtutis cum
20 expreſſo † *l. eſt differentia, ff. in quib. cauſ. pign. vel hy-*
poth. l. penult. ff. de euict. Gloſſ. & Doct. in l. cum proponeret,
§. non autem, C de bon. quæ lib. l. cum quis quis, in fi. ff. de
verb. obligat. l. doli clauſula, ff. eod. tit. cap. non poteſt, de
præbend. in 6. l. 1. C. de his qui in prior. cred. l. ſanctio le-
gum, ff. de pæn. l. expreſſa, ff. de reg. iur. cap. ſtatutum, § in
nullo. vbi gloſſ. in verb. expreſſo, de appellat. & in ter-
minis huius conditionis ſi ſine filiis latè *Dec. in d. c.*
in præſentia, n. 102.

Secundo & multo minus æquipollet expreſſo, quan-
21 do tacitum deducitur † ad deſtructionem expreſſi
l. cum ex filio, § filio. vbi Bartol. in ſummar. ff. de vulg.
& pupill. Dec. conſil. 416. n. 10. Crauett. conſil. 32. nu. 2.
22 *& 3.* † Et magis de plano procedit concluſio, quan-
do quis intendit elicere ex illo tacito aliquod ſpe-
ciale, quod alias ſolet reſultare ab expreſſo *Crauett.*
conſil. 34. num. 4. cum aliis per *Dec. conſil. 39. nu 24.*
& 25. facit regula de non multiplicandis ſpeciali-
bus, de qua in *l. 1. C. de dot. promiſſ.*

Tertio, & fortius, quia lex, quæ inducit tacitum alle-
gat rationem, quæ non conuenit caſui de quo tra-
23 ctatur, † expreſſio enim habet vim reſtrictiuam
ad caſus, in quibus militat ratio, quæ exprimitur
l. cum pater, §. dulciſſimis & ibi Bart ff. de legat. 2. l.
militis agrum, in princ ff. de re milit. gloſſ. in clem. 1. in
verb eligatur, de elect. Bart. in l. 1. num. 4 ff de legit. tut.
Franc. Aret. conſil. 161. n. 3. verſ. moueor. Dec. conſi. 379.
verſ. tunc vlterius, n. 5.

Hæc autem omnia concurrere videbantur in proprio
caſu, nam quod conditio *ſi ſine filiis*, de qua in *dd. ll.*
cum auus. & cum acutiſſimi. ſit tacita conditio non
eget probatione.

Quod tacitum deducatur ad deſtructionem expreſſi
eſt etiam clarum, quia cum hac tacita, & præſum-
pta conditione monaſterium intendit excludere
expreſſam ſubſtitutionem Sanctiliæ: ſimiliter

quod agatur de eliciendo ſingulari ex iſta tacita
conditione, eſt etiam clarum, quia non eſt com-
mone, nec regulare, quod à filio inferatur ad mo-
24 naſterium, † ſed immo ſingulare, & exorbitans
Butr. in d. cap. in præſentia, nu. 16. de probat. & leges
exprimunt rationem earum diſpoſitionis ſcilicet
paternæ pietatis, & ne teſtator videatur alienas ſuc-
ceſſiones propriis anteponere: quod inconueniens
non ſequitur, quando ſubſtitutus anteponitur mo-
25 naſterio, † nec teſtator præſumitur habere eam
pietatem erga monaſterium, quam habet erga deſ-
cendentes *c. quicunque, 17. quæſt. 4. Bald. conſil. 169.
in fin. lib. 1. Rip. d. § ſi quis rogatus, n. 57. verſi. qua ra-
tio. Socin. d. l. cum auus, n. 42. Bero. conſil. 114. n. 21. lib.
2. deciſ. Pedemont.* quæ de communi *deciſ. 126. n. 16.*
latè *Tiraq. d. l. ſi vnquam, in verb. libertis, n. 90.* & ſe-
quitur *Illuſtriſſ. Mant. d. tit. 9. n. 13.*

Non obſtat, quod ex identitate rationis fiat extenſio
de caſu expreſſo ad caſum tacitum, quia reſpon-
detur,

Primo concluſionem non procedere quandocunque
agitur de multiplicandis ſpecialibus, & de materia
26 exorbitanti, † vel quando lex, quæ inducit taci-
tum reddit rationem minime accommodabilem ad
caſum, ad quem prætenditur fieri extenſio, vt patet
ex ſupra proxime allegatis.

Secundo reſpondetur eſſe admodum controuerſum
apud ſcribentes, quænam ſit ratio deciſionis *d. §.
ſed & hoc præſenti. & d. cap. in præſentia.* Nam ex tri-
27 bus opinionibus ſupra in principio recitatis, † Pri-
ma quod monaſterium ſit loco filij ab infinitis re-
probatur, vt patet ex cumulatis per *Rip. dict. § ſi quis
rogatus, num. 37. & per Illuſtriſſ. Mantic. dict. tit. 7. n.
6. Tiraquell. in dict. verb. ſuſceperit, nu. 47. Eman. Coſt.
in cap. ſi pater, in verb. ſi abſque liberis, num. 7. de teſt.
in ſexto.*

Et alia opinio, quod ſcilicet conditio *ſi ſine liberis* reii-
ciatur, & habeatur pro non ſcripta, ex eo quod ſit
28 repugnans caſtitati, † & vitæ contemplatiuæ mul-
tis argumentis reprobatur ab *Illuſtriſſ. Mantic. d.
tit. 7. n. 4.*

Poſtremo, quod teſtator præſumatur diligere mona-
ſterium ſicuti filios inſtituri, cum habeat multos
29 ſequaces, † vt videre eſt ex *Illuſtriſſ. Mantic. dict. tit.
7. numer. 13.* & dictæ opinioni multum obſtat text.
in d. § ſed & hoc præſenti dum in caſu ingreſſus mo-
naſterij, & inualidat, & pro non ſcripta habere
vult conditionem, *ſi ſine filiis*, appoſitam à teſta-
tore, ſi enim lex fundaretur in æquali affectione,
non ceſſaret conditio appoſita à teſtatore, ſed ad-
deret nouam, nempe ſi grauatus monaſterium in-
greſſus non fuerit, & ſic non faceret, prout facit
vim in eo, quod ſcriptum habeatur pro non ſcri-
pto, ſed potius è conuerſo, vt pro ſcripto habea-
tur illud quod non eſt ſcriptum, quod aliquando
conſueuit facere lex: exemplum in *dicta l. cum auus,
de condit. & demonſtrat. in princ.* & hoc argumento
vtuntur *Doctores* ad impugnandam dict. primam
opinionem, quod monaſterium ſit loco filij, & vl-
tra *Rip. Mantic. Tiraq. ſupra allegatos Couarr. var.
reſol. lib. 1. cap. 19. n. 6.*

Præterea eſt ponderandum, quod text. *in d. § ſed &
hoc præſenti.* loquitur tam quando grauatus eſt de
30 deſcendentibus, † quam quando non eſt, & qui-
dem quando grauatus non eſt de deſcendentibus
poſſet procedere iſta opinio, quod teſtator præſu-
mitur dilexiſſe monaſterium, ſicut filios inſtitu-
ti, ſed quando grauatus eſt de deſcendentibus,
quo caſu deſcendentes ab illo, deſcendunt pari-
ter à teſtatore, tunc non intrat iſta præſumptio,
quod teſtator cenſeatur diligere monaſterium
ſicut iſtos *cap. quicunque, cum aliis ſupra allegatis*, &
conſequenter male infertur ab illis ad monaſte-
rium.

Ex iſtis concludebatur, quod cum ratio deciſionis *d. §.
ſed & hoc præſenti. & d. cap. in præſentia.* ſit adeo in-
31 certa † non poteſt per illam fieri extenſio de caſu
ad caſum, quia quando ex vno volumus elicere
aliud, illud vnum debet eſſe certum, & indubita-
tum *Bald. in l. comparationes, num. 4. Salic. nu. 12. C.
de fid. inſtrum. Alexand. conſil. 76. nu. 7. verſi. quinimmo,
lib. 6. Crauet. conſil. 32. num. 7. Menoch. de arbitr.
caſ. 114. num. 19. Surd. conſ. 138. nu. 29. verſ. 2. Afflict.
deciſ. 331. n. 5.*

Neque facit quod ius de ſui natura ſit certum *Bald.
conſ. 168. nu. 3. in fin. verſ. & licet quedam, lib. 2. Natt.
conſ. 502. n. 9.*

Quia eſt certum, quo ad diſpoſitionem, non quoad ra-
tionem, cum omnium non poſſit reddi ratio *l. non
32 omnium ff. de leg.* † & aliquando ſtet pro ratione
voluntas conditoris legis *l. præſpexit, ff qui & à quib.
l. 1. verſ. pueritiam & ib. gloſſ. in verb. ratio, ff. de poſtu-
lat.* latè Bald. *in d. l. non omnium, in princ. Salic. in l. ſi
ſerui num. 7. verſ. ſecundo quia, C. de noxal. act. Felin. in
cap. ſi quando, n. 13. verſi & placet de reſcript.*

Cæterum retenta qualibet ex prædictis tribus opinio-
nibus adhuc videbatur poſſe aſſignari ratio diuer-
ſitatis, quando conditio *ſi ſine liberis* fuit expreſſa,
& quando ſubintelligatur.

Et quidem ſi retineatur prima, quæ & ipſa habet ſuos
teſtes de communi nempe *Fulgoſ. conſil. 53. num. 3.
Iaſ. in auth. ſi qua mulier. n. 18. verſi. ego non diſcedo, C.
de ſacroſanct. eccleſ. Dec. in d. cap. præſentia, n. 190. Be-
roald. nu. 75. de probat.* adeſt differentia veluti, quia
quando teſtator exprimit conditionem ſi ſine libe-
ris, lex non facit aliud, quam extendere proprieta-
tem vocabuli operando, vt ſub illa comprehendan-
tur filij ficti, & ciuiles, prout ſecundum lecturam
iſtorum eſt monaſterium, at quando teſtator non
exprimit conditionem, opus eſt vt lex faciat de no-
uo, & ſuperinducat conditiones non expreſſas à te-
33 ſtatore, † certum autem eſt in iure facilius dari
extenſionem, quam vocationem de nouo *Alexand.
conſil 84. num 5 lib. 5. Caſtrenſ. conſil 457. in princ. lib.
2. Iaſ. in l. fin. num. 42. limitat. 5. ff. de ſer. Cagnol. in l.
2. num 141. C. de pact. inter empt. & vend Roland. conſ.
4. num. 27. lib. 3. Rot. deciſ. 20. num. 8. de præbend. in
34 nou. Boer. deciſ. 344. num. 8.* † Sicut etiam facilius da-
tur qualitas, quam ſubſtantia *Ang. in l ſi certis annis,
num. 11. C. de pact. Socin. conſil. 264. nu. 10. lib. 1. Dec.
conſil. 441. num. 22. Crauett. de antiq. tempor. part. 1.
num. 317. Cephal. conſil. 170 num. 26. Natt. conſ. 101.
num. 3. Menoch. conſil. 93. num. 15. Surd. deciſ. 222. n.
71.* Neque hoc caſu poteſt fieri vis ſuper *dd. ll.
cum auus, & cum acutiſſimi* quia vt ſupra demon-
ſtratum eſt iuxta illas ſubintelligitur conditio de
33 naturalibus non de fictis, † & proinde ſicut quan-
do à teſtatore in conditione *ſi ſine filiis* exprimun-
tur qualitates non competentes, niſi naturalibus,
non venit monaſterium, vt patet ex allegatis in
prima inſpectione, & ita multo magis debet ve-
nire, quando conditio de naturalibus ſubintelli-
gitur, ne alias ſit maior vis taciti, quam expreſſi,
& ne detur inductio fictionis contra vulgares
concluſiones, de quibus per *Crauett. conſil. 32. num. 2.
& conſil. 34. num. 3. Becc. conſil. 39. num. 24. & ſeq. l. 1.*

C. de

*C.de dot promiſſ.l.cum pačt.§ gener.& ibi gloſſ.in verb. placuit,ff.de iur.dot.Romani.conſ.*150 *nu.*16. *Beroald. conſ.*160.*num.*13 *lib.*2. Et propius ad iſtos terminos *Dec.in d.cap.in præſentia, num.*191. *Felin.num.*42.*de probat,*

Si vero attendatur ſecũda opinio quod dicti § *ſed & hoc præſenti, & in cap. præſentia.* ſint fundati in eo, quod conditio *ſi ſine filiis* aduerſetur vitæ caſtæ, & contemplatiuæ differentia erit.

Quis etiam in materia morali magis improbatur con-
36 ditio expreſſa, quam tacita: † exemplum in dolo futuro, qui expreſsè remitti noo poteſt, ſecus tacite, & implicite *l.ſi vnus, §.illud ff.de pačt. Din in reg. contractus, §5. de reg.iur.in 6. Feder. de Sen. conſil.*
37 175 *nu.*5. † Idem in pacto de futura ſucceſſione, de quo per *Alex.conſ.*28. *nu.*7. *verſ.obſtat quod pactum, lib.*3.*Dec.conſ.*31.*nu* 4. *verſ. & ſic fuit.* pactum idem
38 in venditione iuriſpatronatus, † de quo per *Scriben.in cap.ex litteris,de iurepatron. Bald.conſ.*32. *num.* 3.*lib.*1. *Abb.quæſt.*5.*nu.*5. *verſ.& primo Gemin.conſ.* 45 *n* 2. *Lap allegat.*119. *nu.*14. Aliud exemplum de quo per *Nauarr.conſ.*3. *nu.*1.*de teſtam.*facit quia teſtator quantum in ſe eſt æqualiter excludit tam fi-
39 lios quam monaſterium, † & ſic noo aduerſatus fuit vitæ contemplatiuæ, & licet ſuperueneriot *ll.cum auus, & acutiſſimi*, quæ ſupplent introducendo filios, nulla tamen lex inuenitur, quæ in hoc caſu omiſſioois vtriuſque ſuppleat pro monaſterio, & proinde res remanet in diſpoſitione iuris, quod ſcilicet caſus omiſſus habeatur pro omiſſo, iuxta *l.commod ſſime,ff.de liber.& poſthum.cum aliis ſupra allegatis.*

Denique ſi attendatur vltima opinio de præſumpta dilectione teſtatoris erga monaſterium, cum iſta dilectio ſit colligenda ea conditione *ſi ſine liberis*, vt latè *ſupra in prima inſpectione* demonſtratum eſt, illa dilectio magis colligitur, qoando illam tacuit etiam ſi à lege ſubintelligatur, quia primo caſu voluntas erga filios eſt certa, ſecuodo vero caſu præſumpta tantum, & facilius fabricatur præſumptio
40 † ſuper certitudine, quam ſuper alia præſumptione *l.quiſquis, C.de donat. l.quædam mulier, ff.de rei vendic.Roman.conſil.*550.*nu.*16. *Ruin.conſil* 29 *nu.*4. *lib.*4.*Bero conſil.*160.*nu.*13.*lib.*2.latè *Surd.conſ.*135. *n.*78.*cum ſeq.*

Et quod voluntas magis colligatur ex expreſſo, quam
41 tacito ſubintellecto † tradit *Craneu. conſil.*34. *num.* 2.*&* 3.*Bocc.conſil.*19 *nu.*25. Et dicit *Caſtr. conſ.*334. *nu.*5. *vol.*1. voluntatem expreſſam magis latè interpretari, & *Ruin.conſil.*10.*nu.*10.*lib.*2. quod iſta eſt magis efficax, & apta parere maiores effectus.

Secunda differentia eſt, quod quando teſtator exprimit conditionem *ſi ſine liberis*, ſubſtitutió dicatur conditionalis hac conditione vſq; ab initio: quando autem teſtator illam non exprimit licet ſubinte-
42 telligatur iuxta terminos *l cum auus, & l.cum acutiſſimi.* attamen fideicommiſſum non eſt conditionale ab initio, ſed ita demum ſi liberi ſuperſtites relinquaotur, vt latè probat *Eman Caſt. in cap ſi pater, in verb.abſque liberis,nu* 71.*& in verb. Trebellianica n.*28 *de teſtam. in* 6. Ex qoa concluſione duæ reſultant illationes: † prima quod facilius debeat tolli
43 ſubſtitutio conditionalis, quam ſimplex ad not.per *Roman.conſ.*206.*in fin.Sarnen.in reg.de iur.quæſit.non toll.quæſt.*4 *in princ. Dec.conſ.*146.*num* 4. *Pariſ conſ.* 5 *num.*96 *lib* 4. *Caſſad ſuper reg.deciſ.*24. *num.*2. *&* 3. Altera eſt, quod defuncto hoc filiis grauato, qui ingreſſus fuerat monaſterium tacita conditio, de quâ *in l.cum auus, & in l.cum acutiſſimi*, nunqoam dicatur fuiſſe in rerum natura, cum vt dictum eſt, incipiat à die, quo extant liberi, & conſequenter nihil potuerit operari ad fauorem monaſterij
44 † per regulam, quod non entis nullæ ſunt partes aut qualitates *l.eius, qui in prouincia, ff.ſi cert.pet. l. ſed etſi manentis, ff de precar. l.ſi ſeruum §.ſi modus, ff. de act empt.Roman.conſ.*91.*n.*8. *Fulgoſ conſil.*93 *nu.*1. *in fin.Old.conſil.*203. *verſ.ad ſecundam. Cardin. conſ.* 29 *nu.*1. *Curt.Iun.conſ.*14.*nu.*8. *Alex.conſ.*30.*num.*5. *lib.*7.

Et cum prædictis rationibus viſum fuit recedere à *gloſſ in l.cum acutiſſimi, in verb.defuncto,* quam ibi ſequuti fuerunt *Bur eg. in fin.Salic.nu.*4.*Barb.in addit. ad Bald. ſuper ead. l.*1. *in princip.Corn.* qui de communi *nu.*9 *de fideicommiſſ. Bald. in cap.*1.*in præſentia, num.*18. *de probat. Gomez.* qui de magis communi teſtator *variar. reſolut. tom.*1 *cap.*5. *de fideicommiſſ. ſubſtit.n.*34 *circa fin Greg.Lopez in l.*10. *tit.*4. *part.*6. *gloſſ* 9.*verſic item quod ſi grauatus.Lancell.Galiaut.in l.gallus,§.& quid ſi tantum,n.*19 *ff.de lib. & poſthum.* Nam *gloſſ.* loquitur per tranſennam, & non diſputat articulum *Bald.* ponit rationem: quæ ſupponit illud, quod diſputatur, dicit enim quod ſubſtitutio cenſetur facta ſub duabus conditionibus ſi grauatos filios non habuerit, & ſi idem monaſterium non ingrediatur, verum non probat per quam regulaio, quando conditio *ſi ſine filiis*, in qua ſtat ius, vt ſupra demonſtratum eſt, noo eſt expreſſa, ſubintelligatur coodirio ſi monaſterium non ingrediatur, cum tot & tanta in contrarium vrgeant, vt ſupra dictum eſt, cæteri vero ſecuti ſuut potius auctoritatem, quam rationem.

Hanc etiam opinionem contra monaſteriom; quam modo ſequitur Rota communem dixit *Eman. Caſt. in reper.d.cap.ſi pater.in verb. abſque liberis, num.*70. *&* 71.*de teſt. in* 6. qoem ſequitur *Craſſ.in §.fideicommiſſum quæſt.*40.*nu.*2 ſed per illos allegati auctores non loquuntur de hoc articulo, vnde poteſt dici qood opinio ſit magis vera, non autem quod ſit magis communis. Et ita fuit deciſum.

EPITOME.

Conditio appoſita ſolutioni: & ſubſtātiæ actus quando illum ſuſpendat. ¶ Clauſulæ reſolutiuæ quid operentur. ¶ Verba ablatiui abſoluti ao inducant conditionem. ¶ Oiiiciens exceptionem inobſeruantiæ an teneatur reſtituere partem pecuniæ ſolutam in tempore. ¶ Et quid in pacto legis commiſſoriæ. ¶ Interpellatio an requiratur contra eum, qui tenetur adimplere certa die. ¶ Exceptio inobſeruantiæ an obſtet, ſi pars pretij fuit ſoluta, & recepta in tempore, & quando auditor volens ſoluere reliquum extra tempus. ¶ In contractibus nominatis an ſit locus reſolutioni ſub prætextu non implementi. ¶ Tempus quaodo dicatur adiectum cauſa differendæ ſolutionis, vel finiendæ obligationis, ita vt detur petitio poſt terminum ¶ Intellectus *l.naturalis.§.ſed ſi ſcyphos.ff de præſcr.verb.& l.ſi.C.de condict cauſ.dat. cauſ. non ſecut.* ¶ Res danda ei, qui aliam rem debet dare, cuius periculo pereat & quando liceat pœnitere, & detur repetitio eios, quod datum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Conditio non modus inducitur ex verbis adimpletiũ, tanquam ablatiuus abſolutè poſitus.*

2 *Inter contrahentes qui prius vult experiri debet antea adimplere.*
3 *Contractus ipſe iure reſoluitur deficiente conditionis implemento.*
4 *Clauſula reſolutiua facit, vt actus non ſit geſtus, & omnia in priſtinum reuertantur.*
5 *Contrauentio vnius ex contrahentibus liberat alium ab obſeruantia.*
6 *Conditio appoſita ſolutioni, & ſubſtantia actus illum ſuſpendit, ſecus circa augmentum aut diminutionem, n.7.*
8 *Conditio eſt adimplenda antequam diſpoſitio effectum producat.*
9 *Exceptio inobſeruãtia obſtat quamuis pars pretij fuerit ſoluta & recepta in tempore, neque auditur volens ſoluere reliquum extra tempus. Et de ratione, n.10.*
11 *Obijciens exceptionem inobſeruantiæ an teneatur reſtituere partem pecuniæ ſolutam in tempore, & nu.12. Et quid in pacto legis commiſſoriæ, n.13.& 14.*
15 *Interpellatio an requiratur contra eum qui tenetur adimplere certa die, & quando poſt lapſum tempus poſſit implere, nu.16. Et quid in terminis reſolutionis conditionis, nu.17. Et quo ad effectum pœnæ, numero 19.*
19 *Interpellatio eſt neceſſaria, quando dies non eſt adiecta tacite, nec expreſſe.*
20 *Iuramentum excludit interpellationem.*
21 *Non obſeruans videtur renunciare contractui, & facit vt pars aduerſa poſſit redire ad primam actionem.*
22 *Iudex ſupplet exceptionem non adimplementi parte non opponente.*
23 *In contractibus nominatis an ſit locus reſolutioni ſub prætextu inobſeruantiæ, & n.24. Et quid in exceptione, n.26.*
25 *Exceptio non obſeruati contractus impedit litis ingreſſum, & dicitur litis finita.*
27 *Sententia non requiritur ſuper reſolutione contractus ob non ſecutum implementum.*
28 *Tempus quando dicatur adiectum cauſa differendæ ſolutionis, vel finiendæ obligationis ita vt detur petitio poſt terminum, n.28.& 29.*
30 *Mora poteſt purgari infra modicum tempus.*
31 *Purgatio moræ non datur in adimplendis conditionibus.*
32 *Mora non purgatur ad quærendum actionem.*
33 *Clauſula* non alias *habet vim reſolutionis contractus, & facit moram non poſſe purgari, n.34.*
35 *In contractu vltro citroque obligatorio, quando ſufficiat, vt quis ex parte ſua impleuerit, ad hoc vt alter ſit conſtitutus in mora abſque interpellatione.*
36 *Res danda ei qui aliam rem tenetur dare eius periculo pereat antequam tradatur. Et quando liceat pœnitere, & detur repetitio eius quod datum eſt, n.37.*
38 *Intellectus* l.naturalis, §.ſed ſi ſcyphos, ff. de præſcript. verb.& l.fin ff.de condict. cauſ.dat.cauſ. non ſecut.

CAPVT CCCVII.

EX inſtrumento, de quo agimus apparet nos eſſe in venditione conditionali ſtantibus verbis adimpletis, quæ tanquam ablatiui abſolutè
1 poſiti faciunt in contractibus conditionem, † non autem modum *Bartol. in l.ab emptione, num.4. ff.de pact. Bald in l.1.nu.6.C quand.liceat ab empt. diſced. Surd.conſil.48. num.22 lib.2.* Vnde cum non fuerit adimpleta huiuſmodi conditio in tempore, de
2 quo in inſtrumento, Dixi non potuiſſe † agentem ſe ex illo iuuare cum inter contrahentes, qui prius vult experiri, debeat antea adimplere, alias repellitur ab agendo, quamuis in minimo non adimpleuerit, & licet ſolum diſtulerit adimplere, currit enim tempus ei, qui differt purificare conditionem, quaſi dicatur eſſe in culpa *l.Iulianus, §. offerri, de action.empt. Roland.conſ.55.numer.27.lib.1.* cum alius per *Neuizan.conſil.87 num.18.cum ſeq.* latè *Surd.conſil 52.num.28. vſque ad num 35. Becc.conſ.*
3 *45.num.6. vſque ad num.11.* † ita vt deficiente huiuſmodi conditionis implemento, contractus ipſo iure reſoluatur, *l ſi hominem, de vſucapion. Menoch. conſil. 26. num. 55.* Maximè ſtante clauſula reſolutiua, de qua in inſtrumento, quæ tollit omnem difficultatem, & facit, vt venditio ſit pro non fa-
4 cta, † & res ad priſtinum ſtatum reuertatur *l. voluntate, ff.quibus mod.pign. vel hypoth.ſolut. Menoch. d.conſil.26. numer.4. & 53. lib.1.* Adeo vt hæc contrauentio, ſeu inobſeruantia liberet aliam partem
5 ab omni implemento,† & obſeruatione contractus ſtante, quod primo ſibi non fuit impletum *Becc. conſil.106.num.31. Ruin.conſil.136 num.6.in fin. lib.5. Roland.conſil.57. nu 10.lib.1. Segnor.conſil. 195. nu.2. in fi.*

Maximè quia iſta conditio fuit appoſita ſolutioni, &
6 ſic ſubſtantiæ actus, † quo caſu ſuſpendit ipſum actum, & illum reddit conditionalem, ita vt tunc non liceat agere ante eius euentum, cum pendente conditione non detur actio, quidquid ſecus ſit, quando conditio eſſet appoſita circa augumen-
7 tum, aut diminutionem, † & ſic quo ad reſolutionem, non autem quo ad perfectionem ſubſtantiæ diſpoſitionis, quæ non ſuſpendit actum, neque illum facit conditionalem, ſed actus eſt purus, reſoluendus tamen ſub conditione, latè *Surd. conſil. 58.n.24.*

Immo conditionem impleri non ſufficit, ſed oportet
8 adimpletam eſſe † antequam diſpoſitio effectum producat, neque enim conditio adimplenda purificat, & perficit diſpoſitionem, ſed adimpleta *Bald.in l.arethuſa, in 1 lect in 1.notab.& col.2. verſ. quæro nunquid tertius, de ſtat.homin. Aſin.de execut. c. 9.§.6.n.30.& 31 fol.941.*

Amplius exceptio huiuſmodi inobſeruantiæ obſtabit,
9 quamuis pars pretij fuerit ſoluta, † & recepta in tempore, ſi enim reliquum quis velit ſoluere extra tempus non audietur exemplo eius, quod dicimus de promittente hinc ad vnum annum retrouendere, licet pendente tempore recipiatur pars pretij ſi poſt lapſum anni reſiduum vellet redimens ſoluere, non ſufficit, quaſi in tempore conſtituto non fuerit totum pretium ſolutum, vnde cum venditor non ſeruauerit, neque emptor è contra eidem ſer-
10 uare tenetur: † Quaſi recipiens partem pretij intra tempus ſtatutum videatur recepiſſe ea mente, vt reſiduum intra tempus conuentum ſolueretur: Vnde ei qui in tempore præfixo non ſoluit integrum pretium obſtat exceptio inobſeruantiæ *Cagnol.* qui de veriori opinione teſtatur *in l.2. quaſt. 43. num.161. vſque ad num.164. C.de pact. inter empt.* contra *Imol.conſil.36. in caſu præmiſſo. & Cagnol.* ſequitur *Surd. conſil.52. numer.46. poſt Petr. Monad. in addit. ad Gozad. in d.l.2. numer.7. C. de pact. inter empt. & vendit.* Et eſt text. *ſi ita quis promiſerit, 135. §.Seia cauit, de verbor.oblig.* qui multum ſtringit pro hac opinione, quaſi ibi præſupponatur ſoluta pars pretij intra tempus propter vim illius verbi reliquum.

In præ-

In prædicto tamen caſu obijciens exceptionem in-
obſeruantiæ tenebitur reſtituere partem pecuniæ
11 ſolutam, † cum ſufficiat propter inobſeruantiam
poſſe diſcedi à contractu ſi voluerit abſque eo,
quod lucretur dictum pretium cum iactura alte-
rius *Cagnol. in d.l 2 num.164. verſ.obijciens vero ex-*
12 *ceptionem, C.de pact.inter empt. & vend.* † Quamuis
aliud ſit in conuentione, vt intra certum diem reli-
quum pretium ſoluatur, alias res ſit inempta, & ſic
in pacto legis commiſſoriæ, & in die ſtatuto non
ſit facta ſolutio, emptor enim amittit arram par-
13 tem pretij ſoluti; † Quidquid diuerſum ſit in alijs
pactis venditionum, quia licet totum pretium non
ſoluatur in termino conuento, arra, vel pars ſoluta
non amittitur, vt dictum eſt, & diſtinguit *gloſſ. in l.ſi*
fundus, 4. in prin. in verb. perdidit, ff. de leg. commiſſor.
14 *& ibi Bald. in lect. antiq. in princ.* † & multum no-
tandum dicit *Salic. ibid. in §. ſed quod ais, in princ.*
Claud. Bertazz. clauſ. 31. gloſſ 8 in fin. idem etiam vo-
luit *Bal. in l. lege fundo, 5. & in l. de lege commiſſaria,*
ff. de leg. cõmiſſor. Salic. in d.l. lege fundo, in princ. & in
§. ſcæuola. & § poſt diẽ, eod. tit. Ita vt perdat etiam ſi
pactus nõ fuiſſet *idem Salic. in l fin. de leg. commiſſor.*
Non obſtat, quod non appareat de interpellatione,
15 quæ videtur neceſſaria, † vt quis teneatur adim-
plere, *Menoch. conſ. 128. n. 12.* Quia verius eſt illam
non requiri, cum ſola ſcientia ſufficiat in eo, qui te-
netur aliquid facere in die expreſſa, quaſi ex ea con-
ſtituatur in mora abſque alia requiſitione *Bald. in*
c. domino guerram, § ad hæc, poſt princ. verſi. & nota
quod ſi quis promitteret facere, n. 3. hic finitur lex. Cor-
rad Rom. conſil. 104. pro diſcutienda, col 4. poſt med &
16 *hæc de ſecundo, n. 9. in fin.* † ita vt cum aliquid eſt im-
plendum infra aliquod tempus eo elapſo amplius
impleri, aut fieri non poſſit, quamuis etiam non fue-
rit dictum quod elapſo dicto tempore vlterius non
audiatur *l. ſi eo tempore, C. de remiſſ. pignor.* cum alijs
per *Aſin. de execut. cap. 51. § 6. n. 4.* cum lapſus tem-
poris limitati inducat renunciationem, & contra-
rium actum poſt temporis lapſum *Surd. deciſ. 45. n.*
11. & conſ 97 n. 21.

Et generale eſt, vt quando dies eſt adiecta ſolutioni
17 interpellatio non ſit neceſſaria, † cum dies inter-
pellet pro homine *Salic.* in ſpecie reſolutionis ven-
ditionis, de qua agimus *in l. ſi fundus, §. marcellus, de*
leg. commiſſor. Vbi etiam quod interpellatio erit ne-
18 ceſſaria, quando dies non eſt adiecta tacite, † nec
expreſſe, vt in *l ſi quis filium, §. ſtipulatio, de collat.*
bonor. Maximè cum non quæratur de effectu mo-
ræ irregularis quo ad pœnam iuxta diſtinctionem,
19 † de qua per *Aym. conſil. 64. n. 1. & conſil 192. n. 17.*
& conſil. 246. nu. 1. Addit. ad Alexand. conſil. 157. lib.
6. Cephal. conſil. 118. n. 17. & 18. lib. 1. Præſertim ſtan-
20 te iuramento per quod excluditur interpellatio †
cap. breui, de iureiur. Aym. d. conſil. 64 num. 2. Surd.
conſil. 221. num. 40. lib 2. cum alijs per *addent. ad Se-*
raphin. priuil. iuram. 49. in princ. Ita vt non obſeruans
21 ex parte ſua videatur renunciare illi contractui, †
adeo vt non poſſit vti beneficio d. contractus, &
licitum ſit parti aduerſæ ad primam actionem re-
dire *Burſat. conſil. 101. num 16. lib. 2. Capuaq. deciſ.*
315. tranſactio non fuit, part. 3. Maſcard concluſ. 1387.
22 *num. 4. & 9 p 3.* vbi etiam *num. 14.* † quod Iudex
hanc exceptionem ſupplebit parte non opponen-
te *Rom. conſ. 144. n. 5.*

Nec facit, quod in contractibus nominatis non ſit
locus reſolutioni ſub prætextu contrauentionis
23 † etiam in ſubſtantialibus *l. ſicut, Cod. de action. &*
obligat. in l. 1. C. de act. empt.

Quia cum venditio nunquam fuiſſet facta niſi prius
adimpleta ſolutione; & facto depoſito, de quo in
24 inſtrumento, † ſequitur, quod contrauentio eſt in
eo quod fuit cauſa finalis contractus, & ſine quo
aliàs quis contracturus non fuiſſet vel non eo mo-
do, quo caſu etiam contractus nominatus reſolui-
tur ob non implementum *Salic. in l. cum te, C. de act.*
inter empt. & vend. Aym. conſ. 299. nu. 1. Becc. conſ. 45.
num. 2. & 29. Corn. conſil. 101. viſis actis, col. fin. verſ. nec
obſtat. lib. 5. Rol. conſ. 69. n. 40. lib 4.

Præterea cum ſimus in exceptione non obſeruati con-
25 tractus iſta exceptio impedit litis ingreſſum, † &
dicitur litis finitæ *Aym. conſil. 248. col. 3. ad med verſ.*
non obſtat, quod opponitur, nu. 6. † Adeo vt etiam in
contractibus nominatis competat exceptio non im-
26 plementi ad reſciſſionem contractus † *Corn. conſ.*
121. quanquam videatur, ad fin. lib. 1. & conſil. 299. col.
vlt. lib 3. Becc. conſ. 45. nu. 58. Surd. deciſ 210. nu. 17. &
conſ. 52. n. 37. Aym. conſ. 192. nu 22. Ita vt ſuper reſo-
27 lutione contractus † ob implementum non ſequu-
tum non requiratur aliqua ſententia, ſed ſatis ſit ex-
cipere de inobſeruantia *idem Aym. conſil. 127. nu. 14.*
in princ. Becc. conſ. 45. n. 39. ad fi.

Nec obſtat quod per lapſum bimeſtris non expirauerint
obligationes, de quibus in inſtrumento, quaſi
tempus ſit adiectum cauſa differendæ ſolutionis,
non autem finiendæ obligationis, quo caſu datur
etiam petitio poſt terminum tanquam ſimus in a-
ctu momentaneo, qui poteſt expediri poſt tempus
Bart. in l. cum qui ita, § ſtipulatum, de verbor. oblig.
Honded. conſ. 62. n. 43. lib. 1. per l. cum quis, alias incip.
Iabolenus. ff de ann. legat.

Quia hoc procedit, quando dies adijcitur obligatio-
28 ni mero fauore debitoris, † ita ſcilicet, vt creditor
pro parte ſua nihil habeat adimplere, ſed vbi debi-
tori adimplenti aliquid eſt etiam obſeruandum ex
parte creditoris, qui aliter non tenetur obſeruare ve
in caſu, de quo agimus, tunc niſi ſibi ſatisfiat intra
tempus præfinitum, non tenetur poſt tempus ad-
29 mittere debitorem ad ſatisfaciendum, † Quia is
debet ſeruare promiſſa, quæ legem certam habue-
runt ex forma contractus, cui legi non eſt ſatisfa-
ctum à debitore, ideo eſt inducta pœna & commiſ-
ſa liberatio *Iaſ. in l. cum ſtipulatus ſim mihi à proculo*
num. 1. in 1. notab. de verbor. oblig. Tiraq. de retract.
conuent. §. 1. gloſſ. 5. nu. 43. & 53 Menoch de arbit. caſ.
217. num. 1. Put deciſ. 68. part. 2. dixi ſuprà *cap. 26. nu.*
29. vſque ad n. 35.

Accedat, quod venditio eſt facta poſt annum à die
lapſi bimeſtris præfixi ad faciendum depoſitum,
& ſic apparet de magna mora non adimplentis,
30 † Prout dicimus de emptore, qui noluit adimple-
re contractum ſi pœniteat & velit adimplere intra
modicum tempus poterit purgare moram ſecun-
dum *Bald in l. 2. quæſt. 7. num. 6. C. quand lic. ab empt.*
diſced. Vnde cum ſimus in magna mora non ad-
31 mitteretur excuſatio. † Licet etiam neque licita eſſet
purgatio moræ in caſu noſtro, tanquam ſimus in
conditionibus adimplendis *Dec. in l. 1. num 7. & 8.*
C. de inſtit. & ſubſtit. quaſi hoc tendat ad quærcn-
dam actionem, & in fauorem actoris mora non
32 purgatur † *Bart in l. ſi inſulam, col. penult. vbi Iaſ. n.*
39. quæſt 9. Rip. nu. 115 de verbor. oblig. Bald. in l. ſi ſu-
per poſſeſſione, in fin. de tranſact. Surd. conſil. 257. num.
19. lib. 2. Stante præſertim clauſula *non aliàs* & c.
33 † de qua in dicto inſtrumento, quæ habet vim re-
ſolutionis contractus *Tiraquell. de retract. lignag. §. 8.*

gl. ff.6. numer.2. Et ſtante reſolutione contractus
34 non purgatur mora † *Put. deciſ.66.lib.3. Rot. coram Card. Millino Romana hæreditatis, 29. Nouembris 1595. & coram R.P.D. Brauo Vrbeuetana deuolutionis, 25. Iunij 1579.*

Quoad materiam tamen implementi notandum eſt il-
lud, de quo alias fuit quæſitum, quod in contractu
35 vltro citroque obligatorio, † non ſufficit, vt quis
ex parte ſua impleuerit ad hoc, vt alter ſit conſti-
tutus in mora abſque interpellatione; quando ille,
cui contractus impletur, non erat prius obligator,
cum aliud ſit, quando ille, cui contractus impletur
erat ipſo iure obligatus antequam ei impleatur, vt
in venditore, & emptore, qui ipſo iure ſunt obli-
gati ad id, quod deuenit in contractu, quamuis
agenti ante implementum obſtet exceptio, tunc
enim per implementum ſtatim quis conſtituitur in
36 mora; † Vnde notabiliter dicit text. *in l. naturalis, 5. §. ſed ſi ſcyphos, ff. de præſcrip. verb.* quod ſi dedi
tibi rem, vt dares mihi aliam, & res mihi danda
pereat, antequam mihi tradatur, perit periculo
mei non eius, qui illam mihi debebat dare, ideo
ille liberabitur, & ſic patet, quod per implemen-
tum ex parte mea ille non eſt conſtitutus in mora,
alias periculum interitus non ſpectaret ad me, ſed
ad eum. Et eſt ratio, quia non oritur obligatio ni-
ſi ſequuto implemento: Vnde videtur abſurdum,
quod eodem tempore oriatur obligatio, & quod
incipiat eſſe obligatus, & quod ſit in mora, ita per
text. *in d. §. ſed ſi ſcyphos* declarat *Gozad. conſil.1. num.39. & conſ.27. num.4. & 5. Seraph. priu. iuram. 49. n.5.*

In quo tamen obſeruandum eſt, quod quamuis peri-
culum rei dandæ pertineat ad debentem recipere
d. §. ſed ſi ſcyphos. Tamen iſtud intelligitur quantum
ad hoc, vt non poſſim agere, vt des, vel ad inter-
37 eſſe, quia non das ſi perit ante moram, † ſed ſi vo-
lo pœnitere, & repetere quod ego dedi ex cauſa
pœnitentiæ, non ex capite cauſæ non impletæ, pe-
riculum non eſt meum, quia bene poſſum repetere,
niſi propter hunc contractum remaneres in dam-
no, ſi repeterem, quia fortè fuiſſes venditurus, &
pretium conſecuturus, ſi mecum non contraxiſſes
Caſtrenſ. in l. naturalis, 5. §. & ſi quidem, in fin. num 9. in vlt. notab. de præſcript. verb. vbi ita concordat text.
in d. §. ſed ſi ſcyphos, cum *l. fin. verſic. & ideo ſi mortuus, C. de condit. cauſ. dat. non ſequut.* Quod etiam vo-
luit *Butrig. in d. §. & ſi quidem, in fin.* vbi quod ſi vo-
lo agere ad implendum, & imputare tibi caſum, erit
periculum meum, cum aliud ſit quando eligo pe-
cuniam, & repeto condictionem ob cauſam, tunc
enim periculum eſt aduerſarij, vbi conuentio pro-
bauerit cauſam periculi *l. ſi pecuniam, 5. §. fin. de cond. cauſ. dat. cauſ. non ſequut.* Et ita etiam declarat *Gloſſ. in d. §. ſed & ſi ſcyphos. in verb. periculo meo verſic. vel melius dicas, ad fin.* quam ſequitur *Bart. in d. §. & ſi quidem, col.1. verſ. oppono ad verſiculum, n.4. in fi.*

EPITOME.

Dos data per extraneum quando cenſeatur dona-
ta. ¶ Et ad hunc effectum quis dici debeat extraneus.
¶ Nominatus in alternatiua an ſit ſolum adiectus ad
ſolutionem recipiendam, vel etiam ad quærendam
obligationem. ¶ Promittens reſtituere dotem quan-
do poſſit detrahere quartam lucri ſibi à ſtatuto dela-
ti. ¶ Appellatione iuris ciuilis, & iuris communis an
veniat ſtatutum, & conſuetudo. ¶ Stipulans dotem
ſibi reſtitui, vel cui de iure an acquirat ſibi eiuſdem
dotis reſtitutionem. ¶ Et quando tale pactum poſſit
ex interuallo apponi.

SVMMARIVM.

1 *Extraneus dotans mulierem quam non tenebatur dotare cenſetur dotem donaſſe, Declara vt nu.3. Et quis dicatur extraneus ad hunc effectum, n.2.*
4 *Stipulans dotem ſibi reſtitui, vel cui de iure, non acquirit ſibi reſtitutionem dotis.*
5 *Nominatus in alternatiua quando cenſeatur adiectus ſolum ad ſolutionem recipiendam, vel ad quærendam obligationem, & n.6.*
7 *Promittens reſtituere dotem non exprimendo quantitatem intelligitur promiſiſſe reſtitutionem detracta quarta lucri ſecundum formam ſtatuti. Intellige vt nu.8.*
9 *In promiſſione de reſtituenda dotem cui de iure ſit interpretatio de iure ſtatutario ſeu de conſuetudine, n. 10. & 12. Amplia vt n.11.*
13 *Extraneus non poteſt paciſci ſibi reſtitutionem dotis ex interuallo poſt illam promiſſionem. Declara vt num. 14. & 15.*
16 *Statutum dicitur ius commune, & eſt ſeruandum inter ciues, & illi ſubditos.*
17 *Appellatione iuris ciuilis an veniat ſtatutum & conſuetudo loci, & quod ſi dicatur de iure communi, numero 18.*

CAPVT CCCXVIII.

IN caſu de quo agimus ſunt firmandæ infraſcri-
1 ptæ concluſiones, quarum prima eſt, quod † ex-
traneus dotans mulierem, quam non tenebatur
dotare cenſetur dotem donaſſe *l. vnic. §. accedit, C. de rei vxor. act. Ruin. conſil.74 num.18. lib.2. Cephal. conſil.95. num.26. lib.2. Surd. de alim. tit.6. quæſt.1. nu. 21.* Vbi quod hoc eſt ſpeciale fauore dotis *Pariſ. conſil 12. num.100. lib.1. Socin. Iun. conſil.79. num.74. lib.1.*

Ex quo inferunt Doctores, quod mater dotans filiam
cenſeatur donaſſe, cum habeatur pro extranea,
2 † quaſi ad hunc effectum debeat cenſeri extraneus
omnis, qui non ſit aſcendens per virilem ſexum,
& qui non habet perſonam dotatam in poteſtate,
vt eſt mater, frater, patruus coniunctus, aut ſimilis
Salic. in d. l. vnic. §. accedit, C. de rei vxor. act. Socin. conſ.291. num.11. & 12. lib.2. Honded. conſil 91. num. 79. vſque ad num.83. lib.2. Surd. de alim. tit.6 quæſt. 1. n.22.

Secunda concluſio. Dos cenſetur donata per matrem,
3 aut extraneum dotantem, † quando non fuit appo-
ſitum pactum, quod in caſu dotis reſtituendæ ſibi
reddatur, illo enim exiſtente excluditur præſum-
ptio donationis, cum ab initio in ipſa dotis con-
ſtitutione non prohibeatur quis ſtipulari ſibi do-
tem reſtitui, quaſi tradendo rem ſuam poſſit ap-
ponere pacta ſibi bene viſa, dummodo non iuri
contraria, Quidquid aliud ſit quando ex interual-
lo quis hanc reſtitutionem paciſceretur *l. quoties pacta ff. ſolut. matrim. l. ex morte, in fin. de pact. dotal. l. aucta. C. de iur. dot. Surd. conſ.113. numer.2. & 3. lib. 1. Cephal. conſ.398. num.20. lib.3. Rimin. Iun. conſil. 167. n.2. lib.2.*

Tertia concluſio. Quando extraneus ſtipulatur
dotem ſibi reſtitui, vel cui de iure, tunc videtur
4 actio quæſita mulieri † cui de iure eſt dos re-
ſtituenda

ſtituenda, non autem ipſi dotanti, quia non eſt cla-
re ſtipulatus illam ſibi debere reſtitui ſtante dicta
alternatiua, quæ facit, vt perinde habeatur, ac ſi nul-
la fuiſſet interpoſita ſtipulatio circa reſtitutionem
5 dotis. † Quamuis enim alias ſecundo nominatus in
alternatiua cenſeatur ſolum adiectus ad ſolutio-
nem recipiendam, non autem ad quærendam obli-
gationem, Tamen fauore dotis in dubio cenſen-
dum eſt, vt videatur ſtipulans voluiſſe quærere ius,
& actionem mulieri, non ſecus ac ſi fuiſſet primo
poſita in alternatiua, prout in ſpecie concludit *Bart.*
6 *in l.cuius, num. 3. ff. ſolut. matrim.* † Quidquid con-
trarium ſentiant *Imol. ibid. col. pen. in princ. & Bald.*
in l.fin. col. vlt. verſ. concludo ergo, C.comm. vtriuſque
iudic. Gabr. conſil. 58. num. 16. lib. 1. Quia verior eſt
prima opinio, & in iudicando ab ea non eſt rece-
dendum, vt teſtatur *Surd. conſil. 206. nu. 26. ante med.*
lib 2. poſt Roman. in d. l. cuius, num. 10. Alex. col. vlt.
in prin. num. 6. Barboſ. num. 25. ante fin. ff. ſolut. matrim.
Stracc. de adiect. p. 3. n. 155.

Quarta concluſio. Promittens ſimpliciter reſtituere
dotem non exprimendo qualitatem intelligitur
promiſiſſe reſtitutionem ſecundum formam ſtatu-
7 ti, † ita vt ſi iuxta illius diſpoſitionem lucraretur
aliquam partem dict. dotis muliere decedente, in
matrimonio ſine liberis poſſit detrahere dictam
portionem, & non cogatur reſtituere niſi illud,
quod per ſtatutum diſponitur cum indefinita pro-
miſſio reſtituendi non deroget ſpeciali conſuetu-
8 dini. † Quidquid aliud ſit quando promiſiſſet to-
tam, aut integram dotem reddere, quaſi tunc vi-
deatur renunciare beneficio ſtatuti, vbi tamen hoc
feciſſet ex certa ſcientia, non per errorem *Angel. in*
dict. l. damni, §. cum parietem, ff de damn. infect. Ale-
xand. qui de magis communi *conſil. 5. circa primum*
dubium, ad fin. verſic. bene facit, nu. 15. lib. 3. & conſ.
133. ſuper quæſitis, col. 1. in fin. num. 5. lib. 5. & ibi latè
Natt. in addit. in verb. videtur renunciaſſe. & in verb.
non per errorem Decian. conſ. 402. in cauſa illuſtriſſimi,
col. 2. poſt med. num. 2. & 3. & conſi. 194. ſtudendo bre-
uitati, in princ. nu. 1. poſt Bald. in l. fin. in princ. verſ. &
eſt argumentum C. ad leg falcid. Afflict. deciſ. 399. nu.
14. Cephal. conſ. 327. n. 19 lib. 3. Card. Mant. de tacit.
& ambig. conu lib. 3. tit. 8. n. 15.

Quinta concluſio. In promiſſione de reſtituendo do-
tem cui de iure debet fieri interpretatio de iure ſta-
9 tutario, † ſeu de conſuetudine, iuxta cuius diſpo-
ſitionem cenſentur partes contraxiſſe, cum appel-
latione iuris contineantur ſtatuta *Abb. in rubr. de*
conſuetud. num. 2. in fin. Felin. in cap. licet cauſam, in 2.
notab. de probat. Quidquid contrarium ſequantur
Barbat. conſil. 66. lib. 3. & Socin conſil. 14. num. 4. lib. 4.
10 cum aliis per *Dec. conſil. 685. col. 2. n 4. & 5.* † Quia
verior & magis communis opinio eſt contra eos,
quam tenet *Iaſ. in l de quibus, col. antepenult. in fin. n.*
82. de legib & in l præſcriptione, col. 3. nu. 18. vſque ad
nu. 22. C. ſi contra ius vel vtil. public. Diaz reg 202. in
princ. Silueſt. in §. ex non ſcripto nu. 2. col. 3. in 2. notab.
11 *inſtit. de iure natur. gen. & ciuil.* † ſiue ſimus in con-
tractibus, ſiue in vltimis voluntatibus: *Iaſ. in l. omnes*
populi, in 2. lect. col. 4. in princ. nu. 28. ff de inſtit. & iur.
Anchar. conſil 433. poſtquam iſta domina, nu. 2. Socin.
conſil. 51. viſa facti narratione, col. 9. ad med. num. 33. lib.
4. Cardinal. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 4. tit.
12 *9. n. 13. verſ. ſed in ſecunda. & n. 16. in fin.* † Et in ſpe-
cie de promittente reſtituere dotem cui de iure,
quod intelligatur de ſtatuto, ſeu de conſuetudine
concludit *Bald. Nouell. de dot. par. 6. priuileg. 29.*
ad fin. & declarat *Alexand. in l. poſt dotem 41. col. 9.*
ad fin. n. 26. ff ſolut. matrim. Card. Mantic. de tacit. &
ambig. conuent. lib. 3. tit. 7. nu. 36. & voluit *Bald. in l.*
conſtitutionum, 2. ad fin. C. de bon. quæ lib. vbi latè *Addit.*
in verb. plus dico.

Sexta concluſio. Extraneus non poteſt paciſci ſibi re-
ſtitutionem dotis ex interuallo poſt illius promiſ-
13 ſionem, † ex qua fuit iam conſtituta dos: Vnde
vir nouo pacto non eſt grauandus, & ſibi impu-
tet, quia ab initio non pepigit: Quidquid aliud ſit
in parte, qui poteſt quandocunque hoc facere an-
14 te matrimonium contractum, quia cum ſit in po-
teſtate illius principaliter matrimonium contrahi,
vel non contrahi, erit etiam acceſſorium, quod eſt
ſtipulatio dotis *l. adoptiuum, §. 1. de iur. dot. l. ex mor-*
te, 9. in fin. C. de pact. conuent. & notat Bald. *in l. ſi cum*
dotem, 23. col. 2. in princ. verſ. nam ſi ita continebatur,
15 *ff. ſolut. matrim. per l. quoties, ff. eod. tit.* Niſi † dos cœ-
piſſet à traditione *idem Bald. in l. vnica. §. accedit,*
in fin. C. de rei uxor. act. poſt gloſſ. ibi in verb. fecerit: &
latè declarat *Surd. conſil. 113. num. 2. & 3. lib. 2. Bald.*
Nouell. de dot. priuileg. 21. part. 7. col. penultim. in fin.
limitat. 10. n. 15.

Septima concluſio. Quidquid diſponatur de iure com-
muni circa reſtitutionem dotis, per ſtatutum de
quo agimus, aliud diſponitur, dum mandat, quod
illa ſit reſtituenda dotanti quo ad medietatem præ-
cedente vxore cum filiis, qui infra vigeſimumquin-
tum annum moriantur retenta alia dimidia per
patrem, & reſpectiuè maritum dotem recipientem,
16 vt latius continetur in eodem ſtatuto, † quod erit
ſeruandum inter ciues. & illi ſubiectos non obſtan-
te iure communi, cum magis ſtatutum eus efficiat
quam ius commune, quod dicitur ius commune
illorum *Bald. in l. quicumque, C. de ſeruis fugit. Socin.*
in l gallus, §. quidam recte, de lib. & poſthum. Hond.
conſ. 3. n. 2. lib 1.

Ex prædictis colligitur, quod medietas dotis, de qua
agimus ſit reſtituenda per maritum ipſi dotanti re-
tenta ſibi alia medietate, cum ſimus in caſu ſtatu-
ti propter obitum filij intra vigeſimum quintum
annum, vt dictum eſt *in ſeptima concluſione*, Quam-
uis enim ſimus in matre dante dotem, quæ habe-
tur pro extranea, & præſumitur donaſſe, quando
non eſt ſtipulata illam ſibi reddi, Vel etiam quan-
do addita eſt clauſula cui de iure vt *in 2. & 3. con-*
cluſione: Tamen quia fuit facta promiſſio & de re-
ſtituendo dictam dotem cui de iure præſumitur
partes intellexiſſe de iure ſtatutario, non de iure
communi, vt dictum eſt *in quarta concluſione*, non
obſtante quod reſtitutio fuerit promiſſa poſt con-
ſtitutionem dotis *vt in ſexta concluſione.* Quia ſem-
per ſubintrat ſtatutum, quod attenditur inter con-
trahentes omiſſo iure communi, Adeo vt neque
ſit deneganda retentio medietatis marito, quam-
uis ſimpliciter promiſerit dotem reſtituere nulla
expreſſa quantitate, cum cenſeatur illam ſibi re-
ſeruaſſe vigore ſtatuti, vt dictum eſt *in quarta con-*
cluſione. Et quamuis idem ſtatutum loquatur, quan-
do nulla præceſſiſſet ſtipulatio de reſtituenda do-
te, Tamen cum partes promiſerint illam reſtituere
cui de iure, appare quod expreſſe voluerunt ius
ſtatutarium includere, & ſic reſtitutionem facere
17 iuxta illius diſpoſitionem; licet † etiam fuiſſet di-
ctum de iure ciuili, cuius appellatione venit ſtatu-
tum, aut conſuetudo loci *Caſtrenſ. in l. non ambigi-*
tur, in princ. ff. de legib. Bald. in l. fin. nu. 11. col. 3. verſ.
ſupereſt videre, Cod. vnde legit. Bert. qui de communi

Digitized by Google

conſil.1. num.15. Quidquid aliud ſit ſi diceretur de iure communi, quo caſu non venirent conſuetudines locales, cum appellatione iuris communis, veniat ius commune Romanorum, non commune municipale *Socin.conſ.271. in præſenti conſultatione col.2. verſ.quinta confirmatur, lib.1. Dec.conſil.686. num.5.& 6. Mandoſ.ad Rom.conſ.208.in verb. terminetur. Burſat.conſil 189.num.44 Cenall.* qui de veriori opinione teſtatur *quæſt.238.in fin.*

EPITOME.

Declaratio iudicis an requiratur ſuper adimplemento in reſtitutione conceſſa bannito poſtquam pacem habuerit. ¶ Bona confiſcata an ſtatim acquirantur fiſco, etiam ſine illorum apprehenſione. ¶ Et quid in fructibus,& poſſeſſione. ¶ Confiſcatio an includat bona præſentia & futura condemnati.¶ Hæreditas delata bannito quando illi acquiratur. ¶ Mater an priuetur ſucceſſione filij quamuis patre bannito illius tutelam non ſuſceperit. ¶ Et an ſit illi dandus curator ad inſtar eius, cuius pater eſt apud hoſtes. ¶ Amita quando veniat appellatione agnatorum. ¶ Bannitus toleratus an includatur in ſtatuto loquente de bannitis. ¶ Et qualis iſta patientia debeat eſſe. ¶ Patris poteſtas an amittatur, ſi pater per bannum poteſt impune offendi. ¶ Condemnatus, quando habeat teſtamenti factionem actiuam, & paſſiuam. ¶ Inteſtatus an dicatur decedere etiam is, qui non poteſt facere teſtamentum. ¶ Bannitus an poſſit ſibi acquirere, & retineat in loco iura gentium, & ciuilia.

SVMMARIVM.

1 *Reintegratus ad bona & priſtina iura ſi pacem habuerit ab offenſo debet docere de adimplemento vt gratia ſuffragetur.*

2 *Gratia conditionalis eſt verificanda.*

3 *Declaratio Iudicis an requiratur ſuper adimplemento in reſtitutione facta per Principem de bannito poſtquam pacem habuerit, & n.4.*

5 *Bona confiſcata vigore ſententiæ ſtatim acquiruntur fiſco etiam ſine aliqua illorum apprehenſione. Ampliæ in fructibus,n.8.*

6 *Hæres per aditionem hæreditatis ſtatim acquirit dominium rerum hæreditariarum. Fallit in poſſeſſione, num.7.*

9 *Fructus veniunt à die ſententiæ confiſcatoriæ,quidquid ſit in extraneis, qui capiantur unquam bona delinquentis.*

10 *Confiſcatio an includat bona præſentia condemnati, vel ad futuras acquiſitiones extendatur. Et quid ſi acquirantur ex cauſa de præterito,n.11.*

12 *Hæreditas patris, matris, fratris, & ſimilium delata bannito poſt publicationem bonorum illi acquiritur, non fiſco, & ſi bannitus ſit incapax, ſequentes in gradu, admittuntur, num.13. Quamuis ſimus in eo qui impune poteſt offendi & habetur pro ſeruo, num.14.*

15 *Bannitus cum publicatione bonorum qui impune poteſt offendi an poſſit cum effectu ſibi acquirere, & retineat in loco iura gentium,& ciuilia,n.6.*

16 *Condemnatus in contumaciam vel propter delictum an habeat teſtamenti factionem actiuam,& paſſiuam etiam ſtantibus conſtitutionibus ſummorum Pontificum, & n.18.*

17 *Confeſſio quando reſtringatur ſolum ad effectum contumaciæ.*

20 *Proximiores in ſucceſſione habent tacitam voluntatem defuncti.*

21 *Ceſſionarius dicitur ſubrogatus in locum cedentis quo ad commoda & onera.*

22 *Mater infantis an priuetur illius ſucceſſione quamuis patre bannito illius tutelam non ſuſceperit. Et an dandus ſit curator ad inſtar eius cuius pater eſt apud hoſtes, n.23.*

24 *Patria poteſtas an perdatur quando per bannum pater poſſet impune occidi, & n.25.*

26 *Statutum deferens matri tertiam partem bonorum filij ſtantibus agnatis an habeat locum in amita,& an ea veniat appellatione agnatorum.*

27 *Inteſtatus an dicatur decedere ſolum qui poteſt facere teſtamentum, non autem is qui illius factionem non habet,& n.28.*

29 *Bannitus toleratus an includatur in ſtatuto loquente de bannitis, & qualis iſta tolerantia debeat eſſe, nu. 31.& 32.*

30 *Securitas tacite videtur concedi per tolerantiam banniti. Intellige vt n.33.& 34.*

CAPVT CCCXIX.

RESTITUTIONEM, de qua in caſu mihi propoſito D xi non ſuffragari ad effectum, de quo agebatur. conſtat enim quod ſummus Pontifex reſtituit,repoſuit, & plenarie reintegrauit offendentem ad bona, ciuitatem, & ſtatum eccleſiaſticum, famam, & priſtina iura poſtquam pacem ab offenſo
1 habuerit. † Vnde cum huiuſmodi adimplementum non verificetur, non eſt locus liberationi, & gratia nullum ſortitur effectum, vt in ſpecie de ſimili indulgentia per Principem conceſſa concludit *Ruin.conſ.85.col 3.ad med.verſ non obſtat ergo gra-*
2 *tia,nu 3.in fin.lib.4* † Quaſi tunc fuerit gratia conditionalis, quæ prius eſt verificanda *Bald. in l.cum teſtamenta,4. in fin.num.6. C.de teſt. manum. & in l.ſi quidem,ante fin.nu.5. verſ.ibi extitiſſe, C.de exception. Alex.in l.hoc iure.* quam legit *l.in illa, col.1. in fin. in 6. & ibi Iaſ.n.9.in 8.notab. ff.de verb.oblig.*

Immo cum Princeps non reſtituerit ipſo iure, etiam poſt implementum conditionis requiretur decla-
3 ratoria iudicis ſuper dicto implemento † ante cuius pronunciationem bannitus non poſſet dici reſtitutus, quaſi tunc incertum ſit, an factum fuerit, vel datum illud, quod gratia,aut lex requirit; Ideoque bannitus habetur pro bannito quo ad omnes, & quo ad omnia, præterquam quo ad fiſcum, nam ſi caperetur poſſet opponere de reſtitutione dicendo de implemento conditionis, quo probato obſtaret fiſco exceptio doli *Ruin. conſ.85. num 4.lib.4. poſt Bart. in l.ſi cui bonis,6 col.2.ad med n.5.verſ.quare aliquis ff de verbor.oblig. Nellus de bandit.part.3.ſe-*
4 *cundi temporis,quæſt.79.*† Quamuis etiam poſſet ſuſtineri,quod ante pronunciam Iudicis tales habeantur pro reſtitutis quo ad capacitatem iurium & bonorum in ciuitate, cum ſatis ſit conditionem eſſe impletam, & de eius implemento probari in proſecutione iudicij iuxta doctrinam *Alexand. in l.ita ſtipulatus,115.col.13.ad med.nu.10 ff.de verbor.oblig.* & declarat in ſpecie *Peregrin.de iur.fiſc. lib.5.tit.2, n.85.*

Quibus firmatis ſequitur reſolutio alterius dubij
5 propoſiti : † an videlicet bona, de quibus agimus ſpectent ad Cameram, & conſequenter ad ſubrogatum in eius locum. Concludendum eſt enim quod deficiente dicta reſtitutione præfata bona

Digitized by Google

bona pertineant ad fiſcum detractis duobus, & a-
liis, de quibus in facto, cum enim vigore ſententiæ
fuerint confiſcata omnia bona ſtatim acquiruntur
fiſco etiam ſine aliqua illorum apprehenſione, *Bart.
in l.1.§.an bona, ad med. & in l.Imperator, ff.de iur.
fiſc. Ang.ad Bart.in l.1.poſt med.verſ.non obſtat, C.de
6 bonis vacant.lib. 10.* † Ad exemplum hæredis, cui per
aditionem hæreditatis ſtatim acquiritur dominium
rerum hæreditariarum *l.cum hæredes, ff.de acquir.
7 poſſeſſ.* Intelligendo quo ad ius dominij, † cum poſ-
ſeſſio non transferatur *Socin.Iun.conſil.127.num.4.
& 5.lib.2. Boer.deciſ.264.col.5.poſt med. verb ſed ad-
uertie, num 12. in fin.* cum aliis per *Peregrin. de iur.
8 fiſc. lib 5. tit. 1. num. 52.* † Vbi etiam de fructibus,
quos fiſcus vendicat, ſi tertius poſſidet *Bart.in l.fa-
cultas, col.2.in princ verſ.quæro qua actione, num.6.C.
9 de iur.fiſc.* † Prout generale eſt, vt fructus veniant
ex die ſententiæ confiſcatoriæ, quidquid ſit in extā-
tibus, qui capiuntur tanquam bona delinquentia
*Felin. in c.de quarta, col.13. ad med. num.23. de præ-
ſcript. Corn. in l.1, in princ. num.2. C.de his quibus vt
indig. Curt.Sen conſ.60.nu.30. Pereg.de iur. fiſc.lib.3.
tit.2.n.174.*

Verum, quia effectus publicationis bonorum eſt, vt
referatur tantum ad tempus condemnationis,
10 † Idcirco talis confiſcatio includit ſolum bona
tunc præſentia ipſius condemnati, non autem ad
futuras acquiſitiones protenditur *l.ſi tibi mandaue-
ro, §.is cuius, ff.mand. Bartol.in l.certa forma, nu.5. &
6.C.de iur fiſc.lib 10. Alex conſil.75. viſis & diligen-
ter, col.4.in fin.verſic.in quantum, n.15.lib.2. Dec.conſ.
234 in caſu magnifici, col.3.in fin.nu.3. Rot.diuerſ.de-
11 ciſ.515.in fin.part.1.* Ita vt quæſita poſt confiſcato-
riam fiſco non ſint debita. Quamuis acquirantur
ea cauſa de præterito *Ruin.conſil.123.numer.3.lib.4.
Natt.conſil.472.num.7. Menoch.conſil.101. num.24.
lib.1.*

Quare hæreditas patris, matris, vel fratris cum simili-
12 bus delata bannito † poſt publicationem bonorum
eidem, non fiſco acquiritur *Bald.in l.ſi qua pœna, in
t. lectur. in princip. num.2. ff.de his qui ſunt ſui vel
13 alien.iur. & conſil.7. ſecundum ea, lib.2.* † Adeo vt ſi
bannitus ſit incapax, ſuccederent ſequentes in gra-
du, non fiſcus *Caſtr.conſil.212. omiſſo ordine, nu.1. in
fin.verſ. & tamen contrarium, lib.2. Peregrin. de iur.
14 fiſc.lib.3.tit.2. nu.133.* Quamuis ſimus in eo, † qui
poſſet impune offendi, & haberetur pro ſeruo, ne-
que enim ex hoc poſſunt eius bona futura occupa-
ri, quia bannito pro non ſcripto habito ſucceſſio,
& hæreditas defertur venientibus ab inteſtato, ne-
que dabitur occupatio talium bonorum: Nam hoc
modo non occuparentur bona banniti ex quo illa
nunquam habuit, ſed bona venientium ab inteſta-
to, quod eſſet iniquum, cum ipſi eo modo pœnam
ſuſtinerent ex facto alterius, quaſi venientes ab
inteſtato ſint tacitè vocati à defuncto, prout omnia
prædicta bene explicat *Menoch.conſil.101. n.32. vſ-
que ad n.39 lib.1.*

Neque obſtat quod bannitus, qui impune offendi
15 poteſt † non valeat cum effectu ſibi acquirere bo-
na, & ex contractibus obligationes, & actiones in
eo loco, à quo exulat, quia cum ſit factus hoſtis
patriæ, iudex illius loci poterit ſibi denegare au-
dientiam, cum ſit extra ſuam protectionem *Ca-
ſtrenſ.in l.1 C.de hæred inſtit. ex his Iaſ.n.6. Dec.conſ.
81.num.31.lib.2. Ferret.conſ.169 Ruin.conſil.49.num.
4.lib.4.*

Quia magis vera & communis opinio eſt, vt etiam
16 banniti † cum publicatione bonorum eſto quod
in perſona poſſint impune offendi retineant in lo-
co iura gentium, & iura ciuilia communia & poſ-
ſint ſibi ex illis cauſis effectualiter acquirere; prout
latiſſime declarat *Peregr.de iur.fiſc.lib.3.tit.7. nu.35.
vſque ad num.43.fol.123. Menoch.conſ.271.num.19.
& 21. Gabr.conſ.123.n.14.lib.1.*

Maxime, quia ſumus in cōdemnato ob contumaciam,
17 † qui habet teſtamenti factionem actiuam & paſ-
ſiuam; quidquid aliud ſit in criminoſis, & banni-
tis condemnatis propter delictum etiam ſtantibus
conſtitutionibus ſummorum Pontificum, prout
concludit *Rot.diuerſ.deciſ.369.nu.9.& 10. & d.ciſ.
18 523.n.1.p.1.* † Quamuis enim per dictas conſtitu-
tiones contumax habeatur pro confeſſo, & conui-
cto, & ſententia lata in eum periode ſit, ac ſi fuiſ-
ſet lata in præſentem, Tamen iſta confeſſio ex ficta
contumacia reſultans non operatur niſi reſpectu
eorum, quæ continentur in condemnatione, nam
cum contumacia ſit cauſa confeſſionis factæ, vt ex
vno ſuppoſito inferatur aliud diuerſum ab ipſo:
Quare ſequitur quid ſit fictio, quæ non operatur
niſi effectus expreſſos à lege introducente fictio-
19 nem. † Vnde iſta confeſſio reſtringetur ſolum ad
effectum contumaciæ, de cuius natura eſt non pe-
timere, niſi quatenus lex permittit, aut iudex diſponit,
ita in ſpecie concludit *Bald.in l.1.col pen ad fin.ver-
ſic.quod ſi dicis ſtatutum, n.26.& 27 C.de her. 1. ſt.*

Ex quibus colligitur reſolutio alterius difficultatis
quod videlicet bona acquiſita poſt bannum ſpe-
ctant ad proximiorem, non exiſtente adhuc in re-
rum natura filia prædefuncta, cui non poterat ac-
20 quiri; † Ideo attendetur cauſa proximiorum, qui
habent tacitam voluntatem defuncti *l.confirman-
tur, in princ.ff.de iur.codicillor. Curt.Ian. conſ 4.nu.1.
21 & 16. Menoch.de adipiſc poſſeſſ remed.4.nu.71.* † Et
quatenus etiam ad fiſcum talia bona ſpectarent, ta-
men eſſent delata eidem proximiori tanquam ceſ-
ſionariæ, & ſubrogatæ in locum Cameræ tam quo
ad commoda, quam ad onera *Bart.in l.1.§.hæc actio,
ff.ſi quis teſta.lib.eſſe iuſſ fuer. Gomez.ad conſil.12.n.15.
Iaſ.in § fuerat, inſtit.de action.*

Quo ad aliam difficultatem Dixi concludendum non
fuiſſe priuatam matrem infantia illius ſucceſſione,
22 † quamuis patre bannito eius tutelam non ſuſce-
perit conficiendo inuentarium, & alia, ad quæ de
iure tenebatur, cum regula ſit quod filio banniti
non ſit dandus tutor, qui datur ſolum ei, qui non
eſt in poteſtate alterius *l.fin. in princ. C.de curat. fu-
23 rioſ.inſtit.de tutel.in princ.* † ſed dabitur curator ad
inſtar eius, cui pater eſt apud hoſtes *l.muta. §.ei cu-
ius, ff.de tut.* & in ſpecie ita concludit *Rip. in l.ex fa-
cto, 17.§ ex facto, in fin.verſic.ex quo correlarie, n.19.
ff.ad ſenatuſconſ.Trebell. Peregr.de iur.fiſc. lib 3. tit.7.
num.23.fol.120. Sylu.in §.cum autem, n.61.col.22.in fin.
verſ.ex quo etiam infertur, inſtit. quibus mod. ius patr.
poteſt. ſoluit.*

Nec obſtat quod perdatur patria poteſtas quando
24 per bannum pater poſſet impune offendi *Bart. in
l ſi adulterium, § liberis, ff.de adulter. Alexand.conſ.
75 num 11.lib.1. Hadrd.conſil.95. nu.86.lib.1.* Quia
procedit in rebellibus, & transfugis, qui in hoſtes
ſe conuertunt. Diuerſum eſt enim in bannitis pro
alio crimine capitali etiam quod impune poſſint
offendi, cum horum condemnatio non vltra il-
los grauet, quam in ære, & iuribus ſuis *Salicet in l.1.
quæſt 6.C.de hæred.inſtit. Rip in l fin.quæſt.13.C.de re-
uoc.donat. Socin.Iun.conſil.54.lib.3. Peregr.de iur.fiſc.*

Digitized by Google

25 *lib.3.tit.7. numer 23 in fin.* † & ita quoque declarat *Farin.q.102. numer* 19. vbi loquitur etiam ſtantibus bullis ſummorum Pontificum contra bannitos, & homicidas.

Circa alteram difficultatem non eſt inſiſtendum: Non enim intrat ſtatutum allegatum deferens tantum matri tertiam partem bonorum filij ſtan-
26 tibus agnatis, † cum ſimus in amita, quæ non eſt agnata, ex quo in eodem ſtatuto declaratur nullam mulierem venire appellatione agnatorum, niſi ſororem vtrinque coniunctam, & ſororem ex latere patris, Vnde neque erit diſputandum an de iure amita veniat appellatione agnatorum, de qua quæſtione *Dec. conſil.563.num.4 in fin.in 2.dub. Bald.conſil.459.lib.5.Socin.Iun.conſil.30.nu 59. lib.1. & conſil.23.num.21.lib.2.Aug.conſil.68.& 69.Anan. conſ.4.*

Nec facit quod ſtatutum non debeat attendi tanquam loquens de ſucceſſionibus ab inteſtato, quaſi illud
27 non poſſit verificari, quando prout in caſu noſtro deceſſit pupillus, qui teſtari non poteſt, cum proprie dicatur inteſtatus decedere, qui poteſt condere teſtamentum, non autem qui illius factionem non habet *l.1.in 2. reſponſ. ff de ſuis legitim. Alex. in l generaliter, in princ. C.de inſtit. & ſubſt.1. Brun. Bero.& alij*, de quibus *Surd.conſil.267.num 24.lib.2. Houd.conſ.5.n.52.lib.1.*

Nam verior eſt contraria opinio, quod etiam pupillus dicatur comprehendi ſub ſtatuto loquente de
28 inteſtatis, † tam propter communem vſum, quam propter iuriſconſultorum auctoritatem, ita vt iſta interpretatio etiam in ſtatutis recipiatur ſiue ſit ſtricta, ſiue propria, præſertim in materia ſucceſſionis, vt latè concludit *Gabr.conſil.14. nu.13. vſque ad nu.21.col 3.& 6.lib.1. poſt Rum.conſil.50. col. antepenult.ad med.verſ.verius ergo videtur,nu.11.ante fin.lib.3. Pariſ.conſil 22.num.9.cum ſequ.lib.2. Surd. conſil.556.num.1.lib 4.Menoch.conſil.361.num.4.* latiſſimè *Ceph.conſ.319 num.16. & per tot.lib 3.* quod eſt repetitum *conſil.509.lib.4.Craſſ* qui de magis vera opinione teſtatur *in §.ſucceſſio ab inteſtato,quæſt.1. n.1.in fi.*

Vltimum de bannito tolerato reſoluendum eſt negatiue, quod non includatur in ſtatuto loquente de
29 bannitis † Vnde ſi conſtitutio diſponat, quod bannitus poſſit impune occidi & offendi non comprehendetur talis toleratus *Bald. in l.nullus,13. C de Iudæis.* quod tanquam ſingulare refert *Anan. in cap. ſicut,9. col 3. ad med. verb. dicit etiam, eod.tit. Alexand conſil.1. in fin.verb.pro hoc quod dicit, lib.2. Cephal.conſil.35 n 20.* Ratio eſt,quia per illam toleran-
30 tiam videtur cum eo diſpenſatum, † & ſecuritas tacite conceſſa, quaſi etiam actus tacitus habeat vim diſpenſationis *Alexander. conſil.107.in fin.lib 2.* quod eſt repetitum *conſil.8.& aduerte,num.11.lib 6. Surd.conſil.270.nu.5.& 6 lib.2. Bece.conſil.4. num.15. & conſ.84.n.9.*

Hæc tamen non applicantur ad caſum noſtrum, quia
31 non conſtat de tolerantia eius,† qui poterat reſtituere, vel ſaltem aſſecurare bannitum, prout requiritur ad hunc effectum, vt bannitus non comprehendatur in ſtatuto *Bero.conſil.185.nu.25. lib.3. Felin.in c ſicut.col.3 ante med. n.1.de Iudæis.* Quare
32 non tolerantia officialis inferioris, † Immo neque ſatis erit ſola patientia ſuperioris, ſed etiam debebit concurrere alius actus affirmatiuus,vt quia vtatur eo in officio cum ſimilibus, ſecus quando Princeps ſimpliciter patitur bannitum habitare,nam ex hoc non videtur cum eo diſpenſatũ ob illam ratio-
33 nem, † quia diſpenſatio non inducitur per actum negatiuum, qui conſiſtit in pati, quidquid aliud ſit quando conſiſteret in agere. Cum actus negatiuus non contradicendi non ſit eius potentiæ ad inducendum conſenſum, prout affirmat *Rum.* in ſpecie *conſ.85 num.9 lib.4. Aym.conſ.168.num.4.* latè *Surd.*
34 *conſil.270. num.18. vſque ad numer.21.* † vbi etiam quod eſt probanda ſcientia, & quod tolerantia excuſabit tertium, non autem ipſum bannitum, & delinquentem toleratum, vnde cum iſta non verificentur in caſu, de quo agemus, non mirum ſi de tali tolerantia non eſt habenda aliqua conſideratio iuxta terminos, in quibus loquitur *Salic.in l.nullus, 13. C.de Iudæis. Felin.& alij in c.ſicut 9 eod.tit.Bece. conſil 4.num.15. Iaſ.in l.omnes populi, n.48. de iuſtit. & iur. Marſil.ſing.77.patientia,n.2.*

EPITOME.

Poſſeſſio quando transferatur per ſolam ceſſionem tam in incorporalibus, quam in corporalibus, ita vt ceſſionarius poſſit ex illa manuteneri. ¶ Et quid in ſtatutis, contractu Principis, traditione clauium, ceſſione in præſentia rei ceſſæ, tactu portæ, inueſtitura per anulum, retentione vſusfructus, rei vendicatione, & ſimilibus. ¶ Obligatus inſolidum quando dicatur fideiuſſor, ſiue principalis ¶ Solutio facta à debitore an conſtituat creditorem in quaſi poſſeſſione, quæ illum iuuet contra fideiuſſorem. ¶ Poſſeſſio an dicatur extincta per ſpacium decem annorum, & in dicto tempore ſit inducta obliuio ad impediendum mandatum de manutenendo. ¶ Solutiones metu mandati, quando proſint ad quaſi poſſeſſionem. ¶ Et quid in hoc operetur proteſtatio, & quo caſu cenſeatur repetita in ſubſequentibus ſolutionibus. ¶ Pro obtinenda manutentione, quando ſit probanda poſſeſſio de tempore litis motæ. ¶ Mandatum de manutenendo an concedatur ex ſolutionibus factis anteceſſori. ¶ Et quando in hoc remedio detur appellatio de iure Canonico, & concedatur reſtitutio, aut repulſa teſtium, & debeat probari titulus, & quomodo de illo dicatur conſtare. ¶ Partitæ librorum Archiepiſcopatus,& ſimilium Curiarum an probent in iudicio manutentionis ¶ Præſentatio vnica ſecuta inſtitutione an ſufficiat ad probandam poſſeſſionem iuriſpatronatus. ¶ Et quid ſi de eo controuertitur. ¶ Et an tunc requiratur titulus, & inſtrumentum poſſeſſionum continuatatum per ſpatium centum annorum. ¶ Iuſpatronatus quando probetur per famam, & prouiſiones Apoſtolicas, & ſententiam Ordinarij, in qua enunciantur inſtrumenta præſentationum. ¶ Probatio immemorabilis cum præſentationibus continuatis, quando ſit neceſſaria in iure patronatus plurium familiarum, ſicut potentium. ¶ Fama an dicatur probata per teſtes, qui deponunt audiuiſſe publice dici, quamuis non ſpecificent à quibus audierunt. ¶ Et quando tales teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores.

SVMMARIVM.

1 *Ceſſionarius conſequitur quaſi poſſeſſionem rei incorporale ſtatim poſt ceſſionem abſque aliqua apprehenſione dictæ poſſeſſionis & poteſt experiri interdicto Vti poſſidetis,n.3.& 4.*

2 *Ceſſio in incorporalibus operatur idem quod traditio,*

Digitized by Google

ditio. Et quid in corporalibus, n.24.

5 *Poſſeſſio transfertur per ſolam ceſſionem factam à Principe de re etiam corporali.*

6 *Diſpoſitio* L. traditionibus, C. de pact. *non habet locum in Principe.*

7 *Princeps per viam priuilegij, ſeu contractus an poſſit transferre dominium ſine traditione ſeu poſſeſſione, nu.8. 11. 13. & 14.*

9 *Contractus celebrati per Principem habent vim legis.*

10 *Dominium, & poſſeſſio transfertur per legem & ſtatutum ſine traditione.*

11 *Priuilegia ducentum, & octo Principis remiſſiuè.*

15 *Per ceſſionem factam in præſentia rei ceſſæ transfertur poſſeſſio ſine traditione. Intellige vt n.16.*

17 *Traditio clauium quando habeat vim transferenda poſſeſſionis, & quid in tactu portæ, & inueſtitura per anulum, n.18. & 19.*

20 *Poſſeſſio tranſit & continuatur in ceſſionarium qui in omnibus, & per omnia ſuccederet in locum cedentis ex diſpoſitione ſtatuti.*

21 *Caſus quadraginta ſex & plures qui habent vim traditionis poſſeſſionis remiſſiuè, & n.25.*

22 *Retentio vſusfructus operatur traditionem poſſeſſionis.*

25 *Rei vendicatio poteſt cedi, & tamen traditio requiritur, vt talis ceſſionarius poſſit vtili actione experiri.*

26 *Poſſeſſio cedentis quando tranſeat in ceſſionarium ita vt poſſit ex illa manutenere, & quid in fideiuſſione, numero 27.*

28 *Obligatus in ſolidum quando dicatur fideiuſſor, ſeu principalis.*

29 *Ius ſpeciale fauens principali quandoque non prodeſt fideiuſſori maxime ſtante obligatione camerali, numero 30.*

31 *Ius actoris non mutatur ex variatione perſonarum.*

32 *Solutio facta à debitore principali conſtituit creditorem in quaſi poſſeſſione, quæ illum iuuat contra fideiuſſorem. Intellige vt n.33.*

34 *Fideiuſſor iuuatur per ſolutionem factam à principali quo ad liberationem.*

35 *Fideiuſſor cenſetur ſubrogatus loco principalis debitoris.*

36 *Factum fideiuſſoris an ſit diuerſum à facto principalis.*

37 *Interpretatio præſcriptionis contra principalem debitorem non nocet fideiuſſori.*

38 *Solutiones motu mandati quando proſint ad quaſi poſſeſſionem.*

39 *Soluens ſine proteſtatione an videatur ſponte ſoluiſſe, & talis proteſtatio an cenſeatur repetita in ſubſequentibus ſolutionibus. num.40. & quando ex hic colligatur diſſenſus ſoluentis quamuis agnoſcatur debitum, n. 41.*

42 *Natura fideiuſſionis eſt vt fideiuſſor ſeruetur indemnis.*

43 *Intentio de repetendo ſolutum à principali debitore, non à creditore ex quibus verbis proteſtationis colligatur, nu. 45.*

44 *Fideiuſſor habet beneficium cedendarum actionum.*

46 *Solutio facta cum clauſula* ſine præiudicio quorumcumque iurium *obſtat quaſi poſſeſſioni.*

47 *Mandatum præſumitur ex impenſa.*

48 *Poſſeſſio quando dicatur extincta per ſpatium decem annorum & dicto tempore ſit inducta obliuio ad impediendum mandatum de manutenendo, nu.49. 50. 51. 52. & 53.*

54 *Poſſeſſio de tempore litis motæ debet probari ab obtinendam manutentionem, n 55. 56. & 58.*

57 *In interdicto Vti poſſidetis præſumitur poſſidere hodie, qui olim poſſedit.*

59 *Solutiones factæ anteceſſori ſuffragantur pro obtinenda manutentione.*

60 *Quaſi poſſeſſio an probetur ex partitio librorum Archiepiſcopatus, vel ſimilium Curiarum: etiam in præiudicium tertij: & quæ requirantur, n.61. 62.*

63 *Probatio exacta non eſt neceſſaria in mandato de manutenendo.*

64 *Appellatio non datur in remedio ſummariiſſimo manutentionis quamuis alias de iure canonico liceat appellare à quocumque grauamine, num. 65. 66. 68, & 69.*

67 *Decretum manutentionis nunquam tranſit in iudicatum.*

70 *Reſtitutio aut repulſatio teſtium non admittitur in mandato de manutenendo.*

71 *Titulus non eſt neceſſarius in iudicio manutentionis neque in prophanis, neque in beneficialibus, nu. 72. & quomodo hoc caſu dicatur conſtare de titulo quamuis illius probatio requireretur, n.73. 74.*

75 *Manutentio an competat ſi ſolutio ſit facta pro obligatione temporali.*

76 *Vnicus actus, & vltimus ſtatus poſſeſſionis ſufficit ad effectum manutentionis.*

77 *Per vnicam præſentationem ſecuta inſtitutione probatur quaſi poſſeſſio iuris patronatus. Declara vt numero 78.*

78 *Titulus, & inſtrumentum poſſeſſionum continuatarum per ſpatium centum annorum quando requiratur in quaſi poſſeſſione iuris patronatus, & n.79.*

80 *Fama in antiquis quando probet ius patronatus, & numer. 81.*

82 *Iuſpatronatus an probetur per prouiſiones Apoſtolicas & nu. 83.*

84 *Verba teſtium, quod audiuerunt publice dici importent famam, quamuis non ſpecificent, à quibus audiuerũt. Fallit nu. 85.*

86 *Indefinita in teſte non æquipollet vniuerſali.*

87 *In caſibus in quibus ſufficit probatio famæ, teſtes de ea deponentes debent eſſe omni exceptione maiores.*

88 *Fama quando ſupplet defectum alterius probationis eſt probanda per teſtes diſcretos, & bonæ opinionis.*

89 *Sententia ordinarij in qua enunciantur inſtrumenta præſentationum quando probet, & credatur iudici circa enunciatiuas.*

90 *Sententia vt faciat probationem tanquam antiqua quæ requirantur.*

91 *Probatio immemorabilis cum præſentationibus continuatis quando ſit neceſſaria in iure patronatus plurium familiarum, ſicut potentium.*

CAPVT CCCX.

1 CVm agitur de quaſi poſſeſſione rei incorporalis, & iſte quaſi poſſeſſor cedit, † tunc ceſſionarius abſque alia corporali apprehenſione conſequutus eſt dictam quaſi poſſeſſionem, & poteſt experiri interdicto Vti poſſideris, ſi ceſſione facta ab aliquo perturbetur. Quia in iſtis incorporalibus idem operatur ceſſio, quod traditio,
2 cum cedere ſit quaſi diſcedere, & alterum † ſui loco ponere *Bald in l ex legato, 18. num. 2 verſic. ſed noſtri, Cod. de legat. & in l. vltim. Cod. quand fiſc. vel priuat. & conſil 341. qui litem, in fin. lib. 5. Decian. conſil. 446. nu. 5. Iaſ. in l. ſi ſic, §. vlt. nu. 8. de legat. 1.*
3 *Bart. & Imol. in l. ad eum, de donat.* † Vnde merito in hoc caſu ex quaſi poſſeſſione cedentis erit manu-

tenédus ceſſionatius *Gloſſ. in l. 2. §. uē xerna, in verb. experſa-os, ff. ne quod in loc. publ.* quam dicit ſingu-
larem *Bald. in cap. licet cauſam col. 10. poſt med. verſic. Item inter dicta, nu. 34. de probat.* & illam *gloſſ.*
ita declarat *Natt. conſil. 398. nu. 39.* quem ſequitue
Rota coram R.P.D. Penia Romana cenſus, 1. Iunij 1610.
4 *& 4. Martij* 1611. † & latè explicat *Menoch. de retin. remed. 3. nu. 259. Guid. Pap. quaeſt. 551. nu. 3. verſic. verum eſt tamen de iure, col. 1. in fi.*

Idem erit quando ageretur de poſſeſſione rei corpo-
ralia in caſibus, io quibus pei ſolam ceſſioné tranſ-
5 fertui poſſeſſio: † Prout alias dixi cum de hoc quæ-
reretur in ceſſione facta à Principe, is enim ex ſolo
ſuo contractu, & ſolo verbo transfert ſuam poſſeſ-
ſionem *Arg. in l. officium, in fin. verſ. ſaluo niſi ſit inſtrumentum, C. de rei vindic. Alex. conſil. 3. nu. 8. lib. 5.*
6 † Diſpoſitio enim *l. traditionibus, C. de pact.* non ha-
bet locum in Principe niſi appareat de voluntate
illius tacita, vel expreſſa *Add. ad Alex. d. conſil. 3. in verb. abſque, lib. 5.*

Nec facit, quod *Iaſ. in l. quoties, col. 2. nu. 10. C. de vend.*
7 teneat, quod Princeps per viã priuilegij poſſit tranſ-
ferre dominium ſine traditione, ſeu poſſeſſione, non
autem donando ad ſupplicationem partis, vel ven-
dendo: *Idem Iaſ. in l. traditionibus, num. 6. C. de pact. Caſſan. ſuper conſuetud. Burgund. rubr. 7. §. 1. in text. ibi ſaiſit, in fin. verſic. [illegible]moquarte caſu, fol. 903.*
8 † Quia non eſt recedendum à prima opinione,
quæ indiſtinctè procedit etiam io contractibus, qui
9 celebrati per Principem habent vim legis, † & cen-
ſentue lex *Bartol. in l. Caeſar. de public. Bald. in l. penult. C. de donat. inter vir. & vxor. & in l. ciuitas, col.*
10 *1. ff. ſi cert. petat.* † Et tamen per legẽ, coonſuetudinem,
& ſtatutum transfertur dominium, & poſſeſſio ſine
traditione *Bald. in l. 1. in 1. notab. C. de legib. & in l. fin. col. 4. C. de ſacroſanct. eccleſ. Ang. in r. pet. l. ſi vacantia,*
11 *C. de bon. vacant. lib. 10* † Vnde idem erit io contra-
ctibus Principis, io quibus traditio non requiritur:
Bald. in praelud. feud. col. 9. ad medium, nu. 19. Purpur. in l. imperium, nu. 84. de iuriſd. omn. iudic. Alexand. conſil. 3. nu. 8. lib. 5. & nullum contradicentem in-
ueniſſe, quidquid ipſe dubitet, teſtatue *Iaſ. in d. l. quoties, col. 2. in fin. verſ. quod tenendum, nu. 10. C. de rei vendic. Caſſan. in catalog. glor. mund. part. 5. conſid.*
12 *24. priuileg.* 140. † Vbi inter priuilegia 208. princi-
pis hoc recenſet *Natt. conſi. 398. nu 21. & 27 Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. nu. 277.* Vbi loqui-
13 tur in ſpecie de ceſſione facta à Principe, † qui ſolo
ſuo contractu transfert poſſeſſionem *Bald. in cap. caeterum, nu. 8. verſ. alia inue ſtitura, de iudic.* Intelli-
gendo dummodo poſſeſſio oon eſſet ab aliquo oc-
14 cupata, † qoia tunc per huiuſmodi actum fictum,
cum alius ſit in poſſeſſione, oon transfertur poſſeſſio
ciuilis *Afflict. dec. 199. n. 15. Natt. conſil. 398. nu. 28. Alexand. conſil. 83. viſa facti narratione, col. 1. poſt med. verſic. quia reſpondeo, nu. 5. lib. 1.*

Adde idem eſſe, quando ceſſio fieret in præſentia
15 rei ceſſæ, † tunc enim per aſpectum transfertur
poſſeſſio *l. 1. §. ſi iuſſerim, & l. quod meo, §. ſi per venditorem, de acquirend. poſſeſſ. Abb. in cap. 2. ad fin. de conſuetud. Menoch. de adip. ſe. retin. & recup. poſſeſſ.*
16 *remed. 3. nu. 278.* Dummodo tamen poſſeſſio † na-
turalis non ſit ab alio occupata, tunc enim per aſpe-
ctum rei non acquiritur *Natt. conſ. 398. num. 19.*
17 † Quemadmodum in traditione clauiom, quæ ha-
bet vim transferendi poſſeſſionem, quando alter
non poſſidet. Nam alias videretur iure familiaritatis

18 facta traditio, † prout per tactum portæ, ex qua
transfertur poſſeſſio, niſi alius poſſeſſor ſit in loco,
vel eccleſia vt de vtroque caſu loquitur *Caſſan. ſuper conſuet. Burgund. rubr 7. §. 1. in text. ibi ſaiſit, n. 19.*
19 *verſ. primus ſcilicet per tradit. enem, fol. 902.* † Et de
Iouestitura per aoulum, quæ idem operatur ſi alius
eo tempore non erat in poſſeſſione, *Afflict. dec. 299. nu. 29.*

Prout etiam quando extaret ſtatutum, per quod ceſ-
ſionatius in omnibus, & per omnia ſuccederet loco
20 cedentis, tunc enim † tranſit, & continuatur poſ-
ſeſſio, Nam ea illa dictione geminata *in omnibus, & per omnia* ſunt tranſlata, & communicata quæcun-
que iura competentia ipſi cedenti in ceſſionarium
Natt. conſ. 398. nu. 40. & 41. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. n. 279.

Et idem erit iu ſimilibus caſibus, in quibus dominium,
21 & poſſeſſio acquiritor ſine vera traditione, † & qua-
draginta ſex modos, qui habent vim traditionis po-
nit latè *Caſſan. ſuper conſuetud. Burgund. rubr. 7. §. 1. in verb. ſaiſit, nu. 5. & 19. fol. 896. & 902.* Vbi etiam
de tranſlatione poſſeſſionis per retentionem vſuſ-
22 fructus, † quod dicit eſſe mirabile, vt retentio
operetur traditionem, de quo etiam alias Deo dante
dicemus; Et traduat *Doctor. in l. quiſquis. C. de dona-*
23 *tionib. Boer. in conſuet. ſoptene. Bituricen. §. 1.* † Et de
aliis modis transferendi poſſeſſionem latiſſimè *Rebuff. de mater. poſſeſſ. in praefat. tom. 3. fol. 233.*

Ex iſtis colligitue quod etiam quando ageretue de
24 poſſeſſione rei corporalis, † ſi ceſſio fieret cum
ſubſequenti traditione, vel alio quod eſſet loco tra-
ditionis, & poſſeſſionis, tunc etiam ceſſionarius
poſſet experiri interdicto Vti poſſideris: Quidquid
aliud ſit, quando ceſſio fieret ſimpliciter ſine alia
traditione, & apprehenſione. Nam hoc caſu actio,
quæ mouetur non poteſt intentari, niſi nomine
cedentis, & poſſidentis, cum nulla adbuc ſit tranſ-
lata poſſeſſio in ceſſionatiom ob non factam ap-
25 prehenſionem. † Prout in rei vendicatione, quæ
poteſt cedi, & tamen traditio requiritue, vt talis
ceſſionarius poſſit actione vtili experiri *Menoch.*
qui latè comprobat *de retin. poſſeſſ. remed. 3. nu. 263. vſque ad nu. 267.* & ita intelligitoe *Natt. conſil. 398. num. 13.* dum voluit, quod poſſeſſio cedentis non
26 tranſit in ceſſionarium, † qui noo poterit ex illa
manuteneri, prout etiam concludit *Sylu. conſil. 55. num. 8.* Quia procedit, quando non adeſt traditio: &
ideò in iuribus incorporalibus, in quibus ceſſio ba-
betur pro traditione, ceſſionarius erit manutenen-
dus probata poſſeſſione cedentis, vt ſupra dictum
eſt ex *Rot. coram R. P. D. Penia Romana cenſus, 4. Maij 1611. Natt. conſil. 393. nu. 38. Menoch. de retin. poſſeſſ. remed. 3. n 259.*

Quæ etiam haberent locum, quando eſſemus in
fideiuſſore, qui æque principaliter fuiſſet obli-
27 gatus, † tunc enim geſta contra vnum afficerent
alterum, & agnitio vnius alij præiudicaret *Bartol. in l. cum quidam, C. de duobus reis.* Quamuis enim
obligatus in ſolidum dicatur fideiuſſor reſpectu
28 illius, † pro quo ſe obligauit, tamen quo ad per-
ſonam ad cuius fauorem fuit facta obligatio dici-
tur in omnibus, & per omnia principalis, Adeò
vt etiam ſæpe ſuſtineatur contractus reſpectu fi-
deiuſſoris, licet corrueret quo ad principalem
Rot. coram R.P.D. Litta Bononienſ. bonorum, 26. Iu-
29 *nij 1602.* † Frequenter enim contingit, vt ius
ſpeciale fauens principali non proſit fideiuſſori
tanquam

tanquam principaliter obligate, ita vt ſic obligatus
reſpectu creditoris habeatur tanquam principalis
*Rot. coram R.P.D. Ludouiſio Bononien. pecuniaria, 7.
Iunij* 1607. *& coram R.P.D. Penia Romana cenſus* 4.
Maij 1611. & multa addoxi ſupra *cap.* 122. *per tot.*
30 † Maxima ſtante obligatione camerali. quæ facit, vt
cenſeatur eadem perſona cum principali, Vnde poſ-
ſeſſio ſemel acquiſita debet præiudicare, cum præ-
31 ſertim ex variatione perſonarum † ex parte rei nun-
quam mutetur ius actoris *l.* 2. *§. ex his de verbor.
oblig. clem. fin. de iur. patron. Guid. Pap. deciſ.* 629. *n.* 3.
Puteus deciſ. 151. *lib.* 3.

Obſeruandum eſt etiam, quod ſolutio facta à debi-
tore principali conſtituit creditorem in quaſi poſ-
32 ſeſſione, † quæ illum iuuat contra fideiuſſorem cum
factum principalis noceat fideiuſſori *l. mora rei* 88.
de verb. oblig. Gloſſ. in l. ſi quis iniquum, 3. *§. ſi is pro quo,*
33 *in verb. iniuriam, ff. quod quiſque iuris.* † Non tamen
vt augeatur obligatio fideiuſſoris *l. centum, de eo quod
certo loco*: ſed vt producatur, id eſt, vt traoſeat con-
tra fideiuſſores, & eorum hæredes *l. ſeruum §. nunc,
de verb. oblig. gloſſ. in d. l. mora,* 88 *in verb. fideiuſſori ff.
eod. tit. l. ſi a colono. §.* 1. *de fideiuſſ. l. ſi quis ſolutione,*
34 *§.* 1. *de vſur.* † Vnde ſicut ſolutio principalis iuuat
fideiuſſorem quo ad liberationem *l. vranius,* 72. *ff.
de fideiuſſor.* Ita debet nocere quo ad quaſi poſſeſſio-
nem *Rot. coram R.P.D. Penia Romana cenſus,* 4. *Mar-
tij* 1613 Cum etiam fideiuſſor ceoſeatur ſubrogatus
loco principalis debitoris, & teneatur in omni ca-
35 ſu, † in quo teoetur principalis *l. ſi eum, §. qui iniu-
riarum, ff. ſi quis caution. Aym. conſil.* 272. *n* 3. Quid-
quid alias factum fideiuſſoris ſit admodum diuer-
36 ſum à facto principalis, † tanquam ſint diſtinctæ
perſonæ *l. cum filius, §. penult. de verbor. oblig.* cum
aliis per *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.* 5. *n.* 41.
& 42. Vnde interruptio præſcriptionis contra prin-
37 cipalem debitorem noo nocet fideiuſſori, † Quia
id procedit propter malam fidem, quæ conſtituitur
contra eum, aduerſus quem interrumpitur, quæ ceſ-
ſat in fideiuſſore, cootra quem non interrumpitur,
Bart. in l. naturaliter, col. 3. *in princ. verſic. quæro quid
ſi ſuperueniat, nu.* 11 *ff. de vſucap. per text. in l. quibal-
neam, in fin. ff qui pot. in pignor. hab. Gloſſ. in l ſicut in
verbo, mala fide, C. de præſcript.* 30. *annor. Bart. & alij
in l. ſi quis fundum,* 43. *ff. de acquir. poſſeſſ.*

Notandum eſt quoque huiuſmodi ſolutiones non iu-
38 uare ad iſtam quaſi poſſeſſionem † ſi eſſent factæ
metu mãdati, dummodo tameo appareret de prote-
ſtatione facta in actu ſolutionis: Nam aliis talis ſo-
lutio operaretur dict. quaſi poſſeſſionem. *Rot. coram
Cardin. Lancellotto Lucana penſionis,* 4. *Iunij* 1574.
quæ eſt inter *deciſ. Rot. diuerſ.* 196. *n.* 3. *p.* 1. *& coram
R.P.D. Penia Romana cenſus,* 4. *Martij* 1611. *in fi.*
39 *Aym. conſil.* 114. *n.* 6. † Soluens enim ſine proteſta-
tione videtur ſponte ſoluiſſe, Quidquid alias ſi hoc
faceret metu cenſurarum non conſtitueretur dicta
quaſi poſſeſſio: Ita vt talis proteſtatio ceoſeatur re-
40 petita in ſubſequentibus ſolutionibus cum † illa du-
ret ſemper durante cauſa, quamuis noo repetatur
Achill deciſ. 11. *de penſion. Caputaq. deciſ.* 403. *p.* 7.

Et magis iſta procedunt ſi proteſtationes fierent non
41 ad oſtendendum metum, † & diſſenſum ſoluen-
tis, ſed ad euitandas vlteriores expeoſas, quod po-
teſt facere quilibet verus debitor agnoſcens debi-
tum, quamuis etiam proteſtaretur de repetitione,
quaodo iſta proteſtatio non erat de repetendo ab
ipſo creditore, vt loquitur *Caputaq. deciſ.* 330. *p.* 2.
42 ſed de repetendo à principali † quod eſt ſecundum
naturam fideiuſſionis, per quam debet ſeruari in-
demnis fideiuſſor *cap.* 2. *de fideiuſſor.*

Iſta autem intentio de repetendo à principali debi-
43 tore, non à creditore iudicabitur, † ſi ex verbis
proteſtatioois colligatur, quod voluerit ſoluens ceſ-
ſionem ſibi fieri à creditore: Fideiuſſor enim habet
beneficium cedendarum actionum, *Bart. in l. Mode-
ſtinus.* 2. 4. *de ſolution. & in l. cum is, de fideiuſſ. Do-*
44 *ctor. in auth. præſente, C. eod. tit.* † Ex iſta enim ceſ-
ſione colligitur, quod ſoluens magni fecit ius credi-
45 toris *Put. deciſ.* 341. *nu* 4. *lib.* 1. † Maximè ſi ſuſcepit
terminum, tunc enim videtur agnouiſſe debitum, &
habuiſſe ſe pro vero debitore, Vnde iudex decernẽ-
do poſtea, vt per eum ſoluatur, legitime conſtituit
creditorem in quaſi poſſeſſione etiam inuito. & re-
luctante ſoluente *Angel. in l. clam. poſſidere, §. qui ad
nundinas, nu.* 2 *ff de acquir poſſ ſſ. Rota coram R P D.
Penia Pennen. & Adrien. beneficiorum,* 4. *Iulij* 1584.
& coram eod. Romana cenſus, 4. *Martij* 1611. *in fin.*

Obſtaret tamen huiuſmodi quaſi poſſeſſioni quan-
46 do ſolutio eſſet facta cum clauſula † *ſine præiudicio
quorumcumque iurium,* vt per *Rot. coram R P D Mar-
co Montio Romana cenſus,* 20. *Februarij* 1609 dixi ſu-
pra *cap.* 13.

Non admitteretur autem exceptio defectus mandati
47 eius, qui fecit ſolutionem, † cum illud præſuma-
tur ex notabili impenſa, quam nullus creditur vo-
luiſſe ſoluere ſine ſuffi ienti mandato *Caſſad. dec.* 3.
nu. 8. *de procur. Rot deciſ* 2. *de cauſ. poſſeſſ. & propriet.
in antiq.*

Sicut neque obſtaret quod poſſeſſio prætenderetur
48 extincta per lapſum decem annorum, † quaſi di-
cto tempore præſumatur inducta obliuio: Ciuilis
enim poſſeſſio admittitur ſpatio decem annorum,
& præſumptio continuationis non durat vltra de-
cennium *Bart. in l. ſiue poſſidetis, nu.* 8. *de probat. cum
aliis per Couar. in reg. poſſeſſ p.* 2 *§.* 1. *n.* 3. *de reg iur. in* 6.
49 † Quia hoc non procedit in caſu, in quo conſtaret
ſemper fuiſſe retentum animum poſſidendi *Gloſſ. in
§. quod autem, in verb. propter abſentiam inſtit. de vſu-*
50 *cap. Alex. in l. ſi id quod, n.* 2. *ff. de acquir. poſſeſſ.* † Tum
autem conſeretur continuata poſſeſſio, quando in
prima die ſubſequente vltimam decennij diceretur
facta ceſſio cenſus cum fructibus decurſis, quaſi
tunc pluſquam veriſimile credatur multis diebus
ante lapſum decennij fuiſſe tractatam ceſſionem, &
conſequenter retentum animum poſſidendi præſer-
tim ſi adfuiſſet abſentia creditoris, & difficultas exa-
51 ctionis, † ex quibus magis redderetur certa veriſi-
militudo oon propter obliuionem, aut non animum
poſſidendi, ſed potius propter iſta impedimenta
fuiſſe non amiſſam, ſed ſuſpenſam exactiooem,
prout omnia prædicta in ſimili caſu firmauit *Rot.
coram R.P.D. Penia Romana cenſus,* 2. *Iunij* 1610.

Præterea ſupradicta procedunt quando alius occupa-
52 ret poſſeſſionem oaturalem, Quia tunc dict. præ-
ſumptio continuationis poſſeſſionis ciuilis non
militat vltra decennium, Secus autem quando oa-
turalis poſſeſſio non fuit ab alio occupata: tunc
enim poſt decennium præſumitur illius continua-
tio, & animi retentio *Rot. coram Card. Mantic Turri-
tan. tertiaria.* 13. *Aprilis* 1592. *& corã R.P.D. Manza-*
53 *nedo Aquilegien. penſionis,* 12. *Maij* 1610. & bene de-
clarat *Couarr. in reg. poſſeſſ.* 2. *p. §.* 1. *incip. hactenus tra-
ctauimus, nu.* 3. *ad fin. verſ. at ſi conſtet poſt Ale. præ-
ſumpt.* 11. *n.* 11. *&* 12. *reg.* 2. *Guid. Pap. dec.* 629. *n.* 10.

Ideo quamuis non probetur poſſeſſio de tempore li-
54 tis moræ, † prout requiritur ad obtinendum in hu-
iuſmodi interdicto § *retinendæ, Inſtit. de interdict.* Ta-
men ſufficiet quaſi poſſeſſio anterior probata, cum
illa præſumatur continuata, niſi probetur ab alio
55 apprehenſa, quæ ſolo animo retinetur *Bal. conſil.*
418 prætermittendum eſt, nu. 1. verſ. item in his vineis,
56 *lib. 1.* † Vbi quod ſatis eſt aliquem probare, quod
poſſidet, vel tempore litis conteſtationis, vel con-
tinuatiuè continuando poſſeſſionem veterem, Nam
qui olim poſſedit præſumitur hodie poſſidere in In-
57 terdicto Vti poſſideris, † niſi contrarium probetur
c. licet cauſam, de probat. Cyn. in l. ſiue poſſidetis, C. eod.
tit. Abb. in c. olim, il 1. nu. 14. & in c. cum ad ſedem,
nu. 10. de reſtit. ſpoliat. Put. deciſ. 17. lib. 2. Corn. conſ.
58 *280. n. 7. ad fin. lib. 4.* † & ſequitur *Rot. coram R. P. D.*
Manzanedo Aquilegien. penſionis, 25. Maij 1610. &
coram Cardin. Mantu. Turritana tertiariæ, 13. Apri-
lis 1592. Alex. conſ. 133. viſo proceſſu, col. 3. poſt med.
verſ. nec obſtat ſi diceretur, n. 3. lib. 1.

Sufficiet quoque conſtare ſolutiones fuiſſe factas per
59 anteceſſores, † cum illæ ſuffragentur pro obtinenda
manutentione contra ſucceſſorem, cum hoc caſu
metiamur ius ex parte actoris, & poſſeſſoris quod
non mutatur ex mutatione perſonarum iuxta *deciſ.*
Guid. Pap. 619. quam ſequitur *Rot. diuerſ. deciſ. 99.*
nu. 11. p. 1. Put. deciſ. 151. lib. 3. & coram R. P. D.
Penia Zamoren. penſionis, 23 Octobris 1588. & coram
Cardin. Pamph. Mediolan. penſionis 11. Decembris
1600 & coram R. P. D. Ludouiſio Piſtorien. penſionis, 3.
Iunij 1606. & coram R. P. D. Manzanedo Aquilegienſ.
penſionis, 21. Maij 16[illegible]*0.*

Conſtabit autem de iſta quaſi poſſeſſione ex partitis
60 librorum archiepiſcopatus, vel ſimilium Curia-
rum, aut Præſidentium, quæ licet non probent pro
illis in præiudicium tertij *Bald. in l. exemplo, 7. nu. 1.*
61 *verſ. diſtingue quod aut curia, C. de probat.* † Tamen
cum teſtibus de eadem poſſeſſione deponentibus il-
la ſufficienter probaretur, quaſi tunc concurrant ad-
minicula, & coniecturæ *Iaſ. in l. admonendi, in 1. lect.*
nu. 81. de iureiur. Socin conſ. 161 n. 3. lib. 1. Rot. diuerſ.
62 *deciſ. 196. p. 1.* † Maximè ſi præcederet obligatio fa-
cta per prædeceſſorem de ſoluendo in futurum an-
nuos redditus, vel quid ſimile, tunc enim facilius
63 præſumitur ſolutio *Rot. dec. 196. n. 5.* † Præſertim in
mandato de manutenendo, in quo non requiritur
illa exacta probatio *Alex. conſ. 103. ſuper eo dubio, col.*
2. in princ. n. 3. lib. 7. quem ſequitur *Rot. coram R. P. D.*
Manzanedo Aquilegienſ. penſionis, 21. Maij 1610. &
coram Card. Mãtu. Turritana tertiariæ, 13. Aprilis 1592.
Dec. conſil. 56. in cauſa appellationis, col. 2. ad med. latè
Menoch. de adip. ſe. & retinen. poſſeſſ. remed. vlt. n. 34.

Immo neque obſtabit, quod non poſſet procedi ad
64 executionem dicti mandati de manutenendo † ſub
prætextu, quod penderet cauſa appellationis ab ea
interpoſita, licet enim de iure canonico detur ap-
65 pellatio à quocumque grauamine † *Feder. de Sen.*
conſil. 77. Abb. in c. p. cum ad ſedem, de reſtit. ſpol.
Afflict. in ſpecie huius interdicti *dec. 269. nu. 2.* Ta-
men verior eſt contraria opinio, & magis commu-
nis, quod in huiuſmodi remedio ſũmariſſimo ma-
66 nutentionis talis appellatio non iuuet, † prout ita
ſemper ſeruatum fuiſſe teſtatur *Rot. coram Card. Se-*
raph. Valentina decimarum, 26. Octobris 1598. & co-
rã R. P. D. Caualerio Seguntina canonicatus, 21. Ianua-
rij 1600. & coram R. P. D. Manzanedo Bergomen. præ-
minentiarum, 16. Iunij 1606. & coram eodem Aquile-
67 *gienſ. penſionis 21. Maij 1610.* † Vbi etiam quod di-
ctum decretum manutentionis nunquam tranſit in
iudicatum, ita vt ſi iudici conſtiterit melius de poſ-
ſeſſione aduerſarij, poſſit ſuum decretum reuoca-
re, & alteram partem manutenere, præſertim quan-
do mandatum fuit factum per decretum, non per
68 cedulam. † Vnde meritò non debet dari appellatio
etiam de iure canonico, vt bene declarat *Menoch.*
de retin. poſſeſſ. remed. vlt. q. 17. num. 48. & 49. poſt
Dec. qui de communi *conſil. 28. pro tenui, num. 5. Be-*
69 *nintend. dec. 79. n. 6.* vbi etiam *nu. 10.* † quod neque
in hoc poſſeſſorio appellatio operabitur effectum
deuolutiuum, nedum ſuſpenſiuum *Menoch. de re-*
70 *tin. rem. vlt. nu. 50.* & non dabitur reſtitutio, † aut
repulſatio teſtium *Capic. deciſ. 13. & 55. Grauat. ad*
Veſtr. lib. 5. cap. vlt. n. 36.

Minus quoque obeſſet, ſi opponeretur de non titulo,
71 † cum ille non ſit neceſſarius in hoc iudicio ſum-
mariſſimo manutentionis non ſolum in prophanis
Mohed. deciſ. 22. de reſtit. ſpol. Rot. coram R. P. D. Lu-
72 *douiſio d. Piſtorien. penſionis.* † Sed etiam in benefi-
cialibus *Rot. diuerſ. deciſ. 195. nu. 8. part. 2. & coram*
Card. Plato. Anconitan. penſionis, 15. Iunij 1589. & corã
R. P. D. Manzanedo Aquilegien. penſionis, 21. Maij
73 *1610. in fin.* † Vbi etiã fuit inclinatũ quod in illo caſu
ſufficienter conſtaret de titulo ſtante legitima poſ-
ſeſſione Archiepiſcopalis S. Spiritus, & antiqua tran-
ſactione inita cum communitate, & à ſede Apoſto-
lica confirmata, & conſtitutione Pauli II. conce-
dente facultatem Præceptoribus illius Archihoſpi-
talis ad cogendum fratres ad obedientiam, & ſub-
iectionem, & ſolutionem cenſuum debitorum, ſeu
penſionum annuarum, & attenta bulla Sixti IV cum
74 aliis adductis *in dicta deciſione*: † Maxime quando
conſtaret, quod tales præſtationes, & cenſus fuiſ-
ſent exacti annuatim, & perpetuò debiti, ſeu eo
animo, vt præſtarentur in perpetuum ab omnibus
ſucceſſoribus, ſeu ex tali cauſa, quæ hanc neceſſita-
tem induceret illos præſtandi in futurum per ſuc-
ceſſores, his enim concurrentibus daretur iſti quaſi
poſſeſſio exigendi d. cenſus, & annuos redditus
iuxta *dec. Guid. Pap. 629. cum cæteris ſupra allegatis:*
75 † Nam alias ſi ſolutio fuiſſet facta pro aliqua pen-
ſione temporali, ſeu pro aliqua obligatione ad cer-
tum tempus, finito illo tempore, actio nulla pro
dicta manutentione competeret *Iacob. Venent. de*
annuis præſtat. part. 1. q. 6. nu. 4. tract. tom. 6. part. 2.
fol. 241. & melius *Bald. in l. vnic. ad fin. verſ. reſpondeo*
ad primum, C. vti poſſid. Peregrin. de fideicomm. art.
46. nu. 18 & dixi ſupra *cap. 113. n. 62.*

Inſuper notandum eſt, quod ad effectum manuten-
76 tionis ſufficit vnicus actus, † & vltimus ſtatus poſ-
ſeſſionis *Abb. in cap. conſultationibus, nu. 2. & 9. de iu-*
repatronat. Dec. conſil. 134. viſo puncto, num. 11. Vbi
quod per vnicam præſentationem ſecuta inſtitutio-
77 ne probatur quaſi poſſeſſio *Abb. conſil. 54.* † *vide-*
tur primo, lib. 1. Calder. conſil. 12. de iurepatronat.
Creſcent. deciſ. 2. in fi. eod. tit. Rot. diuerſ. dec. 196. n. 1.
part. 1.

Hoc tamen in materia iuriſpatronatus Dixi alias,
cum de hoc dubitaretur, procedere quando illius
78 exiſtentia † non controuertitur, ſed tantum agitur
inter duos patronos de illius pertinentia: Alio-
quin ex diſpoſitione Concilij, & ex declaratione
Cardinalium interpretum requiruntur ſimiles
probationes in poſſeſſorio, quæ in petitorio *Rot.*
corã Cardin. Mellino Auxim. iuriſpatronatus, 18. Maij
1593. &

1591. & coram Card in. Blancheto, Volaterrana iuriſpa-
tronatus 1580. & coram R.P.D. Paten. Romana paro-
chialis 31. Ianuarij 1600. & coram R.P.D. Ortemberg.
Neapolitana Rectoria 19. Decemb. 1608.
Vnde in propoſito eſſet exhibendue titulus, vel inſtru-
mentum poſſeſſionum continuatarum per ſpatium
centum annorum, prout requiritur iuxta *deciſio.*
R.P.D. Orani. Firmana iuriſpatronatus 8. Martij 1591.
& coram R.P.D. Gipſi Barchinonen. vnionis, 5. De-
cembris 1597. & coram R.P.D. Ortemberg. Neapoli-
79 *tan. rectoria 19. Decembris* 1608. † Vbi non fuerunt
admiſſę ad hunc effectum præſentationes intra ſpa-
tium 39. annorum prout etiam *in deciſ. coram Card.*
Lancell in eadem cauſa 29. Ianuary 1381.
Quemadmodum, neque ſufficeret probatio per fa-
80 mam, quæ non admittitur, & niſi in antiquis, &
concurrentibus coniecturis *Rot coram R.P.D. Pam-*
philio Tiraſonen. capellania 14. Decembris 1607. &
coram R.P.D. Caualerio Meliten. iuriſpatronatus, 0.
Martij 1608 Neque enim ſola fama in antiquis pro-
81 bat iuſpatronatus, † niſi quando concurrit lon-
giſſima poſſeſſio *Rot. diuerſ. deciſ. 791. alias 792. in*
princ. part. 1. per doctrinam *Bald. in l. eum ſuper. C.*
de rei vendic. Caſſador. deciſ. 2. nu. 4 de probat. Put.
deciſ. 60. in fin. li. 1. Rot. coram R.P.D Gipſio Barchi-
nonen. vnionis 5. Decembris 1597.
Non autem poſſent ad hoc deſeruire prouiſiones Apo-
82 ſtolicæ, quæ non mutant ſtatum beneficij, † *Achill.*
deciſ. vlt. de iur. patronat. Rot. coram R.P.D. Sacrato
Bononien. iuriſpatronatus 16. Ianuary 1608. Illarum
enim prouiſionum tempora de medio deducuntur
83 † *Gund. Bon. deciſ. 225. Rot coram R.P.D. Decano*
Braca en. Monaſterij de Inuchas 19 Decembris 1597.
& coram R.P.D. Ortemberg Neapolitana rectoriae, 19.
Decembris 1608.
Et ſpecialiter in caſu, de quo agebamus, neque erat
84 probata publica vox, & fama, † licet enim teſtes
deponant audiuiſſe publicè dici, quæ verba im-
portant famam, quamuis non ſpecificent, à quibus
audierunt *Bald. in c. per tuas poſt princ. de pr bat. Ca-*
85 *putaq. deciſ. 7. part. 2 Caſſad. deciſ. 3. de probat.* † Ta-
men dicti teſtes ſubiungunt, quod audierunt à mul-
tis perſonis, & ſic tanquam reſtringentes ſuum di-
ctum non probant, quaſi illa verba à multis poſ-
86 ſint verificari in duobus, † cum indefinita in teſte
non æquipolleat vniuerſali *Oldrad. conſil. 100. An-*
char. in c. quanto, de his quæ fiunt à prælat. Ruin. conſ 64.
nu. 12. & 13. lib. 4. & conſil. 145. nu. 5. lib. 5. Dec. conſ.
429. l. cot in cauſis, nu. 18. Vltra quod multi teſtes
ſunt de familia eorum, qui prætendunt huiuſmodi
iuſpatronatus, qui tanquam habentes intereſſe in
87 cauſa nullam fidem merentur, quaſi in caſibus, † in
quibus ſufficit probatio famæ, teſtes producti ad
illius probationem debeant eſſe omni exceptione
maiores *Aym.* qui refert pro dicto ſtupendo *conſil.*
249. col. penult. in fin. verſic. item ex alio non poteſt dici,
nu 14. poſt Dec. conſil. 105 pro tenui, col. 5. ante fin. verſ.
& idem in teſtibus deponentibus de fama, nu. 5. Roland.
conſ. 3. nu. 55. lib. 1. per doctrinam *Aug in l. 2. §. diem*
autem, col. vlt. nu. 4. ff quemadm. teſtam. aperiant.
88 † Prout etiam quando fama debet ſupplere defe-
ctum alterius probationis eſt probanda per teſtes
diſcretos, & bonæ opinionis, non per viles homi-
nes, aut intereſſe habentes: Quia tunc non ſupple-
ret defectum alterius probationis *Archid. in c. con-*
ſanguineos, 35. q. 6. Bald. in c. dudum, el 2. col. 7. de elect.
Roland. conſ. 3. n. 57. lib. 3.

Neque poterat fieri fundamentum in ſententia Or-
89 dinarij, in qua enunciabatur † ſe vidiſſe inſtru-
menta præſentationum, & præſertim bullam inſti-
tutionis. Cum dicta ſententia non probet tanquam
non iuſtificetur ex actis, neque iudici credatur de
aſſertionibus non factis præuia cauſæ cognitione,
& non apparentibus in proceſſu *Innoc. in c. quoniam*
contra, de probat. Socin. conſil. 47. in præſenti conſul a-
tione, col. 3. in fin. verſ. nec obſtat quod iudex, nu. 13.
lib. 4. Bald. in l. vnic, col. 4. in princip. nu. 8. ad med.
C. ne liceat in vna eademque cau. tert. prouoc Rot. coram
R.P.D Paten. lauden. deuolutionis, 13. Martij 1594.
& coram R.P.D. Ortemberg. Sabinenſ aqua, 26. Martij
1604.
Maximè, quia dicta ſententia non excedebat quin-
90 quaginta annos, † vnde non poterat probare tan-
quam antiqua, cum ad hunc effectum requiratur,
vt excedat dictum tempus *Caſſad deciſ. 3. num. 3. de*
procurat. quem ſequitur *Put. deciſ. 338 lib. 1. Cyn. &*
Bald in l. emancipatione, 1 t. n. 3. C. de fide inſtrument.
Pract. Papienſ. in form. ſentent diffinit. verſ. viſaque li-
tis conteſtatione, num. 3. ad fi Et deciſionem *Put.* ſe-
quitur *Rot. coram R.P.D. Ortemberg. Neapolitana*
91 *rectoria. 19. Decembris 1608. in fin.* † Vbi etiam in
illo caſu cenſuit requiri probationem immemora-
bilem cum præſentationibus continuatis per ſpa-
tium quinquaginta annorum, quas omnes probat
ſortitas fuiſſe effectum ex authenticis ſcripturis,
quamuis etiam non verſemur in iure patronatus po-
tentium, cum ibi plures concurrerent familiæ, quas
non eſt veriſimile facile in vnum conueniſſe ad
fundandem, vel dotandam eccleſiam; Vnde potius
pręſumetur ex vſurpatione, cum regulariter eccleſię
ſoleant fieri ex eleemoſynis plurium, & ſic non
animo reſeruandi ſibi ius patronatus *Creſcent deciſ. 1.*
nu. 2. & 3. de iure patronat. Et ita ex prædictis fuit
reſolutum *in dict. Neapolitana rectoria, 19. Decem-*
bris 1508. coram R.P.D. Ortemberg.
Alia pertinentia ad materiam mandati de manutenen-
do dixi *ſupra cap.* 113. Quibus ſunt addenda, quę
dicta ſunt in præſenti capite, cum multis quæ infra
ponam Deo dante, ne omnia in vnum congeſta le-
ctorem grauent.

EPITOME.

Vſufructuarius quando habeat remedium can.
reintegrandę cum aliis poſſeſſoriis, & an dicatur na-
turaliter poſſidere. ¶ Proprietarius an poſſit auctori-
tate propria ingredi poſſeſſionem finito vſufructu.
¶ Et quando naturalis poſſeſſio ad eum ipſo iure re-
deat per mortẽ vſufructuarij. ¶ Condictio *can. rein-*
tegrando an competat pro quaſi poſſeſſione rerum
incorporalium, & quæ ſint iſta incorporalia. ¶ Re-
dium *l. ſi. C. de acquir. poſſeſſ.* an detur contra tertium,
in quem proprietarius alienauit rem, ex qua vſuſ-
fructus percipiebatur. ¶ Libellus quomodo debeat
concludere vſufructuario agente tam contra domi-
num, quam contra tertium. ¶ Et de cautela, vt nun-
quam vitietur libellus in materia ſpoliationis.
¶ Contra vſufructuarium finito vſufructu qualiter,
& qua actione ſit agendum.

SVMMARIVM.

1 *Remedium* can. reintegrandæ, 3. q. 1. *eſt vtilius, & ma-*
gis generale inter alia remedia poſſeſſoria.

2 *Cautela vt nunquam vitietur libellus in materia ſpoliationis. quod apponatur can. reintegrandæ.*

3 *Nomen actionis an ſit exprimendum.*

4 *Vſufructuario an debeat dari remedium can. reintegranda, & vnde vi, & n.14.*

5 *Vſufructuarius dicitur naturaliter poſſidere, & n.2.*

6 *Poſſeſſori naturali conceditur interdictum Vnde vi.*

7 *Vſufructuarius habet quaſi ciuilem poſſeſſionem.*

8 *Proprietarius non poteſt auctoritate propria poſſeſſionem ingredi, ſed debet agere contra hæredem vſufructuarij, Amplia vt n.9.*

10 *Contra vſufructuarium finito vſufructu agitur negatoria, vel ex cautione de reſtituenda re præſtita. Et an naturalis poſſeſſio pereat per mortem vſufructuarij, & ipſo iure redeat ad proprietatem, n.11.*

12 *Vſufructuarius reſtituitur ad damna, expenſas, & intereſſe, ſi in actu ſpoliationis ab aliquo moleſtatur, & quo modo procedat talis condemnatio, n.13.*

15 *Emphyteuta, ſuperficiarius, vſufructuarius, & ſimiles quando dicantur poſſidere fundum, & iura incorporalia, & n.16.*

17 *Remedium reintegrandæ datur pro quaſi poſſeſſione rerum incorporalium. Et quæ ſint iſta incorporalia, nu. 18. 19. & 20.*

21 *Remedium* l. fin. C. de acquir. poſſeſſ. *datur contra tertium in quem proprietarius alienauit rem, ex qua vſusfructus percipiebatur.*

23 *Interdictum Vti poſſidetis, quando datur vſufructuario ob detentionem poſſeſſionis naturalis.*

24 *Vſufructuarius in ſuo libello debet concludere ſe turbari in quaſi poſſeſſione ſeruitutis percipiendi fructus quando agit contra dominum, ſecus contra tertium, tunc enim poſſet dicere ſe turbari in quaſi poſſeſſione fundi.*

CAPVT CCCXI.

CONditio ex *can. reintegrandæ, 3. quæſt. 1.* eſt pleniſſimum remedium, & magis generale, ac
1 vtilius inter omnia remedia poſſeſſoria, † & concurrit cum omnibus aliis, ita vt vbicumque habeat locum aliud remedium videlicet interdictum Vnde vi, vel decretalis *ſæpè de reſtitut. ſpoliat.* aut quid ſimile procedat etiam illud canonis reintegrandæ, ita de veriori opinione teſtatur *Lanfranch. in rubr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. §. his præmiſſis, n.10. & 13. in 3. concluſ. Abb. in c. cum ad ſedem, 15. col. 11. ad med. n.23. de reſtitut. ſpoliat. Alexand. conſ. 94. viſis & ſæpius, ad fin. verſ. nec etiam obſtat, nu.21. lib. 5. Robert. Mara. . in prax part. 4. diſtinct. 7. in 19. remed. n.58.*

Vnde inferunt *Doctores* bonam cautelam, vt nunquam vitietur libellus in materia ſpoliationis,
2 † vt in fine eiuſdem libelli adiiciatur clauſula, *& pro dicto ſuo iure obſeruando proponit canonem reintegrandæ.* Nam poteſt deſeruire iſte libellus in caſu, in quo competit interdictum Vnde vi, & in caſu in quo habet locum decretalis ſæpe, & in caſu ſpecifico, in quo competit *can. reintegrandæ.* Quamuis enim non ſit neceſſe exprimi nomen
3 actionis, † tamen hoc poterit fieri ſi actor voluerit exprimere, vt prædicta omnia declarat *Lanfranch. in rubr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. §. his præmiſſis, nu.14. & 15.* vbi ita intelligit text. *in cap. dilecti, de iudic.*

Ex hoc ſequitur quod vſufructuario debet dari di-
4 ctum remedium † *can. reintegrandæ.* cum etiam illi detur interdictum. Vnde vi, ſi expellatur, aut ſit prohibitus vti frui *l. 3. §. vnde vi, ff. de vi, & vi armat. Gloſſ. in l. 1. §. ſi quis tamen neget, in verb. poſſidebat, in princ. ff. eod. tit. Boer. deciſ. 27. quo ad ſecundam, n. 2. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 1. n.69 Surd. conſil.*
5 *162. num. 8.* † Vſufructuarius enim dicitur naturaliter poſſidere *l. naturaliter. in princip. & l. poſſeſſio, de acquir. poſſeſſ. Felin. in c. cauſam 7. col. penult. in princ. verſic. & quamuis naturalis, n. 24. de præſcript. Boer.*
6 *in cap. cum non liceat, col. vlt. eod. tit.* † Et naturali tantum poſſeſſori conceditur interdictum Vnde vi *l. 1. §. deiicitur, de vi & vi arm.* cum etiam vſufru-
7 ctuarius habeat quaſi ciuilem poſſeſſionem † *Surd. conſ. 162. n.8.*

Quod etiam procedit contra proprietarium, qui non poteſt auctoritate propria poſſeſſionem ingredi, ſed contra vſufructuarium, & eius hæredem agere debet, cum nemo ſit priuandus poſſeſſione ſua etiam iniuſta ſine cauſæ cognitione,
8 † & quia etiam poteſt competere ius retentionis colono, & vſufructuario, vt in ſpecie declarat *Franc. Mara. deciſ 867. num. 2. part. 1. poſt gloſſ. in c. licet epiſcopus, de præbend. in 6. Bero. conſil. 220. n. 1. lib. 2.* Vbi etiam quod hoc habebit locum, quamuis occupator ſit ingreſſus poſſeſſionem abſente vſufru-
9 ctuario: † Nam licet apud eum non ſit vlla vera ciuilis poſſeſſio, cum apud dominum permaneat, tamen dicitur habere quaſi poſſeſſionem ciuilem iuris vſusfructus *l. aut prætor, §. item ai, ff. ex quibus cauſ. maior. Bart. in l. 1. §. interdictum autem hoc, ff. de vi & vi arm. Rip. in rubr. de cauſ. poſſeſſ. & propriet. nu.21. Menoch. de adipiſc. & recuper. poſſeſſ. remed. n. 72.*

Ideo contra vſufructuarium finito vſufructu agitur negatoria, vel ex cautione de reſtituenda re præ-
10 ſtita, † cum poſſit expelli à ſua quaſi poſſeſſione per proprietarium, in quem non tranſit ipſo iure illa naturalis poſſeſſio, quam habet vſufructuarius finito vſufructu, ſed opus eſt actione ad vendicandam, & euincendam, ac reuocandam illam naturalem poſſeſſionem, & in hoc ad vocandum vſufructuarium, vel eius hæredem vt ſibi tradatur poſſeſſio *l. vlt. Cod. ſi per vim vel alio mod. l. vti frui, in princ. verſic. quamquam enim legas. §. habet au-*
11 *tem, ff de vſufruct. quemadm. cau.* † Quando præſertim vſusfructus finitur viuente vſufructuario, quidquid poſſit dubitari, ſi expiraret morte ipſius, quaſi tunc cum eo pereat naturalis poſſeſſio, & ipſo iure redeat ad proprietarium etiam ignorantem vt bene declarat *Tiraq in tract. de mort ſaiſit. p. 3. declar. 1. n.6. & 7.*

Amplius nedum competet huiuſmodi remedium vſufructuario, quando eſt ſpoliatus, & priuatus ſua
12 poſſeſſione, † Sed etiam quando eſt in actu ſpoliationis, & moleſtatur ab aliquo, & ſe defendit, quia debet reſtitui ad damna, expenſas, & intereſſe *Boſſ. de plurib. violent. num. 33. Plat. in l. ſi quando nu. 731. & 733. C. vnde vi* & in ſpecie vſufructuarij *Canalc. de vſuf. ult. n.6 ad fin. verſ. & ne dum quando.*
13 † Et quomodo procedat iſta condemnatio, & quid probandum ſit *Rot. deciſ. 156. alias 10. de reſtit. ſpoliat. in nou.*

Et quod vſufructuario competat remedium reinte-
14 grandæ in ſpecie concludit † *Saern in l. rem quæ nobis. nu. 13. verſ. circa quintam quæſtionem, col. 9. in fin. ff. de acquirend. poſſeſſ.* vbi quod datur non ſolum pro poſſeſſione rerum corporalium, ſed etiam incorpo-

incorporalium ex generalitate text. canonis rein-
grandæ, quem ſequitur *Marant. in prax part 4 n.58.*
in fin. verſic. item illud datur, diſtinct. 7. Borgn. de
15 *vſufruct. nu 6. in fin.* Maximè, † quia iſta ſunt iura
incorporalia, propter quæ poſſidetur ipſa res, in
qua huiuſmodi ius habetur, vt in vſufructuario, qui
naturaliter poſſidet, emphyteuta, ſuperficiario, & ſi-
milibus, tales enim poſſident fundum, in quo ha-
bent iſta iura, tunc enim ſi poſſeſſio inuadatur, non
eſt dubium quod habet locum remedium etiam di-
rectum ex *l. ſi quis in tantam, Cod. vnde vi.* vel aliud
16 ſimile. † Quidquid aliud ſit in iuribus corpo-
ralibus, propter quæ non poſſidetur res, in qua ha-
betur illud ius, ſed dicitur haberi quaſi poſſeſſio il-
lius iuris, de quibus modo non eſt quæſtio, ita in
ſpecie bene diſtinguit *Bart. in l. ſi quis in tantam,*
col. penult. ad med. verſic. quæro an habeat locum, n. 19.
C. vnde vi. Licet etiam in iſtis daretur interdictum
vtile vt per *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 9. n. 268.*
vſque ad n. 273.
Immo etiam pro quaſi poſſeſſione rerum incorpora-
17 lium datetur remedium reintegrandæ † tanquam
pinguius *Franciſc. Marc deciſ. 369. part. 1.* Vbi etiam
18 de acta iuriſdictionis † *Menoch. de recuperand. poſſeſſ.*
remed. 1. nu. 88. ad fi. Vbi de iure vectigalis, & pe-
dagij, Prout etiam de annuis præſtationibus perſo-
19 nalibus, & ſimilibus † *Idem Menoch. de recuper.*
poſſeſſ. remed. 15. nu. 200. Pior. in l. ſi quando, nu 68.
C. vnde vi. Bertr. ind. conſil. 2. nu. 10. lib. 2. Vbi de ho-
20 magio domino præſtando † *Socin. in l. rem quæ no-*
bis, nu. 13. verſic. tertio concludo, de acquir. poſſeſſ. Rot.
in cap. cum eccleſia ſutrina, num. 101 de cauſ. poſſeſſ. &
21 *propriet.* † Vnde multo magis dabitur vſufructua-
rio, qui naturaliter poſſidet *l. naturaliter, in princ. ff.*
de acquir. poſſeſſ. Menoch. de recuper. remed. 14. n 47.
22 Vbi etiam † quod hac ratione datur remedium *l.*
fin C. de acquir. poſſeſſ. contra tertium, in quem pro-
prietarius alienauit rem, ex qua vſusfructus perci-
piebatur, ex quo enim poſſidet interuertendo eum
proprietarius priuat ſua poſſeſſione, quam merito
recuperat *Gloſ. in l. Pomponius, in verb. amittit, ff.*
quemadm. vſufruct. amittat. Rip. in rubr. de interdict.
n. 13. in fin
Ideo etiam ob dictam rationem poſſeſſionis natu-
ralis datur vſufructuario interdictum Vti poſſidetis,
23 quando † tamen ſuo nomine poſſidet, ſecus alieno,
ſicut enim proprietas eſt ſeparata à poſſeſſione, ita
eſt ſeparatus vſusfructus à poſſeſſione, qui vſuſ-
fructus eſt pars dominij; Vnde vſufructuario conce-
ditur dictum remedium inſpecta poſſeſſione vera,
in qua vſusfructus habetur, ſi in ea turbatio contin-
git *Menoch de retinend. poſſeſſ remed. 3. n 70. vſque*
24 *ad n. 77* † Vbi etiam *n. 80.* quod debet animaduer-
tere vſufructuarius, vt in ſuo libello concludat ſe
turbari in quaſi poſſeſſione ſeruitutis percipiendi
fructus, cum non debeat dicere ſe turbari in quaſi
poſſeſſione fundi, quando tamen ageret contra do-
25 minum; † Nam quando contra tertium poſſet etiam
dicere ſe turbari in quaſi poſſeſſione fundi, quam
naturaliter poſſidet *Lanfran. in rubr. de cauſ. poſſeſſ.*
& propriet. col. 9. verſ. quarta concluſio.

EPITOME.

Princeps an poſſit facere teſtamentum ſine ſo-
lemnitatibus, & quando illud coram eo factum ſit
validum abſque teſtibus. ¶ Et quid in eo quod ſit
coram Auguſta, Dominis inferioribus, Cardina-
bus, Epiſcopis, Vicariis, in foro publico, in Parla-
mento, Concilio, & in actis iudicij, & an hoc caſu
decretum Iudicis requiratur, & debeant interue-
nire ſaltem duo teſtes, vel nullus ſit adhibendus.
¶ Mandatum procuratoris factum in partibus apud
acta ſine teſtibus an faciat fidem. ¶ Teſtamentum
carens ſolemnitatibus an conualidetur, ſi fuerit pro-
ductum, & repetitum coram Iudice. ¶ Intellectus
l. omnium. C. de teſtam. & l. publicati, C. eod. tit. ¶ Actus
publicus, & authenticus in quo differat à iudicia-
li. ¶ Scriptura quando dicatur eſſe in actis, & de
actis, & remaneat publica per admiſſionem factam
à Iudice, ita vt poſſit dici iudicialis. ¶ Perempta in-
ſtantia acta quæ perierunt an renouentur per repe-
titionem, & recipiant nouam ſolemnitatem. ¶ Te-
ſtium præſentia an ſit neceſſaria in actibus iudiciali-
bus, & quid in actis alienis inſertis inter acta iudi-
cialia ¶ Confitens teſtamentum, vel eſſe vera, quę in
inſtrumento continetur quomodo ſibi præiudicet, ſi
appareat illud eſſe non ſolemne. ¶ Donatio an ſit
noua, quæ inſinuatur in actis iudicis, & quæ proprie
dicatur inſinuatio. ¶ Iura producta, & eorum tenor
an ſit de actis. ¶ Repetitio actorum an ſit proroga-
tio. ¶ Teſtamentum ſecundum inſinuatum apud
acta an habeat vim tollendi clauſolam derogato-
riam, quæ erat in prima. ¶ Confirmatio actus in vl-
timis voluntatibus an oriatur per repetitionem, &
an per eam alteretur ſtatus validitatis, ſeu inualidi-
tatis actus.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum factum coram Principe, ſeu Auguſta cum duobus teſtibus valet. Intellige vt n. 2.*
3 *Princeps poteſt facere teſtamentum abſque ſolemnitatibus, non tamen poterit inſtitui hæres ſine illis.*
4 *Donationes quæ fiunt per principem non inſinuantur.*
5 *Domini inferiores an poſſint condere teſtamentum ſine ſolemnitatibus. & n. 6 7. 8. & 9.*
10 *Cardinales æquiparentur Regibus, & ſubrogantur Præfecto prætorio.*
11 *Cardinalis an poſſit ſubſtituere maiori directè ſicut Miles, & Princeps, & n. 12.*
13 *Teſtamentum factum coram Epiſcopo, ſeu Vicario an valeat ſine numero teſtium.*
14 *Conſuetudo an ſit admittenda quod teſtamenta poſſint fieri coram minori numero teſtium quam ſeptem.*
15 *Teſtamentum coram populo, in publico parlamento, & conſilio eſt validum abſque teſtibus.*
16 *Aquila vxor Signorels peſte affecta fecit teſtamentum in via publica.*
17 *Teſtamentum eius qui ſtat in feneſtra, & teſtes ſtant inferius an valeat.*
18 *Notoriam facti tranſeuntis, & permanentis quomodo probetur.*
19 *Teſtamentum notorium quale dicatur, & ſit probandum.*
20 *Teſtamentum valebit abſque ſolemni numero teſtium ſi fiat coram Iudice in actu iudicij. Debent tamē interuenire ſaltem duo teſtes, nu 22. & 24. & quomodo concordentur opiniones eorum qui tenent nullos teſtes eſſe adhibendos, n. 15. & 26.*
21 *Publicatio voluntatis teſtatoris apud acta quomodo ſit facienda, & an iudex debeat interponere ſuum de-*

cretum, & de obſeruantia quæ ad cedulam inſtitutionis incertam apud acta tam ſigillatam quam apertam.

25 *Teſtium præſentia an ſit neceſſaria in actibus iudicialibus, & quid in actus alienis inſertos inter acta iudicialia, n.27.*

28 *Probatio voluntatis reuocatoria teſtamenti coram teſtibus æquiparatur illi apud acta.*

29 *Mandatum procuratoris factum in partibus apud acta ſine teſtibus an faciat fidem.*

30 *In donatione quæ apud acta inſinuatur non eſt neceſſarium adhibere teſtes.*

31 *Teſtamentum carens legitimo numero teſtium an conualidetur ſi fuerit repetitum, ſeu productum coram iudice, n.34. & 35.*

32 *Intellectus* l.omnium, C. de teſtam. *& nu.37. & an ad eam poſſit adaptari ſuſus* l. publicari,C.eod.tit. *& n.39.*

33 *Repetitio actus an operetur, ac ſi nominatim, & ſpecifice fuiſſet ita diſpoſitum.*

36 *In actu qui expeditur coram iudice nihil agitur cum patre, nec illius præſentia eſt neceſſaria.*

38 *Differentia colligitur ex modo procedendi.*

39 *Actus publicus, & authenticus in quo differat à iudiciali.*

41 *Scriptura quando dicatur eſſe in actis, & de actis, & remaneat authentica, & publica per admiſſionem factam à iudice, ita vt poſſit dici iudicialis.*

42 *Perempta inſtantia acta omnia, quæ perierunt reconualeſcunt per repoſitionem, non tamen per eam recipiunt nouam ſolemnitatem.*

43 *Terminus productionis non dicitur operari effectum ſolitum confeſſionis quando inſtrumentum productum caret ſolemnitate debita.*

44 *Actio an oriatur ex confeſſione ſi qualitas facti non tendit ad agendum.*

45 *Confitens fuiſſe factum teſtamentum an ſibi præiudicet, ſi appareat non ſolemne: & quomodo hoc intelligatur, num. 48. & quid ſi interuenit iuramentum, n. 49.*

46 *Confitens eſſe vera quæ in inſtrumento continentur, an dicatur illa approbare quamuis inſtrumentum non habeat ſolemnitates requiſitas, & n.47.*

50 *Repetitio non alterat ſtatum validitatis, ſeu inualiditatis actus.*

51 *Repetitio actorum an ſit propria prorogatio, & numero 52.*

53 *Confirmatio actus in vltimis voluntatibus an oriatur per repetitionem, n.54. 55. & 56.*

57 *Iura producta ſunt de actis, ſed non eorum tenor.*

58 *Donatio non eſt noua, quæ inſinuatur in actis iudicis, & quæ propriè ſit inſinuatio, n.59. & 60.*

61 *Teſtamentum ſecundum inſinuatum apud acta an habeat vim tollendi clauſulam derogatoriam, quæ erat in primo, n.62. 63. & 64. & quomodo in hoc loquantur Doctores, & debeant intelligi, nu.65. 66.67.68. 69. & 70.*

CAPVT CCCXII.

VAlet teſtamentum factum coram Principe cum
1 duobus teſtibus: † quaſi illius præſentia ſuppleat omne ius poſitiuum, ſupra quod eſt Princeps *l. omnium 9. Cod. de teſtam. Corn. conſil. 200. col. 11. lib. 1.* Prout etiam coram Auguſta, & Regina aut Principiſſa *Boer. deciſ.228. n.3.*

Iſtud tamen declaratur, vt non habeat locum quantum ad validitatem, & ſolemnitatem teſtamenti,
2 † Nam circa hoc nullus teſtis erit neceſſarius, ſed
ſolum quo ad probationem, ſi enim negetur præſentia Principis, ad illam probandam ſufficiunt duo teſtes: Nam æquiparatur Princeps actis, & teſtibus ſolemniter adhibitis, & plus operatur, cum tale teſtamentum nunquam egeat adminiculo Prætoris, quia vbi eſt Princeps non ſolum ibi homines adſtant, ſed tota ipſa legalis philoſophia concurrit ad teſtimonium perhibendum, vt bene explicat *Bald. in l.omnium, in princ. C. de teſt. Specul. de inſtrum. edit. §.reſtat nu. 18. Felin. in c.1. col. 5. in princ. nu. 16. de fid. inſtrum. Couarruu. in rubr. de teſt. part. 2. nu.2. Gomeſ. in c.1. nu.137. de conſtit. in 6. Gulielm. Bened. in c. Raynutius, in verb. teſtamentum, el 1. nu.17. de teſtam.*

Ob eandem rationem, idem erit dicendum in teſta-
3 mento ipſiuſmet Principis actiue, quod valebit,
quamuis careat ſolemnitatibus, Quidquid aliud ſit
in teſtamento paſſiue, quando videlicet eſſet inſti-
tutus Princeps in minus ſolemni voluntate, quo
caſu non valeret *Caſtr. in l. ſi quis in principio teſtamenti, 6.*
num.1. C. qui teſt. facer. poſſ. & in l. ex imperfecto, nu.1.
C. de teſt. Menoch. conſ. 423. nu.14. lib.5. Vbi loqui-
tur de diſpoſitione ſummi Pontificis Pij IV. facta
ad fauorem Annibalis de Altaemps, & Ceciliæ ne-
4 ptis, † exemplo donationum, quæ non inſinuantur
ſi fiant per Principes *Tiraq. de nobilit. c. 37. nu. 53.*
poſt Bald. conſ. 300. lib. 2.

Non tamen prædicta procedent in iſtis Dominis in-
ferioribus, coram quibus non præſumitur adeſſe
5 copia peritorum, † & multitudo perſonarum, quæ
adeſt coram Principe. Ideo neque habebit locum
diſpoſitio *d. l. omnium, C. de teſt.* vt declarat *Gomeſ. in*
c.1. n. 137. de conſtit. in 6. poſt Bellam. conſil. 1. col. 48.
ad med. verſ. primo cum quæritur, n.36. Socin. Iun. conſ.
138. n.4 lib.1.

Verum ſecundum aliam opinionem etiam iſti Domi-
6 ni inferiores, † qui ſaltem de facto non recogno-
ſcunt ſuperiorem, vel obtinent iura Principis in
eorum dominio, aut ſaltem habent poteſtatem
legis condendæ, poſſent habere priuilegium con-
ceſſum Principibus ſupremis circa teſtamenta iux-
7 ta diſpoſitionem *d. l. omnium.* Quaſi † tales non li-
gentur in legibus in ſuo territorio, & ideo non te-
neantur ſeruare ſolemnitates legum, cum ipſi ha-
beant auctoritatem legis condendæ, prout con-
cludit *Bald. in l. fancimus, 34 col. 2. ad med. verſic. re-*
8 *cordor. n.5. in fin. C. de donat.* Vbi loquitur † de quo-
dam teſtamento condito à Domino Caſtri de fa-
milia Vitinorum, ſuper cuius validitate conſulue-
runt *Bart. & Franc. de Tigrinis*, Quorum etiam me-
minit *Alex. conſ.157. viſo inſtrumento, col. 2. in fin. n.*
7. lib.2. & in l. omnium, in fin. n.8. C. de teſtam. & ibi
Iaſ. col. vlt. poſt princ. verſ. ad idem facit iſtud, n.15. Idē
Iaſ. in l. centurio, col. 2. ante med. n.8. verſic. iſta ſua deciſio, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. Guliel. Bened. in cap.
Raynutius, in verb. teſtamentum, el 1. nu.19. verſ. ad
hoc facit, & nu.20. verſ. octauo fallit, de teſtam. Corn.
conſil. 200. col.1. ad med. verſ. & alias idem lib.1. Dec.
conſ. 516. quoniam cauſa nu. 3. & 4. Card. Mant. de
9 *coniect. vlt. volunt. lib.6. tit.1. in fin. n.39.* † Quaſi ge-
ſta à talibus in terris ſuis iudicentur, ac ſi à ſummo
Principe, aut Imperatore facta eſſent *Bart. in l. relegati, de pœnis* cum aliis per *Alexand. conſil. 15. viſis narratis, nu.4. lib.5.* latè *Mandoſ. ad Rom. conſil. 59. in verb. non recognoſcunt.*

Nam

Idem etiam poſſet dici de teſtamento facto coram
Cardinalibus , cùm tales æquiparentur Regibus
10 *Bald.* †*in l.1.& in l. ad ſimilitudinem, C.de epiſcop.&*
cleric. Subrogantur enim Præfecto prætorio, quo-
rum loco ſunt hodie Reges *Gloſſ.in l. 1. in princ. ff. de*
off.prat.& in l.epiſcopali, C.de epiſcop.aud. Iaſ.in l.cen-
turio, col. 2. ante med. verſ. vltra tradita, nu.7. ff. de
11 *vulg & pupill.* Vbi concludit, †licet ſub dubio, quod
ſicut miles, vel Princeps, aut Dominus alicuius ter-
ræ, quamuis non ſit de ordine militari, poteſt ſub-
ſtituere maiori directè, Ita etiam Cardinales , qui
teſtando gaudent priuilegijs militum, quaſi mili-
tent in ſacro conſiſtorio Papæ, & æquiparentur Re-
gibus, & Principibus : *Idem Iaſ. in rubr. de vulg.&*
12 *pupil. in fin. verſ. tu autem adde nu 9.* † Vbi etiam
quod ita conſuluit *Bald. in conſ. incip. in primis viden-*
dum eſt an ius fideicommiſſi quod eſt conſ. Quæ tamen
non ſunt ita indiſtinctè firmanda, & alibi Deo dan-
13 te , dicam *in capite particulari.* † Et de teſtamento
facto coram Epiſcopo , ſiue eius Vicario , quod va-
leat ſine numero teſtium *Boer. deciſ 228. nu. 3.* licet
ibi præſupponatur conſuetudo loci *Vital. in clem.*
14 *ſane.§. ſi tamen ad fi. nu. 12 de verb. ſign.* †Quaſi valeat
conſuetudo conficiendi teſtamentum coram mi
nore numero teſtium, quam ſeptem *Iaſ.in l. cunctos*
populos, nu.38. C.de ſacroſ.eccleſ. Boer.deciſ.228. n.6.
late Rimin. Iun.conſ.56 n.25.

Ex prędicta ratione multitudinis hominum, & notorij
concludunt Doctores, quod valebit etiam teſta-
mentum factum coram populo in publico parlamẽ-
15 to, † ſeu conſilio abſque ſolemni numero teſtium,
cum in eo ratione notorietatis non ſint neceſſarij
aliqui teſtes, quaſi videatur ſuperfluum teſtimonium
priuatum, vbi adſunt publica documenta *gloſſ.in l.1.*
C.de his in eccleſ. manumiſſ. Specul. de inſtrum. edict.
§.reſtat, nu.18. Iaſ. in l. omnium, nu.15. ad med. C. de
teſtam.

Quod etiam erit in teſtamento facto in foro publico,
prout fecit Aquilia vxor Signorolli de Homodei,
16 † quæ cum eſſet peſte affecta, & idcirco non poſſet
habere teſtes ſufficientes in numero ad teſtandum,
fecit ſe aſportare iuxta domum in viam publicam,
vbi teſtamentum condidit *Iaſ.in l fin. col.2. ad med.*
verſ contrariam opinionem, nu.4. C.de teſt.Boer deciſ.
17 *228. colum.6. ad fin. nu.10.* † vbi etiam de teſtatori-
bus, qui ponunt ſe in aliqua feneſtra, & teſtes ſtant
infra vt audiant eius voluntatem, *Barbat. conſ.58.*
lib. 1.

In huiuſmodi tamen notorio tanquam facti tranſeuntis
requirerentur duo teſtes ad illud probandum, quate-
18 nus negaretur, †Quidquid in notorio facti perma-
nentis aliqua probatio non ſit neceſſaria, tanquam
hoc ſit manifeſtum per rei euidentiam, quæ ſemper
ſe oculis omnium exhibet *gloſſ. in cap.manifeſta, 2.q.*
1.Bald in l.ea quidem, nu. 44. C de accuſat. Vnde dicti
duo teſtes non ſolum probabunt notorietatẽ teſta-
menti , ſed etiam eius veritatem, & tenorem , niſi
enim probetur ſubſtantia, & veritas, non poteſt pro-
bari eius qualitas, ſcilicet notorietas, quaſi impoſſi-
bile ſit intelligere accidentia extra ſubiectum, cum
19 ſine eo qualitas ſtare non poſſit , † Ita in ſpecie de
teſtamento notorio bene declarat *Bald.in l.omnium,*
in princ.C.de teſtam Gulielm.Bened.in cap Raynutius,
in verb.teſtamentum, il 1.n.17. verſ ſexto fallit, eod.tit.

Sequitur etiam ex prædictis quod valebit teſtamen-
20 tum abſque ſolemni numero teſtium ſi fiat † co-
ram quocunque iudice in actis iudicij , qui actus
ſunt fortiores, quam illi, qui celebrantur extra iu-
dicium , quaſi color iudicialis multum operetur,
cum etiam apud acta iudicij videatur adeſſe multi-
tudo perſonarum: Vnde teſtamentum erit quodam-
modo notorium , quod faciet , vt ſuperfluum iudi-
cetur priuatum teſtimonium cum publica docu-
menta ſufficiant : Vltra quod etiam ceſſit omnis ti-
mor falſitatis, quando actus geritur publicè coram
iudice, ita per prædicta, & ſimiles rationes conclu-
dunt *Doctor. in l.omnium, vbi Iaſ.nu.15. Alex. in 4.*
C.de teſt.Bald.in l.pacta nouiſſima in princ.& ibi Alex.
nu.4. C.de pact. Felin.in cap. quoniam contra 11. n. 12.
& 13. colu. 7. & 8. de probat. Riccard. Malumbr.
Cynus & alij per Gulielm. Bened in c. Raynutius , in
verb teſtamentum, il 1.n.18.verſ.ſeptimo fallit, de teſtā.

Qualiter autem fiat iſta publicatio voluntatis , apud
acta, & an Iudex debeat interponere ſuum decretum
21 † & auctoritatem , & quid in cedula inſtitutionis
apud acta inſerta tam ſigillata quam aperta , & in
ſimilibus caſibus quomodo ſit faciendum, & quali-
ter practica, vel obſeruantia procedat, multa addu-
cit *Bellam. conſi.1. col.48. & 49. n.36. quaſt. 1. Bart.*
in l. omnium, in fin.C.de teſt. & ibi Ceru.nu.10. Clar.
in §. teſtamentum, quaſt.56. ad fin.verſ.eſt etiam alius
caſus, n.7.

Dubium tamen eſt an huiuſmodi teſtamentum apud
acta valeat abſq; teſtibus, quaſi ſufficiat notarius, &
Iudex, ex regula generali , quod acta iudicialia non
22 requirunt teſtes : † vt quidem omiſſa diſputatione
ad partes, breuiter concludendum eſt, quod requi-
runtur duo teſtes Nam licet in his, quæ natura ex-
plicanda ſunt in iudicio, vt actus iudiciales , non ſit
23 neceſſaria in teſtium præſentiā † c. *quoniam contra,*
de probat. vbi Felin. num.12. & 13. Tamen In teſta-
mento, quod ſui natura non venit explicandum in
iudicio , remanet regula , quæ habet, quod in actis
notarij debent intereſſe teſtes, qui deponant de lo-
co, & tempore opportuno *§. oportet autem, auth. de*
teſtib. Maxime in teſtamentis, in quibus iura volue-
runt adhiberi maiorem ſolemnitatem, quam in alijs
actibus extraiudicialib propter magnitudinem præ-
24 iudicij. Ita † in ſpecie concludit *Bart.in rubr. C.de*
fid. inſtrum. col.2. poſt princ. verſ.tu dic quod aut talis
ſcriptura, nu.4. in fin. & in l. pacta nouiſſima, 12. n. 1.
C.de pact.vbi Iaſ.in 4. notab. num.10. in princ. Caſt.
nu.3. ad fin. Alex.nu.3. Bald. in l. ſancimus, 27. nu. 4.
verſ. item nota hic quod illud, C. de teſt. Dec. in c. in
praſentia 11 col.9 in fi. verſ.ſecundo ad idem allegatur,
n.19.de probat Bart.in l.omnium n.1. vbi Alex. col.
penult.in princ.verſ.vtrum autem requirantur. n.4.Iaſ.
num.8. Salic. nu. 7. C.de teſt. Gulielm. Bened. in cap.
Raynutius, in verb.teſtamentum, il 1. nu.19 eod tit.

Verum eſt quod contrariam opinionem tenet *Caſt. in*
25 *d.l omnium, nu.3. C. de teſt.* † vbi quod acta habent
vim tot teſtium, qui alias deberent interuenire , Vnde
etiam valebit tale teſtamentum ſine teſtibus, *Felin.*
in cap. quoniam contra , col 8 ad med. verſ item pro
hoc vide, n.12. de probat. vbi allegat etiam *Fulg.in d.*
l. omnium, & ibi Addit.ad Bart.in verb.coram iudi-
ce. Rimin. Iun. in §. 2. inſtit de donat. nu. 338. Hon-
ded. conſil.26. n.5. 27. & 29. lib.1.

Pro concordia tamen poſſet dici, quod quando no-
tarius actorum rogatur à partibus ſimpliciter , &
26 † tunc procedit opinio , quod teſtes requirantur,
quaſi tunc cenſeatur rogatus ſimpliciter vt tabel-
lio; Aliud ſi notarius ſcriberet de commiſſione iu-
dicis expreſſa , vel tacita , nam hoc caſu videtur ro-

me nudo pacto promiſiſſe, ex iſta confeſſione non
oritur actio, cum qualitas facti non tendat ad agen-
dum, prout ſi confiteor, quod teſtator fecit teſta-
45 mentum non ſolemne, † vel quod poſtea apparet
non ſolemne, non enim mihi præiudico *Felin. in c. cum venerabilis 6. col. 10. poſt princ. verſ. intellige dupliciter, de except.*

Neque obſtat opinio eorum, qui volunt, quod ſi
quis confitetur vere eſſe ea, quæ cõtinentur in quo-
46 dam inſtrumento, † ſibi præiudicat, conſtituto
quod tale inſtrumentum non eſt ſolemne, licet enim
inſtrumentum non ſit ſufficiens ad probandum, ta-
men confeſſio tata manet etiam ſi dicta confeſſio
non fiat abſolute, ſed per relationem ad inſtrumen-
tum, nam hic veritas eſt tam in inſtrumento, quam
in confeſſione, ſolemnitas verò eſt in confeſſione,
licet non in inſtrumento, ergo valet confeſſio argu-
mento *l. 1. § debitum, de conſtit. pecun.* & in ſpe-
cie concluſit *Innoc. in cap. cum venerabilis, de except.*

Quia hoc debet intelligi, quando ſolemnitas reſpicit
47 inſtrumentum, † ſed non reſpicit negotium princi-
pale, nam ſi confiteor inſtrumentum eſſe verũ, quod
caret die, & conſule, mihi præiudico, quia ea vi
confeſſionis adiuncta cum ſcriptura, talis ſcriptura
habetur pro publica, & ſolemni *auth. ad hoc, C. de*
48 *fid. inſtrum.* Si autem confiteor teſtamentum † non
ſolemne eſſe verum mihi non præiudico, quia tunc
ad eſſentiam rei non ſufficit veritas ſine ſolemnita-
te *l. ſi veritas, C. de fideicommiſſ.* & ita prædicta de-
clarat *Bald. in l. alia cauſa, 8. nu. 4. C. de his, quib.*
49 *vt indig.* † Quamuis etiam iuramentum interuene-
rit in huiuſmodi confeſſione *Addit. ad Bald. in d. l. alia cauſa, in verb. actio. Felin. in cap. cum venerabilis, 6. nu. 26. col 10. ad med. verſic. amplia hoc vltimum, de except.*

Ex iſtis colligitur, quod talis repetitio non alterat ſta-
tum validitatis, ſeu inualiditatis actus iam facti,
50 † neque addit ſolemnitatem deficientem; Quid-
quid alias inſtantia perempta poſſit de nouo inno-
uari repetendo vnico momento omnia acta *Bart. in l. ſi à te, de exceptione rei iudic. Marian. in cap. venerabilis, de iudic. Ang. in auth. ſi tamen, in princ. C. de*
51 *temporib. appell. Abb. in cap. ſi de probat.* † Quamuis
iſta non ſit proprie prorogatio per *l. ſi maneat, ff. de*
precar ſed eſt inchoare de nouo *Imol. in cap. de cauſis,*
52 *de offic. deleg.* Declarando dummodo præſente, † &
conſentiente iudice hoc fiat *Fulgoſ. in l. properandum, de iudic.* quem ſequitur *Felin. in cap. venerabilis, 20. col. 4. ad med. verſ. quarta declaratio, nu. 12. eod. tit.*

Colligitur etiam ex prædictis, quod per repetitio-
nem oritur confirmatio actus in vltimis voluntati-
53 bus, † quaſi confirmans de nouo faciat, maxime
quando dependet à mera voluntate confirmantis;
intelligendo, vt procedat in repetitione eiuſdem
voluntatis in actu valido ordinato ex ſe ad illum
effectum, quando videlicet inutiliter eſt factum
legatum, quod poſtea repetitum eſt in codicillis:
54 † Huiuſmodi enim legatum remanet validum in
codicillis, non in actu prius facto *l. legata inutiliter 19. de legat. 1.* Quod tamen non erit in caſu ſupra-
dicto repetitionis, & productionis teſtamenti
apud acta, vbi agitur, quod voluntas remaneat vali-
da in actu prius facto, & reſtituto, qui caret ſo-
55 lemnitatibus, † quod non poteſt eſſe, cum ſit di-
uerſum repetere quod factum eſt in aliquo inſtru-
mento inualido per aliud inſtrumentum validum,
quaſi hoc caſu ſit de nouo facere actum adhibitis
ſolemnitatibus, quod non eſt in eo, qui volt repe-
tere aliquid in actis iudicis, vt fiat de actis, hoc
enim non ſupplet ſolemnitates deficientes in actu,
ſed ſolum datur illa vis, quam poteſt dare produ-
ctio, ſcilicet, vt dicantur approbata, & confeſſata
contenta in ſcripturis productis iuxta *conſil. Rom.*
56 *294. hec confeſſio, col. 1.* † quod ita intelligendum
eſſe declarat *Rot. coram R. P. D. Iuſto Romana hereditatis 11. Decembris 1606. verſi. obſtat quod repetitionem.* Vbi etiam additur hoc idem eſſe in effectu
57 cum eo, quod ſæpe per *Rotam* fuit deciſum, † vi-
delicet iura producta eſſe de actis, ſed non eorum
tenorem iuxta opinionem *Innoc. in c. cum in iure, 31. in fi. n. 6. de offic. deleg.*

Sequitur etiam ex prædictis, quod quando inſinuatur
58 donatio in actis iudicis, † non eſt noua donatio,
quamuis enim inſinuare ſit facere donationem, Ta-
men hoc eſt, quia tunc perficitur cum ſit neceſſaria
inſinuatio, & poſtquam eſt inſinuata ſupple**tur om-
nis ſolemnitas probatoria, non tamen ſit ad ſub-
ſtantiam validandam, neque enim tunc poteſt ne-
gari illum actum fuiſſe factum, prout factum fuit
Canar. de inſinuat. part. 1. q. 18. nu. 34. tom. 5. p. 2. fol.
59 *276.* † Nam inſinuatio nil aliud eſt, niſi ipſam do-
nationem redigere, ſeu eam intimare, vel publicare
apud acta iudicis, vel ipſam donationem facere
apud acta iudicis præſentis, & auctoritatis *Alex. conſil. 97. viſo inſtrumento, in princ. col. 2. lib. 2. Rom.*
60 *Iun. in § 1. n. 95. inſtit. quib. alien. licet vel non.* † Vbi
quod idem eſt regiſtratio & inſinuatio, vt per ean-
dem *Roman. in § 1. n. 151. inſtit. de donat.* Vbi etiam
quod magis propriè loquendo inſinuatio eſt redu-
ctio donationis apud acta iudicis *Cuman. in l. Modeſtinus, ff. de donat. Bald. in illud 2. C. de ſacroſ. eccleſ.*

Vltimo etiam colligitur, quod ſcriptura, ac inſtru-
mentum in actis productum, vel inſinuatum à te-
ſtatore non habet maiorem vim, & efficaciam aut
61 expreſſiorem illius voluntatem, † Vnde eſt dubita-
bilis opinio illorum, dum volunt, quod ſecundum
teſtamentum inſinuatum apud acta habeat vim tol-
lendi clauſulam derogatoriam, quæ erat in primo:
Etenim conficere teſtamentum apud acta non ope-
ratur plus, quam coram ſeptem teſtibus, & tamen
ſi ſecunda voluntas reuocatoria primæ fieret coram
ſeptem teſtibus non tolleretur prima habens clau-
ſulam derogatoriam, niſi de ea eſſet facta mentio
62 *Alex. in l. ſancimus 27. nu. 6. C. de teſt.* † Vbi quod
iſta opinio eſt verior in puncto iuris. Quidquid
Bald. Caſtr. Fulg. Corn. contrarium ſequantur, quo-
rum ſententiam etiam dubitabilem dicit *Rot. coram R. P. D. Iuſto Romana hereditatis, 11. Decembris*
1606. Quod etiam voluit *Gul. Bened. in cap. Raynutius, in verb. teſtamentum, el. 2. num. 20. verſ. idem*
63 *eſſet & tertio, de teſt.* † Et contra *Bald. & alios* latè
concludit *Iaſ. in l. omnium, col. penult. in princ. n. 12. ad med. verſ. puto quod iſte. & in l. ſancimus, col. penul. in prin. verſ. tertio limita, n. 14. eod. tit.*

Neque obſtat non eſſe veriſimile quod teſtator vo-
luerit fallere Principem, Iudicem, & publicas
perſonas, Quia cum non tractetur de eorum in-
tereſſe, non cadit iſta præſumptio deceptionis,
64 Maxime, quia præſentia Principis, † aut Iudicis be-
ne facit, quod teſtamentum valeat non obſtante
defectu teſtium, in hoc enim ſupplet quo ad nu-
merum, dummodo tamen alia non obſint, Nam
in reliquis impedimentis nihil operatur, Vnde nec

aliquid efficeret dicta præſentia quando in primo
teſtamento adeſſet clauſula derogatoria, per quam
impeditur derogatio primi *Iaſ. in d. l. ſancimus, n. 14.
in 3. limit. & ibi Alex. n. 6. C. de teſt.*

Adde tamen quod *Menoch. præſumpt. 166. n. 53. in fin.*
65 *verſ. & hæc quidem opinio, lib. 5.* †tenet, quod per ſe-
cundum teſtamentum apud acta colligatur ſuffi-
ciens coniectura derogationis primi continentis
clauſulam derogatoriam prout etiam de communi
teſtatur *Clar. in §. teſtamentum, q. 99. in fin. verſ. ul-
terius ſciaſ, nu. 1.* quod etiam prius voluit *Rom. conſ.
179. ampliſſime, col. penult. ad fi. verſ. tertio & ultimo,
n. 21. Nat. in auth. hoc inter liberos, n. 47. C. de teſt. Se-
la Patauin. de contract. & ult. volunt. compoſit. ad con-
telium ſapient. c. 13. in fi. Card. Mant. de coniect. ult.
volun. lib. 12. tit. 8. n. 24.*

Sed multi ex *Doctoribus allegatis* per *Menoch.* non pro-
66 bant. †Nam *Soc. n. in l. ſi mihi & tibi, 12. §. in legatis,
ad fin. verſ. ſeptimo infertur, nu. 13. ff. de legat. 1.* nihil
concludit, ſed remittit ſe ad *Alex. in l. ſancimus, C.
de teſt.* qui contrarium ſequitur.

Couarr. in rubr. de teſt. 2. p. col. 12. in fin. verſ. decimo ſexto
67 *ex eadem, num. 11.* †nihil firmat. Immo allegat hinc
inde auctoritates, & ultimo refert opinionem Do-
ctorum, qui tenent non eſſe derogatum primum te-
ſtamentum, cum qua ſententia tanquam ultimo lo-
co celata videtur reſidere.

Iaſ. in l. ſancimus, num. 14. Cod. de teſt. tenet contra-
rium quod non ſit ſublatum primum habens clau-
68 ſulam derogatoriam, †quamuis ſecundum fiat apud
acta, prout latius concludit *idem Iaſ. in l. omnium,
n. 12. C. de teſt.* Et quamuis *Card. Mant.* dicat *Iaſ.* eſſe
ſibi contrarium, Tamen ſemper defendit iſtam opi-
nionem, licet per alias rationes quam per eas, quas
adduxit *Alexand.* cui contradicit quo ad rationes,
non autem quo ad punctum principale quæſtionis.

Rom. ad l. ſi mihi & tibi, col. ult. ante med. ver. & aliis
69 *etiam modis, num. 39. in fin. de legat. 1.* † nihil firmat,
ſed dum facit mentionem de limitationibus addu-
ctis per *Bald. in d. l. ſancimus,* an bene loquatur nec
ne, refert ſe ad *Alex. & Socin.* qui, ut dictum eſt ſu-
pra, contrarium ſequuntur.

Rapha. Fulgoſ. in l. ſancimus num. 1. ver. iam & tertio,
70 *Cod. de teſt.* † etiam de prædicta ſententia dubitat;
Ideo ex iſtis apparet non eſſe tantum recedere ab
opinione prius firmata, quidquid alij contrarium
ſentiant.

EPITOME.

Nomen hæredis ſtricte an comprehendat ſolum
liberos tam de iure ciuili, quam iuxta communem
uſum loquẽdi. §Legitimi hæredes qui propriè dicã-
tur. §Et an conditio ſi quis deceſſerit ſine hæredibus
legitimis debeat intelligi de filio, & alio ex ſuo cor-
pore deſcendente, vel de hæredibus ſucceſſionis in
contractibus, & in ultimis voluntatibus. & ubi fit
mentio de eis diſpoſitiue ſeu conditionaliter. § Et
quid ſi apponatur iuueni apto ad generandum, vel
ſeni. §Verba in ſubſtitutionibus, *de iure ſuccedentes,*
an idem ſignificent quod legitimi hæredes.

SVMMARIVM.

1 *Cõditio ſi quis deceſſerit ſine hæredibus legitimis an intel-
ligatur de filio, & alio ex ſuo corpore deſcendente, vel
de hæredibus ſucceſſionis, tam in contractibus, quam
in ultimis voluntatibus, tam ubi fit mentio diſpoſi-
tiue, quam conditionaliter, & nu. 2. 13. 16. 19. 20.
& 21.*
3 *Conditio ſi ſine hærede legitimo appoſita iuueni apto ad
generandum debet intelligi de liberis ſecus ſi appo-
natur ſeni.*
4 *Hæres legitimus, & naturalis, & communis de quo intel-
ligatur.*
5 *Verbum hæredes appoſitum in ſubſtitutionibus non ſigni-
ficat alios, quam deſcendentes, ſecus in contractibus,
& nu. 8.*
6 *Rarò contingit quod quis decedat ſine hærede extraneo,
cum quis poſtremo habeat fiſcum, n. 7.*
9 *Nomen hæredis ſtricte an comprehendat ſolum liberos
tam quando eſt in ſingulari quam in plurali n. 10. &
ſecundum communem uſum loquendi, nu. 11. Quid-
quid aliud ſit de iure ciuili, n. 12.*
14 *Verba in ſubſtitutionibus* de iure ſuccedentes, *idem
ſignificant quod legitimi hæredes, & n. 15.*
17 *Legitimi hæredes an propriè ſint, qui à lege vocantur,
non qui à teſtatore.*
18 *Inueſtitus ſolum pro legitimis hæredibus, & naturalibus
intelligitur tantum pro hæredibus ab inteſtato.*
22 *Vſus communis loquendi attenditur.*
23 *Præſumptiones quando veniant in conditionibus ſolum
hæredes ſanguinis, non extranei.*
24 *Mulier excedens annum quinquageſimum non eſt apta
ad generandum.*
25 *Probatio ætatis eſt difficilis.*

CAPVT CCCXIII.

Conditionem, ſi quis deceſſerit ſine hæredibus
legitimis, Dixi in caſu de quo agebamus, intel-
1 ligi de filio, † vel alio ex ſuo corpore deſcendente,
cum conditio habeat ſe ad eſſe, vel non eſſe, & ſi in-
telligeretur de hæredibus ſucceſſionis ſemper habe-
ret locum, quia nunquam quis decedit ſine hærede,
unde ne recedatur à coniecturata mente defuncti,
legitimi dicentur filij, quidquid aliud ſit in contra-
ctibus, in quibus verbum hæres directo omnes ſuc-
cedentes ſignificat, ita concludit *Guid. Pap. dec. 457.
mater filium, nu. 1. & 2.* Vbi quod ſic fuit deciſum in
camera conſilij illius parlamenti & ſequuntur *ibid.
Matthæus & Ranchin.* tanquam opinionem magis
probabilem. *Gabr. de verb. ſignific. concluſ. 2. n. 12. Sim.
de Pret. de interpret. ult. volunt. lib. 3. ſolut. 21. num. 38.
fol. 290. & lib. 3. ſolut. 5. interpret. 1. dubit. 4. n. 8. fol.
196.* Vbi quod in iudicando nefas eſſet recedere à
iudicio integerrimo dicti parlamenti: *Sim. de Pret.*
latius *dict. ſolut. 5. nu. 12. uſque ad nu. 15. fol. 197.* ubi
2 dicit hanc opinionem veriorem, †Intelligendo con-
trarium ſequentes, quando ſit mentio hæredis legi-
timi diſpoſitiue, & non conditionaliter in inſtitu-
tione, vel ſubſtitutione, idem ſequitur *Bertrand.
conſ. 1. col. penult. lib. 10. Gregor. Tholoſ. ſyntagm. iur.
lib. 45. cap. 9. nu. 1. & 2.* & deciſionem *Guid. Pap.* ap-
probat *Aym. conſil. 8. nu. 4* & fuit originalis opinio
Cuman. in l. ex facto, §. fin. ad Trebell. quem ſequitur
*Bera. conſil. 69. n. 9. lib. Roland. conſ. 67. nu. 28. & 29.
ad med. verſ. præterea in ſimili lib. 1. Pariſ. conſil. 30. n. 10.
lib. 2. Socin. Iun. conſ. 112. num. 9. lib. 1.* Quod etiam
3 voluit *Dec. conſil. 193. in teſtamento, in fin.* † ubi di-
ſtinguit an iſta conditio ſi ſine hærede legitimo ſit
appoſita iuueni apto ad generandum, quia tunc
intelligatur de liberis, cum aliud ſit, quando appo-
neretur ſeni, & valetudinario, & non habili ad
procrean-

Digitized by Google

procreandum, tunc enim ex coniecturata mente
defuncti dicendum eſt de liberis non fuiſſe cogi-
tatum, ideo etiam hæredes extranei venirent, vn-
de ex hoc colligitur, quod etiam Dec. tenet hanc
opinionem, quam etiam approbat cum d. diſtin-
ctione *Zanch. in l. hæredes mei, §. cum ita, num. 172. ad
ſenatuſconſ. trebell.*
Addunt multi *Dec conſ 594. viſo teſtamento, n. 1.* Sed ibi
vltra dictionem hæredes legitimi aderat etiam di-
4 ctio naturales. † Alij etiam addunt *Cuman conſ. 226.
prouenitur, in princ.* Sed ibi loquitur de hæredibus le-
gitimis, & communibus. Allegatur etiam *Gozad.
conſ. 26. num. 30.* Sed loquitur in feudis, & in diuerſa
materia.
Et facit, quia in vltimis voluntatibus verbum hæredes
appoſitum ſubſtitutionibus non ſignificat alios,
5 † quam deſcendentes, quidquid aliud ſit in contra-
ctibus, & in legibus, vt latè declarat *Bald in c. 1. de
natur. ſucceſſ. feud. num. 2. Georg Natt. de ſtatut q. 4.
num. 119. tom. 1. fol. 161.* latè *Dec. conſ. 493. de teſta-
mento, nu. 1. & 4.* vbi quod iſtam conditionem in-
terpretantur de filiis, & liberis, quia ſi de extraneo
6 hærede intelligeremus † eſſet quodammodo im-
poſſibilis, quaſi de raro contingat, quod quis non
habeat hæredem extraneum, cum etiam hoc ſit ex
communi vſu *Corn. conſ 272 num. 3 lib. 4. Aym conſ.
38. nu. 1. & 4. Guid. Pap. deciſ. 191. num. 1.* cum etiam
7 † quis poſtremo habeat hæredem fiſcum *Menoch.
præſumpt. 130. num. 25. lib. 4.* Maximè, quando non
fuit hoc appoſitum in diſpoſitione, ſed in condi-
tione, vt bene declarat *Caſtr conſ 45 ego paulus, ad
8 med lib. 2.* † Quando præterea nulla adeſt dictio
vniuerſalis omnibus, vel ſimilis *Roland. conſ. 88 nu.
14 lib 2. Iaſ. in l gallus, §. & ſi parente, n. 9. de liber. &
poſth. Ancher. ine. canonum ſtatuta, num. 381. de conſtit.*
9 † vbi ſtrictè ſumendo nomen hæredis ſolum com-
prehendit liberos *Zanch in l. hæredes mei, §. cum
ita p. 4. nu. 166. vſque ad nu. 170. ff. ad ſenatuſc. trebell.*
vbi de magis recepta opinione teſtatur *Odd de
ſubſtitut. compendioſ. parte. 6. q. 2. p. 1 verſ. quo ad pri-*
10 *mum, fol. 187 Franc. deciſ. 14. nu 15* † Quæ interpre-
tatio procedit ſiue fuerit dictum in ſingulari de
hærede, ſiue in plurali de hæredibus, quia in vtro-
que caſu intelligitur de hæredibus ſanguinis *Me-
noch. præſump. 130 n. 25. lib. 4* contra *Alex. in l. gallus,
§. etiam, in 2. lect. n. 30. de liber. & poſth.*
Et ſecundum vſum loquendi, qui debet attendi, ver-
bum hæres ſumitur pro filiis deſcendentibus, &
11 hæredibus ſanguinis † *Grat. conſ. 51. nu. 9 lib. 1. Nat.
conſ. 118. n. 2. & 3.* Vbi quod hic eſt ſenſus vulgi, li-
cet de iure ciuili hæredes ſint qui alicui in vniuer-
12 ſum ius ſuccedunt † *Salic. in l. 2. q. 2. C. de iur. emphyt.*
Contrarium quod vbi ab homine ſit mentio de hære-
de legitimo intelligitur de hærede ab inteſtato
13 etiam in ſubſtitutionibus, † tenet *Alex. in l. ex facto
17. § vltim. in op ſi quis ita, in fin. verſ putarem eſſe ve-
rum, ff. ad trebell.* vbi quod ita eſt tenendum, quam-
uis *Raph. ibid.* dicat periculoſum eſſe in hoc iudica-
re, & opinionem Alex. approbat *Ruin. conſ. 158. nu.
14 6 lib. 5.* vbi quod idem erit † quando diceretur in
ſubſtitutione, *de iure ſuccedentes*, cum hæc verba i-
dem ſignificent quod legitimi hæredes *Idem Ruin.
conſ. 174. nu. 6. colum. 3 in princ. lib. 2. Alciat conſ 98.
in prin. tom. 3 lib. 9 fol. 237.* vbi ſimpliciter ſequitur
Alex. in d. l. ex facto. § fin. vbi idem tenet *Rip col. 3. in
prin. verſ. ſed quid ſi dictum ſit, nu. 9.* adducens etiam
Soc conſ. 56. colum 8. lib. 4. alias eſt conſ. 12. præſens con-
15 *ſultatio, col. 3. in prin. n. 4 li. 3.* † vbi idem dicit quan-
do eſſent ſubſtituti ſuccedentes de iure, qui legiti-
mi hæredes dicuntur. Idem voluit, & de communi
teſtatur *Peregr de fideicomm. art. 32. numer. 49 verſi.
attamen communis, fol. 290.* vbi diſtinctè tam in di-
16 ſpoſitiuis, quam conditionalibus tenet, † quod ve-
niant hæredes ab inteſtato, quia conjectura ſuadet,
vt teſtator prætulerit ſubſtituto extraneo non ſo-
lum deſcendentes, ſed etiam legitimos hæredes ab
inteſtato: Maximè cum à proprietate verborum
non ſit diſcedendum, idem ſequitur *Cu d. Mant. de
coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 1. in fi. num. 10. Menoch.
conſi. 202. n. 59. & 60. l. b. 3* Vbi allegat etiam *Claud.
Aquenſ. in d. l. ex facto, § fi. n. 1 ff. ad trebell.*
Et confert regula generalis quod legitimi hæredes
17 propriè ſunt qui à lege vocantur, † non qui à te-
ſtatore *l. t. de ſuis & legit. l. 1. C. eod. tit. l. 4 §. de illo, ff.
pro ſoc. l. 1. circa prin. de legit. tut. Alex. conſ. 56. n. 4. lib.
2.* vbi quod inueſtitus ſolum pro legitimis hæredi-
18 bus, & naturalibus intelligitur † ſolum pro hære-
dibus ab inteſtato *Decian. l. 1. Cod. quand. non peten.
part. & ibi Cagn. n. 3. Abb. conſi. 3. nu. 4. col. 5. poſt med.
verſ ſed vbi poneretur, lib. 3.* cum aliis late per *Rebuff.
in l. lege obuenire 131. col. 2. poſt princ. verſi. igitur legi-
timus, de verb. ſignif. Gregor. Tholoſ. ſyntagm iur. lib. 44.
c. 5. nu. 1. Aym. conſi. 960 nu. 3. lib. 5.*
Sed non eſt diſcedendum à priori opinione, quæ eſt
magis communis, & teſtatorum voluntati confor-
19 mis, † cum præſertim pro ea fuerit judicatum in
parlamento, de quo per *Guid. Pap deciſ. 457.* à quo
judicio tanquam integerrimo non eſt recedendum
dicit *Sim. de Pret. interpr. 1 dubit. 4. numer. 8 fol. 196.
cum aliis ſupra allegatis*: Maximè, quia multi qui
contrarium ſequuntur poſſunt intelligi, quando ſit
20 mentio hæredis legitimi diſpoſitiuè, † non condi-
tionaliter in inſtitutione, vel ſubſtitutione *Idem
Sim. de Pret. d. dubit. 4. numer. 12. vſque ad num. 15. fol.
197.* Et quamvis *Raph. in dict. l. ex facto, § vlt. ad treb.*
dicat eſſe periculoſum in hoc judicare, & eſſe con-
21 trouerſum dicat *Franc. deciſ. 153. numer. 2.* † Tamen
cum habeamus judicium dicti parlamenti, & au-
ctoritatem tot Doctorum, ſequi debemus talem
opinionem magis probabilem, ſtante præſertim
22 communi vſu loquendi, † qui præualere debet in
hujuſmodi materia *Nat. conſi. 128. n. 2 & 3. Menoch.
præſumpt. 130. numer. 21. lib. 4* vbi etiam multas con-
23 jecturas, † & præſumptiones adducit quando in
conditionibus veniant ſolum hæredes ſanguinis, &
non extranei.
Ad euitandas d. contrarietates Doctorum in caſu, de
quo agimus fuit articulatum iſtam conditionem ſi
ſine hærede legitimo fuiſſe appoſitam mulieri ex-
24 cedenti annum quinquageſimum, † quaſi tunc ge-
nerare non poſſet *Tiraq. de legib. connub. l. 6. num. 12.
Menoch. de arbitr caſ 89. num. 58.* Sed non fuit pro-
25 bata talis ætas prout † illius probatio eſt difficilis
*Bart. in leg. de ætate, numer. 7. de minor. Parıſ. conſil. 10.
num. 58. lib. 2. Menoch de arbitr. caſ. 116. num 1.* Ideo
non eſt recedendum à ſupra firmatis, licet ſi hu-
juſmodi inhabilitas ad generandum apparuiſſet in-
traret præſumptio & conjectura, quod teſtator ſen-
ſerit de hæredibus extraneis, non de filiis juxta di-
ſtinctionem, de qua per *Dec. conſi. 293. in teſtamento,
in fin. Zanch. in leg. hæredes mei, §. cum ita, p. 4 nu. 171.
ad ſenatuſconſ trebell.*

EPITOME.

Poſſeſſio tam ciuilis, quam naturalis, & vſusfru-

ctus an amittatur per occupationem, & per inundationem, & alluuionem, & an debeat in rotum mutari figura, & facies rei. ¶ Plantare an liceat prope ſolum vicini ſine certo ſpatio dimiſſo. ¶ Spoliatio, ſeu turbatio an dicatur quando quis impeditur vti iure ſuo per murum, ſepem, aut quid ſimile. ¶ Et quæ actiones dentur contra turbantem. ¶ Et an illarum electio turbato competat. ¶ Manutentio an ſit danda, quamuis petatur reintegratio, ſi illa eſſet turbida, & conſtaret prætendentem ſe ſpoliatum intellexiſſe de turbationibus abſque animo amittendi poſſeſſionem ciuilem. ¶ Reintegratio an competat ſi teſtes probent poſſeſſionem, vel quaſi iure piſcandi, quando talis poſſeſſio eſt perempta propter loca exiccata, & redacta ad culturam, in quibus erat ſolitum piſcari. ¶ Præſcriptio an ſit interrupta, ſi terra arida efficiatur lacus, vel ſtagnum. ¶ Turbatus an poſſit tollere omnia impedimenta ad tuendam ſuam poſſeſſionem. ¶ Socius ſciens, vel ignorans ædificium quando habeat actionem ad demoliendum ædificatum.

SVMMARIVM.

1 *Scientia, & patientia præiudicat, quando vicinus ædificat prope ſolum vicini, prout etiam, quando in proprio vicini ſolo ædificatur.*

2 *Dominus amittit poſſeſſionem, & vſumfructum per occupationem, quæ fit ædificando. nu.3. & 6. Intellige, quando mutatur in totum figura, & facies rei, vt n. 22.23.25.26.27. & 28. Et an perdatur etiam ciuilis poſſeſſio. num.29.30. & 32.*

4 *Poſſeſſio facilius perditur quam vſusfructus.*

5 *Poſſeſſio amittitur per inundationem, & alluuionem. nu.24 & 31.*

7 *Plantare non licet prope ſolum vicini niſi certo ſpatio dimiſſo. Fallit vt num.8.*

9 *Per murum, ſepem, aut quid ſimile per quod quis impeditur vti iure ſuo non cauſatur aliqua ſpoliatio, ſed turbatio. Amplia in præcidente arbores, fructus colligente etiam per vim, & in ſimilibus impedimentis. num.10.*

11 *Actus quilibet turbationis ſufficit, vt quis poſſit conueniri interdicto Vti poſſidetis, neque eſt neceſſaria contentio poſſeſſionis.*

12 *Actio legis aquiliæ arborum furtim cæſarum, & iniuriarum datur contra turbantem, quarum electio turbato competit. & num.13.*

14 *Manutentio debet dari contra detinentem naturalem poſſeſſionem, quamuis peteretur reintegratio, ſi illa eſſet turbida, & conſtaret quod prætendens ſe ſpoliatum intellexit de turbationibus, non quod voluerit amittere poſſeſſionem ſaltem ciuilem, & quomodo in hoc concordentur deciſiones Rotæ. n.15. & 19.*

16 *Poſſeſſio amittitur ſolo animo.*

17 *Manutentio requirit poſſeſſionem de tempore motæ litis.*

18 *Spoliato non datur manutentio.*

20 *Contradictio iudicialis ſufficit ad inducendam turbationem.*

21 *Spoliatio dicitur, non turbatio, ſi dominus fundi ſeruientis non permitteret alium tranſire per fundum ſuum, ſi ambæ partes ſtarent ſuper loco contentioſo.*

33 *Reintegratio non competit ſi teſtes probent poſſeſſionem, vel quaſi ius piſcandi, quando talis poſſeſſio eſt perempta propter loca exiccata in quibus erat ſolitum piſcari.*

34 *Præſcriptio an ſit interrupta ſi terra arida efficiatur lacus, vel ſtagnum propter impetum aquarum, vel induſtriam alicuius.*

35 *Poſſeſſio perimitur ex mutatione rei.*

36 *Qualitas ſuperueniens qualificat, & reponit in diuerſam ſpeciem.*

37 *Turbatus poteſt tollere omnia impedimenta ad tuendam ſuam poſſeſſionem.*

38 *Ædificium cedit ſolo.*

39 *Ædificans in alieno an videatur donare ædificatum domino ſoli. Et quid ſi adſit ſcientia, & permiſſio domini an ex ea reddatur tutus qui ædificat. nu. 40.*

41 *Scientia domini patientis ædificare eſt probanda de tempore ædificij. & num.42.*

43 *Socius ſciens ædificium, & contradicens an habeat actionem ad demoliendum ædificatum. Et quid in abſente, & ignorante, & in eo, qui ſciens tacuit, vel conſenſit. num.44. & 45.*

CAPVT CCCXIV.

Conſenſus, ſcientia, & patientia, nedum præiudicat, quando vicinus ædificat prope ſo-
1 lum vicini, † ſed etiam quando in proprio vicini
ſolo ædificatur *Cyn. & Salic. in l.2. C. de rei vendicat.*
Surd. conſ.75. num.12. & 12. Quaſi per occupationem, quæ fit ædificando dominus amittat poſſeſ-
2 ſionem † *Alex. in l.3. § labeo.* quam legit cum § *nerua, de acq. poſſ. & in l. ſi de eo, § ſi ſirie. ff. eod. tit. Ruin. in l.1. § nunciatio, col.2. in prin. nu.4. de oper. nou. nun-*
3 *ciat. & conſ.55. num. 3. lib. 4.* † Vbi etiam quod per
hoc perditur vſusfructus *l. repete, § ſi ff. quibus mod. vſusfruct. amitt.* Vnde multo magis poſſeſſio, quæ
4 facilius amittitur † *l. ſi quis vi, §. differentia, de acqu. poſſeſſ.* & ſicut per inundationem quis amittit poſ-
5 ſeſſionem † *l.3. § labeo, de acquir. poſſeſſ.* Ita etiam debet perdi per talem occupationem, & ædificium
6 † *Ruin. d. conſ.55. num.3. lib.4. Surd. conſ.75. numer. 12. lib.1. & conſ.133. nu.5. lib.2.* Vbi etiam addit ſimile, quod & ſi non liceat in ſolo proprio plantare pro-
7 pe ſolum vicini, † niſi certo ſpatio dimiſſo *l. vlt. ff. fi. regun.* Tamen ſi plantetur ſciente, & non con-
8 tradicente vicino non erit eradicandum † *Glo. in l. maniana. C. de ædif. priuat. Neuiz.* qui de communi *conſ.58. nu.1.* Cum igitur ex prædictis fuerit amiſſa poſſeſſio, videbatur non eſſe locum prætenſæ manutentioni.

Veriorem tamen dixi opinionem, quod debeat concedi mandatum de manutenendo in caſu, & ad
9 effectum, de quo agebamus, † Etenim non ſumus in aliqua ſpoliatione, quando quis facit murum, ſepem, aut quid ſimile, per quod impediat vti meo iure: Nam per talia impedimenta non cauſatur aliqua ſpoliatio, ſed turbatio *Guid. Pap. ſuper ſtatut. Delphin. ſi quis per litteras. §. vel quaſi. col.3. in prin. verſ. vlterius etiam quæro. & conſ.62. nu.1. Menoch. de retin. poſſeſſ. rem.3. nu. 489. Rebuff. de mater. poſſeſſ. art. 1. glo.2. nu.15 fol.253 tom 3. Franciſc. Marc. deciſ.199. num.1. lib.1. & deciſ.661. in princ. lib.2. Ruin. in l.1. §. nunciatio nu.3 colum.2. in princip. verſ. non obſtant iura. ff. de nou. oper. nunciat. poſt Aret. in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas. col.5. in fin. verſ. cum autem dicit. ff. de acqu. poſſeſſ.*

Idem eſt in quouis actu impedimenti, vt in præcidente arbores, fructus colligente etiam per vim, &
10 alibi aſportante, † colonos expellente, intrante poſſeſſionem meam me inuito tanquam in rem ſuam, cum ſimilibus latè adductis *per Rebuff. de mater. poſſeſſ. art.1. glo.2. nu.1. vſque ad num. 27. Menoch. de retin. poſſeſſ. rem.3. nu.468. vſque ad nu.504. Bal. in l. poſt ſententiam 9. num.7. C. de ſent. & interlocut. omn.*

indic

iudic. Doctor. in l. vim facit, de vi & vi armat.
Ita vt in huiuſmodi impedimentis non attendatur, an
turbator contendat ſe poſſidere, nec ne, quia ſuffi-
11 cit quemuis actum turbationis inferre, ad hoc, vt
quis poſſit conueniri interdicto vti poſſidetis, ne-
que enim eſt neceſſaria contentio poſſeſſionis, vt
bene declarat *Io. Petr. de Ferrar. in praxi in form. li-
bell. pro turbat. poſſ. in verb. ac praeſentialiter, nu. 2. & 3.*
vbi atteſtatur de veriori opinione, *poſt Bart. in l.*
12 *1. §. reſtituendum. ff. vti poſſidet.* † Quamuis enim
contra turbantem, qui non contendit ſe poſſide-
re, detur actio legis Aquiliæ, iniuriarum, arborum
furtim cæſarum, cum ſimilibus, tamen non per hoc
excluditur remedium Vti poſſidetis, quod pote-
13 rat turbatus intentare, quaſi illi competat electio
ex pluribus *l. quod in haeredem §. eligere. de tributs. c.
nullus pluribus de reg. iur. in 6.* & notat in ſpecie
Ferrar. in d. verb. ac praeſentialiter in fi.
Amplius quamuis etiam peteretur reintegratio, ſi ta-
men illa eſſet turbida, & ex circumſtantiis facti
14 conſtaret eum, qui dicerat ſe ſpoliatum intellexiſ-
ſe de turbationibus, & moleſtationibus de facto,
non autem quod voluerit amittere poſſeſſionem
ſaltem ciuilem, quæ ſolo animo retinetur, illius vi-
gore deberet dari manutentio contra detinentem
naturalem pro illius recuperatione *Bart in l. 1. § in-
terdictum autem. num. 2. & in l. ſi duo. num. 2 ff vti poſ-*
15 *ſidet. Put decif* 198. *num 4. lib. 1.* † & ita loquuntur
deciſiones coram *Card. Plato* quas ſic intelligit *Rot.
per R. P. D. Iuſtum Vlixbonen. praeminentiarum* 8 *A-
prilis* 1603. & etiam declarat *Rot. coram R. P. D. Pam-
philio Hiſpalen. praeminentiarum* 16. *Iunij* 1606. vbi
fuit denegata manutentio, quia clare petens ſe re-
integrari dixit, & faſſus eſt ſe ſpoliatum petendo
16 ſe reſtitui ad antiquam poſſeſſionem, † tunc enim
ſolo animo eſt amiſſa poſſeſſio *l. 3. §. in amittenda. de
acquir. poſſeſſ.* ſine qua non datur manutentio, quæ
ad inſtar interdicti Vti poſſidetis requirit poſſeſſio-
17 nem de tempore motæ litis † *l. 1. §. huius autem in-
terdicti vti poſſidetis.* Ideo cum habeatur pro ſpo-
18 liato non datur manutentio † *Couar. pract. qu. c. 17.
nu. 3. Rot. coram Cardin. Arigon. Senogallien. beneficij
5. Aprilis* 1593. *& coram Card. Pamphilio. Ilerden.*
19 *canonicatus* 7. *May* 1593. † & ita diſtinguit *Rot.
coram R. P. D. Pamphil d. Hiſpalen. praeminentiarum.*
vbi ſic concordat deciſiones *coram Card. Plat.* iuxta
*d. deciſ. coram R. P. D. Iuſto Vlixbonen. praeminentia-
rum* 18. *Aprilis* 1603.
Cum igitur non requiratur contentio poſſeſſionis
ad effectum concedendi mandatum de manutenen-
do, vt dictum eſt, multo magis dabitur in caſu no-
20 ſtro, † in quo vltra alia impedimenta adeſt contra-
dictio iudicialis, quæ ſufficit ad inducendam tur-
bationem *Alex. conſ.* 88 *num. 31. lib. 5. & conſ. 34 ad
fi. eod. lib. & conſ. 33. num. 3. lib. 6. per text. in l. fin. ff. ſi
vſuſfruct. petat. Lap. alleg* 65. *Bald. in l. non ab re, C.
vnde vi & in l ordinarij, C. de rei vendicat.*
Verum eſſet quod ſi ambæ partes ſtarent ſuper loco
21 contentioſo, † & dominus fundi ſeruientis non
permitteret alium tranſire per fundum ſuum, tunc
non eſſet turbatio, ſed induceretur ſpoliatio *l. clam
poſſidere, §. qui ad nundinas, de acquir. poſſeſſ* & hoc
caſu competeret interdictum recuperandæ *Guid.
Pap. ad ſtatus delphin. quis per litteras, col. 3. in princ.
nu. 11. verſ. fateor tamen.*
Non obſtant contraria, quia loquuntur in ædificio
22 per quod mutatur figura, † & facies rei, aliud eſt in
muro, de quo agimus, cum nulla fuerit facta mu-
tatio ſoli, ſeu areæ, ideo neque eſt amiſſa poſſeſſio,
ita declarat *Salic. in l 2. colum. 1 poſt med verſ. ſed iuſte*
23 *quaero, num 3. C. de rei vend* † vbi requirit, quod ſit
mutata forma rei per ædificium factum in area a-
liena, tunc enim dominus deſinit poſſidere locum,
& ædificator acquirit illius poſſeſſionem, Exem-
plo inundationis, & alluuionis plurium dierum,
24 † non momentaneæ, quæ auertit poſſeſſionem,
tanquam mutans formam ſuperficiei, vnde idem
in ædificio mutante formam rei *Felin ino. licet. 8. in*
25 *prin. verſ. adde etiam, de praeſcript.* † & ita quoque in
totali mutatione loquuntur omnes *in d. l. 2. C. de rei
vend. vbi Bald. in fi. Caſtr. etiam in fi.* vbi quod debet
mutari facies areæ, adeo vt non dicatur amplius a-
rea *Pet. de Bellapertic. ibid. ad med. verſ. oppono eis.*
26 *Cyn. in fi.* † vbi quod idem eſt interuerſa poſſeſſio,
quia area nouam formam recipit *Rebuff. de cauſ.
benefic. poſſ. art. vlt. glo. vnic. in* 12. *tom. 3. fol.* 313 vbi de
forma rei mutata in aliam, ex qua mutatione per-
27 ditur poſſeſſio, vt veſtimentum ex lana factum † I-
dem voluit *Rip. in l. 1. in fi. n. 77. de acq poſſ.* vbi quod
debet mutari forma per ædificium ad hoc, vt in-
teruertatur poſſeſſio *l. qui vniuerſas. §. 1. & §. item
quod de acq poſſ* & latè declarat *Soc. Iun in d. l. 1. num.*
28 518. *vſque ad nu.* 324. *eod. tit.* † vbi requirit tranſla-
tionem in aliam ſpeciem ad hoc, vt illud, quod
poſſidebamus omittatur, prout per talem muta-
tionem perditur ſeruitus, & vſusfructus, quaſi
tunc ſit omiſſum nomen areæ propter nouam for-
mam, quam ſuſcepit ex ædificio, ita vt videatur
extincta, vnde etiam extinguetur poſſeſſio, quæ
non datur eius, quod non eſt, non ſecus ac ſi fun-
dus chaſmate periret, vel ſeruus, & equus morere-
tur, aut inundatio ſuperueniſſet, vt concludunt
Alex. Ieſ. & alij in l. 3. §. labeo, de acq. poſſeſſ.
Immo etiam poſſet ſuſtineri quod dominus ſoli, quam-
uis amiſerit poſſeſſionem naturalem propter hu-
iuſmodi ædificium, quæ fuit acquiſita ædificanti,
29 † non tamen perdidit ciuilem *per text. in l. clam
poſſidere, §. qui ad nundinas, de acqu. poſſeſſ* & in
ſpecie voluit *Salic. in l. 2. nu. 3. ad fi. verſ. quod poteſt
eſſe, C de rei vend.* & tutiorem opinionem teſtatur
*ibid. Petr. de Bellapertic. poſt princ. verſ. ſed pone in ſe-
cundo caſu, & ad med. verſ. prima tamen tutior eſt* vbi
quod ædificans in ſolo alieno eſt tanquam ſuperfi-
ciarius, qui habebit naturalem poſſeſſionem, domi-
nus autem fundi retinebit ciuilem; maximè quando
non fuit totaliter mutata forma rei, vt in caſu noſtro
Soc. Iun. in l. 1. colum. penult. poſt princ. num. 520. *ff. de
acq. poſſ.* & voluit etiam *Caſtr. in d. l. 2. ad fin. C. de rei
vend.* vbi quod vnus poſſidet ſolum, alius ſuperfi-
ciem.
Neque obſtat, quod ſi magis communis opinio, vt
30 per ædificium fuerit amiſſa † tam ciuilis, quam na-
turalis *Rip. in l. 1. in fin. de acq. poſſeſſ. & ibi Alex. col.
9. in fi verſ. & vnum modum teneatis, n. 41. ff de acqu.
poſſ Bald in l 1. & ibi Cyn. C. de rei vend. poſt. gloſſ. ibi
in verb. ambigitur, in fin.* vbi quod ædificator ſolus
poſſidet, quam opinionem videtur approbare
tanquam vltimo loco relatam, exemplo alluuionis,
31 † per quam perditur omnis poſſeſſio *Doct. in l. 3. §.
labeo. vbi Alex. nu. 5. de acq. poſſ. Card. Mant. de tacit.
& ambig. conuent. lib* 12. *tit.* 07. *num* 45.
Quia procedunt, quando fuit factum ædificium, per
32 quod mutata fuit tota forma rei, † prout ita lo-
quuntur *Rip. Alexan. & omnes alij ſupra allegati,* quod
non eſt in caſu noſtro, in quo per murum non eſt
facta aliqua mutatio areæ, vnde, neque eſt amiſſa

poſſeſſio, vt declarat *Socin. Iun. in l. 1. col. pen. nu. 522. cum ſequ. ff. de acq. poſſ* & concludunt *omnes ſuperius adductis verſ. non obſtant contraria.*

Et quod iſta totalis mutatio attendatur facit etiam ſi-
33 mile de reintegratione, † quæ non competit ſi te-
ſtes probarent poſſeſſionem, ſeu quaſi iuris piſcandi, quando talis poſſeſſio eſt perempta, ex quo illa loca, in quibus erat ſolitum piſcari ſunt exſiccata, & redacta ad culturam, quaſi mutatione rei poſſeſſio perimatur. Dec. in ſpecie *conſ. 301. & pro tenui, col. pen. ad med. verſ. immo quod plus eſt. n. 55.* vbi allegat *Bald in l. 1. C. de lit. conteſtat.* Sed ibi nihil de hoc, cum debuerit allegare *in l. 3. col. antepen. in prin. verſ. ſed nunquid poſſeſſio aquæ perdatur, nu. 39. C.*
34 *de confiſſ.* † vbi quod ſi terra arida efficiatur lacus,
vel magnum propter impetum aquarum, vel induſtria alicuius, præſcriptio dicitur interrupta: quia prima qualitas vſus perempta eſt, quaſi mutato elemento, prius enim eſt terra, poſtea aqua, prout econtra ſi primo erat aqua, nunc vero terra, & ſequitur *Marſ ſing. 520. qualitas adueniens, in fi.* vbi etiam ſe refert ad ea, quæ dixit *in repetit. c. reinte-*
35 *granda 3. q. 1. nu. 387.* † Ex mutatione enim rei poſ-
ſeſſio perimitur *l. quamuis, §. item quid ſi id quod*
36 *poſſidebam, de acq. poſſ. l. quod littore, in fi. de acq. do-*
min. † Et faciunt ſimilia de qualitate ſuperueniente, quæ qualificat, & reponit in diuerſam ſpeciem *§. præterea, inſtit. de inutil ſtipul.* cum aliis per *Marſil. d. ſing 520. num. 1. vſque ad num. 6.*

Adde quod daretur etiam facultas domino areæ frangendi murum in ſuo ædificatum, & remouendi ſepem, & omnia alia ex quibus impediretur vti iure ſuo per regulam generalem, per quam turbatus
37 † poteſt tollere omnia impedimenta ad tuendam
ſuam poſſeſſionem *l. quemadmodum, §. ſi protectum. vbi Floran. col. 1. ff ad leg. aquil. Imoc. in c. 1. in fi. de immunit eccleſ. Menoch de retinen. remed. 3. nu. 489.*
38 *ad med.* late *Surd. deciſ. 168. n. 1. vſque ad n. 5.* † Quaſi
ædificium cedat ſolo *l. 1 §. quod ait, de ſuperficieb. Rimin. Sen. conſ. 238. n. 12. lib. 3* ita vt ædificans in alieno videatur donare ædificatum domino ſoli, qui erit quoque dominus ſuperficiei, quamuis etiam
39 ædificaretur ſuper pariete alieno, † nam ſuperæ-
dificatum efficitur eius, cuius eſt paries; ita vt ſufficiat, quod vendicans ædificium probet ſe dominum partis inferioris, ſatis enim tunc probatur, vel ſe ædificaſſe, vel de eius mandato ædificatum, & ſi pars inferior muri eſt communis, ita etiam efficietur commune, quod fuit ſupra ædificatum. vt omnia prædicta declarat *Veg conſ. 53. num 36. & 44.* cum aliis per *Surd. deciſ. 168. num 3. & 4.* de quibus tamen, quando liceat hæc facere propria auctoritate *Abb. in c. 1. num. 5 col. ante penult. de immunit. eccleſ. Aret. in l. clam poſſidere, §. qui ad nundinas, col. 5. ad med de acqu. poſſeſſ.*

Nec facit, quod immo quando quis ædificat in ſolo
40 alieno illud, † quod de ſui natura non eſt ad tem-
pus, ſed perpetuo duraturum ſciente, & non contradicente, & tacite permittente domino, ædificans reddatur tutus, quaſi hæc facultas ædificandi ſit conceſſa potius animo donandi, alias ſequeretur damnum alterius partis, cur ſit conceſſio, ſi poſt ſumptus factos cogi poſſit deſtruere: vnde conceſſio debet intelligi ſecundum ſubiectam materiam *l. ſi vno, in princ ff. locat* & in ſpecie declarat *Caſtr. in l. ſi precario 18. poſt med verſ. mihi videtur ff. commun. prædior. Io. de Amic. conſ. 76. nu. 2. Hond. conſ. 84. n. 55.*
41 *lib. 2.* † Quia non fuit probata iſta ſcientia prout
determinate erat probanda de tempore ædificij, cum in eo pars ſe fundet *Glo. in l. cum actum, ff. de neg. geſt. Surd. conſ. 135. n. 35.* & in terminis huiuſmodi ædificij *idem Surd. conſ. 233. n. 19. lib. 2.* Cum ſcientia
42 inducens patientiam, † quæ noceat non ſufficiat,
quod ſuperuenerit iam facto ædificio, ſed interuenire debet, cum ædificatur *Corn. conſ. 207 col penul. lib. 3.* & quod ſcientia ſit neceſſaria probatur *in l. ſe-*
43 *bonus, in fi. ff. comm. diuid.* † vbi quando ſocius ſciens
ædificium contradicit, vel erat abſens, & ignorans habet actionem ad demoliendum, quod fuit ædificatum: quando autem ſciens tacuit non agit ad demolitionem, ſed ſolum ad intereſſe, vel ad cau-
44 tionem damni infecti, † ſi vero conſentit ſibi præ-
iudicat in totum, ita vt non poſſit agere, nec ad demolitionem, neque ad intereſſe *Bart. in l. qui bona, §. ſi quis iuxta, ff. de dam. infect. Boer. conſ. 5. in fi.* late *Io. de Amic. conſ. 76 per tot. Surd. conſ. 233. n. 21. lib 2. Caſtr. in l. labeo ait 20 ff. de aqua pluu. arcen.*

Et data etiam ſcientia, quando ſumus in ſociis, pote-
45 rit agi ad deſtructionem operis † non quidem
communi diuidundo, ſed ex interdicto, quod vi aut clam *l. ſi proprius, in princ. ff de oper. nou. nunt. gloſſ in l. qui bona, § ſi quis iuxta, de damn. infect. Surd. conſ. 233. nu. 21. lib. 2.*

EPITOME.

Data facultate diſponendi, & alienandi prout de re propria an attendatur ſcientia, vel ignorantia fideicommiſſi in caſu renunciationis. ¶ Hæres grauatus reſtituere quidquid ſupererit tempore mortis an habeat facultatem extinguendi fideicommiſſum tam per alienationem inter viuos, quam per inſtitutionem hæredis. ¶ Conſentiens alienationi fideicommiſſi quando ſibi præiudicat etiam in pretio.

SVMMARIVM.

1 *Clauſula* ad habendum, alienandum, &c. *operatur, vt non ſit attendenda ignorantia, vel ſcientia fideicommiſſi. Contrarium nu. 2. Sed prima opinio eſt verior. num. 4. 6. & 7.*

3 *Clauſula procuratoris in rem ſuam an idem importet quod clauſula* ad habendum, *& num. 5.*

8 *Alienatio an fiat per hæredis inſtitutionem, & quæ bona comprehendat.*

9 *Hæres grauatus reſtituere quidquid ſupererit tempore mortis conſetur habere facultatem alienandi, ita vt non ſolum extinguatur fideicommiſſum per alienationem inter viuos, ſed etiam per inſtitutionem hæredis & num. 10. Amplia vt num. 11. & 12.*

13 *Conſentiens alienationi fideicommiſſi non præiudicat ſibi quo ad pretium, quamuis non poſſit rem ipſam vendicare. Fallit vt nu. 14. & 15.*

CAPVT. CCCXV.

STante clauſola *ad habendum, alienandum &c.* poſita in diſpoſitiuis, non executiuis Dixi non eſſe attendendam ſcientiam, aut ignorantiam fideicommiſſi in caſu renunciationis, de qua age-
1 batur. † Nam cum per talem clauſulam cenſeatur
data facultas diſponendi prout de re propria, tunc ſecuta alienatione, & diſpoſitione renuncians dicitur excluſus ab illo iure futuro, quaſi non ſtent ſimul. quod duret ius ſuccedendi, & quod competat facultas alienandi irreuocabiliter: Vnde illi, in quos facta fuit alienatio debent eſſe tuti

ab omni

ab omni moleſtia, quamuis fuerit ignoratum fideicommiſſum, non enim videtur hoc caſu eſſe error in renunciatione, cum renuncians ex ea videatur voluiſſe renunciare omni iuri, quamuis non putaret ſe habere ius, quod habebat, & conſentiendo alienationi ſaltem de tali iure debuiſſet cogitare, ita vt alienatio videatur facta de eius mandato, vt in ſpecie late declarat *Corn. conſ. 144. col. vlt. n. 12 & 13. lib. 3.* iuxta Doctrinam *Bart. in l. qui romæ. § duo fratres, num. 31. q. 8 ff de verb. oblig.*

Nec facit quod multi contrarium teneant, & dubitent de iſta opinione *Bart.* reſpectu caſus ignorati,
2 † vt per *Aret & Rip. in d. §. duo fratres. n. 83. Soc. Iun. num. 127. ad fin. Gozad. conſ. 36. num. 14. & 17.* vbi lo-
3 quitur de clauſula procurationis in rem ſuam, † & requirit ſaltem ſcientiam præſumptiuam, quæ non cadit in ſuo hærede *Idem Gozad. conſ. 45. n. 17. vſque ad n. 21.* latè *Laderch. conſ. 73. nu. 1. & 4.*

Quia non eſt recedendum à prædicta opinione *Bart.*
4 quam Doctores communiter approbant vt † *Alex. in d. §. duo fratres. col. vlt. in prin. n. 60. in fin. verſ. intellige tamen iſtam deciſionem. & ibi Ang. in repetit. in fi. verſ. deinde quæro. num. 18. Crot. q. 8. nu. 133. Alciat. n. 28. verſ. ſed quid ſi ſimpliciter. Iaſ n. 72. & 73. Natt. verſ. 530. n. 2. Ceph. conſ. 253. n. 7. lib. 2. Aym. conſ. 14. n. 8. cum ſeq Rim. Sen. conſ. 260. n. 40. lib. 2. Soc. Sen conſ. 43. n. 2. lib. 4. Soc. Iun. conſ. 116. n. 60. lib 1. Dec. conſ. 11. quoniam iudicantium n. 7. Curt. Iun. de feud. p. 4. verſ. quinto quæro. n. 141. & conſ. 4. n. 21. in fi. Gabr. de fideicomm concl. a. 1. n. 33. Becc. conſ. 38. n. 3. & 4.*
5 † qui etiam loquitur in clauſulis ſimilibus, vt in illa procuratoris in rem propriam, & quando dictum fuit quidquid placuerit. & voluerit, cum aliis per *Roland. conſ. 55. lib. 3. Ruin. conſ. 166. num. 11. lib. 1.*

Et quamuis ſupradicti Doctores ſequantur *Bart.* ſimpliciter nulla facta mentione ignorantiæ, aut ſcien-
6 tiæ fideicommiſſi, † Tamen in totum dicitur per eos approbata huiuſmodi opinio, prout *Bart.* loquitur, Et ne poſſit de hoc dubitari etiam in ſpecie de ignorantia clarius hoc voluit *Alex. conſ. 8. nu. 6. vſque ad 86. lib. 5. & conſ. 189. nu. 10. & 19 li. 2. Ruin. conſ. 92. num. 19. lib. 3. & conſ. 144. num. 19. in fin. lib. 2. Corn. conſ. 144. num. 12. & 13. lib. 3. Grat. conſ. 60. nu. 8. lib. 1. & conſ. 17. num. 11. eod. lib. Pariſ. conſ. 46. nu. 26.*
7 *lib. 1. Roland conſ. 55. num. 13. & 14. lib. 3.* † Et de communi teſtatur *Rim. Iun. conſ. 80. num. 39. lib. 1. Hond.* qui etiam de communi *conſ. 33. num. 33. lib. 1. Peregr. de fideicomm. art. 52. nu 45.*

Qua opinione firmata ſequitur alia concluſio, quod cum in caſu noſtro fuerit facta alienatio per hære-
8 dis inſtitutionem † cenſentur etiam comprehenſa bona, de quibus agimus *Bald. in auth. contra rogatus. ad fin. num. 9. & 10. C. ad trebellian.* vbi ſi hæres fuerit grauatus reſtituere quidquid ſupererit tempore mortis, cenſetur habuiſſe facultatem alienandi, Ita vt non ſolum extinguatur fideicommiſſum
9 † per alienationem inter viuos, ſed etiam per inſtitutionem hæredis *Ruin. conſ. 92. num. 19. ad med. lib. 3. Rim. Iun. conſ. 80. num. 40. lib. 1. & conſ. 144. in fin. nu. 26. lib. 2 per tex. in l ſi quis priorie, §. ſi conuen. C. de ſecun. nupt. Bart. & alij in l. ſi ita quis §. ea lege ff. de verb. oblig. Alex. conſ. 189. n. 10. in fi. lib. 2. Socin. conſ. 43. nu. 2. lib. 4. Grat. conſ 60. nu. 9 lib. 1. Pariſ. conſ. 46.*
10 *num. 17. lib. 2. Gabr. conſ. 125. num. 16. lib 1.* † qui omnes loquuntur iuxta facultatem alienandi conceſſam in diuiſione, vt tunc veniat inſtitutio hæredis, prout etiam de magis communi opinione teſtatur
11 *Hond. conſ. 33. nu. 50 & 51. li. 1.* † Vbi ampliat quamuis inſtituatur hæres ab inteſtato ſucceſſurus *Pariſ. conſ. 71. num. 22. cum ſeq lib. 3. Menoch. conſ. 87. num.*
12 *60. & 61. lib. 1.* † Maxime ſi inſtitueretur fœmina excluſa vigore ſtatuti, quæ in hoc haberetur pro extranea *Rimin. Iun. conſ. 80. num 41.*

Ex iſtis etiam colligitur, quod quamuis *Bart. in d. §. duo fratres. q. 8* & cæteri, qui eum ſequuntur velint
13 † non præiudicari ſibi quo ad pretium, etiam conceſſa facultate alienandi de re ſibi ex fideicommiſſo in futurum debita, cum ſatis ſit ipſam rem non poſſe vendicari *l. ſi fundum per fideicommiſſum de le-*
14 *gat. 1. Albenſ. conſ. 74. in fi. num. 15.* † Tamen hoc habebit locum in caſu noſtro, cum etiam debeat intelligi renunciatio quo ad pretium: Adſunt enim in inſtrumento diuiſionis clauſulæ ampliſſimæ de illi non contrauenienendo cum promiſſione euictio-
15 nis, & conſenſu voluntario, † & nulla facta reſeruatione, niſi pro pretio ibi ſpecificato cum aliis verbis claris, quæ omnino excludunt pretium *Grat. conſ. 60. n. 10. vſque ad n. 11. lib. 1. Menoc. conſ. 87. n. 34. & 53. lib. 1. Grat. conſ. 125. ad fi. verſ. demum quia lib. 1.*

EPITOME.

Ademptio legati an dicatur facta ex retrouenditione eentium, ſeu ex re inſolutum accepta, vel permutata per teſtatorem. ¶ Fructus an debeantur legatario ante acceptationem, vel moram hæredis, ¶ Priuatio legati an detur ſi non conſtat de acquiſitione illius. ¶ Et quando monitio debeat præcedere antequam non adimplens iuſſa defuncti priuetur commodo ſibi relicto. ¶ Legatum quo caſu debeat ſolui, vel realiter offerri per hæredem. ¶ Legatarius an dicatur ſucceſſor. & hæres ita vt ei quoque cenſeatur facta ſtipulatio. ¶ Relictum pro dicendis miſſis infra annum à morte teſtatoris an debeatur priuſquam illæ dicantur. ¶ Et à quo tempore incipiat dies currere.

SVMMARIVM.

1 *Legatum non adimitur ex retrouenditione cenſuum & num. 3.*
2 *Neceſſitas rei familiaris, & illa quæ imponitur per legem æquiparantur quo ad inducendam ademptionem legati.*
4 *Ademptio legati minus eſt præſumenda fauore eccleſiæ.*
5 *Res inſolutum accepta per teſtatorem quando poſſit per legatariũ vendicari, ita vt non debeat præſumi fuiſſe ademptum legatum factum de eadem re. & nu. 6.*
7 *In re permutata non dicitur fieri alienatio ad effectum adimendi legatum.*
8 *Permutatio, ſeu alienatio in dubio cenſetur facta ex cauſa neceſſitatis.*
9 *Fructus quando debeantur legatario ante acceptationem, & moram hæredis.*
10 *Legatarius accipit legatum de manu hæredis.*
11 *Legatarius dicitur ſucceſſor, & hæres, ita vt ei quoque cenſeatur facta ſtipulatio.*
12 *Priuatio legati an detur ſi non conſtat de acquiſitione illius, & num. 17. Amplia vt num. 18.*
13 *Verba teſtatoris relinquentis aliquid Monialibus, quæ teneantur facere celebrare miſſas præſupponunt acquiſitionem legati antequam poſſit procedi ad alias poſitiones. & num. 21. Amplia vt nu. 14.*
15 *Legatum debet ſolui aut ſaltem realiter offerri per hæredem quandoagit de acquirendo.*
16 *Hæres ſuſtinet perſonam alterius in iudicio pœnali, & debet prius adimplere.*

19 *Onus non cenſetur iniunctum niſi poſt habitum legatum.*
20 *Monitio debet præcedere antequam non adimplens iuſſa defuncti priuetur commodo legati quando ſumus in facto affirmatiuo, ſecus negatiuo.*
22 *Priuatio quamuis inducatur ipſo iure, tamen debet præcedere ſententia declaratoria.*
23 *Acquiſitio momentanea non eſt conſiderabilis, neque attenditur perſona capientis, quando ille emolumentum non habet.*
24 *Adimplementum in parte non ſufficit.*

CAPVT CCCXVI.

NOn conſtare de aliqua ademptione legati Dixi in caſu & ad effectum, de quo agebamus: Alienatio enim cenſuum facta ex eorum retrouenditione venditoribus dictorum cenſuum fuit ex neceſſitate, cum cenſus ſint perpetui, & qui cenſum impoſuerunt non poterant compelli ad reſtituendum pretium, ſed ſolum ipſis ſponte ſoluentibus tenebantur emptores illos retrouendere:
1 † Vnde meritò ex huiuſmodi retrouenditione legatum non adimitur. Cum illa concluſio, quod ex alienatione neceſſaria non inducatur ademptio legati debeat intelligi non ſolum de neceſſitate rei
2 familiaris, † ſed etiam de neceſſitate impoſita per legem *Rip. in l. Lucius, nu. 27. col. 11. ad med. verſ. hanc etiam limitationem. ff. de vulg. & pupillar. Card. Mant.*
3 *de coniectur. vltim. volunt. lib. 12. tit. 6. n. 18.* & † in ſpecie cenſus late concludit *Hond. conſ. 61. nu. 18. vſque ad num. 24. lib. 1.*

Quod magis procedit, quia ſumus in legato facto eccleſiæ, cuius fauore multo minus præſumenda eſt
4 ademptio legati † *Bart. conſ. 26. teſtator in teſtamento lib. 2. Cattell. in verb. eccleſia. verſ. quinto ex his ſingulariter. Iaſ. in l. 3. ad fin. verſ. poſſunt prædicta limitari C. de legat. Tiraq. priuil. pia cauſa 41. Menoc. conſ. 1162. nu. 4. lib. 12. Roman. ſingul. 480 in fin.*

Præſertim, quia inſolutum fuit receptum prædium pro pretio cenſus, Vnde videtur hoc factum ex neceſſitate cauſatiua, quia aliter forſan non poterat exigere: Quare durat legatum, vt ab hærede peti poſſit res, quæ loco actionis ſucceſſit, quam hæ-
5 res tenetur cedere: † Ita vt res inſolutum accepta per teſtatorem poſſit per legatarium vendicari, ſicut ſi pecunia debita ſoluta fuiſſet eidem teſtatori, & adhuc ſtaret in arca ipſius. Quidquid aliud ſit quando teſtator liberaſſet gratis debitorem, quaſi tunc cenſeatur extinctum legatum cedendarum actionum. Ita bene declarat *Bald. in l. 3. ante fi. verſ. in contrarium. nu. 11. C. de legat. Roman. conſ. 229 col. 2. ad fi. verſ. vltimo præſuppono. Menoc. conſ. 154. nu. 8. verſ. & accedit. lib. 3. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 2. num. 21.*

Et ita in ſpecie prædij dati inſolutum pro cenſu, quam-
6 uis † etiam eſſet voluntarie acceptum concludit *Honded. conſ. 61. num. 23. verſ. & non ſolum, vſque ad*
7 *num. 25. lib. 1.* † vbi admittit iſtam coniecturam acceptionis inſolutum bonorum pro ſuo credito, quaſi tunc ſit res permutata, quo caſu non dicitur alienari ad effectum adimendi legatum, cum debeatur res cum qua fuit facta permutatio *Cephal. conſ. 599. ad fin. num. 23. lib. 4. Soc. Iun. conſ. 162. nu. 22. lib. 2. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 6. n.*
8 *13.* Ita vt † in dubio ſemper permutatio, ſeu alienatio cenſeatur facta ex cauſa neceſſitatis. *Iac. Butrig. Ang. Salicet. & alij per Corn. in l. 2. col. 2. ante med. verſ. in dubio autem, nu. 5. C. de legat.* Quæ omnia dicta ſunt ex abundanti, cum ex verbis legati ſatis appareat de voluntate teſtatoris, qui conſiderauit caſum redemptionis cenſuum, mandando tunc ſemper reinueſtiri, conſeruari, & ſubrogari in aliis ſtabilibus pro monialibus legatariis, vt latius in teſtamento continetur.

Stante igitur dicta ſubrogatione prædij loco cenſus
9 legati debebitur prædium vna cum fructibus. † Nam ſtatim quod agnoſcitur legatum, & non repudiatur ſufficit, cum ratione dominij iam in legatarium tranſlati à die aditæ hæreditatis interim donec repudiatur, fructus debeantur etiam ante acceptationem, & moram hæredis, qui ad eorum reſtitutionem tenebitur *Caſtr. in l. apud Iulianum. alias incip. aphricanus 40. §. fructus autem. n. 3. de legat. 2. Couar. lib. 1. var. reſolut. c. 9. n. 5. ante fin. verſ. nam licet legatarius.* Et facit *l. quæſitum 40. de acquir. rer. dom.* cum aliis per *Bald. in l. 1. nu. 2. oppoſ. 2. C. de vſur. & fruct. legat. Ruin. conſ. 50. nu. 10. in fi. lib. 2.*

Non obſtat, quod ſubrogatio prædij fuerit facta pro hæredibus, & ſucceſſoribus, quaſi ex hoc videatur excludi legatarius. Quia potius cenſebitur facta pro hæredibus, vt per eos detur illis, quibus teſta-
10 tor mandauit præſtari, † prout regulariter legatarius accipit legatum de manu hæredis, qui in re legata dicitur habere titulum *Bald. & Ang. in l. ſi quis ita hæres inſtitutus fuerit. de hæred. inſtit. Alex. conſil.*
11 *201. n. 8. lib. 6.* † Quamuis etiam verius ſit quod legatarius dicatur ſucceſſor & hæres, ita vt ei quoque cenſeatur facta ſtipulatio *l. in conuentionibus* 219. *vbi Bart. & Rebuff. col. 2. in princ. verſ. cum igitur. de verb. ſignif.* quaſi in ſuo legato ſuccedat teſtatori *Idem Rebuff. in l. ſciendum §. idem dicitur in fi. verſ. vltimo caſus. ff. eod. per l. id tempus. in fi. ff. de vſucap. Bauer. in § legatariis. colum. 2. inſtit. de teſtam. Roman. conſ. 308. nu. 6. & 7. Affl. deciſ. 44. n. 34. Cephal. conſ. 386. nu. 32. lib. 3.* cum aliis per *Surd. conſ. 237. nu. 6. & 7. lib. 2.*

Minus obſtat prætenſa priuatio ex inobſeruantia cele-
12 brationis miſſarum, † Quia cum nunc conſtet de acquiſitione legati non datur aliqua priuatio, quæ ſolum per teſtatorem fuit iniuncta, quando iam commodum fuit quæſitum legatario, quo caſu non eſt diſpoſitio conditionalis *Bart. in l. quib. diebus. §. terminus. num. 1. ff. de condit. & demonſtrat. Paris conſ. 19. nu. 250. lib. 1. Molin. de primogen. hiſpan. lib. 2. c. 12. nu. 5. Guid. Pap. quæſt. 15. in princip. num. 2. Corn. conſ. 261. ad fin. verſ. quod & demonſtratur. nu. 7. lib. 1.*

Idque clare colligitur ex verbis legati, dum teſtator
13 relinquit cenſus Monialibus, † quæ teneantur dici facere quinque miſſas annuatim, & caſu quo deficerent illas priuauit, mandando dictos cenſus reſtitui ſuis hæredibus, per quæ verba præſupponitur acquiſitio legati, antequam ad actus poſitiuos poſſit procedi, vt latè declarat *Rot. coram R. P. D.*
14 *Orano. Romana bonorum 2. Decembris* 1587. † Quæ etiam procedunt, quamuis in tali diſpoſitione adiecta fuerit conditio, quæ potius indicabitur modus tanquam ſimus in eo, quod venit adimplendum in futurum *l. meuia. ff. de manum. teſtam. Dec. in l. debitori. C. de pact. Tiraq. de retract. conuent. §. 2. glo. 1. nu. 76. Molin. de primog. hiſpan. lib. 2. c. 12. nu. 5. & c. 15. n. 30. eod. lib. Peregr. de fideicomm. art. 11. num. 130.*

Immo legatum, vel debebat ſolui, aut ſaltem realiter
15 offerri per hæredem, † qui ad hoc tenetur tanquam agens de acquirendo *Bart. in l. prætor, §. ſi rem paratus. de oper. nou. nunciat. Alexan. conſ. 130. colum. 4. ad med. num. 12. lib. 4. Matheſil. notab. 128. Roman. conſ.*

16 *conſi.163.in fi.vbi* latè *Mandoſ.in verb.realiter.* † Cum
enim hæres ſuſtineat perſonam actoris in hoc judi-
cio pœnali, debet oſtendere ſe prius adimpleuiſſe
omnia ad quæ tenebatur *Alex.conſi.49.numer.4.lib.
2. Ayro.conſi.151.numer.19.in fin. Rot.in d. Roman.bo-
norum 2. Decembris 1587. & 9. Iunij 1599. coram
R.P.D.Orane.*
Et generale eſt, vt antequam percipiatur emolumen-
17 tum legati non detur aliqua priuatio, † vt in ſpecie
concludit *Bald.in leg.fideicommiſſum,numer.8. ad fi.
ver.quidam teſtator ff.de legat.1.* Vbi ſi fuerint legata
centum fratribus, qui teneantur aliquid facere in-
fra annum, alias ſint priuati legato, quamvis annus
ſit elapſus, non datur aliqua priuatio, ſi non probe-
tur illos percepiſſe emolumentum, neque ſufficiet
agnitio legati, quia hæres tenetur cedere actionem:
18 Immo † neque tempus debet currere antequam
ſit efficaciter obligatus, quamvis teſtator dixiſſet
infra annum à morte mea, quia debet ſubaudiri & à
conſecutione legati, cum non ſit extranea ſubaudi-
tio *Caſtr. in d.l.leg.fideicommiſſum ad fin. de legat.1.
per text.in l.3 §. ſi quis heredi,ff.de ſtat. liber. l. in illa
ſtipulatione,ff.de verbor.oblig.Bart.in leg.genere,ff.de
19 his qui notant. infam.* † Quaſi onus non cenſeatur
injunctum, niſi poſt habitum legatum *Imol.in dict.l.
fideicommiſſum,num.2. & ibi Raph. Cuman. & Iaſ.ad
med.verſ.vltimo per iſtam,num.2.de leg.1.*
Addendum eſt etiam quod ad hoc, vt non adimplens
juſſa defuncti priuetur commodo legati, debet præ-
20 cedere monitio quando ſumus, prout in caſu noſtro,
in facto affirmatiuo, ſeu poſitiuo, puta, vt aliquid
fiat. Quidquid aliud ſit in facto negatiuo, videlicet,
vt legatarius non faciat, non alienet, non vendat, aut
quid ſimile *Caſtr.in auth.hoc amplius,num.2.verſi.ſe-
cundo requiritur, Cod. de fideicommiſſ. Menoch. de
arbitr.caſ 498.num.58. Aym.conſ.139.nu 4.* Et in ſpe-
21 cie † non dicentis miſſas concludit *Alphonſ. Perez.
de anniuerſ.& capellaniis,lib.2.c.8.nu.37.poſt Molin.
de primogen.hiſpan lib.2.c.14.n.15.ad med.*
Nec facit quod priuatio fuerit inducta ipſo jure, & ip-
22 ſo facto. † Quoniam non per hoc excluditur, vt non
debeat præcedere ſententia declaratoria *Bald. in
auth.hoc amplius,nu.6.verſ. quæro vtrum heres priue-
tur.Cod. de fideicommiſſ. Roman. Sen.conſi.258.num.9.
lib.1.Felin.in c.Rodulphus 35.col 28.ad fin.numer.35.
verſi.ſed declaratoria ſententia, de reſcript. Surd. de
alim.tit.9.qu.25.nu.73.& 74.*
Sed de iſtis non eſt diſputandum, quia, vt dictum eſt,
non ſumus in caſu priuationis: Et quod dicitur de
fructibus cenſus ſolutis Monialibus apparet illos
receptos per Syndicum ad effectum dandi hæredi-
bus pro ſuſtentatione litis, vt conſtat ex facto:
23 Adeo, vt iſta acquiſitio momentanea, non ſit conſi-
derabilis, neque attendatur perſona capientis,
quando ille emolumentum non habet *l. 3. §. item ſi
quis, ff. de legat. preſtan.l.fi.§.vltim Cod. de bonis quæ
liber. Natt.conſi.441.nu.28.& 30.Soc.conſi.53. viſo in-
24 ſtrumento,colum penult.in fin.n.28.lib.4.* † Vltra quod
non conſtat de totali acquiſitione legatorum, vt ad
hoc poſſit ſatisfieri oneri injuncto per teſtatorem,
cum non ſufficiat adimplementum in parte *Bald.in
l.iuriſgentium,§.adeo, in 2.notab.ff.de pact. Becc.conſi.
45.nu.10.Surd.conſi.101.nu.2.lib.1.*

EPITOME.

Nullitas contractus, ſeu ſimulatio quando impe-
diat acquiſitionem naturalis poſſeſſionis, & an in il-
la transferenda requiratur cauſa. ¶ Traditio poſſeſ-
ſionis ex interuallo facta ei, qui emit fundum tam-
quam procurator an debeat intelligi nomine pro-
prio. ¶ Et an potius ipſi, quam domino ſit quæſita
poſſeſſio. ¶ Ex contractu conditionali quo caſu cen-
ſeatur poſſeſſio tranſlata. ¶ Acquiſitio poſſeſſionis an
ſuſpendatur, ſi illa fuerit tradita cum clauſula ſine præ-
judicio alicujus, & quando dicatur conditionalis. ¶ Et
quid ſi fuerit facta cum proteſtatione, vel exiſtente
alio poſſeſſore. ¶ Et quomodo in hoc concordentur
deciſiones Rotæ.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio non transfertur ex contractu nullo, neque erit
neceſſe illam reuocari, & nu.2. Amplia etiam ſtante
clauſula conſtituti, vel precarij & nu.3. Declara vt
num 4.*
5 *Nullitas contractus non impedit acquiſitionem natura-
lis poſſeſſionis quando vltra actum iuris fuit deuen-
tum ad actum facti, & realem traditionem.*
6 *Dominium, & poſſeſſio transfertur quamvis titulus ſit
fictus ſi adſint vera traditio, ſecus ſi eſſet fictus titu-
lus & traditio, & nu.15.*
7 *Poſſeſſio transfertur ex contractu ſimulato, ſi interuenit
traditio quando veritas tendebat ad tranſlationem
poſſeſſionis. Declara vt num.9.11.12.13.16.17.22.
26.& 27.*
8 *Cauſa non requiritur in transferenda poſſeſſione. Intelli-
ge, vt nu.18.*
10 *Animus transferendæ poſſeſſionis præſumitur ex quali-
tate facti.*
14 *In contractu ſimulato deficit ſpiritus, & animus par-
tium.*
19 *Per ſimulationem factam ad bonum finem non impedi-
tur tranſlatio dominij, nec poſſeſſionis, quæ fit per con-
ſtitutum.*
20 *In contractu ſimpliciter ſuſpecto vera traditio poſſeſ-
ſionis non inducit præſumptionem ſimulationis, ſecus
in ficta.*
21 *In contractu ſuſpecto cum Aduocato requiritur tradi-
tio corporalis, & ficta præſumitur ſimulata.*
23 *Traditio poſſeſſionis ex interuallo facta ei qui emit fun-
dum procuratoris nomine an intelligatur nomine
proprio, & an illi ſit quæſita poſſeſſio, vel potius domi-
no, & nu.24.*
25 *Simulata ſemper præſumitur traditio ſi principalis
contractus eſt ſimulatus.*
28 *Traditio vera poſſeſſionis quamvis nulla, an faciat vt
poſſeſſio amittatur animo, & per occupationem alteri
acquiratur.*
29 *Poſſeſſio amittitur quamvis non transferatur.*
30 *Poſſeſſio an transferatur in contractu conditionali.*
31 *Poſſeſſio ſi tradatur ſine præiudicio alicuius quo caſu
cenſeatur tradita ſub conditione, & ſuſpendat ac-
quiſitionem poſſeſſionis. & nu.32. Et quid exiſtente
alio poſſeſſore, nu.33. Et quando proteſtatio operetur,
& quomodo concordeatur deciſiones Rotæ, numer.
34.& 35.*

CAPVT CCCXVII.

EX contractu nullo non transferri poſſeſſionem
1 concludunt paſſim *Doctores,* † de quibus per
*Alexand.conſ.69. circa primum dubium, colum. 4 ad
med.nu.14.lib.5. per text. in l. ſi quis ante, verſ. ſi qui-
dem, de acquir.poſſeſſ.Burſat.conſi.140.numer.18.lib.2.
Menoch.conſ.1073.num.12.lib.11.* Vnde hoc caſu non

Digitized by Google

2 erit neceſſe reuocare poſſeſſionem, † ex quo illa
non eſt tranſlata ex actu nullo *Ang.conſ.48. ex dicto themate, in princ.verſ. ſi ergo hec donatio.num.1.* argumento *l.imaginarius, de regul.iuris, & tot.tit.Cod.plus valer.quod agitur.*

Quod procedit, quamvis in tali contractu fuiſſet appo-
3 ſita clauſula conſtituti, † ſeu precarij *Bart. in leg. ſi rem aliquam, de acqu.poſſeſſ. Burſat.conſ.200.num.24. lib.2.Hended.conſ.20.num.6.lib.1.*

Hoc autem intelligitur, quando contractus eſt cauſa
4 immediata poſſeſſionis, † vt contractus precarij, tunc enim ſi non tenet contractus, neque tranſit poſſeſſio, Aliud eſt quando contractus non eſt immediata cauſa poſſeſſionis, Nam tunc ex contractu nullo tanquam ex cauſa proxima, immo ex ſola traditione tranſit poſſeſſio: Quia ſola cauſa proxima eſt illa, quæ principaliter operatur in effectu, quæ cauſa proxima ſtat per ſe, & ideo nun vitiatur, vitiata cauſa remota, Ita omnia prædicta declarat *Bald.in l.non dubium, col.7. in prin.oppoſit.10.nu.18.Cod.de legib Grat.conſi.90.nu.18.lib.1. Hond.23.nu.26.lib.2. cum alias per Tiraq.de iur.conſtit.limit.17.nu.24.*

Item prædicta declarantur, quando in contractibus nullis, & inutilibus non interuenit actus facti, id eſt
5 realis traditio, † ſed juris tantum, vt conſtitutum, aut precarium, aut retentio vſusfructus, vel quid ſimile, tunc enim verum eſt non transferri poſſeſſionem ex contractu nullo: ſed quando vltra actum juris fuit deuentum ad actum facti, videlicet ad realem traditionem poſſeſſionis nullitas contractus non impedit acquiſitionem naturalis poſſeſſionis *Salic.in leg. traditionibus, ad fin num.14.quaſt.3.Cod.*
6 *de pact.*† vbi quod transfertur dominium, & poſſeſſio, quamvis titulus ſit fictus, ſi adfuit vera traditio: Quidquid aliud ſit quando eſſet fictus titulus, & traditio, tunc enim neutrum tranſit nec dominium, nec poſſeſſio *Petr.de Bellapert. & Dyn.in l.1 §.ſi vir vxori.ff. de acq. poſſeſſ.* quos refert & ſequitur adducens *Hended.conſi 20.nu 40.& 41.lib.1.& conſi.13. num.10.eod.lib.Vrſill.ad Affl.dec.331.nu.4.Rot.diverſ. deciſ.612.n.2.p.1.*

Idem eſt in contractu ſimulato, ex quo tranſit poſſeſ-
7 ſio, ſi interueniat traditio, † quando veritas tendebat ad tranſlationem poſſeſſionis, nam alias non eſſet tranſlata poſſeſſio *Bald. in c.imperialem, §. culldu, n.3.de probib.feud.alien.per feder.per tex.in l.empt. ff de aqua plu arcen.* vbi etiam hoc notat *Bart.nu.1.* ſubdens, quod licet in dubio præſumatur traditio
8 ſimulata, ſicut contractus, † Tamen transfertur poſſeſſio, ſi hoc agatur, quia ad tranſlationé poſſeſſionis non requiritur cauſa *l.1 §.ſi vir vxori.de acq.poſſeſſ.*

In hoc tamen aduertendum eſt ſecundum *Bald. in leg. emptione 3 ad fi.C plus valer. quod agitur* quod quando quis de poſſeſſione diſceſſit, & alium in ea di-
9 miſit, † tunc dicitur tranſlata poſſeſſio etiam ex contractu ſimulato, quia iſte eſt modus transferendæ poſſeſſionis, ſecus ſi in rei veritate non diſceſſit à poſſeſſione, argumento *l.item ſi res, § fin. cum leg.ſeq. de alien.iud mut.cauſ.fact.l. cum quis, de dolo, l. ſi ſtu-*
10 *lar, §. 1. de contrah empt.* † & ſic ex qualitate facti præſumetur animus transferendæ poſſeſſionis, recedendo videlicet ab ea & alium in eandem poſſeſſionem immittendo, ex quo enim dimiſit, animus præſumitur transferendi *Salic in leg.emptione, in fi. Cod, plus valer.quod agitur.*

Verum eſt, quod ſecundum alios hoc non admittitur, quando præceſſit contractus ſimulatus, tunc
11 enim † ſicut ſimulatio fuit adhibita circa contractum, ita etiam circa illius acceſſoria videtur adhibita. Prout dicimus de eo qui renunciat condictioni indebiti, & alijs remedijs, Talis enim renunciatio nihil prodeſt, quia videtur facta ex eadem cauſa erroris, ex qua præceſſit actus præcedens, licet potuerit fieri ex alia cauſa, & ex certa ſcientia *Bart.in*
12 *leg.fin. idem de cond. indeb.* † Vnde etiam quamvis parapotuerit vere habere animum tradendi poſſeſſionem, tamen eodem animo præſumitur feciſſe hunc actum traditionis poſſeſſionis, quo fecit actum principalem, Ita contra *Bald.* tenet *Aret. in l.1.§.ſi vir vxori.col.3 ante med.verſ.ſed hoc eſſet concedendum de plano, ff. de acqu.poſſeſſ.* quem ſequitur
13 *Alciat.ibid.colum.2.in princip.nu.4.* † vbi quod nulla poſſeſſio transfertur, quando contractus eſt omnino ſimulatus, cum deſit animus, & præſumendum ſit in dubio traditionem factam poſt contractum ſimulatum eodem vitio laborare, quaſi ex præcedenti titulo, ſubſequentia quoque declarentur, ita vt hoc verum ſit, quamvis ex interuallo ſequuta fuerit traditio, Quidquid (*Ian. Aquenſ. & Ferret.* contrarium ſequantur in *d.§ ſi vir vxori.* Cum contra eos ſit verior opinio vt teſtatur *ibidem Alciat. num.4.in fi.& ibi Bologn.nu.63.in princ.poſt Raphael.*
14 *& Roman.in leg.qui mihi.de don.* † Quaſi in contractu ſimulato deficiat ſpiritus, & animus partium late *Tiraq. de retract.lign.§.2.gl 2.nu.14 & 15.* Vnde tradens non habet animum amittendi, neque acquirens animum acquirendi, & per conſequens nulla eſt poſſeſſio *leg. quemadmodum, de acquir.poſſ.*
15 Cum enim † ſit fictus tam titulus, quam traditio non poteſt tranſire dominium, nec poſſeſſio, vt etiam tenet *Salic.in l.traditionibus, in fin.nu.14.Cod de pact.*

Et hoc procedit in contractu omnino ſimulato, nam aliud eſſet in eo, qui non eſt omnino ſimulatus, vt quia fingam me agere ex vna cauſa, cum tamen velim rem efficere ex alia, tunc enim transfertur poſ-
16 ſeſſio, † dummodo cauſa ſufficiat tranſlationi, quod etiam habet locum in traditione ficta, vt notat *Alciat.in dict.§. ſi vir vxori.nu.5. poſt Alex. in leg. ſi donatione, C.de collation.* Idem ſequitur *Salic.in L.emptione 3.in fi.verſi. hoc placent mihi.C. plus valer.quod*
17 *agitur.* † Vbi intelligit quando contractus eſt ſimulatus, & cauſa, ſecus vbi tantum eſt ſimulata cauſa, non contractus, quod eſt quando partes vnam cauſam fingunt pro alia, quam verè intendunt,
18 † quia tunc ea cauſa vera poſſeſſio transfertur, & dominium, ſi cauſa vera requirit tranſlationem dominij. quia illa eſt inſpicienda *leg. ſi ex pretio. Cod. ſi cert.petat.* & latè declarat *Tiraqu.de iur.conſtit.poſſeſ. purt.3.limit.8.num.6.* & volunt etiam *Grat.conſ.117.*
19 *in princ.lib.1.* † vbi de ſimulatione facta ad bonum finem, per quam non impeditur tranſlatio dominij, nec poſſeſſionis, quæ fit per conſtitutum ad notata *per Bald.in l.1.col.2.verſi.ſecundo caſu, Cod.plus valer. quod agitur.*

Quod magis erit, quando non conſtat contractum
20 eſſe ſimulatum, † nam ſi ſolum ſimpliciter eſt ſuſpectus, tunc vera traditio poſſeſſionis non induceret præſumptionem ſimulationis, quidquid aliud ſit in ficta, quæ illam inducit *Bald. in l.1.numer.2.Cod. de ſuffrag.* Vbi loquitur de contractu ſuſpecto,
21 & reprobato cum aduocato, † in quo requiritur traditio corporalis, neque ſufficeret precarium, aut retentio vſusfructus, vbicunque enim eſt ſuſpicio fraudis, & ſimulationis ficta traditio præſumitur ſimulata *l.ſicut, §.ſuperuacuum, ff.quibus mod.*

mod.pign.vel hypoth.ſeluit. & idem notat *Alciat. in d.§.vir vxori.num.3.in fi.& in l.poſt contractum,ff.de donation.*

Ex iſtis colligitur dubiam eſſe opinionem *Bald.in dict.*
22 *l.emptione,Cod.plus valere quod agitur.*† Ideo rectius
concludendum eſt traditionem præſumi ſimulatam, ſicut ipſum contractum, vnde non colligetur animus transferendi poſſeſſionem, quamvis ab ea quis diſceſſerit, & alium in eam induxerit, non obſtante, quod traditio fuerit facta ex interuallo, non incontinenti, quando contractus eſt ſimulatus, vt voluerunt *Aret. Alciat. & alij ſupra allegati,verſ.verum eſt quod ſecundum,n.11* & vltra prædictos etiam latè concludit *Natt.conſi.443.num.1. & per tot.*& de veriori opinione teſtatur etiam *Maſcard. concluſ. 1196.nu 8.vſque ad nu.13.*

Neque obſtat, quod immo ex interuallo admittatur iſta tranſlatio poſſeſſionis, & non præſumetur ſimulata, quamvis titulus ſit talis, exemplo ejus,
23 † qui emit fundum procuratorio nomine alterius,
nam ſi ei fiat traditio & interuallo intelligetur facta nomine proprio, non procuratorio,& illi quæretur poſſeſſio non domino *Bart. in leg. qui mihi dona-*
24 *tum, ff. de dona.* † Quia verior eſt opinio, quod ſit
acquiſita poſſeſſio domino quandocunque tradita etiam ex interuallo ratione præambuli tituli, cum enim traditio ſit acceſſoria ad contractum principalem, præambulum etiam dicitur regulari ſecundum ejus naturam, provt de veriori opinione contra *Bart.* teſtantur *Cuman. Imol. & Rom. in dict. leg. qui mihi donatum, de donat. Alexand. in leg qui in alieno,§.1.in fin.de acquir.heredit. Natt.conſi.443.nu. 4. & 5.*

Quare etiam colligitur quod ſemper in dubio præſu-
25 mitur traditio ſimulata, † ſi principalis contractus
eſt ſimulatus, ita vt ex ea nunquam cenſeatur tranſlata poſſeſſio, quia in dubio non præſumitur animus transferendi poſſeſſionem, ex quo principalis actus eſt ſimulatus, nam ſecundum formam illius cenſentur omnia ſubſecuta *Bart. in leg. empter. de aqua pluu.arcend. Angel conſil.387.conſultatio. in fin. Aret.in §.ſequitur,ante fin.in tertia ſpecie ſimulationis, num.34.verſi.an autem transferatur poſſeſſio.inſtit.de act.Imol.in cap.ad noſtram,§.fin.de empt.& vendit.* latè *Tiraq. de iur.conſtit. poſſeſſ.part.3.limit.8.numer.3.*
26 † Vbi ita declarat omnes *Doctores* dum volunt ex
contractu ſimulato non acquiri aliquam poſſeſſionem *Angel.in l.1.§. ſi vir vxori in princ. de acq.poſſ. & in leg ſi donatione ad med.C.de donat.Menoch.conſ. 1095.num.7.lib.11.*

Hoc tamen, vt dictum eſt, intelligitur, quando ſumus
27 in dubio,† Nam aliud erit dicendum, quando vere
actum fuiſſet,vt poſſeſſio transferatur ex hujuſmodi contractu ſimulato, nam tunc illa transfertur ex reali traditione, quæ non requirit cauſam, vel titulum, quaſi tunc veritas tendat ad tranſlationem poſſeſſionis *Alex.in l.1.§.ſi vir vxori.colum.3.verſi. & in dubio,de acquir poſſeſſ. Aret. Bald. Salic. Rom. & alij per Tiraqu. de iur.conſtit.part.3.limit.8.numer. 4.* & bene declarat *Curt. Iun. conſil. 110. ſacratiſſima, colum 3. ad med. verſic. præterea & ſecundo numer. 12.* vbi teſtatur de vera, & communi opinione.

Immo ſi ſequatur vera traditio poſſeſſionis, quamvis
28 eſſet nulla ob ſimulationem, † poſſeſſio amittere-
tur animo, & per occupationem alteri acquiritur, cui occupationi non interuenit ficta traditio, & forte etiam tunc ſolo animo amittitur, qui animus declaratur per actum nullum, ſed non acquiritur *Ruin.in l.3.§. ſi vir vxori.col.pen. in prin.n.8.de acq.*
29 *poſſ.* Vbi etiam quod amittitur poſſeſſio, quamvis
non transferatur *Alex.in l. ſi rem aliquam, colum. 7. ff eod.tit.*

Et quemadmodum transfertur poſſeſſio ex contractu ſimulato, quando vere agitur vt transferatur, vt dictum eſt, ita etiam idem erit in contractu conditio-
30 nali, † Quando enim conſtat clarè de voluntate
transferendi,& acquirendi poſſeſſionem,illa acquiritur,non conſiderando quod adſit aliqua conditio, vt notant *Doct.in leg.dotis fructus,§.fin. de iur.dot.* & declarat *Rimin. Sen.conſi.464.nu.22.lib.3.* cum aliis per *Honded.conſi.86.num.48.lib.1. & per Cæſar.de Graſſis,dec.44.nu.4.*

Quare ſi tradatur poſſeſſio ſine præjudicio alicujus, eſſet quidem tradita ſub conditione, neque eſſet
31 † quæſita poſſeſſio juxta *deciſ. Put. 32. in princ.lib.2.*
Tamen cum poſſeſſio habeat plurimum facti, illa clauſula ſine præjudicio quamvis conditionalis non ſuſpenderet acquiſitionem poſſeſſionis traditæ, ſi verè conſtaret de voluntate transferendi, & acquirendi poſſeſſionem *Honded.conſi.86.num.48 & 49.*
32 *lib. 2.* Maxime † quia dicta conditio inhærebat a-
ctui,& erat de ſubſtantia, & natura ſua,& ideo non videtur quod ſuſpendat acquiſitionem poſſeſſionis *Biſignet.deciſ.9. de conceſ.preb.in antiquior.* declarando,vt per *Honded.conſi.86.n.50 lib.2.*

In quo tamen notandum eſt, quod dicta clauſula ſine præjudicio ſuſpendit acquiſitionem poſſeſſionis,
33 quando † adeſt alius poſſeſſor,tunc enim ejus præ-
judicium attenditur, ſecus autem quando poſſeſſio eſſet vacans, quo caſu illius acquiſitio non potuit impediri, quaſi tunc non inferatur præjudicium in poſſeſſione, quæ ab aliis non detinebatur,nec in juribus aliis competentibus in hujuſmodi bonis: quia ex hac immiſſione jura quæ alij haberent in petitorio non læduntur *Cæſar. de Graſ deciſ.194.numer.2. & deciſi.195.in fin.* vbi declarat *Put. dict. deciſi.* 32.
34 *lib. 2.* & ſequitur † *Honded.conſi.86.numer.52.lib.2.*
Vbi etiam teſtatur ita deciſum per *Rot.coram Card. Pamphilio Maceraten.hereditatis 27. Nouembr.1589.* vbi fuit admiſſa iſta diſtinctio quando alter poſſidet provt *in eadem cauſa coram eodem 4. Iulij* 1590. vbi allegantur concordantes deciſiones *coram Card. Seraphin. & Cardin. Blanchetta, poſt Abb. in cap. olim. el 1. numer. 8. in fin. verſi. vel poteſt dici de re-*
35 *ſtit.ſpol.* & de intellectu dictæ deciſionis *Put.* † &
quid in hoc proteſtatio operetur *Cæſar de Graſſis, deciſi.44.194.& 195.Honded.conſi 86.num.45. vſque ad num.53.lib.2. Tholom.inter deciſ. Rot.diuerſ.1013. p.3.lib.3.fol.384.*

EPITOME.

Venditio ad menſuram quando dicatur conditionalia, ita vt ſi illa non fiat,competat remedium ſpolij contra ingredientem poſſeſſionem. ¶ Et quid in ſubhaſtatione facta per judicem ante d. menſurationem, aut ſimilem conditionem. ¶ Agens remedio reintegrandæ quando teneatur probare non implementum conditionis contra illum, qui poſſidet. ¶ Patientia, & ſcientia debitoris cum antiquitate temporis an faciat præſumere creditorem fuiſſe ingreſſum poſſeſſionem ſeruatis ſeruandis, quamvis ſimus in contractu conditionali, tam in rebus corporalibus, quam in ſeruitutibus, & aliis corporalibus. ¶ Et quid in titulo,vel ſubſtantia actus. ¶ Cautela ad transferendum

periculum in emptorem. ¶ Remedium reintegrandæ an detur contra tertium etiam cum titulo, & bona fide. ¶ Et in eo ao ſufficiat conteſtatio ſola litis, & contradictio facta conuentioni in judicio. ¶ Poſſeſſio diuturna Rectoris io ſpiritualibus,& beneficialibus an inducat præſumptionem tituli. ¶ Donatio facta abſeoti ex lapſu longi temporis quo caſu poſſit dici accepta per dooatarium. ¶ Patientia quando habeat vim tranſlationis poſſeſſionis.

SVMMARIVM.

1 *Ingreſſus in poſſeſſionem non datur ante menſurationem, & contra talem ingredientem competit remedium reintegrandæ.*

2 *Reintegratio datur in contractu imperfecto,& conditionali,nu.13.*

3 *Aſſignatio ad menſuram cum conſtitutione pretij pro numero illius facit contractum conditionalem.*

4 *Subhaſtatio facta per iudicem ante menſurationem inducit ſpolium.*

5 *Venditio ad menſuram intelligitur fieri ſub illa conditione ſi ſalmæ menſurentur.*

6 *Pretium ante menſurationem dicitur incertum, & nihil poteſt peti donec appareat quod debeatur.*

7 *Executio facta non præcedente legitima liquidatione eſt nulla.*

8 *Pretium debitum ex contractu ad menſuram ſi eſſet conuertendum in extinctionem alterius debiti magis facit ſubhaſtationem ſpoliatiuam, ſi ante illam fuerit facta ſubhaſtatio.*

9 *Conditio obſtat principio acquiſitionis, nec datur actio ante implementum illius.*

10 *Onus probandi incumbit ei,qui dicit conditionem eſſe impletam,quamuis illa ſit negatiua,nu.11.Fallit in eo qui prætendit ſpolium, qui tenetur probare non implementum conditionis,nu.17. Declara vt numer. 19.& 24.*

11 *Remedium reintegrandæ competit ei qui cadit à ſua poſſeſſione.*

14 *Contractus conditionalis non dicitur contractus.*

15 *Patientia, & ſcientia debitoris facit præſumere creditorem ingreſſum fuiſſe poſſeſſionem,ſeruatis ſeruandis ad excludendum delictum,quamuis ſimus in contractu conditionali,nu.16.& 21.*

18 *Poſſeſſio an intelligatur quæſita ante implementum conditionis.*

20 *Titulus debet præcedere,per quem teneretur quis tradere ad præſumendum quod poſſeſſio fuerit tradita à debitore.*

22 *Emptor præſumitur habuiſſe poſſeſſionem ex titulo præcedenti.*

23 *In ſeruitutibus non fit traditio,niſi mediante patientia, & vſu aduerſarij, ſecus in rebus corporalibus, in quibus fingitur tradita res, quæ vere tradi poteſt.*

25 *Patientia habet vim traditionis poſſeſſionis quando poſſidens pro parte ſua adimpleuit contractum.*

26 *Patientia non operatur amiſſionem poſſeſſionis niſi quando quis poteſt exiſtimare actum valere.*

27 *Traditio tacita non habet perfectionem contractus,ſicut expreſſa.*

28 *Cautela ad transferendum periculum in emptorem, vt venditor, vel faciat rem menſurare, vel quod rei venditæ tradat poſſeſſionem. Intellige, vt numero 29.*

30 *Poſſeſſio transfertur in contractu conditionali, ſi dominus illam transferat.*

31 *Tempus antiquum facit præſumere conditionem eſſe purificatam,& quod ſolemniter quis poſſideat. Intellige vt nu.32 & 33.*

34 *Differentia inter ſolemnitatem, & ſubſtantiam actus.*

35 *Donatio facta abſenti ex lapſu longi temporis à morte donantis non poteſt dici acceptata per donatarium, ſed aliunde erit talis acceptatio probanda.*

36 *Titulus aut ſubſtantia illius non præſumitur ex antiqua patientia.*

37 *Aditio hæreditatis non eſt præſumenda ex antiquitate temporis.*

38 *Antiquitas facit præſumi interueniſſe ſolemnitatem extrinſecam formalem, non autem ſubſtantialem, aut materialem.*

39 *Qualitas rei facilius inducitur, quam illius ſubſtantia.*

40 *Poſſeſſio diuturna Rectoris in ſpiritualibus, & beneficialibus inducit præſumptionem tituli.*

41 *Remedium reintegrandæ an detur contra tertium etiam cum titulo,& bona fide.*

42 *Conteſtatio ſola litis an dicatur ſufficiens probatio, vt competat remedium reintegrandæ. Et quid in contradictione facta conuentioni in iudicio, numero 43.*

44 *Probationes ſemiplenæ quando debeant coniungi ad plene probandum.*

CAPVT CCCXVIII.

REintegrationem petitam ad bona, de quibus
agebamus Dixi concedendam eſſe, Aſſignatio
enim prædij, de qoo in actis fuit facta ad rationem
ſcotorum ſexdecim pro quolibet ſtadio menſurando
1 do pro debita pretij quantitate, † Vnde aote menſurationem
ſurationem noo dabatur aliquis licitus ingreſſus
in poſſeſſionem, adeo vt contra talem ingredientem
tem competat remedium reintegrandæ *Neuiz.* in
ſpecie *conſi 38.num.25.poſt Alex conſi.33.num.5.& 6.*
lib 6. Vbi *Natt.in addit.in verb.debere ſuccumbere,*
2 *in princip.* dicit notandum, † quod quando contractus
ctus eſt imperfectus, & conditionalis competit
reintegratio *Socin. in leg. rem quæ nobis, colum. 6. de
acquir poſſeſſ. Curt.Iun.conſi.131. in fin. Becc.conſil.23.
num.7.*

Neque eſt dubitandum non eſſe in contractu condi-
3 tionali,& imperfecto, † cùm aſſigoatio fuerit facta
ad menſuram, & pro numero, ſeu modo menſuræ
pretiom conſtitutum *Bald.in leg.ſicut periculum 12.
ad fin.verſic ſed quando venditur, Cod. de action.empt.
Socin.conſi.,2 in princip.lib.4.Iaſ.conſi.55.in fin.verſ.
ſecus quando alienatio.lib.1.Put.deciſi.249.ad fin.verſ.
tamen.lib.2.*

Ideo etiam datur reintegratio ſi contingeret per Iudicem
dicem ſubhaſtari bona, quæ prius requirebant
4 menſurationem,ſi nulla præcedat menſura, † Talis
lis enim ſubhaſtatio producit ſpolium,cum illa non
poſſet fieri ſtante venditione facta ad certum oumerum
merum ſalmarum,& non ad corpus,vt latè reſoluit
Rot. coram R.P.D. ManZanedo Maceraten. ſpolij 4.
5 *Iunij* 1610. ob illam rationem, † quia venditio intelligitur
telligitur fieri ſub dicta conditione,nempe ſi ſalmæ
menſurentur *leg. quod ſæpe 35.§. in iis quæ pondere
2.ff.de contrah empt. Bart. conſi. 74. Petrus vendidit.
numer.2.lib 1.& conſi.121. in quæſtione, numer. 1. eod.*
6 *lib. Afflict.deciſ.280.numer.1.*† Vnde etiam pretium
ante menſurationem erat iocertum, & illiquidum
quod facit vt ante purificatam conditionem liquidationis
dationis pretij non poſſet ſciri quantitas debita,
qua

qua ignorata nihil poterat peti, donec exploratum
ſit quid debeatur leg. hoc iure, ff. de verb. oblig. l. proin-
de, la 2. § interdum, ff. ad leg. Aquil. Bart. in l. 1. nu. 3.
ff. iudic. ſolut. Bald. in l. 2. nu. 7. in fi. C. de execut. rei iu-
dic. Ruider. in l. poſt rem iudicatam, limit. 4. ff. de iudic.
Cuiacr. lib. 2. var. reſol. c. 11. nu. 1. Surd. deciſ. 27. nu. 5.
7 † Et executio facta non præcedente legitima liqui-
datione erit nulla Galleſ. de oblig. camer. p. vlt. rubr.
8 de quæſtionib. poſt proceſſ. incident. numer. 33. † Maximè
ſi pretium debitum ex ſimilibus contractibus facta
ad menſuram eſſet conuertendum in extinctionem
alterius debiti, tunc enim magis ſubhaſtatio eſſet
ſpoliatiua, & competeret reintegratio vt in dict.
cauſa Maceraten. ſpolij 4. Iunij 1611. coram R. P. D.
Manzanedo.

Et generale eſt vt conditio debeat impleri, vel eſſe
impleta priuſquam diſpoſitio habeat effectum, hæc
eſt enim ejus natura, vt prius impleatur, quam quis
9 emolumentum conſequi poſſit, † nam conditio ob-
ſtat principio acquiſitionis, & ideo non poteſt
quiſquam agere ante implementum acquiſitionis
Bald. in leg. Arethuſa, in 3. lect. numer. 1 ff. de ſtat. ho-
min. Bart. in leg. quibus diebus, § termiſſus, num. 6 de
cond. & demonſtr. Caſtr. in l. 1. num. 6. de inſtit. & ſubſt.
Aym. conſi. 340. nu. 2. latè Cardin. Mantic. de tacit. &
10 ambig. conuen. lib. 14. tit. 42. num. 1. cum ſeq. † Adeo vt
ei qui dicit conditionem fuiſſe impletam incumbat
onus probandi leg. ex his, C. quand. dies leg. ced. Bald.
in leg. cum te minorem, col. 2. Cod. de probat. Quamvis
11 † conditio ſit negatiua leg. cum qui nouiſſimus, ad
Trebell. Soc. conſi. 67. num. 1. lib. 4.

Quare etiam dicimus, quod quando quis cadit à ſua
poſſeſſione ex contractu nullo, & inualido dicitur
12 cecidiſſe ſine juſta cauſa, & ſine facto ſuo, † & ei
competit remedium reintegrandæ Alexand. conſi. 1.
ad fin. lib. 4. Aym. conſi. 248. colum. pen. ad fin. verſ. rur-
13 ſus, num. 6. † Vnde multo magis dabitur d. reinte-
gratio ex contractu imperfecto, & facto ſub condi-
tione, cujus nulla eſt virtus, prout in propoſito ita
arguit Bocc. conſi 13. num. 7. Maxime cum contractus
14 conditionalis non dicatur contractus Aret. conſ. 11.
num. 2. Menoch. de adipiſc. rem. 4. nu. 306.

Non obſtat quod præſumatur ingredientem fuiſſe in
15 poſſeſſione ſeruatis ſeruandis ſtante patientia, † &
ſcientia debitoris per ſpatium tot annorum, de qui-
bus in actis Menoch. de recup. rem. 17. numer. 19. quaſi
omnis poſſeſſor præſumendus ſit poſſidere de vo-
luntate debitoris ad excludendum delictum late
Socin. Iun. conſi. 25. colum. fin. in princip. verſ. tertio & vlti-
mo, lib. 4. per text. in l. 2. & ibi Ang. in princ. C. de ac-
16 quir. poſſeſſ. † & in ſpecie ita reſoluit Rot. coram Card.
Seraph. Roma. palatij 1. Iulij 1575. quæ eſt inter dec.
Rot. diuerſ. 132. n. 6. & 7. part. 1. vbi quod quamvis ſi-
mus in contractu conditionali, allegantí non fuiſſe
impletam conditionem incumbit onus probandi,
cum etiam ex contractu conditionali transferatur
poſſeſſio, quæ ſub conditione tradi poteſt, adeo vt
conditio non faciat, quod non fuerit tranſlata poſ-
17 ſeſſio, † Ideo prætendens ſpolium debet allegare,
& probare non implementum conditionis, maxi-
me ſtante curſu temporis, & patientia debitoris, per
quam præſumitur impleta conditio, quæ nedum
ante adeptam poſſeſſionem, ſed etiam poſtea adim-
pleri potuit, vt in deciſ. Rom. palatij, quam etiam ſe-
quitur Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib.
18 14. tit. 42. num. 6. † Quidquid alias ante implemen-
tum conditionis non intelligatur quæſita poſſeſſio
Rot. deciſ. 19. nu. 2. de reſtit. ſpoliat. in antiq. Put. dec. 42.
lib. 2. Rot. coram Card. Bubal. Papien. propoſit. 5. Mar-
tij 1584. de qua per Card. Mant. d. tit. 41. lib. 14. nu. 6.

Quia licet iſta patientia habeat vim traditionis poſ-
19 ſeſſionis, † tamen procedit, quando venditor te-
nebatur tradere, ſecus autem ſi venditio erat im-
perfecta, & conditionalis, prout in caſu noſtro, tunc
enim non dicitur legitime acquiſita poſſeſſio, ne-
que de conſenſu debitoris, ſed debet probari im-
plementum conditionis per eum qui prætendit ſe
tueri in juſto ingreſſu poſſeſſionis, ex quo enim ter-
ra non fuit menſurata, venditor non tenebatur tra-
dere, ideo merito intrat ſpolium, vt declarat Alex.
conſi. 33. num. 6. & 7. lib. 6. & conſi 86. num. 4 eod. lib.
Neniz. conſi. 38 num. 25. Bocc. conſi. 34. nu. 8. & 9. Surd.
20 conſi. 221. n. 47. & 48. lib. 2. † vbi quod debet præce-
dere titulus, per quem teneretur quis tradere, quia ſi
non tenebatur tradere, non eſt præſumendum, quod
poſſeſſio fuerit tradita à debitore. Cagnol. in l. 2. qu.
47. in fin. num. 183. verſi. limita quarto, C. de pact. inter
empt. & vend. Adeo vt ex iſtis rationibus, & auctori-
tatibus colligatur non obſtare deciſionem addu-
ctam in contrarium, quæ nihil allegat, ideo ſuper ea
nullum poteſt fieri fundamentum, cum in terminis
adſint pro alia opinione tot auctoritates ſupra alle-
gatæ.

Verum eſt, quod Bertaz. clauſ. 30 gl. 6. nu. 9. tenet quod
21 ſiue ſimus in expreſſa traditione, † ſiue tacita ſem-
per cenſetur facta traditio per venditorem, & talis
patientia operatur perfectionem contractus etiam
conditionalis, quod etiam voluit Aret. in l. 1. § ſi vir
vxori, col. 3. in fi. verſi. tertio addo quod ſicut, nu 46. de
acq. poſſ. quem ſequitur Tiraq. de retract. lign. § 1. gloſ.
2. num. 31. in fi. poſt Ang. in l. ſeruitutes, in princ. ff. de
ſeruitutibus, tit. generali. Quaſi tunc emptor præſu-
matur habuiſſe talem poſſeſſionem ex titulo præce-
denti Dec. conſi. 178. viſo eleganti, in fin.

Sed non eſt diſcedendum à prædicta diſtinctione,
22 quia contraria procedunt in ſeruitutibus † in qui-
bus non fit traditio niſi mediante patientia, & viſu
aduerſarij leg. quoties, ff. de ſeruitutib. vnde vt res di-
catur eo modo, quo tradi poteſt, non eſt mirum, ſi in
dubio cenſetur tranſlatum jus ſeruitutis. Aliud ta-
men eſt in rebus corporalibus, prout ſumus in ca-
ſu noſtro, in quibus fingitur tradita res, quę vere tra-
di poteſt, & præſumitur tradita animo transferen-
di dominium, fictio autem, & præſumptio non vi-
dentur poſſe concurrere, ita in ſpecie declarando
Aret. & alios ſupra adductos concludit Soc. in l. 1. § ſi
vir vxori, col. pen. ante fi. verſ. cogita tamen, n. 15. de acq.
23 poſſ. vnde ſolum iſta patientia operabitur, † quando
præceſſit titulus, per quem teneretur quis tradere,
quod non eſt in contractu conditionali, de quo agi-
mus, cum ante menſurationem non tenebatur tra-
dere, vt dictum eſt ex Alex. Neuiz. Bocc. Cagnol. &
24 aliis ſupra allegatis; & concludit etiam Curt. Iun. conſ.
74. numer. 18. & conſ. 76. numer. 10. Et ita quoque lo-
quitur Gloſ. in l. 2. in verb. dominium, in fi. Cod. de acq.
poſſ. vbi præſuppoſuit poſſeſſionem eſſe debitam,
prout etiam ita explicat Soc. conſ. 15. numer. 7. verſ. ſed
monetur, lib. 4. bene Ang. in l. ſuper longi, col. pen. ad
med. verſi. ſi vere poſſidebat auctor, num. 5. in fi. Cod. de
præſcr. long. temp. Surd. conſi. 221. nu. 47. & 48. & conſi.
372. nu. 13. & latius conſi. 52. num. 77.

Et facit, quia licet patientia habeat vim traditionis
25 poſſeſſionis † § interdum, inſt. de rer. diuiſ. l. minus in-
ſtructus 2. C. de acq. poſſ. tamen procedit quando poſ-
ſidens pro parte ſua contractum impleuit Ang. in
l. ſuper longi, col. pen. C. de præſcr. long. temp. Caſſ. ſuper

*conſuetud. Bargur, rubr. 7. des ſucceſſions, §. 1. incip. le
mort ſaiſit, nu 19. col. pen. ad med. verſ. ſextus eſt per pa-
tientiam. fol. 903.* vbi addit ſimile de impulſoriis te-
nocandis ſi inſtrumentum ex quo ſunt ſumpta non
26 eſt purificatum *Guid Pap. deciſi. 15.* † Maxime quia
patientia non operatur amiſſionem poſſeſſionis, niſi
quando quis poteſt exiſtimare actum valere, nam ſi
aliquo modo poteſt detegi nullus d. patientia nihil
operabitur tanquam emanans ex falſa cauſa *Rot.
diverſ deciſi. 507. nu. 3. p. 3.*

Accedat quod hic præſupponitur traditio tacita, quæ
non attenditur, quidquid aliud ſit in traditione ex-
27 preſſa, † quæ magis operaretur, quam menſuratio,
quaſi in ea conſiſtat major perfectio contractus, &
per illam ſuppleatur defectus menſurationis *Card.
Mantic de tacit. & ambig. convent lib. 4. tit. 17. num. 6.*
vbi requirit actualem poſſeſſionem juxta *conſi.
28 Dec. 178. in fi. in vltimis verbis.* Ideo datur cautela ad
transferendum periculum in emptorem, vt vendi-
tor, vel faciat rem menſurare, vel quod rei venditæ
tradat poſſeſſionem *Caſtr. in l. 1. numer. 2. poſt Ang.
ibid. Cod. de pericul. & commod. rei vendit.* & de ve-
riori opinione teſtatur late *Dec. conſi. 178. viſo ele-
ganti, col. 2. ad med. verſ quibus tamen non obſtantibus,
numer. 2.* & multum notandam, & commendandam
29 hujuſmodi praxim tanquam inſignem, † quidquid
aliud ſit in traditione per conſtitutum dicit *Covarr.
pract. quæſt. c. 3. nu 6 poſt med. verſ. qua quidem conclu-
ſio, & ad fi verſ. ſed prior opinio. Corn. conſ. 50. col. 5.
lib. 1. Pariſ. conſi. 59. col. 4. ad med. nu. 50. cum ſeq. lib. 1.*
30 † Et generale eſt, vt quamvis contractus ſit con-
ditionalis, ſi tamen Dominus ſimpliciter tradat poſ-
ſeſſionem transferatur poſſeſſio. *Pariſ. conſi. 11. num.
87. lib. 1. poſt Innoc. in c. olim, el 2. nu. 5. de reſtit. ſpoliat.*
ſequitur *Caſar. de Graſſ. in diſcurſu deciſ. 44. numer. 4.
Doctor. in l. ſub conditione, de ſolut. Hondod. conſ. 46. nu.
48. lib. 1. Rim. Sen. conſ 464. num 12. lib. 3.*

Minus obſtat lapſum fuiſſe decennium, per quod tan-
quam ſit tempus antiquum præſumenda eſt condi-
31 tio purificata, † & per conſequens credendum eſt,
quod fuerit facta menſuratio, & quod ſolemniter
quis poſſederit *leg. ſi filius, Cod. de petit. heredit. leg.
qui in aliena, in princip. de acquir heredit.* Quia præ-
dicta procedunt, quando tractaretur de ſolemnitate
32 requiſita ad actum menſurationis, † tunc enim,
vt ille actus valeat ex antiquitate temporis præſu-
mitur ſolemnitatem, aut citationem partis inter-
veniſſe, vt in ſententia de antiquo, ad cujus validi-
tatem præſumitur litis conteſtatio, vel citatio, & in
conſenſu, qui requirebatur in confirmatione, &
33 in ſimilibus diſpoſitionibus, † Aliud in caſu no-
ſtro, in quo agitur de ſubſtantia actus, videlicet
an fuerit facta menſuratio nec ne, Tunc enim an-
tiquitas temporis non facit illam præſumi, ſed de-
bet de ea conſtare liquidando, quod conditio fue-
rit impleta *Bald. in leg. ſi quidem, column fin. Cod. de
except. Decian. conſi. 607. numer. 17. Rom Iun. conſi. 52.
34 numer. 19. Decian. conſil. 12. nu. 2. lib. 2.* † Et ita in ſpe-
cie inter ſubſtantiam actus, & ſolemnitatem diſtin-
guit *Alexand conſi. 50. num. 7. & 8. lib. 5.* Vbi *Addit. in
verb. ſubſtantia in prin.* infert ad donationem factam
abſenti, in qua ex lapſu longi temporis à morte do-
nantis non poteſt allegari acceptatio per donata-
35 rium, † cum hoc ſit fundamentum intentionis re-
ſpiciens ſubſtantiam negotij. Ideo aliunde erit
probanda, quam per illam præſumptionem anti-
quitatis temporis *Dec. conſil. 442. in qua moleſtatur,
column. 5. in princ. num. 12. Aym. de antiquit. tempor. p. 3.
in princip. verſic. quarto limitatur, num. 12.* Vbi etiam
36 † quod ex antiqua patientia non præſumitur titu-
lus, aut ſubſtantia tituli *Alexand. conſil. 179. column. 2.
in princip. numer. 5. lib 6.* Prout etiam per antiquita-
tem temporis aditio hæreditatis non præſumitur,
37 † ſed præſuppoſita ſubſtantia aditionis erit præſu-
mendum illam ſolemniter fuiſſe factam ſtante curſu
longi temporis *Dec. conſi. 442. numer. 12.* Cum anti-
quitas faciat præſumi interveniſſe ſolemnitatem
38 extrinſecam formalem, † non autem ſubſtantialem,
aut materialem *Nat. conſi. 162. numer. 24. Maſcard.
concl. 108. numer. 2.* Quaſi facilius poſſit induci qua-
39 litas rei, quam ipſius ſubſtantia. † *Gloſ. in leg. nulla
ſcriptura, § fin. de leg. 1. Iaſ. in l ſtipulatio iſta, §. alteri,
col. 3 limit. 10. de verb. oblig* Quidquid aliud ſit in be-
neficialibus, & ſpiritualibus, in quibus diuturna
poſſeſſio Rectoris præbet ei præſumptionem tituli,
40 † cum non ſit veriſimile, quod ſuperior viſitans ec-
cleſiam non viderit ejus titulum, & quod voluerint
ſubditi obedire intruſo, quæ præſumptio tituli in-
ſurgens ex vetuſtate poſſeſſionis ceſſat in rebus pro-
phanis, in quibus non procedit ratio viſitationis
*Hoſt. in cap. illud de præſumpt. cum aliis per Nat.
conſi. 162. nu. 14.*

Nec adverſatur nos eſſe in caſu, in quo rei conventi
41 non ſpoliarunt, † ideo contra eos non debet com-
petere remedium reintegrandæ *Bart. in leg. rem quæ
nobis, de acq. poſſ.* Quia ſufficit vitium ſpolij factum
ab ingrediente poſſeſſionem, de quo agimus, quod
tranſit in tertium, & contra tertium poſſeſſorem
etiam cum titulo, & bona fide *Alex. conſi. 100. col. 3.
in fi. verſi. ſecundo reſpondeo, num. 8. lib. 2.* vbi de magis
communi *& conſi. 78. nu. 1. l. b. 3. Ruin. conſi 49. nu. 2.
lib. 4.* cum aliis per *Bec conſi. 75. nu. 4. Miſing. obſerv.
85. cent. 3. num. 3. Soc. Iun. conſi. 128. nu. 21. lib. 2. Imol.
Butr. Abb. & alij in c. ſæpe, de reſtit ſpol.*

Ex iſtis videtur non poſſe denegari reintegrationem
42 petitam cum etiã fuerint probata extrema, † prout
de ſecundo deponunt omnes teſtes, & ſufficeret
etiam ſola conteſtatio litis *Caputaqu. deciſ. 369. p. 2.
Pontan. de ſpol. c. 17. de probat. ſecund. extrem. lib. 2. nu.
185. tom. 14 fol. 291. Rot. coram R. P. D. Gipſio Romana
pecuniaria 26. Iunij 1596. & coram R. P. D. Cavalerio
Romana portus 22. Iunij 1607. Alex. conſ 73. in princip.
43 lib. 3.* † Vbi etiam quod ſufficiens turbatio eſt con-
tradictio facta conventionali in judicio *Decian.
conſi 694 pro reſolutione, in fi. nu. 12.*

Prout etiam non poteſt dubitari de probatione primi
extremi, cum omnes teſtes de eo deponant, & poſ-
ſeſſio etiam videtur probata ex inſtrumento aſſi-
gnationis, de qua in actis, pro concurrenti de-
bito juxta æſtimationem faciendam. Adeo vt
quamvis etiam non eſſet plene probatum per te-
44 ſtes, † Tamen poſſent coniungi iſta ſimul ad facien-
dam plenam probationem *Caputaq. deciſi. 370. num.
2. lib. 2* juxta doctrinam *Bald. in leg. gallus, §. ille ca-
ſus in 2. notab de lib. & poſthum poſt gloſ. in l. 3 §. idem
dicimus, de teſtib.*

EPITOME.

De pœna contra eum qui pannum rubrum oſten-
dit, & fugavit pecus. ¶ Et quare armenta timeant ve-
ſtes rubras. ¶ Spita quid ſignificet. ¶ Compitum, com-
pitalia, dies compitalitij, pilæ pannoſæ, veſtes lacinio-
ſæ, lacidæ, pannicularia, lacinia, lacinia, laciniatim,
veſtes pilares, & purpureæ, quæ tauris objiciebantur.
¶ Intuitus rubentium quare agitet ſanguinem. ¶ Spo-
lia mo-

lia monachorum an pertineant ad monaſterium, ſeu ad arreodatorem fructuum. ¶ De Stymphalidibus auibus, & earum aucupio. ¶ De occultis quarumdam rerum proprietatibus. ¶ Color rubeus quid in homine ſignificet, & de eius oobilitate, & veſtibus illius coloris probibitis.

S V M M A R I V M.

1 *Actio furti, ſeu in factum quando detur contra eum, qui pannum rubrum oſtendit, & fugauit pecus.*
2 *Naturale eſt vt armenta timeant veſtes rubras. Et de ratione, n. 3.*
4 *Veſtes laceræ antiquitus vocabantur lacidæ. Et quid ſit lacinia & laciſca, & laciniatim, n. 5.*
6 *Lacinioſa veſtis pro ſinuoſa. Vnde etiam mare ſinuoſum.*
7 *Spira ſignificat ornamentum mulieris.*
8 *Ornamentum Lolliæ Paulinæ maximi valoris.*
9 *Veſtes pilares quæ ſint.*
10 *Pilæ dicebantur effigies viriles & muliebres ex lana quæ compitalibus ſuſpendebantur.*
11 *Compitum idem erat quod quadriuium.*
12 *Compitalia, & dies compitalitij qui dicantur.*
13 *Pila pannoſa v de dicta.*
14 *Panniculariæ quæ ſint.*
15 *Spolia monachorum debent pertinere ad Abbatem, & monaſterium, non ad arrendatorem fructuum.*
16 *Veſtes quæ tauris obiicerentur in ſpectaculis, pilas antiqui vocabant. Et de alio illarum ſignificatu, numero 17.*
18 *Veſtes etiam purpureæ obiiciebantur ad irritationem taurorum ob luxum auctam.*
19 *Ex natura rerum quid accidere ſoleat animalibus, & hominibus, n. 11. & 24.*
20 *Intuitus rubentium agitat ſanguinem.*
22 *Cerui rubra penna aſpectu terrentur.*
23 *Cauſæ non ſunt inquirendæ ob occultas quarundam rerum proprietates.*
25 *De Stymphalidibus auibus, & earum aucupio.*
26 *Color rubeus æquiparatur lapidi pretioſo, & quid in homine ſignificet.*
27 *Color rubeus quare ſit nobilior aliis.*
28 *Veſtes emptas, ſeu tinctas colore rubeo prohibitum eſt portare.*

CAPVT CCCXIX.

CVm eo qui pannum rubrum oſtendit, fugauitque pecus, vt in fures incideret, ſi quidem dolo malo fecit, † furti actio eſt, ſed & ſi non furti faciendi cauſa hoc fecit, non debet impunitus eſſe luſus tam pernicioſus: Iccirco in factum datur actio. *Hæc Vlpian. in l. in furti actione 50. in fin. ff. de furt.* quod etiam dicitur *in § interdum quoque furti. verſ. ex hoc veteres ſcripſerunt. inſtitut. de obligat. quæ ex delict. naſcunt.* & facit etiam *text. in l. item ſi obſtetrix 9. § ſi ſeruum meum & l. ſi boues 54. ff. ad leg. Aquil. §. cæterum, inſtit. eod. tit.*

Ex iſtis colligitur eſſe naturale, quod armentum ti-
2 meat veſtes rubras, † vt notat *Aret. in d. §. interdum quoque furti, poſt princ verſ. nota ibi panno. n. 2. inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſcunt.* vbi aduertit Doctorem, qui indutus eſt rubeo, vt nunquam vadat vbi eſt armentum.

Cum autem quæreretur de ratione prædictorum
3 placuit hæc breuiter adnotare † in gratiam amici hoc petentis. Animaduertendum eſt igitur veſtes dilabentes vetuſtate, ac laceras vocatas ab antiquis lacidas. Nam & laciſca, Græcè, ſciſſuram
4 nobis indicat: † Vnde etiam lacinia pars extrema in veſtimento, & cæſuræ particulatim conciſæ decoris gratia à lacerando dictum, vt inquit *Sipontinus.* Et in lacinias pecus ægrotum diſtribuere,
5 † id eſt, in particulas ſeparare, & vt facilius conualeſcat *Colum. lib. 7. cap. 5.* & laciniatim pro particulatim, & per flexuras ſecundum *Apuleium*, Quamuis etiam lacinioſa veſtis diceretur, id eſt, ſinuoſa,
6 † quæ ſinus, & curuationes facit, vt Mare ſinuoſum, vela ſinuoſa cum ſimilibus *Ouid. 5. Metamorph. 14. Propert. lib. 4 eleg. 1.* Et de diſputatione lacinioſa pro implicita à lacinia extrema parte veſtis quæ complicabatur in ſinus duos *Marcel. Donat. ad Sueton. in Caligul c. 35. f 438.*

Sunt etiam qui ſpiras vocent, vnde apud *Xenophontem*
7 Aſcenderant, inquit, † ſpiris induti perinde ac æſtate, de quo per *Cel. Rhodig. lib. 16 lect. antiqu. c. 11.* Spira etiam erat ornamentum muliebre, vt per *Plin. lib. 19. c. 35.* Lolliam Paulinam, quæ fuit Caij Principis matrona, ne ſerio quidem, aut ſolemni ceremonialium aliquo apparatu, ſed me-
8 diocrium etiam ſponſalium cena † vidi ſmaragdis, margaritiſque opertam alterno textu fulgentibus toto capite crinibus, ſpiris, auribus, collo, manibus, digitiſque, quæ ſumma quadringenties H.S. colligebat.

Latini id genus pilares dicere veſtes poſſent, quod
9 ſignificat † *Martialis 2. epigrammat.* de toga ſua, quam intelligi volebat peritritam, conſtiſſamque. At me, quæ paſſa eſt furioſi cornua tauri, Noluerit dici quam pila prima ſuam.

Pilæ vero erant viriles effigies, atque item muliebres
10 ex lana, † quæ compitalibus ſuſpendebantur in compitis, quod eſſe Deorum inferorum putarent, quos vocant Lares, quibus ponebantur tot pilæ, quot capita liberorum, ſeruorum, mulierum circa compita habitabant, vt eſſent contenti iis pilis, ac ſimulacris, viuiſque parcerent.

Compitum autem idem erat quod quadriuium ab eo, quod multæ viæ in vnam confluant *Virgil. lib. 2.*
11 *Georg. Liu. 7. bel. pun.* Et frequentia compita, id eſt referta frequenti populo *Horat. 2. ſerm. Satyr. 4.* Et compitalia pro feſtis, quæ in compitis agebantur,
12 quæque Conſules, vel Prætores pro arbitrio indicebant, vt inquit *Feſtus*, Hinc dies compitalitius, in quo huiuſmodi feſta peragebantur, & compitalia dies attributos laribus auctor eſt *Varro de lingua latina.* Et de compitalibus multa *Marcell. Donat. ad Sueton. Tranqu. in Cæſar. Auguſt. cap. 31.*

Hiſce imaginibus ſeu pilis circumponebantur veſtes
13 nullius omnino pretij † Vnde etiam, quandoque pannoſas *Martialis* pilas vocat, vt per *Rhodigin. lib. 16. lection. antiq. cap. 11.* Et pannoſus dicitur, qui opertus eſt ſordida veſte, & panno craſſo, vilique, quod de paupere dicitur *Iuſtin. lib. 1.* Permutato Regis habitu pannoſus ſarmenta collo gerens caſtra hoſtium ingreditur *Iuuen. ſatyr. 10.* Et panniculus etiam pro pannoſo ſecundum *Mart.*
14 *lib 5. 62.* † Et pannicularia dicebantur, quæ in cuſtodia receptus ſecum attulit, aut veſtis, qua indutus fuerat, qui ad ſupplicium ducitur, aut nummi, quos victus ſui cauſa babuerit in promptu, aut leues annuli, hoc eſt qui rem non excedunt aureorum quinque *l. diuus, ff. de bon. damn.* quem textum celebrem, & notandum dicit *Boer.*
15 *deciſio. 224. in fin.* † inducendo illam ad ſpolia mo-

nachorum, quæ debent pertinere ad Abbatem, &
Monaſterium, non ad Arrendatorem fructuum.
Ab hac pilarum ſimilitudine veſtes, quæ tauris obii-
cerentur in ſpectaculis,† pilas nuncupabant, quod
à tauris peterentur tanquam effigies hominum, ſed
potius pilæ dicebantur, quod iactarentur conuolu-
17 tæ in globum, † & ſpeciem luſoriæ pilæ. Quam-
quam rudis antiquitas homines è ſtramine forma-
set ad eum vſum, vt anctor eſt *Pedian.* de quo etiam
Rhodig lection.antiq.lib. 16.c.12.
Addunt alij in tantum luxum auctum eſſe, vt veſtes
18 etiam purpureæ obiicerentur † ad taurorum irrita-
tionem, quod ſignificaſſe videtur *Ouid.* 12. *metamor.* Haud ſecus exarſit quam circo taurus aperto,
Cum ſua terribili petit irritamenta cornu, Phœni-
cias veſtes, eluſaque vulnera ſentit.
Verius tamen eſt, vt huiuſmodi conſuetudo conii-
ciendi dictas veſtes Phœnicias ad irritationem
19 taurorum † ex natura rerum oborta fuerit, vt apud
Senec. de ira 3. dum inquit, Quod accidere vides
animalibus mutis, idem in homine deprehendes,
friuolis turbantur, & inanibus: Taurum color
rubicundus excitat, Ad vmbram aſpis exurgit, Vr-
ſos, leoneſque mappa proritat, & prouocat. Omnia,
quæ natura fera & rabida ſunt conſternantur ad mi-
nima.
Vnde *Auicenna primo canonis* Æſtimationes, inquit,
20 humores permouent: † quippe ſanguinem agitat
rubentium rerum intuitus: Quare vetamus rubeum
quidquam amplius inſpectare eum, cui profluere
conſueuerit ſanguis è naribus. Ob quam etiam
rationem excitantur elephantes ad prælium, vt
Albertus ſcribit.
Et qui elephanti ſe admouent veſtem claram non
21 geſtant, Prout nec puniceam, † qui Tauria, quod
huiuſmodi coloribus illa animalia maxime effe-
rantur: Sicuti tigres in tantum furorem aguntur
ſonitu tympanorum, vt ſemetipſas dilanient, Sic
feles olfactu odoramentorum perturbari, & furere
traditur, vt per *Plutarch. in orat. de precept. connubialib. & in lib. de Alexandr. fortun.*
Ceruos etiam rubræ pennæ aſpectu terreri ſcribit
22 *Auſonius.* An cum fratre vagos † dumeta per auia
ceruos Circundas maculis, & multæ indagine
pennæ. Et *Virg.* 3. *Georg.* de ceruis ait, Puniceæve a-
gitant pauidos formidine pennæ. Et *Seneca de clementia primo.* Si feras, inquit, linea, & penna con-
cluſas contineas, iubeaſque telis inceſſi, tentabunt
fugam per ipſa quæ fugerant, proculcabuntque for-
midinem. Et *Ouid.* 15. *metamorph.* Nec formidatos
ceruos includite pennis.
Præterea cum occultæ ſint quædam rerum proprieta-
tes, non eſt multum de cauſis inquirendum, Cur
23 enim † Leo gallum metuat, Coturnices come-
dant belleborum hominib. letalem? Cur magnes
attrahat ferrum? Electrum paleas? Qua de cauſa
24 aliqui inhorreſcunt dentibus è veſtigio, † dum
audiunt atterentes marmora, aut ſecantes, aut
ſtridentes, aut ferrum limantes? Sunt & ſuæ Phi-
loſophis occultæ proprietates, Immo etiam Gram-
maticis de quibus *Rhodig. lect. antiq. lib.* 16.c.11. Vbi
etiam narrat conſimile de ſtymphalidibus auibus
plurimis in Arabiæ deſertis non mitioribus Leo-
25 nibus, † quæ aucupatorum prodeuntes inuadunt,
ac roſtris conuulnerantes interimunt perforatis
etiamnum æneis, ferreiſque munimentis. Quod
ſi phloinam veſtem craſſiorem induant, oblu-
ctatur eo demum obſiſtitque. Immo perinde à
viſco roſtra fixa inhærent tenenturque. Earum
auium magnitudo ferè quæ Gruum ſimilitudine
Ibin exprimunt, Sed robuſtiora illis roſtra, nec
adunca, quas Hercules ſagittis impetiuiſſe dici-
tur.
Obſeruandum eſt etiam, quod hic color rubeus æqui-
26 paratur lapidi pretioſo, † qui dicitur, Rubeus, ru-
bis Gallicè, ſignificat audaciam, altitudinem, vi-
rilitatem in homine à 35. anno, vſque ad 50. æqui-
paratur cholericis, denotat charitatem, Marti com-
paratur, & diei Martis, alij dicunt diei Sabbati, Et
de quatuor elementis, igni, & de duodecim ſignis
Arieti, Leoni, & Sagittario, vt per *Caſſan. in catal.*
27 *glor. mund. p.* 1. *conſil.* 63. † Vnde hic color eſt nobi-
lior, tanquam figurans ignem, qui eſt ſuper alia ele-
menta, & nobilius cæteris, Et corpus ſecundario
luminoſum poſt ſolem, Ita vt propter eiuſdem co-
28 loris nobilitatem † nulli liceat portare veſtes com-
ptas, ſeu tinctas hoc colore *l.* 1. *cum ſeq. C. de veſtib. holoberis & auratis. lib.* 11.

EPITOME.

Societas incidens, impropria, ex occaſione, re ſola, & ex conuentione quæ dicatur, & qui ſint vere ſocij & conſortes. ¶ Et quando ementes, ſeu conducentes communiter aliquam rem poſſint dici contraxiſſe ſocietatem. ¶ Et quid in illis, quibus ſimul donatur, vel mutuatur. ¶ Et an ſtatutum loquens de ſociis habeat in eis locum. ¶ Communi diuidundo, vel vti poſſideris, ſeu Pro ſocio quo caſu agatur contra ſocium prohibentem refectionem, & demolitionem reſici. ¶ Inter quos ſocios competat actio negotiorum geſtorum, mandati, vel pro ſocio. ¶ Vnus ex hæredibus exigens partem ſuam pecuniarum per teſtatorem depoſitarum an poſſit conueniri à cohæredibus, vt communiter exactum, ſi depoſitarius efficiatur non ſoluendo. ¶ Et quid in rebus quæ non recipiunt commodam diuiſionem. ¶ Et tam in actione reali, quam perſonali. ¶ in venditione facta pluribus an emptores debeant conueniri ſolum pro parte. ¶ Et quid in emphyteuſi, ſententia, euictione, & ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Obligatio quando intelligatur pro virili. ¶ Dotis debitum an ſit vniuerſale, & recipiat augmentum, ſeu diminutionem. ¶ Socius quando poſſit eſſe teſtis pro ſocio.

SVMMARIVM.

1 *Ementes communiter fundum videntur contraxiſſe in eo ſocietatem, Etiam quod ſi principales non emerint, nu* 2. *Intellige ſi animo contrahendæ ſocietatis fuerit facta emptio n.* 3.

4 *Societatis præſumptio ex ſola acquiſitione non inducitur, niſi alia accedant, ex quib. iſta voluntas deprehēdatur.*

5 *Animus contrahendæ ſocietatis colligitur, ſi poſt factam emptionem, vel acquiſitionem res empta non diuidatur, & n.*6.

7 *Societates impropriæ, & incidentes quæ dicantur, & qui ſint potius conſortes quam ſocij. & num.* 8. 16. 17. *&* 21. *Et quæ vocentur ſocietates ex occaſione, non ex conuentione, n.* 20.

9 *Conſortes dicuntur, qui habent participationem dominij in aliqua re, etiam ratione minima partis.*

10 *Socij ſunt illi, quibus vna res relinquitur, vel donetur. Et tales incidunt in ſocietatem facto teſtatoris, vel donantis, n* 11.

12 *Societas contracta præſumitur in duobus ſimul mutuantibus, vel accipientibus eandem rem titulo donatio.*

Digitized by Google

donationis ab Imperatore, n 13. Idem de conducentib. rem communiter, n. 14.

15 *Emphyteuſim ſimul conducentes ſocij dicuntur, & talis ſocietas extenditur in omnibus acceſſoriis, quæ non poſſunt ſtare ſine principali emphyteuſi.*

18 *Socius proprie dicitur cum actus qui geritur non poteſt fieri citra eius, & nomen ſocietatis.*

19 *Societas re ſola dicitur quæ non eſt conventionalis, ſed incidens.*

22 *Communi dividundo, vel Vti poſſidetis agi poteſt contra ſocium prohibentem refectionem & demolitionem reſici. Et ſi paries eſſet communis iure ſocietatis ad hoc principaliter ordinata agetur etiam Pro ſocio, ſecus in ſocietate incidenti, n. 23.*

24 *Principaliter agitur quando initur ſocietas expreſſe, & aliter quam incidenter.*

25 *Inter ſocios improprios competit actio negotiorum geſtorum, ſed inter veros competit actio mandati. vel pro ſocio.*

26 *Iudicium ſocietatis non habet locum inter ſocios improprios.*

27 *Per actionem pro ſocio quando repetatur quod vnus impendit.*

28 *Societas non inducitur ſi quis emat aliquid, & venditor fateatur habuiſſe ab emente mille pro pretio rei venditæ ſoluente de pecunia ipſius, & fratris.*

29 *Statutum loquens de ſocio non habet locum in his, qui communiter emunt animo non ineundi ſocietatem.*

30 *Socius non prohibetur eſſe teſtis, pro alio ſocio in ſocietatibus incidentibus. Declara vt n. 31.*

32 *Si vnus ex tribus heredibus exegit partem ſuam pecuniarum per teſtatorem depoſitarum, non poterunt alij duo heredes avocare ab eo quod exegit pro ſua portione ſi ipſi diſtulerint in tempus exactionem earum portionis, & interim depoſitarius ſit effectus non ſolvendo. Amplia procedere non ſolum in actione perſonali, ſed in hypothecaria, num. 33. Et quid in rebus quæ non recipiunt commodam diviſionem, numero 34.*

33 *Diligentia vnius ex heredibus ſibi non coheredibus prodeſt, nec vnus tenetur pro altero laborare, vel exigere licet rem communem habeant.*

36 *Menoch.* conſil 46. lib. 1. & *Aſin.* de execut. §. 7. c. *127. declarantur, & n. 38 & 39.*

37 *Dotis debitum dicitur vniverſale, & recipit augmentum, & diminutionem.*

40 *Socij duo in diſparibus partibus ſi conducant ſimul fundum habebunt partes æquales reſpectu locatoris. Et idem in neceſſariis, & ſuppellectilibus ſocietatis, num. 41.*

42 *Quilibet tenetur pro virili parte ſi plures ſe obligant, ſimpliciter in eodem contractu niſi addatur inſolidum & nu. 47. Etiam quod commodum ad vnum in totum pervenerit, n. 52. Et ſi fuerit ſolutum inſolidum, poterit pro parte repeti tanquam indebitum, n. 44. & de ratione, n. 45.*

43 *Status primordialis obligationis ſemper eam ſequitur nec mutatur tractu temporis, vel ex perſona ſucceſſores.*

46 *Perſonarum dinumeratio æqualiter dividit.*

48 *In depoſito obligatio primitiva ad reſtitutionem contrahitur contra quemlibet pro parte, niſi aliud ſit actum.*

49 *Vſus præſumitur pervenisse ad quemlibet pro parte.*

50 *In emptione facta pluribus emptores non poſſunt conveniri niſi pro parte. Idem in emphyteuſi, conſtituto, novatione, evictione, ſententia, & ſimilibus remiſſive.*

51 *Locatores duo intelliguntur pro parte ſua locare.*

53 *Bart.* in l. ſi duobus 3. q 7. ff. de duob. reis. *qualiter intelligatur.*

CAPVT CCCXX.

Ementes prædium communiter videntur tacite
contraxiſſe ſocietatem tam rei, quam onerum
ſupportandorum propter rem: Nam eo ipſo quod
emitur fundus communis videtur contracta ſocie-
1 tas in eadem re † *Bart. Ang. & Bald in l. 2. incip. cum
proponas, num. 1. & ibi Salic. & Aloiſ. de Leo. in princ.
C. pro ſoc. Bart. in l. 2. ff. commun. divid. Alexan. conſ.
38. num. 1. lib. 5.* vbi quod eſt menti tenendum *Iaſ.
in l. ſtipulationes non dividuntur. la 2. in princ. col. 2. in
fin. nu. 9 ff. de verb. oblig. Decian. conſil. 97. numer. 35.*
2 † Vbi ampliat quamuis ipſi principales non emerint,
cum ſufficiat, quod illis mandantibus per eorum
nuncios id actum fuerit *l. ſocietatem coire, ff. pro
ſoc.*
Intelliguntur tamen prædicta ſi animo contrahendæ
3 ſocietatis quis emeret, † alias ſecus, vt ſi incontinenti
poſt emptionem diviſerunt: Nam tunc præſumitur
non animo contrahendæ ſocietatis emptũ
*l. ſed Iulianus, §. proinde, ad Macedon. Rapha in l.
reos, in princip. de duob. reis. Add. ad Bart. in l. 1. in
verb. eſt notandum, ff. commun. dividun. Alexan. conſ.
38 viſis & diligenter, n. 1. lib. 5. Pariſ. ad Bart. in l. 2. in
verb. cum proponas, C pro ſoc. Iaſ. inſt. de act. § quadam
n. 7.* & ita etiam loquitur *gloſſ. in l. 2. in verb. emerunt.
ff. commun. divid.* vbi requirit animum ineundæ ſocietatis
in iſtis ſimul ementibus: prout eſt ſimilis
4 *gloſſ. in l. vt ſit 31. in verb. res, ff. pro ſoc.* † Et ſic factum
ſolum acquiſitionis rei, ſed obligationis non inducit
præſumptionem ſocietatis, niſi forte alia
facta deinde accedant, ex quibus deprehendatur
iſta voluntas *Roncagall. in l. eandem. § ſed ſi quis, num.
5 22. ad fin. de duob. reis.* † Vnde ex his colligitur quod
cum poſt factam emptionem non dividunt, ſatis
tunc dicitur colligi animus ſocietatis, prout loquitur
Alexan. Decian & alij allegati, & in ſpecie ita
concludit *Iaſ. conſ. 185 column. 2. ad fin li. 2.* vbi quod
dicuntur acquiſiviſſe animo contrahendæ ſocietatis,
ſi poſt acquiſitionem ſimul remanſerunt, ſecus
ſi incontinenti poſt factam emptionem deveniunt
ſtatim ad diviſionem, nam tunc præſumitur, quod
non animo contrahendæ ſocietatis emerint per
text. *l. ſed & Iulianus, §. proinde ad Macedon. l. ſi
ventri, § in bonis, ff de privil. cred.* & ita etiam in terminis
declarat *Raph. Cum. in l. reos, in princ. ff. de duobus
reis.*
Vnde in dubio animos debet declarari, quia alias ſi-
6 mul emendo cenſetur inita ſocietas † *Bart. &
Bald. in l. 2. C pro ſoc. Idem Bald. in l. 1. quæſt. 11. num.
13. in princip. Cod eod. tit. Petr. de Vbald. de duob. fratrib.
in princip. n. 2. in fi. tom. 6. p. 1. fol. 131. Ludouic.
concluſ. 53. col. 3. poſt med. verſ. ſecundo modo dicitur
Menoch. conſ. 46. nu 3. ad med. verſ. quod quidam intelligitur,
lib. 1. Card. Mant. de incit. & ambig. conuent.
tit. 1. lib. 6. nu. 12. Alexand. conſ. 135. veniendo primum
n. 1. lib. 2.*
Iſta autem dicetur impropria ſocietas, non vera, cum
7 ſit quædam ſocietas incidens † *gloſſ. in §. item ſi inter
aliquos, in verb. ſine ſocietate, & in verb. ſocius,
inſtitut. de obligation. quæ ex quaſi contract. naſcunt.
Addit. ad Bart. in l. 2. in verb. eſt notandum in fi. ff com.
divid. Ronchagall. in l. eandem, §. ſed ſi quis, numer. 19.
de duobus reis, Iaſ. in l. ſi vnus, in princip. D g. de pact.*

Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib 6. tit. 1. n. 9.
8 *Alex. conſ 40. num 3. & 4. lib. 2.* † vbi quod tales non dicuntur ſocij, ſed conſortes *iuxta gloſſ. in d. § ſi inter aliquos, in verb. ſocius, inſtit. de oblig. quæ ex quaſi contract. naſcunt* Conſortes autem intelliguntur, qui habent participationem dominij in aliqua re *Gloſ.*
9 † *in l. dudum. vbi Bald. & Salic. C. de contrah. emption. Iaſ. conſ 185. col. 4. ad fin. verſic. quinto in fauorem, li. 1.*
Vbi etiam quod ratione minimæ partis dicitur quis conſors *Bald in l. 1. col. 1. ad fi. verſ. in textu ibi quantacunque, n. 5. C. de commun. ſeru. manumiſſ.*
Idem eſt in ſimilibus caſibus, vt quando vna res le-
10 gatur, ſeu donatur duobus, † ſeu titulo inſtitutionis hæredis relinquitur, ſocij dicuntur *§. item ſi inter aliquos. inſtit. de obligat. quæ ex quaſi contract.*
11 *naſcunt. Iaſ. in l. ſi vnus, in princ. ff de pact.* † Tales enim incidunt in ſocietatem, ſeu communionem non facto proprio, ſed facto teſtatoris, aut donantis *l. vt ſit ff pro ſoc. l. vlt. C. depoſit. Menoch conſ. 46. nu 8. lib. 1. Petrus de Vbald de duobus fratrib. in princ.*
12 *num. 2.* † Et in duobus ſimul inuenientibus, quod præſumatur contracta ſocietas *Rapha in l. reos : in princ ff. de duobus reis. Add. ad Bart. in l. 2. in verb. eſt*
13 *notandum, ad fin ff comm. diuid.* † Et de accipientibus eandem rem titulo donationis ab Imperatore, qui appellantur ſocij liberalitatis imperialis *l. vnic. Cod.*
14 *de liberalit. imperial. ſoc. ſine hæred. deceſſer. lib. 10.* † Et communiter aliquam rem conducentes ſocij dicuntur *Bald in l. 1. nu 1 : quæſt. 11. in princip. Cod. pro ſoc. Alex conſ. 133. num. 1 lib 2.* Et de ſimul conducentibus rem in emphyteuſim, vel ſimul facienti-
15 bus alium contractum, qui dicuntur ſocij. † Nam ſi per contractum momentaneum, hoc eſt per emptionem, quando duo ſimul emunt aliquid, dicitur contracta ſocietas *l. 2. ff commun. diuid. cum alijs ſupra allegatis.* Multo magis per contractum emphyteoticum celebratum in perpetuum, & pro indiuiſo, & ſic habentem cauſam ſucceſſiuam dicetur contracta ſocietas *Iaſ. conſ. 185. col. 2. in fi. verſ. quod confirmatur lib. 2.* Vbi etiam addit extendi talem ſocietatem in omnibus acceſſoriis, quæ non poſſent ſtare ſine principali emphyteuſi, & in quibus non adeſſet diuerſa ratio. *Bald. in l. dubium, col. vlt. ad med. C. de legib. poſt Gloſſ. in l. ſi patronus, §. patronum ff ſi quid in fraud. patron. Bald. in l ſi abſentes, ad fi. C. ſi cert. pet.*
Dicentur tamen omnes iſtæ ſocietates impropriæ abuſiue, & incidentes, prout dictum eſt ſupra de
16 ementibus rem ſimul † *Ang in l quidam Hiberus 12. column. 1. poſt med. numer. 4. ff de ſeruit. vrban. prædior. Alex. conſil 40. num 3. & 4. lib. 2. Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur in princ. col 2. in fi. nu. 9. de verb. oblig. Cardinal. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 6. tit. 1. numer. 9. & 10.* Non enim ſequitur negotium eſt commune inter me, & te, ergo dicitur inter nos
17 contracta ſocietas, † quia eſt potius quædam incidens communio, & talis magis proprie dicuntur conſortes, vt dictum eſt ſupra *verſic. iſtæ autem*
18 *Alexan. dict. conſ. 40.* † tunc enim ſocius proprie intelligitur, cum actus, qui geritur non poteſt fieri citra ius, & nomen ſocietatis *l. coiri ff pro ſoc. l. pro herede, §. Papinianus, de acquir. hæred. D. Flor. in l. ſi patronus C. commun. vtriuſque iudic. Roman. conſ.*
19 *291. num. 1. Decian. conſ. 97. num. 34 lib. 2.* † Vnde dicimus coire ſocietatem re ſola, quæ non eſt conuentionalis, ſed incidens, Quidquid aliud ſit quando contraheretur re, & verbis coniunctim, vt declarat *Gloſſ. in l. ſocietatem coire 4. in verb. & re, ff. pro ſoc. Cephal. conſ. 340. n. 6. lib. 3.* Ideo
20 † etiam huiuſmodi ſocietates vocantur ex occaſione, non ex conuentione, vt appellat *Zaſ. in l. 4 §. Cato. colum. 12. in princip. numer. 45. in 4. concluſ. de verb. oblig.*
Ex iſtis colligitur non eſſe admittendam opinionem eorum quod tales ſocietates ſint veræ, & propriæ
21 ſocietates, † prout tenet *Ludouic. concluſ. 53 col. 4. in fi. verſ. & iſta ſocietas Menoch. conſ. 46. n. 5. ad fin. verſ. rurſus dicimus. lib. 1. poſt Galeag per eum allegatum in l. ſtipulationes non diuiduntur, n. 25 ff de verb obl.* Quia omnes Doctores contrarium ſequuntur magis communiter, vt dictum eſt ſupra *verſ. iſtæ autem, & verſ. dicentur tamen.*
Quare *Ang in l. quidam Hiberus 12. colum. 1. poſt med.*
22 *nu. 4 de ſer. vrb. præd.* concludit quod † contra ſocium prohibentem refectionem, & demolitionem, vt refici poſſit, agi poterit Communi diuidundo, vel Vti poſſidetis *l. ſi ædes, ff. commun. diuid.* Et ſi partes eſſent communes iure ſocietatis, adhuc principaliter ordinariè agetur non ſolum Commu-
23 ni diuidundo, ſed etiam Pro ſocio. † Quod tamen non erit quando in ſocietate inciditur forſan ratione communis legati, ſeu contractus inter viuos, vel in alijs caſibus ſupra relatis, quia tunc non dicatur agi principaliter *l. vt ſit ff pro ſoc.*
24 † Agetur enim principaliter quando initur ſocietas expreſſè, & aliter, quam incidenter *Ang. in d. l. quidam Hiberus, num. 4.* quem ſequitur *Iaſ. in l. ſtipulationes non diuiduntur, in 2. col. 2. in fin. numer. 9 ff. de verb. oblig.*
Ob quam rationem inter iſtos improprios ſocios
25 competit actio negotiorum geſtorum † *l. qui inuiti [illegible] § ſi ff de negot geſt.* Et tamen ſi eſſent veri ſocij competeret actio mandati, vel pro ſocio *Iaſ. in d. l. ſtipulationes nõ diuiduntur, n. 9. Pet. de Vbald. de duob.*
26 *fratrib. in princ. num 2. ad fin.* † Vbi quod in iſtis caſibus non eſt locus iudicio ſocietatis, cum non illius affectione in rem communem incidimus *l. vt ſit, ff pro ſoc. cum duobus ſeq. & in l. ſi id quod vnus ex ſocijs, in princ. & in l. cum duobus, ff pro ſoc. l. 2. ff. comm. diuid.* Quod etiam voluit *Cyn. in l. cum in ſocietatis, in fin. C. pro ſocio.* vbi quod in acquirentibus rem communem ſi fuerit initus contractus ſocietatis,
27 † tunc quod vnus impendit, repetit per actionem pro ſocio, ſecus ſi acquiratur cauſa non ineundæ ſocietatis, tunc enim habet locum actio communi diuidundo, & ſic concordatur text. in *l. vt ſit ff. pro ſoc cum l. 2 ff. commun. diuid.*
Hinc dicimus, quod ſi quis emat aliquid, & venditor fateatur habuiſſe ab emente mille pro pretio rei venditæ ſoluente de pecunia ipſius, & fratris
28 ſui, † non tamen per hunc ſermonem inducetur ſocietas, quaſi videatur negotiorum geſtio nomine vtriuſque *Bald.* qui dicit multum notandum *in c. 1. n. 1. de benef. fratr. & qualit. frater ſuccedat in benefic. fratr. Iaſ. in d. l. ſtipulationes non diuiduntur, in 2. col. 2. in fi. verſ. adde vltra eos, ff. de verb. oblig.*
Proinde etiam ſtatutum loquens de ſocijs non habebit locum in iſtis qui communiter emunt animo
29 non ineundi ſocietatem, † cum non dicantur proprie ſocij, ſed conſortes, vt late concludit *Alexand. conſil 40. numer. 3. per tot lib. 2.* Maxime, quia ibi in diuerſis quantitatibus, & ſeparatim ſe obligarunt, cum etiam ſtatutum debeat ſtricte accipi, & in proprio ſignificatu *l. 1. § ſi is, qui nauem, ff. de exercit. act. Bald. in l. ſine apud acta. Cod. de tranſact.*

Quemad-

Digitized by Google

Quemadmodum etiam in iſtis ſocietatibus incidenti-
bus vnus ſocius non prohibetur eſſe teſtis pro alio
30 † *Speculat. de teſt. in princ. col. 3. in fi. verſic. ſed num-
quid ſocius, n. 11. Cyn. in l. quoniam, nu. 4. verſi. ego au-
tem circa hoc puto, & ibi Ang. n. 4 ver. aut ſocietas in-
cidit, C. de teſt. Menoch. de arbitr. caſ.* 474. *n.* 8. Intelli-
gendo quando mouetur quæſtio de parte tantum
31 ſocij, † quaſi tunc nullum commodum, aut incom-
modum ad ipſum ſpectet, Nam ſi de tota non eſſet
idoneus teſtis, prout neque admittetur quando eſt
eadem cauſa vnius & alterius, quia tunc præiudi-
cium, ſeu vtilitas ad eum præſumptiue pertinet, vt
diſtinguit *Salicet. in dict. l. quoniam, num* 393 *verſic.
aut ſunt ſocij reipſa. & verſ. ſed attende, C. de teſtib.
Maſcard. concl.* 1312. *n.* 3 *in fi.*

Infertur quoque ex prædictis mirabilis deciſio, quam
alias in caſo occurrenti adduxi, de qua in *l. vlt C. de-
32 poſit.* † Vbi ſi teſtator depoſuit penes aliquem cer-
tam ſummam pecuniarum, & tres hæredes ſibi in-
ſtituit, quorum vnus exegit partem ſuam & cæteri
diſtulerunt in tempus exactionem earum portio-
nis, ſi interim depoſitarius efficiatur non ſoluen-
do, non poterunt alij duo hæredes reuocare ab eo,
quod exegit pro ſua portione, Iſti enim non ſunt
propriè ſocij, nam ſi eſſent tales exactum ab vno
ex ſociis communicaretur aliis *l. verum* 64. *§ ſi cum
tres, ff pro ſocio.* Vbi loquitur *text.* in ſociis ex con-
uentione quorum vnus tenetur pro omnibus in-
uigilare, ſicut pro ſemetipſo, quod ſpeciale eſt in
ſocietate tanquam ſit genus fraternitatis, quod non
eſt in pluribus hæredibus, qui licet rem commu-
33 nem habeant, † non tamen vnus tenetur pro alio
laborare, & exigere, cum ſint ſocij incidenter, ideo
vnus non interponit pro altero partes ſuas, & ſic
eius diligentia ſibi non cohæredibus proderit, Ita
declarat *Bald. in dict. l. vltim col. 1. in fi verſi ſecundo
34 oppono, C. depoſ. & Salic. oppoſi. 2. n. 2, ad fi.* † Quid-
quid aliud ſit in rebus, quæ non recipiunt com-
modam diuiſionem, vt de teſtatore, qui depoſuit
quatuor equos, & inſtitutis quatuor hæredibus de-
ceſſit, non enim tunc poteſt vnus hæredum exige-
re vnum equum, ſed ad omnes pertinebit, ſi alij
pereant, quia equus non conſiſtit in pondere, nu-
mero, & menſura, nec inter hæredes diuiditur ra-
tione ponderis, numeri, & menſuræ, Ideo erit
communis, quaſi quilibet ex hæredibus habeat
partem in quolibet equo pro indiuiſo. Vnde pri-
mus recipit rem, quæ non erat ſua propria, ſed com-
munis cum cohærede *Cyn. & Bart. in d. l. vlt. in fi. C.
depoſ. vbi Bald. n. 2 Caſtr. ad med. Petr. de Bellapertic.
in fi. Salic. n. 3. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent.
lib. 10. tit. 7. nu. 5.* & facit text. *in l. Pomponius* 8. *de rei
vendic. l. cum duorum, de ſtipulat. ſeruor.*

Quæ procedunt non ſolum in perſonali actione, ſed
35 etiam in hypothecaria, † quaſi nulla ſit differentia
quo ad caſum noſtrum inter vnam, & alteram a-
ctionem, cum vtriuſque ſit eadem ratio, quod e-
xactoris diligentia ſibi & non cæteris commodo eſ-
ſe debet, vt in ſpecie *dict. l. vlt. C. depoſit.* notat *Me-
noch. conſ. 46. n. 2 ad med. verſi nec hic dicendum, lib. 1.*
poſt *Alciat.* per eum allegatum *conſil.* 764. *firmat
concluſio n. 1. Aſin. de executio. c.* 127 *§. 7. nu. 3. f* 203. Et
faciunt quæ in ſimili concludunt *Affl. deciſ. 190. in
fi. & Capic. dec. 78. n. 1, Pariſ. conſi. 69. lib. 4.*

Neque obſtat quod contrarium videatur conclude-
re *Idem Menoch. conſi* 46. *n* 3. *cum ſeq lib.* 1. quem ſe-
36 quitur *Aſin. de execut. §. 7. c.* 126 *n.* 5. *fol.* 203. † Quia
loquuntur in caſu, in quo vnus creditorum exigit
à debitore partem ſuam, & ſocij, tunc enim debet
illam reſtituere condictione indebiti *l. pupillus. ff. de
his quæ in fraud. credit. l. tutores, in fi. ff de condict. indeb.*
Maxime, quia ibi erat debitum dotis, quod dici-
37 tur vniuerſale, non rei ſingularis † *l. quod dicitur, de
impenſ. in reb. dotal. fact.* Et ideo recipit augmen-
tum, & diminutionem *Doctor. in rubr. ff ſolu. matr.*
Vnde quamuis dos eſſet ſcutorum mille, & hodie
bona obligati ad illam reſtituendam ſint ſolum
valoris quingentorum, dicendum eſt dotem eſſe
ſolum in iſtis quingentis: Quare ſi vnus exigit i-
ſtam ſummam diminutam, non poteſt dici exe-
giſſe tantum ſuam portionem, vt declarat *idem
Menoch d. conſ* 46. *num. 7. lib.* 1. qui etiam licèt aliud
ſentiret, non eſſet tuta eius opinio, cum præciſè ſit
38 contra *text. in dict. l. vltim. C. depoſit.* † Præſertim,
quia ipſe fundat ſuam ſententiam in ſocietate ve-
ra, & propria, quod tamen eſt contra mentem o-
mnium, dum volunt illam eſſe incidentem, & a-
buſiuam *Alex conſ* 40. *n. 3. & 4 lib. 2. cum aliis ſupra
39 allegatis.* Verum eſſet quod opinio *Menoc. & Aſin.*
poſſet procedere, quando conſtaret, quod vltra
communionem obuentam facto alterius adfuit
etiam conuentio, vel expreſſa, vel ſaltem tacita con-
tinuationis ſocietatis dictæ rei communiter ac-
quiſitæ: Tunc enim recedere videntur partes ab
illa ſocietate incidenti, puta ſi eſſet ſocietas mul-
torum annorum poſtquam dicta res in commu-
nionem obuenit, aut ſi alius actus poſitiuus inter-
ceſſit, ex quo colligatur animus ſocietatis, quia ex
iſtis etiam ſocietas poteſt induci illius rei particu-
laris cum coniecturis quoque probetur contractus
ſocialis *Bald. conſ.* 304. *poſt med. lib.* 1. *Iaſ. conſ 2. col.
7. ad med. libr.* 3. & ita etiam videntur loqui *Menoch.
conſi. 46. & Aſin d. §. 7. c.* 126 *n. 8. &* 26.

Obſeruandum eſt etiam, quod ſi ſunt duo ſocij in
diſparibus partibus, conduxerunt ſimul fundum,
40 habebunt partes æquales reſpectu locatorum *l.
cum apparebit ff. locat. l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duo-
bus reis.* Sed habito reſpectu ad intereſſe tunc de-
bet ſortiri acceſſorium, ſicut principale *l. quem-
admodum, de agricol. & cenſ. lib.* 11. Et ita diſtinguit
41 *Bald. in l. 1. in fi. quæſt.* 13. *C. pro ſocio.* † Vbi ſubdit
idem eſſe in neceſſariis, & ſupellectilibus ſocieta-
tis *l ſed addes, § ſi quis mulierem ff. locat.* Quod e-
tiam ſequitur *Petr. de Vbald de duob fratrib. part. 3. in
princ. q 3. Ang. de societat. p. 1. n. 10. verſi ad decimum
reſpondeo, tom. 6. fol.* 131. *Roncagall. in l. eandem 9. in
prin. numer.* 121 *ad fin. de duob. reis.* Et quidem non eſt
conſiderabile intereſſe conducentium in præiudi-
cium locatoris, cum eius reſpectu partes ſemper
debeant eſſe æquales, prout etiam quo ad ipſos
conductores æqualis erit diuiſio actionum, Nam
cenſentur obligati pro parte, & contra eos non
poterit agere locator ad penſionem, niſi pro æ-
42 quali portione, † cum enim plures ſe obligant in
eodem contractu ſimpliciter quilibet tenetur pro
parte virili *l. ſi non ſingulis. C. ſi cert. petat. l ſi diuiſa.
C. locat. l. cum apparebit. de duobus reis, l. reos. §. cum in
tabulis, eod. tit.* Vnde cum obligatio fuerit diuiſa ab
ipſo principio, tam ex natura partis obuentæ,
prout præſumitur æqualiter perueniſſe, quam ex
natura obligationis ſimul contractæ, Talis obli-
gatio eſt determinata, qualis fuit primitiua *l a. § ex
43 his, de verb obl* † Et ſtatus primordialis obligationis
ſemper eam ſequitur, neque mutatur tractu tem-
porali, nec ex perſona ſucceſſoris *l. viam veritatis.
C. locat. l. inſulam. de verb. oblig.* Ex quo de neceſ-

ſitate ſequitur, quod ſtando in finibus ſimilium
locationum factarum pluribus non datur actio
44 niſi pro parte, † Ita vt ſi fuerit ſolutum inſoli-
dum poſſet pro parte repeti tanquam indebitum,
præſumitur enim error ſaltem iuris, cum repetens
tractet de damno vitando, & natura negotij eſt
aliqualiter confuſa *l. cum de indebito, de probat l. ſullo. de condict. ſine cauſa.* Et ita in ſpecie omnia prædi-
cta declarat *Bald. conſ. 116. columbinus dedit. in princ. nu. 1. lib. 1. & in l. ſi diuiſa 13. in addit. num. 1. C. locat.*
45 Subdens rationem, † quia copula diuidit inter
partes *l. 1. C. ſi plur. vna ſenten. fuer. condemnati. l. 1. ff. de*
46 *vſufruct. accreſcend.* † Cum etiam adſit dinumeratio
perſonarum, quæ æqualiter diuidit *l. cui fundus, de condit. & demonſtr.* Vltra quod in dubio ſi non eſt
adiectum inſolidum quilibet obligatur pro parte
47 † *l. reos, §. cum in tabulis, de duobus reis.* Et ita etiam
declarat *Caſtren. in l. cum apparebit. 50. ff. locat.* Vbi
48 adducit ſimile de depoſito, † in quo obligatio pri-
mitiua ad reſtitutionem contrahitur contra quem-
libet pro parte, niſi aliud actum ſit *l. 1. §. ſi apud duos, & l. ſi duo, ff. depoſit. Caſtrenſ. in l. vt ſit certe 5.*
49 *§. ſi duobus, n. 4. ff. commodat.* † Vbi etiam de vſu qui
præſumitur perueniſſe ad quemlibet pro parte, &
quilibet pro parte tenebitur: Et notat etiam *Gloſſ. in dict. §. duobus, in verb. habebant, in fi.* Et faciunt
ſimilia de emptione facta à pluribus communiter,
50 † ob quam emptores non poſſunt conueniri niſi pro
parte. & de emphyteuſi, conſtituto, donatione,
euictione, ſententia, cum multis ſimilibus latè
adductis per *Roncogall. in l. eandem 9. in princip. nu. 23. vſque ad num. 243 de duob. reis, & in l. reos, §. cum*
51 *in tabulis, n. 16. vſque ad n 95 ff. eod. tit.* † Prout etiam
eſt econuerſo in duobus locatoribus, qui intelli-
guntur pro parte ſua locare *Alex. conſil. 76 in cauſa & lite, n. 3. lib. 7* Et multa etiam ſimilia adducit *Surd. conſi. 150. n. 14. vſque ad n. 37.*
Et adeo in prædictis cenſebitur quilibet pro parte o-
52 bligatus, vt neque poſſit agi inſolidū † ex eo quod
commodum ad vnum tantum in totum peruene-
rit *Alex. in l. ſi cum dotem, § transgrediamur. col. 2. poſt med. verſi. addo tamen n. 7. ff. ſolut. matrim.* Quidquid
ibi *Roman. nu. 16.* contrarium ſequatur: Nam con-
tra eum eſt verior opinio, vt teſtatur *Ruin. conſil. 19. n 6. in fin. lib. 4 Campeg de dot. p. 3. q. 169. in fi. Iacobin. in l. ſi is qui §. 1. in fin. ff de iur. dot. Borbol. in d. § transgrediamur, n. 37. poſt med verſi. qua etiam ratione.*
Nec obſtat *Bar. in l. in duobus. 3. q. 7. ff. de duob. reis.* Nam
loquitur quando quilibet tenebatur inſolidum,
53 † ſed in caſu noſtro quilibet tenetur pro virili tan-
tum, licet ex pacto pecunia in totum ad vnum per-
tineret: & ita etiam procedit doctrina *Bart. in l. cum in plures, § veſtimenta, ff. locat. & in l unde quaeritur, ff commodat.* & declarat *Ruin. d conſ. 19. n. 9. in fi. lib. 4 cum alijs ſupra allegatis.*

EPITOME.

Superſeſſoria quando poſſit à Iudice reuocari abſ-que citatione ¶ Subhaſtationes an valeant non præſente pecunia. ¶ Societas officij, quam quis ſuſcepit cum onere ſoluendi fructus, & illam poſtea extinguendi an habeatur loco ſolutionis, & numerationis pretij. ¶ Datio in ſolutum an habeat vim emptionis. ¶ Debitum ex vna cauſa quando in alium poſſit conuerti, ita vt non dicatur ſimulatum. ¶ Depoſitum confeſſatum quo caſu ſit priuilegiatum ſicut verum. ¶ Confeſſio mutui an ſubiaceat exceptioni non numeratæ pecuniæ, ſi debitum ex alia cauſa eſſet conuerſum in cauſam eiuſdem mutui. ¶ Conſtitutum aut precarium an transferat veram poſſeſſionem.
¶ Redemptio cenſus an poſſit fieri in alijs rebus, quam in pecunia numerata. ¶ Cenſus an valeat ſi loco pretij detur verum debitum. ¶ Licitator quando habeatur pro renunciante, & poſſit per Iudicem repelli.

SVMMARIVM.

1 *Intimatio legitima ligat, prout ligaret citatio legitime facta.*
2 *Superſeſſoria poteſt à Iudice reuocari abſque citatione, dummodo poſtea parti notificetur.*
3 *In reuocatione ſuperſeſſoria ſi fuerit legitime facta intimatio non attenditur citatio nulliter executa tanquam non neceſſaria, nec facit nullitatem ſi omittatur.*
4 *Subhaſtatio facta partim præſente pecunia, & partim ſine illa eſt nulla. Limita ſi creditor permittat hoc fieri, num. 5.*
6 *Societates officij quas quis ſuſcepit cum onere ſoluendi fructus & eas debitis temporibus extinguendi habentur loco ſolutionis, & numerationis pretij.*
7 *In ſubhaſtatione habetur pro ſolutione quod datur de conſenſu contrahentium, etiam ſi adeſſet iuramentum.*
8 *Donatio in ſolutum habet vim emptionis.*
9 *Debitum ex vna cauſa poteſt ex partium conuentione in aliam conuerti, & non dicitur ſimulatio.*
10 *Depoſitum confeſſatum habet priuilegium veri depoſiti quando aliud debitum fuit conuerſum in depoſitum.*
11 *Debitum verum ſi conuertitur in ſolutionem pretij iudicatur idem eſſe ac ſi numerata pecunia interueniſſet.*
12 *Exceptio non numeratæ pecuniæ non datur contra confeſſionem mutui quod verſum fuit ex alia cauſa vera.*
13 *Numeratio fingitur in vero debito, licet pretium non fuerit numeratum.*
14 *Solutio dicitur eſſe vera licet actus ſit fictus, cum modus acquirendi non attendatur, dummodo acquiſitum ſit in veritate, & ſubſtantia.*
15 *Conſtitutum, & precarium transfert veram & propriam poſſeſſionem, quamuis actus ſit fictus.*
16 *In cenſus redemptione licebit pretium illius ſoluere in rebus, mercibus, & ſimilibus ſubrogatis loco pecuniæ numeratæ.*
17 *Cenſus emi poteſt non præſente pecunia ſi verum debitum in cenſus ſolutionem conuertatur.*
18 *In creatione cenſus quare debeat eſſe pecunia numerata.*
19 *Oblatio maioris ſummæ admittitur reiectis primis oblationibus minoribus.*
20 *Licitator non comparens, nec conſignans cedulam in termino à iudice præfixo habetur pro renunciante.*
21 *Licitator poſitus à principali debitore ad impediendam adiudicationem, & non animo faciendi meliorem conditionem poteſt per iudicem repelli.*

CAPVT CCCXXI.

EX facto mihi exhibito Diui non poſſe conſiderari aliquam nullitatem, quæ obſtet ſubhaſtationi, & deliberationi, de qua agimus. Etenim quamuis termino dato ad deliberandum iudex mandauerit ſuperſederi, & pro tali ſuperſeſſoria reuo-

Digitized by Google

reuocanda fuerit citatus procurator non legiti-
mus : Tameo reuocatio ejuidem ſuperſeſſoriæ fuit
intimata vero procuratori, per quam intimationem
non ſolum pars habuit notitiam illius, & omnium
geſtorum, ſed immo ipſemet debitor principalis,
poſt receptas tres oblationes, in actis, & poſt obtẽ-
tum mandatum deliberando vltimo licitatori tam-
quam plus offereoti, intimauit creditori nouam
oblationem excedentem alias prius factas in ſum-
ma ſcutorum 750. Inhibendo eidem creditori, ne
faceret aliquam deliberationem dicto vltimo obla-
tori, cum reproductione dictæ intimationis, ex
quibus ſatis colligitur notitia ſubſecuta omnium
1 prædictorum † quæ operatur vt intimatio legitima
ita liget, provt ligaret citatio legitime emanata
Felin. in cap. cum contingat 24. colum. 6. in fi. verſic. & pre iſta prima limitatione, numer. 8. de reſcript. Roman. conſil. 410. numer. 2. Alex. conſil. 123. viſo proceſſu, num. 3. verſ. & poſite lib. 2. Boer. dec. 235. col. penult. ad med. verſi. & ſignantur, num. 3. Ruin. conſil. 117. numer. 5. lib. 5. cum alijs per *Tiraq. de retract. lignag. §. 9. gloſſ. 2. num. 18.*

Maxime quia ſuperſeſſoria, de qua agimus, poterat re-
2 uocari abſque citatione, † dummodo poſtea, provt
in caſu noſtro factum fuit, notificetur parti, cum
hæc notificatio ſufficiat ad effectum, vt quis habens
facultatem protogandi dilationem, aut illam reuo-
candi poſſit hoc facere *Bald. in leg. eos, 6. § appellees, col. 2. in prin. verſi. quære nunquid iudex, numer. 5. & ibi Salic. col. 2. in fi. quæſt. 5. num. 11. C. de appellat. Felin. in cap. cum elim. 12. col. 10. in fi. not. 3. de reſcript. Alex. conſi. 14. viſo themate ſuprascripto, nu. 5. verſic. hoc probatur, & nu. 6. lib. 1. & conſil. 63. in fi. lib. 3.*

Vnde cum executio intimationis quoad reuocatio-
nem ſuperſeſſoriæ fuerit legitimè facta, non atten-
3 detur † citatio nulla prius executa ad videndum
reuocari ſuperſeſſoriam tanquam non neceſſariam,
quæ nunquam facit nullitatem ſiue omittatur, ſiue
non fuerit legitima *Innoc. in cap. cum inter, col. 2. ad med. in verb. affirmatis de elect. Ang. in l. denius, colum. 2. de reſtit. in integ. Felin. in c. cum ordinem 6. col. 3. in princip. & verſi. & ad hac adde, n. 3 ad med de reſcrip.* Vbi etiam, quod citationi factæ ex abundanti nulla
ineptitudo poteſt opponi *Rot. deciſ. 15 ſi execut. n. 2. de dol. & contum. in nou. Roman. conſil. 497. nu. 6. & ibi Mandoſ. in verb. non vitiat. Marſil. conſi. 81. n. 56. & in l. de vno quoque, n. 42. ff de re iud.*

Neque obſtabit altera nullitas, quæ forſan poſſet præ-
tendi vigore ſubhaſtationis factæ partim præſente
4 pecunia, partim ſine illa, † cum tamen in totum de-
beret præſens eſſe pretium *Bart. in leg. à Diuo Pio, §. ſed ſi emptor. de re iud. & ibi Alex. coln. 2. ad med. nu. 5. & 6. Su. d. conſi. 168. n. 24. lib. 2.* cum alijs per *Celer. de proceſſib. executiu. p. 3. c 9 n. 24.*

Quia ſtante conſenſu creditoris permitteotis fieri ſub-
haſtationem abſque numeratiooe pretij talis nul-
5 litas non poteſt allegari † *Rot. coram Cardinal. Pamphil Vrbeuetana domus 5 Decembris 1594 & coram R. P. D. Pena Peruſina dotis 2. Iulij 1598.* Quamvis vere in hoc caſu non poſſit dici fuiſſe ha-
bitam fidem de pretio aut illud non interueniſſe,
cum pro complemento pecuniæ debitæ vltra illam,
6 quæ fuit numerata, & ſoluta incontanti, † fuerint
acceptæ duæ ſocietates officiorum cum onere ſol-
uendi fructus, & eas debitis temporibus extinguen-
di, quod facit vt illæ habeantur loco ſolutionis, &
numerationis pretij *leg. ſi prædium, Cod. de euict. l. 1.*
7 *ff. pro empt. l. fin ff. ex quib. cauſ. in poſſeſ. eatur.* † Cum
etiam pro ſolutione in hac materia habendum ſit
quidquid datur de conſenſu contrahentium *leg. ſatisfactio, ff. de ſolution. l. 1. ff qui ſatiſdat. cogant. l. ſi rem alienam 9. §. omnis, de pignorat. action. Natt. conſi. 426. numer. 20.* Quamvis etiam adeſſet juramentum *Ioan. And. in c. ad noſtram, de iur. iurand. vbi Felin. columm. 3 in princ. verſic. dicit ergo, num. 12. Surd. conſi. 166. nu. 30. lib. 2.*

Ideo dicimus dationem in ſolutum habere vicem em-
8 ptionis † *Bart. Caſtrenſ. & alij in l. elegantee in princip. de pignorat. action.* Etiam in pœnalibus *Tiraq. de retractus lignag §. 1. gloſſ. 14. num. 3. in fi. Iaſ. in leg ſenatus 45.* quam repetit *in l. cætera 43. §. ſed ſi parauerit, numer. 10. in 7. & 8. notab. ff. de legat. 1. Alberic. de ſtatut. part. 2. qu. 2. colum. 1. verſic. ex prædictis colligi poteſt.*

Et facit quia debitum ea vna cauſa poteſt ex partium
9 conuentione io aliam cauſam conuerti, † Ita vt iſta
conuerſio oon ſapiat ſimulationem tanquam ha-
bens fomentum à veritate cauſæ præcedentis *l. certi condictio §. depoſiti. & ibi Bart n. 20. & 21 ff. ſi cert. petat.* latè *Surd. conſi. 162. nu. 42. & 43. lib. 2.* † Vbi in-
10 ſeit ad compenſationem, cujus exceptio licet poſſit
opponi contra depoſitum confeſſatum tanquam ir-
regulare, & non verum *Socin. conſi. 144. num. 15. lib 1.* Tamen aliud eſt, quando debitum ex vna cauſa fuit
conuerſum in cauſam depoſiti, quia tunc perinde
habetur, ac ſi vera numeratio interueniſſet *Caſtr. conſ. 170. viſo puncto ſuprascripto, nu. 2. lib. 1. Natt. conſ. 458. nu. 6.*

Et generale eſt, quod ſi verum debitum conuertitur
11 in ſolutionem pretij, † tuoc judicatur idem eſſe ac
ſi interueniſſet pecunia numerata, & erit ſatisfa-
ctum per dictam conuerſionem, quæ non paritur
fraudis, aut ſimulationis ſuſpicionem, provt dicimus
de confeſſione mutui, quæ licet ſubjaceat exceptio-
12 ni oon numeratæ pecuniæ, † Tameo fallit ſi debi-
tum ex alia cauſa eſſet conuerſum in cauſam mutui,
tunc enim habetur pro vera numeratione, neque
competeret dicta exceptio *Gloſ. in leg. aduerſus, in fi. Cod. de non numerat. pecun.* quam omnes ſequi te-
ſtatur *Ruin. conſi. 19 nu. 11. lib. 4. Fel in c ſi cautio. 14. col. 16. poſt med. verſi. fallit ſeptimo & vltimo, n. 36. in fi. de fid. inſtru. Coſta in l ſi ex cautione verſi. tertio fallit. C. de non numerat. pecun.* cum alijs per *Roland. conſi. 4. n. 15. & 16. lib. 4.*

Quare licet pretium non fuerit numeratum, tamen
cum debitum ſit verum fingitur numerationem ad-
13 fuiſſe † *Pariſ. conſi. 75 n. 32. lib 4.* Nam quamvis vi-
deatur ficte agi ex traosfuſiooe vnius debiti in a-
liud, Nihilominus ſolutio dicitur vere eſſe facta, li-
14 cet actus ſit fictus, † qui non attenditur, tanquam
non ſit in cooſideratione modus acquirendi, dum-
modo acquiſitum ſit in veritate, & ſubſtantia *Caſtrenſ. conſi. 170. nu. 1. lib 2. Surd conſi. 162. n. 45. lib. 2.* Exemplo conſtituti, & precarij, quod transfert poſ-
15 ſeſſionem vere, & proprie, † quamvis dicatur actus
fictus *l. certe, §. 1 ff de precar. Bald. in l ab emptione in fi. ff. de pact. Alex conſi 83. viſo proceſſu, n. 8 lib 6 Ruin. conſi. 224. n. 4. li. 1 Guid. Pap. cõſ 192. in fi Dec. conſ. 152. in effectu quæritur, col. 2 ad med. verſ ſicut dicimus, n. 2.* cũ aliis per *Tiraq. de iur. cõſ poſſeſ amplıat. 1. n. 2. p. 2.*

Ex quibus etiam dicimus, quod in redemptione
cenſus licebit pretium illius ſoluere in rebus, mer-
16 cibus, † & alijs ſimilibus ſubrogatis loco pecu-
niæ numeratæ, cum pro ſolutione habeatur quid-
quid traditur per debitorem de conſenſu credito-
ris, vt in ſpecie cenſus concludit *Nauarr. de vſur.*

Digitized by Google

qu.17.num.15 p.1.fol. 312. Immo etiam in ejuſdem cenſus creatione poſſet dici quod illius conſtitutio
17 valeret, † ſi præcedens debitum venditoris converteretur in ſolutionem cenſus quamvis pecunia non ſit præſens, quaſi tunc illud debitum ſuccedat loco pretij, vt in terminis latè concludit *Surd.conſ.* 162.*num.*38.*libr.*2.*poſt Redoan de reb eccleſ. non alienand.rubr.de conſtitut.annui cenſus,num.*61. quod tamen modo non eſt opus firmare, cum de hoc non
18 diſceptetur, † Maximè quia in creatione cenſus adeſt alia ratio particularis quare debeat eſſe pecunia numerata, vt tenet in ſpecie *Nauar.in tract.de vſur.nu.*86.*ad med gloſſ.*4.

Vltimo non obſtat oblatio majoris ſummæ, quæ po-
19 tius † debebat admitti relictis primis oblationibus tanquam continentibus minorem ſummam juxta *auth hoc ius porrectum, Cod.de ſacroſ.eccleſi.Bart.in leg.ſi tempora, in prin.Cod. de fid.inſtrum. & iur.haſt.fiſcal.lib.*10. Quare cum licitator amplius non com-
20 paruerit,† nec per eum fuerit conſignata cedula in termino ſibi per judicem præfixo habetur pro renunciante, cum temporis lapſus hoc inducat *Bald. in l.ſi ego ff. de neg.geſt.& conſ.* 466.*in* 2.*dub.lib.*1. *Surd.dec.*189.*n.*4 *Tiraq.de retract.lignag gloſſ.*4 §.3. *nu.*2. Et in terminis deliberationis *Neuiſ.conſi.*77.*n.*11.*ad med per text. in l.*3. §. *an ego, ff de reb.cor. poſt Rom.conſi.*199.*in fi.* & notat *Aſin.de executionib.c.*3. §.9.*nu.*5.*per l.*4.*C.de fid.inſtr. & iur.haſt.fiſcal.lib.*10.
21 † Maxime quia conſtat, quod talis vltimus licitator fuit ab ipſomet principali debitore poſitus ad impediendam adjudicationem prius alteri factam pro juſto pretio, non autem, quod haberet animum augendi, & meliorem conditionem faciendi, tunc enim poterit repelli per judicem tanquam nimia animoſus licitator *Bald. in l.ad officium* 3.*n.*6.*& ibi Caſtr.col.*1.*in fi.Salic.col.*2.*q.*1.*C.commun.diuid Mar. Muta ſuper conſuetud.panormit.c.*16.*n.*34.

EPITOME.

Commiſſio cauſæ cum clauſula ſola facti veritate inſpecta an comprehendat, vt poſſit procedi manu regia. ¶ Et quomodo loquantur Doctores in hac materia. ¶ Verba *de iure*, & *de facto* qualiter debeant intelligi. ¶ Et an differant à verbis *ſola facti veritate inſpecta*. ¶ Clauſulæ *manu regia*, & *de facto*, quid ſignificent. ¶ Et in quibus æquiparentur. ¶ Habens facultatem procedendi de facto, quomodo debeat procedere. ¶ Et an poſſit proferre ſententiam ſine ſcriptis. ¶ Et an hæc ſolemnitas proferendi ſententias in ſcriptis ſit de jure ciuili. ¶ Teſtes an poſſint recipi die feriata, & juris ordine prætermiſſo per judicem habentem poteſtatem procedendi de jure, & de facto.

SVMMARIVM.

1 *Manu regia procedi poteſt ſi cauſa eſt commiſſa ſola facti veritate inſpecta. Intellige vt n.*14.
2 *Bart* in extrauag.ad reprimendum in verb.videbitur in fin.*qualiter loquatur.*
3 *Bald.*in c.2.n.3. de nou.for. fidelitat. & in l.nemo, num.4.C. de ſentent. & in l. nec quicquam, §.de plano, num. 2.ff. de offic.proconſul. & legat. & in l.ſolam, in fin.C.de teſti.& in l.ſcimus, num.9. C. de jur. deliberao. *declaratur, & numer.*4.5.7. *&* 10.
6 *Areti.*conſ.84.nu.3.*qualiter intelligatur.*
8 *Iudex habens arbitrium de facto, & de iure poteſt recipere teſtes die feriata, & iuris ordine prætermiſſo.*
9 *Verba* de jure, & facto *intelliguntur ad inſtar arbitratoris à lege deputati.*
11 *Natta* conſ.585.in fin.*loquitur vt poſſit procedi manu regia in caſu in quo eſt procedendum de facto.*
12 *Verba* de facto, *vel* manu regia *operantur, vt poſſit procedi præter legem, non contra legem. Et quid importent dicta verba, n.*19.*&* 23.
13 *Cardin.* in clem. ſæpe §. non ſic, numer.6.de verb. ſignif.*declaratur.*
15 *Verba* ſola facti veritate inſpecta, *& verba* de facto *an idem ſignificent, & an debeant intelligi de iure, in numer.*16.
17 *Roma.*conſ.248.n.3.*quomodo intelligatur.*
18 *Habens facultatem procedendi de facto debet iudicare de iure, & multo magis, qui poteſt procedere ſola facti veritate inſpecta.*
20 *In cauſa cognoſcenda de facto, vel manu regia poteſt proferri ſententia ſine ſcriptis & procedi ſicut Princeps, ſecus ſi adeſt tantum clauſula* ſine ſtrepitu *&* figura judicij, *ſimpliciter, &* de plano, *nu.*22.
21 *Princeps poteſt procedere, & cauſas definire ſine ſcriptis.*
28 *Clauſula* ſine figura judicij *operatur vt non ſit neceſſe quod feratur ſententia à iudice ſedente, ſed debet ferri in ſcriptis.*
25 *Sententia vt feratur in ſcriptis an ſit ſolemnitas de iure ciuili.*

CAPVT CCCXXII.

QVotieſcunque committitur cauſa ſola facti veritate inſpecta intelligitur commiſſum, vt
1 poſſit procedi manu regia, vt concludit † *Iaſ. in leg. certi condictio, §.ſi nummos num.*33.*col pen.poſt med.ff.ſi cert.pet* quem refert & ſequitur *Oſaſc dec.*1.*nu.*16. *verſi ſubdens aliud effectum. Grammat.deciſ.*29.*nu.*46 *Mandoſ.conſi.*96.*n.*5. *Franciſc.Niconit.in c.quoniam contra, n.*808.*par.*1.*de probat.tom.*3.*fol.*349.

Cum de veritate prædictorum ageretur obſeruandum dixi, quod omnes Doctores, qui per *Iaſ. & alios* adducuntur pro iſta opinione nihil dicunt.
2 *Bart.* enim *in extrauag, ad reprimendum, in verb. videbitur, in fin.numer.*12. loquitur in ſtatuto mandante procedi de facto, quod intelligetur eodem modo ſcilicet Manu regia, Nos autem loquimur in commiſſione cauſæ ſola facti veritate inſpecta quæ differt à clauſula, vt procedatur facto *Natt.conſil.*585. *num.*4.*cum ſeq.* dixi *deciſ.*68.*nu.*11. *Ruginel.pract.qu.c.*1.*num.*134.

*Bald in c.*2.*ad fi.num.*3. *de nou.form.fidelitat.* dicit quod Princeps bene facit committendo cauſam de pla-
3 no, † ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta. Nam quidquid Princeps facit, vt Deus facit *auth.de hered. & falcid. in prin.col.*1. Deus autem eſt ipſa veritas *c. cum eſſet, de teſtam.* & Princeps cauſam decidere debet ſola veritate inſpecta, etiam ſi ordo judiciarius eſſet omiſſus, *ad petitionem de accuſ.*

Idem Bald.in l.nemo 13.*ad fin.nu.*4.*C. de ſentent.* ſolum concludit quod ſi Princeps committit cauſam de
4 veritate, & juſtitia, † intelligitur de veritate, cui jus patrocinatur, non autem quod ex nudo pacto intelligatur, quia jus non patrocinatur.

*Idem Bald.in l.nec quidquam, §.de plano, col.*2.*ante med. verſic.quod ſi ſub aduerbio fauorabili, num.*2.*ff.de offic.*
5 *proconſul. & legat.* † concludit quod ſi committatur cauſa ſub hac forma ſummarie, & de facto ſufficit, quod judex procedat ſalua juſtitia, & æquitate,

Digitized by Google

tate licet non ſeruet ordinem ciuilem, vel ſtatota-
rium judiciorum, Vnde jus debet reddere in con-
cluſione, id eſt exitu controuerſiæ, non poteſt tá-
men jus alicujus partis tollere per ſuam ſententiam,
ſicut nec olim, cum omnia manu regia gubernan-
tur, juſtitia tamen naturalis non debeat deeſſe, ſicut
arbitrator, qui procedit de facto, æquitate tamen
ſeruata vel vnde ſi merum, ff. pro ſoc. Sed id quod non
eſt magni præjudicij facere poteſt l. quoties, Cod. de
precib. imperat. offer. Alibi dicitur de facto, id eſt
abſque juris effecto l. mennus, de cond. & demonſtr. leg.
vbi pactum, ff. de tranſact. l. cum qui. C. de adult.
Aret conſi. 84. diligenter ponderatis, col. 3. in fi. num. 3. po-
nit exemplum, quomodo judex habet ſimpliciter ar-
6 bitrium procedendi de facto, † quæ verba impor-
tant etiam, vt poſſit procedi manu regia, remota ſo-
lemnitate juris ſecundum Bart. in extrauag. ad re-
primendum, in verb. videbitur, in fi. & in leg. ſi ſocieta-
tem, §. arbitrorum, ff pro ſoc.
Bald. in leg. ſolam, 3. in fin. Cod. de teſtibus ponit quæſtio-
nem de judice habente arbitrium de jure, & de fa-
7 cto, qui non poteſt credere teſti reddenti nullam,
vel malam cauſam, quia bonus vir eſſe debet, licet
cum arbitrio, & non homo temerarius, non fun-
dans ſe in ratione leg. continuus, ff de verb. oblig. Si ta-
men eſſet ratio non plena, ſed perſuaſiua poterit ex
ſua conſcientia inhibere ei ratione arbitrij arg. c. ſta-
tutum, § aſſeſſorem, de reſcript. c. cum æterni, de re iudic.
8 Iſtud enim arbitrium operatur, † quod poſſit reci-
pere teſtes die feriata, & juris ordine prætermiſſo,
& illa verba de iure, & de facto intelliguntur quaſi
9 dicat ad inſtar arbitratoris à lege deputati † ad not.
per Bart. in l. filius, de donat. & Innoc. in c. quintauallis,
de iur. iur. & c. 1. de offic. deleg. in clem.
Bald. in l. ſcimus, in princ. col. 2. ad fi. qu. 6. verſ. & tunc
10 etiam in foro eccleſiaſtico, n. 9 C. de iur delib. † conclu-
dit quod apud Theologos, quia forum pœnitentia-
le conſideratur, non attenditur jus ciuile, ſed judi-
cant prout Deus judicaturus eſſet ſola veritate in-
ſpecta. In foro autem eccleſiaſtico ſeruabuntur hæc
jura, quæ de inuentario loquuntur, cum jus canoni-
cum non contradicat.
Natt. conſi. 583. in fin. loquitur etiam in caſu, in quo eſt
11 procedendum de facto, † Intelligitur enim tunc
manu regia, omiſſa omni ſolemnitate juris; ſub-
dens, quod neque dicta verba poterunt operari,
vt jura alterius vllo modo tollantur, nec lædantur
contra naturalem æquitatem, etiam ſi per aliam
ſimilia quæcumque verba concipiantur, non enim
quis poteſt eſſe ſolutus legibus plus quam Prin-
ceps, cujus tamen libertas ad hoc non extenditur
12 Corn. conſi. 114. nu. 6. lib. 2. † Vnde verba de facto ope-
rabuntur, vt poſſit procedere præter legem, non
contra legem Lap. alleg. 128. nu. 4. & ibi Mandoſ. in
addit. in verb. præter legem. Rom. conſi. 248. poſt med.
verſic. tertio dicitur, nu 5.
Car. in clem. ſæpe, §. non ſic tamen, col. pen. in princ. n. 6. q 4.
13 de verb. ſignif. † ponit quæſtionem in eo, cui datur
poteſtas procedendi de facto, quod intelligitur Ma-
nu regia omiſſa ſolemnitate, non tamẽ contra natu-
ralem æquitatẽ, vt late declarat Idem Car. ibi. q. 2. n. 5.
Et quidem omnes Doctores loquuntur de poteſtate
14 data procedendi de facto, prout vltra prædictos di-
cit Socin. conſi. 11. inſignis, col. 2. in prin. verſ. nec etiam
per illa verba, n. 6. lib. 1. Decian. conſi. 434. placet, nu. 4.
Corn. conſi. 10. n. 9. lib. 2. & conſi. 114. n. 6. eod. lib. & conſ.
218. n. 4. verſi. tamen his non obſtantibus, lib. 1. Mandoſ.
ad Lap. alleg. 128. in verb. de facto.

Verum eſt quod Cor. conſ. 218. n. 4. col. pen. in princ. verſi.
15 dicitur enim, lib. 1. concludit, quod verba, † vt quis
procedat ſola facti veritate inſpecta, idem ſignificant,
ac ſi dictum fuiſſet, quod de facto procedat, Sed
nihil allegat, & ejus opinio eſt contra omnes, &
ſine vlla ratione, quia per ſe patet, quod aliud eſt
procedere de facto, aliud de veritate facti. In primo
enim caſu datur arbitrium merum: In ſecundo ve-
ro virtus illius conſiſtit, vt ſufficiat conſtare de ve-
ritate ſine aliqua tela judiciaria, & cenſentur ſubla-
tæ omnes ſolemnitates juris ciuilis, & ſubtilitates, &
apices illius, & ſimilia, dummodo alias conſtet de
veritate Natt. conſil. 583. lib. 3. cum aliis, quos adduxi
deciſ 68 nu. 11.
Conueniunt tamen iſta verba de facto, & ſola veritate
16 inſpecta, quod debeant intelligi de jure: † Vnde qui
habet facultatem judicandi ſola facti veritate in-
ſpecta, debet tamen judicare de jure Catell. in
memorab. in verb. arbiter debet procedere, in fin. vbi al-
legat Bart. conſi. 172. in 3. dub. lib. 1. Sed nihil de hoc
loquitur: Adducit etiam Rom. conſi. 248 ex ſententia,
17 num. 3. Sed neque ipſe loquitur † in clauſula ſola fa-
cti veritate inſpecta, ſed in clauſula de facto. Hoc ta-
men erit in argumentum à majoritate rationis:
Quia habens poteſtatem procedendi de facto, de-
18 bet judicare de jure, † multo magis, qui habet facul-
tatem judicandi ſola facti veritate inſpecta, quod
eſt minus, vt dictum eſt; Quod eſt notandum con-
tra eos, qui volunt habentem auctoritatem de fa-
cto poſſe arbitrio ſuo lædere partem, quod non eſt
tutum. Quia verior eſt opinio, per verba de facto non
19 poſſe judicari aliquid contra jus naturale, † nec
tolli defenſionem partis, nec aliquid turpe, vel ini-
quum fieri, nec lædi jura alicujus contra æquitatem
naturalem, nec contra rigorem ciuilem circa ei
quæſita ex præſcriptione, prout neque dolo aliquid
committi, ſeu donati, aut quid ſimile fieri Corn. conſ.
114. numer. 6. & 7. lib. 1. & conſi. 218. numer. 4. lib. 1. &
conſi. 10. num. 9. & 10. lib 2. Rom. conſi 248 nu. 3. Socin.
conſi. 13. num. 6. & 7. lib 4. Catell. in memorab. in verb.
arbiter debet procedere. Bart. in extrauag. ad reprimen-
dum, in verb. videbitur, nu. 11.
Ex prædictis colligitur, quod ſi cauſa ſit cognoſcenda
20 de facto ſeu manu regia † poterit negotium termi-
nari, & ſententia proferri ſine ſcriptis, cum iſta
clauſula operetur, vt quis poſſit facere, & procede-
re ſicut princeps Specul. de ſtr. §. 1. numer. 9. Princeps
autem poteſt procedere, & cauſas diffinire ſine ſcri-
21 ptis † Gloſſ. in cap. vlt. in verb. illuſtrium, de re iudic.
in 6. & ita in ſpecie concludit Mandoſ. conſi. 65.
num. 10 & 11. Vbi reſpondet ad cl. ſæpe, de verb ſignif.
vt procedat quando adeſſet ſolum clauſula ſine ſtre-
pitu, & figura iudicij, ſimpliciter, & de plano, prout
22 ibi dicitur, † nam per iſtas clauſulas non efficietur,
vt judex poſſit ſententiare ſine ſcriptis: Cum aliud
ſit, quando dictum eſſet manu regia, vel de facto:
tunc enim tolluntur omnes ſolemnitates juris ciui-
23 lis l. 2. in princ. ff. de orig. iuris. † Vnde ſi dicatur fa-
cultas determinandi omni ſubſtantialitate omiſſa,
ſequitur ad hoc, vt iſta verba aliquid operentur, vt
valeant in ſententia ſcripta, & non lecta, vel lata
viua voce ſine ſcriptura Bald. in tertio in leg. pro-
latam, 4 col. pen. in fi verſic. quod ſi ſtatutum dicit. num.
11. in fin. Cod. de ſentent. & interloc. omn. iudic. ſequi-
tur Mandoſ. conſi. 65. nu. 11. ad med. vbi etiam allegat
Rom. in rubr. de arbitr. numer. 56. verſi. item ſi ſtatutum
dicerat.
Et ita etiam loquitur Bart. in extrauag. ad reprimen-

dum,in verb.figura,ad fi.verſ.item an hac caſu,num.21. vbi ſolum formot quæſtionem ſtante clauſula *fine*
24 *figura iudicij* juxta *clem.ſæpe de verb ſignif.* † & concludit quod non eſt neceſſe, quod feratur à judice ſedente,quia hæc eſt ſolemnitas juris ciuilis,feretur tamen in ſcriptis,quia ita diſponitur *in d.clem.ſæpe*, vbi ſpecialiter hoc reſeruatur *Corn. conſil.* 243. *nu.* 3.
25 *lib.* 4. † Quidquid alias ſit etiam ſolemnitas juris ciuilis, qood feratur in ſcriptis: Ideo in foro ciuili hoc oon erit oeceſſe, cum ſolum in ſcriptis redigatur,vt poſſit probari *Bart.in dict. extrauag. ad reprimendum,in verb.figura,in fi.n.*51.

EPITOME.

Cenſus an poſſit redimi pro parte inuiſo creditore. ¶ Intereſſe quando diuidatur inter hæredes pro portione hæreditaria. ¶ Et quid ſi veniat in judicium per viam executionis. ¶ Via executiua ou competat pro eo,quod virtualiter ineſt. ¶ Statutum concedens paratam executionem inſtrumento quando intelligatur illam concedare etiam reſpectu tacitæ hypothecæ. ¶ Contra vnum ex hæredibus quo caſu poſſit agi inſolidum. ¶ Et quid ſi fuerit relictum opus,vel mille pro opere facieodo. ¶ Hæredes quomvis debeant extinguere cenſum inſolidum non facta illius extinctione ao teneantur ad intereſſe pro virili.

SVMMARIVM.

1 *Hæredum quilibet tenetur inſolidum tam ſi eſt relictum opus, quam ſi ſunt relicta mille pro opere faciendo. Contrarium,nu.* 3.
2 *Obligatio quantitatis,quando ordinatur ad factum tunc de ea iudicatur provt de facto.*
4 *Cenſus pro parte redimi poteſt inuito creditore ob incommoditatem particularis ſolutionis, & huiuſmodi retrouenditiones ſunt indiuidua.*
5 *Hæredes quamuis teneantur extinguere cenſum inſolidum, tamen non facta extinctione tenebuntur ad intereſſe pro virili.*
6 *Intereſſe diuiditur inter hæredes pro parte hæreditaria. Limita quando ſubrogatur loco indiuidui, & venit in iudicium per viam executionis,nu.*7. *&* 8.
9 *Executiue agi poteſt pro eo quod virtualiter eſt in inſtrumento comprehenſum. Præſertim quando agitur contra principales,vel contra hærede,non autem contra tertios poſſeſſores,& n.*11.
10 *Statutum tribuens paratam executionem apocha, vel inſtrumento, illam concedit reſpectu hypotheca etiam tacita.*
12 *Inſolidum agi poteſt contra vnum ex hæredibus promiſſoris,qui habet rem ſeu fundum apud ſe licet eſſemus in perſonalibus. Et id ex quadam æquitate,n.*13.

CAPVT CCCXXIII.

PRo diſtincta, & vera deciſiooe eorum,de quibus dubitatum fuit,Ad primum Dixi quod opinio *Bart.in leg.fideicommiſſa* 11.§. *in opere ff.de leg.* 3. non eſt adeo indubitabilis,vt præſupponitur, Cum contrarium ſequatur *Ang. in leg. in executione* 85. §.1.*numer.*1. *& ibi Imol.numer.*1. *ad med.verſic. quod*
1 *autem ſi teſtator. ff. de verb. oblig* † Vbi quod non attenditur an ſiot relicta mille pro opere faciendo, vel ſit relictum opus, quia ſemper obligatio eſt indiuidua, & quilibet hæredum tenetur inſolidum,licet enim videantur hęredes grauati ad quantitatem; Tamen quia obligatio quantitatis ordinatur ad factum, tunc de ea judicatum, provt de facto,
2 † quaſi debeamus cogitare de fine, ad quem iſta quantitas eſt relicta *gl.in l.naturali,* 5. §. *quod ſi faciam in prin.ff de præſcript.verb. Bald.in l.cum proponas,*4.*n.*2.*in fi.C.de dol.malo.* & contra *Bart.* concludit etiam *Alex. in l.* 2. §. *& harum poſt princ. verſ. item & ſecundo fallit.num.*5. *de verb.oblig. Gomeſ.var. reſol.tom.*2.*c.*10.*de indiuid.n.*23.*verſ. tertio infero quod ſi promiſſio fol.*215.

Sed dato quod prævaleat opinio *Bart.* quam in praxi
3 ſeruari dicit † *Caſtrenſ.in l.in executione* 84.*nu.*3.*in fin.ff.de verb.oblig.Iaſ.in l.*2.§.*& harum, num.*10.*poſt med.verſ.& iſtam rationem ad iſtam fallentiam, ff. eod. tit.Florian.in l.fideicommiſſa* 11.§.*in opere,nu.*2.*ff.de legat.*3.*Bald.in l.mortuo* 50.§.*ſi teſtator, in fi.ff. de leg.* 1.*Alex.* ſibi contrarius *in l. ſtipulationes non diuiduntur,colum.*6.*num.*28.*ff.de verb.oblig.Alber.Iacob.de Arett.Socin.Vincent.& alij per Gomeſ. de indiuid.dict. numer.*23.

In caſu noſtro ceſſat omnis difficultas, quia actum fuit tam vigore inſtrumenti, quam *apochæ* in actis repetitæ, in qua adeſt promiſſio clara extinguendi cenſum cum onere illum ſuper ſe ſuſcipiendi,& ſic non fuit ſimpliciter promiſſum ſoluere pecuniam pro extinctione cenſus, ſed fuit conuentum ad fauorem dominorum cenſus de illum extinguendo,
4 quod importat factum indiuiduum, † cum pro parte non poſſit fieri redemptio cenſus inuito creditore ob incommoditatem, quam offert particularis ſolutio: provt in ſimilibus retrouenditionibus, quod ſiot indiuiduæ dicit *Bart. in leg. vxorem* 39.§. *agri palam,numer.*3. *de leg.*3. *& in leg.cui vſusfructus,* 30.*de vſufruct.legat. & in leg. ſi quis aliam* 46. *in fin. ff.de ſolut.Bald.in leg.ex hoc iure,de iuſt.& iur. Alberto in leg.vſus,in prin.ff. de vſu & habit.* cum aliis latè per *Tiraq.de retract.lign.*§.23.*gl.*1.*nu.*16. *Gomeſ. de indiuid.nu.*23.*verſ.quinto infero. Graſſ.in* §.*hæreditas, qu.*12.*nu* 18.*Caſſan in conſuet. Burg.rubr.*10. *in textu ibi.*ſon heritoge,*nu.*16.*fol.*313.

Ad ſecundum. Verum eſt quod quamvis hæredes teneantur extinguere cenſum in ſolidum: Tameo oon
5 facta † extinctione tenebuntur ad intereſſe, quod ſuccedit loco facti pro virili tantum, noo inſolidum *Rip in l.*4.§.*cato. numer.* 12. 36. *&* 40. *de verb. oblig.Bald.conſi.* 242. *numer.* 2. *lib.* 5. Provt regulare eſt,quod intereſſe diuiditur inter hæredes pro parte
6 hæreditaria, † neque enim cogitur vnus hæres totum illud præſtare, quaſi conſiſtat in quantitate, quæ eſt naturaliter diuidua ex lege duodecim tabularum *leg. ſtipulationes non diuiduntur. & l.*4.§. *cato in fin.ff. de verb.oblig.Ant.Fum. de eo quod inter.cap.* 2.*num.*20.

Hoc tamen declaratur non procedere, quando idem intereſſe ſubrogaretur loco indiuidui, provt
7 in caſu,† de quo agimus, tunc enim habebit naturam, & conditionem indiuidui, & ipſum quoque erit indiuiduum, ideo hæres condemnabitur ad factum, quod ſi non poterit obſeruare, cogetur ſoluere totum intereſſe, & non ſufficeret, ſi penderet partem in quantitate nulla habita conſideratione, quod non ſit hæres in totum, ſed ſolum pro portionibus hæreditariis: Etenim intereſſe dupliciter venit in judicium, aut per viam actionis, aut per viam executionis: Primo caſu diuiditur inter hæredes, & ita loquuntur contraria: Si enim Titius promiſerit aliquid facere, & exiſtat in mora, ſi ego peto intereſſe jure actionis, & obtineo

Digitized by Google

neo contra hæredes, tunc verum eſt, quod quilibet hærea teoebitur in parte, quamvis factum eſſet indiuiduum, quia noo pretij opus fieri, ſed agi ad damnom, & intereſſe ex eo, quod opus noo fuit
8 factum: † Aliud eſt quando petitur ipſum idem factum ab hæredibus, ad quod teoebatur defunctus, tuoc enim ſi fuerit actum contra vnum hæredem, qui condemnatur ad factum, vtuiret intereſſe per viam executionis, & per conſequens habebitur pro ſubrogato loco facti, quod taoquam tale ex neceſſitate uoo dioidetur inter hæredes, ſed etit indiuiduum, & ſapiet naturam ejus, in cujus locum ſobrogatur: Iſta eſt communis diſtinctiu Doctorum, quam approbat *Bart. in l. 2. §. ex his, col. 3. ad med. verſi. ſed tunc oppono, numer. 9. & 10. ff. de verb. oblig. & ibi Zaſ. col. antepenult. poſt med. verſi. ex quo iterum colligitur, numer. 37. Alexand. col. 2. poſt princ. verſi ex quo habes perpetuo, numer. 6. Caſtr. colum. 3. ante med. verſi. & ex hoc infero vltra, numer. 3 in fi. l mol. colum. 4. in princ verſic. qua ratio ceſſat quando ſtipulator, num. 22. ad med. Gomeſ. de indiuid. tom. 2. c. 10. nu. 16 verſ. ex quo infert.*

Quod ad tertium. Verior eſt opinio, quod potuerit agi via executiua pro hujuſmodi intereſſe, quamvis
9 non adſit expreſſa obligatio, † cum ſufficiat virtualiter illod eſſe compreheuſum in inſtrumento, quod habebitur pro expreſſo, quamvis eſſet materia ſtricta, & expreſſio requireretur pro forma *Bald. in l. 1. poſt med. verſi. idem facit ad quæſtionem, ff. de his quæ in teſt. delent.* vbi quod ita conſuluit primo quod intrauit palatium ex commiſſione judicis in cauſa dubitantis, provt refert etiam *idem Bald. in leg. ad probationem dominij 21. ad fin. verſic. ſed contrarium, Cod. de probat*, quod etiam notat *Soarez in leg. poſt rem iudicatam, verſic. ſecundo extende hanc legem, numer. 1. ad med. de re iudic. fol. 529. Alex. conſ. 126. repetitus, col. 2. n. 4. lib. 6. Surd. deciſ. 254. n. 39. vſque ad num 40. & conſi. 143. nu. 20. & 21. lib. 1. Rot. coram Card. Seraph. Romana ſubhaſtationis 26. Iunij 1597. & coram R. P. D. Cantuccio Romana dotis 11. Februarij 1587.*

Ex qoibus etiam colligitur quod vera eſt opinio, de qoa per *Corn. conſi. 55. numer. 17. lib 3* dum concludit,
10 † quod ſtatutum ſi tribuit paratam executionem apochæ, ſeu inſtromento etiam concedat reſpectu hypothecariæ, quæ io inſtrumento continetur, & licet ſola auctoritas *Corn.* ſufficeret, cum ſit pro eo ratio, quod virtualiter ſubintelligitur, & quia præſumptio ex ioſtrumento elicita dicitur ejus tenor *leg. iuriſgentium, § quod fere, ff. de pact. l. 1. de vſur.* Tameo quoniam deſiderantur aliorum auctoritates, id etiam voluit *Bald. in l. vbi adhuc, in repet. nu. 18. col. 4. in fin. verſi. aduerte, C. de iur dot.* vbi amplius loquitur in tacita hypotheca, ne dum io expreſſa *Idem Bald. in l. ad probationem dominij 21. ad fin.* vbi multa *Barbat. in add. in verb. executiom, Cod. de prob.* & late etiam declarat *Alex. conſi. 126. nu. 7. & 8. lib. 6 Barbat. in l. cum acutiſſimi, C. de fideicommiſſ. Aſin. de execut. §. 9 c. 75. nu. 4 fol. 299. Bald Nouell.* qui de communi teſtatur *de dot. priuil. 7 num. 2. ad fin. p. 6 Neguſ. de pign p. 2. memb. 4. in fi. n. 67. Soarez, in repet. l. poſt rem iudicatam, in declarat. leg. regn verſi. ſecundo extende hanc legem, nu. 2. ff. de re iud fol. 526.*

Quæ ſine difficultate procedunt in caſu noſtro, cum agatur via executiua contra principales, & eorum
11 hæredes per hypothecariam, † quidquid aliud ſit contra tertios poſſeſſores, qoaſi illi neque tacite, neque expreſſe dicantur nominati in inſtrumento, provt declarat *Bald. Nouell. de dot. p. 6. priuileg. 7. col. 2. in princ. verſi. vidi tamen conſultum, num. 2. in fi.* cum aliis per *Neguſ. de pign. memb. 4. in fi. p 2.*

Conſtat igitur ex prædictis de euidenti juſtitia mandati, præſertim cum maxima concurrat æquitas,
12 † vt poſſit agi cootra vnum ex pluribus hæredibus promiſſoris, qui habet apud ſe rem, ſeu fundum provt in caſu, de quo agimus: Tunc enim poterit ob hanc rationem inſolidum conueniri, quamvis eſſemus in perſonalibus, quidquid alias quilibet hæredum in partem teneretur pro portioonibus hæreditariis, vt io ſpecie declarat *Zaſ. in l. 4. §. cato, col. 12. in fin. verſ. crede tamen, numer. 47. col. 16 poſt med. verſi ſecundo fallit num 67 ff. de verb. oblig.* per text notabilem *in l. 3. §. hæres, & ibi gloſ. in verb. inſolidum, ff. commod.* Et quamvis aliqui teoeant, quod hoc procedit, quando hæres conuenitur in caſu, in quo dolo malo rem interuertit, & ſic actione ſecundaria, Tamen contrarium eſt verius, & magis receptum, Etenim non arguitur dolus ex eo, quia rem non reſtituit, oeque ex hoc ſolo poteſt induci ſecundaria obligatio, cum poſſit ſubeſſe cau-
13 ſa, quæ dolum excuſet: † vnde ſimpliciter tenebitur hæres inſolidum, quando rem poſſidet ex quadam æquitate, & ſpecialiter in iſtis contractibus bonæ fidei, vt de magis communi opinione teſtatur *Alciat. in l. 4. numer. 49. vſque ad numer. 53. ff. de verb. oblig.*

EPITOME.

Diuiſio ex falſa cauſa, quando poſſit reoocari non obſtaote clauſula euictionis, & promiſſiooe de non moleſtaodo. ¶ Et an incurratur pœna, aut intereſſe promiſſum de non contraueniendo. ¶ Et quid ſi tractaretur de lucro captando. ¶ Et an attendatur tam error juris, quam facti. ¶ Dominium quando poſſit transferri per errantem ſiue principalem, ſeu procuratorem cum libera. ¶ Et an errore detecto reſcindatur tranſlatio condictione iodebiti. ¶ Et an juramentum talem repetitionem excludat. ¶ Vendens rem quam credebat ſuam ex vna cauſa an transferat domioium, ſi eſſet ſua ex alia cauſa. ¶ Dominium an transferatur per diuiſionem extrajudicialiter factam. ¶ Et quid ſi fieret diuiſio de bonis communibus in vniuerſitate. ¶ Error in ſubſtaotia facti an influat in omnes clauſulas quomodocuoque conceptas. ¶ Diuiſio facta per judicem, vel extra judicium, quando poſſit retractari.

SVMMARIVM.

1 *Diuidens qui per errorem non retinuit, quod poterat retinere non facit ſibi præiudicium etiam quod promiſerit non venire contra diuiſionem, vel nunquam aliquid petere nu. 2. Et licet renunciatum ſit condictioni indebiti, n. 3. Siue ſimus in errore facti, ſiue iuris n. 4.*

2 *Diuiſio ex falſa cauſa poteſt reuocari non obſtante clauſula euictionis & promiſſione de non moleſtando. Nec incurritur in aliquam pœnam, aut intereſſe promiſſum de non contrauenendo, num 6. Etiam ſi ex cauſa poſſet diuiſio ſuſtineri, vel tractaretur de lucro captando, num 7.*

8 *Danti bona feudalia pro allodialibus ſubuenitur tanquam in facto erranti, & idem ſi erraſſet in iure, licet tractaret de lucro iam quæſito.*

9 *Diuiſio facta cum aliquo vti hærede cognito errore reuocatur.*

10 *Falſa cauſa in contractibus parit repetitionem.*

11 *Ex verbo adequandi & natura contractus apparet contrahentes nolle in aliquo etiam minimo decipi.*

12 *Iuramentum non tollit repetitionem qua propter errorem videtur competere per condictionem indebiti.*

13 *Iuramentum ſemper habet illam tacitam conditionem, quam habet actus, & promiſſio, cui adhæret, qua tacita conditio operatur vt non requiratur abſolutio à iuramento.*

14 *Iuſiurandum excludit etiam ignorantem à priuilegio ſibi competenti, ſecus in errante, cum error non concurrat cum veritate.*

15 *Soluens per errorem etiam iuris repetit vbi agitur de damno, ſecus ſi de lucro.*

16 *Dominium poteſt etiam per errantem transferri, nec error impedit tranſlationem. Siue diuiſio fiat per principalem ſiue per procuratorem cum libera n. 17. Sed errore detecto tranſlatio reſcinditur condictione indebiti nu. 21.*

18 *Vendens rem, quam credebat ſuam ex vna cauſa transfert dominium quamvis eſſet ſua ex alia cauſa.*

19 *Tradens licet non perdat dominium, tamen exceptione poteſt repelli.*

20 *Factum proprium efficaciter obligatorium propter errorem reuocatur.*

22 *Condictio indebiti, vt competat præſupponit dominium tranſlatum.*

23 *Reiuendicatio non habet locum pro re tradita in diuiſione poſt dominium tranſlatum, ſed condictio indebiti.*

24 *Vendicare dicitur agens actione perſonali.*

25 *Diuiſio facta per iudicem nullo modo retractatur, ſecus ſi eſſet facta extra iudicium.*

26 *Clauſula* renunciando omnibus exceptionibus condictioni indebiti, ſine cauſa, doli mali, *& ſimiles, quæ renunciantem excludunt ab omni auxilio, non operantur conſtito de errore, ſicut non operatur principalis diſpoſitio.*

27 *Error & deceptio quæ interuenit in ſubſtantia facti inſtituit in omnibus clauſulis quomodocunque conceptis.*

28 *Dominium non transfertur per diuiſionem extraiudicialem niſi pro ea parte quæ ſpectat ad tradentem. Et quid ſi fiat diuiſio de bonis communibus in vniuerſitate, nu. 29.*

CAPVT CCCXXIV.

CAſum, de quo agimus dixi decidendum affirmatiue, quod detecto errore ſit locus reſciſſioni dominij jam tranſlati bonorum de quibus in actis, juxta doctrinam *Caſtr.* qui in terminis ita docuit *in leg. vlt. §. item quæſitum eſt, numer. 2. ff. de cond. indeb.* vbi per illum text. & allegata ibi per *Bart.* conſuluit, quod cum quidam fratres diuiſiſſent bona paterna, fraterna, & materna æqualiter inter ſe, & promiſiſſent non venire contra diuiſionem, & alter alterum non moleſtare occaſione
1 dictorum bonorum, poſtea apparuit, † quod bona
fratris mortui pertinebant ad alterum tantum, & quia erat vtrinque conjunctus, ſed alter ex vno latere tantum, & ſic non veniebant diuidenda: ſed illi ſoli applicanda, volebat repetere, & venire contra, opponebatur ſibi de illa diuiſione, & de conuentione de non veniendo contra iſtud pactum per errorem interpoſitum, non ſibi præjudicauit.

Prædictam opinionem *Caſtr.* ſequitur *Decian. conſil. 526. viſis his quæ accurate, col. 2. poſt princ. verſ. & ad hoc bene facit, n. 5. & conſ. 350. in caſu propoſito column. 3. in prin. verſ. & in ſimili caſu, num. 4. & conſ. 475. in cauſa quæ mantuæ, col. 5. in princ. verſi. & in ſimili notabili quæſtione, nu. 30. & conſ. 408. in præſenti conſul-*
2 *tatione, nu. 1. & conſ. 205. quæritur an diuiſio, n. 1.* † Vbi
† quod neque attenditur quod in diuiſione dictum
fuerit de nunquam aliquid petendo, nec quærendo
ſuper dictis bonis renunciatis *Natt. & Alex. conſi.*
3 *168. in princ. lib. 5. Ruin. conſi. 134. n. 7. & 8. lib. 1.* † Vbi
ampliat quamvis ſit renunciatum condictioni indebiti etiam cum juramento *Menoc. conſi. 91. nu. 54. ad med. verſi. & in claris terminis, lib. 1.* Nulla adhibita
diſtinctione ſiue ſimus in errore facti, ſiue juris
4 † *Socin. Iun. conſi. 128. n. 122. lib. 1.* vbi de eo qui errauit tradendo rem, quam non putabat eſſe fideicommiſſo ſubjectam *Caſtr. conſi. 125. dubitatur primo, col. 3. ante med. verſi. ſexto dubitabatur, nu. 5. lib. 2.* vbi de diuiſione cohæredum errantium tam in jure, quam in facto. *Alexan. conſi. 128. ponderatis narratis in prin. lib. 5. Bald. conſi. 386. proponitur quod frater lib. 1.* Vbi quod maxime procedit, quando tractatur de jure
quæſito auferendo, quo caſu error juris ſemper ex-
5 cuſat *Anchar. conſil. 291. ſuper pluribus, nu. 3.* † Vbi de
diuiſione facta ex falſa cauſa, quod eſſent bona hæreditaria, quæ poterit reuocare non obſtante clauſula euictionis, & promiſſione de non moleſtando,
& ſimilibus ſtipulationibus *Corn. conſi. 278. col. pen.*
6 *& vlt. num. 14. lib. 4.* † vbi quod neque incurritur in
aliquam pœnam aut intereſſe promiſſum de non
contraueniendo diuiſioni *Aym. conſil. 29. in fin.* vbi
ampliat quamvis ex cauſa poſſet diuiſio ſuſtineri
7 idem *Aym. conſi. 188. num. 10.* † Vbi etiam ſi tractaretur de lucro captando in caſibus, in quibus ſubuenitur majoribus errantibus in jure circa lucrum
Iaſ. conſi. 86. in 2. dub. num. 2. lib. 1. Vbi de dante bona
8 feudalia † pro allodialibus, cui ſubuenitur tanquam
erranti in facto, prout etiam ſubueniretur ſi erraret in jure, quamvis tractaret de lucro jam quæſito, quod æquiparatur damno.

Et facit *l. cum putarem ff. famil. erciſc.* vbi diuiſio facta
cum aliquo vti hærede cognito errore reuocatur
9 † *l. poſt diuiſionem, C. de iuris & fact. ignor. l. maioribus, C. commun. vtriuſque iudic.* Quaſi tunc vitietur diuiſio ex defectu cauſæ finalis *Bald. in l. nec apud C. de hæred. inſt. Bart. in l. demonſtratio falſa, §. quod autem*
10 *verſi. ſexto quæro, ff. de cond. & demonſtr.* † vbi quod
falſa cauſa in contractibus parit repetitionem *Fulg. conſi. 23. in fin.* cum aliis latè per *Dec. conſi. 408. n. 1. & 2. & conſi. 525. in 2. concl. n. 5. & 6.*

Maxime quia in caſu noſtro fuit facta diuiſio ratione
adæquationis partium, ex quo verbo adæquandi,
11 † & natura contractus apparet, quod contrahentes
nolebant in aliquo decipi, nec volunt quid acquirere, nec tolerare etiam modicam deceptionem, quæ ſe ipſa incidit, & quo alias tacito quodam naturali ſenſu, & promiſcuo vſu cenſetur mutuo tolerari, vel remitti *Addit. ad Decian. conſi. 350. viſis allegationibus in verb. retractari.*

Neque obſtat juramentum per quod videbatur non
poſſe allegari errorem, aut ignorantiam *Gloſ. in cap. ex reſcripto, de iur. iur. Caſtr. in leg. fin. ad velleian.*
12 *Alex. conſi. 17. ponderatis, lib. 3.* † Quia verius eſt
quod per ſimilia juramenta non tollatur repetitio, quæ propter errorem videtur competere per condictionem indebiti, cum juſiurandum ſemper habeat illam tacitam conditionem, quam habet actus,
13 & promiſſio, cui adhæreret: † ita vt iſta tacita con-
ditio operetur, quod non requiratur abſolutio
à jura-

à iuramento, vt latè omnia prædicta explicat *Dec. conſil.*350.*viſis allegationibus, num* 8.*vſque ad nu.*11.
vbi etiam ſubdit, quod quatenus contraria poſſent
procedere in ignorante, qui propter iuramentum
excluditur ab aliquo beneficio, ſeu priuilegio ſibi
14 competenti: † Tamen aliud eſt in errore, cum igno-
rantia poſſit concurrere cum veritate, error autem
illi repugnat: vnde iurans potuit cogitare in gene-
re, quod iurauit, quod non eſt in eo, qui errauit,
quia error non concurrit cum veritate, neque er-
rans conſentit *Bald. in l. falſum, verſic. & ſcias quod
aliud eſt ignorantia, C. de furt.* Cum etiam maior ſit de-
fectus erroris, quam ignorantiæ, quaſi iſta oppo-
natur ſcientiæ, error autem conſenſui *gloſſ. in clem.
t. de iudic. & in rubr de iur. & fact. ignor. Seraph priuil.
iuram.* 90.*num.* 9. licet ipſe multa arguat in contra-
rium.

Præſertim, quia ſumus in perſona, quæ iam obtinue-
rat bona emphyteotica, de quibus agimus, & eo-
rum dominium, & poſſeſſionem quæſiuerat, vnde
15 tunc tractatur de damno, † & error etiam iuris ex-
cuſat, & datur repetitio, cum enim lucrum ſit iam
quæſitum, dicitur quis pati damnum, quidquid
aliud ſit quando tractaretur de perdenda ſpe lucri,
vt in terminis concludit *Iaſ. conſ.*87.*in* 2.*dub. num.*2.
lib 1. *Aym. conſil.* 188.10.

Nec facit, quod quamuis fuerit erratum in huiuſmo-
di diuiſione dando bona emphyteotica pro hæredi-
tariis: tamen non videtur competere aliqua repeti-
16 tio, cum iam fuerit tranſlatum dominium, † quod
etiam poteſt transferri per errantem, neque enim
error poteſt impedire tranſlationem dominij *Bart.
in l. cum qui in prouincia, num.*15.*&* 10 *ff ſi cert. petat.
& in l.* 1. *in* 1. *lect. verſ. tertio caſu principali, col.*2.*in fi.
& in* 2. *lect. col.* 3. *poſt med. num.* 8. *ff de offic. procur.*
17 *caſar. & ibi Iaſ. num.* 13. † vbi ampliat ſiue fiat per
principalem, ſiue per procuratorem habentem ad-
miniſtrationem cum libera *Alex. in l. ſi ego pecu-
niam, col.* 2. *poſt princ. verſ. & hoc vltimum. n.* 4 *ff ſi cert.
petat. gloſſ. in l. ſeruus inſcio, ff. de fideiuſſ.* quam ibi
Ang. dicit ſingularem, & eſt text. *in l. rem indebi-
tam, ff de condict. indebit. & in l. ſi procurator, ff. eod.*
18 *tit.* & facit *l. ſi ſeruum titij* 49. *in primo reſponſo, ff.
mandat.* † vbi quando quis vendidit rem, quam
credebat eſſe ſuam ex vna cauſa transfert domi-
nium, quamuis eſſet ſua ex alia cauſa, *Bart. in d. l. t.
nu.* 3. *verſ. quandoque autem erratur. Alber. nu.* 1. *verſ.
aut error. Salic. in l. ſi ego, nu* 3. *ff. ſi cert. petat. & in l. e-*
19 *ius qui in prouincia, § quas vero, ff. eod. tit.* † Adeo vt
quamuis etiam tradens non perdidiſſet dominium,
tamen exceptione poſſet repelli, *gloſſ. in d. l. ſeruum
titij* 49. *in verb. vendicationem, ff. mandat. & ibi Alber.
n.* 3. *verſ oppono Bart. in fi. Salic. n.* 2. *verſ. item nota &*
20 *Bald. nu* 1. *in addit.* † vbi quod propter errorem non
reuocat quis factum proprium, quod eſt efficaciter
obligatorium.

Quia licet transferatur dominium, tamen errore de-
21 tecto tranſlatio reſcinditur, † & competit condi-
ctio indebiti, vel ſine cauſa, cum tales condictio-
nes præſupponant dominium tranſlatum, quia
22 alias non competerent † *§. ſic itaque, inſtit. de action.
l ſi. ff. de vſufruct. quemadm caue.* & ita in ſpecie con-
cludit *Corn. conſ.* 278. *col. penult. in fi. verſ. ſecundo ibi
agitur, nu.* 14. *lib.* 4. *Socin. I un. conſil.* 128. *nu.* 121. *lib.* 1.
Menoch. conſil. 91. *nu.* 59 *&* 60. & voluit etiam *Deci.
conſ.* 350. *viſis allegationibus, col. penult. poſt med. verſ.
ſed dato quod ipſo iure, n.* 5. *Gabr. conſil* 79. *nu.* 14. *lib.* 2.
Anchar. conſil. 291. *ſuper pluribus, col.* 2. *in fin. verſ.
ſed dixerit aliquis. & verſ. ad iſtum reſpondeo. nu.* 3. *&*
4 *Alex conſ.* 168. *ponderatis, in princ. lib.* 5. & clarius *in
l. ſi ſoror, in fi C. de collat.* Vbi quod proprie non po-
23 teſt vindicari res tradita in diuiſione, † cum fuerit
tranſlatum dominium, vnde non competit rei
vendicatio, quæ præſupponit vendicantem eſſe
dominum: Poterit tamen vendicari per condictio-
nem indebiti, *l. ſi quis hæredem, l ſi quis à fideicom-
miſſario, l. qui exceptionem, §. ſi pars, ff. de condict. in-*
24 *deb.* † Cum etiam dicatur vendicare, qui agit actio-
ne perſonali *gloſſ. in l. per diuerſas, in verb. ſua. & in l.
ſi pecuniam, in verb vendicatio, ff de pecul. legat.*

Neque obſtat *l. cum putarem, ff famil. hereiſcund.* Quia
procedit, quando eſſet facta diuiſio per iudicem,
25 † tunc enim nullo modo retractatur, ſecus ſi extra
iudicium, vt in caſu, de quo agimus *gloſſ in l. poſt di-
uiſionem, C. de iur. & fact. ignor.* quam ab omnibus ap-
probatam teſtatur *Socin. conſil.* 26 *numer.* 12. *lib* 4.
Menoch conſil 91. *nu.* 26. *lib.* 1. *Dec conſil* 351. *in caſu
propoſito, col vlt. in princ. num.* 7. *in fi. Anch. conſil.* 291.
col. 2. *in fi. num* 3.

Minus obſtant clauſulæ, de quibus in diuiſione renun-
ciando omnibus exceptionibus, *condictioni indebiti,*
26 † *ſine cauſa, doli mali*, aut ſimilibus, per quas talis
renuncians ſe ipſum excludit ab omni ope, & auxi-
lio.

Quia iſtæ clauſulæ tanquam acceſſoriæ non operan-
tur conſtito de errore, prout non operatur ipſamet
principalis diſpoſitio diuiſionis, Error enim, & de-
27 ceptio, quæ interuenit in ſubſtantia facti † influit
in quibuſcunque clauſulis quomodocunque con-
ceptis *Dec. conſ.* 197. *pro tenus facultate, col.* 6. *in fin. nu.*
6. *ad med. Rol. conſil.* 7. *nu.* 111. *lib.* 3. *Menoch. conſ.* 103.
num. 78. *lib.* 1. *& conſil* 378. *num* 27. *lib* 4. Et de hu-
iuſmodi clauſulis in diuiſione contentis, quod non
obſtent *idem Menoch. conſ.* 91. *nu.* 54. *poſt Bart. in l.
vlt §. item quæſiuit, n.* 1. *&* 2. *verſ. vnde quæro, ff. de
cond. indeb. Barbat. conſil.* 76. *col. vlt. lib.* 3. *Gabr. conſ.*
62. *nu.* 15. *lib.* 2.

Obſeruandum eſt etiam, quod in caſu noſtro non
adeſt niſi titulus diuiſionis extraiudicialiter cele-
28 bratæ, † per quam non transfertur dominium di-
rectum, vel quaſi, niſi pro ea parte, quæ ſpectat ad
tradentem: pro aliis enim partibus nullum titulum
dicitur habere ſocius, in quem res communis trans-
fertur, maxime cum non conſtet de traditione poſ-
29 ſeſſionis veræ, nec ficte, † niſi talis diuiſio fieret de
bonis communibus in vniuerſitate, tunc enim eſt
ſpeciale in contractu ſocietatis vniuerſalis, & il-
lius diſſolutione, & diuiſione quod transeat domi-
nium ſine traditione latè *Alex. conſil.* 137 *nu.* 21. *col.
penult. in princ. lib.* 2. cum aliis per *Menoch. conſ.* 91.
nu. 38 *lib.* 2.

EPITOME.

Oblatio quando requiratur, tam in eo qui vult con-
ſequi actionem, & illius executionem, quam in illo
qui vult excludere ius iam quæſitum ab aduerſario.
¶ Emptor an poſſit agere ad rem venditam ſi non of-
ferat pretium etiam non petitum. ¶ Et quid in con-
tractibus innominatis, vel in ſtatutis requirentibus
oblationem. ¶ Iudex an poſſit ex officio opponere
defectum non adimplementi, & non ſolutionem
pretij. ¶ Oblatio an valide fiat pendente iudicio per
eum, qui tenetur adimplere. ¶ Exceptio pretij non
ſoluti an poſſit opponi poſt concluſionem in execu-
tione ſententiæ per condemnatum ad tradendam
rem emptam. ¶ Et an executio impediatur quamuis

contractus ſit iuratus ¶ Iudex an poſſit condemnare iuxta formam inſtrumeoti emptionis, quamois non expreſſerit pretiom nnn eſſe ſoluendum. ¶ Iuramentum an excludat exceptionem, quæ prouenit ex natura contractus.

SVMMARIVM.

1 *Emens vt poſſit agere ad rem venditam tenetur pretium offerre, licet non petatur. Contrarium, numero 13. Et quid in contractibus innominatis, num. 14. vel inſtantis requirentibus obligationem, num. 18.*
2 *Onus intrinſecum actioni debet prius impleri, & offerri: Et intrinſecum dicitur ſi venit ex eadem cauſa.*
3 *Venditor vt agat ad pretium, debet prius offerre traditionem rei.*
4 *Obligatio requiritur tam in eo, qui vult conſequi actionem, & illius executionem ex ſuo implemento, quam in illo, qui vult excludere ius iam quæſitum ab aduerſario. Amplia etiam ſi conditio eſſet in veritate impleta, quia nihilominus debet liquidari, & iudici conſtare, num. 5.*
7 *Conditionis euentus debet coram iudice liquidari.*
8 *Defectum non adimplementi, vel non ſolutionis pretij poteſt iudex ex officio etiam nemine petente opponere. Declara num. 15.*
9 *Oppoſitio quando inſurgit ex tenore contractus obſtat repulſio, & ex eodem actu venit actio & exceptio.*
10 *Offerre poteſt etiam pendente iudicio qui tenetur ad implementum.*
11 *Venditor an liberetur ab actione ex vendito ſi precarium interuenerit.*
12 *Oblatio requiritur rebus ipſis, & factis quando quis vult noniter aliquid conſequi. Et quid ſi vult ius quæſitum conſeruare.*
16 *Actione deducta, cenſetur allegatum quod eſt intrinſecum actioni, vel obligationi. Et quid ſi non ineſſet.*
17 *Iudex poteſt condemnare iuxta formam inſtrumenti emptionis, quamuis non expreſſerit pretium eſſe ſoluendum.*
19 *Exceptio pretij non ſoluti poteſt opponi in executione ſententiæ per condemnatum ad tradendum rem emptam, & executio impeditur, & num. 22. & 23. Et eſt verior, & magis communis opinio, num. 24.*
20 *Exceptio pretij non ſoluti impedit executionem contractus iurati.*
21 *Iuramentum non excludit exceptionem, quæ prouenit ex natura contractus.*

CAPVT CCCXXV.

EMens tenetur pretium offerre quamuis non
petatur, ad hoc vt poſſit agere ad rem vendi-
1 tam † *Alex. conſ. 73. viſo & diligenter, in fi. verſ. denique debebant, lib. 6.* Quando enim onus eſt intrinſe-
cum actioni debet prius impleri, & offerri, & dici-
2 tur intrinſecum, ſi venit ex eadem cauſa: † Vnde nō
mirum ſi emptor tenetur offerre pretium, prout e-
tiam ſequitur *Dec. conſ. 421. plene & ſubtiliter, col. 2.*
3 *ad med. verſ. præterea de iure communi, n. 6. in fi.* † Vbi
etiam dicit idem econtra in venditore, qui agendo
ad pretium debet prius offerre traditionem rei:
Quod etiam voluit *Anchar. conſ. 332. viſis diligenter, in princ. nu. 1. Imol. in l. ſtipulatio, 21. in fi. princ. nu. 5.*
4 *& 6. ff. de oper. non. nunc.* † Vbi quod requiritur ob-
latio tam in eo, qui vult conſequi actionem, & il-
lius exercitium contra alium ex ſuo implemento,
quam in eo, qui vult excludere ius iam quæſitum
aduerſario: Et ſequuntur *Fulgoſ. & Aret. in l. filia licet 12. C. de collat. & ibi Dec. num. 3. verſ. ſed tamen aduertendum eſt.* vbi teſtatur de veriori opinione *Petr. Ferrar. in prax. in form. libell. in cauſ. vendit. in verb. ſupraſcriptum pretium.*

Immo etiam ſi conditio eſſet in veritate adimpleta,
5 neque ſufficiet, niſi hoc liquidetur, † & conſtet iu-
dici *Dec. conſ. 421. col. 2. ad med. verſ. immo quod plus eſt, nu. 6. in fin.* Exemplo inſtrumenti guarantigiæ, quæ
ſi habet conditionem re vera purificatam, ſed in iu-
6 dicio nondum probatam, dicitur inſtrumentum
purum & non conditionale, quamuis ad execu-
tionem facti non poſſit procedi, donec liqueat iu-
dici *Bald. in l. cum teſtamento, 4. in fi. nu. 5. C. de teſtam. manumiſſ.* & tanquam ſingulare ſequitur *Alex. in l.*
7 *vlt. § ſitius. ad fi. n. 5. ff. de vulgar. & pupill.* Vbi † quod
euentus conditionis debet liquidari coram iudice
l. hoc iure, de verb. oblig.

Cum etiam iudex ex officio nemine petente poſſit op-
8 ponere defectum non adimplementi, † & agens
repelletur quando non obſeruat *Aret. in l. licet, in princ. verſ. alioqnin, num. 1. C. de collation. Roman. conſ. 244. col. 2. in fi. verſ. breuiter reſpondetur. Aym. conſil.*
9 *151. num. 10. verſ. & adeo fauorabilis.* † Quaſi hæc op-
poſitio inſurgat ex tenore ipſius conuentionis, &
contractus, & ſic obſtat repulſio, quia ipſemet ſe
repellit, & ex eodem acto venit actio, & exceptio,
& ita eſt nata actio, ſicut exceptio, *Bart. in l. cum qui ita, ff de verbor. oblig. Bald. in auth. præſente, nu. 4. in fi. C. de fideiuſſorib. & in l. ex his prædijs, 5. ad med. C. de euiction.*

Poterit tamen ille qui tenetur ad implendum, offerre
10 etiam pendente iudicio, † adeo quod idem iudi-
cium inceptum per actorem reconualeſcat per
ius ſuperueniens ex cauſa de præterito *Alex. conſil. 27. viſo libello, col. 2. ad med. verſ. conſulto tamen, lib. 1. & conſ. 78. in cauſa & lite, in fi. verſ. cautum tamen. eod. lib. Dec. in l. filia licet 12. in fi. C. de collat. Caſtr. conſ. 166 nulli dubium, in fin. verſ. de quodam conſanguineo, lib. 1. Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 18. n. 13.*

Neque etiam obſtabit precarium, quia venditor non
11 eſt liberatus ab actione ex vendito, † licet idem
precarium interuenerit, ſi enim tradit rem empto-
ri, quod conſtituit ſe precario nomine poſſidere à
venditore, puta quouſque eidem venditori pre-
tium ſolueretur, tunc non habetur pro re perfecte
tradita emptori, cum venditor poſſit reuocare
precarium, & rem auocare. Quidquid aliud ſit,
quando venditor conſtituit ſe poſſidere precario
nomine emptoris, nam tunc liberabitur venditor,
Alex. conſil. 27. col. 2. poſt med. verſ. nec prædictis obſtat, lib. 2. Vbi ita declarat *gloſſ. in l. Iulianus, §. ex vendito, ff de act. empt.*

Et facit regula generalis, quod volens aliquid conſe-
qui ad cuius acquiſitionem oblatio requiritur,
12 † tunc debet offerre rebus ipſis, & factis, niſi eſſet
talis res, quæ non poſſet offerri, ſicut res immobi-
lis, quæ non poteſt offerri, niſi in re ipſa, & non in
iudicio. Quidquid aliud ſit in eo, qui non vult ali-
quid conſequi, ſed ius quæſitum conſeruare, cui
non imminet ius offerendi niſi quando eſſet ap-
poſita dies, quia debet offerre, ne in pœnam inci-
dat *Bald. in c. licet, in princ. ſi de feud. fuer. controu. inter dom. & agnat. Dec. conſil. 421. col. 2. in fi. nu. 11. Iaſ. in prælud. feud. col. 22. verſ. quarto ad idem adduco. Tiraq. de retract. lignag. § 5. gloſſ. 17. nu. 6. ad med.*

Hæc videbantur multum facere in caſu, de quo age-
bamus, ita vt ex eis poſſet confirmari ſententia
contra emptorem lata: Verum contrarium dixi,

† quod

13 † quod immo emptor poſſit agere ad rem vendi-
tam quamuis non offerat, & ſoluat pretium ſi non
opponatur; Quia actio eſt ipſo iure nata etiam ſine
oblatione in contractibus nominatis propter ſolum
conſenſum interuenientem, prout eſt emptio,
abſque eo quod agens impleat ex parte ſua, niſi
14 opponatur exceptio, † Quidquid aliud ſit in con-
tractibus innominatis. vt declarat *Felin. in c. in tan-
tũ, 36. in fi. verſ. vt intelligas, n. 4. de ſimon. Bald in l. 1.
ad fi. verſ quare quid ſi eſt legatus, n. 22. in fi. C. de vſur.
& fruct legat. & in l. 1. in fi. C. de his quæ ſub mod. legat.
relinquũt. & in l. 1. col 2 poſt prin. verſ breuiter dico, n.
3 in fin. C. ne liceat in vna eademq; cauſa tert. & prouoc.*
& clarius *in l. ſi traditio, 4 col. 1. in fi. q. 3. C. de act. empt.*
latè *Boer. deciſ. 123. col 10. in princ. nu. 30. Dec. conſil.
197. viſo inſtrumento conuentionis, in princ n. 1. Caſtr.
Iaſ. Bart. Roph. Come.* & alij de quibus *per Tiraq. de
retract. lign. §. 1. gloſſ. 17. n 4. Corn. & Alex. in l. ſi filia li-
cet, C. de collat. Bertaz conſ. ciuil. 16. n 4. poſt Galtag in
rubr. de verb ob. concl. 19. n. 221. Fortun. Garz. in l. in-
reſgentium, in pr. n. 9. de pact* & voluit etiam *Bart. in
l ſi duo patroni, 13 § ſi quis iurauerit, ad fi n. 3 ff de iur.
iur.* & ibi *Add. in verb iuxta hoc. Andr. ab Exea de
pact. n. 124 vſq; ad n. 437.* vbi lariſſimè comprobat, &
de veriori opinione teſtatur *Bertaz conſ ciu. 13. n 8.
& 9.*

Contraria autem procedunt in contractibus innomi-
natis *l. ex placito, C. de rer permut Caſtr. conſil. 81. 2 iſo
quedam proceſſu, col. 2 ad fin. verſ. nam à primis. Felin.
in c. in tantum, 36. ad fi. de ſimon.*

Poterit tamen iudex ſi videt non eſſe ſolutum pre-
tium venditori ex officio mandare emptori agen-
15 ti, quod ſoluat pretium, † quamuis ad hoc actum
non fuerit, & ſententia concipietur condemnan-
do venditorem ad tradendam rem emptori ſoluenti
pretium, alias non *Felin. in c. in tantum, 26. in fi. de ſi-
mon. per text. in l. ſi pater. 8. in fi. & ibi Bald. in 3. notab.
C. de act empt.* Quaſi hoc ſit connexum actioni *l. cum
eorum, C. de ſent.* Et quamuis *Salic. in d l. pater teneat,*
quod iudex non poſſit hoc facere, cum requiratur
petitio. Tamen verior eſt prima opinio, vt per *Ber-
taz. conſ. ciuil. 16 nu 6. Boer deciſ 123 nu. 31. Andr. ab
Exea. de pact. n. 426. verſ. ego tamen.* & bene declarat
*Felin. in c. cum ordinem, 6. col. 13. ad fi. verſ. & caue, in
16 5. declarat. num. 17. de reſcript.* † Vbi quod illud quod
eſt intrinſecum actioni, vel obligationi cenſetur
allegatum deducta actione, vel obligatione, adeo
vt tunc Iudex teneatur ſupplere ſuper omnibus;
Quidquid aliud ſit quando non ineſſet, tunc enim
eliceretur ex deductis, & Iudex non teneretur;
Exemplo actoris, qui petit reum condemnari ad
decem pure, ſi enim conſtet iudici illa decem fuiſ-
ſe promiſſa ad diem, condemnabit ad dandum di-
cto tempore, quamuis reus non oppoſuerit. *Bart.
in l. cum qui ita ſtipulatus, 56. §. qui ita, de verb. oblig.
Felin. in c. tantum, 36. in fi de ſimon.*

Et huiuſmodi condemnatio ſubſiſtet, quamuis Iudex
17 non expreſſerit ſoluendum eſſe pretium, ſed † ſo-
lum dicat condemno iuxta formam inſtrumenti
emptionis, nam ad illud ſe referendo cenſetur re-
tuliſſe eius tenorem totum. & integrum, & in con-
ſequentiam condemnaſſe tradendam rem quo ad
vnum, & ſoluendum pretium quo ad alterum,
cum valeat ſententia referens ſe ad acta probatoria
*l. in ſumma, de re iudic. l. 2. C. de ſent. quæ ſin. cert. quant.
Pans de nullit. ex defect proceſſ. nu. 103.* & ita in ſpecie
concludit *Bertaz. conſ. ciuil nu 6. & 7.*

Adde tamen quod ſi eſſemus in ſtatutis, quæ requi-
18 rerent oblationem, † tunc opus eſſet offerre vltrò,
& ſponte etiam non petenti, aut interpellanti ob
peculiarem, & propriam vim, & naturam huius
verbi offerri, quod ſignificat vltroneam, & ſponta-
neam exhibitionem non petitam, neque fortuitam,
quaſi in ſtatutis verba ſint propriè accipienda, prout
in terminis latè declarat *Tiraq. de retract. lignag §. 1.
gloſſ. 17. nu. 5. & 6.*

Iſta autem exceptio non ſoluti pretij quando emptor
agit ad rem emptam tradendam, & reportauit ſen-
19 tentiam fauorabilem, † an poſſit opponi per con-
demnatum in executione ipſius ſententiæ; Com-
munis eſt opinio affirmatiua, quod talis executio
impediatur, Prout dicimus in executione contra-
20 ctus iurati, † quæ per huiuſmodi exceptionem non
ſoluti pretij impeditur, cum iuramentum, & ſen-
tentia æquiparentur *l. ſed & ſi poſſeſſori, §. fi. de iure-
iur.* Maxime, quia iuramentum nunquam exclu-
21 dit exceptionem, † quæ prouenit ex natura con-
tractus *l. cum qui, 30. § fin de iureiur. l. fundus, 9. de
reſcind. vendit.* Et in ſpecie ita concludit, & de ma-
gis communi teſtatur *Iaſ. in l. ſi duo patrone, §. ſi
quis iurauerit, num 4 ff. de iureiur.*

Nec obſtat contraria opinio *Specul. de exec. ſentent. § ſi-
ni 5* Vbi tenet quod exceptio pretij, non ſoluti, non
admittatur amplius poſt concluſionem in cauſa,
22 † cum ſolutio pretij antequam res tradatur veniat
inter exceptiones, quæ exceptio pretij non ſoluti
magis eſt dilatoria ſolutionis rei venditæ, quam
peremptoria, Ideo vel ante litem conteſtatam, vel
cum ipſa, vel non lege poſt erit opponenda, vel
probanda, Quidquid aliud ſit in contractibus in-
nominatis, & in pactis, quæ debent inueſtiri rei in-
teruentu, tunc enim exceptio de non implemento
agentis erit peremptoria, vt late declarat *Bald. in l.
peremptorias, 1. n. 12. in pr. & poſt med verſ. ſed pro cõ-
traria parte, C. ſent. reſcind non poſſ.* vbi dicit eſſe quæ-
ſtionem antiquam, & ita etiam tenere *Bart. moder-
num Doctorem in l. ſi duo patrem, §. ſi quis. ff de iureiur.*

Quia licet dicta exceptio de ſui natura ſit ſolutionis
dilatoria Tamen dubiam habet cauſam, an videlicet
23 emptor ſit oblaturus pretium nec ne, Vnde † penden-
te iſta dubietate exceptio interim reputatur pro per-
petua, argumento *l. ſufficit, 16. de condict. indeb.* & de-
clarat *Coler. de proceſſ. execut. p. 4. c. 1. n 97. vſque ad n.
104 & in c. cum venerabilis, n. 35. de except.* vbi etiam
reſpondet aliis argumentis, quæ in contrarium ad-
ducuntur, & præſertim dum dicitur, quod debet im-
putari condemnato, quare ante ſententiam talem
exceptionem pretij non ſoluti non oppoſuerit; Quia
hoc fuit in libertate rei, quaſi ſciret dictam exce-
ptionem etiam poſtea oppoſitam non impugnare
ipſum iudicatum, & ſententiam, ſed ſolum executio-
nem ipſius impedire, quod permittitur *l. Neſennius,
41. § ſi ff. de re iudic.* quam in propoſito adducit *Iaſ.
in l. ſi duo patroni 13 § ſi quis iurauerit, n. 4. in fi. de iu-
reiur.* vbi etiam *Caſtr. Salic.* & alij ita tenent *Capic.
dec. 119. n. 4. Bald in l. 1. col. 2. ad med. verſ de quo pona
tria, C. de iur. & fact. ignor. & in c cum inter, col. vlt. ad
med. n. 8. de except. & in l. ſi traditio, 4. n. 3. verſ. tertio
quæro, C. de act. empt.* cum aliis per *Boer. dec. 43. n. 16. &
17. Barbat. conſ 86 col. 3. lib. 3. Mılaneſ. deciſ. 1. nu. 185.
24 & 186. p. 1.* latè *Dec.* † qui de veriori & magis com-
muni opinione teſtatur *conſil 119. pro tenui facultate,
n 1. & in c. ex parte, col. 6. ad med. verſ. ſecundo prædicta
limitatio, de offic. deleg.* & de prædictis late diſſerit
*Afflict. de execut c. 172 § 9. fol. 357. poſt Corn. in l. ſi duo
patr. §. ſi quis iurau ff. de iureiur.*

nio eſt magis tuts, quamuis *Alexand. in d. § ſed ſi*
emptor, v. 5. in 2. notab. tcoem contrarium. Quia non
conſideratur ratio, quod victor ſit ſubrogatus lo-
co iudicis, & quod non vendat iure ſuo, ſed ſo-
10 lum † quia poterat creditor ſibi præiudicare ven-
dendo habita fide de pretio, quod iudici non per-
mittebatur tanquam habenti facultatem vendendi
duntaxat præſente pecunia vigore mandati limita-
11 ti, † prout idem eſt in quolibet alio executore,
procuratore, ad miniſtratoribus, & ſimilibus, quaſi
tunc videantur minoris vendere, quam ſi eſſet pe-
cunia præſens *Zaſ. in d. §. ſed ſi emptor, numer. 7.*
& 8.
Quare etiam datur actio de dolo contra iudicem qui
conſenſit, quod emptor habeat fidem de pretio,
12 † cum hoc non poſſit facere, quaſi executor tenea-
tur iſta actione, tanquam male verſetur in diſtra
hendis pignoribus, *l. ſi pignora, C. de euict.* & decla-
rat *Zaſ. in d. l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor, in ſi verſ. quod*
autem ſi iudex, num. 9 ff. de re iudic.
Ex iſtis colligitur iuſtitia trium conformium in hu-
iuſmodi cauſa latarum, quarum executio, & reiu-
dicata non poteſt modo impediri ſub prætextu,
quod inſtrumentum non fuerit productum niſi in
tertia inſtantia: Quia ad hunc effectum attendun-
tur verba ſententiarum, an ſint conformes, necè
ne, non proſequuta *Corn. conſil 10 col. 3. in fi. lib. 4* Et
cum nulla iuſta cauſa allegetur huius productionis
13 retardatæ non debet † moroſo patrocinari culpa
ſua, in qua præ ſumitur ex omiſſione remedij ſibi
competentis, *l. ſi § illud. C. de temp. appell. Bald. conſ.*
395 col. 2. in princ. verſ. quinto, quia ſuiſſem, nu. 4. lib 2.
Aym. conſil. 11. num. 10.
Adde tamen his, quæ ſupra dicta ſunt, quod in hu-
iuſmodi deliberationibus, & ſubhaſtationibus,
quamuis venditio debeat fieri præſente pecunia,
14 † Tamen iſtud verbum pecunia non erit ita ſtricte
accipiendum pro ea, quæ ad numerum datur, ſed
pro ſatisfactione iuxta *l. 4. §. ait prætor & §. condem-*
natum, in fi. verſ. ſoluiſſe ff. de re iudic. l. ſi procurator.
alias incipit, l. ſi curator, § §. ſi ab eo. vbi gloſſ in verb.
ſoluta, ff de iur. fiſc. & in materia ſubhaſtationis, ita
fuit deciſum per *Rot. coram R P. D. Ludouiſio Ro-*
15 *mana vinea, 18 Maij 1601.* † Dummodo tamen
ſatisfactio interuenerit, non autem promiſſio de
accollando cenſum, aut quid ſimile cum iſta non
ſit accollatio *l. ſi quis ſtipulatus ſit ſtichum, §. fin. de*
verbor. obligat. Bald. in l. ſi pupillus, 21. in ſi princ. &
ibi Caſtr. n. 1 ff. ad legem falcid. Idem Bart. in l. iuriſ-
gentium, in ſi. princ. ff de pact. Bald. & Ang in l. 1. C. de
pact. pign. Aretin. conſi. 28 in primo dubio. Tiraquell. de
16 *retract. conuent. in fin num. 22.* Maxime ſi eſſet pro-
miſſio de accollando in genere cenſus, & debita,
quæ propter incertitudinem ex nunc non poteſt
dici accollatio, *l. ſed & ſi quid, §. interdum, de vſu-*
fruct. l. duo ſunt Titij 30. ff. de teſtament. tute. l. ſi fuerit,
de reb. dub in l. in tempus §. 1. de hæred. inſtit. Cum
etiam poſſint oriri multæ controuerſiæ ſuper hu-
iuſmodi accollatione, ita vt venditor propterea
non ſit liberatus à moleſtiis. & ſic longius res pro-
traheretur contra *l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor, de re*
iudic vt in ſpecie de ſimilibus promiſſionibus de
accollando in ſubhaſtationibus reſoluit *Rot coram*
17 *R. P. D. Ludouiſio Romana vinea 18. Maij 1601.* † Vbi
etiam quod neque depoſitum poſt multos dies
poſtea factum erit attendendum, vt per eandem
Rot. coram Sanctiſſimo Tiburtina caſtri Sambuci 27.
Ianuarij 1578.

EPITOME.

Poteſtas data per patrem filio donandi bona, in quibus habet vſumfructum an intelligantur tam reſpectu proprietatis, quam vſusfructus. ¶ Et quid ſtante clauſula *pleno iure*, ceſſionis iurium, & actionum, vel ſimili in donatione expreſſa. ¶ Proprietarius an dicatur habere plenam poſſeſſionem, ſi alius habet vſumfructum. ¶ Verba *pleno iure integre, & ſine diminutione* quid importent. ¶ Per pactum an poſſit impediri acquiſitio vſusfructus legalis in perſonam patris. ¶ Poſſeſſio plena an intelligatur tam de ciuili, quam naturali. ¶ Hæres inſtitutus pleno iure an concurrat in vſufructu cum vſufructuario. ¶ Res tradita cum oneribus hypothecæ reſtitutionis, & euictionis an dicatur tradita pleno iure. ¶ Vſusfructus an acquiratur patri inuito, & ignoranti. ¶ Portio debita Rectori an ſit excepta, ſi præſtetur conſenſus de ſubmittendo Eccleſiam aliquibus pleno iure ¶ Conſentiens venditioni pignoris an videatur ius ſuum remittere. ¶ Libertatem ampliſſimam an quis dicatur habere, quamuis alius ſit patronus, & poſſit ob ſuperuenientem ingratitudinem reuocari. ¶ Suffraganei, quibus fuit conceſſa plena libertas an cenſeantur exempti à iuriſdictione Diœceſani. ¶ Statutum diſponens quod donationes factæ pleno iure debeant valere an permittat, quod ſit reuocatum diſpoſitioni *l. ſi vnquam, C. de reuoc. donat.*

SVMMARIVM.

1 *Pater habens vſumfructum in bonis aduentitiis filij ſi permittit filio bona illa donare non cenſetur remittere vſumfructum niſi patri proteſtetur, quod non intendit, vt ſibi aliquid de tali vſufructu quæratur, nu. 8. & 14 Et quid ſi eſſet conceſſa donatio pleno iure, nu. 11. 16 & 25. Et quid ſi ceſſiſſet omnia iura, & actiones ſibi competentes, nu. 23.*

3 *Vſusfructus per patrem in donatione non cenſetur remiſſus ſi eſt pauper, & nu. 6.*

4 *Coniectura qualibet ſufficit ad excludendam tacitam donationem.*

5 *Donatio vt excludatur potius præſumitur error tantum in facto proprio, quam in iure.*

7 *Pater conſentiens, vt filius donet bona aduentitia non præſumitur remittere vſumfructum ſi eſſet grauatus multis debitis. Et ſi non haberet vnde poſſet ſuſtentare vitam ſuam præſumeretur ſecus, n. 8. Præſertim in vſufructu patri quæſito, nu. 9.*

10 *Vſusfructus acquiritur patri inuito, & ignoranti quo ad commutabilem, ſeu reuocabilem acquiſitionem, ſed non quo ad irreuocabilem, & incommutabilem.*

12 *Proprietarius dicitur habere plenam poſſeſſionem, licet alius habeat vſumfructum, & num. 26.*

13 *Pleno iure poſſidere quis dicitur, quamuis alius habeat proprietatem.*

15 *Donatio permiſſa filio in bonis, in quibus patri quæritur vſusfructus intelligitur dummodo ita alienetur, vt in nihilo fiat patri præiudicium in vſufructu.*

17 *Verba* pleno iure *intelliguntur ac ſi dictum fuiſſet* integre, & ſine diminutione. *Et quid dicta verba importent remiſſiue, num 34.*

18 *Proprietarius dicitur habere plenam poſſeſſionem ſi ei accedit vſusfructus.*

19 *Pleno iure concedens intelligitur tam reſpectu proprietatis, quàm vſusfructus.*

20 *Plena poſſeſſio intelligitur de ciuili, & naturali.*

21 *Hæres inſtitutus pleno iure concurrit in vſufructu cum vſufructuario.*

Prædicta tamen quoad verba pleno jure, non viden-
16 tur ita ſimpliciter admittenda, † cum obſtet conſil.
Butr. 18. num copioſe & eleganter, nu. 1. vbi firmat con-
ſenſum in donatione adhibitum cum verbis pleno
jure, ex voluntate ſe extendere ad vſumfructum pa-
tris per text. in leg. generaliter, ff qui & à quibus ma-
num. lib. non fiant, & ad leg. Aeliam. Sent. leg. diuortio,
58. ff. de negot. geſt. leg. ſi proprietas, 10. & ibi gloſſ. in
ver. fundi, de vſufr. accreſc. l. inde Nerat. 4. §. non ſolum,
& ibi gloſſ. in verb. fundus, ff eod. tit. & Butr. ſequitur
dicens mirabilem deciſionem Pariſ. in ad. Bart. in
leg. vlt. §. filius autem, in verb. diſponere in contractu,
ad med. verſic. quid autem ſi pater, Cod. de bon. quæ lib.
Vbi quod videtur per dicta verba renunciare vſu-
fructui, ita vt ille extinguatur ac ſi jam fuiſſet alicui
creditori delegatus, & in eo immiſſus creditor au-
ctoritate judicis pro vtendo vſufructu quovſque
eſſet ſibi ſatisfactum, quod etiam voluit Franc. de-
ciſ. 585. in fin. num. 7. quibus adde Caccialup. in l. frater
a fratre, numer. 88 ff de cond. ct. indebit. quem refert &
ſequitur Surd conſi. 159. n. 17. in princ. lib. 2. vbi quod
verba pleno iure important quod patri non quæra-
17 tur vſusfructus, † cum illa intelligantur ac ſi di-
ctum fuiſſet integre, & ſine diminutione: Bald. conſi.
193. thema integrale, in fi. nu. 3. lib. 4 Natt. conſi. 505.
nu. 8. latè Roland. conſil. 85. 53. lib. 4.

Et facit, quia tunc proprietarius dicitur in re habere
plenam poteſtatem quando ei accedit vſusfructus
18 † § fin. inſti. de vſufr. Cephol. conſ. 37 n. 32. Aldobrand.
conſil. 20. num. 56. Vnde qui pleno jure aliquid con-
cedit dicitur concedere tam reſpectu proprietatis,
19 † quam vſusfructus leg. ſi ſtipulatus fuero ſi Titius, §.
1. ff. de verb. oblig. Bald. in l. fœmina, 3. §. illud etiam, in
fi. in 1. lectur. Cod. de ſecund. nupt. vbi quod de hoc fuit
interrogatus à Papa Felin. in cap. conqueſtum, 16. num.
2. de foro compet. Caſtr. in leg. mater, vbi Bald. num. 2.
20 Cod. ad Senatuſc. Tertull. † Vbi etiam de plena poſ-
ſeſſione, quæ intelligitur de ciuili, naturali, & paci-
fica leg. raptores, C. de epiſc. & cler. & multa adduxi
deciſ. 310. Vbi quod quando inſtituitur hæres pleno
21 jure † concurrit in vſufructu cum vſufructuario
juxta opinionem Alex. conſi. 56. lib. 3. Cardin. Mant.
de conject. vlt. volunt. lib. 9. tit. 6. n. 19. Surd. de aliment.
tit. 8. qu. 15. n. 113. Et quod ex verbis pleno iure intelli-
22 gatur data proprietas cum vſufructu, † adeo quod
ſi res tradita ſit cum aliquo onere hypothecæ, ſeu
ſimilis non dicatur tradita pleno jure, multa addu-
cit Dec. conſi. 468. ſuperiori anno, col. 2. in fi. numer. 10.
Alexand. conſi. 208. viſo ſummario, nu. 2. vſque ad n 5.
lib. 2. & latius Felin. in c. audita, 15. num. 7. col. 4. & 5.
de præſcript. Surd. de alim. tit. 2 qu 13. nu. 109.

Minus eſſet dubitandum de prædictis ſi pater vltra
23 verba pleno iure in donatione, † ceſſiſſet omnia, &
quæcumque jura, omneſque, & quaſcunque actio-
nes ſibi competentes, cum iſtæ fruſtra fuiſſent ceſ-
ſæ, ſi pater haberet talium bonorum vſumfructum,
quaſi ceſſio concernat exercitium, & eo caſu non
eſſet apta ad agendum, l. 3. in fin. C. de annal. except.
Vt igitur ceſſio ſit vtilis, dicendum eſt patrem ce-
dentem voluiſſe remittere vſumfructum, vt in ſpe-
cie concludit Surd. conſi. 259. numer. 17. in fin. lib. 2.
24 † Cum per pactum poſſit impediri acquiſitio vſuſ-
fructus legalis in perſona patris auth. excipitur, Cod.
de bon. quæ liber. Bald. in l. iubemus, §. in ſupradictis,
num. 2. verſi illud conſtat, C. ad Trebell.

Hæc omnia ſunt notanda pro deciſione eorum quæ
ſupra adduxi circa conſenſum patris in donatione
facta per filium de bonis aduentitiis. Quoniam
in caſu de quo agebamus non ſit recedendum ab
opinione ſuperius firmata, quod videlicet talis
conſenſus non præjudicet patri, licet fuerit præſti-
25 tus cum verbis pleno iure, † omnia enim quæ pro
altera parte adducuntur ſunt intelligenda; quan-
do adſunt conjecturæ quod pater ſibi voluerit præ-
judicare in vſufructu, prout loquitur Surd. dict.
conſil. 259. cum cæteris ſupra allegatis. Nam alias
ſolus conſenſus datus per patrem, vt filius donet
aduentitia pleno jure, non operabitur talem re-
miſſionem, Cum iſta verba pleno iure, non ſint
prolata ſimpliciter, & abſolute reſpectu totius do-
minij, non enim pater donauit pleno jure, ſed ſo-
lum reſpectu dominij ſpectantis ad filium, quo ca-
ſu ratione ſubjectæ materiæ, ſecundum quam pro-
feruntur, debent intelligi; vt verificentur in domi-
nio, quod habet filius, & ſic ſolum in directo, vt la-
tè concludit Felin. in cap. auditis, 15. col. 4. in fi. num.
7. de præſcript. Ruin. 137. num. 8. lib. 2. Menoch. conſil.
21. num. 26. lib. 1. Bald. in leg. raptores, §. ſi autem, C. de
26 epiſc. et cleric. † Vbi quod proprietarius dicitur habere
plenam poſſeſſionem, quamvis habeat vſumfru-
ctum; Vnde etiam ſi conſenſus præſtetur de ſub-
27 mittendo eccleſiam aliquibus pleno jure, & cenſe-
tur ſemper excepta portio debita Rectori Felin. in
dict. cap. auditis, num 7. col. 5. ad med. vbi etiam quod
28 quis dicitur habere beneficium plenum, † quamvis
poſſideatur de jure tantum Rot. deciſ. 18. de præbend.
in antiq. Et dicitur quis habere libertatem pleniſſi-
29 mam, † quamvis alius ſit patronus l. 1. §. ſin autem
ſocius, Cod de commun. ſeru. manum. Ang. in leg. mater,
numer. 2. Cod. ad Tertull. Vbi etiam de conceſſione
libertatis facta Eccleſiæ, quæ non intelligitur aufer-
30 re jus patronatus, † prout ſi concedatur ſuffraganeis
plena libertas, non tamen cenſebitur eos eximere à
juriſdictione diœceſani; niſi vt non poſſint excom-
municari, vel ſubjici eccleſiaſtico interdicto Innoc.
in cap. veniens, ad fin. de verb. ſignif. quod fixum men-
ti tenendum dicit Ang. in leg. mater, numer. 2. Cod. ad
Senatuſconſ. Tertull.

Ideo etiam videmus, quod quamvis fuerit conuentum,
vel ſtatutum diſponat, vt donationes factæ pleno
31 jure debeant valere, † Non tamen ex iſtis verbis
infertur, vt ſit renunciatum diſpoſitioni leg. ſi vn-
quam, Cod. de reuoc. donat. Cum etiam pleno jure di-
32 catur quis rem habere, † quamvis ſubjaceat reſtitu-
tioni, euictioni, vel ſimilibus caſibus Alex. conſ. 126.
viſis his quæ copioſe, col. 2. ad med. numer. 5. lib. 6 latè
Tiraq. in dict. leg. ſi vnquam, in fin. numer. 11. Cod. de
reuoc. donat. per text. in l. 1. C. eod. tit. vbi licet libertus
pleno jure poſſederit id, quod ei patronus donauit,
33 † tamen ob ſuperuenientem ingratitudinem retra-
ctatur, cum non ex hoc poſſit dici, quod non poſſi-
deatur pleno jure, quamvis contingat reuocari
Bald. in d. l. 1. in 1. lect. n. 2. & in 2. lect. in prin. Cod. de
reuoc. donat. & eſt text. in l. generaliter, §. ſub conditione,
ff. qui & à quib. manumiſſ. Quæ dicta ſint ad oſten-
dendum quod verba pleno iure non ſemper indu-
cunt omnimodam, & perpetuam, & totalem abdica-
34 tionem, † prout multa de dictis verbis quid impor-
tent vltra ſuperius allegata adducit Tiraq. in d. l. ſi
vnquam, in fi. nu. 10 & 11. C. de reuoc. donat.

Neq; obſtat text. in l. ſi debitor, 4. §. 1. ff. quib. mod. pign.
35 vel hypoth. ſoluit. † vbi qui conſentit venditioni pi-
gnoris videtur jus ſuum remittere, niſi contrarium
fuerit proteſtatus leg. ſicut, § venditionis, ff eod. tit. l. ſi
quis à filio, §. 1. de legat. leg. ſi quis in conſcribendo, Cod.
36 de pact. † Quia in dicto caſu conſenſus non poteſt

operari aliud, quam remiſſionem pignoris. Nam in dubio poteſt debitor rem ſuam inuito creditore ſine tamen præjudicio ipſius alienare, nec creditor poterit impedire venditionem pignoris, quod tranſit cum ſuo onere *l.1.§.cum prædium,de pign l.vnic. Cod.de rei vxor.act.* Secus in caſu noſtro, in quo conſenſus poteſt operari validitatem alienationis bonorum aduentitiorum, quæ ſine patris conſenſu alias non valeret *l.cum non ſolum,§.filiis autem,C.de bon. quæ lib.* & ita in ſpecie reſpondet *Anch. conſil.* 106.*nu.*2.*Franc.deciſ.*585 *nu.*6.

EPITOME.

Arbitrio Iudicis quando ſit ſtandum, vt quis dicatur ſenex. ¶ Sexagenarij, & ſeptuagenarij an poſſint carcerari pro debito. ¶ Et quid ſi ſe obligauerint cum juramento dum eſſent talis ætatis. ¶ De priuilegiis ſenibus conceſſis, & quibus illi æquiparentur. ¶ Et de eorum excuſatione à tutelis, & muneribus perſonalibus. ¶ Conducens domum tempore belli an videatur renunciare beneficio remiſſionis. ¶ Mortuo mederi, Senem admonere, & Senis mutare linguam, & ſimilia in eos adagia. ¶ Nobilis an poſſit tacite renunciare priuilegio, ne carceretur conducendo redditus, & gabellas.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegia ſenibus conceſſa relatiue.*
2 *Senex quis dicatur relinquendum eſt iudicis arbitrio. Declara vt num.*3.
4 *Ætas ſeptuaginta annorum requiritur ad obtinendam excuſationem tutelæ & curæ.*
5 *Habens annum quintum & quinquageſimum excuſatur quo ad munus perſonale.*
6 *Non eſt nubendum in ætate annorum quinquaginta quinque.*
7 *Lectura Bart.* ſuper l. 2. de excuſat. tutor. *non eſt illi attribuenda.*
8 *Sexagenarius, & ſeptuagenarius an poſſit carcerari pro debito, & puniri, ac torqueri, nu.* 9.10.12. *&* 14.
11 *Sententia tangens ſtatum perſonæ facit ius contra omnes.*
13 *In caſibus in quibus quis non poteſt carcerari ob aliquod priuilegium an illi poſſit per eum renunciari, num.*23. *&* 24.
15 *Senes æquiparantur mulieribus.*
16 *Mulieres non carcerantur pro debito.*
17 *Pueri non detinentur in carceribus pro debitis.*
18 *Senes in quibus non conueniunt cum pueris.*
19 *Mortuo mederi, & Senem admonere, & Senis mutare linguam & ſimilia in eos adagia.*
20 *Septuagenarius ſi ſe obligauit cum iuramento dum eſſet talis ætatis an habeat priuilegium, vt non poſſit carcerari.*
21 *Conducens domum tempore belli an videatur renunciare beneficio remiſſionis. Et quid in emente rem, quam ſciebat ſubiectam fideicommiſſo.*
22 *Imputandum eſt ei qui ſciuit conditionem & ſtatum rei tempore obligationis.*
25 *Nobilis an poſſit tacite renunciare priuilegio ne carceretur conducendo redditus, & gabellas, aut ſimilia.*

CAPVT CCCXXVIII.

MVlta priuilegia quæ conceduntur ſenibus adducit *Tiraquell.de iur.primog in præfat.numer.*
1 79. † *vſque ad num.*221.*Gulielm.Bened.in cap.Raynutius, in verb.adiecta impuberi, de teſtam. Caſſan. in catal glor.mund conſid.*17 *p.*12.*fol.*262. *Card. Paleot. in tract.de ſenect.*

Qua verò ætate quis dicatur ſenex judicis arbitrio re-
2 linqui † concludit *Menoch. de arbitr.caſ.* 59, *num.* 3. *poſt Bald.in margar.in verb.ſenex. Floran. in l.in lege Aquilia ſi deletam, col.*4. *in prin.nu.*6. *ff. ad leg. Aquil. Felin.in cap. quoniam frequenter,*5. *col.*7. *in fi.in* 3 *quaſt. verſ.probatur etiam ſenectus, num.*4. *in fi.vt lit.non con-*
3 *teſt.* † Vbi etiam quod de hoc ſummaria erit cognitio, intelligendo tamen in illis caſibus in quibus de jure nihil eſt ſtatutum; Nam vbi jus definiret æta-
4 tem, ceſſaret arbitrium, † vt dicimus de excuſatione tutelæ, & curæ, ad quam obtinendam requiritur ætas 70. annorum *l.* 3. *ff. de iur. immunit. leg. item*
5 *maior, inſtit.de excuſat.tutor.* † Et quo ad munus perſonale excuſabitur annum habens quintum & quinquageſimum *leg. vlt. Cod. qui ætat. de excuſat. lib.*10.*gloſſ. in l.*2.*in verb.ſenium, Cod. de his qui non impleu.ſtipend. sod lib Floran. in l.inuitis nu.*4. *de te-*
6 *ſtib.* † Vbi dicit notandum contra vxorantes ſe in illa ætate *Felin.in d.c.quoniam frequenter, num.*4. *in fin.* cum aliis per *Doctor. in l.*1 *ff.de excuſat.tutor.* in quo
7 titulo licet *Bart.* ſcripſerit, † Tamen illa lectura non approbanda eſt pro ſua, Ideo in quibuſdam impreſſionibus attribuitur *Nicol de Neapol* vt notat *Felin. in d.cap.quoniam frequenter, num.*4. *in fi.poſt Anton.de Roſell.in tract.legitimationum, fol* 39.

Præſuppoſito tamen, quod non ambigatur an quis
8 ſit ſenex, nec ne, † Concludunt Doctores, quod nulla habita diſtinctione ætatis quis poſſit carcerari, & pro debito ciuili detineri, quamvis eſſemus in ſexagenario, cum in hujuſmodi caſu non reperiantur ſenes expreſſe priuilegiati, quidquid ſit in tortura, in pœnis infligendis, & ſimilibus caſibus *Oſaſc.deciſ.* 123. *per tot.* quod etiam voluit *Natt.*
9 *conſil.*319 *numer.*2. *&* 3. † vbi loquitur de ſeptuagenario qui licet non poſſit torqueri, tamen non ex hoc infertur, vt non debeat carcerari, cum tortura non ſit ſine dolore corporis, carcer autem datur ad cuſtodiam: *Bald in l.*1.*Cod. de cuſtod reorum. Angel. in leg. item apud Labeonem, §. quaſtionis, ff. de minoribus.*

Contrarium tamen voluit *Anchar.conſil.* 336. *præmiſſo,*
10 *numer.*2. vbi agebatur de ſententia lata † ſuper ætate ſeptuagenarij, quæ cum non tranſiiſſet in judicatum, non obſtabat, vt talis non poſſet capi, & incarcerari pro debito. Quidquid aliud eſſet dicendum, ſi conſtaret de re judicata dictæ ſententiæ, quæ
11 cum tangat ſtatum perſonæ † producit effectum generaliter contra multos, & apta eſt illos lædere, & facit jus contra omnes *leg.ingenuum, ff de ſtat. homin.* Idem in ſeptuagenario voluit *Intrigliol. conſil.*
12 18.*num.*1. quem refert † & ſequitur *Carol de Graſſ.in tract de except.in prælud.num.*177. *&* 178. Vbi etiam allegat *Prouinzal in addit. ad Bertachin. in verb. ſenex.* Adeo quod in omnibus caſibus in quibus non
13 poteſt quis carcerari † ob priuilegium dignitatis, ſexus, vel ætatis, neque poterit per eum tali priuilegio renunciari *Bald.in l.*1.*num.*8.*verſ.item tres ſunt caſus, Cod qui bon.ceder. poſſ Gaba. Saraina ad Matthesil ſingul.*108.*nota caſum, num.*3. *Duen.regul.*312. *limit.*2.*ad med verſi. & ideo ſuccedit, na.*2. *Aſin. de exe-*
14 *cution.§.*2 *cap.*7.*numer.* 13. *fol.* 30. † Et vere iſta opinio eſt æquior, vt ſeptuagenarius non poſſit detineri in carceribus pro debito, prout paſſim ſeruatur in viſitationibus carceratorum. Et voluit etiam *Carpan.ſuper ſtatut. Mediolanen.part.*1.*cap.*243. *num.*6.

Digitized by Google

num.6. vbi ſequitur *Ancharan.dict.conſil.*336.*num.*2.
15 † Æquiparantur enim ſenes mulieribus *Iaſ. in l. ad*
*perſonas egregias,nu.*9.& 10 *poſt gloſſ.ibi in verb.egre-*
gias, ff. de iur. iuran. & tamen mulieres non carce-
16 rantur pro debito † *l.*1.*Cod.de offic.diuerſ.iudic.auth.*
ſed nouo,Cod.de cuſtod.reor. niſi in caſibus, de quibus
per *Duen. Matheſil. & Aſin. vbi ſuprà* Maximè,
17 quia bis pueri ſenes, † & tamen pueri non deti-
nentur in carceribus pro debito, *Bald. in l.* 1.*nu.*10.
18 *C.qui bon.ceder.poſſ.* † Quamvis in multis non æqui-
parentur ſenes pueris, cum juuenta, & pueritia
docilis, & in quemvis habitum ſequax, ſene-
cta autem intractabilis, tarda, atque obliuioſa:
19 † Vnde Mortuo mederi, & Senem admonere, idem
eſſe dicimus, Quare prouerbium Senis mutare lin-
guam, de fruſtra ac intempeſtiue laborantibus,
& Senex pſittacus negligit ferulam, & Serum eſſe
canes vetulos loris aſſuefacere, vt per *Manut. in*
adag.
In caſu autem, in quo aliquis eſſet ſeptuagenarius,
20 † & tunc temporis ſe obligaſſet cum juramento in
aliquo contractu non haberet hujuſmodi priuile-
gium, vt tanquam ſenex non poſſit carcerari, quaſi
tunc non ſuperueniat iſtud jus & exceptio poſt
contractum, & renunciationem, ſed incæpit tempore
obligationis. Vnde non videtur conſiderabile bene-
ficium ſenectutis, vt in ſpecie concludit *Anch.queſt.*
8.*num* 9.*p.*2. quem ſequitur *Carpan.ſuper ſtatut.Me-*
*diolan.cap.*243.*num.*8.*p.*1.
Et faciunt ſimilia de conducente domum, cum ſcie-
21 bat tempus belli imminere, † qui videtur renun-
ciare beneficio remiſſionis, & de emente rem, quam
ſciebat eſſe ſubjectam fideicommiſſo cum aliis ſi-
milibus exemplis, de quibus per *Aym. conſil.*77.
*numer.*18.latè *Roman.Iun.conſil.*49.*numer.*6. *vſque ad*
22 *numer.*10.*lib.*1. † Quaſi imputandum ſit ei, qui ſci-
nit conditionem, & ſtatum rei tempore obligatio-
nis, quæ ſcientia facit, vt nulla excuſatio admittatur
leg.qui bona, §. *de illo damno infect.Bald.conſil.*247.*ſi*
propter,poſt prin.verſic.ego diſtinguo,lib 3. *Alex.conſil.*
112.*numer.*4.*lib* 3. Quamvis in hoc ſint conſideran-
da ea, quæ ſupra dicta ſunt de renunciatione inua-
23 lida † in concernentibus priuilegium ſexus, digni-
tatis, vel ætatis, cui cum non poſſit renunciari, ſe-
quitur quod neque ſe obligans tempore, quo erat
ſeptuagenarius videatur ſibi præjudicaſſe quo ad
hujoſmodi beneficium competens, quaſi contrana
procedant in aliis priuilegiis, quibus poterat renun-
ciari ſtante ſcientia ſtatus, & conditionis rei: licet
poſſet dici veriorem opinionem eſſe & magis com-
24 munem, vt poſſit renunciari priuilegio, † quod quis
habet, ne poſſit carcerari pro debito ciuili, Maxime
quando adeſſet juramentum, vt late concludit
*Balthaſſar Gomeſ.de poteſtat. in ſeipſum,lib.*1.*cap.*23.
num 7.*Garſ de nobilit gloſſ.*6.*in princ.numer.*19. *Bar-*
boſ.in leg. alia, §. *eleganter,numer.*13.*ff.ſolut.matrim.*
*Couar. in cap quamvis,p.*2. *in prin. Gutier. de iuram.*
25 *confirmat.cap.*13.*numer.*46. & 52. † Cum etiam ta-
cite quis poſſit renonciare priuilegio, ne carcere-
tur, vt in nobili, qui licet habeat hujoſmodi benefi-
cium, tamen ſi conducat redditus, gabellas, & ſimi-
lia tacite videtur ſibi in prædictis præjudicare, &
in aliis caſibus, de quibus per *Gomeſ.in d.tract.de po-*
*teſtat.in ſeipſum,cap.*23.*lib.*2.*nu.*8.& 9.

EPITOME.

Legatum pium an dicatur cum aliquid relinquitur pro emendandis foriſfactis, & male ablatis, vel pro ſoluendis debitis teſtatoris. ¶ Et quæ veniant appellatione foriſfactorum. ¶ Executor quo caſu poſſit agere; & conueniri. ¶ Et an ſi vnus non vult exequi, alius habeat poteſtatem in totum. ¶ Et an poſſit vendere habita fide de pretio, ac ſine requiſitione hæredis, & quid in hoc operetur poteſtas libere, & plene data à teſtatore. ¶ Procurator habens mandatum certo pretio quando poſſit habere fidem de eo, & an valeat ſtatuere terminum ad ſoluendum. ¶ Et quando differendo exactionem etiam à fratribus pupilli teneatur de periculo debitorum, qui effecti ſunt non ſoluendo. ¶ Habens mandatum cum libera à lege vel ab homine an poſſit domino præjudicare. ¶ Et an talis clauſula *cum libera* intelligatur de executione contentorum in teſtamento. ¶ Vnus executorum debitor defuncti quando poſſit ab altero conueniri etiam exiſtente hærede, & in cauſa alimentorum, & ſimilibus. ¶ Deputatus ad ſoluendum foriſfacta an poſſit ſoluere debita ex contractu, vel agere contra hæredem, vt illa ſoluat.

SVMMARIVM.

1 *Actio non poteſt exerceri per executorem teſtamentarium contra heredem, ſeu debitores niſi in legatis piis, alimentorum, & ſimilibus, num.*2.
3 *Executor ſicut non agit, ita neque poterit conueniri, fallit vt num* 4.
5 *Executor ordinatus à teſtatore ad ſua foriſfacta emendanda an teneatur debita ex contractu ſoluere, & poſſit agere contra heredem, vt illa ſoluat, num.*7.9. 10.& 11.
6 *Foriſfactorum appellatione quæ debita veniant, & numer.*12.
8 *Debitor non ſoluens in tempore peccat, & frangit promiſſionem.*
13 *Legatum pium non dicitur quod relinquitur pro emendandis foriſfactis. & male ablatis, & nu.*14.
15 *Executor ad diſtribuendum male ablata an teneatur ſoluere debita ex contractu.*
16 *Relictum factum ad ſoluendum creditoribus an dicatur ad pias cauſas, & num.*18.
17 *Debitum ſolum naturale an ſit quantum ciuile, & naturale in foro animæ.*
19 *Executores plures ſi fuerint dati, qui erant debitores defuncti an poſſit vnus ab altero conueniri, & quid ſi adſit heres, & in cauſa alimentorum, n.*23.& 24.
20 *Vnus executorum ſi non vult exequi, alius habet poteſtatem in totum. Amplià etiam ſi nollet exequi poſt ſuſceptam, ſeu acceptatum officium, nu.*21.
22 *Executor dicitur incepiſſe agere quando ſe immiſcuit executioni.*
25 *Executor agens pro pia cauſa dicitur agere ſuo nomine.*
26 *Executor teſtamentarius tenet locum heredum mortuo filio in pupillari ætate, & non prouiſo de alio herede.*
27 *Executores non poſſunt exequi non requiſito prius herede.*
28 *Venditiones facta ab executoribus potius de vna re, quam alia ſine requiſitione heredis non valent, neque emptori aliqua poſſeſſio acquiritur, quamvis in eam immiſſus fuerit, licet adſit poteſtas libere, & plene vendendi data à teſtatore, nu.*29.30 & 31.
32 *Procurator fiſci, tutor, & curator habens mandatum generale cum libera, non tamen poſſunt vendere habita fide de pretio, num* 33.

34 *Executores non poſſunt vendere niſi præſente pecunia, alias non transferunt dominium quamvis venderent pro ſoluendis relictis piis. Amplia vt num. 35. Declara vt num. 36.*

37 *Executor habens generalem poteſtatem cum libera poteſt habere fidem de pretio dummodo bona fide faciat. Declara vt num 40.*

38 *Habens mandatum cum libera à lege non poteſt domino præiudicare, ſecus ſi illud habeat ab homine, num. 39.*

41 *Clauſula* cum libera *intelligitur de executione contentorum in teſtamento.*

42 *Executor debet reddere rationem hæredibus an ſolutio ſit facta in cauſam à teſtatore demandatam.*

43 *Procurator, ſeu executor habens mandatum ad vendendam certo pretio an poſſit ſtatuere terminum ad ſoluendam. Et quando poſſit habere fidem de pretio, nu. 44. Et quid in procuratore fiſci, & Eccleſiæ, & executore ad pias cauſas, num. 45.*

46 *Procurator cui eſt conceſſa facultas habendi fidem de pretio non debet differre actionem etiam à fratribus pupilli, ita vt periculum debitorum ad eum ſpectet.*

CAPVT CCCXXIX.

EXecutor teſtamentarius oon poteſt exercere actionem contra hæredem, aut debitores neq;
1 illos conuenire, † cum ſit nudus miniſter *leg. Lucius, §. Mevia, ff. ad Trebell. l. ſi quis Titio, ff. de leg 2.* Niſi in legatis piis, alimentorum, & ſimilibus, vt latè
2 *per Surd. de alim. tit. 8. priuil. 32.* † plenius *per Capr. in tract. de executor. vlt. volunt. 6. membr. nu. 12. vſque ad num 49.* vbi multos alios caſus addit ad declarationem prædictæ concluſionis *Innoc. Couarr. & alij in c. Ioannes, 19 de teſtam.*

Ob eandem rationem dicendum eſt contra talem executorem non poſſe agi, cum enim ſit merus exe-
3 cutor, † ſicut non poteſt agere, ita neque particulariter poterit conueniri, Quaſi non habeatur loco hæredis *gloſſ in leg. Fermio, 26. §. cum ab hæredibus, in verb. ab hæredibus, ad med. verſi. & ſecundum hoc videtur, ff quand. dies leg. vel fideicommiſſ. ced Bart. in leg. alio hærede, numer. 26. in fin. verſic. vltimo quæro, ff. de alim. & cibar. legat.* † Quidquid aliud ſit in reli-
4 ctis ad pias cauſas, in quibus ſicut poteſt agere, ita etiam conueniri *leg. nulli, & ibi gloſſ. Cod. de epiſcop. & cleric. Bart. in leg. Fermio, §. cum hæredibus, in fi. nu. 2. ff. quand. dies leg. ced. Capr. de executor. vlt. volunt. membr. 6. num. 57.*

Addendum eſt tamen, quod ſi teſtator relicto ſibi
5 hærede ex teſtamento, † vel ab inteſtato ordinauit quendam executorem ad ſua forisfacta emendanda tantum, ſi talis teſtator mortis ſuæ tempore tenebatur creditoribus, & iam termini ſolutionum effluxerant: Quæſitum fuit an talis executor iſta debita ſoluere teneretur, & eorum occaſione poſſit à creditoribus conueniri, vel poſſit agere contra hæredem, vt exſoluat, vel pecuniam ſibi tradat ad ſoluendum. Et videbatur quod non, niſi hoc teſtator præceperit *cap. penult. de teſtam.*
6. † Nam appellatione forisfactorum non videntur contineri debita, quæ ex contractu, vel quaſi debentur argumento *cap. dilectos, de offic. ordin. cap. 1. in prin. de ordin. cogn.* Contrarium tamen eſt verius,
7 † quia lapſis ſolutionum terminis defunctus incipit iniuriari, creditoribus non ſoluendo, cum ex præcepto domini videtur eſſe facienda ſolutio debiti argumento *cap. ſi res, 14. quæſt. 6. cap. magnum, 11. quæſt. 13. cap. tributum, 23. quæſt. vlt. cap. 1. de ſol.*
8 † Vnde peccatur in non ſoluendo in termino, & frangitur promiſſio *cap. 1. & 3. de pact.* & dicto termino elapſo retinetur alienum inuito domino, *l. do-*
9 *li, §. circa, de except. dol.* † Vnde merito poterit executor conueniri ad iſta debita, quæ continebuntur ſub nomine ſatisfactorum, cum illorum ſolutionis terminus lapſus fuerit tempore mortis nulla habita conſideratione quod adſit hæres ex teſtamento, vel
10 ab inteſtato, † Quidquid aliud ſit de illis debitis quorum terminus nondum venerat tempore mortis; Ita In omnibus prædictis caſibus concludit, & obtinuiſſe teſtatur *Specul. de inſtrum. edit. §. nunc vero aliqua, ſub rubr. de vlt. volunt. executor. verſi ſeptuageſimo tertio, de hoc autem quæritur, num. 67.* quem ſequitur *Archidiac. in cap. ſi res, in prin. 14. quæſt. 6.* vbi citat *dict. Specul. ſub rubr. qualiter ſcripturam iudic. profer. §. nunc vero,* & pulchram reſolutionem dicit *Franc. deciſ. 622. in fi. nu 4.*

In prædictis tamen obſeruandum eſt, quod *Alber. in*
11 *dictionar. in verb. forisfacta, ad fin.* † meminit de hujuſmodi concluſione firmata per *Specul. & Archi.* ſubdens illorum auctoritatem eſſe magnam: De ea tamen dubitat, cum non poſſit dici injuriam inferri creditori, ſi per debitorem ei non ſoluatur, neque enim ex hoc aliquod delictum incurrit. Nam licet obligatus ſit, tamen obligatio eſt ex contractu, ex qua delictum non oritur, cum ſit ſpecies diuerſa obligatio ex contractu, & ex delicto, Vnde forte talis executor non tenebitur ſoluere hujuſmo-
12 di debita, neque ad ea poterit conueniri, † cum forisfactum denotet maleficium *cap. ex parte tua, el 3. & ibi gloſſ. in verb. forisfactis, de priuileg. cap. ad audientiam, 13. de præſcript.* vbi *gloſſ.* dicit eſſe pecuniarias pœnas delinquentium *cap. preſbyteri, de*
13 *pœn. cap. ſi res, in prin. 14. quæſt. 6.* Et dicitur † legatum pium cum aliquid relinquitur pro emẽdandis forisfactis, vt per *Specul. de inſtrum. edit. §. nunc vero aliqua, verſic. ſexageſimo ſecundo, demum quæritur, in fin numer 69.* Vbi *addit. in verb. factis,* multa adducit quando pro male ablatis dicatur relictum ad pias
14 cauſas, & quod ſit tale † concludit *Bald. & Ang. in leg. hæreditas, §. defuncta, in 1. lectur. ff. de petit. hæredit. Florian. in leg. cum quidam, § ſi dies, de vſur. Tiraq. de priuil. piæ cauſæ, in præfat. in fin. verſi. nam relictum pro incertis.*

Quare etiam executor deputatus ad diſtribuendum male ablata, non teneretur ſoluere debita ex con-
15 tractu † *Bald. in leg. id quod pauperibus, 24. quæſt. 8. n. 21. Cod. de epiſc. & cleric. Capr. de execut. vlt. volunt. membr. 6. num. 158.*

Sed poſſet dici quod relictum factum ad ſoluendum, & ſatisfaciendum creditoribus dicitur etiam ad pias
16 cauſas, † vt per *Vin. Neman. in repetit. cap Ioannes, 19 in 3. nomb de teſtam.* quem refert *Tiraq. de priuil. piæ cauſ. in præfat. in fin.* Vnde etiam executor deputatus ad ſoluendum debita poteſt ſoluere debita naturaliter tantum, quaſi in foro animæ debitum
17 ſolum naturale ſit, † quantum ciuile & naturale *Bald. in leg. id quod pauperibus, quæſt. 9. nu. 22. Cod. de epiſc. & cleric.* de quo latius per *Capr. de execut. vlt. volunt. memb 6 nu. 149.*

Quod tamen non eſt tutum, quia inter ſatisfactiones
18 debitorum, & pios vſus ſit differentia in † *dict. cap. Ioannes, de teſtam.* Vnde videtur quod hujuſmodi relictum non poſſit dici ad pias cauſas, vt notat *Innoc. in dict. cap. Ioannes, ad med. Tiraq. de priuil. piæ cauſ. in præfat. in fin.*

Notan-

Notandum eſt etiam quod ſi fuerunt dati plures exe-
19 cutores, qui erant debitores defuncti † poterit vnus
ab altero conueniri ſecundum doctrinam *Bart. in l. qui proprio 46. §. ſi duobus, numer. 4 ff. de procur. per text. in leg. ſi plures, ff. de admin. tut.* Maxime, quia
vnus executorum non vult exequi, alius habet po-
20 teſtatem in totum † *cap. vlt. §. ſanè, de teſt. in 6. Bald. conſil 287. dicta mulier, in princ. numer. 4. lib. 4.* Vnde
ſi ille, qui eſt debitor ſibi, vel ſocio non ſoluit, appa-
ret quod non vult exequi, Quare alius in totum po-
teſt petere *Dec. conſil. 91. numer. 3. verſic. quod etiam*
21 *facit, col. 2. ad fin.* † Quod procedit etiam ſi nollet
exequi poſt ſuſceptum, ſiue acceptatum officium,
Hujuſmodi enim acceptatio non facit, quod non
poſſit fieri executio ſine eo, quando non vult, vel
non poteſt exequi: Nam officium executoris eſt vo-
luntarium etiam poſt acceptationem quo ad hunc
effectum, vt alius executor poſſit exequi, vel etiam
quando non acceptaſſet officium; Quoniam alius
poſt acceptationem poſſet ad hoc compelli per
Epiſcopum, prout idem eſſet quando incepiſſet age-
22 re, poſito quod alius expreſſe non acceptaſſet. † Ita
vt dicatur incepiſſe agere, quando ſe immiſcuit exe-
cutioni; Ita omnia prædicta declarat *Franc. in c. fin, §. ſane, nu. 2. in 3. notab. de teſt. in 6.*

Iſta tamen ſunt intelligenda, quando non ſubeſſet
perſona principalis, quæ poſſet ſibi prouidere, cum
aliud ſit quando aliquis ſpecialiter fuiſſet inſtitutus
23 hæres, † exiſtente enim hærede vniuerſali vnus
executor debitor defuncti non poterit conueniri
ab altero, quaſi tunc adiit hæres, qui poteſt agere.
Ita diſtinguit *Caſtr. in leg. qui proprio, 46. §. ſi duobus, nu. 2. ff. de procurat.* quod tanquam notabile ſequitur
Dec. conſi. 91. diligenter pro tenus, col. 1. in fin. n. 3. Surd.
24 *de alim. privil. 32. num. 5. tit. 8.* Vbi limitat † fauore
alimentorum in quibus vnus executor agit etiam
dato hærede, & mouet actiones non nomine lega-
tarij, ſed nomine proprio, *Bald. in l. id quod pauperibus, num. 18. qu. 5. C. de epiſc. & cleric.* ob illam ratio-
25 nem, † quia prætendit intereſſe agendo pro cauſa
pia, ideo etiam agit ſuo nomine, *§. ſi vero, auth. de hæred. & falc. Ang. de teſt. gloſſ 97. nu. 8. in princ. tom. 8.*
26 *p. 1. fol. 76.* † Et de executoribus teſtamentariis quod
teneant locum hæredum mortuo filio in pupillari
ætate, & non prouiſo ab alio hærede *Alex. conſi. 12. attentis verbis, num. 12. lib. 3.*

Ideo etiam dicimus, quod executores non poſſunt
27 exequi non requiſito prius hærede, † cum hoc bo-
næ fidei conueniat *leg. prohibetur, §. clam ff. quod vi aut clam. leg. creditor. Cod. de distract. pign.* prout in
ſpecie concludit *Angel. de teſtam. gloſſ. 97. in verb. executores, num. 6. tom. 8 p. 1. fol. 76. poſt Bart. in l. alio, col. 3. num. 4. ff. de alim. & cib. leg. Anch. in cap. tua no-*
28 *bis, de teſt.* † Quod eſt notandum pro venditioni-
bus, quas faciunt executores potius de vna re, quam
alia; Adeo vt non præmiſſa dicta requiſitione hære-
dis non acquiratur aliqua poſſeſſio emptori, vt latè
per *Aldebrand. conſil. 69. numer. 22. & 23.* Quamvis
enim talis executor habeat poteſtatem vendendi
ſibi à teſtatore datam, non tamen poteſt transferre
dominium, & poſſeſſionem inuito hærede, qui poſ-
29 ſidet, † Quare ſi hæres non diſcedat à poſſeſſione
illam non perdet; Neque ſufficiet, quod emptor
mittatur in poſſeſſionem, quamvis non conſtitua-
tur verus poſſeſſor, Quia hoc procedit quando
dominus vendidit, non miniſter. Vnde licet exe-
cutor habeat poteſtatem à teſtatore, non tamen
poteſt facere teſtator, quod dominium ex contra-
ctu tranſeat ſine poſſeſſione, Ideo emptor agere de-
bet ex d. contractu aduerſus hæredem, & conſe-
quenter acquiret poſſeſſionem, & dominium me-
30 diante Iudice; † cum etiam non poſſit executor per
vim expellere hæredem de poſſeſſione; Ita omnia
explicat *Bald. in leg. id quod pauper. bus, 24. col. 6. in prin. num. 31. quæſt. 18. C. de epiſc. & cleric. Alex. conſi. 62. viſa facti narratione, n. 5 li. 5. Imol. conſi. 122. in prin.*
31 *& in fin. num. 1. & 2. Burſ. conſil. 28. nu. 13. lib. 1.* † Quæ
procedunt, quamvis executores habeant liberam, &
plenam facultatem alienandi, tenentur enim requi-
rere hæredem, quaſi illius præſentia potuiſſet illos
inducere ad vendendam aliam rem, *Ruin. 84. in fin. num. 13. lib. 2.*

Et quoniam locuti ſumus de executore habente facul-
tatem vendendi à teſtatore, circa hoc notandum
32 eſt, † Quod quamvis procurator fiſci, tutor, & cura-
tor habeant mandatum generale cum libera, *Bart. in leg. inter bonorum, 49. numer. 1 ff. de admin. & peric. tut.* Tamen non poterunt vendere habita fide de
33 pretio † *gloſſ. in l. ſi procurator, 3. in fin. in ver. ſoluto, ff. de iur. fiſc. Iaſ. l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor, nu. 7. ff. de re iud. Rot. coram R. P. D. Cavalerio Terracinen. administrationis tutelæ 29. Februarij 1608.*

Vnde ſi hoc denegatur tutoribus, multo magis erit
denegandum executoribus à teſtatore relictis,
34 † qui non poterunt vendere, niſi præſente pecu-
nia, alias non transferrent dominium rei venditæ,
ſiue vendant, vt pretium conuertant in piam cau-
ſam, ſiue vt ſatisfaciant relictis piis, *Bald. in leg. incivile, 12. nu. 2. in fin. Cod. de rei vendic. Iaſ* qui de com-
muni *in dict. §. ſed ſi emptor, num. 7. verſi. ſecundo quæ-*
35 *rit, in prin.* † Quamvis majorem partem pretij rei
venditæ accepiſſet, & de minimo tantum haberet fi-
dem *Michael Craſſ. in §. executor. vlt. volunt. q. 11. nu.*
36 *4. ad med.* † Non tamen erit contractus nullus, ſed
eſt aliquis licet traditio, non transferat dominium,
niſi ſoluto pretio *Bald in d. l. incivile, num. 2. in fin. & num. 4 C. de rei vendic.* & ſic eſt efficax quantum ad
obligationem.

Hoc autem limitatur, quando tales executores ha-
buiſſent generalem poteſtatem cum libera, tunc
37 enim † poſſent habere fidem de pretio, dummodo
bona fide faciant *leg. qui Romæ, §. Callimachus, in vlt. reſponſ. ff. de verbor. oblig.* juxta diſtinctionem
Bart. in leg. alio hærede, col. fin. ad med. num. 12. ff. de
38 *alim. & cib. leg.* † Quamvis enim tutor, curator, &
ſimiles non poſſint habere fidem de pretio, licet ha-
beant mandatum cum libera, *vt ſupra dictum eſt*; Ta-
men hoc procedit, quia tales illam habent à lege,
ideo non poſſunt Domino præjudicare *l. 1. in princip. in ver. denique, & ibi Bal. ff. de offic procur. Cæſar.* Aliud
39 eſt † in habente mandatum cum libera à teſtatore,
& domino, cui poterit per procuratorem præjudi-
cari, quaſi imputandum ſit ei, qui tam amplam fa-
cultatem dedit ſuo adminiſtratori *Iaſ.* qui ita diſtin-
guit *in l. à diuo pio, §. ſed ſi emptor, num. 9 & 10 ff de re iudic. poſt Bald. in c contingit, col. vlt de tranſact.*

Verum prædicta ſunt intelligenda, quando facultas
fuit data ſimpliciter, ſecus ſi ob cauſam limitatam,
40 † quando ſcilicet teſtator mandauit, vt certa ani-
malia venderentur, & ex illis debita ſoluerentur,
tunc enim per talem venditionem habita fide de
pretio non eſſet adimpleta voluntas teſtatoris, quaſi
clauſula *cum libera* intelligatur de executione con-
41 tentorum in teſtamento † *Oldrad. conſi. 217. Doctor. in cap. ſedes, de reſcript. Ruin. conſil. 84. à fin. numer. 12. & 13. lib. 2.* Et ita in ſpecie reſolui *Rot. coram*

R P.D.Caualerio Terracinen.adminiſtrationis tutelæ,
19.February 1608 vbi etiam quod tales executores
41 † debent de prædictis rationem reddere hæredibus,an ſcilicet fuerit facta ſolutio in cauſam à teſtatore demandatam *Caſtr.conſil.430.viſo teſtamento, col.2.verſi.ſequitur reſponſio,num.2.lib.2.*

Quibus adde *Bald. in leg.inciuile, 12.num.3.Cod. de rei*
43 *vendic.*vbi quod procurator,† ſeu executor habens mandatum ad vendendum certo pretio non poterit ſtatuere terminum ad ſoluendum, quaſi ratione temporis videatur minoris vendere, quam habet in mandatis *leg. quod in diem, in fin. de in diem addict.* Si autem non eſt limitatum pretium, non poterit habere fidem de pretio,quando erat limitata cauſa, quæ ex pretio erat de præſenti adimplenda *l. à diuo*
44 *pio,§ ſed ſi emptor,ff. de re iudic.* † Aut non erat adjecta cauſa, & tunc poteſt habere fidem de pretio, dummodo faciat bona fide,puta vt rem carius vendat pro vtilitate domini, vt idem operetur mandatum ſpeciale in ſpecie, quod operatur generale in genere *leg.quicunque,§. ſi eo,ff. de inſtitor. act.* Quidquid aliud ſit in procuratore fiſci, & Eccleſiæ, &
45 executore ad pias cauſas,† quaſi illius executio non recipiat moram, & quia ſemper tales dantur cum cauſa *Bald. in dict.l.inciuile,nu.3.in fin.* quem ſequitur in omnibus prædictis caſibus *Felin.in cap.cum olim,32.num.5.& 6.de offic.deleg.*

In caſibus autem,in quibus poſſent tales habere fidem de pretio non debent permittere differri exactio-
46 nem † etiam à fratribus pupilli *l.qui negotiationem, §.penult.ff.de adminiſtrat.tutor.leg ſi puella,ff.eo.tit.* ita vt periculum debitorum qui efficiuntur non ſoluendo ad eos ſpectaret ſtante hujuſmodi negligentia,*Rom.conſil.425 col.2.ad med.verſic.octauo pupillares.Socin.conſil.2.col.2.ad med.Claud.ad Bertaz.conſi. crimin 409.in verb.quod auth. & in verb. apparet ergo.Plot.in l.ſi quando,nu.216.* vnde vi.

EPITOME.

Hæres vnus ejus,qui rem depoſuit, quando inſolidum poſſit illam repetere præſtita cautione de dando partem cohæredi. ¶ Et an talis cautio poſſit præſtari in executione ſententiæ. ¶ Mandatum procuratoris an ſufficiat producere poſt ſententiam. ¶ Filius ergo hæres quomodo intelligatur. ¶ Vnus ex venditoribus, ſeu hæredibus quo caſu poſſit cogere emptorem ad retrouendendam totam rem. ¶ Ex pluribus qui eundem gradum obtinent,quando alter poſſit totum fideicommiſſum petere.

SVMMARIVM.

1 *Vnus ex venditoribus, vel hæredibus poteſt cogere emptorem ad ſibi retrouendendam totam rem,num.3.& 5.Intellige vt num.6.*
2 *Caſus in quo habet locum ius accreſcendi in diſpoſitionibus inter viuos.*
4 *Pro ſolutione habetur non tantum ea, quæ fit ab obligato,ſed etiam quæ fit ab alio.*
7 *Hæres vnus eius qui rem aliquam depoſuit,quæ non recipit diuiſionem, poteſt inſolidum repetere præſtita cautione de dando partem cohæredi ſi voluerit.*
8 *Vnus ex pluribus, qui eundem gradum obtinet poteſt totum fideicommiſſum petere præſtita fideiuſſione de dando portionem alteri agnato ſi ab eo petatur, & num.12.*
9 *Qui vult admitti ad feudi petitionem poteſt cauere etiam in executione ſententiæ.*
10 *Aditio hæreditatis eſt probanda per allegantem.*
11 *Filius ergo hæres quomodo intelligatur.*
13 *Mandatum procuratoris quando ſufficiat producere poſt ſententiam.*

CAPVT CCCXXX.

DVbium propoſitum fuit ſæpius deciſum, Ideo breuiter tanquam non indigens vlteriori diſcuſſione reſoluendum eſt affirmatiue,
1 quod vnus ex venditoribus, † vel vnus ex hæredibus venditoris poteſt cogere emptorem ad ſibi retrouendendam totam rem offerendo totum pretium,ſiue alter repudiet, ſiue non, Siue enim repudiat integrum jus manet apud alterum jure accreſcendi,ſi non repudiat ei ſeruatur jus illæſum, quaſi poſſit cogere ſocium,qui totum redemit: vt ei partem ſuam reuendat reſtituto pretio pro portione ei contingente *Caſtr. conſil. 221. in hoc paſſu. in fin.*
2 *verſic. & poſito quod non potuiſſet, lib. 1.* † Vbi etiam quod hic eſt vnus caſus,in quo habet locum jus accreſcendi in diſpoſitionibus inter viuos: *idem Caſtr. conſil.74. in cauſa mota, in fin. verſic. illud autem ter-*
3 *tium,lib.2.*† & juxta prædictā opinionem judicatum fuiſſe in Curia Pariſienſi teſtatur *Tiraq.de tract.conuent.§.1.gloſſ.7.numer.37.in fin.* Vnius enim oblatio ſufficit in hoc caſu, cum ſint duo rei credendi, &
4 quia pro ſolutione habetur non tantum ea, quæ fit ab obligato; ſed etiam quæ fit ab alio, vt in terminis iſtius retrouenditionis notat *Bald. conſil. 139. quedam mulier, in fin. verſic. circa tertium dubium, numer.3.lib.1.Socin.in l.1.§. ſed & quoties,numer.4 ff. ad Senatuſconſ Trebell.& conſi.16.per tot.lib.4.Caſſan. ſuper conſuetud. Burgund. rubr. §. 1. incip. rentes vendues,numer.37.in fin.col.8.ad med.verſi. quartum fuit dubium,fol.814.*cum aliis per *Garz. Maſtrill. deciſi.*
5 *21.numer.1. & 2.* vbi quod hoc maxime procedit in venditione judiciali facta nulla præcedente æſtimatione ſtante pacto ad diſcurſum,quæ dicitur indiuidua, & ex nulla ratione pro parte reſolui poterat *Bart. in leg. ſi quis in aliam, ff. de ſolut. & in leg. cui vſuſfructus,de vſufruct legat.*

Quæ ſine difficultate procedunt in caſu, de quo agimus, cum petens admitti ad recuperationem,
6 † non ſolum obtulerit totum pretium, ſed etiam præſtiterit cautionem de reſtituendo alteri ſocio partem ad eum tangentem, & de conſeruando indemnem emptorem, qui tenetur ad retrouendendum,tunc enim poterit cogi emptor ad totam rem emptam retrouendendam *Cagnol. in l.2.numer.103. in fin quæſt.13.in fin.Cod. de pact. inter empt. & vend. Rub.Alex.conſil.90.in fin.verſi ſecundo dico,numer.5. Roncag in l.eandem,in princ.numer.121.ff.de duob.reis. Tiraq de retract.conuent.§.1.gloſſ.7.nu 38.in fin.verſic. nec tamen omiſerim.*

Et facit text.*in l.1.§.ſi pecunia in ſacculo,verſi.ſed ſi res,*
7 *ff.depoſ.* † Vbi vnus ex hæredibus ejus qui rem aliquam depoſuit, quæ non recipit commodam diuiſionem,poteſt inſolidum repetere cautione præſtita de dando partem cohæredi ſi voluerit *Iaſ in l.ſtipulationes non diuiduntur,col.11.ad med.verſi. tene quod vnus ex ſtipulatoribus,nu.21.ff de verb.oblig.*vbi etiam adducit text.*in l.fiſtulas,§.qui fundum,de contrahend. empt.l.tutor cogentibus,§.1.de minor.*

Quare etiam vnus ex pluribus, qui eundem gradum obtinent poteſt totum fideicommiſſum
8 petere, † præſtita cautione de dando portionem alteri,

Digitized by Google

alteri, ſi à parte petatur, ſi eſt ab agnato, non à con-
uento, non ſolum quando ſumus in caſu, in quo
alius ſpetatur puta partus: Sed etiam ſi aliquis iam
adeſt *Bald.in l.peto,71.§.frater hærede,in fi.verſ.oppo-
no vltimo, ff. de leg.2. & ibi Imol.in fi.verſ.vel ſaltem
debet.Caſtr.in fi in verb.paratus ſit cauere,nu.2. Surd.*
9 *conſil.359. nu.15. & 16. lib.3.* † Vbi quod eſt notan-
dum pro eo, qui vult admitti ad ſolidi petitionem,
ſubdens quod etiam poſſet præſtari talis cautio in
executione ſententiæ: Ita vt in hoc caſu non ſit præ-
ſumendum omnes filios, qui ſunt pares in gradu,
10 eſſe hæredes, cum aditio non præſumatur, † ſed ſit
probanda per eum, qui illam allegat *l. neceſſarius de
acq.hæred.Roman.conſ.154.in pr* Quamuis in filio qui
agit vt hæres præſumatur illum eſſe hæredem: Sed
vbi non agit, quicunque dicit illum hæredem tene-
11 tur probare, † tunc enim non eſt locus dicto Apo-
ſtoli, Filius ergo hæres *Surd.d.conſil.359.nu 17. lib.3.*
Et de vno fideicommiſſario, qui agit ad totum, quã-
12 uis ſibi actio non competat ad totum, † cum inten-
dit reſtituere partem alteri, & cauere *Doctor. in l.1.
§.ſed quoties, ff.ad Trebell.Rub.Alex.conſil 90. in fin.
verſ.ſecundo dico,nu.3.* Et facit text. *in l. vbicunque,
de venter.in poſſ.ff. mitten.*

Ex quibus concluditur bene fuiſſe iudicatum ad fauo-
rem volentis redimere, cum conſtet de eius bono
13 iure *ex ſupra allegatis,* † non obſtante nullitate obli-
gationis, quæ prætendebatur tanquã facta à non ha-
bente mandatum, quia cum hodie de ea doceatur,
& ex illo appareat, quod de dicto tempore talis
erat verè procurator, quamuis ante ſententiam
non fuerit productum in actis, cum non fuerit op-
poſitum, ſufficit etiam poſt ſententiam de illo con-
ſtare *Rot.deciſ.19.de procur. in antiq. Felin. in c.ſuſ-
citatae,n.13.de reſcript.Creſcent.dec.1.n 3.de re iudic.
Achill. dec.6.de procurat.Rot.coram R.P.D Manza-
nedo, Maceraten ſpolij 4. Iunij* 1601. Vbi allegantur
concordantes deciſiones *coram Card.Pamphilio Aſ-
culana dotis 7. Iunij 1599.& coram R.P.D.Ortemberg.
Peruſia. dotis 7. Aprilis* 1606.

EPITOME.

Alienatio bonorũ fideicommiſſi materni quan-
do permittatur, tam pro reſtitutione, quam conſtitu-
tione dotis facienda vxori filij defuncti ¶ Et quæ ſit
ratio finalis, & impulſiua iſtius permiſſionis ¶ Dota-
re filias, & deſcendentes an ſit officium tam pater-
num, quam maternum. ¶ Verbum *ſi quis* quo caſu
comprehendat maſculos, & fœminas. ¶ Parentum
appellatione quando veniat tam pater quam mater.
¶ Probatio cui incumbat, quod alia bona libera non
extent tam ante, quam poſt alienationem, cum agi-
tur de dote repetenda.

SVMMARIVM.

1 *Bona ſubiecta fideicommiſſo materno poſſunt alienari pro
reſtitutione dotis facienda vxori filij defuncti. Con-
trarium, n.2. & 3. Sed prima opinio eſt verior, & à
Rota approbata, n.4. Et de ratione, n.5. 7. 9. & 10.*
6 *Publica vtilitas verſatur in matrimoniis contrahendis
vt ciuitates liberis repleantur.*
8 *Intereſſe publicum & fauor mulierum præponderat qui-
buſcunque priuatis fideicommiſſorum præiudiciis.*
11 *Alienatio fideicommiſſi permittitur pro reſtitutione
dotis propter ignorantiam mulieris tradentis dotem
viro grauato bona reſtituere, iſta tamen ratio non eſt
finalis, ſed impulſiua, cum principalis ſit illa quæ
colligitur ex præſumpta voluntate teſtatoris.*
10 *Dotare filias & deſcendentes non eſt officium mater-
num. Fallit nu.13. 14. & 15.*
16 *Fideicommiſſum maternum diminuitur tam pro conſti-
tuenda dote, quam pro reſtituenda, & nu.17.*
18 *Verbum ſi quis comprehendit tam maſculum, quã fœ-
minam tam de iure diuino, quam canonico, & ciuili.*
19 *Diſpoſitio loquens de liberis intelligitur tam reſpectu
patris, quam matris.*
20 *Parentum appellatione venit pater & mater. Declara
vt nu.21.*
22 *Probatio cui incumbat quod alia bona libera non ex-
tent tam ante, quam poſt alienationem cum agitur de
dotis repetitione, nu 23. & 25.*
24 *Diſpoſitio eſt admittenda cum ſua qualitate, & illa
probanda.*
25 *Detractio dotis, & legitima quæ fit ex rebus ſubiectis fi-
deicommiſſo habet implicitam qualitatem dummodo
adſint alia bona ex quibus filia poſſit illam conſequi.*

CAPVT CCCXXXI.

IN controuerſis, An bona ſubiecta fideicommiſſo
materno poſſint alienari pro reſtitutione dotis fa-
1 cienda vxori filij defuncti: † Doctores ſunt in con-
traria ſententia: Affirmatiuam enim opinionem,
quod permittatur alienatio in ſubſidium, bonis pa-
ternis aut aliis non extantibus tenuit *Peregr.de fidei-
commiſſ.art.42. nu.46. ad fin fol.388.* vbi nihil alle-
gat, ſed ſolum quod ita practicauit, quamuis ſit du-
bia quæſtio. Idem voluit *Gozad. conſil.97. prima fa-
cie, col.penult. poſt princ.verſic.quanto non ſolum. nu 11.
Marzar.in epitom.de fideicõmiſſ.quæſt.48.in fin. n.76.*
Vbi etiam quod ita firmatur *Rot.Florentin.in metuis,
lib.12. num.66. Anchar.Regienſ.familiar. quæſt.64.
lib.3. Cod.de remed ſubſid ar. cap.6. nu.3.*
Contrariam negatiuam ſententiam tenuit *Socin. Iun.*
2 *conſil.159. nu.11. in fin. lib.2.* † Vbi quod bona ma-
terna fideicommiſſaria non ſint ſubiecta reſtitutio-
ni dotis per filium acceptæ, cum nullo iure cogatur
mater aſſecurare dotem nurus ſuæ: Vnde quamuis
non adſint bona paterna, aut aſcendentium per li-
neam paternam, non tamen poterunt capi bona
ſubiecta fideicommiſſo aſcendentium per lineam
maternam pro conſtitutione, & reſtitutione dotis,
quia non reperitur, quod Auia materna, aut pater-
na teneatur dotare neptes, & multo minus prone-
ptes, & deinceps fœminas deſcendentium: Idem
ſequendo *Socin.* ſimpliciter voluit *Gabr. conſ. 119.
nu. 37. lib.2. Petr. à Petr. de fideicomm. q 8. nu.393.*
3 † Et in dotibus conſtituendis, quod non poſſint capi
bona ſubiecta fideicommiſſo materno concludit
*Rimin.Iun.conſil.23. nu.318. lib.1. poſt Iaſ.in auth.res
quæ, C. communia de legat. ad med. nu.33. verſ.ſecundo limito, C.
commun.de legat.*
In prædicta varietate opinionum nihil reſoluit *Me-
noch præſumpt.190.in fin. verſ declaratur quarto,n.52.*
Prout neque *Intrigliol. de ſubſtitut. art.3. quæſt. 73.
nu 393.*
Non eſt tamen recedendum ab opinione affirmati-
ua, quod permittatur huiuſmodi alienatio etiam
4 in bonis fideicommiſſi materni, † prout vltra au-
ctoritates ſupra relatas illam tanquam magis æ-
quam ſequitur *Rot. coram Cardin. Lancellotto Roma-
na fideicommiſſi,18. Maij* 1607. vbi etiam dicitur ita

tenuiſſe *Rotam Florentinam:* Diſpoſitio enim *auth.*
5 *res quæ, C. commun. de legat.* † dum permittit, quod bo-
na ſubiecta fideicommiſſo poſſint alienari pro doti-
bus, fundatur in diuerſis cauſis, & rationibus quæ
militant tam in bonis paternis, quam maternis, fa-
uor videlicet mulierum, quæ dotem dederunt, ne
6 remaneant deceptæ, & dotes ſuas amittant: † Item
publica vtilitas, vt matrimonia contrahantur, &
Ciuitates liberis repleantur § *quamobrem, & §. adie-
runt, auth. de reſtit. & ea quæ par. Caſtr. conſ.* 219. *viſis,
& conſideratis, col.* 1. *ad fin. verſ. in contrarium quia
7 prouiſio, lib.* 1. † Quæ publica vtilitas, & fauor dotis
militat tam in bonis paternis, quam maternis quan-
do alia bona non adſunt, & tam in conſeruatione,
& reſtitutione dotis, quam in illa conſtituenda: Ita
8 vt huiuſmodi publicum intereſſe, † & fauor mulie-
rum præponderet quibuſcunque priuatis fideicom-
miſſorum præiudiciis *l.* 1. *ff. ſolut. matrim. §. verſus,
auth. de reſtit. & ea quæ parit. Peregr. de fideicomm. art.*
42. *n.* 5 *Menoch. conſil.* 33. *n.* 15. *lib.* 1. *Eugen cõſil.* 54 *n.* 23.
Accedat, quia etiam in matre præſumendum eſt, quod
voluerit permittere bonorum ſuorum alienatio-
9 nem, & obligationem, † vt filius vxorem cum dote
inuenire valeat, & quod in eius bonis poſſunt dota-
ri filiæ grauati: Vnde multo magis cenſendum erit
voluiſſe permittere eidem grauato, vt poſſit bona
obligare pro reſtituenda dote propriæ vxori, tum
ob maiorem affectionem erga filium maſculum, &
ſuæ familiæ conſeruationem, tum etiam quia in
conſtitutione dotis ſemper infertur præiudicium
propter certam alienationem, quæ certitudo non
eſt ita determinata in reſtitutione, cum ſemper do-
10 tes non diſſipentur. † Et in matre etiam militat ra-
tio principalis, in qua fundatur *auth. res quæ, C. com-
mun. de legat.* eſt enim illa, quæ colligitur ex præ-
ſumpta voluntate teſtatoris fideicommittentis,
quod ſcilicet voluerit eius bona poſſe obligari pro
dote reſtituenda, non ſecus ac ſi ipſe viueret, factu-
rus eſſet: Quare multo magis credendum eſt hoc
voluiſſe fieri ab hæredibus, & ſucceſſoribus ſuis,
quos onere fideicommiſſi grauauit *l. cum ſeruus,*
11 *verſ. nam ſi viuus, ff. de condit. & demonſtr.* † Quam-
uis enim multi teneant, quod permittatur alienatio
fideicommiſſi pro reſtitutione dotis propter igno-
rantiam mulieris tradentis dotem viro grauato bo-
na reſtituere ne ex dicta ignorantia decipiatur: Ta-
men iſta ignorantia non eſt finalis ratio permitten-
di alienationem, ſed impulſiua, cum principalis, &
præcipua ſit illa, quæ colligitur ex præſumpta vo-
luntate teſtatoris iuncta cum fauore dotis, vt de ve-
riori opinione teſtatur *Couar. lib.* 3. *var. reſol. c.* 6. *col.
antepenult. poſt med. verſ. præterea ratio prædicta Caſarea
nouella, n.* 10. quam ſententiam approbauit *Rot. co-
ram R. P. D. Rubeo Romana dotis* 9. *Iunij* 1574. *& co-
ram Card. Lancelloto Romana fideicommiſſi* 17. *Maij*
1607. *ad med. Natt. conſil.* 61. *col. pen*[illegible] *in pr. Ca-
ſtrenſ. in l. mulier, §. cum proponeretur, col.* 1. *ff. ad
Trebell. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 14. *n.* 16.
Præterea quamuis dotare filias, & deſcendentes non
12 ſit officium maternum, † ſed paternum *l. fin. C. de
dot. promiſſ. l. à filia, ff. ad Trebell.* Tamẽ ex cauſa pro-
13 babili mater cogitur dotem dare filiæ † *l. neque ma-
ter, C. de iur. dot.* Cauſa autem probabilis eſt, quan-
do ex paternis, ſeu propriis bonis non poteſt ſibi
14 dotem conſtituere † *Alex. conſ.* 144. *viſo thremata quæ-
ſtionis, col. penult. in fin. nu.* 14. *lib.* 6. *Rip. in l.* 1. *nu.* 79.
ff. ſolut. matr. Cephal. conſ. 5. *nu.* 63. Quidquid contra-
riũ ſequatur *Ang. in l. filiam ff. ad Trebell. & Rom. &*
15 *Alex. in d. l.* 1. Quia † contra eos eſt verior opinio, vt
teſtatur *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 14. *n.* 13. *&* 14. *Euerard.
in loco argum. de alim. ad dot. n.* 5. *Curt. Iun. in auth. res
quæ, n.* 17. *&* 18. *& ibi Bald. n.* 9. *& Anton. Padill. n.* 59.
C. commun. de legat. Cum ergo mater teneatur ad do-
16 tandam filiam in ſubſidium conſequens eſt, † vt etiã
ſit locus diminutioni in fideicõmiſſo materno *Me-
noch. de arbitr. caſ.* 460. *n.* 7. *Peregr. de fideicomm. art.*
45. *n.* 3. *Anchar. quæſt. famil.* 64. *n.* 26 *lib.* 3. *poſt Am-
broſ. Opize in l. filiusfamilias, §. diui, n.* 95 *ff. de legat.* 1.
Surd. de alim. tit. 1. *q.* 14. *n.* 15. Nulla facta diſtinctio-
17 ne an ſimus in cõſtituenda dote ſiue reſtituenda, † cũ
vtroque caſu militet eadem ratio voluntatis teſta-
toris, qui viuens ita faceret, Vnde non attenditur,
quæ dos fuerit ſoluta poſt iniunctum fideicommiſ-
ſum *Caſtr. conſil.* 219. *ad fin. lib.* 1. *Io. de Anan. inter
conſ. Alex.* 67. *viſis & ponderatis, col. vlt. in prin. n.* 4.
latè *Natt. conſil.* 61. *per tot. Iaſ. conſil.* 157. *aggredior pri-
mã difficultatem, col.* 1 *&* 2. *lib* 2. *Socin. conſ.* 23. *in pro-
poſita conſultatione, lib.* 3. & ſæpe reſoluit *Rot. coram
Card. Lancellotto Firmana reſtitutionis dotis,* 27. *Nouẽ-
bris* 1600 *& corã eod. Romã fideicõmiſſ* 27. *Maij* 1607.
in fin. quaſi ſemper vigeat ratio neceſſarij operis do-
nationis, & ne fideicommiſſi ignorantia mulieres
defraudentur *Rol. conſil.* 17. *in fi. nu.* 11. *lib.* 4.
Et facit text. *in §. ſi quis de cætero, & in §. quamobrẽ auth.
18 de reſtit. & ea quæ par.* † loquitur per verbum, *ſi quis,*
quod comprehendit tam maſculum, quàm fœmi-
nam, quaſi hæc dictio referatur ad hominem, quæ
eſt dictio communis, vnde etiam ex proprietate ſer-
monis refertur ad fœminas, tam de iure diuino, quã
canonico, & ciuili, vt poſt *Alciat.* concludit *Rebuff.
in l.* 1 *col.* 4. *in fin. verſ. prime hæc regula ff. de verb. ſignif.*
Vnde etiam mater erit comprehenſa in diſpoſitio-
ne, de qua agimus *Anchar. quæſt.* 64. *num.* 5. *lib.* 3.
19 † Vbi etiam *nu.* 7. *quod dicta auth. res quæ, C. commun.
de legat.* loquitur de liberis, qui debent intelligi, tam
reſpectu matris, quam patris, cum deſcendant ab
vtriuſque parentibus, quorum appellatione venit
20 tam mater, quàm pater † *l. parentes. C. de teſtib. l. ap-
pellatione parentis, §* 1. *de verbor. ſignificat.* Quidquid
aliud ſit in materia non congruente mulieribus, quo
caſu appellatio parentis matrem non comprehen-
21 dit, vt in ſubſtitutione pupillari, † in poteſtate erga
filios, & in ſimilibus caſibus, de quibus per *Rebuff.
in d. l. appellatione, §* 1. *col.* 3. *in princ. verſ. primo per-
di, ff. de verbor. ſignif.*
Ex iſtis colligitur non poſſe allegari nullitatem alie-
nationis tanquam factam ex cauſa legitima reſti-
22 tutionis dotis ex ſupra adductis. † Ita vt neq; ob-
ſtet, quod non fuerit probatum alia bona libera
non extare, Cum enim iam creditor ſit in poſſeſ-
ſione bonorum, & fuerit facta alienatio, onus pro-
bandi incumbit ei, qui vult alienationem reuoca-
re, quaſi præſumptio ſit pro poſſidente, prout di-
ſtinguit, & de veriori opinione teſtatur *Ludou. Mo-
lin. de primogenit. hiſpan. lib.* 4. *cap.* 7. *nu.* 36. *poſt Curt.
Sen. conſ.* 27. quem ſequitur *Soares in l. filiusfamilias,
23 §. diui, n.* 138. *de legat.* 1. † Cum etiam mulier, quan-
do iam fuit dotata in bonis fideicommiſſariis,
habeat fundatam ſuam intentionem in negatiua,
quod alia bona non extabant ad tuendam ſuam do-
tationem *Dec. conſ.* 519. *viſis his quæ à præclariſſi-
me, in fi. Rol. conſ.* 19 *nu.* 9 *lib* 4. *Aym. conſil.* 19. *nu.* 18.
ad med. Curt. Iun. in auth. res quæ, nu 50 *C. commun.
de legat. Peregr. de fideicomm. art.* 42. *nu* 75. *fol.* 390.

L. quod.

Cagnol.in l.fi.nu.273. C. de pact. Quamuis alias ante quàm fiat alienatio incumberet onus probandi creditori dotis, vt de magis probabili opinione teſtatus Molin.de primog.hiſpan.lib.4 c.7. n.34. in fi. poſt Marzar.in epitõ.de fideicõm.q.48 n.74. ad med. Frãc. deciſ.241. nu.2. Corn.conſ.3. n.3. lib.1. Fab. Ann conſ.
24 85. nu.11. p.1. † Et facit regula quod diſpoſitio eſt admittenda cum ſua qualitate,& illa probanda Bart. in l. non ſolum,§.ſed & probari,n 9 de oper.nou. nunc.
25 Felin.in c.auditis, nu. 13. de præſcript. † Prout eſt detractio dotis,& legitimæ,quę fit ea rebus fideicõmiſſo ſubiectis, quæ habet implicitam qualitatem, dummodo adſint alia bona.ex quibus filia poſſit illam conſequi, Vnde non ſufficiet dicere aliam eſſe ſegulam, quod talis detractio non fiat ea bonis fideicommiſſariis ſtante iſta implicita qualitate, vt in ſpecie concludit Rot.diuerſ.deciſ.a10.p.2. † Et multa, cui incumbat probatio, quod alia bona non extent Menoch.præſumpt.26.lib.6.

EPITOME.

Actio an acquiratur ſubſtitutis abſentibus in donatione vocatis per ſtipulationẽ donantis,ſeu donatarij ¶ Et in illos an tranſeat dominiũ ipſo iure etiã ſine traditione, ita vt eis competat rei vendicatio. ¶ Et an talis actus ſit potius ſubſtitutio,quam donatio. ¶ Et quando poſſit reuocari tam reſpectu primi donatarij,quam ſecundi. ¶ Pupillus,vel Abbas interpoſitus ad emendum,ſeu alium contractum faciendum quando poſſit remittere iura ſibi quæſita, vel tranſferre in aliom ſine decreto ſuperioris. ¶ Stipulatio pro altero quando valeat. ¶ Et quid fauore exercentis liberalitatẽ in caſu l.quoties,Cod.de donat. quæ ſub modo.

SVMMARIVM.

1 *Stipulatio donantis,& donatarij ſuffragatur aliis ſubſtitutis, & illis etiam abſentibus actio acquiritur, n.2.*
3 *In dubio videtur quis ſtipulari ex eadem cauſa, ex qua ipſe donauit.*
4 *Donatio facta cum ſubſtitutione eſt potius ſubſtitutio, quam donatio.*
5 *In inſtituente primogenituram per viam contractus tot ſunt donationes, quot ſunt perſonæ.*
6 *Verbum* promitto,*quando importet ſtipulationem.*
7 *Donatio ſi fiat ad tempus, & poſt illud alteri acquiratur, an cum dies venerit, dominium tranſeat ipſo iure in ſubſtitutũ etiam ſine traditione, ita vt ei competat rei vendicatio, nu.8. & 9.*
10 *Ius vtile acquiritur ſubſtituto,quando etiam primo donatario fuit acquiſitum, & quid ſtante ſtipulatione pro omnibus interpoſita, nu.15.*
32 *Donatio facta alicui, vt poſt certum tempus ad alium perueniat an poſſit reuocari tam quo ad primum, quam quo ad ſecundum, nu.14.*
13 *Actio ſine ceſſione acquiritur ſubſtituto etiam abſenti ex ſtipulatione notarij.*
15 *Tertius ſi eſt in poteſtate prouidentis, ita quod prouidendo ſibi reſultet prouiſionis effectus in ipſo prouidente, quando poſſit à tali prouiſione recede.*
26 *Pupillus, vel Abbas interpoſitus ad emendum an poſſit remittere iura ſibi quæſita, vel transferre in alium ſine decreto ſuperiorum.*
17 *Non poteſt quis alteri ſtipulari. Fallit fauore exercentis liberalitatem in caſu* l.quoties,C.de donat quę ſub mod. *& de ratione, nu.18.& quomodo hoc procedat, nu.19. 20.& 21.*

CAPVT CCCXXXII.

PRopter ſtipulationem donantis, & donatarij quæ aderat in inſtrumento, de quo agebatur,
1 Dixi illam † ſuffragari aliis ſubſtitutis iuxta l. quoties 3. C.de donat.quæ ſub mod Ayin conſ.19 nu.8. & ſæpe reſoluit Rot.vt per Card. Blanche: qui alias concordantes deciſiones allegat, Romana donationis palatij, 28 Ianuarij 591. Talis enim ſubſtitutio non indiget ſtipulatione,cum etiam præter notarium hęc ſtipulatio efficaciter fieri poſſit nomine abſentis ab ipſomet donatario. immo neque erit ſtipulatio neceſſaria adhibita verborum ſolemnitate ad actionem
2 abſenti acquirendam, † cum ex d.l.quoties, C. de donat. quę ſub mod. quæratur tertio, etiam abſenti ex pacto donatoris Couarr var.reſol.lib.1.c. 4 n.13.verſ. ſecundo loco. Card Mant de tacit. & ambig. convent. lib 13.tit.48.nu.5.in fi.Socin.conſ.125. col.1. in fin.verſ. ex qua ſolutione.& verſ præterea ipſe donator, lib 3.& conſil.115. n.1.lib.4. Ayin.d.conſ.19 n.9.verſ.ampliatur. Dec.conſ.55 n.3 lib. 3. Beroir.cõſ 156 ex themate, n.14. lib.1.Salic.in l.1.ad fin verſ.ego addo, n.6 C. de donat.
3 cauſ.mort. † Vbi etiam quod in dubio videtur ſtipulari ex eadem cauſa, ex qua ipſe primo donauit.

Maaime, quia in caſu noſtro eſt vnica donatio facta cum ſubſtitutione,tunc enim potius eſt ſubſtitutio,
4 † quam donatio,etiam ſi quis vtatur verbis donationis, cum in propoſito huiuſmodi verba faciant ſubſtitutionem directam, vt in ſpecie declarat Caſtr. conſ.384. ſi quæritur,in prin.verſ.ſed in caſu noſtro,lib. 1. quem ſequitur Rot. coram Cardin. Blanchetto Romana dotis palatij 26. Ianuarij 1591. & faciunt notata per Dyn. in l.ſi cui mortis,ff. de donat. cauſ.mort. Bart.in l. heredibus, de legat. 2. l.1. C de donat. cauſ.
5 mort. † Cum etiã in inſtituente primogenituram per viam contractus tot ſint donationes,quot ſunt perſonæ,& tamẽ de illis iudicabitur iuxta l.quoties Ludouic.Molin.de primogen.hiſpan.cap.1.n.16. lib.1.

Immo neque obſtabit quod in donatione non dicatur
6 mihi notario, &c.† Quia cum donatarius & notarius ſint præſentes, qui acceptarunt donationem cum cõditione ſubſtitutionis adiecta verbo promitto importat ſtipulationem, cum pro validitate actus hæc interpretatio ſit facienda,vt in terminis reſoluit Rot. in d. Romana donationis palatij, vbi etiam allegatur alia deciſio coram Card.Seraph.Vrbeuetan. hereditatis,15. Iunij 1580.

In quibus quoque eſt obſeruandum, quod ſi donatio
7 fiet alicui ad tempus, † & poſt illud alteri acquiratur, cum dies venerit, dominium tranſit ipſo iure in ſubſtitutum etiam ſine traditione, Ideo purificata conditione ſubſtitutionis poterit ſubſtitutus agere rei vendicatione ad conſequendum bona, in quibus fuit ſubſtitutus, licet res illæ traditæ nunquam fuerint Dec. conſil.218. primo non videtur, col.5. ad fin.verſ.concludit tamen, n.8.& in l.traditionibus,nu.14.C.de pact. Decian.conſ.55.nu.3.lib.3. Rip. in l.vlt.n.136.C.de reuoc.donat. poſt Specul.de emphyt. q.70. cum aliis per Peregr.de fideicomm art.51 n.17.
8 † Quamuis hæc opinio non ſit tuta, cum non appareat in huiuſmodi caſu iſta ſpecialitas, vt dominium tranſeat ſine traditione, prout ad hunc effectum debet eſſe particulare priuilegium; vt in Eccleſia, & ſimilibus, de quibus per Couarr. lib.1. var. reſol. c.14. col.2. verſic. hanc vere, nu.2. vbi docet de veriori opinione contra Dec. ſigillatim omnibus reſpondendo, prout etiam dubitat Ayin. conſil. 19. n.9. in fi. poſt Bellam. conſ.39. notat etiam Menoch.

conſ.325. nu 3. poſt med.lib.4 Card.Mant.de tacit.& ambig.conuent.lib.13. tit.48. nu.6. Et quidem iſta eſt
verior & magis communis opinio, quam etiam in
9 indiciis ſeruari †teſtatur *Tiraq.de iur.conſtit p.2.ampliat.30. n.3. & 4. Vinc.de Franch.dec.74. n.1. Magon.decıſ. Florent.71. nu.8.& deciſ.202. num.16.* vbi
quod neque actio in ſubſidium competet contra
tertios poſſeſſores, quidquid aliud ſit in vltimis voluntatibus, & ſtante participatione fraudis, *vt per
Magon.d.deciſ.202. in fin. Rot.Lucenſ.deciſ.38. n.28.
Molin.de primog.hiſpan.lib.3. c.12. n.2.in fin. fol.421.
Soarez allegat.19. nu.12. in fin.Rip. in l. vlt. num.129.
C.de reuoc.donat.Socin.conſ.115.ad fi.lib.4.Guid.Pap.
deciſ.512.*

Verum eſt, quod ſine illa dubitatione ius vtile acquiri-
10 tur ſubſtituto, †quando etiam primo donatario fuit
acquiſitum. Quamuis in caſu, in quo ſtipulatio eſſet
pro omnibus interpoſita ius vtile acquireretur ſubſtituto, licet primo donatario non eſſet ius quæſi-
11 tum † *Rot. coram Cardin.Seraph.Vrbeuetan hæreditatis.15. Iuny 1580.* quam ſequitur *Card.Mant. de tacit.& ambig. conuent. lib.13.tit.48. nu.6. in fin. verſ.
ſed illud eſt aduertendum.*

Prout etiam notandum eſt, quod in huiuſmodi ſubſti-
12 tutionibus ſi res donata ad certum, † vel incertum
tempus ad alium perueniat, non poterat reuocari,
quando tabellio, vel donatarius pro illo ſubſtituto
fuit ſtipulatus, quaſi tunc ſubſtitutus videatur ſibi
per miniſtrum proſpexiſſe, & ideo ius irreuocabiliter intelligitur ei quæſitum, Vnde inuito eo non
haberet locum pœnitentia in ſui præiudicium; quidquid aliud ſit, quando communis conſenſus acceſ-
ſiſſet *l.bonorum,ff.rem rat.hab* & declarat *Bald. in l.
cum à ſocero,7. col.vlt. in pr.verſ.aduerte, nu.7.C. de
iur.dot.in 1. lectur.illius tit.Ruin.conſ.54.n.3. ad mod.
lib. 1.* cum aliis per *Card. Mant. de tacit. & ambig.
conuent.lib.13.tit.48. num.13.* vbi teſtatur ita concluſum *per Rot.coram Card.Seraph.Portuen.bonorum 27.
13 Decembris* 1579. Ita vt † actio ſine ceſſione acquiratur ſubſtituto etiam abſenti ea ſtipulatione notarij *Iaſ.in l.ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipuler, col.5. verſ. adde
circa fallentiam de notario, ff. de verb.oblig. Rom.conſ.
513. n.3. Socin.Iun.conſ 567. n.4. lib 3. Pariſ. conſ.88.
n.10. lib.3. Alex.conſ.55. n.5. lib.7. Bertrand.conſ.99.
14 nu.3. lib.1.* Adeo † quod facta ſubſtitutione in contractu donationis, licet reuocetur donatio quo ad
primum donatarium, non tamen cenſeatur reuocata quo ad ſubſtitutos *Caſtr.conſil.383.ſi quæritur, lib.1.
Aym. conſil.19. nu.8. in fin.*

Quando tamen iſte tertius eſt in poteſtate prouidētis,
ita quod prouidendo ſibi relatiuè reſultat prouiſio-
15 nis effectus in ipſo prouidente, †tunc à tali prouiſione poſſet recedere, vt ſi dominus prouidet ſeruo ſuo,
vel pater filio in poteſtate; Quidquid ſecus ſit quando non reſultaret iſta relatiua prouiſio in ſuam perſonam, vt declarat *Bald.in d. l. à ſocero,7. in fi.verſ.&
conſiderata etiam, C.de iur.dot.* argumēto *l.1.C.ſi ſeru.
exter.ſe emi mandauer.* Vbi idem *Bald.nu* 20. notat,
16 quod ſi pupillus, †vel Abbas eſt interpoſitus ad emēdum, ſeu aliquem contractum faciendum pro alio
poterit remittere iura ſibi quæſita, vel transferre in
alium ſine decreto ſuperiorum cum hoc fiat ſine
damno eius, & eccleſiæ *l.4 § eam & ſi pupillus, ff. de
manumiſſ.* & ſequitur *Salic.* extendens etiam ad Monachum *in d. l.1. in fin. C. ſi ſeruus exter.*

Vlterius notandum eſt, quod quidquid alias non
17 poſſit quis alteri ſtipulari; † In caſu tamen *d.l. quoties, C. de donat. quæ ſub mod.* hoc permittitur fauore
exercētis liberalitatē *Bart.in l.ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipuler, nu.3. ad fi ff de verb.oblig.Bald. in l.certi condictio,
§.ſi nūmos, col.2. in fi ff.ſi cert.petat. Caſtr.in l. debitor,
§.vlt.n.2.ad trebell. Rot.coram Card. Seraph. portuen.
bonorum 27. Nouembr. 1579.* de qua per *Card. Mant.
de tacit. & ambig. conuent. lib.14.tit.28. n.19.*

Quod tamen in caſu *d.l.quoties*, ideo eſt, quia ſtipulatio
fuit interpoſita ſuper re ſtipulatoris, Quare valebit,
18 † quamuis ſit concepta in alterius perſonam, licet
res in eius dominio non permaneat *Bart. conſ.72.
nu.1. lib.1. Caſtr.in l.publia in princ. nu.2. ff. depoſit.*
19 † Aliud eſt in illo, qui aliquam rem, quæ non fuit
ab eo donata alteri ſtipulatur fauore exercentis liberalitatem, tunc enim ſtipulatio non valebit *l. cum
20 res, C.de donat.* †Et ita ſupradictam *Rot.deciſionem*,
& alia ſuperius adducta declarat *Card. Mantic. de
tacit.& ambig.conuent. lib.14. tit. 28. n.19. vſque ad
21 nu.31.* † Ita vt idem ſit quod res, vel ſit ſua tempore,
quo concipitur ſtipulatio, vel quamuis dicto tem-
22 pore non ſit ſua, † Tamen proxime eius futura ſit
ſaltem ratione vtilis dominij, tunc enim dicta ſtipulatio valebit *Bart.in l.quod dicitur, la 2.de verb.obligat.Bald.in l.annus, n.1. de pact.Rimin.Sen.conſil.525.
n.1. Alex.in l.ſtipulatio iſta, §. ſi ſtipuler, n.20.de verbor. obligat.*

EPITOME.

Iudex declarans bona, ſuper quibus eſt facienda
executio an dicatur inferre nouum grauamen, à quo
ſit licita appellatio. ¶Et quomodo in hoc concordētur Rotæ deciſiones. ¶Defectus liquidationis quando obſtet executioni ſententiæ. ¶Et qualiter in iudiciis vniuerſalibus petitionis hæreditatis, familiæ
erciſcundę, & ſimilium ſit probanda liquidatio poſt
ſententiam. ¶ Cauſa an ſit exprimenda quando appellatur ab exceſſu executionis. ¶Sententia & executio facta extra horam, ad quam quis fuit citatus
quo caſu ſit nulla. ¶Et Iudex poſſit illam prorogare
in ſequentem diem. ¶Mandatum ſpeciale an requiratur ad appellandum ab executione.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio non datur à pronunciatione de exequendo.*
2 *Iudex declarans bona ſuper quibus eſt facienda executio an dicatur inferre nouum grauamen à quo poſſit appellari, nu.3 & 4. & quomodo in hoc concordentur Rotæ deciſiones, nu.5.*
6 *Liquidationis negotium penitum prius debet abſolui.*
7 *Attentata prius ſunt reuocanda.*
8 *Defectus liquidationis obſtat quando agitur de executione ſententiæ.*
9 *In iudiciis vniuerſalibus ſufficit obtinere ſententiam, & deinde facere liquidationem rerum in ipſa contentarum, & probare extraordinarie modo dictam ſententiam, nu.10. & 11.*
12 *Pertinentiæ quæ petuntur tanquam acceſſoria quo modo probentur, & ſententia ſuper eis mandetur executioni.*
13 *Cauſa eſt exprimenda in appellatione ab exceſſu executionis. Intellige vt nu.15. & quid ſeruetur in praxi, nu.16.*
17 *Mandatum ſpeciale requiritur ad appellandum ab executione.*
18 *Sententia & executio facta extra horam in citatione demonſtratam eſt nulla, Dummodo citatio*
non

Google

non fuiſſet prorogata in ſequentem diem, ſeu horam. nu.20. Declara vt nu.21. & 22.

CAPVT CCCXXXIII.

Executionem, de qua in caſu mihi propoſito,
Dixi non fuiſſe attentatam, cum ſimus in pro-
1 nunciatione de exequendo, † à qua non datur ap-
pellatio, vt ſit litium finis, ſiue petatur executio per
actionem in factum, ſiue iudicis officio, cum ipſa
pronunciatio ſit de executione, & pars executionis
Caſt. in l. ab executione. C. quor. appell. non recipiunt.
Guid. Pap q.573. cum aliis per *Roland.* qui de ve-
riori, & magis communi opinione teſtatur *conſ 43.*
nu.5. li.1. & per Rot. diuerſ. dec.100. nu 13. p.1.
Neque obſtabat quod executor expreſſerit bona, ſuper
2 quibus danda erat immiſſio, † qua per hanc expreſ-
ſionem, & declarationem dicatur intuliſſe nouum
grauamen, à quo licuit appellare *Felin. in c. quo ad*
conſultationem, nu.16. col.9. in fi. verſi. ſecundo limita.
de re iudic. Ang. in l ſi eum exceptione §. hac au ē actio.
ff. quod met. cauſ. vbi atteſtatur ita practicari ex mente
Innocent. in c. ſuper eo. eod. tit. Ruin conſ.78. n.1. & 2.
lib 5.
Quia in caſu noſtro non potuit conſiderari nouũ gra-
3 uamen, † cum præceſſerit condemnatio in actione
vniuerſali, & ſecuta fuerit iuſta liquidatio executo-
rialis continens ſolum declarationem qualitatis
pertinentiarum non augentium, vel minuentium
condemnationem, & executionem, ſed tantum in-
ducentium declarationem interpretatiuam ſenten-
tiæ vniuerſalis. & condemnationis præcedentis, &
ad conſequentiam petitorum *Lap. alleg. 82. in cauſa.*
col. pen. in pr verſ. vnde licet de iure n.7. Bald in l. ter-
minato 3. num 6. verſ. modo ego quæro. & n.8. inſi. C. de
fruct. & lit. expenſ. Franc. in c. ſæpe 44. q.12. n.60 de
appell Rom. conſ.43. n.2. & 3. Et ita in ſpecie latè con-
cludit *Rot. diuerſ. dec.100 n.14. p 1.*
Contraria autem procedunt, quando executor non de-
4 clarauit ſimpliciter ſententiam præcedentem, † ſed
expreſſit bona, ſuper quibus facienda eſſet executio
tanquam non comprehenſa in inueſtituris conceſ-
ſis, tunc enim eſſet nouum grauamen: ideo daretur
appellatio, prout diſtinguit *Rot coram R.P.D. Vbal-*
5 *do Mantuan bonorum 17. Iunij* 1611. † vbi ita declarat
d. dec. Rot. diuerſ.100. n.14. & 15. p.1. Et per conſe-
quens executio, & omnia inde ſecuta pendente ter-
mino ad appellandum eſſent nulla & attentata *c. cum*
ſolum, de appellat. in 6 & in terminis ſimilis executio-
nis ita etiam voluit *Rot. coram R.P.D. Orano Aſcu-*
lana bonorum 24. *Nouembris* 1595. & 13 *Maij* 1596.
Maximè ſi non præceſſiſſet coram iudice competente
aliqua legitima liquidatio, quod eſſent huiuſmodi
6 terræ conceſſæ in dictis inueſtituris, præſertim † ſi
id fuerit petitum per partem, tunc enim ante omnia
negotium illud liquidationis petitum debebat prius
abſolui vt per *Rot. in d. Mantuana bonorum in fi. corā*
R P.D. Vbaldo 17. Iunij 1611. & *coram Card. Sera-*
phino Turritana tertiar a 18 Decembris 1595. Rot. di-
7 *uerſ dec.353. n.3. lib.1.* † Vbi quod hoc eſt exemplo
attentatorum, quando petuntur reuocari *Peregr. dec.*
48. & 65. lib.3. Anton. Auguſt. dec.712. lib.3. & in re-
pert. de attentat. nu 18. & in terminis executionis ita
8 declarat *Aym. conſ.13. verſ. tertio reſpondeo nu.2.* † vbi
quod defectus liquidationis obſtat, quando agitur
de executione ſententiæ, cum talis executio ante li-
quidationē fieri non poſſit, & ſi fiat erit nulla *Caſtr.*
conſ.169. viſo puncto & dubio in fin. verſ. poſtremo vi-
detur poſſe. poſt Bald. in l.2. C. de execut. rei iudic. &
conſ.165. ſtatutum diſponit. lib. 4. Bart. in l. mæuium,
ff de condit. & demonſtr.
Verum eſſet quod in iſtis actionibus, & iudiciis vni-
9 uerſalibus petitionis hæreditatis, † familiæ erciſcun-
dæ, actionis exempto, quæ datur quoties tota hęre-
ditas emitur totius patrimonij, vel ſimilibus, de
quib. per *Innoc. in c. conquerente, 16. n.5. de offic. ordin.*
ſufficeret obtinere rem iudicatam ſuper illis, & de-
inde in executione, & extraordinario modo, ſum-
mariè, ſine libello, & litis conteſtatione facere iu-
ſtam liquidationem pertinentiarum, vel aliarum re-
10 rum contentarum in ipſa ſententia vniuerſali, † alias
nihil proficeret in iſtis iudiciis vniuerſalibus obti-
nere huiuſmodi ſententias, ſi non liceret iſto modo
extraordinario liquidare, & procedere ad executio-
nem, vt notat *Innoc. in c. conquerente, 16. n.5. in fi. de*
offic. ordin. Vbi quod ſi fuerit lata ſententia ad reſti-
tutionem hereditatis multum prodeſt, ſi probatum
11 ſit res à te poſſeſſas fuiſſe in bonis patris mei, † tunc
enim ad illa condemnaberis, & in eis mandabitur
ſententia executioni, ſi autem non probaui penden-
te lite, tunc poterit petere ſententiam probari quo-
dam extraordinario modo petendo ſcil. ſententiam
mandari executioni in his rebus, & ſi illa negauerit
12 probabo fuiſſe in bonis patris mei, † argumento *l. à*
diuo pio. §. ſed ſi ſuper. de re iudic. Idem Innoc. in c. cum
ad ſedem, 15. nu.1. & 2. de reſtit ſpoliat. vbi loquitur
de pertinentiis, quæ petuntur tanquam acceſſoria, &
mandabitur ſententia executioni ſuper omnibus,
quæ probauerit ad rem pertinere principaliter, &
acceſſoriè etiam ſine litis conteſtatione *Bal. & alij*
in l.1. col.2. poſt princ ff de eden. late *Rot. diuerſ. dec.*
100. n 16. p.1. poſt Roma. conſ.212. n.5. Ruin conſ.22.
nu.2. lib.1.
Præterea, quamuis in huiuſmodi caſu eſſet exceſſum,
13 & nouum grauamen illarum † ex quo licuiſſet ap-
pellare ex ſupra allegatis, Tamen non fuit expreſſa
cauſa grauaminis nominatim, & non in genere in
executione, prout debebat exprimi, ad hoc, vt ſit
admittenda appellatio propter præſumptionem,
quam habet contra ſe appellans, cum etiam huiuſ-
modi executoriales meram contineant interlocuto-
riam, quamuis enim iſta expreſſio cauſæ non requi-
ratur de ſubſtantia appellationis, tamen hoc caſu
erit exprimenda, vt iudex ſciat an iſti appellationi
ſit deferendum, nec ne, cum enim interponatur
contra formam iuris communis, poteſt in dubio il-
lam reiicere, tanquam friuolam, ſi non apponatur
cauſa, cum non ſit præſumendum de exceſſu exe-
cutionis, niſi doceatur *Felin. in c. quo ad conſultatio-*
nem, 15. col.12. ad med. verſ. oportet exprimere, nu. 8.
de re iudic. Dec. in cap. nouit. col.2. de appell. Roland.
conſ.43. nu 6. lib 1. Rom. conſ.41. n.2. poſt med. Quid-
14 quid aliud ſit, † quando ex forma ipſius ſententiæ
conſtaret vere de grauamine, tunc enim in appel-
latione ab ipſa non eſſet aliter exprimenda cauſa, ſi
videlicet in dicta ſententia exprimeretur cauſa in-
iuſta, vel à iure reprobata *(apic. dec.2. n.22. poſt Bal.*
in l. minorib.6 n.5 C. de his quib. vt indign.
Ideo ſignanter ad obuiandum fraudibus, quæ in
15 expreſſione cauſarum fierent, † non ſolet ſtare
parti de exceſſu executionis, ſed vult guſtare ali-
quid de grauamine, antequam tranſferat executio-
nem, aut committit cauſam appellationis ſuſ-
penſiuè alteri iudici cum facultate inhibendi exe-

cuiori *Rot. de appell. in nou. dec. 45. & 50. Fel. in c. quo ad conſultationem, 15. col. 12. ad fi. verſ. & quod iudex datus, n. 18. de re iudic. Rot. diuerſ. dec. 100. nu. 16. p. 1.*
Vlterius appellatio fuit interpoſita per procuratorem
17 habentem mandatum ad lites, † & cauſas quod non
ſufficit ad hoc vt poſſit appellari ab executione,
quamuis dicatur in mandato ad appellandum ab
omni ſententia diffinitiua, ſeu interlocutoria, re-
quiritur enim mandatum ſpecificum, & indiuiduũ
ad appellandum ab executione, quia appellans, &
ſuccumbens in cauſa appellationis executionis in-
cidit in pœnam quinquaginta librarum argenti; ita
vt non poſſit talis procurator facere dominum in-
currere in hanc pœnam, niſi habeat in hoc ſpecia-
lem facultatem *Rol.* qui in praxi dicit perpetuo
menti commendandum tanquam ſingulare *conſ. 43. in fi. n. 10. li. 1. poſt Aret. in l. ab executore col. 4. ff. de appellat. Ang. in §. præterea, il 2 col. 17. verſi. & idem in cauſa matrimoniali, inſtit. de exception Felin. in cap quo ad conſultationem, col. 14. in fi, verſi. nota inſuper perpetuo, nu. 21. de re iudic.*

Quo vero ad nullitatem executionis tanquam fuerit
lata ſententia ab executore ſine citatione, non con-
18 ſtabat de hoc in actis; † Ideo non potuit fieri fun-
damentum, quamvis ſi id conſtitiſſet, ſententia præ-
dicta, & inde ſequuta remanerent nulla defectu ci-
tationis; Vbi enim citatio reſpicit horam præciſam,
ſi actus fiat extra illam horam dicitur fieri ſine cita-
tione, & non valet *Bart. in leg. vlt. §. fi. ff. quod vi aut clam. Ruin. conſil. 209. numer. 16. poſt med. verſi. nec valuit productio. lib. 1. Aym. conſi. 122. in fin. numer.*
19 17. Et in executione † *Rot. coram R. P. D. Vbaldo Mantuana bonorum 17. Iunij 1611.* Dummodo per iu-
dicem prima citatio non fuiſſet expreſsè prorogatá
20 in ſequentem diem, ſeu horam *Felin. in cap. 1.* † *col. 2. ad med. num. 11. in fi. verſi. limita niſi iudex, de iudic. Vant. de nullitat. ex defect. citation. nu 73. poſt prin. per text. in c. conſuluit, 14.* vbi latè *Felin. n. 3. & 4. de offic. deleg.* Vbi intelligis, quando eſſet aſſignatus termi-
nus certa die, ſecus ſi certa hora diei, tunc enim
21 non poterit inuito actore iudex differre, † & proro-
gare beneficium rei in diem ſequentem, ſed ſolum
in horas ſequentes, cum principales horæ diei ſu-
perſunt, de quo tamen *Bald. in leg. cum non eodie, 6. numer. 2. Cod. quand. prouocar. non eſt neceſſ & in l. terminato, 3. num. 7. ad fi. verſi. vel dicas ſubtilius, Cod. de fruct. & lit. expenſ.*

Quando tamen appareret, quod citationes caderent
in ſecunda, vel tertia die poſt eatum executionem,
22 † poterit hoc contingere, quia tunc dies intermedia
eſſet feriata, quod in hoc caſu erit probandum,
quod ſcilicet dictus dies eſſet feriatus ad ſuſtinen-
dum ſententiam, ne remaneat ſine citatione *Rot. coram R. P. D. Orane Tarniſina penſionis 8. Iunij 1590. & coram R. P. D. Vbaldo Mantuana bonorum 17. Iunij 1611.*

EPITOME.

Trebellianica, aut legitima an poſſit detrahi in re
particulariter prohibita alienari, ſeu alteri legata. ¶ Fi-
deicommiſſum an imminuatur per æs alienum debi-
tum ipſi hæredi etiam non conficienti inuentarium.
¶ Res prohibita in ſpecie alienari an poſſit vendi per
ſolum hæredem pro ſoluendis debitis defuncti, vel re-
quiratur decretum iudicis, & quod creditores vr-
geant, & non adſint alia bona. ¶ Prohibitio aliena-
tionis, quamvis nuda, & ſine cauſa ſi eſt veſtita à
pœna an valeat contemplatione ejus, in quem tranſ-
fertur. ¶ Et quid ſi adſit pœna extrinſeca. ¶ Et an
comprehendat alienationem per modum ſubue-
niendi neceſſitatibus:

SVMMARIVM.

1 *Alienationis prohibitio, quamvis nuda, & ſine cauſa, ſi eſt veſtita à pœna propter contrauentionem operatur effectum validitatis tanquam facta contemplatione eius, in quem transfertur. Amplia in pœna extrinſeca, num. 3. & 4.*
2 *Pœna dicitur ſi quis prohibeat alienare, & ſi alienetur ad alium res perueniat.*
5 *Filius prohibitus alienare, ſi aliquid alienat imputat illud in legitimam. Fallit in particulari prohibitione certæ rei, num. 6.*
7 *Legitima non poteſt elegi per filium in re alij legata. Intellige, quando hæreditas eſt ſoluendo, nu. 8 & cui incumbat talis probatio, num. 9.*
10 *Trebellianicam non detrahit filius in re particulariter prohibita alienari, & num. 11.*
12 *Prohibitio alienandi non intelligitur de neceſſaria, n. 13.*
14 *Potentior eſt ius creditoris, & æs alienum, quam prohibitio teſtatoris debitoris.*
15 *Fideicommiſſum imminuitur per æs alienum debitum ipſi hærede etiam non conficienti inuentarium.*
16 *Res prohibita alienari in ſpecie non poterit vendi per ſolum hæredem, quamvis immineat æs alienum, ſed per iudicem, & creditoribus ſeruatis ſeruandis, ita vt non adſint alia bona, num. 17. cum aliis requiſitis de quibus, nu. 20.*
18 *Legitima habetur loco æris alieni, & in ea filius dicitur creditor, non tamen detrahitur ex re prohibita alienari, quando alia bona ſuperſunt, nu. 19.*
21 *Alienatio magis interdicitur per clauſulas, quouis modo, & ex quacunque cauſa, ita vt iure talis prohibitio contineat etiam alienationem per modum ſubueniendi neceſſitatibus hæredis.*
22 *Hæres magis dicitur contrauenire prohibitioni de non alienando, cum rem tradidit.*

CAPVT CCCXXXIV.

PRohibitio alienationis, de qua egimus, licet ſit
1 nuda, & ſine cauſa, † tamen eſt veſtita à pœna
in caſu contrauentionis, quod facit, vt cenſeatur fa-
cta contemplatione eius in quem transfertur, & per
conſequens; Dixi verius eſſe, quod fuerit quæſitum
prædium illi, cui teſtator voluit prouidere in pœná
hæredis contrafacientis *Bart. in l quoties, 11. ad med. verſ niſi expreſſ., C. de fideicommiſſ. Ang. conſ. 168. teſtator in omnib. col. 3. verſ contrariũ eſt veritas, & verſ. forſitan autem dicet, n. 4. & 5. Alex. conſ. 57. perſpectis in pr. n. 1. lib. 2. Dec. conſi. 182. in cauſa occurrenti, col. 2. poſt med. verſi. & cum conſtet de voluntate, nu. 4. ad fin.*

Quæ adeo vera ſunt, vt procedant non ſolum quan-
tum ad pœnam tranſlationis rei alienatæ in a-
2 lium, † cum dicatur pœna, ſi quis prohibeat alie-
nari, & ſi alienetur ad alterum perueniat *Bald. in l. 1. in fin. verſi addit Cod. debitor. vendit. pignor. impedir. non poſſ.* † Sed etiam quo ad pœnam extrinſe-
3
cam pecuniariam, quam teſtator ſolui voluit per
alienantem, tunc enim etiam valet prohibitio nu-
da, & poterit veſtiri à diſpoſitione pœnali acceſſo-
ria, quaſi hoc caſu agatur de pœnæ commiſſione,
quia fuit contrauentum prohibitioni, cuius reſpectu
valebat prohibitio, cum lex non reſiſtat teſtato-
ri, neque

Digitized by Google

ri, neque prohibitioni, ideo etiam procedet adiectio
4 pœnæ, † prout contra *Crot. & alios* de veriori opi-
nione teſtatur *Rip in l. filiusfamilias. § diui. col 4. ad
fi. verſ. ſed iſtud nih l eſt, in 2. fallent. n. 21 ff. de legat. 1.
per tex. in l. 1. de his quæ pœn. nomin.* cuius diſpoſitio
procedit etiam in pœna extrinſeca.

Neque poterit heres excuſari, quod huiuſmodi aliena-
5 tio debeat valere quantum capit ſua legitima † non
obſtante prohibitione *l. marcellus. §. res quæ. ff. ad
trebell. Soc. conſ. 36. num. 2. verſ. & tunc etiam dando,
lib 3. Alex. conſ. 78. attentis verbis. nu. 4. lib 5.* Quia
hoc procedit in filio prohibito alienare omnia bo-
6 na, † ſecus quando adeſt particularis prohibitio cer-
tæ rei, prout in caſu noſtro, tunc enim in illa non
admittitur iſta electio legitimæ, quaſi eam conſequi
poſſit in aliis rebus non prohibitis, maximè quia
præſupponitur bona non prohibita ſufficere ad in-
tegram legitimam prout declarat *Rip in l. filiusfa-
milia 5. §. diui. col. 6. ad med. verſi. 2 fallit. n. 19 ff. de
legat. 1. poſt Iaſ. ibi. in 2. lectur. col. 3. in fin. verſ. 2. no-
tabiliter limita. num. 10. Caſtr. conſ. 247. in cauſa quæ
vertitur ſatis colu. 5. poſt med. verſ. dicitur etiam n. 4.
lib. 1.* latè *Roland. conſ. 9. nu. 16. lib. 4.*

Et facit quod dicimus de filio, qui non poteſt eligere
7 legitimam in re alij legata, † quando ſuperſunt alia
bona *Bal. in rubr. de rei. diuiſ. col 3 ante med verſ.
ſed pone pater mandauit. n. 1. Dec. conſ 8. in caſu pro
poſito. col. vlt. ad med. verſ. 7 quæritur n. 7 Peregr de
fideic. art. 40. num. 28. poſt med. verſ. circa ſecundum.
Alex. conſ. 12. perſpect s, nu. 2. lib. 5. Corn. conſ. lib 2.
8 & conſ. 180. in fi. lib. 4. Aym. conſ. 19. nu. 14.* † Quod
ſine dubio procedit, quando hæreditas eſt ſoluen-
do, alias fieret detractio de legatis pro rata *Nat.
ad Alex. conſ. 12. lib 5. Grammat. dec. 93. nu. 5. Aym.
9 conſ. 109. n. 6.* † Adeo vt iſta probatio, quod non ad-
ſint alia bona incumbat filio, tanquam funda-
mentum ſuæ intentionis, vt in ſpecie concludit
Natt. conſ. 199. n. nu. 88. & 9. cum aliis per *Peregr.
de fideicommiſſ art. 4. n. 34. ante fin.*

Idem erit in trebellianica, quam neque filius detrahet
in re particulari prohibita alienari *auth. ſed & in ea
10 re. C. ad falcid.* † vbi *Bald.* dicit caſum notabilem, &
quotidianum, ad quem Aduocati, & Doctores com-
muniter non aduertunt *Guid. Pap. q. 51. ſecundum ſty-
lum ad fi. n. 2. Aret. conſ. 19. col. vlt. poſt pri. verſ. amplius
dico. n. 9. ad med. & conſ. 37. col. fi. in pri. verſ. maxime
quia teſtator. n. 10 Catell. in memorab. in verb. trebellia-
nica non detrahitur. Rom. conſ. 206. in pri. verſ quia ve-
rum, n. 1. & ibi Mandoſ.* qui teſtatur de communi *in
verb. non detrahitur,* late *Roland. conſ. 9. nu. 15. lib. 4.
11 Pariſ conſ. 126. n. 54 & 55. lib. 1.* † Quidquid alias de
ceteris bonis non prohibitis, iſta deductio trebellia-
nicæ fiat *Rimin. Iun. conſ. 456. n. 96. & 97. lib. 4. Neui-
zan. conſ 2. n. 43 Menoch. præſumption. 198. n. 28. lib. 4.
Eugen. conſ. 6. nu. 46. Soc. Iun. conſ. 170. nu. 40. lib. 2.*

Minus oberit, quod prædium, de quo agimus fuerit
datum in ſolutum Nepti teſtatoris pro eius legiti-
12 ma, † & aliis creditis, de quibus in conſignatione,
quaſi tunc prohibitio alienationis non intelligatur
de neceſſaria quæ fit ob æs alienum exoluendum,
cum non obſit creditoribus *l. peto prædium, de legat.
13 2. Bart. in l. pater filium, 36. in pri. n. 2. de leg 3.* † Prout
generaliter prohibitio alienandi non intelligitur de
neceſſaria, ſed de voluntaria *l. 1. de fund. inſtruct. l.
ſenatus, in pri. de legat. 1. Bal. in l. 2. ad fi. verſ. 2. quæ-
ritur, nu. 4. C. ſi aduerſ. vendit. pign. & in l. 1. C. debi-
14 tor. vend. pign. impediri non poſſ* † Cum ſit potentius
æs alienum, & ius creditoris, quam prohibitio te-
ſtatoris debitoris *l. qui ſolam. §. fin. de leg. ut. 2. l. cum
15 fideicommiſſum, de fideicommiſſ. libertat.* † Et de ære
alieno, quod imminuat fideicommiſſum etiam
quando eſſet debitum ipſi hæredi, ſi nullum quoque
fecerit inuentarium, multa *Surd. conſ. 7. nu. 23. cum
ſeq. & dec. 62. nu. 22.*

Quia quando relictum, & prohibitio cōſiſtit in ſpecie,
16 prout in caſu noſtro, † non poteſt talis ſpecies alie-
nari auctoritate ſolius hæredis, ſed hoc erit facien-
dum per iudicem, & creditores ſeruato iuris ordine
*Bal. in l. fin. §. & ſi præfatam col. vlt. in pri. q. 4. verſ. &
caue tibi. n. 4, C. de iur. deliberan. Peregr. de fideicom-
miſſ. art. 40. nu. 28. Iaſ. in l. filiusfamilias. §. diui in 2.
lectur. n. 72. col. 8 in fi. verſ. limitas iſtam regulam, de
17 legat. 1.* † Vbi quod requiritur, vt nō ſubſint alia bo-
na ad ſoluendum, ſi enim extarent non attenditur
iſta neceſſitas *Purpur ad Iaſ. in d. §. diui. in 2. lectur.
n. 18. in 7. notab in verb. voluntariam. Gabr. conſ. 128.
18 nu 8. lib. 1.* † Exemplo legitimæ filio debitæ, quæ
habetur loco æris alieni, & in ea filius dicitur cre-
ditur *Bald. in l. ſi vero. § 1. ff de teſta. tu l.* cum aliis per
19 *Peregrin de fideicommiſſ. art. 4 nu. 14. & 15.* † Tamen
illam non poteſt filius conſequi in re particulariter
prohibita alienari, quando alia bona ſuppetunt pro
illius detractione *Cephal. conſ. 320. num. 27. lib. 3. &
conſ. 674. nu. 4. lib. 5. cum aliis ſupra allegatis Surd.
dec 316. nu. 13.*

Præterea non ſufficit ſola neceſſitas alienationis, ſed
20 etiam requiritur, † vt creditores vrgeant, & æs alie-
num prius ex pecunia ſoluatur, nec pro aliqua parte
ſit diſtractio neceſſaria, & quod non ita vt penitus
excludatur voluntaria, & quod non adſint alia bona,
vnde ſolui poſſit, & quod hoc probetur per allegā-
tē, cum agatur contra regulam ſecundū quam alie-
natio fieri non potuit: Adeo vt pro luitione vnius
rei à teſtatore obligatæ liceat aliam rem obligare,
non autem dare illam in ſolutum, ſi aliæ adſunt, ne-
que enim hæres debet pati, vt à creditore ven-
datur, quod prohibuit teſtator, Quidquid aliud ſit
quando creditor venderet iure creditoris, quia tunc
venditio valeret, licet daretur regreſſus contra hæ-
redem, ſi potuit aliunde ſoluere. Vnde cum in caſu
noſtro hæc omnia non interuenerint, ſequitur pro-
pter prohibitionem alienandi non valuiſſe datio-
nem inſolutum, & conditionem extitiſſe, & iure
vendicari poſſe huiuſmodi prædium alienatum
prout omnia ſupradicta late declarat *Gabr. conſ. 128,
n. 5. vſq. ad nu. 10. lib. 1.*

Maxime ſtantibus clauſulis quouis modo, & ex qua-
21 cunque cauſa, † & aliis de quibus in teſtamēto, quę
faciunt, vt magis alienatio interdicatur, adeo vt
hoc caſu contineret etiam alienationem per mo-
dum ſubueniendi neceſſitatibus hæredis, quidquid
alias non comprehenderet *Alex. conſ. 25. colu. vlt.
lib. 1. Ruin. Curt. Iun. & alij* de quibus *Peregr. de fi-
deicommiſſ. art. 40 nu. 20. verſ. contra expreſſe.*

Et magis hæres dicitur contraueniſſe prohibitioni de
22 non alienando, † cum rem actu tradiderit *Gloſſ. in l. 1.
§. ſi rem depoſitam, in verb. teneri. ff. depoſit. Bal. in c. 1. §.
aut ſi libellaria, col. 2. in fin. verſ. ſequitur in textu. n. 4.
quib. mod feud. amittat. Rip. in l filiusfamilias. §. diui.
colu. 9. ad fin ver ſed contra iſtā differentiam, n. 46. ff. de
legat. 1.*

EPITOME.

Agens ex certo contractu celebrato à tutore

nomine tutorio an audiatur ſi neget illum eſſe tutorem. Et quando debeat approbari factum cum ſua qualitate ¶ Et quid ſi approbatio fuerit limitata. ¶ Et quomodo in hoc intelligatur *Rot. dec. 22. de procurat. in nou.* ¶ Generales deciſiones an concludant viris doctis, vel requirantur Doctrinæ in puncto, vt melius de iure reſpondeatur. ¶ Et an deciſio Doctoris in terminis habeat vim legis. ¶ Tutor an poſſit conueniri ad certam rem ante generalem rationem totius adminiſtrationis. ¶ Actio directa, ſeu vtilis negotiorum geſtorum quando competat contra tutorem, ſeu curatorem, & detur cumulatio ad actionem procuræ, ſeu protutelæ.

SVMMARIVM.

1 *Actio directa, ſeu vtilis negotiorum geſtorum quando competat contra tutorem, ſeu curatorem, num. 2. & quando detur cumulatiuè ad actionem protutelæ, procuræ num. 3. & 7.*
4 *Auxiliũ vnũ extraordinarium non excluditur ab alio.*
5 *Habilitas requiritur, vt quis poſſit conueniri actione protutelæ.*
6 *Tutor gerens negotia eius, qui iam pubes eſt non tenetur actione protutelæ, ſed negotiorum geſtorum.*
8 *Actio protutelæ competit quando impedimentum oritur ex parte eius qui gerit, ſecus illius cuius negotia geruntur.*
9 *Agens ex certo contractu celebrato à tutore nomine tutorio agente non auditur, ſi negat illum fuiſſe tutorem, nu. 10. & 13.*
11 *Agens ex inſtrumento debet fateri omnia in eo aſſerta.*
12 *Factum eſt acceptandum cum ſua qualitate, & cauſa, & quid ſi acceptatio fuerit limitata, nu. 17 & quomodo intelligatur* Rot. deciſ. 22. de procurat. in nou. *nu. 18.*
14 *Qualitas non poteſt diuidi ab ipſa diſpoſitione.*
15 *Totum non poteſt ſeparari à ſuis partibus, & qualitatibus.*
16 *Diſpoſitio noua dicitur ſi ab ea qualitas detrahatur.*
19 *Generalia ſunt faciliora, & ad ea non eſt recurrendum, ſed ad ſingularia tanquam magis vera quamuis difficiliora.*
20 *Reſpondendum eſt de iure per ſpeciales deciſiones, non per regulas generales.*
21 *Generalia concludunt groſſis viris, non doctis.*
22 *Theorica generales non illuminant intellectum practicum.*
23 *Deciſio Doctoris in ſpecie an habeat vim legis.*
24 *Approbatio contractus cum ſuis qualitatibus an debeat fieri tam reſpectu tertij, quam negotiorum geſtoris*
25 *Tutor an poſſit conueniri ad certam rem ante generalem rationem totius adminiſtrationis.*

CAPVT CCCXXXV.

TEſtator quando dedit curatorem, & adultus non petijt, Dicebatur quod talis datio non arctauit illum ad gerendum, & per conſequens ſi geſ-
1 ſit, videtur ſponte geſſiſſe, † vnde competet actio directa negotiorum geſtorum, quidquid aliud ſit, quando arctaret, quia tunc competeret vtilis *Alex. in l. curatorem 6. in princ. & ibi Caſtr. nu. 1. Salic. in fin verſ. quæro an in caſu noſtro, nu. 1. C. de neg. geſt. poſt Bart. ibid. in princ. & Corn. nu. 1.*
Et facit, nam quod fit per curatorem ſine confirma-
2 tione valida † venit in actione negotiorum geſtorum tanquam geſtum à ſimplici geſtore, cum non ſit curator, neque habeat ius adminiſtrandi ſine confirmatione *l. caius. ff de cauſat. tutor l. pater ſeuerinam. §. conditionum ff de condit. & demonſtr.* Vnde tamquam contra ſimplicem geſtorem agendum erit *Bald. in l. curatorem, numer. 1. & 2. de neg. geſt.*
Hoc ſtante non poterit dari iſta actio negotiorum geſtorum cumulatiue ad actionem protutelæ, ſeu pro-
3 curæ † cum vt dictum eſt, detur actio negotiorum geſtorum directa, quæ non concurrit cum actione protutelæ, licet quando daretur actio vtilis negotiorum geſtorum, poſſet habere locum concurſus, quaſi vtilis cum vtili ad inuicem non ſe impediat,
4 † cum ambæ ſint auxilia extraordinaria, & vnum non excludatur ab alio *l. de pecoribus Cod. ad l. aquil. l. quemadmodum. § magiſtratus. ff. eodem titul. Gloſſ. in l. qui bona. §. ſi quis opus ff. de damn. infect.* & in ſpecie ita diſtinguit *Bart. in l. 1. §. ſi curator. nu. 1. & 2. ff. de eo qui pro tutor. negot. geſſ*
Adde quod ſumus in eo, qui adminiſtrauit tanquam ſimplex negotiorum geſtor, cum non potuerit dici curator, ſine confirmatione valida, vt ſupra dictum
5 eſt; † Vnde per conſequens ceſſat actio protutelæ, ſeu procuræ, requiritur enim habilitas, vt quis poſſit conueniri illa actione *Gloſſ in l. 3. §. hac actione,*
6 *in verb. neceſſitates, in fin. ff. de negot. geſt.* † Prout dicimus de tutore gerente negotia eius, qui iam pubes eſt, neque tutorem habere poteſt, non enim contra talem datur actio protutelæ, cum debeat eſſe perſona, cuius ætas recipiat tutelam, id eſt, quod ſit impubes; Vnde ſolum aduerſus dabitur actio negotiorum geſtorum, cum non poſſint habere locum concurſus iſtarum actionum, prout in terminis eſt *text. in l. 1. ſi quis quaſi tutor. ff. de eo qui pro tut. neg. geſſ. & ibi Gl. in verb. action. & in verb. hanc actionem. Salic. in l. militia armata, 4. in fin. verſic. ſecundo caſu. C. qui dar. tut. vel cur. poſſ*
Maxime, quia ſumus in caſu, in quo curator ſponte geſſit ob adminiſtrationem ſuſceptam ſine petitio-
7 ne adulti, † tunc enim orta eſt actio directe negotiorum geſtorum, nam ſi ex neceſſitate geſtum fuiſſet, daretur vtilis, quaſi tunc gerens ex neceſſitate dicatur gerere tanquam negotia propria ipſius gerentis cura, & ſollicitudine, Vnde non poteſt habere locum directa, ſed vtilis per extenſionem iuriſconſulti, Intelligendo quando non oritur propria actio, Nam ſi neceſſitas incumberet alicui ex natura alicuius contractus, vel quaſi, ex quo oriretur propria actio, vt tutelæ, & mandati, tunc non haberet locum actio negotiorum geſtorum, prout diſtinguit *Bart. in l. 3. §. hac actione, num. 1. & 2. ff. de neg. geſt.* vbi ita declarat *l. curatorem. C. eod. tit.*
Accedat quod quando impedimentum eſt ex parte
8 eius, cuius negotia geruntur, † quia ſcilicet tutorem, vel curatorem habere non poteſt, datur ſolum actio negotiorum geſtorum, non autem actio protutelæ, quæ tantum competit, quando impedimentum oriretur ex parte eius qui gerit *Cyn. in l. 1. ad med. C de eo qui pro tut. neg. geſſ. poſt Gloſſ. ibi in verb. pro tutore. in princ.* ſequitur *Bart. in l. 3. §. hac actione. in fi ff. de neg. geſt.* & multum notandum dicit *Sal. in l. militia armata. 4. in fi. ver. 2. caſu. C. qui dar. tut. vel cur. poſſ. poſt Cyn. ibi. ad med. ver. ſolut. 2.*
Hæc videbantur ſufficere pro excludenda actione pro

ne protutelæ, ſeu procuræ, ſed quoniam de eis do-
bi abatur, quaſi eſſemus in eo, qui non ſponte geſſit,
& quia officium inuoctum arctabat gerentem, ma-
xime ad fauorem minoris, in cuius electione erit,
9 quia actione velit agere: ideo tutius † & ſine vlla dif-
ficultate concludendum eſt ea alia ratione non po-
tuiſſe agi prout actum fuit ex inſtrumento, de quo
in proceſſu: Nam agens ex certo contractu celebra-
to à tutore non auditur, ſi negat illum fuiſſe tutorē,
quia non impleuit contractum, ea quo vult agere,
tenetur enim talem contractum cum ſua cauſa ap-
probare, Ita in ſpecie omiſſis generalibus concludit
*Bald. conſ. 10. ſtatuto cauetur. & conſ. 32. in fin. verſ.
concluſio mea. & conſil. 14. nu. 1. & conſ. 44. lib. 2.* &
10 milius *conſ. 5. omnis aſſeſſor. eod. lib.* Vbi † quod pe-
tens executionem inſtrumenti facti à tutrice tuto-
rio nomine non poteſt negare illam fuiſſe tutricem,
quia quando petitur executio inſtrumenti, tunc in-
ſtrumentum eſt pars formalis ipſius petitionis, &
ille qui negat id, quod eſt pars formalis inſtrumenti
eſt contrarius ſuæ petitioni, ſed hic negando eſſe
tutricem negat in petitione illud quod eſt formale
inſtrumenti, ergo non procedit petitio, & quod iſta
qualitas ſit formalis probat *idem Bald. d. conſ. 15. lib.*
11 *2.* † vbi addidit quod agendo ea inſtrumento debet
neceſſario confiteri omnia, & ſingula aſſerta, cum
talis petitio ſit impoſſibilis, & contraria inſtrumen-
to, & iniqua, & euidenter cauilloſa, quaſi deficiat
conſenſus, cum alias qui contraxit non contraxiſ-
ſet, niſi cum iſta qualitate veri tutoris, Quare debet
agi via ordinaria, quia tale inſtrumentum non me-
retur executionem, ſi agatur tutela, idem quoque
ſequendo *Bal.* voluit *Tiraq. de retract. conuent. ad*
12 *fi. tit. n. 5. fol. 586.* † Vbi *vſque ad nu.* 10. addit ſimilia
de facto acceptando cum ſua qualitate & cauſa, de
quibus etiam multa *Surd. conſ. 52. num. 39. vſque ad
n. 44. lib. 1. Brun. de reb. dub. fol. 14. n. 4. in fin.* quem
ampliſſime de ſimilibus qualitatibus acceptādis tra-
13 ctare dicit *Ceph. conſ. 312. n. 150. lib. 3.* quod † etiam
in minore de contractu tutoris voluit *Curt. Iun. con-
ſil. 147. nu 7. & 8. lib. 1.*
Et de qualitate quod non poſſit ſeparari ab ipſa diſpo-
14 ſitione † *Bald. in l. ſi quidem, de except. Grat. conſ. 151.
nu. 12. lib. 2. Ros. diuerſ. deciſ. 166. n. 1. p. 1.* Quaſi to-
tum non dicatur ſine ſuis partibus, & qualitatibus
15 † *l. qui vſufructu, de ver. oblig. l. ſi quis cum potuit, de
excep. rei iudic.* Ita vt ſi detraherentur dictæ quali-
tates non poſſet amplius dici comprehenſio ſub ea-
16 dem diſpoſitione, † cum potius tunc dicatur om-
nino noua diſpoſitio, *Bald. in l. penult. in fi. prt. de
excuſ. tutor. Socin. conſ. 87. penſatis, in fin. nu. 9. lib. 4.*
per text. *l. 1. §. quis ſimpliciter. de verb. oblig. l. ius
ciuile, de iuſtit. & iur.*
Immo prædicta etiam habent locum quamuis acce-
17 ptatio fuerit limitata, † & facta quoad aliqua tan-
tum, quia adhuc tenetur ad omnia, quæ ipſi actui ac-
ceptato incumbunt *Rimin. conſil. 132. n. 12.* vbi allegat
deciſ. Rot. quam dicit ſingularem 303. *in nou. alias
23. licet procurator. de procurator. in nou.* & *Aym* ſe-
quitur *Surd. conſil. 51. nu. 41. in fin. lib. 1.* Licet hoc
de limitatione, & proteſtatione non ſit tutū, prout
eſſe dubitabile dicit *idem Aym. dict. conſ. 131. n. 22.*
18 *ad med.* † Cum d *deciſ.* 303. *alias 22. de procur. in
nou.* procedat quando procurator acceptauit ſim-
pliciter, prout ita intelligit *Papazon. in addit. in verb.
licet procurator. & in add. ad deciſ. 29. alias 713 fuit
dubitatum, de procur. in nou. & in addit. ad deciſ. 9.
alias 147. eo tit. in nou.* vbi teſtatur ita ſeruari in
praxi.
Alia ſimilia de approbatione actus cum ſuis qualitati-
bus non opus eſt allegare cum adducantur per ſu-
pradictos Doctores, & habeamus auctoritatem in
ſpecie *Bal.* fundatam ratione, vt dictum eſt, Ideo
19 non debemus recurrere ad generalia, † cum ſint fa-
ciliora, ſed ad ſingularia tanquam magis vera, licet
difficiliora ſecundum *Philoſoph. 2. ethico.* de quo *per
Aret. conſ. 13. nu. 1. in fi. & conſ. 99. in pri. Mantua.
conſil. 32. n. 2. & conſ. 21. n. 10. & conſ. 108. n. 2. lib.*
20 † Cum etiam ſit reſpondendum de iure per ſpecia-
les deciſiones, non per regulas generales more pau-
perum Doctorum, vt dicit *Feli. in c. 1. col. 6. poſt med.
verſ. & iſta nota vt ſcias, n. 6. in fin. de præſcript. Vinc.
de Franch. dec. 266. nu. 3. Martin. Monter. in reſponſ.
pro vxoris amita, p. 3. n. 154. quod eſt poſt deci. 45.* Im-
21 mo non † eſt ſtandum iſtis generalibus quæ non
ſunt apicicatoria, neque concludunt ſubtilibus vi-
ris, ſed groſſis, vt docet *Ang. conſ. 106. in præſenti
dubitatione, col. 4. poſt med. verſ. venio ad tertium, n. 6.*
22 *in fi.* † Cum theoricæ generales non illuminent in-
tellectum practicum, qui debet eſſe de rebus ſingu-
laribus, & tractatui quodammodo ſubiacentibus
*Bal. in c. 1. cum acceſſiſſent, col. penult. in pri. verſ. modò
proſequor, n. 21. de conſt. Car. Mant. de tacit. & ambig.
conuent. lib. 4. tit. 1. n. 1.* Nam alias in ſingulis ambi-
23 guum ſupereſt *Monter. in d. reſponſo, n. 155.* † Vbi etiā
quod deciſio Doctoris in ſpecie habet vim legis,
quamuis ſine auctoritate loquatur, ſi non adſit con-
dictur *Iaſ. in l. penult. col. pen. C. de pact. Rimin. Iun.
conſ. 689. n. 160 Marzar. in epit. de fideic. p. 1. q. 8. n. 3.*
Illod tamen addendum eſt in materia approbationis
24 contractus cum ſuis qualitatibus, † quod in præiu-
dicium tertij non poteſt actus approbari ſecundum
quid, ſed in præiudicium negotiorum geſtoris di-
ſtinguendum eſt, quod aut Dominus poteſt plene
conſuli non variando, & tunc non debet variare,
aut non poteſt ei plenè conſuli in totum appellan-
do, & tunc poteſt approbare factum, & reprobare
modum, Aliud enim eſt in ſcriptura teſtimoniali,
quæ debet eſſe in totum vera, vel falſa, Aliud in ad-
miniſtratione negotiorum, Ita declarat *Bald. in l.
obſeruare, §. poſt hæc, col. 3. in fi. ver. quinto quæro, nu. 6.
de offic. procon. & legat.*
Obſeruandū eſt etiam quod vbi agitur via ordinaria,
25 & ex iure communi † poterit tutor conueniri ad cer-
tam rem ante generalem rationem totius admini-
ſtrationis, ſecus quando ageretur via executiua in-
ſtrumenti in quo promiſit rationem reddere, & reli-
qua reſtituere, tunc enim non conuenitur ad certum
quid dandum, vel ſoluendum latè *Surd. conſil. 196.
nu. 23. lib. 1.*

EPITOME.

Præſumptiones & coniecturæ quales debeant eſſe
ad probandam tacitam ſocietatem. ¶ Et an ſufficiāt
confeſſiones, teſtes ſingulares, libri rationum, actus
poſitiui, dimiſſiones pecuniarum apud ſocium, com-
munis reputatio, publica vox, & fama cum ſimilibus.
¶ Mandatum an ſocietas dicatur ſi mandetur emi
frumentum communi nomine. ¶ Cancellatio ſen-
tentiæ, ſeu inſtrumenti facta ad fauorem vnius quā-
do obſtet, vt alius non poſſit ex illis agere ¶ Tutela
an probetur ex communi reputatione. ¶ Habentes
conductiones de publico an poſſint in ſolidū con-
ueniri, vel inſolidum conuenire. ¶ Et quid in illis

qui aſſumpti ſunt in conſocios poſt conductionem à principalibus factam. ¶Et an tales aſſumpti poſſint alios conſoctos obligare. ¶Socius an teneatur ſolum pro ea quantitate, quam in ſocietate poſuit.

SVMMARIVM.

1 *Tacita ſocietas probatur coniecturis, & præſumptionibus. Et quales debeant eſſe iſta coniectura n.1.& 21.*

3 *In ſocietate omnium bonorum inducenda, debent eſſe præſumptiones plures, & graues.*

4 *Patruus gubernans perſonam, & res nepotis non dicitur contraxiſſe cum eo ſocietatem, quamuis bona cum eo retineat.*

5 *Societas probatur ex confeſſione extraiudiciali, Et qualis debeat eſſe, nu.6 & 7.*

8 *Confeſſio abſente parte facit ſemiplenam probationem. ſi probetur per duos teſtes. Intellige, vt nu.9.& 10.*

11 *Imperfecta probationes quando coniunguntur ad plene probandum.*

12 *Confeſſio ſocietatis geminata præiudicat ac ſi eſſet iudicialis.*

13 *Societas probatur ſi aliqui conſentiunt dum dicitur, quod debeant eſſe ſocij omnium bonorum.*

14 *Libri rationum vtriuſque partis ſociorum faciunt præſumptionem validam ad deferendum iuramentum in modicis ſummis Et quando ex dictis libris probetur voluntas contrahendi ſocietatem, vel illam reuocandi, nu.29.& 30.*

15 *Societas eſt præſumenda ad effugiendum dolum, & intentionem ſibi particulariter acquirendi.*

16 *Societas dicitur contracta ſi mandetur emi frumentum communi nomine, neque hoc caſu erit ſimplex mandatum. Amplia vt nu.17. & 18.*

19 *Socij dicuntur ſi plures propoſuerunt vnum ad exercendum aliquam negotiationem.*

20 *Argentarij quando dicantur habere publicam cauſam, & officium. Et de coniectura ſocietatis per confuſionem bonorum.*

22 *Confeſſio abſente parte non probat ſocietatem, neque prodeſt ad lucrum conſequendum, & nu.23.*

24 *Forma ſocietatis eſt probanda, vt ex ea poſſit agi.*

25 *Coniectura dimiſſionis pecuniæ apud ſocium an ſit actus poſitiuus, ex quo dicatur probata ſocietas, & nu.26.*

27 *Maritus retinens dotem vxoris non cenſetur ex hoc adiuiſſe hæreditatem nomine filiorum.*

28 *Actus conſiſtens in pati non arguit conſenſum.*

31 *Liber priuatus ſcriptus ſub nomine alicuius, & ſociorum an probet, ſi illud verbum ſociorum ſit cancellatum.*

32 *Cancellatio ſententiæ condemnatoriæ quo ad ſolutionem remanebit firma quo ad infamiam.*

33 *Tutor an poſſit conueniri à pupillis pro inſtrumento, in quo confitetur habuiſſe bona inuentariata, ſi illud fuerit cancellatum, quia eadem bona reddidit matri pupillorum.*

34 *Communionis reputatio non probat ſocietatem.*

35 *Error communis quando facit ius.*

36 *Tutela non probatur ex communi reputatione.*

37 *Singularitas teſtium non obſtat in probanda ſocietate.*

38 *Sanctitas, & ſimilia omnia ſucceſſiua probantur per teſtes ſingulares.*

39 *Socius obligatur ſolum pro ea quantitate, quam in ſocietate habet. Fallit ſtante ſtatuto nu.49.*

41 *Locans ſeu vendens vectigalia poteſt agere non ſolum contra conductores illorum, ſed etiam contra eos, qui illis communicant, & conſocij effecti ſunt, prout contra ei datur actio aduerſus emtores debitores vectigalium, nu.42.*

43 *Habentes conductiones de publico poſſunt inſolidum conuenire, & inſolidum conueniri. Et an tales aſſumpti in ſocios poſſint alios conſocios obligare. nu 44.*

CAPVT CCCXXXVI.

Societas vt dicatur tacite contracta pendet à coniecturis, & præſumptionibus *Bal. conſ. 304.*
1 †*non eſt nouum. poſt med. verſ. reſp. adeo iſta probatio, n.1. lib. 1. Iaſ. conſ. 2. col. 7. ad med. verſ. ſexto facit quia in iſta ſocietate, lib. 3. Menoch. præſumpt. 56. nu. 4. lib. 3. & conſil 860. nu. 7. & conſil. 656. nu. 1.*
Iſtæ tamen coniecturæ debent eſſe tales, quæ de neceſſitate inferant ſocietatem contractam, ita vt ſint
2 præſumptiones, † & actus, qui non poſſint fieri citra ius, & nouum ſocietatis, & quandoque ſunt graues, quandoque violentæ, aliquando leues ſecundum qualitatem caſuum *Dec. conſil. 21. col. 2. ad med. verſ.*
3 *talis enim ſocietas nu. 1* † Vbi infert quod in ſocietate omnium bonorum inducenda debent eſſe coniecturæ plures, & graues *Ceph. 147. nu. 20. lib. 2.* Vbi quod iſti actus debent concludenter probari, vt inferant ſocietatem, vnde ſubdit, quod patruus gubernans perſonam, & res nepotis non dicitur con-
4 traxiſſe ſocietatem, † quamuis bona ſimul in cõmuni retinuerit, cum potuerit moueri intuitu pietatis tanquam ad eum vti proximiorẽ ſpectet dicta adminiſtratio, ad cuius rationem reddendam tenebitur nõ tamen tanquam ſocius cõmunicabit *Maſcard. concluſ. 1309. in fin. n. 48.* vbi de communi omnium opinione teſtatur *Alex. præſumpt. 25. nu.... reg.*
Coniectura autem ſocietatis colligitur, quando conſtaret ex aliqua confeſſione extraiudiciali hos ali-
5 quando dixiſſe ſe eſſe ſocios, † tam aliorum bonorum, quam lucrorum *Socin. conſil. 160. in præſenti conſultatione, col. 4. ante fin. n. 8. verſ. ſed quid plura lib. 2.* Vbi loquitor de confeſſione præſente parte, dum
6 patruus hortabatur nepotes, † vt gererent diligenter illam negotiationem, aſſerens ſe ad communem vtilitatem gerere, & quod negligentia verteretur in præiudicium commune.
Idem in confeſſione ſocietatis abſente parte, quæ
7 faciet præſumptionem aduerſus confitentem, † & ſemiplenam probationem *Roman. conſil. 291. cum iſti fratres, col. 4. poſt med. verſ. tertio nec earum, n. 8, & 121. Mandoſ. in verb. præſumptionem. Idem Mandoſ. ad eundem. Rom. conſ. 373. in caſu propoſito, ad fin.*
8 *verb. determinat, & in verb. facere.* † Vbi de iſta confeſſione, quod faciat ſemiplenam probationem, quando eſt facta abſente parte, probata tamen per duos teſtes, vt de magis communi teſtatur *Afflict. deciſ. 375 nu. 3.* Intelligendo in his, quæ dependent
9 à voluntate duorum, † ſi enim à voluntate vnius, in quibus non requireretur præſentia partis, tunc talis confeſſio ſibi noceret *Afflict. ibid. nu 4. Alex. conſil. 13. col. vlt. in princ. num 18. infin. lib. 1.* Vbi quod quando teſtis non deponit de ſubſtantia negotij, aut promiſſionis, ſed de confeſſione facta abſente parte etiam ſi probaretur confeſſio per
10 duos teſtes, non eſſet plena probatio, † vnde ſi vnus teſtis deponeret de veritate, & ſubſtantia contractus, & ſocietatis, vt quia illi contractui interfuit alter teſtis deponit de fama, alius de aliquo adminiculo, ſeu iudicio, certe iſti tres teſtes non
11 coniunguntur ad plenam probationem, † ſolum

lum enim iunguntur iudicia plura ad plene probandum, quando vnumquodque iudicium eſt ſufficienter probatum per duos teſtes *Bald. in l. ſi quis ex argentarijs, §. 1. de edend.* latè *Alex. d. conſ. 13. col. vlt. nu. 19. lib. 3.*

Quandu tamen iſta confeſſio ſocietatis eſſet gemina-
12 ta, & pluries repetita, † ita præiudicaret ac ſi eſſet iudicialis, & facta in figura iudicij *Iaſ. in ſpecie conſ. 2. col. 7. ante fi. ver. ſeptimo vlterius & tantas lib. 3.*

Non ſolum autem dicta confeſſio probabit ſocieta-
13 tem, vt ſupra, ſed etiam probabitur, † ſi fratres maioribus ſuis, aut alicui eorum conſenſiſſent, dum dixerunt, quod eſſe deberent ſocij omnium bonorum *Menoch. præſumpt. 56. nu 3. lib. 3.*

Sæpe etiam recurrit ad libros rationum vtriuſq; partis ſociorum, pro habenda quadam præſumptione,
14 † non pro plena probatione, quæ præſumptio valebit pro deferendo iuramentum in modicis ſummis *Bald. conſ. 104. ante fin. nu. 2. lib. 1.* Ita vt etiam ſi in iudicando quem ſocium inducatur præſumptio
15 bonitatis, † cum ludendum ſit extare ſocietatem, ne dicamus quod illam non inducendo, quis acquiſiuerit dolo, & intentione ſibi particulariter acquirendi *Rimin. Iun. conſ. 280. n. 44. lib. 3.*

Idem ſi mandetur emi puta frumentum communi no-
16 mine, dicitur enim ex hoc contracta ſocietas, † neque erit ſimplex mandatum, prout in alijs qui emerunt rem communiter *Bald. in l. cum duobus, ff. pro ſoc. Dec. conſ. 97. n. 15. lib. 1.* vbi ampliat quãuis prin-
17 cipales non emerint, † cum ſufficiat illis mandantibus per eorum nuncios hoc factum fuiſſe, *l. ſocietatem coire, ff. pro ſoc.* Et multo magis hoc erit, ſi non ſolum emptio eſt facta communi nomine, ſed etiam ſi venditio frumenti eodem communi nomine fie-
18 ret † *Decia. d. conſ. 97. n. 40. lib. 2.* Vbi etiam quod ſi plures præpoſuerunt vnum ad exercendam aliquam negotiationem dicuntur ex hoc effectu ſocij, & ta-
19 les ſic mandantes inſolidum tenentur † ea hoc facto inſtitiorum *Gabr. conſ. 175. nu. 7. lib. 1. Maſtrill. deciſ. 135. n. 20. cum ſeq.* vbi multa, quando inter Argentarios, & ſimiles dicatur contracta ſocietas, & quo caſu tales habeant publicam cauſam, & publicum
20 officium. † Et de coniectura initæ ſocietatis per cõfuſionem bonorum *idem Maſtrill. dec. 75. nu. 6. p. 1.*

Ex prædictis apparet non eſſe probatam ſocietatem, de qua agebamus, cum coniecturæ, & præſumptiones ſuper quibus ſe fundabat actor non ſint tales, quæ
21 includant actum ſocietatis, vt dictum eſt ſupra *verſ. iſta tamen.* Neque vlla vis potuit fieri in confeſſionibus, cum de eis nequa conſtet, niſi per teſtes ſingulares, qui non ſufficiunt, vt dictum eſt ſupra *verſ. idem in confeſſione.*

Et quamuis etiam plene probaretur confeſſio, quod quis faſſus fuerit ſe ſocium, non tamen ex ea pro-
22 batur ſocietas, † quia cum facta ſit parte abſente non facit niſi ſemiplenam probationem, vt in ſpecie declarat *Caſtr. conſ. 269. ad fi. verſ. & poſito, lib. 2.* Ita vt ſi non appareret de ſocietate per inſtrumentum, vel per ſcripturam manu partium, nec per teſtes,
23 qui interfuerunt contractui ſocietatis, † non tamen hoc prodeſſet ad lucrum conſequendum, quia ad-fuiſſet damnum, negaſſet illud ſubire, vt concludit *idem Caſtr. d. conſ. 269. nu. 2. lib. 2.*

Præſertim, quia nulla fuit probata forma ſocietatis,
24 neque ad illum actum de quo quærebatur, † prout debebat probari *Bald. conſil. 125. lib. 5.* Vbi ex hoc concludit non ſufficere, quod duo faciant ſimul macellum ad effectum, vt animalia per vnum empta communicentur.

Nec facit coniectura dimiſſionis pecuniæ apud ſocium, per quam dicitur quis facere actum poſiti-
25 uum, † quaſi videatur pecuniam apud ſe habere, & poſtea breui quadam manu ſocio tradere: ita vt ex iſto actu poſitiuo cenſeatur ſocietas cõtracta *Alex. conſ. 136. viſo proceſſu, col. pen. ante med. ver. nec obſtat ſi diceretur, n. 4. lib. 5. per text. in l. ſi gn. ff. ſi cert. pet.*

Quia verius eſt, quia iſta dimiſſio capitalis non ſit actus
26 poſitiuus, ſed actus non facti, † ex quo non poteſt reſultare tonus concolus aptus ad renouationem ſocietatis, vnde non dicetur ſocietas renouata, cum poſſit argui etiam dimiſſum capitale ad cuſtodiam, & ſic non ſemper præſumitur dimiſſio capitalis pro renouanda ſocietate latè *Menoch. conſ. 121. nu. 83.*
27 *cum ſeq. lib. 2.* † Vbi etiam de marito retinente dotem vxoris, qui non cenſetur, ex hoc adiuiſſe hæreditatem nomine filiorum, cum iſte actus retentionis ſit ſolum ſilentium, quod nihil refert, Quare ſilentium non ſignificat animum, & voluntatem ho-
28 minis, † quaſi actus conſiſtens in pati non arguat conſenſum *Menoch. d. conſ. 121. n. 83.* Vbi etiam de ſocio retinente pecuniam alterius ſocij, & ea vtente, qui non acquirit aliquid cõmuni nomine, & ei ſolũ tenetur ad vſuras *l. ſocium qui in eo, in pri. ff. pro ſoc.* Quamuis de iſtis non eſſet diſcutiendum cum non fuerit probata neq; principalis ſocietas, neque dimiſſio capitalis, neque agatur de renouatione, ſed de primo actu ſocietatis.

Accedat, quod contrahere ſocietatem, vel non contra-
29 here dependet à voluntate vniuſcuiuſque, † & in declarando huiuſmodi voluntatem, etiam libri priuati rationum faciunt plenam fidem, vnde ſi fuerint facti actus dubij, ita vt non appareat contractã fuiſſe ſocietatem nec ne, ſtabitur ſcripturæ priuatę, in qua talis ſcribens hoc declaret, quando ſcilicet in illis libris, ac ſcripturis adnotaſſet, quod emebat granum nomine proprio, & non communi, claues domus, vbi reponebatur, penes ſe retinebat, & alia his ſimilia, prout erat in caſu, de quo agebamus, tũc enim iſta ſcriptura, quamuis priuata plenam fidem faciet ad probandam voluntatem non contractæ ſocietatis *Decian. conſ. 21. viſo puncto & diligenter, col. 4. ad med. n. 6. Stracc. de mercatur. nu. 53. fol. 42. Rimin. Iun. conſ. 280. nu. 3. lib. 3. Ceph. conſ. 340. nu. 2. lib. 3. per l. neſennius, 36. in fi. vbi Bart. n. 4. ff. de neg. geſt. & in l. admonendi, de iur. iur. & in l. nuda, de donat. & in auth. ſi contractus, C. de fid. inſtrum.*

Et ita concordantur opiniones contrariæ, quæ proce-
30 dunt, quando iam erat contracta ſocietas, † tunc enim tales ſcripturæ non probabunt iſtam voluntatem, ad effectum, vt illa cenſeatur reuocata, quia nõ poteſt hoc caſu ei derogari in præiudicium alterius ſocij, ſi vnus occulte faciat ſcripturam altero ignorante, & ſic non erit diſſoluta ſocietas, cum ſolum huiuſmodi ſcriptura fidem faciat, quando non apparet an fuerit, nec ne illa contracta *Butr. conſ. 71. primo videtur, ad fin. verſ. ergo etiam actus iſte, Dec. d. conſ. 21. nu. 6. Rimin. Iun. conſ. 280. nu. 3. lib 3.*

Immo etiam ſi appareret librum priuatum fuiſſe in-
31 ſcriptum ſub eius nomine, & ſociorum, † & verbum illud ſociorum eſſet cancellatum, tamen idem liber probaret non obſtante dicta caſſatura; & ſi conſentiret ſcribens, quod dict. verbum ſociorum caſſum haberetur pro non cancellato; non ea hoc poſſet dici liber vitiatus, & ſic poſſet etiam colligi

voluntas contractæ ſocietatis *Caſtr. conſ. 314. omiſſo
primo, in princ. n. 1. lib. 2. Stracc. de mercat. p. 2. n. 54.*
In quibus eſt notandum, quod ea, quæ dicta ſunt de
cancellatione ſemper ſunt reſtringenda ad cauſam
32 propter quam illa facta fuit, vnde ſi fiat cancellatio
ſententiæ condemnatoriæ ob ſolutionem, remane-
bit firma quo ad infamiam, & ſi fiat ob ſolutionem
vnius, executioni demandabitur quo ad alios latè
33 *Surd. conſ. 16. n. 15. vſque ad n. 20. lib. 1.* † Vbi ex hoc
concludit, quod tutor poterit conueniri pro inſtru-
mento ab eo facto, in quo confitetur habuiſſe bona
inuentariata, quamuis enim dictum inſtrumentum
fuerit cancellatum, quia idem tutor reddidit dicta
bona inuentariata matri pupillorum, tamen iſta can-
cellatio non operabitur impedimentum, quo ad
executionem petitam à dictis filiis, quod etiam erit
in libris ſociorum ſtante cancellatione reſpectu v-
nius, de quibus latius Deo dante dicendum erit.
Neque prædictis oberit, quod ſocius in caſu noſtro
34 fuerit communi opinione reputatus pro tali: † Nam
non ex hoc probatur contractus ſocietatis; Com-
munis enim opinio ſufficit ad probandam qualita-
tem hominis, ex qua actus hominis redditur ſolem-
nis, non autem ſatis eſt ad probandum contractum,
de quo non conſtat, ita in ſocietate concludit *Ri-
min. Iun. conſil. 377. in fin 37. & 38. Ruin conſil. 92. n. 12.
lib. 1.* Ex doctrina *Bald. in l. 2. in fin. C. de ſentent. &
35 interloc. omn. iud.* Vbi ſi erat publica opinio, † quod
talis eſſet mortuus, vel quod Titius erat emancipa-
tus, cum tamen non eſſet verum, iſte error non facit
ius, ideo teſtamentum non valebit, quidquid aliud
ſit in fauore iuriſdictionis, vel reſpectu ſolemnitatis,
cum hoc pertinest ad ſubſtantialitatem; Quare li-
cet valeant geſta, ſi ſolemniter facta ſint iuxta *l. bar-
barius, de offic. præſid.* Tamen Barbatius non erat in
vera ſubſtantia officij, cum ens, & verum conuer-
tantur, & vnumquodque ſicut ſe habet ad eſſe, ſic ad
veritatem, vt ex *Ariſt. 2. Metaphyſ.* dicit *Bald. in d.
36 l. 2. in fi. C. de ſentent. & interloc. omn. iud.* † Et de tu-
tela, quod non valeat, quamuis tutor fuerit com-
muniter reputatus, & diu ſe pro tali geſſerit *Gabr.
conſil. 36. nu 36. lib. 1.* Quia communis reputatio, &
quaſi poſſeſſio nihil operatur in tutelis, nec in of-
ficiis priuatis, cum in iſtis non intereſt an aliquid ſit
publicum, vel occultum, *Felin. in c. ſicut, nu. 3. de re
iudic.*
Minus obſtat, quod ſocietas probetur ex pluribus acti-
bus diuerſis per teſtes ſingulares. Quia nihil proba-
tur in caſu noſtro reſpectu actuum, ſed ſolum teſtes
deponunt de confeſſione, quæ non probatur per
teſtes ſingulares, vt dictum eſt ſupra *verſ. idem in
37 confeſſione.* † Si tamen iſti actus probarentur, vera eſ-
ſet concluſio, quod ſingularitas non obſtaret, ſocie-
tas enim eſt quid ſucceſſiuum continens plura indi-
uidua ſocialia, adeo vt ad probandum aliquod ens
ſucceſſiuum, vel in genere ſufficiant teſtes ſingula-
res deponentes per diuerſa media, ita de ſocietate
*Corn. conſ. 134. col. 1. & 2. lib. 1. Silueſtr. Aldebrand.
38 conſil. 71. nu. 30.* † Vbi etiam multa de ſæuitia, & ſi-
milibus, quod probentur per teſtes ſingulares.
Addebatur etiam quod quamuis probaretur ſocietas,
tamen non poterat conueniri ſocius vltra corpus ſo-
39 cietatis, † cum vnuſquiſque ſolum obligetur pro
quantitate, quam in ea habet. Contrahens enim cum
ſocietate debet inueſtigare qualitates, & quantita-
tes illius ſocietatis, & eorum cum quibus contrahit,
& ſic tenebitur ſocius inſolidum, quatenus tamen
aſcendit ſumma ſortis in ſocietate poſita cum lucro
40 percepto ex dicta ſorte *Oſaſc. deciſ. 150. n. 8.* † Quid-
quid aliud ſit ſtante ſtatuto, quod omnes ſocij inſo-
lidum obligentur, tunc enim ceſſat dicta quæſtio vt
per *Magon. deciſ. Lucenſ. 1. nu. 24.*
Verum eſſet, quod in emptionibus, aut conductioni-
bus vectigalium, aut pedagiorum ſi illa communi-
41 cantur cum aliis ſociis, † & acquiratur in eis conſo-
cij, poterunt locantes, & vendentes agere contra
eos ad ſolutionem pretij, ſicut contra emptores, aut
conductores dictorum vectigalium; Prout è conuer-
ſo ipſi ſocij poterunt exercere eorum iura ſine ali-
42 qua ceſſione † cõtra omnes debitores vectigalium,
ſicut ſi ipſi emptores fuiſſent *Ang. in l. 1. ad fi. in vlt.
notab. de loc. publ. fruend. in tit. de interdict.* Vbi quod
eſt tenendum menti tanquam quotidianum. Et ſe-
quitur *Rebuff. in tract. de mercat. art. vlt. gloſſ. vnic.
43 nu. 15.* † Vbi quod habentes conductionem de pu-
blico poſſunt inſolidum conuenire, & inſolidum
conueniri *Alciat. in l. ciuitas ff. ſi cert. petat.* vbi aſſe-
rit publicanos obligari, & ſocios vectigalium ex
contractu adminiſtrationis publicanorum, quamuis
non probent pecuniam verſam in rem eorum,
quod etiam referendo *Ang. Rebuff. & Alciat.* notat
44 *Rota Genuenſ. deciſ. 14. nu. 25.* † Licet *ibid. nu. 120.*
ſubdat intelligendos eſſe prædictos, vt loquantur
ſolum quod tales aſſumpti in ſocios poſſint conue-
niri à Republica, & conuenire debitores ſocietatis
vectigalium, Non autem, quod vnus ſocius contra-
hendo cum tertio alios ſocios obliget, cum illos
non poſſit obligare, cum nec Ang. nec Rebuff. hoc
affirment. & Alciat. verum dicit quod adminiſtra-
tores publicanorum obligant Dominum, quia *illo*
conceſſerunt adminiſtrationem, non tamen quod
alios conſocios obligent cum de hoc nullum ver-
bum, vt per *Rot. Genuenſ. d. deciſ. 14. num. 130.* Et de
ſociis quando inſolidum obligentur *Rimin. Iun. conſ.
331. n. 3.* Et quod requiratur expreſſa obligatio, & nõ
ſufficiat ſocietas tacita *Surd. deciſ. 213. Marc. Mut.
ſuper conſuet. Panormit. cap. 46. nu. 37.*

EPITOME.

Indefinita quando æquipolleat vniuerſali tam in
probationibus, quam in vltimis voluntatibus. ¶ Te-
ſtes deponẽtes Abbatem, & Monachos conſtituiſſe
procuratorem an probent mandatum totius capitu-
li. ¶ Et quid ſi deponant ſuper diſpoſitione collecti-
ua an tunc intelligantur depoſuiſſe de omnibus, &
de tota re. ¶ Mandatum contra omnem perſonam
an comprehendat collegium, & Rempublicam.
¶ Reſtitutio in integrũ quo caſu peti poſſit ſine ſpe-
ciali mandato, & quando dicatur incidenter poſtu-
lari. ¶ Conſtitutio procuratoris an probetur per te-
ſtes. ¶ Producens mandatum nullum an poſſit ſe iu-
uare ex valido.

SVMMARIVM.

1 *Conſtitutio procuratoris poteſt probari per teſtes dum-
modo non ſit ad exigendum.*
2 *Teſtes deponentes procuratorem fuiſſe conſtitutum per
Abbatiſſam, & Moniales non probant, quod to-
tum Capitulum illum conſtituerit, num. 3. & 17.
Contrarium numer. 12. Declara vt numer. 16.
& 18.*
4 *Probatio teſtium deponentium de terreno non in-
telligatur*

telligitur de toto, ſecus in vltimis volũtatibus, in quibus teſtator loquens de hæreditate venit tota. & n.9.
5 *Teſtes loquentes de dominiis debet intelligi de duobus, non de omnibus.*
6 *Communitas non dicitur feciſſe ſi teſtes probant quod homines illius fecerunt.*
7 *Renunciatio indefinita de reſtauro non intelligitur pro omni & quocunque reſtauro.*
8 *Probatio indefinita tam per teſtes quam per inſtrumentum non æquipollet vniuerſali.*
10 *Deponens aliquem exercuiſſe iura epiſcopalia non probat de omnibus.*
12 *Capitulum eſt nomen collectiuum, & ſi dicatur conſtituiſſe procuratorem intelligitur de toto.*
13 *Verba* filij, agnati, & cognati *ſunt collectiua.*
14 *Teſtes deponentes ſuper diſpoſitione collectiua an probent de tota.*
15 *Nomen* podere *eſt nomen vniuerſitatis ſignificans plura prædia. nu.21. & 22.*
19 *Mandatum contra omnem perſonam non comprehendit Rempublicam, Collegium, & Vniuerſitatem.*
20 *Conſtitutio procuratoris eſt ſtricte intelligenda.*
23 *Mandatum validum in cauſa principali extenditur etiam ad cauſam reſtitutionis in integrum.*
24 *Reſtitutio in integrum quando ſine ſpeciali mandato peti poſſit, & quo caſu dicatur incidenter poſtulari. & num.25.*
26 *Reſtitutio in integrum conceditur ob ſpecialem fauorem petentis, neque in ea qua cogitur habere nouum defenſorem, ſed poteſt compelli primus.*
27 *Procurator reſtringens ſe ad mandatum nullum non poteſt ſe iuuare valido.*

CAPVT CCCXXXVII.

MAndatum procuratoris poſſe probari per teſtes, quidquid aliud ſit in mandato ad exigen-
1 dum † paſſim concludunt *Doctores* de quibus per *Sarnenſ deciſ.50.li.1.* de qua per *Card. Mant. de tacit. & amb. conuen. lib.7. tit 3 nu 26.* cum aliis quos adduxi *dec. 105.* & latius *in addit. n.1.*

In caſu tamen, de quo agebamus quamuis fuerint examinati multi teſtes ad probandum huiuſmodi con-
2 ſtitutionem procuratoris, † Tamen dixi illam non eſſe legitimè probatam, cum ſolum teſtes deponant de Abbatiſſa, & Monialibus, quæ verba poſſunt verificari in duobus, & per conſequens non conſtat, quod interuenerit conſenſus totius capituli, ſeu maioris partis, quaſi in probationibus indefinita non æquipolleat vniuerſali, cum debeat talis probatio de neceſſitate concludere: Ita in ſpecie de canonicis conſtituentibus ſyndicum, reſoluit *Alex. conſ. 108. in cauſa & lite vertente. col. pen. ad med. verſic. bene facit quod notat. num. 14. lib. 2. & conſ. 110. viſis acutiſſimis. col. 1. in fin. lib. 1. poſt Ol-*
3 *drad. conſ. 110.* † vbi loquitur de Monachis *Ripa* qui de veriori opinione teſtatur *in c. cum in ferrarien. col. 4. ante fin. verſ. ſecundo obſtat deciſio, nu. 11. de conſtitut.*

Quare probatio facta per teſtes de terreno non intel-
4 ligetur de toto † *Sard.* qui alia ſimilia adducit *deciſ. 263. n. 9. vſque ad nu. 13.* Quidquid aliud ſit in vltimis voluntatibus, in quibus teſtator loquens de hæreditate intelligitur de tota *Idem Surd. conſ. 351. n. 19. lib. 3.* & multa quando in vltimis voluntatibus indefinita æquipolleat vniuerſali *Menoc. conſ. 173. n. 23. vſq. ad num. 30. lib 2.*

Vnde ſi teſtes dicant ſcientibus, & intelligentibus
5 dominiis molendinorum, † non intelligentur de omnibus, quia illa indefinita poteſt verificari in duobus *Alex. conſ. 108. nu. 11. lib. 2.*

Item cum dicitur, quod homines caſalis hoc fecerunt, non tamen probatur, quod commune hoc fecerit
6 † *Alex. conſ. 7. in fi. verſ. ſatis etiam, n. 2. lib. 1. & conſ. 114. n. 12. lib. 4 poſt Bart. in l. fin. num. 4. C. de præd. curial. alias incip. de præd. decurion.*

Idem in renunciatione indefinita facta de reſtauro,
7 quæ cum non ſit generalis, † pro omni, & quocunque reſtauro non æquipollet vniuerſali, maximè in materia ſtricta, prout eſt renunciatio, in qua minus debet operari vniuerſitatem, quaſi quando operatur, veniat ex æquitate, & benignitate, non ex proprietate ſermonis. Ita late omnia prædicta declarat *Surd. conſ. 431. n. 66. vſq. ad n. 73 li. 3.*

Quæ procedunt tam in probatione facta per teſtes,
8 quam per inſtrumenta, † in quibus indefinita non operatur idem, quod vniuerſalis: cum ſit par probatio, & in vtraque militat eadem ratio, quod non concludat omnes monachos, & canonicos elegiſſe, cum poſſit verificari in duobus *Surd. d. conſ 431. n. 69. lib. 3. poſt Oldrad. conſ. 100.*

Et non ſolum circa perſonas, ſed etiam circa res *Bar. in l ſi ita relictum in pr. de leg. 2. Alex. conſ. 26 n. 3 li.*
9 *4.* † Vnde teſtis deponens Titium poſſediſſe terrenum poſitum inter certas foueas, tamen non per hoc videtur concludenter deponere de toto terreno, & dicens ſe vidiſſe ſolui ad tertium, & quartum terminum, non probat concludenter de toto tempore, & de omnibus terminis ſolutionem, &
10 ſic quod integre ſolutiones factæ fuerint: † Et ſi quis deponat aliquem exercuiſſe iura epiſcopalia, non tamen probat, quod exercuerit omnia iura, cum ipſius dictum poſſit verificari in aliquibus ſcilicet in duobus, & ſic indefinita in iſtis aut ſimilibus caſibus non æquipollet vniuerſali prout omnia prædicta comprobat *Maſcard. concluſ. 1199. nu 10. vſq. ad 20. p. 3.*

Neque obſtat videri probatum mandatum, de quo agimus cum in caſu noſtro adſint verba illa Abba-
11 tiſſa, & Moniales, † quæ ſunt verba collectiua, prout Decanus, & canonici, ita vt per illa cenſeatur conceſſum mandatum ab omnibus canonicis tanquam ſimus in actu, qui fit ab vniuerſitate, pro cuius validitate debemus præſumere, vt concludit *Couar. var. reſolut. lib. 1. c. 13. col pen. ad med. verſ. vndecimo ex his adnotanda in fi. Menoc. conſ. 73 n. 4. vſq. ad n. 8. li. 1. poſt Gemin. in c. ſi canonici in 2. notab de*
12 *reſtit. ſpoliat. in 6. per tex in c. cum omnes. de conſt.* † Vnde etiam ſi dicatur capitulum conſtituiſſe procuratorem intelligitur de toto capitulo, quaſi illud ſit nomen collectiuum *Couar. d. verſ. 11. ad fi. Addi. ad Alex. conſ. 7. in verb. duob. lib. 1. Oldr. conſ. 100. verſ.*
13 *tertio.* Idem in verbis *filij, agnati,* † *vel cognati,* aut ſimilibus tãquam collectis *l. fi. C. de ſuis & legit. Dec.*
14 *conſ. 17. n. 21. li. 1.* † Quod etiam eſt in teſtib. qui deponunt indefinite ſuper diſpoſitione collectiua *Bal conſ. 298. in fi. li. 4* & de teſtib. deponentibus de podere, qui probabunt totum eſſe emphyteoti-
15 cum, quamuis non dicant de toto, † quia nomen *podere* eſt nomen vniuerſitatis ſignificans plura prædia, & ſic vniuerſitatem agrorum *Bald. in l. in legatis. 27 in pr. C. de leg. Menoch. conſ. 409. n. 61. li. 5.*

Quæ prædicta procedunt quando verbum *canonici* eſſet prolatum à iure, vel in materia non proba-
16 toria, ſecus ſi ab homine, † & in probationibus *Dec. conſ. 61. col. pen. ad med. & ibi Addit. in verb. re-*

prebendit. Felin in c cum omnes.nu.22. de conſti. cum aliis per *Maſcard.concl* 1307.*n*.8.*&* 12.*p*.3.*Speculat. de ſyndic col.3 ad fi.verſ. porro ſi in inſtrumento,n.9.*

17 Vbi ſi dicatur quod Abbas cum conſilio Monachorum, vel Abbas, & Monachi fecerunt, vel poteſtas de conſilio conſiliariorum non valebit talis diſpoſitio, quia non verificatur in maiori parte, vnde requiritur quod dictum ſit, Abbas, & omnes Monachi *March.ſing.* 171. *audiuiſti aliam regulam. n*.2. Et ita etiam loquitur *Menoch.* ex aduerſo allegatus *conſ.*73.*n*.16.*lib*.1. vbi quod in ſolis probationib. indefinita non æquipollet vniuerſali. Ideo ibi ſuſtinet tranſactionem factam ab Abbatiſſa & Monialibus, licet non conſtet nominatim omnes interueniſſe, cum non agitur de probationibus, quamuis ſi in illis eſſemus, neque d.tranſactio ſubſiſteret, cum par ſit vis probationum, teſtium, & inſtrumentorum, vnde in vtriſque indefinita non æquipollet vniuerſali, vt dictum eſt ſup. *verſ. qua procedunt.nu.*7.

In prædictis tamen obſeruandum eſſet, quod licet teſtis loquens de re non intelligatur de tota *ex ſupra*
18 *allegatis*, † Tamen ſi in capitulis fuit articulatum de procuratore conſtituto ab omnibus. & teſtis depoſuit ſuper contentis in d.capitulo, idem eſſet, ac ſi de omnibus monialibus depoſuiſſet *Felin.in c.audistis, col.*12.*in pr.de praeſcr. Surd.conſ.*352.*nu* 22.*lib.*3. *Maſcard.concl.*1199 *n*.25. *&* 26.*lib*.3. Quæ cum non verificentur in caſu, de quo agimus, ideo neque ex prædictis poteſt dici conſtitutionem d.procuratoris fuiſſe legitime probatam.

Præterea teſtes non probant mandatum contra com-
19 munitatem, ſeu vniuerſitatem, † non enim ſufficit dicere illud factum contra omnem perſonam cum Reſpublica, Collegium, vel Vniuerſitas non ſit proprie perſona, ſed ficte *Bal.in rubr. C.ad trebell.n.*2. *per tex.in l.metum. §.animaduertendum. ff.quod met.*
20 *cauſ.* † Cum in iſtis diſpoſitionibus ſtricta interpretatio ſit facienda, & ſine fictione iuris, prout mandatum *Rot.deciſ.*13. *de proc.in nou. Caputaq dec.*191. *n*.2.*p*.2. *Rot. coram R.P.D. Lauretano Taraſon canonicatus* 28. *Ianuar.*1575. de qua per *Card. Mant.*
21 *de tac & ambig. conuention. li*.7.*ti*.14.*n*.1. † Ideo debet exprimi in huiuſmodi mandatis Vniuerſitas, vt illa comprehendatur *Caſtr. in auth.item quecunq.n*.1.
22 *C.de epiſc. & cler.* † & de communi opinione, & per *Rot* approbata teſtatur *Card. Mant d tit.*14.*n*.3. *in fi.poſt Sarnenſ.in reg de idiomat.q* 2.*n*.4.*&* 5.

Et ſtante defectu d. mandati principalis non eſt quærendum de incidentibus, de quibus quamuis non requiratur mandatum ſpeciale, Tamen, vt dictum eſt, hoc intelligitur quatenus probaretur validitas eiuſdem mandati, tunc enim non eſt neceſſaria ali-
23 qua ſpecialis mentio, quo ad incidentia, † vnde quando præcedit mandatum validum in cauſa principali, extenditur etiam ad cauſam reſtitutionis in integrum, quæ contra ſententiam poſtulatur, quia reſtitutio in integrum eſt iudicium conſequens, & ſecundarium, & ideo procurator actoris, qui obtinuit rem iudicatam, poteſt & debet abſque alio mandato defendere ſuum principalem *l.qui proprio nomine*. 46. *§.item quæritur. ff.de procur.* ſecundum intellectum *Accurſ.* quem ibi poſt *Ang.Bal.& Caſt. in fi. num* 6. *&* 7. approbat *Rot.* vt teſtatur *Card. Mant. de tac.& ambig. conuent.lib.*7.*tit*.22.*num*.24. *Bellam. dec.*283.*procurator ad agendum. de procura-*
24 *tor.* Nam † quando reſtitutio in integrum poſtulatur aduerſus ſententiam latam pro actore, procurator principalis non indiget ſpeciali mandato, quamuis illud ſit neceſſarium quando reſtitutio in integrum petitur ab actore, qui ſuccubuit *l.illud.*
25 *§.1.de minor.* † Et ratio diuerſitatis eſt, quia reſtitutio contra ſententiam latam pro actore venit quodammodo incidenter ex illis, quæ prius acta ſunt, in quibus incidentibus non requiritur ſpeciale mandatum *Gloſſ. in c.ſuſcitata de reſti in integ. Caſſador. dec.*2. *de procur. Mohed. dec* 4. *eod.tit. Simonet.dec.*80.*lib*.1. *& deciſ.*32.*lib*.2. quos refert & ſequitur *Card. Mant. d.li*.7.*ti*.22.*num*.15. cum etiam
26 † reſtitutio in integrum concedatur ob ſpecialem fauorem petentis, ideo fauorabilis interpretatio eſt facienda, vt non cogatur habere nouum defenſorem, ſed poſſit compellere primum, præſertim quia in cauſa reſtitutionis non mutatur Iudex, quidquid ſit in cauſa appellationis *Caſtr.* qui dicit ſingulariter notandum in *d l.qui proprio*. 46. *§.item quæritur, in fi de procurator.*

Quo vero ad aliud mandatum legitimum, quod prætenditur exhiberi ſtante inualiditate eius, de quo
27 fuit quæſitum, † Cum in caſo noſtro conſtet partes ſe reſtrinxiſſe ad aliud inualidum, dicendum eſt non ſufficere, vt per *Rot.coram R. P. D. Robuſterio. Bonon. n. iurispatronatus*.29. *Martij*. 1574. de qua per *Card.Mant.de tac.& ambig.conuent.lib*.7.*tit*.12. *n*.13. *Put.dec*.383.*n*.7 *lib*.2. *& dec*.332. *lib*.3. dixi *dec*. 49 *& ibid.in addit.num*.6.*&* 7.*Rimin.Iun.conſ.*561. *nu*.11.*lib*.1.

EPITOME.

Electio quando ſpectet ad creditorem, ſeu debitorem in alternatiua rerum, perſonarum, remediorum in iudiciis ſtricti iuris, exactionibus & in illis quibus ordo iuris datur, vel ſimilibus caſibus. ¶ Promiſſio ſoluendi, vel præſentandi debitorem in carceribus an ſit pro ſecuritate creditoris, ita vt potius ad eum ſpectet electio, quam ad promittentem, ſeu illum qui pro eo fideiuſſit ¶ Ex obligatione dandi vnum vel duos capones an poſſint peti duo. ¶ Suſcipiens alienam obligationem an habeatur pro fideiuſſore.

SVMMARIVM.

1 *Promiſſio de ſoluendo creditori, aut de præſentando debitorem ad carceres quomodo intelligatur, & an ſit potius ſubordinatio ita vt electio ſit actoris. n.*2. *Et quid in fideiuſſore. n.*13.

3 *Verba promiſſionis executiua in creditorem an faciant vt electio ad ipſum pertineat.*

4 *Effectus diſpoſitionis, in quem confertur attenditur, nõ tenor verborum quo ad exitum actionis monenda.*

5 *Electio ſpectat ad creditorem in alternatiua remediorũ.*

6 *Obligatio de ſoluendo, vel repræſentando debitorem in carceribus eſt pro ſecuritate creditoris cui debitur electio quod remedium velit magis exercere. & n.*7.

8 *In promiſſione dandi vnum vel duo plauſtra lignorum, ſeu vnum, vel duos capones poſſunt peti duo.*

9 *Creditor poſt electionem vnius remedij poteſt recurrere ad aliud.*

10 *Creditor alternatiuus remediorum in quo differat à creditore alternatiuo rerum.*

11 *Alternatiua poſita inter illa, in quibus ordo iuris datur debet intelligi quod ſtet ordinatim vt primo verificetur in primo, poſtea in ſecundo.*

12 *Alternatiua exigendi dat electionem creditori in cuius fauorem cenſetur appoſita.*

14 *Suſ-*

14 *Suſcipiens alienam obligationem habetur pro princi-
palis.*
15 *Obligatio alternatiua qualis ſit, & de eius materia ad
quem electio pertineat.*
16 *Alternatiua non datur in iudicio ſtricti iuris, & com-
petit condictio indebiti.*

CAPVT CCCXXXVIII.

OBligatio, quæ præſupponitur de ſoluendo
creditori eſt principalis, & pure facta, cui
licet acceſſerit ſecunda para promiſſionis, aut de
1 repræſentando debitorem ad carceres, † Tamen
eſt acceſſoria, & facta ſub conditione, ac ſi dictum
eſſet, ſi non ſequatur ſolutio iterum debitor redu-
cetur ad priſtinum locum *Menoch. conſ 547. num. 2.
lib. 6.* Vnde Dixi verius eſſe quod non ſumus pro-
prie in alternatiua, ſed in quadam ſubordinatio-
2 ne, † ſeu ſubrogatione loco rei principaliter in
obligatione venientis, & in defectum illius, quo
caſu electio debet eſſe actoris *Alber. in l. reſcriptum.
§ ſi pacto. col. 3. n 4. verſ. aut obligationes ſunt ſimul. ff.
de pact. Simon. de Pret. conſ. 13. nu. 12. Loffred. conſil.
19. n 7. in fin.* quos ſequitur *Martin. Mont. dec. Arag.
48. n. 14. & 15.* Exemplo eorum, de quibus per *Flo-
rian. in l. Lutio. 23. in fi. ff. de legat. 1.*

Et quateous etiam eſſemus in alternatiua, Tamen
adhuc electio ſpectare debet ad creditorem, cum
3 verba promiſſionis, † de qua agimus, ſint executi-
ua in creditorem *Bald. conſ. 170. ad euidentiam, nu.
2. verſ. quandoque lib. 2. poſt Iacob. de Aren. in l. ſi ita
diſtrahatur ff de contrah. empt. Bar. in l. Lucius, nu. 2. ff.
4 de legat. 2.* † Cum ſemper attendi debeat in quem
effectus diſpoſitionis confertur, non autem tenor
verborum quo ad actionis mouendæ exitum *l ſi
cui legetur. §. fi. D. de leg. 1. Dec. conſ. 407. num 9.* cum
aliis per *Monter. deciſ. 36. nu. 4. & 5.*

Accedat quod ſumus in alternatiua remediorum, in
quibus non ſpectat electio ad debitorem, ſed ad
5 creditorem, † cui dicta remedia competunt, quia
eius fauore videntur poſita, & conceſſa quidquid
aliud ſit in alternatiua rerum *Caſtr. in l. cum propo-
6 nas. 17. in fi. nu 4. in gl. vlt. C. de tranſact.* † vbi in ſpe-
cie loquitur de eo, qui promiſit ſoluere, vel repræ-
ſentare in carceribus, quia omnia iſta veniunt pro
ſecuritate creditoris, cui dabitur electio, quod re-
medium magis velit exercere, & ſequitur etiam in
terminis *Barbat. conſ. 15. num. 30. lib. 2. Salic. in d. l.
cum proponas. ante fi. verſ. quæro igitur, num. 3. C. de
tranſact. & in l. non dubium, col. 6 ad fi. verſ. in contra-
rium eſt iſta. nu. 14. poſt med. C. de legibus. Burſ. conſil.
7 113. n. 20. lib. 1. Surd. conſ. 402. n. 33. in fi.* † & de com-
muni latè teſtatur *Gomeſ. de qualit. contract. tom 2. c.
11. n. 41. verſ. item adde.* cum aliis per *Matt. Coler.
de proceſſ exec. p. 1. c. 8. n. 35. vſque ad n. 38. Rip. de do-
nat. & grat. perficiend & reuocan. c. 8. n. 3 Iaſ. in § ſunt
8 autem. num. 10. inſti. de action.* † vbi ex hoc infert ad
quæſtionem quam amœnam vocat, de promittente
vnum, vel duo plauſtra lignorum de nemore ſuo,
quod poſſit recipere duo, & de promittente dare
vnum, vel duos capones, quod poterit duos petere
*Vrſill. ad Afflict. dec. 397. nu. 4. Rip. in c. inter cæteras,
col. vlt. n. 70 de reſcript.*

Quæ adeo vera ſunt, vt poſſit etiam creditor poſt ele-
9 ctionem vnius remedij, puta pignorum, † aut ſi-
milis rei mutare conſilium, & executiue agere, qua-
ſi per electionem vnius non cenſeatur præcluſa via
aliis, quando per primum non eſt ſatisfactum *Bal.
in c. contingit. 9. n. 19. col. 6. in fi. verſ. quare reus poſi-
tus eſt in carcere. de dol. & contum.* & in ſpecie de
creditore alternatiuo ita concludit † *Guid Pap conſ.
10 114. quia in cauſa col. fi. in princip. verſ. ſecundo quia
videmus, n. 5. Capic. dec. 119. n. 6.* vbi intelligit con-
traria in creditore alternatiuo rerum, prout etiam
hanc opinionem tanquam veriorem latiſſime com-
probat *Matth Col. de proceſſ execut. p. 1. c. 8 nu. 38.
vſque ad num. 67.* & multa etiam in ſimili adducit
*Iaſ. in l. 1. in prin. col. 6. poſt med. n. 23. D. ſi quis ius
dicent. non obtemper.*

Vlterius quamuis eſſemus in dubio, Tamen iuris or-
do diſponit, vt prius concordetur creditori, quam
11 ad carceres repræſentetur, † qui iam fuit relaxa-
tus, vt ſolueretur creditori, & bonis non exiſten-
tibus recurritur ad carcerationem, ex quo ſequi-
tur, quod quando alternatiua ponitur inter illa, in
quibus ordo iuris datur tunc debet intelligi, vt ſtet
ordinatim, & prius verificetur in primo deinde
ſucceſſiue in alio *Bar. in l. vxorem § teſtamento. ff. de
leg. 3. & in l. 4. §. prætor ait. in prin. n. 2. & 3. D. de
dam. infect. Bero. conſ. 147. nu. 5 li. 3. Aret. conſ. 96. col.
2. in princ. verſ & probatur ratione. num. 3.* & in ſpe-
cie electionis alternatiuæ, de qua agimus *Monter.
dec. 48. nu. 8. & 9.*

Adde quod ſumus in alternatiua exigendi, quo caſu
12 datur electio creditori, † in cuius fauorem cenſe-
tur appoſita, quod facit vt alternatio illi iuuet, non
autem debitori *Bald. in l. fin. col. penul. poſt pr. verſ.
quare in iſto. nu. 5. C. de pet. hæred. Purpur. conſ. 188.
nu. 1. lib. 1. Aſin. de execution. §. 7. c. 168. col. 1. in fi. n.
5. fol. 237.*

Ex quibus non obſtant contraria quæ loquuntur in
alternatiua rerum, in quibus datur electio debito-
13 ri, vt dictum eſt, † Prout neque obeſt quod ſimus
in fideiuſſore, non debitore, quia eadem ratio adeſt
in vtroque, quemadmodum etiam de fideiuſſore
loquitur *Coler. de proceſſ. exec. p. 1. c. 8. nu. 35. cum ſeq.*
Vltra quod ſumus in ſuſcipiente alienam obligatio-
14 nem, † qui habetur pro principali, quaſi voluerit
debitorem eximere, & in ſe transferre totum onus
alienæ obligationis. *Idem Coler. de proceſſ. executiu.
p. 1. c. 10. nu. 307. verſ. ideoq. vocabula. Andr. Gail.
obſeruat. 28. ad fin. verſ. hodie tamen. nu. 6. lib. 2.* vbi
quod ita ſeruatur in praxi poſt *Marſil. in rubr. de
fideiuſſor. nu 65 & 70.*

Multa alia notabilia ad materiam iſtarum electionum,
15 & alternatiuarum vltra ſupra adducta † ponunt
*Monter. dec 48. & Coler. de proceſſib. executi. p 2. c. 1.
n. 50. & 53. Nicon. in c. quoniam contra n. 310. de probat.
Affl. deciſ. 397. & ibi Vrſill. in addi Surd. conſ. 98. &
413. Menoch. conſ. 547. lib 6. Euerar. in loco argu-
16 men. ab alternat. Gabr. conſ. 118. lib. 2.* † Et in iudiciis
ſtricti iuris quod non detur alternatiua *Garz. de ex-
penſ. c. 18. n. 40. & 41. tom. 17 f. 322.* vbi quod com-
petit condictio indebiti, non vt pretium ſupplea-
tur, cum ſupplementum ſit in poteſtate ſoluentis,
de quo tamen alibi erit particulariter videndum.

EPITOME.

Relatio executoris, quod fuerit eiectus de poſ-
ſeſſione Titius illicitus detentor an debeat in to-
tum approbari, ita vt dicatur conſtare de illicita
detentione. ¶ Confeſſio quando ſit in totum re-
iicienda, vel admittenda cum ſua qualitate. ¶ Et
quid ſi adeſt præſumptio iuris in contrarium.
¶ Executori an credatur in concernentibus ſuum of-
ficium circa immiſſionem in poſſeſſionem, etiam

ſi deponeret, quod bona in quibus fuit facta executio ſpectarent ad debitorem. ¶ Detentator iniuſtus an ſit expellendus abſque citatione. ¶ Et quando habens facultatem ſe informandi de intruſione ſummariè, & de plano poſſit aliquid facere contra non citatum. ¶ Et quo caſu ſufficiat citatio per edictum. ¶ Legitimus contradictor quis dicatur ad impediendam immiſſionem in poſſeſſionem.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio debet in totum reiici, vel admitti, & cum ſua qualitate nu. 2. 6. & 9.*

3 *Executori creditur in concernentibus ſuum officium circa immiſſionem in poſſeſſionem, etiam ſi deponeret quod bona, in quibus fuit facta executio, ſpectarent ad debitorem. Intellige vt nu. 4.*

5 *Relatio executoris quod fuerit eiectus Titius illicitus detentor an debeat in totum approbari, ita vt dicatur conſtare de illicita denunciatione. n. 18. & 33.*

7 *Producens inſtrumentum factum à tutore eſt acceptandum cum illa qualitate tutela.*

8 *Relatio quod quis poſſidet pro dimidia non poteſt diuidi.*

10 *Confeſſio habet vim maioris probationis.*

11 *Titulus nullus habetur pro non titulo.*

12 *Habens titulum illicitum non eſt legitimus contradictor ad impediendam immiſſionem in poſſeſſionem.*

13 *Fideicommiſſarius non admittitur pro legitimo contradictore, quando habet poſſeſſionem vitioſam.*

14 *Prætor non tuetur illicitam poſſeſſionem.*

15 *Contradictori poteſt obiici nullitas euidens.*

16 *Admiſſus ad probandum ſuum titulum coloratum ad effectum contradicendi non impedit immiſſionem in poſſeſſionem.*

17 *Poſſeſſio cuiuſlibet præſumitur iuſta.*

19 *Præſumptio iuris eſt, quod teſtator noluerit multiplicare onus legatorũ. Et confeſſio circa hoc poterit diuidi.*

20 *Confeſſio quod quis habuerit arbores, ſed ſiccas, poteſt acceptari reiecta qualitate ſiccitatis.*

21 *Confeſſiones cum aliquibus qualitatibus, quæ ſunt contra præſumptiones iuris poſſunt diuidi, vt in exemplis de quibus nu. 22. & 23.*

24 *Poſſeſſio an ſit iuſta, vel vitioſa pertinet ad iuris diſpoſitionem, & in hoc non attenditur dictum partis, quæ tantum debet deponere de facto an poſſideat nec ne.*

25 *Citatio poteſt omitti ſtante notorio defectu defenſionis.*

26 *Detentator iniuſtus non expellitur abſque citatione, & ſine ea an poſſit aliquid facere, qui habet facultatem ſe informandi de intruſione ſummariè, & de plano.*

27 *Iudex debet iterum ponere in poſſeſſionem ſi expulit poſſeſſorem non citatum etiam intruſum.*

28 *Poſſeſſio propria auctoritate nõ poteſt capi ſine citatione partis, & quando ſufficiat citatio per edictum, n. 29.*

30 *Statutum de poſſeſſione tranſlata quomodo intelligatur.*

31 *Poſſeſſione non dicitur priuatus, qui illam contineat.*

32 *Facultas iudicis nulliter dantis poſſeſſionem illam transfert.*

CAPVT CCCXXXIX.

EX relatione executoris, de qua in caſu mihi propoſito, dicebatur non probari aliquam poſſeſſionem, cum illa contineat vnicum dictum, quod videlicet fuerit eiectus Titius illicitus detentor:
1 † Quare aliunde erat probanda prætenſa poſſeſſio legitima, quaſi confeſſio debeat, vel in totum reiici, vel in totum admitti *Bart. in l. aureliae, §. idem quæſiuit. in pr. de liber. legat. Alex. conſ. 87. in cauſa, in pr. verſ. & ideo ſi confitetur. lib. 1. Surd. deciſ. 257. numer. 4. Caputaq. deciſ. 186. p. 1.* vbi quod ita ſeruatur *in Rot.* cum aliis per *R. P. D. Manzanedum. Ternoden. dotium de Aptis 23. Ianuarij 1606.*
2 † Maximè, quia ſi in caſu noſtro non acceptaretur iſta qualitas illicitæ detentationis, redderetur executio, & actus nullus, quod facit, vt tunc confeſſio debeat acceptari in totum cum ſua qualitate, quidquid alias poſſet diuidi *Rot. coram Sanctiſſimo Ariſtoricen. Archidiaconatus 27. April. 1577. & coram Cardin. Pamphilio. Narnien. pecuniaria 28. Iunij 1585.*

Neque obſtat, quod non ſit habenda fides executori, quod talis expulſus fuerit illegitimus defenſor cum non ſpectet ad eum iudicare, ſed ad iudicem.
3 Quidquid alias credatur executori in concernentibus eius officium circa immiſſionem in poſſeſſionem, etiam ſi deponerent, quod bona in quibus fuit facta executio ſpectarent ad debitorem *Natt. conſ. 654. num. 5. Grat. conſ num. 57. lib. 1. Alciat. præſumpt. 14. num 5. reg. 3. Bald. in l. 2. col. 1. med. num. 9. verſ. ſed hic dubitatur. C. quand. fiſc. vel priuat.*
4 *debitor. debit. exig. poſſ.* Et eſt verior opinio † niſi appareat contradictor, qui contrarium probet *Franc. in c. cum parati, 19. col. 7. in fi. num. 41. de appellat. Maſcard. concl. 189 num. 5. tom. 1 f. 181.* Et ita concordantur opiniones contrariæ, quia interim ſtatur relationi nunciorum, quæ tamen non eſt adeo firma, vt non poſſit probari contrarium *Natt. conſ. 654. in fin.*

Quia modo non agitur, an circa prædicta debeat credi executori, nec ne, ſed ſolum, quod iſta productio relationis, in qua pars ſe fundat non poteſt ei
5 patrocinari, † niſi in totum approbetur dicta relatio, cum illa qualitate illicitæ detentionis, quaſi circa eundem actum non detur diuiſio, ſed debeat totus illius tenor approbari, quando eſt vna oratio, prout in caſu noſtro, & non ſunt plura capi-
6 tula, & adiectio qualificat † *Bald. in leg. ſiquidem, 24. num. 2. C. de tranſact. & in leg. contra iuris. in 1. lect. § ſi filius. i 1 fi. num. 4. verſ. ſexto & vltimo nota. ff. de pact. Iaſ conſ. 57. col. 4 ad fin. verſ. & tanto plus.*
7 *lib. 1.* Quemadmodum etiam dicimus † de producente inſtrumentum factum à tutore, ſeu procuratore, quod debet acceptari cum illa qualitate tutoris, quamuis ille non eſſet talis *Bald. conſ. 10. in fin. verſ. & hæc eſt veritas. lib. 2. per text. in l. cum quæritur. de adminiſtr. tutor.* Et de ſimili relatione,
8 † quod talis poſſidet pro dimidia, cum tamen ad referentem non ſpectaret iudicare quantum poſſideat, quod non poſſit ſcindi *Aym. conſ 560. num 6* quem ſequitur *Surd. deciſ. 258. num. 5. poſt*
9 *princ.* † Et de ſimilibus qualitatibus, quod debeant in totum recipi cum principali enarrato late *Rimin. Iun. conſ. 137. num. 14 cum ſeq. lib. 2. Menoch. de arbitr. caſ. 95. num. 19.* Et quidem ſi hoc eſt in confeſſione qualificata, multo magis erit in relatione etiam qualificata, ne dicamus, quod relatio magis afficiat, quam confeſſio, Cum tamen fundans ſe in relatione reproducta non debeat plus obtinere, quam ſi fundaret ſuam
10 intentionem in confeſſione, † quæ habet vim maioris probationis *l. cum te. Cod. de tranſaction. Bald. conſil. 102. colum. 2. lib. 2. Surd. conſil. 60. num. 1. lib. 1.*

Quibus ſtantibus videbatur dicendum non conſtare

ſtate de aliqua prætenſa poſſeſſione, cum enim ſit
illicita detentio ex ſupra allegatis, habetur pro
11 non detentione,† cum titulus nullius iudicetur pro
non titulo *l. nec vllam. de petit. hered. Affl. decis. 228.*
n. 2. Rol. conſ. 9. n. 46. lib. 3. Et habens titulum illici-
tum non eſt legitimus contradictor ad impedien-
12 dam immiſſionem † ex *l. fi. C. de edict. diu. adr. tol.*
Gozad. conſ. 93. n. 6. Bero. conſ. 60. n. 4. lib. 2. & conſ. 176.
13 *n. 50. eo. li. Roland. conſ. 2. in fi. n. 47. li. 3.* † Cum ſem-
per quo ad huiuſmodi contradictores attendatur,
vt poſſeſſio non ſit vitioſa, ſed legitima *Dec. in d. l.*
fi. col. 19. ad med. n. 41. C. de edict. diu. adr. toll. Prout
etiam in fideicommiſſario, & ſimilibus qui nun-
quam ſunt legitimi contradictores, quando habent
poſſeſſionem vitioſam *Caſtr. Alex. & aly in l. filiam.*
ff. ad trebellian. Pereg. de fideicommiſ. art. 47. num. 64.
14 † Quaſi illicitam poſſeſſionem Prætor non tuetur
l. communi diuidundo. §. inter pradones. ff. comm. diuid.
Bald. conſ. 330 ſtatuta cauetur in fi. li. 1. & conſ. 337. in
pr. li. 5. Oldr. conſ. 219. in cauſa hoſpitalis. col. 1. in fi.
Aim. conſ. 104. n. 14.
Ex prædictis etiam ſequitur, quod cum ſit approba-
ta relatio quo ad qualitatem illicitæ detentionis,
non poteſt aduerſarius, quamuis prætendat ſe non
citatum, dici legitimus contradictor, cum enim
compareat poſt ſententiam de immittendo in poſ-
ſeſſionem debet incontinenti docere de ſuo inte-
reſſe, & ſtatim ius ſuum probare, quod in caſu no-
ſtro non poteſt facere, cum de eius detentione illi-
cita appareat per productionem dictæ relationis,
& ſic de nullitate tituli euidenter conſtat, quo caſu
15 contradictori † poteſt obiici talis nullitas euidens
Menoch. de adipiſc. poſſeſ. remed. 4. num. 622. & 624.
Maxime, quia etiam ille, qui admittitur ad proban-
dum ſuum titulum coloratum ad effectum contra-
16 dicendi, † non tamen ex hoc impedit miſſionem
in poſſeſſionem *Dec in l. fin. nu. 46. verſ. & quod di-*
ctum eſt. C. de edict. diu. adr. toll.
Hæc videbantur multum facere pro excludenda pro-
batione poſſeſſionis, quæ prætendebatur: Verum
17 prædictis obſtabat, † quod quilibet præſumitur iu-
ſte poſſidere *Bar. in l. commun. diuidundo. § inter*
pradones. & ibi Alex. in verb. præſumitur. ff. com-
18 *mun. diuid.* † Ideo confeſſio, ſeu relatio, quod quis
detinet, ſed vitioſe, poterit diuidi tanquam contra
præſumptionem iuris: ita concludit in ſpecie *Aym.*
conſ. 150. n. 5. quem ſequitur *Rot. diuerſ. deciſ. 802. n.*
2. p. 1. Surd. dec. 238. n. 6.
Quare dicimus, quod præſumptio iuris eſt, quod te-
ſtator noluerit multiplicare onus legatorum: Ideo
19 tunc † confeſſio poterit acceptari reiecta qualita-
te contra præſumptionem iuris *Purpurat. conſ. 242.*
nu 6. lib. 1.
Prout quoque ſi arbores erant virides, quando fue-
20 runt conſignatæ, præſumptio iuris eſt, † quod re-
manſerint virides, & non ſiccæ, aut demortuæ: Vn-
de confeſſio, quod habuerit arbores, ſed ſiccas po-
terit diuidi tanquam contra præſumptionem iuris
Burſ. conſ. 53. nu 18. lib. 1.
Ideo etiam ſi quis confiteatur, quod habuit aliquam
ſummam pecuniarum, quam ille qui dedit con-
21 ſenſit, † vt excomputaretur in partem vnius de-
biti, poterit talis confeſſio diuidi, quia præſumptio
eſt pro debitore, quod ſoluerit in cauſam duriorem
Alex. conſ. 2. col. vlt. in fi. verſ. & non obſtat ſi dicatur,
num. 21. lib. 4.
Vnde etiam confitens recepiſſe pecuniam à condu-
ctore ex cauſa locationis non poteſt prætendere,
22 quod confeſſio non diuidatur, † ſi adhuc tempus
locationis non aduenerat, cum repugnat præſum-
ptioni iuris, per quod non debet dari ſolutio ante
tempus tanquam ſit iactatio non veriſimilis *Butr.*
conſ. 65. primo aſpectu ad med. verſ. nec obſtat quod
confitens.
Et facit ſimile de confitente occidiſſe aliquem, ſed ad
23 ſui defenſionem, † qui ſibi præiudicat, cum habeat
contra ſe præſumptionem iuris *Bart. in l. aurelius, §.*
idem quæſiit. de liber. legat. Surd. dec. 258. n. 6. cum a-
liis per *Adden ad Matthæſil. notab. 37. n. 7. & 8.* Cæ-
tera ſimilia omitto, cum non expediat, & ponunt
Doctores in c. 1. de conf. in 6. & in d. § idem quæſiit.
Quod magis ſubdebatur in caſu noſtro, Nam ad iuris
diſpoſitionem pertinet an poſſeſſio de qua agimus
24 ſit iuſta, vel vitioſa, † vnde non eſt curandum de
huiuſmodi qualificatione in eo, quod eſt iuris *l.*
ornamentorum. 39. & ibi Gloſſ. in verb. heredis, ff de
aur. & arg. leg. labeo. de ſuppellect. legat. Aym. conſil.
150. in fi. num. 5. vbi in ſpecie poſſeſſionis de qua agi-
mus concludit non debere attendi, quod pars di-
cit in eo, quod eſt iuris, ſed de facto tantum, id
eſt, an in facto verum ſit an quis poſſideat nec ne,
iuſte, vel iniuſte poſſideat, relinquitur arbitrio iu-
dicis.
Cum igitur ex ſupradictis non conſtet de illicita poſ-
ſeſſione per talem confeſſionem partis; ſequitur
non potuiſſe dici nullam competere defenſionem
25 tali poſſidenti: † Ideo citatio de eo erat facienda,
quæ ſolum omittitur ſtante notorio defectu defen-
ſionis, & nullius iuris *Abb. in c. acceptis. verſ. conclu-*
de igitur de reſtit. ſpoliator. Felin. in c. 1. col. 10. ad fin.
verſ. ad idem bene facit num. 25. ad med de iure iur.
Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed 4. q. 56. verſ. declara-
tur primo, n. 459. Calcan. conſ. 18. n. 1. in fi.
Præterea etiam detentator iniuſtus non expellitur
abſque citatione, Adeo vt ille qui debet ſe infor-
26 mare de intruſione ſummarie, † & de plano non
poſſit aliquid facere ſine citatione quando non de-
bet expellere, ſeu priuare. Quidquid aliud ſit, ſi ha-
beat ſolum referre ſuperiori, nam ab illo poſtea ci-
tabitur *Calder. conſ. 4. de dilation. Felin. in c. cum*
olim. 12. col. 11. in pr. n. 11. verſ. per quem dixit. de
27 *ſent. & re iudic.* † Vbi etiam quod ſi iudex expulit
poſſeſſorem non citatum, cum eſſet intruſus, debet
reuocare traditionem poſſeſſionis, & expulſum in
eam iterum ponere *Card. conſ. 75. ad med.* Cum
non valeat immiſſio in poſſeſſionem etiam contra
28 poſſidentem de facto ſi non fuit citatus, † prout
neque licebit capere poſſeſſionem propria auctori-
tate non vocato poſſeſſore, quamuis liceat ſolitam
continuare, Ita vt nulla interpretatio ſtatuti plene
loquentis tollat citationem poſſidentis, Neque ſuf-
ficiet citatio per edictum, quando naſcitur, vel ſci-
29 ri poteſt quis ſit poſſeſſor, † vel cuius interſit, prout
omnia prædicta refert *Fel. in c. cum olim. 12. col. 1.*
& 12. nu. 11. de ſent. & re iudic. Quamuis poſſeſſio
vigore ſtatuti eſſet tranſlata, cum tale ſtatutum in-
telligatur, niſi illa poſſeſſio iam eſſet apud alium,
cum per actus fictos non transferatur in alterum
30 † non interueniente conſenſu, & facto illius, pe-
nes quem eſt, quidquid alias bene per actus veros
transferretur *Alex. conſil. 85. viſa facti narratione.*
col. 1. poſt med. n. 2. & 3. lib. 6.
Quibus ſtantibus concludendum eſt non eſſe pro-
batam illicitam detentationem ex confeſſione,
ſeu relatione, de qua agebatur ob præſumptio-
nem iuris in contrarium, vt dictum eſt, Ideo

non potuiſſe omitti rationem, cum contraria pro-
cedant quando cooſtaret nullam compeiere defen-
ſionem, de quo hic non apparet *ex ſupra allegatis in
verſ. cum igitur.* Et alia adducta procedunt quaodo
quis continuaret ſoam poſſeſſionem, quod noo
31 probatur, † Tunc enim non diceretor quis priua-
eus *Alex. in l. qui vniuerſas. 30. §. item cum prætor. de
acq. poſſeſſ. & in l. olam. §. qui ad nundinas. col. 2. verſ.
prætereà. ff. eo. tit. Anchar. conſ. 353. nu. 3. Bald. in l. 2.*
32 *num. 5 C. ne vxor pro marit.* † Quaſi facultas Iodi-
cis nulliter dantis poſſeſſionem nihil addat, aut ope-
retur, nec poſſeſſionem transfert *Bar. in l. creditores, n. 25. C. de pignor.*
Obſeruandum tameo erit, quod quamuis poſſit acce-
ptari confeſſio reiecta illa qualitate iniuſtæ deteo-
33 tationis, † Non tamen eſſet excluſa probatio quæ
aliuode poſſet fieri circa veritatem huiuſmodi qua-
litatis adiectę quo ad illicitam detentationem *Abb.
in c. cum ven. ſſent. 6. col. 2. ad fi. verſ. & ideo incumbit.
nu. 7. & 8. de iuſtit. Andr. Gail. obſeru. 106. nu. 7. verſ.
non tamen. lib* 2. Ideo quatenus pars ſuper hoc in-
nitatur erit audienda per iudicem dando illi termi-
num ad probationem prædictorum.

EPITOME.

Notarius Epiſcopi quaodo gaudeat priuilegio fori. ¶ Et quid ſi non viuat expenſis illius & oon delinquat in officiu. ¶ Familiarium appellatione qui veniant. ¶ Et an debeant eſſe continui commenſales. ¶ Arbitrium Iudicis an attendator in cogooſceodo quis ſit familiaris. ¶ Priuilegia Inquiſitoribus conceſſa an competant Epiſcopis. ¶ Conſuetudo quod clerici ſubiiciantur Iudicibus laicis quando valeat. ¶ Seruientes in exercitu quo caſu habeant exceptionem hoſticam, & alia militum priuilegia. ¶ Familia laicorum quãdo gaudeat priuilegiis domiootum. ¶ Scriptores, notarij, & bidelli ſcholarium an ſint ſub eodem foro, ſicut Scholares. ¶ Familiares inquiſitioois an debeant pooiri per Inquiſitores. ¶ Materia fori quando debeat reſtringi. ¶ Habentes literas familiaritatis Epiſcopornm an gaudeant priuilegiis illis conceſſis.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium fori conceditur notario Epiſcopi tanquam ſit de ipſius familia & n. 2.*

3 *Famuli Epiſcoporum an gaudeant priuilegio fori ex ſpeciali ipſorum fauore.*

4 *Coloni, & ſerui, & alij de familia clericorum quando habeant priuilegium fori clericis conceſſum, nu. 5.*

6 *Familia laicorum gaudet priuilegio dominis conceſſo, ſi ipſi non poſſent commode vti ſuo priuilegio.*

7 *Notarius debet gaudere priuilegio fori quando viuarat expenſis Epiſcopi. & nu. 27. Contrarium eſt verius. num. 18. & 19.*

8 *Familiares militum habeat priuilegium illis conceſſum.*

10 *Medici & Chirurgi qui non viuunt expenſis militum gaudent etiam priuilegiis.*

11 *Omnes qui ſeruiunt in exercitu pro rebus neceſſariis ad illum ſpectantibus habent exceptionem hoſticam, & alia priuilegia militibus conceſſa & nu. 12.*

13 *Milites cæleſtis militiæ æquiparantur militibus militiæ terreſtris.*

14 *Scriptores, notarij, & bidelli ſcholarium ſunt ſub eodem foro, ſicut ſcholares, quamuis non viuant expenſis illorum.*

15 *Inſeruiens clerico, & habens generalem adminiſtrationem rerum Eccleſiæ debet frui priuilegio fori.*

16 *Familiaris quando debeat habere qualitatem, quod viuat expenſis domini. & num. 17.*

18 *Intelligentia verborum debet ſumi ex cauſis & ex loco, tempore, & perſonis, & aliis circumſtantiis.*

19 *Familiares Imperatoris qui dicantur.*

20 *Habentes litteras familiaritatis ab Epiſcopis non gaudent priuilegiis illis conceſſis.*

21 *Materia fori eſt fauorabilis Eccleſiæ, & non debet reſtringi.*

22 *Familiarium appellatione quando non veniant niſi continui commenſales. & num. 34.*

24 *Familiares qui dicantur, conſiſtit in arbitrio Iudicis.*

25 *Iudex arbitratur quando Epiſcopus impediatur ſeruitio familiaris, ſi non poſſet vti priuilegio fori.*

26 *Familia etiam Epiſcoporum venit appellatione familiæ quo ad priuilegium fori.*

30 *Diſpoſitio requirens qualitatem commenſalitatis non verificatur niſi probata d. qualitate.*

31 *Notarius an gaudeat priuilegio fori quando deliquit extra officium, & num. 32. & quid in enormiſſimis delictis. num. 33.*

34 *Familiares inquiſitionis quando debeant puniri per Inquiſitores.*

35 *Priuilegia Inquiſitoribus cõceſſa an cõpetant Epiſcopis.*

36 *Conſuetudo damnoſa Eccleſiæ non debet admitti.*

37 *Conſuetudo debet eſſe præſcripta, & antea dicitur voluntas inducendi conſuetudinem non conſuetudo.*

38 *Conſuetudo generalis quod clerici ſubiiciantur laicis non valet. Fallit in conſuetudine particulari, & in aliquibus caſibus, & perſonis. & num 39.*

CAPVT CCCXL.

NOtarius epiſcopi debet gaudere priuilegio
fori non ſolum quia eſt de ipſius familia, ſed
etiam quia dicitur curialis, & de iuriſdictione E-
1 piſcopi, & illi neceſſarius, † ita vt ſine eo officium
exerceri commode non poſſit, & per conſequens
priuilegium fori, quod habet Epiſcopatus tanquam
principalis, & caput, trahetur etiam ad eius mem-
bra acceſſoria, & appendices ex notatis per *Doct.*
2 *in c. ſi. de offic. archid.* † & in ſpecie de notario, quod
hæc ſit verior opinio multis auctoritatibus, & ra-
tionibus comprobaui *deciſ. 233. per tot.*
Quibus poteſt addi, quod hæc ratio incommoditatis
noo ſolum conſideratur io famulis Epiſcopoorum,
3 † quibus conceditur priuilegium fori ea fauore
magis ſpeciali Epiſcopis tributo *Soc. in a. 1. declar.
18. in prin. num. 21. de for. compet. Auffr. de poteſt. ſecul. in eccleſ. reg. 2. num. 76.* Sed etiam erit atten-
deoda d. iocommoditas io ſeruis, coloois, ac aliis de
4 familia clericorum. Tales † enim habebunt priui-
legium fori clericis cooceſſum, quando ipſi impe-
direntur vti ſeruitio famulorum, & colonorum, ſi
extra forum trahi poſſent cum magno incommo-
do clericorum, quamuis etiam eſſemus in illis, qui
mercede promiſſa ad tempus ſeruiunt, prout latè
diſtinguit *Menoch. de arbitr. caſ. 562. num. 11.* vbi at-
teſtatur de magis vera opinione, poſt *Felin. in a. 2.*
5 *nu. 2. verſ. iuxta iſtam concluſionem. de for. compet* † &
ſecuodum præfatam diſtinctionem ſaluantur opi-
niones contrariæ, quas receoſet *Menoch. d. caſ. 562.
n. 4. vſq. ad nu. 11.*
Immo hoc ooo ſolum eſſet in familia Epiſcopi, &
6 Clericorum, ſed in familia laicorum, † quæ gau-
deret eodem priuilegio domiois conceſſo, ſi ipſi
non

non poſſent commode vti ſuo priuilegio *Io. Ant.*
Niger. in extrauag. vnic nu 93. ad med. de vita & ho-
neſtat. cleric poſt Bart de repreſal. p.7.q.7. pri. num. 8.
Bald. in l. ſcriniarios. C. de teſt. in lit. Luc. de Pen. in
rubr. de apparit. præfect. vrb. ad fi. verſ. cuius ratio eſt.
Caranit. ritu. mag. cur. 66. n. 28. & voluit etiam *Oldr.*
conſ. 11. thema tale eſt. Vnde hoc multo magis con-
cedendum epiſcopis, quorum priuilegium eſt maius
reſpectu fori. *Soc. in c. 1. n. 21. de for. compet.*

Iſta concluſio, & deciſio quo ad Notarium fuit com-
probata, cum iterum de eius veritate fuiſſet quæ-
7 ſitum, † Verum per alios dicebatur illam eſſe re-
ſtringendam, vt ſolum talis notarius debeat gaude-
re priuilegio fori, quando viueret expenſis Epiſco-
pi, quaſi tunc poſſit dici familiaris ipſius *c. fi. de verb.*
ſignif. in 6. Guid. Pap. ſing. 131. Aret. conſ. 54. prin. in-
ter conſ. criminal. diuerſ. lib. 1.

Sed quidem non eſt attendenda huiuſmodi reſtrictio,
cum nulla ratio concludens, neque aliqua aucto-
8 ritas allegetur, ex qua illa poſſit ſubſiſtere, † Immo
ſtante neceſſitate ſupra conſiderata, quam habet
Epiſcopus de notario ſufficit, quod ſit neceſſarius
Epiſcopo ſecundum ipſius dignitatem, & actu ſer-
uiat in officio epiſcopatus, ad hoc vt tanquam fa-
miliaris gaudeat priuilegio Dominis conceſſo,
9 † Prout dicimus de familiaribus militum, in qui-
bus conſideratur iſta neceſſitas, ob quam datur
priuilegium illis conceſſum *Bald. in l. 1. ad med. C.*
de vxor. milit. & ibi Salic. de communi *num. 2. ad*
med. verſ. communiter diſtinguunt argumento *l. non*
alias. § vlt. de iudic. l. 2. ad fin. C. de epiſc. & cleric.
Nig. in extrauag. vnic. num. 94. de vit. & honeſt. cle-
10 *ric.* Vnde etiam Medici, & Chirurgi, qui non vi-
uunt expenſis militum gaudebunt quoque priuile-
giis militibus conceſſis tanquam illis ſint neceſſa-
rij *Cyn. in l. 1. num. 1. verſ. nec obſtat. C. de vxor. milit.*
11 *Mart. Laudenſ. de mil. q. 7. ad fi.* † Quemadmodum
etiam omnes, qui ſeruiunt in exercitu pro rebus
neceſſariis ad illum ſpectantibus, qui gaudent pri-
uilegiis militum, & habent priuilegium, & exce-
ptionem hoſticam cum laborent ad opus Reipubli-
cæ, Et idem in ſimilibus, qui vadunt in exercitu
12 maritimo, † cum etiam eadem pericula ſubeant
Affl. ſuper conſt. regn. lib. 2. rubr. 29. incip. hoſtici ex-
ceptionem. num. 5. p. 2. qui loquitur etiam in notariis,
ſeu ſcriptoribus, & ſequitur *Aloyſ. de Leo. in l. 2.*
13 *num. 9 C. de vxor. mil.* † Vnde multo magis hoc erit
dicendum in militibus cœleſtis militiæ *Bart. in l.*
miles. de re iudic. Euerard loc. argum. 56 in prin.

Quod etiam eſt in ſcriptoribus, Notariis, & Bidellis
ſcholarium, qui non viuunt expenſis illorum, &
tamen ſunt ſub eodem foro, ſicut ſcholares, quia
14 ſunt appendices, † & neceſſarij in ſtudio *Bar. de*
repreſal p. 7. q. 6. n 8. Bald. in proœm. digeſt. § hoc au-
tem tria nu. 7. verſ. item not. & in auth. habita. col. 4.
verſ. ſequitur. & verſ. nec ob alterius. nu. 28. C. ne fil.
pro patr. Rebuff. de priuil. ſcholar. q. 166. n. 1.

Quare etiam inſeruiens clerico, & habens generalem
adminiſtrationem rerum Eccleſiæ frui debet hoc
15 priuilegio fori, † neque conſideratur in eo, vt vi-
uat expenſis clerici, quaſi ſufficiat ratio, quod cum
magno incommodo clerici talis inſeruiens trahe-
retur extra ſuum forum *Abb. in c. 2. num. 6. verſ.*
fallit in dub. de for. compet. Theſaur. deciſ. 22. num.
7. verſ. fallit quarto. Menoch. de arbitr. caſ. 562. nu.
12. in fin.

Et magis hæc interpretatio eſt ſumenda, quia no-
men familiaris ſecundum ſubiectam materiam
16 diuerſimode ſumitur; Quamuis enim aliquando
requiratur qualitas illa, quod viuant expenſis do-
mini vt in *c. vlt. vbi Franc. n. 4. in fi. Gemin. nu. 8. ad*
17 *med. de verb. ſign. in 6.* Tamen quandoq; ſufficit, vt
ſit ad ſeruitium legati, ſeu Epiſcopi, licet viueret
ſuis expenſis, ad hoc vt dicatur familiaris, & gau-
deat eorum priuilegiis, vt notat *Gambar. de auctor.*
leg. de later. lib. 5. tit. an legat. poſſ. plur. benefic. vni con-
fer. nu. 135. ad fi. verſ. & aduerte tom. 13. p. 2. f 188 poſt
Cald. conſ. 8. ad med. verſ. inconſtanter hoc dicendum.
18 *de offic. leg.* Quaſi intelligentia verborum debeat
ſumi ex cauſis, & ex loco, tempore, & perſonis, &
aliis circumſtantiis *c. intelligentia. de ver. ſig. c. 1. di-*
ſtinc. 19 in pri. c. de occidēdis. 24. q. 5. quod etiam vo-
luit *Caranit. rit. magn. cur. 46. col. 6. ad med. verſ. de*
hac etiam loquitur. nu. 31. per text. in l. item apud labeo-
nem. 15. § ſi quis virginem. de iniur. Henric. Boic. in c.
cum dilectus. nu 2. & 3. de cleric. non reſident. Luc. de
19 *Pen. in rubr. C. de domeſt. & protector. in pri.* † Vbi
quod familiares Imperatoris dicuntur, qui abſque
officij diſtinctione ſibi obſequuntur, & ſeruiunt, &
ſic ſufficiet quod notarij actu ſint in obſequio, &
famulatu, quo caſu tanquam magis neceſſarij de-
bent gaudere priuilegio *Imol. in clem. vnic. nu. 9 de*
20 *reliq. & vener. ſanctor.* † Ad excludendum illos qui
habent litteras familiaritatis ab Epiſcopis, Tales e-
nim non habebunt priuilegia illis conceſſa, quaſi
non ſint in d. famulatu, & ſeruitio *Abb. in c. cum*
dilectus. 14. ad fi nu. 8. de cleric. non reſident. Azor. in
ſum. li. 5 c. 23 q. 8. Dec. in prax. lib. 3. c. 8. n. 52. Affl. ſuper
conſt. regn lib. 1. rubr. 9 intentione. notab. 4. nu. 15. Nig.
in extrauag. vnic n. 96 de vit. & honeſtat. cleric.

Maximè, quia ſumus in materia fori fauorabili Ec-
21 cleſiis, quæ non debet reſtringi † *Remig. de immu-*
nit. eccleſ. ampliat. 15. in fi. verſ. vt videmus. Quidquid
aliud ſit in odioſis, in quibus appellatione fami-
liarium non venirent niſi continui commenſales
22 † *Gambar de auctor. lega. lib. 3. rubr. de poteſtat. legat.*
circ. beneſic. confer. n. 147. tom. 13. p. 2 fol. 169. poſt Egid.
23 *conſ. 20.* † Et quidquid aliud ſit in materia reſerua-
tionis beneficiorum, quæ tanquam ſtricta, & ex-
orbitans debet reſtringi, adeo vt appellatione fa-
miliarium tunc non comprehendantur niſi con-
tinui commenſales, prout loquuntur omnes in *c.*
fi. de verb. ſignif. in 6. Gomeſ. de impetr. beneſi. per obit.
24 *Card. q. 15. num 4.* † Ita vt in arbitrio Iudicis ſit, qui
dicantur familiares ſecundum qualitatem perſona-
rum, & ſeruitiorum, & obſequij *Henric. Boic in*
c. cum dilectus. num. 2. & 3. de cleric. non reſident.
25 † Prout etiam erit in eiuſdem Iudicis arbitrio ad
cognoſcendum quando Epiſcopus impediretur
ſeruitio familiaris, ſi non poſſet vti priuilegio fo-
ri *Menoch. de arbitr. caſ. 592. nu. 12.* Ita vt etiam ve-
26 niat familia armata Epiſcoporum † appellatione
familiæ circa hoc priuilegium fori, vt concludit
Io. Franciſc. Leo in theſaur. for. Eccleſiaſt c. 11. num.
19. & 20. Quæ tamen regulariter non viuit expen-
ſis Epiſcopi.

Neque obſtat *Menoch. de arbit. caſ. 552. nu. 17.* quia licet
non allegetur, neque alius pro iſta reſtrictione,
quæ ex aduerſo prætenditur, Tamen volui addu-
27 cere cum in ſpecie concludat, † quod priuile-
gium fori conceſſum familiaribus Epiſcoporum
debet intelligi de illis, qui inſeruiunt Epiſcopis,
28 & ab eis impenſam victus accipiunt; † Quia con-
trarium eſt verius ex ſupra allegatis. Et *Caranit. et*
Luc. de Pen. per *Menoc.* adducti non requirūt iſtam
29 qualitatem victus, † ſed ſolum ſeruitium etiam

quod expenſis propriis viuant, vt dicit *Carauit.rit.*
46.nu.31.in fi. qui licet *nu.35.* concludat debere eſ-
ſe commenſalem, Tamen hoc ibi eſt, quia illa diſ-
poſitio requirebat qualitatem commenſalitatis,
30 † quo caſu non eſt dubium non ſufficere ſolam
familiaritatem, niſi etiam probetur commenſalitas
Bal.in l.ſi quis non dicam rapere. col.3.ad fin. verſ.&
in iſtis omnibus.n.4.C.de epiſc.& cler. Alex.conſ.224.
viſo proceſſu.col.2. in pri. n.3.lib.2. cum aliis per *Ti-*
raq. de retract.ligna. §.8.gl.7.n.1.& 2.
Neque oberit alia reſtrictio allegata, vt tunc Notarius
gaudeat priuilegio fori, quando deliquit in officio;
31 † Quia immo generaliter concedendum eſt fami-
liaribus Epiſcopi huiuſmodi priuilegium tam in ci-
uilibus, quam in criminalibus *Niger.in extrauag. v-*
nic.n.89 de vit.& honeſt.cleric Calcan.conſ.71.n.4.an-
te med.verſ.nec obſtat ſi dicatur & clarius *Io.de Mon-*
te Sperello inter conſ. eiuſd Calcan.72 ad med. verſ.
32 *& intelligendum,* † qui loquitur generaliter in deli-
ctis etiam enormibus, & enormiſſimis per *text. in*
l.ex eo. C.de agent.in reb lu.1c. l.in ſacris. la 3. C.de
prox.ſacror.ſcrinior. eo.lib. Et ita practicari etiam in
delictis extra officium teſtatur *Prax. Archiepiſcop.*
33 *Neapol. c.9. in fi.* † Quamuis illud de enormiſſimis
non ſit iutum ex his quæ ſcribit de familiaribus in-
quiſitionis *Iacob.Simanc.de catholic.inſtit. tit.41. de*
34 *miniſtr. & eor.offi.n.19. to.11.p.2.f.172.* † Vbi loqui-
tur de familiaribus inquiſitionis, qui eximuntur à
iuriſdictione iudicum ſecularium, & puniri debent
ab inquiſitoribus exceptis criminibus enormiſſi-
35 mis, de quibus *ibid.* † Cum etiam priuilegia In-
quiſitoribus conceſſa competant Epiſcopis cum di-
ſtinctione tamen de qua per *R P.D. Penam in ad-*
dit.ad direct.inquiſitor.p.3.ſchol.134 in fin.
Vltimum de conſuetudine dicendum eſt illam non eſ-
ſe admittendam tanquam damnoſam Eccleſiis
36 † *Rot. deciſ.10.de conſuet. in antiq. Abb.in c.clerici.*
de iudic. Rol conſ.23. n.9.lib.2. Soc. in c ſi quis cleri-
cus. fall.19. de for. comp. Quamuis de hoc non ſit a-
gendum, cum præſupponatur de ea non legitime
37 conſtare, prout requiritur, † cum antequam ſit præ-
ſcripta non dicatur conſuetudo, ſed voluntas indu-
cendi conſuetudinem, quæ non obſtat *Bald.de feud.*
cognit.c.1.in pri.n.1.
Licet tutius eſſet in hoc caſu admittere talem con-
38 ſuetudinem, ſi legitimè probaretur, † Quamuis
enim non valeat conſuetudo generalis, quod clerici
ſubiiciantur Iudicibus laicis *c.clericis. de iudic.Dec.*
in prax.c.9. lib.4. nu.10. Tamen ſuſtinetur conſue-
39 tudo particularis, quod in aliquibus caſibus, † per-
ſonis, vel cauſis præiudicetur exemptioni clerico-
rum; cui tunc non derogatur in totum, ſed illa ſo-
lum reſtringitur, & limitatur, quod permittitur
maximè quando non imminet graue damnum, aut
dedecus ordini eccleſiaſtico, vt declarat *Couar.*
pract.q.c.31.nu.5. poſt pri. verſ.opinor tamen. Clar. in
prax.q.36. n.3. verſ.ſed ea retenta ad med. Villalob. in
ſuis communib.opinion.in verb.clericus. n.80.in fi. vbi
de recepta ſententia teſtatur.

EPITOME.

In eadem materia quando notarius Epiſcopi gau-
deat priuilegio fori etiam ſi non ſit perpetuus, ſed tem-
poralis, & quamuis delinquat extra officium. ¶ Fami-
liares & ſubditi titulis Cardinalium an debeant re-
mitti ad eorum Vicarios, ita vt Vicarius Papæ non
poſſit de delictis per eos commiſſis cognoſcere. ¶ Ser-
uientes alicui & ſimiles officiales an debeant conue-
niri pro criminibus coram eo cui ſeruiunt.

SVMMARIVM.

1 *Notarius Epiſcopi gaudet priuilegio fori quando eſt perpetuus, non temporalis & nu. 12. Contrarium eſt verius.n.3.13.14.& 18. Intellige, vt n.4.*

2 *Oblati, & filij ſacerdotum, & ſimiles ſecundum conſuetudinem Græcorum an habeant priuilegium fori.*

5 *Notarius Epiſcopi delinquens extra officium an gaudeat priuilegio fori. & n.7.*

6 *Indefinita quando æquipolleat vniuerſali. & n.8.*

9 *Familia Epiſcopi habet priuilegium fori ob ſpecialem ipſius fauorem.*

10 *Familiares nobiles non debent eſſe minus priuilegiati, quam viles, & mercenarij.*

11 *Priuilegium fori datur familiaribus inquiſitorum.*

15 *Seruiens alicui an debeat pro delictis coram eo conueniri, & nu.17.*

16 *Familiares & ſubditi titulis Cardinalium remittuntur ad eorum Vicarios, neque Vicarius Papæ de illorum delictis cognoſcit.*

CAPVT CCCXLI.

Contra concluſionem ſupra firmatam iterum
fuit oppoſita alia reſtrictio, quod videlicet
1 † Notarius gaudeat priuilegio fori quando eſſet
perpetuus, non temporalis, Nam ratione dictæ per-
petuitatis familiares etiam ſimplicium Clericorum,
vt ſunt filij, & vxores Sacerdotum iuxta conſuetu-
dinem Græcorum, laici oblati, & mancipia gau-
dent priuilegio fori, quo alias non gaudent Familia-
2 res temporanei, † vt tradit *Felin.in c.1. ſub n.1. verſ.*
ad idem & n.2.& 3. de for.compet. & Imol. n.2.& 3.
Abb.n.6.& 7. Aret.n.2.8. & 10. Theſaur. dec.pedem.
a2.n.5. & poſt alios *Dec.in prax. tom.1. lib.4.c.9. nu.*
495.3.& 57.
Sed quidem prædicta diſtinctio an Notarij ſint perpe-
3 perui, vel temporales de iure non ſubſiſtit, † Quia
donec durant in ſeruitio Epiſcopi habent priuile-
gium fori non propter ſe, ſed propter Epiſcopum,
licet quando eſſent perpetui gauderent eodem pri-
uilegio perpetuo, ſicut dominus, ita declarat *Bald.*
in l.1.ad med.n.2.verſ.item operatur. & ibi Salic.n.31
in fin. Aloiſ.de Leo.num.11.& 22. C.de epiſ.& cleric.
Calc.conſ.71.n.3.in fi. Imol.in c.2.in fin. de for. compet.
4 *& ibi Capr.col.2. Capic.dec.12 n.2 & 3.* † Quamuis
forſan ſi eſſemus in famulis, qui dietim ſeruirent,
non haberent priuilegium fori iuxta opinionem
Soc.in c.2 declarat.18. n.21. de for.compet. Niger. in
extrauag. vnic.n.90.ad fin.de vit.& honeſt.cleric.Me-
noc.de arbi. caſ.561.n.44.
Prout neque erit admittenda altera diſtinctio an No-
tarius deliquerit in officio, vel extra ad hoc vt gau-
5 deat priuilegio fori: † Quia vt dictum eſt etiam in
ſuperiori capite generaliter hoc debet intelligi e-
tiam in delictis extra officium, cum omnes Docto-
res indiſtincte concedant priuilegium fori familia-
ribus Epiſcopi tam in ciuilibus, quàm in criminali-
lib *Calcan.conſ.71.n.4. ante med.* cum aliis per *Nig.*
6 *in extrauag.vnic. n.89.de vit. & honeſt.cleric.* † Vnde
iſta indefinita æquipollet vniuerſali *Bar. in l.qui ædi-*
ficium, num.2. ff de ſeruit.vrban.præd. Maxime quan-
do prout in caſu noſtro, non eſt diuerſa ratio, qua-
7 re magis intelligatur de vno, quam de alio † *Idem*
Bart. in l.1.§.ſed ſi incertum, de ventr. in poſſeſſ. mit-
ten. & in propoſito de ſimilibus officialibus *Cara-*
nit.

8 *nit.rit.49.n 6.* † & in ſpecie ita con ludit. *Io. Mont.*
Sperell.inter conſ.Calcan.72. ad med. qui loquitur in
criminibus enotmibus, & enormiſſimis, quæ non
poſſunt dici ſolum committi in officio & *Io. Sperell.*
ſequitur *Sbrozz* qui teſtatur de communi *de vicar.*
li.2.c.146.n.2.ad med. & voluit etiam *Clar.in pract.*
*q.35. verſ. quero nunquid.nu.*18.prout etiam practi-
cari in exceſſibus extra officium teſtatur *prax. Ar-*
chiepiſc.Neapol.per Gennenſ c.9 in fi.
Et facit, quia ſi ſolum eſſet reſtrictum priuilegium ad
delicta in officio, ſequeretur quod alij de familia
9 Epiſcopi non habentes officium,† in quo poſſit ca-
dere delictum,non gauderent priuilegio fori in cri-
minalibus, quod eſt abſurdum, cum illud conce-
datur toti familiæ Epiſcopi ob ſpecialem eius fauo-
rem *Soc.in c.2.n.21 in pri. de for.compet.*
Et ſi daretur priuilegium fori familiaribus, qui non
habent officium, in quo poſſit cadere delictum, &
10 non iſtis officialibus,ſequeretur abſurdum, † quod
familiares nobiles minus eſſent priuilegiati, quàm
vilea, & mercenarij,quod non eſt dicendum, Ideo
non debent ad imperia iudicari *Rol.conſ.69. nu.27.*
lib.4.
Ideo videmus quod familiares Inquiſitorum habent
priuilegium fori in omnibus criminibus, præter
11 quædam enormiſſima, † de quibus *Iacob. Simanc.*
de catholic.inſtit.tit.41.n.19. Vnde idem erit in Epiſ-
copis, qui habent priuilegia Inquiſitorum *R. P. D.*
Penia in direct. inquiſit.p.3.ſchol.114.in fi.
Neque obſtat *Aufr.de poteſt. eccleſ. in ſecular. verſ. vi-*
12 *geſimo quinto epiſcopus,n.19.*† Vbi concedit poſſe pu-
niri officiales laicos Epiſcopos quo ad delicta cō-
miſſa in officio, & ſequitur *Boer. dec.9. nu.7.* Quia
non loquuntur de familiaribus Epiſcopi, ſed ſolum
de officialibus qui poſſunt eſſe deputati ad aliquod
13 officium abſque eo quod ſint familiares, † Vnde
concurrente qualitate familiaritatis remanebit pri-
uilegium fori in omnibus criminibus, prout con-
ceditur familiæ Epiſcopi,ex ſpeciali eius fauore *Fe-*
lin.inc.2.n.2. in fi. de for.compet.
Præterea non ex hoc quod conceditur Epiſcopis pu-
nitio delictorum in officio excluduntur alia crimi-
14 na commiſſa per familiares extra officium, †Quo-
tieſcunque enim officialis delinquit in exercitio
ſui officij non ſortitur forum ratione loci vbi repe-
ritur, ſed ratione officij, & iuriſdictionis, adeo
quod tunc non conſideratur vt homo vaſſallus ibi
delinquens, ſed tanquam officialis *Carauit.* qui la-
tè declarat *c.49.n.13.& 14.* Vnde quo ad alia crimi-
na extra officium remanebit priuilegium, quod
conceditur Iudici Eccleſiaſtico, qui poterit punire
familiares Epiſcoporum *Sbrozz.de Vicar.li.2.c.146.*
n.4. poſt Clar. qui de communi *in prax. q 35. verſ.*
quero nunquid. nu. 18. Soarez receptar.ſentent.nu.5.6.
in verb.epiſcopi familia.
Et quamuis aliquis propter exceſſus non debeat con-
15 ueniri coram eo cui ſeruit † *c.cum contingat. de for.*
compet. Tamen cōtraria ſententia eſt verior, vt poſt
Barbat.Feller.& alios latè cōcludit *Sbrozz. de vicar.*
16 *lib.2 q.146.per tot.* Exemplo clericorū, & laicorum
familiarium, & ſubditorum titulis Cardinalium,
qui remittuntur ad Vicarios ipſorum Cardinalium,
Ita vt neque Vicarius Papæ cognoſcat de huiuſmo-
di cauſis *Card. in clem.ne romani, §.irritum. nu.8.de*
elect.Barb de praeſt.Car.q.11 in fi.n.10. to.13.p.2.f.48.
Præſertim, quia paſſim conceditur aliis punitio offi-
cialium ſuorum quo ad delicta in officio *l. ſi quis*
17 † *fortè.6. §. ſi quis comitum. ff.de pœn. §.quod ſi delin-*
quentes auth.de mandat.prin. Vnde aliquid amplius
debet eſſe in Epiſcopis, quibus magis defertur tam
quo ad priuilegia fori, quam in aliis *Fel. in c.2.n.1.*
in fi. de for.compet. c.fi. de re iudi. in 6. c. quia pericu-
loſum. de ſent.int. excommun. eod.lib Nig. in extrauag.
vnic.n.89.& 90.de vit.& honeſt.clericor.
Ex iſtis etiam colligitur nihil eſſe defendum *Vulpell.*
18 *de libert.eccleſ.p.3.n.26.* † dum voluit notarium de-
linquentem in officio, neque poſſe puniri per Epiſ-
copum. Quia nihil allegat, & loquitur contra com-
munes opiniones Doctorum ſupra allegatas.

EPITOME.

Mandatum procuratoris in rem ſuam quo caſu ex-
piret morte mandantis. ¶ Et quid ſi mandans relin-
quat hæredes pupillos, & furioſos. ¶ Vel nullum ha-
beat hæredem. ¶ Vel quando ſumus in mandatis ne-
ceſſariis, & inſtitorum, ſeu vniuerſalibus. Clauſula
in rem propriam, & verbum *aſſigno* an transferat do-
minium. ¶ Alienatio fructuum an ſit valida ſolum vi-
uente vaſſallo, ſeu emphyteuta. ¶ Donatio cum re-
ſeruatione fructuum in vita donantis an ſtatim poſt
eius mortem transeat ad donatarium. ¶ Diſpoſitio *l.*
2. C.de pignorib. quando habeat locum.

SVMMARIVM.

1 *Procurator in rem ſuam non intelligitur reuocatus morte mandantis.*
2 *Mandatum procuratoris in rem ſuam expirat morte mandantis, qui relinquit hæredes pupillos ſeu furioſos Idem in eo, qui nullum habet hæredem, n.6.*
3 *Mandatum inſtitoris durat etiam exiſtente hærede pupillo, vel furioſo. Et de ratione n.4.*
5 *Mandatum vniuerſale non expirat morte, quamuis res ſit omnino integra.*
7 *Mandata neceſſaria non extinguuntur morte. Intellige vt n.8.*
9 *Mandata neceſſaria quæ ſint.*
10 *Procurator in rem ſuam quis ſit remiſſiue.*
11 *Clauſula* in rem propriam *quando transferat dominium.*
12 *Fructus quando poſſint dari in ſolutum creditoribus ſtante inueſtitura facta patri pro ſe, filiis & nepotibus, & an alienatio reſoluatur mortuo debitore, & valeat ſolum obligatio reſpectu perſonalis actionis, num.3.*
14 *Alienatio fructuum eſt valida ſolum viuente vaſſallo.*
15 *Verbum* aſſigno *quando transferat dominium.*
16 *Donatio cum reſeruatione fructuum in vita donantis ſtatim poſt eius mortem reuertitur ad donatarium.*
17 *Diſpoſitio* l. 2. C.de pignorib. *quando habeat locum.*
18 *Exceptio dubia non impendit proceſſum in poſſeſſorio.*

CAPVT CCCXLII.

MAndatum procuratoris, de quo in caſu mi-
hi propoſito, dicebatur non expiraſſe mor-
te mandantis, neque mandatarij, ſed tranſiuiſſe ad
hæredes vtriuſque, cum eſſemus in eo, qui fuit
1 conſtitutus procurator in rem ſuam, † qui regula-
riter non intelligitur reuocatus morte mandantis
Bart. in l.1. C.de act. & oblig. Gab. concl.2. de pro-
curat. num.36. Bertaz. clauſ.19.gl.2. nu.4. cum aliis
per *Card.Mant.de tacit. & ambig.conu. lib.7. tit.23.*
n.52. vbi etiam teſtatur ita reſolutum *in Rot. coram*

Digitized by Google

Card.Seraph.Roman.pecuniaria.27.Octobris 1581.

Verum breuiter Dixi contrarium concludendum eſſe,
2 quia eramus in hæredibus pupillis, † quo caſu per
iſtam mutationem ſtatus mandatum expirauit, Ete-
nim hæres fingitur perſona defuncti iuris interpre-
tatione, & ſic mandans, qui erat maior effectus eſt
pupillus, adeo vt per hanc mutationem ſtatus nihil
ſit prouiſum, quare non debeat mutari mandatum,
quod etiam eſt dicendum in hærede furioſo relicto,
ſeu ſimilibus hæredibus, qui per tutores, ſeu cura-
tores regi conſueuerunt: Ita in ſpecie declarat *Soc.*
dicens eſſe nouam, & ſingularem limitationem
*conſ.*112. *dubium abundè col.*8. *in fi. verſ.quibus præ-
miſſis. num.*12.*&* 13. *lib.*1. ſequitur *Arch.regienſ.q.*
23. *n.*2 *in fi. Strace.de mercatur. in fi.tit.mandati. nu.*
49 *tom* 6.*p.*1. *f.*302.

Nec obſtat quod duret mandatum inſtitoris etiam
3 exiſtente hærede pupillo, vel furioſo † *l.ſi quis man-
cipiis.* §. *ſi impulſus. de inſtit. act. l.ſed & ſi pupillus.
in pri. ff.eod.* Quia illud procedit in mandato actus
vniuerſalis. Eo enim ipſo quod iſtud vniuerſale eſt
cœptum, dicitur eſſe res integra etiam quo ad ge-
4 renda, & ideo morte non finitur mandatum, † &
hoc propter vtilitatem promiſcui vſus, & ne con-
trahentes decipiantur, quaſi tunc liceat pupillum
obligari ex actu defuncti ſine tutore, quamuis o-
bligatio ſumat initium in perſona defuncti, & ſic
ſpeciale eſt, quod in illo caſu, & mandatum duret
poſt mortem, & quod pupillus de nouo obligetur à
procuratore defuncti, prout declarat *Caſt.in l ſi quis
mancipiis.* 17. § *ſi impubes in pr ff.de inſt. action. Soc.*
5 *conſ.*112.*n.*15.*li.*1. † Et de mandato vniuerſali, quod
non expiret morte, licet res ſit omnino integra
*Ruin.conſ.*115. *num.*5. *&* 11. *lib.*1. *Card.Mant. de
tacit.& ambig.conuent li.*7.*tit.*23.*n.*29.

Idem eſt, quando ſine hærede mandans decederet,
quia tunc nulla remanet imago defuncti, & ideo
6 † qui mandatum ſuſcepit non poteſt vti titulo no-
minis ipſius, quod nec vere, neque ficte amplius
extat, & ſic nullius adeſt, cuius nomine agatur, &
per conſequens mandatum quamuis in rem ſuam
intelligitur morte ſolutum *Bart. in l.*1. *col.*1. *poſt
med. numer.*4. *verſ. mihi videtur. C.de act. & oblig.
Iaſ.in l.eius qui in prouincia.* § *placebat limitat.*5. *ff ſi
cert. Alex.in l.fundo.n.*4. *ff.de acq.poſſeſſ. Gabr.de pro-
7 curat.concl.*2.*nu.*37. † Prout dicitur de mandato ne-
ceſſario, quod quamuis morte non extinguatur
*Bal.in c licet.n.*5.*de offic.deleg. Rom.cõſ.*202.*n.*4. Ta-
men intelligitur quando cum hærede mandans de-
8 ceſſit, ſecus ſi abſque eo obiiſſet † *l.poſtquam in pri.
ff.vt leg.nom.caueat. Bald. in l.*1.*n.*3. *verſ. iſtæ oppoſi-
tiones tendunt.C.de act.& oblig. Card.Man.de tacit.
& ambig.conuent.lib.*7. *tit.*23.*n.*51. *Alex in l fundo. n.*
9 4 *ff.de acq poſſeſſ.* † & quæ ſint iſta mandata neceſſa-
ria *Card.Mant.ibi.n.*45.*vſque ad n.*50. *Couar.pract.
q.*c.11.*n.*2 *Fel.in c.relatum.n.*8.*de offic.deleg.* Et de hu-
10 iuſmodi mandatis in rem ſuam † *Io.de Graſſ.de ceſ-
ſion.iur.* §.5.*tom.*3.*p.*2.*f.*75. *Bertaz. clauſ.*27.*gl.*2. *&
clauſu.*28.*gl.*2. *Stracc.de aduect.n.*61. *& q.*14. *tom.*6.*f.*
11 391.*&* 401. † Et de clauſula *in rem propriam*, quan-
do transferat dominium, cum multis ſimilibus *Me-
noch. conſ* 361.*n.*38 *lib.*4.

Præterea quamuis huiuſmodi mandatum non expira-
uerit morte mandantis, Tamen ex inſtrumento in
actis producto apparet quod inueſtitura domorum
de quibus agimus fuit facta patri pro ſe, filiis &
12 nepotibus, † vnde ſequitur quod licet potuerint
fructus dari in ſolutum ſuis creditoribus, Nihilo-
minus mortuo debitore fuit reſoluta omnis alie-
natio, cum illa non poſſit fieri in præiudicium eo-
rum, qui in ea ſuccedunt *Ruin.conſ.*176. *n.*11.*lib.*1.
*Affl. deciſ.*240. *num.*10. latè *Menoch. de arbitr. caſ.*
13 560. *num.*7.*&* 8. † Ideo valebit obligatio reſpectu
tantum perſonalis actionis, non autem, vt conſti-
tuatur ius in re *Neguſ.de pign m.*2.*p.*2.*n* 48. *Redoan.
de reb. eccleſ. non alien. de conſti. ann.cenſ. in reb ec-
cleſ.nu.*23 *Surd.de alim.tit.*4.*q.*10.*nu* 25. *vſque ad nu.*
14 34. † Cum ſolum viuente vaſſallo, ſeu emphyteu-
ta ſit licita fructuum alienatio, & executio *Tiraq.
de retract conſang. gloſ.*7. §.1. *n.*47. *poſt Doctor. in l.ſi
finita.* §.*ſi de vectigalib. de dam.infect. & in l.quemad-
modum.C.de agricol & cenſit.lib.*10.

Hoc ſtante non poteſt dici aſſignationem penſionum
dictarum domorum pro debito annuorum cenſuum
importare aliquam tranſlationem dominij, cum in
caſu noſtro iuris ratio, & materia hoc non patia-
15 tur, † quaſi tunc verbum *aſſigno* transferat domi-
nium, quando non repugnat ſubiecta materia, cum
alias ſecundum illam reguletur, & poſſit importa-
re plus, & minus *Aret. in l.ſi pluribus.*33. *col.*2. *in pri.
n* 3. *in* 3. *notab ff.de leg.*1. *Rebuff. in l.aſſignare.* 207.
*col.*1. *ff.de verb.ſignif. poſt Bal.in l.*2.*n.*7. *ad fi.ver. &
ſic per verbum aſſigno. C.commun.de leg.*

Immo quamuis d.aſſignatio operaretur tranſlationem
dominij, tamen expirauit propter donationem cen-
ſuum, pro quibus illa fuit facta, cum per donantem
fuerit ſolum talis donatio reſeruata eius & vxoris
16 vita durante, † Vnde poſt eorum mortem ſtatim
nulla alia expectata licentia reuerſa eſt ad donata-
rios ea vi temporis limitati, quod hunc effectum
operatur etiam ad correctionem iuris communis,
prout in vſufructu, & ſimilibus diſputationibus
concludit *Alex.conſ.*3.*n.*6.*lib.*7. cum aliis per *Surd.
dec.*75.*n.*5.

Ex quibus etiam colligitur non eſſe impediendum ſal-
uianum intentatum, cum non adſit amplius aliqua
ſpecialis hypotheca in d. penſionibus aſſignatis.
17 † Præſertim, quia poſſeſſor conuentus non habet
aliquod creditum, aut aliquam obligationem in
bonis poſſeſſis, quo caſu non militat diſpoſitio, *l.*2.
*C.de pign. Soc.conſ.*75.*primo aſpectu.col.pen.in fi.verſ.
præterea arbitror. n.*14.*lib.*4. *Couar.* qui de commu-
ni *li.*3.*var.reſol.c.*18 *n.*2. *verſ.quarto animaduer-ten-
dum. Neguſ de pign.p.*2 *m.*1.*n.*51.*in fi.ver. & per hoc
infert. & p.*8.*m.*1.*n.*20.*limit.*7.

Et in omnem euentum non poteſt negari iſtas exce-
18 ptiones eſſe dubias, † & requirere altiorem inda-
ginem, quo caſu non debet impediri proceſſus in
poſſeſſorio. *Rol.conſ.*1. *nu.*73.*li.*1. *Dec.conſ.*414.*col.
fin. Rot.diuerſ.dec.*520.*n.*2 *p.*1.

EPITOME.

Donatio an requirat inſinuationem ſi res donatæ
aſcendant ad ſummam quingentorum aureorum, ſed
deductis expenſis neceſſariis non remanent quingen-
ti aurei. ¶ Et an conſideretur onus dandi, vel facien-
di aliquid, quod tranſcendat vltra, vel æquiualeat d.
ſummæ. ¶ Emens facta redhibitione quas expenſas
recuperet. ¶ Et quid ſi ſoluit proxeneticum tam coa-
cte, quam ſponte. ¶ Solutio ſpontanea an dicatur ſi
fiat ab eo, qui poteſt compelli. ¶ Expenſæ neceſſa-
riæ quales ſint. ¶ Gabella an exigatur ſolum reſpectu
eius quod remanet apud venditorem, vel etiam ex-
penſarum quæ factæ ſunt cauſa venditionis. ¶ Statu-
tum annullans contractum mulieris vltra decem li-

bras

bras an comprehendat illum, qui fit pro vndecim libris, ſi deberet detrahi vna libra pro mediatoribus, vel aliis expenſis.

SVMMARIVM.

1 *Expenſa quæ dantur proxenetis dicuntur neceſſaria & debent detrahi tanquam alienum æs, prout illa quæ fiunt pro ſubhaſtationibus, ſolutione gabellarum, inſtrumentorum, & ſimilium.*

2 *Gabella ſolū exigitur reſpectu eius, quod remanet apud venditorem deductis expenſis neceſſariis dandis mediatoribus, & aliis. & n.3. Intell ge, vt n.4.*

5 *Donatio non requirit inſinuationem ſi res donata aſcendant ad ſummam quingentorū aureorum, ſed deductis expenſis gabellæ, non remanent quingenti aurei.*

6 *Donatio non inſinuata an infirmetur ſi apponatur onus dandi, vel faciendi aliquid quod tranſcendit vltra, vel æquiualet ſumma quingentorum aureorum.*

7 *Statutum annullans contractum mulieris vltra decem libras an comprehendat venditionem factam pro vndecim libris, ſi debeat detrahi vna libra pro mediatoribus, & aliis expenſis.*

8 *Æſtimatio vera non dicitur niſi deductis oneribus. & num.9.*

10 *Fructus quãdo intelligantur deductis expenſis.*

11 *Emens facta redhibitione an repetat, quod vltra pretium ſoluit mediatori tam coacte, quam ſponte, & ſecundum morem regionis. nu.12 13 14.15.16.17. &*
18 *Et an dicatur ſpontanea ſolutio facta proxenetæ antequam compellatur. nu.19.*

20 *Inuitus dicitur ſoluere qui ſciebat ſe poſſe cogi.*

21 *Expenſæ neceſſariæ debent reſtitui ei, à quo fuerunt retracta res empta.*

22 *Emptor agens redhibitoria recuperat quod ſoluerit nomine vectigalis. Intellige vt num.24.*

23 *Collecta ſunt ſoluenda ei cui cõmittitur poſſeſſio.*

24 *Gabella debet ſolui per emptorem.*

CAPVT CCCXLIII.

QVo ad expenſas quarum reſtitutio petebatur tam reſpectu retractus, quàm aliarum rerum, de quibus quæſitum fuit, Dixi firmandas eſſe infraſcriptas concluſiones.

Prima concluſio. Inter expenſas neceſſarias connumerantur illæ, quæ ſolent dari proxenetis, & me-
1 diatoribus, adeo vt prius detrahantur † tanquam alienum æs, exemplo earum, quæ fiunt in ſubhaſtationibus ſolutione inſtrumentorum, gabellarum, & ſimilium, vt docet *Bart. in l. vbi pure. 19. §. fi. n. 1. ff. ad ſenat. conſ. trebellian. & in l quantitas patrimonij. 72. ff. ad leg falc. & in l. fin. §. in computatione. in prin. nu. 3. in 3. notab. & ibi Iaſ. col. 1. in prin. num. 2. Corn. 1. in fin. C. de iur. delib.*

Secunda concluſio. Semper ratio habetur eorum quæ proxenetis, & pro ſimilibus expenſis data ſunt, etiam quantum ad tertium, cui ius competit ex
2 contractu. † Vnde ſi pro venditione debeat ſolui gabella ad rationem tot ſolidorum pro quolibet aureo, deducitur quod erogatur in faciendis ſubhaſtationibus, aut in ſoluendo proxeneticum, & pro gabella ſolum exigitur reſpectu eius, quod remanet apud venditorem *Bart. in l. ſed ſi hoc. 61.* quam repetit in *l. ſed ſi vir uxori. 60. § cuidam in prin. 1. ff. de cond. & demonſt. & ibi Caſt. in fi. verſ. ſimiliter. nu 3. Iaſ. in l. non amplius. 25. in prin. num. 4. verſ. ſecundo adde. de leg. 1. Cattell Cott. in memorab. in ver. ſtatuto mediolani cauetur quod in diuiſionibus. col. 1. in prin. verſ. confirmatur per illud. Rip. in l. vbi*
3 *pura. §. vltim. ad fin. num. 6. ff. ad ſenat. conſ. trebell.* Quod magis procederet, quando ſtatutum diceret pro pretio, quod recepiſſet, cum non recipiat, niſi quod apud eum remanet *Bald. in d §. cuidam. in prin. nu. 1.*

Iſta tamen intelligentur, quando ſtatutum ſimpliciter loqueretur, quod ſoluatur gabella pro pretio
4 rei, † tunc enim pretium intelligitur deducto omni eo, quod expenditur cauſa perficiendæ venditionis: Aliud eſſet in ſtatuto diſponente quod ſoluatur gabella pro pretio, quod vendidiſſet, tunc enim pro toto pretio ſoluetur, cum verum ſit, quod tanti vendidit, vnde alia deductio expenſarum non poterit fieri *Bart. in d. l. ſed ſi hoc § cum quidam. ad med. verſ. aut dicit quod ſoluatur. ff. de cond. & demonſt.* argumento *l. in quartam. §. fi. ff. ad l. falc. & l. qui fundum. eod. tit.*

Tertia concluſio. Quamuis donatio, quæ aſcendit vltra quingentos aureos nihil valeat ſine inſinuatio-
5 ne *l ſancimus. C. de donatione.* † Tamen ſi fuerint donatæ tot res, quæ aſcendunt vſque ad d. ſummam, ſed deductis expenſis gabellæ non ſuperſunt quingenti aurei valebit donatio abſque inſinuatione, cum debeant detrahi impenſæ, & attendi quod reliquum eſt *Bar. in l. quoties. 67. ff. ad l falcid.* vbi quod eſt caſus notabilis *Rom ſing. 101. dico vnum n. 1.* & ibi *Addit.* teſtatur de magis vera opinione *Cremenſ. ſing. 172. quod eſt pen.* cum aliis ibi adductis *in add. per Gab. Sarama* ſequitur *Cott. in memorab. in verb. ſtatuto mediolani cauetur, quod in diuiſionibus, poſt pri. verſ. & ideo ſingulariter. Iaſ. in l. non amplius 23. in pri. n. 6 verſ quarto adde. de leg. 1. & in*
6 *l. pen. §. quoties. ad fi. n. 9. de iuriſd. omn. iudic.* † Vnde ſi apponatur onus dandi, vel faciendi aliquid in donatione, quod tranſcendit vltra, vel æquiualet, non infirmatur donatio in illo exceſſu, neque eget inſinuatione, quaſi non cenſeatur capere ex cauſa donationis *Caſtr. in l. ſed ſi hoc 60. §. cuidam. n. 2. poſt Bal. ibi ante fin. verſ. & facit ad quæſt. ff. de cond. & demonſt.* Vbi etiam quod tantum debeant æſtimari prouentus Eccleſiæ, vel caſtri, quantum valent deductis oneribus.

Quare dicimus, quod ſi mulier vendat rem pro vndecim libris, & in proxenetis fuerit expenſa vna libra, ad hoc vt contractus ſortiatur effectum,
7 † detrahetur de d. venditione illa libra, & contractus iudicabitur validus in decem tantum, ita vt non comprehendatur in ſtatuto annullante contractum mulieris vltra decem libras *Lamberting. ſuper ſtatut. de cõtract. mulier. gl. 5. q 7. n. 18.* ex doctrina *Bar. in l. ſed ſi hoc. §. 1. ff. de cond. & demonſt.* cum aliis
8 per *Tiraq. de retract. lign. gl. 1. §. 15. nu 5.* † Vbi etiam multa ſimilia adducit, quod in beneficiis, & cæteris diſpoſitionibus deducenda ſunt onera, & expenſæ ad cognoſcendum veram æſtimationem rei, cum declarationibus, de quibus per *eundem Tiraq. ibid. n. 1. vſq. ad n. 18. & gl. 4. §. 29. n. 8. vſque ad n. 11.* vbi e-
9 tiam loquitur in caſu reſciſſionis vẽditionis † ex *l 2. C. de reſcind. vendit. poſt Petr. Iacob. in tit. de act. ex vend quando vend. eſt deceptus. col. 3. verſ & eſt notandum.* Et quando etiam fructus intelligantur dedu-
10 ctis expenſis † *Barboſ. in l. fructus. 7. ff. ſolut. matr.*

Quarta concluſio. Si emens vltra pretium aliquid ſoluit mediatori, ſi fiat redhibitio, repetit quod
11 dedit ex neceſſitate, † ſecus autem ſi ſponte *Bar. in l. debet. 37. per illum text. ff. de aedil. edict.* Cum non ſolum pretium cum viuris ſit reſtituendum, ſed

omne id, quod emptionis cauſa erogatum eſt, &
quod venditioni acceſſit *d l.debet. & l.cum autem.*
23.§.iubet ff.de adil.edict. Quod etiam voluit *Gl. in*
12 *d.l.debet.in ver.erogatum. & ibi Ang.in pr.* † Vbi in-
telligit, quando ea neceſſitate hoc faceret, ſi vide-
licet venditor dixiſſet emptori, non venderem ali-
quo modo, niſi per manus talis mediatoris, qui con-
cordabit nos de pretio, cui dabis ſalarium pro la-
bore, tunc enim habet locum repetitio: idem ſequi-
tur *Bald.in l.debet.* vbi dicit caſum notandum refe-
rendo *Gl.ibi.in verb.erogatum.* & ita etiam determi-
naſſe *Mart.de Fano* dicit *Iaſ. in l.1. poſt med. in vlt.*
13 *notab.num.7.ff.de condict. cauſ.dat.cauſ. non ſecut.* † li-
cet ipſe contrarium ſentiat; prout etiam hanc di-
ſtinctionem ſpontaneæ, vel coactæ ſolutionis dicit
rationabilem *Bonuenut. Strac.de proxenet. verſ. item*
quaeritur. num.2.tom.6. p.1.f.34. vbi etiam intelligit
Ang. Aret.in §.duplum.col.pen.verſ. & dicitur redhi-
bitoria inſtit.de action. & hanc diſtinctionem refert
etiam *Tiraq.de retract.lignag.gl.4 §.29.n.8.*

Verum eſt quod *Iaſ.in l.1.in vlt.notab.n.7.ff de condict.*
14 *cauſ.dat.* † tenet quod ſi dedi decem proxenetæ,
vt faceret mihi vendi certum equum ſi poſt vendi-
tionem eius opera ſecuta eum redhibui tanquam
morboſum, non poſſum repetere illa decem, quia
cum ſint data pro ſeruitio, & opera proxenetæ,
quæ eſt ſecuta, debet impedire repetitionem per
text. in l.dieb. & ibi Gl. de adil edict. Bart. in l.
15 *ſciendum. §.fin.ff.eo.tit.* † Sed nec *Gl.* nec *Bart.* nec
tex. hoc dicunt. ideo ſententia *Iaſ.* non eſt admit-
tenda, cum immo *Doctores ſupra allegati* teneant
contrarium cum illa diſtinctione ſpontaneæ, ſeu
16 neceſſariæ ſolutionis. † Poſſet tamen opinio *Iaſ.*
procedere quando contra eundem proxenetam a-
geretur ad reſtitutionem proxenetici, quia tunc
non dabitur talis repetitio, niſi dolus proxenetæ
interueniſſet, quo caſu daretur etiam actio de do-
lo, vt per *Strace. de proxenet. verſ. item quaeritur ſi*
reuendita. in fi. tom 6. p.2. f.341. Et in iſto caſu lo-
quitur *Iaſ.* ſi recte inſpiciatur: Adeo vt non debeat
pro alia parte allegari circa ea, quæ dicta ſunt de
ſolutione ſpontanea.

Quinta concluſio, Non datur repetitio eorum quæ
dantur mediatoribus per emptorem ſuo motu, vel
17 curialitate, † cum enim dependeant ex volunta-
riis cauſæ motibus non dicuntur neceſſaria, ideo
non habetur iſtorum conſideratio prout in termi-
nis *l.debet.27 de adil.edict.* declarat *Bald.in l.ſi præ-*
dium.4.col.2. poſt prin.verſ. ad autem quod facit.nu.6.
C.de adil.actio. ſequitur *Gaball. de euict.c.2. de red-*
18 *hibit, n.48.* vbi quod reſtituitur emptori † exhibi-
tum proxenetis ſecundum morem, & conſuetudi-
nem loci, non tamen quod ex ſua liberalitate ſol-
uit, cum ad illud dandum nemo potuiſſet empto-
rem cogere, ne alias fraus fieret ſi hoc permittere-
tur *Ferron. in conſuet. Burdigalenſ. lib.1. ti.2. de re-*
tract.col.2.in fi. verſ. nam cum in ea.

Sexta concluſio. Non conſideratur, quod ſolutio-
nes quæ fiunt proxenetis fuerint factæ ſponte,
19 † ſi in ſimilibus emptionibus interueniant tales
perſonæ, cum enim per eos poſſit compelli em-
ptor ad ſoluendum, dicitur fuiſſe compulſus, quam-
uis actum ſponte fecerit, quaſi parta ſint ſoluere
coactè, vel metu coactionis, adeo vt ſemper dica-
tur inuitus ſoluere, qui ſciebat ſe poſſe cogi *l.nouiſ-*
ſimè.7.ff.quod falſ.tut.auct. geſt. eſſ.dicat. vbi *Bal.in*
20 *pr.* † multis ſimilibus comprobat *Bar. in l.creditor.*
verſ.tertio quaero. ff.de ſolution. Abb.conſ.60.n.4.lib.1.
Dec.conſ.25.pro tenui facultate mea. col.3. in pr. verſ.
& idem in iſta queſtione. late *Felin in c.cum ferrarien-*
ſis.9.col.13 poſt med. verſ.pro hoc facit n.21. de conſti.

Septima concluſio. Expenſæ mediatorum, ſeu proxe-
netarum tanquam neceſſariæ, & aliæ ſimiles debent
21 reſtitui ei, † à quo fuerunt retractæ res emptæ, cum
ſemper primus emptor ab illis conſeruari debeat
indemnis *Gl.in* ſpecie *in l.illud ſciendum.29.in verb.*
acceſſioneſque.ff de adil.edict. Aret. in §.in duplum.col.
pen.ante med. verſ. & dicitur redhibitoria. n.10.in fi.
inſtit. de action. Anton. Ferron. ſuper conſuet. Burdig.
lib.1.ti.2. de retract. col.1. ad med. verſ.in his ſumpti-
bus reſtituendis. Cabal.de euiction.c.2.de redhibitor.col.
6. ad fi.verſ. facta redhibitione. n.48.tom 6.p.1.f 90.

Ideo etiam emptor agẽs redhibitoria recuperat, quod
22 ſoluit nomine vectigalis, † quod notandum pro ga-
bellis equorum dicit *Ang. in l.debet, 27. in fi.ff de*
adil.edict. Prout etiam collectæ ſunt reſtituendæ ei,
23 cui euincitur poſſeſſio † *Bar. in d.l.debet, in fin.* In-
demnis etiam emptor diſcedere debet, ideo etiam
quod datum eſt nomine vectigalis repetitur *l.de-*
24 *bet 27. in fi. de adil.edict.* † Quidquid in fiſco, qui
redhibitione facta non tenebitur reſtituere gabel-
lam, quam accepit pro contractu, ſed venditor de-
bet illam reſtituere emptori, & ſi non ſit mentio
in ſtatuto quis ſtatuat gabellam intelligitur, quod
25 ſoluat acquirens, † non venditor *Bal. in l. ſi præ-*
dium 6. nu.6.col.2. in pr. C.de euiction.

Ex prædictis colligitur expenſas, de quibus agimus eſ-
ſe reſtituendas per retrahentem emptori domus, à
quo fuit retracta, vt *in ſeptima concluſione.* Cum ſi-
mus in expenſis neceſſariis, *vt in prima & ſecunda*
concluſione, & in ſolutione non ſpontanea, vel ex
proprio motu, ſed ſolita dari ex conſuetudine, &
ſtatuto, quæ licet etiam fuiſſet ſponte facta, tamen
ex quo poterat emptor cogi ad ſoluendum, habe-
tur pro compulſu quaſi hæc omnia retrahantur, tan-
quam æs alienum exemplo gabellæ, datij, ſubha-
ſtationum, & ſimilium, quæ ſemper deducuntur
tam in emptionibus, quam donationibus cæteriſ-
que contractibus, vt *in tertia, quarta, quinta & ſex-*
ta concluſione dictum fuit.

EPITOME.

Emphyteuſis, quando dicatur hæreditaria. ¶ Clau-
ſula *ad habendum, &c.* an amplier diſpoſitionem, &
inducat facultatem alienandi. ¶ Et quid ſi huiuſmodi
poteſtas alienationis permittatur ſolum conductori.
¶ Vel poſt d. clauſulam ſubſequatur pactum prohi-
bens alienationem irrequiſito domino. ¶ Bona feu-
dalia, & emphyteotica, quo caſu veniant in inſtitu-
tione.

SVMMARIVM.

1 *Bona emphyteotica, & feudalia non veniunt in genera-*
li diſpoſitione, & de ratione n 5. Fallit in vniuerſali.
n.2. Et familiars, & ex pacto, non hæreditaria n.8.
3 *Verba vniuerſalia prolata ab homine non recipiunt re-*
ſtrictionem, ſecus ſi à lege proferantur.
4 *Emphyteuſis pro ſe, & ſucceſſoribus ad diſponendum*
prout placuerit habetur pro hæreditaria.
6 *Alienatione permiſſa ſine aliqua pœna permittitur et-*
iam diſpoſitio per viam inſtitutionis.
7 *Feuda hæreditaria veniunt in fideicommiſſo, & peti-*
tione hæreditatis.
9 *Per clauſulam* ad habendum, &c. *poſitam in excu-*
tionis

Digitized by Google

*tiuis non dicitur ampliata conceſſio , neque venit li-
centia alienandi. Idem ſi talis facultas eſſet data ſo-
lum conductori. nu. 10.*

11 *Poſt clauſulam ad habendum , &c. ſi ſubſequatur pa-
ctum prohibens alienationem irrequiſito domino , non
datur poteſtas alienandi.*

CAPVT CCCXLIV.

IN generali diſpoſitione bonorum quamuis oon
veniant bona emphyteotica , & feudalia † *c. ge-*
1 *nerali, ſi de feud. defunct. fuer. controu. Pariſ. conſ. 7. n. 3.
vſq. ad num.* 8. Tameo aliud Dia i concludendum
eſſe in vniuerſali omnium booorum inſtitutione,
de qua agebamus, cum io ea illa contineantur,
2 † quaſi plura veniant in vniuerſali , quæ non in ge-
nerali , vt in ſpecie conclodit *Nat. conſ. 159. nn. 24.
vſq. ad n. 31. Cephal. conſ. 207. n. 34. li. 2. Menoc. conſ.
16. n. 16. in fi. Ruin. conſ. 37. nu. 12. lib. 1. Curt Iun. conſ.*
3 *26. n. 8.* Etenim † io verbis vniuerſaliter prolatis ab
homine oulla reſtrictio eſt admittenda, quidquid a-
liud ſit in prolatis à lege , quæ tunc recipiunt reſtri-
ctionem ab hæredirate *Idem Ruin. conſi. 60. n. 24. lib.
4. Becc. conſ. 96. n. 32. Surd. conſ. 73. nu. 71. lib. 1.*

Quæ maxime procedunt , quia eramus in emphyteuſi
hæreditaria coocesſa pro ſe , & ſocceſſorib. ad fa-
ciendum , & diſponendum , prout eis placuerit,
4 † com ſimilibus clauſulia , cum per iſta verba talis
emphyteuſis non retineat amplius naturam ſuam,
ſed comprehendatur omnis titulus hæreditarius, &
ſucceſſionis, & de ea iudicamus ſicut de aliis bonis
hæreditariis *Bal. conſ. 70. punctus, poſt med. verſ. præ-
terea in hoc, num. 4. lib. 2 & conſ. 107. quæſtio col. 1. in
fi. verſ. in contrarium videtur, eo lib. & in l. cum virum
16. in fi. n. 21. verſ. extra quæro, C. de fideicomm.* Quid-
quid contrarium ſentiat *Dec. conſ. 192. pro tenus, col.
4. poſt med. verſ. non obſtat fundamentum, n. 5.* Cum eius
opinio non approbetur, vt late concludit *Aym. conſ.
256. col 3 ad med. verſ. ſed hic dubitatur an teſtamento,
nu. 4. & 5.*

Quorum ratio eſt , Nam iſta feuda , & bona emphy-
teotica , noo veoiunt in generali diſpoſitiooe,
5 † quia prohibentur alienari ſine conſenſu domi-
oi ; Vnde talis diſpoſitio non extenditur ad illicita,
& prohibita *Caſtr. conſ. 396. lib. 1. Alex. conſ. 10 ad fi.
lib. 7.* Quæ ratio ceſſat quando emphyteuſis eſt vere
& proprie hæreditaria , cum enim de ea permit-
tatur diſpoſitio ſine domini conſenſu , nihil depe-
rit alienanti ; Ideo etiam cenſetur cogitaſſe de em-
phyteuſi , dum de bonis ſuis generaliter diſponit;
6 † Vnde permiſſa alienatione abſque aliqua pœna
permittetur etiam diſpoſitio per viam inſtitutionis
*Corn. conſ. 321. ad fi. num. 10. lib. 4. Curt. Iun. conſ. 169.
contra ea, col. 4. ad fi. verſ. cum igitur non conſtet, n. 11.
& conſ. 110. col. 11. ad med. verſ. ſed quod fortius, nu. 24.*
Quidqoid contrarium ſeotiat *Iaſ. conſ. 6. col. pen. lib*
3. Quia contra eum eſt verior opioio , vt multis
7 comprobat. *Aym. conſ 256. col. 4. n. 5 & 6.* † Vbi etiam
quod iſta feuda hæreditaria iocludentur in diſpoſi-
tione generali , cum veoiant in fideicommiſſo , &
petitiooe hæreditatis , ſicut cæteræ res hæreditariæ
quaſi per talem incluſionem nolla cedat pœna, oec
damnum diſponentis: Vnde molto magis includen-
tur in diſpoſitione vniuerſali *Curt. Iun. conſ. 26 col. 4.
ad med n. 8. Dec. conſ. 389. n. 11. Iaſ. conſ. 224. col. 2. in fi.
verſ. tertio iſtud ſtatutum, li 2. Natt. conſ. 159. num. 26.
Menoch. conſ. 129. n. 12. in fi. lib. 2.*

Et ita intelligitur *Surd. dec.* 11. Vbi quod uoo ceoſen-
tur venire bona emphyteotica in ioſtitutione:
8 † Quia loquitur quando eſſemus in emphyteuſi
familiari , & ex pacto, non hæreditaria ; & in caſu,
in quo requireretur cooſenſus Domini , vt expli-
cat *idem Surd. deciſ. 11. in fi. nu. 19.* & declarat etiam
*Sim de Pret. de interpr. vlt. volunt. lib 3 ſolut. 2. num. 6.
& 7. f. 184. Natt. conſ 475. nu. 3 & 4.*

Contraria quæ adducontur procedunt in emphyteuſi
cum clauſula ad habendum , &c. vel ſimili appoſita
9 in executiuis , † non autem in diſpoſitiois , tunc
enim noo diceretur ampliata conceſſio , & licentia
alienandi non veniret , vt per *Oſaſc. dec. 164. num. 5.*
quam ſequitur *Rot. coram R.P.D Manzanedo Ro-
mana domus 9. Martij 1609* vbi quod magis proce-
dit , quando iſta facultas eſſet data ſolum ipſimet
10 conductori, † quo caſu etiam clauſula ſola ad ha-
bendum appoſita in parte diſpoſitiua neque aliquid
operaretur, quaſi tunc facultas alienandi eſſet per-
ſonalis, non egrediens perſonam, cui fuit facta con-
ceſſio *Bald. conſ 304. n. 1. li 5. Aym. conſ. 98. n. 8. & 9.*

Prout etiam quando poſt ſimiles clauſulas ad haben-
dum , &c. ſubſequeretur pactum prohibens † alie-
11 nationem irrequiſito domino , † tunc enim ſtaret
reſtricte ad d. clauſulas quæ non operarentur fa-
cultatem alienandi , quamuis eſſent appoſitæ in
diſpoſitis *Dec. conſ. 170. in cauſa venerabilium, nu. 3.
in fi. verſ. quarto & vltimo, col. penult. in prin* cum
aliis *per Rot. in d. Rom. domus coram R.P.D. Manza-
nedo. Rot. diuerſ. dec 11. ad fi p. 1. & coram R.P.D.
Gipſio. Camerin. domus. 4 Iunij. 1593.*

EPITOME.

Pater in ſtipulatione emphyteuſis pro filiis & hæ-
redibus quando cenſeatur adhibitus tanquam nudus
miniſter, ita vt illa oon dicatur hæreditaria ¶ Con-
ceſſio emphyteuſis facta filiis tam oomioibus pro-
priis, quam appellatiuis quo caſo cenſenda ſit coo-
templatione illorum, vel patris. ¶ Dos relicta ab auo
nepti an dicatur conſtituta intuitu ipſius , vel filij.
¶ Principium acquiſitionis quando incipiat habere
effectum à patre , qui ſtipulatus eſt emphyteuſim filiis
ooo admixta perſona ſua. ¶ Et quando in ea filius
ceoſeatur nominatus vt filius, vel vt hæres.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis non dicitur hæreditaria , ſi pater illam ac-
quiſiuit ſuis filiis , & hæredibus tanquam legitimus
eorum adminiſtrator.*

2 *Filius quando cenſeatur nominatus in emphyteuſi vt
filius , vel vt hæres.*

3 *Inueſtitura prima attenditur , & ſecunda ab ea depen-
dens cenſetur facta ſecundum conditiones primæ.*

4 *Pater in ſtipulatione emphyteuſis pro filiis quando dica-
tur adhibitus tanquam nudus miniſter.*

5 *Emphyteuſis conceſſa filiis nominibus propriis non ap-
pellatiuis cenſetur facta contẽplatione illorũ nõ patris.
Amplia vt n. 7. & quando dicatur nomẽ patris ſimu-
late appoſitum, ita vt illa ſit hæreditaria. n. 8. & 9.*

6 *Dos relicta ab auo nepti proprio nomine dicitur relicta
intuitu ipſius, non filij.*

10 *Emphyteuſis quando cenſeatur acquiſita filiis ex gra-
tia concedentis non ex facto patris.*

11 *Stipulatio emphyteuſis facta per patrẽ filio non admix-
ta perſona ſua, non poteſt habere effectum & princi-
piũ acquiſitionis ab eo. Amplia vt n. 11. Et in dubio
cenſetur pater ſtipulari vt filio, non vt hæredi. nu. 12.*

CAPVT CCCXLV.

EMphyteuſim, de qua agimus, Dixi non eſſe
hæreditariam, cum ex illius conceſſione appa-
1 reat, † quod pater tanquam legitimus adminiſtra-
tor filiorum eam acquiſiuit ipſis filiis, & hæredi-
bus ipſorum filiorum, non autem ſibi; Ita vt d. filij
dicantur primi acquirentes; Vnde non poteſt con-
ſiderari, quod debeant aliquo modo eſſe hæredes
patris, cum aliud ſit quando pater ſe & filios no-
minaſſet, tunc enim videretur ſtipulari vt hære-
dib. Nam in iurib. quæ deſcendunt à patre in filium
2 ſimpliciter videtur filius nominari vt hæres, † quid-
quid aliud ſit in iuribus, quæ primitiue deſcen-
dunt à filio, quo caſu videtur nominari vt filius, ita
bene declarat *Bal. in l. quodcu-q. 45. §. ſi quis ita. ad
med. ff. de verb. oblig. & ibi Zaſ. n. 5. ad fi. verſ. dicite
patrem. Alc. n. 17. verſ. idem quoque traditum eſt. poſt
Ang. & Aret. in l. gallus, § quidem recte, col. 3 in fi. verſ.
poſſet tamen ſaluari, ff. de lib. & poſth.*
Et facit quia prior inueſtitura facta primo acquirenti
in cuius locum fuit ſubrogatus iſte, de quo agimus,
non fuit hæreditaria ſed ſolum ad vitam, & nomi-
3 nationem duarum perſonarum. † Vnde illa tan-
quam antiquior non cenſetur immutata, ſed ſecun-
da ab ea dependens ſemper cenſebitur facta iuxta
conditiones primæ, niſi expreſſe aliter ſtatueretur
late *Silueſt. Aldobr. conſ. 42. nu. 6. & 7. poſt Car. conſ.
92. in prin. Dec. conſ. 184. in cauſa iſtorum, col. 3. ad fi.
verſ. non obſtat quod in alia, nu. 3.*
Accedat quod domus emphyteotica, de qua agitur,
non fuit conceſſa patri, ſed filiis, licet abſentibus,
4 tamen patre & notario pro eis ſtipulantib. † Vnde
nulla eſt habenda ratio de perſona eorum patris, qui
neque in emphyteuſi includitur, quaſi ſolum inter-
uenerit cum notario ad ſtipulandum pro filiis ab-
ſentibus, ita vt tanquam nudus miniſter adhibitus
præſumatur *Honded.* in ſpecie *conſ. 51. num. 9. & 10.
5 lib. 1.* † Maximè, quia emphyteuſis non fuit facta
filiis nomine appellatiuo vocatis, ſed eis nomini-
bus propriis expreſſis, Vnde cenſetur facta tanquam
contemplatione filiorum, non intuitu patris ſtipu-
lantis *Iſern. in c. 1. in pr. col. 1. de ſucceſſ. feud. Clar. in
§. emphyteuſis, q. 16. verſ. his præmiſſis, in fi. Affl. deciſ.
6 393. n. 5. vbi Vrſill. etiam n. 5.* Exemplo dotis † reli-
ctæ ab auo nepti proprio nomine nominatæ, quæ
cenſetur relicta contemplatione ipſius neptis, non
filij, quaſi mentio filij cenſeatur facta tantum cauſa
7 demonſtrationis *Cephal. conſ. 435. nu. 38. li. 4.* † Quod
etiam procedit quando conceſſio fuiſſet facta patri
recipienti pro ſe, & filio proprio nominato *Clar. d.
q. 16. cum aliis ſupra allegatis*; Vnde à fortiori hoc
erit in caſu noſtro, in quo locatio fuit facta filiis
tantum nomine proprio, & pater cum notario ſti-
pulatus fuit pro filiis abſentibus tanquam nudus mi-
niſter *Honded. d. conſ. 51. num. 11. lib. 1.*
Neque obſtat *Gabr. conſ. 25. vol. 2.* vbi quod quamuis
pater accommodauerit nomen filiorum in em-
8 phyteuſi, † Tamen cenſetur feciſſe ſimulatè, ita
vt huiuſmoi bona cenſeantur potius remanſiſſe in
hæreditate patris, maxime cum non appareat de
traditione, quæ requiritur ad hoc, vt præſumantur
donata talia bona empta nomine filiorum *l. 2. C. ſi
quis alt. vel ſib.* cum aliis per *Barboſ. in l. qua dotis, n.
31. ff. ſolut. matrim.*
Quia cum ſimus in materia priuilegiata emphyteuſis
filius eſt capax tanquam potius habeat à conceden-
9 te, † quàm à patre, & ſatis eſt quod ſtipulatio ſit
facta ſub nomine appellatiuo filij, tunc enim aliud
non requiritur, niſi quod ſit filius, quaſi ſufficiat
ineſſe qualitatem, de qua eſt actum inter contra-
hentes, nec attenditur qualitas, quod ſit hæres,
nam filius dicitur venire potius ex donatione pater-
na, quam vt hæres, quia pater contraxit nomine
filij, & eo nomine recipit poſſeſſionem rei, & iſta
acquiſitio deſcendit à patre in filium ex pecunia,
ſiue ex contractu paterno, quod facit, vt ſit quid
profectitium, neque deſcendit in peculio, in quo
filius non haberet niſi titulum, ſeu nudam admini-
ſtrationem, & ſic habet per viam donationis, quæ
ad ſui validitatem non requirit aditionem hæredi-
tatis, Ita omnia prędicta in materia emphyteuſis de-
clarat *Bal. in auth. ſi quas ruinas, col. 3. & 4. verſ. in
contrarium, & verſ. tertio hoc probatur, & verſ. quinto
10 hoc probatur quod in materia, n. 5. C. de ſacr. eccl.* † Et
dicitur talis emphyteuſis acquiſita non tam ex facto
patris, quam ex gratia concedentis ideo, non pote-
rit in filiorum præiudicium alienari *Nat. conſ. 531. n.
43. Gab. conſ. 85. n. 5. lib. 5.* cum aliis, quos adduxi *dec.
65. n. 11. & 12. Peregr. de fideicomm. art. 6. n. 24. Bertaz.
conſ. ciuil. 114. col. 2. & conſ. 161. nu. 15. & 52. Cephal.
conſ. 468. nu. 35. lib. 4.*
Quibus adde quod quando pater ſtipulatur emphy-
11 teuſim filio non admixta perſona ſua, † talis ſtipu-
latio non incipit, nec vnquam poteſt incipere ha-
bere effectum in perſona patris, Ita vt hoc caſu
ſemper in dubio cenſeatur ſtipulari vt filio, non vt
12 hæredi, † Quidquid aliud ſit quando in ſtipulatio-
ne, vel pacto, eſt admixta perſona patris, quia ſtipu-
latus eſt ſibi & filio, tunc enim principium acqui-
ſitionis cœpit radicari in perſonam ipſius patris ſti-
pulantis, quo caſu in dubio videtur ſtipulari vt hæ-
redi *Iaſ. in l. quod dicitur patrem, la 2. col. 7. n. 17. verſ.
vnde aliter. ff. de verb. oblig. poſt Alex. ibid per textum
l. quodcunq. §. ſi quis ita. ff. eod. Menoc. præſump. 48. n. 7.
lib. 3.* † Vbi ampliat quamuis pater ſtipulatus fuiſſet
ab eo, de quo ipſe filius eſt bene meritus, nam tunc
etiam præſumitur ſtipulari vt filio, non vt extraneo
ſecundum opinionem magis veram, & æquiorem,
de qua teſtatur *Iaſ. in d. l. quod dicitur, n. 20. & 21. de
ver. oblig. & in l. ſi ſibi, §. ſi pactum. vbi Bald. Raphael.
Fulgoſ. & alij. ff. de pact.*

EPITOME.

Per renunciationem generalem quando cenſeatur remiſſum ius ſuccedendi ex pacto, quod quis habet in emphyteuſi. ¶ Scientia implicita iuris futuri an operetur, vt renunciatio ad illud extendatur. ¶ Ius accreſcendi an habeat locum in emphyteuſi quamuis nulla adſit portio. ¶ Et an potius debeat dici ius ſuccedendi, quam accreſcendi. ¶ Renunciatio an in dubio ſit præſumenda perſonalis, vel realis, & de illarum differentia.

SVMMARIVM.

1 *Renunciatio generaliſſima non comprehendit ius futurum. Intellige, vt nu. 11. 12. & 17.*
2 *Ius ſuccedendi ex pacto quod quis habet in emphyteuſi an cenſeatur remiſſum per renunciationē generalem.*
3 *Per renunciationem perſonalem factam intuitu alicuius non abdicatur in totum ius renunciantis, prout quando eſſet refutatio realis.*
4 *Renunciatio perſonalis in dubio præſumitur.*
5 *Ius accreſcendi proprie non dicitur in emphyteuſi, ſed ius ſuccedendi ex pacto, & ſit admiſſio, licèt quis nullam habeat portionem.*
6 *Cauſa noua ſuperueniens ſemper excluditur in renunciatione.*

7 *Renun-*

Digitized by Google

7 *Renunciatio erronea poteſt reuocari.*
8 *Iuramentum non extenditur ad ignorata.*
9 *Remiſſio non debet eſſe inutilis.*
10 *Pretij quantitas conſideratur in renunciationibus ad cognoſcendum, quæ in ea contineantur.*
13 *Spes futura an debeat intelligi ex noua cauſa.*
14 *Scientia implicita iuris futuri facit, vt renunciatio ad illud extendatur.*
15 *Clauſulæ generales quomodo debeant concipi, vt ius de futuro veniat in renunciatione.*
16 *Verba vniuerſalia, quando inducant remiſſionem iuris futuri.*
18 *Scientia partis infert ſcientiam totius.*

CAPVT CCCXLVI.

POſt concluſionem firmatam in præcedenti capite, quod non ſimus in emphyteuſi hæredi-
tatia, dubitatum fuit an obſtaret renunciatio, de
1 qua agebatur, † & quidem pro negatiua opinione
faciebat, quod renunciatio etiam generaliſſima non
comprehendit ius futurum, quamuis etiam dictum
ſit omnibus iuribus, quæ haberi ſperantur *Surd.
conſ.70.nu.7.& 10.* Vbi etiam quod neque expreſsè
poteſt renunciari iuri de futuro *Becc. conſ.106.n.47.*
cum aliis per *Ann.ſing.439.*

Secundò, quia in caſu noſtro nulla fuit facta mentio
emphyteuſis, cui quamuis etiam fuiſſet in ſpecie
2 renunciatum, † tamen quia ſumus in iure accreſ-
cendi, ſeu ſuccedendi ex pacto, quod quis habet
in emphyteuſi, non omnis renunciatio excludit
renunciantem à dicto iure, quod poſt mortem al-
terius decedentis ad ipſum peruenire debebat ex
clauſula iuris accreſcendi, quia illa verba quan-
tumuis generalia, per quæ renunciatur iuri quod
habet, vel habere ſperat non comprehendunt ius
acquiſitum poſt mortem, & poſt renunciationem
quomodocunque, & qualitercunque ius remiſ-
ſum, & ex quauis cauſa cogitata, & incogitata
*Ruin.conſi.47.n.2.lib.1.poſt Bart.in l.qui roma, §. duo
fratres,q.10.de verb.oblig.* & latè declarat *Corbul.de
cauſ.priuat.ob renunciat.num.18.& 19. Ioſ. Ludouic.
dec.Lucenſ.19.num.68.*

Tertio, quia renunciatio fuit facta intuitu fratris, &
ſic tanquam perſonalis, non realis, non debet e-
3 gredi eius perſonam, † & ſolum illa accreſcit, &
non aliis coemphyteutis, quorum fauore remiſſio
facta non fuit, ita vt ſi non acquiratur ei, cui eſt
remiſſa ſemper ius renunciatum redeat ad renun-
ciantem, quidquid aliud ſit, quando renunciatio
eſſet facta in rem in manib. Domini emphyteutæ,
tunc enim eſt omnimoda refutatio, & in totum
excluditur, qui ita renunciauit *Alex.conſ.13.num.4.
& 5.lib.5.* cum aliis per *Cordub.de cauſ.priuat.ob re-
nunciat.nu.34.vſq.ad nu.41. Gabr.conſi.89.nu.9.lib.*
4 *1.* latè *Honded.conſ.36.n.21.lib.1.* † cum etiam in du-
bio renunciatio perſonalis iudicetur *Alex.in l.qui
roma,§.duo fratres,nu.60.& ibid.Socin Iun.nu.140 ff.
de verb.oblig.* Ita vt non ſit conſiderandum in hoc
caſu, quod quis non habeat portionem, cum in
emphyteuſi ius accreſcendi non ſit propriè ius ac-
creſcendi, ſed ius ſuccedendi ex pacto inueſtituræ,
5 † ac ius ſucceſſorium, ex quo ſuperſtes ſuccedit
defuncto, & acquiſitiò fit non ex tacita, ſed ex-
preſſa diſpoſitione, & pacto, & propterea admit-
titur etiam qui nullam habet portionem *Ruin.
conſ.154.nu.2.lib.1.& conſi.169.n.3.eo.lib.Alex.in l.ſi
mihi & titio,n.15.de verb.oblig.poſt Bald.in c.1.n.5.in
1.notab.de feud.March & in c.1.§.& quia vidimus,n.
4.de his qui feud.dar.poſſ Honded.conſi.36.n.17.lib.1.*

Neque obſtant clauſulæ generales renunciationis,
6 quia intelliguntur rebus ſic ſtantibus, † ita vt ſem-
per excludatur noua cauſa ſuperueniens, cum de
ea non præſumatur cogitatum, vnde ſemper re-
nuncians admittetur, quamuis renunciauerit non
ſolum iurib. tempore diuiſionis competentibus,
ſed etiam futuris, & quæ habere ſperabat, vt con-
cludunt *Bart. Alex. & alij* communiter *in l. qui
rome,§.duo fratres,de verb. oblig.Gozad. conſi.52.n.16.
Dec.conſil.411.viſis his quæ accuratè,nu.3.Bero.Socin.
Gabr.& alij.* de quibus latè *Honded.conſi.36.n.19.&*
7 *20.lib.1.* † Stante præſertim renunciatione facta
per renunciantem ſub prætextu, quod bona re-
nunciata ſint hæreditaria, quæ tamen non poſſent
dici talia ex adductis ſupra c... Vnde minus re-
8 nunciatio obſtabit tanquam erronea, † & de his,
quæ ignorantur, ad quæ etiam neque iuramen-
tum extendetur *Surd.conſi.150. num 45.& 46.lib.1.*

Hæc multum faciunt ad fauorem renunciantis, Non
tamen adeò ſunt tuta, vt contra eum non vrgeant
infraſcripta; Etenim præſupponitur in facto non
adeſſe in huiuſmodi hæreditate, niſi bona, de
9 quibus agimus grauata tot oneribus, † vt meritò
poſſit dici talem remiſſionem ad illa extendi, ac
de eis fuiſſe cogitatum, ne aliàs dicatur inutilis re-
nunciatio *Bal.in l.liberti libertæque, col. penul. verſ.
attende tamen,nu.28.in fi.C.de oper.libert. Alex conſi.
221.ponderatis,n.2.lib.6.Caſtell.in memorabil. in verb.
emphyteuſis non venit, in fi.ver. tertio poteſt declarari.
Valaſ.de emphyteuſ q.44.nu.8.ad fi.ver.ſed & tertio.*

Maximè, quia ex qualitate recompenſationis pretij
dati renuncianti per fratrem præſupponebatur
poſſe ſuaderi de dictis bonis fuiſſe cogitatum,
prout in hoc eſſet facilis inſpectio inueſtigando
valorem domorum, quæ deductis ſupradictis one-
ribus, ſi aſcendunt ad condecentem valorem d.
10 pretij, venirent in d.renunciatione, † prout talem
qualitatem pretij in huiuſmodi ceſſionibus conſi-
derat *Alex.conſi.222.n.li.6.per tex.in l.1.§.1.ff. de ſu-
perficieb.* quod etiam voluit *Bal.in l.liberti libertæque
10.col.vlt.in princ.n.28.in fi.C.de oper. libert.*

Vnde etiam dicimus quod ſi renuncians tempore,
quo renunciauit habebat ſolum ſpem ſuccedendi
11 in emphyteuſi † ex iure accreſcendi poſt mortem
alterius, diceretur illud ius futurum ex iure accreſ-
cendi nominatim expreſſum, ex quo renuncian-
ti non competebat aliud ius tempore renunciatio-
nis, & eo ipſo quo opponitur nullum aliud ius
competere, dicitur fundata intentio opponentis,
& onus probandi contrarium incumbit aduerſario,
vt bene explicat *Ruin. conſ. 144. num. 69. & conſ.
131.num.9.lib.2.Bart.Curt. Pariſ.* & alij per *Corbul.*
qui etiam teſtantur de communi *de cauſ.priuat. ob
renunciat.num.27.* Quamuis enim renunciatio iuris,
quod quis habet, vel habere ſperat non includat
ius, quod neque re competit, neque ſpe, ſed eſt
penitus de futuro, & reſtringitur ad ius conſiſtens
in ſpe radicata de præſenti, Tamen hoc fallit
12 † quando nullum ſubeſſet ius de futuro conſiſtens
in ſpe de præſenti, in quo renunciatio ipſa poſſet
verificari, nam tunc extenditur ad ius, quod eſt om-
nino de futuro tam ratione ſpei, quam rei etiam
ſi ſuperueniat ex cauſa prorſus noua *Surd. conſ.268.
num.31.& 32.lib.2.poſt Dec.in l.1.nu. 32.& ibi. Iaſ.
nu.17. in fi. C.de pact.Rolan.conſ.34.nu.91.li.4.Me-*
13 *noch.præſumpt.115.num.34.lib.3.* † Cum etiam ſpes
futura videatur eſſe intelligenda ex noua quoque
cauſa *Rip.in l.1.col.pen.in princip. numer. 26.ad med.*

C.de pact. Præſertim quia renuncians ſaltem impli-
cite ſcire poterat ius ſibi competiturum ex alia cau-
14 ſa de futuro. † ex qua implicita ſcientia etiam ad il-
lud ius renunciatio extenditur *Rom. conſ.22.n.3.in fi. verſ.eo quoque iuſte per text.in l.qui iure militari.de teſtam.mil.poſt Ang.in l.tres fratres,36.n.3.ff. de pact.*

Accedant in caſu noſtro multæ clauſolæ nedum gene-
rales, ſed vniuerſaliſſimæ cum ceſſione omnium
iurium in poſterum competiturorum, & quæ po-
15 terunt † quomodolibet competere tam ex cauſis
ibi ſpecificatis ratione adminiſtrationis, & bono-
rum, & hæreditatum, quam aliorum quorumcun-
que bonorum, & iurium contra eum, ad cuius fa-
uorem fuit facta renunciatio, quam alios quoſ-
cunque, & quomodocunque tam de præſenti, quam
etiam ſuperueniente, & competituro, etiam ſi de
eo ſpecialis, ſpecificata, & expreſſa nota, & mentio
eſſet facienda, & ſub generalitate non veniret ex-
tendendo ad expreſſa, & non expreſſa, & penitus
incognita, ita quod de cetero nihil renuncians
prætendere poſſit, quam pretium ſibi promiſſum,
faciendo pactum perpetuum de quidquam aliud
non petendo cum clauſula ad habendum poſita in
diſpoſitiuis, & cum promiſſione euictionis ſuper
d. bonis, & iuribus conſtituendo procuratorem in
rem propriam cum aliis clauſulis, ita vniuerſalibus
in inſtrumento appoſitis, vt poſſit colligi mens
contrahentium etiam de huiuſmodi domibus fuiſ-
ſe cogitatum, prout ad hunc effectum omnia præ-
dicta late adducit *Corbu. de cauſ. priuat. ob renunciat.nu.27.& 28.Ruin.conſ.137.n.7.lib.2.& conſ.166. n.11.li.1.Alex.conſ.189.n.10.lib.2.Rolan.conſ.34.nu.*
16 *86.vſque ad num 93.lib.4.Port. conſ.* 142. † Maximè
quia d.verba vniuerſalia, & ampla non reſtringunt
ſe ad præſens tempus diuiſionis, & renunciationis,
quo caſu non inducerent remiſſionem iuris futuri
Ang.conſ.287.colum.2.Dec.conſ. 86.n.4.Corn.conſ. 339 col.fin.lib.1.

Ex quibus non videntur obſtare contraria, cum ha-
beant locum, quando ex verbis non apparet re-
nunciantem voluiſſe à ſe omne ius abdicare fauore
17 quorumcunque,† ſi enim de hoc conſtaret prout in
caſu noſtro videtur colligi ex ſupra adductis, cenſe-
retur quis etiam excluſus per talem renunciationem
ab emphyteuſi, & à iure futuro *Ruin. conſ.166.n.11. lib.1.Alex.conſ.189.n.10.cum ſeq.lib. 2.Gabr. conſ 89. n.13. lib.* 1. Maxime præſuppoſita ſcientia renun-
ciantis, quod bona, de quibus agimus eſſent emphy-
teotica, de qua præſupponitur conſtare tam ex te-
ſtamento patris, quam canonis debiti domino dire-
18 cto emphyteuſis, & aliis, de quibus in facto:† Ita vt
à ſcientia partis inferatur ad ſcientiam totius *l.non eſt ferendus de tranſact.* cum alus per *Surd.conſ.150.n. 31.& 32.lib.1.*

EPITOME.

Pater acquirens emphyteuſim pro ſe, & filiis, quan-
do cenſeatur illam ſtipulaſſe ordine ſucceſſiuo. ¶ Et
quo caſu nepotes in ea concurrant cum patris, & ſuc-
cedant in locum patris, tam quando ſumus in emphy-
teuſi priuati, quam eccleſiaſtica. ¶ Et quid ſi filiæ ſint
excluſæ per ſtatutum. ¶ Ius accreſcendi an habeat lo-
cum in emphyteuſi.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis accepta per patrem pro ſe ſuiſque filiis cenſetur ſtipulata ordine ſucceſſiuo. Amplia quamuis filij ſint præſentes.n.3.Limita in filiis ſui iuris. nu.4.*
2 *Pactum prius radicatur in perſona paciſcentis, deinde tranſit in hæredes.*
5 *Nepotes concurrunt cum patruis in emphyteuſi, & ſuccedunt in locum patris. Et nu.6. & de ratione.nu.7. Et quid in emphyteuſi Eccleſiaſtica.nu.7.& 8.*
9 *Concurſus nepotum cum patruis non datur in emphyteuſi, accepta nomine proprio filiorum.& num.10.*
11 *Ius accreſcendi habet locum in emphyteuſi.*
12 *Portio quando defertur per ius accreſcendi potius accreſcit portioni, quam perſonæ.*
13 *Fœmina excluſa per ſtatutum an admittantur poſt maſculos in emphyteuſi.& n.14.*
15 *Contrahentes videntur ſemper voluiſſe ſequi diſpoſitionem ſtatuti, quamuis verba repugnent.*

CAPVT CCCXLVII.

PAter ſtipulans emphyteuſim ſibi, ſuiſque filiis
videtur ſtipulari ordine ſucceſſiuo, vt primo
1 ſibi totaliter competat, † demum poſt eius obitum
filiæ, filiæque ſimul ad eam admittantur *Bart. in l. quod dicitur, ff de verb. oblig. Rom. conſ. 22. in pr. num.2.Surd.conſ.32. n. 37. Clar.in §. emphyteuſis.q.35. Dec.conſ.607.viſo puncto.col.4.ante fin. n.10. & conſ.*
2 *662.accurate.num.2.* † Pactum enim, & ſtipulatio
prius radicatur in perſona paciſcentis, deinde tran-
ſit ad hæredes *Iaſ in l.quod dicitur, in fin. ff.de verb. oblig.* cum multis ampliationibus, & declarationi-
bus, de quibus per *Menoch.præſumpt.47.nu.3.vſque ad nu.16.lib.3.*

Quæ ampliantur, quamuis filij fuerint præſentes ſti-
3 pulationi, † quia cenſentur etiam vocati ordine
ſucceſſiuo poſt mortem *Peregr. de fideicommiſſ. art. 17.nu.15.poſt Caſtr.conſ.159. lib.* 2. Maxime quando
pater ſtipulatus ſibi, & filio in poteſtate conſtitu-
4 to, quidquid ſecus ſit in eo, qui erat ſui iuris,† nam
tunc à principio emphyteuſis tam filio quam pa-
tri eſſet quæſita *Imol.in l.gallus, §.quidam recte.de libe.& poſthum.Rot.* de qua per *Mandoſ.ad Rom.conſ. 22.in princ.in verb.competat.Burſa.conſ.67.nu.5.lib.1.*

Verum iſta dixi non applicari ad factum mihi exhibi-
tum, Doctores enim ſupra adducti loquuntur, vt
nepotes admitti non poſſint donec pater viuit, quia
pater eos præcedit, ſed non habent locum quo ad
nepotes, quorum pater prædeceſſit ſtantibus pa-
5 truis, prout erat in caſu noſtro, † tunc enim quam-
uis nepotes ſint in gradu vlteriori, tamen ſuccedunt
in locum patris, & admittuntur cum patruis *Aym. conſ.67. num. 5. verſ. & in terminis noſtris.* Vbi lo-
quitur de emphyteoſi conceſſa pro ſe, & ſuis ne-
potibus, nam iſti nepotes licet reſpectu parentum
videantur vocati ordine ſucceſſiuo, tamen mortuis
parentibus reſpectu patruorum ſimul admittuntur,
6 nec cenſentur vocati ordine ſucceſſiuo: † Idem
voluit prius *Ang.in l.gallus,§. quidam recte.de liber. & poſth. Honded.conſ.70.num.59.lib.2. Dec. conſ.59. n.50.ad fin.lib.3.& conſ.9.n.5.in fi.lib.2.Alex.conſ.16. n.9.lib.3.Tiraq. de primogen.q.40.n.21. Corn.conſ.24. n.31.lib.2.& conſ.190.n.4.& 5.lib.3.*

Et facit ratio, quia præſumitur, quod teſtator habue-
7 rit parem affectionem ad eos, qui iuris diſpoſitio-
ne ſunt in eodem gradu, quamuis ſecundum na-
turam alter præcedat, & ſic nepotes admittentur,
qui de iure communi ſuccedunt in locum patris, &
cum patruo concurrunt: Maxime quia iſti nepotes
non intendunt excludere patruum ab eius portio-
ne, ſed tantum admitti ad eam partem, ad quam eo-
rum pater fuit vocatus cum in portione, qua præ-
dilexit filium, in eadē quoq; cenſeatur prædilexiſſe
nepo-

ſe nepotem, vt in ſpecie latè declarat *Honded. conſ. 70.n.16 & 61.lib.1.*

Præ dictis autem videbatur obſtare, quia eramus in
emphyteuſi Eccleſiaſtica, non priuata: Ratio di-
8 uerſitatis eſt, † quia quando pater accipit emphy-
teuſim à priuato videtur recipere pro ſe, filiis, ne-
potib. & hæredibus, quo caſu tractatur de hæredi-
tate, vel cohærente hæreditati, & nepotes repræ-
ſentant perſonam patris præmortui, ſecus in Ec-
cleſiaſtica, quæ cum non ſit recepta pro hæredib.
non eſt quid hæreditarium, & tales non repræſen-
tant perſonam patris *Alex* in puncto *conſ.128.n.8.
lib.5.* ſequitur *Ruin.conſ.134 in fi.nu.26.lib 2.& conſ.
162 alias 167 n.81 li.1.Curt.Iun in l.2.n.14.C.de ſuc-
ceſ.edict.* & late defendit *Card.Mantic.de tac. & am-
big.conuent.li.22.tit.18 n.8.vſque ad n.20 Gabr.concl.
1.in fi.n.34.de ſucceſ.ab inteſt Magon dec. Lucan.19.n.
13.Rot.corā Card Seraph.de qua dec.192.lib.1.diuerſ.*

Non eſt tamen recedendum à ſupra firmatis, enim ve-
rior ſit opinio, vt etiam in emphyteuſi Eccleſia-
ſtica debeant admitti nepotes cum patruis, & in
ea detur repræſentatio, quaſi illa videatur recepta
eo ordine, quo ad ſucceſſionem vocantur, præſu-
mitur enim contrahentes tempore inueſtituræ ſe
conformaſſe cum diſpoſitione iuris, & voluiſſe
deſcendentes admitti ad emphyteuſim eo modo,
quo ad hæreditatem vocantur, prout latè defendit
*Ruin.conſ.163 nu 8. poſt pr.ver. & quod in caſu noſtro,
lib.1.* & ſequitur *Hord.conſ.13.n.19.li.1.* & bene de-
clarat *Gabr.conſ.86.n 9 ad med ver. & quidem ſi opi-
nio, lib.1. Alt.* qui de magis communi *in l cum ita le-
gatur, 33.§ in fide-cōmiſſo, col.6 ante med n.9.ff.de leg.2.*

Maxime, quia in iſta emphyteuſi non eſt facta aliqua
9 expreſſio nomine proprio filiorum, † ſi enim talis
vocatio ita facta fuiſſet, excluderentur nepotes,
neque daretur huiuſmodi concurſus cum patruo,
qui eſſet præferendus nepoti, & ipſe ſolus admit-
teretur eodem nepote excluſo *Ruin. conſ. 134. in
fi.num. 26. verſ multo magis, lib. 2. Curt. Iun.in l 2.
num.14.verſ & maximè quando, C. de ſucceſſor. edict.*
10 *Menoch 200.n.60 & 65 lib. 2.* † qui omnes ita de-
clarant illam opinionem Doctorum, quod in ſuc-
ceſſionibus ex hominis diſpoſitione filius intret in
locum patris, & concurrat cum patruo.

Accedat, quia in emphyteuſi habet locum ius ac-
creſcendi *Alex.in l. ſi mihi & titio, n. 11.ff. de verb.*
11 *oblig.* † Vnde cum in ea nepos habeat ſuam por-
tionem, in qua patri ſucceſſit, ſequitur quod por-
tio deficiens alterius fratris defuncti ſine liberis
debeat etiam accreſcere portioni ipſius nepotis.
nam quando portio defertur per ius accreſcendi
12 † accreſcit potius portioni quàm perſonæ *Corn.
conſ.131.n.6.lib.1.per text.in l. ſi totam, de acq.hered.*

Obſeruandum eſt tamen circa ea, quæ dicta ſunt de
emphyteuſi, vt in illa prius ſuccedat pater, deinde
poſt illius obitum filij, & filiæ ſimul admittantur,
13 † quod hoc procedet dummodo per ſtatutum filiæ
non ſint excluſæ, tunc enim filij, & filiæ, non de-
bent pariter ſuccedere *Alex.conſ.poſt princip.lib.5.* &
ita communiter ſeruari dicit *Mandoſ. ad Rom.conſ.*
14 *22.in verb.admittatur.* † Et ſic fœminæ admittentur
poſt maſculos *Peregri.de fideicommiſ.art.17. num.14.
Card. Mantic.de incit. & ambig.conuent tit 8. lib.3 &*
15 *lib.22.tit.17.nu.23. Aldobr.conſ.5.n.33.* † Quia ſem-
per contrahentes videntur voluiſſe ſequi diſpoſi-
tionem ſtatuti, quamuis verba repugnent *Bart. in
l.iuſiurandi, §. ſi liberi, n.5. de oper.libert. Cephal.conſ.
451.nu.197.*

EPITOME.

Fideiuſſor iudicatum ſolui quando teneatur in cauſa appellationis, tam ſi fuerit ſatiſdatum proprio nomine, quam officij. ¶ Et quid ſi ſe obligauerit, tanquam principalis, & inſolidum. ¶ Vel quando ſumus in tribunali ſubordinario ad illud, à quo fuit appellatum. ¶ Reſeruatio melius agendi quo caſu poſſit fieri per iudicem. ¶ Abſolutio ab obſeruatione iudicij an ſit ſententia definitiua, vel interlocutoria, & conſeruet iuriſdictionem iudicis etiam delegati. ¶ Sequeſtrum quando duret in cauſa appellationis, & quo caſu reuocetur per ſatiſdationem de iudicio ſiſti. ¶ Fideiuſſio data ad effugiendum carceres an reſpiciat inſtantiam, vel duret vſque ad finem litis. ¶ Cautio neceſſaria quæ dicatur. ¶ Sententia abſoluens reum ſeruans ius actori melius agendi an ſit abſolutio ſimplex, vel qualificata, ita vt allegans huiuſmodi abſolutoriam debeat etiam recipere contra ſe talem reſeruationem, ſiue ſimus in fideiuſſore contractus, ſiue iudicij. ¶ Iuramentum an faciat, vt quis obligetur quamuis principalis non teneretur. ¶ Diſpoſitio *l. per hanc. C. de tempor. appellat.* an procedat in interlocutoriis ante ſententiam. ¶ Et an eis durent ſatiſdationes prius præſtitæ, vel nouæ requirantur.

SVMMARIVM.

1 *Fideiuſſio de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo reſtringitur ad caſum ſententia lata per iudicem coram quo fuit præſtita, & eſt communis opinio n.2.& 3.nec habet locum in cauſa appellationis. Amplia quamuis non fuerit ſatiſdatum ſub proprio nomine, ſed offic.nu.4. Contrarium eſt magis receptum, nu. 24. Maximè in cauſa deuoluta ad tribunal ſubordinatum ad illud, à quo fuit appellatum, nu 32.*

5 *Obligans de ſoluendo quidquid fuerit iudicatum tanquam principalis, & etiam inſolidum cum iuramento non tenetur in cauſa appellationis & n.6. Contrarium eſt verius. n.22. & 26.*

7 *Satiſdatio iudicatum ſolui finitur per ſententiam abſolutoriam.*

8 *Sententia reſeruans ius actori melius agendi an ſit abſolutio ſimplex, vel qualificata, ita vt allegans huiuſmodi abſolutoriam debeat etiam contra ſe recipere talem reſeruationem, & an procedat tam in fideiuſſore contractus, quam iudicij, nu. 9 & 21.*

10 *Reſeruatio melius agendi, quando poſſit fieri per iudicem. & num.19.*

12 *Abſolutoria ab obſeruatione iudicij an ſit interlocutoria, vel definitiua n. 16 & an conſeruet iuriſdictionem iudicis etiam delegati. num. 13. & 14. & an faciat expirare inſtantiam n.15.*

17 *Sententia abſolutoria in dubio cenſetur lata, quia non probatur.*

18 *Abſolutio ab obſeruatione iudicij non dicitur, quando iudex abſoluit à cauſa.*

20 *Intentio iudicis, non verba attenduntur.*

21 *Cautio neceſſaria quæ dicatur.*

23 *Sequeſtrū quando reuocetur per ſatiſdationē de iudicio ſiſti, & quo caſu illud duret in cauſa appellationis.*

25 *Fideiuſſio data ad euitandum carceres non reſpicit inſtantiam, & durat vſque ad finem litis.*

27 *Statutum vt fideiuſſor teneatur tanquam principalis fuit, vt quis obligetur vſque ad litem finitam.*

28 *Argumentum valet de ſtatuto ad pactum.*

30 *Iuramentum facit, vt quis obligetur tanquam principalis, licèt ſit fideiuſſor, etiam ſi principalis non teneretur ſine cauſa obligatus, nu.31.*

33 *Satiſdationes noue non requiruntur, ſed durant quæ priùs fuerunt præſtita, quando ſumus in caſibus, in quibus appellatur ante ſententiam.*

34 *In interlocutoriis ante ſententiam non procedit diſpoſitio* l.per hanc, C.de tempor.appellat.

CAPVT CCCXLVIII.

OBligatio facta per fideiuſſorem de ſtando iuri, & iudicatum ſoluendo videbatur extin-
a cta, † ita vt idem fideiuſſor non poſſet amplius
conueniri in cauſa appellationis, quaſi huiuſmodi
fideiuſſio tanquam ſtricti iuris ſecundum mentem
partium ſit reſtringenda ad eum caſum, quo iudi-
catum ſit à primo iudice, apud quem illa fuit in-
terpoſita *Bar.in l. cum apud ſempronium, quæ eſt pen.
nu.4 ff.iudic.ſolu. & ſing.30.Imol.conſ.47.n.1.Bal.in
rub.extr de appell.in fi.n.25.Iaſ. in l.2. in fi.C.de pro-*
a *cur.Rom.* † qui teſtatur omnes ita tenere *conſ.* 100.
*in fin.verſ.quinimmo.Aret.in §. ſed hodie, nu. 1.inſtit.
de ſatiſd.Franc.Marc.deciſ.357.nu. 2.p.2. Surd.conſ.
271.n.54.li.2.* cum aliis quos latè adducit *Caball. re-*
3 *ſol.criminal.caſ.* 109 *num.* 6. vbi teſtatur † de magis
communi opinione *Fachin. controuerſ. lib.8.cap.57.
Marſ.in rubr.de fideicomm.q.10.n.108. ad med. verſ.
quæ ad ſecundum Loffred.dec.99.in pr.Card.Mant.de
tacit. & ambig.conuent.lib.16.tit.14.n.6.&* 12.

Nec facit, quod ſecundum aliquos prædicta videan-
tur procedere quando ſatiſdatio fuiſſet præſtita
4 Iudici ſub eius proprio nomine. † Quia verior eſt
opinio, & magis communis vt ſufficiat ſimpliciter
fuiſſe ſatiſdatum, cum enim quis fideiubet penes
acta alicuius curiæ, in qua iudicium agitatur, prout
in caſu de quo agimus, cenſetur promiſiſſe de
ſoluendo quidquid per d. curiam iudicabitur, &
virtute decreti per eam interponendi, Vnde nihil
refert quod ſub nomine proprio, vel officij & no-
mine appellatiuo fuerit ſatiſdatio interpoſita *Iaſ.
in l.2 in fi.C.de procurat.Rim.Iun. conſ.738.nu.33 lib.
7.Vinc.de Franc.dec.208.num.2. & 3.* & magis com-
munem dicit *Caball.reſolut.criminal. caſ.109. nu.12.*

Non obſtat, quod talis fideiuſſor ſe obligauerit tan-
quam principalis, & in ſolidum de ſoluendo quid-
5 quid fuerit iudicatum: † Quia neque ex hoc tene-
bitur in cauſa appellationis, quamuis enim princi-
palis teneatur ad ſolutionem iudicati in d. cauſa
appellationis, tamen non tenetur virtute illius
obligationis, quæ erat facta in cauſa principali,
ſed ſolum reſpectu eius debiti, à quo talis obliga-
tio deſcendit, quod non poteſt conſiderari in fide-
iuſſore, qui ſolum tenetur ratione fideiuſſionis,
Vnde iſtæ clauſulæ non debent operari vt teneatur
in plus, quam prouiſum eſt per decretum, cuius
virtute fideiuſſit, ſed duntaxat in caſu, in quo fuiſ-
ſet condemnatus per Iudicem hoc mandantem, vt
declarat *Caball. d. caſ. 109. num 9.* poſt *Io. Bernard.
Muſcatell.* per eum adductum *in praxi fideiuſſ. p. 1.
med.12.num.7.* quod etiam voluit *Franc. dec.20.n.3.
& 4.* Adeo vt neque iuramentum interpoſitum in
6 huiuſmodi fideiuſſionibus aliquid alteret, † vt te-
neatur in cauſa appellationis *Bald.in l. Iulianus, in
1.lectur.col.3.poſt med verſ.ſecundo quæritur, nu.2.ff.
qui ſatiſd.cogant.poſt Gloſ.in c. quod bene, 6.q.4 Bar-
bat.ad Bar.in l.cum apud,in verb. quare ergo, ff.iudic.
ſolu. Auguſt.ad Ang. Aret.de maleſic.in glo.pro quibus
& qualibet eorum,n. 2. ad fin. verſ. & ſis bene cautus.
Addit.ad Bart.ſing.40.*

Præterea quidquid ſit de prædictis in caſu, de quo
7 agimus, res videtur minus dubitabilis, † cum ſi-
mus in ſententia abſolutoria, per quam inconti-
nenti finitur ſtipulatio judicatum ſolui, adeo vt nul-
la poſſit poſtea ſequi condemnatio, ex quo enim
fuit principalis ſemel abſolutus eſt quæſita ſtatim
liberatio fidejuſſori, vnde non poteſt condemnatio
auferre jus jam quæſitum Soc.in ſpecie *conſil. 91.
num.1. in fin.lib.4.* Vbi quod ita fuit ſeruatum in ci-
uitate Bononiæ per text.*in l.fin.vbi Bart. num.1 ff. de
pact.* & ſequitur etiam *Anchar. quæſt.15. nu. 9. p. 2.
Gabr.de fideiuſſor.concluſ.4.num.10.*

Amplius neque obſtabit quod in ſententia abſoluto-
ria, de qua agitur, fuerit reſeruatum jus actori re-
8 ctius, & melius † experiendi in alio judicio, quaſi
tunc non ſit ſimplex abſolutio, ſed qualificata cum
d.reſeruatione, Ita vt allegans talem abſolutoriam
debeat etiam contra ſe recipere d. reſeruationem
eodem tempore natam ex eadem ſententia, quid-
quid aliud ſit quando nouus actus naſcitur ex in-
teruallo poſt jus quæſitum, tunc enim illud non
poſſet ex iſto nouo actu auferri juxta doctrinam *Io.
de monte Sperell.in l.fin ff.de pact.*

Quia reſpondetur prædictam diſtinctionem procede-
re in fidejuſſione contractus, non autem judicij
9 † Nam quando ſententia abſolutoria eſt lata ſimul
cum ea naſcitur remedium appellandi, & ſic extin-
guendi ſententiam, & tamen fidejuſſor judicatum
ſolui ſemel per ſententiam liberatus illa retractata
non reincidet in obligationem, vnde idem erit
quando retractaretur virtute reſeruationis, de qua
in ſententia, cum talis reſeruatio nata fuerit cum ip-
ſa ſententia, Adeo vt Iudex virtute d.reſeruationis
non potuerit facere, vt fidejuſſor non eſſet libera-
tus, Ita in ſpecie bene declarat *Soc.conſi.91.numer.8.
vſq.ad n.13 lib.4.Anchar.qu.25.nu.10.p.2.*

10 Cum etiam † judex non potuiſſet facere hujuſmodi
reſeruationem, ex quo in ſententia præſupponitur
male probatum, quo caſu reſeruatio non procedit
Felin.in c.examinata,in fin.de iudic.

Et quatenus de prædicta reſponſione poſſet dubitari,
12 in caſu noſtro nulla eſt difficultas, † quia fuit muta-
tus judex, tunc enim fidejuſſor eſt liberatus per pri-
mam ſententiam, quidquid aliud ſit, quando primus
judex ſemper reſeruatus judicaret, quia tunc non
eſſet quærendum de aliqua liberatione fidejuſſorum
prout ſecundum prædictam diſtinctionem eſſe in-
telligendum *Socin.* notat *Theſ. deciſ. 202. verſ. nouus
effingi poteſt, num.* 19.& ita etiam loquitur *Anchar.qu.
15.nu.12.verſi quid multo magis.*

Neque etiam obſtabit, quod in caſu noſtro non fue-
rit lata ſententia ſimpliciter, ſed ſolum abſolutoria
12 ab obſeruatione judicij, † quæ dicitur eſſe interlo-
cutoria, non definitiua, tanquam non abſoluat à
cauſa, vt per eam lis non finiatur, ſed judex rema-
neat cum juriſdictione poſt dictam abſolutoriam
ab obſeruatione judicij *Mandoſ. de indebit. quæſt.*
13 114.*num.3.& 4. tom. 5. fol.* 112. † Adeo vt licet hu-
juſmodi abſolutio ab inſtantia fiat etiam per dele-
tum, non tamen expirat ejus juriſdictio, ita vt ſi
actor veniat intra annum, poſſit poſtea iudex proce-
dere in cauſa virtute primæ commiſſionis, citato ta-
men & vocato de nouo reo *Rot. deciſ. 3. de dol. &
contum.in nou.poſt Innoc. & Archidiac.in cap.venera-
bilis,de iudic.*

Quia immo ſententia ab obſeruatione judicij magis
14 accedit ad naturam definitiuæ, † quam interlocu-
toriæ *Anchar. conſil. 16. de viſo proceſſu, col.2. in fin.
verſi.& maxime,num.4. Felin. in cap.examinatæ,* 19.
15 *colum.vlt.ad fi.verſ.& vide,de iudic.* adeo vt † etiam
exter inſtantia, quamvis non finiatur juriſdictio, &
judex

judex facit litem ſuam, licet jus, & actio non peri-
matur *Rot.deciſ.3.& ibi Add in verb.expirat.de dol.
& contum.in nou.*
Præſertim quia abſolutoria ab obſeruatione judicij
16 tuoc dicitur interlocutoria,† quando eſſet lata pro-
pter libellum ineptum, aut partis abſentiam, cum
aliud ſit, quia noo probatum, provt in caſo noſtro,
tunc enim dicitur definitiua, tanquam imponens
finem cauſæ *Bart.in leg.titia,nn.4 de accuſat.Magon.*
17 *deciſ.Lucenſ.num.55.*† ita vt etiam in dubio ſemper
cenſeatur lata, quia non probatum, quamvis non
appareret de cauſa *Caſtr.conſi.65 num.1.& conſi.169.
num.2.lib.2.Couar.* qui de communi *lib.1.var.reſolut.
c.11.nu.8.Magon.deciſ.32.num.56.*
Vlterius ex verbis ſententiæ apparet illam oon eſſe ab-
ſolutoriam ab obſeruatione judicij, ſed potius in
18 torum definitiuam, † quia abſoloit à cauſa, tunc
enim non dicitur abſolutio ab obſeruatione judicij
*Mandoſ.de inhibit.quæſt.114.num.3.poſt Bart.in leg.
admonendi, poſt num.13.de iur.iur.* Abſoluitur enim
actor non ſolum ex capite perſonæ oon comparen-
tia io judicio cum conſenſu partis, ſed quia liber
non fuit recognitus, quod concernit male fuiſſe
19 probatum; Ita vt reſeruatio juris agendi † non pro-
cedat, tunc enim iſtud jus reſeruatur, quando eſt
male actum, & bene probatum, ſecus ſi eſt bene
actum,& male probatum,quia tunc reus abſoluitur
definitiue extincto omni remedio actoris *Felin.in
cap.examinata,ad fin.de iudi.*Ideo refert quibus ver-
20 bis judex vtatur in pronunciatione.† dummodo ex
eis poſſit percipi illius intentio *Anchar conſi.19.col.
1.ad med.num.1.per text.in c.in his,de verb ſignif.leg.
quod tamen,§.1.de arbitr.*
Nec aduerſatur quod *leg.cum apud,ff.iud.ſolu.*procedat
21 in cautione neceſſaria, † quæ datur, vt quis poſſit
admitti ad defendendum,ſecus in volontaria,qualis
eſt iſta,de qua agimus *Gabr.conſi.53.lib.1.*Quia im-
mo ſumus in cautione neceſſaria tanquam facta ad
euitandos carceres, cum ad hunc effectum præceſ-
ſerit mandatum ſuſpicionis fugæ à quo ſi ſe volebat
liberari,neceſſe erat aut ſoluere,aut liberare *l.ſi cre-
ditores,de priu.credit.l.ſi fideiuſſor.in fi.ff.qui ſatiſdar.
cog.*& io ſpecie ita declarat *Aret.conſi.87.col.1.in fi.
verſi.quinimmo etiamſi promittatur,nn.2.*
Ex prædictis videbatur cooludendum pro fidejuſſo-
re, vt noo teneatur io cauſa appellationis; Verum
22 contra eundem multum facit † quod ex verbis o-
bligationis per eum factæ videtur colligi eſſe alte-
ratam naturam fidejuſſionis, cum oon ſolum pro-
mittat tanquam principalis, & inſolidum de ſtando
juri,& judicatum ſoluere,ſed etiam conſtituat,& fa-
ciat ſe principalem debitorem, qood operetur, vt
ſuſceperit in ſe omoe onus debiti, ita vt non poſſit
dici fidejuſſor, nec accedat alterius obligationi,
quaſi illa prior jam ſit extincta, & in iſtam tranſfu-
ſa, & facta nouatio *l.1.ff.de nouat.§.præterea, inſtit.
quib.mod.toll.oblig. Alex.conſi.32.num.10.lib.4* & de-
clarat *Card. Mant. de tacit.ambig.conuent.lib.16.tit.
2.poſt Duar de conſti..pecun.c.2.col.6.& c.3.col.1.verſ.
hinc etiam colligitur.*
Et facit ſimile de ſequeſtro, qood licet cenſeatur
23 reuocatum per ſatiſdationem † de judicio ſiſti *leg.
ſi fideiuſſor. ff. qui ſatiſd. cogant.* quæ ſatiſdatio fini-
tur lata ſententia *leg grege,§.poſt litem,de fideiuſſ.*Ta-
men hoc procedit, quando talis fidejuſſio eſt ſim-
plex de judicio ſiſti, ſecus ſi addatur de re non ba-
rattanda, aut reſtituenda, tunc enim hujuſmodi ſa-
tiſdatio non cadit, niſi poſtquam tranſiuerit in rem
judicatam: Ideo non mirum,ſi ſequeſtratio duret in
cauſis appellationum, cum fidejuſſio ſuccedat in
locum ſequeſtrationis, provt io ſpecie declarat
*Curt.de ſequeſtr.ad fin.quæſt.18.num.66.& 67.tom.3.
p.1.fol.147.*
Accedat non eſſe tutam communem opinionem ſu-
24 pra firmatam, † quod fidejuſſor judicatum ſolui
non teneatur in caſu appellationis; Contrarium
enim practicari teſtatur *Addit.ad Alex. conſi. 209.
in verb. inſtantia, ad med. lib. 7.* vbi quod contraria
procedunt, quando quis ſe reſtrinxiſſet ad certum
judicem, nam alias fidejuſſio ſimpliciter præſtita
duraret in aliis inſtantiis *Vrſill.ad Affl.deciſ.182.nu.
6.Theſaur.deciſ.202.numer.5.in fin.verſi.nc quicquam
mouet. Caball.milleloq.270.poſt med.ver. veritas, p.te
Bellam.dec.253.Vinc.de Franc.dec.320. ad fin.Mar.
Mut.ſuper conſuetud.panormit.c.22.nn.39. poſt Intri-
gliol.ſing.217.*& ita etiam judicatum dicit *Gabr.de
fideiuſſor.concluſ.4.nu.2.verſi. contrarium poſt Fulgoſ.
Io.Andr. Socin. & alios* ibi per eum adductos *Aret.
conſi.87.in fi.nn.4. Gaſpar. Beat. de inop.debit.credit.
addit.c.3.nn.7.ad med.verſi.ſed certe.*
Adde quod cautio in caſu noſtro eſt data ad eui-
tandum carceres propter mandatum ſuſpicionis
25 fugæ,de quo io actis.† Vnde ſicut carceratio duraſ-
ſet,donec durat lis,ita etiam fidejuſſio,quæ oon di-
cetur in hoc reſpicere inſtantiam, & ſic non debet
finire eo modo, quo expirat inſtantia: vnde tan-
quam ſuccedat in locum carcerationis, & pro ea
ſubrogetur, durabit vſque ad finem litis *Gabr.conſil.
51.lib.* .& voluit etiam *Curt.de ſequeſtr.ad fin.quæſt.
18.nu 66.& 67.*
Vltimo verba fidejuſſionis, de qua agimos ſont mol-
26 tum ampla, † ita vt ex eis colligatur mens contra-
hentium velle teneri etiam in aliis inſtantiis, cum
adſit clauſula principaliter, & inſolidum, per quam
non videtur ſtare amplius in ſtatu fidejuſſoris, ſed
conſideratur tanquam in rem ſuam, ideo ſemper
27 tenebitur *Grat conſi.34.num.2.& 4.lib.2.*† vbi etiam
infert; quod ſtante ſtatuto, vt fidejuſſor judicatum
ſolui teneatur tanquam principalis, tunc erit obli-
28 gatus vſque ad finem litis, † Vnde etiam ſtante pa-
cto, cum de ſtatuto ad pactum licitum ſit arguere
*Gloſ.in rubr.Cod.de decret.decur.lib.10. Bart.& alij
in leg fin.Cod.de fideiuſſor. Euerard. in loc.arg. de pa-
29 cto ad legem in prin.* † Et ita etiam quod ſtante
clauſula principaliter, & inſolidum, noo expiret
fidejuſſio ſeruat *Rot. coram R.P.D. Oradino Nuce-
rina nullitatis 7. February 1560. & coram R.P.D.
Bubalo etiam Nucerina nullitatis 7.Februarij 1580.*
30 † Ita vt etiam juramentum faciat, quod quis obli-
getur, tanquam principalis, quamvis ſit fidejuſſor,
adeo vt teneatur, licet principalis non teneretur
Mohed. deciſ. 215. alias 2. de fideiuſ. de qua *Cardin.
Mantic.de tacit. & ambig conuent.lib.16.tit.11.in fin.*
31 *num.12. Dec.conſi.82 num.8.& 9.lib 2* qui loquitur
quando principalis ſine cauſa eſt obligatus *iuxta l.ſi
ſtipulatus eſſet à me. in prin.de fideiuſſor.* quæ propter
juſiurandum ſic debet reſtringi
Quæ magis procederent quando cauſa eſſet deuo-
32 luta ad Iudicem alicujus tribunalis, † ad quod
erat ſubordinatum illud tribunal, à quo fuit ap-
pellatum, quaſi tunc ſit eadem inſtantia in idem
judicium, & cauſa remanſit in d. tribunali ſeu Cu-
ria ex grauamine per primum illato, vt io ſpecie
ita judicatum dicit *Franc deciſ.344. num 2. & 3. poſt
Vrſill.ad Affl.dec.202.* vbi amplificant in interlocu-
toriis, à quibus ſi appelletur, Iudex ſuperior fa-

33 ciet id quod inferior eſſet facturus;† Vnde quando
appellatur ante ſententiam nouæ ſatiſdationes non
requiruntur, ſed durant quæ fuerunt prius præſtitæ
leg. qui proprios, §. item quæritur, ff de procur. Bald. in
34 *rubr. extr. de appell. in fin. num. 24.*† Prout in interlo-
cutoriis ante ſententiam non procedit diſpoſitio
text. *in leg. per hanc. Cod. de tempor. appell.* vt ibi notat
Bald. ad fin. numer. 17. Quæ etiam faciunt ad caſum
noſtrum, quamvis admitteretur nos eſſe in ſententia
ab obſeruatione judicij tanquam interlocutoria *ex*
ſupra allegatis.

EPITOME.

Appellatione pendente à definitiua quando permittatur taxatio expenſarum Iudici à quo ſibi illam reſeruanti. ¶ Et quid poſt inhibitionem, & ſtante clauſula ſine præjudicio litterarum Apoſtolicarum. ¶ Expenſæ an debeant taxari in fine litis, & poſt tres conformes. ¶ Et an illarum taxatio ſit ſimplex declaratoria, & ab ea detur appellatio, quamvis illa prohiberetur in negotio principali.

SVMMARIVM.

1 *Taxatio expenſarum pendente appellatione à definitiua non permittitur Iudici etiam ſibi illam reſeruanti. Maxime ſi non eſt facta incontinenti, n. 2.*

3 *Inhibitio præcedens taxationem facit, vt illa non poſſit fieri per Iudicem appellationis.*

4 *Expenſarum taxatio non eſt ſimplex declaratoria, & ab ea datur appellatio quamvis non appellaretur à negotio principali, nu. 5. & 11.*

6 *Expenſæ non taxantur niſi in fine litis conſtito de calumnia, & poſt tres ſententias conformes, nu. 8.*

7 *Clauſula, ſine præiudicio litterarum Apoſtolicarum an præſeruet executionem Iudici à quo tam reſpectu litterarum, quam expenſarum, & nu. 9.*

10 *Principalis cauſa quamvis non ſuſpendatur per appellationem, poteſt tamen fieri ſuſpenſio reſpectu expenſarum.*

12 *Executio mera non eſt quando aliquid adjicitur primæ ſententiæ.*

CAPVT CCCXLIX.

PEndente appellatione à definitiua Dixi non
1 permitti taxationem expenſarum, † etiam ſi judex ſibi illam reſeruauerit, adeo vt hujuſmodi taxatio debeat reuocari per viam attentatorum *Rot. dec. 4. de re iudic. in antiq. Butr. in cap. paſtoralis, §. verum, col. 4. verſ. vltimo per hanc decretalem, ibi Dec. ante fin. verſ. poſtremo non omitte, nu. 4. de appell. Aſin. in prax. §. 36. c. 12. nu. 5. & 6.*

Maximè, quia non ſumus in taxatione facta inconti-
2 nenti poſt appellationem, † quo caſu poſſet permitti talis taxatio, quaſi tunc non videatur Iudex aliquid de nouo facere *Lancellot. de atten. appellat. pend. limit. 11. ad fin. numer. 11.* Vbi ita declarat *dec. Cappel. Tholoſ. 466. & Lap. allega. 82. n. 8. & Fel. conſil. 13. & alios* contrarium ſentientes.

Et in caſu noſtro nulla adeſt dubitatio, quia inhibitio
3 præceſſit taxationem, † quæ facit, vt illa nunquam poſſit fieri poſtquam eſt inhibitum *Carauit. ſuper rit. magn cur. 198. n. 23.* quem ſequitur *Mandeſ. de inhibitio. qu. 106. in fin.*

Et facit, quia iſta taxatio expenſarum non eſt ſim-
4 plex declaratio, † cum illa pars poſſit grauari excedendo modum, ideo datur appellatio *Bald. in leg. ſancimus ad fin. Cod. de iudic. Aſin. in prax. cap. 21. §. 32. num. 2.* Vnde non debet procedi ad iſtam taxationem, quamvis principalis cauſa non ſuſpenderetur
5 per appellationem, † nam aliud eſt in expenſis, quarum appellatio ſuſpendit, vt declarat *Dec. in c. paſtoralis, §. verum, ad fin. verſi. contrarium tenet, num. 4. de appellat.*

Vlterius non apparet de aliqua calumnia litigantium, donec non fuerit cognitum, an bene ſit appellatum,
6 † Vnde non debet dari aliqua taxatio expenſarum, neque executio, niſi in fine litis conſtito de d. calumnia, ob quam ad executionem expenſarum deuenitur *leg. properandum, § ſin autem alterutra, C. de iudic. Cauar. pract. qu. c. 27. nu. 1. Rot. diuerſ. deciſ. 730. num. 3. lib. 1.*

Non obſtat, quod cauſa fuerit commiſſa ſine præjudi-
7 cio litterarum apoſtolicarum. † Quia non per hoc retardatur executio, quamvis non poſſit fieri taxatio expenſarum, ſatis enim eſt quod d. clauſula præſeruet executionem Iudici à quo reſpectu litterarum, non autem expenſarum, de quibus cum nihil fuerit dictum per ſignaturam remanet in diſpoſitione juris communis, per quod taxatio non datur, niſi poſt terminationem cauſæ poſt tres ſententias con-
8 formes *Rot. deciſi. 46. de ſent. & re iudic. in antiq. Mandeſ. de inhibit. quæſt. 106. poſt med. verſi. idem & ſic contra num. 2.* vbi quod ita ſeruat Palatium omiſſo rigore juris, de quo per *Rot. deciſi. 25. in prin. de re iudic.* Qui rigor non attenditur, vt etiam notat *Lancellot. de attent. appellat. pend. lim. 11. nu. 3. Auffrer. ad dec Capp. Tholoſ. 466. in princ.*

Et ſatis eſt, quod rigor commiſſionis extendatur ad
9 executionem litterarum apoſtolicarum, † in quibus eſt præſeruata juriſdictio judicis à quo, abſque eo quod idem rigor comprehendat etiam taxationem, & executionem expenſarum, ne quis duplici onere grauetur, Maximè, quia non eſt inconueniens, quod principalis cauſa non ſuſpendatur per appellatio-
10 nem, † & tamen reſpectu expenſarum poſſit fieri ſuſpenſio, vt declarat *Dec. in cap. paſtoralis, §. verum, ante fin. verſic. contrarium tenet, numer. 4. de appellat.* Quaſi in expenſis adſit diuerſa ratio propter appellationem, quæ admittitur ab hujuſmodi taxationi-
11 bus. † *Iaſ. in leg. properandum, §. ſin autem alterutra, numer. 35. Cod. de iudic Io. de Amic. conſ. 147. n. 7 Rom.*
12 *conſi 157. in fin.*† Ideo requiritur citatio, cum non ſit mera executio, quando aliquid adjicitur primæ ſententiæ, ſcilicet certa quantitas *Bald. in l. 3. num. 7. C. de fruct. & lit. expenſ.* argumento *l. heredes palam, §. ſed ſi notam. ff de teſtam.* Maximè quando taxatio fieret poſtea, non incontinenti *Franciſc. in cap. ſæpe, 44. num. 61. de appell.*

EPITOME.

Generi per ſpeciem quando derogetur. ¶ Vſufructuarius, quo caſu concurrat pro dimidia cum legatario in vſufructu rei particularis legatæ. ¶ Et quid in hoc operentur conjecturæ, quando videlicet teſtator mandaret, quod legatarius non expelleret inquilinum. ¶ Vel aliquod onus ei imponeret celebrandi miſſas, vel ſimile. ¶ Vel ſi vſusfructus eſſet relictus cum verbis pleno jure. ¶ Vel ſi in vno legato eiuſdem teſtamenti eſſet exceptus vſusfructus. ¶ Vel adeſſet prohibitio de non moleſtando. ¶ Vel concurreret prædilectio potius reſpectu vnius quam alterius cum aliis conjecturis. ¶ Hæres inſtitutus in omnibus bonis an habeat partem vſusfructus cum vxore relicta vſufructuaria omnium bonorum. Legatum promiſſis quando valeat. ¶ Et ei incumbat probatio illas fuiſſe celebratas.

SVMMARIVM.

1 *Vſufructuarius in vſufructu rei particularis alteri legatæ*

rei legata concurrit pro dimidia cum leggtario. Contrarium num. 3. ſed prima opinio eſt verior nu. 4. Et ſeruatur per Rotam. num. 6. & de ratione, num. 5. Fallit ſtantibus coniecturis, nu. 7. & 8. Et quales ſint iſta coniectura, num. 11.

2 *Generi per ſpeciem quando derogetur.*

9 *Mens teſtatoris qua colligitur ex coniecturis dicitur expreſſa.*

10 *Legata poſſunt relinqui nutu quamvis fiant ab eo qui non poteſt articulate loqui.*

11 *Pars vna teſtamenti declaratur per aliam.*

13 *Vſuſfructus exceptus in vno legato vt vſufructuarius in altere legato non concurrat in vſufructu rei alteri legata, & nu. 16.*

14 *Permittens diſpoſitionem in vno caſu cenſetur prohibere in aliis.*

15 *Diſcreta diſpoſitio facta in vno loco facit, vt teſtator aliud voluiſſe credatur quando non expreſſit.*

17 *Teſtator mandans quod legatarius non expellat inquilinum, videtur excludere vſufructuarium ab vſufructu domus alteri legata.*

18 *Prohibitio auget diſpoſitionem, & inducit plenum legatum.*

19 *Onus impoſitum legatario celebrandi miſſas facit vt commodum legati ad eum ſpectet, & quod cum illo non concurrat vſufructuarius, & nu. 25.*

20 *Onera annua debent ſolui ab vſufructuario.*

21 *Vſuſfructus verus exiſtimatur, neque reſoluitur in alimenta propter onus impoſitum vſufructuaria.*

22 *Diſpoſitio defuncti eſt trahenda in dubio ad caſum magis neceſſarium.*

23 *Voluntas ambigua teſtatoris eſt declaranda ad fauorem pia cauſa.*

24 *Natura correſpectiuorum qualis ſit.*

25 *Vxor vſufructuaria, & ſimiles non concurrunt in prædilectione cum anima teſtatoris.*

26 *Vſuſfructus relictus cum verbis pleno iure, & ſimilibus, facit vt legatarius cum eo non concurrat. Fallit ſi relinquatur vſuſfructus per verba vniuerſalia, n. 27.*

28 *Prohibitio de non moleſtando an inducat coniecturam, vt legatarius non concurrat cum vſufructuario.*

29 *Hares inſtitutus in omnibus bonis non habebit partem vſuſfructus cum vxore relicta vſufructuaria omnium bonorum.*

30 *Legatum pro miſſis dicendis an valeat, & nu. 31.*

32 *Probato quod miſſa fuerint celebrata an ſpectet ad Monachos an poſſint conſequi legatum, & quanto tempore illud præſcribatur.*

CAPVT CCCL.

LEgatum vſuſfructus omnium bonorum poteſt ſtare de per ſe, & facit nouum domi-
1 nium reſpectu vſufructuarij. † Vnde ſi poſtea
legetur fundus alteri ſimpliciter, videtur legari
detracto vſufructu, de quo jam fuit diſpoſitum
ne videatur teſtator ſibi contrarius, & ſtatim ſe
ipſum corrigere: Quamvis enim generi per ſpeciem derogetur, tamen hoc procedit quando genus, & ſpecies continentur ſub eodem ordine,
2 & qualitate, † ſecus ſi ſub diuerſis, pruvt quando
vſuſfructus fuit ſeparatus à proprietate, tunc enim
eſt diuerſa ſpecies à proprietate, & ſunt diuerſa
genera, adeo quod vnum non reſpicit aliud, ita per
ſupradictas, & ſimiles rationes concludit *Soc. conſil. 5. col. vlt. in prin. verſic. nam primum legatum, numer. 14. lib. 4.* quem refert, licet non ſequatur *Rip. in leg. re coniuncti, numer. 39. ad fin. de leg. 3. Couar.* qui de
communi *lib. 2. var. reſolut. cap. 2. in 6. concluſione, primo etenim, nu. 7. Rom ſing. 586. an legato generali, nu. 1.* & ibi *Addit.* teſtatur de communi *Ruin. conſi. 35. attentis verbis in fin. nu. 10. verſi. & iſtud etiam, lib. 2.*
Contrarium voluit *Bald. in l. quoties. ad fi. v. & prædicta*
3 *faciunt ad quæſtionem* † *nu 5. C. famil. erciſc. Cot in memor. in verb. fundus, in prin. Soc. Iun. conſ. 109. col. antepen. in fi. verſi. venio nunc ad quintum, n. 30. lib. 5. Dec. conſ 607. viſo puncto & diligenter, col. 4 poſt prin. verſi. & ex ſupradictis, n 7 in fi* & ibi *addit. in verb. omnium,* teſtatur de veriori opinione, Nam qui legat certum fundum eo ipſo videtur legare fructum ejuſdem fundi *l ſi alij de vſufr. legat.* Ergo in hac ſpecie derogat legato generali vſuſfructus præcedenti, ſeu ſubſequenti, ſicut legatum vſuſfructus certi fundi derogaſſet, Et eandem opinionem ſequitur tanquam magis æquam *Aret. in §. 1. poſt princ. in gloſſ. in verb. deducto, inſtit. de vſufruct.*

Non eſt tamen recedendum à prima opinione, quæ
4 eſt magis communis, † quod videlicet ſi teſtator legat alicui prædium, & poſtea relinquit alium vſufructuarium omnium bonorum, tunc in bonis alteri legatis vſufructuarius habebit dimidiam, aliam vero legatarius, & ſic vſufructuarius in vſufructu rei particularis alteri legatæ concurret pro dimidia cum legatario *leg. ſi alij de vſufru leg. ſempronio, in pr. eod. tit.* & latè de communi teſtatur *Surd. conſi. 466. num 4. lib. 4. Becc. conſi. 98 num 9 Caualc. de vſufr nu. 45. in 6. limit. Rimin. Iun conſi. 623. nu. 44. lib. 6.* & de veriori opinione teſtatur, & durum eſſe in judicando ab ea recedere dicit *Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 6. n. 22. verſ. aliam vero col. pen. ad*
5 *med. Gab. conſi. 102 in prin lib. 1.* † Vbi quod ſi vni relinquatur totum integrale, alij vero pars ſubſtantialis, datur in ea parte concurſus, quia aliter primum legatum non remaneret putificatum, Ideo merito legato fundo, ſi alteri legetur vſuſfructus, concur-
6 runt in vſufructu: latè *Rolan. conſi. 8. num. 36. lib. 2.* & hanc opinionem tanquam magis receptam ſequitur *Rot. coram R.P.D. Pirouano Romana legati pij 18. Martij 1611. & coram Card. Lancellot. Vrbeuetana fructuum 11. Ianuarij 1602.*

Prædicta tamen ſunt declaranda non habere locum ſtantibus conjecturis, ex quibus recederetur à d.
7 opinione, † ita vt non eſſet dandus concurſus in legatis particulatiter relictis prout in ſpecie legati vſuſfructus concurrit *Abb. conſ. 4. num. 6. lib. 2. Card. Mant. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 6. in fin. verſi. & hoc quidem procedit. Socin. conſil. 1. col. vlt. poſt princ.*
8 *verſi. non obſtat, n. 15. lib. 4.* † Vbi quod ſi eſt dubium an teſtator reliquerit vſumfructum ex legatis factis alteri, conjecturæ erunt liquidiſſimæ probationes, & ſequitur *Rot. coram Cardin. Lancelloto. Vrbeuetan. fructuum 11 Ianuarij 1602.*

Prout regulare eſt in materia vltimarum voluntatum ſemper ex conjecturis colligendam eſſe mentem
9 teſtatoris, † quæ tunc habebatur pro expreſſa *leg. cum proponebatur, de legat. 2.* cum aliis per *Card. Mantica de coniectur. vlt volunt. lib. 3. tit. 3. num. 10.* Maxime in legatis, quæ etiam nutu poſſunt fieri, & quomodo-
10 cunque relicta valet *leg. nutu. de legat. 3.* † Quamvis eſſent facta ab eo qui propter morbum non poſſet articulate loqui *Couar. in c ſi tibi, numer. 3. de teſtam.* contra *Salic. in l. & in epiſtola Cod. de fideicom.* prout etiam aduerſus eum tenet *Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 1. nu. 19.*

Conjecturæ autem ſufficerent, quando teſtator in eodem teſtamento feciſſet legatum alicui mandando,

11 † vt ex eo Vſufructuarius haberet vſumfructum,
Nam ſi adeſſet alterum legatum ſine iſta expreſſio-
ne veriſimiliter colligeretur, quod ex hoc noo eſſet
dandus vſusfructus vſufructuario,ſed io totum ſpe-
12 ctabit ad legatarium , quaſi † vna pars teſtamenti
per alterum declaretur *leg. qui filiabus , de legat. 2. Roland.conſi.25.num.29.lib.4.* & io ſpecie bonorum
particulariter relictorum,qood ooo veniat vſusfru-
13 ctus , quando fuit exceptus io vno legato † *Surd. 466.num.7.verſi ex alio quoque elicitur,lib.4. Rot.coram Card.Lancellot.Vrbeuetan. fructuum* 11. *Ianuarij* 1602.*verſ.quod autem in fi.& coram R.P.D.Pirouano.*
14 *Rom. legati pij* 18. *Martij* 1611. Cum etiam † per-
mittens diſpoſitionem in voo caſu cenſeatur prohi-
bere in aliis *Gabr.conſi.*108.*num.*33.*lib.*2.& diſcreta
15 diſpoſitio facta io vno loco operatur , vt † teſtator
aliud voluiſſe credatur , quando noo expreſſit *Soc.*
16 *Iun.conſi.*3.*num* 7.*& conſi.*114.*nu.*19.*vol.*1.& in pro-
poſito *Surd.d.conſ.*466.*n.*7.*li.*4.*& Rot.coram R.P.D. Pirouano,d.Romana legati pij.*

Secuodo quando teſtator mandaſſet legatario, vt noo
expelleret inquilinum ex domo legata,neque auge-
17 ret peoſiooem , † dummodo tamen penſionem ſo-
litam ſolueret ipſi legatario, ex hoc enim videretur
excludi vſufructuarius ab vſufructu iſtius domus,
cum ex hoc oon fuerit demandatum, quaſi cura, &
gubernium alteri commiſſum ſit,& exactio peoſio-
nis alij coouceſſa *Caſtr. conſil.* 416. *ad primum quaſitum,in prin.verſi. nec propterea dico,lib.*2. *Aym.conſil.* 25.*num.*18 *Card.Mant.de coniect.vlt.volunt.lib.*9.*tit.* 5.*num.*4 *Caualcan. de vſufr.num.*12. quem ſequitur
18 *Gabr. conſi.*108.*num.*29.*lib.*2. † cum etiam prohibi-
tio augeat diſpoſitionem , & inducat plenum lega-
tum *Ruin.conſi.*133.*nu.*21.*in fin.lib.*2.

Tertio ſi fuiſſet impoſitum oous legatario celebran-
19 di miſſas pro anima ſua , † tuoc videretur com-
modum legati ad eum ſpectare, oon ad vſufructua-
rium, cum onera annua debeant præſtari ab vſufru-
ctuario, quaſi recipiant dilationem de aono in an-
20 oum, ſicut vſusfructus † *Surd.dec.* 193. *in princ. & deciſ.*28.*num.*6. Vnde cum illi oon fuerit oous im-
poſitum,ſed legatario,ſpectabit etiam ad eum vſus-
fructus d.legati 1 Maxime quia quando imponitur
onus vſufructuariæ facit, vt exiſtimetur verus vſus-
21 fructus , † quidquid alias reſolueretur in alimenta
*Gabr.conſil.*108.*num.*28.*lib.*2. *poſt Bertrand.conſil.*36. *num.*2.*& conſi.*57.*nu.*3.*lib.*4. *Peguer.dec.*103,*col.*3.*in prin.num.*4.*Card.Mantic. de coniect.vlt.volunt.tit.*7. *lib.*9.*nu.*31.*in fin.*

Præſertim quia eſt magis neceſſarium teſtatori , vt le-
gatarius adimpleat onus celebrandi miſſas pro ejus
anima,quas non celebraret,niſi haberet emolumen-
22 tum legati:† Vode talis diſpoſitio defuocti in dubio
eſt potius trahenda ad caſum magis neceſſarium,&
proficuum *Bald.conſil.*35.*pater filio,poſt med.verſ.fecit quia diſpoſitio. lib.* 2. *Aym.conſi.*25.*numer.* 29. *per text.in l.*1.*§.quod ergo, de ventr.inſpic.leg. quod La-*
23 *beo,de Carbon.edi.* † Cum etiam ambiguam teſtato-
ris voluntatem ſemper debeamus interpretari pro
pia cauſa *Anchar. conſ.* 79. *Felin. in præſentia, col.* 7. *verſi.nota.de probat.Marſil.ſing.*151.*Tiraqu.de priuil. piæ cauſ.priuil.*165.

Et tale onus celebrandi miſſas taoquam annexum , &
inſeparabile legato faciet vt ex voluntate teſtatoris
24 dijudicetur vſusfructus inſeparabilis , † & cor-
reſpectiuus ooeri injuncto ex natura correſpecti-
uorum *leg.etiam,§.ex cauſa,de minor.leg.cum emptor. de reſcind.vend.Aym.conſil.*130.*num.*2.*Menoch.conſ.* 156.*num.*14.*lib.*2.Maximè quando eſſemus in vxore
vſufructuaria,aut ſimilibus quæ juris præſumptiooe
non concurrerēt in prędilectione cū anima teſtato-
25 ris *Card.Mant.de Coniect.vlt.volunt.li.*1.*tit.*7.*n.*9.† Et
iſtam coojecturā ratione oneris correſpectiui cele-
braodi miſſas,vt debeatur vſusfructus legati in hanc
cauſam facti cōtra vſufructuariā approbauit *Rot.corā R.P.D.Pirouano Romana legati pij* 18. *Mart.*1611.

Quando tamen vſufroctuarius eſſet iostitutus eum
26 verbis pleno jure, † integru vſufructu, & ſimilibus
tunc recederetur à d.communi opinione, & legata-
rius cum eo non coocurret *Surd.de alim.tit.*2.*qu.*9. *nu.*9.*& qu.*15.*nu.*108.*vſq.ad nu.*111.*eo.tit.* & ſequitur
Rot.coram Cardin. Lancell. Vrbeuetan. Fructuum 11. *Ianuarij* 1602. vbi declarat *Pariſ.conſi.*94.*nu.*19. *nu.*
27 27. *&* 44. *lib.* 2. † Non ſufficeret tamen quod quis
eſſet relictus vſufructuarius omniom , & ſingulo-
rum bonorum per verba voiuerſalia , cum iſta ver-
ba importent totalitatem booorum, non autem to-
talitatem vſusfructus, neque eoim eſt bona illatio
de vno caſu ad alium, & ita intelligitur *Bart. in leg. vlt.in fin.de vſu & vſufr.legat.Card Mant.de Coniect. vlt.volunt.lib.*9.*tit.*6.*nu.*22.*Craſſ.in §.legatum,qu.*25. *num.*3.*&* 4.*Rot. coram Card.Lancell.in d. Vrbeuetan. Fructuum, ver.nam quantum ad coniecturas* 11. *Ianua-*
28 *rij* 1602. † Vbi etiam ooo approbatur coojectura
illa ex prohibitione de non moleſtando , cum intel-
ligi poſſit ſuper proprietate , licet admitteretur,
quando legatum vſusfructus redderetur eluſorium,
provt ibi dicitur, quod tamen alias, Deo dante,de-
clarabitur *in capite particulari.*

Adde tameo quod ſi teſtator reliqoiſſet vxorem vſu-
29 fructuariam omnium bonorum , † & alium hære-
dem ioſtituiſſet io omnibus bonis , hoc caſu talis
hæres nou concurret , neque habebit partem vſus-
fructus cum ipſa vxore , & ſic habebit ſolum pro-
prietatem *Pic. Pariſ. Caſtr. & alij* , de quibus latè
*Menoch.conſi.*627.*nu.*4.*vſque ad nu.*9 *lib.*7.

Vltimum , quod dicebatur de inualiditate legati pro
miſſis dicendis ſingulis diebus non eſt attenden-
30 dum : † Quia noo ſumus io caſu , In qoo fuerit fa-
ctum ſpeciale pactum de miſſarum celebratione in-
ter teſtatorem, & Monachos,tunc eoim eſſet ſimo-
nia, taoquam ageretur de venditione ſacri miniſte-
rij, provt in iſtis terminis loquitur *Imol. poſt Innoc.*
31 *in cap. ſignificatum* 12.*de præben.* † Aliud eoim eſt in
legatis factis à teſtatore , qui poteſt rebus ſuis pro
anima , & ſuffragio hoc onus imponere , & illas in
Eccleſias transferre cum d.ooere , tunc enim vale-
bit legatum modo ſacerdotes ad tale onus miſſa-
rum celebrandum noo ſe obligent,neque principa-
liter conſequantur pecuniam ea intentione alias
miſſas oon celebraturi, vt per *Burſat.conſ.*236.*n.*109.
32 *lib.*3.cum aliis per *Theſaur.qu.*86.*nu.*1.† Vbi etiam
multa,quando ad Monachos ſpectet probatio,quod
fuerunt miſſæ celebratæ vt poſſint conſequi lega-
tum,& quanto tempore illud præſcribatur.

EPITOME.

Renunciatio generalis , quaodo comprehen-
dat emphyteuſim Eccleſiaſticam. ¶ Et quid ſi
fuerit promiſſum non petere de bonis. ¶ Ver-
bum hæres quando accipiatur pro deſcendenti-
bus. ¶ Emphyteuſis Eccleſiaſtica accepta pro ſe,
filiis , hæredibus , & ſucceſſoribus quibuſcuoque
an dicatur hæreditaria. ¶ Et quid ſi dictum fue-
rit pro hæredibus maſculis. ¶ Et accepta ſit à pa-
tre pro filiis tanquam eorum miniſtro. ¶ Et an
magna penſio, quæ pro ea ſoluitur faciat illam po-
tius

tius eſſe locationem. ¶ Et an propter multa melioramenta in ea facta ſit tranſitoria ad hæredes, quæ aliàs non tranſiret.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica accepta pro ſe, filijs, & heredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque dicitur hereditaria, ſecus ſi acciperetur pro deſcendentibus, cognatis, & heredib. Idem eſt in feud. nu. 2. Amplia quavis dictum fuerit heredib. maſculis, n. 3. Intellige vt n. 4.*

5 *Renunciatio generalis de omni quod ad eum poſſit pertinere de hereditate paterna comprehendit emphyteuſim Eccleſiaſticam.*

6 *Verbum hæres quando accipiatur pro deſcendentibus, & qualitas heredis requiratur in ſucceſſione emphyteuſis, num. 7.*

8 *Renuncians hereditati paterne poteſt petere bona emphyteotica qua non petit tanquam heres. Et quid ſi promiſerit plus non petere de bonis, nu. 9.*

10 *Emphyteuſis habetur pro hereditaria propter magnam penſionem, qua ex ea ſoluitur, & an tunc potius dicatur locatio, nu. 11. & 13.*

12 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica non tranſitoria ad heredes quoque tranſiret quando in ea eſſent facta multa melioramenta.*

14 *Clauſula quibuſcunque facit, vt in emphyteuſi Eccleſiaſtica veniant etiam extranei. Declara vt nu. 15.*

16 *Verba vniuerſalia prolata ab homine non recipiũt reſtrictionẽ de habilitate, ſecus in verb. ſtatuti & legis.*

17 *Emphyteuſis accepta pro ſe, heredibus & ſucceſſoribus intelligitur pro deſcendentibus tantum.*

18 *Emphyteuſis accepta pro filiis à patre tanquam miniſtro non dicitur hereditaria*

CAPVT CCCLI.

EMphyteuſim eccleſiaſticam, de qua dubitabatur in caſu mihi propoſito Dixi eſſe hæreditariam ſimpliciter, & abſolute tanquam acceptam
1 † pro ſe, filiis, eorumque hæredibus & ſucceſſoribus
quibuſcunque quidquid aliud ſit quando acciperetur pro deſcendentibus vel agnatis, & hæredibus, quo caſu non eſt hæreditaria ſimpliciter, ſed ſolum, vt deſcendentes, & agnati ad eam non admittantur, niſi ſint hæredes *Gabr. conſil. 30. n. 24. lib. 1.* late *Surd. conſ. 63. n. 10. vſq. ad n. 17. lib. 1. & conſi. 395. n. 12. li. 3.*

Idem dicimus in feudo, in quo non conſtituitur indiſtincte & ſimpliciter feudum hæreditarium per illa
2 verba hæredibus, † & ſucceſſoribus, ſed erit hæreditarium mixtum, vel ſecundum quid participans de
hæreditario abſoluto, In quantum in eo requiritur qualitas hæreditaria ad hoc, vt quis ad illud admittatur, cum in reliquis remaneat ex pacto, & prouidentia retinendo propriè, & in omnibus naturam feudi ex pacto, vnde non venit in petitione hæreditatis, nec in reſtitutione fideicommiſſi, nec ſuſtinebitur de eo teſtamentaria diſpoſitio, quamvis aliud ſit in fundo pro hæredibus quibuſcunque, quod ſimpliciter & abſolute dicetur hæreditarium, vt late declarat *Becc. conſi. 88. numer. 5. vſque ad num. 10. lib. 1. Gabr. de verb. ſign. concluſ. 3. nu. 13. & 14. Rub. Alex. conſi. 84. nu. 2. & 7. Oſaſc. deciſ. 161. ad fin. nu. 16. verſ. & pro hac opinione.*

Quæ etiam procedunt, quamvis dictum fuerit hæredibus maſculis, licet enim iſta verba non poſſint
3 conuenire, † niſi filiis & deſcendentibus, non tamen
ex hoc ſequitur, vt non debeant eſſe hæredes, poſſunt enim filiis adaptari, dummodo hæredes ſint, & ſic non erit deferenda emphyteuſis aliis, quam hæredibus hæreditatem adeuntibus cum illa dictio maſculis adjiciatur ad excluſionem fœminarum, non ad licentiam repudiandi hæreditatem, vel ad-
4 mittendi filios, qui non ſint hæredes: † Quamvis
aliud ſit; quando ex præſumpta mente contrahentium poſſit contrarium colligi. Ita bene declarat *Couar var. reſol. lib. 2. cap. 18. col. 4. ad fin. verſi. immo etiam ſi vera ſit vts ferè omnibus, num. 3. concl. 6. Aym. conſil. 131. numer. 8. ad med. verſ. ſed tamen idem Rub. Alex.* qui de communi *conſil. 18 nu 3.* quidquid contrarium defendat *Bellon conſi. 33. in princ.* Quia contra eum eſt verior opinio, vt teſtatur *Valaſq. de emphyt. quæſt. 44. numer. 13. ad med. verſi. in alia autem ſpecie. Oſaſc. deciſ. 161. num. 8 ad fin. verſi. & hanc opinionem.*

Ex qua concluſione inferunt Doctores, quod cum in emphyteuſi Eccleſiaſtica pro ſe, & hæredibus re-
5 quiratur etiam qualitas hæredis vt dictum eſt, † generalis renunciatio fratris de omni, quo ad eum
poſſit pertinere de hæreditate paterna, comprehender etiam iſtam emphyteuſim Eccleſiaſticam, quaſi facta mentione hæredum non poſſit ſuccedere in d. emphyteuſi qui non ſit hæres patris, vt in ſpecie de ſimili renunciatione fratris concludit *Aluar. Valaſq. de emphyt. qu. 44 nu. 8. verſi. & illud dictum.*

Et generale eſt, vt in emphyteuſi ſiue Eccleſiaſtica, ſeu ſeculari concepta pro ſe, filiis, & hæredibus non ad-
6 mittatur, qui non ſit hæres, † licèt enim iſtud verbum
hæres, accipiatur ſecundum vulgarem modum pro deſcendentibus: Tamen hoc intelligitur, quando eſſet prolatus de per ſe, ſecus autem quandò vtrumque profertur, tunc enim debet accipi pro-
7 prie, ita vt qualitas hæredis ſit neceſſaria, † vt latè
explicat *Iaſ. conſi 57. col. 1. & 2. lib. 1. poſt Caſtr. in leg. ex facto, § vlt ad fin ad trebell.* ſiue emphyteuſis concepta ſit ſub verbis Titio, ejus filiis, & hæredibus, ſiue Titio, & ejus hæredibus *Couarr. lib. 2. var. reſol. cap. 18 concluſ. 6. numer. 3. Surd. conſi. 395 num. 12. lib. 3. poſt Bart. in leg. iuriſiurandi, §. ſi liberi, nu 4 de oper. libert.* quem eſſe communiter receptum teſtatur *Corbul. de cauſ. priuat ob lin. finit. num. 35. Menoch. conſ. 772. num. 6 lib. 8.*

Vnde etiam colligitur, quod qui renunciauit hæredita-
8 ti paternæ poterit petere bona emphyteotica, † quę
non petit tanquam hæres, ſed ex contractu, qui enim hoc modo paciſcitur videtur ſolum renunciare his, quæ poteſt petere jure hæreditario, vt ſe priuet illis bonis, quæ non habet vt hæres, conceſſo enim quod emphyteuſis ſit in bonis, & quod verba prohibentis petere de bonis poſſint etiam intel-
9 ligi de emphyteoticis. † Nihilominus ſi quis pro-
mittat plus non petere de bonis, non excluditur ab emphyteuſi, quaſi videatur renunciaſſe ſolum his, quæ poterat petere vt hæres, provt in vendente hæreditatem, qui cenſetur ſolum vendidiſſe quod poterat conſequi tanquam hæres, ita vt poſſit petere quod ei defunctus debeat, cum inter eum qui vendit hæreditatem, & illum qui tranſigendo eam remittit nulla ſit facienda differentia, provt omnia ſupradicta late declarat *Gabr. conſil. 60. num. 1. vſque ad num. 10. lib. 1.*

Poterit etiam in caſu, de quo agimus multo magis concludi emphyteuſim eſſe hæreditariam pro-
10 pter magnam penſionem, † quæ ſoluitur, vt in
inſtrumento, in quo etiam narratur, quod hujuſmodi modus non locatetur ſcutis quinquaginta. Ita vt ex hoc potius videatur locatio non emphyteuſis, & nihil differat à locatione, ſtante præſertim quod ſolutio penſionis eſt facienda de ſemeſtri in ſemeſtre, Adeo vt quamvis emphyteuſis

Eccleſiæ tegulariter non tranſeat ad extraneos,
11 † Tamen aliud eſſe quando eſt magua penſio, &
coæqualis fructibus *Gloſſ. in l. 1. §. qui ſuperficiem, in verb. agendo, ff. de ſuperficieb.* quam notabilem dicit
Bald. in cap. littera, col. 2. ante med. verſ. vnde ego quare, num. 2. de dilat. Neuiz. conſil. 92. num. 55. Rol. conſil.
96. num. 42. lib. 1. Ceph. conſi. 9. num. 12. Surd. dec. 198.
num. 1. & ſæpius ita fuiſſe in Rota deciſum teſtatur
Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 55. tit. 2. nu.
12 *9. tit. 6. numer. 54. eo. lib.* † Provt etiam emphyteuſis
Eccleſiaſtica alioquin nun tranſitoria, tamen tranſiret quoque ad hæredes extraneos, quando in ea eſſent facta multa melioramenta ab ipſo emphyteuta
13 *Menoch. conſil. 754. num. 10 lib. 8.* † Cum etiam locationes fiant majori penſione, quam emphyteuſis:
vnde merito ex hoc dignoſcitur qualis fuerit intentio contrahentium *Alex. conſi. 115. n. 5 lib. 1. Menoch. conſi. 959. nu. 12. & 13. lib. 10.*

Quare ex prædictis colligitur, quod ſiue ſumus in emphyteuſi hæreditaria abſoluta, ſiue mixta ſecundum quid ſemper ſit verificanda qualitas hæredis, Ita vt ſtante renunciatione facta de bonis hæreditariis, de quibus agimus, videatur etiam eſſe renunciatum hujuſmodi emphyteuſi, vt dictum eſt ſupra *verſ. vnde etiam colligitur.*

Quibus adde clauſulam illam quibuſcunque, de qua
14 in d. emphyteuſi Eccleſiaſtica, facere, † vt veniant
hæredes etiam extranei ſecundum magis communem opinionem, de qua *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 52. tit. 19. num. 55. Gabr. conſi. 76 nu.*
15 *12. lib. 2.* Vbi *num. 6.* † quod procedit ſine difficultate ſi interuenit licentia Papæ cum aliis ſolemnitatibus quæ debent adhiberi in ſimilibus contractibus emphyteoticis, provt eſt in emphyteuſi, de qua
16 agimus *Rimin. Iun. conſi. 160. nu. 3.* † Quaſi verba vniuerſalia prolata ab homine non recipiant reſtrictionem de habilitate, quamvis aliud ſit in verbis ſtatuti, aut legis *Bald. in l. fin. col. 1. C. fin. conſi. vel re-*
17 *liq. Burſ. conſi. 55. nu. 15. lib. 1.* † Quidquid alias ſi fuerit accepta pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus, intelligatur pro hæredibus & ſucceſſoribus ſanguinis, & ſic deſcendentibus tantum *Dec. conſil. 171. col. vlt. Gabr. conſi. 76. num. 11. Card. Mantic. ibid. nu. 16.* latè *Honded. conſi. 92. nu. 19. vſque ad nu. 22 lib. 1.*

Non obſtant ea, quæ dicta ſunt ſupra c. 345. Quia ibi emphyteuſis fuit accepta pro filiis à patre tan-
18 quam miniſtro, † vnde non mirum, ſi non poteſt dici hæreditaria, cum ex verbis d. emphyteuſis clauſe colligatur filios non debere eſſe hæredes patris, quaſi pater tanquam eorum adminiſtrator acquiſierit d. emphyteuſim eiſdem filiis, & eorundem filiorum hæredibus, ad quos tranſibit tanquam filios, & hæredes filiorum, non tanquam hæredes patris, cum non ſint vocati, vt ejus filij, & hæredes *Alex. conſil. 8. numer. 1. lib. 3.* cum cæteris adductis *in dict. cap. 345.* Aliud eſt in caſu noſtro, in quo pater illam acquiſiuit pro ſe, filiis, eorumque hæredibus, & ſucceſſoribus, tunc enim eſt ſimpliciter, & abſolute hæreditaria *Surd. conſi. 63. num. 11. vſque ad numer. 17.* cum aliis adductis in principio præſentis capitis.

EPITOME.

Liberi poſiti in conditione quando cenſeantur vocati. ¶ Et quid operetur qualitas quod ſint legitimi, & naturales, & ex legitimo matrimonio nati. ¶ Et quando vocantur per ablatiuos abſolutos. ¶ Et in caſibus in quibus non poſſent ſuccedere ſoli ab inteſtato. ¶ Et ſtante progreſſu ad plures gradus ſubſtitutionum, & vocatione collectiua, & prohibitione alienationis. ¶ Vel conditione negatiua. ¶ Et clauſula maſculinitatis & omni meliori modo, & geminatione conditionis, & excluſione fœminarum: & ſubſtitutione vltimo loco facta de extraneis, & vocatione fœminarum non exiſtentibus maſculis, cum ſimilibus conjecturis in hac materia. ¶ Et quando leuiores præſumptiones ſufficiant. ¶ Et quo caſu ſtetur arbitrio Iudicis circa hujuſmodi conjecturas.

SVMMARIVM.

1 *In conditione poſitus non cenſetur diſpoſitiuè vocatus. Et de ratione, nu. 2. Fallit ſtantibus conjecturis, n. 3.*
4 *Poſiti in conditione ſub illa qualitate, quod ſint legitimi, & naturales, & ex legitimo matrimonio nati cenſentur vocati ad ſucceſſionem teſtamentariam. Intellige vt nu. 6.*
5 *Vocati dicuntur ex teſtamento qui ſunt poſiti in conditione in omnibus caſibus, in quibus non poſſent ſuccedere ab inteſtato.*
7 *Ablatiui abſoluti faciunt vt in conditione poſiti dicantur vocati, & de ratione, nu. 8.*
9 *Progreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & vocatio collectiua filiorum, & prohibitio alienationis in infinitum faciunt conjecturas, per quas cenſentur vocati qui fuerunt in conditione poſiti, & nu. 10.*
11 *Diſpoſitio quod hæreditas nunquam perueniat ad filias vel fœminas deſcendentes, ſed ſemper remaneat apud maſculos concludit deſcendentes fuiſſe vocatos, quamvis ponantur in conditione.*
12 *Deſcendentes ſi vocentur ad portiones tranſuerſalium, & partem relictam fœminis habent præſumptionem, vt cenſeantur vocati, licèt ſint poſiti in conditione. Et quid ſtante clauſula maſculinitatis expreſſa in conditione, nu. 13. & 14.*
15 *Filij vocati ſub conditione negatiua quando veniant in diſpoſitione.*
16 *Clauſula omni meliori modo an inducat vocationem poſitorum in conditione, & n. 17.*
18 *Liberi bis poſiti in conditione cenſentur vocati. Amplia vt num. 19.*
20 *Vocatio præſumitur quando maſculi ſunt poſiti in conditione, excluſis fœminis dotibus eis relictis.*
21 *Subſtitutio vltimo loco facta de extraneis facit vt liberi poſiti in conditione ſint vocati.*
22 *Fœminarum vocatio non exiſtentibus maſculis inducit conjecturam, vt poſiti in conditione intelligantur vocati.*
23 *Conjecturæ leuiores ſufficiunt in deſcendentibus, vt præſumatur vocatio poſitorum in conditione. Maxime quando plures præſumptiones concurrunt, nu. 24. Contrarium numer. 25. ſed prima opinio ſeruatur, num. 26.*
27 *Arbitrio Iudicis ſtatur quæ ſint conjecturæ ſufficientes vt poſiti in conditione habeantur pro vocatis, & pro vocatione potius eſt arbitrandum, nu. 28.*
29 *Probationum pondus eſt in arbitrio iudicis.*

CAPVT CCCLII.

PRo excluſione fideicommiſſi videbatur prima facie concludendum in caſu, de quo agebatur;
1 † Eramus enim in poſito in conditione, qui non cē-
ſetur diſpoſitiue vocatus, ſed quod potius ei reſeruatum ſit jus ſuccedendi ab inteſtato juxta doctrinam *Gloſ. in leg. Iuciis. la 1. de hæred. inſti.* quem ſequuntur communiter *Doctores* de quibus latè *Surd. deciſ. 162. nu. 1. & conſi. 554. nu. 20. Theſaur. deciſ.*
96. num.

96.n.31.quam etiam ſequitur *Purpur conſ.590.nu.5.*
in fin.verſ.verum lib. 2. Poſſunt enim ſimul ſtare,
8 † quod filij maſculi nati faciant deficere conditio-
dem, & tamen non ſint vocati, quaſi potuerit te-
ſtator eos ponere in conditione ad excludendum
ſubſtitutum, non autem ad ſuccedendum, cum con-
ditio nihil ponat in eſſe, & quæ ſunt in conditione
non ſunt in diſpoſitione, & facile fuiſſet teſtatori il-
los honorare, ſi voluiſſet, quod cum non fecerit cre-
dendum eſt noluiſſe, late *Peregrin. de fideicommiſſ.*
art.28.nu 8.cum ſeq.Natt.conſ.551.n.3.
Et quamuis ab iſta opinione recedatur, quando ex
coniecturis conſtat de contraria mente teſtatoris
3 † *Card.Mant.de coniect.vlt.volunt.lib.* 11. *tit.*2. *n.*19.
& pluries Rotam receſſiſſe teſtatur *Put. deciſ.*215.*p.*
3.*& in cauſa Spoletan.terrarum* 21.*Iuny* 1599.*coram*
Card. Mellino.& Interamnen. bonorum 15. *Nouembris*
1599 *coram Card.Seraphino.*
Tamen in caſu noſtro nulla adeſt coniectura, quæ
obſit: Etenim non ſunt poſiti in conditione ſub
4 illa qualitate, † quod ſint legitimi, & naturales,
& ex legitimo matrimonio procreati, Nam tunc
ſi illa adeſſet, daretur expreſſe intelligi quod teſta-
tor eis non reſeruauit ſolam ſucceſſionem ab inte-
ſtatu, ſed voluit quod ſuccedant ex teſtamento, &
ſic erunt vocati ad ſucceſſionem teſtamentariam,
Quaſi in iſto caſu etiam legitimati per ſubſequens
matrimonium potuiſſent ſuccedere ab inteſtato: &
ſic filij legitimi, & naturales nati ex legitimo ma-
trimonio non poſſent ſoli ab inteſtato ſuccedere,
5 quia concurrunt cum legitimatis, † Admittitur
enim ſemper illa coniectura, quod in omnibus
caſibus, in quibus poſiti in conditione non poſſent
ſoli ſuccedere ab inteſtato, tunc dicuntur vocati
ex teſtamento, vt late declarat *Surd. dec.* 162.*nu.*8.
*poſt Menoch conſ.*348.*num.*8.*Soc.Iun. conſi.* 110.*num.*
25.*lib* 3.*Card. Mant. de coniect.vlt. volunt.lib.*11.*tit.*
5.*num.*7.*Hend.conſ.*65.*nu.*42.*lib.*1. † Vbi quod non
6 ſufficit, † vt filij ſint poſiti in conditione ſub illa
qualitate tantum, quod ſint legitimi, & naturales,
ſed etiam requiritur, vt dicatur & de legitimo ma-
trimonio ad hoc vt cenſeantur vocati iuxta *dec.Ro-*
tæ coram R.P D. Rebuſterio Bononien.de Populis 13.
*Nouembr.*1566.*Menoch præſumpt.*76. *n.*48.*in fi.li.*4.
Secundo. Quia iſti nepotes non ſunt poſiti in con-
7 ditione per ablatiuos abſolutos, † ſi enim ita fa-
ctum eſſet cenſerentur magis vocati *Dec. conſi.*578.
*n.*12.*Ludou.Bologn.conſ.*62.*col* 5.*verſ.vel ſecundo dica-*
*mus.Soc.Iun.conſ.*4 *n.*7.*li.*1.*Corn.in l.*1.*col.*3.*verſ.non*
*obſtat.C.de condit.inſert.Menoch.conſ.*552.*n.*9.*li.*2.*&*
8 *conſ.*393.*n* 21.*lib.* 4 † Quaſi tunc conditio, quæ ex
ablatiuo abſoluto inducitur maiorem vim habeat,
quàm aliæ conditiones, & ſic habebit vim diſpoſi-
tionis, cum teſtator diſponere poteſt *Bart. in l.*2. *ad*
*tertull. Alex.*in ſpecie *conſ.*185.*viſo titulo. col.*88.*in*
*princ.n.*19.*verſ.nono, non obſtat lib.*2.
Tertio. Non fuit progreſſum ad plures gradus ſub-
ſtitutionum, neque poſt filios in conditione po-
9 ſitos † teſtator collectiue vocauit agnatos: Nec
vetuit in infinitum ſua bona alienari, quæ tres
coniecturæ facerent, vt in conditione poſiti cen-
ſeantur vocati, prout illas latè explicat *Surd. conſil.*
10 538.*per tot.poſt Theſaur.dec.* 96.*nu.* 17. *&* 26. † Et d.
coniecturam progreſſus ad plures gradus ſubſtitu-
tionum cum aliis coniecturis multum ſuffragari di-
xit *Rot.coram Card. Millin.Spoletan. terrarum* 30.
Iunij 1599.*& corã R.P.D. Ludouiſio Ciuitatis Caſtelli*
fideicommiſſi 14.*May* 1607.*& coram R.P.D.Coccino*
Vrbeuetan.fideicommiſſi 18.*Decembr.*1607.*poſt Alex.*
*conſ.*64.*nu.*5.*verſ.corroborantur prædicta li.*5. *Anchar.*
*conſ.*74.*n.*2 *in fi. Rum.conſ.*128.*n.*7 *lib* 5.
Quarto. Quia non adeſt aliqua diſpoſitio, quod hæ-
reditas teſtatoris nunquam deueniat ad filias, vel
11 † fœminas deſcendentes, ſed ſemper remaneat apud
maſculos de ſtirpe, ſi enim hoc adeſſet oporteret
neceſſario concludere deſcendentes fuiſſe vocatos,
quia cum expreſſerit rationem, quod bona ſem-
per maneant apud maſculos de ſtirpe, & ſic pro
conſeruatione agnationis videretur etiam voluiſſe
vocare deſcendentes, & alios, quos poſuit in
conditione iuxta communem ſententiam, quam
ſequitur *Rot. coram R.P.D.Coccino.Vrbeuetan fidei-*
commiſſi 3. *Aprilis* 1609. *poſt Pariſ. conſ.* 6. *numero*
16. *lib.*4.*Card.Mantic.de coniectur.vlt.volunt.lib.*11.
*tit.*5.*n.*15.
Quinto. Deſcendentes non vocantur ad portionem
12 tranſuerſalium, † & ad portionem relictam fœ-
minis, quatenus morerentur ſine filiis, ſi enim
vocarentur intraret coniectura, quod eſſent vo-
cati dum ponuntur in conditione, iuxta *conſil. Iaſ.*
108.*li.*4 quod ſæpius approbauit *Rot. vt per R.P.D.*
Coccinum Vrbeuetan.fideicommiſſi 10.*Decembr.*1607.
verſ.hæc autem adſunt.
Nec prædictis obſtabit qualitas maſculinitatis ex-
13 preſſa in conditione, † per quam cenſentur filij
vocati, quaſi tunc non fuerint ſimpliciter in con-
ditione poſiti *Guid.Pap.qu.* 184. latiſſime *Menoch.*
*conſ.*152.*nu.*3.*lib.*2. Quamuis etiam non expreſſe,
ſed tacite ex præſumptionibus mentio fuerit facta
de maſculis *Rum.Soc. Dec. & alij per Theſaur.deciſ.*
96 *n.*21 *poſt med.*
Quia contraria opinio eſt verior & magis communis,
vt teſtatur *Roland.conſ.*51.*col.*6.*in prin. verſ.ſecundo*
*non obſtat.lib.*5 *Natt conſ.*551.*num.* 14 late *Aym.conſ.*
14 763.*nu.*1.† cum aliis per *Surd.conſ.* 554.*nu* 20.*lib.*4.
Vbi quod iſta coniectura maſculinitatis eſt leuis,
& communiter reiicitur poſt *Gabr. conſil.*93.*nu.*54.
*vſq.ad n.*42.*li.*2.*& conſ.*123.*n.*28.*eod.lib.Bertaz.conſ.*
96.*n.*2.*&* 16.*Petr.de fideicommiſſ.q* 9.*n.* 154.
Vltimo addendum eſt filios in caſu, de quo agimus,
eſſe vocatos ſub conditione negatiua, tunc enim
15 liberi ſi extant non cenſentur vocati, † ſed ſolum
faciunt deficere conditionem alterius, quaſi illis
aliter prouideatur, quia videlicet vocari poſſunt
ab inteſtato ad bona, de quibus agitur, & in cauſa
inteſtati non eſt dare priorem liberis: Cum etiam
quando ponuntur negatiue, & ſi non extiterint, &
ipſi extant, tunc non eſt conditio expreſſa à teſtato-
re, ſed adeſt conditio contraria expreſſæ: Quidquid
aliud ſit quando liberi ponuntur affirmatiue, vt de-
clarat diſtinguendo *Nat.conſ.*550.*n* 10.*vſq.ad nu.*13.
*Rol conſ.*51.*col.*8.*n.*6.*lib* 3.*Rum.conſ.*141.*col.*5.*ad fi.n.*
13.*lib.*3.*poſt Caſt.conſ.*137.*al.*359.*ſupraſcriptum.ad*
*med.lib.*2.*Gram.Dec.Zuccar.& alij, de quib per Men.*
*præſumpt.*76.*n.*66.*&* 67.*li.*4.
Neque erit in conſideratione clauſula omni meliori
16 modo quatenus adeſſet in teſtamento, † per quam
induci vocationem dicit *Honded.conſil.*95. *numero*
41.*lib.*1.*Sim.de Pret. de interpret. vlt. volunt. dub.* 2.
*col.*3.*lib.*5 *num* 17. Quia d.clauſula operatur quan-
do diſpoſitio, & actus non poſſet valere aliquo mo-
do, ſecus ſi poteſt, prout in caſu noſtro, in quo ſa-
tis valida eſt diſpoſitio teſtatoris, qui poſuit fi-
17 lios in conditione, † vt intelligatur illius reſerua-
ta ſucceſſio ab inteſtato: Vnde non debet opera-
ri, vt ex teſtamento vocentur *Curt. Iun. conſil.*7.

Digitized by Google

n.22.Menoch.præſump.76.num.82.poſt princ.verſ.hac conectura.lib.4.

Verum pro cootraria opinione, vt d. liberi cenſean-
18 tur vocati multum conſtat † quod fuerunt io teſta-
mento bis poſiti in conditione, quæ gemioatio operatur vocatiooem, Quidquid alias ſola, & vnica mentio non ſufficeret *Rim. Iun. conſil. 21.n.43.ad fi.verſ.& præter relatos.lib.1. Sim. de Pret. de interpretat.vlt.volunt,lib.3.ſolut 3.dubit.2. n.27.f. 301.Cephal.conſ.251.n.77.lib.2 Gozad.conſi.64.n.19. Grat.conſ.89.n.6 lib.2.Menoch.præſumpt 76.n.33. &*
19 58. *lib.* 4. † Siue iſta geminatio ſit facta inconti-
neoti, ſiue ex interuallo in eodem teſtameoto, & quamuis ſit reſpectu diuerſi gradus perſonarom nempe primo filiorum, poſtea nepotum & tranſuerſalium, prout late declarat *Idem Menoch.393.n.14. vſque ad n.19.l.b 4.*

Præterea maſculi fuerunt poſiti in conditione, &
20 fœminæ excluſæ dotibus eis relictis, † quod facit
præſumi vocatiooem, quaſi tunc voius excluſio alterum ineludat, & magis enixa meos teſtatoris colligatur agnatiouis conſeruaodæ, vt in ſpecie concludit *Aym.conſ.130.nu.4.& conſil.92.nu 9.in fi. Rimin.Iun.conſ.21.n.42.lib.1.& conſ.456 n 41.& 42. lib.4.Hended.conſ.65.n.33.lib.2.Thob.conſ.31.nu.18. Curt.Iun.conſ.48.col.pen.poſt med.n.7.Ruin.conſ.140. n.14.verſ.reſtat itaque.lib.3.Menoch.conſ 393. nu. 19. vſque ad n.25 lib 4.*

Accedat quod vltimo loco fuerunt ſubſtitoti extra-
nei, tunc enim videtur multo magis fuiſſe de men-
21 te teſtatoris, † quod liberi ſimpliciter poſiti in con-
ditione cenſeantur vocati *Abſon.conſil.86.ad fi.n.12.* vbi iſtam coniecturam pro vrgenti admittit *Menoc. præſump 76.n.35.li.4.*& latius *conſ.393. n. 28. & 29. lib 4.*

Vlterius fuerunt expreſſe vocatæ fœminæ non exiſten-
tibus maſculis, quo caſu procedit coniectura vo-
22 cationis † *Zanch.in l.hæredes mei.§.cum ita. p.7.n.62. ad fi.verſ.ſed poteſt ſaluari ff ad trebell.* poſt *Curt.Iun.* per eum allegatum *conſ.48.col.pen.* Quidquid dubitet *Rip.in l.1.num 9 C.de pact.& in l.centurio. n.163. de vulgar.ſubſtitut.*

Quæ coniecturæ magis procedunt, cum ſimus in
deſcendentibus, in quibus leuiores ſufficiuot ad
23 effectum, † vt dicantur vocati *Card.Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.11.tit.3.nu.18.Hended conſ 65.nu. 31.lib.1.Rot.coram R.P.D. Coccino Vrbeuetana fideicommiſſi 27.Ianuarij 1606 & coram R.P.D Lutia Viterbien.fideicommiſſi.28.Decemb.1600.Dec.conſi.242. circa fin.verſ.& quoniam filij.Aym conſ.367.n.9.Surd. deciſ.164.ad fi.nu.12.ad med.Craſſ.in §.fideicommiſſ. q.14.n.7.*

Maximè quando plures coniecturæ concurruot,
24 quo caſu magis admittuntur leues † *Rot.* de qua
per *Menoch.conſ 393.nu.34.* & per *Marzar de fideicommiſſ.q.20.Cephal.conſ.476.num. 10.lib.4 Hended. conſ.65.n.32 43.& 44 lib 1.Gabr.conſ 93. n.46.lib.2.*

Nec obſtat quod *Gabr. ibid.* dubitet de prædicta *Rota*
25 deciſione, † & magis receptum dicat debere eſſe
coniecturas ſi non neceſſarias, ſaltem vrgentes, quæ emanent ex verbis, & diſpoſitione eiuſdem teſtamenti, vnde apparet illas prolatas ad finem, vt filij in cooditione poſiti admittantur *Soc.conſil.104.n.8. lib.3.Pariſ.conſ 87 nu.10.lib.2.Rip.in l.hæredes mei.§. cum ita.n 17 ff.ad trebell.*

Quia reſpondetur verius eſſe in deſcendentibus le-
26 uiores ſufficere ex ſupra allegatis: † & ex *d. deciſ. coram R.P.D.Coccino.* Vbi etiam quando ſunt plures coniecturæ, admittitur illa, quod ſiot poſiti in conditione ſub qualitate maſculinitatis iuxta opiniooem *Guid.Pap q.184.num.2.Dec.in l.1.n.16. & ibi Curt Iun.n.14.C.de pact.*

Ex prædictis apparet dubiam eſſe opioionem, cum
hioc inde adſint multa, quæ illam inceitam red-
27 dunt, † Ideo arbitrio Iudicis ſtandum erit prout
regulariter illi defertur ad iudicandum, quæ ſit coniectura ſufficiens ad hoc vt poſiti in conditione cenſeantur vocati *Socc.in l.cum auus.in fi de cond.& demonſt.Menoc.de arbit.caſ.148.Surd dec.162.nu.12.*
28 † Vbi quod ad coniecturas pro vocatione Iudex de-
bet inclioare, cum non poſſit negari quod teſtator, qui voluit excludi ſubſtitutum propter filios poſitos in conditiooe, eos magis dilexerit, quam ſubſtitutum: Ita vt hæc tacita volootas, quamuis non traoſeat in diſpoſitionem: Tameo ſufficiet, vt haberi debeat pro diſpoſitione, ſi quid addatur, per quod poſſit conſtare, quod non fuerit nuda & pura mente retenta *Theſaur deciſ.96 n. 23.* Cùm enim
29 probationum pondus ſit arbitrarium Iudici † multo
magis erit eidem committenda examioatio coniecturarum *Pet.de fideicommiſſ.q 9.n. 190. Couar. in c. raynutius,§.3 n 8.de teſtam.*

EPITOME.

Debitores tributorum fiſcalium, & pœnarum an poſſint conueniri & exigi de facto nullo iuris ordine ſeruato iocipiendo à perſona omiſſa excuſſione bonorum. ¶ Dilatio quæ ſolet concedi condemnatis ao habeat locum tam in ciuilibus, quam in criminalibus. ¶ Ordo adiudicationis de quo in *l.à diuortio.§ in venditione. de re iudicat* in quibus caſibus ſeruetur. ¶ Et an peruerſio illius inducat nullitatem, vel debeat appellari ſiue ſimus io Nuntio, ſiue Iudice. ¶ Termini qui ſolent dari ad reluendum, alias ad tradendum, & ad iudicandum rem creditori an ſint de iure, vel de ſtylo. ¶ Nullitates an attendantur quando ius dicitur per Notarios iuris ignaros.

SVMMARIVM.

1 *In debitis fiſcalibus exigendis nullus ordo iudiciarius ſeruatur, & poteſt capi prius perſona non excuſſis bonis n.2.& proceditur de facto.n.3. Amplia in prouentibus ex cauſa pœnæ.n 4.12.& 21.*
5 *Exactio ſcelerис pœnarum eſt vtilis Reipublicæ.*
6 *Debita prouenientia ex tributis fiſcalibus æquiparantur debitis pœnarum.*
7 *Dilatio quæ ſolet concedi condẽnatis habet locum in ciuilibus, non in criminalib. Et erit in arbitrio Iudicis facere, quidquid voluerit.n.8.& eſt verior opinio n.9.*
10 *In exequendis ſententiis latis quo ad pœnas fiſcales an ſit ſeruandus ordo, de quo in* l.à diuo pio. § io venditione.de re iudic.*& n.11.*
13 *Peruerſio ordinis in exequendo non inducit nullitatem, ſed datur parti remedium appellationis. Amplia ſiue ſimus in Nuntio, ſiue Iudice. Et ita ſeruatur in Rot. n.14. Et ſtante negligentia in appellando an excludatur reintegratio.n.16.*
17 *Nullitates non extenduntur quando ius redditur per notarios iuris ignaros. Idem in peruerſione ordinis circa adiudicationem.n.18.*
19 *Exactum quod vere erat debitum licet non ordine iudiciario non eſt annullandum.*
20 *Valet quod iudex abſtulit per viam compulſiuam.*

nam ſi erat debitum auctoritate Iudicis, & res iudicata.

22 *Termini ad reluendum, alias ad tradendum, & adiudicandum creditori fundantur in ſtylo, & obſeruantia.*

23 *Iudex debet ſeruare ſtylum fori, quem ſi non ſeruat actus non eſt nullus, ſed dabitur appellatio.*

CAPVT CCCLIII.

Contra debitores fiſcales pro eorum debito
liquido nullus ordo ſeruatur, ſed procedi-
1 tur ad capturam perſonæ, † & ad tenutam bono-
rum prout Iudici videbitur etiam nulla facta prius
diſcuſſione, neque vlla habita conſideratione, quod
prius captātur mobilia aut minus damnoſa iuxta or-
dinem datum *in l. à diuo pio. §. in venditione. ff. de re
iudica.* quemadmodum ita ſeruari atteſtatur *Ma-
rant. in prax. p.6. in 3. & vlt. actu. n. 11. & 12 verſi.
limitata tamen. f.474.* & voluit prius *Ang. in l. nemo
2 carcerem. ad med. C. de exact. tribut. lib. 10.* † Vbi
quod in ſimilibus debitis, quidquid ſit in priuatis,
Iudex poterit eligere quem ordinem magis expedire
viderit, & ſic procedere prius ad perſonam, poſtea
ad res, & econtra *Alex. ad Bart. in d. l. nemo. num.
3. Bald. in l. 2. col. vlt. poſt prin verſ. item procedendo. n.
3 7. C. de heredit. vel act. vendit.* † Vbi quod proce-
ditur de facto in exactionibus fiſcalibus *Idem Bald.
in l. 2. in princ. C. quand. fiſc. vel priuat. Peregr. de iur.
fiſc. lib. 6. tit. 7. n. 7.* Et licet modo indebitu, & coacti
fuerint iuſſi ſoluere, tamen ſolutio firma remanet
*Ioan. de Plat. in d. l. nemo carcerem. in prin. verſ. alij
autem impugnant. n. 5.*

Quæ etiam procedunt tam in debitis publicis, &
4 fiſcalibus, † quam in prouenientibus ea cauſa pœ-
næ, prout de conſuetudine, quidquid aliud ſit de
iure, ita ſeruari teſtatur *Idem Io. de Plat. in d. l. nemo.
col. 5 poſt med. verſic ſecundo collige. Cod. de exact. tri-
5 but. lib. 10* † quia citum exactio celeris eſt vtilis rei-
publicæ *Idem Ioan. de Plat. ibid. colum 6. poſt med. in
3. & 4. oppoſit.* & æquiparari debita prouenientia
6 ex tributis fiſcalibus cum pœnis † concludit etiam
*Boer. deciſ. 45. in fi. poſt Bald. in l vltim. columm. fin. in
princip. verſic. item do pro regula. nu. 9. C. de execut. rei
iudicat.*

Idem etiam dilatio, quæ ſolet concedi condemnatis
non habet locum niſi in cauſis ciuilibus, non au-
7 tem in criminalibus, † Nam tempus quadrimeſtre,
ſeu ſimile datur miſerationis gratia, qua dignus non
eſt qui delictum perpetrauit, & ita intelligitur *tex. in
l. 2. C. de execut. rei iudicat.* quod procedat ſolum in
ciuilibus, cum in criminalibus de hoc nihil ius
8 diſponat, † Ideo erit in arbitrio Iudicis facere,
quid voluerit *Mantua in c. vlt. num. 17 de conſuetud.*
Quidquid contrarium ſenſerint *Ang. in l. 1. ff. de in-
iuſt. & irrit. fact. teſta. & Imol. in l. ſuus quoque. §. ſed
9 & ſi filio ff de hæredibus inſtit.* † Quia contra eos eſt
verior opinio, vt teſtatur *Menoch. de arbitr. caſ. 134.
num. 4. & 5.* quod etiam voluit *Bald. in d. §. ſed & ſi
filio in fi. verſ. ego dico. & in l. vltim. col. 1. ad med. C.
de execut. rei iudic.* vbi ita declarat *l. ſi debitori meo.
21. de iudic.* & ſequitur *Fel. in cap. quærenti 27. colum.
2. in princ. verſi. quinto fallit. n. 2. de offic. deleg. per text.
in l. omnes. C. de pœnis. Idem Felin. in c. quo ad conſul-
tationem. 15. col 9 in fin. verſi. certes autem caſus. num.
12. de re iudicat. poſt Aret.* qui expinſe ſoſiſtit *in l. ita
ſtipulatus. 115. col. 18. ad med. ver. pro qua concluſione.
D de verb. oblig.*

Ex quibus colligitur non eſſe veram opinionem

Carauit. rit. 134. ad fi. verſic. bene tamen fateor num. 2.
10 † Vbi quod in exequendis ſententiis latis, & in iu-
dicatum tranſactis etiam quo ad pœnas fiſcales ſit
ſeruandus ordo, de quo *in leg. à diuo pio. §. in vendi-
tione ff de re iudic* quod etiam videtur tenere *Clar.
11 in prax. quæſt. 95. num. 1. in fi.* † Quia huiuſmodi ordo
non ſeruatur, niſi prout Iudici videbitur tam in di-
lationibus concedendis, quam circa executionem
faciendam prius in bonis ſtabilibus, ſeu mobilibus,
vel carceratione perſonæ ex *Ang. Bald. & aliis ſu-
pra allegatis*, & de magis communi teſtatur *Iaſ. in
l. debitoribus 13. in fi. & ibi Alex. numer. 19. de re iud.*
12 † Vbi quod leuato velo, & rigide agitur in crimi-
nalibus, pœnis exigendis & abſque aliqua dilatione
Innoc. in c. quærentis, 27. de offic. deleg.

Et quatenus talis ordo eſſet ſeruandus, tamen illius
13 peruerſio adhibita ſiue per executorem, † ſiue per
Iudicem non inducit nullitatem, cum non ſit ſub-
ſtantialis, & parti detur remedium appellationis, ſi
hoc non ſeruetur *Bart & Iaſ. in leg. à diuo pio, §. in
venditione, de re iudic Guid. Pap. dec. 329. de iure cre-
ditor. numer. 2. poſt Innoc. in cap. ex ratione, de appell.*
Non admiſſa diſtinctione inter Iudicem, & Nun-
14 cium, † de qua per *Alex. conſi. 5. num. 3 lib 2. Afflict.
deciſ. 158. & ibi Vrſil num. 1.* Quia indiſtinctè verior
eſt opinio, vt non adſit nullitas ſiue peruerſio ordi-
dinis ſi fiat per Iudicem, ſiue per Nuncium, vt ſer-
15 uat *Rot. per Mohed. deciſi. 183. de re iudic.* † quam
ſequitur, & de magis communi teſtatur *Cenal. quæſt.
815. in fi Surd conſi. 39 n. 2* Et cum non fuerit appel-
latum ex tali negligentia, videtur excluſus actor à
16 remedio reintegrationis † *Neuiz conſ. 77 n. 15. in fi.
poſt Soc. in l. rē quā nobis, col. 6. ver. 3. & vlt. de acq. poſſ.*

Accedat quod iſtæ nullitates non attenduntur, quando
17 ius redditur † per notarios iuris ignaros & cauſæ
agitantur coram Vicariis caſtrorum, & Iudicibus
ruralibus, prout ſumus in caſu, de quo agimus, cum
de apicibus iuris tunc non ſit curandum *Alex. conſi.
61. col. pen. ad fi. 11. lib. 2. poſt Bald. & Salic. in auth.
niſi Cod. de ſent. ex breuic. recitan. Iaſ. in l. 1. col. 1. in fi.
18 num. 6. in 3. notab. de offic aſſeſſ* † Et in ſpecie adiudi-
cationis *Io. de Amic. conſi. 55. nu. 13. & 14* Vbi etiam
quod quando fuit exactum, quod vere erat debi-
tum, licet non ordine judiciario, non eſt propterea
19 annullandum † *leg. fin. § penult. & ibi Gloſſ. in verb.
ſimplici. ff. de eo quod met. cauſ.* & notat *Ioan. de Plat.
in leg. nemo carcerem, in pr. ver. alij autem impugnant.
20 Cod. de exact. trib. lib. 10.* † Cum etiam valeat, quod
Iudex per viam compulſiuam abſtulit, ſi erat debi-
tum auctoritate iudicis, & rei judicatæ *Io. de Ann.
dict. conſi. 55. numer. 15.* Maxime in exactione pœna-
rum, in quibus proceditur de facto & nullo juris
21 † ordine ſeruato *Bald. in l. 2. numer. 7. Cod. de heredit.
vel action. vendit.* cum aliis ſupra allegatis *Magon.
deciſion. Flor. 66. num. 27. Ferret. de gabell. nu. 381. tom.
12. fol. 90.*

Vltimo non eſt omittendum quod iſti termini, qui
22 dantur ad reluendum, † alias adjudicandum, vel
creditori tradendum inſolutum fundantur in quo-
dam ſtylo, ſeu obſeruantia, vt dicit *Marant. in prax.
p. 6. in 3. & vltim. act. numer. 19. ad fi. fol. 47.* Vnde cum
nihil in iure de hoc diſponatur, non debet cauſari
23 nullitas, ſi fuerit talis obſeruantia omiſſa, † licet
enim Iudex debeat ſeruare ſtylum fori *Bart. in auth.
qui ſemel. col. penult. in princ. numer. 14. Cod quomod.
24 & quand. iud. Aym. conſi 101. nu. 21.* † Tamen dabitur
appellatio, ſi illum nō ſeruet *Præpoſit. in c. cum ſit ro-*

mana.5.colum.4.in fi.num.19.de appellat,in 6. Quamuis neque talis ſtylus Iudicem debeat arctare in caſu noſtro, cum ſatis poſſit operari in ciuilibus,non in criminalibus, in quibus nullus ordo ſeruatur *ex ſupra allegatis.* neque probetur quod ſit in eius foro: Ita vt ex hoc magis ſit excuſandus Iudex à nullitate prætenſa, & per conſequens à ſpolio, pro cuius excluſione ſemper in dubio iudicandum eſt. Omiſſio autem termini ad relueodum ſo inducat nullitatem *Mar. Mut.ſuper conſuetud.Panormit.c.86.n.10.* vbi refert ſe ad *prax.tribun.Reg.aur.*

EPITOME.

Conductor quando debeat denunciare locatori incendium vicinum domui ſibi locatæ, vel ſimilia damna, & impedimenta. ¶ Et quo caſu dicatur habere tacitum mandatum pro expedientibus ad rem conductam, & ſi negligat ſibi cauere de damno infecto à vicino an teneatur domino ex conducto. ¶ Incendium quando ſit caſus fortuitus tam reſpectu inhabitantium, quam vicinorum. ¶ Gerens negotia pupillorum an debeat notificare eorum coniunctis receſſum à geſtione. ¶ Et quid in conductore volente recedere à domo conducta. ¶ Debitor, & inquilinus per vim exactus ſoluere alij quam creditori quando liberetur, & quid ſit probandum vt violentia excuſet. ¶ Petens remiſſionem mercedis an debeat denunciare domino ſterilitatem. ¶ Penſio an debeatur per inquilinum qui non certiorauit dominum de incendio. ¶ Euictio an habeat locum contra venditorem non facta denunciatione litis ab emptore. ¶ Damnum incendij quando ſit reſarciendum per vicinos. ¶ In iactura mercium ob ſaluandam nauem an debeant contribuere damnum paſſis qui merces ſuas ſaluas habuerunt. ¶ Locatio accidentalis quæ dicatur.

¶ Emens domum, & donec pretium ſoluerit illam conducens an dicatur dominus, & periculum interitus ſpectet ad eum, vel ad venditorem, qui ſibi dominium reſeruauit.

¶ Et an talis res vendita cum dicta reſeruatione dominij poſſit alteri vendi non ſoluente emptore pretium debito tempore, & an ei detur remedium recuperandæ contra ſecundum emptorem.

SVMMARIVM.

1 *Incendium an præſumatur culpa inhabitantium.*
2 *Incendium quo ad vicinos dicitur caſus fortuitus, de quo illi non tenentur aliquod damnum reſarcire domino.& n.4. Declara vt n.7.*
3 *Intellectus* l. cum duobus. §. damna fatalia. ff. pro ſocio. *&* l. ſi vt certo. §. damna fatalia. ff. commod.
5 *Incendia neglecta ſolent vires ſumere.*
6 *Conductor tenetur denunciare locatori incendium vicinum domui conductæ.*
7 *Inquilinus eſt procurator Domini ad faciendam denunciationem, per quam ſatis dicitur cuſtodire rem locatam.*
8 *Conductor cenſetur habere tacitum mandatum pro expedientibus ad ipſam rem conductam,& ſi negligat ſibi cauere de damno infecto à vicino tenetur Domino ex conducto. Diſtingue vt n.9.*
10 *Denunciatio non eſt facienda per inquilinum locatori ſi non profuiſſet ob impotentiam tollendi impedimenta denunciata.*
11 *Inquilinus tenetur denunciare locatori incendium domus vicinæ quando ignis non inuaſit domum ex improuiſo. Idem in ſimili damno ſucceſſiuo.n.12.*
13 *Denunciatio damni eſt facienda per conductorem Domini quando ex ea nullum periculum illi imminet.*
14 *Coniuncti & amici locatoris abſentis ſunt certiorandi per conductorem de damno imminenti domus locatæ.*
15 *Gerens negotia pupillorum debet notificare receſſum à geſtione coniunctis pupilli.*
16 *Abſentia eſt probanda, & in dubio præſentia præſumitur.*
17 *Conductor exactus ſoluere penſionem alteri quam Domino non liberatur, ſi illi non denunciat violentiam illatam.*
18 *Debitor per vim exactus quando liberetur.*
19 *Violentia facta non nocet niſi probetur illi fuiſſe repugnatum.*
20 *Conductor ad certum tempus volens recedere à domo conducta debet denunciare locatori, alias tenetur ad penſionem, Intellige, vt n.21.& 22.*
23 *Caſus inundationis, vel ſimilis eſt denunciandus per inquilinum conductori.*
24 *Petens remiſſionem mercedis debet denunciare ſterilitatem Domino.*
25 *Damna illata in ſilua conducta ſunt denuncianda per colonum locatori. Fallit in illis quæ proueniunt culpa ipſius n.28.*
26 *Conductor tenetur ad cuſtodiam ſiluæ ſibi locatæ.*
27 *Damna notoria non debent denunciari locatori.*
29 *Inquilinus non tenetur ad penſionem domus combuſtæ quamuis non denunciauerit incendium Domino.*
30 *Res dicitur perempta, & deperdita quando vſus illius non poteſt haberi.*
31 *Penſio non debetur quando ex re conducta nihil poteſt percipi.*
32 *Denunciatio non eſt facienda per conductorem, ſi locator non oſtendat quod ſua intererat,& quando nulla veriſimilis prouiſio potuiſſet ab eo fieri quo ad remotionem damnorum.*
33 *Venditor non auditur volens teneri de euictione quia ſibi non fuit facta denunciatio ſi non probet iura habere contra illum qui euicit.*
34 *Omittens prouidere caſui patenti, & neceſſario dicitur in culpa.*
35 *Imputatur ei, qui non cogitat quod poteſt euenire.*
36 *Non faciens quod feciſſet diligens paterfamilias eſt in culpa.*
38 *Damnum incendij quando ſit reſarciendum per vicinos. n.40.43.44.45.46. & 47. & quid ſeruetur de conſuetudine,n.41.*
39 *In iactura mercium pro ſaluanda naue,qui merces ſuas habent ſaluas debent alijs damnum paſſis adiumento eſſe.*
42 *Officio ſuo fungens non poteſt dici facere animo alium damnificandi.*
48 *Emens domum & donec pretium ſoluerit illam conducens an dicatur dominus, & periculum incendij vel ſimilis caſus ſpectet ad eum,vel ad venditorem,qui reſeruauit ſibi dominium,& an talis contractus valeat.n.51.52.53.*

Digitized by Google

49 *Caſus notabilis in quo contractus claudicat.*
50 *Locatio accidentalis quando dicatur.*
54 *Venditioni an conueniat clauſula reſeruationis dominij.*
55 *Res vendita cum reſeruatione dominij donec fuerit pretium ſolutum an poſſit alteri vendi non ſoluente emptore d. pretium in tempore, & an detur remedium recuperanda prima emptori. n. 56.*

CAPVT CCCLIV.

VIdebatur prima facie concludendum conductorem non teneri reſarcire aliquod damnum locatori ex incendio, de quo agimus, Quamuis enim ſimus in incendio non commiſſo à caſu,
1 † ita vt etiam præſumatur illud eſſe cum culpa *l. ſi vendita ff. de peric. & commod. rei vend.* Tamen hoc eſt verum quo ad illos, in quorum domibus oritur
2 ignis *l. 3. §. 1. de offic. praef. vrb.* † Cum aliud ſit, quo ad vicinos, quorum reſpectu dicatur caſus fortuitus, adeo vt de tali incendio nunquam vicini teneantur. Vnde ſi incendium veniat in domum meam ex domo vicini, prout in caſu, de quo agimus, non teneor ad aliquod damnum domino domus, cum quo ad me dicatur caſus fortuitus *Od ſſe. in l. 3 §. cognoſcit. verſ. ſed quantum ad alios ff. de offi. praefect. vigil. Alexan. conſ. 50. viſis & opportune, nu 4.*
3 *lib. 1.* † Vbi quod ita intelligitur *l. cum duobus § damna fatalia. ff. pro ſoc. & l. ſi vt cer. §. damna fatalia. ff. commodat.* & probatur *in l. cum videamus, §. cum l. ſequ.* à contrario ſenſu *ff locat. & l. contractus. de reg.*
4 *iur.* † & voluit etiam *Imol. in c. 1. in fi. n. 33. commod. Alex conſ. 74. viſo titulo quaeſtionis n. 4. & n. 10. verſ. 2 reſpondeo. lib 6. Farinac. q. 110. num. 140. Affl ſuper conſtit. Regn. lib. 3. rub. 51. incip. qui doloſe ad fi. n. 5.*

Contrarium tamen eſt verius, cum præſupponatur, quod conductor præuidit per tres dies ante periculum ignis ex domo, ſeu fenili ipſi contiguo, & ad hunc effectum conuocauit tam conductorem fenilis, quam alios, qui opportune prouiderent incendio imminenti, licet nihil poſtea ad finem perduxerit ex denegata mercede, & aliis, de quibus latius in facto. Vnde ex hoc colligitur quod ſtante d ſcientia, & certa ſuſpicione ortus incendij in pariete proximo tenebatur occurrere periculo præuiſo iuxta illud, Nam tua res agitur paries cum pro-
5 ximus ardet, † Et neglecta ſolent incendia ſumere vires, vt per *Gloſſ. in l. ſi quis fumo 50. § quod dicitur in verb. extinctus. in fin. ff. ad leg. aquil.* Et quatenus nollet huiuſmodi curam ſuſcipere, debebat ſaltem omnia prædicta Dominis denunciare, qui potuiſſent omnia damna ſecuta euitare, Ita vt tali denunciatione non facta illa ſint reſarcienda per inquilinos,
6 & conductores, † quorum culpa locator non comparuit vt eſt tex. in *l. item quaeritur. 14. §. exercitu & ibi Fulgo. ff. locat. Rip de peſt. ti. de prim. contract. nu. 23.* & bene declarat *Boſſ. de remiſſ. merced. conduct. num. 52. verſ. aduerte tamen col. 18. in fin.* qui loquitur etiam in demolitionibus domorum *Menoch. conſ. 146 nu. 31. & 32. lib. 3. Socin. iun. conſ. 120. nu. 19. lib. 3.*

Quorum ratio eſt, quia colonus, & conductor dicitur eſſe procurator Domini ad denunciandum, cum
7 cuius ad eum pertineat cuſtodire, † ſatis cuſtodit per denunciationem, quam facit domino *Bart. in l prouinciali. 3. §. ſi ego. 2. ff. de nou oper. nunciat.* vbi loquitur in ſpecie *d. § exercitu.* ſequitur *Ruin. conſ.*
8 *147. in fi. num. 17. lib. 1.* † Prout regulariter inquilinus cenſetur habere tacite mandatum pro expedientibus ad ipſam rem conductam; & ad ea quæ concernunt cuſtodiam eiuſdem rei, ita vt etiam ſi negligant ſibi petere caueri de damno infecto a vicino teneatur domino ex conducto vt bene explicat *Alexan. in d. l. in prouinciali §. ſi ego in*
9 *fi. nu. 9 ff. de nou. oper. nunc.* † cum diſtinctione quod quando dominus eſt præſens ſufficiat illi denunciare, ſi autem eſſet abſens teneatur petere ſibi caueri *Caſtr. in l. ſi filiusfamilias. 21. ad fi. verſ. poſſumus dicere. n. 2 ff. de dam. infect.*

Quæ magis procedunt in caſu, de quo agimus, cum
10 ſimus in denunciatione, † quæ profuiſſet locatori, præſupponitur enim in facto, quod Domini ſe intellecta prouidiſſent, & potuiſſent prouidere ob commoditatem multorum, qui incumbebant alteri ædificio eorumdem Dominorum contiguo domui combuſtæ, qui ſtatim aperiendo tectum fenilis facile occurriſſent incendio dictæ domus, quo ſtante nunquam excuſatur conductor ab omiſſa denunciatione, quidquid aliud ſit quando locator non eſſet potens ad tollendum ſimilia impedimẽta, vel veriſimiliter non potuiſſet tollere *Boſſ de remiſſ. merc. conduct. nu. 52. verſ. arbitror tamen & n. 53. verſ. de denunciatione vero.*

Maximè, quia ſumus in caſu, in quo conductor poterat denunciare cum ignis non inuaſerit domum
11 ex improuiſo, † ſed per tres dies ante de eo fuit ſuſpicatum, & veriſimiliter cogitatum, quod facit vt tunc magis requiratur denunciatio *d. l. item quaeritur. § exercitu. in fi ff. locat. Boſſ de remiſſ merced. conductor. n. 52. verſ. & ita etiam limito.* † Præſertim
12 quando ſumus in damno, † quod habet tractum ſucceſſiuum, tunc enim magis denunciatio requiritur *Menoch. de arbitr. c. 137. num. 20* Et quia nullum periculum poterat pati conductor ex tali de-
13 nunciatione, † quæ tunc nunquam debet omitti, quidquid aliud ſit ſtante periculo, aut metu *Rom. in l. ſi filiusfamilias. de dam. infect. Meno. conſ. 146. nu. 31 & lib. 2.*

Immo etiam quod locator non fuiſſet præſens, ſed abſens, erat facienda talis denunciatio, quaſi
14 tunc conductor teneatur † certiorare coniunctos, & amicos, vt in ſpecie *d. §. exercitu* concludit *Bald. in l. 1. §. in protutela ad med. ver. & eſt argumentum. 15.*
15 *de eo qui pro tut vel cur. negot. geſſ.* † Exemplo eius, qui gerit negotia pupillorum, qui volens recedere à geſtione debet notificare coniunctis pupilli *Bal. in d §. in protutela in princ.* Quæ opinio eſt verior, quidquid aliud concludat *Boſſ. de remi. merced. conduct. n. 53. ad fi.* vbi excuſat conductorem ſtante abſentia locatoris ab huiuſmodi denunciatione.

Et quatenus prætenderetur abſentia, illa eſſet probanda, cum in dubio quis præſumatur præſens in loco,
16 vbi eſt, vel † vbi habitat *Bart. in l. is poteſt, ad med. de acq. heredit.* Vnde non excuſabitur conductor ſub prætextu abſentiæ locatoris, vt in caſu *d §. exercitu.* notat *Ruin. conſ. 147. in fin. numero 17. & 18. lib. 1.*

Quod etiam eſt in ſimilibus caſibus, prout in conductore coacto ſoluere alij penſionem, quam do-
17 mino, † qui non liberabitur, ſi non denunciauit præceptum ſibi factum, & violentiam illatam, cum potuiſſet dominus facta tali denunciatione comparere, & ſe defendere, & ſic militat ſemper ratio *d §. exercitu.* vt concludit *Ruin. conſil. 147. in fin. 17. lib. 1. Gabr. de ſolution. & liberat. concluſ. 11. ad fin. nu. 47. Menoch de arbitr. caſ. 137. nu. 18. & que ad nu. 22.*
18 Vbi etiam multa, † quando debitor per vim

exactus liberetur *Bart. in l. creditor. de ſolut. Dec. conſ.25.* Et quod non poſſit allegari violentia facta, niſi probetur ſe violentiæ reſtitiſſe, quantum poſſi-
19 bile fuit † *Bald. in l. item quæritur. §. exercitu, ff. locat.* per notata *in l. dolo. ff. ſi mulier vent. nomin. in poſſeſſ. mit.*

Vnde etiam conductor ad certum tempus volens recedere à domo conducta debet denunciare domi-
20 no, † alias tenetur ad penſionem, donec notificet, licet ſit lapſum tempus *Bald. in l. 1. § fin. ff. de eo qui ſe pro tut. per tex. in d. l. item quæritur. §. exercitu. ff. locat.* & ſequitur *Iaſ. in l. ſi ex legati cauſa, col. 4. in fi. verſ. ſexto ſignanter limita. ff. de verb. obligat. Mar. Mut. ſuper conſuet. panormitan. c. 55. nu. 33 Cephal. conſ. 475.*
21 *lib. 4.* & ita ſeruari † de conſuetudine in Francia teſtatur *Rebuff. in l. habere,* 188 *col. 3. in fin. verſi. 1t dies. ff. de verb. ſignif* licet dubitet de iure per *l. qui ad certum. ff. locat* Verius tamen eſt denunciationem faciendam eſſe, quando conductor vult recedere,
22 † ſi locator ex tali receſſu damnum paſſurus eſt *Menoch. conſ. 246. n. 31. ad med verſ. intelligitur. lib. 3.*

Idem in caſu inundationis aquarum, vel ſimilium
23 caſuum fortuitorum, † quorum requiritur denunciatio *Burſat conſ. 11 n. 29. lib. 1. & conſ. 309. n. 11. lib. 3. poſt Socin. Iun. conſ. 85. in prin. nu. 2. lib. 1. Celſus Vgo. conſ. 18. n. 9. Parpal. in l. ſi quis nec cauſam. §. ſi ff. ſi cer. pet. Port. conſ. 143. num. 17. Rimin. Iun. conſ. 11. nu. 32.*
24 *lib. 1.* cum aliis per *Theſaur. dec. 108. in princ.* † vbi quod ita practicatur in petentibus remiſſionem mercedis, qui debent denunciare ſterilitatem domino *per tex. in l. item quæritur §. exercitus, ff loc.* quem ad omnes vltra colonos extendit *Menoch. de arbitr.*
25 *caſ. 137. num. 19. & 21.* † Et de damnis quæ inferebantur in ſilua conducta, quod requiratur denunciatio facienda per colonos domino *Rot. diuerſ. dec. 241. n. 2. p. 2.* Vbi etiam quod conductor tenetur cuſtodire ſiluam ab huiuſmodi damnificantibus
26 † *d. in lege. ff. locat. Bal. conſ. 12. lib. 3 Caſtr. in l. non impoſſibile, num. 3. & ib. d. Iaſ. n. 5. ff. de pact. Cagnol. in l. contractus. n. 45. ff de reg. iur.*

Verum eſſet, quod in damnis notoriis non require-
27 retur aliqua denunciatio † *Dec. conſ. 350 col. 3. verſic. ſecundo reſponderi. Caſtr. Socin. & alij per Menoch. conſ. 120 n. 15. lib. 2 conſil. 246. n. 39. lib 3. Ruin. conſil. 77. n. 2 lib 5.* & ita practicari teſtatur *Addit. ad Theſaur. dec. 108. Luden concl. 12. col. 4. ad fin. verſ. primus caſus.*

Prout quando impedimentum, aut damnum proue-
28 nit ex facto ipſius locatoris † quaſi tunc de eo dicatur conſtare pluſquam notorie, ideo non requiritur denunciatio, quæ erit facienda, quando damnum proueniret ex facto tertij, qui impediret conductorem vti frui re locata, debet enim tunc proteſtari, & denunciare locatori, vt is poſſit prouidere *Alex. conſ. 127. n. 6. lib. 5. Menoch. conſ. 120. nu. 13. & 14 lib. 2. & conſ. 146. n. 29. lib 3. Ludouic. concluſ. 12. col. 4. in fi verſ ſecundus caſus.*

Obſeruandum eſt tamen, quod quidquid ſit circa damna, in quibus condemnabitur conductor non
29 denuncians: † Aliud erit circa penſionem, à qua liberabitur conductor ipſo facto abſque aliqua denunciatione, quæ reſpectu penſionis non ſoluendæ non erit neceſſaria: Etenim paria ſunt rem eſſe inundatam, vel chaſmate peremptam, aut ab hoſtibus occupatam, aut combuſtam, adeo vt quemadmodum, ſi fundus chaſmate periret, aut inundaretur, non eſſet facienda aliqua denunciatio reſpectu penſionis: Ita etiam quando res eſſet incendio perempta, vel ab hoſtibus capta, quia eo ipſo liberatus eſt conductor à penſione, quaſi tunc re ſibi locata vti non poſſit. Ita in ſpecie diſtinguit *Socin. Iun conſ. 120. nu. 19 vſque ad nu. 21. lib. 3.* quem
30 ſequitur *Burſat. conſi 309. n. 11. in fi. lib. 3.* † Et faciunt notata per *Alex. conſi. 112. in prin. num 1. lib. 1.* Vbi quod res dicitur perempta, aut deperdita, quando vſus illius non poteſt haberi *l. ſi ij qui rem. §. eum qui de furtis l. ſi conſtante. §. ſi vxor ff. ſolut. matrimon.*
31 † Ita vt nunquam penſio debeatur quando nihil percipi potuit *l. cum vnus. §. fi. de periculo & commod. rei vendit l. interdum §. quod ex naufragio vbi Bart. ff. de acqu. poſſeſſ. Salic. & alij in l. 1. C. de iur. emphyt. Anchar & Imol. in c potuit. locat.*

Notandum eſt etiam, quod non requireretur aliqua
32 denunciatio ex neceſſitate, † niſi oſtendatur per locatorem quod ſua intereſſet ad notata per *Imol. in c. vlt. ad fin. verſ. ſed aduerte. n. 24. de emp.* Vbi quod non auditur venditor, ſi nolit teneri de euictione,
33 † quaſi non fuerit ſibi facta denunciatio, ſi nihil alleget rationi conſentaneum contra ius illius, qui euicit tanquam ſua non intereſſet *Alex in l. non ſolum, § morte. col. pen. ad med. nu. 47. ff. de non. oper. nunciat.* Vnde etiam neque tenebitur conductor ad damna propter omiſſam denunciationem, quando nulla veriſimilis prouiſio potuiſſet fieri à locatore quo ad remotionem damnorum, vt declarat *Boſſ. de remiſſ. merced. conductor. n. 52. poſt med. verſ. & regulariter ſunt opiniones.*

Prædictis adde magnam culpam conſiderari in tali conductore, qui non fecit quod debet, vel quod conſuetum eſt, & non prouidit, quod de facili poterat euenire, id eſt quod fenum vicinum eſſet cauſaturum incendium ſtante fetore per tot dies
34 continuato, † Ita vt omittens prouidere caſui tam patenti, & neceſſario imminenti ſit in tali culpa, vt illi imputari debeat, qui ſciens non præuidit quid futurum eſſet, vel præuidens non prouidit, prout in ſpecie incendij ita explicat *Surd dec. 198. n. 16. vſque ad n. 19.* argumento *l. habitatores. 30. §. fi. ff. loc. l. qui bona §. cum inter. & l. in hac, de dam. infect.*
35 cum aliis per *Aym. conſ. 99. num. 4.* † Vbi quod imputatur ei, qui non cogitat, quod facile poteſt euenire *idem Aym. conſ. 179. n. 5. Alex. conſ. 41. col. 3. lib. 3. Bald. conſ. 395. col. 2. lib. 2.* Prout etiam qui omittit
36 facere † quod feciſſet diligens paterfamilias dicitur eſſe in culpa *Bart. in l. ea igitur de pignorat. act. Menoch. præſump. 3. n. 32. lib. 3.*

Non obſtat quod quando incendium eſt ortum aliunde dicatur caſus fortuitus, ſi in loco proximo
37 ortum habuit: † Quia intelligitur quando non erat poſſibile prouidere, tunc enim erit caſus fortuitus, neque erit in culpa, qui non prouidet vt declarat *Flor. in l. ſi quis fumo, §. quod dicitur, ad fin. verſ. aut incendium ff. ad l. aquil.* vbi etiam allegat *Cyn. in l. 3. ff. de offic. præfect. vigil.* & ibi quoque *Albericus in §. cognoſcit. n. 6.*

Quoad ſecundum concludendum eſt damnum, de
38 quo agimus reſarciendum eſſe per vicinos; † Cum enim pro ſalute totius viciniæ fuerint diruta tecta, & muri huiuſmodi domus, ne ignis latius ſerperet, & omnia vreret, debent omnes vicini pro illius
39 reparatione in commune contribuere; † Quemadmodum in iactu mercium pro ſaluanda naue. Nã hi qui merces ſuas adhuc ſaluas habent aliis damnum paſſis adiumento, & ſubſidio eſſe debent *l. 1.*
40 *& 2. ff. ad l. rhod. de iact.* † & in ſpecie ita concludit *Bald. conſ. 493. li. 4. & in l. 2. in princ. ff. ad leg. rhod. de iact.*

Digitized by Google

iact. Salic. in l. quæ fortuitu, ad fi. C. de pignor. act. Marſ.
in l. 1. numer. 117. ff. ad l. Corn. de ſicar. Petr. de Vbald.
de duob. fratrib. p. 8. nu. 19. tom. 6. p. 1. fol. 156. cum aliis
per And. Gaid. obſeru. 22. n. 5. lib. 2. per tex. in l. item,
§. ſed licet, ff. quod met. cauſ. l. cum duobus, §. quidam
ſagariam, ff. pro ſoc. Franc. Turzan. concl. 185. n. 5. lib. 1.
Rebuff priuil. ſchol. 103. n. 7. Strac. de naut. p. 5. §. ſed nec
41 *eſt, n. 2. tom. 6. p. 1. fol. 510 Mant. ſing. 351.* † Quamvis
ibi intelligat de jure, licet de conſuetudine dicat
non teneri vicinum ad reſarciendum. Neque aliqua
actio poteſt dari contra deſtruentem, Quia ſi quis
deſtruat ædificium vicini orto incendio cauſa de-
fendendi domum ſuam dolo caret, nec tenetur na-
turaliter, nec ciuiliter ad ſatisfactionem damni *l. 3.*
§. quod ait prætor. de incend. ruin. & naufrag Aym. conſ.
42 *516. n. 6. in fi. Menoch conſ. 107. n. 6. & 9.* † Vbi mul-
tis ſimilibus comprobat circa eos, qui officio ſuo
funguntur, quod non poſſint dici facere animo
alium damnificandi.

Addendum eſt tamen, quod illi de vicinia non tene-
rentur reſarcire damnum paſſo propter domum
43 deſtructam cauſa vitandi incendij † quando proba-
retur, quod omnino domus illa fuiſſet combuſta, ſe-
cus ſi domus fuiſſet deſtructa ad abundantiorem
cautelam, quia tunc teneretur. *Felin. in cap tua nos,*
19. in fin. de ſent. excommun. Ferret. de re naual. lib. 7.
num. 6. tom. 12. fol. 339. Vbi ſi deſtruatur domus vici-
44 ni, † ne ignis progrediatur, tunc communiter dam-
num reſarcitur, ſi illa deſtructa domus erat cremanda,
alias deſtruens teneretur, de quo etiam *Aret. in*
prax. in verb. incendiario, & eſt text. in leg. ſi alius, §. eſt
autem ff. quod vi, aut clam cum multis per Carpan. cap.
375. numer. 48. p. 2. Vbi ita declarat *Menoch. conſil.*
45 *107. num. 6. & 9.* † Et de hac quæſtione etiam *Alber.*
de ſtatut qu. 93. p. 2. tom 2. fol 58. vbi ſe remittit ad ea,
quæ dixit in *l. naufragium, §. quod ait prætor. de incend.*
ruin. & naufrag

Neque obſtat, quod cum adſit certitudo ejus, cujus
46 culpa incendium eſt exortum, † hoc damnum non
ſpectet ad vicinos *Socin. in c. ſi quis damnum num. 50.*
de iniur. & damn. dat. Arg. conſil. 197. Gozad. conſil. 63.
nu. 1. Petr. de Vbald. de duobus fratrib. p. 8. nu. 19. tom.
47 *6. p. 1. fol. 156.* † Quia præſupponitur in facto non
eſſe ſoluendo eum, qui cauſam dedit incendio, vnde
in ſubſidium hoc caſu teneburitur vicini, cum con-
traria procedant quando ille eſſet inhabilis ad con-
ueniendum *Rauden. deciſ. 6. nu. 58. in fi. & num. 62.*
cum alijs per Farinac. qu. 110. nu. 151.

Inprædictis tamen eſt etiam notandum, quod in cau-
ſa ſimilis incendij contingit dubitari de eo, qui emit
48 domum, † & donec pretium non ſoluerit illam
conduxit pro certa mercede; cum poſtea res periiſ-
ſet incendio, vel ſimili cauſa, quæſitum fuit, an peri-
culum ſit emptoris, vel venditoris, & breuiter omiſ-
ſa diſputatione, Dixi periculum ſpectare ad empto-
rem; Quia emptio jam erat perfecta, & ipſi empto-
ri res tradita *Curt. Iun. conſil. 82. num. 3. col. 2. in princ.*
49 per text *in l. ſicut emptio. 23. §. interdum, ff. locat.* † qui
eſt notabilis cum ſit caſus, in quo contractus clau-
dicat de quo *Dec. conſi. 311. col. 2. in fi. verſ. tertio idem*
50 *comprobatur, n. 4.* † Vbi quod iſta locatio dicitur ac-
cidentaliter facta, cum illa penſio ſoluatur tam pro
re locata; quam pro intereſſe pretij non ſoluti; Et
in tali locatione accidentali totum periculum ſpe-
ctat ad conductorem, & nulla fit remiſſio mercedis.
51 Idem ſequitur *Alex. conſi 121. n. 1. lib. 5.* † Vbi ſi quis
emat fundum pro certo pretio, & donec pretium
ſoluat conducit fundum pro certa mercede, valet
contractus conductionis quo ad obligandum em-
ptorem, & conductorem quo ad ſoluendam merce-
dem, ſed non valet, quantum ad obligandum loca-
torem, & venditorem, qui non poterit eo caſu cogi
ad tradendam rem ſi nollet, neque ad remiſſionem
mercedis, ſi res perierit, quia poſt perfectam vendi-
tionem omne commodum ſpectat ad emptorem,
52 † quod etiam voluit *Surd. dec. 198 nu. 18 poſt Baſſ. tit.*
de remiſſ merced. conduct. nu. 102. Vbi quod obſtupuit
videndo *text in d. §. interdum,* cum contrarium ſem-
per dixiſſet, ſi illum non vidiſſet, & quod ſtudioſus
ſatis addiſceret hodie hoc notando, Quia ſi vendo
fundum habita fide de pretio, & conueniam, vt
53 apud me dominium remaneat, † donec pecunia
omnis perſoluatur, & interim certam mercedem
numerem, qui contractus eſt contractus locationis
appoſitus in alio contractu venditionis, Hoc caſu
damnum contingens in fructibus eſt emptoris, &
conductoris, ita vt ad eum etiam ſpectet periculum
interitus, quia emptio dicitur perfecta, quamvis ſit
54 reſeruatum dominium, cum regulariter † non con-
ueniat venditioni, ſi dicatur quod in emptorem non
transferatur dominium *Corn. conſil. 26. num. 1. lib. 1.*
l. pen. §. nemo, de contrah. empt. Vnde ex hoc videretur
non adeſſe aliquam perfectionem, & tamen pericu-
lum eſt emptoris, vt dictum eſt per *tex. in d. l. ſicut*
emptio. §. interdum, vbi Salic. ff. locat. Boſ. de remiſſ.
merced. conduct. 102. *Curt. Iun. d. conſ. 82. num.* 3. cum
aliis ſupra allegatis.

Non ſoluente ante primo emptore pretium debito
tempore licebit impune alteri vendere, quando fuit
55 facta venditio † cum reſeruatione dominij, & pre-
tium promiſſum ſoluere intra certum tempus *Caſtr.*
in l. Iulianus, §. offerri, n. 5. de act. empt. Fabian. de empt.
& vendit qu. 3. n. 5. Plot. de in lit. iur. § 4. n. 60. Magon.
56 *dec. Lucenſ. 31. nu. 12.* † Vbi ex hoc quod talis ven-
ditio ſit conditionalis concludit non dari ſpolium,
& remedium recuperandæ primo emptori, ſi fuerit
facta venditio ſecundo, de quo tamen Deo dante
alibi dicendum erit.

EPITOME.

In donatione plurium rerum, quæ ſimul junctæ
excedunt ſummam prohibitam donari abſque inſi-
nuatione, an requiratur inſinuatio. ¶ Stipulatio annua
an ſit vna, & tranſeat ad hæredes quamvis de illis non
fuerit facta mentio. ¶ Donatio certæ quantitatis an-
nis ſingulis ad vitam donatarij, ſeu donatoris, quo ca-
ſu requirat inſinuationem. ¶ Et an dicatur vna, vel
habeatur pro pluribus. ¶ Et quomodo fiat coacerua-
tio, vt appareat quam ſummam excedat. ¶ Hypotheca
an extinguatur ſtante reſolutione actus ob defectum
inſinuationis. ¶ Contractus nominati, quando reſcin-
dantur ob defectum cauſæ. ¶ Donatio propter bene-
merita, & affectionem ſanguinis an dicatur ob cau-
ſam, & debeat inſinuari, quamvis merita probentur.
¶ Statutum requirens inſinuationem an exten-
datur ad caſus, in quibus illa de jure non erat neceſ-
ſaria.

SVMMARIVM.

1 *Inſinuatio requiritur, quando donantur plures res quæ ſimul coadunatæ excedunt ſummam vltra quam non poteſt dare ſine inſinuatione.*

2 *Donatio plurium rerum vna præſumitur ratione eiuſdem actus donandi, & eiuſdem loci, ac temporis.*

5 *Donans per ſe, & ſuos heredes alicui tercentum quolibet anno, donec vixerit, debet adhibere inſinuationem. Fallit ſi nulla facta mentione heredum fuerint tercentum donata ſingulis annis durante vita donatarij, ſeu donatoris, nu 4.*

5. *Poſitis duobus poſſibilibus, quorum vnum ſuadet contractum valere, aliud non, eſt ſumendum illud, per quod redditur actus validus.*

6 *Donatio annua an ſit vna, vel dicantur plures tam reſpectu inſinuationis, quam alterius effectus, n. 11. & 23.*

7 *Stipulatio annua eſt vna, & tranſit ad heredes, quamvis illorum mentio facta non fuerit, & eſt perpetua. Limita in legato annuo, nu. 8.*

9 *Donatio annua pro futuris temporibus non expirat morte donantis, ſeu donatarij, & fit coacervatio, vt appareat an excedat legitimam ſummam, & requiris inſinuationem.*

10 *Inſinuatio non requiritur in donatione certæ quantitatis annis ſingulis ad vitam.*

12 *Obligatio omnis extinguitur ſtante reſolutione actus ob defectum inſinuationis. Et nu. 13.*

14 *Statutum requirens inſinuationem extenditur ad caſus, in quibus de iure illa non erat neceſſaria.*

15 *Actio non competit ex donatione in qua requiritur, vt donatarius aliquid faciat, ſi non fuerit doctum de adimplemento.*

16 *Contractus nominati reſcinduntur per viam actionis nedum exceptionis ob defectum cauſæ non ſecutæ, & non adimpletæ.*

17 *Inſinuatio non requiritur in donatione ob cauſam.*

18 *Donati ob cauſam meritorum, & ob ſanguinis affectionem debet inſinuari, quamvis probentur merita, & nu. 20.*

19 *Cauſa naturalis magis attenditur quam accidentalis, & potius illa, quæ nocet, quam ea quæ prodeſt.*

21 *Donatio in ſingulos annos ſi dubitatur an excedat quingentos aureos quomodo ſit declaranda, & qualiter fiat coacervatio, & nu. 22.*

24 *Compenſationis exceptio non liquida non admittitur in ſalviano.*

CAPVT CCCLV.

Circa validitatem donationis de qua erat dubitatio omiſſis multis, quæ proponebantur tanquam non neceſſariis, ſunt conſideranda infraſcripta, ex quibus apparebit deciſio propoſitæ difficultatis.

Primo. Si in inſtrumento conuentum fuerit, quod tot
ſint donationes quot ſunt jugera terræ donatæ,
1 † vel tot ſint donationes, quot ſunt res donatæ, ſi
omnes d. res ſimul coadunatæ excedunt ſummam,
vltra quam non poteſt donari ſine inſinuatione,
non valebit donatio ſine ea, tanquam præſumatur
facta in fraudem *Alex. conſi. 163. viſis duobus, num. 5. col. 3. in prin. verſi. bene faciunt, lib. 2. poſt Bart. in leg. modeſtinus, in fi. ff. de donat. Thom. Ferra. cau. 33 dona-*
2 *tio excedens, numer. 1.* † Ratione enim ejuſdem actus
donandi, ejuſdem loci, & ejuſdem temporis omnes
reputantur vna donatio *Roman. conſi. 26. col. 2. in princ. & ibi Mandoſ. in verb. requiritur, idem Rom. conſil. 305. num. 3. vbi etiam Mandoſ. in verb. donatio.*
qui teſtatur de communi late *Rimin. Iun. in §. 1. de donat. nu. 297.*

Secundo. Si ex altera parte facta eſt mentio hæredis,
3 quia donaſti per te, † & tuos hæredes mihi tercentum quolibet anno donec viuam, talis donatio requiret inſinuationem propter mentionem hæredis,
nam tunc non eſt poſſibile ex parte illa, pro qua eſt
facta mentio hæredis ſtatim pro futuris annis euaneſcere *Bald. in leg. ſancimus, 34. §. ſi quis autem talem quod eſt ſin in prin. verſi. ſed inſtat pono, Cod. de donation. & ibi Cyn. ad med. Capic. deciſ. 102. numer. 5.*
vbi quod fiet coacervatio, & requiretur inſinuatio,
4 quando hæredes ligantur: † Aliud ſi fuerint donata
pura tercentum ſingulis annis donec viuat donatarius, vel donans, tunc enim talis donatio non excedit modum legitimum, cum poſſibile eſſet mori in
primo anno, & poſito, quod plus ſuperuiuatur, ta-
5 men poſitis duobus poſſibilibus in eſſe, † vnum
quod ſuadet contractum valere, aliud quod non
ſuadet, debemus ſumere poſſibile illud ſecundum
quod contractus valet *Bald. in d. l. ſancimus, §. fin. in prin. Iaſ. in leg. ſi ſtichum, §. ſtipulatio. in fin. verſ. tu dic melius, de verb. obligation. Rimin. Iun. in §. 1. num. 295.*
6 *inſtit. de donat. & eodem tit. in prin. nu. 439.* † vbi quod
communis eſt ſolutio eſſe ſpecialem *d. l. ſancimus, §. fin. Cod. de donat.* vt annua donatio, quæ verè vna eſt
cenſeantur plures, ne pereat propter omiſſam inſinuationem.

Tertio. Stipulatio annua in dubio tranſit ad hæredes
7 etiam quod illorum mentio facta non fuerit † *Alex.*
qui de veriori opinione teſtatur *in leg. ſi ſtichum, §. ſtipulatio, numer. 4 ver ſed opinio contraria, & ver. & pro certo mihi videtur, ff. de verb. oblig.* Vbi etiam
quod intelligitur vnica, & erit inſinuanda *Salic. in leg. ſancimus, § fin. numer. 12 Cod de donat.* Vbi quod
ſtipulatio annua eſt vna; & ad hæredes tranſitoria,
ideo debet dici perpetua *per text. in d. §. ſtipulatio,*
8 illum non cauillando, † quidquid aliud ſit in legato
annuo, quod finitur morte legatarij *leg. in ſingulos, de annuis legat.*

Quod magis procederet ſi ſtipulatio non ſolum eſſet annua, ſed etiam ſi fuiſſet facta pro perpetuis futuris temporibus, tunc enim non eſt perſonalis,
9 † quæ extinguatur cum perſona donantis, ſeu donatarij, ſed habetur tanquam promiſſio in rem, &
fit coacervatio, vt appareat, an excedat legitimam
ſummam, & requirit inſinuationem *Azo. in ſumm. Cod. de donat. numer. 9. Pract. Papienſ. in form. libel. quo agitur, de donat. in verb. ſolemniter, col. 3. in fin. Cyn. in dict. leg. ſancimus, §. fin. ad med. Cod. de donation.*

Quarto. In donatione certæ quantitatis annis ſingu-
10 lis ad vitam non requiritur inſinuatio † *Azo. in ſum. Cod. de donation. per l. ſancimus, §. fin. Cod. eod. tit. Carpan. ad conſtitut. Mediolan. cap. 314. nu. 102. Gabr. concluſ. 1. num. 35. de donat. Rimin. Iun. in §. 1. nu. 195. inſtit. eod. tit.* Illa enim verba *quo ad vitam* reſtringunt donationem, & faciunt vt non tranſeat ad hæ-
11 redes, † cum aliud ſit in donatione annua, quæ habetur pro perpetua promiſſione, & tranſitoria ad
hæredes, ideo requiret inſinuationem, vt dictum eſt
ſupra, & diſtinguit *Salic. in d. l. ſancimus, §. vlt. ante num. 13. Cod de donat.*

Quinto. Stante reſolutione actus ob defectum in-
12 ſinuationis † extincta eſt omnis obligatio *Bald. in l. 2. quæſt. 13. num. 17. in fi. verſi. dicit etiam ibidem. Cod. de reſcind. vendit. Surd. de alim. tit. 9 quæſt. 42. numer. 18.* Vbi etiam quod ante factam donationem res non erat donatarij, ſed per donationem
non eſt facta ſua irreuocabiliter, ſed cum modificatione, vel quod præſtentur alimenta, vel quod fiat
inſinuatio, cum ſimilibus, non mirum igitur, ſi re-
13 uertitur libera, † & reſoluitur omnis hypotheca *Ne-*

guſ. de

*guſ.de pign.§.3.n.1.num.*45. Præſertim ſi adeſſet ſtatutum requirens inſinuationem, quod extenditur
14 etiam ad caſus, † in quibus de jure inſinuatio non eſt neceſſaria, late *Surd conſi.*165.*numer.*22.*in fin.lib.*3. vbi de veriori opinione teſtatur contra *Caſtr.conſ.*222.*num.*3.*lib.*2.*& Veg.conſi.*52.*nu.*9.

Sexto. In donatione in qua requiritur, vt donatarius aliquid faciat, ſi non fuerit doctum de adimple-
15 mento, nulla ei competit actio, † ita vt etiam hoc caſu judex debeat ſupplere parte non opponente *Rom.conſi* 334. *Aym.conſil.*151.*num* 9. & 10. Maximè ſi conſtaret de damno, & moleſtiis illatis occaſione d. implementi non ſecuti, & ſolutionis non factæ, quæ pertinebat ad donatarium, qui ex hoc magis excluderetur à donatione non ſolum ſi adeſſet pactum reſolutiuum ob prædicta non ſeruata, ſed etiam ſi non adeſſet, ſi implementum reſpiceret commodum, & vtilitatem ipſius donantis, ſine qua
16 donatio facta non eſſet, † adeo vt etiam contractus nominati reſcindantur per viam actionis, nedum exceptionis ob defectum d. cauſæ non ſequutæ, & non adimpletæ *Aym.conſil.*192.*numer.*21. & 22. *poſt Corn.conſi.*102.*col.*5.*lib.*2. & *conſil.*291. *ad fin.lib.*3. *Soc.conſi.*26.*col.fin.lib.*3.*per text.in leg.cum te fundum, Cod.de pact.int.empt.& venditor. Doctor.in leg.vlt.C. de condict.ob cauſ.*

Septimo. Inſinuatio, quamvis non requiratur in dona-
17 tione ob cauſam † *Natt. conſi.*609. *Surd.conſil.*361. *numer.*6.*lib.*3. *Molin. de primogen. Hiſpaner. lib.* 2. *cap.*8.*numer.* 15.& 16. Tamen ſi fuerit donatum filio à patre propter merita, & propter ſanguinis affectionem, præſumetur potius facta ex affectione,
18 † quam ex cauſa meritorum, licet ſic intelligendo redderetur nulla, quamvis etiam merita probentur, cum non ſit totaliter fundata donatio ſuper meri-
19 tis, & magis attendatur cauſa naturalis, † quam accidentalis, & cum ex cauſis ſemper ſit inſpicienda illa, quæ nocet, non quæ prodeſt, ideo erit inſinuanda tanquam non poſſit dici ob cauſam meritorum *Caſtr. conſil.* 345. *circa bona quæ fuerunt col.* 2. *ante med.verſi.ſed hic pater donauit filio, numer.* 2. *lib.* 1. *Alex.in leg.ſi donatione, num* 2.*ad fin.verb.& ex dictis per eum, & n.*3.*verb.tamen tranſee cum d.limitatione, C.de collatio Fel.in c.*2.*col.*6 *ante med.ver.vnde ſi pater dicat.num.*10.*de re iudic.Soc conſi.*295.*in cauſa contra filios, col.*5.*ad ſi verſi.ſextus & vltimus caſus, n.*9.*lib.*2. cum aliis per *Surd.conſi.*361.*nu.*14.*vſq.ad n.*17.*lib.*3.
20 † vbi ampliat magis procedere, ſi in donatione adeſſet dictio maximè cum ſimilibus *Felin.in d.c.*1. *numer.* 10. *col.* 6. *poſt princ. verſi. ex quo illa. de re iudic.*

Octauo. Quando dubitatur an donatio excedat quin-
21 gentos † aureos, puta ſi eſt facta in ſingulos annos ejus quantitatis, quæ non excedat quingentos aureos, ſi promiſſio eſt perſonalis ab vtraque parte plures dicuntur donationes, Ita vt non requiratur ſcriptura, vbi autem eſſet promiſſio in rem ab vtraque parte, vel altera tantum exigitur ſcriptura *Azo. in ſum.C.de donat.num* 9. & iſtam diſtinctionem ſequitur etiam *Pract.Papien. in form libell. quo agit.de*
22 *donat.ver.ſolemniter, col.*3.*in fin.* † Vbi quod fiet coacervatio, vt appareat an excedat legitimam ſummam, quando eſt realis, ſecus ſi perſonalis, quæ extinguatur cum perſona donantis, ſeu donatarij, quia tunc de ea diſponitur tanquam de pluribus dona-
23 tionibus ſimpliciter ſeparatis; † Quamvis autem ſint plures donationes quo ad effectum ſolemnitatis inſinuandi, non erit tamen niſi vna, vt poſſit capi *Bart. in leg. ſenatus cenſuit § vlt. in fin.ff. de donat.or. cauſ.mort.* vbi ita intelligit *leg.ſancimus, Cod.de donat. Iaſ in leg.ſtichum, § ſtipulatio.in fin.ver.vltra, de verb. obl g.*

Ex iſtis colligitur non obſtare exceptionem donationis, de qua agimus ob defectum inſinuationis, quæ requirebatur, cum fuerit donatio annua, quæ judicatur perpetua, & in dubio tranſit ad hæredes, maximè, quia fuit facta perpetuis futuris temporibus, quicquid aliud ſit, quando eſſet ſolum ad vitam vt in 3 & 4. *concluſione*, Præſertim ſtante defectu implementi non ſecuti ad commodum donantis, ita vt ex hoc ſit reſoluta omnis obligatio, vt in 3. & 6. *concluſione.* Non obſtante quod prætenderetur ob cauſam propter merita, cum potius ſimus in donatione ſimplici ob ſanguinis conjunctionem, & merita fuerint narrata cum illa dictione maxime, quæ nihil operatur vt *in* 7. *concluſione* Adeo vt etiam inſinuatio requiratur, quamvis dictum fuerit quod tot ſint donationes, quot res donatæ cum fiat coaceruatio vt *in* 1. & 8. *concluſione* dictum fuit, ita vt non debeat retardari ſalutarium interdictum intentatum, in
24 quo non admittitur compenſatio; † quando non eſt liquida, & per conſequens, neque admitteretur iſta exceptio fructuum annuæ præſtationis, de qua agimus ſtante d. defectu inſinuationis *Rot diuerſ.deciſ.* 257.*in fi.nu.*6.*lib.*2.*p* 3 & *deciſ.*708 *lib.*3.*p.*3. *Rom. conſi* 76.*nu.*3.*Surd.deciſ* 191.*nu.*17.

EPITOME.

Compenſationis exceptio, quando poſſit opponi ceſſionario. ¶ Et ſi fuerit facta ceſſio antequam ſit oppoſita d. compenſatio an tunc tranſeat actio libera, & non eliſa tam in creditore chirographario, quam in hypothecario, & de differentia inter iſtos creditores, & an illis concedatur exactio contra debitorem debitoris. ¶ Solutio quando poſſit fieri cedenti poſt ceſſionem factam. ¶ Retentio an ſit excluſa, ſi excludatur compenſatio. ¶ Et an dicatur excipere qui vult retinere. ¶ Exceptiones competentes contra principalem, quando dentur contra ſingularem ſucceſſorem. ¶ Creditor ſuccedens debitori an poſſit vti retentione. ¶ Soluens non oppoſita compenſatione an prohibeatur poſtea petere, quod ſibi debetur. ¶ Teſtis vnicus in facto proprio an plene probet. ¶ Debitor ceſſus quando obligetur non facta denunciatione per ceſſionarium, & non tranſmiſſo inſtrumento ceſſionis. ¶ Et quo caſu illius copia ſit exhibenda. ¶ Proteſtatio quando conſeruet jura proteſtantis quo ad retentionem, quæ ſibi competit. ¶ Et an ſufficiat ſemel proteſtari, vt conſeruetur jus in futurum.

SVMMARIVM.

1 *Exceptiones ſolutionis, & compenſationis doli, ſimulationis, ac ſimiles competunt tam contra principalem, quam aduerſus ſingularem ſucceſſorem. Et num.*2.4.5.6.& 8.

3 *Connexa non poſſunt diuidi.*

7 *Exceptio, quæ obſtat cedenti, quando præiudicet ceſſionario agenti tam actione directa, quam vtili.*

6 *Compenſatio poteſt opponi ceſſionario quatenus durat facultas ſoluendi, ſecus ſi antequam ſuit oppoſita d. exceptio compenſationis cedatur actio, quæ tunc tranſit libera, non eliſa, aut vulnerata, numer.*11.12.15.18.19.22.23.

Digitized by Google

24. & 25. *Fallit in creditore hypothecario, num. 26. & 34.*

10 *Actio inutilis apud cedentem quando ſit vtilis penes ceſſionarium.*

13 *Exceptio compenſationis non redarguit actionem de iniquitate, ſed eſt quadam ſatisfactio.*

14 *Compenſatio eſt ficta ſolutio & nu. 17.*

15 *Solutio non poteſt fieri cedenti poſt litem conteſtatam à procuratore in rem ſuam, vel poſt denunciationem, aut partis debiti receptionem, & nu. 21.*

20 *Conditionis natura eſt, vt impleatur formaliter.*

27 *Retentionis exceptio cauſatur ex hypotheca.*

28 *Retentio non cenſetur excluſa, quamvis excludatur compenſatio.*

29 *Compenſatio non obycitur de pecunia ad factum, datur tamen retentio.*

30 *Excipere non dicitur, qui vult retinere.*

31 *Creditor ſuccedens debitori non compenſat, neque agit, tamen vtitur retentione.*

32 *Creditori hypothecario conceditur ex actio contra debitorem debitoris, non autem chirographario. Et quis eorum ſit magis priuilegiatus, nu. 33.*

34 *Soluens fructus cenſus non oppoſita compenſatione eius, quod ſibi debebatur non ſibi prajudicat quo ad retentionem pro fructibus ſoluendis.*

36 *Conſenſus qui ex actu colligitur non extenditur vltra id quod ex ipſo actu de neceſſitate infertur.*

37 *Proteſtatio de non ſibi prajudicando quo ad iura competentia contra cedentem facit, vt competat retentio ſuper iuribus reſeruatis, & ſufficiet in extraiudicialibus ſemel proteſtari, vt conſeruetur ius in futurum, num. 18.*

39 *Debitor ceſſus non obligatur non facta denunciatione per ceſſionarium non tranſmiſſo inſtrumento ceſſionis. Intellige vt nu. 40.*

41 *Ceſſio quando ſit valida, & illius copia ſit exhibenda.*

42 *Soluens non oppoſita compenſatione non prohibetur poſtea petere, quod ſibi debetur, & num. 45. Declara vt numero 43.*

44 *Soluens ignoranter omiſſa exceptione compenſationis an repetat tanquam indebitum.*

46 *Exceptio quæ obſtat cedenti an præiudicet ceſſionario quamvis fuerit ſoluta pars.*

47 *Teſtis vnicus non probat licet deponat de facto proprio, maxime ſi eſſet pauper, & vilis.*

CAPVT CCCLVI.

REales exceptiones ſolutionis, compenſationis, & ſimiles poſſunt opponi ceſſionario per de-
1 bitorem ceſſum, † tanquam rei cohæreant, ideo ſicut dantur contra principalem, ita debent dari contra ſingularem ſucceſſorem, ceſſio enim tranſit cum ſuo onere, nam cedens non poteſt transferre jus ſuum ſaluum, & integrum, quod penes eum non erat ſtante obligatione de bonis ceſſis ad fauorem alterius, qui ex hoc babebat realem exceptionem compenſationis, Ita vt in præjudicium ejus, qui vult de ea excipere non poſſit fieri talis ceſſio, quæ ſolum potuit tranſire cum ſua cauſa, & aptitudine paſſiua, & non alias *Dyn. in cap. is qui in ius ſuccedit 46. ad fin.* & ibi late *Addit. in verb. emptori, de reg. iur. in 6. Cyn. in l. eius 9 poſt med. verſi tamen ſecundum veram ſententiam n. 2. & ibi Bald. ad med. n. 2. in fi. Salic. nu. 2 verſi. ſed contrarium Ang. ad fin. C. de compenſat. Alex. conſil. 54. in fin.* & ibi *Addit. in verb. ceſſionario* de communi *lib. 2. Guid. Pap. ſing. 564. & 834. & dec. 567. an compenſatio n. 2. & ibi Ranchin. in fin. Tindar. de compenſat. artic. 7. nu. 4. in verb. heſitatum fuit, nu. 6.*
2 *p. 2. fol. 255.* † vbi teſtatur de recepta opinione, & quod ita ſeruatur *Fort.* qui etiam de communi *conſ. 47. num. 5. l. 2.* vbi quod iſta interna qualitas videtur
3 ineſſe ipſi ceſſioni ex diſpoſitione legis, † cum etiam connexa diſiungi non poſſint *cap. tranſlato, de conſtitut. Caſtr. in l. cum actum, de neg. geſt.* Et paſſim ita concludunt omnes *in l. doli. de nouation. Angel. in l. ſi quis in rem poſt Bart. ibid. in fin. Bald colum. 2. de procurat.*
4 *Affl. dec. ſi. 163. in fin.* † Vbi quod ita fuit judicatum non obſtante promiſſione facta cum juramento *Vrſil ad Afflict. deciſ. 74 num. 7. Theſaur. dec. 221. nu. 1. Auffrer. ad deciſ. capel. Tholoſ. 93. ad fin.* cum aliis late per *Tiraqu. de retract. lign. §. 3. Gloſſ. 3. nu. 13. Carpan. ad conſtit. Mediolan. c 448. nu. 35. Rimin. Sen. conſi. 69.*
5 *numer. 4.* † Et bene declarat *Imol. in l. doli mali exceptio 19. numer. 5. de nouat. Socin. conſil. 264. nu. 12. & 13.*
6 *lib. 2.* † vbi etiam de exceptione doli, & ſimulationis, quæ obſtat ceſſionatio, *Aret. conſil. 96. col. 2. num. 5. & 6. Bart. & alij in leg. apud celſum, §. ſi eum legitima ff. de dol. mal. & met. except.* Vbi quod quando
7 agit ceſſionarius actione directa, † exceptio, quæ obſtat cedenti præjudicat etiam ceſſionario, qui tunc agit nomine cedentis, ſi autem intentat vtilem nomine ſuo, ſi eſt exceptio, quæ inficit actionem competentem cedenti, & ejus ſubſtantiæ, vt exceptio doli, & metus in contrahendo commiſſi, vel compenſationis obeſt ceſſionario *Gloſ. in l. ſi quis in rem. ff. de procurat Speculat eod. tit. § ſequitur videre, col. 3. ante med. verſi. ſed nunquid contra procuratorem in rem ſuam, num. 9.*

Iſta ſunt ſatis nota, & ab omnibus ponuntur, maxime ab illis qui ſpeciales tractatus compoſuerunt in ma-
8 teria compenſationum; † Et ex eis in caſu occurrenti dicebatur cenſum, qui fuit ceſſus tranſiuiſſe cum ſuo onere in ceſſionarium, cum enim cedens propter generalem ſuorum bonorum obligationem non potuiſſet illum transferre ſaluum, & integrum, conſequens erat, vt exceptio realis compenſationis, quæ competebat contra cedentem ei ad cujus fauorem fuit facta obligatio, competeret etiam contra ceſſionarium, & quemlibet ſingularem ſucceſſorem *Alex. conſil. 54. in fin. lib. 2. cum aliis ſupra allegatis.*

Verum prædicta non ſunt ita ſimpliciter admittenda, provt omnes admittunt qui de compenſationibus tractant, Etenim adhibenda eſt diſtinctio, quam prædicti non tangunt, vt videlicet, tunc ceſſionario poſſit opponi compenſatio qua-
9 tenus durat facultas ſoluendi; † In illis enim caſibus poterit compenſare, in quibus poteſt ſoluere in præjudicium ceſſionarij, vnde ſi antequam ſit oppoſita exceptio compenſationis cedo actionem meam, quæ non eſt vulnerata, nec eliſa, libere tranſit in ceſſionarium, ita vt hoc caſu non poſſit opponi exceptio compenſationis de eo, quod debeo, cum ſæpe contingat, quod inutilis actio
10 † apud cedentem ſit vtilis apud ceſſionarium, quando ceſſat cauſa inutilitatis, quæ erat apud cedentem *leg fin. in prin, Cod de iur. dom. impet.* Sed hic ceſſat, nam quovſqe fuit apud me poterat elidi per exceptionem, quia eram debitor tuus, quæ cum non ſit apud ceſſionarium videtur, quod non poſſit elidi, qui ipſe non eſt debitor tuus, licet ego ſim; Non ſic eſſet in aliis exceptionibus quæ eliderent actionem, vel obligationem, vt exceptio pacti,
vel

Digitized by Google

vel juriſiurandi, nam illæ inſunt actioni, merito cum
11 eis tranſit actio in quemconque, † ita prædicta
omnia explicat *Caſtr. in leg. etiam, 9 ad med. Cod. de
compenſat.* quod etiam voluit *in leg. ſi quis in rem. 34.
ad fin. de procurat.* Vbi ſi ceſſi tibi actionem, quam
habeo contra Titium, licet ipſe Titius haberet con-
tra me exceptionem compenſationis, ſi contra eum
egiſſem, tamen ſi tu agis non habes, quoniam
agis ad proprium commodum, vnde non objicia
compenſationem de eo, quod amplius debet, quia
actio mea in te tranſiuit libera, & ſine aliqua eli-
ſione.

Et hinc eſt etiam quod dicit *Bald. in leg. & hæredi in
12 1. lectur. §. nos autem in fin. ff. de pact.* † Vbi quod po-
teſt opponi ceſſionario exceptio compenſationis
tanquam rei cohærens, niſi poſtquam eſt appoſita,
ante tempore ceſſionis non cohærebat rei, ſi fecit
actio liberum tranſitum, nam exceptio compenſa-
13 tionis non redarguit actionem de iniquitate, † ſed
eſt quædam ſatisfactio *leg. ſi debitor. ff. de diſtract.
pign.* Vnde ex hoc arguitur, quod ſicut poſt litem
conteſtatam à ceſſionario non poteſt cedenti ſolui
14 per veram ſolutionem, † Ita nec per fictam ſcilicet
per compenſationem *l. 1. §. Iulianus ait. de cond. &
demonſtr.* Propter quod videtur pro debito cedentis
non poſſe opponi exceptionem compenſationis
ceſſionario, ſi opponatur poſt litem conteſtatam,
15 † ſecus ſi forte ſi opponeretur ante *l. 3. Cod. de no-
uation.* Hæc *Bald. in d. §. nos autem.* vbi commendat
tanquam nouum dictum, quamvis alia ſint antiqua.

Quod etiam voluit *Alber. in l. doli exceptio aliàs incip.
doli mali exceptio. 19 num. 12 ff de nouation.* vbi quod
16 cedenti † non poteſt fieri ſolutio poſt litem con-
teſtatam à procuratore in rem ſuam, vel poſt de-
nunciationem, vel partis debiti receptionem *l. 3. C.
de nouation.* Ergo eadem ratione debitor non pote-
rit compenſare contra eum, cui facta eſt ceſſio, quia
17 dicitur ſoluere, qui compenſat † *leg. ſi conſtat, C. de
compenſat. leg. ſi debitor. Cod. qui poſt. in pign. hab.* Si ta-
men debitor contra principalem, qui ceſſit, oppo-
nat compenſationem, antequam ceſſionarius litem
conteſtetur denunciet, aut partem debiti accipiat,
admittetur exceptio compenſationis, ſicut præjudi-
18 caretur ſi ſolueret, † Hæc *Alber. in d. l. doli exceptio.*
vbi teſtatur ita obtinuiſſe coram Magiſtris Peritis,
& ibi allegat etiam *Spec. de procur. §. ſequitur videre,
ver. item objicitur quod conſtitutus procurator. ibi ſed
nunquid procurator. in rem ſuam, & Roffred. in libell.
qui pro aliis agere poſſ.*

Idem quoque late comprobat *Ang. conſil. 258 quadam
19 domina antonia, per tot.* † Vbi quod jus compenſan-
di antequam deducatur in actum eſt in ſolo ha-
bitu, & potentia, quæ in actum deducta non af-
ficit, nec affecit actionem ceſſam, tranſiuit ergo
actio vtilis in ceſſionarium libera non affecta, vn-
de ex poſt facto debitoris, nec affici, nec inquina-
ri poteſt in præjudicium ceſſionarij, ſicut enim
debitori poteſt auferri ſimplex potentia ſoluendi
ſuo creditori interueniente altero ex tribus, quæ ha-
bentur in *l. 3. Cod. de nouation.* Ita quoque poterit
auferri potentia compenſandi, quæ ſolutionis in-
ſtar habet etiam quo ad effectum implementi con-
20 ditionis, † cujus natura eſt, vt impleatur formaliter
leg. maximum, & leg. qui hæreditate, ff. cond. & demonſtr.
Vnde ſi debitor contra quem eſt facta ceſſio præ-
ueniat ceſſionarium compenſando, eo quod dedu-
cta ceſſione ad ſui notitiam, antequam illa ſibi no-
mine ceſſionarij denuncietur debitum vult com-
penſare, & tunc vera eſt opinio illorum, qui vo-
21 lunt eſſe locum compenſationi. † Aliud eſt ſi de-
nunciatione facta, aut ſecum lite conteſtata, aut
poſtquam debiti partem ſoluerit, vult vti compen-
ſatione, tunc enim non poterit, quia ex quolibet
prædictorum actuum eſt ſibi interdicta potentia
ſoluendi & per conſequens licentia compenſandi,
quæ habet ſe ad inſtar ſolutionis. Hæc *Ang. d. conſil.
509. col. 2 in princ.* vbi quod iſta ſunt de apicibus ju-
ris, nec intrabunt in aures incapaces, & quod cum
hujuſmodi diſtinctione ſunt concordandæ opinio-
nes contrariæ.

Et ita etiam ſequendo *Ang.* concludit *Surd. deciſ. 191.
22 numer. 14. & conſi 82. num. 28. lib. 1.* † Vbi quod com-
penſatio quamvis videatur fieri ipſo jure, & ſtatim
cum vtraque pars incipit debere, tamen hoc intelli-
gitur, vt tunc inducatur quando à parte opponitur,
& non ante. Nam prius quam ſit appoſita à parte,
licet dicatur exceptio realis, non tamen afficit rem,
& ideo ſi ante ceſſionem non ſit oppoſita, non po-
terit amplius à debitore ceſſo opponi contra ceſ-
ſionarium, quia prius eſt ſolum in potentia non in
actu.

Eandem ſententiam approbat *Port. conſil. 47. numer. 22.
23 vſque ad num. 29.* vbi † quod poſt ceſſionem, & ſe-
cuta denunciatione nullum adeſt debitum com-
penſabile, poſtquam enim ad ſui notitiam deuenit,
deficit ſubſtantia ipſius debiti, & per conſequens
nullum debet ſubeſſe accidens compenſationis ar-
gumento *l. 1. de vſufr. leg. ſi fundum, § ſi modum, de act.
empt. l. 1. & 2. de pecul. leg.* Vnde facta ceſſione debitor
debet eſſe cautus in præueniendo ceſſionarium, an-
tequam per eum ſibi ceſſio notificetur, tunc enim
erit locus compenſationi *ex ſuperius allegatis.*

Opinionem quoque *Ang. d. conſil. 259.* ſequitur *Pariſ.
ad Bart. in rub. Cod. de compenſ. ad fin.* & ſingularem
24 diſtinctionem dicit † Idem *Pariſ. etiam ad Bart. in
leg. ſi quis in rem. in verb. exceptio compenſationis, ad
med. de procur. Marilian. dec. 30. n. 5. Ioſeph. de Seſe in
tract. de inhibition. & magiſtrat. inſtit. aragon. §. 7. c. 5. n.
9. vſq. ad n. 11.* vbi tamen non allegat *Ang. neque alios*
ſed ſolum *Franc. dec. 53. n. 10. & Theſaur. dec. 221. n. 1.*
qui tamen nihil de hoc dicunt. Et ſecundum prædi-
25 ctam opinionē *Ang.* ita etiam late conſuluit † *Lan-
derch. conſ. 109. per tot. & conſ. 164.* vbi etiā *n. 7.* allegat
Fulg. in l. quoniam, C. de compen. & in l. in rem. eod. tit.

Ex iſtis videbatur dubitabilis concluſio, quod eſſet lo-
cus compenſationi in caſu, & ad effectum, de quo
26 agebatur. † Verum ex aliis poterat juſte defendi
competere d. exceptionem compenſationis; Erenim
eramus in creditore hypothecario, cui fuerunt obli-
gata omnia bona ſui debitoris, vnde dicendum eſt
27 dari retentionem, † & ex prædicta hypotheca cau-
ſari hujuſmodi exceptionem *Corn. conſil. ... num. 17.
col. 8. in fin. verb. nec refragatur, lib. 3.* Prout generale
eſt, quod etiam in caſibus, in quibus reperitur ex-
cluſa exceptio compenſationis, nunquam tamen
28 quæ prohibetur † vti retentione ex hypotheca pro-
ueniente, tanquam magis priuilegiata, & fauorabili
*Aym. conſi. 148. num. 2. per text. in leg. ſi neceſſarias, 8. §.
ſi pignori ff. de pign. act. Caſtr. conſil. 93. in cauſa quæ
29 vertitur, col. pen. in prin. lib. 2.* † Vbi quod de pecunia
ad factum non objicitur compenſatio, & tamen da-
tur retentio, quod etiam voluit *Gloſ. in leg. grege, 13.
§. cum pignori, in fi. in ver. compenſationi, ff de pig. Pariſ.
conſi. 100. num. 36. lib. 2. Ceph. conſi. 658. num. 15. lib. 5.
Fab. Ann conſi. 101. n. 2. vſq ad n. 7 lib 2.*

Et facit, quia cum quis vult retinere non dicitur exci-

pere quaſi tunc pignori iocumbat. Quare
30 noo mirom ſi prohibita † quoque exceptione non
prohibeatur retentio *Bald.in l.ſi tradito.4.colum.2.*
in fin.num.3.verſi.tertio quæro,Cod.de act.empt. cum
aliis per *Bonr.deciſi.43.col.pen.in fi.nu.15.& 16.Barb.*
conſi.86.col.6.verſic. & ſi dicas quiſpiam,lib.3. Mila-
nes,deciſi.p.cil.1.nu.184. p.a.

Vode etiam quamvis creditor ſoccedens debitori non
31 compenſet, † oeque agat *leg debitori, Cod. de pact.*
Tamen non probibebitur vti retentione pro ſuo
credito *Dec.conſil.94 num.27.& 28.lib.3.Aym.conſi.*
65.num.3.

Et quidem eſt cooſiderabilis differentia inter credito-
32 rem chirographariom,& hypothecarium,cum † iſti
coocedatur exactio contra debitorem debitoris,
quæ alteri denegatur *Bellapert.in leg.ſi ſolere,Cod.de*
nouat. Doct. in l.1.Cod.quando fiſc. debitor. debit. con-
33 *non. poſſ.* † Et de creduore hypothecario quod ſit
magis priuilegiatus, quam chirographarius *Neguſ.*
de pign.4.p.4.part.numer.33.quæſt.4. poſt Anch.conſi.
34 *101.ad fi.Franc.Pepuſ.inter conſi.Socin.76.lib.4.* † Et
ita etiam cum iſta diſtinctione creditoris hypothe-
carij, & chirographarij videtur tranſire *Laderch.d.*
*conſi.109.in fin.numer.6.*Et facit etiam *Butrig.in leg.*
ſi quis rem.34. de procur. vbi qood ceſſionario ſem-
per obſtat exceptio, quæ obſtabit cedenti, quaodo
ſumus in jure reali,ſecus perſooali,ſi enim poſſeſſio
traditur, & per ceſſionem transfertur dominium,
tunc ceſſiooarius agit ex propria perſooa, & ex do-
minio proprio, & ideo tunc non obſtat exceptio,
aut non tranſit dominium. Et tuoc ceſſiooarius vti-
tor dominio auctoris,& ex illius perſona obſtat ex-
ceptio compenſationis.

Neque obſtat quod oon fuerit oppoſita retentio in ſo-
lutiooibus,quæ ex aduerſo prætenduntur,Quia oon
35 ex hoc arguitur † aliqua renunciatio, & remiſſio
hypothecæ, aut retentionis ex pecuniis, ſeu fructi-
bus ſoluendis, cum talis conſenſus non operetur
reſpectu ſequentium annorum, cum ſufficiat talem
cooſenſum intelligi pro illo actu, oon pro futuris,
quamvis eoim ſit vna omoiom anootum obligatio,
plures tamen ſunt præſtationea,& præſumptio quæ
ex vna colligitur ad alios ſequentes noo debet tra-
hi *Ale* qoi loquitur de cenſo,provt eſt caſus noſter,
in l.creditores,nu.15.C.de pac.

Et generale eſt,vt conſenſus, qui ex acto colligitur,
36 non extendatur vltra id,† qood ex ipſo actu de ne-
ceſſitate infertur *Bart.in l.1.§.hoc interdicto, de itin.*
act.priuat.Surd.conſi.126.in fi.nu.33.lib.1.& conſ.290.
*n.58.lib.2.*cum aliis per *Bccc.conſi.106.n.46.*

Vltra quod ex juribus nouiter productis apparet ſolu-
37 tionem eſſe factam † cum proteſtatione de noo
ſibi præjudicando, quo ad jura competeotia contra
cedentem,quæ proteſtatio etiam fuit admiſſa à ceſ-
ſionario in actu ſolutionis,Ita vt ex hoc magis com-
petat retentio ſuper juribus reſeruatis,& ipſi hypo-
thecatis pro ſuo credito *l.4.ſi in venditione vbi Bart.*
numer.2.ff.quib.mod.pign.vel hypoth.ſol. Gloſ.in l.item
labeo,23. in verb.ſi pure,ff.fam.ercisc. Dec.conſ.42.in
38 *fin.Surd.conſil.385.nu.20.lib.3.* † Ita vt in extrajudi-
cialibus ſufficiat ſemel proteſtari *Mohedan. deciſ.2.*
*de iudic.*Adeo vt conſeruetur jus in futurum *leg.pro*
herede,§.1.de acqu.heredit.l.noſennius,de neg.geſt.Luc.
de Penn. in l.curiales,3.col.pen. in princ.Cod. de prad.
curial.lib.10.Honded.conſi.100.nu.75.lib.2.

Addebatur etiam nollitas denunciationis factæ per
ceſſionarium non tranſmiſſo inſtrumeoto ceſſio-
39 nis, † & non conſtito de veritate cauſæ, tunc enim
non obligat debitorem ceſſum *Bart. in leg. non ſo-*
lum,§.morte,num.47 ff. de nou.oper.nunciat. & in leg.
grege,§ cum pignora,numer.2.ff de pign.per text.in leg.
nomen,Cod.quæ res pign.oblig.poſſ.leg.ſi quis inficiatus,
ff.depoſ.Roman.conſ.204.nu.12. & io terminis ceſſio-
nis *Rubeus in dict.§.morte,num.408.Soc.reg.79 fall.2.*
40 *Surd.conſ.22.num.14.& 15.lib.1.* † Intelligeodo ta-
meo quando agererur nomine credentis, ſecus
quando exercentur vtiles actiones,vel fieret Iudicis
auctoritate,& in judicio,quaſi tunc cogatur aduer-
ſarius credere,cum pro facto Iudicis præſumatur,&
noo eſt opus exhibitione ceſſionis, cum ſupradicta
procedant quando fieret denunciatio à parte *Surd.*
41 *d.conſi 22.nu.19 & 42.* † Et de ceſſione quo caſu ſit
valida, & illius copia ſit exbibeoda *Rot.Genuenſ.per*
Carthar.deciſ.63.

Vlterius ſoluens noo oppoſita compenſatione, non
prohibetur poſtea petere quod ſibi debetur *Bart.*
in leg ſi cum dos,numer.1.in princ.& in fi ff.rer.amotar.
42 † Vbi reſpondet ad *auth.ſed cum teſtator.Cod.ad leg.*
falcid. vt habeat locum in caſu io quo quis haberet
ſolam exceptionem, ſeu retentionem, quam perdit
ſoluendo, cum aliud ſit quando quis haberet etiam
actionem.Et facit *leg qui inuicem, ff.de condit.indeb.*
leg.ſi ambo,de compenſa.l.quod dicitur,§. ſi dos,ff. de
*impenſ.in reb.dotal.lib.fact.*Et declarat etiam io ſpecie
Calcan.conſ.23.in prin. Vrſill. ad deciſ.121.in fi.num.7.
43 Quidquid aliud ſit,quaodo ex conjecturis,† vel ali-
ter appareret, quod volebat ſatisfacere, vt dicunt
ibid.*Calcan.& Afflict.*de quo etiam *Caſtr.in l.ſi con-*
44 *ſtat.4.Cod.de compenſat.* † Et de ſolueote ignoranter
omiſſa exceptione compenſationis an repetat tan-
quam indebitum *Idem Caſtrenſ.in leg. ſi quis in rem:*
*34.verſi.quod patet quia ſi tutus,ff.de procurat.*Quam-
vis hoc dictum ſit ex abundanti, cum quo ad futu-
ras præſtationes nullum fuerit factum præjudicium
ſoluenti, ita vt non potuerit excipi de compen-
ſatiooe ex adductis *ſupra verſ.neque obſtat quod non*
fuerit. Com immo neque ſit inconueniens, vt
45 quia hodie offerat ſe ſoluturum, † & deinde velit
poſt annum, vel aliod tempus compenſare, quaſi
ceſſionarius noo poſſit hoc impedire tanquam
repræſeotans perſonam principalis, de quo tamen
46 *Rot.Genuenſ.deciſ.120.nu 1.vſq. ad numer.5.* † Et de
exceptiooe,quæ obſtat cedenti an præjudicet etiam
ceſſiooario, quamvis fuerit ſoluta pars *Gab. conſil.*
155.in fin.numer.43.lib.1.Milaneſ deciſ.Sicil.1.nume
2.p.2.

Nec facit prætenſa ratificatio ceſſiooia ob ſolutio-
nes factas ceſſiooatio, quia vt dictum eſt ſupra
non fuit præjudicatum qoo ad præſtationes futu-
ras ſtante præſertim proteſtatiooe de qua ſupra
47 *verſi. vltra quod ex iuribus.* † Cum etiam ſit teſtis
vnicus, oeque deponat de facto proprio, qui licet
etiam de eo deponeret, tamen vnicus non ſuffi-
cit ſecundum magis veram opinionem, de qua per
Aym.conſi 73.nu.30.poſt med.ver.hoc tamen vltimum,
& conſ.178.num.7.Ceph.conſi.438.num.47.lib 3. Gab.
conſ.31.num.7.lib.1.& ſeruat *Rot.coram R.P.D.Coc-*
cino Roman. legati della porta 30. Martij 1601. in fin.
48 *Achill.dec.7.num.2.de teſt.* † Maxime,quia ſomus in
perſona vili, & paupertimo nihil penitus poſſiden-
te,vt ipſemet fatetur, quod facit, vt dimiouatur de
fide teſtis etiam deponentis de facto proprio, quo
ad plenam probationem,quaſi hoc caſu ſufficiat il-
lum ſolum probare tanquam teſtem ſingularem,qui
alias noo eſſet vilis *Menoch. de arbitr.qu.99.n.9. poſt*
Dec.conſ.163.nu.3.lib.2.

EPI-

EPITOME.

Nouus conductor quando præferatur antiquo tam in prædiis ruſticis, quam vrbanis, & pactum in hoc quid operetur. ¶ Et quid in conductoribus fiſci, Eccleſiæ, Communitatum, municipij, & rerum publicarum, ſcholaribus, & Magiſtris, ac ſimilibus. ¶ Augmentum locationis in quibus verſetur. ¶ Coloni quando poſſint cogi continuare locationem. ¶ Cauſæ legitimæ quæ ſint, vt potius vni, quam alteri res locetur, & vendatur. ¶ Expenſæ in diboſcando an pertineant ad conductorem. ¶ Et an propter meliorамenta facta in locatione inquilinus ſit aliis præferendus. ¶ Ius in re conducta quibus conductoribus concedatur tam in locationibus ad modicum tempus, quam ad longum. ¶ Singularis ſucceſſor an poſſit expellere conductores fiſci, Reipublicæ, & Eccleſiæ. ¶ Et quando ab illis conducens efficiatur verus dominus, & poſſit arbores plantatas transferre in præiudicium locatoris, & quomodo in hoc ei ſuccurratur.

SVMMARIVM.

1 *Conductor nouus præfertur antiquo, quamuis velit eandem oblationem facere. & n. 2. 3. & 9. Fallit in conductoribus fiſci. n. 6. & 7 Et eſt ſpeciale in eis. n. 8. Et an hoc colligatur ſolum de veteribus, vel de omnibus. n. 11. Et tam in prædiis ruſticis quam vrbanis. n. 31. & quid in conductoribus communitatum, & rerum publicarum, aut Eccleſiæ, n. 42. & 43.*

4 *Ius relocationis magis precibus impetrandum eſt quã iure communi concedatur, & n. 5.*

10 *Domini non debent ſubijci onere perpetuo locationis, & in hoc eſt prouidendum per iudices.*

12 *Conductores fiſcales aliquando detinentur inuiti, & in hoc grauati debent ſubleuari in alio, vt præferantur nouis conductoribus.*

14 *Locator non poteſt cogere conductorem, vt perſiſtat in locatione.*

15 *Conductores fiſci, quamuis conducant ad modicum tempus habent ius in re, ſecus in conductoribus priuatis, qui debent habere locationem ad longum tempus, vt dictum acquirant. & n. 16. & quid in colonis municipij, vel Reipublicæ. n. 19.*

17 *Emptor, & ſingularis ſucceſſor non poteſt expellere conductores fiſcales.*

18 *Conductores temporales priuatorum dicuntur impropriè poſſeſſores, ſecus ſi ſint perpetui.*

20 *Conducens à fiſco, vel Republica etiam ad modicum tempus inſerendo arbores in re conducta efficitur verus dominus, & poterit illas transferre niſi locator proteſtatus fuerit, quod nullum dominium illi acquiratur.*

21 *Augmentũ locationis nõ verſatur ſolũ in pretio, ſed in faciliori ſolutione, & in loco, & perſona magis idonea. & in aliis, quæ faciũt meliorẽ cõditionẽ locatis.*

22 *Conductor primus etiam in prædiis fiſcalibus non admittitur pro eodem pretio contra ſecundum, niſi oſtenderit ſoluiſſe per ſignum.*

23 *Antiquus conductor cogitur in locatione perſeuerare, quando maximos fructus percepiſſet.*

24 *Scholares & Magiſtri præferuntur in retentione domus conducta contra ſecundum conductorem.*

25 *Agnati, & alij de familia habent ius prælationis in emphyteuſi finita generatione & de ratione diuerſitatis inter emphyteuſim, & locationem quo ad d. prælationem num. 26. 27. & 28.*

29 *Conſuetudo eſt ſeruanda ſi præferat potius vnum quam alium in conductionibus.*

30 *Per ſtatutum poteſt induci, quod fit per pactum, & num. 39.*

32 *Conductor primus non præfertur in locatione quamuis rem melioraſſet.*

33 *Expenſæ in diboſcando an pertineant ad cõductorem.*

34 *Coloni, qui reduxerunt fundos ſteriles ad culturam, an præferendi nouis.*

35 *Pactum an ſit validum, vt nouus conductor non præferatur veteri, & quomodo illud intelligatur. num. 37. 38. & 40.*

36 *Libera facultas alienandi an conuentione tolli poſſit.*

41 *Cauſa legitima quæ ſint, vt potius debeat res locari, ſeu vendi vni, quam altero.*

44 *Conductor Eccleſiæ an habeat priuilegium, vt nõ poſſit expelli per emptorẽ ſicut conductor fiſci. & n. 45.*

CAPVT CCCLVII.

PRo nouo conductore dixi concludendum eſ-
ſe, quod præferatur antiquo quamuis volenti
1 eandem oblationem facere, † & idem pretium
dare iuxta diſpoſitionem *tex. in l. ne cui, 32. C. lo cat.*
Affl. deciſ. 238 in fin. n. 5. Io. Ign. & Mantua in l. du-
dum, C. de contrah. empt. Aluar. Valaſc. & ibi Ruger.
Ruland. in theſaur. iur. em phy. q. 24. a. 1. Calcan. conſ.
8 nu. 36. Mantua. conſ. 48 in fi. verſ. ſed tamen prima,
2 *lib. 1.* † vbi de veriori opinione teſtatur *Boer. deciſ.*
107. n. 3. Rot. Genuenſ. per Chartar. dec. 97. n. 4. Quid-
quid contrarium ſequatur *Io. Andr. Hoſt. & Goff. in*
c. 1. locat. & Caſtr. conſ. 4. circa primum dubium, co-
3 *lum. 1. in fi. verſ. præterea ſi dictus, n. 6. lib. 1.* † Cum
contra eos ſit magis recepta ſententia, prout con-
cludunt *Bart. Bald. Alber. & Salic. in d. l. ne cui, C.*
locat. Innoc. in c. 1 & ibi Card. n. 4. q. 3. in fi. eodem tit.
Cum etiam *Hoſt. Goffr. Io. Andr. & Caſtr.* loquan-
tur in terminis *l. congruit, C. de locat. præd. ciuil. li.*
11. quæ continet caſum ſpecialem, vt ſtatim infra
dicetur *verſ. ſed hoc non obſtabit.* Et eſt ratio, quia hu-
iuſmodi ius impetrandi relocationem non eſt ta-
le, quod aſtrict neceſſario Dominum, qui ſolum ex
gratia hoc concedit, ſi voluerit, non quod ſit im-
4 poſita lex relocandi, † & ſic magis precibus eſt
impetrandum, quam iure communi concedatur
Caſtr. conſ. 32. proprietarius, in fin. verſ. concludo ergo
lib. 1. † Et ita etiam de vrbanitate, & gratia loqui-
tur *Butr. in cap. 1 n. 7. quæſt. 2. & ibi Io. de Anan. in*
fin. & Imol. col. penult. in fi. locat. & conduct. Boer. dec.
107. num. 4.

Verum eſt, quod conductores fiſcales antiqui præ-
feruntur nouis, ſi velint ſuſcipere augmenta ab
6 † aliis propoſita *l. congruit, C. de locat. prædior. ciuil.*
lib. 11. l. fi. C. eo tit. Affl. dec. 258. n. 3 & in c. 1. in verb.
vectigal. nu. 16. quæ ſint regal. Peregr. de iur. fiſc. li. 6.
tit. 5. nu 5. f. 327. Alex. conſ. 80 viſo & opportune, col.
5. in fi. verſ. quarto nam ſpeciale, nu. 10. lib. 1. Tiraq. de
retract. lignag. gloſ. 18. § 1. n 6.

Ideo infertur per Doctores, quod ſi Gabellotus ga-
bellæ fiſcalis ſit paratus tantum dare pro futuro
7 anno, quantum alius † conductor, præferendus eſt
rationabiliter cuicunque *Luc. de Penn. in l. vlt. fin.*
verſ. ſi vero caſus, C. de locat. prædior. ciuil. lib. 11. Affl.
de iur. prothomiſ. in rubr. in prin. n. 2.

Sed hoc non obſtabit in caſu noſtro, cum talc ius
prælationis concedatur iſtis conductoribus re-
8 rum fiſcalium ex ſpeciali fauore, qui † ceſſat in a-
liis, ita vt in contrarium ſit ius commune *Alexan.*

conſ.80.n.10.in fi.lib.1.per tex.in l. dudum, C.de con-
9 *trah empt.l.ne cui,32.C.locat.*† Vnde quidquid ſit in
prædictis, certe io aliis erit in arbitrio Domioi
admittere quem voluerit *Afſl de iur. prothom. in*
rub.n.2. in fi.verſ.ſed quod ſi tantũdem. Luc.de Penn.
in l.congruit,4.poſt pr. Cod.de locat.prædior.ciuilis.li.
10 11. † vbi ſubdit hoc eſſe ad euitandam reuolutio-
nem, & machinatiooem, oe Domini ſubiiciantur
oneri perpetuæ locationis *§.neque illud, auth. de*
non alienan. immo ex diſpoſitiooe *d.l.congruit.* præ-
feruntur tantum veteres poſſeſſores fundorum pu-
11 blicorum, † Vnde non ita debereot præferri poſ-
ſeſſores non veteres, quaſi noo mereantur eun-
deio fauorem, vt in ſpecie concludit *Ruger. Ru-*
land.in theſaur.iur.emphyteot.q.24.n.8.verſ.& ſic eſt
reſtringendus,in fi. Quod autem oon videtor tutum,
cum adſit ratio in vtroque, quod tam vnus quam
alius habet ius io re, ex quo datur prolatio, vt di-
cetur infra *verſ.quibus adde.*

Ratio autem ſpecialitatis eſt, quia tales conductores
12 fiſcales aliquando detinentur inuiti † *l.cotem fer-*
ro, §.vlt. de publican. Vnde non mirum ſi in vno
grauatus in vno ſubleuetur, prout haoc rationem
13 diuerſitatis conſiderat † *Cyn. in l.ne cui,32. nu. 3. in*
princip.& ibi Bald.n.2.in fin.Salic.n.2.C.locat.Vinc.
de Franc.dec.406.n.7.& per tot. Marti.Laudenſ.de
fiſco,q.148. tom.2.f.4. Boer deciſ.107. nu.1.ad med.
verſ.contrarium.Go aeſ.var.reſolut. tom.2. c.3.de lo-
cat.& conduct.nu 5.ad med.

Hæc autem ceſſant in caſu noſtro, quia primus con-
ductor noo poteſt cogi perſiſtere in cooductione
14 † *l.inuitus, C.locat.* Ergo eodem modo noo erit
cogendus Dominus ad relocandum ratione æqua-
litatis ſeruandæ, prout io propoſito notat *Franc.*
dec.406.n.6. ſequitur *Fab.Ann.conſ.77.n.4.*

Quibus adde, quod iſti cooductores fiſci, quamuis
conducant ad modicum tempus habeoi ius in re,
15 † qood non eſt in alijs conducentibus à priuatis,
quibus nullum ius io re conducta acquiritur, niſi
in locationibus ad longum tempus *Bart.in l.1.n.1.*
ff.de loco public. fruend. & in l.1. §. quod autem ait,
nu.6. ff.de ſuperfic. vbi quod iſta opinio eſt verior
16 quidquid ibi *Gloſſ.* contrarium ſequatur † quod
etiam voluit *Idem Bar.in l.emptorem,nu.5. C.locat.*
Bald.in l.1.in pr. C.de iur.emphyt. Menoch. de retin.
poſſ.remed.4.n.35 q.7.Doct.in l.1.in fin. ff ſi ag.vectic.
vel emph.pet. Afſ..de execut. c.39.§.9.num.7.f.176.
cum alijs late per *Ruger.Roland.in theſaur.iur. em-*
phyt.q.29.n.18.ad med. Quare non mirum ſi præla-
tio eſt concedenda cooductoribus fiſcalibus tan-
quam habentibus ios in re, quæ dcoegatur alijs
17 priuatis,† Prout etiam ratione illius iuris emptor,
& ſingularis ſucceſſor non expellit conductores
fiſcales, quamuis alius poſſit expellere *Bart.in d.§.*
quod autem ait,nu.5. Afſin d c.39.n.8. per tex. in l fi.
18 *ff de iur.fiſc. Menoch. d.remed.4. nu.37.* † Adeo vt
iſti conductores temporales priuatarum perſona-
rum dicantur impropriè poſſeſſores, ſunt enim po-
tius detentores, & poſſident pro Domino, noo ſi-
bi, quidquid ſecus ſit in perpetuis conductoribus
Io.de Plat.in l.congruit,in fi. C.de locat. præd.ciuil.
19 *lib.11.* † Quæ procedont non ſolum in colonis
fiſci, vt dictum eſt, ſed etiam in coloois munici-
pij, & Reipublicæ quamuis ad modicom tempus
conduxerit, efficiuntur enim vtiles Domini, & eis
competit vtilis actio in rem *Bar. in l.1.de loc.publ.*
fruend. cum aliis per *Euerard. loc argum.19.à feud.*
20 *ad emphyt. nu.51. & 53.* Vbi ex hoc infert † quod
conducens à fiſco, vel Republica etiam ad modi-
cum tempus plantando, vel inſerendo arbores in
re conducta efficitur earum dominus, & eas pote-
rit putare, & traosferre, ex quo tempore planta-
tionis fuit vtilis dominus, & imputet ſibi verus
Dominus rei qui rem ſuam ſic locando ſibi ooo
proſpexit, vnde datur cautela, vt adiiciatur pa-
ctum per locatorem, qood noo intendit, vt con-
ductori aliquod dominium etiam vtile in re con-
ducta acquiratur *Bald. in c 1.ver. extra quære quid*
de locationib. feud.dar.poſſ & in l.ſi domus.§.fin. vbi
Imol. & Alex. ff.de legat.1. Bart. & Floria. in l.co-
dicillis. §.inſtituto.ff de le.2. & ſingulariter notan-
dum, quia de facto occurrit, dicit *Euerard.loco ar-*
gum.29. à feud. ad emphyt.nu.53.

Adde, quia eramus in nouo cooductore magis ido-
neo, quàm antiquos tam io facultatibus, quàm
21 omnibus aliis, † quæ poſſuot facere meliorem
conditionem locantis, ita vt ex hoc capite poſſit
conſiderari augmeotum locationis, quod non
verſatur ſolum in pretio, ſed in faciliori, & ma-
turiori eius ſolutione, in loco magis opportuoo,
in perſona magis idooea, io leuioribus coodicio-
nibus ad faoorem locantis, & in omni eo, quod
poteſt facere meliorem ipſius coodicionem, & io
ſimilibus, de quibus per *Luc. de Pen.in l.congruit.*
in fi.C.de locat.prædior.ciuil.lib 11.per tex.in l.vbi.§.
fin cum l.ſeq. C.eod.tit. Cum etiam præſopponatur
in facto veterem conductorem fuiſſe ſemper mo-
roſum io ſolutiooibus penſionum pro tempore
faciendis, propter eius inopiam, ita vt dubitan-
dum etiam quo ad futuram locationem, ſi in ea
22 eſſet præferendus: † Cum oeque in prædiis fiſca-
libus conductor primus admittatur pro eodem
pretio cootra ſecundum, niſi oſtenderit ſe ſol-
uiſſe penſionem *Io.de Plat. in d.l congruit.in pr. C.*
de locat.prædior.ciuil.lib.11.per tex.in l.cetatio §.reli-
quatore ff.de publican.

Alia, quæ obiiciuntor non faciunt, quia ſunt caſus
ſpeciales, prout eſt, quando aotiquus cooductor
23 ante † maximos fructus percepiſſet propter quos
res tanti locari non poſſet, tunc enim cogeretur in
locatione antiqua perſeuerare *Io. de Plat. in l.vlt.*
24 *col.1. in pr. C.de locat.prædior. ciuil.lib.11.* † Prout
etiam eſt ſpeciale io ſcholaribus, & magiſtris qui
præferuntur in retentiooe domus conductæ con-
tra ſecundum conductorem, quamuis tales pri-
uati oon habeant ius in re *Idem Io.de Plat.in l.con-*
gruit.in princip.C.eo.tit. Innoc.in c.1.in fi.de locat. &
conduct. Mſing.obſeruat.13. n.3.centur.4. cum aliis
per *Mantuan.conſ.48.n.3.lib.1.*

Nec facit ſimile de emphyteuſi, in qua habent ius
25 prælatioois agnati, & alij de familia † finita gene-
ratiooe *Bart. in l.1. § permittitur, ff. de aq. quotid.*
æſtiu. & in l.1. in fin.de priuil. credit. cum aliis per
26 *Franc.dec 183.p.1.* † Proot hanc æquiparationem
emphyteuſis com locatione facit *Luc.de Penn. in l.*
congruit,C de locat.prædior.ciuil.lib 11. Afſl dec.238.

Quia communis opinio eſt in contrarium, cùm ad-
27 ſit diuerſa ratio io emphyteoſi, † in qua propter
vtile domioium, & ius in re præferuntur agnati,
quod noo eſt in locationibus ad modicum tem-
pus, & priuatorum in quibus tale ius non conſide-
ratur *Alex.conſ 80 in fin lib.1.Roma.conſ.12. Bal &*
alij in l.ne cui,C.loc. Et de veriori opiniooe teſtatur
Io.Franc.de Pont.conſ.12.n.15 Fab. An.conſ.77.n.6.
Rip.in l.1.nu 7 ff.de priuileg creditor.Ruin.conſ.168.
num.14.lib.1. Franc.dec.406. col.fin. Noo enim eſt
æqua

Digitized by Google

28 æqua ratio conductoris ad emphyteoſim, † qui
fortius ius habet, & ad priſtinum dominium faci-
lius debet redire impellentibus meritis, & melio-
ramentis *Ru ger. Ru ant. in theſaur. iur. emphyteut. q. 24. n. 1. in fin. Tiraq de retr. lign. in præfat. n. 13.* Et
deciſionem *Affl.* in contrarium ſupra adductam
29 loqui in terminis conſuetudinis dicit † *Io. Franciſ. de Pont. d. conſ. 22. n. 24.* cum in pleriſque locis adſit
ſtatutum, ſeu conſuetudo, quæ circa huiuſmodi
prælationes erit ſeruanda *Boer. dec. 107. n. 4. Minſinger. obſeruat. 23. centur. 4. n. 4.* Cum per ſtatutum,
30 ſeu conſuetudinem poſſit induci, † quod poteſt
fieri per pactum *Bar. & Bald. in l. vlt C. de fideiuſſ.*
Neque eſt facienda differentia inter prædia ruſtica,
ſeu vrbana, prout facit *Rot. Genuenſ. per Chartur.*
31 *dec. 97. in fi. n. 7.* Quia in vtrilque † nouus condu-
ctor præfertur ſecundum veriorem opinionem de
qua per *Io Franciſc. Pont. de conſ. 23. in fin.* latè *Fab. Ann. conſ. 77. n. 11.* cum omnia iura loquantur tam
in colono, quam in inquilino *Feller. in conſt. regn.*
32 *ſicut accepimus. n. 37.* † Immo neque primus condu-
ctor eſſet præferendus in locatione, quamuis rem
melioraſſet *Valaſc. de emphyteuſ. q. 21. Fab. Ann. d. conſ. 77. n. 29.* vbi ampliat etiamſi eſſent factæ ex-
33 penſæ in diboſcando † cum illæ pertineant ad
conductorem *Caſtr. conſ. 270. num. 3. lib. 2. Neguſ. de pign. p. 5. m. 4. n. 11.* cum diſtinctione de qua per *Va-*
34 *laſc. de emphyteuſ. q. 25. n. 15.* † Quando autem co-
loni fundos ſteriles reduxiſſent ad culturam eſſent
præferendi nouis colonis iuxta declarationes, de
quibus late *Honded. conſil. 85. num. 41. lib. 1. Burſat. conſil. 330. n. 136. lib. 3.*

Immo adeo erit permiſſa locatio nouo conductori
excluſo veteri, vt etiam neque pacto expreſſo quis
35 impediatur hoc facere, † quamuis enim reſpectu
intereſſe, vel pœnæ committeretur ſtipulatio, ta-
men ius commune ita concedit liberam alienan-
di facultatem, vt neq; obſtaret d. expreſſa conuen-
36 tio, quæ inhiberet illius tranſlationem † *l. neme ff. de pact. l. ſi creditor. §. fin ff de diſtract. pignor. l. ea lege de cond. ob cau. l. vlt. de pact. int. emut. & vendit. l. qui Romæ. §. coheredes de verb. obligation.* prout per
d. iura hoc notat *Oldrad conſ. 159. ex præſenti. col. 1.*
37 *poſt pr verſ. immo adeo libera n. 8.* † Et in propoſito
ad locationem de qua agimus applicat *Marc. Mant. conſ. 48. vnum in præfenti. n. 1. in fi. li. 1.* Quam-
uis hoc de pacto quo ad veterem conductorem
non ſit tutum, cum valeret conuentio, quod non
liceret Domino alij locare, quamdiu ipſe primus
38 conductor vellet habere rem ſibi locatam, † &
tantum dare, quantum alius, prout huiuſmodi
conuentionem excipit tex. in *l. ne cui. 32. ver. niſi forte. & ibi Gloſ. in verb. pacto C. locat.* cum aliis per
Boer. dec. 107. nu. 3. ad fi. verſ. item fallit. Quaſi hoc
39 poſſit fieri per conſuetudinem, ſeu ſtatutum, † vn-
de etiam per pactum, in quibus datur æquiparatio
tam affirmatiue, quam negatiue *l. fi. C. de reb. alien. non alienan. Glo. in rub. C. de decret. decurion. lib 10.*
40 *Euerard. l c. argument. 119. de pacto ad legem. n. 1. &*
10 † Maximè in rebus emphyteoticis, & feodali-
bus propter ius reale, quod ſic pacta præciſe ſeruen-
tur, vt non valeat, quod fit contra pactum *Bald. in d. l. ne cui in fin. C locat.*

Quando tamen adeſſet legitima cauſa locandi po-
41 tius veteri conductori, quam nouo, † primus eſ-
ſet præferendus, & quis cogeretur potius ei, quam
alteri locare, prout dicimus in emptione, vendi-
tione, & ſimilibus contractibus, vt propter præ-
ſtationem conuerſationis publicæ, ſiue publicam
vtilitatem, aut gratia impietatis euitandæ, vel e-
tiam libertatis naturalis, & in quamplurimis ca-
ſibus, de quib. per *Doct. in l. 1. & 2. C. quæ res vend. non poſſ. in l. 1. & 2. Cod. de eunuch. Marc. Mant. conſ. 48. nu. 3. lib. 1. Bal. in l. 1. C. de commun. ſeru. manum. l. decernimus. C. de epiſc. & cleric. l. 1. C. de ſtud. liber. verb. rom. l. 1. C. de vend. rer. fiſcal. lib. 10. Marſil. ſing. 448. cap. 1. de locat. & conduct l. nec emere. C. de iur. delib. l. 1. & 2. C. de patrib. qui fil. diſtrax.*

In conductore autem Eccleſiæ an idem ſit, quod in
42 conductore fiſci † *Franc. dec. 46. nu 7.* concludit
negatiue, ſed videtur æquius eſſe, vt diſpoſitio *l. congruit. C. de locat. præd. ciuil. li. 10.* habeat locum
in rebus Eccleſiæ, cuius adminiſtratores ſemper
debent habere præ oculis æquitatem, maximè
cum illa non patiatur aliquod damnum ex eo,
quod primus conductor præferatur ſecundo pro
eodem pretio, vt tenent *Rebuff Barboſ. & alij*, de
quibus *Ceual q. 756. n. 67.* Vbi etiam *n. 62 vſque ad*
43 *nu 80.* multa adducit † an idem ſit in conductori-
bus Communitatum, & Rerumpublicarum, & an
conductor Eccleſiæ habeat priuilegium, vt non
44 poſſit expelli per emptorem, † prout conductor
rerum fiſcalium, & Reipublicæ iuxta *l. fin. ff de iur.*
45 *fiſc.* de qua quæſtione † *Doctor. in l. ſi filiusfamilias, §. ſi vir. in quinquennium. ff ſolut. matr. vbi Barboſ. n. 13.* cum aliis per *Caldas. de renouat. emphyt. q. 15. n. 34. Gama dec. 297. n. 2. Valaſ. de iur. emph. q. 29. & conſult. 40. Duen. reg. 241. limit. 8. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 68. C. de bon. matern.*

EPITOME.

Eccleſiæ conſtituendæ, & Collegio, ſeu hoſpitali futuro, quando poſſit hæreditas relinqui, & aliquid legari. ¶ Et fructus medij temporis ad quem pertineant. ¶ Et quid in hoc operetur dilatio facta per Epiſcopum hæredi ad d. Eccleſiam ædificandam. ¶ Et in quo æquiparentur Monaſterium futurum, & poſthumus circa acquiſitionem huiuſmodi legatorum. ¶ Et an illa ſint conditionalia, vel pura. ¶ Ciuitas, & quilibet de popolo an poſſit petere, quod relinquitur ad conſtruendam Eccleſiam, vel illam reparandam. ¶ Prædium relictum alicui poſt decem annos, vel cum pubes erit an illi ſit debitum cum fructibus à die facti legati. ¶ Vnio beneficiorum an valeat ſeminario futuro. ¶ Et quid in ſimilibus diſpoſitionibus factis futuris locis an ſint validæ. ¶ Reſtitutio in integrum an competat monaſterio ædificando aduerſus negligentiam proſequendæ appellationis. ¶ Caſus impediens conſtructionem Eccleſiæ abſque culpa hæredis non præiudicet circa acquiſitionem fructuum medij temporis. ¶ Monitio quando requiratur, vt hæres adimpleat præceptum teſtatoris. ¶ Donatio an valeat Eccleſiæ ædificandæ. ¶ Poſita in templo ad eius ornatum an illi acquirantur, quamuis nemo recipiat. ¶ Allegationes partium in textu per Iuriſconſultos narratæ quo caſu faciant ius, & liceat ab eis arguere. ¶ Statua poſita in municipio an poſſit inde remoueri. ¶ Mora an contrahatur ſine interpellatione in relictis ad pias cauſas.

SVMMARIVM.

1 *Inſtitutio, & legatum poteſt fieri Eccleſiæ conſtruendæ, tanquam poſthumo alieno.*

2 *Reſtitutio in integrum competit monaſterio ædificando aduerſum negligentiam proſequendæ appellationis.*

3 *Partus conceptus gaudet priuilegio iam natorum in concernentibus eius conſeruationem,*

4 *Seruitus poteſt imponi ædificio futuro.*

5 *Vnio beneficiorum poteſt fieri ſeminario futuro.*

6 *Diſpoſitiones futuris locis quando valeant..*

7 *Legatum poſthumo futuro eſt validum.*

8 *Monaſterium futurum & poſthumus æquiparantur quo ad legata eis relicta vt valeant.*

9 *Poſthumus poteſt naſci, quamuis Eccleſia conſtruenda non poſſit non fieri.*

10 *Legata, quæ fiunt ad conſtructionem Eccleſiæ, non ſunt caduca, quamuis locus nõ fuerit ædificio deſignatus.*

11 *Bona relicta Eccleſiæ ædificandæ, ſi per aliquem detineantur, poſſunt auocari à quolibet poſſeſſore per executorem fideicommiſſarium.*

12 *Ciuitas poteſt petere relictum quod pertinet ad ciuitatem.*

13 *Syndicus ciuitatis poterit petere quod relinquitur ad conſtruendam eccleſiam, vel illam reparandam Et quilibet de populo admittitur. & num. 14.*

15 *Legata monaſterio conſtruendo debent illi tradi ſine aliqua diminutione cum aſſignatione fructuum medij temporis. num. 19. Et de ratione num. 16.*

17 *Prædium relictum alicui poſt decem annos, vel cum pubes erit, quando debeatur cum fructibus à die facti legati.*

18 *Temporis natura eſt operari in fauorem eius in cuius gratiam adijcitur.*

20 *Dilatio facta hæredi obligato ad conſtruendum monaſterium non prodeſt ei, vt faciat fructus ſuos quo ad legata eidem monaſterio conſtruendo relicta.*

21 *Caſus eueniens abſque culpa hæredis per quem impediatur conſtructio eccleſiæ non operatur præiudicium, vt Eccleſia non acquirat fructus medij temporis.*

22 *Prorogatio conceſſa hæredi ad Eccleſiam ædificandam excuſat eum à pœna, non vt debeat ſibi cedere in lucrum percipiendum cum alterius iactura.*

23 *Mora contrahitur ſine interpellatione in relictis ad pias cauſas.*

24 *Epiſcopus accipit pro Eccleſia futura legataria, quamuis alius non adſit, qui pro ea recipiat. Idem in relicto ad redemptionem captiuorum, licet nullus captiuus exiſtat. num. 25.*

26 *Legatum pro Eccleſia conſtruenda non eſt conditionale, ſed purum.*

27 *Hæres poſt lapſum anni eſt in mora non adimplens præceptum teſtatoris. Et an requiratur bina monitio Et cui fructus applicentur propter eius negligentiam. nu. 28. & 29.*

30 *Donatio an valeat pro Eccleſia conſtruenda. num. 34. & 40.*

31 *Præſentia partis requiritur in donatione, ſecus in legato. num. 32.*

33 *Incertitudo perſonæ non obſtat, quando ex euentu poteſt certificari.*

35 *Donatio eius, quod ponitur in templo ad illius ornatum valet etiam nomine recipiente.*

36 *Statua poſita in municipio an poſſit poſtea per ponentem remoueri.*

37 *Allegationes partium in textu per iuriſconſultum narratæ non faciunt aliquod ius, neque ab eis licet arguere. & num. 38. Declara vt num. 39.*

CAPVT CCCLVIII.

COllegio futuro, & hoſpitali, vel Eccleſiæ conſtruendæ poteſt legari, & hæreditas relinqui
1 † tanquam poſthumo alieno *l. ſeruos. 17. vbi Bart. n. 4. ff. de alim. & cibar. legat. l. ſeruos 35. de liber. cauſ. Ang. conſ. 119 bona dicti teſtatoris. in pr. & conſ. 13. paucius maſſimoli. n. 1. verſ. ſuper quo quidem puncto. Bald. conſ. 319 præmittendum. in prin lib. 5. Card. conſ. 1. ad fin verſ ſecundo quia, n. 1. Abb in c. nec quidem. 3. in 1. nomb. n. 1 de teſtam. & ibi Imol. col pen in pr. verſ. iuxta prædicta quæro poteſt. n. 24. Anan. n. 2. in pr. Rom. conſ. 200 quia valerinus. poſt pr. verſ. aut ad*
2 *vtilitatem ante nu. 1.* Prout etiam monaſterio† ædificando competit reſtitutio in integrum aduerſus negligentiam proſequendæ appellationis *Biſignet. deciſ. vnic. de teſtam. Silu. de beneſic. par. 3. q. 6. col 2.*
3 *verſ quinto pro iſta parte. n. 7.* †Exemplo partus concepti, quo gaudet priuilegio iam natorum in his, quæ concernunt eius præſeruationem, vt producatur in eſſe *l. pregnantis. de pœnis. l ſi quis in vtero.*
4 *ff de ſtat. homin.* † Sicut etiam ædificio futuro poteſt ſeruitus imponi *l. ſi ſeruitus. § futuro ff. de ſeruit vrb.*
5 *prædior.* † Quemadmodum etiam futuro Seminario poteſt fieri vnio beneficiorum ceſſante tamen fraude, vt late *per Gonzal. ad reg. 8. cancellar. num.*
6 *76.* † vbi *num 68. vſque ad n. 100.* multos caſus ponit, quando valeant huiuſmodi diſpoſitiones futuris locis.

Et facit ſimile de eo, quod relinquitur poſthumo na-
7 ſcituro, † quod valet *l. pen. ff de lega. 1 § poſthumus. inſt. eo tit. inſt. de bon poſſ in pr. l gallus. § ille caſus. de libe. & poſt.* Vnde etiam monaſterio futuro poterit
8 relinqui, † prout talem æquiparationem in ſpecie facit *Bart. in l. ſeruos. 17. in fi. ff de alim & cibar. legat. Io. de Anan in c. nec quidem. 3. n. 2. in pr. Imol.*
9 *col pen. in pr. n. 14 de teſtam.* † Cum illa tamen differentia quia poſthumus poteſt non naſci, quamuis Eccleſia ſeu hoſpitale non poſſit non fieri, neceſſario enim eſt faciendum *Bald. conſ. 319. alias 320. præmittendum eſt. in pr. verſ. hæc enim inſtitutio.*
10 *nu. 1.* † Cum etiam iſta legata, quæ fiunt ad conſtructionem Eccleſiæ non efficiantur caduca quãuis locus non fuerit ædificio deſignatus *Glo in c. cum nos. 3. in verb in loco. vbi Canar. in fin. n. 12 de teſtam. Bart. in l. pater. § Tuſculanus. ff de legat. 3. & in l ſi cui. 14. in fin. de annuis legat. Rip. in l. ita ſtipulatus. nu 19 verſ. ſecundo fallit. & ibi Iaſ Alexan. & aly. ff de verb. obligat.*

Et ſtante validitate legati facti hoſpitali ædificando, ſi huiuſmodi bona illi relicta per aliquem detinen-
11 tur, † poterunt auocari per executorem fideicommiſſarium intentatis actionibus competentibus à quolibet poſſeſſore tam coram Epiſcopo, quam coram iudice ſeculari, ſi poſſeſſores ſunt laici *Ang. conſ. 129 bona dicto teſtatoris. ad fin per l. ſi quis ad declinandum. & nulli. in pr. C. de epiſc. & cleric. l. ſi quis ſepulchrum § ſunerie. de relig. & ſumpt. funer.* cum aliis per *Speculat. de inſtrum. edit. § nunc vero aliqua. nu. 60.* & notat *Idem Ang conſil. 135. paucius. poſt med. verſ. quod autem remedium.*

Vnde etiam quemadmodum ciuitas poteſt petere
12 relictum, quod pertinet ad ciuitatem † *l ciuitatibus. 125. de legat. 2.* Ita etiam id quod relinquitur ad conſtruendam Eccleſiam, vel ad fulciendam
13 eam, ſeu ad ornandum iam conſtructam † poterit peti per Syndicum ciuitatis, quia ad publicam vtilitatem pertinet, cum etiam hoc poſſit

hui

fieri officio iudicis ſecularis, nedũ Epiſcopi *l.hære-*
ditas.de petit hæredit. l.quintus. in fi. de ann.legat. l.ſi
quis ædificare auth de eccleſiaſt.tit. Bart. in d.l.conſta-
14 *tum.125. nu 2. & 51* † vbi etiam quod quilibet de
populo admittetur *§ ſi autem.auth. de eccleſiaſt.tit.*
Amplius legata, quæ relinquuntur monaſterio ſeu lo-
co conſtituendo debent tradi ſine aliqua diminu-
15 tione, † ita vt etiam fructus medij temporis ſint il-
li aſſignandi; Dies enim in hoc caſu non a. poni-
tur fauore hæredis, ſed monaſterio, nam ſi illud
fuiſſet conſtructum tempore teſtamenti, teſtator
16 reliquiſſet de præſenti non in diem, † quidquid a-
liud ſit, quando tempus eſſet appoſitum ad com-
modum hæredis, tunc enim fructus medij tempo-
ris non deberentur legatario ſecundum diſtinctio-
nem. quam ponit *tex. in l.ſi ita relictum.44. § pega-*
17 *ſus. ff.de leg.2.* † Vbi ſi relinquitur prædium alicui
poſt decem annos, vel cum pubes erit debetur le-
gatum cum fructibus medij temporis, q̃ fando
tempus fuit appoſitum gratia hæredis, ſecus ſi gra-
tia legatarij, prout ſecundum iſtam diſtinctionem
etiam intelligitur *l.fideicommiſſariam. ad trebellian.*
l.cum qui al. ac mecp. tabelenos. de annuis legat. l.in
fideicommiſ. § polliduu. de vſur. l.cum pater.79. § cu-
ratoris. vbi Glo. in verb. quamquam igitur. de legat.
18 *2.* † Cum natura temporis ſit operari in fauorem
eius in cuius gratiam adiicitur *Bald.& Florian. in*
d.l.ſi ita relictum. §. pegaſus. ff de legat. 2. Et ita in
19 ſpecie per illum text. de monaſterio † concludit
Abb in c.nos quidem.1.col.2 poſt med.n.7.de teſtam.&
ibi Card.col.vlt.in pr.q.8. Imol.col.3 in fi. n.16. Bar-
bat.ad Bar.in d.§.pegaſus. in prin. qui omnes dicunt
eſſe caſum notandum, & ita conſuluiſſe *Bart. &*
Franciſ de Albergott.de Aretio, prout vere cõſuluę-
rũt *Bart* inquam *conſ.58. quidam ſer.martinus. lib.2.*
& Franſc de Albergot.inter conſ eiuſdem Bart. conſil.
59 lib.2. quod etiam ſequuntur *Nicol. Lap. de Flo-*
rent.& Io.Calderin.inter conſ Bart.60.& 61.lib.2. &
voluit quoque *Bal conſ 320 alias 318.præmittendum.*
ad med verſ.æquiparatur igitur epiſcop.curatori.lib.5.
Immo quamuis dilatio fuiſſet data per Epiſcopum e-
tiam ipſimet hæredi ad conſtituendum monaſte-
20 rium, † tamen illa non debet ei prodeſſe, vt faciat
fructus ſuos quo ad huiuſmodi legata eidem mo-
naſterio conſtituendo relicta, cum talis dilatio in-
telligatur circa ædificium non circa commoditates
medij temporis, quæ ſunt per hæredem dandæ Ec-
cleſiæ poſtea conſtructæ, cui non cenſetur præiu-
21 dicatum *Bart. conſ.58. in fi.lib.2.* † Cum etiam om-
nis caſus eueniens abſque culpa hæredis, per quem
impediatur conſtructio monaſterij non poſſit illi
præiudicare, vt fructus medij temporis ei non ſint
debiti *l.cum ſillanianum.10. C. de his quib. vt indign.*
l.cum vero. §.idem Imperator. ff.de fideicommiſſar. li-
22 *bertat.* † Iſta enim prorogatio, quamuis excuſet
hæredem à pœna, tamen non debet ſibi cedere in
lucrum percipiendum cum alterius iactura *l 2. § ſi*
... a princ. ff ne quid in loc. pub. l.fin. C.de his qui
... ſider.poſſ l.quoties. C.de prec.imp.offer.
Adde quod in iſtis relictis ad pias cauſas re ipſa abſ-
que aliqua interpellatione contrahitur mora † per
23 hæredem non implentem *l.cum vero.26. §.apparet.*
& § idem imperator ff.de fideicommiſ.libertat. Tiraq.
priuileg piæ cauſ.141.
Prout etiam quamuis non adeſſet monaſterium aut
24 aliquo ... qui pro eo recipiat; † tamen debet
... Epiſcopus pro his qui futuri ſunt legata-
rij *l.ſi quis ad declinandum. C.de epiſcop. & cleric.*

Vnde non erit conſiderandum, quod non exiſtat
25 certa, & determinata perſona legatarij; † Sicut
dicimus in relicto ad redemptionem captiuorum,
licet enim nullus adſit captiuus, percipit Epiſcopus
pro futuris captiuis tanquam perſona repræſentans
legatarium *Bard.d.conſ.58 cum ſeq.lib 2.*
Neque hoc caſu vlla conſideratur conditio, cum im-
26 mo legatum ſit purum † inſpecta intentione teſta-
toris fauore Eccleſiæ: Nam monaſterium de ne-
ceſſitate debet conſtrui, & per Epiſcopum licen-
tia concedi, ita vt adita hæreditate debeat cenſeri
conſtructum, & commoditates medij temporis illi
erunt applicandæ, vt declarat *Calder. inter conſ.*
Bart.61. in fin.
Item hæres fuit in mora poſt lapſum anni *§ ſi quis hæ-*
27 *reditatem. auth. de Eccleſia tit.* † Ergo fructus ſunt
dandi à die mortis defuncti *§ ſin autem legatum ad*
pias cauſas. authe. de eccleſiaſt tit. ita vt ex hoc etiam
quod fructus ſpectarent ad hæredem, & alia om-
nia ad ipſum pertinentia occaſione d. legati, de-
beant ſine aliqua diminutione per Epiſcopum aſſi-
28 gnari ipſi monaſterio, † quaſi propter negligen-
tiam videatur quod hæres perdat illa, quæ debeat
habere ex teſtamento, & quod debeant applicari
piæ cauſæ, circa quam eſt commiſſa negligentia, &
ſic ipſi monaſterio in caſu propoſito *§.ſi autem qui*
29 *hoc fa.ere. authen. de eccleſiaſt. tit.* † Vbi licet vi-
deatur requiri bina monitio, tamen illud procedit,
quando ageretur de priuando ante lapſum anni per
negligentiam, ſed vbi interuenit ante lapſum an-
ni ſufficere debet ipſa vnica monitio, vt declarat
Imol.in c.nos quidem col.3. in fi. verſ.aliter intellectus.
nu.16 de teſtam.
Neque obſtabit, quod non poſſit legari hoſpitali fu-
turo tanquam legatum ſit donatio *l.legatum. de le-*
30 *gat.3.* † quæ donatio non valet pro eccleſia con-
ſtituenda *c. abbate ſane verſ. nec pro eo quod voluit.*
de re iudic.in 6. Quia in donatione hoc eſt, cum re-
31 quirat partis præſentiam veram, vel fictam † *l.in-*
ter mortis.de donat.cauſ.mort. l.abſentis. de donat. c.ſi
tibi abſenti. de preb. in 6. quæ præſentia in legato
non requiritur, quaſi non interſit cum quo teſta-
32 tor loquatur † *l.cum pater.79. §.donationis. de legat.*
2. Ita vt neque obſtet incertitudo perſonæ, dum-
33 modo ex euentu poſſit certificari † *l.quidam de rebus*
dub & ita reſpondet in ſpecie *Bart.in l.ſeruo.17. nu.*
4. ff de alim.& cibar.legat quem ſequitur *Imol. in c.*
nos quidem. nu.24. & ibi Anan. nu. 2. Abb.in c.notab.
de teſtam.
Præterea verior eſt opinio, quod valeat donatio ad
fauorem abſentis, quando fit ad piam cauſam,
34 † prout ſi fieret pro monaſterio conſtituendo, qua-
ſi tunc fiat promiſſio Deo, qui pro loco pio eſt præ-
ſens, & acceptat *Gloſſ. in cap.quoties. cordis. in verb.*
per te in fi.1 queſt 7.c.iuramenti 22.q.5. Caſtr. in l.de-
cernimus.in fin nu.3. Cod. de ſacroſ.eccleſ. Bald.conſ.
86.circa prædicta videtur dicendum.lib.5. & in l.cum
hi.in vlt.lectur.col 2.de tranſaction. late *Tiraq. privi-*
leg.piæ cauſa.115.in princip. Et quamuis per eum al-
legentur alij qui contrarium tenent, Tamen pri-
ma opinio eſt verior *Corn.conſ.215. col. penultim.*
poſt prin. ver.& poſſet attentari num.6.lib.2. Felin. in
prohem decretal.in verb.Gregorius. column.2. poſt med.
ver. & ex iſto remedio nu.25. cum aliis per Gonzal. ad
35 *reg.8.cancellar.glo.5.§.7. n.10. cum ſeq.* † Prout dici-
mus etiam de eo, qui ponit aliquid in templo ad
illius ornatum, valet enim talis donatio etiam ne-
mine recipiente *Tiraq.de priuil.115.in fin. per l.pen-*

36 *ius.vbi Socci.n.2.de ex:eption.* † vbi etiam de ſtatua poſita in municipio, quam amplius ponens non poteſt remouere, ſed exceptione repelluur cum diſtinctionibus, de quibus *per Gloſſ.in l.ſi qui in putenm.11.§.quæſitum.ff quod vi aut clam.*

Et quamuis in *c.abbate. de re iudic.in 6.* videatur dici contrarium, dum præſupponitur nullitas donationis, quæ fit Monaſterio coſtruendo, Tamen illa non eſt deciſio, ſeu reſponſio Papæ, ſed tantum allegatio partis, cum ibi narrentur prius omnia quæ litigantes hinc inde adducebant, Allegationes au-
37 tem † partium in textu narratæ non faciunt aliquod ius, cum verba iuriſconſulti narraotis factum, ſeu allegationes non poſſint adduci pro lege, neque liceat arguere à verbis legis narrantibus factum *Iaſ.in l.1.num.38 ff.de offic. eius. Fel in c.1.num.18. col.6. ad med. de conſtit. cum aliis per Tiraq. in l.ſi vnquam in verb. libertis. num 37. C. de reuocand. do-*
38 *nat.* † Et notat quoque *Gloſſ.in d.c.abbate.§.nā prodeſſet in verb. iudicio in fi. de re iudic. in 6.* & ibi etiam *Gemin. in fi.* Maximè, quia ibidem Summus Pontifex non narrat factum proprium, neque ſui
39 prædeceſſoris, † neque ſuper huiuſmodi verbis narratiuis fundatur intentio legiſlatoris, neque ſunt verba geminata, iſtis enim concurrentibus ſtaretur ſaltem præſumptiue d.verbis, prout etiam quando appareret, quod ex deciſione iuriſconſulti non remanet allegatio partis impugnata, tūc enim etiam illa poſſet allegari, vt *per Fel. in c.1.num.18. in fi. verſ. & hinc ſolet dici. de co ſtit. Mandoſ ad Roman. conſ.191. in verb. non induct. Curt. Iun. conſ.125. pulchra & ſubtilis. col.3 ad fin. verſ. & ideo quatenus.*
40 *num.6.* † Et in ſpecie quod non obſtet *d.c.abbate*, cum illa verba ſint allegationes partis concludit *Bero. conſ.21. num.9. lib 2. Gonzal. ad regul.8. cancellar.gloſ.5. §.7. num.107. poſt Card. Millin. in ſuo voto dato in cauſa Toletana donationis. 27. Nouembris 1604. coram R. P. D. Iuſto.*

EPITOME.

Per petitionem contra omnes debitores, ſiue contra vnum quando intelligatur facta diuiſio debiti, vel electio. ¶ Et quid in hoc operetur proteſtatio creditoris. ¶ Et an illa debeat fieri in actu ſolutionis ¶ Et an obſtet clauſola quod *vna via electa, altera tollatur*, vel ſi eſſet renunciatum beneficio epiſtolæ Diui Adriani. Vel quando aliqui correi non eſſent ſoluendo. ¶ Recipiens fructus cenſus vnius anni pro rata an ſibi præiudicet quo ad futuras præſtationes. ¶ Et facta diuiſione fructuum an dicatur diuiſa ſors principalis. ¶ Et quid econtra an diuiſis fructibus tanquam acceſſoria cenſeatur etiam diuiſum capitale. ¶ Adminiſtratores, tutores, & ſimiles habentes mandatum cum libera an poſſint diuidere creditum agendo, ſeu recipiendo pro rata debitores tangente.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio debiti cenſetur facta per petitionem contra omnes debitores pro rata eos tangente. nu.8. & 9 Et quid ſi fiat petitio contra vnum pro d.portione, n.2.*

3 *Diuiſio debiti magis præſumitur ſtantibus geminatis petitionibus.*

4 *Exactio penſionum poſt latam ſententiam debet intelligi quod fuerit facta ex præambulo illius.*

5 *A primordio tituli poſſeſſor formatur euentus.*

6 *Recipiens plus, & minus quam ſit portio pro virili non inducit diuiſionem, niſi ſit pro rata, ſeu perſona ad quemlibet tangente.*

7 *Solutionem virilem ſimpliciter recipiens non tanquam partem ſpectantem ad ſoluentem non præſumitur voluiſſe diuidere debitum.*

10 *Creditor agens contra vnum ex obligatis, & partem recipiens dicitur eligere, non diuidere; neque requiritur diſſenſio primæ electi.*

11 *Adminiſtratores, tutores, & ſimiles etiam cum libera non poſſunt diuidere creditum agendo pro rata. Quod magis eſt in minoribus nu.12.*

13 *Diuiſio facta per receptionem fructuum cenſus vnius anni quando ſit trahenda ad alios, & detur præſcriptio ab exordio illius temporis. nu.14.*

15 *Sors principalis an dicatur diuiſa ſi fructus diuidantur. Et quid econtra ſi fuerit recepta pars cenſus ab vno an tale diuiſio extendatur ad fructus & nu.16.*

17 *Creditor proteſtans quod per receptionem partis ad vnum tangentis non intendit creditum diuidere ſibi non præiudicat, dummodo talis proteſtatio fiat in actu ſolutionis. nu.18. & 19.*

20 *Diuiſio debiti facta per receptionem portionis an intelligatur quando aliqui correi non ſunt ſoluendo. n.21.22. & 23.*

24 *Diuiſio debiti ad hoc vt cenſeatur facta quæ requirantur relatiue. Et an obſtet clauſula quod vna via electa altera tollatur, vel ſi eſſet renunciatum beneficio epiſtola Diui Adriani.*

CAPVT CCCLIX.

NOn eſſe dubitandum Dixi in caſu de quo agebamus fuiſſe factam diuiſionem debiti, cum fuerit porrecta petitio contra omnes debitores pro rata eos tangente, & pro virili, ſeu eorum
1 perſona, quod idem ſignificat, † Ita vt ex hoc colligitur mens clara creditoris volentis ſibi obligatos condemnari ſolum in eorum portione, non inſolidum, cum hoc caſu nulla ſit differentia inter petitionem, ſeu receptionem, quando omnes pro rata conueniuntur, quaſi tunc creditor totum ſuum ius deduxerit in iudicio, & per conſequens videatur illud voluiſſe diuidere, quidquid aliud ſit quando vnus tantum ſimpliciter conuenitur, tunc enim erit electio, non diuiſio *Aret. in l ſi ex toto. §.ſi ita ſcriptum ad med. verſ. de petitione non habemus. ff de legat.1. & ibi Roce ad med. verſ prima concluſio.nu 5. Bald.ad fi.verſ.& circa hoc diſtingue. Iaſ. ad fi.verſ.ſecundum contrarium.n.11 & 13 Idem Iaſ in l.ſi creditores. in fi. verſ. item aduerte. C de pact. & ibi Alex.col.2.poſt pr. verſ.1. caſu dic.n.5. Bellapert. poſt pr.verſ. dicunt quidam ſi diuidat.n.1. Salic.oppoſ. 5.col.2.poſt pr. verſ quære igitur modo. n.4. Bald ad med.verſ.ſed hic quæritur. quando dicatur eligere.n.4. Azo.in fin Cyn.in addit. in fi. verſ.ſed quæris quando, & verſ.diuiſio præſumitur. Caſtr col. vltim. nu.3. poſt med. verſ. contra ſecundum. & n 4. verſ.ex prædictis collige. Bal.in l.liberum.16. in fin.verſ.& attende bene. n.3.& ibi Azo.n.1. Salic. ad med. n.2. C.de fideiuſſor. Azo.in l.reos 23 in fi & ibi Bald in pr. Salic. oppoſ. 5 n.4.in fi. C.eod.tit. Bart.in l ex duobus. la 2.quæſt. 16.n 12.verſ.veritas eſt. de duobus reis. Affl decíſ.142. n.3.& per tot. & ibi Vrſil.n.2. Aret conſ.33. in fi.nu. 31 Roncagall.in l.3.verſ.vtique.n.21.de duob.reis.*

Immo etiam in petitione facta, & lite conteſtata con-
2 tra vnum idem eſſet, † quando, prout in caſu noſtro, adiuns verba *pro rata eos tangente*, cum per illa, vel ſimilia reſultet clarum pactum diuiſionis de-

bìti.

Digitized by Google

biti, & exceptio non petendi, niſi pro virili *Caſt. in l. ſi ex toto 8. §. ſi ita ſcriptum. nu. 3. ad fi. de legat. 1. & ibi Bald. ad fi. verſ. aut non diuiſit actionem ſuam in omnes. Idem Caſtr. in d. l. creditores 18. n. 3. & 4. C. de pact. Card. Mantic. de tac. & amb. conuentio. tit. 5. lib. 15. n. 3. verſi vnde ſi creditor.*

Maximè, quia ſumus in pluribus petitionibus gemina-
3 tis factis tam in reſcripto, † quam in poſitionibus,
ſuper quibus non ſolum fuit lis conteſtata, ſed e-
tiam lata ſententia per partem acceptata, in qua
declaratur omnes habentes intereſſe debere pro ra-
ta, & æqualiter contribuere. Ita vt omnibus his con-
currentibus magis comprobetur diuiſio crediti
Sard conſi. 224 n. 13. verſi. tertium pariter. lib. 2.

Accedat quod poſt latam ſententiam fuerunt exactæ
multæ pecuniarum ſummæ ab obligatis inſolidum
4 † pro virili & rata cuiuslibet; Vnde dicendum eſt
exactionem talem fuiſſe factam ex præambulo d.
ſententiæ *l. quædam mulier. de rei vendicat. l. 1. C. de*
5 *acquir. poſſeſſ. Ayn. conſil. 284. n. 6.* † cum à primor-
dio tituli poſterior formetur euentus *l. 1. ad fi. C. de impo. lucrat. deſcrip. lib. 10.*

Neque obſtat *Alex. conſil. 178. n. 12. li. 7.* Quia loquitur
quando quis recipit plus vel minus, quam ſit por-
6 tio pro virili, † tunc enim non inducitur diuiſio,
cum debeat eſſe pro rata, ſeu perſona ad quemlibet
tangente *Gl. in l. inter eos. 52. §. fideiuſſor. in verb. ſol-
uit. ff de fideiuſſ. Imol. in l. 2. col. vlt. poſt pr. verſ. qui-
bus dictis adde. nu. 4. ff de duo. reis.* Aliud eſt in caſu
noſtro, in quo fuit facta petitio pro rata omnes
tangente, & pro eorum perſona, quæ inducit di-
uiſionem *Bald. in l. liberum. 16. in fin. num. 3. C. de fideiuſſor.*

Vlterius *Alex.* loquitur quando quis recipit ſolutio-
7 nem virilem ſimpliciter, † non tanquam partem
ſpectantem ad ſoluentem, ſeu pro perſona ſoluen-
tis, tunc enim non inducitur diuiſio *Iacob. de Aren. in l. ſi ex toto. 8. §. ſi ita ſcriptum ff de legat. 1.* Diuer-
ſum eſt in caſu noſtro, in quo tam in reſcripto,
quam in libello, poſitionibus, & ſententia declarat
8 quemlibet teneri pro parte, & rata ſua; † Ita vt ex
iſtis non poſſit induci niſi diuiſio, quamuis etiam
eſſemus in petitione *Azo. in l. reos. 23. in fi. & ibi
Bald. in prin. Salic. oppoſ. 5. num. 4. C. de fideiuſſor. cum*
9 *aliis ſupra allegatis.* † Quaſi illa concurrens, & pun-
ctualis quantitas faciat præſumi talem liberatio-
nem; Ideo ſit ſeparatio ex præſumpta mente cre-
ditoris *Aldobr. conſil. 114 nu. 49.*

Et ita etiam loquitur *Caſtr. conſil. 391. non reperio iure
10 cautum. lib. 1.* vbi quod creditor † licet agat con-
tra vnum ex obligatis, & partem recipiat, poterit
contra alium poſtea agere, neque requiritur diſ-
cuſſio primi electi, cum per talem electionem non
ſibi præiudicetur quo ad alios ſiue ſimus in prima
inſtantia, ſiue in cauſa appellationis; iſta enim eſt
electio non diuiſio, ideo non præiudicat *Aret. in l.
ſi ex toto. §. ſi ita ſcriptum ad med. verb. de petitione
non habemus ff de legat. 1. cum aliis in principio hu-
ius capitis adductis.*

Verum eſſet quod reſpectu eorum, de quorum man-
dato non conſtat non eſſet in aliquo eis præiudi-
11 catum, † quo ad huiuſmodi diuiſionem, cum admi-
niſtratores, tutores, & ſimiles non poſſent creditum
diuidere agendo pro rata, prout neque hoc conce-
deretur procuratori cum libera, cum hoc eſſet do-
nare, & perdere, quod talibus non permittitur *l.
præſes. C. de tranſ. Rencaga. in l. 3. ver. vtique. n. 43. ff.
de duob. reis. Petr. Stell. in d. l. ſi creditoris. nu. 56. col. 7.
12 ad med. ver. quinto intelligenda. C. de pact.* † vbi mul-
to magis ampliat ad Minores, qui poteſtatem alie-
nandi non habent *l. pupillus. de acquir. rer. domin. Iaſ.
in l. poſſeſſio ff de acquir. poſſeſſ.*

Sicuti etiam ſi eſſet facta diuiſio per receptionem fru-
13 ctuum vnius anni, † non eſſet trahenda ad alios,
Vnde ſi vnius ex debitoribus annui cenſus, & red-
ditus ſit admiſſus ad ſolutionem pro rata, non ta-
men erit diuiſa obligatio principalis, prout neque
reſpectu ſequentium annorum, niſi toties iterata
ſit, vt præſcriptioni ſufficiat, illa enim adiectio,
quod quis pro ſua perſona ſoluat intelligitur pro
eo actu, non pro futuris, & quamuis ſit omnium
annorum obligatio, plures tamen ſunt præſtatio-
14 nes, † neque datur præſcriptio ab exordio illius
temporis, ſed ab initio cuiuslibet anni, vel ſeme-
ſtris, Ita vt debeant eſſe tot præſcriptiones, quot
ſolutiones *Bald. in l. cum notiſſimi. § in his. & ibi Sa-
lic. in pr. C. de præſcr. trig. vel quadrag. anno. Azo in
tract. de vſucapion. & præſcript. rub. de præſcript. 30.
vel 40. annorum. Surd conſ. 302. num. 8.* Vnde merito
præſumptio, quæ colligitur ex vna præſtatione ad
aliam ſequentem non trahitur, neque erit facta di-
uiſio niſi pro tempore quo fuit facta ſolutio, prout
in ſpecie cenſus concludit *Alciat. in l. ſi creditores
num. 15. C. de pact.* & latè comprobat & de com-
muni probatur *ibi Petr. Stell. col. 5. ad fin. nu. 41. ad
15 med. verſ verum tamen non eſt ab hac limitatione,* † vbi
loquitur de ſorte non diuiſa, quamuis fructus diui-
dantur licet *num* 48. dubitet reſpectu ſequentium
annorum; ſed non eſt dubitandum, cum opinio
Alciat. ſit verior etiam reſpectu temporis, vt in fu-
turum non ſit præiudicatum *ex ſuperius adductis.*
16 † Idem quoque erit ſi fuerit recepta pars ſortis
cenſus ab vno, Nam talis diuiſio non extenderetur ad
fructus qui poterunt peti, cum per diuiſionem
principalis non cenſeatur diuiſum acceſſorium de
quo tamen multa *Petr. Stell. in d. l. ſi creditoris. n. 42.
vſque ad num 48. C. de pact.*

Prædictis addendum eſt quod in huiuſmodi caſibus,
ne talis petitio partis, aut receptio præiudicet,
17 † creditor ſolet proteſtari quod per ſimilem re-
ceptionem non intendit ſibi in reſiduo præiudica-
re, vt non poſſit à quocumque illud reſiduum pe-
tere, vt per *Bart. in d. l. ſi creditores. in 2. lect. & ibi
18 Iaſ. limit. 4. C. de pact.* † Quod tamen erit intelli-
gendum, quando proteſtatio fieret in actu ſolutio-
nis, cum alias poſtea non iuuaret; quaſi tunc actus
ſit conſummatus, poſt quem ſimiles proteſtationes
non admittuntur etiam in dependentibus ab ani-
mo *Glaſ. in l. in concubinat. nu. 3. in verb. teſtatore. de
concubin. Roma. conſ. 257. primo dico poteſt. in fi. Alex.
19 in l. ſi ita ſcriptum. 34. nu. 4. de leg. 1.* † & in terminis
ita declarat *Purpur. in l. ſi creditores. col. 4. poſt med.
ver. & intelligite. n. 24. in fi. C. de pact.*

Item adde, quod tunc inducitur in prædictis diuiſio,
20 quando alij correi ſunt ſoluendo † pro eorum ra-
tis portionibus, cum alias etiam qui partem ſuam
ſoluit, poſſit pro partibus aliorum conueniri, Ra-
tio enim quare inducitur diuiſio eſt, quia lex præ-
ſumit voluntatem creditoris fuiſſe de faciendo
pactum tacitum debitori cum recipit partem v-
nius correi, quod videtur eſſe modici præiudicij,
cum ab aliis poſſit exigere, ſed quando alij non
ſunt ſoluendo, non eſt veriſimile, quod creditor
voluerit in totum ius ſuum perdere, cum potius fa-
tuitas quædam videretur *l. cum de indebito. de prob.
Bald. in l. generaliter. oppo. C. de non nu. pec.* & ita in

ſpecie concludit *Gl. in l. ſi creditore. C. de pact. Affl. deciſ. 141. n. 3. & ibi Vrſill. n. 2. in pri. verſ. hic dicitur addere quintum. Ludouic. deciſ. Lucenſ. 21. n. 3.*

Quamuis iſta opinio non ſit tuta, Nam in hoc conſi-
21 ſtit vtilitas huius diuiſionis, † vt illa proſit alio non
exiſtente ſoluendo, prout in his terminis concludunt *Iac. de Aren. Bart. Bal. Caſtr. Salic. Alex. Claud. Aquenſ. & alij* de quibus per *Purpur. in d. l. ſi credi-*
22 *toris. col. 6. in pri. nu. 34. C. de pact.* † Vbi nu 35. dicit
conſiderandum eſſe, an recipiens crederet correos eſſe ſoluendo, nec ne, quia ſi erraret, talis error conſenſum excluderet *l. ſi per errorem ff. de iuriſd. omn. iudic.* & ita etiam indiſtincte nulla habita con-
23 ſideratione, quod alij ſint ſoluendo † concludit
Petr. Stella in repetit. d. l. ſi creditoris. n. 7. in 2. declarat. & in num. 13. in ſexta declarat. C. de pact. & ibi *Curt. Iun. nu. 10.* teſtatur de communi; Qui etiam multas quæſtiones & requiſita ponunt ad hoc, vt
24 talis diuiſio debiti cenſeatur facta. † Et an obſter
clauſula, quod *vna via electa altera tollatur Vrſill. ad Affl. deciſ. 142. nu. 2.* Et quando eſſet renunciatum beneficio epiſtolæ D. Adriani *Pract. Papienſ. in form. libell. contr. plur. reos debend. in verb. beneficio nouarum conſtitutionum. in fin.*

EPITOME.

Tutor & pupillus quando poſſint contrahere ſocietatem tam expreſſe, quam tacite. ¶ Et quid ſi fuerit facta ad commodum ipſius tutoris. ¶ Vel non fuerint ſeruatæ ſolemnitates requiſitæ per ſtatutum in contractibus minorum. ¶ Vſura an dicatur quod ponens operam participet de lucro, non de capitali. ¶ Impubes doli capax an poſſit carcerari, mulctari, & excommunicari. ¶ Et quando obligetur ex contractu tutoris, & ſocietatibus officij pro eo factis perſonaliter, & cum obligatione camerali, & ſimilibus clauſulis. ¶ Pecuniæ quo caſu dicantur verſæ in vtilitatem pupilli. ¶ Et quando verſio præſumatur ſine alia probatione. ¶ Contractus geſti per tutorem qui publice pro tali habebatur an ſint validi. ¶ Et ex illis impubes obligetur. ¶ Et quid ſi ei fuiſſet datus adiunctus ſine quo tutor adminiſtrabat. ¶ Vel non fuiſſet factum inuentarium. ¶ In ſocietate in qua vnus ponit operam, alter capitale an fiat communicatio capitalis, & illius dominium transferatur.

SVMMARIVM.

1 *Societas non poteſt contrahi per pupillum, quamuis de illius vtilitate tractaretur. num. 2. Fallit in pupillo habente tutorem. nu. 3.*

4 *Tutor valide contrahit ſocietatem pro pupillo tam expreſſe, quam tacite, & num. 5. 6. & 7.*

8 *In ſocietate in qua vnus ponit operam, alter capitale, an fiat communicatio capitalis, & illius dominium transferatur, & in dubio an intelligatur poſitum vſum rei, vel res. num. 9.*

10 *Vſura an dicatur quod ponens operam participet in lucro non capitali. & num. 11.*

12 *Societas facta per tutorem abſque ſolemnitatibus requiſitis per ſtatutum in contractibus minorum eſt valida ſtante vtilitate pupilli. n. 13. & 15. Maxime ſi eſſet ſuper quæſtibus, & fructibus nu. 14. & quid in pupillo infante. nu. 16.*

17 *Societas poteſt contrahi cum tutore pupilli tacite & expreſſe etiam ad commodum ipſius tutoris. Intellige vt numero 18.*

19 *Pupillus obligatur ex contractu tutoris, & tenebitur ciuiliter & naturaliter. Declara vt num. 20.*

21 *Pater & tutor an poſſint obligare perſonam pupilli. & num. 22.*

23 *Tutor obligat pupillum etiam cum obligatione camerali, & cum omnibus clauſulis ſolitis apponi in contractibus. n. 28.*

24 *Pupillus doli capax poteſt carcerari. Contrarium. n. 26. ſed prima opinio eſt verior, num. 27.*

25 *Impubes doli capax propter contumaciam mulctatur, & excommunicatur, licet habeat reſtitutionem in integrum.*

29 *In ſocietatibus officiorum poteſt pupillus per tutorem obligari, ſi pecunia in eius commodum fuerint verſa. Idem in Eccleſia & Ciuitate. num. 30. & 31.*

32 *Pecuniæ dicuntur verſæ in vtilitatem pupilli, ſi fuerint accepta ad ſocietatem officij pro ſecatione meſſium, ita vt ex recollectione ſubſecuta verſio præſumatur abſque alia probatione.*

33 *Obligatio de pupillo facta per tutorem valet, quamuis non feciſſet inuentarium, & quando talia geſta ſint valida, & tutor poſſit remoueri tanquam ſuſpectus. nu. 34. Et an debeant eſſe negotia non recipientia dilationem. num. 35.*

36 *Contractus geſti cum tutore, qui publice & palam adminiſtrabat, & pro tali reputabatur valent, & obligant pupillum. Maxime ſi celeritatem deſiderabant. num. 37.*

38 *Obligatio tutoris quando attendatur in præiudicium pupilli, & illum obliget, ſi ei fuiſſet datus adiunctus ſub conditione quod præſtaret cautionem, & quid ſi illi hoc non fuit intimatum, & ad eius notitiam non deuenit, & non appareat de ſcientia eorum qui cum illo contraxerunt. nu. 39. & 40.*

CAPVT CCCLX.

PVpillus non poteſt contrahere ſocietatem *An.*
1 *conſ. 60. incip. morte dicti filij num. 2.* † cum aliis
per *Menoch. conſ. 12. num. 11. lib. 1. per tex. in l. tutorum & manium. §. alter. ff. de adminiſtrat. tutor. Bald. in l. ſi patruus. 4. num. 13. ad med. ver. ſi vero vnus ne-*
2 *gotiatur. C. commun. vtriuſque iudic.* † Quamuis
tractaretur de vtilitate pupilli. *Idem Bald. in l. cum oportet. in princ. col. 3. in fin. num. 9. verſ. ſi autem vnus poteſt. Cod. de bon. quæ liber. Alex. conſ. 49. mature ponderatis. num. 1. in fin. lib. 1. Surd. conſ. 9. numero 51.*

Prædicta tamen Dixi in caſu mihi propoſito non ob-
ſtare, etenim eramus in pupillo habente tutorem,
3 † cum quo fuit talis ſocietas contracta, quod facit, vt illa non poſſit iudicari inualida *l. vt in conductionibus. 33. ad fi. ff. pro ſoc. Corn. conſ. 1. in fi. n. 8. lib. 1. Iaſ. in l. 1. col. 2. poſt pri. verſ. limita in nunc primum caſum. C. qui teſtam. fac. poſſ. Cephalin. conſ. 483. nu. 16. lib. 2. Cardin. Mantic. de taci. & ambi. conuent. lib. 6. tit. 13. n. 6. Alciat. præſump. 25. n. 2. reg. 1.*

Quæ procedunt non ſolum in expreſſa ſocietate per
4 tutorem facta, ſed etiam in tacita, † quæ non de-
bet excludi, ſi colligatur ex actibus tutoris, cum verbis non ſit opus, quando per actum conſiſtentem in fieri poteſt dignoſci voluntas, licet verba ſint neceſſaria, quando tutor interponit auctoritatem, & in iis, quæ procedunt per actum verbi. Vnde in tali caſu tacitæ ſocietatis non requiritur expreſſa auctoritas tutoris. Ita in ſpecie matris tutricis declarat *Dec. conſ. 21. viſo puncto & diligenter. in princ. verſic. non obſtat quod inter eos. n. 1. poſt Bald. in*

addit.

addit.ad tract. Bart. de duob.fratrib. col.pen. in prin. verſ.item dicis quod ſi vnus n.18 Card. Mantic.de tacit.& ambig.conuent.tit.26 lib 6.n.15 ad fi.verſ.cum pupillis.& lib.6.tit.13 n.8 vbi ad Iucit *Rip.reſpon.14.*
5 *n.2. de oblig vol.2.* † Quod etiam voluit *Petrus de Vbaldis. de duob.fratrib. ver. circa tertiam partem principalem.col.1.ad med.verſ.ſi vero pupillus habet tutorem n.5 to 6 p 1. f.133.* vbi ita reſpondet *ad l.ff.*
6 *de auctor.tut.* † ſequitur *Socin.conſ.160. in præſenti conſultatione.col.6.in pri.ver. reſpondetur etiam n.14. lib 1.Bald.in l.mandatum.15.col.2. poſt pri.ver. alij dicunt quid iſtud n.3.& ibi Salic in 7 oppoſit. nu.5. verſ redeo ad noſtram. ibi & hæc videtur ſocietas. C. mandat.Dec.conſ.441. præſens conſultatio. col 2. poſt med.n.5 in fi ver. & cū etiam. Alex.conſ 132 perſe-*
7 *ctis & ponderatis. nu.2.lib.3.* † vbi quod de hoc eſt bonus *tex.in l.quicunq.§ fi.ff de Inſtitor.Iaſ in l.1.n. 6.ad med verſ.nec obſt.ſi dicatur.C qui teſt.fa. poſſ.*
Maximè,quia ſumus in ſocietate ſuper quæſtu & fructibus,cum vnus ſociorum poſuerit operam,alter
8 vero pupillus capitale, † quo caſu non fit communicatio capitalis,neque dominium transfertur, Ita vt etiam in dubio potius intelligatur in ſocietate
9 poſitus vſus rei,quam res † *Bald.in l.1.q.2.ad med. ver.ſed reſpondetur quod non eſt verum.nu.4. C.pro ſoc.* vbi teſtatur ita de iure, & conſuetudine ſeruari *Dec.in l.ſi paciſcendo.8.n.1. C.de pact. & ibi Socin. in pr.per text. in l.cum duob. §.in coenndo. ff.pro*
10 *ſoc. Bal.conſ.61. in iſta quæſtione. in pri.li.2.* † Cum non ſit vſura, quod in lucro participet ponens operam non in capitali *Rot. Ianuenſ. deciſ.159. in fi.* opera enim ponitur loco interuſurij pecuniarij capitalis, & ſic pretium operæ eſt loco commodi interuſurij medij temporis ipſius pecuniæ,non au-
11 tem loco ſortis, † & ſufficit quod propter capitale, & illo mediante poſſit ſperari lucrum abſque eo quod operam præſtans nullam partem lucretur de capitali *Alex.conſ.131.ſi quis vera,n.3 poſt med. ver.nec obſtat ſecundum.lib.5.*
Nec oberit ſtatutum ſub prætextu quod non fuerint ſeruatæ ſolemnitates in contractibus minorum.
11 † Quia ſtante vtilitate præſuppoſita in facto, quæ redundauit ad fauorem minoris ex ſocietate,de qua agimus,verius eſt illam valuiſſe non obſtāte defectu ſolemnitatum,quæ per ſtatutum requirebantur, ne minores lædantur, aut decipiantur, Vnde quando conſtat ceſſare ea, quibus leges voluerunt occurrere, contractus non poteſt iudicari nullus *Rom.conſ 316.n 2. & conſil.453. n.3. Ruin.*
13 *conſ.161.n.3.ad med.li.3. Grat.conſ.46. n.29.li.1.* & de veriore opinione teſtatur *Dec.conſ.121. n.55 li. 3* cum aliis late *per Tiraq de legib.connubial.leg.16. gloſſ 8.n.76 Dec.conſ.330.pro reſolutione col.3. ante med.ver.ſecundo principaliter reſpond.n.4. Soci.conſ.* 80 *col.pen.nu.25.lib.4.Corn.254 col 2.poſt med.ver. tertio reſpondetur. lib.1. Bald.in l.1.in pri. ff.de con-*
14 *trar. et tutel.* † Maxime cum ſimus in ſocietate ſuper quæſtu,& fructibus, vt dictum eſt, in quibus magis eſt concedenda facultas tutori, vt poſſit contrahere ad fauorem minoris non infantis ex ſuperius allegatis *Bald. in l.neque 7. C de contrahend.&*
15 *commit.ſtipulat.* † Et quod valeat ſocietas officij contracta per tutorem ſine ſolemnitatib. ſtatutariis, quando redundauit ad commodum pupilli, & quod idem pupillus ex ea obligetur concludit *Rot.coram R.P.D. Ludouiſio Romæ.ſocietatis officiorum.12.Nouembris* 1610.
Præſertim quando ſumus,prout in caſu noſtro,in pupillo pubere,vel maiore infante, cum quo contractus ſocietatis ſuſtinetur inquantum concernit il-
16 lius commodum. † Quidquid aliud ſit in pupillo infante, cum quo contractus eſt omnino nullus non habita conſideratione d.vtilitatis, cum infans non poſſit ſtipulari neq; ad ſui commodum *Surd. conſ 9 n.49 ver.apparet igitur ex præmiſſis.lib.3.*
Amplius non ſolum poterit contrahi ſocietas cum tu-
17 tore pupilli tacite,vel expreſſe.vt dictum eſt, † ſed etiam illa illicite contrahetur cum eodemmet tutore ad commodum ipſius tutoris,quando palam, & bona fide cum pupillo contraheret, Quidquid alias perſona ſocij debeat eſſe diſtincta à perſona tutoris, & non valeat contractus illius geſtus cum pupillo, vt declarat *Surd conſ.9.n 56 7 & 59.li.1*
18 † vbi tamen requirit probationē iſtius bonæ fidei, & dummodo ſocietas ſit contracta cum pupillo maiore infante,nam alias ſi fate non poſſet, diceretur tutor cum ſemetipſo contraxiſſe, quod non permittitur,cum ſequatur diſtinctio perſonarum *l.pupillus § item de auctor.tut. Bar.in l.2.n.5.ff de ſtipul.ſer. Bald.in l.cum ipſe.n.1.C de contrah empt.*
Ex quibus colligitur etiam pupillum obligatum eſſe ex contractu tutoris, cuius nomine fuit celebra-
19 tus, † non ſecus ac ſi ipſemet contraxiſſet *l. apud Iulianum,§.pen.quib ex cauſ.in poſſeſſ eat. Pariſ.conſ. 99.n.58 lib.1. Surd.deciſ.297. n.4.* Et tenebitur ciuiliter, & naturaliter, dummodo promiſſio ſit fa-
20 cta de re, † cuius alienatio non ſit interdicta,quia tunc nec ciuiliter,nec naturaliter obligaretur ſine decreto *l.ſi ad reſoluendum C de prædiorum. Bart in*
21 *l.1.n.7.in fi ff de nouat.* † Quare etiam poterit dici quod poſſit tutor obligare perſonam pupilli,quodquid pater in obligatione perſonali filij nihil habeat agere *Aret.in §.pupillus.nu.3. & 4 inſt. de inut.*
22 *ſt.pul.* † Tutor enim ſupplet animi iudicium, Vnde intellectum in ea parte habere videtur pupillus, quæ confirmata eſt iudicio tutoris *Siluiſt. inſt. de auctor.tut.in prin.in 3.no.n.5.*
Et ſi tutor poteſt perſonaliter obligare pupillum,e-
23 tiam poterit † cum obligatione camerali,Maximè ſi attendamus opinionem *Bart.in tract.de carcerib. ver.quarto quæro nunquid pupillus.col.2 in prin.nu.7.* vbi tenet quod pupillus doli capax poteſt carcera-
24 ri † etiam pro debito ciuili, licet poſſet reſtitui in integrum, ſi aliquo caſu fuiſſet læſus per *text. in l.fi.in verb.atque.C.de cuſtod.reo.*& ſequitur *Iaſ.in l. neque impuberes num.2 & 3.ff.de in ius vocand.* Vbi
25 etiam addit, † quod impubes doli capax poteſt propter contumaciam mulctari, & excommunicari, quamuis habeat beneficium reſtitutionis in integrum *Ang.in d l.neque impuberes.n.1.ff.de in ius vocand.poſt Spec.de contuma.§.vlt.ad fi.*
Verum eſt quod multi tenent pupillum non poſſe carcerari *Caccialu.de debit.ſuſpe.q.5.r.3. to.3.p.2 f.*
26 150.† *Bal.in l.1.col.vlt. & ibi Salic q.11. C.qui bon. ced.poſſ.Rc.conſ.120. n.3.* vbi *Mando. in ver pupilli.* quod eſt verior opinio *Pariſ.conſ.94.n.40 li.1. Simoncell.de decre.mi.lib 2.tit.6.in ſpe.18. n.118.f.103.*
Non eſt tamen recedendum ab opinione *Bart in d.*
27 *tra de carc. q 4.* † cum ſit magis vera in pupillo maiore infante, quem etiam Curator ad lites poterit perſonaliter obligare cum omnibus pœnis,& clauſulis, quæ in huiuſmodi diſpoſitionibus ſo-
28 lent apponi, † prout latiſſimè comprobat *Feli. conſ.15.n.3 cum ſeq.*
Et in ſocietatibus officiorum poſſe pupillum per tu-
29 torem obligari † reſoluit *Rot. coram R.P.D. Lu-*

dinſio Ro ſocietatis officiorū.12.Nouemb.1601.Dum-
modo tamen conſtet, quod pecuniæ fuerint acce-
ptæ,& erogatæ in vtilitatem pupilli. l.tutor.16.in
pri.ff.de pignor.act.l.3. & ibi glo. in verb.perſonalis,
C.quand ex fact tutor.vel curat.l.ex facto, §.plane, ff.
30 de pecul. † Quod etiam eſt in Eccleſia auth.hoc ius
porrectum,C.de ſacroſ.eccleſ. Et in Ciuitate l.ciuitas.
ff.ſi cer. petat. & notat gl.in d.l.3. in verb. perſonalis,
31 ad med. † Et facit tex.in l.ſi creditor,4. & ibi gl. in
verb. nullam, C.ſi tut.vel curat. interuener.l.pater, §.
ſeruus,ff.de in rem verſ.l.tutor,§.fin.de minorib.l.pen.
§.1.quod falſ.tut.auctor.l.ei qui,7.in fi.C.quod cum eo
qui in alien.poteſt.

De vtilitate autem viſum fuit in ſopradicta deciſio-
32 ne ſufficienter conſtare, quia † fuerunt acceptæ
pecuniæ ad ſocietatem officij pro ſecatione meſ-
ſium, cum in manibus tutoris aliæ non extarent,
Ita vt ſtante indigentia huiuſmodi pecuniarum,&
recollectione ſubſecuta ſatis probetur pecunias
verſas fuiſſe in vtilitatem pupilli, prout in ſpecie
concludit Rot. in d.cauſa Romana ſocietatis officio-
rum.& voluit Bald.in l.vlt.in fi.C.de pignorib Aym.
conſil.91.n.6 Alex.conſ.46.circa primum dubium,in
fi.lib.5.cum aliis quos adduxi ſupra c.107.nu.10.A-
lex.in l.ciuitas,col.3 poſt med.verſ.quod aut ſtatim poſt
mutuum,n.11 ff.ſi cert.pet. & notant Doctores in l.ſi
ventri,§.in bonis,de priuil.credit.

Immo etiam valeret talis obligatio de pupillo facta
33 per tutorem, † quamuis ille non feciſſet inuenta-
rium, & alia ſolemnia, quia nihilominus tutor e-
rat, & geſta per ipſum tenebant, quamuis potuiſ-
34 ſet vt ſuſpectus remoueri † Bart.in l.tutor, qui re-
pertorium, nu.7.ver. contrarium puto,ff.de admin. &
peric.tutor.Rum.conſ.89.n.6.lib.5. Dec.in c.ex parte,
n.5.col.2.ante med.de appellat. Salic. in l.tutores vel
curatores,14.num.7.q.4.C.de admin.tutor.Put.deciſ.
287.li.2. licet ſecundum alios prædicta procedant
35 in his,quæ dilationem non recipiunt,† & ad com-
modū pupilli ſpectant, iſta enim poterūt explicari
per tutorē non facto inuentario,& ſeruatis ſeruā-
dis Alex.conſ.163.alias conſulitur reſpondi,n.4.lib.5.

Et prædicta minorem haberent difficultatem,ac ma-
gis obligatio facta per tutorē de pupillo eſſet vali-
36 da, † ſi tutor publice, & palam adminiſtraſſet, &
pro ſe tutore geſſiſſet, valent enim geſta cum eo,
ne contrahentes decipiantur Socin conſil.153.n.3.&
4.lib.2.quem ſequitur Rot.coram R P.D. Cantuccio
Romana iuris dotis 15.Decemb.1578. quæ eſt inter
deciſ.Rot.diuerſ.89.n 9 p 2. poſt Cheſſan.deciſ.197.&
coram Card. Lancellotto Feroliuien. iuris patronatus,
25.Octob.1599.& coram R.P.D. Ludouiſio Roman.
37 ſocietatis officiorum. 12.Nouemb.1601. † Vbi ſubdit
hoc magis procedere in caſu d. deciſionis,quia ne-
gotium non ſolum concernebat commodum pu-
pilli quem talis tutor obligauerat, ſed etiam cele-
ritatem deſiderabat, ne meſſis cum tritura periret
l.tutor qui repertorium,in prin.C.de adminiſt.tutor.l.
vlt.& ibi Bal.in pri.C.de tutor & cur.at qui ſatiſded.
Bart. in l.legitimos, in fin. prin. ver. vltimo ſcias. &
ibi Add in verb.delationem, & in verb. recipiunt,ff.
de legitim.tutor.

Neque etiam obſtaret prędictæ obligationi factæ per
tutorem quamuis ei fuiſſet datus aduoctus ſub
38 conditione, † quod præſtaret cautionem, quia il-
la non præſtita decretum euaneſceret l.certi con-
dictio,3.in pri.& ibi gloſſ. in verb. non potero, ff.ſi cer.
pet.l.1.in fi.quand dies vſusfruct.leg.ced. l.neceſſario,
§ quod ſi pendente,ff.de peric.& commod.rei vendit.l.
cedere,de verb.ſign.l.2.in fi. de offic.proconſ. & leg. &
in ſpecie decreti tutelæ ita concludit Rot. coram
R.P.D.Ludouiſio Ro.ſocietatis officij. 12. Nouembr.
etiam quod illo caſu decretum tutoris aduocti
fuit cum intimatione, quæ non fuit facta, ideo
non afficiebat principalem tutorem Put.dec.174.
lib.1. Io.Paul. dec.121. Maximè, quia neque appa-
rebat ad eius notitiam deueniſſe Caputaq. dec.322.
40 n.4.p.2. † Prout etiam neque illi, qui contraxe-
runt cum d.tutore, & dederunt pecunias ad ſocie-
tatem nullam habuerunt de prædictis ſcientiam,
ita vt magis conualidetur d.obligatio l.quod ſi for-
te,14.§.ſunt quidam tutores, verſ. idem dico quod ſi
ſciens,ff.de ſolution.

EPITOME.

Intereſſe quando ſit præſtandum emptori,qui non
fuit certioratus à venditore de qualitatibus rei ven-
ditæ, ob quas minoris fuiſſet empturus. ¶ Poſt em-
ptionem ſi ſuperueniat notitia alicuius ſeruitutis de-
bitæ rei emptæ ob quam reddatur maioris æſtima-
tionis quo caſu ſit augendum pretium venditori.
¶ Commodum prouenient à caſu,& augmentum rei
venditæ tam intrinſecum, quam extrinſecum an ce-
dat lucro emptoris. ¶ Contrahens quando excuſetur
non perquirendo conditiones rerum,& perſonarum,
cum quibus contrahit. ¶ Æſtimatio circa reſtitu-
tionem quanti minoris quomodo ſit facienda. ¶ Et
quod tempus conſideretur. ¶ Emptor,& conductor
de quibus ſit certiorandus à locatore, & venditore.
¶ Et quid in decreto publicando, ob quod diminue-
retur pretium rei venditæ.

SVMMARIVM.

1 *Emptor debet certiorari per venditorem de qualitatib.
rei venditæ propter quas minoris eſſet empturus. n.
3. Et quomodo intereſſe debet præſtare ob talem de-
nunciationem non factam.n.2.7. & 19.*

4 *Venditor tradens rem obligatam emptori non tenetur
de euictione, ſed ad quantum intereſt rem non eſſe
obligatam. Amplia etiam quod res eſſet obligata
non pure ſed ſub conditione. n.5.*

8 *Poſt venditionem ſi ſuperueniat notitia alicuius ſerui-
tutis debita rei vendita, ob quam reddatur maioris
æſtimationis, augendum erit pretium. & n.9. Falle
in commodo ſeruitutis ſuperuenientis à caſu, ſeu
fortuna, quod tunc erit emptoris,n.10.*

11 *Augmentum proueniens ex rei æſtimatione poſt per-
fectam venditionem ſpectat ad emptorem.*

12 *Emptor habere debet quod acceſſit intrinſecè rei ven-
ditæ,vt fructus,& extrinſecè vt actiones.*

13 *Vendens domum minori pretio ob ſeruitutem præſtan-
do habitationem liberis, ſi ille ſtatim m[illegible]tur,
non poteſt petere augmentum pretij ab em[illegible]*

14 *Contrahens debet ſeruari conditionem rerum [illegible] per-
ſonarum cum quibus contrahit, alias non excuſa-
tur. Declara vt n.15.*

16 *Emptor eſt certiorandus explicite de omnibus quæ
dependent ab ipſa re, & extra rem. Idem in loca-
tionibus,& ſimilibus, num.18.*

17 *Venditor ſciens decretum breui publicandum dimi-
nuens valorem frumenti venditi debet certiorem
reddere emptorem.*

20 *Intellectus* l.quo ad ſeruitutes. ff de euictione.

21 *Æſtimatio circa reſtitutionem quāti minoris quomo-
do ſit facienda,& quod tēpus cōſideretur. Et quid in
æſtimatione bonitatis agri, cum ob euictam partem*

fundi

fundi fuit actum an idem ſit iudicandum, prout quando proponitur redhibitoria, nu. 22.

CAPVT CCCLXI.

VEnditor tenetur certiorare emptorem de qualitatibus rei venditæ, propter quas mi-
1 noris eſſet empturus † *l quæro. 40 verſ. ſpecialiter, ff. de act. emp. Alex. conſ. 95. lib 5.* quod eſt dupiicatum
conſ. 63 nu. 1. lib. 6. Ita vt debeat præſtare omne intereſſe emptori, quando venditor ſciens non cer-
2 tiorauit illum de prædictis qualitatibus. † Nam ſi ignorauit tenetur ſolum quanti minoris eſſet empturus iuxta diſtinctionem, de qua per *Alex. d. conſ. 63. n. 6. li. 6.* vbi etiam *n. 8. & 10.* ſuadit quod ſi reperiatur in prædio vendito ſolutio annua non te-
3 nebitur emptor † niſi facta deductione quanti minoris empturus fuiſſet, & ſic ad quanti minoris communiter valent dictæ res venditæ propter d. qualitatem; Vnde ſi venditor tradat rem obligatam emptori non ſimpliciter aget de euictione ad
4 pretium, † ſed ad quantum intereſt rem non eſſe obligatam, & ſic ad quantum res minus valet *Ang. in l. 1. ſi hæres, n. 3 ff. ad Trebell.* Quod procedit
5 etiam † quando res vendita non eſſet pure obligata, ſed ſub conditione, quæ adhuc penderet, æſtimatur enim, & attenditur ille dubius euentus conditionis, vt per *Alex. d. conſ. 63. n. 11. lib. 6.*

Ex iſtis colligitur quod in caſu noſtro cum agitur de ſeruitute, quam ignorabat venditor adeſſe in re
6 vendita, † per eum ſolum debet præſtare quanti minoris emiſſet emptor, ſi ſciuiſſet hanc ſeruitutẽ impoſitam *l quoties, 61. & ibi Gloſ. in verb. victus, ff. de ædilit. edict. & in l 1. §. cauſa, n. ve b tenere ff. eod.*
7 *Caſtr. in l. 1. §. venditor, nu. 2 ff de act. empt.* † Cum alioquin teneretur ad intereſſe *l. Iulianus, § quod autem dicatur, & l. quæro & l. ſi quis fundum, ff eod. in l cum venderes, 59 ff de contrah. empt. Gloſſ in d. l. quoties, in verb. victus ad med.*

Prout econtra dicimus, quod ſi poſt venditionem habita fuerit notitia alicuius ſeruitutis debitæ
8 rei venditæ, † propter quam reddatur maioris æſtimationis, erit augendum pretium, quando pluris veriſimiliter emptor fuiſſet illam rem emptuтus, ſi de commodo prædictæ ſeruitutis apparuiſſet; Quemadmodum enim venditor tenetur emptori quanto minoris emiſſet, ſi detegitur aliqua ſeruitus debita à re vendita ignorante venditore *l. 1. ad fi. & l. in venditione, ff. de act. empt. cum*
9 *aliis ſupra allegatis.* † Ita etiam æquum erit augendum eſſe pretium quanto pluris emptor emiſſet, ſi econtra commoditas ſeruitutis detegatur, vt contrariorum ſit eadem diſciplina: & idem operetur propoſitum in propoſito, quod oppoſitum in oppoſito, & propter naturam correlatiuorum, quæ ad paria debent iudicari, prout in ſpecie declarat
10 *Cagnol. in l. 2. n. 172. C. de reſcind. vendit.* † Quidquid aliud ſit in commodo ſeruitutis ſuperueniente poſt perfectam venditionem à caſu, ſeu fortuna, illud enim erit emptoris, nec debebit augeri pretium propter iſtum caſum, vt de eo qui vendidit rem minori pretio propter ſeruitutem, quam patiebatur, ſi d. ſeruitus incontinenti eſt finita, ex quo res plurimi valet, iſtud commodum erit emptoris, vt concludit *Bal in rubr C. de peric. & com.*
11 *rei vendit. in fi. nu. 9.* vbi ampliat † ad augmentum quod prouenit ſi creſcat rei æſtimatio *l ſi voluntate, in fi. ff. de reſcind. vend.* Prout ſi acceſſit aliquid rei intrinſecè, vt fructus, vel extrinſecè, vt aliquæ
12 actiones † *Idem Bal. in l. 1. n. 8. C. de peric. & commod. rei vendit. Bart. in l. prætor, §. quod de fructibus, ff. de bon. auctor. iud poſſid.* Et facit text. in *l. penult. in*
13 *pri. ff. de peric. & commod. rei vend.* † Vbi ſi vendidi domum, in qua ſecundum voluntatem defuncti, cui ſucceſſi, debebam habitationem libertis, & eã hoc pacto vendidi, & ſic minori pretio, ſi ſtatim liberti obierint, non tamen poterit plus pretij peti ab emptore cum iſtud commodum prouenient poſt emptionem ſpectet ad emptorem, & quia recipiens onus rei venditæ videtur recipere ſecundum quod poteſt imponi vt per *Caſtr. in d. l. pen. in princ* vbi quod eſt bene notandum.

Hæc habui ex ſcriptis Franciſci Gratiani V.I.D. genitoris mei viri ſumma integritate, & doctrina, ac in rebus agendis prudentia, & omnibus virtutibus prædit, & ob eas ſanctiſſimæ memor. Pio V. Greg XIII. & Clementi VIII. probato, in cuius laudibus recenſendis immorarer, niſi pater eſſet; Prædicta autẽ prout iacent allegaui in ſimi-
14 li caſu contingenti, quæ † tanquam iuri conſona fuerunt confirmata non obſtante quod opponere ur de *l. qui cum alio, ff. de reg. iur.* vbi quod quis debet ſeruare conditionem tam rerum, ſuper quibus contrahitur, quam perſonarum, cum aliàs tanquam in craſſa ignorantia non excuſaretur,
15 † Sed diſpoſitio *d. l. qui cum alio.* non procedit in caſibus, in quibus alter contrahentium tenetur ex natura contractus notificare aduerſario omnes qualitates rei: Talis enim non poterit poſtea obiicere ignorantiam, quam ipſe cauſauit, prout eſt caſus noſter de venditore, qui tenetur omnia exprimere, quæ potuiſſent emptorem à contrahen-
16 do retrahere. † Ad n vt neque ſufficiat partem onerum explicite ſignificare, alia vero perfuſoriis verbis, cum etiam emptor debeat certiorari non ſolum de his, quæ dependent ab ipſa re, ſed de illis quoque, quæ ſunt extra rem, vt ſi ſciat venditor decretum breui publicandum, per quod dimi-
17 nueretur valor frumenti, † tenebitur enim de hoc certiorem reddere emptorem, quaſi valeat argumentum de mutatione bonitatis intrinſecæ ad mutationem extrinſecam: ita omnia prædicta explicat Surd. qui pro omnibus ſufficiat *conſ. 13. nu. 19. vſque ad nu. 4. & conſ. 150. num 125. vſque ad*
18 *nu. 13. lib. 1.* Vbi ampliat ad locatores, † & ſimiles, qui tenentur exprimere vitia, & qualitates rerum *Bald conſ. 413. lib. 5. Alex. conſ. 95. lib. 5. Bero q. 61. in fi. Affl. deciſ. 399. n. 9*

Quibus adde *Roman. conſ. 303. diligenter inſpectis, col.*
19 *5. poſt prin. verſ. vnde ſequitur, nu. 10.* † vbi approbat ſupradictam diſtinctionem de venditore, qui ſciẽs rem non liberam, non certificauit eum, in quem eſt facta alienatio, tunc enim tenebitur ad intereſſe, cum ſecus ſit quando neſciebat, Nam hoc caſu ſolum reſtituet tantum de pretio quantum minus fuiſſet empturus, ſi ſciuiſſet rem grauatam
20 eſſe *l. 1. §. 1. & l. Iulianus, ff. de act. empt.* † Et ita intelligitur *l quod ad ſeruitutes, ff de euiction.* & ſequitur etiam *Surd. conſ. 13. nu. 29 ad med. verſ. eandem ſententiam, lib 1.*

Quomodo autem probetur talis ignorantia in ven-
21 ditore erit alterius inſpectionis, † prout etiam qualis debeat eſſe æſtimatio circa reſtitutionem quanti minoris, & an conſideretur tempus emptionis, & venditionis, vel cum agitur, de quo per
22 *Gl. in l. pen. & ibi Cepoll. de ædil edict.* † vbi de æſtimatione bonitatis agi cum ob euictam partem

fundi fuerit actum, quæ erit facienda non ſecus ac ſi vno precio plures ſerui fuiſſent empti, & de voo propooatur redhibitoria *Bertazz. clauſ. 30. gloſſ 6.n.22. Doctor. in l. pretia rerum ad leg. falcid. & in l. qui ſolidum, 80. de leg. 2. Alex in l. 1. §. ſi heres, ff. ad Trebell Carpan. ad conſtit. Mediol. c. 331. p. 2.*

EPITOME.

Conſtitutio dotis an probetur ex coniecturis. ¶ Et quales debeant eſſe. ¶ Confeſſio mariti de dote recepta, qoo caſu probet mulierem fuiſſe dotatam. ¶ Et an ex ea acquiratur ius vxori illam exigendi ex actis inchoatis per ſuum virum, executiue, & ſioe vlla ceſſione. ¶ Vxor ao præſumatur habuiſſe notitiam dotis promiſſæ, vel traditæ marito. ¶ Filia quando poſſit petere iterum ſe dotari. ¶ Confeſſio mariti de dote recepta quando præſumatur ſimulata, vel vera, ita vt præiudicet tam ſibi, quam creditoribus. ¶ Et quid ſi tempore confeſſionis erat grauatus ære alieno. ¶ Et quomodo de hoc debeat coostare.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio mariti de dote recepta probat mulierem fuiſſe dotatam & ex ea acquiritur mulieri ius perfecte quaſitum ad illius repetitionem. Intellige vt num. 2. & 3.*

4 *Vxor habet facultatẽ exigendi dotẽ promiſſam viro ſuo poſt eius mortem ex eiſdem actis inchoatis, intentando ius executiuum etiam ſine vlla ceſſione, n. 5. & 6.*

7 *Conſtitutio dotis probatur ex coniecturis. Et quales debeant eſſe. num. 13.*

8 *Vxor præſumitur habuiſſe ſcientiam dotis promiſſæ eius viro, & ſcire facta mariti, nu. 12.*

9 *Coniunctus quando præſumatur ſcire facta coniuncti ſtante habitatione, & conuerſatione.*

10 *Scientia magis præſumitur ex qualitate facti.*

11 *Præſumendum eſt factum quod conſueuit fieri.*

14 *Scientia probatur ex coniecturis, ex quibus dicitur quis certo ſcire.*

15 *Filia quando poſſit petere iterum ſe dotari.*

16 *Confeſſio mariti de dote recepta quo caſu præiudicet tam ipſi, quam creditoribus & tertio poſſeſſori.*

17 *Statutum loquens de dote an habeat locũ in confeſſata.*

18 *Dos in parte ſoluta facit præſumere aliam portionem confeſſatam eſſe veram, non autem ſimulatam.*

19 *Confeſſio dotis receptæ an adiuuetur ex indicio diuturnæ præſtationis alimentorum.*

20 *Fraus excluditur ex confeſſione dotis veriſimilis.*

21 *Maritus confitens recepiſſe dotẽ quando præſumatur in fraude ſi tempore confeſſionis habebat æs alienũ, & quomodo de hoc debeat conſtare, n. 21. & 23.*

CAPVT CCCLXII.

PEr confeſſionem mariti de dote recepta Dixi probari mulierem fuiſſe dotatam, Cum enim
1 talis dos † detur pro ea ipſius viro dicitur dos vxoris, quamuis fuerit promiſſa per patrem, vel alium marito, ſufficit namque quod per eum ſit facta efficax confeſſio, ex qua incontinenti acquiritur mulieri ius perfectè quæſitum ad repetitionem dotis, ita vt eius periculo incipiat eſſe dos, & ſit liberatus promiſſor *Albert Brun de ſtatut. excludent. fœmin. art. 6. nu. 229. tom. 2. f. 288. Campe. in eod. tract. q. 55. nu. 229 tom. 2 f. 171. poſt Ang. conſ. 145. incip. gener. I dõ Campeg. de dot. p. 5. q. 75. & 76 f. 124. Natt. conſ. 581. n. 12. Marzar. conſ. 20. nu. 7.*

Et quamuis *Georg Natt. in eod. tract. de ſtatut. q. x. n. 59. tom. 2 f. 250.* qui eſt deſumptus ex repetitiooe ſua
2 *in c. quamuis, in vlt. par. de pact. in 6* † cõcludat contrarium quod talis confeſſio viri noo obſtet vxori, vt iotelligatur dotata ſecuodum *Iſern. Surd.* & alios quos adduxi *ſupra 15. in fi.*

Tamen loquuntur quo ad hoc vt non intelligatur
3 dotata à fratre, vel ab aliis, † à quorum hæreditate excluditur, iſtorum eoim reſpectu non dicetur dotata, niſi ipſa mulier velit, ſecus autem reſpectu eius, qui dotem marito numerauit, tunc enim quo ad illam intelligetur dotem habuiſſe, vt declarat in ſpecie *Surd. conſ. 45. nu. 51.*

Ideo ex promiſſiooe dotis facta viro poſt eius mor-
4 tem † datur vxori facultas illam exigendi *Guid. Pap. deciſ. 375.* late *Ann. ſing. 601. & allegat. 119. lib.*
5 *2.* † Vbi etiam qood poterit agere ex eiſdem actis inchoatis per quondam ſuum maritum intentando quoque ius executiuum *Alberic. in l manifeſtiſſimi, nu. 10. C. de furt. Bald. Nouell. de dot. priuil. 9. & 10. p. 9.* Ita vt neque requiratur ceſſio iuxta o-
6 pioionem † *Rot. coram Card. Lancellotto Romana depoſiti de Vareſiis 30. Octobris 1598. dixi ſupra c. 49. n. 24. vſque ad n. 30.*

Et facit, quia probatur etiam dotem fuiſſe conſtitu-
7 tam ex coniecturis † *Hondod. conſ. 83. nu. 34. lib. 1. cum aliis per Natt. conſ. 581. n. 12. vſq. ad n. 16. Marzar. conſ. 20. n. 7. col. 4. & 5. Bal. in l. cum citra, C. de iur. dot. Iaſ. in §. fuerat, n. 29. inſt. de actionib. Rot. coram Card. Lancellotto Romana, ſeu Sabinen dotis. 13. Ianuarij 1576.* de qua *per Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 14. n. 1.*

Præterea cum præſumatur Vxorem habuiſſe ſcien-
8 tiam huiuſmodi dotis, † oon poterit per eam allegari illam non fuiſſe conſtitutam: Agitur enim de facto patris, & mariti, quod præſumendum eſt ſciri per coniunctum *l. octaui, in fin. vnd. cognat.*
9 quod procedit oon ſolom reſpectu eorum, † qoæ reſpiciunt iura ſanguinis, ſed etiam cootractuum, & negotiorum accedente maximè cohabitatione *Alex. conſ. 213. nu. 12. lib. 2. Becc. conſ. 6. nu. 11. & conſ. 47. n. 23. Ruin. conſ. 50. nu. 17. lib. 1.* Et continua conuerſatione *Aym. conſ. 168. n. 6. Roland. conſ. 19. n.*
10 *41. & 42. lib. 1.* † Et cum dos ſoleat communicari vxoribus, ex qualitate facti magis præſomitur ſcientia *c. quanto, de tranſlat. prælat. Rim. Iun. conſ.*
11 *74. n. 24. li. 1.* † Ideo præſumitur factum quod conuenit fieri *Bald. in rubr. C. de fid. inſtrum. nu. 8. in fi.* Maximè cum vxor præſumatur ſcire quod ſcit ma-
12 ritus † *l. aut qui aliter. §. ſed & ſeruus, D. quod vi aut clam. Gulie. de Laud. ſing. 119.* Et omnes prædictas
13 circumſtantias in ſpecie dotis à marito habitæ † ad hoc vt vxor dicatur dotata conſiderat *Surd. conſ. 419. n. 4. vſq. ad nu. 8. lib. 4.* Ita vt ex iſtis omnibus poſſit negari ſcientia vxoris, cum illa etiam pro-
14 betur coniecturis † *Aym. conſ. 195. nu. 7. Nat conſ. 231. n. 2. Alex. conſ. 187. n. 13. lib. 1. Rum. conſ. 42. n. 21. lib. 1.* Cum pro certo ſcire dicatur qui ſcit per præſumptiooes, & cooiecturas. *Bald. conſ. 437. in prin. li. 4. alias, 74 li. 5. alias. 74. li. 1. Rim. Iun. cõſ. 1. n. 12. li. 1.*

Ex iſtis colligitur conſtare de dote per confeſſionem mariti, & ſocerum fuiſſe liberatum, & per conſequens nullum ius competere in caſu, de quo a-
15 gimus filiæ contra bona patris, † cum illa excludatur tanquã ab eo dotem habuerit quam ſi prætendit iterũ ſibi aſſignari taoquam amiſſam, ſeu conſumptam non poterit contra patrem agere, niſi

prius

prius conſtet de amiſſione, cum in ſubſidium con-
ueniatur pater ad iterum dotandum *Alciat.conſ.31.*
lib.5.tom.2.Alex.& aly in l.ſi cum dotem. § 1.ff.ſol.
matri Surd de alim.tit.17.q.5. nu. dixi *ſupra cap.65.*
nu.16.

Neque obſtat eos eſſe in confeſſione dotis facta per
maritum, quæ non probat veram numerationem
16 tanquam ſit inefficax: † Quia cum ſimus poſt lapſa
tempora ad opponendum exceptionem non nume-
ratæ dotis, talis confeſſio præiudicat tam marito,
quam creditoribus, & tertio poſſeſſori, etiam quod
non præceſſerit dotis promiſſio *Glo. in l. 1. in verb.*
fuerit C.de dot.caut.non numerat. Bart. in l.ſi aſſiduus,
n.11.C.qui potior.in pign.habeantur. Aret. conſ.86.n.5.
Aym.conſ 40.n.6 Cautaq.dec. 196.lib. 1. dixi *deciſ.*
103.n 18 Rot.coram Card. Arigon.Roman. ſupplementi
17 *legitime* 8. *Nouembr.*1593. † Vbi etiam quod ſtatu-
tum loquens de dote habebit locum in dote con-
feſſata poſt lapſa tempora, quia illa eſt propriè dos
Afflict.dec.402.num.2. & 15.

Maximè, quia in caſu noſtro concurrunt adminicula,
ex quibus poteſt iuſte præſumi vere dotem nume-
ratam eſſe, conſtat enim de parte dotis realiter
ſoluta in ſcutis ducentum, & ſuppellectilibus.
18 † Vnde etiam pro alia parte ſcutorum centum di-
cetur confeſſio vera, & non ſimulata *Soc. conſil.* 82.
*ſuper quæſtionibus propoſitis.col.1.lib.3.Nat.conſ.*581.
n 15 Couar.lib.1.var.reſol.c.7.nu.6. verſ ſi ex confeſſio-
ne. in fi. Menoc. præſump.12. nu.26. verſ. quarta eſt
coniectura & præſumpt.13.n.20 verſ. alias coniecturas.
19 *lib.3.* † Vltra iudicium illud diuturnæ præſtationis
alimentorum, per quod magis adminiculatur con-
feſſio dotis *Natt.conſ* 547.*num.25.Aym conſ.40.n.*
2. & eſt verior opinio, Quidquid alij contrarium
ſentiant; vt teſtatur *Surd. de alim.tit.8 priuil.22.nu.*
17 Ceph. conſ. 448. num. 23 & ita in iudicando ſer-
uandum eſſe teſtatur *Card. Mant. de tacit. & am-*
20 *big. connent lib. 11. tit. 20. num. 17.* † Cum etiam à
communiter accidentibus non accipiantur mu-
lieres indotatæ, & talis dotis conſtitutio ſit veriſi-
milis inſpecta qualitate coniugum, & facultatibus
dotantis, & mariti, ex quibus excluditur omnis fraus
Aym conſ 40 n.2 & 4.

Nec faciunt quæ dicuntur de fraude prætenſa, Quia
21 non ſufficit, † quod maritus tempore confeſſionis
habeat vnum creditorem in parua ſumma ſcuto-
rum 64. prout in caſu noſtro, ſed requiritur quod
magno ære alieno ſit grauatus, cum pro modica
debiti quantitate non cauſetur ſuſpitio fraudis
Bald. in auth ſed tam neceſſe.in fin. C.de donat. ante
nupt.Bal.Nouell.de dot.p.10.col 6.poſt med. num.12.
& 13 Vrſil.ad Affl.dec.401.n.7.Card.Tuſcus.in verb.
22 *dos confeſſata per maritum.concl.748.n.44.* † Ita vt de-
beat conſtare de fraude mariti, quæ in dubio non
præſumitur ideo eſt probanda *Affl. dec. 402. in fi.*
Card. Mant.de tacit.& ambig.connent.lib.11.tit.20.n.
23 36 Requiritur enim probatio † quod maritus non
ſit ſoluendo, vel quod dote ſoluta deſinat eſſe ſol-
uendo ad hoc vt confeſſio mariti dotis dicatur facta
in fraudem creditorum *Bart.in l poſt contractum.n.2.*
ff.de donat.Card.Mant.d.tit.20.n.37.

EPITOME.

Hypotheca an extinguatur ad fauorem poſſeſſo-
ris ſpatio decem annorum. § Sententia ratione
exceſſus, & ob defectum obligationis in qua erat
fundata an ſit nulla. § Exemplum exempli, &
teſtimonium de auditu auditus an faciat fidem.
§ Clauſula *generalis contra* an habeat vim oppoſi-
tionis in ſpecie etiam poſt terminum citationis.
§ Executio quo caſu debeat iuſtificari ex eiſdem
actis, non ex nouiter deducendis.
§ Monaſterium quando teneatur ad debita Mona-
chi tam ante, quam poſt ingreſſum. § Hæreditas
delata monacho an poſſit abſque eius miniſterio
adiri, vel repudiari per monaſterium.
§ Et quid in hoc ſentiant legiſtæ, & Canoniſtæ.
§ Equites Hieroſolymitani an poſſint facere te-
ſtamentum, & ſint vere religioſi § Et an compre-
hendantur ſub diſpoſitione *Concil ſeſſ.25 cap 18.de*
regular. § Et quid in alijs militibus militiarum ſe-
cularium, & oblatis, ac ſimilibus § Obligatio
Cameralis quomodo debeat extendi, quando ſuc-
ceditur.

SVMMARIVM.

1 *Euictio non competit niſi facta notificatione litis motæ,*
maxime ſi non bono iure venditoris nu. 3.
2 *Hypotheca extinguitur ad fauorem poſſeſſoris ſpatio de-*
cem annorum.
4 *Sententia ratione exceſſus eſt nulla & num. 5. quamuis*
ſit in modico. n.6.
7 *Iniuſtitia exceſſus in vna parte inficit in alias tanquam*
ſententia reſpectu ſummæ ſit indiuidua.
8 *Sententia dicitur nulla fundata ſuper obligatione, qua*
non adeſt.
9 *Approbatio actus non nocet, neque prodeſt ſi fiat pro*
eo, pro quo nullus fuit rogatus.
10 *Exemplum exempli non probat tanquam ſimile teſti-*
monio de auditu auditus quod non facit fidem.
11. *Clauſula* generalis contra *habet vim oppoſitionis in*
ſpecie. Et per eam cenſentur impugnata iura tan-
quam non bona, etiam poſt terminum citationis. nu.
12. & 13.
14 *Mandatum executiuum debet iuſtificari ex eiſdem*
actis non ex nouiter deducendis, & nu.32. Intellige
vt nu 33.
15 *Monaſterium quando teneatur ad debita monachi tam*
ante, quam poſt ingreſſum.
16 *Hæreditas ſuperueniens poſt ingreſſum religionis an*
dicatur delata monacho, vel immediate ipſi mona-
ſterio. Et quæ ſit opinio legiſtarum, & canoniſtarum
nu. 17. & 20.
18 *Monaſterium an poſſit hæreditatem monacho delatam*
abſque eius miniſterio adire, vel repudiare
19 *Concil. Tridentin.* cap.16. ſeſſ 25. *quomodo intelli-*
gatur.
20 *Equites Hieroſolymitani non ſibi ſed religioni acqui-*
runt. ſicut alij profeſſi, & ſunt vere religioſi, & per-
ſona Eccleſiaſtica; nec poſſunt cenſeri etiam ſe-
culares. n.22 & 23.
24 *Milites Hieroſolymitani non poſſunt facere teſtamen-*
tum quamuis non ſint clauſtrales. ſed Præfecti com-
menda.
25 *Monachus factus Epiſcopus non poteſt teſtari.*
26 *Milites militiarum ſecularium, qui matrimonio*
vtuntur poſſunt diſponere de rebus ſuis, & non di-
cuntur religioſi nec perſona eccleſiaſtica.
27 *Diſpoſitio Concil.* ſeſſ.25.c.15.de regular. *vt in qua-*
cunque religione non fiat profeſſio ante annum pro-
bationis procedit in religione Hieroſolymitana, cu-
ius priuilegia fuerunt reducta ad formam d. Con-
cily.

Te

28 *Oblati, & alij qui non ſunt proprie vulgares non comprehenduntur ſub diſpoſitione d. Concilij n.15. & 16. ſeſſ.25. niſi profiteantur tria vota iuxta Bullam Pij Quinti & n.29*
30 *Obligatio Cameralis quomodo debeat extendi, quando ſucceditur alicui mediante perſona alterius.*
31 *Executio nulliter facta eſt reuocanda parte opponente.*

CAPVT CCCLXIII.

DEcretum mandati ex⁽cutiui de quo in caſu mihi propoſito Dixi eſſe reuocandum cum ex eodem inſtrumento per aduerſarios producto contra Sacram Religionem appareat prædium venditum fuiſſe traditum liberum, & vacuum, & poſ-
1 ſeſſum per ſpatium 30. annorum † vnde ſi poſteà prætenditur euictum erat agendum de euictione notificando litem motam, de que notificatione non conſtat, ita vt ex hoc nulla competat actio *l.1.C.de peric. & commod. rei vend. l. emptor. C. de euiction. Couar. lib.3. var. reſolut. cap.17. numer. 2. in fin.*

Maximè, quia ſtante d. poſſeſſione 30. annorum poterant aduerſarij ſe liberare à prætenſis mole-
2 ſtiis illatis, † cum hypotheca extinguatur ad fauorem poſſeſſoris ſpatio decem annorum *l. cum notiſſimi. §.1. de praſcri.30. annor. l.1 & 2. C. ſi aduerſ. credit. praſcript. opponat. Roland. conſil.79. nu.7. lib.1. Rot. coram R.P.D. Iuſto Romana ſalarani 3. Decembr.*
3 *1601. Menoch. conſ. 361. num. 27.* † Quo bono iure ſtante magis requiritur denunciatio, quidquid alias ille non requireretur *Dec. conſ.74 Grat. conſ.157. lib.1. Fulg. in l. ſi ideo de emtion.*

Præterea non probatur peruenîſſe ad manus Religionis ſummam pecuniarum, pro qua contra eam fuit relaxatum mandatum, cui tamen ad hoc vt teneatur ex facto Fuluij, cui prætenditur ſuc-
4 ceſſiſſe hoc probandom eſſet, † vnde erit nullum decretum in totum ratione exceſſus *Alex. in l. vlt. num. 11. gl. fin. de iuriſdict. omn. iudic. Nat. conſ 631. n.37. Put. deciſ.03. lib.1. Rot. coram R.P.D Gypſio Ariminen. pecuniaria 25. Iun. 1593 & coram R.P D. Oratio. Romana pecuniaria de Penellis 8. Aprilis 1598.* Cũ
5 præſertim † venditio fuerit facta pluribus; Vnde Fuluius, & pro eo religio ſolum tenebatur pro eius portione, & ſic etiam ex hoc capite decretum erit exceſſiuum, & in totum annullabitur *Glo. vlt.*
6 *in d. l. ſi. de iuriſd. omn. iud.* † Adeo vt etiam exceſſus in modico vitiet ſententiam *Caſt. in l ſi non ſortem. & §. ſi centum n.2. & ibi Iaſ. n. de condict. indeb. Put dec. 303. lib.1. Rot. diuerſ. dec.221. n.1. p.2. & coram Card. Blancheti. Larinen frumenti. 1. Iunij 1577.* In iuſtitia e-
7 nim exceſſus † in vna parte influit in aliam cum decretum reſpectu ſommæ ſit indiuiduum *l. in hoc iudicio. ff. famil. erciſcund.* cum aliis per *Rot. coram R.P.D. Marco Antonio Tiburtino caſtrorũ 4. Iulij 1607.*

Vlterius inſtrumentum venditionis principalis factum Bononiæ per D. Io. Andream adminiſtratorem
8 non habet aliquam obligationem cameralem, † vnde iudex non poterat in ea fundare ſuum decretum, quod ceſſante d. cauſa obligationis erit nullum ipſo iure *l.1. §. hac verba, ff. ne vis fiat ei qui in poſſ. miſſ. eſt. Caſtr. in l. ſi non ſortem. § ſi centum num. 2. de condict. indebit. Corn. conſ.132. num.12. col. vlt. poſt med. lib 0.*

Nec prodeſt ratificatio poſtea in vrbe facta cum obligatione camerali: Quia illa ſolum conuenit approbationi omnium, quæ geſta ſunt per d. eorum procuratorem, & adminiſtratorem: Non autem ex hoc infertur quod d. obligatio cameralis facta ad fauorem procuratoris circa approbationem rerum adminiſtratarum extendatur ad vendi-
9 tionem eorum nomine factam, † cum ſatis ſit vt ipſi principales conueniantur ad illam habendum ratam, & firmam eo modo, quo fuit facta per eorum procuratorem abſque clauſula obligationis cameralis, quæ in d. approbatione non fuit appoſita ad fauorem emptorum, neque pro eis aliquis fuit rogatus, vnde neque debet eis prodeſſe *Bald in rubr. C. de fid. inſtrum. col. 4. verſ. ſed dubitaui. Alex conſ. 110. lib. 2. Iaſ. in l. cum aliquis. numer. 4 C. de iur. deliber Couar. pract. q. c. 10. in fin.*

Et quatenus etiam d. clauſula extenderetur, tamen inſtrumenta non ſunt in forma probanti, cum ſimus in exemplo extracto ex proceſſu inter alios agitato, quod tanquam exemplum exempli non probat, quamuis fuerit habita cauſa cogni-
10 tionis in extractione primi exempli, & pars fuiſſet præſens, aut citata, † cum non ea hoc inferatur, vt probet exemplum exempli, quaſi ſit ſimile teſtimonio de auditu auditus, quod non facit fidem *Bald in l. ſancimus. 3. ad med. C. de diuerſ. reſcript. Alex. conſ.138. opportune col.2 in fi. n.4. lib.1.* & de communi teſtatur *Dec. in authen. ſi quis in aliquo. col 9 ad med. n.30 C. eod tit. Rot. diuerſ. dec.733. n.1 par.1.*

Stante præſertim oppoſitione facta per procuratorem
11 Religionis cum clauſula *generalia contra* † quæ habet vim oppoſitionis in ſpecie *Rot. coram Card.*
12 *Seraph Romana domus 29. Maij 1574.* † & per eam cenſetur impugnatum d. inſtrumentum tanquam non bonum *Graunt. theorem 18. nu 23. Put. dec.72. lib.*
13 *3.* quocumque tempore † etiam poſt terminum citationis *Idem Put. dec.119. lib.2. Caputaq dec.323. n.1 p.1.*

Accedant aliæ nullitates videlicet relaxationis mandati eodem tempore cum extenſione cameralis obligationis, & antequam fuiſſet facta intimatio, & calculatio, cum aliis adductis in facto. ex quibus magis oſtenditur eſſe locum reuocationi omnium huc vſque geſtorum, cum etiam non fuerit pro-
14 batum Religionem eſſe hæredem Fuluij, † ita vt ſufficiat ad effectum reuocandi mandatum executiuum cum executione facta, quod prædictum decretum vna cum illius executione non ſit iuſtificatum ex eiſdem actis, quaſi non poſſit ea conuiter deducendis *Abb. in c. inter cateras numer.8. & ibi Felin. n.9. de re iudic. Rot. coram Cardin. Lancellot. Tudertina officij cancellaria 19. Ianuarij 1598. & coram Cardin. Pamphil. Roman. cenſus 4. Decembris 1595.*

Quibus adde quod iudicium factum contra Religionem tanquam hæredem Fuluij erat nullum, & iniuſtum, cum illius nomine non competeret aliqua actio creditoribus, contra Religionem, etenim Fuluius ante aſſumptionem habitus eiuſdem Religionis donauerat ſuis fratribus omnia bona paterna, & materna, & per conſequens ex illius perſona nihil ex dictis bonis peruenerat ad Religio-
15 nem, † vnde neque illa tenebatur ad ſolutionem debitorum Fuluij, qui ſine aliquib. bonis fuit religionem ingreſſus, nec ei in aliquo religio ſucceſſit, cum Fuluius teneretur quatenus bona habuiſſet, & illa ſufficerent iuxta diſtinctionem an debita ſint contracta ante, vel poſt ingreſſum de qua per

Abb.conſ.102.circa perſonarum in fi.n.6.li.2.Hoſtien.
in c.vnic.in fi.verſ.tamen de bonis de oblig.ad ratiocin.
Innoc.in c.præſentia 9.col 2.poſt prin. verſ. item mona-
ſterium tenetur n.5 & 6.poſt med. verſ. hoc autem intel-
ligimus de probat. argumento *l.2. C. de vi publ l.inter*
omnes ff de fideiuſſor.l.tutelas.de capit.dimin. §. vlt. inſtit.
de acquiſi.per arrogat. & concludunt omnes *in auth.*
ingreſſi vbi Bal.n.11.q.6.C.de ſacroſ eccleſ.Roman.conſ.
392.nu.1.

Neque obſtat quod poſt ingreſſum Religionis Fuluius
fuit hæres Celſi, quamuis ex perſona Celſi, & ſic
contra illam rectè poterat dici iudicium fuiſſe mo-
rum. Quia reſpondetur verius eſſe quod Fuluius
iam Religionem profeſſus non fuit hæres Celſi ſui
fratris ſed potius Religio immediate, quamuis ex
16 perſona eiuſdem Fuluij, † Cum hæreditas ſuperue-
niens poſt ingreſſum Religionis non dicatur delata
Monacho, ſed immediate ipſi monaſterio, iuxta
communem opinionem Canoniſtarum, de qua per
Io.And. Innoc Abb. nu.77. & alios in c.in præſentia
17 *de probat.* † quam etiam ſequuntur multi legum
profeſſores vt *Paul.de Caſtr.in leg.cum proponas n.4.*
C. de hered. inſtit. & in l. non eſt dubium C. de iur.
delib. & in l. legatum de legat. 1. Imol. in l.ſi paterfa-
milias de liber. & poſth Franc. de Rampomb. in d. l.
cum proponas & in l.poſt aditam C.de impuber. & aliis
ſubſtitution.Romin.lun.conſ.134.nu.8 lib. 2. Honded.
conſ 94.n.17.& 18.lib.1.Corn.conſ.88.num.3.lib.2. &
*conſ.52.lib.4.*cum aliis per *Ceuall.q 341.n.1.Spin.de*
18 *teſta.glo.12.n.17.*Vbi etiam *num.19. cum ſeq.* † Quod
monaſterium poterit talem hæreditatem abſque
monachi miniſterio adire, & repudiare, dummo-
do non ſimus intra annum probationis, quo caſu
19 in repudiatione ſunt ſeruanda ea † de quibus *in*
*Conc.Trident.c.16.ſeſſ.25.*ad cuius declarationē mul-
ta *Menoch. Mando. Gutierez* & alij, de quibus
Ceuall q 366.nu.4. Et quidquid *Bart. & Bald.* con-
trarium ſequantur *in l. 2. ff. de vulg. & pupill. Bero*
conſ.26.n.9.lib.1. Non eſt diſcedendum à prædicta
20 opinione, † tanquam communi & magis fauora-
bili religioni, prout teſtatur *Ruin. conſi.204.nu.12.*
& conſ.206.num.6. lib. 1. quam etiam ſequitur *Rot.*
coram R.P.D Manzanedo.Bononien.de Paſis 4.Mar-
21 *tij* 1611. † vbi quod magis hæc ſententia procedit,
quia Equites Hieroſolymitani non ſibi, ſed Reli-
gioni acquirunt, prout alij profeſſi *auth. ingreſſi. C.*
de ſacroſ eccleſi. & notant *Doctores in c. in præſentia*
22 *de probation.*† & in terminis de huiuſmodi Equiti-
bus concludit *Caſar. de Graſſ.deciſ.1.nu.21.de probat.*
Card.Thuſc.conclu.107.n.2.tom.4 fol.310. vbi etiam
quod tales ſunt verè Religioſi, & perſonæ eccleſia-
23 ſticæ, † ideo neque poterunt conueniri coram
ſeculari, ſicut nec alij eccleſiaſtici, de quibus per
Abb.in rubr.de regul.Gemin.in cap.hoc conſultiſſimo.§.
laici de reb. eccleſi.non alienand.in 6.Fel.in c.2.n.10 de
for.compet.Caſar.de Graſſ.dict.deciſ.1.n.11. de probat.
24 † Vnde neque milites Hieroſolymitani poterunt
facere teſtamentum tanquam ſint verè Religioſi
Rot.coram R.P.D. Ludouiſio Interamnen. bonorum 3.
Maij 1603. vbi ampliat quamuis non eſſent clau-
ſtrales, ſed præfecti commendæ. cum habitatio
25 vltra clauſulam non faciat illum teſtabilem, † prout
dicitur de Monacho facto Epiſcopo, qui non po-
teſt teſtari *Gloſ.in c.1. de teſtam.* Quidquid aliud ſit
in militibus militiarum ſecularium, qui matrimo-
26 nio vtuntur, & in eorum domibus cum vxo-
ribus & liberis habitant, & de eorum bonis diſpo-
nunt, tales enim non dicuntur Religioſi, nec per-
ſonæ eccleſiaſticæ *Caſar.de Graſſ dec 1 n.17. de pro-*
bat.Rot.coram Card. Lancellot. Verouen. penſionis 23.
Febr.1600 Nauar.de redditib.eccleſiaſt.qu.1 monit.55.
& conſ.10.de regular.Vaſq.controu.illuſtr.c.105 Man-
doſ.reg.3 q.12.

Prout etiam diſpoſitio *Conc.Trident.ſeſſ.25.c.15.de re-*
27 *gularib.*† vt in quacunque religione non fiat pro-
feſſio ante annum probationis procedit in Reli-
gione S.Ioannis Hieroſolymitani, cuius priuilegia
redacta ſunt ad formam d. Concilij, prout decla-
ratum fuit in ſacra congregatione eiuſdem Con-
cilij, vt per *Epiſcop.Genuenſ. in prax. archiepiſcopal.*
28 *c.21.in addit.in fi.* † Cum alias in his, qui non ſunt
propriè regulares, non habeat locum diſpoſitio *d.*
concil.cap.15.& 19 ſeſſ.25. quod non comprehendet
oblatos, qui ſolemniter, & cum iuramento ſe, &
ſua offerunt perpetuo in manibus ſuperiorum
29 tertij ordinis S. Franciſci, † niſi profiteantur
tria vota iuxta *Bullam Pij V.* quia non ſunt pro-
priè regulares *Abb.in rub.de regularib num.1.Calder.*
conſ.vlt.eo. tit. & ita reſoluit *Congregatio Concil. 12.*
Nouembris 1584.

Ex quibus ſequitur quod agendum erat contra Reli-
gionem tanquam hæredem Celſi mediante per-
ſona Fuluij, non autem tanquam hæredem ipſius
30 Fuluij, † Adeo vt obligatio cameralis eſſet ex-
tendenda ex obligatione eiuſdem Celſi, non au-
tem dicta Fuluij, quod erit ſufficiens pro re-
uocatione mandati, prout ex prædictis ita fuit
concluſum per *Rot. in huiuſmodi cauſa Bononien.*
de Paſis. 4. Martij 1611. coram R.P.D. Man-
zanedo.

Minus obſtat, quod per mortem Iacobi ab inteſtato,
& ſuſceptionem habitus Hieroſolymitani per
Fuluium: & per Franciſcum habitus Ieſuitarum
portiones illorum remanſerunt in communi
aliis fratribus Celſo, & Octauio, inter quos
huiuſmodi bona fuerunt æqualiter diuiſa, vnde
ex perſona Celſi religio habuit medietatem in-
tegram iſtorum bonorum, & conſequenter pro
dicta medietate teorbatur de euictione, vnde
mandatum pro illa parte non poterat reuocari.
tanquam iuſte relaxatum, Quia reſpondetur huc
vſque non conſtare, nec fuiſſe probatam talem
obiectionem, cum nec iuſtificetur mors Iacobi
ab inteſtato, nec minus, quod ex perſona Fran-
ciſci, & Fuluij illorum integræ portiones deue-
nerint ad Celſum. & Octauium, quæ omnia erant
prius probanda cum executio iuſtificetur ex dedu-
31 ctis, † non ex deducendis *Fel. in cap. inter cæteras.*
numer. 4. de iudic. cum aliis de quibus ſupra *verſ.*
accedunt alia nullitates in fi. & quamuis iſta poſſent
probari, tamen ſatis eſt de illis huc vſque nihil con-
ſtare, cum etiam pro Religione alia poſſint adduci
contra prædictas prætenſas probationes, Interim
32 † tamen parte opponente eſt reuocanda executio
nulliter facta ex ſupra allegatis, & voluit etiam
Rota coram R. P. D. Gypſio Toletan. beneficij 17.
33 *Aprilis* 1589. † Quidquid aliud ſit quo ad effe-
ctum impediendi executionem ſententiæ, tunc
enim non requiritur iuſtificatio ex eiſdem actis
prout requireretur ad effectum clauſulæ Si
quid exequendum, ſufficit enim quod detegatur
iniuſtitia ex nouiter deductis, cum id tendat ad
corroborationem antiquarum probationum, quod
poteſt fieri etiam poſt ſententiam *Rot. coram Car-*
din.Lancellot. Tudertina officij cancellariæ 29. Ianuarij
1598.& coram R.P.D. Coccino Roman.ſaucalne inter

Digitized by Google

dicti 8.*Februarij* 1602.*Caſtr.de teſtibus.concluſ.*2. *an numer* 38.

EPITOME.

Contumax verus quis dicatur. ¶ Et an prohibeatur appellarè de æquitate canonica. ¶ Negligentia procuratoris io appellando an præiudicet Domino. ¶ Proceſſus per affixionem contra ſubſtitutum non habita ratione ſubſtituentis an ſit validus. ¶ Appellatio quo caſu debeat interponi à die latæ ſententiæ, vel ſcientiæ. ¶ Et quid in perſonaliter citato admiſſo à iudice ad appellandum, quamuis pars non opponat an debeat audiri, vel remitti ad primum iudicem ¶ Et an illi ſit concedenda reſtitutio niſi parito iudicato, & refectis expenſis etiam in vnica ſententia lata per contradictas. ¶ Excommunicationes, & ſuſpenſiones, quando ligent ignorantes, & abſentes ſtatim cum proferuntur. ¶ Et quid in pœna tam deſcendente à dicta excommunicatione, quam in ea, quæ venit io conſequentiam propter contemptum.

¶ Contumax verus an dicatur conſtituens procuratorem, qui ſubſtituit alium, quo ſubſtituto recedente docto de abſentia proceſſum fuit ad contradictas. ¶ Sententia excommunicationis, & ſimilia, quæ ſolent fieri ſub conditione, an attendantur quo ad appellandum à die ſententiæ, vel exiſtentis conditionis.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio debet interponi à die ſcientia, non lata ſententia. Fallit in perſonaliter citato. Et quid ſtante ſtatuto Vrbis n.*3.*Contrarium.n.*6.7. *&* 8.*Sed prima opinio eſt verior.n.*9.10.11.13.14.*&* 15.

4 *Contumacia in non comparendo non impedit appellationem.*

5 *Verus contumax de æquitate canonica poteſt appellare.*

12 *Contumax verus dicitur qui fuit perſonaliter citatus.*

16 *Negligentia procuratoris in non appellando præiudicat domino. Intellige vt nu.*17.

18 *Reſtitutio non datur perſonaliter citato non appellanti à die ſententia niſi parito iudicato, & refectis expenſis etiam in vnica ſententia lata per contradictas. n.* 19.*Fallit vt n.*20.*&* 21.

22 *Contumax verus dicitur conſtituens procuratorem, qui ſubſtituit alium, qui ſubſtituto recedente docto de abſentia proceſſum fuit ad contradictas quo ad validitatem ſententia, & illius executionis, quidquid ſit quo ad alios effectus.*

23 *Proceſſus per affixionem contra ſubſtitutum nulla habita ratione ſubſtituentis an ſit validus.*

24 *Excommunicationes, & ſimilia decreta ſolent fieri ſub conditione niſi infra tres, vel ad primam, & computantur dies ad appellandum à die ſententia, non exiſtentis conditionis.*

25 *Contumax verus perſonaliter citatus admiſſus à Iudice ad appellandum, quamuis pars non opponat, nō debet audiri. Et poteſt procedi contra eū ad executionē, & remittitur appellans ad primū Iudicem. n.*16.*&* 27.

28 *Sententia ſuſpenſionis, & excommunicationis quando liget abſentes, & ignorantes ſtatim cum profertur. Et quando immiſcens ſe in diuinis efficiatur irregularis n.*29.*&* 30.

31 *Pœna deſcendēs ab excommunicatione an ſtatim efficiat ignorantem. Et quid in ea quæ venit in conſequentiā propter contemptum. n* 32.

CAPVT CCCLXIV.

1 TErminus ad appellandum currit à die ſcientiæ, non latæ ſententiæ † *Gloſ. in c. concertationi. verb. ſciuerit. de appell.* Duo enim copulatiuè requiruntur ad hoc vt currat tempus ad appellandum, videlicet vt quis ſciat ſententiam eſſe latam, & tenorem illius *Franc. in c bona memoria. nu.* 22. *de appell. Capic. dec.* 139. *nu.* 1 *Natt. conſ.* 172. *nu.* 33.

Iſtud tamē Dixi nō procedere in caſu mihi propoſito:
2 quia eramus in perſonaliter citato, † tunc enim appellatio eſt interponenda à die latæ ſententiæ, quaſi hoc caſu ſit verus contumax & debuerit cogitare, quod Iudex ferret ſententiam, & ſic eſt in ſupina, & craſſa ignorantia, quæ non ſuffragatur *Felin. in c. qua ad conſultationem. num.* 24. *de re iudic. Lancellot. de attentat. appell pendent. limit.* 50. *nu.* 147. *tom.* 5. *fol.*
3 380. *Rot. diuerſ. deciſ.* 220. *num.* 4. *p.* 1. † Maximè ſtante ſtatuto, quod tempus dierum datum ad appellandum currat à die latæ ſententiæ, & non ſcientiæ nulla habita ratione veri, vel ficti contumacis, *vt lib.* 1. *c.* 166.

Neque obſtat, quod contumacia in non comparendo
4 non impediat appellationem † *Dec. conſ.* 34. *pro tenui a* 2. *verſ. quia reſpondetur.* Cum de æquitate canonica etiam verus contumax appellet, vt latè con-
5 cludit † *Ferret. conſ.* 216 *num.* 3. vbi multis argumentia defendit quod debeat attendi tempus notitiæ, non latæ ſententiæ etiam in citato perſonaliter, cum Iudex potuerit differre terminum ad aliam
6 diem, vel illum prorogare, † vel ferre ſententiam ad fauorem citati, ſiue in parte, ſiue in totum addita aliqua limitatione, & ſic non poteſt argui dolus, neque contemptus, aut ignorantia affectata, cum non ſit bona conſequentia, ſum abſens, ergo pro me non poteſt ferri ſententia *l. properandum §.*
7 *& ſi quidem C. de iudic.* † Et ideo requiritur limitatio, vt currat tempus ad appellandum iuxta *clem. cauſam de election.* prout talem praxim eſſe in tota Italia teſtatur *Ferret. d conſ* 2·6. *numer.* 1. *inſi. lib.* 1.
8 † Et ita etiam ſeruari in curia Romana, & in prouincia Romandiolæ dicunt Doctores relati per *Grat. conſ.* 100. *nu.* 4. *lib.* 1. ſecundum opinionem *Fulgoſ. in l. properandum. §. & ſi quidem C. de iudic.*

Quæ contraria opinio eſt verior, & paſſim ſeruatur quod citatus perſonaliter non poſſit ſe iuuare ap-
9 pellatione, † niſi à die latæ ſententiæ, non attendendo, quod notitiam illius non habuerit. quaſi patia ſint, quod ſciuerit tenorem illius, vel neglexerit ſcire, prout multis rationibus, iuribus & auctoritatibus defendit *Grat. conſ.* 100. *n.* 9. *vſque ad n.*
10 40. † vbi teſtatur Doctores contrarium tenentes non approbari, Ideo neque etiam erit admittenda eorum atteſtatio de obſeruantia, quam ipſi adducunt, Cum potius aliud ſeruetur in ſacro palatio,
11 † ſeu Curia Romana, vt dicit *Veſtr. in prax. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 21. vbi quod ſemper tempus currit à momento quo fuit prolata ſententia, quando illa fertur con-
12 tra præſentem aut verum contumacem, † prout talis dicitur perſonaliter citatus *Imol. in l. ex conſenſu. §. vlt. ff. de appellat. Soc. de citat. art.* 27. *n.* 28. *Iaſ. in l. properandum, §. ſin autem reus. C. de iudic.* Cum etiam ad hunc effectum ille dicatur verus contumax, quem Iudicis, vel iuris citatio perſonaliter apprehendit *Veſtr. d. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 22.

Et quod tempus in hoc caſo currat à die latæ ſen-
13 tentiæ ſequitur † *Caputaq. deciſ.* 130. *part.* 3. *poſt Capic. deciſio.* 139 *numer.* 1. *&* 2. *Franc. in cap. bona* 51. *col.* 7.

col.7.poſt med.ver.ſi vero quis fuiſſet.n.22.ad fi.de appel.
Tholom.inter dec.Rot.diuerſ 758.nu.3.p.3.lib.3.f.331.
14 † & ita ſeruari teſtatur *Rot. deciſ.16. in fi verſ.immo*
ſecundum,de dol.& contum.in nou & deciſ.46.n.3.de
appellat in antiq.Fel in c.quo ad conſultationem 15.nu.
24.de re iudic.Rot.diuerſ.deciſ.220.n.4 p.1.Lanc.de
15 *attent.appell.pendent.limit.50.num.47.*† vbi quod ita
fuit deciſum *in cauſa Leodien. canonicatus corā Roſſa-*
*non.*de qua iit *recollectis Capneg.dec.209. p.1. Et in*
alia Cortonen. canonicatus inter Vincentium Caſanouā
& Ioan.Baptiſtam Ranucium de qua in dec.156.diuer-
16 *ſor in manuſcrip.* Vnde † etiam quod neque iſthoc
excuſaret negligentia procuratoris, quaſi debuerit
eligi diligens, quidquid poſſit agi per dominum
contra procuratorem ad intereſſe, licet quando
procurator non eſſet ſoluendo reſtitueretur do-
17 minus cum diſtinctione, † de qua per *Caſſador.de-*
ciſ.5.de appellat.Franc.in c.ex ratione,8.n.4.col.8.in
fi.verſ.circa quartum impedimentum,& verſ.quid autē
ſi occurrerit.eod.tit.Rot.deciſ.27. de appellat. in antiq.
Anton. Auguſt.in repertor.Egid.& alij de quib.in d.dec.
18 *Rot. diuerſ. 156. in manuſcr.* † vbi etiam quod tali
perſonaliter citato ad ſtatuendum tanquam vero
contumaci non dabitur reſtitutio niſi parito indi-
cato, & refectis expenſis *Menoch deciſ.359.Papaz.*
19 *in addit.ad Rot dec 5.de reſtit.in integ in nou.* † Etiam
in vnica lata per contradictas *Put dec.7. de reſtit.in*
integr.Rot.coram R.P.D. Rubeo. Oxonien. parochialis
20 *9.Februar.1560.* Niſi dolus procuratoris † arguatur,
vel aliqua iuſta cauſa mouerit animum Iudicis
Caſſad.dec.5.in fi.de appell.Rot.diuerſ.dec.156. in ma-
nuſcrip. vbi allegantur concordantes deciſiones,
21 & niſi forte ſimus in aliqua ex limitationibus † in
quibus non paretur indicato in cauſa reſtitutionis,
vt per *Rotam coram Catanen. 1. Iuly 1560. Cortonen.*
Canonicatus de qua per *Card. Paleott. deciſ. diuerſ.*
136.

Ita vt etiam in his terminis contumax verus dicatur,
22 qui conſtituit procuratorem, † qui procurator
ſubſtituit alium, quo procuratore ſubſtituto rece-
dente docto de abſentia proceſſum fuit per con-
tradictas ad hoc vt ſententia ſit valida, & mitten-
da executioni, cum aliæ doctrinæ quæ allegantur
de negligentia procuratoris procedant quo ad
alios effectus, prout ita ſemper ſeruatum fuiſſe teſta-
tur *Achill.deciſ.1. alias 131. de dol. & contumac.* vbi
quod ſæpius fuit reprobata doctrina *Bonif. de Vitta-*
23 *lin in clem.ſi quando.num.47.eo. tit.* † Quamuis alias
non valeat proceſſus per affixionem contra ſubſti-
tutum nulla habita ratione ſubſtituentis, qui re-
manebat procurator cum non ſit locus iſtis ſubſi-
diariis quandiu adeſt qui poteſt citari *Egid.dec.155.*
Rot.coram R.P.D. Sacrato Anconitan. mercedis 20.
Decembris 1602.

Quæ adeo vera ſunt, vt procedant quamuis ſententia
24 eſſet conditionalis, † prout ſemper excommuni-
cationes, vel ſimilia decreta ſolent fieri ſub condi-
tione coram Auditore Cameræ, ac etiam aliis iu-
dicibus Ordinariis Romanæ Curiæ, videlicet niſi
infra tres, vel niſi ad primam. Computarentur
enim dies decem ad appellandum à die ſententiæ,
non autem à die exiſtentis conditionis *Veſtr. in*
in prax cap.3. lib.7. num.21. in princ.verſ.idemque
etiam ſi ſententia per text.in l.1.§.biduum in fi ff quand
appell.ſit.

Amplius talis verus contumax perſonaliter citatus
quamuis fuiſſet admiſſus à Iudice ad appellan-
25 dum, † & pars non oppoſuerit, Tamen nihil ſi-

bi prodeſt, quia appellatio fuit nulla ipſo iure
Vnde non eſt deuoluta iuriſdictio ad Iudicem ad
quem: & ſic iudex eſt incompetens *Bald. in l. & ſi*
poſt edictum.63.§.ſciendum eſt in fi.in 1.lectur. ff. de iu-
26 *dic.Grat.conſ.110 num. 40. lib. 1.* † Vnde ſi conſtat
Iudici à quo de d. vera contumacia non debet de-
ferre appellationi, ſed procedere contra eum ad
executionem, quouſque ſibi per Iudicem appella-
tionis inhibeatur, vel etiam contra eundem pro-
cedere tanquam contumacem, ſi autem ſibi non
conſtat, tunc defertur appellationi interpoſitæ à
definitiua, ſed Iudex appellationis facta ſibi fide
de vera contumacia pronunciabit appellationem
27 non tenere, † & remittet appellantem ad primum
Iudicem *Caſt.in d. l. & ſi poſt edictum 63. §. vlt. in*
princ.n.2.& 3 ff.de iudic poſt Gloſſ.in cap non ſolut.de
appellat.in 6.& in clem.1.de dol.& contumac. Grat. d.
conſ.100 n.4.lib.1.

Hæc ſufficiant pro declaratione articuli, de quo age-
batur, cum ex illis oſtenſum fuerit veriorem eſſe
opinionem, quod attendatur tempus latæ ſententiæ,
non notitiæ: & quamuis multa poſſent adduci, in
quibus iſta concluſio limitatur, tamen quia ſunt
extra caſum propoſitum, ideo conſulto omitto,
cum ſolum fuerit quæſitum an iſti vero contumaci
præcludatur via appellandi, quaſi debuerit cogita-
re, quod iudex ferret ſententiam, prout ex ſupra
allegatis dicendum eſt apparere de ſupina & craſſa
28 ignorantia, quæ non ſuffragatur: † Qua ſtante ad-
dendum eſt idem eſſe in ſententia excommunica-
tionis, & ſuſpenſionis, quæ ſtatim cum profertur
habet effectum, & ligat etiam abſentes, & igno-
rantes: dummodo tamen abſens fuerit citatus, non
autem talis punitur, ſi non gerat ſe pro excommu-
nicato, ſi enim excommunicatus ignorans appellet
non denunciabitur, vnde ſi interim immiſceret ſe
29 *in* diuinis non ſit irregularis: † Intelligendo hoc
verum niſi eſſet peremptorie citatus, nec iuit, vel
miſit, & propter hoc fuit excommunicatus, quia
tunc celebrans poſſet eſſe irregularis, quamuis nihil
30 ſciat de excommunicatione, † Ratio eſt, quia talis
ignorantia cenſetur craſſa, & ſupina, ex quo enim
ſciebat ſe citatum debebat credere, quod procede-
retur contra eum, prout in ſpecie latè declarat *Franc.*
c.1.§.dicebat,n.4 & 5.de conceſſo.prabend.in 6.

Quod etiam eſt in pœna deſcendente principaliter ab
31 excommunicatione, † puta quod ſit intelligibilis,
vel in ſimili alia pœna, ſtatim enim cum eſt lata
afficit ignorantem, tamen ſecus eſt in pœna, quæ
venit in conſequentiam propter contemptum quia
32 talis non ligat, † niſi cum fuerit ſciens, vel in
ſupina, & craſſa ignorantia *Anchar.in d.cap.2. & ibi*
Franc in §.dicebat. in fin. verſ. quod nota quia ex præ-
dictis de conceſſ.praben.in 6. Doctor.in c. qualiter.el 2.
2.de accuſat.

EPITOME.

Coniuncto an poſſit ſolui pro coniuncto, quamuis habeat communionem, & offerat cautionem de rato. ¶ Penſiones, & redditus beneficij an ſint loco peculij caſtrenſis, vel quaſi ita vt in eis pater non habeat aliquam adminiſtrationem, neque poſſint ei ſolui, & ſoluantur an debeant attendi ad effectum acquirendæ poſſeſſionis. ¶ Et quid ſi filius eſſet minor, impubes, vel non ſanæ mentis. ¶ Et an tunc patri ſit legitimus

admioiſtrator, vel datiuus, & teneatur facere inuentarium, & rationem reddere ſicut extraneus. ❡ Pater an poſſit acqoitere vtilem actiooem filio in caſtrenſibus, vel quaſi. ❡ Abſens expulſus à poſſeſſione ſibi acquſita antequam illam ratificet an habeat remedium recuperandæ, & operetur ratificatio poſt ſpolium facta. ❡ Poſſeſſio an poſſit acquiri ignotanti per tertiam perſonam, & quomodo hoc intelligatur. ❡ Et quid in filio, ſeruo, procuratore, & ſimilibus. ❡ Speciale an ſit in mutuo, vt iguoranti quæratur actio. ❡ Scientia ex cohabitatione quo caſu præſumatur. ❡ Et quando debeat concurrere actus poſitiuus

❡ Spatium longi temporis an faciat præſumere ratificationem. ❡ Solutiones factæ antecesſori per confeſſionem an præiudicent ſucceſſori ad effectum mandati de manutenendo ❡ Et quid ſi adſint verba *in contanti*, vel probetur ſtylus partium faciendi ſimiles quietantias, vel quando ſumus in actibus conditionalibus. ❡ Exercitium actionis in agendo, vel defendendo filium ao competat patri ſine eius conſeoſu. ❡ Tutor verus non tamen adminiſtrator an poſſit acquirere pupillo actionem & obligationem, vel recipere ſolutionem.

SVMMARIVM.

1 *Pater non poteſt recipere ſolutiones rerum ſpectantium ad filium in quibus non habet vſumfructum.*

2 *Solutio non poteſt fieri coniuncto pro coniuncto, quamuis cum eo habeat communionem. nu. 3. Et offerat cautionem de rato. n. 4.*

5 *Solutio facta patri tanquam legitimo adminiſtratori debet fieri cum expreſſione d. qualitatis.*

6 *Penſiones & redditus beneficiorum ſpectant ad filium, neque in eis pater habet vſumfructum, aut adminiſtrationem. Et habentur loco peculij caſtrenſis, vel quaſi. n. 7. & 8.*

9 *Solutiones facta patri de pecuniis in quibus non habet vſumfructum non attenduntur ad effectum acquirendi poſſeſſionem & n. 11.*

10 *Nemo plus iuris in alium poteſt transferre, quam ipſe habet.*

12 *Mandatum legis, vel hominis requiritur, vt acquiratur poſſeſſio. n. 13. & 16.*

14 *Pater poteſt acquirere vtilem actionem filio exiſtenti in poteſtate in peculio caſtrenſi, vel quaſi. Fallit in poſſeſſione. n. 17.*

15 *Poſſeſſio facilius acquiritur, quam ipſa actio & obligatio.*

18 *Abſens expulſus à poſſeſſione ſibi acquiſita antequam illam ratificet non habet remedium recuperanda, & ratificatio poſt ſpoliationem facta non admittitur.*

19 *Poſſeſſio non poteſt quæri ſine animo illius cui debet acquiri.*

20 *Pater, affines, coloni, & ſimiles poſſunt recuperare poſſeſſionem abſentis ſpoliati, non tamen poterunt illam acquirere.*

21 *Poſſeſſio poteſt acquiri etiam ignoranti per liberam perſonam: Intellige in procuratore, ſecus in aliis. n. 22. & 23.*

24 *Filius & ſeruus acquirunt poſſeſſionem patri, & domino ignoranti. Et de ratione. n. 25.*

26 *Actio in mutuo, vt acquiratur ignoranti eſt ſpeciale.*

27 *Solutiones nulla facta prædeceſſori non poſſunt ratificari in præiudicium ſucceſſoris in beneficio contra quem prætenditur manutentio.*

28 *Scientia filij ex cohabitatione cum patre eſt præſumenda in habentibus cauſam ſucceſſiuam, ſecus in factis momentaneis.*

29 *Scientia, & patientia non ſufficit, vt ratificatio præſumatur niſi concurrat aliquis actus poſitiuus. Maxime in onerosis. n. 30. & 31.*

32 *Poſſeſſio non acquiritur ignoranti in mutuis obligationibus.*

33 *Spatium longi temporis facit præſumi ſcientiam, & ratihabitionem. Intellige vt n. 34.*

35 *Solutiones facta anteceſſori per confeſſionem non præiudicant ſucceſſori ad effectum acquirendi quaſi poſſeſſionem. Declara dummodo non adſint poſt confeſſionem illa verba* in contaoti, *qua habent vim ſolutionis. Maxime ſtante ſtylo in partibus faciendi ſimiles confeſſiones. n. 36. 37. & 38.*

39 *Adminicula deſumpta ex dictis teſtium nulliter examinatorum quando attendantur ad effectum quaſi poſſeſſionis.*

40 *Solutiones facta anteceſſori ante purificatam conditionem non præiudicant ſucceſſori reſpectu mandati de manutenendo.*

41 *In penſionibus qua continent aliquam conditionem ſeu qualitatem non poteſt procedi executiue.*

42 *Poſſeſſio an dicatur extincta per lapſum decennij.*

43 *Pater habet legitimam adminiſtrationem bonorum caſtrenſium filij impuberis, quo caſu præfertur alius ſi velit, & illi poteſt acquirere poſſeſſionem nu. 44. 45. & 46. Item ſi filius eſſet furioſus & non ſana mentis. nu 47.*

48 *Pater an ſit legitimus adminiſtrator, vel datiuus in caſu in quo præfertur in adminiſtratione filij non ſana mentis, vel minoris. nu. 50. Et an tunc poſſit dari curator. n. 49.*

51 *Tutor verus non tamen adminiſtrator an poſſit acquirere pupillo actionem. & obligationem, vel recipere ſolutionem.*

52 *Pater an habeat exercitium actionis in agendo & defendendo abſque conſenſu filij & nu. 53.*

54 *Pater quamuis non habeat vſumfructum bonorum filij poterit tamen eſſe eius tutor, & curator, & tenetur reddere rationem, & facere inuentarium ſicut extraneus. Intellige vt nu. 55.*

CAPVT CCCLXV.

SOlutiones quæ fiunt patri de rebus, & pecu-
1 niis ſpectanib ad filium ſuot nullæ, † & inualidæ, quaodo io eis pater oon habet vſumfructum,
nec legitimam admiuiſtrationem *Dec. in l. filius. 23. numer 6. in princ. verſ. ſed aduertendum C. de pact.*
prout ita declaratur *Ang. in l. qui aliena §. quamquam. ante med ff. de neg geſt.* quem ſequitur *Iaſ. in*
2 *l. 3. nu. 5 ff ſolut. matrim.* † Cum ſola coniunctio ſiue paterna, ſiue materna ſine iſta qualitate legitimæ adminiſtrationis noo ſufficiat, vt cooiunctus poſſit recipere ſolutionem pro coniuncto *Alex. conſil. 4: num. 3. in fi. verſ. tamen quia lib. 2. Rip. in cap. cum fer-*
3 *rarienſis. col. 16. ad fi. ver. ex iſtis modo. de conſtit.* †
Quamuis coniuncta perſona haberet communioonem, & ſic ſolutio fieret ad propriam vtilitatem *Iaſ.*
4 *in l. 1. n. 2. ff ſolut. matr.* † Et quamuis etiam coniunctus volens recipere ſolutionem offerret cautiouem de rato. *Imol. in l. vero procuratori. num. 1. ff. de*
5 *ſolut.* † Adeo quod etiam in receptione ſolutionis ſit addenda qualitas illa adminiſtratoris cum alias ſine tali expreſſione ſolutiones receptæ eſſent inualidæ, Exemplo patris petentis in iudicio quod filio debetur, qui debet exprimere iſtud

nomen

Digitized by Google

nomen adminiſtratoris *Menoch.conſ.352 numer.18.
lib.4.*

Hujuſmodi autem ſunt bona, ſeu redditus præbendæ
dignitatis beneficiorum, & penſionum, de quibus
6 agimus: † in illis enim pater non habet vſumfru-
ctum *Pinell.l.1.p.2.nu.29.Cod. de bon.matern. Pulat.
Rub.in rubric.de donat.inter vir.& vxor.§.42.num 9.
Spin.de teſt.in rub.gloſ.4.num.22 Gulielm.Benedict.in
cap.raynutius, in verb.matrem nu.17. & 21 de teſtam.*
7 *Couer.in c.quia nos,nu.2 eod.tit.*† Cum talia habean-
tur loco peculij caſtrenſis, vel quaſi *Rol.conſ.90.lib.
2.& conſ.54.nu.7.lib.3.Cerol.in l.frater à fratre,n.103.*
8 *Cod.de cond.indebit.*† & per conſequens pater in eis
nullam habet adminiſtrationem, cum illa reguletur
ab vſufructo *Bart. in l.fi.§.1.nu.1. verſic. & eſt ratio,
ff.de verb.oblig.& in l lis nulla.de iudic.Pariſ.* qui de
communi *conſ.157.nu.15.lib.4.Capic.deciſ.56.n 4.&
deciſ.73.nu 10.*

Quibus ſtantibus Dixi non poſſe competere aliquam
9 manutentionem, † cum ſimus in exactionibus
factis per eos, qui non habebant legitimam admi-
niſtrationem, aut mandatum recipiendi penſiones,
de quibus agimus, & ſolutiones illis factæ ſunt in-
ualidæ, & per conſequens non attenditur ad effe-
ctum acquirendi poſſeſſionem, cum tam in eo, qui
ſoluit, quam in illo, cui ſoluitur requiratur manda-
10 tum, vt iſta quaſi poſſeſſio conſtituatur, † quaſi
plus juris in alium quis non poſſit transferre, quam
11 ipſe habeat *leg.traditio de acquir.rer.domin.*† & no-
tat *Corn.conſil.19.num 6.lib.2.Rot.coram Card.Lan-
cellotto, 21. Nouembris* 1575. Et regulare eſt, vt ad
acquiſitionem poſſeſſionis requiratur mandatum
12 legis, vel hominis † *Iaſ in l.1.§ per procuratorem,nu.
2.de acquir.poſſeſſ.Gabr.conſil.52.numer.1.lib.1.*quod
13 eſt repertum *conſ.31.num.1.lib.2.* † Cum requiratur
conſenſus ejus, cui acquiritur *Alex.in l.quod meo nu.
13.ff de acq.poſſeſſ.*

Non obſtat quod iſta poſſeſſio potuerit acquiri per
14 patrem, † ſicut acquiritur vtilis actio per eundem
filio in poteſtate, quamvis ſuis in caſtrenſibus, vel
quaſi *leg.pactum,& leg.pater,Cod.de pact. Bart.in leg.
quod dicitur,la 2.130.nu.1.& 4 ff de verb.oblig. & ibi
Alex.num.3.col.2, in prin.cum aliis per Card. Mant.
de tacit & ambig.conuent.lib.14.tit.17.numer.4.& 6.*
15 † Vnde magis poterit acquiri poſſeſſio quæ facilius
acquiritur, quam ipſa actio, & obligatio *l.eu qua ci-
uiliter,de acqu rer.domin.Bart.in leg quod mihi dona-
tum,in fi.ff.de donat. Tiraq. de iur.conſt.limit.30.nu.
13 in fi.fol.103.*

Quia cum ad effectum acquirendi poſſeſſionem in
iſtis ſolutionibus requiratur mandatum legis,
16 vel hominis, † vt dictum eſt, non poteſt argui de
vno caſu ad alium, in quo præciſe habemus jura
contrarium diſponentia, dum annullant, & inua-
lidant omnes ſolutiones factas patri in bonis filio-
rum, in quibus non habet adminiſtrationem *De-
cian.in leg.filius,numer.6.Cod.de pact.cum aliis ſupra
allegatis.*

Præterea ſupradicta procedunt quo ad validitatem
17 actionis, † quæ acquiritur per patrem filio etiam
in bonis caſtrenſibus, ſecus quo ad effectum tranſ-
ferendi dominium, & poſſeſſionem, quæ nunquam
transfertur, antequam illa ratificetur, quamvis
etiam adfuiſſet conſtitutum, quod intelligitur
quando fuit præſens ille cujus nomine fuit conſti-
18 tutum, † Adeo quod ſi talis abſens expellatur de
poſſeſſione antequam ratificet, non competat ſibi
remedium recuperandæ, cum ante ratificationem

poſſeſſio illi non fuerit quæſita, & ſi tunc ratificaret
poſt ſpoliationem non admittetur ratificatio tan-
quam facta tempore incongruo, quo conſtituens
poſſideret, cum jam eſſet amiſſa poſſeſſio late *Dec.
in leg.contractus, 23.limit 5.num.20. vſque ad numer.
24 ff.de reg.iur.& conſil.125. magiſter Ioannes numer.
16. col. pen. ad fi. cum aliis ibi in addit. in ver. & ita
Purpur.conſ.396.num.57.lib 1. Curt Iun.conſi.55 col.3.
numer.9 & 10.lib 1.poſt Caſtr.conſil.195 viſis his quæ
notrantur,col.4.ad med.lib.1.Alex conſi.110.viſis acu-
tiſſimis,col.3 in prin verſ.præterea teſtis, lib.1.& conſi.
153.circa litem in prin.n.2.ver.præterea ſi bene inſpicia-
mus,lib.6. cum aliis per Tiraq. de iur conſtitut.p.3.li-
mit 30.num 5.& 6.fol.201.Gozad.conſi.31.n.8.Caſſan.
conſ 7.col 8 ver.item etiam quia talis,nu.40.*

Et facit quia poſſeſſio eſt ejus naturæ, vt non poſſit
19 quæri ſine animo illius, † cui debet acquiri cum
animus ad illam acquirendam prius, & ante omnia
ſit neceſſarius *l.1.§.adipiſcimur de acqu.poſſeſſ l.3.in
20 princ leg.quemadmodum,leg.quod meo.§.ſi furioſo, &
ibi Gloſſ.in ver.poſſidere,ff.eo.tit.* † Ideo quamvis pa-
rentes, affines, coloni, amici, & ſimiles poſſint recupe-
rare poſſeſſionem abſentis, ſpoliati tamen non po-
terunt acquirere eum in recuperatione poſſeſſionis
conueniat animus abſentis, qui ciuiliter ſemper il-
lam retinet, quod non eſt in acquiſitione, in qua
non interuenit animus, cum ignorans non conſen-
tiat, vt late in ſpecie declarat *Surd.conſ.160.num.45.
& 46.lib.2.*

Nec obeſt oppoſitio, quod generaliter poſſit acquiri
21 poſſeſſio per liberam perſonam † etiam ignoranti
l.1.Cod de acq.poſſeſſ. Quia diſpoſitio illius legis pro-
cedit in procuratore, & ſic in eo, qui noſtra volun-
22 tate facit, † quaſi à principio fuerit voluntas domi-
ni, vt procurator ſibi acquireret *l.1.§. per procurato-
rem.ff.de acqu. poſſ.* & in ſpecie ita reſpondet *Tiraq.
de iur.conſt.p.3. limit.30. numer. 55.* & concludunt
Cyn. Bald. Ang. & alij in dict.l.1.Cod. de acq. poſſeſſ.
23 † qui loquuntur in procuratore *Imol.conſil.57.viſo
quodam inſtrumento,numer.1.* Prout econtra dicimus
de ſeruo, filio, & ſimilibus, qui acquirunt poſſeſſio-
24 nem earum rerum, † quas peculiariter tenet etiam
patri, ac domino ignoranti *l.1.§. item acquirimus, de
acq. poſſ.* Quia hoc fit quaſi eorum voluntate intel-
ligantur poſſidere illi quibus peculium permiſe-
25 runt; † Nam propter præambulam voluntatem fin-
gitur poſtea interuenire voluntas in alio actu con-
nexi *Imol in dict.l.1.§.item acquirimus,ff de acqu.poſſ.*
26 *Tiraq. de iur.conſt.p.3.limit.30.num.54.* † Et quam-
vis in mutuo acquiratur actio etiam ignoranti; Ta-
men, illud eſt ſpeciale, Vnde in contrarium eſt jus
commune *l.certi condictio,§.ſi nummos, ff.ſi cert pet,
Caſtr.conſ.195.col.3.poſt med.num.2.lib.2.*

Neque aduerſatur prætenſa ratificatio; Quia non tra-
27 hitur retro in tertij præjudicium, † cum enim ſolu-
tiones fuerint factæ prædeceſſori, non eſt æquum
vt illæ poſſint ratificari in præjudicium ſucceſſoris
in beneficio, contra quem prætenditur manutentio,
& ſic ratificatio non operatur, cum res non ſit in
eodem ſtatu *Corn.conſ. 221.col.vlt. poſt med.num.11.
lib.3.Dec.in leg.contractus,num.20.ff.de reg iur. Alex.
conſi.110.num.2.& ibi Addit. in ver.ſtatulib.1.& in l.
quod meo,col.2.de acq poſſeſſ. Bertrand.conſ.173.col.5.
lib.1.Rot.diuerſ.dec.318.in fi.p.5.*

Minus obſtat præſumptio ſcientiæ filij ex cohabi-
28 tatione cum patre, † Quia habet locum in ha-
bentibus cauſam ſucceſſiuam, ſecus in factis mo-
mentaneis, & contractibus, delictis, aut ſimilibus

Rep.in l.qui rōma,§.duo fratres,nu.5 1.ad med.de verb.
oblig.& in l.1.nu.46.ff.ſi cer.pet. Bald.in l.1.in fi.C.de
colluſ.detegen. Alex.conſ.80.num.7.lib.2.Soc.conſ.97.
29 *num.3.lib.4. Surd.conſ.7.num.53.lib.2.* † Vltra quod
præter ſcientiam, & patientiam requiritur aliquis
actus poſitiuus ad hoc, vt præſumatur facta ratifi-
catio *Abb.in c.cum,virū,in 3.notab.de regular. Ayr.*
de antiq.temper.p.1.§. viſis de verbis enunciatiuis, 23.
30 *Gabr.conſil.36.num.62 lib.1.* Maxime, † quia ſumus
in oneroſis, cum penſio quamvis afferat commo-
dum, Tamen etiam habet onus annexum clericatus,
habitus & tonſuræ, recitationis officij B. Virginis,
& ſimilia, quo caſu ſola ſcientia non infert appro-
31 bationem, † & magis requiritur actus poſitiuus
Bart.in leg.quo enim.num.1 ff.rem rat.Abb.in c.neane
32 *ad fi.de præſumpt.Caſſad deciſ.3.de reſcrip.*† Adeo vt
in iſtis mutuis obligationibus minus acquiratur
poſſeſſio ignoranti *Alexand.conſi.22. vbi Addit.in*
verb.ratificam,in fi.lib.5.

Provt neque obeſt ſpatium longi temporis quod fa-
33 ciet præſumi ſcientiam, † & ratihabitionem *leg. ſi*
filiusfamilias,10.Cod.de petit.heredi. Soc.conſi.46.nu.
3.Cephal.conſil.286.numer.4.Card. Mant. de tacit. &
34 *ambig.conuent.tit.11.lib.7.numer.2.* Quia † procedit
quando ageretur de modico præjudicio ſine dam-
no,& incommodo tertij vt declarat *Alexand.conſil.*
12.viſo proceſſu iuxta col.vlt.num.7.lib.4 & conſi.111.
eod.lib. poſt Bart. in qu.7. quadam mulier habens ma-
gnum patrimonium, in fi.Iaſ.conſi.140.col.vlt.nu.5.lib.
4.Fulgoſ.in l.1.col.pen.C.qui admit.

Vlterius non eſt omittendum, quod ſolutiones de qui-
bus agimus factæ anteceſſori ſunt per confeſſio-
35 nem,† quæ confeſſio non præjudicat,ſicut vera ſo-
lutio contra ſucceſſorem ad effectum acquirendi
quaſi poſſeſſionem *Rot. coram Cardin. Pamphilio*
Pallen. penſionis, 5. Octobris 1594. & coram Cardin.
Seraph.Gerunden.penſionis,8.Octobris 1579. ex addu-
ctis per Felin.in cap.vlt.col.fi.verſ.generaliter autem.
36 *de præſcript.* † Dummodo vltra confeſſionem de re-
cepto non adſint illa verba *incontinenti*,quia tunc non
eſſet ſimplex confeſſio, ſed ex illis verbis probare-
tur vera numeratio *Bart.in leg.ſtipulatus,§ Chryſogo-*
nus,num.3.vbi Alex.numer.14. de verb.oblig.Bald.in
l.ſi ex cautione, numer.14.Cod. de non numerat. pecun.
37 † Et in ſpecie quaſi poſſeſſionis ita reſoluit *Rot. co-*
ram R.P.D. Penia Cæſaraugustana penſionis 21. Iunij
1599.Vbi etiam conſideratur ſtylus partium in qui-
38 bus ſolent fieri ſimiles quietantiæ † per modum
confeſſionis de recepto, quæ vulgariter dicuntur
apochæ,quamvis in prompta,& numerata pecunia
ſolutiones fiant, vt fuit deciſum coram R.P.D.
Gypſio Cæſaraugustana penſionis 30. Ianuarij 1589.
39 Adeo † vt in iſtis etiam ſufficiant adminicula de-
ſumpta ex dictis teſtium nulliter examinatorum,
quæ deſeruiunt pro adminiculis *Rot. in dict. cauſa*
Cæſaraugustana penſionis coram R.P.D.Penia. Et in Sa-
lamantin.iuriſdictionis coram Card. Seraph. 27. Iunij
1582.

Maximè quia præſupponitur hujuſmodi penſionem
40 fuiſſe reſeruatam cum clauſula conditionali,† *dum-*
modo remaneant centum pro canonica, quo caſu ſi fue-
rit ſolutum anteceſſori ante purificatam conditio-
nem talis conditio non præjudicaret ſucceſſori re-
ſpectu quaſi poſſeſſionis *Rot. coram R.P.D. Penia*
41 *Forolinien. penſionis 24. Aprilis* 1592. † Cum etiam
in iſtis penſionibus, quæ continent aliquas condi-
tiones ſeu qualitates non poſſit procedi executiue
niſi verificatis d. conditionibus *Gomeſ. & alij per*
Flores var.quæſt lib.1.quæſt.12.numer.41.

Addendum eſt etiam,quod poſſeſſio,quæ prætenditur,
poteſt dici extincta per lapſum ſexdecim annorum,
42 † qui effluxerunt in caſu, de quo agimus quaſi d.
tempore, immo & minori decem annorum præſu-
matur inducta oblivio: ciuilis enim poſſeſſio ad-
mittitur d. tempore, & præſumptio continuationis
non durat vltra decennium *Bart. in l. ſiue poſſidetis,*
*num.8.de proba.*cum aliis per *Couar.in reg.poſſeſſor.p.*
2.§.1.num.3.de reg.iur.in 6.

Poſt hæc ſcripta fuit probata minor ætas duodecim
annorum ejus, cujus fuit reſeruata penſio, qua pro-
batione ſtante dixi omnia ſupra adducta non appli-
cari ad caſum filij exiſtentis in minori ætate, ſed ſo-
lum ad eum,qui erat major provt in facti ſpecie mi-
hi exhibita & in dubiis datis præſupponebatur: de
quibus non erat quærendum,ſi à principio iſta qua-
43 litas ætatis fuiſſet deducta,† Nam illa exiſtente ſuc-
cedit vera Doctorum concluſio, quod quamvis in
bonis caſtrenſibus,& ſimilibus,in quibus patri non
acquiritur vſusfructus nulla conſideretur legitima
adminiſtratio;tamen aliud eſt quando ſumus in filio
impubere,tunc enim ſemper præfertur pater in ta-
lium bonorum gubernatione juxta diſpoſitionem
44 text.*in leg.fi.C. de curat. furioſ.* † Et per conſequens
pater tanquam eorumdem bonorum adminiſtrator
poteſt acquirere poſſeſſionem filio minori 14. an-
norum *Rot.coram R.P.D. Penia Cæſaraugustan.pen-*
*ſionis 21.Iunij 1559.*vbi allegatur *Gloſſ in l.1.in verb.*
legitimus, & ibi Pinell.p.2.num.63. & 64 Cod. de bon.
45 *mater.*† Sed eſt textus *in l fi.§.ſin autem in ſecunda,in*
2.caſ.Cod.de bon.quæ liber. Vbi in caſibus,in quibus
pater non eſt legitimus adminiſtrator,quia non quæ-
ritur vſusfructus, quando filius eſt minor, poterit ſi
velit adminiſtrare,neque tunc dabitur curator,nam
pater omnibus præfertur, ipſo autem nolente pro-
uidebitur per judicem de curatore in d.bonis,quod
46 multum notandum, † quia vt plurimum diceretur
contrarium,dicit *Aret. in § pupillus,poſt med.num 6,*
inſti.de inutil.ſtipul. Idem ſequitur late *Cagnol.in leg.*
frater à fratre,nu.161.cum ſeq ff. de cond.indeb. Salic.
in dict.leg.fin.§.ſin autem in ſecunda,& ibi Corn.num.
4.C.de bon.quæ liber. Idem Corn. in auth.excipitur.ad
47 *fi.ver.& ita generaliter,Cod.eod.tit.*† vbi quod idem
erit quando filius eſſet furioſus,& non ſanæ mentis
per *l.fi.Cod. de cura. furioſ.* quod etiam voluit *Burſ.*
conſ.133.num.27.lib.2, Caſtigl.de vſufr.c.3.n.59.

In prædictis tamen eſt notandum, quod pater in caſu
48 filij non ſanæ mentis erit legitimus, † non datiuus,
vt per *Bald.in leg.fin. Cod. de cura. furioſ.* Vbi quod
non eſt legitimus adminiſtrator ratione vſusfru-
ctus,ſed ratione furoris,quod etiam loquens de mi-
nore ſequitur *Cagnol.in leg.frater à fratre,nu.91.cum*
49 *ſeq.ff de condict.indeb.*† Et quamvis *in d.l.fi.* non poſ-
ſit dari curator hoc intelligitur in curatore, qui da-
retur ratione perſonæ, ſecus in eo qui daretur non
perſonæ, ſed rebus vel ad certum actum, quia tunc
poſſet dari curator d.filio furioſo *Alex.conſil.59.nu.*
50 *4 lib.2.*† Licet *Burſat.conſi.133.num.31. & 32.lib.2.*
teneat talem eſſe datiuum, non legitimum admini-
ſtratorem,ita vt debeat de geſtis rationem reddere,
provt quilibet alius adminiſtrator *auth. vt lic.matr.*
& auiæ, in princ. verſ. ſi vero forſan. Bart. in leg. litis
conteſtatæ,39 §.pater,vbi Ang.nu.1.Bald.in prin.Caſt.
num.2.ff.de neg.geſt.Caldeſ.de reſti.in integr.in ver.læ-
ſis,numero 147.Tiraq in l.ſi vnquam, in præfat.nu.29.
de reuoc.donat.Caſtigl.de vſufr.c.3 nu.60.

Item eſt obſeruandum, quod qui eſt verus tutor,
non

Digitized by Google

non tamen adminiſtrator non poteſt acquirere
51 pupillo actionem, vel obligationem, † poterit tamen recipere ſolutionem fauore liberationis, & hoc introducitur potius pro debitore, quam pro pupillo, ſed aliud præjudicium non poteſt facere pupillo, & ſicut non poteſt præjudicare, ita nec obligationem acquirere (*Caſtr.* qui dicit perpetuo menti tenendum *in l. 3. §. ſtipulationem, numero ſexta,*
52 *ff. ſolut. ſolut.* Non tamen patri competeret exercitium actionis in agendo, & defendendo, quamvis ſit legitimus adminiſtrator niſi cum conſenſu filij, qui tamen non ſit infans, aut abſens (*Cagnol.* qui de magis commoni *in leg. frater à fratre, numer.*
53 164. *de condict. indeb.* † Cum debeat eſſe præſens, aut major infante, vt pater teneatur requirere conſenſum filij in exercitio actionum *Corn. in leg fi. §. vbi autem, numer. 2. in fi. poſt Bald. ib. num. 1. C. de bon. qua liber.* quæ tamen quando procedant, & quomodo ſint intelligenda dicam Deo dante in capite particulari.

In caſibus autem in quibus patri non acquiritur vſusfructus ex qualitate rerum, vel quia eſſemus in
54 emancipato, † poterit tamen pater eſſe ejus tutor, & curator, & tenetur reddere rationem & facere inuentarium, ſicut extraneus *leg. licet, Cod. ad leg. falcid. Bald. in leg ſuperſtite, Cod. de da. & in leg. archanotraphos, colum. 2. Cod. de epiſcopis & cleric. Iaſ. in leg præſes, colum. 2. Cod de tranſact. Gomeſ. ad leg. taur. 48. num. 17. Doct. in leg cum oportet, §. fi. Cod. de epiſc.*
55 *& cleric.* † Quamvis ſi pater eſſet ſuſpectus, vt quia ei fuiſſet prohibitus vſusfructus, tunc neque eſſet adminiſtrator bonorum filij, & dabitur curator *Sal. c. in auth. excipitur, Cod. de bon. qua liber. Rimin. Iun. in §. 1. n. tot. inſtitut. per quas perſon. nob. acquirit. Caſtig. de vſufr. c. 3. nu. 37. cum ſeq Caldeſ. de reſtit. in integ. in verb. læſis num. 145.* Quamvis enim pater ſit legitimus adminiſtrator ſi velit, licet non habeat vſumfructum, tamen intelligitur quando proprio motu recuſat vſumfructum, & ſic vbi non eſt ſuſpectus teſtatori nec legi, & ita procedit *l. fi. §. ſin autem in ſecunda, C. de bon. qua liber. vt per Doct. in dict. auth. excipitur, C. eod. tit.*

EPITOME.

Hypotheca quando competat in bonis patris etiam à tertio poſſeſſis pro alimentis, & legitima ac ejus ſupplemento. ¶ Dotis conſtitutio facta à patre debitis inuoluto an valeat. ¶ Vicarius an ſit præferendus pro congrua portione aliis, qui bona ſuæ Eccleſiæ habuerunt. ¶ Et an ſit ſoluenda in primis per eos, qui percipiunt decimas ſurgentes in parochiali, vel potius ſit petenda ab illis, quibus ſacramenta adminiſtrantur. ¶ Et an facta tranſlatione decimarum intelligatur tranſlatio cum d. onere congruæ portionis. ¶ Et an illi obſtet contraria conſuetudo.

SVMMARIVM.

1 *Creditor patris præfertur in bonis illius non habita conſideratione alimentorum, quæ debentur filiis.*
2 *Hypotheca non datur filio in bonis patris pro alimentis.*
3 *Legitima, & eius ſupplementum non habent aliquam hypothecam, nu. 4.*
5 *Hypotheca tacita non præfertur expreſſæ anteriori.*
6 *Alimenta habent hypothecam, quando ſunt in teſtamento relicta, & certa corpora deſignata.*
7 *Alimenta, quando poſſint peti à patre, ſeu tertio bona illius poſſidente, & nu. 8.*
9 *Dotis conſtitutio facta à patre debitis inuoluto non valet, & num 10.*
11 *Dos debet conſtitui ſecundum qualitatem, & quantitatem facultatum patris.*
12 *Nomina iuris nulla ſunt qualitates.*
13 *Rector eſt præferendus pro congrua portione ſibi debita aliis, qui bona ſuæ Eccleſiæ habuerunt.*
14 *Agens de damno præfertur agenti de lucro.*
15 *Bona facilius reuertuntur ad naturam ſuam.*
16 *Vicarius curat animas & perſonaliter deſeruit, & habet ius commune pro ſe, cui nulla conſuetudo obſtat, vt congrua portio ſibi non debeatur.*
17 *Congrua portio debetur parocho in primis ab eo, qui percipit decimas ſurgentes in parochiali, quæ licet transferantur, tamen tranſeunt cum d. onere, num. 18. 19. & 20.*
21 *Congrua portio quando ſit petenda à parochianis, quibus ſacramenta adminiſtrantur, & nu. 22.*

CAPVT CCCLXVI.

ALimenta quæ prætendebantur in bonis, de quibus in caſu mihi propoſito dixi non deberi, obſtat enim obligatio antiquior facta per pa-
1 trem ad fauorem creditoris, † ita vt per natiuitatem filiorum non poſſet fieri deterior ejus conditio, & per conſequens erit prius ſoluenda nulla habita conſideratione dictorum alimentorum *Bart. in leg. creditor qui prior. 12. in princip. ff. qui potior. in pign. habean. Præpoſit. in cap. cum haberet col pen. poſt med. numer. 7. de eo qui dux. in matrim. quam poll. Surd. de alim. tit. 1. qu 94. in fi. num. 14. Alex. conſ. 85. nu. 1. lib. 3. Ruin. conſi. 136. nu 5 lib. 4.*

Præſertim quia pro alimentis nulla datur hypotheca
2 filio in bonis patris † *Couar. in epit. de ſponſalib. p. 2. §. 6. cap. 8. numer. 14. poſt princ. verſ. non tamen tranſit hoc onus. Rom. conſil. 5. in re præſenti, in fi. n. 28. Gab. de aliment. concluſ. 2. num. 4. verſ. tenendo,* vbi de eo communi *Cordubenſ. in l. ſi quis à liberis, §. idem reſcripſit,*
3 *num. 82. de liber. agnoſcend.* † Cum etiam pro legitima, aut ejus ſupplemento non competat hypotheca *Dec. conſ. 234. in caſu magnifici domini generalis, col. vltim. in princ. verſ. ex quo datur intelligi, n. 6. Roland.* qui de opinione teſtatur *conſ. 78. numer. 18 lib. 1. Afflict. deciſ. 162. num. 4. Rip. in l. in quartam, colum 22. ad med. nu. 114. ff. ad l. falcid. Gabr. de legitim. conc. 5. nu. 1. Put. deciſ. 137. lib. 2. Rot. coram Card. Lancellott. Roman. Saluiam interdicti, 3. Iuly 1600. latè Bolognin. conſ 59. nu. 2. Negaſ. de pignoribus m. 4. par. 2. n. 16. verſic. vige-*
4 *ſimus quartus caſus.* † Et latiſſime reſpondendo contrariis de veriori opinione, & magis commoni teſtatur *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuention. lib. 11. tit. 13. nu. 1. vſque ad num. 80.*

Et quatenus etiam competeret hypotheca, tamen, cum
5 ſit tacita † non erit præferenda expreſſæ anteriori, de qua agimus, cum lex non tollat illud, quod partes ſibi per pactum quæſierunt *Bald. in leg. aſſiduis, 12. col. 1. in fi. verſ. item præfertur, numer. 5. & ibi Salic. num. 4. C. qui potior. in pign. habeant. Rip. in l. 1. num. 27. ff. ſolut. matrim.*

Maximè quia tunc alimenta habent hypothecam, quando à patre fuerunt in teſtamento relicta,
6 † & certa corpora deſignata, quo caſu illa obligatio ſequitur quemcumque poſſeſſorem, cum aliud ſit, quando pater aliqua bona alienaſſet, nam in emptorem illorum non deſcenderet hu-

juſmodi obligatio, qua pater adſtringitur ad alen-
dum filium, licet deſcendat in hæredem *Cordubenſ.*
in leg. ſi quis à liberis §. idem reſcripſit. numer. 81. *ff. de*
liber. agnoſcend. Cauar. in epit. ſponſal. p. 2. §. 6. *c.* 8. *n.* 14.
Surd. de alim. tit. 8. *priuil.* 51. *num.* 2. *in fi. verſ. & con-*
trarium. Theſaur. deciſ. 211. *num.* 11. *in fi. poſt Bart. in l.*
lucius, de alim. & cibar. leg. Rom. conſi. 388. *n.* 3. *Aym.*
7 *conſil.* 20. *numer.* 10. † Et ita intelligitur *Rolan. conſil.*
54. *numer.* 64. *lib.* 2. dum voluit, quod alimenta poſ-
ſint peti non ſolum à patre, ſed etiam ab extraneo
ejus bona poſſidente; Quia hoc procedit in poſſeſſo-
ribus bonorum paternorum, & maternorum tan-
quam hæredibus, ad quos tranſit hujuſmodi onus
alendi tanquam ſint vna perſona cum defuncto,
8 † Aliud eſt in emptoribus dictorum bonorum, ad
quos non deſcendit talis obligatio *Ruin. conſil.* 124.
numer. 12. *in fi. lib.* 1. cum aliis quos adduxi *deciſ.* 129.
num. 11. & 12.

Et facit quod dicitur de patre debitis inuoluto, qui nõ
9 potuit filiam dotare, † ſi tamen illi filiæ dotem con-
ſtituat, non tenet talis dotis conſtitutio *Bald. in leg.*
fin. col. pen. in princip. verſi. ſed quid ſi pater, numer. 10.
Cod. de dot. promiſſ. cum dos non debeat conſtitui
10 niſi ſoluto ære alieno † *leg. vlt. in princ. ff. quæ in*
fraud. credit. & notat etiam *Rom. in l.* 1. *ff. ſolut. matri-*
mon. Iaſ. in §. fuerat, numer. 116. *inſtit. de actio. Rebuff. de*
11 *congr. portion. num.* 102. *tom.* 15. *par.* 2. *fol.* 245. † Et eſt
ratio, quia dos debet conſtitui ſecundum qualita-
tem, & quantitatem facultatum patris *leg. quæro,*
de iur. dot. leg. non poteſt, §. gener. ff. eodem tit. l. ſi filia de
leg. 3. Vnde ſi non adſunt facultates, neque po-
teſt cadere dotis conſtitutio, cum non entis
12 † nullæ ſint qualitates *leg. eius qui in prouincia, ff. ſi*
cert. petat.

Quæ omnia applicantur per Doctores ad congruam
13 portionem debitam Rectori † vt per *Rebuff. de*
congr. portion. numer. 101. & 102. vbi quod ſi tempo-
ralia, vel alij redditus beneficij non ſufficerent niſi
Vicario, tunc ipſe erit præferendus, quia illud tem-
porale erat prius patrimonium ſuæ Eccleſiæ, vn-
de ſi poſtea aliis datum fuit, non debet talis da-
tio obeſſe ei, qui habet priora, & potiora ju-
ra, cum præſertim d. Vicarius agat de damno
14 vitando, alij autem de lucro captando, † in
quorum concurſu præfertur qui agit de damno *leg.*
iuris ignorantia, ff. de iur. & fact. ignorat. Quamvis in
Vicario hoc etiam ſit propter rationem majoris fa-
uoris, qui in eo conſideratur, nam fauorabilius eſt
alere plebem cibis ſpiritualibus, vt facit Vicarius,
15 † cum etiam bona reuertantur facilius ad ſuam na-
turam *leg. ſi vnus, §. pactus, ff. de pact.* Et tolerabilius
eſt, quod Canonicus egeat quam Rector, qui curat
16 animas, & perſonaliter deſeruit, † & habet jus com-
mune pro ſe, cui nulla conſuetudo, vel ſtatutum ob-
ſtat, vt concludit in ſpecie *Henric. Boich. in cap. expo-*
ſuiſti, in fi. de præbend. & in Card. in 3. *notab. Rebuff. de*
congr. portion. num. 104.

Et quoniam de congrua portione locuti ſumus, circa
17 eam obiter notandum eſt, † quod illa debetur pa-
rocho imprimis ab eo, qui percipit decimas ſurgen-
tes in parochiali, quia iſtæ ſunt ſpecialiter jure diui-
no, & poſitiuo ſacrorum canonum deſtinatæ ad
vſum Rectoris ſuſtinentis curam animarum *cap.*
omnes decimæ, 16. *quæſt.* 7. *cap. fi. de paroch. cap. cum*
contingat. cap. cum in tua, & cap parochian. de decim.
cap. reuertimini, 19. *quæſt.* 1. *Anch. conſi.* 196. *numer.* 2.
Rebuff. de decim. quæſt. 7. *num.* 4. *Capus. deciſ.* 356. *nu.* 2.
18 *p.* 3. *Card. conſ.* 26. *in princ. & conſi.* 88. *n.* 2. † Et quam-
vis tales decimæ aliquando transferantur in alios
ex conceſſione Apoſtolica, tamen ſemper iſta
tranſlatio intelligitur facta ſub conditione, vt con-
19 grua remaneat ipſi Rectori † *cap.* 2. §. *vbi autem, de*
decim. in 6. Maximè ſi transferantur in laicum
Couar. lib. 1. *var. reſolut. c.* 17. *n.* 6. *in fi. Rebuff. de congr.*
port. num. 47. Nam tranſeunt in quoſcunque cum il-
lo onere, & Papa nunquam cenſetur per ſua priui-
legia voluiſſe præjudicare congruæ portioni Re-
20 ctoris *Idem Rebuff. de congr. port. qu.* 12. *n.* 103. † & te-
nuit *Rot. coram R. P. D. Ludouiſio Pampilonen. iuris*
patronatus de Gangora. 30. *Ianuary* 1609. & *coram*
R. P. D. Sacrato Pacen. congrua, 8. *Iunij* 1612.

Neque obſtabit quod congrua ſit petenda à paro-
21 chianis † quibus ſacramenta adminiſtrantur *cap.*
omnis chriſtianus, de conſecr. diſtinct. 2. *Abb. in cap. de*
rectoribus, numer. 6. *de cleric. ægrotant. Surd. de alim.*
tit. 1. *quæſt.* 60. *numer.* 2. cum ſeminans ſpiritualia ju-
ſtum ſit, vt metat temporalia *cap. cum ex officij, in fi.*
de præſcript. Quia illud intelligitur vbi parochiani
nullas ſoluũnt decimas forſan ex aliquo priuilegio
22 Apoſtolico, † vel ita exiguas, vt non ſufficiant pro
Rectore, ſecus vbi ſoluunt conſuetas decimas, quæ
ſunt ſatis ſuperque ſufficientes pro ſuſtentatione
ejuſdem Rectoris, tunc enim ad illas debet Re-
ctor ſe imprimis conuertere tanquam ſint ſpecia-
liter deſtinatæ ad hunc vſum, vt in terminis de-
clarat *Rot. coram R. P. D. Sacrata Pacen. congrua,* 8.
Iunij 1612.

EPITOME.

Dos etiam inæſtimata an poſſit conſtitui per
tutorem, vel minorem ſine decreto, & aliis ſo-
lemnitatibus. ¶ Et quid ſtante pacto, ſeu ſtatuto
lucri dotis. ¶ Vel quando eſſet relicta à patre in
teſtamento. ¶ Et in rebus quæ ſeruando ſeruari
non poſſunt. ¶ Et quid ſi nupſerit pari, vel bene-
merito. ¶ Et an in hoc conſideretur læſio. ¶ Feu-
dum an poſſit dari inæſtimatum pro dote. ¶ Mari-
tus minor recipiendo dotem an obligetur pro illius
reſtitutione. ¶ Lucrum dotale an ſit conſideran-
dum ſtante nullitate dotis. ¶ Matrimonium an poſ-
ſit contrahi per minorem ſine ſolemnitatibus.
¶ Et detur ei reſtitutio, quamvis nupſerit indi-
gno. ¶ Dos conſtituta per tutorem, quantum-
cunque ampla an cenſeatur ratificata per mulierem
ex matrimonio poſtea contracto, ita vt etiam in ge-
nere hæc cogitatio videatur ſufficere. ¶ Conuen-
tio, vel ſtatutum lucrandi dotem an inducat aliena-
tionem.

SVMMARIVM.

1 *Tutor, ſeu minor non poſſunt conſtituere dotem quam-*
vis inæſtimatam ſine decreto, & aliis ſolemnitati-
bus, maxime ſtante ſtatuto dante lucrum dotis, nu-
mer. 2.

3 *Feudum poteſt dari inæſtimatum pro dote dummodo*
non adſit conſuetudo, ſeu pactum de illam lucrando.

4 *Conuentio ſeu ſtatutum lucrandi dotem inducit aliena-*
tionem.

5 *Statutum de lucro dotis an ſit cum iactura alterius.*

6 *Fauendum potius repetitioni dotis, quam lucro aduen-*
titio viri.

7 *Maritus minor recipiens dotem obligatur pro illius re-*
ſtitutione etiam ſine decreto iudicis. Et de ratione
differentiæ inter ipſum, & mulierem, nu. 8.

9 *Minor*

9 *Minor poteſt contrahere matrimonium ſine vlla ſolemnitate iuris ciuilis.*

10 *Mulier minor reſtituitur dando maiorem dotem, quam exigeret qualitas viri, vel patrimonij.*

11 *Reſtitutio non datur minori quamuis ſit contractum matrimonium cum indigno.*

12 *Minor in matrimonio habet legitimam perſonam, & poteſt ſtare in iudicio quidquid fecus ſit in dote conſtituenda, nu. 13.*

14 *Conſtitutio dotis non venit in neceſſariam conſequentiam matrimonij quod ſine ea poteſt contrahi.*

15 *Promiſſio dotis ſine ſolemnitatibus eſt nulla, ſicut traditio de bonis immobilibus pro dote.*

16 *Tutor non poteſt promittere dotem etiam relictam à patre ſine decreto, & ſolemnitatibus. Et de ratione num. 17. & 18. Contrarium nu. 19 & 20. Intellige vt num. 11.*

22 *Contractus præſumitur damnoſus ceſſante decreto iudicis.*

23 *Dotis conſtitutio, vt ſit nulla ſufficit ſi aliquo caſu poſſit eſſe damnoſa, quamvis alio reſpectu vtilitatem afferat.*

24 *Lucrum dotale non debet conſiderari ſtante nullitate dotis in rebus immobilibus ſine decreto. Intellige vt num. 25.*

26 *Dos poteſt conſtitui per minores in rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. Declara vt nu. 7.*

28 *Menoch* conſil. 242. num. 3. *& Gabr.* conſ. 20. nu. 2. *circa conſtitutionem dotis per minorem quomodo intelligatur.*

29 *Mulieri minori an interſit eſſe dotatam vt melius à marito tractetur. Et an hoc caſu læſio ſit conſideranda, num. 30.*

31 *Minor ſine decreto poteſt conſtituere dotem in rebus immobilibus ſi nupſerit pari, vel benemerito, neque in hoc conſideratur læſio, nec ei competit reſtitutio, quamvis in maiore non attenderentur iſta merita, nu. 32. & 33. Contrarium eſt verius, n. 34. Et de ratione n. 35. Maxime ſtante ſtatuto de lucro dotis, n. 36. 37. 38. & 39. Et quid ſtante iuramento, nu 40.*

41 *Dos conſtituta per tutorem cum debitis ſolemnitatibus quantumcumque ampla cenſetur ratificata per mulierem ex matrimonio poſtea contracto. Et ſufficiet hæc cognitio in genere.*

CAPVT CCCLXVII.

CONſtitutionem dotis, de qua agebamus, quamvis inæſtimatam, Dixi eſſe nullam tanquam
1 factam ſiue per tutorem, † ſiue per minorem ſine decreto, & aliis ſolemnitatibus requiſitis tam per conſtitutionem Matchiæ quam de iure communi *leg. tutor ff. de iur. dot. leg. lex quæ tutores in princ. Cod. de adminiſtr. tutor. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 20. numer. 32.* vbi etiam *numer. 4.* quod ita reſoluit *Rot. coram Cardin. Lancellotto Sabinen. dotis 13. Ianuarij 1576. Barboſ. in l. 1. p. 4. num. 119. ff. ſolut. matrimon.* Et eſt indubitata opinio,
2 † quando, prout in caſu noſtro, adeſſet pactum, ſeu ſtatutum de lucro dotis, quaſi tunc militet ratio, quæ cadit in alienatione; vt teſtatur *Surd. deciſ. 78.*
3 *numer. 1.* † Exemplo feudi, quod licet poſſit dari inæſtimatum pro dote, tamen hoc non procedit ſtante ſtatuto, aut pacto lucrandi *Iaſ. in auth. res quæſt. col. 7. in princip. verſ. limita iſtam communem, numer. 26. Cod. commun. de legat. Roland. de lucro dot. quæſt. 54. numer 18. Clar. in § feudum, quæſt. 36 ante*
4 *med. vt ſic. modo duo concurrant;* † Quia pactum, ſeu ſtatutum lucrandi inducit alienationem, ſi enim valide daretur in dotem fundus immobilis eueniente caſu caderet mariti lucro, cum mulier dando illum in dotem videatur conſentire, quod habeat locum lucrum ſtatuti tanquam hoc ſit neceſſarium antecedens, vt bene explicat *Surd. deciſion. 178. numer. 16. in fin. verſi. ſed vbi etiam mari-*
5 *tus.* † Ideo decretum videtur eſſe magis neceſſarium, ſi extat ſtatutum de lucro dotis, quaſi illud cum iactura alterius concedatur *Bald. conſ. 290. quod vir. in fin. lib. 1. Corn. conſil. 247. numer. 4. lib. 4. Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit.*
6 *20. numer. 38.* † Vbi etiam quod quatenus hoc eſſet dubium, potius eſt fauendum repetitioni dotis, quam lucro aduentitio mariti, quod inſpecta cauſa proxima dicitur tale *Decian. conſi. 195. numer. 3. & conſi. 260. numer. 4 & 5. Roland. de lucr. dot. quæſt. 42. in fin.*

Quæ autem dicuntur de valida obligatione dotis fa-
7 cta per minorem, † procedunt, quando eſſemus in marito; qui recipiendo dotem, quamvis ſit minor valide obligat pro illius reſtitutione omnia ſua bona, aliud eſt in vxore minore, & eius tutore, qui non poteſt conſtituere dotem in bonis immobilibus ſine decreto, neque illa obligare pro dote, & ideo etiam neque tacite à lege inducitur hypotheca *Neguſ. de pign. 4. memb. p. 2. numer. 71. & 74. Bald. Nouell. de dot. p. 6. priuil. 58 Surd. conſi. 191.*
8 *numer. 22. & 23. lib. 2.* Quaſi maritus † recipiendo dotem non diminuat patrimonium, ſed augeat, & ſuam conditionem meliorem faciat, quod non eſt in vxore dotem conſtituente; Vnde non mirum, ſi potius in hoc caſu, quam in alio decretum requiratur, prout late explicat *Barboſ. in leg. ſi conſtante, 25. in princ. numer. 128. vſque ad nu. 130 ff ſolut. matrim.*

Nec facit quod dicitur de minore, qui eſt habendus major, etiam in dote conſtituenda tanquam acceſ-
9 ſoria ad matrimonium, † quod minor poteſt contrahere ſine vlla ſolemnitate juris ciuilis *leg. in copulandis, Cod de nupt. leg minorem ff eod tit* Quia de vno
10 ad aliud non valet conſequentia, † Mulier enim minor reſtituitur dando majorem dotem, quam ipſius patrimonium exigeret, aut viri qualitas *leg. ſi ex cauſa, §. in dotis, de minor. Caſtr in leg. vnic. ſi aduerſ.*
11 *dot.* † Et tamen non reſtituitur aduerſus matrimonium *cap. ex parte, de reſtitut. ſpoliator.* quamvis nupſerit pauperrimo, & indigno *Gomeſ. de reſtit. minor. cap. 14. lib. 2. numer. 2. Iacob. de S. Georg in lege*
12 *ſiue generalis, ff. de iur. dot.* † Cum minor in matrimonio habeat legitimam perſonam; & poſſit ſtare in judicio *cap. fin de iudic. in 6. Gloſſ. in leg. ait prætor.*
13 *in princ. ff. de minor.* † Sed non poteſt ſtare pro dote, neque habet legitimam ætatem pro illa conſtituenda *Bald. in leg. 1. in 3. notab. Cod ſi aduerſ. dot. & in auth. quod locum, column vltim. verſ. octauo quæritur, Cod. de collation.* late *Roland. de lucr. dotis, quæſt. 45. numer. 3. & 4. Lup. in capite per veſtras, in 2. notab.*
14 *numer. 21. de donat. inter vir. & vxor.* † Cum etiam dotis conſtitutio non veniat in neceſſariam conſequentiam matrimonij, quaſi illud poſſit contrahi ſine dote *leg. quod ſi nulla de religioſ. & ſumpt. funer. leg. vltim. de repud. leg. fin. de donat. ante nuptias,* & in propoſito notat *Card Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 2. tit. 20. num. 36. poſt Bald. in l. 1. in 3. notab. C. ſi aduerſ. dotem.*

Neque obſtat quod apocha, de qua agimus fuerit ſolum de promiſſione dotis, quæ eſt diuerſa à

Digitized by Google

15 dote : † Quia ſicut non valet traditio de bonis im-
mobilibus pro dote, ita neque promiſſio, quæ eſt
nulla ipſo jure: Vnde fruſtra agitur de traditione, in
qua tamen ſi decretum interponeretur tacite, vide-
retur confirmata promiſſio inualida, vt declarat
Barboſ. in leg. ſi conſtante, 25. in princ. num. 130 ff. ſolut. matrim.

Amplius neque ſufficeret quod dos fuiſſet à patre
relicta, Quia neque poterat à tutore promitti,
16 † nec fieri pro ea valida bonorum obligatio; Re-
quiritur enim decretum, nam quando dos fuit à
teſtatore non promiſſa, ſed relicta in teſtamento,
nulla alia oritur obligatio, quam illa, quæ datur pro
legatis, ſecundum quam non obligantur bona pro-
17 pria hæredis, Vnde non poteſt † tutor durius eoſ-
dem hæredes obligare permittendo d. dotes, & pro
eis hypothecare propria eorum bona, quæ non
erant obligata, ſi enim debitum hæreditarium de-
ducitur ab hærede in promiſſionem nouatur, & de-
ſinit eſſe hæreditarium, & hæres conuenitur pro-
18 prio nomine, nec vtitur beneficio inuentarij: † Et
vbi agitur de obligando minorem in re propria non
attenditur quod debitum deſcendat à facto teſta-
toris, ideo non mirum ſi etiam debent ſeruari ſo-
lemnitates, & adhiberi decretum judicis, prout late
omnia prædicta declarat *Surd. conſi. 191. numer. 24.*
19 *vſque ad numer. 27. lib. 1.* † Quamvis propter volun-
tatem patris, non requiri decretum in hoc caſu di-
cat *Rum. in rubric. ff ſolut. matrim. numer.* 218. quod
digniſſimum notatu reputat *Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. lib. 12. tit. 20. in ſi numer.* 40. contra
Rimin. Iun. conſi. 189 numer. 5. vſque ad numer. 13. lib.
20 2. † Quibus adde *Gloſ. in leg. lex quæ tutores, in verb. vel in dotem. poſt med. Cod. de admin. tutor.* vbi in
ſpecie concludit in hoc caſu non requiri decretum
propter voluntatem teſtatoris, & ſequitur *Laderch.*
21 *conſi. 66. num. 7.* † Quæ tamen ſunt intelligenda jux-
ta diſtinctionem, quas adduxi *deciſ. 32. poſt Surd. dec. 77. num. 4.*

Accedat quod apparet de magna læſione mulieris mi-
noris, cum fuerint promiſſa omnia, & ſingula bona
ad eam ſpectantia tam ex bonis paternis, quam ma-
ternis, & ex alia quacunque cauſa, & occaſione, vt
latius in apocha continetur, vnde magis decretum
requirebatur, cum etiam ſi adeſſet vtilitas mulieris
22 illud requireretur: † ita vt d. decreto ceſſante præ-
ſumatur contractus damnoſus *Corn. conſi. 282. col. ſi. numer. 11. lib. 1. & conſi. 254 videtur in hoc. numer. 8. col. pen. eo. lib. Phanuc. de lucr. dot. gloſſ 10. numer 25.*
23 † Adeo vt in cauſa dotis ſufficiat ad illam annullan-
dam, ſi aliquo caſu poteſt eſſe damnoſa, quamvis
alio reſpectu vtilitatem afferret, *leg. ariſtocinus, in fin. de pact. dotal. Alex. & Imol. in leg. ſi ſocer, § lucius, ff. ſolut. matrim. Surd. conſi. 112. nu. 32. lib. 1.*

Stante igitur nullitate dotis in rebus immobilibus ſine
24 decreto non eſt tractandum † de aliquo lucro do-
tali *Corn. conſi 3. col. penult. in princ. verſic. & ideo ſta-
tutum loquens, numer. 4. ad fin. lib. 3 Rolan. de lucr dot. quæſt. 45. numer. 2. tom. 9. fol. 370. Simoncell: de decret. lib. 3 tit. 8 inſpect. 13. numer. 91. & 92.* late *Rimin. Iun. conſi 189. numer. 1. vſque ad numer. 5. lib. 2. poſt Bald. & Caſtr. in l. 1. Cod. ſi aduer. dot. Rom. conſi. 314. col. 1.*
25 *Curtan. conſi. 109. col. 2.* † Niſi ſtatutum ipſum do-
tem conſtitueret, quia tunc tanquam dos conſtituta
à lege præter hominis voluntatem non indigeret
ſulcitione aliqua ſtatutaria, aut legali *Canalc. de tut. num. 158.*

Non obſtant alia ex aduerſo allegata, quia proce-
dunt in rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt,
26 † in quibus valet conſtitutio dotis per minorem
non obſtante ſtatuto, aut juris communis diſpoſi-
tione ſine decreto, & ſolemnitatibus, ſecus in im-
mobilibus, & pecuniis loco immobilium ſubroga-
tis, de quibus extant cenſus, & qui ſeruari poſſunt:
& ad fænus exercendum, aut ad cambia ponuntur,
aut pro tuitione familiæ, & matrimonij conſeruan-
tur *Caſtr. in leg. vnic. Cod. ſi aduer. dot. Curt. Iun. conſi. 168. numer. 17. Neguſ. de pign. 4. membr. 2 p num. 75. Bald. in leg ſi curatorem, numer. 5. verſ. hic addo vnum, Cod. de reſtit. in integr. Pariſ. conſi. 25. numer. 77 lib. 2. Natt. conſi. 496. num. 14.* late *Franciſc. Cald. de reſtit. in integr. in verſ. contractum feciſti, col. 20. vſque ad 31. verſ. ſexto principaliter, nu. 11.* cum aliis per *Roland. de*
27 *lucr. dot. qu. 45. in ſi.* † Quamvis etiam in dandis bo-
nis mobilibus in dotem per minorem ſeruanda ſit
diſtinctio, de qua in *leg. ſi curatorem, C. de in integr. reſtit. minor. Curt. Iun. conſi. 168. nu. 17. Barb. in l. 1. p. 4. nu. 129 ff. ſolut. matrim.* Et quod prædicta procedant
in mobilibus declarat etiam multos adducens *Me-*
28 *noch. conſi. 242 num. 2. lib. 3* † vbi ita reſpondet *Gabr. conſi. 20. lib. 2.* de quorum contrariis conſiliis eſt de-
ciſio *Rot. coram R.P.D. Ortembergh. Romana dotis, 29 May 1602.* vbi concludit pro opinione *Menoch.*
de qua latius dicam Deo dante in *capite particulari,*
cum de *conſi. Gab* allegauerim *in dec. Marc. 95 nu. 5.*
quod tamen non firmaui vt *dict. num. 5. verſ. præterea quidquid ſit.* Quæ volui dixiſſe cum alias d. deciſio
fuerit allegata tanquam continens opinionem non
veram, quod tamen non erat dicendum, cum illam
non admiſerim

Neque etiam obſtabit quod interſit mulieris mino-
29 ris † eſſe dotatam, quaſi tunc melius à marito tra-
ctetur *leg. vlt. Cod. ad Vellean. Soc. conſi. 80. numer. 7.*
Quia non ex hoc ceſſat ratio læſionis cum etiam il-
la poſſit interuenire in dote, ob quam aduerſus
eandem dotem datur reſtitutio in integrum *Bald in*
30 *l. 1. num. 2. de minor. Bero conſi 39. num. 11. lib. 1.* † Et ſi
minor in conſtituenda dote non poſſet circumue-
niri, nunquam opus eſſet adhibere decretum judi-
cis, quod tamen requiritur ad hoc, vt dos in bonis
Immobilibus minorum poſſit conſtitui *leg. prædia, de præd. minor. leg lex quæ tutores, in princ. Cod. de adminiſtr. tutor.*

Prædictis tamen videbatur obſtare *Bald. conſi. 199. in cauſa iſta conſiderandum, ante fin. verſi ſed quia iſta in-*
31 *terpretatio, numer. 5. lib. 3.* † vbi concludit, quod mi-
nor ſine decreto poteſt conſtituere dotem in rebus
immobilibus ſi nupſerit pari, coætaneo, & bene
merito, quia nobilitas, & ſcientia ſupplet multa,
maximè ſi matrimonium fuiſſet laudatum à pro-
pinquis, & non vſurpatum, & cum eorum conſilio
32 contractum: Quod etiam voluit † *Caſtr. in l. 1. numer. 4. Cod. ſi aduer. dot.* vbi ſi maritus meretur, non
conſideretur læſio in muliere minore dante omnia
ſua bona in dotem, neque ei competit reſtitutio, ſi
autem eſſet major, quamvis daret non merenti non
33 reſtitueretur, † licet læderetur. Idem poſt *Iac. de Aren. & Iac. Butrig.* ſequitur *Salic. in dict. l. 1. in fin.*
Vbi quod ſi vir eſt dignus tanta dote ceſſat repeti-
tio, quod comprobat etiam *Tiraq. de legib. connubial. l. 9. gloſſ. 8. nu. 198. fol. 380. Laderch conſi. 66. nu. 10. in fin.*

Verum non eſt recedendum à ſupra firmatis, quia
34 prædicta intelliguntur, † quatenus in tali con-
ſtitutione dotis fuerit adhibitum decretum ju-
dicis, prout declarat *Idem Bald.* qui ex aduerſo
alle-

allegatur *in l. nulla.* 4. *nu.* 5. *C. de iur. dot.* Vbi quod
minor poteſt dare totam patris hæreditatem amplã
in dotem, interueniente tamen decreto, dummodo
vir ſit dignus tanta dote, cum ſine d. decreto non
valeat conſtitutio dotis, nec eius augmentum in ſta-
35 bilibus, ſi fiat per minorem: † Talis enim conſti-
tutio non eſt legalis, & neceſſaria, ſed voluntaria,
maximè quia adeſt alia ratio cognitionis cauſæ, quæ
requiritur in cognoſcendo an ſuppetant facultates,
& vir ſit dignus tanta dote, ita vt huiuſmodi co-
gnitio ſpectet ad iudicem, ſine cuius decreto hoc
non erit concedendum. Iſta ſunt verba *Bald. conſ.*
108. *quæritur vtrum ad vltra. nu.* 2. *li.* 1. & ſequitur
Roland. de lucr. dot. q. 45. *n.* 2. *tom.* 9. *f.* 370. *Simonell.*
36 *de decret. lib.* 3. *tit.* 8. *inſpect.* 13. *nu* 89. *ante fi.* † Ma-
ximè ſtante ſtatuto, vt vir lucretur dotem, quod fa-
cit, vt magis excludatur minor à conſtitutione dotis
ſine decreto, quaſi tunc militet ratio, quæ cadit in
alienatione *Surd. deciſ.* 278. *nu.* 1. *cum alijs ſupra in*
37 *princi. huius capitis allegatis;* † Ita vt hoc caſu minus
debeat conſiderari dignitas viri, & quod minor nu-
pſerit patri, prout ſtante d. ſtatuto quod illa non ſit
conſideranda concludit *Tiraq. de legib. connub. l.* 9.
38 *gl.* 8. *n.* 198. † dum refert ſe ad *Raphael. Cuman. conſ.*
109. *alias eſt* 110. *domina Ioanna. poſt prin. verſ. ad*
primum reſpondetur, & nu. 2. *in fi. ver. & hæc quæ dicta*
39 *ſunt.* † vbi concludit non dari iſtam conſtitutionem
dotis in minore ſine decreto ſtante d. ſtatuto *l. lex*
quæ tutores. C. de admin. tutor. l. prædia. C. de præd. min.
& notatur *in l. ſtia ff. de iur. dot.*
Et quamuis *Bald. in d. l. nulla. nu* 5. *in fi. C. de iur. dot.*
40 concludat, † quod ſi mulier minor iuraſſet dando
talem dotem, tunc nihil referret ſiue maritus ſit di-
gnus, ſiue non, quaſi iuramentũ faciat, vt non poſſit
prætendi læſio, niſi dolo aduerſarij contingeret: ta-
men hoc non obſtabit in caſu noſtro, quia non adeſt
iuramentum, ſed ſolum fuit confecta apocha coram
teſtibus, cum etiam ſi adeſſet iuſiurandum non ope-
raretur ſtante ſtatuto, per quod annullantur ſimilia
iuramenta minorum vt dixi *dec.* 134. *nu.* 7.
Si autem fuiſſet conſtituta dos per tutorem, ſeu cura-
41 torem mulieris cum debitis ſolemnitatibus, † quan-
tumcunque ampla, cenſeretur ratificata per ean-
dem mulierem ex matrimonio poſtea contracto,
ita vt etiam in genere hæc cogitatio videatur ſuf-
ficere *Rot. diuerſ. deciſ.* 89. *nu.* 11. *p.* 2.

EPITOME.

Litteræ officialium, quando probent collatione
ordinum, & ſimilium diſpoſitionum voluntariæ iu-
riſdictionis ſine notario, & teſtibus. ¶ Clericatus col-
latus abſque diſpoſitione an valeat ſi pater clerici
fuiſſet condemnatus de crimine læſæ maieſtatis. ¶ Et
an obſtet ſi talis ſententia fuerit lata à laico ſine de-
claratione iudicis eccleſiaſtici. ¶ Crimen læſæ ma-
ieſtatis an incurrat reſpectu Principis non reco-
gnoſcentis ſuperiorem. ¶ Et quando filij incurrant
pœnas de quibus *in l. quiſquis C. ad leg. Iuliam maie-
ſtat.* ¶ Succeſſio quæſita alteri antequam quis efficia-
tur clericus, quo caſu tollatur ex ſuperuenientia cle-
ricatus. ¶ Et præſentatione inualida an ſit conſum-
pta facultas poſtea validè præſentandi. ¶ Et quid
in nominatione, inſtitutione, & electione. ¶ Effe-
ctus quando ſit conſiderandus ita vt illo non ſe-
quuto actus dicatur nullus. ¶ Præſentationes quo
caſu poſſint dici habere effectum, & quæ requiran-
tur ad acquirendam poſſeſſionem iuriſpatronatus.
¶ Præſumptio effectuationis an reſultet conſtito de
collatione, & opponenti an incumbat onus pro-
bandi illam non fuiſſe ſortitam effectum.

SVMMARIVM.

1 *Collatio ordinum probatur ex litteris Epiſcopi eius ſigillo munitis.*
2 *Actus voluntariæ iuriſdictionis probantur ex literis officialium ſine teſtibus, & tabellione, ſecus in iudicialibus.*
3 *Collatio clericatus abſq; diſpenſatione non valet ſi pater clerici fuiſſet condẽnatus de crimine læſæ maieſtatis.*
4 *Incidens in crimen læſæ maieſtatis priuatur honoribus ſecularibus, & Eccleſiaſticis.*
5 *Sententia condemnatoria in crimine læſæ maieſtatis non debet proferri à laico nullam habente iuriſdictionem reſpectu ſpiritualitatis, & abſque declaratione iudicis Eccleſiaſtici.*
6 *Crimen læſæ maieſtatis an incurratur reſpectu principis recognoſcentis ſuperiorem.*
7 *Filij rei criminis læſæ maieſtatis an incurrant pœnas* l. quiſquis, C. ad l. Iul. maieſt. *niſi quando fuit commiſſum d. crimen contra perſonam Imperatoris, & Principis non recognoſcentis ſuperiorem.*
8 *Præſentatio an valeat ſi fiat per patronum, qui perpetuo non ſit clericus ſtantibus verbis teſtatoris* quandiu permanſerit in clericatu.
9 *Ius quæſitum alicui antequam quis efficiatur clericus non tollitur ex ſuperuenientia clericatus. Intellige vt nu.* 10. *&* 12.
11 *Voluntas magis declaratur facto quam verbis.*
13 *Nominatio nulla non priuat habentem facultatem nominandi, vt non poſſit iterum nominare. Idem in electione, inſtitutione, & ſimilibus diſpoſitionib. nu* 14.
15 *Effectus in omnibus rebus eſt conſiderandus, & paria ſunt non habere prouiſionem, & non effectuatam.*
16 *Pignus non poteſt accedere obligationi nullæ, & inefficaci.*
17 *Actus validus qui non poteſt habere effectum dicitur nullus.*
18 *Ratificatio non meretur nomen ratificationis ſi careat effectu.*
19 *Præſentatio tunc dicitur habere effectum, quando præſentatus, & inſtitutus acceptauit, & habuit poſſeſſionem.*
20 *Ad capiendam poſſeſſionem iuriſpatronatus, quæ requirantur, & nu.* 21.
22 *Præſumptio effectuationis reſultat conſtito de collatione.*

CAPVT CCCLXXVIII.

Litteris Epiſcopi atteſtantibus contuliſſe ordi-
nes alicui credendum eſt cum ſimus in ſpe-
1 ctantib. ad eius officium, † quo caſu tales litteræ
faciunt fidem, ſi ſunt ſigillatæ eius authentico ſi-
gillo, etiam ſine ſubſcriptione teſtium, & tabellio-
ne, prout eſt in omnibus actib. voluntariæ iuriſdi-
ctionis, ſiue extraiudicialis pertinentibus ad offi-
2 cium ſigillantis, quidquid † aliud ſit in iudicialib.
Fel. in c. poſt ceſſionem, col. 4. *poſt med verſ. fallit ſeptimo n.* 15. *de probat. Rot. deciſ.* 16. *eod. tit. in antiq. Bellẽ. deciſ.* 86. *n.* 1. *&* 2. *Abb. in c.* 2. *in* 2. *notab. de cleric. peregrinis Bal. in l. ſi quis per calumniã.* 12. *col.* 1. *poſt pr. verſ. ſed pone epiſcopus petijt. n.* 4. *C. de epiſcop. & cleric.*
& multos adducit *Maſcard. de prob. cõcl.* 988. *n.* 1. *p.* 2.

f.325. Grammat.dec.81. nu.1. Gemin.conſil.57 in cauſa
archidiaconi.col.2.in fi ver.ſed ad hoc reſpondetur.a.5.
De prædictis non fuit dubitatum, ſolum dicebatur
3 non valere clericatum, † de quo agebamus tanquá
collatum abſque diſpenſatione, quando pater cleri-
ci fuiſſet condemnatus de crimine læſæ maieſtatis,
cum inciderit in pœnam *l.quiſquis.C.ad leg.Iuliam.*
Vnde filius erat inhabilis abſque diſpenſatione ad
ſuſcipiendum clericatum *Gemin. in cap. ſi quis.6.q.5.*
4 *n.4. Silueſtr. in verb. infamia q.3.* † Sicut enim talea
priuantur honoribus ſecularibus, ita etiam Eccle-
ſiaſticis, cum de iure canonico ſint infames, quod
leges ſeculi damnat *c.1.& ibi Gemin.n.1.in 1. notab.*
6.q.1. Innoc. in c.qualiter. & quando il 2. de accuſat.
Silueſtr.in verb. infamia q 6.
Iſta tamen ſententia condemnationis non deberet fer-
ri à laico nullam habente iuriſdictionem reſpectu
5 ſpiritualitatis, † & abſque declaratione iudicis ec-
cleſiaſtici, quia non nocet quoad huiuſmodi ſpiri-
tualia *Rot. coram R.P.D.Coccino Lucana iuriſpatro-*
natus.12 Iunij 1606.& coram Card.Lancello.Ianuen.
6 *patronatus 25. Iunij* 1607. † Vbi etiam requiritur,
quod reſpectu Reipublicæ Sanuenſis quis non in-
cidat in pœnas *d l.quiſquis. iuxta Bald. conſ.58. &*
59.lib.1. Gig.de crimin.læſa maieſt. lib.1. q.9. num.2.
tom.11.p.1.f.41. vbi quod quamuis etiam commit-
teretur crimen læſæ maieſtatis contra Principes ſu-
periorem recognoſcentes, prout contra ius de con-
7 ſuetudine, & de facto ſeruatur † tamen filij delin-
quentium non incurrunt pœnas de quibus *in l.quiſ-*
quis. § filiis vero. C.ad leg. Iul.maieſtat. cum illæ re-
ſpectu filiorum non habeant locum, niſi aduerſus
eos, qui attentarunt contra perſonam Imperato-
ris, vel aliorum, de quibus in *d.l.quiſquis* Quam-
uis plura ſint capita prædicti criminis, & notat
etiam *Auguſt. de Arimin. in addit. ad Ang. de ma-*
leficiis. in verb. hai tradito la tua patria. verſ. in au-
tem in hac materia numer. 6. de quo tamen plura
Farin.de crim.læſa maieſt. qu.115.inſpect 5.n.194.
Cum igitur conſtet de clericatu, licite potuit præſen-
tare, Nam teſtator non obligauit patronum vlterius,
quam vt clericus eſſet, & præſuppoſuit quod vbi
factus eſt talis, poſſit poſtea nubere, & in clerica-
tus ordine non permanere, quo caſu ius patronatus
8 ad alium tranſit, † Vnde non coegit eum in habitu
clericali perpetuo incedere, & in illo perſeuerare,
Vſus eſt enim teſtator verbis *quandiu permanſerit*
in clericatu, & dum clericus fuerit, per quæ verba
non grauauit patronum, vt perpetuo deberet eſſe
clericus, ſed illum voluit ſuccedere ſi eſſet clericus,
vel in clericatus ordine permanſerit *Rot. coram*
Card. Lancellot. Ianuen. iuriſpatronatus 15. Iunij
1597. *in fin.verſ.hinc quoque ceſſat.*
Si autem antequam eſſet factus clericus, alteri eſſet
9 ſucceſſio quæſita; † illa non teneretur ex ſuperue-
nientia clericatus late *Federic. de Sen. conſ.26. qui-*
dam eſt ingreſſus. col. pen. in pr. verſ. quæſtio permiſſa.
nu.4.ad med.& n.5.& 6.per l.inter ſtipulantem, §.ſa-
cram.de verb.oblig. l.ſi meam rem.& l.nemo, ff.eo.tit.
l.ſenatus.de legat.1.l.penult.de re iudic. Dyn. in c.nam
firmatur,18.n.3.& ibi plene Addit. de regulis. in 6.
10 † Dummodo tamen nó vocaretur ad ſucceſſionem
qui vellet eſſe clericus, Tunc enim ſtatim ſecuta
vacatione non eſſet illi ius quæſitum donec alter
non declaraſſet ſuam intentionem, quod nollet
eſſe clericus, cum ad illum excludendum ſufficiat,
quod vellet eſſe clericus: Ita vt ſatis ſit iſtam volun-
tatem declaraſſe cum effectu ſuſcipiendo clerica-
11 tum, cum illa magis declaretur facto, † quam ver-
bis *l.Paulus. ff rem rat. haber. l.reprehendo, C.de in-*
ſtitut. & ſubſtit.Socin.conſ.61.n.7.lib.2.Surd.conſ 445.
12 *num.15. lib.3.* † Ita vt neque obſtet quod prius præ-
ſentauerit tanquam laicus, quia non ideo ſequitur,
quod non vellet eſſe clericus, cum haberet quadri-
meſtre ad ſuſcipiendum qualitates requiſitas ad ef-
fectum præſentandi, prout cum effectu ſi d cleri-
catum ſuſcepit intra d.tempus, ex prima præſenta-
tione inualida non fuit conſumpta illius facultas
poſtea valide præſentandi *Rot. coram Card. Lancell.*
d Ianuen. patronatus,25.Iun.1607. Bero.conſ.109.nu.
2.in fi.li.1. Rot.coram Card Seraphin. Roman. domus.
13 *5 Nouemb.1582.* † vbi de nominatione nulla, quæ
non priuat habentem facultatem nominandi, vt
non poſſit iterum nominare *Surd.conſ.264.num.29.*
lib.2. Prout idem eſt in electione, inſtitutione, &
14 ſimilibus diſpoſitionibus, † de quibus dixi ſupra
c.58 nu.5. vſque ad nu.12. Gomeſ. in c.cum in multis.
in fi.de reſcript.in 6. Et facit quia ſemper in omni-
bus rebus conſiderandus eſt effectus *Gloſſ. in l.2. in*
verb. conſumere de opt. legat. Bero.conſ.14. nu.31. Et
15 paria ſunt prouiſionem non habere, † vel non ef-
fectuatam *Gl.in l.2. in verb.ſed hæc quoque in fi. de*
condict.ob turp.cauſ. vbi de pignore, quod ſicut non
16 poteſt accedere obligationi nullæ, † ita neque ei,
quæ eſt inefficax *Iaſ.in l fi.n.3. de offic.eius.* vbi etiam
quod actus validus, qui non poteſt habere effectum
17 dicitur nullus † *Surd.conſ.3. nu.30. lib.1.* vbi etiam
de ratificatione, quæ neque meretur nomen rati-
18 ficationis, ſi caret effectu, † *Bald. in l.cum precib.*
18.nu.1. C.de probat.
Tunc autem dicentur præſentationes habere effe-
ctum, quando Ordinarius illarum vigore inſtituit
19 præſentatum à patrono † & præſentatus, & inſti-
tutus accepit poſſeſſione ſubſecuta *Rom diuerſ.*
deciſ.147.n.1.& dec.167 in prin p.2. poſt Cald. conſ.
12.de iur.patron. Vbi quod inter requiſita neceſſa-
ria ad acquirendam quaſi poſſeſſionem præſentan-
20 di præcipuum eſt illud, † vt præſentatio habuerit
effectum, non autem quod euanuerit *Caputaq. dec.*
337. cum duab. ſeq. p.2. & deciſ.331. & 418. p ead.
Put. deciſ.136.in fin.lib.3. Rot coram Card. Pamphil.
Pamphilonen. præheminentiarum.17. Aprilis 1592.
cum aliis per *Gonzal. ad reg.8. cancell. gloſſ.18.n.85.*
& 86.& gloſ.45.n.37. vbi ponit requiſita ad capien-
21 dam poſſeſſionem iuris † patronatus, de quibus et-
iam per *Rip.in c.cum Eccleſia Sutrina, nu.49.& 93.*
cum ſeq. de cauſ.poſſeſſ.& propriet.
Verum eſſet quod conſtito de collatione reſultaret in
22 dubio præſumptio effectuationis, † & opponenti
incumberet onus probandi non fuiſſe ſortitam effe-
ctum *Rot. coram Card. Millino Salamantina portio-*
nis. 30. April.1599. vbi allegantur concordantes
deciſiones *Gemin.conſil.103. pro reſponſione,n.3.& 4.*
Mohed deciſ.9. de probat. Put. deciſ.257. nu 2, lib.1.
Caſſador. deciſ.10.n.5. de conceſſ. prebend. Gomeſ.in c.
cum in multis. in fin.de reſcript.in 6. Rot. dec.7. ante
fi.de cauſ.poſſeſſ. & propriet. in antiq.

EPITOME.

Prælegata an veniant in reſtitutione fideicom-
miſſi, quamuis nihil dictum ſit de portione. § Sub-
ſtitutio reciproca, quando contineat ſolum vul-
garem, & pupillarem. § In teſtamento inter libe-
ros an ſubintelligatur clauſula codicillaris. § Et
an illa operetur, ſicut expreſſa reſpectu inducen-
di fidei-

di fideicōmiſſum. ¶Sobſtitutio quando teferatur ad eos, quibus fuit ſpecialiter prouiſum. ¶Vulgaris ſubſtitotio quo caſu non deficiat propter aditionē primi. ¶Clauſula codicillaris quando conuertat ſubſtitutionem directam, & reciprocam, & compendioſam in fideicommiſſum. ¶Et quomodo debeat eſſe coocepta. ¶Et an ſolum confirmet voluntatem teſtatoris, vel illā alteret, aut extendat. ¶Et an poſſit operari, ſi teſtamentum iam habuit effectum, & ſubſtitutio euanuit per aditionem.

S V M M A R I V M.

1 *In teſtamento inter liberos ſubintelligitur ſemper clauſula codicillaris quamuis non ſit expreſſa. Maximè de Iure Canonico. nu.2.*

3 *Subſtitutio reciproca non continet fideicommiſſum. Fallit ſtante clauſula codicillari, quando praſertim ſubſtitutio eſſet facta per verba communia. nu.4.*

5 *Subſtitutio breuiloqua concepta verbis communibus non minus trahitur ad fideicommiſſum quam compendioſa virtute clauſula codicillaris.*

6 *Clauſula* omni meliori modo *habet vim clauſula codicillaris, & per eam reſoluitur etiam ſubſtitutio directa in fideicommiſſariam.*

7 *Clauſula codicillaris tacite ſubintellecta an idem operetur ſicut expreſſa reſpectu inducendi fideicommiſſum, & nu.18.*

8 *Iuramentum habet vim clauſula codicillaris.*

9 *Subſtitutio ſecunda recipit interpretationem à prima.*

10 *Prouiſio generalis non refertur ad ſpecificata.*

11 *Subſtitutio facta per pluralem numerum habet relationem ad eos, quibus fuit ſpecialiter prouiſum, ſi in alio non poteſt verificari. Intellige vt nu.12.*

13 *Pralegata an veniant in reſtitutione fideicommiſſi. Et quod ſi nihil fuit dictum de portione an idem operetur ſimplex ſubſtitutio. nu.14. 15. & 17.*

16 *Intellectus* l. marcellus, §. quidam liberis, ad trebell.

19 *Clauſula codicillaris debet eſſe concepta per verba futuri temporis, vt conuertat ſubſtitutionem reciprocam in fideicommiſſum.*

20 *Clauſula codicillaris ſolum confirmat voluntatem teſtatoris, non autem alterat, vel extendit.*

21 *Subſtitutio directis verbis facta trahitur ad fideicommiſſum virtute clauſula codicillaris. Declara in ſubſtitutione compendioſa, nu.22.*

23 *Subſtitutio reciproca continet ſolū vulgarē & pupillarē in his, qui ſunt ſub poteſtate teſtatoris, non autem fideicommiſſariā, & expirat adita hereditate, n.24.*

25 *Bona grauati, qui potuit de eis diſponere vadunt ad ſucceſſores ab inteſtato non facta diſpoſitione.*

26 *Teſtamentum ſi habuit effectum, & ſubſtitutio euanuit per aditionem nunquam clauſula codicillaris poteſt operari fideicommiſſum.*

27 *Subſtitutio quando poſſit diuerſo iure cenſeri.*

28 *Subſtitutio vulgaris quo caſu non deficiat propter aditionem primi, nu.29. & 30.*

31 *Vulgaris ſubſtitutio habet locum tam in hereditatibus, quam in legatis, & fideicommiſſis.*

CAPVT CCCLXIX.

CVm teſtamentum, de quo agimus, ſit inter liberos ſemper in eo intelligitur appoſita clau-
1 ſula codicillaris, †quamuis non fuiſſet expreſſa *Gloſſ. in l.coheredi. §.cum filia, in verb.non valuit* vbi *Iaſ.*de
2 commuoi *in fin. ff.de vulgar. & pupill.* †Maximè de iure caonnico quidquid aliud ſit de iure digeſtorum *Couar. in c. raynutius. §.1. n.4. de teſtam. Surd. conſ.232. nu.14. & 29. lib.2.* & de veriori, & magis recepta ſententia teſtatur *Coual. q.187.*

Hoc ſtante videbatur concludendum eſſe pro fideicommiſſo, Quamuis enim ſimus in ſubſtitutione
3 reciproca, †quæ non continet fideicommiſſariam *l. iam hoc iure. de vulgar. & pupill. Bar. in l.2. C. de impub.* cum aliis per *Roland. conſ.25. n.2. & 3. lib.1.* Tamen virtute clauſulæ codicillaris verba conuer-
4 tuntur in fideicommiſſum, †quando præſertim, prout in caſu noſtro, eſſet facta ſubſtitutio per verba communia, tunc enim non minus poteſt trahi ad fideicommiſſum, quam compendioſa, cum natura verbi communis id patiatur, ſicut etiam natura compendioſæ ſubſtitutionis *Caſt. Corn. & alij in l. ſi frater. C. de fideicom. Ang. & Bal. in l. verbis ciuilib. de vulg. & pupillar. Rub. Alex. conſ.129 n.2. ad med. & in fin. verſ. ego tamen credo. Aym. conſ.22. nu 8 Dec. conſ.1. nu.305. cum ſeq. li.1. Grat. conſ 8. nu.10. lib.2.*
5 late *Surd. conſ.212. n.15. vſq. ad n 20. li.2.* †vbi etiam *nu.19. in fi.* loquitur de breuiloqua concepta verbis communibus, quæ non minus trahitur ad fideicōmiſſum, quam compendioſa virtute d. clauſulæ codicillaris, quæ licet non ſoleat mutare voluntatem teſtatoris, tamen declarat qualis fuerit mens diſponentis *Bal in l. cum quæ. nu.36. ver. ſed pone quidam. C. de fideicomm. Bec. conſ.88. n.50.*

Maximè cum in teſtamento, de quo agimus, adſit clau-
6 ſula *omni meliori modo*, †quæ habet vim clauſulæ codicillaris, & per eam reſoluitur etiam ſubſtitutio directa in fideicommiſſariam *Rip. in l. centurio. n.87. de vulg. & pupill. Galuanl. Curt. Od 1. & alij*, de quib. *Peregr. de fideicom. art.3. nu. 76.* Vnde multo magis in caſu noſtro, cum vltra d. clauſulam *omni meliori modo*, ſimus in teſtamento inter liberos continente
7 clauſulam codicillarem tacitè ſubintellectam, †quæ idem operatur reſpectu inducendi fideicommiſſum quod operaretur expreſſa *Dec. conſ 1. nu.305. lib.1. Pariſ. conſ.62. n.14. lib.2. Iaſ. in l.precib. n.11. in fi.*
8 *C. de impub. & aliis ſubſt.* †Vbi etiam de iuramento, quod habet vim clauſulæ codicillaris, & parit eundem effectum *Sur. conſ.232. n.16. poſt pr. li.2.*

Præſertim propter præcedentem ſubſtitutionem fideicommiſſariam factam à teſtatore mandante, quod in caſu obitus vnius ex ſuis filiabus ſine filiis earum portiones deuenirent ad alteram filiam, & ad
9 alium filium, & hæredem, †Vnde idem erit iudicandum de ſubſequenti ſubſtitutione, quæ à prima debet recipere declarationem *l. lucius. §. pater. ad trebell. Iaſ. in l.1. C. de impub. & aliis ſubſtit. Ruin conſ. 168. num.4. lib.2. & conſ. 149. nu. 9. eo. lib. Cephal. conſ.522. nu 6. lib.4.*

Neque obſtat quod ſtante d. prima ſubſtitutione ſpeciali filiabus facta non poſſit ſecunda ſubſtitutio generalis referri ad filias, quibus fuit ſpecialiter ſubſtitutum in caſu, quo ipſæ decederent ſine
10 filiis, †Quaſi generalis prouiſio non referatur ad ſpecificata *l. ſtipulationis commodiſſimum, de verb. oblig. l. doli clauſula de pæn.* Quia in caſu noſtro ſubſtitutio fuit facta per pluralem numerum vnde non poteſt verificari, niſi fiat relatio, etiam ad eas
11 quibus fuit ſpecialiter prouiſum, †& per conſequens per d. pluralitatem omnes in ſubſtitutione comprehenduntur. *Bar. in l.ſi. ff ad trebell. Caſtrenſ. in l.coheredi. §. qui patrem, n.2. in fin. ver. etem licet ita quod hic dicitur. ff. de vulgar. & pupill. Cyn. Iacob de Aren. & alij* de quib. per *Iaſ. in l. lucius, n.16. ff. eo.*
12 *tit.* †Maximè quando eſſemus, prout in caſu noſtro,

in diuerſa ſpecie ſubſtitutionis; Quidquid aliud ſit
quando eſſent eiuſdẽ generis, puta in vtraq; vulga-
ri,ſeu reciproca,tunc enim generali derogaretur per
ſpecialem *Dyn. in c. generi.34. n.11. de reg. iur.in 6. Dec.in l.in toto iure.80.n.13. verſ.tertio regula.ff.eo. ti.*
Stante igitur fideicommiſſo concludendum eſt etiam
prælegata venire in illius reſtitutione cum teſtator
13 poſt prælegata,† & inſtitutionem fecerit ſimplicem
ſubſtitutionem reciprocam nulla facta mentione
hæreditatis *l.marcellus.§.quidam liberis.ff ad trebell.*
14 Et quamuis hic de portione nihil ſit dictum, † Ta-
men nihil refert cum idem operetur ſimplex ſubſti-
tutio,vt declarat *Curt.Iun. conſ. 13. n.3. verſ. & hoc textu ſic declarato.*
Immo ſi id admittitur, quando hæres fuit rogatus
reſtituere portionem, vt dicitur *d.§ quidam liberis;*
15 † Multo magis idem erit dicendum quando ſimpli-
citer,& indiſtincte, prout in caſu noſtro,eſt conce-
pta ſubſtitutio nulla facta mentione hæreditatis per
verbum *ſubſtituo*, quod ſui natura aptum etiam eſt
ſingula legata includere *l.1. C.comm.de legat. Alex.*
16 *conſ.152. n.3. & 4. lib.6.* † Vnde diſpoſitio *text.in d. § quidam liberis*, non debet reſtringi ad caſum tan-
tum, in quo ſubſtitutio refertur ad portionem,nam
in hoc non eſt vis, ſed ſolum an ſit habita relatio ad
hæreditatem nec ne, & quoties factis prælegatis
hæres ſimpliciter grauatur, ſi ſubſtitutio non eſt re-
ſtricta ad hæreditatem, prælegata veniunt in ſub-
ſtitutione nulla habita conſideratione, quod portio
ſit expreſſa, quaſi ſolum attendatur, nunquid verba
ſubſtitutionis ſint apta comprehendere prælegata,
17 † quæ cum in caſu noſtro poſſint adaptari, etiam
includentur in ſubſtitutione, prout declarant *Bart. Caſtr. Imol.& Alex.in d.§.quidam liberis.Salic.in l. cum virum. C.de fideicommiſſ Natt.conſ.361. nu.1.* &
latè *Honded.* qui de veriori opinione teſtatur *conſ. 71. nu.11. vſque ad nu.14. & per tot. lib.1.*
Prædicta licet multum videantur facere pro fideicom-
miſſo, Tamen non ſunt adeo tuta, vt contrarium
non poſſit dici, Etenim in teſtamento, de quo
agimus nulla adeſt clauſula codicillaris expreſſa,
ex qua poſſit colligi inductum eſſe fideicommiſ-
ſum, & quamuis præſupponatur tacita ſubintelle-
18 cta tanquam ſimus inter liberos, † Nihilominus illa
non eſt tantæ potentiæ ad inducendum fideicom-
miſſum,ſicut expreſſa,præſertim cum clauſula codi-
cillaris nihil operetur quo ad hunc effectum, niſi
quando eſſet concepta per verba futuri temporis,
Vnde cum non expreſsè legitur,non poſſumus ſcire,
per quæ verba fuerit appoſita an futuri, vel præ-
ſentis temporis, & ſic ratione incertitudinis talis
clauſula ſubintellecta nihil poterit operari, & tan-
quam dubia reſpectu temporis non probabit. Ita
in ſpecie latè declarat *Aym. conſ. 34. per tot. Surd. conſ.232. nu.28. lib.2.*
Idem ſemper *Doctores* dum admittunt opinionem il-
lam, vt clauſula codicillaris expreſſa conuertat
ſubſtitutionem reciprocam in fideicommiſſum,
19 † loquuntur quando eſſet concepta per verba fu-
turi temporis *ſi non valet, vel valebit iure teſtamen- ti, valeat iure codicillorum.* Nam ſi eſſet ſolum per
verba temporis præſentis non poteſt valere vti
fideicommiſſaria tanquam non habens tractum
ſucceſſiuum iuxta diſtinctionem *Rip. in l. lucius, n. 45.& in l.centurio,n.85.de vulg.& pupill.*quam ſequi-
tur *Rub.Alex.conſ.119. n.1.Soc.Iun.conſ.166.in fi.lib. 2. Caccialup. Cur. Iun.Sapia. Cagnol. & alij* de quib.
Menoch.præſumpt.60. nu.83. li.4.Trentacinq. de ſub- ſtit.p.5. c.10. n.7. & p.4 c.9. n.9. & 13. vbi de com-
muni *Surd.conſ.232. nu 15 & 16 lib 1.*
Immo quamuis adeſſet clauſula codicillaris expreſſa
20 Tamen nihil operaretur, † cum illa tantum confir-
met, & corroboret voluntatem teſtatoris, non au-
tem alteret, vel extendat,prout extenderet,ſi in ca-
ſu noſtro filij vocati ſolum per vulgarem, vocaren-
tur etiam per fideicommiſſum, de quo teſtator non
cogitauit *Dec.conſ.286.in ciuitate Placentia,n.3.& 4. col.2.ad med.& conſ.290. viſis & diligenter conſidera- tis, n.3.& 4.col.2.ad med. Bal.conſ.170.quidam Ni- colaus,ante fi.n.10.lib.5. Alciat.conſ.5.n.39 lib.4.Rot. coram R.P.D. Ludouiſio Vuerbien fideicommiſſi.14. Ianuar.1605.& coram R.P.D. Vbaldo Auximana fideicommiſſi.in fin.26. Nouembr.1611. Luderib.conſ. 58. n.31. poſt Bart in l.1.q.4. nu.8.ff. de iur. codicill.*
Nec facit quod virtute d.clauſulę codicillaris ſubſtitu-
21 tio etiam verbis directis facta † trahatur ad fideicõ-
miſſum *Bald. in l.verbis ciuilibus, in fin. ff. de vulgar. Mathesil. ſing. 141. nota mirabilem, nu. 1. Alexan. conſ.82. perſpectis nu. 2. lib.2.* Quia hoc procedit in
ſubſtitutione compendioſa,quæ ſui natura compre-
hendit etiam fideicommiſſariam, Idem quamuis ſit
22 facta verbis directis, † non eſt mirum quod ex d.
clauſula poſſit trahi ad fideicommiſſum *Dec. conſ. 205. n 9.& conſ.247. n.5. in fi. & conſil.286. col.3. ad med.verſ.quia illud dictum.Card. Mantic. de coniect. vlt.volunt.lib.5. tit.2.n.7.vſq. ad 13.& li.6. tit.4.n.15. Rot.coram R.P.D.Vbaldo Auximana fideicommiſſi 29. Nouemb.1611. cum alijs per Peregr.de fideicom.in art.18. nu.6.*
Quibus adde quod ſumus in ſubſtitutione reciproca,
quę ſolum continet vulgarem,& pupillarem in illis,
23 † qui ſunt ſub poteſtate teſtatoris, non autem fidei-
commiſſariam *l.iam hoc iure.de vulg & pupill Bened. in c.raynutius, in ver.ſi abſque liberis,il 2. de ſubſtitut. breuiloq. nu.36. de teſt. Menoc. conſ. 85. nu. 66. lib.1.*
24 Vnde expirauit talis † ſubſtitutio adita hæreditate
l.poſt aditam.C.de impub. Pariſ. conſ.82. n.4. li.2. &
vbi deficit ſubſtitutio, vel ſit caduca, bona rema-
25 nent penes grauatum, † qui poteſt de eis libere diſ-
ponere, & ſi non diſponit tranſeunt ad ſucceſſores
ab inteſtato *l.1. § ſin autem aliquid ſub conditione. C. de caduc.tollend.Natt.conſ.92. nu.2.* Quare cum eua-
nuerit ſubſtitutio per aditionem, & per illam teſta-
mentum habuerit effectum,nunquam per clauſulam
codicillarem poterit verti in fideicommiſſariam,
26 † quoniam deficit conditio, & voluntas teſtatoris
manifeſtè refragatur vt declarat *Card.Mant.de con- iect.vlt.volunt.li.5. ti.2. in fin. n.13.* cuius opinionem
ſequendam eſſe tanquam efficacibus rationibus
munitam dicit *Sur conſ.23c. nu.32. & 39. lib.1.*
Et quamuis ſubſtitutio non debeat diuerſo iure cen-
ſeri *l. iam hoc iure. ff. de vulg. & pupillar.* Tamen at-
27 tenta † diuerſitate rationis hoc non erit incon-
ueniens *Abb. in c.cum in tua 30. in fi. n.7. de decim. Rip.in l.vlt.nu.122. C.de reuocand. donat. Dec.in l. in teſtamento. la 1. n.8. verſ.& prædicta concluſio intelli-*
28 *gitur. C.de teſt.milit. Menoch.138. n.57.* † & in ſpecie
ſubſtitutionis ita declarat *Dec. conſil. 77. num. 65. lib. 5.* Præſertim quia reſpectu hæredis poſt cuius
mortem alteri relinquitur & eius filiis ſemper
29 ſubſtitutio eſt compendioſa † tam quo ad paren-
tes, quàm quo ad filios, qui intelliguntur voca-
ti quatenus ſubſtitutio non habuiſſet effectum in
perſona ipſorum parentum *Caſtrenſ. conſ. 374.*
& ſit

viſis omnibus punctis. col. 2. poſt med. verſ. reſpondetur verum eſt n. 3. lib. 1. ſed reſpectu ipſorum parentum
etiam per fideicommiſſum ſubſtitutorum filij intel-
liguntur vocati ſolum per vulgarem *Laderech. cōſ. 3.*
30 *n. 10.* †vbi quod ſi inſtituo Titium,& illum grauo,
vt reſtituat Seio, cui ſubſtituo Caium ſi deceſſerit
ſine liberis, Caius dicitur vulgariter ſubſtitutus, li-
cet quo ad Titium ſuccedat ex fideicommiſſo,& ſic
vulgaris non deficit ob aditionem primi iuxta opi-
nionem *Bart.* communiter receptam *in l. quandiu. in 3. §. is qui tertio gradu. de acqu. heredit. Guid. Pap. dec. 550. teſtator duos habens, n. 1. Pariſ. conſ. 73. n. 31. & 48. lib. 3. Caſtr. conſ. 152. col. 2. lib. 1. Curt. Iun. conſ. 83. præſupponitur, col. 2. Soc. Iun. conſ. 42. nu. 16. lib. 2.* Quidquid contrarium ſenſerit *Gabr. col. 95. lib. 1.* cum aduerſus eum ſit verior opinio vt teſtatur
Laderch. d. conſ. 3. nu. 10. quem ſequitur *Rota coram R. P. D. Vbaldo Auximana fideicommiſſi ad fin. 26.*
31 *Nouemb. 1611.* † Cum tam in hæreditatib. quam in
legatis, & fideicommiſſis habeat locum ſubſtitutio
vulgaris *l. vt heredib ff. de leg. 2. Ruin. conſ 92. nu. 5. lib. 2. Guliel. Bened. in c. raynutius, in verb. abſque liberis, il 2. n. 43. de teſtam. Dec. conſ. 416. nu. 15. Soc. conſ. 100. nu. 16. li. 3. Menoc. conſ. 376. nu. 7. lib. 4.*

EPITOME.

Status vltimus, vel conſuetudo longi temporis an debeat attendi in conuentionib. dubiis,& ſimilibus diſpoſitionibus. ¶ Generalis conceſſio quando extē- datur ad fructus, & decimas futuras. ¶ Diſpoſitio quo caſu non reſtringatur ad primum actum. ¶ Augmentum pretij an faciat, vt contractus dicatur nouus. ¶ Habens arbitrium ſuper facto an illud habeat ſuper termino facti. ¶ Clauſulæ *manu regia, ſola facti veritate inſpecta,* & ſimiles quod ſignificent. ¶ Impediens examen teſtium, & extractionem ſcripturarū an faciat, vt in eius odium teſtes habeantur pro examinatis, & quod ſtetur ſcripturis informibus cū earum ſimplici copia.

SVMMARIVM.

1 *In conuentionibus dubiis ſemper vltimus ſtatus attenditur, non autem conſuetudo longi temporis, n. 2. & 4. Amplia vt num. 3.*
5 *Pacta prolata per verba vniuerſalia ſuper fructib. includunt omnes fructus tam primi, quam futurorum annorum.*
6 *Generales conceſſio omnis decimationis noualium cōprehendit etiam futuras, quæ eodem iure conſeri debent.*
7 *Diſpoſitio non reſtringitur ad primum actum, quando in ſequentibus militat eadem ratio.*
8 *Soluta ſecundum quod tempus debeat iudicari quod fuerit facta.*
9 *Facultas aliquid faciendi debet intelligi de tempore quod fuit contemplatum.*
10 *Licitatio ſecunda cum augmento pretij an dicatur noua, ita vt offerens poſſit dici habere rē ex nouo contractu.*
11 *Quantitas addita, vel detracta pretij debet conſiderari in quolibet contractu.*
12 *Clauſula* ſola facti veritate inſpecta *an admittat probationes perſuaſiuas, & non concludentes, n. 13. & 17. & faciat Iudicem poſſe iudicare ſicut Deus, & quid ſi fuerit datum plenum, & liberum arbitrium, n. 14.*
15 *Clauſula arbitrio tuo an importet ſummariam cognitionem procedendo, & decidendo.*
16 *Habens arbitrium ſuper facto non dicitur illud habere ſuper termino facti.*
17 *Teſtes habentur pro examinatis in odium eius qui examen impediuit.*
18 *Impediens ne iura formiter extrahantur facit, vt ſtetur contra eum ſcripturis informib. cum earum ſimplici copia.*

CAPVT CCCLXX.

EMolumenta de quibus erat diſceptatio in caſu
mihi propoſito dicebam eſſe calculanda habita
ratione ad annum præcedentem iuxta decretum
1 alias factum. † Cum ſemper in huiuſmodi dubiis
conuentionibus ſolis vltimus ſtatus ſit attendendus
ſecundum diſpoſitionem *text. in l. mela. 14 ff. de aliment. & cibar. legat.*
Verum, quia aliqui dubitant de prædicta opinione,
volentes potius attendi debere conſuetudinē longi
temporis, Ideo placuit addere veriorem eſſe ſen-
2 tentiam ſupra firmatam, †quod tamen locationibus,
quam ſimilibus diſpoſitionibus ſunt inſpiciendi an-
ni proximi præcedentes, & ad illos ſemper facien-
da eſt relatio, prout vltra alias adducta concludit
Bal. in l. binos 10. n. 4. in fi. verſ. ſed tu dic quod ſunt. C. de aduocat. diuerſ. iudicior. quem ſequitur *Aret.*
3 *conſ. 11. col. 3. in fi. verſ. facit optime, nu 5.* †vbi ampliat
quamuis iſta vltima obſeruantia non durauerit lō-
go tempore, & illam præceſſiſſet contraria conſue-
tudo inducta etiam longo tēpore *Bal. in c. 1. §. notandum, n 4. ad med de his qui feud. dar. poſſ. Felin. in c. cū acceſſiſſent, 8 col. 8. in fi. verſ. tertius caſus, n. 31. de conſtit. Caguol.* qui de cōmuni *in l. diem functo. col. 25. nu.*
4 *97. ff. de offic. aſſeſſor. Menoc.* †qui etiam de communi
præſump. 6. lib. 3. n. 38 & 39. Gabell. qui dicit ſingula-
re,& notandum *milleloq. 830. a. 2. n. 1 poſt Lanfr. in l. admonendi, col. 1. ff. de iur. iurand. Purpur. ad Iaſ. in d. l. diem functo. in verb decedit. de offic. aſſeſſor. & cōſ. 473. n. 22. li. 2. Card. Mant. de tac. & ambig. conu. lib. 3. t 9. n. 76. Capic. dec. 163. nu. 3. verſ. vnde ſubdit. Gozad. conſ. 23. n 5. Roder. Soar. ad leges for. in prohem. col. 6. poſt med. ver. ſic exemplum quod mortuo nu. 13.*
Qua concluſione firmata, ſequitur quod cum reſpe-
ctu vltimi anni fuerint aucti reddituſ, non ſolum
in primo anno, ſed etiam in omnibus ſubſequen-
tibus, Debent etiam dari emolumenta, de quibus
agimus ratione omnium annorum. Maxime quia
5 pacta,† & conuentiones ſunt prolatæ per verba in-
definita,& vniuerſalia, quæ includūt omnes fructus
tam primi, quam futurorum annorū *Archidiac. in c. cognouimus, ad fi. verſ. & argumentum quod qui concedit. 12. q. 2.* vbi quod generalis conceſſio omnis de-
cimationis noualium comprehendit etiam futuras,
6 † cum præteritæ, præſentes, & futuræ eodem iure
ei competant; & omnes eodem iure cenſeri debeant
Prepoſit. Alex. in d. c. cognouimus, ad fin. 12. q. 2. per text. in l. 1. de pignor. l. vlt. C. quæ res pignor. oblig poſſ. poſſ. Tiraq. in l. boues. §. hoc ſermone, nu. 3. de verb. ſignif. limit. 25.
Quæ magis procedunt cum in caſu noſtro fuerint
conceſſa huiuſmodi emolumenta non ſolum ob
diligentiam adminiſtratorum, & quorum facto
affictus perceperunt augmentum, ſed etiam ob
commodum, & vtilitatem, quam percipiebat
7 Communitas ex locationib. auctis, † Vnde parti-
cipatio emolumentorum non debet reſtringi ſo-
lum ad primum annum, ſed ad ſequentes, cum in
omnib. militet eadem ratio commodi peruenien-
tis ad fauorem Communitatis, quo caſu nunquam

Digitized by Google

diſpoſitio reſtringitur ad primum actum *Roman.*
conſ.504. n.1. & 2. Ruin.conſ.203.nu.13.lib.2. Fel in c.
licet delectus, 49 in fin.de teſtib. Iaſ. in l.prætor ait, §.
deinde col fi.in vlt.notab.de oper.non.nunciat. Bal.in l.
fideicommiſſa.§.ſi quis alicui decem.ff.de leg.3. Tiraq.
in l. boues. §.hoc ſermone, limit.10.n.2 ff.de verb ſignif.
Ex quibus etiam ſequitur quod ſtatim iſta emolumenta
poterunt capi, cum contrahentes ſolum habuerint
reſpectum ad locationes faciendas, & augmenta
exinde prouenientia, non autem ad exactiones fu-
8 turas, † Vnde etiam ſolutio debet verificari ſecun-
dum illud tempus *Bart. in l. ex facto, ff de vulg. &*
pupill. Aim.conſ.312. nu.7. & conſ.313. n.8. Maximè
quia datur facultas conductori per Communitatem
de accipiendo huiuſmodi emolumenta ex ſemetipſo
9 & propria auctoritate. † Quare hoc intelligendum
erit durante officio, non illo finito, cum de eo tem-
pore non poſſet amplius vti d. facultate, tanquam
tempus adminiſtrationis, & officij fuerit contem-
platum *Bart. in l.3. C. de ſuſceptor. & archar. lib.11.*
Aym.conſ.212. n.12.
Accedat quia per huiuſmodi augmenta facta in loca-
tionibus dicitur nouus contractus, nihil habens
10 connexitatis cum antecedentibus. † Adeo quod etiã
ſi primus conductor ad offerendum admitteretur,
deberet plus offerenti res addici, non ſecus, ac ſi
alius plus obtuliſſet, ita vt ſi ex tali licitatione re-
maneat conductor non dicatur habere rem ex pri-
mo contractu, ſed ex nouo, qui idem operatur in
eadem perſona, quod operaretur in noua, neque
enim dicitur res apud eum propriè permanere, ſed
potius diſcedere à prima conductione, & ex ſecun-
da venire, quaſi ſit nouum factum cum repetitione
contractus *l. valerianus, de prætor. ſtipul.* ob ratio-
nem additamenti pretij, quod facit nouum con-
tractum *l. pacta conuenta. §.paulus, de contrah. empt.*
& latè omnia prædicta declarat *Bal. in l. item quod*
11 *dictum. §. ſi quis extiterit. ff. de in diem addict.* † Et
ſemper quando contrahitur debet conſiderari quã-
titas additi, vel detracti *Idem Bal. in l. ſi prædio. §. ſi*
fundus. ff. eo. tit. per tex. in l. fundi partem, de contra-
hend. empt.
Neque obſtat non conſtare, quod fuerit adhibita di-
ligentia circa huiuſmodi augmenta iuxta formam
conuentionis, Quia ſumus in cauſis quæ cognoſcũ-
12 tur † per Iudices ſupremos ſola facti veritate inſpe-
cta, & manu regia, quod facit, vt ſufficiant proba-
tiones perſuaſiuæ, veriſimiles, & minus concluden-
tes *Aret.conſ.84.n.3. Oſaſc.dec.pedemont.1.n.30. Iaſ.*
in l.certi cõdictio.§.ſi nũmos, n.31. & 35. ff. ſi cer.pet Grã-
mat. dec.9. n.8. Decian. in c.dilectis. nu.3. de iudic.
Nec facit quod clauſula *ſola facti veritate inſpecta* non
13 admittat probationes non concludentes † iuxta
conſ Natt.585. n.4. lib.3. Quia hic etiam proceditur
manu regia, per quam clauſulam datur facultas iu-
dicandi prout ipſemet Princeps, & Deus eſſet iudi-
caturus inſpecto iure gentium, remoto penitus iure
14 ciuili † cum pleno arbitrio liberæ voluntatis, & li-
centiæ *Rol.conſ.52. nu.14. & 15. lib.2. Crot.conſ.375.*
nu.10. & 13. lib.3. Aſin.in prax.§.3. c.3. num.13. &
c.26. nu.9. Rimin. Iun.conſ.42. nu.40. & 41. lib.1.
Bertaz. in repetit.l.ſi quis maior.q 4. n.61. C. de tran-
ſaction. Mandoſ. conſ.65. nu. 10. & 11. Hortenſ. Ca-
uale. de brach. regia. q.1. nu.137.
Maximè, quia licet clauſulæ *arbitrio tuo*, & ſimiles
importent ſummariam cognitionem in proce-
15 dendo, † non autem in decidendo *Felin. in c.1.n.31.*
col.23.ad med.verſ. & adde quod iſta clauſula. de con-
ſtit. Tamen in caſu noſtro arbitrium eſt plenum, &
datum etiam in condemnando, Vnde tunc magis
illud extenditur *Bar. in l.ſi in lege. in pr.n.12. D locat.*
16 † Vbi quod hoc eſt ad differentiam eius qui habet
arbitrium ſuper facto, neque enim intelligetur ha-
bere ſuper termino facti, vt late declarat *Addit. ad*
Bart. in d.l ſi in lege. in verb. arbitrium.
Vnde non eſt attendendum, quod teſtes non fuerint
17 legitime, & formiter examinati, † cum ſufficiat
aliunde veritatem conſtare ex ſupra allegatis *Bal. in*
l. ſolam. in fi. C de teſtib Pancirol. conſ.108. n.8. Ne-
uizan. conſ. 80. nu.39. Ruin.conſ.114 in fi.lib.5. Pa-
pon conſ.23. nu.14. Gerald. Mazzol. conſ.90. num.37.
18 † Maximè, quia conſtat de impedimento dato, ne
teſtes examinentur, quod facit vt illi habeantur pro
examinatis in odium impedientiom *Cardin. in clem.*
2.oppoſ.8. n.12. vt lit.pendent. Bald. in l. fin. in pr. &
ibi Iaſ. n.14. de eo per quem fact.erit. Fel. in c.illud, col.
7. in fi. nu.11. de præſump. cum aliis *per Tiraq de re-*
tract. lign.§.15. gloſſ.2. n.5. Rot.coram R.P.D. Marco
Monsia Toletana canonicatus, 10. Decembr. 1608 &
coram R P.D Gipſia Bononien. præcedentiæ. 3. Iulij 1595.
19 † Prout etiam idem erit quando pars eſt in cauſa,
ne inſtrumenta, & iura formiter extrahantur, tunc
enim in odium impedientis quoquo modo legiti-
mam extractionem ſtabimt ſcripturis informibus
cum earum ſimplici copia *Bald. in l. ſi publicati, 8.*
in fi.n.8. q.8.C. de teſtam. Peregr.dec.159.lib.2. Rot.co-
râ Card. Seraphin. Carib. gener. portionis, 14 Nouemb.
1594. & coram Cardin. Mellino Aſſerisen. prærat...
13. Maij 1598 Vbi etiam quod præſumeretur impe-
dimentum præſtitum à parte, quæ percipiebat cõ-
modum. Prout damnum præſumitur factum ab eo,
qui habet intereſſe *Bart in l fi. num.5. de quæſtion.*
Quemadmodum de laceratione inſtrumenti appel-
lationis, ad quam verificandam non requiritur, alia
probatio, quaſi præſumatur illius ſubtractio ad in-
ſtantiam partis contrariæ, quæ commodum ſentie-
bat, vt dixi *in addit. ad dec.84. nu.3.* vbi alia ſimilia
adduxi.

EPITOME.

Inueſtitura pro ſe, & filiis ſuis an intelligatur, vt
filij cuiuſlibet ſint vocati ad partem patris, non ad
portionem patrui. ¶ Teſtator ſi inſtituat plures hære-
des, & eos ipſorumque filios inuicem ſubſtituat, filij
vnius an debeant eſſe ſubſtituti ad inuicem reſ; ecto
portionis paternæ, vel aliorum inſtitutorum. ¶ Sub-
ſtitutio fideicommiſſaria de qua parte hæreditatis
intelligatur. ¶ Filij poſiti in conditione in caſu, in
quo vocantur, an debeant intelligi ſubſtituti pro-
prio eorum patri per fideicommiſſum, & tãtum vo-
cati ad portionem illius, vel etiam ad partem alte-
rius tranſuerſalis. ¶ Et quid ſtantibus coniecturis, &
quales debeant eſſe, & an leuiores ſufficiant. ¶ Et
quando vnica portio in perſona parentum conſide-
retur ad iſtũ effectum. ¶ In diſpoſitione, quod bona
poſt mortem filiorum deueniant ad eorum filios, &
quod cuilibet ſubſtituto ſint ſubſtituti ſui deſcendẽ-
tes, an ipſi ſoli de linea dicantur ſubſtituti, vel alij de
altera linea.

SVMMARIVM.

1 *Filij in conditione poſiti in caſu, in quo vocantur, ſolum*
dicuntur ſubſtituti proprio eorum patri per fideicommiſ-
ſum, & tantum vocati ad portionem illius, non quo ad
partem alterius tranſuerſalis, num.1. 3. & 4. & eſt
verior

Digitized by Google

verior opinio, & ſeruatur in Rota, n.5.& 6. Foll.n. nu. 12.

7 Filij quando vocantur ad portionem patrui cenſentur etiam vocati ad portionem patris.

8 Teſtator ſi inſtituit plures heredes & eos ipſorumque filios inuicem ſubſtituit, filij vnius erunt ad inuicem ſubſtituti reſpectu portionis paternæ, non autem aliorum inſtitutorum.

9 Inueſtitura pro ſe, & filiis ſuis intelligitur vt filij cuiuslibet ſint vocati ad partem patris, non ad portionem patrui, amplia tam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus, n.10.

11 Teſtator ſi diſponat quod bona ſua poſt mortem ſuorum filiorum deueniant ad eorum filios, & quod cuilibet ſubſtituto ſint ſubſtituti ſui deſcendentes, ipſi ſoli de illa linea dicuntur ſubſtituti eorum aſcendenti, & inuicem ſubſtitui in infinitum, non autem alij de altera linea.

13 Portio vnica in perſona parentum quando dicatur facta, ita vt filius in conditione poſitus vocetur ad portionem patrui.

14 Filij in conditione poſiti quando cenſentur vocati habentur ac ſi eſſent expreſſe ſubſtituti.

15 Subſtitutio fideicommiſſaria intelligitur de omni parte hæreditatis, quæ ad grauatum ex diſpoſitione teſtatoris quomodocumque peruenit.

16 Coniecturæ ſufficiunt, vt filij poſiti in cōditione cenſeantur vocati ad portionem patrui ñ. vt quando adeſt voluntas teſtatoris clara conſeruandi agnationem, & quando ſumus in deſcendentibus illius, n.17. 18.

19 Præſumptiones leuiores quo caſu debeant admitti, vt poſiti in conditione dicantur vocati.

CAPVT CCCLXXI.

CVm præſuppoſito, quod in caſu de quo agebamus, filij poſiti in conditione cenſerentur vocati, fuit quæſitum ad cuius portionem vocentur,
1 † Et breuiter Dixi veriorem eſſe opinionem, quod
tantummodo filius cuiuſlibet præmortui intelligatur
ſubſtitutus proprio eorum patri per fideicommiſſum,
& ſolum vocatus ad portionem eiuſdem
patris; Etenim ſi filij in conditione poſiti ſolum ſunt
in conditione ſui patris, non quo ad partem alterius
tranſuerſalis, nam quo ad illum non poteſt dici
filius, Vnde quia non poteſt intelligi vocatus niſi
tanquam poſitus in conditione, ſequitur quod vocetur
ad partem ad quam conditio illa poteſt adaptari,
& reſpectu portionis, cui eadem conditio poteſt
2 conuenire; †Quare cum teſtator inſtituerit Paulum,
& Ioannem eius filios, & ipſos ad inuicem ſubſtituerit
quandocunque deceſſerit alter ipſorum ſine
filiis, quamuis filij Pauli cenſeantur vocati, Tamen
ſolum ipſi dicuntur ſubſtituti, & in portione illius
tantummodo, non autem in parte Ioannis eorum
patrui caſu, quo etiam ipſe deceſſiſſet ſine filiis, etiã
præmortuo Paulo, quoniam certum eſt, quod ex
verbis diſpoſitionis non vocantur ad d. partem Ioan-
4 nis, cum illis verbis teſtator vſus fuerit, † Vnde neq;
ex verbis conditionis, quia per illam conditionem
ſi alter deceſſerit ſine filiis, liberi vnius non ponuntur
in conditione quo ad partem alterius, ſed ſolum
quantum ad portionem proprij parentis. Ita bene
declarat *Rom. conſ. 141. col pen. in fi. ver. poſtremo & fortius, n. 15. lib. 3. Rip. in l. heredes mei. §. cum ita sol. 13. in pri. verſ. tertio reſpondetur n. 120. in fin. ff. ad Senatuſc. trebell. & in l. 1. col 4. ad med. verſ. vlt. declaran-*
5 *da, num. 11. inſi C. de pact.* †Et iſta eſt verior opinio
quidquid alij contrarium ſentiant, vt teſtatur *Gab.*
conſ. 93. n. 30. cum ſeq. lib. 2. & conſ. 2. nu. 6. & 13. eo. lib. & conſ. 115. n. 9. li. 1. Surd. conſ. 439. n. 7. & conſ. 434. n. 13. lib. 3. Natt. conſ. 551. n. 3. vſque ad n. 8. Menoch. conſ. 348 n. 9. & 10. lib 4. Odd. conſ. 45. n. 32. late *Peregr. de fideicommiſſ. art. 17. n. 19. vſq. ad n. 22. Burſat.*
6 *conſ. 64. n. 18. lib. 1. Hond. conſ. 55. n. 25 lib. 2.* † Et hanc
opinionem tenuit etiam *Rot. coram R.P.D. Decano Seraphino fide-cõmiſſi 14. Maij 1601. & corã R.P.D. Ludouiſio Romana fideicommiſſi de quinq. 12. Nouembris* 1607. vbi quod procedit etiam, quando ſunt
vocati ex diſpoſitione ſtatuti Vrbis *Rot. coram Card. Lancellotto Romana ſpolij demorum & fideicommiſſi. 24. Octob. 1601. Gabr. conſ. 2. n. 11. li. 2.* Quidquid
7 aliud ſit † quando vocarentur ad portionem patrui,
quia tunc cenſerentur etiam vocari ad portionem
patris, cuius hæreditas, & portio magis illis debetur
Add. ad Alex. conſ. 109. in verb præferendum, in fi. ver. octauo finge lib. 1. Eugen. conſ. 52. n. 27.

Quare etiam dicimus, quod ſi teſtator inſtituit plures
8 hæredes, † & eos ipſorumque filios inuicem ſubſtituit,
intelligitur quod filij vnius cenſeantur inuicem
ſubſtituti reſpectu portionis paternæ, non autem
aliorum inſtitutorum. vt declarat *Menoc. conſ. 376. n. 19. lib. 4. poſt Alc. conſ. 546. col. 1. verſ. & multum refert,* quaſi in ſubſtitutione facta de tranſuerſalibus
non includatur alter tranſuerſalis, ſed deſcendens
9 tranſuerſalis grauati. † Quemadmodum dicimus de
illis, qui inueſtiuntur pro ſe, & filiis ſuis, intelliguntur
enim filij cuiuslibet vocati ad partem patris,
non ad portionem patrui *Alexan. conſ. 204 conſiderata verb. col. 2. in pri. n. 3. lib. 2. Ruin. conſ 141. nu. 5.*
10 *lib 3. Pariſ. conſ. 51. n. 51. lib. 2.* † Nulla habita conſideratione
quod ſumus in contractibus, vel vltimis
voluntatibus, cum etiam ſupradicti Doctores loquantur
in fideicommiſſis, prout etiam declarat
Menoch. d. conſ. 376. n. 30. in fi. cum ſeq. lib. 4.

Quę adeo vera ſunt, vt etiã procedant, quando teſtator
diſponit, quod bona ſua poſt mortem filiorum ſuorũ
deueniant ad eorũ filios, & quando cuilibet ſubſti-
11 tuto † ſunt ſubſtituti ſui deſcendentes, ipſi enim ſoli
de illa linea dicuntur ſubſtituti eorum aſcendenti, &
inuicẽ ſubſtituti in infinitum, non autem alij de alia
linea alterius inſtituti *Odd. conſ. 45. n. 32. in fi. ver. quinimmo, & n. 33. poſt Ceph. conſ. 430. n. 26. & 27. lib. 3.*

Addendum tamen eſt, quod aliquando filij poſiti in
conditione cenſentur non ſolum vocati ad portio-
12 nem ipſorum parentum, † ſed etiam patruorum,
quando per eorum præcedentiam ex ſubſtitutione
deuenirent bona ad parentes *Corn. conſ. 180. n. 2. col. 1. poſt med. verſ. & inſuper dicta opin. n. l. 4. Gabr. conſ.*
13 *115. n. 13. ad med. ver. quæ opinio eſt veriſſima li. 1.* † Per
illam enim acquiſitionem affecta eſt vnica portio
in perſona parentum *Corn. conſ. 229. n. 5. col 4. in pri. verſ. & licet non ſpecificet in tota hereditate, lib. 3. Pa-*
14 *riſ. conſ. 5. n. 27. lib. 2.* † Nam quando filij poſiti in cõditione
cenſentur vocati, perinde habentur, ac ſi
eſſent expreſſè ſubſtituti *Gab. conſ. 115. num 12. in*
15 *fin. lib. 1. Pereg. de fideic. art. 28. n. 3.* † Subſtitutio autem
fideicõmiſſaria intelligitur de omni parte hæ-
19 reditatis, † quæ ad grauatũ ex diſpoſitione teſtatoris,
quomodocumque peruenerit mediatè, vel immediatè,
& comprehendit portiones omnes, quæ
grauato ſuperuenerunt *Alex. conſ. 66. viſo teſtamento col. pen. poſt med. verſ. & quod in caſu, nu 8. & col. vltim. ad med verſ ergo dicta ſubſtitutio. nu. 10. lib. 2. per text. in l. ſcæuola, 79. vbi Bart. ad med. verſ venio ad verſiculum, quod ſi inuicem, nu 4. ff. ad trebel. lap.*

Grat.conſ.9.n.10. lib.2.Rom.conſ.18.viſa facti narra-
tione,col.1. in fin.n.2. & ibi Mandoſ.in verb.Scæuola.
Imol.poſt Ang.in l.hæredes mei.§.cum ita,col.1. ad tre-
bell. Dec.conſ.86. viſo puncto,col.1. ad med.verſ. & in
tali fideicommiſſo.& conſ.397.ſuperiori anno. col.3. ad
med.n.7. Pariſ.conſ.26.n.50.lib.2.& omnia prædicta
ſequitur Rot. coram R P.D. Ludouiſio Romana fidei-
commiſſi de Quinque 12. Nouembris 1607.
Præterea filij in conditione poſiti cenſentur vocari ad
portionem patruorum ex coniectutis Soc. conſ. 62.
16 col.fi.lib.3.Gabr.conſ.2.n.14.lib.1.† Alexan.conſil.64.
difficultas dubitationis, ad fin. n. 5. verſ. corroborantur
præmiſſa.lib.5.Aym.cōſ.130.col.2.& conſ.326.n.3.Frāc.
Viu.dec.393.nu 3. lib.2. Et bona coniectura inter
alias eſt intentio teſtatoris clara, & aperta conſer-
17 uandi agnationem, † & bona in ea Ruin.conſ. 144.
n.9. col.5.in pri.verſ.ſecundo dicta interpretatio, lib.2.
Aym.conſ.130 n.5.& 6. Zanch.in l.hæredes mei.§.cum
ita,p.7.n.91 ff ad trebell.Ioſeph.Ruſtic de liber.in con-
18 dit. poſit. lib.5. c.9.n.10.† Præſertim quando ſumus
in deſcendentibus teſtatoris,qui ſicut ex leuioribus
coniecturis cenſentur vocati ad portionem paren-
tum Rot. coram R. P. D. Ludouiſio Ciuitatis Caſtelli
fideicommiſſi 14. Maij 1606.& coram eodem Peruſina
19 fideicommiſſi de Alphanis.22.Iunij 1606.† Ita multo
facilius quando extranei vocantur ad portiones pa-
truorum ſine aliis filiis præmortuorum Rot. coram
R.P. Ludouiſio Romana fideicommiſſi de Quinque.12.
Nouembr.1607.poſt Ioſeph. Ruſtic. de liber. in condit.
poſit.lib.5. c.9. n.8.

EPITOME.

Noua inueſtitura, quando poſſit fieri in præiudicium eius, qui in prima eſt comprehenſus. ¶ Et quo caſu præualeat primæ. Acquirens emphyteuſim titulo onoroſo an poſſit præiudicare aliis gratioſe vocatis. ¶ Hæres particularis an admittatur ad bona emphyteotica hæreditaria, quando in eo verificetur qualitas hæredis, ſiue ſucceſſoris. ¶ Habens emphyteuſim pro ſe, & deſcendentibus cum poteſtate alienandi, ſi alienauit ſecundo acquirenti pro ſe, & ſuis hæredibus, an inueſtitura ſit renouanda pro ſe, & deſcendentib. ſecundum formam primæ, vel pro ſe, & hæredibus, ſicut fuit facta emptio. ¶ In emphyteuſi hæreditaria an debeat admitti ille, cui fuit delata hæreditas, non conſiderato, quod poſſit eſſe, vel non eſſe hæres. ¶ Verba quod patris hæreditatem habuerit, vel poſſideat qualiter intelligantur. ¶ Inueſtitura dubia, quomodo declaretur.

SVMMARIVM.

1 Inueſtitura tenor eſt attendendus.
2 Noua inueſtitura non poteſt fieri in præiudicium eius, qui eſt comprehenſus in prima, niſi adſit conſenſus partium n.5. Quamuis ſit quæſitum ius in ſpe. n.4.
5 Prior inueſtitura præualet ſecundæ quando primus fuit realiter inueſtitus, ſecus ſi verbaliter, & ſecundus realiter.
6 Habens emphyteuſim pro ſe, & deſcendentibus cum poteſtate alienandi, ſi alienauit ſecundo acquirenti pro ſe, & ſuis hæredibus an inueſtitura ſit renouanda pro ſe, & deſcendentibus ſecundum formam primæ, vel pro ſe, & hæredibus, ſicut fuit facta emptio.
7 Acquirens emphyteuſim titulo onoroſo an poſſit præiudicare aliis gratioſè vocatis in prima inueſtitura.& n.8. Et quid ſi aliquis expreſſè non fuerit vocatus,& antequam ei perfectè eſſet ius quæſitum, n.9. & 10.
12 Conceſſio emphyteuſis pro fœminis in defectum maſculorum, & ſi patris hæreditatem habuerit non habet locum niſi concurrant d. duæ qualitates, tanquam ſimul copulatæ.
13 Hæres particularis an admittatur ad bona emphyteotica hæreditaria, ita vt poſſit dici habere qualitatem hæredis & n.16. Et quid ſit adijciatur verbum ſucceſſoribus, n.13 & clauſula quibuſcunque, n.14.
15 Verba in emphyteuſi quod rem patris poſſideat an verificentur in hærede particulari.
17 In emphyteuſi hæreditaria an debeat admitti ille cui fuit delata non conſiderato quod poſſit eſſe, vel non eſſe hæres. Et quid ſtantibus verbis quod patris hæreditatem habuerit, & n.18.
19 Verba ſignificantia tempus præteritum requirunt perfectionem actus.
20 Habere rem dicitur qui poſſeſſionem, & dominium illius habet.
21 Inueſtitura facta caduca an ſit locus tranſmiſſioni.
22 Hæres non debet habere plus quàm defunctus.
23 Inueſtitura dubia ex qua non apparet quis ſit vocatus, declaratur ex ſubſequuta petitione nouæ inueſtituræ.

CAPVT CCCLXXII.

PRo Fauſtina habente fundatam intentionem
ſuam in inueſtitura Dixi concludendum eſſe;
1 cum illius tenor ſemper debeat attendi † Bald. in
c.1.de duob.fratribus à capit. inueſt.Iaſ.conſ.114.col.3.
in fi. nu.4. lib.2.
Neque obſtat quod adſit alia prima inueſtitura, in qua
Paula fuit vocata, quo caſu non potuit poſtea in
præiudicium ipſius alia noua inueſtitura fieri in per-
2 ſonam alterius † excludendo eam,quæ erat in prima
comprehenſa Pariſ.conſ.106. n.2.l.1. Quamuis Ec-
cleſia conſenſerit Gozad.conſ.53. nu.18. Prout gene-
rale eſt, vt in præiudicium tertij non poſſit mutari
forma primæ inueſtituræ Dec.conſ.185.& 193. Bal.
in l.1. C.quand.non petent.part. Curt.de feud.p.2. q.7.
Card. conſ.92. in pri.n.1. late Aldebrand. conſ.15.36.
3 & 42. Menoch. conſ.1.nu.124. †vbi quod requiritur
conſenſus partium Idem Menoch. conſ.722. n.63. &
præſump. 92 li. 3. Quamuis ſit quæſitum ius in ſpe,
4 dummodo ſit ſpes iuridica † Becc. conſ.56. nu.15. Et
quod certa ſcientia vocatorum requiratur, vt poſſit
mutari Menoch. conſ. 1043. nu. 13. lib.11. Cum alias
non detur alteratio in præiudicium comprehenſo-
rum Bertazzol. conſ.12. n.65. & conſ 39. n.16. & conſ.
49. nu. 62. Ita vt inueſtitura prima facta alius non
poſſit inueſtiri Item Bertazzol. conſ.116. n.50. Sem-
5 per enim prior præualet † ſecundæ, quando primus
fuit realiter inueſtitus, ſecus ſi verbaliter, ſecundus
autem realiter, quia tunc ſecundus eſt prior Caccia-
6 lup. de feud.art.5.reg.29. n.29. tom.10.p.1. f.13.† Adeo
vt ſi emphyteuſis ſit conceſſa pro ſe, & deſcenden-
tibus cum poteſtate alienandi, ſi emphyteuta aliena-
uit ſecundo acquirenti pro ſe,& ſuis hæredibus, in-
ueſtitura erit renouanda pro ſe, & deſcendentibus
ſecundum formam primæ inueſtituræ, non pro ſe
& hæredibus, ſicut fuit facta emptio Peregr.conſ.31.
nu.12. lib.1. quamuis contrarium pro emptore con-
cludant Anch.conſ. 63. & Theſaur. deciſ.146.
Quia reſpondetur quod fratres in caſu de quo agi-
mus acquiſiuerunt huiuſmodi emphyteuſim ti-
7 tulo onoroſo, † Vnde potuit ſuperſtes acquirere
nouam

Digitized by Google

nouam inueſtituram pro ſe, & altero per eum no-
minato, & præiudicare aliis grauioſe vocatis *Rum.
cõſ.154.ad fi.ver.& iſta eſt clara, & vera reſponſio.n.12.
lib.1 poſt Imol.in c.potuit, col.pen.locat.*& clarius *Rip.
in l.in quartam, col.54. ad med.verſ.quod tenendum, n.*
8 *179.ff.ad l.falc.* † Quidquid aliud ſit in comprehenſo
in inueſtitura, qui non eſt primus acquiſitor, talis
enim non poteſt facere ſe inueſtiri ſub alia forma
in præiudicium eorum, quibus à principio fuit ſti-
pulatum, & qui ſunt in prima inueſtitura compre-
henſi *Bald.conſ.215.proponitur, col.fi. in prin.ſub n.4.
verſ. aduerte hic iacet intellectus, lib. 2. Aldobrand.
conſ.13. in pri.verſ.circa primum d co.n.1 Rum. conſ.
7. n.14. l.1. Curt.Iun.de feud.p.2. q.7. n.42. tom.10.
p.2. f.60.*

Maximè, quia Paula non fuit expreſſe in prima inue-
9 ſtitura nominata, † quo caſu magis potuit per reci-
pientem emphyteuſim præiudicari *Dec. conſ. 238.
primo non videtur, col 4. ante med. verſ. & ita conclu-
dunt nu 6. in pri Aldobrand.conſ.94 num 45.* Quaſi
permittatur reuocatio per auctorem acquiſitionis
10 antequam ius perfectè ſit quæſitum vocatis, † quid-
quid alius non auctor hoc facere non ſit *Alex.conſ.
106 viſo themate, ad fi.verb.ſed iſta diſputatio. nu.8.
lo.4 & ibi Nat. in verb.qui non fuit. Sur. conſ.76.n.5.
& 6. lib 2.*

Præterea neque vllũ ius competit eidem Paulæ in em-
11 phyteuſi, de qua agimus, † cum clauſula in communi
forma, licet extendatur pro fœmina in defectum
maſculorum, Tamen additur quæ patris habuerit
hæreditatem, quam cum non acquiſierit, caret qua-
litate requiſita, Ideo non eſt admittenda, quaſi con-
cedens iſtas qualitates copulando cenſeatur ambas
requiſiuiſſe *Bart. in l. vt iuſiurandi. §. ſi liberi. col.1.
verſ.prædicta puto vera. ff. de oper libertor. Ceph. conſ.
303.n 57. vſque ad n.62. lib.3. Dec. conſ.38. col.6.poſt
med.num.6. Caſtr.in l ex facto §.vlt.ante fi. ver. & ego
cogitans.ff ad treb.Menoc.conſ.160. n.41.& conſ 772.
nu 6. Surd. conſ.195. nu.6. & conſ.373. n.11. lib 4.*

Nec facit quod Paula fuerit hæres patris in portione
legitimæ, Quia tanquam hæres particularis non
admittitur ad bona emphyteotica hæreditaria;
12 † cum debeat eſſe vniuerſalis, alioquin non ſuccedit,
neque dicitur habere qualitatem hæreditariam re-
quiſitam *Alex. conſ. 124. conſideratis his quæ in the-
ma e, col.2. ad fi.nu. 6. lib 3. Pariſ.conſ.2. nu.28. ante
med.ver.tamen ibi loquitur, lib 1. Curt.Sen.conſ.82.col.
4. Cuman. conſ. 366. viſa copia teſtamenti, col.vlt. in
pri. verſ. ad quod etiam facit, n.5. Sali. in l.2. col.8. in
pri. verſ.ſed iuxta hoc moueo dubium. n.31. C.de iur.
emphyteut. Surd.conſ.373 n.13 & conſ.395.n.7.* Quam-
13 uis etiam adderetur *hæredibus, & ſucceſſoribus,* † nũ-
quam enim videtur intellectum de particularibus
ſucceſſoribus, ſed de vniuerſalibus ſuccedentibus
per ius prætorium *Imol. in l. quod dicitur patrem,
130. n 14. col.pen.ad fi.de ver.oblig. Iaſ.conſ.89. col.3.
ad fi.ver.ſexto bene facit.li.3. Alexand. in l. quædam.
§. nihil intereſt. in 1. notab. de edend & ibi Iaſ. nu.4.
Barboſ.in lege quia talo 14. num 21.ff.ſolut. matrim.*
14 † Quicquid aliud ſit quando adderetur *pro ſucceſſo-
ribus quibuſcunque*, quo caſu veniret etiam ſingula-
ris ſucceſſor *Alex. in d. l. quod dicitur patrem, col.
pen. ante med. nu. 26. in fi.verſ.& dum dicit.ff.de ver.
15 oblig.* † Et quidquid aliud ſit quando diceretur *rem
patris poſſideat*, tunc enim propria ſignificatio huius
verbi verificatur etiam in hærede in re certa, latè
16 *Aldobrand.conſil.35.nu.18.* † qui etiam ibi defendit
quod inſtitutus in re certa veniat in emphyteuſi, li-
cet eius opinio ex ſupra allegatis non ſit tuta, niſi
cum ſupradictis requiſitis, & quatenus etiam illa
procederet in caſu noſtro non obſtabit ex his quæ
infra dicentur *verſ. vltimo cum pater.*

Nec ſufficit quod Paula potuerit ſuccedere patri, quaſi
etiam admittatur illa, cui non fuit delata hæreditas
17 *Dec.conſ.208. in fi.* † Quia verior eſt opinio quod
requiratur illam eſſe hæredem non conſiderato
quod poſſit eſſe nec ne *Capio. dec. 199.* cum aliis
per Franc.dec.1. num 23. latè *Roland. conſ.67. n.29.
lib 2. Pariſ. conſ.1. num. 29. lib. 1.* Et quatenus alia
18 opinio etiam † procederet in caſu noſtro non ha-
bet difficultatem, cum requiratur in huiuſmodi em-
phyteuſi, quod patris hæreditatem habuerit, quæ
verba actum perfectum oſtendunt, & non potentiã,
tanquam ſignificatiua temporis præteriti requiren-
19 tis confirmationem actus † *Bart. in l.hoc articulo,
num 2. de hæred.inſtit. Bal.in l. fi. n.14. C. de ſentent.
quæ ſin.cert.quantit. Morſil.conſ.105.n.26. Caſſan. ſu-
20 per conſuetud. Burgund. rub.1 § 5. nu.123.* Cum præ-
ſertim habere rem dicatur qui poſſeſſionem, domi-
nium & detentionem illius rei obtinet *Rebuff. in l.
id apud ſe quis, 143.col.2. ad fin. verſ. notandum vero
ff. de verb. ſignif.*

Vlterius cum pater Paulæ fuerit vocatus poſt mortem
Dominici, & ante apertam emphyteuſim prædeceſ-
ſerit ipſi Dominico ius iſtud ſuccedendi in eadem
emphyteuſi expirauit. Vnde multo minus poterit
Sebaſtianus filius Auguſtini illud nondum quæſitum
21 in Paulam ſororem tranſmittere, † Dum etiam in-
ueſtitura fuerit facta caduca, neque ſit locus tranſ-
miſſioni, ex quo Auguſtinus, & Sebaſtianus filius
fuerunt inueſtiti ſub conditione mortis Dominici,
& aliorum vocatorum quando, prout in caſu no-
ſtro, inueſtitus prædeceſſit illi, cuius mortis caſus
fuerat in conditione poſitus ne plus habeat hæres,
22 quàm defunctus *Gloſſ. in c. vnic. in verb. inueſtiri,
qui ſucceſſ. teneant. feud. confirm.* argumento *l. cum
hæres de diuerſ.& temporal.præſcript. l.3 ff quod quiſ-
que iur.*

Immo ſciens Paulam non eſſe comprehenſam in dicta
inueſtitura impetrauit aliam narrando, quod em-
phyteuſis erat deuoluta ad menſam Epiſcopalem
23 per lineam finitam Auguſtini patris, † Vbi autem
dubitatur an ex verbis inueſtituræ quis ſit vocatus,
declaratur ex ſubſecuta petitione nouæ inueſtituræ
*Card.Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib.22.tit.25.
n.1. poſt Rim.Iun.conſ.257. n.29. & 30. lib.3.*

EPITOME.

Dignitas, & multitudo occupationum ſuperue-
niens in arbitro, quo caſu faciat ceſſare compro-
miſſum. ¶ Et quid ſi fuerit factum ſub nomine of-
ficij an tranſeat ad ſucceſſorem. ¶ Ratio finalis
compromiſſi in quo conſiſtat. ¶ Qualitas ſuper-
ueniens an plus operetur, quam qualitas à principio
inhærens. ¶ Dignitas quando faciat nouum homi-
nem.

SVMMARIVM.

1 *Dignitas ſacerdotij vel ſimilis ſuperueniens in arbitro
facit expirare compromiſſum, & nu. 2. Et quomodo
intelligatur, n.3. & 4.*

5 *Honor epiſcopatus an faciat nouum hominem.*

Digitized by Google

6 *Compromiſſum finitur propter magnam dignitatem, & multitudinem occupationum*, n.7. *Et quid in parua dignitate*, n.8 & 9.
10 *Qualitas magna ſuperueniens plus operatur, quam qualitas à principio inhærens.*
11 *Compromiſſum factum ſub nomine dignitatis, & officij non tranſit ad ſucceſſorem. Intellige vt n.16.*
12 *Ratio finalis compromiſſi non conſiſtit in dignitate, ſed in confidentia, fide, & grauitate arbitri.*
13 *Compromiſſum factum in Regem an expiret eo mortuo*, nu. 15.
14 *In ſucceſſore præſumitur ſcientia non tamen confidentia.*
17 *Notitia requiritur perſonæ, in quam fuit compromiſſum, vt non cenſeatur habitus reſpectus ad dignitatem.*

CAPVT CCCLXXIII.

COmptomiſſum expiraſſe ob dignitatem, de qua agebamus ſuperuenientem in arbitro
1 † Dixi verius eſſe iuxta opinionem *Gloſſ. in c. præſentata. 50. in verb. archiepiſcopum, de teſtib. per text. in l. non diſtinguimus.* 18. §. *ſacerdotio. de arbitr.* Vbi ſacerdotio obueniente arbiter non cogitur ſenten-
2 tiam dicere, † cum id indulgeatur non tantum honori perſonarum, ſed etiam maieſtati Dei, cuius ſacris illos vacare oportet *l. omnes, in princ. C. de epiſc. & cleric.* §. 1. *auth. vt cleric. apud propr. epiſcop.*
Neque obſtat quod contrarium teneat *Card. in c. præ-*
3 *ſentat. nu. 2. de teſtib.* † vbi quod *in d. §. ſacerdotio* mutatus erat forus, cum laicus eſſet factus ſacerdos, & ſic per laicum Iudicem arbiter non poterat amplius cogi, quæ ratio ceſſat quando iſte primò erat clericus, vt præſupponitur in caſu, de quo agimus, prout idem tenet *Butr. in d. cap. præſentato.*
Quia verior eſt ſimpliciter opinio *Gloſ.* quod dignitas
4 ſuperueniens in clerico, † qui acceptauerat compromiſſum eum liberet, vt non poſſit cogi finire, quia in *d. §. ſacerdotio.* non ponderatur mutatio fori, Sed quia ſacerdos tunc debet vacare ſacris, & ideo fauore tam diuinæ maieſtatis, quam honoris perſonę non compellitur, Nec minor eſt ratio in tranſeunte de vita laicali, ad clericalem, quam de clericali ſimplici ad Epiſcopalem, ſeu aliam dignitatem, Maxime cum in Prælato conſideretur etiam multitudo
5 negotiorum, & occupationum; Præſertim, † quia talis honoratus dicitur nouus homo *l. cum falſa. §. 1. de cond. & demon.* Ita omnia prędicta declarat *Felin. in c. præſentata. n. 3. ver. an autem iſte aſſumptus, de teſtib. poſt Bal. ibi. num. 5. Imol. n. 6. Abb. col. vlt. in princip. ver. examinemus primo, n. 12.*
Hæc autem omnia concurrunt in dignitate, de qua agebatur, ſcilicet honor perſonæ, multitudo occupationum grauiorum, & magna dignitas, quæ fecit illum nouum hominem, ex quibus omnibus vi-
6 detur compromiſſum expirare † prout iſtam magnam dignitatem, & occupationem conſiderat *Imol. in d. c. præſentata. nu. 6. ad med. de teſtibus.* quod extendit ibi *Io. Andr. ad fin. in gloſſ.* 1. ad aliud munus publicum, *per text. in l. præter eos*, 53. & *ibi Gl. in verb. religione. ff. de vacat. & excuſat. muner. Hoſtienſ. de arbitr. in ſum. col. vlt. in prin. nu. 13. Azo.*
7 *etiam in ſumm. eod. tit. col. pen. in fi. n. 33.* † Prout diſtinguendam eſſe qualitatem dignitatis dicit *Anan. in d. cap. præſentata. nu.* 3. & magnam dignitatem debere eſſe notat *Hoſtienſ. ibi in ver. cum prædicto. n. 2.*

8 Nam † ſi eſſet parua dignitas non expiraret compromiſſum, vt in clerico facto diacono, vel ſimilibus, vt per *Imol. ibid. nu. 6.*
Ex quibus colligitur non eſſe recipiendum *Anchar.*
9 dum *in c. præſentata. n. 3. de teſtib.* † concludit per dignitatem ſuperuenientem non expirare compromiſſum, Quia eſt contra opinionem omnium ſupradictorum, & quatenus eius opinio admittatur procedet in parua dignitate ſecundum diſtinctionem
10 *Imol. in d. c. præſentata. n. 6.* † & ſic iſta qualitas magna ſuperueniens plus operabitur, quam qualitas à principio inhærens *l. ſi creditores, de priuileg. credit.* & notat *Bald. in d. l. non diſtinguimus. §. ſacerdotio. nu. 2. de arbitr.*
Neque eſſet facienda vis, quod compromiſſum duret in ſucceſſorem in officio eius, qui fuit promotus ad
11 huiuſmodi dignitatem. † Quia non fuit factum ſub nomine dignitatis, ſeu officij, ſed ſolum ſub nomine proprio; Et quatenus etiam eſſet ſub nomine dignitatis, Tamen neque tranſit ad ſucceſſorem, quia finalis ratio compromiſſi non conſiſtit in di-
12 gnitate, † ſed in explorata eius induſtria, fide, & grauitate, non aliter cũpromiſſuri in eũ, niſi pro ſapientia, ac luce dignitatis ſuæ, & confidentia. *l. 1. §.*
13 *his cunabulis. de offic. præfect. prætor.* Et † ita in ſpecie de cõpromiſſo facto in Regẽ, quod expiret eo mortuo, quamuis ſub nomine ſolum appellatiuo regiæ dignitatis factum ſit concludit *Bald. in c. 1. col. pen. ad fi. n. 9. de inueſtit. in marit. fact.* & de magis communi teſtatur *Fel. in c. quoniam abbas, col. 2. in fi. verſ. ego teneo. n. 2. de offic. deleg.* vbi latè diſputat reſpondendo contrariis, quæ procedunt in iuriſdictione,
14 non in negotiis, † & quamuis in ſucceſſore præſumatur ſcientia, non tamen præſumetur confidentia: & eſt verior opinio quidquid *Imol.* & alij con-
15 trarium ſentiant *in c. fi. de offic. deleg.* † vt teſtatur *Bal. in l. vlt. oppoſ. 25. C. de hæred. inſtit. & auth. ſi tamen. C. de tempor. appell. Bar. Caſt. Imol. & alij in l. qui liberis* 8. *§. hæc verb. ff. de vulg. & pupill. Germ. de indult. Cardin. n. 60. Firman. de epiſcop. l. 4. p. 5. n.*
16 *60. tom. 13. p. 2. f. 350.* † Maximè quando conſtaret quod compromittentes habebant notam perſonam Abbatis, Epiſcopi, ſeu alterius, ſub cuius dignitatis nomine fuit compromiſſum: Nam aliàs ceſſante iſta notitia cenſerentur ſolum habuiſſe reſpectum
17 ad dignitatem, † & tranſibit ad ſucceſſorem *l. qui habebat. 19. de reb. dub.* & ita diſtinguit *Caſtr. in l. qui liberis. §. hæc verba. n. 2. verſ. quod limito. ff. de vulg. & pupill.* Iſtam quæſtionem iterum latius explicaui in caſu concurrenti de Auditore Rotæ promoto ad Cardinalatum, in quem fuerat compromiſſa cauſa grauiſſima, & dubitatum fuit an per dictam dignitatem ſuperuenientem iuriſdictio expiraſſet, & quoniam multi in prædicto dubio ſcripſerunt, placuit, cum de eo quoque interrogatus fuiſſem, illud infra pertractare *in capite particulari*, vbi multas concluſiones adduxi, ex quibus omnia, quæ per Doctores in huiuſmodi materia implicitè ponuntur, ſatis aperta, & clara, ni fallor, reddentur.

EPITOME.

Exceptio familiaritatis quando repellat teſtem, quamuis non fuerit oppoſita tam in familiaribus nobilium, quam aliis. ¶ Et de quo tempore ſit probanda. ¶ Actus alimentandi in domo an ſit de illis, in quib. teſtes actu, vel habitu non interueniunt

uenîunt præter domeſticos ¶ Teſtes ex natura facti, quando dicantur non potuiſſe interuenire. ¶ Probatio coniecturalis an ſufficiat in alimentis. ¶ Et an in eis ſit probanda qualitas, quod expenſa fuerit facta de re propria. ¶ Animus repetendi alimenta quando præſumatur tam in extraneo, quã in fratre, vitrico, & ſanguine coniunctis, & in aliis, qui ſperant ſuccedere. ¶ Ex quo caſu fiat compenſatio cum ſeruitiis, & operis præſtitis. ¶ Appellatio an admittatur à ſententia Vicarij ad eum, cuius eſt Locumtenens. ¶ Fideiuſſor de iudicatum ſoluendo quando poſſit appellare ¶ Contractus geſti apud acta an habeant executionem paratam.

SVMMARIVM.

1 *Probatio coniecturalis, & veriſimilis ſufficit in alimentis in quibus neque requireretur probare qualitatem, quod expenſa fuerit facta de re propria.*
2 *Exceptio familiaritatis repellit teſtes, quamuis nõ fuerit oppoſita. Et quid in familiaribus nobilium. n. 3.*
4 *Familiaritas non obſtat teſti ſi non probetur de tempore iuramenti, & depoſitionis. Idem in ſimilibus exceptionibus, num. 5.*
6 *Probatio domeſticorum magis præualet quando agitur de illis, ad quæ non conuocantur extranei.*
7 *Cohabitatio ſimplex in domo non repellit teſtem, niſi ſit mercenarius.*
8 *Teſtis familiaris probat niſi ſit nimis domeſticus.*
9 *Diſpoſitio familiaris admittitur contra pariter familiarem.*
10 *Domeſticus, qui non debet aliquam reuerentiam propter quam poſſit repelli eſt idoneus teſtis.*
11 *Actus alimentandi in domo an ſit de illis, in quibus teſtes actu vel habitu non habentur præter domeſticos, & nu. 14.*
12 *Teſtes ex natura facti quando dicuntur non potuiſſe interuenire.*
13 *Inhabiles admittuntur ad teſtificandum, ſi aliter veritas haberi non poſſit.*
15 *Geſta in Capitulo probantur per teſtes capitulares.*
16 *In dubio iudicandum eſt pro alimentis.*
17 *Animus repetendi alimenta præſumitur potius, quàm donatio. Quamuis ſimus in eo qui ſperaret ſuccedere illi, cui fuerunt præſtita, nu. 18.*
19 *Priuignus qui operas ſuas impendit pro vitrico non tenetur ſoluere expenſas factas pro alimentis.*
20 *Pater, & frater tenentur alimenta pupillo præſtita compenſare cum ſeruitiis.*
21 *Alere quis tenetur eum, cuius operis vtitur.*
22 *Appellatio non datur à ſententia Vicarij ad eum cuius eſt locumtenens, nu. 23. & de ratione, num. 25. Intellige vt n. 24.*
26 *Auditor Cameræ exercet ſuam iuriſdictionem per duos Vicarios, ſeu Locumtenentes.*
27 *Fideiuſſor de iudicatum ſoluendo quando poſſit appellare. n. 29. & 30.*
28 *Contractus geſti apud acta æquiparantur confeſſioni, & habent executionem paratam.*

CAPVT CCCLXXIV.

INtentionem actoris ſuper alimentis, & ſeruitiis præſtitis reo conuento Dixi eſſe probatam ſtantibus diſpoſitionibus teſtium, iunctis adminiculis, quæ colliguntur ex proceſſu vltra iuramentum in
1 ſupplementum, & aliis de quibus in facto, † Cum in huiuſmodi caſibus etiam ſufficiat probatio coniecturalis, & veriſimilis arbitrio boni viri, ita vt non requiratur probatio qualitatis, quod expenſa fuerit facta de re propria expendentis, quaſi probato facto præſumatur geſtum expenſis facientis, maxime cum non ſimus in magna impenſa, vt bene omnia prædicta declarat *Bal. in l ſi. § in computatione in prin. in 2. notab. n. 2. C. de iur. delib. & in l. in reſtituendo. 4. poſt med. C. de petit. hæred. & conſ. 323. proponitur in fi. verſic. & tamen fe. . ., n. 5. lib. 2.*
Neque obſtat exceptio familiaritatis, & domeſticitatis oppoſita, propter quam repellitur teſtis *l. etiam.*
2 *C. de teſtib. l. penult. ff. eod. tit. Natt. conſ. 354. nu. 4. poſt Specul. tit. de teſte. in prin. n. 15.* Quamuis non fuerit exceptum de familiaritate, & domeſticitate: Nam ſi hoc liqueat ex actis, videlicet teſtis interrogatus dicat ſe domeſticum, non probat *Bal. in l.*
3 *2. num. 3. in fi. C. de teſtibus* † Præſertim, quia non ſumus in familiaribus nobilium, quaſi in illis adſit præſumptio, quod teneant homines diſcretos, & bonæ opinionis, cum in aliis pauperibus aliud ſit, vt in familiaribus ſcholarium, cerdonum & bituariorum, qui ſtant cum aliquo officiali *Bald. in l ante fin. num. 4. C. de teſtib. Crot. conſil. 1. 2. numero 37.*
Quia non fuit probatum quod tempore iuramenti, & depoſitionis adeſſet huiuſmodi qualitas familia-
4 ritatis † prout requirebatur *Bart. in l. 1. § ſi ſe . . . il s. ff. de quæſt. Ang. conſil 1. num. 4. Felin. in cap. in litteris, 24. col. penult. in fin. verſ. prædicta extende, nu. 10. de teſt. Bal. in l. 2. num 6. C. eod. tit. Cyn. Spec. & alij per Auffr. ad dec. capp. Tholoſ. 4 nu. 2. & 6. Claud. ad Bertaz. conſ. crim. 235. verſ. ſed vt reijciatur. Rol. conſ. 41. nu. 46 li. 1. Crot. conſ. 1. 2. viſo proceſſu num. 17. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa. in verb. famul. nu. 104.*
5 † Prout generale eſt in ſimilibus exceptionibus ſemper attendendum eſſe tempus depoſitionis *Alex. conſ. 149. viſo proceſſu, col. 2. in fi. num 7. lib. 5. Dec. conſ. 162. col. 9.*
Et quatenus etiam d. exceptio fuiſſet probata de tempore depoſitionis, & iuramenti, Tamen non obſtabat, cum prætendantur præſtita alimenta cum lecto, habitatione, cubiculo, & ſimilibus ſeruitiis, quæ potius ſunt probanda per domeſticos, quaſi ad
6 illa non conuocentur extranei, Vnde † in illorum probatione magis præualebit depoſitio habitantium in domo *Bart. in l quoties, nu. 2. C. de naufrag. li. 10. per tex. in l. conſenſu, §. ſuper plagis. de repud. c. 2. & c. veniens. de teſtib. c. tertio loco de probat. Io. de*
7 *amic. conſ. 54. nu. 8.* † Maximè, quia ſumus in cohabitatione ſimplici in domo, quæ non repellit teſtem, niſi eſſet mercenarius *Alex. conſil. 78 in cauſa*
8 *& lite. co. pen. in pri. lib. 1.* † Cum non omnis familiaris repellatur, ſed nimis domeſticus *Idem Alex. d. conſil. 78. n. 3. Curt. Iun. conſil. 168 n. 16.*
Præterea tam reus conuentus, quam ipſi teſtes ſimul habitabant, Vnde omnes erant domeſtici; ita vt par affectio debeat iudicari erga vtroſque quo ca-
9 ſu ceſſat ratio inhabilitatis, † & depoſitio domeſtici admittitur contra pariter domeſticum *Bald. in l. inſtrumentum, 5. ad fin. verſ. extra quæritur. nu 2. C. de probat. Auffr. ad deciſ. capell. Tholoſ 4. col. penultim. ad fi. verſ. item niſi ſit pariter. num. 7. Salic. in l 2. col.*
10 *penult. ad fin. verſ. ſed quid econtra. C. de teſtib.* † Præſertim, quia hic vltra domeſticitatem non adeſt aliqua reuerentia, propter quam teſtis poſſit repelli *Auffrer. ad dict. deciſ. Tholoſ 4. n. 7. verſ. dicunt verum. poſt Petrum de S. Georg. in dict. lege 2. Codice de teſtibus.*

Digitized by Google

Non obſtat *Rot. Bononienſ per Bonnsend. dec.43.n.9.*
11 vbi tenet † quod actus alimentandi in domo non
eſt de his, in quibus teſtes actu, vel habitu non ha-
bentur præter domeſticos; Vnde cum in hoc caſu
potuiſſent alij teſtes haberi non recipiuntur teſtes
non integri, quamuis forte actu non habeantur, cum
alias ſequeretur abſurdum, quod vbi ſolum inhabi-
les aliquid ſciunt, illi ſemper admittantur, quinim-
mo ſemper pars allegaret alios teſtes non habere
Fel. in c. tertio loc. numer. 7. & 8. de probat. & in c. ve-
niens, numer. 30. de teſtib. Alex. conſ. 64. viſo the-
12 *mate, & dubiis, col. 2. lib. 1.* † Ex natura autem facti
tunc dicerentur alij teſtes non potuiſſe interuenire,
vt in his quæ fiunt in naui, & capitulo, & quæ per-
tractantur in domo, & camera, & in exemplo *l.*
13 *conſenſu. C. de repud.* † & in ſimilibus, in quibus in
ſubſidium recurritur ad inhabiles, & domeſticos,
cum alia veritas probari non poſſit vt per *Bonont. d.*
dec. 45. nu. 9.

Quia verior eſt opinio quod hic actus alimentandi ad
14 eandem menſam cum aliquo † nemini poteſt pro-
babiliter innoteſcere niſi domeſticis, quia fit in do-
mo tempore, quo omnes extranei excluduntur, &
multis in locis clauſis foribus ipſius domus, prout in
ſpecie non approbando opinionem *Bonint.* conclu-
dit *Sur. de alim. ti.6. q.23. in fin. nu.27. & 28.* Vnde
merito eſt admittenda probatio talium teſtium ſi-
15 cut dicimus † de geſtis in capitulo quæ probantur
per teſtes capitulares *c. veniens de teſtib.* Cum etiam,
quatenus alia opinio admitteretur, quæ tamen non
eſt recipienda, concurrat in caſu noſtro pro cauſa
familiaritatis cum aliis ſupra adductis, ex quibus pa-
16 tet non eſſe locum dd. exceptionib. oppoſitis. † A-
deo vt quamuis aliquod dubium adeſſet, ſemper
pro alimentis deberet iudicari *Cordub. in l. ſi quis à*
liberis. §. verum. nu. 75. de liber. agnoſcend. Surd. de
alim. tit.9. q.15. n.12.

Nec faciunt quæ de præſumpta donatione opponun-
17 tur, Quia verius eſt, † vt ſemper præſumatur potius
animus repetendi alimenta non ſolum in habente
exiguum patrimonium, & paupere, prout ſumus in
caſu noſtro, in quo magis iſta præſumptio repetitio-
nis admittitur, ſed etiam quando eſſemus in eo, qui
ratione coniunctionis, & ſanguinis poſſet videri vo-
luiſſe donare, vt eſt mater, & auia, frater, & ſoror,
& ſimiles *l. Neſcamus. ff. de neg. geſt. l. alimenta. C.*
eod. tit. Alex. conſ. 110. n. 1. lib. 7. cum aliis per Card.
Manti. de tacit. & ambig. conuention. lib. 23. tit. 12. n.
18 *13. vſque ad 19.* † Vbi etiam ampliat, quamuis ille
qui præſtitit alimenta ſperaret ei ſuccedere vt per
Rot. coram Card. Seraph. Roman. compromiſſi. 4. Maij
1582. verſ. quarto quia in præſtandis. Maximè quia
hic non concurrit aliqua qualitas operarum facta-
rum, aut ſimilium, ex quibus poſſet prætendi ob il-
19 las fuiſſe præſtita alimenta, † vt dicitur de priuigno,
qui operas ſuas impendit pro vitrico, tunc enim
non dabitur repetitio, ſed donatio præſumetur *Cu-*
man. conſil. 88. n. 5. verſ. ac etiam quia ipſa puella. Alex.
in l. ſi paterno. nu. 2. C. de neg. geſt. Purpur. conſ. 457.
n. 1. Card. Mant. d. ti. 12. n. 19. De quibus tamen exa-
ctiſſime *Surd. de alim. tit. 6. q.11. n.18. vſq. ad n. 28.*
20 † Exemplo Prætoris qui alimenta pupillo præſtita
tenetur compenſare cum ſeruitiis, vel fratris qui ali-
menta non repetit quæ præſtitit fraternæ familiæ, ſi
ab ea recepit ſeruitia *Aret. in l. ſi negotium. C. de neg.*
21 *geſt.* † Cum alere quis teneatur eum, cuius operis
vtitur *l. in rebus. §. poſſunt. ff. commod. Cordubenſ. in l. ſi*
quis à liberis. §. ſi mater. nu.66 ff. de liber. agnoſcend.

Ex iſtis colligitur eſſe exequendum decretum ſuper
prædictis alimentis, non obſtante appellatione in-
22 terpoſita, cum illa ſit nulla, † quaſi fuerit appellatum
à ſententia Vicarij ad eum, cuius eſt locumtenens,
& Vicarius, cum potius debuiſſet appellari ad il-
lum, ad quem appellaretur ſi ipſe principalis ordi-
narius iudicaſſet *Bart. in l. præcipimus in prin. n. 2. in*
2. notab. C. de appell. Oſaſc. dec. pedem. 131. num. 16.
23 † Quod generaliter eſt in quolibet gerente vices al-
terius *Archid. in c. romana. de appellat. in 6. Sbroz de*
24 *vicar. epiſ. li.3. q.2. n. 8.* † Quidquid aliud ſit in Vi-
cario Principis non recognoſcentis ſuperiorem, ad
quem poteſt appellari propter defectum ſuperiori-
tatis, cum ille non habeat ſuperiorem *Dec. in c. di-*
lectis. el 3. in fi. de appell. Franc. in c. non putamus, col.
2. in pr. verſ. aduerte tamen. in notab. 2. 7. de conſuetud.
in 6. per text. in l. eos. C. de appell. vt.

Et facit etiam ratio, quia ſi appellaretur à Vicario ad
eum cuius vices geruntur, poſſent iterum committi
25 vices ſuæ alteri in eadem cauſa, † & ſic nunquam
illa ad alium deuolueretur, ſed ſemper in eius foro
eſſet cognoſcenda quod eſt abſurdum *Archid. & alij*
in c. 2. de conſuet. in 6. Et ob hanc rationem idem erit
26 in Auditore Cameræ, † cum ipſe exerceat iuriſdi-
ctionem ſuam per duos Vicarios, ſeu Locumtenen-
tes *Veſtr. in prax. lib. 2. c. 4. in fin.*

Accedat quod fuit appellatum per fideiuſſorem iudi-
27 cij, qui ſe obligauit apud acta, † cui minus conce-
ditur appellare tanquam videatur ſe confiteri debi-
torem eius, quod iudicabitur, ideo contra illum fit
executio tanquam confeſſum in iudicio *Surd. conſ.*
28 *271. num. 38. & 41. lib. 2.* † Quaſi contractus geſti
apud acta æquiparentur confeſſioni, cum recipiant
fomentum à calore iudicij, & habeant executionem
paratam non ſolum ſi pactum fuerit de iudicato
ſoluendo, ſed etiam de præterito iudicato *Rot. Sua-*
rez. in l. poſt rem iudicatam. limit. 9. ff. de re iudic. vbi
quod eſt ſingulare, & notandum & ſequitur *Surd.*
29 *d. conſ. 271. n. 4. lib. 2.* † Et cum iſta diſtinctione de-
bent intelligi Doctores, dum diſputant an fideiuſſor
de iudicato ſoluendo ſe obligauerit apud acta, vel
extra, vt in primo caſu non ſit licita appellatio, in
30 ſecundo vero permittatur, † de qua quæſtione *Caſtr.*
in l. à ſententia. num. 4. de appell. quam legit *in l. ab*
executore. §. alia. eo. tit. & in *l. vlt. in fi. C. de vſur.*
rei iudic. Fab. in §. alia. inſti. de ſatiſd. Anch. q.19.
lib. 2. Bart. in l. tale pactum. §. qui prouocauit. col. 5. verſ.
contrarium arguit. & ibi Iaſ. n.7. de pact. Boſſ. de car-
cerat. fideiuſſ. relax. n.68.

EPITOME.

In ſubhaſtatione pignorum, & adiudicatione quando citatio requiratur. ¶ Et an ſtetur iudicis arbitrio, quantum tempus dandum ſit tam in bonis priuati, quam Eccleſiæ minoris, & fiſci. ¶ Præſentia in actu quo caſu ſit præſumenda. ¶ Et quid in ſimilib. ſolemnitatibus. ¶ Debitores fiſcales an ſint in mora ipſo iure abſq; interpellatione. ¶ Et an debeant exigi ſine vllo ordine iudiciario. ¶ Patiens ſecundum decretum an videatur bona ſuper quib. illud paſſus eſt habuiſſe pro derelictis ſine ſpe recuperandi, quamuis ab alio non occupentur. ¶ Iudex non ſeruans ordinem iudiciarium in adiudicatione bonorum, an executio vitietur, vel ſolum licitum ſit appellare. ¶ Reus habens exceptio-

nem,

nem, quod non fuit ſibi intimatum tempus ad reluendum pignora an ſibi præiudicet, ſi hoc non oppoſuit, quando actor egit ad ſecundum decretum. ¶ Venditio bonorum debitoris fiſci ceſſantis in ſolutione quomodo debeat fieri.

SVMMARIVM.

1 *Citatio non requiritur, quando capiuntur pignora, & ſubhaſtantur, & ſufficit illam fieri in adiudicatione. & n.4. intellige vt n.3.*

3 *Debitor eſt requirendus ex vrbanitate antequam conueniatur.*

5 *Dilatio eſt intimanda.*

6 *Præſentia non præſumitur in actu, qui poteſt fieri inter abſentes, ſecus quando actus eſſet ſolitus fieri inter præſentes.*

7 *Solemnitas in antiquis quando præſumatur, & quod tempus debeat interuenire.*

8 *Venditor patiens emptorem poſſidere, quando ſibi præiudicet, vt non poſſit intentare ſpolium. n.10. & 11.*

9 *Præſumitur præceſſiſſe quod eſt neceſſarium pro validitate actus.*

10 *Debitum liquidum fiſcale nullam ordinem iudiciorum requirit, & ſummatim, & incontinenti eſt exigendum. num.13.*

14 *Debitores fiſcales ſunt in mora ipſo iure abſque aliqua interpellatione.*

15 *Iudicis arbitrio ſtatur quantum tempus dandum ſit in ſubhaſtationibus, & licitationibus tam publicis, quam priuatis. Fallit in bonis Eccleſiæ, minorum. & fiſci.*

17 *Iudex arbitratur intra quantum tempus velit poſt primum decretum venditæ interponere ſecundum, & procedere ad deliberationem.*

18 *Ius ſuum non proſequens patiendo ſecundum decretum videtur bona ſuper quibus illud paſſus eſt pro derelictis habuiſſe, neque ad ea amplius datur regreſſus, quamuis ab alio non occupentur.*

19 *Solemnitates, quæ ſeruantur in diſtractione rerum priuatorum ſpectant ad ordinem iudiciarium, & ad arbitrium iudicis per quem ſi illa non ſeruentur licitum eſt appellare, non tamen vitiatur executio.*

20 *Reus habens exceptionem quod non ſibi fuerit intimatum tempus ad reluendum pignora, ſi hoc non oppoſuit, quando actor egit ad ſecundum decretum ſibi præiudicat.*

21 *Statutum abrogatum non debet eſſe in conſideratione.*

22 *Debitor fiſci conuentus, & conuictus ceſſauit in ſolutione quomodo debeat fieri venditio eius bonorum.*

23 *Contumax non debet eſſe melioris conditionis, quam ſi comparuiſſet. Et non comparens in termino amplius non auditur. n.24.*

CAPVT CCCLXXV.

IN cauſa iudicati pignora capiuntur, & deinde ſubhaſtantur. & in iſtis duobus actibus citatio non eſt neceſſaria, quia nullum præiudicium fit
1 debitori, † cum poſſit illud reparari in vltimo actu, quem iudex facit interponendo decretum ſuper alienatione, ſeu adiudicatione, tunc enim pars eſt citanda, quia agitur de magno præiudicio, nempe de tranſlatione dominij *l. de vnoquoque ff. de re iudic.* Ideo inoleuit praxis, quod fiat citatio parti, vt infra duos dies veniat ad reluendum pignus, & ſoluendum debitum, alias ad allegandum cauſam, quare vendi non debeat, vel creditori dari in ſolutum, aut adiudicari non poſſit, ita docuit *Alber. de Roſat.* per illum *text. in l. creditor. 4. C. de diſtract. pign. Guid. Pap. deciſ. 329 de iure creditor. num. 1.* Et voluit etiam *Gl. in l. debitores præſentes. 10 in verb.*
2 *conueniendi. C. de pignorib. & hypoth.* † Vbi quod antequàm debitor conueniatur ex vrbanitate eſt requirendus, ſed quando venditur pignus de neceſſitate eſt facienda denunciatio *l. fi. C. de iur. do-*
3 *min. impetr.* † Niſi factum ſit vt ſine denunciatione creditor vendat *Gl. in d. l. creditor. 4. in verb. teſtato. C. de diſtract. pign.* Eandem praxim neceſſitatis
4 citandi in adiudicatione † ſequitur *Afflict. dec. 358. in cauſa inter num 3. & 4. & ibi Vrſil. in p.* & comprobat *Marant. in ſpecul. p. 6. in 3. & vlt. act. in verb. & poſt omnia aduertatur circa executionem. 19. ad med. verſ. nunc in propoſito quo ad primam f. 474. Aſin. in prax. §. 7. n. 9. limit. 11 f. 147.*

Prædicta citatio in caſu mihi propoſito fuit facta tempore, quo bona debitoris condemnati ex cauſa criminali fuerunt vendita, & adiudicata, ſolum opponebatur non fuiſſe factam intimationem, quod tempus datum ad reluendum erat lapſum, qua intimatione omiſſa prætendebatur ſpolium cum aliis nullitatibus adductis, quaſi talis dilatio
5 eſſet intimanda, † cum alias illa non præiudicaret *Bald. in l. 2. num. 3. C. vbi in rem act. exercer. deb. & in l. 1. num 2. in fi. C. de tempor. appell. Alexand. in l. Labeo poſt Bar. ibi n. 3. & Iaſ. n. 2. de iur. iurand. Idem Iaſ. in l. 1. n. 10 ff. ſi quis cauton. Menoch. conſ. 131. n. 9. late Felin. in cap. cum olim. 12. col. 10. notab. 3. n. 11. de*
6 *re iudic. Alex. conſ. 34. n. 6. lib. 1.* † Maxime quia ſumus in actu, qui poteſt fieri inter abſentes, quo caſu in dubio præſentia non eſt præſumenda, quidquid aliàs illa præſumeretur, quando actus eſſet ſolitus fieri inter præſentes *Socin. conſ. 68. n. 4 lib. 4. Menoch. præſumpt. 14. n. 19. lib 6.*

Verum concludendum eſt prædictam exceptionem
7 omiſſæ intimationis non obſtare, † cum etiam ſimus in antiquis, præſumitur iſta ſolemnitas interueniſſe, ita vt in hoc ſufficiant decem anni, vel ſtetur arbitrio iudicis, quidquid aliud ſit in extraiudicialibus, in quibus non tantum præſumitur, quantum in iudicialibus, & ideo maius tempus requiritur *Alex. conſ. 218. n. 9. lib 6. & conſ. 94. nu. 7. ad fin. lib. 7. Aret. conſ. 36. col. 3. ad fin. num. 6. Ayra. de antiq.*
8 *tempor. p. 3. §. videmus. n. 18. poſt med* † Stante præſertim quod Aduerſarius ferè per 20. annos paſſus eſt emptorem ſic ingreſſum poſſidere, nec aliquo modo conqueſtus fuit, quod magis excludit prætenſam nullitatem *Menoch. de recup. remed. 17. num*
9 19. † Cum etiam præſumatur præceſſiſſe, quod eſt neceſſarium pro validitate actus *Bald. in l. cum in teſtamenta. §. hæc verba in fi. de hered. inſtituen. Fel. in c. paſtoralis nu. 6. de reſcrip. Rot. diuerſ. deciſ. 750. in fi. lib. 1. Alc. præſump. 42 reg. f. 399. Caſſad. dec. 21. nu. 1.*
10 † Et faciunt multa de quibus ſupr. c. 28. nu. 15. vbi quod præſumitur poſſeſſio capta ſeruatis ſeruandis ſtante patientia, & ſcientia debitoris per ſpatium longi temporis *Soc. conſ. 15. col. fin. in princ. verſ.*
11 *3. & vlt. lib. 4. Rot. diuerſ. dec. 132. n. 6. & 7. p. 1.* † Vbi etiam quòd prætendens ſpolium ob ingreſſum poſſeſſionis propter non ſeruatam conditionem debet probare illam non adimpletam ſtante d. patientia debitoris, & curſu longi temporis ex quibus præſumitur adimpleta conditio, & transfertur onus probandi in aduerſarium *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 14. tit. 42. n. 6.*

Prætered etiam quod d. intimatio non præſumere-
12 tur, neque erat neceſſaria, † cum ſimus in dubio

liquido fiſcali in quo nullus ordo iudiciorum requi-
ritur ob ſpecialem fiſci fauorem, quidquid aliud
ſit quãdo liquide non conſtaret de d. debito *Bald. in l. 2. in princ. C. quand. fiſc. vel priu. debit. & in l. quo-*
13 *niam. la 1. n. 1. C. de appell.* † Quaſi tunc ſint redacti
in numero debitorum ex contractu, tributo, vel
delicto, quod facit, vt ſine vlla fruſtratione, id eſt,
ſummatim, & incontinenti cogatur ad ſoluendum
vt bene declarat *Alex. ad Bar. in l. his qui. C. de conuen. fiſc. deb. lib. 10. per text. in l. 1. C. de exact. trib. eod.*
14 *lib. §. oportet. auth. vt ſin. quoque ſuffrag.* † Adeo vt
ſtatim tales debitores ſi non faciunt quod debent
abſque alia interpellatione, & ipſo iure, & ipſo fa-
cto ſint in mora *Gloſſ. in l. cum quidam. 17. §. ex locato. in verb. inferunt. de vſur. Bald. in leg. 1. n. 3. in fin. C. de his quib. vt indign.* cum aliis per *Pereg. de iur. fiſ. lib. 6. tit. 7. n. 1.*

Præſertim quia in diſtrahendis bonis debitorum e-
15 tiam ex cauſa priuata, † nedum publica, & fiſcali
relinquitur iudicis arbitrio, quod & quale tem-
pus dandum ſit in huiuſmodi ſubhaſtationibus, &
licitationibus, quidquid aliud ſit, quando diſtra-
16 huntur bona Eccleſiæ, minorum, & fiſci, † in
quibus terminus 30. dierum à lege definitus non
poteſt tolli, dummodo aliud de conſuetudine non
ſeruetur, quia tunc mos regionis, aut ſtatutum præ-
ualebit in diſtractionibus bonorum priuatorum
Sals. in l. ordo. 3. n. 2. C. de execut. rei iudic. Ioan. de Plat. in l. ſi tempora. 4. in princ. verſ. iſtud autem tempus. C. de fid. inſtrum. & iur. haſt. fiſc. lib. 10. Rol. conſ. 33. num. 14. lib. 1. Coler. de proceſſ. execut. p 3. c. 9. n. 29. Capic. deciſ. 36. nu. 4. Menoch. de arbitr. caſ. 179. n. 2. & caſ. 171. nu. 28. Aſin. de execut. c 15. §. 6. n. 5. f. 144.

Prout etiam relinquitur iudicis arbitrio intra quantum
tempus velit poſt primum decretum tenutæ inter-
17 ponere ſecundum, † & procedere ad deliberatio-
nem, & adiudicationem *Bar. in l. ſi finita. §. Iulianus. num. 39. col. 6. ad med. verſ. procedo vlterius. ff. de damn. infect. & in l. cum proponas ad fin. verſ. quaro dicitur hic n. 6. C. de bon. auct. iud. poſſid.* Vbi quod ita com-
muniter obſeruatur, quidquid contrarium ſequan-
tur *Spec. Innoc. & alij*: cum contra eos ſit verior opi-
nio, & magis communis, vt teſtatur *Alex. in d. §. Iulianus. col. 25. in fi. n. 85.*

Accedat quod debitor fuit legitime citatus eo tempo-
re, quo bona fuerunt vendita, & adiudicata præ-
uia narratiua, quod iam erat lapſum tempus datum
18 ad reluendum, † Vnde ſequitur quod cum ius
ſuum proſequutus non fuerit, ſed paſſus ſit ſecun-
dum decretum, videtur bona, ſuper quibus d. de-
cretum paſſus eſt pro derelictis habuiſſe, adeo vt ad
huiuſmodi bonorum recuperationem amplius non
detur regreſſus, etiam quod ab alio non occupentur
Gl. in l. prætoris. 5. in princ. in verb. capere in fi. ff. de damn. infect. quam mirabilem, & ſingularem dicit
ibi *Alex. n. 3. poſt Bald. l. 1. §. ſi abſens. col. 2. in fi. verſ. quæritur. nu. 3. ff. ſi ex nox. cauſ. agat. Aſin. de execut. c. 32. §. 6. f. 149.*

Et facit, quia omnia iſta, quæ ſeruantur in huiuſmodi
diſtractionibus rerum priuatorum ſpectant ad or-
19 dinem iudiciarium, † & ad arbitrium iudicis: Adeo
vt ſi d. arbitrio iudex non bene vtatur, pars grauata
poſſit appellare, non tamen retardabitur executio.
Gl. in l. à diuo pio. §. in venditione, in verb. iubentur. & ibi Bart. num. 8. Imol. col. 2. ad med. poſt verſ. & ideo in dubio. de re iud. Socin. conſi. 158. viſis proceſſu, ſententiis. col. 9. verſ. neque obſtat. n. 26. Vbi quod in iudi-
cando non eſt recedendum ab hac opinione, prout
etiam teſtatur late *Surd. conſ. 39. num. 22. & 29. lib. 1.*

Vltimo ſecundum decretum, de quo agimus, fuit in-
terpoſitum ad petitionem actoris, qui bona fide
20 egit, † & narrauit fuiſſe expiratum tempus datum
ad reluendum, prout vere expirauerat, cum iudex
illud aſſignauerit; Vnde ſi reus poſtea citatus re ve-
ra habebat exceptionem omiſſæ intimationis, im-
putet ſibi, ſi illam non oppoſuit; quidquid aliud
ſit, quando ſecundum decretum fuiſſet appoſitum
dolo actoris ex mendacibus allegationibus ipſius,
tunc enim non valeret, quia eſt obreptum iudici,
cum in primo caſu non poſſit dubitari de eius vali-
ditate, ita in ſpecie declarat *Bald. in l. ſed alio. §. ſi abſens. q. 10. n. 12. col. pen. ad med. verſ. ſolutio dico quod ſi ſecundum. ff. ſi ex nox. cauſ. agat.*

Non obſtat ſtatutum cum loquatur in cauſis ciuilibus,
non in fiſcalibus, in quibus ex priuilegio fiſci aliter
21 proceditur, vt ſupradictum eſt, † Maxime ſtante inob-
ſeruantia ſtatuti, de qua in actis, adeo vt tanquam
abrogatum non ſit amplius in conſideratione *Surd. conſ. 58. n. 11.*

Nec aduerſatur *l. fi. C. ſi propt. public. penſit. vendit. fuerit*
22 *celebrat.* † Quia ſolum ibi deciditur, quod debitor
fiſci conuentus, & conuictus, ſi ceſſauerit in ſolu-
tione, debet fieri ſolemnis venditio eius bonorum,
& ſi debitor ſit minor, debet citari, vt compareat
cum defenſore, qui etiam venditioni debet adeſſe,
id eſt negotio, propter quod ſit venditio, vt ibi ex-
plicat *Salic. in prin. & in fi. ver. vnde intelligis. nu. 1.*
Quod fuit ſeruatum in caſu de quo agimus, cum
fuerit aduerſarius citatus, quando venditio, ſeu
23 adiudicatio fuit facta, † & ſtante eius contumacia
in non excipiendo non debet eſſe melioris condi-
tionis, quam ſi comparuiſſet *c. præterea, de dilation.*
24 † Ita vt non comparens in termino amplius non au-
diatur *l. ſi eo tempore. 6. C. de remiſſ. pignor.*

EPITOME.

Conductor ſtipulans ſibi remiſſionem ſi locator
non obſeruat promiſſa an poſſit petere damna, & in-
tereſſe. ¶ Et quid econtra ſi ſtipuletur damna an poſ-
ſit agere ad ea, quæ de iure communi ſibi debentur.
¶ Prouiſio hominis in quibus caſibus faciat ceſſare
prouiſionem legis. ¶ Penſiones ſolutæ, quando repe-
tantur per conductorem condictione indebiti, vel
actione ex conducto, ſi impediatur vti frui re locata.
¶ Maritus, & vxor per hypothecam expreſſam an vi-
deantur à tacita receſſiſſe. ¶ Diſpoſitio prohibens mi-
norem vigintiquinque annis non poſſe alienare ſine
ſolemnitate, an tollat prouiſionem legis, vt non ſit
ſeruanda ſolemnitas requiſita vſque ad annum vigeſi-
mum quintum. ¶ Hypotheca quando detur pro le-
gatis tam ex officio, quam ex teſtamento, ſi ſpeciali-
ter aliqua res fuerit obligata per teſtatorem. ¶ Pœna
appoſita in emphyteuſi, locatione, & ſimilibus contra-
ctibus ob inobſeruantiam, quando operetur, vt cen-
ſeantur ſublatæ aliæ pœnæ de iure communi compe-
tentes. ¶ Penſiones an ſint ſoluendæ anticipate.
¶ Damnum in locationibus an intelligatur reſpectu
fructuum, vel penſionum. ¶ Locator quando tenea-
tur conductori ad damna, & intereſſe, & remiſſionem
mercedis.

SVMMARIVM.

1. *Hominis prouiſio facit ceſſare prouiſionem legis. Intellige vt num. 5.*
2. *Conductor ſtipulans ſibi remiſſionem ſi locator non obſer-*

obſeruat promiſſa, an poſſit petere damna & intereſſe. n.3. & 6. Et quod econtra ſi ſtipuletur damna an poſſit retinere rem conductam, & agere ad ea, quæ de iure communi ſibi debentur, n.4.

7 *In locatione gabellæ ſalis ſi dicatur quod ea durante liceat vendere ſal ſubditis, non tamen excluditur, quod non poſſit vendi ſal forenſibus ſecundum ius commune.*

8 *Emphyteuta poteſt expelli per dominum, quamuis ſibi præcauerit de pœna in defectum ſolutionis.*

9 *Pœna appoſita ob inobſeruantiam pacti non facit, vt cenſeatur receſſum à pœna caducitatis.*

10 *Pœna appoſita ad fauorem locatoris non debet in eius odium retorqueri.*

11 *Conuentio reſtaurandi in caſu belli non tollit caſum hoſtilitatis, & remiſſionem mercedis.*

12 *Hypotheca inducitur pro legatis ſi actio competit ex teſtamento, vel ex officio iudicis, quamuis teſtator aliquam rem ſpecialiter obligaſſet.*

13 *Maritus per hypothecam expreſſam non videtur à tacita receſſiſſe, & in hoc æquiparatur vxori. n.14.*

15 *Statutum prohibens ſtabilia non poſſe hypothecari forenſibus, an habeat locum in hypotheca tacita legali.*

16 *Alienationes quando reſtringantur ad illas, quæ contingunt ex facto hominis, & non legis.*

17 *Diſpoſitio prohibens minorem viginti annis non poſſe alienare ſine certa ſolemnitate non tollit prouiſionem legis poſt viginti annos, vt non ſit ſeruanda ſolemnitas requiſita vſque ad annum vigeſimumquintum.*

18 *Locator quando teneatur ad damna, & intereſſe conductoris, vel ſolum ad remiſſionem mercedis.*

19 *Damnum in locationibus an intelligatur reſpectu fructuum, vel penſionum.*

20 *Conductor habet remiſſionem mercedis ſi non poteſt vti re conducta eo modo, quo fuit locata, quamuis ad alium vſum frui poſſet.*

21 *Penſiones ſolutæ repetuntur per conductorem ſi impediatur in vſu rei conductæ, & ſi non præceſſit ſolutio, retinetur merces promiſſa. Et quando hoc caſu datur condictio indebiti, vel actio ex conducto. nu.22. tam ex iure communi, quàm ex vi conuentionis. num. 23. 30. & 31.*

24 *Locator, & conductor ſunt correlatiui, neque ad impaiia iudicantur,*

25 *Contractus locationis, & conductionis eſt vltro citroque obligatorius.*

26 *Subueniendum eſt magis facienti actum ex neceſſitate, quàm ex voluntate.*

27 *Renouatio executionis eodem modo, & ordine debet fieri, quo fuit facta executio.*

28 *Conſuetudo vt penſiones ſoluantur anticipate valet.*

29 *Compulſus dicitur qui poteſt compelli. & ſemper habetur pro ſoluente inuito qui ſciebat ſe poſſe cogi.*

CAPVT CCCLXXVI.

PRouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis *l. fin. vbi Gloſſ. in verb. conuentum. Cod. de pact. conuent. l. maritus. de procurat. c. nonne. de præſump.*
1 *Ruin. conſ. 74 num. 8. lib. 1* † Vbi de vxore, quæ prouidendo ſibi de hypotheca ſpeciali videtur remiſiſſe generalem *Doct. in l ſi cum dotem in princ. ff ſolut. matrim. Cyn. in l. certi iuris. C. locat.* cum aliis per *Gabr de regu. iur. concl. 8. n. 1. Neguſ. de pign. p. 2. m. 4. num. 87.*

Ex prædicta regula dicebatur, quod conductor, qui ſtipulatus eſt ſibi fieri remiſſionem in euentum in quem locator non obſeruaret promiſſa, non
2 poſſit petere damna, † & intereſſe, cum enim ſibi prouiderit in certo caſu videtur liberaſſe locatorem in aliis caſibus. vt in ſpecie locationis concludit *Alex. conſ. 3. viſo inſtrumento nu. 3. lib. 1.* per doctrinam *Io. Andr. ad Specul. de loca. §. nunc dicendum. in addit. magna. in fi. verſ. adhuc ſcire debes* vbi allegat etiam *Odoffr. in diſput. incip. ſi tres locant.* & ſequitur *Ruin. conſi. 87. in fi. n. 3 Grat. conſ. 161. n. 19. & 20. lib. 2. Calc. conſ. 24. n. 6. verſ quod igitur Ioann. Bett. conſi. 82. n. 51. Pariſ. conſ. 38. n. 10 lib. 1.*

Verum contrarium dixi, quod non obſtante ſtipulatione, vt fiat remiſſio caſu quo locator non obſer-
3 uaret promiſſa, † poſſint etiam peti damna, & intereſſe, Nam tunc prouiſio hominis tollit prouiſionem legis, quando prouiſio legis eſt introducta ex iure ſpeciali, & extraordinario, ſecus quando deſcendit à iure communi, qui alias reſultaret quod adiectum in contractu ad fauorem conductorum, & ad eorum ius augendum redundaret in illorum diminutionem, quod non eſt dicendum. Ita in materia locationis declarat *Alexand. conſ. 118. in caſu de quo quæritur. col. vltim. in princip. nu-*
4 *mero 25. lib. 5.* † Vbi concludit, quod quamuis conductor ſtipulatus fuerit damna & intereſſe caſu quo à locatore aliquid fieret in præiudicium contractus, non tamen prohibetur retinere rem conductam, cum tali iuri non videatur renunciatum per prouiſionem de ſatisfaciendo intereſſe, tanquam illud competat de iure communi *Curt. Sen. conſi. 1. numero 31. Cepoll. conſ. crim. 70 Roſ. d verſ. deciſ. 584. numero 4. p. 1. Roman. conſ. 121. circa primum placet. numero 2. Oſaſc. dec 123. numero*
5 *10.* † Maximè quia prouiſio hominis non tollit prouiſionem legis quando prouiſio hominis facta ad eius fauorem retorqueretur in odium *Surd. conſi. 339. num. 28. Bocc. conſi. 82. num. 20. Natt. conſi. 123. nu. 11.*

Et in propriis terminis ita concludit *Bellon. conſ. 22. numer. 3.* vbi de conductore, qui pactus fuerat cum
6 locatore, † vt quoties non purgaret fugiam, & aqua non decurreret quod remittatur penſio, & nihil teneatur ſoluere, quod non videtur ex hoc receſſum à prouiſione legis circa intereſſe, & alia, quæ conductor poſſet prætendere de iure communi, Idem ſequendo *Bellon.* voluit *Surd. conſ. 319. nu. 25. verſ. ſic in caſu contrario. lib 3. Coſta de iur. & fact. ignor. inſpect. 37. numer. 4. Ruin. conſi 74. nu. 18. lib. 1.*
7 † vbi ſi in locatione gabellæ ſalis dicatur, quod ea durante liceat vendere ſal ſubditis, non tamen ex hoc videtur receſſum à iure communi, per quod permittitur etiam vendi forenſibus *Alex. conſ. 116. viſis his de quibus. numer. 6. lib. 5. Bocc. conſ. 82. n. 20. Rim. Iun. conſi. 398. n. 15. lib. 4. & conſ. 391. nu. 106. eod. lib.*

Et facit ſimile de emphyteuta, quem Dominus poteſt
8 expellere, † quamuis præcauerit ſibi de pœna in defectum ſolutionis *Natt. conſ. 123. num. 11.* poſt *Gloſſ.* quam dicit communiter approbatam *in l. 2. C. de iur. emphyt. in verſ. repellere. ante med. verſ. item quod ſi emphyteuta. & ibi Bart. ad fin. num. 11. Anchar. conſi. 410. quidam ſer. antonius. n. 5. in 2. dub Alex. conſ. 132. in cauſa inter vniuerſitatem num. 2. lib. 4.* vbi de communi, cum aliis per *Corb de cauſ. priuat. ob non ſolut. canon. amplia. 9. n. 1. Imol. in c. potuit. num. 28. loc. Menoch. conſ. 372. in fi. n. 33 lib 4.*

Quare etiam ſi inſtrumento emphyteuſis fuit appoſita pœna contra eum qui pacta non ſeruauit, non propterea † intelligitur fuiſſe receſſum à
9 pœna caducitatis, cum prouiſio hominis non ex-

cludat prouiſionem legis ordinariam Alexan. dict.
conſ.131.in cauſa inter vniuerſitatem. num. 2.li.4. Men.
10 d.conſ.372.n.33.lib.4.Put.deciſ. 205. lib.2. † Cum e-
tiam pœna appoſita fauore locatoris non debet
in eius odium retorqueri Alex.conſ.76. nu. 7.lib 6.
11 Bald.conſ 329.caſus talis eſt quidam.in princ.li.1.† vbi
de locatione in qua factum eſt pactum reſtauri in
caſu belli, quod non eſt receſſum à prouiſione le-
gali in caſu belli, vel hoſtilitatis, aut remiſſionis
mercedis, cum prouiſio hominis non faciat ceſſare
prouiſionem legis, quando non eſt illi contraria, &
quando non eſt facta per contrahentes animo no-
uandi.
Ideò etiam tacita hypotheca inducitur pro legatis, &
fideicommiſſis, non ſolum quando actio competit
12 ea teſtamento, † ſed etiam quando competit offi-
cium iudicis, adeo, vt hoc procedat quamuis te-
ſtator aliquam rem ſpecialiter obligaſſet, cum pro-
uiſio hominis non faciat ceſſare prouiſionem legis,
quæ magis proſpexit l.1.in fi. C. commun. de legat. &
declarat Card. Mant. de tacit. & ambig. conuention. lib.
11.tit.17.n.1 vſque ad 3.poſt Roman.ſing.592. Rip.in
l.1.n.68.& ibi Ruin.n.90. de legat.1.
Prout quoque maritus per hypothecam expreſſam
13 non videtur à tacita receſſiſſe, † Nam quamuis
ceſſet illa ratio, quod ius dotis non poſſit fieri de-
terius, quæ conſideratur in vxore, tamen ſubeſt a-
lia ratio, quod per prouiſionem hominis non in-
telligitur receſſum à prouidentia legis, quæ fuit or-
dinata ad ſupplendam prouiſionem hominis, ſicut
neque à legis prouiſione receditur, quando per il-
lam plenius proſpectum eſt Neguſ.de pig.p. 2. m.4.
14 n.90.cum aliis per Card. Mantic.† qui æquiparat in
hoc maritum & vxorem de tacit. & ambig. conu. lib.
11.tit. 19.num.42.vſque ad n.46.
Quemadmodum etiam ſtatutum prohibens ſtabilia
15 non poſſe hypothecari forenſibus† non habet lo-
cum in hypotheca tacita legali, quæ non tollitur,
quaſi prouiſio hominis circa hypothecam expreſ-
ſam non faciat ceſſare tacitam legalem Butr. conſ.
35.viſa forma contractus. num. 3. verſ. item ſtatutum.
16 † Cum tales alienationes reſtringantur ad illas, quę
contingunt ex facto hominis, non legis, vt notatur
in l.ſi ita quis.§.eadem ff.de verb.oblig.
Ita quoque ſi diſpoſitio prohibeat minorem viginti
annis non poſſe alienare ſine certa ſolemnitate,
17 † non tollit prouiſionem legis poſt viginti annos,
vt ſolemnitas data vſque ad annum vigeſimumquin-
tum non ſit ſeruanda Caſtr. conſ. 263. alias eſt 106.
circa primum quæſitum in 2. dub. lib.2. Dec.conſ.386.
n.4.Oſaſc.deciſ.85.num.3.Gabr.conſ.152.nu.6.lib.1.
Quidquid contrarium late ſequatur Menoch. conſ.
851.n.36.vſque ad n.50.& conſ.852.n.60.cum ſeq.li.
2.& conſ.602.n.7.& 16.lib.6.Quia contraria opinio
eſt verior, magis communis, & ſeruatur in Rota, vt
dixi ſupra c.69.per tot.
Quod autem de iure communi locans teneatur ad
damna, & intereſſe conductoris, non eſt dubitan-
18 dum, † cum impedimentum prouenit à locatore,
qui ex facto ſuo, & illius quem prohibere potuit,
tenetur ad omne intereſſe, quidquid aliud ſit,
quando prohibere non potuiſſet, tunc enim ſolum
teneretur ad exonerationem mercedis, niſi ſcien-
ter locauerit rem alienam Salic. in l. ſi fundus. in
princ ff. locat. Et eſt diſtinctio approbata per Docto-
res, vt teſtatur Socin.conſ.88.conſiderata num. 3. col.
2. in fin.lib.1.Surd.conſ. 33.n. 1. & deciſ.326.nu.16.
19 cum ſeq. † Et damnum in locationibus quomodo
intelligatur an reſpectu fructuum, vel penſionum
Idem Surd. conſ 383.lib.3. Adeò vt etiam conductor
20 habeat remiſſionem mercedis, † ſi non poteſt vti
re conducta eo modo, quo fuit locata, quamuis ad
alium vſum frui poſſet, etiam ſi nulla culpa loca-
toris interuenerit Bero.conſ.143. n. 8. cum ſeq lib.1.
Coſta de iur.& fact.ignor.diſtinct.30.cent 2.nu.7. Cum
diſtinctione tamen de qua per Caſtr.in l.cum in plures
D.locat.
Quò verò ad penſiones ſi poſt illarum ſolutionem
21 conductores impediantur re conducta, † & non
præſtatur patientia per locatorem, datur illis repe-
titio eius, quod fuit ſolutum actione ex conducto,
vel ſi non præceſſit ſolutio, retinetur merces pro-
miſſa, ita vt ſi poſſit imputari dolus locatori etiam
per eum debeat præſtari totale intereſſe, vt dictum
eſt in l ſi fundus.36.vbi Bal.in pr & in fi.in 3.not.Sal.
n.1.ff loc.l.ex conducto.16.in pri.ff eo Rui.conſ. 65.n.8.
li.1.Sur.conſi.400.n.8.in fi.verſ.quinimmo.li.3.
Neque in hoc caſu datur condictio indebiti, non e-
22 nim per errorem conductor dedit plus, † ſed vt
ſibi in cauſam condictionis proſpiceret, aliud eſ-
ſet, ſi quis cum decem conduxiſſet quindecim
ſolueret, hic enim ſi per errorem ſoluit, dum putat
ſe quindecim conduxiſſe non habebit actionem ex
conducto, ſed ſolum condictionem indebiti, nam
inter eum, qui per errorem ſoluit, & illum qui pen-
ſionem integram prærogauit multum intereſt. Iſta
ſunt verba tex. in l. ſed addes 21. §. ſi quis cum in an-
num ff.locat. & ibi notat Sal.in pri. & Caſtr. n.1. Surd.
conſ 400.n.8 in fin.
Iſta autem repetitio, & actio ex conducto dabitur tam
ex iure communi, quam ex vi conuentionis initæ
inter contrahentes, quando præceſſit inſtrumen-
tum, in quo fuit promiſſum manutenere conducto-
23 rem in pacifica poſſeſſione vſus rei locatæ, † ſi
enim non fuerit adimpletum competit d. actio d.
§.ſi quis cum in annum.Surd conſ.400.num.8.in fi.lib.3.
Quemadmodum ea eodem pacto daretur Domino
actio ex locato pro conſequutione penſionum l.
24 ſi in lege.§.ſi domus ff.locat. † Sunt enim correlatiui
locator, & conductor, neque ad imparia debent
iudicari l.fi.C.de indict.viduit.tollen. Surd.conſ.400.n.
25 29.lib. 3. † Cum etiam contractus locationis, &
conductionis ſit vltro citroque obligatorius, & non
ſit æquum, quod ex eodem inſtrumento vnus poſſit
conueniri, alter verò non l.ſi id certo.§.nunc viden-
dum.ff.commodat. Rol.conſ.69.n.9.lib.4.
Maximè ſi ſolutiones fuiſſent factæ ex neceſſitate
metu mandati, quo caſu magis ſubueniendum eſt
26 his, qui taliter ſoluerunt, & per viam magis ce-
lerem, & expeditam, quam illis, qui voluntariè
ſoluiſſent l. rem legatam.de adim.lega.Surd.conſ.504.
num.14.lib.1. Præſertim ſi hoc modo fuiſſet facta
27 executio ad fauorem locantis, † Nam eodem mo-
do, & ordine debet fieri reuocatio ad commodum
conductoris, & reſtitutio penſionum, quas non
debebat ſoluere Gl. in l.minor.in verb. ſcire ff. de eui-
ctio. Bar. in l. ſi pacto quo pœnam. & ibi Alex. in vlt.
not. C. de pact. Dec. in l.iā naturale.45.n.4 ff.de reg.iur.
Idem erit, quando vigore ſtatuti, ſeu conſuetudinis
penſiones deberent ſolui anticipate, vel quando
28 ita eſſet actum, vel conuentum, † valet enim
talis conſuetudo, & conuentio, & illa eſſet atten-
denda, quidquid de iure communi non deberet
fieri anticipate ſolutio, vt per Bal.conſ.314.ad euiden-
tiam.

*tiam præmittendum.in pri.lib.3 per text.in l.1.§.ſi penſio.ff de migrand.*cum aliis per *Card.Tuſc.concl.*173. *in verb.penſio.in dubio & concluſ.*609 *in verb.conduct. & conclu.*335.*in verſ.ſoluere obligatus.Iaſ.in l.2.n.4.C. de iur.emphyt.poſt Gloſſ.in l. ade. 4. in verb. verſatu ad med. ſ. locat.* Vnde cum conductor ſoluerit penſionem vigore d.ſtatuti, aut pacti antequam incipiat vti frui re locata, ſi poſtea impediatur, bene aget ex conducto ad repetitionem ſolutorum, quaſi
29 tunc non ſponte ſoluat, † habetur enim pro compulſo, qui poteſt compelli, adeo vt ſemper dicatur inuitus ſoluere, qui ſciebat ſe poſſe cogi *Bald. in l.neceſſime 7 ff.quod falſ.tut auctor.Felin.in c.cam
30 in.ferrarienſis. num. 21. de conſt.* † Nam alias ſi conductor ſoluiſſet penſionem, poſtquam fuit impeditus vti frui re conducta, tunc repetet condictione indebiti, non autem actione ex conducto *Caſtr. in l.ſed addes.* 21. §. *ſi quis eam in annum. ff locat.*
31 † Quamuis ſi fieret ſponte ſolutio anticipata nihil referret, ſemper enim agetur ex conducto ſi poſtea impedimentum ſuperuenit, cum videatur conductor in cauſam conductionis proſpicere anticipate ſoluendo, vt dicitur in dicta *lege ſed addes. §.ſi quas eum in annum.ff locati.*

EPITOME.

Pro legato, & donatione emphyteuſis an debeatur laudemium. ¶ Et quid in ea, quæ fuit conceſſa pro ſe, & hæredibus, & quibuſcunque ſucceſſoribus. ¶ Facultas exigendi laudemium an ſit perſonalis, vel realis. ¶ Et laicus ſuccedens Eccleſiæ an illud poſſit exigere, ſicut exigebat Eccleſia. ¶ Laudemium an detur pro conſenſu, vel inueſtitura, & traditione poſſeſſionis. ¶ Et an illius præſtatio ſit exhibitio obſequij reuerentialis, & de natura contractus, & ipſius ſolutio videatur excepta per quamcunque conceſſionem, & immunitatem. ¶ Et an pro eo competat hypotheca. ¶ Et an obſeruantia attendatur in illius ſolutione. ¶ Emphyteota, quando poſſit legare, & donare rem emphyteoticam ſine conſenſu domini. ¶ Et an priuetur iure ſuo non ſecus ac ſi illam alienaſſet.

¶ Æſtimatio laudemij quomodo ſit facienda & ſecundum quod tempus, ſiue transferatur emphyteuſis ex cauſa lucratiua, ſiue onerosa.

SVMMARIVM.

1 *Laudemium debetur pro legato, ſeu donatione emphyteuſis, etiam in relictis ad pias cauſas.n.2.*

3 *In emphyteuſi conceſſa pro ſe & hæredibus, ac quibuſcunq; ſucceſſorib. dominus videtur à principio conceſſiſſe, vt poſſit ſine licentia alienare etiã ſine præſtatione laudemij. Cõtrariũ eſt verius vt n.10.12.13.14.16.35. & 36.*

4 *Emphyteuta ſecundus emens à primo de conſenſu domini non tenetur ſoluere laudemium, neque alia renouatio requiritur. Amplia vt n 5.*

6 *Laudemium non ſoluitur ſi fiat renouatio emphyteuſis in perſonam filiorum. & n.8.*

7 *Filius non dicitur acquirere dominium de nouo, ſed continuare.*

9 *Filius nõ tenetur ſoluere decimas de hæreditate paterna.*

11 *Laudemium non datur pro conſenſu, ſed pro inueſtitura & traditione poſſeſſionis.n.33.& 34.*

15 *Actus alias prohibitus valet, quando fit de neceſſitate.*

17 *Neceſſitas faciendi actum ſolum operatur vt licite fiat, quod alias fieri non poſſet, non quod ad alium actum extendatur.*

18 *Obſeruantia in ſolutione laudemij attenditur ſecundum quam declaratur contractus emphyteoticus. Idem in feudis.num.19.*

20 *Obſeruantia in omnibus diſpoſitionibus eſt attendenda. quamuis non ſit praſcripta.*

21 *Præſtatio laudemij eſt quædam exhibitio obſequij reuerentialis, quæ nunquam cenſetur remiſſa per quamcunque conceſſionem, & immunitatem.*

22 *Laudemium eſt de natura contractus, & illius ſolutio ſemper videtur excepta.*

23 *Immunitates non debent extendi ad munera ſuſcipienda inueſtituram. & alia ſolita præſtari ob laborem, & reuerentiam.*

24 *Facultas exigendi laudemia non eſt perſonalis, ſed realis.*

25 *Laicus ſuccedens Eccleſiæ in bonis ſubiectis præſtationi laudemij illud poterit exigere ſicut exigebat Eccleſia.*

26 *Hypotheca competit etiam pro laudemio.*

27 *Emphyteota poteſt legare, & donare rem emphyteoticam ſine conſenſu domini. Et in hoc differt à conductore.n.28.Intellige vt n.32.*

29 *Emphyteuta priuatur iure ſuo alienando emphyteuſim, non donando.*

30 *Emphyteuta fiſci poteſt donare emphyteuſim ſaluo iure illius.*

31 *Fiſcus, & Eccleſia æquiparantur.*

37 *Æſtimatio laudemij quomodo ſit facienda, & ſecundum quod tempus tam ex cauſa lucratiua, quam onerosa.*

CAPVT CCCLXXXVII.

OCcaſione legati facti per emphyteutam de re emphyteotica petebatur à Domino laudemiũ, quod cum per legatarium negaretur, vt appareat quis eorum potiora iura habeat, dicebam eſſe firmandas infraſcriptas concluſiones, ex quibus propoſita quæſtio decidetur.

Prima concluſio. In donatione, ſeu legato emphyteuſis facto penitus extraneo, qui non erat emphyteutæ ſucceſſurus, voluntas Domini eſt neceſſaria, vt eo volente donatarius, ſeu legatarius poſſeſſionem apprehendat, & pro noua inueſtitura laudemium ſoluat *gloſſ. in l fin. in verb. æſtimatione. C.de iur.emphy.Vincent.de Franch.deciſ.*201. *num.* 3. *verſ.his ſic diſcuſſis. Auffr.ad deciſ. capel. Thol.* 279. *verſ ego tamen ſalua correctione. Bertrand. Iaſ. & alij*
2 *per tot. Aueniomenſ.deciſ.*143.*num.* 3. † vbi ampliat ad relicta ad pias cauſas, ne dominus alienum hominem accipere cogatur inuitus *c* 1.§.*donare.qual feud. olim.poter alienar. cap.* 1. *de prohib. feud. alienat.per Feder.* Ideo vt valeat alienatio ſolet apponi illa clauſula, ſaluo iure domini, non aliter nec alio modo *Abb.in c.a.nam* 10.*de feud.* cum declarationibus, de quibus per *Felin.in cap.quæ in eccleſiarum n.* 85.*de conſtitut.*

Secunda concluſio. Laudemium non debetur per hæredem inſtitutum, ſeu legatarium, quando
3 ſumus in emphyteuſi conceſſa pro ſe, & † quibuſcunque hæredibus, & ſucceſſoribus, quaſi tunc Dominus videatur à principio conceſſiſſe, vt ſine vlteriori requiſitione poſſit emphyteuſis in quemcunque alienari, vnde tanquam acquirens fuerit comprehenſus in inueſtitura non tenetur ad laudemium, vt in ſpecie concludit *Cephal. conſ.* 699 *n.*29 *&* 30.*lib.*5.*Vincent. Anna allegat.* 106. *n.*5. *Rip.in l.qui romæ.*§.*duo fratres.num.* 87. *in* 2.*concl.in fin.& ibi Alciat.numer....ff.de verb.obligat. Amod.de*

laudem.q.31.Vinc.de Franch.decis.447.Brun.conſ.feudal.124.colum.2 ad med verſ.& pars ratione.lib.2.& conſ.44.lib.1.Bertaz.conſ.ciuil.115.n.4.& 15.

Vnde ſi ſecundus emphyteuta emit à primo de conſenſu domini non tenetur ad laudemium, neque
4 alia reuocatio requiritur, quaſi ille conſenſus habeat vim reuocationis, maximè ſi dominus fuit pactus, quod ſecundus emphyteuta heberet poſſeſſionem, tunc enim ſolum petet canonem *Ioan.de*
5 *Anan.conſ.* 90. vbi ampliat procedere etiam ſtante ſtatuto reſeruante renouationem, quia cum nihil dicat, quod aliquid ſoluatur pro laudemio, illud non debebitur, præſertim ſi ſtatutum loqueretur de renouatione, quæ ſit finito tempore appoſito in contractu emphyteotico, quod ſolet eſſe communiter vigintinouem annorum. Idem ſequendo *Anan* voluit *Card.Mant.de tacit.& ambi. conuent.li.2.tit.35.n.4.Brun.d conſ.114 col.2.ad med.*

Et facit, quia ſemper attenditur, vt ſit noua acquiſitio ad hoc, vt debeatur laudemium, Quare ſi fiat re-
6 nouatio † emphyteuſis in perſona filiorum, non ſoluitur per eos laudemium, cum non acquirant
7 de nouo, ſed continuent dominium † *l.in ſuis. de libert. & poſthum. leg cum miles. in princ. ff. ex quib. cauſ.maior.§. ſerui. inſtit. de hereditat. quæ ab inteſtat. deferunt. Doctor.in leg.cum hæres.ff. de acquirend poſ-*
8 *ſeſſ.& in leg.nihil.C.pro hæred.* † & in ſpecie ita concludit *Bald. in cap. quæ in Eccleſiarum. col. antepenult. in fi.verſ.extra quære quando ſit renouatio. nu. 36. de conſtit.Decian.conſ.330.pro reſolutione caſus. col.2. in princ.verſ ex iſta ratione n.2.* Vbi addit illud de fi-
9 lio, † qui non tenetur ſoluere decimam de hæreditate paterna,cum non ſit noua acquiſitio,*Gl.in cap. paſtoralis.28.in verb. quaſi de lucre. poſt princip.verſ. ſuper hoc dicat.de decim.*

Verum contraria opinio eſt verior, quod etiam in emphyteuſi conceſſa pro quibuſcunque hæredibus,
10 † & ſucceſſoribus debeatur laudemium, nam ex huiuſmodi conceſſione non ſequitur, quod non debeat introduci emptor, ſeu donatarius in poſſeſſionem per dominum,qui erit requirendus ad hunc effectum, ideo per iſtud pactum non cenſetur in aliquo ipſi laudemio præiudicatum *Imol. in c. potuit. col. 25. in fi. verſ. vlterius etiam poteſt quæri. num. 64. locat.* vbi quod iſta opinio ſatis de iure procedit *Bald.in l.cum dubitabatur in 1.lectur. col.1. poſt princip. verſi.ſed iuxta primum quæro. num.3.in fin. C. de iur. emphyt. Salic. Iaſ. & alij per Cordub. de cauſ. priuat.ob alienat. irrequiſito domino. numer.7. ampliat.2. colum. 2. ad med. verſ. vt ergo verba iſtius pacti. Surd. deciſ.200.num.5.* vbi in ſpecie reprobat *Cephalum ſupra in contrarium allegatum d. conſ. 699.*
11 *num.30.* † cum non ſit verum, quod laudemium detur pro conſenſu, ſeu pro inueſtitura: & traditione poſſeſſionis *Burſat.conſ.56.numer. 16. lib. 1.* Ideo quamuis conſenſus aliquando non requiratur,
12 & poſſit fieri alienatio inuito domino, † tamen debetur laudemium, vt latè comprobat *Socin. Iun. conſi.70. numero 11. & 12.lib. 3.* quem ſequitur *Me-*
13 *noch.conſ.297. numero 27. & 35. lib. 3.* † Vbi etiam quod eſt communis opinio aduerſus *Gozad.* qui contrarium ſenſit *conſ. 65.numero 9.* Quod etiam voluit *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 21. numer. 24 poſt Salic.in l.vlt.numer.2.in fi.*
14 *verſ.fateor tamen.C.de iur.emphyt.* † Quamuis dominus emphyteuſis in quemcunque voluerit poſſe fieri alienationem *Bertaz.conſ.46. numer. 3.in ciuilibus poſt Clar.in § emphyteuſis.q.23.verſ.ſed quid ſi in ipſa.Redoan.de reb eccleſ. non alienand. q.12.in princ. de laudem n.16.& 17.*

Nec obſtat, quod non ſit neceſſaria ſusceptio, & approbatio domini, cum à principio quilibet ſit admiſſus inſolidum ſtantibus clauſulis ad habendum, & alienandum, & pro quibuſcunque hæredibus,
15 & ſucceſſoribus, † Vnde valebit actus alias prohibitus cum neceſſario fiat *l.fin.C. de longæ. l.per diuerſas. C. mandat.* Quia admittitur, quod conceſſio emphyteuſis fieri poſſit ſine conſenſu, &
16 facta valeret, non tamen ſequitur, quod † vltra validitatem actus etiam debeat fieri ſine approbatione, & ſolutione laudemij, cum neceſſitas faciendi actum ſolum operetur, vt licite fiat, quod alias
17 fieri non poſſet, † non autem quod ad alium actum extendatur, vt in ſpecie de laudemio concludit *Gabr.conſ.84.n.12.col.pen. ante fin. verſ. & hac ratione.lib.1.*

Tertia concluſio. Obſeruantia in ſolutione laudemij attenditur, ſecundum quam declaratur contractus
18 emphyteuſis, † quomodo debeat intelligi, vnde ſi in emphyteuſi conceſſa pro quibuſcunque hæredibus, & ſucceſſoribus fuerit ſolutum laudemium, quando fuit alienata, ſeu alteri donata, ex iſtis ſolutionibus colligetur non poſſe præiudicari domino circa laudemium, cum à principio videatur conceſſa libera facultas alienandi ſine tamen præiudicio laudemij ſibi debiti, quaſi ex obſeruantia ſubſequuta declaretur qualis fuerit intentio contrahentium, prout in ſpecie laudemij concludit *Soc. Iun. conſ.70.n.9.23 & 24.lib.3.poſt Rebuff.in l. 1.n.5.C.de fund.patrim.lib.11.Brun.conſ.44.in p.* Prout in feudis
19 † in quibus ſtante conſuetudine non eſt recurrendum ad argumenta *Doct. in c. 1. de feud. cognit. Soc. conſ.68.viſis inueſtituris.col 9 ad med.n.13.lib.3.* & ad materiam obſeruantiæ multa *Menoch. de arbitrar.*
20 *caſ.199.n.11.* † Et in omnibus diſpoſitionibus iſtam obſeruantiam attendit late *Ludou. concl.38. per tot.* quamuis non ſit præſcripta *Aym.conſ.101. num. 4. & conſ.118.num.2.Becc.conſ.108.n.50.Menoch.conſ.21. n.15.*

Quarta concluſio. Præſtatio laudemij eſt quædam
21 exhibitio obſequij reuerentialis, † quam facit emphyteota dum ſuſcipiendo inueſtituram dominum recognoſcit, quæ nunquam cenſetur remiſſa per quamcunque conceſſionem, & facultatem alienandi, & aliam ſimilem immunitatem, vt in terminis notat *Menoch conſ.297.n.24. vſque ad n.27.lib 3.*
22 † Vbi etiam *num. 15.* quod iſta præſtatio laudemij eſt de natura contractus, adeo vt non debeat fieri extenſio, cum ſemper illius ſolutio videatur ex-
23 cepta *Alex.conſ.123. nu. 7. lib.3.* † & multa ſimilia, quod immunitates non extendantur ad munera ſuſcipiendi inueſtituram, & alia, quæ ſolent præſtari ob laborem,& reuerentiam adducit *Menoch. d. conſ.297.n.15.cum ſeq lib.3.*

Quinta concluſio. Facultas exigendi laudemia non
24 eſt perſonalis, ſed realis, † hoc eſt annexa rebus & bonis emphyteoticis, & cum ipſis tranſit ad ſucceſſores *Iaſ.in l.2.n.12.C. de iur.emphyt. Amod. de laudem.q.45 col.1.Rimin.Iun.conſ.1.nu 57.* cum aliis
25 per *Menoch.conſ.444.num.18.cum ſeq li.5* † Vbi ex hoc infert *num.32.* quod ſi laicus ſuccedat Eccleſiæ in bonis ſubiectis præſtationi laudemij, illud poterit exigere, ſicut exigebat Eccleſia *Franciſc. Salſon. de laudem.cellul. 1.nu.10 & 11* Vnde etiam pro laudemiis præſtandis competit hypotheca.
26 † *Vincent.de Franch. deciſ.* 430. vbi de communi

Menoch.

Menoch.conſ.297.nu.1.& 34.Tiraq de retract.lignag.
§.29 gloſ.2.in 8.*in fi*.cum alijs per *Maſtrill.dec.171.*
num 15.part.2. Quidquid multi contrarium ſequan-
tur,cum contra eos ſit magis recepta opinio,vt dixi
ſupra *cap.272.*

Sexta concluſio. Emphyteuta poteſt donare, & legare
27 rem emphyteoticam ſine conſenſu domini, † vt
concludunt magis communiter *Doctores in leg. ſi*
domus,§.1.de legat.1.& in leg.vlt.Cod.de iur.emphyt.
& teſtatur *Card. Mant.de tacit.& ambig.conuent.lib.*
28 *22.tit.2.nu* 36. vbi iſtam differentiam † ponit inter
conductorem, & emphyteutam, cum ſimplex con-
ductor non poſſit hoc facere, quaſi nec dominium
nec poſſeſſionem habeat *l.non ſolet,ff locat.cap.inter*
dilectos, ad fi. de fid.inſtrum Matth.conſi.14 num.15.
29 † Ideo quamvis emphyteuta priuetur jure ſuo, ſi
rem emphyteoticam alienet, tamen non priuatur
donando.*Ruin.conſ.143 n.10 lib.1. Abb conſ.74 n.2.*
lib.1.Dec.in l.cuius eſt vendere,nu.1.de reg.iur. Aldo-
brand.conſ.143.nu.10.Clar.in §.emphyteuſis,q 15.verſ.
contrariam,& eſt *Gloſ.*communiter approbata *in leg.*
vlt.in verb.vendere,C. de iur.emphyt. Quod etiam eſt
30 in emphyteota † fiſci, qui poteſt donare rem em-
phyteoticam ſaluo jure fiſci *l.1.C. de fund.patrimon.*
31 *lib.11* Et fiſcus,& Eccleſiæ æquiparantur † *Gloſ in*
c.11.in verb.iure minoris, de reſtit.in integr. Intellige-
tur tamen permiſſa talis donatio ſine conſenſu do-
mini, dummodo ſit vera non ſimulata, & fuerit do-
nata tanquam res emphyteotica,non tanquam pro-
pria, & non fiat præjudicium alijs comprehenſis in
32 inſtrumento, † & donetur perſonis non prohibitis
tam de jure communi, quam ex pacto, & non tra-
datur ſine conſenſu domini, cui debet ſolui laude-
mium,& interueniant alia requiſita,quæ late addu-
cit *Card.Mantic.de tacit.& ambig.conuention.lib.22.*
tit.28.nu.60.vſque ad nu.69.

Ex prædictis concluditur, quod valuit legatum, & do-
natio de re emphyteotica,*vt in ſexta concluſione*.De-
bebitur tamen laudemium cum ſimus in legato fa-
cto penitus extraneo, qui non erat ſucceſſiuus,non
obſtante quod ſimus in emphyteuſi conceſſa pro
quibuſcunque hæredibus, & ſucceſſoribus, cum ex
hoc non inferatur ad laudemij remiſſionem, *vt in*
prima,& ſecunda concluſione,ver.verum contraria opi-
nio.Stante præſertim obſeruantia,& exhibitione te-
nutenali ob quam præſtatur laudemium, *vt in ter-*
tia & quarta concluſione Neque enim ſolum ob ſim-
33 plicem † conſenſum Domini ſoluitur laudemium
juxta opinionem *Brun.conſ.114.col.2.ad med.Rimin.*
Iun.conſ.579.n.19.& 20 lib. Menoc.conſ.226.n.166.
34 *& conſ 444 n.41.lib.5.* † Cum etiam illud ſoluatur
pro inueſtitura, & traditione poſſeſſionis *Surd. dec.*
*200.n.15.Burſat conſ 56.n.16.lib.1.*cum ſatis ſit quod
poſſit fieri alienatio ex forma data in emphyteuſi
abſque eo quod præjudicetur laudemio,vt per *Socin.*
*Salic.Clar.& alios ſupra allegatos,n.12.& 14.*Et om-
nes Doctores dum volunt non eſſe ſoluendum lau-
35 demium ſtante facultate alienandi, † loquuntur
quando legatum, ſeu inſtitutio fieret illis, qui ſunt
comprehenſi in inueſtitura, & qui ab inteſtato ſuc-
cederent,non autem quando relinqueretur penitus
extraneo, prout eſt caſus noſter, vt declarat *Franc.*
deciſ 437.poſt Amod.de laudem qu.31.Redoan.de reb.
eccleſ.non alienand qu.11.in prin.tit. de laudemiis, nu.
36 *16. & 17.fol. 381.* † vbi quod ſufficit,vt verba ope-
rentur facultatem alienandi,ſine conſenſu,non au-
tem remiſſionem ejus, quod ſibi debetur pro lau-
demio *Gibr. conſ.64.nu.12.lib.1.* Adeo vt ſtante hy-
potheca, quæ pro eo competit poterit recte agi
contra tertium, tanquam ſimus in realibus, quæ
tranſeunt ad quemcunque poſſeſſorem, vt dictum
37 eſt ſupra *in quarta concluſione* † Quomodo autem ſit
facienda æſtimatio laudemij quando fit ex cauſa lu-
cratiua,& ſecundum quod tempus non eſt dubitan-
dum,cum debeat attendi æſtimatio ſecundum tem-
pus,quo transfertur,quidquid aliud ſit, quando fie-
ret ex cauſa onerosa quo caſu inſpicitur pretium
illius temporis,quo fit venditio *leg vlt .verſ. & ne*
auarinæ,C.de iur.emphyt.Syluestr.conſ.74.in fin.

EPITOME.

Declaratio deuolutionis an debeat fieri viuente emphyteuta. ¶ Et quando mora poſſit per illam purgari poſt factam executionem ab homine. ¶ Et an debeat eſſe celeris ſatisfactio. ¶ Et quando dicatur talis, & ſit in arbitrio judicis illam admittendi etiam poſt ſex menſes. ¶ Pactum ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate quomodo debeat intelligi & an illud operetur expulſionem ſine citatione. ¶ Iuramentum an excludat purgationem moræ. ¶ Declaratio domini volentis emphyteutam eſſe priuatum ob non ſolutum canonem an ſit valida non præcedente citatione. ¶ Et quid ſi adſit ſtatutum,quod non ſoluens canonem ſit ipſo jure priuatus. ¶ Et an ſufficiat declaratio tacita. ¶ Procurator quando poſſit declarare deuolutionem ad fauorem domini ¶ Emphyteuta an priuetur jure ſuo locando ad lungum tempus, ſicut alienando. ¶ Et an contractus ſit ſolum nullus abſque eo, quod incurratur in aliam pœnam.

SVMMARIVM.

1 *Declaratio domini volentis emphyteutam eſſe priuatum ob non ſolutionem canonis eſt nulla non præcedente citatione, quamvis adſit ſtatutum, quod non ſoluens canonem ſit ipſo iure priuatus, num.2. Contrarium eſt verius,num.3.Et eſt magis communis opinio.num.4 Et ſufficiet declaratio tacita numer.5. Intellige vt num.6.*

7 *Procurator non poteſt nec tacite nec expreſſe declarare deuolutionem ſine ſpeciali mandato,ſufficeret tamen ratificatio ſubſequuta,nu.9.*

8 *Ratificatio æquiparatur mandato.*

10 *Declaratio deuolutionis debet fieri viuente emphyteuta.*

11 *Mora poteſt purgari per emphyteutam non obſtante declaratione domini volentis illum eſſe priuatum ob non ſolutum canonem,& nu.13.*

12 *Beneficium purgandi moram competit emphyteotæ de iure communi.*

14 *Mora an poſſit purgari ſi eſt facta executio ab homine, & num.15.*

17 *Mora non poteſt purgari per emphyteotam niſi celeri ſatisfactione, & quando talis dicatur, & ſit in arbitrio iudicis,nu.18 & 19 & an poſſit eſſe tempus ſex menſium,nu.21.*

20 *Emphyteota quo caſu excuſetur à pœna,& mora.*

22 *Iuramentum excludit purgationem moræ. Fallit de æquitate canonica, quando ius partis non eſt factum deterius nu.23.& 24.*

25 *Emphyteota an poſſit expelli ſine citatione propter pactum ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate & num.26.*

27 *Pactum ingrediendi poſſeſſionem propria auctoritate debet prius diſcuti an habeat locum,neque illud procedit;*

niſi quando nulla competit poſſeſſori defenſio.
28 *Poſſeſſio non poteſt capi auctoritate propria ſi prætendatur deuolutio ob lineam finitam.*
29 *Pœna emphyteota alienantis incanſulto domino, an habeat locum in locante ad longum tempus.*
30 *Emphyteuſis, & locatio ad longum tempus in quibus æquiparentur.*
31 *Emphyteuta non priuatur iure ſuo locando ad longum tempus, ſed ſolum contractus erit nullus. Et eſt communis opinio, & ſeruatur in Rota, num. 32. & 33.*

CAPVT CCCLXXXVIII.

NOn conſtare de aliqua caducitate, ſeu deuolutione emphyteuſis dicebatur in caſu mihi
1 propoſito ob illam rationem, † quia declaratio Domini volentis emphyteutam eſſe priuatum ob non ſolutionem canonis erat nulla tanquam facta ſine citatione, quæ requirebatur vna cum ſententia declaratoria juxta opinionem *Ferret. conſil. 121. numer. 1. lib. 1. poſt Bald. in cap. 1. §. 1. numer. 2. & 3. quib. mod. feud. amitt. Roman. conſil. 212. numer. 7. Alex. conſ. 128. numer. 1. lib. 1. Cephal. conſ. 223. numer. 19. lib. 2.* Adeò
2 vt talis ſententia † & citatio etiam ſit neceſſaria quamvis extaret ſtatutum, quod non ſoluens canonem ſit ipſo jure priuatus, quia intelligitur ſecundum jus commune *Decian. conſil. 138. num. 6. Ferret. dict. conſ. 121. num. 1.* cum aliis per *Card. Mantic. de tacit. & ambig. conuent. tit. 27. lib. 22. num. 30. Corn. conſ. 115. num. 7. lib. 1.*

Verum docebam non eſſe tutam d. opinionem, ideo non poſſe ex hoc capite defendi emphyteutam quamvis in partibus qui ſcripſerunt hoc præcipuo
3 fundamento moti fuerint, † Etenim verior ſententia, & magis communis eſt, vt in hujuſmodi declaratione non requiratur citatio, cum ipſo facto propter non ſolutum canonem emphyteuta perdat jus ſuum, & res reuertatur ad proprietarium, dummodo ipſe voluerit *Corn. conſ. 115. numer. 7. & 8. lib. 1. Aldobrand. conſ. 1. numer. 329. & 330. Rimin. Sen. conſ. 421. numer. 2. lib. 3. Socin. conſ. 4. numer. 25. lib. 3.* cum aliis, quos adduxi ſupra *cap. 36. numer. 10. & 11.* qui-
4 bus adde *Card. Mant.* † qui de magis communi, & veriori opinione teſtatur *de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 27. numer. 31. vſque ad numer. 33.* ita vt ſufficiat etiam declaratio tacita iſtius voluntatis, quan-
5 do ex antecedenti neceſſario ſequitur. † videlicet ſi poſt deuolutionem Dominus vendiderit rem emphyteoticam, vel alij illam in emphyteuſim conceſſerit, ex hoc enim ſatis intelligitur ſuam voluntatem declaraſſe, quod voluerit repellere priorem emphyteutam, quaſi non ſolum verbis, ſed multò magis factis voluntas declaretur, vt concludit *Ruin. conſ. 166. numer. 14. lib. 1. Socin. Iun. conſ. 111. num. 15. & 16. Bero. conſ. 119. numer. 2. lib. 1. Rimin. Iun. conſil. 171.*
6 *numer. 67.* † intelligendo tamen dummodo Dominus alium inueſtiuerit tanquam de re deuoluta, *Alex. conſ. 128. numer. 7. ad fi. verſi. nec obſtat ſi dicatur lib. 5. Ruin. conſ. 168. num. 18. lib. 1. Aym. conſ. 373. num. 38.*

Quæ etiam procedunt, quamvis talis declaratio fuiſ-
7 ſet facta per procuratorem, † qui licet non poſſit hoc facere nec tacitè nec expreſsè ſine ſpeciali mandato *Cauallq. deciſ. 301. lib. 1.* Tamen ſufficiet ratificatio ſubſequuta, quæ retrotrahitur, & æqui-
8 paratur mandato † *leg. vlt. Cod. ad Macedon. cap. ratihabitio. de reg. iur. in 6.* & tenuit *Rot. coram R.P.D.*
9 *Bruno Vrbeuetana bonorum 5. Iunij 1579.* † de qua per *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22. tit. 27. num. 33.* Vbi etiam *nu. 34.* requirit quod hujuſmodi declaratio deuolutionis fiat viuente emphyteuta,
10 † qui non ſoluit, cum non poſſet fieri contra ejus hæredes *Rot. coram R.P.D. Robuſterio Romana bonorum de Burgo 6. Iunij 1582.*

Ex alio tamen capite diſi poſſe defendi emphyteutam
11 à prætenſa deuolutione, † cum ſit locus purgationi moræ in caſu, & ad effectum, de quo agimus non obſtante declaratione Domini volentis illum eſſe
12 priuatum ob non ſolutionem canonis: † Etenim hoc beneficium purgandi moram competit emphyteutæ *ex cap. potuit. locat.* cujus diſpoſitio non poteſt tolli per Domini declarationem, ne alias ſit in poteſtate ipſius priuilegium à lege conceſſum
13 auferre, † vt de veriori opinione, & magis æqua teſtatur *Couar. lib. 3. var. reſol. cap. 17. col. 6. in princ. verſic. ex quibus falſum videtur, numer. 4. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſolut. cano. limit. 41. nu. 9.* vbi etiam allegat *Iacob. de Nigris, in leg. ſi inſulam. numer. 78. ff. de verb. oblig. Capoll. caut. 135. in ſeu quod emphyteuta, num. 1. Gabr. conſ. 75. nu. 7. lib. 2. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. tit. 27. lib. 22. num. 35. Addit. ad Dec. conſ. 146. pro tenui. in verb. vlterius, num. 4.* vbi quod
14 *Dec.* contrarium peſſime conſuluit: † Quamvis enim vbi eſt facta executio ab homine non poſſit mora purgari, Tamen intelligitur dummodo à lege non reperiatur expreſsè permiſſa purgatio moræ cum per factum hominis iſta prouiſio legalis non poſſit tolli *Rip. in leg. ſi inſulam, numer. 87. col. 18. ante med. verſi. limitatur primo, & ibi Alex. col. 11. in fi. num. 33. verſi. & ex ibi notatis fallens. 11. in fi. ff. de verb.*
15 *oblig.* juxta *Gloſſ. in cap. mora, de reg. iur. in 6.* † quod etiam voluit *Innoc. in cap. potuit. in fi. locat.* vbi etiam loquitur in exacto tam in judicio, quàm extra judi-
16 cium, Maximè in emphyteuta Eccleſiæ, † cui magis ſuccurritur tanquam habenti minus tempus ad ſoluendum, quàm emphyteuta priuati *Imol. in dict. cap. potuit. nu. 19. ad fi. locat.*

Et quamvis *Gab. dict. conſ. 75. Innoc. & alij ſupra allegati*
17 requirant celerem ſatisfactionem moræ, † ad hunc effectum purgationis, quod etiam voluit *Anchar. conſ. 420. col. 5. ad med. numer. 2. in 3. dub.* Tamen iſta celeris ſatisfactio interuenit in caſu, de quo agimus, cum fuerit factum depoſitum poſt declarationem antequam judicialiter conueniretur, quod vi-
18 detur ſufficere, † cum totum hoc remittatur arbitrio judicis, *Rip. in l. ſi inſulam num. 35. in fi. ff. de verb. oblig. Pariſ. conſ. 108. numer. 44. lib. 1.* cum aliis per *Menoch. de arbitr. caſ. 7. in fi. n. 13.* quem ſequitur *Rot.*
19 *diuerſ. deciſ. 572. n. 2. in pri. p. 1.* † Ideò etiam celerem ſatisfactionem interpretamur, id eſt, quam cito potuit *Innoc. in cap. potuit. in fi. locat. per text. in leg. 2. §. confeſſum. ad tertullian.* Quæ interpretatio eſt ſumenda per Iudicem in caſu, de quo agimus ſtante ſenectute, & mala valetudine, quæ in totum per tot annos reddidit emphyteutam inhabilem, vt latius in
20 facto deducitur, † Ita vt ex his debeat excuſari à mora, & pœna *lege ſi vehenda, § idem iuris, ad legem rhod. de iact. lege apud §. ſi in arbitrium, de dol. except. §. ſi ſufficit, inſtitut. de excuſationib. tut. Becc. conſ. 104. numero ſexto, Cardin. Mantic. de tacit. & ambig. conuentionibus, tit. 27. lib. 22. numer. 58. Butr. in cap. ſignificante, numero ſexto, de pignor. Ruin. Iun. conſ. 1.*
21 *numer. 18.* † Ita vt ſecundum qualitatem facti, & perſonarum Iudex arbitretur ſpatium ſex menſium pro tempore congruo ad purgandam moram, & ad excludendam caducitatem *Rot. coram Cardin. Pamphil.*

Digitized by Google

Pamphil. Lauden. bonorum, 10. *Februarij* 1586.
Neque obſtabit teſtamentum, quaſi per illud videatur
22 excludi omnis purgatio moræ † *Alex. in leg. ſi in-*
ſulam, num. 37. ff. de verb. oblig. Corbul. de cauſ. priuat.
ob non ſolut. can. limit. 30. num. 13. Quia de æquitate
canonica poteſt purgari mora, quamvis adſit inſtru-
23 mentum, quando, prout in caſu noſtro, jus partis
non eſt factum deterius, præſertim ſi agatur cum
perſonis Eccleſiaſticis tam in foro pœnitentiali,
quam contentioſo *Iaſ. conſ. 9. & in leg. ſi quis maior.*
col. pen. C. de tranſ. Ruin. conſ. 133. n. 10 li. 1. Gozz. conſ.
66. numer. 13. Caput deciſ. 230. & 231. p. 2. Rot. diuerſ.
dec. 177. nu. 5 lib. 2. Bald. in l. qui crimen, 3. qu. 11. C. de
his qui accuſ. non poſſ. Gramm. dec. 95. in fi. n. 6. Marſi.
24 *ſing. 463. rigor iuris, nu. 2.* † cum aliis late *per Seraph.*
qui de veriori, & magis communi opinione teſta-
tur *priuil. iuris. 48 n. 8. vſque ad nu.* 12.
Minus obſtat pactum ingrediendi poſſeſſionem pro-
pria auctoritate, quaſi per illud detur expulſio em-
phyteutæ propria auctoritate *Bald. in l. 2. in 2. le-*
ctur. numer. 12 Cod. de iur. emphyt. Quia verius eſt,
25 † quod citatio, & ſententia requiratur, vt poſſeſſio
poſſit ab eo auferri, nam poterit multas exceptio-
nes opponere, ex quibus de facto ſpoliari non de-
bet cum pactum ad hoc non extendatur, quando
præſertim eſſet cauſa tumultus *Bart. in l. alia, §. ele-*
ganter nu. 12. ff. ſolut. matrim. & in l. creditores, n. 18. C.
26 *de pign. Soc. Iun. conſil. 147. nu. 11 lib. 1.* † & ita practi-
cari tanquam magis juſtum teſtatur *Addit. ad*
Alexan. conſil. 105. in verb. auctoritate, poſt med. lib. 3.
cum aliis per *Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent.*
27 *lib. 22. tit. 22. n. 9. &* 10. vbi etiam † *nu. 14. ad fi.* quod
ſemper antequam pactum poſſit ſortiri effectum eſ-
ſet diſcutiendum, an illud locum habeat quaſi illud
intelligatur procedere, quando nulla omnino poſ-
ſeſſori poſſet competere defenſio, alioquin non eſ-
ſet priuandus ſine citatione, quamvis etiam injuſtè
videretur poſſidere *c. licet Epiſcopus; de prebend. in 6.*
28 *c. ex litteris, de reſt. ſpoliat.* Vnde etiam † neque poſ-
ſeſſio poterit capi auctoritate propria, ſi prætenda-
tur deuolutio ob lineam finitam *Rot. coram Card.*
Lancell. Roman. deuolutionis, domus 5. Decembris 1599.
Vltimum de pœna emphyteutæ alienantis Domino in-
29 conſulto, † an habeat locum in locante ad longum
tempus, reſoluendum eſt negatiue, Quamvis enim
inter emphyteuſim, & locationem ad longum tem-
pus adſit æquiparatio, vt in vtraque transferatur vti-
le dominium *Gloſ. in leg. codicillis, §. inſtituto, de leg.* 2.
30 Non tamen ſequitur quod iſti contractus in omni-
bus ſint æquiparati, Vnde pœna in vno impoſita
non debet extendi ad alium, provt cum agitur de
pœna priuationis, neque ſuperficiarius æquiparatur
emphyteutæ. *Bart. in l. 1. §. quod autem, de ſuperficieb.*
Socin. conſi. 287. numer. 2. lib. 2. Imol. in cap. potuit. num.
31 *8. locat.* † Quare excuſabitur conductor ne ſuo jure
priuetur, cum ſufficiat alienationem ab eo factam
eſſe nullam Ita in ſpecie reſoluit *Rot. coram Cardin.*
Seraph. Rom. caſalium, 20. *Februarij* 1576. & iterum
14. *Martij eiuſdem anni coram eodem*, quam ſequitur
32 † *Cardin. Manti. de tacit. & ambig. conuent. lib. 22.*
tit. 2. numer. 55. & 56. vbi teſtatur hanc eſſe magis
æquam, & veram ſententiam contra *Ruin. conſil. 161.*
num. 30. lib. 1. Natt. conſil. 114. numer. 3. Alex. conſ. 117.
33 *numer. 11. lib* 4. † cum non ſit diſcedendum à prima
opinione, quam etiam tenuit *Alberic. in l. vlt. numer.*
8. C. de iur. emphyt. Iaſ. in l. 2. num. 164. C. eod. tit. Rim.
co ſi. 212 nu. 31. cum ſeq. Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloſ.
4. num. 84. Couar. lib. 2. var. reſolut. cap. 16. nu. 2. & ita
ſeruari teſtatur *Garz. de expenſ. cap. 14. num* 80. *in fi.*
Aluar. Valaſc. & ibi Rutger. Rulant. in theſaur. iur.
emphyt. qu. 29. nu. 23. Boer. in c. nulli. de reb. eccleſ. non
alien. Pinell. in l. 1. p. 3. nu. 64. C. de bon. matern.

EPITOME.

Auctoritas adhibenda vice confirmationis, quan-
do poſſit interuenire ex interuallo. ¶ Et an va-
leat tantum ex tempore auctoritatis præſtitæ, vel
debeat retrotrahi ad tempus ipſius actus. ¶ Con-
ſenſus quando dicatur de ſolemnitate, & forma.
¶ Laudum an nullum ſi feratur per laicum ſu-
per rebus Eccleſiaſticis, quocumque poſſeſſorio
agatur. ¶ Et an conſenſus Epiſcopi, ſeu Vicarij
habilitet tale compromiſſum. ¶ Et an debeat ad-
hiberi in actu alienationis. ¶ Et an poſſit in com-
poni facultas procedendi de jure, & de facto, &
ſententiandi de jure. ¶ In alienatione bonorum
Eccleſiæ an ſufficiat conſenſus Epiſcopi, ſeu Vi-
carij. ¶ Actus voluntariæ juriſdictionis an poſſit
ſine ſpeciali mandato exerceri. ¶ Et quando ille
excludatur per nominationem Epiſcopi. ¶ Bona
incorporata Eccleſiæ, & effecta de ejus menſa
an poſſint alienari inconſulto Romano Pontifice.
¶ Et an in bonis ſolitis locari requiratur tempus
quadraginta annorum poſt primam conceſſio-
nem ad hoc vt ſolemnitas aliqua non ſit neceſſa-
ria. ¶ Et an debeat adeſſe euidens vtilitas Eccleſiæ
conſiderato tempore nouæ, vel primæ conceſſio-
nis. ¶ Et quando alienatio ſit nulla non probata
conſuetudine, quod ſimus in bonis Eccleſiæ ſolitis
locati.

SVMMARIVM.

1 *Laudum eſt nullum ſi feratur per laicum ſuper rebus Ec-*
cleſiaſticis quocunque poſſeſſorio actum ſit quando in-
teruenit perſona clerici vel conuenti, ſiue agatur actio-
ne perſonali ſiue reali, nu. 2.
3 *Conſenſus Epiſcopi an habilitet compromiſſum factum*
in laicum de bonis eccleſiaſticis. Et quid in conſenſu
Vicarij, num. 4. & 10. Et an debeat interuenire in
actu electionis. num. 6.
5 *Conſenſus per modum auctoritatis præſtandus debet ad-*
hiberi in ipſomet actu compromiſſi.
7 *Conſenſus qui non tangit commodum conſentire debentis*
ſed concernit legitimationem perſonæ eius, qui actum
gerit dicitur de ſolemnitate & forma.
8 *Auctoritas adhibenda vice confirmationis quando poſſit*
interponi ex interuallo. Et an valeat tantum ex tem-
pore auctoritatis præſtitæ, vel retrotrahatur ad tem-
pus ipſius actus, nu. 9.
11 *Alienatio ſequitur ex compromiſſo.*
12 *In alienatione bonorum Eccleſiæ requiritur conſenſus*
Epiſcopi non Vicarij, & nu. 13.
14 *Speciale mandatum requiritur in decretis interponen-*
dis in alienationibus rerum Eccleſiæ.
15 *Per nominationem expreſſam Epiſcopi eius induſtria eſt*
electa, & excluditur Vicarius.
16 *Vicarius an poſſit ſine ſpeciali mandato exercere actum*
voluntariæ iuriſdictionis.
17 *Poteſtas procedendi de iure & de facto, & ſententiandi*
de iure an poſſit poni in compromiſſo bonorū Eccleſiæ.
18 *Executio non datur ex laudo nullo.*
19 *Bona recuperata, & incorporata Eccleſiæ, & effecta de*
eius menſa non poſſunt alienari ſine ſolemnitatibus,
& inconſulto Romano Pontifice.

Digitized by Google

20 *Solemnitas non eſt neceſſaria in bonis eccleſiæ ſolitis
locari. Intelligo vt poſt primam conceſſionem factam
cum ſolemnitate tranſactum ſit tempus quadraginta
annorum, & per illud conceſſio obſeruanda, nu. 21.*
22 *Bona Eccleſiæ ſolitis locari debent concedi vt adſit
euidens vtilitas Eccleſiæ conſiderato tempore nouæ
conceſſionis, & num. 24.*
23 *Dictio tunc denotat extremitatem temporis.*
25 *Conſuetudo quod ſimus in bonis Eccleſiæ ſolitis locari
eſt probanda, neque à forma prima conceſſionis debet
recedi, qua non probata alienatio eſt nulla, nu. 26.*

CAPVT CCCLXXIX.

DE nullitate laudi dati in partibus, cujus executio
petebatur, Dixi euidenter conſtare,
1 † cum illud fuerit probatum per laicos ſuper rebus
Eccleſiaſticis, & principaliter ad Eccleſiam pertinentibus,
in quibus eis nulla poterat competere
juriſdictio, ſiue agamus de poſſeſſorio adipiſcendæ,
ſiue retinendæ, ſiue recuperandæ, quando, provt in
caſu noſtro, interuenit perſona clerici rei conuenti,
quaſi tunc laicus non poſſit neque citare, neque
cogere reum clericum ad aliquid reſtituendum, aut
ſatisfaciendum, cum in eum nullam prorſus habeat
juriſdictionem. Ideo non conſiderabitur quod cauſa
ſit meri facti, aut poſſeſſorij etiam rei temporalis,
ne dum Eccleſiæ, ſeu rei Eccleſiaſticæ, tunc enim
illud habebit locum, quando ageretur inter duos
laicos, vel inter clericum actorem, & laicum reum,
Iſta eſt communis diſtinctio Doctorum, de quibus
per *Rolan. conſi. 23. numer. 6. vſque ad 17. lib. 2. Couar.
pract. quæſt. cap. 35. numer. 1. verſi. ex quo patet non
poſſe laicum, ad med. Menoch. de recuper. poſſ. rem. 15.
num. 223. vſque ad numer. 235. Afflict. ſuper conſt. regn.
lib. 1. rubr. 67. incip. de burgenſaticis, ad fi. num. 9. vſque*
2 *ad 12. quæſt. 8.* † ſiue clericus conueniatur actione
perſonali, ſiue reali *Soc. in cap. ſanc, de for. compet. &
in cap. ſi clericus, declarat. 25. & in cap. ſi diligenter, col.
2. not. 5. eod. tit.*

Nec obſtat prætenſus conſenſus Epiſcopi, quaſi ex eo
3 habilitetur compromiſſum factum in laicum, † quidquid
aliud ſit in temporalibus ſpectantibus ad eorum
patrimonium, quo caſu etiam valebit arbitrium
ſine conſenſu Superioris *Innoc. in cap. contingit.
8. ad med & ibi Abb. num. 3. & 4. de arbitr. Idem
Abb. conſil. 33. num. 1. p. 2. Blanc. de compromiſ. qu. 2. in
fi. num. 63. verſ. laicus in cauſa clerici. Ann. conſi. 83.
in prin. verſi. tamen dico contrarium, nu. 1.*

Quia in caſu, de quo agimus, nullus adeſt conſenſus
4 Ordinarij, † Etenim in compromiſſo ſolum regiſtratur
comparitio alias facta coram Vicario, in qua
narratur, quod partes volentes pacifice viuere, &
parcere expenſis judiciariis, & eorum lites compromittere,
conuenerunt vigore d. comparitionis,
quod fiat deſcriptio fructuum coram duobus teſtibus,
& reuocetur ſequeſtrum facta obligatione de
reſtituendo fructus, ſi ita per arbitros eligendos fuerit
declaratum, ex quibus verbis non datur aliquis
conſenſus per Vicarium, vt fieret compromiſſum
in laicos, provt ex lectura d. comparitionis aperte
5 conſtat, † Maximè quia ſumus in conſenſu per modum
auctoritatis præſtando; qui debebat interuenire
in ipſomet actu compromiſſi, & electionis
laicorum in arbitros, quaſi requiratur pro ſolemnitate,
& forma, ad quam quidquid exigitur eſt indiuiduum,
& ab actu non poteſt ſeparari, ſed tanquam
contemporaneum debet ſimul explicari

*Bald. in leg. vlt. num. 1. verſi. ſexto vbi conſenſus, C. ad
macedon. & in cap. 1. col. 2. in prin. in ver. ratum. de*
6 *alien. feud. pater.* † vbi loquitur in ſpecie de auctoritate
præſtanda per Epiſcopum, & latius *conſi. 475.
quidam Ioan. abbas, numer. 2. & 3. lib. 1. Imol. in c. cum
conſuetudinis, de conſuet. Soc. 87. in præſenti conſultatione,
col. 2. poſt med ver. præterea differentia magna, lib. 1.
Caſtr. & alij in leg. ſi quis mihi bona, §. iuſſum, de acq.
hered.* latè *Tiraq. ad l. 16. connubial. gloſſ. 6. numer. 3.
cum ſeq.*

Neque eſt dubitandum quod in caſu noſtro conſenſus
7 ſit adhibendus ad ſolemnitatem, † & formam, cum
non tangat commodum conſentire debentis, ſed
concernat legitimationem, ſeu reintegrationem
perſonæ eorum, qui actum gerunt *Rom. conſ. 54. nu.
2. Caſtr. in leg. ſi cum dotem. §. eo autem tempore, col. 2. ff.
ſolut. matrim. Aret. in l. 2. §. voluntatem, col. 1. ff. eod. tit.
Abb. conſi. 40. in 2. dub. lib. 2. Alex. in l. 1. §. fuit quæſitum,
col. 4. ad trebell.*

Et quatenus etiam talis auctoritas eſſet adhibenda vi-
8 ce confirmationis, † ſeu approbationis, quæ executionis,
tunc poſſet quidem adhiberi poſt actum, &
ex interuallo, dummodo partes accedant ad Epiſcopum,
& petant actum confirmari, & Epiſcopus cauſa
cognita confirmet, valebit enim confirmatio,
quaſi tunc de nouo videantur partes contrahere de
conſenſu Epiſcopi, videtur enim contractus renouari
per adjectionem alicujus rei ſubſtantialis, de
quo tamen non conſtat, provt in ſpecie concludit
*Bald. conſi. 475. ad med numer. 3. verb. quare igitur ſi
celebrato, lib. 1. per text. in l. 1. §. ſolent ff. quando appell.
ſit leg. ſi quis, Cod. de decur. lib. 10. cap. cura, de iur.*
9 *patron.* † Et ſequitur *Tiraq. de leg. connubial. leg. 16.
gl. 6. n. 10.* Ita tamen vt valeat ex hoc tantum tempore
auctoritatis præſtitæ, non quidem, vt retrotrahatur
ad tempus ipſius actus *Bald. in cap. edocere col. 4.
verſ. videtur quod ſi durat. de reſcrip. Sal. in l. vlt. col. fi.
in prin. verſ. ſed quid ſi non ſimul. n. 3. ff. ad ſenat. maced.*

Præterea etiam dato, quod conſenſus Vicarij interue-
10 niſſet, † tamen neque ſufficeret, ſumus enim in rebus
prohibitis alienari, quæ per conſequens non
poſſunt compromitti *Butr. Abb. & alij in cap. cum
tempore, de arbitr. Dec. conſ. 39. iuridicam. n. 4. col. 2. in
fi. Card. conſ. 75. col. pen. Tiraq. de leg. connub. gl. 5. num.*
11 *203. l. 16.* Quaſi ex compromiſſo † poſſit ſequi alienatio
*Dec. conſ. 445. in caſu ad me tranſmiſſo, nu. 27. &
28* Vnde in tali alienatione requirebatur conſenſus
ipſius Epiſcopi, non autem Vicarij qui non habet
12 hanc facultatem, † niſi ſpecialiter ab Epiſcopo fuerit
demandata *c. alienationes, 12. qu. 1. Soc. conſ. 52. viſo
inſtrumento col. 2. in pr. n. 9. li. 4. Innoc. in c. cum ſtatuimus,
n. 1. & 2. de tranſ. & in c. veniens, in pr. & in c. de
cætero, ante fi. n. 4. eo. tit.* cum aliis per *Caual. dec. 45. n.*
13 *40 p. 1.* † Vbi quod hoc non multum placebit Vicariis
*Cald. conſ. 1. de offic. vicar. Rebuff. in prax. in form.
vicar. archiepiſc. nu. 184.* Vbi quod requiritur ſpecialis
clauſula ad hujuſmodi decreta interponenda in
alienationibus *Ferret. conſ. 327. num. 1. cum ſeq.* Cum
enim jura expreſſe nominent Epiſcopum ejus induſtria
15 eſt electa, † & excluditur Vicarius, vt declarat
in ſpecie *Redoan. de reb. Eccl. non alienan. rub. de
auctorit. prælat. in alien. interponend. n. 60. fol. 206.* Quæ
dicta ſint ex abundanti ad effugiendum opiniones
16 † an Vicarius poſſit ſine mandato ſpeciali exercere
actus voluntariæ juriſdictionis, de quibus *per Auffr.
ad Capell. Tholoſ. qu. 97. Bald. in margarit. in verb. vicarius.
Gabr. conſ. 200. lit. a. n. 1. Fel. in c. ex parte, col. 3. de
conſt.* cũ aliis per *Suarez. de offi. vicar. q. 66. n. 19. lib. 2.*

quibus

Quibus addendum eſt quod poſito, quod liceret ſuper
17 dictis bonis Eccleſiæ compromitti, † tamen in caſu
noſtro fuit data poteſtas procedendi de jure, & de
facto ac ſententiandi de jure, quod non poterat fie-
ri, quia non poſſunt jura Eccleſiæ in aliquem re-
mitti, prout ponendo proceſſum in manu alterius
eſſet remittere, quaſi ex hoc permittatur compro-
miſſario repellere probationes Eccleſiæ de facto,
omiſſo jure, & probationem aduerſarij de jure re-
pellendam de facto admittere, ita in ſpecie conclu-
dit *Lap.allegat.*102.*num.*2. *in fin.verſ. & poſito. Ang.*
in l.imperatores,ff.de pact.
Stante igitur d. nullitate non poteſt peti prætenſa exe-
cutio *l.*4.*§.condemnatum,de re iud. leg. ſi cum nulla.*
18 *ff eod.tit. Rom.conſ.*141.*in princ.* † Et quamvis præ-
tendatur conſtare de bono jure, Ita vt nullitas præ-
dicta non debeat attendi, vel ſaltem per ſignaturam
poſſit ſanari, nihilominus dicendum eſt potius ap-
19 parere de notoria ejuſdem laudi juſtitia, † cum ſi-
mus in bonis, quæ jam fuerant recuperata, & per
nouennium poſſeſſa, & incorporata Eccleſiæ, ita vt
ſtante d. incorporatione ſint effecta de menſa Ec-
cleſiæ, & non concedatur illarum alienatio ſine de-
bitis ſolemnitatibus, & inconſulto Romano Ponti-
fice *cap.*1.*epiſc. vel abbat. cap.*1.*qui feud.dar.poſſ.Hoſt.*
Butr.Panormit.Innoc.Card.& alij, & in cap. vt ſuper,
8.*de reb.eccleſ.non alienand.Guid.Pap.dec.*153.*& ibi*
Add. de communi *in verb.rem eccleſia, ad med.Clar.*
*in § feudum,qu.*13.*verb. ſed nunquid poterit.num.*2.*ad*
med. late *Couar.lib.*2.*var.reſol.c.*17.*nu.*1.
Nec facit quod ſimus in bonis ſolitis locari, quo caſu
20 non eſt neceſſaria ſolemnitas canonica *Iaſ.in auth.*
*qui rem.num.*19 *Cod.de ſacroſ.eccleſ.Couar.lib.*2 *var.*
*reſolut.c.*17.*num.*4.*&* 5. cum aliis per *Cardin Mant.*
*de tacit. & ambig.conuent.lib.*22.*tit.*7.*num.*14. Quia
contrarium conſtat in facto, & quatenus etiam eſ-
ſemus in bonis ſolitis locari, tamen ad hoc vt valeat
conceſſio in emphyteuſim talium rerum locari ſo-
21 litarum ſine debitis ſolemnitatibus, † requiritur
quod poſt primam conceſſionem factam cum ſo-
lemnitate neceſſaria tranſactum ſit tempus quadra-
ginta annorum, & per illud temporis ſpatium con-
ceſſio fuerit obſeruata *Gab* in ſpecie *conſi.*82.*num.*1.
*lib.*2. & de veriori opinione teſtatur *Card.Mant.de*
*tacit.& ambig.conuent.lib.*22.*tit.*7.*nu.*17.*Decian.conſ.*
142.*pro tenui.num.*4.*in fi.Alex.conſ.*9.*viſo themate,*
*col.*2.*in fi.nu.*6.*verſ. praterea ad hoc vt dicatur, & ibi*
late *Addit.in verb.quadraginta,lib.*3.
Amplius quamvis eſſemus in bonis, & rebus ab anti-
22 quo concedi ſolitis in emphyteuſim, † Tamen re-
quiritur, quod talis noua conceſſio ita fiat, vt cedat
in euidentem vtilitatem eccleſiæ conſiderato tem-
pore nouæ conceſſionis, adeo vt non ſatis ſit, quod
in prima conceſſione fuerit habita ratio vtilitatis
Eccleſiæ. Nam aliter facta conceſſio non valeret,
quamvis eſſemus in re ſolita dari in emphyteoſim,
ita vt ſi fiat pro modico canone ſatis appareat de
damno Eccleſiæ, licet etiam Prælato magno quan-
titas pecuniarum fuerit data pro hujuſmodi noua
conceſſione, cum hoc non redundet in commo-
dum, & euidentem vtilitatem Eccleſiæ, ſed ipſius
Prælati, quod non attenditur, prout ita in omnibus
prædictis caſibus declarauit *Rot.coram R.P.D.Cotta*
*Peruſina molo-dini,*23. *Maij* 1567. *& coram R.P.D.*
de Graſſis Bononien.de pipinis, 9 *Decembris* 1577. *&*
coram R.P.D. Brano caſtri montis Portij, 9. *Martij*
1580. & refert, & ſequitur *Handed. conſi.* 52. *in fin.*
*numer.*60.*&* 61.*lib.*1. vbi ita declarat *extrauag.ambi-*
tioſe,de reb.eccleſ.non alienand. propter illam dictio-
23 nem tunc, † quæ denotat extremitatem temporis
24 *l* 4.*§.*1.*de cond.& demonſtr.leg.pen.de teſt.tut.* † & in
ſimilibus alienationibus notat *Abb. in cap. vt ſuper*
8.*col.*2.*ad med.verſ.ego crederem quod vbi prima cau-*
ſa,nu 11.*de reb.eccleſ.non alienand.*
Prædicta omnia dicta ſunt ex abundanti, quia ſolum
25 ſufficiebat allegare † non eſſe probatam talem
conſuetudinem, quod ſimus in bonis ſolitis concedi
in emphyteuſim, quod tamen erat neceſſarium, vt
poſſet videri an ſit alterata ſolita forma, quæ ad vn-
guem debebat ſeruari, cum talis conſuetudo aliena-
tionis bonorum Eccleſiæ ſit ſtricti juris, & a prima
conceſſione non ſit recedendum, vt late declarat
*Dec.conſi.*142.*pro tenui.col.*3.*numer.*4. *&* 5 *Alex.conſ.*
26 9 *viſo themate ſupraſcripto,num.*2.*lib.*3. † Ita vt non
probata tali conſuetudine alienatio fuerit nulla tan-
quam deficiat forma, id eſt ſolemnitas, & juſta cauſa
alienandi, de qua etiam debebat conſtare *cap.*1.*de*
*reb.eccleſ.non alienand.clem.*1.*eod tit. Gloſſ.pen.in c.*1.
de reſt.in integr. cum aliis per *Dec.d.conſ.*142.*col.*3.*in*
*princ.num.*4.

EPITOME.

Decoctores fraudulenti, & doloſi an gaudeant
immunitate eccleſiaſtica, priuilegio ceſſionis, dila-
tionibus debitoribus conceſſis, & qualiter punian-
tur, & quibus pœnis. ¶ Et quid in debitoribus ex
cauſa publicorum tributorum. ¶ Nexi qui dice-
rentur apud antiquos. ¶ Dies triginta qui daban-
tur debitoribus, quare vocentur juſti. ¶ Latrones
publici qui ſint, & in quo differant à furibus. ¶ Et
à quibus judicibus poſſint puniri. ¶ Crato philo-
ſophus, quare reprehenſus à Ioanne Apoſtolo, &
ejus conuerſio. ¶ Exceptio aliquorum caſuum,
quando firmet regulam in contrarium. ¶ Proditor
an dicatur tam is, qui occidit aliquem colore ami-
citiæ, quam ille, qui inimicum à tergo interfecit.
¶ Et quis proprie debeat dici proditor ad effectum,
vt non gaudeat immunitate eccleſiaſtica juxta Bul-
lam Gregorij XIV.

SVMMARIVM.

1 *Immunitas eccleſiaſtica conceditur debitoribus ex cau-*
ſa publicorum tributorum. Quod procedit de iure
*canonico,nu.*2.
2 *Decoctus gaudet immunitate Eccleſiaſtica. Et quid ſi*
*per fraudem, & dolum decoxerit,num.*5.6.8.10.11.
29.*&* 31.
4 *Decoctores fraudulenti, & doloſi æquiparantur furibus,*
& pœna vltimi ſupplicij plectuntur.
7 *Priuilegium ceſſionis non datur decoctoribus fraudu-*
lentis.
9 *Fures rapiẽtes crumenã an poſſint extrahi ab Eccleſia.*
12 *Induciæ ſolent concedi debitoribus, quæ tamen non pro-*
*derunt fraudulentis decoctoribus, & nu.*12.
14 *Pœna legis duodecim tabularum qualis eſſet contra*
*decoctores,nu.*15.*&* 16. *Et de aliis pœnis contra eos,*
*nu.*18.20.22.24.*&* 25.
17 *Plumbata erant genera flagellorum.*
19 *Oberati ſunt ſoliti mentiri, & æquiparantur Chamæ-*
leonti.
21 *Nexi qui dicerentur apud antiquos.*
23 *Dilatio triginta dierum dabatur debitoribus. Et qua-*
re d. dies appellarentur iuſti.
26 *Prodigalitas punienda ſiue ſit numeraria, ſiue*

Digitized by Google

ſumptuariæ, luxuriæ cauſa, vel ambitionis.
27 *Crato philoſophus reprehenſus à Ioanne Apoſtolo, quod gemmas immodicæ æſtimationis contunderet, & eius conuerſio ex miraculo ob illas priſtinæ integritati reſtitutas, num. 28.*
30 *Immunitas Eccleſiaſtica quibus denegetur ſecundum conſtitutionem Gregorij XIV.*
32 *Exceptio aliquorum caſuum quando firmet regulam in contrarium, & nu. 36.*
33 *Fures an veniant appellatione publicorum latronum. Et qui propriè illi ſint, nu. 34. & 35.*
37 *Latrones publici ſunt à iure communi diffidati, & banniti, & poſſunt à quocunque impunè occidi, & à quibuſcunque iudicibus puniri vbicunque reperiantur, num. 38.*
39 *Occidens inimicum à tergo cum ſclopo, an dicatur proditor, vel requiratur quod amicitiæ colore homicidium commiſerit, & nu. 41.*
40 *Proditor propriè quis debeat dici ad effectum, vt non gaudeat immunitate Eccleſiaſtica iuxta bullam Gregor. XIV.*

CAPVT CCCLXXX.

DEbitores gaudent templorum immunitate, li-
1 cet ſint obnoxij publicis tributis † ſecundum
magis veram, & communem opinionem, de qua per
Abb. in cap. inter alia 6. col. 9. poſt princ. numer. 24. de immunit. Eccleſ. Cyn. in leg. præſenti. col. vlt. in pri. verſ. aut propter aliud debitum, Cod. de his qui ad eccleſ. confug. Quamvis enim *in § publicorum vero tributorum, auth. de mand. princ.* contrarium diſponatur cir-
2 ca tributa, † Tamen aliud eſt de iure canonico, cui
non potuit per Imperatorem præjudicari *Syluest. in ſum. in verb. immunitas, 3 ver. ſextum, numer. 3. Couar. lib. 2. var. reſol. cap. 20. col. 16. ad med. verſ. profecto, num. 14.*

Idem eſt in Mercatore, qui decoxit, aut fidem fefellit,
talis enim etiam gaudet immunitate eccleſiaſtica
3 ſecundum veriorem ſententiam † de qua per *Nauarr. in ſumm. c. 25. n. 19. in fin.* contra *Remig.* qui aliud
concludit in iſtis decoctoribus *in tract. de immunit. eccleſ. fallent. 38. nu. 1. tom 13 p. 1. fol. 107.*

Verum ſupradicti Doctores loquuntur ſimpliciter in
Mercatoribus decoctis, & fidem fallentibus, non ta-
4 men diſtinguunt † quando ſunt decoctores fraudu-
lenti, & doloſi, & qui ſimulant ſe bona decoxiſſe, &
illa in fraudem ſuorum creditorum occultant, &
eorum pecuniam totam in ſuam vtilitatem conuer-
tunt, vt facilius creditores alliciant ad ſecum com-
ponendum, de quibus etiam loquitur Conſtitutio
ſanctiſſ. memor. Pij IV. *in bulla 116.* vbi etiam man-
dat tales vltimo ſupplicio per judices puniendos
eſſe, & ea pœna qua fures ipſi de jure, vel conſuetu-
dine, aut particulari, vel municipali Statuto plecti
ſolent.

Ideo quo ad iſtos videbatur dicendum, quod non de-
beant gaudere tali immunitate, ſed poſſint tam ipſi
5 abduci ab eccleſiis, quam eorum bona, † quæ in ean-
dem eccleſiam detulerunt, prout ita ſeruatum fuiſſe
Granatæ teſtatur *Couar. lib. 2. var. reſolut. c. 20. n. 14. in*
6 *fi. verſ. nec tamen me latet. col. 17. in prin.* † vbi tamen
addit fuiſſe reſcriptum præſtandum eſſe cautionem
per Iudices ſeculares de non puniendo criminaliter
tales fraudulentos decoctores, quod etiam voluit
Boer. dec. 215. nu. 6. & 7. vbi quod tales decocti pro-
pter eorum dolum non habent priuilegia ceſſionis,
7 † neque immunitatis eccleſiaſticæ, & ita fuit con-
ceſſum arreſtum contra quendam mercatorem in
ſenatu Burdegalenſi, quod etiam refert, & ſequitur
Rebuff. de immunit. eccl. art. 1. gloſſ. 2. nu. 1. & 2 tom. 2. fol. 339. vbi quod conceſſa fuit extractio ſimilium
debitorum, quidquid enim opiniones Doctorum
hinc inde ſint diuerſæ, tamen conſuetudo in hoc
erit attendenda, ne alias detur materia delinquen-
8 di, & fraudandi, † poſſet enim Mercator accipere
merces mutuo & poſtea ad Eccleſiam confugere,
& rem alterius conſumere, quod leges non permit-
tunt, & idem teſtatur *Boer.* vbi ſupra factum in fure,
qui crumenam de nocte ſurripuerat, in qua erant
9 decem libræ, ne detur occaſio ſurripiendi, † & con-
ſumendi res ſubtractas in eccleſia, quod etiam re-
fert *Dec. in prax. crim. lib. 6. cap. 27. in fin. verſ. videndus tamen, num 34. p. 2.* & ſeruandam eſſe conſuetu-
dinem in hujuſmodi caſibus dicit *Oldr. conſ. 54. confugiens, num. 2. verſ. & iuxta hoc attendetur. Soc. de citation. art. 17. nu. 42.*

Verum eſt quod *Couar. lib. 2. var. reſol. c. 20. nu. 14. verſi. nec Iaſonis argumentatio in fin.* adducit *deciſ. Boer. 215.*
10 *num. 7.* † circa doloſos Mercatores decoctos, quod
non gaudeant immunitate Eccleſiæ, Tamen nihil
concludit: immo tantum ſe refert ad illorum judi-
cium, an ſit hoc admittendum.

Sed ſolum *Couar.* dubitat, quando tales extrahuntur
ab Eccleſiis violenter ad punitionem criminalem,
11 † de qua modo non loquimur, cum immo *Idem Couar. d. c. 20 in verb. nec tamen me latet. nu. 14.* addu-
cat obſeruantiam illius Curiæ, in qua permittitur
extractio talium debitorum, præſtita tamen cautio-
ne per Iudices ſeculares de non puniendo illos cri-
minaliter, vt ſupradictum eſt.

Prædictis etiam poteſt addi quod induciæ, quæ ſolent
12 concedi debitoribus † de quibus *in l. fi. Cod. qui bon. ceder. poſſ. Theſaur. deciſ. 186. Menoch. de arbitr. caſ. 203. nu. 14.* non proſunt ſimilibus fraudulentis deco-
13 ctoribus, neque de jure, † neque de conſuetudine
Alex. in l. 1. num. 43. ff. ſi cert. pet. Boer. deciſ. 349. col. 9. & 10. numer. 10. Bald. conſi. 400. quod Iacobus, lib. 1. Bonauent. Stracc. de decoctor p. 6 num. 20. tom. 6 p. 3. fol. 323. Et quamvis de prædictis dubitet *Petr. Aug. Morl. tempor. tit. 8 de rebus credit. ſi cert. pet. qu. 1. n. 1. cum ſeq.* Tamen non eſt recedendum à d. opinione
tanquam magis vera, & communi, vt per *Hering. de fideiuſſor. c. 5. nu. 103. cum ſeq.*

Et quidem merito, quia iſti culpoſi decoctores ſunt
14 multum exoſi, † & antiqua lege duodecim tabu-
larum graui pœna plectebantur, ac ponderibus
quindecim ponderum vinciebantur *Gell. lib. 20. noct. attic. cap. 1. Menoch. de arbitrar. lib. 1. quæſt. 90. numer. 14. & 15.* vbi etiam ſubdit quod dabantur di-
lacerandi creditoribus *Gloſſ. vlt. in l. 4. Cod. qui bon.*
15 *ceder. poſſ.* † & grauiſſima nota infamiæ afficieban-
tur *Bald. conſi. 400. caſus lib. 5.* Et omni priuilegio
priuabantur. *Iaſ. in § vlt. inſtitut. de action. Pariſ. conſ.*
16 *94. numero 11. lib. 1.* Et ictibus plumbatarum † illos
ſubjiciendos eſſe diſponitur *in lege quilibet, Cod. de decurion. lib. 10.* Erant autem plumbatæ gene-
ra flagellorum, vt per *Platin. in vita Cornelij*
17 *primi.* † de quo *Menoch. dict. quæſt. 90. num. 16.* & late
explicat *Cardin. Baron. in martyrolog. 6. Iunij in verb. plumbatis caſus.* Cùm etiam interſit Reipublicæ
decoctores tales publicè puniri *leg. bona fides, 31. ff. depoſit.* & notat *Hering. de fideiuſſ. cap. 5. numer. 111.*
18 *& 112.* † vbi etiam vſque ad *numer. 124.* de variis
pœnis hujuſmodi hominibus inflictis, de quibus
19 quoque *Cel. Rhodigin. lib. 12. lect. antiq. cap. 10.* † Et
obæra-

Digitized by Google

obæratos mentiri ſolitos eeſert *idem Hering.de fide-*
*iuſſ.c.15.n.7.& 8.*vbi etiam ob quam cauſam æqui-
parentur Chameleonti poſt *Ma q. Freberum* pee
eum allegatum *de fama publica.lib.2.c.13.n.5.*
In quo eſt obſeruandum, vt hoc obiter annotetur,
20 quod apud Veteres Romanos, † qui æs alienum
feciſſet, idq; cumulatum cum vſuris foret, adduce-
batur à creditore non in ſeruitium, vt ſæpe, ſed in
ergaſtulom quodammodo, & carnificinam, &
quod grauius multo eſt, abducebantur item filij,
immo etiamnum nepotes, ſi quid contradicerent
ſeruiliter verberabantur, obſita erat ſqualore ve-
ſtis fœdior corporis habitus, pallore ac macie per-
empti. Ad hæc fere prolixa barba, capilliq; effere-
bant ſpeciem oris, via vt noſcitarentur in tanta de-
21 formitate: † Hi ſunt quos in hiſtoria *nexos* ſæpe di-
ci audimus: Nam qui conflaſſent quidem æs alie-
num, nec tam à creditoribus in vincula eſſent ad-
ducti *obærati* modo dicebantur; Necti vero pro-
nunciabant eos, qui creditoribus traderentur. Hæc
*Cel. Rhodig.li.12.lect.antiq c.20.in prin.*ex *Liuio* dum
inquit, Nexu vincti, ſolutiq; ſe vndiq; in publicum
proripiunt, implorant Quiritum fidem. *Et alibi*
Deinceps, & qui ante nexi fuerant creditoribus
tradebantur, & nectebantur alij
Ex quibus apparet Veteres ſanxiſſe plurimi eſſe facien-
dam fidem non in reponendis modo officiis, ſed in
cæteris quoque vitæ, ac negotiorum partibus, præ-
22 ſertim, quæ ad mutui rationem ſpectant. † Proin-
de non mediocris irrogata pæna debitori tergiuer-
ſanti, ac ſæpius fraude agenti, & eludenti, iudica-
tia enim debiti, ac confeſſi dabantur triginta dies
cauſa conquirendæ pecuniæ, quam diſſoluerent.
23 † Eos verò dies *iuſtos* appellabant, velut iuſtitium
quoddam, id eſt interſtitionem quandam, & ceſſio-
nem iuris inter eos. Deinde niſi diſſoluerent ad
Prætorem trahebantur, & ab eo addicebantur qui-
bus erant iudicati: Neruo quoque & compedibus
vinciebantur; Erat enim interea ius paciſcendi, ac
niſi pacti forent, habebantur in vinculis dies ſexa-
ginta: inter eos dies tribus nundinis continuis pro-
ducebantur ad Prætorem in communium, quantæ-
que pecuniæ iudicati forent pronunciabatur: Ter-
tiis autem nundinis capite pœnas dabant, aut trans
24 Tiberim peregre venum ibant. † Id porro horren-
dum, & ab omni prorſum humanitate, & Roma-
norum mitiore ingenio ſequeſtratum. *Septimius*
Florus in apologetico. Si plures autem forent qui-
bus reus eſſet iudicatus permittebatur ſi vellent ſe-
care atque partiri corpus addicti ſibi hominis. Ver-
25 ba vero legis iſta erant: † Tertiis, inquit, nundi-
nis partis ſecanto, ſi plus minuſque ſecuerint ſine
fraude eſto, de quibus etiam latè pee *Couar. lib 2.*
var.reſolu.c.1.n.1. cum aliis per *Gomeſ de poteſtat. in*
ſe ipſum. lib.1.c.14.n.18. vſque ad.n.25.
Quibus addendum eſt, quod prodigalitas non conſer-
26 uans conſeruanda maximè diſplicet, † ſiue illa ſit
ſumptuaria, ſiue muneraria, vel abſumens, perdens;
& profundens ſua luxuriæ cauſa, vt helluones, &
ſcortatores, vel ambitionis, vt qui ex hac profuſio-
27 ne laudem qualemcunque aucupantur; † Vnde
Crato Philoſophus contundens gemmas immodi-
cæ æſtimationis, dum Epheſi contemnendarum o-
pum ederet ſpectaculum, à Ioanne Apoſtolo gra-
uiter reprehenſus fuit; Nam ſi pietati magis, quam
gloriæ ſtuduiſſet, nunquam profecto illas contri-
uiſſet, ſed potius venditarum pretio indigentibus
ſuccurriſſet: Quam quidem ſententiam & ipſe po-
ſtea eſt ſecutus, Lapillis quippe ab Apoſtolo pri-
ſtinæ integritati reſtitutis miraculo ad fidem con-
28 uerſus, † quod ad ſuam ipſe iactantiam inſtitue-
rat, ad proximorum vertit vſum, iam ſatis edoctus
ſapientiam huius mundi ſtultitiam eſſe apud Deum,
Marul.li.1.c.2. Cætera exempla ad Decoctores, &
Abligurritores prætereo cum multa ſint, & longio-
rem ſermonem expoſcant.
Quamuis autem ex prædictis appareat eſſe magnum
crimen decoctionis fraudulentæ, Tamen quid-
quid ſit de iure communi, ſecundum quod videtur
deneganda immunitas Eccleſiaſtica, prout loquun-
tur omnes Doctores ſupra adducti in principio
29 præſentis capituli, † Tamen hodie iſta opinio non
tranſit ſine dubitatione, cum adſit *Bulla Gregor.*
XIV. in qua tollitur omnis differentia omnium,
quæ hucuſque ſtatuta fuerunt circa huiuſmodi im-
munitates, & ad vnam tantum formam reducitur,
vt illa non ſuffragetur laicis ad loca ſacra & reli-
30 gioſa, ad eccleſias confugientibus, † ſi fuerint pu-
blici latrones, viarumque graſſatores, qui itinera
frequentata, vel ſtratas publicas obſident, ac viato-
res ex inſidiis aggrediuntur, aut depopulatores a-
grorum, quive homicidia, & mutilationes mem-
brorum in ipſis eccleſiis, earúmve cemeteriis com-
mittere non verentur, aut qui proditorie proxi-
mum ſuum occiderent, aut aſſaſſini, vel hæreſis,
aut læſæ maieſtatis in perſonam ipſiuſmet Princi-
pis rei fuerint. Vnde cum ſolum ſupradicti caſus
fuerint excepti, non veniunt decoctores fraudu-
31 lenti, † maximè quia etiam in principio d. Bullæ
de illis fuit facta mentio, dum dicitur quod per di-
uerſas litteras Apoſtolicas fuerunt conceſſa multa
priuilegia ſuper abducendis ab eccleſiis reis certo-
rum criminum, aut fraudulentis decoctoribus in
odium huiuſmodi delictorum, quæ omnia priuile-
gia ſublatis quibuſcunque differentiis, ad vnum ibi-
dem reducuntur, & ſolum nominantur crimina de
32 quibus ſupra, † inter quæ non fit mentio de dictis
decoctoribus, Ita vt ex hoc colligatur illos eſſe
exceptos à criminibus in d. Bulla enarratis *Abb. in*
c.inter alia. de immun.eccleſ.
Maximè, quia licet Pius V. æquiparet iſtos decoctores
fraudulentos furibus, quos etiam tanquam fures
33 mandat puniri vltimo ſupplicio; † Tamen non po-
teſt dici quod fures veniant ſub nomine publico-
rum latronum, qui in Bulla nominantur, cum pu-
blici latrones ſint, qui per vim furantur, vel ſpo-
liando homines, vel occidendo ſiue ſemel, ſiue plu-
ries ſecundum opinionem de qua pee *Rebuff. in l.*
hoſtis.118.col.2 in fi.verſ.cæteri latrones. ff.de verb.ſi-
gnif.poſt Iacob. Beulenc. per eum allegatum *in l.capi-*
talium. §.famoſus. in princ. ff. de pœn. cum aliis pee
Caſtrenſ.in auth.ſed nouo iure.n 9.& 10 C.de ſeru fu-
gitiu. Bart.in l.ſi cui.in fin.ff.de pœn. Io.Vaſchis. de im-
munit.eccl. nu.19.vſque ad n.24 tom.13.p.1.f.12. Vbi
loquitur in ſpecie d. immunitatis quod publici la-
35 trones ſunt qui palam, & publicè furantur † dero-
bando omnes pertranſeuntes, quos iura habent
magis exoſos cum interſit Reipublicæ magis pu-
niri, quam alios malefactores etiam deteriores
Abb.& Io. de Anan.in c.inter alia.6.de immun.eccleſ.
Standum eſt igitur caſibus exceptis in bulla, quæ
non debet extendi ad alios caſus, quamuis graues,
præſertim cum talis ſuppletio tenderet in ipſarum
eccleſiarum detractionem, & ſi Papa voluiſſet ex-
cepiſſet etiam decoctores fraudulentos, ſicut exce-
pit publicos latrones, & depopulatores agrorum,

36 & alios ibi enumeratos, † Ita vt ex hoc firmetur
regula in contrarium, & ſic non habebitur reſpe-
ctus ad ius ciuile, neque canonicum aliud diſpo-
nens circa grauia delicta, prout in ſpecie immuni-
tatis Eccleſiaſticæ talem interpretationem eſſe fa-
ciendam latè concludit *Io.Viſch.de immun.Eccl.nu.*
34 ad med.verſ.& quamuis prædicta opinio.vſque ad
n.38.poſt Abb.in d.c.inter alia ex doctrina *Innoc. in*
c.1.de reb.eccleſ.non alien.

Ideo etiam iſti publici latrones ſunt à iure communi
37 diffidati, & banniti † *l.1.& 2.C.de his qui latron.* Et
poſſunt à quocunq; impune occidi *l.ſi.C.quand. li-*
ceat vnicuiq; ſin.iud. vend. cum ſint extra protectio-
nem legis, à quo eis bellum eſt indictum *l.reos.C.de*
accuſat. Et vbicumque reperiantur à quibuſcunque
38 Iudicibus puniuntur, † quamuis illorum foro non
ſint ſubditi *Foller. in prax.crimin.in verb. audiantur*
excuſatores.n.166 Farin.q 7.n.10.

Et propter eandem reuerentiam ſacrorum locorum
non erit facienda extenſio d.Bullæ dum loquitur de
eo, qui proximum proditorie occidit, ad illum, qui
39 interficit inimicum à tergo cum ſclopo. † Quam-
uis enim talis poſſit dici committere delictum pro-
ditorium *Couar.c.10. var.reſol.li.2. Meno. de arbit.*
caſ.261.Plaz.in epitom. delict.c.21. Tamen in ſpecie
dictæ immunitatis fuit declaratum contrarium,
quod proditor dicatur qui colore amicitiæ homi-
40 cidium committit, † vt refert *Prax. Archiepiſc. c.*
94.num.1.& 2. iuxta declarationem *Clem.VIII.6.*
Febr.1597. ibidem relatam, pro qua facit opinio
Bart. in l.reſpiciendum. § delinquunt. ff.de pœn. vbi
requirit qualitatem amicitiæ ad effectum proditio-
nis. *Franc.deciſ.713 p.4.Ceph conſ.57.num.13.lib.1.*
41 *Anch.in c.1.de homic. Gerard. ſing.14.n.5.* † In aliis
tamen caſibus non eſſet recedendum ab opinione
Men.Couar.& Plaz. ſupra allegatorum tanquam ma-
gis communi, vt *per Farinac.q.18.n.76.*

EPITOME.

Clericus an præſumatur conſumpſiſſe fructus be-
neficij in alimenta, & redditus patrimonij conſeruaſ-
ſe. ¶ Et an poſſit libere diſponere de redditibus be-
neficiorum conſiſtentibus in diſtributionibus quoti-
dianis, ſicut de bonis patrimonialibus. ¶ In donatio-
ne maioris partis bonorum an debeant donanti ſub-
miniſtrari alimenta. ¶ Dominij retranſlatio an fiat
ipſo iure in donantem ob pacta non ſeruata. ¶ Et quid
ſi medio tempore eſſet ius tertio quæſitum. ¶ Onus
probandi bona clerici beneficiati fuiſſe quæſita ex
redditibus Eccleſiaſticis, non patrimonialibus ad quẽ
ſpectet. ¶ Et an idem ſit in filio ſi ignoretur an illa ac-
quiſiuerit ex bonis paternis, vel aliunde. ¶ Donatio-
nis effectus an ſuſpendatur poſt mortem clerici, qui
donauit cum pacto illum alendi. ¶ Et an talis dona-
tio ſit ſimilis illi, quæ ſit reſeruato vſufructu. ¶ Sub-
ſtituti in donatione, quando poſſint agere rei vendi-
catione ad acquirendum bona donata. ¶ Onus defe-
rendi arma, & ſumendi nomen donantis an faciat do-
nationem ob cauſam. ¶ Et quando dominium, & poſ-
ſeſſio acquiratur donatario ante implementum ſimi-
lium conditionum.

SVMMARIVM.

1 *Donatio facta per clericum habentem bona tam benefi-*
cij, quam patrimonij valet, & onus probandi in-
cumbit parti prætendenti illa fuiſſe quæſita ex red-
ditibus eccleſiaſticis ſi concurrat poſſeſſio ſucceſſo-
rum clerici.
2 *Agenti contra poſſidentem incumbit onus probãdi, quod*
bona prouenerint à patre ſi ignoratur an filius illa ac-
quiſiuerit ex bonis paternis ſiue aliunde acquiſitis.
3 *Clericus præſumitur cõſumpſiſſe fructum beneficij in ali-*
menta, & impenſas ſibi neceſſarias, & redditus pa-
trimonij poſteris reſeruaſſe. Et quomodo procedat. n.
4.& 5.
6 *Donatio clerici an ſubſiſtat ſi fiat cum reciproco fideicõ-*
miſſo & ſubſtitutione de deſcendentibus maſculis.
Et de quibus bonis intelligatur.n.7.8.9.& 10.
11 *Clericus poteſt libere diſponere de redditibus beneficio-*
rum conſiſtentibus in diſtributionibus quotidianis,
ſicut de patrimonialibus.
12 *Donatio facta à clerico cum pacto de illum alendo an*
ſuſpendatur poſt eius mortem, & ſit ſimilis illi, quæ
ſit reſeruato vſufructu. n.13.15.& 16.
14 *Clericus an poſſit facere donationes inter viuos, velut*
adminiſtrator Eccleſiæ, & vſufructuarius.
17 *Onera adimplenda poſt diſpoſitionem perfectam an*
reddant actam conditionalem. & n.18.
19 *In donatione maioris partis bonorũ debẽt ſubminiſtrari*
alimẽta donanti, nõ ſecus, ac ſi eſſet omniũ bonorum.
20 *Dominij retranſlatio ſit ipſo iure in donantem ob pa-*
cta non ſeruata.
21 *Donatio quando reuertitur au reſoluatur ſi medio*
tempore alteri ſit ius quæſitum.
22 *Dominium ſtatim acquiritur ſubſtitutis in donatione,*
adeo vt purificata conditione ſubſtitutionis poſſit per
eos agi rei vendicatione ad conſequendum bona do-
nata. & n.23.
24 *Onus delationis armorum, & ſumendi nomen, & fa-*
miliam donantis eſt grauamen ineſtimabile, cuius
reſpectu donatio dicitur ob cauſam.
25 *Dominium, & poſſeſſio acquiritur donatario ante im-*
plementum deferendi arma donantis.

CAPVT CCCLXXXI.

PRo donatariis dicebam concludendum eſſe,
Nam præſupponitur donationem fuiſſe factam
1 per Clericum, † qui habebat non ſolum bona be-
neficij, ſed etiam ampli patrimonij, Vnde ſuccedit
concluſio, quod ad Cameram ſpectat onus pro-
bandi illa fuiſſe quæſita ex redditibus Eccleſiaſti-
cis concurrente poſſeſſione hæredum, ſeu ſucceſſo-
rum clerici, de qua conſtat in caſu noſtro, quaſi per
eam reſultet iſte effectus faciendi actorem aduer-
ſarium, quo non probante, obtinet is, qui poſſidet,
ſiue ſimus in clerico habente patrimonium, ſiue
officium, doctrinam, vel induſtriam, ex qua eſſet
ſolitus lucrari *Alex.conſ.116.viſo chirographo. nu.4.*
& 5.lib.7. Roma.conſ.159. col.pen. ad fi. & ibi Mar-
deſ. in verb.defendetur. vbi quod ita fuit in *Rot.deci-*
ſum coram Than.in cauſa Placentin. canonicatus &
præbendæ.1545. de qua *per Gut. deciſ.228.p.2. Doc.in*
l.ſi.§ 3.in prin.verſ & ſimili caſu.C.de edict. diu.adr.
toll. Menoch.de arbitr.caſ.195.in fi n.9.& 10.poſt Sa-
lic.in auth.licentiam.in princ. verſ.ſi vero eccleſia.n.2.
C.de ſacroſ.eccl.Card.conſ.79.n.2.

Prout quando ignoratur an filius acquiſiuerit de bo-
2 nis paternis, vel aliunde habitis, † tunc agenti con-
tra poſſidentem incumbit onus probandi, quod
bona peruenerint à patre *Bald in l.cum oportet. in*
princ.n.11.col.4.verſ. ſed ſtatim quæritur.Cod de bon.
quæ liber.& in l.vltra.de donat.int.vir.& vxor. Alex.
conſ.171.nu.5. lib.6. Menoch.præſumpt.50. nu.3. lib.3.
Surd.de alim.tit.9.q.12.n.10.

Præſertim

Google

Præſertim, quia ſemper præſumendum eſt quod Cle-
ricus conſumpſerit fructus beneficij in alimenta,
3 † & alias impenſas ſibi neceſſarias, cum poſſit e-
rogare redditus beneficij pro ſe ſuſtinendo,& fru-
ctus patrimonij reſeruare ſibi,& poſteris *Innoc. in
c. Epiſcopus de preb Soccin.* qui de communi *conſ.
91 caſus ſuper quo. col.3. in fin. verſ. ſecundum quod
præſupponitur,n.3.lib.1.Alex.conſ.116.n.3.lib.7.Phi-
lip.Port.conſ.136.n.12.Menoch.de arbitr.caſ.195.n.*
5. & de veriori opinione teſtatur multa adducens
Surd.de alim.tit.9 q.12 n.11.vſque ad n 29.

Quibus ſtantibus non obſtat, quod non ſit facienda
iſta deductio fructuum beneficiorũ in alimenta,
4 † cum ſufficiat clericos illis non fuiſſe vſos, licet
potuerint vti, adeo vt non conſumpta præſeruen-
tur Eccleſiæ *Redoan de ſpol.eccl.q.6.n.9.* Quia pro-
cedit quando conſtat de non conſumptione fru-
5 ctuum, † Nos autem ſumus in dubio, ſi enim non
apparet an clericus vixerit de redditibus beneficij,
vel patrimonij, tunc ſemper præſumendum eſt;
quod potius ex beneficio neceſſaria erogauerit,
Vnde alia licitè ſibi reſeruare potuit,& per conſe-
quens donatio de illis facta valebit ſtante d.præ-
ſumptione, quod fructus beneficiorum fuerint e-
rogati pro alimentis, & ſuis neceſſitatibus *Couar.
in c.1.n.2.de teſt.Vaſq.de controu.illuſt.c.*105.*n.*9.

Non obſtat quod donatio, de qua agimus, non ſubſi-
6 ſtat tanquam facta † cum reciproco fideicõmiſſo,
& ſubſtitutione de deſcendentibus maſculis *iuxt.
conſ.Port.*104.*per tot.* Quia ibi præſupponitur fuiſ-
ſe donationem de bonis quæſitis ex redditibus Ec-
cleſiæ cum reſeruatione vſusfructus durante vita
eius,qui donauit, vt apparet ex facti ſpecie propo-
7 ſita per eundem *Port. d.conſ.*104 † Quod non eſt
in caſu noſtro, cum ſimus in bonis quæſitis aliun-
de,quàm ex fructibus beneficiorum, quorum va-
lida eſt donatio.*Idem Port.d.conſ.*104.*nu.*10.*&* 11.
*lib.*7.& latius *conſ.*136.*n.*12.*&* 13.*Alex.conſ.*116.*li.*
8 7. † Non obſtante, quod in ea fiat huiuſmodi ſub-
ſtitutiones, cum paſſim illæ admittantur in dona-
tionibus inter viuos,adeo vt etiam acquiratur vti-
lis actio ſubſtituto abſenti contra regulas iuris,
quod alteri per alterum non poſſit acquiri,aut ſti-
9 pulari, Immo neque † in eis requiritur ſtipulatio,
quidquid in aliis caſibus eſſet neceſſaria *Aym conſ.*
19.*nu.*8.*&* 9. Cum ſpeciali fauore donationis, &
exercentis liberalitatem acquiratur actio præſenti,
10 nec opus ſit acceptatione *Gab.conſ.*16.*nu.*17.*lib.*1,
*Menoch.conſ.*1154.*n.*8.*&* 75 *lib.*12.

Minus obſtat quod clericus in caſu noſtro habuerit
multa beneficia, ex quibus potius præſumitur ac-
quiſiuiſſe bona donata, Quia in facto conſtat eſſe
modici valoris, vnde excluditur talis præſumptio,
11 † Maxime, quia conſiſtunt in diſtributionibus
quotidianis, & redditus capellæ ſunt pro celebra-
tione miſſarum, adeo quod de illis, ſicut de patri-
monialibus eſſet licita diſpoſitio. cum enim den-
tur pro miniſterio, & ſeruitio perſonali acquirun-
tur etiam ad dominium *Redoan. de ſpol. q.6. in fi.
nu.*18.*Hoſtienſ.Butr.Card.& Imol.in c.quia nos.de
teſt.*quos refert,& ſequitur *Alex conſ.*116.*col.*2. *in
fin n.* 5.*lib.*7. quamuis etiam acquiſita dependerent
à dignitate clericali *Pariſ.conſ.*33.*n.*12.*lib* 4.

Nec facit quod donatio contineat pactum alendi
sa donantem, & ſi ſecus factum fuerit† bona donata
ad illum redeant, quaſi ex hoc videatur ſuſpendi
effectus donationis poſt mortem, cum per indi-
rectum. ſit ſimilis illi, quæ fit reſeruato vſufructu,
quæ non valet *Mandel.conſ.*4.*n.*18. Quia cum ſi-
mus in bonis, quæ non præſumuntur acquiſita ex
13 fructibus beneficiorum, † vt ſupra dictum eſt, ſe-
quitur donationem valere, quamuis collatam in
tempus mortis *Corn.conſ.*314.*n.*1.*lib.*5. *Soccin conſ.*
91.*lib.*3.*Pariſ.conſ* 33.*n.*13.*lib.*4 *Port.conſ.*136.*nu.*13.
Doctor.in c fi.de pecul cler.& in c.ad hac de teſtam.

Secundo quamuis eſſemus in bonis quæſitis ex red-
14 ditibus beneficiorum † Tamen valuit donatio tan-
quam facta inter viuos,quam clericus poteſt face-
re, velut adminiſtrator Eccleſiæ. *Abb.in c.ad hac, in
fin.verſ.ſed quando vult diſponere.n.*4.*de teſta* Quaſi
dicatur vſufructuarius *Gloſſ.in c.præſenti.de offic.or-*
15 *din.in* 6.*Surd.de alim.tit.*9. *q.*12. *n* 18. † Neque o-
nus alendi facit donationem conferri poſt mortẽ;
quia donatio ſtatim habuit effectum in vita tan-
quam facta inter viuos, neq; indiget aliqua confir-
matione mortis, & iſta onera poſſunt apponi per
donantes à principio contractus, antequam ſit
quæſitum ius donatario *l. cum res.C.de dona Soccin.
conſ.*100.*col fi in pr.n.*12.*lib.*3.*Dec.in l.ſi tibi.n.*5.*col.*
16 1 *in fin.ff ſi cert pet.* † Præſertim, quia iſta onera nõ
ſunt concepta per verba conditionalia futurum
reſpicientia, ſed obligant donatarios poſt acquiſi-
tum emolumentum, & ſic non impediunt actum
17 perfici, † cum debeant impleri poſt diſpoſitionem
perfectam *l. demonſtratio. §. fi. de cond. & demonſt.
Bar.in l.de quib.§.Termilius ff.eod* 11.*& conſ.*4.*n.*2.*&*
3 *li.*1.*Aym.conſ.*59.*n.*1. vbi quod neque attenditur
cõtrahentes vſos fuiſſe verbis ſub cõditione, & ſi-
18 milibus, † cũ potius debeat cõſiderari effectus illo-
rũ, vt bene declarat *Dec. in l.cum mota.*6.*col.*4. *ante
med.ver.vnde vera reſolutio.n.*6.*ad fi.C de trãſaction.*

Tertio, quia reſolutio donationis in caſu non obſer-
uantiæ idem continet quod iuris diſpoſitio, ſecun-
19 dum † quam in donatione maioris partis bono-
rum, prout eſt iſta, de qua agimus, debent ſubmi-
niſtrari alimenta ipſi donanti, non ſecus ac ſi eſſet
donatio omnium bonorum, quidquid aliud ſit pro
modica re donata, prout de magis æqua, & com-
muni opinione teſtatur *Rom.Iun.in §* 1.*inſtit. de don.
n.*536.*poſt Bald.in l.vlt.ad fi.in gloſ.in verb voluerit.
C.de reuoc.don. Surd.de alim. tit.*1 *q.*48. *n.*7.*&* 8. &
latius *tit.*4.*q.*23. *n.*8.*vſque ad* 12 *Lup.in rubr. de
donat.int vir.& vxo.*70.*n.*25.*Imol.in c.fi.col.vlt.poſt*
20 *prin.verſ.vlterius quærit.n.*36 *de donat.* † Et ob pa-
cta non ſeruata regulariter de iure ſit retranſlatio
dominij in donantem *Sur.conſ.*369. *nu.*16. *& conſ.*
473 *n.*7 *lib.*4.*& de alim.priu.*61.*n.*19 *priuil.*61.*nu.*
21 29. † Et quando reuertitur donatio, ſi medio tem-
pore ſit tertio ius quæſitum an reſoluatur *Idem
Surd.de aliment.tit* 9 *q.*41.

Neq; etiã obſtat quod tot ſint donationes quot ſunt
perſonæ vocatæ, Quia ad effectum de quo agimus,
ſatis eſt quod bona fuerint abdicata à dominio, &
poſſeſſione donantis,& tranſlata in donatarios per
actum inter viuos, de quo tempore ſpolium non
intrat, ſed ſolum de bonis repertis in die obitus
22 Clerici. † Maximè, quia in eodem inter cõtractu do-
nationis ſtatim fuit acquiſitum dominium ſubſti-
tutis, adeo vt purificata conditione ſubſtitutionis
poſſint ſubſtituti agere rei vendicatione ad con-
ſequendum bona donata, in quibus fuit facta ſub-
ſtitutio, cum omnes donationes ſint ſtatim perfe-
ctæ,& validæ reſpectu omnium vocatorum. *Aym.
conſ.*19.*n.*9.*Rot diuerſ.deciſ.*68.*n.*8 *&* 9 *Men.conſ.*
1135.*nu.*75.*vſque ad nu.*79 *lib* 12. Et concludunt
omnes *in l.qua Roma,§.flauius,de verb.obl.& in l.quis*

23 *quoties, C. de donat. quæ ſub. mod.* † Stante præſertim
traditione rerum donatarum, de qua in caſu no-
ſtro, tunc enim minus eſt dubium, quod compe-
tat ſubſtitutis rei vendicatio, quamuis etiam tra-
ditionem in hoc caſu non eſſe neceſſariam teneat
*Dec. conſ. 238. primo non videtur, col. pen. ad med n. 8.
& in l. traditionibus, col. pen. ad fin. C. de pact.*

Vltimo addendum eſt nos non eſſe in ſimplici, &
pura donatione, ſed correſpectiua ob multa one-
ra tam alimentorum, quam delationis armorum,
24 & ſumendi nomen, & familiam donantis, † quod
dicitur grauamen inæſtimabile, ita vt hoc reſpe-
ctu dicatur donatio ob cauſam *Ludon. Molin. de
primog. hiſp. lib. 2. tit. 8. n. 15. vſq; ad n. 18. & c. 14. eo.
25 lib. nu. 17.* † Adeo vt etiam ante huius grauaminis
implementum, & poſſeſſio acquiratur donatario,
Idem Molin. d. c. 14. n. 12. & lib. 2. c. 13. n. 2. cum ſeq.
Vnde magis erit iudicanda valida, neque aliquid in
26 ea prætendi poterit † per Cameram tanquam ſit ſi-
milis permutationi, & illius ſpeciem habeat *Rim.
Iun. inſtit. de donat. in princ. n. 60. per text. in l. ſed &
ſi lege, §. conſuluit, in fin. de petit. heredit.*

EPITOME.

Dos filiæ an ſit peculium profectitium, ſiue aduen-
titium. ¶ Filiusfamilias an poſſit donare cauſa mor-
tis, & in ea ſubſtituere. ¶ Conſuetudo an poſſit da-
re facultatem teſtandi filiis, & monachis. ¶ Et an
operetur in bonis extra territorium. ¶ Vidua an rein-
cidat in poteſtatem patris ſtante conſuetudine, quod
filia nupta ſit ſui iuris. ¶ Decedere quando quis poſ-
ſit pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. ¶ Filia-
familias an valide teſtetur de dote, & donatione pro-
pter nuptias etiam cum conſenſu patris. ¶ Emanci-
patio an iuuet filium, vt poſſit facere teſtamentum, ſi
conſtat de fraude. ¶ In ſtatutis an liceat arguere à
contrario ſenſu. ¶ Prohibitio facta per ſtatutum,
quod filia non diſponat in vltima voluntate in præ-
iudicium filiorum an cenſeatur permittere, vt poſſit
teſtari in illorum commodum. ¶ Conſuetudo habi-
litans filiam ad teſtandum an habeat locum ſi nubat
forenſi.

SVMMARIVM.

1 *Filiafamilias non poteſt teſtari de dote, neque cum con-
ſenſu patris, & n. 2.*
3 *Matrimonium non liberat filiam à patria poteſtate.*
4 *Dos filiæ an ſit peculium profectitium, ſeu aduentitiũ.*
5 *Filiusfamilias an poſſit diſponere de bonis aduẽtitiis.*
6 *Filiafamilias non poteſt facere teſtamentum de dona-
tione propter nuptias.*
7 *Emancipatio Patris non iuuat filium, vt poſſit teſtari,
ſi conſtat de fraude.*
8 *Donatio cauſa mortis poteſt fieri à filiofamilias, &
ſubſtitutio in ea facta valet, & an clauſula codi-
cillaris ſufficiat, vel debeat interuenire expreſſus
conſenſus patris, & n. 9.*
10 *Donatio cauſa mortis facta à filiofamilias abſenti in
teſtamento, de conſenſu patris non valet, ſi notarius
nomine donatarij non recipiat.*
11 *Teſtamentum filiifamilias eſt inualidum, quamuis
pater pro parte ſit inſtitutus.*
12 *Conſuetudo an poſſit dare facultatem teſtandi filiis-
familias, & monachis.*
13 *Statutum permittens filium teſtari an operetur in bo-
nis extra territorium, & n. 15.*
14 *Inteſtatus pro parte & pro alia teſtatus an quis poſ-
ſit decedere.*
16 *Statutum dans poteſtatem filiofamilias faciendi te-
ſtamentum an poſſit operari, vt argumentum à con-
trario ſenſu ab eo deſumatur.*
17 *Prohibitio facta per ſtatutum, quod filia non diſponat
in vltima voluntate in præiudicium filiorum an
concedat à contrario ſenſu, vt illa poſſit teſtari in
ipſorum commodum.*
18 *Correctio iuris communis eſt euitanda, & n. 22.*
19 *Statutum permittens filium teſtari quando haberet li-
beros an intelligatur permittere ſi illos non habeat.*
20 *Dos à patre profecta reuertitur ad patrem iure conſo-
lidationis, non quod ſit ipſe hæres filiæ in ipſa dote.*
21 *Statutum contra ius commune non debet duplicem
effectum operari.*
23 *Conſuetudo efficiens filiam nuptam ſui iuris, & habi-
litans eam ad teſtandum an habeat locum ſi nubat
forenſi.*
24 *Vidua an reincidat in poteſtatem patris ſtante con-
ſuetudine quod filia nupta ſit ſui iuris.*

CAPVT CCCLXXXII.

INſpecto iure communi teſtamentum de quo
agebamus Dixi eſſe nullum iuxta magis rece-
ptam, & veriorem opinionem *Doctorum in l. fe-
minum, C. qui teſt. an. facer. poſſ.* Vbi *Bald. Salic. Ang.
1 Iaſ. & alij* † concludunt filiamfamilias non poſſe
teſtari de dote, neq; de conſenſu patris, cum teſta-
mentum tanquam publici iuris non debeat pende-
re ex alieno arbitrio, & priuilegium teſtandi, quod
habet filiusfamilias in caſtrenſi peculio, vel qua-
ſi non trahitur ad filiamfamilias in dote *Alexand.
conſ. 27. verſic & opportune conſiderate, in pri. lib. 2.* la-
tè *Bocc. conſ. 76. n. 1. vſq; ad n 6* & latius *Theſaur. de-
2 ciſ. 150. per tot.* vbi teſtatur de magis communi, &
quod ita fuit deciſum re plenius diſcuſſa, reuocata
deciſione contraria prius facta ad fauorem filiæ,
cum in ea non poſſit conſiderari aliquod patrimo-
nium proprium quo ad dotem, neque aliqua rerũ
3 ſuarum adminiſtratio, † quaſi matrimonium eam
non liberet à patria poteſtate *Fel. in c. mulieres, 6.
n. 1, de ſent. excomm poſt gloſſ. in l ſi vxorem, C. de con-
dit. inſert.* Quamuis enim quo ad conſequia matri-
monij tranſeat in poteſtatem viri, tamen quo ad
effectus iuris, & patriæ poteſtatis in eadem rema-
net *Purp conſ 396. n. 24. lib. 1. poſt Caſtr. in l. ſi uxorẽ,
C. de cond. inſert. Barboſ. in l. 2. §. quod ſi in patris. in
princ. ff ſol. matrim. Franc. deciſ. 546. n. 9. p. 4.*

Et facit, quia ſiue iſta dos ſit peculium profectitium,
4 prout videtur eſſe, † iuxta *l. dos à patre, C. ſolut.
matrim.* ſiue aduentitium, ſemper verior eſt opi-
nio, vt neque de eo poſſit teſtari, quamuis patri
non acquiratur aliquis vſusfructus, vt eſt *text. in
l. nemo. 11. C. qui teſt. fac. poſſ.* quem pro hac ſenten-
tia dicit ineuitabilem *Theſaur. deciſ. 150. num. 11.*
vbi etiam quod ita fuit deciſum *Rub. Alex. conſ.
5 46. nu. 2.* † Quidquid aliud ſit in diſpoſitione inter
viuos, quam habebit filiusfamilias de dictis bonis
aduentitiis iuxta *authen. vt liceat matr. & auia* quam
ita communiter intelligunt *Doctores* de quibus *per
Duaren. ad tit. qui teſtam. fac. poſſ. c. 2. Viglius inſtit.
tit. de teſtam. in princ. Alex. & alij in d. l. nemo. Rub.
d. conſ. 46 num. 3. Gabr. conſ. 167. in princ. lib. 1. Aym.
conſ. 92. n. 1. verſ. ſed poſito.*

Ideo etiam prædicta habent locum in donatione
propter nuptias, de qua neque poterit teſtari filia
† prout

Digitized by Google

prout de bonis aduentitiis Gaſp. Theſ. in addit. ad
deciſ. Ant. Theſ. 150. n. 1. Vbi etiam col. 2. in princ. te-
ſtatur per Senatum decrſum fuiſſe non ſuffragari
emancipationem patris, ſi aliquo modo conſtaret
7 de fraude † ſecundum opinionem Aman. conſ. 23.
Anchar. conſ. 430 Dec. conſ. 244. in cauſa quæ tamdiu
agitata. n. 5. & conſ. 279. placet mihi n. 6. Parıſ. conſ.
97. n. 25. lib. 3. non approbata ſententia Gabr. con-
trarium ſequentis conſ. 16. n. 35. ad fin. verſ. verumta-
men arbitror. lib. 1.

Neque obſtat quod huiuſmodi teſtamentum poſſit
8 valere ſaltem virtute clauſulæ codicillaris, † ſeu
donationis cauſa mortis, quā filiusfamilias poteſt
facere l. tam ts. § 1. de donat. cauſ. mort. & in ea ſub-
ſtituere l. vnic. § ſi autem. verſ. quod ſi in medio. C de
caduc. toll. Hond. conſ. 32 n. 29. lib. 1. Quia prædicta
procedunt cum conſenſu patris, de quo non con-
9 ſtat in caſu noſtro, † ita vt requiratur ſpecialis &
ſpecifica conceſſio patris ad hoc vt filius poſſit
donare cauſa mortis, cum de hoc tam filius, quam
pater debeant cogitaſſe, neq; ſufficiet clauſula illa,
Vel alterius cuiuſlibet voluntatis Gul. Benedict. in
c. Raynutius, in verb. matrem p. 1. n 47. vſque ad n. 50.
de teſt Soc. conſ. 112 multum abunde, col. 4. in fi. n 5. lib.
2. Ranchin. in addit. ad Guid. Pap. deciſ. 213. in fin.
Honded. conſ. 32. n. 88. & 89. lib. 1.

Præterea quando ille, cui donatus eſt abſens, non va-
10 lebit talis donatio cauſa mortis † etiam facta in
teſtamento patre conſentiente, niſi notarius no-
mine donatarij recipiat Bart. Salic. Imol. Iaſ. & alij,
de quibus per Rol. conſ. 82. n. 24. vſq; ad n. 28. lib. 1.
& ita deciſum fuiſſe teſtatus Gaſp. Theſaur. in addit.
ad deciſ. Theſau. 150. col. 1. poſt med. & oerainem
contradicere dicit Socin. conſ. 112. n. lib 1.

Minus obſtat quod in teſtamento, de quo agimus,
pater fuerit inſtitutus pro tertia parte, quaſi tunc
11 ad ipſius fauorem valeat: † Quia cum nō appareat
de eius conſenſu, non attenditur talis fauor, prout
in donatione cauſa mortis, & ſimilibus Theſau. dec.
150. n 14. Maximè cum non poſſit pro parte vale-
se, & alia nō, cū alij fuerint inſtituti, vt dictum eſt.

Si autem ſtatutum, vel conſuetudo daret facultatem
teſtandi filiisfamilias, tunc tale teſtamentum vale-
12 ret in omnibus quæ ſunt de iure poſitiuo † cum
conſuetudo poſſit hoc ius conferre, non tamen in
Monacho, quia regula non poteſt mutari, quam-
nis conſtitutiones poſſint Bald. in authen. ingreſſi. in
princ. C. de ſacroſ. eccleſ.

Prædictum vero ſtatutum non operabitur in bonis
13 extra territorium ſtatuentium † Bart. in l. cūctos po-
pulos, col. 14. verſ interdum reperiuntur. & ibi Bald.
col. 9. in fin. verſ. quæro nunquid illud teſtamentum. n.
25. C de ſumm. trinit. & fid. cathol. Vincēt de Franch.
deciſ. 546. n. 6. p. 4. poſt Gomeſ. in l. 5 taur. Anchar. in c.
canonum ſtatuta col. 36. verſ. iſtud tamen. de conſt.

Neque erit inconueniens quod filius moriatur pro
parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quia illud
14 habet locum quando † quis non poteſt in totum
teſtari, ſecus in eo qui poteſt in totum teſtari, l. vlt.
C. de inoffic. teſtam. & notat in propoſito Bald. in d. l.
cunctos populos. col. 9 in fin. verſ. non obſtat regula iuris
n. 15. C de ſacroſ eccleſ.

Quando tamen conſuetudo, ſeu ſtatutum non reſpi-
15 ceret bona, ſed perſonam diſponendo, † quod mu-
lier nupta non obſtante quod non fuerit emanci-
pata, efficiatur ſui iuris, tunc traheretur teſtamen-
tum etiam ad bona extra territorium. Contraria
enim procedunt quando ſimpliciter per ſtatutum
filius admitteretur ad teſtandū, cum aliud ſit quan-
do ille efficiatur ſui iuris, habetur enim tunc pro
patrefamilias, & non remanet ſub poteſtate patris;
vnde talis poteſtas operatur etiam extra territo-
rium ſtatuentium Vinc. de Franch. dec 546. n 14 p. 4.
poſt Neapod. in conſu. Neap. incip. puellæ in ve b. bo-
na verſ. an conſuetudines quæ de inſt nomē is loquūtur.

In huiuſmodi autem ſtatutis permittentibus filiisfa-
milias teſtari in aliquo caſu, vel de aliquibus bo-
nis non eſſet ſumendum argumentum à contrario
16 ſenſu, † prout declarat Alex. conſ. 17. viſis & oppor-
tunè conſideratis, n. 1. & 8. lib. 2. quem latè ſequitur,
& multis comprobat Cephal. conſ. 256. n. 10. v. que
ad n. 18. lib. 2. vbi de ſtatuto diſponente, quod dos
à patre profecta non debeat redire ad patrem de-
functa filia in matrimonio liberis extantibus, ſed
ad d. liberos, & ſi plura contraxerit matrimonia
pro virilibus portionibus diuidatur, nec poſſit ipſa
mulier de d. dote aliquid diſponere in præiudicium
17 filiorum in vltima voluntate, † Neq; enim ex hoc
ſtatuto licebit arguere quod filia poſſit teſtari in
commodum filiorum, quaſi ſolum per ſtatutum
negetur potentia teſtandi in præiudicium illorū,
quia talis argumentatio non admittitur quando
ex d. ſtatuto induceretur correctio iuris commu-
nis, in cuius diſpoſitione debet remanere caſus o-
18 miſſus, † cum per ſubauditiones non ſit licitum
illud corrigere Gloſ in c. cupientes de elect. in 6. Bal.
in l. 2. in princ. C de cond. inſert. Maxime quādo poſ-
ſet conſiderari diuerſa ratio de caſu expreſſo à ſta-
tuto ad caſum, qui prætenditur deſumi à contra-
rio ſenſu, prout in facti ſpecie, in qua doctiſſime
ſcripſit D. Bartholomeus Scapuccianus V. I. D. Raven-
19 natenſis † vbi quod ſtatutum permittens teſtari fi-
liam, quando haberet liberos, non intelligeretur
permiſiſſe, ſi illos non habuit, ob diuerſam ratio-
nem iſtorum caſuum, Nam filia habet hæredem
ab inteſtato, quādo dos non reuertitur ad patrem,
20 ſi habeat liberos, quibus non extantibus † dos à
patre profecta redit ad patrem iure conſolidatio-
nis, non quod ipſe ſit hæres filiæ in ipſa dote, vt
notat Bald in l. ſenſum. 3 n. 5. ad fin. verſ. ſed an filiaſ-
familias. C. qui teſtam. fa. or. poſſ. per l. 1. §. videamus,
C. de rei vxor. act. Dyn. in l. poſt dotem. in princ. ff. ſo-
21 lut. matr. Et ſatis eſt † quod ſtatutum contra ius
commune vnum effectum operetur, abſq; eo quod
duplicem inducat Roman. conſ. 199. n. 6. Rot. diuerſ.
deciſ. 432. nu. 10. lib. 1. Quaſi omnis receſſus à iure
22 communi ſit odioſus, † ideo reſtringendus c. 1. &
2. de filiis presbyter. in 6. c. quod dilecto. de conſang. &
affinit. l. 2. C. de nox. alib. Roma conſ. 448. n. 2.

De ſtatuto autem efficiente filiam nuptam ſui iuris
& habilitante eam ad teſtandum, de quo ſupra
locuti ſumus quando habeat locum, & quid ſi
23 nubat † foreuſi cum aliis ſimilibus quæſtionibus
multa Vincent. de Franc. d. deciſ 546. p. 4. Et an rein-
cidat in poteſtatem patris ſi remanſerit in vidua
24 † Gram. deciſ. 44. n. 9. Boer. deciſ. 197. nu. 4. Roland.
conſ. 68. lib 4. Theſaur. deciſ. 150. Affl. ſuper conſtit.
regn. rubr. 31. lib. 2. n. 12. f. 58. vbi teſtatur de veriori
opinione, quidquid alij contrarium ſentiant, quod
non reincidat in poteſtate patris.

EPITOME.

Inhibitio obtenta per appellantem quando o-
peretur effectū tam deuolutiuum quam ſuſpenſi-
uum. ¶ Remedio attentatorium an ſit locus, ſi ta-
cite, vel expreſſe fuit renunciatum appellationi.

¶ In poſſeſſoriis an admittatur appellatio de iure canonico, & ſit exprimenda cauſa ¶ Statutum denegans appellationem in poſſeſſoriis an ſit extendendum ad remedium *l.fin.C.de edict.diu.adr.toll.* ¶ Ciuitatis appellatione an veniat diœceſis, vel prouincia. ¶ Iuriſdictio ciuitatis alicui conceſſa an debeat intelligi de caſtris. ¶ Ægidiana in quibus locis ſit ſeruanda, & excuſet à pœna attentatorum. ¶ Appellatio ab interlocutoria ſine ſcriptis an valeat abſque inſertione cauſæ ſi per ſtatutum poſſit appellari non ſeruatis ſolemnitatibus iuris & ſine ſtrepitu, ac figura iudicij. ¶ Et quid in ſententia diffinitiua. ¶ Subrogatio in locum alterius qualiter fiat tam per modum ſuppletionis, quam ſubſtitutionis, & cumulationis.

SVMMARIVM.

1 *Appellans obtinens inhibitionem ſolum quo ad effectum deuolutiuum videtur tacite renunciaſſe appellationi quo ad caput ſuſpenſiuum. Fallit ſtante proteſtatione, nu.4.*

2 *Inhibitio ſimpliciter conceſſa appellanti operatur vtrumque effectum tam ſuſpenſiuum, quam deuolutiuum.*

3 *Attentum an poſſint prætendi quando tacite, vel expreſſe fuit renunciatum appellationi.*

5 *Appellatio etiam ſuſpenſiua non admittitur, neque de iure canonico in remedio* l.fin.C.de edict.diu.adr.toll. *Et ſtatutum denegans appellationem in poſſeſſoriis non extenditur ad iſtud tanquam magis priuilegiatum, n.6. & quomodo intelligatur, n.9.*

7 *In poſſeſſoriis ratione notorij neque de iure canonico datur appellatio.*

8 *Pronunciatio in notoriis iudiciis non eſt proprie ſententia, ſed quædam iuris executio.*

10 *Appellatio de iure canonico admittitur in poſſeſſoriis, expreſſa tamen cauſa.*

11 *Appellatio ab interlocutoria ſine ſcriptis valet abſque inſertione cauſæ ſtante ſtatuto, vt in appellationibus procedatur non ſeruatis ſolemnitatibus iuris. Et de ratione n.12. Amplia ſtante clauſula* ſine ſtrepitu & figura iudicij. *nu.13. Et quid in appellatione à ſententia diffinitiua, n.14. & 15.*

15 *Ciuitatis appellatione quando comprehendatur diœceſis ſiue prouincia. Et in quo differant, n.16.*

17 *Minus nobile non continet magis nobile.*

18 *Iuriſdictio Ciuitatis alicui conceſſa an intelligatur de caſtris tam in ordinaria, quam delegata.*

19 *Obſeruantia quo ad modum appellandi debet ſeruari.*

20 *Per obſeruantiam poſſunt tolli, quæ inducuntur de iure communi poſitiuo.*

21 *Appellatio an permittatur à ſubrogato loco iudicis primi, à quo poterat appellari, & an in eo conſiderentur attentata.*

22 *Subrogatio in locum alterius per modum ſuppletionis, vel ſubſtitutionis, vel cumulationis qualiter fiat.*

23 *Ægidiana eſt obſeruanda omiſſa diſpoſitione iuris canonici in terris Eccleſiæ immediate ſubiectis & excuſat à pœna attentatorum, n.24. Maxime in loco vbi ſeruatur ius ciuile quando contradiceret iuri canonico, num.25.*

CAPVT CCCLXXXIII.

REuocationi attentatorum, quæ in caſu mihi propoſito prætendebatur, Dixi non eſſe locum, † quia appellans ſolum obtinuit inhibitionem quo ad effectum deuolutiuum, quod facit vt videatur tacite renunciaſſe appellationi quo ad caput ſuſpenſiuum *Menoch.conſ.1038.n.1.lib.11.* Cum alias fuiſſet obtenta inhibitio ſimpliciter de ſui natura operaretur vtrumque effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuum *Idem Menoch. conſ.762.n.*
2 *5 & 7.lib.8.* † Neq; enim competit remedium attentatorum aduerſus ea, quæ geſta ſunt poſt appellationem, quando expreſſe, vel tacite colligi poteſt fuiſſe renunciatum appellationi, ſeu nullitati in-
3 terponendæ, quaſi tunc non dicatur † induci aliqua pendentia appellationis, ſine qua non poteſt prætendi, quod aliquid ſit attentatum, quidquid poſſet dubitari quo ad renunciationem poſt appellationem interpoſitam *Lancell. de attent. appell. pend.c.12 ampliat.2. in fi.n.18. Surd conſ.160.nu.62.*
4 *lib.2.* † Ideo impetranti ſimilem inhibitionem incumbebat onus proteſtandi, ne ſibi præiudicaretur per dictam impetrationem quo ad effectum, de quo agimus *Menoch.conſ.230.n 58.lib.2.*

Et quatenus etiam ea prædictis nõ videretur renunciatum appellationi ſuſpenſiuæ: Tamen neque e-
5 rat locus reuocationi attentatorum, † quia etiamus in ſententia lata in remedio *l.fi.C.de edict diu. Adr. toll.* in quo neque de iure Cannnico admittitur appellatio ſuſpenſiua, nec datur reuocatio attentatorum. Ita vt ſtatutum denegans appellationem in iudiciis poſſeſſoriis non extendatur ad iſtud,
6 quod eſt magis priuilegiatum, † & fauorabile, adeo vt in eo procedatur nullo iuris ordine ſeruato, ſummariè, & de facto ratione notorij, quod inducitur ex teſtamento non aboliro, nec cancellato, cum etiam Reipublicæ interſit voluntates defunctorum eſſe exequendas, quidquid ſit in aliis poſſeſſoriis, quæ non habent tantam rationẽ priuilegiatam, vt bene declarat *Bero.q 44. per tot. Lancell. de atten.appell.pend.limit.25.ad fi.n.27 & 28.tom.5. f.572 poſt Innoc.in c.paſtoralis, n.3 ad fi. verſ.quod ſi*
7 *ſine vlla iuſta cauſa. de offic.deleg.* † Prout etiam ratione dicti notorij, neq; in ſimilibus poſſeſſoriis de iure cannnico datur appellatio *Rom.conſ.524. per tot.Rip.in c.ſæpe, n.3.ad fin. de reſt. ſpoliat.* Quaſi pro-
8 nunciatio in notoriis iudiciis † non ſit proprie ſententia, ſed quædam iuris executio *Innoc. in cap. ex parte, il 1 de verb ſignif Marſil.in rubr.de proba. n.199. Mandoſ.ad Roman.conſ.324.in verb.executio.*

Non obſtat quod de iure cannnico ſit admittenda
9 appellatio ſuſpenſiua etiam in remedio † *l.fin.C de edict.diu.Adr.toll.* iuxta *deciſ.Rot.coram Card Blanchetto ſpoletan.hæreditatis 7. Iunij 1585.* Quia vltra mixturam, quæ ibi fuit conſiderata, aderat etiam cauſa, ob quam fuit admiſſa appellatio, de qua in caſu noſtro non conſtat, Cum etiam quando appellatio de iure canonico admittitur in huiuſmodi poſſeſſoriis, debeat exprimi cauſa, qua non ſpe-
10 cificata non eſt locus remedio attentatorum; † Cũ ſatis ſit quod ius canonicum ſolum permittat appellari, cum expreſſione tamen cauſæ *Bald. conſ. 141.col.2. poſt med.ver. & ad euidentiam, n.1. lib 1. & conſ.217.verba libelli oblati.in fi.ver.aduertendum tamen, n.9.li.2.& conſ.203 pronunciatum fuit. ad fin. verſ præterea expreſſe.& ver.concludendum eſt igitur. lib.4. Idem Bald.in l.vnic.nu.6 verſ.quæro nunc dicimus.& ibi Salic.n.4. verſ.quæro ſecundo ab ex-ra & Contard.lim.4.n 27.C ſi de momentan poſſeſſion. Bart. in l.1.nu.10.ff.de appellat.recipiend Rub. Alexand. conſ.51 ſtatute ad fin.verſ.item ſatis eſt quod ius canonicum. Menoch. de adipiſcen.remed.4 n 840. ante med. ver. vere ſummo. & ver. quoties eſt dicendum. & n.844.Couar.pract.q.cap 23.n.8. in tertia concluſione*

ſione verſ. quamobr. Achil. Perſon. de adipiſc. nu. 345. Zuccard. in leg. ſi n. 441. verſ hanc fallentiam, C. de edict. diu. adr. toll. Auffr. ad capel. Tholoſ. deciſ. vlt. n. 5. verſ. & propterea. Rom. conſ. 324. in propoſita conſultatione, n. 4. & 6.

Verum eſſet quod ſtante ſtatuto, vt in appellationi-
bus procedatur non ſeruatis ſolemnitatibus & or-
11 dine iuris † valebit appellatio etiam ab interlo-
cutoria ſine ſcriptis abſq; inſertione alicuius cau-
12 ſæ: & ratio eſt, † quia ipſum appellare eſt de pro-
ceſſu cauſæ, ſicut libellus dicitur de proceſſu in-
choatiuo, cum etiam appellare in ſcriptis, & cum
inſertione grauaminis ſit de ordine iuris ciuilis
poſitiui, qui cenſetur ſublatus per ſtatutum *Franc.*
qui dicit notandum tanquam ſingulare in *c. vt debitae de appell. n. 17. & 18.* vbi ampliat quando, et-
iam ſtatutum ſolum loqueretur per verba *ſine figu-*
13 *ra & ſtrepitu iudicij*, † & in caſibus, de quibus in
clem. diſpendioſam. de iudic. An autem hoc etiam ſit
ſeruandum in appellatione à diffinitiua, videbatur
quod non, cum illa reſpiciat deciſoria non proceſ-
14 ſum, † vnde ſtatutum vel reſcriptum reſpiciens
proceſſum & ordinatoria cauſæ non poteſt inclu-
dere appellationem à diffinitiua *l. 1. C de fer.* De
quo tamen dubitat & relinquit cogitandum *Fran. in d. c. vt debitae, n. 18.* Nam licet non poſſit appel-
lari à diffinitiua reſpiciente deciſoria, Tamen
quod appellatur ſeruato, vel non ſeruato ordine
15 iuris † hoc reſpicit ordinatoria, & proceſſum ap-
pellationis, quare ſtatutum etiam includet appel-
lationem à diffinitiua, cùm cauſa appellationis ſit
eiuſdem naturæ, quæ eſt principalis *Ang. in l. 1 ff. a ſ per alium. cauſ. appellat.*

Minus obſtat ſtatutum permittens appellationem;
Quia loquitur de iura dicentibus in Ciuitate, neq;
comprehendit Iudices delegatos Prouinciæ, &
diœceſis, maxime in ſtatutis in quibus debet fie-
ri ſtricta interpretatio, Ideo etiam in reſcriptis ad
lites, & ad beneficia, & in priuilegiis nunquam ap-
pellatione Ciuitatis comprehenduntur diœceſis. ſeu
prouincia, quaſi ſimus in diſpoſitionibus non late
interpretatiuis, in quibus verba ſumuntur proprie,
& non per extenſionem. Vnde vnum non debet
venire nomine alterius, vt declarat *Imol. in c. fi. col. 1. ad med. in gloſ 1. n. 5. de preb. poſt Gloſ. in c. accepimus. 13. in verb in maiori. de etat. & qualit. ordinat preficiend. Card. in clem. 1 §. ſane. ad fi. verſ. & per hoc pene concluſionem. de elect. Fel. & in c. Rodulphus 35. col. 1. poſt pr. & ad hanc differentiam, n. 3. & 4. de reſcr.*
16 Et in hoc nihil differunt diœceſis, † & prouincia,
cum vnum accipiatur pro altero *c. ſtudeat. 5 n. diſt. Card in clem. dudum § extra ciuitates in prin. n. 1. de ſepultur.* Præſertim, quia hæc vocabula ſunt loca-
lia, & diuerſæ demonſtrationis, & relatiuè appoſi-
ta, quare vnum non comprehenditur ſub alio,
17 † cum etiam minus nobile non contineat magis
nobile, vt notatur per *Bald. in d. c. Rodulphus, col. 1. n. 2 & 3. de reſcript.*

Ideo in iuriſdictione reſtringibili, prout eſt delega-
18 ta, ſi concedatur alicui iuriſdictio ciuitatis, † non
intelligetur conceſſa caſtrorum ipſius, quidquid
aliud ſit in ordinaria tanquam fauorabili. & am-
pliatiua *l. 1. §. cum vrbem de offic. præfect. vrb. Bald. in c. Rodolphus. col. 2. ad med. verſ. ſed ſtatim opponitur n. 6. de reſcript. Pauin. de offic. & poteſt. c. ſed. vacant. q. 10. 2. p. princip. verſ. quandoque etiam exponitur. nu. 45. tom. 13 p. 1. fol. 430.*

Maxime ſtante obſeruantia, quæ in facto præſuppo-
19 nitur, ſecundum quam conſtat † huiuſmodi ſta-
tutum nunquam fuiſſe extenſum ad ſententias la-
tas per Iudices prouinciæ, in quantum foro fuit
ſeruata conſtitutio Ægidiana prohibens appella-
tionem in poſſeſſorio, quæ conſuetudo in huiuſ-
modi appellationibus erit ſeruanda iuxta prædi-
ctum ſtylum, & obſeruantiam *c. Romana, §. 1. de appellat. in 6. Gl. in c. dilecti eod. tit. Menoch conſ. 466. nu. 32. vſque ad nu. 36. lib. 5. Manſueg obſeru. 67. in fi. cent. 1.* Ita vt ſtante dicta obſeruantia quod ſit
locus Ægidianæ magis admittatur excuſatio atten-
20 tatorum, quaſi ſimus in his, † quæ inducuntur de
iure communi poſitiuo, quæ facilius poſſunt tolli
per obſeruantiam *Lancellot. de attentat. appell. pend. c. 11 limit. 49 n. 2. Menoch. conſ 466. n 15 lib 5.*

Amplius quamuis arbiter ſubrogetur loco Iudicis ci-
uitatis, non tamen ab eius ſententia, ſeu laudo poſ-
21 ſet appellari, † licet à dicto Iudice permitteretur
appellatio ob diuerſam qualitatem, quam habet
ſubrogatus cum primo iudice, ideo neque cauſa-
bit attentata *Alex. conſ. 116. viſo themate col. 4. verſ. pro hoc etiam bene facit, num. 17 lib. 3. Menoch. conſ. 320. n. 46. lib. 4* Et eſt text. *in l. 1. § ſi quis autem, ff.*
22 *de ſucc. edict. & in l. cum in fundo, § ſi fundus, ff de iur. dot.* † Et de ſubrogatione in locum alterius per
modum ſuppletionis, vel ſubſtitutionis, vel cu-
mulationis. tam acceſſorie, quam principaliter, tam
per legem, quam per hominem, cum ſimilibus di-
ſtinctionibus, multa ponit *Bart. in l. 1. § hac actio. ff. ſi quis teſt. lib. eſſe iuſſ. fuer.*

Accedat quod etiam ſi non probaretur dicta obſer-
23 uantia Ægidianæ in foro de quo agimus, † Tamē
illa eſſet attendenda omiſſa diſpoſitione iuris ca-
nonici, cum ſimus in terris Eccleſiæ immediate
ſubiectis, vt ſæpe fuiſſe reſolutum per *Rotam* teſta-
tur *Mandoſ. ad Roman. conſ. 324. in verb. in poſſeſſo-*
24 *rio.* † Adeo vt hoc ſolum debeat excuſare à pœna
attentatorum *Lancellot. de attentat. appell pend. limit. 25. in fin. n. 30.* Præſertim in hoc loco vbi ſeruare-
tur ius ciuile, quando contradiceret iuri canoni-
25 co, † prout de ciuitate Rauennæ concludit *Alex. conſ. 177 viſo themate mihi exhibito, nu. 1. in fin. verſ. quia reſpondeo. lib. 2.* quidquid diſſentiat *Menoch. conſ. 93. n. 31. cum ſeq. lib. 2.*

EPITOME.

Per ſatiſdationem quando tollatur nunciatio noui operis, ſi nuncians vellet incontinenti probare tam de iure canonico, quam ciuili. ¶ Et quid in praxi ſeruetur, & ſecundum ſtatutum Vrbis. ¶ Et quando ſit in arbitrio nunciantis, vel nunciati huiuſmodi ſatiſdationem admittere. ¶ Terminus in iudiciis datus vni quando ſit communis alteri, & quo caſu poſſit reſtringi. ¶ Exceptio incontinenti probanda an impediat executionem ſententiæ, & ædificium. ¶ Nunciatus an fiat poſſeſſor per ſatiſdationem præſtitam à nunciante ¶ Decretum manutentionis an tranſeat in iudicatum. ¶ Et an in eo ſit admittenda reſtitutio, & repulſatio teſtium. ¶ Opus factum contra nunciationem an reuocetur per viam attentati. ¶ Mandatum de manutenendo an concedatur non probata poſſeſſione de tempore litis motæ. & ſufficiat probatio quaſi poſſeſſionis anterioris. ¶ Mandatum ſuper noui operis nunciatione an reo comparente reſoluatur in vim ſimplicis citationis. ¶ Poſſeſſio an poſſit dici extincta per lapſum decem annorum quo ad effectum manutentionis.

 Yy 4

SVMMARIVM.

1 *Nunciatio noui operis tollitur per ſatiſdationem. Fallit quādo nunciās vellet incōtinenti probare. n.2. Quod procedit tā de iure ciuili, quā canonico, quā ſecundum obſeruantiam & ſtatutum Vrbis. n.3.4.5.& 6.*

7 *Terminus qui datur nuncianti an ſit communis etiam alteri parti nunciatiuæ, & n.8.*

9 *Exceptio requirens altiorem indaginem in cauſis ſummariis admittitur ſi excipiens ſit paratus incontinenti probare.*

10 *Exceptio incontinenti probanda expedit executionem ſententiæ.*

11 *Recuſatio ſatiſdationis admittitur ſi exceptio probetur incontinenti contra eum qui vult ædificare.*

12 *Satiſdationem recipere an ſit in arbitrio nunciatoris, vel nunciati, & n.13. Et quid poſt lapſum terminum præfixum à Iudice, nu 4.*

15 *Ædificator poſſidens an habeat optionem præſtandi ſatiſdationem, vel potius pertineat electio ad nunciantem, num 16.*

17 *Satiſdatio non admittitur in nunciatione noui operis, ſi nullum periculum eſt in mora, vel non poteſt conſiderari ſuſpicio calumniæ. Et quid ſi nunciator dixit* hodie conſtat, hodie agatur, *etiam quando immineret damnum n.18.*

19 *Mandatum de manutenendo an ſit concedendum non probata poſſeſſione de tempore litis mota, & ſufficiat quaſi poſſeſſio anterior probata*

20 *In interdicto Vti poſſidetis, qui olim poſſedit præſumitur hodie poſſidere.*

21 *Poſſeſſor an efficiatur nunciatus per ſatiſdationem præſtitam à nunciante.*

22 *Decretum manutentionis, an tranſeat in iudicatum.*

23 *Reſtitutio, aut repulſatio teſtium non admittitur in poſſeſſorio manutentionis.*

24 *Mandatū ſuper noui operis nūciatione reo comparēte an reſoluatur in vim ſimplicis citationis, n.25.& 29.*

26 *Reuocatio datur per viā attentati operis quod factū eſt contra huiuſmodi nunciationem. Fallit vt n.28.*

27 *Appellatio nō eſt concedenda, vbi denegatur audiētia.*

30 *Terminus datus à lege non poteſt reſtringi tanquam pro forma inducatur.*

31 *Poſſeſſio an poſſit dici extincta per lapſum decem annorum quo ad effectum manutentionis, & n.32.*

33 *Interdictum Vti poſſidetis datur ſtante animo poſſidendi ad hoc vt turbans deſiſtat à turbatione.*

34 *Ædificium factum poſt inhibitionem ſuperſederi debet etiam oblata cautione.*

CAPVT CCCLXXXIV.

PEr ſatiſdationem præſtitam de qua in caſu
mihi propoſito dicebant tolli nunciationem
1 noui operis, † adeo vt ille cui eſt nunciatum poſſit
perſeuerare in opere *l.prætor. §.deinde. & l.de pupillo, §.is cui, ff de nou.oper.nunciat.*
Verum prædicta Dixi procedere quando nuncians
non replicaret Hodie conſtat, hodie agatur, Tunc
2 enim volens ædificare † tenetur ab opere cepto
ſuperſedere non obſtante ipſa fideiuſſione oblata. vel data, ſed non accepta per nunciantem, etiā
quod nuncians interim nullum ius ſic prohibendi
doceat, donec cognoſcatur de iuribus partium infra tempus iudici arbitrarium, in quo poſſit nuncians iura ſua deducere, quo elapſo, & non pro-
3 bato poterit nūciatus in opere perſeuerare, † quod
quidem habet locum tam de iure communi ciuili, quàm canonico, & tam vigore obſeruantiæ,
quam ſtatuti, prout quo ad ius ciuile ita declarat
Bart. in l.prætor ait, §.ſi quis paratus. in princ. verſ. aut ille qui nunciat. & ibi Imol ad fin. nu.14 de oper. non nunciat. Iaſ.in l.1. col.pen.in princ.nu.19. vbi de
communi, *& ibi etiam Ruin.col.23. n.54.& 55. & Herme, Denus, n.13.& 14. ff.eod tit* quem ſequitur
& de communi docet *Plot.in l ſi quando, n.119. ad med.C vnd.vi.lo. Pet de Ferrar. in for.libell. de nou. oper nunc §.ante aliquam.ad finem.verſ.ſed circa præmiſſa, nu.1. Salic.in l.1.ad fi.verſ. aut ille ſatiſdationem, n.3.& ibi Aloyſ.de Leo in fi.verſ.4.ſatiſdatione. n.6.C.de oper.non.nunciat. Azo in ſumm.C.de ædific. priu in fin.verſ.item quandoque, n.8.*
Idem eſt de iure canonico, ſecundum quod non eſt
4 admittenda cautio, † quando nuncians vult incontinenti probare *Gl.in c.vlt.in ver.non obſtante. in fin. ver. ſed contrarium. de nou. oper. nunciat. & ibi Io. And.in princ.* Vbi quod prouiſio eſt vtilis etiam
ei, cui denunciatur, quaſi poſtea probato præiudicio denunciantis perderet expenſas factas in conſtruendo, & faciendas in demoliendo & ſequitur
Abb.in d.c.vlt.in fin. Hoſtien.ad med verſ ſolutio. C. ad fi ver. tu dic indiſtincte. Butr. ante med. ver. ſed contrarium eſt verum. de nou. oper. nuncia. Anchar. in c.ſignificantibus in 5.notab.n.5.eod.tit.
Quod etiam obſeruantia, & praxis admittit, vt teſtatur *Caſtr in l de pupillo, § ſi quis riuos. ad fin. in gloſſ.*
5 *ſuper verſ. periculum, n.5 de nou.oper.nunciat.* † qui
loquitur in ædificio molendini, in quo maius damnum adeſſet, & ſequitur *Rimin. Iun. conſ.70. nu. 15. lib.1. Affred. dec 496. Andr.Gail.obſeru.16. n.17. lib. 1.* Vbi quod ita fuit iudicatum *Io.Pet.de Ferrar. ad form libell.de nou.oper.nunciat. §.ante aliquam, ad fin. ver.circa præmiſſa, nu.3.* Vbi quod eſt multum notandum, & ſic debet practicari *Rebuff. de mater. poſſeſſor.art.2 gl.4.nu.21. tom 3.fol.263. Put.deciſ.119. lib. 2.* Vbi quod ita alias fuit ſeruatum *in cauſa Agrigentina monaſterij Maij 1544.*
Et ita etiam diſponit ſtatutum *Vrbis c.148. lib.1.* vbi
ſolum abbreuiatur terminus ad ſex dies vtiles,
6 † prout etiam in ſimili ſtatuto notat *Carp.in.ad conſtit. Medīol.c.341.n.58.p.2.* Cum in cæteris concordet cum iure communi mandato non eſſe conſiderandam ſatiſdationem oblatam, & concedendo arbitrium nunciantis an velit intra d. ſex dies
7 iura ſua deducere, qui terminus etiam erit communis ipſi nunciato, prout eſt etiam de iure, quāuis vni tantum parti daretur *Spec. de dilat. num.14. Afin.in prax.§.22.n.10. poſt Caſtr.conſ.333. viſo caſu n.2.lib.2.per text.in leg.petendo, C.de tempor. in integr.reſtit. & in l.fin. C.de fruct. & lit. expenſ.* cum
aliis per *Carpan.ad conſtit. Mediol.cap.22.n.51. Cumia in ritibus magn.cur.cap.41.n.5.* Quidquid aliud
8 ſit † in eadem ſpecie probationis in qua terminus
non debet eſſe æqualis vtrique parti, vt per *Iaſ.in leg.admonendi, in 2.lect.de iureiur.*
Et omnium prædictorum ratio eſt, quia in cauſis
ſummariis exceptio, quæ requirit altiorem in-
9 daginem † admittitur, ſi excipiens ſit paratus incontinenti probare *l.3.in princ.ff.vt in poſſeſſ. legat.*
10 *& ibi Gloſſ.in verb. hodie. & Bart num.* . † Quare
etiam ſicut exceptio incontinenti probanda impedit executionem ſententiæ *l.4. §.condemnatum de re iudic.* ita etiam debet impedire volentem
11 ædificare in executione operis † admittendo recuſationem ſatiſdationis, vt declarat in ſpecie
Anchar.

Anchar. in cap. ſignificantibus. in 5. notat. nu. 5 de nou. oper. nunciat.

Neque obſtat quod aliqui dubitent, an ſit in arbitrio
nunciatoris, ſeu denunciati velle ſatiſdationem
12 recipere, † vel dare, & de ſuo iure incontinenti
experiri, cum alij teneant quod ſit electio actoris,
alij verò quòd ſit electio rei, vt per *Bald. in l. 1. C. de nou. oper. nunciat. & ibi Azo ad med. n. 1. in fi. poſt Cyn. Io. Hug. & alios ibidem allegatos.*

Quia magis vera, & communis opinio eſt, vt ſit in
arbitrio nunciantis an velit ſatiſdationem recipere, quando vult incontinenti probare, quo caſu
13 † iudex non debet admittere d. cautionem, vt concludunt *omnes in d. c. vlt. de nou. oper. nunciat. Caſt. in l. de pupillo § ſi quis riuos. ad fin. n. 1. ff. eod. tit.* cum
aliis ſupra adductis *in verb. idem eſt de iure canonico. & verſ. quod etiam obſeruantia.* Et contraria pro-
14 cedūt, † quando elapſum eſſet ſpatium trium mē-
ſium, ſeu illud minus tempus, quod per iudicē fuiſſet arbitratum, tunc enim poterit admitti ſatiſdatio de demoliendo, quamuis liſpendeat, & non
ſit terminata, vel etiam in caſu, quo offeratur probatio incontinenti, & ſic non impeditur conſtructio, vt voluit *Rot. per Creſcent. deciſ. 1. alias 10. de nou. oper. nunciat.* & notat etiam *Lancellot. de attent. poſt inhibit. c. 20. limit. 2. n. 14. tom. 5. f. 413.* & declarat quoque *Soc. Iun. in l. 1. n. 148 ff. de oper. nou. nun. Gail. obſer. 16. lib. 1. n. 17. ad med. per tex. in l. ſtipulatio. § 1 ff. de nou. oper. nunc.* & tenuit etiā *Azo. in ſum. C. de ad. f. prin. in fin. item quandoque. n. 8.*

Nec facit, quod alij diſtinguant an ædificator poſſi-
15 deat: quo caſu eius eſt optio, † aut non, & erit
electio nunciantis *vt per Cardin. in c. vlt. vbi etiam Butr. ad med. verſ. 4 de nou. oper. nunciat.* Quia verior
eſt opinio, vt prædicta habeāt locum etiam quando ille cui nunciatus ædificaret in ſolo à ſe poſſeſſo, cum iura de hoc loquentia loquantur generaliter non facta diſtinctione an nunciatus poſſideat
16 necne. † cum in hoc caſu non dicatur turbari poſ-
ſeſſor, neque nuncians ad hoc tendat, ſed ſolum
agat ad ius ſuum tuendum, quod per ædificium videbatur diminui, ac turbari. Maximè cum hæc
nunciatio ſit inducta contra ædificantem in ſuo, vt
bene declarat *Socin. Iun. in l. 1. n. 153. vſque ad nu. 156. de oper. nou. nunciat.*

Præſertim vbi nullum periculum eſſet in mora, neque poſſet conſiderari aliqua ſuſpicio calumnio-
17 ſæ nunciationis, † quod facit, vt minus ſatiſdatio
admittatur *Imol. in l. prætor ait. 20. § ſi quis paratus fuerit ad fin. n. 15. ff. de nou. oper. nuncia. Theſaur deciſ. 204. n. 5.* Licet etiam quando immineret dam-
18 num, neq; admitteretur ſatiſdatio, † ſi nunciator
dixit *hodie conſtat, hodie agatur*, tunc enim eſſet pronunciandum, debere ſuperſederi arbitrio iudicis
Caſtr. in l. de pupillo. 5. §. ſi quis riuos in fin. ff. de oper. nou. nun. Rumin. Iun. conſ. 70. n. 15. lib. 2.

Si hæc igitur vera ſunt in eo, qui vult incontinenti
ius ſuum deducere, & in illo, qui ædificat in ſuo,
vt dictum eſt, multo magis habebunt locum in
caſu noſtro, in quo prætenditur probatum fuiſſe
poſſeſſionem nunciantis, & doctum per teſtes ædificium fieri in eius ſolo, ex quo reſoluat, quod
iudex debet reſpuere ſatiſdationem, & interim
donec pars voluerit aliquid in contrarium deducere, erit concedendum mandatum de manute-
19 nendo, † quod non denegatur, quamuis non probetur poſſeſſio de tempore litis motæ, cum ſufficiat quaſi poſſeſſio anterior probata, quaſi illa
præſumatur continuari *Bald. conſ. 438. præmiſſo verdum. n. 1. verſ. item in hoc vincit lib. 1. Rebuff. de mater. poſſeſſ. art. 2. gl. 3. n. 14. & 18. tom. 3. Rot. coram R. P. D. Manzanedo. Aquilegien. penſionis. 25. Maij 1610. & coram Card. Mant. Turritan. tertiaria. 13. Aprilis*
20 *1592.* † Cum in interdicto Vti poſſidetis qui olim
poſſedit præſumatur hodie poſſidere. *Abb. in c. olim il 1. nu. 14. & in c. cum ad ſedem. n. 15. de reſtit. ſpoliat. Alex. conſ. 133. viſo proceſſu. col. 3. poſt med. verſ. nec obſtat ſi diceretur. n. 3. lib. 1.*

Et ſtante ſupradicta poſſeſſione probata ad fauorem
21 nunciantis minus erit admittenda ſatiſdatio. † cum
in eius præiudicium hoc redundaret, priuaretur
enim commodo poſſeſſionis, nam per talem ſatiſdationem nunciatus efficeretur poſſeſſor *Iaſ. in l. prætor ait, § deinde col. 1. in fin. verſ. 3. nota. nu. 5. de oper. nunciat. per text. in l. ſi alius fecerit. 7. poſt prin. verſ. licere enim debet. & ibi Gloſſ. in verb. hoc ipſo ff. quod vi aut clam Idem Iaſ. in l. 1. §. nunciatio col. 1. ad fin. verſ. ſed & ego ex alio fundamento. de nou. oper. nunciat.*

Et ſi pars aduerſa aliquid vellet probare, non negatur, decretum enim manutentionis nihil ei obe-
22 rit, † cum nunquam tranſeat in iudicatum, ita vt
ſi iudici melius conſtiterit de poſſeſſione aduerſarij poſſit ſuum decretum reuocare, & alteram partem manutenere, vt per *Rot. coram R. P. D. Man-*
23 *zanedo Aquilegien. penſionis 21. Maij 1610.* † Adeo
vt neque teſtitutio, aut repulſatio teſtium in hoc
poſſeſſorio admittatur, tanquam ſimus in ſummariis *Abb. & Fel. in c. veniens. il 2 de teſtib. Capic. deciſ. 13. & 55 Granat. ad Veſtr. lib 4 c. vlt. in fi. n. 36.*

Minus obſtat *Vin. opin. 554. n. 1 in fi.* vbi atteſtatur in
24 curia Romana mandatum † ſuper noui operis
nunciatione reo comparente reſolui in vim ſimplicis citationis iuxta *Gramat. conſ. ciuil 71. ſuper dubio. per tot.* quem ſequatur *Caroc. deciſ. 19. nu. 22. Bregnin. deciſ. 23. n 9. p. 2.*

Quia verior eſt contraria opinio, quam tenet *Caſtr. in l. de pupillo. § meminiſſe. n 5. in fi. de nou. oper. nun-*
25 *ciat.* † Quaſi in hoc caſu non agatur de magno
præiudicio, & in quo non diſcutitur de iure nunciantis tempore denunciationis *Io. de Amic. conſ. 36. num. 12.* & concludunt omnes in *d. § meminiſſe.*
26 † Vnde etiam datur reuocatio per viam attentati
operis quod factum eſt contra huiuſmodi nunciationem *Bald. conſ. 245. ad med ver. 2. præmitto. Iaſ. in l. 1. n. 3 ver. 4. limita. & ibi Hercul. col. 8. de nou. oper. nunciat. Lancellot. de attentat. c. 28. de ſentent. in cauſa*
27 *attentat. n. 77. & 78. tom 5 f. 447.* Vbi etiam † quod
hoc caſu non dabitur appellatio cum denegetur
audientia *Iaſ. in l. 1. § ſed & ſi is. in prin. & n. 2. de oper. nou. nunciat.* Maximè parte opponente, quicquid aliud ſit, quando quis ſpreta nonciatione
fuit admiſſus per iudicem ad probandum, & pars
non oppoſuit, quia tunc ceſſat ſpretus, & demolitio operis *Iaſ. conſ. 168. col. 2. in princ. verſ. item licet ædificans. lib. 2. Plot. in l. ſi quando, nu. 121. verſ. 4. ibi nuncians, C. vnde vi. Carpan ad Conſtitut. Mediolan. c. 140 n. 31. lib. 2.*

Et quatenus etiam talis nunciatio reſolueretur in
vim ſimplicis citationis, tamen hoc non pertinet
28 ad quæſtionem noſtram, † cum modo non agatur de aliqua pœna incurrenda, prout loquuntur *Gramat. & alij ſupra allegati*, ſed ſolum an debeat dari ſatiſdatio, quam nuncians non tenetur
acceptare, cum ſit admittendus ad ſuas probationes, vt diſponit ſtatutum, cum alijs ſupra adductis;

ita vt nulla ſit conſideratio alicuius termini hucuſque dati, cum talis dilatio non fuerit præfixa iuxta formam ſtatuti, prout debebat dari poſt ſatiſdationem oblatam, & per ſex dies vtiles, vt mandat ſta-
30 tutum, † quod in hoc non poterat reſtringi tanquam ſimus in termino dato à lege, qui pro forma inducitur *Nicoms. in cap. quoniam contra. nu 8. de probat. Afin. in prax c.2 n 8.§.12.*

Neque obſtat quod poſſeſſio prætendatur extincta
31 per lapſum decem annorum † Quia hoc non procedit in caſu noſtro, in quo conſtat ſemper fuiſſe retentum animum poſſidendi. *Gl. in §. quod autem. in verb. propter abſentiā. inſtit. de vſucap Alex. in l ſi id quod. n.2. de acq. poſſeſſ. Rot. coram R.P.D Manza-*
32 *nede Aquilegien. penſionis 21. May* 1610. † Vbi etiā quod requiritur probatio quod alius occupauerit naturalē, alias præſumitur illius retētio, & cōtinuatio etiā poſt decenniū *Couar. in reg. poſſeſſ. p.2. §.1. incip. hactenus tractauimus. n.3. ad fi. ac ſi conſtet. poſt Alc. præſ. 21. reg. 1. n. 11. & 12. Guid Pap. dec. 619. n. 10.*

Et ſtante d. animo poſſidendi daretur etiam interdi-
33 ctum † Vti poſſidetis, ad hoc vt turbans deſiſtat à turbatione *Caſtr. conſ. 154. in cauſa appellationis col. 2. ad med. verſ. ſed ſuſtinendo cauſam lib. 1. Menoch. de reten. rem. 3. n. 36. Put. deciſ. 168. n. 4. lib. 1.*

Vltimo non eſt omittendum quod cum fuerit ædifi-
34 catum poſt inhibitionem † quouſque non conſtat an aduerſarius iuſte, vel iniuſte ædificauerit, ſuperſederi debet in vlteriori ædificio, etiam oblata cautione, ne ædificetur in eo quod fortè veniat
35 deſtruendum † *Caſtr. conſ. 412. viſis punctis. in fi. verſ. interim autem, lib. 2.*

EPITOME.

Negotiorum geſtor adminiſtrans ſciente, & patiente domino eius negotia, quando cenſeatur illum obligaſſe. ¶ Et an coniecturæ ſufficiant ad probandū quod contrahens cum adminiſtratore voluerit dominum obligare. ¶ Pupillus, Eccleſia & Ciuitas an teneantur ex facto adminiſtratorum. ¶ Et an ſit probandum, quod negotium fuerit conuerſum in eorum commodum. ¶ Et in aliis non priuilegiatis an iſta probatio requiratur. ¶ Adminiſtratores, qui ſcribunt ſe debitores in libris quando poſſint nomine proprio conueniri. ¶ Actio an detur contra Dominum, in cuius vtilitatem negotium verſum eſt.

SVMMARIVM.

1 *Dominus obligatur ex contractu facto cum eius adminiſtratore ipſius contemplatione. Amplia in negotiorum geſtore, qui ſciente, & patiente domino eius negotia adminiſtrabat. n. 2.*

3 *Geſta per factores qui publicè & palam negotia alicuius gerunt quando præiudicent dominis.*

4 *Dominus tenetur ex facto adminiſtratoris dolosè adminiſtrando.*

5 *Adminiſtrator cenſetur approbatus per electionem factam à domino. Et quidquid per eum præſtabitur illius periculo cedet. n. 6.*

7 *Libri adminiſtratoris non probant contra tertium.*

8 *Ex contractu adminiſtratoris obligatur dominus ſtante animo contrahentis illum obligandi. & n. 9.*

10 *Coniectura ſufficiunt ad declarandum, quod contrahens cum adminiſtratore voluerit dominum obligare. Et quid in dubio cenſendum ſit. n. 11. & n. 12.*

13 *Adminiſtratores ſi ſcribant ſe debitores quando poſ-* [illegible] *ſint conueniri. & n. 14.*

15 *Actio datur contra dominum in cuius vtilitatem negotium verſum eſt, & n. 16.*

17 *Pupillus, Eccleſia, & ciuitas poſſunt per eorum adminiſtratores obligari ſi probetur quod pecunia fuerint erogata in ipſorum vtilitatem. nu. 18 Secus in aliis non priuilegiatis, in quibus iſta probatio non requiritur, nu. 19.*

CAPVT CCCLXXXV.

SOlutionem precij mercium, de quibus agebamus Dixi non poſſe denegari, cum illæ fuerint conſignatæ adminiſtratori, ſeu factori hæredum
1 contemplatione ipſorum prout etiam dicti hæredes fuerint deſcripti debitores in libris fundaci quod facit, vt Dominus obligetur, cum eius contemplatione contractus dicatur celebratus *l. vlt. de inſtit. act. Caſtr. in l. 1. in fi n. 6. ff. eod. tit. Bart. in l. ſi pupilli 6 §. item ſi procuratori. col. 1. ante fin. n. 5. verſ. an autem dominus obligetur. de neg. geſt. Cyn. in l. ſi qui 7. col. 2. ad med. verſ. aut contraxere cum procuratore. C. quod cum eo qui in alien. poteſt. Corn. conſ 213. ad fin. n. 6. lib. 3. Socin. conſ. 154. col. 2. in princ. verſ. tertius caſus, lib. 1. Surd. conſ. 326. num. 1. lib 3. Card. Mant. de tacit. & ambig. conuent. lib 4. tit. 10. nu. 30.*
2 † Vbi ampliat ad contractus initos cum negotiorum geſtore, ſeu factore, qui ſciente, & patiente domino gerebat omnia eius negotia, videtur enim talis contractus cum domino celebratus, qui etiam debet eum ratum habere, ne alioquin contrahentes decipiantur *l. 1. §. magiſtrum. ff. de exercitor. act.*
3 *l. vlt. ff quod cum eo. Caſtr. conſ. 1. nu. 1. lib 1.* † Et de geſtis per huiuſmodi factores, qui publice. & palam gerunt alicuius negotia, quod valeant multa adduxi ſupra *c. 360. in fin. verſ. & prædicta minerenī.*

Neque erit conſiderandus dolus adminiſtratoris, quamuis conuerterit merces in ſuus vſus, non Do-
4 mini, ac eius familiæ, † cum etiam Dominus tunc teneatur; quaſi ei ſit imputandum, qui talem præpoſuit, & æquius eſt, vt illi potius, quam creditoribus nocere debeat *l. 1. §. non autem ex omni cauſa verſ. vnde quærit Offilius. vbi Gloſſ. in verb. cum talem. & Caſtr. n. 4 ff. de exercit. act. Bart. in l. 1. §. familiæ ff de public. Rot Genuenſ. deciſ. 14. n. 14 &*
5 *17.* † Nam per talem electionem cenſentur approbata eorum geſta *Abb. in c. ſignificauit. nu 1. poſt*
6 *Gloſſ. ibi de appellat. Innoc. in c. 1. de fid. inſtr.* † Vnde quidquid per eos præſtabitur illorum periculo cadet *l. 2. in pr. de iud. l. 1. §. proinde. ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.*

Nec obſtat in libris Adminiſtrationis adſint deſcriptæ merces, de quibus agimus in creditum, & deinde poſitum pretium illarum tanquam ſolutum inde-
7 bitum; † Quia tales libri non probant contra tertium *Iaſ. in l. admonendi. n. 133. ff. de iureiur. Felin. in c. 2. n. 3. de fid. inſtrum. Capmag. dec. 331. n. 2. p. 2.*

Minus facit quod hæredes non accepiſſent à fundaco tales merces, vnde non poſſunt conueniri, maxime quia prætenditur per eos ſolutum pretium il-
8 larum adminiſtratori. † Quia hoc non debet nocere contrahentibus, cum ſufficiat Mercatores habuiſſe animum obligandi Dominum, non Factorem, quo caſu tenetur Dominus ex facto Adminiſtratoris, cum perinde ſit, ac ſi negotium fuiſſet cum ipſo Domino *§. fin. inſtitut. quod cum eo. l prætor ait. § ſed ſi ſeruus. ff de eden. L. heres abſens §.*
9 *apud Labeonem. ff de iudic. Surd. conſ 316 n. 1.* † Vbi quod hic eſt vnus ex caſibus, quibus obligatur quis ex alterius contractu *Caſtrenſ. in rubr. ff de conſtit.*

*inſtit.act. Azo in ſumm. C.eo.tit.num.*10. Ita vt etiam
ex coniecturis colligatur animus contraheotis,
10 † quod voluerit Dominum obligare, vt quando eſ-
ſet inanis obligatio, cōtra procuratorem. vel econ-
tra *Iacob.de Aren.& alij per Cyn.in l.ei qui ad fi.ver.*
11 *iuxta hoc quaro.n.5.C.quod cum eo.* † Vbi etiam quod
in dubio cenſetur contraheos ſemper habuiſſe ani-
mum obligandi vtrunque *l.hine quaeritur. de pec. l.*
12 *vlt.de ſtip.ſerv.* † Et ex quo erat adminiſtrator, ſem-
per videtur haberi reſpectu ad Dominum, oon
ad eum cum qoo contrahitur *§.ſi igitur.inſtit. quod*
cum eo. Dec in l.ſi inſtitorem 19. *aa* 5. *in fi. verſ. non*
obſtat ratio. ff.ſi cert.pet. Vbi etiam ex hoc conclu-
13 dit, † quod factores, quamuis ſcribant debitores,
non propterea poterunt ipſi conueniri, quaſi vi-
deantur ſcribere factorio nomine, vt obligent Do-
minum *l.heres abſens. §.apud Labeonem. de iudi. Ca-*
*ſtr.in l.*3. *§.procurator. in princ. ff. quod quiſque iur.*
Ang.in l.eandem in fi de duob.reis. & ibi Roncag. in
14 *princ.a.*173.*Dec conſ.*519 *in fin.* Niſi procurator † ſe
expreſſe obligauerit *Caſtr. in l.ſi pupillo. §.item ſi*
procuratori.in pr ver.hoc vero econuerſo ff de neg.geſt.
Præterea cum merces inſeruierint pro hæredibus, ac
eorū familia, generale eſt in quolibet contrahente
etiam cum negotiorum geſtore, quod actio detur
15 contra † Dominum in cuius vtilitatem verſum eſt
Iaſ.in l.ſi eum ſeruum, 2.1. *ff.ſi cer pet. per tex. in l.ei*
qui. vbi Bald. dicit ſingulare *C.quod cum eo qui in*
alien.poteſt.& in l.fi. ff.de eo per quem fact. erit. Cum
16 enim res mea tibi vtilitatē † attulerit in ſubſidium,
poſſum à te condicere debitore non exiſtente ſol-
uendo *Gl. in l.his ſolis,de condict. indeb.* licet inter
me & te nullus contractus interueniſſet *l ſi me &*
17 *titium,& ibi Iaſ.nu.*5. *ff.ſi cert.pet.* † Quamuis ſimus
in pupillis, qui poterunt per adminiſtratorem, &
tutorem obligari, ſi conſtat, quod merces, ſeu pecu-
niæ fuerunt acceptæ, & erogatæ in vtilitatem ipſo-
rum *Gl.in l.*3. *§.perſonalis. C.quand.ex fact tutor.vel*
18 *curat. Caſtr.* qui etiam ampliat † ad Eccleſiam, &
ciuitatem, & ſimiles priuilegiatos *in l.ſi pupilli.*6. *§.*
item ſi procuratori. in fi. nu 4. *ver.vltimo quod dictum*
eſt. & ibi Addit. in verb. qualiter autem. ff. de neg.
geſt. Alex.in l.ſi res mea. ff quod met.cauſ. & late re-
ſoluit *Rot.coram R.P.D. Ludouiſio Romana ſocietatis*
officiorum. 12. *Nouembr.* 1601. & dixi ſupra *c.* 360.
19 † Cum in aliis non priuilegiatis ad hoc vt Domi-
nus teneatur ſufficiat, quod procurator, ſeu factor,
& adminiſtrator vtiliter geſſerit, quia tempore, quo
recepit imminebat neceſſitas, quamuis pecunia, vel
fuerit perdita, vel per procuratorem ſubtracta, cum
hoc debeat nocere domino, non mutuanti *l.ſed an*
*in vltimo.§.*2.*ff.de neg.geſt Caſtr.in d.l.ſi pupilli.§.item*
*ſi procuratori.col.*2.*ad fin.ver.& vltra hoc ſufficit. ante*
*n.*3.*& col.vlt.in fi.a.*4.*ff.eod.tit.*

EPITOME.

Inſinuatio an requiratur in donatione facta cum o-
nere alendi donantem. ¶ Et in quibus perſonis meri-
torum æquiualentia ſit conſideranda ad effectum, vt
illa valeat ¶ Et probatio meritorum quo caſu ſit fa-
cienda. ¶ Et an huiuſmodi merita debeant producere
efficacem obligationem ad agendum. ¶ In donatione
reſtricta ad deſcendentes naſcituros ex corpore do-
natarij, vel ad deſcendentes maſculos tantum, an bo-
na donata debeant reuerti ad donantem, & eius hæ-
redem, vel ad ſucceſſorem donatarij. ¶ Et an cenſea-
tur vnica donatio in quolibet perſonarum gradu, &
perinde ſit ac ſi donatum fuiſſet vltimo ſine aliquo o-
nere, ſicut in fideicommiſſo. ¶ Donatio ob cauſam
an requirat inſinuationem, vel aliam ſolemnitatem
ſtatuti de donatione loquentis.

SVMMARIVM.

1 *Donatio ob cauſam alimentorum non requirit inſi-*
nuationem, & quomodo hoc onus alendi conſidere-
tur reſpectu bonorum donatorum, vt ſciatur ad quam
*ſummam aſcendat illorum æſtimatio.n.*2.

3 *Meritorum æquiualentia in quibus perſonis ſit conſi-*
deranda ad effectum vt donatio valeat abſque inſi-
nuatione.

4 *Donatio remuneratoria in eo quod merita excedunt*
habetur pro ſimplici.

5 *Contractus innominatus dicitur ſi fiat donatio pro futu-*
ris meritis,& non continet cauſam lucratiuam, nec
*requiritur inſinuatio. & n.*6.

7 *Probatio meritorū non eſt faciēda inter perſonas inter*
*quas alienatio non prohibetur. Amplia vt n.*8 *&* 9.

10 *Donatio remuneratoria dicitur magis permutatio in*
extimatione meritorum.

11 *In donatione ob cauſam nō requiritur aliqua ſolemni-*
tas ſtatuti loquentis de ſimplici donatione & n 12.

13 *Merita an debeant producere efficacem obligationem*
ad agendum ad hoc, vt donatio remuneratoria va-
leat, & non requiratur inſinuatio.

14 *Donatio reſtricta ad deſcendentes naſcituros ex cor-*
pore donatarij, vel ad deſcendentes maſculos tan-
tum, non facit, vt bona donata debeant reuerti ad
donantem, vel eius hæredem, ſed tranſibunt ad ſuc-
*ceſſorem donatarij. Et de ratione. n.*17. *Et eſt verior*
*opinio. num.*18. *&* 19. *Amplia quamuis adſit dictio*
*tantum n.*20. *Declara vt nu.*21.

15 *Donatio facta ad deſcendentes naſcituros cenſetur v-*
nica in quolibet perſonarum gradu, & perinde eſt ac
ſi donatum fuiſſet vltimo ſine aliquo onere, ſicut in
*fideicommiſſo. n.*16.

CAPVT CCCLXXXVI.

IN donatione de qua agimus, adſunt multa, ex
quibus Dixi non poſſe opponi aliquam nulli-
1 tatem, quæ ex aduerſo prætenduntur. † Etenim fue-
runt donata bona per Patruum nepotibus promit-
tentibus eundem donatorem alere toto tempore
vitæ ſuæ, quo caſu non requiritur aliqua inſinua-
tio, cum non ſit ſimplex donatio: ſed ob cauſam
alimentorum *Alex conſ.*12. *viſo inſtrumento. vol* 2.
*ad med.verſ inſuper. n.*5. *lib.*1. *Rim.Iun. in §.*1. *num.*
490. *inſt.de dona. Cordubenſ. in l.ſi quis à liberis § v-*
*trum.n.*19.*ff de lib.agnoſcend.Surd.de alim prinil.*76.
2 *n.*6. Maximè, † quia non probatur aliqua exceſ-
ſus bonorum, quæ fuerunt donata, ex quo poſſit
colligi, quod onera alendi donantem non æſtima-
rentur tanti, vt faciant d.donationem eſſe infra
ſummam quingentorum aureorum, quo caſu magis
clara eſt concluſio, quod non requiratur inſinua-
tio *Alex.conſ.*21 *attentis his.n.*3.*&* 4 *ver vr.de ſi one-*
*ra lib.*1.4. *Soccin.conſ* 66. *n.*10.*col.*6. *in fi.ver. debent*
3 *tamen.lib.*1. † Quamuis neq; iſta æquiualentia me-
ritorum eſſet conſideranda in caſu noſtro, cum
non ſumus inter perſonas prohibitas, quidquid
diuerſum ſit in aliis, quibus donari non poteſt, vt
de communi teſtatur *Bertrand.conſ* 164 *nu* 2.*lib* 1.
*Clar.in § donatio verſ.ſed nunquid,ad finem,n.*3. Cum
alias donatio remunerandi cauſa facta in eo quod

Digitized by Google

meritum excedit habeatur pro ſimplici *Ruin. con-
ſil 173.nu.12.ad med.lib.1.Soccin.conſ 295.nu.8.ad fi.
verſ.3.lib.2. Rot.coram Card. Seraph. Portuen. bono-
rum. 16.Octobr.1579.de qua per Cardin.Mant.de ta-
cit.& ambig.conuent.lib.13.tit.15.n.28.*

Secundo, quia bona fuerunt donata pro futuris meri-
tis, quod facit, vt tunc dicatur contractus innomi-
5. natus, † & non contineat cauſam merè lucratiuam
*Bald.conſ.18.notiſſimum ad fi.n.3. lib.1. per text. in l.
non vſque adeo.ff ſi quid in fraud.patron.* Dicitur enim
donatio remuneratoria quando fit pro futuris me-
6 ritis, † cum æquiparetur cauſa de futuro cum illa
de præterito, & in nullo caſu requiritur inſinuatio
*l.fi.§.vlt.C.de don.ant.nup. Bart.in l.aquilius regulus.
num.3.in fi.verſ.habes ergo dicere. ff.de don. Surd de
alim. priuileg 72.n.6.*

Tertio ſumus in donatione remuneratoria facta ob
merita præterita, quorum probationem in totum
7 donator remiſit, † & cum iuramento ſimplici eius
aſſertioni ſtandum eſſe declarat, quo caſu non re-
quiritur aliqua probatio, cum ſimus inter perſo-
nas, inter quas donatio non prohibetur, Maximè
quia agitur de inualiditate donationis à principio,
8 non autem de eius interpretatione, † neque de il-
lius reuocatione ob ſuperuenientiam liberorum
*Bart.in l ſi forte.ad fi. nu.3. verſ. & per hoc dicit.ff de
caſtr.pecul. Soc.* qui de communi *conſ.295. in cauſa
contra.num.7.lib.1. Dec. conſ.25.num.3& lib.1. Card.
Mant.de tacit.& ambig.conuent.tit.6.lib.1.n.4.Burſ.
conſ 304.nu.13.ad fi. ver.nec ſimiliter reuocatur.lib.3.*
9 † Præſertim ſtante iuramento, vt dictum eſt *Bald.
in l.ſi donatione.13.n.2.C.de collat. Neuiz.conſ.8.n.15.
& 16.Ceph.* qui de magis communi *conſ.61 n.14. li.
1.Cor.conſ.104 n 8.li.2.*& declarat *Hond. conſ 47.nu.
35.53.& 54.li.1.Clar.in §.don.q.3.ver.ſed an quod.n.3.*

Quarto fuit facta etiam expreſſio cauſæ meritorum
fratris donantis, & patris eorum, quibus donatum
eſt, quod facit, vt magis dicatur donatio remune-
10 ratoria, † & non requirat inſinuationem ob meri-
ta tot perſonarum, quaſi tunc dicatur magis per-
mutatio quædam in exonerationem meritorum,
non continens cauſam lucratiuam *Rom.conſ.26.n.
3. poſt Gl.in l.fi.in princ.C.de iur.dot.Tiraq.in l.ſi vn-
quam in verb. ſuſceperit liberos. nu.47. C.de reuoc.do-
nat.Sur.de alim priu.72.nu.5.& 6.*

Quinto vltra prædicta adeſt quoque ratio ſuſtentatio-
nis onerum domus faciendæ per donatarios, ob
quam rationem etiam motus eſt donans ad relin-
quendum expenſas, quas fecerant pro eo alimen-
11 tando, † dum abſens fuiſſet, & occuparetur in ſer-
uitiis aliorum occaſione doctoratus, in quibus o-
ſtenditur minus huiuſmodi donationem continere
cauſam lucratiuam, ſed potius oneroſam, quod fa-
cit, vt non iudicetur de ea, ſicut de ſimplici dona-
tione, ſed ob cauſam, in qua aliqua ſolemnitas non
requiritur *Bald. in l.ſed & ſi lege. §.conſuluit. ff.de
pet.hered. Alex.conſ.12.n.5.lib.1.*

Neque obſtant quæ dicuntur de non ſeruata forma
ſtatuti Vrbis circa donationes; Quia omiſſo quod
ciuitas, vbi facta fuit donatio non eſt in diſtrictu
12 ad hunc effectum vt ſubiaceat ſtatutis Vrbis: † Reſ-
pondetur nos eſſe in donatione ob cauſam ex ſu-
pra allegatis, quæ non comprehenditur ſub conſti-
tutione loquente de ſimplici donatione *Gab.conſ.6.
n. 20.lib.1.*

Pariter neque obſtat quod merita non producant effi-
13 cacem obligationem ad agendum, † Quia hoc non
requiritur ſecundum communem ſententiam Do-
ctorum, de qua teſtatur *Card.Mant.de tacit. & am-
big.conuent.lib.13.tit.15. n.16.& li.21.tit.4.n.7.* vbi
quod ita eſt tenendum contra *Pinel. in l.1 p.3. n.39.
ver.ne autem aequiuocemus.C.de bon.mater.* quod etiā
voluit *Rot. coram R.P.D. Robuſterio Roman. legati,
16.Febr.1573. Caſ.de Graſſ.deciſ.2.n.18.de donat.*

Circa vltimum, de quo dubitabatur, concludendum
eſt, quod licet donatio fuerit reſtricta ad deſcen-
dentes naſcituros ex corpore donatarij, vel ad deſ-
14 cendentes maſculos tantum; † Nihilominus bona
donata non debent reuerti ad donantem & eius
hæredes, niſi hoc ſpecialiter expreſſum ſit, ſed tran-
ſibunt ad ſucceſſores donatarij cum aliis bonis ip-
ſius, non quidem iure donationis, quia in ea non
ſunt comprehenſi, ſed iure tranſmiſſionis quaſi hoc
ſit de natura donationis, vt ſit perpetua, & non re-
uertatur ad donatorem, neque ad eius hæredes *l.1.
ad med.verb. igitur cum dicimus, ff.de donat. l.ſena-
tus.in princ.ver.nam ita Graci. & ibi Gl.in ver. nullo
15 caſu. ff.de don.cauſ.mort.* † Cenſetur enim quodam-
modo in quolibet perſonarum gradu vnica dona-
tio *l.ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. ff de verb. oblig.* &
perinde eſt ac ſi dicamus vltimo donatum eſſe ſine
16 aliquo onere, † ſicut in fideicommiſſo *l.cum pater.
§.libertis. ff.de leg. 2.* Et licet aliis deſcendentibus
non ſit donatum, non tamen ſequitur, quod debeat
reuerti ad donantem, ſed remanet ſine grauamine,
17 vbi deſcendentes deficiunt, † Nam bona donata
poſtquam donatio eſt perfecta non ſunt amplius
donatoris, ſed eius, cui fuerunt donata, ideo cum
illius bonis tranſmittuntur ad ſuos ſucceſſores,
18 † Ita in ſpecie reſoluit *Rot coram R.P.D. Fabio Ro-
mana voſtimi. 25 Octob. 1549* de qua *per A.bil. de-
ciſ.vnic.de don.* & per *Put.dec.264 lib. 2.* Quidquid
contrarium ſequatur *Socin.Iun. conſ.53.lib.2. & conſ.
19 142. nu. 3.& 20.lib.2.* † cum eius opinio non fuerit
per *Rot.* approbata, vt teſtatur etiam *Card. Mant.
de tacit. & ambig. conuent. lib.13. tit.21. num.27.in fi.*
Quamuis adſit dictio *tantum*, quæ nihil hoc caſu o-
20 perabitur † vt per *Achil deciſ.vnic.in fin.de don.* Et
quicquid contrarium etiam ſequatur *Alex. conſ.43.
lib 3.alias eſt conſ.53.conſideratis his quæ in themate li.*
21 6. † Quia loquitur quādo donans appoſuit clauſu-
lam, quod ad ſe reuerterentur, & ad illius hæredes,
prout etiam ita intelligitur *Cyn.in auth.ſed & ſi quis.
C.de ſecund.nupt.vt per Put. d.deciſ.274.n.5.lib.3.*

EPITOME.

Aſſertio notarij, quod pecuniæ fuerint numeratæ, quando poſſint verificari per traditionem cedulæ banchariæ. ¶ Et quomodo in hoc concordentur Rotæ deciſiones. ¶ Vera numeratio ex quibus verbis colligatur tam quando agitur pro validitate actus, & falſitate euitanda, quam pro concordia teſtium deponentium de ſolutione per cedulam. ¶ Conſtitutioni Pij V. an ſit ſatisfactum per dationem cedulæ, quamuis per eam requiratur vera, & realis numeratio. ¶ In mutuo quando à principio poſſit taxari certum intereſſe veriſimile abſque fraude, & dolo palliandi vſuras. ¶ Lucrum ceſſans quo caſu ſit magis vicinum damno emergenti, quam lucro ceſſanti. ¶ Creditor qui non poteſt paciſci de certa quantitate ſoluenda ratione intereſſe an poſſit taxare aliquam partem honeſti lucri attenta conditione perſonarum, ſi poſtea probetur, quod vere tantum ſua intererat. ¶ Pecunia habita induſtria an dicatur fructifera. ¶ Intereſſe an probetur per confeſſionem partium, & quomodo de

eo de-

eo debeat conſtare. ¶ Taxatio à principio quo caſu admittatur in terminis *l.curabit.Cod.de act. empt.* ¶ Dilatione pendente an detur mora, & debeatur intereſſe. ¶ Inſtrumentum continens certum, & taxatum lucrum an dicatur vſurarium. ¶ In cambiis an ſit prohibita taxatio intereſſe à principio. ¶ Et an requiratur mora, vt illud ſit debitum. ¶ Et quando in eo taxatio vniformis ſit reiicienda.
¶ Conuentio quomodo dicatur iuſtificata, & quales debeant eſſe circumſtantiæ, & probationes, vt intereſſe poſſit dici veriſimile, & proportionatum, & abſque labe vſurarum.

SVMMARIVM.

1 *In mutuo an poſſit à principio taxari intereſſe quando eſt veriſimile, & abeſt omnis fraus, & dolus palliandi vſuras. Et qua ſit verior & magis cõmunis opinio. n. 2.3.4.5. & 29. & qua ſint probanda, vt prædicta habeant locum, n.30.31.32.33.& 34.*

6 *Intereſſe lucri ceſſantis an habeatur pro vſura in mutuo, & quid in iuſtis negotiationibus, in quibus lucrum ceſſans, eſt magis vicinum damno emergenti, quàm lucro ceſſanti, & n.7.*

8 *Taxatio certi lucri non reddit contractum illicitum, ſed exactio. Et ſi creditor non vult exigere niſi quod ſua intererſit contractus erit validus, & taxatio habetur pro non facta n.9 & 13.*

10 *Intereſſe verè probatum poteſt taxari etiam in mutuo quamuis probaretur per coniecturas, dummodo non per confeſſionem, quæ non valeret, ſed eſſet ſimulata, & n.11.*

12 *Creditor quamuis non poſſit paciſci de certa quantitate ſoluenda ratione intereſſe, tamen attenta conditione perſonarum poterit taxari aliqua pars honeſti lucri dummodo poſtea per creditorem probetur quod verè tantum erat ſuum intereſſe.*

14 *Taxatio certa à principio quando admittatur in terminis* l.curabit.C.de act.empr.

15 *In re de ſui natura fructifera permittitur taxatio. Et quid in cambiis, & pecunia, & quando illa addita induſtria dicatur fructifera.*

16 *Intereſſe non probatur per confeſſionem & aſſertionem partium, ſed debet verè de eo conſtare. & n.17.*

18 *In cambiis eſt prohibita taxatio intereſſe à principio, & quid in mutuo ſtante probatione veri intereſſe. n. 19.*

20 *Mora an debeat interuenire vt detur intereſſe lucri ceſſantis, & n.21.*

22 *Dilatione pendente non adeſt mora, neque intereſſe debetur. Intellige vt n.23.*

24 *Taxatio vniformis quo ad intereſſe an poſſit fieri, & an habeatur conſideratio variationis. n.25.*

26 *Lucrum mercatorum non eſt adeo tenue, & exiguum, vt non excedat ſex pro centenario.*

27 *Inſtrumentum continens certum & taxatum intereſſe dicitur vſurarium. Declara vt n.28.*

35 *Aſſertio notarij quod pecunia fuerint numerata quando poſſit verificari per cedulam. Et quomodo in hoc concordentur* Rot.deciſiones.*n.43.44.& 45.*

36 *Vera numeratio ex quibus verbis colligitur tam quando agitur de validitate actus, & ad euitandam falſitatem, quàm pro concordia teſtium deponentium de ſolutione per cedulam. n.37.38.40.& 41.*

39 *Solutio per cedulam habet vim ſolutionis.*

42 *Verba notarij quando referomur ad confeſſionem.*

46 *Conſtitutio Pij V. ſuper cenſibus quamuis requirat veram, & realem numerationem, tamen adimpletur per dationem cedulæ.*

CAPVT CCCLXXXVII.

INtereſſe, de quo agimus, Dixi potuiſſe à prin-
1 cipio taxari, quamuis ſimus in mutuo, † cùm
illud fuerit veriſimile, & abſit omnis fraus, &
dolus palliandi vſuras ſecundum opinionem *Hoſt.*
in c.ſalubriter col.2.in fi. ver. ideo puto ex mente & in
c.nauiganti col. 1 poſt med. verſ. quid ergo ſi quis para-
2 *tus.de vſur.* quem ſequitur *Nauarr.* † qui de com-
muni teſtatur *in manual.c.17.num 211.verſic.& quod*
inter omnes conuenit.& conſ.6 per tot. & conſi. 10.n.2.
de vſur.& conſi.1.n.1.verſ.at non eſt certum de offic.iu-
dic.& in tract.de vſur. notab. 15. verſi.3.inter omnes
conuenit.Couar.li 3.var.reſol.c. 4.n.5. ante med verſ.
stē & illud quod maxime Grat.verſ.49.n.9.li.2.Felin.
in c.cum venerabilis.col.4.poſt med verſic.niſi mutuans
eſſet homo.n.9.de except. Alciat.conſ.8 num. 10.tom.1.
3 *lib.1.Hond.conſ.41.num.40. lib 2.* † Et de magis ve-
ra & communi opinione teſtatur *Gutier. de contract.*
iurat.p 1.c.1.n.5 poſt med ver.imò & à principio Barbo.
in l.2 p.1.in prin.num 48 ad fin ff. ſolut.matrim Vrſill.
ad Affl. d. dec 20.n.3.Claud.ad Bertazol. conſ.crim.n.
264. in fi ver.vltimò ſillit Ruin conſ. 104.col pen in fi.
ver.& idem multo magis eſt dicendum.n.10.lib 4 Nat.
conſil.477 nu 3.ad fi.Surd.deciſ 259.n.16.& 17.& de
alimen.tit.1 q.45.n.76.& 77. Silueſt in ſum. in verb.
vſura.lib.1.qu.23.& ibi Ang.n.15.& 16.Armill n.3.
Coſm.Philiarch de offic ſacerdot.lib.5 c.7. in fi. tom.2.
Ludouic.Lopez.de contract.& negotiat.lib.1.c.21 n.3.
Conrad de contract tract.2.q 30. col. 3. ad fi verſ. 3.au-
4 *ctoritas.Molin.cod tit. diſput. 315 num. 5.* † Vbi quod
iſta eſt verior opinio, Quicquid contrarium ſenſe-
rit *Innoc.in c vlt. in verb periculum de vſur.* prout etiã
teſtatur latè *Alphonſ.Villagut. eod. tit. de vſur q.18.*
concl.1.& 2.Petr.Nauar.de reſtit.ablator. tom.2.li.3.
cap.2.n.287.Adrian.lib.4.ſentent.tit.de reſtit.verſ.ſed
5 *quia nihil plus* † vbi quod iſta eſt magis communis,
& vera opinio *Tolet. in inſtitut.ſacerdot.lib.5 c.33* &
omnium latiſſimè *Mich Salon.de iuſt.& iur.q 78.ar-*
tic.2.contro.9.lib.2.f.255.cum ſeq.
Quorum ratio eſt, quia id quod intereſt etiam ex
6 mutuo non habetur pro vſura, quamuis ſimus in
intereſſe lucri ceſſantis *Alexand. conſil. 221. colu.1.*
n.1.lib.2.poſt Cyn.in auth.ad hæc.q.penult.& Bal.col.2.
C.de vſur.Iaſ.conſ.151.in fi.li.4. Aret.conſ.9. col.vltim.
cum aliis latè *per Tiraq.de retract.lign.* §. *1. gl.18.n.*
7 *71.* † Maximè in iuſtis negotiationibus, in quibus
lucrum ceſſens eſt magis vicinum damno emer-
genti, quàm lucro ceſſanti *Oſaſc.deciſ. 143. in fi. poſt*
8 *Couar.lib.3.var.reſol.c.4.n. 1. & 2.* † Præſertim quia
taxatio certi lucri non reddit contractum illici-
tum, ſed exactio; Vnde ſi creditor non vult exi-
gere, niſi quod ſua interſit, contractus erit vali-
dus, & taxatio habetur pro non facta *Ayn. conſil.*
289.col.penult.ad med.verſ. non negarem tamen. nu.8.
poſt Decian.conſil. 131. & in c.cum venerabilis. de ex-
9 *cept.* † Et ita faciendo differentiam inter validitatem
contractus, & illius inualiditatem, & exactionem,
& taxationem intelligitur *Idem Dec. conſ. 126. &*
conſ.119.
Quæ ſine difficultate procedunt in caſu, de quo
agimus, cùm verè fuerit probatum huiuſmodi
10 intereſſe: † tunc enim illud poteſt taxari etiam in
mutuo, quamuis probaretur per coniecturas ne-
dum per veras probationes, quidquid non poſ-
ſet probari per confeſſionem, quia talis confeſſio
non valeret, ſed eſſet ſimulata. Ideo lex eam non

admittit timore fraudis, quæ vſuris fomentum
præſtaret. Vnde ſi apparet fraudem non extitiſſe
erit locus intereſſe verè probato. Ita in ſpecie con-
cludit *Bald. in l. rogaſti. 11. §. ſi tibi. col. 1. in fi. verſ. in*
contrarium non valeat. ff. ſi cert. petat. quem ibi ſequi-
tur *Purpur. col. 7. & 8. in fi. num. 59. & 51. Alex. conſil.*
27. viſo themate. col. vlt. in fi. n. 11. lib. 4. & conſ 61. viſo
proceſſu. col. pen. in fi. verſ. plus ducit. n. 12. lib. 2. Lug. in
c. per veſtras. notab. 6. col 6. in princ. n. 7. verſ. niſi proba-
retur. de donat. inter vir & vxor. Rebuff. in l. vnic. gloſ.
vlt. col. fin. in princ. verſ. 1. limita. n. 45. C. de ſent. quæ
pro eo quod inter. Dec. conſ. 19. n. 5. verſ. & ad hoc eſt no-
tabilis deciſ. & conſ. 321. viſis conſiliis. col. pen. in fi. verſ.
bene facit quod notat. n. 4. & conſil. 111. in fi. num. 14. &
conſ. 116. n 6. poſt med. ver. ad hoc bene facit. Menoc.
conſ. 1027. n. 5 lib. 11. Cagnol. in l. curabit. n. 54. vſq. ad
n. 58 C. de act. empt. Rimin. Iun. conſ. 218. nu 90. lib. 2.
11 *Rot. Ianuen. dec. 91. in fi. & dec 193. n. 10.* † Qui om-
nes in ſpecie mutui ſequuntur *Bald in d. l. rogaſti. §.*
ſi tibi. ff ſi certum petat. cum illa diſtinctione, an fue-
rit probatum intereſſe verè, vel per confeſſionem,
& declarat etiam *Rot. diuerſ. deciſ. 67. num. 2. & dec.*
192. p. 1.

Amplius, quamuis non poſſet creditor paciſci de
certa quantitate ſoluenda ratione iſtius intereſ-
12 ſe, † Tamen attenta qualitate, & conditione
perſonarum poterit taxari aliqua pars honeſti
lucri, dummodo poſtea per creditorem probetur,
quod verè tantum erat ſuum intereſſe, quamuis
enim eſſet illicita taxatio à principio, tamen con-
ualidaretur, approbaretur, ſeu per probationem
poſtea ſubſecutam in vim probationis deductæ.
Ita declarat *Lup. de vſur. §. 6. in fi. verſ. & quod dictum*
eſt ſupra. n. 26. poſt Dec conſ. 111. pro tenui. ad fin. verſ.
2. non obſtat. n. 14. Anchar. q. 33. nu. 4. lib. 2. cum aliis
per *Burſat. conſ. 320. n. 54. & 86. li. 3. Plot. in l. ſi quan-*
do n. 453. ad med. C. vnde vi. latè *Sur. conſ. 327. n. 54. &*
55. li. 3. & conſ. 485. n. 6. lib. 4 Rot. Ianuenſ. dec. 9. in fi. n.
32. Cagnol. in l. 1. n. 51. C. de ſent. quæ pro eo quod inter.
13 † Quaſi taxatio certi lucri non reddat contractum
illicitum, ſed exactio, vt ſupra dictum eſt *Aym.*
conſ. 189. col. pen. ad med. verſ. non negarem tamen. n. 8.
Ideo etiam in terminis *l. curabit. C. de act. emp.* valet ta-
14 xatio certa à principio, † quando ad fructus, ſeu
ad intereſſe commenſuratur, & videtur facta quæ-
dam tranſactio inſpecto futuro euentu, vt tollatur
difficultas probationis. *Dec. in c. cum venerabilis. col.*
7. ante med. verſ. putarem tamen. n. 14. de except. quem
ſequitur *Rot. per Caſ. de Graff. dec. 1. n. 4. de vſur. Pariſ.*
conſ. 60. n. 33. & 34. lib. 1.

Neque obſtat quod huiuſmodi taxatio ab initio per-
mittatur quando res eſt de ſui natura fructifera,
15 † ſecus in pecunia, & cambiis *Roland. conſ. 55. nu.*
31. & 32. lib. 2. Quia etiam pecunia addita induſtria
eſt fructifera *Molin de contract. diſput. 315. num. 7.*
Nauar. de vſur. n. 46. Alphonſ. Villagut. eod. tit. q. 18.
concl. 1. col. 3. in fi. ver. quapropter concludendum erit
Conrad. de contract tract. 2. q. 30. concl. 3. col. 4. in prin-
16 *cip. verſ. 3. non valet.* † Maximè, quia tunc taxatio
non eſt licita in materia pecuniarum, quando con-
ſtaret ſolum per confeſſionem partium, quia tunc
videretur facta in fraudem vſurarum, cum in ma-
teria intereſſe non ſtetur aſſertioni partium, ſed
de eo debet verè conſtare *Bal. in l. cum allegas. col. 3.*
C. de vſur. Dec. conſ. 267. n. 1. Natt. conſ. 490. n. 4. Rot.
coram Card. Lancellotto Ianuen. pecuniaria 7. Iunij
17 *1610.* † Secus in caſu noſtro, in quo iuſtificatur va-
lor intereſſe à tempore contractus, vſque hodie, ita
vt exactio tunc ſaluetur ab vſuris iuxta doctrinam
Bald. in l. rogaſti. §. ſi tibi col. 1. in fi. & ibi Purpur. n. 52.
ff ſi cert. pet. Menoch. conſ. 1027. n. 5. lib. 11. cum aliis
ſup. allegatis.

Minus obſtat conſtitutio *Pij V.* prohibens taxari à
18 principio certum intereſſe, † Quia loquitur in
cambiis, neque extenditur ad mutuum *Nauarr. in*
manual. c. 17. n. 211. ver. & quod inter omnes conuenit. &
de vſur. notab. 15. n. 42. verſ. 3. inter omnes. & conſ. 1. n. 1.
verſ. at non eſt verum. de offic. iudic. Rot. diuerſ. dec. 315.
19 *n. 7. p. 2.* † Maximè ſtante probatione veri inter-
eſſe, quod excludit omnem fraudem vſurarum, ob
quã taxatio certa prohibetur *Alex. conſ. 27. n. 11. li. 4.*
Nec facit quod hic non adſit aliqua mora, ſine qua
20 non datur intereſſe lucri ceſſantis † *Innoc. in c fi. n. 2.*
de vſur. Pegner. dec. 33. n. 6. poſt prin. verſ. & ratio eſſe po-
21 *teſt. col. 4 in fi.* † Quia in taxatione intereſſe iuſti, vel
veriſimilis, & in conuentione deducti non attendi-
tur mora, cum tam ante, quam poſt illam debeatur
Alphonſ. Villagut. de vſur. q. 18. nu. 1. & 3. concl. Grat.
conſ. 49. n. 9. & 10. lib. 2. Barboſ. in l. 2. in prin. p. 1 n. 48.
ſol. matrim. poſt Nauarr. in manuali. c. 17. n. 211.

Prout neque aduerſatur dilatio, qua pendente non
22 adeſt mora neque debetur intereſſe † *Rol. conſil. 55.*
n. 20. lib. 2. Quia cum poſſit debitor quandocun-
que ſoluere debitum principale, non conſidera-
23 tur dilatio, † prout deberet conſiderari, ſi ante
eam non daretur ſolutio inuito creditore, & ſic pro-
miſſio, & taxatio erit facta pro intereſſe, non pro
dilatione ſolutionis. Ita in ſpecie concludit *Alex.*
conſ. 221. in fi. lib. 2.

Minus obſtat taxatio vniformis, quæ non admitti-
24 tur, cum aliquando plus, † quandoque minus per-
cipiatur ex cambiis *Rot. diuerſ. deciſ. 315. num. 6. p. 2.*
25 † Quia ſufficit quod à principio concurrat veriſi-
militudo, & proportio non habita conſideratione
variationis. *Caſ. de Graff. dec. 1. & 2 de vſur. Couar. li.*
3. var. reſolut. c. 4. n. 3. Dec. in c. cum venerabilis. col. 7. ad
med. verſ putarem tamen, n. 14. de except.

In caſu autem noſtro taxatio iſta ad ſex pro centum
non poteſt dici exceſſiua, cum ex probationibus
26 factis iuſtificetur; † Maximè in mercatoribus,
in quibus lucrum non eſt tam tenue, & exi-
guum, vt non excedat ſex pro centenario *Surd.*
conſ. 327. n. 55. lib. 1. Laur. de Rodulph de vſur. q. 12. Soc.
conſ. 88. li. 4. Corn. conſ. 221. num. 23. lib. 2. Caſtr. in l. 2.
C. de vſur.

Ex quibus non obſtant deciſiones ex aduerſo adductæ
27 dum concludunt † inſtrumentum continens cer-
tum & taxatum intereſſe dici vſurarium, prout in
cauſa *Mediolanen. ſimulationis. 1. Iulij 1592. coram*
Card. Millino & Roman. ſeu Lugdunen. pecuniaria 2.
April. 1604. coram Card. Seraph. & Placentin. reſtitu-
tionis fructuum. 11. Decemb. 1597. coram R. P. D. Litta.
28 cum ſimilibus, † Quia non loquuntur de conuen-
tione iuſtificata per veras probationes, prout in ca-
ſu noſtro, neque de veriſimili, & proportionato
intereſſe, quod facit taxationem licitam ex ſupra al-
legatis; Maximè concurrente probitate mutuantis,
neque ſoliti fœnerari, & abdicantis à ſe maius
lucrum, quod percipiebat ex his pecuniis in nego-
tiatione poſitis, vt rem vtilem faceret debitori eius
ſororio ob periculum, quod imminebat propter
graue æs alienum; quo detinebatur, vt conſtat ex
actis, quæ omnia faciunt poſſe etiam ab initio paciſ-
ci de futuro intereſſe, vt in ſpecie declarat *Fel. in c.*
cum venerabilis. n. 9. col. 4. poſt med. verſ. niſi mutuans
eſſet homo. de exceptionibus.

Prædicta

Prædicta omnia fuerunt comprobata per *Rot. in cau-
ſa Ianuen. pecuniaria 6. Iunij 1611. coram Card. Lan-*
29 *cellotti* † vbi poſt maturam diſcuſſionem fuit con-
cluſum pro validitate contractus, cum infraſcriptis
tamen præſuppoſitis, quorum mentionem facere
viſum fuit neceſſarium, vt magis veritas prædicto-
rum appareat, nam aliàs ſine huiuſmodi probatio-
nibus, & requiſitis ac circunſtantiis non eſſent præ-
dicta recipienda.

Præſuppoſita autem fuerunt. Primum quod Caſtelli-
nus ſoluit Odoardo eius ſororio ſcuta 15. millia non
ſe ſponte offerendo, ſed ab eodem Odoardo requi-
30 ſitus, † & vt ei rem gratam faceret, eumque à
maiori intereſſe liberaret. Secundum quod iſte
contractus fuit celebratus de conſilio Theologo-
rum, & præſertim Patris Vipcræ è Societate Ieſu
Theologi famoſi, qui conſultus in ſpecie de tali
contractu antequam celebraretur, reſpondit, quod
licitè fieri poterat, cum Caſtellinus eaſdem pecunias
in cambiis inueſtitas, & implicatas retineret. Ter-
tium quod Odoardus ſuſtinebat intereſſe cambio-
rum nedum pro ſumma ſcut. 15. mill. ſed etiam mul-
to maiori, à quo per huiuſmodi contractum fuit li-
31 beratus. † Quartum, quod ipſe Caſtellinus erat ſoli-
tus ſuas pecunias negociari, eaſque ſuper cambiis
retinere. Quintum, quod in ciuitate Ianuæ tam de
tempore contractus, quàm ante & poſt occaſiones
erant, & fuerunt promptæ & paratæ retinendi ſu-
per cambiis nedum ſcut. 15. mil. ſed multo maio-
res ſummas. Sextum, quod intereſſe cambiorum ad
rationem 6. & 8. in Ciuitate Ianuæ de eo tempore
reputabatur pro intereſſe probabili, & veriſimi-
32 li, & quaſi certo. † Septimum, quod in d. Ciuitate
Ianuæ ſolitum erat accipere pecunias ad intereſſe
ad rationem ſex pro centenario, & anno ad effe-
ctum illas dandi ad cambium. Octauum, quod Ca-
ſtellinus erat vir bonæ conditionis, & famæ, non
33 ſolitus fœnerari. † Nonum, quod Caſtellinus de
tempore contractus non ſolum iſta ſcut. 15. mil. ſed
etiam maiorem ſummam retinebat actu ſuper cam-
biis cum Nigronis, & Pinellis, vnde leuauit ſcut.
15. mil. eaque Odoardo conſignauit. Decimum,
quod cambia cum Nigrone, & Pinello inita, erant
contractus ita ſecuri, ſicuti contractus cum Odoar-
34 do, & ſociis. † Vndecimum quod in Ciuitate Ia-
nuæ 1590. vſque ad annum 1593. incluſiuè, & ſic
de tempore contractus cambia exceſſerunt ſcuta
ſex pro centenario, & quod lucrum cambiorum,
quæ fuiſſent vera, & realia paſſim fuit calculatum
ad ſcuta octo pro centenario: licèt enim cambia non
fuerint vniformia, tamen exceſſerunt ſcuta ſex,
quamuis exceſſus non fuerit conformis.

Quibus addendum eſt in *eadem cauſa Ianuen. pecunia-
ria 15. April. 1611. coram eodem Card. Lancellot.* fuiſſe
etiam concluſum, quod non potuerit dici de in-
ualiditate inſtrumenti facti circa conſignationem
35 pecuniarum de quibus agebatur; † Nam aſſertio
notarij, de qua in d. inſtrumento, bene poterat
verificari per cedulam, cum nullum verbum con-
tineat, quod pecuniæ fuerint numeratæ, vel ma-
nualiter ſolutæ, aut quod illas contrahentes ad ſe
traxerint, & ſic non includitur de neceſſitate il-
las fuiſſe in eo actu ſolutas, prout verè non fue-
runt numeratæ tempore celebrationis inſtrumenti,
ſed mediante cedula, vt concludenter probatur
ex teſtibus vtriuſque partis, & ex aliis adductis *in
d. deciſione* pro verificanda huiuſmodi facti ſerie.

Quare ceſſabat obiectum, quod deducebatur ex ver-
bis inſtrumenti, ex quibus probatur vera numera-
36 tio, † iuxta notata per *Bart. & Bald. in l. ſi ex cau-
tione. C. de non num. pec.* & iuxta *deciſ. coram R.P.D.
Decano Bononien. cenſus 15. Feb. 1599* Etenim quam-
uis verba inſtrumenti poſſint recipere interpreta-
tionem, vt importent realem numerationem, quan-
37 do ageretur de validitate actus, † vel ad euitan-
dam falſitatem, prout loquuntur iura ſupra addu-
cta, tamen non important numerationem, ita per-
neceſſe, vt pro concordia cum teſtibus deponenti-
bus de ſolutione per cedulam non poſſit verificari
etiam in cedula mercatoris, quæ dicitur continere
38 veram ſolutionem, † & conſignationem, ita vt nota-
rius atteſtans de ſolutione, intellexerit de conſigna-
tione d. cedulæ bancariæ, quaſi talis conſignatio
39 ſit vera ſolutio, † & vim illius habeat *Put. dec. 163.
li. 1. Rot. coram Card. Pamphilio Beneuentana cenſus
19. Martij 1563. & coram R.P.D. Iuſto Romana fru-
ctuum cenſus 9. April. 1601. poſt Bar. in l. ſolutionis.*
40 *num. 1. ff. de ſolut.* † Præſertim quia notarius non
dixit, quod pecuniæ fuerint numeratæ, vel manuali-
ter ſolutæ, vel quod aliquis illas ad ſe traxerit, prout
dixiſſet ſi realiter tunc numeratio pecuniarum in-
41 teruenifſet, † quaſi ad effectum, vt probari poſſit nu-
meratio per verba inſtrumenti illa debeant hoc im-
portare ex neceſſitate, aliàs non eſſet probata talis
numeratio *Bart. in l. ſi ex caut. one. n. 1. verſic. in aduer-
te. C. de non numerat. pecun.*

Et cùm notarius incipiat à confeſſione receptionis
per illa verba *confitentur, & recognouerunt, & reco-*
42 *gnoſcunt recepiſſe, &c.* † alia verba ſubſequentia,
prout cum effectu receperunt poſſunt referri ad con-
feſſionem *Bald in d. l. ex cautione. q. 4. nu. 8. C. de non-
num pecun.* Prout etiam ad d. confeſſionem poſ-
ſunt referri alia verba *ad præſentiam mei notarij, &
teſtium, &c.* vt ſit ſenſus quod in præſentia notarij
probetur facta confeſſio, non autem numeratio
pecuniarum, de qua nulla fuit facta mentio per
eundem notarium, vt declarat *Rot. in d. Ianuen. pe-
cuniaria 15. April. 1611. verſ. quinimmo.*

Ex quibus non obſtant deciſiones, quæ in contra-
43 rium poſſent adduci; † Quia in illis, nec per te-
ſtes, nec per alias probationes conſtabat, quod
ſolutio fuiſſet facta mediante cedula, & aderant
verba, quæ perneceſſe concludebant veram nu-
merationem, vt in caſu *deciſ. Aſſiſien. coram R.P.D.*
44 *Coccino.* † Vbi fuit poſita illa clauſula *incontinenti*,
& ad ſe traxerunt, Prout etiam idem erat in caſu
deciſionis Bononien. cenſus 15. Febr. 1599. coram R.P.D.
45 *Decano.* † Vbi aderant verba *manualiter ſolutis*, &
fuit addita clauſula *cæterata*, quæ iuxta formula-
rium Bononienſe, quando extenditur, inter alia con-
tinet etiam verba *ad ſe trahens, &c.* ita vt de neceſ-
ſitate importarent in illo actu veram numeratio-
nem, quorum nullum aderat in caſu d. inſtrumenti,
de quo agebatur.

Et facit etiam præfata conſtitutio *Pij V.* ſuper cenſi-
bus, quæ licet requirat veram, & realem numeratio-
46 nem, † tamen illi eſt ſatisfactum per dationem ce-
dulæ, vt per *Rot. coram Cardin. Pamphilio Beneuen-
tana cenſus 29. Martij 1593.* Quaſi illa habeat vim
ſolutionis *Bart. in l. ſolutionis. n. 1. de ſolut. Put. dec.
163. lib. 1. cum aliis ſupra allegatis.*

EPITOME.

Debitor offerens debitum creditori nolenti re-
cipere, quando liberetur, ſi res oblata perdatur

¶ Et quid ſi fuerit ſolutum creditori creditoris, & debitor nolit habere ratum. ¶ Acceptatio litterarum pro honore ſcribentis quid operetur. ¶ Et qualis in hoc ſit obſeruantia mercatorum. ¶ Per ſolutionem determinatam, quando excludatur electio ſoluentis, ita vt non debeat attendi cauſa leuior, vel antiquior. ¶ Acceptans litteras ſub proteſtu an debeat ſub tali proteſtu ſoluere ad hoc, vt ſibi non præiudicet.

S V M M A R I V M.

1 *Per ſolutionem determinatam excluditur electio ſoluentis in caſum per eum declarandum, neque tunc attenditur qua cauſa ſit leuior, vel antiquior. n. 2. & 12.*

3 *Acceptatio litterarum non ſolùm inducit declarationem in quam cauſam cedant pecunia ſoluenda, ſed etiam obligationem, ita vt ſoluens non poſſit poſtea in actu ſolutionis declarare in aliam cauſam ſoluiſſe.*

4 *Acceptans literas ſub proteſtu an etiam debeat ſoluere ſub proteſtu.*

5 *Solutio facta ab extraneo quando liberet ſoluentē, & acquiratur contra debitorem actio negotiorum geſtorū.*

6 *Acceptatio literarum pro honore ſcribentis, quando habeat locum, & quid ſeruetur de ſtylo mercatorum. nu. 7. & 8.*

9 *Debitor offerens debitum creditori nolenti recipere an liberetur, ſi res oblata perdatur, & quid ſi fuerit ſolutum creditori creditoris, & creditor non velit habere ratum, vel ſi adſit contradictio. n. 10. & 11.*

CAPVT CCCLXXXVIII.

SOlutionem, de qua agimus dixi non potuiſſe
cedere niſi in cauſam, & extinctionem apochæ
vbi D. Razzius erat obligatus ſub nomine gene-
rico, non autem alterius apochæ, pro qua idem
Razzius nomine proprio tenebatur. Cùm enim
fuerit actum vigore illius apochæ generalis & ſimi-
liter reportata quietatio illi conformis, videlicet de
receptis à Luna, & ſociis, non autem de habitis
1 à Luna, & Razzio, ſequitur eſſe factam † ſolutio-
nem determinatam, per quam excluditur electio
ſoluentis in caſum per eum declarandum, cum
huiuſmodi electio procedat, quando actus qui cele-
bratur eſt ambiguus, & habilis ad duplicem ſen-
ſum: tunc enim interpretamur ſecundùm mentem
declarantis, ſecus quando, prout in caſu noſtro,
actus qui geritur eſt certus, & determinatus *Ang.
in l. iuriſgentium. §. quod ferè, in princip. ff. de pact. Innoc.
in c. cum M. 9. numero 5. in fi. de conſtit. Bart. in l. non
ſolùm. §. morte. n. 18. in fi. ff. de nou. oper. nunciat.* & in
2 propoſito *Rot. Genuen. dec. 6. nu. 11. & 12.* † Quaſi
tunc propter conſenſum ſoluentis non attendatur
quæ cauſa ſit leuior, vel antiquior *Caſtr. in l. 1. in fi.
verſ. ſed & tertio & vltimo, & verſ. & ſic adhuc vide-
tur etiam n. 9. ff de ſolut.*

Amplius quamuis literæ cambij fuerint acceptatæ à
Luna, & ſociis, & ſolutæ à Razzio, tamen ceſſat
præſumptio, quod d. Razzius voluerit potius extin-
guere apocham, in qua erat nominatim obligatus,
3 quàm aliam; † etenim per d. acceptationem litera-
rum, non ſolum eſt inducta declaratio, in quam
cauſam cederent pecuniæ ſoluendæ, & ſic in cau-
ſam d. ordinis, & literarum, ſed etiam inducitur
obligatio; ita vt ſoluens non poſſit poſtea in actu
ſolutionis declarare in aliam cauſam ſoluiſſe, quia
huiuſmodi declaratio tenderet contra acceptatio-
nem litterarum, quaſi tunc acceptatio inducat ne-
ceſſitatem ſoluendi in illam cauſam, non in aliam.
4 † Adeo vt acceptatis etiam literis ſub proteſtu fieri
etiam debeat ſolutio ſub proteſtu, quaſi conſide-
rentur duo actus diſtincti acceptationis, & ſolutio-
nis; quo caſu proteſtatio præcedens non extendi-
tur ad actum ſequentem, quamuit etiam ſimus
in actibus dependentibus à mera voluntate, cum
præſertim iam proteſtatio fuerit operata effectum
ſuum circa actum proteſtationis, & aliud eſt ac-
ceptari ſuper proteſtum, & aliud eſt nolle ſoluere,
niſi ſuper proteſtum, vnde non mirum ſi non tra-
hitur ad actum ſolutionis poſtea ſimpliciter factum,
vt latè declarat *Rot. Genuenſ. dec. 6. num. 2. 3. & 17. poſt
Bar. in l. qui aliena. §. fin. de acq. hæredit. Fel. in c. cum
M. Ferrarien. n. 68. & 70. in fi. de conſtit.* & ibi *Rip.* de
communi *n.* 10.

Immo licet fuiſſet facta ſolutio à Razzio tanquam
5 extraneo, & non ſocio † Tamen illa valeret, &
per talem ſolutionem liberaretur debitor, quam-
uis inuitus, & ignorans acquirendo contra eum
actionem negotiorum geſtorum *l. ſoluendo. 41. vbi
Gloſa verb. cum Bar. & Ang in prin. ff. de neg. geſt. l. ſo-
lutionum. & l. ſi prome. ff. de ſolut. d. l. 1. §. pen. in fi. de
6 exercit. act. Hond. conſ. 19. num. 8. lib. 1.* † Prout etiam
eſt communis ſtylus, & conſuetudo Mercatorum,
quod vnuſquiſque poteſt ſoluere literas cambij
etiam ei non directas pro honore ſcribentis, &
ſoluendo acquirit actionem, & habet obligatum
illum qui ſcripſit, & idem poteſt facere ille cui di-
rectæ ſunt literæ, ſcil. acceptando literas ſub prote-
ſtu, quod eſt dicere Nolo acceptare mandatum, ſed
tanquam tertius pro honore literarum ſoluere, &
7 habere obligatum ſcribentem, † nam ex eo quod
ei diriguntur literæ, quas non acceptat, non tolli-
tur facultas, vt non poſſit tanquam tertius ſoluere
pro ſcribente, & eum liberando acquirere actio-
nem prout de huiuſmodi ſtylo conformi iuri cōmu-
ni teſtatur *Rot. Genuen. dec. 6. n. 7. & 8. & dec. 135. n. 1.*

Quo ſtante non aduerſatur prætenſam ſolutionem
8 fuiſſe factam in honorem literarum; † Quia de
hoc non conſtat, & quamuis appareret, non fuit
facta proteſtatio, vt requiritur in acceptatione, &
ſolutione, ita vt poſt eam non admittatur aliqua de-
claratio, ſed ſit inducta obligatio *Rot. Genuenſ. d. dec.
6. n. 7. & 8.*

Non obſtat *l. ſi opera. 6. de dol. mal. & met. except. & l. ſo-
lutum. 13. §. ſolutam. de pign. act.* Quia ibi ſolum de-
9 ciditur, † quod ſi debitor offerat debitum credi-
tori, qui noluit recipere; & d. res oblata perda-
tur, non poterit creditor iterum creditum ſuum
petere, quia doli mali exceptione remouebitur.
10 idem ſi ſolueret creditori creditoris, † nolit habere
ratum: nam ſi poſtea petat, eadem exceptio illi
obſtabit, cogitur enim habere ratum *l. Pomponius
de negot. geſt. l. ſoluendo ff. eod. tit. l. ſi liber, de pignor. act.*
11 † Quidquid aliud ſit, quando creditore præſente,
& contradicente ſolutum eſſet eius creditori, tunc
enim ſoluens non eſſet liberatus *l. inuite. C. de ſolut.
l. ſi Stichum. §. fin ff de nouat.* & notat *Glo. in d. l. ſi ope-
ra in verb. idem eſt ff. de dol. mal. & met. excep.* Non ta-
men ex hoc ſequitur, quod ſolutio debeat cedere
12 in cauſam diuerſam ab ea, † pro qua fuit facta, cum
enim fuerit reportata quietatio conformis apochæ
ſolidatæ, non admittitur alia declaratio, ex quo
Razzius ſequens bonam fidem Lunæ & D. D.
de Rottignis litteras cambij conformes apo-
chæ ſoluit, & quietationem habuit, ita vt
ex hi

ex his colligatur conſenſus, quod in illam cauſam voluerit ſoluere, & non in aliam nulla prævia proteſtatione, quæ ſaltem requirebatur *Rot. Genuenſ. d. dec.6.n.2.& 17.cum aliis ſupra allegatis.*

EPITOME.

Sententia ab vno lata, quando ſit exequenda per iudicem alterius territorij. ¶ Et an requiratur pronunciatio, quod actor ſit immittendus in poſſeſſionem bonorum vbicunque exiſtentium. ¶ Et quid in citationibus, receptionibus teſtium, interlocutoriis, & ſimilibus, ¶ Et an ab huiuſmodi decreto licita ſit appellatio. ¶ Statutum prohibens non vocari in ius aliquem extra ſuum dominium, quomodo intelligatur. ¶ Transferens domicilium, quando poſſit conueniri de contractibus factis in primo domicilio, & in loco contractus. ¶ Iudex generaliter decernendo immiſſionem, quo caſu videatur, & poſſit decernere de bonis alterius territorij. ¶ In executione contractuum an exigantur litteræ requiſitoriæ iudicis, vel ipſum inſtrumentum habeatur pro litteris. ¶ Requiſitus exequi ſententiam alterius an debeat habere merum imperium, & territorium, & iuriſdictionem in condemnatum.

SVMMARIVM.

1 *Iudex requiſitus debet exequi ſententiam ab alio latam, & recuſando tenetur parti ad intereſſe. Et an ſit inquirenda nullitas & iuſtitia ſententiæ.n.21. Et quid in interlocutoria n.41.& 45.*

2 *Iudex quilibet poteſt exequi ſententiam, etiam ſine requiſitione iudicis pronunciantis, quando illius executio petitur per actionem in factum, & rei iudicatæ & num.4.*

3 *Actiones vbique poſſunt moueri.*

5 *Statutum concedens executionem cuicunque ſententiæ ut fiat, vt non requirantur litteræ requiſitoriæ iudicis pronunciantis. Et de exceptionibus contra ſimilia ſtatuta.n.6.*

7 *Statutum prohibens non vocari aliquem in ius extra dominium ſuæ ciuitatis non habet locum in debitore conuento in loco contractus.*

8 *Contrahens ligatur ſtatutis illius loci in quo contraxit.*

9 *Rationes ſunt reddendæ, vbi negotium eſt geſtum.*

10 *Debitor conuentus in loco contractus, quamuis poſtea recedat non poteſt euitare iudicium cœptum, ſed ibi cauſa eſt terminanda & n.11.*

12 *Ciuis legitimè tenetur cauſam proſequi apud Iudicem, coram quo fuit conuentus.*

13 *Transferens domicilium ſemper poteſt conueniri de contractibus factis in primo domicilio & in ipſo loco contractus. Fallit quando mutatur etiam ſtatus perſonæ cum mutatione fori n.14.*

15 *Iudex requiſitus exequi ſententiam latam ab alio non tenetur executionem facere niſi fuerit pronunciatum actorem immittendum eſſe in poſſeſſionem bonorum vbicunque exiſtentium. Intellige vt n. 23. & 34.*

16 *Executio præcepti facti per iudicem Florentiæ contra eum qui confeſſus eſt aliquid debitum coram eo non poteſt peti coram iudice B. nonte niſi adſit clauſula* immiſſionis bonorum vbicunque exiſtentium. *Contrarium n.17.& 18.*

19 *Iudex quoad iuriſdictionis tenetur exequi citationes, receptiones teſtium, & ſimilia tam in ciuilibus, quam in criminalibus & n.47.*

20 *Iudex requiſitus gerit vicem, & imaginem requirentis, & illi debet operam præſtare, & inuicem vnus alium iuuare. & numero 29.*

22 *Sententia lata per Auditores Sacræ Rotæ Romanæ habent maiorem præſumptionem iuſtitiæ.*

24 *Sententia non extenditur ad bona extra territorium iudicantis.*

25 *Immiſſio in poſſeſſionem eſt meri imperij. quod nemo habet extra territorium etiam inter conſentientes.*

26 *Territorium clauditur ſuis finibus, & ſitum latitude eſt facti & conſiſt menſura non animo.*

27 *Iura vbique ſuum vigorem extendunt.*

28 *De alieno proceſſu non debet quis ſe intromittere niſi rogatus.*

30 *Appellatio non admittitur à decreto iudicis requirentis executionem ſententiæ faciendam per alium & n.33.*

31 *Iudex pronuncians de facto non poteſt mandare alteri executionem.*

32 *In executione contractuum non exiguntur literæ iudicis, ſed ipſum inſtrumentum habetur pro litteris.*

35 *Iudex generaliter decernendo immiſſionem videtur ſolum decernere de bonis ſui territorij, ſecus ſi dixerit de exiſtentibus vbique locorum. & nu. 36. 37.38.40. 42.46.& 48.*

39 *Decretum poteſt interponi de rebus, quæ ſunt extra territorium ratione perſonæ ſubiectæ.*

41 *Publicatio bonorum quando extendatur ad bona alterius territorij.*

43 *Diſpoſitio pœnalis non egreditur locum iudicis diſponentis.*

44 *Decretum iudicis interdicentis bonis prodigi extenditur ad bona vbicunque ſita.*

49 *Iudex requiſitus exequi ſententiam alterius debet habere mixtum imperium & territorium, & iuriſdictionem in condemnatum, vel ratione domicilij, vel rei ſitæ, vel originis, vel alio modo.n 50.*

51 *Conſenſus priuatorum non facit iudicem eum, qui nulli iuriſdictioni præeſt.*

CAPVT CCCLXXXIX.

Executionem ſententiæ, & rei iudicatæ de qua agebamus dixi eſſe concedendam, cum præſupponatur adeſſe requiſitionem iudicis pro-
1 nunciantis, † quo caſu iudex requiſitus debet exequi ſententiam illius, adeo vt recuſando teneatur etiam parti ad intereſſe *Bart. in l. à diuo Pio. §. ſententiam eorum vltim. in princip. verſic. ſed quæro quod iudex n.15. de re iud. per textum l. properandum. §. ſin autem reus ver. ſiue per relationem. C. de iud. l. cum vnus. 12.§.is qui poſſidere vbi Gl. in verb. is qui ff. de bon. auct. iud. poſſid* latè *Rebuff. de litter. rogator. gloſſ.2. n.9. cum ſeq. tom. 2. fol.14.*

Quamuis neque iſta requiſitio eſſet neceſſaria, cum
2 ſine ea quilibet iudex poſſet exequi, † quando illius executio poſtularetur per actionem in factum, ſeu rei iudicatæ quaſi actiones poſſint vbique mo-
3 ueri † *l. vltim. ad fin. C. de præſcript. long. temp.* Quidquid aliud ſit quando peteretur executio per officium iudicis, nam tunc requirerentur litteræ re-
4 quiſitoriæ, † prout eſt communis diſtinctio Doctorum *in l. à diuo pio. §. ſententiam vbi Bart. n. 1. ad med. Alex. col 3 in prin. num.5. Iaſ n. 4. de re iudi. Fel. in c. poſtulaſti 14. col. 5. ad med. verſ. 2. concluſio. nu. 11. de for. compet. Surd. conſ. 204. n. 8. in prin. lib. 2. Cagnol. in l. cum quædam puella. col. 11. ad med ver. 3. littera. n.33. de iuriſdict. omn. iudic. Spec. de exec. ſent. §. nunc dicendum n. 14. Felin. in c. poſtulaſti. n. 11. de for. compet. Dec. in l. fi. col. 14. in princ. n. 31. verſ. & quod dicitur delitteris. C de edict. Diu. Adria. tollend. Iaſ. in l. properandum. §. ſin autem reus. n. 3. C. de iud.*

Maximè quia in ciuitate de qua agimus adeſt ſtatu-
tum, quod executionem tribuit cuicunque ſenten-
5 tiæ, † vbicunque ſit lata, ita vt ex hoc neque requi-
rantur litteræ requiſitoriæ iudicis, qui eam pronun-
ciauit, vt in ſpecie mentionem facit de d.. ſtatuto
Surd. conſ. 104 n. 8. verſ. tertio reſpondeo. lib. 2.
6 † Et circa huiuſmodi ſtatutum, & de exceptionibus
quæ contra illud poſſunt opponi, & de aliis ad il-
lud pertinentib. *Rot. Ge. per Chartac. dec. 58. per tot.*
Neque obſtat ſtatutum eiuſdem ciuitatis 19. *lib.* 3. de
non vocando aliquem in ius extra dominium d.
Ciuitatis in alienis curiis; Quia ex eodem ſtatuto
in fine limitantur prædicta, quando ciues Ianuen-
7 ſes, † prout in caſu noſtro, ſunt extra dominium,
& pro negotiationibus, & ſimilibus geſtis in aliis
ciuitatibus conueniuntur coram iudicibus illarum,
quod quamuis non fuiſſet expreſſum, tamen d. ſta-
tutum debebat recipere talem interpretationem de
iure communi, ſecundum quod debitor eſt conue-
niendus in loco contractus *c. fi. de for. compet. l. ple-
runque de iur. dot. l. iuris ordinem. C. de iuriſdict. omn.
iud. Specul. de cōpet. iudic. adit. § 1. col. penult. in princ.*
8 *verſ. ſed. quid ſi debitor tempore contractus. nu. 33.* † Ita
vt ligetur ſtatutis, & conſuetudinibus illius loci
*leg 2 ff quemadm. teſtam. aperiant l. ſi fundus de euictio.
Cuman. conſ. 14. col. 1. in fi. Romin. Sen. conſ. 364. nu. 12.
lib. 2. Bald. conſ 461. nu. 2 lib. 2.* & notant omnes *in l.
cunctos populos C. de ſum. Trin. & fid. cathol. Fel. in c.
1. col. pen. in princ. de ſponſal. Rot. Genuenſ. dec. 26. nu. 7.*
Maximè cum ſimus in negotio exactionis, & reddi-
9 tionis rationis computorum, & ſocietatis, † quod
tanquam geſtum in vrbe ibi erat iudicium facien-
dum, & debitor conueniendus *l. 1. C. vbi de ratiocin.
ag. oport. l. heres abſens. §. 1 ff. de iudic. Rot. Genuenſ.
dec. 161. ante n. 1.* cum aliis per *Franc. Munnoz. de
ratiocin. adminiſtrat. c. 7. n. 2.*
Neque aduerſatur quod in eodem ſtatuto in fine
diſponatur quod quando Ciues Ianuenſes exiſtunt
in dominio non poſſint conueniri niſi ſecundum
10 formam dictorum ſtatutorum: † Quia cum ibi per-
mittatur quod pro negotiis geſtis extra dominium
poſſit Ciuis Ianuenſis alibi conueniri, ſufficit quod
tempore quo conuenitur fuerit extra dominium,
quamuis poſtea recedat, Nam alias iſta permiſſio
redderetur fruſtratoria, debitor enim poſt iudi-
cium cœptum, & concluſum in cauſa poſſet recede-
re, & Genuam reuerti, & ſic eludere creditorem, &
ſtatuentes, quorum mens fuit, vt ratione contractuū
geſtorum extra territorium Ianuenſe poſſit agi co-
ram competentibus iudicibus illius loci, in quo
11 fuit contractum; † Quia ſtatim quod ex parte acto-
ris per ſolam citationem Iudex eligitur, vel ex par-
te rei non contradicitur, quod coram vno conue-
niatur, non debet dari amplius arbitrium receden-
di, & euitandi talem Iudicem, ſed debet cauſa ibi
terminari, ne ſequatur abſurdum quod ſit in arbi-
trio rei à iudicio cæpto, & rectè inchoato recedere
*Bald. in auth. habita col. 8. poſt med. verſ. 3. dubitatur. n.
35. C. ne fil. pro patr. per tex. in l. non vtique §. 1. ff. de eo
quod cert. loc. l. huiuſmodi §. Stichum de leg. 1.*
Et generale eſt quod legitimè citatus tenetur apud
Iudicem, coram quo fuit citatus cauſam proſe-
12 qui, † quamuis poſt talem citationem mutauerit
forum *Abb. in cap. propoſuiſti 19. in prin. & ibi Felin.
n. 1. de for. compet.* Cum etiam transferens domici-
13 lium † ſemper poſſit conueniri de contractibus
factis in primo domicilio in ipſo loco contractus
*Specul. de compet. iudic. adit. §. generaliter col. pen. in pr.
verſ. quid ſi debitor tempore contractus habet. n. 33. Card.
in clem paſtoralis. §. denique. col. pen. in pr. verſ. 4. quaero.
n. 6 de re iudic.* Maximè quando vna cum mutatio-
ne fori non mutatur ſtatus perſonæ, prout in caſu
14 noſtro, † quidquid poſſet dubitari, ſi mutaretur
etiam ſtatus, puta ſi laicus poſt contractum à ſe
celebratum efficeretur clericus, tunc enim non
poſſet conueniri ratione contractus præcedentis
coram ſeculari ſecundum diſtinctionem *Iacob.
Butr. in l quiſquis. n. 2 C. de epiſc. & cleric.* quem refert
& ſequitur *Fel. in c. propoſuiſti nu. 1. verſ. intellige hoc
procedere de for. compet. Bald. in c. 1. col. 1. ad fin. verſ.
ſed an ratione clericatus. nu. 3. de milit. vaſſall. qui arm.
bellic. depon. & in auth. cauſa quae. n. 1 verſ. ſed hic eſt vi-
terius. & ibi Cyn. col. pen. in fi. verſ. 1. nota. nu. 6. C. de
epiſc. & cler.*
Minus obſtat, quod quamuis Iudex requiſitus exequi
15 ſententiam latam ab alio teneatur exequi, † Tamen
intelligitur dummodo in ſententia fuerit nuncia-
tum actorem mittendum eſſe in poſſeſſionem re-
rum vbicunque poſitarum, quia alias non poſſet
fieri talis executio, & ideo debet ſeruari d. forma
pronunciationis, licèt enim Doctores communi-
ter concludant ſufficere literas requiſitorias, tamen
debent intelligi ſeruato dicto ordine iuris, ita in
ſpecie declarat *Bald. conſ. 450. lib. 2. alias eſt conſi.
216. quidam in terra ad med. verſ. vnde non ſufficiunt.
& ad fin. verſ. & ideo in quaeſtione iſta deci. lib. 5.*
16 † vbi ex hoc concludit quod coram Iudice Bono-
niæ non poteſt peti executio præcepti facti per Iu-
dicem Florentiæ contra eum, qui confeſſus eſt ali-
quod debitum coram eo, niſi in dicto præcepto
adſint illa verba *immiſſionis in poſſeſſionem bonorum
vbicunque exiſtentium.*
Quia contrarium eius, quod conſulit *Bald.* voluit in
ſpecie d. confeſſionis *Cyn.* poſt *Iac. de Aren.* & alios
per eum allegatos *in l. vnic. col. 5. ad med. qu 10 C. de
17 confeſſ.* † vbi ſolum requirit requiſitionem Iudicis,
ad hoc vt tale præceptum poſſit exequi per alium
diuerſi territorij contra confeſſum, abſque eo quod
adſit clauſula immiſſionis in poſſeſſionem, iuxta
receptam Doctorum ſententiam, quæ ſolum in
huiuſmodi caſib. exigit literas requiſitorias, prout
etiam de hac communi opinione teſtatus ipſemet
Bald. in d. conſ. 156. in fi. Vnde eius opinio non po-
teſt ſubſiſtere, quia alias nulla ſententia poſſet exe-
cutioni demandari per iudicem alterius territorij,
18 † niſi illa quæ contineret iſtam immiſſionem in
poſſeſſionem, quod eſt abſurdum, cum diuerſæ
ſint pronunciationes Iudicum, prout ſunt diuerſa
negotia, quæ per eos definiuntur, & omnia iura
generaliter diſponunt, quod iudex vnius iuriſdi-
ctionis teneatur exequi non ſolum ſententiam al-
19 terius, ſed etiam citationes, † receptiones teſtium,
& ſimilia tā in criminalibus, quàm in ciuilibus *So-
cin. conſ. 167. non inutilis col. 8. ad med verſ. praeterea
ſeruari debent. numer. 20. q. 3. in fi. lib. 2. poſt Doctor. in
clem. paſtoralis. § verum. ibi Vitalin. nu. 16. de re iudic.
Bart. in l. 1. §. 1. de requir. reis. Rebuff. de liter. requiſi-
tor. ſeu rogator. in praefat. n. 1. 25. & 29. Marſill. conſ. 86.
n. 7. & ſing 138. poſt Specul. de execut. ſentent §. nunc di-
cendum eſt col. pen. ad fi. verſ. quid autem dicunt. n. 14.
Iaſ. in l. properandum. §. ſin autem reus. n 2. vbi Caſtr. n.
4 C. de iudic. & in l à Diuo Pio. §. 1. de re iud. Clar. in
prax. q. 96. in fi. verſ. ſed hoc intellige. n. 9. Aufr. ad dec.
Capell. Tholoſ. 411.*
Et quidem debet ſufficere ſola requiſitio pronun-
tiantis, quia tunc talis requiſitus gerit vicem

& ima-

20 & imaginem requirentiſ,† cui tenetur præſtare auxilium, & inuicem vnus alterum debet juuare *leg. diuus de tutor. & curator. dat. ab his, §. ſi verò quis comprehenſarum. Auth. vt null. iudic. l. in nomine Domini. C. de offic. præfect. prætor. Afric. leg. Titium, §. tutores, de*
21 *adminiſtr. tutor.* Ita vt neque debeat inquiri † an ſententia Iudicis requirentis ſit juſta, vel injuſta *Innoc. in c. 1. num. 8. poſt med. verſi. nec eſt eius de offic. ordin. Couar. lib. 1. var. reſolut. c. 1. in fi. nu. 10 verſ ſed & ſi Iudex ordinarius. Card. in clem. 1. §. eorundem, in fi n. 5 q.*
22 *5. verſic. nec cognoſcere, de for. compet.* † cum diſtinctionibus tamen, quas adduxi ſupra c. 146. Maximè, quia ſumus in ſententiis latis per Auditores ſacræ Rotæ Romanæ, pro quarum juſtitia magis præſumitur ob excellentiam illius tribunalis *Surd.* qui alios adducit *conſi. 403. in fin num. 84. lib. 3.*

Præterea obſeruandum eſt quod *Bald* loquitur in decreto immiſſionis in poſſeſſionem bonorum juxta diſpoſitionem *text. in cap. Romana, §. contrahentes de for. compet.* Tunc enim ſi bona non ſunt in territorio Iudicis pronunciantis, non ſufficit, vt pronunciet actorem eſſe immittendum in poſſeſſionem in bonis, ſed debet addere in bonis vbicunque ſitis, ad hoc vt talis ſententia extendatur ad bona extra ter-
23 ritorium judicantis, † nam aliàs ad illa non exten-
24 deretur. † Ita declarat *idem Bald. in l fin. col. pen. in prin. verſi. 7. principaliter quæritur, num. 46. C. de edict.*
25 *Diu. Adr. toll.* † Vbi quod corporalis miſſio in poſſeſſionem eſt meri imperij, quod nemo habet extra territorium etiam inter conſentientes, quia territorium ſuis finibus clauditur, & finium latitudo eſt
26 facti, † & menſura non animo conſtat *l. in agris limitatis, de acquir. rer. domin. l. 8. ff. ſi quis in ius vocat. non ierit.* Poterit tamen fieri prunũciatio, de immittendo per Iudicem; quæ ſi fiat cum legitimo contradictore erit facienda ad literas pronunciantis, & in-
27 ter partes faciet jus, † cùm jura ſuum vigorem extendant vbique *l. cùm vnus, §. is qui, ff. de bon. auctor. iudic. poſſid.* Abſque literis autem fieri non poſſet, quia de alieno proceſſu quis non debet ſe intro-
28 mittere † niſi rogatus, ſeu requiſitus, vt notatur *in*
29 *leg. cum quadam puella, de iur. omn. iud.* † Cum autem fuerit requiſitus, poterit, quia imaginem illius
30 gerit *Bald. in dict. l. fin. numer. 46.* † vbi ſubdit iſtam pronunciationem eſſe priuilegiatam, vt ab ea non appelletur, ſi autem pronunciatio fieret leuato ca-
31 pite, quia nemo contradicit, † non poteſt qui non diſcuſſit mandare aliquid alteri Iudici, argumento notatorum per *Inno. in c. ſolet, in fi. de ſenten. excomm.*
32 † In executione autem contractuum non exigerentur aliæ litteræ niſi partium, & ipſum inſtrumen-
33 tum habetur pro literis † *Bart. in l. à diuo Pio. §. 1. de re iudic. Cyn. in l. vnic. C. de confeſſ.*

Et hoc etiam notat *Hoſt. in c. poſtulaſti, poſt princ. verſi.*
34 *hodie verò eſt declaratum, de for. compet.* † Vbi quod Iudex poteſt decernere talem eſſe immittendum in poſſeſſionem, etiam illorum bonorum, quæ non ſubſunt ipſi decernenti, & tunc Iudex cui ſubſunt, ad ſuam denunciationem debet exequi juxta *dict. c. Romana, § contrahentes, de for. compet.*

Iſtud etiam ſequitur *Ioan. Andr. in dict. §. contrahentes*
35 *col. 3. in fi verſ. ſolutio generaliter*, † vbi etiam quod Iudex generaliter decernendo immiſſionem videtur ſolùm decernere de bonis in ſuo territorio conſtitutis, ſecus quando ſpecialiter decernit de bonis extra ſuum territorium, quia tunc poteſt decernere, licet non præcipere, aut exequi, vt *in cap. poſtulaſti, de for. compet.*

Idem ſequendo *Ioan. Andr.* concludit *Franc. in d. §. con-*
36 *trahens numer. 3. in 5. notab.* † vbi quod Iudex debet facere expreſſam mentionem de bonis extra ſuum territorium, quia ſi generaliter decerneret aduerſarium mittendum eſſe in poſſeſſionem bonorum, intelligantur ſolùm de bonis ſui territorij *leg. cùm vnus, §. pen. ff. de bon auctor. iudic. poſſid.*

Quod etiam voluit *Ioan. Monac. in d. § contrahentes, in fin. verſi. ſolutio generaliter decernendo ante nu. 16.* vbi
37 etiam ita declarat *d. l ſi vnus, §. pen.* † prout quoque exponit *Gemin. in d. c. contrahentes, col. 1. in fi. verſi. oppono ſecundo, nu. 6. ad med.*

Ita etiam concludit *Bart. in d. l. ſi vnus, § pen. quod incip:*
38 *is qui poſſidere, num. 1. de bon. auctorit. iud. poſſid.* † Vbi quod prouidebitur actori, ſi reus nihil poſſidet in territorio, vt Iudex pronunciet expreſſe creditorem immittendum in bona etiam quæ ſunt in alterius territorio, & tunc ille Iudex in cujus territorio ſunt, exequetur juxta *leg. à diuo Pio. §. 1. de re iudic. & d. §. contrahentes.* Et ſic non obſtabit *l. magis puto.*
39 *§. illud de reb. cor.* † Quia bene poteſt interponi decretum de rebus, quæ non ſunt in territorio ratione perſonæ ſubjectæ, non tamen poterit fieri executio facti *Bart. in d. §. pen. nu. 1. in fin verſi. nec obſtat,* & ita etiam intelligitur *Abb. in c. poſtulaſti, col. 4 ante med. num. 9. verſi. & pro hoc. de for. compet.* vbi adducit *d. l. magis puto.*

Prædicta etiam approbat *Ang. in dict. leg. cùm vnus, §.*
40 *pen. de bon. auctor. iud. poſſid.* † vbi quod decretum de immittendo ſimpliciter interpoſitum non porrigitur ad bona ſita extra territorium immittentis.
41 † Exemplo publicationis bonorum factæ principaliter, in qua non veniunt bona ſituata extra territorium publicantis, intelligendo dummodo publicatio bonorum non veniret acceſſoriè, tunc enim ſententia agit principaliter in perſonam ſubditam Iudicanti, & juris cenſura agit in bona *leg. magis puto, §. illud quæri. ff. de reb. cor. l. propter litem. §. licet, de excuſat. tutor.* cum multis de quibus per *Bart. & alios, in leg. cunctos populos, Cod. de ſumm. trinit. & fid. cathol. Ang. in dict. §. pen.* vbi etiam *num. 4.* ſubdit eſſe menti tenendum, quod ſicut ad litteras judicantis diffinitiuè debet fieri executio per Iudicem alterius territorij, in qua bona conſiſtunt, ita etiam debet fieri executio interlocutoriæ, cum adſit eadem ratio, argumento *leg. properandum, §. ſin autem reus, C. de iud.*

Quibus adde *Anchar.* Idem ſequentem *in dict. §. contra-*
42 *hentes, in 2 oppoſit. num. 5.* † vbi approbat diſtinctionem ſupra allegatam, quod Iudex generaliter decernendo immiſſionem videtur ſolum reſtringere ſe ad bona ſui territorij, ſecus quando ſpecialiter diſponit ſuper aliis bonis, quia hoc poteſt facere non præcipiendo, neque exequendo, ſed ſolum decernendo, prout etiam ratione perſonæ ſibi ſubjectę interponit decretum ſuper bonis ſibi ſitis *dict. leg.*
43 *magis puto. Inno. in cap. paſtoralis, de priuileg.* † Maximè quando diſpoſitio non fit in perſonam alterius, quia tunc non poſſet directò egredi locum judicis diſponentis *l relegatorum, §. interdicere, ff. de interdict. & releg.* ſi enim fiat in fauorem alicujus, quamvis alius damnum ſentiat, valebit diſpoſitio etiam extra
44 locum, † vt in Iudice interdicente bonis prodigo, tale enim interdictum tanquam fauorabile extenditur ad bona vbicunque ſita *l. 1. C. de emancip. lib. Bart. in d. §. interdicere. Auth. in d. § contrahentes, nu. 5.*

Et de iſta immiſſione loquitur etiam *Caſtr. in leg prope-*
45 *randum, §. ſin autem reus, numer. 4. Cod de iudic.* † vbi

Maximè quia gabella, de qua agimus eſt onus extra-
10 ordinarium, † quo caſu immunitas conceſſa vendi-
tori juuat emptori provt diſtinguit *Bart. in leg. licitatio. §. vlt. ff de publician. & vectigalibus.* Et in hujuſ-
modi oneribus ordinariis loquuntur omnes Do-
ctores contrarium tenentes, de quibus per *Tiraq. de retract. lign. §. 1 gloſ. 13. nu. 12. Menoch. conſ. 136. n. 21. lib. 2. Dec. conſ. 48. in prin. verſ. & in ſimili caſu, nu. 1.*
Præſertim quia licet exemptio clericorum eſſet perſo-
11 nalis, † Nihilominus ratione connexitatis priuile-
gium conceſſum perſonę extenditur ad emptorem,
qui habebit exemptionem non propter ſe, ſed pro-
pter perſonam venditoris, qui poteſt vendere ſine
onere gabellæ *Dec. conſ. 48. in fi. & conſi 51. col. pen. in*
12 *fin. verſi. non obſtat ergo.* † Provt generale eſt, vt im-
munitas etiam perſonalis tranſeat ad ſocios, & cor-
relatiuos quando damnum vnius dependet ab alio
Menoc. conſi. 136. n. 13. lib. 2. Natt. conſi. 1. n. 10. & mul-
ta adducit *Surd. conſi. 301. nu. 80. cum ſeq. lib. 3.*
Vlterius quamvis Princeps ad ſui commodum, & vti-
litatem principaliter poſſit facere conditionem
13 ſuam meliorem † imponendo gabellas ſuis ſubdi-
tis, abſque eo quod ſit conſiderandum præjudicium
aliorum, quod in conſequentiam venit, Tamen in
hoc caſu non poterit hoc redundare in damnum
clericorum, qui ſpecialiter habent hanc facultatem
impediendi hoc commodum Principis in eorum
detrimentum, Et ita intelliguntur leges diſponẽtes,
quod nullus poſſit impediri ex facto alterius in eo
14 quod facit ad ſui vtilitatem, † Quia non procedunt
reſpectu aliorũ qui habent auctoritatem prohibẽdi
pro aliquo ſuo intereſſe. *l. Trebatius, de damn. infect. Calca. conſ. 50. n. 10. Caſtr. inter conſ. eiuſdẽ Calc. 53. ad fi.* & in propoſito notat *Menoch. conſ. 136. n. 24. lib. 1.*
Ex quibus tollitur oppoſitio, quod Eccleſiaſtici non
debent recipere commodum ex onere impoſito ob
publicam vtilitatem vendendo eorum vinum pre-
15 tio communiter currenti, † quoniam nunquam po-
terunt vendere pro juſto pretio ſtante dicto onere;
ob quod ſemper vilius fiet venditio, & ſic erit in
damnum Eccleſiæ, quod eſt abſurdum, *Bald. d. conſi. 31. ad med. lib. 1. Surd. conſi. 301. nu. 18 lib. 3.*
Provt etiam non obſtat aliud, dum dicitur quod ne-
que directè, nec per indirectum tangitur immuni-
tas Eccleſiæ, Quia vt dictum eſt ſupra ſemper cla-
rum eſt, quod grauato emptore grauatur etiam ven-
ditor, qui non poterit de ſuis rebus diſponere, niſi
cum d. onere, quod in ſui præjudicium redundabit,
16 non emptoris, qui tanto minus emet, † ſicut dici-
mus de gabellis impoſitis ſuper carnibus, & vino,
quæ non ligant clericos, cum ſemper impugnetur
immunitas Eccleſiaſticæ, quaſi ex hoc cogantur cle-
rici aut alibi emere, vel tanto carius ſecundum ve-
riorem opinionem de qua teſtatur *Azor. inſtit. moral. p. 2. lib. 9. c. 11. verſ. in dubium vocatur, fol. 627.*
contra *Ang. Roſell. & alios per eum allegatos.*
Neque debet juuare prætextus vtilitatis publicæ, ob
quam præſupponitur gabellam fuiſſe impoſitam,
17 † Etenim hoc ſolum faciet, vt poſſit obtineri con-
ſenſus ſanctiſſimi, ſeu Archiepiſcopi quando talis
neceſſitas publica verificaretur, Non autem quod
laici proprio motu, & auctoritate poſſint validè hu-
juſmodi ſtatuta condere, vt declarat *Azor. inſt. moral. p. 2. lib. 9. cap. 11. verſ. in dubium vocatur, in fin fol.*
18 *627.* † Et talis cauſa neceſſitatis erit cognoſcenda
per Epiſcopum cum clero, cum illa qualitate verifi-
canda, vt videlicet non ſufficiant facultates Laico-
rum dict. neceſſitati, cum ſemper Clerici debeant
19 contribuere ſolum in ſubſidium, & non alias † cum
cæteris requiſitis pro validitate talium ſtatutorum,
de quibus per *Doctores in c. non minus, de immun. eccl. Ferret. de gab & vectigal. nu. 411. & 12. fol. 92. Burſat.*
20 *conſi. 42. n. 3.* † Ideo merito Epiſcopus tanquam pa-
ter, tutor, & defenſor juris publici debet cognoſcere
etiam non requiſitus, ob quas cauſas hujuſmodi
onera imponantur, ne grauentur clerici, & eccleſia-
ſtici, *cap. 1. & cap. ſolemus, de offi. ord. Fer. de gabell. nu.*
21 *535.* † procedendo etiam ad excommunicationes,
cenſuras & alias pœnas cum inuocatione brachij
ſæcularis, ne occaſione prædictorum clerici mole-
ſtentur. *Idem Ferret. ibi nu. 447.*
Idem dicendum eſt pro reſponſione ad obſeruantiam
22 adductam aliarum ciuitatum, † Cum de ea poſſit
dubitari an valeat, vt dicit *Bald. conſi. 496 punctus quæſtionis, in fin. lib. 4.* vbi quod mens ſtatuentium eſt
implicita quo ad propria commoda, & damna ec-
23 cleſiarum: † quod etiam ſequitur *Menoch. conſ. 136. num. 16. l. 2.* provt quoque dicit *Nauar. in manual. c. 17. num. 202.* vbi multum exclamat contra hujuſmo-
di ſuperiores laicos, qui imponunt ſimiles gabellas
24 in rebus ſpectantibus ad victum, † & contraue-
niunt libertati eccleſiaſticæ, *leg. bene quidem, d. ſtinct. 96. c. eccleſia, de conſtit. c. nouerim, de ſent. excomm Gloſ. in clem. præſenti, de cenſib.* Hæc ſcripſi ex tempore,
cum alibi longius hanc quæſtionem ſim tractaturus,
vt ſatisfaciam cui debeo: Maximè cum ſciam multos
contrarium conſuluiſſe, quibus debitur particularis
25 reſponſio, ſi plus ocij erit, † quamvis ſufficerent di-
cta per *Menoch. Rimin. Iun. & alios ſupra allegatos,*
qui omnibus contrariis reſpondent, diſtinguendo
caſus, qui videntur obſtare ſuperius adductis. Ita vt
magis appareat veritas eorum quæ per me firmata
ſunt.

EPITOME.

Apocha priuata ſine ſubſcriptione teſtium quã-
do præualeat publicis inſtrumentis ſi probetur ve-
ritas temporis, & an ſufficiat juramentum ſupple-
torium cum adminiculis, & conjecturis. ¶ Et quid
in computatione, ſeu ſaldo facto in libro Mercato-
ris continente ſcripturam ſucceſſiuam. ¶ Qualitas
teſtium quod ſint bonæ conditionis, & famæ quo
caſu ſit probanda per eum qui ſe fundat in anterio-
rate hypothecæ. ¶ Confeſſio, & contractus debito-
ris decocti ad fauorem vnius ex creditoribus quan-
do præjudicet aliis. ¶ Et quod tempus requiratur
ante decoctionem. ¶ Et an debeat adeſſe dolus, &
fraus creditoris. ¶ Et quales ſint actus repugnan-
tes decoctioni, & quis dicatur decoctus. ¶ Argu-
mentum à ſubordinatione an valeat ad probandum
non fuiſſe conſenſum in tempore. ¶ Apocha pri-
uata an ſit ſubſcribenda tam à creditore, quam à de-
bitore, ſi ſolum agatur de præjudicio debitoris.
¶ Subſcribens apocham abſque mentione hypothe-
cæ an cenſeatur ſe obligaſſe cum hypotheca bono-
rum quæ in d. apocha continebatur. ¶ Examen te-
ſtium factum ſine interrogatoriis quo caſu poſſit
repeti, & detur reſtitutio. ¶ Notarius an debeat
eſſe rogatus ab vtraque parte. ¶ Socius an oblige-
tur ex contractu conſocij, & poſſit obligari cum
pœnis, & aliis clauſulis in forma Cameræ. ¶ Dolus
xo conſideretur in eo, qui aliquid agit juris ſui con-
ſeruandi cauſa, quamvis cedat damno tertij. ¶ Exe-
cutio an detur pro computatione. ¶ Iudex quando
concedat executionem antequam extendatur obli-
gatio Cameralis.

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Computatio, ſeu ſaldum finale continet probationem, & executionem.*
2 *Anterioritas temporis in præiudicium tertij non probatur ex apocha ſine teſtibus, & de ratione, nu. 7.*
3 *Liber continens ſcripturam continuatam abſque ſuſpicione fraudis, & antidata probat veritatem temporis, & dierum etiam in concurſu creditorum. Et eſt verior opinio & ſeruatur per Rotam, nu. 4. 5. & 8. Maximè ſtante qualitate perſonæ Mercatoris legalis & approbati, num. 32.*
6 *Argumentum à ſubordinatione valet ad probandum non fuiſſe conſenſum in tempore.*
9 *Adminicula, & iuramentum ſuppletorium ſufficiunt ad probandum creditum anterius, & hypothecam.*
10 *Temporis breuitas qualis debeat eſſe, vt valeant contractus geſti per eum, qui poſtea decoxit ad fauorem creditoris. Et an requiratur quod creditor ſit particeps fraudis, num. 11.*
12 *Confeſſio decocti ad fauorem vnius creditoris an obſit aliis, num. 13 & 14.*
15 *Computatio facta à debitore decocto, ſeu ceſſio ad fauorem creditoris præiudicat aliis ſi ad illam debitor poterat compelli, & num. 16.*
17 *Dolus eſt probandus, vt apocha facta à decocto vitietur. Et an debeat conſiderari ab euentu, vel ex conſilio, num. 20.*
18 *Actus qui repugnant decoctioni quales ſint, & quis dicatur decoctus, num. 19.*
21 *Probatio quæ initur ex tempore requirit probationem præciſè illius temporis.*
22 *Scientia facti alieni non præſumitur.*
23 *Creditores non præſumuntur ſcire decoctionē debitoris.*
24 *Dubius æquiparatur ignoranti, & dicitur in bona fide ſicut ignorans, & nu. 25.*
26 *Dolus non conſideratur in eo, qui aliquid agit iuris ſui conſeruandi cauſa, quamuis cedat damno tertij, numero 27.*
28 *Qualitas teſtium quod ſint bonæ conditionis, & famæ debet probari per eum, qui ſe fundat in ſcriptura priuata à teſtibus ſcripta. Fallit vt num. 29. & 31. Et quando d. qualitas ſit probanda, ſi requiratur per ſtatutum num. 30.*
33 *Socius quando poſſit obligare conſocium non obſtante decoctione, & num. 34.*
35 *Defectus examinis facti ſine interrogatoriis non poteſt opponi per eum, qui in tempore ſibi præfixo illa non dedit. Et quando concedatur reſtitutio, & fiat repetitio examinis, nu. 36. & 37.*
38 *Socius quando teneatur ex contractu conſocij, & poſſit obligari etiam cum obligatione Camerali, pœnis, & aliis clauſulis, num. 39. & 40.*
41 *Apocha priuata an ſit ſubſcribenda tam à creditore quam à debitore ſi agatur de præiudicio debitoris tantum, num. 42. & 43.*
44 *Creditor debitoris decocti dicitur ſingularis ſucceſſor & non poteſt plus iuris habere, quam habeat debitor decoctus.*
45 *Notarius debet eſſe rogatus à partibus, ſufficit tamen rogitus vnius, à cuius conſenſu actus pendet,*
46 *Subſcribens apocham, in qua continebatur hypotheca bonorum an cenſeatur ſe obligaſſe cum d. hypotheca ſi expreſſe de ea non faciat mentionem, nu. 47. & 48.*
49 *Iudex quando debeat mandare extendi obligationem cameralem & quo caſu ante illius extenſionem executio poſſit peti.*

CAPVT CCCXCI.

NOn eſſe locum prætenſo concurſui credito-
rum dicebam in caſu & ad effectum, de quo
agebatur: Etenim ſunt præferendi Mercatores illi,
qui vbi præcaoerunt vigore computationis, ſeu ſal-
1 di finalis, † quod non ſolum continet probationem,
ſed etiam executionem poſtquam rationes fuerunt
diſpunctæ, & diligenter examinatæ, & in ſumma
concluſæ *Rebuff. de litter. obligator. art. 6. gloſ. 3. nu. 3. verſ. 8. caſus eſt, tom. 1.* Stante præſertim obligatione
camerali & aliis, de quibus in actis.
Neque obſtat defectus teſtium, quibus non extanti-
2 bus non † probaretur anterioritas temporis in præ-
judicium tertij, juxta *l. ſcripturas, C. qui potior in pign.*
Quia ſumma in computatione facta præcedente ve-
ro credito; & deſcripta in libro *detto il giornale*,
quod habet executionem paratam, & continet ſcri-
3 pturam continuatam & ſucceſſiuam. † Vnde non
poteſt oriri aliqua ſuſpicio fraudis, & antidatæ, cum
in illis ſoleant ſcribi data, & accepta ſingulis diebus
continuatim, ita vt ſit difficile mutare veritatem
temporis, & dierum, *Fulg. conſ. 152. proponitur probatum col. 2. in fin. verſi. adeſt namque liber. num. 2. Neguſ. de pign. nu 47. in fin. verſ. addit etiam, & nu. 48. Surd. deciſ. 312. n. 5. dixi deciſ. 203. & ibi in addit. Socin. conſ. 140. circa præſentem conſultationem, col. 3. in prin. verſ. ſed tamen præmiſſis, & in fi. verſi. ſed ego particulariter*
4 *reſpondeo, lib. 2.* † vbi quod *Ioann. Petrus & Bened. Capr.* viri optimi judicij & conſcientiæ, ita conſu-
luerunt, & eſt verior opinio, ſecundum quam ita
5 judicauit † *Rot. coram Card. Blanchette Romana pecuniaria 2. Iulij 1587. & iterum in eadem cauſa coram Card. Seraph 24. Maij 1589. & coram Card Pamphi-*
6 *lio Roman. pecuniaria 3. Decembris 1593.* † Et hujuſ-
modi argumentum à ſubordinatione alibi Rota de-
ſumpſit pro valido ad probandum non fuiſſe con-
ſenſum in tempore juxta conſtitutionem, vt *coram Card. Blanchette, in d. Rom. pecuniaria, ante fi.* Et ratio
7 eſt, quia Conſtitutio illa Leonis, † de qua in *dict. l. ſcripturas* fundatur in ſuſpicione fraudis, quæ per
antidatam committi poteſt ne ſit in mero arbitrio
ſolius debitoris ex priuata ſcriptura à ſe longo poſt
interuallo confecta prælato in ea die jus prioris
creditoris tollere *Tiraq. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 7.*
8 *nu. 48. Dec. conſ. 13. numer. 242. lib. 1.* † Vnde ceſſante
hujuſmodi ſuſpicione ſiue per veras, & certas pro-
bationes, ſiue per alias ſimiles circumſtantias, & con-
jecturas, ceſſat diſpoſitio legis, & præfertur creditor
anterior, qui nititur dict. ſcriptura priuata, quæ ſuum
effectum operatur etiam contra creditores hypo-
thecarios *Bald. conſ. 198. ad intelligentiam lib. 2. Rot. coram Card. Seraph. in d. Rom. pecuniaria 25. Maij*
9 1589. † Vbi etiam ad hujuſmodi probationem ad-
mittit adminicula, & juramentum ſuppletorium,
cum in hoc caſo non agatur de probatione crediti,
ſed ſolum de hypotheca, & ſic eſt contentio ſolius
prælationis, quare multo magis ſufficiunt teſtes, qui
deponant de d. hypotheca, & tempore illius, cum ad
illam hypothecam probandam non requiratur ſcri-
ptura, & ſatis eſt eam teſtibus probari, *l. contrahitur de pignoribus*, & in propoſito notat *Tiraq. de retract. conuen. gl. 7. §. 1. nu. 59. Ful. conſ. 132. col. 2. Ruin. conſ. 146. ſub n. 8. lib. 1. Rot. coram Card. Pamphilio Romana pecuniaria 3. Decembris 1593. ad fin.*
Non obſtat breuitas temporis quatuor dierum, qui
interuenerunt inter computationem, & decoctio-
[illegible] item,

tiem, Quia in facto conſtat de contrario, cum im-
mo lapſi fuerint dies viginti duo antequam deco-
10 ctio ſit publicata. † Adeo vt non poſſit conſide-
rari iſta breuitas temporis, cum biduum, vel tri-
duum requiratur *Stracc.de decoctor.p.3.nu.*30. Prout
eſt in ſimilibus caſibus, in quibus requiritur, quod
delictum, aut aliud tale ſequatur immediatè poſt
alienationem, vt præſumi poſſit fraus *Bald. in leg. ſi
quis poſt 9.col.1.in fi.n.2.& col.2.poſt princ.verſi primo
ſi eſt factum,ff.de bon.praſcript.* & ibi *Cyn.numer.*4. re-
quirit quod ſi ſtatim *per text.in leg.ſi ventri §.in bonis,
ff de priuil.credit.*vbi *Rip.numer.*7. vult quod incon-
tinenti cedat foro *Bart.in leg.poſt contractum,11.col.
3.in fin.numer.7.ff.de donat.*vbi intelligit, quod ſit de
propinquo *Imol.in leg.ſi cum dotem,§.ſi mulier,n.*23.
*ff.ſol.matr.*vbi quod debet eſſe tempus breue *Iaſ.in
leg.ſingularia,num.40.ff.ſi cert.pet. Menoch.præſumpt.
3.num.*111.*lib.*5.vbi quod paulo poſt mercator de-
coxerit *Natt.conſi.*342.*num.*4. *Bero.conſi.*197. *in fin.
11 num.8.lib.*1. † Ita vt requiratur quod etiam creditor
ſit particeps fraudis *Cyn.in dict.l.ſi quis poſthac.nu.3.
in fin.Cod.de bon.proſcriptor. Bart. in d.l. poſt contra-
ctum,num.7.ff.de donat.*

Nec facit, quod ſimus in confeſſione, ſeu computatio-
12 ne decocti facta ad fauorem vnius creditoris, † quæ
non valet in præjudicium aliorum creditorum jux-
ta *conſi. Bald.*432.*lib.*1. Quia de tempore compoti,
de quo agimus non verificatur iſta qualitas deco-
ctionis, & *Bald.* loquitur in eo, qui poſtquam aufu-
gerat, ſe conſtituit debitorem vnius creditoris cum
obligatione bonorum, tunc enim talis obligatio,
quamvis conſtaret de vero debito, non valeret, tan-
quam facta ab eo, qui non poterat tale debitum re-
cognoſcere in præjudicium aliorum prout ſequen-
13 do *Bald.* † ita etiam declarat *Stracc.de decoctorib p.
vlt.tit.qui potior. in bon.decoct.habeant.num.*17. Et ita
etiam loquitur *Bald.conſi.*249. *num.1.col.1. in princ.
& ad med.lib.1.aliàs eſt conſi.400.ſuper libris theſau-
14 raria lib.* 5. Vbi concludit de ſcriptura † in paratu
fugæ per duos dies ante, quaſi tunc ex modico in-
teruallo fugæ videatur præcognita fraus *l.ſi ventri,
§.fin.de priuileg credit.*

Præterea ſumus in ſolidatione computorum proce-
dentium à vero debito, de quo conſtat per libros
15 mercatorum, † Vnde rectè potuit fieri talis ſcri-
ptura, quaſi hujuſmodi actus ſit ejus naturæ, ad
quem poterat debitor compelli, & paria ſunt quod
quis compellatur, vel poſſit compelli *leg. nouiſſime,
ff.quod falſ.tutor.auctor.*Vnde non poteſt de ejus va-
16 liditate opponi, quamvis fieret à decocto † *Franc.
deciſ.* 55. *numer.* 4. *&* 5. vbi ex hoc ſuſtinet ceſſio-
nem factam à debitore fallito ad fauorem credi-
toris.

Accedat quod debet probari dolus ad hoc, vt talis
17 apocha vitietur † *l.3 §.fin ff. pro ſoc.Bero conſi.26.nu.
28.lib.*1.late *Surd.conſi.428.nu.6.lib.*4. De dolo au-
18 tem non conſtat, cum non probetur, † quod credi-
tores qui computationem ſolidarunt ſcirent futu-
ram decoctionem, immo conſtabat de contrario,
cum poſt factam ſolidationem debitor ſemper
comparuerit in foro publico, literas acceptauerit,
& cum multis palam contraxerit per multos dies &
19 alios actus fecerit, † qui repugnant decoctioni, cum
decoctus dicatur, qui latitat, & non comparet, &
foro cedit, *Aret.in §.ſoluitur,Inſtit.de ſocietat Rip. in
leg ſi ventri.§ in bonis num.7.ff. de priuil.credit. Surd.*
in ſpecie *conſi.528.numer.37.& 38.lib.4.Rot.Genuenſ.
20 deciſ.168.numer.5. & per tot.* † vbi etiam quod do-
lus non ab euentu, ſed ex conſilio debet conſide-
rari in ejuſmodi decoctionibus, & quod debet pro-
bari magna calliditas; Ita vt conjecturæ ſint eui-
dentes, & in nullam aliam partem trahi poſſint &
quod non ſufficiat probare abſentiam debitoris
ſimpliciter, ſed doloſam animo fraudandi credito-
res, & non ſolum quod debitor non ſit ſoluendo, ſed
etiam quod creditor ſciuerit, cum poſſint ſimul ſta-
re, quod hodie ſim ſoluendo, cras autem non;
21 † cum probatio, quæ nititur ex tempore requirat
probationem illius temporis *Salic.in l.matrem.C.de
probat.*

Immo etiam dato quod talis debitor præordinaſſet
fugam, & decoctionem, non tamen infertur quod
dicti creditores illam ſciuerint cum etiam talis
machinatio, & deſtinatio conſiſtat in animo tan-
22 quam occulta non poterat eis innoteſcere, † ideo
tanquam ſcientia facti alieni non præſumitur *Aym.
conſi.134.n.18.Gl.in c.de occidendis,23.qu 5.clem.vnic.
de reliq. & venerat. ſanctor. Surd.* in terminis deco-
23 ctionis *conſi.528.nu.40 lib.*4. † Adeo vt non proba-
ta ſcientia talis decoctionis licitè potuerint credi-
tores ſua negotia cautè agere, qui etiam ſi dubitaſ-
ſent de tali decoctione, non tamen hæc dubietas
24 poteſt cauſare aliquem dolum; † cum dubius æqui-
paretur ignoranti *Nat.conſ.162.num.*52 Et ignorans
non dicitur in dolo *Imol.Caſtr. & Alex in l.ſi cum
25 dotem,§. ſi mulier.ff.ſolut.matrim.* † Vnde etiam du-
bius dicitur in bona fide, ſicut ignorans *Dec. conſi.
39.num 21 lib.*2.& ita in ſpecie concludit *Surd.dict.
conſi 528.nu 42.& 43.lib* 4.

Maximè quia hujuſmodi ſcriptura non fuit facta, niſi
26 vt creditum ſuum ſeruaretur; † Vnde illam licuit
facere, ita vt non dicatur in dolo, qui cauſa juris ſui
conſeruandi aliquid agit, & vt rebus ſuis conſulatur
*Aym.conſi.319.num.7. in fi. Menoch conſ 107 num 9.
27 lib.2.Bero.conſi.52.nu.22.cum ſeq.* † cum iſta ſit ſoler-
tia, induſtria, & diligentia, & bonus dolus, qui tole-
ratur, quamvis cedat damno tertij, quaſi principali-
ter eo quis vtatur ad proprium commodum, quid-
quid in conſequentiam in alterius præjudicium
ſuccedat, quod tunc non attenditur, latè *Tir. de re-
tract.conſang.in præfat.num.*77.& in propoſito deco-
ctionis *Surd.conſi.528.nu.35.vſque ad nu 28.lib.*4.

Minus obſtat *conſi.Soc.174.num.10.li.*2.cum aliis quos
28 adducit *Gab.de probat.conclu 11.numer.*7. † Quia lo-
quuntur, quando creditor ſe fundaret in ſcriptura
priuata ſubſcripta à teſtibus: tunc enim eſſet pro-
bandum, quod illi teſtes ibidem ſubſcripti eſſent
bonæ conditionis, & famæ, cum hanc qualitatem
requirat lex ad effectum, vt probetur anterioritas
temporis; Aliud eſt in caſu noſtro, in quo veritas
diei abſque aliqua ſuſpitione antidatæ probatur
per ipſummet librum Mercatoris, quę probatio ſuf-
29 ficit etiam ſine teſtibus ex ſupra allegatis, † Prout
regolare eſt, vt ſemper probata veritate ſcripturæ
priuatæ, & ipſius anterioritate illa præualeat etiam
publicis inſtrumentis *Capitaq. deciſ.* 112 *part* 3. Ita
vt neque hoc caſu debeat probari, quod teſtes ſint
probatæ, & integræ opinionis, vt exigit *text.in dict.
30 leg.ſcripturas* † Quia ſufficit quod tales à jure præ-
ſumantur, quidquid dicendum ſit, iſta qualitas
requireretur à ſtatuto *Felin.in cap. cum Ioannes
numero 44.in fin. de fide inſtrum Socin. Iun. conſi.* 19.
*numer 26.lib.2.Couar.in cap.relatum,el.1.num.7. de
31 teſt.* † Maximè cum non agatur de teſtibus deſcri-
ptis in apocha, de quibus loquitur *dict.l.ſcripturas;*
ſed deprobantibus tempus confectionis apochæ;

Digitized by Google

qui etiam abſque alia apocha ſufficerent ad pro-
bandum creditum in præjudicium poſteriorum
etiam hypothecam habentium. *Tiraq. de retract. con-
uentional §. 1 gloſſ. 7. numer. 59.* quem ſequitur *Rot. co-
ram Cardin Pamph. Romana pecuniaria 3. Decembris
1593. in fin.*

Præſertim, quia non omnibus libris mercatorum habe-
tur talis fides, ſed illis, de quorum legalitate, & cu-
ſtodia conſtat, provt ſumus in caſu, de quo agimus,
32 † ita vt ſtantibus prædictis magis probent tales li-
bri, provt ad effectum hujuſmodi prioritatis iſtam
rationem adducit *Surd. deciſ 322. numer. 5. ad med.* &
qualitatem perſonæ conſiderat *Rot. coram Cardin.
Blanchetto Rom. pecuniaria 1. Iulij 1587. & in eadem
cauſa coram Card. Seraph 24. Maij 1589.*

Provt neque obſtabit quod vnus ex ſociis alium con-
ſocium obligare non potuerit in præjudicium cre-
33 ditorum; † Quia obligatio fuit facta tempore habi-
li, in quo tales ſocij publicè ac palam negotiaban-
tur, & in foro literas acceptabant, & cum aliis con-
trahebant, vnde illa debet valere etiam in præjudi-
cium creditorum, ne alias contrahentes decipian-
tur, cum in ſociis vnius negotiationis vnus teneatur
ex contractu alterius, & in ſolidum obligetur.
Alex. conſi. 186. nu. 2 lib. 2 Surd dec. 213. nu. 4.

Contraria autem procedunt, quando obligatio eſſet
34 facta tempore inhabili decoctionis, † quæ tunc
non præjudicat aliis creditoribus *Bald. conſi 432.
lib. 1.* De qua decoctione non conſtat in caſu noſtro,
cùm per 23. dies ante confectam apocham, & com-
putum in libro ſemper publicè contraxerint, &
alios actus geſſerint, qui repugnant decoctioni, vt
ſuperiùs dictum eſt, & in propoſito concludit *Dec.
conſi. 528. nu. 37. & 38 lib. 4.*

Alia quæ opponuntur de inualiditate recognitionis
ſunt ſublata ex facto, cùm fuerint teſtes rite, & rectè
examinati præuio juramento præſtito, & citatis ad-
uerſariis ad omnia quæ in hujuſmodi recognitioni-
35 bus ſolent adhiberi, † ita vt non poſſit opponi de-
fectus, quod non fuerit factum examen cum inter-
rogatoriis, cùm pars illa non dederit in tempore,
adeo vt neque ſit concedenda reſtitutio aduerſus
omiſſa interrogatoria, quamvis ſimus in minore, niſi
36 prius conſtet de læſione † juxta *deciſ. Put. 9. de re-
ſtit. in integr.* de qua per *Vsui. opin. 896. num. 5. Farin.
de teſtibus quæſt. 73. in fin. nu. 72.* Et quatenus ex gra-
tia concedatur repetitio fiat expenſis partis contu-
37 macis † in illis dandis *Alex. conſ. 172. num. 9. lib. 2.
Put. dec. 427. p. 1. & dec. 317. p. 2. Rot. diuerſ. deciſ. 84.
lib. 1. p. 3.*

Alterum, quod non potuerit obligari vnus ſocius per
38 alium cum obligatione camerali, non obſtat † nam
erant ſocij vnius negotiationis: quare ad inuicem
videntur præpoſiti, & quilibet ipſorum tenetur ex
contractu alterius *Bald conſi. 263. numer. 3. verſi. illud
etiam aduertendum, lib. 1. Pariſ. 93. num 4. lib. 1.* Etiam
39 cum dicta obligatione camerali, † quæ poteſt ap-
poni per vnum ex conſociis ad effectum, vt alius
ita obligetur, ſocius enim dicitur habere manda-
tum, & tacitum conſenſum ab obligandum alium
in his, quæ ſpectant ad ſocietatem *Bart. in leg. nemo
40 ex ſocijs ff. pro ſoc. Alex. conſi. 186. nu. 2. lib 2.* † Vnde
tanquam procurator poterit apponere pœnam, pa-
cta, & alia apponi ſolita *Iaſ. in leg. 1. §. ſi procurator.
col. vltim ad med. verſi. immo dicunt nu. 19 ff. ſi quis ius
dicent. non obtemp.* Et in ſpecie ſociorum *Surd deciſi.
213. num. 4.*

Neque aduerſatur quod ſolidationes non fuerint ſub-
41 ſcriptæ ab vtraque parte, † ſed tantum à ſolo debi-
tore, quod non ſufficit ad effectum *leg. ſcripturas, C.
qui pot. in pign. habeant*, vt notat *Gabr. de probation.
conclus. 10. num. 19.* Quia ſumus in caſu, in quo agi-
42 tur de præjudicio debitoris tantùm. † Vnde tunc
ſola ſubſcriptio ipſius ſufficit, quaſi vterque debeat
ſubſcribere, quando contractus eſt vltro citroque
obligatorius *Imol. in cap. 2. & ibi Fel. colu. 2. in fi. nu. 7.
de fid. inſtr. Alex. conſ. 181. in cauſa & lite vertente,
col. pen. ad med. nu 4. lib. 2. poſt Rom in l. admonendi, &
ibi Purpur. nu. 168. de iureiur. Old. conſ. 100. numer. 71.
43 Theb. conſ. 79. num. 2.* † Et hanc opinionem ſequitur
*Rot. coram Card. Pamphil. Romana pecuniaria. 3. De-
cembris 1593.* quæ eſt inter recollectas per *Paciſi. de
44 Saluian. deciſ. 41.* † vbi quod hoc magis procedit
cum agatur contra creditores debitoris decocti, qui
dicuntur ſingulares ſucceſſores, & plus juris habere
non poſſunt, quàm haberet ipſe debitor decoctus,
vt latè fuit concluſum *coram ſanctiſſ. Romana domus
de Amorinis, 21. Maij 1581.* de qua per *Card. Pam-
phil. in dict. Romana pecuniaria 3. Decembris 1593.*
45 † Exemplo notarij, qui licet debeat eſſe rogatus à
partibus, tamen ſufficiet illum rogari ab eo, à cujus
conſenſu actus pendet *Bald. in rubr. de fid. inſtru. nu.
7. Felin. in cap. 1. col. 8. in fi. num. 21. eodem tit. Caſtr. in
leg. hæredes palam, §. in teſtamentum num. 3. verſi. ſed à
quo debent rogari ff. de teſt. poſt Gloſ. in §. nos autem.
Auth. de tabellionibus.*

Vltimo non obſtat, quod in ſubſcriptione computo-
rum eſſet facienda mentio de hypotheca bonorum,
46 † cum non ſufficiat approbare, & confirmare, quod
ſupra ſcriptum fuerat, quamvis ibi eſſet facta men-
tio de hypotheca, niſi etiam poſtea illa repetatur,
juxta *conſil. Odd. 100. numer. 66. poſt Strace. de adiec.
47 p. 4. 10. per tot. tom 6. p. 1. fol. 401.* † Quia omiſſo quod
nihil Rota in hoc reſoluit provt teſtatur *ibi Strace.*
Reſpondetur quod ibi non intelligitur contracta
hypotheca cùm nulla adſit promiſſio ſub obligatio-
ne bonorum, quaſi debitum, & hypotheca ſint di-
uerſa, vnde pactum ſuper vno poterat ſtare ſine
alio, vt in ſpecie d. caſus conſiderat *Burſatt. conſ.
48 103. nu. 25 verſ. namque pro reſponſione, lib. 1.* † Aliud
eſt in caſu noſtro, in quo debitor pro contentis in
ſolidatione ſe obligauit in forma cameræ, per quæ
verba ſiue ſimus in inſtrumento, ſiue in apocha in-
telligitur contracta hypotheca, & obligatio om-
nium bonorum præſentium, & futurorum, non ſe-
cus ac ſi eſſet d. obligatio extenſa cum illa ſolum
differentia, quod quando apocha habet extenſam d.
formulam obligationis cameralis, ſtatim proceſſus
49 inchoatur, † & executio petitur, cum aliàs debeat
præcedere citatio ad dicendum contra, & viden-
dum per judicem mandari extendi d. obligationem,
&c. provt factum fuit *Galleſ. ad form. oblig. cameral 3.
p. 2. p. in tit. de proceſſu ipſo, in prin. verſ. aggrediendo ſe-
cundum num. 7. & 8 fol. 121.*

EPITOME.

Probatis extremis quando dicantur probata
media. § Et quid in mandatis, in tempore requi-
ſito ad præſcribendum in cauſa feudi, In præ-
ſentationibus, In bonis feudalibus, In actibus,
& ſolemnitatibus judicij, In commiſſione judi-
cis de citando, In ſolutione decimarum, & in ſi-
milibus diſpoſitionibus. § Vacatio beneficij, &
inſtitutio, quo caſu faciat præſumi præſentatio-
nem præceſſiſſe, § Media an præſumantur eſſe

illius, cuius ſunt extrema. ¶ Proteſtatio voluntatis addendi, quando ſit præſumenda per notarium, qui dimiſit ſpatium cartæ albæ cum punctis.

SVMMARIVM.

1 *Medium dicitur probatum, ſi probentur extrema. n. 6. & 14. Intellige in habentibus coniunctionem cum medio. n. 17.*

2 *Probato mandato ad imperandum ſi probetur procuratorem recepiſſe literas impetrationis, intelligitur probatum fuiſſe illas per eum impetratas.*

3 *Tempus requiſitum ad præſcribendum an probetur, ſi conſtet de poſſeſſione initij, & finis totius temporis, licèt non appareat de medio.*

4 *Vacatio beneficij, & inſtitutio an faciat præſumi præſentationem præceſſiſſe n. 5. 7. & 8.*

9 *Praſtitio ſtudij de anno 1570. & 1572. includit annum medium 1571.*

10 *Præſentationes an poſſint dici continuatæ ſi media præſentatio deficiat.*

11 *Media præſumuntur eſſe illius, cuius ſunt extrema.*

12 *Bona intelligi debent feudalia ſi conſtet ea, quæ ſunt circum circa eſſe talia.*

13 *Citatio præcedens, & intimatio ſubſequens, quando faciat præſumi decretum dationis in ſolutum.*

15 *Medium non præſumitur probatis extremis in actis, & ſolemnitatibus iudicij. Fallit ſtantibus coniecturis. n. 19. Et quales debeant eſſe. n. 20. 21. & 24.*

16 *Commiſſio iudicis de citando non probatur, quamuis conſtet petitionem de citando præceſſiſſe, & citatio non ſubſequutam.*

18 *Solutio decimarum quadraginta annorum probat poſſeſſionem medij temporis ſi conſtet de principio, & fine ſolutionis.*

23 *Notarius dimittens ſpatium carta alba cum punctis an inducat proteſtationem voluntatis addendi, prout contra nihil vacuum relinquendo an faciat coniecturam nihil addendi.*

25 *Decretum dicitur approbatum per refectionem expenſarum factarum pro illo obtinendo.*

CAPVT CCCXCII.

PRobatis extremis præſumi, & probari medium
1 eſt regula omnibus nota, † de qua per *Gloſ. in c. accedens. 17. in verb. proceſſu vero temporis. poſt med.*
de conuerſ. coniugator. Felin. in c. inter dilectos. col. 3. in fi.
de fid. inſtrum. vbi ſi probetur aliquem dediſſe man-
2 datum procuratori ad impetrandum, † & probet
ſe ab eo recepiſſe literas, de quibus mandauerat,
ſatis videtur probatum, quod per ipſum procuratorem
fuerunt impetratæ. Et de eo qui vult probare
ſe poſſediſſe tempore requiſito ad præſcriptionem
complendam dicitur probaſſe continuam
3 poſſeſſionem totius temporis, † ſi probat, quod in
initio, & in fine totius temporis poſſedit, licèt de
medio tempore nihil probauerit *Gl. in ca. volumus.*
16. quaſt. 4. de qua late *Menoc. præſ. 65. n. 1. li. 6. Surd.*
conſ. 73. n. 46. lib. 1. Rot. deciſ. 11. alias 423. nu. 8. de iur.
4 *patron. in nou.* vbi quod ſi fuerit probata vocatio
beneficij, & inſtitutio, ex hoc præſumitur præſentationem
præceſſiſſe inſtitutionem, quamuis de
præſentatione aliter non conſtet, quam per verba
narratiua inſtituentis, & ſequitur *Felin. in c. poſt ceſ-*
ſionem 7. col. 5. in princ. verſ. tun addo omnino n. 13. in fi.
de prob. & tanquam ſingularem deciſionem dicit
notandum *Euerard. in loc. argum. ab extremis. 136. col.*
5 *3. ad med. verſ. hinc etiam eſt. n. 3.* † vbi tamen intelligit
inter litigantes ſuper benefi. io, quatenus eos
concernit, quia in præiudicium patroni laici aſſerentis
ſe non præſentaſſe, non ſtaretur talibus literis
inſtituentis, niſi aliter de hoc appareret, prout
etiam ita declarat *Menoch præſum. 36. n. 5. in fi. lib. 6.*
6 † Vbi multa ſimilia adducit, quod probatis extremis
cenſeatur probatum medium, de quibus etiam
per *Alciat. de præſumpt. reg. 2. q. 22. Maſcar. concluſ.*
7 *730. p. 2.* † Vbi etiam defendit *deciſ. Rot.* ſupra allegatam
circa præſumptionem præſentationis contra
Roman. qui aliud concludit *in l. ſecundum. num. 54.*
in fi. verſ. nono quod ſi certus. de verb. oblig. prout
etiam contra *eundem Roman.* concludit *Fel. in cap.*
8 *ſicut. 16. col. 14. poſt med. num. 26. de re iud.* † Vbi quod
ſeruatur d. deciſio, niſi quando ageretur de præiu-
9 dicio alterius, puta expectantis, † Et de probatione,
quod quis ſtuduerit anno 1570. & 1572. quod includatur
annus medius 1571. *Menoch conſ. 329. num.*
10 19 † Et de præſentationibus continuatis ad probandum
ius patronatus ſecundum formam Concilij,
quamuis † vna præſentatio media deficiat
11 *Rot. diuerſ. deciſ 545. p. 1.* Adeo † vt etiam media
præſumantur eſſe illius, cuius ſunt extrema *Menoch.*
12 *conſ. 1101. nu. 5.* † Vbi etiam de prædiis, quæ præſumentur
feudalia, quando alia, quæ ſunt circum circa
conſtat eſſe feudalia. Idem *Menoch. præſumpt.*
91. num. 63. lib. 3. Ita vt etiam circa voluntates diſponentium,
quæ ſunt in medio poſita intelligantur
ex præcedentibus, & ſequentibus *Surd. conſ. 565. n 6.*
lib. 4.

Ex prædictis videbatur concludendum conſtare de
decreto relaxationis mandati ſuper bonis, de qui-
13 bus agebamus vigore legati, de quo in actis. † Cum
enim probetur citatio præcedens, & intimatio ſubſequens
cum inſtrumento adiudicationis, ſatis dicitur
probatum medium, quod eſt decretum probatis
ſupradictis extremis, prout, in ſpecie decreti
dationis in ſolutum eſt deciſio *Rot. coram R.P.D.*
Ortemberg. Romana ſpolij 23. Februar. 1603. per doctrinam
Fel. in c. inter dilectos. numer. 5. de fid. inſtr.
14 † vbi ponit regulam de præſumendo media ſi conſtiterit
de extremis *Gloſſ. in c. ſunt culpa. in verb. nec*
eam. 38 diſt. Matth. notab. 16. vbi latè *Add. nu. 2. cum*
aliis ſupra allegatis.

Verum iſta patiuntur difficultatem, nam ſumus in
actis, & ſolemnitatibus iudicij, in quibus non
15 habet locum dicta regula, † quod probatis extremis
præſumatur medium, vt concludit *Felin. in c. 1.*
16 *col. 7. ante med. verſ. non obſtat quod ſupra dixi.* † vbi
quod licet probetur partem petiiſſe à iudice aduerſarium
citari, & conſtet illum fuiſſe citatum, non
tamen ex hoc præſumetur iudicem dediſſe commiſſionem
ad citandum, niſi aliunde appareat de
huiuſmodi decreto commiſſionis, quia ſumus in
mediis, quæ de ſolemnitate requiruntur *Idem Fel.*
in c. ſicut. col. 14. fallent. 7. nu. 26. de ſenten. & re iudic.
ſequitur *Euerard. in hoc argum ab extremis. n. 3 ad fin.*
verſ. dicta tamen theorica. col. 3. poſt med. Meno præ-
ſumpt. 36. in fi. num. 14. lib. 6. & ita etiam reſoluit *Rot.*
coram R.P.D. Penia Albanen. præcenſi ſpolij ad med.
8. Februarij 16 0.

Maxime, quia illa præſumptio, quod probatis extremis
præſumatur medium procedit, quando
17 medium habet † coniunctionem cum extremis,
quæ inferunt neceſſariam conſequentiam, vel
veriſimilem, ſecus vero quando extrema ſunt ſeparata,
& ex iis veriſimiliter non infertur *Imo. conſi.*

9. *Menoc. præſumpt. 36. n. 13. lib. 6. Alcia. præſumpt. 22. in ſi. reg. 3. Maſcar. concl. 730. nu. 6.* Vbi requirit connexiinicem, & coniunctionem mediorum cum ex-
18 tremis, † vt de eo, qui vult probare ſolutionem decimatum quadraginta annorum, ſi enim probet principium, & finem ſolutionis, cenſetur etiam probare poſſeſſionem præſumptiuè medio tempore continuatam, quaſi probata poſſeſſione non ſit præſumendum, quod voluerit deſiiſſe poſſidere cum mutatio voluntatis non præſumatur *Bart. in l. Celſus. de vſucap. Bellamer. deciſ. 421.* & late declarat *Tiraq. de præſcript. §. 1. gl. 5. ad med.*

Poſſent tamen defendi prædicta, quando extarent indicia, & coniecturæ pro huiuſmodi decreto præ-
19 ſumendo, † prout regulariter tales coniecturæ faciunt præſumere ſolemnitatem extrinſecam *Imol. in c. officij. col. 16. verſ. iuxta prædicta poteſt quæri de teſtam. Fel. in c. ſicut. n. 26. ad fi. verſ. & quamuis. de ſentent. & re iudic.*

Coniecturæ autem multæ adſunt in caſu, de quo a-
20 gimus, nam reperitur votum aſſettamenti, † in quo Domini mandarunt exequi legatum, & pro illis decreuerunt mandatum relaxandum niſi infra tres cum intimatione, quod votum cum ſit in actis ſtante citatione, & intimatione ſuccedit loco decreti, magis facit illud præſumi. Cum etiam ſufficeret ſi illud alibi eſſet enunciatum *Rot. deciſ. 51.*
21 *alias 423. numer. 2. de iur. patronat. in nou.* † Vbi quod ſi fuerit probata vacatio beneficij, & inſtitutio, ex hoc præſumetur præſentationem præceſſiſſe inſtitutionem, quamuis de præſentatione aliter non conſtet, quàm per verba narratiua inſtituentis *Fel. in c. poſt ceſſ. nem. 7. col. 5. in princ. verſ. cui addo omnino. n. 13. in fi. de probat.* Et ita ſeruari per *Rot.* quidquid alij contrarium ſentiant teſtatur *idem Fel. in c. ſicut 16. col. 14. poſt med. n. 26. de re iud. cum aliis ſupra adductis. n. 4 cum ſeq.*

Præterea in expeditionibus eiuſdem Notarij fuit huiuſmodi decretum annotatum ſub eadem die
22 † in qua cadit citatio, quod magis facit præſumi illud fuiſſe factum, & quamuis in libro actorum de eo appareat, tamen videtur potius omiſſum per obliuionem notarij, adeo vt poſſit talis omiſſio
23 ſuppleri, † ſtante præſertim, quod per eundem notarium in calce citationis, & relationis fuit dimiſſum ſpatium chartæ albæ cum punctis, ex quibus denotatur proteſtatio, quod volebat illud addere, prout econtra nihil vacuum relinquendo ſufficiens coniectura colligitur, quod aliud non erat addendum, cum ſtante voto Aſſettamenti ad notarium pertineret ſcripturam perficere, & ponere in loco, in quo deficiebat *Caſtrenſ. conſ. 157. viſa inquiſitione. numero 2. verſ. ſi enim fuiſſet quæſtio. & verſ. idem ideo fuit dimiſſum lib. 1. Deci. conſ. 91. num. 18. lib. 3.*

Accedat notula taxationis expenſarum manu Iudicis
24 ſubſcripta, † in qua ſunt denotatæ expenſæ publicationis voti aſſettamenti, & decreti, & mandati executiui, cum taxatione eiuſdem mandati ad ſcuta duo, & reductione ad iulios quindecim facta per iudicem ad petitionem partis, contra quam fuerat relaxatum mandatum, ex quibus clara colligitur eiuſdem decreti, & mandati exiſtentia,
25 † quam etiam pars approbauit per refectionem expenſarum omnium ſupradictorum actorum *Aym. conſ. 176. num. 6. ante med. poſt. Alex. 175. in fi. lib. 5. & conſ. 127. numero 1. in fi. eod. lib. Dec. in l. ſemper qui non prohibet. 60. num. 8. de reg. iur. & conſ. 296 n. 3. poſt Specul. in tit. de Syndic. §. 1. verſ. ſed pone quod vniuerſitas.*

EPITOME.

PRædicatio an concedatur Epiſcopis, ſeu legatis extra ſuam diœceſim abſque conſenſu ordinarij. ¶ Acceſſus, & ingreſſus ad monaſteria Monialium, & illarum allocutio, an permittatur Epiſcopis in aliena diœceſi ſine licentia ſuperioris. ¶ Et quando, & quibus debeat concedi, & ob quam cauſam, & quis de ea cognoſcat. ¶ Epiſcopus committens crimen in iuriſdictione alterius Epiſcopi an poſſit ab eo puniri. ¶ Et quam pœnam incurrat per exercitium pontificalium in aliena diœceſi. ¶ Statutum Epiſcopi an valeat, vt ſint excommunicati accedentes ad monaſteria monialium exempta ſubdita regularibus, qui non ſubſunt iuriſdictioni ipſius epiſcopi exiſtentia intra ſuam diœceſim. ¶ Delictum, quando dicatur factum in loco non exempto, licet ſit conſummatum in loco exempto.

SVMMARIVM.

1 *Epiſcopus an poſſit accedere ad monaſteria monialium in aliena diœceſi abſque licentia ordinarij. Et quid in Vicario n. 7.*
2 *Præſes extra prouinciam habetur pro perſona priuata.*
3 *Archiepiſcopus committens crimen in parochia alterius Archiepiſcopi quando poſſit ab eo iudicari.*
4 *Epiſcopus ratione delicti efficitur minor illo à quo debet iudicari.*
5 *Epiſcopi ingredientes monaſteria monialium ſibi non ſubdita, qua pœna puniantur. & n. 20. Et qua cauſa ſit iuſta illa intrandi n. 6.*
8 *Vicarius facit idem tribunal cum Epiſcopo.*
9 *Prædicatio an concedatur Epiſcopo extra ſuã diœceſim, & debeat ſeruari diſpoſitio Concilij ſeſſ. 5. c. 2. de reform. & n. 10. 12. & 14. Et quid in legato. n. 15.*
11 *Priuilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum poſſint prædicare quomodo intelligatur.*
13 *Prædicatio an conſiſtat in iuriſdictione contentioſa.*
16 *Acceſſus ad monaſteria monialium, & illarum allocutio, quando & quibus ſit concedenda, & ob quam cauſam, & quis de ea cognoſcat. n. 18.*
17 *Frequentatio ad monaſteria monialium dicitur per duas vices.*
19 *In cauſa propria nemo iudicat.*
21 *Epiſcopus in aliena diœceſi exercens pontificalia ſine licentia ordinarij, quando incurrat in pœnas ſuſpenſionis, & in irregularitatem, & quando excuſetur. num. 22.*
23 *Epiſcopus an poſſit ſtatuere, vt ſint excommunicati accedentes ad monaſteria monialium exempta ſubdita regularibus, qui non ſubſunt iuriſdictioni ipſius epiſcopi exiſtentia intra ſuam diœceſim. n. 24. 25 26. 27. 28. & 29.*
24 *Delictum quando dicatur factum in loco non exempto, licet ſit conſummatum in loco exempto.*

CAPVT CCCXCIII.

IN aliena diœceſi, cum quæreretur, an Epiſcopus
1 poſſit accedere ad monaſteria Monialium, † ac eas alloqui abſque licentia earum ordinarij, vel ſuperioris, videbatur concludendum negatiue, ita-

Digitized by Google

ue, ſtatim enim quod ille eſt extra ſuam diœceſim
2 dicitur priuata perſona, Exemplo Præſidis, qui ſi
prouinciam ſuam exceſſerit habetur pro tali *l.3.ff.de*
offic.præſid. Nauar. conſ.14.n.4. de clandeſt. deſponſ. lib.
4. poſt gloſ. in c.1. in verb. excommunicentur. in fi. de
3 *raptor.* vbi ex hoc concludit, quod ſi Archiepiſco-
pus committat crimen in parochia alterius Archie-
piſcopi, vel Epiſcopi ſuffraganei alterius Archie-
piſcopi poterit tunc iudicari ab illo Archiepiſcopo,
ſeu Epiſcopo argumento *cap. duo, 96. diſtinct.*
4 † Quaſi ratione delicti efficiatur Minor, & priuata
perſona *Abb. in d.c.1. in fi. de raptor. Innoc. in c. cum*
inferior, de maior. & obed.

Vnde conſtitutio *Bonifacij VIII.* de qua *in cap. vnic de*
ſtat. regul. in 6. innouata *per Concil. Trid. ſeſſ. 25. c.5. de*
5 *regular.* † includit etiam Epiſcopos ingredientes
monaſteria ſibi non ſubdita ſine licentia ſuperioris
in ſcriptis obtenta, vt in ſpecie concludit *Nauarr.*
de regul. comment. 4. p. 14. n. 39. ad med. verſ. quarto
6 *quod prædictam conſtitutionem. in fi.* † Cum etiam ne-
que poſſet Epiſcopus intrare monaſteria ſibi ſub-
iecta ſine licentia ſuperioris, niſi pro tam vrgenti
neceſſitate, & iuſta cauſa, pro quanta poſſet dare
alteri facultatem illa ingrediendi, prout late de-
clarat *idem Nauarr. conſ. 9. num. 2. de ſtat. monachor.*
lib. 3.

Maxime quia ſi concederetur Epiſcopo accedere ad
Monaſteria Monialium extra ſuam diœceſim ſine
7 licentia ſuperiorum, † eſſet etiam concedendum
eius Vicario, qui vnam, & eandem iuriſdictionem
habet cum ipſo, cum faciant idem tribunal *cap. 2. de*
8 *conſuet. in 6.* † prout ita in ſimili de monialibus ar-
guit *Nauar. conſ. 9. n. 2. in fi. verſ. quarto quod his vide-*
tur, de ſtat. monachor.

Hinc etiam non conceditur prædicatio Epiſcopo
extra ſuam diœceſim, cum poſſit prohiberi ab
9 ordinario, † cuius eſt diœceſis, ideo debet ſer-
uare diſpoſitionem *Conc. Trid. ſeſſ. 5. c. 2. de reformat.*
prout ita declaratum fuiſſe per ſanctiſſ. memor.
Clem. VIII. teſtatur *Prax. Archiepiſc. Neapol. c. 38.*
10 † Vbi quod Epiſcopus Alphanus obtinuit à Summo
Pontifice licentiam prædicandi tempore quadra-
geſimæ in Eccleſia Diuæ Mariæ Annunciatæ, tamen
opus fuit quod peteret etiam licentiam à Vicario
generali d. Archiepiſcopatus iuxta *Concil. Trid. d.*
c. 5. Quod etiam voluit *Card. in clem. dudum, §. ab*
11 *alijs, col. 3. q. 6. numero 7. de ſepult.* † Vbi quod pri-
uilegium Epiſcoporum, vt per vniuerſum mundum
poſſint prædicare iuxta illud *Matth. 9. & Marc. vlt.*
& c. in nono, diſt. 21. intelligitur niſi in alienis diœce-
ſibus prohibeantur ab Epiſcopis illius loci, quaſi
poteſtas prædicandi ſit intelligenda in proprio po-
pulo, non in alieno *Fuſc. de viſitat. lib. 2. c. 20. nu. 23.*
12 *in fi.* Et idem prius ſenſit *gloſ. in c. ſcriptum, in*
verb. admonendo. 6. q. 3. vbi quod non poteſt præ-
dicare in epiſcopatu alterius, tanquam Euangeliſta,
vel Prælatus, vel congregando populum, aut pulpi-
tum aſcendendo tanquam ius habens, niſi inuitetur
c. hortamur, 71. diſtinct. c. epiſcopum, 9. q. 2. c. 1. 13. qu.
c. interdicimus, 16. q. 1.

Verum eſt quod ſecundum alios poterit etiam ſolem-
13 niter prædicare, † quia vbi de ſalute animarum
agitur, non eſt diſputandum ſecundum apices iu-
ris, & hoc non conſiſtit in iuriſdictione conten-
tioſa, nec refert quis prædicet, ſed quid prædicetur,
neque hoc faciat quaſi iure ſuo, cum etiam ſine
ſolemnitate poſſit quilibet prædicare etiam
Monachus, vnde aliquid amplius conceden-
dum eſt Epiſcopo, & ſic etiam ſolemniter hoc po-
14 teſt facere, † Ita per prædictas rationes concludit
Prepoſit. Alexandr. in cap. ſcriptum, ad fin. num. 2. & ibi
Archidiacon. numer. 2. Turr. Cremat. in fin. verſi. alio-
rum eſt opinio numer. 3. Gemin. ad fin. verſ. quod dicit,
15 *num. 2.* † vbi idem addit in Legato *Bellamer. ad med.*
verſ. adde hæc ſententia. Felo. in cap. excommunicamus,
13. colum. 4. ad fin. verſi. & dic quod epiſcopi, num. 3. de
hæretic.

Quibus adde quod debet adeſſe legitima cauſa, ob
16 quam permittatur allocutio cum Monialibus, † &
acceſſus ad earum Monaſteria, cum neque ſufficiat
occaſio conſanguinitatis, vt poſſint illa frequentari,
ita vt frequentatio intelligatur pro duabus vicibus
17 † *Abb. in cap. monaſteria, 8. numer. 3. vſque ad num. 8.*
de vit. & honeſt. cleric. Vbi etiam quod quando quis
vult loqui cum Moniali debet hoc facere in præ-
ſentia Abbatiſſæ, & cum ea compendioſa verba di-
cere *Panor. de viſitat. part. 2. quæſt. 7. numer. 53. & 34.*
tom. 14. fol. 204 per text. in c. in decima, & c. definimus,
18. quæſt. 1. Vnde huiuſmodi cauſa acceſſus ad Mo-
naſterium erit cognoſcenda per Ordinarium, & Su-
18 periorem loci diœceſis, † non per Epiſcopum, qui
vult tali facultate vti, ne iudicet in cauſa propria;
19 quod non permittitur † *leg. omnibus 9. C. de teſtibus,*
leg. nullus ff. eod. tit. l. 1. §. in propria, ff quand. appell. ſit.
cap. ſi teſtes, verſ. nullus, 4. qu. 3.

Ex quibus colligitur Epiſcopum talem, qui ingreſ-
ſus eſt Monaſteria alterius diœceſis, & illa fre-
quentauit cum Monialibus loquendo, incidiſſe
20 in pœnas, de quibus agimus, † & præſertim illam,
de qua *in Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 5. de regular.* &
conſequenter incurriſſe per vſum pontificalium
poſtea ſubſequutum in irregularitatem *Nauarr.*
21 *conſi. 12. de cleric. excomm. lib. 3.* † Vbi de Epiſcopo
qui in aliena diœceſi exercuit pontificalia ſine li-
centia illius Epiſcopi, in cuius diœceſi moraba-
tur conſecrando ſemel calicem, vel corporalia;
poſt id temporis miſſas celebrauit, & omnia alia
munera epiſcopalia adminiſtrauit, qui in pœ-
nam ſuſpenſionis incurrit juxta *cap. 5. Concil. Tri-*
22 *dent. ſeſſ. 6.* & per conſequens in irregularitatem, † li-
cet hæc bona fide feceris ſine animo contraue-
niendi decretis Canonum, & Concilij, non con-
ſiderando id ſibi non licere, quamvis poſſet ab-
ſolui à tali ſuſpenſione benigne cum eo agendo ob
hujuſmodi inaduertentiam, diſpenſando ſuper ir-
regularitate ab eo contracta, ſuſpendendo tamen
illum per aliquot dies ab exercitio pontificalium,
non tamen presbyteralium injuncta aliqua pœ-
nitentia jejunij, & eleemoſynæ, provt ita facien-
dum eſſe dicit *Nauarr. conſi. 18. numer. 1. de ſentent.*
excommun.

Circa alterum, de quo quæritur an valeat ſtatutum
23 Epiſcopi, in quo excommunicantur † acceden-
tes ad Monaſteria exempta Monialium ſubdita
regularibus qui non ſubſunt juriſdictioni Epiſco-
porum exiſtentia intra ſuam diœceſim, Con-
cludendum eſt affirmatiue, quod d. ſtatutum va-
leat, & liget ſubditos accedentes ad talia Mo-
24 naſteria, † Quia ad Epiſcopum ſpectat prouide-
re circa acceſſus ad monaſteria nulla facta diſtin-
ctione an ſint exempta, nec ne *cap. monaſteria, 8. de*
25 *vit. & honeſtat. cleric.* † & ita in ſpecie concludit
Gemin. in cap. 1. §. & quoniam, num. 8. de ſtat. regular. in
6. Vbi quod erit excommunicatus tam ſubditus,
quam non ſubditus, ſi vadat ad illud per ſuam diœ-
ceſim; alias non, dummodo non ignoret proba-

Digitized by Google

26 biliter illud ſtatutum ; † Nam ex quo Epiſcopus imponit pœnam eunti ad monaſterium, iſtud ire eſt delinquere, & ſic delictum eſt factum in loco non exempto, licet ſit conſummatum in loco exempto, vnde ordinarius poterit eum punire, & ſequitur *Iaſ.conſ.83.in caſu præſenti,colum.2. ad med. verſ.circa ſecundum dubium n.3.lib.3.*& multis ſimi-
27 libus comprobat *Rolan.conſ.33.n.16.lib.3.* † Vbi requirit quod ſtatutum exprimat, ne quis accedat ad Monaſteria exempta *Syluestr.in verb. excommunicatio,2.n.5.Henriq.de Bott.de ſynod.epiſc p 3 art.1.concl.*
28 *13.n.40.* † & ita ſeruari teſtatur *Prax.Archiep.c.33. n.1.in fi.* Vbi etiam quod Congregatio Concilij ad-
29 mittit talem conſuetudinem, † Quamuis contrarium ſequantur *Felin.in c.vlt.col 7.in fi.verſ. item per iſtam concluſionem,n.16 de foro compet.poſt Calder.conſ. 13.eod.tit.*

EPITOME.

Petitio hæreditatis an debeat prius terminari, quam cauſa libertatis dependens ex teſtamento. ¶ Et an iudex poſſit ex officio tale iudicium differre parte non opponente. ¶ Et quando ſuppleat in illis, in quibus iuriſdictioni præiudicatur. ¶ Et quo caſu efficiatur competens ad cognoſcendum de exceptionibus præiudicialibus, de quibus alias non habebat cognitionem. ¶ Iudicium prius motum quando retardet illud, quod poſtea fuit intentatum. ¶ Cauſa criminalis an ſit præiudicialis ad ciuilem, & econtra. ¶ Quæſtio vicinitatis quando faciat præiudicium cauſæ retractus tam ſi fuerit intentata in iudicio ſeparato quam per viam exceptionis. ¶ Et quo caſu currat tempus anni ad faciendum depoſitum, ſi pendente iudicio ſuper retractu negata fuerit qualitas vicinitatis, & de ea diſcutitur. ¶ In cauſis præiudicialibus quando ſententia ſit nulla ſi non definitur illa, quæ prius debet terminari.

SVMMARIVM.

1 *Cauſa magis principalis debet prius terminari, quamuis poſtea intentata n.19.*
2 *Petitio hæreditatis, quæ concernit teſtamentum eſt prius definienda quam cauſa libertatis dependens ex eodem teſtamento.*
3 *Iudex poteſt ex officio cauſam libertatis dependentem ex teſtamento differre,& prius de petitione hæreditatis cognoſcere.*
4 *Iudex poteſt ſupplere ex ſe abſque oppoſitione partis in illis, in quibus iuriſdictioni poteſt præiudicari, & n. 5.Secus in aliis.n.6.*
7 *Iudicium prius motum retardat illud, quod fuit poſtea intentatum. Intellige in iudiciis paribus, non in præiudicialibus.n.8.20.& 21.*
9 *Cauſa excluſiua alterius, & parans præiudicium in altera debet prius expedìri.n. 17.& 18. Et ſi ſecus fiat an ſententia ſit nulla.n.10.38.39. & 40.*
11 *Iudex quando efficiatur competens ad cognoſcendum de exceptionibus præiudicialibus, quamuis alias de illis non habeat cognitionem & n.12.*
13 *Actus non ſeruato ordine quando ſit nullus.*
14 *Iudicium diſtinctum ab eo quod prius fuit intentatum non debet alterum impedire.*
15 *Fruſtra petitur quod poſtea debet reſtitui.*
16 *Circuitus inutiles ſunt euitandi.*
22 *Cauſa criminalis eſt præiudicialis ad ciuilem, & de ea prius eſt agendum, & an idem ſit in cauſa ciuili præiudicium inferente criminali.num.23. 25. & 26. Et quando ſententia aliter lata fuerit an teneat.n.27.*
24 *Iudicium ciuile executionis inſtrumenti an retardetur per exceptionem criminalem ſuper vſuraria prauitate.*
28 *Cauſa ciuilis prius inchoata non debet ſuſpendi propter falſitatem oppoſitam contra teſtes. Limita ſi cauſa fuiſſet introducta contra partem,& teſtes.n.29.Intellige vt n.30.& 31.*
32 *Quæſtio vicinitatis principaliter intentata in iudicio ſeparato eſt præiudicialis cauſæ retractus. Secus ſi vicinitas fuerit deducta per viam exceptionis.n.33.*
34 *Pendente iudicio ſuper tractu, ſi fuerit negata qualitas viciniitatis, an currat tempus anni ad faciendum depoſitum, dum illa diſcutitur.& n.36.*
37 *In eo quod incidenter producitur non eſt neceſſe pronunciare.*
38 *Quæſtio præiudicialis impedit litis conteſtationem in actione inſtituta.*
41 *Ordo vnius cauſæ ad aliam reſpicit iura partium.*

CAPVT CCCXCIV.

ADſunt multæ cauſæ in actis, ex quibus apparet non poſſe retrahi domum paruam, ſi contingat prætendentes talem retractum poſſe cogi ad vendendum domum magnam, vnde ex hoc dice-
1 bam, † quod huiuſmodi cauſa poſtea intentata tanquam quæſtio fundamenti, & magis principalis debet prius terminari *Bald.in l.1.in pri. oppoſ.1. C. de ordin.cognit.per text. in l. ſi quis libertatem, ff. de pet.*
2 *hæred.* † Vbi libertas pendebat ex teſtamento. Quare non mirum ſi petitio hæreditatis, quæ concernit teſtamentum debet prius definiri, tanquam principaliter, & ſuperſederi in alia : & facit etiam *l. 5. C.ſi quis alium teſtar prohib.l ſi crimen, l.ſi eum ſtatus, C.de ordin.iudic.l quoniam, C. ad leg. Iul. de adult.l. præſens, C.ad leg.Flau. de plagia* cum ſimilibus ad-
3 ductis per *Ceuall. quæſt. 818.n 9. cum ſeq.* † Adeo vt etiam iudex ex officio ſuo nulla parte opponente poſſit d. cauſam libertatis differre, cum non debeat manifeſtare motum animi ſui *l obſeruandum, ff. de offic.præſid.l.vbi, C.de falſis.* Sed ſi pronunciaret aliquem eſſe liberum ex teſtamento, iam patefaceret, quod teſtamentum erat validum, & ſic ipſi iudici fieret præiudicium, ſi prius ſuper hoc pronuncia-
4 ret, vnde merito poteſt differre, † Quaſi in illis, in quibus iuriſdictioni poteſt præiudicari iudex poſſit ſupplere ex ſe abſque oppoſitione partis *l. quæ prohibet,de poſtul. Bart.col.4.hoc autē iudicium.de damn.in-*
5 *fect.* †Et in propoſito notat *idē Bart.in l.ſi quis libertatem,n.5.verſ.item quæro an iudex.ff. de petit. hæred.*
6 Quamuis ceſſante iſto præiudicio iudicis † requireretur oppoſitio in exceptione ordinis vnius cauſæ ad aliam, tanquam illa reſpiciat iura partium *Card. in cap tuam,nu.3.de ordin.cognit.Guid. Pap. deciſ.94. n.5.& dec.221.n.1.Vant.de nullit.ex defect.proceſſ.nu. 49.& 50.*

Neque obſtat, quod iudicium prius motum retardet
7 illud, quod poſtea fuit intentatum † *l. qui prior e 9. de iud.* Quia procedit in iudiciis paribus, non autem in præiudicialibus, prout eſt caſus noſter, in iſtis enim non attenditur ordo temporis, ſed natura cau-
8 ſæ præiudicialis. † vnde quod eſt prius poteſt ſuſpendi à poſteriori *Bald.in l.vbi pactum, 4o oppoſit. 3.in fi.n.4.C.de tranſact.* quod etiam voluit *Bar. in d. l.qui prior,in fi.verſ.aut vtraque continet.ff.de iudic.*

Et generale eſt, vt quando vna cauſa eſt excluſi-
9 ua alterius, ita vt ſententia in ea lata † pariat

præ-

præiudicium in altera, ſemper prius debeat expedi-
ri, quaſi tunc fruſtra tractetur de alia *Menoc.* qui
multis ſimilibus comprobat *conſ. 301. per tot. lib. 4.*
poſt *Aym.* qui plura quoque ſimilia adducit *conſ. 280.*
10 *colu. 1. verſ. breuiter non arguendo. nu. 1. & 2.* † Vbi e-
tiam quod ſi aliter fiat ſententia erit nulla *Bol. conſ.*
275. præmiſſo ſtatuto. poſt princ. verſ. in contrarium. &
verſ. præterea hic non fuit iuris ordo. lib. 5. per text. in c.
exhibita 19 de iud. & notat etiam *Caſtr. conſ. 281. in*
cauſa iſta quinque. col. 4. in fi. verſ. ſecundo quia non erat
terminatum lib. 1. poſt gloſ. in l. 1. C. de ordin. cogn. & ſe-
11 quitur *Couall. q. 818. n. 20.* vbi etiam, † quod iudex
efficitur competens ad cognoſcendum de huiuſ-
modi exceptionibus præiudicialibus, quamuis a-
lias de illis non poſſet cognoſcere, quidquid ſecus
ſit in iudice incapaci, in quo talis reconuentio non
valeret etiam in præiudicialibus iuxta diſtinctio-
nem *Bart. in auth. & conſequenter. C. quom. & quand.*
12 *iud.* † quam veram eſſe, & communiter receptam
teſtatur *Couall. d. q. 818 in fi. poſt Curt. Iun. in l. 2. § ſed*
13 *ſi agat. n. 6 ff. de iudic.* Quando autem ordine non
ſeruato actus ſit nullus, † multa *Franc. in c. quafron-
te. 25. n. 40. de appell.* & quando non eſſet pro forma
Hond. conſ. 27. n. 30. lib. 1. Burſ. conſ. 74. n. 52. lib 1.

Præterea iudicium, de quo agebamus, erat omninò
14 diſtinctum à iudicio prius intentato, † vnde vnum
non debet alterum impedire *Bart. in l. 1. § penult. ff.*
de verb. oblig. Maxime quia fruſtra petitur ex aduer-
15 ſo domus, † quæ in caſu victoriæ erit reſtituenda,
quod facit, vt ex hoc talis prætenſio ſit reiicienda
Menoch conſ. 795. nu. 37. verſ quarto accedit. lib 8. poſt
16 *Bart. in l. ſi ſocer. § lucius. n. 5 ff. ſolut. matrim.* † Cum
ſemper circuitus inutiles ſint euitandi *l. dominus*
*teſtamento ff. de condict. ind. indeb. Decian. in l. cum fun-
dus. § ſeruum ſuum. n. 1. ff. ſi cert. pet.* Hæc breuiter ad-
duxi pro deciſione huiuſmodi articuli in quo do-
ctiſſime ſcripſit D. Hieronymus Pirotus Romanus
V.I.D. eruditione, prudentia, & probitate prædi-
tus, cuius allegationes volui hic inſerere tanquam
continentes multa notabilia in hac materia, quæ in
praxi quotidie occurrit, & vt debitus honor aucto-
rib. reddatur, quod ſemper in primis habui.

IN cauſarum concurſu ſi vna eſt alteri præiudicia-
lis, prius eſt agendum de cauſa præiudiciali *l. fi.*
17 *C. de ordin. cognit. c. 1. eod. tit.* † *l. fundum. & l. fundi ff.*
de except. c. later. qui filij ſint leg. late *Aym.* qui multis
ſimilibus comprobat *conſ. 180. nu. 1. & ſeq. Vant. de*
18 *nullit. ex defect. proceſſ. n. 50.* † Quaſi tunc fruſtra di-
ſputetur de alia, quando vna cauſa eſt exclusiua al-
terius, & ſententia lata in vna parit exceptionem
rei iudicatæ in altera, ita vt ſi quæſtio præiudicialis
prius non diſcutiatur, dicatur procedi contra iuris
ordinem, & ſit intricatio proceſſuum, & cauſæ con-
funduntur *c. tuam de ord. cogn. Feder. de Senis conſ. 71.*
19 *n. 1. Aym conſ. 79. in pr. verſ. & quando quæſtioni.* † Cũ
etiam quæſtio fundamenti, & magis principalis ſit
prius terminãda *Bal. in l. 2. n. 11. oppoſ. 1. C. de ord. cogn.*

Immo licet cauſa præiudicialis ſit vltimo loco inchoa-
ta, nihilominus ſuſpendit cauſam iam pendentem
Abb. conſ. 16. in præſenti quæſtione. n. 3. verſ. 3. princi-
20 *paliter. p. 2.* † Nam in iudiciis præiudicialibus non
attenditur ordo temporis, ſed natura cauſæ præ-
iudicialis, Vnde prius poteſt à poſteriori ſuſpendi,
& diſpoſitio *text. in l. qui prior. 29. de iudic.* proce-
21 dit in iudiciis paribus, † in quibus attenditur ordo
temporis, non autem in præiudicialibus *Bald. in*
l. vbi pactum. 40. n. 4. in fi. verſ. in iudiciis ergo C. de
tranſact.

Quod magis erit in cauſa criminali, quæ eſt præiudi-
cialis ad ciuilem. Vnde prius de criminali agitur,
22 † & hoc tam ratione præiudicialitatis, quam etiam
maioritatis, & præheminentiæ *d. l. fin. C. de ord. co-
gnit. Anch. conſ. 62. duplici reſpectu n. 3. Rol. conſ. 13. nu.
3 & ſeq. lib. 2. Aym. d. conſ. 280. num. 2. Marta. Voto
52. n. 5. & 6.* cum aliis allegatis per *Cæſar. de Graſſ. de-
ciſ. 92. alias dec. 3. n. 1. & 2. de exception.*

Idem quoque dicendum eſt, quando cauſa ciuilis præ-
23 iudicium infert criminali, † ita vt criminalis à ci-
uili dependeat, quia tunc ciuilis eſt prius diſcutien-
da, & in criminali ſuperſedetur *l. præſes prouinciæ.
C. de plagiar. & l. quoniam Alexandrum. C. de adult.
Aym. d. conſ. 280. n. 1. Franc. Marc. deciſ. 497. num. 3.
in fi. part. 1. Ludou. Morot. conſ. 8. n. 2. Rot corã R. P. D.
Gipſio Romana Stochi 9 Martij 1598. & in alia Ro-*
24 *mana Pecuniaria corã Card. Millino 28. Iunij 1604.* †
vbi ſi fuerit intentatum ciuile iudicium executionis
inſtrumenti, & debitor cœperit criminaliter agere
ſuper vſuraria prauitate, prius erit cauſa ciuilis ter-
minanda, quia ſi declarabitur inſtrumentum eſſe
exequendum erit ſublata omnis prætenſio vſuræ, &
criminalitatis, ac ſententia pariter exceptionem rei
iudicatæ in cauſa criminali.

Nec obſtat quod iudicium criminale ſuſpendat cogni-
tionem cauſæ ciuilis propter eius maioritatem,
25 † & præheminentiam per minorem *ff. de iudic. l. 2.
§. 1 ff. de vi bonor rapt. Anch d. conſ. 62* Quia iſta non
procedunt quando cauſa criminalis pendet à reſo-
26 lutione cauſæ ciuilis, † & ſententia in ciuili cauſa
lata parit exceptionem rei iudicatæ in ciuili crimi-
nali vt *in d. Roma. Pecuniaria coram Card. Millino 28.*
27 *Iunij 1604.* † Vbi ampliat quod licet in cauſa cri-
minali fuiſſet lata ſententia nihilominus fuit habi-
ta pro attentata, ex quo cauſa ciuilis in Rota pro-
poſita erat præiudicialis criminali.

Prout etiam non debet ſuſpendi cauſa ciuilis primo
loco inchoata, ſi ſuper falſitate contra teſtes exa-
28 minatos fuerit cauſa introducta, † cum ſententia
lata contra teſtes de falſo accuſatos non præiudicet
parti, quæ teſtes produxit *Roland. d. conſ. 13 per tot. lo.
2. Ruin. conſ. 15. n. 11. lib. 5. Abb. conſ. 16. num. 3. verſ. ſed
quamquam hæc. & num 6.* vbi teſtatur de communi.
part. 3.

Aliud tamen eſſet ſi accuſatio falſitatis fuiſſet intro-
29 ducta contra teſtes, & partem, † quia tunc ſuper-
ſederi debet à definitione cauſæ ciuilis donec ſit
deciſa criminalis *Bald. in l. fin. n. 13. C. de fid. inſtrum.
Affl. dec. 103. & dec. 229. n. 3. Gramat. dec. 60. n. 23. Ca-
pic. deciſ. 25. n. 1. Roland. conſ. 13. n. 13. Abb. d. conſ. 16. n.
6. verſ. excipias ergo. part. 2. Cæſar. de Graſſ. d. deciſ. 92.
alias eſt deciſ. 3. n. 10. de excep.* Quæ ſunt intelligenda
30 vt ſuperſedeatur in ſententia, † non autem quod
non poſſit procedi vſque ad concluſionem cauſæ,
vt inter alias limitationes iſtam tradit *Capic. dec.*
31 *25. n. 2. Gramat. dec. 60. n. 24.* † Sicut etiam ſi ius to-
tius cauſæ non conſiſtit in teſtibus accuſatis de fal-
ſo, ſed tantum cauſa adminiculatur, non ſuperſede-
tur in cauſa ciuili *Affl. dec 229. n. 2 & 3. Gram. d. dec.
60 n 24. Rol. conſ. 13. n. 17. lib. 2. Capic. d. dec. 25. nu 3.
Cæſar. de Graſſ. dec. 92. num. 4. & 9* quod etiam prius
voluit *Bald. in c. ſuper eo quod in fi. & Fran. nu. 2. verſ.
his ergo & ſimilibus de appell.*

Et in ſpecie retractus, quæſtio vicinitatis principali-
ter intentata in iudicio ſeparata eſt præiudicialis
32 iudicio retractus, † ita vt eo pendente ſit in retractu
33 ſuperſedendum *Put. deciſ. 50. lib. 2.* † Quod
non procedit ſi vicinitas fuerit per viam exceptio-

nis deducta, quia tunc non poteſt dici præiudicialis iudicio retractus, & dum cognoſcitur qualitas vicinitatis non eſt ſuper eo ſuperſedendum *Rot. coram R.P.D. Ludouiſio Romana Retractus.18. Iunij 1650.*

Hinc eſt quod ſi pendente iudicio ſuper retractu fue-
34 rit negata qualitas, vicinitatis, † ex qua oritur actio ad retrahendum, dum ea diſcutitur currit tempus anni ad faciendum depoſitum, vt requirit Conſtitutio *Gregorij XIII.* Et ratio eſt, quia negatio vicinitatis incidenter facta non facit aliud iudicium, cum exceptio non faciat cauſam de per ſe, ſed de ea iudicatur prout de principali *Bald. in l. 3. in addit. numer.6. ff. ad exhibend. Caſtr. in l filio præterito. num.6.*
35 *verſ. ſi per modum. ff. de iniuſt. rupt. irrit. teſtam.* † Et ſi quid incidenter deducitur non eſt neceſſe ſuper eo pronunciare *Bald. in l. 1. in fi. C. de ord. cogn. Bero conſ.34. nu. 8. verſ. ſed quando, li. 3. Aſin. in prax. iud. §. 18. c. 2. in fi.* cum aliis legatis in *d. dec. coram R.P.D. Ludouiſio.*

Secus autem eſt ſi fuerint intentata duo iudicia, & contingat diſputari de vicinitate in iudicio ſepara-
36 to à iudicio retractus, † quia tunc non currit tempus ad faciendum depoſitum pendente iudicio præiudiciali vicinitatis ſeparato, & diuerſo, cum eo pendente ſuperſedendum ſit in iudicio retractus, & in his terminis procedunt deciſiones *Put. 50. & 200. li. 2.* & hanc diſtinctionem ſequuta fuit *Rota coram R.P.D. Ludouiſio in d. Rom. retractus. 18. Iunij 1610.* recedendo à prima deciſione in *eadem cauſa facta ſub die 27. Ianuarij eiuſdem anni.*

Amplius quæſtio præiudicialis impedit litis conteſta-
37 tionem in actione inſtituta † *Capel. Tholoſ. dec. 29. Aym. conſ. 392. n. 127. verſ. quintò principaliter. in fi. & conſ. 657. n. 8. verſ. inde fit vt litis. col. 4.* Et niſi prius
38 controuerſia præiudicialis diiudicetur, † Ita vt tam cognoſcendo quam definiendo præueniatur, omnia acta ſimul cum ſententia nulla redduntur *Bald. conſ. 275. numero 1. volum. 5. Caſtrenſ. conſ. 281. in cauſa iſta quinque. nu 5. verſ. omiſſo hoc articulo vol. 1. Aym. conſ. 180. n. 2. verſ. adeo prius & conſ. 319. n. 8. verſ.*
39 *denique irrita vol. 3.* † Adeo vt nulla alia nullitas vincat hanc, quæ ex omiſſione cognitionis cauſæ naſcitur *Idem Aym. conſ. 657. n. 10. vol. 4.* Quidquid ſit quando iſta ordinis exceptio non fuiſſet à parte
40 oppoſita, † quia tunc proceſſus, & ſententia valerent, cum ordo vnius cauſæ ad aliam reſpiciat iura partium † *Vant. de nullit. ex defectu proceſſ. num 49. verſ. nihilominus ex quo talis. & n. 30. verſ. in omnib. ſequitur. Card. in c. tuam n. 3. de ord. cogn. Guid. Pap. q. 94. n. 3. & q. 221.* vbi multa ſimilia adducit *Aluar. Valaſc. conſultat. 119. n. 12. tom. 2.*

EPITOME.

Ratio adminiſtrationis bonorum Confraternitatum, lucorum piorum, & ſimilium quando debeat reddi per laicos, & eccleſiaſticos Ordinario, ſeu deputatis iuxta *Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 9. de reformat.* ¶ Et quid in ſubſtitutis à principali adminiſtratore. ¶ Tutor an exigat rationes à ſuis factoribus, vel potius illæ debeant reddi pupillo. ¶ Subſtitutio quando fiat periculo Procuratoris, vel domini. ¶ Et ſatiſdatio cuius nomine debeat præſtari. ¶ Depoſitarius an liberet à reſtitutione depoſiti quamuis rem apud ipſum depoſitam penes alium depoſuerit, & contra eundem ſit paratus cedere actionem ad fauorem deponentis. ¶ Et an talis ceſſio aliquid operetur in actione negotiorum geſtorum, ita vt principalis gerens non teneatur. ¶ Adminiſtratio bonorum Eccleſiæ an ſpectet ad Epiſcopum, vel Capitulum. ¶ Et quid in hoc conſuetudo operetur. ¶ Actus quando dicantur potius geſti protectorio, quam procuratorio nomine. ¶ Confeſſio abſente parte an plene probet. ¶ Et quid ſi fuerit geminata, & adſint adminicula, & coniecturæ. ¶ Alienationes, & contractus an debeant fieri nomine Rectoris, quamuis Epiſcopus in eis auctoritatem præſtet.

SVMMARIVM.

1 *Adminiſtrationis ratio debet reddi tam per Eccleſiaſticos, quam laicos, qui adminiſtrant bona locorum piorum, Confraternitatum, & ſimilium ſingulis annis Ordinario n. 7. Et quando debeant interuenire deputati, n. 2. 3. 4. 5. 40. 41. 43.*

6 *Conſuetudo præſcripta ſpatio quadraginta annorum an ſit ſeruanda quamuis ius illi reſiſteret.*

8 *Tutor exigit rationes à ſuis factoribus, vt poſtmodum reddat pupillo.*

9 *Subſtitutio quando fiat periculo procuratoris ſubſtituentis, vel domini, & quantum æſtimetur intereſſe eius, quod per ſubſtitutum dolosè adminiſtratur. numer. 10.*

11 *Subſtitutus quo caſu præſtant ſatiſdationem nomine ſubſtituentis, vel domini.*

12 *Negligentia mandatarij non excuſat tutorem.*

13 *Gerere per ſe dicitur, qui per alium facit adminiſtrare.*

14 *Prætor & ſimiles tenentur rationem reddere de geſtis à ſuis officialibus.*

15 *Adminiſtratores locorum piorum æquiparantur tutoribus, & omnia debent præſtare, quæ illi præſtant.*

16 *Actio competit contra eum qui principaliter negotium geſſit, & cum quo contractum fuit, non aduerſus ſubſtitutum.*

17 *Depoſitarius an liberatur à reſtitutione depoſiti, quamuis rem apud eum depoſitam penes alium depoſuerit, & contra eundem ſit paratus cedere actionem ad fauorem deponentis. & n. 20. Intellige vt nu. 18. & 19. Et an ſit conſiderandum quod ſecundus depoſitarius ſit ſoluendo. n. 21.*

22 *In actione negotiorum geſtorum minus admittitur ceſſio actionum, ſed ipſe principalis gerens tenetur.*

23 *Delegatio habetur pro ipſa præſtatione.*

24 *Rem non poſſidens an liberetur cedendo actionem contra poſſidentem, quamuis teneatur ex contractu, vel quaſi.*

25 *Epiſcopus an poſſit excludi à Capitulo in adminiſtratione bonorum Eccleſiæ propter conſuetudinem.*

26 *Adminiſtratio bonorum Eccleſiæ an de iure ſpectet ad Epiſcopum & Capitulum.*

27 *Adminiſtratio quando dicatur pertinere potiùs ad Capitulum, ſeu eius officiales, & miniſtros. Et ex quibus actibus colligatur quis ſit principalis adminiſtrator. n. 28. 29. & 30.*

31 *Confeſſio emanata abſente parte in foro eccleſiaſtico an bene probet. n. 32. & 33. Et quid ſi agatur per laicos ſubiectos eccleſiæ quo ad temporalo in foro ciuili. numero 34.*

35 *Confeſſio geminata habet vim confeſſionis iudicialis.*

36 *Confeſſiones circa factum proprium, & adminiculata magis probant.*

37 *Actus quando potius dicantur geſti protectorio nomine, quam adminiſtratorio. & n. 38.*

39 *Eccleſia inferior ſi habet Rectorem, alienationes, & contractus*

tractus

tractus debent fieri nomine illius, quamvis Epiſcopus in eis auctoritatem præſtet.
41 *Iura dicuntur in forma probanti ſi fuerint extracta vigore compulſerialium, & à ſucceſſore in officio.*

CAPVT CCCXCV.

ADminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quam laici fabricæ cujuſvis Eccleſiæ tam Cathedralis, hoſpitalis, Confraternitatis, eleemoſynæ Montis
1 Pietatis † & quorumcunque piorum locorum tenentur ſingulis annis reddere rationem adminiſtrationis Ordinario, ſublatis quibuſcunque priuilegiis
2 & conſuetudinibus in contrarium, † Niſi forte aliod expreſſe cautum eſſet in conſtitutione, ſeu ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu Fabricæ. Quod ſi ex conſuetudine, ant priuilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci reddenda ſit ratio aliis ad id deputatis,
3 † tunc cum illis adhibeatur ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis adminiſtratoribus non ſuffragentur. Hæc habentur *in Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap. 9. de reformat.*

Hujuſmodi diſpoſitio Concilij continet duo capita,
4 Primum quod ſoli Epiſcopo † eſt reddenda ratio adminiſtrationis, ſecundum quod ſi ex conſuetudine aliis debeat reddi ratio, illa recipiatur per Epiſcopum, vna cum dictis deputatis.

Horum occaſione in caſu mihi propoſito prætendebatur per Capitulum Illerdenſ. reddendam eſſe rationem adminiſtrationis, non ſolum Epiſcopo juxta
5 † primum caput Concilij, ſed Miniſtris, & Auditoribus computorum deputatis ab eodem Capitulo cum interuentu tamen Epiſcopi juxta ſecundum caput ejuſdem Concilij, quod videbatur concedendum ſtantibus ſtatutis diſponentibus quod Capitulum deputet certos Miniſtros, & Auditores computorum, qui reſpectiue adminiſtrent, & computa
6 reuideant, † Præſertim cum vltra d. ſtatuta adſit conſuetudo præſcripta ſpatio quadraginta annorum, quod quidem tempus ſufficit, quamvis jus reſiſteret conſuetudini ſecundum jus canonicum, cum de jure ciuili ſufficerent decem anni, vt notat *Abb. in cap. fin. numer. 11. verſi. quantum vero tempus, poſt Gloſ. ibi in verb legitime in princ. de conſuet. Bald. in leg. de quibus in 2. lect. col. 8. in fin. verſi. quare ergo quantum nu. 27. de leg. Alex. conſi. 68. vt viſo, col. 3. in fin. n. 10. lib. 2. Ægid. deciſ. 1. col. vlt. ad med. verſ. modo iſta regula, nu. 2. Rom. ſing. 103.*

Verum prædictis non obſtantibus contrarium dicebam concludendum eſſe, quod ſcilicet non conſtet de conſuetudine, aut conſtitutione, quæ ſuffra-
7 getur Capitulo, † & per conſequens rationem eſſe reddendam ipſi ſoli Epiſcopo juxta primam partem Concilij. Non autem deputatis cum interuentu Epiſcopi juxta ſecundam partem Concilij, Etenim Capitulum ipſum erat principalis adminiſtrator, Deputati vero ab eo erant nudi procuratores, & miniſtri, qui tanquam ſubordinati à principali adminiſtratore tenebantur rationem reddere ei qui illos deputauit, Cum tamen adminiſtrator principalis, id eſt Capitolum debeat rationem reddere ſoli Epiſcopo; vt diſponit Concilium in pri-
8 ma parte. † Exemplo ejus, quod dicimus de tutore, qui exigit rationes à ſuis factoribus vt poſtmodum eas reddat pupillo, ſicut procurator conſtitutus ad negotia, qui poteſt alium ſubſtituere, & ille alterum, & ſic in infinitum & vnus alteri tenebitur, & ſubſtituens habebit regreſſum contra ſubſtitutum.

9 † Talis enim ſubſtitutio fit periculo procuratoris ſubſtituentis, quando ſubſtituit jure ſuo, & ſi ſubſtitutus negligit, vel doloſe verſatur, tantum æſtimabitur, quantum intereſt Domini principaliter con-
10 ſtituentis; † Ita in ſpecie tutoris, & procuratoris concludit *Anch. in c. 1. n. 9. in nomb. de procur. in 6. per text. in l. ſi procuratorem. §. tutores, verſi. non ſunt igitur excuſandi, ff. mandat. l. ſolet, 13. ad fin. ff. de tutel.* quod etiam voluit *Ia. And. in d. c. in princ. & ibi Gemin. in § procurator, n. 1. & Franc. ibid. num. 2. de procur. in 6. Barbat. conſi. 92. quod eſt vlt. nu. 5. lib. 3.*

Vnde etiam tales ſubſtituti præſtant ſatiſdationem no-
11 mine ſubſtituentis, † non antem domini quaſi tunc ſubſtituat ex jure reſidente in eo quidquid aliud quando ſubſtitueret ex jure reſidente in domino propter mandatum præcedens, in quo talis facultas dabatur *Ang. in l. 2. in prin. num. 1. ff. de cur. bon. dand. per tex. in § ſin autem per procuratorem, inſt. de ſatiſdat.*
12 † Quare etiam negligentia mandatarij non excuſat tutorem *Bart. in l. ſi procuratorem. 8. §. ſi tutores, in*
13 *prin. ff. mand.* † Cum dicatur per ſe gerere, qui per alium facit adminiſtrare *l. tres tutores, 56. §. non ſolum, & ibi Gl. in verb mandauit, ff. de adminiſtr. tut. l. im autem, § geſſiſſe, ff. eod. tit Gloſſ. in l. nam & Seruius, 22. §. vlt. in verb elegerit, verſ. vel melior ratio ff. de neg. geſt.*

Quod etiam eſt in Prætore, & ſimilibus qui tenentur
14 reddere rationem de geſtis † à ſuis officialibus *Franc. Munnoz. de ratiocin. adminiſtr. c. 3. nu. 30. & 31.*
Quæ omnia applicantur ad caſum de quo agimus, quamvis enim prædicti Doctores loquantur in tu-
15 toribus, & curatoribus, † Tamen hujuſmodi adminiſtratores illis æquiparantur, ita vt omnia debeant præſtare, quæ illi præſtant, vt dicit in propoſito *tex. in clem. quia contingit §. vt autem & ibi Gloſſ. in verb. tutorem, & Vital. n. 65. de religioſ. domib.*

Et generale eſt vt actio competat contra eum, qui
16 principaliter negotia geſſit, † Et cum quo contractum fuit non aduerſus ſubſtitutum *Gloſſ. in leg. quod debetur, § 1. in verb. præſtatione ad med. ff. de pecul. per text. in l. nam & Seruius 22. § vlt. de neg. geſt l. non ad-*
17 *verſus. C. ſi cert. petat. l. petentis, de pignorat. act.* † Proue ex iſta ratione & ex d. juribus alias cum de hoc quæreretur Dixi depoſitarium non eſſe liberatum à reſtitutione depoſiti, quamvis rem apud eum depoſitam penes alterum depoſuerit, & contra eundem ſit paratus cedere actionem ad fauorem deponentis non obſtante diſpoſitione *text. in leg. ſi is apud quem rem depoſuerit, 16 ff. depoſit.* vbi quamvis ſufficiat ceſſio, cum non habeat niſi actionem, vt notat ibi
18 *Caſtr. numer. 1.* † Tamen illud procedit quando ex mandato deponentis res fuit depoſita apud alium; tunc enim per ceſſionem actionum liberabatur primus depoſitarius *l. 1. §. ſi te rogauero, ff.*
19 *depoſit.* † Secus ſi abſque deponentis conſenſu fuiſſet factum depoſitum, nam tunc debet dari actio contra eum, cum quo contractum fuit, vt per *Gloſ. in dict. leg. quod debetur ff. de pecul. cum*
20 *aliis ſupra allegatis.* † Et ita in ſpecie fuiſſe deciſum per Senatum Pedemontanum teſtatur *Gaſpar. Anton. Theſaur. quæſt. 27. numer. 7.* Ita vt neque ſit conſiderandum, quod ſecundus depoſitarius ſit ſoluen-
21 do, † cum ceſſante mandato non liberetur primus cedendo actiones, quidquid videatur contrarium ſequi *Burſ. conſi. 113. numer. 34. & 35. lib. 1.*
22 † Quæ magis procedent in actione negotiorum geſtorum in qua minus admittitur ceſſio actionum, ſed ipſe principalis gerens tenetur, quaſi ipſe geſſiſſe videatur, quamvis alteri mandauerit, vt in pro-

poſito notat Gloſ. in l. nam & ſeruitus, 22. §. vlt. in ver.
praſtes, & in verb. elegeris, ff. de pecul. & in l. ſi is apud
quem rem depoſuerit, 22. in verb. tibi praſtet, ff. depoſit.
per textum l. 1. §. deiectiſſe, ff. de vi & vi armat. l. ita au-
23 tem, §. geſſiſſe, ff. de adminiſtr. tutor. † Quidquid aliàs
delegatio habeatur pro juſta præſtatione l. quod de-
betur, in fi. ff. de pecul. l. ſi vt certa, §. idem labeo, ff. com-
modat. l. quod ſæpe, § ſi res, ff. de contrah. empt. Rim. Sen.
24 conſi. 335 numer. 4. lib. 2. † vbi etiam multas declara-
tiones adducit, quando rem non poſſidens liberetur
cedendo actionem contra poſſidentem, quamvis
teneretur ex contractu, vel quaſi, de qua materia
etiam late Bart. & alij in leg. cum fundus, §. ſeruum
tuum imprudens, ff. ſi cert. petat. & in l. ſi procuratorem
dedero, § fin ff mandat. Doct. in leg. ſi ſeruus legatus, §.
cum quid. de lega. 1. & in l. imperator. ff de leg. 2.

Neque poterat dubitari quod Capitulum non eſſet
adminiſtrator principalis, quia agebatur de admi-
niſtrationibus eleemoſynarum, & piorum operum,
anniuerſariorum, ornamentorum, & ſimilium bo-
norum Eccleſiæ, quæ vigore conſuetudinis probatæ
in actis per teſtes Capituli ſpectabant ad illud,
25 † non autem ad Epiſcopum, qui fuit exclusus à Ca-
pitulo propter dictam conſuetudinem, quæ con-
ſuetudo valet, ſicut pactum Dom. in cap. quamquam,
23. diſt. quem allegat, & ſequitur Fel. in c. edoceri, 21.
num. 1. verſ intellige iſta de reſcr. Adeo vt ex hoc effi-
ciatur, quod ſola adminiſtratio ſpectet ad ipſum
26 Capitulum, † quidquid ſecundum jus commune,
ceſſante præfata conſuetudine, talis adminiſtratio
pertineret tam ad Epiſcopum, quam ad Capitulum,
& vtrique eſſet communis idem Fel. in d. c. edoceri,
num. 3. Caſar. de Graſ. deciſ 4. nu. 4. de his qua fiunt à
maior. par. cap. præterea omnes teſtes deponunt,
quod in fine anni Capitulum deputat electores,
27 Auditores, & ſubſtitutos, † & quod electores no-
minant officiales, qui gubernant membra ſibi com-
miſſa, & dant ſuas rationes Auditoribus, qui compu-
ta, & rationes examinant; & referunt in Capitulo, à
quo approbantur, ſeu reprobantur computationes;
& per idem Capitulum applicantur redditus in
vſus deſtinatos abſque interuentu Epiſcopi, & fru-
ctus colliguntur, fiunt affectus, exercetur jouriſdi-
ctio, & per vaſallos recognoſcitur in dominum, cum
28 aliis actibus, † ex quibus clare apparet, quod Capi-
tulum eſt vere adminiſtrator principalis, & tales de-
putati ab eo ſunt procuratores, & nudi miniſtri, ob
illam rationem, quia cum iſta ſint bona Eccleſiæ,
Capitulum non poteſt ſuper eis ſe ingerere, & illa
29 omnia præſtare, & ordinare, † niſi ob cauſam ad-
miniſtrationis principalis clem. quia contingit. §. vt
autem, verſi. ſed rerum gubernatio. de religioſ. domibus
ſtantibus præſertim ordinibus datis per Capitu-
lum officialibus prædictis, vt ſoluant diuerſas pecu-
niarum ſummas variis perſonis; ex quibus ordini-
bus arguitur adminiſtrationem principalem ſpe-
30 ctare ad Capitulum, † Vltra quod etiam in d. or-
dinibus & mandatis adſunt confeſſiones Capitu-
li, quod prædicta faciunt tanquam adminiſtrato-
res, quæ confeſſiones probant, quamvis emanaue-
rint abſente Epiſcopo, cum ſimus in foro Eccleſia-
31 ſtico propter æquitatem canonis, † qui præſen-
tiam non deſiderat, ſed ſolam mentem Gloſ. in cap.
quoties, in verb. & per te. in fin. 1. qu. 7. Felin. in cap. ſi
cautio. 14. col. 7. in fin. verſ. fallit ſecundo, nu. 27. de fid.
inſtrum. vbi de communi opinione, de qua etiam re-
ſtatur Curt. Iun. conſi. 168. ſacratiſſima, col. 4. in pr. ver.
32 tertio reſponde̅tur, nu. 12. † Quidquid contrarium ſe-
quatur Alex. conſ. 180. in cauſa angelorum, col. pen. ad
med. nu. 7. lib. 2. Quia contra eum eſt verior opinio,
33 † vt per Dec. conſ. 162. in cauſa matrimoniali, col. 1. in
fin. ver. præterea, & ſecundo reſpondetur, & col 2. in pri.
verſ. ex quibus iſta videtur, n. 2. Bald. in c. innotuit. col.
1. in fin. verſ. in textu in ſpontanea & decreta, nu. 2. de
elect. & in l. rationes, 6. ad fin. verſ. aduerte, n. 3. C. de
34 probat. † quæ procedunt etiam ſi ageretur inter
laicos ſubjectos Eccleſiæ, quo ad temporalem ju-
riſdictionem, quamvis ageretur in foro ciuili, ne
dum in foro canonico, vt per Curt. Iun. d. conſ. 168.
col. 3 ante med. verſi. nec obſtat quod in caſu noſtro, num.
52. poſt gl. in c. 2. in verb. lex ciuilis, in fin. de arbit. in 6.
Corn. conſi. 13. poſt prin. nu. 1. lib. 1.

Maxime, quia ſumus in confeſſionibus geminatis quæ
35 habent vim confeſſionis judicialis † Bart. in l. cum
ſcimus, num. 7. Cod. de agric. & cenſit. lib. 11. Roman.
conſi. 290. in caſu propoſita conſultationis, col. vlt. in pri.
num. 7. & ibi Mandoſ. in verb. determinat. Dec. d. conſ.
162. n. 2. Quidquid dubitet Ruin. conſ. 72. ſuper eo de
36 quo quæritur, nu 3. lib. 4. † Præſertim cum etiam con-
feſſiones ſint circa factum proprium, & ſint admi-
niculatæ, & deducantur pro adminiculis Felin. in c.
olim. 25. col. 5. poſt med. verſi. fallit octauo, de reſcr. per
tex. in leg. quæro, §. fin. ff. de ædil. edict. poſt Tind. de teſt.
varie. cap. 6.

Nec facit quod prædictæ confeſſiones, & actus geſti
37 per Capitulum, † potius fuerint protectorio nomi-
ne, quàm adminiſtratorio, prout aliquãdo ſub vtroq;
nomine fuerunt hujuſmodi confeſſiones factę Quia
debent præualere illæ adminiſtratoris, quæ erunt
38 attendendæ, & non ſub nomine protectionis, † cum
ſint in contractibus, & mandatis, quæ non poſſunt
ſuſtineri niſi nomine adminiſtratorio, non protecto-
rio, cum protector ſolum habeat jus protectionis, &
præeminentiæ. Adminiſtrator autem curam, & ſol-
licitudinem, quaſi ad eum negotium ſpectet, quan-
do enim Eccleſia inferior habet Rectorem, aliena-
tiones & contractus debent fieri nomine ipſius Re-
39 ctoris, † quia hoc eſt de his, quæ pertinent ad ejus
adminiſtrationem, quamvis Epiſcopus tanquam ſu-
perior illis auctoritatem præſtet Fran. in c. 1. n. 7. ad
med. verſ. ex quorum dictis, vbi Anch. nu. 2. poſt princ.
verſi. debent enim tunc verba, & Gemin. n. 7. verſi. ſed ſi
haberet rectorem, de reb. eccleſ. non alienan. in 6.

In prædictis omnibus ita declarauit Rot. coram R. P. D.
40 Coccino Illerden. viſitationis 14. Nouembr. 1612. † Re-
cedendo à deciſione contraria prius facta ad fauo-
41 rem Capituli in eadem cauſa 4. Aprilis 1610. † vbi
etiam habuit pro juribus in forma probanti omnia
per Epiſcopum producta tanquam extracta partim
vigore compulſorialium; partim verò à ſucceſſore
in officio Dec. in auth. ſi quis in aliquo, nu. 26. C. de
edend. Capumq. deciſ. 244. & 351. p. 2.

Et ita etiam per eandem Rotam intelliguntur de-
42 clarationes Concilij quæ opponebantur, † Nam
in eis ratio erat reddenda Epiſcopo, & deputatis
quia præſuppoſita fuit conſuetudo, quod ſolis de-
putatis redderetur, vnde intrabat limitatio Conci-
lij, quod tunc Epiſcopus vna cum aliis poſſit ratio-
nes recipere, de quâ conſuetudine non conſtabat
in caſu noſtro, & ita etiam loquuntur omnes aliæ
43 declarationes in hujuſmodi materia factæ. † Ita
vt etiam quamvis Epiſcopus nunquam interuene-
rit, dum fuit reddita ratio, quæ à ſolis deputatis
recepta fuit. Tamen eadem Congregatio reſolue-
rit hoc non obſtare, cum ex verbis Concilij dict. cap.
9. ſeſſ. 22. de reformat. tollitur etiam immemorabilis.

EPI-

EPITOME.

Merum,& mixtum imperium, juriſdictio, ſtatuta, conſuetudines, & priuilegia an amittantur deſtructo, & inundato caſtro. ¶ Et ex quibus cauſis talis deſtructio poſſit contingere. ¶ Et cui incumbat onus probandi d. cauſam deſtructionis. ¶ Ius exigendi pedagia an ſit amiſſum deſtructo ponte, ita vt tranſeuntes per aquã nõ teneantur illud ſoluere. ¶ Iuriſdictio quando poſſit eſſe ſine territorio. ¶ Et an illius tranſlatio de vno loco ad alium concedatur ſine Superioris conſenſu. ¶ Et ad quem illa debeat reuerti propter deſtructionem Caſtri. ¶ Reædificatio, & reſtauratio quando fiat ſine licentia domini.

SVMMARIVM.

1 *Iuriſdictio omnis dicitur amiſſa propter deſtructionem caſtri.*
2 *Poſſeſſio iuriſdictionis an perdatur per inundationem.*
3 *Deſtructio caſtri poteſt contingere propter delictum, vel caſu, & chaſmate, vel prouidentia Superioris, aut ob receſſum habitantium, & an dictis caſibus amittantur iura, & priuilegia, nu. 4.*
5 *Facti calamitas non aufert titulum, vel nomen, ſed ſolum cum de iure caſtrum deſtruitur.*
6 *Probata deſtructione eſt amiſſa iuriſdictio, & alleganti non eſſe cauſam amiſſionis incumbit onus probandi.*
7 *Iuriſdictio quæ ineſt territorio pendet à iuriſdictione, quæ aderat in Caſtro.*
8 *Aqua, quæ ducitur ex Caſtello, ab eo pendet tanquam à capite.*
9 *Iuriſdictio Caſtri, & territorij eſt indiuiſibilis tanquam incorporalis.*
10 *Seruitus non debetur rei, quæ non eſt.*
11 *Ius exigendi pedagium perditur deſtructo ponte, neque illud ſoluere tenebuntur tranſeuntes per aquam.*
12 *Deſtructo caſtro deſtruitur territorium caſtri.*
13 *Homo mortuus, & extinctus nihil quidquam habet.*
14 *Caſtrum deſtructũ cum capite fortunas quoque amittit.*
15 *Caſus ſunt iudices fortunarum ſicut flumina.*
16 *Iuriſdictio quando poſſit eſſe ſine territorio, & nu 17.*
18 *Iuriſdictio hæret quatuor elementis.*
19 *Iuriſdictio diuiditur in cognitionem cauſarum, perceptionem pedagiorum, & ſimilium.*
20 *Iuriſdictio redit ad dominos vti fontes, à quibus fluunt, & refluunt flumina.*
21 *Vacantia applicantur Superiori.*
22 *Tranſlatio iuriſdictionis de vno loco ad alium, debet fieri cum auctoritate Superioris.*
23 *Reædificatio loci penitus deſtructi non eſt permiſſa ſine licentia domini, ſecus in reſtauratione. Et an talis auctoritas faciat eſſe idem caſtrum cum primo, n. 14.*

CAPVT CCCXCVI.

PRopter deſtructionem Caſtri, de quo in caſu mihi propoſito dicebam fuiſſe amiſſam om-
1 nem juriſdictionem, † Cum enim ſit extinctum principale, omnia acceſſoria, priuilegia, & jura conſumuntur, vt eſt juriſdictio, merum, & mixtum imperium, ſtatuta, conſuetudines, & ſimilia *Alex. conſi. 43 de celerrima, num. 2. lib. 2. per leg. ſi vſusfructus, ff. quib. mod. vſusfruct. amitt. leg. pater, §. tuſculanus, ff. de leg. 1. Bertra. Curt. Sen. & alij per Bellon. conſi. 1. num 7. Pariſ. conſi. 101. numer. 32. & 36. lib. 1.* latè *Andr. Gail. obſeru. 61. in princ. lib* 2. Nam ſi per inundationem
2 † perditur poſſeſſio iſtorum jurium, multo magis per totalem deſtructionem, prout ita arguit *Rip. in leg. quominus, numer. 105. ff de fluminib.*

Et quamvis talis deſtructio poſſit contingere, vel pro-
3 pter delictum, † vel caſu, aut chaſmate, vel prouidentia Superioris, vt quia caſtrum erat debile, vel in confinio hoſtium non aptum ad bonum, vel propter receſſum habitantium ob terræmotum, aut propter hoſtilitatem, aut ſimilia, de quibus per *Cald.*
4 *conſ. 322. in primis conſiderandum eſt lib.* 4. † Ita vt non ſemper amittantur jura, & priuilegia, per *Innoc. in cap cum extincta*, & ibi *Butr. & Henric. Boic. in fin. de nou. oper. nunc. Florian. in cap. ſi vſusfructus, ff. quib.*
5 *mod. vſusfr. amit.* † Quaſi facti calamitas titulum, nec nomen auferat, ſed ſolum cum de jure deſtruitur, quo caſu titulus caſſatur, vt declarat *Bald. in ſua margarit. in verb. ciuitas, in fin.*

Tamen ſatis eſt, quod conſtito de deſtructione, & non docto, ob quam cauſam illa prouenerit, ſtatim eſt
6 amiſſa juriſdictio, † Ita vt alleganti non adeſſe cauſam amiſſionis incumbat onus probandi tanquam
7 fundamentum ſuæ intentionis, † Cum juriſdictio, quæ ineſt territorio pendeat à juriſdictione, quæ aderat in caſtro *Oldrad. conſi. 121. ad primam quæſtionem, num. 15 Hieron. de Mont. de fi. ib. regun. c. 14.*
8 *num. 15.* † Sicut aqua quæ ducitur ex caſtello, quæ ab eo pendet tanquam à capite *l. 1. § ait prætor, & § ſeq.*
9 *ff de aqua quotid. æſtiu.* † Præſertim quia juriſdictio caſtri, & territorij eſt indiuiſibilis tanquam incorporalis *Old. d. conſi. 121. num. 16. per l. ſtipulationes non diuiduntur, in princ. ff. de verb. oblig. l. 1. §. ſi vſusfructus ad leg. falcid. l vna eſt via, de ſeru. ruſt. præd.*

Et generale eſt, vt omnia jura ſubjectionis efficiantur
10 libera extinctis juribus caſtri, † cum rei, quæ non eſt, non debeatur ſeruitus *Ioan. de Lignan. inter conſ. Bald. conſi 321. numer. 2. lib. 4 Anchar. in cap. cum ex*
11 *iniuncto 2. in 6 notab de nou oper. nunc.* † Prout etiam deſtructo ponte perditur jus exigendi pedagium ad quod non tenebuntur tranſeuntes per aquam, cum ſit juriſdictio limitata reſpectu illius loci, qui deſiit eſſe in rerum natura *Bald. in leg. ſi plures, 6. col. 4. poſt princ. verſi. vidi dubitari, num. 14 C. de condit. inſert. & in l. ſi cum pecuniam, 3. in fi. C. de priuil. fiſc. Firman. de gabell. p. 6. qu. 8. nu. 11. tom 12. fol. 63. Rip. in leg. quominus, num. 106 ff de fluminib.*

Ita etiam deſtructo caſtro deſtruitur territorium caſtri
12 † *Bald. conſi. 322. in primis conſiderandum, num. 1. lib. 4. per l. 3 § qui habet iurium, ff de ſeruit. ruſticor. præd.*
13 † ſicut enim homo mortuus & extinctus non habet quidquam *leg. ſi is qui metallum, ff. de his qui pro non*
14 *ſcript. habent.* † Ita caſtrum in figura, & in eſſentia deſtructum cum capite fortunas quoque amittit, tam ſi de jure deſtruitur, quam ſi caſu, & chaſmate,
15 quaſi caſus ſint judices fortunarum, † vt flumina *Bald. dict. conſi. 322. num. 1. lib. 4. per l. ſed an vltra ti. ff. de neg geſt.*

Nec obſtat quod poſſit eſſe juriſdictio ſine territorio *Bald. in cap. 1 §. econtrario, de inueſtit. de re alien. fact.*
16 † Quia hoc procedit habito reſpectu, vt poſſit conſiderari juriſdictio domini ſeparata, id eſt, quod vnus habeat territorium, & alius juriſdictionem in eo, & ſic quod vnus ſit dominus territorij, & illius redditũum, alter vero dominus juriſdictionis *Capic. deciſ. 27. nu 36.* Alias juriſdictio ſemper inhæret ter-
17 ritorio, † cui ineſt tanquam nebula ſuper paludem *Soc. conſi. 74. in præſenti conſultatione, numer. 2. lib. 1. poſt Bald. in l. imperium, de iur. omn. iud & in c. 1. § ad hoc, de pact. iuram. firm. Gail. obſeru 61. numer. 9. lib. 2.*
18 † Cum etiam juriſdictio cohæreat quatuor elementis propter neceſſitatem, & vtilitatem ibidem habi-

Digitized by Google

tantium, quaſi hoc modo defendi debeat caſtrum à
malis hominibus *Bald.& alij per Capit.deciſ.87.nu.
36.per l congruit ff.de offic.præſid.*
Et facit quia juriſdictio, cujus reſpectu dicitur terri-
19 torium diuiditur io ſuas ſpecies, † puta iocognitio-
ne cauſarum, in perceptione pedagiorum, & ſimi-
lium, ſi ergo iſta ceſſant, ooo eſt ſuum territorium,
quia noo eſt ſua juriſdictio *Bald. conſi. 202. ad eui-
dentiam, ante fin.verſi.conſiderandum eſt enim, lib.2.*
Ex illis colligitur juriſdictionem ad Principem reuer-
20 ſam eſſe, ſeu ad Ciuitatem dominantem, † cum
apud iſtos dominos ſit juriſdictio, vti fontes, à qui-
bus fluunt, & refluunt flumina *Bald.in l.reſcripta, C.
de precib.imper off. Roman.Iun.conſ.5.nu.93.lib.1.*cum
21 aliis per *Roder.alleg.7.nu.7.* † Provt regulariter iſta
tanquam vacantia applicantur Superiori *Rip.in leg.
quominus, nu.107 ff.de flumin. Peregrin.de iur.fiſc.lib.
3.tit.12.num 6.*
Neque poterit per primos Domioos transferri talis
22 juriſdictio ad aliud caſtrum, † Quia iſta tranſlatio
debet fieri auctoritate Superioris *Felin.in c.cum di-
lecta 22.col.pen.in fin.verſ.quando autem eccleſia, n.21.
de reſcript.poſt gloſ.in cap.priuilegium, 6 de reg.iur.in
6.& Inn.in c de oper.nou.nunc.And. Gail obſeru.91.n.
23 14.lib.2.* † Quemadmodum neque daretur noua re-
ædificatio loci penitus deſtructi ſine licentia Supe-
rioris quidquid aliud ſit in reſtauratione ejus, quod
non eſt penitos deſtructum *Iaſ.in leg.quominus, col.
penult.n.185.vſque ad n.189 ff.de fluminib. poſt Bald.
in l.ſi vt proponas, la 2.C. de nupt.Afflict.ſuper conſtit.
24 Regn.rubr.29.de non adſ.nu.2.& 7.lib.3.* Ita vt talis
auctoritas faciat eſſe idem caſtrum cum primo *Bal.
in l.ciuitates, §. in decurſionibus, n.3.ff. quod cuiuſque
vniuerſit.nom.*

EPITOME.

Habens facultatem tranſferendi penſionem an poſſit illam transferre io filium illegitimum. ¶ Et quando penſio veniat appellatione beneficij. ¶ Et quid in ea, quæ aſſignatur in titulum. ¶ Filij illegitimi an poſſint obtioere beneficia io eccleſia, io qua pares habent, vel habuerunt beneficium, vel capellaniam noo intitulatam, nec collatitiam, ſeu penſionem, & in ea aliquo modo miniſtrare. ¶ Et quid in nepotibus legitimis ex filio illegitimo. ¶ Et quando ei obſtet *Conc.ſeſſ.25.cap.15.de reform.* ¶ Et an tales ſint ipſo jure priuati, & debeant ab Eccleſia amoueri quacunque poſſeſſione non obſtante abſque judiciario proceſſu oon docto de apoſtolica diſpenſatione in ſpecie cum derogatoris conſtit. Clem. VII. & Concilij, & an judex ex officio ſuppleat. ¶ Habens reſiſtentiam juris an juuetur poſſeſſione longiſſimi temporis. ¶ Capellania, quando dicatur beneficium eccleſiaſticum. ¶ Et qui ſint Manſionarij, Aſſiſij, Capellani, Portionarij Beoeficiati habentes præſtimonia, & onera miſſarum, & ſimiles. ¶ Et an in eis verificetur diſpoſitio loquens de obtineotibus beneficia Eccleſiaſtica, quamvis non ſint de corpore Capituli, oec habeant vocem inter Canonicos. ¶ Et ao in illis cadat proprie vacatio, ſeu extinctio tituli, & ſufficiat ceſſatio illius juris percipiendi fructus loco vacationis, & militent reſeruationes, & aliæ diſpoſitiones. ¶ Per tranſlationem penſionis an extinguatur penſio antiqua, & poſſit dici noua. ¶ Illegitimus an ſit inhabilis ad obtioendas penſiones, ſicut ad beneficia. ¶ Et in eis, quæ ætas requiratur. ¶ Prohibitio de non miniſtrando in eccleſia de qua operatione ſit intelligenda.

SVMMARIVM.

1 *Penſio an poſſit transferre in filium illegitimum, & quando illi obſtet Conc.ſeſſ.25.c.15.nu.7.*
2 *Filius illegitimus an poſſit obtinere penſionem ſuper eadem præbenda, ſuper qua eius pater obtinuit talem penſionem, n.4.5.10.19.& 23.*
3 *Filij illegitimi Clericorum non poſſunt obtinere beneficium in Eccleſiis, vbi eorum patres habent, ſeu habuerunt beneficium nec quoquomodo in dictis Eccleſiis miniſtrare, nu.24 & 25. Secus in nepotibus legitimis ex filio illegitimo, n.6. Et quid ſi pater ſolum ſtallum in choro habuiſſet, vel beneficiū de facto, n.29.& 30.*
8 *Tranſlatio penſionis difficilius permittitur quam noua penſio.*
9 *Per tranſlationem extinguitur penſio antiqua & dicitur noua.*
11 *Illegitimus non poteſt obtinere beneficia ſine diſpenſatione: obtinebit tamen penſionem, ſi ſolum fuerit diſpenſatum ſuper clericatu.*
12 *Illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendam penſionem, niſi ratione clericatus.*
13 *Penſio eſt quoddam ius temporale ſeparatum ab ipſo beneficio.*
14 *Priuatus ad obtinenda beneficia, non dicitur priuatus ad obtinendas penſiones.*
15 *Penſio non venit appellatione beneficij in pœnalibus, quamvis verba eſſent generalia, & geminata, niſi in cauſa hæreſis, num.16.*
16 *Ætas quatuordecim annorum etiam inchoata ſufficit ad beneficia, ſicut in penſione in qua requiruntur ſolum ſeptem anni.*
20 *Extenſio de vno caſu ad alium non datur.*
21 *Aliud eſt habere penſionem ſuper beneficio, aliud habere beneficium.*
22 *Penſio, quæ aſſignatur in titulum an ſit eccleſiaſticum beneficium.*
26 *Verba quocunque modo miniſtrare intelliguntur generaliter de quacunque operatione, Et an comprehendant celebrare miſſam, epiſtolam canere, ſacriſtæ, aut cantoris officio fungi, antiphonam cantare, & ſimilia ad effectum Concilij ſeſſ.25.c.15.nu.27.& 28.*
31 *Epiſcopus tenetur Eccleſiam ſuam purgare pro ſuo paſtorali officio.*
32 *Filij illegitimi ſi reperiātur habere beneficia in Eccleſia, in qua eorū pater habuit, ſunt ab ipſo iure priuati, & debent ab ea amoueri quacunq; poſſeſſione non obſtante abſque iudiciario proceſſu non docto de apoſtolica diſpenſatione in ſpecie cum derogatoria Conſtitutionis Clem.VII.& Conc.n.34.35.36.& 37.*
33 *Epiſcopus contra Concilium nec tacite, nec expreſſe poteſt diſpenſare.*
38 *Diſpenſatio eſt reſtringēda ad caſum, de quo loquitur.*
39 *Diſpenſatio vna non tollit omnes defectus, ſed tot debent eſſe quod obſtacula.*
40 *Generales derogationes, & clauſula non operantur quando talia ſunt impedimenta, quæ difficiliorem ſolent reddere concedentem ad diſpenſandum.*
41 *Habens reſiſtentiam iuris, & Concilij non facilè obtinet diſpenſationem, neque ex poſſeſſione longiſſimi temporis illius præſumptio inducitur. Et an talis poſſeſſio proſit reſpectu tertij, n.42.*
43 *Poſſeſſio non poteſt habilitare incapacem, nec ex diuturnitate temporis poteſt naſci titulus.*
44 *Inhabiles ad titulum non poſſunt iuuari poſſeſſione.*
45 *Poſſidens de facto beneficium debet remoueri ſine ordine iudiciario, & Iudex ex officio ſupplet, n.46.*
47 *Incapax non acquirit beneficiū, & punitur ob temeritatem tamquam faciens ſe promoueri cum defectu.*

48 Ille-

Digitized by Google

48 *Illegitimus an prohibeatur habere beneficium in Eccleſia in qua pater ſolum erat capellanus, non intitulatus, nec proviſus de capellania collatiua, & n. 49.*
50 *Qualitates quæ requirantur vt Capellania dicatur beneficium eccleſiaſticum.*
51 *Verbum* aliquid *eſt genericum, & in quocunque beneficio verificatur.*
52 *Beneficium Eccleſiaſticum quod dici debeat & in quibus conſiſtat, num. 53. 55. & 56.*
54 *Redditus deputati deſeruientibus in eccleſiis cathedralibus, vt collegiatis conſiſtentes in decimis, vel ſimilibus ſunt beneficia Eccleſiaſtica.*
57 *Seruientes in diuinis officiis in cathedralibus, vt Aſſiſij, Manſionarij, Beneficiati, Capellani, & Portionarij, an dicantur obtinere beneficia Eccleſiaſtica, quamvis non ſint de corpore Capituli, nec habeant vocem inter Canonicos, & n. 58. 59. 60. 61. 62. 63. & 64.*
65 *Stipendiarij non participantes niſi inſeruiant an ſint beneficiati, & nu. 68.*
66 *Maſſa communis quæ dicatur.*
67 *Percipientes portiones fructuum tenentur ſeruire ſi volunt participare.*
69 *Beneficiatus non eſt propriè qui ſine canonica inſtitutione fructus eccleſiaſticos percipit.*
70 *Stipendia quæ dantur Magiſtris, & ſimilibus ob quam cauſam dentur.*
71 *Capellani intitulati participantes de maſſa, & habentes ſtallum in choro dicuntur vere beneficiati.*
72 *Ordinari quis non poteſt ſine beneficio.*
73 *Preſtimonia & onera miſſarum non ſunt beneficia, niſi quando dantur in titulum.*
74 *Capellania non collatiua an ſint beneficia & in eis cadat propriè vacatio ſeu extinctio tituli, & an ſufficiat ceſſatio illius iuris percipiendi fructus loco vacationis, & militent reſeruationes, & ſimiles diſpoſitiones numero 75. & 76.*

CAPVT CCCXCVII.

Pater obtinens penſionem ſuper aliquo beneficio habens legitimam facultatem illam transferendi
1 ferendi † poterit eam transferre in filium illegitimum diſpenſatum ſimpliciter ad beneficia & penſiones, neque enim illi obſtat *Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de reform.* prout aliàs cenſuit Congregatio ejuſdem Concilij.

Qua reſolutione præſuppoſita quæritur an filius illegitimus prohibeatur à d. decreto *Concilij cap. 15.*
2 † obtinere penſionem ſuper eadem præbenda cathedralis Eccleſiæ, ſuper qua ejus pater obtinuit aliam penſionem, dum viueret, Præſertim ſi idem pater nunc defunctus habuit præbendam in ea cathedrali, non tamen illam, ſuper qua filius nunc eſt obtenturus penſionem.

Diſponitur *in dict. cap. 15* quod filiis clericorum illegi-
3 timis non † liceat obtinere beneficium quodcumque etiam diſſimile in eccleſiis, vbi eorum patres habent aliquod beneficium Eccleſiaſticum, aut habuerunt, nec in d. Eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec obtinere penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ obtinent eorum parentes, aut obtinuerunt, & hoc vt longiſſime arceatur memoria paternæ incontinentiæ à locis Deo conſecratis, quos maxime puritas & ſanctitas decet.

In caſu propoſito videbatur dicendum filium illegitimum poſſe obtinere penſionem ſuper eadem
4 præbenda, † ſuper qua ejus pater olim dum viueret habuit aliam penſionem, Quia *Conc. cap. 15. ſeſſ. 25.* ſolum prohibet, vt tales filij illegitimi non poſſint obtinere penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ obtinuerunt eorum parentes, Vnde non debet extendi ad caſum impoſitionis penſionis ſuper præ-
5 benda, † in qua pater habuit penſionem, cum ſimus in diſpoſitione exorbitanti, & odioſa prout talem dicit in ſpecie *Nauar. conſ. 9. & 10 numer. 4. de filiis*
6 *presbyt.* † Vbi ex hoc concludit illam non habere locum in nepotibus legitimis ex filio illegitimo ex *deciſ. Rot.* ibidem inſerta, quæ eſt *coram R. P. D. Rubeo 12 Februarij 1574. Aſtoricen. penſionis.*

Præterea pater clericus habens facultatem transferendi penſionem poteſt illam transferre in filium illegitimum prout præſupponitur fuiſſe declaratum
7 per ſacram Congregationem, † & in terminis concludit etiam *Gig. de penſion. q. 86. nu. 5. & reſpon. 4. eod. tit.* cum aliis per *Paris. de reſignat. lib. 6. qu. 4. nu. 20. & 21. Gonzal. ad reg. 8. de alternat. gl. 5. § 5. n. 22. & 23.*

Vnde multo magis poterit de nouo reſeruari penſio d. filio ſuper præbenda, in qua ejus pater habuit pen-
8 ſionem, † cum difficilius permittatur tranſlatio penſionis propter continuationem oneris *Gig. de penſion. queſt. 12. in fin. verſi. an autem penſio. numer. 2.* Maxime, quia per tranſlationem extinguitur pen-
9 ſio antiqua, † & dicitur noua *Ferret. conſ. 53. col. 3. ad med. numer. 10 Gig. de penſion. qu. 88. num. 8 Rot. coram Card. Melline Brixien. penſionis, 23. Maij 1594.* cum diſtinctione tamen quo ad ſubſtantiam penſionis ſeu viæ executiuæ, aut ſimilium juxta *deciſ. Rot. coram Card. Lancell. Carpentora penſionis, 29 Maij 1602* dixi ſupra *c. 114. nu. 77.*

Neque in hoc caſu intrabit prohibitio *Concil. d. c. 15.*
10 Quia, vt dictum eſt, † loquitur ſolum quando penſio eſt reſeruata ſuper beneficio, quod habuit pater, tunc enim reſeruatiò non admittitur, vt notat *Gonzalez. de alternat. d. gloſ. 5. § 3. nu. 23.*

Ideo etiam quamvis illegitimus non poſſet ſine diſ-
11 penſatione obtinere beneficia † *c. 1. de fil. preſb. in 6.* Tamen obtinebit penſionem reſeruatam ſuper fructibus beneficij, ſi alias clericus ſit in prima saltem tonſura conſtitutus, & ſuper clericatu diſpenſatus *Rot. coram R. P. D. Robuſterio Legionen. ſeu Zamoren. penſionis, 10. Octobris 1587* quæ eſt inter *deciſ.*
12 *diuerſ. 423. p. 1.* † vbi quod illegitimus non eſt inhabilis ad obtinendam penſionem, niſi ratione clericatus, cum non poſſit eſſe clericus, Vnde cum ſit diſpenſatus ſuper clericatu, non indiget alia diſpenſatione ſuper illegitimitate *Sarnen. de annal. quæſt. 21. in fin. Rot. coram Card. Blanchet. Burgen. penſionis, 19 Februarij 1596. & coram R. P. D. Gipſio Cæſaraugustana penſionis, 19. Februarij 1595.* Quaſi penſio ſit quod-
13 dam jus temporale ſeparatum formale, † & per ſe diſtinctum ab ipſo beneficio *Rot. diuerſ. d. deciſ. 4. 5. in fi. p. 1. Caſar de Graſſ deciſ. 3. nu. 8. de prab.*

Quemadmodum etiam priuatus, & inhabilitatus ad
14 obtinenda beneficia † non dicitur priuatus ad obtinendas penſiones *Nauarr. conſ. 12. in fin. nu. 15. de reſcript.* Cum in materia pœnali, & odioſa nunquam penſio veniat appellatione beneficij, quamvis ver-
15 ba eſſent geminata, † & generalia de omnibus, & quibuſcunque beneficiis, & officiis *Creſcent. deciſ.*
16 *14. num. 1. de re iudic.* † Niſi priuatio fieret ex cauſa hæreſis, quia tunc penſio comprehenderetur *Gig. de penſion. qu. 94. nu. 7.*

Quare etiam ætas 14 annor. quæ requiritur ad be-
17 neficia ex *Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 6* † quæ ætas etiam ſufficiet, ſi ſit tantum inchoata ſecundum declarationem *d. Concilij*, non eſt neceſſaria in penſioni-
18 bus, ſed ſufficit ætas 7. annorum † cum Concilium ſolum loquatur de beneficiis, & nihil innouet quo

ad penſiones, quæ non ſunt Eccleſiaſtica beneficia,
Vnde remanet jus intactum diſponens quod ſuffi-
ciant ſeptem anni *Gig. de penſion. qu. 13.* Et ita decla-
rauit *ſacra Congrega. tio, idem Concil.*
Prout neque obſtabit, quod pater habuerit aliam præ-
19 bendam in eadem cathedrali; † Quia ſatis eſt, quod
non ſit illa, ſuper qua nunc filius obtentu-us eſt
penſionem, cum ſolum Concilium prohibeat pen-
ſionem ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes
20 obtinebant, † Vnde non dabitur extenſio ad alium
caſum *cap. quæ à iure communi, de reg. iur. in 6. cap. is*
21 *qui in fi. de fil. presbyt. eod. lib.* † Et aliud eſt habere
penſionem ſuper beneficio, aliud habere benefi-
cium *Gig. de penſion. quæſt. 28. nu. 10. & qu. 1. & qu. 68.
nu. 13. Pariſ. de reſignat. qu. 4. n. 22. lib. 6.* dixi *in addit.
ad deciſ. Marchia, deciſ. 158. nu. 5. & 9.*
Conſiderandum tamen eſſet an ſimus in penſione,
22 quæ conſueuiſſet aſſignari in titulum, † de qua per
*Abb. & alios in cap. conquerente, de cleric. non reſid. &
in cap. dudum, de præſumpt.* Talis enim penſio bene
comprehenderetur in d. conſtitutione tanquam ſit
eccleſiaſticum beneficium, vt notat *Gig. de penſion.
quæſt. 86. nu. 9. Diaz. in prax. crimin. c. 64. in 2. edit. nu.
30. Fel. in c. poſtulaſti, 27. col. 13. in pr. verſ. tertia decla-
ratio, n. 8. de reſcrip. Imol. & Cardin. in clem. 2. de vit.
& honeſt. cleric. Creſcent. deciſ. 14. num. 3. de ſent. & re-*
23 *iudic.* † Prout quando pater habuiſſet penſionem
ex cauſa reſignationis, tunc enim non poſſet tranſ-
ferre penſionem pater in filium illegitimum ex cau-
ſa ſupra relata, & comprehenſa in decreto, ne ni-
mium diſpendium patiatur cum facultate transfe-
rendi, vt per *Pariſ. de reſigna. lib. 6. qu. 4. nu. 23.*
An autem filius illegitimus prohibeatur habere bene-
ficium in Eccleſia, in qua pater ſolum fuit capella-
nus non intitulatus, nec prouiſus de capellania col-
lectiua, & an in ea poſſit miniſtrare, & non docto
de apoſtolica diſpenſatione quomodo obſtante
quacunque longiſſima poſſeſſione, cum aliis ad
materiam *Concil. d. ſeſſ. 25. cap. 15.* Concludendum
eſt ſecundum ea, quæ infra ad vtilitatem publicam
ſubjiciam tanquam multum notanda & quotidie in
praxi occurrentia, quorum auctor eſt Alexander
Gratianus Philoſophiæ, Sacræ Theologiæ, & V.I.D.
meus germanus frater, quem facile eſſet laudare,
cum multa in eo ſint laudanda in omni ſcientia-
rum genere, ſed conjunctio ſanguinis inhibet:
Alios hæc cura tanget, bonos præſertim, & ab
omni obtrectatione vacuos, & illos, qui eum be-
ne norunt per triginta annos in Curia Romana, &
alibi grauiſſima negotia ſumma cum integritate, &
doctrina tractantem, & definientem. Curabo ego
euulganda ejus ſcripta, ſi in melius eat valetudo,
cum illi hoc non licuerit ob immaturam mortem,
Neque erit infructuoſus labor, vt proſim pluribus
ob multas ſingulares quæſtiones, quæ in eis con-
tinentur tam in cauſis prophanis quam beneficia-
libus.

Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 15. de reform.*
dum ad arcendam memoriam paternæ in-
continentiæ à locis Deo conſecratis, mandat,
24 † quod non liceat filiis clericorum illegitimis quod-
cunque beneficium obtinere, aut quoquomodo
miniſtrare in eccleſiis, vbi eorum parentes benefi-
cium aliquod eccleſiaſticum habuerunt: Ampliat
ſine dubio diſpoſitionem juris communis *in cap. 2.
cap. litteras, cap. cum decorem, cap. ad abolendam, de fil.*
25 *presb.* Vt non tantum paternum beneficium, † ſed
nec etiam diſſimile, nec vt intitulati in Eccleſia, ſed
nec etiam ſine aliquo titulo miniſtrare poſſint pro-
pter generalitatem illorum verborum quoquomo-
26 do miniſtrare, † quæ generaliter de quacunque
operatione intelliguntur ex notatis per *Rebuff. in l.*
27 *in lege cenſoria, in verb. miniſteria, de verb. ſign.* † Ita
vt neque miſſam ibi celebrare, aut epiſtolam cane-
re, neque Sacriſtæ, aut Cantoris officio fungi poſ-
ſint, vt tenet *Nauarr. conſ. 1. quæſt. 17. nu. 46. in tit. de*
28 *conſtit.* † Sed nec etiam antiphonam in ea canere
ratione oneris beneficij alterius Eccleſiæ annexi,
vt reſoluit *Congreg. Concil. in vna Leodienſi, 5 Septem-*
29 *bris* 1587. † Etiam ſi pater ſolum ſtallum in choro
habuiſſet ratione Abbatiæ, quam in alia eccleſia
habebat, vt declarauit dicta *Congregatio 14. Februa-*
30 *rij* 1585. † Et etiam ſi beneficium tantum de fa-
cto habuerit, vt dixit *eadem Congregatio 4. Septembris*
1586. Cum in omnibus his caſibus militet eadem
ratio Concilij de arcenda memoria paternæ incon-
tinentiæ.
Itaque cum Epiſcopus teneatur eccleſiam ſuam pur-
31 gare pro ſuo paſtorali officio † *clem. 1.* cum ibi no-
tat. *de offic. ordin.* argumento *leg. præſes, la 2. l. congruit.
ff. de offic. præſid.* Debet, ſi quos hujuſmodi in Eccle-
32 ſia intruſos repererit, † aſſignato eis competenti
termino ad docendum de diſpenſatione apoſtolica,
ſi forte ea ſuffulti exiſtant, nihilque docto, quacun-
que poſſeſſione non obſtante amouere, nulla enim
data diſpenſatione apoſtolica ſunt ipſo jure priuati,
ex quo Concilium inhabiles tales facit ad benefi-
cium obtinendum, vt bene notat *Nauar. dict. conſ.
1. nu. 47. qu. 18. de conſtit.*
Diſpenſationem autem Apoſtolicam dixi requiri, quia
per quamcunque tolerantiam Epiſcopi nihil actum
33 eſſet † cum contra Concilium nec expreſſè, nec ta-
citè epiſcopus valeat diſpenſare *Gloſ. in cap. cum di-
lectus, in verb. de ætate, de elect. Abb. in cap. dilectus,*
34 *numer. 4. de fil. presbyt.* † Et apoſtolicam diſpenſa-
tionem neceſſariam eſſe voluit *Card. in cap. tua, col.
2. circa med. & concludunt alij in cap. pen. & fin. de fil.*
35 *presbyt.* † Sed nec quæcunque diſpenſatio ſuffraga-
tur, niſi in ſpecie diſpenſentur ad obtinenda bene-
ficia in Eccleſia, in qua pater *c. 3. vbi gloſ. in verb. pa-
ſtoris, c. conquerente, & ibi gloſ. in fi. de fil. presb. Rebuff.*
36 *in praxi. tit. de diſpenſat. ſuper defect. natal. nu. 55.* † Vbi
num. 24. plus voluit requiri in ſpecie derogationem
Conſtitutionis *Clementis VII.* ſuper hoc editæ, &
hodie etiam *Concil. Trident.* ſaltem in genere, &
37 † propterea non ſufficeret diſpenſatio ſuper defe-
ctu natalium ex presbytero, neque habilitas ad quæ-
cunque beneficia obtinenda, niſi in ſpecie de hac
38 fieret mentio, † quia cum ſemper diſpenſatio re-
ſtringenda ſit ad caſum, de quo loquitur *cap. 1. §. fin.
de fil. presbyt. in 6.* Vna diſpenſatio non tollit omnes
defectus, ſed tot debent eſſe diſpenſationes, quot
39 obſtacula *Gemin. conſ. 35. numer. 8. Caſſador. deciſ. 9.
num. 4. de præbend. Rot. deciſ. 331. qu. 25. p. 2. diuerſ.* Ne-
que generales derogationes, & clauſulæ operantur,
40 † quando talia ſunt impedimenta, quæ difficilio-
rem reddere ſolent concedentem ad diſpenſandum
*Bald. in l. 3. nu. 22. verſ. vnum ſcias, Cod. de furt. Fel. in
c. nonnulli, n. 21. verſ. 5. concluſio, de reſcr. Alex. conſ. 195.
n. 10. lib. 2. Menoch. de arbit. lib. 3. cent. 3. caſ. 103. n. 12.*
Item dixi quacunque poſſeſſione non obſtante, Quia
cum illegitimi † in hoc caſu habeant contra ſe
reſiſtentiam juris, & Concilij, contra quod non
ita facile diſpenſat ſummus Pontifex, ex diuturna
poſſeſſione etiam longiſſimi temporis non poteſt
induci aliqua præſumptio diſpenſationis, & vbi
non

non ſolet dari diſpenſatio vera, ceſſat etiam præ-
42 ſumpta *Put. deciſ.* 119. *nu.* 4 *& deciſ.* 257. *nu.* 3. *lib.* 3.
Poſſeſſio vero prodeſſet reſpectu tertij, ſed reſpectu
ſuperioris, & Epiſcopi, qui vult videre titulum non
prodeſt, ex quo habet reſiſtentiā iuris, vt notāt DD.
in c.licet belli. vbi Abb n. 24. *Anan. n.* 29. *Fel n.* 15. *de
ſimon. Idem Fel in c. illud, n.* 9. *de præſump.* bene *Gloſſ.
in c.* 1. *in verb. obtinere, circa med. verſ. & nota quod hæc*
43 *regula, vſq; ad fi. de reg. iur. in* 6. † Nec poſſeſſio po-
teſt habilitare incapacem, nec ex temporis diutur-
nitate poteſt naſci titulus, vt dicit *Rebuff. in tract. de
pacif. poſſeſſ. in* 4 *limit. n.* 172. vel ſecundum aliam im-
preſſionem *n.* 106 qui in ſpecie ponit de illegitimo,
qui eſt inhabilis ad obtinendum beneficium in Ec-
cleſia in qua pater *ib. d. n* 225 *verſ* 24 vel ſecundū
44 aliam impreſſionē *n.* 276. *cum ſeq* † ſubdens rationē,
quia cum nō poſſit habere titulū, non poteſt iuuari
poſſeſſione, quæ nō datur ſine titulo, & ſine titulo
quis ſemper eſt in mala fide, conſequenter nunquā
præſcribit *c. fi. de præſcript. c. poſſeſſor, de reg. iur. in* 6.

Prout etiam dixi nō docto de diſpenſatione eſſe amo-
uendos, Quia in hoc caſu nullus alius iudiciarius
45 proceſſus requiritur, † cum de facto retineant be-
neficiaria *tex eſt in c. quoniam.* & ibi notat *Abb. de
fil. presb. Innoc. in c. fin. eod. tit.* quia vt inquit *Card.
ibid. etiam in fi.* cū de facto conſtet non eſt opus ve-
xare actorem libelli oblatione, vel alio ordine iudi-
46 ciario, & vbi ſubeſt periculū animarū † & publica
vtilitas, nō eſt res in controuerſiā iudiciariā deducē-
da, ſed debet Iudex ex officio ſupplere *idē Card.* lo-
quens in materia noſtra *in c. conſequente eo. tit.* Sed
etiā puniri poterūt de temeraria retētione ob inca-
pacitatē beneficij, quæ nō tantū præcludit acquiſi-
47 tionē ab initio, † ſed etiā reddit punibilē eum, qui
cum defectu ſe promoueri facit ad dignitatē vel of-
ficium, cuius erat incapax, vt notat *Bart. in l.* 2. *C. ſi
ſeruus aut libert. lib.* 10. *Abb. in c. ſi eſtatus, n.* 14. *de re-
ſcrip. & in c. fi. n.* 13. *de prob Nauar. cōſ* 8. *n.* 2. *de priuil.*

Verum, quia Concilium loquitur de illis Eccleſiis, vbi
eorum parentes beneficium aliquod eccleſiaſticum
habuerunt, cum de facto hic caſus contigiſſet,
48 † euadere diſpoſitionem Concilij nitebatur illegi-
timus ſub prætextu, quod eius pater fuiſſet capel-
lanus tantum in Eccleſia, & non in ea intitulatus,
nec capellania illa eſſet collatiua, cum eccleſia re-
ceptitia eſſet, omneſque de Ciuitate ad eam admit-
ti poſſent, & ad eius ſeruitium adſcribi, neque de
redditibus participarent, niſi in quantum inſerui-
rent, ita vt potius ſtipendiarij, quàm beneficiati vi-
derentur. Vnde neque in ea determinatus iſtorum
capellanorum numerus conſtitutus erat, ſed ali-
quando plures, aliquando pauciores erant, prout
plures, aut pauciores ab Epiſcopo ordinabantur, &
admittebantur.

Sed non obtinuit: probabatur enim in illa Eccleſia
49 omnia beneficia in tres ordines diuiſa eſſe, † nem-
pe dignitates, canonicatus, & cappellanias, eaque
obtinentes ſimul vnum corpus efficere, de eadem
communi menſa participare, dignitates quidem
& Canonicos pro tribus partibus, capellanos vero
pro duabus, omnes tamen de eccleſiæ gremio eſſe,
& de Capitulo, ſtallum in choro, ac vocem, & lo-
cum in capitulo pro graduum dignitate habere, ſe-
melque admiſſos, & receptos perpetuo illas obti-
nere, & non niſi per mortem, aut priuationem pro-
50 pter delictum inde amoueri poſſe, † quæ qualita-
tes nedū capellanias iſtas beneficiū eccleſiaſticum
largo modo efficiebant, in quo forte Conciliū veri-
ficari poſſe videbatur propter verbū illud aliquod,
quod genericum eſt, & in quocunq; beneficio ve-
51 rificatur † ad notata per *gl. in clem. vnic. in verb. aut
eorū parte aliqua, de ſer. comp. auth. habita, § hæc igitur
inter aliqua, C. ne fil. pro patr. Rebuf in l. locus, in verb.*
52 *aqua ff de verb. ſign.* † Sed beneficiū propriè cōſti-
tuunt, Nam beneficium eccleſiaſticum dicitur por-
tio illa obuentionum, & redditū eccleſiaſticorum,
quæ datur miniſtris Eccleſiæ pro ſeruitio illo ſpi-
rituali, vt notat *Rebuf. in prax. benef. tit. quid ſit bene-*
53 *ficium, n.* 8. † Et ius percipiēdi prouentus in eccleſia
competens alicui tanquam vni de Collegio eſt be-
neficium ſecundum *Hoſtienſ. in ſum. tit. de preb. in
princ.* & ſecundum *S. Antoninum p.* 3. *tit* 15. *c.* 1. *§.* 1.
54 redditus deputati, † & deſignati deſeruientibus cle-
ricis in eccleſiis cathedralibus vel collegiatis in of-
ficiis, quamuis illi clerici canonici non ſint ſi cele-
brant, & interſunt diuinis officiis, ſiue redditus iſti
ſint ex decimis, vel ex poſſeſſionibus, dicuntur be-
55 neficia eccleſiaſtica: † Et *Io de Sylua*, quem om-
nes ſequuntur *in tract. de benef. q.* 1. *n.* 4 generaliter
definit beneficium eccleſiaſticum vocari poteſta-
tem illam collatam clerico percipiendi prouentus
in Eccleſia, nec refert quod vocentur capellaniæ,
56 vel alio nomine, † dummodo dentur ad vitam ac-
cipientis, & habeant aliquid ſpiritualitatis anne-
xum, vt notat *Anch. in c beneficium, nu* 3. *& ſequ. de
reg. iur. in* 6. *Rebuff de pacific poſſeſſ. n.* 287. *Hoieda de
incompatibil. benefic. p.* 2. *c.* 8. *n.* 10.

Et in ſpecie quod iſti capellani deputati ad ſeruien-
dum in diuinis officiis in cathedralibus eccleſiis,
57 quos iura vocāt Aſſiſios, ſint beneficiati, & eccle-
ſiaſtica beneficia obtinere dicantur eſt text. *in c. ad
hoc, de cleric. non reſid.* vbi *Gloſ. & Doct.* dicunt in
fortioribus terminis, quod licet non vocentur ad
communes tractatus cum Canonicis, nec habeant
vocem in capitulo, nec ſint de corpore collegij Ca-
nonicorum: ſunt tamen eccleſiæ beneficiati, & cle-
58 rici in eccleſia intitulati, † & iſti in multis eccleſiis
vocantur Manſionarij ſecundum *Glo. Hoſtien. Io.*
59 *And. Card Butr. And. in d. c. ad hoc.* † In aliis bene-
ficiati. In quibuſdam capellani ſecundum *Imol. ibi.
ad fi. Abb. n.* 9. *in fi.* Prout etiā capellanos vocat *Ro-
chus de Curte de iur. patr. in verb. competens, num.* 3. &
60 Portionarios, Manſionarios, Capellanos † appellat
Marſil. Columna, in tract. de redd. eccl. c. 14. & Man-
ſionarios & Capellanos vocat *Gl. in proœmio. Sexti
in verb. à multis, & in clem.* 1 *in verb. matricē, de ſent.*
61 *excom.* † dicēs tales eſſe Bononię, & in multis cathe-
dralibus, & matricibus Eccleſiis, & iſti regulariter
nō ſunt de corpore Capituli: nec habent vocē inter
Canonicos, niſi aliud ſit de cōſuetudine, ſed nihilo-
minus dicuntur habere beneficiū in Eccleſia ſecū-
dum *Imol. in d. c. cum ad hoc, & Card. in c.* 1. *de elect.*
62 *q.* 5. *&* 6. Vbi etiā *Abb. n* 11. Idē dicitur † *in c. quamuis,
il* 1. *vbi gl. in verb. nō extēdit, de preb. in* 6. *& ibi Frāc.*
63 *in § quanquam, n.* 5. † inſerētes, quod cum mandatur
alicui prouideri de beneficio; poteſt de huiuſmodi
Manſionariis, & Capellaniis prouideri, Et inter be-
neficia connumerat *Sylu. d. tract. de benef p* 1. *q.* 2.
64 *n.* 33. *in* 11 *ſpecie benef.* † Multo igitur magis exiſti-
mandi erunt beneficiati iſti capellani, qui habent
etiam vocem in capitulo, & ſunt de corpore col-
legij, & Capituli, negari enim non poteſt, quod iſti
non habeant beneficia magis qualificata, vt notat
in ſimili *Rot. deciſ.* 8 *n* 1. *circa med. de preb. in antiq.*
Et faciunt quæ tradunt *moderni Hiſpani*, qui bene
ſcripſerunt *de reg.* 8. *de menſib. refert. gl* 5. *in pr.* 43.

Nec refert quod non participent, niſi inſeruiant, &
65 pro modo ſeruitij tantum, † ita vt potius ſtipen-
diarij, quam beneficiati videantur. Nam hac ratio-
ne attenta nec etiam Canonici, nec Dignitates eſ-
ſent beneficiati, qui nec etiam participant de maſ-
66 ſa, niſi pro modo ſeruitij, † Ideo enim vocatur maſ-
ſa communis, quia diuiditur inter ſeruientes pro
modo ſeruitij iuxta text. *in c. 1. & ibi Gl. magna. de*
67 *cler. non reſid. in 6.* † Et non eſt dubium, quod iſti,
qui percipiunt partes ſeu portiones fructuum tenē-
tur deſeruire, ſi volunt participare *Put. deciſ. 44. ad*
fi. li. 1. Sed hoc non facit, quod non ſint beneficiati,
68 † & ideo, quia ſeruiunt, de bonis Eccleſiæ partici-
pant, & qui plus ſeruit, plus percipit, vt notat *Ar-
chid. in c. clerici. 1. quæſt. 2.* Immo multo magis ſunt
beneficiati, cum ſint ad maius ſeruitium adſtricti
Moderni Hiſpani, qui de iſtis capellanis loquun-
tur *d. gloſ. 5. n. 118.*
Neque in hoc repugnat *Gl. in c. 1. in verb. obtineri. de*
69 *reg. iur. in 6.* † Vult enim *Glo.* & recte quod non eſt
proprie beneficiatus, qui ſine canonica inſtitutione
fructus Eccleſiaſticos percipit, ſi intuitu pietatis, vel
pro obſequio, & labore præſtito, aut ex alia neceſ-
ſitatis cauſa eccleſiaſtica bona, vel fructus ei aſſi-
gnentur, vt ſunt ſtipēdia, quę dantur Magiſtris, & ſi-
70 milibus miniſtris, † dantur enim in hoc caſu, nō vt
eccleſiaſtica bona ratione miniſterij eccleſiaſtici, &
iuris ſpiritualis, ſed pro operibus præſtitis tanquam
merces, & ſalariū *c. 1. de magiſt. c. quicumq. 12. q. 2. c.*
poſſeſſiones. 16. q. 1. c. clerici. 16. q. 3. quod nemo negat.
71 † Sed iſti Capellani intitulati ſunt in eccleſia, & vti
ad eam ordinati percipiunt fructus Eccleſiæ, parti-
cipant de maſſa, habent ſtallum in choro, & locum,
& vocem in Capitulo, quæ non competunt, niſi ve-
rè beneficiatis, Imò implicare videtur, quod ordi-
nentur per Epiſcopum ad titulum dictarum Capel-
72 laniarum, & non ſint beneficiati in eccleſia, † cum
ſine beneficio quis ordinari non poſſit ex *Conc. ſeſſ.*
21. c. 2. de reform. Et in fortioribus terminis volunt
Doctores quod præſtimonia, & onera miſſarum, quæ
73 non ſunt beneficia, vt nos alibi explicauimus, † ſi
dantur in titulum, cenſeri debeāt beneficia *Gemin.*
*in c. 1. col. fi. de reſcript. in 6. Franc. ibi n. 7. Fel. in c. poſtu-
laſti. n. 7. verſic. circa ſecundam.* vbi de communi *de re-
ſcript. Hoieda. de incompatib. benef. p. 1. c. 21. n. 10.*
Quod autem hæ capellaniæ collatiuæ non ſint, pa-
rum refert, cum enim alia requiſita verificentur, be-
74 neficia dicuntur, † licet non collatiua *Nauarr. conſ.*
8. n. 17. de iur. patr. Hoc enim non accidit, eo quod
non ſint beneficia, ſed ex eo quod Eccleſia eſt re-
ceptitia, & non eſt numerata, Et in his non eſt lo-
cus collationi propriæ, ſed nihilominus beneficiati
dicuntur, qui ad eam admittuntur, & portiones iſta-
rum Eccleſiarum, ſiue Canonicatus, ſiue capellanię,
aut Manſionatiæ nominentur, beneficia ſunt: text.
eſt *in c. ex parte.* vbi notant *Doctores. de conceſſ. præ-*
75 *bend.* † Et in his licet non cadat propriè vacatio,
& collatio, cadit tamen quædam extinctio tituli,
ita vt expiratio, ſeu ceſſatio illius iuris percipiendi
fructus eccleſiaſticos habeatur loco vacationis, Et
cum quis admittitur creatur de nouo in eius perſo-
na ius illos percipiendi, & hoc ius quod datur no-
uo admiſſo habetur loco collationis, vt dicit text.
in c. dilecto verſic. præterea. & ibi notant *Card. Abb.*
76 *& alii de præb.* † Sed iſta non faciunt, vt non ſint
beneficia, quamuis in his non habeant locum reſer-
uationes, & aliæ diſpoſitiones, quæ non poſſunt in
iſtis beneficiis verificari, vt de his plene agunt *Mo-
derni ad d. reg. 8. gl. 9. §. 3. nu. 2.* Et ad effectum, vt in-
terer Concilium, quod de quocunque beneficio ec-
cleſiaſtico loquitur, nemo dixerit has Capellanias
non eſſe eccleſiaſtica beneficia, & noluiſſe in his,
qui diuinis officiis quotidie inſeruiunt memoriam
incontinentiæ paternæ non amouere, quam pro-
cul ab Eccleſia arcere voluit.

EPITOME.

Præteritio filij quando reddit teſtamentum nullum, quamuis pater teſtatus fuerit etiam inter aliquos ex liberis. ¶ Et an ſuſtineatur per clauſulam codicillarem, ita vt filius præteritus cenſeatur rogatus reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto detracta ſua legitima. ¶ Legata an debeant ſortiri effectum cum omnibus diſpoſitis per teſtatorem in teſtamento nullo tam ex cauſa præteritionis, quam ſolemnitatis. ¶ Et quid in poſthumo ſcienter, ſeu ignoranter præterito.

SVMMARIVM.

1 *Teſtamentum eſt nullum ſine inſtitutione, ſeu exhæredatione filij.*
2 *Teſtamentum imperfectum inter liberos valet dūmodo ex vitio præteritionis vnius ex filiis non annulletur.*
3 *Clauſula codicillaris operatur validitatem teſtamenti, & facit quod filius præteritus cenſeatur rogatus reſtituere hæreditatem hæredi ſcripto detracta tamen legitima, n. 5.*
4 *Verba valeant iure codicillorum æquipollent illis, ſi legata non debeantur ex teſtamento, ſicut debita ab inteſtato.*
6 *Legata cum omnibus diſpoſitis in teſtamento ſunt valida, & ſortiuntur effectum, excepta tantum hæredis inſtitutione non obſtante præteritione filij ſi adſit clauſula codicillaris, n. 7. & 8.*
9 *Legata non debentur ex teſtamento imperfecto ratione ſolemnitatis.*
10 *Præteritio ſcienter, vel ignoranter facta quando faciat ſuſtineri legata.*
11 *Teſtator non præſumitur legata magna relinquere, quando poſthumum ignoranter præteriit, & n. 12.*

CAPVT CCCXCVIII.

CVm præſupponatur filium fuiſſe præteritum à
patre, Dixi non eſſe dubitandum de nullitate
1 huiuſmodi teſtamenti, † requiritur enim inſtitutio,
ſeu exhæredatio filiorum à parentibus, qua ratione
ſuitatis dominium bonorum in vita patris quodam
modo impropriè ſaltem eſt apud filios, Et poſt mor-
tem immediate in eis continuatur, ideoque pater
non poteſt alium inſtituere, niſi prius priuet filium
dominio mediante exhæredatione, alias diceretur
teſtari de rebus alienis *Bart. in l. in ſuis. n. 4. de liber.
& poſthum. & eſt text. in l. inter cætera vbi Alexand.
in princip. ff. eod. tit.* & de communi latè *Craſſ. in §.
teſtamentum. q. 35. n. 2. Clar. eod. tit. q. 42. in princ.*
Quæ etiam procedunt, in teſtamento inter liberos,
2 quod licèt aliàs valeat, † quamuis ſit imperfectum,
tamen ex vitio præteritionis vnius ex filiis eſt nul-
lum, vt concludunt omnes *in l. hac conſultiſſima §.
ex imperfecto. C. de teſtam. poſt Gl. in l. filium in poteſta-
te. de lib. & poſt. Dec. conſ. 105. pro tenus facultate. col.
pen. ad fin. verſ. non obſtat quod ſi teſtamentum. num. 5.
Ang. in l. filio præterito. col. 1. ff de iniuſt. rupt. & irrit.
teſta. Card. Mant. de conſect. vlt. vol. lib 6. tit. 2. nu. 15.
ver. neque etiam obſtat auctoritas.*
Verum, quia in d. teſtamento adeſt clauſula codi-
cillaris, quamuis filius ſit præteritus, † illius virtu-
te ſuſtinebitur, adeo vt huiuſmodi clauſulis one-
retur, quod filius præteritus cenſeatur reſtituere
hæreditatem hæredi ſcripto in tali teſtamēto *Alex.
conſ.*

Google

conſ.26.circa primum d.bium.col.3.ad med.verſ.vnde nunc eſt videndum,nu 5 lib.1. per tratum quem dicit ſingularem *in l.generaliter.§.ex teſtamento. C.de fideicomm. Dec.conſ.141.in caſu propoſito.col* 1.n.2.cũ alijs
4 *per Roland.conſ.71.n.57.lib.2.* † Quaſi illa verba,valeant iure codicillorum,æquipolleant illis verbis,ſi legata non debeantur ex teſtamẽto, ſint debita ab inteſtato, ideo omnis diſpoſitio præter hæredis inſtitutionem erit firma, & virtus iſtius clauſulæ codicillaris erit,vt filius præteritus intelligatur grauatus per fideicommiſſum vniuerſale ad reſtituendũ hæreditatem ſcriptis in teſtamento, detracta tamẽ
5 quarta legitimæ † *Iaſ.conſ.104 col.pen.in fin. verſ. ſed cum in præſenti.lib.4. Pariſ.conſ.26.n.49.lib.2.*
Ex quibus etiam reſoluitur aliud dubium circa legata,
6 illa enim † cum omnibus diſpoſitis in teſtamento erunt valida, & ſortiri debent effectum, excepta tantum hæredis inſtitutione, non obſtante præteritione,de qua agimus *§.aliud auth. vt cum de appellat.cognoſc.auth.ex cauſa. Cod de lib. præter.gloſſ.in l. iam tamen.§.quoties ff.ad Treb. Socin conſ.31.col.1,lib.*
7 *4.* † & eſt verior opinio etiam ſtante præteritione filij,quidquid alij contrarium ſentiant, vt teſtatur *Rolan.conſ.71 n.56.lib.2.poſt Dec.conſ.142.col.1.in fi. Pariſ.conſ.60.n.11.& 12.lib.2. Card.Mant. de con-*
8 *iect.vlt.volun.lib.6.tit.4 n.16.* † Quod enim non operatur circa hæredis inſtitutionem *auth. ex cauſa* hoc operabitur clauſula codicillaris, Intelligendo tamen, quod non ſuſtineatur ipſum teſtamentum, vt Doctores impropriè loquuntur, neque inſtitutio, ſed tranſeat in codicillos, alias ſcriptus hæres iure directo caperet vniuerſam hæreditatem,quod non permittitur,vt notat *Craſſ.in §.teſtamentum. nu.*
9 *50.n.1.in fi.* † & paſſim legata debentur ex teſtamento nullo ex cauſa præteritionis, quamuis aliud ſit quando illud non eſſet iure factum, ſed imperfectum ratione ſolemnitatis *Idem Craſſ.in § legatum qu 67.n.2.poſt Bald.in l.1.de iur.codicill. Cephal.conſ. 585.n.38.vſque ad nu.42.lib 4.*
Magis autem prædictis erit locus, quia præſuppon
10 itur filium ſcienter fuiſſe à patre præteritum, † quo caſu legata ſuſtinentur, quidquid poſſet dubitari in præteritione ignoranter facta iuxta magis communem, & æquiorem opinionem, de qua per *Bar. in auth.ex cauſa.vbi Iaſ.col.4.ad fi.verſ.tenendo tamen n.4.& col.8.in fi.verſ.ſecundo limita,n.16.C.de liber. præter.Cephal conſ.585.nu.26.lib 4.* Maxime quando
11 legata eſſent adeo magna, † vt non eſſet veriſimile, quod pater ſi ſciuiſſet poſthumum ſibi naſciturum illa reliquiſſet:tunc enim rupto teſtamento propter natiuitatem poſthumi rumpitur etiam legatum, alias ſecus *Alciat.* qui de communi *reg.1.præſumpt. 13.Craſſ.in § legatum. qu.67.n.5. Add. ad Alex. conſ. 41 in verb.ignoranter.lib.2. & conſ.47. in verb. ignoranter.lib.2.* vbi quod hæc eſt vera opinio,quidquid alij dubitent, & quia de hoc modo non eſt quæſtio
12 non erit vlterius inſiſtendum † & ſatis ſit ſe remittere ad *And.Gail. obſeru.1 14. per tot.lib.2. Socin.in leg.cum auus col.14.n.37.de condit.& demonſt.*

EPITOME.

Congrua portio quare debeatur Rectori, & quomodo,& per quem ſit taxanda. ¶ Et an illi obſtet quod acceptauerit beneficium tenue. ¶ Parochus quando poſſit aſſumere ſibi ſocium in adiutorium ſuæ curæ. ¶ Et qualis debeat eſſe. ¶ Oblationes, Funeralia, & Diſtributiones quotidianæ an computentur in congrua portione. ¶ Et an veniant in locationibus beneficiorum, & illorum valore, ab obligatione generali. ¶ Et in condemnationibus. ¶ Conductor fructuum an acquirat munera, quæ dantur Domino per vaſallum. ¶ Acquiſitionis aptitudo quando augeat pretium. ¶ Præſcriptio à quo tempore incipiat in annuis præſtationibus. ¶ Et ad hoc vt purgetur mala fides an requiratur,vt obierint omnes de Capitulo, & Collegio, qui tunc temporis cœperunt habere ſententiam eius quod præſcribitur. ¶ Obuentiones an cedant Capellæ ſeu eccleſiæ parochiali.

SVMMARIVM.

1 *Funeralia debentur Rectori non obſtante congrua portione eidem aſſignata,& nu.2.*
3 *Portio congrua eſt danda Parocho plus & minus ſecundum qualitatem perſonæ, onerum & facultatum beneficij,rationem hoſpitalitatis,curam animarum, & ſimilia, n.4.*
5 *Alimenta maiora ſunt præſtanda magis digno.*
6 *Iudex arbitratur quantitatem alimentorum, & congrua portionis. Et in ea deferturIudicibus de partibus, num.7.& 8.*
9 *Parochus ratione curæ ſibi commiſſa poteſt aſſumere ſociũ in adiutoriũ illius,& quando debeat eſſe,n.10.*
11 *Rector debet habere congruam portionem,quamuis acceptauerit beneficium tenue.Et quomodo concordentur Rota deciſiones, num.12.*
13 *Congrua portio quare debeatur parochis.*
14 *Eccleſia parochialis habet fundatam intentionem ſuper omnibus obuentionibus contingentibus intra ſuam parochiam, & quando illa cedant capellæ non Eccleſiæ, nu.15.*
16 *Funeralia non ſunt in conſideratione tanquam incerta, neque poſſunt computari in congrua portione prout neque computantur oblationes, diſtributiones & ſimilia, nu.17.*
18 *Venter non debet pendere ab incerto, & non patitur dilationem, nu.19.& 10.*
21 *Percipiẽs funeralia incerta nõ dicitur percipere fructus Eccleſiaſticos,ſed ſtipendiũ ratione perſonalis operæ.*
22 *Anniuerſaria non computantur in valore beneficiorũ, neque in locationibus illorum, nec in obligatione generali,ſecus in condemnationibus,n.23.& 24.*
25 *Munera quæ dantur Domino per Vaſſallum an veniant in locatione fructuum.*
26 *Acquiſitionis aptitudo non auget pretium rei.*
27 *Mala fides impedit omnem præſcriptionem.*
28 *Præſcriptio non poteſt incipere, nec purgatur mala fides niſi mortuis omnibus de Collegio, ſeu Capitulo, qui tunc temporis cœperunt habere iſtam ſcientiam.*
29 *In annuis præſtationibus,nec datur præſcriptio ab exordio ipſius temporis, ſed ab initio cuiuſlibet anni. Amplia vt nu.30. Limita vt nu.31.& 32.*
33 *Præſcriptio non currit in facultatiuis.*

CAPVT CCCXCIX.

OBuentiones & emolumenta ratione officiorum funeralium in die humationis cadauerum, quod debeantur Rectori in caſu mihi pro-
1 poſito, † dicebã verius eſſe non obſtante congrua portione eidem aſſignata, cum appareat de clara mente ſummi Pontificis,qui voluit tã d.portionem, quam eaſdem obuentiones illi reſeruare, Vnde tali declarationi ſtandum eſt *c.in memoriam.19 diſtinct.*
2 *l.proſpexit,ff qui & à quib. manum.liber.* † & in propoſito notat *Belloncin.de carita.ſubſid qu.76. num.2.*

tom.15.p.2.fol.161. Quamuis etiam iſta funeralia
excedant congruam portionem, cum talis exceſſus
non ſit conſiderandus ſtante voluntate eius, qui
potuit illam concedere, vt dictum eſt *c. cum inter
alia. de ſenten. excommunic. c. cum veniſſent. de iudic.
Gemin. conſil. 68. n. 18.*

Præſertim, quia quando aſſignatur talis congrua por-
3 tio attenditur dignitas eccleſiæ, † qualitas perſo-
næ Rectoris, onerum, & facultatum beneficij,
ratio hoſpitalitatis, & frequens pauperum acceſ-
ſus, cum multis aliis, quæ faciunt, vt maior & mi-
nor portio debeat aſſignari potius vni, quàm alij,
*Rebuff. de congr. portion. nu. 63. vſque ad n. 72. tom. 14.
f. 243.* & declarat *Rot. coram R.P.D. Sacrato Pacen.*
4 *congrue. 8. Iunij* 1612. † vbi ad effectum taxandi ma-
iorem congruam conſiderauit magnum numerum
animarum, pro quarum curæ exercitio Rector po-
teſt cogi habere plures coadiutores, maximè ſi a-
liàs eſſet perſona qualificata, videlicet ob iuriſdi-
ctionem, vel ob ſimiles cauſas, ex quibus reddere-
5 tur quis magis dignus, † ita vt tunc ſint ei neceſſa-
ria vberiora alimenta *Tiraq. de nobilit. c. 20. numer.
141. Rebuff. de congr. portion. num. 63. Menoch. de ar-
bitr. caſ. 50. n. 5. Surd. de alim. tit. 4. n. 15.* Cum in hac
6 materia quantitatis † ſtandum ſit arbitrio Iudicis
*l. fi. C. de ordin. cognit. l. 2. C. vbi pupill. educ. deb. Alex.
conſ. 72. nu. 7. lib. 5. Aym. conſil. 159. n. 10. Menoch. de*
7 *arbitr. caſ. 169. n. 1.* & in ſpecie congruæ † *Rota in d.
cauſa Pacen. 8. Iunij 1612. in fin.* vbi etiam quod in
huiuſmodi quantitate taxanda deferendum eſt Iu-
dicibus de partibus quando talem congruam arbi-
8 trati eſſent † iuxta *decis. R.P.D. Cantuc. in cauſa
Legionen. congruarum 15. Aprilis* 1575. de qua inter
decis. diuerſ. 5. p. 2. Quæ omnia concurrunt in caſu
noſtro, cum ſimus in cura ingenti animarum, &
aliis ex quibus vltra congruam non ſunt iſta incer-
ta exceſſiua, Ita vt talis Rector indigeat coadiuto-
9 ribus. † Prout ſacerdos Parochialis curatus quan-
tumcunque ſimplex ratione curæ ſibi commiſſæ
poteſt in adiutorium eiuſdem curæ aſſumere ſibi
ſocium ad tempus quemcunque religioſum, ſeu
alium ſine cuiuſcunque Superioris licentia, puta in
quadrageſima, qui illum iuuet in ſacramentis con-
10 ferendis, vel officio prædicandi: † dummodo ſibi
conſtet de eius ſufficientia. Nam ex quo tales ſunt
ritè ordinati, poſſunt illa facere, ſicut curati, nec
deficit in eis niſi materia, ſcilicet populus, Vnde ſi
parochus præbet illi materiam poterit exercere
*Franciſc. de Plat. de excommunic. §. 19. in fin. num.
9. tom. 14. f. 353. poſt Innoc. in cap. tua. de cleric. pe-
regrin. & in c. excommunicamus. §. qui a verò. de hæ-
reti.*

Amplius neque obſtaret Rectori ſi tenue beneficium
11 acceptaſſet, vt non debeatur ei congrua, † Nam
quamuis aliqui teneant illi eſſe imputandum, vt in
*decis. Toletana decimarum. de Lucillis coram R.P.D.
Ludouiſio 6. Febr.* 1609. Tamen d. deciſio, & aliæ
quæ poſſunt allegari ſunt intelligendæ quando non
12 eſt omnino certum, † quod rector careat congrua,
prout in caſu illius deciſionis, ſecus quando eſt cer-
tum de d. tenuitate beneficij, alias deciſio non ſub-
ſiſteret, cum eſſet contra *text. in c. extirpanda. &
c. de monachis. de prabend. c. eod. tit. in 6. Rebuff. de
congr. portio. q. 4. in princ. Rot. diuerſ. decis. 16. p. 1.
Cæſar. de Graſſ. decis. 6. nu. 7. de preben.* & in ſpecie
ita declarat *Rot. coram R.P.D. Sacrato Pacen. con-*
13 *grue. 8. Iunij 1612. verſ. circa ſecundum.* † Nam iſta
congrua debetur parochis, ne aliàs intenti ad quæ-
rendum ſibi victum deferant curam animarum, vel
ob nimiam egeſtatem in illa exercendo non com-
mittant, quæ non ſunt committenda, vel ob pau-
pertatem ſint ludibrio ipſis parochianis, quos de-
bent coercere, & à quibus debent reuereri, Vnde
cum iſta non concernant intereſſe Rectoris, ſed
ſpectent ad ordinem Parochorum, & curæ anima-
rum, talis conſenſus Parochi tacite elicitus ex ac-
ceptatione tenuis beneficij non eſt in conſideratio-
ne, cum neque alias expreſſus conſenſus eiuſdem
Rectoris ad prædictum effectum ſuffragetur *Rebuff.
de congr. portion. q. 12. n. 91.*

Vlterius Eccleſia parochialis habet fundatam inten-
14 tionem de iure communi † ſuper omnibus obuen-
tionibus ſpiritualibus contingentibus infra ſuam
parochiam, quæ cedunt in vſus neceſſarios, & ſti-
pendia ſuorum miniſtrorum. Vnde ſi capella eſt in-
tra parochiam alicuius eccleſiæ oblationes non ce-
15 dunt capellæ, ſed eccleſiæ parochiali, † cum decla-
rationibus tamen de quibus per *Troil. Maluet. de
oblat. n. 18. vſque ad n. 56. in 4. dub. tom. 14. f. 140.*

Immo neque iſta funeralia debent attendi, quaſi ius
illa non habeat in conſideratione tanquam incer-
16 ta, † Ita vt neque poſſent computari in congrua
portione prout neque quoque computantur obla-
tiones, diſtributiones quotidianæ, & ſimilia *Old.
conſ. 118. n. 3. & conſ. 216. circa primum articulum. nu.
1. Rip. in c. ad aures. n. 19. de reſcrip. Nauar. Ro. & alij
per Alex. Monet. de decis. q. 9. n. 83. & 84. Belenzin.
de carit. ſubſid. qu. 76. Rebuff. de congrua portion. n. 86.
Barboſ. in l. diuortio §. quod in anno. n. 7. ff. ſolut. matr.
Guter. conſ. 8. n. 1. & 2. Perez. de anniuerſ. c. 1. n. 36. lib.*
17 *2.* † & ſæpe ita reſoluit *Rot. vt in cauſa Legionen. con-
gruarum 15. Aprilis 1585. coram R.P.D. Cantuccio*
quæ eſt inter *decis. diuerſ. 5. nu. 3. cum ſequ. part. 2. &
coram R.P.D. Penſiao Pampilon. congruarum 29.
Ianuarij 1590. & coram Cardin. Millino Pampilon.
congrua. 22 Octobr. 1594. & coram R.P.D. Sacrato*
18 *Pacen. congrua 8. Iunij* 1612. Etenim † venter non
debet pendere ab incerto, cum non patiatur dila-
tionem, ita vt fame compulſus tanquam ab acutiſ-
ſimo enſe propter vnam paropſidem leguminum
cuicumque iuri renunciaret, vt notat *Bald. in l. pa-
ctum. 3. in fi. q. 22. n. 17. C. de collat. Surd. de alim. tit. 1.
q. 44. n. 36. & decis. 323. n. 9.*

Maxime in mortuariis, ſeu funerariis, quæ cum de-
functis offeruntur, prout eſt caſus noſter, quia
talia ſunt magis incerta tanquam voluntaria, &
19 fortunæ ſubmiſſa, † Quidquid ſit in anniuerſariis,
quæ etiam ab inuitis exigi poſſunt, ſi forte eſſent in
teſtamento relicta, vel inter viuos ordinata *Imol.
in clem. vnic. col. pen. in fi. verſi. multo fortius. nu. 41. de
conceſſ. prabend. Boer. decis. 224. col. 3. poſt med. verſ.*
20 *& hoc maxime ſecundum eum, n. 7.* Et quidquid aliud
ſit illis mortuariis, quæ poſſent reduci ad certum,
& quia pro certa pecunia eſſent ſolita locari *Rip.
in c. ad aures. num. 29. & ibi Felin. num. 14. ad fin. de
reſcript.*

Vnde neque percipiens talia funeralia incerta dicitur
21 percipere fructus eccleſiaſticos, † ſed ſtipendium
ratione perſonalis operæ ac laboris *Couar. lib. 3.
var. reſol. c. 13. n. 1. Redoan. de reb. eccleſ. non alien. q.
1. an prælat. poſſ. diſpon. de reb. eccleſ. §. in hac igitur
materia. n. 16.* argumento *l. 1. §. 1. ff. ſi menſ. fal. mod.
dixer. l. cum duob. §. ſi in coeund. ff. pro ſoc.* Et notat
Alphon. Perez de anniuerſ. & ca. ellan. 1. lib. 2. n. 36.
22 † etiam quod talia anniuerſaria non computan-
tur in valore beneficij, quamuis computarentur
in

in condemnationibus *iuxta dec. Mohedan.6.de prab.*
Prout neque venient in locationibus beneficiorum,
neque comprehenderentur in obligatione genera-
23 li, † vt per *eundem Perez. vbi ſup. c.37. & 38.* cum
talibus non conueniunt requiſita beneficij eccle-
24 ſiaſtici *Rebuff. de pacif. poſſ. limit.10. nu.187.* † Et de
prædictis multa *Barboſ. in l. diuortio. § quod in anno.
ff. de ſol. matr. Guter. conſi 8.n.1. & 2. Stephil. de form.
25 expeditui. § noua forma. nu.45.* † Et de muneribus &
donis quæ dantur Domino per Vaſallum quando
veniant in locatione fructuum *Franc. dec.172. Pe-
regr. de iur. fiſc. lib.6. tit 5.n.43. in fin fol.333. Boer. de-
ciſ.153.n.4. & deciſ.180.n.9 & 214 n.8. ad fin.*

Et facit, quia aptitudo acquiſitionis non auget pre-
26 tium rei, cum multa poſſint accidere, † quæ acqui-
ſitionem impediant, Vnde actus non ſequetur ap-
titudinem, & ſic tanquam res incerta non debet
coniungi cum corpore beneficij, & congruæ por-
tionis, cuius redditus debent eſſe certi, & determi-
nati, *Imol. in clem vnic. col pen. ad med. nu.40. de conc.
prab.*

Non obſtat præſcriptio, quæ obiicitur, Nam ſtante
ſcientia, & notitia motus proprij, de quo agimus &
27 contentorum in eo ſemper adfuit mala fides, † quæ
impedit omnem præſcriptionem etiam temporis
immemorabilis *Gloſſ. in c.1. in verb. niſi de preſcr. in
6. vbi Franc. col. vlt. Aym. conſ.146.n.1. Affl. deciſ.
358.n.10. Caputaq. deciſ.24.n.1. & 2. part 2.*

Et quatenus etiam poſſet in hoc caſu dari præſcriptio,
Tamen ſubducendum eſt totum tempus quo ſuper-
28 uixerunt primi illi, † quibus reſidentibus fuit pu-
blicatus motus proprius, de quo agimus. Ita vt do-
nec viuat vnus ex eis, nunquam poſſit præſcriptio
incipere, cum non purgetur huiuſmodi mala fides,
niſi mortuis omnibus de collegio, ſeu capitulo, qui
tunc temporis cœperunt habere iſtam ſcientiam
*Bart. in leg. poteſt pluribus. 56. in fin. nu.3. ff. de vſuca-
pion. poſt Innoc in cura paſtoralis 11. de iur. patron. So-
cin. conſ.186. in controuerſia qua vertitur. col. vlt. poſt
princ. verſ. praterea vltra famam. lib.2. Caputaq. deci-
ſio.14. n.4. p.2. Balb. de praſcript. 2. p.3. partis princ.
quaſt.17. nu.2 ſol.250. Corn. conſilia 22. videtur in hac
conſultatione. col.4. poſt princ. verſ. & propterea etiam
aduerſus actionem nu.4. lib.1.*

Vltimo huiuſmodi funeraria in Motu proprio aſſi-
gnantur Rectori loco penſionum annuarum pro
congrua ipſius ſuſtentatione quemadmodum vere
ſingulis annis, menſibus, & diebus percipiuntur
29 prout occaſio euenit, † Vnde tot ſunt præſtatio-
nes, quot ſunt anni, & per conſequens non poteſt
dari præſcriptio ab exordio ipſius temporis, ſed ab
initio cuiuſlibet anni vel menſis, ita vt debeant eſ-
ſe tot præſcriptiones, quot ſolutiones & ſic ſemper
remanent 29. anni præteriti, ex quibus poteſt agi,
& ſemper pro futuro tempore non aderit aliquod
impedimentum *Bald. in l. cum notiſſimi. §. in iis. & ibi
Salic. in princip. Cod. de praſcriptio. 30. vel 40. ann.
Azo. in tractatu de vſucapion. & praſcription. rubr. de
praſcription. 30. vel 40. annor. n.6. Surd. conſ 308. nu.8.*
30 † Maximè quia iſta portio eſt aſſignata cum præfi-
nitione temporis, quo caſu ſunt plures portiones,
& ideo præſcriptio non incipit à principio, ſed di-
31 numeratur per ſingulas præſcriptiones, † Quidquid
aliud ſit quando aſſignatio fieret nullis diſtributis
temporibus, tunc enim eſſet vnica diſpoſitio, & v-
nica præſcriptio ſufficeret *Bald. in capit. primo § ex
eadem lege in fi. verſic. nam. ſi leguntur mihi. num.5.
de leg. corrad. & in l.2. in fin. verſ. ſed quid ſi lega-*
32 *ta num.13. Cod. de ſent. qua ſine cert. quantit.* † vbi
quod eſt multum notandum, & ſubtile *Balb. de
praſcript. p.4. q.4. princ. num.5. fol.323. Alex. in leg.
ſi ſtichum. 16. § ſtipulatio num.1 in fin. ff. de verb. oblig.*
33 † Vltra quod ſumus etiam in facultatiuis in qui-
bus minus potuit cadere præſcriptio *Cyn. & Bald.
in l.1. C. de ſeruit. & aqua l 2 C. qua ſit long. conſuetud.
Theſ. deciſ.16. nu.3.* Quæ autem veniant appellatio-
ne iſtorum funeralium, & ad quem emolumenta
extendantur huiuſmodi obuentiones, & de quibus
ſenſerit ſummus Pontifex erit particulariter viden-
dum cum hic ſolum actum ſit an illa in genere ſint
debita, prout affirmatiue videbatur ex ſupradictis
concludendum eſſe ſaluo ſemper iudicio melius
ſentientium.

EPITOME.

Fructus, quando debeantur tam in legato quan-
titatis, quam ſpeciei. ¶ Et quid in conditione ſeu
dilatione pendente, & ſtante bona fide hæredis.
¶ Et in relictis pro hoſpitali, ſeu monaſterio con-
ſtruendo ante ædificium illius. ¶ Et in pecunia
legata ad effectum reinueſtiendi. ¶ Dominium
quando tranſeat recta via in legatarium. ¶ Mora
an incurratur, ſi non adſit perſona legitima, cui
debeat ſolui, vel debitum ſit conditionale. ¶ Et an
conditionis euentus ſit certiorandus. ¶ Intereſſe,
& fructus an ſint debiti recepta ſorte. ¶ Solemni-
tates quando ſint adhibendæ in alienatione Con-
fraternitatum, & hoſpitalium. ¶ Tranſactio an
valeat pro lite in ſpe probabili. ¶ Et an extenda-
tur ad fructus, & acceſſoria, & ad pœnam ¶ Mo-
ra irregularis an currat contra minorem pro lega-
tis piis. ¶ Alimenta an ſint præſtanda ex lucro, vel
ex ipſa ſorte. ¶ Modus, & conditio quæ dicatur, &
quando ſuſpendat ſubſtantiam legati. ¶ Maledici
quare ſint fugiendi, & certamen cum eis quando
impar dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Dominium tranſit recta via in legatarium in legato
quantitatis & num.36. Quamuis pecunia ſit relicta
locis piis, & nu.2.*
3 *Fructus non debentur in legato quantitatis.*
4 *Fructus ſpectant ad illos, quorum eſt dominium tan-
quam eiuſdem dominij acceſſorij.*
5 *Legatum quantitatis reinueſtiendum habetur pro le-
gato ſpeciei. Fallit reſpectu vſurarum, nu.6.*
7 *Intereſſe non debetur, nec aliqua mora incurritur ſi
non conſtet de perſona legitima, cui debet ſolui. Am-
plia ſtante iuramento debitoris, nu.8.*
19 *Fructus non ſunt debiti ex legato conditionali, & in
diem, niſi purificata conditione, & aduentu diei,
nu.10 & 11. Quamuis ſimus in conditione mixta,
num 13.*
12 *Lex nunquam operatur fruſtrà.*
14 *Mora non extrahitur conditione, & dilatione penden-
te, & requiritur certioratio dict. conditionis.*
15 *Modus dicitur quando onus iniunctum eſt implen-
dum poſt quaſitum emolumentum.*
16 *Modus non mutat, aut ſuſpendit ſubſtantiam legati
iam in eſſe producti.*
17 *Actio non competit niſi prius oblata realiter cautione
de modo implendo.*
18 *Legata monaſterio conſtruendo ſunt pura, non condi-
tionalia.*

19 *Intereſſe & fructus non debentur recepta ſorte. Amplia etiam in dote, & ſtante proteſtatione, n.20.*
21 *Proteſtatio non poteſt impedire iuris diſpoſitionem neceſſariam.*
22 *Solemnitates an requirantur in alienatione bonorum ſtabilium Confraternitatum, & Hoſpitalium & n. 23. Et quid in fructibus, & mobilibus, n.24.*
25 *Lis debet eſſe vbi eſt veriſimilis dubitatio, & tranſactio valet ſuper tali lite in ſpe probabili, & n.26.*
27 *Tranſactio æquiparatur ſententiæ habenti vim rei iudicatæ.*
28 *Tranſactio ſuper ſorte extenditur ad fructus, & acceſſoria, & ad pœnam.*
29 *Mora irregularis non currit contra minorem, quæ alias curreret pro legatis piis.*
30 *Conditio poſſidentis melior eſt in pari cauſa.*
31 *Pecunia eſt probanda quod non fuerit otioſa contra heredem, vt ad illius vſuras teneatur.*
32 *Fructus legatorũ etiam in re legata fructifera non præſtantur per hæredem ſtante bona fide, n.33. & ad hũc effectum excuſat etiam ius controuerſum, n.34.*
35 *Fructus prædij legati monaſterio conſtruendo an debeantur ante ædificium illius.*
37 *Fructus quando poſſint exigi ex pecunia relicta ad effectum reinueſtiendi, n.38. & 39.*
40 *Alimenta ſunt præſtanda ex lucro proueniente, non ex ipſa ſorte.*
41 *Certamen impar eſt cum maledicis, quia ad illos, quibus male audire inſolitum eſt, & quare ſint euitandi, num.42.*

CAPVT CCCC.

IN legato quantitatis non conſideratur aliquod
priuilegium, vt eius dominium tranſeat recta via
1 in legatarium, † prout dicitur de aliis legatis, niſi
eſſet certa pecunia *Ruin. conſ.153. num.4. lib.5. Rip.
in l.1.n.54. de legat.1. Port. Imol. conſ.198.n.5. Ferret.
conſ.147. nu.19. lib.2. Surd. de alim. tit.9. q.16 num.1.*
2 † Quamuis etiam eſſemus in pecunia relicta locis
piis, & eccleſiis, cum natura talium legatorum non
patiatur ſimilem tranſlationem abſque traditione
per incertitudinem, ſuper qua lex non poteſt fingere
iſtam acquiſitionem ipſo iure, vt in ſpecie concludit
*Alberic. in l. illud. col.1. verſ. ſi vero non incipit.
C. de ſacroſ. eccleſ.* quem ſequitur late *Pariſ. conſ.77.
n.5. vſque ad nu.11. lib. 5.*
Hoc ſtante Dixi non poſſe dari aliquam acquiſitio-
3 nem fructuum in iſtis legatis, † cum illa ſolum detur
in caſibus in quibus eorum dominium tranſit
recta via in legatarium *Ceph. conſ.610.n.51. vſque ad
nu.57. lib.5. Peregrin. de fideicomm. art.49. num.89.*
4 † Quaſi fructus tantummodo ſpectent ad illos,
quorum eſt dominium tanquam eiuſdem dominij
acceſſorij *l.5. C. de cond. indeb. l. fructus. & l. herennius
de vſur. l.1. & 2. C de pign. act. Ceph. conſ.63.n.3.
& conſi.131.n.14. & conſ.215.n.49. lib.2.*
Noo obſtat, quod ſimus in legato quantitatis reinue-
5 ſtiendo, de quo iudicamus idem, † quod de legato
ſpeciei, *l. ſi creditor. de pecul. l. talis ſcriptura. & l.
plane. §.1. de leg.1. l. ſed ſi certus ff. eod. tit.* Quia reſpectu
vſurarum nunquam huiuſmodi legata habent
naturam ſpeciei, cum iſtæ vſuræ ſint fructus indu-
6 ſtriales, & ciuiles, † in quibus non poteſt conſiderari
eadem ratio, quæ conſideratur in fructibus aliorum
legatorum ſpeciei *Aret. in leg. cum res legata
49. in 2. notab. & ibi Iaſ. nu.3. Imol. in princ. nu.1.
verſ. in gloſa prima. ff. de leg.1.*
Præterea eramus in legato quantitatis ſoluendo depu-
tatis hoſpitalis nouiter erigendi, vnde donec non
7 conſtiterit de perſona legitima, † cui deberet ſolui
nunquam conſideratur mora irregularis, nec venit
aliquod intereſſe, quamuis eſſemus in illis, qui gaudeant
priuilegio, vt abſque interpellatione debeant
reſtitui pecuniæ cum vſuris, & fructibus, quaſi tunc
nihil poſſit imputari debitori, cum etiam ſi ſoluere
vellet non poſſet *Sadol. in leg. quod te. n.80. ff ſi cert.
pet.* & eſt text. *in l. cum quidam 17. §. ſi pupillo. vbi
Gloſſ. in verb. non potuit. de vſur. & ibi Florian. in
princ. & Salic. ad med. nu.2.*
Quæ etiam procedunt, quamuis adeſſet iuramentum
8 debitoris de ſolutione facienda, † excuſatur enim
à mora ſemper quando non adeſt creditor, cui
poſſit ſolui *Bauer. de mor. col. antepen. num.17. verſic.
vltimo ſub de vnum. tom.6 part.2. fol.410. Seraph. priu.
iuram.47. nu.9. ad fi.* & ibi latè *Mart. Benechend. in
add. num.15.*
Amplius quamuis conſtaret de prætenſis deputatis,
9 quibus potuiſſet fieri ſolutio, † Tamen neque poteſt
competere aliqua actio pro fructibus, cum
legatum fuerit conditionale, & in diem ad effectum
conſtituendi introitum pro gubernio, & ſuſtentatione
pauperum Chriſti, qui in futurum
permanſerint in hoſpitali nouiter erigendo, vnde
erit verificanda prius conditio erectionis hoſpitalis,
qua conditione pendente fructus non debentur,
cum dominium ſit hæredis, & non tranſeat in
legatarium, niſi à die purificatæ conditionis *Couar.
lib.1. var. reſol. cap.9. nu.5 ante fin verſ. nam licet lega-
10 tarius. Iaſ. in l.1. num.115. & nu.127. ff. de leg.1.* † vbi
ampliat etiam in legato in diem, quamuis certam,
& eſt text. notabilis *in leg. Sempronius Attalus ff. de
vſufr. legat. Gl. in l. vnic. §.1. C. de cad. toll.* cum aliis per
*Gulsel. Bened. in c. Rainutius. in verb. ſi abſque liberis,
11 il 2.n.150. de teſtam.* ob illam rationem, † quia tranſlatio
dominij rei legatæ fit opera, & miniſterio le-
12 gis *leg. à Titio. ff. de furt.* † Lex autem nunquam operatur
fruſtra, & incaſſum *l. cogendum. §. ſi Sabinus
de proc.* Præſertim quia lex noluit transferri dominium
in legatarium ſub conditione, vel in diem,
quia talis non poteſt agere, niſi adueniente die, vel
13 conditione *l.1. §. ſi ff. quand. dies leg. ced.* † Quod etiam
procedit in conditione tacita, quæ tamen peruenit
ex teſtamento *l. quod pure, 6. ff. eod. tit.*
Et generale eſt, vt pendente dilatione, aut conditio-
14 ne non contrahatur mora, † ideo requiritur certioratio
dicta conditionis, quia debitor non poteſt
præuidere, quando debeat ſoluere, & certum eſt,
quod ignorans ſe debere per iſtam ignorantiam
non poteſt incurrere moram, vt de communi opinione
teſtatur *Seraph. priu. iuram. 47. in fi. nu. 18. cum
aliis ibid. per Addent. nu.19. poſt Bart. in l. quoties in
diem. de verb obligat. & in l. non ſolum §. morte. de nou.
oper. nunc. Decian. conſi.102.n 21. lib.3 Gozadin conſ.1.
nu.40. & conſi.27.n.5. Guid. Pap. decif.497. Bauer. de
mor. part.2. nu.6.*
Neque obſtabit, quod ſimus in legato ſub modo,
15 quaſi onus iniunctum ſit implendum † poſt quæſitum
emolumentum *Bart. in l. quibus diebus. §. Termiſſus.
num.5. de cond. & demonſtr. Hond. conſi.68. nu.
16 88. lib.2. Rot. diuerſ. decif.39. num.1. part.1.* † Modus
autem non mutat, aut ſuſpendit ſubſtantiam legati
iam in eſſe producti *Rim. Iun. conſi.700. n.14. lib.6.
Surd. de alim. tit.2. qu.1. n.19. Card Mantic de tac &
ambig. conuent li.24. tit.9. Rot. diuer. dec.203. n.4. p.2.*
17 † Quia reſpondetur, quod nunquam competit
actio, niſi prius oblata realiter cautione de modo
implendo, alias ſemper legatarius exceptione
doli

doli repellitur *l.ſi cui.7.& l cum in teſtamento.48.de fideicomm.libert.l.ſi ſibi legatum.de l 3 l.liberto.§ Lucius,de ann.legat. Tiraq.de retract.ligna.§.1.gloſſ.5.n.34.ad fin.verſ.ideoque licet ex conditionali. poſt Bart. & alios in l.quibus diebus.§.termiſsus,ff.de verb.oblig.*

Iſta tamen quod ſimus in legato conditionali, & in diem, & quod non conſtabat de deputatis quibus poſſet fieri ſolutio, nunquam mihi viſa fuerunt tu-
18 ta, † quamuis per alios in eis principale fundamentum fieret,& ſolum addidi,vt omnia motiua in hac cauſa facta adducerem, non autem vt illa approbem,cum verior ſit opinio, & abſque difficultate tenenda, quod nulla conſideretur conditio in huiuſmodi legatis factis pro hoſpitali ſeu eccleſia conſtruenda,cum immo fuerit pura inſpecta intentione teſtatoris fauore eccleſiæ,nam hoſpitale, & eccleſia de neceſſitate debet conſtrui, & licentia concedi per epiſcopum,qui etiam recipiet legatum pro futuro loco ædificando, & pro his, qui futuri ſunt legatarij, adeo vt non attendatur, quod non exiſtat certa, & determinata perſona legatarij deputati ad dict. opus perficiendum, exemplo relicti ad fauorem redemptionis captiuorum, quamuis enim nullus adſit captiuus, percipit tamen Epiſcopus pro futuris captiuis tanquam perſona repræſentans legatarium,cum etiam de natura conditionis ſit, vt poſſit euenire, nec ne, quod non verificatur in tali legato pro monaſterio conſtruendo, quod non poteſt non fieri, quia de neceſſitate eſt faciendum, prout omnia ſupradicta latè declaraui ſupra *cap.358.per tot.Craſſ.in §.legatum.qu.49.Caual. qu.791.*

Ideo omiſſis iſtis fundamentis vltra prius dicta, quod ſumus in legato quantitatis, in quo non veniunt
19 fructus, † Addendum eſt,quod per deputatos hoſpitalis fuit recepta ſors principalis, quod facit, vt amplius fructus, aut aliquod intereſſe peti non poſſit,cum illud cenſeatur remiſſum tanquam ſublatum extincto principali,quidquid aliud ſit in vſuris conuentionalibus *l.centum capue in fin ff.de eo quod cert. loco. Decian.in leg.vinum n.5.ff ſi cert pet.Pariſ.conſil.5.n.202.& 203.lib.4.Bero.conſ.200.n.19.lib.1.* & de veriori, & magis communi opinione teſtatur *Surd.*
20 *de alim tit.1.qu.42.n.8.& 22.& per tot.* † vbi etiam ampliat ad dotem,cuius priuilegium in hoc caſu non conſiderabitur, quamuis adſit proteſtatio recipientis,cum enim iſta remiſſio inducatur ex iu-
21 ris neceſſitate *leg.4.Cod.depoſiti.* † proteſtatio non poteſt impedire dict. iuris diſpoſitionem neceſſariam. *l.alimenta. Cod.de neg.geſt. l.at ſi quis.§.plerique.ff.de religion.& ſumpt.fun.Caſtr.in leg.fin.n.7.ff.de eo quod cert.loco.* Maximè quia huiuſmodi legatum quantitatis fuit receptum cum auctoritate, & conſenſu epiſcopi, & nihil de fructibus, ſeu vſuris dictum, vnde ex hoc non poteſt obijci, quod iſta remiſſio fructuum tanquam ſapiat donationem, non potuerit fieri abſque ſolemnitatibus, cum illæ in-
22 teruenerint, vt dictum eſt, † Quamuis neque iſtæ eſſent neceſſariæ,cum in bonis etiam immobilium Confraternitatum,& hoſpitalium non requirantur ſolemnitates circa alienationes à iure requiſitas in diſtractionibus,quæ fiunt de bonis eccleſiæ *Menoc. conſ 655.n.5.lib.7.Maſtr.deciſ.Sicil.110.n.12.part.2.*
23 † Et quamuis aliqui faciant differentiam inter hoſpitalia, & Confraternitates, vt per *Gabr conſ.162.*
24 *lib.1.* † Tamen hoc non obſtabit, quia in caſu noſtro ſumus in fructibus, & rebus immobilibus *Redoan. de reb.eccl. non alienan. rubr. de auctorit. præ-*

lat. in alienation. interponend. num.20.

Et magis habent locum prædicta, cum ſolutio ſortis principalis facta per hæredem fuerit per modum concordiæ propter litem,quæ vel extabat, vel ade-
25 rat probabilis timor futuræ litis, † cum etiam ſufficeret ad hoc, vt tranſactio valeat, quod poſſit eſſe controuerſia extra iudicium per negationem, & quod res ſit dubia abſque lite, vbi enim eſt probabilis dubitatio, ibi veriſimiliter debet eſſe lis, ideo ſatis eſt, quod ſit in ſpe probabili, quamuis re non ſubſit, & quod fiat propter litem, licet non fiat in lite *Natt.conſilio 548 n.13.Socin.Iun.conſ.98.n.4.lib.2 Cardin Mantic.de tac.& ambig.conuent.lib.16.tit.*
26 *1.nu.17.* † Vltra quod talis ſolutio etiam ſi non haberet vim propriæ tranſactionis, Tamen in genere poteſt dici tranſactio, ſeu pactum habens vim tranſactionis, quaſi quidam tranſitus ab actione *Iaſ.in l.1.n.6.de tranſact.& in l.1.C eod.tit & in l.1.n.7.ff de pact. Soc.Iun conſ.98. lib.2.* Stante præſertim iuramento *l.1.& 2 ff de iureiur.*

Obſtabit igitur talis tranſactio tanquam ſententia ha-
27 bens vim rei iudicatæ, † cum vna alteri æquiparetur *l cum minorem.C de tranſact Rol.conſ.28.n.17.lib.4. Ceph conſ.66.n.24. Soc.Iun.conſ.32.n.6.lib.3 Surd.*
28 *conſ.418.n.12.lib.4.* † Ita vt facta ſuper ſorte comprehendat etiam fructus, & omnia acceſſoria, & connexa, ac pœnam tam conuentionalem, quam legalem *Ruin.conſ.86.n.8 lib 5.* cum alijs per *Card. Mantic.de tac.& ambig conuent.lib.16.tit.6.n.19.& 20.Pariſ.conſ.150.n.9.lib 4.*

Ex quibus etiam colligitur non eſſe locum admiſſioni capitulorum ſuper exiſtentia deputatorum,cum, vt dictum eſt, ſimus in lite iam finita per tranſactionem,quæ habet vim rei iudicatæ, maxime quia aperte conſtat de nullitate omnium actorum, & de non iure partis aduerſæ, per quam non poſſunt cognoſci huiuſmodi cauſæ, niſi à vigintiquinque ſeu triginta annis citra, vt in facultatibus Fabricæ
29 conceſſis; † Præſertim quia ſumus in minore contra quem non concurrit mora irregularis, quæ alias curreret pro legatis pijs,quamuis etiam probaretur exiſtentia deputatorum, quaſi in hoc priuilegia conquaſſentur *Petr.de Bellaper. in l.in minorum. col.2.in fin.verſiculo ſed quæro ponamus. Codic. in quibus can in integ.reſtit.Card.Mantic.de coniect.vlt.volunt.lib.7.tit.10.nu.1.in fin. poſt Caſtr.conſ.125.col.2.*
30 *ad med.lib 1.* † Ita vt in pari cauſa melior ſit conditio poſſidentis, & rei conuenti *l.verum 12.§.vltim. de minoribus.* Adeo non poſſit cogi hæres ad iſtas vſuras pecuniarum, niſi in caſu, in quo conſtaret
31 vel de mora, † vel quod in vſus ſuos talem pecuniam conuerterit, quod erit probandum, cum poſſit hæres ſemper dicere illam retinuiſſe otioſam, & ſic non teneri ad aliquas vſuras, quas ipſe non accepit *Caſtr.conſ.125. viſo teſtamento Ambroſij, col.2. ad med.verſicul.in quibus patet. & ante nu 2.verſ.poteſt ergo dicere.lib.1.*

Vlterius ex prædictis colligitur bona fides hæredis, quæ facit, vt neque in re legata fructifera teneatur
32 legatario † ad fructuum reſtitutionem, niſi à die litis conteſtatæ *gloſ.in vlt. in verb. conteſtationem, in fin.C.de vſur.& fruct.legator. Bald.in l.1.nu 12.C. eod tit. & ibi Ang. in ſum.nu.3.* Quidquid *Bart. & Ang.* contrarium ſequantur cum aduerſus eos ſit
33 verior, & magis communis opinio. † vt teſtatur *Dilect.de art.teſtand tit 6.c.12.in Prin.de:egat. tom 8. p.1.fo.129.* quem ſequitur *Rot. coram Card. Lancell, Vrbevet.fructuum 7.Nouemb.1603.& in eadem cauſa*

coram Card. Plato de anno 1589 *&* 1599. *Ceph. conſil.*
610.*n.*56 *vſque ad n.*59.*lib.*4.*Salic. in l. in legatis in fi.*
34 *verſ. attende C. de vſur. & fructibus legat.* † Ita vt ad
hunc effectum excuſet etiam ius controuerſum
*Put. deciſ.*128.*n.*19.*lib.*1.*Rot. per Card. Langell. in dict.*
Vrbenat. fructuum.

Nec aduerſatur *Bart. conſ.*58.*quidam ſer. martinus.lib.*2.
35 Quia ibi erat legatum prædium, † ex quo perci-
piebantur fructus, & hęres erat grauatus facere mo-
naſterium, qui licèt habuerit dilationem à diœce-
ſano, quo ad ædificium eiuſdem monaſterij vltra
tempus anni datum à ſynodali conſtitutione, tamen
non ex hoc habuit dilationem ad præſtandum lega-
tum, vnde non mirum ſi tenetur ad fructus per eum
perceptos, prout ita etiam intelligit *Franc. de Al-*
berg. Nicol. Lap. de Flor. & Ioan. Cald. qui in eodem
caſu conſuluerunt, vt inter *conſi. Bart.* 59.60.*&* 61.
36 *lib.*2. † Aliud eſt in caſu noſtro, in quo hæres non
tenetur ad aliquid, niſi ad legatum, quod cum ſit
in quantitate, non tranſiuit in legatarium, prout
alia legata, neque ex eo aliqui fructus percipiuntur
ad quorum reſtitutionem teneatur *Ceph. conſ.*610.
*n.*53.*&* 54.*lib.*4. Quamuis eſſemus in pecunia re-
licta pro legatis piis, vt dictum eſt ſupra *in princ.*
*præſentis capitis nu.*1.

Prout nec oberit, quod ex pecunia relicta ad effectum
inueſtiendi poſſint exigi fructus iuxta deciſionem
37 † *Rot. coram R.P.D. Orano Roman. Saln. iuris d.*10.
Nouembris 1591. quam adduxi ſupra *cap.*134.*nu.*41.
38 † Quia ibi fuit grauatus hæres ſtatim pecuniam le-
gatam in officiis, & montibus ad commodum lega-
tarij conuertere, & in pœnam non facientis inue-
ſtituram fuit eidem grauamen impoſitum de ſol-
uendo ſex pro centum, cum enim hoc hæres ne-
glexerit, merito ad d. præſtationem tenetur iuxta
diſpoſitionem teſtatoris ſtante eius mora, vt dici-
tur *in dicta deciſione*, cum etiam ibi fuerit pro legi-
39 tima, in qua magis debentur fructus: † Aliud eſt
in caſu noſtro in quo hæres ad nihil aliud tenetur,
niſi ad ſolutionem legati, quod non tenebatur in-
ueſtire, cum nulla ei pœna impoſita fuerit circa in-
ueſtituram, de qua agimus, quaſi illa ſpectaret ad
deputatos, ex quorum culpa ipſe non eſt grauandus
l. mora, §. fi. de vſur. Dec. in l. in condemnatione 133.*§.*
*vniuſque, nu.*1.*ff. de regul. iur.*

Nec facit *deciſ. Rot. diuerſ.*741.*nu.*1.*& s.p.s.* Quia lo-
40 quitur in alimentis, † quæ ſunt præſtanda de lucro
ex capitali proueniente, non de ipſa ſorte, ne ipſum
capitale diminuatur, quod conceditur, ſed non ex
hoc infertur, vt hæres teneatur ad iſtud lucrum, niſi
cum requiſitis ſupra adductis, & ſatis eſt vt per
eum præſtetur legatum, & reinueſtitura fiat per
iſtos, ad quos cura hoſpitalis ſpectat, prout etiam
ſic mandauit teſtator, & ita quoque loquitur *Surd.*
*de alim. tit.*9 *qu* 40.

Et hæc ſatis ſint pro complemento præſentis capitis,
& huius ſecundi Tomi, quem ſequetur tertius, ſi
plus otij detur, & valetudo conceſſerit, cum parum
diſtet à perfectione, quod faxit Deus Optimus Ma-
ximus ad laudem, & gloriam nominis ſui, & Beatiſ-
ſimæ Virginis Mariæ, & Eccleſiæ ſuæ ſanctæ, cuius
correctioni me in omnibus ſubmitto, nihil aliud
quærens: Tu interea Lector accipe benigne labo-
res hos noſtros quos libenter offerimus, & qualem
operæ noſtræ diligentiam auge, & protege, Bonos
41 alloquimur. Nihil enim † cum Maledicis, cum qui-
bus impar certamen, quod illis & maledicere, &
male audire facillimum ſit. Nobis vero maledice-
re inſuaue, & male audire inſolitum, vt Cato dice-
bat. Quo plane modo etiam Ariſtippus maledicum
eiecit, à quo cum interrogaretur, cur abiret, ac
42 eum inſequentem fugeret, † Quoniam, inquit, ti-
bi poteſtas eſt male loquendi, mihi vero non ita
audiendi: Vnde ſapienter, ac fortiter illud Mem-
nonis, qui contra Alexandrum pro Dario bellum
gerens militem mercenarium Alexandrum conui-
ciis inſectantem haſta percuſſit, inquiens contra
hoſtem ferro, non lingua pugnandum. Et ab iſtis,
qui alienis ſcriptis obloquuntur cauendum eſſe
Socrates reſpondit tanquam ſint proprie, & vere
Mechanici, cum ſui ſimiles ſpernant, vt refert *Re-*
*buff. in l. vnica, in princ. n.*2. *C. de ſent. quæ pro eo quod*
inter. Scilicet eſt virtus fratrem releuare cadentem:
At nihil eſt laudis turpia verba loqui.

FINIS.

Digitized by Google

Google